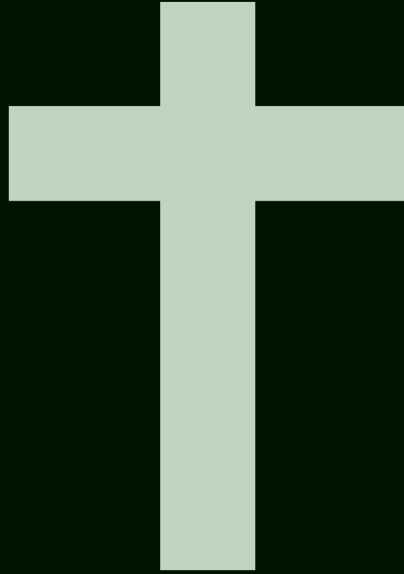

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012 Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78

Contents

Dunuḡa Fəlon Sora	1	Galati Kaane Sora	1246
Xərcəyaan Sora	58	Efəsi Kaane Sora	1253
Saraxaraline Sora	103	Filipi Kaane Sora	1260
Yatəne Sora	135	Kələsi Kaane Sora	1265
Sariyane Sora	180	Tesaloniki Singen Sora	1270
Yosuwe Sora	218	Tesaloniki Firinden Sora	1274
Kitisane Sora	245	Timəte Singen Sora	1277
Ruti Sora	272	Timəte Firinden Sora	1282
Samuyəli Singen Sora	277	Tito Sora	1286
Samuyəli Firinden Sora	311	Filemən Sora	1289
Mangane Singen Sora	342	Heburune Sora	1291
Mangane Firinden Sora	379	Yaki Sora	1305
Taruxune Singen Sora	413	Piyəri Singen Sora	1310
Taruxune Firinden Sora	447	Piyəri Firinden Sora	1315
Esirasi Sora	487	Yoni Singen Sora	1318
Neyemi Sora	499	Yoni Firinden Sora	1323
Esita Sora	517	Yoni Saxanden Sora	1324
Yuba Sora	526	Yudi Sora	1325
Yaburin Sora	562	Lankənəməyaan Sora	1327
Sandane Sora	650		
Karaməxən Sora	686		
Marafanna Falane Sora	696		
Nabi Esayi Sora	703		
Nabi Yereḡi Sora	779		
Mawuga Xuine Sora	853		
Nabi Esekiyəli Sora	861		
Nabi Daniyəli Sora	923		
Nabi Hose Sora	941		
Nabi Yowəli Sora	952		
Nabi Amosi Sora	957		
Nabi Abadi Sora	966		
Nabi Yunusa Sora	968		
Nabi Mike Sora	971		
Nabi Nahun Sora	978		
Nabi Xabakuki Sora	982		
Nabi Sofoni Sora	986		
Nabi Xage Sora	990		
Nabi Sakari Sora	993		
Nabi Malaki Sora	1004		
NT			
Matiyu Sora	1008		
Maraka Sora	1051		
Luka Sora	1078		
Yoni Sora	1124		
Kəwanle Sora	1157		
Romi Kaane Sora	1198		
Kərənti Singen Sora	1216		
Kərənti Firinden Sora	1234		

Dunuja Fɔlɔna Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sɛbɛ

Tawureta Musaa Kitabun yire singen naxan sɛbɛ, na xili “Dunuja Fɔlɔna.” Sora tonge suulun nan na ra. Ne yitaxunxi nɛn dɔxɔde naanin:

Keli sora 1 ma han 11: Dunuja daan nun N Benba Adama nun Nmahawaa fe taruxun nun Nabi Nuhan ma fe taruxuna

Keli sora 12 ma han 25: Nabi Ibrahimaa fe taruxuna

Keli sora 26 ma han 36: Nabi Isiyaga nun Nabi Yaxubaa fe taruxuna

Keli sora 37 ma han 50: Nabi Yusufu a fe taruxuna

En nɔɛ xaxili gbeen sɔtɛ nɛn Kitabun yireni ito barakani. Ala a yɛtɛ kɛɲaan nan makɛnɛnxi taruxuni itoe kui. A waxi a xɔn ma adamadiine xa tinxin nɛn. Koni adamadiine to yulubin nun haken liga, Ala yi dunuja raxɔdɔxɔ e ma alogo e xa e sɔnne lu na. Fe ɲaxin mi rafan a ma feu! A mi muxu yo tima fe ɲaxin na. Muxun birin a yɛtɛ dɛntɛgɛma nɛn Ala xa lan a kɛwanle ma. Ala mɔn yulubi kanne yalagima nɛn. Koni Ala mi wama a xɔn adamadiine xa halagi. A waxi e mali feni alogo e xa tubi, e yi kisi a hinanna barakani.

Dunuja Fɔlɔna

¹ A fɔlɔni, Ala yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da. ² Dunuja mi yi yitɔnxi nun. A magenla nan yi a ra. Dimin nan yi na fufaan xun ma, koni Alaa Nii Sariɲanxin yi a masigama igen xun ma.

³ Ala yi a fala, a naxa, “Kɛnɛnna xa mini.” Kɛnɛnna yi mini. ⁴ Ala yi a mato, na kɛnɛnna fanxi. Ala yi kɛnɛnna nun dimin taxun. ⁵ Ala yi kɛnɛnna xili sa “yanyina.” A yi dimin xili sa “kɔɛna.” Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ singen nan na ra.

⁶ Ala yi a fala, a naxa, “Kore walaxan xa lu bɔxɔ igen nun kore igen tagi.” ⁷ Na yi findi naninna ra bɔxɔ igen nun kore igen tagi. A liga

na kii nin. ⁸ Ala yi naninni ito xili sa “kore xɔnna.” Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ firinden nan na ra.

⁹ Ala yi a fala, a naxa, “Bɔxɔ igen xa a malan yire kedenni. Xaren xa maba.” A liga na kii nin. ¹⁰ Ala yi na xaren xili sa “bɔxɔna.” A yi na bɔxɔ igen xili sa “baana.” Ala yi a mato, na fanxi. ¹¹ Ala yi a fala, a naxa, “Soli seene xa mini bɔxɔn ma. Sansiin birin xa soli, naxan yo naxan, bɔnsɔn kedenni. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a solima nɛn birin nun a bɔnsɔnna.” A liga na kii nin. ¹² Ala yi sansiin birin nasoli bɔxɔn fari. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a yi soli e nun a bɔnsɔnna. Ala yi a mato, na fanxi. ¹³ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ saxanden nan na ra.

¹⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Yanban seene xa lu koren ma, yanyin nun kɔɛɛn taxun feen na. Waxatin birin kolonma yanban seene sabun nan na. Xii yo xii, ɲɛɛ yo ɲɛɛ a kolonma yanban seene sabun nan na. ¹⁵ E xa dɛgɛ koren ma, e bɔxɔni yalan.” A liga na kii nin. ¹⁶ Ala yi nayiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo han, na xa yanyin yamarin naba. Naxan xurun, na xa kɔɛɛn yamarin naba. A yi sarene fan nafala. ¹⁷ Ala yi yanban seene sa koren ma alogo e xa bɔxɔni yalan, ¹⁸ e yi yanyin nun kɔɛɛn yamarin naba, e yi dimin nun kɛnɛnna taxun. Ala yi a mato, a fanxi. ¹⁹ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ naaninden nan na ra.

²⁰ Ala yi a fala, a naxa, “Igen xa yimaxa niimaseene ra. Xɔline xa tugan kore.” ²¹ Ala yi yɛxɛ xungbene da e nun niimaseen birin igeni, naxan yo naxan bɔnsɔn kedenni. A yi xɔline fan da, naxan yo naxan bɔnsɔn keden. Ala yi a mato, a fanxi. ²² Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “ɛ xa wuya, ɛ yi yiriwa alogo yɛxɛne xa baan nafe. Xɔline fan xa gbo bɔxɔn ma.” ²³ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ suulunden nan na ra.

²⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Niimaseene xa lu bɔxɔn ma. Birin xa lu e nun a bɔnsɔnna. Xuruseene nun bubuseene nun burunna subene, e

birin xa lu e nun e bənsənnə.” A liga na kii nin. ²⁵ Ala yi burunna subene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi xuruseene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi bubuseene da naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi.

²⁶ Ala yi a fala, a naxa, “En xa adaman da en yete misaala ra en maligan na. A xa sənben sətə yexene nun xəline nun xuruseene nun bəxən nun bubuseene xun na.”

²⁷ Ala yi adaman da a yete misaala ra. A e daxi Ala misaala nan na, a e da xemen nun jaxanla.

²⁸ Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E wuya ayi, ε yi yiriwa alogo bəxən xa rafe. E sənben sətə bəxən nun yexene nun xəline nun bubuseene xun na.”

²⁹ Ala yi a fala, a naxa, “N bata sansiin birin nun sansi bogin birin fi ε ma balon na.

³⁰ N bata sansiin birin fi subene ma naxanye bəxən ma, e nun xəline nun bubuseene nun niimaseene, naxan yo yengima. Sansiin birin bata findi e balon na.” A liga na kii nin. ³¹ Ala yi a daliseene birin mato, a fanxi han! Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə senninden nan na ra.

2

¹ Kore xənnə nun bəxə xənnə daxi na kiini e nun e kui seen birin. ² Ləxə soloferedeni Ala wanla yi kamali. A yi a matabu. ³ Ala yi barakan sa na ləxə soloferedena fe yi, a xa findi ləxə sarijanxin na bayo a matabuxi na ləxən nin. A wanla kamalixi na ləxən nin.

N Benba Adama nun Nmahawa fe

⁴ Kore xənnə nun bəxə xənnə taruxun ni i ra, e daxi waxatin naxan yi.

Marigina Alatala bəxən nun koren nafala waxatin naxan yi, ⁵ soli se yo mi yi na. Sansi yo mi yi na naxan solixi bəxən ma bayo Marigina Alatala munma yi tule igen nagodo singen. Adaman fan mi yi na naxan bəxən nawalima. ⁶ Koni xuyexuyenna yi minima bəxən fari, a bəxəni kun. ⁷ Marigina Alatala yi adaman nafala bəndən na. Na xanbi

ra, a yi niin fe a jəeni, adaman yi findi dəjəxən na.

⁸ Na xanbi Marigina Alatala yi nakə fajin nafala sogeteden mabinni. Na yiren xili Eden. A yi adaman dəxə mənni. ⁹ Marigina Alatala yi wudin siyaan birin nasoli mənni, wudin naxan tofan, wudin naxan bogi donma a fajin na. Na yiren tagi, wudi firin yi na yi. Kedenna xili siimaya wudina. A firinden xili fe fajin nun fe jaxin kolon wudina.

¹⁰ Xuden yi mini Eden nakəni soli seene xa, a yi taxun, a findi xude naaninna ra. ¹¹ Na xude singen xili Pison. A danguma Xawila bəxən birin ma, xəmaan dənaxan yi. ¹² Na xəmaan fan. Wudi igen xiri jaxumən fan na, e nun gəme tofajin naxan xili onixin. ¹³ Na xude firinden xili Gihon. A danguma Kusi bəxən birin ma. ¹⁴ Na xude saxanden xili Tigiri. A danguma Asuri bəxən ma a sogeteden binna ra. Na xude naaninden xili Efirati.

¹⁵ Marigina Alatala yi adaman dəxə Eden nakəni nən alogo a xa na yiren nawali, a yi a kantan. ¹⁶ Marigina Alatala yi yamarin so Adama yii, a naxa, “I nəe wudini itoe bogin birin donje naxan Eden nakəni, ¹⁷ koni i nama fe fajin nun fe jaxin kolon wudin bogin don, bayo i na a don, i faxama nən.” ¹⁸ Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “A mi lan xemen xa lu be a kedenna. N na a mali muxu fajin dama nən a xa.”

¹⁹ Burunna subene birin e nun xəline birin Marigina Alatala naxanye rafalaxi bəndən na, a yi e xali adaman fəma a xa e xili sa. Adaman e xili sa kii naxan yi, na yi findi e xinle ra. ²⁰ A yi xuruseene birin nun xəline birin nun burunna subene birin xili sa. Koni na waxatini Adaman munma yi a mali muxu fajin sətə singen. ²¹ Marigina Alatala yi xixənla radangu a ma. A yi a raxi ki fəni. A to xi, Marigina Alatala yi a jənsən xəri keden ba. A yi na ragali. ²² Na xanbi, na jənsən xənnə naxan kelixi adaman yi, Marigina Alatala yi na

findi jaxanla ra, a yi fa a ra adama xən.

²³ Adama yi a fala, a naxa, “Iki, ito fataxi n xənna nan na. A mən fataxi n fatin nin. A xinla falama nən ‘jaxanla,’ bayo a minixi xəmən nən.”*

²⁴ Nanara, xəmən a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a jaxanla ra, e findi fati bəndε kedenna ra. ²⁵ Xəmən nun a jaxanla magenla nan yi a ra nun, koni e mi yi yagima na ra.

3

Yulubi singena

¹ Şajin nan yi kəta Marigina Alatala daliseene birin xa. A yi jaxanla maxədin, a naxa, “Nəndin na a ra ba, Ala bata a fala, fa fala wudi binla naxanye birin Eden nakəni, ε nama e bogin don?” ² Naxanla yi a yabi, a naxa, “Wudin naxanye Eden nakəni, nxu nə e bogin donjε nən, ³ koni wudin naxan Eden nakəon tagiyani, nxu mi nə na bogin donjε, nxu mi nə nxu yiin dinjε a ra. Xa na liga nxu faxama nən.” ⁴ Şajin yi a fala jaxanla xa, a naxa, “En-ən de! I mi faxama. ⁵ Ala a kolon, i na a don, i yəen nabima nən. I fama fe fajin nun fe jaxin kolondeni nən alo Ala yetəna.” ⁶ Naxanla to wudi bogin mato, a tofan, a fan donseen na, a fan xaxili sətə seen na, a yi a tongo. A yi a don. A yi nde tongo, a sa a so a xəmən yii, naxan yi a fəma. A fan yi a don. ⁷ Na waxatini e yəen yi rabi. E yi a kolon, a e magenla nan yi a ra. E yi xədə dεene gira, e yi e dεge dugin na.

⁸ Na xanbi ra, xəmən nun a jaxanla yi Marigina Alatala sigati xuiin mε nakəni jinbaridεen foye fajini. E yi e luxun wudine tagi. ⁹ Marigina Alatala yi a xili, a naxa, “Adama, i minən yi?” ¹⁰ Adaman yi a ratin, a naxa, “N bata i xuiin mε Eden nakəni, koni n bata gaxu, bayo n magenla na a ra. Awa, n bata n luxun.” ¹¹ Ala yi a maxədin, a naxa, “Nde a yitaxi i ra a i magenla na a ra? I bata na wudi bogin don ba, n na i yamarixi naxan

ma fe ra a i nama a don?” ¹² Adaman yi a yabi, a naxa, “Na jaxanla i naxan soxi n yii, na bata na wudi bogin so n yii, n yi a don.” ¹³ Na xanbi, Marigina Alatala yi jaxanla maxədin, a naxa, “I nanse ligaxi?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Şajin nan n mayendenxi han n na a don.”

¹⁴ Awa, Marigina Alatala yi a fala şajin xa, a naxa, “I to bata ito liga, awa, n fan bata i danga xuruseene nun burunna subene birin tagi. I findima bubuseen nan na i kuiin xun na. I gbangbanna nan donma i ya dunuja yi gidini. ¹⁵ N bata yaxuyaana naso i tan nun jaxanla tagi. N bata a raso i ya diine nun a diine fan tagi. Na jaxanla diina i xunni wuruma nən, i fan yi a sanna maxələ.” ¹⁶ Ala yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I fan, i tərəma nən i ya dii barideni. Na tərən gboma ayi nən. I birama nən i ya xəmən fəxo ra. A i yamarima nən.”

¹⁷ Ala yi a fala Adama xa, a naxa, “I bata bira i ya jaxanla fəxo ra. I bata na wudin bogin don, n na i yamarixi wudin naxan ma fe ra, a i nama na don. Iki n bata bəxən danga i ya fe ra. I tərəma nən balo sətədeni i ya dunuja yi gidini. ¹⁸ N janle nun tansinne raminima nən bəxən ma, koni i baloma siseene nan xən xəen ma. ¹⁹ I balon sətəma i kuye wolonna nin han i xetəma bəxəni waxatin naxan yi, bayo i kelixi na bəxən nin. Bəndən ni i ra, i mən xetəma na bəndən nin.”

²⁰ Adaman yi a jaxanla xili sa Nmahawa bayo a findima muxun birin nga nan na. ²¹ Marigina Alatala yi dugin kidi daxina nde dεge Adama nun a jaxanla xa. A yi na ragodo e ma. ²² Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman bata findi alo en tan, bayo a bata fe fajin nun fe jaxin kolon. A mi daxa a xa siimaya wudi bogin don, xa na mi a ra a mi faxama nun.” ²³ Marigina Alatala yi e ramini Eden nakəni, a e xa sa bəxən nawali e fataxi naxan na. ²⁴ A to Adama kedi, Ala yi maleka gubugubu kanne

* **2:23:** Heburu xuiin naxan bunna nēen “xəmən” na maso jaxanla xinla ra Heburu xuini. * **3:24:** Silanfanna: Sofane yengəso dεgəmana.

ti Eden sogeteden binna ra. A mən yi silanfanna* tεε daxin lu mənni naxan a firifirima na longonni kiraan kantan xinla ma siga siimaya wudin yireni.

4

Kayini nun Habila fe

¹ Adama yi Nmahawa kolon paxanla ra. Nmahawa yi fudikan. E yi diin sətə naxan xili Kayini. Nmahawa yi a fala, a naxa, “Alatala bata n mali dii xεmən sətə feen na.”*

² Na xanbi, Nmahawa yi Kayini raburunna sətə dii xεmənə, naxan yi xili Habila. Habila, xuruse rabaan nan yi a ra. Kayini, xεε biin nan yi a ra.

³ Na waxatin to dangu, Kayini yi fa sansi bogina ndee ra, a ne ba saraxan na Alatala xa. ⁴ Koni Habila yi fa xuruse dii singen na e nun a turena. Alatala yi Habila nun a saraxan nasuxu, ⁵ koni a mi Kayini nun a saraxan nasuxu.

Awa, Kayini yi xələ. A yetagin yi masara. ⁶ Na xanbi, Alatala yi Kayini maxədin, a naxa, “Nanfera i xələxi? Nanfera i yetagin masaraxi? ⁷ Xa i fe fajin liga, n na rasuxuma nən, koni xa i fe paxin liga, yulubina i ya dεen na, a i mamelenma. I kata, i yi a nə.”

⁸ Kayini yi a fala a xunyən xa, a naxa, “En siga xεen ma.” E to so xεen ma, Kayini yi a xunyən Habila suxu. A yi a faxa. ⁹ Na xanbi Alatala yi Kayini maxədin, a naxa, “I xunyən Habila minən yi?” A yi a yabi, a naxa, “N mi a kolon. N tan nan n xunyən kantan muxun na ba?” ¹⁰ Ala yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi? I tuli mati. I xunyən wunla n gbeleg-belema bəxəni. ¹¹ N bata i danga bayo i bata i xunyən faxa. N na i kedima nən bəxəni ito ma i xunyən wunla dənaxan yi. ¹² I na bəxən nawali, i mi balon sətəma. I findima sigatiin nan na.”

¹³ Kayini yi a fala Alatala xa, a naxa, “Na haken goronna gbo n tan xun

ma. ¹⁴ Xa i bata n kedi to, n mi i toma sənən. N findima sigatiin nan na. Muxun naxan sa n toma, a n faxama nən.” ¹⁵ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-εn, xa muxu yo i faxa, n na i gbeen pəxəma nən dəxəna ma solofere.” Alatala yi taxamasenna sa Kayini ma alogo xa naxan sa a to, a nama a faxa.

¹⁶ Awa, Kayini yi a makuya Alatala ra. A sa dəxə Nodi bəxəni Eden nakəən sogetede binna ra. ¹⁷ Kayini yi a paxanla kolon paxanla ra. A paxanla yi fudikan. A yi diin sətə naxan xili Xanəki. Kayini yi taan ti na yi. A yi a diin xili sa na taan xun ma.

¹⁸ Xanəki nan Yiradi sətə. Yiradi yi Mehuyayəli sətə. Mehuyayəli yi Metusayəli sətə. Metusayəli yi Lameki sətə. ¹⁹ Lameki yi paxalan firin tongo. Kedenna xili Ada. Boden xili Sila. ²⁰ Ada yi Yabali sətə. Yabali, xuruse rabane nun bubu kanne baba nan yi a ra. ²¹ Yabali xunyən xili Yubali. Yubali, kondən maxane nun xulən fene baba nan yi a ra.

²² Sila fan yi diin sətə. A xili Tubali-Kayini. A tan, xabun nan yi a ra. A yi waliseen sifan birin nafalama sultan na, e nun wurena. Tubali-Kayini xunyən paxalanmaan yi xili Nama.

²³ Lameki yi a fala a paxanle xa, a naxa, “Ada nun Sila, ε tuli mati. Lameki a paxanle, ε ε tuli mati n ma falan na. N bata xεmənə nde faxa n gbeen pəxən na. N bata na banx-ulanna faxa bayo a bata n maxələ. ²⁴ Xa Kayini daxa a gbeen pəxə dəxəna ma solofere, Lameki a gbeen pəxəma nən dəxəna ma tonge solofere e nun solofere.”

²⁵ Adama yi a paxanla kolon paxanla ra. A yi diin sətə naxan yi xili Seti. A na xili sa bayo Ala bata a diin Habila pəxə so a yii Kayini naxan faxa.† ²⁶ Seti fan yi diin sətə naxan xili Enosi. Na waxatini, muxune yi Alatala xinla binya fələ.

* **4:1:** Kayini maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nεen “Sətəna.” † **4:25:** Seti maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nεen “A bata a fi.”

5

*Adama han Nuhan
Taruxune Singen 1.1-4*

¹ Adama bənsənnə taruxun ni ito ra. Ala to Adama da, a a findi a yete maligan na, ² a e da xemen nun naxanla. A e baraka. A e xili sa “Adamana.” ³ Adama to fori jee keme jee tonge saxan, a yi diin sətə a yete maligan na naxan maso a ra. A yi a xili sa Seti. ⁴ Seti bari xanbini, Adama yi bu jee keme solomasexe. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ⁵ Adama a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge saxan. Na xanbi ra, a yi faxa. ⁶ Seti to bu jee keme jee suulun, a yi Enosi bari. ⁷ Enosi bari xanbini, Seti yi bu jee keme solomasexe jee solofere. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ⁸ Seti a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee fu nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

⁹ Enosi to bu jee tonge solomanaanin, a yi Kenan bari. ¹⁰ Kenan bari xanbini, Enosi yi bu jee keme solomasexe jee fu nun suulun. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ¹¹ Enosi a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹² Kenan to bu jee tonge solofere, a yi Mahalaleli bari. ¹³ Mahalaleli bari xanbini, Kenan yi bu jee keme solomasexe jee tonge naanin. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ¹⁴ Kenan ma siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee fu. Na xanbi ra, a yi faxa. ¹⁵ Mahalaleli to bu jee tonge sennin e nun suulun, a yi Yarədi bari. ¹⁶ Yarədi bari xanbini, Mahalaleli yi bu jee keme solomasexe jee tonge saxan. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ¹⁷ Mahalaleli a siimayaan yi siga jee keme solomasexe jee tonge solomanaanin jee suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹⁸ Yarədi to bu jee keme jee tonge sennin e nun firin, a yi Xenəki bari.

¹⁹ Xenəki bari xanbini, Yarədi yi bu jee keme solomasexe. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ²⁰ Yarədi a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge sennin e nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²¹ Xenəki to bu jee tonge sennin jee suulun, a yi Matusela bari. ²² Matusela bari xanbini, Xenəki yi bira Ala fəxə ra jee keme saxan. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ²³ Xenəki a siimayaan yi siga jee keme saxan jee tonge sennin e nun suulun. ²⁴ Xenəki yi sigan tima e nun Ala. Na xanbi ra, a mi lu na sənən, bayo Ala bata a xali, a mi faxa.

²⁵ Matusela to bu jee keme jee tonge solomasexe jee solofere, a yi Lameki bari. ²⁶ Lameki bari xanbini, Matusela yi bu jee keme solofere jee tonge solomasexe e nun firin. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ²⁷ Matusela a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge sennin e nun solomanaanin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²⁸ Lameki to bu jee keme jee tonge solomasexe e nun firin, a yi diin sətə. ²⁹ A yi a xili sa Nuhan. A yi a fala, a naxa, “A tan nan a ligama en jinan en ma tərən nun en ma wanla ra, bayo Alatala bata bəxən danga.”* ³⁰ Nuhan bari xanbini, Lameki yi bu jee keme suulun jee tonge solomanaanin jee suulun. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye sətə. ³¹ Lameki a siimayaan yi siga jee keme solofere jee tonge solofere e nun solofere. Na xanbi ra, a yi faxa.

³² Nuhan to bu jee keme suulun, a yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

6

Dunuja kala kiina

¹ Muxune wuya fələ bəxən fari waxatin naxan yi, e yi dii temene bari. ² Dəjəxən naxanye fata Ala konna ra, na ndee yi yabu dii temene ra, bayo

* 5:29: Nuhan maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen “madendenna.”

e tofan. E yi ndee ye matongo, e yi e findi e naxanle ra.

³ Na xanbi ra, Alatala yi a fala, a naxa, “N mi tinje n ma Niin xa bu adaman fatini habadan, bayo daliseen na a ra. A mi danguma jee kemε jee mɔxɔnen na.”

⁴ Na waxatini, e nun waxatin naxan fa na xanbi ra, Nefilimi muxu magaxuxine nan yi na dunuja yi. Na dɔnɔxɔne nun na dii tɛmɛne nan ne barixi. E findi sofa magaxuxine nan na na waxatine yi e nun xili kanne.

⁵ Alatala yi a to adamadina naxuyaana bata gbo ayi bɔxɔn fari. A miriyane findixi fe kobin nan na waxatin birin. ⁶ Na yi Alatala tɔrɔ han a yi nimisa adaman da feen na. Na yi a bɔnen tɔrɔ. ⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman birin n naxan daxi, n na birin janma nen dunuja yi. Muxu ba, sube ba, bubuse ba, xɔliin naxan tunganma kore ba, n na birin naxɔrima nen dunuja yi, bayo n bata nimisa adaman da feen na.” ⁸ Koni, Nuhan yi rafan Alatala ma.

⁹ Nuhan bɔnsɔnna taruxun ni ito ra. Muxu tinxinxin nan yi Nuhan na na waxatini. Fe yo mi yi a ra. A yi biraxi Ala fɔxɔ ra. ¹⁰ Nuhan dii saxan nan sɔtɔ: Semi nun Xami nun Yepeti.

Nuhan yi kunki nafala

¹¹ Dunuja bata yi kala Ala yee ra yi. A bata yi rafe fe naxin na. ¹² Ala yi dunuja to, a kalaxi, muxun birin fe naxin fɔxɔ ra. ¹³ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “N waxi adaman birin naxɔri feni dunuja yi, bayo dunuja bata rafe fe kobin na. N waxi adaman birin nun bɔxɔn birin kala feni. ¹⁴ Awa, i xa Goferi wudin nafala kunkin na. Konkone xa lu a kui. I dolen sa a kuiin nun a fanna ma. ¹⁵ I xa a rafala i kiini: A kuyan xa findi nɔngɔnna ye kemε saxan na, a yigbona tonge suulun, a yitena tonge saxan. ¹⁶ I a xunna soon nafala. A xa dangu nɔngɔnna yɛna ma keden na. I a deen ti a dexɔn ma. I xa kunkin kuini taxun dɔxɔna ma saxan.”

¹⁷ “N tan igen nadinma nen dunuja yi. A muxun birin halagi. Niimaseen

birin faxama nen. ¹⁸ Koni n bata layirin tongo i xa. I so kunkini ito kui, i tan nun i ya diine nun i ya naxanla, e nun i ya diine naxanle. ¹⁹ I xa fa daliseen sifan birin firin firinna ra, a xemɛn nun a gilɛna alogo e xa kisi. ²⁰ Xɔliin bɔnsɔnna birin firin firin, suben bɔnsɔnna birin firin firin, e fama i xɔn, i yi e rakisi. ²¹ I xa donseen sifan birin xali kunkin kui. I xa sa a mara i tan xa e nun e fan xa.”

²² Nuhan yi a birin liga alo Ala a yamarixi kii naxan yi.

7

Fufa gbeena fe

¹ Alatala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “So kunkin kui, i tan nun i ya denbayaan birin, bayo tinxin muxun nan i ra waxatini ito yi. ² Sube radaxaxi yo sube radaxaxi, i xa na solofere raso kunkin kui, a xemɛn nun a gilɛna. Sube raharamuxi yo sube raharamuxi i xa na firin naso, a xemɛn nun a gilɛna. ³ Xɔliin fan sifan birin, solofere tongo, a xemɛn nun a gilɛna, alogo daliseen sifan birin xa lu dunuja yi. ⁴ Xi solofere na dangu, n tulen nagodoma bɔxɔn ma nen, soge tonge naanin, kɛe tonge naanin. N niimaseen naxan birin daxi, na birin halagima nen.” ⁵ Nuhan yi na birin liga Alatala a yamari naxan na.

⁶ Fufaan mini waxatin naxan yi, Nuhan ma siimayaan jee kemε sennin nan yi a ra. ⁷ Nuhan nun a diine nun a naxanla nun a diine naxanle yi keli igen yee ra, e yi so kunkin kui. ⁸ Sube radaxaxine nun sube raharamuxine, xɔline nun bubuseene, ⁹ a xemɛn nun a gilɛna, e yi siga Nuhan fema firin firin. E yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi.

¹⁰ Xii solofere dangu xanbini, na fufaan yi din dunuja ra. ¹¹ Nuhan ma siimayaan yi jee kemε sennin, kike firin, xi fu nun solofere. Igen naxan bɔxɔni, na yi te fɔlɔ, e nun igen naxan kore, na fan yi godo fɔlɔ. ¹² Tulen yi fa bɔxɔn ma soge tonge naanin, kɛe tonge naanin.

13 Na ləxə yeteni, Nuhan nun a di-ine, Semi nun Xami nun Yepeti e nun a ɲaxanla nun a dii saxanne ɲaxanle, ne birin yi so kunkin kui. 14 Burunna suben bənsənna birin nun xuruseen bənsənna birin nun bubuseen bənsənna birin nun xəliin bənsənna birin, e yi so kunkin kui. 15 Daliseen birin naxan yengima, a firin firin, e yi fa Nuhan fəma. E yi so kunkin kui. 16 Niimaseen birin, a xəmən nun a giləna, e yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi. Na xanbi ra, Alatala yi dɛɛn balan. 17 Xi tonge naanin fufaan yi mini. A yi kunkini te. 18 Igen to gbo bəxən ma, kunkin yi dəxə igen fari. 19 Igen yi te han a yi sa geyaan birin xun ma dunuɗa yi. 20 Igen yi sa geyane xun ma han nəngənna ye fu nun naanin. 21 Niimaseen naxanye birin yi dunuɗa yi, ne birin yi halagi: xəli yo, xuruse yo, burunna sube yo, bubuse yo, e nun adamadiin birin. 22 Niimaseen naxanye birin yi xaren na, naxanye yengima, ne birin yi halagi. 23 Niimaseen naxanye yi bəxə xənna ma, na birin yi raxəri: adamadiine nun subene nun bubuseene e nun xəline, fə Nuhan kedenna, e nun naxanye yi a fəma kunkin kui. 24 Fufaan yi din dunuɗa ra xii kɛmɛ xii tonge suulun.

8

Fufaan ɲan fena

1 Koni Ala yi a xaxili lu Nuhan xən ma, e nun burunna subene, e nun xuruseen naxanye yi a fəma kunkin kui. Ala yi foyen nafa dunuɗa yi. Igen yi godo fəlb. 2 Igen naxan yi kelima bəxən bun ma, na yi dan. Igen naxan yi kelima kore, na fan yi dan. 3 Ləxə yo ləxə fə nde ba igen na. Xii kɛmɛ xii tongo suulunna bun ma, igen yi yelin gode. 4 Kike soloferen xii fu nun soloferedeni, kunkin yi dəxə geyaan fari, naxan xili Ararati. 5 Igen yi lu gode han kike fudeni. Kike fuden xii singe ləxəni, geyane xunne yi mini kɛnɛnni.

6 Xii tonge naanin dangu xanbini, Nuhan yi kunkin foye soden nabi, a bata yi naxan nafala a ma. 7 A yi xaxaan bejin. Na yi a firifiri, han igen yi yelin gode. 8 Nuhan mən yi ganban bejin, a xa sa igen mato xa a bata godo. 9 Koni na ganban mi san tide to, bayo igen yi dinxi dunuɗa birin na. A yi xetɛ Nuhan ma kunkin kui. Nuhan yi ganban suxu a yiin na, a a raso kunkin kui.

10 A yi a mame han xii solofere. A mən yi ganban bejin a firindeni. 11 Ninbanna ra ganban yi xetɛ Nuhan ma, oliwi wudi binla ɲəxənde xinden suxi a dɛɛ ra. Awa, Nuhan yi a kolon a igen bata ba dunuɗa xun ma. 12 A mən yi a mame xi solofere. A mən yi ganban bejin, koni ganban mi xetɛ a ma.

13 Nuhan ma siimayaan to siga ɲɛɛ kɛmɛ sennin ɲɛɛ keden, kike keden, xi keden, fufaan yi ɲan dunuɗa yi. Nuhan to kunkin xunna ba, a yi a to bəxən maxaraxi. 14 Kike firin xi məxəɲɛn nun solofere to dangu, bəxən yi xara gben! 15 Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, 16 “E mini kunkin kui, i tan nun i ya ɲaxanla nun i ya diine, e nun i ya diine ɲaxanle. 17 I xa niimaseen birin namini kunkin kui: xəline nun subene e nun bubuseene, alogo e xa wuya, e xa yiriwa dunuɗa yi.” 18 Awa, Nuhan yi mini, e nun a diine nun a ɲaxanla nun a diine ɲaxanle. 19 Subene fan yi mini e nun bubuseene nun xəline. Niimaseen birin, bənsən yo bənsən, e mini e danna.

20 Na xanbi ra, Nuhan yi saraxa ganden nafala Alatala xinli. A yi sube radaxaxina ndee tongo e nun xəli radaxaxina ndee. A yi ne ba saraxan na, ne yi sa tɛɛni. 21 Tutun to te, Alatala yi na gan xirin mɛ. A yi rafan a ma. A yi a fala a bəɲeni, a naxa, “N mi bəxən dangama sənən adamana fe ra, bayo n na a kolon adama bəɲɛn mi fan xabu a dii ɲəɣeya waxatini. N mi niimaseen birin halagima sənən alo n na singen liga kii naxan yi. 22 Fanni bəxən daxi, xɛɛ bi

waxatin nun se xaba waxatina, xunbenla nun kuye wolonna, soqe furen nun ɲemena, yanyin nun kəena, ne waxatine mi fa bama e kiini sənən.”

9

Ala yi a layiri tongo Nuhan xa

¹ Na xanbi ra, Ala yi barakan sa Nuhan nun a diine fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “E xa diin bari, ε xa wuya, ε xa bəxən nafe. ² Suben birin gaxuma ε yee ra nən naxanye bəxən ma, xəliin naxanye birin kore, bubuseen birin, yexen naxan birin baani, ε luma nən ne birin xun na. ³ Niimaseen naxan birin yengima e findima nən ε balon na. N sansine so ε yii kii naxan yi a singeni, iki n bata niimaseen birin fan so ε yii na kiini.”

⁴ “Koni ε nama sube yifaxin don bayo a niin wunla a yi. ⁵ E dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Suben fan dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Adaman dentegen sama n xa nən a adaman boden niin wunla a fe ra. ⁶ Muxun naxan muxun niin bama, muxun nan a fan niin bama, bayo Ala bata adaman da a misaala ra. ⁷ E xa diin bari, ε xa wuya, ε xa bəxən nafe ε yi yiriwa ayi.”

⁸ Na xanbi ra, Ala yi a fala Nuhan xa e nun a diine, ⁹ a naxa, “N yeteen bata layirin tongo ε xa e nun ε mamandenne, ¹⁰ e nun niimaseen naxan birin yi ε fema kunkin kui: xəline nun xuruseene nun burunna subene e nun niimaseen naxan birin dunuja yi. ¹¹ N bata layirin tongo ε xa: fufaan mi niin birin bama sənən. Fufaan mi dunuja birin kalama sənən.”

¹² Ala yi a fala, a naxa, “N bata layirin tongo ε nun ε mamandenne xa e nun niimaseen birin xa. ¹³ N sengunna yitama nən koren ma, naxan findima layirin taxamasenna ra n tan nun bəxən tagi. ¹⁴ N na tulen sa koren

ma, sengunna minima nən. ¹⁵ Na waxatini na layirina fe rabirama n ma nən, n layirin naxan tongoxi ε xa e nun niimaseen birin xa. N mi niin birin bama dunuja yi fufaan na sənən. ¹⁶ Sengunna na mini koren ma, n na a to, na layirina fe rabirama n ma nən, layirin naxan luma habadan, n layirin naxan tongoxi ε xa e nun niimaseen birin xa naxanye dunuja yi.”

¹⁷ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “Sengunni ito findixi layiri taxamasenna nan na, n nun niimaseen birin tagi dunuja yi.”

¹⁸ Nuhan ma diin naxanye mini kunkin kui, e xili Semi nun Xami nun Yepeti. Kanan kaane baba nan yi Xami ra. ¹⁹ Muxun naxan birin wuyaxi dunuja yi, a kelixi Nuhan ma dii saxanne nin.

Nuhan yi dangan ti

²⁰ Nuhan xee rawanla nan yi a ra. A yi manpa binla sansiin si langan kui.*

²¹ Na sansiin to bogi, Nuhan yi manpaan nafala, a yi a min, a xunna yi keli. A yi a sa bubun kui a magenla ra.

²² Xami, Kanan kaane baba yi a baba magenla to. A yi na fala a tadane xa. ²³ Semi nun Yepeti yi dugin tongo, e yi siga e xanbiramaan na. E yi dugin sa e baba fari, koni e mi e baba magenla to.

²⁴ Nuhan xunna to dəxə, a keli, a yi a kolon a bolokada naxan ligaxi a ra. ²⁵ Nuhan yi a fala, a naxa, “N bata Kanan† danga. A findima konyi dənxen nan na a tadane xa.”

²⁶ A mən yi a fala, a naxa, “N bata barikan bira Alatala xa, Semi a Ala. Kanan xa findi Semi a konyin na. ²⁷ Ala xa Yepeti a bəxən gbo ayi. Yepeti xa lu Semi a bubun kui. Kanan xa findi Yepeti a konyin na.”

²⁸ Fufaan ɲan xanbini, Nuhan yi ɲee keme saxan ɲee tonge suulun soto.

* **9:20:** Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini. † **9:25:** Nuhan a mamandenna Kanan nan danga. A mi a dii yo danga. Semi yixetena nde Yaxuba yixetene nan Kanan yixetene raxəri Isirayila bəxəni, na yi findi dangan bunna ra. Na yengenə fe sebexi Yosuwe kitabu yiren kui. A mi sebexi yire yo yi fa fala Kanan yixetene siga nən fati fəre bəxəni. A yixete dando naxanye luxi e nii ra yengen xanbi ra, ne yi basan Yaxuba yixetene ra han Kanan muxu yo mi lu. Yanyina nde fati fərene fe sebexi Dunuja Fəlon 10.6 kui.

29 Nuhan ma siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ tonge suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

Nuhan ma diine, Semi nun Xami nun Yepeti a taruxun nan na ra.

10

Semi nun Xami nun Yepeti yixetene Taruxune Singen 1.5-23

1 Nuhan ma diine bənsənnə taruxun ni i ra, Semi nun Xami nun Yepeti naxanye diine bari fufaan dangu xanbini.

2 Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomeɛɛ nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Mesəki e nun Tirası.

3 Gomeɛɛ a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

4 Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi. 5 Muxuni itoe diine yi dɔxɔ fɔxɔ igen dɛ. E na siga dɛnaxan yi, e xabilayaan fəlɔ mɛnni. Na xabilane yi findi siya gbɛtɛne ra, birin nun e kon xuina.

6 Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi* nun Misiran nun Puti nun Kanan.

7 Kusi a diine xinle ni itoe ra: Səba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka.

Raama a diine xinle ni itoe ra: Saba e nun Dedan.

8 Kusi fan diin sətɔ nɛn naxan xili Nimirodi. Na findi yengɛso gbeen nan na dunuja yi. 9 Nimirodi fan, donso gbeen nan yi a ra Alatala yɛɛ ra yi. Nanara, muxune a falama, e naxa, “I luxi alo Nimirodi, donso gbeen nan yi a ra Alatala yɛɛ ra yi.”

10 A mangayaan liga nɛn taani itoe ma singen: Babilon nun Ereki nun Akadi nun Kalene taan naxan Sinari bəxəni.

11 A yi keli Sinari yi, a yi siga Asiriya bəxəni. Mɛnni, a yi taane ti naxanye xili Niniwa nun Rehoboti nun Iri nun Kala 12 e nun Resen, taa gbeen naxan Niniwa nun Kala tagi.

13 Misiran yi findi muxuni itoe benban na: Ludu kaane nun Anami

kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane 14 nun Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane, Filisitine keli dɛnaxan yi, e nun Kafatoro kaane.

15 Kanan yi findi muxuni itoe baba ra: Sidon, a dii singena, e nun Xitine 16 nun Yebusune nun Amordine nun Girigasane 17 nun Xiwine nun Arakane nun Sini kaane 18 nun Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane.

Na xanbi ra, Kanan bənsənnə birin yi xuya ayi. 19 Kanan bəxənnə naninna yi kelixi Sidon han sa dɔxɔ Gerari taan na, a yi siga han Gasa, a yi dangu Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi yi, han sa dɔxɔ Lasa ra.

20 Xami a muxune ni itoe ra, fata e bənsənnə nun e xuiin na e nun e bəxəne, e nun e siyane.

21 Semi, Yepeti tada fan yi diine sətɔ. Semi findi Eberi a diine benban nan na.

22 Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

23 Arami a diine xinle ni itoe ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Mesəki.

24 Arapaxadi yi Selaxa sətɔ. Selaxa yi Eberi sətɔ.

25 Eberi yi dii firin sətɔ. Keden xili Pɛlɛgi† bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyɛn xili Yokatan.

26 Yokatan ma diine xinle ni itoe ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera 27 nun Hadoran nun Yusali nun Dikila 28 nun Obala nun Abimayeleye nun Saba 29 nun Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Ne birin baba nan yi Yokatan na. 30 E bəxənnə yi kelixi Mesa sa dɔxɔ han Sefare, naxan geyaan sogeteden binni.

31 Semi a diine ni i ra, fata e bənsənnə nun e xuine nun e bəxəne nun e siyane ra.

32 Nuhan ma diine bənsənnə nan ne ra e siyane yɛɛn ma. Fufaan dangu xanbini, bənsənni itoe yi findi siyane birin na dunuja yi.

* **10:6:** Muxune laxi a ra a Kusi yixetena nde siga nɛn fati fɔrɛne bəxəni. Yanyina nde fati fɔrɛne benban finde a yixetena nde ra. A fe mən səbɛxi Yatene 12.1 nun Esayi 20 nun Sofoni 3.10 kui e nun yire wuyaxi gbete. Nuhan Kusi xunye Kanan nan danga. Na feen səbɛxi Dunuja Fəlon 9.25 kui. † **10:25:** Pɛlɛgi bunna nɛn fa fala “Mayitaxunna.”

11

Xuine yitaxun fena

¹ Na waxatini, dunuḡa birin yi xui keden nan falama. ² Muxuna ndee to siga sogeteden binni, e yi dɔxɔ Sinari lanbanni. ³ E yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga, en xa bitikidin bɔnbɔ, en xa a gan.” E yi bitikidine dɔxɔ gɛmɛne jɔxɔni. E yi dolen findi bitikidi* dɔxɔ seen na. ⁴ Na xanbi ra, e yi a fala, e naxa, “En siga, en xa taan ti en yete xa, e nun sanganso gbeen naxan tema han kore, alogo en xinla xa gbo ayi. Nanara, en nama xuya ayi dunuḡa xun xɔn.”

⁵ Koni Alatala yi godo na taan nun sanganso gbeen matodeni muxune naxan ti. ⁶ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxuni itoe, naxanye siya keden, xui keden a ra, xa ne bata wanli ito fɔlɔ, wanla birin e waxi naxan ke feni sɔnɔn, e na ligama nen. ⁷ En siga, en godo e xuiin basandeni alogo e nama e bode xuiin me.” ⁸ Alatala yi e raxuya ayi. Na taan ti feen yi dan. ⁹ Na yiren yi xili Babeli,† bayo Alatala bata dunuḡa xuine basan e bode ra na yi. Fɔlɔ mɛnni, Alatala yi e raxuya ayi dunuḡa birin ma.

Semi han Tera Taruxune Singen 1.24-27

¹⁰ Semi bɔnsɔnna taruxun ni i ra. Fufaan dangu jɛɛn firinna, Semi a siimayaan yi jɛɛ kɛmɛ sɔtɔ. A yi a diin sɔtɔ naxan xili Arapaxadi. ¹¹ Arapaxadi bari xanbini, Semi mɔn yi jɛɛ kɛmɛ suulun sɔtɔ. A yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

¹² Arapaxadi to jɛɛ tonge suulun nun suulun sɔtɔ, a yi Selaxa bari. ¹³ A to Selaxa sɔtɔ, Arapaxadi yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ saxan. A yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

¹⁴ Selaxa to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Eberi bari. ¹⁵ A to Eberi sɔtɔ, Selaxa yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ saxan. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

¹⁶ Eberi to jɛɛ tonge saxan e nun naanin sɔtɔ, a yi Pɛlɛgi bari. ¹⁷ A

to Pɛlɛgi sɔtɔ, Eberi yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge saxan. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

¹⁸ Pɛlɛgi to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Rewu bari. ¹⁹ A to Rewu sɔtɔ, Pɛlɛgi yi bu jɛɛ kɛmɛ firin jɛɛ solomanaanin. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

²⁰ Rewu to jɛɛ tonge saxan nun firin sɔtɔ, a yi Serugu bari. ²¹ A to Serugu sɔtɔ, Rewu yi bu jɛɛ kɛmɛ firin jɛɛ solofere. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

²² Serugu to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Nahori bari. ²³ A to Nahori sɔtɔ, Serugu yi bu jɛɛ kɛmɛ firin. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

²⁴ Nahori to jɛɛ mɔxɔjɛn nun solomanaanin sɔtɔ, a yi Tera bari. ²⁵ A to Tera sɔtɔ, Nahori yi bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ fu nun solomanaanin. A yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbetene sɔtɔ.

²⁶ Tera to jɛɛ tonge solofere sɔtɔ, a yi Iburama nun Nahori nun Haran bari.

Tera a denbayana

²⁷ Tera bɔnsɔnna taruxun ni i ra.

Tera yi Iburama nun Nahori nun Haran bari. Haran yi Loti bari. ²⁸ Benun Tera xa faxa, a diin Haran yi faxa Yuru taani Babilɔn bɔxɔni, a barixi denaxan yi. ²⁹ Iburama nun Nahori yi jaxanle futu. Iburama jaxanla yi xili Sarayi. Nahori a jaxanla xili Milika. Milika baba nan yi Haran na. Haran dii firin nan sɔtɔ, Milika nun Isika. ³⁰ Gbantana yi Sarayi ra. Dii yo mi yi a yii.

³¹ Tera yi a denbayaan xali, a dii Iburama, e nun a mamandenna Loti, Haran ma diina, e nun a mamandenna Sarayi, Iburamaa jaxanla. E birin yi keli Yuru taani Babilɔn bɔxɔni alogo e xa siga Kanan bɔxɔni. Koni e to Xarani taan li, e yi dɔxɔ mɛnni.

³² Tera yi bu jɛɛ kɛmɛ firin jɛɛ suulun. A yi faxa Xarani yi.

12

Ala yi Iburama xili

* **11:3:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † **11:9:** Babeli maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn fa fala “Mayibasanna.”

¹ Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilan nun i babaa genli. I siga na yamanani n naxan yitama i ra. ² N ni i findima siya gbeen na nən. N na i barakama nən, n ni i findi xili kanna ra. Muxune fan duban sətəma nən i tan barakani. ³ Naxan na duba i xa, n fan na kanna barakama nən. Naxan na i danga, n fan dangan nagidima na kanna ma nən. Dunuja xabilane birin duban sətəma nən i tan barakani.”

⁴ Awa, a siin jεε tonge solofere e nun suulunna sətə waxatin naxan yi, Iburama yi keli Xarani yi alo Alatala a yitaxi a ra kii naxan yi. Loti fan yi siga Iburama fəxə ra. ⁵ A yi a jaxanla Sarayi nun a xunyena dii Loti nun a sətə seen birin, e nun muxune a naxanye sətəxi Xarani yi, a yi ne birin xali. E yi siga Kanan bəxəni.

⁶ Iburama yi dangu bəxən na han a sa wudi bili gbeen li denaxan yi xili Morε, Siken bəxəni. Na waxatini, Kanan kaane yi dəxi mənni nun. ⁷ Koni Alatala yi a yetε yita Iburama ra. A yi a fala, a naxa, “N bəxəni ito nan fima i yixetene ma.” Awa, Iburama yi saraxa ganden nafala Alatala xa naxan a yetε yitaxi a ra. ⁸ A yi keli mənni, a siga geyaan ma, geyaan naxan Beteli sogeteden binni. A yi bubun ti mənni. Beteli taan yi lu a sogegododeni. Ayi taan yi lu a sogetedeni. A yi saraxa ganden nafala Alatala xa mənni. A yi Alatala maxandi a xinla ra. ⁹ Na xanbi ra, a yi siga Negewi tonbonna binni.

Iburama yi siga Misiran yi

¹⁰ Na waxatini, fitina kamən yi so bəxəni. Awa, Iburama yi siga Misiran bəxəni bayo donse yo mi yi na. ¹¹ Benun e xa so Misiran bəxəni, Iburama yi a fala a jaxanla Sarayi xa, a naxa, “A kolon, jaxalan tofajin nan i tan na. ¹² Misiran kaane na i to waxatin naxan yi, e a falama nən a n ma jaxanla nan i ra. Na xanbi ra, e n faxama nən, koni e mi i tan faxε. ¹³ I xa a fala e xa a n xunyən nan i tan na,

alogo e xa kininkinin n ma i sabun na. Nayi, e mi n faxama i tan ma fe ra.”

¹⁴ Iburama to Misiran li, Misiran kaane yi a to, a Sarayi jaxalan tofajin nan a ra. ¹⁵ Misiran Mangana kuntigine yi jaxanla ito matəxə Misiran Mangan xa. Misiran Mangan yi a xali a konni. ¹⁶ A yi hinan Iburama ra a jaxanla fe ra. Iburama yi xuruse xunxurine nun jingene nun sofanle nun konyine nun jəgəməne sətə.

¹⁷ Koni Alatala yi fure jaxin sa Misiran Mangan nun a denbayaan ma Sarayi a fe ra, Iburama jaxanla. ¹⁸ Nanara, Misiran Mangan yi Iburama xili. A yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi n na? Nanfera i mi a falaxi n xa i ya jaxanla nan a ra. ¹⁹ Nanfera i ya falaxi a i xunyən nan a ra han n tan bata a findi n ma jaxanla ra? Awa, hən, i ya jaxanla ni i ra. ε siga!” ²⁰ Na xanbi, Misiran Mangan yi yamarin fi a sofane ma lan Iburama a fe ma. E yi a ragbengben e nun a jaxanla, e nun a yii seen birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Awa, Iburama yi keli Misiran yamanani. A yi siga Negewi tonbonna mabinni e nun a jaxanla nun a seen birin, e nun Loti. ² Iburama bata yi findi nafulu kanna ra nun. Xuruseene nun gbetin nun xεmaan yi a yii. ³ A keli Negewi yi, a yi a masiga han Beteli taani. Yirena nde yi Beteli taan nun Ayi taan longonna ra, Iburama bubun yi tixi mənna nan singe yi. ⁴ A saraxa gande singen fan yi mənna nin nun. Iburama yi Alatala maxandi a xinla ra mənni.

⁵ Loti yi biraxi Iburama fəxə ra, xuruseene nun bubune yi a fan yii nun. ⁶ Iburama a xuruse ganla nun Loti a xuruse ganla yi gbo na bəxən xa. E mi yi nəε luyε yire kedenni sənən. ⁷ Sənəxə sənəxən yi mini Iburama xuruse rabane nun Loti a xuruse rabane tagi. Kanan kaane nun Perisi kaane fan yi mənni na waxatini.

⁸ Nanara, Iburama yi a fala Loti xa, a naxa, “Sənəxə sənəxən nama bira en

tagi e nun en ma xuruse rabane tagi, bayo en tan ngaxakedenmane nan en na. ⁹ Bəxəni ito birin i yee ra. Awa, en xa fata. Xa i siga kəmenna ma, n tan yi siga yiifanna ma. Xa i siga yiifanna ma, n tan yi siga kəmenna ma.”

¹⁰ Loti yi a yeen nasiga, a yi sa Yuruden mēren to. Igen yi na nun a fajin na. Benun Alatala xa Sodoma nun Gomora halagi, na bəxəne yi fan han Soyari binni, alo Misiran bəxəna, alo Alatala a nakə rafalaxina.* ¹¹ Awa, Loti yi Yuruden mēren sugandi a yete xa. A yi siga sogeteden mabinni. E yi fata.

¹² Iburama yi lu Kanan bəxəni. Loti yi lu Yuruden mēren taane tagini. A yi bubun ti Sodoma fəma. ¹³ Sodoma kaane bata yi kobi ayi a gbegebe, e bata yi findi yulubi kan belebelen na Alatala yee ra yi.

¹⁴ Iburama nun Loti to fata, Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “I yeen ti sogeteden na, e nun sogegododen na, e nun yiifanna nun kəmenna ma.

¹⁵ I bəxən naxan birin toxi, n na a fima i ma nən e nun i bənsənna ma han habadan. ¹⁶ N ni i bənsənna rawuyama ayi nən alo gbangbanna naxan bəxən ma. Xa muxun nəe mējensinna tēngē, awa, a nəe nən i bənsənna yatən kolonje. ¹⁷ Keli, i bəxəni siga, a kuye yeen nun a yigbo yeeəna, i xa a birin mato bayo n na a fima i tan nan ma.” ¹⁸ Awa, Iburama yi bubun yiren masara. A yi dəxə wudi belebelena nde mabinna ra Mamire nun Xebiron fəma. A yi saraxa ganden nafala mēnni Alatala xa.

14

Iburama Loti ratanga fena

¹ Na waxatini, Manga Amirofeli naxan Babilən bəxən ma yo, Manga Ariyoki naxan Elasari bəxən ma yo, Manga Kədolama naxan Elan bəxən ma yo, Manga Tidali naxan Goyin bəxən ma yo, manga naaninni itoe yi layirin tongo e bode xa manga suulun ni itoe yēngē feen na. ² Na

manga suulunne nan itoe ra: Bera Sodoma mangan nun Birisa Gomora mangan nun Sinabu Adamaha mangan nun Semeberi Seboyimi mangana e nun Bela mangana. Bela mən xili Soyari. ³ Manga suulunni itoe yi e malan Sidimi lanbanni, Fəxə Daraan dənaxan yi. ⁴ Xabu jee fu nun firin manga suulunni itoe yi Manga Kədolama bun ma, koni a jee fu nun saxanden na, e yi murute.

⁵ A jee fu nun naanindena, Manga Kədolama nun mangan naxanye yi a fəma, e yi siga yēngē sodeni. E yi siyani itoe birin nə yēngēni: Refa kaan naxanye yi Asatarəti-Karinayin yi, Susi kaan naxanye yi Xami yi, Emi kaan naxanye yi Sihawe-Kiriyatayimi yi, ⁶ e nun Xori kaan naxanye yi geyaan ma Seyiri binni han Eli-Paran tonbonna fəma. ⁷ Na xanbi e yi xete, e yi siga En-Misapati, naxan xili Kadesi. E yi Amaləkine nə e nun Amarin naxanye yi dəxi Xasasən-Tamari yi.

⁸ Na waxatini, Sodoma mangan nun Gomora mangan nun Adamaha mangan nun Seboyimi mangan nun Bela mangan dənaxan mən xili Soyari, na mangane yi e malan Sidimi lanbanni manga naaninni itoe yēngēdeni: ⁹ Kədolama Elan mangan nun Tidali Goyin mangan nun Amirofeli Babilən mangan nun Ariyoki Elasari mangana. Na manga naaninna yi manga suulunna yēngē. ¹⁰ Awa, yinle yi Sidimi lanbanni, dolena e kui. Sodoma mangan nun Gomora mangan yi e gi. Yēngəsona ndee yi bira yinle ra. Ndee yi e gi siga geyaan fari. ¹¹ Na manga naanin naxanye nəən sətəxi, ne yi nafunla nun donseene birin tongo Sodoma taan nun Gomora taani. E yi siga. ¹² E yi Iburama xunyəna dii Loti fan suxu e nun a hērisigən birin, bayo a yi dəxi Sodoma taan kui.

¹³ Muxuna nde yi a gi, a sa na feen birin yeba Iburama Heburu kaan xa. Na waxatini, Iburama yi

* **13:10:** Na feen mən sebexi Dunuja Fəlon 2.8-10 kui.

dəxi wudi bili belebelen bun ma Mamire Amarin konni. Mamire nun a ngaxakedenne, Esikoli nun Aneri, ne bata yi layirin tongo Iburama xa. ¹⁴ Iburama to a mε, muxune bata a xunyεna dii xεmε Loti suxu, a yi yengεsone tongo, muxu kεmε saxan muxu fu nun solomasεxε naxanye barixi a sariyan kui, naxanye fatan yengε sodeni. E yi siga na mangane fəxə ra han taan naxan xili Dan. ¹⁵ Kəεεn na, Iburama yi a yengεsone yitaxun, e yi na mangane ratεrεna yengen na. E nun a yengεsone yi nə na mangane matuntunεε han Xoba, Damasi taan kəmenna ma. ¹⁶ A yi fa e hεrisigen birin na, a yi fa a xunyεna diin Loti fan na, e nun a sətə seen birin, sa naxanle fari e nun yamaan birin.

Iburama nun Melikisedeki

¹⁷ Iburama to xεtε xunna kenla kui, keli Manga Kədolama yengεdeni e nun mangan naxanye yi a fεma, Sodoma mangan yi siga Iburama ralandeni Sihawe lanbanni. Menna xili “Mangana Lanbanna.”

¹⁸ Na xanbi, Melikisedeki,* Salemi mangan yi fa burun nun wudi bogi igen na Iburama xa alo manpana. Kore Xənnə Ala a saraxaraliin nan yi Melikisedeki ra. ¹⁹ A yi duba Iburama xa, a naxa, “Kore Xənnə Ala naxan koren nun bəxən daxi, na xa Iburama barayi. ²⁰ Tantunna Kore Xənnə Ala xa, naxan i yaxune rayarabixi i xa.” Na waxatini, Iburama yi a se tongoxine birin yaganna fi Melikisedeki ma.

²¹ Sodoma mangan yi a fala Iburama xa, a naxa, “N ma muxune raxεtε n ma, koni nafunla xa lu i tan xa.” ²² Koni Iburama yi a fala Sodoma mangan xa, a naxa, “N bata n kələ Alatala yi, Kore Xənnə Ala naxan koren nun bəxən daxi, ²³ n mi sese tongε naxan findixi i gbeen na, hali lutidina, xa na mi a ra sankidi lutina, alogo i nama a fala sənən fa fala ‘N tan nan Iburama findi nafulu kanna ra.’ ²⁴ N mi sese tongε, fə n ma yengεsone naxan donxi e nun naxan findixi e

gbeen na. Aneri nun Esikoli nun Mamire e gbeen tongoma nεn.”

15

Ala yi layirin tongo Iburama xa

¹ Na xanbi, Iburama yi fe toon ti alo xiyena, Alatala yi fa a ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Iburama i nama gaxu, n tan nan i kantanma. I saran gbeen sətəma nεn.” ² Iburama yi a yabi, a naxa, “Marigina Alatala, i nanse nεnigexi i naxan soma n yii? Bayo dii yo mi n yii. N mi dii sətəxi naxan n kεεn tongoma fə n ma walikεna, Eliyeseri Damasi kaana. ³ I mi dii yo fixi n tan ma. Nanara, n ma walikεεn naxan barixi n konni, na nan findima n kεε tongon na.” ⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-εn, i ya walikεεn mi findima i kεε tongon na de! I bari diin yatin nan fama findideni i kεε tongon na.” ⁵ Ala yi Iburama ramini a bubun bun ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I yεεn nate kore. I sarene tεngε xa i nəε a yatεn kolonεε.” A mən yi a fala a xa, a naxa, “I ne toxi kii naxan yi kuyen ma, i bənsənna fan wuyama ayi na kiini nεn, i mi nəε a yatεn kolonεε.”

⁶ Iburama yi denkelεya Alatala ma, Ala fan yi na yatε tinxinna ra a xa. ⁷ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra naxan i raminixi Yuru taani Babilən bəxəni. N na i xali bəxən ma n denaxan fima i ma.” ⁸ Iburama yi a maxədin, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolonma di, fa fala n fama na bəxən sətədeni nεn.”

Alatala layirin xidi fena

⁹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “Fa ninge gilən nun sii gilən na, e nun yεxεε kontonna naxanye bata nεε saxan saxan ti, e nun ganba gilən nun kolokonde diina. I yi e fi n ma.” ¹⁰ Iburama yi fa na subene ra. A yi ningen nun sii gilən nun yεxεε kontonni sənən a tagi. A yi na sube dungine sa e dan na, koni a mi xəline tan yixaba. ¹¹ Sεgεne yi fa, e godo na sube faxaxine ma. Iburama yi e birin kedi. ¹² Sogen godomatəna,

* **14:18:** Melikisedeki bunna nεen fa fala “Manga tinxinxina.”

xixənla yi Iburama suxu kati! Kuyen yi yidimi, dimi magaxuxin yi so.

¹³ Ala yi a fala a xa, a naxa, “A kolon yati, i bənsənna dəxəma nən yamana gbete yi, e konna mi denaxan na. E findima nən konyin na na bəxəni. E fe xələn siyaan birin sətəma nən jee keme naaninna bun ma muxu yiini. ¹⁴ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nən. Na xanbi ra, e neen minima na yamanani, e se fajin gbegbe xalima nən. ¹⁵ I tan fama nən bəje xunbenla sətədeni, i mən siimaya xunkuyen sətəma nən, han i sa laxiraya waxatin naxan yi. ¹⁶ I yixeten naaninden xetema nən na bəxəni, bayo fə Amordine e haken na gbo ayi waxatin naxan yi.”

¹⁷ Sogen to godo, dimin yi so. Na waxatini tee kə seen naxan yi tutin naminima e nun tee degena, a yi dangu sube dungine saden tagi. ¹⁸ Taxamasenna nan na ra, Alatala yi layirin naxan tongoxi a tan nun Iburama tagi na ləxə yeteni. A yi a fala a xa, a naxa, “N bata yamanani ito fi i bənsənna ma, keli Misiran baan ma han sa dəxə Efirati baa belebelen na.” ¹⁹ Siya dəxə wuyaxin nan yi na: Kenine nun Kenisine nun Kadimonne ²⁰ nun Xitine nun Perisine nun Refane ²¹ nun Amordine nun Kanan kaane nun Girigasane e nun Yebusu kaane.

16

Sumayila bari ləxəna

¹ Sarayi, Iburama a jaxanla munma yi dii yo bari a xa. Konyi gile Misiran kaana nde yi walima a yii naxan yi xili Hagara. ² Sarayi yi a fala a xemen xa, a naxa, “I bata a to, Alatala mi dii bari feen nagidixi n tan ma. Koni yanyina nde n nəe diin sətə i xa nən n ma konyi gilen sabun na. E birin nan lan ε xa xi to.” Iburama yi tin Sarayi a falan ma a naxan falaxi a xa. ³ Sarayi yi a konyi gilen Hagara Misiran kaan tongo, a yi a so a xemena Iburama yii, a xa findi

a jaxanla ra. Iburama bata yi jee fu ti Kanan bəxən ma.

⁴ Iburama nun Hagara yi xi yire kedenni, Hagara yi fudikan. Hagara to la a ra fa fala a bata fudikan, a yi yo a kanna ma, a yi a mato a kobin na. ⁵ Sarayi yi a fala Iburama xa, a naxa, “Konbini ito, n na raxetema i tan nan ma Hagara naxan saxi n fari! Bayo, n tan nan n ma konyi gilen fixi i ma a xa findi i ya jaxanla ra. Xabu a la a ra a fudikanna na a ra, a fa fe kobin nan tun yilanma n na. Alatala xa en tan firinna makiti.” ⁶ Iburama yi a jaxanla yabi, a naxa, “I ya konyi gilen nan a ra. A walima i tan nan yii. I waxi feen naxan birin xən ma, a birin liga a ra.” Na waxatini, Sarayi fe kobin birin naxan nafan a ma, a yi a liga Hagara ra. Hagara yi a gi a bun.

⁷ Alatalaa malekan yi naralan Hagara ra xude xunna fema Suru kiraan xən ma tonbon yireni. ⁸ Malekan yi Hagara maxədin, a naxa, “Sarayi a konyi gilen Hagara, i kelixi minen yi? I sigama minen yi?” Hagara yi malekan yabi, a naxa, “N nan n gixi n kanna nan bun ma.” ⁹ Alatalaa malekan yi a fala Hagara xa, a naxa, “I mən xa xete i kelixi denaxan yi. I mən xa i xuru a ma.” ¹⁰ Alatala a malekan yi a fala a xa, a naxa, “N fama bənsən wuyaxi fideni nən i ma, i mi nəe naxan yatən kolonje.” ¹¹ Alatalaa malekan mən yi a fala a xa, a naxa, “I fudikanna na a ra iki. I fama diin sətədeni. I na diin xili sama nən Sumayila.* Bayo Ala bata i ya tərə xuiin mə marayarabin naxan sama i fari. ¹² I ya diin luma nən alo burunna sofanla. A birin yengema nən, birin a fan yengema nən. E nun a xunyene birin luma nən fataxi.”

¹³ Hagara yi xili sa Alatala xən, naxan falan tixi a xa, a naxa, “Ala Naxan N Toma.” A yi a fala, a naxa, “N bata na kanna to, naxan n toma.” ¹⁴ Na nan a toxi e na xəpinna xinla falama, e naxa, “Niin Kanna Naxan N Toxi.” Na xəpinna Kadesi nun Bereda nan tagi. ¹⁵ Hagara yi diin

* **16:11:** Sumayila bunna neen fa fala “Ala fe mema.”

sətə Iburama xa. Iburama yi a xili sa Sumayila. ¹⁶ Iburama bata yi jεε tonge solomasεε e nun jεε sennin ti siimayaan na, Hagara yi fa na diin sətə a xa.

17

Iburama xinla maxεε fena

¹ Iburama to jεε tonge solomanaanin jεε solomanaanin ti siimayaan na, Alatala yi mini a xa, a fa ito fala a xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna nan n tan na. I sigati kiin xa kamali n yεε ra yi. ² N fama layirin tongodeni i tan nun n tan tagi. N mən fama nən bənsən gbeen fideni i ma.” ³ Iburama yi bira, a a yetagin lan bəxən ma. ⁴ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N ma layirin ni i ra n naxan tongoxi i tan nun n tan tagi. I findima nən siya wuyaxine benban na. ⁵ I xinla mi falama sənən Iburama,* i xinla falama nən fa fala Iburahima, bayo n na i findima nən siya wuyaxine benban na. ⁶ N na i findima nən yama gbeen benban na. I diine sətəma nən naxanye findima siya wuyaxine ra. Mangane fan minima nən i ya diine tagi. ⁷ N nan n ma layirin nakamalima nən i tan nun n tan tagi, hali i dangu xanbini, e nun i bənsəne fan yixεten fan bənsən bənsən. A findima habadan layirin nan na. Nayi, n tan nan i ya Ala ra, e nun i bənsənna hali i dangu xanbini. ⁸ I tan nun i bənsənna, n fama nən bəxən fideni ε ma, i findixi xəjən na dənaxan yi iki. Kanan bəxən birin findima nən e gbeen na habadan! N tan nan e Ala ra.”

⁹ Ala mən yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I tan nun i bənsənna fan yixεten bənsən bənsənna, ε lan nən ε xa n ma layirin nakamali. ¹⁰ En ma layirin ni i ra, n naxan saxi ε ma, ε lan ε xa naxan nakamali, i tan nun i bənsəne: Naxan birin findixi xəmən na ε tagi, e birin lan nən e xa banxulan. ¹¹ E xa na banxulan findi layiri taxamasenna ra ε tan nun n tan tagi. ¹² Keli ε tan ma, sa dəxə ε bənsən

bənsənna ra, a birin lan nən, naxan yo barin nεma fa xii solomasεε ti, a xa banxulan. Na sariyan lan nən a xa sa ε konyine fan ma naxanye ε yii, naxanye barixi ε konni, e nun konyin naxanye saraxi bəxə gbətəni, hali a mi fa i bənsənni. ¹³ Na kui, konyin naxanye barixi i konni e nun i naxan fan saraxi, e birin lan nən e xa banxulan, alogo n ma layirin taxamasenna xa lu ε fatin ma habadan! ¹⁴ Xəmən naxan na lu a fatin mi banxulanxi, a fama nən naminideni ε bənsənni, bayo a mi layirin nakamalixi.”

¹⁵ Na xanbi, Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama i ya jaxanla xinla fala sənən de, ‘Sarayi,’ a fa xili nən ‘Saran.’ ¹⁶ N na a barakama nən, a fama dii xəmən barideni nən i xa. N na a barakama nən, a fama findideni nən siya gbeen benban na. Yamana wuyaxin mangane fama minideni nən a diine yi.” ¹⁷ Iburahima yi bira, a yi a yetagin lan bəxən ma, a yi gele. A yi a fala a bəjəni, a naxa, “N tan naxan bata jεε kεmε ti siimayaan na, n mən nəε diin sətə ba? Saran naxan fan bata jεε tonge solomanaanin ti siimayaan na, a fa nəε diin barε ba?” ¹⁸ A yi a fala Ala xa, a naxa, “I jəxə lu Sumayila xən ma tun!” ¹⁹ Ala yi a fala, a naxa, “En-εn! I ya jaxanla Saran fama dii xəmən barideni nən i xa, i naxan xili sama Isiyaga.† N nan n ma layirin nakamalima nən n tan nun a tan tagi e nun a bənsənna hali a fəxa xanbini. Layirin naxan mi kalama habadan! ²⁰ Na xanbi, n bata i ya maxandin nasuxu Sumayila fe ra. N na barakama nən, n mən dii gbege bari feen nagidima a ma nən, n bənsən wuyaxin fima nən a ma. A findima nən manga dii fu nun firinne baba ra, e nun siya xungbe kanna ra. ²¹ Koni, naxan findixi n ma layirin na, n fama na rakamalideni n tan nun Isiyaga nan tagi. Saran fama nən dii xəmən barideni i xa i jəxən waxati faraxi.” ²² Ala to yelin na falε, a yi keli Iburahima xun ma.

* **17:5:** Iburama bunna nən fa fala “Fafa binyena.” Iburahima bunna nən fa fala “Yama gbeen fafe.”

† **17:19:** Isiyaga bunna nən fa fala “A gelema.”

²³ Iburahima yi a diin Sumayila tongo e nun a konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye saraxi. Xemen naxanye birin a banxini, a yi e birin banxulan na ləxəni alo Ala a yamari kii naxan yi. ²⁴ Iburahima siin jee tonge solomanaanin jee solomanaanin nan yi a ra, ²⁵ a dii Sumayila tan bata yi jee fu nun saxan ti, e banxulanxi waxatin naxan yi. ²⁶ E yi e birin banxulan ləxə keden ²⁷ e nun xemen naxanye birin yi Iburahimaa banxini, konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye fan saraxi keli yamana gbete yi.

18

Xəne saxanna fe

¹ Alatala yi mini Iburahima xa Mamire wudi bili gbeen denaxan yi. Na waxatini, Iburahima yi dəxi a bubun so deen na, kuye wolon waxatini yanyin na. ² A yi xeme saxan to tixi a yetagi. A yi keli bubun so deen na, a siga mafuren, a sa na xeme saxanna ralan. A yi a xinbi sin. ³ A yi a fala muxu keden xa e tagi, a naxa, “N kanna, yandi e nama dangu singe, e xa e madigan n konni. ⁴ N xa fa igen na e xa alogo e xa e sanne maxa. E mən xa e matabu wudini ito bun ma. ⁵ N xa fa donseen na e xa alogo e xa fangan sətə. Na xanbi, e fa siga e sigatini. Amasətə, e danguma e walikeen konna nin.” Na xəne yi a yabi, e naxa, “Awa, i naxan falaxi, a raba.”

⁶ Nanara, Iburahima yi xete a mafuraxin na a bubun kui. A yi a fala a jaxanla Saran xa, a naxa, “I xədəxə. I murutu fujni fajin debedin ye saxan nafala burun na.” ⁷ Na xanbi, a yi a gi, a siga jinge sansanni, a sa jinge dii turaxi keden tongo. A yi na jinge diin so a walikeen yii alogo a xa a faxa, a xa a rafala donseen na. ⁸ Na suben to yelin jinje, Iburahima yi a tongo, a a so xəne yii, e nun nənə kəndəna sa nənə xixin fari. E na donseen donma, Iburahima yi ti e fema wudin bun ma.

⁹ Na xəne yi Iburahima maxədin, e naxa, “I ya jaxanla Saran minen

yi?” A yi e yabi, a naxa, “A na yi bubun bun ma.” ¹⁰ Na xəne muxu keden yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mən xetema be i jəxən waxati faraxi. Na waxatini i ya jaxanla dii xemen barima nen i xa.” Saran yi tixi Iburahima xanbi ra bubun so deen na, a tuli matixi e falan ti xuiin na. ¹¹ Iburahima nun Saran bata yi yelin forideni nun. Saran mi yi nəe diin bare. ¹² A yi gele a yete ma, a naxa, “N tan na sətə, n bata yelin fore? N kanna fan bata findi xeme fonna ra. N fan sewama nen dii sətədeni ba?”

¹³ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Nanfera Saran gelexi? Nanfera a a falaxi, a tan mi nəe diin bare sənən, bayo a bata fori? ¹⁴ Nanse na Alatala mi nəe naxan lige? N fama nen waxati saxini faraxi, Saran yi dii xemen bari.” ¹⁵ Saran yi gaxu, a yi wulen fala, a naxa, “N mi gelexi de!” A yi a fala a xa, a naxa, “Di! I gelexi nen.” ¹⁶ Na xəne yi ti kiraan xən ma, e yi e xun sa Sodoma taan ma. Iburahima yi siga e tideni kira yi.

¹⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N naxan ligama, n nama na luxun Iburahima ma. ¹⁸ A fama nen findideni siya belebele senbemaan na. Dunuja siyane birin duban sətəma nen a tan barakani. ¹⁹ N na a sugandixi nen, alogo a xa a diine nun a bənsənna muxune birin yamari a e xa kiti kəndən sa tinxinni. Na waxatini, n tan Alatala, n fama nen n ma layirin nakamalideni n naxan tongoxi Iburahima xa.”

²⁰ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Feen naxan falaxi Sodoma kaane nun Gomora kaane xun ma, fe magaxuxin na a ra. E yulubin bata gbo ayi han, ²¹ n fama gododeni nen, n sa a mato feen naxanye birin falaxi e xun ma, xa a na kiini. Xa e birin na feene fari, n fama a kolondeni nen na waxatini.”

²² Xəne firin yi keli e yi denaxan yi, e yi siga Sodoma taani. Koni Alatala nun Iburahima yi lu yire kedenni. ²³ Iburahima yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I muxu jaxine nun tinxin muxune halage e bode xən ba? ²⁴ Yanyina nde tinxin muxu

tonge suulun Sodoma kaane tagi. I na taan kalama nən? I mi dijama Sodoma yamaan ma na tinxin muxu tonge suulunna fe ra ba? ²⁵ En-ən, a mi lanma i xa na liga! A mi lan i xa muxu jaxin nun tinxin muxun faxa kii kedenni. A mi lan kiti kedenna xa sa muxu jaxin nun tinxin muxun ma. A mi lan i xa na liga. Naxan dunuja birin makitima, a mi a ligama tinxinna kiraan xən ma ba?” ²⁶ Alatala yi yabin ti, a naxa, “Xa n tinxin muxu tonge suulun li Sodoma taan kui, n dijama nən Sodoma kaane birin ma na muxu tonge suulunna fe ra.”

²⁷ Iburahima mən yi falan tongo, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi i xa dija n xa, n xa falani ito ti i xa, bayo n tan kelixi gbangbanna nun bəndən nin. ²⁸ Xa i sa a li, tinxin muxu tonge suulun mi na yi, yanyina nde fə muxu tonge naanin e nun suulun nan na. I na taan kalə bayo muxu suulun bata dasa a ra?” Ala yi a fala, a naxa, “N mi a kalama xa n tinxin muxu tonge naanin e nun suulun li na.”

²⁹ Iburahima mən yi a fala a xa, a naxa, “Yanyina nde, i muxu tonge naanin nan lima na yi.” A yi a fala, a naxa, “N mi na kalama na muxu tonge naaninna fe ra.”

³⁰ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi, i nama xəlb xa n mən falana nde ti i xa. Yanyina nde, i muxu tonge saxan nan lima na yi.” Ala yi a fala a xa, a naxa, “N mi na kalama xa n tinxin muxu tonge saxan li na yi.”

³¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, i hakə lu n xa. Yanyina nde, i muxu məxəjə nan lima na.” Ala yi a fala, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu məxəjəna fe ra.”

³² Iburahima mən yi a fala, a naxa, “Marigina, yandi, i nama xəlb. N ma maxədin dənxen ni ito ra. Yanyina nde, i muxu fu nan lima na.” Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu fuuna fe ra.” ³³ A to yelin falan tiyə e nun Iburahima, Alatala yi siga, Iburahima fan yi xətə a konni.

19

Sodoma nun Gomora halagi fena

¹ Ninbari waxatini, maleka firin yi so Sodoma taani. Na waxatini, Loti yi dəxi na taan so dəən na. A to malekane to fə, a yi keli, a sa e ralan kiraan xən ma. A yi a xinbi sin, a yətagin yi lan bəxən ma. ² Loti yi a fala e xa, a naxa, “N kanne, yandi, ε xa so n konni. ε xa ε sanne maxa, ε mən xa xi be to. Na xanbi, tila xətənni ε nəc sigə ε sigatini.” Malekane yi a fala, e naxa, “En-ən! Fə nxu xa xi taan tagini to kəən na.”

³ Koni Loti yi a yixədxə han e yi siga a konni. A yi donse fajin nafala e xa, a yi buru ratetaren gan e xa. E yi e dəge. ⁴ Sa waxatin mi yi a lixi nun, Sodoma kaane yi Loti a banxin nabilin. Keli banxulanne ma, sa dəxə xəmə fonne ra, e birin yi na nun. ⁵ E yi Loti xili, e a maxədin, e naxa, “Na muxune minən yi, naxanye soxi i konni to jinbanna ra. E ramini nxu ma, nxu xa nxu makoon naba e ra alo jaxanla.” ⁶ Loti yi mini a banxin kui a ti dəən na, a yi na dəən nagali. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En-ən! Ngaxakedenne, ε nama fe jaxin liga. ⁸ N ma dii təmə firin be naxanye mi xəmə feen kolon. N bata tin a ma, n xa ne sa ε sagoni, ε xa feen birin liga e ra ε waxi naxan xən ma, alogo ε nama sese liga n ma xəjəne ra, bayo n tan bata findi e yatigin na.” ⁹ Na muxune yi a fala Loti xa, e naxa, “Mini i ya xəjəne nan na nxu yətagi. I mi nəc kitin sə nxu konni. Xa i mi i kata, nxu fama fe xələn dəxədeni i ra nən dangu e tan na.” E yi sənsən Loti ra, alogo e xa dəən kala. ¹⁰ Na maleka firinna yi Loti suxu, e yi a raso banxin kui, e dəən balan e xun ma. ¹¹ Malekan yi ganla xunna kala, naxanye yi tixi dəən na, e birin yi findi danxutəne ra, keli banxulanne ma sa dəxə xəmə fonne ra han e mi yi sese toma fa. Kiraan yi yifu e ma.

¹² Na maleka firinna yi Loti maxədin, e naxa, “Muxuna nde i xa be? Hali a findixi i bitanna nan na, i ya dii xəməne nun i ya dii təməne,

e nun i ya muxune birin, i xa e birin namini taani ito kui ¹³ bayo nxu fama a halagideni. Alatala bata maxandi xui gbegebe me taa yi kaani itoe wali kobine fe ra. Alatala yi nxu rafa, a nxu xa fa taani ito halagi.” ¹⁴ Loti yi siga, a a fala a bitanne xa, a naxa, “E keli be mafuren! Alatala fama be kaladeni iki sa.” E yi a miri a sabaan nan na. ¹⁵ Na subaxan ma, malekane yi digi Loti ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I ya paxanla tongo, e nun i ya dii teme firinna naxanye be. E xa keli be alogo e nama halagi e nun taani ito hake kanne.” ¹⁶ A to wa a madigan feni nun, malekan yi Loti suxu a yiin ma, e nun a paxanla, sa a dii teme firinna fari. E yi e ramini taan kui, bayo Alatala bata yi kininkinin e ma.

¹⁷ Malekan to e ramini, keden yi a fala Loti xa, a naxa, “I gi, alogo i niin xa ratanga. I nama i xanbi rato de! I nama i mati taani ito rabilinna yire yo yi. Xa i mi waxi a xon i xa halagi, siga na geyane yireni.” ¹⁸ Loti yi a fala, a naxa, “En-en, n Marigina, n bata i maxandi, n mi noe na lige. ¹⁹ N na a kolon, i bata hinan n tan i ya walikenen na. I bata kininkinin n ma han! I bata n niin natanga. Koni, n tan mi noe n giye han geyaan ma, xa na mi a ra n faxama nen. ²⁰ Yandi, i bata taa xurudini ito to? Na nan masoxi n na. Tin, n xa siga, n xa sa lu na. A lu, n xa siga menni, taa xurudidin na a ra! N niin xa ratanga!” ²¹ Malekan yi a fala, a naxa, “N bata tin na birin ma. N mi na taan kale. ²² Siga mafuren, bayo han i sa soma waxatin naxan yi, n mi noe fefe lige.” Na nan a toxi, na taan xili saxi Soyari.* ²³ Sogen yi tema waxatin naxan yi, Loti yi so Soyari taan kui.

²⁴ Na waxatini, Alatala yi dole teen nagodo Sodoma taan nun Gomora taan ma. ²⁵ A yi na taane halagi e nun na lanbanna birin, folo sansine ma, sa dexo muxune ra naxanye birin dxi na taane kui. ²⁶ Loti a paxanla yi a yeen naxete a xanbi ra, a yi findi foxo

geme tixin na.

²⁷ Na subaxan ma, Iburahima yi keli, a a xunsa na yiren ma e nun Alatala e bode to denaxan yi. ²⁸ A to a yeen nasiga Sodoma taan nun Gomora taan ma, e nun na taane rabilinna birin, a yi tuti gbeen to, a tema na yi alo sulun teen† tutina. ²⁹ Ala to yi na taane kalama nun, a yi mirixi Iburahimaa fe ma. Na nan a toxi, Ala yi Loti ratanga na gbalon ma, a yi na taane kalama waxatin naxan yi, Loti yi dxi denaxan yi.

Loti nun a dii teme firinna

³⁰ Loti bata yi gaxu lu feen na Soyari taan kui. A yi keli na, a siga geyaan fari a sa dexo menni e nun a dii teme firinna faran yinla kui.

³¹ Loxona nde, a dii teme singen yi a fala a xunen xa, a naxa, “En baba bata fori. En denaxan yi, xeme yo mi be en dexo ma naxan xon ma alo adaman darixi kii naxan yi. ³² Fa be, en xa dolon so en baba yii han a xunna yi keli alogo en xa xi a xon ma, alogo en xa diin sotu. Na xa findi a bomsonna ra.” ³³ Na kosen na, e yi dolon fi e baba ma, a dii teme singen yi xi a baba xon ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina hanma a keli waxatina. ³⁴ Kuye to yiba, a dii teme singen yi a fala a xunen xa, a naxa, “A bata pan, n tan nun n baba bata xi yire kedenni to. To kosen na, i tan nan nun n baba xima yire kedenni. Na yanyini en noe bomsonna fiye a ma.” ³⁵ Na kosen mon na, e yi dolon fi e baba ma, a xunen fan yi xi a baba xon ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina, e nun a keli waxatina.

³⁶ Loti a dii teme firinna yi fudikan e baba a diin na. ³⁷ Na dii teme singen to diin bari, a a xili sa “Moyaba.” Na nan findi Moyaba kaane birin benban na. Han iki e na yi. ³⁸ A dii teme firinden fan yi diin bari, a a xili sa “Ben-Ami.” Na nan findi Amonine birin benban na. Han iki e na yi.

* **19:22:** Soyari bunna nen fa fala “A xurina.” fala “Furu teena.”

† **19:28:** Sulun teen mon falama yirena nde yi fa

20

Ibrahim nın Abimeleki

¹ Ibrahim ya siġa Negewi yamanani. A yi dōxō Kadesi nun Suru tagi. Na xanbi ra, a yi siġa Gerari taani, a yi waxati ti mēnni. ² Ibrahim ya a naxanla Saran ma fe fala, a naxa, “N xunyēn naxalanmaan nan a ra.” Abimeleki, Gerari mangan yi Saran tongo.

³ Kōēēn to so, Abimeleki xima, Ala yi a yēte yita a ra xiyeni, a naxa, “I faxama nēn naxanli ito a fe ra, i naxan tongoxi, bayo xēmē taa ra dōxōn na a ra.” ⁴ Na waxatini, Abimeleki munma yi a maso a ra. A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, i bōnsōn tinxinxin kalama nēn?” ⁵ Ibrahim a fala nēn n xa, fa fala naxanli ito a xunyēn naxalanmaan nan a ra. Naxanla fan yi a fala n xa, a tada nan Ibrahim ra. N naxan ligaxi, n na ligaxi n bōnē fixēn nan na.” ⁶ Na xiyeni Ala mōn yi a fala a xa, a naxa, “N tan yati, n na a kolon i feen naxan ligaxi, fe kobi xa mi a ra. N tan nan a ligaxi, i mi nōxi yulubi ligē n na. Na nan a toxi n mi a luxi i xa a findi i ya naxanla ra. ⁷ Iki, naxanli ito raxētē a xēmēn ma. Nabiin nan a ra. A Ala maxandima i xa nēn alogo i niin xa ratanga. Koni xa i mi a raxētē a xēmēn ma, a kolon, i faxama nēn i tan nun i ya muxune birin.”

⁸ Abimeleki yi keli sinma, a yi a kuntigine birin malan. Feen naxan birin danguxi, a yi a yēba e xa. E yi gaxu han a dangu ayi. ⁹ Abimeleki yi Ibrahim xili a konni. A yi a maxōdin, a naxa, “N hakēn mundun ligaxi i ra, i xa n tan nun n ma yamaan findi yulubi kanne ra? I bata fe liga n na, feen naxan mi lan a xa liga. ¹⁰ Nanfe a ligaxi i xa na raba?” ¹¹ Ibrahim ya a fala, a naxa, “N na falaxi nēn, a be kaane mi gaxuxi Ala yēē ra. E n faxama nēn n ma naxanla fe ra. ¹² Nōndin nan a ra, n xunyēn na a ra. Nxu birin baba keden, koni nxu nga keden mi a ra. A mōn findixi n ma naxanla ra. ¹³ Ala to n namini n baba konni, n yi a fala n ma naxanla xa, n

naxa, ‘I hinanna yitama n na ikiini: En na siġa dēdē, i xa a fala a n xunyēn nan i tan na.’”

¹⁴ Abimeleki yi yēxēēne nun siine nun n̄ingene nun konyi xēmēne nun konyi gilēne tongo, a yi e birin so Ibrahim yii. A mōn yi a naxanla Saran naxētē a ma. ¹⁵ A yi a fala Ibrahim xa, a naxa, “N ma bōxōn dēēn bata rabi i xa. I na wa lu feni dēdē bōxōni ito ma, lu mēnni.” ¹⁶ A yi a fala Saran xa, a naxa, “N bata gbeti gbanan wuli keden so i tada yii i solona seen na i tan nun i sigati boden birin yēē xōri alogo i xa xunna kenla sōtō.” ¹⁷ Ibrahim ya Ala maxandi, na waxatini Ala yi Abimeleki rakēndēya alogo a naxanla nun a konyi gilēne xa nō diin barideni. ¹⁸ Alatala bata yi dii baritarefaan nagidi nun Abimeleki a muxune ma Ibrahim a naxanla Saran ma fe ra.

21

Isiyaga bari lōxōna

¹ Alatala yi hinan Saran na, a a falan nakamali. ² Saran yi fudikan. A yi diin bari Ibrahim xa a foriyani Ala waxatin naxan fala a xa. ³ Ibrahim ya a diin xili sa Isiyaga, Saran naxan sōtōxi a xa.

⁴ A yi a dii Isiyaga banxulan a xii solomasēxēde lōxōni alo Ala a yamari kii naxan yi. ⁵ Ibrahim bata yi n̄ēē kēmē sōtō siimayaan na, Isiyaga bari waxatin naxan yi. ⁶ Saran yi a fala, a naxa, “Ala bata n nagele sēwani. Muxun naxanye na n ma dii Isiyaga bari feen mē, en birin sēwama nēn.”* ⁷ A mōn yi a fala, a naxa, “Nde yi nōē a falē Ibrahim xa a lōxōna nde fama a lideni, Saran findima dii ngan na nēn? Koni n tan bata diin bari a xa a xēmē foriyani.”

Ibrahim ya Hagara kedi

⁸ Diin to gbo, e yi a dēēn ba xijēn na. Ibrahim ya sēwa sumunna belebele yitōn, a dii Isiyaga dēē ba lōxōni. ⁹ Misiran kaan Hagara diin naxan barixi Ibrahim xa, Saran yi na diin to gelē. ¹⁰ A yi a fala Ibrahim xa,

* 21:6: Isiyaga bunna nēēn fa fala “A gelema.”

a naxa, “Konyi naxanli ito nun a diin kedi. E nun n ma dii Isiyaga nama lu keε kedenni.” ¹¹ Na falan mi rafan Iburahima ma a diina fe ra. ¹² Koni Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama xəlo i ya diina fe ra e nun i ya konyi naxanla. Saran na feen naxan birin maxədin i ma, a birin liga a xa, bayo naxanye yatema i bənsənnə ra, ne minima Isiyaga bənsənnə nin. ¹³ N siyana nde fan naminima nən i ya konyi naxanla diini, bayo i ya diin nan a fan na.” ¹⁴ Iburahima yi keli subaxan ma. A yi burun nun kidi sagbaan tongo igen yi naxan kui. A yi na birin nate Hagara xun ma, a yi diin so a yii, a yi e birin kedi. Hagara yi a xun ti tonbon yiren na dənaxan xili “Bəriseba.”

¹⁵ Igen to jan a kidi sagbaan kui, a yi a diin sa wudidin bun ma. ¹⁶ A yi siga, a sa dəxə a danna xalimakuli wolide keden naxəndən yi. A yi a fala, a naxa, “N mi nəe n yeen tiye n ma diin faxamatəən na.” A yi siga, a sa dəxə a danna, a yi lu te a ma, a wuga. ¹⁷ Ala yi diin wuga xuiin mə kore. Alaa malekan yi Hagara xili, a yi a maxədin, a naxa, “Hagara nanse i sətəxi? I nama gaxu bayo Ala bata diin wuga xuiin mə kore. ¹⁸ Keli i ti! I ya diin tongo i yii firinna ra, i xa a suxu, bayo n na a findima siya gbee kannə nan na.”

¹⁹ Ala yi Hagara yeen nabi, a yi xəjinna to, igena a kui. A yi na kidi sagbaan tongo, a sa igen sa a kui. A yi igen fi a diin ma. ²⁰ Ala yi a yengi lu diin xən ma han a yi gbo. A yi siga a sa dəxə tonbonni. A yi findi xalimakuli wonla ra. ²¹ A yi dəxə Paran tonbonni. A nga yi Misiran kaa naxalan keden fen a xa.

Iburahima layirin naxan xidi e nun Abimeleki tagi

²² Na waxatini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, ne yi fa Iburahima li, e a fala a xa, e naxa, “Ala luxi i xən ma i ya feen birin yi. ²³ I kəlo n xa Ala xinli, fa fala i mi n yanfe, i

mi n ma diine yanfe, i mi n mamananne fan yanfe. I xa hinan n na e nun bəxəni ito muxune, i dənaxan yi, alo n na a liga i xa kii naxan yi.” ²⁴ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N bata n kəlo Ala yi.”

²⁵ Iburahima yi a mawuga Abimeleki xa, a walikene bata a xəjinna ba a yii. ²⁶ Abimeleki yi a yabi, a naxa, “N ma kolon naxan na feen ligaxi i ra. I mi dentegeeni ito saxi n xa, fə to n tan yi fa a kolon.”

²⁷ Iburahima yi yexene nun sine nun jingene tongo, a yi e so Abimeleki yii. E yi layirin tongo e bode xa. ²⁸ Iburahima yi yexee dii solofere tongo, a yi e sa e danna. ²⁹ Abimeleki yi a maxədin, a naxa, “Nanfera, i na yexee dii soloferene saxi e danna?”

³⁰ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ne soma nən i yii, alogo i xa a kolon, a n tan nan xəjinni ito gexi.”

³¹ Nanara, menna xili saxi Bəriseba, bayo e firinna birin e kəlo menna nin.† ³² E yi layirin tongo e bode xa Bəriseba. Na dangu xanbini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, e yi ti kiraan xən ma xete Filisiti bəxəni. ³³ Iburahima yi tamaro wudi bili keden si Bəriseba bəxən ma. A yi Alatala maxandi a xinla ra, Habadan Ala. ³⁴ Iburahima jee wuyaxi ti nən Filisiti bəxəni.

22

Iburahimaa saraxana

¹ Na feene dangu xanbini, Ala yi Iburahima kepaan fese fese. A yi a xili, a naxa, “Iburahima.” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

² Ala yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin tongo, Isiyaga, i ya dii keden peena, naxan nafan i ma, i xa a xali Moriya yamanani geyaan fari, n na dənaxan yita i ra. I xa a ba n xa saraxa gan daxin na.”

³ Subaxan ma, Iburahima yi keli, a yi dəxə seni tən a sofənlə fari. A yi a walike firin tongo e nun Isiyaga, a diina. Iburahima yi yegeni bə naxan

† 21:31: Bəriseba bunna neen fa fala “Marakəlo xəjinna.”

findima tεε yitən seen na saraxa badeni. A yi siga yireni Ala dənaxan yitaxi a ra. ⁴ Na xii saxande ləxəni, Iburahima yεen yi ti na yire makuyen na, a sigama dənaxan yi. ⁵ A yi a fala a walikε firinna xa, a naxa, “E tan nun sofanla xa lu be. Nxu nun n ma diin sigama geyaan fari Ala batudeni. Na waxatini nxu mən xεtεma han be.”

⁶ Iburahima yi na yegen dəxə Isiyaga xun ma, a diina. A mən yi tεε wolonna nun filən xali. E sigan tima e firinna. ⁷ Isiyaga yi a baba Iburahima xili, a naxa, “N baba.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n ma diina.” Isiyaga yi a baba maxədin, a naxa, “N bata a to yegen nun tεε wolonna en yii, koni yεxεε diin minən yi en naxan bama saraxan na?”

⁸ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ma diina, Ala yatin nan yεxεε diin fima en ma, en naxan bama saraxa gan daxin na.” E sigan tima e firinna.

⁹ E to e soden li, Ala dənaxan yitaxi a ra, Iburahima yi saraxa ganden nafala mənni, a yi yegen sa na. A yi a diin xidi, Isiyaga. A yi a rate na saraxa ganden fari, a yi a dəxə yegen fari. ¹⁰ Na xanbi ra, a yi filən tongo, a yi a yiini bandun, a xa a diin kəε raxaba, ¹¹ koni Alatalaa malekan yi a xili kore, a naxa, “Iburahima hε, Iburahima hε!” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹² Malekan yi a fala, a naxa, “Banxulanni ito lu na. I nama fe jaxi yo liga a ra. N bata a kolon i gaxuxi Ala yεε ra. N mən bata la a ra, i mi tondixi i ya dii kedenna fideni n ma saraxan na.”

¹³ Iburahima yi a yεen naxεε a xanbi ra, a yi yεxεε kontonna to fətəna yii ra, a feri firinna kankanxi jansanni. A yi sa na yεxεε kontonna tongo, a fa a ra. A yi na ba saraxan na a diin jəxəna. ¹⁴ Iburahima yi na yiren xili sa “Alatala nan fama a ra.” Nanara, han iki a falama “Alatala nan fama a ra a geyaan fari.”

¹⁵ Alatalaa malekan mən yi Iburahima xili kore. ¹⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kələ n yεtəni, Alatalaa falan ni ito ra. Bayo i bata ito liga, i

mi tondi i ya dii kedenna ma n xa, ¹⁷ n na i barakama nən han! I bənsəna wuyama ayi nən alo saren naxanye koren ma, xa na mi a ra e wuyama ayi nən alo mεpənsinna naxan malanxi baa dεen na. I bənsəna e yaxune nəma nən. ¹⁸ Dunuja siyane birin duban sətəma nən i tan bənsəna barakani, bayo i bata n xuiin suxu.”

¹⁹ Iburahima yi xεε a walikεne yireni. E birin yi siga Bεriseba, bayo Iburahima yi dəxi mənna nin.

²⁰ Na feene birin to dangu, Iburahima yi a mε, a Milika bata diini itoe bari a xunyen Nahori xa: ²¹ A dii singena Yusu nun na xanbiratəna Busi nun Arami baba Kεmuyeli ²² nun Kesede nun Xaso nun Pilidasi nun Yidilafi e nun Betuyeli. ²³ Betuyeli Rebeka nan sətə. Milika nan na dii solomasεxən bari Iburahima xunye Nahori xa. ²⁴ Nahori a konyi jaxanla, na yi xili nən Reyuma. A yi diine bari. Na diine yi xili nən: Teba nun Gaxami nun Tahaka e nun Maka.

23

Iburahimaa muxu maluxundena

¹ Saran jεε kεmε jεε məxəjən nun solofere nan sətə siimayaan na. ² A yi faxa Kiriyati-Aruba yi, naxan mən xili “Xebiron,” Kanan bəxəni. Iburahima yi a jaxanla saya feen liga, a yi a wuga. ³ Iburahima yi keli, a jaxalan binbin saxi dənaxan yi, a yi siga Xitine fεma. A yi sa falani ito ti e xa, a naxa, ⁴ “Xəjən nan n tan na ε tagi be. N bata ε maxandi, ε gaburu yiren fi n ma, n nəε n ma jaxanla maluxunje dənaxan yi.”

⁵ Xitine yi a yabi, ⁶ e naxa, “Nxu kannna, i tuli mati nxu ra a fajin na! Alaa muxu gbeen nan i ra nxu tagi. I na wa i ya jaxanla maluxun feni nxə gaburu yire yo yi, i sagoon na a ra. Nxu tan tagi be, muxu yo mi na naxan nəε tondε i xa, i ya jaxanla maluxundeni a gaburu yireni.”

⁷ Iburahima yi keli. A yi a xinbi sin mən kaane xa, Xiti bənsəna. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε bata tin, n xa nə n ma jaxanla maluxundeni ε gaburu

yireni, n fan bata ε maxandi ε xa nɔ n ma maxandin nadangudeni, Soxara a dii Eferon ma⁹ alogo a xa Makipela faranna so n yii. Bayo, n na a kolon a tan nan gbee menna ra, na mɔn a xεεn nan dεxɔn. A xa na sara n ma ε yεε xɔri, alogo birin xa a kolon, na bɔxɔn bata findi n ma muxu maluxunden na.”

¹⁰ Eferon Xiti kaan yi tixi a yamaan tagi. A yi Iburahima yabi a xuini texin na alogo Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dεεn na, e xa nɔ a falan namɛdeni. ¹¹ “Nba, n bata i maxandi, n kanna, i tuli mati n na. En-en, n bata xεεn nun faranni ito fi i ma n bɔnsɔnna yεε xɔri. I ya ɲaxanla maluxun mɛnni.”

¹² Iburahima mɔn yi a xinbi sin, yamaan birin yεε xɔri. ¹³ A yi falan ti Eferon xa, a naxa, “I fan xa i tuli mati n na. N ni i ya xεεn saren fima nɛn. A rasuxu, yandi, n gbetin naxan soma i yii alogo n xa nɔ n ma ɲaxanla maluxundeni mɛnni.”

¹⁴ Eferon mɔn yi falan tongo, ¹⁵ a naxa, “Nba, i tuli mati n na a faɲin na. Bɔxɔn naxan saren lanma gbeti gbanan kεmε naanin ma, sese mi na ra, i tan nun n tan tagi. I ya ɲaxanla maluxun na.”

¹⁶ Iburahima yi tin Eferon ma falan ma. A yi gbetin tεngε, a naxan ma fe fala a bodene yεε xɔri, Xitine, na gbeti gbanan kεmε naanin yi maliga alo yulane yi darixi a ligε kii naxan yi na waxatini. ¹⁷ Eferon ma xεεn naxan yi Makipela yi, Mamire sogetede binna e nun faranna naxan na, e nun wudi binla naxanye birin sixi xεεn danne ra, ¹⁸ ne birin yi findi Iburahima gbeen na. Na Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dεεn na, e birin yi findi na fe serene ra.

¹⁹ Na birin dangu xanbini, Iburahima yi a ɲaxanla Saran maluxun na faranna ra Makipela xεεn ma, naxan Mamire yεtagi, Xebiron yi, Kanan bɔxɔni. ²⁰ Na xεεn nun na faranna yi ba Xitine gbeeyani, a findi

Iburahima gbeen na alogo a xa nɔ a muxu faxaxine maluxundeni mɛnni.

24

Isiyaga nun Rebeka futu xidina

¹ Iburahima bata yi fori. Alatala yi Iburahima baraka kirayaan sifan birin xɔn ma. ² A walikεεn naxan fori dangu a walikεεn birin na, naxan yengi luxi a yii seen birin xɔn ma, Iburahima yi a fala na xa, a naxa, “I yiin naso n danban bun ma.* ³ N fama i rakɔlɔdeni Alatala yi, kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Ala, alogo i nama ɲaxanla fen n ma diin xa naxan findε Kanan kaan na n dɔxi dεnaxan yi. ⁴ I sigama n bari bɔxɔn nan ma, n bɔnsɔnni, i menna ɲaxalan keden fen Isiyaga xa, n ma diina.”

⁵ A walikεεn yi a yabi, a naxa, “Yanyina nde, na ɲaxanla mi bire n fɔxɔ ra fa bɔxɔni ito yi. Fɔ n xa i ya diin xali mɛnni, i ya bɔxɔni, i kelixi dεnaxan yi ba?” ⁶ Iburahima yi a yabi, a naxa, “I nama n ma diin naxεε n kelideni de! ⁷ Alatala, Ala Naxan Kore, naxan n tongoxi n bari muxune tagi e nun n bɔnsɔnni, naxan falan tixi n xa, naxan a kɔlɔxi a bɔxɔni ito soma nɛn n bɔnsɔnna yii, a tan yatina a malekan nasigama i yε ra nɛn alogo i xa nɔ ɲaxanla sɔtɔdeni n ma diin xa mɛnni. ⁸ Xa ɲaxanla mi fa sa tin bire i fɔxɔ ra, i fama nɛn natangadeni n ma kɔlɔn ma, i naxan tongoxi n xa. Koni i nama xεε n ma diin na mɛnni.”

⁹ Walikεεn yi a yiin naso a kanna Iburahima danban bun ma, a yi a kɔlɔ na ma. ¹⁰ Walikεεn yi ɲɔgɔmε fu tongo Iburahima a ɲɔgɔmεne tagi e nun se faɲi gbege. A yi keli, a yi siga Nahori a taani, Mesopotamiya yamanan kɔmɛn fɔxɔni.

¹¹ Ninbari waxatini, a yi xɔɲinna li naxan gexi taan fari ma. A yi ɲɔgɔmεne rafelen mɛnni. ɲaxanle yi fama ige badeni na xɔɲinna nan na.

¹² A yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i maxandi alogo n ma sigatiin xa findi xunna kenla ra n xa to. I

* 24:2: Mɛn kaane yi na nan ligama e na muxun nakɔlɔ waxatin naxan yi.

xa hinan n kanna Iburahima ra. ¹³ I bata n to xəjinnə dəxən ma, taan sungutunne fama ige badeni dənaxan yi. ¹⁴ N sungutunna nde maxədinma nən, a xa a ige ba seen so n yii, n yi igen min. Xa a li, a n yabi iki, a naxa, ‘I xa igen min, n mən xa igen so i ya jəgəmene fan yii,’ n na a kolonma nən na waxatini, i ya jaxalan sugandixin yatin nan na ra Isiyaga xa, i ya walikəna. Na waxatini n na a kolonma nən, a i bata hinan n kannə ra.”

¹⁵ Benun a xa yelin na falan tiyə, Rebeka yi fa, Betuyeli a dii tēmənə, Nahori nun Milika mamandenna. Nahori, Iburahima xunyən nan a ra. A fəjən yi dəxi a tungunna fari. ¹⁶ Sungutun tofəjin nan yi a ra, naxan mi yi xəmē feen kolon. A yi godo xəjin dēen na, a yi a fəjən nafe igen na, a mən yi te. ¹⁷ Iburahimaa walikēen yi a gi, a sa a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, a lu n xa igena nde min, naxan i ya fəjən kui.” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nba, igen min.” A yi a fəjən nagodo a tungunna fari, a yi igen so a yii. ¹⁹ A to yelin igen soə a yii, a yi a fala a xa, a naxa, “N ni igen bama nən i ya jəgəmene fan xa alogo e birin xa wasa igen na.”

²⁰ A yi igen sa xuruse mindeni, a mən yi siga a giyə a sa ige gbətē sēgē. Nəgəmene birin yi wasa igen na. ²¹ Xəmēni ito yi a dundu, a yi a miri, yanyina nde, Alatala bata n ma sigatiin nasənəya n xa. ²² Nəgəmene to yelin igen minjə, xəmēni ito yi xema wuredin so sungutunna yii naxan sama jəeen na, na garamu senin liyə, e nun xema yīkəeraso firin, naxan garamu kēmē liyə. ²³ A yi a maxədin, a naxa, “Nde a dii i tan na? Yandi, a fala n xa, xa yigiyana nde i baba konni, nxu xa xi na to kəeen na?”

²⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “Betuyeli a diin nan n na, Milika nun Nahori mamandenna nan n na.” ²⁵ Naxanli ito mən yi a fala, a naxa, “Nxu konni sēxən nun jəxəndedē gbegbeen na, yigiyaden fan na ε luma dənaxan yi.” ²⁶ Xəmēni ito yi a xinbi sin Alatala

yətagi. ²⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, n kannə Iburahimaa Ala, n bata i tantun. I hinanma n kannə Iburahima ra waxatin birin. I ya lannayaan mi kalē. N ma sigatini, Alatala, n xunna tixi yiren nan na, dənaxan findixi n kannə Iburahima xunyən konna ra.”

²⁸ Sungutunni ito yi a gi siga a konni, a sa xəjəni ito a fe fala a nga xa. ²⁹ Rebeka tadana nde yi na naxan xili Laban. A yi mini mafurən, a yi siga xəjin dēen na xəmən tixi dənaxan yi. ³⁰ A bata yi jəerasoon nun yīkəerasoon to a xunyən jaxalanmaan yii. A mən bata yi a xunyən dentēgē xuiin mē xēmənə falana fe ra. A yi siga xēmēni ito yireni a tixi xəjinnə fəma e nun jəgəmene.

³¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, Alatala barakan fixi naxan ma. Nanferə i tixi tandeni? N bata banxini tən i yigiyadena e nun jəgəmene lan e xa lu dənaxan yi.” ³² Xəmēni ito yi so Laban konni. Laban yi goronna ragodo jəgəmene fari. A sēxən so e yii e nun jəxəndedənə e naxan donma. A yi igen fan so xəmēni ito yii, e nun muxun naxanye birin biraxi a fəxə ra, alogo e xa e sanne maxa. ³³ A yi fa donseen na e xa, koni a yi a fala, a naxa, “N mi n dēgema singe, fə n xa falan ti ε xa, n lanma n xa naxan yita ε ra.” Laban yi a fala a xa, a naxa, “Falan ti xē.”

³⁴ Xəmēni ito yi a fala, a naxa, “N tan Iburahimaa walikēen nan n na. ³⁵ Alatala bata baraka gbegbeen nagidi n kannə Iburahima ma. A bata findi nafulu kannə ra, bayo Ala bata xuruseen sifan birin fi a ma e nun gbətən nun xəmaan nun walikē xēmēne nun walikē jaxanle nun jəgəmene nun sofanle. Ala bata na birin fi a ma. ³⁶ N kannə Iburahima a jaxanla Saran, hali a to yi forixi, a yi diin bari a ma. A kēen birin soxi diini ito nan yii.”

³⁷ “Iburahima n nakələxi nən, a naxa, ‘I nama jaxanla tongo n ma diin xa naxan findē Kanan kaan na n dəxi dənaxan yi. ³⁸ I xa siga n baba denbayani n bənsənni alogo i

xa paxanla fen n ma diin xa menni.’
³⁹ Na waxatini, n yi n kanna maxədin, n naxa, ‘Xa na paxanla fa tondi biradeni n fəxə ra go?’
⁴⁰ A yi n yabi, a naxa, ‘N sigan tima Alatala naxan yətagi, na fama nən a malekan biradeni i fəxə ra alogo i ya sigatiin xa sənəya. I fama nən paxanla tongodeni n ma diin xa n bənsənni, n baba denbayani.
⁴¹ Na waxatini i na siga n bənsənna tagi, xa e mi fa sa sungutunna so i yii, i bata ratanga n ma marakəlon ma.’ ”

⁴² “N to xəpinna yiren li, n yi maxandin ti, n naxa, ‘Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, xa i bata a jənige n xa, i xa n ma sigatiin nasənəya,
⁴³ i yeen ti n na xəpinna dəxən ma. N fama nən sungutunna nde maxədindeni naxan fama ige badeni, a a xa igen so n yii naxan a fəjən kui alogo n xa n min.
⁴⁴ Xa a n yabi, a naxa, “Igen min, n na igen bama nən i ya jəgəməne fan xa, e min,” n na a kolonma nən na waxatini, Alatalaa sungutun sugandixin yatin nan na ra n kanna Iburahimaa diin xa.’ ”

⁴⁵ “Benun n xa yelin na falan tiyə n yete ma, Rebeka yi fa, fəjən dəxi a tungunna fari. A yi godo xəpin dən na, a yi igen ba. N yi a maxədin, n naxa, ‘Yandi igen so n yii, n xa n min.’
⁴⁶ A yi a fəjən nagodo mafuren a tungunna fari, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Igen min, i na yelin igen minjə, n na igen soma nən i ya jəgəməne fan yii.’ N yi n min, a mən yi igen so jəgəməne yii.
⁴⁷ N yi a maxədin, n naxa, ‘Nde a dii i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Betuyeli a diin nan n na, Nahori nun Milika mamandenna nan n na.’ N yi xema wuredin so a jəeen na, n mən yi xema yirasone so a yii kəeen na.
⁴⁸ N yi n xinbi sin Alatala yətagi. N yi Alatala tantun, n kanna Iburahimaa Ala, bayo a bata n ti kira fəjin xən ma alogo n xa n kanna xunyena dii paxalanmaan tongo a diin xa.
⁴⁹ Iki, a fala n xa, xa i hinanma n kanna ra lannayani. Xa na mi a ra, n sigama nən yire gbete yi.”

⁵⁰ Laban nun Betuyeli yi a yabi, a naxa, “Alatala nan feni itoe ragidixi. Nxu mi na matandε.
⁵¹ Rebeka nan tixi i yətagi ito ra. A xali i yii, alogo a xa findi i kanna diina paxanla ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.”

⁵² Iburahimaa walikεen to na fala xuine mε, a yi a xinbi sin Alatala yətagi.
⁵³ Na xanbi ra, a yi muran gbeti daxin nun xema daxin nun dugine ramini a goronne yε, a e so Rebeka yii. A yi Rebeka nga nun a tada fan ki.
⁵⁴ Iburahimaa walikεen nun a fəxərabirane, e birin yi e dεge, e igen min, e yi so e sadeni.

E to keli xətənni, Iburahimaa walikεen yi a fala Rebeka nga nun a tada xa, a naxa, “E a lu fa n xa xete n kanna konni.”
⁵⁵ E yi a fala, e naxa, “Sungutunni ito xa lu be singen, a xa xii fu jəxən liga be waxatini ito yi, na xanbi ra, i siga.”
⁵⁶ Walikεen mən yi e yabi, a naxa, “E nama n makankan be. Alatala bata n ma sigatiin findi n ma xunna kenla ra. E a lu fa n xa xete n kanna konni.”

⁵⁷ E yi a fala, e naxa, “En sungutunni ito xili ba, en na a maxədin, en xa a jənigen kolon.”
⁵⁸ E yi Rebeka xili, e yi a maxədin, e naxa, “I waxi siga feni ba, ε nun xəmēni ito?” Rebeka yi a yabi, a naxa, “Ən, n waxi siga feni.”
⁵⁹ E yi e xunyən Rebeka so e yii e nun paxanla naxan yi a maxuruma. E nun Iburahimaa walikεen nun a muxune yi siga.

⁶⁰ E yi duba Rebeka xa, e naxa, “I tan nxu xunyena. Ala xa i yixetene rawuya ayi han wuli wuli wuyaxi, e nəən sətə e yaxune xun na.”
⁶¹ Rebeka nun a walikε paxanle yi dəxə jəgəməne fari, e yi bira Iburahimaa walikεen fəxə ra, e birin yi siga.

⁶² Isiyaga bata yi keli Lahayi Royi xəpinna yireni. A yi siga Negewi bəxəni, a sa dəxə na.
⁶³ Ninbanna nde ra, a minixi a masigadeni, a yi jəgəməne to fε.
⁶⁴ Rebeka to Isiyaga to, a yi tugan jəgəməne fari, a godo bəxəni.
⁶⁵ A yi walikεen maxədin, a naxa, “Muxun mundun

ito ra naxan fama en nalandeni xeen ma?"⁶⁶ Iburahima a walikeen yi a yabi, a naxa, "N kanna nan na ra." Nayi, a yi dugin so a yetagin xun na.

Walikeni ito yi a fala Isiyaga xa, a feen naxanye birin ligaxi.⁶⁷ Na xanbi ra, Isiyaga yi Rebeka tongo, a yi a xali bubuna nde kui, a nga Saran yi dɔxi denaxan yi nun. Rebeka yi findi a jaxanla ra. A yi a xanu. Isiyaga nga faxa sunun yi ba a ma Rebekaa fe ra.

25

Iburahima faxa fena

Taruxune Singen 1.32,33

¹ Iburahima mən yi jaxalan gbeten tongo naxan xili Ketura. ² Na jaxanla yi diine bari a xa. Na diine yi xili: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki e nun Suwa. ³ Yokan yi Saba nun Dedan bari. Dedan yixetene findixi Asuri kaane nan na, e nun Letusin kaane nun Leyumin kaane. ⁴ Midiyan ma diine nan Efa nun Efere nun Xanəki nun Abida nun Elida ra. Keturaa diine nan e birin na.

⁵ Seen naxan birin findi Iburahima gbeen na, a yi a birin so Isiyaga yii. ⁶ Naxanye findi a konyi jaxanle diine ra, a yi e ki a siimayani. A yi e rasiga yireni, denaxan makuya a dii Isiyaga ra sogetede mabinni.

⁷ Iburahima a siimayaan yi siga han jee keme jee tonge solofere e nun suulun. ⁸ A to siimaya xunkuyen soto, a fori ki fani, a yi faxa, a yi siga laxira yi. ⁹ A diine Isiyaga nun Sumayila yi a maluxun faranna ra, Makipela, denaxan yi Eferon ma xeen ma, Soxara a diina, Xiti kaana, Mamire fema. ¹⁰ Iburahima na xeen sara Xitine bənsənnə nan ma. E nun a jaxanla Saran, e birin maluxunxi menna nin. ¹¹ Iburahima to faxa, Ala yi a dii Isiyaga baraka naxan dɔxo Lahayi Royi xəjinnə fema.

Sumayilaa taruxuna

Taruxune Singen 1.28-31

¹² Sumayila bənsənnə xinle nan itoe ra. Saran bata yi a konyi jaxanla Misiran kaa Hagara fi Iburahima ma. Hagara yi Sumayila soto. ¹³ Sumayilaa diine xinle ni itoe ra: Nebayoti Sumayilaa dii singen nun Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ¹⁴ Misema nun Duma nun Masa nun ¹⁵ Xadada nun Tema nun Yeturi nun Nafisi e nun Kedema. Na dii fu nun firinna findi Sumayilaa diine nan na. ¹⁶ Na muxu keden kedenna, ne findi bɔxo mangane nan na. E yi e xinle sa e taane xun ma e nun e muxune. ¹⁷ Sumayilaa siimayaan yi dan jee keme jee tonge saxan nun solofere nin. A yi faxa, a siga laxira yi. ¹⁸ Sumayila bənsənnə yi dɔxo na bəxəni denaxan yi Xawila nun Suru tagi. Suru yeen nafindixi Misiran nan ma Asuri kiraan na. E yi dɔxi e ngaxakedenne nan dɔxon ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga bənsənnə taruxun ni i ra. Isiyaga findi Iburahima a diin nan na. ²⁰ Isiyaga to jee tonge naanin soto siimayaan na, a yi Rebeka dɔxo, Laban xunyε jaxalanmana, Betuyeli a dii temena. Arami kaane nan e ra, e kelixi Padan-Arami nen. ²¹ Koni Rebeka mi no diin bare a xa. Isiyaga yi Alatala maxandi a jaxanla fe ra a xa no dii barideni. Alatala yi a maxandin nasuxu, Rebeka yi fudikan. ²² Na diine yi lu yenge e nga kui. A yi a fala, a naxa, "Nan-fera n kuina n tərəma?" A yi Alatala maxədin. ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, "Siya dɔxode firin nan i kuini. Kedenna senben gboma nen boden xa. Tadan luma nen a xunyena nən bun ma."

²⁴ A diin bari waxatin to a li, e yi a to a gulunne nan yi Rebeka kui. ²⁵ Diin naxan singe bari muxu gbeela nan yi a ra. Fati ma xabe gbege kanna nan yi a ra. E yi a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi ra, a xunyən fan yi bari. A yiin naxutuxi a tada Esayu santinban ma. E yi a xili sa Yaxuba.* Rebeka na diine

* 25:26: Heburu xuini, Yaxuba xinla maliga xuina nde ra naxan bunna neen fa fala "Santinbana."

barima waxatin naxan yi, Isiyaga jεε tonge sennin nan yi a ra.

²⁷ Na dii xεmε firinna yi gbo. Esayu yi findi donso fajin na naxan yi wulani sigama. Yaxuba findi muxu maxunbelixin nan na, a tan yi luma bubun nan bun ma. ²⁸ Esayu nan yi rafan Isiyaga ma, a sube faxaxine fe ra, koni Yaxuba nan yi rafan Rebeka ma.

²⁹ Ləxəna nde Yaxuba yi pərin nafala. Esayu to so, a xadanxi keli donsoyani. ³⁰ A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N mi nəε fefe ra iki. A lu n xa pəri gbeeli ito nde kən.” Na nan toxi a yi xili sa, Edən.† ³¹ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I ya foriyaan tiden fi n ma singen.” ³² Esayu yi a fala, a naxa, “N faxa feni kamən nan ma iki. Na foriya tiden nanse fanma n ma?” ³³ Yaxuba mən yi a fala, a naxa, “Fə i xa i kələ.” Esayu yi a kələ, a bata a foriya tiden fi a ma. ³⁴ Yaxuba yi burun nun pərin toge daxi so a yii. Esayu yi ne don, a yi a min. A yi siga. Nanara, Esayu mi a foriya tiden yatε sese ra.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kamən yi so bəxəni, ba a singen na naxan so Iburahima waxatini. Isiyaga yi siga Gerari yi, Filisiti manga Abimeleki konni. ² Alatala yi mini Isiyaga xa. A yi a fala a xa, a naxa, “I nama siga Misiran bəxəni de! Lu na bəxəni n na dənaxan yita i ra. ³ I lu na. En birin na a ra. N ni i barakama nən, bayo n fama bəxəni ito fideni i tan nun i bənsənnə nan ma. N layirin naxan tongo i baba Iburahima xa, n na rakamalima nən. ⁴ N na i bənsənnə rawuyama ayi nən alo saren naxanye kore. N bəxəni ito fima nən i bənsənnə ma. Dunuja siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənnə barakan nin, ⁵ bayo Iburahima n xuiin namε nən, a yi n gelene nun n ma yamarine nun n ma tənne nun n ma sariyane suxu.”

⁶ Isiyaga yi dəxə Gerari yi. ⁷ Muxun naxanye dəxi mənni, ne yi a maxədin

a jaxanla fe ma. A yi e yabi, a xunye n jaxalanmaan nan a ra. A mi yi susue a falε e xa, a jaxanla nan Rebeka ra alogo mən kaane nama a faxa. A gaxu a falε a jaxanla na a ra bayo Rebeka jaxalan tofajin nan yi a ra.

⁸ Isiyaga to bu na, ləxəna nde Abimeleki, Filisitine mangana, na yi a ye n namini banxin foye soden na. A yi a to Isiyaga Rebeka masugusuguma. ⁹ Abimeleki yi a xili a konni. A yi a fala a xa, a naxa, “I ya jaxanla yatin nan ito ra! Nanfera i a falaxi nxu xa, a i xunye jaxalanmaan nan a ra?” Isiyaga yi a yabi, a naxa, “N yi gaxuxi nən alogo ε nama n faxa. Na nan a to, n yi na fala.” ¹⁰ Abimeleki mən yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi nxu ra? Xa muxuna nde fa mini n ma yamaan tagi go, a yi i ya jaxanla kolon jaxanla ra? Na waxatini i bata nxu findi yulubi tongone ra.” ¹¹ Abimeleki yi yamarin fi a yamaan birin ma, a naxa, “Muxu yo na maxa xεmən i to nun jaxanla ito ra, n na kanna faxama nən.”

¹² Na jε n na, Isiyaga yi xε n bi bəxəni ito ma. A to na xε n xaba, a yi na jəxəndən kε mε sətə, bayo Alatala bata a baraka. ¹³ A herin yi lu xun mase, a yi findi nafulu kanna ra. ¹⁴ A yi findi ye xε e gbegbe kanna ra e nun siine nun jingene nun konyi wuyaxi kanna. Filisitine yi Isiyaga maxəxələn.

Isiyagaa layirina e nun Abimeleki

¹⁵ Filisitine yi xəjinne birin nafe bəndən na, Isiyaga baba Iburahimaa konyine naxanye ge Iburahima waxatini. ¹⁶ Abimeleki yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “I bata sənben sətə be dangu nxu tan na. Fə i xa keli be.” ¹⁷ Isiyaga yi keli na, a siga Gerari lanbanni. A sa dəxə mənni. ¹⁸ Isiyaga yi xəjinne yiba, naxanye yi gexi a baba waxatini. Filisitine na xəjinne dutun nən Iburahima faxa xanbini. A baba yi na xəjinne xinle falama kii naxan yi, Isiyaga mən yi ne xinle fala e xun ma na kiini. ¹⁹ Isiyagaa konyine mən yi

† 25:30: Heburu xuini, Edən bunna nən fa fala “A gbeeli.”

xəjnin gbete ge na lanbanni. E yi tigin li a kui. ²⁰ Xuruse rabaan naxanye yi Gerari lanbanni, ne nun Isiyagaa xuruse rabane yi sənxcə na xəjinna fe ra. E birin yi a fala, e naxa, “Nxu tan nan gbeen xəjinna ra.” Isiyaga yi xəjinni ito xili sa Eseki, bayo sənxcən bata bira a fe yi.* ²¹ A konyine mən yi xəjin gbete ge, sənxcən mən yi bira na fan ma fe yi. E yi a xili sa Sitina.† ²² A yi keli na, a sa xəjinna ge yire gbete yi. Na xəjinna to ge, sənxcən mi bira na tan ma fe yi. E yi na xəjinna xili sa, Rehoboti,‡ bayo e naxa, “Alatala bata dəxəde gbeen fi en ma. En ma feen bata fan bəxəni ito ma.”

²³ E yi keli mənni, e siga Bəriseba. ²⁴ Alatala yi mini a xa kəeen na. A yi a fala a xa, a naxa, “I fafe Iburahimaa Ala nan n tan na. I nama gaxu fefe ra, en tan na a ra yiren birin yi. N mən i barakama nən. N ni i bənsənna rawuyama ayi nən Iburahima fe ra, n ma walikəna.” ²⁵ Isiyaga yi saraxa ganden nafala mənni, a yi fa Alatala maxandi a xinla ra. A yi a bubuni tən mənni. A konyine mən yi xəjinna ge na.

²⁶ Abimeleki yi keli Gerari yi, a yi fa, a e xa e bode to. Axusati yi biraxi a fəxə ra, a maxadi tina, e nun Pikoli, a sofa mangana. ²⁷ Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “E faxi n todeni nanfera? E bata n nəpaxu han e bata n kedi e konni.” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon yati a Alatala luxi i xən. Nxu mən bata a miri, fə en xa layirin tongo en bode xa marakəlōni. ²⁹ I kələ nxu xa, a i mi fama fe xələn ligadeni nxu ra, bayo nxu fan mi fe kəbi yo ligaxi i ra. Fə nxu to fe fəjin nan tun ligaxi i xa. Nxu mən yi i lu, i xa siga bəne xunbenli. Waxatini ito yi, Alatala bata i baraka.” ³⁰ Isiyaga yi donse gbegebeen nafala e xa. E birin yi e dəge, e yi e min. ³¹ Kuye to yiba, e yi e kələ e bode xa. Isiyaga yi a jəngu e ma, e yi fata lanni.

³² Na ləxəni, Isiyagaa konyine yi fa

xəjinni ito a fe dentegeen sadeni a xa e naxan gexi, e naxa, “Nxu bata igen li xəjinni ito ra.” ³³ Isiyaga yi na xəjinna xili sa Siba.§ Nanara, han to taani ito xinla falama Bəriseba.*

Esayu a naxanla dəxəna

³⁴ Esayu to jee tonge naanin sətə, a yi Yudita dəxə, Beerli a dii tēməna, e nun Basamati, Elon ma dii tēməna. Ne firinna Xiti kaan nan e ra. ³⁵ E yi Isiyaga nun Rebeka nii yipaxu e ma.

27

Isiyaga yi duba Yaxuba xa

¹ Isiyaga bata yi fori, a yeeəne bata yi rafəwə. A mi yi fa nəe sese toe. A yi a dii forimana, Esayu, xili, a naxa, “N ma diina.” Esayu yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ² Isiyaga yi a fala, a naxa, “I bata a to, n bata fori. N mi a kolon, n faxama waxatin naxan yi. ³ I ya sube faxa seene tongo e nun i ya sagbaan nun i ya xanla. I siga donsoyaan na. I sa fa burunna suben na n xa. ⁴ I xa na suben jin n xa a fəjin na alo a rafan n ma kii naxan yi, i fa a ra n xən alogo n xa duba i xa benun n xa faxa.” ⁵ Na waxatini, Rebeka yi tuli matixi Isiyaga ra, a falatini Esayu xa. Esayu yi siga burunna ra sube faxadeni a baba xa.

⁶ Rebeka yi a fala a diin Yaxuba xa, a naxa, “N bata i baba xuiin me a falani ito tima Esayu xa, ⁷ a naxa, ‘Sa suben bun n xa, i fa a ra, i yi a jin n xa, n xa a don. N na na suben don, n dubama i xa nən Alatala yetagi benun n xa faxa.’ ⁸ Iki, n ma diina, i tuli mati n na ki fəji. N ni i yamarima naxan na, i xa na liga. ⁹ Siga xuruseene dənaxan yi, i sa fa sii dii fəjin firin na n xa. N xa na rafala a fəjin na alo i baba waxi a xən ma kii naxan yi. ¹⁰ I xa a xali i baba xa alogo a xa duba i tan nan xa benun a xa faxa.”

¹¹ Yaxuba yi a nga Rebeka yabi, a naxa, “Koni, fati ma xaben kanna nan Esayu ra. N tan fati ma xaben

* **26:20:** Eseki bunna nēen fa fala “Fe matandina.” † **26:21:** Sitina bunna nēen fa fala “Təjəgeəna.”

‡ **26:22:** Rehoboti bunna nēen fa fala “Yire yigbeena.” § **26:33:** Siba bunna nēen “Marakələna.”

* **26:33:** Bəriseba bunna nēen “Marakələ xəjinna.”

mi n ma. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma nən Esayu xa mi a ra. N findima wule falan nan na a tan yi. Benun n xa duban sətə, n fama dangan nan sətədeyi na waxatini.” ¹³ A nga yi a fala, a naxa, “En-ən, na dangan fama xətədeni n tan nan ma n ma diina. I naxan ligama, i tuli mati n na. Siga i sa fa na sii dii firinne ra n xa.”

¹⁴ Yaxuba yi siga, a sa fa sii dii firinne ra a nga fəma. A nga yi na donseen nafala alo a rafan Isiyaga ma kii naxan yi. ¹⁵ Na xanbi ra, Rebeka yi Esayu, a dii singena domain tongo, domain naxan fan a dugine ye. A yi na ragodo Yaxuba ma, a dii firindena. ¹⁶ A yi sii kidine tongo, a yi a diin yiine maxidi e ra e nun a kəna bayo fati ma xabe mi yi a ma. ¹⁷ A yi na donseen so a diin Yaxuba yii, e nun buruna a naxan nafalaxi.

¹⁸ A yi siga a baba fəma, a yi a fala a xa, a naxa, “N baba, n tan ni i ra.” A yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na, n ma diina?” ¹⁹ Yaxuba yi a baba yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana. I naxan maxədinxi n na, n bata fa a ra. Yandi, keli, i dəxə, i n ma sube rafalaxin don, alogo i xa duba n xa.” ²⁰ Isiyaga yi a fala a diin xa, a naxa, “I subeni ito toxi minən yi xulən, n ma diina?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Alatala i ya Ala nan a fixi n ma.”

²¹ Isiyaga yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I maso n na, n xa i masuxu, n ma diina alogo n xa la a ra a Esayu nan yati i ra, n ma diina.” ²² Yaxuba yi a maso a baba ra. Isiyaga yi a fatin masuxu. A yi a fala, a naxa, “I xuiin maliga Yaxuba xuiin na, koni i yiine tan Esayu yiine nan e ra.” ²³ A mi yi nəe Yaxuba kolonje bayo a yiine xaben yi e ma, alo a tada Esayu yi kii naxan yi. A yi duba a xa.

²⁴ A mən yi a maxədin, a naxa, “N ma diina Esayu yatin nan i ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ŋn.” ²⁵ Isiyaga yi a fala, a naxa, “Fa donseen na, i naxan nafalaxi, n xa a don. N yi duba i xa.” Yaxuba yi donseen so a baba yii.

Isiyaga yi a don. A yi wudi bogi igen fan so a yii alo manpana, a yi na fan min. ²⁶ Na xanbi ra, a baba Isiyaga yi a fala a xa, a naxa, “I maso n na, i n sunbu, n ma diina.” ²⁷ Yaxuba yi a maso a ra, a yi a sunbu. Isiyaga yi a dugine xirin me. Awa, na xanbi ra, a yi duba a xa, a naxa,

“Yə! N ma diin xirin luxi nən alo xəna

Alatala barakan saxi naxan yi.

²⁸ Ala xa xiila fi i ma naxan kelima kore.

Ala xa dahamu bəxən fi i ma.

Ala xa barakan sa i ya xəni.

Ala xa wudi bogi igen fi i ma.

²⁹ Ala xa i dəxə siyane xun na.

Ala xa siyane magodo i xa.

I xa findi i ngaxakedenne yeeratiin na.

E birin xa e magodo i bun ma.

Muxu yo na i danga,

na dangan xa xətə a kanna ma.

Muxu yo na duba i xa,

na kanna fan xa duban sətə.”

³⁰ Isiyaga to yelin dubadeni Yaxuba xa, a yi mini. A mi bu, Yaxuba tada Esayu fan yi so, sa keli sube bundeni.

³¹ A fan yi na suben nafala ki fafi alo a baba waxi a xən ma kii naxan yi. A yi fa a ra a baba xa. A yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba, keli, i dəxə, i suben don n naxan nafalaxi i xa alogo i xa duba n xa.” ³² A baba Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na?” Esayu yi a yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana.”

³³ Na feen yi Isiyaga yifu ki fafi. A fatin birin yi xuruxurun a ma. A yi maxədinna ti, a naxa, “Koni nde tan faxi suben nafalaxin na n xa, n naxan donxi iki benun i tan xa fa? N bata duba na kanna xa. A tan nan fama duba sətədeni.”

³⁴ Esayu to a baba falan me, a bənen yi mini, a yi sənxe gbebeen nate. A yi a baba mafan, a naxa, “Duba n fan xa, n baba.” ³⁵ Isiyaga yi a yabi, a naxa, “I xunyən bata n mayenden. A tan bata i ya duban sətə.” ³⁶ Esayu yi a fala, a naxa, “A xinla yatina a xun ma, Yaxuba.* A sanja yi firinden ni i

* 27:36: Yaxuba bunna nən, “A muxun santinban suxuma” hanma “yanfantenna.”

ra a n yanfama. A bata n ma foriya tiden tongo. Iki a bata n ma duban fan tongo.” Esayu mən yi a fala, a naxa, “Duba yo mi fa i yii sənən, i lan i xa naxan ti n tan xa?”

³⁷ Isiyaga yi Esayu yabi, a naxa, “N bata a tan findi i xunna ra, n mən bata a ngaxakedenne fan birin so a yii e xa lu a bun ma. N bata baraka gbebeen fi a ma, e nun wudi bogi ige fajina. N nɔɛ nanfe ligɛ i tan xa, n ma diina?”

³⁸ Esayu yi a fala a baba xa, a naxa, “N ba, duba keden peen nan i yii ba? N baba, duba n fan xa.” A yi wuga a xuini texin na. ³⁹ A baba Isiyaga yi a yabi, a naxa,

“A kolon,

i mi fama bəxə fajɪ sətədeni,

hanma xiila naxan kelima kore.

⁴⁰ I ya silanfanna nan fama i balo-
deni.

I fama walideni i xunyen nan bun ma,
koni i fama nən i yetɛ sətədeni.

A nɔɔn naxan sama i ma,
i murutema nən na bun.”

Yaxuba a giina

⁴¹ Esayu yi a xunyen Yaxuba rafen yengen na a duban sətə feen na e baba ra. Esayu yi a fala a bəjɛni, a naxa, “N baba na faxa waxatin naxan yi, n Yaxuba faxama nən.” ⁴² Rebeka to a dii singen Esayu a natan kolon, a yi a dii firinden Yaxuba xili. A yi a fala a xa, a naxa, “I bata a to, i tada Esayu waxi a gbeen jəxə feni i ma, a i faxa. ⁴³ Iki i tuli mati n na ki fajɪ, n ma diina. Keli be, i siga Xarani yi, n tada Laban konni. ⁴⁴ I sa lu a konni waxatini ito yi han i tada bəjɛn yi godo. ⁴⁵ I tada bəjɛn na godo i ya fe ra waxatin naxan yi, a na jinan i liga fəxən na, n na n jɔngue, i fa. N mi waxi fula feni ε firinna birin na ləxə kedenni.”

⁴⁶ Rebeka yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “N niin bata yjəxə n ma Xiti kaa jaxanle fe ra. Xa a sa a li, Yaxuba fan jaxanla tongo bəxəni ito ma, na waxatini n ma siimayaan tənən nanse ra?”

28

¹ Isiyaga yi Yaxuba xili. A yi duba a xa. A yi yamarini ito so a yii, a naxa, “I nama jaxanla dəxə naxan findixi Kanan kaan na de! ² Keli, i siga Padan-Arami yi, i nga baba Betuyeli konni. I sa mənna jaxanla nde dəxə naxan findɛ Laban ma dii tɛmɛn na, i nga tada xɛmɛmana. ³ Ala Sɛnbɛ Kanna xa i baraka, Ala xa dii gbebe fi i ma, alogo i xa findi siya gbebeen benban na. ⁴ Ala xa Iburahima a duban yabi i ma e nun i bənsənna, alogo bəxəni ito xa findi i gbeen na i waxati rabɛ dɛnaxan yi, Ala bəxən naxan fi Iburahima ma.” ⁵ Isiyaga yi Yaxuba rasiga Padan-Arami yi, Laban konni, Betuyeli a diina Arami kaana. Laban, Rebeka tada xɛmɛmaan nan yi a ra. Yaxuba nun Esayu nga nan yi Rebeka ra.

⁶ Esayu yi a kolon a baba bata duba Yaxuba xa, a a rasiga Padan-Arami yi, a xa sa mənna jaxanla dəxə. A mən yi a mɛ, a baba Isiyaga bata a yamari, a nama jaxanla dəxə naxan findɛ Kanan kaan na. ⁷ Yaxuba yi a baba nun a nga xuiin binya. A yi siga Padan-Arami yi. ⁸ Esayu yi a kolon na waxatini Kanan kaa jaxanle mi rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Awa, Esayu yi siga Sumayila konni, Iburahima diina. A yi Sumayilaa dii tɛmɛn Mahalati dəxə, Nebayoti xunye jaxalanmana.

Yaxubaa xiyena

¹⁰ Yaxuba to keli Bəriseba yi, siga Xarani yi, ¹¹ kəna a li dɛnaxan yi, a yi xi mɛnni. A yi gɛmɛ keden tongo, a yi a raso a xunna bun ma. A yi a sa mɛnni. ¹² A yi xiye sa, sangalanna tixi bəxən fari a xunna texi han kore. Alaa malekane yi teen nun godoni sangalanna ma. ¹³ Alatala yi tixi e xun ma. A yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra, i tapɛ Iburahima nun Isiyagaa Ala. I saxi bəxən naxan fari ito ra, n ni ito fima i ma nən ε nun i bənsənna. ¹⁴ I bənsənna fama wuyadeni nən alo gbangbanna. ε

bəxən fama nən gbodeni ayi keli sogeteden ma han sa dəxə sogegodo-den na, keli kəmənna ma sa dəxə yiifanna ra. Dunuja siyane birin duban sətəma i tan nun i bənsənna sabun nan na. ¹⁵ En birin na a ra i na siga dədə. N ni i kantanma nən i na siga dənaxan yi, n ni i raxətəma nən bəxəni ito ma. N mi i rabəniyə. N feen naxan birin layiri tongoxi i xa, n na a birin ligama nən.”

¹⁶ Yaxuba yi xulun xixənli, a yi a fala, a naxa, “N bata yelin a kolonyə yati, Alatala be yi, koni n mi yi a kolon.” ¹⁷ A yi gaxu, a yi a fala, a naxa, “Yire magaxuxin nan be ra. Sese mi a ra fə Alaa banxina, e nun kore xənna so dəena.” ¹⁸ A yi keli xətən xətən, a gəməni tongo naxan yi rasoxi a xunna bun ma. A yi a ti taxamasenna ra, a yi turen maso gəməni xunna ma. ¹⁹ A yi na yiren xili sa Betəli.* Benun na xa liga, na yiren yi xili nən Lusi. ²⁰ Yaxuba yi a də ti Ala xa, a naxa, “Xa nxu nun Ala na a ra, a tan nan mən n kantanma kiraan xən ma n sigama dənaxan yi, a yi donseen so n yii n naxan donma, a mən yi maxidi seen so n yii n naxan soma n ma, ²¹ xa n xətə bəyə xunbenli n baba konni, nayi Alatala findima nən n ma Ala ra. ²² Gəməni ito, n naxan tixi taxamasenna ra, a findima Alaa banxin nan na. I seen naxan birin fima n ma, n na a yaganna bama nən, n na fi i ma.”

29

Yaxuba nun Rakeli

¹ Yaxuba to ti kiraan xən ma siga sogeteden bəxən mabinni, ² a yi xəninna to burunna ra. Yəxəən nun sii kuru saxan yi saxi na xəninna fəma e igen minma dənaxan yi. Gəməni xungbeen nan yi saxi xəninna də ra. ³ Na waxatini, e yi darixi xuruseene malanyə na yiren nin. E malanxina, xuruse rabane yi gəməni makutukutu naxan yi saxi xəninna də ra. Xuruseene to yelin ige mindeni, e mən yi gəməni

naxətə xəninna də ra. ⁴ Yaxuba yi xuruse rabane maxədin, a naxa, “Ngaxakedenne, e kelixi minən yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Xarani taan nin.” ⁵ A mən yi e maxədin, a naxa, “E Laban kolon, Nahori a dii xəmənna?” E yi a yabi, e naxa, “Ən, nxu a kolon.” ⁶ A yi e maxədin, a naxa, “A di na?” E yi a yabi, e naxa, “Sese mi a toxi. A dii təmənna Rakeli nan fama na ra e nun xuruseene.” ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En yanyin nin iki. Xuruseene malan waxatin xa mi a ra iki ba? E igen fi xuruseene ma mafurən, e mən yi xətə e ra e rabadeni.” ⁸ E yi a fala, e naxa, “Nxu mi nəə fefe ligə iki, fə xuruseene birin na malan. Na waxatini, nxu fa gəməni ba xəninna də ra a dəen yi balanxi naxan na, nxu fa igen fi xuruseene birin ma.”

⁹ Yaxuba to yi na falama e xa, Rakeli fan yi fa a babaa xuruseene ra, bayo xuruse rabaan nan yi a ra. ¹⁰ Yaxuba to Rakeli to fə, Yaxuba nga tada dii təmənna, e nun Laban ma xuruseene, a yi a maso xəninna dəxən. A yi gəməni ba xəninna də ra, a yi igen fi Laban ma xuruseene ma. ¹¹ Yaxuba yi Rakeli sunbu, a yi wuga, a gbelegbele. ¹² A yi a fala Rakeli xa, a a baba bari boden nan a ra, Rebekaa dii xəmənna. Rakeli yi giin nakə ayi, a sa na yəba a baba xa. ¹³ Laban to Yaxuba fe mə a xunyən yaxalanmana diina, a yi siga, a sa a ralan. A yi a sunbu, a a xali banxini. Feen naxan birin Yaxuba sətə, a yi na yəba Laban xa. ¹⁴ Laban yi a fala a xa, a naxa, “En birin wuli keden fasa keden.” Yaxuba yi kike keden naba Laban konni.

¹⁵ Ləxəna nde, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N bari boden nan i ra, koni sariya yo mi a falaxi i xa wali n xa, a fa lu n mi i saren fi. A fala n xa, a lan n xa i saren fi naxan na.” ¹⁶ Awa, dii təmə firin nan yi Laban yii. A dii təmə singen xili nən Leya, a firindena Rakeli. ¹⁷ Leya yəene mi yi rayabu, koni Rakeli tan yaxalan tofənin nan yi a ra. ¹⁸ Rakeli nan yi rafan Yaxuba ma ki fəni. A yi a fala Laban xa, a

* **28:19:** Betəli bunna nən fa fala “Alaa banxina.”

naxa, “N jεε solofere nan walima i xa, alogo i xa i ya dii tεmεn firinden Rakeli fi n ma.”¹⁹ Laban yi a fala, a naxa, “Benun n xa n ma diin fi muxu gbεtεn ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n konni be.”²⁰ Yaxuba yi jεε solofere wanla kε Laban yii Rakeli a fe ra. Koni na jεε soloferen lu nεn a xa alo xii dando gbansan, bayo a bata yi a xanu.

²¹ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “N ma waxatin bata jan. N ma jaxanla so n yii fa, n xa a findi n yeε gbeen na.”²² Laban yi mεn kaane birin xili, a e xa fa e dεgedeni, e sεwa sumunna raba.²³ Ninbanna ra, a yi Leya tongo, a dii tεmε singena, a yi a so Yaxuba yii. Yaxuba yi a findi a yeε gbeen na.²⁴ Laban yi Silipa so a diin Leya yii, a xa findi a konyin na.²⁵ Kuye to yiba, Yaxuba yi a to Leya na a ra. A yi a fala Laban xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na ito ra? N mi walixi i xa Rakeli xan ma fe ra ba? Nanfera i n mayendenxi?”²⁶ Laban yi a yabi, a naxa, “Nxu tan ma namunna mi tinjε dii tεmε firinden xa dεxε xεmε taa ra, a singen mi xεmε sεtεxi.”²⁷ Xunsagini ito liga singen ε nun Leya. Xa i tin i mεn xa jεε solofere wanla kε n xa, n nan n ma dii tεmε firinden fan fima nεn i ma, a findi i ya jaxanla ra.”

²⁸ Yaxuba yi na liga. E nun Leya to xunsagin naba yire kedenni, Laban yi Rakeli fan fi a ma.²⁹ A yi Bila tongo a a so Rakeli yii a xa findi a konyin na.³⁰ Yaxuba mεn yi Rakeli findi a gbeen na, a yi Rakeli xanu dangu Leya ra. A mεn yi jεε solofere wanla kε Laban yii.

Yaxubaa diine

³¹ Alatala to a to Leya mi rafanxi Yaxuba ma alo Rakeli, a yi a findi dii barin na. Na waxatini Rakeli tan yi findi gbantan na.³² Leya to fudikan,

* **29:32:** Ruben masoxi xuina nde nan na Heburu xuini naxan bunna nεen “A bata n ma tεrεyaan to.”

† **29:33:** Simeyεn maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nεen “Naxan fe mεma.” ‡ **29:34:**

Lewi maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nεen “A kankanxi a ma.” § **29:35:** Yuda maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nεen “Tantunna.” * **30:6:** Dan bunna nεen fa fala, “A bata

a xun mayengε kitin sa.” † **30:8:** Nafatali bunna nεen fa fala, “N ma yεngena.”

a yi diin bari. Na diin yi xili sa Ruben. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n ma marayarabin to. Iki n fa rafanma nεn n ma xεmεn ma.”*³³ A mεn yi fudikan dii firinden na. A to na diin bari, a yi a fala, a naxa, “Alatala fan yatina a kolon, a n mi rafan n ma xεmεn ma. Na nan a toxi a dii firinden i to fan fixi n ma.” A yi na diin xili sa Simeyεn.†³⁴ A mεn yi fudikan dii saxanden na. A to a bari, a mεn yi a fala, a naxa, “Awa, iki, fε n ma xεmεn xa kankan nεn n ma sεnεn, bayo n bata dii saxan sεtε a xa.” Na na a to, e yi a xili sa Lewi.‡³⁵ A yi fudikan dii naaninden na. A to na fan bari, a yi a fala, a naxa, “Awa, iki n na Alatala tantunna nεn.” A yi na diin xili sa Yuda.§ A dii barin yi dan na dii muxu naaninna ma.

30

Rakeli a dii bari fena

¹ Rakeli to a to, a mi dii barima, a yi a tada maxεxεlεn. A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Diin fi n fan ma, xa na mi a ra n faxama nεn.”² Yaxuba yi xεlε a falan na. A yi a fala, a naxa, “I a mirixi nεn a Ala nan n tan na? Ala nan a ligaxi i mi dii barima!”³ Rakeli yi a yabi, a naxa, “N ma konyi jaxanla Bila tongo alogo a xa diine bari n xa. Na waxatini na tan finde n xa sabun na n diin sεtε i xa.”

⁴ A yi a konyi jaxanla Bila tongo, a a so a xεmεn Yaxuba yii. Yaxuba yi na kolon jaxanla ra.⁵ Bila yi fudikan, a yi dii xεmεn bari Yaxuba xa.⁶ Rakeli yi a fala, a naxa, “Ala bata n ma kitin sa. A bata n ma falan mε. Na nan a toxi a diin fixi n ma.” A yi na diin xili sa Dan.*

⁷ Rakeli a konyi jaxanla Bila mεn yi fudikan. A yi dii xεmεn firinden bari Yaxuba xa.⁸ Rakeli yi a fala, a naxa, “N bata n tada yεngε n sεbεen birin

na, n yi nəən sətə.” A yi a diin xili sa Nafatali.†

⁹ Leya to a kolon a mi fa dii barima, a yi a konyi ɲaxanla Silipa tongo, a yi a so Yaxuba yii, a xa findi a ɲaxanla ra. ¹⁰ Leyaa konyin Silipa yi dii xεmεn bari Yaxuba xa. ¹¹ Leya yi a fala, a naxa, “Herin bata fa n ma.” A yi na diin xili sa Gadi.‡

¹² Leyaa konyin Silipa yi dii firinden sətə Yaxuba xa. ¹³ Leya yi a fala, a naxa, “N bata sεwa. Iki, ɲaxanle birin a falama nεn a n bata sεwa.” A yi a xili sa Aseri.§

¹⁴ Murutu xaba waxatin to a li, Ruben yi siga xεen ma. A yi bogisena nde li na, naxan xili marafanna bogisena. A yi fa a ra a nga xa. Nanara, Rakeli yi a fala Leya xa, a naxa, “N bata i maxandi, i ya diina marafan bogisena nde so n yii.” ¹⁵ Leya yi a yabi, a naxa, “I bata n ma xεmεn ba n yii. Na mi i wasaxi? I mən waxi n ma diina marafan bogiseen nan tongo fe yi?” Rakeli yi a fala, a naxa, “To kəεen na, ε nun Yaxuba nan fama xideni i ya diina marafan bogiseen ɲəxən na.” ¹⁶ Yaxuba to so ɲinbanna, sa keli xεen ma, Leya yi a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “I xima n tan nan xən ma to kəεen na. N bata to kəεen saren fi n ma diina marafan bogiseen na.” Yaxuba mən yi Leya kolon ɲaxanla ra na kəεen na.

¹⁷ Ala yi tin Leyaa maxandin ma, a yi fudikan. Na yi findi a dii suulunden na Yaxuba xa. ¹⁸ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n saren fi n ma konyi ɲaxanla so feen na n ma xεmεn yii.” A yi a diin xili sa Isakari.* ¹⁹ Leya mən yi fudikan dii senninden na. A yi na diin bari Yaxuba xa. ²⁰ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n ki. Awa, iki n ma xεmεna n binyama nεn, bayo n bata dii sennin bari a xa.” A yi na diin xili sa Sabulon.† ²¹ Na xanbi ra, a mən yi dii tεmεn bari. A yi a xili sa Dina.

²² Ala yi a yengin nasiga Rakeli ma. A yi a maxandi xuiin namε, a yi a findi dii barin na. ²³ A yi fudikan, a yi diin bari. A yi a fala, a naxa, “Ala bata n namini yagini ito yi.” ²⁴ A yi na diin xili sa Yusufu.‡ A yi falani ito ti, a naxa, “Alatala mən xa dii xεmε gbεtε fan fi n ma.”

Yaxubaa nafunle fe

²⁵ Yusufu to bari, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “A lu n xa xεtε n kon bəxən ma. ²⁶ A lu n xa n ma ɲaxanle xali e nun n ma diine, n walixi i xa naxanye fe ra. I a kolon n wanla naxan yatεn ligaxi i xa.” ²⁷ Laban yi a fala a xa, a naxa, “Dija. N bata a kolon yiimatoon xən, Alatala barakan saxi n ma fe yi i tan nan sabura. ²⁸ A fala n xa n lan n xa i saren fi naxan na. N na a soma i yii nεn.”

²⁹ Yaxuba yi a fala a xa, a naxa, “I tan yatina a kolon n walixi i xa kii naxan yi han i ya xuruseene bata wuya ayi n tan barakani. ³⁰ Ndedi nan yi i yii nun benun n xa fa, koni iki, a gbegbe bata sa na fari. Alatala bata barakan sa i ya fe yi xabu n so i konni. N fa wanla nde kεma n ma denbayaan fan xa waxatin mundun yi?”

³¹ Laban yi a fala, a naxa, “A lan n xa yoli fi i ma?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I nama sese fi n ma. Xa i bata tin n feen naxan falaxi i xa, na liga, n fan bata tin n yengi sε i ya xuruseene xən ma. ³² N sigama nεn to, n sa i ya xuruseene birin mato. Yεxεen nun sii makatunxin birin ti e danna e nun naxanye birin fəɾə makεnεnxi. N saren findima ne nan na. ³³ N ma tinxinna fama makεnεndeni nεn i na fa xuruse matodeni waxatin naxan yi. Siin naxanye birin mi makatunxi e nun yεxεε diin birin fəɾə makεnεnxi mi naxanye ma, na bata findi muɲan na n mabinni.”

³⁴ Laban yi a fala, a naxa, “N bata tin na ma. I naxan falaxi, en bata lan na ma.” ³⁵ Na ləxən yeteni Laban yi sii

† 30:11: Gadi bunna nεen fa fala, “Herina.” § 30:13: Aseri bunna nεen fa fala, “Sewana.” * 30:18: Isakari maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nεen fa fala, “Saranna.” † 30:20: Sabulon bunna nεen fa fala “Binyena.” ‡ 30:24: Yusufu bunna nεen fa fala “A xa a fari sa.”

kətə məjningixine nun a makatunxine yəba. Sii gilene fəre fəredine naxanye ma e nun fəre xungbene yi naxanye ma e nun yexεε fixε makadanxine, a mən yi ne birin yəba. A yi na xuruseene birin taxu a diine ra. ³⁶ Na xanbi ra, a yi ne xali yirena nde yi xii saxan sigatiin tiyε dənaxan yi e nun Yaxuba tagi. Yaxuba yi fa Laban ma xuruse dənaxene raba.

³⁷ Yaxuba yi wudi bili sifa saxan yii xindene gira. A yi e lutine ba e ma alogo məjningi fixen xa makənən. ³⁸ A yi wudi yiine sa xuruseene mindeni xuruseene yətagi bayo e tema e bode ra nən e na fa ige mindeni. ³⁹ Xuruseene yi te e bode ma wudi yiine yireni, e yi diine xali məjningi fixen nun fəre fəredine nun fəre xungbene saxi e ma. ⁴⁰ Yaxuba yi xuruse diine yitaxun alogo e xa ti Laban ma xuruseene yətagi məjningin nun jingın makənənxin naxanye ma. Nayi, a yi xuruseene malan a yetε xa a mi naxanye basan Laban gbeene ra. ⁴¹ Waxatin birin xuruse sənβemane nεma tε a gilene ra, Yaxuba yi wudi yiine sama nən xuruse mindeni alogo e xa te a gilene ra wudi yiine yireni. ⁴² Yaxuba mi yi na ligama xuruse xunxurine ra. Na nan a liga xuruse xurine yi findi Laban gbeen na, a sənβemane yi findi Yaxuba gbeen na. ⁴³ Yaxuba yi findi nafulu kan gbeen na. A yi xuruse gbegbe sətə. Konyi xəmene nun konyi gilene nun jəgəmene nun sofanle yi lu a yii.

31

Yaxuba yi siga Kanan yamanani

¹ Na waxatini Yaxuba bata yi Laban ma diine xuiin mε e yi naxan falama, e naxa, “Seen naxan birin findixi en baba gbeen na, Yaxuba bata e birin tongo. Na nan a toxi a bata findi nafulu kanna ra.” ² Yaxuba yatin yi a kolon, a a marafanna mi fa Laban yi sənən alo a fəloni.

³ Alatala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Xεtε i baba nun i bari bodene bəxəni i kelixi dənaxan yi. N luma nən i xən.”

⁴ Yaxuba yi Rakeli nun Leya xili. E

yi a xuruseene rabama. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon n ma marafanna mi fa ε baba yi sənən alo a fəloni, koni n babaa Ala bata lu n xən. ⁶ E a kolon yati, n bata wali ε baba xa n fangan birin na. ⁷ A bata n mayenden a n saranna maxεtε sanja yi fu, koni Ala mi tin a fe jaxin liga n na. ⁸ Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Fəre fərene xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi diin xalima nən fəre fərene naxanye ma. Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Məjningin xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi dii məjningixin nan xalima. ⁹ Ala bata ε babaa xuruseene ba a yii, a yi e fi n tan ma.”

¹⁰ “Xuruseene yi tema e bode ra waxatin naxan yi, n bata a to xiyeni, xuruse xəmən naxanye texi xuruse gilene ra, ne məjningixi, e mafəro fəroxi e nun e makatun katunxi. ¹¹ N ma xiyeni, Ala a malekan yi n xili, a naxa, ‘Yaxuba.’ N yi a ratin, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ¹² A yi a fala, a naxa, ‘I xunna rakeli, a mato. Xuruse xəmən naxanye birin texi xuruse gilene ra, ne məjningixi, e mafəro fəroxi e nun e makatun katunxi, bayo Laban naxan birin ligaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan Ala ra naxan fa i ma Beteli yi, i gəmən tixi taxamasenna ra dənaxan yi i layirin tongoxi n xa dənaxan yi. Iki, keli bəxəni ito ma. I siga na bəxəni i barixi dənaxan yi.’ ”

¹⁴ Rakeli nun Leya yi Yaxuba yabi, e naxa, “Nxu baba mi kεε yo luxi nxu tan xa! ¹⁵ Xəjən xa mi nxu ra nxu baba konni? A bata nxu mati, a mən bata nxə gbetin fan don. ¹⁶ Ala herisigen naxan birin baxi nxu baba yii, a xεtεma nən nxu ma e nun nxə diine. Iki Ala feen naxan birin falaxi i xa, na birin liga.”

¹⁷ Yaxuba yi a jaxanle nun a diine rate jəgəmene fari. ¹⁸ A xuruseen nun herisigen naxan birin sətə Padan-Arami yi, a yi keli, a yi e birin xali a baba Isiyaga konni Kanan bəxəni. ¹⁹ Laban yi a xuruseene xabene maxabama e ma waxatin naxan yi, Rakeli

yi a babaa suxurene muja.

²⁰ Yaxuba yi Arami kaan Laban mayenden. A siga a mi sese fala a xa.

²¹ A yi a gi, e nun seen naxan birin findi a gbeen na. A yi Efirati baani gidi. Na xanbi ra, a yi siga Galadi geyaan mabinni.

²² A xii saxande ləxəni, muxuna nde yi a fala Laban xa fa fala Yaxuba bata a gi. ²³ Laban yi a ngaxakedenne tongo, e yi mini Yaxuba fendeni xii solofere bun ma. E yi e li Galadi geyane binna ra. ²⁴ Koni kəeen na, Ala yi a yete yita Arami kaan Laban na xiyeni. A yi a fala a xa, a naxa, “I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.”

²⁵ Laban yi Yaxuba li. A bubun tix geyaan fari. Laban nun a ngaxakedenne fan yi e gbeen ti Galadi geyaan fari. ²⁶ Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I nanse ligaxi ito ra? Nanfera i n mayendenxi? I bata n ma diine xali alo muxu suxine yengeni. ²⁷ Nanfera i gixi luxunni? I bata yanfantenyaan liga n na. I mi sese falaxi n xa. Xa i yi n nakolon nun, n yi i matima nen sewa sigine yi, tanbanna nun konden xuiin na. ²⁸ Koni i mi a lu yati n xa n ma diine nun n mamandenne sunbu, n yi n jungu e ma. I bata feen liga alo xaxilitarena. ²⁹ N yi nəe fe kobin ligε ε ra nen, koni i babaa Ala bata a fala n xa to kəeen na, a naxa, ‘I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.’ ³⁰ Na bata lan, i sigaxi nen bayo i yi kunfaxi siga feen na i baba konni, koni nanfera i n ma suxurene mujaxi n ma?”

³¹ Yaxuba yi Laban yabi, a naxa, “N gaxu nen n miriyani alogo i nama i ya diine rasuxu n na. ³² Koni i na i ya suxurene to n ma muxu yo yii, n na kanna faxama nen. Ngaxakedenne birin yεε xəri, n ma goronna birin mato. Naxan birin findixi i gbeen na, i xa a xali.” Na waxatini Yaxuba mi yi a kolon xa Rakeli a babaa suxurene tongoxi.

³³ Laban yi Yaxubaa bubune kui to e nun Leya konni e nun konyi firinne konni, koni a mi sese to. A

to mini Leyaa bubuni, a yi so Rakeli fan konni. ³⁴ Rakeli nan yati suxureni itoe tongoxi. A yi e luxun kirixan bun ma naxan sama jəgəmənen fari, a fa dəxə a fari. Laban yi bubun kui to, a mi sese to na kui. ³⁵ Rakeli yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba i nama xələ n ma xa n mi fa keli i yetagi. N kike wanla nin.” Laban fenna sifan birin ti nen, koni a mi suxurene to.

³⁶ Yaxuba yi xələ, a yi fala xələn ti Laban ma. A yi a fala, a naxa, “N gbalon mundun ligaxi, n haken mundun ligaxi naxan a ligama i xa mini n fendeni kiini ito yi? ³⁷ I bata n ma goronna birin kui to. I gbee seen mundun toxi e kui? A yita n na ngaxakedenne yεε xəri e nun i fan ngaxakedenne yεε xəri alogo e xa kitin sa en tagi. ³⁸ N jεε məxəjε nan tixi i konni, koni i ya yεxεen nun sii dii keden mi diin xalixi a faxa n yii. N mən mi i ya xuruse yo donxi. ³⁹ N mi faxi xuruse ra i fema burunna subene naxan faxaxi. Naxanye yi mujama kəeen nun yanyin na, ne bəhən yi luma n tan nan xa bayo i yi e jəxən maxilima n na. ⁴⁰ Ləxə yo ləxə kuye wolonna yi n tərəma nen yanyin na, xunbenla yi n tərə kəeen na, n yeteen mi yi nəe xiye. ⁴¹ N bata jεε məxəjε ti i yii. N jεε fu nun naanin wanla kexi nen alogo n xa i ya dii tεmε firinne dəxə. N mən yi jεε sennin fan sa a fari i ya xuruseene kantandeni. Koni i bata n saranna maxete dəxəja ma fu. ⁴² Xa n tapε Iburahimaa Ala, n baba Isiyaga gaxun naxan yεε ra, xa na mi yi a ra nun, n yi kelima nen be n yii genla. Koni Ala bata n ma marayarabin to, e nun n yi wali xədəxen naxanye ligama, kəe danguxini ito yi, a bata n ma kitin sa.”

⁴³ Laban yi Yaxuba yabi, a naxa, “I ya jaxanle, n ma diine nan ne ra. E diine, n gbeen nan ne ra. Xuruseni itoe n gbeen nan e ra, n naxan birin toma ito ra, n tan nan gbee e ra. Koni to xanbi ra, n nəe nanse ligε n ma diine nun n mamandenne xa? ⁴⁴ Iki, en xa layiri tongo. Sereyaan xa lu en tagi.” ⁴⁵ Yaxuba yi gεmən tongo, a yi a

ti taxamasenna ra.

⁴⁶ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala a ngaxakedenne xa, a e xa gemene matongo. E yi e matongo, e e malan yire kedenni. E yi e dege na gemē malanxine fari. ⁴⁷ Laban yi na menna xili sa Yegara-Sahaduta. Yaxuba yi mēn xili sa Galadi.* ⁴⁸ Laban yi a fala, a naxa, “Geme malanxini itoe findixi seren nan na i tan nun n tan tagi.” Na nan a toxi menna xili saxi Galadi. ⁴⁹ Mēn mōn xili nēn “Misipa.”† Laban mōn yi a fala, a naxa, “Alatala xa a yengi dōxō en tan firinna a fe xōn ma, hali en fata xanbini. ⁵⁰ Xa i n ma diine tōrō, xa na mi a ra i naxalan gbetē dōxō, i lanma i xa xaxinla sōtō, bayo muxun xa mi en tagi seren na. Ala nan yati en firinna seren na.”

⁵¹ Na xanbi ra, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I yēn ti gemē malanxini itoe ra. Taxamaseri gemēni ito mato n naxan tixi en tagi. ⁵² Geme malanxini itoe nun taxamaseri gemēni ito findixi serene nan na. N mi lan n xa dangu be ra i ya fe naxina n kui. I fan mi lan i xa dangu gemē malanxini itoe nun taxamaseri gemēni ito ra n ma fe naxina i kui. ⁵³ Iburahimaa Ala nun Nahori a Ala xa findi en tan firinna makitimaan na.” Na waxatini Yaxuba yi a kōlō Ala yi a baba Isiyaga gaxun naxan yēē ra. ⁵⁴ Yaxuba yi saraxan ba geyaan fari. A yi a ngaxakedenne birin xili, e xa sa e dege. E to yelin e dege, e yi xi geyaan fari.

32

Yaxuba yi siga Esayu fema

¹ Laban to keli subaxan ma, a yi a nungu a diine ma, e nun a mamandenne. A yi duba e xa. Na xanbi, Laban yi xete a konni. ² Yaxuba yi sigama kiraan xōn waxatin naxan yi, Alaa malekane yi fa a ma. ³ Yaxuba to e to, a naxa, “Alaa ganla daaxaden nan ito ra.” A yi na yiren xili sa Maxanayin.*

* **31:47:** Yegara Sahaduta nun Galadi bunna nēn fa fala “Sere Se Malanxine.” † **31:49:** Misipa bunna nēn fa fala “Gbengbena.” * **32:3:** Maxanayin bunna nēn fa fala “Daaxade firinne.”

⁴ Yaxuba yi xerane rasiga a tada Esayu ma Edōn banxidēn na, Seyiri bōxōni. ⁵ A yi yamarin fi e ma, a naxa, “E ito nan falama n kanna Esayu xa, e naxa, ‘I ya konyi Yaxuba naxa, n bata lu Laban konni. N bata bu gbeen ti na yi. ⁶ Ninge gbege nan n yii e nun sofanle nun yexēne nun siine. Konyi xemene nun konyi gilene n yii. Iki, n xerane rasigama i ma alogo i xa marasēne fajin fi n ma.’ ”

⁷ Xerane yi xete, e yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “Nxu bata siga. Nxu sa i tada Esayu li na. A fama i ralan-deni e nun a banxulan muxu kemē naanin.” ⁸ Gaxu gbeen yi Yaxuba suxu, a kuisan. Yamaan naxan yi a fōxō ra, a yi e taxun dōxōde firin. A yi yexēne nun siine yitaxun dōxō firin, e nun ngingene, e nun nōgōmēne. ⁹ A yi a fala, a naxa, “Xa Esayu yama keden yenge, yamaan boden xa a gi.”

¹⁰ Na xanbi Yaxuba yi Ala maxandi, a naxa, “N taje Iburahimaa Ala nun n baba Isiyagaa Ala, i bata a fala n xa, i tan Alatala, i naxa ‘Xete i ya bōxōni, i kon kaane denaxan yi. I na siga, n fe fajin ligama nēn i xa.’ ¹¹ N tan xurun. N mi daxa n hinanna nun lannayaan birin sōtō, i naxan nagidixi n ma, i ya walikēna. N ma dunganna gbansanna nan yi suxi n yii n Yurudēn baani gidi waxatin naxan yi, koni iki nxu nun yama firin nan xetema. ¹² N natanga n tada Esayu ma, bayo n bata gaxu a yēē ra. N sikēxi, a nama fa n faxa, e nun naxanle nun diine. ¹³ I bata a fala n xa, i naxa, ‘N fe fajin ligama nēn i xa. N ni i bōnsōnna rawuyama ayi nēn alo fōxō igen mēnēsinna naxan mi yate.’ ”

¹⁴ Yaxuba yi kōēn nadangu na. Seen naxan birin yi a yii, a yi sanba seen ye mato a naxan soma a tada Esayu yii: ¹⁵ Sii kemē firin nun kōtō mōxōne e nun yexēe kemē firin nun konton mōxōne e nun ¹⁶ nōgōmē gile tonge saxan nun e diine nun ninge

tonge naanin nun tura fu nun sofali gile məxəne e nun sofali xeme fu. ¹⁷ A yi xuruseni itoe yitaxun kuru keden keden yeen ma, a nde so a konyine yii. A yi a fala e xa, a naxa, “E dangu yeen na. E xa sagaran lu kurune tagi.”

¹⁸ A yi a konyi singen yamari, a naxa, “E nun n tada Esayu na naralan, a fama i maxədinəni nən, a naxa, ‘E nun nde a ra? I sigan minən yi? Nde gbee xuruseni itoe ra naxanye tixi i yee ra?’ ¹⁹ I ya a yabima nən, i naxa, ‘I ya konyin Yaxuba nan gbee e ra. A i sanbaxi itoe nan na, n kanna Esayu. A fan nxu fəxə ra.’” ²⁰ A yi na yamarin fi a firinde fan ma, e nun a saxandena, e nun muxun naxanye biraxi xuruseene fəxə ra, a naxa, “Xa e nun Esayu naralan waxatin naxan yi, e na nan falama a xa. ²¹ E ito nan sama a fari, e naxa, ‘I ya konyina Yaxuba fama nxu xanbi ra.’” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Iki n na a bənen magodoma seni itoe nan na. Na xanbi n na fa a ma, yanyina nde a n nasənema nən a fajin na.” ²² Yaxubaa sanba seene yi ti a yee ra, a tan yi kəeen nadangu daaxadeni.

Yaxuba nun Alaa malekana

²³ Kəeen na, Yaxuba yi keli. A yi a naxalan firinne tongo e nun e konyi firinne nun a dii fu nun kedenna. E yi Yaboko xuden gidi. ²⁴ A yi e ragidi Yaboko xuden na e nun a yii seen birin. ²⁵ A keden peen yi lu. Na waxatini, xəmena nde yi mini a ma, e yi gerenna so han kuye yiba waxatini. ²⁶ A to a to a mi nə sətəma Yaxuba ma e gerenni, a yi a garin a wotegelen ma. A wotegelen yi te a kui. ²⁷ Xəmen yi a fala, a naxa, “A lu n xa siga, bayo kuye bata yiba.” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N mi i bepinma, fə i duba n xa.” ²⁸ Xəmen yi a maxədin, a naxa, “I xili di?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Yaxuba.” ²⁹ Xəmen yi a fala, a naxa, “I xili mi falama sənən Yaxuba. A fa falama nən Isirayila, bayo e nun Ala nan gerenna soxi, e nun muxune, i yi nəən sətə.”† ³⁰ Yaxuba yi maxədinna

ti, a naxa, “I xili di?” Boden yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxədinma n xinla ma?” Na xanbi, a yi duba Yaxuba xa.

³¹ Yaxuba yi na yiren xili sa Penuyeli,‡ bayo Yaxuba a fala nən, a naxa, “N bata Ala to yee nun yee, a tin n niin yi kisi.” ³² Sogen tema waxatin naxan yi, Yaxuba bata yi dangu Penuyeli ra. A godoma a wotegelen ma. ³³ Na nan a toxi han iki Isirayila kaane mi fasan donma naxan wotegelen ma, bayo Ala Yaxuba masətəxi a wotegelen fasan nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu a layirina

¹ Yaxuba yi Esayu to fə e nun banxulanna muxu keme naanin. A yi diine yitaxun Leya nun Rakeli ra e nun konyi gile firinne. ² A yi konyi gile firinne ti yeen na, e nun e diine. Leya fan yi ti ne xanbi ra e nun a diine. Rakeli nun Yusufu yi lu dənxeən na. ³ A tan yi dangu ne yee ra, a xinbi sin sanja ma solofere benun a xa a tada li. ⁴ Koni Esayu yi a gi a sa Yaxubalaran. A yi dutun a ma, a fa a sunbu. E birin yi wuga. ⁵ Esayu to naxanle nun diine to, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nde ne ra naxanye biraxi i fəxə ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ala diin naxanye fixi i ya konyin ma a nemaan xən ma.” ⁶ Konyi giləne yi e maso e nun e diine, e yi e xinbi sin. ⁷ Leya fan nun a diine yi e maso, e fan yi e xinbi sin. Na xanbi Yusufu fan nun Rakeli yi na liga.

⁸ Esayu yi maxədinna ti, a naxa, “I nanse ligama xuruseni ito birin na, n naralanxi naxanye ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N waxi nən, n kanna xa n nafan.” ⁹ Esayu yi a fala, a naxa, “N xunyena, hərisigə gbegebe n fan yii. I gbeen mara.” ¹⁰ Yaxuba yi a fala, a naxa, “En-ən, n bata i maxandi, xa i bata n nafan, n na i sanbaxi seen naxanye birin yi, i xa ne rasuxu. N bata i yetagin to. Na luxi nən n yi

† 32:29: Isirayila bunna nən fa fala “E nun Ala gerenna soma.” ‡ 32:31: Penuyeli bunna nən fa fala “Ala yetagina.”

alo n na Ala yətagi nan toma, bayo i bata n nasənə ki fajı. ¹¹ N seen naxanye sanbaxi i ma, e rasuxu. Ala bata hinan n na, a n makoon birin fan.” Yaxuba yi a yixədxə han Esayu yi tin.

¹² Esayu yi a fala, a naxa, “En siga kiraan xən ma, n xa sa i mati.”

¹³ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N kanna, a kolon diine fe xədxə. Yexex gilene nun jinge gilene xijen fima e diine ma. Xa en gbeten e ra ləxə kedenni, ne birin faxama nən. ¹⁴ N kanna, i tan xa ti yeen na. N tan xa bira n ma xuruseene fəxə ra ndedi ndedi. N xa siga n yeren ma, nxu nun n ma diine han nxu soma i konni waxatin naxan yi Seyiri bəxəni.”

¹⁵ Esayu yi a fala, a naxa, “N xa n ma muxuna nde lu i yii be.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Nanfera? N kanna, n tan waxi naxan xən, n xa rafan i ma gbansan.”

¹⁶ Na ləxəni, Esayu yi ti Seyiri kiraan xən ma.

¹⁷ Yaxuba tan yi siga Sukəti yi. A yi banxi keden ti a yete xa, a kulane ti a xuruseene xa. Nanara na yiren xili nən Sukəti.* ¹⁸ Yaxuba to keli Padan-Arami yi, a yi so kəndeyani Siken taani Kanan bəxəni. A yi daaxadeni tən taan xanbi ra. ¹⁹ A bubun yi tixi denaxan yi, a yi bəxən sara Xamori a diine ma, Siken Baba, naxanye singe dəxə Siken yi. A yi na sara gbeti gbanan keme ra. ²⁰ A yi saraxa ganden nafala mənni. A yi na xili sa “Isirayilaa Ala.”

34

Dinaa marayagina

¹ Yaxubaa dii tēmen Dina, Leya naxan barixi Yaxuba xa, na yi siga Siken naxanle xəntəndeni. ² Xamori a dii xēmen Siken, Xiwin naxan findixi na yamanan mangan na, na to Dina to, a yi fu a ma a yi a rayagi. ³ Yaxubaa dii tēmen Dinaa xanuntenyaan yi lu Siken fatini. A yi fala naxumene ti a xa. ⁴ A yi a fala a baba Xamori xa, a naxa, “Dii tēmeni ito maxandi n xa alogo n xa a dəxə.” ⁵ Yaxuba yi a

mə, a bata a dii tēmen Dina rayagi. Na waxatini, a diine yi sa xēen ma xuruseene fəxə ra. A mi sese fala han ne so waxatini.

⁶ Siken baba Xamori yi siga Yaxuba konni a xa sa falan ti a xa. ⁷ Yaxuba a diine to keli xēen ma, e yi na feen mə naxan danguxi. E yi e yomayaan to, e bənen yi te ki fajı bayo Siken bata yi fu Yaxuba a dii tēmen ma, a mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni.

⁸ Xamori yi a fala e xa, a naxa, “Dii tēmeni ito rafanxi n ma dii xēmen Siken nan ma a səndəmen birin na. Yandi, e xa a fi a ma, a xa findi a naxanla ra. ⁹ En findi bitanmane ra. E xa e dii tēmene fi nxu ma alogo nxu xa e dəxə. Nayi, e fan nəe nən nxu gbeene dəxe. ¹⁰ E fama nən ludeni nxu dəxən ma, bəxəni ito yi rabi e xa. E nəe dəxe nən be, e yulayaan liga alogo e xa herisigen sətə.”

¹¹ Siken yi a fala Dina baba nun a tada xa, a naxa, “E dija n ma, e jənige fajın ti n xa. E wama seen naxan xən, e xa na fala n xa, n xa a so e yii. ¹² E nəe futu se gbege maxədinjə nən n ma e nun kiseene. E na seen naxan birin maxədin n ma, n nəe a birin soe e yii nən alogo n xa dii tēmeni ito dəxə.” ¹³ Yaxubaa diine yi yanfa falan ti Siken nun a baba Xamori xa, bayo Siken bata yi e xunyen Dina rayagi.

¹⁴ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu mi nəe nxu xunye naxalanmaan fiye muxun ma naxan mi banxulanxi. A findima yagin nan na nxu xa. ¹⁵ Xa nxu fa nxu xuiin soma e yii, fə en lan ito ma. Xēmen naxan birin e konni, e lan nən e xa banxulan alo nxu tan. ¹⁶ Na waxatini nxu nəe nxə dii tēmene fiye e ma nən, e yi e dəxə. Nxu fan e gbeene dəxəma nən, nxu luma e dəxən ma na waxatini, en birin yi findi yama kedenna ra. ¹⁷ Koni xa e mi fa sa tin e banxulandeni, nxu nxu xunye naxalanmaan nasuxuma nən, nxu fa keli be.” ¹⁸ Xamori nun a dii Siken yi tin falani ito ma. ¹⁹ Na xēmen mi bu a na feen liga, bayo Yaxuba a dii tēmen bata rafan a ma. A tan nan yi binyaxi dangu a ngaxakedenne birin na.

* **33:17:** Sukəti bunna nən fa fala “Bubune.”

20 Xamori nun Siken yi siga ya-maan malandeni taan so dɛɛn na. E yi a fala e yamaan xa, e naxa, 21 “Muxuni itoe, en ma fe fajina e kui. E xa lu bəxəni ito ma, e yulayaan liga, bayo en ma bəxən gbo. En nəɛ nɛn e dii tɛmɛne dɔxɛ, en fan en ma dii tɛmɛne fima e ma nɛn. 22 Muxuni itoe mi dɔxəma be, en xa findi yama kedenna ra, fə xɛmɛn naxan birin en konni be yi, ne xa banxulan alo e kiinde. 23 Xa en bata tin e falan ma, na waxatini e dɔxəma en konni nɛn. E xuruseene nun e yii seen birin findima en birin gbeen na nɛn.” 24 Muxun naxan birin yi na taan so dɛɛn na na ləxəni, e birin yi tin Xamori nun a dii Siken ma falan ma. Xɛmɛn naxan birin yi na taan kui, e birin yi banxulan.

25 A xii saxande ləxəni, xɛmɛne fə-tine to yi e xələma, Yaxubaa dii xɛmɛ firinna Simeyən nun Lewi, Dina tada xɛmɛmane, e yi e dɛgɛmane tongo. E yi fu taan ma muxu yo mi sogin e ma, e yi xɛmɛn birin fəxa. 26 E yi Xamori nun a dii Siken fan fəxa. E yi Dina tongo Siken konni, e yi fa a ra. 27 Yaxubaa diine yi seen birin tongo fəxa muxune xun ma, bayo e bata yi e xunye ɲaxalanmaan nayagi. 28 E yi e yɛxɛene tongo e nun e siine nun e ɲingene nun e sofanle, naxanye yi taan kui e nun xɛɛn ma. 29 Nafunla naxan birin yi na, e yi a birin xali. E yi dii tɛmɛne nun ɲaxanle xali. E banxin birin kui geli.

30 Yaxuba yi a fala Simeyən nun Lewi xa, a naxa, “E bata lanbaranna ti n ma. E bata en naɲaxu Kanan kaane nun Perisi kaane ma alo se kunxin xirina. Muxu wuyaxi mi n yii. E e malanma nɛn n xili ma, e n yɛngɛ, n xabilan birin yi halagi.” 31 E yi a yabi, e naxa, “A mi lan a xa en xunye ɲaxalanmaan findi yalunden na.”

35

Yaxuba yi siga Beteli yi

1 Ala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Keli, i sa dɔxə Beteli yi. I saraxa

ganden nafala n xa mɛnni, n bata yi n yɛtɛ yita i ra dɛnaxan yi, i yi i gima i tada Esayu bun ma waxatin naxan yi.” 2 Yaxuba yi a fala a denbayaan xa e nun muxun naxanye yi a fɛma, a naxa, “E xəɲɛne suxurene yiba, ɛ ɛ yɛtɛ sariɲan, ɛ ɛ dugine fan masara ɛ ma. 3 E fa, en siga Beteli yi. N xa saraxa ganden nafala Ala xa, naxan n malixi n yi lanbaranni waxatin naxan yi. A yi a yengi lu n xən ma n ma sigatini.”

4 Na waxatini e yi e suxurene birin so Yaxuba yii e nun e tunla soone. Yaxuba yi e birin bitin kondan bun ma naxan Siken dɛxən ma. 5 Yaxuba nun a diine to keli sigadeni, Ala yi gaxun lu e rabilin taane birin muxune bəɲɛni, muxu yo mi susu birɛ e fəxə ra. 6 Yaxuba nun a fəxərabirane yi siga Lusi yi, naxan mən xili Beteli, Kanan bəxəni. 7 A yi saraxa ganden nafala mɛnni. A yi na saraxa ganden xili sa “Beteli a Ala,” bayo Ala a yɛtɛ yita a ra mɛnni nɛn, a yi a gima a tada bun waxatin naxan yi. 8 Rebeka a dii masuxun Debora to fəxa, e yi a maluxun Beteli mabinni wariin dɛnaxan yi. Na wariin xili nɛn “wugadena.”

9 Ala mən yi mini Yaxuba xa, a xɛtɛ xanbini Padan-Arami yi. A yi barakan nagidi a ma. 10 Ala yi a fala a xa, a naxa, “I xili nɛn Yaxuba, koni a mi falama na kiini sənən. To xanbi ra, i xinla fa falama nɛn Isirayila.” Awa, Ala yi a xili sa Isirayila. 11 A mən yi a fala a xa, a naxa, “Ala Sɛnbɛ Kanna nan n na. I xa wuya, i yiriwa alogo i xa findi siyana nde benban na. I mən findima nɛn siya wuyaxine benban na. Mangane minima nɛn i bənsənɲi. 12 N bəxən naxan fi Ibrahima nun Isiyaga ma, n na a fi i fan ma. Na dangu xanbini, n na a fima i bənsənna fan ma nɛn.”

13 Ala yi keli na, a falan ti Yaxuba xa dɛnaxan yi. 14 Yaxuba yi gɛmɛ taxamasenna ti na, a yi turen nun min seen bəxən a ma saraxan na. 15 A yi yireni ito xili sa Beteli, Ala falan ti a xa dɛnaxan yi.*

* 35:15: Beteli bunna nɛɛn fa fala “Alaa banxina.”

Rakeli faxa fena

¹⁶ Yaxuba nun a denbayaan to keli Beteli yi, e mən makuya Efarata ra, Rakeli yi diin sətə. Na dii bari feen yi xədxə ayi. ¹⁷ Rakeli yi diin barima waxatin naxan yi xəleni, dii rasuxun yi a fala a xa, a naxa, “Hali i mi gaxu, i mən xəmen nan barixi.”

¹⁸ Rakeli bata yi lu alo faxa muxuna. A yi a niin makakama waxatin naxan yi, a yi a diin xili sa Benoni.† Koni a baba tan yi a xili sa Bunyamin.‡ ¹⁹ Rakeli to faxa, e yi a maluxun Efarata kiraan dəxən ma. Na yiren xili nən iki Betelemi. ²⁰ Yaxuba yi gəmen sa taxamasenna ra a gaburun fari. Han to na gəmen na Rakeli gaburun taxamasenna ra.

Taruxune Singena 2.1-2

²¹ Isirayila yi sa a bubun ti Migidali-Ederi xanbi ra. ²² Isirayila to yi dəxi na taani, Rubən nun Bila yi sa e sa, a baba konyi naxanla. Isirayila yi a kolon.

Isirayila dii xəmen fu nun firinna naxanye sətə: ²³ Leya yi Rubən bari dii saran na, na xanbi ra Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon. ²⁴ Rakeli yi Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Rakeli a konyin Bila yi Nafatali nun Dan bari. ²⁶ Leyaa konyin Silipa yi Gadi nun Aseri bari. Ne birin findixi Yaxubaa diine nan na, a naxanye sətə Padan-Arami yi.

²⁷ Yaxuba yi siga a baba Isiyaga konni Mamire, Kiriyati-Aruba mabinni. Mən xili nən Xebiron, Ibrahima nun Isiyaga dəxəde fonna. ²⁸ Isiyaga a siimayaan yi siga nən kəme nən tonge solomasexə. ²⁹ A to faxa, a bata yi siimaya xunkuye sətə, a yi faxa, a siga laxira yi. A dii Esayu nun Yaxuba yi a maluxun.

36*Esayu bənsənna**Taruxune Singena 1.34-37*

¹ Esayu, naxan mən xili Edən, a bənsənna taruxun ni i ra. ² Esayu Kanan naxanle dəxə nən: Ada findi

Elon ma diin nan na, Xiti kaana, e nun Yoholibama, Anaa dii təməna, Sibeyon Xiwin mamandenna nan a ra. ³ A yi Sumayila a dii təməna Basamati fan dəxə, Nebayoti xunye naxalanmana. ⁴ Ada nan Elifasi sətə Esayu xa. Reyuli findi Basamati a diin nan na. ⁵ Yoholibama dii xəme saxan nan bari: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Ne birin findi Esayu a diine nan na naxanye barixi Kanan bəxəni. ⁶ Esayu yi a naxanle nun a dii təməne nun a dii xəməne nun a muxune birin tongo, e nun a xuruseene birin e nun a hərisigən naxan birin sətə Kanan bəxəni. A yi a birin xali bəxə gbetən ma denaxan makuya a xunye Yaxuba ra, ⁷ bayo e hərisigən bata yi gbo ayi. E mi yi nəe luyə e bode dəxən ma. E yi denaxan yi e xuruseene birin mi yi nəe balo sətə mənni. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan mən xili Edən, na yi siga a sa dəxə Seyiri geya yireni.

⁹ Edən kaane benba Esayu bənsənna xinle ni itoe ra naxanye yi dəxi Seyiri geya yireni: ¹⁰ Esayu a diine ni i ra:

Elifasi, Ada a dii xəməna,
Reyuli, Basamati a dii xəməna.

¹¹ Elifasi a diine ni ito ra:
Teman nun Omaru nun Sefo nun
Gatami e nun Kenasi.

¹² Timina nan yi Elifasi a konyi naxanla ra. Na Amaleki bari nən Elifasi xa.

Esayu nun a naxanla Ada mamandenne ni ito ra.

¹³ Reyuli a diine ni i ra:
Naxati nun Sera nun Sama e nun
Misa.

Ne findi Esayu nun a naxanla Basamati mamandenne nan na.

¹⁴ Esayu a naxanla Yoholibama a diine ni i ra:

Yewusi nun Yalami e nun Kora.
Yoholibama findi Anaa dii təməna nan na.

Ana findi Sibeyon ma dii təməna nan na.

¹⁵ Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne ni i ra:

† 35:18: Benoni bunna nən fa fala “Nimisa diina.” ‡ 35:18: Bunyamin bunna nən fa fala “Nyiifanna diina.”

Elifasi, Esayu a dii singena, na diine ni itoe ra:

Manga Teman nun Manga Omaru nun Manga Sefo nun Manga Kenasi

¹⁶ nun Manga Kora nun Manga Gatami nun Manga Amaleki.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Elifasi ra Edon yamanani,

Ada mamandenne nan e ra.

¹⁷ Reyuli, Esayu a diina, a diine ni i ra:

Manga Naxati nun Manga Sera nun Manga Sama e nun Manga Misa.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Reyuli ra Edon yamanani,

Basamati mamandenne nan e ra.

¹⁸ Yoholibama, Esayu a jaxanla, a diine ni itoe ra:

Manga Yewusi nun Manga Yalami nun Manga Kora.

Mangane ni itoe ra naxanye fataxi Yoholibama ra, Esayu a jaxanla:

Yoholibama findi Anaa diin nan na.

¹⁹ Esayu, naxan mon xili Edon, na a diine nan ne ra.

Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne nan ne ra.

Taruxune Singen 1.38-42

²⁰ Seyiri Xori kaana diine ni itoe ra naxanye yi dəxi na yamanani:

Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana

²¹ nun Dison nun Eseri e nun Disan. Seyiri a diine yi findi Xori mangane ra Edon yamanani.

²² Lotan ma dii xemene ni itoe ra: Xori nun Heman.

Timina findi Lotan xunye dii temen nan na.

²³ Sobali a dii xemene ni itoe ra: Aliban nun Manaxati nun Ewali nun Sefo e nun Onan.

²⁴ Sibeyon ma dii xemene ni ito ra: Aya nun Ana,

Ana nan tigi wolonxine to tonbon yireni

a to yi Sibeyon ma sofanle rabama.

²⁵ Ana a diine ni itoe ra:

Dison nun Yoholibama,

Ana a dii temena.

²⁶ Dison ma dii xemene ni itoe ra: Xemadan nun Eseban nun Itiran e nun Keran.

²⁷ Eseri a dii xemene ni itoe ra:

Bilihan nun Saawan e nun Akan.

²⁸ Disan ma dii xemene ni itoe ra: Yusu nun Aran.

²⁹ Xori kaane mangane ni i ra:

Manga Lotan nun Manga Sobali nun Manga Sibeyon nun Manga Ana

³⁰ nun Manga Dison nun Manga Eseri e nun Manga Disan.

Xori kaane Mangane findi ne nan na e bənsən yeen ma Seyiri bəxəni.

Edon Mangane

Taruxune Singen 1.43-54

³¹ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edon yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan dəxə waxatin

naxan yi: ³² Beyori a diin Bela yi findi Edon manga singen na, naxan

ma taan yi xili Dinhaba. ³³ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara

kaan yi findi mangan na. ³⁴ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Te-

man yamanani, na yi findi mangan na. ³⁵ Xusama to faxa, Bedada

diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane nə Moyaba

bəxəni. A taan yi xili nen Abiti. ³⁶ Xadada to faxa, Samala Masareka

kaan yi findi mangan na. ³⁷ Samala to faxa, Sayuli naxan yi kelixi Re-

hoboti taani baan de, na yi findi mangan na. ³⁸ Sayuli to faxa, Akibori

a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ³⁹ Baali-Xanan, Akibori a diin

to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nen Pawu. A jaxanla

yi xili nen Mehetabeli, Matiredi a dii temena, Mesahabi mamandenna.

⁴⁰ Mangane ni i ra naxanye kelixi Esayu bənsənni, e bənsənni nun e

yamanan yeen ma. Manga Timina nun Manga Aliwa nun

Manga Yeteti

⁴¹ nun Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon

⁴² nun Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari

⁴³ nun Manga Magadiyeli nun Manga Irami.

Ne nan yi Edon mangane ra e nun e bəxəna e yi dəxi denaxan yi.

Esayu a feen nan na ra naxan findixi Edon kaane benban na.

37

Yusufu a xiyena

¹ Yaxuba dəxə nən Kanan yamanani, a baba yi dənaxan yi. ² Yaxuba bənsənnə taruxun ni ito ra. Yusufu a dii jərəyaan jəe fu nun solofere nan yi a ra. A tan nun a tadane yi xuruseene nan kantanma, naxanye nga yi Bila nun Silipa ra, a babaa jaxanle. A yi e fe jaxine dənəgen sama a baba xa. ³ Yusufu nan yi rafan Isirayila ma dangu a diine birin na, bayo a tan nan sətə a xəmə foriyani. A yi doma kuye tofajin so a yii. ⁴ Yusufu tadane to na feen to, a a tan nan nafan e baba ma dangu e birin na, e yi a rəjaxu. Fala fajni yo mi yi e tagi sənən.

⁵ Yusufu yi xiye sa, a yi a yəba a tadane xa. E yi a rəjaxu dangu a fəlon na. ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n ma xiyen na, n naxan saxi. ⁷ En birin yi xəen ma malo raxidideni. Nanunna, n ma malo xidin yi keli, a ti. E gbee malo xidine yi lu bilinxi n gbee xidin na, e birin yi e xinbi sin n ma malo xidin bun.” ⁸ A tadane yi a maxədin, e naxa, “Ee! I waxi findi feni nxə mangan nan na alogo i xa nxu yamari?” E yi a rəjaxu dangu a fəlon na a xiyena fe ra e nun a falana.

⁹ Yusufu mən yi xiye gbətə sa, a yi na fan yəba a tadane xa. A yi a fala, a naxa, “E e tuli mati, n mən bata xiye sa. Sogen nun kiken nun sare fu nun keden yi e xinbi sinma n bun ma.”

¹⁰ A yi xiyeni ito yəba a baba nun a tadane xa. A baba yi a kənkə a ma, a fa a fala a xa, a naxa, “I xiyen naxan saxi iki, nanse na ra? I nga nun i tadane nun n tan, nxu birin fama nxu xinbi sindeni i yətagi?” ¹¹ A tadane yi lu a maxəxələnjə, koni a baba yi a yengi lu a xiyen xən ma.

Yusufu tadane yi a mati

¹² Yusufu tadane yi siga Siken yi e babaa xurusene rabadeni.

¹³ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I tadane bata siga xuruse rabadeni Siken yi. Fa be, n xa i xə e ma.” A yi a yabi, a naxa, “Awa.”

¹⁴ Isirayila yi a fala a xa, a naxa, “Siga mafuren, i sa a mato xa i tadane kəndə, xa se mi xuruseene fan toxi, i yi fa na dənəgen sa n xa.” A yi a xə keli Xebiron lanbanni siga Siken yi. ¹⁵ Xəmənə nde yi a to xəene xun xən. Xəmən yi a maxədin, a naxa, “I nanse fenma?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “N na n tadane nan fenma. A fala n xa, yandi, e xurusene rabama dənaxan yi.” ¹⁷ Xəmən yi a fala a xa, a naxa, “E bata keli be, bayo n na e xuiin mə nən, e yi a falama, a e xa siga Dotan yi.” Yusufu yi bira a tadane funfu xən han a sa a tadane li Dotan yi.

¹⁸ E to a to wulani, benun a xa maso e ra, e lan a ma, a e xa a faxa. ¹⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Na xiye saan nan fama iki. ²⁰ E fa be, en na a faxa, en na a woli xəjinna ra. Nayi, en na keli, en na a falama nən, a sube jaxin bata a don. Na waxatini en fama a kolondeni nən a xiyen findima a xa feen naxan na.”

²¹ Rubən yi na feen mə. A yi kata a xa a xunba, a naxa, “En nama a faxa.” ²² Rubən mən yi a fala, a naxa, “E nama a wunla ramini de! E a woli xəjinni ito ra naxan tonbon yireni ito yi. Muxu yo nama a yiin din a ra.” A yi wama a xunba feni alogo a xa nə a xalideni a baba fəma.

²³ Yusufu to so a tadane yireni, a doma kuye tofajin naxan yi ragodoxi a ma, e yi na rate a ma. ²⁴ E yi Yusufu tongo, e a woli xəjinna ra, ige mi naxan kui.

²⁵ Na xanbi, e yi dəxə donse dondeni. E to e yəen nakeli, e yi Sumayila bənsənnə yulane to fə. E yi kelixi Galadi yi, wusulanna nun senna nun latikənənnə yi e jəgəmənə fari siga Misiran yi. ²⁶ Yuda yi a fala a xunyəne xa, a naxa, “Xa en na en xunyən faxa, en yi a wunla luxun, na tənən mundun en tan ma? ²⁷ E fa, en na a mati Sumayila bənsənnə muxune ma, koni en nama en yiin din a ra de! Bayo en xunyən na a ra, en wuli keden fasa keden.” A xunyəne birin yi tin a falan ma.

²⁸ Na xanbi, Midiyan yulane danguma, e yi Yusufu rate xəjinna

ra. E yi Yusufu mati gbeti gbanan mɔxɔɲɛ ra Sumayila bɔnsɔnna mux-
une ma. E yi a xali Misiran yi.

²⁹ Ruben to xɛtɛ xɔɲinna yireni, a
mi Yusufu li na sɔnɔn. A yi a do-
maan birin yibɔ sununi. ³⁰ A yi xɛtɛ
a xunyene fɛma, a yi a fala, a naxa,
“Diidin mi fa na! N tan fa nanse
ligama sɔnɔn?” ³¹ E yi kɔtɔ keden
faxa, e yi Yusufu a doma kuye tofajin
maturuxun na sube wunli. ³² Na
xanbi, e yi na doma kuye tofajin xali
e baba fɛma. E yi a fala a xa, e
naxa, “Nxu bata ito to. Domani ito
mato ba, xa i ya diin gbeen na a ra.”
³³ Yaxuba yi domaan kolon. A yi a
fala, a naxa, “N ma diina domaan na
a ra! Sube xarɛna nde bata a faxa! A
bata Yusufu yibɔ!” ³⁴ Yaxuba yi a dug-
ine yibɔ sununi, a mɔn yi kasa dugin
nagodo a ma. A yi a diin ɲan feen liga
xii wuyaxi. ³⁵ A dii xɛmɛne nun dii
tɛmɛne yi siga a madɛndɛndeni, koni
a mi tin na ma. A yi a fala, a naxa, “N
nan n ma diin saya feen ligama nɛn
han n sa a li laxira yi.” A yi lu wugɛ a
diina fe ra.

³⁶ Midiyan kaane yi Yusufu mati
Potifari ma Misiran yi, Misiran Man-
gana kuntigina nde naxan a kantan
tiine xunna.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na waxatini, Yuda yi keli a ngax-
akedenne xun ma, a siga Adulan
kaana nde konni naxan xili Xira.
² Yuda yi Suya Kanan kaana dii tɛmɛn
to mɛnni. A yi a findi a ɲaxanla ra. E
yi lu e bode xɔn. ³ A yi fudikan, a yi
dii xɛmɛn bari. E yi na diin xili sa Eri.
⁴ A mɔn yi fudikan dii firinden na, a
yi dii xɛmɛn bari. E yi na diin xili sa
Onan. ⁵ Na xanbi, a mɔn yi dii xɛmɛ
gbetɛ bari, a yi na xili sa Selaxa. Yuda
yi Kesibe taan nin a ɲaxanla yi diin
barima waxatin naxan yi.

⁶ Yuda yi ɲaxanla fen, a a so a dii
singen Eri yii. Na ɲaxanla xili Tamari.
⁷ Muxu ɲaxin nan yi Yudaa dii singen
Eri ra Alatala yɛɛ ra yi. Alatala yi
a faxa. ⁸ Na xanbi Yuda yi a fala

Onan xa, a naxa, “I tadaa ɲaxanla
tongo, a xa findi i ya ɲaxanla ra. I
a xɛmɛ xuriya wanla liga alogo i xa
diin fi i tada faxa muxun ma.” ⁹ Koni
Onan yi a kolon, a na diin mi yi finde
a gbeen na. Na nan a liga, a to yi
a tada ɲaxanla kolonma ɲaxanla ra,
igen naxan minima a fatini, a yi na
makala bɔxɔn ma alogo a nama diin
bari a tada xa. ¹⁰ A yi naxan ligama,
na mi yi rafan Alatala ma. Nanara, a
yi a faxa.

¹¹ Awa, Yuda yi a fala a mamuxun
Tamari xa, a naxa, “Lu kaɲayani i
baba konni benun n ma dii Selaxa xa
gbo waxatin naxan yi.” A yi mirixi
nɛn yanyina nde Selaxa fan faxama
nɛn alo a tadane faxaxi kii naxan yi.
Tamari yi siga a sa lu a baba konni.
¹² A mi bu Suya a dii tɛmɛna, Yudaa
ɲaxanla yi faxa. ɲan feen to ba a
ra, Yuda yi siga Timana yi e nun a
lanfaan Xira Adulan kaana. E yi siga
Yuda xuruse yireni, e yi e xabene
maxabama dɛnaxan yi.

¹³ Muxuna nde yi a fala Tamari xa,
a naxa, “I tɔɲɛ sigama Timana taani a
xurusene xabene maxabadeni.” ¹⁴ A
yi a kaɲa dugine ba a ma, a yi dugin
so a yɛtagin xun na, a sa dɔxɔ Enayin
taan so dɛɛn na Timana kiraan xɔn. A
bata yi a to Selaxa bata findi banxu-
lanna ra, koni e mi a fi a ma a xa findi
a ɲaxanla ra.

¹⁵ Yuda to a to a dugin soxi a yɛtagin
xun na, a yi a miri a yalunden na a ra.
¹⁶ A yi a fala a xa kiraan na, a naxa,
“En siga, en sa kafu.” A mi yi a kolon
a mamuxun na a ra. Koni, Tamari yi
Yuda maxɔdin, a naxa, “I nanse fima
n ma en na kafu?” ¹⁷ A yi a yabi, a
naxa, “N sii keden nan tongoma n ma
xuruseene tagi, n fa a ra i yɛɛ ra.” A
yi a yabi, a naxa, “Awa, tolimana nde
lu n yii be singe benun i xa fa siin na
waxatin naxan yi.” ¹⁸ A yi a maxɔdin,
a naxa, “I wama n xa nanse so i yii
tolimaan na?” Tamari yi a yabi, a
naxa, “I ya taxamasenna nun a lutin
nun i ya dunganna so n yii.” A yi na
seene so a yii, e fa kafu. Tamari yi
fudikan a diin na. ¹⁹ A yi xɛtɛ a konni.

A yi dugin ba a yetagin xun na, a mən yi a kaja domain nagodo a ma.

²⁰ Yuda yi a lanfa Adulan kaan xε sii diin tideni jaxanla ma alogo a xa fa seene ra a naxanye so jaxanla yii tolimaan na. Koni a mi jaxanla to.

²¹ A yi mən kaane maxədin, a naxa, “Yalunde jaxanla naxan yi kiraan dε Enayin taani, na minən yi?” E yi a yabi, e naxa, “Yalunde yo mi be.” ²² A yi xεtε Yuda yireni, a fa a fala, a naxa, “N mi a lixi na. Mən kaane mən bata a fala n xa a yalunde yo mi na e tan konni.” ²³ Yuda yi a fala, a naxa, “A xa na seene mara. En fan nama en yetε rayagi. N bata sii diin nasamba a ma, koni i mi a lixi na.”

²⁴ Kike saxan dangu xanbi, muxuna nde yi a fala Yuda xa, a naxa, “I mamuxun Tamari bata findi yalunden na, a bata fudikan a yalunyani.” Yuda yi a fala, a naxa, “E a ramini, a gan.” ²⁵ E yi fama a ra waxatin naxan yi, a yi xεraan nasiga a taje ma, a naxa, “Seni itoe mato naxanye n yii. Taxamasenni ito nun a lutin nun dunganni ito na findi muxun naxan gbee ra na nan n nafudikanxi. I lan nən i xa a kanna kolon.” ²⁶ Yuda yi na feene kolon. A yi a fala, a naxa, “A tinxin dangu n tan na bayo n mi a fixi n ma dii Selaxa ma.” Na xanbi ra, e mi fa kafu.

²⁷ A yi diin barima waxatin naxan yi, e yi a kolon a gulunne nan a kui.

²⁸ Diin bari waxatini, keden yi a yiin namini. Dii rasuxun yi a yiin suxu, a gari gbeela xidi a yiin na. A fa a fala, a naxa, “Ito nan singe barixi.”

²⁹ Koni na diin yi a yiin naso, a xunyən yi bari. Dii rasuxun yi a fala, a naxa, “I yetε raminixi fangan mundun na iki?” A yi a xili sa Peresi.* ³⁰ Na xanbi boden fan yi bari gari gbeela xidixi a yiin na. Yuda yi a xili sa Sera.

39

Yusufu Potifari konni

¹ Sumayila bənsənna muxune yi siga Yusufu ra Misiran yamanani.

* **38:29:** Peresi bunna nεn fa fala “A rabi fena.”

Potifari, Misiran Mangan kantan tine xunna yi a sara. ² Alatala yi Yusufu xən. A yi feen naxanye birin suxuma, ayi birin gasama. A yi lu a kanna Misiran kaan konni. ³ A kanna yi a kolon, a Alatala yi Yusufu xən, bayo Alatala bata yi a feen birin nasənəya. ⁴ Yusufu yi rafan a kanna ma, a yi a findi a banxi xunna ra. A yi a hεrisigən birin taxu a ra.

⁵ Na xanbi Yusufu to findi a banxi xunna ra e nun a yii seene birin, Alatala yi barakan sa Misiran kaana denbayani Yusufu a fe ra. Alatala yi barakan sa a yii seene birin yi, e nun a banxin nun a xεene. ⁶ Nanara, seen naxanye birin yi Potifari yii, a yi a birin nabəjin Yusufu yii. A tan mi yi fa a yengi saxi fefe xən ma fə a yi donseen naxan donma.

Yusufu yi tofan han. ⁷ Na feene danguxina, a kanna jaxanla yi a yεen ti Yusufu ra. A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, en fa kafu.” ⁸ Yusufu yi tondi, a a fala a kanna jaxanla xa, a naxa, “Xabu n fa n kanna konni a mi a yengi luxi fefe xən ma sənən a banxini. A bata a yii seene birin taxu n na. ⁹ A banxin kui be, n tan nan dangu muxun birin na. A mi sese rafisaxi n xa, fə i kedenna, bayo i tan bata findi a jaxanla ra. Iki, n fe jaxi gbee sifani ito ligama nanfera naxan findε yulubi feen na Ala yii?” ¹⁰ Na jaxanla yi na falama Yusufu xa ləxə yo ləxə. Koni hali na, Yusufu mi yi a tuli matima e kafu feen miriyaan na.

¹¹ Ləxəna nde, Yusufu yi so banxini wali kedeni. Banxi kui konyi yo mi yi na na waxatini. ¹² Na jaxanla yi dutun a domain ma. A yi a fala a xa, a naxa, “En kafu!” Yusufu yi a ba a domani, a yi a lu jaxanla yii. A yi mini a giyε tandeni.

¹³ Jaxanla to a to a bata a gi, a a domain lu a yii, a mini tanden ma, ¹⁴ a yi a banxi kui konyine xili, a fa a fala e xa, a naxa, “E ito mato, n ma xεmən faxi Heburu nan na a xa fa sabaan so en na. A faxi nən n fεma a nxu xa kafu, koni n yi sənəxən nate.

15 A to n sənxcə xuiin mə, a yi a gi, a a domain lu n dəxən ma. A yi mini a giyə tandeni.”

16 A yi Yusufu a domain namara han a kanna fa waxatin naxan yi. 17 A yi feni ito yəba a xa, a naxa, “I faxi Heburu konyi xəmen naxan na, a faxi nən a xa sabaan so n na. 18 Koni n to sənxcən nate, a yi a domain lu n yii, a yi mini a giyə tandeni.” 19 Yusufu kanna to a naxanla falan mə, a yi naxan falama a xa iki, a naxa, “A mato, i ya konyin naxan nabaxi n na,” 20 a bənen yi te, a xələ. A yi Yusufu balan mangana kasorasane yi dənaxan yi.

Koni kason na, 21 Alatala yi lu Yusufu xən ma, a hinan a ra. A yi a ragidi Yusufu ma e nun kaso mangan yi də fan. 22 Kaso mangan yi kasorasaan birin taxu Yusufu ra. Feen naxan birin yi ligama a yi danguma a tan nan yii. 23 Kaso mangan mi yi Yusufu a wanla xun matoma a ra, bayo Alatala yi Yusufu xən ma. A bata yi a feen birin nasənəya.

40

Yusufu kason na

1 Na xanbi, Misiran Mangana muxun naxan yengi dəxi a minseen xən ma, na nun a buru ganna yi e kanna Misiran Mangan həkən tongo. 2 Misiran Mangan yi xələ a banxi kui konyin firinne ma, naxan yengi saxi a minseen xən ma e nun naxan a burun ganma. 3 A yi e suxu, a e balan sofane mangana kaso banxini, Yusufu yi dənaxan yi. 4 Sofane mangan yi e taxu Yusufu ra, naxan yi walima e yii.

E to waxati ti kason na, 5 naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun naxan burun ganma Misiran mangan xa, e yi xiye sa kasoni kəna nde ra. Na xiye firinna birin nun a bun. 6 Yusufu yi fa e matodeni xətənni, a yi e li kuisanxi. 7 A yi Misiran Mangana banxi kui konyini itoe maxədin naxanye fan yi kasoni,

a naxa, “Nanfera ε kuisanxi to?” 8 E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata xiyena nde nan sa, koni muxu yo mi be naxan nəe na yəbe.” Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E mi a kolon Ala nan xiyene bunne kanna ra? E ε xiyene fala n xa.”

9 Naxan yengi yi saxi mangana minseen xən ma, na yi a xiyen fala Yusufu xa, a naxa, “N tan ma xiyeni, n manpa binla* nan to, a tixi n yətagi alo naxundan binla, 10 a yii saxan tixi a ma. A to fuga, a fugen yi bogi məxine ramini alo naxundan tənsonne. 11 Misiran Mangana igelengenna suxi n yii. N yi manpa bogi məxine ba, n yi e bundu Misiran Mangana igelengenna kui, n fa a so a yii.” 12 Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “A bunna ni ito ra: Na yii saxanna naxanye na kiini a xii saxan nan yitaxi. 13 Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunnakelima nən, a mən yi i raxete i ya walide fonni. I mən fama nən igelengenna sodeni Misiran Mangan yii alo i darixi a ra kii naxan yi. 14 Koni i naxə lu n xən ma i na hərin sətə waxatin naxan yi. I xa hinan n na, i xa n ma fe fala Misiran Mangan xa alogo n xa mini kasoni. 15 Bayo e n tongoxi fangan nan na Heburu bəxəni. Be fan, n mi fefe ligaxi naxan a ligə n xa kason sətə.”

16 Naxan burun ganma mangan xa, a to a to fa fala xiyen bunna fan, a yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan fan xiye saxi nən. Debe saxan dəxi n xun ma buru fixəna e kui. 17 Deben naxan dəxi a fari, buru ganna donseen naxan birin nafalama Misiran Mangan xa, ne a kui. Koni xəline yi fa na donseen donjə naxan dəxi n xun ma.” 18 Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “Xiyen bunna ni ito ra: Na debe saxanna naxan na kiini, e xii saxan nan yitaxi. 19 Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunna səgəma nən i də. A i singanma nən wudin na, xəline yi i suben don.”

20 Xii saxande ləxəni, Misiran Man-

* 40:9: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

gan bari lɔxɔni, a yi sumun belebele yitɔn a kuntigine xa. Naxan yengi saxi mangana minseen xɔn ma, e nun a buru ganna, Misiran Mangan yi e ramini kasoon na, a fa e ra kuntigine yɛtagi. ²¹ Naxan yengi saxi minseen xɔn ma, a yi na raxɛɛ a walide fonni alogo a mɔn xa minseen so a yii. ²² Koni a yi a buru ganna singan wudin na alo Yusufu bata yi a yɛba kii naxan yi. ²³ Naxan yengi saxi minse feen xɔn ma, Yusufu a fe mi rabira na ma. A yi jinan a xɔn ma.

41

Misiran Mangan yi xiye sa

¹ Nɛɛ firin dangu xanbi, Misiran Mangan yi xiye sa. A tixi xude dɛni. ² A yi jinge to faɲi tuyanxi solofere to kelɛ xuden kui, e e dɛgema mɛrɛni. ³ Na xanbi, jinge solofere gbɛɛ, naxanye to ɲaxu, e doyenxi, ne fan yi keli xuden kui jingen bonne dɛxɔn ma. ⁴ Ninge to ɲaxi doyenxi solofereni itoe yi jinge to faɲi tuyanxi solofereni itoe don. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. ⁵ A mɔn yi xi, a xiye gbɛɛ sa. ⁶ Tɔnsɔn solofere faɲi rafexine tixi bili kedenna ma. ⁷ Na xanbi, tɔnsɔn solofere gbɛɛ, naxanye xurun, foyen bata e rafoko ayi, ne tixi tɔnsɔnna bodene dɛxɔn ma. Tɔnsɔn xurunni itoe yi tɔnsɔn nafexi faɲine gerun. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. Xiye nan yi a ra.

⁸ Xɔtɔnni Misiran Mangan bɔɲɛn yi mini. A yi woyimɛne nun fekolonne birin xili naxanye Misiran yi. A yi xiye itoe fala e xa, koni muxu yo mi nɔ xiye yɛbɛ a xa. ⁹ Na waxatini, naxan yengi saxi mangana minseen xɔn ma, na yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N ma kala fonne bata rabira n ma to. ¹⁰ Misiran Mangan xɔlɔ nɛn a konyine ma waxatina nde yi. A yi n suxu, a n balan sofa mangana kasoon na, nxu nun naxan yi burun ganma mangan xa. ¹¹ A tan nun n tan, nxu birin xiye sa nɛn kɛ kedenna ra, xiye firinna birin nun a

bun. ¹² Kasoni, nxu nun sofa mangana konyina, Heburu banxulanna nan yi na yi. Nxu yi xiye itoe fala a xa, a yi e birin bunna fala nxu xa. Nxu xiye naxanye saxi, a yi e bunne fala nxu xa. ¹³ A xiye yɛba nxu xa kii naxan yi, a mɔn birin ligaxi na kiini nɛn. Misiran Mangan bata n naxɛɛ n walide fonni. A yi boden fan singan wudin na.”

¹⁴ Misiran Mangan yi Yusufu xili. E yi a ramini kasoni mafurɛn! A yi a xunna bi, a marabɛri baane yi masara a ma. A fa siga Misiran Mangan fɛma. ¹⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N bata xiye sa. Muxu yo mi nɔxi a yɛbadeni, koni n bata a mɛ a i tan nɔ xiye bunna falɛ, naxan na fala i xa.” ¹⁶ Yusufu yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N tan mi a ra, Ala nan Misiran Mangana a xiye bun faɲin fima a ma.” ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N xiye, n yi tixi xude dɛɛn nin. ¹⁸ N yi jinge to faɲi tuyanxi solofere to kelɛ xuden kui, e e dɛgema mɛrɛni. ¹⁹ Nayi, jinge solofere gbɛɛye yi te e xanbi ra, e doyenxi, e to ɲaxu, e xɔsɔxi. Han to n munma yi na jinge to ɲaxi sifan to Misiran bɔxɔn birin ma singen. ²⁰ Ninge xɔsɔxi to ɲaxine yi jinge tuyanxi solofere singene don. ²¹ Koni na xanbi, muxu yo mi nɔ a kolonɲɛ xa e bata e don, masɔtɔ e doyen kiin ma mɔn. Nayi, n yi xulun.”

²² “N mɔn yi xiye gbɛɛ sa. Tɔnsɔn nafexi faɲi solofere tixi bili kedenna ma. ²³ Na xanbi tɔnsɔn solofere gbɛɛye naxanye xurun, foyen naxanye rafoko ayi, ne yi te bodene dɛxɔn ma. ²⁴ Tɔnsɔn fofone yi tɔnsɔn faɲi soloferene gerun. N bata a fala woyimɛne xa, koni muxu yo mi nɔxi a yɛbadeni n xa.”

²⁵ Yusufu yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “I ya xiye firinna birin fe kedenna nan yitaxi. Ala bata i rakolon feen ma a fama naxan ligadeni. ²⁶ Na jinge to faɲi soloferene nun tɔnsɔn faɲi soloferene, ne ɲɛɛ solofere nan yitaxi na kiini. Xiye

keden nan a ra. ²⁷ Ninge xəsixi to naxi soloferene nun tənsən fofo soloferene foyen naxanye rafoboxi ayi, ne fan nɛɛ soloferene fitina kamən nan yitaxi. ²⁸ N na a falaxi i xa kii naxan yi, Ala bata na feene yita Misiran Mangan na a fama naxanye ligadeni. ²⁹ Nɛɛ soloferen naxanye fama iki, a findima lugo nɛɛne nan na Misiran bəxən xa. ³⁰ Na xanbi, nɛɛ soloferene kamən fama nən, en ninanma nən na lugon birin na. Kamən Misiran bəxən halagima nən. ³¹ Fitina kamən findima fe magaxuxin nan na, han muxune birin yi ninan lugo nɛɛne xən bəxəni ito yi.”

³² “I xiye ni ito saxi nən dəxəna yi firin bayo Ala bata a feen nagidi, a mən mi buma a ligadeni. ³³ Iki mangana, xaxilimaan fen, fe kolonna, i yi a dəxə Misiran bəxən xun na. ³⁴ Mangana, i xa muxune sugandi naxanye dəxəma na wanla xun na lugo nɛɛ soloferen bun ma. Se xaba waxatin na a li, naxan yo na maala xidi naanin xaba, a suulundena, a xa fa na ra, a ramara. ³⁵ E xa donseene birin malan lugo nɛɛ soloferene famatəon bun, e xa a ramara taane kui, Misiran Mangana nəon bun ma. ³⁶ Donse maraxini ito fama Misiran bəxən natangadeni kamən ma nən naxan fama nɛɛ soloferen bun ma.”

³⁷ Falani ito yi rafan Misiran Mangan nun a kuntigine birin ma. ³⁸ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “En nəe muxuna nde sətə naxan ligaxi alo ito, Alaa Nii Sarijanxin naxan yi?” ³⁹ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Bayo Ala bata na feen birin yita i ra, muxu yo mi na naxan xaxili fan alo i tan, naxan fe kolon dangu i ra. ⁴⁰ I tan nan fama findideni n ma banxi xunna ra. N ma yamaan fama biradeni i ya yamarin nan fəxə ra. N ma manga gbəden nan tun luma i xun na.” ⁴¹ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A mato, n bata nəon so i yii Misiran bəxən birin xunna.” ⁴² A yi

a gbeti wuredin ba a yiin na, a yi a so Yusufu yiin na. A yi a marabəri ba taa dugi fajin na. A yi xəma nɛɛren bira a kəe ra. ⁴³ A yi a rate sofa wontoron kui, naxan Misiran Mangan wontoron xanbi ra. E yi lu sarinɛe a yəe ra, e naxa, “E xinbi sin!” Misiran mangana a mangayaan taxu a ra na kii nin.

⁴⁴ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan nan mangana na. Xa i mi yamarin fi naxan ma, fefe mi ligə Misiran bəxə yo ma.”

⁴⁵ Misiran Mangan yi Yusufu xili sa Safanati-Paniya. A yi Potifari a dii təmənə Asenati fi a ma a naxanla ra. Hon taana saraxaraliin nan yi Potifari ra. Yusufu yi xun matoon fəlo Misiran bəxən ma. ⁴⁶ Yusufu barin bata yi nɛɛ tonge saxan ti nun a fa Misiran Mangan yətagi waxatin naxan yi, Misiran mangana. A yi keli Misiran Mangan fəma, a yi bəxən birin yisiga.

⁴⁷ Lugo nɛɛ soloferen bun ma, bəxən birin yi rawali ki fafi. ⁴⁸ Yusufu yi donseen birin malan naxan sətəxi nɛɛ solofereni ito bun ma Misiran bəxən ma. Donseen naxanye sətəxi banxidəne yi, a yi ne ramara taa gbeene kui. ⁴⁹ Yusufu yi donse xəri gbegbe malan alo baa xən mənənsinna. A yi gbo ayi, han e fata a tengen ma bayo a mi yi gasə.

⁵⁰ Benun kamən nɛɛ singen xa a li, Yusufu a naxanla Asenati, Hon taana saraxaraliin Potifari a dii təmənə, na yi dii firin bari. ⁵¹ Yusufu yi dii singen xili sa Manase, a naxa, “Bayo Ala bata a liga n ninan n ma tərəyaan birin xən, e nun n baba a denbayana.”* ⁵² A yi dii firinden xili sa Efirami, a naxa, “Bayo Ala bata n findi wuyalaan na n nayarabi bəxən ma.”†

⁵³ Lugo nɛɛ soloferen yi dangu Misiran bəxən ma. ⁵⁴ Kamə nɛɛ soloferen yi a li fəlo alo Yusufu a yəba kii naxan yi. Kamən yi so bəxəne birin yi, koni burun yi na Misiran bəxən birin ma. ⁵⁵ Kamən to Misiran

* **41:51:** Manase bunna nɛɛn “A bata ninan.” † **41:52:** Efirami bunna nɛɛn “A bata n findi wuyalaan na.”

bəxən birin suxu, yamaan yi sənən nate Misiran Mangan ma donse feen na. Misiran Mangan yi a fala Misiran kaane birin xa, a naxa, “E sa a fala Yusufu xa, a na feen naxan fala ε xa, ε na liga.”⁵⁶ Kamən yi din bəxən birin na. Yusufu yi donse ramaradene rabi, a yi donseen sara Misiran kaane ma. Kamən yi sənən sətə Misiran bəxən birin ma.⁵⁷ Muxune yi fa, sa keli yamanane birin yi, e fa donseen sara Yusufu ma Misiran bəxəni, bayo kamən bata yi sənən sətə yamanane birin yi.

42

Yaxubaa diine yi siga Misiran yi

¹ Yaxuba to a mε a murutun Misiran yi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “Nanfera ε dəxi tun? ² N bata a mε a murutun Misiran yi. E siga, ε sa murutun sara en xa alogo en xa balo, en nama faxa.” ³ Yusufu tadan muxu fu yi siga donse xəri saradeni Misiran yi. ⁴ Yaxuba mi tin Bunyamin xa bira e fəxə ra, Yusufu xunyena. A yi a fala, a naxa, “N bata gaxu fe paxin nama fa a sətə.” ⁵ Isirayilaa diine yi siga murutu saradeni, e nun muxu gbətən naxanye yi waxi murutun xən, bayo kamən bata yi din Kanan bəxən birin na.

⁶ Yusufu nan yi yamana kanna ra bəxən xun na. A tan nan yi murutun matima yamaan birin ma yamanani. Yusufu tadane yi fa e xinbi sin a bun, e e yetagine lan bəxən ma. ⁷ Yusufu to a tadane to, a yi e kolon, koni a yi a yete rasan e ma. A yi falan ti e xa a xədəxən na, a fala e xa, a naxa, “E kelixi minən yi?” E yi a yabi, e naxa, “N xu kelixi Kanan bəxən nan ma fa donse saradeni.” ⁸ Yusufu yi a tadane kolon, koni e tan mi a kolon. ⁹ Yusufu a xiyene fe yi rabira a ma a naxanye sa e fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “Yaxune nan ε ra. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.”

¹⁰ E yi a yabi, e naxa, “En-ən, nxu kanna, nxu tan i ya konyine faxi donse saraden nin. ¹¹ Xεmε kedenna diine nan nxu ra. N xu tinxin. N xu

tan i ya konyine, yire mato mi nxu ra.” ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E wule. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “N xu tan, i ya konyine, xεmε kedenna dii muxu fu nun firin nan nxu ra Kanan bəxəni. Iki nxu birin ma bolokada nxu baba dεxən. Keden mi fa na.” ¹⁴ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “N yi na nan falama ε xa, a yire matone nan ε ra. ¹⁵ N na ε keɲaan fεsεfεsεma ito nan na. N bata n kələ Misiran Mangan siini, ε mi minima be xa ε bolokadaan mi fa. ¹⁶ E muxu keden nasiga ε ye, a xa sa fa ε bolokadaan na. E tan dənxe ne sigama kasoon nin. E falane matoma nən, n na a kolonε xa ε ɲəndin falama, xanamu n bata n kələ Misiran Mangan siini, yire matone nan ε ra.” ¹⁷ A yi e birin suxu han xii saxan.

¹⁸ Xii saxande bəxəni, Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E ito liga alogo ε xa kisi. N gaxuma Ala yeε ra. ¹⁹ Xa tinxin muxun nan ε ra, ε muxu keden lu kasoon na. Bodene xa donseen xali ε denbaya kamətəne xa. ²⁰ E sa fa ε bolokadaan na n xən alogo n xa a kolon xa ɲəndi falan nan ε ra, alogo ε nama faxa.” ²¹ E yi tin na falan ma, koni e bode tagi e naxa, “En tan nan yati findixi sənmaan na en xunyena a fe ra, bayo en bata a niina a tərəyaan to, a to yi en mafanma kininkininni koni en mi en tuli matı a ra. Na nan a toxi tərəyani ito en lixi.”

²² Rubən yi ito sa a fari, a naxa, “N mi yi a fala ε xa, ε nama fe paxin naba diidini ito ra. Koni ε mi ε tuli ti. Iki en fa a faxan saren nan fima.” ²³ E mi yi a kolon xa Yusufu a mεma, bayo xui maxətən yi e tagi. ²⁴ Yusufu yi a makuya e ra, a wuga. Na xanbi, a yi fa falan tiye e xa. A yi Simeyən tongo e tagi, a yi a sa kasoon na e yeε xəri.

²⁵ Yusufu yi yamarin fi, a muxune xa a tadane bənbenle rafe donse xənna ra, e mən xa e keden kedenna birin ma gbeti sa a bənbenla kui sa fandana ndee fari e naxanye donɲε kira yi. Na yi liga e xa. ²⁶ E yi e murutu goronne sa e sofanle fari, e

yi siga. ²⁷ E kəeen nadangu denaxan yi, keden yi a benbenla rabi alogo a xa balon so a sofanla yii. A yi a gbetin to a benbenla dεε ra. ²⁸ A yi a fala a ngaxakedenne xa, a naxa, “N ma gbetin bata xεε n ma. I mi a to n ma benbenla kui mən?” E bəjene yi mini. Birin yi a kuisan feen fala a boden xa e naxa, “Ala nanfe ligaxi en na?”

²⁹ E to so e baba Yaxuba konni Kanan bəxəni, feen naxanye birin e li, e yi a birin yeəba a xa. ³⁰ E yi a fala, e naxa, “Xεmən naxan na yamana kanna ra, a falan tixi nxu xa a xədexen nan na, a nxu kansun a yire mato nan nxu ra. ³¹ Nxu yi a fala a xa, nxu naxa, ‘Nxu tinxin, yire matone mi nxu ra. ³² Nxu dii fu nun firin na a ra, nxu birin baba keden. Keden mi fa na, nxə bolokadana nxu baba fεma Kanan bəxəni.’ ³³ Xεmən i to naxan yamana kanna ra, na yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E mi a to, a kolonma kii naxan yi a ε tinxin. E muxu keden lu n fεma. Naxan daxa ε denbaya kamətəon xa, ε na xali. ³⁴ E siga, ε sa fa ε bolokada ra n xa. N na a kolonma nən nayi fa fala yire mato mi ε ra, ε tinxin. Na waxatini, n na ε xunyən soma ε yii nən, ε yulayaan liga bəxəni i to ma.’ ” ³⁵ E to yi e benbenle yixεlema, birin ma sare so gbetin yi a benbenla kui. E tan nun e baba yi gbetine to, e birin yi gaxu.

³⁶ E baba Yaxuba yi a fala e xa, a naxa, “E bata n nafula n ma diine ra. Yusufu mi fa na, Simeyən fan mi na. E mən waxi Bunyamin nan fan tongo fe yi iki. Na goronna ngaan sama n tan nan xun ma.” ³⁷ Ruben yi a fala a baba xa, a naxa, “Xa n mi fa Bunyamin na, i xa n ma dii firinne faxa. A so n yii, n fama a ra nən i xa.” ³⁸ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N ma diin mi sigama ε fəxə ra, bayo a tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi. Xa fena nde fa a sətə ε sigatini, ε n nagodoma nən səxələni laxira yi, nxu nun n fuge fixene.”

43

Yaxubaa diine sigatiin firindena

¹ Kamən yi fa gbo ayi bəxəni. ² E to yelin na murutun birin donje e fa naxan na sa keli Misiran yi, Yaxuba yi a fala a diine xa, a naxa, “E mən xa siga ε sa donsena nde sara en xa.” ³ Yuda yi a yabi, a naxa, “Na xεmən nxu rakolonxi nən a fajin na, a naxa, ‘E mi fa n yεtagin toma nən sənən fə ε bolokadaan na taran ε ye.’ ⁴ Xa i bata tin nxu nun Bunyamin birin xa siga, nxu sigε, nxu sa donseen sara i xa. ⁵ Koni xa i mi tin na ma, nxu mi sigε, bayo na xεmən a fala nən nxu xa, a naxa, ‘E mi fa n yεtagin toma fə ε bolokadaan taran ε ye.’ ”

⁶ Na waxatini Isirayila yi a fala, a naxa, “Nanfera ε fe jaxini i to ligaxi n na, ε a fala na xεmən xa a ε ngaxakedenne nde mən na yi?” ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Xεmən i to nxu maxədinxi nən a gbengbenna ra e nun nxu bari kiin ma. A yi fa a fala, a naxa, ‘E baba mən barixi? E xunyəna nde na?’ Nxu fan yi a maxədinna birin yabi. Nxu yi a kolonje ba, a a falε, a naxa, ‘E fa ε xunyən na?’ ” ⁸ Yuda yi a fala a baba Isirayila xa, a naxa, “A lu nxu nun diin xa siga. Nxu kelima nən, nxu siga, nayi en balon sətəma nən en mi faxε, i tan nun nxə diine, e nun nxu tan. ⁹ N tan nan findixi tolimaana a funfuni. I fama a maxədindeni n tan nan na. Xa n mi fa a ra, n fa a ti i yεtagi, n bata findi sənmaan na i mabinni. ¹⁰ Anu, xa en mi yi buxi, nxu bata yi siga nun dəxəja yi firin.”

¹¹ E baba Isirayila yi a fala e xa, a naxa, “Bayo na kiin na a ra, ε i to liga: E yamanan wali xənna nde sa ε benbenle kui sanban na xεmən i to xa, wudi dole senna nde nun kumin nun ture xiri jaxumene nun latikənəne nun wudi kesene nun a tinna nde. ¹² E xa gbetin dəxəde firin tongo. E siga na gbetin na e naxan sa ε benbenle dε ra. Yanyina nde tantanna na a ra. ¹³ E ε xunyən tongo, ε xεte xεmən i to fεma. ¹⁴ Ala Sənbe Kanna xa a liga, xεmən i to yi kininkinin ε ma, a ε xunyən so ε yii e nun Bunyamin. N tan fan, xa n fulama n ma diine ra nən, n xa fula.”

¹⁵ Xεmən itoe yi sanbane yitən, e

yi gbetin dɔxɔde firin tongo e nun Bunyamin. E yi keli e siga Misiran yi, e sa e yete yita Yusufu ra. ¹⁶ Yusufu to e to e nun Bunyamin, a yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Xemeni itoe raso banxini. Suben faxa, i yi a yitɔn bayo nxu nun xemeni itoe nan nxu degema to yanyin na.” ¹⁷ Yusufu feen naxanye fala a banxi xunna xa, a ne liga. A yi xemeni itoe mati Yusufu a banxini. ¹⁸ Gaxunyi e suxu e sa e mati Yusufu a banxini waxatin naxan yi. E yi fa a fala, e naxa, “E faxi en na gbetin nan ma fe ra e naxan sa en ma benbenle kui a fəloni. E fama sodeni en xunna, e fa en suxu, e yi en findi konyine ra en nun en ma sofanle.”

¹⁹ E yi e maso Yusufu a banxi xunna ra, e yi falan ti a xa banxin so deen na. ²⁰ E yi a fala, e naxa, “Yandi n kanna, nxu bata yi siga a singeni donse saradeni. ²¹ Na xanbi, nxu to ti kəeen na, nxu yi benbenle rafulun. Nxu keden kedenna ngan yi gbetin to nxɔ benbenle kui, nxɔ balon saraxi gbetin naxanye yete ra. Iki nxu mɔn bata fa na ra. ²² Nxu mɔn bata fa gbeti gbetɛ ra alogo nxu xa donse gbetɛ sara. Nxu mi a kolon naxan gbetin sa nxɔ benbenle kui.”

²³ A yi e yabi, a naxa, “E bɔɔɔn xa xunbeli, ε nama gaxu. E Ala na a ra, ε babaa Ala nan h̄erisigen fixi ε ma ε benbenle kui. E gbetin soxi n yii n̄en.” A yi Simeyɔn namini e ma. ²⁴ Xemeni ito yi e raso Yusufu a banxin kui. A yi igen so e yii, e yi e sanne maxa, a yi balon so e sofanle yii. ²⁵ E yi sanba seni tɔn benun Yusufu xa so waxatin naxan yi yanyi tagini, bayo e bata yi a m̄e e e degema m̄enna nin.

²⁶ Yusufu to so banxini, e yi sanba seene so a yii, e e xinbi sin a yetagi. ²⁷ Yusufu yi e maxɔdin e k̄end̄eyaana ma. A yi a fala, a naxa, “E ε baba forixin naxan ma fe fala, tana mi a ma? A mɔn barixi?” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “I ya konyina, nxu baba, tana yo mi a ma. A mɔn barixi.” E mɔn yi e xinbi sin a bun. ²⁹ Yusufu yi a yeen nakeli, a yi a xunyɛn Bunyamin to, a nga a diina. A yi a fala, a naxa, “It

nan ε xunyɛn na ε naxan ma fe fala n xa?” A mɔn yi a fala, a naxa, “Ala xa hinan i ra, n ma diina.” ³⁰ A xunyɛn hinanna yi so Yusufu yi, a yi wa wuga feni. A yi keli, a so a xideni, a wuga.

³¹ A to a yeen naxa, a yi mini. A yi a yixɔdɔxɔ alogo a xa a yete nɔ. A yi a fala, a naxa, “E donseni taxun.” ³² E yi a gbeen sa a danna, a tadane fan yi dɔxɔ e danna. Misiran kaan naxanye yi e degema a xɔn ma ne fan yi lu e danna, bayo Misiran kaane nun Heburu muxune mi yi e degɛ yire kedenni. Misiran kaane e namunna mi yi tin̄ɛ na ma feu. ³³ Yusufu tadane yi radɔxɔ a yetagi e bari yeen ma, fəlo saran ma han bolokadana. E lu e bode matoε xaminxin na. ³⁴ Yusufu yi e donseene so e yii. Bunyamin ma donseen yi dangu a tadane gbeen na dɔxɔna ma suulun. E birin yi e degɛ, e e min, han e yi wasa.

44

Yusufu yi a tadane mato

¹ Yusufu yi yamarini ito so a banxi xunna yii, a naxa, “Muxuni itoe e benbenle rafe donseen na han e n̄e yatɛn naxan xalɛ. I mɔn xa e gbetin sa e benbenle de ra. ² I n ma igelengenna gbeti daxin fan sa e bolokadana benbenla de ra, e nun a murutu sara gbetina.” Yusufu feen naxan birin fala a banxi xunna xa, a yi na birin liga.

³ Kuye to yiba e yi muxuni itoe yiba. E yi siga e nun e sofanle. ⁴ E yi mini taani. Koni e mi yi makuyaxi, Yusufu yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Keli, i siga muxuni itoe fɔxɔ ra, i yi e suxu, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Nanfera ε fe fajin jɔxɔxi fe kobin na? ⁵ Nanfera ε n kanna igelengenna mujaxi a a minma naxan yi, a yi imato sena? E bata fe jaxin liga na yi!’ ” ⁶ Banxi xunna to e yiren li, a yi xete falani ito ma e xa. ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Nanfera nxu kanna fala sifani itoe tima? Nxu tan, i ya konyine mi n̄e na fe sifan ligɛ. ⁸ Nxu gbetin naxan to benbenle kui Kanan yi, nxu bata fa a ra. Nayi, nxu gbetin nun

xemaan muɣama i kanna banxini di?
 9 I na se keden peen to i ya konyi
 kedenna naxan yii, a xa faxa. Nxu tan
 fan yi findi mangana konyine ra.”

10 Mangana a banxi xunna yi a fala,
 a naxa, “Na bata fan, ε naxan falaxi
 na ra, n fan bata tin na ma. N na
 se keden peen to muxun naxan yii,
 na tan bata findi n ma konyin na,
 ε tan dənxe ne yi yiiba.” 11 E birin
 yi e bənbenle ragodo mafuren, e yi e
 rafulun. 12 Banxi xunna yi e kui to,
 fəlb dii saran ma sa dəxə bolokadaan
 na. Igelengenna yi to Bunyamin ma
 bənbenla kui. 13 E yi e domane yibə. E
 birin yi e goronne rate sofanle fari, e
 mən yi xete taani.

14 Yuda nun a xunyene yi xete
 Yusufu a banxini, a mən yi denaxan
 yi. E bira bəxəni a yetagi, e yetagin yi
 lan bəxən ma. 15 Yusufu yi a fala e xa,
 a naxa, “Nanfera ε ito ligaxi? E mi a
 kolon, a n tan muxu sifan nəe feene
 kolonpe nen yiimatoon xən?” 16 Yuda
 yi a yabi, a naxa, “N nanse falama
 n kanna xa? N lan n xa nanse fala?
 Nxu nəe fixe di? Ala bata nxu tan i
 ya konyine to hakən xun ma. Nxu
 bata findi n kanna konyine ra, nxu
 nun igelengenna toxi muxun naxan
 yii.” 17 Yusufu yi a fala, a naxa, “N
 mi nəe na fe sifan lige! Igelengenna
 toxi muxun naxan yii, na nan n ma
 konyin na, koni ε tan, ε xete bəpe xun-
 benli ε baba fəma.”

18 Na xanbi ra, Yuda yi a maso a ra,
 a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan
 n kanna, a lu n tan i ya konyin xa
 falan ti n kanna xa. I bəpen nama te
 i ya konyin xili ma, bayo i luxi nen alo
 Misiran Mangana. 19 N kanna bata
 yi nxu tan i ya konyine maxədin, a a
 fala, a naxa, ‘E baba na yi, xanamu
 ε xunyena?’ 20 Nxu yi n kanna yabi,
 nxu naxa, ‘Nxu baba forixin na yi,
 e nun nxu xunyena, a naxan sətəxi
 xeme foriyani. A tada bata faxa, a
 kedenna nan fa luxi a nga a diin na,
 a rafan a baba ma.’ ”

21 “I bata a fala i ya konyine xa, i
 naxa, ‘E fa a ra n fəma alogo n xa a to n
 yeen na.’ 22 Nxu yi n kanna yabi, nxu

naxa, ‘Dii ɣəreni ito mi kele a baba
 dəxən ma, xa a keli na, a baba faxama
 nen.’ 23 Koni, i yi a fala i ya konyine
 xa, i naxa, ‘Xa ε nun ε xunyən birin mi
 fa, ε mi n yetagin toε sənən.’ 24 Nxu to
 siga n baba konni, i ya konyina, nxu
 yi i tan n kanna dentegen sa a xa.”

25 “Nxu baba yi a fala, a naxa, ‘E siga
 ε sa donsena nde sara en xa.’ 26 Nxu
 yi a yabi, nxu naxa, ‘Nxu mi nəe sigə
 xa nxu nun nxu xunyən birin mi a
 ra. Nxu sigə nen xa nxu birin na a ra.
 Xa na mi a ra nxu mi nəe xemeni ito
 yetagin toε.’ 27 I ya konyina, nxu baba
 a fala nen nxu xa, a naxa, ‘E a kolon n
 ma ɣaxanla dii xeme firin nan barixi
 n xa. 28 Kedenna kelixi nen n xun
 ma, n mirixi a ma yanyina nde suben
 bata a yibə, bayo han iki n munma
 a to. 29 Xa ε ito fan tongo n xun ma,
 fe ɣaxina nde yi a sətə, ε n nagodoma
 sətəleni nen laxira yi nxu nun n ma
 fuge fixe ne.’ ”

30 “Iki xa n xete n baba yireni, i ya
 konyina, xa nxu nun diidini ito mi a
 ra, 31 n baba faxama nen bayo a nii
 lutin nan a diin na, Bunyamin. A na a
 to diidini ito mi faxi, i ya konyine bata
 e baba ragodo nayi sətəleni laxira yi
 e nun a fuge fixe ne. 32 Bayo, n tan,
 i ya konyina a yete dəxi nen tolimani
 diidini ito a fe ra. N bata yi a fala n
 baba xa, n naxa, ‘Xa n mi xete a ra i
 yireni, n findima sənmaan nan na n
 baba mabinni habadan.’ ”

33 “Iki n bata i mafan, i ya konyin
 xa lu diidini ito ɣəxəni alo n kanna
 a konyina, alogo diidini ito nun a
 tadane birin xa siga. 34 N nəe sigə n
 baba yireni di, xa nxu nun diidini ito
 birin mi a ra? N mi nəe n yeen tiye na
 sunun na naxan n baba suxe.”

45

Yusufu yi a yete yita

1 Yusufu mi yi nəe a yete yisuxe a
 walikene yetagi. A yi sənəxə, a naxa,
 “E birin xa mini n xun ma!” Yusufu
 a yete yitama a tadane ra waxatin
 naxan yi, muxu yo mi yi a fəma. 2 A
 yi wuga sətəen na. Misiran kaane yi
 a xuiin me, Misiran Mangana banxin

muxune yi a feen mə. ³ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N tan nan Yusufu ra! N baba mən na?” Koni a tadane mi nə a yabideni bayo e bata də xara, e yigitəgə a yəə ra.

⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N bata ε maxandi, ε ε maso n na.” E yi e maso a ra. A yi a fala, a naxa, “N tan nan Yusufu ra, ε xunyəna, ε naxan mati Misiran kaane ma konyin na. ⁵ Iki, ε bəjən nama mini, ε mən nama gaxu n mati feen ma, bayo Ala n xəxi nən ε yəə ra alogo n xa ε nii ratanga. ⁶ E bata a to, xabu jəə firin kamən waraxi bəxəni, jəə suulun mən luxi, bəxən mi nəə rawalə, sansiin mi nəə xabə. ⁷ Ala n nasənbaxi nən ε yəə ra alogo ε nun ε yixətəne xa kisi dunuja yi, maratanga gbeen barakani. ⁸ Nayi, ε tan xa mi faxi n na be, koni Ala na a ra. A yi n findi Misiran Mangan baba ra, a banxi mangana, e nun Misiran bəxən birin yamana kannə.”

⁹ “E xulun, ε siga n baba yireni. E a fala a xa, ε naxa, ‘I ya diin Yusufu ito nan falaxi, Ala bata n findi Misiran bəxən birin mangan na. Fa n fəma, i nama bu. ¹⁰ I luma Gosen bəxən nan ma. I luma n fəma nən, i tan nun i ya diine nun i maməndenne nun i ya xuruse kurun birin, e nun i yii seen birin. ¹¹ Mənni n ni i makoon birin fanma nən, bayo jəə suulun kamən mən luxi. Xa na mi a ra i fama nən halagideni ε nun i ya denbayana, e nun i yii seen birin.’ ”

¹² “E bata a to ε yəən na, n xunyən Bunyamin fan bata a to a yəən na, a n tan nan falan tixi ε xa. ¹³ E xa n ma mangaya nərən yəba n baba xa n naxan yi Misiran bəxəni, e nun ε feen naxan birin toxi. E xulun, ε fa n baba ra han be.” ¹⁴ A yi dutun a xunyən Bunyamin ma, a yi wuga. Bunyamin fan yi wuga. ¹⁵ A yi a tadane birin sunbu, a wugama. Na birin to jən, e nun a tadane yi batu.

¹⁶ Na feen xibarun yi Misiran Mangana banxin li, a Yusufu tadane bata fa. Na yi rafan Misiran Mangan ma e nun a kuntigine birin. ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa,

“A fala i tadane xa, i naxa, ‘E goronne rate ε sofanle fari. E keli, ε siga Kanan bəxəni. ¹⁸ E sa ε baba tongo e nun ε denbayane, ε fa n fəma. Se fajin naxan birin Misiran bəxəni, n na a soə ε yii, ε mən yi bəxən donse fajine don.’ ¹⁹ N bata i yamari, a fala i tadane xa, i naxa, ‘E wontorone tongo Misiran bəxəni, ε diine nun ε jəaxanle xa. E ε baba fan nate, ε birin yi fa. ²⁰ Hali ε nama mən ε yii seene fe ra, bayo se fajin naxanye birin Misiran bəxəni, a findima nən ε gbeen na.’ ”

²¹ Isirayila a diine yi na liga. Yusufu yi wontorone so e yii alo Misiran Mangana a fala a xa kii naxan yi. E yi fandan so e yii e naxan donma kira yi. ²² A yi domane so e birin yii. A gbeti gbananna kəmə saxan fan so Bunyamin yii e nun doma suulun. ²³ Se fajin naxan birin Misiran bəxəni, a na ndee rate sofali fu fari, a e sanba a baba ma e nun donse xənna nun burun nun fandan birin a baba naxan donjəə kira yi, na yi rate sofali gilə fu fari. ²⁴ Na xanbi ra, a yi a tadane yiiba, e yi siga. A yi a fala e xa, a naxa, “E nama sən xə kira yi de!”

²⁵ E yi keli Misiran yi, e te Kanan bəxən ma e baba Yaxuba yireni. ²⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusufu mən barixi, a tan nan Misiran bəxən birin yamarima.” Koni Yaxuba bəjən mi səwa, bayo a mi laxi e ra. ²⁷ Yusufu falan naxanye birin ti e xa, e yi na birin yəba a xa. Yaxuba yi wontorone to Yusufu naxanye rasanbaxi a ma a xali feen na. Na yi a liga e baba Yaxuba niin yi səwa. ²⁸ Isirayila yi a fala, a naxa, “N bata səwa, n ma diin Yusufu mən na. Benun n xa faxa, n sa a toma nən.”

46

Yaxuba yi siga Misiran yi

¹ Seen naxan birin yi findixi Isirayila gbeen na, a yi na birin xali a yii. A to Bəriseba li, a yi saraxan ba a baba Isiyagaa Ala xa. ² Isirayila yi fe toon ti kəəən na alo xiyena, Ala yi a fala a xa, a naxa, “Yaxuba, Yaxuba!” Isirayila yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ³ Ala

yi a fala, a naxa, “N tan nan Ala ra, i babaa Ala. Hali i nama gaxu siga feen na Misiran yi, bayo n ni i findima siya gbeen nan na menni. ⁴ En birin nan sigama Misiran yi, n tan nan mən fama i raxetedeni. Yusufu nan i yeene raxima, i na faxa waxatin naxan yi.”

⁵ Yaxuba yi keli Beriseba yi. Isirayilaa diine yi e baba Yaxuba nun e diine nun e paxanle xali wontorone kui Misiran Mangan naxanye rasanba e ma. ⁶ E yi e xuruseene tongo e nun e seen naxanye birin sətə Kanan bəxən ma. Yaxuba yi siga Misiran yi e nun a bənsənna birin. ⁷ A yi a dii xəmene xali a yii Misiran yamanani e nun a mamanden xəmene nun a dii təmene nun a mamanden paxalanmane, e nun a bənsənna birin.

Yaxubaa denbayana

⁸ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra naxanye siga Misiran yi Yaxuba nun a dii xəmene: Yaxuba a dii singen nan Ruben na.

⁹ Ruben ma diine: Xanəki nun Palu nun Xesirən e nun Karimi.

¹⁰ Simeyən ma diine: Yemuyeli nun Yamin nun Ohadi nun Yakin nun Soxara, e nun Sayuli. Sayuli findi Kanan paxanla diin nan na.

¹¹ Lewi a diine: Gərisən nun Kehati e nun Merari.

¹² Yudaa diine: Eri nun Onan nun Selaxa nun Peresi e nun Sera. Koni Eri nun Onan faxa Kanan bəxən nin. Peresi a diine findi Xesirən nun Xamuli nan na.

¹³ Isakari a diine: Tola nun Puwa nun Yobo e nun Simiron.

¹⁴ Sabulon ma diine: Seredi nun Elon e nun Yalele.

¹⁵ Diine nan ne ra, Leya naxanye bari Yaxuba xa Padan-Arami yi, e nun a dii təmən Dina. A dii xəmene nun dii təmene yatən birin malanxina, muxu tonge saxan muxu saxan.

¹⁶ Gadi a diine: Sifiyən nun Xagi nun Suni nun Esibon nun Eriya nun Arodi e nun Areli.

¹⁷ Aseri a diine: Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya e nun e magilen Sera. Beriya a diine findi Xeberi nun Malikili nan na.

¹⁸ Silipa, Laban naxan so a dii təmən Leya yii, na diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxi muxu fu nun sennin.

¹⁹ Rakeli a diine, Yaxuba a paxanla: Yusufu nun Bunyamin. ²⁰ Asenati yi dii firin sətə Yusufu xa Misiran bəxəni: Manase nun Efirami. Asenati findi Hon taan saraxaralina dii təmən nan na, naxan xili Potifari.

²¹ Bunyamin ma diine: Bela nun Bekeri nun Aşibeli nun Gera nun Naman nun Exi nun Roxi nun Mupin nun Xupimi e nun Arade.

²² Rakeli diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxina, muxu fu nun naanin.

²³ Dan ma diina: Xusimi.

²⁴ Nafatali a diine: Yaseli nun Guni nun Yeseri e nun Silen.

²⁵ Bila, Laban naxan so a dii təmən Rakeli yii, a diin naxanye bari Yaxuba xa ne ni itoe ra. E birin malanxina, muxu solofere.

²⁶ Yaxuba nun muxun naxanye birin siga Misiran yi, a bənsənna birin malanxina, muxu tonge sennin e nun sennin, ba a diine e paxanle ra. ²⁷ Yusufu dii xəmē firin nan bari Misiran yi. Yaxuba xabilan muxune yatən birin malanxina, naxanye siga Misiran bəxən ma, e muxu tonge solofere nan yi a ra.

²⁸ Yaxuba yi Yuda xə a yəe ra Yusufu fəma alogo e birin xa siga Gosen yi. E yi so Gosen bəxən ma. ²⁹ Yusufu yi a yengəso wontoron tongo, a yi siga Gosen yi a baba Isirayila ralandeni. A to a li, a yi filinfilin a ma, a yi bu wuge a kəeen xən. ³⁰ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Hali n faxa fa, bayo n bata i yetagin to, i mən yengima!”

³¹ Yusufu yi a fala a tadane xa, e nun a babaa denbayana, a naxa, “N xa siga, n xa sa a fala Misiran Mangan xa, n naxa, ‘N tadane nun n babaa denbayaan naxanye yi dəxi Kanan bəxəni, e birin bata fa n fəma. ³² Muxuni itoe xuruse kantanne nan ne ra. E xuruseene rabama. E bata fa e xuruse kurune ra, siine nun yəxəene

nun jingene e nun e yii seen birin.’
³³ Misiran Mangan na ε xili waxatin naxan yi, a ε maxədinma nən a ε wanla nanse a ra. ³⁴ Ε a yabima nən, ε naxa, ‘Nxu tan i ya konyine xuruse rabaan nan nxu ra, xabu nxu dii jəreene han iki, alo nxu baba yi a ma kii naxan yi.’ Na kiini, ε fama ludeni Gosen bəxən nan ma, bayo xuruse rabane rapaxu Misiran kaane ma.”

47

¹ Yusufu yi siga, a sa a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N baba nun n fafaxakedenne bata fa sa keli Kanan bəxən ma, e nun e xuruseene birin nun e yii seene birin. E na yi iki Gosen bəxəni.” ² A yi a tada suulun yita Misiran Mangan na. ³ Misiran Mangan yi Yusufu tadane maxədin, a naxa, “E wanla mundun maxaranxi?” E yi Misiran Mangan yabi, e naxa, “Nxu tan i ya konyine xuruse rabane nan nxu ra alo nxu benbane yi a ma kii naxan yi.” ⁴ E mən yi a fala Misiran Mangan xa, e naxa, “Nxu faxi nən nxu xa lu bəxəni ito ma singen, bayo xuruseene rabade mi i ya konyine yii sənən. Kamən bata gbo ayi Kanan bəxən ma. I ya konyine sago sa e xa lu Gosen bəxəni.”

⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I baba nun i tadane bata fa i fəxə ra. ⁶ Misiran bəxəna i sagoni. Yire fajin fen bəxəni ito ma, i baba nun i fafaxakedenne luyə denaxan yi. E xa lu Gosen bəxəni. Xa i muxu fajine kolon e ye, e findi n ma xuruse kantanne ra.” ⁷ Yusufu yi fa a baba ra, a yi a yita Misiran Mangan na. Yaxuba yi duba Misiran Mangan xa. ⁸ Misiran Mangan yi Yaxuba maxədin, a naxa, “I ya siimayaan jεε yoli a ra iki?” ⁹ Yaxuba yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N ma siimayaan jεε kεmε jεε tonge saxan na a ra iki. N siimaya dungi naxasixin nan sətəxi. A yetε mi masoxi n benbane siimayaan yatən na.” ¹⁰ Yaxuba mən yi duba Misiran Mangan xa, a fa siga.

¹¹ Yusufu yi bəxə fajin fi a baba nun a tadane ma alo Misiran Mangana a yamari kii naxan yi. E bəxən naxan sətə, na fan Misiran bəxən birin xa. A xili Ramisesi. ¹² A yi ti a baba nun a tadane nun a babaa denbayaan birin bun ma.

Yusufu a mangayana

¹³ Kamən yi jaxu ayi, donseen mi yi toma bəxə yo yi, keli Misiran ma dəxə Kanan na. Yamaan yi doyen kamən ma. ¹⁴ Gbetin naxan birin yi na Misiran nun Kanan bəxəni, e yi a birin sara murutun na. Yusufu yi na gbetin namara Misiran Mangana banxini. ¹⁵ Misiran bəxən gbetin nun Kanan bəxən gbetin to jan, Misiran kaane yi fa Yusufu fεma, e yi a fala, e naxa, “Burun so nxu yii! Fə nxu faxa i yeε xəri bayo gbeti mi fa nxu yii sənən?” ¹⁶ Yusufu yi a fala, a naxa, “E fa ε xuruseene ra, en ja a masara burun na bayo gbeti mi fa ε yii.” ¹⁷ E yi fa e xuruseene ra Yusufu ma. A fan yi donseen so e yii e soone nun siine nun yeεεne nun jingene nun sofanle jəxən na. A yi burun taxun e ra e xuruseene masaran na.

¹⁸ Na jεen to dangu, e yi fa a fεma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi nεε a luxunje nxə mangan ma. Gbeti yo mi nxu yii. Nxə xuruseen fan birin nxə mangan yii. Nxu gbindine nun nxə bəxəne gbansanna nan luxi nxə mangan xa. ¹⁹ Fə nxu xa faxa i yeε xəri, nxu tan nun nxə bəxəne? Nxu tan nun nxə bəxəne masara burun na, nxu xa findi Misiran Mangana konyine ra, nxu nun nxə bəxəne. Sansiin so nxu yii, nxu xa a rawali, nxu xa balo alogo nxu nama faxa, bəxən nama rabejin.”

²⁰ Yusufu yi Misiran bəxən birin sara Misiran Mangan xa, bayo Misiran kaane birin e bəxəne mati nən. Kamən bata yi dəxə e yi. Bəxən yi findi Misiran Mangan gbeen na. ²¹ A yi yamaan findi konyine ra, keli Misiran yamanan bode fəxən ma sa dəxə a naninna boden na. ²² Hali na birin to liga, a mi saraxaraline bəxən sara bayo Misiran Mangan bata yi

sariya fajin tongo e fe ra. E mi e bəxəne mati bayo Misiran Mangan yi burun taxunma e ra.

²³ Yusufu yi a fala yamaan xa, a naxa, “N bata ε sara to. E nun ε bəxəne luma nən Misiran Mangan xa. E san-sine ni itoe ra, ε xa bəxəne rawali.” ²⁴ Se xaba waxatini, naxan yo na maala xaba xidi naanin, a suulunden nan soma Misiran Mangan yii. Xidi naaninna, na xa findi sansiin na e nun ε balona, ε tan nun ε diine nun muxun naxanye birin ε yii banxine kui.” ²⁵ E yi a fala, e naxa, “I bata nxu ratanga! Nxu bata nxə mangana a fe fajin to a naxan ligaxi nxu xa. Nxu findima Misiran Mangana konyine nan na.” ²⁶ Yusufu yi na findi sariyan na, na nan nakamalixi han to. Misiran bəxəni, se xabaxine xidi suulunden findin Misiran Mangan nan gbee ra, fə saraxaraline bəxəne. Ne mi findixi Misiran Mangan gbeen na.

Yaxuba waxən fe dənxe

²⁷ Isirayila yi dəxə Misiran bəxəni Gosen binni. Na bəxən yi findi e gbeen na. E yi findi dii barine ra, e yi wuya ayi. ²⁸ Yaxuba jεε fu nun solofere nan liga Misiran bəxəni. Yaxuba a siimayaan jεε kεmε jεε tonge naanin e nun solofere nan sətə. ²⁹ Isirayilaa siimayaan fa jən feni, a yi a dii Yusufu xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa i wama n nafan feen liga feni, n bata i mafan i yiin naso n danban bun ma,* i xa i kələ n xa. I xa hinan n na lannayani. N bata i maxandi i nama n maluxun Misiran bəxəni. ³⁰ N na laxiraya waxatin naxan yi, i n naminima nən Misiran yi, i sa n maluxun n baba gaburun yireni.” Yusufu yi a yabi, a naxa, “I naxan falaxi n xa, n na a ligama nən.” ³¹ Isirayila yi a fala, a naxa, “I kələ n xa.” Yusufu yi a kələ a xa. Na xanbi, Isirayila yi a xinbi sin Ala yetagi a saden xunsaden na.

* **47:29:** Mən kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

48

Manase nun Eframi

¹ Na feen birin to dangu, e yi a fala Yusufu xa, e naxa, “I bata a to, i baba mi yalan.” A yi siga e nun a dii xεmε firinna, Manase nun Eframi. ² E yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “I ya diin Yusufu fama i fεma.” Isirayila yi fangan sətə, a keli, a dəxə a saden ma. ³ Yaxuba yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna fa nən n ma Lusi yi, Kanan bəxəni. A yi barakan nagidi n ma. ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘N tan ni i ra. I findima dii barin na nən. N na i rawuyama ayi nən, siya wuyaxi yi mini i yi. N bəxəni ito fima nən i bənsənna ma, hali i dangu xanbini. A findi e gbeen na habadan.’ ”

⁵ “Dii firinni itoe i naxanye barixi Misiran yi benun n tan xa fa, n bata e findi n ma diine ra. Eframi nun Manase findima n tan nan gbee ra, alo Rubən nun Simeyən. ⁶ Koni i diin naxanye barixi ne xanbi ra, i gbeen nan ne ra. E fama nən ludeni e tadane bun ma e kεεna a fe ra. ⁷ N to keli Padan yi, Rakeli yi faxa n yii kira yi Kanan bəxəni. Na mi yi makuya Efarata ra. N yi a maluxun mənni Efarata kiraan na, dənaxan xili Betεlemi.”

⁸ Isirayila yi Yusufu a diine mato, a a fala, a naxa, “Nde ne ra?” ⁹ Yusufu yi a baba yabi, a naxa, “N ma dii xεmεne nan e ra Ala naxanye fixi n ma be.” Isirayila naxa, “N bata i mafan, e maso n na alogo n xa duba e xa.” ¹⁰ Yaxuba bata yi yelin fore, a yεene mi yi seni gbεma. A mi yi seen toma ki fajni. Yusufu yi a diine maso a ra. Isirayila yi a yiin filinfilin e ma, a e sunbu. ¹¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N mi yi laxi a ra xa n ni i yetagin toε sənən, koni Ala bata a ragidi n bata i ya diine fan to.” ¹² Yusufu yi a diine tongo a baba sanna fari, a a xinbi sin a bun ma, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹³ Na xanbi ra, Yusufu yi a dii firinna suxu e yiine ma. A yi Eframi suxu a yiifanna ra, Isirayila

kəmenna mabinni. A yi Manase suxu a kəmenna ra, Isirayila yiifanna mabinni. A yi e maso a ra. ¹⁴ Koni Yaxuba yi a yiifanna sa Efirami xunna fari naxan yi dii jərən na. A yi a kəmenna sa Manase xunna fari naxan yi dii singen na. A a yiine gindingalan. ¹⁵ A yi duba Yusufu xa, a naxa,

“Ala, n fafane Iburahima nun Isiyaga sigan ti naxan yee xəri, Ala naxan n kantanma xabu n bari ləxəni han to,

¹⁶ malekan naxan n natangaxi fe xədəxən ma, na xa dii jərəni itoe baraka.

N xinla xa fala e xun ma, e nun n baba Iburahima nun Isiyaga. E xa wuya ayi bəxəni.”

¹⁷ Yusufu yi a to a baba bata a yiifanna sa Efirami xun ma. Na feen yi rajaxu a ma. A yi a baba yiin suxu, a a ba Efirami xun ma a yi a sa Manase xun ma. ¹⁸ Yusufu yi a fala a baba xa, a naxa, “Na kiin xa mi a ra, baba, bayo ito nan fonna ra. I yiifanna sa ito nan xun ma.” ¹⁹ A baba yi tondi, a a fala, a naxa, “N na a kolon, n ma diina, n na a kolon. A fan findima nən siya gbeen na, koni a xunyən nan fama wuyadeni dangu a ra. A xunyən bənsəna findima nən siya wuyaxin na.”

²⁰ A yi duba e xa na ləxəni, a a fala, a naxa, “Isirayila kaane Ala maxandin ligama ε xinle ra nən. E fama a faladeni nən, e naxa, ‘Ala xa i lu alo Efirami nun Manase.’ ” Na kiini, a yi Efirami rafisa Manase xa.

²¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I bata a to, n fa faxama nən, koni Ala luma nən ε xən, a fama i raxətədeni nən i benbane bəxən ma. ²² N kəe keden fima nən i ma dangu i tadane ra, n Siken yamanan nan fima i ma n naxan tongo Amorine yii n ma silanfanna nun n ma xanla ra.”

49

Yaxuba a dubana

* **49:11:** Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

¹ Yaxuba yi a diine xili, a yi a fala e xa, a naxa, “E malan, n xa feene fala naxanye fama ligadeni ε xa waxati famatəne yi. ² E maso, ε tuli mati n na Yaxubaa diine. E tuli mati ε baba Isirayila ra.”

³ “Rubən, i tan, n ma dii singena, i tan nan n fangan na, naxan singe n sənben mayitaxi. I xunnayeren dangu bodene ra i sənben gbo.

⁴ I ye yifuxi alo fufana, i mi fisamantenyaaan sətəma bayo i bata i sa i baba a saden ma, i yi a xəsi.”

⁵ “Simeyən nun Lewi ngaxakedenmaan nan e ra.

E silanfanna nan e yengeso seen na.

⁶ N xaxinla nama lu e maxadini, n miriyaan nama lu e malanni, bayo e bata muxune faxa e bəje teeni, e bata turane fasane bolon e jaxuni.

⁷ N bata e xələn danga, bayo e yengən gidima.

N bata e fitinaxin danga, bayo e yeene yixara.

N na e raxuyama ayi nən Yaxuba bənsəne ye, n mən yi e rayensen Isirayila yi.”

⁸ “Yuda, i xunyene i tan nan tantunma.

I nəən sətəma nən i yaxune xun na.

I babaa dii xəmene e xinbi sinma nən i xa.

⁹ Yuda, yata sənbeemaan nan i ra.

N ma diina, i baloma suben nan na.

I xinbine yidəxəma nən, i sa alo yatana,

alo yata giləna, nde susue i rakelə?

¹⁰ Manga dunganna mi bama Yuda yii.

Muxu yo mi manga taxamasenna bama a yii.

Han taxamaseri kannna fa waxatin naxan yi,

siyane yi xuru a xa.

¹¹ A a sofanla xidima manpa binla* nan na,

a a sofali diin xidima manpa bili fajin
yiin nan na.

A a domaan xama wudi bogi igen nan
na alo manpana,

a a doma gbeen fan xama bogi se ige
gbeela nan na alo wunla.

¹² A yεεne fəro wudi bogi ige gbeela
xa,
A jinna fixa nənən xa.”

¹³ “Sabulon fama dəxədeni baan nan
de.

A bəxən findima kunki yigiyaden nan
na.

A naninna Sidən dəxənna nan na.”

¹⁴ “Isakari senben luxi nən alo so-
fanla,

naxan a sama a goron benbeli firinna
tagi.

¹⁵ A saxi bəxən naxan ma,
a na yire fajiyaan to,
a tungunni godoma nən goronna bun
ma,
a xuru konyiya wanla bun.”

¹⁶ “Dan, a a yamaan makitima nən,
alo Isirayila bənsənna bonne.

¹⁷ Dan luma nən alo sajinna kiraan xən
ma,

alo kosona san ma kiraan de.

A yi soon santinban xin,

soo ragiin yi bira a fari.

¹⁸ Alatala, n xaxili tixi i ya kisin na!”

¹⁹ “Gadi, yengəsone a yengəma nən,
koni a tan nan e rabodonma ayi e san
xanbi ra.”

²⁰ “Aseri findima donse xəri kann
nan na
naxan kamalixi mangan dege seen
na.”

²¹ “Nafatali luma nən
alo xəli gilən naxan a gima,
a fala fajine tima.”

²² “Yusufu luma nən
alo wudi bogilana
naxan tixi xuden de.
A yiine yibandunxi taan nabilinna
yinna nan xun ma.

²³ Xalimakuli wonle yi yengen gidi a
ma xəleni,
e xalimakunle woli a ma xənnantenyani

²⁴ Koni a fan yi a xanla suxu ken,
a yii rafan

Yaxubaa Ala Senbəmaan barakani,
Isirayila kantanmana, a kantan
fanyena,

²⁵ naxan findixi i fafe a Ala ra,
naxan i ratangama, Ala Senbə Kanna,
naxan i barakama,
naxan koren dubane fima i ma,
naxan bəxən dubane fima i ma,
naxan dii bari dubane ragidima i ma.

²⁶ I babaa dubane baraka dangu
baraka feene ra
naxanye sətəma geya fonne xəne
ma,

e dangu habadan geyane se fajine ra.
Ala xa na birin lu Yusufu xun ma,
naxan findima a fafaxakedenne
yεeratiin na.”

²⁷ “Bunyamin luma nən alo kankona.
Xətən yo xətən fə a subena nde suxu,
a a don,

jinbanna ra a a se suxine yitaxun.”

²⁸ Isirayila bənsən fu nun firinne
nan ne ra. E babaa duban nan na ra a
naxan fala e xa. A duba birin xa, birin
nun a duba.

Yaxubaa sayana

²⁹ Na xanbi, a yi a jundu a diine
ma, a naxa, “N fa sigama nən laxira
yi. N na faxa, ε n maluxun n baba
yireni, gaburun naxan Eferon Xiti
kaana xəen ma, ³⁰ Makipelaa xəen
faranna ra, Mamire fəma, Kanan
bəxəni. Iburahima na xəen saraxi
Eferon Xiti kaan nan ma alogo na
xa findi a muxu maluxunden na.

³¹ Iburahima maluxunxi mənna nin,
e nun a jaxanla Saran. Isiyaga fan
maluxunxi mənni e nun a jaxanla
Rebeka. N tan fan Leya maluxunxi
mənni. ³² Na xəen nun na faran yinla
naxan na yi, e saraxi Xitine nan ma.”

³³ Yaxuba to yelin yamarine fiye a
diine ma, a yi a sa saden ma. A yi faxa,
a siga laxira yi.

50

Yaxubaa sayana

¹ Yusufu yi a yiin bira a baba kəe, a
a sunbu, a wuga. ² Na xanbi Yusufu yi
yamarin fi seribane ma a e xa senna

raso a baba fatini alogo a nama kun. E yi na liga Isirayila ra ³ xii tonge naanin e namunna kiini. Misiran kaane yi a saya feen liga xii tonge solofere bun.

⁴ Saya feen to ba a ra, Yusufu yi a fala Misiran Mangana yamaan xa, a naxa, “Xa n nɔɛ maxandini ito sɔtɔdeni ɛ sabun na, n bata ɛ maxandi ɛ n ma falan nadangu Misiran Mangan ma. ⁵ N baba n nakɔlɔ nɛn, a yi a fala, a naxa, ‘N fa faxama nɛn. I n maluxunma gaburun nan na n naxan gexi Kanan bɔxɔni.’ N waxi siga feni n xa sa n baba maluxun. Na waxatini n fama.”

⁶ Misiran Mangan yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa i baba maluxun alo a i rakɔlɔxi kii naxan yi.” ⁷ Yusufu yi siga a baba maluxundeni e nun Misiran Mangan bundɔxɔne nun Misiran kuntigine ⁸ nun Yusufu a denbayaan nun a fafaxakedenne nun a babaa denbayana. Dii nɔrɛne nun xuruseene gbansan yi lu Gosen bɔxɔni. ⁹ Yusufu nun wontorone nun e ragi muxune birin yi siga. Na yamaan yi gbo han!

¹⁰ E to Atadi lonna yiren li, Yurudɛn xuden kidi ma, e yi wuga gbeen ti e yi saya feene raba sɔxɔlɛni. Yusufu yi sunu a baba njan feen na han xii solofere. ¹¹ Kanan kaane yi na saya feen to naxan ligaxi Atadi lonna ma. E yi a fala, e naxa, “Misiran kaane saya fe gbeen nan ligama.” Nanara, e yi na yiren xili sa “Misiran Saya Fena” Yurudɛn baan kidi ma.

¹² Yaxuba feen naxan yamari a diine ma, e yi na liga. ¹³ A diine yi a xali Kanan bɔxɔni, e sa a maluxun Makipelaa xɛɛn faran yinla ra, Iburahima xɛɛn naxan sara Eferon Xiti kaan ma alogo na xa findi muxu maluxunden na Mamire dɛxɔn ma. ¹⁴ E to yelin a baba maluxunɲɛ, Yusufu nun a tadane nun muxun naxanye birin siga a matideni a baba maluxundeni, ne yi xɛtɛ Misiran bɔxɔn ma.

¹⁵ Yusufu tadane to a to e baba bata faxesa, e yi a fala, e naxa, “Xa Yusufu fa keli en xili ma, en fe naxin naxan

birin ligaxi a ra, a a gbeen nɔxɔma nɛn en na.” ¹⁶ Na waxatini e yi siga a faladeni Yusufu xa, e naxa, “I baba yamarini ito nan fi nxu ma benun a xa faxesa, ¹⁷ a naxa, ‘E ito fala Yusufu xa: N bata i maxandi, diɲa i tadane gbalo feen ma e nun e hakɛna, bayo e bata fe naxin liga i ra. N bata i maxandi, iki nxu tan i fafe a Ala a walikɛne hakɛne mafelu.’ ” E to na falane ti Yusufu xa, a yi wuga. ¹⁸ A tadane yi bira a bun ma, e a fala, e naxa, “Nxu tan ni i ra i ya konyine.”

¹⁹ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Hali ɛ nama gaxu. N tan xa mi Ala ra. ²⁰ E lanxi a ma nɛn ɛ xa fe naxin liga n na, koni Ala yi a maxɛtɛ fe faɲin na alogo feene xa rakamali, nii wuyaxin yi ratanga. ²¹ Iki hali ɛ mi gaxu. N na ɛ makoon birin fanma nɛn e nun ɛ diine.” A fala kɛndɛne yi e bɔɲɛn sa.

Yusufu faxesa fena

²² Yusufu yi dɔxɔ Misiran yi, a tan nun a denbayana. A yi nɛɛ kɛmɛ nɛɛ fu sɔtɔ siimayaan na. ²³ Yusufu Efirami a diine to nɛn. A yi a yixɛtɛn naaninden to. Manase a dii Makiri a diine, ne birin yi sa a sanna fari e bari waxatin naxan yi. ²⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N fan fa faxama nɛn, koni Ala ɛ malima nɛn yati! A fama nɛn ɛ tongodeni Misiran yi, a ɛ xali na bɔxɔni a dɛnaxan layirin tongo Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.” ²⁵ Yusufu yi Isirayila a diine rakɔlɔ, a a fala, a naxa, “Ala ɛ malima nɛn yati! Na waxatini, ɛ nɛma kɛlɛ be, ɛ n xɔnne xali.”

²⁶ Yusufu faxesa a nɛɛ kɛmɛ nɛɛ fuun nan ma. E yi a senna raso a fatini alogo a nama kun, e yi a binbin sa gɛmɛ kankiraan kui Misiran yamanani.

Xoroyana **Nabi Musa Alaa Falan** **Naxan Sebε**

Tawureta Musa yire firinden ni i ra. A Isirayila kaane konyiyaan nun e xoroyaan nan ma fe yebama Misiran yamanani. Ala nan e xoroya alogo e xa mini Misiran yamanani. A tan nan e xunba, nanara, e findi a gbeen na, a yi a sariyane fi e ma. Ala naxan Isirayila yamaan xunba a xanuntenyani, na nan a falaxi yamaan xa a e xa e gbee xanuntenyaan yita a ra a sariyane suxun xon.

Isirayila kaane yelin xanbini daxoden sote Misiran yi, jee wuyaxi danguxina, e yi findi yama gbeen na. Koni e findi nen Misiran mangana konyine ra. Ala mi a xun xanbi so Isirayila kaane konyiyaan toroni, a yi muxuna nde sugandi e ye naxan yi xili Musa alogo a xa ti e yee ra. Ala yi Misiran kaane karahan a senben xon ma alogo e xa xoroyaan fi Isirayila kaane ma, e yi e bejin e siga. Musa yi ti e yee ra, a siga e ra Sinayi geyaan ma tonbonni. Ala yi Isirayila findi a yamaan na, a yi layirin xidi e tagi Sinayi geyaan fari. A yi a sariyane fala e xa. Musa yi geyaan fari sariyane ramedeni waxatin naxan yi, lan yire sarijanxin ti feen ma. Kitabun yireni ito rapanxi yire sarijanxin ti feen nan ma, Ala fa a yete makenenma denaxan yi.

Isirayilaa torona

¹ Isirayilaa diin naxanye fa Yaxuba foxo ra Misiran yi, ne xinle ni itoe ra e nun e denbayane: ² Ruben nun Simeyan nun Lewi nun Yuda ³ nun Isakari nun Sabulon nun Bunyamin ⁴ nun Dan nun Nafatali nun Gadi e nun Aseri. ⁵ Muxu tonge solofere nan mini Yaxuba yi. Yusufu tan yi Misiran yi nun.

⁶ Yusufu yi faxa, e nun a ngaxakedenne nun na waxatin muxune birin.

⁷ Isirayilaa diine yi diine bari, e wuya ayi, e yi yamanan nafe.

⁸ Manga nenena nde yi daxo Misiran yi, naxan mi yi Yusufu a fe kolon. ⁹ A yi a fala a yamaan xa, a naxa, "E a mato, Isirayila yamaan wuyama ayi, e senben gboma ayi en xa. ¹⁰ En xa a liga xaxinla ra, alogo e nama wuya jaxi ra, alogo xa yengen keli, e nama sa en yaxune fari, e yi en yenge, e e gi yamanani." ¹¹ Nayi, e yi walike kungigine daxo e xunna, e xa e xunna kala wanla toron bun ma. E Pitomi nun Ramisesi taane ti, alogo e xa findi se ramaradene ra Misiran mangan xa. ¹² Koni e nema e jaxankatama, e wuyama ayi, e gbo ayi. Nayi, Misiran kaane yi gaxu Isirayila bansonne yee ra, ¹³ e yi e jaxankata wanle yi. ¹⁴ E yi e xunna kala konyiya wanle ra boro yibodonna nun bitikidi bonbona.*

¹⁵ Misiran Mangan yi falan ti Sifira nun Puwa xa, Heburune dii rasuxune, ¹⁶ a naxa, "E na Heburu jaxanle mali dii barideni, xa xemen nan a ra, e xa a faxa. Xa jaxanla nan a ra, e yi a lu a nii ra." ¹⁷ Koni dii rasuxune yi gaxu Ala yee ra. Misiran Mangan naxan falaxi e xa, e mi tin na lige, e yi dii xemene lu e nii ra. ¹⁸ Misiran Mangan yi dii rasuxune xili, a yi a fala e xa, a naxa, "Nanfera e ito ligaxi, e yi dii xemene lu e nii ra?" ¹⁹ Dii rasuxune yi Misiran mangan yabi, e naxa, "Heburu jaxanle mi liga alo Misiran kaane, e yixodaxo, e diin barima nen benun dii rasuxune xa fa." ²⁰ Ala yi hinan dii rasuxune ra, yamaan yi wuya ayi, a gbo ayi. ²¹ Amasoto dii rasuxune gaxu nen Ala yee ra, Ala yi e denbayane rawuya ayi.

²² Nayi, Misiran mangan yi yamarini ito fi a yamaan birin ma: Xemen naxan birin barima, e e woli Nila baani. E jaxanle lu e nii ra.

2

Nabi Musa bari fena

¹ Xemena nde yi Lewi bansonni, na yi Lewi bansonna nde tongo a

* **1:14:** Bitikidin man falama yirena nde yi fa fala "Birikidina."

ɲaxanla ra. ² Na yi fudikan, a yi dii xɛmɛn bari. A to a to, a diin tofan, a yi a luxun kike saxan. ³ A mi yi fa nɔɛ a luxunɲɛ, a yi tanbin deben tongo, a dolon so a ma, a yi a diin sa a kui, a yi sa a dɔxɔ Nila baa igen xun ma gbalan xɔrɛ ra. ⁴ Diin tadan ɲaxalanmaan yi sa ti wulani, a lu diin matoɛ alogo a xa a kolon feen naxan a sɔtɔma.

⁵ Misiran mangana dii tɛmɛn yi godo baani a maxadeni, a fɔxɔrabirane yi e masiga tima Nila baan dɛ. A yi deben to gbalan xɔrɛ ra, a yi a konyi gilen nasiga a tongodeni. ⁶ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a rabi, a yi a to a dii xɛmɛn nan yi a ra. A wugama. A yi kininkinin a ma. A yi a fala, a naxa, “Heburu kaane diina nde ni ito ra!” ⁷ Nayi, diin tadan ɲaxalanmaan yi a fala Misiran mangana dii tɛmɛn xa, a naxa, “I waxi n xa sa dii ngana nde fen i xa Heburu ɲaxanle yɛ, alogo a xa xijɲɛn fi diini ito ma?” ⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a yabi, a naxa, “Awa, siga.” Diin tada yi sa diina nga yɛtɛɛn xili. ⁹ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a fala a xa, a naxa, “Diini ito xali, i xijɲɛn fi a ma n xa, n ni i saranna fiyɛ.” ɲaxanla yi diin tongo, a xijɲɛn fi a ma.

¹⁰ Diin to gbo, a yi a xali Misiran mangana dii tɛmɛn xɔn, a yi findi a diin na. A yi a xili sa, “Musa” bayo a naxa, “N na a tongoxi igen nan xun ma.”

Nabi Musa yi a gi

¹¹ Lɔxɔna nde, Musa bata yi kɔxɔ, a siga a ngaxakedenne fɛma, a yi e wali xɔdɛxɛn to. A yi Misiran kaana nde to Heburu kaana nde bɔnbɛ a ngaxakedenne yɛ. ¹² A yi a yɛɛ rakɔɲin a rabilinni. A to a to muxu yo mi yi na, a yi Misiran kaan faxesa. A yi a maluxun ɲɛmɛnsinni. ¹³ Na xɔtɔn bode, a yi mini, a yi Heburu kaa firin to yɛngɛ. Yoo mi yi naxan xa, a a fala na xa, a naxa, “Nanfera i i lanfaan yɛngɛma?” ¹⁴ Na yi a yabi, a naxa, “Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? I mirixi n faxesa feen nan ma, alo i Misiran kaan faxaxi kii naxan yi ba?”

Musa yi gaxu, a naxa, “Muxune bata n ma faxesa ti feen kolon!” ¹⁵ Misiran mangan to na feen mɛ, a yi kata Musa faxesa feen na. Koni Musa yi a gi mangan bun, a siga Midiyan yamanani, a sa a matabu xɔɲinna dɛxɔn.

¹⁶ Dii tɛmɛ solofere yi Midiyan saraxaraliin yii. Ne yi fa ige badeni, e yi goronne rafe alogo e xa sa e babaa xuruse kurune ramin. ¹⁷ Xuruse raba gbɛtɛye yi fa, ne yi e kedi. Nayi, Musa yi keli, a e xun mayɛngɛ, a yi igen fi e xuruseene ma. ¹⁸ E to xɛtɛ e baba Reyuli konni, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ɛ xɛtɛxi sinma to?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Misiran kaana nde nan nxu ratangaxi xuruse rabane ma, a yɛtɛɛn yi igen ba nxu xa, a xuruseene ramin.” ²⁰ A yi a fala a dii tɛmɛne xa, a naxa, “A sa minɛn yi? Nanfera ɛ xɛmɛn na luxi na yi? ɛ sa a xili alogo a xa fa a dɛge.”

²¹ Musa yi tin, a xa lu na xɛmɛn konni. Na yi a dii Sefora fi Musa ma a ɲaxanla ra. ²² A dii xɛmɛ keden bari a xa, a yi a xili sa Gɛrisɔmi, bayo a naxa, “N bata findi xɔɲɛn na yamana gbɛtɛni.”

²³ Waxati xunkuye to dangu, Misiran Mangan yi faxesa. Isirayila bɔnsɔnne mɔn yi wugama konyiyaan bun ma, e yi gbelegbelema malina fe ra. E mawuga xuiin yi Ala li. ²⁴ Ala yi e wuga xuiin mɛ, a yi a xaxili ti a layirin na a naxan xidi Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ²⁵ Ala yi Isirayila kaane mato, a a ɲɔxɔ lu e xɔn.

3

Ala yi Nabi Musa xili

¹ Musa yi findi a bitanna Midiyan saraxarali Yetiro a xuruse rabaan na. A yi xuruseene xali tonbon yiren xanbi ra, a fa Alaa geyaan ma, Horebe yi. ² Alatala malekan yi mini a xa tɛɛn yiyani, fɔtɔndin tagi. Musa yi a mato, tɛɛn yi fɔtɔnni yiren birin yi, koni a mi yi a ganma mumɛ! ³ Musa yi a fala, a naxa, “N xa siga mɛnni alogo n xa kabanako feen mato, feen naxan a ligama fɔtɔndin

mi ganma.”⁴ Alatala to a to, a a sigama a yigbedeni, Ala yi a xili fɔtɔnni, a naxa, “Musa! Musa!” Musa yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!”⁵ Ala yi a fala, a naxa, “I nama i maso be ra, i ya sankidine ba i sanni, amasɔtɔ i tixi denaxan yi, bɔxɔ sariɲanxin na a ra.”⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “I benbane Ala nan n na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.” Musa yi a yɛtagin luxun, bayo a yi gaxuxi Ala to feen na.

⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata n ma yamana tɔrɔn to naxan Misiran yi. N bata e wuga xuiin mɛ, e nun muxune e ɲaxankatama kii naxan yi, amasɔtɔ n na e sɔxɔlene kolon.”⁸ Nayi, n bata godo alogo n xa e ba Misiran kaane yii. N yi e ba na yamanani, n yi e xali bɔxɔ faɲina nde yi naxan gbo, nɔnɔn nun kumin gbo bɔxɔn naxan yi, Kanan kaane dɔxi denaxan yi, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune.⁹ Iki Isirayila wuga xuiin bata n li, n bata a to Misiran kaane e tɔrɔn kii naxan yi.¹⁰ Nanara, iki, siga! N bata i xɛ Firawona ma alogo i xa Isirayila bɔnsɔnne ramini Misiran yi, n ma yamana.”*

¹¹ Koni, Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Nde n tan na? N xa siga Firawona fɛma di, alogo n xa Isirayila bɔnsɔnne ramini Misiran yi?”¹² Ala yi a fala, a naxa, “N luma nɛn i xɔn. Ito findima nɛn taxamasenna ra alogo i xa a kolon, a n tan nan i rasigaxi. I na yamaan namini Misiran yi, ɛ fama n batudeni geyani ito nan fari.”

¹³ Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Awa, n sigɛ Isirayila kaane fɛma, koni n na a fale e xa, n naxa, ‘E benbane Ala nan n nafaxi ɛ fɛma,’ xa e n maxɔdin fa fala, ‘A xili di?’ n na e yabima di na yi?”¹⁴ Ala yi a fala Musa xa, a naxa, “N tan na a ra, Ala naxan na yi. I xa Isirayila kaane yabi na kii nin, i naxa, ‘Naxan xili “N Na Yi,” na nan n nafaxi ɛ fɛma.’ ”¹⁵ Ala mɔn yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala

Isirayila kaane xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, e nun Iburahimaa Ala, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala, n nan i rafaxi e fɛma. N xinla ni ito ra habadan! E n xili bama ikii nin waxati famatɔne birin yi.¹⁶ Siga, i sa Isirayila fonne malan, i yi a fala e xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala, n tan bata mini i xa. N naxa, ‘N bata n ɲɔxɔ lu ɛ xɔn yati! N bata a to e naxan ligaxi ɛ ra Misiran yi.¹⁷ N bata a ragidi, n na ɛ ramini nɛn Misiran yi, ɛ tɔrɔma denaxan yi. N yi ɛ xali Kanan kaane bɔxɔni, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. Bɔxɔn nan na ra nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi.’¹⁸ E i xuiin namɛma nɛn. Nayi, ɛ nun Isirayila fonne sigama nɛn Misiran Mangan fɛma, ɛ yi a fala a xa, ɛ naxa, ‘Alatala, Heburu kaane Ala, na bata mini nxu xa. Tin, nxu xa xii saxan siga ti tonbonni, alogo nxu xa saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala.’¹⁹ N na a kolon Misiran Mangan mi tinɲɛ ɛ yi siga, fɔ sɛnbɛmaan na a karanhan.²⁰ Nanara, n na n yiini bandunma nɛn, n Misiran yamanan tɔrɔ kabanakone ra n naxanye ligama e ra. Na xanbi ra, a tinma nɛn ɛ yi siga.²¹ N na a ligama nɛn ɛ yi rafan Misiran kaane ma alogo ɛ yii genla nama siga.²² Isirayila ɲaxanle birin e dɔxɔ bode Misiran kaane maxɔdinma nɛn e nun Misiran ɲaxanla naxanye banxin kui a e xa gbeti nun xɛma muranne so e yii, e nun dugine, ɛ naxanye ragodoma ɛ diine ma. Nayi, ɛ Misiran kaane yii gelima nɛn.”

4

Nabi Musaa matandina

¹ Musa yi a yabi, a naxa, “Waxatina nde, e mi lama n na, e mi n xuiin suxuma. E a falama n xa nɛn, e naxa, ‘Alatala mi minixi i xa.’ ”² Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nanse i yii?” A yi a yabi, a naxa, “Dunganna.”³ Ala yi a fala, a naxa, “A bira bɔxɔni.” A yi a bira bɔxɔni, a yi findi saɲin na. Musa

* **3:10:** Muxune yi a falama Misiran mangane birin ma fa fala “Firawona” hali ba muxuni ito ra bayo “Firawona” bunna nɛn fa fala “Misiran Mangana.”

yi a gi a bun. ⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun, i yi a suxu a xunla ma.” A yi a yiini bandun, a yi a suxu a xunla ma. A mɔn yi findi dunganna ra a yii. ⁵ Alatala yi a fala, a naxa, “I na nan ligama, alogo e xa la a ra a Alatala e benbane Ala bata mini i xa Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.”

⁶ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “I yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun, a mɔn yi a ba na. A to a ba, a yi a to fure ɲaxin bata mini a yiin ma, a yi fixaxi alo balan-balan kɛsɛna. ⁷ Ala yi a fala, a naxa, “I mɔn xa i yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun. A to a ba, a yiin mɔn yi xɛtɛ a kiini. ⁸ Ala yi a fala, a naxa, “Xa e mi la i ra, e mi i xuiin name taxamaseri singena fe ra, e lama nɛn taxamaseri firinden na. ⁹ Xa e mi la taxamaseri firinne ra, e mi i xuiin name, i igen sɛgɛ Nila baani, i yi a bɔxɔn. I igen naxan tongoma Nila baani, na findima wunla nan na bɔxɔn ma.”

¹⁰ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Marigina, n mi dɛ bolon. N mi yi dɛ bolon benun i xa falan ti n xa, hali iki n dɛɛn mi falan tima ki faɲi. N mi dɛ mafura falan tiyɛ muxune xa.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxun dɛɛn nafalaxi? Nde muxun findima bobon na, hanma tuli xɔrina? Nde a findima yɛɛ kannara, hanma danxutɔna? N tan Alatala mi a ra ba? ¹² Nayi, siga, n na i malima nɛn fala tideni. I naxan falama, n ni xaran na ma.”

¹³ Musa yi a fala, a naxa, “Marigina, i muxu gbɛtɛ rasiga.” ¹⁴ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Musa ma han! A yi a fala, a naxa, “I tada mi na ba, Haruna, Lewi bɔnsɔnna muxuna? N na a kolon, a fatan falan tiyɛ. A tan yetɛɛn kira yi, a fama i ralandeni. A na i to, a sɛwama nɛn. ¹⁵ I falan tima nɛn a xa, a fan yi a rali yamaan ma. N tan ɛ firinna birin malima nɛn falatideni. ɛ lan ɛ xa naxan liga, n yi ɛ xaran na ma. ¹⁶ A i ya falan nalima nɛn yamaan ma. A tan yi findi i dɛɛn na, i tan yi lu Ala funfuni a tan xa. ¹⁷ Koni dunganni ito

suxu i yii, alogo i xa kabanako feene liga a xɔn.”

Nabi Musa yi xɛtɛ Misiran yi

¹⁸ Musa yi xɛtɛ Yetiro fɛma, a bitanna, a yi a fala a xa, a naxa, “A lu n xa siga ngaxakedenne fɛma naxanye Misiran yi, alogo n xa a to xa e mɔn e nii ra.” Yetiro yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga bɔɲɛ xunbenli.” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa Midiyan yi, a naxa, “Siga, xɛtɛ Misiran yi, amasɔtɔ naxanye birin yi wama i faxa feni, e bata faxa.” ²⁰ Musa yi a ɲaxanla nun a diine rate sofanle fari, a xɛtɛ Misiran yamanani. Alaa dunganna yi suxi a yii.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I na xɛtɛ Misiran yi, n kabanako feen naxanye birin soxi i yii, i xa e liga Firawona yetagi. Koni, n tan Firawona bɔɲɛni xɔdɔxɔma nɛn, a mi tinma yamaan yi siga mumɛ! ²² I yi a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N ma diin nan Isirayila bɔnsɔnna ra, n ma dii singena. ²³ N na a falama i xa, n ma diine yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. Xa i tondi, n na i ya dii singen faxama nɛn.’ ”

²⁴ E yi sigatini, e yi yigiya yirena nde yi. Alatala yi fa Musa ralan. A yi wama a faxa feni. ²⁵ Sefora yi gɛmɛ xɛnɛn tongo, a yi a diin banxulan, a yi a kidin din Musa sanna ra, a naxa, “Wunla ito bata i makantan, n ma xɛmɛna!”

²⁶ Nayi, Ala yi a lu na. A a fala na banxulan feen nan ma, fa fala “Wunla ito bata i makantan, n ma xɛmɛna.”

²⁷ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Siga tonbonni Musa ralandeni.” Haruna yi siga, a yi naralan Musa ra Alaa geyaan ma, a yi a sunbu. ²⁸ Alatala Musa xɛxi falan naxan birin nalideni, a na birin ma fe fala Haruna xa, e nun kabanako feen naxanye yi yamarixi. ²⁹ Musa nun Haruna yi siga, e yi Isirayila fonne birin malan. ³⁰ Alatala falan naxan ti Musa xa Haruna yi na birin yɛba, a yi kabanakone liga yamaan yetagi.

³¹ Yamaan yi la a ra. E to a mɛ a

Alatala bata a ɲɔxɔ lu Isirayila kaane xɔn, a bata yi e tɔrɔn to, e yi e xinbi sin, e Ala batu.

5

Firawonaa tondina

¹ Na xanbi ra, Musa nun Haruna yi siga Firawona fɛma, e a fala a xa, e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa sanla raba n batu xinla ma tonbonni.’ ”
² Firawona yi e yabi, a naxa, “Nde Alatala ra, n naxan xui suxuma, n yi Isirayila yamaan lu e siga? N mi Alatala kolon. N mi Isirayila yamaan yiibe e siga mumɛ!”
³ E yi a fala, e naxa, “Heburune Ala bata mini nxu xa. Tin nxu xa xii saxan siga ti tonbonni. Nxu xa saraxane ba Alatala nxɔ Ala xa, alogo a nama nxu faxa furen na hanma silanfanna ra.”*

⁴ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Musa nun Haruna, nanfera ε yamaan bama e wanla ra? E siga ε wanle ra!”
⁵ Iki yamani ito bata gbo ayi yamanani, ε a wanli kalama a ma!”

⁶ Na lɔxɔn yɛtɛni Firawona yi yamarini ito fi konyi rawanle nun kuntigine ma, a naxa,
⁷ “E nama fa sɛxɛn so yamaan yii alo a fɔlɔni e yi bitikidin bɔnbɔ, koni e tan yɛtɛn xa siga sɛxɛ fendeni.†
⁸ E mɔn yi bitikidin xasabin naxan bɔnbɔma a fɔlɔni, ε nama tin e nde ba na ra. Bayo salantenne nan e ra, nanara e sɔnxɔma, e naxa, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba nxɔ Ala xa!’
⁹ Wanla xa fari sa muxuni itoe yii, alogo e xa lu wale. Nayi, e mi fa wule falani itoe xuiin namɛma.”

¹⁰ Konyi rawanle nun kuntigine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Firawona naxa, ‘Nxu mi fa sɛxɛ soma ε yii. ¹¹ E yɛtɛn xa sa sɛxɛn fen ε a toɛ dɛnaxan yi, koni sese mi bama ε wanla ra.’ ”
¹² Yamaan yi xuya ayi Misiran yamanan birin yi se gbaxa fendeni naxan sɛ sɛxɛn ɲɔxɔni.
¹³ Konyi rawanle yi gbɛtɛnxi e ra, e naxa, “E xa ε soge keden wanla raɲan, alo ε yi a

ligama kii naxan yi nxu yi fama sɛxɛn na waxatin naxan yi.”

¹⁴ Firawona konyi rawanle yi Isirayila kuntigine bɔnbɔ, e naxanye dɔxi, e naxa, “Nanfera ε mi bitikidin xasabin bɔnbɔxi xoro nun to yi, alo a fɔlɔni?”
¹⁵ Isirayila kuntigine yi sa e mawuga Firawona xa, e a fala a xa, e naxa, “Nanfera i ya walikene suxuma iki?
¹⁶ E mi fa sɛxɛn soma i ya walikene yii, koni e a falama nxu xa, e naxa, ‘E bitikidine bɔnbɔ!’ Muxune nxu tan bulanma i ya walikene, anu ε muxune nan kalan tima.”
¹⁷ Firawona yi e yabi, a naxa, “Salayana! Salantenne nan ε ra! Nanara, ε a falama, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba Alatala xa!’
¹⁸ Awa iki, ε sa wali, e mi fa sɛxɛ soma ε yii, anu se mi bama bitikidi xasabi falaxin na.”

¹⁹ Isirayila kuntigine yi a kolon nayi, a e tɔrɔma nɛn, e to a mɛ fa fala, “E mi sese bama ε soge keden bitikidin xasabin na.”
²⁰ E minimatɔn Firawona konni, e yi naralan Musa nun Haruna ra naxanye yi e mamɛma.
²¹ E yi a fala e xa, e naxa, “Alatala xa ε kɛwanle mato, a ε makiti! E bata nxu raɲaxu Firawona ma e nun a kuntigine alo se kunxin xirina. E bata silanfanna so e yii e xa nxu faxa.”
²² Musa yi xɛtɛ Alatala fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nanfera i fe ɲaxin ligaxi yamani ito ra? Nanfera i n nafaxi?
²³ Xabu n siga Firawona fɛma fala tideni i xinla ra, a yamani ito tɔrɔma. I munma i ya yamaan xunba, han to!”

6

Ala yi Nabi Musa sɛnbɛ so

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I ya a toma nɛn sɔnɔn n naxan ligama Firawona ra. N na a karahan, a e yibama nɛn alogo e xa siga. N na a karahan, a e kedima nɛn a yamanani.”
² Ala mɔn yi falan ti Musa xa, a naxa, “Alatala nan n tan na.
³ N mini nɛn Iburahima nun Yaxuba nun Isiyaga xa, n yi n xinla falama e xa nɛn, n naxa, ‘Ala Sɛnbɛ

* **5:3:** Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana. “Birikidina.”

† **5:7:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala

Kanna,' koni n mi yi n xinla falama e xa, a 'Alatala.' ⁴ N mən yi layirin xidi nxu tagi, alogo n xa Kanan yamanan so e yii, e yi xəneyani denaxan yi. ⁵ N bata Isirayila kaane wuga xuiin me, Misiran kaane naxanye suxi konyiyani, n bata n xaxili lu n ma layirin xən ma. ⁶ Nanara, a fala Isirayila kaane xa, fa fala, 'Alatala nan n tan na, n na ε ramanima nən Misiran kaane yamarin bun. N na ε xəroyama nən e konyiyaan ma, n yi ε xunba n senbe gbeeni naxankata magaxuxine xən Misiran kaane xili ma. ⁷ N na ε findima nən n ma yamaan na. N findi ε Ala ra, ε yi a kolon a Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramanima Misiran kaane yamarin bun ma. ⁸ N na ε xalima nən na bəxəni, n yi a so ε yii ε gbeen na, n na n kələ bəxən naxan ma fe ra, a n na a soma nən Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, n tan Alatala.' "

⁹ Musa yi na falan nali Isirayila kaane ma, koni tərən nun konyiya xədəxen mi tin e Musa xuiin name. ¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹¹ "Siga, i sa falan ti Firawona xa, Misiran mangana, alogo a xa Isirayila kaane bejin, e mini a yamanani."

¹² Musa yi Alatala yabi, a naxa, "Xa Isirayila kaane mi n xuiin namexi, Firawona n xuiin namema di, n tan naxan mi de bolon?"

¹³ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a yi yamarine so e yii Isirayila kaane fe yi e nun Firawona fe yi, Misiran mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yamanani.

Nabi Musa benbane fe

¹⁴ Isirayila denbaya kanne xinle ni itoe ra:

Isirayilaa dii singena Ruben, a tan ma diine ni i ra: Xanəki, Palu, Xesirən e nun Karimi. Ne findixi Ruben xabila naaninne benbane nan na.

¹⁵ Simeyən ma diine ni i ra: Yemuyeli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, e nun Kanan kaa gilena dii xeme Sayuli. Ne findixi Simeyən xabila senninne benbane nan na.

¹⁶ Lewi a diine xinle ni itoe ra e nun e yixetene: Gerisən, Kehati e nun

Merari. Lewi jee keme tonge saxan e nun solofere sətə nən siimayaan na.

¹⁷ Gerisən ma diine yi findi xabila firin benbane ra: Libini nun Simeyi.

¹⁸ Kehati a diine ni i ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyeli. Kehati jee keme jee tonge saxan e nun saxan sətə nən siimayaan na.

¹⁹ Merari a diine ni i ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane benbane nan ne ra mayixete yeen ma. ²⁰ Amirama yi a baba magile Yokebedi tongo a naxanla ra, a yi Haruna nun Musa bari a xa. Amirama yi jee keme tonge saxan e nun saxan sətə siimayaan na.

²¹ Yisehari a diine ni i ra: Kora, Nefegi e nun Sikiri.

²² Yusiyeli a diine ni i ra: Mikayeli, Elisafan e nun Sitiri.

²³ Haruna yi Aminadabo a dii teme Eliseba tongo a naxanla ra. Naxason magilen nan yi Eliseba ra. A yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara bari a xa.

²⁴ Kora diine ni i ra: Asiri, Elikana e nun Abiyasafa. Kora xabila saxanne benbane nan ne ra.

²⁵ Harunaa dii Eleyasari yi Putiyeli a dii temen tongo a naxanla ra, a yi Finexasi bari a xa. Lewi bənsənna denbaya xunne nan ne ra, e xabila yeen ma. ²⁶ E tan ni i ra Haruna nun Musa, Alatala a fala ne nan xa, a naxa, "E Isirayila kaane ganle ramini Misiran yi."

²⁷ E tan nan falan ti Firawona xa, Misiran Mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yi. Na Musa nun Haruna nan itoe ra. ²⁸ Alatala falan ti nən Musa xa Misiran yamanani, ²⁹ a naxa, "N tan nan Alatala ra. A fala Firawona xa, Misiran Mangana, n naxan birin falama i xa."

³⁰ Koni Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, "Bayo n deen mi fatan fala fəpine tiye a xa, Firawona n xuiin namema di?"

7

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, "A mato, n ni i findima nən Ala ra Firawona xa, i tada Haruna luma nən alo i ya nabina. ² N na i yamari naxan na, i na fala, i tada

Haruna yi falan ti Firawona xa, alogo a xa tin Isirayila kaane yi mini a yamanani. ³ Koni, n tan Firawona bɔɓɛni xɔdɔxɔma nɛn, n yi n ma taxamasenne nun kabanakone rawuya ayi Misiran yamanani. ⁴ Firawona mi εxuiin namεma mumε! N na n sɛnben yitama nɛn Misiran na ɲaxankata magaxuxine yi, n yi n ma ganla ramini Misiran yamanani, Isirayila, n ma yamana. ⁵ Misiran kaane a kolonma nɛn a n tan nan Alatala ra, n na n yiini bandun Misiran kaane xili ma, n yi Isirayila kaane ramini na yi.” ⁶ Alatala naxan yamari, Musa nun Haruna yi na birin liga. ⁷ Musa siimayaan yi ɲεε tonge solomasεxε, Haruna siimayaan yi ɲεε tonge solomasεxε e nun saxan, e falan ti Firawona xa waxatin naxan yi.

Dunganna yi maxεte saɲin na

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ⁹ “Xa Firawona a fala ε xa, a naxa, ‘E kabanako fena nde liga!’ Nayi, i yi a fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganna tongo, i yi a bira Firawona yεtagi.’ A findima nɛn saɲin na.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi siga Firawona fεma, Alatala yamarin naxan soxi e yii, e na liga. Haruna yi a dunganna bira Firawona nun a kuntigine yεtagi, a findi saɲin na. ¹¹ Koni Firawona fan yi fekolonne nun seri kanne nun Misiran woyimεne xili, ne fan yi na fe sifan liga e dalili feene xɔn. ¹² E birin yi e dunganne bira, e findi saɲine ra. Koni Harunaa dunganna yi e dunganne gerun. ¹³ Firawona bɔɓɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Harunaa falan name alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe singena: Igen yi maxεte wunla ra

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona bɔɓɛni xɔdɔxɔxi, a tondixi yamaan beɓɓinden e siga. ¹⁵ Siga Firawona fεma xɔtɔnni. A na siga Nila baan dε, i siga a ralandeni. Dunganna naxan maxεte saɲin na i na suxu i yii. ¹⁶ I xa a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala, na bata

n nafa i fεma a n xa a fala, a i xa a yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa a batu tonbonni koni han to i munma i tuli mati. ¹⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “I fama a kolonden n ma wanla nan xɔn a Alatala nan n tan na.” Dunganna naxan n yii, n Nila baa igen garinma nɛn na ra, a maxεte wunla ra. ¹⁸ Yεxεn naxanye Nila baani, ne faxama nɛn. Igeni lɔxɔma nɛn. Misiran kaane mi fa nɔε a igen minɲε.’ ” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa: i ya dunganna tongo, i yi i yiini bandun Misiran igene xun ma: Baane, xudene, darane, e nun tigrine birin. E findima nɛn wunla ra. Wunla luma nɛn Misiran yamanan yiren birin yi, hali ige sase wudi daxine nun feɲene kui.”

²⁰ Alatala yamarin naxan fi Musa nun Haruna ma, e yi na liga. Haruna yi a dunganni te Nila baan xun ma, a yi igen garin Firawona nun a kuntigine yεtagi. Igen birin yi maxεte wunla ra. ²¹ Yεxεn naxanye yi Nila baani, ne yi faxa. Igen yi lɔxɔ han Misiran kaane mi yi fa nɔε baa igen minɲε. Wunla yi lu Misiran yamanan yiren birin yi. ²² Koni Misiran woyimεne fan yi na fe sifane liga e dalili feene xɔn. Firawona bɔɓɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin name alo Alatala a fala kii naxan yi. ²³ Firawona yi xεte, a siga a banxini, a mi a yengi lu na feene xɔn.

²⁴ Misiran kaane birin yi yinle ge Nila baan dεxɔnni alogo e xa e min, amasɔtɔ e mi yi nɔε baa igen minɲε.

²⁵ Alatala yelin Nila baan finde wunla ra waxatin naxan yi, xii solofere yi dangu na xanbi ra.

Fitina fe firindena: Xunɲene

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fεma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan yiiba, a xa siga alogo e xa sa n batu. ²⁷ Xa i tondi e beɓɓinɲε, n na i ya yamanan birin ɲaxankatama nɛn, n xunɲene radin a ma. ²⁸ Nila baan nafema nɛn xunɲene ra. E tema nɛn, e so i ya manga

banxin kui, i xideni, i ya sadeni, i ya kuntigine banxine kui, i ya yamana banxine kui, i ya buru gandene yi, e nun i ya buru bɔnbɔdene kui. ²⁹ Xunɔene tema nɛn i tan nun i ya yamaan nun i ya kuntigine ma.’ ”

8

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun baane nun xudene nun darane xun ma, i yi xunɔene rate Misiran yamanani.’ ” ² Haruna yi a yiini bandun Misiran igene xun ma, xunɔene yi te Misiran yamanan birin yi.

³ Koni Misiran woyimene fan yi na fe sifane liga e dalili feene xɔn. E fan yi xunɔene rate Misiran yamanani.

⁴ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E Alatala maxandi n xa alogo a xa xunɔene masiga n na, e nun n ma yamaan na. N na i ya yamaan beɲɲe, e siga, alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa.” ⁵ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Na binyen xa lu i tan xa, i yi a fala, n lan n xa maxandin ti ε nun i ya kuntigine xa waxatin naxan yi, e nun i ya yamaan xa, alogo Ala xa xunɔene masiga ε nun ε banxine ra. E yi siga Nila baa igeni.” ⁶ A yi yabin ti, a naxa, “Tila.” Musa yi a fala, a naxa, “A ligama nɛn na kiini alogo i xa a kolon a muxu yo mi maliga Alatala ra, nxɔ Ala. ⁷ Xunɔene e masigama nɛn i ra e nun i ya banxine nun i ya kuntigine nun i ya yamana. E yi lu Nila baani.”

⁸ Musa nun Haruna yi mini Firawona fɛma. Musa yi a xuini te Alatala ma xunɔene fe ra, Ala naxanye rafa Firawona ma. ⁹ Musa yi naxan maxɔdinma, Alatala yi na liga. Xunɔene yi faxa banxine kui e nun tandene nun xɛene ma. ¹⁰ E yi e makɔ, e e sa e bode fari, yamanan xirin yi mini e fe ra.

¹¹ Firawona to a to a feene bata mafisa, a bɔɲɛn mɔn yi xɔdɔxɔ. A mi Musa nun Haruna xuiin name, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe saxandena: Sosone

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun, i bɔxɔni garin. Gbangbanna maxɛtɛma nɛn sosone ra Misiran yamanan birin yi.’ ” ¹³ E yi na liga. Haruna yi a dunganni bandun a yii, a bɔxɔn gbangbanni garin, sosone yi fa muxune nun subene xili ma. Bɔxɔn gbangbanna birin yi maxɛtɛ sosone ra Misiran yamanan birin yi. ¹⁴ Koni, woyimene to kata e xa sosone ramini e dalili feene xɔn, e mi nɔ. Sosone yi muxune nun subene ma. ¹⁵ Woyimene yi a fala Firawona xa, e naxa, “Ala sɛnbɛn nan ito ra!” Koni Firawona bɔɲɛn yi xɔdɔxɔ, a mi a tuli mati Musa nun Haruna ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.

Fitina fe naanindena: Xenne

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔtɔn, i siga Firawona ralandeni. A sigama nɛn xude dɛni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan beɲɲe, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁷ Xa i mi tin n ma yamaan yiibe e siga, n xenne rafama nɛn i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, e nun i ya banxine kui. Misiran kaane banxine rafama nɛn xenne ra, bɔxɔn yi rafe. ¹⁸ Koni na lɔxɔni, n Gosen yamanan luma nɛn a danna n ma yamaan dɛnaxan yi. Xenne mi fama mɛnni, alogo i xa a kolon a n tan Alatala walima yamanani ito yi. ¹⁹ N tagi rabaan luma nɛn n ma yamaan nun i ya yamaan tagi. Na kabanako fe taxamasenna ligama nɛn tila.’ ” ²⁰ Alatala yi na liga. Xeri wuyaxi yi so Firawona banxini e nun a kuntigine banxine yi. Misiran yamanan birin yi kala xenne ra.

²¹ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E siga, ε sa saraxane ba ε Ala xa yamanani ito yi.” ²² Musa yi a yabi, a naxa, “A mi lan a xa liga na ki. Amasɔtɔ nxu saraxan naxanye bama Alatala xa, nxɔ Ala, ne findɛ fe haramuxin na Misiran kaane yɛɛ ra yi. Xa nxu saraxa haramuxin ba Misiran kaane yɛɛ xɔri, e mi nxu magɔlɔɲɛ ba? ²³ Nxu xii saxan sigan nan tima

tonbonni, nxu yi saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala, alo a nxu yamari kii naxan yi.”²⁴ Firawona yi a fala, a naxa, “N na ε yībama nɛn alogo ε xa siga, ε yi saraxane ba Alatala xa, ε Ala, tonbonni. Koni ε nama ε makuya. Awa, ε xa Ala maxandi n xa.”²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “N kelima nɛn i fɛma, n na Alatala maxandi. Tila, xɛnne masigama nɛn Firawona nun a kuntigine nun a yamaan na. Koni Firawona nama fa yanfan ti, a tondi yamaan yībε siga saraxane badeni Alatala xa.”²⁶ Musa yi keli Firawona fɛma, a yi Alatala maxandi.²⁷ Musa naxan maxɔdin, Alatala yi na liga. Xɛnne yi e masiga Firawona ra e nun a kuntigine nun a yamaan na. Keden mi lu.

²⁸ Koni Firawona mɔn yi a bɔɣeni xɔdɔxɔ, a mi tin yamaan yībε.

9

Fitina feen suulundena: Xuruseene faxa fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamaan yība, e xa siga, alogo e xa sa n batu.”² Xa i tondi e bejinɣe e xa siga, xa i lu tonde,³ Alatala fitina furen nafama nɛn i ya xuruseene ma naxanye xɛɛne ma, soone, sofanle, ɲɔgɔmɛne, ɲingene, yɛxɛɛne e nun siine.⁴ Koni Alatala Isirayila xuruseene nun Misiran xuruseene tagi rabama nɛn, alogo Isirayila kaane gbeene sese nama faxa.’⁵ Alatala bata yi waxatin sa, a naxa, “N na ligama nɛn yamanani ito yi tila.”

⁶ Na xɔtɔn bode Alatala yi na liga. Misiran kaane xuruseene birin yi faxa. Koni, Isirayila kaane xuruse keden mi faxa.⁷ Firawona yi xɛrane rasiga, e fa a to a Isirayila xuruse yo mi faxaxi. Koni Firawona bɔɣen yi siga xɔdɔxɛ, a mi yamaan yība mumε, e siga.

Fitina fe sennindena: Sete Furena

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “E yiine rafe sulun tɛɛn* xubeni, Musa xa a woli kore Firawona yɛtagi.⁹ A xuyama ayi nɛn Misiran yamanan birin xun ma, a findi sete furen na Misiran yamanan muxune nun a subene birin ma.”¹⁰ E yi sulun tɛɛn xuben tongo, e siga Firawona fɛma. Musa yi a woli kore, sete furen yi fa yamanan muxune nun a subene birin ma.¹¹ Koni woyimɛne mi yi nɔɛ tiyε Musa yɛtagi, bayo setene yi e ma alo Misiran kaane birin.¹² Koni, Alatala yi Firawona bɔɣeni xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin name mumε, alo Alatala naxan fala Musa xa.

Fitina fe soloferedena: Balabalan kɛsɛna

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔtɔn, i siga Firawona fɛma. I yi a fala a xa fa fala Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yība, e xa siga alogo e xa sa n batu.¹⁴ Xanamu, n nan n ma fitina feene sɛnbε soma nɛn i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, alogo i xa a kolon a n ɲɔxɔn mi na bɔxɔn fari.¹⁵ Xa n yi n yiini bandun i ma nun, n yi fitina furen nasigama nɛn i ma nun, i tan nun i ya yamaan birin yi raxɔrima nɛn bɔxɔ xɔnna fari.¹⁶ Koni n bata i lu i nii ra, alogo i xa n sɛnben to, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi.¹⁷ Xa i mɔn n ma yamaan makankan, i mi tin e siga,¹⁸ i yanyi tila n balabalan kɛsɛn nagodoma nɛn, naxan ɲɔxɔn munma fa Misiran yi xabu a masεgε lɔxɔni han to.¹⁹ Nayi, i ya xuruseene nun i yii seene birin naxanye xɛɛn ma, i xa ne ramara. Bayo balabalan kɛsɛn fama nɛn muxune nun subene birin ma naxanye xɛɛn ma. Naxanye mi rasoxi banxine yi, ne faxama nɛn.’ ”

²⁰ Firawona kuntigin naxanye gaxu Alatalaa falan yɛɛ ra, ne yi e konyine nun e xuruseene raso banxine kui.²¹ Koni naxanye mi e yengi lu Alatalaa falan xɔn, ne yi e

* **9:8:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

walikene nun e xuruseene lu xεene ma.

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, balabalan kesen xa godo Misiran yamanan yiren birin yi muxune nun subene ma, e nun siseene birin ma Misiran xεene birin yi.” ²³ Musa yi a dunganni te kore, Alatala yi galanna nun balabalan kesen nafa, kuye sarinna yi bɔxɔn li. Awa, Alatala yi balabalan kesen nafa Misiran yamanani. ²⁴ Balabalan kesen yi fa, kuyen yi sarin, a senben yi gbo ayi, a jɔxɔn munma yi fa Misiran yi xabu a findi yamanan na.

²⁵ Balabalan kesene yi muxune nun subene birin magɔlɔn xεene ma, a yi siseene birin kala, a wudine birin yi gira Misiran yamanan birin yi.

²⁶ Gosen yamanani, Isirayila kaane yi denaxan yi, balabalan kesε mi fa mɛnni.

²⁷ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “Iki, n bata yulubin liga, Alatala nan tinxin, n tan nun n ma yamaan sɔnna na a ra. ²⁸ E Alatala maxandi, nxu bata wasa galanna nun balabalan kesen na. N na ε yiibe ε siga. E mi fa makankanma mumε!”

²⁹ Musa yi a fala a xa, a naxa, “N na mini taani, n nan n yiine tiye Alatala xa, galanna nun balabalan kesen yi dan, alogo i xa a kolon a Alatala nan gbee bɔxɔn na. ³⁰ Koni n na a kolon i tan nun i ya kuntigine, ε mɔn mi gaxuma Marigina Alatala yeε ra.”

³¹ Gesen nun fundenna nan kala, bayo fundenna yi sibatixi, gesen yi fugaxi. ³² Maala nun murutun mi kala bayo e mi a liin sinma.

³³ Musa yi keli Firawona fema, a mini taani, a a yiine ti Alatala xa. Galanna nun balabalan kesen yi dan, tulen mi fa fa bɔxɔn fari.

³⁴ Firawona to a to a tulen nun balabalan kesen nun galanna bata dan, a mɔn yi yulubin liga. A yi a bɔjɛni xɔdɔxɔ, e nun a kuntigine.

³⁵ Firawona bɔjɛn yi xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane yi siga, alo Alatala a fala yamaan xa kii naxan yi fata Musa ra.

10

Fitina fe solomasεxedena: Tuguminne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fema, amasɔtɔ n na a bɔjɛn xɔdɔxɔma e nun a kuntigine, alogo n xa n ma kabanako feene liga e tagi, ² alogo i xa a fala i ya diine nun mamandenne xa n Misiran kaane jaxankata kii naxan yi, n kabanako feene liga e tagi. E yi a kolon a Alatala nan n tan na.” ³ Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tondε i magode n yetagi han waxatin mundun yi? N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. ⁴ Xa i tondi n ma yamaan bejinje e xa siga, tila n tuguminne rafama nen i ya yamanan yiren birin yi. ⁵ E dɔxɔma nen bɔxɔn birin fari, bɔxɔn mi fa nɔε toε. Balabalan kesen naxan luxi ε yii, e na nan donma hali wudin naxanye birin xεene ma. ⁶ E i ya banxine rafema nen, e nun i ya kuntigine banxine, e nun Misiran kaane birin ma banxine. I fafane nun ne benbane munma a jɔxɔn to xabu e dɔxɔ yamanani ito yi han to.’ ” Musa yi siga, a keli Firawona fema. ⁷ Firawona kuntigine yi a fala a xa, e naxa, “Xemeni ito luye alo luti ratixina en yeε ra han waxatin mundun yi? Muxuni itoe yiiba, e xa siga, e xa sa Alatala batu, e Ala. I mɔn mi a to Misiran kala feni?”

⁸ E yi Musa nun Haruna xili Firawona fema. A yi a fala, a naxa, “E siga Alatala batudeni, ε Ala. Koni, nde sigama?” ⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “Nxu nun nxɔ diine nun nxɔ fonne nan sigama, dii xemene nun dii temene, xuruse xunxurine nun a xungbene, amasɔtɔ nxu sa sanla nan nabama Alatalaa binyeni.” ¹⁰ Firawona yi a fala e xa, a naxa, “Xa n tin, ε nun ε diine yi siga, fɔ n xa n jɔngu ε ma je? Bayo ε mi fa fama. E fe jaxin nan fɔxɔ ra yati! ¹¹ En-en de! E tan xemene gbansanna xa siga, ε Alatala batu, bayo ε na nan

maxɔdinxi.” E yi e kedi Firawona yɛtagi.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun Misiran yamanan xun ma alogo tuguminne xa te Misiran yamanani, e yi siseene birin don xεene ma, balabalan kεsen naxanye birin luxi.” ¹³ Musa yi a dunganni bandun Misiran yamanan xun ma. Alatala yi foyen nafa na yanyin nun kɔεen birin na keli sogeteden binni. Benun xɔtɔnni, foyen bata fa tuguminne ra. ¹⁴ Tuguminne yi te Misiran yamanan birin yi, e wara ayi yiren birin yi. A ɲɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn! ¹⁵ E yi lu bɔxɔn birin ma han e na yifɔrɔ. E siseene nun se bogine birin don xεene ma, balabalan kεsen naxanye lu. ɲingi yo mi lu wudine nun siseene ma Misiran yamanan birin yi.

¹⁶ Firawona yi Musa nun Haruna xili mafuren! A yi a fala e xa, a naxa, “N bata yulubin liga Alatala ra, ε Ala, e nun ε tan. ¹⁷ Iki, ε mɔn xa n mafelu yulubini ito a fe ra, ε Alatala maxandi, ε Ala alogo a xa ɲaxankata faxa tiini ito masiga n na.” ¹⁸ Musa yi mini Firawona konni, a Alatala maxandi. ¹⁹ Alatala yi foye gbeen nafa keli sogegododen binni, naxan tuguminne xali, a e woli Gbala Baani, hali tugumin keden mi lu Misiran bɔxɔn ma. ²⁰ Alatala yi Firawona bɔɲen xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane beɲinɲe.

Fitina fe solomanaanindena: Dimin Misiran yi

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, dimi gbeen xa sin Misiran yamanan birin yi, han muxune yεene yi rafɔrɔ ayi.” ²² Musa yi a yiini te kore, dimi gbeen yi so Misiran yamanan birin yi, xii saxan. ²³ Muxu yo mi yi fa a bode toma, muxu yo mi yi kelima a konni na xii saxanna bun ma. Koni kɛnenna yi Isirayila kaane konne yi.

²⁴ Firawona yi Musa xili, a yi a fala a xa, a naxa, “E siga ε Alatala

batu. E diine xa siga ε fɔxɔ ra. Xuruseene nan tun luma be.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “Na mi a ra! Nxu naxan bama saraxan nun saraxa gan daxin na Alatala xa, nxɔ Ala, fɔ i xa na xuruseene so nxu yii. ²⁶ Nxɔ xuruseene fan sigama nɛn, keden mi luun be, amasɔtɔ nxu makoon ne nan ma nxu nɛma Alatala batuε, nxɔ Ala. Benun nxu xa so, nxu mi a kolon nxu naxan nawalima Alatala batudeni.” ²⁷ Alatala yi Firawona bɔɲen xɔdɔxɔ, a mi tin e beɲinɲe e yi siga.

²⁸ Firawona yi a fala Musa xa, a naxa, “Mini n konni! I yεte ratanga i fa feen ma n yɛtagi sɔnɔn! I na fa n yɛtagi lɔxɔn naxan yi, i faxama nɛn.”

²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I bata a fala! N mi fa fama i yɛtagi sɔnɔn!”

11

Fitina fe dɔnxɛna fe

¹ Awa, Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “N mɔn fitina fe keden nafama nɛn Firawona ma e nun Misiran yamanana. Na xanbi ra, a ε yiyibama nɛn alogo ε xa keli be. A na tin fa, a yɛtɛna ε kedima nɛn be. ² Falan ti yamaan xa alogo xɛmɛne nun ɲaxanle birin xa e dɔxɔ bodene xandi gbeti nun xɛma muranne yi.” ³ Alatala bata yi a liga a Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma. Firawona kuntigine nun a yamaan bata yi Musa yɛtɛn binya Misiran yamanani.

⁴ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Kɔε tagini, n danguma nɛn Misiran birin yi. ⁵ Dii singene birin faxama nɛn Misiran yamanani, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani, han konyi gilɛna dii singen naxan seen dinma, e nun subene birin ma dii singene. ⁶ Wuga xui gbeen tema nɛn Misiran yamanan birin yi, a ɲɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn. ⁷ Koni Isirayila kaane ye, hali baren mi wonwonɲe muxun ma hanma suben ma.’ Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala Misiran nun Isirayila tagi rabaxi. ⁸ Nayi, i ya

kuntigini itoe birin fama nɛn n fɛma, e xinbi sin n yɛtagi, e yi a fala, e naxa, ‘Siga, i tan nun yamaan naxan biraxi i fɔxɔ ra!’ Na xanbi ra, n sigama nɛn.” Musa xɔlɔxi gbeen yi keli Firawona fɛma.

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona mi i xuiin namɛma, alogo n ma kabanako feene xa wuya ayi Misiran yamanani.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi kabanakoni itoe birin liga Firawona yɛtagi, koni Alatala yi Firawona bɔɲɛn xɔdɔxɔ a mi tin Isirayila kaane beɲinɲɛ e xa mini a yamanani.

12

*Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla
Saraxaraline 23.4-8 nun Yatɛne
28.16-25 nun Sariyane 16.1-8*

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Misiran yamanani, a naxa, ² “Kikeni ito findima ε xa ɲɛɛn kike singen nan na. ³ E xa a fala Isirayila yamaan xa, a kikeni ito xii fude lɔxɔni, denbaya kanna birin xa yɛxɛɛ dii keden tongo a denbayaan xa, denbaya yo denbaya yɛxɛɛ dii keden. ⁴ Denbayaan naxan muxuye mi wuya, e mi nɔɛ yɛxɛɛ dii kedenna ɲanɲɛ, e nun e dɔxɔ boden xa yɛxɛɛ diina nde yitaxun alogo yamaan naxan donɲɛ, birin ma denbayaan xa na sɔtɔ. ⁵ E xa kontonna ɲɛɛ kedenna sugandi fɛ mi naxan na hanma kɔtɔna. ⁶ E xa a ramara han kikeni ito xii fu nun naaninde lɔxɔni, Isirayila kaan birin xa a gbee xuruseen kɔɛ raxaba ɲinbanna ra. ⁷ E yi a wunla tongo, e yi a susan banxine dɛɛne xun ma wudin ma e nun dɛɛn wudi firinne ma e a donma banxin naxan kui. ⁸ Na kɔɛ yɛtɛɛn na, e xa a suben gan, e yi a don e nun ɲɔxɔnde dɛ xɔlɛne nun burun natetarena. ⁹ E nama a suben don a xinden na hanma a ɲinxina, koni a xa gan e nun a xunna nun a sanne nun a kui seene. ¹⁰ E nama sese lu han xɔtɔnni. Xa nde lu, xɔtɔnni ε xa a dɔnxɛn sa tɛɛni. ¹¹ E xa a don ikiini: ε xa ε maxidi, ε yi ε sankidine so ε sanni, ε dunganna

suxu ε yii, ε yi a don mafuren! Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla na a ra Alatala xa. ¹² Na kɔɛɛn na, n danguma nɛn Misiran yamanani, n dii singene birin faxama nɛn, muxun nun subena. N Misiran kaane gbee alane birin ɲaxankatama nɛn. Alatala nan n tan na. ¹³ Wunla naxan banxin ma, na findima taxamasenna nan na ε xa. N na wunla to, n danguma nɛn ε xun ma. Fitina fe mi ε liyɛ, n na Misiran yamanan ɲaxankata waxatin naxan yi.”

¹⁴ “Nɛɛ yo ɲɛɛ sanli ito na feene ra-birama ε ma nɛn waxati famatɔne yi. E na sanla rabama nɛn Alatala xa alo habadan sariyana. ¹⁵ Xii soloferen bun ma, ε buru ratetaren donma nɛn. Xii singen na a li, ε buru rate seen* bama nɛn ε banxine kui. Amasɔtɔ naxan na seen don burun nate seen naxan yi, keli xii singen ma han xii soloferede lɔxɔni, n na a kedima nɛn Isirayila yamaan yɛ. ¹⁶ Lɔxɔ singeni, ε malan sariɲanxin tima nɛn. E nde fan tima nɛn a xii soloferede lɔxɔni. E nama wali yo kɛ lɔxɔni itoe ma fɔ kudi soona yamaan xa, alogo ε xa ε dɛge. E nɔɛ na nan tun lige. ¹⁷ E xa Buru Ratetaren Sanla raba, amasɔtɔ n na ε ganle raminixi Misiran yi na lɔxɔn yɛtɛni. E xa na lɔxɔn sanla raba alo habadan sariyana ε yixɛtɛne birin xa waxati famatɔne yi. ¹⁸ Nɛɛn kike singeni, ε burun natetaren donma nɛn kiken xii fu nun naaninde lɔxɔn ɲinbanna ra, han xii mɔxɔɲɛn nun kedende lɔxɔn ɲinbanna ra. ¹⁹ Buru rate seen mi luma ε banxine kui xii solofere bun ma. Naxan na seen don buru rate seen naxan yi, na kedima nɛn Isirayila yamaan yɛ, xa a findi xɔɲɛn na hanma Isirayila kaana. ²⁰ E nama sese don buru rate seen naxan yi. E banxine yi, ε buru ratetaren nan donma.”

²¹ Musa yi Isirayila fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E siga, ε yɛxɛɛn hanma siin tongo ε denbayane xa, ε a faxa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ²² Na xanbi ra, ε hisopi wudi yiin tongo, ε a sin wunli, ε a susan

* **12:15:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

dɛɛn xun ma wudin nun dɛɛn wudi firinne ma. Ɛ sese nama mini ɛ banxine kui han xɔtɔnni. ²³ Alatala na dangu yamanani Misiran kaane faxadeni, xa a wunla to dɛɛn xun ma nun a dɛxɔnne ma, Alatala danguma nɛn na banxin xun ma. A mi tinma halagi tiin yi so ɛ banxini ɛ faxadeni.”

²⁴ “Ɛ yamarini itoe suxuma nɛn alo habadan sariyana ɛ yɛtɛ xa e nun ɛ yixɛtɛne. ²⁵ Alatala bɔxɔn naxan soma ɛ yii, a naxan falaxi, ɛ na so mɛnni, ɛ sanli ito raba. ²⁶ Ɛ diine na ɛ maxɔdin, e naxa, ‘Sariyani ito bunna nanse ra ɛ tan xa?’ ²⁷ Ɛ xa e yabi, ɛ naxa, ‘Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na a ra Alatala xa, naxan dangu Isirayila kaane banxine xun ma Misiran yi. A to yi Misiran kaane faxama, a yi nxɔ banxine ratanga.’ ” Na xanbi ra, yamaan yi e xinbi sin, e Ala batu. ²⁸ Isirayila kaane yi a liga alo Alatala Musa nun Haruna yamari kii naxan yi.

Fitina feen fudena: Misiran dii singene yi faxa

²⁹ Kɔɛ tagini, Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yi, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani han kasorasane dii singene kaso banxini, e nun subene dii singene. ³⁰ Firawona nun a kuntigine birin yi keli kɔɛɛn na, e nun Misiran kaane birin. Wuga xui gbeen yi te Misiran yi, bayo faxan bata yi ti banxin birin yi.

³¹ Na kɔɛɛn yɛtɛɛn na, Firawona yi Musa nun Haruna xili, a fala e xa, a naxa, “Ɛ keli, ɛ mini n ma yamanani, ɛ tan nun Isirayila kaane! Ɛ siga, ɛ Alatala batu, alo ɛ a falaxi kii naxan yi. ³² Ɛ xuruse xunxurine nun a xungbene tongo, alo ɛ a falaxi kii naxan yi. Ɛ siga. Ɛ duba n fan xa.” ³³ Misiran kaane yi Isirayila yamaan nagbɛngbɛn, e yi e kedi yamanani mafuren, bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Nxu birin faxama.”

³⁴ Isirayila yamaan yi e burun xali benun a xa gan, benun a rate seen xa sa. E buru bɔnbɔ seene mafilin e dugine yi, e e sa e kɔɛ ma, e siga a xalɛ.

³⁵ Musa naxan fala, Isirayila kaane yi na liga, e yi Misiran kaane xandi gbetin nun xɛma muranne yi e nun dugine. ³⁶ Alatala yi a liga Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma, e naxan maxɔdin e na so e yii. E yi Misiran kaane yii geli.

Isirayila kaane yi keli Misiran yi

³⁷ Isirayila xɛmɛ wuli kɛmɛ sennin yi keli e sanna ma Ramisesi taani, siga Sukɔti taani, ba naxanle nun didine ra. ³⁸ Siya gbɛtɛ wuyaxi fan yi siga e fɔxɔ ra. Xuruse kuru gbeen yi e yii a xunxurin nun a xungbene. ³⁹ E yi burudine gan buru ratese mi yi naxanye yi, e keli naxan na Misiran yi, bayo e kedi nɛn Misiran yi. E mi fɛrɛn sɔtɔ, e fandane tongo e yɛtɛ xa. ⁴⁰ Isirayila kaane nɛɛ kɛmɛ naanin nɛɛ tonge saxan nan ti Misiran yi. ⁴¹ Nɛɛ kɛmɛ naanin nɛɛ tonge saxanden to a li, na lɔxɔ yɛtɛni, Alatala yamaan birin yi mini Misiran yamanani. ⁴² Kɔɛni ito ra waxati famatɔne yi, Isirayila kaane birin xa xi Alatala batuɛ, bayo a e raminixi Misiran yamanani kɔɛɛn nan na.

⁴³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Tɔnne ni i ra Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe yi: Xɔɲɛ yo nama a don. ⁴⁴ Konyin naxan saraxi, i na na banxulan, ɛ nun na a donɲɛ nɛn. ⁴⁵ I ya walikɛɛn naxan sare fixi hanma xɔɲɛna, ne nama a don. ⁴⁶ A donma banxi kedenna nan kui. Ɛ nama a suben namini banxini. Ɛ nama a xɔri yo gira. ⁴⁷ Isirayila yamaan birin xa sanli ito liga. ⁴⁸ Xa xɔɲɛna nde i konni naxan wama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba feni Alatala xa, a denbayaan xɛmɛne birin xa banxulan. Nayi, a nɔɛ a ligɛ nɛn alo Isirayila kaana. Koni banxulantare yo nama a don. ⁴⁹ A tan sariya kedenna na a ra Isirayila kaan nun xɔɲɛn xa ɛ tagi.”

⁵⁰ Alatala naxan yamari Musa nun Haruna ma, Isirayila kaane birin yi na liga na kiini. ⁵¹ Na lɔxɔn yɛtɛni Alatala yi Isirayila ganla ramini Misiran yamanani e bɔnsɔn yɛɛn ma.

13

Dii singene rasariɗan fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
² “Dii xeme singene birin nasariɗan
n xa. N gbeen nan dii singene birin
na Isirayila kaane ye, muxune nun
subene.”

³ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa,
“Lɔxɔni ito xa rabira e ma, e mini
lɔxɔni Misiran yi konyiyani! Amasɔɔ
Alatala e ramini a senben nan na. E
nama buru ratexin don. ⁴ E minima
nen to, Abiba kiken na. ⁵ Alatala
na e rafa Kanan kaane bɔxɔn ma,
Xitine nun Amarine nun Xiwine e
nun Yebusune yamanana, a bata
yi a kɔlɔ bɔxɔn naxan ma fe ra e
benbane xa, a xa a so e yii, kumin
nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi, e na so
menni, e sanli ito rabama nen Alatala
xa kiken ito ra. ⁶ Buru ratetaren
donma nen xii solofere bun ma,
xii soloferede lɔxɔni, sanla yi raba
Alatala xa. ⁷ E buru ratetaren donma
nen xii solofere bun ma, donse nama
taran e yii buru rate seen* naxan
yi. Buru rate se yo nama taran e
yamanani mumɛ!”

⁸ “E na yebama nen e diine xa na
lɔxɔni, e naxa, ‘Alatala naxan lig-
axi en xa, a en namini Misiran ya-
manani, na nan ma fe a ra.’ ⁹ Sanli ito
na nan ma fe rabirama e ma, alo e na
taxamasenna xidi e yiin na hanma e
sa e tigi ra, alogo Alatalaa sariyan xa
lu e de. Bayo Alatala nan e ramini
Misiran yi a senbeni. ¹⁰ E xa yamarini
ito suxu a waxatini ɗee yo ɗee.”

¹¹ “Alatala na e raso Kanan bɔxɔni,
a a so e yii alo a kɔlɔ e xa kii naxan yi
e nun e benbane, ¹² e xa dii singene
birin nasariɗan Alatala xa saraxana
nde ra. Xuruseene dii xeme singene
birin, Alatala nan gbeen ne ra. ¹³ Xa
sofanla dii xeme singen na a ra, e xa a
xunba yexee diin na hanma sii diina.
Koni, xa e mi a xunba, e xa a kɔeen
gira, e a faxes. E mɔn xa e dii xeme
singene birin xunba saraxana nde
ra. ¹⁴ E diine na e maxɔdin waxati
famatɔne yi, e naxa, ‘Ito bunna nanse

ra?’ E xa e yabi, e naxa, ‘Alatala
senben nan en namini Misiran
yi konyiyani. ¹⁵ Bayo Firawona yi
tondixi en beɗɗe en siga, koni
Alatala yi dii singene birin faxes
Misiran yamanani, muxun nun
subena. Nanara, en xuruse dii
xeme singene birin bama saraxan
na Alatala xa, en yi en ma dii xeme
singene birin xunba.’ ¹⁶ A luma
nen alo i na taxamasenna xidi i yiin
na hanma i tigi ra, amasɔɔ Alatala
senben nan en namini Misiran yi.”

Sigatiin de suxuna

¹⁷ Firawona to tin yamaan xa siga,
Ala mi e ramini Filisidine yamanan
kira yisoxin xɔn, bayo Ala a fala nen,
a naxa, “E na yengen to, e nɔe e
miriyane maxete nen, e xete Misiran
yi.” ¹⁸ Koni Ala yi ti yamaan yee
ra tonbon yi kiraan xɔn, Gbala Baan
binni. Isirayila kaane yi keli Misiran
yi, e yitɔnxi yenge so xinla ma.

¹⁹ Musa yi Yusufu xɔnne tongo,
bayo Yusufu bata yi Isirayila kaane
rakɔlɔ, a naxa, “Ala a ɗɔxɔ luma e xɔn
nen yati! E na keli be, e n xɔnne xali.”

²⁰ E yi keli Sukɔti taani, e yi sa daax-
adeni tɔn Etama yi tonbonna danna
ra. ²¹ Alatala yi tima nen e yee ra
yanyin na kunda yiyani naxan yi ki-
raan yitama e ra. Kɔeen na, a ti e yee
ra tee degen yiyani a e kirani yalan,
alogo e xa sigan ti kɔeen nun yanyin
na. ²² Kundana, xanamu, tee degen mi
yi kelima yamaan yee ra yanyin nun
kɔeen na.

14

Baani gidi fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
² “A fala Isirayila kaane xa, e xa xete, e
daaxadeni tɔn Pihahiroti dexɔn, Mig-
doli nun baan tagi. E xa daaxadeni
tɔn baan de Baali-Sefɔn yetagi. ³ Nayi,
Firawona a falama nen lan Isirayila
kaane ma, a naxa, ‘E bata lɔ ayi ya-
manani, tonbonna e rabilinxi.’ ⁴ N Fi-
rawona bɔɗeni xɔdɔxɔma nen, a bira

* **13:7:** buru rate sena: Leɓenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ε fɔxɔ ra. Koni n binyen sɔtɔma Firawona nun a ganla birin xɔn ma nɛn, Misiran kaane yi a kolon a n tan nan Alatala ra.” Isirayila kaane yi na liga.

⁵ Misiran Mangan to a mε a yamaan bata a gi. Nayi, Firawona nun a bundɔxɔne miriyaan yi maxεtε. E yi a fala, e naxa, “En nanse ligaxi? En bata Isirayila kaane bejin e xa siga, e mi fa walima en xa sɔnɔn!”
⁶ Firawona yi a yengε so wontorone tɔn, a ganla yi bira a fɔxɔ ra. ⁷ A yi a yengε so wontoro yɛbaxi kεmε sen nin tongo, e nun Misiran wontorone birin. Sofa kuntigine yi ne birin kui. ⁸ Alatala yi Firawona bɔjɛni xɔdɔxɔ, Misiran Mangana. A yi Isirayila kaane sagatan naxanye yi minima xunna kenli. ⁹ Misiran kaane yi e sagatan, Firawona soone birin nun yengε so wontorone nun soo ragine, e nun a ganla, e yi Isirayila kaane li malanxi baan dε, Pihahiroti binni, Baali-Sefɔn yεtagi.

¹⁰ Firawona yi a masoma, Isirayila kaane yi e yɛɛn nasiga, e Misiran kaane to fε e fɔxɔ ra. E yi gaxu han! E e xuini te Alatala ma. ¹¹ E a fala Musa xa, e naxa, “Nanfera i faxi nxu ra tonbonni, nxu xa fa faxa be? Gaburu mi yi Misiran yi ba? I nanse dɔxi nxu ra i to nxu baxi Misiran yi? ¹² Nxu mi ito xan falaxi i xa Misiran yi, ‘A lu nxu xa wali Misiran kaane xa?’ A yi fisa nun nxu xa wali Misiran kaane xa benun nxu xa fa faxa tonbonni.” ¹³ Musa yi yamaan yabi, a naxa, “E nama gaxu. E ε raxara, ε yi a to Alatala ε xunbama kii naxan yi to. Amasɔtɔ ε Misiran kaan naxanye toma to, ε mi fa ne toma sɔnɔn! ¹⁴ Alatala yengɛn soma nɛn ε xa, ε ε raxara tun!”

¹⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E mɔn n maxandima be nanfera? A fala Isirayila kaane xa, a e xa siga. ¹⁶ I tan xa i ya dunganni te, i yiini bandun baan xun ma, a xa yitaxun firinna ra, alogo Isirayila kaane xa baani gidi a yixaraxina. ¹⁷ N tan Misiran kaane bɔjɛni xɔdɔxɔma nɛn, alogo e xa godo ε fɔxɔ ra. N binyen sɔtɔma nɛn Firawona nun a ganla birin xɔn ma, e

nun a wontorone nun a soo ragine. ¹⁸ Misiran kaane a kolonma nɛn a n tan nan Alatala ra. N na nɔ Firawona nun a wontorone nun a soo ragine ra, n binyen sɔtɔma nɛn.”

¹⁹ Ala malekan naxan yi tixi Isirayila ganla yɛɛ ra, na yi siga e xanbi ra. Kundaan naxan yi tixi e yɛɛ ra, na yi sa ti e xanbi ra. ²⁰ A yi ti Misiran nun Isirayila ganle tagi. Kundaan fɔxɔ kedenna yi dimixi, a fɔxɔ kedenna yi kɔɛni yalanma. Nanara, gali firinne mi yi masoma e bode ra kɔɛɛn birin kui.

²¹ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Na kɔɛɛn birin na, Alatala yi baa igen naxεtε foye gbeen na keli sogetedeni, a yi baani xara. Igen yi bolon. ²² Isirayila kaane yi gidi baani xare yireni. Igen yi malanxi alo banxi tunbulunna e yiifanna nun e kɔmɛnna ma. ²³ Misiran kaane yi e sagatan. Firawona soone birin nun a yengε so wontorone nun a soo ragine yi bira e fɔxɔ ra baani. ²⁴ Subaxa, Alatala yi Misiran ganla mato keli kundaan nun tɛɛ dɛgɛn xun ma, a yi e yifu han! ²⁵ A yi e wontorone sanne ba e bun ma, a yi e sigati raxɔlɔ ayi. Nayi, Misiran kaane yi a fala, e naxa, “En na en gi Isirayila kaane yɛɛ ra, amasɔtɔ Alatala Misiran yengɛma e xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun baan xun ma alogo igen xa sa Misiran kaane xun ma, e nun e wontorone nun e soo ragine.”

²⁷ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Kuye yibani, baan mɔn yi xεtε a kiini. Misiran kaane yi e gima a famatɔɔn yɛɛ ra, koni Alatala yi e radin baani. ²⁸ Igen yi xεtε, a sa wontorone nun soo ragine nun Firawona ganla birin xun ma, naxanye godo baani Isirayila kaane fɔxɔ ra. Hali keden mi lu. ²⁹ Koni Isirayila kaane sigan ti nɛn igen xare yireni, igen yi malanxi e yiifanna nun e kɔmɛnna ma. ³⁰ Na lɔxɔni, Alatala yi Isirayila xunba Misiran kaane yii. Isirayila yi Misiran kaane binbine to baan dε. ³¹ Isirayila kaane to Alatala sɛnbε

gbeen to Misiran kaane xili ma, ya-
maan yi gaxu Alatala yεε ra, e la a ra,
e nun Musa a walikena.

15

Nabi Musaa betina

¹ Nayi, Musa nun Isirayila kaane yi
betini ito ba Alatala xa. E naxa:
N betin bama Alatala xa,
amasɔtɔ a gbo mumε!

A bata soone nun soo ragine radin
baani.

² Alatala nan n fangan na,
n betin bama naxan xa,
a mɔn bata findi n nakisimaan na.
N ma Ala nan a ra,
n na a tantunma nɛn,
n fafe a Ala nan a ra,
n na a matɔxɔma nɛn.

³ Yεngε soon nan Alatala ra,
a xili nɛn “Alatala.”

⁴ A bata Firawona wontorone nun a
ganla woli baani,
Firawona sofa yɛbaxine bata e
mamin Gbala Baani.

⁵ E bata godo tilinna ma alo gɛmɛne.
Fufaan yi sa e xun ma.

⁶ Alatala! I bata i sɛnben yita!
Alatala! I yiifanna bata yaxune faxa.

⁷ I bata yaxune rabira i ya gboon nun
nɔrɔni.

I bata i ya xɔlɔ gbeen nagodo alo tɛɛna
a yi e gan alo sɛxɛ xarena.

⁸ I nɔɛ foyen bata igene malan,
walanne yi raxara alo banxi
kankena.

Igene yi raxara baan tilinna xɔnna
ma.

⁹ Yaxune yi a falama, e naxa,
“N sagatanna tima nɛn,
n yi e suxu.

N se tongoxine yitaxun,
han n wasa e ra,
han a dangu ayi.

N silanfanna botinma nɛn ayi,
n yiin yi e halagi.”

¹⁰ Koni, i bata i dɛ foyen nafa
baa igen bata sa e xun ma.

E bata godo ige gbeen bun ma
alo wure binyena.

¹¹ Alane yε, nde luxi alo i tan, Alatala?
Nde luxi alo i tan?
I gbee nɔrɔn sarijan!

I magaxu!

Tantunna i tan nan xa!
I kabanakone ligama!

¹² I bata i yiini bandun,
bɔxɔn yi nxu yaxune gerun.

¹³ I bata ti i ya yama xunbaxin yεε ra i
ya hinanni.

I e rasigama nɛn
i dɔxɔde sarijanxini i sɛnbeni.

¹⁴ Siyane a mɛma nɛn,
e xuruxurun.

Kuisanna Filisitine suxuma nɛn.

¹⁵ Edɔn kuntigine gaxuma nɛn.
Gaxun Moyaba muxu gbeene sux-
uma nɛn.

Kanan kaane birin sɛnben bata jan.

¹⁶ Gaxun nun kuisanna e suxuma
nɛn,

e e raxara alo gɛmɛna i sɛnben bun,
han i ya yamaan yi dangu, Alatala!

Han i ya muxune yi dangu.

¹⁷ I e xalima nɛn,

i yi e dɔxɔ geyaan fari
i naxan findima e kɛɛn na,

i tan Alatala luma dɛnaxan yi,

i tan Marigin dɛnaxan nafalaxi yire
sarijanxin na.

¹⁸ Alatala luma nɛn mangayani
habadan han habadan!

Mariyama betina

¹⁹ Firawona soone nun a won-
torone nun a soo ragine to godo
baani, Alatala baa igen naxɛtɛ nɛn
e xun ma, koni Isirayila kaane yi
sigan ti, e baani gidi a yixarena.

²⁰ Nayi, Haruna xunyɛn Mariyama,
nabi naxalanmana, na yi tanbanna
suxu a yii. Naxanle birin yi bira a fɔxɔ
ra, tanbanne e yii, e bodonma.

²¹ Mariyama yi betini ito bama Isir-
ayila naxanle xa,
ɛ betin ba Alatala xa,
amasɔtɔ a gbo han!

A bata soone nun soo ragine woli
baani!

Isirayila kaane tonbonni

²² Musa yi ti Isirayila kaane yεε ra
keli Gbala Baani siga Suru tonbonni.
Xii saxanna bun ma, e sigan tima
tonbonni, e mi ige to.

* 15:23: Mara bunna nɛɛn fa fala “Xɔlɛna.”

²³ E yi so Mara yi, koni e mi no Mara igen minne, amasoto a yi xolo. Nanara, na yiren yi xili sa “Mara.”*
²⁴ Yamaan yi lu Musa mafale, e naxa, “Nxu xa nanse min?” ²⁵ Musa yi Alatala maxandi, Alatala yi wudina nde yita a ra, a naxan woli igeni. Igen yi jaxunne ayi. Alatala tonna nun sariyan soxi yamaan yii mena nin, a e kejaan feselese.

²⁶ A yi a fala, a naxa, “Xa e Alatala xuiin name ki fani, e Ala, e yi tinxinna liga a yee ra yi, xa e a yamarine nun tonne birin suxu, n mi fitina fe yo rafese ma, n Misiran kaane jaxankataxi naxanye ra, amasoto Alatala nan n tan na, naxan e rakendeyama.” ²⁷ E yi so Elimi yi, tigi fu nun firin yi denaxan yi e nun tugu bili tonge solofere. E yi daaxadeni ton menni, igen dexon.

16

Donseen yi keli kore

¹ Isirayila yamaan birin yi keli Elimi yi, e minin kike firinden xii fu nun suulunde laxonni Misiran yamanani, e fa Sin tonbonni, denaxan Elimi nun Sinayi tagi. ² Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale tonbonni. ³ Isirayila kaane yi a fala e xa, e naxa, “Hali Alatala yi nxu faxa Misiran yi nun! Nxu yi dorama sube tundene fema nxu yi donseene don han nxu lugo! Koni e bata fa nxu ra tonbonni be alogo nxu birin xa faxa kamen ma.”

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Awa, n na a ligama nen donseen yi godo e ma keli kore. Yamaan yi mini loko yo loko. E naxan donne laxon kui, e na yaten matongo. N na e kejaan feselesema na kii nin, n xa a to xa e n ma sariyane suxe.” ⁵ Xii senninde laxonni, e xa a matongo e naxan donne xii firinna kui, e na rafala burun na.”

⁶ Musa nun Haruna yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “To jinbanna ra, e a kolonma nen a Alatala nan e ramixi Misiran yamanani. ⁷ Xatonni, e Alatala binyen

toma nen, amasoto a bata e xuiin me, e Alatala nan mafalama. Nanse nxu tan na e to nxu mafalama?” ⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Alatala suben don daxon soma e yii nen to jinbanna ra. Xatonni, a burun so e yii han e lugo. Amasoto Alatala bata a mafala xuiin me e xon ma. Nanse nxu tan na? E mi nxu tan gbansanna mafalama, fo Alatala.”

⁹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan birin xa, i naxa, ‘E fa Alatala yetagi, amasoto a bata a mafala xuiin me e xon ma.’ ”

¹⁰ Haruna to yi falan tima Isirayila yamaan birin xa, e yi e firifiri tonbonna binni, Alatala naxon yi mini kenenni kundani.

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N bata Isirayila kaane xuiin me. E n mafalama. A fala e xa, i naxa, ‘Ninbanna ra, e suben donma nen. Xatonni e lugo burun na. Nayi, e a kolonne a Alatala nan n tan na, e Ala.’ ”

¹³ Ninbanna ra, domene yi fa e doko yamaan daaxaden yiren birin yi. Xatonni, xiila yi saxi yamaan daaxaden nabilinna birin yi. ¹⁴ Xiila to yolon, sena nde yi lu malanxi baxon fari alo bogi seen xonna. ¹⁵ Isirayila kaane to a mato, e a fala e bode xa, e naxa, “Nanse ito ra?” Bayo, e mi yi a kolon naxan a ra. Musa yi a fala e xa, a naxa, “Donseen na a ra Alatala naxan soxi e yii e xa a don.”

¹⁶ Alatala ito nan yamixi, a naxa, “Birin noe naxan donne a xa na nan matongo. E xa ligase ye keden keden matongo muxune xa naxanye e konne yi.” ¹⁷ Isirayila kaane yi a liga na kiini, nde yi a gbege matongo, nde yi ndedi matongo. ¹⁸ E yi a maliga liga seen kui. Naxanye a gbege matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma. Birin yi a matongoma a makoon naxan ma.

¹⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Muxu yo nama a donxen namara han xatonni.” ²⁰ Koni, ndee mi e tuli mati Musa ra. Ne yi a ramara han xatonni. Koni kunle yi bira a birin yi,

a xirin yi mini fəɓɓ. Nanara, Musa yi xəɓɓ ne ma.

²¹ Xətən yo xətən birin yi a matongoma naxan e makoon liyε. Sogen na xəɓɓ, donseen yi xulunɲε ayi.

²² Xii senninde ləxəni, e yi ləxə firin daxi matongo, birin liga seen yε firin. Yamaan kuntigine birin yi na feen dentεgε Musa xa. ²³ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Matabu Ləxən nan tila ra. Matabu sariɲanxin na a ra Alatala xa. Nanara, ε lan ε xa donseen naxan gan, ε na gan. E lan ε xa naxan ɲin, ε na ɲin. Naxanye na lu ε ne ramara han xətənni.” ²⁴ E yi a ramara han xətənni, alo Musa a yamari kii naxan yi. A xirin mi mini, kuli mi bira a yi. ²⁵ Musa yi a fala, a naxa, “E ito don to, amasətɔ Alatalaa Matabu Ləxən nan to ra. To ε mi se toma a matongo daxin na. ²⁶ E a matongoma nən xii sennin, koni xii soloferede ləxəni, naxan findin Matabu Ləxən na, se mi taranma na mumε!”

²⁷ Xii soloferede ləxəni, yamaan muxuna ndee yi mini a matongodeni, e mi sese to. ²⁸ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E tondima n ma yamarine nun sariyane suxε han waxatin mundun yi? ²⁹ E a kolon a Alatala bata Matabu Ləxən so ε yii. Nanara, xii senninde ləxəni, a donse ləxə firin daxin soma ε yii. Birin xa a raxara xii soloferede ləxəna fe ra. Muxu yo nama mini a konni.” ³⁰ Yamaan yi a matabu xii soloferede ləxəni.

³¹ Isirayila kaane yi na donseen xili sa “Manna donsena.”* A yi luxi alo se xəri fixεna. A yi ɲaxun alo kumina.

³² Musa yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Manna donseen ligase yε keden xa ramara ε yixetene xa, alogo e xa a to n na ε baloxi burun naxan na tonbonni, n na ε ramini xanbini Misiran yamanani.” ³³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Goron keden tongo, i yi a rafe Manna donseen ligase keden na, i yi a sa Alatala

yεtagi, alogo a xa ramara ε yixetene xa.” ³⁴ Haruna yi na Manna donseen sa Layiri Kankiraan† yεtagi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi, alogo a xa ramara.

³⁵ Isirayila kaane yi Manna donseen don ɲεε tonge naanin, han e yi so yamanani muxune yi dɔxi dɛnaxan yi. E yi Manna donseen don han e yi Kanan yamanan danna li. ³⁶ Na waxatin liga seen yε fu yi lanxi Efa liga seen yε kedenna nan ma.

17

Igen yi mini Horebe fanyeni *Yatεne 20.1-13*

¹ Isirayila kaane yamaan birin yi keli Sin tonbonni, e sigan ti yirene yi alo Alatala e yamari kii naxan yi. E yi daaxadeni tən Refidimi yi, koni yamaan mi ige min daxi to na yi.

² Nanara, yamaan yi yengen fen Musa ra. E yi a fala, e naxa, “Ige min daxin so nxu yii!” Musa yi e yabi, a naxa, “Nanfera ε n nafenma yengen na? Nanfera ε Alatala matoma bunbani?”

³ Min xənla nan yi yamaan na mɛnni, e yi lu Musa mafalε. E naxa, “Nanfera i nxu ramixi Misiran yi, alogo nxu nun nxɔ diine nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be min xənla ra?”

⁴ Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “N nanse ligama yamani ito xa? A luxi ndedi, e xa n magɔɓɓn.”

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dangu yamaan yεε ra. E nun Isirayila fonna ndee xa siga. I xa dunganna suxu i yii i Nila baan garin naxan na.

⁶ N tima nən i yεε ra Horebe fanyen ma. I xa fanyen garin, igen minima nən, yamaan yi a min.”

Musa yi na liga, Isirayila fonne yεε xəri. ⁷ A yi mɛn xili sa “Masa” e nun

“Meriba.”* Amasətɔ Isirayila kaane bata yi matandina ti, e bata yi Alatala mato bunbani, e naxa, “Alatala en yε ba? Xa a mi en yε?”

Isirayila yi Amalɛki nɔ

* **16:31:** Manna bunna nɛɛn fa fala “Nanse a ra?” † **16:34:** 16.34Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xorɔyaan 25.10-22 kui. * **17:7:** Masa bunna nɛɛn fa fala “bunbana.” Meriba bunna nɛɛn fa fala “Fe matandina.”

8 Amalekine yi fa Isirayila yengedeni Refidimi yi. 9 Nayi, Musa yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Xemena ndee sugandi, i sa Amalekine yenge. Tila, n tima nen geyaan xuntagi, Alaa dunganna n yii.” 10 Yosuwe yi Amalekine yenge alo Musa a fala kii naxan yi. Musa, Haruna, e nun Xuru yi te geyaan xuntagi. 11 Musa nɛma a yiini tema, Isirayila yi nɔɔn tima. Koni xa a a yiini godo, Amalekine yi nɔɔn ti. 12 Musa yiine bata yi xadan. E yi gemen tongo, e na dɔxɔ. Musa yi dɔxɔ a fari. Haruna nun Xuru yi a yiine bun tima, boden fɔxɔ kedenni, boden bode fɔxɔni. A yiine yi kore han kɛe yi so. 13 Yosuwe yi Amalekine ganla nɔ silanfanna ra.

14 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ito sebe kedin kui, alogo ninan nama ti a xɔn. I yi a yɛba Yosuwe xa, bayo n Amalekine bama nen dunuɲa yi fefe! Ninan yi ti e xɔn.”

15 Musa yi saraxa ganden nafala, a yi a xili sa, “Alatala nan n ma yenge so taxamaseri dugin na.” 16 A mɔn yi a fala, a naxa, “Amasɔtɔ muxune kelixi nen Alatala manga gbɛden xili ma, Alatala luma Amalekine yenge nen, han mayixetɛn nun mayixetene.”

18

Nabi Musa bitanna

1 Musa bitanna Yetiro, Midiyan saraxaralina, na yi a mɛ Ala naxan birin ligaxi Musa nun Isirayila xa, a yamana. A a mɛ a Alatala bata yi Isirayila ramini Misiran yi. 2 Musa bitanna Yetiro yi fa Musaa ɲaxanla Sefora ra, a bata yi naxan lu a yii 3 e nun a dii firinne. Kedenna xili Gerisɔmi, bayo Musa bata yi a fala, a naxa, “N bata findi xɔɲen na yamana gbete yi.” 4 Boden yi xili Eliyeseri,* bayo a bata yi a fala, a naxa, “N babaa Ala bata n mali, a n natanga Firawona silanfanna ma.”

5 Musa bitanna Yetiro nun Musaa diine nun a ɲaxanla yi fa Musa fema tonbonni, a yi dɔxi denaxan yi Alaa

geyaan dexɔn ma. 6 A bata yi a fe xibarun nasiga Musa ma, a naxa, “N tan, i bitanna Yetiro, n fama i fema, nxu nun i ya ɲaxanla nun a dii firinne.” 7 Musa yi mini a bitanna ralandeni, a yi a xinbi sin, a yi a sunbu. E yi e bode xɔntɔn, e so Musaa bubun kui. 8 Musa yi a yɛba a bitanna xa Alatala naxan ligaxi Firawona nun Misiran kaane ra Isirayila fe ra, e nun tɔrɔn naxan birin e sɔtɔ kira yi, e nun Alatala e xunba kii naxan yi. 9 Alatala naxan birin ligaxi Isirayila xa a to a xunba Misiran kaane yii, Yetiro yi sɛwa ne ra. 10 Yetiro yi a fala, a naxa, “N bata barika bira Alatala xa, naxan ε xunbaxi Misiran kaane nun Firawona yii, naxan yamaan baxi Misiran kaane senben bun! 11 Iki, n bata a kolon a Alatala senben gbo alane birin xa, amasɔtɔ a bata ito liga ne ra naxanye yi wasoxi Isirayila xili ma.”

12 Musa bitanna Yetiro yi saraxa gan daxin nun saraxa gbete ne ba Ala xa. Haruna nun Isirayila fonne birin yi fa buru dondeni Musa bitanna fema, Ala yetagi.

Sariyane 1.9-18

13 Na xɔtɔn bode, Musa yi dɔxɔ yamaan makitideni. Yamaan yi ti a yetagi keli xɔtɔnna ma han ɲinbanna ra. 14 Musa yi naxan birin ligama yamaan xa, a bitanna to na to, a yi a fala, a naxa, “Nanfe ito ra, i naxan ligama yamaan xa? Nanfera i kedenna kitin sama, yamaan birin yi ti i yetagi, keli xɔtɔnni han ɲinbanna ra?” 15 Musa yi a bitanna yabi, a naxa, “Bayo yamaan fama n fema Ala sagoon nan maxɔdinde yi. 16 Xa fena nde e tagi, e fama nen n fema, n yi kitin sa, n Alaa tɔnne nun a sariyane yɛba e xa.”

17 Musa bitanna yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na mi fan. 18 ε nun yamani ito ε bode raxadanma nen, bayo goronni ito gbo i senben xa, i kedenna mi a gasɛ. 19 Iki, i tuli mati n xuiin na, n xa i kawandi. Ala xa lu i xɔn! A lan i xa ti Ala yetagi yamaan funfuni, i yi Ala maxɔdin e

* 18:4: Eliyeseri bunna nɛen fa fala “Ala nan n mali tiin na.”

bode matandine fe ra. ²⁰ I xa e xaran tɔnne nun sariyane ma. I kiraan yita e ra e biran naxan fɔxɔ ra, e nun wanle e naxan ke. ²¹ Koni i xa muxu kɛndɛne sugandi yamaan ye, naxanye gaxuma Ala yeɛ ra, lannaya muxune, mayifu mi naxanye yi. I yi e findi muxu wuli keden kuntigine ra, hanma muxu kɛmɛ kuntigine, e nun muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²² E xa yamaan makiti waxatin birin, e yi fa fe xɔdɛxɛne ra i fɛma. Koni feen naxanye mi xɔdɔxɔ, e tan xa ne makiti. Na nde bama nɛn i ya goronna ra, bayo e fan nde tongoma nɛn. ²³ Xa i na liga, Alaa tinni, i nɔɛ a gasɛ nɛn. Yamani ito birin sigama nɛn e konne yi bɔɲɛ xunbenli.”

²⁴ Musa yi a bitanna xuiin name, a naxan fala, a na liga. ²⁵ A muxu kɛndɛne sugandi Isirayila yi, a yi e findi yama xunne ra, muxu wuli keden kuntigine, muxu kɛmɛ kuntigine, muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²⁶ E yi yamaan makitima waxatin birin. E yi fama fe xɔdɛxɛne ra Musa fɛma, koni naxanye mi yi xɔdɔxɔ, e tan yetɛɛn yi ne makitima nɛn.

²⁷ Musa yi tin, a bitanna yi siga a konni.

19

Layiri xidin Sinayi geyaan fari

¹ Kike saxan to dangu, xabu e mini Misiran yi, na lɔxɔ yetɛni, Isirayila kaane yi Sinayi tonbonna li. ² E to keli Refidimi yi, e yi fa Sinayi tonbonni. Isirayila kaane yi daaxadeni tɔn tonbonni, geyaan san bun.

³ Musa yi te Ala fɛma. Alatala yi Musa xili geyaan xuntagi, a naxa, “Ito fala Yaxuba bɔnsɔnne xa, Isirayila kaane, ⁴ ‘E yetɛɛn bata a to n naxan ligaxi Misiran na, n yi ɛ xali n fɛma alo singbinna soma a diine bun kii naxan yi. ⁵ Iki, xa ɛ n xuiin suxu ki fani, xa ɛ n ma layirin suxu, ɛ findima nɛn n ma yamaan na siyane birin ye. N gbeen nan bɔxɔn birin na, ⁶ koni ɛ findima

n xa saraxarali yamaan nan na e nun siya sarijanxina.’ I falani itoe nan tima Isirayila kaane xa.”

⁷ Musa yi xɛtɛ, a fonne birin xili, a falani itoe birin yeɛba e xa, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁸ Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu na ligama nɛn.” Musa yi sa e falane rali Alatala ma. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N fama nɛn i ma kunda yiyani, alogo n nɛma falan naxan tiye i xa, yamaan xa a mɛ. Nanara, e le i ra waxatin birin yi.” Musa yi yamana falane radangu Alatala ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga yamaan fɛma, e rasarijan to nun tila yi. E xa e dugine xa. ¹¹ E xa e yitɔn xii saxandena fe ra, bayo na lɔxɔni Alatala godoma nɛn Sinayi geyaan fari, yamaan birin yeɛ xɔri. ¹² I xa danne sa yamaan xa geyaan nabilinni, i yi a fala, i naxa, ‘E yetɛ masuxu te feen na geyaan fari, ɛ nama maso a san bunna ra. Naxan yo na a sanna ti geyaan ma, ɛ xa na kanna faxa. ¹³ E nama ɛ yiin din a ra, koni ɛ a magɔlɔnma nɛn, hanma ɛ a bun xalimakunle ra. Muxu ba, sube ba, a mi kisima.’ Xɔtaan xuiin na mini, muxune yi te geyaan fari.”

¹⁴ Musa yi godo yamaan fɛma keli geyaan fari, a yi yamaan nasarijan, e yi e dugine xa. ¹⁵ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E yitɔn xii saxandena fe ra. E nama ɛ maso jaxalan yo ra.”

¹⁶ Xii saxande lɔxɔn xɔtɔnni, kuye sarinne yi mini, galanne yi godo, kundaan yi sa geyaan xun ma. Xɔtaan xuiin yi mini han! Yamaan birin yi gaxu. ¹⁷ Musa yi yamaan namini e daaxadeni Ala ralandeni, e yi e malan geyaan san bun ma. ¹⁸ Tutun yi Sinayi geyaan birin xun ma, amasɔtɔ Alatala bata yi godo a ma tɛɛ dɛɛni. Na tutin yi tema alo sulun tɛɛn* tutina, geyaan birin yi xuruxurunma a jaxin na. ¹⁹ Xɔtaan xuiin yi gboma ayi tun! Musa yi falan ti, Ala yi a yabi a xuini texin na.

* **19:18:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

20 Alatala yi godo Sinayi geyaan fari, a yi Musa xili geyaan xuntagi. Musa yi te.

21 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Godo, a fala yamaan xa e nama kata fa feen na n matodeni, xa na mi a ra e wuyaxi faxama nen. 22 Hali saraxaraliin naxanye e masoma Alatala ra, ne xa e yete rasarijan, alogo Alatala nama e faxa.” 23 Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Yamaan mi nɔe te Sinayi geyaan fari. Amasoto i bata nxu rakolon, i yi a fala, i naxa, ‘E danne sa geyaan nabilinni, e xa a rasarijan.’ ” 24 Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Godo, i mon yi te e nun Haruna. Koni saraxaraline nun yamaan nama kata te feen na Alatala fema, alogo n nama e faxa.” 25 Musa yi godo yamaan fema, a feni itoe fala e xa.

20

Yamari fune fe

Sariyane 5.6-21

1 Ala yi falani itoe birin ti, a naxa,
2 “Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i ramini konyiyani Misiran yi.”

Yamari Singena

3 “I nama ala gbete batu fo n tan.”

Yamari Firindena

4 “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bɔxɔn ma hanma naxan igeni. 5 I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasoto n tan, Alatala, i ya Ala, n xɔxɔlɔn.* Naxanye na n naxaxu, n ne haken saranma e diine ra nen han mayixete saxan hanma naanin. 6 Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nen han mayixete wuli keden.”

Yamari Saxandena

7 “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasoto Alatala na kannan naxankatama nen.”

Yamari Naanindena

* 20:5: Ala xɔxɔlɔn, bayo e nun a yamaan layirin nan xidima alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a naxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete foxo ra a batu xinla ma.

8 “I xa Matabu Lɔxɔn binya, i yi a rasarijan. 9 I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. 10 Koni xii soloferede lɔxɔni, Alatala i ya Alaa Matabu Lɔxɔn nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemɛn ba, i ya dii temɛn ba, i ya konyin ba, i ya xuruse ba, hanma hali xɔɔɛn naxan i konni. 11 Amasoto Alatala koren nun bɔxɔn nun igen daxi xii sennin nan bun, e nun naxan birin e yi. Koni a a matabu nen xii soloferedeni. Nanara, Alatala yi barakan sa Matabu Lɔxɔna fe yi, a yi a rasarijan.”

Yamari Suulundena

12 “I baba nun i nga binya, alogo i xa siimaya xunkuyen soto bɔxɔni, Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari Sennindena

13 “I nama faxan ti.”

Yamari Soloferedena

14 “I nama yalunyaan liga.”

Yamari Solomasexedena

15 “I nama mujan ti.”

Yamari Solomanaanindena

16 “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari Fudena

17 “I nama mila i bodena banxin xɔn hanma i bodena naxanla, hanma a konyina, a jingena, a sofanla, hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

Sariyane 5.22-33

18 Yamaan birin yi galanna nun xɔtaan xuiin mema, e yi tutin toma te. Yamaan yi gaxu e xuruxurun, e yi e makuya. 19 E yi a fala Musa xa, e naxa, “I tan yetɛɛn xa falan ti nxu xa, nxu nxu tuli matima nen i ra, koni Ala nama falan ti nxu xa alogo nxu nama faxa.” 20 Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E nama gaxu. Ala bata fa e kɛnaan fɛsɛfɛsɛdeni, alogo e xa gaxu a yete ra, alogo e nama yulubin liga.” 21 Yamaan yi lu tixi yire makuyeni, koni Musa yi a maso kundaan na Ala yi denaxan yi.

Sariyane saraxa gandene fe yi

²² Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E bata a to a n bata falan ti e xa keli kore. ²³ E nama suxurene rafala, e yi nxu nun ne batu nxu bode xon. E nama gbetin nun xema suxurene rafala. ²⁴ I xa saraxa gande bende daxini ton n xa, i yi saraxa gan daxine nun bonje xunbeli saraxane nun xuruse xunxurine nun a xungbene ba a fari. N na denaxan findi n xinla binyaden na, n fama nen i ma menni, n yi i baraka. ²⁵ Xa i saraxa gande gemen daxini ton n xa, i nama a yiton gemen masolixin na. Amasoto i ya a masolima waliseen naxan na, na saraxa ganden naxosima nen. ²⁶ I nama saraxa gande matexin nafala n xa, i yi te te seene ma, alogo i ragenla nama to.”

21*Sariyane konyine fe yi**Sariyane 15.12-18 nun Saraxaraline 25.39-55*

¹ “I sariyani itoe nan yebama e xa. ² Xa i Heburu konyina nde sara, a walima nen jee sennin. Koni jee soloferedeni, a xoroyama nen, a mi sese fima. ³ Xa a kedenna nan soxi i konni, a kedenna nan sigama. Xa jaxanla yi a yii a so waxatini, e nun a jaxanla yi siga. ⁴ Xa a kanna nan jaxanla so a yii, xa a bata dii xemene bari hanma dii temene, a kanna nan gbee a jaxanla nun a diine ra. A kedenna yi siga. ⁵ Xa konyina a fala, a naxa, ‘N kanna rafan n ma, e nun n ma jaxanla nun n ma diine, n mi waxi xoroya feni,’ ⁶ nayi a kanna xa a xali Alaa kitisane yetagi. A yi a maso deen na hanma senbetenna. A kanna yi a tunla soxon wuren na. Konyin yi lu a wanla ra tolon!”

⁷ “Xa muxuna nde a dii temen mati alo konyina, a mi xoroyama alo konyi xemene. ⁸ Xa a rapaxu a kanna ma, naxan yi waxi a tongo feni a jaxanla ra, a kanna xa tin a baba xa a xunba. A kanna nama a yanfa, a a mati xone ma. ⁹ Xa a fixi a dii xemnen nan ma a jaxanla ra, a kanna a suxuma

nen alo a gbee dii temene. ¹⁰ Xa a jaxalan gbetae tongo, a nama sese ba a singe ra xiina donseen na, hanma a dugin na, hanma xemee taa sariyana. ¹¹ Xa a mi na fe saxanne liga a xa, a noe sigen nen, a mi gbeti yo fi.”

Sariyane lan masibo feene ma

¹² “Naxan na muxuna nde bonbo, a a faxa, e xa na kanna faxa. ¹³ Xa a mi yi kataxi a faxa feen na, koni Ala yi a ragidi na kiini, a xa a gi han n yiren naxan yite i ra a noe luyee denaxan yi. ¹⁴ Koni xa muxuna nde a boden faxa feni ton a yi a faxa, hali a sa a singan n ma saraxa ganden na, e xa a ba na, e yi a faxa.”

¹⁵ “Naxan na a baba bonbo hanma a nga, e xa na kanna faxa.”

¹⁶ “Naxan na muxuna nde suxu, a sa a mati hanma muxune yi a to a yii, e xa na kanna faxa.”

¹⁷ “Naxan na a baba danga hanma a nga, e xa na kanna faxa.”

¹⁸ “Xa muxune yenge, keden yi gemen sin a boden ma hanma walisena nde, a mi a faxa, koni a yi a rasa, ¹⁹ nayi naxan bonbon tixi, na mi jaxankatama xa boden keli, a yi a masiga ti dunganna ra. Koni a xa a walitareya yikalan saren fi. A yi a dandan han a yi yalan.”

²⁰ “Xa muxuna nde a konyi xemnen hanma a konyi gilen bonbo wudin na, konyin yi faxa a yii, a kanna haken saranma a ra nen. ²¹ Koni xa a konyin bata keli xii keden hanma firin na xanbi ra, a kanna haken mi fa saranma a ra. A bata a yete nan bono.”

²² “Xa muxune yenge, e jaxalan fudikanna li, a diin bari benun a waxatin xa a li, koni fe jaxi gbetae mi bira ayi, nayi na jaxanla xemnen na seen naxan maxodin, kitisane na tin naxan ma, fe kalan xa na fi. ²³ Koni xa jaxanla maxolxi, niin jaxon xa fi niin na, ²⁴ yeen yi joxo yeen na, jinna yi joxo jinna ra, yiin yi joxo yiin na, sanna yi joxo sanna ra, ²⁵ ganna yi joxo ganna ra, maxolon yi joxo maxolon na, bonbon yi joxo bonbon na.”

26 “Xa muxuna nde a konyi xemena hanma a konyi gilen yeen garin, a yi a kala, a xoroyama nen a yeen saren na. 27 Xa a konyi xemena hanma a konyi gilen jin keden gira, a xoroyama nen a jinna saren na.”

28 “Xa jingena nde xemena hanma jaxanla saxon a fenna ra, a yi faxa, jingen magolonma nen han a faxa, a suben nama don. Koni jinge kanna haken mi saranma a ra. 29 Koni xa jingen dari feen nan yi a ra, a kanna bata yi rakolon, koni a mi a xidi, jingen yi xemena hanma jaxanla faxa, nayi jingen magolonma nen, e yi a kanna fan faxa. 30 Koni, xa muxune tinxi a ma, jinge kanna xa a niin xunbaan fi, e na naxan yo maxodin. 31 Sariya keden mon sama xa jingen bata banxulanna hanma sungutunna faxa. 32 Koni xa jingen bata konyi xemena hanma konyi gilen faxa, jinge kanna xa gbeti gbanan tonge saxan nan so konyi kanna yii, jingen yi magolon.”

33 “Xa muxuna nde xojinna de raba, hanma a nde ge, a mi a de ragali, xa jingena nde bira na ra hanma sofanla, 34 xojin kanna xa jingen saren fi, a jinge faxaxin tongo.”

35 “Xa muxu jingen jinge gbete saxon, a yi faxa, e xa jinge jenen mati e a saren taxun, e jinge faxaxin fan taxun. 36 Koni xa a kolonxi a a jingen dari feen nan yi a ra, a kanna mi a xidi, na kanna xa jingen jaxon fi jingen na, a jinge faxaxin tongo a gbeen na.”

Sariyana lan kala feene ma

37 “Xa muxuna nde jingen muja hanma yexena, a a koe raxaba hanma a a mati, a jinge suulun nan fima jingen jaxon na, a yexee naanin fi yexeen jaxon na.”

22

1 “Xa mujaden naterena muja tideni, e yi a bonbo, a yi faxa, na mi yatema faxa tiin na. 2 Koni xa kuyen bata yiba, na yatema faxa tiin nan na.”

“Mujaden xa a se mujaxine joxo, xa sese mi a yii, a yeeen xa mati konyin na. 3 A naxan mujaxi, jingena, yexena, hanma sofanla, xa muxune na li a yii, a xa a jaxon naxete dexe firin.”

4 “Xa muxuna nde a xuruseene lu e kalan ti xena nde ma hanma manpa bili nakona nde kui, a xa se kalaxine joxo a gbee se xabaxi fajine ra.”

5 “Xa teen keli, a sexen li, a sa malo xidine hanma a tixin gan, hanma xeen birin yi gan, naxan teen soxi a xa se kalaxine jaxon fi.”

6 “Xa muxuna nde gbetina hanma a yii sena nde taxu a lanfaan na a xa ramara, e yi a muja na kanna ma, mujaden xa a jaxon naxete dexe firin, xa a to. 7 Xa mujade mi to, banxi kanna xa siga Ala batu yireni, a a kolo fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi.”

8 “Matandin naxan keli jinge feen ma, sofali fena, yexee fena, dugi fena, hanma seen naxan lxi ayi, muxune a falama naxan ma fe yi, e naxa, ‘N gbeen na a ra!’ Se kari dexe firinne xa siga han Ala batudena. Ala na naxan yalagi, na xa a lanfaan gbeen jaxon naxete dexe firin.”

9 “Xa muxuna nde sofanla, jingena, yexena, hanma suben siya gbete taxu a lanfaan na, na suben yi faxa, hanma a maxolo, hanma a muja, muxu yo mi a to, 10 marakolon xa ti Alatala yi na muxu firinne tagi. Naxan suben namaraxi, na xa a kolo fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi. Sube kanna xa tin na kolon ma, hali boden mi a jaxon fi. 11 Koni xa suben mujaxi a konna nin, a lanma nen a yi a kanna gbeen jaxon naxete a ma. 12 Xa burunna subene bata a subeni bo, a xa fa a donxen na seren na, naxan faxaxi na jaxon nama raxete. 13 Xa muxuna nde suben xandi a lanfaan ma, suben yi maxolo hanma a faxa a kanna xanbi, a jaxon naxetema nen. 14 Xa a kanna yi a dexon na waxatini, a mi a joxo raxetema. Xa a a yii toliman nin, naxan a xun yi, a saren nan na ra.”

Sariyane

15 “Xa muxuna nde sungutun nasolɔnxin nakunfa naxan mi futuxi, a yi a kolon ɲaxanla ra, a xa a futu seen fi a yi a tongo a ɲaxanla ra. 16 Xa a baba tondi a soε a yii, a xa sungutun nasolɔnxine futu seen xasabin fi gbetin na a baba ma.”

17 “I nama yiimatoon lu a nii ra.”

18 “Naxan yo nun suben na kafu i xa a faxa.”

19 “Naxan yo na saraxan ba ala gbetene xa, ba Alatala kedenna ra, i xa a faxa.”

20 “I nama xɔɲen tɔrɔ, i nama ɲaxu a ra, amasɔtɔ xɔɲen nan yi ε ra Misiran yamanani.”

21 “I nama ɲaxu kaɲa gilɛn na, hanma kiridina. 22 Xa i ɲaxu e ra, e yi e xuini te n ma, n na e xuiin namεma nɛn yati! 23 N xolɔma nɛn, n yi i faxa silanfanna ra, i ya ɲaxanle yi findi kaɲa gilɛne ra, ε diine yi findi kiridine ra.”

24 “Xa i gbetin doli yiigelitɔna nde ma n ma yamani, i nama findi doli maxinla ra, i nama tɔnɔ yo fen a ra. 25 Xa i i bodena domaan suxu tolimani, i xa a raxεte a ma benun sogen xa bira. 26 Amasɔtɔ xa a sa li, a domaan nan a bitinganna ra, a naxan felenma a ma xunbenli, a xa a sa nanse ma? Xa a n maxandi, n na a xuiin namεma nɛn. Amasɔtɔ n tan kininkin.”

27 “I nama Ala rayelefu, i nama i ya yamaan mangan danga.”

28 “N gbee naxan i ya se xabaxine nun i ya turen fari i nama bu na fideni n ma. I xa i ya dii xεmε singen so n yii. 29 I mɔn yi i ya ɲingen dii singen so n yii e nun i ya yεxεna. A xa lu a nga bun xii sennin, a xii soloferedeni, i yi a so n yii.”

30 “N ma muxu sariɲanxine nan ε tan na. Nanara, ε nama sube yo don burunna subene naxan faxaxi. ε xa a woli barene bun.”

23

1 “I nama wule falane rali muxune ma. I nama kafu fe ɲaxi rabane ma wule seren badeni. 2 I nama bira yamaan fɔxɔ ra fe ɲaxi rabadeni. I

nama sa yamaan fari, i wule seren ba alogo kitin nama sa tinxinni. 3 I nama yiigelitɔn nafisa bonne xa kitini.”

4 “Xa i naralan i yaxuna ɲinge tununxin na hanma a sofanla, i xa fa a ra a yε ra. 5 Xa i i yaxuna sofanla to, a biraxi a goronna bun, i nama a lu na kiini. I xa a mali.”

6 “I nama tondi kiti kɛndɛn sɛ tɔrɔ muxun xa a kitini. 7 I xa fata wulen birin ma. I nama sɔntaren hanma tinxin muxun yalagi, a yi faxa. Amasɔtɔ n muxu ɲaxine yalagima nɛn. 8 I nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, amasɔtɔ finmase sifani itoe muxune yεene raxima, e tinxin muxune falane maxεte.”

9 “I nama ɲaxu xɔɲene ra, bayo i ya a kolon xɔɲene tɔrɔyaan naxan yi, amasɔtɔ i findi nɛn xɔɲen na Misiran yamanani.”

Yamanan sanle

10 “I ya xεene bi ɲεε sennin bun ma, i yi sii seene xaba. 11 Koni i nama xεen bi i ya bɔxɔni ɲεε solofereden ma. A xa lu a yεte ma. Tɔrɔ muxune yi seen sɔtɔ a xɔnni nayi, naxan na lu burunna subene yi na don. I xa na fan liga i ya manpa bili nakɔne nun Oliwi binle ra.”

12 “I ya wanla kε xii sennin bun. Koni i xa i matabu xii soloferedeni, alogo i ya ɲingen nun i ya sofanla xa e matabu, alogo i ya konyin nun i ya xɔɲen xa e matabu.”

13 “N naxan birin falaxi, i xa ne suxu ki faɲi! I nama ala gbetene xinla fala. A nama mini i dε mumε!”

Xorɔyaan 34.18-26 nun Sariyane 16.1-17

14 “Dɔxɔ saxan ɲεen bun, i xa sanle liga n xa. 15 I xa Buru Tetaren Sanla raba. I xa burun tetaren don xii solofere bun, alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔtɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. Muxu yo nama fa n yεtagi n kise mi a yii.”

16 “I xa Se Xaba Singen sanla raba, i na i ya se bixine xaban fɔlɔ xεen ma waxatin naxan yi. I mɔn xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba ɲεε rapanni, i ya bogiseene malanma waxatin naxan

yi keli xεen ma. ¹⁷ Muxune birin fama nen Marigina Alatala yetagi dɔxɔna ma saxan jεen bun.”

¹⁸ “I na saraxan wunla rali n ma, i nama donse gbete sa a fari burun nate seen* naxan yi. I nama n ma sanla saraxa subene turen namara han xɔtɔnni. ¹⁹ I xa fa i ya xεen bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.”

“I nama sii diin jin a nga xijε igen na.”

Yamarine Kanan bɔxɔna fe yi

²⁰ “N malekan xema nen i yeε ra, a i kantan kira yi, a i rafa na yireni n denaxan yitɔnxi. ²¹ A liga i yeren ma, i yi a xuiin suxu. I nama murute a ma, amasɔtɔ a mi dijama i ya matandine ma, bayo n na a xexi n xinla nin. ²² Koni xa i ya a xuiin name, n naxan birin falama i xa i na liga, n findima nen i yaxune yaxun na, e nun i yengɛfane yengɛfana. ²³ N ma malekan tima nen i yeε ra, a i xali Amorine nun Xitine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xiwine nun Yebusune bɔxɔn ma, n yi e raxɔri.”

²⁴ “I nama i xinbi sin e alane bun ma, i nama e batu, i nama bira e namunne fɔxɔ ra. Koni i xa e kala, i yi e kide gɛmɛne yibɔ. ²⁵ E xa Alatala batu, ε Ala. A barakan sama ε donseene nun ε igene yi nen. N furen masiga ε ra. ²⁶ Naxalan yo kui mi kalama i ya yamanani, naxalan yo mi findε gbantan na. N ni i ya siimayaan xɔnkuyama ayi nen.”

²⁷ “N na n ma yeεragaxun nasigama nen ε yeε ra. I na so yamanan naxan yi, n na muxune yifuma nen. N na ε yaxune birin xun xanbi soma nen ε yetagi, e yi e gi ε bun. ²⁸ N jurune rasigama nen, e yi Xiwine, Kanan kaane, nun Xitine kedi i yeε ra pon! ²⁹ N mi e birin kedima ε yeε ra jεε kedenni, xanamu, yamanani gelima nen, burunna subene yi wuya ε xa. ³⁰ N na e kedima nen ε yetagi ndedi ndedi, han ε wuya ayi, yamanan yi findi ε gbeen na.”

* **23:18:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

³¹ “N na ε yamanan danne sama nen keli Gbala Baani han Filisitine baani, keli tonbonni han Efirati baani. Amasɔtɔ n yamanan muxune sama nen i sagoni alogo i xa e kedi i ye ra. ³² E nun ne nama layirin xidi, e nun e alane fan. ³³ E nama dɔxɔ i ya bɔxɔni, alogo e nama i ti yulubin ma. Amasɔtɔ i ye e suxurene batuma nen, e suxurene yi lu alo luti ratixina i yeε ra.”

24

Layiri xidina Sinayi geyaan fari

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te n fema, i tan nun Haruna, Nadaba, Abihu nun Isirayila fonna tonge solofere, ε yi ε xinbi sin wulani. ² Musa kedenna nan a masoma Alatala ra, bonne nama e maso, yamaan nama te a fɔxɔ ra.” ³ Musa yi Alatalaa falane birin yeɓa yamaan xa e nun a sariyane birin. Yamaan birin yi a yabi fala kedenna xɔn, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a ligε.” ⁴ Musa yi Alatalaa falane birin seɓε. Na xanbi ra, a keli xɔtɔn, a yi saraxa gandena nde rafala geyaan san bun, a yi gɛmε fu nun firin dɔxɔ Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne taxamasenna ra. ⁵ A yi Isirayila banxulanna ndee rasiga, e xa saraxa gan daxine ba, e yi tura bulanne ba bɔjε xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶ Musa yi wunla fɔxɔ kedenna sa goronne kui, a fɔxɔ kedenna xuya saraxa ganden ma. ⁷ A yi Layiri Kedin tongo, a a xaran Isirayila birin yeε xɔri. E yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a ligε, nxu yi a suxu.” ⁸ Musa yi wunla tongo, a a xuya yamaan ma, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Alatala to yamarini itoe fi.”

⁹ Musa nun Haruna nun Nadaba nun Abihu nun Isirayila fori tonge soloferene yi te. ¹⁰ E yi Isirayilaa Ala to tixi gɛmε walaxan fari, naxan yi rafalaxi safiri gɛmɛne ra, naxan yi sarijan alo kore xɔnna. ¹¹ Koni, Ala

mi fe liga Isirayila yeeratini itoe ra. E yi Ala mato, e yi e dege, e yi e min.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te geyaan fari, i lu n fema. N gεmε walaxane soma i yii nεn, n sariyane nun yamarine seβε e ma yamaan xaran feen na.” ¹³ Musa yi keli, e nun a mali muxun Yosuwe, e yi te Alaa geyaan fari. ¹⁴ A yi a fala fonne xa, a naxa, “E nxu mamε be han nxu yi fa ε fema. Haruna nun Xuru luma nεn ε fema. Xa fena nde sa bira ayi, ε a fala e xa.” ¹⁵ Musa yi te geyaan fari, kundaan yi so geyaan xun na. ¹⁶ Alaa nɔrɔn yi godo Sinayi geyaan ma. Kundaan yi so geyaan xun na xii sennin. Xi soloferede lɔxɔni, Alatala yi Musa xili kundani. ¹⁷ Alatalaa nɔrɔn yi lu Isirayila kaane yeε ra yi alo halagi ti tεen nan dege ma geyaan fari. ¹⁸ Musa yi so kundani, a te geyaan fari. Musa yi lu geyaan fari xii tonge naanin kɔε tonge naanin.

25

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 35.4-9

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa a e xa fa yii malan seene ra n xɔn. Muxune birin xa fa a ra e jɛnige fajin nan na, i yi a rasuxu n xa. ³ I kiseni itoe nan nasuxuma e ra: Xεmana, gbetina, sulana, ⁴ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajin nun sii xabe dugine, ⁵ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁶ lenpu turena, e nun se xiri jaxumεn naxanye sama se masusan tureni, e nun wusulanna, ⁷ onixin gεmε tofajine nun gεmε tofaji gbεteye saraxarali do maan nun a kanke masaan nayabuxi naxanye ra. ⁸ E xa yire sarijanxin nafala n xa, n luma nεn e tagi. ⁹ E xa Ala Batu Bubun nafala e nun a waliseene birin alo n na a yitama i ra kii naxan yi.”

Layiri Kankirana fe
Xorɔyaan 37.1-9

¹⁰ “E xa kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna ye firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna ye keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ¹¹ I xεma fajin sa a ma. I xa a sa a kuiin nun a fanna ma. I xa a de kinkin nabilin xεmaan na. ¹² I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xεmaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ¹³ I xa kasiya tamine rafala, i xεmaan sa e ma. ¹⁴ I tamine raso xεma yinle ra kankiraan de xɔnne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ¹⁵ Tamine xa lu kankiraan so yinle ra, e nama ba na. ¹⁶ I xa Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, n naxan soma i yii. ¹⁷ I xa xεma deraganla rafala kankiraan ma n solonaden na, a kuyana nɔngɔnna ye firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ¹⁸ I xa maleka gubugubu kan sawura firin nafala xεma bɔnbɔxin na, e xa ti kankiraan deraganla fɔxɔ firinne ma. ¹⁹ I xa maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, i yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan deraganla xa findi se kedenna ra. ²⁰ Maleka sawurane xa e gubugubune yibandun e xun ma, e yi e felen kankiraan deraganla ma. Maleka sawurane xa e yeε rafindi e bode ma e xun sinxina kankiraan deraganla ma. ²¹ I na Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, i xa a deraganla sa a de ra. ²² N na n yitama i ra menna nin, Layiri Sereya Kankiraan deraganla xun ma, maleka gubugubu kan firinne sawurane longonna ra. N na n ma yamarine birin soma i yii menna nin Isirayila kaane xa.”

Buru Rali Tabanla
Xorɔyaan 37.10-16

²³ “I xa kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna ye firin, a yigbona nɔngɔnna ye keden, a yitena nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ²⁴ I xa xεma fajin sa a ma, i yi a de kinkin nabilin xεmaan na. ²⁵ I xa farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon xa lan muxun yii kuiin ma. I yi xεmaan sa farinna de kinkine ra. ²⁶ I xa a tongo tamine so yili

naaninne rafala xɛmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ²⁷ Tamine so yinle luma a dɛ kinkine nan ma, tamine soon naxanye ra tabanla maxali seen na. ²⁸ I xa kasiya tamine rafala, i yi xɛmaan sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ²⁹ I xa a goronne nun muranne rafala xɛma faɲin na, e nun a igelengenne, saraxa ige rabɔxɔn goronne. ³⁰ Buru Ralixine xa lu tabanli ito fari n yetagi waxatin birin.”

Lenpune dɔxɔ sena
Xorɔyaan 37.17-24

³¹ “I xa lenpu dɔxɔ seen nafala xɛma bɔnbɔxi faɲin na. A sanna nun a yiine xa rayabu se fuge sawurane ra e birin yi findi se kedenna ra. ³² Yii sennin xa ti a fɔxɔ firinne ma, lenpu dɔxɔden yire saxan yi lu a fɔxɔ kedenni, a yire saxan a fɔxɔ bodeni. ³³ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan xa lu a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ³⁴ Se fuge sawura naanin xa lu a binla fan ma. ³⁵ Keden xa lu a tangbaxi singen bun ma. Keden yi lu a firinden bun ma, keden yi lu a saxanden bun ma. ³⁶ A fugene, a yiine, nun a binla birin xa findi se kedenna ra. A birin xa rafala xɛma bɔnbɔxi faɲin na. ³⁷ I xa lenpu solofere rafala, i yi ne dɔxɔ e dɔxɔdene yi alogo e xa a yetagini yalan. ³⁸ A waliseene nun xube kɔ seene fan xa rafala xɛma faɲin na. ³⁹ I xa lenpu dɔxɔ seen nun a waliseene rafala xɛma faɲin kilo tonge saxan na.”

⁴⁰ “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.”

26

Ala Batu Bubuna fe
Xorɔyaan 36.8-38

¹ “I xa Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faɲi fu ra, dugi mamiloxin nun a gbeela. E yi rayabu Maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ² Dugine birin kuyan nun a yigboon xa lan: a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲen nun solomasɛɛɛ, a yigbona

nɔngɔnna ye naanin. ³ I xa dugi suulun dɛgɛ e bode ra, dugi suulunna bonne fan dɛgɛ e bode ra. ⁴ I xa luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkin na. I mɔn yi na liga a ratugunxin dɔnxɛ ra xiin na. ⁵ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin na, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin fan na. Lutine xa lan e bode ma. ⁶ I xa suxu se xɛma daxin tonge suulun nafala i yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Nayi, Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.”

⁷ “I xa dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ⁸ Dugi fu nun kedenne birin xa lan: e kuyan xa findi nɔngɔnna ye tonge saxan na, e yigbona nɔngɔnna ye naanin. ⁹ I xa dugi suulun dɛgɛ e bode ra e danna, i senninna bonne fan dɛgɛ e bode ra. I xa a senninden sa firinna ra bubun yetagi. ¹⁰ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkine ra, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin dɛ kinkine ra. ¹¹ I xa suxu se sula daxi tonge suulun nafala, i yi lutine ti suxu seene ra. Nayi, i yi bubun findi kedenna ra. ¹² Na dugin tagin naxan minixi bonne xa, na xa singan Ala Batu Bubun xanbi ra. ¹³ Dugi nɔngɔnna ye keden naxan minixi Ala Batu Bubun dɛxɔnne yi, na xa singan a dɛxɔnne ra a xunna soon na.”

¹⁴ “I xa konton kidi magbelixine dɛgɛ e bode ra, i yi e sa bubun birin fari. I mɔn yi sube kidi faɲi gbɛtɛye fan sa na fari.”

¹⁵ “I xa bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudine ra. ¹⁶ Bun tiine xa kuya ayi nɔngɔnna ye fu, e yi gbo ayi nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ¹⁷ Bun ti kedenna kui, a xa ti farin firinna ra e bode yetagi. I xa bubun bun tiine birin ti na kiini. ¹⁸ I xa bun ti mɔxɔɲɛ rafala bubun yiifari fɔxɔn ma. ¹⁹ I xa bundɔxɔ gbeti daxi tonge naanin nafala. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. Farin firinne xa sɔti bundɔxɔne kui. ²⁰ I xa

bun ti mɔxɔɲɛ ti bubun kɔmɛn fɔxɔni, ²¹ e nun bundɔxɔ gbeti daxi tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²² I xa bun ti sennin ti bubun xanbi binni, sogegododen binni. ²³ I xa bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁴ Bun ti firin xa ti e bode xɔn mɛnni. E xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Bubun tongon firinne birin xa ti na kiini. ²⁵ E birin malanxina, bun ti solomasɛxɛ e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin bun tiine birin bun. ²⁶ I xa kasiya wudi gaalane* rafala. Suulun xa lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ²⁷ suulun xa lu bode fɔxɔn ma, suulun xa lu bubun xanbi binna ra, sogegododen binni. ²⁸ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ²⁹ I xa xɛmaan sa bun tiine ma. I xa gaalane so yinle rafala xɛmaan na. I xɛmaan sa gaalane ma.”

³⁰ “I xa Ala Batu Bubun ti alo a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

³¹ “I xa kankiraan yɛ masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, a xa rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ³² I xa a singan kasiya sɛnbɛtɛn naanin na xɛma yilɛnlɛnxine saxi naxanye ma, singan se xɛma daxi naxanye ma. E xa ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³³ I xa yɛ masansan dugin singan, i Layiri Sereya Kankiraan nasoon mɛnna nin. Yɛ masansan dugin findima tagi saan nan na yire sarijanxin nun yire sarijanxi fisamantenna tagi.”

³⁴ “I xa dɛraganla sa Layiri Sereya Kankiraan dɛ ra n solonaden na yire sarijanxi fisamantenna kui. ³⁵ I xa tabanla ti yɛ masansan dugin yɛtagi, bubun kɔmɛn fɔxɔni. Lɛnpu dɔxɔ seen xa ti tabanla yɛtagi, bubun yiifari fɔxɔn ma.”

³⁶ “Dugi sɔxɔnna xa taa dugi mamiloxin nun a gbeela sɔxɔn, i yi a singan Ala batu bubun dɛ ra. ³⁷ I xa singan se xɛma daxin nafala dugini

ito xa e nun kasiya sɛnbɛtɛn suulun, i xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma, i yi bundɔxɔ sula daxin suulun naxulun e xa.”

27

Saraxa gan daxin badena *Xorɔyaan 38.1-7*

¹ “I xa saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyan xa lan nɔngɔnna yɛ suulun ma, a yigbona nɔngɔnna yɛ suulun, a yitena nɔngɔnna yɛ saxan. ² I xa feri keden keden nafala a tongon naaninne ma, e nun a fenne xa findi se kedenna ra i yi sulan sa e ma. ³ I xa a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kɔ seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene e nun tɛɛ kɔ seene. ⁴ I xa wure masɔxɔnxin nafala, xuben minin naxan na. I yi tamin so yili naanin nafala sulan na wure masɔxɔnxin tongon naaninne ma. ⁵ I xa wure masɔxɔnxin sa saraxa ganden dɛ kinkine bun ma a yiteen tagini. ⁶ I xa kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, i yi sulan sa e ma. ⁷ I xa tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma, a xali seen na. ⁸ I xa saraxa ganden nafala farinne ra, a kui genla yi lu. A xa rafala alo n na a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

Dugi sansanna fe *Xorɔyaan 38.9-20*

⁹ “I xa Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn xa kuya han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ xa ti sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ kui, e nun dugi singan se gbeti daxine xa singan gbeti gaalane* ra sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹¹ Kɔmɛn fɔxɔn sansanna fan xa kuya ayi han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a fan yi ti taa dugi fajine ra e nun sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ, sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹² Sogegododen binni, sansanna

* 26:26: Nde a falama a “galalenne.”

* 27:10: Nde a falama a “galalenne.”

xa kuya ayi han nɔngɔnna ye tonge suulun, a xa ti dugine ra e nun senbeten fu, e nun bundɔxɔ fu. ¹³ A sogeteden binni, soden denaxan yi, sansanna mɔn xa kuya ayi han nɔngɔnna ye tonge suulun. ¹⁴ Koni dugine xa singan soden fɔxɔ kedenni, e nun senbeten saxan nun bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna ye fu nun suulun. ¹⁵ Dugine xa singan soden fɔxɔ bodeni, e nun senbeten saxan e nun e bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna fu nun suulun. ¹⁶ I xa de raxidi dugin singan sansanna so deen na, naxan kuya han nɔngɔnna ye mɔxɔne. Dugi sɔxɔnne xa a rafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. Senbeten naanin nun bundɔxɔ naanin fan xa ti menni. ¹⁷ Sansanna senbetenne birin xa ti sula bundɔxɔne kui, e xa tugun e bode ra gaalan gbeti daxine ra dugi singan se gbeti daxine yi singan ne ra. ¹⁸ Sansanna kuyan xa findi nɔngɔnna ye kemε, a yigbona nɔngɔnna ye tonge suulun, a taa dugi fajine yitena nɔngɔnna ye suulun. Sansanna bundɔxɔne findima sulan na.”

¹⁹ “Se yo naxan nawalima Ala Batu Bubun wanle yi, e nun tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine xidi seen na, hanma sansanna xidi seen na, ne birin xa rafala sulan na.”

Lenpu turena

Saraxaraline 24.1-3

²⁰ “I xa Isirayila kaane yamari e xa fa oliwi ture fajin na i xɔn, alogo lenpune xa dege waxatin birin. ²¹ Haruna nun a diine xa lenpune dɔxɔ Layiri Kankiraan ye masansan dugin yetagi Naralan Bubun kui. A xa dege jinbanna ra han xɔtɔnni Alatala yetagi. Habadan sariyan nan na ra Isirayila yixeten muxune birin xa.”

28

Saraxaraline dugine

Xorɔyaan 39.1-7

¹ “I xa i tada Haruna xili e nun a diine Nadaba nun Abihu nun Eleyasari e nun Itamara, e xa wali n xa Isirayila kaane tagi alo saraxaraline. ² I xa

dugi sarijanxine dege i tada Haruna xa alogo a xa binyen nun xunnay-erenna sɔtɔ. ³ I xa falan ti walikεen birin xa naxanye fatan, n bata xaxili fajin fi naxanye ma fe sifani itoe fe ra. E xa Harunaa dugine dege, alogo a xa sarijan, a yi saraxarali wanle ke n xa. ⁴ E xa maraberiba sifani itoe nan dege: Kanke masaan nun saraxarali domaan nun gubaan nun a doma bun bira fajin nun namuna e nun tagixidina. E xa maraberiba sarijanxini itoe dege i tada Haruna nun a diine xa, alogo e xa saraxarali wanle ke n xa. ⁵ Dugi sɔxɔnne xa xεmaan nawali, e nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajina.”

Saraxarali domana

Xorɔyaan 39.2-7

⁶ “E xa saraxarali domaan xεma daxin dege gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali fajin na. ⁷ E xa a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ma a xidi seen na. ⁸ A tagixidi fajin fan dege ma na kii nin: E nun saraxarali domaan xa findi kedenna ra. A rafalama xεmaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin nan na. ⁹ I xa onixi gεme firin tongo, i yi Isirayilaa diine xinle kerenden e ma. ¹⁰ Xili sennin xa lu gεme kedenna ma, xili sennin yi lu gεmen boden ma, fata e bari yeen ma. ¹¹ I xa Isirayila kaane xinle kerenden gεme firinne ma, alo taxamasenna kerendenma kii naxan yi, i yi e sa gεme suxu se xεma daxine kui. ¹² I xa na gεme firinne ti saraxarali domaan tungunne ma, alo jɔxɔ lu gεmene Isirayilaa diine xɔn. Haruna e xinle xalima nen a tungunne ma Alatala fεma jɔxɔ lu feen na e xɔn. ¹³ I xa gεmene suxu seene rafala xεmaan na, ¹⁴ i yi xεma fajin yɔlɔnxɔndi firin singan e ra, naxanye denbexi alo luti firin.”

Kanke masana

Xorɔyaan 39.8-21

¹⁵ “I xa kanke masaan dege, kitisa sena. A xa findi wali fajin na. I xa a rafala alo saraxarali domana. A

rafala xεmaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ¹⁶ A xa rafala tongon naaninna ra. A xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nɔngɔnna tagi. ¹⁷ I xa a rayabu gεmε fajin kira naanin na. I xa gεmeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gεmen nun topasi gεmen nun emerodi gεmena. ¹⁸ A kira firindena: esikaribukili gεmen nun safiri gεmen nun dayimu gεmena. ¹⁹ Kira saxandena: opali gεmen nun agati gεmen nun ametisi gεmena. ²⁰ Kira naanindena: kirisoliti gεmen nun onixi gεmen nun yasipi gεmena. Gεmeni itoe xa sa gεmε suxu se xεma daxine kui. ²¹ Gεmε fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Gεmε yo gεmε, i xa Isirayila bɔnsɔn keden xinla kεrenden a ma taxamasenna ra. ²² I xa xεma yɔlɔnxɔndine rafala kanke masaan xa, naxanye dɛnbɛxi alo lutina. ²³ I xa wuredi digilinxi xεma daxin firin nafala i yi e so kanke masaan xunne ra. ²⁴ I xa yɔlɔnxɔndine xidi wuredine ra kanke masaan xunne ma, ²⁵ i yi e so suxu se xεma daxine ra, e yi singan saraxarali domaan tungun firinne ra a kanke ra. ²⁶ I mɔn xa xεma wuredi digilinxi firin nafala i naxanye singanma kanke masaan sanna bun ma a kui. ²⁷ I mɔn xa xεma wuredi digilinxi firin nafala i yi e singan saraxarali domaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxesa ra. ²⁸ I xa kanke masaan wuredine nun saraxarali domaan wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domaan bejin. ²⁹ Haruna na so yire sarijanxini waxatin naxan yi, a Isirayila diine xinle xalima nɛn a kanke ra kitisa seen ma, kanke masana. Nɔxɔ lu feen nan na ra Alatala yεtagi Isirayila diine xɔn waxatin birin. ³⁰ I xa masensɛn ti seene, Yurima nun Tumin sa kanke masaan yibaan kui. E xa lu Haruna kanke ra a na fa Alatala yεtagi waxatin naxan yi. Nayi, Haruna Ala sagoon kolon seene xalima nɛn a kanke ra Isirayila kaane xa waxatin birin Alatala yεtagi.”

Saraxarali dugi gbetε
Xorɔyaan 39.22-31

³¹ “I xa dugi mamiloxin dεge gubaan na naxan soma saraxarali domaan fari. ³² A kɔεεn xa lu a tagini, i yi dugina nde dεge a rabilinni alogo a nama bɔ. ³³ I xa girenada wudi bogi sawurane dεge gari mamiloxin nun a gbeela ra a lenbene ma, i yi xεma talandine singan e longori ra. ³⁴ Xεma talanne xa singan girenada wudi bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinna birin yi. ³⁵ Haruna xa gubaan so a nεma wale waxatin naxan yi alogo a nama faxesa. Talanne xuiin minima nɛn a na so yire sarijanxini waxatin naxan yi Alatala yεtagi hanma a na mini.”

³⁶ “I xa xεma walaxadin nafala, i yi taxamasenni ito kεrenden a ma fa fala, ‘Muxu Sarijanxina Alatala Xa.’ ³⁷ I yi a xidi luti mamiloxin na namun ma a tigi ra. ³⁸ A luma nɛn Haruna tigi ra, Isirayila kaane hake goronne yi lu Haruna xun ma e naxanye tongoxi saraxa sarijanxine badeni. A luma nɛn a tigi ra waxatin birin yi alogo e xa rafan Alatala ma.”

³⁹ “I xa taa dugi fajin dεge doma bun biran na. I yi taa dugi fajin nafala namun na. Dugi sɔxɔnna xa tagixidin nafala.”

⁴⁰ “I xa dugine dεge Harunaa diine xa, i yi tagixidine rafala e xa, i yi xun tagixidine rafala e xa alogo e xa binyen nun xunnayerenna sɔtɔ. ⁴¹ I xa i tada Haruna maxidi e nun a diine. I xa e xunne masusan turen na, i yi e findi saraxaraline ra, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴² I xa wantanne dεge e xa, e ragenla nama lu, keli e tagiin ma han e danbane. ⁴³ Haruna nun a diine xa e so benun e xa siga Naralan Bubun kui, hanma e nεma maso saraxa ganden na walideni yire sarijanxini. Nayi, e mi yulubin tongoma e faxesa. Habadan sariyan na a ra Haruna xa e nun a yixεtene birin.”

*Saraxaraline rasariɗan fena**Saraxaraline 8.1-36*

¹ “I xa saraxaraline rasariɗan ikii nin alogo e xa wanla ke n xa: Tura bulan keden tongo e nun konton firin fe mi naxanye ra. ² I xa burun gan murutu fuɗi faɗin na, buru rate se* mi naxan yi, i mɔn yi nde gan turen naxan yi e nun buru yilɛnɛnɛxine turen saxi naxanye ma. ³ I xa e sa deben kui i yi e rali n ma, e nun turaan nun kontonne. ⁴ I xa Haruna nun a diine ti Naralan Bubun de ra, i yi e maxa. ⁵ I xa dugine tongo, i yi doma bun biran nun gubaan nun saraxarali domain nun kanke masaan nagodo Haruna ma. Saraxarali domain xidi a tagi, a tagixidi faɗin na. ⁶ I xa namun so a xun na, i yi taxamaseri sariɗanxin xidi namun na. ⁷ I xa masusan turen tongo, i yi a sa Haruna xunni, a sugandi feen na. ⁸ I yi a diine fan nafa, i yi dugine ragodo e ma. ⁹ I xa e tagi xidi tagixidin na, i yi e xun tagixidine xidi. Habadan sariyan na a ra, saraxaraliyaan bata findi e gbeen na. Na kiini, i xa Haruna nun a diine dɔxɔ saraxaraliyani.”

¹⁰ “I xa turaan ti Naralan Bubun yetagi, Haruna nun a diine xa e yiine sa turaan xunna fari. ¹¹ I xa turaan kɔe raxaba Alatala yetagi Naralan Bubun so deen na. ¹² I xa turaan wunla tongo, i yi a sa saraxa ganden tongonne fenne ma i yii sonla ra. I xa wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dexɔn ma. ¹³ Ningen turen naxan birin a fatini e nun farafaran naxan a bɔɗɛn ma e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turene, i yi ne sa teeni saraxa ganden fari.”

¹⁴ “Koni i xa turaan suben nun a kidin nun a gbiin woli teeni yamaan daaxaden fari ma. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁵ I xa konton keden tongo. Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ¹⁶ I xa a kɔe raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a so saraxa ganden dexɔnne birin ma. ¹⁷ I xa kontonni bolon dungi dungin na, i yi a kui seene nun a sanne maxa, i ne

sa a sube dungine nun a xunna fari. ¹⁸ I xa kontonna birin sa teeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra Alatala xa, naxan xiri rafan Alatala ma. Aralima Alatala ma teen nan na.”

¹⁹ “I xa kontonna firinden tongo, Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ²⁰ I xa a kɔe raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a sa Haruna nun a diine yiifari ma tunle ra, e nun e yiifari ma yii konkorbane ra e nun e yiifari ma san konkorbane ra. I yi wunla so saraxa ganden dexɔnne birin ma. ²¹ I xa wunla nde tongo saraxa ganden fari, e nun masusan turena, i yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine ma. Nayi, Haruna nun a diine nun e dugine sariɗanma nen. ²² I xa kontonna turen tongo, e nun a xunla nun turen naxan a kui seene ma e nun farafaran naxan a bɔɗɛn ma e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turena, e nun a yiifari ma danbana. Amasɔɔ saraxaraliin dɔxɔ kontonna na a ra. ²³ I mɔn xa burun natetarena ndee tongo deben kui naxan Alatala yetagi: buru xun keden, buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. ²⁴ I xa ne birin so Haruna nun a diine yii, e yi e mayita Alatala ra kise ralixin na. ²⁵ Na xanbi ra, i yi e ba e yii, i yi e sa teeni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxina. A xirin yi rafan Alatala ma. Aralima Alatala ma teen nan na. ²⁶ I xa na kontonna firinden kanken tongo i yi a mayita Alatala ra kise ralixin na. Na yi findi i gbeen na. ²⁷ I xa kontonna kanken nun a danban nasariɗan Haruna nun a diine xa, i naxanye ralixi n ma. ²⁸ Nanara, Isirayila kaane sube dungini itoe nan soma Haruna nun a yixetene yii, e na bɔɗɛ xunbeli saraxan ba waxatin naxan yi. Na nan luma Alatala xa.”

²⁹ “Haruna na faxa, a dugi rasariɗanxine findima a diine nan gbee ra, alogo ne fan xa e so, e fan yi masusan, e dɔxɔ saraxaraliyani. ³⁰ Saraxaraliin naxan fama Haruna dangu xanbini, na a dugine soma

* **29:2:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

nɛn xii solofere, benun a xa so Naralan Bubun kui walideni yire sarijanxini.”

³¹ “I xa saraxaraliin dɔxɔ kon-tonna tongo, i yi a suben jin yire sarijanxina nde yi. ³² Haruna nun a diine yi a don Naralan Bubun so dɛɛn na, e nun burun naxan deben kui. ³³ E tan nan se ralixini itoe donma naxanye bata rawali Ala solona feen nun e dɔxɔ feen nun e rasarijan feen na. Muxu gbɛtɛ nama e don, amasɔtɔ e sarijan. ³⁴ Xa sube dɔnxɛn lu hanma buruna han xɔtɔnni, i xa a woli tɛɛni. A mi donma, amasɔtɔ a sarijan. ³⁵ I xa a liga Haruna nun a diine xa alo n ni i yamarixi kii naxan yi. I xa xii solofere ti e dɔxɔ feen na. ³⁶ I xa tura keden ba Ala solona seen na lɔxɔ yo lɔxɔ. Na nan saraxa ganden nasarijanma, i mɔn yi a masusan turen na alogo i xa a rasarijan. ³⁷ I xa Ala solona xii solofere bun ma. Na xanbi ra, saraxa ganden sarijanma nɛn fefe! Naxan yo nɛma a yiin dinjɛ saraxa ganden na fɔ na xa sarijan.”

*Lɔxɔ yo lɔxɔ saraxana fe
Yatɛne 28.1-8*

³⁸ “Ito nan bama saraxa ganden fari lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin birin: yɛxɛɛ dii firin, jɛɛ keden kedenna. ³⁹ Kedenna xa ba xɔtɔnni, bonna jinbanna ra. ⁴⁰ Yɛxɛɛ singen xa ba e nun murutu fɔɔni fajin kilo saxan naxan basanxi oliwi ture fajin litiri keden nun a tagi ra. Wudi bogi igena alo manpana, na litiri keden nun a tagi fan xa bɔxɔn saraxan na. ⁴¹ Yɛxɛɛn firinden xa ba jinbanna ra e nun bogise saraxan nun minse saraxana alo a bama xɔtɔnni kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na. ⁴² Mayixɛtɛ famatɔne xa saraxa gan daxini ito ba waxatin birin Naralan Bubun so dɛɛn na Alatala yɛtagi. N naralanma ɛ ra mɛnna nin n yi falan ti ɛ xa. ⁴³ N naralanma Isirayila kaane ra mɛnna nin, na yiren yi sarijan n ma nɔrɔn xɔn. ⁴⁴ N Naralan Bubun nasarijanma nɛn e nun saraxa gandena. N yi Haruna nun a diine rasarijan alogo e xa

saraxarali wanla kɛ n xa. ⁴⁵ N luma nɛn Isirayila kaane tagi, n findi e tan ma Ala ra. ⁴⁶ E a kolonma nɛn a Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran yi, alogo n xa lu e tagi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

30

*Wusulan gandena fe
Xorɔyaan 37.25-28*

¹ “I xa wusulan ganden nafala kasiya wudin na. ² A xa kuya yi nɔngɔnna yɛ keden, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ firin. I xa ferɛ keden nafala a tongon naaninne ma, e nun wusulan ganden yi findi se kedenna ra. ³ I xa xɛma fajin sa a fanna nun a dɛxɔnne nun a fenne ma, i yi xɛmaan sa a rabilinni a jinginne ma. ⁴ I xa tami raso yinla xɛma daxin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fɔxɔ firinne ra. ⁵ I xa kasiya wudin nafala tamine ra, i yi xɛmaan sa e ma. ⁶ I xa wusulan ganden ti dugin yɛtagi Layiri Sereya Kankiraan yɛ masansanxi naxan na, n solonama dɛnaxan yi, n naralanma i ra dɛnaxan yi. ⁷ Haruna xa wusulanna gan xɔtɔn yo xɔtɔn, a nɛma lɛnpune yitɔnjɛ waxatin naxan yi. ⁸ A mɔn xa a gan jinbari yo jinbari, a nɛma lɛnpune radɛgɛ waxatin naxan yi. Nayi, wusulanna ganma nɛn Alatala yɛtagi waxati famatɔne birin yi. ⁹ ɛ nama wusulanna radaxataren gan saraxa ganden fari, hanma ɛ saraxa gan daxin ba, hanma bogise saraxana, hanma ɛ minse saraxan nabɔxɔn a fari. ¹⁰ Sanja yi keden jɛɛn bun ma, Haruna xa yulubi xafari saraxan wunla xuya a fenne ma. Nayi, a a rasarijan jɛɛ yo jɛɛ waxati famatɔne yi. A sarijan Alatala yɛɛ ra yi han!”

Yamaan yatɛn nun niin xunbana

¹¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ¹² “I na Isirayila kaane matɛngɛ waxatin naxan yi, birin xa a niin xunba saren fi Alatala ma, a nɛma

tengε waxatin naxan yi. Nayi, fitina furen mi yamaan suxε. ¹³ Naxan yo na tengε, na xa gbeti gbanan keden fi naxan lanxi sekεε tagiin ma, wure gbeti fixεni ligaseen naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu suulun ma. Gbeti gbananni itoe luma Alatala nan xa. ¹⁴ Isirayila kaan naxanye bata jεε mɔxɔjε sɔtɔ, ne birin xa ito fi Alatala ma. ¹⁵ Se kanna nama nde sa a fari, yiigelitɔɔn nama nde ba gbeti gbanan kedenna ra, bayo ε niin xunba saren nan fima Alatala ma. ¹⁶ I xa xunba gbetini itoe rasuxu Isirayila kaane yii, i yi a rawali Naralan Bubun wanli. Na findima jɔxɔ lu seen nan na Isirayila kaane xɔn Alatala yεtagi, a yi e niin xunba.”

Ige ramara sena

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁸ “Ige ramara se sula daxin nafala maxaden na e nun a bundɔxɔn sula daxin naxan tima a bun. I xa a ti Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, i yi igen sa a kui. ¹⁹ Haruna nun a diine e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ²⁰ E na so Naralan Bubun kui waxatin naxan yi, e xa e maxa, alogo e nama faxa. E na e maso saraxa ganden na saraxa ralideni Alatala ma tεen na, ²¹ e xa e yiine nun e sanne maxa, alogo e nama faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna nun a yixεtene xa waxati famatɔne yi.”

Ture sarijanxina

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²³ “Wudi se xiri jaxumεni itoe tongo: mirihi latikɔnɔnna kilo suulun, sinamon wudi xiri jaxumεn kilo firin e nun a tagi, xaye xiri jaxumεn kilo firin e nun a tagi, ²⁴ sinamon fuge xaren kilo suulun, e nun oliwi turen litiri sennin. E xa ne maliga liga seene ra naxanye rawalima yire sarijanxini. ²⁵ E itoe birin basan latikɔnɔnna rafala fena, e findi masusan ture sarijanxin na naxan xirin jaxun.”

²⁶ “I xa Naralan Bubun nun Layiri Sereya Kankiraan masusan na ra,

²⁷ e nun tabanla nun a waliseene, e nun lenpu dɔxɔ seen nun a waliseene e nun wusulan gandena, ²⁸ e nun saraxa gan daxin baden nun a waliseene, e nun ige ramara seen nun a bundɔxɔna. ²⁹ I xa ne rasarijan alogo e xa sarijan fefe! Naxan yo nεma a yiin dinjε e ra, fɔ a xa sarijan nεn. ³⁰ I xa Haruna nun a diine masusan, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla kε n xa.”

³¹ I xa a fala Isirayila kaane xa, i naxa, “A findima n ma masusan ture sarijanxin nan na waxati famatɔne birin yi. ³² Muxu yo nama a sugusugu a fatin ma. Muxu yo nama a sifan nafala. A sarijan, ε xa a yate se sarijanxin na. ³³ Naxan yo na a sifan nafala hanma a a sa muxu gbete ma ba saraxaraline ra, a kedima nεn yamaan tagi.”

Wusulanna

³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Se xiri jaxumεne tongo: mirihi latikɔnɔn xaraxin nun onixi gεmε fujina e nun galibanun salenna. I mɔn yi wusulan fajin sa a fari. ³⁵ Latikɔnɔn nafalan xa e basan, a findi wusulan xiri jaxumεn na. Fɔxɔn xa sa ayi alogo a xa ramara, a lu sarijanxi. ³⁶ I xa na nde findi a fujin na, i yi a sa Layiri Kankiraan yεtagi Naralan Bubuni, n naralanma i ra dεnaxan yi. A findima ε xa se sarijanxin nan na naxan sarijan han! ³⁷ E nama wusulanni ito jɔxɔn nafala ε yetε xa. E xa a yate se sarijanxin na Alatala xa. ³⁸ Xa muxuna nde wusulan sifani ito rafala alogo a xa a xirin mε, a kedima nεn yamaan tagi.”

31

Batu bubun walikene fe

Xorɔyaan 35.30-35

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A mato, n bata Yuri a diin Bεsalɛli sugandi, Xuru mamandenna Yuda bɔnsɔnni. ³ N bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra alogo a xa fatan wali wuyaxi kε, ⁴ alogo a xa nɔ wali gbeene

rakamalideni, a xemaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ⁵ a gɛmɛ fajine masoli a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine ke. ⁶ N mɔn bata Dan bɔnsɔnna Axisamaki a dii Oholiyabi so a yii a mali muxun na. N mɔn bata a ragidi walikene birin xa fatan wanle ra n bata ε yamari naxan ma: ⁷ Naralan Bubuna, Layiri Sereya Kankirana Ala solonama denaxan yi, e nun bubun kui seene birin, ⁸ tabanla nun a waliseene, lenpu dɔxɔ se xema daxin nun a waliseene birin, wusulan gandena, ⁹ saraxa gan daxin baden nun a waliseene birin, ige ramara seen nun a bundɔxɔna, ¹⁰ taa dugine, dugi rasariɲanxine saraxarali Haruna xa, e nun dugine a diine xa saraxarali wanli, ¹¹ masusan turena, e nun wusulan xiri ɲaxumɛna yire sariɲanxin xa. E xa ne birin nafala alo n na e yamarixi i ma kii naxan yi.”

Matabu Lɔxɔna fe

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E Matabu Lɔxɔne suxu. E findima nɛn taxamasenna ra n tan nun ε tan tagi waxati famatɔne muxune xa, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan ε rasariɲanma. ¹⁴ E xa Matabu Lɔxɔn suxu, amasɔtɔ a sariɲan ε tan yii. Xa naxan mi a suxu, a wali na lɔxɔni, a kedima nɛn a yamani, ε yi a faxa. ¹⁵ I walima nɛn xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔn findima Matabu Lɔxɔn nan na, naxan sariɲan Alatala yetagi. Muxu yo na wali Matabu Lɔxɔni ε xa a faxa. ¹⁶ Isirayila kaane xa Matabu Lɔxɔn suxu, e yixetene birin xa Matabu Lɔxɔn sanla raba. Habadan layirin na a ra. ¹⁷ A findima taxamasenna nan na n tan nun Isirayila tagi habadan! Amasɔtɔ Alatala bɔxɔn nun koren daxi xii senninna bun, xii soloferede lɔxɔni a yi wanla dan, a yi a matabu.’ ”

Sariya walaxana fe

¹⁸ Ala to yelin falan tiye Musa xa Sinayi geyaan fari, a yi Layirin Sereya walaxa firinne so a yii, gɛmɛ

walaxane Ala naxanye kerendenxi a yiin na.

32

Ninge dii sawurana Sariyane 9.6-29

¹ Yamaan to a to a Musa yi buma gododeni geyaan fari, e yi e malan Haruna fɛma. E yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I yi ala gbetene rafala en xa naxanye tima en yeε ra! Musa ito, xɛmɛn naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.” ² Haruna yi a fala e xa, a naxa, “E xemaan tunla soone ba ε tunle ra, e nun ε ɲaxanle tunle ra, e nun ε dii xɛmɛne nun ε dii tɛmɛne, ε fa e ra n fɛma.” ³ E yi e xemaan tunla soone birin ba, e fa e ra Haruna fɛma. ⁴ A yi e rasuxu e ra, a xɛmane raxulun, a yi e igen nafala ɲinge dii sawuran na kulunden na. E yi a fala, e naxa, “Isirayila! E gbee alane ni i ra, naxan i raminixi Misiran yamanani!” ⁵ Haruna to na to, a yi saraxa ganden nafala ɲinge dii sawuran yetagi. A a rali e ma, a naxa, “Tila, sanla rabama nɛn Alatala xa!”

⁶ Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e yi saraxa gan daxine nun bɔɲe xunbeli saraxane ba. Yamaan yi dɔxɔ e dɛgeden nun e mindeni, e lu keε, e sabaan so.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga! Godo! Amasɔtɔ i ya yamana, i naxan naminixi Misiran yamanani, e bata kala. ⁸ E bata kiraan fata xulen, n na e yamarixi naxan ma! E bata xema raxulunxin nafala ɲinge dii sawura suxuren na, e yi e xinbi sin a bun. E bata saraxane ba a xa, e yi a fala, e naxa, ‘Isirayila! E gbee alane ni i ra, naxanye i raminixi Misiran yamanani.’ ” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N bata yamani ito to, yama murutɛxin na a ra. ¹⁰ Iki i xa i masiga n na. N ma xɔlɔn xa keli e xili ma, n xa e raxɔri. N ni i tan nan bɔnsɔn findima siya gbeen na.”

¹¹ Musa yi Alatala mafan, a Ala, a naxa, “Ee! Alatala! I ya xɔlɔn kelima i ya yamaan xili ma nanfera, i

naxan naminixi Misiran yamanani i sɛnbɛ gbeen nun i yii barakaxin na? ¹² Xa i ito liga, Misiran kaane a fale nɛn, e naxa, ‘A e raminixi Misiran yi miriya ɲaxin nan ma, alogo a xa sa e faxa geyane ma, a yi e ɲan bɔxɔn fari.’ I ya xɔlɔ gbeen lu! I diɲa! I nama yihadin nagodo i ya yamaan ma! ¹³ Iburahima fe xa rabira i ma, e nun Isiyaga nun Isirayila, i ya walikene. I kɔlɔ nɛn i yetɛ yi, i naxa, ‘N na ɛ bɔnsɔnna rawuyama ayi nɛn alo saren naxanye kore. N bɔxɔni ito birin soma i bɔnsɔnna yii nɛn n ni i tuli saxi naxan na, a findi e kɛɛn na habadan!’ ” ¹⁴ Alatala yi diɲa, a mi yihadin nagodo a yamaan ma, a feen naxan falaxi.

¹⁵ Musa yi xɛtɛ keli geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii. Walaxane fɔxɔ firinne birin yi sɛbɛxi. ¹⁶ Ala nan na walaxane rafala, Ala nan yi sɛbenla ne tixi, naxanye yi kɛɛndɛnxi walaxane ma. ¹⁷ Yosuwe to yamaan sɔnxɔ xuiin mɛ, a yi a fala Musa xa, a naxa, “Yɛngɛ so sɔnxɔn tema yamaan daaxadeni!” ¹⁸ Musa yi a yabi,

“Nɔ tiine sɔnxɔ xui mi ito ra. Muxu bɔnbɔxine sɔnxɔ xui mi ito ra. N tan sigi sa xuiin nan mɛma.”

¹⁹ E to maso yamaan daaxaden na, e yi ɲinge dii sawuran to e nun bodonlane. Musa yi xɔlɔ han! Walaxan naxanye yi a yii, a yi ne woli ayi, a yi e yibɔ geyaan san bun. ²⁰ E ɲinge diin naxan nafala, a na tongo, a yi a gan. A yi a findi a fujin na, a yi a xuya igen xun ma, a yi Isirayila kaane karahan, e yi a min.

²¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Yamani ito nanse ligaxi i ra, alogo i xa ti e yɛɛ ra yulubi gbeeni ito ligadeni?” ²² Haruna yi a yabi, a naxa, “N kanna nama xɔlɔ! I tan yetɛna a kolon, yamani ito ɲaxu. ²³ E a falaxi n xa nɛn, e naxa, ‘Alane rafala en xa naxanye tima en yɛɛ ra. Musa ito, xɛmɛn naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.’ ²⁴ N yi a fala e xa, n naxa, ‘Maxidi se xɛmaan naxanye yii, ne xa e ba!’ E yi e so n yii, n yi e

woli tɛɛni, ɲinge diini ito yi mini!”

²⁵ Musa yi a to a yamaan mi yi yagima, a Haruna bata yi tin yamana yetɛ suxutareyaan ma, e yi findi magele seen na e yaxune xa. ²⁶ Musa yi ti yamaan daaxaden so dɛɛn na, a naxa, “Naxanye Alatala xa, ne xa fa n fɛma!” Lewi bɔnsɔnna birin yi e malan a fɛma. ²⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Birin xa a silanfanna xidi a tagi. ɛ yamaan daaxadeni siga, keli fɔxɔ boden ma han bodena, birin xa a ngaxakedenna faxa e nun a lanfaan nun a dɔxɔ bodena.’ ” ²⁸ Lewi bɔnsɔnna yi Musaa yamarin suxu, na lɔxɔni muxu wuli saxan yi faxa yamaan na. ²⁹ Musa yi a fala, a naxa, “ɛ bata rasariɲan Alatala xa to, bayo ɛ kelixi ɛ diine nun ɛ ngaxakedenne nan xili ma. A bata ɛ baraka to.”

³⁰ Na xɔtɔn bode, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “ɛ bata yulubi gbeen liga. Iki n xa te Alatala fɛma. Waxatina nde n na solonama ɛ xa nɛn ɛ yulubine fe ra.” ³¹ Musa yi xɛtɛ Alatala fɛma, a naxa, “Yamani ito bata yulubi gbeen liga! E bata xɛmaan nafala suxurene ra. ³² Diɲa e yulubine ma! Xa na mi a ra, i xa n tan fan xinla ba i ya kitabu sɛbɛxin kui.”

³³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Naxan yulubin ligaxi n na, n na nan xili bama n ma kitabun kui. ³⁴ Iki siga, i yamaan xali mɛnni n dɛnaxan falaxi. N ma malekan tima nɛn i yɛɛ ra. Koni a waxatin na a li, n na e ɲaxankatama nɛn e yulubine fe ra.”

³⁵ Alatala yi yamaan ɲaxankata fitina furen na, amasɔtɔ e bata yi ɲinge dii sawuran nafala, Haruna naxan nafala.

33

Ala mi fa a yamaan matima

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga, keli be, i tan nun yamani ito, i naxan naminixi Misiran yamanani. ɛ te na bɔxɔni n na n dɛ ti naxan ma fe ra, a n na a soma nɛn Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii. N naxa, ‘N na a soma nɛn i bɔnsɔnna yii.’ ² N

malekan nasigama nɛn i yɛɛ ra, alogo a xa Kanan kaane nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedi i yɛɛ ra. ³ E xa te na bɔxɔni kumin nun nɔnɔn gbo denaxan yi. Koni n mi sigama ε fɔxɔ ra alogo n nama ε faxa kira yi. Amasɔtɔ yama murutɛxin nan ε ra.” ⁴ Yamaan to fala xɔdɛxeni itoe mɛ, e yi sunu, muxu yo mi a maxidi seene so. ⁵ Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Yama murutɛxin nan ε ra! Xa en birin siga waxatidi tun, n na ε raxɔrima nɛn. Iki, ε ε maxidi seene ba, n xa a ragidi n naxan ligama ε ra.’ ” ⁶ Isirayila kaane to yi kelima Horebe geyaan ma, e yi e maxidi seene ba.

Naralan Bubu singena

⁷ Musa yi darixi bubun tiyɛ yamaan daaxaden nan fari ma wulani, a yi a xili sa “Naralan Bubuna.” Naxanye birin yi wama Alatala maxɔdin feni, ne yi sigama Naralan bubun nin, naxan yi yamaan daaxaden fari ma. ⁸ Musa nɛma yi sigɛ bubuni, yamaan birin yi kelima nɛn, e ti e bubune dɛ ra, e yɛɛn bira Musa fɔxɔ ra han a so bubuni. ⁹ Musa nɛma yi soɛ bubuni, kundaan yi godoma nɛn, a ti bubun so dɛɛn na Ala nɛma yi falan tiyɛ Musa xa waxatin naxan yi. ¹⁰ Yamaan na yi kundaan to bubun so dɛɛn na, e yi kelima nɛn, e Ala batu e bubune so dɛɛn na. ¹¹ Alatala yi falan tima Musa xa nɛn yɛɛ nun yɛɛ, alo muxun falan tima a lanfaan xa kii naxan yi. Na xanbi ra, Musa yi xɛtɛma nɛn yamaan daaxadeni, koni Nunu a dii banxulanna naxan yi Musa malima, Yosuwe, na mi yi kelima bubun kui.

Nabi Musa yi Alatala mafan

¹² Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “I a falama n xa, i naxa, ‘Ti yamani ito yɛɛ ra!’ Koni i munma a yita n na i naxan nasigama n fɔxɔ ra. I bata a fala, i naxa, ‘N ni i xinla kolon, i bata n kɛnɛn.’ ¹³ Iki, xa n bata i kɛnɛn, i xa n xaran i ya kirane ma. Nayi, n ni i kolonɲɛ, n yi lu i kɛnɛnɲɛ. A mato, i gbee siyaan nan yamani ito ra.”

¹⁴ Ala yi a yabi, a naxa, “N tan yɛtɛɛn nan i matima, n yi bɔɲɛ xunbenla fi i ma.”

¹⁵ Musa yi a fala a xa, a naxa, “Xa en birin mi sigama, i nama nxu rakeli be. ¹⁶ A kolonma di nayi, a nxu nun i ya yamaan bata i kɛnɛn, xa en birin mi sigama? I ya yamaan nun bonne tagi rabama di, naxanye birin bɔxɔn fari?”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I naxan maxɔdinxi n ma, n na a ligama nɛn, amasɔtɔ i bata n kɛnɛn, e nun n ni i xinla kolon.”

¹⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Awa, i ya nɔrɔn yita n na!”

¹⁹ Alatala yi a yabi, a naxa, “N na n ma nɛmaan birin nadanguma nɛn i yɛtagi, n yi n xinla fala, ‘Alatala.’ N hinanɲɛ naxan na, n hinanma nɛn na ra, n kininkininɲɛ naxan ma, n kininkininma nɛn na ma. ²⁰ Koni, i mi nɔɛ n yɛtagin toɛ, amasɔtɔ muxun mi nɔɛ a toɛ, a lu a nii ra.”

²¹ Alatala yi a fala, a naxa, “I tima nɛn gɛmɛn fari yirena nde yi be. ²² N nɔrɔn nɛma dangue, n na i rasoma nɛn gɛmɛ yinla ra, n yi n yiin sansan i ma han n dangu. ²³ N na n yiin ba na, i n xanbin toma nɛn, koni n yɛtagin mi nɔɛ toɛ.”

34

Alatala xinla Sariyane 10.1-5

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Gɛmɛ walaxa firin masoli alo a singene, i naxanye yibɔxi. N falane seɓema e ma nɛn naxanye yi bonne ma. ² I xa i yitɔn xɔtɔnni. I te Sinayi geyaan fari. I fa n nalan mɛnni geyaan xuntagi. ³ Muxu yo nama bira i fɔxɔ ra. Muxu yo nama lu geyaan mumɛɛn fari. Hali xuruse kurune nama dangu geyaan san bun.”

⁴ Musa yi gɛmɛ walaxa firin masoli alo a singene, a kurun tɛ Sinayi geyaan fari, alo Alatala a yamari kii naxan yi. Gɛmɛ walaxa firinne yi suxi a yii. ⁵ Alatala yi godo kunda yiyani, a ti mɛnni a fɛma, a yi a xinla fala, Alatala. ⁶ A yi dangu Musa yɛtagi, a naxa, “Alatala! Alatala! Ala naxan

kininkinin, a mɔn diɲa. A mi xɔlɔn xulɛn, a hinanna nun a tinxinna gbo.

⁷ A hinanma nɛn han mayixɛtɛ wuli keden, a diɲa hakɛn nun matandin nun yulubin ma. Koni, a mi yulubi kannu yatɛma tinxinden na mumɛ! A fafane hakɛn saranma nɛn e diine ra han mayixɛtɛ saxan hanma naanin.”

⁸ Musa yi a xinbi sin bɔxɔni mafuren! A Ala batu.

⁹ A yi a fala, a naxa, “Marigina, xa n bata i kɛnɛn, en birin xa siga. Hali yama murutɛxin na a ra, i xa nxu mafelu nxɔ hakɛne nun yulubine ra, i nxu findi i gbeen na.”

Xorɔyaan 23.14-19 nun Sariyane 7.1-5 nun 16.1-17

¹⁰ Alatala yi a yabi, a naxa, “N layirin xidima nɛn en tagi. N kabanakone ligama nɛn Isirayila yamaan birin yɛɛ xɔri naxanye munma liga yamana yo yi dunuɲa yi. Siyaan naxanye birin i rabilinxi, ne n ma kabanako wanla toma nɛn n naxan ligama ɛ xa.”

¹¹ “N na i yamarima naxan ma to, i xa na suxu. N Amorine nun Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedima nɛn i yɛɛ ra. ¹² Ɛ soma yamanan naxan yi, ɛ nun mɛn kaane nama layiri yo xidi alogo e nama ɛ raso tantanni. ¹³ Ɛ xa e saraxa gandene nun e kide gɛmɛne birin kala. Ɛ yi e Asera kide gbindonne sɛgɛ, ɛ yi e suxurene birin gan.”

¹⁴ Ɛ nama ala gbɛtɛ batu, amasɔtɔ Alatala xɔxɔlɔn, a xili nɛn “Ala xɔxɔlɔnxina.”

¹⁵ Ɛ nun yamanani ito muxune nama layiri yo xidi, alogo e nɛma e yetɛ xɔsima e alane fɛma, e saraxane ba e xa, e nama ɛ xili. Ɛ nama e saraxane don.

¹⁶ Ɛ nama e dii tɛmɛne tongo ɛ dii xɛmɛne xa e ɲaxanle ra, alogo e dii tɛmɛne nɛma e yetɛ raxɔsima e alane fɛma, e nama ɛ diine maxaran e yi bira e fɔxɔ ra.

¹⁷ I nama suxurene rafala wure raxulunxin na.

¹⁸ I xa Buru Tetaren Sanla raba. Xii solofere bun ma, i xa buru ratetaren don alo n ni i yamari kii naxan yi.

Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔtɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. ¹⁹ N gbeen nan dii singene birin na e nun xuruseene dii xɛmɛ singene birin, yɛxɛɛne nun siine nun ɲingene.

²⁰ Xa sofali dii xɛmɛ singen na a ra, i xa a xunba yɛxɛɛ diin na hanma sii diina. Koni, xa i mi a xunba, i xa a kɔɛɛn gira, i yi a faxa. I mɔn xa i ya dii xɛmɛ singene birin xunba. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.

²¹ I walima nɛn xii sennin, i yi i matabu xii soloferede lɔxɔni. I xa i matabu, hali xɛɛ bi waxatin nun se xaba waxatini. ²² I xa Xunsagine Sanla raba, i na se xaban fɔlɔ waxatin naxan yi. I xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba ɲɛɛ rajanni. ²³ Yamaan birin xa fa Marigina Alatala yetagi dɔxɔ saxan ɲɛɛn bun ma, Isirayilaa Ala. ²⁴ Amasɔtɔ n siyane kedima nɛn i yɛɛ ra, n yi i ya bɔxɔn nagbo ayi alogo muxu yo nama i ya yamanan yɛngɛ, i nɛma sigɛ Alatala i ya Ala yetagi waxatin naxan yi, han dɔxɔ saxan ɲɛɛn bun ma.

²⁵ I nama buru ratɛxin sa saraxa yo fari i naxan bama n xa. I mɔn nama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan namara han xɔtɔnni.

²⁶ I xa fa i ya xɛɛn bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.

I nama sii diin ɲin a nga xiɲɛ igen na.

²⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Falani itoe sɛbɛ, amasɔtɔ n layirin xidima en tagi falani itoe nan xɔn e nun Isirayila kaane.” ²⁸ Musa yi lu Alatala fɛma soge tonge naanin nun kɔɛ tonge naanin. A mi donse don, a mi ige min. Alatala yi layirin falane sɛbɛ walaxane ma, Yamari Fu.

Nabi Musa yetagin nɔrɔna

²⁹ Musa to godo Sinayi geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii, a mi yi a kolon xa a yetagin mayilenma, amasɔtɔ a bata yi falan ti Ala xa. ³⁰ Haruna nun Isirayila kaane birin yi Musa toma, a yetagin yi mayilenma. E yi gaxu e masoɛ a ra. ³¹ Musa yi e xili. Nanara, Haruna

nun yamaan kuntigine birin yi fa a fema, a falan ti e xa. ³² Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi e maso Musa ra, a yamarine birin so e yii Alatala naxanye fixi a ma Sinayi geyaan fari. ³³ Musa to yelin falan tiye e xa, a yi dugi yalanxin so a yetagin xun na. ³⁴ Musa nema yi fe Alatala yetagi falatideni a xa, a yi dugin bama nen han a yi mini. A to yi minima, a yi a falama nen Isirayila kaane xa naxan yi yamarixi. ³⁵ Isirayila kaane yi a toma a a yetagin mayilenma. Musa yi dugi yalanxin sama nen a yetagin ma han a yi so falatideni Ala xa.

35

Matabu Lɔxɔna

¹ Musa yi Isirayila yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Alatala yamarine nan itoe ra: ² Xii senin bun ma, e xa wanla ke, koni xii soloferede lɔxɔn sarijan. Matabu Lɔxɔn na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa. Muxu yo na wali na lɔxɔni e xa a faxa. ³ E nama teen nadege e konne yi Matabu Lɔxɔni.”

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 25.1-7 nun 39.32-41

⁴ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi: ⁵ E xa fa yii malan seene ra Alatala xa e jɛnige fajin na: xɛmana, gbetina, sulana, ⁶ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, e nun sii xabe dugine, ⁷ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁸ lenpu turena, se xiri jaxumɛne naxan sama se masusan tureni, e nun wusulan xiri jaxumɛna, ⁹ onixi gemɛ tofajine, e nun gemɛ tofajin gbetene saraxarali domaan nun a kanke masaan nayabu seen na.”

Xorɔyaan 39.32-43

¹⁰ “Naxanye birin fatan walideni e ye, ne xa fa seni itoe rafaladeni Alatala naxanye yamarixi: ¹¹ Ala Batu Bubun nun a xunna sona, a suxu seene, a bun tiine, a gaalane,*

a senbetenne, e nun a bundɔxɔne; ¹² Layiri Kankirana, a tongo tamine, a deraganla, e nun a ye masansan dugina; ¹³ tabanla nun a tongo tamine, a waliseene birin, e nun buru ralixina; ¹⁴ lenpu dɔxɔ seen nun a waliseene, a lenpune, e nun a turen naxan bubuni yalanma; ¹⁵ wusulan ganden nun a tongo tamine, masusan turena, wusulan xiri jaxumɛna, dugin naxan singanxi Ala Batu bubun so deen na; ¹⁶ saraxa gan daxi baden nun a wure masɔxɔnxina, a tongo tamine, e nun a waliseene birin; ige sa se sula daxin nun a bundɔxɔna; ¹⁷ sansan dugine, a senbetenne, e bundɔxɔne, e nun dugin naxan singanxi sansanna so deen na; ¹⁸ tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni Ala Batu Bubun xidi seen na, e nun sansanna gbeene nun e lutine; ¹⁹ taa dugi naxan soma walideni yire sarijanxini, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun a diine gbeen naxanye soma saraxa ralideni.”

²⁰ Isirayila yamaan birin yi keli Musa fema. ²¹ Naxanye birin a jɛnige, ne yi fa kiseene ra Alatala xa, Naralan Bubun wanla fe ra, e nun dugi rasarijanxine rafala fena. ²² Xɛmɛn nun jaxanla, naxanye jɛnigen yi fan, ne yi fa xɛma maxidi seen sifan birin na, tunla soone, wuredine, jɛreɛne, e yi e fi Alatala ma kise ralixin na. ²³ Gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, sii xabe dugine, konton kidi magbelixine e nun sube kidine yi naxanye yii, e yi fa ne ra. ²⁴ Naxanye yi fama gbetin nun sulan na, ne yi na findi kiseen na Alatala xa. Kasiya wudin yi naxanye yii, ne yi fa ne ra walideni. ²⁵ Naxalan walikene birin yi garini tɔn e fa a ra, a mamiloxin nun a gbeela, hanma taa dugina, e naxanye wurundun. ²⁶ Naxalan walike gbeteye yi sii xabe dugin wurundun naxanye yi wama a liga feni e nun naxanye fatan. ²⁷ Yamaan kuntigine yi fa onixi gemɛne ra e nun gemɛ tofajni gbeteye saraxarali domaan nun

* **35:11:** Nde a falama a “galalenne.”

kanke masaan nayabu seene ra. ²⁸ E yi fa se xiri ɲaxumene nun oliwi turen na lenpun nun masusan turena fe ra e nun wusulan xiri ɲaxumena. ²⁹ Isirayila kaa ɲenige faɲine birin, xemɛn nun ɲaxanla, e birin yi fa e kiseen na Alatala xɔn wanle kɛ feen na Alatala naxanye yamarixi e ma fata Musa ra.

Batu bubun walikene
Xorɔyaan 31.2-6

³⁰ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E a mato, Alatala bata Yuri a dii Besaleli sugandi, Xuru mamananna, Yuda bɔnsɔnni. ³¹ A bata a ralugo Alaa Nii Sariɲanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra, alogo a xa fatan wali wuyaxi kɛ, ³² alogo a xa nɔ wali gbeene rakamalideni, a xɛmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ³³ a gɛmɛ faɲine masoli, a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofaɲine kɛ. ³⁴ Ala mɔn bata tin a xa fatan xaranna tiyɛ, e nun Axisamaki a dii Oholiyabi, Dan bɔnsɔnni. ³⁵ Ala bata tin e fatan wanla sifan birin na, e gɛmɛne masoli, e wanle yɛba, e dugine sɔxɔn, a mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi faɲina. E fatan wanla sifan birin yɛbadeni.”

36

¹ “Besaleli nun Oholiyabi, e nun walikene birin, Alatala xaxilimayaan nun kolonna fi naxanye ma alogo e xa nɔ yire sariɲanxin wanle birin kɛdeni, e xa wanla fɔlɔ alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

² Musa yi Besaleli nun Oholiyabi xili, e nun walikene birin Alatala xaxilimayaan fi naxanye ma, e nun naxanye yi waxi wanle kɛ feni. ³ Isirayila kaane fa kiseen naxanye ra yire sariɲanxin ti feen na, Musa yi ne birin taxu walikene ra. Muxune mɔn yi fama kiseen ra Musa fɛma xɔtɔn yo xɔtɔn. ⁴ Nayi, muxun naxanye birin yi yire sariɲanxin wanla kɛma, ne birin yi e wanle beɲin e siga, ⁵ e fa a fala Musa xa, e naxa, “Yamaan fama se wuyaxi ra. E bata a

radangu ayi. Alatala naxan yamarixi wanla kɛ feen na, a bata gbo na xa.” ⁶ Musa yi yamarin fi mafuren, a xa fala yamaan daaxaden birin yi, a naxa, “Xɛmɛn nun ɲaxanla, muxu yo nama fa kiseen ra yire sariɲanxin wali feen na.” Nayi, e yi ba fɛ kiseen ra. ⁷ Amasɔtɔ kiseen naxanye bata yi sɔtɔ ne yi wanla raɲanɲɛ nɛn.

Ala Batu Bubun ti fena
Xorɔyaan 26.1-37

⁸ Walikɛ xaxilimane yi Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faɲi fu ra, a mamiloxin nun a gbeela. E yi a rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ⁹ Dugine birin yi lan: a kuyan nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ naanin. ¹⁰ E yi dugi suulun dɛgɛ e bode ra, dugi suulunna bonne fan yi dɛgɛ e bode ra. ¹¹ E yi luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkin na. E mɔn yi na liga a ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin na. ¹² E yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine singe ra xiin na, e mɔn yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine firinden dɔnxɛ ra xiin na, lutine yi lanxi e bode ma. ¹³ E yi a suxu seen xɛma daxin tonge suulun nafala, e yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.

¹⁴ E yi dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ¹⁵ Dugi fu nun kedenne birin yi lan. Keden kuya yi nɔngɔnna yɛ tonge saxan. Keden yi gbo nɔngɔnna yɛ naanin. ¹⁶ E yi dugi suulun dɛgɛ e bode ra e danna, e dugi senninna bonne fan dɛgɛ e bode ra. ¹⁷ E yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkine ra, e mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin dɛ kinkine ra. ¹⁸ E yi suxu se sula daxin tonge suulun nafala alogo e xa bubun xidi, a findi kedenna ra. ¹⁹ E yi konton kidi magbelixine dɛgɛ e bode ra, e yi e sa bubun birin fari. E mɔn yi sube kidi faɲi gbɛtɛye fan sa na fari.

²⁰ E yi bubun xunna soon bun ti-ine rafala kasiya wudin na. ²¹ Bun tiine yi kuya nɔngɔnna yɛ fu, e yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ²² Bun tiin yi findi farin firinna ra e bode yɛtagi. E yi bubun bun tiine birin ti na kiini. ²³ E yi bun ti mɔxɔɲɛ rafala bubun yiifari fɔxɔn ma. ²⁴ E yi bundɔxɔ gbeti daxon tonge naanin nafala bun tiine xa. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. Farin firinne yi sɔti bundɔxɔne kui. ²⁵ E yi bun ti mɔxɔɲɛ ti Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔni, ²⁶ e nun bundɔxɔ gbeti daxon tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²⁷ E yi bun ti sennin ti bubun xanbin na sogegododen binni. ²⁸ E mɔn yi bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁹ Bun ti firin yi ti e bode xɔn mɛnni. E yi xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Tongon firinne birin yi ti na kiini. ³⁰ Nayi, bun ti solomasɛɛ yi ti na e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin yi lu bun tiine birin bun.

³¹ E yi kasiya wudi gaalane* rafala: suulun yi lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ³² suulun yi lu bode fɔxɔn ma, suulun yi lu bubun xanbi binna ma sogegododen binni. ³³ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na yi rafala gaalan kedenna ra alogo a xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ³⁴ E yi xɛma yilɛnlɛnxine sa bun tiine ma. E yi gaalane so yinle rafala xɛmaan na. E yi xɛma yilɛnlɛnxine sa gaalane ma.

³⁵ E yi kankiraan yɛ masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e yi a rayabu maleka sawura sɔxɔnxine ra. ³⁶ E yi a singan kasiya sɛnbɛtɛn naanin na xɛma yilɛnlɛnxine yi saxi naxanye ma. E yi xɛma singan seene ti e ma. E yi sɛnbɛtɛnne ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³⁷ Dugi sɔxɔnne yi dɛ raxidi taa dugin nafala bubun so dɛɛn na gari mamiloxin nun a gbeela ra. ³⁸ E yi sɛnbɛtɛn suulun gbɛtɛye rafala dugin xa e nun a singan seene. E

yi xɛma yilɛnlɛnxine sa sɛnbɛtɛnne xuntagine ma, e bundɔxɔ sula daxi suulun nafala e xa.

37

Layiri Kankirana fe *Xorɔyaan 25.10-20*

¹ Bɛsalɛli yi kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ² A yi xɛma faji yilɛnlɛnxine sa a fanna nun a kuiin ma, a yi a dɛ kinkin fan nabilin xɛmaan na. ³ A yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ⁴ A yi kasiya tami firin nafala, a yi xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma. ⁵ A yi tamine raso xɛma yinle ra kankiraan dɛxɔnne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ⁶ A yi xɛma dɛrganla rafala kankiraan ma, Ala solonadena. A yi kuya nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yi gbo nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ⁷ A yi maleka gubugubu kan sawura firin nafala xɛma bɔnbɔxin na, e ti kankiraan dɛrganla fɔxɔ firinne ma. ⁸ A maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, a yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan dɛrganla yi findi se kedenna ra. ⁹ Maleka sawurane gubugubune yi bandunxi e xun ma, e yi felenxi kankiraan dɛrganla ma. Maleka sawurane yɛɛ rafindixi e bode ma, e xun sinxi kankiraan dɛrganla ma.

Buru Rali Tabanla fe *Xorɔyaan 25.23-29*

¹⁰ E yi kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna yɛ firin, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹¹ E yi xɛma faji yilɛnlɛnxine sa a ma, e a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ¹² E yi farinna sa tabanla ɲinginna ma a rabilinni. Farinni gboon yi lanxi muxun yii kuiin nan ma. E yi xɛmaan sa farinna dɛ kinkine ma. ¹³ E yi a

* **36:31:** Nde a falama a “galalenne.”

tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ¹⁴ Tamine so yinle yi lu a dɛ kinkine ra, tamine soon naxanye ra tabanla xali seen na. ¹⁵ E yi kasiya tamine rafala, e yi xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ¹⁶ E yi a goronne nun waliseene rafala xɛma faɲin na, e nun a igelengenne minse saraxane rabɔxɔnma naxanye ra.

Lɛnpune dɔxɔ sena
Xorɔyaan 25.31-39

¹⁷ E yi lɛnpun dɔxɔ seen nafala xɛma bɔnbɔxi faɲin na. A sanna nun a yiine yi rayabu se fuge sawurane ra. Se kedenna nan yi e birin na. ¹⁸ Yii sennin nan yi tixi a fɔxɔ firinne ma: lɛnpu dɔxɔde yire saxan yi lu a fɔxɔ kedenni, yire saxan a fɔxɔ bɔdeni. ¹⁹ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan yi rafala a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ²⁰ Amandi wudi fuge sawura naanin yi rafala a binla fan ma. ²¹ Keden yi rafala a tangbaxi singen bun ma, keden a firinden fan bun ma, e nun keden a saxanden bun. E birin malanxina yii sennin. ²² Se kedenna nan yi a se fuge sawurane nun a yiine ra, e birin yi rafalaxi xɛma faɲi bɔnbɔxin nan na. ²³ E yi lɛnpu solofere rafala xɛma faɲin na, e nun e waliseene nun xube kɔ seene. ²⁴ E lɛnpun dɔxɔ seen nun a waliseene rafala xɛma faɲin kilo tonge saxan nan na.

Wusulan gandena
Xorɔyaan 30.1-5

²⁵ E yi wusulan ganden nafala kasiya wudin na. A kuyana nɔngɔnna yɛ keden, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ firin. E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. E yi findi se kedenna ra. ²⁶ E yi xɛma faɲi yilɛnlɛnxine sa a fanna nun a dɛxɔnne nun a fenne ma. E yi xɛmaan sa a rabilinni a ɲinginne ma. ²⁷ E yi tami raso yinla xɛma daxin firin firin nafala wusulan ganden ɲinginne

bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fɔxɔ firinne ra. ²⁸ E yi kasiya wudin nafala tamine ra, e yi xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma.

Xorɔyaan 30.22-38

²⁹ Wusulan nafalane yi masusan ture sariɲanxin nun wusulan xiri ɲaxumɛn nafala.

38

Saraxa gan daxin badena
Xorɔyaan 27.1-8

¹ E yi saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyana nɔngɔnna yɛ suulun, a yigbona nɔngɔnna yɛ suulun, a yitena nɔngɔnna yɛ saxan. ² E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. Saraxa ganden nun a fenne yi findi se kedenna ra, e sula yilɛnlɛnxine sa e ma. ³ E yi a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kɔ seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene, e nun tɛɛ kɔ seene. ⁴ E yi wure masɔxɔnxin nafala xuben minin naxan na. A yi lu saraxa ganden dɛ kinkine bun ma saraxa gandeni teen tagini. ⁵ E yi tamin so yili naanin nafala sulan na a wure masɔxɔnxin tongon naaninne ma. ⁶ E yi kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, e sula yilɛnlɛnxine sa e ma. ⁷ E yi tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma a xali seen na. E yi a rafala farinne ra, a kui genla yi lu.

Ige ramara sena

⁸ Walikɛ ɲaxanla naxanye yi Naralan Bubun so dɛɛn na, ne yi e mato kikene so e yii, e yi ige ramara seen nun a bundɔxɔn nafala ne sulan na.

Dugi sansanna
Xorɔyaan 27.9-19

⁹ E yi Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn yi kuya ayi han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a ti taa dugi faɲine ra. ¹⁰ Sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ yi ti sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ kui. Dugi singan se gbeti daxine yi singan

* **38:10:** Nde a falama a “galalenne.”

gbeti gaalane* ra senbetenne longonne ra. ¹¹ Komen foxon sansanna fan yi kuya ayi han nongonna ye keme, a fan yi ti sula senbeten maxone ra e nun sula bundaxo maxonen e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹² Sansanna yi kuya ayi sogegododen binni han nongonna ye tonge suulun. A yi ti dugine ra e nun senbeten fu nun bundaxo fu nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane. ¹³ Sansanna yi kuya ayi a sogeteden binni soden denaxan yi, han nongonna ye tonge suulun. ¹⁴ Dugine yi singan soden foxo kedenni, e nun senbeten saxan nun e bundaxo saxan han nongonna ye fu nun suulun. ¹⁵ Dugine yi singan soden bode foxoni, e nun senbeten saxan e nun bundaxo saxan han nongonna ye fu nun suulun. ¹⁶ Bubun sansanna dugine birin yi rafalaxi taa dugi fajin nan na. ¹⁷ Senbetenne bundaxone birin yi rafalaxi sulan nan na. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilenlenixine yi saxi senbetenne fan xuntagine ma. Sansanna senbetenne birin yi tugunxi e bode ra gbeti gaalane nan na. ¹⁸ Dugi saxonne yi so deen de raxidi dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. A yi kuya han nongonna ye maxone. A yi mate han nongonna ye suulun alo sansanna dugin bonne. ¹⁹ Senbeten naanin nun bundaxo naanin fan yi ti menni. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilenlenixine yi saxi e xuntagine ma. ²⁰ Tami dungin naxanye yi gbangbanma boxoni bubun bun tiine nun sansanna senbetenne xidi seene ra, ne birin yi rafalaxi sulan nan na.

²¹ Waliseene yatene nan itoe ra naxanye rawali Ala Bubun tideni, Layirin Sereyaan bubun naxan kui. Musa nan Lewi bansonna muxune yamari, e yi e sebe saraxarali Harunaa dii Itamara xun matoon bun ma. ²² Yuri a dii Besaleli, Xuru mamandenna Yuda bansonni, na yi seen birin nafala Alatala Musa

yamari naxanye ma. ²³ E nun Oholiyabi nan yi a ra, Axisamaki a diina, Dan bansonni. Walikenen nan yi a ra naxan fatan wanle yebadeni. Dugi saxonna nan mon yi a ra naxan yi gari mamiloxin nun a gbeela rawalima e nun taa dugi fajina.

²⁴ Xema kise ralixin naxanye birin yi rawalima yire sarijanxin tideni, ne yi lanxi kilo keme solomasexe kilo tonge solofere kilo solofere garamu keme saxan nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁵ Yamaan fa gbetin naxan na, na to tenge, na lan kilo wuli saxan kilo fu nun solofere garamu keme solofere nun tonge suulun nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁶ Xemen naxanye barin bata yi je maxone ti, ne to tenge, e birin gbeti gbanan keden keden nan fi gbeti gbanan naxan lan garamu suulun ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. Xeme wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan tenge. ²⁷ E gbetin kilo wuli saxan nan naxulun gbeti bundaxo kemene rafala seen na yire sarijanxin nun a ye masansan dugin xa, kilo tonge saxan saxan. ²⁸ Na gbeti kilo fu nun solofere garamu keme solofere tonge suulunna naxan lu, e dugi singan seene nun gaalane rafala na ra, e mon yi gbetin sa senbetenne xuntagine ma. ²⁹ Sula kise ralixine lan kilo wuli firin keme maxonen nun naanin nan ma. ³⁰ E yi bundaxone rafala na ra Naralan Bubun soden xa e nun sula saraxa ganden nun a wure masaxonxin nun a goronne birin, ³¹ sansanna bundaxone, a soden fan gbeene, e nun bubun nun sansanna xidi seen gbangban daxine.

39

Saraxaraline dugine

¹ E gari mamiloxin nun a gbeela naxanye soto, e dugine rafala ne nan na wali ke seen na yire sarijanxini. E mon yi doma rasarijanxine rafala

Haruna xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali domana
Xorɔyaan 28.6-14

² E yi saraxarali doma xema daxin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ³ E yi xemaan bɔnbɔ han a dɛnfetɛn. E yi a yibolon luti xunxurine ra alogo a xa basan gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali tofajin na. ⁴ E yi a tungunne dɛgɛ, e lutine ti e xun firinne ra a xidi seen na. ⁵ A tagixidi fajin fan yi dɛgɛ na kiini. E nun saraxarali domaan yi findi se kedenna ra. A rafala xemaan na, e nun gari mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁶ E yi onixi gɛmɛne ti gɛmɛ suxu seen xema daxine ra, e Isirayilaa diine xinle kerɛndɛn onixi gɛmɛne ma a fajin na. ⁷ E yi na gɛmɛne ti saraxarali domaan tungunne ma ɲɔxɔ lu feen na Isirayilaa diine xɔn alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kanke masana
Xorɔyaan 28.15-28

⁸ E yi kanke masaan dɛgɛ, kitisa sena. A yi findi wali fajin na. E yi a dɛgɛ alo saraxarali domana, e a rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ⁹ A rafalaxi tongon naaninna ra, alogo a xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nɔngɔnna tagi. ¹⁰ E yi a rayabu gɛmɛ fajin kira naanin na. E gɛmɛni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gɛmɛn nun topasi gɛmɛn nun emerodi gɛmɛna. ¹¹ A kiraan firindena: esikaribukili gɛmɛn nun safiri gɛmɛn nun dayimu gɛmɛna. ¹² Kiraan saxandena: opali gɛmɛn nun agati gɛmɛn nun ametisi gɛmɛna. ¹³ Kiraan naanindena: kirisoliti gɛmɛn nun onixi gɛmɛn nun yasipi gɛmɛna. Gɛmɛni itoe xa sa suxu se xema daxine kui. ¹⁴ Na gɛmɛ fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Gɛmɛ yo gɛmɛ, Isirayila bɔnsɔn keden xinla yi kerɛndɛn a

ma taxamasenna ra. ¹⁵ E yi xema yɔlɔnxɔndine rafala kanke masaan na, naxanye dɛnbɛxi alo lutina. ¹⁶ E yi xidi se xema daxi firin nun xema wuredi digilinxi firin nafala, e yi wuredine so kanke masaan xunne ra. ¹⁷ E yi yɔlɔnxɔndine xidi wuredine ra kanke masaan tungunne ma, ¹⁸ yɔlɔnxɔndine yi ti xidi se firinne ra alogo e xa tugun saraxarali domaan tungunne ra a kanke ra. ¹⁹ E mɔn yi xema wuredi digilinxi firin nafala e naxanye singan kanke masaan san bun ma, kanke masaan dɛ kinkin kui. ²⁰ E yi xema wuredi firin nafala, e yi e xidi saraxarali domaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²¹ E yi kanke masaan wuredine nun saraxarali domaan wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domaan bɛɲin alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali dugi gbete
Xorɔyaan 28.31-43

²² Dugi sɔxɔnna nde yi saraxarali domaan gubaan dɛgɛ dugi mamiloxin na. ²³ A kɔɛɛn yi lu a tagi, e yi dugina nde dɛgɛ a kɔɛɛn nabilinni alogo a nama bɔ. ²⁴ E yi girenada wudi bogi sawurane dɛgɛ a lenbene ma gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ²⁵ E yi xema talandine rafala, e yi e xidi a lenbene ma girenada wudi bogine longori ra. ²⁶ Xema talanne yi xidi girenada bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinni. A yi na nan soma a nɛma yi wale waxatin naxan yi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁷ Dugi sɔxɔnna nde yi doma bunbirane dɛgɛ taa dugi fajin na Haruna nun a diine xa, ²⁸ e nun taa dugi namu fajin nun taa dugi xuntagi xidine nun taa dugi wantan fajine. ²⁹ Dugi sɔxɔnna nde yi taa dugi fajin nafala tagi xidin na e nun gari mamiloxin nun a gbeela alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³⁰ E yi xema walaxa xurudin nafala taxamaseri rasarijanxin na, e yi a seɓɛ a

fari alo taxamasenna fa fala, “Muxu Sarijanxina Alatala Xa.”³¹ E yi a xidi luti mamiloxin na namun tigi ra alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Nabi Musa yi Batu Bubun mato
Xorɔyaan 35.10-19

³² Naralan Bubuna Ala batuma denaxan yi, na wanla birin yi kamali. Isirayila kaane yi a birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³³ E yi fa bubun na Musa fema: bubun nun a waliseene birin, a dugi singan seene nun a bun tiine nun a gaalane nun a senbetenne nun a bundoxone ³⁴ nun a xunna soon naxan nafala konton sube kidi magbelixine ra, e nun na fan xunna soon naxan nafala kidi fajine ra nun a ye masansan dugin ³⁵ nun Layiri Sereya Kankiraan nun a tongo tamine nun a deraganla Ala solonama denaxan yi ³⁶ nun tabanla nun a goronne birin nun Buru Ralixin ³⁷ nun xema lenpu dɔxɔ seen nun a lenpune nun a waliseene nun turen naxan sama a kui ³⁸ nun saraxa gande xema daxin nun masusan turen nun wusulan xiri naxumɛn nun bubun soden de raxidi dugin ³⁹ nun saraxa gande sula daxin nun a wure masoxonxin nun a tongo tamine nun a goronne nun ige ramaraden nun a bundoxon ⁴⁰ nun sansan dugine nun a senbetenne nun bundoxone nun a soden de raxidi dugin nun sansanna lutine nun xidi seen gbangban tamine nun Naralan Bubuna waliseene birin Ala batuma denaxan yi ⁴¹ e nun taa dugi domane saraxaraline xa e nɛma wale yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxarali Harunaa doma rasarijanxine, e nun a diine gbeene e naxanye soma e nɛma wale waxatin naxan yi. ⁴² Isirayila kaane bata yi wanla birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴³ Musa yi na wanla mato, a yi a to fa fala e a kexi nen alo Alatala a yamari kii naxan yi. Nanara, Musa yi duba e xa.

40

Eyi Ala Batu Bubun ti

¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ² “Kike singen xii singena, i xa Ala Batu Bubun ti, Naralan Bubuna. ³ I xa Layiri Sereya Kankiraan dɔxɔ a kui, ε yi a ye masansan dugin na. ⁴ I xa tabanla xali i yi a dɔxɔ. I xa lenpu dɔxɔ seen xali, i yi a lenpune yiton. ⁵ I xa wusulan saraxa gande xema daxin dɔxɔ Layiri Sereya Kankiraan yetagi, i yi dugin singan Ala Batu Bubun soden de ra. ⁶ I xa saraxa gan daxin baden lu Ala Batu Bubun soden yetagi, Naralan Bubuna. ⁷ I xa ige ramaraden dɔxɔ saraxa ganden nun Naralan Bubun tagi, i yi igen sa a kui. ⁸ I xa bubun nabilin sansanna ra, i yi dugin singan sansanna soden deen na. ⁹ I xa masusan turen tongo, i yi Ala Batu Bubun masusan e nun a yi seen birin. I xa a rasarijan e nun a waliseene birin, nayi a sarijanma nen. ¹⁰ I xa saraxa gan daxin baden masusan e nun a waliseene birin. I xa saraxa ganden nasarijan, nayi a sarijanma nen fefe! ¹¹ I xa ige ramaraden masusan e nun a bundoxona, i yi a rasarijan. ¹² I xa fa Haruna nun a dii xemene ra Naralan Bubun deen na, i yi e maxa. ¹³ I dugi rasarijanxine ragodo Haruna ma, i yi a masusan, i yi a rasarijan, alogo a xa saraxarali wanla ke. ¹⁴ I yi fa a dii xemene ra, i yi e maxidi dugine yi. ¹⁵ I yi e masusan alo i e baba masusan kii naxan yi, alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. Ne masusanma e so feen nan na saraxaraliyani naxan luma e yixetene birin xa habadan.” ¹⁶ Musa yi Alatalaa yamarine birin liga.

¹⁷ Ne firinden kike singena, kiken xii singena, Ala Batu Bubun yi ti. ¹⁸ Musa to Ala Batu Bubun ti, a yi a bundoxone dɔxɔ, a yi a buntine ti e kui, a yi gaalane so e yinle ra, a yi a senbetenne ti. ¹⁹ A yi kidine sa bubun fari a xunna soon na. A na fan xunna soon so a xun na alo Alatala Musa yamari kii naxan yi. ²⁰ A yi Layiri Sereya gemɛ walaxane tongo a e sa Layiri Kankiraan kui. A yi a tongo

tamine so yinle ra Layiri Kankiraan ma. A yi kankiraan dɛraganla sa a dɛ ra Ala solonama dɛnaxan yi. ²¹ A yi Layiri Sereya Kankiraan xali Ala Batu Bubun kui, a yi a yɛ masansan dugin singan, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²² A yi tabanla ti Naralan Bubun kui, Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔni, kankiraan yɛ masansan dugin fari ma. ²³ A yi burune sa tabanla fari Alatala yɛtagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁴ A yi lɛnpu dɔxɔ seen dɔxɔ Naralan Bubun kui tabanla yɛtagi Ala Batu Bubun yiifari fɔxɔn ma. ²⁵ A yi lɛnpune yitɔn Alatala yɛtagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁶ A yi wusulan gande xɛma daxin dɔxɔ Naralan Bubun kui, dugin yɛtagi. ²⁷ A yi wusulan xiri naxumɛn gan a fari alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁸ A yi dugin singan Ala Batu Bubun dɛɛn na. ²⁹ A yi saraxa gan daxin baden dɔxɔ Ala Batu Bubun soden dɛxɔn, Naralan Bubuna. A saraxa gan daxine ba na fari, e nun bogise saraxane, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ A yi ige sa seen dɔxɔ Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, a yi maxa igen sa a kui. ³¹ Musa nun Haruna nun a dii xɛmɛne yi e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ³² E nɛma yi soɛ Naralan Bubun kui, hanma e nɛma e masoɛ saraxa ganden na, e yi e maxama nɛn, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³³ A yi sansanna ti Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, a yi dugin singan sansanna dɛɛn na. Musa yi wanla ranan na kiini.

Ala nɔrɔna
Yatɛne 9.15-23

³⁴ Nayi, kundaan yi so Naralan Bubun xun na, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafe. ³⁵ Musa mi yi nɔɛ soɛ Naralan Bubuni, bayo kundaan yi a fari, e nun Alatalaa nɔrɔn yi Ala

Batu Bubun nafexi. ³⁶ Na kundaan nɛma yi keɛ Ala Batu Bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane birin yi sigama nɛn a fɔxɔ ra. ³⁷ Koni xa kundaan mi yi bama na, e fan mi yi sigama han a yi ba lɔxɔn naxan yi. ³⁸ Alatalaa kundaan nan yi Ala Batu Bubun xun ma yanyin na, tɛɛn nan yi basanxi a ra kɔɛɛn na. Isirayila yamaan birin yi a to e sigatiin birin yi.

Saraxaraline Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sɛbɛ

Tawureta Musa yire saxanden ni i ra. Ala a falama Kitabun yireni ito kui, Isirayila kaane yulubi xafarin sɔtɔma kii naxan yi saraxane xɔn.

Kitabun yireni ito fala tide singeni, Ala nan Musa xilima Naralan Bubun kui yire sariɲanxini alogo a xa falan ti a xa. Kitabun yireni ito birin, Ala sariyane nan falama Musa xa lan Isirayila kaane ma, a yi e tuli sa, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.” (Saraxaraline 18.5) A yisoxina, Ala a yɛbama Isirayila kaane xa e lan e xa fe ɲaxin naxanye ba e tagi alogo e nun Ala yi lan. A a yɛba e xa, e lan e xa naxan liga alogo e yire sariɲanxin xa findi e nun Ala naralanden na. Nayi, naxanye saraxan bama, fɔ ne xa a liga nɛn alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Saraxaraline lan e xa binya, e yi e yɛtɛ suxu binyeni. Yamanan muxune birin lan e yi fati bɛndɛn fe xɔsixine matanga e nun yulubi feene.

Ala sariɲanxina, xanuntenyana Ala, na wama a yamaan xa lu a sariɲanni alogo xanuntenyaan xa lu en fan yi. Nanara, a habadan sariyan soxi Isirayila kaane yii, naxan makenɛnxi Marigi Yesu xɔn, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yɛtɛna.” (Saraxaraline 19.18, na mɔn sɛbɛxi Matiyu 22.39 kui).

Ala bata saraxan naxanye birin yɛba Kitabun yireni ito kui, ne en malima nɛn, en yi a famu Marigi Yesu nɔɛ muxune yulubin xafarɛ kii naxan yi. Ala a fala nɛn Nabi Musa xa Kitabun yireni ito kui, a naxa, “N tan bata wunla findi n solona seen na ɛ niine xa, naxan sama saraxa ganden ma. Amasɔtɔ wunla nan n solonama bayo niina a yi.” (Saraxaraline 17.11-12) Na nan findixi Marigi Yesu fan faxa feen na. A tinxi faxan ma nɛn alogo a wunla xa findi Ala solona seen na yamaan xa. Naxan na yulubin liga, na bata findi muxu halagi

daxin na Ala yɛɛ ra yi, na lan a xa a niin fi na yulubina fe ra. Na nan a ligaxi, muxune e yiin sama suben xunna ma, e nɛma a bɛ saraxan na. Na bunna nɛɛn fa fala, “Naxan yi lan nun a xa liga n tan yulubi kanna ra, na xa liga subeni ito ra.” Marigi Yesu findixi na saraxa kamalixin nan na yamaan xa. Naxan yi lan nun a xa liga adamadi yulubi kanne ra, na liga Yesu nan na naxan mi yulubi ligaxi.

Saraxan naxanye fe sɛbɛxi Kitabun yireni ito kui, ne keden kedenna birin findixi Marigi Yesu a fena nde misaala nan na. En nɔɛ Marigi Yesu a dunuɲa yi gidin bunna kolonɲɛ nɛn en na saraxani itoe bunne fɛsɛfɛsɛ.

Sariyane nun Saraxane

¹ Alatala yi Musa xili Naralan Bubuni, a yi a fala a xa ² a a xa falani ito rali Isirayila kaane ma, a naxa,

“Xa ɛ tan nde fama saraxan na Alatala xa, a xa findi ɲingen na hanma yɛxɛɛna hanma siina.”

³ “Xa a ɲingen nan bama saraxa gan daxin na, a xa turaan nan ba fɛ mi naxan na. Na kanna xa fa a ra Naralan Bubun so dɛɛn na alogo Alatala xa a rasuxu. ⁴ A xa a yiin sa saraxa ɲingen xunna ma. Ala a rasuxuma nɛn, a findi a solona seen na na kanna xa. ⁵ A xa tura bulanna kɔɛ raxaba Alatala yɛtagi. Saraxaraline xa fa a wunla ra, Harunaa diine. Ne yi a so saraxa ganden dɛxɔnne ma Naralan Bubun so dɛɛn na. ⁶ Na kanna xa ɲingen budo, a yi a yisɛgɛ dungi dungi na. ⁷ Saraxarali Harunaa diine xa tɛɛn sa saraxa ganden fari, e yegen sa tɛɛn na. ⁸ Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a dunge nun a xunna nun a turene sa yegene fari tɛɛni saraxa ganden fari. ⁹ Na kanna xa ɲingen kui seene nun a sanne yixa, saraxaraliin yi e birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁰ “Xa na kanna saraxan findixi yɛxɛɛn nan na hanma siina, a xa kontonna ba fɛ mi naxan na hanma kɔtɔna. ¹¹ A xa a kɔɛ raxaba saraxa

ganden kōmēn fōxōni Alatala yētagi. Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a wunla so saraxa ganden dēxōnne ma. ¹² Na kanna xa a yisēgē a dungi dungin na. Saraxaraliin xa a dungine nun a xunna nun a turene sa yegene fari tēeni, saraxa ganden fari. ¹³ Na kanna xa a kui seene nun a sanne maxa, saraxaraliin yi a birin xali, a e sa tēeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tēen na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁴ “Xa na kanna saraxan findixi xōliin nan na naxan bama saraxa gan daxin na Alatala xa, a xa ganban nan ba hanma kolokonde diina. ¹⁵ Saraxaraliin xa xōliin xali saraxa ganden fari, a xa a xunna bolonjē a ra, a yi a sa tēeni saraxa ganden fari. A yi a wunla rabōxōn saraxa ganden dēxōnna ma. ¹⁶ A xa a xōsōn ba e nun a yi seene, a yi e woli saraxa ganden dēxōn, sogeteden binni, xube bōxōndeni. ¹⁷ A xa a yibō a gabutene tagi, hali a mi e ba e bode ra. Saraxaraliin yi a sa yegene fari tēeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tēen na. A xirin nafan Alatala ma.”

2

Bogise fi daxine Ala ma

¹ “Xa muxuna nde waxi bogise saraxan fi feni Alatala ma, a xa fa murutu fujin nan na. A yi turen sa a yi, a wusulanna sa a fari. ² A xa a xali saraxaraline fema, Harunaa diine. A yi a yiin yē keden tongo murutu fujini, turen saxi naxan yi e nun wusulanna birin. Saraxaraliin xa na sa tēeni saraxa ganden fari jōxō lu seen na Ala xōn. Bogise saraxan nan na ra naxan nalima tēen na. A xirin nafan Alatala ma. ³ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dōnxēn na. A sarijan han! Amasōtō a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tēen na Alatala ma.”

⁴ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi buru gandeni, a xa findi murutu fujin nan na, a rafala buru xunne ra naxanye bōnbōxi turen na

hanma buru yilēnlēnxine turen saxi naxanye ma. Buru rate seen* nama sa ne yi.”

⁵ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi tunde dutunna ma, a lan a xa findi murutu fujin nan na naxan bōnbōxi turen na. Buru rate seen nama sa a yi. ⁶ I xa a yibolon, i turen sa a yi. Bogise saraxan na a ra.”

⁷ “Xa i ya bogise saraxan gilinxin na a ra, a xa findi murutu fujin nan na naxan bōnbōxi turen na.”

⁸ “Bogise saraxan naxan nafalaxi na seene ra, i xa fa na ra Alatala fema, i yi a so saraxaraliin yii, a yi a xali saraxa ganden dēxōn. ⁹ A nde bama bogise saraxan na nēn jōxō lu seen na Ala xōn, a na sa tēeni saraxa ganden fari. Saraxan na a ra naxan nalima tēen na. A xirin nafan Alatala ma. ¹⁰ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dōnxēn na. A sarijan han! Amasōtō a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tēen na Alatala ma.”

¹¹ “E bogise saraxan naxanye fima Alatala ma, ne sese nama rafala buru rate seen na. E nama sese gan buru rate seen na hanma kumin naxan yi xa bogise saraxan na a ra naxan nalima tēen na Alatala ma. ¹² E nōe ne fiyē nēn Alatala ma alo bōxōn bogise singene saraxana, koni e nama ne gan saraxa ganden fari alo bogise saraxan naxan xiri rafan Ala ma. ¹³ I xa fōxōn sa i ya bogise saraxane birin yi. I nama jinan a sa feen na, amasōtō fōxōn findixi Alaa Layirin taxamasenna nan na. A xa sa bogise saraxane birin yi.”

¹⁴ “Xa i fa i ya bōxōn bogise singene ra Alatala xa bogise saraxan na, i xa se xōri kēndēne nan fi a ma naxanye dinxi, e ganxi. ¹⁵ I xa turen nun wusulanna sa a fari. Bogise saraxan na a ra. ¹⁶ Saraxaraliin xa nde ba se xōri dinxine nun turen na, a a sa tēeni jōxō lu seen na Ala xōn e nun wusulanna birin. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma tēen na.”

* 2:4: burun nate sena: Lēbēnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

3

Bɔɲɛ xunbeli saraxane

¹ “Xa muxuna nde a ɲingen bama bɔɲɛ xunbeli saraxan na, a xɛmɛna hanma a gilɛna, a xa fa ɲingen na Alatala yɛtagi fɛ mi naxan na. ² A xa a yiin sa ɲingen xunna ma, a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun so dɛɛn na. Saraxaraline, Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ³ A xa a subeni itoe ba a ra, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: turen naxanye buru subene ma, e nun naxanye singanxi e ra, ⁴ a gbingi ra xɛɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan nun gbingi ra xɛɛne bama. ⁵ Harunaa diine xa ne sa tɛɛni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxin naxanye yegene fari tɛɛni. Saraxan nan na ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafa Alatala ma.”

⁶ “Xa a xuruse xunxurin nan bama bɔɲɛ xunbeli saraxan na Alatala xa, a xa a xɛmɛn hanma a gilɛn ba fɛ mi naxan na. ⁷ Xa a yɛxɛɛn ba, a xa a xali Alatala yɛtagi. ⁸ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun so dɛɛn na. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ⁹ A xa a subeni itoe tongo bɔɲɛ xunbeli saraxan na, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: a turena, a xunla nun a turene birin, naxan baxi a gbingi xɔnna ma, a turen naxanye birin a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁰ a gbingi ra xɛɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xɛɛne. ¹¹ Saraxaraliin ne sama nɛn tɛɛni saraxa ganden fari. Donseen nan na ra naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na.”

¹² “Xa a siin nan bama, a xa a xali Alatala yɛtagi. ¹³ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun yɛtagi. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹⁴ A xa a subeni itoe tongo, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: a turen birin naxanye a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁵ a

gbingi ra xɛɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xɛɛne. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. Donseen na a ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafa Alatala ma. Alatala nan gbee a turen birin na.”

¹⁷ “Habadan sariyan na a ra waxati famatɔne birin yi, ɛ na dɔxɔ dɛdɛ yi: ɛ nama suben turen don, ɛ nama suben wunla don.”

4

Yulubi xafari saraxana

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na tantan a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a xa ito liga: ³ Xa saraxaraliin nan yulubin ligaxi naxan masusanxi turen na a findi saraxarali kuntigin na, a yamaan findi yulubi tongon na, a xa fa tura bulanna ra fɛ mi naxan na, a na ba a yulubi xafari saraxan na Alatala xa. ⁴ A xa turaan xali Naralan Bubun dɛɛn na Alatala yɛtagi. A xa a yiin sa turaan xunna fari, a yi turaan kɔɛ raxaba Alatala yɛtagi. ⁵ A yi a wunla nde tongo, a a xali Naralan Bubun kui. ⁶ A xa a yii sonla sin wunli, a a xuya Alatala yɛtagi dɔxɔna ma solofere yire sariɲanxin yɛ masansan dugin yɛtagi. ⁷ Saraxaraliin xa wunla nde sa wusulan ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yɛtagi Naralan Bubun kui alogo na wunla xa rali Ala ma. A xa turaan wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa gan daxin baden san bunna dɛxɔn ma Naralan Bubun dɛɛn fɛma. ⁸ A xa turani ito turen birin ba, turen naxanye a buru subene ma hanma naxanye singanxi e ra, ⁹ a gbingi ra xɛɛ firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xɛɛne. ¹⁰ A turen bama nɛn alo turen naxanye bama bɔɲɛ xunbeli saraxana turani. Saraxaraliin xa e sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹¹ Koni turaan kidin nun a suben nun a xunna nun a sanne nun a kui seene nun a gbiine, ¹² e nun a gbindin

dɔnxɛn birin, a xa ne xali yamaan daaxaden fari ma xube bɔxɔndeni dɛnaxan sarijan. A yi e sa yegene fari tɛɛni, a e gan xube malanxin fari.”

13 “Xa Isirayila yamaan birin nan Alatalaa yamarina nde kala tantanni, e mi a kolon, e bata findi yulubi tongone ra na yi. 14 E na a kolon a e bata yulubin liga, yamaan xa fa tura bulanna ra, e na ba yulubi xafari saraxan na. E na xalima nɛn Naralan Bubun yɛtagi. 15 Yamaan fonne xa e yiine sa turaan xunna ma Alatala yɛtagi, e turaan kɔɛ raxaba. 16 Saraxarali gbeen xa a wunla nde xali Naralan Bubun kui. 17 A xa a yii sonla sin wunli a a xuya Alatala yɛtagi dɔxɔna ma solofere yire sarijanxin yɛ masansan dugin yɛtagi. 18 Saraxaraliin xa a wunla nde sa saraxa ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yɛtagi Naralan Bubun kui. A xa a wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa gan daxi baden dɛxɔn ma Naralan Bubun dɛɛn fɛma. 19 A xa a turene birin ba, a a sa tɛɛni saraxa ganden fari. 20 A xa na turaan liga alo turaan naxan ba a yɛtɛɛn yulubi xafari saraxan na. Saraxaraliin xa Ala solona e xa na kiini, Ala yi e mafelu. 21 A xa turaan xali yamaan daaxaden fari ma, a yi a sa tɛɛni alo a tura singen liga kii naxan yi. Yamaan yulubi xafari saraxan na ra.”

22 “Mangan na yulubin liga tantanni, a Alatalaa yamarin kala, a Ala. A bata findi yulubi tongon na. 23 A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa kɔtɔn na saraxan na, fɛ mi naxan na. 24 A xa a yiin sa kɔtɔn xunna ma, a yi a kɔɛ raxaba, saraxa gan daxine kɔɛ raxaban dɛnaxan yi Alatala yɛtagi. Yulubi xafari saraxan na a ra. 25 Saraxaraliin xa a yii sonla sin na wunli, a yi nde sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. 26 A xa a turen birin sa tɛɛni saraxa ganden fari, alo bɔɲɛ xunbeli saraxan turen liga kiinde. Saraxaraliin xa Ala solona mangan yulubina fe ra na kiini, Ala yi a mafelu.”

27 “Xa muxuna nde tantan yamaan

yɛ, a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a bata findi yulubi tongon na. 28 A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa sii gilɛn na saraxan na fɛ mi naxan na a yulubina fe ra. 29 A xa a yiin sa siin xunna fari naxan bama yulubi xafari saraxan na. A xa a kɔɛ raxaba saraxa gan daxine bama dɛnaxan yi. 30 Saraxaraliin xa na wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn. 31 A xa a turene birin ba, alo bɔɲɛ xunbeli saraxan turen ba kii naxan yi. A yi a sa tɛɛni saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini, Ala yi na kanna mafelu.”

32 “Xa a fa yɛxɛɛ diin nan na a yulubi xafari saraxan na, a lan a xa a gilɛɛn nan ba, fɛ mi naxan na. 33 A xa a yiin sa a xunna fari. A xa a kɔɛ raxaba yulubi xafari saraxan na saraxa gan daxine kɔɛ raxaban dɛnaxan yi. 34 Saraxaraliin xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxin baden tongonna fenne ma, a yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. 35 A xa a turene birin ba, alo yɛxɛɛn naxan ba bɔɲɛ xunbeli saraxan na. Saraxaraliin yi a sa saraxan bonne fari naxanye ralima Alatala ma tɛɛni saraxa ganden fari. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna xa a yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu.”

5

Yulubin misaale

1 “Xa yamaan xilixi sereya badeni e yi e rakɔlɔ, xa muxuna nde feen naxan toxi hanma a a kolon, xa a mi sereyaan ba na ma, a bata yulubin liga. A na haken goronna tongoma nɛn. 2 Xa muxuna nde a din se haramuxina nde ra, xa a findi sube haramuxi faxaxin na, hanma xuruse haramuxina nde, hanma bubuse haramuxina nde, hali a mi a kolon, a fan mi fa sarijanxi, a bata yulubin tongo. 3 Xa muxuna nde a

din se xɔsixinə nde ra naxan fataxi adamadiine ra, hali a mi yi a kolon, a na a kolon, a bata findi yulubi tongon na. ⁴ Xa muxuna nde mi a miri, a a kɔlɔ wulen fari, fa fala a fena nde rabama nɛn. Xa a mi a raba, a bata findi yulubi tongon na.”

⁵ “Naxan na findi yulubi tongon na na feene yi, na xa a ti a yulubi ligaxin na. ⁶ Na xanbi ra, a xa fa yɛxɛɛ gilɛn na hanma sii gilɛna, a a ba saraxan na Alatala xa a yanginna ra. Nayi, saraxaraliin xa Ala solona a yulubina fe ra.”

⁷ “Xa fɛrɛ mi a xa a xuruseen sɔtɔ, a xa fa ganba firin hanma kolokonde firin na, a ne ba saraxan na a yanginna ra Alatala xa, keden yulubi xafarin na, keden saraxa gan daxin na. ⁸ A xa e xali saraxaraliin fɛma. A xa yulubi xafari saraxan nan singe ba. A xa a kɔɛɛn gira, koni a nama a xunna bolonjɛ a ra. ⁹ A xa a wunla nde xuya saraxa ganden dɛxɔnna ma, a wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁰ A xa xɔliin boden ba saraxa gan daxin na alo sariyana a falaxi kii naxan yi, a yi Ala solona na kanna yulubina fe ra. Ala a mafeluma nɛn.”

¹¹ “Xa fɛrɛ mi a xa a ganba firin hanma kolokonde firin sɔtɔ, a nɔɛ fɛ murutu fujin kilo naanin na nɛn yulubi xafari saraxan na. Koni a nama turen hanma wusulanna sa a yi, bayo yulubi xafari saraxan na a ra. ¹² A xa a xali saraxaraliin fɛma, na yi a yiin yɛ keden ba a ra jɔxɔ lu seen na Ala xɔn, a yi a sa saraxane fari naxanye ralima Alatala ma tɛɛni saraxa ganden fari. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹³ Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu. Saraxaraliin nan gbee saraxan dɔnxɛn na alo a ligan bogise saraxan na kii naxan yi.”

Yangin saraxana

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁵ “Xa muxuna nde tinxintareyaan liga, a yulubin liga tantanni a mi Alatala gbee se sarijanxine fi a ma. A xa fa kontonna ra e nun naxan yɛlan a yanginna ra Alatala xa, fɛ

mi naxan na, naxan saren lanxi kala tixin ma, fata yire sarijanxin gbeti liga seen na. Yangin saraxan nan na ra. ¹⁶ A mi se sarijanxin naxan fixi, a xa a jɔxɔn fi, a yi a saren yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari, a yi a birin so saraxaraliin yii. Saraxaralina Ala solonama nɛn na kanna xa kontonna ra, a naxan bama yangin saraxan na, Ala yi a mafelu.”

¹⁷ “Xa muxuna nde yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, hali a mi a kolon, a bata findi yulubi tongon na. A a haken goronna tongoma nɛn. ¹⁸ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fɛma fɛ mi naxan na yangin saraxan na. A saren xa lan a kala tixin saren ma fata sariyan na saraxaraliin miriyani. Nayi, saraxaralina Ala solonama nɛn a tantanna fe ra, Ala yi a mafelu. ¹⁹ Yangin saraxan na a ra, bayo na kanna findixi yulubi tongon nan na Alatala mabinni.”

Sariyana lan yangin saraxan ma

²⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²¹ “Xa muxuna nde yulubin liga, a yi tinxintareyaan liga Alatala ra, a wulen fala a boden xa a yii sena nde a fe ra, naxan taxuxi a ra hanma a a muja, hanma a a kansun, ²² hanma a a dɛ yixalan sena nde a fe ra naxan lɔxi ayi, a yi a to, hanma a a kɔlɔ wuleni, hanma a yulubina nde liga alo adaman dari fena, ²³ a na na sifan liga, a bata findi yulubi tongon na. A xa na se mujixin naxɛtɛ, hanma a naxan kansunxi, hanma naxan yi taxuxi a ra, hanma a seen naxan toxi naxan yi lɔxi ayi, ²⁴ hanma a wulen falaxi seen naxan ma fe ra. A xa na jɔxɔn fi, a yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari, a yi a so a kanna yii na lɔxɔn yɛtɛni a na yangin saraxan ba lɔxɔn naxan yi. ²⁵ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fɛma fɛ mi naxan na yangin saraxan na Alatala xa. Na kontonna saren nun kala tixin saren xa lan. ²⁶ Saraxaralina Alatala solonama nɛn, a yi a mafelu na feen na, naxan a findixi yulubi tongon na.”

6

Sariyan saraxa gan daxine fe yi

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa yamarini ito fi Haruna nun a diine ma, a naxa, “Sariyan ni i ra saraxa gan daxine fe ra. Saraxa gan daxin xa lu ganɲe saraxa ganden fari kɔɛɛn birin na han xɔtɔnni. Tɛɛn nama tu saraxa ganden fari. ³ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a maxidi taa dugi gubani e nun a taa dugi bunbirana, a saraxan xuben ba saraxa ganden fari tɛɛn naxanye ganxi, a yi e sa saraxa ganden dɛxɔn. ⁴ Na xanbi ra, a a dugine masara, a xuben xali yamaan daaxaden fari ma yirena nde yi naxan sarijan. ⁵ Tɛɛn naxan dɛgɛma saraxa ganden fari, na nama tu. Xɔtɔn yo xɔtɔn, saraxaraliin xa yegene fari sa, a yi saraxa gan daxini tɔn tɛɛni, a bɔɲe xunbeli saraxane turen sa a fari. ⁶ Tɛɛn xa lu dɛgɛ saraxa ganden fari waxatin birin. A nama tu.”

Sariyan bogise saraxane fe yi

⁷ “Sariyan ni i ra bogise saraxana fe ra: Harunaa diine xa fa a ra Alatala yɛtagi, saraxa ganden yɛtagi. ⁸ Saraxaraliin xa murutu fujin nun turen yiin yɛɲayi keden tongo, e nun wusulanna birin naxan saxi bogise saraxan fari. A yi na sa tɛɛni ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁹ Haruna nun a diine xa na bogise saraxan dɔnxɛn don. E xa a don yirena nde yi naxan sarijan Naralan Bubun sansanna kui. Buru rate se* nama sa a yi. ¹⁰ A mi ganma buru rate seen na. N na nan soxi e yii e gbeen na fata ne saraxane ra naxanye ralima n ma tɛɛn na. A sarijan han! A sarijan alo yulubi xafari saraxan nun yangin saraxan sarijan kii naxan yi. ¹¹ Haruna bɔnsɔnna xɛmɛne birin daxa e xa a don. E gbeen na a ra fata saraxane ra naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na waxati famatɔne birin yi. Naxan yo nɛma a yiin dinɲe a ra fɔ a xa sarijan.”

* **6:9:** burun nate sena: Lɛbɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “Haruna nun a diine na masusan lɔxɔn naxan yi e yi findi saraxaraline ra, e xa murutu fujin kilo saxan ba bogise saraxan na Alatala xa, a tagina xɔtɔnni, a tagiin bonna ɲinbanna ra. ¹⁴ Murutu fujin lan a bɔnbɔ turen na, na yi gan tunde dutunna ma. Na xanbi ra, na burudin xa yigira dungi dungen na, a rali bogise saraxan na naxan xiri rafan Alatala ma. ¹⁵ Haruna bɔnsɔnna naxan findima saraxarali kuntigin na, na xa saraxani ito ba. Habadan sariyan na a ra Alatala yɛtagi, a ganma nɛn fefe! ¹⁶ Saraxaraliin na fa bogise saraxan naxan na, a ganma nɛn fefe, a nama don.”

Yulubi xafari saraxan sariyana

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Sariyan ni i ra yulubi xafari saraxana fe ra. Yulubi xafari saraxan xa faxa Alatala yɛtagi saraxa gan daxin kɔɛ raxaban dɛnaxan yi. A sarijan han! ¹⁹ Saraxaraliin naxan a ralima, na nan a donma. A xa a don Naralan Bubun sansanna kui yirena nde yi naxan sarijan. ²⁰ Naxan yo nɛma a yiin dinɲe a suben na fɔ a xa sarijan nɛn. Xa a wunla xuya dugina nde ma, i xa na dugin xa yire sarijanxina nde yi. ²¹ A na ɲin fɛɲɛn naxan kui, i xa na kala. Koni xa a ɲin sula goronna nan kui, a xa maxa, a malinsaxun. ²² Xɛmɛn naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don. A sarijan han! ²³ Koni yulubi xafari saraxan naxan wunla bata xali Naralan Bubun yire sarijanxin kui Ala solona seen na, na nama don. Na xa sa tɛɛni.”

7

Yangin saraxan sariyana

¹ “Sariyan ni i ra yangin saraxana fe ra. A sarijan han! ² Yangin saraxan xa faxa saraxa gan daxin kɔɛ raxaban dɛnaxan yi. A wunla yi so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ³ A turen birin xa ba saraxan

na, a xuli turen nun a turen naxanye a buru subene ma, ⁴ a gbingi ra xelε firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ⁵ Saraxaraliin xa ne rali Alatala ma tɛɛni saraxa ganden fari. Yangin saraxan na a ra. ⁶ Xɛmɛn naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don, koni fɔ a xa don yire sariɲanxina nde yi, bayo a sariɲan han! ⁷ Yangin saraxan nun yulubi xafari saraxan lanxi sariya kedenni ito nan ma: saraxaraliin naxan Ala solonama, a tan nan gbee suben na.”

⁸ “Saraxaraliin naxan saraxa gan daxin bama muxuna nde xa, a tan nan gbee na kidin na.”

⁹ “Bogise saraxan naxan birin ganxi buru gandeni, naxan nafalaxi tunde dutunna ma hanma naxan gilinxi, saraxaraliin nan gbee ne ra, naxan saraxan nalixi. ¹⁰ Bogise saraxan birin naxan basanxi turen na hanma a xarena, Haruna bɔnsɔnne birin nan gbee ne ra.”

Bɔɲɛ xunbeli saraxan sariyana

¹¹ “Sariyan ni i ra bɔɲɛ xunbeli saraxana fe ra naxan bama Alatala xa. ¹² Xa muxuna nde xuruseen bama barika bira seen na, a xa a ba e nun buru xunne buru rate se mi naxanye yi naxanye bɔnbɔxi turen na e nun burudine turen saxi naxanye ma buru rate se mi naxanye yi, e nun buru yilɛnlɛnxin naxanye rafalaxi murutu fujin fajin na naxanye bɔnbɔxi turen na. ¹³ Buru rate seen buru xunna naxanye yi, na ndee xa sa bɔɲɛ xunbeli saraxan fari naxan bama barika bira seen na. ¹⁴ A xa nde ba ne keden kedenna ra, a na fi Alatala ma. Na findima saraxaraliin nan gbee ra naxan bɔɲɛ xunbeli saraxan wunla xuyaxi. ¹⁵ Bɔɲɛ xunbeli saraxan naxan bama barika bira seen na, na suben xa don a ba lɔxɔn nin. Na sese nama ramara han xɔtɔnni.”

¹⁶ “Koni, xa muxuna nde bɔɲɛ xunbeli saraxan bama alogo a xa a de xuiin nakamali hanma a a ba ɲɛnige ma saraxan na, saraxa suben xa don a ba lɔxɔn nin, koni naxan na lu,

a nɔɛ na donɲɛ nɛn na xɔtɔn bode.

¹⁷ Saraxan suben dɔnxɛn naxan na lu a xii saxandeni na xa sa tɛɛni.

¹⁸ Xa muxuna nde susu a bɔɲɛ xunbeli saraxan suben don a xii saxande lɔxɔni, saraxan mi rasuxuma. Ala mi a yatɛma sese ra, a ba muxun xa bayo a haramuxi. Naxan na a don, a na haken goronna tongoma nɛn. ¹⁹ Suben naxan na din se haramuxin na, na nama don, a xa sa tɛɛni. Muxun naxan sariɲan, na kanna daxa a saraxa suben don, ²⁰ koni naxan mi sariɲanxi, a yi bɔɲɛ xunbeli saraxa subena nde don Alatala gbeen naxan na, na kedima nɛn a yamani. ²¹ Naxan na a din se haramuxina nde ra, fata adaman na hanma sube haramuxina, hanma xɔsi se haramuxina nde, a yi bɔɲɛ xunbeli saraxa suben don Alatala gbeen naxan na, na kanna kedima nɛn a yamani.”

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E nama ɲingen turen don, hanma yɛxɛɛna, hanma siina. ²⁴ I na suben to, a faxaxi hanma burunna subene a yibɔxi, ne turen nɔɛ rawalɛ nɛn se gbɛtɛ ra, koni i nama a don. ²⁵ Naxan na na sube sifane turen don naxanye nɔɛ raliyɛ Alatala ma tɛɛn na, na kedima nɛn a yamani. ²⁶ E nama xɔliin wunla don hanma suben wunla, ɛ nɛma dɔxi dɛdɛ yi. ²⁷ Naxan na wunla nde don, na kedima nɛn a yamani.”

²⁸ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁹ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na bɔɲɛ xunbeli saraxan ba, a xa fa a fɔxɔ kedenna ra, a na ba saraxan na Alatala xa. ³⁰ A yɛtɛɛn xa fa na kiseen na naxan nalima Alatala ma tɛɛn na. A xa fa suben turen nun a kanken na. A xa a kanken yita Alatala ra alo se ralixina. ³¹ Saraxaraliin xa turen sa tɛɛni saraxa ganden fari, koni a kanken xa lu Haruna nun a diine xa. ³² I xa bɔɲɛ xunbeli saraxan yiifari ma danban fi saraxaraliin ma kiseen na. ³³ Haruna bɔnsɔnna naxan bɔɲɛ xunbeli saraxan wunla nun turen nalixi, na nan gbee a yiifari ma danban na. ³⁴ Amasɔtɔ Isirayila kaane bɔɲɛ xunbeli saraxan naxanye bama,

a kanke ralixin nun a danban naxan fixi, n bata ne so Haruna nun a diine yii, saraxaraline. Isirayila kaane na subene nan soma e yii habadan.”

³⁵ “Ito nan findi Haruna nun a diine gbeen na e Alatalaa saraxarali wanla fɔlɔ lɔxɔn naxan yi. A bama ne saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tɛɛn na. ³⁶ Alatala na nan yamarixi Isirayila kaane ma, e to masusan lɔxɔn naxan yi. Habadan sariyan na a ra e yixɛtɛne birin xa. ³⁷ Sariyane nan ne ra saraxani itoe fe ra: saraxa gan daxina, bogise saraxana, yulubi xafari saraxana, yangin saraxana, saraxaraliin dɔxɔ saraxana e nun bɔɲɛ xunbeli saraxana. ³⁸ Alatala na sariyan so Musa yii Sinayi geyaan nan fari, a Isirayila kaane yamari lɔxɔn naxan yi Sinayi tonbonni, a e xa fa e saraxane ra Alatala xa.”

8

Saraxaraline dɔxɔ feen saraxana Xɔɲyaan 29.1-37

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Haruna nun a diine xili Naralan Bubun so dɛɛn na. I xa fa e dugine nun masusan turen na, e nun turaan naxan bama yulubi xafari saraxan na, e nun konton firin e nun debena buru ratetarene naxan kui. ³ I xa Isirayila yamaan birin malan Naralan Bubun so dɛɛn na.” ⁴ Alatala yamarin naxan fi, Musa yi na liga, yamaan yi e malan Naralan Bubun so dɛɛn na.

⁵ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi.” ⁶ Musa yi Haruna nun a diine maso, a yi e maxa. ⁷ A yi dugin nagodo Haruna ma, a yi a tagi xidi tagixidin na, a gubaan nagodo a ma, a saraxarali doimaan nagodo a ma, a saraxarali doimaan tagi xidi tagixidi fajin na. ⁸ A yi kanke masaan bira a kɔɛ, a masɛnsɛn ti seene, Yurima nun Tumin sa na kui. ⁹ A yi namun so Haruna xun na, a yi xɛma walaxadin sa a tigi yɛɛ ra taxamaseri sarijanxin na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹⁰ Musa yi masusan turen tongo, a Ala batu bubun masusan e nun a yi seen birin. A ne birin nasarijan. ¹¹ A

yi na turena nde xuya saraxa ganden ma dɔxɔna ma solofere, a saraxa ganden masusan e nun a goronne birin, e nun ige sa seen nun a dɔxɔ sena, alogo a xa ne rasarijan. ¹² A mɔn yi turen sa Haruna xunni, a a masusan, alogo a xa a rasarijan. ¹³ A yi Harunaa diine maso. A yi e dugine ragodo e ma, e nun tagi xidine nun xun tagi xidine, alo Alatala yamarin naxan so Musa yii.

¹⁴ A yi fa turaan na yulubi xafari saraxan na, Haruna nun a diine yi e yiine sa turaan xunna fari. ¹⁵ Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma a yii sonla ra, alogo a xa saraxa ganden nasarijan. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. A saraxa ganden nasarijan na kiini alogo a xa Ala solona mɛnni. ¹⁶ Musa mɔn yi turen tongo naxanye yi jingen buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan yi bɔɲɛn fari, e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turene. A yi na birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁷ Koni a yi jingen gbindin nun a kidin nun a suben nun a gbiine woli tɛɛni yamaan daaxaden fari ma, alo Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi.

¹⁸ Na xanbi ra, a yi fa kontonna ra saraxa gan daxin na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ¹⁹ Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁰ A yi a yixaba dungi dungin na, a a xunna sa tɛɛni, e nun a dungine nun a turena. ²¹ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi kontonna gbindin birin sa tɛɛni saraxa ganden fari saraxa gan daxin na, naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na alo a yamari Musa ma kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma.

²² Na xanbi ra, a yi fa kontonna firinden na saraxarali dɔxɔ saraxan na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ²³ Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa Haruna yiifari ma tunla ma. A nde sa a yiifari

ma yii konkoriwaan nun a san konkoriwaan ma. ²⁴ A yi Harunaa diine fan maso, a a wunla nde sa e yiifari ma tunle ma e nun e yiifari ma yii konkoriwaan nun san konkoriwane. A yi a wunla nde so saraxa ganden dεxɔnne ma. ²⁵ A a turen tongo, e nun a xuli turena, e nun turen naxanye a buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan a bɔɲɛn fari, e nun a gbingi ra xεε firinne nun e turene, e nun a yiifari ma danbana.

²⁶ A deben tongo buru ratetaren naxan kui, naxan yi Alatala yεtagi. A yi buru xun keden tongo, e nun buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. A yi e sa suben turene nun yiifari ma danban fari. ²⁷ A yi e birin so Haruna nun a diine yii, a yi e yite Alatala yεtagi se ralixin na. ²⁸ Na xanbi ra, Musa yi e rasuxu e ra, a yi e sa tεeni saraxa ganden fari saraxa gan daxine fari. Saraxarali dɔxɔ saraxan na a ra, naxan xiri rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tεen nan na.

²⁹ Musa yi kontonna kanken tongo a yi a yite Alatala yεtagi se ralixin na. Na yi findi Musa gbeen na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ Musa yi masusan turena nde tongo e nun wunla nde naxan yi saraxa ganden fari, a yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine. Nayi, a yi Haruna nun a dugine rasariɲan, e nun a diine nun e dugine.

³¹ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “E suben ɲin Naralan Bubun dε ra, ε yi a don na, e nun burun naxan deben kui saraxarali dɔxɔ saraxan na, alo n na a yamari kii naxan yi. N naxa, ‘Haruna nun a diine xa a don.’ ³² E xa burun nun sube dɔnxɛn woli tεeni. ³³ E nama keli Naralan Bubun dε ra xii solofere, han ε dɔxɔ fe lɔxɔne yi ɲan bayo ε dɔxɔ feene buma nɛn xii solofere. ³⁴ Alatala to feene yamarixi nɛn alogo a xa solona ε xa. ³⁵ Nanara, ε xa lu Naralan Bubun dεen na xii solofere, kɔεen nun yanyin na, ε yi Alatalaa yamarin suxu, alogo ε nama faxes, amasɔtɔ na nan ya-

marixi n ma.” ³⁶ Alatalaa yamarin naxanye birin fi e ma fata Musa ra, Haruna nun a diine yi ne birin liga.

9

Haruna nun a diine yi wanla fɔlɔ

¹ Xii solomasεxede lɔxɔni, Musa yi Haruna nun a diine xili, e nun Isirayila fonne. ² A yi a fala Haruna xa, a naxa, “Turaan dii keden tongo i yulubi xafari saraxan na e nun konton keden saraxa gan daxin na, fε mi naxanye ra, i fa e ra Alatala yεtagi. ³ I yi a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E xa kɔtɔn tongo yulubi xafari saraxan na, e nun turaan diin nun yεxεε diina ɲεε keden kedenne, fε mi naxanye ra saraxa gan daxin na, ⁴ e nun turana e nun kontonna bɔɲε xunbeli saraxan na, alogo e xa ba saraxan na Alatala yεtagi, e nun bogise saraxan naxan basanxi turen na. Amasɔtɔ Alatala a nɔrɔn yitama ε ra nɛn to.’ ”

⁵ Musa naxan yamari, e na xali Naralan Bubun yεtagi. Yamaan birin yi e maso, e ti Alatala yεtagi. ⁶ Musa yi a fala, a naxa, “Alatalaa yamarin ni i ra ε naxan ligama alogo ε xa a nɔrɔn to.”

⁷ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I maso saraxa ganden na. I yi i yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba, i Ala solona i yεtεen nun yamaan xa. I xa saraxan ba yamaan fan xa alogo i xa Ala solona e xa, alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

⁸ Haruna yi a maso saraxa ganden na, a yi turaan diin kɔε raxaba a yεtε yulubi xafari saraxan na. ⁹ A diine yi fa a wunla ra a xɔn, a yi a yii sonla sin wunli, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dεxɔn ma. ¹⁰ A yi a turen sa tεeni saraxa ganden fari, e nun a gbingi ra xεlene nun farafaran naxan a bɔɲɛn fari, e naxanye baxi yulubi xafari saraxani, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Koni a yi a suben nun a kidin sa tεeni yamaan daaxaden fari ma. ¹² A yi saraxa gan daxin kɔε raxaba. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so

saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹³ E yi saraxan dungi keden keden so a yii e nun a xunna, a yi e sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁴ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi e sa saraxa gan daxin fari tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁵ Na xanbi ra, Haruna yi fa yamana saraxan na. A yi yamana yulubi xafari saraxa kɔtɔn tongo, a yi a kɔɛ raxaba. A na ba yulubi xafari saraxan na alo a singen ba kii naxan yi. ¹⁶ A yi fa saraxa gan daxin na, a na ba alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ¹⁷ A yi fa bogise saraxan na, a yi a yiin ye keden ba a ra, a yi na sa tɛɛni saraxa ganden fari, sa xɔtɔn ma saraxan gan daxin fari. ¹⁸ A yi turaan nun kontonna kɔɛ raxaba yamana bɔɔɛ xunbeli saraxan na. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹⁹ E yi turaan nun kontonna turen tongo, e nun a xuli turena, a ture yirene, a gbingi ra xelene, e nun farafaran naxan a bɔɔɛn fari, ²⁰ e yi ne sa subene kankene fari. Haruna yi turene sa tɛɛni saraxa ganden fari. ²¹ Haruna yi subene kankene nun e yiifari ma danbane yite Alatala yɛtagi, se ralixin na alo Musa a yamari kii naxan yi.

²² Haruna yi a yiine yite yamaan binni, a duba e xa. A to yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin nun bɔɔɛ xunbeli saraxan ba, a yi godo. ²³ Musa nun Haruna yi so Naralan Bubun kui. E to mini, e duba yamaan xa. Alatalaa nɔrɔn yi godo saraxa gandeni yamaan yɛtagi. ²⁴ Tɛɛn yi mini Alatala yɛtagi, a saraxan nun turen gan saraxa ganden fari. Yamaan to na to, e sɔnxɔ sɛwani, e yi e xinbi sin, e yɛtagin lan bɔxɔn ma.

10

Haruna dii firin yi gan

¹ Haruna dii firinne, Nadaba nun Abihu, ne yi e wusulan gan seene tongo, e tɛɛn sa e kui, e wusulanna sa a fari. E yi fa tɛɛn na Alatala yɛtagi,

naxan mi yi lan, a mi yi naxan yamarixi. ² Nayi, tɛɛn yi mini Alatala yɛtagi, a yi e gan, e faxa Alatala yɛtagi.

³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Alatala ε rakolonxi nɛn ito ra, a to a fala, a naxa, ‘N na n ma sarijanna mayitama nɛn n batu muxune tagi. N binyama nɛn yamaan yɛtagi.’ ”

Haruna yi lu dunduxi.

⁴ Musa yi Mikayeli nun Elisafan xili, Haruna sɔxɔ Yusiyeli a diine, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa ε ngaxakedenne binbine xali yamaan daaxaden fari ma, keli yire sarijanxin yɛtagi.” ⁵ E yi fa, e yi e xali yamaan daaxaden fari ma, alo Musa e yamari kii naxan yi. Dugine mɔn yi e binbine ma.

⁶ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “E nama ε xunna lu a yitɔntaren na, ε to sunuxi. E nama ε dugine yibɔ, alogo ε nama faxa, ε yi Alatalaa xɔlɔn nafa yamaan birin ma. Alatala ε konkaan naxanye faxaxi tɛɛn na, Isirayila yamaan birin nan ne wugama. ⁷ E nama keli Naralan Bubun so dɛɛn na, alogo ε nama faxa, amasɔtɔ Alatalaa masusan turen nan ε ma.” Musa naxan fala, e na liga.

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, ⁹ “I na so Naralan Bubun kui, i nama manpaan min, i nama na minse sifan min, i tan nun i ya diine, alogo ε nama faxa. A findima habadan sariyan nan na i yixɛtɛne xa waxati famatɔne yi. ¹⁰ E xa se sarijanxin nun a haramuxin tagi raba, naxan mi daxa e nun naxan daxa. ¹¹ E xa Isirayila kaane xaran tɔnne ma Alatala naxanye fixi e ma fata Musa ra.”

¹² Musa yi a fala Haruna nun a diine xa naxanye yi fa luxi, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “Bogise saraxan naxan luxi, naxan mi ralixi Alatala ma tɛɛn na, ε xa na tongo, ε yi a don saraxa ganden fema. A nama basan buru rate seen* na. A sarijan fefe! ¹³ E xa a don yirena nde yi naxan sarijan, amasɔtɔ i gbeen na

* **10:12:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

a ra ε nun i ya diine, fata na saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tēen na, bayo na nan yamarixin n ma. ¹⁴ Koni suben kanken naxan nalixi e nun danban naxan yitexi Ala xa, ε nun i ya dii xemene nun i ya dii temene xa ne don yirena nde yi naxan sarijan. Amasoto e bata so ε yii ε gbeen na, naxanye baxi Isirayila kaane boje xunbeli saraxane ra. ¹⁵ Isirayila kaane lan e xa fa danban na naxan yitexi e nun kanken naxan nalixi Ala ma, sa turene fari naxanye sama tēeni, alogo e xa yite Alatala yetagi se ralixin na. Habadan sariyan na a ra: I gbeen nan e ra, ε nun i ya diine alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

¹⁶ Musa yi kotona fe maxodin, naxan baxi yulubi xafari saraxan na. A yi a me a e bata yi a birin sa tēeni. Nayi, a yi xolo Eleyasari nun Itamara ma, Harunaa dii naxanye lu, a naxa, ¹⁷ “Nanfera ε mi saraxani ito suben donxi yire sarijanxini? A sarijan han! Alatala subeni ito soxi ε yii nen alogo Isirayila yamana haken xa ba a ma, ε yi Alatala solona e xa. ¹⁸ Amasoto subeni ito wunla to mi soxi yire sarijanxin kui, nayi ε lan nen ε kotan suben don yire sarijanxini, alo n na a yamari kii naxan yi.” ¹⁹ Haruna yi a fala Musa xa, a naxa, “I tuli mati. E bata yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba Alatala yetagi to laxonni, na kui, i mi a to fe sifan naxan n masotaxi. Na yi Alatala kenenje ba, xa n fa yulubi xafari saraxa suben don to?” ²⁰ Musa to na me, na yi a kenen.

11

Sube radaxaxine nun a haramuxine

Sariyane 14.3-21

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Baxon subene birin ye, ε lan ε xa itoe nan don: ³ Sube toro kanna naxanye mon donseen laxunma, ε nōe ne birin donje nen fo naxanye toro mi boxi naxi ra.”

⁴ “Koni ndee na naxanye donseen laxunma tun, hanma naxanye toro boxi tun, ne haramuxin na a ra ε tan xa. Nōgomena, na haramuxi bayo a donseen laxunma, koni a toro mi boxi naxi ra. ⁵ Fanyerasiin donseen laxunma, koni a toro mi boxi naxi ra. A haramuxin na a ra ε tan xa. ⁶ Neren donseen laxunma, koni a toro mi boxi naxi ra, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁷ Xosen toron boxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁸ E nama e suben don, ε nama ε yiin din e faxaxin na. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

⁹ “Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yexene don naxanye e bama, foxo igeni hanma baani. ¹⁰ Koni niimase xunxuri naxanye foxo igeni hanma baani, e mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E xosixin na a ra ε tan xa. ¹¹ Se xosixin nan ne ra ε tan xa, ε nama e suben don. E xa e faxaxin yate alo xosina. ¹² Naxanye birin igeni, e mi e bama, e xali mi e ma, se xosixin nan ne ra ε tan xa.”

¹³ “E xa xoliini itoe yate alo se xosixina, ε nama ne don: singbinna nun dugan nun xolimangan ¹⁴ nun bangaan nun segen siyaan birin ¹⁵ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁶ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun foxo ige ma xoliin nun taxedi tongon siyaan birin, ¹⁷ e nun kunkutunna nun jinjaxan nun fotanbunsamuran ¹⁸ nun toxoroon nun yexe suxu kankon nun kankanna, ¹⁹ e nun yaya xonla nun sari xonla siyaan birin, e nun sarasima xonla nun tuyena.”

²⁰ “Gabutēen nun sanne niimase xunxurin naxanye ma, ba xoline ra, ne xosixin na a ra ε tan xa. ²¹ Koni, xa na niimase xunxurin sifana nde sanna a lige a tujan, ε nōe na donje nen. ²² E nōe itoe nan donje ne ye: sujen siyaan birin nun xoxorone nun songolonbalane e nun tuguminne. ²³ Koni, gabutēen nun sanne niimase xunxuri gbete naxanye ma, ε xa ne yate se xosixine ra. ²⁴ Ne ε raxosima nen. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁵ Naxan yo na e

faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra.”

²⁶ “Suben naxan birin toro mi baxi naxi ra hanma a mi donseen laxunma, ne haramuxin na ra ε tan xa. Naxan na a yiin din e faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ²⁷ Sube san naaninna naxanye birin sanna xunduxi, e haramuxin na a ra ε tan xa. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁸ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

²⁹ “Yili ra seen naxanye baxan ma, itoe nan haramuxi ε tan xa: sulumen nun yelen nun dangen siyaan birin, ³⁰ e nun lennakonsaan nun sagadin nun kendemelexaan nun mululuna e nun kolona. ³¹ Ne nan haramuxi ε xa yili ra seene ye baxan ma. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ³² E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen, xa a findi wudi daxin na, hanma dugina, hanma kidina, hanma benbenla. Goron yo naxan nawale wali yo yi, a sama nen igeni. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Na xanbi ra, a yi sarijan. ³³ Xa na niimasena nde keden bira fejena nde kui, a xosima nen. E xa na fejen kala. ³⁴ Donseen naxan lan a xa don, koni xa na feje kui igen sa a ma, a xosima nen. Minse yo na min na fejen kui, a xosixin na a ra. ³⁵ E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen. Xa buruganden na a ra hanma tee yinla fo ε xa a kala, bayo a xosixi. E xa a yate alo se haramuxina. ³⁶ Koni xa a faxaxin bira tigini hanma ige ramaradeni, ne mi xosixi. Koni naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ³⁷ Xa a faxaxin bira sansiin ma naxan lan a si, a mi xosixi. ³⁸ Koni xa igen bata sa sansiin ma, a faxaxin yi bira a yi, na sansiin bata haramu ε xa.”

³⁹ “Suben naxan lan a xa don, xa na faxa a yete ma, naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁰ Naxan na a suben don, na lan a yi a dugine xa,

a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Naxan yo na e faxaxin maxali na lan a xa a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴¹ E nama niimase xunxuridine don, naxanye baxan ma. Ne xosixin na a ra. ⁴² Niimase xunxurin naxanye birin e bubuma baxan ma, ε nama ne sese don. Xa a bubuma a kuiin ma hanma a sigan tima a san naaninne ra hanma a san wuyaxi, a xosixin na a ra. ⁴³ Nayi, ε nama ε yete raxosi na niimase xunxurine xan. E nama ε yete raxosi e xan de! ⁴⁴ Alatala nan n tan na, ε Ala. E xa ε yete suxu sarijanna kui, alogo ε xa sarijan, bayo n tan sarijan. E nama ε yete raxosi niimase xunxuri yo xan naxanye e bubun baxan ma.”

⁴⁵ “N tan nan Alatala ra naxan ε raminixi Misiran yi alogo n xa findi ε Ala ra. Nanara, ε xa sarijan, amasoto n tan sarijan. ⁴⁶ Sariyan nan na ra naxan lanxi subene ma, e nun xoline, e nun niimaseen naxanye birin igeni e nun naxanye baxan ma. ⁴⁷ E xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, naxanye lan e don e nun naxanye mi lan e don.”

12

Naxanla rasarijanna diin bari xanbini

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa naxanla nde fudikan, a dii xemen bari, a mi fa sarijanxi na feen ma han xii solofere, alo a nema a kike wanli. ³ Xii solofereden laxoni, diin yi banxulan. ⁴ A man mi sarijanxi xii tonge saxan nun saxan benun a xa sarijan wunla ma naxan minixi a ma dii bari waxatini. A nama a yiin din se sarijanxi yo ra, a nama siga yire sarijanxini, han a marasarijan laxone yi kamali. ⁵ Xa a dii temen bari, a mi fa sarijanxi xunsagi firin, alo a nema a kike wanli bayo wunla bata mini a ma. A xa a marasarijanna legeden xii tonge sennin nun sennin. ⁶ A marasarijan laxone na kamali a dii xemen xa hanma a dii temena, a xa yexee diin jee kedenna

saraxa gan daxin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na, e nun kolokonde diina hanma ganbana, yulubi xafari saraxan na. ⁷Saraxaraliin xa na saraxane ba Alatala xa, a yi Ala solona na jaxanla xa. A sarijanma nen a wunla ma. Sariyan nan na ra jaxanla xa naxan na dii xemen bari hanma dii temena. ⁸Xa a mi no yexeen sote, a noe ganba firin hanma kolokonde dii firin xale nen, kedenna xa ba saraxa gan daxin na, bonna yulubi xafari saraxana. Saraxaraliin xa Ala solona a xa, a sarijanma nen.”

13

Furene muxune fatine ma

¹Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²“Xa muxun fatin yirena nde kusinxi, hanma kafanla a ma hanma fure dena nde a fatin ma naxan noe finde fure jaxin na dangu muxu gbete ma, na xa xali saraxarali Haruna fema hanma a diina nde. ³Furen naxan a fatin ma, saraxaraliin xa na mato. Xa furen yiren xabene bata fixa, a deen yi tilinjε ayi, fure jaxin nan na ra. A na yelin a matoε, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijan. ⁴Xa fure de fixena a fatin ma, koni a mi tilin, a fati ma xabe mi fixaxi, saraxaraliin xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁵A xii soloferede loxonni, a yi a mato. Xa a to furen deen mi masaraxi, a mi gboxi ayi a fatin ma, a mon xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁶Saraxaraliin xa a mato a xunsagi firinden xii soloferede loxonni. Xa furen bata fisa a mi gboxi ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala, a na kanna bata sarijan. Kafanla nan tun na a ra. A xa a dugine xa, a sarijanma nen. ⁷Koni saraxaraliin yelin xanbini a fale a sarijanxi, xa kafanla fa gbo ayi a fatin ma, na kanna mon xa xete saraxaraliin fema. ⁸Saraxaraliin mon xa a mato. Xa a to kafanla bata gbo ayi a fatin ma, a xa a fala, a na kanna mi sarijanxi, fure jaxin na a ra.”

⁹“Xa fure jaxin bata lu muxuna nde fatin ma, e xa a xali saraxaraliin

fema. ¹⁰A xa a mato. Xa kusindena nde a ma naxan de bata fixa, xa na kusinden bata fati ma xaben fixa, a suben minixi kenenni, ¹¹nayi fure jaxi koxoxin nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijanxi. A nama lu a danna matoni, bayo a bata a kolon a mi sarijanxi. ¹²Xa saraxaraliin bata a to a na fure jaxin bata gasin namini a fatin birin ma, keli a sanne ma han a xunna, ¹³a xa a mato ki faji, bayo xa na furena a fatin birin ma, a xa a fala furemaan ma, a sarijan bayo furen bata yelin xare. ¹⁴Koni furen deen na mini a ma loxon naxan yi, a mi sarijanxi. ¹⁵Saraxaraliin na furen deen to a ma, a xa a fala a ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin nan na ra. ¹⁶Xa furen deen xara, na kanna xa siga saraxaraliin fema. ¹⁷A xa a mato. Xa furen bata xara, saraxaraliin xa a fala furemaan ma, a bata sarijan. ¹⁸Xa seteen te muxuna nde ma, a yalan, ¹⁹a funfun yi kusin, a fixa hanma a gbeeli, na muxun xa siga saraxaraliin fema. ²⁰Saraxaraliin xa a mato. Xa furen funfun tilin, a fati ma xabe bata fixa, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra, naxan minixi seteen funfuni. ²¹Koni saraxaraliin na a mato, xa a mi fati ma xabe fixe to, xa furen funfun mi tilin, a xaraxi, a xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ²²Xa furen bata gbo ayi fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kanna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxina nde na a ra. ²³Koni xa furen funfun mi masaraxi a mi gboxi ayi, nayi larun nan tun a ra. Saraxaraliin xa a fala na kanna ma a sarijanxi.”

²⁴“Xa muxuna nde fatin ganxi, xa furen deen fixa hanma a gbeeli, ²⁵saraxaraliin xa a mato. Xa a fati ma xabene fixa, furen deen tilin, fure jaxina nde nan na ra, naxan bata mini ganden ma. Nayi, saraxaraliin xa a fala na kanna ma a mi sarijanxi bayo fure jaxin na a ra. ²⁶Koni a na a mato, xa saraxaraliin mi fati ma xabe fixe to furen ye, a deen mi tilin, a bata xara, saraxaraliin xa

na kannu lu a danna xunsagi keden. ²⁷ Saraxaraliin xa a mato xii soloferede ləxəni. Xa furen bata gbo ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kannu ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra. ²⁸ Koni xa furen mi masaraxi, a mi gboxi ayi, a bata xara, gande funfun nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kannu sarijanxi. Gande larun nan na ra.”

²⁹ “Xa furen lu xeməna nde hanma jaxanla nde xunna ma hanma a kenkenna ma, ³⁰ saraxaraliin xa furen mato. Xa a tilin, a xunsexen hanma a de xaben gbeeli, a xunxurun, saraxaraliin xa a fala na kannu ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra, daxana, naxan a suxi a xunna ma hanma a kenkenna ma. ³¹ Xa saraxaralina a to furen mi tilin, koni a xunsexə fəre munma mini, furemaan xa lu a danna xii solofere. ³² Saraxaraliin xa a furen mato xii soloferede ləxəni. Xa daxaan mi gboxi ayi, a mi tilin, a xunsexen mi gbeeli, ³³ na kannu xa a xunna bi, fə furen denaxan ma. Saraxaraliin mən xa a lu a danna xunsagi keden. ³⁴ Saraxaraliin xa daxaan mato xii soloferede ləxəni. Xa a mi gboxi ayi, a mi tilin, saraxaraliin xa a fala na kannu ma, a a sarijanxi. A xa a dugine xa, a sarijanma nən. ³⁵ Koni xa daxaan gbo ayi fatin ma, saraxaraliin yelin xanbini a fale a a sarijanxi, ³⁶ saraxaraliin xa a mato. Xa daxaan bata gbo ayi, hali saraxaraliin mi fa a xunsexen mato, a mi sarijanxi. ³⁷ Koni xa a mi gboxi ayi, xa fati ma xabe fərene bata mini, daxaan bata yalan. A bata sarijan. Saraxaraliin xa a fala, a sarijanxi.”

³⁸ “Xeməna hanma jaxanla, xa fixe fixe a fatin ma, ³⁹ saraxaraliin xa a mato. Xa e mi məxi, gasin nan tun na ra. A sarijan.”

⁴⁰ “Xa muxuna nde xun sexə mi na, teeli kannu na a ra, a sarijan. ⁴¹ Xa xunsexə mi a tigi ra, teeli kannu na a ra, a sarijan. ⁴² Koni xa furena a teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli, fure jaxin nan minixi a ma. ⁴³ Saraxaraliin xa a mato. Xa a kusin-

den to teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli alo fure jaxin kii naxan yi, ⁴⁴ furemaan nan na kannu ra, a mi sarijanxi. Saraxaraliin xa a fala, a mi sarijanxi bayo furena a xunna ma.”

⁴⁵ “Awa, xa fure jaxin naxan ma, na kannu xa dugi yibəxine ragodo a ma, a xunni təntaren yi lu, a a dəen yə maluxun, a yi gbelegbele. Sarijantarena! Sarijantarena! ⁴⁶ Furen nəma a ma, a mi sarijanxi. Nayi, a lan a lu a danna, a xa lu yamaan daaxaden fari ma.”

Dugi funduxine

⁴⁷ “Xa dugina nde bata fundu, xuruse xabe dugina hanma taa dugina, ⁴⁸ a na findi dugi səxənxin sifa yo ra hanma xuruse xabe dugine hanma se kidine, ⁴⁹ xa funduden fəre hanma a gbeeli dugin ma hanma kidin ma hanma dugi səxənxin ma hanma se kidina nde ma, funə jaxin na a ra naxan seen kalama. Saraxaraliin xa a mato. ⁵⁰ Funən seen naxan ma, saraxaraliin xa na ramara matoni xii solofere. ⁵¹ Xii soloferede ləxəni saraxaraliin xa a mato. Xa funən bata gbo ayi na dugin ma hanma dugi səxənxin ma, hanma se kidin ma, a na rawali kii yo yi, funə jaxin nan na ra naxan seen kalama, na seen xəsixi. ⁵² Nayi, saraxaraliin xa na dugin gan, hanma dugi səxənxina hanma xuruse xabe dugina hanma se kidina, funə funfun naxan ma. Amasəto funə jaxin na a ra naxan seen kalama. Na seen xa gan. ⁵³ Koni xa saraxaralina a mato, xa funən mi gboxi ayi na seen ma, ⁵⁴ funən naxan ma, a xa yamarin fi e ma, a e xa na dugin xa. A mən yi a ramara xii solofere. ⁵⁵ E na a xa, saraxaraliin mən xa a mato. Xa a to funən mi maxətəxi, a mi gboxi ayi, na seen xəsixi. Xa funən bata dugin suxu a yə fajin ma hanma a yə jaxin ma, a gan daxin na a ra. ⁵⁶ Xa saraxaralina a to funən bata ba fəle, dugin xa xanbini, a xa na funə yiren bə dugin na, hanma kidina, hanma dugi səxənxina. ⁵⁷ Koni, xa a mən sa dugi səxənxin suxu hanma se kidina,

funɛn nan na ra naxan seen kalama. Nayi, funɛn seen naxan ma, na xa gan. ⁵⁸ Funɛn seen naxan suxi, dugina, hanma dugi sɔxɔnxina, hanma se kidina, koni funɛn funfun bata lɔ ayi, na mɔn xa xa alogo a xa sarijan.”

⁵⁹ Funɛn bata xuruse xabe dugin naxan suxu hanma taa dugina, hanma dugi gbɛtɛ, hanma se kidina, sariyan nan na ra ne fe yi naxan a yitama a e sarijan hanma e mi sarijanxi.

14

Furetɔɔn nasarijan sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fure jaxin muxun naxan ma, na rasarijanma ikiini: A xa a yita saraxaraliin na. ³ Nayi, saraxaraliin xa mini yamaan daaxaden fari ma na kanna matodeni. Xa furemaan bata yiyalan, ⁴ saraxaraliin xa yamarin fi, e xa fa xɔli jɛjɛ radaxaxi firin na, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa xɔliin keden kɔɛ raxaba fɛjɛna nde xun ma, tigi igen naxan kui. ⁶ A xa xɔli jɛjɛn tongo, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina, a yi e rafu xɔliin kɔɛ raxabaxin wunli. ⁷ A yi a xuya na kanna ma sanja ma solofere naxan nasarijanma fure jaxin ma. A yi a fala na kanna ma a a bata sarijan. A yi xɔli jɛjɛn bejin burunna ra.”

⁸ “Naxan nasarijanma, na kanna xa a dugine xa, a a fati ma xabene bi, a yi a maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nɛn. Nayi, a nɔɛ sɔɛ nɛn yamaan daaxadeni, koni a luma nɛn a bubun fari ma xii solofere. ⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a mɔn yi a xunsɛxɛne bi, e nun a dɛ xabene, a yɛ gilingilinna xabene, e nun a fati ma xabene birin. A mɔn yi a dugine xa, a a fatin maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nɛn. ¹⁰ Xii solomasɛxɛdeni, a xa konton firin tongo e nun yɛxɛɛ gilena, jɛɛ keden kedenne, fɛ mi naxanye ra. A mɔn xa murutu fuji fajin kilo solomanaanin tongo bogise saraxan na

turen naxan yi, a turen litiri tagin sa a fari. ¹¹ Saraxaraliin naxan na kanna rasarijanma, na xa e nun a kiseene ti Alatala yɛtagi Naralan Bubun dɛ ra. ¹² A xa konton keden tongo, a a ba yangin saraxan na, e nun turen litiri tagi. A xa ne yita Alatala ra saraxa ralixin na. ¹³ A xa a kontonna kɔɛ raxaba na yire sarijanxini muxune yulubi xafari saraxane nun saraxagan daxine kɔɛ raxabama dɛnaxan yi. Saraxaraliin nan gbee yangin saraxan na alo yulubi xafari saraxana. A sarijan han! ¹⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxan wunla nde tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribana. ¹⁵ Na xanbi ra, a mɔn xa saraxa turena nde tongo, a yi a sa a yɛtɛɛn kɔmɛn ma yiini. ¹⁶ A xa a yiifari ma yii soli keden sin tureni, a yi a xuya Alatala yɛtagi dɔxɔja ma solofere. ¹⁷ A mɔn yi ndedi sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribana. A yangin saraxan wunla saxi dɛnaxan yi. ¹⁸ Ture dɔnxɛn naxan luxi saraxaraliin yii, a xa na sa na kanna xunni, saraxaraliin yi Alatala solona a xa. ¹⁹ Saraxaraliin xa yulubi xafari saraxan ba, a Ala solona na kanna xa naxan nasarijanma. Na xanbi ra, a yi saraxa gan daxin kɔɛ raxaba. ²⁰ A yi saraxa gan daxin nun bogise saraxan nali saraxa ganden fari. A yi Ala solona na kanna xa, a yi sarijan.”

²¹ “Xa yiigelitɔɔn nan na kanna ra, a mi nɔɛ saraxane sɔtɛ, a xa konton keden tongo yangin saraxan na, naxan yitama Ala ra solona seen na a xa, e nun murutu fuji fajin bogise saraxan kilo saxan, turen naxan yi, e nun turen litiri tagi, ²² e nun ganba firin hanma kolokonde dii firin, a nɔɛ naxan sɔtɛ. Keden xa findi yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. ²³ Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, a xa fa e ra saraxaraliin fɛma Naralan Bubun dɛɛn na Alatala yɛtagi alogo

a xa rasarijan. ²⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxa yeXeEn nun turen litiri tagin tongo, a yi e yita Alatala ra saraxa ralixin na. ²⁵ A xa yeXeEn kœ raxaba yangin saraxan na. A yi a wunla nde tongo, a a sa na kanna yiifari ma tunla nun a yiifari ma yiin konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwaan ma. ²⁶ A yi turena nde sa a yeTeEn kœmen ma yiini. ²⁷ A xa na turena nde xuya Alatala yeTagi a yiifari ma yii sonla ra sanja ma solofere. ²⁸ Turen naxan a yiin kui, a xa na ndedi tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwaan. A bata yi yangin saraxan wunla sa denaxan yi. ²⁹ Turen naxan luxi a yiin kui, a xa na sa na kanna xunni, a yi Alatala solona a xa. ³⁰ Saraxaraliin xa ganba keden tongo hanma kolokonde diina, na kanna naxan sœtœxi, ³¹ a yi a ba yulubi xafari saraxan na, a yi xœliin boden ba saraxa gan daxin na, e nun bogise saraxana. Nayi, a yi Alatala solona na kanna xa.”

³² Sariyan nan na ra na kanna xa, fure jaxin naxan fatin ma, naxan mi nœ saraxa kamalixin sœte.

Banxi ma funena

³³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ³⁴ “E na so Kanan yamanani, n naxan soma e yii e keEn na, xa n funen sa banxina nde ma na yamanani, ³⁵ banxi kanna xa sa a fala saraxaraliin xa, a naxa, ‘N bata funen to n ma banxin ma.’ ³⁶ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa seene ramini banxini benun a xa siga funen matodeni, alogo sese nama lu banxini a yi yate se xœsixin na. Na xanbi ra, saraxaraliin xa so banxini a matodeni.”

³⁷ “A xa funen mato. Xa funen fœrœ hanma a gbeeli, xa yilidine banxin ma, ³⁸ saraxaraliin xa mini banxini, a banxin deEn balan xunsagi keden. ³⁹ Xii soloferede lœxœni, saraxaraliin mœn xa fa a mato. Xa funen bata gbo ayi banxi ma, ⁴⁰ saraxaraliin xa yamarin fi, a funen gemen naxanye

ma, e xa ne ba na, e yi e woli yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴¹ A xa banxin kuiin birin maxœlin, e yi a lœxœn woli ayi yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴² Na xanbi ra, e xa gemœ gbeteye tongo. E yi na gemene masara. E maso se gbete tongo, e mœn yi banxin maso.”

⁴³ “E na a gemœ kalaxine ba na, e banxin maxœlin, a kankene mœn yi maso, xa funen mœn mini banxin ma, ⁴⁴ saraxaraliin xa sa a mato. Xa a to funen bata gbo ayi banxini, na nan na ra funœ jaxin na a ra naxan seen kalama. Banxin mi sarijanxi. ⁴⁵ Banxin xa rabira, a gemene nun a wudine nun a maso bendene yi maxali taan fari ma yirena nde yi naxan mi sarijanxi. ⁴⁶ Naxan yo na so banxini a balanxi lœxœn naxanye yi, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁷ Naxan na a sa hanma a a dege na banxini, a xa a dugine xa.”

⁴⁸ “Xa saraxaralina a mato, funen mi gboxi ayi banxin ma a maso xanbini, a xa a fala a banxin bata sarijan, amasœto funen bata jan na.”

⁴⁹ “Na kanna xa xœli firin tongo e nun suman wudina nde nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵⁰ A xa xœliin keden kœ raxaba fejeena nde xun ma tigi igen naxan kui. ⁵¹ A yi suman wudin tongo, e nun hisopi wudi yiin nun gari gbeela e nun xœli jejeena, a ne sin xœli kœ raxabaxin wunla nun tigi igeni. A yi a xuya banxin ma sanja ma solofere. ⁵² A yi banxin nasarijan xœliin wunla ra, e nun tigi igen nun xœli jejeen nun suman wudin nun hisopi wudina e nun gari gbeela. ⁵³ A xa xœli jejeen bejin taan fari ma burunna ra. Nayi, na banxina fe jaxin bata jan, a yi sarijan.”

⁵⁴ Sariyane nan ne ra fure jaxine fe yi hanma daxana naxanye minin muxun fatin ma, ⁵⁵ e nun funen naxan minin dugin ma hanma banxin ma, ⁵⁶ kusindene, gasine, e nun larune, ⁵⁷ alogo a xa kolon xa sena nde sarijan hanma xa a mi

sarijanxi. Sariyan na a ra fure jaxin nun fune jaxina fe yi.

15

Muxun xasima kiinde a bari boden

xan

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Xa furen xemena nde bari boden ma, faxunna naxan minima xasin nan na ra. ³ Xa a minima hanma a mi tin mine, na faxunna bata na kanna xosi. ⁴ Nayi, xemen na a sa saden naxan ma, na xosixi. A na dɔxɔ gbɛɛɛn naxan ma, na xosixi. ⁵ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ⁶ Furemaan bata dɔxɔ gbɛɛɛn naxan ma, naxan yo dɔxɔ na ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ⁷ Naxan na a yiin din furemaan na, na kanna lan a xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ⁸ Xa furemaan de igen namini muxu sarijanxina nde ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ⁹ Furemaan na dɔxɔ sese fari a siga sigatini, na mi fa sarijanxi. ¹⁰ Furemaan bata dɔxɔ sese ma, naxan yo na a yiin din na ra, na kanna mi fa sarijanxi han jɔnbanna. Naxan yo na se sifan tongo, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ¹¹ Xa furemaan mi a yiin naxa, a na a yiin din muxu yo ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ¹² Furemaan na a yiin din feje yo ra, na lan a kala. Xa goronna wudi daxin na a ra, a lan a maxa.”

¹³ “Furemaan na yiyalan, na kanna lan a legedenna ti xunsagi keden benun a xa rasarijan. A xa a dugine xa, a yi a maxa tigi igen na. A sarijanma nen na yi. ¹⁴ Xii solomasexede lɔxɔni, a xa ganba firin tongo hanma kolokonde dii firin, a sa e so saraxaraliin yii Alatala yetagi Naralan Bubun deen

na. ¹⁵ Saraxaraliin xa xali keden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Nayi, a yi na kanna rasarijan Alatala yetagi faxunna ma naxan minixi a ma. ¹⁶ Xa xemen bari bodeni igen mini, na kanna lan a a gbɛɛɛn birin maxa, a mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ¹⁷ Xa na ige sifan sa dugin ma hanma se kidin ma, na lan a maxa. A mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ¹⁸ Xa xemen nun jaxanla kafu, e firinna birin lan e e maxa, e mi fa sarijanxi han jɔnbanna.”

¹⁹ “Xa jaxanla a kike wanli, wunla minima a ma, a mi fa sarijanxi xunsagi keden. Naxan na a yiin din a ra, a mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ²⁰ A nema a kike wanli, xa a a sa saden ma hanma a dɔxɔ gbɛɛɛn ma, na mi fa sarijanxi. ²¹ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ²² A na dɔxɔ gbɛɛɛn naxan ma, naxan na a yiin din na ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ²³ Xa sena nde saxi na saden ma hanma gbɛɛɛn ma, a yi dɔxi naxan ma, naxan yo na a yiin din na seen na, a mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ²⁴ Xa e nun xemena nde kafu, a wunla yi sa xemen ma, a fan mi sarijanxi xunsagi keden. A na a sa sade yo ma na xosixi.”

²⁵ “Xa wunla lu mine jaxanla ma, naxan mi findixi a kike wanla ra, hanma a kike wali waxatin yi xɔnkuya ayi, a mi fa sarijanxi han wunla yi jan alo a nema a kike wanli. ²⁶ A na a sa saden naxan ma hanma a dɔxɔ gbɛɛɛn naxan ma, na mi sarijanxi, alo a nema a kike wanli. ²⁷ Naxan na a yiin din na saden na hanma a dɔxɔ na gbɛɛɛn ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jɔnbanna. ²⁸ Wuli minin na jan, na jaxanla lan a legedenna ti xunsagi keden, a sarijanma nen na yi. ²⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin tongo, a e xali saraxaraliin fema Naralan

Bubun dεεn na. ³⁰ Saraxaraliin xa xɔliin boden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Na xanbi ra, ɲaxanla wuli minin xɔsin ɲanma nɛn Alatala yεε ra yi.”

³¹ “Ɛ xa Isirayila kaane ratanga na feene ma naxanye e xɔsima, alogo e nama n batu bubun naxɔsi naxan e tagi, e yi faxa e xɔsina fe ra.”

³² Sariyane nan ne ra feni itoe ma: faxunna na mini xεmɛn bari boden ma, igen na mini xεmɛn xεmɛyani a yi a xɔsi, ³³ ɲaxanla nɛma a kike wanli, igena nde na mini xεmɛn hanma ɲaxanla bari bodeni, e nun xεmɛn naxan kafuma ɲaxanla ma a kike wali waxatini.

16

Ala solona lɔxɔna

¹ Harunaa dii firinna naxanye siga Alatala yɛtagi, ne faxa xanbini, Alatala yi falan ti Musa xa. ² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala i tada Haruna xa, a a nama so yire sariɲanxi fisamantenni yε yo yε, yε masansan dugin xanbi ra Layiri Kankiraan yɛtagi, Ala solonama dɛnaxan yi. Xa a na liga, n minima a ma nɛn kundaan yiyani Layiri Kankiraan dɛraganla xun ma, a yi faxa.”*

³ “Haruna xa feni itoe nan liga alogo a xa so yire sariɲanxi fisamantenni: A lan a tura bulanna ba yulubi xafari saraxan na, e nun kontonna saraxa gan daxin na. ⁴ A lan a yi taa dugi guba sariɲanxin nagodo a ma, a yi a taa dugi wantanna so. A xa a tagi xidi taa dugi tagixidin na, a yi taa dugi namun so. Na dugin sariɲan, nanara a lan a yi a maxa benun a xa e so. ⁵ Isirayila yamaan lan e kɔtɔ firin so a yii yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden saraxa gan daxin na. ⁶ Haruna xa turaan ba a yɛtɛna yulubi xafari saraxan na alogo a xa Ala solona a yɛtɛ xa e nun a denbayana. ⁷ Na xanbi ra, a yi kɔtɔ firinne xali Alatala yɛtagi, Naralan Bubun dεεn na. ⁸ A xa kɔtɔne masɛnsɛn alogo a xa a kolon naxan lan a findi Alatala

gbeen na e nun naxan sigan yire ɲaxini. ⁹ Masɛnsɛnna na kɔtɔn naxan suxu Alatala gbeen na, Haruna xa fa na ra, a a ba yulubi xafari saraxan na. ¹⁰ Masɛnsɛnna na kɔtɔn naxan suxu yire ɲaxin gbeen na, a ɲɛɲɛn nan nalima Alatala ma a solona seen na, e sa a beɲin yire ɲaxini burunna ra. ¹¹ Haruna xa fa turaan na, a a ba a yɛtɛna yulubi xafari saraxan na, a Ala solona a yɛtɛ xa e nun a denbayana. A xa na turaan kɔɛ raxaba a yɛtɛna yulubi xafari saraxan na. ¹² A xa tɛɛ kɔ seen nafe tɛɛ wolonna ra naxan tongoxi saraxa ganden fari Alatala yɛtagi. A yi wusulan fuɲin yiin yε firin tongo, a yi e xali yε masansan dugin xanbi ra, yire sariɲanxi fisamantenni. ¹³ A xa wusulanna sa tɛɛn na Alatala yɛtagi, alogo tutin naxan tema, na xa Layiri Kankiraan dɛraganla luxun alogo a nama faxa. ¹⁴ A xa turaan wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Layiri Kankiraan dɛraganla yɛtagin ma. A mɔn yi a xuya Layiri Kankiraan yɛtagi dɔxɔna ma solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a xa kɔtɔn kɔɛ raxaba yamaan yulubi xafari saraxan na, a yi a wunla xali yε masansan dugin xanbi ra, a yi a liga alo turaan wunla, a a xuya Layiri Kankiraan ma e nun a yɛtagi.”

¹⁶ “Na kiini, a xa Ala solona yire sariɲanxi fisamantenna xa alogo a xa rasariɲan Isirayila kaane xɔsi feene nun e murutɛ feene nun e yulubine birin ma. A mɔn xa a liga na kiini Naralan Bubun xa, naxan tixi Isirayila kaa xɔsixine tagi. ¹⁷ Muxu yo nama lu Naralan Bubun kui a na so Ala solonadeni yire sariɲanxi fisamantenni, han a yi mini. A xa Ala solona a yɛtɛɛn xa e nun a denbayaan nun Isirayila yamaan birin.”

¹⁸ “Na xanbi ra, a yi mini, siga saraxa ganden yireni dɛnaxan Alatala yɛtagi. A yi na fan nasariɲan, a turaan nun kɔtɔn wunla sa saraxa ganden tongonna fenne birin ma. ¹⁹ A xa wunla xuya a yii sonla ra dɔxɔ

* **16:2:** 16.2Layiri Kankirana fe mɔn seɓɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

solofere saraxa ganden ma, alogo a xa a rasarijan Isirayila kaane x̄sine ma.”

²⁰ “Haruna na yelin x̄sine bε yire sarijanxi fisamantenna ma, e nun Naralan Bubuna, e nun saraxa ganden, a xa k̄t̄o j̄ejen fan maso.

²¹ Haruna xa a yii firinne sa k̄t̄o j̄ejen xunna fari, a yi Isirayila kaane hakene nun murute feene nun yulubine birin fala a ma, a yi e sa k̄t̄on xunna fari. A yi muxuna nde xε, alogo a xa sa k̄t̄on bejin burunna ra, ²² a yi e hakene birin xali wulani. A xa k̄t̄on kedi, a siga burunna ra.”

²³ “Na xanbi ra, Haruna xa so Naralan Bubun kui, a yi taa dugine ba a ma, a naxanye so benun a xa so yire sarijanxini. A xa ne lu na. ²⁴ A xa a maxa yire sarijanxina nde yi, a yi a dugin bonne ragodo a ma. Na xanbi ra, a xa sa saraxa gan daxi firinna bonne ba a yetε xa e nun yamaan xa, a Ala solona a yetε xa e nun yamaan xa. ²⁵ A m̄on xa yulubi xafari saraxan turene sa t̄eni saraxa ganden fari.”

²⁶ “Naxan k̄t̄on bejinxi yire j̄axini, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a fa fa yamaan daaxadeni. ²⁷ Turaan nun k̄t̄on naxanye baxi yulubi xafari saraxan na, naxanye wuli rawalixi yire sarijanxini Ala solona seen na, ne lan e xali yamaan daaxaden fari ma, e kidine nun e suben nun e gbiine yi sa t̄eni. ²⁸ Naxan na e gan, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. Na xanbi ra, a yi so yamaan daaxadeni.”

²⁹ “Habadan sariyan na a ra ε xa. Kike solofereden xii fuden l̄x̄oni, ε xa sunna suxu, ε tan Isirayila kaane ba, x̄ojen naxanye d̄xi ε konni ba, ε xa wanla birin bejin. ³⁰ Amas̄o Ala solonama ε xa na l̄x̄on nin, alogo ε xa sarijan. Nayi, ε sarijanma nen ε yulubine birin ma Alatala yεε ra yi. ³¹ A xa findi Matabu L̄x̄on nun sanla ra. E xa sunna suxu na l̄x̄oni. Habadan sariyan na a ra.”

³² “Saraxaraliin naxan bata masusan a sugandi feen na, a d̄x̄o saraxaraliyani a baba funfuni, na nan Ala solonama. A tan nan taa dugi doma

rasarijanxine soma, ³³ a Ala solona yire sarijanxin nun Naralan Bubun nun saraxa ganden nun saraxaraline nun Isirayila yamaan birin xa. ³⁴ Habadan sariyan na a ra ε xa. Ala solonama Isirayila kaane yulubine birin ma fe ra l̄x̄o kedenni j̄een bun ma.”

E yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

17

Isirayila kaane xa sarijan

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Haruna xa, e nun a diine nun Isirayila kaane birin, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. ³ Isirayila kaan naxan na a jingen ba saraxan na, hanma yεxεena hanma siina, yamaan daaxadeni hanma a fari ma, ⁴ a mi a xali Naralan Bubun so d̄een na alogo a xa a rali Alatala ma kiseen na Alatala Batu Bubun yetagi, na kanna yatema nen alo faxes tiina. A bata wunla ramini, na kanna kedima nen a yamani. ⁵ Na ma, Isirayila kaane bama nen saraxan bε burunna ra, e fa e saraxane ra saraxaraliin fεma Alatala yetagi Naralan Bubun d̄een na, a yi e ba b̄oje xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶ Saraxaraliin xa a wunla xuya Alatalaa saraxa ganden d̄ex̄onna ma Naralan Bubun d̄een na, a yi a turene sa t̄eni, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁷ Nayi, Isirayila kaane nama fa suxure k̄t̄one ki, e tinxintareyaan liga Ala ra naxanye x̄on. Habadan sariyan na a ra e tan xa e nun e yixetene birin.”

⁸ A m̄on xa a fala, a naxa, “Isirayila kaan hanma x̄ojen naxan d̄xi e tagi, a na saraxa gan daxin ba hanma saraxa gbete, ⁹ xa a mi a xali Naralan Bubun d̄een na alogo a xa ba Alatala xa, a kedima nen a yamaan ye.”

Wunla nama don

¹⁰ “Isirayila kaan hanma x̄ojen naxan d̄xi e tagi, naxan na wunla don, n kelima nen na kanna xili ma, n yi a kedi a yamaan ye. ¹¹ Amas̄o fati benden niina a wunla nin. N tan bata wunla findi n solona seen na ε niine xa, naxan sama saraxa

ganden fari. Amasotō wunla nan n solonama bayo niina a yi. ¹² Nanara, n na falama ε tan Isirayila kaane xa, ε tan sese nama wunla don. Xōje yo naxan dōxi ε tagi, e nama wunla don. ¹³ Isirayila kaan hanma xōjen naxan ε tagi, naxan na suben hanma xōliin faxa donsoyani naxan daxa a don, a xa a wunla dindin bōxōni a bēnden sa a ye ma. ¹⁴ Amasotō suben birin niina a wunla nin. Nanara, n bata a fala Isirayila kaane xa, n naxa, ‘E nama sube yo wunla don, amasotō suben birin niina a wunla nin. Naxan yo a don, na kedima nen Isirayila yamani.’”

¹⁵ “Naxan na suben don naxan faxaxi a yete ma hanma sube gbete naxan faxaxi, a na findi Isirayila bari diin na hanma xōjena, na kanna lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna, na xanbi ra a yi sarijan. ¹⁶ Xa a mi a dugine xa, xa a mi a maxa, a na haken goronna tongoma nen.”

18

Kafu feen sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa ito nan fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala nan n tan na, ε Ala. ³ E nama Misiran kaane namunne liga, ε yi dōxi denaxan yi, hanma Kanan yamanan namunne, n na ε xalima denaxan yi. E nama e namunne suxu de! ⁴ E xa n ma sariyane nun n ma tōnne suxu bayo Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁵ “E xa n ma tōnne nun n ma sariyane suxu bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotōma nen e xōn. Alatala nan n tan na.”

⁶ “Muxu yo nun a bari boden nama kafu. Alatala nan n tan na.”

⁷ “I nama i baba rayagi, ε nun i nga yi kafu. I nga na a ra. E nama kafu.”

⁸ “E nun i baba jaxalan gbete nama kafu, na i baba rayage nen.”

⁹ “E nun i magilen nama kafu, i baba dii temena hanma i nga dii temena, hali ε mi maxuruxi tande kedenna ma.”

¹⁰ “E nun i mamandenna nama kafu i ya dii xemena dii temena hanma i ya dii temena dii temena. Amasotō na i tan yage nen.”

¹¹ “E nun i baba jaxalan gbete a dii temen nama kafu, a naxan barixi i baba ma. I magilen na a ra.”

¹² “E nun i baba magilen nama kafu. I baba bari boden na a ra.”

¹³ “E nun i nga ngaxakeden jaxalanmaan nama kafu. I nga bari boden na a ra.”

¹⁴ “I nama i baba ngaxakedenna rayagi. E nun a jaxanla yi kafu. I nga xurin na a ra.”

¹⁵ “E nun i mamuxun nama kafu. I ya diina jaxanla na a ra. E nama kafu.”

¹⁶ “E nun i ngaxakedenna jaxanla nama kafu. Na i ngaxakedenna rayage nen.”

¹⁷ “E nun jaxanla nde nama kafu, ε nun a dii temen fan yi kafu. E nun a mamandenna nama kafu, a dii xemena dii temena hanma a dii temena dii temena. I bari boden nan ne ra. Na mi daxa.”

¹⁸ “I nama i ya jaxanla bari boden tongo i ya jaxanla ra, i ya jaxanla mōn jēje, alogo i nama yengen naso e tagi.”

¹⁹ “E nun jaxanla nama kafu a nema a kike wanli, amasotō a mi sarijanxi.”

²⁰ “E nun i lanfana jaxanla nama kafu, i yi i yete xōsi a xōn.”

²¹ “I nama i ya dii yo ba saraxan na Mōlōkō suxure kideni, i yi i ya Ala xili kala. Alatala nan n tan na.”

²² “E nun xemēn nama kafu alo jaxanla. Xōsi feen nan na ra.”

²³ “E nun suben nama kafu, i yi i yete xōsi a xōn. Naxanla nama a maso suben na e kafu. Fe haramuxin nan na ra.”

²⁴ “E nama ε xōsi na kewali yo xōn. Amasotō n siyaan naxanye kedima ε yeε ra, ne e yete xōsi na feene nan xōn. ²⁵ E kewanle bōxō yetēen xōsi nen. Nanara, n yi e hakene saran e ra, bōxōn yi a me e ra. ²⁶ Nayi, ε tan Isirayila kaane nun xōjen naxanye ε tagi, ε xa n ma tōnne nun sariyane suxu. E nama xōsi feni itoe liga de!

27 Amasotō naxanye yi dōxi bōxōni ito yi benun ε tan, ne yi feni itoe birin ligama, e bōxōn naxōsi. 28 Na bōxōn nama a mε ε fan na ε xōsina fe ra, alo siyaan naxanye yi na benun ε tan. 29 Nanara, naxan yo na xōsi feni ito nde liga, na kedima nēn a yamani. 30 Ε xa n ma yamarine suxu, ε nama namun xōsixi yo liga naxanye yi ligama mēnni benun ε tan. Ε nama ε yetε xōsi e xōn. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

19

Yamaan nasarijan fena

1 Alatala yi a fala Musa xa, 2 a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Ε xa sarijan, amasotō n tan sarijan, n tan, Alatala, ε Ala. 3 Birin xa a nga nun a baba binya, a yi Matabu Lōxōne suxu. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

4 “Ε nama suxurene batu, ε nama wure raxulunxin nafala ala maligane ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

5 “Ε na bōne xunbeli saraxan ba Alatala xa, ε xa a ba a fajin na alogo a xa a rasuxu. 6 Saraxan suben xa don a faxa lōxōni hanma na xōtōn bode. Naxan na lu han a xii saxande lōxōni, ε xa na sa tēeni. 7 Xa ε nde don xii saxande lōxōni, na haramuxi, na mi rasuxuma. 8 Naxan na a don, na a haken goronna tongoma nēn. Amasotō a bata Alatalaa se rasarijanxin naharamu. Na kannna kedima nēn a yamani.”

9 “Ε na malo xaban fōlō, ε nama maala xaba han xēen xedēen xōn. Ε nama tōnsōne makentun naxanye na lu a xōri ma. 10 I nama sansi bogi dōnxene bolon langani, i nama xōnne makō naxanye yoloxi. I xa ne lu yiigelitōne nun xōne xa. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

11 “Ε nama mujan ti. Ε nama wulen fala. Ε nama ε bode yanfa. 12 Ε nama ε kōlō n xinli wulen fari, amasotō i ya Ala nan xili kalama. Alatala nan n tan na.”

13 “I nama i muxun boden yii seene tongo yanfan xōn, i yi a naxankata. I nama walikēen saranna ramara i konni han na xōtōn bode.”

14 “I nama tuli xōrin konbi, i nama sese sa danxutōn yεε ra naxan a ra-bire, koni i xa gaxu Ala yεε ra. Alatala nan n tan na.”

15 “Ε nama tinxintareya liga kiti sadeni. I nama yiigelitōn nafisa, i nama nafulu kannna rafisa, koni i xa i adamadi boden makiti tinxinni. 16 I nama i adamadi boden mafala yamaan tagi. I nama i adamadi boden tōnege alogo a xa faxa. Alatala nan n tan na. 17 I nama i ngaxakendenna rapaxu, koni i xa i adamadi boden maxadi, alogo i nama yulubin tongo a fe ra. 18 I nama i gbeen nōxō. I nama yamaan muxuna nde fe xōnnantenyaa namara i kui. I adamadi boden xanu alo i yetena. Alatala nan n tan na.”

19 “Ε xa n ma tōnne suxu. I nama sube siya firinne rakafu. I nama sansi siya firinna si xēen ma. I nama gεεε siya firinna dugi sōxōnxin so.”

20 “Xa xēmēna nde nun konyi gilēna nde kafu, muxu gbete naxan masuxi a naxanla ra, naxan munma xunba hanma a xōrōya, e kala tixin saranma e ra nēn. Koni e mi faxama, amasotō a munma yi xunba nēn. 21 Xēmēn lan a kontonna xali Alatala yetagi Naralan Bubun dēen na a yangin saraxan na. 22 Saraxaraliin xa yangin saraxa kontonna findi Alatala solona seen na a yulubi ligaxina fe ra, a yulubin yi xafari.”

23 “Ε na so na yamanani, n na ε xalima dēnaxan yi, ε yi bogiseen siyaan birin si, ε xa tōnna dōxō e bogine ra. E haramuxi nēn ε tan xa nεε saxan, ε nama e don. 24 Nēen naaninden, bōxōn bogine birin nasarijanma nēn Alatala tantun seen na. 25 Nēen sulundeni, ε nōe e bogine donne nēn. Nayi, ε bogi se sōtōxine sigan gbo ayi nēn. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

26 “Ε nama sese don wunla naxan yi. Ε nama ε yiimato, ε nama kōerayaan liga. 27 Ε nama ε xunna dε bi a radigilinxin na. I nama i dε xaben dēxōnne bi. 28 Ε nama ε fatin mabō faxa feen sunun taxamasenna ra. Ε nama taxaraan te ε fatin ma. Alatala nan n tan na.”

29 “I nama i ya dii tēmen nayagi i a findi yalunden na, alogo yamanan nama bira yalunyaan fəxə ra, a yi rafe fe ɲaxin na. 30 E xa Matabu Ləxəne suxu, e yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

31 “E nama siga koron bənbəne nun yiimatone fəma, alogo e nama e raxəsi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

32 “I xa keli fonna bun binyeni. I xa fonne binya, i yi gaxu i ya Ala yεε ra. Alatala nan n tan na.”

33 “Xa xəɲen fa dəxə e yamanani, e nama ɲaxu a ra, 34 koni e xa a yisuxu alo yamanan bari diina e tagi. I xa a xanu alo i yetena, amasotə e findi xəɲen na nən Misiran yamanani. Alatala nan n tan na, e Ala.”

35 “E nama tinxintareya liga kiti sadeni, hanma se maligadeni, hanma se binyeni ligadeni, hanma se yiligadeni. 36 E sikeela xa tinxin. E nema sese malige, e xa ligase kamalixin nawali. Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani.”

37 “E xa n ma tənne nun sariyane birin suxu. Alatala nan n tan na.”

20

Sariya kalane saranna fe

1 Alatala yi a fala Musa xa 2 a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa,

“Isirayila kaan hanma xəɲen naxan dəxi Isirayila bəxəni, xa na nde a diin ba saraxan na Mələkə suxure kideni, yamaan xa a magələn a faxa. 3 N tan yeteen kelima nən a xili ma, n yi a kedi Isirayila yamani. Amasotə a to a diin ba saraxan na Mələkə suxuren xa, a bata n ma yire sarijanxin naxəsi, a yi n xili sarijanxin kala. 4 Xa yamaan bata e yεene raxi na feen ma, e tondi na kanna faxe, naxan a diin baxi saraxan na Mələkə xa, 5 n tan yeteen kelima nən a xili ma e nun a denbayana. N na a kedima nən Isirayila yamani e nun naxanye birin biraxi a fəxə ra e n yanfa Mələkə suxure kideni.”

6 “Xa muxuna nde n yanfa, a bira koron bənbəne nun yiimatone fəxə ra, n kelima nən a xili ma, n yi a kedi a yamani. 7 E xa e yete suxu sarijanni,

alogo e xa sarijan amasotə Alatala nan n tan na, e Ala.”

8 “E xa n ma tənne suxu, e yi e liga. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

9 “Naxan yo na a baba danga hanma a nga, e na kanna faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi, bayo a bata a baba danga hanma a nga.”

10 “Xa xemena nde yalunya liga e nun xeme gbete a ɲaxanla, a lanfana ɲaxanla, e xa xeme yalunxin nun ɲaxalan yalunxin firinne birin faxa.”

11 “Xa xemena nde nun a baba ɲaxanla kafu, a bata a baba rayagi. E xa xemen nun ɲaxanla firinne birin faxa. E tan yeteen nan e faxa feen nagidixi. 12 Xa xemena nde nun a mamuxun kafu, e xa e firinne birin faxa. Amasotə e bata fe ɲaxin liga. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

13 “Xa xemena nde kafu xemen ma alo muxun kafun ɲaxanla ma kii naxan yi, e firinna birin bata xəsi feen liga. E xa e firinna birin faxa. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

14 “Xa xemena nde dii teme nun a nga fen a ɲaxanla ra, fe ɲaxin nan na ra. Xemen nun ɲaxanle birin xa gan, alogo na fe ɲaxin nama lu e tagi.”

15 “Xa xemena nde kafu suben ma, e xa a faxa, e yi suben faxa.”

16 “Xa ɲaxanla nde a maso suben na e yi kafu, e xa ɲaxanla nun suben faxa. E xa faxa, e tan nan e faxa feen nagidixi.”

17 “Xa muxuna nde a magilen tongo a ɲaxanla ra, a baba a dii temena hanma a nga a dii temena, e yi kafu, yagin nan na ra. E xa kedi yamaan ye. Xemen bata kafu a magilen ma, a tan nan a haken goronna tongoma.”

18 “Xa xemena nde kafu ɲaxanla ma a nema a kike wanli, e firinne birin xa kedi yamani bayo e lanxi e yagi feen ma nən.”

19 “E nun i nga ngaxakedenna hanma i tenen nama kafu, bayo na i bari boden nayagima nən. E firinna birin e haken goronna tongoma nən.”

20 “Xa xemena nde nun a səxə ɲaxanla kafu, a bata a səxə rayagi.

E firinna nan e haken goronna tongoma, e faxama nen e mi dii bari.”

²¹ “Xa xemena nde a ngaxakedenna jaxanla tongo a jaxanla ra, xasin nan na ra. A bata a ngaxakedenna rayagi. E mi dii barima.”

²² “E xa n ma tonne nun n ma sariyane birin suxu, e yi e liga, alogo na baxon nama a me e ra, n na e xalima baxon naxan yi daxadeni.

²³ N siyaan naxanye kedima e yee ra, e nama bira ne namunne foxo ra. Amasoto e feni itoe birin ligaxi nen e yi rajaxu n ma.

²⁴ Koni n na a fala nen e xa, n naxa, ‘E baxon soma e tan nan yii. N na baxon fima e ma nen e keen na, kumin nun nonon gbo denaxan yi.’ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e sugandixi siyane tagi.

²⁵ Nanara, e xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, e nun xali haramuxine nun a daxaxine. E nama e yete xosi subeni itoe xon, hanma xoline xon, hanma niimaseen naxanye e masigama baxon ma, n tonna saxi naxanye ra a e haramuxi.”

²⁶ “Nayi, e findima n ma yama sarijanxin na nen, amasoto n tan Alatala sarijan. N bata e sugandi siyane tagi, alogo e xa findi n gbeen na.”

²⁷ “Xemen hanma jaxanla naxan e tagi, xa a findi koron bonbon na hanma yiimatoon na, e xa a magolon a faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi.”

21

Saraxaraline sarijanna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala saraxaraline xa, Harunaa diine, a naxa, “Saraxaraliin nama a yete xosi a muxuna nde jandeni, a a maso a binbin na. ² Fo a muxu kendene alo itoe: a nga, a baba, a diina, a dii temena, a tada hanma a xunyena, ³ hanma a magilen naxan munma futu, naxan doxi a konni bayo xemen mi a yii. A noe a yete xose nen e jandeni. ⁴ Koni, saraxaraliin naxan tixi yamaan yee ra, na nama a yete xosi, a yete rayagi. ⁵ Xa sayaan ti, saraxaraline mi lan e e xunne bi, hanma e e de xabene dexon bi, hanma

e e fatin mabo. ⁶ E xa sarijan e Ala yetagi, e nama e Ala xili kala, amasoto e tan nan saraxane ralima Alatala ma teen na, naxanye luxi alo e Ala donsena. Nayi, e xa sarijan. ⁷ E nama yalunden futu hanma jaxanla naxan xeme feen kolon hanma jaxanla naxan ma xeme a mexi a ra. Amasoto e rasarijanxin na a ra Ala xa. ⁸ I xa a yate muxu sarijanxina, amasoto a tan nan saraxane fima Ala ma naxanye luxi alo a donsena. Nanara, e xa a kolon a sarijan, amasoto n tan Alatala sarijan, n tan nan e rasarijanma. ⁹ Xa saraxaralina diina nde a yete rayagi a findi yalunden na, a a baba nan nayagixi. A xa gan.”

¹⁰ “Saraxarali kuntigin naxan bata masusan, a sugandi a ngaxakedenne tagi alogo a xa no dugi rasarijanxine sodeni, na nama a xunsexen lu a yitontaren na hanma a yi a dugine yibo jandeni. ¹¹ A nama so binbin xun ma. A nama a yete xosi hali a baba na a ra hanma a nga. ¹² A nama mini yire sarijanxin kui, hanma a yete xosi, amasoto a rasarijanxi Alaa masusan turen nan na. Alatala nan n tan na. ¹³ A xa sungutun nasolonxin tongo a jaxanla ra. ¹⁴ A nama kaja gilen tongo, hanma jaxanla bejinxina hanma yalunde xosixina, koni a xa sungutun nasolonxin tongo a yamani, ¹⁵ alogo a nama a yixetene rayagi a yamaan tagi. Alatala nan n tan na naxan a rasarijanma.”

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁷ a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I yixeten muxu madonxi yo nama wali saraxa rabadeni, a Ala donseen nali a ma. ¹⁸ Madonto yo mi daxa a a maso: danxutona, lebutenna, naxan yetagi madonxi, hanma naxan salense madonxi, ¹⁹ sankalatona hanma yikalatona, ²⁰ dantona hanma tongona, teeli kannna, hanma kafanla muxun naxan ma, hanma naxan teganxi. ²¹ Saraxarali Haruna yixeten madonxi yo nama a maso, a yi saraxane rali Alatala ma teen na. Madontoon na a ra, a mi lan a a maso, a Ala donseen nali a ma. ²² A noe Alaa donse sarijanxin

sifan birin don_{ne} nen, hali naxanye sarijan han. ²³ Koni a madontoyana fe ra, a mi lan a yi a maso yire sarijanxin ye masansan dugin na hanma saraxa gandena. A nama n ma yire sarijanxina fe kala. Alatala nan n tan na, naxan saraxaraline rasarijanma.” ²⁴ Musa yi na falane rali Haruna nun a diine ma, e nun Isirayila kaane birin.

22

Saraxane sarijanna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna nun a diine xa, a Isirayila kaane na saraxa sarijanxin naxanye fi n ma, e xa ne suxu ki fapi e don kiin ma alogo e nama n xili sarijanxin kala. Alatala nan n tan na.

³ A fala e xa, i naxa, “Xa ε yixete yo mi sarijan waxati famatone yi, a a maso Isirayila kaane saraxane ra e naxanye ralima Alatala ma, na kanna kedima nen n yetagi. Alatala nan n tan na.”

⁴ “Xa fure jaxin bata mini Haruna yixetena nde fatin ma, hanma furen yi a bari boden suxu, na mi lan a saraxa sarijanxine don benun a xa rasarijan. A mon mi sarijanxi xa a bata a yiin din sena nde ra naxan bata din muxun binbin na, hanma igen sifana nde naxan minixi muxun xemeyani, ⁵ hanma a na a yiin din bubu seen na hanma muxun naxan mi sarijan, hanma a findi se xosixi yo ra. ⁶ Naxan na a yiin din na se sifan na, na mi fa sarijanxi han jinbanna. A nama saraxa sarijanxine don, han a yi a fatin birin maxa. ⁷ Sogen na godo, a bata sarijan. Na xanbi ra, a nœ saraxa sarijanxine don_{ne} sonon, amasoto a balon na a ra. ⁸ A nama suben don naxan faxaxi a yete ma hanma burunna subene naxan yiboxi, alogo a nama a yete xosi a xon. Alatala nan n tan na.”

⁹ “Saraxaraline xa n ma yamarine suxu alogo e nama yulubin tongo, e faxes kalane fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma. ¹⁰ Muxu yo nama saraxa sarijanxin don xa a mi saraxaralina denbayani. Hali

saraxaralina muxu xilixina hanma a walikεen mi daxa a a don. ¹¹ Koni xa saraxaraliin bata konyina nde sara, hanma naxan barixi a konni, na nœ a don_{ne} nen. ¹² Xa muxuna nde saraxaralina dii temen dɔxɔ a jaxanla ra, saraxarali mi a tan na, dii temen nama fa saraxa sarijanxine don. ¹³ Koni xa saraxaralina dii temen findi kaja gilen na hanma a futun yi kala, dii mi a yii, a xete a baba konni alo a to yi dii joreyani, a nœ a baba donseen don_{ne} nen. Koni naxan mi saraxaralina denbayani, na nama a don. ¹⁴ Xa muxuna nde a saraxa sarijanxin don tantanni, a lan a yi a joxon fi, a mon yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari a yanginna ra. ¹⁵ Saraxaraline nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine kala e naxan bama Alatala xa. ¹⁶ Xa e tin yamaan yi saraxa sarijanxine don, e bata e findi yulubi tongone ra, yanginna fima naxan ma fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Haruna nun a diine nun Isirayila kaane birin xa, a naxa, “Isirayila kaan birin hanma xɔne Isirayila yi, naxan saraxa gan daxin bama Alatala xa, de tiin nakamalina fe ra, hanma jɛnige ma saraxana, ¹⁹ a lan a yi fa turaan na hanma kontonna, hanma kotona fe mi naxan na. ²⁰ Fεen xuruseen naxan na, a mi lan ε yi fa na ra, amasoto a mi rasuxuma ε xa. ²¹ Xa muxuna nde fa xuruse gbeen na hanma a xunxurina, bɔne xunbeli saraxan na Alatala xa, hanma de tiin nakamali saraxana hanma jɛnige ma saraxana, fe yo nama lu a ra alogo a xa rasuxu. ²² Nayi, ε nama fa xuruse yetaren na, ε a rali Alatala ma teen na n ma saraxa ganden fari, hanma naxan madonxi, hanma a maxɔɔxi, hanma furen naxan fatin ma hanma kaban naxan ma. ²³ Ningena hanma yεxεena naxan salen se kuya hanma a dungi, i nœ na be nen jɛnige ma saraxan na, koni a mi rasuxe de tiin nakamali saraxan na. ²⁴ E nama fa xuruseen na Alatala xon naxan tegenxi, a delane kalaxi, hanma e baxi na. E nama

na ba saraxan na ε yamanani. ²⁵ Ε nama na xuruse sifan nasuxu xɔɔne yii, ε a ba donse saraxan na ε Ala xa. Amasɔtɔ e tɛgenxi. Fɛna e ra. E mi rasuxε ε xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Ningena, yεxεena hanma siin na bari, a xa lu a nga bun xii solofere. Xii solomasεxεde lɔxɔni e nun na xanbi ra, a rasuxε nɛn saraxan na, naxan nalima Alatala ma tɛɛn na. ²⁸ Ningena hanma yεxεena, ε nama e nun a diin kɔε raxaba lɔxɔ kedenni. ²⁹ Xa ε barika bira saraxan ba Alatala xa, ε xa a ba ki fɔɔni alogo a xa rasuxu. ³⁰ A donma na lɔxɔn yɛtɛɛn nin. Ε nama sese lu han xɔtɔnni. Alatala nan n tan na.”

³¹ “Ε n ma yamarine suxu ε yi e liga. Alatala nan n tan na.”

³² “Ε nama n xili sariɔanxin kala, alogo n xa lu sariɔanni ε tagi, ε tan Isirayila kaane. Alatala nan n tan na, naxan ε rasariɔanma. ³³ N tan nan ε ramini Misiran yamanani, n yi findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na.”

23

Isirayila yamana sali lɔxɔne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Sali lɔxɔne ni itoe ra Alatala xa, ε yamaan xilima malan sariɔanxini waxatin naxan yi. Sali lɔxɔne ni itoe ra n xa. ³ Ε xa wali xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔn findixi Matabu Lɔxɔn nan na, malan sariɔanxin tima lɔxɔn naxan ma. Ε nama wali yo kε. Ε xa Matabu Lɔxɔn findi Alatala gbeen na ε nεma dɔxi dεdε yi.”

Yatene 28.16-25

⁴ “Sali lɔxɔn bonne ni i ra Alatala xa. Ε xa yamaan xili malan sariɔanxini waxatini itoe yi: ⁵ Kike singen xii fu nun naaninna, fitirin ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan na ra Alatala xa. ⁶ Na kiken xii fu nun suulundena, Buru Tetaren Sanla nan na ra Alatala xa. Ε xa buru ratetarene don xii solofere. ⁷ Xii singeni, ε xa malan sariɔanxin maxili. Na lɔxɔni, ε nama ε wanle kε. ⁸ Ε xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na xii solofere. Xii soloferede lɔxɔni, ε mɔn yi malan

sariɔanxin maxili. Na lɔxɔni, ε nama ε wanle kε.”

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N bɔxɔn naxan soma ε yii, ε na so mɛnni, ε se xaban fɔlɔ, ε xa fa ε bogise singen xidin na saraxaraliin fɛma. ¹¹ Saraxaraliin xa a yita Alatala ra Matabu Lɔxɔn xɔtɔn bode, alogo a xa a rasuxu ε yii. ¹² Ε se xidin yitama Ala ra lɔxɔ naxan yi, ε xa yεxεɛn jɛε kedenna ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fε mi naxan na, ¹³ e nun bogise saraxana, murutu fujin kilo sennin naxan basanxi turen na. Na xa rali Alatala ma tɛɛn na, naxan xiri rafan a ma, e nun minse saraxan wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. ¹⁴ Burun ba, tɔnsɔn ganxine ba, a xindene ba, ε nama se xabaxi yo don benun ε xa fa na saraxane ra ε Ala xa. Habadan sariyan nan na ra ε yixetene birin xa, ε na dɔxɔ dεdε yi.”

Yatene 28.26-31

¹⁵ “Keli Matabu Lɔxɔn xɔtɔn bode, ε malo xidin yitama Ala ra lɔxɔn naxan yi, xunsagi solofere xa dangu. ¹⁶ Xii tonge suulundeni, Matabu Lɔxɔ solofereden xɔtɔn bode, ε mɔn xa bogise xaba nɛnɛn fi Alatala ma bogise saraxan na. ¹⁷ Ε xa murutu fujin kilo saxan nafala buru ratexin na, ε fa na buru xun firin na bogise singe saraxa ralixin na Alatala xa. ¹⁸ Yamaan mɔn xa kontondi solofere ba saraxan na jɛε keden kedenne fε mi naxanye ra, e nun tura bulan keden nun konton firin, sa bogise saraxa burune fari e nun bogise saraxane nun minse saraxan naxanye daxa. Saraxa gan daxin nan ne ra, naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na, e xirin yi rafan a ma. ¹⁹ Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, e nun yεxεɛn jɛε keden kedenna firin bɔɔɛ xunbeli saraxan na. ²⁰ Saraxaraliin xa yεxεε firin nun bogise singen burun yita n na se ralixin na. E rasariɔanma Alatala xa nɛn, e yi so saraxaraliin yii. ²¹ Na lɔxɔn yɛtɛni, ε xa yamaan xili malan sariɔanxini. Ε nama ε wanle kε na lɔxɔni. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa, ε na dɔxɔ dεdε yi.

²² Ɛ na malo xaban fɔlɔ, ɛ nama maala xaba han xɛɛn xɛdɛɛn xɔn, ɛ nama tɔnsɔnne makentun naxanye na lu a xɔri ma. I xa ne lu yiigelitɔne xa e nun xɔɲɛne. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

Yatɛne 29.1-6

²³ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii singeni, ɛ xa ɛ matabu na lɔxɔni ɛ yi a binya, ɛ xɔtaan fe, ɛ yamaan xili malan sariɲanxini. ²⁵ Ɛ nama ɛ wanle kɛ na lɔxɔni, ɛ xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na.”

Ala Solona lɔxɔna

Yatɛne 29.7-11

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Kike solofereden xii fuden xa findi Ala Solona lɔxɔn na. Ɛ xa malan sariɲanxin ti, ɛ yi sunna suxu, ɛ yi saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. ²⁸ Ɛ nama ɛ wali yo kɛ na lɔxɔni, amasɔtɔ Ala Solona lɔxɔn na a ra. Alatala solonama ɛ xa na lɔxɔn nin, ɛ Ala. ²⁹ Xa naxan yo mi sunna suxu na lɔxɔni, na kedima nɛn a yamani. ³⁰ Xa naxan yo wali na lɔxɔni, n na a raxɔrima nɛn a yamaan yɛ. ³¹ Ɛ nama wali yo kɛ. Habadan sariyan na a ra ɛ yixɛtɛne birin xa, ɛ na dɔxɔ dɛdɛ yi. ³² Matabu lɔxɔn na a ra ɛ xa e nun sali lɔxɔna. Ɛ xa sunna suxu. Ɛ xa matabu sanla raba keli kiken xii solomanaaninden ɲinbanna ma han na xɔtɔn bode ɲinbanna.”

Bubu Kui Sanla

Yatɛne 29.12-40

³³ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii fu nun suulundeni, Bubu Kui Sanla na ra Alatala xinli, han xii solofere. ³⁵ Sanla xii singeni, malan sariɲanxin tima nɛn, ɛ nama ɛ wali yo kɛ. ³⁶ Xii solofere, ɛ xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, ɛ mɔn xa malan sariɲanxin ti, ɛ mɔn yi saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Malan sariɲanxin na a ra, ɛ nama ɛ wali yo kɛ. ³⁷ Sali lɔxɔne nan ne ra Alatala xa, ɛ yamaan xilima malan sariɲanxini lɔxɔn naxanye yi, alogo ɛ xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa

gbɛtɛye, e nun minse saraxane, naxanye daxa sali lɔxɔne yi. ³⁸ Saraxani itoe sama Alatalaa Matabu lɔxɔne saraxane fari nɛn, e nun ɛ kiseene nun ɛ dɛ tiin nakamali saraxane, e nun ɛ ɲɛnige ma saraxane ɛ naxanye birin fima Alatala ma.”

³⁹ “Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, ɛ na yelin bogi seene malandeni xɛɛn ma, ɛ xa sanla raba Alatala xa xii solofere. Xii singen nun xii solomasɛxɛden findin Matabu lɔxɔne nan na. ⁴⁰ Xii singe lɔxɔni, ɛ xa bogise fajine ba wudine kɔɛ ra, e nun tugu yiine, e nun ɲɔxɔndene, e nun wudi yii gbɛtɛye, ɛ yi sɛwa Alatala yɛtagi ɛ Ala han xii solofere. ⁴¹ Ɛ xa sanli ito raba Alatala xa ɲɛɛ yo ɲɛɛ, xii solofere. Habadan sariyan na a ra ɛ yixɛtɛne birin xa. Ɛ sanla raba ɲɛɛn kike soloferedeni. ⁴² Ɛ xa dɔxɔ bubune kui xii solofere. Isirayila bari diine birin xa lu bubune kui, ⁴³ alogo ɛ yixɛtɛne xa a kolon fa fala n na e benbane radɔxɔ nɛn bubune kui, n to ɛ ramini Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

⁴⁴ Musa Alatalaa sali lɔxɔne fala na kii nin Isirayila kaane xa.

24

*Yire sariɲanxin lenpu dɔxɔ sena
Xɔɲyaan 27.20,21*

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A yamari Isirayila kaane ma a e xa fa oliwi ture fajin na i xɔn, alogo lenpune xa dɛgɛ waxatin birin. ³ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn Layiri Kankiraan yɛ masansan dugin fari ma Naralan Bubun kui, alogo e xa dɛgɛ Alatala yɛtagi keli ɲinbanna ma han xɔtɔnni waxatin birin. Habadan sariyan na a ra ɛ yixɛtɛne birin xa. ⁴ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn kɔɛɛn birin na naxanye dɔxi lenpu dɔxɔ se xɛma daxin fari Alatala yɛtagi.”

⁵ “Murutu fujin tongo i yi buru fu nun firin nafala. Buruɲe keden kedenna birin binyen xa kilo sennin li.

⁶ I xa e dɔxɔ yelan firin nin xema tabanla fari Alatala yetagi, sennin sennin ye ma. ⁷ I xa wusulan fajin sa burune birin fari, naxan nalima Alatala ma tɛɛn na burun jɔxɔn na jɔxɔ lu seen na Ala xɔn. ⁸ Buruni itoe xa dɔxɔ Alatala yetagi Matabu Lɔxɔn birin yi. Habadan layirin na a ra Isirayila kaane xa. ⁹ Burune xa raxete Haruna nun a diine ma, e yi e don yire sarijanxini. Amasoto se sarijanxin na a ra na saraxane ye, naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na, naxanye so saraxaraline yii. Habadan sariyan na a ra.”

Ala rayelefun nun gbalona

¹⁰ Lɔxɔna nde muxuna nde yi mini Isirayila kaane ye, a nga Isirayila kaa, a baba Misiran kaa. Na kanna nun Isirayila kaana nde yi yenge yamaan daaxadeni. ¹¹ Isirayila jaxanla diin yi Ala xinla rayelefu, a yi a konbi. A nga yi xili nen Selomiti, Dibiri a dii temena Dan bɔnsɔnni. Mafuren e yi a xali Musa fema. ¹² E yi a ramara a fajin na han Alatala yetɛɛn yi a fe yeba e xa.

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁴ “Naxan konbin tixi, na ramini yamaan daaxaden fari ma. Naxanye birin a xuiin mexi, ne birin xa e yiine ti a xunna ma, yamaan birin yi a magɔlɔn han a faxa. ¹⁵ I xa a fala Isirayila kaane xa iki, i naxa, ‘Naxan na Ala konbi, a lan a yi a yulubin goronna tongo. ¹⁶ Naxan na Alatala xinla rayelefu, na xa faxa, yamaan birin xa a magɔlɔn. Xa a findi xɔjen na hanma Isirayila kaana, a na Alatala xinla rayelefu, a faxama nen. ¹⁷ Naxan na muxuna nde faxa, e xa na kanna faxa. ¹⁸ Naxan na muxuna nde a suben faxa, a lan a yi a jɔxɔn so a yii. Niin jɔxɔn xa fi niin na. ¹⁹ Naxan na a boden maxɔlɔ, a fan xa maxɔlɔ na kiini. ²⁰ Maxɔlɔn jɔxɔn nan maxɔlɔn na, yɛɛn jɔxɔn nan yɛɛn na, jinna jɔxɔn nan jinna ra. A xa maxɔlɔ alo a a ligaxi boden na kii naxan yi. ²¹ Naxan na suben faxa a lan a yi a jɔxɔn fi, koni naxan na muxun faxa a lan a yi faxa. ²² Sariya kedenna na a

ra e birin xa, xɔjena hanma Isirayila kaana. Alatala nan n tan na, e Ala.’ ”

²³ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa. Xemen naxan konbin tixi, e yi na xali yamaan daaxaden fari ma, e yi a magɔlɔn, a faxa. Isirayila kaane yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

25

Matabu jɛɛna Sariyane 15.1-11

¹ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi geyaan fari, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so na bɔxɔni n naxan soma e yii, bɔxɔn yetɛɛn xa a matabu Alatala xinli. ³ E nɔɛ e xɛɛne biye nen jɛɛ sennin, e manpa bili nakone wali, e yi e bogine malan. ⁴ Koni jɛɛ solofereden findin matabu jɛɛn nan na Alatala xinli. E nama e xɛɛne bi hanma e yi e manpa bili nakone wali. ⁵ Sansi bogin naxanye na soli e yete ma, i tan nama e malan i yete xa. I tan nama manpa tɔnsɔn mɔxine malan naxanye bogixi e yete ma. Amasoto matabu jɛɛn na ra bɔxɔn xa. ⁶ Koni bɔxɔn na naxan namini matabu jɛɛn kui, e birin xa na don, i tan, i ya konyi xemena, i ya konyi gilena, i ya walikena, xɔjen naxan luma i konni, ⁷ e nun i ya xuruseene, e nun hali burunna suben naxanye i ya bɔxɔni. Bɔxɔn na naxan namini, na birin nɔɛ donjɛ nen.”

Xɔɔya jɛɛna

⁸ “E xa matabu jɛɛ solofere tɛnge, jɛɛ solofere dɔxɔ solofere, alogo matabu jɛɛ soloferene xa lan jɛɛ tonge naanin e nun solomanaaninna ma. ⁹ Kike solofereden xii fudeni, Ala Solona Lɔxɔna, e xa xɔtane fe yamanan birin yi. ¹⁰ E jɛɛ tonge suulunden nasarijanma nen, e yi a rali yiren birin yi a yamanan muxune birin bata xɔɔya. Xɔɔya jɛɛn na a ra e xa, e birin yi xete e denbayana bɔxɔn ma e bɔnsɔnne yi. ¹¹ Jɛɛ tonge suulunden findima Xɔɔya jɛɛn nan na e xa. E nama e xɛɛne bi, e nama sansi bogine malan naxanye solima e yete ma. E nama

manpa bogi tɔnsɔnne malan naxanye bogima e yete ma. ¹² Amasɔtɔ Xɔrɔya Nɛɛn nan na ra. A sarijan e xa. E na donseen naxan to xeeɛne ma, e xa na don.”

¹³ “Na Xɔrɔya Nɛɛna, birin xa xete a gbee bɔxɔn ma. ¹⁴ Xa e bɔxɔna nde mati hanma e a sara muxuna nde ma, e nama jaxu e bode ra. ¹⁵ I a saren naxan soma i kon kaan yii, na xa lan na jeeɛne yatɛn ma naxan luxi benun Xɔrɔya Nɛɛn xa a li. A xa a saren nasuxu i yii naxan lanje se xaba waxatine yatɛn ma naxanye luxi. ¹⁶ Xa jeeɛ wuyaxi luxi, a saren xa mate na kiini. Xa jeeɛ dando nan luxi a xa a saren magodo. Amasɔtɔ a mi bɔxɔn matima, fɔ se xaba waxatine. ¹⁷ E nama jaxu e bode ra, koni e xa gaxu e Ala yee ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

¹⁸ “E xa n ma tɔnne nun sariyane suxu. Nayi, e luma nen yamanani bɔje xunbenli. ¹⁹ Bɔxɔn yi bogi seene fi, e yi e dege han e lugo, e lu bɔje xunbenli. ²⁰ Waxatina nde e a falama nen, e naxa, ‘En nanse donma jeeɛ soloferedeni, xa en mi xeen bi, en mi seen xaba?’ ²¹ N barakan sama nen e feene yi jeeɛ senninden, alogo e se xabaxin xa e makone birin fan han jeeɛ saxan. ²² Nee solomasexedeni, e nema e xeeɛne bima, e donse ramaxin nan donma. E luma a donje nen han jeeɛn solomanaaninden se xaba waxatini.”

²³ “E nama bɔxɔn mati habadanni mumɛ, amasɔtɔ n tan nan gbee bɔxɔn na. E tan luxi nen alo xɔjen naxanye yigiyaxi n konni. ²⁴ Nanara, e na yamanan sɔtɔ, e xa sariyan dɔxɔ alogo bɔxɔ matixin xa xunba.”

²⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔn na, a yi a bɔxɔna nde mati, a bari bodena nde xa fa a bɔxɔ matixin xunba. ²⁶ Xa a bari bode mi na naxan daxa a a xunba, xa a tan yeteen bata a xunba feren sɔtɔ, ²⁷ a xa jeeɛne yate keli a saran ma, a yi na jɔxɔn naxete a sara muxun ma. Na xanbi, a nɔe xete nen a bɔxɔni. ²⁸ Koni, xa a mi a jɔxɔ raxete se sɔtɔ, bɔxɔn xa lu a sara muxun yii han Xɔrɔya Nɛɛna. Na waxatini a kari singen mɔn xa xete a

bɔxɔni. ²⁹ Xa muxuna nde a banxin mati taa gbeeni yinna soxi naxan ma, a nɔe a xunbe nen han jeeɛ keden a sara xanbini. ³⁰ Koni xa banxin mi xunba benun jeeɛ keden, a luma nen a sara muxun gbeeyani sɔnɔn e nun a yixetene. A mi a raxetema Xɔrɔya Nɛɛni. ³¹ Koni banxin naxanye taa xunxurine yi naxanye mi rabilinxi yinna ra, ne luma nen alo bɔxɔna. E nɔe xunbe nen, e mɔn yi raxete e kari singen ma Xɔrɔya Nɛɛni.”

³² “Lewi bɔnsɔnna taane kui, Lewine nɔe e banxine xunbe nen waxatin birin. ³³ Naxan na Lewi kaana nde a banxin sara, a minima nen banxi saraxin nun na taani Xɔrɔya Nɛɛni. Amasɔtɔ banxin naxanye Lewi taane yi, ne findixi Lewine nan gbansan gbee ra Isirayila yamanani. ³⁴ Koni xeen naxanye e taane rabilinni, ne mi lan e mati, amasɔtɔ Lewine nan gbee e ra habadan!”

Donla feen sariyane

³⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔn na, naxan dɔxi i fema, feren mi fa a yii a balo, i lan i yi a maso i ra alo xɔjena alogo a xa lu i fema. ³⁶ I nama tɔnɔ yo maxɔdin a ma koni i xa gaxu i ya Ala yee ra, i ngaxakedenna yi lu i fema. ³⁷ Xa i a doli gbetini, i nama tɔnɔ sa a fari. Xa i donseen mati a ma, i nama tɔnɔn sɔtɔ a xɔn.”

³⁸ “Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e ramini Misiran bɔxɔni alogo n xa Kanan bɔxɔn so e yii, n yi findi e Ala ra.”

Muxun xunba sariyana fe

³⁹ “Xa muxuna nde findi yiigelitɔn na i dexɔn, a yi a yete mati i ma, i nama a ti konyi wanla ra. ⁴⁰ A xa masuxu i konni alo walikena hanma xɔjena. A xa lu i ya wanla ra han Xɔrɔya Nɛɛna. ⁴¹ Na waxatini, e nun a diine yi xɔrɔya, a yi xete a xabilani, e nun a benbane bɔxɔni. ⁴² Amasɔtɔ n ma walikene nan Isirayila kaane ra, n naxanye ramini Misiran yamanani. E nama mati konyiyani. ⁴³ I nama e jaxankata, fɔ i xa gaxu i ya Ala yee ra.”

44 “Xa ε konyi xεmεn hanma konyi gilεn sara, a xa keli siya gbεtεne ye naxanye ε rabilinxi. 45 Ε mεn nεε xεpεna ndee sare nεn naxanye dεxi ε ye, e nun e xabilan muxuna nde naxanye barixi ε yamanani. E yi findi ε gbeen na. 46 Ε mεn nεε e luyε ε diine yii nεn ε kεεn na, alogo e xa lu konyiyani habadan. Koni ε ngaxakedenne, Isirayila kaane, ε tan sese nama nεεn sεtε a ngaxakedenna xun na, a a naxankata.”

47 “Xa xεpεn findi nafulu kanna ra naxan dεxi ε konni, ε ngaxakedenna nde yi findi yiigelitεεn na, a a yetε mati xεpεn ma, hanma xεpεn xabila muxu gbεtε ma, 48 a nεε xunbε nεn a mati xanbini. A ngaxakedenna nde nεε a xunbε nεn, 49 hanma a sεxεna, hanma a dunbode, hanma a bari bodena nde a xabilani, na nεε a ligε nεn. A tan yetεεn nεε a yetε xunbε nεn, xa a fεrεn sεtε. 50 Nayi, e nun a sara muxun xa pεene yatε keli a sara pεεn ma han Xεrεya Nεεna. A xa a pεxεn fi alo walikεεn nεε saranna yatεn naxan sεtε na pεεne bun. 51 Nεεn dεnxεn naxanye luxi, xa ne mεn gbo, a xa ne xasabin gbetin naxεtε nafulu kanna ma a xunba saren na. 52 Nεεn naxanye luxi benun Xεrεya Nεεn yi a li, xa ne mi fa gbo, a xa na fan xasabin gbetin naxεtε a xunba saren na. 53 A yisuxuma nεn a kanna konni alo walikεεn naxan sare fixi, a nama a naxankata. 54 Xa a mi xunba na kii yo yi, e nun a diine xa xεrεya Xεrεya Nεεni. 55 Amasεtε n ma walikεne nan Isirayila kaane ra. N gbee walikεne nan e ra, n naxanye raminixi Misiran bεxεni. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

26

Barakan nun dangana

Sariyane 7.12-24 nun 28.1-14

1 “E nama suxurene rafala. E nama alana nde sawuran nafala. E nama gεmεn dεxε, ε yi a batu. E nama gεmε masolixin ti ε yamanani ε yi a batu. Amasεtε Alatala nan n tan na, ε Ala.”

2 “E xa n ma Matabu Lεxεne suxu, ε yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

3 “Xa ε n ma tεnne nun yamarine suxu, 4 n tulεn nafama nεn ε ma a waxatini, bεxεn yi balon fi, wudine yi bogi xεεne ma. 5 Se bεnbε waxatin buma nεn han bogise bolon waxatina. Bogi seene yi lu bolonpε han xεε bi waxatina. E dεgema nεn han ε lugo, ε yi lu ε bεxεni bεpε xunbenli. 6 N tinma nεn yamanan yi lu hεrini. E na ε sa, sese mi ε tεrε. N burunna sube xεpεne bama nεn ε yamanani, yεngεn mi sεε ε konni. 7 Ε ε yaxune kedima nεn, e yi bira ε bun yεngεni. 8 Ε tan muxu suulun fama nεn ε yaxun muxu kεmε kedideni. E tan muxu kεmε yi ε yaxun wuli fu kedi. E yaxune birama nεn ε bun yεngεni. 9 N fanma nεn ε ra. N yi dii wuyaxi fi ε ma, ε wuya ayi. N na n ma layirin nakamalima nεn en tagi. 10 Ε yala malo ramaraxine donma nεn han malo xaba waxatin mεn yi a li, ε yi a fonna dεnxεn woli ayi alogo a nεnεn xa ramara. 11 N luma nεn ε ye, n mi n mε ε ra mumε! 12 N na n masiga tima nεn ε tagi, n findi ε Ala ra. E yi findi n ma yamaan na. 13 Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran bεxεni alogo ε xa ba Misiran kaane yii. N Misiran konyiyaan goronna ba nεn ε ma, alogo ε xa nεε sigan tiye xunna kenli.”

Sariyane 28.15-68

14 “Koni, xa ε mi n xuiin name, ε yamarini itoe birin suxu, 15 xa ε n ma tεnne kala, ε yi ε mε n ma sariyane ra, ε mi n ma yamarine birin liga, ε n ma layirin kala, 16 nayi, n ni ito nan ligama ε ra: N yihadin nagodoma nεn ε ma, e nun fitina furene nun fati mawolonna, naxanye ε yeεne kalama, e yi ε niin ba. E sansine sima fuuni bayo ε yaxune nan e donma. 17 N kelima nεn ε xili ma, alogo ε yaxune xa ε nε. Naxanye ε rapaxuxi, ne yi nεεn sεtε ε xun na. E ε giye hali muxu yo mi ε fεxε ra.”

18 “Na birin xanbi ra, xa ε mi n xuiin name, n na ε yulubine saranma

ε ra nεn dαxαna ma solofere. ¹⁹ N yi ε wason kala, n yi kuyeni xara alo wurena, e nun bαxαna alo sulana. ²⁰ E senben yi nαn fuuni, bayo ε bαxαn mi bogi seene fiye, yamanan wudine mi bogima.”

²¹ “Xa ε murute n ma, ε tondi n xuiin name, n na ε tαrαne rawuyama ayi nεn dαxα solofere naxan lanxi ε yulubine ma. ²² N burunna subene rafama nεn ε xili ma naxanye ε diine faxama, e yi ε xuruseene raxαri. E yi ε xurunne ayi han ε kirane yi yigeli.”

²³ “Xa hali na birin ε mi xuru n ma, ε lu murute xi n ma, ²⁴ n yetεen kelima nεn ε xili ma, n mαn yi ε tαrαne rawuya ayi dαxα solofere. ²⁵ N yεngen nake-lima nεn ε tan xili ma, n yi ε yulubine saran ε ra n ma layirin kala feen na. E na ε luxun ε taa ratangaxine yi, n fitina furen nafama nεn, ε yi lu ε yaxune yiini. ²⁶ N yi ε kuma donseen na, naxalan fu yamaan birin ma burun ganma nεn buru gande kedenni, e yi ε buruni taxun ligase xurudin na, ε yi a don koni ε mi lugo.”

²⁷ “Xa hali na birin, ε mi n xuiin name, ε yi lu murute xi n ma, ²⁸ nayi, n kelima nεn ε xili ma, n yi ε yulubine saran ε ra dαxαna ma solofere. ²⁹ E ε diine suben donma nεn. ³⁰ N yi ε taan kidene kala, n yi ε wusulan gandene rabira. ³¹ N yi ε taane findi xαrinxαrinna ra, ε yire sarijānxine yi raxαri. Nayi, ε saraxane mi fa rafanma n ma. ³² N na ε yamanan kalama nεn. E yaxune na fa dαxαdeni ε konne yi, e kabema nεn a kalaxin ma. ³³ N na ε raxuyama ayi nεn yamanane yi, n yi bira ε fαxα ra silanfanna ra, n yi ε sagatan.* E yamanani gelima nεn, a yi findi taa xαnne ra.”

³⁴ “Nayi, ε nεma ε yaxune yii e konni waxatin naxan yi, ε yamanani genla yi lu, ε bαxαn luma nεn matabuni, matabu waxatine nαxαn na ε mi naxanye suxu. ³⁵ A nεma rabepinxi, a matabun sαtαma nεn, ε mi tin naxanye ma ε yi dαxi a yi waxatin naxan yi. ³⁶ Naxanye na lu

e nii ra ε ye, n na e tunnaxαlαma e ma nεn e yaxune yamanani, han e yi e gi nαxαnden gbansanna bira xuiin bun alo silanfanna, e bira hali muxe mi e fαxα ra. ³⁷ E birama nεn e bode fari alo e nεma e giye silanfanna bun, anu muxu yo mi e fαxα ra. E mi nαe tiye ε yaxune yeε ra. ³⁸ E faxama nεn siya gbete tagi, ε yaxune yamanan yi ε don. ³⁹ Naxanye na lu ε tan ye, ne doyenma nεn han e faxa e yaxune yamanane yi e tan nun e benbane hakene fe ra.”

⁴⁰ “Koni e na e ti e hakene ra e nun e benbane gbeene nun e tinxintareyaan nun e murute na, ⁴¹ feen naxanye a ligaxi, n yi keli e xili ma, n yi e rasiga e yaxune yamanani, nayi e Ala kolontare bαne na xuru, e yi e hakene yanginna fi, ⁴² n na n mirima nεn layirina feen ma nxu nun Yaxuba tagi, e nun nxu nun Isiyaga, e nun nxu nun Iburahima, n yi n miri yamanana fe ma. ⁴³ Koni, fα yamanan nabepinxin xa lu singe, a yi a matabu e mi na waxatin naxan yi. E e hakene yanginna fima nεn amasαtα e bata e mε n ma sariyane nun tαnne ra. ⁴⁴ Koni, hali e lu e yaxune yamanani, n mi e rabepinne han e yi raxαri, n yi n ma layirin kala. Amasαtα Alatala nan n tan na, e Ala. ⁴⁵ N na n mirima nεn n ma layirin ma, naxan nxu nun e benbane tagi, n naxanye ramini Misiran bαxαni siyane yetagi, alogo n xa findi e Ala. Alatala nan n tan na.”

⁴⁶ Alatala tαnne nun yamarine nun sariyane nan ne ra, a naxanye falaxi Isirayila kaane xa fata Musa ra Sinayi geyaan fari.

27

Muxun naxanye fixi Ala ma

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa muxuna nde bata a de ti, a muxuna nde fi Alatala ma, a xunbama gbetin nan na naxan lanxi a yatεn ma. ³ Xa xεmen na a ra naxan barin bata nεe mαxαne ti han nεe tonge sennin, i xa a saren yatε gbeti gbanan tonge suulun

* **26:33:** Silanfanna: Sofane yεngeso dege mana.

na, gbeti gbananna naxanye rawal-
ima yire sarijanxini. ⁴ Xa naxanla na
a ra, gbeti gbanan tonge saxan. ⁵ Dii
xemen naxan barin bata jee suulun
ti han jee moxoje, na lanma gbeti
gbanan moxoje nan ma. Dii temena,
gbeti gbanan fu. ⁶ Dii xemen naxan
barin bata kike kedenna ti han jee
suulun, na lanma gbeti gbanan suu-
lun nan ma. Dii temena, gbeti gbanan
saxan. ⁷ Xemen naxan bata dangu
jee tonge senninna ra, na lanma gbeti
gbanan fu nun suulun ma. Naxanla,
gbeti gbanan fu. ⁸ Naxan bata a de
ti, xa yiigelitxon na a ra, a mi noe na
gbetin yaten fiye, a lan a yi na muxun
xali saraxaraliin fema. Na noe gbetin
xasabina nde fale nen a noe naxan
fiye.”

⁹ “Xa muxuna nde bata a de ti xu-
rusena fe ra naxan noe be saraxan
na Alatala xa, na xuruse sifan na fi
Alatala ma, a bata rasarijan. ¹⁰ A
mi masare gbete ra. A fajin mi
masare a kobin na, a kobin mi masare
a fajin na. Xa a kanna xuruseen
masara gbete ra, e firinna birin bata
rasarijan. ¹¹ Xa suben na a ra naxan
haramuxi, naxan mi be saraxan na
Alatala xa, a xa xali saraxaraliin
fema. ¹² Saraxaraliin xa a saren fala,
xa suben fan, hanma a mi fan. A na
saren naxan fala, a bata lu na ma.
¹³ Xa a kanna waxi suben xunba feni,
a xa a joxon fi a yi yaganna doxona ma
firin sa a fari.”

¹⁴ “Xa muxuna nde a banxin fi
Alatala ma, saraxaraliin xa a saren
fala, xa a fan hanma a mi fan. A na
naxan fala, a bata lu na ma. ¹⁵ Xa a
kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon
fi a yi yaganna doxona ma firin sa a
fari. Banxin yi xete a kanna ma.”

¹⁶ “Xa muxuna nde a xeen fi Alatala
ma, a saren xa fala fata sansiin yaten
na naxan xuye a ma. Malo benbeli
gbee saxan xuye boxon naxan ma,
na lanma gbeti gbanan tonge suu-
lun nan ma. ¹⁷ Xa xeen fixi Xoroya
Jeen nin, a saren luma na kii nin.
¹⁸ Xa xeen fixi Xoroya Jeen xanbin
nin, saraxaraliin xa jee yate naxan
luxi benun Xoroya Jee famatona, a yi

nde ba xeen saren na. ¹⁹ Xa xee kanna
waxi a xunba feni, a xa a joxon fi, a
yi yaganna doxona ma firin sa a fari,
xeen yi xete a kanna ma. ²⁰ Xa a mi
xeen xunba, a yi a mati muxu gbete
ma, a mi fa noe a xunbe. ²¹ Xeen na
yeba Xoroya Jeeni, a bata rasarijan,
a so Alatala yii kiseen na habadan!
A findima saraxaraline gbeen nan
na. ²² Xa muxuna nde xeen fi Alatala
ma a naxan saraxi, naxan mi yi a
keeni, ²³ saraxaraliin xa a saren fala
fata jee yaten na naxanye luxi be-
nun Xoroya Jeena. Na kanna xa a
saren fi na loxo yeteni. A sarijan
Alatala yetagi. ²⁴ Xeen naxetema a
kari singen ma nen Xoroya Jeeni, a
sara naxan ma, naxan gbee yi a ra
nun. ²⁵ Na sarene birin falama nen
fata yire sarijanxin gbeti gbananna
ra, naxan lanxi garamu fu ma.”

²⁶ “Muxu yo nama a xuruse dii sin-
gen fi Alatala ma na kiini, amasoto
Alatala nan gbee dii singene birin na
hali ba na feen na. Ninge ba, yexee ba,
Alatala nan gbee e birin na. ²⁷ Xa a
findi sube haramuxin dii singen na, a
kanna noe a xunbe nen. A xa a joxon
fi, a yi yaganna doxona ma firin sa a
fari. Xa a mi a xunba, a xa a mati a
sare falaxin na.”

²⁸ “Koni, muxun na sese fi Alatala
ma habadanni, muxu ba, xuruse ba,
a kee xeen ba, na sese mi sare, a
mi xunbe. Naxan yo na fi a ma
habadanni, na bata sarijan a xa fefe.
²⁹ Hali a findi muxun na naxan fixi
Ala ma habadanni, a mi noe xunbe, e
xa a faxes.”

³⁰ “Alatala nan gbee boxon bo-
giseene birin yaganna ra. A na keli
xeen ma hanma langan kui, a sarijan
Alatala yetagi. ³¹ Xa muxuna nde
waxi a yaganna yirena nde xunba
feni, fo a xa a joxon fi, a yi na yiren
yaganna doxona ma firin sa a fari.
³² Alatala nan gbee xuruseene birin
yaganna ra, a xurin nun a xungbena.
Xuruseene na yate, Alatala nan gbee
e fudene ra. ³³ Xuruseene mi yebama
a fajin nun a kobin na. Xuruseen
nama masara gbete ra. Xa a na liga e

firinna birin nasari³⁴anma nen, e mi
noe xunbe.”

³⁴ Alatala na yamarine nan so
Musa yii Isirayila kaane xa Sinayi
geyaan fari.

muxu wuli tonge suulun wuli solo-
manaanin keme saxan tenge Simeyən
bənsənni.

²⁴ E yi Gadi bənsənnə xemene birin
xinle sebe, xabila yeen nun denbaya
yeen ma, naxanye birin barin bata yi
dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe
sofa wanla ke. ²⁵ E muxu wuli tonge
naanin wuli suulun keme sennin
tonge suulun tenge Gadi bənsənni.

²⁶ E yi Yuda bənsənnə xemene birin
xinle sebe, xabila yeen nun denbaya
yeen ma, naxanye birin barin bata
yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi
nəe sofa wanla ke. ²⁷ E muxu wuli
tonge solofere wuli naanin keme sen-
nin tenge Yuda bənsənni.

²⁸ E yi Isakari bənsənnə xemene
birin xinle sebe, xabila yeen nun den-
baya yeen ma, naxanye birin barin
bata yi dangu jee məxəjen na, nax-
anye yi nəe sofa wanla ke. ²⁹ E muxu
wuli tonge suulun wuli naanin keme
naanin tenge Isakari bənsənni.

³⁰ E yi Sabulon bənsənnə xemene
birin xinle sebe, xabila yeen nun den-
baya yeen ma, naxanye birin barin
bata yi dangu jee məxəjen na, nax-
anye yi nəe sofa wanla ke. ³¹ E
yi muxu wuli tonge suulun wuli
solofere keme naanin tenge Sabulon
bənsənni.

³² Yusufu a diine bənsənnə ye: E
yi Efirami bənsənnə xemene birin
xinle sebe, xabila yeen nun denbaya
yeen ma, naxanye birin barin bata
yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi
nəe sofa wanla ke. ³³ E muxu wuli
tonge naanin keme suulun tenge Efi-
rami bənsənni.

³⁴ E yi Manase bənsənnə xemene
birin xinle sebe, xabila yeen nun den-
baya yeen ma, naxanye birin barin
bata yi dangu jee məxəjen na, nax-
anye yi nəe sofa wanla ke. ³⁵ E muxu
wuli tonge saxan wuli firin keme firin
tenge Manase bənsənni.

³⁶ E yi Bunyamin bənsənnə xemene
birin xinle sebe, xabila yeen nun den-
baya yeen ma, naxanye birin barin
bata yi dangu jee məxəjen na, nax-
anye yi nəe sofa wanla ke. ³⁷ E muxu

wuli tonge saxan wuli suulun keme
naanin tenge Bunyamin bənsənni.

³⁸ E yi Dan bənsənnə xemene birin
xinle sebe, xabila yeen nun denbaya
yeen ma, naxanye birin barin bata yi
dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe
sofa wanla ke. ³⁹ E muxu wuli tonge
sennin wuli firin keme solofere tenge
Dan bənsənni.

⁴⁰ E yi Aseri bənsənnə xemene birin
xinle sebe, xabila yeen nun denbaya
yeen ma, naxanye birin barin bata
yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi
nəe sofa wanla ke. ⁴¹ E muxu wuli
tonge naanin e nun keden keme suu-
lun tenge Aseri bənsənni.

⁴² E yi Nafatali bənsənnə xemene
birin xinle sebe, xabila yeen nun den-
baya yeen ma, naxanye birin barin
bata yi dangu jee məxəjen na, nax-
anye yi nəe sofa wanla ke. ⁴³ E yi
muxu wuli tonge suulun wuli saxan
keme naanin tenge Nafatali bənsənni.

⁴⁴ Musa nun Haruna nun Isiray-
ila yamaan manga fu nun firinna
ne xasabin nan yatə, bənsən keden
manga keden. ⁴⁵ Isirayila kaane birin
yatəxin denbaya yeen ma, naxanye
barin bata yi dangu jee məxəjen na,
naxanye yi nəe sofa wanla ke, ⁴⁶ ne
birin malanxina, muxu wuli keme
sennin wuli saxan keme suulun tonge
suulun nan yi a ra.

Lewi bənsənnə a wanla

⁴⁷ Lewi bənsənnə denbayane tan
mi yi təngexi alo bonne.

⁴⁸ Alatala a fala nən Musa xa, a
naxa, ⁴⁹ “I nama Lewi bənsənnə nun
Isirayila kaan bonne tenge e bode
xən. ⁵⁰ I xa layiri sereyaan Bubun
taxu Lewi bənsənnə muxune ra e nun
a muranne nun a seene birin. E xa
batu bubun nun a muranne xali. E
yi e jəxə lu e xən, e yi e yamaan
daaxadeni tən a rabilinni. ⁵¹ E na
keli sigatini, Lewi bənsənnə muxune
nan Ala Batu Bubun wayanma, e mən
yi a yitən e na dəxə daaxaden naxan
yi. Xa muxu gbete a maso a ra, e xa
a faxa. ⁵² Isirayila kaane birin xa e
malan e daaxadeni, birin yi dəxə gali
yeen ma a taxamasenna bun. ⁵³ Lewi

bənsənnə muxune tan xa e bubune ti layiri sereyaan bubun nabilinni, e yi e ɲəxə lu a xən alogo n ma xələn nama godo Isirayila yamaan ma.”⁵⁴ Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi, Isirayila kaane yi na birin liga.

2

Bənsənnə dəxə kiina yamaan daaxadeni

¹ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Isirayila kaane birin xa yamaan daaxadeni tən Naralan Bubun nabilinni, koni e nama a yigbetən. E xa dəxə e bənsənnə nun e denbayaan taxamasenne bun.”

³ “Yuda bənsənnə nun a ganle xa e daaxadeni tən sogeteden binni e taxamasenna bun ma. Aminadabo a dii Naxason nan Yuda mangan na. ⁴ Muxu wuli tonge solofere wuli naanin keme sennin nan a ganli. ⁵ Isakari bənsənnə xa e daaxadeni tən e dəxən ma. Suwari a dii Natanəli nan Isakari bənsənnə mangan na. ⁶ Muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin nan a ganli. ⁷ Sabulon bənsənnə xa daaxa e fan dəxən ma. Xələn ma dii Eliyabi nan Sabulon bənsənnə mangan na. ⁸ Muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin nan a ganli. ⁹ Nayi, xemen naxanye Yuda yamaan daaxaden ganli, ne birin malanxina, muxu wuli keme wuli tonge solomasexe e nun sennin keme naanin. Yamaan na keli, e singen nan sigama.”

¹⁰ “Ruben bənsənnə nun a ganle xa e daaxadeni tən yiifari fəxəni e taxamasenna bun ma. Sedewuri a dii Elisuri nan Ruben bənsənnə mangan na. ¹¹ Muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun nan a ganli. ¹² Simeyən bənsənnə xa e daaxadeni tən a dəxən ma. Surisadayi a dii Selumiyəli nan Simeyən bənsənnə mangan na. ¹³ Muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin keme saxan nan a ganli. ¹⁴ Gadi bənsənnə xa daaxa na fan dəxən ma. Reyuli a dii Eliyasafi nan Gadi bənsənnə mangan na. ¹⁵ Muxu wuli tonge naanin

wuli suulun keme sennin tonge suulun nan a ganli. ¹⁶ Nayi, xemen naxanye Ruben yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun keden keme naanin tonge suulun. Ne nan sigama a firindeni.”

¹⁷ “Na xanbi ra, Lewi bənsənnə muxune yi siga ganla bonne tagi, e nun Naralan Bubuna. E birin sigama e daaxa yeen nan ma, muxun birin nun a tidena, a bənsənnə taxamasenna bun ma.”

¹⁸ “Efirmi bənsənnə nun a ganle xa e daaxadeni tən sogegododeni e taxamasenna bun ma. Amixudi a dii Elisama nan Efirmi bənsənnə mangan na. ¹⁹ Muxu wuli tonge naanin keme suulun nan a ganli. ²⁰ Manase bənsənnə xa daaxa a dəxən ma. Pedasuri a dii Gamaliyeli nan Manase bənsənnə mangan na. ²¹ Muxu wuli tonge saxan wuli firin keme firin nan a ganli. ²² Bunyamin bənsənnə xa daaxa na fan dəxən ma. Gidewoni a dii Abidan nan Bunyamin bənsənnə mangan na. ²³ Muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin nan a ganli. ²⁴ Nayi, xemen naxanye Efirmi yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli solomasexe muxu keme. E tan nan sigama a saxandeni.”

²⁵ “Dan bənsənnə nun a ganle xa e daaxadeni tən kəmen fəxəni e taxamasenna bun ma. Amisadayi a dii Axiyeseri nan Dan bənsənnə mangan na. ²⁶ Muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere nan a ganli. ²⁷ Aseri bənsənnə xa e daaxadeni tən a dəxən ma. Okiran ma dii Pagiyeli nan Aseri bənsənnə mangan na. ²⁸ Muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun nan a ganli. ²⁹ Nafatali bənsənnə xa daaxa na fan dəxən ma. Enan ma dii Axira nan Nafatali bənsənnə mangan na. ³⁰ Muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin nan a ganli. ³¹ Nayi, xemen naxanye Dan ma yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun solofere keme sennin. Ne nan

sigan dɔnxɛn na, e taxamasenna bun ma.”

³² Isirayila kaane nan ne ra naxanye tɛngɛ denbaya yɛɛn ma. Gali daaxadene birin malanxina, muxu wuli kɛmɛ sennin wuli saxan kɛmɛ suulun tonge suulun. ³³ Lewi bɔnsɔnna muxune mi tɛngɛ Isirayila kaan bonne yɛ, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁴ Alatala yamarin naxanye birin fi Musa ma Isirayila kaane yi ne birin liga. E yi e daaxaden yɛba e taxamasenne bun ma na kiini, e mɔn yi sigama na kii nin, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma.

3

Lewi bɔnsɔnna wanle

¹ Haruna nun Musaa denbayaan muxune ni i ra, Alatala falan ti Musa xa waxatin naxan yi Sinayi गयाan fari.

² Harunaa diine xinle ni itoe ra: a dii singena Nadaba, Abihu, Eleyasari nun Itamara. ³ Ne nan yi Harunaa diine ra naxanye masusan alogo e xa dɔxɔ saraxaraliyani, e yi na wanla kɛ. ⁴ Koni Nadaba nun Abihu faxa nɛn Alatala yɛtagi Sinayi tonbonni, e to fa tɛɛ daxataren na a xa. Dii mi yi e yii, nanara, Eleyasari nun Itamara nan lu saraxarali wanla kɛ e baba Haruna bun ma.

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bɔnsɔnna maso, i yi e lu saraxarali Haruna sagoni, e lu a wanla ra. ⁷ E xa Haruna nun yamana wanla kɛ Naralan Bubuni, e Ala Batu bubun wanle kɛ. ⁸ E yengi dɔxɔma nɛn Naralan Bubun muranne xɔn, e yi Ala Batu Bubun wanle rakamali Isirayila kaane xa. ⁹ I xa Lewi bɔnsɔnna muxune lu Haruna nun a diine sagoni. E tan nan fima n ma Isirayila kaane yɛ habadan! ¹⁰ I xa Haruna nun a diine dɔxɔ saraxaraliyani. Muxu gbɛtɛ na a maso yire sarijanxin na, ɛ xa a faxa.”

¹¹ Alatala mɔn yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N tan yetɛɛn bata Lewi bɔnsɔnna muxune sugandi Isirayila kaane yɛ, e findi n gbeen na Isirayila

dii singene jɔxɔn na. ¹³ Amasɔtɔ n gbeen nan dii singene birin na. N Misiran dii singene birin faxa lɔxɔni, n yi dii singene birin nasarijan n yetɛ xa Isirayila yi. Muxu ba, xuruse ba, n gbeen nan e ra. Alatala nan n tan na.”

Lewi bɔnsɔnna xili sɛbɛ singena

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi tonbonni, a naxa, ¹⁵ “I xa Lewi bɔnsɔnna muxune tɛngɛ, denbaya yɛɛn nun xabila yɛɛn ma. I xa xɛmɛne birin tɛngɛ naxanye barin bata dangu kike kedenna ra.”

¹⁶ Musa yi e tɛngɛ alo Alatala a yamari kii naxan yi.

¹⁷ Lewi a diine xinle ni itoe ra: Gɛrisɔn, Kehati e nun Merari. ¹⁸ Gɛrisɔn ma diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Libini nun Simeyi. ¹⁹ Kehati a diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyɛli. ²⁰ Merari a diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane nan ne ra e nun e denbayane benbane.

²¹ Gɛrisɔn findixi Libini nun Simayi xabilane benban nan na. Ne nan Gɛrisɔn xabilane ra. ²² E xɛmɛn naxanye tɛngɛ naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solofere kɛmɛ suulun. ²³ Gɛrisɔn xabilane yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun nan xanbi ra, sogegodode binni. ²⁴ Eliyasafi nan yi Gɛrisɔn xabilane mangan na, Layeli a diina. ²⁵ Gɛrisɔn xabilane yi e yengi lu Naralan Bubun yireni itoe xɔn: bubun nun a xunna soon kuiin nun a fanna, a so dɛɛn yɛ masansan dugina, ²⁶ sansanna taa dugine naxan Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi sansanna dɛɛn na, e nun lutine nun e ti seene birin.

²⁷ Kehati findixi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyɛli xabilane benban nan na. Ne nan Kehati xabilane ra. ²⁸ E xɛmɛn naxanye tɛngɛ naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solomasɛxɛ kɛmɛ sennin. E tan nan e yengi lu yire sarijanxin xɔn. ²⁹ Kehati xabilane yi e daaxadeni

tɔnma Ala Batu Bubun yiifari fɔxɔn nan ma. ³⁰ Elisafan nan yi Kehati xabilane mangan na, Yusiyeɓi a diina. ³¹ Kehati xabilane yi e yengi lu muranni itoe xɔn, Layiri Kankirana,* tabanla, lenpu dɔxɔ sena, saraxa gandene, goronna naxanye rawalima yire sariɗanxini, ye masansan dugina, e nun e rawali seene birin.

³² Saraxarali Harunaa dii Eleyasari nan yi Lewi bɔnsɔnna muxune birin mangan na. A tan nan yi dɔxi ne xun na naxanye yi e yengi luxi yire sariɗanxin xɔn ma.

³³ Merari findixi Maxali nun Musi xabilane benban nan na. Ne nan Merari xabilane ra. ³⁴ E xemɛn naxanye tɛngɛ naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli sennin kemɛ firin. ³⁵ Suriyeli nan yi Merari xabilane mangan na, Abixali a diina. E yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔn nan ma. ³⁶ Merari xabilane yi e yengi lu Ala Batu Bubun buntine nun gaalane† nun senbetenne nun bundɔxɔne nun muranne xɔn e nun e ti seene birin, ³⁷ e nun a sansanna senbetenna naxanye a rabilinni nun e bundɔxɔne nun e gbangban seene nun e lutine.

³⁸ Musa nun Haruna nun a diine yi e daaxadeni tɔnma Naralan Bubun so dɛɛn nan yetagi, sogeteden binni. E yi yire sariɗanxin wanle xun matoma a ra Isirayila kaane xa. Xa muxu gbetɛ yi a maso yire sariɗanxin na, a yi faxama nɛn.

³⁹ Lewi bɔnsɔnna muxune birin Musa nun Haruna naxanye tɛngɛ xabila yeɛn ma fata Alatalaa yamarin na, xemɛn naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e malanxina, muxu wuli mɔxɔɗɛn nun firin.

⁴⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dii xemɛ singene birin tɛngɛ Isirayila kaane ye, naxanye barin bata dangu kike kedenna ra, i yi e xinle sebe kedin ma. ⁴¹ Lewi bɔnsɔnna muxune so n yii e ɗɔxɔn na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene ɗɔxɔn na. Alatala nan n tan na.” ⁴² Musa

yi Isirayila kaane dii singene birin tɛngɛ, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴³ Dii xemɛ singen naxanye birin barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne xinle seɓɛxin lan muxu wuli mɔxɔɗɛn nun firin kemɛ firin tonge solofere e nun saxan nan ma.

⁴⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁵ “Lewi bɔnsɔnna muxune tongo Isirayila kaane dii singene ɗɔxɔn na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene ɗɔxɔn na. Lewi bɔnsɔnna muxune xa findi n gbeen na. Alatala nan n tan na. ⁴⁶ Bayo Isirayila dii singene wuya Lewi bɔnsɔnna muxune xa han muxu kemɛ firin tonge solofere e nun saxan, ne xunba daxin na a ra. ⁴⁷ Muxu kedenna xunba gbeti gbanan suulun na, gbeti gbananna naxan nawalima yire sariɗanxini, naxan lanxi garamu fu ma. ⁴⁸ I xa na gbetin so Haruna nun a diine yii dii singene xunba seen na naxanye yi wuyaxi ayi.”

⁴⁹ Naxanye mi yi ɗɔxɔ yibiraxi Lewi bɔnsɔnna muxune ra, Musa yi ne xunba gbetin tongo. ⁵⁰ A yi Isirayila dii singene gbetin tongo han gbeti gbanan wuli keden kemɛ saxan tonge sennin e nun suulun, gbeti gbananna naxan nawalima yire sariɗanxini. ⁵¹ Nayi, Musa yi xunba gbetin so Haruna nun a diine yii, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

4

Lewi bɔnsɔnna wanle

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “E Kehati xabilan muxune tɛngɛ Lewi yixɛtɛne ye xabila yeɛn nun denbaya yeɛn ma. ³ E xemɛne tɛngɛ keli ɗɛɛ tonge saxanna ma han ɗɛɛ tonge suulun, naxanye birin nɔɛ wanla ke Naralan Bubuni.”

⁴ “Kehati xabilan muxune xa wanli ito nan ke Naralan Bubuni: E xa e yengi lu se sariɗanxi fisamantenne xɔn. ⁵ Yamaan na keli sigadeni, Haruna nun a diine xa ye masansan dugin ba, e yi a sa Layiri Sereya

* **3:31:** 3.31Layiri Kankirana fe mɔn seɓɛxi Xɔɗɔyaan 25.10-22 kui. † **3:36:** Nde a falama a “galalenne.”

Kankiraan fari. ⁶ E yi sube kidi fajine sa a fari, e mən yi dugi mamiloxini bandun ne fan fari. E yi Kankiraan tongo tamine yitən. ⁷ E xa dugi mamiloxi gbetε sa Buru Rali Tabanla fari, e yi a goronne nun igelengenne nun minse saraxa saseene dɔxɔ na. Buru Ralixin naxanye na waxatin birin, ne xa lu tabanla fari. ⁸ E xa dugi gbeela so seene birin xunna, e yi sube kidi fajine so e birin xunna, e mən yi tabanla tongo tamine yitən. ⁹ E xa dugi mamiloxin so lenpu dɔxɔ seen nun lenpune nun e rawali seene nun tεε kɔ seene nun e radεgε turen xun na. ¹⁰ E xa ne birin mafilin sube kidi fajni bitinganni, e mən yi e sa e xali wudin fari. ¹¹ E xa dugi mamiloxin so saraxa gande xema daxin xun na, e yi sube kidi fajni bitinganna so na fan xun na. E mən yi a tongo tamine yitən. ¹² Muranna naxanye birin nawalima yire sarijanxini e xa ne malan, e yi e raxidi dugi mamiloxini, e yi kidi fajni bitinganna so e xun na, e yi e sa e xali wudin fari. ¹³ E xa xuben ba saraxa gande sula daxin fari, e yi dugi mamiloxin so a xun na. ¹⁴ E xa a saraxa waliseene birin dɔxɔ na fari: xube sa seene, suben tongo seene, xube kɔ seene, e nun wuli xuya goronne. E xa sube kidi fajni bitinganna so e xun na, e mən yi saraxa ganden tongo tamine yitən. ¹⁵ Haruna nun a diine na yelin muranne nun goron sarijanxine xunna soε, yamaan na keli sigadeni, Kehati xabilan muxune xa fa, e yi e xali. Koni e nama e yiin din se sarijanxine ra, alogo e nama faxesa. Kehati xabilan muxune xa na seene xali naxanye Naralan Bubun kui. ¹⁶ Saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa a yengi lu lenpu turen nun wusulanna nun bogise saraxane nun masusan turen xɔn ma. A yi a yengi lu Ala Batu Bubun yiren birin xɔn ma e nun a kui seene nun muran sarijanxine nun a goronne birin.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ¹⁸ “E Kehati

xabilan muxune ratanga alogo e nama raxəri Lewi bənsənnə ye. ¹⁹ E ito nan liga e xa alogo e nama faxesa e na e maso se sarijanxi fisamantenne ra waxatin naxan yi: Haruna nun a diine singe xa so yire sarijanxini, e yi birin ti a wali ra, e nun a lan a xa naxan xali. ²⁰ Koni Kehati xabilan muxune nama so yire sarijanxini, e se sarijanxi fisamantenne to, hali ndedi, alogo e nama faxesa.”

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²² “Gεrisən yixetene fan tεnge, xabila yeεn nun denbaya yeεn ma. ²³ I xa xεmεne tεnge keli jεε tonge saxanna ma han jεε tonge suulun, naxanye nɔε wanla kε Naralan Bubuni. ²⁴ Gεrisən yixetene xabilane wanle ni i ra e nun e lan e xa goronna naxanye xali: ²⁵ E xa Ala Batu Bubun dugine maxali, e nun Naralan Bubuna, a xunna soona, a kidi fajin naxanye sama a fari, dugin naxanye singanma Naralan Bubun so dεen na, ²⁶ a sansanna dugin naxanye Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi a so dεen na, e nun e lutine nun e singan seene birin. ²⁷ Gεrisən xabilan muxune xa wali Haruna nun a diine yamarin bun. E tan nan a falama e xa e lan e xa naxan xali. ²⁸ Gεrisən xabilan muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni. E xa wali saraxarali Harunaa dii Itamarāa yamarin bun.”

²⁹ “I xa Merari bənsənnə muxune tεnge xabila yeεn nun denbaya yeεn ma. ³⁰ I xεmεne birin tεnge keli jεε tonge saxanna ma han jεε tonge suulunna, naxanye nɔε wanla kε Naralan Bubuni.”

³¹ “E wanla ni i ra Naralan Bubuni: E xa Ala Batu Bubun bun tiine xali, a gaalane,* a sɛnbɛtɛnne, a bundɔxɔne, ³² sansanna sɛnbɛtɛnne naxan bubun nabilinni, e bundɔxɔne, e gbangban wudine nun e lutine, e nun waliseene birin. E xa xεmɛn birin goronna so a yii a naxan xalima. ³³ Merari bənsənnə muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni, saraxarali Harunaa dii Itamarāa yamarin bun.”

* **4:31:** Nde a falama a “galalenne.”

³⁴ Musa nun Haruna nun yamaan mangane yi Kehati xabilan muxune tengε xabila yεen nun denbaya yεen ma. ³⁵ Xεmεn naxanye birin bata yi jεε tonge saxanna sɔtɔ han jεε tonge suulunna, naxanye birin yi nɔε wanla ke Naralan Bubuni, ³⁶ ne yi tengε xabila yεen ma, e lan muxu wuli firin kemε solofere tonge suulun nan ma. ³⁷ Kehati xabila xεmεne yatεn nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala a yamari e ma fata Musa ra kii naxan yi.

³⁸ Gerisɔn yixεtene fan yi tengε xabila yεen nun denbaya yεen ma. ³⁹ Xεmεn naxanye birin bata yi jεε tonge saxanna sɔtɔ han jεε tonge suulun, naxanye birin yi nɔε wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁰ ne yi tengε xabila yεen ma, e lan muxu wuli firin kemε sennin tonge saxan nan ma. ⁴¹ Gerisɔn yixεtene yatεn nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala a yamari kii naxan yi.

⁴² Merari yixεtene fan yi tengε xabila yεen nun denbaya yεen ma. ⁴³ Xεmεn naxanye birin bata yi jεε tonge saxanna sɔtɔ han jεε tonge suulunna, naxanye birin yi nɔε wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁴ ne yi tengε xabila yεen ma, e lan muxu wuli saxan kemε firin nan ma. ⁴⁵ Merari yixεtene yatεn nan na ra. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra.

⁴⁶ Musa nun Haruna nun Isirayila mangane yi Lewi bɔnsɔnna muxune birin tengε xabila yεen nun denbaya yεen ma. ⁴⁷ Xεmεn naxanye birin bata yi jεε tonge saxanna sɔtɔ han jεε tonge suulun, naxanye birin yi Naralan Bubun wanla kema, e mɔn yi a xali, ⁴⁸ e malanxin lan muxu wuli solomasεxε kemε suulun tonge solomasεxε nan ma. ⁴⁹ E yi e tengε alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra. Birin yi ti a wanla ra, e nun a lan a xa goronna naxan maxali, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

5

Muxu sarijantarene fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa na kanna ramini yamaan daaxaden fari ma fure jaxin naxan fatin ma hanma faxunna minima muxun naxan bari boden ma hanma naxanye xɔsɔxi binbin xɔn. ³ Xa xεmεn na a ra hanma jaxanla, ε xa e ramini yamaan daaxaden fari ma, alogo e nama daaxaden naxɔsi, n luma ε tagi denaxan yi.” ⁴ Isirayila kaane yi na liga, e yi e ramini yamaan daaxaden fari ma, e yi a liga alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi.

Kala tixine xa yitɔn

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ⁶ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xεmεna nde hanma jaxanla nde hake yo liga muxu gbete ra, a bata tinxintareyaan liga Alatala ra. Na kanna bata findi yulubi tongon na. ⁷ Fɔ a xa a ti a haken na nen, a yi a se kalaxin jɔxɔn naxete a kanna ma, a yi a se kalaxin saren yaganna dɔxɔde firin sa a fari. ⁸ Xa se kanna faxa, a bari bode mi na naxan na gbetin nasuxe, na seen lan a xete Alatala ma, a so saraxaraliin yii, sa kontonna fari Ala solona seen na a xa. ⁹ Isirayila kaane fama saraxa sarijanxin naxanye ra, saraxaraliin nan gbee ne ra. ¹⁰ Muxun na naxan nasarijan, a na ligaxi a yete nan xa. Muxun na naxan so saraxaraliin yii, na luma a tan nan yii.”

Sariyana lan xɔxɔlɔnna ma

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xεmεna nde a jaxanla mi tinxin, a a xεmεn yanfa, ¹³ e nun xεmε gbete yi kafu, xa a xεmεn mi a to, jaxanla yi a yete raxɔsi wundoni, koni xa a li sere mi na, a mi suxu na feen xun na, ¹⁴ xa xɔxɔlɔn xaxinla so na xεmεni, a sike a jaxanla ma, xa a li a xɔsɔxi hanma a mi a ligaxi, ¹⁵ nayi, na xεmεn xa a jaxanla xali saraxaraliin fema. A xa murutu fujin kilo saxan xali bogise saraxan na. A nama ture sa na

murutuni, a nama wusulan sa a fari, amasotɔ xɔxɔlɔnna bogise saraxan na a ra. Marabira seen na a ra hake ton-goxin ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa ɲaxanla maso, alogo a xa ti Alatala yetagi. ¹⁷ A xa ige rasarijanxin tongo feɲena nde kui, a yi Ala Batu Bubun burunbu-runna sa a yi. ¹⁸ ɲaxanla naxan tima Alatala yetagi, a xa na labaranna ba, a yi bogise saraxan so a yii ɲɔxɔ lu seen na a haken xɔn xɔxɔlɔnna bogise saraxan na. Saraxaraliin xa na ige lɔxɔn suxu a yii, naxan fama dangan na. ¹⁹ A xa ɲaxanla rakɔlɔ, a naxa, 'Xa ε nun xeme gbetɛ mi kafuxi, i mi i ya xemen yanfaxi, i mi xɔsi fe rabaxi xabu i dɔxɔ xeme taa ra, i xa ratanga dangani ito ma ige lɔxɔni ito fama naxan na. ²⁰ Koni xa i bata i ya xemen yanfa, i yi i yetɛ raxɔsi, xa ε nun xeme gbetɛ bata kafu xabu i dɔxɔ xeme taa ra,' ²¹ nayi, saraxaraliin xa ɲaxanla rakɔlɔ dangani ito ra, 'Alatala xa a liga, i doyen, i kuiin yi mate i ra, yamaan yi i danga, e yi i mafala. ²² Igeni ito naxan fama dangan na, na xa so i fatini, a yi i kuiin mate i ra, i yi doyen.' ɲaxanla xa a ratin, a naxa, 'Amina, amina!' "

²³ "Saraxaraliin xa dangani itoe sebe walaxana nde ma, a yi e xa ige yilɔxin na. ²⁴ A xa ige xɔlɛn so ɲaxanla yii naxan fama dangan na, a a min, alogo a xa so a fatin xɔn, a xɔlɔ ayi. ²⁵ Saraxaraliin xa xɔxɔlɔnna bogise saraxan tongo ɲaxanla yii, a a yita Alatala ra a yii, a yi a xali saraxa ganden dexɔn. ²⁶ A xa a yiin ye keden ba a ra, ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn, a yi a sa tɛɛni saraxa ganden fari. Na xanbi ra, ɲaxanla yi igen min. ²⁷ Xa a bata a yetɛ xɔsi, a a xemen yanfa, a na igen min naxan fama dangan na, na a tɔrɔma nɛn, a a kuiin mate a ra, a yi doyen. Na ɲaxanla findima nɛn danga muxun na yamaan tagi. ²⁸ Koni, xa na ɲaxanla mi a yetɛ xɔsixi, a sarijan, fefe mi a sɔtɔma, a mɔn nɔɛ diine bare nɛn. ²⁹ Xɔxɔlɔnna sariyan nan na ra ɲaxanla xa naxan bata a

xemen yanfa, a a yetɛ xɔsi, ³⁰ hanma xɔxɔlɔn xaxinla na so xemen naxan yi, a na sogin a ɲaxanla ma. A xa ti Alatala yetagi, saraxaraliin yi sariya seɓexini itoe birin nakamali a ma. ³¹ Xemen mi hake yo tongoxi, koni ɲaxanla a haken goronna tongoma nɛn."

6

Nasiri de ti fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, "Xa xemena nde hanma ɲaxanla nde a de ti, a a xa lu Alatalaa wanla ra Nasiri muxun na, ³ na kanna xa a me dɔlɔn na e nun na minse sifane, hali manpa muluxunxina. A nama minse yo min naxan nafalaxi manpa bogin na, a nama manpa bogi xinden hanma a xaraxin don. ⁴ A nɛma a Nasiri de tiin nakamalima, a nama sese don naxan kelixi manpa binle* yi, hali a xɔnne hanma a dagina. ⁵ A nɛma a Nasiri de tiin nakamalima, biden nama a xunna li. A xa lu Alatalaa wanla ra han na waxati falaxin yi kamali. A xa sarijan, a xa a xunsexɛn lu kuye ayi. ⁶ A nɛma Alatalaa wanla ra, a nama a maso binbin na. ⁷ Hali a baba hanma a nga hanma a ngaxakedenna nde faxa, a nama a yetɛ xɔsi, a so binbin xun ma. Amasotɔ a xunsexɛn findixi taxamasenna nan na, a a tan bata lu Alaa wanla ra. ⁸ A nɛma Alaa wanla ra waxatin naxan birin yi, a sarijan Alatala yetagi."

⁹ "Xa muxuna nde faxa a fema, a xunsexɛ ralixin bata raharamu. A xa a xunna bi a rasarijan lɔxɔni, xii soloferede lɔxɔni. ¹⁰ Xii solomasɛxede lɔxɔni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun so deɛn na. ¹¹ Saraxaraliin xa keden faxa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, a Ala solona a xa. Amasotɔ a bata lu binbin fema. Na lɔxɔni, a mɔn xa a xunna rasarijan. ¹² Nayi, na kanna mɔn xa a de ti waxatin de suxu, a yi kontonna ɲɛɛ kedenna ba yangin saraxan na Alatala xa.

* **6:4:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Waxatin naxan bata yi dangu, na mi a kui, amasotō a xōsi nēn benun a de tiin xa kamali.”

¹³ “Sariyan ni ito ra Nasiri de tiin ma. A waxati saxin na kamali, e xa fa a ra Naralan Bubun so deen na. ¹⁴ A xa fa kiseni itoe ra Alatala yetagi: kontonna jee kedenna fe mi naxan na saraxa gan daxin na, yexee gilen jee kedenna fe mi naxan na yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden fe mi naxan na boje xunbeli saraxan na. ¹⁵ A mon yi fa na saraxane bogise nun minse saraxane ra e nun burun sangatanna ye keden buru rate seen† mi naxan yi, e nun buru xunne naxan nafalaxi murutu fujii fajin na naxan basanxi turen na, e nun buru yilenlaxine turen saxi naxanye ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne yita Alatala ra, a yi yulubi xafari saraxan ba e nun saraxa gan daxina. ¹⁷ A mon xa kontonna ba boje xunbeli saraxan na Alatala xa, e nun buru ratetaren naxanye sangatanna kui e nun bogise saraxane nun minse saraxane. ¹⁸ Na waxatini, Nasiri muxun xa a xunna bi Naralan Bubun so deen na bayo a bata yi a xunna fi Ala ma. A yi a xun se xene sa teeni naxan boje xunbeli saraxan bun. ¹⁹ Nasiri muxun na a xunna bi, saraxaraliin xa kontonna balaxa jinxin so a yii, e nun buru xun keden nun burudi keden keli sangatanna kui, buru rate se mi naxanye yi. ²⁰ Saraxaraliin xa e yita Alatala ra se ralixin na. E sarijan. Saraxaraliin nan gbee e ra, sa danban nun a kanken fari naxanye daxa e yita Ala ra. Na xanbi ra, Nasiri muxun noe manpaan minje nen.”

²¹ “Sariyan nan na ra lan Nasiri muxuna kiseen ma bayo a bata a de ti a a xa lu Alatala wanla ra. Xa ferena a xa, a mon noe nde se a fari. A xa a de tiin nakamali alo Nasiri muxuna sariyana a falaxi kii naxan yi.”

Saraxaraliin dubana

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a e xa duba Isirayila kaane xa ikimaan na:

²⁴ Alatala xa i baraka,

a i kantan!

²⁵ Alatala noron xa godo i ma, a kininkinin i ma!

²⁶ Alatala xa a yengi dōxō i xōn, a boje xunbenla fi i ma!

²⁷ E na duba Isirayila kaane xa n xinli, n tan e barakama nen.

7

Isirayila mangane kiseene fe

¹ Musa yelin Ala Batu Bubun tiye lōxon naxan yi, a yi a masusan turen na a rasarijan xinla ma e nun a muranne birin. A mon yi saraxa ganden nun a goronne masusan, a e rasarijan. ² Nayi, Isirayila mangane yi fa kiseene ra. Denbaya xunne nan yi ne ra naxanye yamaan tenge, bōnsōn mangane. ³ E yi fa e kiseene ra Alatala yetagi: Wontoro xunna soxin sennin e nun jinge fu nun firin. Manga firin, wontoro keden, manga keden jinge keden. E yi fa ne ra Ala Batu Bubun yetagi.

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵ “Kiseene rasuxu e yii alogo e xa Naralan Bubun wanla ke. E xa yitaxun Lewi bōnsōnna ra, naxan lanje e wanle ma.” ⁶ Nayi, Musa yi wontorone nun jingene rasuxu, a yi e yitaxun Lewi bōnsōnna ra. ⁷ A yi jinge naanin nun wontoro firin so Gerison xabilan yii, alogo e wanla xa sōnya. ⁸ A yi jinge solomasexe nun wontoro naanin so Merari xabilan yii, alogo e wanla xa sōnya. E birin yi walima Itamaraa yamarin bun, saraxarali Harunaa diina. ⁹ Koni, a mi se so Kehati xabilan yii, amasotō e yi tixi se sarijanxi fisamantenne maxanla nan na, naxanye tongoma tungunna ma.

¹⁰ Saraxa ganden masusan lōxon naxan yi turen na alogo a wanla xa fōlō, mangane yi e kiseene xali saraxa ganden yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Lōxō yo lōxō manga keden xa fa a kiseene ra, alogo wanla xa fōlō saraxa ganden yetagi.”

¹² Aminadabo a dii Naxason yi fa Yuda bōnsōnna kiseene ra xii singe

† 6:15: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

lɔxɔni. ¹³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan binyen yi lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin keden naxan binyen lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ¹⁴ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ¹⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ¹⁶ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ¹⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Aminadabo a dii Naxason ma kiseene ra.

¹⁸ Suwari a dii Nataneli, Isakari bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii firinde lɔxɔni. ¹⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁰ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ²¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ²² kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ²³ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Suwari a dii Nataneli a kiseene ra.

²⁴ Xelɔn ma dii Eliyabi, Sabulon bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii saxande lɔxɔni. ²⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁶ xɛma

goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ²⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ²⁸ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ²⁹ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Xelɔn ma dii Eliyabi a kiseene ra.

³⁰ Sedewuri a dii Elisuri, Ruben bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii naaninde lɔxɔni. ³¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³² xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ³³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ³⁴ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ³⁵ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Sedewuri a dii Elisuri a kiseene ra.

³⁶ Surisadayi a dii Selumiyɛli, Simeyɔn bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii suulunde lɔxɔni. ³⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³⁸ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ³⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁰ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁴¹ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli

saraxan na. Ne nan findi Surisadayi a dii Selumiyeli a kiseene ra.

⁴² Dewuyeli a dii Eliyasafi, Gadi bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii senninde lɔxɔni. ⁴³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁴⁴ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁴⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁶ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁴⁷ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɲɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Dewuyeli a dii Eliyasafi a kiseene ra.

⁴⁸ Amixudi a dii Elisama, Eframi bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii soloferede lɔxɔni. ⁴⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁰ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁵² kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁵³ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɲɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amixudi a dii Elisama kiseene ra.

⁵⁴ Pedasuri a dii Gamaliyeli, Manase bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomasɛxɛde lɔxɔni. ⁵⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan

lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁶ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁵⁸ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁵⁹ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɲɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Pedasuri a dii Gamaliyeli a kiseene ra.

⁶⁰ Gidewoni a dii Abidan, Bunyamin bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomanaaninde lɔxɔni. ⁶¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶² xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁶⁴ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁶⁵ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɲɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Gidewoni a dii Abidan ma kiseene ra.

⁶⁶ Amisadayi a dii Axiyeseri, Dan bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fude lɔxɔni. ⁶⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶⁸ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶⁹ tura bulan keden e nun konton keden

nun kontonna ꞑꞑꞑ kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁰ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁷¹ ꞑinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ꞑꞑꞑ keden kedenna suulun, bɔꞑɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amisadayi a dii Axiyeseri a kiseene ra.

⁷² Okiran ma dii Pagiyɛli, Aseri bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun kedende lɔxɔni. ⁷³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariꞑanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuꞑin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁷⁴ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁷⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ꞑꞑꞑ kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁶ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁷⁷ ꞑinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ꞑꞑꞑ keden kedenna suulun, bɔꞑɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Okiran ma dii Pagiyɛli a kiseene ra.

⁷⁸ Enan ma dii Axira, Nafatali bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun firinde lɔxɔni. ⁷⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariꞑanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuꞑin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁸⁰ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁸¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ꞑꞑꞑ kedenna saraxa gan daxin na, ⁸² kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁸³ ꞑinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ꞑꞑꞑ keden kedenna suulun, bɔꞑɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Enan ma dii Axira a kiseene ra.

⁸⁴ Isirayila denbaya xunne birin

ma kiseene ni i ra, e naxanye fi saraxa ganden masusan lɔxɔni alogo a wanla xa fɔlɔ: goronna gbeti daxin fu nun firin, wuli xuya goronna gbeti daxin fu nun firin, xɛma goronna fu nun firin. ⁸⁵ Goronna gbeti daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronne fan, garamu kɛmɛ solofere. Na seene birin malanxin lanxi gbeti kilo mɔxɔꞑɛn nun naanin nan ma naxan nun yire sariꞑanxin liga seen binyen lan. ⁸⁶ Goronna xɛma daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu kɛmɛ nan ma. E fu nun firinne malanxina, garamu wuli keden kɛmɛ firin. E yi rafexi wusulanna ra. ⁸⁷ E fa xuruseen naxanye ra saraxa gan daxin na: tura bulan fu nun firin, konton fu nun firin, yɛxɛɛn ꞑꞑꞑ kedenna fu nun firin, e nun e bogise saraxane. E yi fa kɔtɔ fu nun firin na yulubi xafari saraxan na. ⁸⁸ E fa xuruseen naxanye ra bɔꞑɛ xunbeli saraxan na: tura mɔxɔꞑɛn nun naanin, konton tonge sennin, kɔtɔ tonge sennin e nun yɛxɛɛn ꞑꞑꞑ keden kedenna tonge sennin. Ne nan findi kiseene ra alogo saraxa ganden wanla xa fɔlɔ a masusan xanbini.

⁸⁹ Musa nɛma yi soɛ Naralan Bubuni falatideni Ala xa, a yi Ala xuiin mɛma maleka gubugubu kan sawura firinne nan longori ra Layiri Sereya Kankiraan dɛrganla xun ma, Ala solonadena. A yi falan tima a xa.

8

Lɛnpune dɔxɔsena fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I na lɛnpu soloferene dɔxɔ waxatin naxan yi, e lan e yi lɛnpu dɔxɔ seen yɛtagini yalan.” ³ Haruna yi na liga. A lɛnpune dɔxɔ alogo e xa e dɔxɔ seen yɛtagini yalan alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴ Lɛnpune dɔxɔ seen yi rafalaxi xɛma bɔnbɔxin nan na, keli a sanna ma han a fuge sawurane, alo Alatala a yita Musa ra kii naxan yi.

Lewi bɔnsɔnna muxune rasariꞑanna

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bənsənnə muxune ba Isirayila kaan bonne ye, i yi e rasarijan. ⁷ I xa e rasarijan ikiini: I xa marasarijan igen xuya e ma, na xanbi ra e xa e fati ma xabene birin bi, e yi e dugine xa, alogo e xa sarijan. ⁸ E xa tura bulan keden tongo, e nun murutu fuɲin naxan namulanxi turen na a bogise saraxan na, i yi tura bulan gbete tongo yulubi xafari saraxan na. ⁹ I yi Isirayila yamaan birin malan, i yi Lewi bənsənnə muxune xili Naralan Bubun yetagi. ¹⁰ I xa Lewi bənsənnə muxune maso Alatala yetagi, Isirayila kaane yi e yiine sa e fari. ¹¹ Haruna xa Lewi bənsənnə muxune yita Alatala ra se ralixin na Isirayila kaane tagi alogo e xa Alatala wanla fəɓ. ¹² Na xanbi ra, Lewi bənsənnə muxune xa e yiine sa tura firinna xunne fari. Na keden xa ba Alatala xa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, Ala solona seen na Lewi bənsənnə muxune xa. ¹³ I xa Lewi bənsənnə muxune ti Haruna nun a diine yetagi, e yi e yita Alatala ra se ralixin na. ¹⁴ Na kiini, i xa Lewi bənsənnə muxune ba Isirayila kaan bonne tagi, Lewi bənsənnə muxune yi findi n gbeen na. ¹⁵ I na Lewi bənsənnə muxune rasarijan i yi e yita n na se ralixin na, e xa fa e wanle ke Naralan Bubuni. ¹⁶ Amasəto e bata findi n gbeen na mumε! N bata e tongo n gbeen na Isirayila dii xeme singene birin ɲəxən na. ¹⁷ Amasəto n gbeen nan Isirayila dii xeme singene birin na, a muxune nun a subene. Xabu n Misiran yamanan dii singene faxa ləxəni, n bata Isirayila dii singene ramara n yete xa. ¹⁸ Koni n Lewi bənsənnə muxune nan tongoxi alogo e xa Isirayila dii xeme singene ɲəxə yibira. ¹⁹ N ne nan soma Haruna nun a diine yii Isirayila kaane tagi, alogo e xa Naralan Bubun wanle ke Isirayila kaane xa, e yi Ala solona e xa. Nayi, fitina fe mi Isirayila kaane sətəma, e na e maso yire sarijanxin na.”

²⁰ Musa nun Haruna nun Isiray-

ila yamaan birin yi na liga Lewi bənsənnə muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ²¹ Lewi bənsənnə muxune yi e yete rasarijan, e e dugine xa. Haruna yi e yita Alatala ra se ralixin na, a yi Ala solona e xa alogo e xa sarijan. ²² Na xanbi ra, Lewi bənsənnə muxune yi fa e wanla fəɓ Naralan Bubuni, Haruna nun a diine yamarin bun. E yi a liga Lewi bənsənnə muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “Lewi bənsənnə muxune luma ikiini: Xemen naxanye barin bata dangu ɲε məxəɲen nun suulunna ra, ne xa fa walideni Naralan Bubuni. ²⁵ Koni, e na ɲε tonge suulunna sətə siimayaan na, e xa wanla dan. ²⁶ E nəe e ngaxakedenne maliye nen walideni Naralan Bubuni, koni e yeteen nama a wanla ke. I xa wanle taxu Lewi bənsənnə muxune ra na kiini.”

9

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Sinayi tonbonni, e minin ɲεen firinden kike singeni Misiran yamanani. A yi a fala, a naxa, ² “Isirayila kaane xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba a waxatini. ³ E xa a liga kiken i to xii fu nun naaninde ləxən ɲinbanna ra, alo a fe yamarine nun a sariyane kii naxan yi.”

⁴ Musa yi na rali Isirayila kaane ma, a e xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba. ⁵ E yi na liga kike singen xii fu nun naaninde ɲinbanna ra, Sinayi tonbonni. E yi a birin liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

⁶ Koni, muxuna nde yi na naxanye bata yi e yiin din binbin na. E yi xəsixi na ləxəni, e mi yi nəe Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe. E yi siga Musa nun Haruna fəma, ⁷ e yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu bata xəsi binbin xən. Koni, nanfera nxu mi nəe nxə saraxane be Alatala xa alo Isirayila kaan bonne a waxatini?”

⁸ Musa yi e yabi, a naxa, “E dija han n

xa a kolon Alatala naxan yamarima ε fe yi.”⁹ Alatala yi a fala Musa xa,¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa ε tan nde hanma ε yixetena nde xosixi binbin xon, hanma xa e sa sigatini, a mon ne Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla rabe nen Alatala xa.”¹¹ E xa sanla raba kike firinden xii fu nun naaninde laxon jinbanna ra. E yexee diin don e nun buru ratetarene nun joxonde xelene.¹² E nama sese lu han xotanni, e nama a xonne yigira. E na Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla raba, e xa a yamarine birin suxu.¹³ Koni xa muxuna nde tondi Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla rabe a waxatini, anu a mi xosixi, a mi sigatini, a kedima nen Isirayila yamani, a to mi saraxan baxi Alatala xa a waxatini. Na kannu a yulubin goronna tongoma nen.¹⁴ Xojen naxanye dxi ε tagi, xa ne wa Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla raba feni Alatala xa, e lan e yi a sariyane nun a yamarine suxu. Sariyane lan birin xa, Isirayila kaan nun xojena.”

Alatala naxana Xoxyaan 40.34-38

¹⁵ Ala Batu Bubun ti laxon naxan yi, Layiri Sereya Bubuna, kundaan yi so a xun na. Keli jinbanna ma han xotanni, na kundaan yi degema nen alo tenna.¹⁶ Kundaan yi lu a xun ma, koni kosen na, a yi lu alo tenna.¹⁷ Na kundaan na yi ba bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane yi kelima nen sigadeni. Kundaan na ti denaxan yi, Isirayila kaane yi e daaxadeni ton menni.¹⁸ Isirayila kaane yi sigama Alatalaa yamarin nan ma, e mon yi e daaxadeni tonma Alatalaa yamarin nan ma. Fanni kundaan yi Ala Batu Bubun xun ma, e yi luma daaxadeni nen.¹⁹ Xa kundaan yi lu Ala Batu Bubun xun ma waxati xunkuye, Isirayila kaane yi Alatalaa yamarin suxuma nen. E mi yi sigama.²⁰ Waxatina nde, kundaan yi luma nen Ala Batu Bubun xun ma xii dando. E yi luma daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma, e yi sigama a yamarin nan ma.²¹ Waxatina nde kundaan yi luma nen yire kedenni

keli jinbanna ma han na xotan bode, koni a na yi ba xotanni tun, e yi sigama nen. Kosen nun yanyina, kundaan na yi ba, e fan yi kelima nen.²² Xa a lu Ala batu bubun xun ma xii firin hanma kike keden, hanma jee keden, Isirayila kaane yi luma nen daaxadeni. E mi sigemume, fo a na ba waxatin naxan yi.²³ Isirayila kaane yi daaxama hanma e yi kelima daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma. E yi Alatalaa yamarine suxuma, a naxanye fi e ma fata Musa ra.

10

Gbeti Xotane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
² “Xota firin nafala gbeti bonboxin na yamaan xili sena malanni e nun yamaan nakeli sena sigadeni.³ Na xota firinne na fe waxatin naxan yi, yamaan birin xa e malan i fema Naralan Bubun so deen na.⁴ Xa xota keden nan fe, mangane nan gbansan xa e malan i fema, Isirayila xabila xunne.⁵ Xa xotaan bata fe, bomsanna naxanye dxi Naralan Bubun sogetedeni, ne xa keli sigadeni.⁶ Xotaan na fe a firinden, naxanye dxi yamaan daaxaden yiifari foxoni, ne xa keli sigadeni. Xota xuiin nan yamaan nakelima sigadeni.⁷ Xotaan xa fe kii gbete yi alogo yamaan xa e malan.”

⁸ “Saraxarali Harunaa diine nan lan e xotaan fe. Habadan sariyan nan na ra ε yixetene birin xa.”

⁹ “E na keli ε yaxune yengedeni naxanye ε naxankatama ε yamanani, ε xa xotane fe. Alatala a yengi luma nen ε xon ma, ε Ala, a yi ε rakisi ε yaxune ma.¹⁰ E xa xotaan fe naxanaxa waxatine nun sali loxone nun kike nene sanle birin yi, ε nema saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane be waxatin naxan yi. N yi n yengi lu ε xon. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

E yi keli Sinayi tonbonni

¹¹ Kike firinden xii moxojedeni, e minin jee firinden Misiran boxoni, kundaan yi ba Layiri Sereya Bubun xun ma.¹² Isirayila kaane yi kiraan suxu, e keli Sinayi tonbonni.

Kundaan yi siga han a sa ti Paran tonbonni. ¹³ E keli singen nan yi na ra Alatalaa yamarin ma fata Musa ra. ¹⁴ Yuda bənsəna ganle nan singe kiraan suxu, e taxamasenna bun. E ganle yi Aminadabo a dii Naxason ma yamarin nan bun. ¹⁵ Isakari bənsəna ganla yi Suwari a dii Natanəli a yamarin nan bun. ¹⁶ Sabulon bənsəna ganla yi Xelən ma dii Eliyabi a yamarin nan bun.

¹⁷ Ala Batu Bubun yi wayan, Gərisən yixetene nun Merari yixetene yi a xali e yii. ¹⁸ Rubən bənsəna ganle yi siga e taxamasenna bun Sedewuri a dii Elisuri a yamarin bun. ¹⁹ Simeyən bənsəna ganla yi Surisadayi a dii Selumiyəli a yamarin nan bun. ²⁰ Gadi bənsəna ganla yi Dewuyəli a dii Eliyasafi a yamarin nan bun.

²¹ Kehati xabilan muxune yi siga se sarijanxine xalə Lewi bənsəna muxun bonne fəxə ra alogo e xa Ala Batu Bubun ti benun se sarijanxine xa yamaan daaxaden li. ²² Eframi bənsəna ganle yi siga e taxamasenna bun Amixudi a dii Elisama yamarin nan bun. ²³ Manase bənsəna ganla yi Pedasuri a dii Gamaliyəli a yamarin nan bun. ²⁴ Bunyamin bənsəna ganla yi Gidewoni a dii Abidan ma yamarin nan bun.

²⁵ Dənxən na, Dan bənsəna ganle yi siga ganla bonne fəxə rakantanjə e taxamasenna bun, Amisadayi a dii Axiyeseri a yamarin bun. ²⁶ Aseri bənsəna ganle yi Okiran ma dii Pagiyeəli a yamarin nan bun. ²⁷ Nafatali bənsəna ganla yi Enan ma dii Axira yamarin nan bun. ²⁸ Isirayila ganle yi yəbama na kii nin sigatini.

²⁹ Musa yi a fala Reyuli a dii Xobabi xa, Midiyan kaana, Musa bitanna, a naxa, “Nxu sigan yireni Alatala naxan fixi nxu ma. Fa nxu fəxə ra, nxu fe fajin ligə i xa, amasəto Alatala bata fe fajine ragidi Isirayila ma.” ³⁰ Hobabi yi a yabi, a naxa,

“En-ən. N xetema n konna nin n ma yamaan dənaxan yi.” ³¹ Musa mən yi a fala, a naxa, “Yandi, i nama keli nxu fəma. I daaxade fajine kolon tonbonni. I luyə alo nxu yəna. ³² Xa i nxu mati, en birin nan Alatalaa se fajine sətəma.”

³³ Isirayila kaane yi keli Alatalaa geyani, e sigan ti xii saxan. Alatalaa Layiri Kankiraan yi tixi e yəe ra alogo a xa matabu yirena nde fen e xa. ³⁴ Alatalaa kundaan yi e xun ma yanyin na, e to yi kelima daaxadeni.

³⁵ Layiri Kankiraan na yi keli sigadeni waxati yo yi, Musa yi a falama nən, a naxa, “Alatala, keli, i xa i yaxune raxuya ayi, i rajaxu muxune yi e gi i yəe ra!” ³⁶ Layiri Kankiraan yi tima waxatin naxan yi, Musa yi a falama nən, a naxa, “Alatala, fa Isirayila kaa wuli wuli wuyaxine tagi!”

11

Alatalaa tēna

¹ Ləxəna nde yamaan yi lu e mawugə e tərəne fe ra. Alatala to na mə, a yi xələ, a yi tēn nafa e tagi naxan yamaan daaxaden də kinkina ndee gan. ² Yamaan yi sənə Musa ra. Musa yi Alatala maxandi, tēn yi tu. ³ E yi mənna xili sa Tabera, * amasəto Alatalaa tēn nagodo nən mənni.

Xəyiyin yi yamaan suxu

⁴ Ləxəna nde xəyiyin yi muxu kobine suxu yamaan yə. Isirayila kaane yetēn yi lu wugə, e naxa, “En suben don daxin sətə di? ⁵ Nxu nxu mirima yəxəne ma nxu naxanye don Misiran yi naxanye sare mi yi fima e nun kəkunbane nun janle nun sabi dəene nun yabane nun sabi gbətene. ⁶ Iki nxu niin bata yijaxu nxu ma, donse yo mi toma fə Manna donsəni ito!”†

⁷ Manna donseen yi luxi alo se xəri xunxurin naxanye yəe rafixa alo wudi igena. ⁸ Yamaan yi minima na nan makədeyi, e yi a kunba gəməna ma hanma e a din wunla kui. Na xanbi

* **11:3:** Tabera bunna nən fa fala “Tēna.” † **11:6:** Manna donsəna a fe mato Xəryaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

ra, e mən yi nəe a jinjɛ nɛn hanma e yi a gan burudine ra. A yi jaxun alo burun naxan gilixi turen na. ⁹ Manna donseen yi godoma kəɛɛn nan na xiila godo waxatini.

¹⁰ Musa yi Isirayila kaane mawuga xuiin mɛ, e yi malanxi denbaya yɛɛn ma e bubune so dɛɛne ra. Alatala yi xələ han! Musa fan yi kəntɔfili, ¹¹ a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I n tərɔma nanfera? Nanfera n mi fa rafan i ma? Nanfera i yamani ito goronna dɔxi n tan xun ma? ¹² N tan nan fudi tongoxi yamani ito ra ba? N tan nan e barixi ba? Nanfera i naxa a n xa itoe banba alo dii ngana, han na yamanani i bata e benbane tuli sa naxan na? ¹³ N suben sətɔn minɛn yi yamani ito birin xa? E wugama n fɔxɔ ra, e naxa, ‘Suben so nxu yii!’ ¹⁴ N kedenna mi nəe yamani ito goronna tongɛ. A gbo n ma. ¹⁵ Benun i xa ito liga n na, n faxa keden na! Xa n nafan i ma, i nama tin n xa n ma tərɔn to.”

¹⁶ Alatala yi Musa yabi, a naxa, “Isirayila fonna muxu tonge solofere malan, i naxanye kolon Isirayila yamaan fonne nun kuntigine ra. I fa e ra Naralan Bubuni, alogo e xa ti i dɛxɔn mɛnni. ¹⁷ N godoma nɛn i fɛma mɛnni n falan ti i xa. N na n ma Nii Sarijanxina ndedi bama nɛn i yi, n yi a sa e yi. Nayi, e nəe i maliyɛ nɛn yamani ito goronna tongodeni alogo i kedenna nama fa a tongo. ¹⁸ I xa a fala yamaan xa, i naxa, ‘E ε yetɛ rasarijan tilaa fe ra ε suben donma waxatin naxan yi. Alatala bata ε mawuga xuine mɛ ε to a fala, ε naxa, ‘En suben sətɔma di? Misiran yamanan nan fisa!’ Iki, Alatala suben soma nɛn ε yii. E fan a donma nɛn. ¹⁹ E mi lɔxɔ keden hanma firin daxin sətɛ, hali xi suulun, xii fu, hanma xii mɔxɔjɛ, ²⁰ koni ε suben donma nɛn kike keden, han a mini ε jɔɛni, a rapaxu ε ma. Amasətɔ ε bata ε mɛ Alatala ra naxan ε tagi, ε to wuga a yetagi, ε naxa: Nanfera nxu minixi Misiran yi?’ ”

²¹ Musa yi a fala, a naxa, “N tan be xɛmɛ wuli kɛmɛ sennin tagi naxanye sigatini e sanni, anu, i a falama, a

i suben soma e yii nɛn kike keden!

²² Xa nxu yɛxɛɛn nun siin nun jinge kurune birin faxa, ne a liyɛ ba? Xa nxu baan yɛxɛne birin suxu, ne a liyɛ ba?” ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, “N sɛnben go, na mi a liyɛ? I fama a todeni n naxan falaxi xa a ligɛ.”

Alaa Nii Sarijanxin nun fonne

²⁴ Musa yi mini, a yi a fala yamaan xa Alatala naxan falaxi. A yi Isirayila fonna muxu tonge solofere malan Naralan Bubun nabilinni. ²⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, e nun Musa yi falan ti. A yi a Nii Sarijanxina ndedi ba Musa yi, a yi a ragodo fori tonge soloferene ma. Alaa Nii Sarijanxin to godo e ma, e yi waliyiya falane ti fələ, koni e mi yanfan.

²⁶ Muxu firin, Elidadi nun Medadi, ne yi daaxadeni. E yi yatɛxi fonne ra, koni e mi siga Ala Batu Bubuni. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e fan ma, e yi waliyiya falane ti fələ daaxadeni. ²⁷ Banxulanna nde yi siga, a a fala Musa xa, a naxa, “Elidadi nun Medadi nabiya falane tima daaxadeni!” ²⁸ Nunu a dii Yosuwe naxan yi Musa malima xabu a dii jɔrɛyani, na yi a xuini te, a naxa, “Musa, n kanna, e rati!” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I e maxɔxɔlɔnma n xa nɛn ba? Alatala xa yamaan birin findi nabine ra! Ala xa a Nii Sarijanxin nagodo e birin ma!” ³⁰ Nayi, Musa nun Isirayila fonne yi siga daaxadeni.

Dɔmɛne fe

³¹ Alatala yi foyen nafa keli baani, naxan fa dɔmɛne ra daaxadeni. E yi godo e sa e bode fari e mate ayi han nɔngɔnna yɛ firin, e siga sɛ daaxaden nabilinni han yanyi keden sigati. ³² Yamaan yi ferijɛn e suxɛ, e xi e suxɛ. Na xɔtɔn bode e mən yi ferijɛn dɔmɛne suxɛ han birin yi e suxu han kilo wuli keden. E yi e sa daaxaden nabilinni alogo e xa xara. ³³ Koni suben mən yi Isirayila kaane dɛ, benun e xa a ragerun, Alatala yi xələ e ma, a yi fitina furen nagodo e ma. ³⁴ Nanara, e yi mɛnna

xili sa Kibiroti-Hatawa.† Amasoto xooyidene maluxun menna nin.

³⁵ Isirayila kaane yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e yi siga Xaseroti yi.

12

Mariyama nun Harunaa mawugana

¹ Musa bata yi Kusi naxanla doxo. Mariyama nun Haruna yi Musa mafala folo a naxanla fe ra. ² E yi a fala, e naxa, “Alatala falan tiin Musa nan gbansan xon ba? A mi falan tima en fan xon ba?” Alatala yi e xuiin me. ³ Anu Musa yi findixi muxu yete magodoxin nan na, a yete magodoxi dangu birin na bexo xonna fari.

⁴ Alatala yi a fala Musa nun Haruna nun Mariyama xa, a naxa, “E saxanna birin xa siga Naralan Bubuni!” E birin yi siga. ⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, a yi ti Naralan Bubun so deen na, a yi Haruna nun Mariyama xili. E birin yi fa. ⁶ Alatala yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n xuiin na. Xa n ma nabina nde e tagi, n na n yete yitama a ra nen fe toone yi alo xiye. N yi falan ti a xa xiyene yi. ⁷ Koni na kii mi a ra n ma walikéen Musa xon. A tan nan togandiyaxi n ma yamaan birin tagi. ⁸ N falan fixen tima a xa nen kenén nun kenén! Sandan mi a ra! A tan bata Alatala misaala to. Nayi, nanfera e mi gaxuma n ma walikéen Musa mafale?”

⁹ Alatala xoloxin yi siga. ¹⁰ Kundaan bama Naralan Bubun xun ma waxatin naxan yi, Mariyama bata yi mafixa gasi fure naxine ra. Haruna yi a mato, furen naxin bata mini a fatin ma. ¹¹ A yi a fala Musa xa, a naxa, “N kannaa, yandi, dija nxu haken ma nxu naxan ligaxi xaxilitareyani! ¹² Mariyama nama lu alo diin naxan faxaxi barixi, naxan fatin bata kun folo a nga fatini.” ¹³ Nayi, Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “E Ala! Yandi, a rakendeya!” ¹⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “Xa a baba yi a de igen xuya a yetagi nun, a mi yi yage

xunsagi keden ba? A xa ramini daaxaden fari ma xii solofere. Na xanbi ra, a mon nae xete nen.” ¹⁵ Nayi, e yi Mariyama ramini daaxaden fari ma xunsagi keden. Isirayila kaane mi siga han a mon yi rasuxu. ¹⁶ Na xanbi ra, e yi keli Xaseroti yi, e yi daaxa Paran tonbonni.

13

Fe rakorasi fu nun firinne fe Sariyane 1.19-33

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fe rakorasi rasiga Kanan yamanan matodeni n naxan soma Isirayila kaane yii. Bonsen yo bonsen, manga keden xa siga.” ³ Musa yi e rasiga Alatalaa yamarin ma, keli Paran tonbonni. Isirayila yeeratine nan yi e birin na. ⁴ E xinle ni itoe ra, Ruben bonsonna: Sakuru a diin Samuwa.

⁵ Simeyon bonsonna: Xori a diin Safati.

⁶ Yuda bonsonna: Yefune a diin Kalebi.

⁷ Isakari bonsonna: Yusufu a diin Yigali.

⁸ Eframi bonsonna: Nunu a diin Hoseya.

⁹ Bunyamin bonsonna: Rafu a diin Paliti.

¹⁰ Sabulon bonsonna: Sodi a diin Gadiyeli.

¹¹ Yusufu a dii Manase bonsonna: Susi a diin Gadi.

¹² Dan bonsonna: Gemali a diina Amiyeli.

¹³ Aseri bonsonna: Mikeli a diin Seturi.

¹⁴ Nafatali bonsonna: Fofisi a diin Naxabi.

¹⁵ Gadi bonsonna: Make a diin Geweli.

¹⁶ Muxune xinle nan ne ra, Musa naxanye xe Kanan yamanan matodeni. Musa yi Nunu a dii Hoseya xili sa “Yosuwe.”

¹⁷ Musa to yi e rasigama Kanan yamanan matodeni, a yi a fala e xa, a naxa, “E mini Negewi nin, siga geya yireni. ¹⁸ E xa yamanan mato. E a mato xa muxune senben gbo, xa a mi gbo, xa e wuya, xa e mi wuya. ¹⁹ E a

† 11:34: Kibiroti-Hatawa bunna neen fa fala “Xooyidene gaburuna.”

mato xa e yamanan fan hanma xa a mi fan, xa e taane findixi banxidene nan na hanma xa yinne soxi e ma. ²⁰ E a mato xa bəxən fan, xa a mi fan, xa wudine na, xa e mi na. E yixədxə, ε fa yamanan wudi bogine ra.” Manpa bili bogi singene waxatin nan yi a ra. ²¹ Nayi, e yi siga yamanan matodeni, keli Sini tonbonni siga han Rexobo yi, Lebo-Xamata dəxən. ²² E yi so Negewi yi, e siga han Xebiron yi, Anaki bənsəna muxune yi dəxi dənaxan yi, Aximan, Səsayi, e nun Talamayi. Xebiron bata yi ti jεε solofere benun Soyan xa ti Misiran yamanani. ²³ E yi siga han Esikoli lanbanni, e manpa bili yiin sεε tənsən keden yi singanxi naxan na. E na singan tami kuyen na alogo muxu firin xa a xali e nun girenada nun xədə bogina ndee. ²⁴ E yi mənna xili sa “Esikoli lanbanna”* tənsəna fe ra Isirayila kaane naxan sεε. ²⁵ Xii tonge naanin to dangu, e yi e xun xεε, sa keli yamana matoni.

²⁶ E yi xεε Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan fəma Kadesi yi, Paran tonbonni. E yi e dεtεε yamaan xa, e mən yi yamanan wudi bogine yita e ra. ²⁷ E dεtεεni ito nan sa Musa xa, e naxa, “Nxu bata siga yamanani i nxu rasiga dənaxan yi. Nəndi na a ra, nənən nun kumin gbo mənni! A bogina ndee ni i ra. ²⁸ Koni mən kaane sənben gbo! Yinne soxi e taane ma, e gbo mumε! Nxu yεtəna Anaki bənsəna muxune toxi nən. ²⁹ Amaləkine dəxi Negewi yi. Xitine nun Yebusune nun Amorine dəxi geya yireni. Kanan kaane dəxi fəxə igen dε e nun Yurudən baan xən.”

³⁰ Kalebi yi yamaan masabari Musa xa. A yi a fala, a naxa, “En siga yamanan suxudeni, amasətə en nəε nən yati!”

³¹ Koni fe rakərəsi bonne yi a fala, e naxa, “En mi nəε siyani itoe yεnge, amasətə e sənben gbo en xa.” ³² E yamanan naxan mato e na mafala fəb Isirayila kaane yε, e naxa, “Nxu

fitina yamanan nan toxi! Mən kaane gbo mumε! ³³ Nxu Nefilimi muxu magaxuxine nan toxi na! Nxu yi luxi nxu yεtε yεε ra yi alo supene. E fan nxu toxi na kii nin!” E na falaxi nən bayo Anaki bənsəna fataxi Nefilimi nan na.

14

Yamaan yi tonɗi sigε

¹ Isirayila kaane yi gbelegbele, e xi wugε. ² E birin yi Musa nun Haruna mafala, yamaan birin yi a fala e xa, e naxa, “A fisa nxu yi faxa Misiran yi hanma tonbonni ito yi! ³ Nanfera Alatala faxi nxu ra yamanani ito yi alogo nxu xa faxa yεngeni? Nxo jaxanle nun nxə diine fama nən suxudeni yεngeni. A mi fisa en xa xεtε Misiran yamanani ba?” ⁴ E yi lu a fale e bode xa, e naxa, “En yεerati gbεtε sugandi, en yi xεtε Misiran yi!”

⁵ Musa nun Haruna yi e yεtagin lan bəxən ma Isirayila yamaan birin yεtagi. ⁶ Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi, naxanye yi xεxi fe rakərəsine yε, ne yi e dugine yibə e ma sununi. ⁷ E yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “Nxu yamanan naxan matoxi, a fan han! ⁸ Xa Alatala sa tin, a tiyε nən en yεε ra siga na yamanani kumin nun nənən gbo dənaxan yi, a yi a so en yii! ⁹ Koni ε nama murutε Alatala xili ma tun! E nama gaxu mən kaane yεε ra, amasətə en fama e nədeni nən fefe! E kantan seen bata e rabejin, anu Alatala en tan xən. Nayi, ε nama gaxu e yεε ra.”

¹⁰ Koni, yamaan birin yi a falama a e xa e magələn e yi e faxa. Nanunna, Alatala nərən yi godo Naralan Bubuni Isirayila kaane birin yεtagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamani ito luma n napaxuε han waxatin mundun? E tondima dənkelεyε n ma han waxatin mundun yi, hali n to bata kabanako fe wuyaxi liga e tagi? ¹² N fitina furen nafama nən e ma, n yi e raxəri. Koni n ni i tan findima nən siya gbeen na, naxan sənben gbo e xa.” ¹³ Musa yi

* **13:24:** Esikoli bunna nən fa fala “Tənsəna.”

Alatala yabi, a naxa, “Koni Misiran kaane a fe mɛma nɛn, bayo i yamani ito raminixi e tagi i sɛnbɛn nan xɔn. ¹⁴ E fama nɛn na faladeni be kaane xa. E bata yi a mɛ nun, a i tan, Alatala, i yamani ito xɔn. E bata a kolon a yamani ito i toma yɛɛ nun yɛɛ bayo i nɔrɔn luma e xun ma alo kundaan yiyana. Yanyin na, i ti e yɛɛ ra kundani. Kɔɛn na, i ti alo tɛɛna. ¹⁵ Xa i yamani ito raxɔri sanja yi kedenni, siya gbɛtɛn naxanye birin a fe mɛma, ne a falama nɛn, e naxa, ¹⁶ ‘Alatala e tuli sa bɔxɔn naxan na, a mi nɔxi e xalɛ mɛnni, na nan a ligaxi a e faxaxi burunna ra.’ ¹⁷ Nayi, Marigina, i sɛnbɛ gbeen mayita alo i bata naxan fala nxu xa, i naxa, ¹⁸ fa fala Alatala mi xɔlɔn xulɛn, a hinanna gbo, a dijan haken nun matandin bun. Koni, a mi yulubi kanna yatɛma tinxinden na mumɛ! A fafane haken saranma nɛn e diine ra han mayixɛtɛ saxan hanma naanin. ¹⁹ Ala, bayo i ya hinanna gbo, i mɔn xa dija i ya yamaan haken ma, alo i e mafeluxi kii naxan yi xabu e sa mini Misiran yamanani han iki.” ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata e mafelu alo i a falaxi kii naxan yi. ²¹ Koni, habadan Alatala nan n na, n nɔrɔn bɔxɔn birin nafexi, nayi, n bata n kɔlɔ n yɛtɛni: ²² Naxanye birin bata n tan nɔrɔn nun n ma kabanako feene to Misiran yi e nun tonbonni, naxanye birin bata n mato bunbani sanja yi fu, e tondi n xuiin mɛ, ²³ ne sese mi na bɔxɔn toma n na e benbane tuli saxi naxan na. Ne sese mi a toɛ naxanye bata n naxaxu. ²⁴ Koni bayo xaxili gbɛtɛ luxi nɛn n ma walikɛɛn Kalebi yi, a n fɔxɔ ra waxatin birin, n na a xalima nɛn na yamanani, a sigaxi naxan matodeni, n yi a so a yixɛtɛne yii e kɛɛn na. ²⁵ Bayo Amalekine nun Kanan kaane dɔxi lanbanne yi, nayi tila ɛ xɛtɛ, ɛ siga Gbala Baan kiraan xɔn tonbonna binni.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²⁷ “Yama jaxini ito luma n mafalɛ han waxatin mundun yi? N bata Isirayila kaane mawuga xuiin mɛ, e n mafala. ²⁸ A

fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra. Habadan Ala nan n tan na. N bata n kɔlɔ n yɛtɛni, n na a rabama ɛ ra nɛn alo n na a mɛxi ɛ ra kii naxan yi. ²⁹ Naxanye birin barin bata dangu jɛɛ mɔxɔjɛn na, naxanye tɛngɛ, naxanye birin bata n mafala, ɛ faxama nɛn tonbonni ito yi. ³⁰ ɛ sese mi soma yamanani, n bata yi ɛ tuli sa naxan na nun, a ɛ dɔxɔma nɛn na, fɔ Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe. ³¹ ɛ diine tan, ɛ a falaxi naxanye ma, a e suxuma nɛn yɛngɛni, n ne nan xalima na yamanani ɛ ɛ mɛxi naxan na, e yi dɔxɔ na. ³² Koni ɛ tan faxama nɛn tonbonni ito yi. ³³ ɛ diine e xuruseene rabama nɛn jɛɛ tonge naanin tonbonni, e yi ɛ tinxintareyaan goronna tongo, han ɛ birin yi findi binbine ra tonbonni. ³⁴ ɛ xii tonge naanin nan tixi yamanani ito matodeni. Nayi, ɛ jɛɛ tonge naanin nan tima ɛ yulubine goronna bun, lɔxɔ keden, jɛɛ keden. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a n bata keli ɛ xili ma.’ ³⁵ N bata falan ti, n tan Alatala. N fama na nan ligadeni yama jaxini ito ra, naxan murutɛxi n xili ma. E birin janma nɛn tonbonni ito yi, e faxa.”

³⁶ Musa muxun naxanye rasiga yamanan matodeni, naxanye yamanan mafala jaxi ra, e yamaan nadin a xili ma, ³⁷ ne yi faxa. Alatala nan e faxa furen na, bayo e fala jaxin ti lan yamanana fe ma. ³⁸ Naxanye siga yamanan matodeni, Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi nan tun lu e nii ra.

Yamaan mɔn yi matandin ti Sariyane 1.41-46

³⁹ Musa to Alaa falane birin nali Isirayila kaane ma, e yi nimisa sɔxɔlɛni. ⁴⁰ Nanara, na xɔtɔn bode, subaxa, e yi kiraan suxu siga geya yireni, e yi a falɛ, e naxa, “En bata keli. En siga na yireni Alatala naxan ma fe falaxi. En bata yulubin liga!” ⁴¹ Musa yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ɛ Alatalaa yamarin matandima? Feni ito mi sɔnɔyama! ⁴² Alatala mi luma ɛ xɔn, nayi ɛ nama siga. ɛ yaxune

nama ε nɔ. ⁴³ Amasɔtɔ Amalekine nun Kanan kaane ε yεε ra, e fama nɛn ε faxadeni yengeni. E bata ε xun xanbi so Alatala yi, a mi luyε ε xɔn.” ⁴⁴ E yi kankan na ma, e yi te geya yireni, koni Alatalaa Layiri Kankiraan nun Musa lu nɛn daaxadeni. ⁴⁵ Na xanbi ra, Amalekine nun Kanan kaane yi godo geyane fari e yi dɔxi dɛnaxanye yi. E yi Isirayila kaane nɔ, e siga e faxe han Xoroma yi.

15

Saraxa gbeteɣe sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi ε yii, ε na dɔxɔ mɛnni, ³ ε yi jingene hanma siine hanma yεxεene rali Alatala ma tɛɛn na, saraxa gan daxin na hanma naxan dɛ tiin nakamalima hanma jɛnige ma saraxane, hanma sali lɔxɔne gbeene, a xirin nafanma nɛn Alatala ma. ⁴ Naxan na fa a saraxan na Alatala yɛtagi, a xa fa bogise saraxan fan na: murutu fujɪ kilo saxan naxan namulanxi turen litiri keden nun a tagi ra. ⁵ Xa i fa yεxεε diin na saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete, i xa wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi ba minse saraxan na. ⁶ Xa kontonna na a ra, murutu fujɪn kilo sennin naxan namulanxi ture litiri firinna ra, na nan bogise saraxan na, ⁷ e nun wudi bogi igen litiri firin minse saraxan na. A ba alogo a xirin xa rafan n tan Alatala ma. ⁸ Xa tura bulanna nan bama n xa saraxa gan daxin na hanma saraxan naxan dɛ tiin nakamalima, hanma bɔjɛ xunbeli saraxana Alatala xa, ⁹ murutu fujɪn kilo solomanaanin namulanxin turen litiri saxanna, na nan bogise saraxan na. ¹⁰ I mɔn xa fa wudi bogi igen litiri saxan na minse saraxan na. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma tɛɛn na, a xirin nafan a ma.”

¹¹ “Ningene hanma kontonne hanma yεxεene hanma sii diine, e bama na kii nin. ¹² Xuruseene na wuya kiki, e keden kedenna birin lan nɛn e ba e nun bogise saraxane.

¹³ Isirayila bari diine birin xa a liga na kii nin, e nɛma saraxane raliyε tɛɛn na, naxanye xirin nafan Alatala ma. ¹⁴ Xɔjɛn naxanye dɔxi yamanani hanma naxanye danguma ε konni hanma naxanye denbaya bata bu na, ne fan na keli saraxa ralideni Alatala ma tɛɛn na naxan xiri rafan a ma, e xa a liga na kii kedenni. ¹⁵ Sariyane lan yamaan muxune birin xa, ε tan Isirayila bari diine alo xɔjɛne. Habadan sariyan na a ra ε yixɛtene birin xa. E nun xɔjɛne birin keden Alatala yεε ra yi. ¹⁶ Sariyane nun yamarine birin lan ε nun xɔjɛne birin xa, naxanye dɔxi ε tagi.”

Se xaba singene nun tantanne

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so yamanani, n na ε xalin dɛnaxan yi, ¹⁹ ε nɛma na yamanan donseen donjɛ, ε xa saraxan ba a ra Alatala xa. ²⁰ E na ε murutu singene din, ε yi burudi singen nafala, ε na rali n ma saraxan na keli lonna ma. ²¹ Nayi, ε xa burudi singen nali Alatala ma saraxan na waxati famatɔne birin yi.”

²² “Xa ε tantan, ε mi yamarini ito nde liga, Alatala naxan falaxi Musa xa, ²³ a na findi Alatala yamari yo ra a naxan fixi ε ma fata Musa ra, fɔlɔ na lɔxɔn ma a fixi naxan yi han waxati famatɔne yi, ²⁴ xa ε a ligaxi tantanna nin, yamaan mi a kolon, nayi yamaan birin xa tura bulanna ba saraxa gan daxin na, naxan xiri rafan n tan Alatala ma, e nun bogise saraxan nun minse saraxan naxan lanjɛ sariyan ma, e nun kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na. ²⁵ Saraxaraliin xa Ala solona Isirayila yamaan birin xa, e yi mafelu. Amasɔtɔ tantanna nan yi a ra, e mɔn bata saraxan nali Alatala ma tɛɛn na, e nun yulubi xafari saraxan na e tantanna fe ra. ²⁶ Isirayila yamaan nun xɔjɛn naxanye e tagi, e birin mafeluma nɛn, amasɔtɔ e birin yi na tantanna kui.”

²⁷ “Xa muxu kedenna nan yulubin ligaxi tantanni, a xa sii gilɛn jɛε kedenna ba yulubi xafari saraxan

na. ²⁸ Saraxaraliin xa Alatala solona na kanna xa naxan yulubin ligaxi tantanni, a mafeluma nen. ²⁹ Isirayila bari diine nun xəɲen naxanye e tagi, naxan na yulubin liga tantanni, na sariya kedenna lan ne birin xa. ³⁰ Koni xa Isirayila bari diin hanma xəɲena a rakeli a ma, a yulubin liga, na bata Alatala rayelefu, a kedima nen yamani. ³¹ A bata Alatalaa falan naɲaxu, a a yamarine kala. A xa kedi yamani, a yulubin goronna luma a tan nan ma.”

Matabu Ləxən kalana

³² Isirayila kaane yi tonbonni waxatin naxan yi, e muxuna nde to yege fenni Matabu Ləxəni. ³³ E yi a xali Musa nun Haruna fəma, e nun yamaan birin. ³⁴ E yi a ramara ki fajni, alogo sariyan xa sa a yulubin saran feen na a ra. ³⁵ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Muxuni ito xa faxa. Yamaan birin xa a magələn gəmen na daaxaden fari ma.” ³⁶ E yi na kanna xali daaxaden fari ma, e yi a magələn han a faxa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Luti dənbəxine nun dugine

³⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E ε domane rayabu luti dənbəxine ra, ε yi e singan ε domane də kinkine ra gari mamiloxine ra waxati famatəne birin yi. ³⁹ E na luti dənbəxine to, Alatalaa yamarine birin nabirama ε ma nen, ε yi e liga. Nayi, ε mi birε ε bəɲen nun ε yeene kunfa feene fəxə ra, naxanye tinxintareyaan liga Ala ra. ⁴⁰ Nayi, ε xaxili luma nen n ma yamarine birin xən, ε yi e suxu, ε yi saripan ε Ala yetagi. ⁴¹ Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε raminixi Misiran yamanani alogo n xa findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

16

Murutε gbete mən

¹ Xəməna nde yi keli naxan yi xili Kora, Yisehari a diina. Lewi a dii Kehati mamandenna. E nun Rubən bənsənna muxuna ndee nan yi a ra

naxanye yi xili Datan nun Abirami, Eliyabi a diine, e nun Hon, Pəleti a diina. ² E nun Isirayila kaan muxu kəmə firin tonge suulun yi keli Musa xili ma, e birin xili kan yamaan fonne tagi. ³ E yi e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi a fala e xa, e naxa, “E bata a radangu ayi! Yamaan muxune birin saripan. Alatala e birin tagi. Nanfera ε yetε yitema Alatala yamaan ma?”

⁴ Musa to na falane mε, a yi a yetagin lan bəxən ma. ⁵ A yi a fala Kora nun a muxune xa, a naxa, “Tila xətənni, Alatala a yitama nen, a gbeen naxan na e nun naxan saripan, naxan lan a siga a fəma. A naxan sugandixi, a na kanna luma nen, a yi a maso a ra. ⁶ Nayi, Kora, ε nun i ya muxune birin xa ito liga: ε wusulan gan seene tongo. ⁷ Tila ε tēen sa e kui, ε wusulanna sa a fari Alatala yetagi. Alatala na naxan sugandi, na nan saripan. E tan Lewi bənsənna muxune bata a radangu ayi!”

⁸ Musa mən yi a fala Kora xa, a naxa, “E tuli mati, ε tan Lewi bənsənna muxune! ⁹ Na mi ε wase a Isirayilaa Ala bata ε sugandi Isirayila kaan bonne tagi, a yi ε maso a ra, alogo ε xa wali a xa Alatala batu bubuni, ε yi ti Isirayila yamaan yeε ra ε yi e mali Ala batu feen na? ¹⁰ A bata ε maso a ra, ε nun Lewi bənsənna muxune birin. Koni, ε mən kataxi, a xa ε findi saraxaraline ra! ¹¹ E nun i ya muxune bata ε malan Alatala xili ma. Nde Haruna ra feni ito yi ε to a mafalama?”

¹² Na xanbi ra, Musa yi muxuna nde rasiga Datan nun Abirami xilideni, Eliyabi a diine, koni e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi fama! ¹³ Na mi i wasaxi ba, i to bata nxu ramini Misiran yamanani kumin nun nənən gbo dənaxan yi alogo i xa nxu faxa tonbonni? I mən waxi nxu ɲaxankata feen nin ba? ¹⁴ I mi faxi nxu ra bəxə fajni yi, kumin nun nənən gbo dənaxan yi! I mi xəene nun manpa bili nakəne soxi nxu yii nxu kēen na mumε! I yengi a ma a i nxu mayendenma nen alo danxutəne ba? Nxu

mi fama!” ¹⁵ Na yabin yi Musa xɔɔ kati, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I nama tin e saraxane ra! Hali sofanla n mi a tongoxi e yii, n munma muxu yo hake tongo e ye.”

¹⁶ Musa yi a fala Kora xa, a naxa, “E nun i ya muxune birin xa fa Alatala yetagi tila e nun Haruna. ¹⁷ E birin xa wusulan gan seene tongo, e yi wusulanna sa e kui, e yi a yita Alatala ra. E birin malanxina, wusulan gan seen kemε firin tonge suulun. I tan nun Haruna fan xa e wusulan gan seen yita Ala ra.” ¹⁸ E birin yi e wusulan gan seene tongo, e tεεn nun wusulanna sa e kui, e ti Naralan Bubun so dεεn na, Musa nun Haruna fema. ¹⁹ Kora to a fɔxɔrabirane birin malan e xili ma Naralan Bubun so dεεn na, Alatala nɔrɔn yi godo yamaan birin yetagi.

²⁰ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²¹ “E masiga yamani ito ra, alogo n xa e halagi iki sa!” ²² Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma, e yi a fala, e naxa, “Ala, i tan nan niin saxi muxune birin yi, i xɔɔma nɛn yamaan birin ma ba, anu muxu keden peen nan yulubin ligaxi?”

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “A fala yamaan xa, a e xa e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra.” ²⁵ Musa yi keli, a siga Datan nun Abirami binni, Isirayila fonne biraxi a fɔxɔ ra. ²⁶ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E masiga yulubi kanni itoe bubune ra! E nama e yiin din e yii se yo ra, alogo e fan nama raxɔri e yulubine fe ra.” ²⁷ Nayi, yamaan yi e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra. Datan nun Abirami yi mini e bubune kui, e ti e dε ra, e nun e naxanle nun e diine birin.

²⁸ Musa yi a fala, a naxa, “E fama a kolondeni a Alatala nan n nafaxi feni itoe birin ligadeni. N tan mi a ra. ²⁹ Xa muxuni itoe faxes alo muxune birin faxan kii naxan yi, xa e dunuɔa yi gidin lu alo adamane dari fena, nayi Alatala xa mi n nafaxi. ³⁰ Koni xa Alatala kabanako feen liga, xa bɔxɔni bɔ, a yi e nun e yii seene birin gerun,

xa e nɛnɛn siga laxira yi, e a kolonma nɛn nayi fa fala muxuni itoe bata Alatala rapaxu.”

³¹ Musa to yelin falan tiye tun, bɔxɔn yi rabi e bun. ³² A yi a raxutu e ma e nun e denbayane, e nun muxun naxanye birin yi Kora fɔxɔ ra e nun e yii seene birin. ³³ E nɛnɛne yi siga laxira yi e nun e yii seene birin. Bɔxɔn yi e ye maluxun, e lɔ ayi Isirayila yamaan ma. ³⁴ E to e gbelegbele xuiin me, Isirayila kaan naxanye birin yi e rabilinni, ne yi e gi, e naxa, “Bɔxɔn nama en fan gerun de!” ³⁵ Alatala yi tεεn nagodo, a yi na muxu kemε firin tonge suulunne birin gan, naxanye fa wusulanna ra.

17

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa, a a xa wusulan gan seene matongo tεε wolonni, a yi tεε wolonne woli ayi yire makuyeni. Amasɔtɔ na wusulan gan seene bata rasariɔan. ³ Ne yulubitɔ faxaxine gbee wusulan gan wurene xa findi wure denfetɛnxine ra e sa saraxa ganden ma bayo e bata rali Alatala ma e yi findi se rasariɔanxin na. E findima taxamasenna nan na Isirayila kaane xa.” ⁴ Muxun naxanye faxes tεεni, saraxaralina Eleyasari yi ne gbee sulan wurene malan, a yi e bɔnbɔ han e denfetɛn, a e sa saraxa ganden ma. ⁵ Na taxamasenna yi na feen nabirama nɛn Isirayila kaane ma alogo muxu yo nama wusulanna gan Alatala yetagi fɔ Haruna yixetɛna nde alogo e nama liga alo Kora nun a muxune. A yi liga alo Alatala a fala e xa fata Musa ra kii naxan yi.

⁶ Na xɔtɔn bode, Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale, e naxa, “E bata Alatala yamaan faxes.”

⁷ Koni, Isirayila kaane to e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi Naralan Bubun binna mato, nanunna, kundaan yi godo a ma, Alatala nɔrɔn yi mini kenɛnni. ⁸ Musa nun Haruna yi fa Naralan Bubun yetagi. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁰ “E masiga

yamani ito ra alogo n xa e raxəri keden na.” Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan bəxən ma. ¹¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I ya wusulan gan seen tongo, i wusulanna sa a kui e nun tεε wolonna keli saraxa ganden ma. I i mafura, i siga Ala solonadeni yamaan xa. Alatala xələn bata yihadin nafa. Fitina furen bata fələ.” ¹² Musa naxan fala Haruna yi na liga, a yi a gi yamaan tagi, fitina furen bata yi fələ denaxan yi. A yi wusulanna gan, a Ala solona e xa. ¹³ A yi ti faxa muxune nun a ɲεɲene tagi. Nayi, fitina furen yi dan. ¹⁴ Muxu wuli fu nun naanin kεmε solofere yi faxa, e sa Kora a muxu faxaxine yatən fari. ¹⁵ Yihadin to ɲan, Haruna yi xεtε Musa fεma Naralan Bubun so dεεn na.

Harunaa dunganna fe

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Falan ti Isirayila kaane birin xa, bənsənne mangane birin xa dungan keden so i yii. I dungan fu nun firin nan tongoma. Birin xinla xa sεbε a dunganna ma. ¹⁸ Fə Lewi bənsənna, i xa Haruna xinla sεbε na ma. Nayi, dungan keden bənsən manga keden. ¹⁹ I xa na dunganne sa Naralan Bubuni, Layiri Kankiraan yetagi n naralanma ε ra denaxan yi. ²⁰ N naxan sugandixi, na dunganna ɲingine minima a ma nεn. Nayi, Isirayila kaane mafalan naxan tima ε xili ma, n yi na dan.”

²¹ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa, bənsən mangane birin yi dungan keden keden so a yii, dungan fu nun firin. Haruna gbeen yi na ye. ²² Musa yi e sa Alatala yetagi Layiri Sereya Bubun kui. ²³ Na xətən bode, Musa to siga Layiri Sereya Bubuni, e yi a to a Haruna dunganna nan ɲingiye minixi, Lewi bənsənna gbeena, a mən fugaxi, a yi Amandi bogi məxine ramini! ²⁴ Musa yi dunganne birin tongo Alatala fεma bubuni a e yita Isirayila kaane ra. Birin yi e to, birin yi a gbeen tongo.

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Harunaa dunganna xali Layiri Kankiraan yetagi. A xa lu menni taxamasenna ra muxu murutεxine xa alogo e mafalane xa dan n yetagi alogo e nama faxa.” ²⁶ Musa yi a liga alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

²⁷ Isirayila kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “I mi a to, nxu faxamatəən na a ra! Nxu halagima nεn! Nxu birin halagima nεn! ²⁸ Naxan yo na a maso Alatala Batu Bubun na, na kanna faxama nεn! Nxu birin faxama nεn ba?”

18

Saraxaraline nun Lewi bənsənna wanle

¹ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Xa yire sariɲanxin wanla kala, i tan nun i ya diine nun Lewi bənsənna muxune, ε tan nan a yulubin goronna tongoma. Koni xa saraxarali wanla nan kala, ε nun i ya diine nan gbansanna na yulubin goronna tongoma. ² I ngaxakedenne maso i ra, Lewi bənsənna muxune, alogo e xa sa ε fari, e ε mali, ε nun i ya diine nεma ε saraxarali wanla kεma Layiri Sereya Bubun yetagi waxatin naxan yi. ³ E xa ε yamarine suxu, e yi e yengi lu bubun wanle birin xən. Koni e nama e maso yire sariɲanxin muranne ra hanma saraxa gandena, alogo ε birin nama faxa ε bode xən. ⁴ E sama ε fari nεn walideni, e yi e yengi lu Naralan Bubun xən e nun a wanle birin. Muxu gbεtε yo nama sa ε fari. ⁵ E tan yetεεn nan ε yengi dəxəma yire sariɲanxin nun saraxa ganden xən alogo Isirayila kaane xa ratanga n ma xələn ma. ⁶ E mato, n bata ε ngaxakeden Lewi bənsənna muxune sugandi Isirayila kaan bonne ye n tan Alatala gbeen na. N bata e taxu ε ra alogo e xa Naralan Bubun wanle kε. ⁷ Koni i tan Haruna nun i yixεtεne, ε tan nan gbansan na saraxarali wanla kεma saraxa ganden yetagi e nun yire sariɲanxini ye masansan dugin xanbi ra. N tan nan na wanla soxi ε yii. Xa

muxu gbete a maso yire sarijanxin na, ε xa a faxa.”

Saraxaraline gbeen naxanye ra

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “N bata Isirayila kaane saraxane fi ε ma, e naxanye ralima n ma. N bata e so i yii i gbeen na e nun i yixetene birin han habadan. ⁹ Naxan yo mi sama tēni saraxa sarijanxi fisamantenne ye, ε gbeen nan ne ra. Isirayila kaane fama naxan birin na, ε nun i ya diine gbeen nan ne ra: bogise saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane. ¹⁰ E e don alo se sarijanxi fisamantenne. Xeme ne nan e donma. E xa e yate se sarijanxine ra.”

¹¹ “Naxanye bama Isirayila kaane se ralixine ra ε xa, ε gbeen nan ne fan na. N bata na so ε nun i ya dii xeme ne nun i ya dii tēme ne yii habadan! E denbayaan muxun naxanye mi xosixi sena nde xon, ne nœ a donje nen. ¹² N mōn bata bōxōn bogise singene so ε yii: oliwi ture fajin nun manpa fajin nenene nun bogise gbete ye, Isirayila kaane naxanye fima n tan Alatala ma. ¹³ E fama bōxōn bogise singen naxanye ra Alatala xa, ne findima nen ε gbeene ra. E denbayaan muxun naxanye mi xosixi sena nde xon, e nœ a donje nen. ¹⁴ Isirayila kaane na naxanye birin nali Ala ma kiseen na, ne yi findi ε gbeen na. ¹⁵ Dii singen naxanye birin fixi Alatala ma, muxune nun subene, ε gbeen nan ne ra. Koni ε xa tin muxune nun sube haramuxine dii singene birin xa xunba gbetin na. ¹⁶ Dii xemen kike kedenna xunba saren lanma gbeti gbanan suulun nan ma, naxan lanje yire sarijanxin gbananna ma, naxan binya garamu fu. ¹⁷ Koni, jingena, yexena, hanma siin dii singen mi xunbama bayo e sarijan. E xa e wunla xuya saraxa ganden fari, ε yi e ture yirene rali Alatala ma tēn na, naxan xiri rafan a ma. ¹⁸ Na xanbi ra,

ε gbeen nan e subene ra, alo se ralixine kankene nun e yiifari ma danbane findixi ε gbeen na kii naxan yi bōje xunbeli saraxani. ¹⁹ Nayi, Isirayila kaane saraxa sarijanxin naxanye ralixi Alatala ma, n bata ne birin so ε nun i ya dii xeme ne nun dii tēme ne yii ε gbeen na waxatin birin. Habadan layirin na a ra Alatala yetagi, ε nun ε yixetene birin xa.”

²⁰ Alatala mōn yi a fala Haruna xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, i mi bōxō sōtōma na yi. N tan nan findima i gbeen na nafunla funfuni.”

²¹ Ala mōn yi a fala, a naxa, “N bata Isirayila birin yaganne so Lewi bōnsōnna muxune yii e keen na, e wali saranna ra, e naxan kema Naralan Bubuni. ²² Isirayila kaan bonne nama fa e maso Naralan Bubun na, alogo e nama findi yulubi tongon na, e yi faxa. ²³ Lewi bōnsōnna muxune nan tun wanle kema Naralan Bubuni. Xa wanla kala, e tan nan a yulubin goronna tongoma. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa. Lewi bōnsōnna muxune mi bōxō sōtōma alo Isirayila bōnsōnna bonne. ²⁴ Koni Isirayila kaane na yaganna naxanye fi Alatala ma, n na soma nen Lewi bōnsōnna muxune yii. Nanara, n na falaxi a e mi bōxō sōtōma alo bōnsōnna bonne.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁶ a xa a fala Lewi bōnsōnna muxune xa, a naxa, “Isirayila kaane na fa yaganne ra ε xon, n naxan soxi ε yii ε keen na, ε fan xa na seene yaganna ba, ε yi a fi Alatala ma ε yaganna ra. ²⁷ Na luxi nen ε yii alo xee biin naxan bama a se xabaxine ra hanma a manpa nenene. ²⁸ Nayi, ε fan bata saraxan ba Alatala xa fata Isirayila kaane yaganne ra. E xa Alatala gbeen ba yaganne ra, ε yi a so saraxarali Haruna yii. ²⁹ Yagan sōtōxin naxan fan dangu a birin na, ε na nan fima Alatala ma a gbeen na. ³⁰ E na a fajin yiren fi, na yatema ε xa nen alo bonne naxan fima fata e se xabaxine ra hanma e manpa nenene. ³¹ E nun ε denbayane nœ a dōnxene donje nen denaxan na ε

kenen. Amasotō ε saranna na ra Naralan Bubun wanla kedeni. ³² Ε a fajni yiren fi, alogo ε nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine raxosi n yeε ra yi, alogo ε nama faxesa.”

19

Marasarijan igena fe

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Ito nan daxa sariyan xon Alatala naxan yamarixi: A fala Isirayila kaane xa, a e xa fa jinge gile gbeela ra i fema fe mi naxan na, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ³ I xa a so saraxarali Eleyasari yii. A xa a xali daaxaden fari ma, e yi a koe raxaba a yeε xori. ⁴ Eleyasari xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Naralan Bubun yetagi boxoni daxonja ma solofere. ⁵ E xa jinge gilen gbindin birin sa tenni a yeε xori e nun a kidin nun a suben nun a wunla e nun a gbiine. ⁶ Saraxaraliin xa suman wudin nun hisopi wudin nun yeεε xabe gari gbeela woli tenni jinge gilen fari. ⁷ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a dugine xa, a yi a maxa benun a xa siga daaxadeni, koni a luma nen xosixi han jinbanna. ⁸ Naxan jinge gilen sama tenni na fan lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a luma nen xosixi han jinbanna. ⁹ Muxun naxan mi xosixi, na xa jinge gilen xuben malan, a yi a sa yire sarijanxina nde yi daaxaden fari ma. Isirayila yamaan xa a xuben namara marasarijan igen nafala seen na. Yulubi xafari seen na a ra. ¹⁰ Naxan na jinge gilen xuben makō, na fan lan a yi a dugine xa, a luma nen xosixi han jinbanna. A findima habadan sariyan nan na Isirayila kaane xa e nun xojen naxanye dōxi e tagi.”

¹¹ “Naxan yo na a yiin din faxesa muxun na, a xosixi han xunsagi keden. ¹² Xii saxanden nun xii soloferedeni, a xa a yete rasarijan na igen nan na, a yi sarijan. Koni xa a mi a yete rasarijan xii saxanden nun xii soloferedeni, a mi sarijanma.

¹³ Naxan na a yiin din faxesa muxun na, a tondi a yete rasarijanje, a bata Alatala Batu Bubun naxosi. Na kanna kedima nen Isirayila yi. Bayo marasarijan igen mi xuyaxi a ma. A xosina a ma.”

¹⁴ “Sariyan ni i ra xa muxun faxesa bubuna nde kui: Naxan na so na bubuni e nun naxanye yi na, ne xosixi xunsagi keden. ¹⁵ Xa goronna nde na naxan de mi ragalixi a fajin na, a kui seene haramuxi. ¹⁶ Naxan yo a yiin din muxu binbin na burunna ra, naxan faxesa silanfanna ra* hanma a faxesa a yete ma, hanma naxan yo a yiin din muxun xonne ra hanma gaburuna, na kanna luma nen xosixi han xii solofere. ¹⁷ Muxu xosixin xa rasarijan ikiini: jinge gilen naxan baxi yulubi xafarin na, na xubena nde nan tongoma, a yi sa igeni goronna kui. ¹⁸ Muxu sarijanxina nde xa hisopi wudi yiin tongo, a yi a sin igeni, a yi a xuya bubun ma muxun faxesa denaxan yi, e nun a kuiin birin e nun muxun naxanye yi a kui. A mon xa xuya na kanna ma naxan a yiin dinxi muxun xonne ra, hanma e muxun naxan faxesa hanma naxan faxesa a yete ma hanma gaburuna. ¹⁹ Muxun naxan sarijan, na xa na igen xuya muxu xosixin ma xii saxande boxon nun xii soloferede boxoni. A yi a rasarijan xii soloferede boxoni. A xa a dugine xa, a yi a maxa, jinbanna ra, a yi sarijan. ²⁰ Koni xa muxun naxan xosixi, xa na tondi a rasarijanje, a kedima nen Isirayila yamaan ye. Amasotō a bata Alatala yire sarijanxin naxosi. Amasotō marasarijan igen mi xuyaxi a ma, a luma nen xosixi. ²¹ Habadan sariyan nan na ra e xa. Naxan na marasarijan igen xuya gbete ma, na kanna lan a yi a dugine xa. Naxan na a yiin din marasarijan igen na a xosixi han jinbanna. ²² Muxu xosixin na a yiin din sese ra, na haramuma nen. Naxan yo na a yiin din na se haramuxin na, na fan yeteen xosixi han jinbanna.”

* **19:16:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

20

Meriba igena Xorɔyaan 17.1-7

¹ Isirayila yamaan birin yi fa Sini tonbonni kike singen na, e dɔxɔ Kadesi yi. Mariyama faxa mɛnna nin, e yi a maluxun. ² Bayo igen bata yi jan yamaan yii, e yi e malan Musa nun Haruna xili ma.

³ E yi yengen fen Musa ra e naxa, “A yi fisa nun Alatala xa nxu fan faxa alo nxu lanfane! ⁴ Nanfera i faxi nxu ra tonbonni alogo nxu nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be, nxu tan Alatalaa yamana? ⁵ Nanfera i nxu raminixi Misiran yi, i fa nxu ra yire xɔdɛxɛni ito yi? Malo ba, xɔdɛ bili ba, manpa bili ba, girenada bogi ba, sese mi be. Hali igen min daxin yatigina, a mi be!” ⁶ Musa nun Haruna yi keli yamaan fɛma, e yi siga Naralan Bubun so dɛɛn na, e bira, e yi e yɛtagin lan bɔxɔn ma. Alatala nɔrɔn yi godo e fɛma.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁸ “I ya dunganna tongo. E nun i tada Haruna xa yamaan malan. E xa falan ti fanyeni ito xa e yɛɛ xɔri, a igen naminima nɛn. I igen naminima nɛn yamaan xa fanyeni ito yi alogo e nun e xuruseene xa e min.” ⁹ Musa yi dunganna tongo Alatalaa yire sarijanxini, alo Ala a yamari kii naxan yi. ¹⁰ E nun Haruna yi yamaan malan fanyen dɛxɔn, Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan murutɛdene, e tuli mati! Fɔ nxu xa igen namini e xa fanyeni ito yi ba?” ¹¹ Musa yi a yiini te, a fanyen garin a dunganna ra sanja ma firin. Ige gbeen yi mini mafuren! Yamaan yi e min e nun e xuruseene.

¹² Koni Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Bayo e mi laxi n na, e mi n binyaxi n ma sarijanni Isirayila kaane yɛtagi, nanara, e tan xa mi yamani ito xalima yamanani n naxan soxi e yii.” ¹³ Meriba igene yi dɛnaxan yi, Isirayila kaane Alatala matandi nɛn mɛnni, e yi a kolon fa fala a sarijan.

Edɔn mangan yi tondi a Isirayila kaane xa dangu

¹⁴ Musa yi xerane rasiga Edɔn yi keli Kadesi yi, e naxa, “I ngaxakendene, Isirayila kaane naxa, ‘E bata a kolon tɔrɔn naxanye birin nxu lixi. ¹⁵ Nxu benbane godo nɛn Misiran yi, nxu yi dɔxɔ na waxati xunkuye. Misiran kaane yi nxu tɔrɔ e nun nxu benbane. ¹⁶ Koni nxu to Alatala maxandi, a yi nxu xuiin name. A yi malekan nafa, a yi nxu ramini Misiran yi. Nxu bata fa Kadesi yi, taan naxan i ya bɔxɔn dɛxɔn. ¹⁷ Tin nxu xa i ya yamanani gidi. Nxu mi danguma xɛɛ bixine yi hanma manpa bili nakɔne yi. Nxu mi xɔrin ige minjɛ. Nxu birama kira gbeen nan fɔxɔ ra, nxu mi a fatama nxu yiifanna ma hanma nxu kɔmɛnna ma, han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.’” ¹⁸ Edɔn kaane yi a yabi, e naxa, “E nama dangu nxu konni. Xa e a liga, nxu e yengɛma nɛn.” ¹⁹ Isirayila kaane mɔn yi a yabi, e naxa, “Nxu tema kira gbeen nan xɔn! Xa nxu nun nxɔ xuruseene igena nde min e konni, nxu a saren fiyɛ. Nxu waxi a xɔn ma nɛn, a nxu xa dangu nxu sanni e konni gbansan!” ²⁰ E mɔn yi a fala, e naxa, “E mi danguma!” Edɔn kaane yi mini e ralandeni e nun gali gbee sɛnbɛmana. ²¹ Nayi, Edɔn kaane mi tin a Isirayila kaane xa dangu e yamanani. Isirayila kaane yi kira gbɛtɛ suxu.

Haruna faxa fena

²² Isirayila yamaan birin yi keli Kadesi yi, siga Horo geyaan ma. ²³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Horo geyaan ma Edɔn yamanan danna ra, a naxa, ²⁴ “Haruna sigamatɔn na a ra laxira yi. N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, a mi soma na, amasɔtɔ e murutɛ nɛn n ma yamarin ma Meriba igene yi. ²⁵ Nayi, Musa, i xa fa Haruna nun a dii Eleyasari ra Horo geyaan xuntagi. ²⁶ I xa Harunaa saraxarali dugine ba a ma, i yi e ragodo a

dii Eleyasari ma, bayo Haruna laxi-rayama menna nin.”²⁷ Musa yi Alatalaa yamarin suxu. E saxanna birin yi te Horo geyaan fari yamaan yetagi.²⁸ Musa yi Harunaa dugine tongo, a yi e ragodo Eleyasari ma. Haruna yi faxa menni, geyaan xuntagi. Na xanbi ra, Musa nun Eleyasari yi godo geyaan ma.²⁹ Isirayila yamaan to a kolon a Haruna bata yi faxa, e birin yi Haruna wuga xii tonge saxan.

21

Isirayila yi Kanan kaane nɔ

¹ Kanan Manga Aradi naxan yi dɔxi Negewi yi, na yi a mɛ a Isirayila fama Atarimi kiraan xɔn. A yi Isirayila yengɛ, a yi muxuna ndee suxu.² Nayi, Isirayila kaane yi dɛ xuini ito tongo Alatala xa, e naxa, “Xa i nɔɔn fi nxu ma siyani ito xun na, nxu e taan birin naxɔrima nɛn fefe!”³ Alatala yi Isirayila kaane xuiin namɛ, a yi Kanan kaane lu e nɔɔn bun ma. Isirayila kaane yi e faxa, e yi e taane kala. E yi menna xili sa Xoroma.*

⁴ Isirayila kaane yi keli Horo geyaan ma, e yi siga Gbala Baan kiraan xɔn alogo e xa Edɔn yamanan mabilin. Koni yamaan yi tondi kira yi.⁵ E yi lu Ala nun Musa mafale e naxa, “Nanfera i nxu ramixi Misiran yamanani alogo nxu xa fa faxa tonbonni ito yi? Donse mi be! Ige mi be! Nxu mi fa tɔrɔ donseni ito xɔn!”⁶ Nayi, Alatala yi saɲi xɔlene rasiga e xili ma, e Isirayila kaa wuyaxi xin, e faxa.⁷ Yamaan yi siga Musa fɛma, e yi a fala, e naxa, “Nxu bata yulubin liga nxu to ɛ mafala, i tan nun Alatala! Nayi, i xa Alatala maxandi a xa saɲi xɔleni itoe masiga nxu ra.” Musa yi Alatala maxandi yamaan xa.⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Saɲi sawurana nde rafala, i yi a singan tami kuyena nde ra. Naxan yo xinxi, xa a na mato, a kisima nɛn.”⁹ Nayi, Musa yi sulan saɲin nafala, a yi a singan tami kuyena. Nayi, saɲin muxun naxan xinxi,

xa na kanna yi sulan saɲin mato, a kisima nɛn.

Isirayila Moyaba yamanani

¹⁰ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Oboti yi.¹¹ E yi keli Oboti yi, e sa dɔxɔ Ye-Abarimi taa xɔnni tonbonni naxan Moyaba yetagi, a sogeteden binni.¹² E yi keli mɛnni, e sa dɔxɔ Serede lanbanni.¹³ E yi keli mɛnni, e sa dɔxɔ Arinon baan dɛ, naxan danguma tonbonni Amorine konni. Arinon baan findixi Moyaba danna nan na, Moyaba nun Amorine tagi.¹⁴ Nanara, a sɛbɛxi Alatalaa Yengɛne Bukun kui, a naxa, “Wahebi taan naxan Sufa yamanani, e nun xudene, Arinon baana,¹⁵ e nun a xudedine naxan tema Ari binni, na findixi Moyaba danna nan na.”

¹⁶ E yi keli mɛnni, e siga xɔɲin yireni. Alatala yi a fala Musa xa mɛnni, a naxa, “Yamaan malan n xa igen so e yii.”¹⁷ Awa, Isirayila kaane sigini ito sa menna nin:

Xɔɲinna, igen namini.

En na a sign nasuxu!

¹⁸ Mangane bata xɔɲinna ge, yamaan yɛɛratine bata a raba e sɛnɛn nun e mangaya dunganna ra!

E yi keli tonbonni, e siga Matana yi,

¹⁹ E yi keli mɛnni, e siga Naxaliyɛli yi. E mɔn yi keli mɛnni, e siga Bamoti yi.²⁰ E yi keli Bamoti yi, e siga Pisiga geyaan lanbanni Moyaba yamanani tonbonna binni.

Manga Sixɔn nun Manga Ogo

Sariyane 2.26-3.11

²¹ Isirayila kaane yi xɛrane rasiga a faladeni Sixɔn xa, Amorine Mangana, e naxa,²² “Nxu waxi yamanani gidi feni. Nxu mi kiraan fatama, nxu siga xɛɛne yi hanma manpa bili nakɔne. Nxu mi xɔɲin ige minɲɛ. Nxu luun kira gbeen nan xɔn han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.”

²³ Koni, Sixɔn mi tin e xa dangu a yamanani. A yi a sofane birin malan, e fa Isirayila kaane ralandeni tonbonni. E yi Isirayila yengɛ Yahasi yi.

* **21:3:** Horoma bunna nɛn fa fala “Kalana.”

²⁴ Isirayila kaane yi e nɔ, e yi e yamanan tongo, keli Arinon baani han Yaboko xudena siga han Amonine yamanan danna bayo Amonine yamanan danna yi makantanxi ki faji.

²⁵ Isirayila yi Amorine taane birin tongo, e dɔxɔ e yi, e nun Xesibɔn taan nun a banxidene. ²⁶ Amasɔtɔ Xesibɔn yi findixi Amorine manga Sixɔn ma taan nan na, xabu a Moyaba manga fonna yenge, a yi a bɔxɔn birin tongo a yii han Arinon baana. ²⁷ Nanara, yenle naxa,

Ɛ fa Xesibɔn yi! A mɔn xa ti.
Sixɔn taan mɔn xa yitɔn!

²⁸ Amasɔtɔ tɛen bata mini Xesibɔn yi, Sixɔn taan bata tɛɛ degen nafa, a yi Ari taan gan Moyaba yi, e nun mangane Arinon baan faxan na.

²⁹ Gbalona i xa Moyaba bɔxɔna!

Ɛ bata halagi,
Kemosi suxure batune!
Ɛ banxulanne bata e gi,
ɛ dii tɛmɛne bata findi suxu muxune ra,

Amorine Manga Sixɔn yii.

³⁰ Koni en tan bata e bɔnbɔ. Xesibɔn bata kala siga han Dibon yi. En bata halagin ti siga han Nofa yi, siga han Medeba yi.

³¹ Isirayila kaane yi dɔxɔ Amorine yamanani. ³² Musa yi xerane rasiga Yaasɛri taan nakɔrɔsideni wundoni. Isirayila kaane yi na taan suxu e nun a banxidene, e yi Amorine kedi na.

³³ Na xanbi ra, e yi e firifiri, e siga Basan kiraan xɔn. Basan manga Ogo nun a sofa ganla birin yi mini e ralandeni alogo e xa e yenge Edere yi.

³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I nama gaxu a yɛɛ ra! N na a soma nɛn i yii, e nun a sofa ganla birin nun a yamanana. I xa a liga alo i Sixɔn liga kii naxan yi, Amorine mangan naxan yi dɔxi Xesibɔn yi.” ³⁵ Isirayila kaane yi Ogo faxesa, e nun a diine nun a sofa ganla birin. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi dɔxɔ a yamanani.

22

Moyaba mangan yi Balami xili

¹ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Moyaba mɛɛmɛɛne yi, Yurudɛn baan kidi ma Yeriko yetagi. ² Siporo a dii Balaki yi a to Isirayila kaane naxan birin ligaxi Amorine ra. ³ Moyaba kaane yi gaxu Isirayila ganla yɛɛ ra, e yigitɛɛ bayo e yi wuya han! ⁴ Moyaba kaane yi a fala Midiyan fonne xa, e naxa, “Yamani ito fama en nabilinna yamanane birin halagideni nɛn alo jingen sɛxɛn janma kii naxan yi.” Siporo a dii Balaki nan yi Moyaba mangan na na waxatini. ⁵ A yi xerane rasiga Beyori a dii Balami xilideni Petori yi, Baa Gbeen dɛxɔn, a konna yi dɛnaxan na. E xa sa a fala a xa iki, e naxa, “Siyana nde bata mini Misiran yi, e bata wuya han e bɔxɔn nafe. E bata dɔxɔ n dɛxɔn. ⁶ Yandi, fa, i fa siyani ito danga n xa, amasɔtɔ e sɛnbɛn gbo n xa. Nayi, waxatina nde n nɔɛ e yenge nɛn, n yi e kedi n ma yamanani. Amasɔtɔ n na a kolon, i na duba naxan xa, na duban sɔtɔma nɛn. I na naxan danga, na dangan sɔtɔma nɛn.”

⁷ Moyaba fonne nun Midiyan fonne yi siga e yi yiimatoon saranna xali e yii. E sa Balami fɛman li, e yi Balaki a falane yɛba a xa. ⁸ A yi e yabi, a naxa, “Ɛ xi be kɔɛni ito ra, n yi ɛ yabi xɔtɔnni alo Alatala na a fala n xa kii naxan yi.” Moyaba kuntigine yi lu Balami konni.

⁹ Ala yi fa Balami fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxuni itoe ra naxanye i konni?” ¹⁰ Balami yi Ala yabi, a naxa, “Siporo a dii Balaki Moyaba mangan nan e rafaxi a faladeni n xa, a naxa, ¹¹ ‘Siyana nde bata keli Misiran yi, e bata wuya han e bɔxɔn nafe. Nayi, yandi, fa n mali, i yi e danga n xa. Waxatina nde n nɔɛ e yenge nɛn, n yi e kedi.’ ” ¹² Ala yi a fala Balami xa, a naxa, “I nama siga e fɔxɔ ra. I nama siyani ito danga, amasɔtɔ n bata barakan sa e fe yi.” ¹³ Balami to keli xɔtɔnni, a yi a fala Balaki a kuntigine xa, a naxa, “Ɛ xɛtɛ ɛ konni, amasɔtɔ Alatala mi tinxi n xa siga ɛ fɔxɔ ra.” ¹⁴ Moyaba kuntigine yi keli, e xɛtɛ Balaki fɛma, e yi a fala, e

naxa, “Balami mi tinxi fe nxu foxo ra.”

¹⁵ Balaki mon yi kuntigi gbete ye rasiga naxanye yi wuya bonne xa, e binyen mon yi gbo e xa. ¹⁶ E yi sa Balami feman li. E yi a fala a xa, e naxa, “Siporo a dii Balaki naxa iki: ‘I nama tondi fe n konni de!’ ¹⁷ Amasoto n ni i binyama nen han! I na naxan fala n na ligama nen. Yandi fa, i yi fa siyani ito danga n xa.’” ¹⁸ Balami yi Balaki a kuntigine yabi, a naxa, “Hali Balaki a banxin fi n ma naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi noe Alatalaa yamarin matande fefe ma, n ma Ala. ¹⁹ Iki yandi, e fan xa xi be to koeni ito ra, n na a kolonne Alatala mon naxan falama n xa.” ²⁰ Ala yi fa Balami fema koenen na. A yi a fala a xa, a naxa, “Bayo muxuni itoe faxi i xiliden nin, keli, i yi siga e foxo ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan liga de!” ²¹ Xotanni Balami yi keli, a yi a sofali gileni ton, e nun Moyaba kuntigine birin yi siga.

²² Koni, Alaa xolon yi gbo ayi, amasoto a bata siga. Alatalaa malekan yi ti kiraan na alogo a xa a rati. Balami yi doxi a sofali gilen fari, a walike firinne yi a foxo ra. ²³ Sofanla yi Alatalaa malekan to tixi kiraan xon, a silanfanna suxi a yii. Sofanla yi kiraan fata a so burunna ra. Balami yi sofanla bonbo alogo a xa fa kiraan xon. ²⁴ Alatalaa malekan mon yi sa ti kiradin xon manpa bili nako firinne longonna ra. Sansanna yi kiraan foxo firinne birin yi. ²⁵ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a denden sansanna ra, a yi Balami sanna gberexen sansanna ma. Balami mon yi a bonbo. ²⁶ Alatalaa malekan mon yi siga yeen na pon! A sa ti yire yigbetenxini, dangude mi yi denaxan komenna ma, a mi yi yiifanna ma. ²⁷ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a yigodo Balami bun ma. Balami yi xolo, a yi sofanla bonbo a dunganna ra. ²⁸ Alatala yi sofanla deen fulun, sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “N nanse ligaxi i ra, alogo i xa n bonbo han sanja ma saxan?” ²⁹ Balami yi sofanla yabi, a

naxa, “Amasoto i bata n matandi! Xa silanfanna yi n yii nun, n yi i faxama nen iki sa!” ³⁰ Sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “I ya sofanla xa mi n tan na ba, i darixi doxe naxan fari han to? N darixi ito lige i ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “En-en.”

³¹ Alatala yi Balami yene rabi, a yi Alatalaa malekan to tixi kiraan na, a silanfanna a yii. Balami yi a xinbi sin, a yi a yetagin lan boxon ma. ³² Alatalaa malekan yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i i ya sofanla bonboxi sanja ma saxan? N bata fa, n xa i rati, amasoto kirani ito i xalin gbalon nin. ³³ Sofanla bata n to, a yi n de masara sanja ma saxan. Xa na mi yi a ra nun, n bata yi i faxa nun, koni n yi a tan luma nen a nii ra.” ³⁴ Balami yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N mi yi a kolon a i tixi n yee ra kiraan na. Iki, xa sigatini ito mi rafan i ma, n xa xete.” ³⁵ Alatalaa malekan yi a fala Balami xa, a naxa, “Siga muxuni itoe foxo ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan fala tun!” Balami nun Balaki a kuntigine yi siga.

³⁶ Balaki to a me a Balami bata fa, a yi siga a ralandeni Moyaba taana nde yi naxan Arinon baan de, a yamanan danna ra. ³⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “N mi yi i xilima ba? Nanfera i mi fa n fema? I yi mirixi nen a n mi noe i binye ba?” ³⁸ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “I mi n to? N bata fa. Koni n noe nanse fale i xa? Ala na naxan fala n xa, fo n xa na nan fala.” ³⁹ Balami nun Balaki yi siga Kiriyati-Husoti yi. ⁴⁰ Balaki yi jingene nun yexene ba saraxan na, a yi a subena nde so Balami nun kuntigine yii naxanye yi a foxo ra.

⁴¹ Xotanni, Balaki yi Balami tongo a yi te a ra Bamoti-Baali geyaan fari, a yamaan foxo kedenna toe denaxan yi.

23

¹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura solofere nun konton solofere yiton n xa.” ² Balami naxan fala,

Balaki yi na liga. Balaki nun Balami yi tura keden nun konton keden ba saraxan na saraxa gandene birin fari. ³ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine fema be. N tan xa n masiga i ra. Waxatina nde Alatala fama nen n fema. A na naxan yita n na, n na a ralima i ma nen.” A yi siga geyana nde xuntagi. ⁴ Ala yi fa Balami ralan. Balami yi a fala a xa, a naxa, “N bata saraxa gande solofere rafala, n bata tura keden nun konton keden ba saraxan na e birin fari.” ⁵ Alatala yi falan so Balami de, a naxa, “Xete Balaki fema, i yi ito fala a xa.” ⁶ A yi xete a fema. A yi tixi a saraxa gan daxine dexon e nun Moyaba kuntigine birin. ⁷ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki bata n nafa sa keli Arami yi, Moyaba mangan bata n nafa sa keli sogeteden geyane ma. A yi a fala, a naxa, “Fa, i fa Yaxuba bənsənnə danga n xa! I fa gbalə falane ti Isirayila bənsənnə xili ma!” ⁸ Koni, n tan xa ne danga di, Ala mi naxanye dangaxi? N tan xa gbalə falane ti ne xili ma di, Alatala mi gbalon nagidixi naxanye ma? ⁹ N tixi gemene xuntagi, n na e toma. N tixi geyane fari, n na e matoma. Yamani ito a danna, a mi siyaan bonne ye. ¹⁰ Yaxuba bənsənnə gbo alo gbangbanna, nde nə Isirayila kaane fəxə kedenna naaninden yatə? N fan xa faxa tinxin muxune ye, N nanna xa liga alo e gbeena! ¹¹ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na? N faxi i ra nen alogo i xa n yaxune danga, koni i dubama e xa nen tun!” ¹² A yi a yabi, a naxa, “Alatala naxan soxi n de, n mi lan n na fala ba?” ¹³ Balaki yi a fala a xa, a naxa, “En siga yire gbete yi, i mon sa e toe denaxan yi. I e fəxə kedenna

toma nen. I mi a birin toe. I yi e danga n xa menni.”

¹⁴ A yi a xali Sofimi a xeen ma Pisiga geyaan xuntagi. A yi saraxa gande solofere rafala menni, a yi tura keden nun konton keden ba saraxa gandene birin fari. ¹⁵ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine dexon be, n tan xa siga Ala ralandeni menni.” ¹⁶ Alatala yi fa Balami yetagi, a yi falan so a de, a naxa, “Xete Balaki fema, i yi ito fala a xa.” ¹⁷ A yi xete a fema, a yi tixi a saraxa gan daxine dexon e nun Moyaba kuntigine. Balaki yi a maxodin, a naxa, “Alatala nanse falaxi?” ¹⁸ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki keli, i n xuiin me! I tuli mati n na Siporo a dii xemena! ¹⁹ Muxu mi Ala ra, a wulen fala, Adamadi mi a ra, a nimisa. A naxan falaxi, a mi na lige ba? A na falan naxan ti, a mi na rakamale ba? ²⁰ A duban nan soxi n yii lan e ma. A barakan sa e yi. N mi nəe na maxete. ²¹ A mi fe jaxin toma Yaxuba bənsənni. A mi fe xəlen toma Isirayila yi. Alatala, e Ala e tagi. E fan a mangayaan matəxəma. ²² Ala nan faxi e ra sa keli Misiran yi, a nən tima e xa alo burunna jingena. ²³ Kəerayaan mi sese nəe Yaxuba bənsənnə xili ma. Serikariyaan mi nəe sese ra Isirayila xili ma. A falama nen e ma na waxatini, “A mato, Ala naxan ligama!” ²⁴ Siyani ito kelima nen alo yatana. E bata e yitən alo yatana naxan mi a sama fə a na xəyi seen don, fə a na sube suxine wunla min. ²⁵ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “Xa i mi a dangama, hali i nama duba a xa de!” ²⁶ Balami yi Balaki yabi, a naxa, “N mi yi a fala i xa ba, n naxa, ‘Alatala na naxan fala, n na nan ligama?’ ”

27 Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “En siga yire gbete yi. Yanyina nde Ala tinma nen i xa e danga n xa menni.” 28 Balaki yi Balami xali Peyori geyaan xuntagi, denaxan yee rafindixi tonbonna ma. 29 Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura keden nun konton keden yiton n xa.” 30 Balami naxan fala, Balaki yi na liga. A yi turaan nun kontonna ba saraxan na saraxa gandene birin fari.

24

1 Balami yi a to fa fala a yi rafa Alatala ma a xa duba Isirayila xa. Nayi, a mi keraaya feene rawali alo waxatin danguxine yi. Koni a yi a yee rafindi tonbonna binni. 2 Balami to a yee rakeli, a yi Isirayila kaane to malanxi banson yeen ma. Nayi, Alaa Nii Sarihanxin yi godo a ma. 3 Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, N tan Balami, Beyori a dii xemena, n tan naxan feene fixen toma, n ma falan ni i ra: 4 N ni ito nan falama, n tan naxan Alaa falane mema, naxan fe toon tima alo xiyene fata Ala Senbe Kanna ra, naxan a xinbi sinma, a yee yi rabi. 5 Yaxuba bansonna, e tan Isirayila kaane! E dxodene tofan! 6 E wuya baxon fari alo baane, alo nakone baan de, alo Alatala sansi xiri fajin naxanye sixi, alo suman wudine igene de. 7 E ige ramaradene rafema nen ken! E sansine ige sa a fajin na! E mangan gboma nen Manga Agaga xa, a mangayaan senben gboma ayi nen. 8 Ala nan faxi e ra sa keli Misiran yi, a non tima e xa alo burunna jingena. E siyane noma nen naxanye e yengema, e yi e bun e xalimakunle ra, e yi e xonne yigira.

9 E e sama nen alo yatane.

Nde susue e rakele?
Naxan na duba i xa,
Ala xa na kanna baraka!
Naxan na i danga,
Ala xa na kanna danga!

10 Balaki yi xolo Balami ma han! A yi a yiine bonbo, a yi a fala Balami xa, a naxa, “N ni i xilixi nen alogo i xa n yaxune danga, koni i tan bata duba e xa sanja ma saxan. 11 Iki keli be, siga i konni. N yi a ragidixi nen n xa i saren fi han, koni Alatala bata i kuma!” 12 Balami yi Balaki yabi, a naxa, “Anu, n na a fala nen i ya xerane xa, n naxa, 13 ‘Hali Balaki a banxin so n yii naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi noe Alatala yamarin matande fefe ma. Alatala na naxan fala, fo n xa na nan fala.’ 14 Awa iki, n bata siga n kon kaane fema. Koni e tuli mati. N xa i rakolon siyani ito naxan ligama i ya yamaan na waxati famatoni.”

15 Balami yi waliyiya falane ti, a naxa:

N tan Balami, Beyori a dii xemena,
n tan naxan feene fixen toma,
n ma falan ni i ra:
16 N ni ito nan falama,
n tan naxan Alaa falane mema,
naxan Kore Xonna Ala wundo feene kolon,
naxan fe toon tima alo xiyena
fata Ala Senbe Kanna ra,
naxan a xinbi sinma,
a yee yi rabi.

17 N na a toma,
koni iki mi a ra.
N na a toma,
koni a mon makuya.
Sarena nde minima nen Yaxuba
bansanni,
mangan kelima nen Isirayila ya-
manani.
A Moyaba yamanan mangane
yengema nen,
a Seti bansonna no.

18 A Edon yamanan tongoma nen,
e nun Seyiri yamanana, a yaxuna.
Koni Isirayila senben gboma ayi nen.
19 No tiin minima nen Yaxuba
bansanni,
a yi e taane muxu donxene raxori.

²⁰ Balami yi Amalekine to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:

Amaleki nan yi yamana singen na dunuḡa yi,

koni dɔnxɛn na,

a tununma nɛn habadan!

²¹ A mɔn yi Keni kaane to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:

I dɔxɔden natangaxi,

alo xɔliin naxan a tɛɛn saxi faranna ra.

²² Koni Asuri na ε suxu konyiyani,

Kenine ḡanma nɛn.

²³ A mɔn yi waliyiya falan ti, a naxa:

Ee! Ala na ito liga,

nde luyɛ a nii ra?

²⁴ Kunkine kelima nɛn Sipiri yi,

e yi Asuri rayarabi, e nun Eberi.

Koni e fan faxama nɛn.

²⁵ Balami yi keli, a xɛtɛ a konni. Balaki fan yi siga.

25

Isirayila kaane yi suxurene batu

¹ Isirayila kaane yi dɔxi Sitimi yi waxatin naxan yi, xɛmɛne yi lu yalunyaan ligɛ e nun Moyaba ḡaxanle. ² E yi xɛmɛne xilima e suxure kideni. Yamaan yi e dɛge, e yi e xinbi sin e suxurene bun ma. ³ Nayi, Isirayila kaane yi Baali-Peyori batu. Nanara, Alatala yi xɔlɔ e ma han!

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamaan yɛɛratine birin suxu, i yi e faxa, i yi e singan Alatala yɛtagi sogan na, alogo Alatala xa ba xɔlɔxi Isirayila ma.” ⁵ Musa yi a fala Isirayila kiti-sane xa, a naxa, “E birin xa muxune faxa naxanye Baali-Peyori batuxi.”

⁶ Isirayila xɛmɛna nde yi fa Midiyan ḡaxanla nde ra a konni, Musa nun Isirayila yamaan birin yɛtagi. Yamaan birin yi wugama Naralan Bubun so dɛɛn na. ⁷ Na ma, Finexasi, Eleyasari a dii xɛmɛna, saraxarali Harunaa dii xɛmɛna, na yi keli yamaan yɛ, a yi tanban tongo. ⁸ A yi siga Isirayila kaan fɔxɔ ra a bubuni. A yi e firinna sɔxɔn tanban na sanḡa ma kedenni e kuini. Fitina furen naxan yi Isirayila yi, na yi dan. ⁹ Muxu wuli

mɔxɔḡɛn nun naanin nan faxa na furen ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹¹ “Finexasi, Eleyasari a dii xɛmɛna, saraxarali Harunaa dii xɛmɛna, na bata n ma xɔlɔn ba Isirayila ma. Amasɔtɔ n ma xɔxɔlɔnna nan soxi a yi. Na ma, n mi Isirayila kaane raxɔrima xɔxɔlɔnni. ¹² Nanara, i xa a fala a xa, n bata tin bɔḡɛ xunbenla layirin tongɛ a xa. ¹³ Na layirin luma a tan xa nɛn e nun a yixɛtɛne, n yi e findi saraxaraline ra habadan. Amasɔtɔ a kunfa nɛn a Ala xɔn, a yi n solona Isirayila xa.”

¹⁴ Isirayila xɛmɛn naxan nun Midiyan ḡaxanla faxa, a yi xili nɛn Simiri, Salu a dii xɛmɛna. Simeyɔn bɔnsɔnna denbayana nde kuntigin nan yi a ra. ¹⁵ Midiyan ḡaxanla naxan faxa, a yi xili nɛn Kosibi, Suru a dii tɛmɛna. Midiyan xabilana ndee mangan nan yi a ra.

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “E xa Midiyan kaane yatɛ ε yaxune ra, ε yi e yɛngɛ. ¹⁸ Amasɔtɔ e bata findi ε yaxune ra e to ε yanfa Peyori yi, Kosibi a fe yi, e xabila mangana nde a dii tɛmɛna, ε naxan faxa, na feen to fitina furen nafa.” ¹⁹ Na fitina furen yi dangu.

26

¹ A to dangu, Alatala yi a fala Musa nun Haruna dii Eleyasari xa, a naxa, ² “E Isirayila yamaan tɛngɛ naxanye barin bata dangu ḡɛɛ mɔxɔḡɛn na, e denbaya yɛɛn ma, naxanye birin nɔɛ yɛngɛn soɛ.” ³ Musa nun saraxarali Eleyasari yi falan ti e xa Moyaba mɛrɛmɛrɛni Yurudɛn baan dɛ Yeriko taan yɛtagi. E naxa, ⁴ “Xɛmɛne xa tɛngɛ naxanye barin bata dangu ḡɛɛ mɔxɔḡɛn na, alo Alatala a yamarixi Musa ma kii naxan yi.”

Isirayila kaan naxanye minixi Misiran yamanani, ne ni itoe ra:

⁵ Isirayila dii singe Ruben yixɛtɛne ni i ra: Xanɔki xabilana, Xanɔki yixɛtɛne; Palu xabilana, Palu yixɛtɛne; ⁶ Xesirɔn xabilana, Xesirɔn yixɛtɛne; e nun Karimi xabilana,

Karimi yixetene. ⁷ Ruben xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin e nun saxan keme solofere tonge saxan. ⁸ Eliyabi nan yi Palu a dii xemene na. ⁹ Eliyabi a dii xemene nan itoe ra: Nemuweli, Datan e nun Abirami. Datan nun Abirami yi findixi yamaan kungigine nan na naxanye murute Musa nun Haruna xili ma, e sa Kora muxune fari, e to murute Alatala xili ma. ¹⁰ Baxan yi rabi, a yi e nun Kora gerun e bode xan. Teen yi a faxa ra birane muxu keme firin tonge suulun gan. Na yi findi misaala ra yamaan xa. ¹¹ Koni, Kora yixetene birin mi faxa.

¹² Simeyon yixetene ni i ra xabila yeen ma: Nemuweli xabilana, Nemuweli yixetene; Yamin xabilana, Yamin yixetene; Yakin xabilana, Yakin yixetene; ¹³ Sera xabilana, Sera yixetene; e nun Sayuli xabilana, Sayuli yixetene. ¹⁴ Simeyon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli maxajen nun firin keme firin.

¹⁵ Gadi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sefon xabilana, Sefon yixetene; Xagi xabilana, Xagi yixetene; Suni xabilana, Suni yixetene; ¹⁶ Osini xabilana, Osini yixetene; Eriya xabilana, Eriya yixetene; ¹⁷ Arodi xabilana, Arodi yixetene; e nun Areli xabilana, Areli yixetene. ¹⁸ Gadi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin keme suulun.

¹⁹ Eri nun Onan nan yi Yuda a dii xemene ra, koni Eri nun Onan bata yi faxa Kanan yamanani. ²⁰ Yuda yixetene ni i ra xabila yeen ma: Selaxa xabilana, Selaxa yixetene; Peresi xabilana, Peresi yixetene; e nun Sera xabilana, Sera yixetene. ²¹ Peresi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Xesiron xabilana, Xesiron yixetene; e nun Xamuli xabilana, Xamuli yixetene. ²² Yuda xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge solofere wuli sennin keme suulun.

²³ Isakari yixetene ni i ra xabila yeen ma: Tola xabilana, Tola yixetene; Puwa xabilana, Puwa yixetene; ²⁴ Yasubu xabilana, Yasubu yixetene;

e nun Simiron xabilana, Simiron yixetene. ²⁵ Isakari xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme saxan.

²⁶ Sabulon yixetene ni i ra xabila yeen ma: Seredi xabilana, Seredi yixetene; Elon xabilana, Elon yixetene; e nun Yalele xabilana, Yalele yixetene. ²⁷ Sabulon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin keme suulun.

²⁸ Yusufu yixetene ni i ra xabila yeen ma: Manase nun Efirami. ²⁹ Manase yixetene ni i ra: Makiri xabilana, Makiri yixetene. Makiri nan Galadi sotu. E nun Galadi xabilana, Galadi yixetene. ³⁰ Galadi yixetene ni i ra: Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; Xeleki xabilana, Xeleki yixetene; ³¹ Asireli xabilana, Asireli yixetene; Siken xabilana, Siken yixetene; ³² Semida xabilana, Semida yixetene; e nun Xeferi xabilana, Xeferi yixetene. ³³ Selofexadi, Xeferi a dii xemene mi dii keme sotu, koni a dii temene sotunen. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xogala, Milika e nun Tirisa. ³⁴ Manase xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli firin keme solofere.

³⁵ Efirami yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sutela xabilana, Sutela yixetene; Bekeri xabilana, Bekeri yixetene; e nun Taxani xabilana, Taxani yixetene. ³⁶ Sutela yixetene ni i ra: Eran xabilana, Eran yixetene. ³⁷ Efirami xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge saxan wuli firin keme suulun. Yusufu yixetene nan ne ra xabila yeen ma.

³⁸ Bunyamin yixetene ni i ra xabila yeen ma: Bela xabilana, Bela yixetene; Asibeli xabilana, Asibeli yixetene; Axirami xabilana, Axirami yixetene; ³⁹ Sufami xabilana, Sufami yixetene; e nun Xufami xabilana, Xufami yixetene. ⁴⁰ Bela yixetene ni i ra: Arade nun Naman. Arade xabilana, Arade yixetene; e nun Naman xabilana, Naman yixetene. ⁴¹ Bunyamin xabilane nan ne ra, e malanxina,

muxu wuli tonge naanin wuli suulun kemε sennin.

⁴² Dan yixetene ni i ra xabila yeen ma: Suxami xabilana, Suxami yixetene. Dan xabila keden nan yi na ra. ⁴³ Suxami xabilan nan na ra, e malanxina muxu wuli tonge sennin wuli naanin kemε naanin.

⁴⁴ Aseri yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yimina xabilana, Yimina yixetene; Yisiwi xabilana, Yisiwi yixetene; e nun Beriya xabilana, Beriya yixetene. ⁴⁵ Beriya yixetene ni i ra: Xeberi xabilana, Xeberi yixetene; e nun Malikili xabilana, Malikili yixetene. ⁴⁶ Aseri a dii temen yi xili nen Sera. ⁴⁷ Aseri xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli saxan kemε naanin.

⁴⁸ Nafatali yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yaseli xabilana, Yaseli yixetene; Guni xabilana, Guni yixetene; ⁴⁹ Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; e nun Silen xabilana, Silen yixetene. ⁵⁰ Nafatali xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun kemε naanin.

⁵¹ Isirayila xemεn naxanye yate, muxu wuli kemε sennin e nun keden kemε solofere tonge saxan.

⁵² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵³ Yamanani taxunma nen e tagi e keen na, fata muxune yatεn na. ⁵⁴ Naxanye wuya, i xa keε gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya, i xa keε xurin so ne yii. Birin keen xa lan muxune yatεn ma. ⁵⁵ Koni yamanan xa yitaxun masensenna nan xon. E a sotoma nen e keen na fata e benbane bōnsōne xinle ra. ⁵⁶ Birin keε bōxōni taxunma masensenna nan xon, bōnsōn gbeene nun bōnsōn xurine ye.

⁵⁷ Lewi bōnsōnna muxuni itoe nan tēge e xabila yeen ma: Gerison xabilana, Gerison yixetene; Kehati xabilana, Kehati yixetene; e nun Merari xabilana, Merari yixetene. ⁵⁸ Lewi bōnsōnna xabila gbeten ni i ra: Libini xabilana, Xebiron xabilana, Maxali xabilana, Musi xabilana, e nun Kora xabilana. Kehati nan Amirama sotō. ⁵⁹ Amirama a paxanla yi xili nen “Yokebedi,” Lewi a dii

temena, naxan bari Misiran yi. E nun Amirama nan Haruna nun Musa sotō, e nun Mariyama, e magilena.

⁶⁰ Haruna nan Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara sotō.

⁶¹ Koni Nadaba nun Abihu faxa nen, e to tēε daxataren xali Alatala yetagi.

⁶² E Lewi xemεn naxanye tēge, naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne lan muxu wuli mōxōnen nun saxan nan ma. E mi tēge Isirayila kaan bonne ye, amasotō e mi yi lan e xa keε bōxōn sotō e ye. ⁶³ Musa nun saraxarali Eleyasari ne nan tēge Moyaba meremerene yi Yuruden baan de Yeriko taan yetagi. ⁶⁴ Musa nun saraxarali Haruna Isirayila kaan naxanye tēge Sinayi tonbonni, na sese mi yi itoe ye. ⁶⁵ Amasotō Alatala bata yi a fala ne ma, a e faxama nen tonbonni. Keden mi lu fō Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe.

27

Keε fena sariyan dii temene xa

¹ Awa, Selofexadi a dii temene yi fa, Xeferi a dii xemena, Galadi mandenna. Manase a dii Makiri nan Galadi sotō Manase bōnsōni, Yusufu a dii xemena. E xinle ni itoe ra: Maxala nun Noha nun Xōgala nun Milika e nun Tirisa. ² E yi fa Naralan Bubun so deen na Musa nun saraxarali Eleyasari nun mangane nun yamaan birin yetagi. E naxa, ³ “Nxu baba bata faxa tonbonni. A mi yi Kora ganla ye naxanye yi murutεxi Alatala xili ma, koni a faxaxi a yetεen yulubin nan ma, dii xemε mi yi a yii. ⁴ Nanfera nxu baba xinla lōye ayi a xabilani, bayo dii xemε to mi a yii ba? E keena nde so nxu yii nxu baba ngaxakedenne tagi.”

⁵ Musa yi siga e kiti feen maxōdinna tideni Alatala ma.

⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁷ “Selofexadi a dii temene jōndi. Keε bōxōna nde so e yii e baba ngaxakedenne tagi. I lan i yi e baba keen so e yii. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Xa muxuna nde faxa a mi dii xemε lu, ε xa a keen so a dii temen yii. ⁹ Xa dii

teme mi a yii, ε xa a keen so a ngaxakeden xememane yii. ¹⁰ Xa a ngaxakeden mi na, ε xa a keen so a baba ngaxakeden xememane yii. ¹¹ Xa a baba ngaxakeden mi na, ε xa a keen so a bari bodena nde yii a xabilani, a yi findi a gbeen na. A findima kiti sa sariyan nan na Isirayila kaane xa, Alatala naxan yamarixi Musa ma.’ ”

Yosuwe yi sugandi yamaan yeeratiin na
Sariyane 31.1-8

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te Abarimi geyani ito fari, i yi bəxən mato n naxan so Isirayila yii. ¹³ I na a mato, i laxirayama nən, alo i tada Haruna. ¹⁴ Amasətə ε bata n ma yamarin matandi, yamaan murute waxatin naxan yi Sini tonbonni igen dε. I mi n ma sarijanna binya e yetagi, e to yi igen maxədinma.” Meriba igene nan yi ne ra Kadesi yi Sini tonbonni.

¹⁵ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, ¹⁶ “Alatala, Ala naxan niin biraxi adamadiine birin yi, i xa muxuna nde ti yamani ito xun na ¹⁷ naxan nəe tiye a yeε ra a feen birin yi. Alatala yamaan nama lu alo xuruseene xuruse raba mi naxanye xun na.”

¹⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Nunu a dii Yosuwe tongo, n ma Nii Sarijanxin naxan yi, i yi i yii sa a fari. ¹⁹ I yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi, i yi a findi yeeratiin na e yeε xəri. ²⁰ I yi i senbena nde so a yii, alogo Isirayila yamaan birin xa a xuiin suxu. ²¹ A ti saraxarali Eleyasari yetagi, alogo a xa kiti sa feen maxədinne ti a xa, Yurima masensən ti seen na Alatala yetagi.* Yosuwe nun Isirayila yamaan birin Eleyasari a yamarine suxuma nən e feene birin yi.” ²² Musa yi a liga alo Alatala a yamari kii naxan yi. A yi Yosuwe tongo, a yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi. ²³ A yi a yiine sa a fari, a yi a findi

yeeratiin na, alo Alatala a fala e xa kii naxan yi fata Musa ra.

28

Sanle nun waxatine saraxane
Xəryaan 29.38-46

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Yamarini ito fi Isirayila kaane ma, i naxa, ‘E fa n kise donseene ra e waxati saxine yi, naxanye ralima n ma teen na naxanye xirin nafan n ma.’ ³ Ito fala e xa, i naxa, ‘Ləxə yo ləxə, ε fa yeχeen jee kedenna firin na Alatala xən, fe mi naxanye ra saraxagan daxin na naxan nalima a ma teen na waxatin birin. ⁴ Yeχee keden xa ba xətənni, a firindena fitirin ma. ⁵ A bama nən e nun a bogise saraxana, murutu fujin kilo saxan naxan namulanxi oliwi bogi dinxine turen litiri keden nun a tagiin na. ⁶ Saraxagan daxini ito bama nən waxatin birin alo a liga Sinayi geyaan fari kii naxan yi. A ralima Alatala ma teen nan na, a xirin yi rafan a ma. ⁷ Yeχeen bama nən e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. I xa minse saraxan bəxən Alatala xa yire sarijanxini. ⁸ Yeχeen firinden bama fitirin nan ma, e nun a bogise saraxana e nun a minse saraxana alo i naxan bama xətənni. A ralima Alatala ma teen nan na, a xirin yi rafan a ma.’ ”

⁹ “ ‘Matabu Ləxəni, yeχeen jee kedenna firin xa ba saraxan na, fe mi naxanye ra, e nun e bogise saraxane, murutu fujin kilo sennin naxan namulanxi turen na e nun e minse saraxana. ¹⁰ Na saraxagan daxine xa ba Matabu Ləxəne birin yi, sa ləxə yo ləxə saraxagan daxine fari e nun a minse saraxana.’ ”

¹¹ “ ‘Kike nenen fəlona, ε xa tura bulan firin ba saraxagan daxin na Alatala xa, e nun konton keden nun yeχeen jee keden kedenna solofere, fe mi naxanye ra. ¹² Xuruseene birin bama nən e nun murutu fujina naxan namulanxi turen na, bogise

* **27:21:** Yurima nun Tumin masensən ti seene fe sebəxi Xəryaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹³ Konton bulanna, kilo saxan naxan namulanxi turen na bogise saraxan na. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima Alatala ma tɛɛn na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ Ninge keden bama nɛn e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri saxan. Kontonna gbeena, litiri firin. Yɛxɛɛ diina, litiri keden nun a tagi. Saraxa gan daxin na a ra naxan bama kike nɛnɛne birin na jɛɛn bun. ¹⁵ Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Alatala xa, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e minse saraxane.’ ”

Saraxaraline 23.5-14

¹⁶ “ ‘Nɛɛn kike singen xii fu nun naaninna, ɛ xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Alatala xa.’ ”

¹⁷ “ ‘Kiken i to xii fu nun suulunde lɔxɔni, sanla yi fɔlɔ. Ɛ xa buru ratetaren don xii solofere. ¹⁸ Sanla xii singe lɔxɔni, ɛ xa yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ nama ɛ wanle kɛ na lɔxɔni. ¹⁹ Ɛ xa tura bulan firin nun konton keden nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fɛ mi naxanye ra. E rali Alatala ma tɛɛn nan na. ²⁰ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ²¹ Yɛxɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ²² Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ɛ xa. ²³ Na birin sama lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nan fari naxan bama xɔtɔnni. ²⁴ Sanla xii soloferene birin yi, ɛ xa na kise donseene nan nali tɛɛn na, e xirin yi rafan Alatala ma, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nun minse saraxane fari. ²⁵ Xii soloferede lɔxɔni, ɛ mɔn yi yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ nama ɛ wanle kɛ na lɔxɔni.’ ”

Saraxaraline 23.15-22

²⁶ “ ‘Se Xaba Singen sali lɔxɔni, ɛ na fa bogise singene saraxane ra Alatala xɔn Xunsagine Sanla waxatini, ɛ xa yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ nama ɛ wanle kɛ. ²⁷ Ɛ xa tura

bulan firin nun konton keden nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, a xirin yi rafan Alatala ma. ²⁸ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ²⁹ Yɛxɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ³⁰ Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ɛ xa. ³¹ Na saraxane bama nɛn e nun e minse saraxane. E sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine nun e bogise saraxane fari. Ɛ xa xuruseene ba fɛ mi naxanye ra e nun e minse saraxane.’ ”

29

*Saraxane Xɔtane Sanli
Saraxaraline 23.23-25*

¹ “ ‘Kike solofereden xi singe lɔxɔni, ɛ xa yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ nama ɛ wanle kɛ, koni ɛ xa xɔtane fe na lɔxɔni. ² Ɛ xa tura bulan keden nun konton keden nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, fɛ mi naxanye ra. A xirin yi rafan Alatala ma. ³ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ⁴ Yɛxɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ⁵ Ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ɛ xa. ⁶ Saraxan ne sama kike nɛnɛn saraxane nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nan fari e nun e bogise saraxane nun minse saraxane naxan falaxi sariyani. Saraxane nan ne ra naxanye nalima Alatala ma tɛɛn na, e xirin yi rafan a ma.’ ”

*Ala solona lɔxɔn saraxane
Saraxaraline 23.26-32*

⁷ “ ‘Kike solofereden xii fude lɔxɔni, ɛ xa yamaan xili malan sarijanxini. Ɛ yi sun. Ɛ nama wali yo kɛ. ⁸ Ɛ xa tura bulan keden nun konton keden nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa fɛ mi naxanye ra, a xirin yi rafan a ma. ⁹ Xuruseene bama nɛn e nun murutu

fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹⁰ YεXεεε soloferene, kilo saxan saxan. ¹¹ Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa Ala solona saraxan fari e nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

*Bubu Kui Sanla
Saraxaraline 23.33-44*

¹² “ ‘Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, ε xa yamaan xili malan sariɲanxini. Ε nama ε wanle κε. Ε xa sanla raba Alatala xa xii solofere. ¹³ Xii singe lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun saxan nun konton firin nun yεXεεεn ɲεε keden kedenna fu nun naanin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxanye ra. A ralima a ma tεεn nan na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ E bama nεn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na bogise saraxana. Ninge keden kilo solomanaanin, kontonna kilo sennin. ¹⁵ YεXεεε fu nun naaninne, kilo saxan saxan. ¹⁶ Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

¹⁷ “ ‘Xii firinde lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun firin nun konton firin nun yεXεεεn ɲεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ¹⁸ E bama nεn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεXεεεne yatεn ma. ¹⁹ Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁰ “ ‘Xii saxande lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun keden nun konton firin nun yεXεεεn ɲεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²¹ E bama nεn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεXεεεne yatεn ma. ²² Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo

lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²³ “ ‘Xii naaninde lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun konton firin nun yεXεεεn ɲεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁴ E bama nεn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεXεεεne yatεn ma. ²⁵ Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁶ “ ‘Xii suulunde lɔxɔni, ε xa tura bulan solomanaanin nun konton firin nun yεXεεεn ɲεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁷ E bama nεn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεXεεεne yatεn ma. ²⁸ Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁹ “ ‘Xii senninde lɔxɔni, ε xa tura bulan solomasεXεεε nun konton firin nun yεXεεεn ɲεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³⁰ E bama nεn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεXεεεne yatεn ma. ³¹ Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³² “ ‘Xii soloferede lɔxɔni, ε xa tura bulan solofere nun konton firin nun yεXεεεn ɲεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³³ E bama nεn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεXεεεne yatεn ma. ³⁴ Ε mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³⁵ “ ‘Xii solomasεXεεde lɔxɔni, ε xa ε malan. Ε nama ε wanla κε. ³⁶ Ε xa tura keden nun konton keden nun yεXεεεn ɲεε keden kedenna solofere ba

saraxa gan daxin na fe mi naxanye ra. E xa rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma. ³⁷ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexene yatena ma. ³⁸ E mon xa kotō keden ba yulubi xafari saraxan na, sa loxo yo loxo saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³⁹ “ ‘Saraxane nan ne ra e lan e xa naxanye ba Alatala xa sali loxone yi. E sama nen e saraxa gan daxine fari, e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane nun e boje xunbeli saraxane, e naxanye ba de tiina fe ra hanma e jeniige ma saraxane.’ ”

30

De tiine sariyana

¹ Alatala Musa yamari naxanye birin ma, a yi ne birin fala Isirayila kaane xa.

² Musa yi falan ti Isirayila bōnsōnne mangane xa, a naxa, “Alatalaa yamarini ito nan fixi: ³ Xa xemena nde a kolō hanma a a de ti a a xa saraxan ba Alatala xa hanma a xa fena nde raba, a nama a falan kala. A naxan birin falaxi, a xa na raba.”

⁴ “Xa sungutunna nde a kolō hanma a a de ti a a saraxan bama Alatala xa, hanma a fena nde rabama nen, a mon a baba konni, ⁵ a baba na a me waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kolōne nun a de ti xuine birin nakamali. ⁶ Koni a baba na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kolōne nun a de ti xuine rakamali. Alatala dijama nen a ma, bayo a baba mi tinxi.”

⁷ “Xa sungutunna nde a kolō hanma a a de ti xaxilitareyani, na xanbi ra a yi futu, ⁸ a xemen na a me waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kolōne nun a de ti xuine rakamali. ⁹ A xemen na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a xa a kolōne nun a xaxilitareya de xuine yikala. Alatala dijama nen jaxanla ma.”

¹⁰ “Kapa gilēn hanma jaxanla naxan xemen bata a me a ra, xa na nde a kolō hanma a a de ti a fena

nde rabama nen, a lan a yi na birin nakamali.”

¹¹ “Xa jaxanla bata doxo xeme taa ra, a a kolō hanma a a de ti a fena nde rabama nen, ¹² a xemen na a me, xa a mi sese fala a mi tondi, a lan a yi a kolōne nun de ti xuine birin nakamali. ¹³ Koni a xemen na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kolōne nun de ti xuine rakamali. Alatala dijama nen a ma, amasoto a xemen bata a kala. ¹⁴ Nayi, a xemen nae tinje nen hanma a tondi a kolōne nun a de ti xuine ma. ¹⁵ A na a me, xa a xemen mi sese fala a jaxanla xa, a bata tin a kolōne nun de ti xuine birin ma a dunduni. ¹⁶ Koni xa loxon bata dangū a xemena a fe mexi naxan yi, a yi fa a jaxanla de ti xuine kala, xemena a jaxanla haken goronna tongoma nen.”

¹⁷ Alatala na sariyane nan falaxi Musa xa de tiina fe yi jaxalan futuxina fe yi hanma dii temen naxan a baba konni.

31

Midiyan kaane yi jaxankata

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Midiyan kaane fe jaxin saran e ra, e naxan ligaxi Isirayila kaane ra. Na xanbi ra, i laxirayama nen.” ³ Nayi, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxuna ndee xa e yiton yenge so xinla ma e ye. E sigama Midiyan kaane nan yengedeyi, alogo Alatala xa e fe jaxine saran e ra. ⁴ Nayi, e xa yenge soon muxu wuli keden keden tongo Isirayila bōnsōnne birin yi.”

⁵ E yi muxu wuli fu nun firin tongo Isirayila ganle ye yenge so xinla ma. Bōnsōn keden, wuli keden. ⁶ Musa yi e rasiga yengeni, bōnsōn yo bōnsōn muxu wuli keden, e nun Finexasi, saraxarali Eleyasari a dii xemena, naxan se rasarijanxina ndee xali e nun xōtaan naxanye fema yengeni.

⁷ E yi siga Midiyan yamanan yengedeni alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. E yi xemene birin faxa. ⁸ E Midiyan manga suulun fan faxa, Efi nun Rekemi nun Suru nun Xuru nun Reba. E Beyori a dii Balami

fan faxa silanfanna ra. ⁹ E yi Midiyan jaxanle nun e diine tongo, e nun e xuruseene nun e yii seene birin. ¹⁰ E yi e taane nun e dɔxɔdene birin gan. ¹¹ E yi se tongoxine birin xali e nun muxune nun xuruseene. ¹² E yi fa suxu muxune nun se tongoxine ra Musa nun saraxarali Eleyasari nun Isirayila yamaan fɛma daaxadeni Moyaba mɛrɛmɛrɛni Yurudɛn baan dɛxɔn Yeriko yetagi.

¹³ Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane yi siga e ralandeni daaxaden fari ma. ¹⁴ Musa yi xɔlɔ gali kuntigine ma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu kɛmɛ xun na naxanye yi kelima na yɛngɛni. ¹⁵ Musa yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ε jaxanle luxi e nii ra? ¹⁶ E tan nan Balami a kawandin namɛ, e Isirayila kaane bira tinxintareyani Alatala ra Peyori yi, fitina furen yi so Alatala yamani. ¹⁷ Iki ε dii xɛmɛne birin faxa, e nun jaxanla naxanye xɛmɛ feen kolon. ¹⁸ Koni ε nɔɛ sungutun nasɔlɔnxine ramare nɛn ε yetɛ xa. ¹⁹ Naxanye birin faxan tixi ε yɛ hanma e yiin din muxu faxaxin na, ne xa lu daaxaden fari ma xii solofere. E lan ε yi ε rasarijan xii saxanden nun xii soloferede lɔxɔni e nun ε suxu muxune. ²⁰ E mɔn xa dugine rasarijan, e nun seen naxanye rafalaxi kidin na hanma sii xaben na hanma wudin na.”

²¹ Sofaan naxanye keli yɛngɛni, saraxarali Eleyasari yi a fala ne xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi Musa ma a sariyani: ²² Xɛmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun yɔxɔna, ²³ e nun tɛɛn mi naxanye birin ganma, ε xa ne rasarijan tɛɛn nan na. Na xanbi ra, ε yi e rasin marasarijan igeni. Naxanye ganma, ε ne rasin marasarijan igeni gbansan. ²⁴ E na ε dugine xa xii soloferede lɔxɔni, ε sarijanma nɛn. Nayi, ε nɔɛ soɛ nɛn daaxadeni.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁶ “I tan nun saraxarali Eleyasari nun yamaan xabila mangane, ε muxune nun xuruseene birin tɛngɛ naxanye

tongoxi yɛngɛni. ²⁷ Na xanbi ra, i xa e yitaxun firinna ra, fɔxɔ kedenna sofane nan gbeen na ra naxanye siga yɛngɛni, fɔxɔ kedenna yamaan dɔnxɛn nan gbeen na ra. ²⁸ I xa ndedi ba sofane gbeen na mudun na Alatala xa: i muxu keden ba muxu kɛmɛ suulunna ra hanma xuruse kɛmɛ suulun e nun jingene nun sofanle nun yɛxɛɛne nun siine birin. ²⁹ I xa muduni ito ba e gbeen na, i yi a so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na. ³⁰ Isirayila yamaan dɔnxɛn gbeen tan, i xa muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, hanma xuruse tonge suulun e nun jingene nun sofanle nun yɛxɛɛne nun siine birin. I yi e so Lewi bɔnsɔnna muxune yii, Alatala Batu Bubun taxuxi naxanye ra.” ³¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³² Sofane seen naxanye tongo yɛngɛni, itoe nan lu yɛngɛn xanbini: xuruse xunxuri wuli kɛmɛ sennin wuli tonge solofere wuli suulun, ³³ jingɛ wuli tonge solofere wuli firin, ³⁴ sofali wuli tonge sennin wuli keden, ³⁵ e nun sungutun nasɔlɔnxi wuli tonge saxan wuli firin.

³⁶ Naxan yitaxun yɛngɛsone ra na ni i ra: xuruse xunxuri wuli kɛmɛ saxan wuli tonge saxan e nun solofere kɛmɛ suulun, ³⁷ xuruse xunxurin kɛmɛ sennin tonge solofere e nun suulun yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁸ e nun jingɛ wuli tonge saxan wuli senninne, jingɛ tonge solofere e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁹ e nun sofali wuli tonge saxan kɛmɛ suulunna, sofali tonge sennin e nun keden yi ba a ra mudun na Alatala xa, ⁴⁰ e nun muxu wuli fu nun senninna, muxu tonge saxan e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa. ⁴¹ Musa yi na mudun so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

⁴² Isirayila yamaan gbeen ni i ra Musa naxan dɔxɔ a danna. ⁴³ Yamaan gbeena: xuruse xunxuri wuli kɛmɛ saxan wuli tonge saxan wuli solofere

keme suulun, ⁴⁴ e nun jinge wuli tonge saxan wuli sennin, ⁴⁵ e nun sofali wuli tonge saxan keme suulun, ⁴⁶ e nun muxu wuli fu nun sennin. ⁴⁷ Naxan soxi Isirayila kaane yii, Musa yi muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, a xuruse keden ba xuruse tonge suulunna ra, alo Alatala a yamani a ma kii naxan yi. A yi e so Lewi bənsənnə muxune yii, Ala Batu Bubun yi taxuxi naxanye ra.

⁴⁸ Ganla kuntigine yi siga Musa fəma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na. ⁴⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “Sofaan naxanye nxə yamarine bun, nxu bata ne tenge. Hali keden mi baxi nxu ra. ⁵⁰ Nanara, nxu xema seen naxanye sətəxi, nxu bata fa ne ra Alatala xən a kiseen na nxu niin xunba saranna ra: kəe birane, yii kəe rasone, yii soli rasone, tunla sone, e nun jereene.” ⁵¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi na xema muranne birin nasuxu e ra. ⁵² Kuntigin naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na, ne xema seene binyan yi sigə han kilo keme tonge solofere, e naxanye fi Alatala ma. ⁵³ Sofane tan yi e se tongoxine ramara e yii. ⁵⁴ Musa nun saraxarali Eleyasari yi kuntigine xemaan tongo, e yi a xali Naralan Bubuni, alogo Alatala xa a jəxə lu Isirayila kaane xən.

32

Isirayila kaana ndee yi dəxə Yurudən sogeteden binni
Sariyane 3.12-22

¹ Xuruse wuyaxi yi Rubən nun Gadi bənsənnə yii. E yi a to a Yaasəri nun Galadi bəxən yi fan e xuruseene xa. ² Nayi, Gadi kaane nun Rubən kaane yi fa Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane fəma, e yi a fala, e naxa, ³ “Alatala yamanan naxanye nəxi Isirayila yamaan xa, Ataroti nun Dibon nun Yaasəri nun Nimira nun Xesibən nun Eleyale nun Sebami nun Nebo nun Bewoni, ⁴ na yamanane fan xuruseene xa, anu xuruseene nxu tan yii han, nxu tan e

walikene.” ⁵ E yi a fala, e naxa, “Xa e tinje nxə falan ma, na bəxən xa so nxu yii, e nama nxu xali Yurudən baan kidi ma.”

⁶ Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan dəxən nən be ba, e ngaxakedenne yi siga yenge sodeni? ⁷ Nanfera e Isirayila kaane tunnaxələma sigadeni yamanani Alatala naxan soxi e yii? ⁸ E fafane fan na nan liga bonni, n to e rasiga yamanan matodeni keli Kadesi-Barineya yi. ⁹ E te nən han Esikoli məreməreni. E to yelin yamanan matəe, e yi Isirayila kaane tunnaxələ e ma alogo e nama siga yamanani Alatala naxan soxi e yii. ¹⁰ Na ləxəni Alatala yi xələ, a yi a kələ, a naxa, ¹¹ ‘Muxuni itoe naxan minixi Misiran yi, naxanye barin bata dangu jee məxəjen na, ne mi bəxən toma n na n kələxi naxan so fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, amasətə e mi luxi n fəxə ra ki fajni. ¹² Fə Yefune a dii Kalebi, Kenisi kaana, e nun Nunu a dii Yosuwe, bayo e lu nən Alatala fəxə ra ki fajni.’ ¹³ Alatalaa xələ gbeen keli nən Isirayila kaane xili ma, a yi e rasiga tonbonna xun xən jee tonge naanin, han na waxatin muxune birin yi han naxanye fe jaxin liga Alatala yetagi. ¹⁴ Iki e tan yulubi kanne, e faxi e fafane nan ma. E Alatala raxələma nən Isirayila xili ma dangu e ra. ¹⁵ Anu, xa e xete a fəxə ra, a mən yamani ito birin luma nən tonbonni, e yi findi yamaan birin halagi xunna ra.”

¹⁶ Na muxune mən yi e maso Musa ra e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu waxi sansanne sa feni be nxə xuruseene xa nxu yi taane ti nxə denbayane xa. ¹⁷ Na xanbi ra, nxu yenge so seene tonge, nxu yi ti Isirayila kaan bonne yee ra, nxu yi e xali e yirene yi. Nayi, nxə denbayane luma nən taa makantanxine kui, e ratanga yamanani ito muxune ma. ¹⁸ Nxu mi xete nxu konne yi, fə Isirayila kaane birin na dəxə e bəxəne yi. ¹⁹ Nxu mi bəxən sətəma Yurudən baan fəxə kedenni alo e tan, bayo nxu bata nxə bəxən sətə be binni baan sogeteden

binni.” ²⁰ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε falani ito liga, xa ε yenge so seene tongo Alatala xa, ²¹ xa ε sofane birin Yuruden baan gidi Alatala yetagi han a yi a yaxune birin kedi, ²² xa yamanan lu Alatala nɔɔn bun, nayi Alatala nun Isirayila tinma nen ε yi xete be. Nayi, yamanani ito findima nen ε gbeen na Alatala yetagi. ²³ Koni xa ε mi na liga, ε bata yulubin liga Alatala ra. E xa a kolon, fa fala ε yulubin saranna ε lima nen. ²⁴ Awa, ε xa taane ti ε denbayane xa, e nun sansanne ε xuruse kurune xa, koni ε xa ε de ti xuine rakamali de!”

²⁵ Gadi kaane nun Ruben kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu tan, i ya walikene a ligama nen alo i a yamarixi kii naxan yi. ²⁶ Nxɔ diine nun nxɔ naxanle nun nxɔ xuruseene birin luma nen Galadi taane yi. ²⁷ Koni nxu tan i ya walikene birin yenge so seene tongoma nen, nxu siga yenge sodeni Alatala yetagi, alo nxu kanna a falaxi kii naxan yi.”

²⁸ Musa yi yamarin fi saraxarali Eleyasari ma e nun Nunu a dii Yosuwe ma, e nun Isirayila bɔnsɔn mangane ma e fe ra. ²⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa Gadi kaane nun Ruben kaane Yuruden baan gidi ε fɔxɔ ra, e birin yi yenge so seene tongo Alatala xa, nayi yamanan na lu ε nɔɔn bun, ε Galadi yamanan so e yii e gbeen na. ³⁰ Koni xa e birin mi gidi ε fɔxɔ ra yenge so seene ra e yii, e xa dɔxɔ ε tagi Kanan bɔxɔni.”

³¹ Gadi kaane nun Ruben kaane yi a fala, e naxa, “Alatala bata naxan fala, nxu tan i ya walikene na ligama nen. ³² Nxu gidima nen Kanan yamanani Alatala xa yenge so seene ra nxu yii, koni nxu keε bɔxɔn sɔtɔma nen Yuruden baan be binni.”

³³ Musa yi Amorine manga Sixɔn ma yamanan nun Basan manga Ogo a yamanan so Gadi kaane nun Ruben kaane nun Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii, e nun e taane nun bɔxɔn naxanye e rabilinni.

³⁴ Gadi kaane yi Dibon nun Ataroti nun Aroyeri nun ³⁵ Atiroti-Sofani

nun Yaaseri nun Yogboha nun ³⁶ Beti-Nimira nun Beti-Haran ti taa makan-tanxine ra, e yi xuruse sansanne sa.

³⁷ Ruben kaane yi Xesibɔn ti, e nun Eleyale nun Kiriyatayimi nun ³⁸ Nebo nun Baali-Meyɔn, e naxanye xiliye masara, e nun Sibima. E taan naxanye ti e yi ne xili sa.

³⁹ Manase a dii Makiri yixetene yi siga Galadi yi, e yi a suxu, e yi Amorine kedi naxanye yi dɔxi na. ⁴⁰ Nayi, Musa yi Galadi so e yii alogo e xa dɔxɔ na. ⁴¹ Yayiri, Manase yixetena nde yi siga, a yi taadina ndee suxu, a yi e xili sa “Yayiriya.” ⁴² Noba yi siga, a yi Kenata suxu e nun a banxidene, a yi a xili sa “Nobaya.”

33

Isirayila kaane sigatina

¹ Isirayila kaane sigadene ni i ra e to mini Misiran yi e gali yeen ma, Musa nun Haruna yamarin bun. ² Musa yi tidene sebema Alatalaa yamarin nan ma. E sigadene ni i ra, e tide yeen ma.

³ E keli Ramisesi yi kike singen xii fu nun suulundeni Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla kuye baani. Isirayila kaane xɔɔyaxin yi mini Misiran kaane birin yetagi, ⁴ Misiran kaane yi e dii singene binbine maluxunma waxatin naxan yi Alatala naxanye faxa e ye. Amasɔtɔ Alatala e alane yalagi nen.

⁵ Isirayila kaane yi keli Ramisesi yi, e sa daaxa Sukɔti yi. ⁶ E yi keli Sukɔti yi, e sa daaxa Etama yi tonbonna danna ra. ⁷ E yi keli Etama yi, e yi xete han Pihahiroti yi, Baali-Sefɔn yetagi, e yi sa daaxa Migidoli dexɔn. ⁸ E yi keli Pihahiroti yi, e yi baan gidi tonbonna binni, e yi xii saxan siga ti Etama tonbonni, e yi sa daaxa Mara yi. ⁹ E yi keli Mara yi, e siga Elimi yi, tigi fu nun firin e nun tugu bili tonge solofere yi denaxan yi. E yi daaxa menni. ¹⁰ E yi keli Elimi yi, e sa daaxa Gbala Baan dexɔn. ¹¹ E yi keli Gbala Baani, e sa daaxa Sin tonbonni. ¹² E yi keli Sin tonbonni, e sa daaxa Dofika yi. ¹³ E yi keli Dofika yi, e sa daaxa Alusi yi. ¹⁴ E

yi keli Alusi yi, e sa daaxa Refidimi yi, yamaan mi min igen soto denaxan yi. ¹⁵ E yi keli Refidimi yi, e sa daaxa Sinayi tonbonni.

¹⁶ E yi keli Sinayi tonbonni, e sa daaxa Kibiroti-Hatawa yi. ¹⁷ E yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e sa daaxa Xaseroti yi. ¹⁸ E yi keli Xaseroti yi, e sa daaxa Ritima yi. ¹⁹ E yi keli Ritima yi, e sa daaxa Rimon-Peresi yi. ²⁰ E yi keli Rimon-Peresi yi, e sa daaxa Libina yi. ²¹ E yi keli Libina yi, e sa daaxa Risa yi. ²² E yi keli Risa yi, e sa daaxa Kehelata yi. ²³ E yi keli Kehelata yi, e sa daaxa Saferi geyaan ma. ²⁴ E yi keli Saferi geyaan ma, e sa daaxa Harada yi. ²⁵ E yi keli Harada yi, e sa daaxa Makeloti yi. ²⁶ E yi keli Makeloti yi, e sa daaxa Taxati yi. ²⁷ E yi keli Taxati yi, e sa daaxa Tera yi. ²⁸ E yi keli Tera yi, e sa daaxa Mitika yi. ²⁹ E yi keli Mitika yi, e sa daaxa Hasimona yi. ³⁰ E yi keli Hasimona yi, e sa daaxa Moseroti yi.

³¹ E yi keli Moseroti yi, e sa daaxa Bene-Yakani yi. ³² E yi keli Bene-Yakani yi, e sa daaxa Horo-Gidigadi yi. ³³ E yi keli Horo-Gidigadi yi, e sa daaxa Yotobata yi. ³⁴ E yi keli Yotobata yi, e sa daaxa Abirona yi. ³⁵ E yi keli Abirona yi, e sa daaxa Esiyon-Gebere yi. ³⁶ E yi keli Esiyon-Gebere yi, e sa daaxa Kadesi yi Sini tonbonni. ³⁷ E yi keli Kadesi yi, e sa daaxa Horo geyaan ma, Edon yamanan danna.

³⁸ Saraxarali Haruna yi te Horo geyaan ma, Alatalaa yamarin ma. A sa faxa menni, Isirayila kaane minin jee tonge naanindeni Misiran yi a kike suulunden xii singeni. ³⁹ Haruna bata yi jee keme moxonen nun saxan soto siimayaan na a faxa waxatin naxan yi Horo geyaan fari.

⁴⁰ Kanan Manga Aradi naxan yi dxi Negewi yi Kanan yamanani, na yi Isirayila kaane fa feen me.

⁴¹ E yi keli Horo geyaan ma, e sa daaxa Salimona yi. ⁴² E yi keli Salimona yi, e sa daaxa Punon yi. ⁴³ E yi keli Punon yi, e sa daaxa Oboti yi. ⁴⁴ E yi keli Oboti yi, e sa daaxa Ye-Abarimi yi Moyaba danna ra.

⁴⁵ E yi keli Iyimi yi, e sa daaxa Dibon-Gadi yi. ⁴⁶ E yi keli Dibon-Gadi yi, e sa daaxa Alamon-Dibilatayimi yi. ⁴⁷ E yi keli Alamon-Dibilatayimi yi, e sa daaxa Abarimi geyane yi Nebo yetagi. ⁴⁸ E yi keli Abarimi geyane yi, e sa daaxa Moyaba meremerene yi, Yuruden baan dexon, Yeriko yetagi. ⁴⁹ E yi daaxa Yuruden baan dexon Moyaba meremerene yi, keli Beti-Yesimoti yi han Abeli-Sitimi.

⁵⁰ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba meremerene yi Yuruden baan dexon Yeriko yetagi, ⁵¹ a Musa xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yuruden baan gidi, e so Kanan yamanani, ⁵² e xa yamanan muxune birin kedi. E e suxure gemene nun suxure wurene kala, e nun e taane kidene. ⁵³ E e yamanan tongo e yi dxi na, amasoto n bata a so e yii e gbeen na. ⁵⁴ E masensenna ti, e yamanani taxun bomsenne ra. Naxanye wuya, e kee baxo gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya e xa a xurin so ne yii. E na naxan soto masensenna xon, e gbeen nan na ra. Kee baxone yitaxunma e fafane bomsen yeen nan ma. ⁵⁵ Koni xa e mi yamanan muxune birin kedi, e na naxanye lu na, ne e toroma nen alo tansinna e yeene xon hanma janla naxanye e fatin masoxonma. E e toroma nen yamanani e dxioma denaxan yi. ⁵⁶ Nayi, n naxan nagidixi e ma, na ligama e tan nan na.”

34

Kanan baxon danna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a yamari Isirayila kaane ma, a naxa, “E na so Kanan yamanani, n baxon naxan soma e yii e keen na, na danne ni i ra: ³ E yamanan yiifari foxon danna findima Sini tonbonna nan na, Edon yamanan danna ra. Na danna foloma Foxo Daraan yiifari foxon nin sogeteden binni. ⁴ A bilinma nen Akaribimi geyaan yiifari foxoni, siga Sini binni, dangu Kadesi-Barineya yiifari foxon ma han Xasari-Adari han Asimon. ⁵ Keli Asimon yi, danna mon danguma nen sa dxi

Misiran xuden na, a sa dɔxɔ fɔxɔ igen na. ⁶ Sogegodode binni, danna findima fɔxɔ ige gbeen nan na. ⁷ Kɔmenna ma, ε xa danna sa fɔxɔ ige gbeen nun Horo geyaan tagi. ⁸ Keli Horo geyaan ma, ε yi a radangu Lebo-Xamata han Sedadi yi. ⁹ A yi siga han Sifiron, sa dɔxɔ Xasari-Enan na. E kɔmɛn ma danna nan na ra. ¹⁰ Sogeteden binni, ε xa danna sa keli Xasari-Enan yi siga Sefami binni. ¹¹ Keli mɛnni, a yi siga Ribila binni, Ayin sogeteden binni, sa dɔxɔ tintin yiren na Kinereti Daraan sogetedeni. ¹² Danna yi sa dɔxɔ Yurudɛn Baan na siga Fɔxɔ Darani. E yamanan danne findin ne nan na.”

¹³ Musa yi na yamarine rali Isirayila kaane ma. A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Alatala yamanani ito nan yitaxunma bɔnsɔn solomanaanin nun a tagiin na masɛnsɛnna xɔn. ¹⁴ Amasɔtɔ Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bata yi e kɛɛ bɔxɔn sɔtɔ. ¹⁵ Bɔnsɔn firin nun a tagini ito bata e kɛɛ bɔxɔn sɔtɔ Yurudɛn Baan sogeteden binni, Yeriko yɛtagi.”

Yɛɛratine xa bɔxɔni taxun

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe xa yamanani taxun. ¹⁸ I mɔn xa bɔnsɔn manga keden keden sa e fari e malideni.”

¹⁹ E xinle ni itoe ra: Yefune a dii Kalebi Yuda bɔnsɔnni,

²⁰ Amixudi a dii Semuyeli Simeyɔn bɔnsɔnni,

²¹ Kisilon ma dii Elidadi Bunyamin bɔnsɔnni,

²² Yogili a dii Buki, Dan bɔnsɔn mangana,

²³ Efodi a dii Xaniyeli, Yusufu a dii Manase bɔnsɔn mangana,

²⁴ Sifitan ma dii Kɛmuyeli, Yusufu a dii Efirami bɔnsɔn mangana,

²⁵ Parinaki a dii Elisafan, Sabulon bɔnsɔn mangana,

²⁶ Asan ma dii Palitiyeli, Isakari bɔnsɔn mangana,

²⁷ Selomi a dii Axixudi, Aseri bɔnsɔn mangana,

²⁸ e nun Amixudi a dii Pedaheli Nafatali bɔnsɔn mangana.

²⁹ Alatala ne nan yamarixi e xa Kanan yamani taxun Isirayila kaane ra.

35

Lewi a taane

¹ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba mɛɛmɛɛɛne yi Yurudɛn Baan dɛxɔn Yeriko yɛtagi, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa taane ba e kɛɛ bɔxɔne ra e yi e fi Lewi bɔnsɔnna muxune ma, alogo e xa dɔxɔ na. E mɔn yi na taane rabilin xɛɛne so e yii. ³ Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune taane sɔtɔma nɛn e dɔxɔdene ra, e yi bɔxɔne sɔtɔ e rabilinni e jingene nun e seene nun e xuruseene xa. ⁴ E bɔxɔn naxanye soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii, ne danne nun taane yinne xa makuya e bode ra han nɔngɔnna yɛ wuli keden. ⁵ Taan fɔxɔ naaninne kuyan xa lan, nɔngɔnna yɛ wuli firin sogeteden binni, nɔngɔnna yɛ wuli firin yiifari fɔxɔni, nɔngɔnna yɛ wuli firin sogegododen binni, e nun nɔngɔnna yɛ wuli firin kɔmɛnna ma. Taan xa lu a tagini. E xɛɛne danne sama na kii nin. ⁶ E taan naxanye soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii, ε xa sennin sugandi ne yɛ marakisi taane ra alogo muxun naxan na faxan ti, a xa a gi, a siga mɛnna nde yi. E mɔn xa taa tonge naanin nun firin gbɛtɛye so e yii. ⁷ A malanxina, ε taa tonge naanin nun solomasɛɛɛ nan soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii e nun e rabilinne xɛɛne. ⁸ Isirayila bɔnsɔnna birin xa taana ndee so e yii naxan nun a bɔnsɔnna lan. Taa gbege xa ba bɔnsɔn gbeene bɔxɔne ra, ndedi yi ba bɔnsɔn xurine bɔxɔne ra.”

Marakisi taane

Sariyane 4.40-43 nun 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yurudɛn baan gidi ε so Kanan yamanani, ¹¹ ε xa taana ndee sugandi marakisi taane ra. Naxan na faxan ti a mi a rakelixi a ma, a a gima nɛn a siga mɛnna nde yi. ¹² A yi ratanga faxa muxun gbeɛɛɛɛɛ muxun ma

menni, alogo a nama faxa benun yamaan yi a makiti. ¹³ E taan naxanye soma e yii, taa sennin nan findima marakisi taane ra ne ye. ¹⁴ Marakisi taa saxan xa lu Yuruden baan sogeteden binni, saxan Kanan yamanani. ¹⁵ Muxune ratangama nen taa senninni itoe yi, Isirayila kaana hanma xonen naxan doxi Isirayila kaane ye. Naxan na faxan ti, a mi a rakeli a ma, fo a xa a gi, a siga menna nde yi.”

¹⁶ “Xa muxuna nde faxan ti wure ma seen na, faxa tiin nan na kannara. A lan a yi faxa. ¹⁷ Xa a gemen tongo naxan muxun faxe, a muxuna nde golen a ra, a yi a faxa, faxa tiin nan na kannara. A lan a yi faxa. ¹⁸ Xa a wudin tongo naxan muxun faxe, a yi muxuna nde bonbo a ra, a faxa, faxa tiin nan na kannara. A lan a yi faxa. ¹⁹ Faxa muxun gbeexoxo muxun nan faxa tiin faxama. A na a to, a xa a faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a boden nabira, a bata yi a yiton xonnantenyani, hanma a a rakeli a ma, a yi a golen, a yi a faxa, ²¹ hanma a yi a bonbo xonnantenyani, a yi a faxa, faxa tiin nan na kannara. A lan a yi faxa. Faxa muxun gbeexoxo muxun na a to, a xa a faxa.”

²² “Koni xa muxuna nde a boden nabira tantanni, xonnantenyaa mi a ra, hanma a a golen, a mi a rakeli a ma, ²³ hanma a mi a toxi, a yi gemen nabira a ma naxan a faxe, a yi faxa, nayi bayo a yaxu mi a ra, a mi yi waxi fe jaxin liga feni a ra, ²⁴ yamaan xa faxa tiin nun faxa muxun gbeexoxo muxun makiti na sariyane xon. ²⁵ Yamaan xa faxa tiin xun mafala faxa muxun gbeexoxo muxun xon, e mon yi a xali marakisi taani a yi denaxan yi. Faxa tiin xa lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxa, naxan masusan ture sarijanxin na. ²⁶ Koni xa faxa tiin mini marakisi taan danna ra, a yi denaxan yi ²⁷ faxa muxun gbeexoxo muxun yi a to marakisi taan bonxon fari ma, faxa muxun gbeexoxo muxun noe nen a faxadeni, a mi yatema faxa tiin na. ²⁸ Amasoto faxa

tiin lan nen a lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxa. Fo na na faxa a yi no xete a bonxone yi.”

²⁹ “E sariyane nan ne ra waxati famatone birin yi, enema doxi dede yi. ³⁰ Naxan na muxun faxa, e xa a faxa xa sereyane sereyaan ba a a funfun na a ra. Koni e nama muxu yo faxa sereya kedenna fala xuiin ma.”

³¹ “E nama gbetin nasuxu faxa tiin xunba saren na naxan lan a faxa. E xa a faxa. ³² E nama gbetin nasuxu muxun yii naxan bata a gi, a siga marakisi taani, alogo a mon xa xete, a doxo a bonxon benun saraxarali kuntigin xa faxa. ³³ E nama yamanan naxosi e doxi denaxan yi. Anu, muxu faxan yamanan xosima nen. Bonxon mi rasarijanma faxa tixin ma fo faxa tiin na faxa. ³⁴ E nama yamanan naxosi e doxi denaxan yi, e nun n tan fan doxi denaxan yi. Amasoto Alatala nan n tan na, naxan doxi Isirayila kaane tagi.”

36

Kenna fe sariyan dii temene xa

¹ Denbaya xunna ndee yi fa fala tideni Musa nun Isirayila bonsonne yeeratine xa keli Makiri a dii Galadi bonsonni, Manase mamandenna, Yusufu yixetene xabilane. ² E yi a fala, e naxa, “Alatala to a yamari nxu kannara Musa ma a a xa kee bonxone yitaxun Isirayila kaane ra masensenna xon, a mon a yamarixi a ma nen a a xa nxu ngaxakedenna Selofexadi keen so a dii temene yii. ³ Iki xa Isirayila bonxon gbete xemena e futu, e kee bonxon bama nen nxu bonsonna gbeen na, a sa e bonxon nenena bonxon fari. Nayi, kee bonxon naxan soxi nxu bonsonna yii masensenna xon, na nde bama a ra nen. ⁴ Nayi, Isirayila Xoroya Neen na a li, e kee bonxon bama nen nxo bonsonna gbeen na, a sa e bonxon nenen gbeen fari.”

⁵ Musa yi Alatalaa yamarine rali Isirayila kaane ma, a naxa, “Yusufu a diine bonsonna muxune jondi. ⁶ Alatalaa yamarin ni i ra Selofexadi a dii temene fe yi: Xemnen naxan na

e kenen e xa dɔxɔ na xɔn, koni a xa findi e baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde nan na, ⁷ alogo Isirayila kee bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbete yi siga bɔnsɔn gbete yi. Isirayila kaane birin xa e benbane bɔnsɔnna kee bɔxɔn nan sɔtɔ. ⁸ Xa naxalan yo bɔxɔn sɔtɔ keen na Isirayila bɔnsɔnna nde yi, a xa dɔxɔ a baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde xɔn, alogo Isirayila kaane birin xa e benbane kee bɔxɔn sɔtɔ. ⁹ Isirayila kee bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbete yi siga bɔnsɔn gbete yi, Isirayila bɔnsɔnne birin kee bɔxɔne xa lu e yii.”

¹⁰ Selofexadi a dii temene yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Maxala nun Tirisa nun Xɔgala nun Milika nun Noha nan Selofexadi a dii temene ra. E yi dɔxɔ e baba ngaxakedenne dii xemene xɔn.

¹² E dɔxɔ nen e baba Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna xabilane muxuna ndee xɔn. Na ma, e kee bɔxɔne yi lu e baba bɔnsɔnna xabilani.

¹³ Yamarine nun sariyane nan ne ra Alatala naxanye fala Isirayila kaane xa fata Musa ra Moyaba meremerene yi Yuruden baan dexɔn Yeriko yetagi.

Sariyane Nabi Musa Alaa Falan Naxan Σεβε

Tawureta Musa yire suulunden ni i ra. Isirayila kaane bata yi findi konyine ra Misiran yamanani. Na konyiyaan bata yi bu han Ala Nabi Musa xe waxatin naxan yi. Ala yi a mali a xa Isirayila kaane raxoroya. E yi mini Misiran yamanani Ala senben barakani. Na xanbi ra, Ala yi e xun ti Kanan yamanan na, a denaxan fixi e ma. E yi kira yi, Ala yi mini e xa Sinayi geyaan fari. A yi a sariyan fi Nabi Musa ma alogo yamaan xa lu e Marigin sagoon lige. Koni yamaan yi Ala matandi sanja yi wuyaxi tonbonni. Na taruxun birin sebexi Tawureta Musa yiren bonne kui.

Benun e xa Kanan boxon sot, Nabi Musa yi Isirayila kaane malan. A yi taruxuni ito birin nabira e ma. A mon yi xete Alaa sariyan birin ma alogo e nama jinan a xon Kanan boxoni. Na kawandin nan sebexi Kitabun yireni ito kui.

Isirayila kaane somatona Kanan boxoni, Musa yi kawandi saxan ba Isirayila kaane xa. A singen sebexi keli Sariyane sora 1 ma han a sora 4.43. A firinden sebexi keli Sariyane 4.44 ma han a sora 28.68. A saxanden sebexi keli Sariyane 28.69 ma han a sora 30.20.

Musa Ala kewanle nan ma fe rabi-rama en ma, a naxanye rakamalixi a xanuntenya gbeeni a yamaan xa: a bata yi layirin xidi e tagi, a yi ti e yee ra jee tonge naanin bun ma tonbonni, a yi e ratanga e yaxune ma, a yi a sariyane nun yamarine fala e xa e nun a de xuine. Koni Kitabun yireni ito mi findixi kawandin xan gbansan na, hanma sariyan naxanye bata yi kolon nun Kitabun yire singene xon. Musa falan tima nen be alo kawandi ba kendena, naxan a rame muxune xilima senben na alogo e xa e xaxili lu Alaa tinxinyaan xon ma. Nayi, e yi kisi feen lanna raso e nun a tan Ala keden peen tagi. Musa yi a fala,

a naxa, “Isirayila kaane, e tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. I xa Alatala i ya Ala xanu i bojen birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na.” (Sariyane 6.4-5) Falani ito findixi Isirayila kaane tubi xuiin nan na e naxan falama loxo yo loxo e denkeleyana fe ra.

A sora naanin donxene, ne findixi fala jaxume firin nun taruxu firin nan na: a singen feene nan falama naxanye a yitama Yosuwe sugandi kii naxan yi Musa joxoni alogo a xa ti Isirayila yamaan yee ra, siga na yamanani Ala yi naxan fima e ma (Sariyane 31). A mon betin yitama naxan xili “Musaa betina” (Sariyane 32). A mon Musaa dubana fe yebama Isirayila kaane xa (Sariyane 33), a yi Musa faxa feen fala (Sariyane 34).

E sariya kedin naxan to Yerusalen taani Ala Batu Banxini Manga Yosiya waxatini, na nae finde Kitabun yireni ito nan na (A mato Mangane Firinden sora 22 kui). Kitabun yireni ito a feene mon falama kitabu gbete yire wuyaxi kui alo Mangane nun Nabi Yereji a Kitabun yirena han sa doxo Yesu waxatin na. Misaala ra, Matiyu 4.4 hanma Matiyu 10 e nun Maraka 12.32.

Nabi Musaa kawandi baana

¹ Falane ni itoe ra, Nabi Musa naxanye fala Isirayila kaane birin xa. Na waxatini, a yi Yuruden sogetede mabinna nin, Araba tonbonni Sufi yetagi, Paran, Tofeli, Laban, Xaseroti, nun Disahabi longonne ra. ² Keli Horebe geyaan ma siga Kadese-Barineya, xii fu nun keden sigatiin na a ra kiraan xon ma naxan danguma Seyiri geyane binni. ³ E minin jee tonge naaninden kike fu nun kenden xii singe loxoni Misiran boxoni, Nabi Musa yi Alatalaa yamarine birin nali Isirayila kaane ma. ⁴ Na waxatini, Musa bata yi Amarine manga Sixon no yengeni naxan yi doxi Xesibon yi, e nun Manga Ogo, Basan mangana, naxan yi doxi Asataroti nun Edere yi. ⁵ Yuruden sogeteden

mabinni, Moyaba bəxəni, Nabi Musa yi Alaa sariyan yəba e xa, a naxa:

⁶ Alatala en ma Ala ito nan falaxi en xa, Horebe geyaan ma, a naxa, “E bata bu geyani ito ma. ⁷ E keli, e siga geyane ma Amorine dənaxan yi, mənna longonna birin, Araba bəxəni, geyane fari, Sefela nun Negewi binni, fəxə ige dēen na, han Kanan bəxəni, han Liban yi, sa dəxə Efirati baa gbeen na. ⁸ E xa na bəxən mato, n naxan fixi e ma. E siga, e xa na tongo, bayo n tan Alatala yati nan n kələ e benbane xa, Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba, e nun e bənsənna birin hali e dangu xanbini, a n na bəxən nan soma e yii.”

*Nabi Musa yi kitisane dəxə
Xəyəaan 18.13-27*

⁹ Na waxatini, n ni ito nan fala e xa, n naxa, “N tan kedenna mi nəe e goronna tonge. ¹⁰ Alatala e Ala bata e rawuya ayi. Iki e bata wuya ayi alo sarene kore. ¹¹ Alatala e benbane Ala xa e rawuya ayi han wuli wuli. A xa e baraka alo a a falaxi kii naxan yi. ¹² Koni, n tan kedenna nəe e birin goronna tonge di, n yi e kitine birin sa? ¹³ E xa xəmene sugandi e bənsəne yi, naxanye xaxili fan, e feene yee toma, e binyaxi. N ne nan tima yamaan xun na.” ¹⁴ E yi n yabi, a n ma falan lanxi. ¹⁵ Nayi, n yi e yēerate tongo, xəmē xaxilimaan naxanye binyaxi e bənsəne ye. N yi e dəxə muxu wuli xun na hanma muxu kəmē hanma muxu tonge suulun hanma muxu fu. E findi kuntigine ra e bənsəne tagi. ¹⁶ Na waxatini, n yi yamarini ito so e kitisane yii. N naxa, “E xa e tuli mati e bari bodene ra. E yi e birin makiti tinxinni, e ngaxakedenne tagi e nun e tan nun xəjəne tagi. ¹⁷ E nama muxu yo rafisa bonne xa kiti sadeni. E e tuli mati senbe kanna nun senbetaren fan na. E nama gaxu muxu yo yee ra, bayo Ala nan kitisaan na. Xa kitin xədəxə e yii, e xa a fala n xa, n tan yi kitin sa.” ¹⁸ Na kiini n bata yamarine birin yəba e xa, a lan e xa naxan liga.

*Murutən Kadesi yi
Yatene 13.1-33*

¹⁹ Na to dangu, en bata keli Horebe geyaan ma, en yi dangu tonbon magaxuxin na e dənaxan toxi. En yi ti kiraan xən siga Amori geyane ma, alo Alatala en ma Ala a yamari en ma kii naxan yi. En yi so Kadesi-Barineya yi. ²⁰ N yi a fala e xa, n naxa, “E bata Amori geyane li, Alatala en ma Ala dənaxan fixi en ma. ²¹ A mato, Alatala e Ala bata bəxəni ito dəxə en yee ra. E siga, e xa na tongo alo Alatala e benbane Ala a falaxi e xa kii naxan yi. E nama gaxu, e nama kuisan.”

²² Na waxatini, e birin yi fa n fəma, e yi a fala n xa, e naxa, “En xa xerane rasiga, e xa sa bəxəni ito feene rakərəsi. E fa dētēgen sa en xa, en lan en xa sigan ti kiraan naxan xən e nun en sigama taan naxanye yi.” ²³ E miriyaan yi rafan n ma. Nanara, n yi xəmē fu nun firin yəba e bənsən keden kedenne tagi. ²⁴ E yi siga geyane yi han e sa Esikoli lanbanna li. E yi na yirene rakərəsi. ²⁵ E yi na bəxən bogi seene ba, e yi fa e yita en na. E yi dētēgen sa en xa, e naxa, “Alatala en ma Ala bəxə fəjin nan fixi en ma.” ²⁶ Koni e mi tinxi sigē, e murute nən Alatala e Alaa yamarin bun ma. ²⁷ E yi lu tondi falane tiye e bubune kui. E naxa, “Alatala en napaxuxi, nanara a en naminixi Misiran yi alogo a xa en so Amorine yii e yi en halagi. ²⁸ En sigan minen? En ngaxakedenne bata en tunnaxələ, e naxa, ‘Mən kaane fangan gbo en xa! E mən kuya en xa. Na taane gbo. Yinna naxanye e rabilinni, ne texi han kore. Nxu bata Anakine yati to na yi.’ ”

²⁹ N yi a fala e xa, n naxa, “E nama kuisan. E nama gaxu e yee ra de! ³⁰ Alatala e Ala naxan tima e yee ra, a tan nan yengən soma e xa alo a a liga e yee xəri kii naxan yi Misiran yi han tonbonni. ³¹ E bata a to nayi, Alatala e Ala faxi e ra nən alo muxuna a diin xalima kii naxan yi e sigatiin birin yi han e yi fa be li.” ³² Koni na birin yi, e mi yi laxi Alatala e Ala ra. ³³ A tan nan yi tima e yee ra kiraan xən, a

daaxadene fen ε xa ε luma denaxanye yi. Kεεn na, a kirani yalan tεεn na. Yanyin fan na, kundaan yi ti ε yεε ra.

Yatεne 14.20-45

³⁴ Alatala to ε falan mε, a xεlε, a yi a kεlε, ³⁵ “Muxu kobini ito yo mi soε bεxε fajini ito yi, n naxan layirin tongo ε benbane xa ³⁶ fε Yefune a dii Kalebi, na nan a toma. N na bεxεn soma a yii nεn a naxan yisigaxi e nun a bεnsεnna, bayo a lu nεn Alatalaa kiraan xεn ken!”

³⁷ Alatala bata xεlε n fan ma ε tan ma fe ra. A yi a fala, a naxa, “I tan yetεεn mi soma bεxεni ito yi. ³⁸ Nunu a dii Yosuwe, i mali muxun nan fama sodeni. I xa a sεnbε so, bayo a tan nan tima Isirayila yεε ra, e bεxεni ito sεtε e kεεn na. ³⁹ ε diine, ε a falaxi naxanye ma a e findima nεn muxu suxine ra, e tan naxanye munma fe kobi nun fe fajin tagi rabaan kolon, e tan nan soma na bεxεni. N na fima e tan nan ma. E tan nan a sεtεma e kεεn na. ⁴⁰ Koni ε tan, ε mεn xa xεtε, ε siga tonbonni, siga Gbala Baan kiraan xεn.”

⁴¹ ε yi a yabi, ε naxa, “Nxu bata findi yulubi kanne ra Alatala yεε ra yi, koni iki nxu xa siga yεngε sodeni, alo Alatala en ma Ala a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” ε birin yi ε yεngεso seene tongo, bayo ε a mirixi nεn a geya bεxεni ito masεtεn mi xεdεxε.

⁴² Koni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A fala e xa, i naxa, ‘ε nama siga yεngε sodeni de! N mi luma ε xεn. ε yaxune ε nεma nεn.’ ” ⁴³ N yi ε maxadi na kiini, koni ε mi ε tuli mati n na. ε yi murutε Alatalaa yamarin ma, ε yi siga geya yireni wasoni. ⁴⁴ Amarin naxanye yi dεxi geyane yi, ne yi mini ε yεngεdeni alo kumi jεjεne dinma muxun na kii naxan yi. E yi ε kedi, e yi ε bεnbε keli Seyiri han Xoroma.

⁴⁵ ε to xεtε, ε yi wuga Alatala yetagi han! Koni Alatala mi ε xuiin name, a mi a tuli mati ε xuiin na. ⁴⁶ ε mεn yi lu Kadesi yi alo ε bu na kii naxan yi a singeni.

2

¹ Na xanbi ra, nxu yi xεtε tonbonni

nxu kiraan suxu naxan danguma Gbala Baani, alo Alatala a fala n xa kii naxan yi. Nxu yi Seyiri geyane mabilin xii wuyaxi bun.

Isirayila kaane siga tiina

² Alatala yi a fala n xa, a naxa, ³ “ε bata bu geyani ito rabilinni. ε firifiri kεmenna ma.” ⁴ A yi a fala n xa a n xa yamarini ito fi ε ma. ε danguma nεn Seyiri bεxεni, ε ngaxakedenne denaxan yi, Esayu bεnsεnna. E gaxuma nεn ε yεε ra, koni ε xa a liga ε yeren ma, ⁵ ε nama yεngεn gidi e ma, bayo n mi sese soma ε yii fata e bεxεn na, hali san tidena. N bata Seyiri geyane fi Esayu ma. ⁶ ε na donseen nun igen naxan tongo fε ε xa a saren fi nεn gbetin na. ⁷ Alatala ε Ala bata barakan sa ε kεwanli. A yi a jεxε lu ε sigatiin xεn ma ε yi tonbonni ito yi waxatin naxan yi. Jεε tonge naaninni ito bun ma, Alatala ε Ala nan yi ε xεn. Sese mi dasaxi ε ma.

⁸ Nanara, en yi dangu en ngaxakedenne bεxεn dεxεn Esayu bεnsεnna naxanye dεxi Seyiri bεxεni. En mεn yi Araba kiraan suxu, naxan kelima Elati nun Esiyon-Gebere yi. Na xanbi ra, en yi en maxεtε, en yi dangu Moyaba tonbon kiraan xεn.

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “ε nama yεngεn gidi Moyaba kaane ma de! ε nama e fen yεngεn na de, bayo n mi e bεxε yo soma ε yii e konni. N bata Ari bεxεn fi Loti bεnsεnna ma. ¹⁰ Emi kaane nan yi Ari bεxεni nun. Siya sεnbεmaan nan yi ne ra. E yi wuya, e kuya alo Anaki bεnsεnna muxune. ¹¹ Muxuna nde yi e yatεma Refa kaane nan na, alo Anaki bεnsεnna muxune, koni Moyaba kaane yi a falama e ma nεn a ‘Emi kaane.’ ¹² Xori kaane nan yi dεxi Seyiri bεxεni a singeni. Koni Esayu bεnsεnna muxune yi e kedi, e yi e raxεri. E tan yi dεxε na yi, alo Isirayila kaane fan naxan liga na bεxεni Alatala denaxan fi e ma. ¹³ Iki, ε keli, ε yi Serede xuden gidi.” Nayi, en yi na gidi. ¹⁴ Jεε tonge saxan nun solomasεxε nan dangu xabu en keli Kadesi-Barineya yi, han en Serede

xuden gidi waxatin naxan yi. Na lixi, yengesoona naxanye birin yi na na waxati danguxini nun, ne birin bata yi faxa alo Alatala a kələ e xa kii naxan yi. ¹⁵ Alatala yi keli e xili ma han e birin yi ɲan daaxadeni.

¹⁶ Na yengesoona to ɲan yamaan ye, e faxa, ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁸ “To, ε danguma nen Moyaba danna ra, siga Ari bəxəni. ¹⁹ ε Amonine lima nen na. ε nama yengen gidi e ma de! ε nama e fen yengen na, bayo n mi e bəxə yo soma ε yii. N na fixi Loti bənsəna nan ma.”

²⁰ Na bəxən fan yi yatəxi Refa kaane gbeen nan na, bayo Refa kaane yi dəxi na nun. Amonine yi a falama e ma nen a “Samisumi kaane.” ²¹ Siya senbemaan nan yi e ra, e yi wuya, e kuya alo Anaki bənsəna muxune. Koni Alatala yi e halagi Amoni kaane xən. Amoni kaane yi e kedi, e yi dəxə e bəxəni. ²² Ala bata yi na fe sifan liga Esayu a diine xa naxanye yi dəxi Seyiri bəxəni, a to yi Xori kaane halagima e xən. E e kedi nen e yi dəxə e funfuni. E dəxi mənni han iki. ²³ Awi kaane tan, naxanye yi dəxi taane kui han Gasa, Kafatoro kaane nan ne halagi e to fa keli Kafatoro yi. E yi dəxə e funfuni.

²⁴ Ala yi a fala en xa, a naxa, “ε ti kiraan xən, ε xa Arinon xuden gidi. A mato, n bata Xesibən manga Sixən, Amarin so ε yii, e nun a bəxəna. Iki, ε xa na tongo. ε xa na yengen nakeli. ²⁵ To, n na ε yeeragaxun luma nen dunuɲa siyane birin yi. E na ε xinla mε, e xuruxurunma nen gaxuni gbirigbiri!”

*E yi Manga Sixən nə
Yatene 21.21-30*

²⁶ N yi xerane rasiga bəɲe xunbeli falane tideni Xesibən manga Sixən xa, keli Kedemoti tonbonni. N naxa, ²⁷ “Nxu wama i ya bəxəni gidi feni. Nxu sigama kira gbeen nan tun xən. Nxu mi sigε kəmenna ma, nxu mi sigε yiifanna ma. ²⁸ Nxu na donseen nun igen naxan tongo, nxu a birin saren fima nen gbetin na. A lu nxu xa dangu nxu sanni i ya bəxəni. ²⁹ Esayu

bənsəna naxanye dəxi Seyiri bəxəni e nun Moyaba kaan naxanye dəxi Ari bəxəni, ne bata yi nxu sago sa a nxu xa dangu e bəxəne yi. I fan xa n sago sa alogo nxu xa Yurudən baan gidi, nxu yi so bəxəni Alatala nxə Ala dənaxan fixi nxu ma.” ³⁰ Koni Xesibən manga Sixən yi tondi nxu dangu feen ma a bəxəni, bayo Alatala ε Ala bata yi a xaxinla xədxə ayi. A yi a bəɲen balan alogo a xa a so ε yii alo a kii naxan yi to.

³¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A mato, n bata Sixən nun a bəxən so ε yii. ε xa sa na tongo ε gbeen na.”

³² Sixən nun a yamaan birin yi fa en yengedeni Yahasi yi. ³³ Alatala en ma Ala yi Sixən so en yii, en yi a nə, e nun a diine nun a yamaan birin. ³⁴ En yi na taane birin suxu, en yi e birin kala. En mən yi xemene nun ɲaxanle nun diine birin faxa. En mi muxu yo lu a nii ra. ³⁵ En mi sese tongo fə xuruseene nun se kəndən naxanye yi na taane kui. ³⁶ Keli Aroyeri Arinon xuden dε, e nun taan naxan na mεmεrēni, siga han Galadi, taa yo mi nə sətə en ma. Alatala en ma Ala e birin so nen en yii. ³⁷ Koni ε mi ε masoxi Amonine bəxən na, hanma Yaboko xuden dε, hanma taan naxanye na geyane ma alo Alatala a yamari ε ma kii naxan yi.

3

*E yi Basan yamanan masətə
Yatene 21.31-35*

¹ En yi en maxεte, en yi te Basan kiraan xən. Basan manga Ogo yi mini en yengedeni Edere yi, e nun a ganla birin. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama gaxu a yeε ra, bayo n na soma i yii nen e nun a ganla birin e nun a bəxəna. I bata naxan liga Sixən na, Amarine mangana, naxan yi dəxi Xesibən, i na nan ligama a fan na.” ³ Alatala en ma Ala yi Basan manga Ogo so en yii, e nun a ganla birin. En yi e birin faxa, muxu ɲeɲe yo mi lu. ⁴ Na waxatini, en yi a taane birin suxu. Na taa yo mi lu en mi dənaxan suxu. Taa tonge sennin nan yi e ra

naxanye yi Arigobi rabilinni Basan manga Ogo a mangayaan bun. ⁵ Na taane birin yi rabilinxi yin matexine nan na. E yi balanxi de wure daxine nan na. Banxide wuyaxi fan yi na naxanye mi yi rabilinxi yinne ra. ⁶ En yi na taane birin kala fefe, alo en na a liga Xesibon manga Sixon ma baxon na kii naxan yi. En yi xemene nun jaxanle nun diine birin faxa taane birin yi. ⁷ En yi seene birin kala fo xuruseene nun se kendene, en naxanye tongo.

⁸ Na waxatini, en yi baxone birin tongo Yuruden sogeteden binni, e ba Amorine manga firinne yii, keli Arinon xudeni han Xerimon geyana. ⁹ Sidon kaane a falama na geyaan ma nen a "Siriyaon." Amorine tan naxa a "Seniri." ¹⁰ En yi na taane birin tongo na fili yireni e nun Galadi baxona e nun Basan baxon birin, sa dexo Salaka nun Edere ra. Na taane birin yi Ogo a mangayaan nan bun Basan baxoni. ¹¹ Basan manga Ogo nan keden mi faxa Refa kaane ye. A wure saden mon Rabaha yi, Amonine manga taana. A kuyana, nongonna ye solomanaanin, a yigbona nongonna ye naanin.

Galadi nun Basan baxo yitaxunna Yatene 32.1-42

¹² Na waxatini, en yi na baxon tongo. Keli Aroyeri yi, sa dexo Arinon xude den na e nun Galadi geyaan foxo kedenna e nun na taane, n yi na birin so Ruben nun Gadi bansonna yii. ¹³ N yi Galadi foxo boden nun Basan manga Ogo baxon so Manase bansonna foxo kedenna yii. Arigobi rabilinna baxon nun Basan baxon yi yatexi Refa kaane baxon nan na. ¹⁴ Manase a dii Yayiri yi Arigobi baxon findi a gbeen na han Gesuri kaane nun Maka kaane baxone danne. E yi Yayiri xili sa Basan baxon xun ma. Han iki e a falama Basan baxon ma nen a "Yayiri taana." ¹⁵ N yi Galadi so Makiri yii. ¹⁶ N yi Galadi foxo kedenna so Ruben bansonna nun Gadi bansonna yii han Arinon xudena. Xude wunla nan na danna ra,

sa dexo Yaboko xuden na, Amonine baxon danna. ¹⁷ N mon yi Araba baxon fan so e yii naxan danna lanxi Yuruden baan ma keli Kinerti Darani, sa dexo Araba Foxo Ige Daraan na, Pisiga geyaan lanbanni, sogeteden binni.

¹⁸ Na waxatini n yi yamarini ito fi e ma. N naxa, "Alatala e Ala bata baxoni ito fi e ma alogo a xa findi e gbeen na. Koni e xemene kendene birin xa e yiton e siga e ngaxakedenne Isirayila kaane yee ra yenge sodeni. ¹⁹ E jaxanle nun e diine nun e xuruseene nan tun luma taane kui n naxan soxi e yii. N na a kolon xuruse wuyaxi e yii. ²⁰ E luma nen sofayani han Alatala e Ala yi matabun fi e ngaxakedenne fan ma. Alatala e Ala baxon fima e ma nen Yuruden kidi ma. Na waxatini, e birin noe xete nen e gbee baxoni n naxan soxi e yii."

²¹ Na waxatini, n yi yamarin so Yosuwe yii. N yi a fala a xa, n naxa, "I bata feene birin to i yeen na Alatala e Ala naxan ligaxi manga firinni itoe ra. Alatala na ligama nen yamanan birin na, i na dangu denaxan yi. ²² I nama gaxu e yee ra, bayo Alatala e Ala nan e yengema e xa."

Nabi Musa mi soma Kanan baxoni

²³ Na waxatini, n yi Alatala maxandi, n naxa, ²⁴ "Marigina Alatala, i bata i ya fisamantenyaa nun i senben yita i ya walikenen na. Ala gbete yo mi kore xonna ma hanma baxon ma naxan noe i ya wanle nun i ya kabanakone lige. ²⁵ Yandi, tin n xa Yuruden baan gidi alogo n xa na baxo fadin to naxan a kidi ma, e nun a geya yire fadina, e nun Liban baxona." ²⁶ Koni Alatala bata yi xolo n ma e tan ma fe ra. A mi n xuiin namexi. Alatala yi a fala n xa, a naxa, "A lu na ki, i nama fa feni ito fala n xa sonon. ²⁷ Te Pisiga geyaan xuntagi, i yi sogegododen binna mato e nun komen foxon binni, e nun yiifari foxon binni, e nun sogeteden binni. I xa a mato i yete yeen na. Koni i xa a kolon a fadin na, i mi Yuruden baan gidima. ²⁸ Yamarin fi Yosuwe

ma, i limaniyaan nun senben fi a ma, bayo a tan nan tima yamaan yee ra Yuruden baan gidideni. I bəxən naxan toma, a tan nan a ligama Isirayila yi na bəxən sətə e kee bəxən na.”²⁹ Nayi, en yi lu lanbanni Beti-Peyori yetaġi.

4

Alaa sariyan suxu fena

¹ Iki, Isirayila, e tuli mati. E xa tənne nun sariyane suxu, n na e xaranma naxanye ma iki, alogo e xa siimayaan sətə, e mən xa bəxən sətə Alatala e benbane Ala naxan fixi e ma. ² E nama sese sa n ma yamarin fari, n naxan falaxi e xa. E mən nama sese ba a ra. E xa Alatala e Ala yamarine suxu alo n na falama e xa kii naxan yi.

³ E bata a to e yeene ra Alatala naxan ligaxi Baali-Peyori yi. Alatala e Ala bata muxun birin faxa naxanye Baali suxuren batuxi Peyori yi. ⁴ Koni e tan naxanye biraxi Alatala e Ala fəxə ra, e birin mən e nii ra han to.

⁵ E a kolon, n bata e xaran tənne nun sariyane ma alo Alatala n ma Ala a yamarixi n ma kii naxan yi, alogo e xa e suxu na bəxəni denaxan findima e gbeen na. ⁶ E xa e suxu ki fajni, alogo a xa findi lənnin na e xa, e nun xaxili fajin na siya gbetene yee ra yi. Siya gbetene na sariyani itoe e fe me, e a falama nen, e naxa, “Siya gbeeni ito lənnixi, e xaxinla fan.”

⁷ Siyaan mundun ma ala masoxi a ra alo Alatala en ma Ala masoxi en na kii naxan yi, en na a maxandi waxatin naxan yi? ⁸ Siya gbeen mundun na alo en tan tənne nun sariya tinxinxine naxan yii alo n sariyan naxan soma e yii to? ⁹ E a liga e yeren ma e siimayaan birin yi, e yi e yete ratanga alogo e nama jinan na feene xən e naxanye toxi. Ne nama ba e bəjneni. E xa e diine xaran ne ma e nun e fan yixetene.

¹⁰ E miri na ləxən ma e ti Alatala e Ala yetaġi waxatin naxan yi Horebe geyaan ma. Na ləxəni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yamaan birin xa malan

n yetaġi. N xa n ma sariyan fala e xa alogo e xa gaxu n yee ra e dunuġa yi gidini. E mən xa e diine fan xaran ne ma.” ¹¹ E yi e maso e ti geyaan san bun. Tēen bata yi geyaan birin suxu, te han kore. Dimin nun tutin nun kundaan yi godo. ¹² Alatala yi falan ti e xa tēen tagi. E yi a xuiin me falan tiye, koni e mi a gbindin to. E yi a xuiin nan tun məma. ¹³ A yi a layirin nali e ma, yamari fune, a naxanye yamarixi e ma a e xa e suxu. A yi ne sebe geme walaxa firinne ma. ¹⁴ Na waxatini, Alatala yi n yamari, a n xa e xaran tənne nun sariyane ma, alogo e xa e suxu bəxəni naxan findima e gbeen na, e na Yuruden baan gidi.

¹⁵ Alatala falan ti e xa waxatin naxan yi Horebe geyaan fari, tēen tagi, e mi a gbindin to. Nayi, e xa e yete ratanga, ¹⁶ e nama findi fe kalane ra, e suxuren nafala sena nde sawuran na naxan nun xemena hanma jaxanla maliga, ¹⁷ hanma subena naxan bəxən ma, hanma xəliin naxan kore, ¹⁸ hanma bubusena hanma yexene igeni. ¹⁹ E nama e yee rate kore e sogen batu, hanma kikenā, hanma sarene. Seen naxanye birin kore, e nama e yigodo ne xa, e nama e batu. Alatala e Ala nan ne soxi siyane birin yii naxanye dunuġa yi. ²⁰ Koni e tan, Alatala bata e ramini Misiran yamanani alo wuren bama sulun tēeni* kii naxan yi, alogo e xa findi a gbee yamaan na, alo e kii naxan yi to.

²¹ Alatala yi xələ n ma e fe ra. A yi a kələ, a n mi Yuruden baan gidima, n so bəxə fajini ito yi Alatala e Ala naxan fi e ma e keen na. ²² N tan, n faxama bəxəni ito nin. N mi Yuruden baan gidima. Koni e tan a gidima nen, e yi na bəxə fajin tongo e gbeen na. ²³ E a liga e yeren ma alogo e nama jinan Alatala e Alaa layirin xən a naxan tongoxi e xa. E nama se maliga suxure yo rafala Alatala e Ala tənna saxi naxan na, ²⁴ bayo Alatala e Ala xəxələn, a luxi nen alo tēen naxan halagin tima.

²⁵ E na diine nun mamandenne

* 4:20: Sulun tēen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tēena.”

sɔtɔ waxatin naxan yi, ε na bu na bɔxɔni, xa ε kalan ti, ε suxuren nafala sena nde maligan na, ε fe naxin liga Alatala ε Ala yɛtagi naxan a raxɔlɔma, ²⁶ koren nun bɔxɔn nan en serene ra to, ε naxan nɛn bɔxɔni mafuren naxan findima ε gbeen na Yurudɛn kidima. E mi siimaya sɔtɔma. E halagima nɛn. ²⁷ Alatala ε raxuyama ayi nɛn siya gbɛtɛne tagi. E xurunɲɛ ayi ne yɛ Alatala na ε xali dɛnaxan yi. ²⁸ E suxurene batuma nɛn mɛnni, muxune naxanye rafalama wudin na, hanma gɛmɛn na, suxuren naxanye mi nɔɛ seen toɛ, e mi fe mɛma, e mi e dɛgema, e mi se xirin mɛma. ²⁹ E fama nɛn Alatala ε Ala fendeni mɛnni. E mɔn a toma nɛn, xa ε a fen ε bɔɲɛn birin na e nun ε niin birin yi. ³⁰ E tɔrɔma waxatin naxan yi, na feene birin ε lima nɛn. Na waxatini ε xɛtɛma nɛn Alatala ε Ala ma, ε yi a xuiin namɛ. ³¹ Bayo Alatala ε Ala, Ala na a ra naxan kininkinin, naxan mi ε rabeɲinma, naxan mi ε halagima. A mi ninanɲɛ layirin xɔn, a a kɔlɔ naxan ma ε benbane xa.

³² E miri fe fonne ma naxanye bata dangu, e nun naxanye bata liga xabu Ala Adama daxi bɔxɔn fari waxatin naxan yi. E miri bɔxɔn yiren birin ma. Fe gbɛtɛ bata liga naxan gbo ito xa ba? E bata na naxan ma mɛ ba? ³³ Siya gbɛtɛn na ba naxan bata Ala fala xuiin mɛ tɛɛn tagi, a mɔn yi lu a nii ra alo ε tan? ³⁴ Ala mundun bata siyana nde ba siya gbɛtɛn yii misaale nun taxamasenne nun kabanakone nun yɛngɛne nun sɛnbɛ gbeen nun nɔɔn nun fe magaxuxine xɔn, alo Alatala ε Ala feen naxanye birin liga ε xa Misiran yamanani ε yɛɛ xɔri? ³⁵ Na bata fixa ε xa alogo ε xa la a ra, a Alatala keden peen nan Ala ra, gbɛtɛ mi na fɔ a tan. ³⁶ E bata a xuiin namɛ keli kore alogo a xa ε maxuru. A tɛɛ gbeen yita ε ra bɔxɔn ma, ε mɔn yi a xuiin namɛ tɛɛn tagi. ³⁷ A ε benbane xanu nɛn, a yi e bɔnsɔnna fan sugandi hali e dangu xanbini. Na nan a toxi a yi ε ramini sɛnbɛn na Misiran yamanani. ³⁸ A yi siyane kedi ε xa naxanye sɛnbɛn yi gbo ε tan xa. A yi e

bɔxɔn so ε yii ε kɛɛn na alo a kii naxan yi to. ³⁹ E xa a kolon ε bɔɲɛni to, a Alatala keden peen nan Ala ra kore xɔnna ma e nun bɔxɔn ma. Gbɛtɛ mi na. ⁴⁰ E xa a tɔnne nun a yamarine suxu, n naxanye soma ε yii to, alogo ε xa hɛrin sɔtɔ ε tan nun ε yixɛtɛne hali ε dangu xanbini, alogo ε xa siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni Alatala ε Ala dɛnaxan fima ε ma han habadan.

Marakisi taane

Yatɛne 35.6-34 nun Sariyane 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁴¹ Nabi Musa yi taa saxan sugandi Yurudɛn sogeteden binni. ⁴² Ne yi findi marakisi taane ra faxa tiine xa naxanye e boden faxama koni e mi a rakelixi a ma, e mi a yitɔnxi xɔnnantenyani. Na kanna nɔma ludeni taani itoe nde keden yi nɛn alogo a niin xa ratanga gbeɲɔxɔyaan ma. ⁴³ Na taane ni i ra: Bɛsɛri taan naxan tonbonni fiili yireni Rubɛn bɔnsɔnna konni, Ramoti taan naxan Galadi bɔxɔni, Gadi bɔnsɔnna konni, e nun Golan taan naxan Basan bɔxɔni Manase bɔnsɔnna konni.

Musaa kawandi baan firindena

⁴⁴ Alaa sariyan ni i ra, Nabi Musa naxan nali Isirayila kaane ma. ⁴⁵ Maxadi xuine nun tɔnne nun sariyane ni i ra, Nabi Musa naxan fala Isirayila kaane xa e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi. ⁴⁶ E yi Yurudɛn kidima mɛrɛmɛrɛne yi Beti-Peyori yɛtagi, Manga Sixɔn ma bɔxɔn ma, Amorigine mangana, naxan yi dɔxi Xɛsibɔn yi. Nabi Musa nun Isirayila kaane yi a nɔ e yi minima Misiran bɔxɔni waxatin naxan yi. ⁴⁷ E yi a bɔxɔn tongo, e nun Ogo a bɔxɔna, Basan mangana. Amorigine manga firinne nan yi ne ra Yurudɛn kidima, a sogeteden binni. ⁴⁸ Na bɔxɔn danne ni i ra: Keli Aroyeri yi han Arinon xuden dɛ sa dɔxɔ Xerimon geyaan na, naxan xili Siyon, ⁴⁹ e nun Araba bɔxɔn birin Yurudɛn kidima a sogeteden binni, a sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Daraan na Pisiga geyaan san bun.

5

Yamari fune fe
Xərəyaan 20.1-17

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan maxili, a yi a fala e xa, a naxa, “Isirayila kaane, ε tuli mati tønne nun sariyane ra, n naxanye falama ε xa to. ε xa e xaran, ε yi e suxu ki fajni. ² Alatala en ma Ala bata layirin tongo en xa Horebe geyaan ma. ³ Alatala nun en benbane xa mi layirini ito xidixi. A xidixi en tan nan birin tagi en tan naxan mən en nii ra to. ⁴ Alatala falan ti nən ε xa keli tēen tagi geyaan ma yεε nun yεε. ⁵ Na waxatini n tan nan yi tima ε nun Alatala tagi alogo n xa Alatalaa falane rali ε ma, bayo ε yi gaxuxi tēen yεε ra. ε mi te geyaan fari.” A yi a fala, a naxa, ⁶ “Alatala nan n tan na i ya Ala naxan i ramini konyiyani Misiran yi.”

Yamari singena

⁷ “I nama ala gbete batu fə n tan.”

Yamari firindena

⁸ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bəxən ma hanma naxan igeni. ⁹ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasəto n tan, Alatala, i ya Ala, n xəxələn. Naxanye na n naxaxu, n ne hakene saranma e diine ra nən han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁰ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nən han mayixete wuli keden.”

Yamari saxandena

¹¹ “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasəto Alatala na kanna naxankatama nən.”

Yamari naanindena

¹² “I xa Matabu Ləxən binya, i yi a rasarijan alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi. ¹³ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁴ Koni xii soloferede ləxəni, Alatala i ya Alaa Matabu Ləxən nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemen ba, i ya dii temen ba, i ya konyin ba, i ya jingen ba, i ya sofanla ba, i ya xuruseen birin ba hanma hali xəpen naxan i konni, alogo i ya

walikene fan xa e matabu alo i tan. ¹⁵ I nama jinan a konyin nan yi i ra Misiran yi. Alatala i ya Ala yi i ramini konyiyani a senben nun nən na. Na nan a toxin na falaxi i xa, i xa Matabu Ləxən binya.”

Yamari suulundena

¹⁶ “I baba nun i nga binya alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi, alogo i xa siimaya xunkuyen nun herin sətə bəxəni Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari sennindena

¹⁷ “I nama faxan ti.”

Yamari soloferedena

¹⁸ “I nama yalunyaan liga.”

Yamari solomasexedena

¹⁹ “I nama mujan ti.”

Yamari solomanaanindena

²⁰ “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari fudena

²¹ “I nama mila i bodena naxanla xən hanma a banxina hanma a xēna hanma a konyina hanma a jingena hanma a sofanla hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

²² Alatala na feene nan falaxi ε birin malanxin yεε xəri, a xui yitexin na, geyaan fari, keli tēen nun dimin nun kundani. A mi sese sa a fari. A yi e sebe walaxa gemε daxi firin ma, a yi e so n yii.

Xərəyaan 20.18-21

²³ ε xuini ito mexi waxatin naxan yi keli dimini tēen tagi geyaan fari, ε nun ε mangane nun fonne yi fa n fema. ²⁴ ε yi a fala n xa, ε naxa, “Alatala en ma Ala bata a nərən yita en na e nun a gbona. En bata a xuiin name falan tiye tēen tagi. Nxu bata a kolon to, a Ala nəe falan tiye nən muxun na, na kanna mən yi lu a nii ra. ²⁵ Iki, nanfera en na en masoma faxan na? Tēeni ito en faxama nən. Xa en mən en tuli mati Alatala en ma Ala xuiin na, en faxama nən. ²⁶ Adamadiin mundun luxi alo en tan naxan bata habadan Ala xuiin mε falan tiye tēen tagi, a mən yi lu a nii ra? ²⁷ I tan Musa, i maso Alatala en ma Ala ra, i yi i tuli mati a ra. A naxan falama, i

xa na radangu nxu ma. Nxu nxu tuli matima i ra nen. Nxu mən yi a liga.”

²⁸ Alatala yi ε falan mε, ε naxan falaxi n xa. A yi a fala n xa, a naxa, “N bata yamaan xuiin mε, e naxan falaxi i xa. Nəndin na a ra. ²⁹ A yi lan nun n yεragaxun xa lu e bəpənī waxatin birin, e yi n ma yamarine suxu, alogo e tan nun e bənsənnā xa hērin sətə habadan! ³⁰ Siga, i xa sa a fala e xa, a e xa so e bubune kui. ³¹ Koni i tan xa lu n fəma be. N xa n ma yamarine nun tənne nun sariyane birin fala i xa, i lan i xa e xaran naxanye ma, alogo e xa ne suxu e na so bəxəni n dənaxan fima e ma.” ³² Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε xa na liga ki fajī. ε nama siga kəmən ma, ε nama siga yiifanna ma. ³³ ε xa bira kirani ito nan fəxə ra Alatala en ma Ala naxan yamarixi, alogo ε xa lu ε nii ra, ε sabati, ε siimaya xunkuyen sətə bəxəni ε dənaxan sətəma.

6

I xa Ala xanu

¹ Yamarine nun tənne nun sariyane ni i ra, Alatala ε Ala naxan yamarixi n ma alogo n xa ε xaran e ma, alogo ε xa e suxu bəxəni ε Yurudən gidima naxan sətədeni. ² ε xa gaxu Alatala en ma Ala yεε ra. ε xa tənne nun yamarine birin suxu ε siimayaan birin yi, n naxanye soxi ε yii, ε tan, ε diine, e nun ε mamandenne, alogo ε xa siimaya xunkuyen sətə. ³ Isirayila kaane, ε xa ε tuli mati falani itoe ra ε yi e suxu ki fajī, alogo ε xa hērin sətə, ε yi wuya ayi na bəxəni nənən nun kumin gbo dənaxan yi, alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi.

⁴ Isirayila kaane, ε tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. ⁵ I xa Alatala i ya Ala xanu i bəpən birin na e nun i niin birin na e nun i sənben birin na. ⁶ N yamarini itoe naxan fixi i ma iki, e xa lu i bəpənī. ⁷ I xa i ya diine xaran ne ma waxatin birin. I xa e fe fala i nēma banxini, i nēma sigatini, i nēma i sε e nun i nēma keλε. ⁸ I xa na falane xidi i yiin na, e nun i tigi ra alogo i nama jinan e xən. ⁹ I xa e sεbe i

ya banxin sənbetenne ma e nun dεεne ma.

¹⁰ Alatala ε Ala na ε xali bəxəni a dənaxan soma ε yii, alo a a kələ ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi, taa belebele tofəpine dənaxan yi ε mi naxanye tixi, ¹¹ e nun banxi rafexine hērisigən sifan birin na ε mi naxanye fenxi, e nun xəjinne ε mi naxanye gexi, e nun manpa bili langane nun oliwi bili langane ε mi naxanye sixi, ¹² ε na ε dεge han ε yi wasa, ε nama jinan Alatala ε Ala xən de, naxan ε raminixi konyiyani Misiran yi. ¹³ ε xa Alatala binya ε Ala, ε yi a keden peen batu. ε xa ε kələ a tan nin. ¹⁴ ε nama ala gbətεye batu de, ε rabilinna muxune naxanye batuma, ¹⁵ bayo Alatala ε Ala naxan ε tagi, na xəxələn. Xa na mi a ra a xələma nen ε ma, a mən yi ε faxa. ¹⁶ ε nama Alatala ε Ala mato bunbani de, alo ε naxan liga Masa yi.

¹⁷ Koni ε xa Alatala ε Alaa yamarine suxu ki fajī, e nun a maxadi xuine e nun a tənne a naxanye yamarixi ε ma. ¹⁸ ε xa tinxinyaan nun fe fajine liga Alatala yεε ra yi, alogo ε xa hērin sətə, ε yi bəxə fajin sətə Alatala a kələ naxan na ε benbane xa. ¹⁹ ε ε yaxune kedima nen alo Alatala a fala kii naxan yi.

²⁰ ε diine na ε maxədin waxatin naxan yi, e naxa, “Maxadi xuine nun tənne nun yamarini itoe bunna nanse ra, Alatala en ma Ala naxan yamarixi en ma?” ²¹ ε e yabima nen, ε naxa, “Nxu yi findixi Firawonaa konyine nan na Misiran yamanani, koni Alatala yi nxu ramini Misiran yi a sənben xən. ²² Alatala yi taxamassenne nun kabanako belebele magaxuxine liga nxu yεε xəri Misiran kaane ra, e nun Firawona nun a denbayaan birin. ²³ A yi nxu ramini Misiran yi alogo a xa nxu xali bəxəni, a a kələ dənaxan ma fe ra en benbane xa, a a soma en yii. ²⁴ Alatala yi nxu yamari, a nxu xa sariyani itoe birin suxu nxu yi gaxu Alatala en ma Ala yεε ra alogo nxu xa hērin sətə waxatin birin, nxu yi siimaya fajin sətə alo en kii naxan yi iki. ²⁵ Xa en yamarini itoe birin suxu ki fajī Alatala en ma Ala

naxanye yamarixi en ma, na findima en ma tinxinyaan nan na.”

7

Isirayila nun Kanan kaane fe Xorɔyaan 34.11-16

¹ Alatala ε Ala na ε xali bɔxɔni waxatin naxan yi, a dɛnaxan fima ε ma, a siya solofere kedima nɛn: Xitine nun Girigasane nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine, e nun Yebusune, siya solofere naxanye wuya ε xa, e sɛnbɛn mɔn gbo ε xa. ² Alatala ε Ala na e lu ε sagoni waxatin naxan yi, ε yi e nɔ, ε xa e halagi fefe! E nama layiri yo xidi, ε mɔn nama kininkinin e ma. ³ Futun nama so ε tagi. E nama ε dii tɛmɛne fi e dii xɛmɛne ma. E nama naxanle fen e yɛε dii xɛmɛne naxanle ra. ⁴ Xa na mi a ra xɔnɛni itoe ε diine ratantanma nɛn, e yi se gbɛtɛye batu, Alatala yi xɔlɔ ε ma, a yi ε halagi mafuren! ⁵ E xa ito nan liga e ra: E xa e saraxa gandene nun e kide gɛmɛne birin kala. E yi e Asera kide gbɛndonne sɛgɛ, ε yi e suxurene birin gan.

⁶ Bayo ε bata findi yama rasarijanxin na Alatala ε Ala xa. Alatala ε Ala bata ε tan nan sugandi bɔxɔn siyane birin yɛ alogo ε xa findi a gbee yamaan na. ⁷ Alatala mi biraxi ε fɔxɔ ra, a yi ε sugandi, bayo ε tan gbo yamaan birin xa. E tan yi xurun yamaan birin xa. ⁸ Koni Alatala ε tan nan xanuxi. A yi a layirin nakamali a naxan tongo, a a kɔlɔ naxan ma ε benbane xa. Na nan a toxi a ε ramini a sɛnbɛn na konyiyani. A yi ε xunba Firawona yii, Misiran mangana. ⁹ Nanara, ε xa a kolon, a Alatala ε Ala, a tan keden peen nan Ala ra. A tinxin. Naxanye na a xanu, e a yamarin suxu, a a layirin nakamalima ne xa nɛn a hinanni han mayixɛtɛ wuli keden. ¹⁰ Naxanye na a xɔnnantɛnya, a ne fan saranna fima nɛn, a yi e halagi. Ala na xɔnnantɛnyaan saranma nɛn keden na. ¹¹ Nayi, i xa n ma yamarine

nun tɔnne nun sariyane suxu ki fajɛ, n ni yamarixi naxan na to.

Sariyane 28.1-14

¹² Xa i yamarini itoe ramɛ, i yi e suxu ki fajɛ, Alatala i ya Alaa layirin nakamalima i xa nɛn a hinanni, alo a a kɔlɔ i benbane xa kii naxan yi. ¹³ A i xanuma nɛn, a barakan sa i ya fe yi, a mɔn yi i wuya ayi. A barakan sama nɛn i ya dii barini e nun i ya xɛɛne bogiseene, maala nun manpa nɛnɛn nun turena, e nun i ya ninge diin nun yɛxɛε diin naxanye xalin kuruni, na bɔxɔni, a a kɔlɔ naxan ma ε benbane xa, a a soma ε yii. ¹⁴ A ε barakama nɛn dangu siyane birin na. Dii baritaren mi luyɛε tagi, xɛmɛn ba, naxanla ba, hali xuruseene. ¹⁵ Alatala ε ratangama nɛn furen sifan birin ma. A mi fitina fure yo ragidɛ ε ma alo ε naxanye toxi Misiran yi. Koni a ne rasanbama muxune ma nɛn naxanye na ε xɔn. ¹⁶ E lan nɛn ε xa muxune birin faxa, Alatala ε Ala naxanye soma ε yii. E nama kininkinin e ma, ε mɔn nama e gbee alane batu, alogo e nama ε ratantan.

¹⁷ E a mirima nɛn ε bɔnɛni, “Siyani itoe gbo en tan xa. Nxu tan e nɔn di?” ¹⁸ Koni, ε nama gaxu e yɛε ra. Alatala ε Ala naxan ligaxi Firawona nun Misiran bɔxɔn birin na, na xa rabira ε ma. ¹⁹ E bata fe xɔdɛxɛne to naxanye dɔxi e ra, e nun taxamasenne nun kabanakoon naxanye ligaxi. E bata Alatala ε Ala sɛnbɛn nun nɔn to a ε ramini naxan na Misiran bɔxɔni. Alatala ε Ala na fe sifan ligama nɛn yamanane birin na ε gaxuxi naxanye yɛε ra. ²⁰ Alatala ε Ala ε luma nɛn alo nurun naxanye ε yaxune kedima han hali naxanye e luxunxi ε ma, ne fan yi halagi. ²¹ E nama gaxu e yɛε ra, bayo Alatala ε Ala nan ε tagi, a gbo, a magaxu. ²² Alatala ε Ala siyani itoe kedima nɛn ε yɛε ra xunxuri yɛɛn ma, ε mi nɔe e birin faxɛ sanɲa yi kedenni, alogo burunna subene nama wuya ayi, e ε tɔrɔ. ²³ Alatala ε Ala e soma nɛn ε yii. A yi e yifu han, e halagi. ²⁴ A e mangane soma nɛn ε yii, ε yi e xinle ralɔ ayi dunuɲa yi. Muxu yo mi

nɔɛ tiyɛ ɛ kanke. Ɛ e birin halagima nɛn. ²⁵ Ɛ xa e ala sawurane gan. Ɛ nama mila xɛmaan nun gbetin xɔn naxan na suxurene ma. Ɛ nama ne tongo ɛ gbeen na alogo a nama findi luti ratixin na ɛ fan yɛɛ ra. Amasɔtɔ se xɔsixin nan na ra Alatala ɛ Ala yɛɛ ra yi. ²⁶ Ɛ nama na suxure sifan naso ɛ banxine yi de, alogo ɛ fan nama halagi alo e tan. Ɛ xa ne rapaxu bayo e haramuxi.

8

Ɛ nama jinan Alatala xɔn

¹ Ɛ xa yamarini itoe birin suxu n naxanye yamarima ɛ ma to alogo ɛ xa siimaya fajin sɔtɔ, ɛ yi wuya ayi. Ɛ yi na bɔxɔn sɔtɔ Alatala a kɔlɔxi naxan ma fe ra, a a soma nɛn ɛ benbane yii. ² Ɛ ɛ miri sigati xunkuyen ma Alatala ɛ Ala naxan nagidi ɛ ma tonbonni jɛɛ tonge naanin bun alogo a xa ɛ findi muxu yete magodoxine ra. A mɔn xa ɛ kejaan fɛsɛfɛsɛ, alogo a xa a kolon feen naxan ɛ sɔndɔmɛni, xa ɛ a yamarine suxɛ, hanma xa ɛ mi e suxɛ. ³ A ɛ findi muxu yete magodoxine ra nɛn, a yi ɛ rakamɛ. A mɔn yi Manna donseen* so ɛ yii, ɛ nun ɛ benbane mi yi donseen naxan kolon. Na birin alogo a xa a yita ɛ ra, a muxun mi balon donseen xan gbansan na, fɔ Alatala falan naxanye birin tima. ⁴ Jɛɛ tonge naaninni itoe bun, ɛ domane mi kalaxi, ɛ sanne mi kusinxi. ⁵ Ɛ xa a kolon a Alatala ɛ Ala ɛ maxuruma nɛn alo diin fafe a maxuruma kii naxan yi. ⁶ Ɛ xa Alatala ɛ Alaa yamarine birin suxu, ɛ bira a kirane fɔxɔ ra, ɛ mɔn yi gaxu a yɛɛ ra.

⁷ Alatala ɛ Ala ɛ xalima nɛn bɔxɔ fajini xudene nun darane dɛnaxan yi. Tigi ige gbeen minima na bɔxɔn lanbanne nun a geyane yi. ⁸ Murutun nun fundenna nun manpa binle† nun xɔdɛ binle nun girenada binle nun oliwi turene nun kumin gbo na bɔxɔni. ⁹ Burun mi janma na bɔxɔni, sese mi fa dasama ɛ ma. Ɛ nɔɛ wuren

bɛ nɛn gɛmɛni, wure gbeela fan yi sɔtɔ geyane yi.

¹⁰ Ɛ na ɛ dɛge han ɛ yi lugo, ɛ xa barika bira Alatala ɛ Ala xa bɔxɔ fajini ito a fe ra. ¹¹ Ɛ a liga ɛ yeren ma de! Ɛ nama jinan Alatala ɛ Ala xɔn, ɛ yi tondi a yamarine nun sariyane nun tɔnne suxɛ, n naxanye yamarima ɛ ma to. ¹² Ɛ na ɛ dɛge han ɛ yi lugo, ɛ na banxi fajine ti, ɛ yi dɔxɔ mɛnni, ¹³ ɛ jingene nun siine nun yɛxɛene na wuya ayi, ɛ gbetin nun ɛ xɛmaan na gbo ayi, ɛ hɛrisigɛn birin na gbo, ¹⁴ ɛ xa a liga ɛ yeren ma alogo ɛ nama waso han ɛ yi jinan Alatala ɛ Ala xɔn, naxan ɛ ramini koniyani Misiran bɔxɔni. ¹⁵ A bata ɛ radangu tonbon gbee magaxuxin na, saji xɔlɛne nun tanle dɛnaxan yi, igen mi bɔxɔn naxan yi. A yi igen namini fanyeni ɛ xa. ¹⁶ A yi Manna donseen so ɛ yii tonbonni ɛ benbane mi yi donseen naxan kolon, alogo a xa ɛ findi muxu yete magodoxine ra, a yi ɛ kejaan fɛsɛfɛsɛ, a yi nɔ fe fajni ligadeni ɛ xa. ¹⁷ Ɛ nama a miri, a ɛ hɛrisigɛni ito sɔtɔxi ɛ sɛnben nun ɛ fangan nan xɔn. ¹⁸ Ɛ xaxili lu Alatala ɛ Ala xɔn, bayo a tan nan sɛnbeni ito fima ɛ ma alogo ɛ xa na hɛrisigɛn birin sɔtɔ. A a layirin nakamalima iki alo a a kɔlɔ ɛ benbane xa kii naxan yi. ¹⁹ Xa ɛ jinan Alatala ɛ Ala xɔn, xa ɛ bira ala gbeteye fɔxɔ ra, xa ɛ ɛ xinbi sin e xa, ɛ yi e batu, n xa a fala ɛ xa to, ɛ halagima nɛn. ²⁰ Ɛ halagima nɛn alo Alatala siya gbetene halagima ɛ yɛɛ ra kii naxan yi iki, bayo ɛ mi ɛ tuli matixi Alatala ɛ Ala a xuiin na.

9

Isirayila kaane Ala matandina

¹ Isirayila kaane, ɛ tuli mati. Iki, ɛ Yurudɛn baan gidima nɛn. Ɛ siyane kedima nɛn naxanye gbo ɛ xa, e sɛnben dangu ɛ ra. Ɛ yi e taane tongo naxanye yinne mate han kore. ² Mɛn kaane gbo, e kuya. Anaki

* **8:3:** Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. † **8:8:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

bənsənnə muxune nan ne ra, ε naxanye fe kolon. Ε bata a mε, muxune naxa, “Nde nəε tiyε Anaki bənsənnə kanke?”³ Ε xa a kolon iki, a Alatala ε Ala nan tima ε yεε ra, alo tεen naxan seen birin ganma. A tan nan e halagima, a e yarabima nεn ε xa. Ε yi e kedi, ε yi e ɲan mafuren alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi.⁴ Alatala ε Ala na e kedi ε yεε ra waxatin naxan yi, ε nama ε yetε matəxə fa fala, “Alatala n nafaxi be bəxəni ito masətəden ni bayo n tinxin.” Na mi a ra. Alatala siya gbətene kedima ε yεε ra e kεwali ɲaxine nan ma fe ra.⁵ Ε nama a miri, a ε fama e bəxən sətədeni ε tinxinna nun ε lannayaan nan ma. Alatala siyani itoe kedima ε yεε ra e kεwali ɲaxine nan ma, alogo a xa a kələ xuiin nakamali, a naxan fala ε benbane Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.⁶ Ε xa a kolon, a Alatala ε Ala mi bəxə fajini ito soxi ε yii ε gbeen na ε tinxinna xan ma fe ra. Amasətə yama murutεxin nan ε ra.

⁷ Na feen xa rabira ε ma ε Alatala ε Ala raxələ kii naxan yi tonbonni. Ε nama ɲinan na xən de! Xabu ε keli Misiran yi, han ε so be, ε yi murutεma Alatala ε Ala xili ma.⁸ Ε Alatala raxələ nεn Horebe geyaan fari han a yi wa ε faxa feni.⁹ N to te geyaan fari alogo n xa walaxa gεmε daxine tongo naxan findixi layirin na en nun Alatala tagi, n yi yanyi tonge naanin nun kəε tonge naanin ti geyaan fari, n mi donseen don, n mi igen fan min.¹⁰ Alatala yi walaxa gεmε daxi firin so n yii, a naxan sεbε a yetε yiin na. Alatala yamarin naxanye fala ε xa tεen tagi ε yi malanxi waxatin naxan yi geyaan fari, ne birin yi sεbεxi walaxane ma.¹¹ Yanyi tonge naanin nun kəε tonge naanin to dεfe, Alatala yi walaxa gεmε daxi firinne so n yii a layirin na.¹² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i xa godu mafuren bayo i yamaan naxan naminixi Misiran yi, e bata findi fe kalane ra. E bata kiraan fata, n na e yamarixi naxan na, e wure raxulunxin nafala suxuren na.”¹³ Alatala mən yi a fala n xa, a naxa, “N bata a to, a yama murutεxini ito ra.

¹⁴ I masiga n na alogo n xa e halagi, n xa e xinla ralə ayi dunuɲa yi. N ni i tan nan bənsənnə muxune findima siya gbeen na naxan sənben gbo, e mən wuya dangu siyani ito ra.”¹⁵ N yi godu geyaan ma, tεen yi naxan ma. Na layiri walaxa gεmε daxi firinne yi suxi n yii.¹⁶ Na waxatini, n yi a to, a ε bata yulubin liga Alatala ε Ala ra. Ε bata wure raxulunxin nafala ɲinge sawuran na. Ε bata kiraan fata Alatala naxan yamari ε ma.¹⁷ N yi walaxa gεmε daxi firinne tongo, n yi e woli ayi, e yi yibə ε yεε xəri.¹⁸ N mən yi bira bəxəni Alatala yetagi, n lu na yanyi tonge naanin nun kəε tonge naanin. N mi donseen don, n mi igen fan min. N na birin liga ε yulubine nan ma fe ra, ε fe ɲaxin naxan nabaxi Alatala yεε ra yi, a xələ.¹⁹ N yi gaxu Alatalaa xələn na bayo a xələxi ε ma han a yi wa ε halagi feni. Koni Alatala mən yi n ma maxandin name.²⁰ Alatala bəɲen yi texi Haruna ma han a yi wa a halagi feni, koni n mən yi Ala maxandi Haruna fan xa.²¹ N mən yi ɲinge sawuran tongo ε naxan nafalaxi ε yulubine yi, n yi a woli tεeni, n yi a yiwuru han a findi a fujin na. N yi na fujin woli xudeni naxan kelima geyaan fari.

²² Ε mən Alatala raxələ nεn Tabera taan nun Masa nun Kibiroti-Hatawa yi.²³ Alatala to ε xε keli Kadesi-Barineya yi, a yi a fala ε xa, a naxa, “Ε siga, ε xa bəxən tongo n naxan soxi ε yii.” Koni ε yi Alatala ε Alaa yamarin matandi. Ε mi la a ra, ε mən mi a xuiin name.²⁴ Xabu n na ε kolon waxatin naxan yi, ε murutεxin na a ra Alatala xili ma.²⁵ Alatala to wa ε faxa feni, n yi bira bəxəni a yetagi, n yi lu na yanyi tonge naanin nun kəε tonge naanin.²⁶ N yi Alatala maxandi, n naxa, “Marigina Alatala, i nama i ya yamaan halagi i gbeen naxan na, i yamaan naxan xunba i fangan na, i naxan naminixi Misiran bəxəni i sənben na.”²⁷ I ɲəxə lu i ya walikene xən ma, Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba. I xa diɲa yamani ito a xaxili xədəxεn nun a fe ɲaxin nun a yulubin ma,²⁸ alogo

Misiran kaane nama a fala, e naxa, 'Alatala mi nɔxi e xalideni bɔxɔni a naxan ma fe falaxi e xa. A e ranaxuxi nɛn. A bata e ramini alogo a xa sa e faxes tonbonni.' ²⁹ Koni Ala, i ya yamaan nan e ra, i gbee yamana, i naxan namini i senben nun i ya nɔn xɔn."

10

Alaa dijana

Xɔɔyaan 34.1-10

¹ Na xanbi, Alatala yi yamarin fi n ma, a naxa, "Walaxa gemen daxi firin nafala alo a singene. I mɔn xa wudi kankiraan nafala. I yi te n fema geyaan fari. ² N mɔn xa yamarine sebe naxanye yi walaxan bonne ma i naxanye kalaxi. I xa e sa na kankiraan nan kui." ³ N yi kankiraan nafala kasiya wudin na. N yi walaxa gemen daxi firin fan nafala alo bonne. N yi te e ra geyaan fari. ⁴ Alatala yi sebenla ti walaxa neneni itoe ma, alo naxan yi sebebi bonne ma, yamari fune, a naxan falaxi e xa geyaan ma teen tagi e yi malanxi waxatin naxan yi. Alatala yi e so n yii. ⁵ N yi godo geyaan fari, n yi walaxane sa kankiraan kui, n naxan nafalaxi. E yi lu na alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi.

⁶ Isirayila kaane yi keli Yakani a diine xɔjinne yireni, siga Mosera yi. Haruna faxes menna nin, a yi maluxun na. A dii Eleyasari yi findi saraxaraliin na a funfuni. ⁷ Na xanbi ra, Isirayila kaane yi siga Gudugoda yi. E to keli Gudugoda yi, e yi siga Yotobata yi, xude wuyaxi yi bɔxɔn naxan yi. ⁸ Na waxatini, Alatala yi wanla taxu Lewi bɔnsɔnna ra, a e xa findi Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune ra.* E mɔn xa ti Alatala yetagi e a wanle ke. E yi duba yamaan xa Alatala xinli. Na nan ligama han to. ⁹ Nanara, Lewi bɔnsɔnna muxune mi keen sɔtɔxi e ngaxakedenne ye. Alatala nan luxi e xa alo e keena alo a a fala e xa kii naxan yi.

* **10:8:** 10.8 Layiri Kankirana fe mɔn sebebi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

¹⁰ N lu nen geyaan fari yanyi tonge naanin nun kɔe tonge naanin alo n naxan liga a fɔlɔni. Alatala mɔn yi n ma maxandin name, bayo a mi e faxes feen nagidixi. ¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, "Keli, i ti yamaan yee ra. E xa so bɔxɔni n na n kɔlɔxi naxan ma fe ra e benbane xa, a n na soma nen e yii."

Alaa xanuntenyana

¹² Iki, Isirayila kaane, Alatala e Ala wama e xa nanse liga? A wama nen e xa gaxu Alatala e Ala yee ra alogo e xa sigan ti a kiraan xɔn, e yi a xanu, e yi wali Alatala e Ala xa e bɔjɛn birin na e nun e niin birin na. ¹³ E mɔn xa Alatalaa yamarine nun tɔnne suxu e Ala, n naxan soxi e yii to alogo e siimayaan xa fan. ¹⁴ Alatala e Ala nan gbee kore xɔnna birin na. E nun bɔxɔ xɔnna nun a yi seene birin. ¹⁵ Koni Alatala e benbane nan xanu. Iki e tan nan e bɔnsɔnna ra, a e tan nan sugandixi siyaan bonne ye, alo e kii naxan yi to.

¹⁶ Nayi, e xa e bɔjɛne rasarijan, e nama fa murute sɔnɔn. ¹⁷ Bayo Alatala e Ala nan alane Ala ra e nun mangane mangana, Ala naxan senben gbo, a magaxu. A mi muxune rafisama e bode xa, a mi dimi yi seene rasuxuma kiti sadeni. ¹⁸ A tan nan kiridine nun kɔna gilene xun mayengen na. Xɔjɛn nafan a ma, a donseen nun maraberi baan soma e yii. ¹⁹ E fan xa xɔjɛne rafan naxanye e tagi bayo xɔjɛne nan yi e tan fan na Misiran yi. ²⁰ E xa gaxu Alatala e Ala yee ra, e yi a batu. E xa kankan a ma, e mɔn xa e kɔlɔ a tan nan xili yi. ²¹ E xa a tan nan tantun. A tan nan e Ala ra, naxan kabanakone nun fe magaxuxine ligaxi e yee xɔri. ²² E benbane yi soma Misiran yi waxatin naxan yi, e mi yi danguxi muxu tonge solofere ra. Iki Alatala e Ala bata e rawuya ayi dangu sarene ra kore.

11

Alaa wanle Isirayila xa

¹ E xa Alatala e Ala xanu, e yi a gelene nun tɔnne nun sariyane nun

yamarine suxu waxatin birin. ² E xa a kolon to, a ε diine mi a toxi, Alatala ε Ala ε maxuru kii naxan yi a gboon nun a senben nun a nōon nun ³ a kabanakone nun a wanle xōn, a naxanye ligaxi Misiran bōxōni Firawona ra e nun a bōxōn birin na. ⁴ E mōn mi a toxi a naxan ligaxi Misiran sofa ganla ra, e nun e soone nun e yenge so wontorone. E mi a kolon Ala Gbala Baa igen sa sofane xun ma kii naxan yi, e yi ε sagatanma waxatin naxan yi. Alatala yi e birin nalō ayi habadan! ⁵ E diine mōn mi a toxi a naxan ligaxi tonbonni benun ε xa be li. ⁶ E nun a naxan liga Datan nun Abirami ra, Eliyabi a dii xemene, Ruben bōnsōnna. Bōxōn yi yibō Isirayila kaane birin yee xōri, a yi a raxutu e nun e denbayane nun e bubune nun e fōxōrabirane birin ma. ⁷ E tan nan fe gbeeni itoe to ε yeen na Alatala naxanye ligaxi.

⁸ Nanara, ε xa yamarini itoe birin suxu, n naxanye yamarima ε ma to, alogo ε xa senben sōtō ε yi bōxōni ito masōtō Yuruden baan kidi ma, ε sigama denaxan yi. ⁹ E xa e suxu alogo ε xa siimaya xunkuyen sōtō bōxōni Alatala a kōlōxi naxan ma fe ra ε benbane xa e nun e bōnsōnna, nōnōn nun kumin gbo denaxan yi. ¹⁰ E bōxōn naxan sōtōma a mi luxi alo Misiran bōxōna, ε kelixi denaxan yi. Menni, xee biin na jan, fō ε xa igen maxali a ma nen ε sanni alo nakōna. ¹¹ E bōxōn naxan sōtōma Yuruden baan kidi ma, geya yiren nun lanban yiren na a ra. Tule igen nan sama a ma. ¹² Bōxōn na a ra Alatala ε Ala a jōxō luxi denaxan xōn. A tan nan a xun matoma a ra, keli jēen fōlōn na han a rajanna.

Alaa layirina

¹³ Xa ε yamarini itoe suxu a fajin na n naxanye yamarima ε ma to, xa ε Alatala ε Ala xanu, ε yi a batu ε bōnen birin na e nun ε niin birin na, ¹⁴ n tulen nafama nen ε bōxōn ma a waxatini, jemen nun sogefuren na, alogo ε xa herisigen sōtō, murutuna, manpa nenena, e nun turena. ¹⁵ N mōn se xen fan nasabatima nen ε bōxōni ε xuruseene balon na. E ε degema nen

han ε wasa. ¹⁶ E a liga ε yeren ma alogo sese nama ε rakunfa, ε yi ε xun xete, ε yi ε xinbi sin ala gbete ye bun, ε e batu. ¹⁷ Xa ε na liga, Alatala xōlōma nen ε ma han! A yi tulen dan alogo sansi yo nama fa sabati bōxōni sōnōn, ε yi jan bōxōni ito yi mafuren Alatala naxan soma ε yii.

¹⁸ E xa falani itoe lu ε niini e nun ε bōneni. E e xidi ε yiin na e nun ε tigi ra alogo ε nama jinan e xōn. ¹⁹ E xa ε diine xaran ne ma, ε xa e fe fala ε nema dōxi banxini, ε nema sigatini, ε nema saxi, ε nema kelima. ²⁰ E xa e sebe ε banxine senbetenne nun e deene ma, ²¹ alogo Alatala a kōlō bōxōn naxan ma fe ra, a a soma ε benbane yii nen, ε nun ε yixetene xa lu mēni, fanni kuyen mōn bōxōn xun ma. ²² Xa ε yamarini itoe suxu ki faji, n na ε yamarima naxanye ra, xa ε Alatala ε Ala xanu, xa ε sigan ti a kirane xōn, xa ε kankan a ma, ²³ nayi Alatala siyani itoe birin kedima nen ε yee ra. E yi siyani itoe bōxōn findi ε gbeen na, hali e maxōdōxō ε xa, e senben gbo ε xa. ²⁴ E na ε sanna ti denaxan birin yi, na findima ε gbeen nan na. E bōxōn danna kelima nen tonbonni sa dōxō Liban bōxōn na, keli Efirati baan na sa dōxō fōxō igen na sogegododen binni. ²⁵ Muxu yo mi tiye ε yee ra. E na siga dede yi, Alatala ε Ala e yee ragaxun sama nen men kaane yi e kuisan, alo a a fala ε xa kii naxan yi.

²⁶ E a mato, n bata barakan nun dangan sa ε yetagi to. ²⁷ Xa ε Alatala ε Alaa yamarine suxu, n na ε yamarima naxanye ra to, ε barakan sōtōma nen. ²⁸ Koni xa ε mi Alatala ε Alaa yamarine suxu, xa ε kiraan fata n na ε yamarima naxan na to, ε bira ala gbete ne fōxō ra ε mi naxanye kolon, ε dangan nan sōtōma.

²⁹ Alatala ε Ala na ε xali bōxōni waxatin naxan yi a denaxan soma ε yii, ε xa duba falani itoe ti Garisimi geyaan fari, ε yi danga falane ti Ebali geyaan fari. ³⁰ Na geyane nayi Yuruden kidi ma, sogegododen kiraan xanbi ra, Kanan kaane bōxōni, Araba yi, Giligali yetagi, More wudi gbeene denaxan yi. ³¹ E Yuruden baan

gidima iki, siga na bəxəni Alatala ε Ala dənaxan soma ε yii, a findi ε gbeen na, ε mən yi dəxə na. ³² Nanara, ε xa tənne nun yamarine birin suxu ki fəji, n naxanye soma ε yii to.

12

Ala batu yire kedenna fe yi

¹ ε xa tənne itoe nun yamarine suxu ki fəji na bəxəni, Alatala ε benbane Ala dənaxan soma ε yii. ² ε siyaan naxanye kedima, ε xa ne suxure batu-dene birin kala, geyane fari e nun fətənne bun. ³ ε xa e saraxa gandene kala, ε yi e kide gəmene yibə, ε yi e Asera kide gbindonne gan, ε yi e ala sawurane rabira, ε yi e xinle jan na yirene yi.

⁴ ε nama Alatala ε Ala batu na kiini. ⁵ Koni ε xa Alatala fen yire kedenni, a na dənaxan sugandi ε bənsənne tagi, alogo a xa lu mənni, a xinla matəxəma dənaxan yi. ε xa siga mənna nin, ⁶ ε yi ε saraxa gan daxine ba e nun ε saraxane nun ε yaganne nun ε kiseene nun ε de tiin nakamali saraxane nun ε jənige ma saraxane, e nun ε xuruseene dii singene. ⁷ ε xa ε saraxane don mənni Alatala ε Ala yətagi, ε tan nun ε denbayane. ε xa səwa hərin na Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

⁸ Na bəxəni, ε nama Ala batu alo en naxan nabama iki, birin nun a rafan fe. ⁹ En na rabama bayo ε munma so ε matabu yireni singen, Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma. ¹⁰ Koni ε Yurudən baan gidima nən, ε yi dəxə na bəxəni Alatala dənaxan soma ε yii. A ε ratangama nən ε yaxune birin ma naxanye ε rabilinni alogo ε xa dəxə bəje xunbenli. ¹¹ Alatala ε Ala yirena nde sugandima nən mənni, a xinla matəxən dənaxan yi. ε xa fa ε kiseene ra mənni n naxanye yamarixi ε ma: ε saraxa gan daxine, ε saraxane, ε yaganne, ε kiseene, e nun ε se fəjin naxanye fima Ala ma de tiini. ¹² ε səwama nən mənni Alatala ε Ala yətagi, ε tan, ε diine, ε konyine, e nun Lewi bənsənna muxun naxanye ε konni bayo bəxən mi soma e yii e kəe bəxən na.

¹³ ε nama ε saraxa gan daxine ba ε waxən yirene yi de! ¹⁴ ε xa e ba Alatala ε Alaa yire sugandixin nin Isirayila bənsən keden konni. N naxan birin yamarixi ε ma, ε xa na birin liga mənni. ¹⁵ Koni i nəe nən suben don daxin faxe yiren birin yi, Alatala naxan fixi i ma, i na dəxə dənaxan yi. Muxu sarıjanxin nun a sarıjantaren nəe a donje nən, alo xənlə hanma bolena. ¹⁶ Koni ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a wunla bəxən alo igena.

¹⁷ ε mi lan ε murutun hanma manpa nənən hanma turen don ε konni naxan finde yaganna ra, hanma ε xuruseene dii singene hanma ε saraxan naxanye bama de tiin ma, hanma ε jənige ma saraxane hanma ε kiseene. ¹⁸ ε xa ne don Alatala ε Ala yətagi, a dənaxan sugandima, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bənsənna muxun naxanye ε konni. ε xa səwa hərin na Alatala ε Ala yətagi, a naxan fixi ε ma. ¹⁹ ε a liga ε yeren ma, ε nama jinan Lewine xən ε nəma na bəxəni.

²⁰ Alatala ε Ala na ε bəxən nagbo ayi waxatin naxan yi, alo a falaxi ε xa kii naxan yi, xa suben xənla ε suxu, ε xa na don alo ε wama a xən kii naxan yi. ²¹ Xa ε dəxəden makuya Alatala ε Alaa yire sugandixin na, ε nəe xuruseene faxe nən Alatala naxanye fixi ε ma alo n na a yamarixi ε ma kii naxan yi. ε nəe na subene donje nən ε taane yi alo ε wama a xən kii naxan yi. ²² Muxu sarıjanxin nun a sarıjantaren nəe a donje nən alo xənlə hanma bolena. ²³ Koni ε nama suben don e nun a wunla, bayo wunla luxi nən alo a niina. A mi lan ε xa suben nun a niin don. ²⁴ ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a bəxən alo igena. ²⁵ ε nama a don alogo ε xa hərin sətə, ε tan, e nun ε diine hali ε dangu xanbini. Amasətə ε fe tinxinxine ligama Alatala yəe ra yi.

²⁶ Koni naxan yo rasarıjanxi Ala xa hanma i de ti naxan ma fe ra, a i a soma Ala yii nən, i xa ne xali Alatalaa yire sugandixini. ²⁷ ε xa ε saraxa gan daxine ba Alatala ε Alaa saraxa

ganden fari, suben nun a wunla. E xa saraxa gbete wunla bəxən Alatala ε Ala a saraxa ganden fari, ε yi a suben don.

²⁸ E xa feni itoe birin name ε yi e liga n naxanye yamarima ε ma, alogo ε xa herin sətə, ε tan nun ε diine hali ε dangu xanbini, han habadan. Amasətə fe fajin na a ra naxan nafan Alatala ε Ala ma.

²⁹ Alatala ε Ala na siyane halagi ε yee ra, ε naxanye bəxən masətəma, ε na dəxə e bəxəni, ³⁰ ε xa ε yete ratanga e fe jaxi ligan ma e halagi xanbini. E nama e alane feen maxədin, ε naxa, “Siyani itoe yi e alane batuma di? En fan xa na nan liga.” ³¹ E nama na fe sifan liga Alatala ε Ala ra, bayo e yi fe xəsixin sifan birin ligama e alane xa naxanye rajaxu Alatala ma. E yi e dii xemene nun dii temene nan ganma e suxurene kideni.

13

Suxure batuna

¹ E xa feni itoe birin liga n naxanye yamarima ε ma. E nama sese ba a ra, ε mən nama sese sa a fari. ² Xa nabina nde hanma sayibana nde keli ε tagi, a yi taxamasenna hanma kabanako fe famatəən fala ε xa, ³ na yi rakamali, a mən yi a fala ε xa, a naxa, “En bira suxurene batu feen fəxə ra,” ε tan mi alan naxanye kolon, ⁴ ε nama ε tuli mati na nabiin na hanma na sayibana. Alatala ε Ala nan ε kejaan fəsefesema alogo a xa a kolon xa ε a xanuxi ε bənen birin na e nun ε niin birin yi. ⁵ E xa bira Alatala ε Ala nan keden fəxə ra, ε yi gaxu a yee ra. E yi a yamarine nun a falane suxu, ε yi a keden peen batu, ε yi kankan a ma. ⁶ Koni ε xa nabiin hanma sayiban tan faxa, bayo a yi wama ε ramurute feni Alatala ε Ala xili ma naxan ε raminixi Misiran yi a ε xunba konyiyani. A bata kata a xa ε ba kiraan xən Alatala ε yamarixi naxan na. Fə ε xa fe jaxin birin ba ε tagi. ⁷ I ngaxakedenna hanma i ya diina hanma i ya jaxanla i naxan

xanuxi hanma i lanfaan naxan nafan i ma alo i yetena, xa na nde i rakunfa wundoni alogo ε xa alana nde batu, i mi naxan kolon, ε benbane fan mi yi naxan kolon, ⁸ ε rabilinna siyana ndee suxurena, naxanye makuya ε ra hanma naxanye maso, keli bəxən danna boden ma sa ti boden na, ⁹ i nama tin a falan ma. I nama i tuli mati a ra. I nama kininkinin a ma. I nama a ratanga. I nama a luxun. ¹⁰ I xa na kanna faxa, i tan nan singe xa a gələn gemen na, yamaan fan yi a magələn. ¹¹ E xa a magələn han a yi faxa, bayo a bata kata a xa i raxete Alatala i ya Ala fəxə ra naxan i raminixi konyiyani Misiran bəxəni. ¹² Isirayila kaane birin na feen mema nen, e yi gaxu. Nayi, na fe jaxi sifan mi fa ligama ε tagi sənən.

¹³ Xa ε falana nde me taana nde a fe ra, Alatala ε Ala denaxan soma ε yii, ¹⁴ fa fala muxu jaxina nde bata keli menni naxan a falama bonne xa, a naxa, “En xa suxurena ndee batu, ε mi naxanye kolon,” ¹⁵ nayi ε xa na feen xəfen ki fajni ε yi jəndin fen. E xa a kolon xa na fe jaxin ligaxi ε tagi. ¹⁶ E xa na taa kaane birin faxa silanfanna ra.* E xa na taan nun a muxune nun a xuruseene birin naxəri. ¹⁷ E xa e herisigen birin malan taa tagini, ε teen sa a ra, ε taan birin gan Alatala ε Ala yetagi. Na findima bəxə rabəjinxin nan na habadan. A mi fa tima sənən. ¹⁸ E nama na sena ndee findi ε gbeen na ε naxanye ganma alogo Alatala nama xələ ε ma. A kininkininma ε ma nen, a yi ε rawuya ayi alo a a kələ kii naxan yi ε benbane xa. ¹⁹ Na ma, ε xa Alatala ε Ala xuiin name, ε yi a yamarine suxu, n naxanye yamarima ε ma to, ε yi fe tinxinxin liga Alatala ε Ala yee ra yi.

14

Namun natənxine

¹ Alatala ε Alaa diine nan ε tan na. Xa sayaan ti, ε nama ε yete maxaba. E nama ε xunna de bi. ² Yama rasarijanxin nan ε tan na Alatala ε

* **13:16:** Silanfanna: Sofane yengeso de gemana.

Ala xa. A ε tan nan sugandixi bəxən siyane birin tagi, a ε xa findi a gbeen na.

*Sube radaxaxine
Saraxaraline 11.1-23*

³ Ε nama se xəsixi yo don. ⁴ Subene ni i ra, ε nəe naxanye donjε: jingen nun yεxεen nun siin ⁵ nun xənla nun təkən nun bolen nun geya ma siin nun wonden nun yaleen e nun burunna yεxεena. ⁶ Sube toro kanna naxan toro bəxi jaxi ra, a mən donseen laxunma, ε nəe ne donjε nən.

⁷ Koni na subene tagi, naxanye toro bəxi jaxi ra, hanma naxanye donseen laxunma, ndee e yε ε nama ne don alo jəgəmənə hanma jərəna hanma fanyerasina. E findixi sube haramuxine nan na ε xa, bayo e donseen laxunma, koni e toro mi bəxi jaxi ra. ⁸ Xəsən toron bəxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. Ε nama na suben don, ε mən nama ε yiin din a faxaxin na.

⁹ Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yεxεne don naxanye e bama. ¹⁰ Koni naxanye mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E mi sarijan ε xa.

¹¹ Ε nəe xəli radaxaxine birin donjε nən. ¹² Koni ε nama itoe don: singbinna nun dugana e nun xəlimangan ¹³ nun bangaan nun sεgen siyaan birin, ¹⁴ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁵ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fəxə ige ma xəlina, e nun təxedi tongon siyaan birin, ¹⁶ e nun kunkutunna nun fətənbunsamuran nun toxoroon ¹⁷ nun yεxεe suxu kankon nun kankanna nun jinjaaxan ¹⁸ nun yaya xənla nun sari xənla siyaan birin, e nun sarasima xənla nun tuyəna. ¹⁹ Niimase xunxuri gabute kanna birin haramuxin na a ra ε xa. Ε nama e don. ²⁰ Koni ε nəe niimase xunxuri gabute kanna ndee donjε nən naxanye radaxaxi.

²¹ Ε nama suben don naxan faxaxi a yεte ma. Ε nəe a soe xəjən yii nən naxan dəxi ε konni, a yi a don, hanma ε a sara xəjε gbetene ma. Koni yama

rasarijanxin nan ε tan na Alatala ε Ala xa.

I nama sii diin jin a nga xijε igen na.

Yaganna fe

²² Ε na naxan birin sətə xεen ma, ε xa na yaganna ba a ra jεe yo jεe. ²³ Ε xa ε murutun nun ε manpa nənən nun ε turen yaganna don Alatala ε Ala yεtagi a na dənaxan sugandi a xinla matəxəden na alogo ε xa gaxu Alatala ε Ala yεe ra waxatin birin. ²⁴ Xa na yiren makuya i ra jaxi ra, xa Ala bata i baraka han i mi nəe na yaganna maxale bayo Alatala a yire sugandixi makuya i ra a xinla matəxəma dənaxan yi, ²⁵ nayi i xa i ya yaganna masara gbetin na. I na gbetin xali Alatala i ya Ala yire sugandixini. ²⁶ Menni i xa na gbetin masara sena ndee ra naxan na i kənən, jingene hanma yεxεene hanma manpana, naxanye birin nafan i ma. Ε nun i ya denbayaan yi ε dεge Alatala ε Ala yεtagi, ε yi sεwa. ²⁷ Ε nama jinan Lewi bənsənna muxune xən naxanye dəxi ε konne yi, bayo e mi kεe bəxən sətəxi e gbeen na.

²⁸ Jεe saxan yo jεe saxan ε xa ε yaganna birin namara ε taane yi. ²⁹ Lewi bənsənna muxune kεen mi na naxanye xa e nun xəjεne nun kiridine nun kəja gilən naxanye ε tagi, ne birin xa fa e dεgedeni han e yi lugo. Nayi, Alatala ε Ala barakan sama nən ε kεwanle yi ε naxanye birin ligama.

15

Xəjəyajεena

Saraxaraline 25.8-38

¹ Jεe solofere yo jεe solofere ε xa dija donle ma. ² A xa liga ikiini: muxun naxanye birin bata e ngaxakedenna Isirayila kaana nde doli, e xa dija na donla ma. Ε nama ε ngaxakedenna Isirayila kaane karanhan doli fi feen na bayo Alatalaa waxati saxin na a ra alogo yamaan yi dija donle ma. ³ Ε nəe xəjən tan karahanjε nən, a yi ε donla fi, koni ε naxan dolixi ε ngaxakedenna ma, ε

xa dija na ma. ⁴ Anu, tərō muxun mi luma ε ye, bayo Alatala baraka gbeen sama nen ε fe yi na bəxəni Alatala ε Ala denaxan soma ε yii ε keen na. ⁵ A na ligama nen xa ε Alatala ε Ala xuiin name ε yi a yamarine birin suxu ki fajni, n naxan falama ε xa to. ⁶ Alatala, ε Ala barakan sama nen ε fe yi alo a a fala ε xa kii naxan yi. Siya wuyaxine fama nen ε dolideni, koni ε tan mi donla tongoma. E nəən sətōma nen siya wuyaxine xun na, koni muxe mi nəən sətōma ε tan xun na.

⁷ Xa tərō muxuna nde i ngaxakedenne ye i konni Alatala i ya Ala denaxan fima i ma, i nama jənige jaxiyaan liga a ra, i tondi a dolε. ⁸ A makoon naxan ma, i xa na doli a ma fonisireyani. ⁹ I xa i yetε ratanga miriya jaxini ito ma, i naxa, “A gbee mi luxi jεε soloferen xa a li, yamaan dijama donle ma jεen naxan na.” I nama ye xədəxə ayi i ngaxakeden tərō muxune ma i tondi seen soε e yii. Nayi, a a mawugama nen Alatala xa i xili ma, i yi findi yulubi tongon na. ¹⁰ I xa a ki fonisireyani hali i mi nimisa i bəjəni. Nayi, Alatala ε Ala barakan sama nen ε kewanle birin yi. ¹¹ Yiigelitəən mi janma ε yamanani habadan, nanara, n na a yamarixi ε ma ε xa hinan ε ngaxakedenne ra, tərō muxun nun yiigelitəən naxanye ε konni.

Konyine xərəya fena

Xərəyaan 21.2-6 nun Saraxaraline 25.38-55

¹² Xa ε ngaxakedenne Heburu xəmənə nde hanma jaxanla a yetε mati ε ma konyin na, a walima nen ε xa jεε sennin. A jεε soloferedeni ε xa a xərəya. ¹³ Koni ε nama a yii genla yiba. ¹⁴ Alatala, ε Ala seen naxanye birin fixi ε ma barakani alo ye xεεε nun siin nun murutuna, e nun manpana, ε xa a ki na nde yi. ¹⁵ E nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. Alatala ε Ala nan ε xunbaxi. Nanara, n yamarini ito soma ε yii to.

* **16:3:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

¹⁶ Xa i ya konyina a fala i xa, a a mi kelima i konni bayo ε nun i ya denbayaan nafan a ma, a a lan i konni, ¹⁷ nayi, i xa səxən seen tongo, i yi a tunla maso banxin dεε wudin na, i yi a tunla səxən. Nayi, a findima nen i ya konyin na a siin birin yi. I na nan ligama i ya konyi gilən fan na. ¹⁸ E nama sunu konyin xərəya feen na. Amasətə a jεε sennin wanla tənən gbo dangu walikεεε gbeen na dəxə firin. Na ma, Alatala, ε Ala barakan sama nen ε kewanle birin yi.

Xuruseene dii singene fe

¹⁹ E jingen nun ye xεεεε nun siin dii xεmε singene birin naxanye xalima, ne birin findima Alatala ε Ala nañ gbee ra. E mi lan ε turaan nawali xa dii singen na a ra, hanma ε ye xεεε diin xaben maxaba a ma xa dii singen na a ra. ²⁰ Nεε yo jεε ε tan nun ε denbayaan xa ne don Alatala ε Ala yetagi a yire sugandixini. ²¹ Xa fεen xuruseen na, xa a yeεεε kalaxi hanma a sanna, hanma fe gbete, ε nama na ba saraxan na Alatala ε Ala xa. ²² E a donma ε konni nen, ε nun muxu sarijanxin nun muxu sarijantarene. E birin lan nen e xa a don alo ε xənla nun bolen donma kii naxan yi. ²³ Koni ε nama suben wunla don de! E xa a rabəxən alo igena.

16

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

Xərəyaan 12.14-20 nun Saraxaraline 23.4-8 nun Yatεne 28.16-25

¹ Abiba kiken na, ε xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Alatala ε Ala binya feen na, bayo Alatala, ε Ala ε ramini na kiken nan na Misiran yi kεεεε na. ² E xa ye xεεεεε hanma siin hanma jingen ba saraxan na Alatala ε Ala xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sali ləxəni. E na saraxan bama Alatala yire sugandixini a xinla binyama denaxan yi. ³ Sali ləxəni, ε nama burun don buru rate seen* saxi naxan yi. E xa buru ratetaren don xii solofere naxan findixi sunun taxamaseri burun na. Na nan a rabirama ε

ma a ε mafuraxin nan keli Misiran yi. Na ma, ε mi jinanɲε ε mini lɔxɔn xɔn ε siin birin yi Misiran bɔxɔni. ⁴ Na xii soloferen bun, a mi lan buru ratese yo xa to ε konne yi, ε bɔxɔn birin yi. E saraxan naxan bama xii singe lɔxɔn jinbanna ra, na sese nama lu han xɔtɔnni. ⁵ Na Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan mi lan a xa ba yiren birin yi, Alatala ε Ala naxan fima ε ma. ⁶ E a bama yire keden peen nin, Alatala ε Ala na denaxan sugandi a xinla binyama denaxan yi. Na saraxan bama jinbanna nan na sogen godo waxatini, ε mini waxatin naxan yi Misiran yi. ⁷ E suben jinma nɛn, ε yi a don na yireni Alatala ε Ala denaxan sugandima. Na kuye yibani, ε yi siga ε konne yi. ⁸ E xa buru ratetaren don xii sennin. A xii soloferede lɔxɔni, ε malanna ti Alatala ε Ala xa. E nama wali yo ke na lɔxɔni.

Xunsagine sanla

Saraxaraline 23.15-22 nun Yatene 28.26-31

⁹ E na murutu xaban fɔlɔ, ε xa xunsagi solofere tɛngɛ, ¹⁰ ε yi Xunsagine Sanla raba Alatala ε Ala xa. E yi ɲɛnige ma saraxan ba naxan na lan herisigen yatɛn ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma. ¹¹ E sɛwama nɛn Alatala ε Ala ra na yireni a denaxan sugandima a xinla binyan denaxan yi, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye ε konni e nun xɔɲɛne nun kiridine nun kaɲa gilene. ¹² E nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. E xa yamarini itoe suxu ki faɲi.

Bubu Kui Sanla

Saraxaraline 23.33-43 nun Yatene 29.12-39

¹³ E na yelin ε sansine bɔnbɔdeni lonne ma ε yi e malan, ε yi ε wudi bogi igene fan ba, ε xa Bubu Kui Sanla raba xii solofere. ¹⁴ E xa sɛwa na sanli, ε tan nun ε diine nun ε konyine nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun xɔɲɛne nun kiridine nun kaɲa gilɛn naxanye ε konni. ¹⁵ E sanli ito rabama nɛn xii solofere Alatala ε Ala xa, a na denaxan sugandi. Amasɔtɔ Alatala ε

Ala barakan sama nɛn ε se xaban nun ε wanla birin yi. E yi sɛwa han!

¹⁶ Nɛɛ yo ɲɛɛ, Isirayila xɛmɛne birin xa ti Alatala ε Ala yetagi sanɲa ma saxan a na denaxan sugandi: Buru Tetaren Sanla nun Xunsagine sanla nun Bubu Kui Sanla. E mi lan ε xa siga Alatala yetagi ε yii genla ra. ¹⁷ E birin xa fa a kiseen na ε nɔɛ naxan na, naxan na lan herisigen ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

Sariyan sa kiina

¹⁸ Taane birin kui, Alatala ε Ala denaxan fima ε ma, bɔnsɔn yo bɔnsɔn, ε xa kitisane sugandi, e yamaan makiti tinxinni. ¹⁹ E nama kitin sa tɔɲɛgeni de! E mɔn nama muxune rafisa e bode xa. E nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, bayo kiseene nɔɛ fe kolonna yeɛne raxiye nɛn, a tinxin muxuna falane yifu. ²⁰ E lu tinxinna fɔxɔ ra, alogo ε xa siimaya faɲin sɔtɔ, ε mɔn yi nɔ bɔxɔn sɔtɛ Alatala ε Ala denaxan fima ε ma.

Suxure batuna fe

²¹ E nama Asera kide gbindonna ti saraxa ganden dɛxɔn ma, ε naxan nafala Alatala ε Ala xa. ²² E nama suxure gɛmɛn ti, bayo Alatala ε Ala na fe sifan naɲaxuxi.

17

Sariyana saraxana fe yi

¹ E nama jingen hanma yeɛɛɛn ba saraxan na Alatala ε Ala xa, fe naxan na, hanma naxan madɔnxi, bayo Alatala ε Ala na fe sifan naɲaxuxi.

² Xa xɛmɛna nde hanma ɲaxanla nde dɔxi ε taana nde yi Alatala ε Ala naxan fima ε ma, a fa fe ɲaxin liga naxan mi rafan Alatala ε Ala ma, nayi, a bata Alaa layirin matandi. ³ Xa a mi n ma yamarin suxu, a ala gbɛtɛne batu, hanma sogena hanma kikena hanma sarene, ⁴ ε yi na mɛ, ε xa a feen xɔnfen ki faɲi. E na a kolon na fe ɲaxin bata liga Isirayila yi, ⁵ a na findi xɛmɛn na hanma ɲaxanla, ε xa na kanna xali taan so dɛɛn na, ε yi a magɔlɔn han a faxa.

⁶ Muxun naxan lan a xa faxa, a mi faxɛ singen fɔ muxu firin hanma

saxan na sereyaan ba. A mi lan a xa faxa sereya kedenna gbansanna xuiin ma. ⁷ Naxanye sereyaan baxi, ne nan singe xa gemen woli a ma a faxa feen na. Yama dānxen fan yi a magoln. E fe jaxin janma e tagi na kiini nen.

Kitine fe

⁸ Xa faxa kitin bata fa hanma matandina hanma maxolna naxan findixi kiti xodexen na e taani, e xa siga na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima. ⁹ E sigama Lewi bōnsōnna muxune nan fema, saraxaraline, e nun kitisaan naxan dōxi na waxatini, e a yebe e xa. Nayi, e a falama nen e xa, a lan kitin xa sa kii naxan yi. ¹⁰ E na naxan fala e xa na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima, e kitin bolonma na nan ma. E na naxan fala e xa, e xa na suxu ki fani. ¹¹ E na sariyan naxan birin fala e xa, e xa na liga. E nama fata a ma yiifanna ma, hanma kōmenna ma. ¹² Xa muxuna nde waso, a mi a tuli mati saraxaraliin na naxan bata dōxo Alatala e Alaa wanla xun na hanma kitisana, na kanna lanma nen a xa faxa. E fe jaxin janma na kii nin Isirayila yi. ¹³ Yamaan na na feen me, e gaxuma nen e wason yiba.

Mangayana

¹⁴ E na so bōxōni waxatin naxan yi, Alatala e Ala denaxan fima e ma, e na dōxo na, yanyina nde e a mirima nen, a e fan xa e gbee mangan soto alo e rabilinna siyane. ¹⁵ Alatala e Ala na muxun naxan sugandi, na nan findima e mangan na. E nama tin xōnen xa findi e mangan na, naxan mi findixi e ngaxakeden Isirayila kaana nde ra. ¹⁶ A mi lan e mangan xa soo wuyaxi soto. A mi lan a xa muxune rasiga Misiran yi soone saradeni, bayo Alatala a falaxi nen e xa, a e nama siga na bōxōni sōnōn. ¹⁷ A mi lan a yi jaxalan wuyaxi dōxo. Na feene nan a bōnen naxetema Ala fōxo ra. A mi lan a yi gbeti gbeen nun xema wuyaxi soto. ¹⁸ Mangan na dōxo a manga gbedeni waxatin

naxan yi, sariya kitabun naxan namaraxi Lewine yii, saraxaraline, a xa na sebe a yete xa. ¹⁹ Na kitabun luma nen a dexōn. A xa a xaran lōxōn birin a siimayani, alogo a xa gaxu Alatala a Ala yee ra, a mōn yi nō a sariyan nun a tōnne suxudeni naxanye sebexi a kui. ²⁰ Na nan a ligama, a mi a yete rafisama a ngaxakedenne xa, a fata sariyan ma yiifanna ma hanma kōmenna ma. Nayi, a mangaya xunkuyen sōtōma nen, a tan nun a diine Isirayila yamaan tagi.

18

Saraxaraline wanla

¹ Saraxaraline, Lewi bōnsōnna muxune, ne mi bōxo yitaxun daxin sōtōma e keen na alo Isirayila muxu gbeteeye. E baloma saraxane nan na naxan nalima Alatala ma teen na. Na nan findixi e keen na. ² E mi kee sōtōma e ngaxakedenne tagi. Alatala nan findima e keen na alo a a fala e xa kii naxan yi. ³ Isirayila kaane na fa jingen na hanma yexena saraxa badeni, ito nan findima Lewi kaa saraxaraline gbeen na: suben balaxana, a gbegbena, e nun a buru subene. ⁴ E mōn xa e bogise singe saraxane so e yii: murutuna, manpa nenena, turena, e nun e yexee xaben naxan singe maxabaxi. ⁵ Alatala e Ala Lewi bōnsōnna nan sugandixi bōnsōnna birin tagi alogo e tan nun e diine xa wali Alatala xinla binyadeni waxatin birin.

⁶ Xa Lewi bōnsōnna muxuna nde keli Isirayila taana nde yi a dōxi denaxan yi, a siga na yireni Alatala denaxan sugandima, ⁷ mēnni, a lanma a xa wali Alatala a Ala xinla a fe ra, a ngaxakeden Lewine dexōn naxanye walima Alatala yetagi. ⁸ A lan nen a yi balon soto alo saraxaraliin bonne, hali a to a yii seene matixi, a gbeti soto.

Yiimatone nun kōeramuxune fe

⁹ E na so bōxōni Alatala e Ala denaxan fima e ma, e nama so kewali xōsixinē yi mēn kaane naxanye ligama. ¹⁰ Muxun nama lu e ye naxan a diin ganma saraxan na

hanma yiimatona hanma koron bɔnbɔna hanma seri kannna hanma kɔeramuxuna, ¹¹ hanma tirin tiina hanma naxan barinne maxɔdinma hanma jinan kanne, hanma barin kiine. ¹² Na muxu sifan mi rafan Alatala ε Ala ma. Alatala ε Ala siyani itoe kedima nɛn ε yɛɛ ra na kɛwali xɔsixine fe ra. ¹³ E kɛwanle xa kamali Alatala ε Ala yɛɛ ra yi. ¹⁴ E siyaan naxanye kedima, ne biraxi yiimatoon nun koron bɔnbɔn xuiin nan fɔxɔ ra, koni Alatala ε Ala mi tinjɛ ε tan yi na liga.

Ala nabine rafama nɛn

¹⁵ Alatala ε Ala nabina nde raminima nɛn ε yɛ naxan luma alo n tan. E xa ε tuli mati a ra. ¹⁶ E naxan maxɔdin Alatala ε Ala ma, ε yi malanxi lɔxɔn naxan yi Horebe geyaan fari. E yi a fala, ε naxa, “N mi waxi Alatala n ma Ala xuiin name feni sɔnɔn. N mi waxi tɛɛ gbeeni ito fan to feni sɔnɔn alogo n nama faxa.” ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E naxan falaxi, na fan. ¹⁸ N nabiin naminima nɛn e yɛ, naxan luxi alo i tan. N nan n ma falan nalima a ma nɛn, a yi na yɛba e xa, n na a yamarin naxan na. ¹⁹ Xa muxu yo mi a tuli mati falan na nabiin naxan nalima n xinli, n tan yetɛn na kannna makitima nɛn. ²⁰ Koni xa nabina nde susu, a falan ti n xinli, n mi naxan yamarixi a ma, hanma a yi falan ti ala gbɛtɛye xinli, ε xa na kannna faxa.” ²¹ Yanyina nde, ε ε yetɛ maxɔdinma nɛn, ε naxa, “En nɔɛ a kolonjɛ di, a Alatala a falan mi a ra?” ²² Xa nabiin falan ti Alatala xinli, a falan mi kamali, Alatala mi na falaxi. Nabiin nan na falaxi a wasoni. Hali ε mi gaxu a yɛɛ ra.

19

Marakisi taane

Yatɛne 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun Yosuwe 20.1-9

¹ Alatala ε Ala na siyane halagi, a naxanye bɔxɔn soma ε yii, ε e kedima nɛn, ε yi dɔxɔ e taane nun e banxine kui. ² Na na dangu, ε xa taa saxan sugandi bɔxɔni, Alatala ε Ala naxan fi ε ma. ³ E xa kirane rafala siga mɛnne yi, ε yi yamanani taxun dɔxɔde saxan,

Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε kɛɛn na, alogo, faxa tiine birin xa siga na taane yi, e niin yi rakisi. ⁴ Naxan na faxan ti, a li, a mi a rakelixa a ma, a mi a yitɔnxi xɔnnantenyani, na kannna nɔɛ sigɛ nɛn na taana nde yi, a niin yi ratanga. Misaala ra, muxun naxan siga fɔtɔnni wudi sɛgɛdeni e nun a lanfana, ⁵ a wudin sɛgɛma, bunbin yi koren, a yi a lanfaan li, na yi faxa. Na faxa tiin sifan nɔɛ luyɛ nɛn na taana nde yi alogo a niin xa rakisi. ⁶ Xa kirani kuya, faxa muxun gbɛɛjɔxɔ muxun faxa tiin sagatanma nɛn a xɔlɔni han a yi a li, a yi a faxa, hali a mi yi lan a yi faxa bayo a mi a lanfaan faxa feni tɔnxi xɔnnantenyani. ⁷ N yamarini ito fixi ε ma na nan ma. E xa taa saxan sugandi marakisi taane ra. ⁸ Xa Alatala ε Ala ε bɔxɔn nagbo ayi alo a a kɔlɔ ε benbane xa kii naxan yi, xa a bɔxɔni ito birin so ε yii a ε benbane tuli sa naxan na, ⁹ xa ε yamarini itoe birin suxu a fapin na, n naxanye falama ε xa to, a ε xa Alatala ε Ala xanu, ε yi bira a kirane fɔxɔ ra, nayi ε mɔn xa taa saxan sugandi, ε yi e sa taa saxanna bonne fari. ¹⁰ Nayi, Alatala ε Ala dɛnaxan fima ε ma ε kɛɛn na, ε mi tɔnjɛgɛtɔn faxɛ na bɔxɔni.

¹¹ Koni xa muxuna nde a boden napaxuxi, a a mɛlɛn, a yi a faxa, xa na kannna siga na taana nde yi, ¹² na taan fonne lan nɛn e xa a suxu, e yi a xali faxa muxun gbɛɛjɔxɔ muxun fɛma alogo a xa a faxa. ¹³ E nama kininkinin na kannna ma de! E xa na faxa ti sifan jɔn Isirayila bɔxɔni, ε yi hɛrin sɔtɔ.

Bɔxɔne danne nun wule sereyane

¹⁴ E na dɔxɔ bɔxɔni Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε kɛɛn na, ε nama ε lanfana bɔxɔn danna taxamasenne masiga ε benbane naxanye dɔxɔ. ¹⁵ Muxun naxan bata haken liga hanma gbalona hanma yulubina, na kannna mi lan a xa kiti muxu kedenna sereya baxin xɔn. Na fe sifan makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xɔn.

¹⁶ Xa sere jɔxin sereyaan ba, a yi muxun tɔnjɛgɛ gbalona nde a fe ma, ¹⁷ yɛngɛ fa firinni itoe lan nɛn e

xa siga Alatala batu yireni saraxaraline nun kitisane fema naxanye walima na waxatini. ¹⁸ Kitisane a feen fεsefεsema nen. E na a kolon a seren bata wule serayaan ba, a a ngaxakedenna tɔnege, ¹⁹ nayi ε xa a liga na kanna ra alo a tan yi a ligama a ngaxakedenna ra kii naxan yi nun. E xa fe naxin naxan ε tagi. ²⁰ Muxu gbete ne na feen mema nen, e yi gaxu. Nayi, e mi fa susue na fe naxin sifan ligadeni sɔnɔn. ²¹ E nama kininkinin na muxu sifan ma: Niin nɔxɔn xa fi niin na, yeen yi nɔxɔ yeen na, jinna yi nɔxɔ jinna ra, yiin yi nɔxɔ yiin na, sanna yi nɔxɔ sanna ra.

20

Yengen sariyana

¹ E na siga ε yaxune yengedeni, ε na soo wuyaxi to e nun yengeso seene nun sofa wuyaxi naxanye wuya dangu ε ra, hali ε mi gaxu. Alatala ε Ala naxan ε ramixi Misiran bɔxɔni, na luma nen ε xɔn. ² E nema ε yitɔnma waxatin naxan yi yenge so xinla ma, saraxaraliin xa ti, a falan ti yamaan xa, a naxa, ³ “Isirayila kaane, ε tuli mati! To, ε sigama ε yaxune nan yengedeyi. E nama tunnaxɔlɔ ε ma, ε nama gaxu, ε nama kuisan, ε bɔnen nama mini, ⁴ bayo Alatala ε Ala luma nen ε xɔn ε yaxune yengedeni. A e yengema nen ε xa, a yi ε rakisi.”

⁵ Na waxatini sofa kuntigine fan falan tima nen ganla xa. E naxa, “Muxuna nde ε ye be ba, naxan bata yelin banxi tideni koni a munma so a kui singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔe faxe nen, muxu gbete yi so a banxini. ⁶ Muxuna nde ε ye be ba, naxan bata manpa binle si, koni a munma e bogine bolon singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔe faxe nen, muxu gbete yi a tɔnɔn sɔtɔ. ⁷ Muxuna nde ε ye be ba, naxan bata naxalandina nde masuxu, koni naxanla munma siga a konni singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔe faxe nen yengeni, muxu gbete

yi a naxanla dɔxɔ.” ⁸ Sofa kuntigine mɔn sofane maxɔdinma nen, e naxa, “Muxuna nde ε ye be ba, naxan mi fa susue, a gaxuxi? Na kanna xa xete a konni alogo a lanfane fan nama tunnaxɔlɔ e ma.” ⁹ Sofa kuntigini itoe na yelin falan tiye yamaan xa, e yi sofana ndee findi gali mangane ra.

¹⁰ E na siga taana nde yi yenge sodeni, ε xa men kaane maxɔdin singen, a e xa e yete raxete ε ma. ¹¹ Xa e tin na ma, e yi taan nabilin yinna rabi ε xa, e birin luma nen ε yamarin bun, e yi mudun fi. ¹² Koni xa e mi tin na ma, e yi ε yenge, nayi ε xa na taan bilin. ¹³ Alatala ε Ala na taan soma nen ε yii, ε xemene birin faxa silanfanna ra. ¹⁴ Koni naxanle nun diine nun xuruseene nun nafunla naxanye birin na taan kui, ne birin findima nen ε gbeen na. E yi ε yaxune herisigen birin don, Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

¹⁵ E na nan ligama taane ra naxanye makuya, naxanye mi na taane ye ε dɔxɔma naxanye yi. ¹⁶ Koni a na findi taane ra Alatala ε Ala denaxanye fima ε ma ε keen na, ε mi sese luma a nii ra mɛnni. ¹⁷ E Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune birin halagima nen alo Alatala ε Ala a yamarixi ε ma kii naxan yi, ¹⁸ alogo e nama ε xaran na fe naxine ma e naxanye ligama e suxure batudeni. E yi Alatala ε Ala yulubin tongo.

¹⁹ Xa ε bata taana nde bilin men kaane yenge xinla ma, ε mi lan ε yi na wudine sege naxanye bogima. E bogine findima ε balon nan na. Na wudi sixine mi findixi ε yengefane ra. ²⁰ Koni wudi binla naxanye bogin mi donma, ε nɔe ne sege nen alogo e xa findi yengeso seene ra ε xa, ε ne rawali na taan yengedeni han ε yi a masɔtɔ.

21

Faxan naxan kari mi kolonxi

¹ E na so bɔxɔni Alatala ε Ala denaxan fima ε ma, xa ε muxu faxaxina nde to burunna ra, a a li a faxa muxun mi kolonxi, ² ε fonne nun ε kitisane sigama nen. Keli binbin

yireni han taan naxanye menna rabilinni, e ne yikuyene maliga. ³ E na a kolon taan naxan maso na ra, na taan fonne jinge gilɛn nan tongoma naxan munma wali, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ⁴ Na taan fonne jinge gilɛn xalima nɛn xudeni naxan mi xɔrima, sansiin munma rawali dɛnaxan yi. E yi a kɛɛn gira mɛnni, a faxa. ⁵ Lewi yixɛtɛne, saraxaraline fan fama nɛn, bayo Alatala ε Ala ne nan sugandixi a e xa wali a xa, e mɔn yi dubane ti Alatala xinli, e mɔn yi matandi feene nun muxu maxɔlɔne makiti. ⁶ Taan naxan maso binbin yiren na, na fonne xa e yiine raxa jinge gilɛn xun ma, e naxan faxaxi xudeni. ⁷ E yi a fala, e naxa, “Nxu tan xa mi faxan tixi, nxu mi a toxi ligɛ. ⁸ Alatala, i xa ito rasuxu i solona seen na Isirayila yamaan xa, i naxan xunbaxi. Yandi, i nama i ya yamaan yatɛ sɔnmame ra na faxa tixina fe yi.” Nayi, Alatala na solona seen nasuxuma nɛn faxa tixina fe yi. ⁹ E na yulubi tongoxin bama yamaan ma, bayo ε bata na feen liga naxan tinxin Alatala yɛɛ ra yi.

Muxu suxine yɛngɛni

¹⁰ E na siga ε yaxune yɛngɛdeni, xa Alatala ε Ala e sa ε sagoni, ε yi e findi ε muxu suxine ra, ¹¹ yanyina nde muxuna nde a yɛɛn tima nɛn suxu muxu jaxalan tofajina nde ra. Xa na kanna wama a dɔxɔ feni a jaxanla ra, ¹² nayi a nɔɛ a xalɛ nɛn a konni. Na jaxanla a xunna bima nɛn, a yi a yii xanle fan maxaba, ¹³ a yi a domaan fan masara. A luma nɛn banxin kui, a yi a fafe nun a nga jɔn feen liga kike keden. Na xanbi ra, xɛmɛn nɔɛ a findɛ a gbeen na nɛn, a findi a jaxanla ra. ¹⁴ Xa a fe rapaxu xɛmɛn ma, a nɔɛ a bejinjɛ nɛn, a siga dɛnaxan na a kɛnɛn. A mi lan sɔnɔn a xa a mati gbetin na, a mɔn mi nɔɛ a findɛ a konyin na sɔnɔn bayo a bata yi a kolon a jaxanla ra.

Dii forimaan tidena

¹⁵ Xa jaxalan firin xɛmɛna nde yii, keden yi rafan a ma dangu boden

na, na jaxalan firinne yi dii xɛmɛn keden keden bari, koni dii singen yi findi jaxanla diin na naxan mi rafan xɛmɛn ma, ¹⁶ a na wa a kɛɛni taxun feni a diine ra, diin forimaan lan a xa kɛɛn naxan sɔtɔ, a mi lan xɛmɛn xa na so a batɛna diin yii, a dii singen yi fula a tiden na. ¹⁷ A xa a kolon jaxanla naxan najaxuxi a ma, na nan ma dii findixi a dii singen na. A hɛrisigen dɔxɔde firin nan soma dii forimaan yii, bayo na nan singen xɛmɛn sɛnben yitaxi. A tan nan lan a dii forimaan tiden sɔtɔ.

Dii murutɛxina

¹⁸ Xa xɛmɛna nde dii xɛmɛ xalabanten murutɛxin sɔtɔ, a yi a li a mi a tuli matima a fafe nun a nga xuiin na, e bata kata e xa a xuru koni a mi e xuiin suxi, ¹⁹ a fafe nun a nga xa a suxu, e yi a xali taan fonne fɛma taan so dɛɛn na. ²⁰ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxɔ dini i ra, a xalabanten, a mɔn murutɛxi. A mi nxu xuiin suxuma. Sabaan nun dɔlɔn nan nafan a ma.” ²¹ Nayi, taan xɛmɛne birin a magɔlɔnma nɛn han a faxa. E xa fe jaxin jɔn ε tagi. Isirayila kaane na feen mɛma nɛn, e gaxu.

Muxu binbin singanxina

²² Xa ε muxun faxa, naxan bata gbalo feen liga, a lan a xa faxa naxan ma, ε mɔn yi a binbin singan wudin na, ²³ a binbin mi lan a xa xi singanxi han xɔtɔnni. A lan nɛn a xa maluxun na lɔxɔni, bayo Ala bata na muxu singanxin danga. E nama na binbi singanxina dangan lu yamanani, Alatala ε Ala dɛnaxan fima ε ma ε kɛɛn na.

22

I muxu boden yii seene masuxu

¹ E na ε ngaxakedenna jingen hanma a yɛxɛɛn to, a sigama burunna xun xɔn, ε nama ε xun xanbi so a yi. E lan nɛn ε xa a xali a kanna fɛma. ² Xa ε ngaxakedenna konna makuya, hanma ε mi a yire kolon, ε xa xuruseen xali ε konni. E yi a ramara han ε a kanna to waxatin naxan yi, ε yi a so a yii. ³ E na nan ligama a sofanla fan na, a domana,

e nun a seen naxan birin l̄oxi ayi. E mi lan ε xa ε xun xanbi so ne yi. ⁴ Xa ε ngaxakedenna sofanla hanma a j̄ingen to biraxi kiraan x̄on, ε nama ε xun xanbi so a yi. E lan nen, ε xa a mali a rakele.

Xemen nun jaxalan domane

⁵ Naxanla mi lan a yi xeme do-maan nagodo a ma. Xemen fan mi lan a jaxalan doamaan nagodo a ma. Muxun naxanye na fe sifan ligama, na kanne mi rafan Alatala ε Ala ma.

Daliseen masuxu kiina

⁶ E na a to kiraan x̄on ma, x̄oliin bata a teen sa wudin k̄e ra, xa na mi a ra b̄ox̄on ma, a nga felenxi a xelene ma, xa na mi a ra a diine ma, ε mi lan ε xa a nga nun a diine tongo e bode x̄on. ⁷ E xa a nga bejin, a xa siga. E yi a diine tan tongo. Nayi, ε siimaya xunkuyen nun herin s̄ot̄oma nen.

Muxune xa ratanga

⁸ Xa i banxi nen ti, i yi foye suxundeni t̄on banxin k̄e ra alo kore banxina, i xa a rabilin sansandin na alogo muxuna nde nama bira l̄ox̄ona nde, a faxa, fata i ya banxin ti kiin na.

Fe yibasanna fe

⁹ I nama sansi siya firinna si i ya manpa bili nak̄oni, xa na mi a ra a bogin findima se haramuxin nan na. ¹⁰ I nama xun xidi yegen xidi j̄ingen nun sofanla xunne ma e bode x̄on i yi x̄een bi. ¹¹ I nama doamaan nagodo i ma naxan s̄ox̄onxi yex̄ee xabe garin nun geεε futu garin basanxin na.

Gubana

¹² I xa luti denbexine singan i ya gubaan tongon naaninne ra.

Kiti x̄o d̄ex̄ene jaxanla fe yi

¹³ Xa x̄emena nde jaxanla d̄ox̄o, e yi kafu, a feen yi rajaxu xemen ma, ¹⁴ a yi a xili kala f̄ol̄o, a naxa, “N bata jaxanli ito d̄ox̄o, koni nxu to kafu, n yi a li, a mi yi Alaa kiraan x̄on.” ¹⁵ Na na liga, sungutunna fafe nun a nga sereya seen xalima nen taan fonne fema taan so d̄een na, naxan a yitama a sungutun nas̄ol̄onxin nan yi a ra. ¹⁶ A fafe ito nan falama, a naxa, “N

bata n ma dii temen fi xemeni ito ma, koni a mi rafan a ma s̄on̄on. ¹⁷ A bata wulen sa a xun ma, a sungutun nas̄ol̄onxin mi yi a ra.” Sungutunna s̄ot̄o muxune xa na futun nas̄on̄oya sereya dugin sa taan fonne yetagi. ¹⁸ Taan fonne na xemen suxuma nen, e yi a fe jaxin saran a ra. ¹⁹ E na a makiti, e xa a yangin, a gbeti gbanan keme so sungutunna fafe yii, bayo a bata Isirayila jaxanla nde xili kala. Na xanbi a lanma nen jaxanla m̄on xa xete xemen konni. A nema a siimayani, a mi n̄oe a me na jaxanla ra.

²⁰ Koni, xa j̄ondin nan na feen na, sereya se yo mi na naxan a yitama a bata futun nas̄on̄oya, ²¹ na jaxanla xalima nen a fafe a banxin d̄een na. Taa yi kaane yi a maḡol̄on han a faxa, bayo a bata yagi feen liga, jaxanla mi lan a xa naxan liga Isirayila b̄ox̄oni. A bata xeme feen kolon a a fafe konni waxatin naxan yi. E xa fe jaxin j̄an ε tagi.

²² Xa ε xemen nun jaxanla suxu naxan findixi xeme gbet̄e a jaxanla ra, e saxi, na fe jaxi raba firinne lan nen e xa faxa, jaxanla nun xemena. E xa fe jaxin j̄an Isirayila b̄ox̄oni.

²³ Xa xemen naralan sungutunna nde ra taan kui, naxan bata masuxu, e yi kafu, ²⁴ ε xa na muxu firinne xali taan so d̄een na, ε yi e maḡol̄on han e faxa. Sungutunna faxama nen bayo a mi s̄on̄on natexi taan kui. Xemen fan faxama nen bayo a bata jaxalan masuxin futun kala. E xa fe jaxin j̄an ε tagi.

²⁵ Koni xa xemen naralan sungutunna ra burunna ra, naxan bata masuxu, a yi fu a ma, na xeme nan gbansan faxama. ²⁶ E nama fefe liga sungutunna ra bayo a mi fe jaxi yo ligaxi a lan a xa faxa naxan ma. Na feen luxi nen alo xemen naxan fu a boden ma alogo a xa a faxa. ²⁷ Amas̄ot̄o xemen naralanxi sungutunna ra burunna nan na. Hali sungutunna xeme kanni ito s̄on̄on nate, muxu yo mi yi na naxan yi a ratanḡe.

²⁸ Xa xemen naralan sungutunna ra naxan munma masuxu, a yi fu

a ma, muxuna nde yi e to na feen xun na, ²⁹ na xεμεν xa gbeti gbanan tonge suulun so sungutunna fafe yii, a yi sungutunna dɔxɔ a ɲaxanla ra, bayo a bata a futun kala. A nεma a siimayani, a mi nɔε a mε na ɲaxanla ra.

23

¹ Xεμεν nun a fafe a ɲaxanla nama kafu, alogo a nama a fafe rayagi.

Muxun naxanye mi lan Alaa yamaan malanni

² Muxun naxan tεgenxi, hanma a bari seen bolonxi, na kanna mi lan a siga Alatalaa yamaan malanni.

³ Naxanye na kafu sariyatareyani, e diin bari, na diin fan mi daxa a siga Alatalaa yamaan malanni han a yixεte fudena.

⁴ Amonine nun Moyaba kaane mi sigε Alatalaa yamaan malanni hali e yixεte fudena. ⁵ A ligama na kiini habadan bayo siyani itoe mi faxi ε ralandeni burun nun igen na eyii, ε yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi. E Beyori a dii Balami saren fi nεn ε xili ma keli Petori taani Mesopotamiya yamanani alogo a xa ε danga. ⁶ Koni Alatala ε Ala mi tin a tuli matiyε Balami ra. A bata dangan masara barakan na bayo ε rafan Alatala ε Ala ma. ⁷ E nama e mali bɔɲε xunbenla nun hεrin sɔtɔ feen na ε siin birin yi.

⁸ E nama Edɔn kaane rapaxu bayo ε ngaxakedenna nan e ra. E nama Misiran kaane rapaxu bayo ε waxatina nde ti nεn e bɔxɔni. ⁹ E yixεte saxanden nɔε soε nεn Alatalaa yamaan malanni.

Daaxaden sarijanna fe

¹⁰ E na siga ε yaxune yεngεdeni, ε yi daaxa yirena nde yi, ε lan nεn ε xa ε yetε ratanga fe ɲaxin birin ma. ¹¹ Xa xεμεna nde ε yε naxan mi sarijanxi, igen bata mini a xεmeyani kɔεen na, a xa mini daaxaden fari ma. ¹² Ninbanna ra, a xa a maxa. Sogen na godo waxatin naxan yi a nɔε soε nεn daaxadeni.

¹³ E xa yirena nde sugandi daaxaden fari ma, na yi findi xandaan na.

¹⁴ Wali sena nde xa lu ε goronne yε, alogo ε na siga xandani, ε xa yinla ge, ε yi ε makoon naba, ε bεnden naxεte a yε ma. ¹⁵ E daaxaden lan nεn a xa sarijan, bayo Alatala ε Ala masiga tiden na a ra ε kantan feen na, a yi ε yaxune sa ε sagoni. Xa a fe ɲaxin li daaxadeni, a a makuyama ε ra nεn.

Konyi sariyana

¹⁶ Xa konyina nde a gi a kanna ma, a yi a yigiya ε konni, ε nama a xali a kanna fema de! ¹⁷ A lan nεn a xa dɔxɔ ε dεxɔn taani, a na wa lu feni dεnaxan yi. E nama ɲaxu a ra.

Yalunyana fe

¹⁸ Isirayila xεμεna hanma ɲaxanla nama findi yalunden na. ¹⁹ Yalunde gilεn sarena, hanma yalunde xεμεn sarena, na mi lan a xa so Alatala ε Ala banxini ε dε xui yo rakamali feen na, bayo Alatala ε Ala na fe sifan naɲaxuxi.

Donla nun dε xuina

²⁰ E na sena nde doli ε ngaxakedenna ma, gbetina, donsena, xa na mi a ra se gbεte, ε nama tɔnɔ yo sa a fari. ²¹ E nɔε tɔnɔn fenɲε nεn xɔɲεn na, koni ε ngaxakedenna tan mi a ra de. E xa na sariyan suxu ε bɔxɔni, ε dεnaxan sɔtɔma, alogo Alatala ε Ala xa barakan sa ε kεwanle birin yi.

²² I na dε xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i nama i madigan a rakamali feen na, xanamu Alatala i ya Ala a maxɔdinma nεn i ma, i yi findi yulubi tongon na. ²³ Xa i mi dε xui tongo, yulubi fe mi a ra. ²⁴ Koni xa i dε xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i lan nεn i xa a rakamali ki faji alo i a ɲεnige kii naxan yi.

²⁵ I nɔε manpa bogina nde bε nεn i gbeen mi naxan na, i yi a don, han i lugo, koni i nama nde sa i ya goronni. ²⁶ I na so murutu xεen na, i gbee mi naxan na, i nɔε tɔnsɔnna ndee bolonɲε nεn i yiin na, koni i nama i ngaxakedenna a murutun xaba wɔliten na.

24

Futu kalana fe

¹ Xa xemena nde jaxanla dɔxɔ, a fe yi rajaxu a ma, nayi, a e futu kala kedindin nan sebema, a a so a yii, a yi a rasiga a konni. ² Jaxanla to bata keli xemen konni, a nɔe dɔxe nen xeme gbete xɔn. ³ Xa a fe sa rajaxu na xemen fan ma, a e taxun kedindin sebe, a yi a so a yii, a yi a rasiga a konni, hanma xa na xemen sa faxesa, ⁴ xeme singen naxan a mexi a ra, na mi lan a yi a tongo sɔnɔn, a findi a jaxanla ra, bayo a bata haramuya a ma. Alatala na fe sifan naxaxuxi. E mi lan e xa na yulubi sifan liga bɔxɔni Alatala e Aladenaxan soma e yii e keen na.

Muxu feen sariyana

⁵ Xemen naxan baxi jaxanla dɔxɔdeni, a mi lan a xa so sofayani. Kontɔfili gbete yo mi lan a xa lu a ma han jee keden alogo a xa a jaxanla masuxu a naxan dɔxi, a a rasewa.

⁶ E mi lan e xa wuli ngan nun wuli diin dɔxɔ tolimani, xa na mi a ra wulin diin gbansanna, bayo na findima balotareyaan nan na.

⁷ Xa Isirayila kaana nde a ngaxakedenna suxu nɔɔni, a yi a findi konyin na, hanma a a mati, a lan nen na kanna xa faxesa. E fe jaxin janma e tagi na kiini.

⁸ Xa fure jaxin bata mini muxuna nde fatin ma e xa a liga alo Lewi yixeten saraxaraline a fala e xa kii naxan yi. N na e yamari naxan na, e xa na birin suxu ki faji. ⁹ Alatala e Ala naxan ligaxi Mariyama ra e keli xanbini Misiran yi, e xa e miri na ma.

¹⁰ Xa e ngaxakedenna nde sena nde dɔxɔ e ma tolimani, e nama so a banxini na tolima seen tongodeni. ¹¹ E xa lu tanden ma, na kanna xa mini na tolima seen na. ¹² Xa yiigelitɔɔn na a ra, a yi a gubaan so i yii tolimaan na, i nama a ramara han kɔeen na. ¹³ I xa a raxete a ma sogen godo waxatini, alogo a xa xi a yi, a barikan bira i xa. Na yatema nen tinxinna ra Alatala i ya Ala yee ra yi.

¹⁴ I nama jaxu yiigelito walike tɔrɔxine ra, a na findi i ngaxakeden Isirayila kaan na hanma xɔnen na naxan dɔxi i konni. ¹⁵ I xa a wanla

saranna so a yii bɔxɔ yo bɔxɔ benun sogen xa godo, bayo yiigelitɔɔn nan a ra, a xaxili tixi a saranna nan na. Xa a mawuga Alatala xa i ya fe yi, i findima nen yulubi tongon na.

¹⁶ Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.

¹⁷ I nama kiti kobin sa xɔnen ma hanma kiridina. I nama kaja gilena a gubaan nasuxu tolimaan na. ¹⁸ I nama jinan, a i findi nen konyin na Misiran yi, Alatala i ya Ala nan i xunba. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

¹⁹ I na seen xaba xeen ma, tɔnsɔnna naxanye na lu e xɔri ma, i nama ne matongo. I xa e lu na xɔnene nun kiridine nun kaja gilene xa. Nanara, Alatala i ya Ala i barakama nen i ya wanle birin yi. ²⁰ I na i ya oliwi binle bogine malan, e bogin naxanye na lu e kɔe ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xɔnene nun kiridine nun kaja gilene xa. ²¹ I na i ya manpa bogine fan ba, e bogin naxanye na lu e ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xɔnene nun kiridine nun kaja gilene xa. ²² I nama jinan, a i findi nen konyin na Misiran yi. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

25

Bosa rabɔnbɔna

¹ Xa xeme firin yenge, e na siga kitisane fema alogo e xa e makiti, kitisane xa yoon fi jɔndi kanna ma, wule falana kala tixin yi saran a ra. ² Xa wule falan lanma a xa bɔnbɔ, kitisaan xa a rasa bɔxɔni, e yi a bɔnbɔ a yee xɔri bosaan ye yatɔn na a lan a xa naxan sɔtɔ fata sariyan na. ³ Na kui, e mi lan e xa dangu bosaan ye tonge naanin na. Xa e nde sa na fari, e bata e ngaxakedenna rayagi.

Ningena wanla

⁴ I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.

Kaja gile diitare kanna fe

⁵ Xa ngaxakeden ma xeme firinne dɔxi yire kedenni, keden yi faxa a mi dii bari, na ɲaxanla mi lan a xa dɔxɔ xeme gbete xɔn ma denbayaan fari ma. A lan a xa dɔxɔ a xemena ngaxakedenna nde nan xɔn, a findi a ɲaxanla ra. ⁶ A dii singen naxan barima, na lan a xili sa faxa muxun xun ma, alogo a xinla nama lo ayi Isirayila bɔxɔni. ⁷ Xa xemen tondi a ngaxakedenna a ɲaxanla dɔxe, kapa gilen xa siga taan so deen na taan fonne denaxan yi, a a yeba e xa, a naxa, “N ma xemena ngaxakedenna mi tinxi n ma fe ma. A bata tondi dii fideni a ngaxakedenna ma Isirayila bɔnsɔnne ye, naxan lan a xili sa a xun ma.” ⁸ Taan fonne xemen xilima nen, e yi a maxodin. Xa a tondi a ngaxakedenna a ɲaxanla dɔxe, ⁹ kapa gilena a masoma nen a ra taan fonne ye xori, a sankidin ba a xemena ngaxakedenna sanni, a yi a de igen puru a yetagi. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ligama xemen na naxan tondima mayixeten fideni a ngaxakedenna ma.” ¹⁰ Nayi, na xemena a denbayaan xili bama Isirayila yi ikiini, “Sankidi ba denbayana.”

Naxan mi daxa yengeni

¹¹ Xa xeme firin yengema, na nde keden ma ɲaxanla yi siga a xemen badeni boden yii, xa a boden xemeya yiren suxu, ¹² e nama kininkinin na ɲaxanla ma. E xa a yiin bolon a ra.

Tinxinna yulayani

¹³ E nama kilo firin xali e sagbaan kui naxan mi kamalixi, keden binya, boden yelefu. ¹⁴ E nama liga se firin fan lu e konni naxan mi kamalixi, keden xungbo, boden xurun. ¹⁵ Kilo kamalixin nun liga se kamalixin nan lan a xa lu e yii. Nayi, e siimaya xunkuyen sɔtɔma nen bɔxɔni Alatala e Ala denaxan soma e yii. ¹⁶ Naxan yo na na liga, a mayifuun ti, na muxu sifan mi rafan Alatala e Ala ma.

Amalekine yaxuya fena

¹⁷ E nama ɲinan Amalekine naxan liga e ra e to yi keli Misiran yi. ¹⁸ E

mini nen e ma kiraan xɔn, e yi xanbiralune yee rasa. Na waxatini, e yi xadanxi han! Ala yee ragaxu yo mi yi e yi. ¹⁹ Iki, Alatala e Ala na e rasabati e rabilinna yaxune yee xori na bɔxɔni a denaxan soma e yii, e xa Amalekine raxori han e xinla yi tunun dunuɲa yi. E nama ɲinan na xɔn!

26

Bogi se singene nun yaganna fe

¹ E na so bɔxɔni Alatala e Ala naxan fima e ma e keen na, a yi findi e gbeen na, e na dɔxɔ mɛnni waxatin naxan yi, ² e birin nde bama nen e bɔxɔn bogi se singene ra, na bɔxɔni Alatala e Ala denaxan fima e ma. E xa a sa deben kui, e yi a xali na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima a xinla matɔxɔn denaxan yi. ³ E sigan saraxaraline nan fema naxanye walima na waxatini. E yi a fala e xa, e naxa, “N na a falama to Alatala en ma Ala xa, a n bata so na bɔxɔni, a a kɔlo naxan ma fe ra a a soma en benbane yii.”

⁴ Saraxaraliin deben nasuxuma nen e yii, a a dɔxɔ Alatala e Alaa saraxa ganden yetagi. ⁵ E falani ito nan tima Alatala e Ala xa, e naxa, “N benban findixi Arami kaan nan na, sigatiina. A siga nen Misiran yi, e nun a muxune. E yi dɔxɔ na. E yi findi siya gbee senbemaan na, muxu wuyaxi. ⁶ Koni Misiran kaane nxu ɲaxankata nen, e nxu tɔrɔ, e konyiya xɔdexen sa nxu ma. ⁷ Nxu yi Alatala maxandi, nxu benbane Ala. A yi nxɔ maxandi xuiin name, a mɔn yi nxɔ mantɔrone to, e yi fe ɲaxine nun fe xɔdexen naxanye dɔxɔma nxu ra. ⁸ Alatala yi nxu ramini a senben nun nɔɔn nun fe magaxuxine nun taxamasenne nun kabanakone ra Misiran yi. ⁹ A yi fa nxu ra han be, a yi bɔxɔni ito so nxu yii, nɔɔn nun kumin gbo denaxan yi. ¹⁰ Na nan a toxi, iki, Alatala, n faxi bɔxɔn bogi se singeni itoe ra i tan fema, i naxanye fixi n ma.”

E deben dɔxɔma nen Alatala e Ala yetagi, e yi e xinbi sin a xa. ¹¹ E tan nun Lewine nun xɔɲen naxanye e tagi, e birin yi sewa e bode xɔn ma se fajine

fe ra Alatala ε Ala naxan fixi ε ma e nun ε denbayana.

¹² Nεε saxandene findixi yagan nεene nan na. ε na yelin yaganna malanηε, ε xa a so Lewine nun xεηene nun kiridine nun kapa gilene nan yii naxanye ε taane yi. Ne fan yi e dege, e yi lugo. ¹³ Na waxatini, ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “Naxan findixi i gbeen na, n bata a birin namini n konni. N bata a so Lewine nun xεηene nun kiridine nun kapa gilene yii alo i a yamarixi kii naxan yi. N mi i ya yamari yo matandixi hanma n jinan a xon. ¹⁴ Hali sayaan to so n ma n mi i ya yaganna siyadin don, hanma n yi a xunnakala fe haramuxini, hanma n yi barinne ki nde ra. N bata i xuiin suxu, Alatala n ma Ala. I naxan yamarixi n ma, n bata na birin liga. ¹⁵ I xa i miri nxu ma ariyanna yi, i dεxode sarijanxini. I yi Isirayila baraka, i ya yamana e nun i bεxεn naxan fixi nxu ma, i i kεlε naxan ma fe ra nxu benbane xa, nεnεn nun kumin gbo denaxan yi.”

Fala rapanna sariyana fe yi

¹⁶ Alatala ε Ala bata ε yamari to, a ε xa a tεnne nun a sariyane suxu ki faji! ε xa ε ηεxε lu e xon ma ε bεηen birin na e nun ε niin birin yi. ¹⁷ ε bata ε de ti Alatala xa to, a a tan nan ε Ala ra, a ε birama nen a kirane fεxε ra, a ε a tεnne nun a yamarine nun a sariyane suxuma nen. ¹⁸ Alatala fan bata a de ti, a ε tan findima a gbee yamaan na, alo a a falaxi ε xa kii naxan yi. ε xa a yamarine suxu, ¹⁹ alogo a xa ε rafisa a siya daxine birin xa. ε nεrεn nun ε xinla nun ε senben danguma nen e birin na. ε mεn yi findi yama rasarijanxin na Alatala ε Ala xa, alo a a fala kii naxan yi.

27

Duban nun dangana fe

¹ Nabi Musa yi yamarini ito fi Isirayila kaane ma fonne yεε xεri, a naxa, “ε xa yamarini itoe birin suxu n naxanye fiin to. ² ε nεma Yurudεn

baan gidin waxatin naxan yi, siga na bεxεni Alatala ε Ala naxan soxi ε yii, ε xa gεmε gbeene ti, ε e mafixa. ³ ε yi sariya falani itoe birin seβε e ma, ε na gidi waxatin naxan yi, ε so na bεxεni Alatala ε Ala naxan soma ε yii, nεnεn nun kumin gbo denaxan yi alo Alatala ε benbane Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ ε na yelin Yurudεn baan gide, ε xa gεmεni itoe ti Ebali geyaan fari, ε yi e mafixa, alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ⁵ ε xa gεmεne malan Alatala ε Ala xa saraxa ganden na mεnni, wure walise mi dinxi gεmεn naxanye ra. ⁶ ε gεmεne nan matongoma, ε yi Alatala ε Alaa saraxa ganden nafala. ε yi saraxa gan daxine ba Alatala ε Ala xa na fari. ⁷ ε mεn xa bεηε xunbeli saraxane fan ba mεnni, ε e don, ε sewa Alatala ε Ala yetagi. ⁸ ε gεmεn naxanye tixi, ε xa Alaa sariya falane seβε ne ma, ε yi e kerεnden ki faji.”

⁹ Musa nun saraxaraline, Lewine mεn yi falan ti yamaan xa, e naxa, “Isirayila yamana, ε sabari. ε yi ε tuli mati. ε bata findi Alatala ε Alaa yamaan na to. ¹⁰ ε xa Alatala ε Alaa falan name. ε xa a yamarine nun a tεnne suxu, n naxanye yamarima ε ma to.”

¹¹ Na lεxε kedenni, Musa mεn yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, ¹² “ε na Yurudεn baan gidi waxatin naxan yi, bεnsεnni itoe xa ti Garisimi geyaan fari, e duba yamaan xa: Simeyεn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Yusufu e nun Bunyamin. ¹³ Bεnsεnni itoe xa ti Ebali geyaan nan fari, e dangan ti: Ruben nun Gadi nun Aseri nun Sabulon nun Dan e nun Nafatali. ¹⁴ Lewine falan tima nen Isirayila birin xa e xui yitexin na.”

¹⁵ E naxa, “Ala xa na kanna danga naxan na suxuren nafala, hanma se gbete rafalaxi wure raxulunxin na, a yi a batu wundoni. Na se sifan napaxu Alatala ma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁶ “Ala xa na kanna danga naxan na a fafe nun a nga rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

17 “Ala xa na kanna danga naxan na a bodena bəxən danne taxamasenne masiga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

18 “Ala xa na kanna danga naxan na danxutəən ti kira ɲaxin xən.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

19 “Ala xa na kanna danga naxan na kiti ɲaxin sa xəɲen ma hanma kiridina hanma kaɲa gilena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

20 “Ala xa na kanna danga naxan nun a fafe a ɲaxanla kafuma, bayo a bata a fafe rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

21 “Ala xa na kanna danga naxan na yəɲəyaan liga suben xən.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

22 “Ala xa na kanna danga naxan nun a magilen kafuma, a fafe a dii tɛmɛna, hanma a nga a dii tɛmɛna.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

23 “Ala xa na kanna danga naxan nun a bitan ɲaxanla kafuma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

24 “Ala xa na kanna danga naxan na a boden faxa wundoni.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

25 “Ala xa na kanna danga naxan na dimi yi seene rasuxu təɲegɛden faxa feen na.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

26 “Naxan mi sariya falani itoe suxuma a yi e liga, Ala xa na kanna danga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

28

Dubane fe

Saraxaraline 26.3-13 nun Sariyane 7.12-24

1 Xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu ki faɲi, ε yi yamarini itoe suxu n naxanye soxi ε yii to, nayi Alatala ε rafisama nən bəxən siyane birin xa.

2 ε baraka feni itoe nan sətəma, xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu:

3 A barakan sama nən ε fe yi taan kui e nun xεene ma. 4 A barakan sa ε dii barin nun ε bəxən bogi seene nun ε xuruse kurune nun ɲingene nun

yεxεene yi. 5 A yi barakan sa ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi.

6 A yi ε baraka ε somatəən nun ε minimatəən na. 7 ε yaxune na keli ε yengɛdeni, Alatala e kedima nən ε yεε ra. Xa e so kira keden nan xən, e e gima nən ε yεε ra kira solofere xən.

8 Alatala ε Ala barakan sama nən ε gbengbene yi, e nun ε wanle birin yi. A barakan sama ε fe yi na bəxəni a dɛnaxan fima ε ma. 9 Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, ε mən yi bira a kirane fəxə ra, a ε findima a yamaan na nən alo a a kələ ε xa kii naxan yi.

10 Bəxən siyane birin a kolonma nən nayi, a Alatala xinla bata fala ε xun ma, e gaxu ε yεε ra.

11 Alatala ε herisigen fari sama nən na bəxəni a a kələ ε benbane xa naxan ma fe ra a a soma ε yii. ε dii wuyaxi barima nən, ε xuruseene dii wuyaxi xalima nən, a mən yi barikan sa ε bəxən bogi seene yi. 12 Alatala koren nabima nən ε xa, a igen namaraxi dɛnaxan yi, alogo a xa tulen nafa ε bəxəne ma a waxatini, a ε wanle birin nasəɲya. Siya wuyaxine fama ε dolideni nən, koni ε tan mi donla tongoma. 13 Alatala ε tima nən yεen na. ε mi luyε dənɲen na mumε! Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, n naxanye falama ε xa to, a ε yitema nən bonne xa, ε mi luyε e bun mumε! 14 ε nama yamarini itoe beɲin n naxanye falaxi ε xa, ε siga yiifanna ma hanma kəmenna ma, ε yi bira ala gbətene fəxə ra, ε yi e batu.

Dangane fe

Saraxaraline 26.14-46

15 Xa ε tondi Alatala ε Ala xuiin suxe, xa ε tondi a yamarine nun a tənne suxe, n naxanye falama ε xa to, nayi dangani itoe nan fama ε ma, e yi ε suxu. 16 Ala ε dangama nən taani e nun xεene ma. 17 A dangan sama nən ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi. 18 A dangan sa ε dii barin nun ε bəxən bogi seene nun ε xuruse kurune nun ɲingene nun yεxεene yi. 19 A yi ε danga ε somatəən nun ε minimatəən na.

²⁰ Alatala dangan nun mayifuun nun fe magaxuxin nafama ε ma nen ε wanle birin yi han ε sa halagi, bayo ε bata fe naxin liga, ε to xεte a fɔxɔ ra.

²¹ Alatala fitina furen nadinma ε ma nen han ε birin yi njan na bɔxɔni ε sigama denaxan masɔtɔdeni.

²² Alatala ε doyenma nen furen na, e nun fati mawolonna nun fati makusinna. A fama nen kuye wolonna ra, e nun furuna, sansine funduma nen hanma e kun. Feni itoe ε tɔrɔma nen han ε halagi.

²³ Kuyen xarama nen, bɔxɔn fan yi xɔdɔxɔ ayi alo wurena. ²⁴ Alatala yi ε tulen masara gbangbanna ra keli kore, godo xεene ma, han ε birin yi halagi.

²⁵ Alatala a ligama nen, ε yi halagi ε yaxune yεtagi. Xa ε siga e yεngɛdeni kira keden nan xɔn, ε gima nen e yεε ra kira solofere xɔn. Dunɔɔna muxune birin kabema nen ε kalana fe ra. ²⁶ Xɔline nun burunna subene ε binbine donma nen. Muxu yo mi e kedi.

²⁷ Alatala ε tɔrɔma nen setene ra alo a naxan liga Misiran kaane ra. A ε tɔrɔ bontenbandunna nun gasine ra, e nun maxεnxenna naxan mi danma.

²⁸ Alatala ε findima nen danxutɔne ra, a faan naso ε yi, ε yi findi fatɔne ra.

²⁹ Yanyin na ε sigati kiin yi ε yifu alo danxutɔne. E wali yo mi lanɔe. E lu tɔre, e yi ε yii geli. Muxu yo mi nɔe ε be e yii.

³⁰ E na naxalandin masuxu, xεme gbete fuma a ma nen. E na banxin ti, ε mi soe a kui. E na manpa binle si, ε mi nɔe e bogine donɔe.

³¹ E nɔngene kɔe raxabama nen ε yεε xɔri, ε mi e suben donɔe. E ε sofanla bama nen ε yii, ε mi a masɔte. E yεxεene

soma nen ε yaxune yii, muxu yo mi ε maliye. ³² E dii xεmene nun dii tεmene soma nen siya gbete yii alo konyine ε yεε xɔri. E xadanma nen e yεε ra kira

yitodeni, koni fεre yo mi luyε ε xa, ε yi e mali. ³³ Xɔɔene baloma ε sansine nan na. E wanla naxan birin kema,

a tɔnɔn findima e gbeen nan na. E ε rayarabima nen, e yi ε naxankata ε siin birin yi. ³⁴ E na feni itoe birin to,

ε luma nen alo fatɔne. ³⁵ Alatala sete naxine ratema nen

ε sanne nun ε xinbine ma naxan mi yalanɔe. E yi din ε fatin birin na, keli ε xunna ma han ε sanne.

³⁶ Alatala ε nun ε mangan kedima nen, ε na naxan dɔxɔ ε xun na, siga bɔxɔni ε tan nun ε benbane mi naxan kolon. Menni ε ala xɔɔene batura nen naxanye rafalaxi wudin na, hanma gεmena. ³⁷ Alatala ε xalima siyaan naxanye konni, ne kabema nen ε fe ma, e yi ε magele, e yi ε rayelefu.

³⁸ E sansi gbege wolima nen ε xεene ma, koni ε ndedi nan tun xabama, bayo tuguminne dinma nen a birin na.

³⁹ E manpa binle sima nen, ε yi e masuxu ki fajni, koni ε mi e igen minɔe, ε mi e bogine malanɔe bayo

kunle soma e yi nen. ⁴⁰ Oliwi binle luma nen bɔxɔn birin yi, koni ε mi e turen soma ε ma, bayo oliwi bogine

yolonma nen. ⁴¹ E diine barima nen, koni e mi luyε ε yii, bayo ε yaxune e xalima nen.

⁴² E wudine nun bɔxɔn bogi seene findima tuguminne nan gbee ra. ⁴³ Xɔɔen naxanye dɔxi ε ye,

ne fe matema nen ε xa pon! Koni ε tan ma fe magodoma nen han! ⁴⁴ E sigama nen e dolideni, koni e tan mi

fe ε dɔle mumε! Ala e tima nen yεen na. E yi lu dɔnxen na. ⁴⁵ Dangani itoe birin fama nen ε fɔxɔ ra, e yi ε sagatan,

e yi ε suxu han ε birin yi halagi, bayo ε bata tondi Alatala ε Ala xuiin suxe. E mi a yamarine nun a tɔnne suxi

a naxanye soxi ε yii. ⁴⁶ Na findima taxamasenna nun kabanakoon nan na ε tan nun ε yixεtene xa habadan!

⁴⁷ Bayo ε mi tin wale Alatala ε Ala xa sewan nun nɔnige fajini, ε yi herini waxatin naxan yi,

⁴⁸ nayi ε walima nen ε yaxune xa Alatala naxanye rafama ε xili ma. Kamen nun min xɔnla ε suxuma nen. E magenla luma

nen tɔrɔni. E yi wuren xidi e kɔe xanbi ra ε goronna tongo, han ε yi halagi. ⁴⁹ Alatala fama nen siyana nde ra, keli

yire makuyeni bɔxɔn danna ra. A godoma nen ε ma alo singbinna. E mi a xuiin mεma. ⁵⁰ E findima muxu ye xɔdexene nan na, naxanye mi xεme

fonne binyama, e mɔn mi kinink-

ininjɛ diine ma. ⁵¹ E ε xuruseene nun ε bɔxɔn bogi seene tongoma nɛn, ε yi halagi. E mi ε murutun hanma manpana hanma turen naluma ε yii. E ε jɪnge diine nun yɛxɛɛ diine nun siine xalima nɛn han ε yi halagi.

⁵² E ε taane birin nabilinma nɛn yɛngɛni, na bɔxɔni Alatala ε Ala dɛnaxan soma ε yii. E ε yɛngɛma nɛn han ε taan yinna naxanye mate, ε laxi naxanye ra, ne yi bira. ⁵³ Yɛngɛni ito yi, ε yaxune ε rakamɛma nɛn han ε yi ε diine don, Alatala ε Ala naxanye fixi ε ma. ⁵⁴ Hali xɛmɛ faɲi hinantɔna ε tagi, a mi kininkininjɛ a ngaxakedenne ma hanma a jaxanla hanma a dii jɛjɛne. ⁵⁵ A mi tinjɛ a diin subeni taxunjɛ e ra, bayo na findixi a balo dɔnxɛn nan na. E yaxune ε rayarabima na kii nin ε taan birin yi. ⁵⁶ Hali jaxalan faɲi hinantɔna ε tagi, naxan mi susue a sanna tiyɛ bɔxɔn ma, a tan fan mi kininkininjɛ a rafan xɛmɛn ma hanma a diina. ⁵⁷ A mi tinjɛ a dii barixin subeni taxunjɛ e ra e nun a diin xunyɛna, bayo a wama ne don feni wundoni. E yaxune na ε rabilin yɛngɛni e fama nɛn na tɔrɔ sifan na ε konni.

⁵⁸ Xa ε mi sariya falani itoe suxu a faɲin na naxanye sɛbɛxi kitabuni ito kui, xa ε mi gaxu Alatala ε Ala xili gbee magaxuxin yɛɛ ra, ⁵⁹ Alatala fitina furene nun fure jaxine dɔxɔma nɛn ε tan nun ε yixɛtɛne ma naxan magaxu, e mɔn mi yalanjɛ xulɛn. ⁶⁰ A fitina furene birin nafama nɛn ε ma, ε yi gaxuxi naxanye yɛɛ ra Misiran bɔxɔni. Na furene yi ε suxu, e yi ε nɔ. ⁶¹ Alatala furen sifan birin sanbama ε ma nɛn e nun yihadin birin hali ba naxanye sɛbɛxi kitabuni ito kui, han ε birin yi halagi. ⁶² E tan naxanye yi wuya dangu sarene ra kore, ε yatɛn xurunma ayi nɛn bayo ε bata Alatala ε Ala xuiin matandi. ⁶³ Alatala fe faɲin ligaxi ε xa kii naxan yi, a ε rawuya ayi kii naxan yi, a mɔn ε halagima na kii nin, a yi ε faxa. A ε bama nɛn na bɔxɔni ε fama naxan masɔtɔdeni. ⁶⁴ Alatala yi ε raxuya

ayi siyane birin yɛ, keli dunujɛna fɔlɔn ma han a danna. E ala gbɛtɛne batura nɛn, naxanye rafalaxi wudin nun gɛmɛn na, ε tan nun ε benbane mi naxanye kolon. ⁶⁵ Na siyane tagi, ε mi matabu yo sɔtɔma, ε mi yire yo sɔtɔma ε dɔxɔma dɛnaxan yi. Alatala ε bɔjɛne wolonma nɛn, a ε yɛɛne raxadan xi xɔnla ra, a ε niine yijaxu ε ma. ⁶⁶ E siimayaan findima kɔntɔfinle nan na, gaxuna ε raxuruxurunma nɛn kɔɛɛn nun yanyin na. E sikɛma nɛn ε niin yɛtɛna fe ra. ⁶⁷ E na na feene to waxatin naxan yi naxanye ligama, gaxun soma nɛn ε bɔjɛni. Xɔtɔnni, ε yi a fala, ε naxa, “Xa jɪnbanna nan yi a ra nun!” Jɪnbanna ra, ε yi a fala, ε naxa, “Xa xɔtɔnna nan yi a ra nun!”

⁶⁸ Alatala ε xalima nɛn kunkine kui Misiran yi, n na a fala dɛnaxan ma, a ε mi mɛnna toma sɔnɔn. Mɛnni, xɛmɛne nun jaxanle, ε katama nɛn ε xa ε yɛtɛ mati ε yaxune ma konyine ra, koni muxu yo mi ε sarama.

⁶⁹ Alatala falani itoe nan ti a layirin na a naxan yamari Musa ma, a xa a xidi e nun Isirayila kaane tagi, Moyaba bɔxɔni, ba layirin na e naxan xidi Horebe geyaan fari.

29

Nabi Musaa kawandi dɔnxɛna

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan birin maxili, a yi a fala e xa, a naxa:

E yi Misiran yi waxatin naxan yi, ε a to nɛn Alatala naxan liga Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin na. ² E bata fe xɔdɛxɛne to, e nun taxamasenne nun kabanakone a naxanye liga e ra, ³ koni han to Alatala munma xaxinla fi ε ma naxan nɔɛ feni itoe kolonjɛ. E yɛɛne mi a toma, ε tunle fan mi a mɛma. ⁴ N ti nɛn ε yɛɛ ra tonbonni jɛɛ tonge naanin. E domane nun ε sankidine mi kala, ⁵ ε mi burun don, ε mi manpaan min. Alatala na liga nɛn alogo ε xa a kolon, a a tan nan ε Ala ra. ⁶ E to so be, Sixɔn, Xɛsibɔn mangana, e nun Ogo, Basan mangana, ne yi fa en yɛngɛdeni, koni en yi e nɔ. ⁷ E yi e bɔxɔne tongo, ε e yitaxun Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi

bənsəna muxune ra, e nun Manase bənsəna fəxə kedenna. ⁸ Nanara, ε lanma ε xa layiri falani itoe suxu ki fəni, alogo ε wanle birin xa sənəya.

⁹ Isirayila kaane, ε malanxi to Alatala ε Ala yətagi. E birin be, ε mangane nun ε yəratine nun ε fonne nun ε kuntigine, ¹⁰ e nun ε naxanle nun ε diine nun xəjən naxanye wudin səgema e nun naxanye igen bama ε xa. ¹¹ E be to alogo Alatala ε Ala xa layirin xidi e nun ε tan tagi, a yi a kələ. ¹² A ε tan nan a yamaan na, a a tan nan ε Ala ra, alo a a fala ε xa kii naxan yi, e nun a mən a kələ ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi. ¹³ N mi layirini ito xidima ε tan xan gbansan xa marakələn xən, ¹⁴ ε tan naxanye tixi be Alatala en ma Ala yətagi. N na a xidima ε nun ε yixetene nan fan xa naxanye munma bari singen. ¹⁵ E a kolon en bu Misiran yi kii naxan yi, e nun en mən dangu yamanane ra kii naxan yi kira yi be. ¹⁶ E bata siyani itoe suxure naxine to: a wudi daxine, a gemen daxine, a gbeti daxine, e nun a xema daxine. ¹⁷ Xeme ba, naxalan ba, bənsən ba, xabila ba, ε sese nama xete Alatala ε Ala fəxə ra, ε siga na siyane alane batudeni. E a liga ki fəni alogo suxure batu yo nama lu ε ye alo sansi salen xələna. ¹⁸ Na muxu sifan na kələni ito me, a dubama a yete xa nən a bəjəni, a naxa, “N bəje xunbenla sətoma nən hali n to kankanxi n kejaan ma.” Na yi yamana feen birin kala. ¹⁹ Alatala mi dije na kanna ma. Alaa xələn nun a kunfa sarijanxin kelima nən na kanna xili ma. A dangane birin sa a fari naxanye səbexi kitabuni ito kui. A xinla yi lə ayi dunuəa yi. ²⁰ Alatala na kanna luma nən a danna Isirayila yamaan ye alogo yihadin xa a li naxan findixi layirin dangane ra, naxanye səbexi sariya kitabuni ito kui.

²¹ E yixetən naxanye fama ε xanbi ra, e nun xəjən naxanye kelima bəxə makuyene yi, ne fitina feene nun fe xədəxene toma nən, Alatala naxanye

dəxəma ε bəxən na. ²² Dolen nun fəxən luma nən bəxən fari. Sese mi nəe siye, sansi yo mi nəe sole, hali nəxənde keden mi luye. Yamanan luma nən alo Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi, Alatala taan naxanye kala a xələni. ²³ Nayi, siya gbətene maxədinna tima nən, e naxa, “Nanfera Alatala ito rabaxi a bəxən na? A xələxi nanfera na kiini?” ²⁴ E yabima nən, e naxa, “Feni itoe ligaxi nən bayo yamani ito bata Alatala layirin kala, e benbane Ala naxan xidi e xa, a to e ramini Misiran yi. ²⁵ E bata suxurene batu, e yi e xinbi sin e xa, e mi yi naxanye kolon, Ala mi tinxi naxanye ra. ²⁶ Nanara, Alatala naxankatani ito birin dəxi bəxəni ito ra a xələni alo a səbe kitabuni ito kui kii naxan yi. ²⁷ Alatala bata a xələ gbeen dəxə a yamaan na, a yi e ba e bəxəni, a yi e rasiga bəxən gbətəni, e dənaxan yi iki.”

²⁸ Alatala en ma Ala nan gbee wundo feene ra. Koni feen naxanye makenənxi en xa, en nun en ma diine nan gbee ne ra habadan! Alan nən en xa sariya falani itoe birin suxu.

30

Alaa layirina

¹ N feen naxanye birin falaxi ε xa, dubane nun dangane, ne birin kamalima nən. Alatala ε Ala na ε raxuya ayi waxatin naxan yi siya gbətene ye, ε mirima nən feni itoe ma. ² E yi xete Alatala ε Ala ma, ε mən yi a xuiin suxu ε bəjən birin na e nun ε niin birin yi, ε tan nun ε diine alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ³ Nayi, Alatala ε Ala kininkininma ε ma nən, a ε ba konyiyani, a yi ε malan keli siyane ye a ε raxuya ayi naxanye ye. ⁴ Hali ε kedixin sa dəxi han bəxən danna ra, Alatala ε Ala ε tongoma nən mənni, a mən yi ε malan. ⁵ Alatala ε Ala mən ε xalima nən ε benbane bəxəni alogo ε xa na masətə, a yi ε rasabati, a ε rawuya ayi dangu ε benbane ra. ⁶ Alatala ε Ala nan ε nun ε yixetene bəjəne rasarijanma alogo ε xa Alatala ε Ala xanu ε bəjən ma e nun ε niin birin yi, ε yi siimaya

fajin soto. ⁷ N tan Alatala, ε Ala danga seβexini itoe birin doxo ma nen ε yaxune ra naxanye ε rajaxuxi. ⁸ Nayi, ε mon birama nen Alatala foxo ra, ε a yamarine birin suxu n naxanye fima ε ma to. ⁹ Alatala, ε Ala baraka gbeen sama nen ε wanle birin yi. E yi dii wuyaxi soto, e nun xuruseene nun herisige gbeena, xa ε Alatala kenen alo ε benbane ¹⁰ ε yi Alatala ε Ala xuiin suxu, ε yi a yamarine nun tonne suxu naxanye seβexi sariya kitabuni ito kui, ε yi xete a ma ε boren birin na e nun ε niin birin yi.

Alaa sariyana

¹¹ N yamarin naxan fima ε ma to, fe xodexe mi a ra ε tan xa. ¹² A mi kore, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nae te kore, a xa sa fa a ra en xa, a a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹³ A mi sa foxo igen fan kidima, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nae foxo igen gide, a xa sa fa a ra en xa, a yi a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹⁴ En-en-en, Alaa falana i dexon ma, a i deen kui, a i boren alogo i xa a liga.

Nii rakisın sugandı fena

¹⁵ N bata fa siimayaan nun faxan na to e nun fe fajin nun a jaxina. E a mato ε keden sugandi. ¹⁶ N bata ε yamari to, ε xa Alatala ε Ala xanu, ε xa sigan ti a kirane xon, ε xa a yamarine nun a tonne nun a sariyane suxu, alogo ε xa siimaya fajin soto, ε yi wuya ayi, Alatala ε Ala yi ε baraka na baxoni ε fama denaxan masotodeyi. ¹⁷ Koni xa ε xete a foxo ra, ε a matandi, ε bira suxure batu feen foxo ra, ¹⁸ n xa a fala ε xa to, ε halagima nen feu! E mi buma na baxoni ε denaxan sotoma Yuruden kidima. ¹⁹ Kore xonna nun baxo xonna nan n serene ra to, fa fala a n bata fa siimayaan nun faxan na e nun duban nun dangana. E xa siimayaan nan sugandi, ε tan nun ε yixetene. ²⁰ E xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a xuiin suxu, ε yi lu a foxo ra. Amasoto Alatala nan ε nii rakisın na. A siimaya xunkuyen fima ε ma nen na baxoni, Alatala a kolon naxan ma fe ra, a a soma nen ε benba Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii.

31

Yosuwe findi fena yεratiin na

¹ Nabi Musa yi a fala Isirayila kaane birin xa, ² a naxa, “N bata jee keme jee moxone soto iki, n mi fa nae tiye ε yee ra. Alatala bata a fala n xa, a n mi Yuruden baan gidima. ³ Alatala ε Ala nan tima ε yee ra, a men kaane birin halagi alogo ε xa e baxone masoto. Yosuwe fan tima nen ε yee ra, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁴ Alatala siyani itoe halagima nen alo a Sixon nun Ogo, Amorine mangane halagi kii naxan yi, e nun e yamanane. ⁵ Alatala yi e sa ε sagoni. E xa a liga e ra alo n bata a yamari ε ma kii naxan yi. ⁶ E senbe so, ε wekile! E nama kuisan, ε nama gaxu e yee ra, bayo ε nun Alatala ε Ala nan sigama. A mi kele i dexon mumε, a mi ε rabenjine fefe ma.”

⁷ Nabi Musa yi Yosuwe xili, a yi falan ti a xa Isirayila kaane birin malanxin yee xori, a naxa, “I senbe so, i wekile, bayo i tan nan tima Isirayila kaane yee ra siga na baxoni Alatala a kolon naxan ma fe ra a a soma ε benbane yii nen. I tan xa e kee baxone yitaxun e ra. ⁸ Alatala tima nen i yee ra, a lu i xon, a mi kele i dexon, a mi i rabenjine fefe ma. I nama kuisan, i nama gaxu.”

⁹ Musa to sariyani ito seβε, a yi a taxu saraxaraline ra, Lewi yixeten naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima, e nun Isirayila fonne. ¹⁰ Musa yi yamarini ito fi e ma, a naxa, “Nee solofere yo jee solofere, yamaan dijama donle ma jeen naxan na, Bubu Kui Sanla waxatini, ¹¹ ε xa sariyani ito xaran ε xui yitexin na Isirayila kaane birin xa, naxanye fama e malandeni Alatala ε Ala yetagi, a yire sugandixini. ¹² E yamaan birin malanma nen menni, xemene nun jaxanle nun diine e nun xonen naxanye doxi ε taane yi, alogo e xa a me, e yi fatan Alatala ε Ala binyadeni, e sariyani ito a falane birin suxu ki fani. ¹³ E diin naxanye mi sariyan kolonxi singen,

ne fan a mɛma nɛn. E yi fatan Alatala ε Ala binyadeni fanni ε dɔxi na bɔxɔni ε Yurudɛn baan gidima naxan masɔtɔdeni.”

¹⁴ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxa waxatin bata maso, Yosuwe xili, ε birin yi siga Naralan Bubuni alogo n xa n ma yamarine fi a ma mɛnni.” Nabi Musa nun Yosuwe yi siga Naralan Bubuni. ¹⁵ Alatala yi mini e xa kundani naxan yi tema bubun so dɛɛn xun ma. ¹⁶ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxamatɔɔn na a ra. I faxa xanbini, yamani ito xɔpɛne suxurene batuma nɛn na bɔxɔni e sigama dɛnaxan yi. E e mɛma n na nɛn, e yi layirin kala n naxan xidixi e xa. ¹⁷ Na waxatini, n xɔlɔma nɛn e ma han n yi n mɛ e ra. N na n yɛtagin luxunma nɛn e ma. Siya gbɛtɛne e halagima nɛn. Tɔrɔ wuyaxi nun fe xɔdɛxɛne yi so e xun na. E a kolonma nɛn na waxatini, a tɔrɔni itoe e lixi nɛn bayo n tan, e Ala, mi fa e yɛ sɔnɔn. ¹⁸ N na n yɛtagin luxunma nɛn e ma na waxatini bayo e bata fe ɲaxin liga e suxurene batu. ¹⁹ Iki, i xa bɛtini ito sɛbɛ. Musa, i xa a xaran Isirayila kaane xa, e yi lu a bɛ, alogo a xa findi seren na n tan nun Isirayila kaane tagi. ²⁰ N yamani ito xalima nɛn na bɔxɔni, nɔnɔn nun kumin gbo dɛnaxan yi, alo n nan n kɔlɔ e benbane xa kii naxan yi. E na e dɛge, e lugo han e gbo, e birama nɛn ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, e yi e batu, e n ma layirin kala. ²¹ Tɔrɔne nun fe xɔdɛxɛne na fa e ma, bɛtini ito findima seren nan na e xili ma. E yixɛtɛne mi ɲinanɲɛ a xɔn. N yamani ito kui feene kolon hali benun e xa so na bɔxɔni n na n kɔlɔ e xa naxan ma fe ra.” ²² Na lɔxɔni, Nabi Musa yi na bɛtin sɛbɛ, Ala naxan falaxi. A yi a xaran Isirayila kaane xa.

²³ Ala yi yamarini ito so Nunu a dii Yosuwe yii. A yi a fala a xa, a naxa, “I sɛnbɛ so, i wɛkilɛ! I tan nan Isirayila kaane xalima na bɔxɔni n na n kɔlɔ e xa naxan ma fe ra. N tan yɛtɛɛn luma nɛn i xɔn.”

²⁴ Nabi Musa yi sariya falani itoe birin sɛbɛ Kitabun kui. ²⁵ A to yelin,

a yi yamarini ito fi Lewine ma, naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima. A yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “ɛ kitabuni ito tongo, Alaa sariyan sɛbɛxi naxan kui, ε xa a sa Alatala ε Alaa Layiri Kankiraan dɛxɔn ma. A xa lu mɛnni seren na Isirayila kaane xili ma, ²⁷ bayo n na kolon a matandi tiine nun yama murutɛxin nan ε ra. Xa ε Alatala matandima n mɔn ε yɛ waxatin naxan yi, n na faxa, ε mɔn a matandima nɛn dangu na ra. ²⁸ Iki, ε ε malan n fɛma, ε nun ε fonne nun ε bɔnsɔnne yɛɛratine, alogo n xa falani itoe ti ε yɛtagi. Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nan findima serene ra ε xili ma. ²⁹ N na a kolon, a n na faxa, ε kala gbeen tima nɛn, ε yi xɛtɛ kiraan fɔxɔ ra n na ε yamarixi naxan na. Waxati famatɔne yi, ε fe ɲaxin ligama nɛn Alatala yɛɛ ra yi, a yi xɔlɔ ε ma ε kɛwanle fe ra, yihadin yi ε li.”

³⁰ Nabi Musa yi bɛtini ito birin xaran Isirayila yamaan xa.

32

Nabi Musaa bɛtina

¹ Kore xɔnna, i tuli mati n ma falan na. Bɔxɔ xɔnna, n fala xuiin name.

² N ma xaranna xa godo yamaan ma alo tule igena.

N ma falan xa lu alo xiila sɛxɛn na.

³ N na Alatala xinla nan nalima. ε xa en ma Ala tantun, a gbo!

⁴ En kantan fanyen nan a ra, a wanle kamalixi.

A kirane birin tinxin.

ɲɔndina Ala na a ra, naxan mi yifu.

A tan nan tinxin, a fan!

⁵ Koni yamaan bata kala a yɛɛ ra yi, a dii mi fa e ra!

Yagina e xa,

yama yifuxin naxan mi tinxin.

⁶ Yama daxu xaxilitarena,

ε lan ε xa na fe sifan liga Alatala ra ba?

ε Fafe xa mi a tan na,

ε da mangana,

naxan ε findixi a yamaan na?

⁷ ε miri lɔxɔ danguxine ma.

ε yi ε xaxili lu waxati gbɛtɛne xɔn.

Ɛ Ɛ fafane maxɔdin e nun fonne.
 E xa fe danguxine yeɓa Ɛ xa.
 8 Kore Xɔnna Ala to yi bɔxɔni tax-
 unma siyane ra,
 a to yi adamadiine bama e bode ra,
 a yi yamanane danne sa
 fata Isirayila kaane yatɛn na.
 9 Bayo Alatala gbeen findixi a ya-
 maan nan na.
 A gbeen nan Yaxuba bɔnsɔnna ra.
 10 A Isirayila toxi tonbonna nin,
 tɔrɔ bɔxɔ xarena.
 A yi a ratanga,
 a yi a jɔxɔ lu a xɔn
 alo a yeɛɛn yeɛna.
 11 A luxi alo singbinna
 naxan a diine maxaranma tungan-
 deni.
 A a gubugubune dɔxɔ e bun
 alogo e nama bira,
 a yi e yite a gubugubune ra.
 12 Alatala kedenna nan tixi a yamaan
 yeɛ ra.
 Ala gbɛte yo mi a malixi.
 13 A yi e rasabati geyane fari.
 A yi e balo xɛɛne bogi seene ra.
 A yi kumin ba e xa gɛmɛne yi
 a turen ba fanyen ma.
 14 Ningene nun yeɛɛne yi nɔnɔn fi Ɛ
 ma.
 Yeɛɛɛ dii turaxine nun kɔtɔne,
 e nun kontonna naxanye kelixi
 Basan yi,
 Ɛ yi ne suben don.
 Ɛ yi murutu kɛɛɛ fajine don,
 Ɛ yi manpa hagigɛne min.
 15 Isirayila tinxinxin yi gbo ayi,
 a yi tondi,
 turen yi gbo a fatini,
 a fatin yi fanɗe ayi,
 a yi xɛte Ala fɔxɔ ra,
 a da mangana,
 a yi a mɛ Ala ra,
 a kantan fanyena,
 naxan a rakisima.
 16 Isirayila yi Ala raxɔxɔlɔnɗe ayi,
 e bira ala gbɛtene fɔxɔ ra,
 e suxurene ki.
 17 E yi jinanne ki,
 Ala mi naxanye ra,
 e mi yi naxanye kolon,

e benbane mi yi naxanye kolon.
 18 Ɛ bata jinan Ala xɔn,
 naxan Ɛ ratanga alo fanyena
 naxan Ɛ ramini dunuɗa yi,
 a siimayaan fi Ɛ ma.
 19 Alatala to a diine keɗnaan to,
 a yi xɔlɔ e ma, a yi a mɛ e ra.
 20 A yi a fala, a naxa,
 “N xa n yeɗagi luxun e ma,
 n yi a mato feen naxan e lima.
 Amasɔtɔ yama xaxilitaren nan e ra.
 Dii yanfantenne nan e ra.
 21 E bata n naxɔxɔlɔnɗe ayi wule alane
 xɔn.
 E bata n naxɔlɔ suxure fufafune fe ra.
 N tan fan e raxɔxɔlɔnma ayi nɛn mux-
 une xɔn
 yama fajin mi naxanye ra.
 N yi e raxɔlɔ siya xaxilitaren xɔn.
 22 Ɔn, n ma xɔlɔn bata gbo ayi,
 a wolon han a barinne yimaxa laxira
 yi.
 A luma nɛn alo tɛɛn naxan bɔxɔn
 ganma.
 A gan han a sa geyane bunne li.”
 23 “N fitina feene gboma ayi e ma,
 n nan n ma xanle birin wolima nɛn.
 24 N fitina kamɛn nagodoma e xili ma
 nɛn,
 n fitina furen nafa e ma,
 n burunna sube xajene rafa e ma,
 e nun saɗi xɔlene.
 25 Naxanye tanden ma,
 silanfanna nan e diine faxama.
 Naxanye banxini,
 gaxun yi ne faxa!
 E birin faxama nɛn,
 xɛmɛn nun jaxanla,
 dii jɔrɛn nun fonna.
 26 N yi wama nɛn e birin naxuya feni
 ayi,
 e xinle yi tunun dunuɗa yi.
 27 Koni n mi tin
 yaxune yi n magele.
 N mi wama a xɔn
 a e xa e miri
 a e tan nan e nɔxi,
 a Alatala funfun mi a ra.
 28 Siya xaxilima mi ne ra.
 E mi lɔnnixi.
 29 Xa fe kolonna nan yi e ra nun,
 e yi a kolonma nɛn

e sigan dɛnaxan yi.

³⁰ Yaxu keden nɔɛ
Isirayila kaa wuli keden kedɛ di?
Yaxu firin nɔɛ muxu wuli fu kedɛ di?
Na mi lige

fɔ Alatala na e sa yaxune sagoni
a tan naxan luxi
alo e kantan fanyena.

³¹ Yaxune yati a kolon,
a e kantan se mi dangu en kantan
fanyen na, Ala.”

³² “E feene fɔlɔxi Sodoma nun
Gomora nin.

E luxi nɛn alo manpa binla
naxan salenne bitinxi bɔxɔ naxini,
a bogi xɔlɛne ramini,

³³ naxan igen luxi alo saɲin xɔlɛna.

³⁴ Na feene birin namaraxi n yii wun-
doni.

³⁵ N tan nan gbeeɲɔxɔ tiin na.
N feene saranma nɛn e ɲɔxɔne ra,
na muxune yi dagalanɲɛ ayi a waxa-
tini.

A gbee mi luxi,
yihadin yi e li,
e yigitɛɛ lɔxɔn bata maso.”

³⁶ Alatalaa yamaan makitima nɛn,
koni a mɔn kininkininma e ma nɛn,
bayo e sɛnbɛ yo mi fa na.
Muxu yo mi na naxan e maliyɛ.

³⁷ Ala e maxɔdinma nɛn, a naxa,
“E alane minɛn
naxanye yi ɛ kantanma,

³⁸ ɛ yi naxanye kima sube turenɛ,
naxanye yi ɛ manpaan minma?
E xa keli ɛ malideni,
e xa ɛ ratanga.

³⁹ Iki ɛ xa a kolon,
a n tan keden peen na a ra.
Ala gbɛtɛ mi na fɔ n tan.

N tan nan muxun faxama,
n mɔn yi a rakeli.

N tan nan muxun maxɔlɔma,
n mɔn yi a yiyalan.

Nde gbɛtɛ nɔɛ muxuna nde bɛ n yii?

⁴⁰ Habadan Ala nan n tan na,
n bata n yiini te kore,
n yi n kɔlɔ n yetɛni:

⁴¹ N na n ma silanfanna raxanxan,
n yi a suxu n yii,
n nan n gbeen ɲɔxɔma nɛn n yaxune
ra,

n na e saren fima nɛn,
naxanye n naɲaxuxi.

⁴² N na n ma xanle sinma nɛn wunli,
n ma silanfanna yi suben don.

Yengɛsone nun muxu suxine
nun gali mangane birin faxama nɛn.”

⁴³ Siyane, ɛ nun Alaa yamaan xa sɛwa
ɛ bode xɔn.

Ala a walikɛne faxan ɲɔxɔma nɛn.

A e gbeen ɲɔxɔma nɛn a yaxune ra.

A yi a yamaan nun e yamanan yulu-
bine xafari.

⁴⁴ Musa nun Nunu a dii Yosuwe yi
bɛtini ito birin xaran yamaan xa e
xuini texin na.

⁴⁵ Musa to yelin falani itoe tideni
Isirayila kaane xa, ⁴⁶ a yi a fala e xa,
a naxa, “E xa falani itoe birin suxu
ken n naxanye ralixi ɛ ma to. E xa e
yamari ɛ diine ma alogo e xa sariya
falani itoe birin suxu ki faɲi. ⁴⁷ Fufafu
falan mi itoe ra. E niin nakisi feen
yɛtɛɛn nan e ra. E siimaya xunkuyen
sɔtɔma nɛn e xɔn, na bɔxɔni ɛ dɛnaxan
sɔtɔma Yurudɛn kidima.”

Nabi Musaa saya fena

⁴⁸ Na lɔxɔni, Alatala yi a fala Musa
xa, a naxa, ⁴⁹ “Siga Abarimi bɔxɔni,
Nebo geyaan fari, naxan Moyaba yi,
Yeriko taan yetagi. I xa Kanan bɔxɔn
mato mɛnni, n naxan fima Isirayila
kaane ma e kɛɛn na. ⁵⁰ I na te geyaan
fari, i faxama nɛn. I yi siga i benbane
fɔxɔ ra laxira yi alo i tada Haruna faxa
Horo geyaan fari kii naxan yi, a yi
siga a benbane fɔxɔ ra laxira yi. ⁵¹ Na
birin bayo, ɛ mi tinxinya ligaxi Isir-
ayila kaane yetagi Kadesi yi, Meriba
igene dɛnaxan yi, Sini tonbonni. E mi
n ma sariɲanna binyaxi yamaan tagi.
⁵² Nanara, i bɔxɔn toma nɛn wulani, n
naxan fima Isirayila kaane ma, koni i
tan gbɛndin mi soɛ na.”

33

Nabi Musa dubana Isirayila xa

¹ Benun Musa xa faxa, Alaa mux-
una, a yi duba Isirayila kaane xa, a
naxa:

² Alatala fa nɛn
keli Sinayi geyaan fari alo sogena.

A yi te Seyiri bɔxɔni
Isirayila kaane yi dɛnaxan yi.

A nərən yi godo a yamaan ma
keli Paran geyaan fari,
maleka wuli wuyaxi yi biraxi a fəxə
ra.

³ Ala Isirayila bənsənnə xanuxi yati!
A a muxu sarijanxine kantanma,
naxanye e xinbi sinma a bun,
e yi a xaranna ramε.

⁴ Musa bata sariyan fi en ma,
alo nafunla Yaxubaa yamaan xa.

⁵ Ala findi nən Isirayila Mangan na,
yamaan yεeratine malanni,
e nun Isirayila bənsənnə birin.

⁶ Ala xa siin fi Rubən bənsənnə ma,
Ala xa siimayaan fi Rubən yixetene
ma,
a yamaan yi wuya ayi.

⁷ Musa falani ito nan ti Yuda
bənsənnə fe yi, a naxa,
“Alatala xa Yuda xuiin namε,
alogo a xa fa a yamaan ma,
Yuda yi a yetε xun mayengε.
Ala xa a mali a yaxune yengedeni.”

⁸ Musa falani ito nan ti Lewi
bənsənnə fe yi, a naxa,
“Ala, i bata Yurima nun Tumin* so
Lewi bənsənnə yii i sagoon kolon feen
na.

I rafan muxune nan e ra,
i naxanye kεraan fεεfεεε Masa yi,
i naxanye makiti Meriba igene fe ra.

⁹ E mi bira e fafe nun e nga sagoon
fəxə ra,
xanamu e ngaxakedenne
hanma e diine,
koni e bira nən i ya fala gbansanna
fəxə ra,
e yi i ya layirin kantan.

¹⁰ E tan nan Yaxuba bənsənnə
xaranma
i ya yamarine ma,
e yi Isirayila kaane xaran i ya sariyan
ma.
E wusulanna gan,
e saraxa gan daxine ba i ya saraxa
ganden fari.

¹¹ Alatala xa e baraka.
Ala xa barakan sa e kεwanle birin yi.
Ala xa e yengεfane sənben jan.
Ala xa e yaxune rabira
alogo e nama fa nə kelε sənən.”

¹² Musa falani ito nan ti Bunyamin
bənsənnə fe yi, a naxa,
“Alatala xanuntenne nan ne ra.
E luma nən Ala fεma bəne xunbenli,
bayo a e ratangama nən waxatin
birin,
a mən yi lu e xən.”

¹³ Musa falani ito nan ti Yusufu
bənsənnə fe yi, a naxa,
“Alatala xa barakan sa e bəxəni.
Ala xa xiila ragodo a ma keli kore.
Ala xa tigi igen namini a ma keli
bəxəni.

¹⁴ Ala xa sogen xa fan e sansine ra,
kike yo kike e bogine yi mə.

¹⁵ Ala xa e xεene rasabati
geya bəxə fajine ma.

¹⁶ Ala xa e bəxən bogi seene fan.
Ala naxan falan ti fətəndini,
a xa hinan Yusufu ra,
a naxan sugandixi mangan na
a ngaxakedenne tagi.

¹⁷ Xunna kenla Yusufu xa.
A sənben gbo

alo jingen dii tura singena,
a fenne nan a yengεso seene ra
alo burunna jingena.

A siyane birin noma nən
han bəxən danne.
Eframı bənsənnə wuli fu ganle nan
ne ra.

Manase bənsənnə wuli wuli ganle
nan ne ra.”

¹⁸ Musa falani ito nan ti Sabulon
bənsənnə fe yi, a naxa,
“Sabulon bənsənnə, ε sεwa yulayani.
Isakari bənsənnə, ε sεwa ε bubune
kui.

¹⁹ E siyane xilima nən geyaan fari,
ε saraxa tinxinxine ba.
Amasətə ε ε balon sətəma nən fəxə
igen nafunli,

e nun hεrisigεn naxan fəxə igen dε.”

²⁰ Musa falani ito nan ti Gadi
bənsənnə a fe yi, a naxa,
“Ala xa na kanna baraka
naxan Gadi a bəxən nagboma ayi.
Gadi dəxi mənni alo yatan
naxan suben suxu a a sanna nun a
xunni bə.

²¹ Gadi bata dahamu bəxən findi a
gbeen na
alo mangan naxan tixi yamaan yεε ra.

* **33:8:** Yurima nun Tumin masensən ti seene fe sεbexi Xəryaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

A bata Alatala fe ragidixin nakamali,
a mən bata Alaa kitin sa Isirayila ma.”

²² Musa falani ito nan ti Dan
bənsəna fe yi, a naxa,

“Dan luxi nən alo yata sənbeemaan
naxan kelima Basan bəxəni a
tugan.”

²³ Musa falani ito nan ti Nafatali
bənsəna fe yi, a naxa,

“Nafatali rafan Ala ma han!
Alatala barakan saxi a fe yi kati!

Ala xa a bəxən nagbo ayi sogegodo-
deni
e nun yiifanna ma.”

²⁴ Musa falani ito nan ti Aseri
bənsəna fe yi, a naxa,

“Ala xa Aseri baraka Yaxuba a diine
ye.

A ngaxakedenne xa hinan a ra.

A turen xa gbo ayi

han a yi a sanna maxa a ra.

²⁵ Ala xa ε taan so dēen findi wuren
nun sulan na.

Ala xa kəndeyaan fi ε ma ε siimayaan
birin yi.”

²⁶ Musa mən yi a fala,

“Isirayilaa Ala maliga yo mi na.

A kelima kore, a fa i mali.

A kundani gidima a nərəni.

²⁷ Habadan Ala nan i yigiyaden na,

a habadan yiine nan nasoxi i bun.

A i yaxune kedima nən i yeε ra,

a naxa, ‘E halagi!’

²⁸ Isirayila dəxəma nən bəne xunbenli.

Ala Yaxuba bənsəna luma nən a
danna,

murutun nun manpa nənən yi gbo a
bəxəni,

xiila fan yi sa keli kore.

²⁹ Sewana ε xa, Isirayila kaane.

ε maliga yo mi na siyane ye,

Alatala naxan nakisima.

A tan nan ε ye masansan wure lefaan
na,

ε mali tiina,

a tan nan findixi ε nə ti silanfanna ra.

ε yaxune e mafelenma nən ε yetagi,

ε fan yi e taane kidene kala.”

Alatala yi yamanan yiren birin yita a
ra mənni, keli Galadi ma han sa dəxə

Dan yamanan na, ² e nun Nafatali a
bəxən birin, e nun Efirami nun Man-

ase a bəxəna, e nun Yuda a bəxəna
han fəxə igen naxan sogegododeni, ³ e

nun Negewi bəxəna, e nun Yurudən
mərəmərəna, e nun Yeriko taan lan-

banna, tugu bili taana, han sa dəxə
Soyari ra. ⁴ Alatala yi a fala a xa,

a naxa, “I yeen ti bəxən na n na n
kələ naxan ma fe ra Iburahima nun

Isiyaga nun Yaxuba xa. N naxa, ‘N
bəxəni ito fima ε yixetene ma nən.’ N

bata a yita i ra, koni i mi soon na.”

⁵ Musa, Alatalaa walikēen yi faxa
mənni, Moyaba bəxəni, alo Alatala a

fala kii naxan yi. ⁶ Ala yi a maluxun
mərəmərəni, Moyaba bəxəni Beti-

Peyori yetagi. Muxu yo mi a kolon
a gaburun dənaxan yi han to. ⁷ Nabi

Musa faxaxi a jee keme jee məxəne
nan ma. Koni, a mən yi seen toma

a fajin na, a sənben fan mi yi janxi.

⁸ Isirayila kaane yi Musa wuga
Moyaba mərəmərəni xii tonge saxan

han e yi yelin a jan feen lige.

⁹ Nunu a dii Yosuwe yi lugoxi fe
kolonna niin na bayo Musa bata yi a

yiin sa a ma. Isirayila kaane yi a xuiin
suxu, e mən yi Musa yamarine suxu

Alatala naxanye fixi a ma.

¹⁰ Nabi gbete yo munma mini Isir-
ayila yamanani naxan maliga Nabi

Musa ra. A yi falan tima Alatala
xa yeε nun yeε. ¹¹ Alatala a xexi

Misiran yamanani taxamasenne nun
kabanakone nan ligadeyi Firawona

nun a kuntigine nun a yamanan birin
yeε xəri. ¹² Nabi Musa walixi sənbe

magaxuxin nin Isirayila kaane birin
yeε xəri.

34

Nabi Musa yi faxa

¹ Nabi Musa yi te Nebo geyaan
fari, Moyaba mərəmərəni, han Pisiga
geyana, naxan Yeriko taan yetagi.

Yosuwe Yosuwe a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito naxan xili Yosuwe, a Kanan yamanan yenge feen nan yebama en xa e nun Isirayila kaane dɔxɔ Kanan yamanani kii naxan yi Yosuwe a mangayaan waxatini. Yosuwe nan dɔxɔ mangayani Musa funfuni. A fe dɔxɔde saxan nan yebama en xa.

- Kanan yamanan yenge fena (keli Yosuwe 1 ma han 12)

- Yamanani taxun fena (keli Yosuwe 13 ma han 21)

- E nun Yosuwe a siimayaan danna (keli Yosuwe 22 ma han 23).

Ala layirin naxan tongo Isirayila benbane xa Kanan bɔxɔn so feen na e yii, a mɔn naxan ma fe fala Musa xa, na rakamalixi taruxuni ito kui, a yi bɔxɔn so Isirayila yamaan yii. Kanan yamanan yenge feen taruxun tiden gbo alo Isirayila mini fena Misiran yi. Taruxuni ito fan a yitaxi a Ala barakan sama a yamana fe yi nen, a nɔn nun xunna kenla fi e ma.

Kanan yamanan tongo feen nun a yitaxun feen nan toma taruxuni ito yi. Kitabun yireni ito Ala tinxinyaan nan yitama bayo Alaa tuli saan nakamalima nen. Ala to tinxin, a yamaan fan lan e xa e sɔbɛ so a fe ma. Ala a fala nen Isirayila kaane xa a e xa Kanan kaane birin faha alogo Kanan kaane nama e ti suxure batun ma. Nanara, Yosuwe mɔn yi sariya layirina fe rabira yamaan ma, e yi de xuiin tongo kenenni, a yi e rawekile alogo e nama bira tantanni. Taruxun napanxi na nan ma a sora mɔxɔɔn nun naaninden. Yamaan yi bira Ala fɔxɔ ra.

Na kiini, Isirayila kaane taruxu xunkuyen yi fɔlɔ e bɔxɔni. A yi findi maxɔdinna ra yeyɛ, xa Ala tinɔɔ na bɔxɔn mɔn yi lu e yii. Fɔ e keden kedenna birin xa lu Ala fɔxɔ ra, bɔxɔn yi lu bɔɔɔ xunbenli.

Yosuwe yi findi yamaan yɛratiin na

¹ Alatalaa walikɛɛn Musa faha xanbini, Alatala yi a fala Nunu a dii Yosuwe xa, Musa mali muxuna, a naxa, ² “N ma walikɛɛn Musa bata faha. Iki, keli, i Yurudɛn baani gidi, i tan nun yamani ito birin. E siga na bɔxɔni n denaxan soma Isirayila kaane yii. ³ E na e sanna ti denaxan birin yi, n menna soma nen e yii, alo n na a fala Musa xa kii naxan yi. ⁴ E bɔxɔn danne fɔlɔma tonbon yiren nin, sa dɔxɔ Liban geyane ra, siga Efirati baa belebelen ma, na bunna nen, Xitine bɔxɔn birin sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Gbeen na naxan sogegododen binni. ⁵ Muxu yo mi nɔe i yee ratiye i ya siimayani. N luma nen i xɔn alo n yi Musa xɔn kii naxan yi. N mi i rabɛɔɔɔɔɔ, n mi n me i ra. ⁶ I wɛkile, i senbɛ so! Amasɔtɔ n na n kɔlɔxi yamanan naxan so fe ra e benbane yii, na findima yamani ito kɛɛn na i tan nan baraka yi. ⁷ I wɛkile, i senbɛ so han! I yengi dɔxɔ sariyani ito birin xɔn ma. N ma walikɛɛn Musa sariyan naxan birin yamarixi i ma, i xa ne suxu. I nama a fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmenna ma alogo i xa nɔn sɔtɔ i na siga dɛdɛ. ⁸ Sariya kitabuni ito fala xuiin nama ba i dɛ. I yengi dɔxɔ a xɔn ma kɛɛn nun yanyina alogo i xa a birin suxu. Naxan birin sebexi a kui, i xa na liga, alogo i ya feen birin xa sɔnɔya, i nɔn sɔtɔ. ⁹ I nama jinan n ma yamarin xɔn: I wɛkile, i senbɛ so! I nama kuisan, i nama gaxu, bayo i na siga dɛdɛ, Alatala i ya Ala luma i xɔn nen.”

¹⁰ Yosuwe yi yamarin ito so yamaan xunne yii, a naxa, ¹¹ “E daaxaden birin yisiga, e sa yamarin ito rali yamaan ma, e naxa, ‘E fandane yitɔn bayo xii saxan na dangu e Yurudɛn baani gidima nen alogo e xa na bɔxɔn masɔtɔ Alatala e Ala denaxan soma e yii.’ ”

¹² Yosuwe yi a fala Rubɛn bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xa, a naxa, ¹³ “Alatalaa walikɛɛn Musa yamarin naxan so e yii, na fe xa rabira e ma, a to a fala, a naxa, ‘Alatala, e Ala bata matabun fi e ma. A bata

bəxəni ito so e yii.’ ¹⁴ E jaxanle nun e diine nun e xuruseene luma nən na bəxəni Musa dənaxan soxi e yii Yurudən baan kidi ma. Koni e tan sofane tima nən e ngaxakedenne yee ra e nun e yenge so seene, e yi e mali yenge sodeni ¹⁵ han Alatala yi matabun fi e ngaxakedenne fan ma alo e tan, han e fan bəxən masəto waxatin naxan yi Alatala dənaxan soma e yii, e Ala. Na xanbi ra, e mən yi xete e bəxəni dənaxan findixi e konna ra Alatalaa walikeen Musa naxan soxi e yii Yurudən kidi ma, sogeteden binni.”

¹⁶ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I nxu yamarixi feen naxan birin na, nxu a birin ligama nən. I na nxu xe dede yi, nxu sigē. ¹⁷ Nxu i xuiin suxuma nən feen birin yi alo nxu Musa xuiin suxu kii naxan yi. Alatala i ya Ala xa lu i xən alo a lu Musa xən kii naxan yi. ¹⁸ Muxu yo murute i xuiin ma, a mi i ya falan suxu, i feen naxan birin yamarima, na kanna faxama nən. I tan xa i wəkile tun, i yi i senbe so!”

2

Xera firinne fe Yeriko taani

¹ Nunu a dii Yosuwe yi xera firin nasiga keli Sitimi siga Yeriko taani, a e xa sa taan nakərsi wundoni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yeriko taan nun a rabilinna matodeni.” E yi siga, e sa so yalunde jaxanla nde konni naxan yi xili Raxabi. E yi yigiya na. ² Muxune yi sa a fala Yeriko taan mangan xa, e naxa, “I bata a to, Isirayila kaana ndee bata fa kəeen na bəxəni ito rakərsideni.” ³ Nayi, Yeriko taan mangan yi xeraan nasiga a faladeni Raxabi xa, a naxa, “Xemen naxanye soxi i konni, ne ramini, bayo e faxi yamanan birin nan nakərsideyi.” ⁴ Koni jaxanla bata yi na xeme firinne luxun. A fa a fala mangana xerane xa, a naxa, “Nəndin nan a ra, na xemene fa nən n konni, koni n mi yi e keliden kolon. ⁵ E siga nən jinbanna ra, taan so deen balan waxatini. E sigaxi dede, n mi a kolon. E e sagatan xulen, e e suxuma nən.” ⁶ Raxabi bata yi sa e luxun gese bili xarene bun kore banxin xuntagi. ⁷ Sagatan tiine yi

siga e fəxo ra Yurudən baan kiraan xən han baan gidideni. Sagatan tiine mini nən tun, e yi taan so deen balan.

⁸ Benun xerane xa sa e sa, Raxabi yi te banxin fari e fema. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “N na a kolon a Alatala bata nxə bəxən so e yii. E yee ragaxu gbeen bata nxu suxu! Yamanan muxune birin bata yilanyilan e yee ra, ¹⁰ bayo nxu bata a me a Alatala Gbala Baani xara nən e yee ra, e yi minima Misiran yi waxatin naxan yi. Nxu mən bata a me e feen naxan liga Amorine manga firinne ra, naxanye yi Yurudən kidi ma, Sixən nun Ogo. E yi e raxəri. ¹¹ Nxu to na feen me, nxu bəjen yi kala. Limaniyaan yi ba birin yii e fe ra, bayo Alatala e Ala nan Ala ra kore xənna ma dənaxan yite, e nun bəxo xənna ma dənaxan yigodo. ¹² Iki, e e kələ n xa Alatala yi fa fala a e n ma denbayani suxuma nən hinanni alo n na e yisuxi kii naxan yi. E taxamasenna so n yii naxan mi kale ¹³ alogo e xa n fafe nun n nga nun n xunyene nun n tadane lu e nii ra e nun e muxune birin, e yi nxu ratanga faxan ma.” ¹⁴ Na xeme firinne yi a fala Raxabi xa, e naxa, “Nxu bata nxu kələ nxu niini i xa, koni i nama feni ito fala muxe xa de! Alatala na bəxəni ito so nxu yii waxatin naxan yi, nxu fan e yisuxuma nən hinanna nun lannayani.” ¹⁵ Raxabi yi na xeme firinne ragodo lutin ma banxin foye soden na, bayo a banxin foye soden yi minixi taan nabilinna yinna fari ma. ¹⁶ Raxabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga geyaan binni, e sa e luxun menni han xii saxan han e sagatan muxune yi xete, xanamu e e toma nən. Na xanbi ra, e yi e kiraan suxu.” ¹⁷ Na xemene yi a fala Raxabi xa, e naxa, “I nxu rakələxi naxan na, nxu fan bata tin na ma. ¹⁸ Koni, nxu na so e yamanani, fə i xa luti gbeeli ito xidi banxin foye soden na, i nxu ramixi dənaxan na. E nun mən, fə i xa i ya denbayaan malan i fema i ya banxin kui, i fafe nun i nga nun i tadane nun i xunyene. ¹⁹ Xa naxan mini i ya banxin kui, a faxa feen goronna luma a tan nan

xun ma, na mi nxu tan ma. Koni xa nxo muxuna nde a yiin din i ya muxuna nde ra i fema banxin kui, xa na kanna faxa, na goronna nxu tan nan xun ma. ²⁰ Koni xa i nxo fe fala muxuna nde xa, nayi, i nxu rakoloxi feen naxan na, nxu mi na ligand de!” ²¹ Raxabi yi a fala, a naxa, “Ala xa e falan nakamali.” A yi xemene bejin, e yi siga. A yi luti gbeela xidi banxin foye soden na.

²² E yi siga, e sa geyaan li, e yi e luxun menni xii saxan, han sagatan tiine yi xete. E sagatan muxune yi e fen kiraan xon han, koni e mi e to. ²³ Xeme firinne yi fa goda geyaan fari, e yi baani gidi, e sa Nunu a dii Yosuwe li. Feen naxan birin e soto, e yi ne yeba a xa. ²⁴ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Alatala bata na boxon birin so en yii yati! Men kaane birin yilanyilanxi en yee ra.”

3

Yuruden baani gidi fena

¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi kurun kele Sitimi yi, e sa Yuruden baan li. E yi xi menni benun e xa gidi waxatin naxan yi. ² Xii saxande boxoni, kuntigine yi yamaan daaxaden birin yisiga. ³ E yi yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, “E na Alatala e Alaa Layiri Kankiraan* to waxatin naxan yi, e nun saraxaraliin naxanye a maxalima naxanye kelixi Lewi bomsanni, e keli, e yi bira a boxo ra. ⁴ Nayi, e siga kiraan kolonma nen, bayo e munma yi dangu na kiraan xon singen. Koni nongonna ye wuli firin boxon xa lu e tan nun kankiraan tagi. E nama e maso a ra.” ⁵ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E e yete rasarijan, bayo tila Alatala kabanako feene ligama nen e tagi.” ⁶ Yosuwe yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo, e dangu yamaan yee ra.” E yi Layiri Kankiraan tongo, e ti yamaan yee ra.

⁷ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N na i findi foloma nen muxu

gbeen na to Isirayila kaane birin yetagi, alogo e xa a kolon a en birin na a ra alo nxu nun Musa yi a ra kii naxan yi. ⁸ I tan xa yamarini ito so saraxaraline yii naxanye Layiri Kankiraan xalima, i naxa, ‘E na Yuruden baa deen li, e goda, e ti a xora.’ ” ⁹ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E maso be, e yi e tuli mati Alatalaa falan na, e Ala.” ¹⁰ Yosuwe man naxa, “Feni ito nan ligama alogo e xa a kolon habadan Ala e tagi. A tan nan Kanan kaane nun Xitine nun Xiwine nun Perisine nun Girigasane nun Amorine nun Yebusune kedima e yee ra. ¹¹ E bata a to, dunuɲa birin Marigina Layiri Kankiraan nan tixi e yee ra Yuruden baani gidideni. ¹² Iki e xeme fu nun firin sugandi Isirayila bomsan fu nun firinne tagi. Bomsan keden, muxu keden. ¹³ Saraxaraliin naxanye dunuɲa birin Marigina Alatalaa Kankiraan xalima, ne nen fa e sanne ti Yuruden baa igeni tun, Yuruden igen bolonma nen a tagi. Igen naxan yi godoma, na yi lu malanje yire kedenni.”

¹⁴ Yamaan to mini e bubune kui alogo e xa Yuruden baani gidi, saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi ti yamaan yee ra. ¹⁵ Yuruden baan yi fema nen se xaba waxatine birin yi. Saraxaraliin naxanye yi kankiraan xalima, ne to Yuruden baan li, e sanne ti igeni, ¹⁶ igen naxan yi godoma, na yi dan, a lu malanje yire kedenni wulani Adama taani naxan Saratan fema. Igen naxan yi godoma Foxo Ige Darani, daraan naxan man xili Araba Darana, na birin yi xara. Yamaan yi gidi Yeriko taan yetagi. ¹⁷ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne yi lu tixi baan xude wuli yi xareni Yuruden tagi. Isirayila birin yi gidi xaren na, han Isirayila bomsanna birin yi yelin baani gide.

4

Geme fu nun firinne fe

* 3:3: 3.3Layiri Kankirana fe man seboxi Xoroyaan 25.10-22 kui.

1 Yamaan birin to yelin Yurudɛn baan gidɛ, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “Ɛ xɛmɛ fu nun firin tongo yamaan yɛ, bɔnsɔn keden, muxu keden. ³ Ɛ xa e yamari e xa gɛmɛ fu nun firin tongo Yurudɛn baan xude wunla ra saraxaraline yi tixi dɛnaxan yi. Ɛ e xali, ɛ sa e sa ɛ to xideni.”

⁴ Yosuwe yi xɛmɛ fu nun firin xili a bata yi naxanye sugandi Isirayila yamaan yɛ, bɔnsɔn keden, muxu keden. ⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ dangu Alatala ɛ Alaa Layiri Kankiraan yɛtagi, ɛ siga Yurudɛn baan tagini. Ɛ tan muxu keden kedenna birin xa gɛmɛ keden keden tongo ɛ tungunna fari lan Isirayila kaane bɔnsɔnne xasabin ma, ⁶ alogo na xa findi taxamasenna ra ɛ tagi. Ɛ diine fama ɛ maxɔdindeni nɛn tila, e naxa, ‘Gɛmɛni itoe findixi nanse ra ɛ tan xa?’ ⁷ Ɛ a falama nɛn e xa, ɛ naxa, ‘Ito nan a yitaxi a Yurudɛn igen bolon nɛn Alatalaa Layiri Kankiraan yɛɛ ra. A to Yurudɛn baan gidi, baa igen birin yi bolon. Gɛmɛni itoe na feen nan nabirama Isirayila kaane ma han habadan.’ ”

⁸ Yosuwe naxan yamari Isirayila kaane ma, e yi na liga. E yi gɛmɛ fu nun firinne tongo Yurudɛn baan tagi, alo Alatala a fala Yosuwe xa kii naxan yi, naxan yi lanxi Isirayila bɔnsɔnne xasabin ma. E yi e xali yamaan daaxadeni, e sa e sa mɛnni. ⁹ Yosuwe mɔn yi gɛmɛ fu nun firin dɔxɔ Yurudɛn baan xude wunla ra Layiri Kankiraan maxali muxune yi tixi dɛnaxan yi. E mɔn na yi han to. ¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi lu tixi Yurudɛn baan xude wunla ra han yamaan yi yelin Alatalaa yamarine birin nakamalɛ Yosuwe bata yi naxanye fala e xa alo Musa fan Yosuwe yamari naxanye ra. Yamaan yi e mafura gidɛ. ¹¹ Yamaan birin to yelin dangue, Alatalaa Layiri Kankiraan nun saraxaraline yi dangu yamaan yɛtagi. ¹² Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi dangu Isirayila yamaan

yɛɛ ra e nun e yɛngɛ so seene alo Musa a fala e xa kii naxan yi. ¹³ Fayida sofa wuli tonge naanin jɔxɔndɔn yi dangu Alatala yɛtagi yɛngɛso xinla ma, siga Yeriko mɛrɛmɛrɛne binni.

¹⁴ Na lɔxɔni, Alatala yi Yosuwe findi muxu gbeen na Isirayila kaane birin yɛtagi. E yi a binya a siimayaan birin yi alo e Musa binya kii naxan yi.

¹⁵ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ¹⁶ “Saraxaraliin naxanye Layiri Sereya Kankiraan xalima, ne yamari, e xa te Yurudɛn baani.” ¹⁷ Yosuwe yi saraxaraline yamari, a naxa, “Ɛ te Yurudɛn baani.” ¹⁸ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne to te Yurudɛn baani, e yi e sanna bama igeni waxatin naxan yi te xaren na, baa igen mɔn yi xɛtɛ a kiini, a mɔn yi dangu fɔlɔ alo a singeni. Yurudɛn baan birin mɔn yi findi fufaan na.

¹⁹ Yamaan te Yurudɛn baani jɛɛn kike singen xii fuden nan ma. E yi sa e daaxadeni tɔn Giligali taani, Yeriko sogeteden binni.

²⁰ E gɛmɛ fu nun firinna naxanye tongo Yurudɛn baani, Yosuwe yi ne dɔxɔ Giligali taani. ²¹ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa ɛ diine ɛ maxɔdin waxati famatɔni, e naxa, ‘Nanse gɛmɛni itoe ra?’ ²² Ɛ e xaranma ito nan ma, ɛ naxa, ‘Isirayila kaane Yurudɛn baani gidi nɛn a yixaraxin na.’ ²³ Amasɔtɔ Alatala ɛ Ala Yurudɛn baani ito xɔri nɛn ɛ yɛɛ ra, han ɛ yi gidi alo Alatala ɛ Ala Gbala Baan liga kii naxan yi, a yi a xɔri en yɛɛ ra han en yi gidi. ²⁴ A na feen ligaxi nɛn alogo dunuɔna siyane birin xa a kolon a Alatala senbɛn gbo. E nun mɔn ɛ xa gaxu Alatala ɛ Ala yɛɛ ra habadan.”

5

Gaan tiin nun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

¹ Amorine mangan naxanye yi Yurudɛn kidi ma sogegododen binni, e nun Kanan kaane mangan naxanye birin fɔxɔ igen dɛ, ne to a mɛ, Alatala bata Yurudɛn baani xara Isirayila kaane yɛɛ ra han e birin yi gidi, e

bəɲen yi kala, e yilanyilan Isirayila kaane yee ra. ² Na waxatini, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Gemen nafala filene ra, i Isirayila xemene banxulan.” ³ Yosuwe yi gemen nafala filene ra, a yi Isirayila xemene banxulan. E yi na geyaan xili sa banxulan tidena. ⁴ Yosuwe na liga feni ito nan ma. Xemene naxanye birin keli Misiran yamanani, sofane birin, ne faxa nen tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi. ⁵ Xemene naxanye birin keli Misiran yi, ne birin yi banxulanxi, koni naxanye birin bari tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi, ne sese mi yi banxulanxi. ⁶ Isirayila kaane lu nen tonbonni jee tonge naanin sigatini, han na xemene birin yi yelin faxe naxanye yi nɔe yengen soe e mini Misiran yamanani waxatin naxan yi, naxanye tondi Alatala xuiin name. Alatala yi a kolo, a e mi fa na bəxən toe Alatala bata yi a kolo e fafane xa naxan ma fe ra a xa a so en yii, kumin nun nənən gbo bəxən naxan yi. ⁷ Ala yi e diine tongo e funfuni. Yosuwe ne nan banxulan, bayo e mi yi banxulanxi kira yi. ⁸ Yamaan xemene birin yelin xanbini banxulanje, e yi e raxara daaxadeni han e yi kendeya.

⁹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N bata Misiran kaane marayagin masiga e ra.” Nanara, e yi menna xili sa Giligali han to.

¹⁰ Isirayila kaane yi daaxa Giligali, e Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* raba menni kiken xi fu nun naaninde ləxən jinbanna ra Yeriko meremerene ma. ¹¹ Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla kuyebaan yeteni, e yi yamanan sansi bogine don, buru ratetaren nun sansi xəri gilixine. ¹² E to yamanan bogi seene don, na kuye bani, Isirayila kaane mi fa Manna donseen† don daxi yo soto sənən. E yi Kanan bəxən bogi seene don na jeeen na.

* **5:10:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui. † **5:12:** Manna donsena a fe mato Xəryaan 16.13-15 nun 16.31 kui. ‡ **5:13:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Malekan yi mini Yosuwe xa

¹³ Yosuwe to Yeriko taan li, a yi a yeen nakeli, a yi xemena nde to tixi a yetagi, a silanfanna suxi a yii.‡ Yosuwe yi a ralan, a a maxədin, a naxa, “I nxu tan nan xa ba, hanma nxu yaxune?” ¹⁴ A yi Yosuwe yabi, a naxa, “Muxu yo. Alatalaa gali xunna nan n na. N bata fa.” Yosuwe yi bira, a yi a yetagin lan bəxən ma a binya feen na, a fa a fala a xa, a naxa, “N kanna nanse falama a walikəen xa?” ¹⁵ Alatalaa gali xunna yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I ya sankidine ba i sanni, bayo i tixi yire sarijanxin nin.” Yosuwe yi na liga.

6

Yosuwe yi Yeriko taan suxu

¹ Yeriko taan sodene birin balanxin nan yi a ra Isirayila kaane fe ra. Muxe mi yi minima, muxe mi yi soma. ² Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata Yeriko taan nun a mangan nun a sofa fangamane so i yii. ³ E nun i ya sofane xa taan nabilin sanja ma keden ləxo keden. E xa na liga xii sennin bun ma. ⁴ Saraxaraliin muxu solofere xa konton feri solofere tongo xətane ra, e yi ti Layiri Kankiraan yee ra. A xii soloferede ləxəni, e taan nabilin sanja ma solofere, saraxaraline xa lu xətane fe. ⁵ E na xətane fe waxatin naxan yi, e yi a xuiin me, yamaan birin xa sənəxo gbeen nate. Nayi, yinna naxan taan nabilinxi, na birama nen a yete ra, yamaan birin yi e tinxin taan na e so keden na.”

⁶ Nunu a dii Yosuwe yi saraxaraline xili, a a fala e xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo. E saraxarali solofere ti Alatalaa Kankiraan yee ra konton feri solofere suxi naxanye yii xətane ra.” ⁷ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E siga, e sa sigan ti taan nabilinni. Kantan muxuna ndee xa dangu Alatalaa Kankiraan yee ra.”

⁸ Yosuwe a fala yamaan xa kii naxan yi, e yi a liga na kiini. Saraxarali soloferene yi siga xɔta soloferene fe Alatala yetagi. Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune yi bira e fɔxɔ ra. ⁹ Kantan muxun yεε ra xiine yi sigan tima saraxaraline yεε ra naxanye yi xɔtane fema. Kantan ti dɔnxene yi bira kankiraan maxali muxune fɔxɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁰ Yosuwe bata yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, “E nama sɔnxɔn nate, ε nama ε xuini te, ε nama fala yo ti fɔ n na a fala ε xa lɔxɔn naxan yi. Na waxatini, ε sɔnxɔn nate!” ¹¹ E yi taan nabilin Alatalaa Kankiraan na sanja ma keden. Na xanbi ra, e yi xεte yamaan daaxadeni, e yi xi mɛnni.

¹² Yosuwe yi keli subaxa, saraxaraline yi Alatalaa Kankiraan tongo. ¹³ Saraxarali soloferene yi siga xɔta soloferene fe Alatalaa Kankiraan yεε ra. Kantan muxun yεε ra xiine yi tixi e yεε ra. Kantan ti dɔnxene fan yi biraxi Alatalaa Kankiraan maxali muxune fɔxɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁴ E yi taan nabilin dɔxɔna keden a xi firinde lɔxɔn fan yi. Na xanbi ra, e yi xεte yamaan daaxadeni. E yi na liga xii sennin.

¹⁵ A xii soloferede lɔxɔni, e yi keli subaxani, e mɔn yi taan nabilin na kiini dɔxɔna ma solofere. E taan nabilin na lɔxɔ keden peen nin sanja ma solofere. ¹⁶ Nayi, e to a rabilin a dɔxɔde soloferedeni, saraxaraline yi xɔtane fe. Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E sɔnxɔn nate, bayo Alatala bata taan so ε yii. ¹⁷ Alatala bata halagin nagidi taani ito nun a yi seene birin ma, fɔ Raxabi keden peena, yalunde jaxanla, na nan kisima e nun muxun naxanye birin sa luma a banxin kui, bayo a en ma xεrane yigiya nɛn en naxanye xε. ¹⁸ Koni ε a liga ε yeren ma. E yetε ratanga se halagi daxine ma alogo ε nama na sese xali, xanamu, ε halagin nun gbalon nafama Isirayila yamaan daaxadeni nɛn. ¹⁹ Gbetin nun xεmaan nun muran sula daxine nun wure muranne

birin nasarijanxi Alatala nan xa, fɔ e xa ramara a nafulu ramaraden nin.”

²⁰ Yamaan yi sɔnxɔn nate. Saraxaraline yi xɔtane fe. Yamaan to xɔta xuiin mε, e yi sɔnxɔ gbeen nate, taan nabilinna yinna yi bira a yetε ra. Yamaan yi e tinxin taan na, e so keden na. E yi taan suxu. ²¹ E yi taan halagi Ala xa, e mɛn kaane birin faxa silanfanna ra, xεmɛn nun jaxanla, dii jɔrɛn nun fonna, hali jingene nun yεxεene nun sofanle. ²² Xεmε firinna naxanye siga yamanan nakɔrɔsideni, Yosuwe bata yi a fala ne xa, a naxa, “E siga na yalunde jaxanla banxini. E sa a ramini e nun a muxune birin, alo ε ε kɔlɔ a xa kii naxan yi.” ²³ Banxulan firinna naxanye yamanan nakɔrɔsi wundoni, ne yi siga, e sa Raxabi ramini banxini e nun a fafe nun a nga nun a tadane nun a xunyεne nun a muxune birin e nun a xabilan birin, e yi e ramini, e e radɔxɔ Isirayila yamaan daaxaden dɛxɔn. ²⁴ Isirayila kaane yi taan gan e nun a yi seene birin, fɔ gbeti nun xεmaan nun muran sula daxine nun wure muranne. Ne yi ramara Alatalaa banxin nafulu ramaradeni. ²⁵ Yosuwe yi yalunde jaxanla Raxabi ratanga, e nun a denbayaan nun a muxune birin amasɔtɔ Yosuwe xεraan naxanye rasiga Yeriko taan nakɔrɔsideni, a ne yigiya nɛn. A mɔn dɔxi Isirayila kaane tagi han iki.

²⁶ Na waxatini, Yosuwe yi a kɔlɔ falani ito ma, a naxa, “Dangan na kanna xa Alatala yetagi naxan na Yeriko taan ti. Na kanna na a ti fɔlɔ, a bɔnɔma a dii singeni nɛn. A na taan so dɛɛn ti, a bɔnɔ a bolokadani.”

²⁷ Alatala yi lu Yosuwe xɔn. A xinla yi yamanan birin suxu.

7

Akan yulubin naxan liga

¹ Isirayila kaane tinxintareyaan liga nɛn Ala ra, e yi se halagi daxine tongo. Karimi a dii xεmε Akan nan na sena ndee tongo Ala tɔnna dɔxɔ naxanye tongo fe ra. Sabidi nan Karimi sɔtɔ. Sera nan Sabidi sɔtɔ.

Sera keli Yuda bõnsõnna nin. Alatala yi xõlõ Isirayila kaane ma han!

² Yosuwe yi xerane rasiga keli Yeriko siga Ayi taani, taan naxan Beti-Aweni dɛxõn ma, Beteli taan sogeteden binni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e sa yamanan nakõrõsi.” Na xemene yi siga Ayi taana fe rakõrõsideni. ³ E yi xete Yosuwe fema, e yi a fala, e naxa, “Hali yamaan birin mi siga Ayi taan yengedeni, fõ muxu wuli firin hanma muxu wuli saxan jõxõn gbansan. Ne Ayi kaane nõn nẽn. Hali i mi yamaan birin naxadan, bayo en yaxune mi wuya.” ⁴ Nayi, muxu wuli saxan yate yi siga, koni e yi sa e gi Ayi kaane bun yengeni. ⁵ Ayi kaane yi muxu tonge saxan e nun sennin faxa e ye. Ayi kaane yi e kedi keli taan so dɛen na han Sebarimi. E yi siga e faxe geya godon na. Isirayila yamaan bõnen yi kala, e yigitẽge.

⁶ Yosuwe yi a dugine yibõ a ma, a bira, a yi a yetagin lan bõxõn ma Alatalaa Kankiraan yetagi han jinbanna ra, e nun Isirayila fonne. E yi burunburunna sa e xunni sununi. ⁷ Yosuwe yi a fala, a naxa, “N Marigina Alatala, nanfera i a ragidixi yamani ito xa Yurudẽn baani gidi, i yi nxu so Amorine yii alogo i xa nxu halagi? Hali nxu yi lu Yurudẽn baan mẽn binni nun!” ⁸ N Marigina, n fa nanse falama iki, Isirayila kaane to bata e gi e yaxune ye ra? ⁹ Kanan kaane nun yamanan muxun bonne feni ito mema nẽn, e yi nxu rabilin, e nxu xinla jãn bõxõ xõnni ito ma. Nayi, i tan fa nanse ligama i xili binyena fe ra?”

¹⁰ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Keli, i yetagin lanxi bõxõn ma nanfera?” ¹¹ Isirayila bata yulubin liga. E bata layirin kala n na e yamari naxan na. E bata se halagi daxina ndee tongo. E bata mujan ti, e a feen luxun, e seene luxun e goronne kui. ¹² Nanara, Isirayila kaane mi fa nõn tiye e yaxune ye ra. E e gima nẽn e ye ra, bayo e fan yeteen bata findi muxu halagi daxine ra. N mi fa luyẽ e xõn, xa e mi se halagi daxine raxõri

e tagi. ¹³ Keli, i yamaan nasarijan. I yi a fala, i naxa, ‘E yete rasarijan tila fe ra. Amasõtõ Alatala Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Se halagi daxine e tagi. Isirayila kaane, e mi nõn tiye e yaxune ye ra, fanni e mi na seene ba e tagi. ¹⁴ Xõtõnni e fa n yetagi bõnsõn yeen ma. Alatala na bõnsõnna naxan yita, ne yi e maso xabila yeen ma. Alatala na xabilan naxan yita, ne yi e maso denbaya yeen ma. Alatala na denbaya naxan yita, ne yi e maso keden keden yeen ma. ¹⁵ Naxan na suxu, a li se halagi daxine a yii, na kanna xa gan e nun a yii seene birin, bayo a bata Alatalaa layirin kala, a yi kalan ti Isirayila yamaan birin ma!’ ”

¹⁶ Xõtõn xõtõn, Yosuwe yi keli, a yi Isirayila kaane maso bõnsõn yeen ma. Masensenna yi Yuda bõnsõnna suxu. ¹⁷ A yi Yuda xabilane muxune maso, masensenna yi Sera xabilan suxu. A yi Sera xabilan muxune maso denbaya yeen ma, masensenna yi Sabidi suxu. ¹⁸ A yi Sabidi a denbaya xunne maso, a yi Akan suxu, Karimi a dii xemena. Sabidi nan Karimi sõtõ. Sera yi Sabidi sõtõ keli Yuda bõnsõnni.

¹⁹ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “N ma diina, jãndin fala Alatalaa binyena fe ra, Isirayilaa Ala. I yi a tantun. I naxan ligaxi, a fala n xa. I nama a luxun n ma.” ²⁰ Akan yi Yosuwe yabi, a naxa, “Nõndin na a ra. N tan nan yulubin ligaxi Alatala ra, Isirayilaa Ala. N ni ito nan ligaxi: ²¹ N Sinari kaane doma gbeena nde to nẽn se suxine ye, naxan yi tofan han, e nun gbeti gbanan kemẽ firin, e nun xemaa kilo tagi. E xõnla yi n suxu, n yi e tongo. E sa bitinxi n ma bubun kui. Gbetin saxi bonne bun ma.” ²² Yosuwe yi xerane rasiga e giye bubun kui, e yi sa seene li luxunxi, gbetin yi saxi seen bonne bun ma. ²³ E yi a birin tongo bubuni, e siga e ra Yosuwe nun Isirayila kaane fema. E yi e sa Alatala yetagi. ²⁴ Yosuwe nun Isirayila birin yi Sera a dii Akan tongo e nun gbetin nun doma gbeen nun xemaa nun a dii xemene nun a dii temene nun a jingene nun a sofanle

nun a xuruseene nun a bubun nun a yii seen birin, e siga e ra Akori lanbanni. ²⁵ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “I bata naxankatan nafa nxu ma, Alatala i fan naxankatama nen to.” Isirayila kaane birin yi a magalɔn, e nun bonne, e yi e gan. ²⁶ E yi gɛmɛ gbegebe malan Akan fari. Han to na gɛmɛne malanxi na. Alatala yi xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra. Nanara, mɛnna xili nen Akori lanbanna han to.*

8

Isirayila kaane yi Ayi taan tongo

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Hali i nama gaxu, i nama yigitɛgɛ. Ganla birin tongo, i sa Ayi taan yengɛ. A mato, n bata Ayi mangan so i yii e nun a yamaan birin nun a taan nun a bɔxɔna. ² I Ayi taan nun a mangana feen ligama nen alo Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. Koni iki, ɛ nɔɛ e yii seene nun e xuruseene tongɛ nen. Maraterɛna yengɛni tɔn taa xanbin na.” ³ Yosuwe nun ganla birin yi keli, e siga Ayi taan yengɛdeni. Yosuwe yi sofa yɛbaxin muxu wuli tonge saxan sugandi, a yi e rasiga kɔɛɛn na. ⁴ A yi yamarini ito so e yii, a naxa, “Nba, ɛ sa ɛ luxun taa xanbin na ɛ maraterɛna yengɛni tɔn. ɛ nama ɛ makuya taan na. ɛ yitɔnxin xa lu mɛnni. ⁵ Nxu nun ganla nxu masoma nen taan na. Taan muxune na mini waxatin naxan yi nxu yengɛdeni, nxu yi nxu gi e bun alo naxan liga a singeni. ⁶ E sigama nen nxu kedɛ han nxu makuya taan na. Nayi, e mirima nen, a nxu nxu gima e bun nen alo a fɔlɔni. ⁷ Nayi, ɛ yi mini ɛ luxundeni, ɛ yi din taan na. Alatala, ɛ Ala a soma nen ɛ yii. ⁸ ɛ na taan suxu, ɛ tɛɛn so a ra. ɛ na birin liga alo Alatala a falaxi kii naxan yi. N bata na yamari ɛ ma.”

⁹ Yosuwe yi e rasiga, e sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, Ayi taan sogegododen binni a yengɛ xinla ma. Yosuwe tan yi xi yamaan tagi. ¹⁰ Yosuwe yi keli subaxa, a yi a

sofane mato. E nun Isirayila fonne birin yi ti yamaan yɛɛ ra, siga Ayi taani. ¹¹ A ganla birin yi siga, han e sa taan li. E yi daaxadeni tɔn Ayi kɔmɛn fɔxɔni, lanbanna yi lu e nun Ayi taan tagi. ¹² Yosuwe yi sofa wuli suulun nɔxɔn tongo, a yi e yamari a e xa sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, taan sogegododen binni yengɛ so xinla ma. ¹³ Yamaan yi e ti kiini tɔn, naxanye yi daaxadeni, ne yi lu taan kɔmɛn fɔxɔni, bonne yi lu taan sogegodode binni yengɛ so xinla ma. Na kɔɛɛn na, Yosuwe nun gali dɔnxɛn yi godo lanbanni.

¹⁴ Ayi taan mangan to na to, e nun taan xɛmɛne birin yi keli mafurɛn, e yi siga Isirayila kaane yengɛdeni Araba tonbonna dɛ. Koni e mi yi a kolon xa muxune luxunxi e xili ma taa xanbin na. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi tin Ayi muxune xa e kedi, e yi e gi e bun siga tonbon kiraan xɔn. ¹⁶ Ayi taan muxune birin yi keli e sagatan xinla ma. E yi bira Yosuwe fɔxɔ ra han e yi makuya taan na pon! ¹⁷ Xɛmɛ yo mi lu Ayi taan nun Beteli taani. E birin yi siga Isirayila kaane sagatandeni. E yi taan so dɛɛn lu rabixi siga Isirayila kaane fɔxɔ ra. ¹⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Tanban naxan suxi i yii, na ti Ayi taan xa, bayo n taan soma nen i yii.” Yosuwe yi a tanban ti taan xa. ¹⁹ Yosuwe a yiini bandun waxatin naxan yi, xɛmɛn naxanye yi luxunxi maraterɛna yengɛn xinla ma, ne yi mini e luxundene yi mafurɛn, e yi e gi so taani, e na suxu, e tɛɛn so a ra mafurɛn. ²⁰ Ayi xɛmɛne to e yɛɛ raxɛtɛ, e yi tɛɛ tutin to tɛ kore e taani. Kira yo mi yi fa e xa, bayo e yi naxanye sagatanma tonbonni, ne bata yi xɛtɛ e kanke. ²¹ Yosuwe nun Isirayila ganla birin yi a kolon, a sofaan naxanye yi luxunxi taan natɛɛnadeni yengɛni, ne bata yi taan suxu, taan tutin yi tema. E yi e xun xɛtɛ Ayi kaane xili ma. ²² Isirayila kaan naxanye yi Ayi taani, ne fan yi mini taani e

* 7:26: Akori bunna nɛɛn fa fala “Kɔntɔfinla.”

yengedeni. Na nan a liga sigade mi lu Ayi kaane xa, e to yi Isirayila ganle tagi. E yi e birin faxa. E sese mi lu e nii ra. Muxu yo mi no a giye. ²³ Koni e yi Ayi mangan tan suxu, e siga a ra Yosuwe fema. ²⁴ Isirayila kaane to yelin Ayi kaane birin faxe xene ma e nun burunna ra e siga e dinje e ra denaxan yi, e yi so taan kui, e na kaane birin faxa silanfanna ra. ²⁵ Ayi kaan xemen nun naxanla naxan faxa na lxoni, e sigε han muxu wuli fu nun firin yate. ²⁶ Yosuwe a tanban yi lu tixi Ayi taan xa han a muxune birin yi halagi. ²⁷ Isirayila kaane yi men kaane yii seene tongo e gbeen na alo xuruseene nun se gbete ye, alo Alatala a yamari Yosuwe ma kii naxan yi. ²⁸ Yosuwe yi Ayi taan gan, han to taa xori rabejinxin na a ra. ²⁹ Ayi mangan tan, e na singan wudin koe ra han jinbanna ra. Sogen to godo, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa a binbin nagodo wudin koe ra. E yi a woli ayi taan so deen na, e yi gemε wuyaxi malan a fari. Han to, na mon na kiini.

Saraxa gandena Ebali geyaan fari

³⁰ Nayi, Yosuwe yi saraxa ganden nafala Alatala xa Ebali geyaan fari, Isirayilaa Ala, ³¹ alo Musa Alatalaa walikena a yamari Isirayila kaane ma kii naxan yi. E yi saraxa ganden nafala gemene ra, naxanye mi yi solixi, wuren mi yi dinxi naxanye ra, alo a sebexi Musaa Sariya kitabun kui kii naxan yi. E yi saraxan gan daxine nun baje xunbeli saraxane ba Alatala xa. ³² Musa sariyan naxanye sebe, Yosuwe mon yi na noxon sebe gemene ma Isirayila kaane birin ye xori menni. ³³ Isirayila kaane birin, a fonne nun e kuntigine nun e kitisane birin xonen nun dugurenne, ne birin yi ti kankiraan foxo firinni e yeε rafindixi Lewi bomsonna saraxaraline ma, naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima. Yamaan foxo kedenna yi siga Garisimi geyaan fari, a bode foxon fan yi ti Ebali geyaan fari, alo Alatalaa walikεen Musa bata yi a yamari e ma kii naxan yi, fa

fala e xa duba Isirayila yamaan xa. ³⁴ Na xanbi ra, Yosuwe yi sariyan falane birin xaran, a dubane nun a dangane, alo a sebexi Sariya Kitabun kui kii naxan yi. ³⁵ Musa naxan birin yamari, na fala keden mi lu Yosuwe mi naxan xaran Isirayila yamaan malanxin xa, hali naxanle nun diidine, e nun xonen naxanye yi e ye.

9

Gabayon kaane layirina fe

¹ Mangan naxanye Yuruden baan sogegododen binni, ne birin yi yengeni ito a fe me, naxanye geyane fari e nun Sefela geya yirene nun Foxo Ige deen nun Liban dexon ma, e nun Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune. ² E yi e malan Yosuwe nun Isirayila yamaan yenge xinla ma.

³ Gabayon kaane fan yi a me Yosuwe Yeriko taan nun Ayi taan liga kii naxan yi. ⁴ E yi kata Isirayila kaane mayendendeni. E yi e yete findi xerane ra keli yire makuyeni, e benbeli kobine nun manpa sase madεgexine sa sofanle fari. ⁵ E yi sankidi fori madεgexine so e sanni, e doma kobi naxine ragodo e ma. E yi buru dungi xaraxine tongo e fandan na naxanye bata yi xunxurunje ayi.

⁶ E yi sa Yosuwe nun Isirayila kaane li Giligali taani yamaan daaxadeni. E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu sa kelixi yamana makuyen nin, fa be yi alogo en xa layirin xidi en tagi.” ⁷ Isirayila kaane yi e yabi, e naxa, “Yanyina nde, ε dxi nxu dexon ma nen. Nxu tan noε layirin xide en tagi di?” ⁸ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra.” Yosuwe yi e maxodin, a naxa, “Nde ε tan na? ε kelixi minen?” ⁹ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I ya walikene kelixi yamana makuyen nin Alatala xinla a fe ra, i ya Ala. Amasoto nxu bata a xinla me a naxan birin ligaxi Misiran yamanani, ¹⁰ e nun a naxan birin liga Amori manga firinne ra Yuruden baan sogeteden binni, Xesibon taan manga Sixon nun

Basan yamanan manga Ogo, naxan yi dɔxi Asatarɔti taani.”

¹¹ “Nxɔ fonne nun nxu kon kaane birin a fala nɛn nxu xa, e naxa, ‘Ɛ fandane tongo ɛ naxan donma kira yi. Ɛ siga Isirayila kaane ralandeni. Ɛ yi a fala e xa, ɛ naxa, ɛ walikene nan nxu ra.’ Iki, en xa layirin xidi en bode tagi. ¹² Nxɔ burune ni i ra. Nxu yi e tongoma nxu fandan na waxatin naxan yi nxu konni fa be yi, e mɔn yi wolonxi. Koni, iki e bata xara ayi, e xunxurunɲɛ ayi. ¹³ Nxu yi nxɔ manpa saseni itoe rafema waxatin naxan yi, e nɛnɛne nan yi a ra, koni iki e bata yibɔ. Nxɔ dagine nun nxɔ sankidine mato. E yɛtɛɛn bata kala fefe sigatini.”

¹⁴ Isirayila kaane yi e fandane mato, koni e mi Alatala maxɔdin. ¹⁵ Yosuwe yi lanna raso e tagi, a layirin xidi, a xa e lu e nii ra, yamaan yɛɛratine yi e kɔlɔ na fari.

¹⁶ E yelin xanbini layirin xidɛ e tagi, xii saxan danguxina, Isirayila kaane yi a mɛ a e dɔxɔ bodene nan yi ne ra. ¹⁷ Isirayila kaane yi keli, siga Gabayon kaane taani itoe yi, e sa so e kenla xii saxande lɔxɔni. Na taane ni i ra: Gabayon, Kefira, Beroti, e nun Kiriyati-Yeyarin. ¹⁸ Isirayila kaane mi e faxa bayo yamaan yɛɛratine bata yi e kɔlɔ e xa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Koni yamaan birin yi e yɛɛratine mafalama. ¹⁹ Yɛɛratine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ Alatala yi, Isirayilaa Ala. Iki, en mi fa nɔɛ en yiin dinɲɛ e ra. ²⁰ Nayi, en na e fe suxuma ikiini. En na e luma e nii ra nɛn bayo en bata en kɔlɔ e xa. Xanamu en Alaa xɔlɔn nafama nɛn en xili ma.” ²¹ Yɛɛratine yi a fala e xa, e naxa, “E xa lu e nii ra, koni e xa findi wudi sɛgɛne nun ige baane ra yamaan birin xa.” Yɛɛratine na nan fala. ²² Yosuwe yi Gabayon kaane xili, a falan ti e xa, a naxa, “Nanfera ɛ nxu mayendenxi, ɛ naxa, a ɛ sa kelixi yamana makuyen nin, anu ɛ dɔxi nxu dɛxɔn ma nɛn? ²³ Iki, ɛ bata danga. Ɛ tan birin luma nɛn konyiyani ɛ findi wudi sɛgɛne nun ige baane ra n ma Alaa banxin xa.” ²⁴ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Muxune bata a

yɛba nxu tan i ya walikene xa ki fajii Alatala i ya Ala a yamari a walikɛɛn Musa ma kii naxan yi, a xa bɔxɔni ito birin so ɛ yii, a be kaane raxɔri ɛ yɛɛ ra. Nanara, nxu gaxuxi nxu niin na, nxu yi na liga. ²⁵ Iki nxu fa i tan nan yii. Naxan na i kɛnɛn, naxan nafan i ma, na liga nxu ra.” ²⁶ Yosuwe na nan liga, a yi e ratanga Isirayila kaane ma alogo e nama e faxa. ²⁷ Yosuwe yi e findi wudi sɛgɛne nun ige baane ra yamaan xa na lɔxɔni, e nun Alatalaa saraxa ganden xa, a dɛnaxan sugandima. Han to e mɔn na wanli.

10

Yɛngɛna Gabayon kaane xili ma

¹ Yerusalɛn mangana Adoni-Sedeki yi a mɛ a Yosuwe bata Ayi taan suxu, a yi na raxɔri, a mɔn yi Ayi taan nun a mangan liga alo a Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. A mɔn yi a mɛ a Gabayon kaane nun Isirayila kaane bata lanna raso e bode tagi e layirin xidi, a Gabayon kaane dɔxi e yɛ. ² Na yi a gaxu ki fajii, bayo taa gbeen nan yi Gabayon na, alo manga taana nde. A yi gbo Ayi taan xa, a muxune birin sofa. ³ Yerusalɛn mangana Adoni-Sedeki yi xɛraan nasiga a faladeni Xebiron manga Hohami nun Yaramuti manga Pirami nun Lakisi manga Yafiya nun Egilon manga Debiri xa, a naxa, ⁴ “Ɛ fa n fɛma, ɛ fa n mali Gabayon yɛngɛdeni, bayo e tan bata lanna raso e nun Yosuwe nun Isirayila kaane tagi.” ⁵ Amorine manga suulunne yi e malan: Yerusalɛn mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana e nun Egilon mangana. Ne nun e ganle yi siga, e sa e daaxadene yitɔn Gabayon taan yɛtagi. E yi na yɛngɛ fɔlɔ.

⁶ Gabayon kaane yi xɛraan nasiga a faladeni Yosuwe xa Giligali taani yamaan daaxadeni, a naxa, “I nama i ya konyine rabɛɲin. Fa nxu rakisi mafuren! Nxu mali, bayo Amorine mangan birin naxanye dɔxi geyane

fari, ne bata e malan nxu xili ma!”
⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi keli Giligali taani, e nun a sofa yεbaxine.

⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yεε ra, bayo n bata e so i yii. E sese mi tiyε i yεε ra.”
⁹ Yosuwe yi sigan ti kōεen birin na keli Giligali taani, a fa e raterena.

¹⁰ Alatala yi e kedi Isirayila yεε ra, Isirayila kaane yi sa e nō Gabayon taani han! E yi siga e dinjε e ra Beti-Xoron kiraan xōn, e siga e faxε han Aseka taan nun Makeda taani.
¹¹ E yi e gima Isirayila kaane yεε ra waxatin naxan yi, godo Beti-Xoron geyaan na, ito nan liga e ra: Alatala yi siga balabalan kεεε xungbene rayolonjε e fari han Aseka taani. E yi raxōri. Balabalan kεεen muxun naxanye faxes, ne yi wuya dangu na muxune ra Isirayila kaane naxanye faxes silanfanna ra.

¹² Alatala Amorine so Isirayila kaane yii lōxōn naxan yi, Yosuwe yi falan ti Alatala xa Isirayila kaane yetagi, a naxa,

“Sogena, i raxara Gabayon xun ma.

I tan kiken fan xa i raxara Ayalōn meremerēn xun ma.”

¹³ Sogen nun kiken yi e raxara han Isirayila yamaan yi e yaxune nō. Feni ito seβexi Yasari a kedin fan kui. Sogen yi a raxara kuyen tagiyani, a mi bira sinma, a lu raxaraxi mēnni fayida ferijēn keden jōxōn.
¹⁴ Xabu a fōlōni han to, lōxō yo munma a liga alo na lōxōna, Alatala muxuna nde a maxandin nasuxu na kii nin amasōtō Alatala nan yi yēngēn soma Isirayila xa.
¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xεεε Giligali taani yamaan daaxadeni.

¹⁶ Na manga suulunne yi e gi, e sa e luxun faranna ra Makeda taan dεxōn.

¹⁷ Muxune yi sa na fala Yosuwe xa manga suulunne yi denaxan yi, a e luxunxi faranna ra Makeda taan dεxōn.
¹⁸ Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gεmε gbeene makutukutu, ε sa e dōxō faranna dε ra. E kantan tiine dōxō na.
¹⁹ Koni ε tan nama dan mēnni de! E en yaxune sagatan, ε kiraan bolon e ma. E nama so e taani de! Bayo Alatala ε Ala bata e so ε

yii.”
²⁰ Yosuwe nun Isirayila kaane yi gbalo gbeen nagodo e ma, fayida e yi e raxōri fō muxu gixi keden kedenna naxanye sa so taa makantanxine yi.

²¹ Ganla birin yi xεεε bōjε xunbenli Yosuwe fεma Makeda dεxōn yamaan daaxadeni. Muxu yo mi susu falan tiyε Isirayila kaane xili ma.

²² Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gεmεne ba faranna dε ra, ε manga suulunne ramini na ra.”

²³ E yi manga suulunne ramini faranna ra, Yerusalēn mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana, e nun Egilon mangana.

²⁴ E to fa mangane ra Yosuwe fεma, Yosuwe yi Isirayila xεmεne birin xili. Sofa kuntigin naxanye siga yēngēni, a yi a fala ne xa, a naxa, “E maso, ε yi ε sanne ti mangani itoe kōεen fari.” E yi e maso, e yi e sanne ti e kōεne fari.

²⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E nama kuisan, ε nama gaxu, ε wεkile, ε yi ε sēnbε so! Amasōtō ε yaxun naxanye birin yēngεma, Alatala ito nan ligama e ra ε xa.”

²⁶ Yosuwe yi e faxes. A yi e singan wudi suulun kōε ra, e yi lu singanxi mēnni han jīnbanna ra.
²⁷ Sogen bira waxatini, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa e binbine ragodo wudin kōε ra. E yi luxunxi faranna naxan na, e yi sa e bira mēnni. E yi gεmε gbeene dōxō faranna dε ra. Han to e mōn mēnni.

²⁸ Yosuwe yi Makeda taan fan suxu na lōxō yetēni. E yi taan muxune nun e mangan faxes silanfanna ra. A yi na muxune birin halagi, muxu yo mi lu a nii ra. A yi Makeda taan mangan liga alo a Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

²⁹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Makeda taani e siga Libina taani. E yi na yēngε fōlō.
³⁰ Alatala yi na taan fan so e yii, e nun a mangana. Isirayila kaane yi taan muxune birin faxes silanfanna ra e nun muxun naxanye birin yi a kui. E mi muxu yo lu a nii ra mēnni. E yi na mangan liga alo e Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

³¹Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Libina taani, e siga Lakisi taani. E yi daaxadeni tɔn na yetagi, e na yenge fɔlɔ. ³²Alatala yi Lakisi taan so Isirayila kaane yii. Yengen xii firinde lɔxɔni, e yi taan nɔ, e taan muxune faxes silanfanna ra, e nun naxanye birin yi a kui, alo e Libina taan liga kii naxan yi. ³³Nayi, Geseri taan mangana, Horami yi siga Lakisi taan malideni. Yosuwe yi e nun a ganla faxes, a mi muxu yo lu a nii ra.

³⁴Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Lakisi taani e siga Egilon taani. E yi e daaxadeni tɔn na yetagi, e yi na fan yenge fɔlɔ. ³⁵E yi na nɔ na lɔxɔ yeteni, e yi taan muxune birin faxes silanfanna ra, e nun muxun naxanye birin yi a kui. Yosuwe yi na raxɔri na lɔxɔ yeteni alo a Lakisi taan liga kii naxan yi.

³⁶Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Egilon taani, e siga Xebiron taani, e yi na yenge fɔlɔ. ³⁷E yi na nɔ, e taan muxune nun e mangan faxes silanfanna ra, e nun a rabilinna taane nun muxun naxanye birin yi ne kui. E mi muxu yo lu a nii ra alo e naxan liga Egilon taani. Yosuwe yi na taan naxɔri fefe, e nun naxanye yi a kui.

³⁸Yosuwe nun Isirayila kaane yi xete, e Debiri taan yenge fɔlɔ. ³⁹E yi taan nun a mangan nɔ, e nun taan naxanye na rabilinni. E yi e faxes silanfanna ra. Muxun naxanye birin na taane yi, e yi ne raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. Yosuwe yi Debiri taan nun a mangan liga alo a Xebiron taan nun Libina taan nun a mangan liga kii naxan yi.

⁴⁰Yosuwe yi na yamanan birin nɔ, geya yirene nun Negewi tonbonna nun Sefela geya yiren nun e mangane birin. A yi muxune birin naxɔri, naxanye birin yi yengima a mi muxu yo lu a nii ra alo Alatala Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi. ⁴¹Yosuwe yi e yenge keli Kadesi-Barineya taani han Gasa taana, e nun Gosen yamanan birin, sa dɔxɔ Gabayon taan na. ⁴²Yosuwe yi na taane nun e

mangane nɔ sanja ma kedenni, bayo Alatala Isirayilaa Ala nan yi yengen soma Isirayila xa. ⁴³Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xete Giligali taani yamaan daaxadeni.

11

Yenge gbeen Meromi xuden de

¹Xasori taa mangan Yabin to na me, a yi xeraan nasiga Madon taa mangan Yobabo nun Simiron taan mangan nun Akisafa taa mangan ma, ²e nun mangan naxanye yi dɔxi geya yireni sogetede kɔmen fɔxɔni, e nun naxanye yi Yuruden meremerene ma Kinereti Daraan yiifari fɔxɔni e nun naxanye yi Sefela geya yireni, e nun naxanye yi Dɔrɔ yamanan birin yi sogegododen binni, ³e nun Kanan kaane ma naxanye sogeteden nun sogegododen binni, e nun Amorigine nun Xitine nun Perisine nun Yebusun naxanye geyaan fari, e nun Xiwin naxanye Xerimon geyaan lanbanni Misipa yamanani. ⁴E nun e ganle birin yi mini, e findi yama gbeen na, alo baa xɔn jemensinna. E soone nun yenge so wontorone fan yi wuya han! ⁵Mangani itoe birin yi fa e malan, e yi e yamaan daaxadeni tɔn Meromi xuden dexɔn ma, Isirayila kaane yenge xinla ma.

⁶Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, "I nama gaxu e yee ra de, bayo i yanyi tila, n ne birin soma nen i yii, e faxaxin yi lu Isirayila kaane yetagi. I yi e soone san fasane bolon. I yi e yenges so wontorone fan gan."

⁷Yosuwe nun a ganla birin yi fa e raterena Meromi xuden de, e yi e yenge. ⁸Alatala yi e so Isirayila kaane yii. E yi e nɔ, e yi siga e makede han Sidɔn taa gbeeni, han Misirefoti-Mayimi yi, han Misipe meremereni sogeteden binni. E yi e birin faxes, e mi muxu yo lu a nii ra. ⁹Yosuwe yi a liga alo Alatala a fala a xa kii naxan yi. A yi e soone san fasane bolon. A yi e yenge so wontorone fan gan.

¹⁰Na waxatini, Yosuwe xetematɔn yi Xasori taan yenge, a yi a mangan faxes silanfanna ra. Xasori taan nan

yi yamanani itoe birin manga taan na. ¹¹ E yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e yi e raxəri fefe. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi Xasori taan gan. ¹² Yosuwe yi na manga taane birin yenge, a yi e mangane suxu. E yi e birin faxa silanfanna ra, e raxəri, alo Alatala a walikεen Musa a yamari e ma kii naxan yi. ¹³ Koni taan naxanye yi geyane fari, Isirayila kaane mi ne sese gan ba Xasori taan na Yosuwe naxan gan. ¹⁴ Seen naxan birin yi taane yi e nun e xuruseene, Isirayila kaane yi ne birin tongo. Koni e yi muxune birin faxa silanfanna ra, e raxəri, e mi muxu yo lu a nii ra. ¹⁵ Alatala naxan yamari a walikεen Musa ma, Musa fan yi na yamari Yosuwe ma. Yosuwe fan yi na rakamali. A mi jinan yamari yo xan Alatala naxan so Musa yii.

¹⁶ Yosuwe yi yamanani itoe birin tongo: geya yiren nun Negewi tonbonna nun Gosen yamanan birin nun Sefela geya yiren nun Yuruden baan meremerene nun Isirayila bəxən geyane han sa dəxə Sefela ra. ¹⁷ Keli Xalaka geyaan ma naxan tema Seyiri geyane binni, han Baali-Gadi yi Liban meremerene yi Xerimon geyaan lanbanni, a yi na mangane birin suxu. A yi e faxa. ¹⁸ Yosuwe bu nen mangani itoe yenge han! ¹⁹ Taa yo mi yi na naxan lanna raso e nun Isirayila kaane tagi, e layirin xidi, fə Xiwin naxanye yi dəxi Gabayon nabilinni. E taan bonne birin suxu nen yengeni. ²⁰ Amasətə Alatala nan yi Kanan kaane bəne yixədxəma alogo e xa Isirayila kaane yenge, Ala yi e halagi. E mi kininkinin e ma, e yi e raxəri alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²¹ Na waxatini, Yosuwe yi siga. A yi Anakine yenge naxanye kelixi Xebiron geya yiren nun Debiri taan nun Anaba taan nun Yuda nun Isirayila geyane birin yi. Yosuwe yi e birin halagi e nun e taane. ²² Anaki bənsənna muxu yo mi fa lu Isirayila yamanani. E fa lu Gasa taan nun Gati taan nun Asadodi taane nin. ²³ Nayi, Yosuwe

yi bəxən birin tongo alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi. Yosuwe yi na bəxən so Isirayila kaane yii e kεen na, a yitaxun Isirayila bənsənne ra. Na xanbi ra, bəne xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

12

E mangan naxanye nə

¹ Mangane ni i ra Isirayila kaane naxanye nə, e yi e yamanane tongo Yuruden baan sogeteden binni, keli Arinon xuden ma han sa dəxə Xerimon geyaan na, sa Yuruden meremerene fari sogeteden binni. E itoe nan nə:

² Amorine mangan Sixən naxan yi dəxi Xesibən yi. A tan nan ma mangaya yi kelima Arinon xude wunla ma, Aroyeri taan yi dənaxan yi siga han Yaboko xudena Amoni yamanan danna. Galadi yamanan fəxə kedenna fan yi na nan kui. ³ A tan nan mən yi Yuruden sogeteden binna meremerene xun na, keli Kinεreti Daraan ma han Araba Daraan naxan xili Fəxə Ige Darana, sa dəxə Beti-Yesimoti taan na, han Pisiga geyaan san bun yiifari fəxən binni.

⁴ E mən yi Ogo fan nə, Basan mangana, Refa bənsənna muxu dənxe na nde. A yi dəxi Asatarəti nun Edere taane nin. ⁵ A tan nan yi mangayani keli Xerimon geyaan nun Salaka nun Basan yamanan birin yi siga han Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan danne nun Galadi yamanan bode fəxəna, siga han Manga Sixən ma mangayaan fəldena, Xesibən taan mangana.

⁶ Musa Alatalaa walikεen nun Isirayila kaane yi na mangane birin nə. Alatalaa walikεen Musa yi e yamanan so Ruben bənsənna nun Gadi bənsənna nun Manase bənsənna fəxə kedenna yii, menna yi findi e gbeen na.

⁷ Mangane ni i ra Yosuwe nun Isirayila kaane naxanye nə Yuruden baan sogegododen binni, keli Baali-Gadi taani Liban lanbanni han sa dəxə Xalaka geyaan na naxan tema Seyiri geyane binni. Yosuwe

yi bəxəni itoe birin so Isirayila bənsənnə yii, a bənsənnə birin yi e gbee kəən sətə: ⁸ geya yamanan nun Sefela geya yiren nun Yurudən mərəmərəne nun geyane lanban yirene nun tonbon yirene nun Negewi tonbonna. Siyani itoe nan yi dəxi na yirene yi: Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune.

⁹ E taa mangan naxanye nə, ne xinle ni itoe ra:

Yeriko mangana,

Ayi taan mangan naxan yi Beteli fəma,

¹⁰ Yerusalən mangana,

Xebiron mangana,

¹¹ Yaramuti mangana, Lakisi mangana,

¹² Egilon mangana, Geseri mangana,

¹³ Debiri mangana, Gederi mangana,

¹⁴ Xoroma mangana, Aradi mangana,

¹⁵ Libina mangana, Adulan mangana,

¹⁶ Makeda mangana, Beteli mangana,

¹⁷ Tapuwa mangana, Xeferi mangana,

¹⁸ Afeki mangana, Lasarən mangana,

¹⁹ Madon mangana, Xasori mangana,

²⁰ Simiron Meron mangana,

Akisafa mangana,

²¹ Taanaki mangana, Megido mangana,

²² Kedesi mangana,

Yokanayimi mangan naxan yi Karemele yi,

²³ Dərə mangan naxan yi Dərə yamanani,

Goyin mangan naxan yi Giligali yi,

²⁴ e nun Tirisa mangana.

Na taane birin taa keden manga keden. E malanxina, manga tonge saxan e nun keden.

13

Taan naxanye lu e tongo daxina

¹ Yosuwe bata yi fori ki faji. A siimayaan bata yi xənkuya, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I bata fori ki faji, anu yamanan dənaxan masətətare luxi, mənna mən gbo.

² Filisitine nun Gesuri kaane bəxəne birin luxi, ³ keli Sixori xuden ma

Misiran sogeteden binni, siga han Ekirən taana, sogetede kəmənna ma. Na birin yatəxi Kanan kaane gbeen nan na. Filisitine manga suulunne nan mangayani mənni Awi kaan naxanye Gasa taan nun Asadodi taan nun Asikalən taan nun Gati taan nun Ekirən taani. ⁴ Kanan kaane bəxəne fan luxi, keli Meyara taan ma Sidən kaane dənaxan yi, han Afeki taani han Amorine danna. ⁵ Gebala kaane bəxəne luxi e nun Liban bəxən birin naxan sogeteden binni, keli Baali-Gadi taan ma, naxan Xerimon geyaan san bunny, han Lebo-Xamata taana. ⁶ E nun Sidən kaan naxanye birin geyane fari, keli Liban yi han Misirefoti-Mayimi. N yetəən na yamanane muxune kedima nən Isirayila kaane yəə ra. I xa na birin yitaxun Isirayila kaane ra e kəən na, alo n na i yamarixi kii naxan yi. ⁷ Yamanani ito yitaxun Isirayila bənsən solomanaaninne ra, e nun Manase bənsənnə fəxə kedenna.”

Musa bəxən naxanye yitaxun Yurudən sogeteden binni

⁸ Manase bənsənnə fəxə kedenna nun Rubən bənsənnə nun Gadi bənsənnə, ne bata yi e gbee kəən sətə, Alatala walikəən Musa naxan fixi e ma Yurudən kidi ma sogeteden mabinni. ⁹ E bəxən fəlxəxi Aroyeri taan nan ma Arinon xuden də, e nun taan naxan lanbanni, siga Medeba taan mabinna lanta yiren birin yi, han Dibon taana, ¹⁰ e nun Amori mangan Sixən ma taane birin naxan yi dəxi Xesibən taani, siga han Amonine bəxən danne, ¹¹ e nun Galadi taan nun Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan nun Xerimon geyaan birin, e nun Basan yamanan birin siga han Salaka. ¹² E nun Basan manga Ogo a yamanan fan yi findi e gbeen na, naxan dəxə Asatarəti taan nun Edere taani, naxan findi Refa bənsənnə muxu dənxiəna nde ra. Musa bata yi na mangane nə a e yamanane tongo. ¹³ Koni Isirayila kaane mi Gesuri kaane nun Maka kaane kedi. Han to e dəxi Isirayila kaane tagi.

Lewi bənsənnə kəəna

14 Musa mi bəxə yo fi Lewi bənsəna ma, bayo saraxan naxanye ralima Alatala ma tēen na, Isirayilaa Ala, ne nan findi e tan gbee kēen na alo a fala e xa kii naxan yi.

Rubən bənsəna bəxəna

15 Musa bata yi bəxəni itoe fi Rubən bənsəna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: 16 Fəlbə Aroyeri taan ma Arinon xuden də, e nun taan naxan na lanbanni, siga han Medeba taan mabinna lanta yirene, 17 han Xesibən nun a rabilinna taan naxanye birin lanta yirene yi. Na taane xinle ni itoe ra: Dibon, Bamoti-Baali, Beti-Baali-Meyən, 18 Yahasi, Kedemoti, Mefaati, 19 Kiriyatayimi, Sibima, Səreti-Saxari geyaan fari məməməne tagi, 20 Beti-Peyori, Pisiga tintin yirene, Beti-Yesimoti, 21 taan naxanye birin lanta yireni e nun Amori Manga Sixən naxan yi dəxi Xesibən, na yamanan birin. Musa bata yi na mangan nə, e nun Midiyan mangani itoe: Efi, Rekemi, Suru, Xuru, e nun Reba. E yi dəxi Sixən ma yamanan nin a mangayaan bun. 22 E yi bonne faxama waxatin naxan yi, Isirayila kaane yi Beyori a dii xeme yiimaaton Balami fan faxa silanfanna ra. 23 Yurudən baan nan findixi Rubən bənsəna bəxən danna ra sogegododen mabinni. Na taane nun banxidene nan findixi Rubən bənsəna kēen na, e yi yitaxun e xabilane ra.

Gadi bənsəna bəxəna

24 Musa bata yi bəxəni itoe fi Gadi bənsəna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: 25 Yaasəri yamanan nun Galadi rabilinna taan birin nun Amoni yamanan fəxə kedenna siga han Aroyeri taan Rabaha taan yətagi, 26 keli Xesibən ma han Ramati Misipe taan nun Betonimi taana, e nun keli Maxanayin taan ma siga han Debiri danna, 27 e nun Beti-Harama taan nun Beti-Nimira taan nun Sukəti taana, e nun Safon taan Yurudən baan də, e nun Xesibən manga Sixən ma yamanan dənxeəna, e nun yamanan naxan Yurudən baan sogeteden binni han Kinəreti Daraan

bode fəxəna. 28 Na taane nun e rabilinna taa xurine yi findi Gadi bənsəna kēen na, e yi e yitaxun e xabilane ra.

Manase bənsəna fəxə kedenna

29 Musa yi bəxəni itoe fi Manase bənsəna fəxə kedenna ma, Manase a diine fəxə kedenna, e yi e yitaxun e xabilane ra: 30 Basan bəxən naxan birin yi Basan manga Ogo a yamanani, fəlbə Maxanayin taan ma han Yayiri taan nabilinne, taa tonge senin, 31 e nun Galadi yamanan fəxə kedenna nun Asatarəti taan nun Edere taan naxanye findi Basan manga Ogo a manga taane ra. Ne birin yi yitaxun Manase a dii Makiri a diine fəxə kedenna ra xabila yēen ma.

32 Musa bata yi na kēe bəxəne fi Isirayila kaane ma a yi Moyaba məməməne ma waxatin naxan yi, Yurudən baan kidi ma Yeriko taan sogeteden binni. 33 Koni Musa mi bəxə yo fi Lewi bənsəna ma. Alatala Isirayilaa Ala yi findi e kēen na alo a fala kii naxan yi.

14

Isirayila bənsəna bonne bəxəne

1 Nunu a dii Yosuwe nun saraxarali Eleyasari nun xabila xunne yi Kanan bəxəni taxun Isirayila kaane ra e kēen na ikii nin. 2 Bəxən yi yitaxun Isirayila bənsən solomanaaninne nun bənsəna fuden fəxə kedenna ra masensəna xən, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. 3 Bəxən naxan tan yi Yurudən baan sogeteden mabinni, Musa bata yi na fi bənsən firin dənxeəne nun bənsən fuden fəxə kedenna ma, koni a mi bəxə yo fi Lewi bənsəna ma yamaan yə. 4 Yusufu bənsəna bata yi yitaxun a findi bənsən firinna ra, Manase nun Efirami. Lewi bənsəna mi kēe yo sətə yamanani, fə taana ndee, e dəxə dənaxanye yi e nun e rabilinne xuruseene xa. 5 Isirayila kaane yi na yamanani taxun alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kalebi yi Xebiron bəxən sətə

⁶ Yuda bənsənnə muxune yi siga Yosuwe fəma Giligali yi. Yefune Kenisi kaana dii Kalebi yi ne ye. Na yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Alatala naxan falaxi a muxu fajī Musa xa en firinna fe yi Kadesi-Barineya yi, i na kolon. ⁷ N bata yi jee tonge naanin sətə, Alatalaa walikēen Musa yi n xē keli Kadesi-Barineya yi siga Kanan yamanani, a n xa sa mēnna rakərəsi. N to yelin na ra, n yi dētēgē tinxinxin sa a xa. ⁸ Koni ngaxakedenna naxanye siga n fəxə ra na, ne yi yamaan tunnaxələ e ma, koni n tan lu Alatala nan tun fəxə ra, n ma Ala. ⁹ Na ləxəni, Musa yi a kələ ito ra, a naxa, ‘I sanna tixi dənaxanye birin yi, mēnne findima nēn i tan nun i ya diine kēen na waxatin birin, bayo i luxi Alatala nan tun fəxə ra, n ma Ala.’ ¹⁰ Awa, a jee tonge naanin nun suulunna ni i ra xabu Alatala sa na fala Musa xa, en yi sigatini tonbonni waxatin naxan yi. To, n tan ni i ra, Alatala bata n ma siimayaan nasiga han jee tonge solomasexē e nun suulun. ¹¹ Anu, to n mən kēndē ken alo Musa n xē ləxəni. Fangan mən n na iki, n yēngēn so alo na waxatini. ¹² Nayi, i xa geya yireni ito fi n ma alo Alatala a falaxi n xa kii naxan yi na ləxəni. I a mē nēn na ləxəni fa fala Anaki bənsənnə nan mēnni, e taane mən gbo, e makantanxi a fajin na. Alatala gbansan xa lu n xən, n na e kedima nēn alo Alatala a fala kii naxan yi.”

¹³ Yosuwe yi duba Yefune a dii Kalebi xa, a Xebiron fi a ma a kēen na. ¹⁴ Na taan mən a diine yii han to, bayo Yefune Kenisi kaana dii Kalebi bira Alatala nan fəxə ra, Isirayilaa Ala. ¹⁵ A fələni nun, Xebiron yi xili nēn “Kiryati-Aruba” bayo Araba nan yi xili kanna ra Anaki bənsənnə muxune tagi. Na xanbi ra, bəje xunbenla yi lu yamanani, yēngēn yi jan.

15

Yuda bənsənnə kēe bəxəna

¹ E bəxən naxan yitaxun Yuda bənsənnə ra e xabila yēen ma, na yi sigē han Edən yamanan naninna

binna Sini tonbonni, yamanan yi-ifanna binni pon! ² Yuda bənsənnə bəxən yiifanna naninna fələxi Fəxə Ige Daraan yiifanna dēen nan na naxan yee rafindixi Negewi tonbonna ma, ³ dangu Tali Geyaan yiifanna ma, dangu Sini tonbonni, te Kadesi-Barineya yiifanna ma, dangu Xesirən yi, te Adari yi, siga Karaka binni, ⁴ dangu Asimon yi, siga Misiran xuden ma a sa dan fəxə igen dē. E bəxən naninna nan na ra a yiifanna mabinni.

⁵ Sogeteden binni, Yuda bəxən naninna findixi Fəxə Igen Daraan dēen nan na, siga han Yurudən baan sa birama darani dənaxan yi.

A kəmenna ma, a naninna fələma Yurudən baan biraden nan ma Fəxə Ige Daraan ma, ⁶ te Beti-Xogala mabinni, dangu Beti-Araba kəmenna ma, te han Rubən a dii Bohan ma gēmē yirena. ⁷ Na naninna yi sigaxi han Debiri taana, dangu Akori lanbanni, siga kəmenna ma Giligali binni, dənaxan Adumimi geya tedēn yētagi, xuden yiifanna ma. A dangu En-Seməsi igene dēxən ma sa mini En-Rogeli ma. ⁸ Na naninna yi texi han Ben-Hinən lanbanna, Yebusune taan yiifanna ma. Na taan findixi Yerusalən nan na. A mən yi texi han geyaan xuntagi, naxan Hinən lanbanna yētagi a sogegododen binni Refa lanbanna xunna ra a kəmenna binni. ⁹ Keli na geyaan fari, na naninna yi sigaxi han Nefetowa ige xunna ra, siga han taan naxanye Eferon geyaan fari, dangu Baala taan binni, dənaxan xili Kiriyati-Yeyarin. ¹⁰ Keli mēnni siga sogegododen binni han Seyiri geyane binna, dangu Yeyarin geya dēxən ma a kəmēn fəxəni, dənaxan xili Kesalən, godo Beti-Seməsi yi, dangu Timana yi. ¹¹ Na naninna yi sigaxi han Ekirən taan geyaan kəmēn fəxəna, siga Sikirən taan binni, dangu Baala geyaan ma, sa dəxə Yabaneeli ra, sa mini baan ma.

¹² Sogegododen binna, Fəxə Ige Gbeen nan findixi na naninna ra.

Yuda bənsənnə bəxən danne nan na ra naxan yitaxun xabila yeen ma.

*Kalebi a bəxəna
Kitisane 1.11-15*

¹³Yosuwe yi Yuda bənsənnə bəxəna nde fi Yefune a dii Kalebi ma, alo Alatala a yamari kii naxan yi. A taa singen findi Kiriyati-Aruba taan na, naxan xili Xebiron. Araba yi findixi Anaki muxune benban nan na. ¹⁴Kalebi yi Anaki bənsənnə muxu saxanne kedi. E yi xili Sesayi nun Aximan e nun Talamayi. ¹⁵Na xanbi ra, Kalebi yi te Debiri taan xili ma, denaxan yi xili a singeni, Kiriyati-Seferi. ¹⁶Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yenge, a a nə, n nan n ma dii teme Akasa fima nen na kanna ma.” ¹⁷Kalebi xunyε Kenasi a dii xeme Otiniyeli yi Seferi taan yenge, a yi a nə. Kalebi yi a dii teme Akasa fi a ma a naxanla ra. ¹⁸Akasa to dəxə xeme taa ra Otiniyeli konni, a yi a radin a xa xee gbete maxədin a fafe ma. Akasa to godo a sofana fari, Kalebi yi a maxədin, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ¹⁹A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasəto i bata bəxən fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki i mən xa tigi yiren fi n ma.” Awa, a fafe yi geya fari tigne nun lanban yi tigne fi a ma.

Yuda bəxəna

²⁰Yuda bənsənnə kee bəxəne ni i ra, e xabila yeen ma: ²¹Taan naxanye yi Yuda bəxən yiifari fəxəni Negewi tonbonni, Edən yamanan danna dəxən, ne xinle ni itoe ra: Kabaseeli, Ederi, Yaguru, ²²Kina, Dimona, Adada, ²³Kedesi, Xasori, Yitinan, ²⁴Sifi, Telemi, Beyaloti, ²⁵Xasori-Xadata, Kəriyoti-Xesirən, naxan findixi Xasori ra, ²⁶Amama, Sema, Molada, ²⁷Xasari-Gada, Xesimon, Beti-Peleti, ²⁸Xasari-Suwali, Beriseba, Bisiyoteya ²⁹Baala, Iyimi, Esemi, ³⁰Elitoladi, Kesili, Xoroma, ³¹Sikilaga, Madamanna, Sansanna, ³²Lebayoti, Siliximi, Ayin, e nun Rimən. E birin malanxina, taa məxənen nun solomanaanin, sa e banxidene fari.

³³Taan naxanye yi Sefela geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Esetayoli, Sora, Asena, ³⁴Sanowa, En-Ganimi, Tapuwa, Enama, ³⁵Yaramuti, Adulan, Soko, Aseka, ³⁶Saarayimi, Aditayimi, Gedera, e nun Gederotayimi. E birin malanxina taa fu nun naanin, e nun e banxidene.

³⁷Senan, Xadasa, Migidali-Gadi, ³⁸Dileyan, Misipe, Yokatili, ³⁹Lakisi, Bəsikati, Egilon, ⁴⁰Kabən, Laxamasi, Kitilisi, ⁴¹Gedirəti, Beti-Dagən, Nama, e nun Makeda. E birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene.

⁴²Libina, Eteri, Asan, ⁴³Yifita, Asena, Nesibi, ⁴⁴Keyila, Akisibu, e nun Maresa. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁴⁵Ekirən e nun a rabilinna taane nun banxidene, ⁴⁶keli Ekirən taan nun a sogeteden binna ma han taan naxanye Asadodi dəxən ma e nun e rabilinna taadine, ⁴⁷Asadodi taan nun a rabilinna taane nun banxidene, Gasa taan nun a rabilinna taane nun banxidene, han na yirena Misiran xuden nun Fəxə Ige Gbeen birama e bode ma denaxan yi.

⁴⁸Taan naxanye yi geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Samiri, Yatiri, Soko, ⁴⁹Danna, Kiriyati-Sanna naxan mən xili Debiri, ⁵⁰Anaba, Esitemowa, Anima, ⁵¹Gosen, Xolon, e nun Giloha. E birin malanxina taa fu nun keden, e nun e banxidene.

⁵²Arabu, Ruma, Eseyan, ⁵³Yanimi, Beti-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴Xumeta, Kiriyati-Aruba naxan mən xili Xebiron, e nun Siyoro. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁵⁵Mayon, Karemele, Sifi, Yuta, ⁵⁶Yesereli, Yokodeyan, Sanowa, ⁵⁷Kayin, Gibeya, e nun Timana. E birin malanxina, taa fu, e nun e banxidene.

⁵⁸Xalixuli, Beti-Suru, Gedori, ⁵⁹Maarati, Beti-Anoti, e nun Elitekon. E birin malanxina, taa sennin, e nun e banxidene.

⁶⁰Kiriyati-Baali naxan mən xili Kiriyati-Yeyarin, e nun Rabaha. E birin malanxina, taa firin, e nun e banxidene.

⁶¹ Taan naxanye yi tonbonni, e xinle ni itoe ra: Beti-Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibisan, Fɔxɔ taana, e nun En-Gedi. E birin malanxina taa senin, e nun e banxidene.

⁶³ Yuda bɔnsɔnna mi nɔ Yebusune kedɛ naxanye yi dɔxi Yerusalɛn taani. Han to Yebusune dɔxi nayi Yuda bɔnsɔnna tagi.

16

Efirami nun Manase bɔnsɔnna keɛ bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu bɔnsɔnna ra, na danna yi fɔlɔxi Yurudɛn baan nan ma Yeriko taan sogeteden binni, Yeriko tigrine dɛnaxan yi. Na naninna yi danguxi tonbonni naxan Yeriko taan faxan na, siga Beteli geya yireni. ² A yi keli Beteli yi, siga Lusi, dangu Ataroti taani, Arakane yamanan dɛnaxan yi. ³ Godo sogegodode binna ra Yefeletine yamanan danna ra siga han Beti-Xoron taan lanbanna rabilinna bɔxɔna, siga han Geseri yi, sa mini fɔxɔ igen ma. ⁴ Yusufu a diine Manase nun Efirami bɔnsɔnna nan na bɔxɔn sɔtɔ e keɛn na.

⁵ Efirami a bɔxɔn ni i ra e naxan yitaxun xabila yɛɛn ma: E keɛ bɔxɔn danna yi sigaxi han Ataroti-Adari sogeteden binna, siga han Beti-Xoron taan faha binna, ⁶ siga han fɔxɔ igena, siga Mikimetati binna ra kɔmɛnna ma, siga sogeteden binni Taanati-Silo yi, dangu Yanowa yi. ⁷ Keli mɛnni godo han Ataroti nun Nara yi sa dɔxɔ Yeriko ra, sa mini Yurudɛn baan ma. ⁸ Keli Tapuwa, siga sogegododen binni han Kanna xudena, sa mini fɔxɔ igen ma. Efirami bɔnsɔn keɛ bɔxɔn nan na ra e xabila yɛɛn ma. ⁹ Efirami bɔnsɔnna yi taana ndee fan sɔtɔ Manase bɔnsɔnna bɔxɔni e nun e banxidene. ¹⁰ Efirami bɔnsɔnna mi Kanan kaane kedi Geseri yi. Han to ne fan dɔxi Efirami bɔnsɔnna tagi, koni e findixi konyine nan na.

17

Manase bɔnsɔnna keɛ bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu a dii xɛmɛ singen Manase bɔnsɔnna muxune ra e keɛn na na ni ito ra. Anu, Manase a dii xɛmɛ singen Makiri naxan findi Galadi kaane benban na, na bata yi Galadi nun Basan bɔxɔn sɔtɔ nun bayo sofa faɟin nan yi a ra. ² Manase bɔnsɔnna muxu dɔnxene fan yi keɛn sɔtɔ xabila yɛɛn ma. Ne xinle ni itoe ra: Abiyeseri, Xeleki, Asireli, Siken, Xeferi, e nun Semida. Yusufu a dii xɛmɛn Manase a diine nan ne ra xabila yɛɛn ma.

³ Galadi a dii xɛmɛn Xeferi a dii xɛmɛn Selofexadi mi dii xɛmɛ yo sɔtɔ, koni a dii tɛmɛne sɔtɔ nɛn. Manase a dii xɛmɛ Makiri nan Galadi sɔtɔ. Selofexadi a dii tɛmɛne xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xɔgala, Milika, e nun Tirisa. ⁴ E yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun kuntigrine fɛma, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala a yamari nɛn Musa ma, a xa keɛn fi nxu ma nxu kon kaane yɛ.” Awa, e yi e keɛn fi e ma alo a liga e fafe ngaxakedenne xa kii naxan yi alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁵ Nayi, Manase bɔnsɔnna yi yire fu sɔtɔ, ba Galadi nun Basan na, naxan yi Yurudɛn baan kidi ma. ⁶ Manase a dii tɛmɛne keɛn sɔtɔ na kii nin alo a dii xɛmɛne. Galadi yamanan yi findi Manase a dii xɛmɛn bonne gbeen na. ⁷ Manase a bɔxɔn yi fɔlɔ Aseri bɔxɔn danna ma siga han Mikimetati taana Siken taan sogeteden binni, siga han Yamin, En-Tapuwa kaane dɔxɔdene binni. ⁸ Manase bɔnsɔnna nan gbee yi En-Tapuwa bɔxɔn na, koni Tapuwa taan yi findixi Manase bɔnsɔnna danna nan na. Efirami bɔnsɔnna nan gbee yi na ra. ⁹ Na danna yi sigaxi yiifanna mabinni han Kanna xudena. Manase a bɔxɔn danna yi findixi Kanna xuden kɔmɛn fɔxɔn nan na han sa mini fɔxɔ igen ma, koni Efirami a taana ndee yi luxi Manase a taane tagi. ¹⁰ Efirami a bɔxɔn yi Kanna xuden yiifanna nan ma. Manase gbeen yi kɔmɛnna ma. Manase a bɔxɔn yi danxi fɔxɔ igen ma, Aseri a bɔxɔn yi lu a kɔmɛnna ma, Isakari a bɔxɔn

yi lu a sogeteden binni. ¹¹ Manase bənsənnə yi taana ndee sətə Isakari nun Aseri a bəxəne ye. E xinle ni itoe ra: Beti-Seyan, Yibeleyami, Dərə, En-Dəri, Taanaki, e nun Megido nun e rabilinna banxidene. Yamana saxan nan na ra. ¹² Koni, Manase bənsənnə mi nə na taane tonge bayo Kanan kaane yi a ragidixi e xa lu dəxi na yamanani. ¹³ Koni Isirayila kaane to senben sətə, e yi Kanan kaane ti konyi wanle ra, koni e mi nə e kedideni.

¹⁴ Yusufu bənsənnə muxune yi Yosuwe maxədin, e naxa, “Nanfera i yamanan yire kedenni ito yitaxunxi nxu ra nxu keen na? Nxə muxune wuya, bayo Alatala bata barakan sa nxə fe yi han iki.” ¹⁵ Yosuwe yi e yabi, a naxa, “Xa e wuya Efirami geya yiren xa, e sa fətən yirena nde masəge e yete xa Perisine nun Refa kaane yamanani.” ¹⁶ Yusufu bənsənnə muxune yi a fala a xa, e naxa, “Geya yireni ito xurun nxu ma. Anu, yenge so wontoro wure daxine Kanan kaane birin yii, naxanye dəxi lanbanni e nun naxanye dəxi Beti-Seyan nun a banxidene, e nun naxanye Yeserele lanbanni.” ¹⁷ Yosuwe yi Yusufu bənsənnə yabi, a naxa, “Efirami kaane nun Manase kaane, yama gbeen nan e ra, e senben fan gbo. E mi kee bəxə yire keden xan tun sətəma, ¹⁸ koni e fətənnə fan sətəma nen geya yireni. E na masəge, e yi na tənən sətə. E nəe Kanan kaane kede nen hali yenge so wontoro wure daxine to e yii e senben fan gbo.”

18

Bənsən soloferen bonne bəxəne

¹ Isirayila yamaan yi e malan Silo taani. E yi Naralan Bubun ti menni. Yamanan yi lu e senben bun ma. ² Na waxatini, Isirayila bənsən soloferen yi na, naxanye munma yi e kee bəxən sətə singen. ³ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, e fafane Ala bəxən naxan soxi e yii, e na tongo feen bəte rabama han waxatin mundun yi? ⁴ E muxu saxan saxan sugandi bənsən yeen ma. N xa

e rasiga yamanan matodeni. E xa e bənsənnə kee bəxəne kiin sebe, e yi fa na dentegge n xa. ⁵ E xa yamanani taxun dəxəde soloferen na. Yuda bənsənnə xa lu a bəxəni yiifanna ma, Yusufu bənsənnə yi lu a bəxəni kəmen fəxəni. ⁶ E na yelin na yamanani taxunje soloferen na, a sebe, e fa na yita n na, n yi masensenna ti Alatala en ma Ala yetagi, ne yi yitaxun e ra. ⁷ Koni Lewi bənsənnə mi bəxə yo sətəma e tagi, bayo e gbee keen findixi Alatalaa saraxa rali wanla nan na. Gadi bənsənnə nun Ruben bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna, ne fan bata yi e gbeen sətə Yurudən baan sogeteden binni alo Alatalaa walikeen Musa a fi e ma kii naxan yi.” ⁸ Na muxune yi keli, e siga. Yosuwe bata yi e yamari, a naxa, “E siga, e yamanan mato, e yi a kiin sebe. Na xanbi ra, e fa be Silo yi, n xa masensenna ti Alatala yetagi na yamanani taxun feen na.” ⁹ Na muxune yi keli, e yi yamanani siga. E yi na yamanan taane kiin sebe, e yi ne yitaxun yire soloferen na, e yi xete Yosuwe fema Silo daaxadeni. ¹⁰ Yosuwe yi masensenna ti Silo yi Alatala yetagi. A yi na yamanan birin yitaxun Isirayila bənsənnə ra.

Bunyamin bənsənnə kee bəxəna

¹¹ Bunyamin nan singe bəxən sətə masensenna xən e naxan yitaxun xabila yeen ma. E bəxən yi lu Yuda bənsənnə gbeen nun Yusufu a diine bənsənnə gbeene longonna ra. ¹² Kəmen fəxəni, e bəxən danna yi fəlxə Yurudən baan nan ma, dangu Yeriko ra kəmen fəxəni, te geyaan ma sogegododen binni, sa mini Beti-Aweni tonbonna ma. ¹³ Danna yi kelixi mennə nin, sa dangu Lusi ra yiifari fəxən binni, denaxan xili Beteli, godo Ataroti-Adari yi, te geyaan fari, naxan Beti-Xoron taan lanban yiren yiifanna ma. ¹⁴ E bəxən sogegododen danna ni ito ra, keli geyaan ma Beti-Xoron yetagi, siga yiifanna binni sa mini Kiriyaati-Baali ma, denaxan mən xili Kiriyaati-Yeyarin. Na taan findi Yuda bənsənnə nan gbee ra. E bəxən

danna nan na ra a sogegododen binni. ¹⁵ E bəxən yiifari fəxən danna yi fəlxə Kiriyati-Yeyarin nin, siga sogegododen binni sa mini tigi yiren ma Nefetowa ige xunna. ¹⁶ Na danna yi danguxi geyaan san bunni Ben-Hinən lanbanna yətagi, Refa kaane lanbanna kəmenna ma. Godo Ben-Hinən lanbanni Yebusune fəma yiifanna ma, godo En-Rogeli yi. ¹⁷ Na danna yi sigaxi han kəmenna binni, dangu En-Seməsi yi, dangu Geliloti yi, Adumimi tintin yiren yətagi, godo han gəmen naxan xili Bohan, Rubən a dii xəmenna nde nan xili yi na ra. ¹⁸ A mən yi danguxi na geyaan kəmən fəxəni Araba yətagi, godo Araba kui, ¹⁹ dangu Beti-Xogala ra kəmenna binni, sa mini Yurudən baan biraden ma Fəxə Igen Daraan ma. Na bəxən yiifanna danna nan na ra. ²⁰ Yurudən baan findixi Bunyamin xabilane bəxən danna nan na sogeteden binni. Bunyamin bənsənna bəxən danne birin nan na ra.

²¹ Taan naxanye fi Bunyamin bənsənna xabilane ma, ne ni i ra: Yeriko, Beti-Xogala, Emeki-Kesisi, ²² Beti-Araba, Semarayin, Beteli, ²³ Awi, Para, Ofara, ²⁴ Kefara-Hamoni, Ofini, e nun Geba. Ne birin malanxina, taa fu nun firin e nun e banxidene. ²⁵ Gabayon, Rama, Beroti, ²⁶ Misipe, Kefira, Mosa, ²⁷ Rekemi, Yiripeeli, Tarala, ²⁸ Sela, Elefi, Yebusu taan naxan mən xili Yerusalən, Gibeya, e nun Kiriyati. Ne birin malanxina, taa fu nun naanin e nun e banxidene. Bunyamin bənsənna xabilane kəe nan na ra.

19

Simeyən bənsənna kəe bəxəna Taruxune Singen 4.28-33

¹ Bəxən firindeni ito yi findi Simeyən bənsənna gbeen na masensenna xən, a yitaxun xabila yeen ma. E kəe bəxən yi Yuda bənsənna bəxən nan tagi. ² Taan naxanye fixi Simeyən bənsənna ma, ne ni i ra: Beriseba, Seeba, Molada, ³ Xasari-Suwali, Bala, Esemi, ⁴ Elitoladi, Betuli, Xoroma, ⁵ Sikilaga,

Beti-Marakaboti, Xasari-Susa, ⁶ Beti-Lebayoti, e nun Saruxən. Ne birin malanxina, taa fu nun saxan, e nun e banxidene. ⁷ Ayin, Rimən, Eteri, e nun Asan, ne birin malanxina taa naanin, e nun e banxidene, ⁸ sa e rabilinna taane fari siga han Baalati-Beeri, dənaxan mən xili Rama-Negewi. Simeyən bənsənna xabilane kəe bəxən nan na ra. ⁹ Simeyən kəe bəxən ba Yuda bənsənna bəxən nan na, bayo Yuda bənsənna kəe bəxən yi gbo a xa. Na nan a liga, Simeyən bənsənna yi kəe bəxən sətə Yuda bənsənna kəe bəxəni.

Sabulon bənsənna kəe bəxəna

¹⁰ Bəxən saxandeni ito yi findi Sabulon bənsənna gbeen na masensenna xən a yitaxun xabila yeen ma. E kəe bəxən danna yi sigaxi han Saridi yi, ¹¹ dangu Marala yi sogegodode binni, sa dəxə Dabeseti ra, siga xude dənəi Yokanayimi yətagi. ¹² Keli Saridi yi, siga sogeteden binni siga han Kisiloti-Taboro bəxəna, sa dəxə Daberati ra, siga Yafiya yi. ¹³ Keli mənəni, dangu sogeteden binni, siga Gati-Xeferi yi e nun Eta-Kasin yi, sa mini Rimən ma, bilin Neya ma. ¹⁴ Na danna mən yi sigaxi han Xanatən kəmən fəxəna, sa mini Yifita-Eli xuden ma. ¹⁵ E mən yi Katati nun Nahalali nun Simiron nun Yidala nun Beteləmi sətə. Ne birin malanxina taa fu nun firin, e nun e banxidene. ¹⁶ Sabulon bənsənna xabilane kəe nan na ra, e taane nun e banxidene.

Isakari bənsənna kəe bəxəna

¹⁷ Bəxən naanindeni ito yi findi Isakari bənsənna gbeen na masensenna xən a yitaxun xabila yeen ma. ¹⁸ E bəxən danna yi sigaxi han taani itoe birin: Yeserele, Kesuloti, Sunemi, ¹⁹ Xafarayimi, Siyən, Anaxarati, ²⁰ Rabiti, Kisiyon, Abəsi, ²¹ Remeti, En-Ganimi, En-Xada, e nun Beti-Pasəsi. ²² Sa dəxə Taboro nun Saxasima nun Beti-Seməsi ra, sa mini Yurudən baan ma. Ne birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene. ²³ Isakari bənsənna xabilane kəe nan na ra, e taane nun e banxidene.

Aseri bənsənnə kəe bəxəna

²⁴ Bəxən suulundeni ito yi findi Aseri bənsənnə gbeen na masənsənnə xən a yitaxun xabila yeen ma. ²⁵ E danne yi sigaxi han taani itoe: Xələkati, Xali, Beten, Akisafa, ²⁶ Alameleki, Amada, Misala, sa dəxə Karemele geyaan nun Sixori-Libanati xuden na sogegododen binni. ²⁷ Danna yi sigaxi sogeteden binni, Beti-Dagən yi, sa dəxə Sabulon bənsənnə bəxən nun Yifita-Eli lanbanna ra, siga kəmənen fəxəni sa dəxə Beti-Emeki nun Neyeli ra, dangu Kabulu yi kəmənen fəxəni, ²⁸ siga han taani itoe: Abadon nun Rexobo nun Xamən e nun Kanna, siga han Sidən taa gbeena. ²⁹ Keli mənni, danna mən yi sigaxi han Rama nun Tire, taa makantanxina, siga Xosa binni, sa mini Fəxə Igen ma Akisibu yamanani, ³⁰ sa Yuma nun Afeki nun Rexobo fari. Ne birin malanxina, taa məxəjənən nun firin, e nun e banxidəne. ³¹ Taani itoe nun e banxidəne birin findixi Aseri bənsənnə xabilane kəe bəxən nan na.

Nafatali bənsənnə kəe bəxəna

³² Bəxən sennindeneni ito yi findi Nafatali bənsənnə gbeen na masənsənnə xən a yitaxun xabila yeen ma. ³³ Na bəxən danna yi fəlxəi Xelefa taani, siga Saananimi taani wudi gbeen binni, dangu Adami-Nekebi nun Yabaneeli yi, siga Lakuma yi, sa mini Yurudən baan ma. ³⁴ Na danna yi sigaxi sogegododen binni han Asanoti-Taboro, sa mini Xukəku taan ma, sa dəxə Sabulon bənsənnə bəxən na yiifanna ma, e nun Aseri bənsənnə bəxəna sogegododen binni e nun Yuda bənsənnə bəxəna, Yurudən baan yi lu a sogeteden binni. ³⁵ E taa makantanxine xinle ni itoe ra: Sidima, Sere, Xamati, Rakati, Kinəṛeti, ³⁶ Adama, Rama, Xasori, ³⁷ Kedesi, Edere, En-Xasori, ³⁸ Yirən, Migidali-Eli, Xoremi, Beti-Anata, Beti-Seməsi. Ne birin malanxina, taa fu nun solomanaanin, e nun e banxidəne. ³⁹ Nafatali bənsənnə

xabilane kəeən nan na ra, e taane nun e banxidəne.

Dan bənsənnə kəe bəxəna

⁴⁰ Bəxən soloferedeni ito yi findi Dan bənsənnə gbeen na masənsənnə xən a yitaxun xabila yeen ma. ⁴¹ E kəe bəxən danne yi sigaxi han taane itoe: Sora, Esetayoli, Iri-Seməsi, ⁴² Saalabin, Ayalən, Yitila, ⁴³ Elon, Timana, Ekirən, ⁴⁴ Eliteke, Gibətən, Baalati, ⁴⁵ Yehudu, Bene-Beraki, Gati-Rimən, ⁴⁶ Yarakən ticine, Rakən e nun bəxən naxan Yafa yətagi. ⁴⁷ Koni Dan bənsənnə muxune mi nə e bəxən masətədeni. Nayi, Dan bənsənnə yi siga Lesemi yi, e sa mən kaane yenge, e yi e faxa. E yi dəxə na, e na taan xili sa Dan, e benban xinla. ⁴⁸ Na taane nun e banxidəne birin yi findi Dan bənsənnə xabilane kəe bəxən na.

Yosuwe kəe bəxəna

⁴⁹ E to yelin yamanani taxunje e kəeən na, Isirayila kaane yi Nunu a dii Yosuwe kəeən so a yi e tagi, ⁵⁰ alo Alatala a yamari kii naxan yi. Yosuwe taan naxan maxədin e ma, Timanati-Sera, e yi na so a yii Eframi geya yireni. Yosuwe mən yi taan ti, a dəxə na. ⁵¹ Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bənsənnə xabila kunticine yi yamanan yireni itoe yitaxun masənsənnə xən Alatala yətagi, Naralan Bubun so dəeən na, Silo yi. E yi yelin yamanani taxunje.

20*Marakisi taane*

Yatəne 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun 19.1-14

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra, alo n na a fala i xa kii naxan yi fata Musa ra. ³ Xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, a mi yi waxi faxa ti feni, na kanna nəe a giye nən, a siga mənna nde yi, a ratange faxa muxun gbeejəxə muxun ma dənaxan yi. ⁴ A na a gi, a na taana nde li, a xa sa ti taan so dəeən na, a yi a sənna dentege taan fonne xa. E yi a rasuxu taani, e

nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa naanin. ²³ E naxanye soto Dan bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Eliteke, Gibetõn, ²⁴ Ayalõn, Gati-Rimõn, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ²⁵ E naxanye soto Manase bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Taanaki, Gati-Rimõn, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁶ Na taa fune nun e rabilinne yi findi Kehati yixetene xabilan bonne gbeen na.

²⁷ Lewine ye, Gerison yixetene xabilane yi taani itoe soto Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõni: e Golan soto Basan yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, e nun Besetera, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁸ E naxanye soto Isakari bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kisiyon, Daberati, ²⁹ Yaramuti, En-Ganimi, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁰ E naxanye soto Aseri bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Misala, Abadon, ³¹ Xelækati, Rexobo, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³² E naxanye soto Nafatali bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kedesi Galile yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Xamõti-Dõro, Karatan, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa saxan. ³³ Gerison yixetene xabilane taa fu nun saxan soto nen e nun e rabilinne. ³⁴ Lewin naxanye luxi, Merari yixetene xabilane, ne naxanye soto Sabulon bõnsõnna bõxõn tagi, ne ni i ra: Yokanayimi, Karata, ³⁵ Dimina, Nahalali, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁶ E naxanye soto Ruben bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Beseri, Yahasi, ³⁷ Kedemoti, Mefaati, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ³⁸ E naxanye soto Gadi bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Ramoti naxan Galadi yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan magixi faxa ti feen na, Maxanayin, ³⁹ Xesibõn, Yaaseri, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ⁴⁰ Taan naxanye birin fi Lewi bõnsõnna muxu dõnxene ma, Merari yixetene xabilane yi, ne findi

taa fu nun firin nan na. ⁴¹ Taan naxanye birin fi Lewi bõnsõnna muxune ma Isirayila kaane bõxõni, ne birin malanxina taa tonge naanin e nun solomasexex, e nun e rabilinne. ⁴² E taani itoe nun e rabilinne bõxõne nan soto.

⁴³ Alatala a kolõ yamanan naxan so feen na e benbane yii, a yi na birin fi Isirayila kaane ma. E yi na findi e gbeen na, e yi dõxõ na. ⁴⁴ Alatala yi bõne xunbenla fi e ma e rabilinna birin yi, alo a a kolõ e benbane xa kii naxan yi. Hali e yaxu yo mi nõ tiye e yee ra, Alatala yi e yaxune birin lu e sagoni. ⁴⁵ Alatala bata yi fala fajin naxanye birin ti Isirayila yamaan xa, na birin yi kamali, sese mi lu a ligataren na.

22

Saraxa ganden nafala fena Yurudên kidi ma

¹ Nayi, Yosuwe yi Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna xili. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa walikëen Musa feen naxan birin yamari e ma, e bata na birin naba. E bata n fan ma yamarine birin suxu. ³ E mi e ngaxakedenne rabepinxi waxati xunkuyeni ito yi han to. Alatala e Ala yamarin naxan so e yii, e bata na rakamali. ⁴ Iki Alatala e Ala bata bõne xunbenla fi e ngaxakedenne ma, alo a fala e xa kii naxan yi. Iki e siga e konni, e sa lu na yamanani Alatalaa walikëen Musa naxan soxi e yii Yurudên kidi ma. ⁵ Nayi, e a liga e yeren ma, e yamarin nun sariyan suxu, Alatalaa walikëen Musa naxanye soxi e yii, e yi Alatala e Ala xanu, e sigan ti a kirane birin xõn, e yi a yamarine suxu, e yi bira a fõxõ ra, e a batu e bõnen nun e niin birin yi.” ⁶ Yosuwe yi duba e xa, a yi a lu e siga e konne yi. ⁷ Musa bata yi kee bõxõn so Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yii Basan yamanani. Yosuwe fan yi kee bõxõ gbetë so Manase bõnsõnna bode fõxõn yii Isirayila kaan bonne fema Yurudên sogegododen binni. Yosuwe to duba e xa, a yi e rasiga e konne

yi. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E xete e konne yi e nun nafulu gbeena, e nun xuruse wuyaxin nun gbeti gbegbe nun xemaan nun sulan nun wurena e nun dugine. E nun e ngaxakedenne xa sa e yaxune se tongoxine yitaxun.”

⁹ Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna nun Manase bənsəna fəxə kedenna yi xete, e keli Isirayila kaane fəma Silo yi, Kanan yamanani, e yi siga Galadi yamanani, Alatala yamanan naxan nagidi e ma fata Musa ra. ¹⁰ E to maso Yuruden baan na Kanan yamanani, Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna nun Manase bənsəna fəxə kedenna yi saraxa ganden nafala Yuruden baan de. Na saraxa ganden yi gbo han!

¹¹ Isirayila kaane to na feen me, e yi a fala, e naxa, “E mi a to, Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna nun Manase bənsəna fəxə kedenna bata saraxa ganden nafala Kanan bəxən danna ra, Yuruden baan dəxən Isirayila kaane binni.” ¹² Isirayila kaane to na me, e birin yi e malan Silo yi e yenge xinla ma. ¹³ Isirayila kaane yi saraxarali Eleyasari a dii Finexasi xe Galadi yamanani Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna nun Manase bənsəna fəxə kedenna fəma. ¹⁴ Manga fu yi biraxi a fəxə ra, Isirayila bənsən yo bənsən manga keden. Denbaya xunne nan yi ne birin na Isirayila kaane xabilane yi. ¹⁵ E yi siga Galadi yamanani Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna nun Manase bənsəna fəma. E yi a fala e xa, e naxa, ¹⁶ “Alatalaa yamaan birin ito nan falaxi, ‘Nanfera e tinxintareyaan ligaxi Isirayilaa Ala ra? Nanfera e bata xete Alatala fəxə ra to? Nanfera e bata saraxa ganden nafala, e murute Alatala xili ma to? ¹⁷ En bata yi kalan naxan ti Peyori yi, na xurun ba? Anu, han to en munma yelin tere na yulubin xafari feen ma hali Alatala to fitina furen sa a yamaan birin fari. ¹⁸ Anu, e bata xete Alatala fəxə ra to, e Ala! Xa e murute Alatala xili ma to, tila a xələma nen Isirayila yamaan birin ma. ¹⁹ Nayi, xa e yamanan mi saripanxi, e xete Alatala yamanani, Alatala batuden

tixi denaxan yi, e yi bəxə gbete tongo nxu tagi. Koni e nama murute Alatala xili ma hanma nxu tan xili ma, e yi saraxa gande gbete rafala, ba Alatalaa saraxa ganden na, en ma Ala. ²⁰ Sera a dii Akan to tinxintareyaan liga, a seene tongo tənna yi dəxi naxanye tongo fe ma, Alaa xələn godo Isirayila yamaan birin nan ma. A keden xa mi halagi a fe kalaxina fe ra.’ ”

²¹ Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna nun Manase bənsəna fəxə kedenna yi Isirayila xabilane mangane yabi, e naxa, ²² “Marigina Ala, Alatala nan keden a kolon! Marigina Ala, Alatala! Isirayila yamaan birin fan fama nen a kolondeni! Xa nxu feni ito ligaxi muruten nin hanma tinxintareyani Alatala xili ma, nxu nama kisi to ləxəni. ²³ Xa nxu saraxa ganden nafalaxi nen alogo nxu xa xete Alatala fəxə ra, nxu yi saraxa gan daxine ba a fari hanma bogise saraxane hanma bəne xunbeli saraxane, Alatala yeteen xa nxu makiti! ²⁴ Koni na mi a ra de! Nxu ito ligaxi nen bayo nxu yi xaminxi alogo tila e diine nama a fala nxə diine ma, e naxa, ‘Nanse e tan nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala? ²⁵ Alatala bata Yuruden baan findi en tagi danna ra. Ruben bənsəna nun Gadi bənsəna muxune, sese mi fa e tan xa Alatala yii!’ E diine a lige nen nayi a nxə diine yi ba Alatala yēragaxuni. ²⁶ Nanara, nxu yi a fala, nxu naxa, ‘En keli, en xa saraxa ganden nafala. Koni saraxa gan daxine nun saraxa gbete eye fe mi a ra.’ ²⁷ Na xa findi sereyaan nan na e tan nun nxu tan tagi, e nun en yixetene hali en tan xanbi, fa fala nxu Alatala batuma nen nxə saraxa gan daxine nun nxə saraxane nun nxə bəne xunbeli saraxane ra a batuden yeteni. Nayi, e diine mi fa a fale nxə diine ma, e naxa, ‘Sese mi fa e tan xa Alatala yii.’ ²⁸ Nxu yi a fala, nxu naxa, xa e falani ito ti nxu xa tila, hanma nxə diine xa, nxu e yabima nen, nxu naxa, ‘E Alatalaa saraxa ganden maligan mato. Nxu fafane mi a rafalaxi saraxa gan

daxine nun saraxa gbeteeye xan ma fe ra, koni alo sereyana ε tan nun nxu tan tagi.’²⁹ Nxu tan mi murute Alatala xili ma mumε! Nxu mi xete a foxo ra to, nxu yi saraxa gande gbete rafala saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbeteeye fe ra, ba Alatalaa saraxa ganden na, naxan nafalaxi en ma Ala batu bubun yetagi.”³⁰ Saraxarali Finexasi nun yamaan mangane nun Isirayila xabila xunne to falani ito mε, Ruben bōnsōnna nun Gadi bōnsōnna nun Manase bōnsōnna foxo kedenna saraxa ganden naxan nafalaxi, na yi rafan e ma kati!³¹ Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi yi a fala Ruben bōnsōnna nun Gadi bōnsōnna nun Manase bōnsōnna foxo kedenna xa, a naxa, “Nxu bata a kolon to a Alatala en tagi, bayo ε mi tinxintareyaan ligaxi Alatala ra. E bata Isirayila kaane ratanga Alatalaa xolon ma.”³² Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi nun mangane yi keli Galadi yi, Ruben bōnsōnna nun Gadi bōnsōnna yi denaxan yi, e xete Kanan yamanani, e yi dentegen sa Isirayila kaane xa.³³ Dentegeni ito yi rafan Isirayila kaane ma, e yi barikan bira Ala xa. Ruben bōnsōnna nun Gadi bōnsōnna yenge feen naxan yi e xunni, e yi e yamanan kala, e mi fa na fe fala sōnōn.³⁴ Ruben bōnsōnna nun Gadi bōnsōnna yi saraxa ganden xili sa, e naxa, Sereyana En Tagi Fa Fala A Alatala Nan Ala Ra.

23

Yosuwe a kawandi dōnxena

¹ Alatala bata yi bōne xunbenla fi Isirayila yamaan ma a e xunba e yaxune ma e rabilinni, waxati xunkuye yi dangu na xanbi ra. Yosuwe yi fori, a siimayaan yi xunkuya ayi han!² Na waxatini, Yosuwe yi Isirayila kaane birin maxili, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine. A yi a fala e xa, a naxa, “N bata fori. N ma siimayaan bata xunkuya ayi han!³ E yeteen bata a to Alatala ε Ala feen naxanye birin ligaxi siyani itoe ra ε fe ra. Alatala ε Ala nan ε yengen soxi.”

⁴ “E a mato, n yamanan naxanye yengexi, n yi e nō, e nun siyaan naxanye mōn luxi yamanani, n bata ne bōxōne birin yitaxun ε bōnsōnne ra ε keen na masensenna xōn keli Yuruden baani han Foxo Ige Gbeena sogegoden binni.⁵ Alatala ε Ala e kedima nen ε yee ra, a e ramini yamanani, ε yi dōxō e yamanani alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi.”

⁶ “E senbe so han! Feen naxan birin sebexi Musaa sariya kitabun kui ε xa ne birin suxu. E nama na kiraan fata yiifanna ma hanma kōmenna ma.⁷ E nama basan na siyane ra, naxanye luxi ε tagi. E nama e alane xinle maxandi, ε nama ε kolo e yi. E nama e batu, ε nama ε xinbi sin e xa.⁸ Koni ε tan xa lu Alatala ε Alaa fe yi ken, alo ε bata a liga kii naxan yi han to.”

⁹ “Alatala bata siya gbeene nun senbemane kedi ε yee ra. Anu, han to muxu yo mi nōxi tiye ε yee ra.¹⁰ E tan muxu keden yi muxu wuli nan kedima, bayo Alatala ε Ala nan yi yengen soma ε xa alo a fala ε xa kii naxan yi.¹¹ Nayi, ε a liga ε yeren ma, ε yi Alatala xanu ε Ala.”

¹² “Koni xa ε ε xun xanbin so Ala yi, ε yi bira siyani itoe foxo ra naxanye luxi ε tagi, ε nun ne yi ε bode a dii temene futu, ε yi basan e ra,¹³ ε xa a kolon Alatala ε Ala bama nen siyani itoe ragiyε ε bun. Koni e findima nen luti ratixine nun wosone ra ε bun, e nun bosana ε fari, e nun janle naxanye ε yeen sōxōnma ayi, han ε yi halagi bōxō fajini itoe yi Alatala ε Ala naxanye soxi ε yii.”

¹⁴ “Dunujna muxune birin sigama denaxan yi, n sigamaan ni i ra menni. E a kolon ε bōnen nun ε niin birin yi, fa fala Alatala ε Alaa fala fajin naxanye tixi ε xa, na sese mi luxi a kamalitaren na. A falan birin bata kamali, keden mi kalaxi.¹⁵ Koni Alatala ε Alaa fala fajine rakamalixi kii naxan yi, a mōn fama nen a falane rakamalideni jaxankatane ra, a ε rakolonxi naxanye ra, han a yi ε halagi bōxō fajini ito yi, a denaxan fixi ε ma.¹⁶ Xa ε layirin kala Alatala ε

Ala naxan yamarixi ε ma, ε yi siga ala gbetene batudeni, ε yi ε xinbi sin e xa, Alatala xɔlɔma nɛn ε ma, ε yi halagi sinma bɔxɔ fajini ito yi, a denaxan fixi ε ma.”

24

Yosuwe yi yamaan kawandi

¹ Yosuwe yi Isirayila bɔnsɔnne birin maxili a e xa malan Siken yi, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine, e birin yi fa Ala yetagi. ² Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘A fɔlɔni nun, ε benbane Tera nun a diine Iburahima nun Nahori, ne yi dɔxi Efirati Baan bode fɔxɔn nan na, e yi ala gbetene nan batuma. ³ N yi ε fafe Iburahima tongo baan bode fɔxɔn na, n yi ti a yεε ra siga Kanan yamanan birin yi. N yi a yixetene rawuya ayi, n Isiyaga fi a ma. ⁴ N yi Yaxuba nun Esayu fi Isiyaga ma. N yi Seyiri geya yiren fi Esayu ma, koni Yaxuba nun a diine tan yi godo Misiran yamanani. ⁵ N yi Musa nun Haruna rasiga, n yi jaxankata wuyaxi dɔxɔ Misiran kaane ma. Na xanbi ra, n yi ε ramini Misiran yamanani. ⁶ N to ε benbane ramini Misiran yamanani, Misiran kaane yi ε benbane sagatan wontorone nun soone fari han Gbala Baani. ⁷ E benbane yi e xui ramini Alatala ma, a yi dimin naso ε nun Misiran kaane tagi. A yi baa igen nadin Misiran kaane xun ma. N naxan liga Misiran kaane ra, ε bata na to ε yεεn na. E mɔn yi waxati xunkuye ti tonbonni.’ ”

⁸ “N yi ε xali Amorine yamanani Yuruden sogeteden binni. E yi ε yenge, koni n yi e lu ε sagoni. E yi e yamanan tongo, n yi e halagi ε yεε ra. ⁹ Siporo a dii Balaki, Moyaba mangan fan yi keli, a yi Isirayila yenge. E yi Balami xili, Beyori a dii xemena, alogo a xa fa ε danga. ¹⁰ Koni n mi tin Balami xuiin name, a falan yi findi duban na ε xa. N yi ε ba Balaki yii. ¹¹ E yi Yuruden baani gidi, ε fa Yeriko taani. Yeriko kaane yi ε yenge. Amorine nun

Perisine nun Kanan kaane nun Xitine nun Girigasane nun Xiwine nun Yebusune fan yi ε yenge, koni n yi e sa ε sagoni. ¹² A luxi alo n yi jurine nan nadinma e ma naxanye yi e kedima ε yεε ra e nun Amorine manga firinne. E silanfanne nun ε xanle xa mi na ligaxi. ¹³ N yi yamanan so ε yii ε mi naxan masεgεxi, e nun taane ε mi naxanye tixi, ε dɔxi denaxan yi iki. Manpa bogi binle nun oliwi binle, ε mi naxanye sixi, ε ne nan donma iki.”

¹⁴ “Nayi, iki ε gaxu Alatala yεε ra, ε yi a batu fetareyaan nun lannayani. E benbane yi alan naxanye batuma Baa Gbeen kidi ma e nun Misiran yamanani, ε mε ne ra, ε yi Alatala batu. ¹⁵ Koni xa a mi rafanje ε ma ε Alatala batu, ε waxi naxan batu feni, ε xa na sugandi to: E benbane alan naxanye batuxi Baa Gbeen bode fɔxɔn na ba, hanma Amorine alane ε dɔxi naxanye yamana yi ba. Koni nxu nun n ma denbayana, nxu tan Alatala nan batuma.”

¹⁶ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu mi nxu mε Alatala ra mumε, nxu yi ala gbetene batu! ¹⁷ Amasɔtɔ Alatala nan en ma Ala ra. A tan nan en naminixi Misiran yamanani konyiyani, en tan nun en benbane. A tan nan kabanako fe gbeene liga en yεε xɔri, a yi en kantan en ma sigatiin birin yi, e nun siyane ye en yi danguma naxanye yamanaye yi. ¹⁸ Alatala bata siyane birin kedi en yεε ra, hali Amarin naxanye yi dɔxi yamanani. Nxu fan Alatala nan batuma, bayo a tan nan en ma Ala ra.” ¹⁹ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E mi nɔε Alatala batuε, bayo Ala sarijanxin na a ra, Ala xɔxɔlɔnxin na a ra. A mi dije ε matandine nun ε yulubine ma. ²⁰ Xa ε mε Alatala ra waxatin naxan yi, ε yi ala gbetene batu, a kelima nɛn ε xili ma, a yi gbalon nafa ε ma, a yi ε birin naxɔri, hali a to fe fajin ligaxi ε xa.” ²¹ Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “E n-εn de! Nxu Alatala nan batuma.” ²² Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata findi ε yetε sereyaan na fa fala ε tan nan Alatala sugandixi alogo ε xa a batu.”

E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Nxu bata findi nxu serene ra.” ²³ Yosuwe mən yi a fala e xa, a naxa, “Iki ε ala gbete ne ba ε tagi. E yi ε bəne lu Alatala xa, Isirayilaa Ala.” ²⁴ Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Nxu Alatala nan batuma en ma Ala, nxu yi a xuiin suxu.”

²⁵ Na bəni, Yosuwe nun yamaan yi layirin xidi. A yi tənne nun sariyane so e yii Siken yi. ²⁶ Yosuwe yi na feene birin sebe Ala Sariya Kitabun kui. A yi gəme gbeen tongo, a yi a dəxə wariin bun ma Alatala yire sarijanxin denaxan yi. ²⁷ Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E bata gəmeni ito to? A findima sereyaan nan na en xili ma, bayo a luxi alo a bata falan birin me, Alatala naxan falaxi en xa. A findima sereyaan na ε xili ma, alogo ε nama ε me ε Ala ra.” ²⁸ Na xanbi ra, Yosuwe yi yamaan bejin, birin yi siga e keε bəne yi.

Yosuwe a sayana

Kitisane 2.6-9

²⁹ Na to dangu, Nunu a dii Yosuwe, Alatalaa walikεen yi faxa a neε ke me ne fuun ma. ³⁰ E yi a maluxun a keε bəni Timanati-Sera yi Eframi geya yireni, Gaasa geyaan kəmen fəni. ³¹ Isirayila yamaan yi Alatala batuma Yosuwe a siimayaan waxatin birin yi, e nun fonne siimayaan waxatin birin, naxanye luxi Yosuwe faxan xanbini, naxanye bata yi na wanle birin kolon Alatala naxan liga Isirayila kaane xa.

³² Isirayila kaane bata yi Yusufu xənna naxanye xali keli Misiran yi, e yi sa ne maluxun Siken yi Yaxuba denaxan sara Xamori a diine ma, Siken fafe, gbeti gbanan ke me ra. Na yi findi Yusufu bənsənna ke en na.

³³ Harunaa dii Eleyasari yi faxa. E yi a maluxun Gibeya yi a dii xəmen Finexasi a geyaan fari denaxan so a yii Eframi geya yireni.

Kitisane Kitisane Fe Taruxuna

Benun manga singen xa dɔxɔ Isirayila kaane xun na, kitisane nan yi tima Isirayila kaane yεε ra. Na waxatini, yaxune na yi e yigbeten, Ala yi muxu kenden na nde rakelima nen alogo a xa Alaa yamaan nakisi. Na kanna mɔn yi mangayaan ligama nen Alaa yamaan xun na han waxati. Kitisani itoe taruxune nan yebaxi Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔde saxan: A singen feene nan falama lan Isirayila kaane dɔxɔ feen ma Kanan yamanani han Yosuwe faxes waxatina (Keli Kitisane sora 1.1 ma han 2.10). A firinden kui, Alaa yamaan luma tinxintareyaan nan lige Ala ra han Ala yi e so e yaxune yii. Na xanbi ra, e yi Ala maxandi malina fe ra, a yi muxuna nde sugandi, naxan finde e xunba muxun na. Na yεeratine yi xili nen fa fala a kitisane. (Keli Kitisane sora 2.11 ma han 16.31). A saxanden taruxu firin nan yebama naxan a yitama fa fala Isirayila kaane bata e makuya Alaa sariyan na pon! (Keli Kitisane 17 ma han 21). Na yire saxandena a yitama a Alaa yamaan yi waxi lu feni mangana nde bun benun e xa lu e yete ma, e lu makuye Ala ra.

Isirayila kaane yi dɔxɔ Kanan yi

¹ Yosuwe faxes xanbini, Isirayila kaane yi Alatala maxodin, e naxa, “Nde singe kelima nxu ye be, siga Kanan kaane yengedeni?” ² Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda bɔnsɔnna muxune lan e siga, n bata yamanan so e yii.” ³ Yuda bɔnsɔnna muxune yi a fala e ngaxakedenne, Simeyɔn bɔnsɔnna muxune xa, e naxa, “Denaxan soxi nxu yii, en birin xa siga mɛnni, en sa Kanan kaane yenge. Na xanbi ra, en birin mɔn sigε ε konni denaxan soxi ε yii.” Nayi, e nun Simeyɔn bɔnsɔnna muxune yi

siga. ⁴ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga yenge sodeni, Alatala yi Kanan kaane nun Perisine sa e sagoni, e yi muxu wuli fu faxes Beseki taani. ⁵ E sa Adoni-Beseki li Beseki taani, e yi a yenge. Nayi, e yi Kanan kaane nun Perisine nɔ. ⁶ Adoni-Beseki yi a gi, koni e yi a sagatan, e sa a suxu, e yi a yii konkoriwaan nun a san konkoriwaan sege a ra. ⁷ Adoni-Beseki yi a fala, a naxa, “Manga yii konkoriwaan bolonxin nun san konkoriwaan bolonxi tonge solofere nan yi n ma donse dɔnxen donma n ma tabanla bun nun, koni iki Ala bata n saren fi n kewanla ra.” E yi siga a ra Yerusalen yi, a sa faxes mɛnni.

⁸ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Yerusalen taan xili ma, e yi na tongo, e yi a muxune faxes silanfanna ra, e teen so taan na.* ⁹ Yuda bɔnsɔnna muxune mɔn yi siga Kanan kaane fan yengedeni naxanye yi dɔxi geya yiren nun Negewi tonbon yiren nun geyadi yireni sogegododen binni.

¹⁰ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane xili ma naxanye yi dɔxi Xebiron taani, denaxan yi xili nun Kiriyati-Aruba. E yi Sesayi nun Aximan nun Talamayi bɔnsɔnne muxune nɔ. ¹¹ E yi keli mɛnni, e yi siga Debiri kaane fan xili ma. Debiri taan yi xili nen nun Kiriyati-Seferi. ¹² Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yenge, a yi a nɔ, n nan n ma dii temena Akasa fima nen na kanna ma.” ¹³ Kalebi xunyen Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi taan yenge, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii temena Akasa fi a ma a jaxanla ra. ¹⁴ Akasa to dɔxɔ Otiniyeli xɔn, a yi Otiniyeli radin alogo a xa a fala Akasaa fafe xa a xa xee bɔxɔna nde so a yii. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxodin, a naxa, “Nanse xɔli i ma?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasɔtɔ i bata bɔxɔ xaren fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki, i mɔn xa ticine fi n ma.” Kalebi yi tigi yirene so a yii, ndee laben na ndee faxan na.

* **1:8:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

16 Musa bitanna Keni bənsəna muxune yi keli Tugu Taani, e nun Yuda bənsəna muxune. E birin yi sa dəxə Yuda tonbonni Aradi taan yifari fəxəni yama gbətəye tagi.

17 Yuda bənsəna muxune nun e ngaxakedenne Simeyən bənsəna muxune yi siga Kanan kaane yengədeni Sefata taani. E yi na taan naxəri, e yi mənna xili sa Xoroma.†

18 Yuda bənsəna muxune mən yi Gasa taan nun a rabilinne nə, e nun Asikalən taan nun a rabilinne nun Ekirən taan nun a rabilinne.

19 Alatala yi Yuda bənsəna muxune mali, e yi na geya yiren findi e gbeen na, koni e mi muxune nə naxanye yi dəxi lanbanni, bayo yenge so wontoron wure daxine nan yi ne yii.

20 E yi Xebiron taan so Kalebi yii alo Musa a fala kii naxan yi. A yi Anaki a dii saxanne taane ba e yii.

21 Yebusu kaan naxanye yi dəxi Yerusalən yi, Bunyamin bənsəna muxune mi bəxən ba ne yii. Yebusu kaane dəxi Yerusalən yi Bunyamin bənsəna muxune tagi han to.

22 Yusufu bənsəna muxune fan yi siga Beteli taan yengədeni, Alatala yi lu e xən. 23 E xerane nan nasiga Beteli taan nakərəsideni singen. Beteli taan yi xili nən nun Lusi. 24 Xerane yi xəmənə nde to keɛ taani, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu nəe soe taani kii naxan yi, na yita nxu ra. Nxu hinanma i ra nən.” 25 A yi na yita e ra. Nayi, Yusufu bənsəna muxune yi sa taan muxune birin faxa silanfanna ra, koni e yi na xəmən nun a denbayaan lu e nii ra. 26 Na xanbi ra, na xəmən yi siga Xiti kaane yamanani. A sa taana nde ti mənni, a yi na xili sa Lusi, na xinla mən mənna xun ma han to.

27 Manase bənsəna muxune mi Beti-Seyan kaane nun e rabilinna muxune kedi, e nun Taanaki kaane nun Dərə kaane nun Yibeleyami kaane nun Megido kaane nun e rabilinne. Kanan kaane yi lu yamanani. 28 Isirayila kaane to sənbe

sətə, e Kanan kaane findi e konyine ra, koni e mi e kedi mumε. 29 Efirami bənsəna muxune mi Kanan kaane kedi naxanye yi dəxi Geseri taani. Kanan kaane mən dəxi Efirami bənsəna muxune tagi Geseri taani. 30 Sabulon bənsəna muxune mi Kitiron kaane kedi, e nun Nahaloli kaane. Kanan kaane yi lu Sabulon bənsəna muxune tagi, koni e yi lu konyiyani.

31 Aseri bənsəna muxune mi Ako kaane kedi, e nun Sidən muxune nun Axalaba kaane nun Akisibu kaane nun Xeleba kaane nun Afiki kaane nun Rexobo kaane. 32 Nanara, Aseri bənsəna muxune yi dəxə Kanan kaane tagi yamanani.

33 Nafatali bənsəna muxune mi Beti-Seməsi kaane kedi, e mi Beti-Anata kaane kedi, e lu dəxi Kanan yamanan muxune ye, koni Beti-Seməsi kaane nun Beti-Anata kaane yi lu konyiyani.

34 Amorine yi Dan bənsəna muxune lu geya yirene yi, e mi tin e xa godo lanbanni. 35 Amorine yi wa lu feni Xeresi geyaan fari e nun Ayalən taan nun Salabimi taani. Koni na xanbi ra, Yusufu bənsəna muxune yi sənben sətə, e yi e nə, e findi e konyine ra. 36 Amorine yamanan danna yi fəlxəxi Tali Geyaan nan ma siga han Sela taan xanbi ra.

2

Yama tinxintarena fe

1 Alatalaa malekan yi keli Giligali yi, siga Bokin yi, a yi a fala, a naxa, “N bata ε ramini Misiran yi. N yi siga ε ra yamanani n na ε benbane tuli sa naxan na, n naxa, ‘N mi n ma layirin kalε en tagi mumε. 2 Koni, ε tan nama layirin xidi ε nun yamanani ito muxune tagi, ε yi e saraxa gandene kala.’ Koni, ε mi ε tuli mati n na. Nanfera ε ito ligaxi? 3 Nayi, n xa a fala ε xa, a n mi fa e kedima ε bun. E luma nən ε fəma, e alane yi lu alo luti ratixine ε yeε ra.” 4 Alatalaa malekan to yelin falani itoe tiyε Isirayila kaane xa, yamaan yi gbelegbele fələ sununi.

† 1:17: Xoroma, e kon xuini, na bunna nən fa fala “Halagina.”

⁵ E yi menna xili sa “Bokin,”* e yi saraxane ba Alatala xa menni.

Yosuwe a saya fena

⁶ Yosuwe yi yamaan naxete, Isirayila bənsənnə muxune birin yi sa e ke bəxən tongo. ⁷ Yamaan wali nən Alatala xa Yosuwe a siimayaan birin yi, e nun fonne siimayane yi naxanye luxi Yosuwe xanbini, naxanye Alatala wali xənnə to Isirayila bənsənnə muxune xa. ⁸ Nunu a dii xəmən Yosuwe, Alatalaa walikēn fəxa a jεε kεmε jεε məxəjən nan ma. ⁹ E yi a maluxun a ke bəxəni Timanati-Xeresi yi, Efirami geya yireni, Gaasa geyaan kəmenna ma. ¹⁰ A waxatin muxune birin yi fəxa, mayixete gbeteye yi mini naxanye mi yi Alatala kolon, e nun a feen naxanye liga Isirayila bənsənnə muxune xa.

¹¹ Nayi, Isirayila bənsənnə muxune yi fe jaxin liga Alatala yεε ra yi, e yi Baali sawurane batu. ¹² E yi e mε Alatala ra, e benbane Ala naxan e ramini Misiran yi, e bira e rabilinna muxune alane fəxə ra, e yi e xinbi sin ne bun, e yi Alatala raxələ. ¹³ E yi e mε Alatala ra, e yi Baali batu e nun Asitarate suxurene.

¹⁴ Alatala yi xələ Isirayila bənsənnə muxune ma. A yi e sa kala tiine sagoni, a yi e so e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi, e mi fa e yaxune nə sənən. ¹⁵ E na yi siga yengeni waxati yo yi, Alatala mi yi nə fima e ma, alo Alatala a kələ e xa kii naxan yi. E yi lu sununi. ¹⁶ Nayi, Alatala yi kitisane rasiga e ma, naxanye e ba kala tiine yii. ¹⁷ Koni, e mi e tuli mati e kitisane ra, e lu Ala yanfe ala gbetene batun xən naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,† e yi e xinbi sin e bun. E yi xete e benbane kiraan fəxə ra mafuren naxanye yi Alatalaa yamarine suxi. ¹⁸ Alatala na yi kitisana nde rasiga e ma waxati yo yi, Alatala yi luma nən na kitisaan xən. Ala yi e ba e yaxune sagoni na kitisana siimayaan birin yi,

bayo e kininkininna yi Alatala suxuma nən e yaxune fe ra, naxanye yi e jaxankataxi. ¹⁹ Koni, kitisaan to fəxa, yamaan mən yi tantan dangu e benbane ra, e yi bira ala gbetene fəxə ra, e yi ne batu, e yi e xinbi sin e bun, e mi tin xete e fe jaxine nun bəje xədəxən fəxə ra.

²⁰ Nayi, Alatala yi xələ Isirayila bənsənnə muxune ma, a naxa, “Bayo siyani ito bata n ma layirin kala, n naxan tongo e benbane xa, bayo e mi n xuiin suxi, ²¹ n fan mi fa siya yo kedima e yεε ra sənən Yosuwe naxanye lu benun a xa fəxa. ²² N na Isirayila bənsənnə muxune kəpaan fεsεfεsεma na kii nin, alogo n xa a kolon xa e n tan Alatala sagoon ligε, alo e benbane a liga kii naxan yi.” ²³ Nayi, Alatala yi siyane lu yamanani Yosuwe naxanye lu na benun a xa fəxa, a mi ne kedi sasani.

3

¹ Alatala siyani itoe nan lu dəxi yamanani alogo Ala xa Isirayila bənsənnə muxune kəpaan fεsεfεsε naxanye mi yi na Isirayila kaane Kanan kaane yengε waxatin naxan yi. ² Ala yi waxi nən, mayixete nənən naxanye munma yi yengen so singen, ne xa e maxaran yengε sodeni. ³ Siyani itoe nan lu yamanani: Kuntigi suulunna naxanye yi Filisitine xun na nun Kanan kaane nun Sidən kaane nun Xiwin naxanye yi dəxi Liban geya yireni, keli Baali-Xerimon geya yiren ma siga han Lebo-Xamata taana.

⁴ Alatala Isirayila bənsənnə muxune fεsεfεsε ne nan xən, alogo a xa a kolon xa e Alatalaa yamarine suxe, a naxanye yamari e benbane ma fata Musa ra. ⁵ Isirayila bənsənnə muxune yi lu dəxi Kanan kaane nun Xiti kaane nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusu kaane tagi. ⁶ E yi e dii tεmεne tongo e jaxanle ra, e yi e dii tεmεne fi e ma, e yi e alane batu.

* **2:5:** Bokin, e kon xuini, na bunna nən fa fala “Wugalane.” † **2:17:** Na yanfan luxi nən alo yalunyana Ala yεε ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanla lan a xa tinxin a xəmən xa kii naxan yi.

Isirayila kitisana, Otiniyeli

⁷ Naxan naxu Alatala yee ra yi, Isirayila kaane yi na liga, e yi ninan Alatala xon, e Ala, e yi Baali nun Asera batu. ⁸ Alatala yi xolo Isirayila kaane ma, a yi e lu Mesopotamiya kaane mangan Kusan-Risatayin sagoni. E yi lu Kusan-Risatayin bun ma jee solo-masexe. ⁹ Isirayila kaane yi e xuiin namini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde fi Isirayila kaane ma naxan e rakisi, Kenasi a dii xemena Otiniyeli, Kalebi xunyena. ¹⁰ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo a ma. A yi findi Isirayila kitisaan na. A yi siga yengeni. Alatala yi Mesopotamiya mangan Kusan-Risatayin sa Otiniyeli sagoni, a yi Kusan-Risatayin no. ¹¹ Jee tonge naanin, boje xunbenla yi lu yamanani han Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi faxa.

Isirayila kitisana, Ehudu

¹² Isirayila kaane mon yi fe naxin liga Alatala yee ra yi. Nanara, Alatala yi Moyaba mangana Egilon senbe so Isirayila kaane xili ma. ¹³ Egilon nun Amonine nun Amalekine yi e malan siga Isirayila kaane yengedeni, e sa Tugu Taan suxu. ¹⁴ Jee fu nun solo-masexe, Isirayila kaane doxi Moyaba mangana Egilon ma non bun.

¹⁵ Isirayila kaane mon yi e xui ramini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde so e yii, Geraa dii xemena Ehudu, Bunyamin bansonni. Komennaan nan yi a ra. Isirayila kaane yi finma sena ndee so a yii alogo a xa sa a so Moyaba mangana Egilon yii. ¹⁶ Ehudu yi silanfanna de firin kanna nde rafala a yete xa, a kuyana nongonna ye keden, a yi a xidi a yiifari ma danban ma wantanna bun ma. ¹⁷ A sa na finma seene so Moyaba mangana Egilon yii. Egilon yi findixi muxu fati bendegbeen nan na. ¹⁸ Na finma seene yi muxun naxanye xun ma, Ehudu to yelin na soe mangan yii, a yi ne raxete. ¹⁹ Koni, e to suxurene yiren li Giligali yi, a tan yi xete, a naxa, "Mangana! Wundo xerayana nde n yii i xa." Mangan

yi a fala a muxune xa, a naxa, "E dundu!" Muxun naxanye birin yi a fema, ne birin yi mini. ²⁰ Nayi, Ehudu yi a maso mangan na, a doxi kore banxin kui, foye fajan yi denaxan yi a kedenna xili yi. Ehudu yi a fala, a naxa, "Alaa falana n xon lan i ma." Egilon yi keli a doxodeni. ²¹ Nayi, Ehudu yi silanfanna botin a komenna ra a yiifari ma danban ma, a yi Egilon kuiin soxon. ²² Silanfanna feen yeteen yi so, Egilon fatin turen yi so silanfanna ma, bayo a mi silanfanna botin a kuini.

²³ Nayi, Ehudu yi deen soxon a xun ma, a yi mini xanbi binni. ²⁴ A siga xanbini, mangana walikene yi fa Egilon matodeni, e yi a to a kore banxin deene yi soxonxi. E yengi yi a ma a mangan yi a yete nan suturama banxini. ²⁵ E yi bu han, bayo mangan mi yi deen nabima, e yi dejinna tongo, e na rabi. E yi e mangan faxaxin li saxi boxoni. ²⁶ E yi tixi waxatin naxan yi, Ehudu tan yi yanfanma tun, a dangu suxurene yiren na, a siga a giye Seyira taani. ²⁷ A to so menni, a xotaan fe Efirami geyane yi. Isirayila kaane yi e malan a fema geyane ma, a yi findi e xunna ra. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, "E bira n foxo ra, bayo Alatala bata Moyaba kaane sa e sagoni, e yaxune." Na ma, e yi bira a foxo ra, e yi Yuruden baan kirane suxu siga Moyaba binni, e mi fa tin muxu yo xa dangu. ²⁹ Na loxonni, e yi Moyaba senbemaan muxu wuli fu faxa. Muxu yo mi a yimini. ³⁰ Moyaba kaane lu folo Isirayila kaane non bun ma na loxon nin. Na xanbi ra, yamanan yi lu boje xunbenli jee tonge solomasexe.

Isirayila kitisana, Samagara

³¹ Ehudu danguxina, Anataa dii xemena Samagara nan fa. A yi Filisitine muxu kemene sennin faxa jinge gbengben wuren na. Na fan yi Isirayila rakisi.

4*Kitisa naxanla Debora fe*

1 Ehudu faxa xanbini, Isirayila kaane mən yi fe naxin liga Alatala yεε ra yi. 2 Alatala yi e sa Kanan mangan Yabin sagoni, naxan yi mangayani Xasori taani. A sofa kuntigin yi xili nən Sisera. A yi dəxi Xaroseti-Hagoyin taan nin. 3 Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma, amasəto yenge so wontoron wure daxin kεmε solomanaanin nan yi Yabin yii. Xabu nεε məxəne, a Isirayila kaane naxankatama.

4 Na waxatini, Lapidoto a naxanla Debora, nabi naxanla nan yi kitin sama Isirayila yamanani. 5 A yi dəxi tugu binla nde nan bun Rama taan nun Beteli taan tagi Efirami geya yireni. E yi na yiren xili sa a Debora Tuguna. Isirayila kaane yi sigama nən a fεma kitisadeni. 6 Ləxəna nde, a yi Abinowan ma dii xεmən Baraka xili, naxan yi kelixi Kedesi taani Nafatali yamanani. A yi a fala a xa, a naxa, “Alatala yamarini ito nan fixi i ma, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘Siga Taboro geya yireni, ε nun muxu wuli fu Nafatali bənsənni e nun Sabulon bənsənni. 7 N Yabin ma sofa kuntigin Sisera radinma nən i ma Kison baan dε e nun a wontorone nun a ganla, n yi e sa i sagoni.’ ” 8 Baraka yi a fala Debora xa, a naxa, “Xa en birin na a ra, n sigε. Koni, xa en birin mi a ra, n mi sigama.” 9 A yi a yabi, a naxa, “En birin sigε, koni i mi binye sətəma na yenge, amasəto Alatala fama Sisera sadeni naxanla nan sago yi.” Debora yi keli, e nun Baraka yi siga Kedesi taani. 10 Baraka yi Sabulon bənsənna muxune nun Nafatali bənsənna muxune maxili Kedesi yi, muxu wuli fu yi bira a fəxə ra. Debora fan yetεen yi siga a fəxə ra.

11 Nba, Keni kaan Xeberi bata yi keli Keni kaan bonne fεma, Musa bitanna Xobabi bənsənna, a bata yi sa a bubun ti wudi gbeen bun Saananimi yi Kedesi taan fεma.

12 Abinowan ma dii xεmən Sisera yi a mε a Baraka bata fa Taboro

geyaan ma. 13 Sisera yi yenge so wontoron wure daxin kεmε solomanaanin nun a sofane birin malan Xaroseti-Hagoyin yi, e yi siga Kison baan dε. 14 Nayi, Debora yi a fala Baraka xa, a naxa, “Keli, bayo Alatala Sisera sama nən i sagoni to. Alatala tixi i yεε ra.” Baraka yi godo Taboro geyaan ma, muxu wuli fu biraxi a fəxə ra. 15 A yi sa Sisera yenge, Alatala yi Sisera ragi Baraka yεε ra, a yi a wontorone nun a ganla birin halagi silanfanna ra. Sisera yi godo a wontoron kui, a yi a gi a sanni. 16 Baraka yi wontorone nun ganla kedi han Xaroseti-Hagoyin yi. Siseraa ganla birin yi faxa silanfanna ra, hali muxu kedenna a mi lu.

17 Koni, Sisera yi a gi a sanni, a siga Keni kaan Xeberi a naxanla Yayeli a bubuni, bayo bəne xunbenla yi Xasori mangan Yabin nun Keni kaan Xeberi a denbayaan tagi. 18 Yayeli yi mini Sisera yεε ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, so be, so n konni, hali i mi gaxu.” A yi so a bubuni, Yayeli yi a luxun bitinganna bun. 19 A yi a fala naxanla xa, a naxa, “Yandi, n ki igeni, min xənla n na.” A yi nənə kundin nabi, a yi a ki nənəni, a mən yi a xunna so. 20 Sisera mən yi a fala naxanla xa, a naxa, “Siga i ya bubun dε ra. Xa muxuna nde fa i maxədin, a naxa, ‘Muxuna nde be ba?’ I xa na kanna yabi, i naxa, ‘En-εn.’ ” 21 Koni, Xeberi a naxanla Yayeli yi bubun wudi ralemunxina* nde tongo e nun dεeramana, a yi a maso a ra, a yi wudin gbangban a xunni, a sa mini bəxəni. Sisera xadanxin yi saxi, a xima, a yi a faxa. 22 Bayo Baraka yi Sisera sagatanma, Yayeli yi mini a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, i xεmən naxan fenma, n xa fa a yita i ra.” A yi so a konni, a sa Sisera faxaxin li saxi na, wudin sətixi a xunni.

23 Na ləxəni, Ala yi Kanan mangan Yabin nayarabi Isirayila kaane yεε ra. 24 Isirayila kaane yi senben sətə

* 4:21: Bubun wudi ralemunxin sifani ito findixi tami dungin nan na naxan yi gbangbanma bəxəni bubun bun tiine xidi seene ra.

Kanan mangan Yabin fari han e yi a raxəri.

5

Deboraa betina

¹ Na ləxəni, Debora nun Baraka, Abinowan ma dii xəmən yi bətin ba e bode xən, e naxa,

² “Sofane yitənxi yenge so xinla ma Isirayila yi,

yamaan tinxi e xa siga yengeni, tantunna xa fi Alatala ma!

³ E tan mangane! E tan kuntigine, ε tuli mati!

N bətin bama nən, n bətin bama nən Alatala xa. N na Alatala tantunma nən bətini, Isirayilaa Ala.

⁴ Alatala, i to keli Seyiri yi, i to keli Edən yamanani, bəxən yi xuruxurun, kundaan yi findi igen na, tule gbeen yi fa.

⁵ Geyane yi xuruxurun Alatala yetagi, Sinayi geyana Alatala yetagi, Isirayilaa Ala.

⁶ Anataa dii xəmən Samagara waxatini,

Yayeli waxatini, kira gbeene bata yi rabənin, sigatine yi sigama kiradine nan xən.

⁷ Taane bata yi rabənin Isirayila yi. E yi kalaxi

han n tan Debora fa waxatin naxan yi,

n yi fa findi Isirayila kaane nga ra.

⁸ E bata yi ala gbətene sugandi.

Nayi, yengen yi keli e taane yi, koni, ye masansan wure lefana hanma tanban mi yi toε muxu kedenna yii

muxu wuli tonge naaninna ye Isirayila yi.”

⁹ “N bəne Isirayila sofa kuntigine fəxə ra,

e nun muxun naxanye tinxi e xa siga yengeni.

Tantunna Alatala xa!

¹⁰ E tan naxanye ε masiga tima sofali fixene fari,

ε tan naxanye dəxi dagine ma,

ε tan naxanye sigan tima kirane xən,

ε tuli mati ¹¹ ige maxanle xuiin na ige ramaradene yi.

E Alatala tinxinyana fe falama, a wali fənine Isirayila kuntigine xa! Nayi, Alatala yamaan bata sa dəxə taane so dεene ra.

¹² E yi a fala, e naxa,

‘Xulun, xulun!

Debora, xulun!

Xulun, xulun! I bətin ba!

Xulun! Baraka, xulun!

Abinowan ma dii xəmən, i sa fa i ya kasorasane ra!’

¹³ Nayi, naxanye lu e nii ra,

ne yi siga kuntigine fəxə ra,

Alatala yamaan yi e malan n fəma, siga sofa kəndene xili ma.

¹⁴ Eframi bənsənna muxuna ndee yi fa

naxanye Amalekine nə.

Bunjamin bənsənna muxune fan yi biraxi i fəxə ra.

Kuntigine yi keli Makiri yi siga yengeni.

Sofa kuntigine yi fa sa keli Sabulon bənsənni.

¹⁵ Isakari kuntigine yi bira Debora fəxə ra,

Isakari bənsənna muxune yi biraxi Baraka nan fəxə ra,

e godo lanbanni mafuren!

Koni, matandi gbeen yi lu Rubən bənsənni.

¹⁶ Nanfera i luxi sansanne kui i lu xuruseene wuga xuiin name?

Matandi gbeen yi lu Rubən bənsənni.

¹⁷ Galadi kaane yi lu Yurudən baan kidi ma!

Nanfera Dan kaane luxi kunkine dεxən?

Aseri kaane yi lu dəxi baan dε,

e lu dəxi kunki tideni so dεene ra.

¹⁸ Sabulon bənsənna muxune tan yi tin sayaan ma yengeni,

Nafatali bənsənna muxune fan na kini xεene ma.”

¹⁹ “Mangane fa nən,

e yi yengen so.

Nayi, Kanan mangane yi yengen so Taanaki yi,

Megido ticine dεxən,

koni, e mi gbeti yo tongo,

e mi sese sətə yengeni.

20 Sarene yi yengen so kore xonna ma,
e yi Sisera yenge e funfuni.

21 Kison baa igen yi en yaxune xali,
Kison baa igen naxan yi minima
xabu a foloni.

I wɛkile! En siga yengeni!

22 Nayi, soone torone xuiin yi mini,
e danguma e giye,
e tuganma alo soo senbɛmane.

23 Alatalaa malekana nde yi a fala, a
naxa,

‘Dangan Meroso taan xa,

ɛ a muxune danga,

bayo e mi fa walixi Alatalaa fe ra,

e mi fa Alatalaa sofa kɛndɛne malixi.’

24 Duban Yayeli xa dangu naxanle
birin na

Xeberi a naxanla, Keni kaana!

Dubana a xa naxanle tagi
naxanye dɔxi bubune kui!

25 Sisera bata igen maxɔdin,
a yi nɔnɔn so a yii!

A yi fɛnɛn so a yii igelengen fajin kui.

26 A yi wudi ralemunxin suxu a
kɔmɛnna ra,

a yi a gbangban dɛɛramaan na a yi-
ifanna ra,

a yi Sisera garin,

a yi a xunna sɔxɔn,

a yi a xunni koren,

a yi a yibɔ.

27 A yi bira a san bun,

a yi bira, a lu saxi a bun,

a yi bira a san bun,

a salaxun dɛnaxan yi a bira,

a lu mɛnna nin a faxa.”

28 “Sisera nga yi a yɛɛn namini banxin
foye soden na,

a yi a fala, a naxa,

‘Nanfera, a yenge so wontoron bata
bu,

a mi fama?

Nanfera a wontorone bata madi-
ganɲɛ ayi?’

29 A kuntigi naxalan xaxilimane yi a
yabi ito ra

hali a tan fan yetɛɛn yi naxan mirixi,
e naxa,

30 ‘Sofane seene nan tongoxi yengeni,
yanyina nde e ne nan taxunma,
sofa keden, sungutun keden hanma
firin.

E dugi kɛndɛne nan tongoxi Sisera xa,

dugi fajni sɔxɔnxine,

kɔɛ mafilin fajni sɔxɔnxine Sisera xa.’

”

31 “Alatala, a yi lan nun,

i yaxune birin xa faxa

alo Sisera faxaxi kii naxan yi.

Koni, i rafan naxanye ma

ne xa lu alo sogen na te senbɛni.”

Yamanan yi lu bɔɲɛ xunbenli ɲɛɛ
tonge naanin.

6

Gedeyɔn

1 Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin
liga Alatala yɛɛ ra yi. Nayi, Alatala
yi e sa Midiyan kaane sagoni ɲɛɛ
solofere. 2 Midiyan kaane yi Isiray-
ila kaane naxankata. Na yi a liga
Isirayila kaane yi sa dɔxɔ geya lon-
gonne nun faranne ra. 3 Isirayila
kaane na yi sansine si waxati yo yi,
Midiyan kaane nun Amalɛkine nun
sogeteden binna xuruse rabane yi sa
e yengɛma nɛn. 4 E yi fa dɔxɔ Isir-
ayila yamanani, e yi e bɔxɔn sansine
birin kala siga han Gasa taani, don-
seen nun yɛxɛɛne nun ɲingene nun
sofanle, e mi sese luyɛ Isirayila yi. 5 E
nɛma yi e xuruseene nun e bubune
xalɛ Isirayila yi, e yi wuyama ayi nɛn
alo tuguminne, e ɲɔgɔmɛne yi wuya
han e yatɛn mi kolon, e yi fama nɛn
yamanani, e kalan ti.

6 Midiyan kaane yi Isirayila findi
yiigelitɔne ra, Isirayila kaane yi e xui
ramini Alatala ma. 7 E to e xui ramini
Alatala ma lan Midiyan kaane ma,
8 Alatala yi nabina nde rasiga e ma.
A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala,
Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N
tan nan ɛ ramixi Misiran yi, n yi ɛ ba
konyiyani. 9 N tan nan ɛ baxi Misiran
kaane nɔn bun, e nun naxanye birin
yi ɛ naxankatama, n yi e kedi ɛ yɛɛ
ra, n yi e yamanan so ɛ yii. 10 N yi a
fala ɛ xa, n naxa, ‘N tan nan Alatala
ra, ɛ Ala. ɛ nama Amorine alane batu
yamanani ɛ dɔxi dɛnaxan yi.’ Koni, ɛ
mi ɛ tuli mati n na.”

11 Na xanbi ra, Alatalaa malekan
yi fa, a yi dɔxɔ kondɛn bun Ofara

taani, Yosa gbeen yi denaxan na, Abiyeseri xabilan muxuna. A dii xemen Gedeyon yi murutun bonboma manpa ige baden yinla ra, alogo Midiyan kaane nama a to. ¹² Alatalaa malekan yi mini a xa, a yi a fala a xa, a naxa, "Alatala i tan sofa kenden xon!" ¹³ Gedeyon yi a yabi, a naxa, "N kannna, xa Alatala n xon, nanfera ito ligama nxu ra? A wanle minen nxu benbane naxanye fe fala nxu xa, e to yi a falama, e naxa, 'Alatala xa mi nxu raminixi Misiran yi ba?' Iki, Alatala bata nxu raberin, a nxu sa Midiyan kaane sagoni!"

¹⁴ Alatala yi a yee rafindi a ma, a naxa, "Senben naxan i ra, e nun na xa siga, i sa Isirayila kaane ba Midiyan kaane yii, n tan xa mi i rasigama ba?" ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, "N Marigina, n na Isirayila rakisima di? N xabilan naxan yi, na xurun Manase bonsonna ye, n tan nan mon dii donxen na n baba a denbayani." ¹⁶ Alatala yi a yabi, a naxa, "N luma nen i foxo ra, i yi Midiyan kaane birin faxesa alo muxu kedenna." ¹⁷ Gedeyon yi a yabi, a naxa, "Taxamasenna yita n na naxan a yitama a i tan nan falan tixi n xa. ¹⁸ N bata i mafan, i nama i masiga be ra han n mon yi fa i fema, n fa n ma saraxan sa i yetagi." Ala yi a fala, a naxa, "N luma nen han i yi fa."

¹⁹ Gedeyon yi sa sii diina nde faxesa, a yi murutun kilo tonge saxan gan buru tetaren na. A yi suben sa sangatanna kui, a yi sube igen sa igelengenna kui, a fa e yita malekan na kondan bun ma. ²⁰ Alaa malekan yi a fala a xa, a naxa, "Suben nun buru tetaren sa gemen fari, i sube igen boxon e fari." Gedeyon yi na liga. ²¹ Alatalaa malekan yi dunganna xunna sin suben nun buru tetarene yi gemen fari. Teen yi mini gemeni a yi suben nun buru tetaren gan. Alatalaa malekan yi tunun a ma. ²² Gedeyon yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. Gedeyon yi gbelegbele, a naxa, "Marigina,

Alatala! N bata Alatalaa malekan to n yetagi!" ²³ Alatala yi a fala a xa, a naxa, "Lu bone xunbenli, i nama gaxu, i mi fa faxama." ²⁴ Gedeyon yi saraxa ganden nafala Alatala xa menni, a yi na xili sa a "Alatala Nan Bone Xunbenla Ra." Na mon Ofara yi han to, Abiyeseri xabilan muxune taana.

²⁵ Na kosen yeteen na, Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, "I fafe a turaan firinden tongo naxan jee solofere a ra. I yi Baali suxure saraxa ganden kala, i fafe gbeen denaxan na. Asera gbindonna naxan a fema, i yi na rabira. ²⁶ I yi saraxa gande fapin ti Alatala xa geyani ito xuntagi, i ya Ala. I yi turaan tongo, i teen so Asera gbindonna ra, i naxan nabiraxi, i yi turaan suben sa teeni, a ba saraxan na." ²⁷ Gedeyon yi muxu fu tongo walikene ye, Alatala naxan falaxi, a yi na liga. Koni, bayo a yi gaxuxi a fafe a denbayaan yee ra e nun taan muxune, a mi tin a lige yanyin na, fo kosen na. ²⁸ Taan muxune to keli xotanni, e yi a to Baali suxure saraxa ganden kalaxi, Asera gbindonna mi na naxan yi tixi a fema, turaan firinden fan bata yi ba saraxa gan daxin na saraxa ganden fari, denaxan ti. ²⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, "Nde ito ligaxi?" E yi maxadinna ti, e fe xonfenna ti. E yi a fala e xa, e naxa, "Yosaa dii xemen Gedeyon nan a ligaxi." ³⁰ Nayi, taan muxune yi a fala Yosa xa, e naxa, "I ya dii xemen namini, nxu xa a faxesa, bayo a bata Baali suxure kiden nabira, a yi Asera gbindonna rabira naxan yi tixi a fema." ³¹ Muxun naxanye yi tixi Yosa fema, a yi ne yabi, a naxa, "E tan nan Baali malima ba? Naxan yo na Baali mali, na kannna faxama nen benun xotanni. Xa ala nan Baali ra, a xa a yete mali, bayo a batuden bata rabira." ³² Na boxoni, e yi Gedeyon xili sa a Yerubali, e naxa, "Baali yeteen xa a yenge." E na fala nen bayo a bata Baali kiden nabira.*

Gedeyon yi Ala maxandi

* **6:32:** Yerubali, e kon xuini, na bunna neen fa fala, "Baali xa a yenge."

³³ Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane birin yi e malan, e gidi Yuruden baan kidi ma, e sa e malan Yeserele lanbanni. ³⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Gedeyon ma, a yi xotaan fe, Abiyeleri xabilan yi fa, e bira a foxo ra. ³⁵ A yi xerane rasiga Manase yamanan birin yi, alogo na muxune fan xa fa a foxo ra. A mon yi xerane rasiga Aseri nun Sabulon nun Nafatali yamanane yi, ne fan muxune yi siga e ralandeni.

³⁶ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, "I waxi Isirayila rakisi feni n tan nan xon, alo i a falaxi kii naxan yi. ³⁷ Awa, n xa yexee kidi xabe daxina nde sa lonna ma. Xa xiila sa kidin nan tun na, boxon yi lu xaraxi, nayi n na a kolonma nen a i Isirayila rakisima nen n xon, alo i a falaxi kii naxan yi." ³⁸ A yi na liga. Na xoton bode, a yi keli xoton, a yi kidini bundu, xila naxan mini kidini, igelengenna ye keden. ³⁹ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, "I nama xolo n ma, koni n mon waxi a kolon feni kidin nan xon. Iki, kidin xa lu yixaraxi, xiila yi boxoni kun." ⁴⁰ Ala mon yi na liga na kosen na. Kidin gbansanna yi lu yixaraxi, boxon yi yikun.

7

Gedeyon yi Midiyan kaane na

¹ Gedeyon naxan mon yi xili Yerubali, na nun yamaan naxan birin yi a foxo ra, e birin yi keli xoton xoton, e sa e malan Harodi tigin yireni. Midiyan kaane yi malanxi komenna ma lanbanni More geyaan dexon. ² Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, "I ya muxune wuya. Na ma, n mi waxi Midiyan kaane sa feni i sagoni, xanamu Isirayila kaane e yete matoxoma nen, e naxa, 'Nxu tan nan nxu yete rakisixi.' ³ Nayi, sa ito fala i ya yamaan xa, i naxa, 'Xa naxan gaxuxi, a xuruxurunma, na kanna xa xete, a keli Galadi geyani keden na.' " Muxu wuli moxonon nun firin yi xete, a yi lu muxu wuli fu ma.

⁴ Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, "Yamaan mon gbo. E xali igen de, n xa sa muxune sugandi i xa menni, n na naxanye yita i ra, e nun ne yi siga. N na a fala naxan yo ma a nama siga, hali na kanna mi siga i foxo ra." ⁵ Nayi, Gedeyon yi yamaan xali baan de. Alatala yi a fala Gedeyon xa menni, a naxa, "Naxanye birin e felenma igen ma, e yi e min alo barena, ne lu e danna, naxanye birin e xinbi sinma e yi e min, i yi ne fan lu e danna." ⁶ Muxu keme saxan yi e min e yiine ra, yamaan donxen yi e xinbi sin, e yi e min. ⁷ Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, "N na e rakisima na muxu keme saxanne nan xon naxanye e minxi e yiine ra, n yi Midiyan kaane sa i sagoni. Muxu donxene xa siga e konne yi." ⁸ Gedeyon yi Isirayila muxu donxene fandane nun e xotane ba e yi, a yi e rasiga e konne yi. Koni, a yi na muxu keme saxanne lu a fema.

Midiyan kaane yi malanxi e labe ra nen.

⁹ Alatala yi a fala Gedeyon xa na kosen na, a naxa, "Keli, i godo gali malandeni, bayo n na a sama nen i sagoni. ¹⁰ Xa i gaxu gode, e nun i ya waliksen Pura xa siga gali malandeni. ¹¹ I yi i tuli mati e ra. Na xanbi ra, i wekilema nen, i sa e yenge." Nayi, e nun a waliksen Pura yi siga han daaxaden so den na. ¹² Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane bata yi e malan lanbanni, e wuya alo tuguminne, e jogomene yi wuya alo jemensinna foxo igen de. ¹³ Gedeyon yi fa, a yi xemena nde xuiin me xiye yebe a lanfaan xa, a naxa, "N funde burun nan toxi a firifire Midiyan kaane daaxaden tagi xiye, a yi fa han a fa din bubun na, bubun yi maxete, a bira." ¹⁴ A lanfaan yi a yabi, a naxa, "Gedeyon ma yengen nan na ra, Yosaa dii xemena, Isirayila kaana. Ala bata Midiyan kaane sa a sagoni e nun gali malanden birin." ¹⁵ Gedeyon to na xiye nun a bunna rame, a yi Ala batu, a yi xete Isirayila

kaane gali daaxadeni, a naxa, “E keli, bayo Alatala bata Midiyan kaane gali daaxaden sa en sagoni.”

¹⁶ A yi na muxu keme saxanne yitaxun daxe de saxanna ra, a yi xotane so e birin yii e nun fene yigenle nun xaye xidi degene, fene sa soma naxanye xun na. ¹⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E yee tima n na nen, n na naxan liga, e fan yi na liga. N nen fa ganla daaxaden li tun, n na naxan liga, e na liga. ¹⁸ N na xotaan fe waxatin naxan yi, muxun naxanye birin n foxo ra, ne birin yi xotaan fe ganla daaxaden nabilinni, e sonxo, e naxa, ‘N xu yengen soma Alatala nun Gedeyon nan xa!’ ”

¹⁹ Muxu keme naxanye lu Gedeyon fema, e nun ne yi maso gali daaxaden na ke tagini, kantan tiine masara waxatini. E yi xotane fe, fene naxanye yi e yii, e yi ne yibo. ²⁰ Muxu keme saxanne birin yi xotane fe daaxaden nabilinni, e yi fene yibo, e yi xaye xidi degene suxu e kome ne ra, xotane e yifanne yi alogo e xa e fe, e yi sonxo, e naxa, “N xu yengen soma Alatala nun Gedeyon nan xa!” ²¹ E birin yi lu e funfuni gali malanden nabilinni, gali malanden muxune birin yi e gi folo, e gbelegbele, e yi e gi. ²² Nayi, muxu keme saxanne birin yi xotane fe, Alatala yi muxune radin e bode ma gali daaxadeni, e yi e bode yenge. Midiyan kaane yi e gi Beti-Sita taani, Serera taan binni, siga han Abeli-Mehola taani, Tabata taan dexon.

²³ Isirayila kaane yi e malan, Nafatali kaane nun Aseri kaane nun Manase kaane birin yi Midiyan kaane sagatan. ²⁴ Gedeyon yi xerane rasiga Efirami geya yiren birin yi a faladeni, a naxa, “E godo Midiyan kaane ralandeni, e yi kiraan suxu Midiyan kaane yee ra keli baan de siga han Beti-Bara.” Efirami kaane yi e malan e yi Yuruden baan xonna birin suxu siga han Beti-Bara. ²⁵ E yi Midiyan kaane kuntigi firinne suxu, Orebi nun Sebi, e yi Orebi faxes Orebi Gemen fari, e yi Sebi faxes Sebi a Manpa Ige Badeni. E mon yi lu Midiyan kaane sagatane.

E yi siga Orebi nun Sebi xunne ra Gedeyon xon Yuruden baan kidi ma.

8

Efirami kaane yi xolo

¹ Efirami kaane yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “Nanfera i ito ligaxi nxu ra? Nanfera i mi nxu xilixi Midiyan kaane yengedeni?” E yi a mafala. ² A yi e yabi, a naxa, “N nanse ligaxi naxan maliga e kewanle ra? Bogi seen naxanye luxi boxone yi Efirami bonsonna muxune xa, na mi gbo dangu Abiyeseri xabilan muxune se xabane birin na ba? ³ Ala bata yi Midiyan kaane kuntigine Orebi nun Sebi sa e sagoni. N ne nanse lige nayi naxan dangu e gbeen na?” Gedeyon to na fala Efirami kaane xa, nde yi ba e xolon na.

Gedeyon Yuruden baan kidi ma

⁴ Gedeyon nun a foxorabira muxu keme saxanne to Yuruden baan li, e yi baani gidi, e bata yi xadan, koni e mon yi lu sagatanna tiye. ⁵ A yi a fala Sukoti kaane xa, a naxa, “N bata e mafan e donseen so yamaan yii naxan biraxi n foxo ra, amasoto e xadanxi, anu n mon Midiyan mangane sagatanma Sebaxa nun Salamuna.” ⁶ Sukoti kuntigine yi a yabi, e naxa, “Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? N xu xa donseen so i ya ganla yii nanfera?” ⁷ Nayi, Gedeyon yi e yabi, a naxa, “Nba, Alatala na Sebaxa nun Salamuna sa n sagoni waxatin naxan yi, n na e maxankatama nen tonbonna wudi yii jali kanne ra.” ⁸ A keli menni, a siga Penuyeli taani, a sa na maxandi kedenna ti Penuyeli kaane fan ma. Penuyeli kaane yi a yabi alo Sukoti kaane a yabi kii naxan yi. ⁹ A fan yi a fala Penuyeli kaane xa, a naxa, “N na non soto yengeni, n xete, n na e taan sanganso makantanxin nabirama nen.”

¹⁰ Sebaxa nun Salamuna nun e ganla yi Karakoro taani, fo muxu wuli fu nun suulun jaxon. Ne nan tun yi fa luxi sogeteden binna xuruse rabane sofa ganla ra. Bayo, muxu wuli keme maxone bata yi faxes e ra yengeni.

11 Gedeyon yi siga xuruse rabane kiraan xon, Nobaya taan nun Yogboha taan sogeteden binni, a yi na sofa ganla rateena, a yi e yenge. 12 Sebaxa nun Salamuna yi e gi. Gedeyon yi e sagatan, a Midiyan kaane manga firinne suxu, sofa ganla birin yi xuya ayi.

13 Yosaa dii xemēn Gedeyon yi fa sa keli yengeni mini Xeresi geya ma kiraan xon. 14 A Sukoti banxulanna nde suxu, a yi a maxodin, na yi Sukoti kuntigine nun fonne xinle sebe, muxu tonge solofere muxu solofere. 15 Na xanbi ra, a fa Sukoti kaane fema, a naxa, “E n konbi naxanye fe ra, e naxa, ‘Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya muxu xadanxine yii nanfera?’ Nba, iki, Sebaxa nun Salamuna ni i ra.” 16 Nayi, a yi Sukoti taan fonne suxu, a siga e ra tonbonni. A sa e bonbo wudi yii manalixine ra, a Sukoti kaane kewanla saran e ra. 17 A mon yi Penuyeli taan sanganso makantanxin nabira, a yi taan muxune faxa.

18 Na xanbi ra, Gedeyon yi a fala Sebaxa nun Salamuna xa, a naxa, “E muxun naxanye faxa Taboro yi, ne yi di?” E yi a yabi, e naxa, “E yi luxi nen alo i tan, e birin yi maligaxi manga diine nan na.” 19 A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne nan yi e ra, ngaa diine. N bata n kalo habadan Alatala yi. Xa e yi e lu e nii ra nun, n mi yi e faxama nun.” 20 A yi a fala a dii singen Yeteri xa, a naxa, “Keli, i yi itoe faxa!” Koni Yeteri mi a silanfanna botin, amasoto a yi gaxuxi, bayo banxulanna nan mon yi a ra. 21 Sebaxa nun Salamuna yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “I tan yeteen xa keli, i yi nxu faxa! Bayo ‘xemēn nan tun na lige.’ ” Nayi, Gedeyon yi keli, a yi Sebaxa nun Salamuna faxa. Se fapin naxanye yi e jogomene fari, a yi ne fan tongo.

Gedeyon faxa fena

22 Isirayila kaane yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “Lu nxu xun na e nun i ya diin nun i mamandenna, bayo i bata nxu rakisi Midiyan kaane ma.”

23 Gedeyon yi a fala e xa, a naxa, “N mi luyee xun na, n mi n ma diin luyee xun na. Alatala nan luma e xun na.”

24 Gedeyon mon yi a fala e xa, a naxa, “N waxi sena nde maxodin feni e ra. E birin xa tunlaso keden keden so n yii e se tongoxine yi yengeni.” Tunlaso xema daxine nan yi Midiyan kaane tunle ra, bayo Sumayila bonsonna muxune nan yi e ra. 25 E yi a yabi, e naxa, “Nxu e fiye i ma nen.” E yi dugini sa boxoni, e birin yi tunlaso keden keden woli dugin fari e naxan tongo yengeni.

26 Tunlaso xema daxine binyen yi sigē han kilo maxone, Gedeyon naxan maxodin. A mon yi jere ne nun se fapine soto e nun Midiyan kaane mangane dugi fapine nun koe filin fapin naxanye yi e jogomene koe.

27 Gedeyon yi na xemaan nafala saraxarali domana nde ra, a yi a lu Ofara taani. Isirayila kaane birin yi fama mena nin na batudeni naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,* na yi findi maratantan seen na Gedeyon nun a denbayaan xa.

28 Midiyan kaane yi yarabi Isirayila kaane yee ra, e mi fa e xunna rakeli sonon. Yamanan yi lu bone xunbenli jee tonge naanin Gedeyon ma siimayaan birin yi.

29 Yosaa dii xemēn Yerubali yi xete, a dexo a konni. 30 Gedeyon dii tonge solofere nan soto, bayo naxalan wuyaxi nan yi a yii. 31 A konyi naxanla† naxan yi Siken taani, na fan yi dii keden soto a xa, a yi na diin xili sa Abimeleki. 32 Yosaa dii xemēn Gedeyon faxa foriya fapin nin, e yi a maluxun a fafe Yowasa gaburun na Ofara taani, denaxan yi findixi Abiyeseri xabilan gbeen na.

* 8:27: Na luxi nen alo yalunyana Ala yee ra yi bayo Ala waxi nen a yamaan xa tinxin a xa alo naxanla lan a xa tinxin a xemēn xa kii naxan yi. † 8:31: Konyi naxanle sariyan sebexi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra naxan sotoxi a naxanla ra.

³³ Gedeyən to faxa, Isirayila kaane mən yi Ala yanfa Baali suxurene xən naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi, e yi Baali-Beriti findi e ala ra. ³⁴ Isirayila kaane mi bira Alatala fəxə ra, e Ala naxan e ba e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi. ³⁵ E mi hinanna yita Gedeyən ma denbayaan na naxan mən xili Yerubali, hali a to fe fajı wuyaxi raba Isirayila xa.

9

Abimeleki yi findi mangan na

¹ Yerubali a dii xemena Abimeleki yi siga Siken taani a nga xunyən nun a xabilan muxune birin fema, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata ε mafan, ε sa a fala Siken taan fonne birin xa, ε naxa, ‘E waxi nən Yerubali a dii tonge soloferene birin xa findi mangan na ε xunna ba, hanma muxu keden?’ E xa a kolon a ε xabilan muxuna nde nan n na.” ³ A nga xunyene yi a falane birin nali Siken fonne ma, e yi tin birε Abimeleki fəxə ra, bayo e xabilan muxuna nde nan yi a ra. ⁴ E Baali-Beriti batu banxin gbeti gbanan tonge solofere so a yii. Abimeleki yi fuyantenne nun mafu tiine saran na gbetin na, e bira a fəxə ra. ⁵ A yi siga a fafe a banxini Ofara taani, a yi a tadane nun a xunyene faxa, Yerubali a dii tonge soloferene birin gemε kedenna fari. Yerubali a dii dənxen Yotami nan tun lu, amasotə na bata yi a luxun. ⁶ Siken kaane nun Beti-Milo kaane birin yi e malan wudi gbeen dexən gemen dexən naxan dəxi Siken yi. E yi sa Abimeleki dəxə mangan na menni.

Yotami a sandana

⁷ Yotami yi na mε. A yi sa ti Garisimi geyaan xuntagi, a gbelegbele, a naxa, “Siken fonne, ε tuli mati n na, xa ε waxi Ala xa ε rame. ⁸ Ləxəna nde, wudine siga nən a e xa sa e mangan dəxə. E yi a fala Oliwi bili gbeen xa, e naxa, ‘Findi nxə mangan na.’ ⁹ Koni, Oliwi bili gbeen yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mε n turen na ba, naxan naxan

Ala nun muxune ma, n sa dəxə wudin bonne xun na?’ ¹⁰ Nayi, wudine yi a fala xədə binla xa, e naxa, ‘Fa, i fa dəxə nxu xun na.’ ¹¹ Koni, xədə binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mε n jaxunna nun n bogi fajın na, n sa dəxə wudin bonne xun na?’ ¹² Nayi, wudine yi a fala manpa binla xa,* e naxa, ‘Fa, i fa dəxə nxu xun na.’ ¹³ Koni, manpa binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mε n igen na naxan findixi Ala nun muxune rasewa seen na, n sa dəxə wudin bonne xun na?’ ¹⁴ Nayi, wudine birin yi a fala kəpən xa, e naxa, ‘Fa, i fa dəxə nxu xun na.’ ¹⁵ Kəpən yi wudine yabi, a naxa, ‘Xa ε waxi n dəxə feni mangan na ε xun na, ε fa girindin n nininna ra. Xanamu, tēen minima nən kəpəni a yi Liban warine gan.’ ”

¹⁶ “Nba, ε Abimeleki dəxi mangan na lannayaan nun fetareyaan nin ba? E fan nən Yerubali nun a denbayaan na ba? E a wali fajı kolonxi ba? ¹⁷ N fafe yengen so nən ε xa, a yi lu sayaan dε, a yi ε ba Midiyan kaane yii. ¹⁸ E tan bata keli n fafe a denbayaan xili ma to, ε yi a dii tonge soloferene faxa gemε kedenna fari, ε yi a konyi gilena dii xemena Abimeleki dəxə mangan na Siken kaane xun na, bayo ε ngaxakedenna nan a ra. ¹⁹ Xa ε lannayaan nan ligan Yerubali nun a denbayaan na to fetareyani, Abimeleki xa findi ε sewan na, ε fan yi findi a sewan na. ²⁰ Xanamu, tēen xa mini Abimeleki yi, a yi Siken kaane gan e nun Beti-Milo kaane, tēen yi mini Siken nun Beti-Milo kaane yi, a yi Abimeleki gan!” ²¹ Na xanbi ra, Yotami yi a gi, a siga Beri taani, a sa lu denaxan yi, a yi a masiga a tada Abimeleki ra.

Siken kaane yi murute

²² Abimeleki yi lu mangayani Isirayila xun na jεε saxan. ²³ Nayi, Ala yi xaxili jaxin naso Abimeleki nun Siken kaane tagi, Siken kaane yi Abimeleki yanfa. ²⁴ E fe jaxin naxan liga Yerubali a dii tonge soloferene ra, na yi xεtε e ma, e faxa

* **9:12:** Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

feen goronna yi lu e ngaxakedenna Abimeleki xun ma naxan e faxa, e nun Siken kaane, naxanye a mali a tadane nun a xunyene faxa. ²⁵ Siken kaane yi muxune ti geyane fari a xili ma, na muxune yi sigatine goronne birin bama nen e yii kira yi. Abimeleki yi na me.

²⁶ Laxona nde, Ebedi a dii xemene Gaala nun a tadane yi fa Siken taani. Siken kaane yi e lannayaan sa a yi.

²⁷ E yi siga e manpa bili nakone yi, e yi sa e manpa bogine bolon, e yi naxan naba. E yi so e gbee ala batu banxin kui, e yi donseen don, e yi e min, e yi lu Abimeleki dange.

²⁸ Ebedi a dii xemene Gaala yi a fala, a naxa, "Nde Abimeleki ra, nde Siken kaane ra naxan a lige en xa wali Abimeleki xa? Yerubali a dii xemene xa mi a ra ba? A yamana kanna xa mi Sebulu ra ba? E bira Xamori xabilan muxune foxo ra, bayo Xamori nan Siken masexexi. En walima Abimeleki xa nanfera? ²⁹ Xa n tan nan yi Siken kaane xun na nun, n yi Abimeleki kedima nen. N yi a falama nen Abimeleki xa, n naxa, 'I ya ganla fari sa, en yenge.' "

³⁰ Ebedi a dii xemene Gaala naxan falaxi, yamana kanna Sebulu yi na me, a yi xolo. ³¹ A yi xerane rasiga wundoni Abimeleki ma a faladeni a xa, a naxa, "Ebedi a dii xemene Gaala nun a ngaxakedenne bata fa Siken yi, e taan muxune radinma i xili ma.

³² Nayi, keli kosen na, e nun yamaan naxan i foxo ra, e sa e luxun burunna ra. ³³ Xotanni, soken na te, i fan yi keli, i yi taan yenge. Gaala nun a muxune na mini e xili ma, naxan na i kenen, i na liga e ra."

³⁴ Abimeleki yi keli kosen na e nun yamaan naxan birin yi a foxo ra, e sa e luxun Siken dexon, e yitaxunxi dexe naanin. ³⁵ Ebedi a dii xemene Gaala yi mini, a ti taan so desen na. Nayi, Abimeleki nun a yamaan yi mini e luxundene yi. ³⁶ Gaala to yamaan to, a yi a fala Sebulu xa, a naxa, "Yamaan godoma keli geyane ma." Sebulu yi a yabi, a naxa, "Geyane nininne na a ra, muxune mi a ra."

³⁷ Gaala mon yi falan tongo, a naxa, "Yamana nde yati godomatxon na a ra geyane ma, ganla bonna fama sa keli yiimato wudi gbeen kiraan binni."

³⁸ Sebulu yi a yabi, a naxa, "I ya fala naxumene minen, i tan naxan yi a falama, i naxa, 'Nde Abimeleki ra, alogo en xa wali a xa?' I mi muxuni itoe xan naxaxu ba? Nba, siga, i sa yengen so!" ³⁹ Gaala yi ti Siken kaane yee ra, a siga Abimeleki yengedeni. ⁴⁰ Abimeleki yi a kedi, muxu wuyaxi maxoloxin yi lu taan so desen na. ⁴¹ Abimeleki yi sa ti Aruma taani. Sebulu yi Gaala nun a ngaxakedenne kedi Siken taani.

⁴² Na xoton bode, Siken kaane yi mini, e siga e xene ma. Abimeleki yi na me. ⁴³ Nayi, a yi a ganla tongo, a yi a yitaxun dexe saxanna ra, e yi e luxun burunna ra. A to muxune to mine taani, a yi e yenge. ⁴⁴ Abimeleki nun ganla dexe keden yi keli e yi e malan taan so desen na, ganla dexe firin yi xee ma kaane yenge, e yi e birin faxa. ⁴⁵ Yanyin birin na, Abimeleki taan yenge ma han a yi a no, a yi taan muxune faxa. A yi taan kala, a yi foxon xuya na yiren birin yi. ⁴⁶ Na xibarun to sa Siken sanganso makantanxin muxune li, e yi sa e malan Beriti ala batu banxin yire makantanxini. ⁴⁷ Abimeleki to na me a ne birin bata e malan, ⁴⁸ a yi te Salamon geyaan fari, e nun yamaan naxan birin yi a foxo ra. Abimeleki yi bunbin tongo, a yi wudi yiina nde sege, a yi a sa a kosen ma. Na xanbi ra, yamaan naxan yi a foxo ra, a yi a fala ne xa, a naxa, "N naxan ligaxi e bata na to, e fan xa na liga mafuren!" ⁴⁹ Yamaan birin yi wudi yiine sege, e bira Abimeleki foxo ra. E sa wudi yiine malan yire makantanxin xon, e yi a gan, e nun seen naxanye birin yi a kui. E yi Siken sanganso makantanxin muxune birin faxa, muxu wuli keden, xemene nun naxanle.

Abimeleki faxa fena

⁵⁰ Abimeleki yi siga Tebesi taan xili ma. A yi Tebesi kaane yenge, a yi e

nɔ. ⁵¹ Sanganso makantanxina nde yi taa tagini, xemene nun jaxanle e gi, e sa e malan denaxan yi, e nun taan muxune birin, e yi na balan e xun ma, e te a xuntagi. ⁵² Abimeleki yi fa na yire makantanxin yengedeni, a yi a maso deen na, alogo a xa teen so banxin na. ⁵³ Nayi, jaxanla nde yi se din gemε gbeen sin Abimeleki xunni, a yi a xunni bɔ. ⁵⁴ Banxulanna naxan yi a yengε so seene maxalima, Abimeleki yi a fala na xa mafuren, a naxa, "I ya silanfanna botin, i yi n faxa, alogo muxune nama a fala, e naxa, 'Naxanla nan a faxaxi.'" Banxulanna yi a sɔxɔn, a yi faxa. ⁵⁵ Isirayila kaane to a to a Abimeleki bata faxa, e birin yi xεε e konne yi.

⁵⁶ Nayi, Ala yi Abimeleki saran a fe jaxine ra, a naxan liga a fafe ra, a yi a dii tonge soloferene faxa. ⁵⁷ Ala yi Siken kaane saran e fe xɔsixine birin na. Yerubali a dii xemen Yotami a dangan yi e suxu.

10

Kitisaan Tola

¹ Abimeleki faxa xanbini, Isakari bɔnsɔnna muxuna nde Puwaa dii xemen Tola, Dodo mamandenna yi keli a xa Isirayila rakisi. A yi dɔxi Samiri taani Efirami geya yireni. ² A yi findi Isirayila kitisaan na jεε mɔxɔɔɔn nun saxan. A yi faxa, e yi a maluxun Samiri yi.

Kitisaan Yayiri

³ Tola dangu xanbini, Galadi kaan Yayiri yi ti a jɔxɔni. A yi findi Isirayila kitisaan na jεε mɔxɔɔɔn nun firin. ⁴ Dii xemε tonge saxan nan yi a yii, naxanye yi e masiga tima sofali tonge saxan fari, e yi dɔxi taa tonge saxan nin Galadi yamanani, denaxanye mɔn xili Yayiri taane han to. ⁵ Yayiri yi faxa, e yi a maluxun Kamon yi.

Kitisaan Yefeta

⁶ Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, Isirayila kaane mɔn yi na liga. E yi Baali sawurane nun Asitarate suxurene batu, e nun Arami kaane nun

Sidɔn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine alane. E yi e mε Alatala ra, e mi fa a batu sɔnɔn.

⁷ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma, a yi e sa Filisitine nun Amonine sagoni.

⁸ E yi fɔlɔ Isirayila kaane jaxankate na jεεn na han jεε fu nun solo-masεε, e yi Isirayila kaane birin tɔrɔ naxanye yi dɔxi Yurudɔn mεrεmεrɔn sogeteden binni Galadi yi Amorine yamanani. ⁹ Amonine fan yi Yurudɔn baan gidi Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Efirami bɔnsɔnna muxune xili ma. Isirayila kaane birin yi jaxankata han. ¹⁰ Nayi, Isirayila kaane yi Alatala maxandi, e naxa,

"Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata nxu mε nxɔ Ala ra, nxu yi Baali sawurane batu." ¹¹ Alatala yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, "Misiran kaane nun Amorine nun Amonine nun Filisitine ¹² nun Sidɔn kaane nun Amalekine nun Mayon kaane to ε jaxankata, ε to n mafan, n mi yi ε rakisi ba? ¹³ Koni, ε yi ε mε n na, ε yi ala gbεtεne batu. Na ma, n mi ε rakise mumε! ¹⁴ E siga, ε bata seen naxanye yate ε alane ra, ε sa ne mafan, ne xa ε rakisi ε jaxankatani." ¹⁵ Isirayila kaane yi Alatala yabi, e naxa, "Nxu bata yulubin tongo. Naxan na i kenεn, na liga nxu ra, koni, yandi, tin, i xa nxu rakisi to!" ¹⁶ E yi ala xɔɔne ba e tagi, e yi Alatala batu. Na ma, Ala yi kininkinin Isirayila kaa jaxankataxine ma.

¹⁷ Amonine yi sa e malan daaxadeni Galadi yi, Isirayila kaane yi sa e malan daaxadeni Misipa yi. ¹⁸ Nayi, yamaan nun Galadi kuntigine yi a fala e bode xa, e naxa, "Nde singe Amonine yengε fɔlε? Naxan na na liga, na kanna findima nen Galadi kaane mangan na."

11

Kitisaan Yefeta

¹ Sofa kenden nan yi Galadi kaan Yefeta ra. Yalunden nan yi a nga ra, a fafe yi xili nen Galadi. ² Galadi a jaxanla dii xemene bari a xa nen. Na

ɲaxanla diine to gbo, e yi Yefeta kedi, e naxa, “I mi nxu fafe kεεn se sɔtɔma, bayo ɲaxalan gbεε nan ma dii i tan na.”³ Nayi, Yefeta yi a gi a ngaxake-denne bun, a yi siga Tobo yamanani. Fuyantenna ndee yi e malan Yefeta fεma, e yi bira a fɔxɔ ra.

⁴ Waxatidi to dangu, Amonine yi Isirayila kaane yεngε. ⁵ Na ma, Galadi fonne yi siga Yefeta fendeni Tobo yamanani. ⁶ E yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Fa, i fa findi nxɔ mangan na, en yi Amonine yεngε.” ⁷ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “Ɛ tan xa mi n naɲaxu ba, ε yi n kedi n fafe konni? Nanfera ε fama n fɔxɔ ra iki a ε kontɔfilixi?”

⁸ Galadi fonne yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Nxu faxi i fεma na nan yatigi ra, alogo en birin xa siga, i sa Amonine yεngε, i findi nxɔ mangan na, e nun Galadi kaane birin.” ⁹ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “Xa en birin siga Amonine yεngεdeni, Alatala yi sa e sa n sagoni, n tan nan findima ε mangan na na yi.” ¹⁰ Galadi fonne yi Yefeta yabi, e naxa, “Alatala nan en seren na! Nxu na ligama nεn.” ¹¹ Yefeta yi bira Galadi fonne fɔxɔ ra, e yi siga. Yamaan yi a findi sofa kuntigin na. Yefeta mɔn yi xεtε falane birin ma Alatala yεtagi Misipa yi.

Yefeta yi xεrane rasiga

¹² Yefeta yi xεrane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, “Nanse xɔli i ma nxu xa, i to fama nxɔ yamanan yεngεdeni?” ¹³ Amonine mangan yi Yefeta yabi, a naxa, “Isirayila kaane to mini Misiran yi konyiyani, e yi n ma bɔxɔn tongo, keli Arinon baan ma siga Yaboko xuden ma han Yurudεn baana. Iki, ε ne raxεtε nxu ma bɔɲε xunbenli.”

¹⁴ Yefeta mɔn yi xεrane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, ¹⁵ “Isirayila kaane mi Moyaba bɔxɔn tongoxi, e mi Amonine yamanan tongoxi. ¹⁶ E to yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi, e mini tonbon yiren nin siga han Gbala

Baana siga Kadesi yi. ¹⁷ Nayi, Isirayila kaane yi xεrane rasiga a faladeni Edɔn mangan xa, e naxa, “Tin nxu xa dangu i ya yamanani.” Koni, Edɔn mangan mi tin. A fan yi xεrane rasiga Moyaba mangan ma, na fan yi tondi, Isirayila kaane yi lu Kadesi yi. ¹⁸ Na xanbi ra, e yi siga tonbon kiraan xɔn. E yi Edɔn nun Moyaba yamanane mabilin, e sa lu Arinon baan dεxɔn, e mi so Moyaba yamanani, bayo Arinon yi findixi Moyaba danna nan na. ¹⁹ Isirayila kaane yi xεrane rasiga Amorine mangan Sixɔn ma naxan yi mangayani Xεsibɔn taani. Isirayila kaane yi a fala a xa, e naxa, ‘A lu nxu xa dangu i ya yamanani siga nxɔ yamanani.’ ²⁰ Koni, Sixɔn mi tin, a yi a ganla birin malan yεngε so xinla ma, e yi sa e malan Yahasi yi, e sa Isirayila kaane yεngε. ²¹ Alatala, Isirayilaa Ala yi Sixɔn nun a ganla birin sa Isirayila kaane sagoni, e yi e nɔ. Amorine yi dɔxi bɔxɔn naxanye birin yi, Isirayila kaane yi ne birin tongo, ²² keli Arinon baan ma siga han Yaboko xudena, keli tonbonni siga han Yurudεn baana. ²³ Alatala, Isirayilaa Ala bata Amorine bɔxɔn so Isirayila kaane yii, a yamana, i tan waxi na nan ba fe yi nxu yii ba? ²⁴ I ya ala Kemosi bɔxɔn naxan soxi i yii, na i yii. Nayi, Alatala, nxɔ Ala bɔxɔn naxan soxi nxu yii, na luma nεn nxu yii. ²⁵ I mirixi a ma a i sɛnbεn gbo Balaki xa ba, Siporo a dii xεmεna, Moyaba mangana? Anu, a tan mi yεngε gidixi Isirayila kaane ma! ²⁶ Xabu ɲεε kεmε saxan, Isirayila kaane dɔxi Xεsibɔn nun a rabilinna taane yi, e nun Aroyeri nun a rabilinna taane, e nun taan naxanye birin Arinon baan dε. Nanfera nayi han to ε mi ne xunba? ²⁷ N tan xa mi hakεn ligaxi i ra, i tan nan fe ɲaxin ligaxi n tan na, i yi n yεngε. Alatala xa kitin sa Isirayila kaane nun Amonine tagi.”

²⁸ Amonine mangan mi a tuli mati Yefeta a falane ra.

Yefeta a kɔlɔna

²⁹ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yefeta ma, a yi Galadi nun Manase yamanane yisiga, dangu Misipe taani Galadi yamanani, siga Amonine xili ma. ³⁰ Yefeta yi de xuiin tongo Alatala xa, a naxa, “Xa i Amonine sa n sagoni, ³¹ naxan yo mini n ma banxini a fa n nalandeni, n na xete n konni xunna kenli sa keli Amonine yengedeni, n na fima nen Alatala ma, n yi a gan saraxan na.”

³² Yefeta yi siga Amonine yengedeni, Alatala yi e sa a sagoni. ³³ A yi taa mɔxɔɲe kala, fɔɔ Aroyeri taan ma siga han Miniti taana, siga Abeli-Keramin ma. Ala yi Amonine rayarabi Isirayila kaane xa.

Yefetaa dii temena fe

³⁴ Yefeta yi so a konni Misipa yi. A dii temen yi mini a bodonɲe a ralandeni tanban xuiin ma. Na dii kedenna nan tun yi a yii, ba na ra, dii teme gbete mi yi na, dii xeme yo mi yi na. ³⁵ A to a to, a yi a domani ba, a naxa, “ N bata yigitegɛ! I tan nan n tixi tɔrɔn ma. N bata de xuiin tongo Alatala xa, n mi na kale mumɛ.” ³⁶ A diin yi a fala a xa, a naxa, “Baba, i bata de xuiin tongo Alatala xa, a yi i yaxune Amonine sa i sagoni, na ma, a liga n na alo i de xuiin naxan tongoxi.” ³⁷ A mɔn yi a fala a fafe xa, a naxa, “Kike firin fi n ma alogo nxu nun n lanfane xa siga geyane fari, nxu sa wuga menni bayo n faxama nen, n mi dɔxɔ xeme taa ra.” ³⁸ A yi a yabi, a naxa, “Siga!” A yi kike firin fi a ma. E nun a lanfane yi sa wuga a fe ra geyane fari bayo a faxama nen a mi dɔxɔ xeme taa ra. ³⁹ Na kike firinne janxin na, a mɔn yi fa a fafe fema, a yi a de xuiin nakamali a fari. A munma yi xemen kolon.

Xabu na lɔxɔni, ito yi findi namunna ra Isirayila yi: ⁴⁰ Nee yo ɲee, Isirayila sungutunne sa Yefeta, Galadi kaana dii temen wugama nen xi naanin.

12

Yefeta nun Efirami kaane fe

¹ Efirami kaane yi e malan e siga Safon taani a faladeni Yefeta xa, e naxa, “Nanfera i danguxi, i siga Amonine yengedeni i mi a fala nxu xa en birin yi siga? Nxu waxi e nun i ya banxin gan feni.” ² Yefeta yi e yabi, a naxa, “Yenge gbeen so nen nxu nun n ma yamaan nun Amonine tagi, koni n to e xili, e mi n mali. ³ N to a to e mi fama n malideni, n yi tin sayaan ma, n sa Amonine yenge. Alatala yi e sa n sagoni. Nanfera nayi e fa fama n xili ma to?”

⁴ Yefeta yi Galadi kaane birin malan Efirami kaane yenge xinla ma. Galadi kaane yi Efirami kaane faxa yengeni, ne naxanye yi a falama, e naxa, “E tan Galadi kaane, e findixi muxu gixine nan na Efirami bɔnsɔnni siga Manase bɔnsɔnni!” ⁵ Na xanbi ra, Galadi kaane yi Yuruden baan kirane birin suxu Efirami kaane yera. Xa Efirami muxu gixina nde yi wa dangu feni, Galadi kaane yi a falama nen, e naxa, “Efirami kaan nan i tan na ba?” Na kanna yi e yabima nen, a naxa, “En-en.” ⁶ Nayi, e yi a falama a xa nen, e naxa, “Xuini ito fala: Xiboleti.” Koni, na kanna fan yi a falama nen, a naxa, “Siboleti” bayo a mi yi noe a fale a kiini. Nayi, Galadi kaane yi a suxuma nen, e yi a koe raxaba Yuruden baan de. Na waxatini, e yi muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin naxɔri Efirami yi.

⁷ Yefeta lu nen kitisani Isirayila yi ɲee sennin. Na xanbi ra, Yefeta Galadi kaan yi faxa, e yi a maluxun Galadi taana nde yi.

Ibisan nun Elon nun Abadon

⁸ Yefeta dangu xanbini, Betelɛmi kaana Ibisan yi findi kitisaan na Isirayila yi. ⁹ A dii xeme tonge saxan e nun dii teme tonge saxan nan sɔtɔ, a yi a dii teme tonge saxan fi bɔnsɔn gbete ye yi, a yi ɲaxalan tonge saxan fen a dii xemene xa bɔnsɔn gbete ye yi. A lu nen kitisani Isirayila yi ɲee solofere. ¹⁰ Ibisan yi faxa, e yi a maluxun Betelɛmi yi.

¹¹ A tan danguxina, Elon Sabulon kaan yi findi kitisaan na Isirayila yi. A lu nen kitisani jεε fu. ¹² Sabulon kaana Elon yi faxa, e yi a maluxun Ayalɔn taani Sabulon yamanani.

¹³ Na danguxina, Piraton kaan Hileli a dii xεmεna Abadon yi findi kitisaan na Isirayila yi. ¹⁴ A yi dii xεmε tonge naanin nun mamanden tonge saxan sɔtɔ naxanye yi e masiga tima sofali tonge solofere fari. A lu nen kitisani Isirayila yi jεε solo-masεxε. ¹⁵ Hileli a diina Abadon yi faxa, e yi a maluxun Piraton yi Efirami yamanani Amalekine geya yireni.

13

Samisɔn bari fena

¹ Isirayila kaane mɔn yi fe jaxin liga Alatala yεε ra yi. Alatala yi e sa Filisitine sagoni jεε tonge naanin.

² Xεmεna nde yi Sora taani Dan bɔnsɔnni, a yi xili Manowa. Gbantan nan yi a jaxanla ra, dii yo mi yi a yii. ³ Alatalaa malekan yi mini a jaxanla xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Gbantan nan i ra, dii mi i yii, koni, i fudikanma nen, i yi dii xεmεn bari. ⁴ Fɔlɔ iki ma, i yetε suxu, i nama dɔlɔn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, ⁵ bayo i fudikanma nen, i dii xεmεn bari. A xunna mi bima, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa benun a xa bari waxatin naxan yi, a tan nan Isirayila xunbama Filisitine yii.” ⁶ Jaxanla yi sa na fala a xεmεn xa, a naxa, “Alaa muxuna nde bata fa n fεma, a yi luxi alo Alaa malekana nde, a yi magaxu han. N mi a maxɔdin a keliden ma, a mi a xinla fan fala n xa. ⁷ Koni, a fala n xa nen, a naxa, ‘I fudikanma nen, i dii xεmεn bari. Nayi, fɔlɔ iki ma, i nama dɔlɔn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa, benun a xa bari waxatin naxan yi han a faxa lɔxɔna.’ ”

⁸ Nayi, Manowa yi Alatala maxandi, a naxa, “Marigina, i Alaa muxun naxan nafaxi, i mɔn xa a rafa

n ma alogo a xa a yita nxu ra nxu lan nxu xa naxan liga diin xa naxan fama barideni.” ⁹ Ala yi Manowa xuiin name, Alaa malekan mɔn yi fa jaxanla fεma, a yi sa a li xεεn ma, a xεmεn Manowa mi yi a fεma. ¹⁰ A yi a gi mafuren, a sa a fala a xεmεn xa, a naxa, “Xεmεn naxan fa n fεma na lɔxɔni, a mɔn bata fa!” ¹¹ Manowa yi keli, a bira a jaxanla fɔxɔ ra, e siga xεmεn fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan falan ti jaxanli ito xa ba?” Malekan yi a yabi, a naxa, “ɔn, n tan nan yi a ra.” ¹² Manowa yi a fala a xa, a naxa, “I ya falane na kamali waxatin naxan yi, nxu lan nxu xa bira sariyan mundun fɔxɔ ra lan diin ma?” ¹³ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “N naxan birin falaxi i ya jaxanla xa, a xa na liga. ¹⁴ A nama manpa bogi yo don, a nama dɔlɔn min, a nama manpaan min, a nama donse haramuxi yo don, a xa n ma yamarine suxu ki faji.” ¹⁵ Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “Tin, nxu xa sii dii suben jin i xa.” ¹⁶ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “Xa i kankan n ma, n mi i ya donseen donma, koni xa i wa saraxa gan daxin ba feni Alatala xa, i na ligε nen!” Manowa mi yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ¹⁷ Nayi, Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “I xili di, alogo nxu xa i binya, i ya falan na kamali waxatin naxan yi?” ¹⁸ Alatalaa malekan yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n xinla maxɔdinma? Wundon nan na ra.” ¹⁹ Nayi, Manowa yi sii diin nun bogise saraxan tongo, a yi saraxa gan daxin ba Alatala xa gεmεna nde fari. Kabanako fena nde yi liga Manowa nun a jaxanla yetagi. ²⁰ Tεε dεgen yi tema waxatin naxan yi, Alatalaa malekan yi te tεε dεgeni. Nayi, Manowa nun a jaxanla yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. ²¹ Alatalaa malekan mi fa a yetε makεnen Manowa nun a jaxanla xa. Nayi, Manowa yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ²² Manowa yi a fala a jaxanla xa, a naxa, “En faxama

nɛn! En bata Ala to!” ²³ A ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala yi waxi en faxa feni, a mi yi en ma saraxa gan daxin nun en ma bogise saraxan nasuxuma nun, a mɔn mi yi feni itoe birin yitama en na nun, a mɔn mi yi tinɲɛ en yi fe sifani itoe mɛ.”

²⁴ ɲaxanla yi a dii xɛmɛn bari, a yi a xili sa Samisɔn. Diin yi gbo, Alatala yi barakan sa a fe yi. ²⁵ A to dɔxɔ daaxadeni Dan yamanani Sora taan nun Esetayoli taan tagini, Alatalaa Nii Sariɲanxin yi a wanla kɛ folɔ a dunuɲa yi gidini.

14

Samisɔn yi Filisiti ɲaxanla dɔxɔ

¹ Samisɔn yi siga Timana taani, a yi sa ɲaxanla nde to Filisiti sungutunne yɛ. ² A to xɛtɛ, a yi a fala a fafe nun a nga xa, a naxa, “N bata ɲaxanla nde to Timana yi Filisiti sungutunne yɛ, ɛ a fen n xa n ma ɲaxanla ra.”

³ A fafe nun a nga yi a yabi, e naxa, “Naxalan yo mi i ngaxakedenne dii tɛmɛne yɛ en ma yamani ba, fɔ i siga han Filisitine konni, Ala kolontarene, i sa ɲaxanla tongo mɛnni?” Samisɔn yi a fala a fafe xa, a naxa, “A fen n xa n ma ɲaxanla ra, bayo a tan nan nafan n ma.” ⁴ A fafe nun a nga mi yi a kolon a na yi kelixi Alatala nan ma. Bayo Samisɔn yi yɛngɛn nan fenma Filisitine ra. Na waxatini, Filisitine yi Isirayila kaane xun na.

⁵ Samisɔn nun a fafe nun a nga yi siga Timana yi. E to sa Timana manpa bili nakɔn li, yata sɛnbɛmana nde yi mini Samisɔn ma, a wurundunma. ⁶ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo Samisɔn ma, a yiigenla yi yatani bɔ alo sii diin nan yi a ra. Koni, a mi na fala a fafe nun a nga xa. ⁷ Nayi, a siga, e nun ɲaxanla yi sa falan ti, a yi rafan a ma.

⁸ Waxatidi to dangu, Samisɔn mɔn yi keli, a xa siga Timana yi a ɲaxanla tongodeni, a yi dangu yatan binbin matoɛ kira yi, a yi kumi ɲɛɲɛne li soɛ yatan binbini, e bata yi e turen sa. ⁹ A yi nde tongo, a siga a donɲɛ kira yi. Na

xanbi ra, a to a fafe nun a nga fɛman li, a yi nde so e yii, e yi a don. Koni, a mi a fala e xa a na kumin baxi yatan binbini.

¹⁰ Samisɔn fafe yi siga ɲaxanla konni. Samisɔn yi sɛwa bandena nde yitɔn mɛnni, bayo banxulanne yi na nan ligama. ¹¹ Filisitine to a to, e yi muxu tonge saxan sugandi siga a matideni. ¹² Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa sandana nde sa ɛ xa. Xa ɛ a bunna fala n xa xi solofere sɛwa bande donni ito bun, n doma faɲi tonge saxan soɛ ɛ yii, e nun tonge saxan gbɛtɛye. ¹³ Koni, xa ɛ mi nɔ a bunna falɛ, ɛ tan nan doma faɲi tonge saxan soma n yii, e nun tonge saxan gbɛtɛye.” E yi a yabi, e naxa, “I ya sandan sa, nxu tuli matixi i ra.” ¹⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan seen donma, donseen minixi na nin, naxan sɛnbɛ gbo, ɲaxunna yi mini na yi. Nanse na ra?”

Xi saxan, e mi nɔ a bunna falɛ. ¹⁵ Xi soloferede lɔxɔni, e yi a fala Samisɔn ma ɲaxanla xa, e naxa, “I ya xɛmɛn nadin, a xa sandan bunna fala nxu xa. Xanamu, nxu i ganma nɛn, ɛ nun i fafe a denbayaan birin. ɛ nxu xilixi nɛn alogo ɛ xa fa nxu yii geli?”

¹⁶ Samisɔn ma ɲaxanla yi siga wugɛ, a sa a fala a xa, a naxa, “N mi rafan i ma, i mi n xanuxi, i bata sandan sa n kon kaane bun, koni i mi a bunna falaxi n tan xa.” A yi a yabi, a naxa, “N mi a bunna falaxi n fafe xa, n mi a falaxi nga xa, n xa na fala i tan nan xa ba?” ¹⁷ A yi lu wugɛ na xi solofere donse donna bun. Xi soloferede lɔxɔni, Samisɔn yi a bunna fala a xa, bayo a bata yi a xaxinla yɛ so, a sa a fala a kon kaane xa.

¹⁸ Taan muxune yi a fala Samisɔn xa xi soloferede lɔxɔni benun sɔgen xa bira, e naxa, “Nanse ɲaxun kumin xa, nanse sɛnbɛ gbo yatan xa?”

A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ɛ mi yi xɛɛn bi n ma ɲinge sungutunna ra nun, ɛ mi yi sandan bunna kolonma nun.”

¹⁹ Alatalaa Nii Sarijanxin yi goda a ma, a yi siga Asikalɔn taani. A sa muxu tonge saxan faxa mɛnni, a yi e dugine tongo, a yi e so muxune yii naxanye sandan bunna fala. A xɔlɔxin yi xɛtɛ a fafe konni. ²⁰ E yi Samisɔn ma jaxanla so banxulanna yii naxan bata yi Samisɔn mati.

15

Samisɔn yi a gbeen jɔxɔ

¹ Waxatidi to dangu, murutu xaba waxatini, Samisɔn yi siga a jaxanla xɔn, yɛxɛɛ diina a yii. A yi a fala, a naxa, “N xa so n ma jaxanla banxini.” Koni, a jaxanla fafe mi tin a so. ² A yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N yengi yi a ma a mi rafan i ma, n bata a so i lanfaan yii. Koni, a xunyeɛn be, xa i na xɔn, i na tongo a jɔxɔn na.” ³ Samisɔn yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi n yate kala tiin na iki, xa n fe jaxin liga Filisitine ra.” ⁴ Samisɔn yi siga. A yi sa xulumase kɛmɛ saxan suxu, a yi e xunle xidi e bode ra, a yi xayɛ xidin xidi e xunle ra. ⁵ A yi e radɛgɛ, a yi xulumaseene bejin Filisitine murutu xɛɛne yi, e yi murutu tɔnsɔnne birin gan e nun e manpa bili nakɔne siga han oliwi bili xɛɛne.

⁶ Filisitine yi muxune maxɔdin, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi e yabi, e naxa, “Samisɔn, Timana kaan bitanna, bayo a bata a jaxanla ba a yii, a yi a so a lanfaan yii.” Filisitine yi siga e sa na jaxanla nun a fafe gan. ⁷ Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “Bayo ɛ tan a ligama i kii nin, n mi dijɛ fɔ n nan n gbeen jɔxɔ.” ⁸ A yi e yɛngɛ ki fajɛ, a yi muxu wuyaxi faxa. Na xanbi ra, a sa dɔxɔ Etami faranna ra.

Samisɔn yi muxu wuli keden faxa

⁹ Nayi, Filisitine yi sa e malan Yuda kaane xili ma, e yi e sofa ganla ti Lehi rabilinni. ¹⁰ Yuda kaane yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ɛ faxi nxu xili ma?” E yi e yabi, e naxa, “Nxu faxi Samisɔn nan xidideyi, alogo a naxan ligaxi nxu ra, nxu fan xa na liga a ra.”

¹¹ Nayi, Yuda kaan muxu wuli saxan yi siga Etami faran dɛɛn na, e sa a fala Samisɔn xa, e naxa, “I mi a kolon a Filisitine fangan gbo en xa? I nanse ligaxi en na ito ra?” A yi e yabi, a naxa, “E naxan ligaxi n na, n fan na nan ligaxi e ra.” ¹² E a fala a xa, e naxa, “Nxu faxi i xididen nin, alogo nxu xa i so Filisitine yii.” Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “ɛ kɔlɔ n xa a ɛ mi n faxama.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i faxama, nxu waxi i xidi feen nan tun yi, nxu yi i so e yii.” E yi a xidi luti nɛnɛ firin na, e yi a ramini faranna ra.

¹⁴ Samisɔn to so Lehi yi, Filisitine yi gbelegbele a xili ma. Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi goda a ma. Lutin naxanye yi a yiine ma, ne yi lu alo e ganxin nan yi a ra, e yolon a yiine ra. ¹⁵ A yi sofanla nde faxaxin gbɛgbɛ xɔri xinden to biraxi, a yi a tongo, a yi muxu wuli keden faxa na ra.

¹⁶ Samisɔn yi a fala, a naxa, “N na e faxa alo sofanle sofanla gbɛgbɛ xɔnna ra. N bata muxu wuli keden faxa sofanla gbɛgbɛ xɔnna ra.”

¹⁷ A to yelin falan tiyɛ, a yi na gbɛgbɛ xɔnna rawoli ayi. E yi mɛnna xili sa gbɛgbɛ xɔri geyana.

¹⁸ Min xɔnla yi Samisɔn suxu, a yi Alatala maxandi, a naxa, “I tan nan kisi gbeeni ito fixi i ya walikɛɛn ma. Iki, n fa faxama ige xɔnla nan ma, n faxɛ Ala kolontarene yii ba?” ¹⁹ Nayi, fanyen naxan yi Lehi yi, Ala yi na bɔ, igen yi mini. Samisɔn yi a min, a niin mɔn yi yifan a ma. E yi mɛnna xili sa, a En-Hakore*, mɛnna mɔn Lehi yi han to. ²⁰ Samisɔn yi kitin sa Isirayila yi Filisitine waxatini jɛɛ mɔxɔjɛ.

16

Samisɔn Gasa taani

¹ Samisɔn yi siga Gasa taani, a sa jaxalan yalunxina nde to mɛnni, a so a konni. ² Gasa kaane yi a mɛ a Samisɔn bata fa na yi. E yi na rabilin, e yi dɔxɔ a yɛɛ ra kɔɛna ngaan na taan nabilinna yinna so dɛɛn na. E lu a fale

* **15:19:** En-Hakore: a bunna nɛɛn fa fala “Tigin muxun xa naxan Ala maxandi.”

e bode xa, e naxa, “Subaxani, en yi a faxa.” ³ Koni, Samisɔn yi lu saxi han kɔɛ tagin yi maso. Kɔɛ tagin to a li, a yi keli, a yi taan so dɛ balanxin suxu e nun a sɛnbɛtɛnne, a yi e nun e balan wurene tala bɔxɔni, a yi e sa a kɔɛ ma, a siga e ra Xebiron geyaana xuntagi.

Dalilaa yanfantenyana

⁴ Na danguxina, jaxanla nde yi rafan Samisɔn ma Soreki lanbanni, na jaxanla yi xili nɛn Dalila. ⁵ Filisitine kuntigi suulunne yi siga na jaxanla fɛma, e sa a fala a xa, e naxa, “A rakunfa i ma, alogo i xa a kolon naxan a sɛnben nagboxi ayi, alogo nxu xa nɔ a suxɛ kii naxan yi, nxu yi a xidi, nxu yi a sɛnben ba a yi, nxu keden kedenna birin gbeti gbanan wuli keden kɛmɛ soɛ i yii.” ⁶ Dalila yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala n xa i sɛnbɛ gbeen fataxi nanse ra e nun mɔn i xidɛ naxan na, i sɛnben yi jan.” ⁷ Samisɔn yi a yabi, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nɛnɛn kidi daxi solofere ra, naxanye munma xara singen, n sɛnben janma nɛn, n lu alo muxun bonne.” ⁸ Nayi, Filisitine kuntigine yi fa luti nɛnɛn kidi daxi solofere ra Dalila xɔn, naxanye munma yi xara singen. Dalila yi a xidi ne ra. ⁹ Anu, muxune yi malanxi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon, alo tɛɛn lutin bolonma kii naxan yi. Nayi, a sɛnben binla mi kolon.

¹⁰ Dalila yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “I bata n mayenden, i bata wulen fala n xa. Iki, n bata i mafan a fala n xa i xidɛ kii naxan yi.” ¹¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nɛnɛne ra naxanye munma rawali singen, n sɛnben janma nɛn nayi, n yi lu alo muxun bonne.” ¹² Dalila yi luti nɛnɛne tongo, a yi a xidi ne ra. Muxune mɔn yi tixi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon alo garin nan yi a yiine ma.

¹³ Dalila yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “Han to i n mayendenma, i wulen falama n xa. A fala i xidɛ kii naxan yi.” A yi a fala a xa, a naxa, “I xa n xun sɛxɛn dɛnbɛxin kira soloferene dɛgɛ gɛsɛ sɔxɔn wudin na.”

¹⁴ Nayi, Dalila yi na liga, a yi e xidi wudin na. Na xanbi ra, a yi gbelegbele, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” Samisɔn yi xulun, a yi gɛsɛ sɔxɔn wudin tala. ¹⁵ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i a falaxi, i naxa, ‘I rafan n ma!’ Anu, i mi laxi n na? I bata n mayenden sanja ma saxan, i mi tin i sɛnbɛ gbeen binla fale n xa.” ¹⁶ Dalila yi lu a tɔrɛ na fala kedenna ra lɔxɔ yo lɔxɔ, a mi yi a danma han Samisɔn niin yi rajaxu a ma. ¹⁷ Nayi, Samisɔn yi a wundon fala a xa, a naxa, “Han to n xunna mi bi, bayo n tan nasarijanxin na a ra Ala xa benun n xa bari waxatin naxan yi. Xa n xunna bi, n sɛnben janma nɛn, n lu alo muxun bonne.”

¹⁸ Dalila to a kolon a Samisɔn bata a wundon fala a xa, a yi sa na fala Filisitine kuntigine xa, a naxa, “Iki, ɛ fa, bayo Samisɔn bata a wundon fala n xa.” E yi siga gbetin na e yii a konni e naxan ma fe fala a xa. ¹⁹ Dalila yi Samisɔn naxi a sanne fari, a yi muxune xili, e yi a xun sɛxɛn dɛnbɛxin kira soloferene bi, e yi a sɛnben ba fɔlɔ a yi. ²⁰ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” A to xulun, a mirixi a ma, a naxa, “N na n sɔtɔma nɛn ito ra alo n darixi a ra kii naxan yi.” Koni, a mi yi a kolon a Alatala bata yi a masiga a ra. ²¹ Filisitine yi Samisɔn suxu, e yi a yɛɛne rate a kui, e yi siga a ra Gasa taani, e yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra. E yi Samisɔn karahan a xa lu se din gɛmɛn firifirɛ kaso banxini.

Samisɔn faxa fena

²² Na waxatini, xabu a xunna bi, a xun sɛxɛne bata yi mini fɔlɔ. ²³ Lɔxɔna nde, Filisitine kuntigine yi e malan alogo e xa e nɔ sɔtɔn sɛwan naba, e yi saraxa gbeen ba Dagɔn xa, e ala. E sigin sama, e naxa, “Nɔ ala bata Samisɔn fi nxu ma

Filisitine yaxuna.”

²⁴ Yamaan to na to, e lu e ala matɔxe, e naxa, “Nxɔ ala bata nxu yaxun sa nxu sagoni, naxan yi nxɔ yamanan tɔrɔma, a yi nxu faxa.” ²⁵ Bayo e yi sɛwaxi e lu a fale, e naxa, “En Samisɔn xili, a xa fa en yɛɛ ramaxa ayi!” E Samisɔn namini kasoon na, a lu sabaan soe e yɛtagi alogo e xa gele a ma. E sa a dɔxɔ sɛnbɛtɛn firinne longonna ra. ²⁶ Banxulanna naxan yi Samisɔn yii rasuxuma, Samisɔn yi a fala na xa, a naxa, “N xali sɛnbɛtɛn firinne dɛxɔn banxini ito tixi naxanye xunna, alogo n xa n digan e yi.”

²⁷ Banxin yi rafexi xɛmɛne nun paxanle ra, Filisitine kuntigine birin yi na. Muxu wuli saxan pɔxɔn mɔn yi banxin xuntagi, xɛmɛn nun paxanla, naxanye yi Samisɔn matoma a sabaan soma waxatin naxan yi. ²⁸ Nayi, Samisɔn yi Alatala mafan, a naxa, “N Marigina Alatala! N bata i mafan, i miri n ma. Ala! Sɛnbɛn fi n ma ito keden peeni, n xa n yɛɛ firinne pɔxɔn fi Filisitine ra!” ²⁹ Banxin yi tixi sɛnbɛtɛn firinna naxanye xunna, Samisɔn yi a kɔmɛnna dɛtɛn keden fari, a yi a yiifanna dɛtɛn keden fari. ³⁰ Samisɔn yi a fala, a naxa, “Nxu nun Filisitine xa faxa!” A yi sɛnbɛtɛnne tuntun a sɛnbɛn birin na, banxin yi bira kuntigine nun muxune fari naxanye yi na. E nun naxanye faxa e bode xɔn, ne yi wuya muxune xa dangu a bata yi naxanye faxa nun. ³¹ A ngaxakedenne nun a fafe a denbayaan birin yi siga a binbin tongodeni. E to siga a ra, e sa a maluxun Sora nun Esetayoli tagi Manowa gaburun na, a fafe. A findi nɛn kitisaan na Isirayila yi pɛɛ mɔxɔpɛ.

17

Mike a suxure sawurane

¹ Xɛmɛna nde yi Efirami geya yireni nun, a yi xili nɛn Mike. ² Lɔxɔna nde, a yi a fala a nga xa, a naxa, “Muxuna nde i ya gbeti gbanan wuli keden kɛmɛn tongo nɛn, i yi na kanna danga n yɛɛ xɔri, n tan nan a tongo, a n yii.”

A nga yi a fala a xa, a naxa, “Alatala xa barakan sa n ma dii xɛmɛna fe yi.” ³ A yi na gbetin naxɛtɛ a nga ma. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N waxi gbetini ito dɛntɛgɛ feni Alatala xa, alogo sawurana nde xa rafala i xa gbeti raxulunxi igen na. Iki, n bata a so i yii.” ⁴ A gbetin so a nga yii, a nga yi gbetin gbanan kɛmɛ firin tongo, a yi gbetin so wure raxulunna yii. Na yi sawurana nde rafala gbeti raxulunxin na. A yi sa a ti Mike a banxini. ⁵ Kiden nde yi Mike konni. A bata yi batu sena nde rafala e nun suxure gbɛtɛye, a yi a dii xɛmɛ keden findi e ki muxun na.

⁶ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kɛnɛn feen nan ligama. ⁷ Lewi bɔnsɔnna banxulanna nde yi Bɛtɛlɛmi taani Yuda yamanani. ⁸ Na xɛmɛn yi keli Bɛtɛlɛmi yi Yuda yamanani, alogo a xa sa dɔxɔ yire gbɛtɛ yi. A to yi sigama, a yi sa Efirami geya yiren li, siga han Mike a banxina. ⁹ Mike yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minɛn?” A yi a yabi, a naxa, “Lewi bɔnsɔnna muxun nan n na, keli Bɛtɛlɛmi taani Yuda yi, n dɔxɔde fenna nin.” ¹⁰ Mike yi a fala a xa, a naxa, “Lu n konni, i findi n ma denbayana saraxaraliin na, n na i saren fiyɛ gbeti gbanan fu ra pɛɛn ma, e nun dugina ndee nun donsena.” Lewi bɔnsɔnna muxun na yi so a konni. ¹¹ A yi tin luyɛ Mike konni, naxan a yengi dɔxɔ a xɔn alo a diina. ¹² Na banxulanna yi yigiya Mike konni, a findi a saraxaraliin na. ¹³ Mike yi a fala, a naxa, “Waxatina nde Alatala fa hinanma nɛn n na bayo Lewi bɔnsɔnna muxuna nde n konni saraxaraliyani.”

18

Dan bɔnsɔnna muxune Layisi yi

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi nun. Na waxatini mɔn, Dan bɔnsɔnna muxune yi kɛ bɔxɔ fenni e dɔxe dɛnaxan yi, bayo han na waxatini, kɛ bɔxɔ mi yi e tan yii alo bɔnsɔnna bonne Isirayila yi. ² Dan

bənsənnə muxune yi xeme kende sulun sugandi e ye, e yi e rasiga Sora nun Esetayoli yi yamanane matodeni, alogo e xa e rakərsi. Na muxune yi sa Efirami geya yiren li siga han Mike konni, e yi xi menni. ³ E to maso Mike a banxin na, e yi Lewi bənsənnə banxulanna xuiin me, e xete e sa a fala a xa, e naxa, “Nde faxi i ra be? I nanse ligan be? I nanse yi be?” ⁴ A yi e yabi, a naxa, “Mike bata ito nun ito raba n xa, a n saren fima, n mən bata findi a saraxaraliin na.” ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “Ala maxədin, alogo nxu xa a kolon nxu sigatiin naxan yi, xa na sənəyama nən.” ⁶ Saraxaraliin yi e yabi, a naxa, “E siga bəne xunbenli, Alatala e fəxə ra e sigatini.”

⁷ Na xeme suulunne yi siga, e sa Layisi taan li. E sa muxune li menni naxanye yi bəne xunbenla nun makantanni, alo Sidən kaane yi kii naxan yi. Muxu yo mi yi kuntigin mafalama e yamanani. Na muxune yi makuya Sidən kaane ra, e hayu mi yi muxu yo ma. ⁸ Na muxu suulunne yi siga e ngaxakedenne fema Sora nun Esetayoli yi, e ngaxakedenne yi e maxədin, e naxa, “E nanse toxi?” ⁹ E yi e yabi, e naxa, “E fa be! En sa Layisi kaane yenge. Nxu bata a to, e yamanan fan. E nama lu be e mi sese ligama, e mafura sigə na yamanan yengedeni!” ¹⁰ E na na li, e yama fajin toma nən na, e dəxi bəxə fajini. Ala na bəxən soma e yii nən, sese mi dasama denaxan yi bəxə xənnə fari.”

¹¹ Nayi, Dan bənsənnə muxu keme sennin yi keli Sora nun Esetayoli yi, e siga e yenge so seene ra e yii. ¹² E yi sa e malan Kiriyati-Yeyarin yi Yuda yi. Nanara, denaxan Kiriyati-Yeyarin xanbi ra, e menna xili sa, a Mahane-Dan* han to. ¹³ E to keli menni, e yi siga Efirami geya yireni, siga han Mike a banxina. ¹⁴ Nayi, na xeme sulunna naxanye siga Layisi yamanan matodeni, ne yi a fala e ngaxakedenne xa, e naxa, “E xa a kolon fa

fala batu sena nde banxini ito kui, e nun sawurane nun suxure gbete naxan nafalaxi wure raxulunxin na. Iki, e tan nan a kolon e naxan ligama.”

¹⁵ E mən yi xete menni, e so Lewi bənsənnə banxulanna banxini, Mike konni, e yi a xəntən. ¹⁶ Dan bənsənnə muxu keme senninne yi tixi banxin so deen na, e yenge so seene suxi e yii. ¹⁷ Xeme suulunna naxanye siga yamanan matodeni, ne yi so. E yi sawuran tongo, e nun batu seen nun suxure gbete ye nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin nun muxu keme senninne yi tixi deen na. ¹⁸ A to bodene to soe Mike a banxini, a yi e to sawuran tonge, e nun batu seen nun suxure gbete ye nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin yi e maxədin, a naxa, “E nanse ligan be?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Dundu! I nama fala ti, i bira nxu fəxə ra, i findi nxə xabilan saraxaraliin na. Nanse rafan i ma, i findi saraxaraliin na muxu kedenna xa hanma Isirayila bənsənnə nde xa?” ²⁰ Saraxaraliin yi sewa, a yi batu seen nun suxurene nun sawurane rasuxu, a bira yamaan fəxə ra.

²¹ Dan bənsənnə muxune yi kiraan suxu, e diidine nun e xuruseene nun e goronne tixi e ye ra. ²² E bata yi makuya Mike a banxin na, Mike nun a dəxə bodene yi e malan, e yi e sagatan. ²³ E yi gbelegbelema Dan bənsənnə muxune fəxə ra, ne yi xete, e yi Mike maxədin, e naxa, “Nanse ligaxi? Ganli ito be nanfera?” ²⁴ A yi e yabi, a naxa, “N tan alan naxanye rafalaxi, e bata ne nun n ma saraxaraliin tongo, e yi fa e ra e yii. Nanse fa luma n yii? Nanfera nayi e n maxədinma, e naxa, ‘Nanse ligaxi?’” ²⁵ Dan bənsənnə muxune yi a fala a xa, e naxa, “I nama nxu təwə, xanamu muxuna ndee nxu ye, ne xələma nən i ma, e yi i yenge. Nayi, e nun i ya denbayaan yi faxa.” ²⁶ Na xanbi ra, Dan bənsənnə muxune mən yi e sigatiin fəb. Mike to a to a e senben yi gbo, a yi xete a konni.

* **18:12:** Mahane-Dan, e kon xuini, na bunna nən fa fala “Dan dəxədena.”

Dan nun a yire sariyanxina fe

²⁷ Nayi, Dan bənsənnə muxune yi siga Mike a seene ra, a naxanye rafala, e nun saraxaraliin naxan yi a yii. E yi sa Layisi yenge, e yi na yama bəne xunbelixin yenge, e yi e taan gan. ²⁸ Layisi taan yi Beti-Rexobo lanbanna nin, a yi makuya Sidən na, fefe mi yi e nun muxu yo tagi. Nanara, muxu yo mi fa e malideni. Dan bənsənnə muxune mən yi taan ti, e dəxə na. ²⁹ E yi taan xili sa, a Dan taana, alo Dan xinla yi kii naxan yi, e benban naxan bari Isirayila yi. Koni taan yi xili nən a singeni Layisi. ³⁰ Dan bənsənnə muxune yi Mike a suxure sawurane ti e yete xa. Yonatan, Gerisəmi a dii xeməna, Musa mamandenna nun Yonatan ma dii xeməne yi findi saraxaraline ra Dan bənsənnə xa han yaxune yamanan suxu waxatin naxan yi. ³¹ Mike sawuran naxanye rafala, e yi ne ti e yete xa, e lu e batuε Ala Batu Banxin waxatin naxan birin naba Silo yi.

19*Bunyamin kaane yulubina*

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi. Lewi bənsənnə muxuna nde yi dəxə Eframi geya yiren danna ra, na yi naxanla nde tongo a konyi naxanla ra* naxan yi kelixi Betəlemi taani Yuda yamanani. ² Koni, na konyi naxanla yi tinxintareyaan liga, a yi keli a xən, a siga a fafe konni Betəlemi taani Yuda yamanani. A sa lu mənni kike naanin, ³ a xemən yi keli a siga a fəxə ra alogo e xa sa lan a xete a ra. A walike banxulanna nun sofali firin yi biraxi a fəxə ra. Naxanla yi a rasene a fafe a banxini, a fafe to a to, a yi a rasene sewani. ⁴ A bitanna, sungutunna fafe yi a makankan, a yi lu a konni xi saxan. E yi e dege, e yi e min, e yi xi dando ti na.

⁵ Xi naaninde ləxəni, e yi keli xətən, Lewi bənsənnə muxun yi wa siga feni. Koni, sungutunna fafe yi a fala a bitanna xa, a naxa, “I deba buru

dungina nde ra, na xanbi ra, i yi siga.”

⁶ E yi dəxə, e yi e dege, e birin yi e min. Na xanbi ra, sungutunna fafe yi a fala xemən xa, a naxa, “Tin, i xi be, i sewa.”

⁷ Xemən yi keli a xa siga, koni bayo a bitanna yi kankanxi a ma, a mən yi xi na.

⁸ Xi suulunde ləxəni, xemən yi keli xətən a xa siga. Nayi, sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, i deba, i yi jinbanna mamε.” E birin yi e dege. ⁹ Xemən yi keli a xa siga e nun a konyi naxanla nun a walike banxulanna. Sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Kəe bata so, xi be, i sewa. Tila xətənni ε siga, i sa so i konni.” ¹⁰ Koni, xemən mi wa xi feni, a keli, a siga. A yi sa Yebusu taan li denaxan mən xili Yerusalən, e nun a sofali firinne nun a goronne nun a konyi naxanla. ¹¹ E masoε Yebusu taan na, yanyin bata yi yanfan, banxulanna yi a fala a kanna xa, a naxa,

“En so Yebusu kaane taani, en sa xi na.” ¹² A kanna yi a yabi, a naxa, “En mi soma taa gbete yi, Isirayila kaane mi denaxan yi, en sa xima Gibeya nin.” ¹³ A mən yi a fala a walike banxulanna xa, a naxa, “En maso yirena nde ra, Gibeya hanma Rama en sa xi mənni.” ¹⁴ E mən yi lu sigε, soge birε, e bata yi maso Gibeya taan na, Bunyamin bənsənnə muxune yamanana.

¹⁵ Nayi, e yi siga mənni alogo e xa sa xi Gibeya yi. E yi so taani, e yi sa ti taan yama malandeni. Koni, muxu yo mi e rasene a banxini alogo e xa xi na.

¹⁶ Xeme fonna nde yi fama sa keli a xən ma. Eframi geya yiren muxuna nde nan yi na ra, a yi dəxi Gibeya nin, anu Bunyamin kaan nan mənna muxune ra. ¹⁷ Na yi xəne to tixi taan yama malandeni. Xeme fonna yi a fala a xa, a naxa, “I sigan minən, i kelixi minən?” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nxu sa kelixi Betəlemi taan nin Yuda yamanani. Nxu sigama fə Eframi geya yiren danna ra, n konna denaxan yi. N kelixi Betəlemi taan nin Yuda yamanani, iki n sigama Alatala

* **19:1:** Konyi naxanle sariyan sebexi Xəryaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a naxanla ra.

Batu Banxini. Koni muxu yo mi n nasɛnɛxi a konni. ¹⁹ Anu, nxɔ sofanle balo sɛxɛn nun murutuna nxu yii, bu-run nun minseen fan nxu yii, n tan nun n ma ɲaxanla nun n ma walikɛ banxulanna xa. Sese mi dasaxi nxu ma.” ²⁰ Xɛmɛ fonna yi a fala, a naxa, “Bɔɲɛ xunbenla xa taran i xɔn! Naxan na dasa i ma, n na soɛ i yii, i mi xima taan yama malandeni be.” ²¹ A yi e raso a banxini, a yi donseen sa sofanle bun. Sigatine yi e sanne maxa, na xanbi ra, e yi e dɛge, e yi e min.

²² E yi ɲaxaɲaxani waxatin naxan yi, taan muxuna ndee, fe ɲaxi rabane yi banxin nabilin, e lu dɛɛn makɔnkɔn han! E yi a fala xɛmɛ fonna xa, e naxa, “Banxi kanna! Xɛmɛn naxan soxi be, a ramini alogo nxu xa nxu makoon naba a ra alo ɲaxanla.” ²³ Banxi kanna yi mini e fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, na mi lanɲɛ! Yandi ɛ nama fe xɔsixin liga, bayo xɛmɛni ito bata so n ma banxini, ɛ nama fe ɲaxini ito liga. ²⁴ N ma sungutun nasɔlɔnxin be, e nun xɛmɛna konyi ɲaxanla, n xa ne ramini ɛ ma. Naxan na ɛ kɛnɛn, ɛ yi na liga ne ra. Koni, ɛ nama sese ɲaxi liga xɛmɛn na.” ²⁵ Koni, na muxune mi wa e tuli mati feni a ra. Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxun yi a konyi ɲaxanla suxu, a yi a ramini e ma tandeni. Na yi lu e yii kɛna ngaan na, e yi na karahan e kafu a xɔn han subaxani. Xɔtɔnni, e yi a raxɛtɛ.

²⁶ Xɔtɔnna to maso, ɲaxanla a xɛmɛn yi yigiyaxi xɛmɛ fonna naxan kon yi, ɲaxanla yi sa bira na dɛɛn na, han kuye yi ba. ²⁷ Xɔtɔnni, a kanna yi keli, a banxin dɛɛn nabi, alogo a xa siga. A yi a konyi ɲaxanla to biraxi dɛɛn na, a yiine saxi dɛɛn binni. ²⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “Keli, en siga.” Koni, a mi a yabi. Nayi, xɛmɛn yi a binbin sa a sofanla fari, a siga a konni. ²⁹ A to so a konni, a filɛn tongo, a yi a konyi ɲaxanli bolon dungi dungi na dɔxɔ fu nun firin, a yi a rasiga Isirayila bɔxɔn birin yi. ³⁰ Naxanye birin na to, ne yi a fala, e naxa, “Han to ito ɲaxɔnna munma

liga singen xabu Isirayila kaane keli Misiran yamanani. En na en miri feni ito ma, en falan ti en bode xa.”

20

Yɛngɛn Bunyamin kaane xili ma

¹ Isirayila kaane birin yi e malan, keli Dan ma siga han Bɛriseba han Galadi yamanani, yamaan yi e malan alo muxu kedenna Alatala yɛtagi Misipa yi. ² Yama kuntigine Isirayila bɔnsɔnne birin yi, ne yi ti Alaa yamaan yɛtagi, sofaan muxu wuli kɛmɛ naanin fan yi na naxanye yi e sanni, silanfanne yi naxanye yii. ³ Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi a mɛ a Isirayila kaane bata siga Misipa yi. Nayi, Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “ɛ a fala, gbaloni ito ɛ sɔtɔxi di?” ⁴ Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxun naxan ma ɲaxanla faxesa, na xɛmɛn yi falan tongo, a naxa, “Nxu nun n ma konyi ɲaxanla nan fa Gibeya taani Bunyamin yamanani, alogo nxu xa xi na. ⁵ Gibeya kaane yi keli n xili ma, n yi banxin naxan kui, e yi na rabilin kɛɛn na. E yi waxi n tan nan faxesa fe yi, koni e sa dutunxi n ma konyi ɲaxanla nan ma, e yi a faxesa. ⁶ Nayi, n yi n ma konyi ɲaxanla tongo, n yi a yisɛge dungi dungi na, n yi a rasiga Isirayila bɔnsɔnne birin yi, bayo e bata fe xɔsixin liga Isirayila yi. ⁷ Iki, Isirayila kaane birin xa e bode to, ɛ yi fena nde ragidi.”

⁸ Yamaan birin yi keli alo muxu kedenna, e naxa, “En tan sese mi sigama a konni. ⁹ En na ito nan ligama Gibeya taan na: En kelima nɛn a xili ma, en masɛnsɛnna ti. ¹⁰ Bɔnsɔn yo bɔnsɔn, xa muxu kɛmɛ na, en muxu fu tongoma nɛn, xa wuli keden na, en yi kɛmɛ tongo, xa wuli fu na, en wuli keden tongoma nɛn, e sa fandane fen sofane xa naxanye sa Gibeya taan yɛngɛma Bunyamin yamanani alogo na taan xa raxɔri alo a lan e kɛwali ɲaxin ma kii naxan yi, e naxan liga Isirayila yi.” ¹¹ Nayi, Isirayila kaane birin yi e malan alo muxu kedenna siga Gibeya xili ma.

12 Isirayila bənsənnə yi xerane rasiga a faladeni Bunyamin bənsənnə muxune birin xa, e naxa, “Gbaloni ito faxi ε tagi di? 13 Fe ηaxi rabaan naxanye Gibeya yi, ε ne so nxu yii, nxu xa e faxa alogo gbalon naxan Isirayila yamani, na xa ηan.” Koni, Bunyamin bənsənnə muxune mi e ngaxakedenne xuiin suxu.

14 Bunyamin bənsənnə muxune yi mini e taani, e sa e malan Gibeya yi alogo e xa Isirayila kaane yengε. 15 Bunyamin bənsənnə muxun naxanye tεngε na ləxəni, naxanye mini e taane yi, muxu wuli məxəpən nun sennin, silanfanna yi naxanye yii, Gibeya muxune mi yi ne ye, naxanye yatən yi sigε han sofa kεmε solofere. 16 Na ganla ye, sofa yεbaxi kεmε solofere yi e ye kəmenmaan yi naxanye ra, ne birin yi nəε lantanna wolε nən hali xun sεxε kedenna ma, e mi fula a ra. 17 E mən yi Isirayila bənsənnə bonne yate, ba Bunyamin bənsənnə muxune ra, e yatena: Muxu wuli kεmε naanin, silanfanna yi naxanye yii, e birin sofa. 18 Isirayila kaane yi keli, e siga Beteli yi, e sa Ala maxədin, e naxa, “Nxu nde singe rasigε a xa sa Bunyamin bənsənnə muxune yengε?” Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda kaane nan singe sigama.”

19 Na xətən bode, Isirayila kaane yi sa e malan e daaxadeni Gibeya binni. 20 Na xanbi ra, e mən yi siga Bunyamin kaane yengεdeni, e yi sa ti yengε so xinla ma Gibeya yetagi. 21 Bunyamin kaane yi mini Gibeya taani. Na ləxəni, e yi Isirayila kaan muxu wuli məxəpən nun firin faxa. 22 Isirayila yamaan mən yi e wεkilε, e sa ti yengε so xinla ma na yireni e yi sa tixi denaxan yi ləxə singeni. 23 Isirayila kaane yi siga, e sa wuga Alatala yetagi han ηinbanna. E yi Alatala maxədin, e naxa, “Nxu mən lan nxu sa Bunyamin kaane yengε ba, nxu ngaxakedenne?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E sa e yengε.” 24 Isirayila kaane mən yi siga Bunyamin kaane yengεdeni ləxə

firindeni. 25 Na ləxə firindeni, Bunyamin kaane yi mini Gibeya yi, e yi muxu wuli fu nun solomasεε faxa Isirayila kaane ra, silanfanna yi naxanye yii. 26 Nayi, Isirayila yamaan birin yi siga Beteli yi. E sa wuga mənni, e lu Alatala yetagi, e sun na ləxəni han ηinbanna, e saraxa gan daxine nun bəpε xunbeli saraxane ba Alatala yetagi. 27 Isirayila kaane yi Alatala maxədin. Na waxatini, Alaa Layiri Kankiraan yi mənna nin, 28 Haruna mamandenna, Eleyasari a dii xεmən Finexasi nan yi tixi Alatala yetagi. E yi a fala, e naxa, “Nxu mən nəε Bunyamin kaane, nxu ngaxakedenne yengε ba, hanma nxu xa a lu na kiini?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E siga, bayo n na e sama nən ε sagoni tila.”

29 Nayi, Isirayila kaane yi sofane luxun Gibeya rabilinni. 30 Isirayila kaane yi siga Bunyamin kaane xili ma xi saxande ləxəni, e sa ti yengε so xinla ma Gibeya yi alo e yi darixi a ra kii naxan yi. 31 Bunyamin kaane yi mini yamaan yengεdeni, e yi e masiga taan na, alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi Isirayila sofane faxa fələ, e muxu tonge saxan faxa burunna ra Beteli nun Gibeya kiraan xən.

32 E yengi yi a ma a e bata Isirayila kaane nə alo e darixi a ra kii naxan yi. Koni Isirayila kaane yi a falama nən, e naxa, “En na en gi, en yi Bunyamin kaane mabandun burunna binni, en yi e makuya Gibeya ra.” 33 Isirayila sofane birin yi keli e tidene yi, e sa ti Baali-Tamara yi. Isirayila kaan naxanye yi luxunxi Geba binni, ne yi mini Bunyamin kaane xanbi ra e yengεdeni Gibeya lanbanni. 34 Isirayila sofa kəndən wuli fuun yi siga Gibeya taan xili ma. Yengen yi ηaxu ayi, koni Bunyamin kaane mi yi a kolon a na gbalona e sote. 35 Alatala yi Bunyamin kaane rayarabi Isirayila kaane xa, e yi sofa wuli məxəpən nun suulun sofa kεmε faxa na ləxəni.

36 Bunyamin kaane yi a kolon a e bata nə. Anu, Isirayila kaane e gi nən

Bunyamin kaane yεε ra, bayo e yi laxi e sofa luxunxine ra Gibeya taan xili ma. ³⁷ Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi so Gibeya taani mafuren, e taan yiren birin suxu, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra. ³⁸ E nun Isirayila sofaan bonne yi lanxi taxamasenna nde nan ma. Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi lanma e xa tutin nate taan xun ma. ³⁹ Isirayila sofane to xεε e xanbi ra yengen, Bunyamin kaane yi e muxu tonge saxan faxa, e yengi yi a ma, a e bata e nɔ alo e darixi a ra kii naxan yi. ⁴⁰ Koni na waxatini, tutin naxan yi findixi taxamasenna ra, na yi te fɔlɔ Gibeya taan xun ma. Bunyamin kaane yi e yεε raxεε, e tutin to te taan xun ma. ⁴¹ Isirayila kaane yi xεε Bunyamin kaane xili ma. Bunyamin kaane yi gaxu, bayo e bata yi gbalon to fe e ma. ⁴² E yi e gi Isirayila kaane bun, e siga tonbonna binni, koni e mi tanga yengen ma. Bunyamin kaan naxanye yi fama taane binni, Isirayila kaan naxanye yi taane yi, ne yi ne faxa. ⁴³ Isirayila kaane yi Bunyamin kaane rabilin, e lu e kedε, e lu e faxε kira yi, e mi tin e yi e matabu han Gibeya sogeteden binni. ⁴⁴ Bunyamin sofa wuli fu nun solomasεε yi faxa. ⁴⁵ Bunyamin kaan bonne yi e gi siga tonbonna binni, siga Rimɔn fanyen binni. Ne muxu wuli suulun yi faxa kira yi, e yi a dɔnxene kedi han Gidomi yi, e mɔn yi muxu wuli firin faxa e ra.

⁴⁶ Bunyamin kaan naxanye faxa na lɔxɔni, sofa wuli mɔxɔɔn nun suulun, sofa kendɛn gbansanna. ⁴⁷ Koni muxun naxanye e gi siga tonbonne binni, muxu kεmε sennin kisi nɛn ne yε e sa so Rimɔn fanye yireni, e lu mɛnni han kike naanin. ⁴⁸ Isirayila kaane yi xεε Bunyamin yamanani, e yi e muxune faxa silanfanna ra e nun xuruseen naxanye birin yi na. E yi tɛɛn so taane birin na.

21

Naxanle Bunyamin bɔnsɔnna xa

¹ Isirayila kaane e malanɔ Misipa yi, e bata yi e kɔlɔ nun, e naxa,

“Isirayila kaa yo nama a dii tɛmɛn fi Bunyamin bɔnsɔnna muxuna nde ma.” ² Yamaan yi fa Beteli yi e lu Ala yεtagi han jinbanna. E wuga, e yi e xuini te, ³ e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, nanfera ito ligama Isirayila yi to, Isirayila bɔnsɔnna nde yi tunun?” ⁴ Na xɔtɔn bode, yamaan yi keli xɔtɔn, e yi saraxa gandena nde yitɔn mɛnni, e yi saraxa gan daxine nun bɔɔnɛ xunbeli saraxane ba. ⁵ Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Isirayila bɔnsɔnne muxun mundun mi faxi Alatala yεtagi be Isirayila bɔnsɔnne birin yε?” E bata yi e kɔlɔ fa fala, naxan yo mi fa Alatala yεtagi Misipa yi, e na kanna faxama nɛn. ⁶ Bunyamin kaane kininkininna yi Isirayila kaane suxu, e ngaxakedenne, e yi a fala, e naxa, “Bɔnsɔnna nde bata ba Isirayila ra to. ⁷ En nanse ligama Bunyamin kaane xa naxanye luxi, bayo en bata en kɔlɔ Alatala yi a en nama en ma dii tɛmɛne fi e ma e ɔaxanla ra?” ⁸ Nayi, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Muxuna ndee Isirayila bɔnsɔnne muxune yε ba naxan mi faxi Alatala yεtagi Misipa yi?” E yi a kolon a Yabɛsi-Galadi kaan muxu yo mi yi faxi yamaan daaxadeni. ⁹ E yi yamaan yate, e yi a to Yabɛsi-Galadi muxu yo mi yi na. ¹⁰ Nayi, yamaan yi xεmε kendε wuli fu nun firin nasiga, e yi yamarini ito so e yii, e naxa, “E siga ε sa Yabɛsi kaane birin faxa silanfanna ra Galadi yi, xεmɛne nun ɔaxanle nun diidine. ¹¹ E xεmɛne birin faxa, e nun ɔaxanla naxanye bata dɔxɔ xεmɛn xɔn.” ¹² E yi sa sungutun nasɔlɔnxin muxu kεmε naanin li Yabɛsi-Galadi yi naxanye munma yi xεmɛn kolon singen, e yi siga e ra daaxadeni Silo yi Kanan yamanani.

¹³ Yamaan birin yi xεrane rasiga lanna fe faladeni Bunyamin bɔnsɔnna muxune xa naxanye yi dɔxi Rimɔn fanye yireni. ¹⁴ Na waxatini, Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi xεε, Isirayila kaane yi ɔaxanle so e yii e naxanye lu e nii ra Yabɛsi-Galadi yi. Koni, e birin mi ɔaxanla sɔtɔ.

15 Isirayila kaane yi kininkinin Bunyamin bənsənnə muxune ma, bayo Alatala bata yi gbalon nagodo Isirayila bənsənnə muxune ma. 16 Yamaan kuntigine yi a fala, e naxa, “Naxalan mi fa Bunyamin bənsənni. En nanse ligama, alogo xemən naxanye mi faxaxi ne xa naxanle sətə? 17 Bunyamin bənsənnə muxu dənxe ne xa yiwuya alogo bənsənnə nde nama raxəri Isirayila yi. 18 Koni, en mi nəe en ma dii tēmən soe e yii e naxanle ra, bayo Isirayila kaane bata yi e kəb, e naxa, ‘Dangan na kanna xa naxan na a dii tēmən fi Bunyamin kaana nde ma!’ ” 19 Nayi, e yi a fala, e naxa, “Sanla nde Alatala xa Silo taani nɛɛ yo nɛɛ Beteli taan kəmenna binni, kiraan sogeteden binni naxan Beteli nun Siken tagi, Lebona taan yiifanna ma.” 20 Na xanbi ra, e yi yamarini ito fi Bunyamin kaane ma, e naxa, “E sa e luxun manpa bili nakəne yi. 21 E yi lu e yɛɛ rakoninɛ, nayi, Silo sungutunne na mini, siga e bodondeni, e mini manpa binle bun, e keden kedenna birin yi Silo sungutunna nde tongo, e yi e findi e naxanle ra, e siga Bunyamin yamanani. 22 Xa e fafane hanma e ngaxakedenne fa e mawuga nxu fəma, nxu a falə e xa, nxu naxa, ‘E kininkinin e ma, bayo nxu mi naxalan fenxi e xa yengeni. E tan xa mi e soxi e yii. Nayi, e mi findixi fe kalane ra.’ ” 23 Bunyamin kaane yi na kawandi xuiin suxu, e yi naxalan wuyaxi sətə sungutunne yə naxanye yi sigama e bodondeni Silo yi. Na xanbi ra, e yi xetə e yamanani, e mən yi sa e taane ti, e dəxə na. 24 Na waxatini, Isirayila kaan bonne yi keli yamani, e xetə e bənsənnə nun e xabilane yi, e sa dəxə e bəxəne yi. 25 Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kənən feen nan ligama.

Ruti Ruti a Fe Taruxuna

Ruti Moyaba kaana a fe taruxun nan ito ra. Ruti a fe taruxu ligaxi waxatin naxan yi, kitisane nan yi Isirayila yεeratine ra. Ruti yi a mame Nowemi fema. A siga nen Nowemi fɔxɔ ra a konni Isirayila yamanani. Ruti nun a mame Nowemi yi na waxatin naxan yi, a dɔxɔ nen a xeme singen xabilan muxuna nde xɔn ma. Ala yi a baraka, a dii xemena nde sɔtɔ naxan yi xili Obedi. Taruxuni ito bata a yita en na fa fala Ala hinanma siyane birin muxune ra naxan na fa a ma, a findi a muxun na. Ruti findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbana nde sɔtɔ muxun nan na. Amasɔtɔ Obedi nan Yese sɔtɔ. Yese yi Manga Dawuda sɔtɔ. Yesu nga kelixi Manga Dawuda bɔnsɔnna nin (Matiyu 1.5).

Elimɛɛki Moyaba yamanani

¹ Kitisane yi Isirayila yamanani waxatin naxan yi, kame gbeen yi so yamanani. Nayi, xemena nde yi keli Betɛlemi taani, Yuda yamanani e nun a jaxanla nun a dii xeme firinne, e yi sa dɔxɔ Moyaba yamanani. ² Na xemen yi xili nen Elimɛɛki. A jaxanla fan yi xili nen Nowemi. A dii xeme firinne fan xinle nan itoe ra, Malɔn nun Kiliyon. Efarata bɔnsɔnna nan yi e ra, Betɛlemi kaane Yuda yamanani. Elimɛɛki nun a denbayaan yi siga Moyaba yamanani. E yi dɔxi Moyaba yamanani waxatin naxan yi, ³ Elimɛɛki yi faxa. Nowemi yi findi kaɲa gilɛn na e nun a dii xeme firinne yi lu. ⁴ Nowemi a dii xemene yi Moyaba jaxanle futu. Naxanla boden yi xili Oropa, boden fan yi xili Ruti. Nba, e yi lu menni han jεε fu jɔxɔn. ⁵ Na xanbi ra, a dii xeme firinne, Malɔn nun Kiliyon fan yi faxa. Nowemi keden peen yi lu amasɔtɔ a xemen nun a dii xemene bata yi faxa.

Ruti yi bira Nowemi fɔxɔ ra

⁶ Nowemi yi a mε fa fala a Alatala bata a yamaan baraka Isirayila yamanani. Marigin bata balon so Isirayila kaane yii ki fajin. Nanara, Nowemi yi a yiton a keli Moyaba e nun a mamuxune. ⁷ Nowemi yi dɔxi denaxan yi a keli menni, a mamuxu firinne biraxi a fɔxɔ ra, e yi kiraan suxu xεte Yuda yamanani. Koni e kira yi, ⁸ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “E xεte, birin xa siga a nga konni. Alatala xa hinan ε fan na alo ε bata hinan n tan nun n ma diine ra kii naxan yi naxanye faxaxi. ⁹ Alatala xa xeme fajin fi ε ma e nun bɔjε xunbenla ε banxine kui.”

Awa, Nowemi yi a jɔngu a mamuxune ma, koni e lu wugε e mame a fe ra. ¹⁰ E yi a fala e mame xa, e naxa, “En-εn, en birin xa siga i kon kaane fema.”

¹¹ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “N mamuxune, a lan ε xa xεte ε konni. Nanfera ε waxi a xɔn ma en birin xa siga? E yengi a ma fa fala a n mɔn nɔε dii xemena nde bare nen naxanye ε fute ba? ¹² E xεte ε konni amasɔtɔ n tan bata fori xeme taa ra dɔxɔn ma. Hali n na a fala n naxa n xeme gbete sɔte to kɔεen na, n dii xemene bari, ¹³ ε nɔε dɔxe han ne yi gbo ba? En-εn, n mamuxune, ε a kolon a na mi ligε. Alatala bata n tan, Nowemi a dunuɲa ragidin xɔdɔxɔ ayi dangu ε gbeen na.”

¹⁴ Nba, Oropa nun Ruti mɔn yi wuga fɔɔ. Awa, Oropa yi a jɔngu a mame ma, a xεte a konni, koni Ruti tan mi tin xεte. ¹⁵ Nanara, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Ruti, Oropa bata siga a muxune fema e nun a gbee alane. I fan xa siga a fɔxɔ ra ε konni.”

¹⁶ Koni Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I nama a fala a n xa xεte i fɔxɔ ra. N mame, en birin xa siga. I na siga yire yo yi, en birin nan sigama na yi. I dɔxɔ yire yo yi, n fan dɔxɔn na nin. I ya muxune yi findi n ma muxune ra, i ya Ala yi findi n ma Ala ra. ¹⁷ I na faxa yire yo yi, n fan faxan menna nin, n maluxun menni. Xa sese en tan firinna fata, xa sayaan

mi a ra, Alatala a tərən naxan jaxu dangu tərən birin na, na xa n li.”

¹⁸ Nba, Nowemi to a to a Ruti bata kankan a ma, a fə e firinna birin xa siga, Nowemi mi fa fala yo ti sənən.

¹⁹ E firinna birin yi siga han Betelemi taani. E soxina, taan birin yi kabε e fe ra, jaxanle yi lu a fale, e naxa, “Nowemi nan yati ito ra ba?”

²⁰ Nowemi yi e yabi, a naxa, “E nama n xili Nowemi, koni ε n xili ba ‘Səxələtəna’ amasətə Ala Sənbe Kanna bata tərən nafa n tan ma. ²¹ Nba, n tan Nowemi kelima be waxatin naxan yi, se wuyaxi yi n yii nun. Koni Alatala bata n naxεε be yi sese mi fa n yii sənən. Nanfera ε tan jaxanle n xilima a Nowemi?* Alatala bata yelin n yalagε, Ala Sənbe Kanna bata tərən nafa n ma.”

²² Nba, Nowemi nun a mamuxun Ruti fa kii nan na ra sa keli Moyaba yamanani fa Betelemi yi malo xaba waxatini.

2

Ruti yi siga Boosu a xεen ma

¹ Xεmena nde yi Nowemi a xεmen xabilani a xili Boosu. Muxu kenden nan yi a ra e nun nafulu kanna. E nun Elimεlεki yi xabila kedenna nin. ² Ləxəna nde, Ruti Moyaba kaan yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N xa siga malo xəri yikentundeni. Waxatina nde, muxuna nde tinma nən n yi na liga.” Nowemi yi a yabi, a naxa, “N mamuxuna, awa siga.”

³ Nayi, Ruti yi siga xεena nde ma malo xəri makentundeni walikene fəxə ra. Boosu nan ma xεε yi na ra Elimεlεki xabila yi muxuna nde. ⁴ Ndedi ligaxina, Boosu fan yεtεn yi fa keli Betelemi yi, a yi a fala walikene xa, a naxa, “Alatala xa lu ε xən.” E yi a yabi, e naxa, “Alatala xa i fan baraka.”

⁵ Boosu yi a walikε kuntigin maxədin, a naxa, “Naxalan sungutunna mundun ito ra?”

⁶ Kuntigin yi Boosu yabi, a naxa, “Naxalan xəjən nan a ra naxan kelixi

Moyaba yamanani, a faxi Nowemi nan fəxə ra. ⁷ A n maxədin nən a xa bira n ma walikene fəxə ra, alogo a xa e xəri makentun. A wanla fələxi nən xabu xətənni, a baxi sigadeni nən iki a matabudeni gageni.”

⁸ Awa, Boosu yi siga Ruti fεma, a naxa, “N xa a fala i xa, i nama fa siga malo xəri yikentundeni dεdε yi sənən fə n ma xεen ma be. E nun jaxanli itoe xa lu wale be. ⁹ Bira walikene fəxə ra, e nεma yire yo xabε, i siga e fəxə ra menni. N bata yamarin fi n ma muxune ma a e nama i tərə. Awa, min xənla na i suxu waxati yo yi, i siga, i sa i min walikene min seen na.”

¹⁰ Ruti yi a xinbi sin Boosu bun ma, a yi a yεtagin lan bəxən ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i xaminxi n ma fe ra? Nanfera i hinanxi n tan xəjən na?”

¹¹ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “N bata na feene birin mε i naxan nabaxi i mame xa xabu i ya xεmen faxa. N bata a kolon fa fala i bata i nga nun i fafe nun i ya yamanan bejin, i fa be yi, i fa so n ma muxune yε, i mi yi naxanye kolon a fələni. ¹² Ruti, i bata naxan liga, Alatala xa i barayi. I yi duba kamalixin sətə keli Alatala Isirayilaa Ala yii i faxi naxan fεma i ratanga feen na.”

¹³ Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, i fan n tan xa, i bata n bəjən xunbeli fala fajin na i naxan tixi n xa, amasətə hali i ya walikε keden peena a fisa n tan xa.”

¹⁴ Awa, dεge waxatina a lixina, Boosu yi Ruti xili, a naxa, “Fa be, en birin xa fa en dεge. Buruna nde tongo i yi a sin sabini.” Nba, Ruti nun walikene yi sa dəxə e nun Boosu. Boosu mən yi donse ganxina nde radangu Ruti ma. Ruti yi a dεge han a lugo, a donse dənχen mən yi lu a yii. ¹⁵ Nba, Ruti mən sigaxi na malo xəri maken-tundeni, Boosu yi yamarin fi a walikene ma, a naxa, “Ruti xa a xaba han xidine saxi dənaxan yi. E nama a rayagi fe yo raba. ¹⁶ Na na dangu, ε mən xa maala nde ba xidine ra, ε yi

* **1:21:** Nowemi bunna nεen fa fala “Sεwa muxuna.”

e rabejin bəxən ma, a yi e tongo. Ɛ nama fala yo ti a xili ma.”

¹⁷ Awa, Ruti yi fəriɲen maala malanɲe han ɲinbanna ra. A yi a maala bənbə, a yi a liga fayida barama xungbeen ye firin ɲəxən.

¹⁸ Ruti yi maali ito tongo, a siga a ra taani. A bata naxan birin malan, a sa na yita a mame ra. Ruti mən yi a donse dənɲene so a mame yii.

¹⁹ Nowemi yi Ruti maxədin, a naxa, “I sa maala nun donseni itoe birin malanxi minen yi? I yi walima nde a xee ma nun? Muxun naxan yi yengi dəxi i xən ma, Ala xa na kanna baraka!”

Awa, Ruti yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N yi sa walima na xemen nan ma xee ma naxan xili Boosu.”

²⁰ Nowemi yi kabε, a naxa, “Alatala naxan ma hinan mi ɲanɲe faxa muxune nun niiramane xa, na xa Boosu baraka.” Nowemi mən yi a fala Ruti xa, a naxa, “Na xemena, nxu bari boden na ra naxan en goronna tonge, a yi a yengi dəxə en xən ma.”

²¹ Nanara, Ruti Moyaba kaan yi a fala Nowemi xa, a naxa, “Naxan dangu a birin na, Boosu mən yi a fala n xa a nxu nun a walikene xa lu maala nde xabε han e yelin waxatin naxan yi.”

²² Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, a lan ε nun ɲaxanle xa lu wale Boosu a xeen ma. Xa i sa wali muxu gbətene xeen ma, waxatina nde i tərɔma nən.” ²³ Awa, Ruti yi siga xeen ma, a lu wale Boosu walike ɲaxanle fəxə ra han e yelin maala nun murutun birin malanɲe. Ruti mən yi lu a mame fema.

3

Ruti a xeme sətə fena

¹ Ləxəna nde, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, n xa xemen fen i xa alogo i xa sɛwa. ² I a kolon, na Boosu naxan tinxi ε nun a walike ɲaxanle yi wali, en nun na barixi nən. To ɲinbanna ra, Boosu sa a maala bənbəma nən. ³ Awa, Ruti, sa i maxa, i latikənənna nde so i ma. I yi i ya dugi fəɲine tongo, i yi i yitən.

Na na dangu, i siga Boosu a malo bənbədeni. Koni a nama a kolon de a i na yi han a yelin a dɛgedeni. ⁴ Awa, a sa xima dənaxan yi, i xaxili lu menna xən ma. Boosu na xi waxatin naxan yi, i siga, i sa a mafelenni te, i yi i sa a san laben na. I lan i xa naxan liga, a tan yeteen na falama i xa nən.”

⁵ Awa, Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I naxan yo fala n xa, n na nan ligama.”

⁶ Nba, Ruti yi siga malo bənbədeni, a yi a liga alo a mame a yamarixi kii naxan yi. ⁷ Boosu yelinxina a dɛgedeni, a niin yi fan a ma. A sa a sa maala dɛxən, a xi. Ruti yi siga na yi dəɲin, a yi Boosu a mafelenni te, a yi a sa a san laben na. ⁸ Kəε tagini, Boosu yi matugan, a xulun, a yi a maxete, a yi a tɛɛna ɲaxanla saxin na a san laben na. ⁹ Boosu yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na?”

Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, n tan na a ra. I yengi dəxə n xən ma, i yi n goronna tongo, bayo ε nun Nowemi barixi nən. Nayi, yandi, n futu.”

¹⁰ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “Alatala xa i baraka. I naxan ligaxi iki, na bata a yita n na fa fala i bata nxə xabilan binya. Na binyen gbo dangu i mame gbeen na i bata naxan liga a xa. I nəε banxulan ɲəɛna nde fənɲe hali a findi se kanna ra hanma yiigelitəna, koni i mi tinxi na ma.

¹¹ Awa Ruti iki, i nama xamin, i na wa sese xən ma a fala n xa, n na a lige i xa amasətə muxun birin i ya ɲaxalan fəɲiyaan kolon taan kui. ¹² Nəndin na a ra, fa fala nxu nun Nowemi barixin na a ra, koni xeme keden na, na nun Nowemi tagi so dangu n tan na. ¹³ Xi be to han tila xətənni, en na a matoε xa a tinɲe i goronna tonge. Xa a tin, na lan. Koni xa a mi tin, n bata n kələ habadan Alatala yi fa fala n tan, Boosu, i goronna birin tonge. Ruti, i sa han xətənni.” ¹⁴ Nanara, a yi a sa Boosu san laben na han xətənni. Koni a yi keli subaxani amasətə Boosu mi yi waxi a xən ma a muxe xa a kolon fa fala a yi na yi nun. ¹⁵ Benun Ruti xa siga, Boosu yi a fala a xa, a naxa,

“I ya xunbeli domaan ba i ma, i yi a yifulun be yi.” Ruti yi a xunbeli domani sa. Boosu yi maala ligaseen ye tonge naanin e nun naanin ɲɔxɔn sa Ruti a xunbeli domani. Boosu yi Ruti rate a ma. A yi siga a ra taani. ¹⁶ Ruti a konna lixina, a mame yi a maxɔdin, a naxa, “N mamuxuna, nanse danguxi na?”

Ruti yi na feene birin yeɓa a xa Boosu naxan ligaxi a xa. ¹⁷ Ruti mɔn yi a fala a mame xa, a naxa, “Boosu maali ito soxi n yii nɛn, a n yii genla nama fa i fɛma.”

¹⁸ Awa, Nowɛmi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Iki, diɲa han i yi a to a raɲanma kii naxan yi. Boosu mi dɔxe fɔ a feni itoe birin yitɔn.”

4

Boosu yi Ruti futu

¹ Boosu yi siga taan so dɛɛn na, a sa dɔxɔ na. A yi na waxatin naxan yi, Elimɛlɛki bari boden yetɛɛn yi fa, Boosu bata yi naxan ma fe fala Ruti xa nun. Boosu yi xɛmɛn xili, a naxa, “N xɔyina, fa, i fa dɔxɔ be.” A yi siga na yi a sa dɔxɔ. ² Awa, Boosu yi taan fori muxu fu xili alogo e fan xa fa dɔxɔ a fɛma. E to fa dɔxi na, ³ Boosu yi a fala a bari boden xa, a naxa, “Iki, Nowɛmi mɔn bata fa sa keli Moyaba yamanani, a waxi Elimɛlɛki a bɔxɔn mati feni, en bari bodena. ⁴ A lan i xa feni ito kolon. Awa, xa i waxi a sara feni, a sara fonni itoe yeɛ xɔri. Koni xa i mi waxi a xɔn ma, i na fala n tan Boosu xa amasɔtɔ xa i mi a sarama, a lan n tan yi a sara.” Na xɛmɛn yi Boosu yabi, a naxa, “N tan a sarama nɛn.”

⁵ Boosu yi xɛmɛn yabi, a naxa, “Nba, na lanxi. Koni xa i bɔxɔni ito sara Nowɛmi ma, i Moyaba ɲaxanla Ruti fan dɔxɔma nɛn i ya ɲaxanla ra alogo bɔxɔn xa lu a xɛmɛn kɛɛni naxan faxaxi.”

⁶ Xɛmɛn yi Boosu yabi, a naxa, “N tinma nɛn nayi, i yi na xɛɛn sara amasɔtɔ xa n na tongo, a mi nɔɛ findɛ n kɛɛn na n ma diine xa. I tan xa a sara amasɔtɔ a mi lan n tan yi a sara.”

⁷ Nba, na waxatini benun muxune xa yelin sare sodeni hanma benun e xa e yii seene masara e bode yi, keden yi a sankidin bama nɛn a sanni yamaan tagi, a yi a so boden yii naxan a seen sarama a ma. Na waxatini Isirayila kaane yi a yitama nɛn nayi fa fala feen birin bata ɲan e tagi.

⁸ Nanara xɛmɛni ito yi a fala Boosu xa, a naxa, “I tan xa bɔxɔn sara.” Xɛmɛn yi a sankidin ba a sanni, a yi a so Boosu yii. ⁹ Awa, Boosu yi a fala yamaan fonne birin xa e nun muxun naxanye yi na yi, a naxa, “E birin bata findi seren na to fa fala a n bata Elimɛlɛki nun Kiliyon nun Malɔn ma seene birin sara naxanye Nowɛmi yii. ¹⁰ Naxan saxi na fari, Ruti Moyaba kaana, Malɔn ma kaɲa gilɛn bata findi n ma ɲaxanla ra. Nayi, faxa muxun kon kaane mi fulama a kɛɛn na. A xabilana fe sigama nɛn yeɛn na a muxun bonne ye e taani. E tan fonne bata findi seren na feni itoe yi.”

¹¹ Awa, kuntigine nun muxun bonne yi Boosu yabi, e naxa, “Awa, nxu bata findi seren na. Alatala xa i ya ɲaxanla liga alo Rakeli nun Leya naxanye dii wuyaxine bari, ne yi findi Isirayila yamaan na. Ala xa i findi se kanna ra Efarata bɔnsɔnna ye. I mɔn yi findi xili kan gbeen na Betɛlɛmi taani. ¹² Alatala xa dii wuyaxi fi i ma fata na sungutunna Ruti ra, i xabilan yi gbo ayi alo Peresi mamandenne kii naxan yi Tamari naxan bari Yuda ma.”

Boosu nun a mamandenne

¹³ Awa, Boosu yi Ruti tongo, a findi a ɲaxanla ra. Alatala yi Ruti baraka, a yi fudikan, a yi dii xɛmɛn sɔtɔ. ¹⁴ Nayi, ɲaxanle yi a fala Nowɛmi xa, e naxa, “En xa Alatala tantun amasɔtɔ a bata mamandenna fi i ma to naxan a yengi dɔxɔma i xɔn ma. Ala xa diidini ito findi xili kan gbeen na Isirayila yamanani. ¹⁵ I rafan i mamuxun ma. Ruti mɔn bata fe faɲin liga i xa hali dangu dii xɛmɛ solofere ra. Iki, Ruti bata mamandenna nde so i yii naxan i nii yifanma i ma, a yi i mali i ya foriyani.” ¹⁶ Awa, Nowɛmi yi diin

tongo, a yi a maso a ra, a yi a yengi
daxo a xon ma.

¹⁷ E daxo bode jaxanle yi Ruti a dii
xemen xili sa Obedi. E yi a fala muxun
birin xa, e naxa, “Nowemi bata ma-
mandenna soto, dii xemen na a ra.”
Awa, Obedi yi Yese soto. Yese fan yi
Manga Dawuda soto.

¹⁸ E bomsanna muxune xinle ni itoe
ra, keli Peresi ma han sa daxo Manga
Dawuda ra.

Peresi nan Xesiron soto.

¹⁹ Xesiron yi Rami soto.

Rami yi Aminadabo soto.

²⁰ Aminadabo yi Naxason soto.

Naxason yi Salimon soto.

²¹ Salimon yi Boosu soto.

Boosu yi Obedi soto.

²² Obedi yi Yese soto.

Yese yi Dawuda soto.

Samuyeli Singena Nabi Samuyeli nun Söli nun Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito xili saxi Nabi Samuyeli nan xun ma, naxan findi kitisa dānxen na benun mangane xa dōxo Isirayila yi. Ala a findi nen a yamaan xunbaan na waxati xōdexene yi. A findi nen nabiin na, a mōn yi mangayaan naba Isirayila yi. Isirayila kaane mi yi fa e wasa soma kitisane yi, e yi wa a Ala xa manga keden dōxo Isirayila yi kitisane funfuni. Hali Samuyeli to yi tondima, a yi yamaan waxōn feen liga fata Alaa yamarin na, a mangan dōxo naxan yi findixi Söli ra. Anu mafuren, Söli yi fe naxine liga fōlo lan Ala ma han Ala yi ba a maliye. Nayi, Ala yi foningen Dawuda sugandi, naxan tima Söli funfuni. Dawuda yi findi Söli a walikēen na, na yi a xaran mangayaan wanle ma benun a xa findi mangan na. Koni, a yi a gi Söli bun ma naxan yi wama a faxa feni. Keli Samuyeli Singen sora 16 ma han a sora 30, Söli senben yi janma, koni Dawuda tan yi senben sōtōma. Kitabun yireni ito rananma Söli faxa feen falan nan ma e nun a dii xēmene.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen fa fala a Ala nan keden a yamaan mangan na. Yamanani, muxu yo mi nōe mangaya tinxinxin lige xa a mi a magodo Senben Birin Kanna Alaa mangayaan bun a kiin yeteni.

Xanaa Ala Maxandina

¹ Xēmēna nde yi na naxan yi kelixi Ramatayin-Sofimi yi, Efirami yamanan geya yirena. A yi xili nen Elikana, Yeroxamaa diina. Elihu nan Yeroxama sōto. Toxu nan Elihu sōto. Sufi Efirami kaan nan Toxu sōto. ² Naxalan firin yi Elikana yii, boden xili Xana, a firinden xili Peninna. Peninna bata yi diine bari, koni dii yo mi yi Xana yii. ³ Nēe yo nēe Elikana yi kelima nen a konni, a siga Alatala

Senben Birin Kanna batudeni Silo taani, a mōn yi saraxan bama a xa. Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi mēna nin, Alatalaa saraxaraline nan yi e ra.

⁴ Elikana na yi saraxan ba lōxōn naxan yi, a yi nde fima a naxanla Peninna ma nen e nun a dii xēmene nun a dii tēmene birin. ⁵ Koni a yi dōxōde firin nan soma Xana yii, bayo a yi rafan a ma, hali Alatala to a findi gbantan na. ⁶ Naxanla boden yi yengen gidima a ma nen waxatin birin, alogo a xa xōlo bayo Alatala bata a findi gbantan na. ⁷ Nēe yo nēe Xana na yi siga Alatalaa banxini, na fe kedenna yi ligama nen. A yengen gidi Xana ma han a wuga, a mōn mi yi sese donma. ⁸ Elikana a xēmēn yi a maxōdin, a naxa, “Xana, nanfera i wugama, i mōn mi i dēgema? Nanfera i xōloxi? N tan mi fisa dii fu xa i tan yii ba?” ⁹ Lōxōna nde e yi Silo yi, donse donna to ba a ra, Xana yi siga Alatala Batu Banxin dēen na Saraxarali Heli yi dōxi dēnaxan yi. ¹⁰ A bōnen yi xōloxi, a Alatala maxandi, a wuga han! ¹¹ A a dē ti, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, xa i yēen ti i ya walikēna marayarabin na, xa n ma fe rabira i ma, i yi kininkinin n ma, i dii keden fi n ma, n na a fima i ma nen i ya walikēen na a siin birin yi, a xunna mi biye mumē!” ¹² Xana yi Alatala maxandi waxati xunkuye, Heli yi a dēen matoma. ¹³ Xana yi falan tima a bōneni, a dēen yi ramaxama koni sese mi yi mēma. Heli yi a miri a dōlōn nan a xunni. ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen dōlo minni han waxatin mundun? Siga, i ba dōlōn minne.” ¹⁵ Xana yi a yabi, a naxa, “En-en n kanna, naxalan tōroxin nan n na. N mi dōlo minxi. N be yi n ma kōntōfinla nan taxudeyi Alatala ra. ¹⁶ I nama n miri naxalan naxin na. N bata bu Ala maxandē, bayo n tōrōn nun sunun nin.” ¹⁷ Nayi, Heli yi a fala, a naxa, “Siga bōne xunbenli, Isirayilaa Ala xa na so i yii i naxan maxōdinxi.” ¹⁸ Xana yi a fala, a naxa, “I ya konyin xa i ya fanna sōto.” Xana yi siga, a a

dεge. Xɔlɔn yi ɲan a yeɲagi. ¹⁹ Xɔtɔn xɔtɔn, Elikana nun a denbayaan yi keli, e e xinbi sin Alatala yeɲagi, e mɔn yi xεte e konni Rama yi.

Samuyeli a dii ɲɔreyana

Elikana yi a ɲaxanla Xana kolon ɲaxanla ra, Alatala yi a maxandin yabi. ²⁰ Na waxatini, Xana yi fudikan, a diin bari, a yi a xili sa Samuyeli, bayo a tan naxa, “N na a maxɔdinxi Alatala nan na.” ²¹ Na xanbi ra, Elikana mɔn yi siga Silo yi e nun a denbayana alogo e xa sa ɲεen saraxan ba Alatala xa e nun a xa a de tiin nakamali. ²² Koni Xana mi siga, bayo a a fala nen a xεmen xa, a naxa, “Diin na de ba waxatin naxan yi, n yi a xali alogo n xa a yita Alatala ra, a yi lu na yi waxatin birin.” ²³ A xεmena Elikana yi a yabi, a naxa, “A liga alo a rafan i ma kii naxan yi. Lu be han a yi de ba. Alatala xa a falan nakamali.” Nayi, Xana yi lu Rama yi a diin naminden.

²⁴ A to a de ba, hali a to yi xurun, a siga a ra Alatalaa banxini Silo yi e nun tura ɲεe saxan nun murutu fujin benbɛli keden nun minse kundi keden. ²⁵ E turaan kɔe raxaba, e diin xali Heli fema. ²⁶ Xana yi a fala Heli xa, a naxa, “Naxanli ito fe rabiraxi i ma ba naxan yi tixi be lɔxɔna nde Alatala maxandideni? Nɔndin na a ra yati, n tan nan yi a ra. ²⁷ N yi diin naxan maxɔdinma Alatala ma, a tan ni i ra. ²⁸ N fan wama a fi feni Alatala ma a siin birin yi, Alatala nan gbee a ra.” E yi e xinbi sin Alatala bun ma.

2

Xana yi barikan bira Ala xa

¹ Xana yi Alatala maxandi, a naxa, Sewana n bɔɲeni Alatalaa fe ra. Alatala nan n xunnakelixa, n nɔe gele n yaxune ma nen, bayo n sewaxi i ya kisina fe yi.

² Muxu yo mi sarɲan alo Alatala. En ma Ala keden peen nan en kantan fanyen na.

Ala gbete mi na, ba i tan na.

³ E nama waso falane ti.

E nama konbin ti, bayo Alatala, Ala na a ra naxan feen birin kolon, a muxune kewanle birin makitima nen.

⁴ Sofa senbεmane xanle bata kala, koni naxanye fanga mi gbo ne bata senben sɔtɔ.

⁵ Naxanye yi lugoxi nun ne donseen fenma, koni kamɛn yi naxanye ma nun ne mako mi fa wanla ma. Naxalan gbantan bata dii solofere bari, koni naxan bata yi dii xεme wuyaxi bari, na bata a kui ɲan.

⁶ Alatala faxan tima, a kisin tima, a muxun nasige laxira yi, a a be na.

⁷ Alatala muxun fuxare, a a banne, a nde ragode, a nde yite.

⁸ A fangatarene rakele nen burunburunni, a tɔrɔ muxun nakeli xubeni. A e nun kuntigine radɔxɔ yire kedenni manga gbεdene ma.

Alatala nan bɔxɔ xɔnna beten saxi, a tan nan a dɔxɔ a funfuni.

⁹ A muxu tɔgɔndiyaxine yisuxuma nen koni ɲaxudene lɔma ayi nen dimini, bayo muxun mi nɔɔn sɔtɔma fangani.

¹⁰ Alatala na galanna xuiin namini a yaxune raxuyama ayi nen.

A tan nan kitisa gbeen na han bɔxɔn danna.

A a yamaan mangan senben gboma ayi nen,

a a manga sugandixin fangan xun masama nen.

¹¹ Na xanbi ra, Elikana yi xεte a konni Rama yi, koni Samuyeli yi lu walideni Alatala xa, saraxarali Heli bun ma.

Heli a diine

¹² Fuyantenna nan yi Heli a diine ra, e mi yi Alatala kolon.

¹³ Saraxaraline namunna nan yi ito ra lan yamaan ma: Xa muxuna nde

saraxan ba, saraxaralina walikεen yi a masoma nen suben jinmatɔn na, wure binga de saxanna a yii. ¹⁴ A yi a rasin goronna kui hanma tundena hanma gbete. Wure bingaa na yi naxan birin sɔxɔn, na yi findima saraxaraliin nan gbee ra. Isirayila kaan naxanye birin yi fama Silo batu banxini, na nan yi ligama.

¹⁵ Koni, waxatina nde, benun e xa turen gan, saraxaralina walikεen yi fama nen a a fala saraxa baan xa, a naxa, “Fa suben gilin daxin na saraxaraliin xa. A mi tinje i ya sube jinxin na, fo sube xindena.” ¹⁶ Xa na kanna a fala a xa, a naxa, “Sube turen xa gan singen, na xanbi ra, naxan na i kenεn, i na tongo,” walikεen yi a yabima nen, a naxa, “En-εn, a so n yii iki, hanma n xa a tongo fangan na.”

¹⁷ Nayi, Heli a diine yi yulubi jaxin nan tongoma Alatala mabinni, bayo saraxan naxan yi bama Alatala xa e mi yi binye yo saxi na ma. ¹⁸ Koni Samuyeli tan yi walima Alatala yetagi a banxulan jɔreyani, a maxidixi taa dugi saraxarali domani.

Samuyeli a denbayana fe

¹⁹ Neε yo jεε, Samuyeli nga yi domadina nde degeema nen, a a xali a diin yeε ra, e nun a xεmen na yi siga Silo yi jεen saraxan badeni waxatin naxan yi. ²⁰ Heli yi dubama Elikana nun a jaxanla xa iki, a naxa, “Alatala xa mamandenne fi i ma fata jaxanli ito ra, naxan luyε na diin jɔxɔni a naxan maxɔdin, a yi a fi Alatala ma.” Na xanbi ra, e yi xεte e konni.

²¹ Alatala yi Xana ki, a yi dii xεme saxan bari e nun dii tεme firin. Banxulan jɔren Samuyeli yi gboma Alatala yetagi.

²² Heli naxan bata yi fori, na yi a kolon, a diine yi naxan ligama Isirayila kaane ra, a mɔn yi a kolon fa fala e nun jaxanle yi kafuma naxanye yi walima Naralan Bubun deen na. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε fe sifani itoe ligama? Bayo n na ε kewali jaxina fe mεma yamaan birin na. ²⁴ E lu n ma diine. N naxan mεma ε xun ma Alatala a yamaan xɔn, na

magaxu. ²⁵ Xa muxuna nde a boden haken tongo, Ala nɔε na kitin se nen, koni xa muxun yulubin liga Alatala ra, nde fa kitima?” Koni e mi e baba maxadi xuiin name bayo Alatala yi wama e faxa feni.

²⁶ Banxulan jɔren Samuyeli yi gboma nen tun, a yi rafan Alatala nun muxune ma.

²⁷ Sayibana nde yi fa Heli fema a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I benbane to yi konyiyani Misiran yi Firawona yii, n na n yetε makεnen nen e xa.

²⁸ Isirayila bɔnsɔnne birin tagi, n na i benba Haruna nan tongo alogo a xa findi saraxaraliin na, a wanla ke n ma saraxa ganden dexɔn, a wusulanna gan, a yi saraxarali domaan so n yetagi. Saraxane Isirayila kaane naxanye ralima n ma teen na, n ne birin so nen i benbana denbayaan yii. ²⁹ Awa, nanfera ε yoxi n ma saraxane nun kiseene ma n naxanye yamarixi n ma banxini? Nanfera i bata i ya diine binya dangu n tan na, ε yi ε yetε ratura sube dungi fapine ra Isirayila kaane fama naxan na n xɔn, n ma yamana?” ³⁰ Bayo a na kii nin, n tan Alatalaa falan ni ito ra, Isirayilaa Ala, n naxa, ‘N bata yi a fala i ya denbayaan xa, i bɔnsɔnna xa, han habadan ε findima nen n ma saraxaraline ra. Koni iki n na falama kenenni, na fe mi fa a ra. N ne binyama nen naxanye na n binya, koni naxanye na n najaxu, n ne rajaxuma nen. Alatalaa falan nan na ra. ³¹ A mi fa buma, n yi i ya denbayaan kala, e nun i bɔnsɔnna birin alogo fori nama lu. ³² I tɔrɔn toma nen n ma banxini, feen birin yi liga ki faji Isirayila yamaan xa, koni fori yo mi luyε i ya denbayani. ³³ Xa n mi naxan ba n batuden dexɔn ma ε tan tagi, na luma nen alogo a xa xadan wugadeni e nun sɔxɔleni, koni i yixetene birin faxama nen benun e xa fori. ³⁴ I taxamasenna toma nen naxan ligama i ya dii firinne ra, Xofini nun Finexasi. E firinna birin faxama nen lɔxɔ kedenni. ³⁵ Na xanbi ra, n saraxarali tɔgɔndiyaxin fenje,

naxan n waxonna ligε. N yi a denbayaan nasabati. A ti n ma muxu sugandixin yεε ra waxatin birin yi. ³⁶ Muxu yo na lu i ya denbayani na fama nεn a xinbin sindeni a bun ma alogo a xa gbetina nde sɔtɔ e nun buru dungina. A mɔn yi a fala, a naxa, Yandi, i xa tidena nde so n yii saraxaraline fεma alogo n xa nɔ balon sɔtɔdeni.’ ”

3

Alatala yi makeɛnεn Samuyeli xa

¹ Foningen Samuyeli yi walima Alatala xa Heli fεma, Alatala yi falan tima nεn na waxatini keden keden, fe toone alo xiye, ne mi yi wuya. ² Na waxatini Heli yi saxi a konni, a yεεne bata yi suxu fɔlɔ a ra, a mi yi nɔε se toε. ³ Samuyeli fan yi xima, a yi saxi Alatala Batu Banxini Alaa Kankiraan fεma. Benun subaxani, yire sariɲanxin lenpun mɔn yi dεgεma waxatin naxan yi, ⁴ Alatala yi Samuyeli xili. A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ⁵ A a gi, a siga Heli fεma, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi, xεtε i si i sa.” Samuyeli mɔn yi sa a sa.

⁶ Alatala mɔn yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli!” Samuyeli mɔn yi keli a siga Heli fεma a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi n ma diina, si i sa.” ⁷ Samuyeli yεtεen mi yi Alatala kolon, bayo a munma yi falan ti a xa han to.

⁸ Alatala mɔn yi Samuyeli xili a saxandeni, a mɔn yi keli a siga Heli fεma, a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a kolon a Alatala nan yi foningen xilima. ⁹ Heli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Siga, i si i sa. Xa i xili xuiin mε sɔnɔn, i xa a fala iki, i naxa, ‘Alatala, falan ti bayo i ya walikεen tuli matixi.’ ” Samuyeli yi sa a sa a funfuni.

¹⁰ Alatala yi fa, a ti na yi, a mɔn yi xinla ti, a naxa, “Samuyeli, Samuyeli!” Samuyeli yi a ratin, a

naxa, “Falan ti, i ya walikεen tuli matixi.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “A mato, n feen ligama nεn Isirayila yi, naxan yo na a mε a tuli madɔxɔma ayi nεn. ¹² Na lɔxɔni n feene birin nakamalima nεn Heli fari n naxan falaxi a xili ma e nun a denbayana. N mi sese luyε. ¹³ N bata yi a fala a xa, n naxa, n na a denbayaan makitima nεn habadan! Amasɔtɔ a diine hakεn liga nεn, a tan naxan yi na kolon, a mi e yikala na liga feen ma. ¹⁴ Nanara, n bata n kɔlɔ Heli a denbayaan xa, n naxa, ‘Saraxa ba, kise ba, sese mi a denbayaan hakεn janɲε.’ ”

¹⁵ Samuyeli yi lu saxi han xɔtɔnni. A yi Alatala a banxin dεεne rabi. Samuyeli yi gaxuma a fe toxin yebe Heli xa. ¹⁶ Koni Heli yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli, n ma diina.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹⁷ Heli yi a maxɔdin, a naxa, “A falan mundun tixi i xa? Xa i Alaa fala keden peen luxun n ma, n wama nεn tɔrɔn naxan xɔdɔxɔ a birin xa, a xa na sa i fari.” ¹⁸ Nayi, Samuyeli yi a birin yebe a xa, a mi sese luxun a ma. Heli yi a fala, a naxa, “Alatala na a ra. Naxan nafan a ma a xa na liga.”

¹⁹ Samuyeli yi gboma waxatin naxan yi, Alatala yi a xɔn ma. A yi tin Samuyeli a falan birin xa kamali. ²⁰ Na nan a liga Isirayila yamanan birin yi a kolon keli Dan han Beriseba, a Alatalaa nabiin nan yi Samuyeli ra. ²¹ Alatala yi lu a yεtε makeɛnεnɲε Silo yi, a mini Samuyeli xa, a falan ti.

4

Alaa Kankiraan yi suxu yεngeni

¹ Samuyeli a falan yi rali Isirayila birin ma.

Isirayila kaane yi mini Filisitine yεngedeni. E yi e malan Ebeni-Eseri dεxɔn ma, Filisitine yi malanxi Afeki yi. ² Filisitine yi e ganla ti yεngε sodeni Isirayila kaane yεtagi, yεngεn yi fɔlɔ. Filisitine yi Isirayila kaane nɔ, e yi muxu wuli naanin faxa na yεngeni. ³ Muxu ɲεɲεne so waxatin

naxan yi gali malandeni, Isirayila fonne yi a fala, e naxa, “Nanfera Alatala bata a lu to Filisitine xa en nɔ? Awa, en siga! En sa Alatalaa Layiri Kankiraan* tongo Silo yi. En nun na xa mini, a yi en nakisi en yaxune fangan ma.”⁴ Nayi, e yi muxune rasiga Silo yi, ne yi fa Alatalaa Layiri Kankiraan na, Senben Birin Kanna naxan dɔxi maleka gubugubu kanne xun na. Saraxarali Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi Alaa Layiri Kankiraan xali.

⁵ Alatalaa Layiri Kankiraan so gali malandeni waxatin naxan yi, Isirayila birin yi sɔnxɔ gbeeni te, bɔxɔn yi xuruxurun. ⁶ Filisitine yi na mɛ e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nanse sɔnxɔ sɔnxɔ xui ito ra Heburu kaane malandeni?” E to a kolon a Alatalaa Kankiraan bata so, ⁷ Filisitine yi gaxu. E naxa, “Alana nde bata so e gali malandeni! Gbalo feen bata en li naxan munma yi liga en na nun! ⁸ Gbalona en xa! Nde en nakise alani itoe ma naxanye Misiran kaane jaxankataxi kiin birin yi tonbon yireni? ⁹ E sɔbe so, e findi xemene ra Filisitine! Xa na mi a ra, e findima nen Heburu kaane konyine ra alo e yi e konyiyani kii naxan yi. E tan xemene xa yengen so sɔbeen na!”

¹⁰ Nayi, Filisitine yi yengen nakeli, e yi Isirayila kaane nɔ, birin yi a gi a konni. Na yi findi kala gbeen na. Isirayila sofaan muxu wuli tonge saxan yi faxa. ¹¹ Alaa Kankiraan yi xali, Heli a dii firinne yi faxa, Xofini nun Finexasi.

Heli sayana fena

¹² Na lɔxɔn yeteni, xemena nde yi a gi yengen ma Bunyamin bɔnsɔnni Silo yi. A a dugine yibɔ sununi, a burunburunna sa a xunni. ¹³ A fe, Heli yi dɔxi gbɛdeni kiraan dexɔn. A a yee rakoninma bayo a bɔnen yi dinma Alaa Kankirana fe ra. Xemen somatɔn taani, a yi na feen xibarun nali, taan birin yi gbelegbele. ¹⁴ Heli to na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin mɛ, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ

xui ito ra?” Xemen yi fa Heli fema mafuren. ¹⁵ Heli bata yi jee tonge solomanaanin jee solomasexe sɔto, a yee ne bata yi danxu fefe. ¹⁶ Xemen yi a fala Heli xa, a naxa, “N baxi kelideni yengen nin, n nan n gixi to yeteen nin.” Heli yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse ligaxi n ma diina?”

¹⁷ Xeraan yi yabin ti, a naxa, “Isirayila kaane bata e gi Filisitine yee ra, na findixi kala gbeen nan na en ma ganla ma. Mɔn, i ya dii firinne, Xofini nun Finexasi bata faxa. Filisitine bata Alaa Kankiraan tongo.”

¹⁸ Xerana Alaa Kankirana fe fala waxatin naxan yi, Heli yi bira a xanbiramaan na taan so deen dexɔn. A kɔeen yi gira, a faxa, bayo a yi belebele, a mɔn bata yi fori. A bata yi kitin sa Isirayila yi jee tonge naanin. ¹⁹ A mamuxuna, Finexasi a jaxanla fudikanna nan yi a ra. A yi wama a bari feni. A yi Alaa Kankiraan tongo feen mɛ, e nun a taje nun a xemen faxa fena, a yi a felen, a diin bari. Dii barin tɔrone yi a nɔ. ²⁰ A yi faxama waxatin naxan yi, jaxanla naxanye yi a dexɔn ma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I nama gaxu amasɔto i bata dii xemen bari.” Koni a mi a mɛ, a mi sese fala. ²¹ A yi a diin xili sa Ikabodi, a naxa, “Binyen bata jan Isirayila yi.”† A na falaxi Alaa Kankiraan tongo feen nan ma e nun a taje nun a xemen jan fena. ²² A yi a fala, a naxa, “Binyen bata jan Isirayila yi bayo Alaa Kankiraan bata tongo.”

5

Layiri Kankiraan Filisitine konni

¹ Filisitine yi Alaa Kankiraan xali keli Ebeni-Eseri yi han Asadodi yi. ² E yi Alaa Kankiraan naso e gbee ala Dagɔn batu banxini, e a dɔxɔ Dagɔn sawuran fema. ³ Na xɔtɔn bode, Asadodi kaane to keli, e Dagɔn sawuran li biraxi a yetagin ma bɔxɔni. A yi saxi Alatalaa Kankiraan fema. E mɔn yi a ti a funfuni. ⁴ Na xɔtɔn

* **4:3:** 4.3Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui. † **4:21:** Ikabodi bunna neen fa fala “Binyetareyana.”

bode, e keli sinma, e a to a Dagɔn sawuran mɔn bata bira bɔxɔni Alatalaa Kankiraan yɛtagi. A gbindin nan gbansan yi fa luxi bayo a xunna nun a yiine bata yi gira a ma. Ne yi saxi so dɛɛn na. ⁵ Nanara, han to Dagɔn ma saraxaraline nun naxanye birin yi soma Dagɔn batu banxini Asadodi yi, e mi tima so dɛɛn yɛtɛɛn na.

⁶ Alatala yi a yiin nagodo Asadodi kaane xili ma e nun a rabilinna. A yi e tɔrɔ a xɛxɛn nagodo e ra. ⁷ Asadodi kaane to na to, e yi a fala, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan nama lu en konni, bayo a yiin bata godo en xili ma e nun en ma ala, Dagɔn.” ⁸ E yi Filisitine kuntigine maxili e konni e yi e maxɔdin, e naxa, “En nanse ligama Isirayilaa Alaa Kankiraan na?” E yi e yabi, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan xa xali Gati taani.” A yi xali Gati yi. ⁹ Koni a so nɛn tun Alatala yi a yiin nagodo na taan muxune xili ma. Magaxu fe gbeen yi liga. Muxune birin, keli fonna ma han dii jɔrɛna, xɛxɛn yi godo e ra. ¹⁰ Nayi, e yi Alaa Kankiraan xali Ekirɔn yi. Koni e so nɛn tun, Ekirɔn kaane yi sɔnxɔ gbeeni te, e naxa, “E bata fa Isirayilaa Alaa Kankiraan na en konni, alogo en xa faxa.” ¹¹ E yi Filisiti kuntigine birin malan, e naxa, “E Isirayilaa Alaa Kankiraan naxɛtɛ a yamanani. A nama en faxa, en nun en ma yamana.” Bayo taana ngaani, faxa jaxin nun gaxun nan yi a ra, Ala yiin yi jaxu e ra. ¹² Muxun naxanye mi faxa, xɛxɛn yi godo ne ra. Taa muxune mawuga xuiin yi te han kore xɔnna ma.

6

Layiri Kankiraan yi raxɛtɛ

¹ Alatalaa Kankiraan to kike solofere ti Filisitine yamanani, ² Filisitine yi e suxure ki muxune xili e nun e yiimatone, e naxa, “En nanse ligama Alatalaa Kankiraan na? E a fala nxu xa en na ito raxɛtɛma kii naxan yi a funfuni.”

³ E yi yabin ti, e naxa, “Xa e Isirayilaa Alaa Kankiraan naxɛtɛ, e nama a

kedenna raxɛtɛ tun! E yangin saraxana nde fi Isirayilaa Ala ma. Nayi, e yi yalanjɛ nɛn, e yi a kolon Ala e tɔrɔma naxan ma.”

⁴ Filisitine yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu yangin saraxan mundun nasigama a ma?” E yi e yabi, e naxa, “Xɛxɛ sawuran xɛma daxin suulun, e nun yɛlɛ sawuran xɛma daxi suulun lan Filisiti kuntigine xasabin ma. Bayo fure siya kedenna nan e suxu, e nun e kuntigine. ⁵ E xɛxɛ sawuran nun yɛlɛne sawuran nafala naxanye e yamanan kalama, e yi binyen fi Isirayilaa Ala ma. Waxatina nde a a xɔlɔn jɔnjɛ nɛn e tan nun e alane nun e yamanan ma. ⁶ Nanfera e bɔjɛni xɔdɔxɔma, alo Misiran kaane nun Firawona e bɔjɛni xɔdɔxɔ kii naxan yi? Ala to e jaxankata, e mi yi Isirayila kaane bejin ba, e siga? ⁷ Awa iki, e wontoro nɛnɛ keden nafala, e jinge nga firin tongo naxanye bunduma, xun xidi wudin munma xidi naxanye xunna ma. E jinge ngane xidi wontoron na, e yi e diine xidi sansanna kui. ⁸ E Alatalaa Kankiraan tongo, e a dɔxɔ wontoron kui, e yi se xɛma daxine sa a fɛma kankirana nde kui, e naxanye bama yangin saraxan na a xa. Na xanbi ra, e yi wontoron bejin a siga. ⁹ E lu a matɔɛ. Xa jinge gilɛne Isirayila kiraan suxu, Beti-Semɛsi binni, na bunna nɛn a Ala nan gbaloni ito ragidixi, xanamu en na kolonjɛ, a a yiin xa mi fureni ito ragidixi en ma, koni a en sɔtɔxi na kii nin tun.”

¹⁰ E yi na liga. E yi jinge bundulaan firin tongo, e yi e xidi wontorone ra, e yi e diine raso sansanna kui. ¹¹ E yi Alatalaa Kankiraan dɔxɔ a kui e nun yɛlɛ sawuran nun xɛxɛ sawura xɛma daxine yi naxan kui. ¹² Ninge bundulane yi siga e tinxinni Beti-Semɛsi kiraan xɔn ma. E yi bira kira kedenna fɔxɔ ra e lu wugɛ. E mi siga e kɔmɛnna ma, e mi siga e yiifanna ma. Filisiti kuntigine yi bira wontoron fɔxɔ ra han Beti-Semɛsi danna ra.

¹³ Beti-Semɛsi kaane yi lanbanni murutu xabadeni. E to kankiraan to,

e naxan. ¹⁴ Wontoron yi Yosuwe Beti-Seməsi kaana a xeen li, a yi ti geme belebelen fema. Yamaan yi wontoro wudine yibo, e nginge bundulane ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ¹⁵ Lewi bənsəna muxune yi Alatalaa Kankiraan nagodo e nun xema seene yi kankiraan naxan kui, e yi e sa geme gbeen fari. Na ləxəni, Beti-Seməsi kaane yi saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye ba Alatala xa. ¹⁶ Filisiti kuntigi suulunne to ne birin to, e xete Ekirən yi na ləxən yeteni.

¹⁷ A tan ni i ra Filisitine xexe sawura xema daxin naxanye ba yangin saraxan na Alatala xa: Asadodi taan keden, Gasa keden, Asikalən keden, Gati keden, e nun Ekirən keden. ¹⁸ Yele sawura xema daxine fan xasabin yi na kii nin, taa keden keden, Filisitine kuntigine dəxi naxanye xun na, taa makantanxine nun e banxidene. Na geme xungbena, e Alatalaa Kankiraan dəxo naxan fari, a mən na yi han to Yosuwe Beti-Seməsi kaana a xeen ma.

¹⁹ Koni Marigin yi Beti-Seməsi kaana ndee faxa han muxu tonge solofere, bayo e Alatalaa Kankiraan kui to nen. Yamaan yi sunu, bayo Alatala bata yi e tərō ki fajni. ²⁰ Na xanbi ra, Beti-Seməsi kaane yi a fala, e naxa, “Nde nəe tiye Alatala yetagi, Ala sarihanxina? En xa a kankiraan xali minen, a xa ba be?” ²¹ E xerane rasiga Kiriyati-Yeyarin yi, e naxa, “Filisitine bata fa Alatalaa Kankiraan na, e fa a tongo, e a xali e konni.”

7

¹ Kiriyati-Yeyarin kaane yi fa, e fa Alatalaa Kankiraan tongo, e a xali Abinadabo a banxini, naxan yi geyaan fari. Na xanbi ra, e yi Abinadabo a dii Eleyasari findi kantan muxuna.

Isirayila yi Filisitine nə

² Alatalaa Layiri Kankiraan dəxo xanbini Kiriyati-Yeyarin yi, waxati xunkuye yi dangu, nəe məxəne. Isirayila kaane yi e mawuga xuini te Alatala ma. ³ Nayi, Samuyeli yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa

e xetexi e bənen birin nan na Alatala fema, e ba ala xəne nən nun Asitarate suxurene batuε, e fa Alatala ma, e a tan kedenna batu. Nayi, a e be Filisitine senben bun.” ⁴ Isirayila kaane yi Baali nun Asitarate suxurene ba e tagi, e yi Alatala batu. ⁵ Samuyeli yi a fala, a naxa, “E Isirayila birin malan Misipa yi, n na Alatala maxandεε xa.”

⁶ E yi e malan Misipa yi, e igen ba, e yi a rabəxən Alatala xa saraxan na. E sunna suxu na ləxəni. E yi e ti a ra, e naxa, “Nxu bata Alatala yulubin tongo.” Samuyeli yi findi Isirayila kaane kitisaan na Misipa yi.

⁷ Filisitine to a mə a Isirayila kaane malanxi Misipa yi, e kuntigi suulun yi a ragidi a e xa sa e yengε. Isirayila kaane yi na mə e gaxu Filisitine yee ra. ⁸ Isirayila kaane yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “I nama nxu rabənin. Lu Alatala maxandε, en ma Ala, alogo a xa en nakisi Filisitine ma.” ⁹ Samuyeli yi yexee diin ba saraxa gan daxin na Alatala xa. A yi Alatala maxandi Isirayila xa, Alatala yi a yabi. ¹⁰ Samuyeli yi saraxa bani waxatin naxan yi, Filisitine yi fa Isirayila yengedeni. Na ləxəni Alatala yi galan xuiin namini Filisitine xili ma, a e ti kiraan xən, Isirayila kaane yi e nə. ¹¹ Isirayila ganla yi keli Misipa yi, e Filisitine nə, e yi e kedi han Beti-Kari xun ma. ¹² Samuyeli yi gemen tongo, a a dəxo Misipa nun Seni tagi, a a xili sa “Mali Geme Na.” A yi a fala, a naxa, “Alatala bata en mali han be.” ¹³ Nayi, Filisitine yi yagi na, e mi fa xete Isirayila bəxən ma mumε! Alatala yi Filisitine yengε Samuyeli a siimayaan birin yi. ¹⁴ Filisitine bata yi taan naxanye rasuxu Isirayila kaane yii, ne yi xete Isirayila ma e nun e rabilinne, keli Ekirən han Gati yi. Bəne xunbenla yi lu Amorine nun Isirayila kaane tagi.

¹⁵ Samuyeli yi findi Isirayila kitisaan na a siimayaan birin yi. ¹⁶ Nee yo nəe, a yi danguma Beteli yi nen siga Giligali nun Misipa yi, a yi Isirayila makitima mənne birin yi. ¹⁷ A mən yi xete a konni Rama yi, a yi kitin

sama denaxan yi Isirayila xa. A bata yi saraxa ganden nafala Alatala xa denaxan yi.

8

Isirayila yi wa mangan dɔxɔ feni

¹ Samuyeli fori waxatin naxan yi, a a diine dɔxɔ Isirayila kitisane ra. ² A diin forimaan yi xili nɛn Yoweli, a firinden xili Abiya. E yi kitisani Beriseba nin. ³ Koni e kewanle mi yi ligaxi alo e baba. E yi biraxi gbetin nan fɔxɔ ra sɔtɔ kii naxini. E yi dimi yi seene rasuxuma mayifuni, e yi kiti naxin sama.

⁴ Nanara, Isirayila fonne birin yi e malan e siga Samuyeli konni Rama yi. ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “A mato, Samuyeli i tan bata fori, i ya diine mi luxi alo i tan. Nayi, mangan dɔxɔ nxu xun na alo a ligama yamanan bonne yi kii naxan yi.” ⁶ Samuyeli yi xɔlɔ ki faji e to a falaxi, e naxa, “Mangan so nxu yii a xa nxu kiti.” Samuyeli yi Alatala maxandi. ⁷ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Yamaan xuiin name e naxan birin falama i xa, bayo e mi e mexi i tan na. E e mexi n tan nan na alo e mangana. ⁸ Xabu n fa e ra sa keli Misiran yi, e xete nɛn n fɔxɔ ra e ala gbetene batu. To, e mɔn na ligama i fan na. ⁹ Nanara, tin e mawuga xuiin ma koni i e rakolon sɔbɛɛn na, i yi a fala e xa naxan findima mangana sariyan na e fari.”

¹⁰ Samuyeli yi Alatalaa falan birin ti yamaan xa naxanye yi a maxɔdinma mangan ma, ¹¹ a naxa, “Mangana sariyane findima itoe nan na ε fari: A ε dii xɛmɛne tongoma nɛn e findi sofanle ra, e a yenge so wontorone rafi, e te soone fari xanamu e yi e gi a wontorone yɛɛ ra. ¹² Ndee findima nɛn kuntigin na sofa wuli keden xun na xanamu sofa tonge suulun xun na. Ndee gbeteye a xɛɛn bima nɛn, ndee yi a xɛɛn xaba. Ndee yi yenge so seene rafala e nun wontoro wali seene. ¹³ A ε dii tɛmɛne tongoma nɛn latikɔnɔn nafalane ra e nun kudi soone xanamu buru ganne. ¹⁴ A ε xɛɛ sensenne rasuxuma nɛn, ε manpa bili

nakɔne nun ε oliwi bili xɛɛne, a e so a walikene yii. ¹⁵ A ε siseene nun ε bogi seene yaganna tongoma nɛn, a yi e so a kuntigine nun a walikene yii. ¹⁶ A ε walikɛ xɛmɛne nun naxanle nun ε nginge sensenne nun sofanle tongoma nɛn, e wanla kɛ a tan xa. ¹⁷ A ε xuruse kurune yaganna tongoma nɛn, ε tan yetɛɛn yi findi a konyine ra. ¹⁸ Na lɔxɔni ε sɔnxɔma nɛn ε mangan xili ma ε naxan sugandixi, koni na lɔxɔni Alatala mi ε yabima.”

¹⁹ Isirayila kaane yi tondi Samuyeli a falan name. E naxa, “En-ɛn! Nxu wama mangana nde xa lu nxu xun na. ²⁰ Nxu fan yi lu alo yamanan bonne, nxɔ mangan yi sariyan sa, a ti nxu yɛɛ ra nxɔ yengene yi.” ²¹ Samuyeli yi Isirayila kaane falan birin name, a yi a fala Alatala xa. ²² Alatala yi Samuyeli yabi, a naxa, “E xuiin name, i yi mangan dɔxɔ e xun na.” Samuyeli yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E siga ε konne yi.”

9

Sɔli yi Samuyeli kolon

¹ Muxu kɛndɛna nde yi Bunyamin bɔnsɔnni, a xili Kisu, Abiyeli a diina. Serori nan Abiyeli sɔtɔ. Bekorati nan Serori sɔtɔ. Bunyamin bɔnsɔnna nde Afiya nan Bekorati sɔtɔ. ² Diina nde yi Kisu yii naxan yi xili Sɔli. Dii xɛmɛ tofapin nan yi a ra. A nɔxɔ yo mi yi Isirayila yi. A xunna yi yite bonne birin xa.

³ Lɔxɔna nde Kisu a sofali gilene yi lɔ ayi. Kisu yi a fala a dii Sɔli xa, a naxa, “Walikɛ keden tongo ε sa sofanle fen.” ⁴ A yi Efirami geyane yisiga, a Salisa yamanani siga, e mi e to. E dangu Saalimi mabinni, koni e mi sofanla to. A mɔn yi dangu Bunyamin ma yamanani e mi sese to. ⁵ E Sufi yamanan li waxatin naxan yi, Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “En xete banxini, xanamu n baba ninanma nɛn sofanle e fe ra, a kɔntɔfili fɔlɔ en ma fe ra.”

⁶ Walikɛɛn yi a yabi, a naxa, “A mato, sayibana nde taani ito yi en yɛɛ ra, muxu kɛndɛn na a ra. A na

naxan fala, a kamalima nɛn. En siga mɛnni iki. Waxatina nde a kiraan yitɛ en na nɛn en sigɛ naxan xɔn.”

⁷ Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Koni xa en siga, en nanse xalima na sayiban yɛɛ ra? Bayo donse yo mi fa en ma sagbane kui, sese mi en yii en naxan fiyɛ sayiban ma. Nanse en yii?” ⁸ Walikɛɛn yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Wure gbeti fixɛn garamu saxan n yii, en na so a yii alogo a xa kiraan yita en na.”

⁹ Waxati danguxini Isirayila yi, xɛmɛn naxan yi sigama Ala maxɔdindeni a yi a falama nɛn, a naxa, “ɛ fa, en siga fe toon konni.” Bayo en naxan ma to a “Nabina” a fɔlɔni e yi a falama nɛn na ma a “Fe toona.”

¹⁰ Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Na lanxi. En siga.” E yi siga taani sayiban yi dɛnaxan yi. ¹¹ E to yi tema taani, e sungutunne li mɛnni siga ige badeni. E yi e maxɔdin, e naxa, “Fe toon be ba?”

¹² E yi e yabi, e naxa, “ɔn, a i yɛɛ ra, koni siga iki sa bayo a bata fa taani to amasɔtɔ saraxa ba daxin na to yamaan xa geyaan ma saraxa badeni.

¹³ ɛ na so taani waxatin naxan yi, ɛ a toɛ benun a xa te geyaan ma a dɛgedeni saraxa badeni. Yamaan mi e dɛgɛ fɔ a na fa bayo a tan nan saraxan dubama. Na xanbi ra, muxu xilixine yi e dɛge. ɛ te iki sa! ɛ a lima nɛn na.” ¹⁴ E yi te taani. E to yi soma taani, Samuyeli yi mini e ralandeni, a tematɔɔn geyaan ma saraxa badeni. ¹⁵ Benun na lɔxɔni, Alatala bata yi Samuyeli rakolon nun,

¹⁶ a naxa, “Waxatini ito yi tila, n Bunyamin kaana nde yitama i ra nɛn. A masusan a sugandi feen na alogo a xa findi n ma yamana Isirayila yɛɛratiin na. A n ma yamaan nakisima nɛn Filisitine fangan ma. N bata n ma yamana tɔrɔn to bayo, e wuga xuiin bata n li.”

¹⁷ Samuyeli to Sɔli to, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛn ni i ra, n naxan ma fe fala i xa. A tan nan tima n ma yamaan xun na.” ¹⁸ Sɔli yi a maso Samuyeli ra taan dɛɛn na,

a naxa, “A fala n xa yandi, fe toona banxin minɛn yi?”

¹⁹ Samuyeli yi Sɔli yabi, a naxa, “N tan nan fe toon na. ɛ siga n yɛɛ ra geyaan ma saraxa badeni, bayo ɛ ɛ dɛgema nɛn n xɔn to. Tila xɔtɔnni n na yelin i ya maxɔdinna ngaan yabɛ, n na a luyɛ i siga. ²⁰ I nama kɔntɔfili i ya sofali gilɛne fe ra naxanye lɔxi ayi a xii saxanna nan to. E bata to. Koni Isirayila kaane birin waxi nde xɔn ma, ba i tan nun i babaa denbayaan na?”

²¹ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Bun-yamin bɔnsɔnna xa mi n tan na, Isirayila bɔnsɔn xuridina? Bunyamin xabilan birin mi dangue n ma xabilan na ba? Nayi, nanfera i fe sifani ito falama n ma?”

²² Samuyeli yi Sɔli nun a walikɛɛn tongo, a e xali donse dondeni, a yi e dɔxɔ dɔxɔde xungbeni muxu tonge saxan nɔxɔn yi dɛnaxan yi.

²³ Samuyeli yi a fala kudi soon xa, a naxa, “Fa suben na n naxan soxi i yii alogo i xa a dɔxɔ muxuna nde yɛɛ ra.” ²⁴ Kudi soon yi sa danban nun sube gbɛtɛ tongo a yi e sa Sɔli yetagi.

Samuyeli yi a fala, a naxa, “Na nan namaraxi i xa. A don bayo a yi dɔxi i tan nan yɛɛ ra. N na a falaxi e xa nɛn, n naxa, ‘Xɔrɛna nde fama nɛn n xɔn.’ ” Nayi, Sɔli yi a dɛge na lɔxɔni e nun Samuyeli. ²⁵ E yi godo taani keli geyaan ma saraxa badeni.

Samuyeli nun Sɔli yi falan ti a banxin kɔɛ ra. ²⁶ Na xɔtɔn bode e keli subaxa. Samuyeli yi Sɔli xili, a naxa, “ɛ xa ɛ yitɔn, n xa sa ɛ ti kira yi.” Sɔli to keli, e nun Samuyeli yi mini. ²⁷ E to taan danna li, Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “I ya walikɛɛn yamari a xa siga yɛɛn na.” Na yi siga yɛɛn na. Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Ti be singen, n xa Alaa falan nali i ma.”

10

¹ Samuyeli yi ture saseen tongo a turen susan Sɔli xunni, a yi a sunbu, a naxa, “Alatala yetɛɛn bata i masusan, a i findi a yamaan yɛɛratiin na. ² I na keli n fɛma to, i xɛmɛ firin lima nɛn Rakeli bilinganna yireni, Selisa

taani Bunyamin yamanan danna ra. E ito falama nen i xa, e naxa, 'I sigaxi sofanla naxanye fendeni, e bata to. I baba mi fa a mirima e ma, koni a kontofilixi e tan nan ma fe ra. A naxa: N xa nanse liga n ma diina fe ra?' ³ I na keli menni, i sigama nen han Taboro wudi gbeena. Menni i lanma nen xemε saxan na, e sigama Ala batudeni Beteli yi. Na nde keden sii saxan xalima nen, buru saxan taranma nen a firinden yii, manpa kundi keden yi taran a saxanden yii. ⁴ E i xontōnma nen e buru firin so i yii, i yi a rasuxu. ⁵ Na xanbi ra, i soma nen Gibeya-Elohimi taani, Filisitine ganla malanxi denaxan yi. I nema soma taani, i lanma nen nabi ganla ra keli geyaan ma saraxa badeni. Konden maxane nun tanban maxane nun xulen fene nun bōlōn maxane sigama e yeε ra, nabine yi nabiya falane ti. ⁶ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin godoma i ma nen senbeni, i yi nabiya falane ti e xōn. I maxetema nen, i findi muxu gbete ra. ⁷ Na taxamasenne birin na liga, i na naxan to a liga daxin na, i xa na liga bayo Ala i xōn. ⁸ I sigama nen n yeε ra Giligali yi, n ni i lima na alogo saraxa gan daxine xa ba e nun bōne xunbeli saraxane. Koni, fō i xa n mamε xii solofere, n na fa, n na fale i xa i lan i xa naxan liga."

⁹ Sōli keli nen Samuyeli fema tun, Ala yi xaxili gbete so a yii, taxamasenne itoe birin yi liga na lōxōn yeteni. ¹⁰ Sōli nun a walikēen Gibeya li waxatin naxan yi, e yi nabi ganla li na. Alaa Nii Sarijanxin yi godo Sōli ma, a yi sa e fari e nabiya falane yi. ¹¹ Naxanye birin yi a kolon a fōlōni, ne to a to nabine ye, a nabiya falane tima, e yi a fala e bode tagi, e naxa, "Nanse ligaxi Kisu a diin na? Sōli fan bata findi nabiin na ba?" ¹² Menna muxuna nde yi yabin ti, a naxa, "Nde nabine baba ra?" Sandan minixi menna nin: "Sōli fan nabine ye ba?"

¹³ A to yelin nabiya falane tiye, a siga geyaan ma saraxa badeni. ¹⁴ Sōli sōxō yi a fala Sōli xa e nun a walikēna, a naxa, "E yi sigaxi minen yi?" Sōli

yi a yabi, a naxa, "Sofali gilene fendeni. Koni nxu mi sese to, nxu yi siga Samuyeli fema." ¹⁵ Sōli sōxō yi a fala, a naxa, "A ye ba n xa Samuyeli naxan falaxi e xa." ¹⁶ Sōli yi a yabi, a naxa, "A fala nxu xa nen a sofali gilene bata to." Koni a mi sese fala a xa a mangayana a fe yi Samuyeli naxan fala.

¹⁷ Samuyeli yi Isirayila yamaan xili Alatala yetagi Misipa yi. ¹⁸ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'N tan nan Isirayila raminixi Misiran yi. N tan nan e xunbaxi Misiran kaane yii e nun yamanan bonna naxanye yi e naxankataxi.' ¹⁹ To e bata e mεε Ala ra naxan e rakisi e tōrōne nun e gbalone birin ma. E naxa, 'Mangan dōxō nxu xun na.' Awa, e fa e yete yita Alatala ra bōnsōn yeεn nun xabila yeεn ma."

²⁰ Samuyeli yi Isirayila bōnsōnne birin xili, Bunyamin bōnsōnna yi sugandi. ²¹ Awa, a yi Bunyamin bōnsōnna birin xili xabila yeεn ma, Matiri a xabilan yi sugandi. Dōnxen na, Kisu a dii xemēn Sōli yi sugandi. E yi a fen, koni e mi a to. ²² E mōn yi Alatala maxōdin, e naxa, "Xemēni ito bata fa be yi ba?" Alatala yi e yabi, a naxa, "A luxunxi goronne ye." ²³ E yi e gi, e sa a ba na yi, a yi ti yamaan ye. A xunna yi yite bonne birin xa. ²⁴ Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, "E a mato, Alatala naxan sugandixi! A nōxōn mi yamaan mumēen ye." Yamaan birin yi sōnxō, e naxa, "Ala xa sii xunkuye fi a ma!"

²⁵ Samuyeli yi mangaya sariyan ye ba yamaan xa, a a seβε kēdin kui, a naxan sa Alatala fema. Dōnxen na, a Isirayila kaane birin nasiga e konne yi. ²⁶ Sōli fan yi siga a konni Gibeya yi. Muxu kēndēna ndee yi sa a mati Ala bōne fajin sa naxanye yi. ²⁷ Koni fuyantenna ndee yi a fala, e naxa, "Xemēni ito nxu rakisima di?" E yi a rajaxu e mi sese fi a ma. Koni Sōli yi a dundu.

Sōli yi Yabesi taan xunba

¹ Nba, Amonine mangan Naxasi yi fa Yabesi-Galadi taan nabilin. Yabesi taan xemene birin yi a fala a xa, e naxa, “Layirin xa xidi en tagi, nxu findi i ya konyine ra.” ² Amonin mangan Naxasi yi e yabi, a naxa, “Na bata fan, n bata tin lanna xa so en tagi, koni fō ito xa liga: N xa ε birin yiifari ma yεene sōxōnne ayi, n yi Isirayila birin nayagi.” ³ Yabesi taan fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xii solofere fi nxu ma, alogo nxu xa xerane rasiga Isirayila bōxōn birin yi. Xa muxe mi fa nxu rakisideni, nxu nxu yete so i yii.” ⁴ Xerane to siga Gibeya yi, Sōli a taani, e feni itoe dentεge yamaan xa, birin yi a wuga xuini te.

⁵ Sōli yi kelima xeen ma e nun a jingene, a maxōdinna ti, a naxa, “Nanfera yamaan birin wugama?” E yi Yabesi kaane falan yeba a xa. ⁶ Sōli to falani ito mε, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma senbeni, a yi xōlō kati! ⁷ A yi jinge firin tongo, a yi e yisege a dungin dungin na, a xerane rasiga, a e xa ne xali Isirayila bōxōn birin yi. E naxa, “Naxan yo mi bira Sōli nun Samuyeli fōxō ra na kanna jingene ligama ikiini.” Yamaan yi gaxu Alatala yeε ra, e yi e malan alo muxu kedenna. ⁸ Sōli yi e tεnge Beseki yi, Isirayila xemene muxu wuli kemε saxan, Yuda xemene muxu wuli tonge saxan. ⁹ Xeraan naxanye fa, e yi a fala ne xa, e naxa, “E sa ito fala Yabesi-Galadi muxune xa, ε naxa, ‘Benun sogen xa xōlō tila ε kisin sōtōma nen.’ ” Xerane to fa na fala Yabesi muxune xa, e yi jaxan. ¹⁰ E yi a fala Amoni kaane xa, e naxa, “Nxu nxu yete soma nen ε yii tila, ε yi nxu raba ε waxōn kiini.”

¹¹ Na xōtōn bode, Sōli yi a ganli taxun dōxōde saxan. E so Amoni gali malandeni kōε dōnxen na. E yi Amonine faxa han sogen yi xōlō. Muxu jεjεne yi xuya ayi hali muxu firin mi lu e bode fari.

¹² Yamaan yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Nde yi a falama a Sōli nama lu en xun na? Fa na muxune ra,

nxu xa e faxa!” ¹³ Koni Sōli yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxu yo mi faxama to lōxōni, bayo Alatala bata Isirayila rakisi to.”

Sōli a mangayana fe

¹⁴ Na xanbi ra, Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E fa be, en siga Giligali yi alogo en mōn xa Sōli a mangayana fe fala.” ¹⁵ Yamaan birin yi siga Giligali yi. E yi Sōli findi mangan na Giligali yi Alatala yetagi. E bōjε xunbeli saraxane ba Alatala yetagi menni. Sōli nun Isirayila yamaan birin yi jaxajaxan gbeen naba.

12

¹ Samuyeli yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “N bata ε xuiin name ε naxan birin falaxi. N bata mangan dōxō ε xun na. ² Iki mangan ni i ra naxan tima ε yeε ra. N tan bata fori n xunsexen bata fuga. N ma diine fan be ε tagi. N bata ti ε yeε ra keli n dii jōren ma han to. ³ N tan ni i ra, n tixi ε yetagi. E n yabi Alatala yetagi e nun a muxu sugandixina. N na nde a jinge tongo? N na nde a sofali tongo? N na nde jaxankata? N na nde tōrō? N dimi yi seen nasuxu nde ra alogo n xa n yeεn naxi a fe jaxin ma? Xa n na nde keden peen tongo nen, n na raxetema nen.” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “I mi nxu jaxankataxi. I mi nxu tōrōxi. I mi se rasuxi muxu yo yii.” ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala nan ε seren na, a muxu sugandixin nan ε seren na to lōxōni, a ε mi sese to n yii.” E naxa, “Seren nan a tan na.”

⁶ Samuyeli mōn yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala nan Musa nun Haruna tongo alogo ε benbane xa mini Misiran yi. ⁷ Awa iki, ε ti kitisadeni Alatala yetagi. Alatala fe fajin naxanye ligaxi ε nun ε benbane xa, n ne rabirama nen ε ma. ⁸ Yaxuba fa xanbini Misiran yi, ε benbane yi Alatala maxandi e mali feen na. Alatala yi Musa nun Haruna rafa, e ε benbane ramini Misiran yi, e yi e radōxō be. ⁹ Koni e yi jinan Alatala xōn, e Ala. Nanara, a yi tin e yi so Sisera yamarin bun, Xasori gali

mangana. A mən yi e so Filisitine yii e nun Moyaba mangan yii, naxanye yi e yengema. ¹⁰ E mən yi Alatala maxandi, e naxa, ‘Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata Alatala rabəjin nxu yi Baali nun Asitarate suxurene batu. Koni iki, nxu xunba nxu yaxune yii fa, nxu i batu.’ ¹¹ Awa, Alatala yi Yerubali rafa e nun Bedani nun Yefeta, dənxen na n tan Samuyeli, alogo ε xa xunba ε yaxune yii naxanye ε rabilinxi. ε yi lu kantanna kui. ¹² Koni ε to Amonine manga Naxasi to fe ε xili ma, ε yi a fala n xa, ε naxa, ‘Nxu wama mangan xən, a xa nxu yamari.’ A yi luxi alo Alatala mi yi ε mangan na. ¹³ Awa, ε bata a sətə ε mangan naxan sugandixi, ε bata naxan maxədin. Alatala bata mangan dəxə ε xun na. ¹⁴ Xa ε gaxu Alatala yεε ra, ε yi a batu, xa ε a xuiin namε, xa ε mi murutε Alatalaa yamarine ma, nayi ε nun ε mangan xa bira Alatala fəxə ra, ε Ala. ¹⁵ Koni xa ε mi Alatala xuiin namε, xa ε murutε Alatalaa yamarine bun, nayi Alatala ε yengema nən, alo a liga ε benbane ra kii naxan yi. ¹⁶ Iki, ε yitən ε yi fe gbeen mato Alatala naxan ligama ε yetagi. ¹⁷ To xa mi murutu xaba waxatin na ba? N na Alatala maxandima nən, a yi galanna nun tulen nagodo. Nayi, ε ε kala fe gbeen kolonma nən Alatala yεε ra yi, ε to mangan dəxə feen maxədinxi.”

¹⁸ Samuyeli yi Alatala maxandi. Na ləxən yeteni, Alatala yi galanna nun tulen nafa. Yamaan birin yi gaxu Alatala yεε ra e nun Samuyeli. ¹⁹ Yamaan birin yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Alatala maxandi, i ya Ala, i ya walikene xa, alogo nxu nama faxa, bayo nxu bata mangan maxədin feen sa nxə yulubine birin fari.” ²⁰ Samuyeli naxa, “ε nama gaxu. ε bata fe naxini ito birin liga, koni ε nama xεtε Alatala fəxə ra, ε Alatala batu ε bəjən ma feu! ²¹ ε nama bira suxurene fəxə ra fuyan! Naxanye mi nəε maliin tiyε, e mi marakisin tiyε, bayo ala fuune nan e tan na. ²² Alatala mi a yamaan nabəjinjε a xili gbeena fe ra, bayo a

tan yetεen nan tinxi ε findi a yamaan na. ²³ Alatala xa n fan natanga yulubi tongon ma, n tondi a maxandε ε xa! N na ε xaranma nən kira fajin nun tinxinna ma. ²⁴ ε gaxu Alatala yεε ra tun! ε a batu lannayani ε bəjən ma feu! A mato, a fe gbeen naxanye ligaxi ε xa. ²⁵ Koni xa ε lu fe naxin ligε, ε raxərima nən, ε tan nun ε mangan na.”

13

Isirayila yi murutε Filisitine ma

¹ Səli findi mangan na a jεε tonge saxanden nan ma, a yi jεε tonge naanin nun firin ti mangayani Isirayila yi. ² Səli yi xεmε wuli saxan sugandi Isirayila kaane yε. Wuli firin yi a fεma Mikimasi yi e nun Beteli geyane fari. Wuli keden yi lu Yonatan fεma Gibeya yi Bunyamin bəxəni. A yi yama dənxene rasiga e konne yi. ³ Ləxəna nde Yonatan yi fu Filisitine gali malanden ma naxan yi Geba yi. Filisitine yi na mε. Səli yi xətaan fe bəxən yiren birin yi. A yi a fala, a naxa, “Heburune xa a mε!” ⁴ Isirayila birin yi a mε a Səli bata fu Filisitine gali malanden ma, a yi rapaxu Filisitine ma alo se kunxin xirina. Nayi, muxune birin yi maxili, e yi malan Səli fεma Giligali yi. ⁵ Filisitine fan yi e malan Isirayila yengε xinla ma. Yengε so wontoro wuli saxan yi e yii e nun soo ragi wuli sennin, e nun sofaan naxanye yi wuya alo mεjnənsinna naxan baan dε. E fa e malan Mikimasi yi, Beti-Aweni sogeteden binni. ⁶ Isirayila xεmεne to a to a e bata yigbeten, e nun feene bata xədxə e ganla ma, muxune yi siga e luxunjε faranne ra, e nun fətənnε yi, e nun gεmε longonne nun yinle ra, e nun ige ramaradene yi. ⁷ Heburuna ndee fan yi Yurudən baani gidima siga Gadi nun Galadi yamanani. Səli mən yi Giligali yi, sofaan naxanye birin yi a fəxə ra ne yi xuruxurunma gaxuni. ⁸ A yi Samuyeli mame xii solofere, han a waxatin naxan falaxi. Koni Samuyeli mi fa Giligali yi. Yamaan yi e makuya fəlbə a ra, e xuya ayi.

Sōli a kalana

⁹ Nayi, Sōli yi a fala, a naxa, “E fa saraxa gan daxin na e nun bəɲe xunbeli saraxane.” A yi saraxa gan daxin ba. ¹⁰ A yi yelinma na saraxan bε waxatin naxan yi, Samuyeli yi fa. Sōli yi siga a ralandeni alogo a xa a xəntən. ¹¹ Samuyeli yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi?” Sōli yi a yabi, a naxa, “N na a toxi nən a yamana e masigama n na, e nun i fan mi faxi en lanma waxatin ma, Filisitine fan bata yi malan Mikimasi yi, ¹² nanara n yi mirixi, n naxa, ‘Filisitine fama nən n xili ma Giligali yi, n mən munma Alatala maxandi singen,’ na yi n karahan, n yεtεn yi saraxan gan.” ¹³ Samuyeli yi a fala, a naxa, “I bata a liga alo xaxilitarena, i mi Alatalaa yamarin suxu, i ya Ala. Alatala yi a ligama nən nun i ya mangayaan yi lu Isirayila xun na habadan! ¹⁴ Koni iki, i ya mangayaan mi luma a ra. Alatala bata xεmεna nde fen naxan bəɲe luxi alo a bəɲεna, a yi a sugandi a yamaan yεratiin na, bayo i mi Alatalaa yamarin suxi.” ¹⁵ Samuyeli yi keli Giligali yi a te Gibeya yi, Bunyamin yamanani. Yamaan naxan yi Sōli fəxə ra a ne tεngε. Xεmε kεmε sennin ɲəxən yi na. ¹⁶ Sōli a dii xεmεn Yonatan nun yamaan naxan yi a fəxə ra, ne yi dəxə Geba yi, Bunyamin bəxən ma. Filisitine yi malanxi Mikimasi yi. ¹⁷ Ganla dəxə saxan yi mini Filisitine sofane malandeni alogo e xa yεngεn so. Gali keden yi siga Ofara binni Suwali yamanani. ¹⁸ Ganla boden yi siga Beti-Xoron binni. A saxanden yi siga yamanan danna binna ra Seboyin lanbanna xunna ra, tonbon yiren dεxən.

¹⁹ Na waxatini, xabun mi yi toma Isirayila bəxə yo ma, bayo Filisitine bata yi a fala, e naxa, “Heburu kaane nama silanfanna nun tanban nafala.”* ²⁰ Isirayila kaan birin yi sigama Filisiti xabun nan fεma a ɲinge kenna dɛni təndeni hanma kenna hanma bunbina, hanma bundena. ²¹ E yi gbeti gbanan keden nan fima ɲinge kenna dɛni tən feen na, e

nun kenna. Koni a tagiin nan yi fima ɲama malan sena fe ra hanma bunbina hanma ɲinge gbεngbεn wurena. ²² Nanara, yεngε so ləxəni, silanfanna nun tanban mi yi Sōli nun Yonatan ma sofane yii. Fə mangan nun a dina. ²³ Filisiti gali keden yi sa Mikimasi kiraan suxu geya longonna ra.

14*Yonatan yi Filisitine yεngε*

¹ Ləxəna nde, Sōli a diin Yonatan yi a fala a yεngεso seene maxali banxulanna xa, a naxa, “Fa en gidi han Filisitine gali malandeni bode fəxəni.” Koni Yonatan mi a baba rakolon.

² Sōli yi Gibeya danna ra girenada wudin bun ma Migiron yi. Sofa kεmε sennin yi a fεma. ³ Saraxarali doimaan yi Axiya nan yii na yi, Ikabodi tada Axituba a dii xεmεna. Finexasi nan Axituba sətə. Heli, Alatalaa saraxaralina Silo yi, na nan Finexasi sətə. Muxu yo mi yi a kolon a Yonatan bata mini.

⁴ Yonatan yi minima geya longonna nan na alogo a xa Filisitine gali malanden masətə. Na kiraan yi minixi geya tintinxi firinne nan longori ra, na kedenna yi xili Bosesi, boden xili Senne. ⁵ Geya keden kəmεn fəxəni Mikimasi binni, boden yiifari fəxəni Geba binni.

⁶ Yonatan yi a fala a yεngε so se maxanla xa, a naxa, “Fa, en siga han Filisiti Ala kolontarene gali malandeni. Waxatina nde Alatala en malima nən. Sese mi nəε Alatalaa marakisin yεε rase, hali yama xurudin na a ra, hanma a gbeena.” ⁷ Yεngε so se maxanla yi a yabi, a naxa, “I mirixi naxan ma, na liga. Siga! N ni i fəxə ra. En birin xaxili keden.” ⁸ Yonatan naxa, “Awa, fa en siga han xεmεni itoe dɛnaxan yi, e yi en to. ⁹ Xa e a fala en xa, e naxa, ‘E ti mɛnni han nxu yi ε ralan,’ en tima nən mɛnni. En mi tema e fεma na yi. ¹⁰ Koni, xa e a fala en xa, e naxa, ‘E te nxu fεma,’ en tema nən, bayo na findima taxamasenna nan na a Alatala bata e so en yii.”

* **13:19:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana.

11 E yi e yita Filisitine ra. Filisitine yi a fala, e naxa, “I yeen ti! Heburune bata mini foḷo yinle ra e luxunxi denaxanye yi.” 12 E yi Yonatan nun a walikeen xili, e naxa, “E te nxu fema, nxu xa fena nde yita e ra.” Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Te n foḷo ra, bayo Alatala bata e so Isirayila yii.” 13 Yonatan yi te a yiine kafue a sanne ma, a yenge so se maxanla biraxi a foḷo ra. Yonatan yi lu Filisitine rabire a bun ma, a yenge so se maxanla yi e faxesa. 14 Na yenge singeni Yonatan nun a yenge so se maxanla yi Filisiti muxu moḷoḷe joḷoḷon faxesa yire kedenni. 15 Gaxun yi so ganli. Naxan yo yi xee ne ma e nun ganla birin, naxan yo yi gali malande gbete yi, e nun naxanye yi minixi yengesodeni, gaxun yi ne birin suxu. Boḷon yi xuruxurun. Na yi findi gaxun na fata Ala ra.

16 Sali a kantan muxun naxanye yi Gibeya yi, Bunyamin boḷoni, ne yi ganla to xuye ayi yiren birin yi. 17 Sali yi a fala a sofane xa, a naxa, “E sofane maxili, a xa kolon naxan kelixi en ye.” E yi a kolon a Yonatan nun a yenge so se maxanla nan mi yi e ye. 18 Sali yi a fala Axiya xa, a naxa, “Alaa Kankiraan nafa.” Bayo na waxatini a yi Isirayila kaane nan yii. 19 Sali yi falan tima saraxaraliin xa waxatin naxan yi, soḷo soḷon mon yi gboma ayi Filisitine malandeni. Sali yi a fala saraxaraliin xa, a naxa, “A lu na.” 20 Nayi, ganla naxan birin yi Sali foḷo ra, ne yi malan e mini yenge sodeni. E yi a li Filisitine yi e bode yenge ma soḷo soḷo gbeeni. 21 Heburu naxanye yi Filisitine bun ma a singeni, naxanye yi basanxi e ra e gali malandeni, ne yi sa Isirayila fari Sali nun Yonatan mabinni. 22 Isirayila kaan naxanye birin yi luxunxi Efirami geyane yi, ne yi a me a Filisitine e gima, e fan yi lu e kede, e yi e yenge. 23 Alatala yi Isirayila rakisi na boḷoni, yengen yi siga han Beti-Aweni.

Sali a xaxilitareya kolona

24 Isirayila kaane toḷo nen na boḷoni bayo Sali bata yi tonni ito fala yamaan xa, a naxa, “Dangan na kanna xa xemen naxan na donseen don benun jinbanna, benun n yi n gbeen joḷo n yaxune ra.” Nanara, muxu yo munma yi donseen don ganli. 25 E birin yi fotonna li, kumin yi boḷonma denaxan yi. 26 E soxin fotonni, sofane yi kumin to mine, koni muxu yo mi se raso a de, bayo e birin yi gaxuxi dangan ye ra. 27 Yonatan mi yi a kolon a baba bata yi a kolon yamaan xa. Nanara, dunganna naxan yi a yii, a na xunna rasiga, a yi a deten kumi dengbeni, a a don. Nayi, a yeen yi xon sege. 28 Sofana nde yi a fala a xa, a naxa, “I baba ganla rakoloxi nen ki faji, a naxa, ‘Xa muxuna nde donseen don to, dangan na kanna xa.’ Nanara, sofane birin xadanxi.” 29 Yonatan naxa, “N baba yamaan toḷoma. A mato n fangan soḷoxi kii naxan yi xabu n kumini ito don. 30 Xa sofane birin yi donseen donma to, e naxan tongoxi e yaxune konni, en yi Filisitine noḷa nen dangu ito ra!”

31 E Filisitine noḷa na boḷoni keli Mikimasi siga han Ayalon yi. Yamaan yi xadanxi han! 32 E yi e yaxune yii seene tongo, e xuruseene tongo e nun jingene nun jinge diine. E e faxesa boḷoni, yamaan yi e nun wunla don. 33 E yi a rali Sali ma e naxa, “A mato yamana Alatala yulubin tongoma, e suben nun a wunla don.” Sali naxa, “E bata yanfan ti! E geme gbeen makutukutu n mabinni iki sa!” 34 A mon yi a fala, a naxa, “E xuya ayi yamani, e a fala e xa, a birin xa fa a jingen na xanamu a yexena, a yi a faxesa be. Na xanbi ra, e yi e don alogo e nama Alatala yulubin tonge, e suben nun a wunla don.” Koen na, birin yi fa a jingen na alogo a xa a faxesa menni. 35 Sali yi saraxa ganden nafala Alatala xa. Na findi saraxa gande singen nan na a naxan nafala Alatala xa.

36 Sali yi a fala, a naxa, “En godo Filisitine foḷo ra to koen na, en sa e yenge han xotonni. Keden nama lu a nii ra.” E yi a yabi, e naxa, “Naxan

nafan i ma, na liga.” Koni, saraxaraliin naxa, “En na Ala maxədin be.”³⁷ Səli yi Ala maxədin, a naxa, “N xa godo Filisitine fəxə ra ba? I e soma Isirayila yii ba?” Koni na ləxəni a mi a yabi.³⁸ Nanara, Səli naxa, “E fa be, ganla yεeratine birin. En xa a kolon yulubin naxan ligaxi to.”³⁹ N bata n kələ habadan Alatala yi, Isirayila Rakisimana, hali xa n ma diin Yonatan nan a xunna ra, a faxama nən.” Muxu yo mi a yabi yamaan yε.⁴⁰ A yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “E dangu fəxə kedenni, n tan nun n ma dii Yonatan xa lu fəxə kedenni.” Yamaan yi a fala Səli xa, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.”⁴¹ Səli yi a fala Alatala xa, Isirayilaa Ala, a naxa, “Nəndin yita n na.” Masensenna yi Yonatan nun Səli suxu, yamaan yi ba a yε.*⁴² Səli naxa, “E masensenna ti nxu nun ma diin tagi.” Yonatan yi suxu.⁴³ Səli yi a fala Yonatan xa, a naxa, “A fala n xa i naxan ligaxi.” Yonatan yi a yabi, a naxa, “N kumi siyadi nan tongoxi n ma dunganna nəen na, n na don. Fə n xa faxa?”⁴⁴ Səli naxa, “Ala xa tərə naxin sa n ma xa i mi faxa, Yonatan.”⁴⁵ Koni sofane yi a fala Səli xa, e naxa, “Yonatan lan a xa faxa ba? A tan xa mi a ra, naxan Isirayila rakisi gbeen ti? A mi faxε mumε! Nxu bata nxu kələ habadan Alatala yi, hali a xunsexe kedenna, a mi birε bəxəni, bayo Ala nan a mali a xa nəən sətə to!” Nayi, sofane yi Yonatan xunba, a mi faxa.⁴⁶ Səli yi xεtε Filisitine fəxə ra, ne yi xεtε e konni.

⁴⁷ Səli to mangayaan tongo Isirayila yi, a yi e yaxune yengε a rabilinni, Moyaba nun Amonine nun Edən nun Soba mangane, e nun Filisitine. A na yi a yεε rafindi dənaxan ma, a yi nəən sətəma nən na ma.⁴⁸ Ləxəna nde, a yi keli a senbe gbeeni, a yi Amalekine nə, a Isirayila xunba ne yii, naxanye yi a kalama.

⁴⁹ Səli a dii xεməne nan itoe ra: Yonatan nun Yisiwi nun Maliki-Suwa. A dii tεmε singen xili Merabi,

a bolokadaan xili Mikali.⁵⁰ Səli a naxanla yi xili nən Axinowami, Aximaasi a dii tεməna. A sofa kuntigin yi xili nən Abineri, Səli səxə Neri a dii xεməna.⁵¹ Kisu, Səli baba, e nun Neri, Abineri baba, Abiyeli a diin nan yi ne ra.⁵² Yengε naxin keli nən Filisitine xili ma Səli a mangayaan nεene birin yi. Nanara, a nεma fa senbemaan to hanma wεkilədena, a bata a raso a ganli.

15

Isirayila yi Amalekine yengε

¹ Samuyeli yi a fala Səli xa, a naxa, “Alatala n tan nan xεxi i xunna masandeni i sugandi xinla ma alo mangana Isirayila xun na, a yamana. Awa, i tuli mati Alatalaa falan na.”² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Amalekine to kiraan bolon Isirayila kaane yεε ra e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi, n mi jinanxi na feen xən ma mumε! ³ Awa iki, sa Amalekine yengε, e gbeen seen naxanye birin na, i yi ne kala fefe! I nama kininkinin, niimaseene birin faxa, xεməne nun naxanle, dii nəene nun dii futene, jingene nun yεxεene, nəgəmene nun sofanle.’ ”

⁴ Səli yi ganla maxili, a e tεngε Telayimi yi. Sofaan san masiga tiin muxu wuli kεmε firin yi na e nun Yuda xεmε wuli fu.⁵ Səli yi siga han Amaleki taani, a yi yengeni tən lanbanni.⁶ A yi a fala Kenine xa, a naxa, “E ε masiga, ε keli Amalekine yε, alogo n nama ε raxəri e xən. Bayo ε hinan nən Isirayila kaane ra, e to yi minima Misiran yamanani.” Kenine yi e masiga Amalekine ra.

⁷ Səli yi Amalekine yengε keli Xawila yi han Suru, Misiran sogeteden binna.⁸ A yi Agaga Amalekine mang gan nəen suxu, a yi a yamaan birin faxa silanfanna ra fefe!⁹ Səli nun a ganla yi Agaga lu a nii ra e nun a xuruse sensenne nun jingene nun yεxεene nun jingε diine nun yεxεε

* **14:41:** Yurima nun Tumin masensən ti seene fe sebexi Xəyəyan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

diine nun sube fajine birin. E mi tin ne faxe. Koni, naxanye mi yi fan, tɔnɔ mi yi naxanye ra, e ne faxa.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti Samuyeli xa, a naxa, ¹¹ “N nimisaxi Sɔli dɔxɔ feen na mangayani, bayo a bata a xun xanbi so n tan yi, a mi n ma falane ligama.” Samuyeli yi xɔlɔ, a xi Alatala maxandɛ kɔɛna ngaan na. ¹² Samuyeli yi keli xɔtɔn! A siga Sɔli ralandeni. E yi a fala a xa a Sɔli bata yi siga Karemele yi, alogo a xa sa xunnayeren gɛmɛn dɔxɔ a yete xa. A mɔn bata yi kiraan suxu a godo Giligali yi. ¹³ Samuyeli yi sa a li na yi. Sɔli naxa, “Alatala xa i baraka. N bata Alatalaa falane suxu.” ¹⁴ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nayi, yete wuga xuiin mundun mɛma ito ra? Ningen mundun wuga xui ito ra?” ¹⁵ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Sofane nan faxi e ra sa keli Amalekine konni. E bata yete nun jinge sensenne ba a yete alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala. Koni nxu a dɔnxene birin faxa nɛn.”

¹⁶ Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “A lu na kiini! N xa a fala i xa Alatala naxan falaxi n xa to kɔɛn na.” Sɔli yi a fala, a naxa, “A fala n xa.” ¹⁷ Samuyeli yi a fala, a naxa, “A singeni i yi i yete mirixi muxu xurin nan na, iki i bata findi Isirayila bɔnsɔnne mangan na. Alatala nan i masusanxi, i findi mangan na Isirayila xun na. ¹⁸ Anu, Alatala bata yi i xe fena nde ra, a naxa, ‘Sa Amalekine, yulubi kanne raxɔri fefe! Sa e yenge han i yi e jan fefe!’ ¹⁹ Nanfera i mi i tuli mati Alatalaa falan na? Nanfera i yenge yi seene tongo, i fe jaxin liga Alatala yetagi?”

²⁰ Sɔli yi Samuyeli yabi, a naxa, “N na Alatala xuiin name nɛn ki faji! N bira nɛn a kiraan fɔxɔ ra a naxan yita n na, n yi Amalekine raxɔri fefe! Fɔ Agaga, e mangana, n yi fa a ra be. ²¹ Koni, sofane bata yete nun jinge sensenne ba yenge yi seene yete, naxanye fan e ne ba se kala daxine yete, alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala, Giligali yi be.” ²² Samuyeli yi

a fala, a naxa, “Saraxa ganxine nun saraxane Alatala kɛnɛnɛ dangu a xuiin suxun na ba? En-en. Fala suxun dangu saraxane ra, yete magodon dangu konton turene ra. ²³ Awa, muruten fan findixi yulubin nan na alo yiimatona, matandin fan jaxu alo suxure batuna. Bayo i bata i mɛ Alatalaa falan na, a fan fa a mɛma i ra nɛn alo mangana.”

²⁴ Nayi, Sɔli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N bata Alatalaa falane matandi, e nun i ya falane. N gaxu nɛn yamaan yete ra, n yi a xuiin name. ²⁵ Iki n bata i mayandi, dija n yulubin ma, en birin xa xete alogo n xa Alatala batu.” ²⁶ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “N mi fa fama i fɔxɔ ra, bayo i bata i mɛ Alatalaa falan na, Alatala yi a mɛ i ra alo Isirayila mangana.” ²⁷ Samuyeli yi a firifiri alogo a xa siga, koni Sɔli yi a suxu a domain lenben ma, a bɔ. ²⁸ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Alatala Isirayilaa mangayaan bama i yii na kiini to, a yi a so i ya muxuna nde yii, naxan dangu i tan na. ²⁹ Ala, Isirayila binyen naxan yi, a mi wule, a mi a miriyane maxetema, bayo adamadi mi a ra.” ³⁰ Sɔli mɔn yi a yabi, a naxa, “N bata yulubin liga! Koni yandi, binyen sa n ma, fonne nun Isirayila yamaan yetagi, en birin xa xete n yi Alatala batu i ya Ala.”

³¹ Samuyeli nun Sɔli yi yete e bode xɔn, Sɔli yi Alatala batu. ³² Samuyeli yi a fala, a naxa, “E fa Agaga ra n xa, Amalekine mangana.” Agaga yi a maso a binni sewani, a yi a falama a yete ma, “Saya xɔlɛn bata jan yati!” ³³ Koni Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna bata yi diine ba jaxanle yii. Na kiini i nga a diin bama nɛn a yii.” Samuyeli yi Agaga yisege sege Alatala yetagi Giligali yi.

³⁴ Samuyeli yi yete Rama yi, Sɔli yi yete a konni Gibeya yi. ³⁵ Samuyeli mi fa Sɔli to han a faxa, bayo a yi sunuxi a fe ra. Alatala yi nimisa Sɔli sugandi feen na mangan na Isirayila xun na.

16

Ala yi Dawuda sugandi

¹ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Han waxatin mundun yi i luyε sunuxi Sɔli a fe ra? N tan yetεen bata n mε a ra alo mangana Isirayila xun na. I ya ture sa fenna rafe, n bata i rasiga Yese konni, Bεtelεmi kaana. N bata mangana nde sugandi a dii xεmεne ye.” ² Samuyeli yi a fala, a naxa, “N sigama di? Sɔli a feen mεma nεn, a yi n faxa.” Alatala yi a fala, a naxa, “Ninge gilεna nde xali i yii, i yi a fala, i naxa, ‘N faxi saraxa baden nin Alatala xa.’” ³ Yese xili saraxa bani, n na a yitε i ra i lan i xa naxan liga. N na naxan yita i ra, i yi na kanna masusan a sugandi feen na mangan na.”

⁴ Alatala naxan fala, Samuyeli yi na liga a siga Bεtelεmi yi. Taan fonne birin yi fa a ralandeni e xuruxurunma gaxuni. E a maxɔdin, e naxa, “I faxi fe fajin nan na ba?” ⁵ A yi a fala, a naxa, “Ɔn, herin na a ra. N faxi saraxa baden nin Alatala xa. ε ε rasarijan, ε fa n fεma saraxa badeni. A yi Yese fan nun a diine rasarijan a e xili saraxa bani.”

⁶ Ne fa waxatin naxan yi, Samuyeli to Eliyabi to, a yi a miri, a naxa, “Alatala a tan nan sugandixi yati!” ⁷ Koni Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “I nama i miri a tofanna ma hanma a kuyana, bayo n mi a tan sugandixi. Alatala mi feene yatεma adamadiine naxanye yatεxi. Adamadiine a yetagin nan matoma, koni Alatala muxun bɔɔn nan matoma.” ⁸ Yese yi Abinadabo xili a a radangu Samuyeli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito sugandixi.” ⁹ Yese yi Sama radangu. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito fan sugandixi.” ¹⁰ Yese a dii soloferene radangu Samuyeli yetagi, koni Samuyeli naxa, “Alatala mi itoe sese sugandixi.”

¹¹ Samuyeli mɔn yi Yese maxɔdin, a naxa, “Banxulanna se mi fa be?” Yese yi a yabi, a naxa, “Xurimaan nan luxi, koni a sa xuruse rabadeni.” Nayi, Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “A

xa sa fen, en mi donse donna fɔlɔma a xanbi.” ¹² Yese yi muxuna nde xε, a sa fa a ra. A fatin yi gbeeli, a yetagin yi rayabu, a ti kiin yi fan. Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Keli, i yi a masusan a sugandi feen na, bayo a tan na a ra.” ¹³ Samuyeli yi ture sa fenna tongo a Dawuda xunna masusan a tadane tagi. Fɔlɔ na lɔxɔni, Alatala Nii Sarijanxin yi godo Dawuda ma sɛnbɛni. Samuyeli yi keli, a siga Rama yi.

Dawuda yi wali Sɔli xa

¹⁴ Alatala Nii Sarijanxin bata yi mini Sɔli yi, yinna jaxin yi lu a tɔrε fata Alatala ra. ¹⁵ Sɔli a walikεne yi a fala a xa, e naxa, “Ninan jaxin nan i tɔrɔma keli Ala ma. ¹⁶ Nxu kanna xa falan ti. I ya walikεne i sagoni. Nxu xεmεna nde fenjε naxan fatan kondenna maxε. Ninan jaxin na so i yi keli Ala ma, maxaseen yi maxa, na yi i bɔɔn nafan i ma.” ¹⁷ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Awa, ε maxase maxa fajina nde fen n xa, ε yi fa a ra.”

¹⁸ Walikε keden yi a fala, a naxa, “N bata Yese Bεtelεmi kaana dii xεmε keden to naxan fatan kondenna maxε. Sofa kenden na a ra, a wεkilε han! A falan tima ki fajɔ, a mɔn tofan. Alatala a xɔn.” ¹⁹ Sɔli yi xεrane rasiga a faladeni Yese xa, a naxa, “I ya dii xεmεn Dawuda rafa n ma naxan xuruseene fɔxɔ ra.” ²⁰ Yese yi sofali keden tongo, a burun nate a fari, e nun manpa kundi keden nun sii keden, a yi e birin so Dawuda yii Sɔli xa. ²¹ Dawuda yi fa a ti Sɔli yetagi, a rafan a ma han a findi a yεngε so se maxanla nde ra. ²² Sɔli yi xεraan nasiga Yese ma, a naxa, “Tin, i xa Dawuda lu n yii, bayo a rafan n ma.” ²³ Nayi, yinnan na yi so Sɔli yi keli Ala ma waxatin naxan yi, Dawuda yi kondenna tongoma nεn a a maxa. Na yi Sɔli mafisama nεn, a dundu, yinna jaxin yi mini ayi.

17

Filisitine yi keli Isirayila xili ma

¹ Filisitine yi e ganle malan yenge so xinla ma. E yi e malan Soko yi, naxan Yuda bəxən ma. E yi e ganla malan Soko nun Aseka tagi, Efesi-Damimi yi. ² Səli nun Isirayila muxune fan yi e ganla malan Ela lanbanni. E yi e ganla ti Filisitine yenge xinla ma. ³ Filisitine yi tixi geyaan fari fəxə kedenni, Isirayila kaane fan geyaan fari fəxə kedenni. Lanbanna yi e tagi.

⁴ Fala ralina nde yi mini Filisitine ye, a a maso gali firinne tagi. A yi xili Goliyati, Gati kaan nan yi a ra. A yi kuya fə nəngənna ye sennin nun yiin ye keden. ⁵ Sula kəmətin yi soxi a xun na, sula domain xali dixin yi a fatin kantanma naxan kilo tonge sennin liye. ⁶ A sanne yi ye masansanxi sulan nan na. Sula silanfanna yi sətixi a fari. ⁷ A tanban fəen yi gbo alo gbindonna. Wuren naxan yi na pəe ra, a kilo solofere liye. A ye masansa wure lefaan suxu muxun yi sigan tima a ye ra. ⁸ A a xuini te, a falan nasiga Isirayila ganla ma, a naxa, “Nanfera ε tixi yenge so xinla ma? Filisitina nde xa mi n tan na ba? ε tan, Səli a konyine xa mi ε ra ba? ε muxu keden yita naxan gode n yengedeni. ⁹ Xa a nə n bənbə a n faxa, nxu findi ε konyine ra. Xa n na a nə, n yi a faxa, ε findi nxə konyine ra, ε wali nxu xa.” ¹⁰ Filisiti xəmən mən yi a fala, a naxa, “N bata na xinla rasiga Isirayila ganle ma. Xəmə keden xa mini, alogo nxu xa nxu bode yenge.” ¹¹ Səli nun Isirayila kaane birin yi Filisiti xəmənə falane mə, gaxu gbeen yi e suxu.

Dawuda yi Goliyati faxa

¹² Yese Efarata bənsənna dii xəmən nan yi Dawuda ra, naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda bəxən ma. Dii xəmə solomasəxə yi Yese yii. Səli waxatini, Yese bata yi findi fonna ra yamaan ye. ¹³ Yese a dii xəmə singe saxanne bata yi siga Səli fəxə ra yengen. A singen yi xili Eliyabi, a firinden xili Abinadabo, a saxanden xili Sama. ¹⁴ Dawuda nan yi xurimaan na. Fori saxanne yi Səli fəxə ra. ¹⁵ Dawuda yi sigama Səli konni a mən yi xətema a

babaa xuruseene rabadeni Betelemi yi.

¹⁶ Xii tonge naanin, xətənna nun jinbanna, Goliyati Filisiti xəmən yi tima nən e yetagi. ¹⁷ Yese yi a fala a diin Dawuda xa, a naxa, “Donse xəri bənbenla nun buru xun funi itoe tongo, i yi e xali i tadane xən gali malandeni. ¹⁸ I mən yi fəne kundi funi itoe sanba e sofa kuntigin ma. I mən yi a mato xa i tadane kende, i yi fa taxamasenna nde ra keli e ma. ¹⁹ E Səli fəma Ela lanbanni e nun Isirayila xəməne birin Filisitine yengedeni.”

²⁰ Dawuda yi keli xətən xətən. A xuruseene taxu xuruse kantanna nde ra, a a goronne tongo, a siga, alo Yese a yamari kii naxan yi. A so gali malandeni waxatin naxan yi, a yi ganla li tixi yenge so xinla ma, e yenge sənxi temi. ²¹ Isirayila nun Filisitine yi e ganle ti yenge so xinla ma, kənenni ²² Dawuda yi a goronne taxu goron kantanna ra, ganla yi tixi denaxan yi a siga a giye mən. A to so, a a tadane xətən. ²³ A yi fala tiini e ra waxatin naxan yi, Filisiti sofaan Goliyati Gati kaan yi a mafa a ganla ye ra. A mən yi a xuini te, a xəte a dari fe xinli ito ma. Dawuda yi a mə. ²⁴ Isirayila kaane birin yi e masiga e to Goliyati to, bayo e yi gaxuxi a ye ra ki faɲi. ²⁵ Birin yi a falama, e naxa, “ε bata xəməni ito to gode? A godoma Isirayila xili feen nan ma. Naxan na a faxa, mangan nafulu gbeen fiye a ma nən. A a dii təməni fi a ma futun na, a mudu fiin ba a denbayaan xun ma Isirayila yi.”

²⁶ Xəmən naxanye yi Dawuda fəma, a a fala ne xa, a naxa, “Nanfe lige na kanna xa naxan na Filisitini ito faxa, a yagin ba Isirayila ma? Nde Filisiti Ala kolontareni ito ra naxan susuxi habadan Alaa ganle makonbe?” ²⁷ Yamaan yi xəte falane ma, e naxa, “Ito nan ligama na kanna xa naxan na a faxa.” ²⁸ Eliyabi, a tadan forimaan to e nun sofane to batuε, a xələ Dawuda ma han! A yi a fala, a naxa, “Nanfera i faxi be? I ya xuruse kurudin taxuxi nde ra burunna ra? N ni i ya yete yigboon

kolon, e nun i ya bəne naxiyana. I faxi yengeni gbəden nin.”²⁹ Dawuda yi maxədinna ti, a naxa, “N nanse ligaxi a naxin na? N fala tiin nin gbansan!”³⁰ A a xun xanbi so a tada yi a sofa gbete maxədin na kii kedenni. Yamaan yi a yabi alo a singena.

³¹ E na falane me Dawuda ra waxatin naxan yi e sa ne dentegge Səli xa. Səli yi a xili. ³² Dawuda yi a fala Səli xa, a naxa, “Muxu yo nama yigitegge Filisitini ito a fe ra. N tan, i ya walikēen sigama nen a yengedeni.”³³ Səli yi Dawuda yabi, a naxa, “I mi nəe Filisitini ito yenge, bayo banxulan jəren ni i ra, koni a tan, yenge soon na a ra xabu a dii jərəna.”³⁴ Dawuda yi a fala Səli xa, a naxa, “N tan, i ya walikēen yi n baba xuruseene nan nabama. Xa yatana hanma jarina nde yi fa, a yexee keden suxu,³⁵ n yi n gima a fəxə ra nen, n yi a bənbə, n yexeen ba a de ra. Xa a fa n xili ma, n yi a suxuma nen a xabene ma, n na a bənbə, a faxa.”³⁶ I ya walikēen yi yatan nun jarin faxama na kii nin, awa n Filisiti Ala kolontareni ito ligama na kiini nen. Amasəto, a bata habadan Alaa ganle makonbi.³⁷ Alatala naxan n natangaxi yatan nun jarin yii xanle ma, na mən n be Filisitini ito yii nen.” Nayi, Səli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga, Alatala xa lu i xən.”

³⁸ Səli yi Dawuda maxidi a yetena a dugine yi, a a maxidi a makantan domani, a sula kəmətin so a xun na.³⁹ Dawuda yi Səli a silanfanna singan a tagi xidin na a dugine fari. Ayi keli a xa siga. Koni a mi yi darixi e ra. A yi a fala, a naxa, “N mi nəe ito birin nasiga tiye, n munma fatan singe.” Dawuda yi e ba a ma.⁴⁰ A dunganna suxu a yii, a gemə malaxunxin suulun sugandi xuden de. A e sa a yexee raba sagbaan kui. A lantanna a yii, a siga Filisiti sofaan xili ma.

⁴¹ Filisiti sofaan yi a maso Dawuda ra ndedi ndedi, a ye masansan wure lefana maxanla fan yi sigama a yee ra.⁴² A Dawuda mato, a yi a kolon a banxulan jəren nan mən yi Dawuda

ra, a fatin yi gbeeli, a yetagin yi tofan. Goliyati yi a rapaxu.⁴³ Filisiti sofaan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Baredin nan n na ba? I to fama n xili ma e nun dunganna?” A yi a danga a suxurene yi.⁴⁴ A yi a fala, a naxa, “Fa be! N ni i suben soma nen xoline nun subene yii!”⁴⁵ Dawuda yi a fala Filisiti sofaan xa, a naxa, “I fama n xili ma silanfanna nun tanban nun xanla nan na i yii, koni n tan fama i xili ma Alatala Senben Birin Kanna nan xili yi, Isirayila ganle Ala, i naxan konbixi.”⁴⁶ To, Alatala i soma nen n yii, n yi i nə, n ni i xunna bolonje a de. To, n Filisitine ganla muxune binbine soma nen xoline nun subene yii, dunuja muxune birin yi a kolon a Ala Isirayila yii.⁴⁷ Yamani ito birin yi a kolon a Alatala mi marakisin tima silanfanna nun tanban barakani. Amasəto, Alatala nan gbee yengen na, a e tan birin soma nen nxu yii.”

⁴⁸ Goliyati yi lu fe Dawuda binni, Dawuda yi a mafura, a a gi siga Filisiti sofaan nalandeni.⁴⁹ Dawuda yi a yiin nagodo a sagbani, a gemen tongo, a a woli lantanna ra, a Filisiti sofaan gəlon a tigi ra. Gemen yi so Filisiti sofaan tigini, a bira a yetagin ma bəxəni.⁵⁰ Na kiini, Dawuda yi Filisiti sofaan nə lantanna nun gemen na, a a faxa, silanfan mi yi a yii.⁵¹ Dawuda yi a gi han Filisiti sofaan dəxən, a ti na. A Filisiti sofana silanfanna botin a tēni, a yi a faxa, a yi a xunna bolon a de.

Filisitine to a to, a e yenge so kuntingin bata faxa, e yi e gi.⁵² Isirayila nun Yuda sofane yi sənəni te, e bira e fəxə ra, e e kedi han Gati nun Ekirən so deen na. Filisiti sofane binbine yi biraxi Saarayimi kiraan xən han Gati nun Ekirən.⁵³ Isirayila kaane to xete Filisitine fəxə ra, e e gali malanden seene tongo.⁵⁴ Dawuda yi Filisiti sofaan xunna tongo, a yi a xali Yerusalen taani. A sa Filisiti sofana yenge so seene sa a bubuni.

⁵⁵ Səli Dawuda to sigə waxatin naxan yi Filisiti sofaan nalandeni, a yi Abineri a gali xunna maxədin, a

naxa, “Abineri, nde a dii banxulan jərən ni ito ra?” Abineri yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ i niini, mangana, n mi a kolon.”⁵⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “A yε fen, naxan ma dii banxulanni ito ra.”⁵⁷ Dawuda keli xanbini Filisiti sofaan faxadeni, Abineri yi a tongo a siga a ra Səli yetaği. Filisiti sofaan xunna yi suxi Dawuda yii.⁵⁸ Səli yi a fala a xa, a naxa, “Nde a dii i ra, banxulan jərəna?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “I ya walikεen Yese a diin nan n na, Betelemi kaana.”

18

Yonatan nun Dawuda xəyiyana

¹ Səli yelin falan tiyε Dawuda xa waxatin naxan yi, Yonatan nun Dawuda yi findi xəyimane ra. Yonatan yi Dawuda xanu alo a yetena.² Na ləxən yeteni Səli yi Dawuda makankan a fema, a mi tin a siga a babaa banxini.³ Yonatan yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, bayo a bata yi a xanu alo a yetena.⁴ Doma gbeen naxan yi a ma, a na ba, a a so Dawuda yii e nun a yengε so domana, e nun a silanfanna nun a xanla nun a tagi xidina.⁵ Səli na yi Dawuda rasiga dεdε, a feen sənəyama nən. Səli yi tide matexin fi a ma yengεsone xun na. Na yi rafan yamaan birin ma, hali Səli a kuntigine.

⁶ Ganla xεtεmatəna, Dawuda to bata yelin Filisiti sofaan faxε, Isirayila taane birin jaxanle yi mini Manga Səli ralandeni, e sigin sama, e e bodonma tanban xuiin nun maxase gbetene xuiin na, e sənəma sεwani.⁷ Jaxanle yi e bode yabima jaxanni, e naxa, “Səli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.”

⁸ Səli yi na feen famu kii jaxini a xələ kati! A yi a fala, a naxa, “E wuli fu nan soxi Dawuda yii, n tan wuli keden. A mi fa dasaxi sese ra fə mangayana.”⁹ Səli yi Dawuda rajaxu, fələ na ləxən ma.

¹⁰ Na xətən bode, yinna jaxin yi so Səli yi keli Ala ma. A yi waliyiya falane ti a banxin tagini. Dawuda yi

kondenna maxama a xa alo a dari fena, Səli a tanban yi a yii.¹¹ Səli yi a tanban woli, a naxa, “N Dawuda səxənma nən n na a səxənxin lu banxin kanke.” Koni Dawuda yi keli a bun ma dəxəna ma firin.¹² Səli yi gaxu Dawuda yεε ra, bayo Alatala bata yi a rabənin a lu Dawuda xən.¹³ Nanara, a yi Dawuda masiga a ra, a a findi sofa wuli fu kuntigin na. Dawuda yi lu sigε yengeni gali xunna ra.¹⁴ Dawuda a feene birin yi sənəyama, bayo Alatala yi a xən.¹⁵ Səli to a to a yi nəən sətəma tun, a gaxu a yεε ra.¹⁶ Koni Dawuda yi rafan Isirayila nun Yuda birin ma, bayo a tan nan yi tima e yεε ra e yengene yi.

¹⁷ Səli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N ma dii tεmε singen ni i ra, Merabi. N na a fima nən i ma futun na. Koni i wəkilε han! I yi Alatala a yengene so.” Səli yi a miri, a naxa, “N mi n yiini tema a xili ma. Filisitine xa na liga!”¹⁸ Dawuda yi Səli yabi, a naxa, “Sese mi n tan na, sese mi n baba a bənsənna nun a denbayaan na Isirayila yi. Mangan xa findi n bitanna ra di?”¹⁹ Səli a dii tεmε Merabi fi waxatin to a li Dawuda ma, a yi fi Adiriyeli ma, Mehola kaana.

²⁰ Awa, Mikali, Səli a dii tεmεna, Dawuda yi rafan a ma. E to na fala Səli xa, na yi a kεnεn.²¹ Səli yi a fala, a naxa, “N na a fima a ma nən, alogo a xa findi a suxu fεren na, alogo Filisitine xa a faxa.” Səli mən yi a fala Dawuda xa a firindeni, a naxa, “I findima nən n bitanna ra to.”

²² Səli yi yamarini ito fi a walikene ma, a naxa, “E falan ti Dawuda xa luxunni. E a fala a xa, ε naxa, ‘A mato i rafan mangan nun a kuntigine birin ma. Tin, i xa findi mangan bitanna ra.’ ”²³ E yi na fala Dawuda xa. Koni Dawuda yi yabin ti, a naxa, “E tan yεε ra yi fe xurin na a ra ba? N findi mangan bitanna ra? Setaren nan n tan na, tənə mi n na.”²⁴ Səli a walikene yi sa a yεba a xa Dawuda naxan falaxi.²⁵ Səli yi e yabi, a naxa, “E falan ti Dawuda xa, ε naxa, ‘Mangan mako mi futu se ma, koni a xa sa Filisiti muxu kεmε banxulan a fa

e kidin na, alogo a xa a gbeen ᵐᵗᵗᵗ a yaxune ra.’ ” Sōli a kōtēni, Dawuda yi faxama Filisitine barakan nin. ²⁶ Sōli a walikēne yi sa na falane ti Dawuda xa. Dawuda yi wa a xōn a xa findi mangan bitanna ra. Benun waxatin naxan falaxi, ²⁷ Dawuda yi keli e nun a fōxōrabirane, a sa Filisiti xēme kēme firin faxa. Dawuda yi fa e banxulan kidine ra, a yi a bēyēyaan dēfexin so mangan yii, alogo a xa findi mangan bitanna ra. Nayi, Sōli yi a dii tēme Mikali fi a ma a ᵐᵗᵗᵗ ra.

²⁸ Sōli to a to a Alatala Dawuda xōn, Dawuda mōn yi rafan a dii Mikali ma, ²⁹ Sōli yi gaxu Dawuda yēē ra dangu a fōlōn na. A yi findi a yaxun na a siin dōnxēn birin yi. ³⁰ Na waxatini Filisitine kuntigine yi sigama yēngēni Isirayila kaane xili ma. Yē yo yē, Dawuda yi nōn sōtōma yēngēni dangu Sōli a kuntigin bonne ra. A xinla yi te.

19

Yonatan yi Dawuda xun mayenge

¹ Sōli yi a fala a dii Yonatan nun a kuntigine birin xa a Dawuda xa faxa. Koni Dawuda yi rafan Yonatan ma han! ² A yi a rakolon, a naxa, “N baba Sōli wama i faxa feni. A liga i yeren ma tila xōtōnni. I luxunden fen, i yi lu na yi. ³ N minima nēn nxu nun n baba. Nxu tima nēn xēēn ma i luxunma dēnaxan yi. N ni i ya fe falama nēn a xa. N na a kui feene kolon, n na a fala i xa.” ⁴ Yonatan yi Dawuda a fanna fala a baba Sōli xa, a naxa, “I tan mangan na, i nama i ya walikēēn Dawuda hakēn tongo, bayo a munma i hake tongo. A yetēna a faᵓin nan ligaxi i xa han! ⁵ Fayida a niin nan fi Filisiti sofaan Goliyati faxa feni. Na lōxōni, Alatala yi nō gbeen fi Isirayila birin ma, i yi a to, i sēwa. Nanfera i hakēn ligē, i sōntaren wunla ramini tōngēni, i Dawuda faxa fufafu?” ⁶ Sōli yi Yonatan xuiin name, a kōlō, a naxa, “N bata n kōlō habadan Alatala yi, Dawuda mi faxama!” ⁷ Yonatan yi Dawuda xili, a na falane yēba a xa. A Dawuda xali Sōli fēma, Dawuda mōn yi lu a fēma alo a fōlōni.

⁸ Yēngēn mōn yi fōlō. Dawuda yi siga Filisitine yēngēdeni. A e nō fanga gbeen na, e e gi a yēē ra. ⁹ Awa, yinna ᵐᵗᵗᵗ yi so Sōli yi keli Alatala ma. A yi a konni, a tanban suxi a yii. Dawuda yi kondēn maxani. ¹⁰ Sōli yi kata Dawuda sōxōn feen na a tanban na, alogo a xa a sōxōnxin lu banxin kanke, koni Dawuda yi a masiga, tanban yi sōti banxin kanke. Dawuda yi a gi na kōēēn na.

¹¹ Sōli yi sofane rasiga Dawuda a banxin nabilinden alogo a xa faxa xōtōnni. Koni Dawuda a ᵐᵗᵗᵗ Mikali yi a rakolon a a fala a xa, a naxa, “Xa i mi i yetē rakisi kōēni ito ra, xōtōnni i faxama nēn.” ¹² A yi a ramini banxin foye soden na. Dawuda yi a gi. A a sōlon na kii nin. ¹³ Na xanbi ra, Mikali yi suxurena nde tongo a a sa Dawuda a saden ma. A sii kidin sa a xun sade ra, a a sade dugin sa a ma. ¹⁴ Sōli a xērane fa waxatin naxan yi Dawuda suxudeni, Mikali yi a fala e xa, a naxa, “A mi yalan.” ¹⁵ Sōli mōn yi e rasiga a firinden. A a fala e xa, a naxa, “E fa a ra n xōn a furema saden ma, alogo n xa a faxa.” ¹⁶ Xērane mōn yi xēte, e fa suxuren to saden ma, siin kidin nan yi saden xunna ra. ¹⁷ Sōli yi a fala Mikali xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi na kiini, i yi n yaxun lu a siga?” Mikali yi Sōli yabi, a naxa, “A a fala n xa nēn, a naxa, “Tin n xa siga, hanma n ni i faxa.’ ”

¹⁸ Dawuda yi nō a giyē, a siga Samuyeli konni Rama yi. Sōli naxan birin liga a ra a na yēba a xa. Nayi, e birin yi siga e sa dōxō Nayoti yi. ¹⁹ E yi a dēntēge Sōli xa a Dawuda Nayoti yi Rama dēxōn. ²⁰ Sōli yi sofane rasiga a suxudeni. Koni, ne to nabi ganla nde li nabiya fala tiini, Samuyeli yi tixi e yēē ra, Alaa Nii Sariᵓanxin yi godo Sōli a xērane ma, e fan yi nabiya falane ti fōlō. ²¹ Na yi fala Sōli xa, a sofa gbētēye rasiga. Ne fan yi waliyiyaan fōlō. A mōn yi sofane xē a saxandeni, ne fan yi waliyiyaan fōlō. ²² Dōnxēn na, Sōli yetēēn yi siga Rama yi. A Seku ige ramaraden li, a maxōdinna ti, a naxa,

“Samuyeli nun Dawuda minen yi?” E a yabi, e naxa, “E Nayoti yi Rama dexon.” ²³ Soli yi siga Nayoti binni Rama yi. Koni, Alaa Nii Sariñanxin yi fa a fan ma, Soli yi siga nabiya falane tiye han a so Nayoti yi. ²⁴ A yi a dugine ba, a nabiya falane ti Samuyeli yetagi. A ragenla yi lu saxi yanyin nun kœna ngaan na. Nanara, yamaan naxa, “Soli fan bata findi nabiin na ba?”

20

Yonatan nun Dawuda

¹ Dawuda yi keli Nayoti yi Rama dexon a sa Yonatan li. A a maxadin, a naxa, “N nanfe ligaxi hanma n haken mundun ligaxi, hanma n yulubin mundun tongoxi i baba ma? Nanfera a wama n faxa feni?” ² Yonatan yi a yabi, a naxa, “A makuya na ra! I mi faxama! N baba mi fefe ligama a mi naxan falama n xa singen. Nanfera a ito luxunje n ma? Na mi a ra!” ³ Dawuda yi a kolob, a naxa, “I baba a kolon ki faji, a n bata rafan i ma. A a mirima iki, a naxa, ‘Yonatan nama ito kolon, a a toroma nen.’ Koni n bata n kolob habadan Alatala yi e nun i tan yi, a luxi ndedi n faxa.”

⁴ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan xoli i ma n na lige i xa.” ⁵ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Tila, Kike Nenen naxanaxan na a ra. A yi daxa n xa dɔxɔ mangan fema nxu yi nxu dege nxu bode xon. Koni, a lu n xa siga, n yi n luxun xeen ma han tila buda jinbanna ra. ⁶ Xa i baba a kolon a n mi be, i yi a fala, i naxa, ‘Dawuda n mayandixi nen a n xa tin a xa siga a taani Betelemi yi, bayo jeen saraxan nan sa bama a xabilan birin xa na yi.’ ⁷ Xa a a fala, a naxa, ‘Na lanxi,’ nayi i ya walikœen natangaxi. Koni xa a mœne, i xa a kolon a a waxi n toro feen nin. ⁸ I ya hinanna yita i ya walikœen na, bayo i bata layiri xidi n xa Alatala yetagi. Xa n bata findi hake kannna ra, i tan yetœen xa n faxa. Nanfera i n xalima han i baba fema?”

⁹ Yonatan yi a yabi, a naxa, “Na mi lige mumœ! Xa n yi la a ra a n baba bata a jœnige a xa i faxa, n na a falama

nen i xa.” ¹⁰ Dawuda yi a fala Yonatan xa, a naxa, “Nde n nakolonma xa i baba yabi naxin so i yii?” ¹¹ Yonatan yi a fala, a naxa, “Fa be. En siga xœen ma.” E mini, e siga e bode xon. ¹² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N bata Alatala, Isirayilaa Ala findi n seren na, waxatini ito yi, tila buda n nan n baba kui feene kolonma nen. Xa i mœn nafan a ma, n tan nan na falama i xa. ¹³ Koni xa n baba wama i toro feni, Alatala xa toroya naxin sa n ma xa n mi a fala i xa, n yi i rasiga bœne xunbenli. Alatala xa lu i xon alo a lu n baba xon kii naxan yi. ¹⁴ Koni i tan xa Alatalaa hinanna yita n na n siin birin yi, alogo n nama faxa. ¹⁵ I ya hinanna nama dan n bœnsœnna xa habadan, hali Alatala na i yaxune birin jan bœxɔ xœnna fari.” ¹⁶ Nayi, Dawuda nun Yonatan yi layirin xidi, a naxa, “Alatala xa Dawuda gbeen jœxɔ a yaxune ra.” ¹⁷ Yonatan mœn yi Dawuda rakob a xanuntenyana fe ra bayo a yi a xanuxi alo a yetœen niina.

¹⁸ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Tila, Kike Nenen naxanaxan na a ra. E a kolonma nen a i mi be, bayo i dœxœdeni gelima nen. ¹⁹ Tila buda jinbanna ra, i sigama nen han i sa i luxun denaxan yi bode lœxœni i yi n legeden Eseli gemœn fema. ²⁰ N xalimakuli saxan wolima nen gemœn dexon alo n seen nan matinxinma. ²¹ N banxulanna nde rasigama nen, n yi a fala a xa, n naxa, ‘Sa xalimakunle tongo.’ Xa n na a fala a xa, n naxa, ‘Xalimakunle i bun ma be binni, e tongo!’ Nayi, i fa, amasoto bœne xunbenla i xa, fefe mi ligama i ra, n bata n kolob habadan Alatala yi. ²² Koni xa n na a fala banxulanna xa, n naxa, ‘A mato, xalimakunle makuya pon,’ nayi siga, bayo Alatala bata i rasiga. ²³ I nama jinan na feen xon de en naxan falaxi, Alatala nan seren na i tan nun n tan tagi han habadan!”

²⁴ Nayi, Dawuda yi siga a luxundeni burunna ra. Kike Nenen naxanaxan yi a li, mangan yi dœxɔ a degedeni ²⁵ alo mangan dari fena, a yi dœxɔ gbœden ma naxan xun xanbi soxi

banxini, Yonatan yetagi. Abineri yi dɔxɔ a dɛxɔn, koni Dawuda dɔxɔden yi gelixi. ²⁶ Na lɔxɔni Sɔli mi sese fala, bayo a yi a miri, a naxa, “Dawuda mi nɔxi fe fata sarɔnantareya fena nde ra. Sarɔnantareyaan nan finde a ra.” ²⁷ Koni na xɔtɔn bode, kiken xii firinden na, Dawuda dɔxɔden mɔn yi gelixi. Sɔli yi Yonatan maxɔdin, a naxa, “Nanfera Dawuda mi faxi a dɛgedeni to nun xoro yi, Yese a diina?” ²⁸ Yonatan yi Sɔli yabi, a naxa, “Dawuda n mayandixi nɛn a xa siga Betɛlemi yi. ²⁹ A a falaxi nɛn, a naxa, ‘Yandi, a lu n xa siga, bayo n xabilan saraxa baani taani. N tada bata n xili na yi. Xa dɛ fanna nan en tagi, a lu n xa sa n tadane to.’ Nanara, a mi faxi mangana a donse dondeni.” ³⁰ Nayi, Sɔli bɔɔnɛn yi te Yonatan xili ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Dii kalaxi murutɛxina! N na a kolon a i xɔyin nan Yese a dii xɛmɛn na! I yagima nɛn, i nga fan yi yagi naxan i barixi. ³¹ Amasɔtɔ fanni Yese a dii xɛmɛni ito a nii ra, i ya fe mi sabate, i mɔn mi nɔɛ finde mangan na! Awa iki, i xa muxune xɛ, e xa sa fa a ra n xɔn, amasɔtɔ a faxa daxin na a ra!” ³² Yonatan yi Sɔli yabi, a naxa, “A xa faxa nanfera? A nanfe ligaxi?” ³³ Sɔli yi a tanban woli a xili ma alogo a xa a faxa. Nayi, Yonatan yi a kolon, fa fala a baba yi wama Dawuda faxa feni. ³⁴ A xɔlɔxi gbeen yi keli tabanla ra, a mi donse don na kiken xii firinden, bayo a yi sunuxi Dawudaa fe ra, a baba naxan nayarabi.

³⁵ Na xɔtɔn bode, Yonatan yi siga xɛɛn ma e nun Dawuda lanxi denaxan ma. Banxulanna nde yi biraxi a fɔxɔ ra. ³⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “I i gi yɛɛn na i xalimakunle malan n naxanye wolima.” Banxulanna yi siga a giyɛ, Yonatan yi xalimakuli keden woli alogo a xa dangu banxulanna ra. ³⁷ Banxulanna to Yonatan ma xalimakunla biraden li, Yonatan yi sɔnxɔ a xanbi ra, a naxa, “Xalimakunla mi makuya i ra ba?” ³⁸ A mɔn yi sɔnxɔ, a naxa, “I mafura! Siga, iki sa! I nama i yiti de!” Banxulanna yi xalimakunla tongo,

a fa a kanna fema. ³⁹ Banxulanna mi yi sese famuma, Yonatan nun Dawuda nan tun yi na famuma. ⁴⁰ Yonatan yi a yɛngɛ so seene so banxulanna yii, a naxa, “Siga, e xali taani.” ⁴¹ Banxulanna keli xanbini na, Dawuda yi mini a luxundeni gɛmɛn yiifari fɔxɔn ma. A yi a xinbi sin Yonatan yetagi dɔxɔna ma saxon, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. E yi e bode sunbu, e wuga, katarabi Dawuda ma. ⁴² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga bɔɔnɛ xunbenli. A kolon, en bata en ma xɔyiyaan nakɔlɔ Alatala xinli, en yi a fala, ‘Alatala nan seren na, i tan nun n tan tagi e nun n bɔnsɔnna nun i bɔnsɔnna tagi habadan!’ ”

21

¹ Dawuda yi keli a siga, Yonatan yi xɛtɛ taani.

Dawuda yi a gi

² Dawuda yi siga Nobi yi saraxarali Aximeleki konni. Aximeleki yi fa xuruxurunɔnɛ gaxuni a ralandeni, a naxa, “Nanfera i keden na a ra? Nanfera muxɛ mi faxi i matideni?” ³ Dawuda yi saraxarali Aximeleki yabi, a naxa, “Mangan yamarin fixi n ma nɛn, a naxa, ‘Muxu yo nama feni ito kolon e nun n xɛraan naxan soxi i yii.’ Nanara, n yi a fala n sigati bonne xa, a e xa naralan n na yire gbɛtɛ yi. ⁴ Awa, nanse i yii be? Buru suulun so n yii hanma i nɔɛ naxan gbɛtɛ sɔtɛ.”

⁵ Saraxaraliin yi Dawuda yabi, a naxa, “Buru gbɛtɛ mi n yii, koni buru ralixin be. Anu a mi nɔɛ donɔnɛ xa i ya muxune mi e yetɛ suxi waxati danguxini ito yi, e mi e maso ɔaxanle ra.”

⁶ Dawuda yi a yabi, a naxa, “ɔn yati, nxu danxin na a ra ɔaxanle ma alo n darixi a ligɛ kii naxan yi n na siga yɛngɛni. N fɔxɔrabirane yɛngɛ so seene rasariɔanxin na a ra, hali nxu mi Alaa wanla ra. To daxin sarɔjan dangu na ra pon!” ⁷ Nayi, saraxaraliin yi buru ralixine so Dawuda yii. Amasɔtɔ gbɛtɛ mi yi na fɔ Buru Rasariɔanxin naxan bata yi ferɔnɛn

Alatala yetagi a batu banxini, a yi masara buru nenēn na.

⁸ Na lōxōni, Sōli a yexexē kantanne kuntigin naxan yi xili Dowegi Edōn kaana, na yi na yi Alatalaa wanla ra.

⁹ Dawuda mōn yi a fala Aximeleki xa, a naxa, “Tanba mi i yii be hanma silanfanna? Bayo mangana xerayaan yi mafuraxi han, n mi nōxi waxati sōte n yi n ma silanfanna tongo hanma yenge so se gbete.” ¹⁰ Saraxaraliin yi a yabi, a naxa, “Goliyati a silanfanna be, i Filisiti sofaan naxan faxa Ela lanbanni. A saxi saraxarali domain xanbi ra, a mafilinxi dugina nde yi. A tongo xa i wama a xōn, na kedenna nan nxu yii be.” Dawuda yi a yabi, a naxa, “A nōxōn mi na. A so n yii.”

Dawuda Gati taani

¹¹ Na lōxōni, Dawuda yi a gi Sōli ma. A siga Akisi konni, Gati mangana.

¹² Koni Akisi a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Yamanan mangan Dawuda xa mi ito ra ba? Naxanle mi yi sigin sama ito xan xili xunna ba, e yi e bodon? E naxa, “Sōli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu?” ”

¹³ Dawuda yi falan ne sa a bōrēni, a gaxu gbeen ti Akisi yee ra Gati mangana. ¹⁴ A yi a yete findi fatōon na e yetagi. A yi e taani waxatin naxan yi, a yi fatōyaan nan maligama, a sēbenle ti dēene ma, a a dē igen namini a dē xabene yi. ¹⁵ Akisi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a mato! Xēmēni ito xunna mi dōxi! Nanfera ε faxi a ra n fēma? ¹⁶ Daxune nan dasaxi n ma ba, ε to faxi ito ra n fēma, a yi n findi a daxuyaan sereyaan na? A mi soma n konni de!”

22

Dawuda yi so Adulan faranna ra

¹ Dawuda yi keli Gati yi, a sa a luxun Adulan faranna ra. A tadane nun a babaa denbayaan to na mē, e siga a fōxō ra na yi. ² Muxun naxanye tōrōxi, hanma donla naxanye ma, hanma naxanye murutēxi, ne birin yi e malan a fēma a findi e yēeratiin na. Na ma, xēmē kēmē naanin nōxōndōn yi lu a fōxō ra.

³ Dawuda yi keli, a siga Misipe taani, Moyaba yi. A yi a fala Moyaba mangan xa, a naxa, “Tin n baba nun nga xa fa dōxō i konni, han n yi a kolon Ala naxan ligama n na.”

⁴ Dawuda yi e xali Moyaba mangan konni, e lu na fanni Dawuda yi faran makantanxin na waxatin naxan yi.

⁵ Lōxōna nde Nabi Gadi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I nama lu faran makantanxin na. Siga Yuda yamanani.” Nayi, Dawuda yi keli, a siga Xereti fōtōnni.

Sōli yi Nobi saraxaraline faxa

⁶ Sōli yi Dawuda nun a fōxōrabirane fe xibarun mē. Sōli yi dōxi tamaro wudi binla bun ma, Gibeya yi geyaan fari. A tanban yi suxi a yii, a kuntigine birin yi tixi a fēma. ⁷ Sōli yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, ε tan Bunyamin kaane! Yese a dii xēmēn xēene nun manpa bili nakōne soε ε yii ba? A ε birin finde muxu wuli keden kuntigin na hanma muxu kēmē kuntigin na ba? ⁸ Awa, nanfera ε birin n mayanfama? Muxu yo mi n nakolonma a n ma dii nun Dawuda bata layiri xidi, Yese a diina. E tan sese mi kōntōfilixi n ma fe ra? E mi n nakolonjē fa fala n ma diin bata n ma walikēēn nadin n xili ma, a xa n legeden yanfani, alo a ligama kii naxan yi to?”

⁹ Koni, Dowegi Edōn kaan naxan yi Sōli a kuntigine yē, na yi a fala, a naxa, “N Yese a dii xēmēn to nēn fē Nobi yi, Aximeleki fēma, Axituba a dii xēmēna. ¹⁰ Aximeleki Alatala maxōdin a xa nēn, a fandane so a yii e nun sofaan Goliyati Filisiti kaana silanfanna.” ¹¹ Mangan yi muxune rasiga saraxaralina Aximeleki tongodeni Axitubaa diina, e nun a fafe xabilan birin. Ne nan yi saraxaraline ra Nobi yi. E birin yi fa mangan fēma. ¹² Sōli yi a fala, a naxa, “I tuli mati, Axitubaa dii xēmēna.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n kannna.” ¹³ Sōli yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera ε yanfan soxi n ma, ε nun Yese a dii xēmēna? I donseen so nēn a yii e nun silanfanna, i yi Ala maxōdin a xa,

alogo a xa keli n xili ma, a n legeden yanfani alo a ligama kii naxan yi to.”
¹⁴ Aximeleki yi mangan yabi, a naxa, “Koni, nde i ya walikene ye naxan lan-nayaan nabama alo Dawuda, mangan bitanna, mangan kantan tiine kuntigina, e nun muxu binyena mangana a banxini?”
¹⁵ A singen mi yi na ra n xa Ala maxodin a xa. A makuya na ra! Mangan nama n tan i ya walikene kansun hanma n baba xabilan muxuna nde, bayo n tan i ya walikene mi fefe kolon feni ito kui mumε!”
¹⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “I faxama nen yati, Aximeleki, ε nun ε fafe xabilan birin.”
¹⁷ Mangan yi a kantan tiine yamari, naxanye yi tixi a fema, a naxa, “E Alatalaa saraxaraline faxa, bayo ne fan Dawuda nan malima. E a kolon nen a Dawuda bata a gi, koni e mi n nakolon.” Koni Söli a walike yo mi tin a yiin dinje Alatalaa saraxaraline ra, a e faxa.
¹⁸ Nayi, mangan yi Dowegi Edon kaan yamari, a naxa, “I tan xa sa saraxaralini itoe faxa.” Dowegi yi a maso, a yi e faxa. Na lxoni, a yi muxu tonge solomasεε e nun suulun faxa naxanye lan e xa saraxarali domaan so.
¹⁹ Söli mən yi fu saraxaraline taan ma, Nobi. A yi yihadin sa xemene nun jaxanle nun diidine nun dii jorene fari e nun jingene nun sofanle nun yεεεne birin.

²⁰ Abiyatari, Aximeleki a dii xemena, Axituba mamandenna, na yi mini. A a gi siga Dawuda fema.
²¹ A yi a fala Dawuda xa a Söli bata Alatalaa saraxaraline faxa.
²² Dawuda yi a fala Abiyatari xa, a naxa, “Na lxoni, n to Dowegi Edon kaan to na yi, n yi a kolon a a mi yi taganje Söli rakolonje a i fafe n malixi. Nayi, n tan nan findixi i baba xabilan birin faxan sabun na!”
²³ Lu n fema be, i nama gaxu sese ra, bayo naxan wama i niin xon, na n fan gbeen xon. I rakantanma nen n fema.”

23

Dawuda yi Keyila taan nakisi

¹ Muxune yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Filisitine bata Keyila taan yenge, e maale mujama lonne ma.”
² Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N xa siga Filisitini itoe yengedeni ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, i Filisitine noma nen, i yi Keyila rakisi.”
³ Dawuda foxrabirane yi a fala a xa, e naxa, “A mato, gaxuna nxu yi be Yuda yi. Xa en siga Keyila yi Filisitine ganle yengedeni, a jaxuma ayi nen!”
⁴ Dawuda mən yi Alatala maxodin. Alatala yi a yabi, a naxa, “Keli, i siga Keyila yi, bayo n Filisitine soma nen i yii.”
⁵ Nayi, Dawuda nun a foxrabirane yi siga Keyila yi, e sa Filisitine yenge. E yi e xuruseene tongo, a kala gbeen sa Filisitine fari. Na kiini, Dawuda yi Keyila kaane rakisi.
⁶ Abiyatari Aximeleki a dii xemen fa waxatini Dawuda fema Keyila yi, a fa nen saraxarali domaan na Ala maxodin sena.

Söli yi bira Dawuda foxa ra

⁷ Söli yi rakolon Dawuda fa feen ma Keyila yi, a yi a fala, a naxa, “Ala bata a so n yii, bayo a bata fa so taana nde yi yinna soxi naxan ma, naxan so deene balanxi wuren na.”
⁸ Söli yi ganla birin xili yengeni alogo e xa siga Keyila yi, e Dawuda nun a foxrabirane rabilin.
⁹ Dawuda to a kolon a Söli bata kote jaxini ton a xili ma, a yi yamarin fi saraxarali Abiyatari ma, a a xa fa saraxarali domaan na alogo Ala xa maxodin.
¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, n bata a me a Söli a yitonma, a xa fa Keyila taan kaladeni n tan ma fe ra.”
¹¹ Keyila muxune n soe Söli yii ba? Söli fama nen taan kaladeni alo n na a mexi kii naxan yi ba? Alatala, Isirayilaa Ala, yandi, n yabi.” Alatala yi a yabi, a naxa, “A fama nen.”
¹² Dawuda mən yi a fala, a naxa, “Keyila muxune nxu nun n foxrabirane soma nen Söli yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “On, e a ligama nen.”
¹³ Nayi, Dawuda nun a foxrabirane yi keli Keyila yi, muxu kemε sennin joxondon. E yi siga e xun

xən. Səli to a mε a Dawuda bata a gi taani, a mi fa siga.

¹⁴ Dawuda yi sa dəxə Sifi tonbonna geyaan yire makantanxine yi. Yε yo yε, Səli yi a fenma nən tun, koni Ala mi tin a soε a yii. ¹⁵ Dawuda yi a toxi yati a Səli yi sigama yengeni alogo a xa a faxa, koni a lu Xoresa, Sifi tonbonni. ¹⁶ Nayi, Yonatan Səli a dii xemen yi siga Dawuda fema Xoresa yi a a mali a xa fangan sətə Ala yi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu sese ra, n baba Səli mi nə sətəma i suxu feen ma. I tan nan findima mangan na Isirayila yi, n tan yi findi i bundəxən na. N baba yetena a kolon.” ¹⁸ E birin yi layirin xidi Alatala yetagi. Dawuda yi lu Xoresa yi, Yonatan yi xete a konni.

¹⁹ Sifi kaane yi keli, e sa Səli li Gibeya yi, e yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon a Dawuda luxunxi nxu konni yire makantanxine yi, Xoresa yi, Xakila geyaan fari, Yesimon yiifari fəxəni? ²⁰ Nayi, fa nxu konni mangana, amasətə i rafanna nan na ra. Nxu a soε mangan yii.” ²¹ Səli yi a fala, a naxa, “Alatala xa ε baraka, ε to kininkinixi n ma. ²² Iki ε mən xa siga fe yitəndeni, ε a fe xibarune kolon. E yi a kolon a darixi sigε kiraan naxanye xən e nun muxun naxanye a toxi na yi. Bayo n bata a mε fa fala a kətə. ²³ E a luxundene birin nakərəsi a darixi sigε denaxan yi. E mən yi fa xibaru kənden na n xən. En birin sigε. Xa a yamanani, n na a fenε Yuda xabilane birin yi.” ²⁴ Sifi muxune yi keli e xete e konni Səli yεε ra. Na waxatini Dawuda nun a fəxərabirane yi Mayon tonbonni, Araba yamanani, Yesimon yiifari fəxəni.

²⁵ Səli nun a sofane yi siga Dawuda fendeni. Dawuda to a mε, a yi siga gεmε yireni, a sa dəxə Mayon tonbonni. Səli to na mε, a bira Dawuda fəxə ra Mayon tonbonni. ²⁶ Səli yi sigama geyaan fəxə kedenni, Dawuda nun a fəxərabirane yi fəxə kedenni. Dawuda yi a gima a xa keli Səli bun ma. Səli nun a sofane yi kataxi Dawuda nun a fəxərabirane rabilin-deni alogo e xa e suxu. ²⁷ Koni xera

keden yi fa a fala Səli xa, a naxa, “Fa mafuren! Filisitine bata so bəxəni.” ²⁸ Səli yi xete Dawuda fəxə ra, a siga Filisitine ralandeni. Nanara, menna yi xili sa, “Mayitaxun Gεmεna.”

24

Dawuda yi tondi Səli faxe

¹ Dawuda yi keli na yamanani, a sa dəxə marakantan yirene yi Engedi yamanani. ² Səli xete waxatin naxan yi sa keli Filisitine fəxə ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Dawuda Engedi tonbonni.” ³ Səli yi sofa yebaxin wuli saxan tongo Isirayila ganla yε, a siga Dawuda nun a fəxərabirane fendeni, Sii Kətə Gεmεne dεxən. ⁴ A yi danguma yεxεε kulana ndee dεxən ma, a yi faranna nde to na yi. Səli yi so taa fanna ma menni. Koni Dawuda nun a fəxərabirane yi luxunxi na faranna kui pon! ⁵ Dawuda muxune yi a fala, e naxa, “Waxati falaxin ni ito ra Alatala xən, a to a fala i xa, a naxa, ‘N ni i yaxun soma nən i yii, i yi i waxən feen liga a ra.’” Nayi, Dawuda yi a maso Səli ra dənin! A yi a domain lenben xaba a ra. ⁶ Koni a to na liga, a yi nimisa han! Amasətə, a bata yi Səli a domain lenben xaba a ra. ⁷ A yi a fala a fəxərabirane xa, a naxa, “Alatala xa n natanga na fe sifan ligadeni n kannara, Alatalaa muxu sugandixina. N mi n yiin dinε a ra amasətə Alatala nan a sugandixi mangan na.” ⁸ Nayi, Dawuda yi a fəxərabirane maxadi alogo e nama Səli suxu. Səli yi mini faranna ra, a kiraan suxu. ⁹ Na xanbi ra, Dawuda yi keli a mini faranna ra. A yi lu sənxe Səli fəxə ra, a naxa, “Mangana, n kannal!” Səli to a xanbi rato, Dawuda yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹⁰ Dawuda yi a fala Səli xa, a naxa, “Nanfera i tuli matima muxune ra naxanye a falama a n wama i tərə feni? ¹¹ I bata a to i yεene ra a Alatala bata yi i so n yii to faranna ra. Ndee a fala nən a n xa i faxa, koni n yi diya i ma, n yi a fala, n naxa, ‘N mi n yiini tema n kannara xili ma, amasətə

Alatala nan a sugandixi.’ ¹² I yεen ti, baba, i ya doma lenben mato n yii. N bata i ya doma lenben xaba, koni n mi i faxaxi. A kolon, i la a ra, n sanna mi a ra, murute mi n yi. N mi hake ligaxi i ra. Koni i tan n niin foxo ra, alogo i xa n faxesa. ¹³ Alatala xa kitin sa en tagi, Alatala xa n gbeen joxo i ra, koni n tan mi n yiin dinma i ra. ¹⁴ Sandan naxa, ‘Naxun kelima jaxulane nan ma.’ Nanara, n tan mi fe jaxin ligama i tan na. ¹⁵ Isirayila mangan kelixi nde xili ma? I biraxi nde foxo ra? Bare faxaxin ba? N tan luxi i tan yee ra yi nen alo dowena. ¹⁶ Alatala xa findi en ma kitin saan na, a kitin bolon i tan nun n tan tagi. A xa n mato, a yi n xun mayenge, a findi n ma kitisaan na, a n ba i yii.” ¹⁷ Dawuda yelin falan tiye waxatin naxan yi, Sali yi maxodinna ti, “I tan nan yati xui ito ra ba, n ma dii Dawuda?” Sali yi a xuini te a wuga.

¹⁸ A yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tinxin dangun na, amasoto i bata fe fapin liga n xa, n tan bata i toro. ¹⁹ I bata fanna yita n na to, i naxan ligaxi n xa. Bayo Alatala bata yi n so i yii koni i mi n faxesa. ²⁰ Xa muxuna nde a yaxun li, a tinje a yi siga baje xunbenli ba? Alatala xa i saren fi i naxan ligaxi n xa to. ²¹ Iki, n na a kolon i mangayaan sotoma nen, Isirayila baxon birin yi lu i yii. ²² Awa, i kolo n xa Alatala yi fa fala n na faxesa, i mi n yixetene faxe. I nama n xinla ba n xabilan muxune ye.” ²³ Dawuda yi a kolo Sali xa. Sali man yi xete a konni, koni Dawuda nun a foxorabirane yi te marakantan yireni.

25

Nabali yi tondi Dawuda maliye

¹ Samuyeli yi faxesa, Isirayila birin yi e malan a wugadeni. E a maluxun a daxoneni Rama yi. Na xanbi ra, Dawuda yi siga Paran tonbonni.

² Nafulu kan gbeena nde yi Mayon taani naxan yi walima Karemele yi. Yexee wuli keden e nun sii wuli keden yi a yii, a yi ne nan xabene maxabama Karemele yi. ³ Na xemen yi xili Nabali, a jaxanla xili Abigayili.

Na jaxanla xaxinla yi fan, a yi tofan, koni a xemen yi ye xodaxo, a jaxu. A yi Kalebi bomsanna nin. ⁴ Dawuda yi a me tonbonni a Nabali a yexee xaben maxabama. ⁵ A yi banxulan fu rasiga a ma, a a fala ne xa, a naxa, “E siga Nabali fema Karemele yi. E a xonton n xa, ⁶ e yi ito fala a xa, e naxa, ‘Ala xa herin fi i ma. Ala xa herin fi i ya denbayaan ma. Ala xa herin lu i yii seene birin yi!’ ⁷ Dawuda bata a me a yexee xabe maxabane i konni. E nun i ya xuruse rabane waxatin naxan birin tixi Karemele yi nxu fema, nxu mi sese jaxi liga e ra, e sese mi laxi ayi. ⁸ I nxe i ya walikene maxodinje, e a fale i xa. Nanara, Dawuda i maxandima, a naxa, “I ya fanna yita n ma banxulanne ra, amasoto nxu faxi sali laxon nan ma fe ra.” Nayi, n bata i maxandi, nxu tan, i ya walikene ki e nun i ya dii Dawuda, i nxe naxan sote.’ ”

⁹ Dawuda foxorabirane to so, e yi na falane yeba Nabali xa Dawuda xili xunna. Na xanbi ra, e yi e dundu. ¹⁰ Koni Nabali yi Dawuda a walikene yabi, a naxa, “Nde Dawuda ra? Nde Yese a diin na? Konyi wuyaxi na to naxanye e gima e kanne konna ma. ¹¹ Nanfera n tan n ma burun nun n ma igen nun suben tonge, n naxan nafalaxi n ma yexee xabe maxabane xa, n yi a so muxune yii n yeteen mi naxanye kelide kolon?”

¹² Dawuda foxorabirane yi xete. E to so, e fa Nabali a falane birin dentegge. ¹³ Nayi, Dawuda yi a fala a foxorabirane xa, a naxa, “Birin xa a silanfanna singan a tagi xidin na.” E birin yi silanfanna xidi e tagi. Dawuda fan yi a gbeen tongo. Xeme keme naanin jaxon yi te a foxo ra. Keme firin yi lu goronne fema.

¹⁴ Nabali a walike keden yi fa a fala Abigayili xa, a kanna a jaxanla, a naxa, “Dawuda bata xerane rasiga nxu kanna xontonden sa keli tonbonni koni a e makonbixi nen ki fapi! ¹⁵ Anu, muxuni itoe fan nen nxu ra ki fapi, e mi fe jaxi yo liga nxu ra. Nxu waxatin naxan birin naba e dexon ma burunna ra, nxo sese mi lo ayi.

16 N_{xu} waxatin naxan birin naba e f_{ema} xuruse rabadeni, e n_{xu} kantan n_{en} alo sansanna k_εε nun yanyin na. 17 Awa iki, i miri ki faj_i i lan i xa naxan liga, bayo t_ɔr_ɔn nan nagidixi en kanna ma e nun a denbayana ngaan ma. Fuyantenna na a ra, falan mi fa n_ɔε tiy_ε a xa.”

18 Abigayili yi a mafura, a buru k_εm_ε firin tongo e nun manpa kundi firin, y_εx_εε yit_ɔn_{xin} suulun, se k_εs_ε gilinxin ligaseen y_ε suulun, bogise xare x_ɔnna ligaseen y_ε k_εm_ε e nun x_ɔd_ε bogi xaren ligaseen y_ε k_εm_ε firin. A yi e rate sofanle fari. 19 A yi a fala a walikene xa, a naxa, “E dangu n y_εε ra, n xa bira ε f_ɔx_ɔ ra.” Koni, a mi sese fala a x_εm_εn Nabali xa. 20 A yi d_ɔx_i a sofanla fari, a godoma geyana nde lanbanni, Dawuda nun a f_ɔx_ɔr_{abirane} yi fa a mabinni, a yi naralan e ra. 21 Dawuda bata yi a fala, a naxa, “N bata x_εm_εni ito yii seene kantan tonbonni fufafu! Sese mi l_ɔx_i ayi, koni a bata n ma wali fajin saren fi a j_ɔx_in na. 22 Nayi, benun tila x_ɔt_ɔn_{ni} xa n Nabali a banxulanna nde lu a konni, Ala xa t_ɔr_ɔ gbeen nagidi n ma!”

23 Abigayili to Dawuda to, a godo a sofanla fari mafuren, a a xinbi sin Dawuda y_εtagi, a y_εtagin yi lan b_ɔx_ɔn ma. 24 A yi lu a san bun ma, a naxa, “Hak_εni ito goronna xa lu n tan nan xun ma n kanna, n keden pe! Yandi tin, n xa falan ti i xa! A ram_ε n naxan falama. 25 N kanna, i nama Nabali fuyantenna ram_ε. A luxi alo a xinla, a xili bunna n_εεn ‘K_ɔm_ɔna,’ seen nan soxi ayi. Koni, n tan i ya walikena, n mi banxulanne to n kanna naxanye rafa. 26 Iki, n kanna, n bata n k_ɔl_ɔ habadan Alatala yi e nun i fan niini, Alatala nan i ratangaxi gbalon ma, alogo i nama faxan ti, i yi i y_εt_ε gbeen j_ɔx_ɔ. Ala xa i yaxune birin liga alo Nabali e nun muxun naxanye birin waxi i t_ɔr_ɔ feni, n kanna. 27 Tin n ma finmaseene ra n faxi naxanye ra n kanna xa, e xa yitaxun i f_ɔx_ɔr_{abirane} ra. 28 N bata i mayandi, dija n ma fe kalaxine ma. N na a kolon a Alatala mangayaan fima n_εn i ya denbayaan

ma, bayo n kanna Alatala a y_εngene soma. Naxun nama taran i tan yi i siin birin yi. 29 Adamadina nde bata keli i sagatandeni, a xa i f_{axa}, koni Alatala, i ya Ala i kantanma n_εn, a i lu k_εnd_ε muxune y_ε. Koni a yaxune niin nawolima ayi n_εn pon, alo a na a woli lantanna ra. 30 Alatala na a fala fajine birin nakamali a naxanye tixi n kanna xa, a i findima n_εn Isirayila y_εεratiin na. 31 Na waxatini n kanna nama nimisa, a t_ɔr_ɔ a b_ɔj_εni, bayo a bata faxan ti fuyanni, a a y_εt_ε gbeen j_ɔx_ɔ. Alatala na a fanna yita n kanna ra, a walik_ε j_ɔx_ɔnla a fe xa rabira a ma.”

32 Dawuda yi a fala Abigayili xa, a naxa, “N barikan birama Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan i rafaxi to n nalandeni. 33 N bata i fan ma xaxili-mayaan mat_ɔx_ɔ, n duba i xa. Bayo i tan nan n natanga f_{axa} tiin ma, n mi n y_εt_ε gbeen j_ɔx_ɔ. 34 Koni, n bata n k_ɔl_ɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan n natangaxi fe j_ɔx_in liga feen ma, xa i mi yi fa n nalandeni nun, benun tila x_ɔt_ɔn_{ni} Nabali a banxulanna keden mi yi luy_ε a nii ra.” 35 Abigayili fa naxanye ra Dawuda yi tin ne ra, a a fala a xa, a naxa, “X_εt_ε i konni b_ɔj_ε xunbenli. A mato, n bata i xuiin nam_ε, n yi i ya falan nasuxu.”

36 Abigayili Nabali f_εman li waxatin naxan yi, a yi j_ɔx_ɔnaxan nabama a banxini alo mangane a rabama kii naxan yi. Nabali yi s_εwaxi, a xunna kelixi d_ɔl_ɔn na han! Nanara, a mi sese fala a xa han x_ɔt_ɔn_{ni}. 37 Koni x_ɔt_ɔn_{ni}, Nabali xunna to d_ɔx_ɔ, a j_ɔx_ɔnla yi a fala a xa naxan danguxi. Nabali b_ɔj_εn yi din a fatin yi f_{axa} a ma. 38 Xii fu j_ɔx_ɔn to dangu, Alatala yi Nabali b_ɔn_ɔ a yi f_{axa}.

39 Dawuda yi a m_ε a Nabali bata f_{axa}, a yi a fala, a naxa, “N barikan birama Alatala xa naxan n xun may_εng_εx_i marayarabini Nabali naxan sa n fari. A bata a walik_εn_εn natanga j_ɔx_ɔn ma, a Nabali a j_ɔx_ɔn nax_εt_ε a y_εt_ε ma.” Dawuda yi x_εraan nasiga Abigayili ma, a a xa findi a j_ɔx_ɔnla ra.

⁴⁰ Dawudaa walikene to Karemele li, e a fala Abigayili xa, e naxa, “Dawuda nan nxu rafaxi i fendeni alogo i xa findi a naxanla ra.”

⁴¹ Abigayili yi a xinbi sin e yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma, a naxa, “N tan ni i ra i ya konyi naxanla, n yitənxi findideni i ya walikēen na, n yi i ya walikene sanna maxa.” ⁴² Abigayili yi keli mafuren, a te sofanla nde fari, sungutun suulun yi biraxi a fəxə ra, e nun Dawudaa xerane yi siga, a findi a naxanla ra.

⁴³ Dawuda bata yi Axinowami, Yesereli kaan fan tongo e birin yi findi a naxanle ra. ⁴⁴ Koni, Dawudaa naxalan singen tan, Mikali, Səli a dii tēmēna, a baba bata yi a fi futun na Paliti ma, Layisi Galin kaana a dii xēmēna.

26

Dawuda mən yi Səli niin natanga

¹ Sifi kaane yi siga Səli fəma Gibeya yi, e a fala a xa, e naxa, “Dawuda luxunxi Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi.” ² Səli yi kiraan suxu siga Sifi tonbonni alogo a xa Dawuda fen e nun Isirayila sofa yəbaxi wuli saxan. ³ A yi a gali malandeni tən kiraan dəxən Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi. Dawuda yi dəxi tonbonni. A to a kolon a Səli bata fa a fəxə ra, ⁴ a yi tegerenne rasiga alogo e xa Səli a feene rakərəsi. Ne yi a kolon a Səli bata so. ⁵ Nayi, Dawuda yi keli, a siga Səli a gali malandeni. A yi a to Səli yi saxi dənaxan yi, e nun Abineri, Neri a dii xēmēna, a gali xunna. Səli yi xima gali malanden tagini, ganla yi a rabilinni.

⁶ Dawuda yi maxədinna ti, a a fala Xiti kaana Aximeleki nun Abisayi, Seruyaa dii xēmēna, Yowaba tada xa, a naxa, “Nde fə n fəxə ra han Səli a gali malandeni?” Abisayi yi a yabi, a naxa, “N tan fə i fəxə ra.” ⁷ Kəēen na, Dawuda nun Abisayi yi siga gali malandeni. E yi Səli li saxi, a xima, a tanban sətixi bəxəni a xun sade ra. Abineri nun sofane yi xima a rabilinni. ⁸ Abisayi yi a fala Dawuda

xa, a naxa, “To, Ala bata i yaxun so i yii. A lu n xa a səxən, n na a rakankan bəxəni n ma tanban yə keden peen na. N mi sinjε firin.” ⁹ Koni Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “I nama a fəxa. Nde nə Alatalaa muxu sugandixin fəxε, a mi yulubi tongo?”

¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi. Alatala yetēen nan a faxama, a siimayaan yi dan, a fəxa na kiini hanma a a fəxa yengeni. ¹¹ Koni Alatala xa n natanga a muxu sugandixin fəxa feen ma. A tanban gbansanna tongo a xun sade ra e nun min ige sa sena. En siga.” ¹² Dawuda yi tanban nun ige sa seen tongo Səli xun sade ra, e siga. Muxu yo mi a to, hanma a fena nde kolon. Muxu yo mi xulun, birin yi xima, bayo Alatala bata yi xixəli gbeen nagodo e ma.

¹³ Dawuda yi dangu bode fəxən na, a ti geya xuntagi yire makuyeni, e tagi kuya ki fəni. ¹⁴ Dawuda yi ganla nun Abineri xili, Neri a diina, a naxa, “Abineri, i mi n yabε ba?” Abineri yi yabin ti, a naxa, “Nde i tan na, i tan naxan sənəma mangan xilideni?” ¹⁵ Dawuda yi a fala Abineri xa, a naxa, “Xēmε mi i ra ba? I jəxən mi na Isirayila yi. Nayi, nanfera i mi mangan kantanma, i kanna? Muxuna nde bata fa mangan faxadeni, i kanna. ¹⁶ I naxan ligaxi ito ra a mi fan. N bata n kələ habadan Alatala yi, i lan i xa fəxa, ε to mi ε kanna kantanxi, Alatalaa muxu sugandixina. A mato iki, mangana a tanban nun a ige sa seen minən yi, naxanye yi a xun sade ra?”

¹⁷ Səli yi Dawuda xuiin kolon, a yi a fala, a naxa, “Dawuda, n ma diina, n ni i tan nan xui mēma ba?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra mangana, n kanna. ¹⁸ Nanfera n kanna biraxi a walikēen fəxə ra? N nanse ligaxi, fe naxin mundun n kewanle yi? ¹⁹ Mangana, n kanna, yandi i ya walikēna a falane ramε. Xa Alatala nan i radinma n xili ma, a xa tin saraxan na. Koni xa muxune na a ra, e xa danga Alatala yetagi, bayo e n kedima to, e n masiga

Alatalaa bəxən na, e naxa, ‘Sa ala xəne batu.’²⁰ Koni n tan, n mi waxi faxa feni yireni naxan makuya Alatala batuden na. Isirayila manggan bata siga yengeni bəxə yi kunla dərənna a fe ra, alo ganban fenje kii naxan yi burunna ra.”²¹ Səli yi a fala, a naxa, “N bata yulubin tongo. N ma dii Dawuda, i mən xa xete. N mi fa fe jaxin ligama i ra, bayo i n niin natanga to. N bata a liga alo xaxilitarena yati! N bata tantan gbeen ti.”²² Dawuda yi yabin ti, a naxa, “Mangana a tanban ni i ra. I ya banxulanna keden xa fa a tongo.”²³ Alatala muxun birin ma tinxinyaan nun təgəndiyaan saren fima. To, Alatala i so nən n yii, koni n mi tin Alatalaa muxu sugandixin faxa feen ma.²⁴ Bayo to, n bata i niin yate, Alatala xa n niin yate, a n xunba tərən birin ma.”²⁵ Səli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Ala xa i baraka, n ma dii Dawuda. I fe gbeene ligama nən, i nən sətəma nən yati!” Dawuda yi siga a danna, Səli fan yi xete a konni.

27

Dawuda yi dəxə Filisitine konni

¹ Dawuda yi a miri, a naxa, “Ləxəna nde Səli n faxama nən. A lan n xa n gi, n siga Filisitine yamanani. Nayi, Səli mi n sagatanje Isirayila bəxən birin yi, n mən yi n ba a yii.”² Dawuda yi keli, e nun a fəxərabira keme senninna, a siga Akisi konni, Mawoki a dii xeməna, Gati mangana.³ E birin yi dəxə Gati yi, Akisi fema. Birin nun a denbayaan nan yi a ra. Dawudaa jaxalan firinne fan yi a fema, Axinowami Yeserele kaana, e nun Abigayili, Karemele kaana, Nabali a kəpa giləna.⁴ Səli to a me a Dawuda bata sa a gi Gati yi, a yi ba fenje.

⁵ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Xa n naxan i ma, yirena nde xa so n yii banxidəna nde ra, n dəxe denaxan yi. Amasətə nanfera i ya walikəen dəxe i fema manga taani?”⁶ Na ləxən yeteni, Akisi yi Sikilaga so a yii.

Nanara, han to Sikilaga findixi Yuda mangane gbeen na.⁷ Dawuda yi lu Filisitine yamanani jəe keden kike naanin.⁸ Dawuda nun a fəxərabirane yi yengən nakeli Gesuri kaane xili ma, e nun Girisi kaane nun Amaləkine. Amasətə, ne siyane yi dəxi na bəxəni Suru binni siga han Misiran yi xabu waxati xunkuye.⁹ Dawuda yi fuma na yamanana nde ma nən, jaxanla nun xeməna, a mi sese lu a nii ra. A yi yexəene nun jingene nun sofanle nun jəgəməne nun dugine tongoma, a mən yi xete Akisi fema.¹⁰ Akisi yi a maxədinma, a naxa, “E yengən nakelixa nde xili ma to?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “Yuda bəxən yiifari fəxən xili ma” hanma “Yerameeline bəxən yiifari fəxən xili ma,” hanma “Kenine bəxən yiifari fəxən xili ma.”¹¹ Xemən nun jaxanla, Dawuda mi yi sese luma a nii ra, naxan nəe fe Gati yi, bayo a yi a mirixi, a naxa, “E nəe feene fale nxu xili ma nən, e a fale, ‘Dawuda a liga ikiini.’ ” A yi a ligama na kii nin a waxatin naxan birin ti Filisitine yamanani.¹² Nanara, Akisi yi laxi Dawuda ra han! Bayo a yi a mirixi nən, a naxa, “Dawuda bata Isirayila kaane raxəb han! Nayi, a findima nən n ma walikəen na habadan!”

28

Səli nun yiimatona

¹ Na waxatini, Filisitine yi e sofane malan a findi gali kedenna ra siga Isirayila yengədeni. Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “A kolon ki fajri a e nun i fəxərabirane luma nən n ma ganla ye.”² Dawuda yi Akisi yabi, a naxa, “Nayi, i yetəna a toma nən i ya walikə naxan ligama.” Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Nayi, n na i tongoma nən n yetəen kantan muxun na n siin birin yi.”

³ Samuyeli bata yi faxa, Isirayila birin bata yi a saya feene liga, e yi a maluxun a taani Rama yi. Səli bata yi koron bənbəne nun yiimatone kedi yamanani.

⁴ Filisitine yi e malan e fa kuru Sunemi yi. Səli yi Isirayila birin

malan Gilibowa yi. ⁵ Sɔli Filisitine ganla to waxatin naxan yi, a gaxu, a bɔɲɛn yi mini. ⁶ Sɔli yi Alatala maxɔdin, koni Alatala mi a yabi xiyeni, a mi a yabi saraxaraline masensɛn ti seene yi,* a mi a yabi nabine xɔn.

⁷ Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Ɛ ɲaxanla nde fen n xa naxan falan tima barinne ra, alogo n xa sa a maxɔdin.” A walikɛne yi a fala a xa, e naxa, “Na nde sa En-Dɔri.” ⁸ Sɔli yi a maxidi alo muxu gbɛtɛ, a doma gbɛtɛ so. E nun a fɔxɔrabira firin yi so ɲaxanla konni kɔɛɛn na. A yi a fala a xa, a naxa, “N wama nɛn i xa barinna nde maxɔdin n xa. N na naxan mataxamaseri i xa, i na ramini.” ⁹ Koni ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “I a kolon ki faɲi Sɔli naxan ligaxi. A bata koron bɔnbɔne nun yimatonɛ ɲan yamanani. I katama n mayenden feen nan na alogo n fan xa faxa ba?” ¹⁰ Sɔli yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, “N bata n kɔlɔ i xa habadan Alatala yi, fefe mi i sɔtɛ feni ito yi.” ¹¹ ɲaxanla yi a fala, a naxa, “I waxi n xa nde yita i ra?” A yi a yabi, a naxa, “Samuyeli yita n na.”

¹² ɲaxanla Samuyeli to waxatin naxan, a yi gbelegbele, a yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi? I tan nan Sɔli ra!” ¹³ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni i nanse toma?” ɲaxanla yi a fala Sɔli xa, a naxa, “N barinna nde nan toma mine bɔxɔn bun.” ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “A yɛtagin di?” A yi a yabi, a naxa, “Xɛmɛ fonna nan tema a mafilinxi dugini.” Sɔli yi a kolon a Samuyeli nan yi a ra, a xinbi sin, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁵ Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i n ma matabuni kalaxi n ma? Nanfera i n xilixi, n te?” Sɔli yi a yabi, a naxa, “N tɔrɔxi han! Filisitine n yɛngɛma, Ala bata n nabɛɲin. A mi fa n yabima nabi yi, a mi n yabima xiye yi. N na i xilixi na nan ma alogo i xa fa a fala, n lan n xa naxan liga.” ¹⁶ Samuyeli yi a fala,

a naxa, “Nanfera i n maxɔdinma? Bayo Alatala bata i rabɛɲin, a findi i yaxun na. ¹⁷ Alatala bata n ma falan nakamali i ma. A bata mangayaan ba i yii, a a so Dawuda yii. ¹⁸ Bayo i mi Alatala xuiin namɛ, i tondi Amalɛkine raxɔrɛ, nanara Alatala ito ligaxi i ra to. ¹⁹ Alatala i tan nun Isirayila soma nɛn Filisitine yii. Tila, i tan nun i ya dii xɛmɛne fama nɛn be n dɛnaxan yi, Alatala yi Isirayila ganla so Filisitine yii.” ²⁰ Sɔli yi bira, a a yibandun bɔxɔni, gaxu gbeen yi a suxu Samuyeli a falane fe ra. Fangan yi ɲan a yi, bayo a mi yi donse yo donma yanyin nun kɔɛɛn na.

²¹ ɲaxanla yi fa Sɔli fɛma, a a to fa fala a gaxuxi han! A yi a fala a xa, a naxa, “A mato, i ya walikɛɛn bata i xuiin namɛ. Fayida, n na n niin fi nɛn i ya falane suxudeni. ²² Iki, i fan xa i tuli mati n na. N xa fa donseen na i xɔn, i yi a don alogo i fangan sɔtɔ benun i xa kiraan suxu.” ²³ Koni a tondi, a yi a fala, a naxa, “N mi sese donma.” A fɔxɔrabirane nun ɲaxanla yi kankan a ma, a yi e xuiin namɛ. A keli bɔxɔni a dɔxɔ saden ma. ²⁴ ɲaxanla yi ɲinge dii raturaxin faxa mafurɛn naxan yi ramaraxi a yii. A murutu fujin tongo, a a bɔnbɔ, a burun gan a rate setareyani. ²⁵ A yi ne so Sɔli nun a fɔxɔrabirane yii, e yi e dɛge. E yi keli na kɔɛɛn na, e siga.

29

Filisitine yi Dawuda raxɛtɛ

¹ Filisitine yi e ganla birin malan Afeki yi. Isirayila kaane tan yi e malan tigin dɛxɔn Yɛsɛreli yi. ² Filisitine mangane yi e ganla yɛba sofa kɛmɛ kɛmɛ nun sofa wuli wuli yɛɛn ma, siga yɛngɛdeni. Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi Manga Akisi matima, ne yi sigan ti xanbin na. ³ Filisitine kuntigine yi a fala, e naxa, “Nde Heburuni itoe ra?” Akisi yi Filisitine mangane yabi, a naxa, “Dawuda na a ra, Sɔli a kuntigina nde, Isirayila mangana. A n fɛma

* **28:6:** Yurima nun Tumin masensɛn ti seene fe sɛbɛxi Xɔrɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

xabu to mi a ra. N mi fe yo toxi a ra sa keli a fa ləxən ma han to.”⁴ Filisitine kuntigine yi xəlb Akisi ma e yi a fala a xa, e naxa, “E xəmēni ito raxete, a xa xete taani i tinxi a xa dəxə dənaxan yi. A nama siga en ma yengeni, bayo a nəe maxete nən en xili ma yengeni. Xəmēni ito a kanna dijan sətəma di, xa a mi en ma sofane xunne so a yii?”⁵ En nama jinan a jaxanle yi Dawuda ito nan xili sama sigini e bodon waxatin naxan yi, e naxa, ‘Səli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.’ ”

⁶ Akisi yi Dawuda xili a a fala a xa, a naxa, “N bata n kəlb habadan Alatala yi, xəme fajin nan i tan na, a yi rafanje n ma xa i lu n ma ganla ye. Bayo n mi fe yo toxi i ra keli i fa ləxən ma han to. Koni i rapaxu mangane ma.”⁷ Nayi, xete i konni bəje xunbenli, alogo i nama fefe liga naxan rapaxu mangane ma.”⁸ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Koni n nanse ligaxi? I feen mundun toxi i ya walikeen na keli n fa ləxən ma han to, alogo n nama siga mangana, n kanna yaxune yengedeni?”⁹ Akisi yi Dawuda yabi, a naxa, “N na a kolon, a i rafan n ma alo Alaa malekana, koni Filisitine kuntigine bata a fala iki, a naxa, ‘A nama te nxu fəxə ra yengeni.’ ”¹⁰ Keli sinma tila e nun naxanye faxi i fəxə ra. E siga xətənni kuye nema yiba.”

¹¹ Na xətən bode, Dawuda nun a fəxərabirane yi keli sinma alogo e xa xete Filisitine yamanani. Filisitine tan yi siga Yesereli yi.

30

Dawuda yi Amalekine sagatan

¹ Xi saxande ləxəni, Dawuda nun a fəxərabirane yi sa Sikilaga li. A yi a li Amalekine bata yi yengen nakeli Yuda yiifari fəxəni e nun Sikilaga xili ma. E bata yi Sikilaga taan kala, e a gan.² E bata yi jaxanle suxu e nun naxanye birin yi taani, muxudin nun muxu gbeena. E mi muxu yo faxa, koni e bata yi e birin xali, e kiraan suxu.³ Dawuda nun a fəxərabirane to Sikilaga taan li, e yi a ganxin to. E jaxanle nun e dii xəmēne nun e

dii tēmēne bata yi suxu.⁴ Nayi, Dawuda nun a fəxərabirane birin yi lu wuge xui yitexin na han fanga mi lu e ra sənən e wuga.⁵ Dawudaa jaxalan firinne bata yi xali, Axinowami Yesereli kaana e nun Abigaili Karemele kaana, Nabali a kaja gilena.

⁶ Dawuda yi lu səxələni, bayo a fəxərabirane yi a magələn feen falama. Xələn yi birin niini, birin ma dii jaxanle nun e dii xəmēne e fe ra. Koni Dawuda yi fangan sətə Alatala yi, a Ala.⁷ Dawuda yi a fala saraxarali Abiyatari xa, Aximeleki a dii xəmēna, a naxa, “Fa saraxarali domain na n xən ma. Ala xa maxədin.” Abiyatari yi fa a ra.⁸ Dawuda yi Alatala maxədin, a naxa, “N bire ganli ito fəxə ra ba? N na a suxe ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Bira a fəxə ra, i e suxuma nən yati, i yi muxu suxine xunba.”⁹ Dawuda nun a fəxərabira kəmen sennin yi kiraan suxu. E Besori Baan li waxatin naxan yi, nde yi lu xanbin na mēni.¹⁰ Bayo muxu kəme firin yi taganxi naxanye mi yi nəe Besori xudeni gidə. Dawuda nun muxu kəme naaninna yi sagatanna ti.

¹¹ E Misiran kaana nde li xeen ma, e a xali Dawuda fəma. E donseen so a yii e nun igena.¹² E yi xədə xarena nde so a yii e nun jaxundan xaren tənən firin. A to yelin ne donje, a xaxili sətə, bayo a bata yi yanyi saxan kəe saxan ti a mi ige min a mi donse don.¹³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kanna nde ra, i kelixi minen yi?” A yi a yabi, a naxa, “Misiran kaan nan n na, Amalekina nde a konyina. N kanna bata n furaxin nabəjin a xii saxanna nan to.”¹⁴ Nxu bata yi fu Keretine bəxən yiifari fəxən ma, e nun Yuda bəxəna, e nun Kalebi bəxən yiifari fəxəna. Nxu yi Sikilaga taan gan.”¹⁵ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nəe n xalə ganla yireni?” A yi a yabi, a naxa, “I na i kəlb n xa Ala yi a i mi n faxe e nun i mi n soe n kanna yii, n na e yiren yite i ra nən.”¹⁶ Nayi, xəmen yi Dawuda xali han Amalekine dənaxan yi. E yi e li xuyaxi ayi bəxən

birin yi, e e dεgema, e e minma, e naxanxi, na yεngε yi se tongoxine fe ra e naxanye tongo Filisitine nun Yuda yamanani. ¹⁷ Dawuda yi e yεngε keli subaxan ma han na xɔtɔn bode nɪnbanna, e sese mi a yimini, fɔ banxulan kεmε naaninna naxanye nɔ e giyε nɔgɔmεne fari. ¹⁸ Amalεkine naxanye birin suxu Dawuda yi ne xɔrɔya, katarabi a naxalan firinne ma. ¹⁹ Muxu yo mi yi luxi, a xurin nun a xungbena, dii xεmεn nun dii tεmεna, e nun yii seene, e naxanye birin tongo, na sese mi lu. Dawuda yi fa e birin na. ²⁰ A mɔn yi Amalεkine yεxεene nun e nɪngene tongo. Naxanye yi na xuruseene xalima ne yi a falama, e naxa, “Dawuda yii se suxine ni i ra.”

²¹ Dawuda yi fa mεnni xεmε kεmε firinne yi dεnaxan yi naxanye yi taganxi, e lu xanbin na Besori Baan dε. E siga Dawuda nun yamaan nalandeni naxanye yi a fɔxɔ ra. Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi maso e ra, a yi e xɔntɔn. ²² Naxuden nun fuyantenna naxanye yi yamaan yε Dawuda fɔxɔ ra, ne yi falan tongo, e naxa, “Bayo e mi faxi en fɔxɔ ra, yεngε yi seen naxanye xunbaxi sese mi yitaxunma e ra. Koni birin ma naxanla nun a diine yi so a yii, e e xali, e siga.” ²³ Koni Dawuda yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne ε nama a liga na kiini Alatala kiseene ra, a naxan fi en ma. Bayo a bata en kantan, a ganla so nxu yii naxan fa en xili ma. ²⁴ Nayi, nde ε xuiin namεma feni ito yi? Naxan godoxi yεngεni e nun naxan dɔxi goronne dεxɔn, e birin gbeen yelanma nεn.”

²⁵ Na lɔxɔni Dawuda yi na findi sariyan na Isirayila xa. Na sariyan mɔn na han to.

²⁶ A to Sikilaga li, Dawuda yi yεngε yi seen fɔxɔ kedenna rasiga Yuda fonne ma, a xɔyine. A falani ito ti e xa, a naxa, “E gbeen ni i ra, seen naxanye tongoxi Alatala yaxune yii.”

²⁷ A a rasiga fonni itoe birin ma: naxanye Beteli nun Ramoti-Negewi nun Yatiri yi,

²⁸ naxanye Aroyeri nun Sifimoti nun Esitemowa yi,

²⁹ naxanye Rakali yi e nun Yerameeli taa kaane nun Keni taa kaane,

³⁰ naxanye Xoroma nun Bori-Asan nun Ataki yi,

³¹ naxanye Xebiron yi, e nun Dawuda nun a fɔxɔrabirane bata yi siga dεnaxan birin yi.

31

Sɔli faxana

Taruxune Singen 10.1-12

¹ Filisitine yi Isirayila yεngε. Isirayila kaane yi e gi, a gbegbe yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xapε ayi Sɔli nun a diine xili ma. E yi Sɔli a dii xεmεne faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yεngεn yi wolon Sɔli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yεε ra han! ⁴ Sɔli yi a fala yεngε so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo i n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n masɔxɔn, e yi n tɔrɔ.” Koni a yεngε so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sɔli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a dε. ⁵ Sɔli a yεngε so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna dε e birin yi faxa. ⁶ Sɔli nun a dii xεmε saxanne nun a yεngε so se maxanla nun a fɔxɔrabirane birin yi faxa e bode xɔn lɔxɔ kedenni na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanna fɔxɔ kedenni, e nun Yuruden baan fɔxɔ boden na, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima. E mɔn yi a to a Sɔli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabεjin, e e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸ Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E Sɔli xunna bolon a dε, e a yεngε so seene tongo. E yi na fe xibarun nasiga Filisiti yamanan birin yi e nun e suxure banxine yi e nun e yamaan tagi. ¹⁰ E yi Sɔli a yεngε so seene sa Asitarate suxure banxin kui, e a binbin singan Beti-San taan yinna xɔn.

¹¹Yabesi Galadi kaane to a me Filisistine naxan ligaxi Sali ra, ¹²e banxulan senbemaneyi keli, e sigan ti kosen birin na siga han Beti-San. E Sali nun a diine binbine tongo Beti-San yinna kanke. E yi xete Yabesi yi, e yi e gan menni. ¹³E yi e xonne tongo, e e maluxun tamaro wudi binla bun ma Yabesi yi. E yi sunna suxu xii solofere.

Samuyeli Firindena Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito, Samuyeli Firinden Dawudaa mangayaan nan ma fe falama, naxan findixi Isirayila bəxən manga firinden na, naxan yi gbo e mangane birin xa. A feene rabaxi nən jee wuli keden benun Marigi Yesu xa bari. A fəlma Dawudaa wugan nan ma, a to Səli nun a dii xəmən Yonatan faxa feen mε, a mən a yitama nən Dawuda findi mangan na kii naxan yi keli Yuda bənsənni. Səli a dii xəmən yi mangayaan liga kəmən fəxən bənsənni xunna waxati dando yi. A to faxa, na bənsənni yi bira Dawuda fəxə ra, e yi a sugandi mangan na. Nayi, Dawuda yi dəxə Isirayila bənsən fu nun firinne xunna. Samuyeli Firinden sora dənxe, ne fe dənxe nan falama lan Dawudaa mangayaan ma.

Kitabun yireni ito yi, Manga Dawuda yitaxi en na nən luxun mi naxan yi. A a gboon nun a senben nan yitama en na, koni a kala xənne fan mi luxunxi en ma, e nun gballo feen naxanye a denbayaan sətə. Dawudaa taruxuna a yitama en na nən muxun senben sətəma kii naxan yi, a na a ti a kala xənne ra, a yi yulubi xafarin xandi Ala ma.

Dənxe na, a gbengbenna, Dawuda findi misali fəpin nan na Isirayila yamaan xa waxati xədəxene yi, Ala naxan nafaxi a yamaan ma. Nayi, Ala yi de xuiin tongo Dawuda xa, fa fala “I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nən n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nən habadan.” (Samuyeli Firindena 7.16) Ala Yesu nan nafa na falan nakamali-deni, Yesu yi yatε Dawudaa dii xəmən na layiri nənən kui (Na feen səbexi Matiyu 20.29-34 kui e nun 21.9).

Dawuda yi Səli faxa feen mε

¹ Səli faxa xanbini, Dawuda Amalekine nəxina, Dawuda yi fa lu

Sikilaga taani xi firin. ² Xi saxande ləxəni, banxulanna nde yi fa, sa keli Səli a gali malandeni. A dugine yibəxi, burunburunna a xunni sununa fe ra. A to Dawuda fəman li, a yi a xinbi sin bəxən ma. ³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kelixi minən?” A yi a yabi, a naxa, “N nan n gixi Isirayila ganla nan ma.” ⁴ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “A yeba n xa naxan danguxi.” Xəmən yi a yabi, a naxa, “Isirayila sofa ganla bata a gi yengeni, sofa wuyaxi bata faxa. Hali, Səli nun a diin Yonatan bata faxa.” ⁵ Banxulanna naxan faxi xərayaan na, Dawuda mən yi na maxədin, a naxa, “ I a kolonxi di, a Səli nun a dii xəmən Yonatan bata faxa?” ⁶ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N yi Gilibowa geyaan nan fari, n yi Səli to, a tanban tixi a bun, a yi gbətənxi yaxune wontorone nun soo ragine xən. ⁷ A to a firifiri, a yi n to, a yi n xili. N yi a yabi, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ⁸ A yi n maxədin a nde n tan na. N yi a fala a xa a Amalekin nan n tan na. ⁹ Nayi, a yi n yamari a n xa fa a faxa, bayo a yi səxələxi, hali a mən to yi jəjə. ¹⁰ Nayi, n yi n maso a ra, n yi a faxa, bayo n yi a kolon a a mi yi kisima a biradeni. Na xanbi ra, mangana, n yi a mangaya taxamasenna ba a xun na. N yi a yiirasoon ba a yiin na. N bata fa e ra i xən.”

¹¹ Dawuda yi a dugine yibə a ma. Naxanye birin yi a fəma, ne fan yi na liga. ¹² E yi saya feene liga, e wuga, e sun han jənbanna Səli nun a diin Yonatan ma fe ra e nun Alatala sofane nun Isirayila kaan naxanye faxaxi yengeni.

¹³ Na xanbi ra, Dawuda yi a fala banxulanna xa naxan faxi xəraan na, a naxa, “Nde i tan na?” A yi a yabi, a naxa, “Amalekin naxan dəxi yamanani ito yi, na nan ma diin n tan na.” ¹⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “I mi gaxu mangan faxε Alatala bata yi naxan sugandi?” ¹⁵ Dawuda yi a sofa keden xili, a yi a fala, a naxa, “Siga, i yi sa a faxa.” Sofaan yi Amaleki kaan garin, a yi a faxa. ¹⁶ Dawuda yi a fala

Amaleki kaan ma, a naxa, “I tan nan i faxa feen nagidixi, i yi i yete yalagi, i naxa, ‘N tan nan Alatalaa manga sugandixin faxaxi.’ ”

Dawuda yi e wuga

¹⁷ Dawuda yi saya sigini ito sa Sali nun a diin Yonatan xa. ¹⁸ A yi yamarin fi a Yuda kaane xa e maxaran na sigin ma naxan xili “Xalimakuli Sigina.” A sebexi kedindin kui naxan yi xili Tinxin Muxuna kedina.

¹⁹ Isirayila sofa kendene bata faxa a geyane fari.

A mato sofane faxaxi kii naxan yi!

²⁰ A nama fala Gati taani, na xibarun nama fala Asikalon kirane xon, alogo Filisitine sungutunne nama sewa, alogo Ala kolontarene sungutunne nama naxan.

²¹ Xiila nun tulen nama fa fa Gilibowa geyane fari,

xee sabatila nama fa lu e ma, bayo sofane ye masansan wure lefane e rayagi mena nin,

Sali ye masansan wure lefana, turen yi ba soe a ma.

²² Yonatan ma xalimakunla mi yi xetema

yaxu faxa daxin yetagi,

yaxun senben yetagi.

Sali a silanfanna yi a wanla rakamalima.*

²³ Sali nun Yonatan yi rafan yamaan ma ki faji

e siimayaan birin yi,

hali e sayani, e mi fate.

E yi xulun singbinna xa,

e senben yi gbo yatan xa.

²⁴ Isirayila naxanle, e Sali wuga.

A yi e maxidima nen dugi fajini,

a xemaan sa e dugine ra.

²⁵ A mato,

sofa senbemanen bata faxa yengeni!

Yonatan bata faxa geyane fari!

²⁶ N ben sunuxi i ya fe ra,

Yonatan, n tada, n xoyi kendena.

I ya xanuntenyaan yi rafan n ma,

dangu naxanle gbeen na.

²⁷ A mato, sofa senbemanen bata faxa!

* **1:22:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Sofa fangamane bata raxori!

2

Dawuda yi findi Yuda mangan na

¹ Na feene dangu xanbini, Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N lan n xa siga Yuda taana nde yi ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “On.” Dawuda yi a maxodin, a naxa, “N sigan minen?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Xebiron yi.” ² Dawuda yi siga e nun a naxalan firinne, Axinowami, Yesereli kaana e nun Abigayili, Nabali Karemele kaana kapa gilena. ³ A yi a foxorabirane fan nun e denbayane xali, e sa dexo Xebiron nabilinni.

⁴ Nayi, Yuda bנסonna muxune yi fa Xebiron yi alogo e xa Dawuda findi Yuda mangan na.

E to a fala Dawuda xa a Yabesi-Galadi kaane bata yi Sali maluxun, ⁵ a yi xerane rasiga a faladeni e xa, a naxa, “Alatala xa e baraka e to Sali maluxunxi e kanna, e hinanna mayita a mabinni. ⁶ Ala xa Alatala fan e suxu hinanna nun lannayani. N tan fan fanma e ra nen, bayo e na nan ligaxi. ⁷ Iki, e sobe so, e wekile. E kanna Sali bata faxa, Yuda kaane n tan nan sugandixi mangan na e xun na.”

Yiseboseti yi findi Isirayila mangan na

⁸ Abineri, Neri a dii xemena, Sali a sofa kuntigin bata yi Yiseboseti suxu. Yiseboseti, Sali a dii xemnen nan yi a ra. Abineri yi a xali Maxanayin taani. ⁹ A yi a dexo mangan na Galadi xun na e nun Asuri nun Yesereli nun Efirami nun Bunyamin nun Isirayila birin xun na. ¹⁰ Yiseboseti, Sali a dii xemnen finde Isirayila mangan na, a bata yi jee tonge solo-masexe soto. A jee firin nan ti mangayani. Koni Yuda bנסonna bata yi bira Dawudaa mangayaan foxo ra. ¹¹ Dawuda jee solofere e nun kike sennin nan ti mangayani Xebiron yi Yuda bנסonna xun na.

Yengen Yuda nun Isirayila tagi

12 Neri a dii xemena Abineri nun Söli a dii xemen Yiseboseti a walikene yi keli Maxanayin taani, e siga Gabayon taani. 13 Seruyaa dii xemen Yowaba nun Dawudaa walikene fan yi kiraan suxu. E yi naralan Gabayon ige dɔxɔdeni. Ndee yi lu ige dɔxɔden fɔxɔ kedenni, ndee fan yi lu fɔxɔ kedenni. 14 Abineri yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Banxulanna ndee xa keli, e yengen so en yetagi.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “E xa keli.” 15 Sofane yi keli, e yi tengε muxu fu nun firin yi Bunyamin bɔnsɔnni, Söli a dii xemen Yiseboseti xa, muxu fu nun firin yi Dawudaa walikene ye. E e maso e bode ra. 16 Birin yi a yenge so boden suxu a xunna ma, a yi a sɔxɔn a jensenni silanfanna ra, e birin yi bira e bode xɔn. E na yiren xili sa, “Fanye Xεena” Gabayon yamanani. 17 Na lɔxɔni, yenge gbeen yi keli. Dawudaa walikene yi Abineri nun Isirayila kaane nɔ na yengeni.

18 Seruyaa dii saxanne Yowaba nun Abisayi nun Asaheli nan yi mɛnni. Asaheli yi xulun alo bolena, 19 a yi Abineri sagatanma, a mi yi xetema a fɔxɔ ra, a mi siga a yiifanna ma hanma a kɔmenna ma. 20 Abineri yi a xanbi rato, a yi a fala, a naxa, “I tan Asaheli nan a ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” 21 Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Siga yiifanna ma hanma kɔmenna ma, i sa banxulanna nde yenge, i yi a yenge yi se tongoxine ba a yii.” Koni Asaheli mi yi waxi xete feni Abineri fɔxɔ ra. 22 Abineri mɔn yi a fala Asaheli xa, a naxa, “Xete n fɔxɔ ra. Nanfe a lige n xa i bɔnbɔ, n yi i faxes? Na xanbi ra, n mi fa nɔe i tada Yowaba yetagi toε.” 23 Koni Asaheli mi tin kiraan masare. Nayi, Abineri yi a sɔxɔn a kuini tanban xunna boden na, tanban yi sa mini Asaheli fari. A bira, a faxes. Naxanye birin yi fama Asaheli faxaxin biradeni, ne yi ti mɛnni.

24 Yowaba nun Abisayi yi bira Abineri fɔxɔ ra. Sogen bira waxatin naxan yi, e yi fa Ama geyaan fari, Giyahi yetagi, Gabayon tonbonna

kiraan xɔn. 25 Bunyamin sofane yi e malan Abineri xanbi ra, e findi ganla ra e ti geyaan xun tagi. 26 Abineri yi Yowaba xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Silanfanna luyε faxan tiyε tun ba? I mi a kolon a na rajanna jaxuma ayi nen? I luma han waxatin mundun, i mi a fala yamaan xa a e xa xete en ngaxakedenne fɔxɔ ra?” 27 Yowaba yi yabin ti, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Ala yi, xa i mi yi falan ti nun, n ma muxune mi yi xetema ε fɔxɔ ra han tila xɔtɔnni.” 28 Yowaba yi xɔtaan fe. A sofane yi xete Isirayila kaane fɔxɔ ra, e yi yengen dan.

29 Abineri nun a sofane yi sigan ti kɔena ngaan na Araba yamanani. E Yuruden baani gidi, e Bitiron birin yigidi e sa Maxanayin taan li. 30 Yowaba xetexina Abineri fɔxɔ ra, a yi yamaan birin malan, Dawudaa walikεen muxu fu nun solomanaanin yi dasaxi e nun Asaheli. 31 Koni Dawudaa muxune bata yi muxu kemε saxan e nun tonge sennin faxes Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Abineri a muxune ra. 32 E fa Asaheli ra, e yi a maluxun a fafe gaburun na Betelēmi yi. Na xanbi ra, Yowaba nun a muxune yi sigan ti kɔena ngaan na, e sa so Xebiron yi xɔtɔn deni.

3

Dawuda diin naxanye bari Taruxune Singen 3.1-4

1 Yengen bu nen Söli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi han! Dawuda senben yi gboma ayi nen tun, Söli a denbayaan tan senben yi lu janje. 2 Dawuda yi dii xemene sɔtɔ Xebiron taani. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi Yesereli kaana Axinowami ra. 3 A diin firindena, Kileyabi, naxan nga yi Abigayili ra, Karemele kaan Nabali a kapa gilena. A diin saxandena, Abisalomi, naxan nga findi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. 4 A diin naanindena, Adoniya, naxan nga findi Xagiti ra, a diin suulundena, Sefati, naxan nga yi Abitali ra. 5 A dii sennindena, Yitireyami,

Dawudaa naxanla Egelaa dii xemena. Diini itoe nan soto Dawuda xa Xebiron yi.

Abineri yi a me Yiseboseti ra

⁶ Yengen waxatini Sali a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi, Abineri senben yi gbo ayi Sali a muxune xun na. ⁷ Konyi naxanla* nde yi Sali yii naxan yi xili Risipa, Ayaa dii temena. Yiseboseti yi a fala Abineri xa, a naxa, “Nanfera e nun n baba konyi naxanla sigaxi e sa kafu?” ⁸ Yiseboseti a falan yi Abineri xolo kati, a yi a yabi, a naxa, “I n mirixi Yuda bנסננא baren nan na ba? To, n walima tinxinna nin i baba Sali a denbayaan xa, e nun a ngaxakedenne nun a xoyine, n mi i so Dawuda yii. I fa n mafalama naxanli ito nan ma fe ra to? ⁹ Alatala xa toro naxin sa n fari xa n mi a liga Dawuda xa alo Alatala layirin tongoxi a xa kii naxan yi, ¹⁰ a to a fala, a a mangayaan bama nen Sali a denbayaan yii, a yi Dawuda doro mangan na Isirayila xun na e nun Yuda, keli Dan ma han sa doro Beriseba ra.” ¹¹ Bayo Yiseboseti yi gaxuxi Abineri yee ra, a mi no a fala keden peen yabe.

¹² Abineri yi xerane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “Nde gbee yamanan na? En layirin xidi en tagi, n na i maliye nen Isirayila birin yi lu i foro ra.” ¹³ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tinxi, n layirin xidi en tagi, koni n fe keden nan maxodinxi i ma, i mi fa n yetagin toma, fo i na fa Mikali ra, Sali a dii temena, i nema fe n fema.” ¹⁴ Dawuda yi xerane rasiga a faladeni Sali a dii xemen Yiseboseti xa, a naxa, “N ma naxanla Mikali so n yii, n Filisiti xeme keme banxulan naxan futu se ra.” ¹⁵ Nayi, Yiseboseti yi sa Mikali ba a xemen Palitiyeli yii, Layisi a dii xemena. ¹⁶ A xemen wugamatcon yi bira a foro ra han Baxurin taani. Nayi, Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Xete i konni.” A yi xete.

¹⁷ Abineri nun Isirayila fonne yi falan ti, a yi a fala e xa, a naxa,

“E waxi nen Dawuda xon mangayani xabu to mi a ra, ¹⁸ awa, a liga waxatin ni i ra, amasoto Alatala bata falan ti Dawudaa fe yi, a naxa, ‘N nan n ma yamaan xoro yama, Isirayila, n ma walikenen Dawuda nan xon Filisitine yii e nun yaxun bonne.’ ”

¹⁹ Abineri mon yi falan ti Bunyamin kaane fan xa. Na xanbi ra, a sa rali Dawuda ma Xebiron yi, naxan birin nafan Isirayila kaane ma e nun Bunyamin bנסננא muxune ma. ²⁰ A yi fa Dawuda fema Xebiron yi, muxu moxone biraxi a foro ra, Dawuda yi donse donna naxanxani ton Abineri xa e nun muxun naxanye yi a foro ra. ²¹ Abineri yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N kelima nen, n siga, n sa Isirayila birin malan n kanna senben bun ma, mangana. E layirin fenma nen e nun ne tagi, i mangayaan liga yiren birin yi alo i waxi a xon kii naxan yi.” Dawuda yi tin Abineri yi siga boro xunbenli.

Yowaba yi Abineri faxa

²² Na dangu xanbini, Yowaba nun Dawudaa muxune yi fa sa keli yengeni, e yi fa yenge yi se tongoxi wuyaxi ra e yii. Abineri mi yi fa Dawuda fema Xebiron yi, bayo Dawuda tin nen a yi siga boro xunbenli. ²³ Yowaba fa waxatin naxan yi e nun ganla naxan yi a foro ra, e yi a fala a xa a Neri a dii xemena Abineri bata yi fa mangan fema, a yi a lu a siga boro xunbenli. ²⁴ Yowaba yi siga mangan konni, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nanse ligaxi? Abineri yi fa i konni, i yi a lu a siga boro xunbenli? ²⁵ Anu, i a kolon a Neri a dii xemena Abineri faxi i yanfadeni alogo a xa i siga kiin nun i xete kiin kolon e nun i naxan ligama.” ²⁶ Yowaba keli xanbini Dawuda konni, a yi xerane rasiga Abineri jere xon, ne yi sa a li fo Sira ige doro deni, e sa fa a ra. Dawuda mi yi a kolon. ²⁷ Abineri xete waxatin naxan yi Xebiron yi, Yowaba yi a xili taan so deen dexon, alo a wundo falan

* **3:7:** Konyi naxanle sariyan sebexi Xoro yaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a naxanla ra.

nan tima a xa. A yi a sɔxɔn mɛnni a kuini, alogo a xa a xunyɛna Asaheli gbee faxan ɲɔxɔ.

²⁸ Dawuda to a mɛ naxan danguxi, a yi a fala, a naxa, “Alatala a kolon n tan nun n ma mangayaan mi findixi Neri a dii xɛmɛna Abineri faxes feen sabun na mumɛ!” ²⁹ Na goronna xa dɔxɔ Yowaba nun a denbayaan xun ma. Muxuna nde xa lu Yowabaa denbayani kɔrɔsilaan luyɛ naxan ma hanma dogonfonna, hanma naxan sigan tiyɛ dunganna ra, hanma e faxes silanfanna ra, hanma donse mi naxan yii.” ³⁰ Yowaba nun a tada Abisayi Abineri faxes na kii nin, amasɔtɔ a bata yi e xunyɛna Asaheli faxes Gabayon yi yɛngɛni.

³¹ Dawuda yi a fala Yowaba xa e nun yamaan naxan yi biraxi a fɔxɔ ra, a naxa, “E e dugine yibɔ, e kasa benbɛli dugine ragodo e ma sununi, e Abineri saya feen liga.” Manga Dawuda yɛtɛɛn yi bira binbin fɔxɔ ra. ³² E yi Abineri maluxun Xebiron yi. Mangan yi a xuini te, a wuga, yamaan birin yi wuga. ³³ Mangan yi saya sigin sa Abineri xa, a naxa, “Abineri yi lan ba a faxes alo xaxilitarena?” ³⁴ I yiine mi yi xidixi, i sanne mi yi xidixi. Anu, i bata faxes alo muxu faxane na muxun natɛrɛna.”

Yamaan birin mɔn yi Abineri wuga. ³⁵ Na xanbi ra, e yi e maso Dawuda ra alogo e xa donseen so a yii, sogen mɔn yi na, koni Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, “Ala xa tɔrɔya ɲaxin sa n fari xa n donseen don benun sogen bira waxatini.” ³⁶ Yamaan birin yi na kolon, na yi rafan birin ma. ³⁷ Nayi, Yuda yamaan birin nun Isirayila kaane yi a kolon a mangan xa mi yamarin fixi alogo Neri a dii xɛmɛna Abineri xa faxes. ³⁸ Dawuda mɔn yi a fala a walikɛne xa, a naxa, “E a kolon ba fa fala a Isirayila kuntigi gbeena nde bata faxes to?” ³⁹ Hali mangan to n na, n sɛnben ɲanxin na a ra iki. Muxune itoe, Seruyaa

dii xɛmɛne dangu n tan na. Alatala yɛtɛɛn xa e tɔrɔ e to faxani ito tixi.”

4

Yiseboseti faxes fena

¹ Sɔli a dii xɛmɛn Yiseboseti to a mɛ a Abineri bata yi faxes Xebiron yi, a yii xudin yi tuyɛ ayi, gaxun yi Isirayila kaane birin suxu. ² Gali kuntigi firin yi Sɔli a dii xɛmɛn yii, Banaha nun Rekabu. Rimɔn Beroti kaan nan ma dii xɛmɛ yi e ra, Bunyamin bɔnsɔnni. ³ Amasɔtɔ Beroti kaane yi yatɛxi nɛn alo Bunyamin bɔnsɔnna, Beroti kaane bata yi fa, e dɔxɔ Gitayin taani, e dɔxi dɛnaxan yi han to.

⁴ Sɔli a dii xɛmɛn Yonatan ma dii xɛmɛna nde yi na naxan yi lɛbutɛnxi. A ɲɛɛ suulun nan yi a ra Sɔli nun Yonatan faxes feen xibarun yi fama waxatin naxan yi, sa keli Yɛsɛreli taani. Na nan a liga, dii ngana nde yi a tongo mafurɛn, a yi bira, a yi findi sanmadɔntɔɔn na, a tan diin yi xili nɛn Mefiboseti.

⁵ Beroti kaan Rimɔn ma dii xɛmɛne, Rekabu nun Banaha yi siga Yiseboseti konni soge xɔlɛni, e yi a li xiyɛ yanyin na. ⁶ E so han banxin tagini alo e yi murutun nan tongoma, e yi Yiseboseti sɔxɔn a kuini. Na xanbi ra, Rekabu nun a xunyɛn Banaha yi e gi. ⁷ E soɛ banxini, mangana a matabun saden ma, e yi a sɔxɔn, e a faxes. E a xunna xaba a dɛ, e yi a xunna suxu e yii, e siga yire xunkuyeni Araba kiraan xɔn ma. ⁸ E yi Yiseboseti xunna xali Manga Dawuda fɛma Xebiron yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Yiseboseti xunna nan ito ra, Sɔli a dii xɛmɛna, i yaxuna, naxan yi wama i faxes feni. To, Alatala bata i gbeen ɲɔxɔ Sɔli nun a xanbin na.” ⁹ Dawuda yi a fala Beroti kaan Rimɔn ma dii xɛmɛne xa, Rekabu nun a xunyɛn Banaha, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, a tan naxan n ba tɔrɔn birin yi. ¹⁰ Naxan a fala n xa, a naxa, ‘Sɔli bata faxes,’ naxan yi laxi a ra a a bata xibaru fajin nali n ma, n na a suxu nɛn, n yi a faxes Sikilaga yi, alogo a xa na xibaru fajin saranna

sɔtɔ. ¹¹ Naxudene muxu tinxinxin faxa waxatin naxan yi banxini a saden ma, iki n mi a wunla maxɔdinɲε ε ra ba, n yi ε ɲan bɔxɔn fari?" ¹² Dawuda yi yamarin fi a sofa banxulanne ma e xa Rekabu nun a xunyeɲ Banaha faxa. Na xanbi ra, e yi e yiine nun e sanne bolonɲε a ra, e yi e singan Xebiron ige ramaradeni. E yi Yiseboseti xunna maluxun Neri a diina Abineri gaburun na Xebiron yi.

5

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Taruxune Singen 11.1-9

¹ Isirayila bɔnsɔnne birin yi fa Dawuda fɛma Xebiron yi. E yi a fala, e naxa, "En wuli keden fasa keden. ² A fɔlɔni, Sɔli yi nɔɔ mangan na waxatin naxan yi, i tan nan yi tixi Isirayila ganla yeε ra. Alatala bata yi a fala i xa, a naxa, 'I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeεratiin na.' " ³ Nayi, Isirayila fonne birin yi fa mangan fɛma Xebiron yi, Manga Dawuda yi layirin tongo e xa Xebiron yi Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dɔxɔ feen na Isirayila mangan na.

⁴ Dawuda findi mangan na a ɲεε tonge saxanden nan ma, a yi ɲεε tonge naanin ti mangayani. ⁵ A yi mangayaan liga Yuda xun na Xebiron yi ɲεε solofere kike sennin, a yi ɲεε tonge saxan nun saxan ti mangayani Yuda nun Isirayila birin xun na Yerusalɛn yi.

Dawuda yi Yerusalɛn taan nɔ

⁶ Manga Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi siga Yerusalɛn xili ma. Yebusu kaan naxanye yi na yamanani, ne yi a fala Dawuda xa, e naxa, "I mi soε be, bayo hali danxutɔne nun sankalatɔne nɔε i kedε nɛn." Nanara, e mirixi a ma, e naxa, "Dawuda mi nɔε soε be." ⁷ Koni, Dawuda yi Siyon yinna suxu a sɛnbeni, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁸ Na lɔxɔni, Dawuda yi a fala, a naxa, "Naxan yo waxi Yebusu

kaane nɔ feni, fɔ na kanna xa siga kiraan nan xɔn naxan gixi sa lan igen ma alogo a yi e masɔtɔ, Dawuda yi na 'sankalatɔne nun danxutɔne' rapaxu." Nanara, a falama a "Danxutɔne nun sankalatɔne" mi soma Ala Batu Banxini. ⁹ Dawuda yi dɔxɔ taan yire makantanxini, a yi mɛn xili sa a Dawudaa Taana. Na xanbi ra, Dawuda yi mɛnna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma siga han taa tagini. ¹⁰ Nayi, Dawuda sɛnben yi lu gbo ayi tun, bayo Alatala yi a xɔn, Ala Sɛnben Birin Kanna.

Dawudaa mangayaan yi baraka

Taruxune Singen 14.1-2

¹¹ Tire taan mangan Xurami yi xɛrane rasiga Dawuda ma, e yi suman wudin xali na e nun wudi rawanle nun gɛmɛ masonle naxanye manga banxin ti Dawuda xa. ¹² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na, a yi a mangayaan sɛnbe so masɔtɔ a yamana Isirayila fe ra. ¹³ A keli xanbini Xebiron yi, Dawuda mɔn yi konyi ɲaxanla* ndee nun ɲaxanla ndee fen Yerusalɛn yi, a mɔn yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔtɔ. ¹⁴ Naxanye sɔtɔ a xa Yerusalɛn yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ¹⁵ nun Yibixari nun Elisawa nun Nefegi nun Yafiya ¹⁶ nun Elisama nun Eliyada nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nɔ

Taruxune Singen 14.8-16

¹⁷ Filisitine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi so yire makantanxini. ¹⁸ Filisitine yi fa, e xuya ayi Refa labanna birin yi. ¹⁹ Dawuda yi Alatala maxɔdin, a naxa, "N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soε n yii ba?" Alatala yi a yabi, a naxa, "Siga, bayo n Filisitine soma nɛn i yii." ²⁰ Nayi, Dawuda yi siga Baali-Perasimi yi, a Filisitine nɔ dɛnaxan yi. A yi a fala, a naxa, "Alatala bata n yaxune raxuya ayi n

* **5:13:** Konyi ɲaxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a ɲaxanla ra.

yεε ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e menna xili sa Baali-Perasimi.† 21 E yi e suxurene rabejin menni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi e xali.

22 Filisitine mən yi te, e dɔxɔ Refa lanbanna birin yi. 23 Dawuda mən yi Alatala maxɔdin. Alatala yi a fala xa, a naxa, “I nama te, dangu e xanbi ra, i yi i maso e ra fɔtɔnna de. 24 I na siga ti xuiin mε wudine kondene yi, i keli e yengedeni mafuren, bayo Alatala nan tima i yεε ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” 25 Alatala naxan yamari Dawuda ma, a na liga, a Filisitine nɔ, a lu e faxε keli Geba han sa dɔxɔ Geseri taan na.

6

Eyi Layiri Kankiraan xali Taruxune Singen 13.1-14

1 Dawuda mən yi Isirayila sofa senbemanne birin malan, muxu wuli tonge saxan. 2 Na ganla yi biraxi a fɔxɔ ra, a siga Baala taani Yuda yi, alogo a xa sa Alaa Kankiraan* tongo, Ala xinla nan na kankiraan ma, Alatala Senben Birin Kanna, naxan dɔxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. 3 E yi Alaa Kankiraan sa wontoro nenēn keli Abinadabo a banxini geyaan fari. Wusa nun Axiyo, Abinadabo a dii xemene nan yi wontoro nenēn nagima. 4 E yi a tongo Abinadabo a banxini geyaan fari, Axiyo yi sigama a yεε ra. 5 Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi sewan mayitama Alatala ra, e maxaseen sifan birin maxama, alo bɔlɔnna nun kondenna nun tanbanna nun karijanna nun maxase gbeteeye.

6 E to Nakon ma lonna li, Wusa yi a yiini bandun, a Alaa Kankiraan suxu, bayo jingene bata yi salaxun. 7 Nayi, Alatala yi xɔlɔ a ma han! A yi a faxa na xaxilitareya wanla fe ra. Wusa yi faxa menni, Alaa Kankiraan fema. 8 Alatala to Wusa niin ba, a faxa. Nayi, Dawuda yi xɔlɔ han, e yi mən xili sa “Wusa halagidena” han to.

9 Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Alatala yεε ra, a yi a fala, a naxa, “Alatalaa Kankiraan soma di n konni?”

10 Nayi, a yi tondi Alatalaa Kankiraan xalε a konni, Dawudaa Taani. A yi a xali Obedi-Edon Gati kaana banxini. 11 Alatalaa Kankiraan yi lu Obedi-Edon Gati kaana banxini kike saxan, Alatala yi barakan sa Obedi-Edon nun a denbayaan birin ma fe yi.

Layiri Kankiraan Yerusalen yi Taruxune Singen 15.25-16.3

12 E sa na fala Manga Dawuda xa a Alatala bata barakan sa Obedi-Edon ma denbayaan birin ma fe yi e nun a gbeen seen naxanye birin na masɔtɔ Alaa Kankirana fe ra. Nayi, Dawuda yi Alaa Kankiraan tongo Obedi-Edon yi, a siga a ra Dawudaa Taani sewani. 13 Alatalaa Kankiraan xali muxune na yi e sanna ye sennin tongo, Dawuda yi jinge keden nun jinge dii raturaxi keden nan bama saraxan na. 14 Dawuda yi a bodon a senben birin na Alatala yetagi, a yi maxidixi saraxarali domaan nan gbansan yi. 15 Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi fa Alatalaa Kankiraan na Yerusalen yi, jaxaxaxan nun xɔta xuine yi.

16 Alatalaa Kankiraan yi soma Dawudaa Taani waxatin naxan yi, Sɔli a dii temen Mikali yi a matoma banxin foye soden na, a yi Manga Dawuda to tujanje ayi, a bodonma Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi. Na ma, Mikali yi Dawuda rajaxu a bɔjɛni.

17 Na xanbi ra, e fa Alatalaa Kankiraan na, e yi a dɔxɔ bubuni, Dawuda naxan yelan a xili yi, Dawuda yi saraxa gan daxine nun bɔjɛ xunbeli saraxane ba Alatala xa. 18 Dawuda yelin saraxa gan daxine nun bɔjɛ xunbeli saraxane be waxatin naxan yi, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala Senben Birin Kanna xinli. 19 A mən yi donseene yitaxun Isirayila yamaan birin na, xemen nun jaxanla, birin yi burun sɔtɔ e nun tamaro

† 5:20: 5.20Baali-Perasimi bunna nen fa fala, “Halagin Kanna.” * 6:2: 6.2Alaa Layiri Kankirana fe mən seβexi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden. Na xanbi ra, birin yi siga a konni.

²⁰ Dawuda yi xete a duba a denbayaan xa, Sali a dii temen Mikali yi menni a ralandeni. A yi a fala, a naxa, “Binyen mundun yi a ra to Isirayila mangan to yi a yete yitama a walike jaxanle nun a walike xemene ra, alo fuyantenna a lige kii naxan yi.”

²¹ Dawuda yi Mikali yabi, a naxa, “N na a ligaxi Alatala nan yetagi naxan n sugandixi i baba nun a denbayaan birin xa, a n findi Isirayila kuntigin na, a yamana, n nan n ma sewan yitaxi na nan na. ²² N wama nen n xa rajaxu dangu na ra, n yi n yete magodo n yete yetagi. Koni, walike jaxanle n binyama nen i naxanye fe falaxi.” ²³ Sali a dii temen Mikali mi dii seto han a faxa.

7

Alaa layirin Dawuda xa Taruxune Singen 17.1-15

¹ Manga Dawuda yi so a manga banxin kui. Alatala yi a ratanga a yaxune birin ma naxanye yi a yamanan nabilinxi. ² Laxona nde, mangan yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alaa Kankiraan mon bubun nan kui.” ³ Natan yi mangan yabi, a naxa, “Sa i rafan feene birin liga, bayo Alatala i xon.”

⁴ Koni na kosen na, Alatala yi falan ti Natan xa, a naxa, ⁵ “Sa a fala n ma waliken Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan xa mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁶ N yeten munma lu n batu banxin kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini laxoni Misiran fari ma han to, koni n bata lu Isirayila kaane foxo ra bubun kui yiren birin yi. ⁷ N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n kuntigi wuyaxi dexo nen Isirayila xun na, n ma yamana, alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa, “Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?”

⁸ Nanara, i mon xa a fala n ma waliken Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruse rabayani alogo i xa findi Isirayila yeratiin na, n ma yamana. ⁹ I sigan denaxan birin yi, n lu nen i xon, n yi i yaxune birin faxa i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye boxo xonna fari. ¹⁰ N yiren soma nen Isirayila yii, n ma yamana, e dextoma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu jaxi yo mon mi fa e jaxankatama alo a foloni, ¹¹ n kitisane dexo Isirayila xun na waxatin naxan yi, n ma yamana. N na i ratangama nen i yaxun birin ma, i lu boje xunbenli. N tan, Alatala naxan fala tima i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹² I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi, a ti i joxoni mangayani, n yi a mangayaan senbe so. ¹³ Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan senbe so habadan. ¹⁴ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma dii xemena na. Xa a fe jaxin liga, n na a fe jaxin saranma nen a ra alo dii fafan diin natronma kii naxan yi. ¹⁵ Koni, n ma hinanna mi janna a xa, alo n na a ba Sali ma kii naxan yi, n naxan makuya n na. ¹⁶ I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nen n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nen habadan.’ ” ¹⁷ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

Dawuda Ala maxandina Taruxune Singen 17.16-27

¹⁸ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dexo Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin seto i naxan fixi nxu ma. ¹⁹ Koni, Marigina Alatala, i tan yete ra yi, na xurun. I mon layirine tongoma n ma denbayana yete ra sigana fe yi. Marigina Alatala, na lan a raba n tan xa ba, n tan adamadi daronna?”

20 “Marigina Alatala, n nɔɛ nanse se a fari, bayo i tan yetena i ya walikɛɛn kolon? 21 I ya falana fe ra e nun fata i sagoon na, i bata fe gbeeni ito liga alogo i xa e yita i ya walikɛɛn na.”

22 “Marigina Alatala, i gbo. Muxu yo mi maliga i tan na. Ala gbete mi na ba i tan na, alo nxu bata yi a mɛ kii naxan yi ye yo ye. 23 Siya gbeten mundun dunuɲa yi naxan luxi alo Isirayila i ya yamana, i tan Ala naxanye ramixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbete kedi i ya yamaan ye ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. 24 I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

25 “Iki, Marigina Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikɛɛn nun n ma denbayaan xa, na xa raka-mali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. 26 Nayi, i xinla binyama nen habadan. Muxune yi a fala, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna nan Isirayilaa Ala ra.’ Senben xa lu i ya walikɛɛn Dawudaa denbayani i yetagi. 27 I tan, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n jɔxɔni. Nanara, i ya walikɛɛn bata wekilɛn sɔtɔ a maxandini ito ti i xɔn.”

28 “Marigina Alatala, i tan nan Ala ra, i na naxan fala, na ligama nen. Iki, i bata fala faɲini ito ti i ya walikɛɛn xa. 29 Nayi, barakan sa n ma denbayana fe yi alogo n yixetene xa lu mangayani i yetagi habadan alo i bata layirin tongo kii naxan yi. Marigina Alatala, i ya barakan xa lu n ma denbayaan fɔxɔ ra habadan.”

8

Dawuda nɔ sɔtɔna yɛngɛni Taruxune Singen 18.1-13

1 Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nɔ yɛngɛni, a yi e raryabi, a yi yamanan ba e yii.

2 A mɔn yi Moyaba kaane nɔ. Na xanbi ra, a yi e karahan a e xa e sa bɔxɔni, a yi yamaan maliga lutin na. Lutin ye saxan yo saxan, a yi lutin ye singen nun a firinden muxune faxama nen. A yi a ye saxanden muxune lu e nii ra. Xabu na, Moyaba kaane yi lu Dawuda nɔɔn bun ma, e lu mudun fiye.

3 Dawuda mɔn yi Rexobo a dii xɛmɛn Hadadeseri fan nɔ yɛngɛni, Soba mangana, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. 4 Dawuda yi yɛngɛ so wontoro wuli keden kɛmɛ solofere suxu yɛngɛni e nun sofa wuli mɔxɔɲɛ. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo kɛmɛ jɔxɔndɔn a naxanye ramara. 5 Arami kaane to keli Damasi taani fa Soba mangan Hadadeseri malideni, Dawuda yi ne sofa wuli mɔxɔɲɛn nun firin faxa. 6 A yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani, Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. 7 Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xɛma daxine tongo, a siga e ra Yerusalɛn yi. 8 Manga Dawuda mɔn yi sula wuyaxi tongo Berotayi taani e nun Betaxa taani, Hadadeseri a taane.

9 Tohu, Xamata mangan yi a mɛ a Dawuda bata Hadadeseri a sofane birin nɔ yɛngɛni. 10 A yi a dii xɛmɛn Yorami rasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔtɔna fe ra Hadadeseri yɛngɛni, bayo Tohu nun Hadadeseri yi yɛngɛni. Yorami yi siga xɛma seene ra e nun gbetin nun sulana.

11 Manga Dawuda yi ne fi Alatala ma, alo a gbete fixɛn nun xɛmaan fi Ala ma kii naxan yi, a naxanye tongo siyane yii a naxanye nɔ: 12 Arami nun Moyaba nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine. A mɔn yi seene fi Ala ma, a naxanye tongo yɛngɛni Rexobo a dii xɛmɛn Hadadeseri yii, Soba mangana.

¹³ Dawuda xinla soto na kii nin, a yelin xanbini Arami kaane noe Foxo Lanbanni. A muxu wuli fu nun solomasexe faxa. ¹⁴ A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

*Dawudaa kuntigi gbeene fe
Taruxune Singen 18.14-17*

¹⁵ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kendon sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁶ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofa kuntigin na, Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁷ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Aximeleki nan yi saraxaraline ra. Seraya nan yi sebeli tiin na. ¹⁸ Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Pelatine foxo ra, saraxaraline nan yi Dawudaa dii xemene ra.

9

Dawuda yi fan Mefiboseti ra

¹ Loxona nde, Dawuda yi maxodinna ti, a naxa, "Soli a denbayaan muxuna nde mon luxi ba, alogo n xa hinan a ra Yonatan ma fe ra?" ² Walikena nde yi Soli a banxini nun, a xili Siba, e fa na ra Dawuda fema. Mangan yi a maxodin, a naxa, "Siba nan i tan na ba?" A yi a yabi, a naxa, "N tan i ya walikenen na a ra." ³ Mangan yi a fala, a naxa, "Muxe mi fa Soli a denbayani ba, n na Alaa hinanna yite naxan na?" Siba yi mangan yabi, a naxa, "Yonatan ma dii xeme keden mon na yi naxan sanne kalaxi." ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, "A minen?" Siba yi mangan yabi, a naxa, "A sa Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi." ⁵ Dawuda yi muxuna nde rasiga a tongodeni Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi. ⁶ Soli mamandenna, Mefiboseti, Yonatan ma dii xemen fa waxatin naxan yi Dawuda konni, a bira boxoni Dawuda yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. Dawuda yi a maxodin, a naxa, "Mefiboseti nan i tan na ba?" A yi a yabi, a naxa, "N tan nan yati a ra,

mangana." ⁷ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, "I nama gaxu. I baba Yonatan ma fe ra, n waxi hinan feni i ra. N na i taje Soli a boxon birin soma nen i yii, i mon yi i dege n ma tabanla ra." ⁸ Mefiboseti yi a xinbi sin, a naxa, "Mangana, nanse i ya walikenen na, alogo i xa i yenen ti bare faxaxin na alo n tan?"

⁹ Mangan yi Siba xili, Soli a walikena, a yi a fala a xa, a naxa, "Soli nun a denbayaan gbeen seen naxan birin na, n ne soma nen i kanna Soli mamandenna yii, Mefiboseti." ¹⁰ I tan nun i ya dii xemene nun i ya walikene, e boxon walima nen a xa, alogo e xa a denbayaan balo. Mefiboseti tan a degema nen n ma tabanla ra loxo yo loxo." Dii xeme fu nun suulun yi Siba yii e nun walike maxone. ¹¹ Siba yi a fala mangan xa, a naxa, "Mangan naxan birin yamarixi, n na ligama nen." Dawuda bata yi a fala, a naxa, "Mefiboseti a degema nen n ma tabanla ra, alo manga diina." ¹² Dii xeme keden yi Mefiboseti yii, a xili Mika. Naxanye birin yi Siba a banxini, Mefiboseti a walikenen nan yi ne ra. ¹³ Bayo a yi godoma a san firinne birin ma, a yi doxo Yerusalen yi, alogo a xa no sigae degedeni mangan konni a tabanla ra loxo yo loxo.

10

*Dawuda nun Amonine yengena
Taruxune Singen 19.1-19*

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan yi faxa, a dii xemen Xanun yi doxo a boxoni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, "N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, alo a fafe hinan n na kii naxan yi." Dawuda yi xerane rasiga alogo e xa sa a fafe sayaan xonton. Dawudaa xerane to sa so Amonine yamanani, ³ Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e kanna, e naxa, "I laxi a ra a Dawuda muxune rafaxi i fafe saya xontonden nan tun yi ba? E mi faxi koten xan na ba alogo e xa taan nakorasi, loxona nde e yi no a suxe?" ⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene foxo

kedenna bi, a yi e domane raxaba e xɔɔene yilanni, a yi e raxete. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a xera gbeteɛye rasiga e ralandeni, bayo e yi yagixi han! Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be.”

⁶ Amonine yi a to a e bata ranaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina. Nayi, e yi sofa wuli mɔxɔne tongo Arami kaan naxanye yi kelixi Beti-Rexobo nun Soba yi, e yi wuli keden tongo Maka mangana sofane ye, e nun wuli fu nun firin Tobo kaane ye. ⁷ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁸ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Arami kaan naxanye yi kelixi Soba nun Rexobo yi e nun Tobo nun Maka sofane fan yi sa e malan fɔxɔ kedenni burunna ra. ⁹ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra, a yi a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹⁰ A yi sofa dɔnxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹¹ Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹² I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane, naxan nafan Alatala ma, a xa na liga.” ¹³ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi e yee ra. ¹⁴ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Nayi, Yowaba yi Amonine yenge feen dan, a xete Yerusalen yi.

¹⁵ Arami kaane to a to, a Isirayila bata e no, e yi e senben malan. ¹⁶ Arami kaan naxanye yi Efirati baan kidi ma, Hadadeseri yi xerane rasiga ne ma. E yi fa Xelama yi. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, a Yuruden baan gidi, a siga Xelama yi. Arami kaane yi ti yenge so xinla

ma Dawuda yee ra. E yenge. ¹⁸ Arami kaane yi e gi Isirayila kaane yee ra, Dawuda nun a ganla yi yenge so wontoro sofa muxu kemε solofere faxa e nun soo ragi wuli tonge naanin, a mon yi sofa kuntigin Sofaki fan yenge, a yi a faxa menni. ¹⁹ Mangan naxanye birin yi Hadadeseri a non bun ma, ne to a to a Isirayila bata e no, e de fanna fen e ra. E yi lu Isirayila kaane non bun ma. Xabu na dangu, Arami kaane mi fa susu Amonine maliye.

11

Dawuda nun Batiseba fe

¹ Nee nenɛn fɔlɔna, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Dawuda yi Yowaba nun a sofa wekilexine nun Isirayila ganla birin nasiga, alogo e xa sa Amonine yenge, e yi e manga taan Rabaha rabilin. Koni, Dawuda tan lu nen Yerusalen yi. ² Ninbanna nde ra, Dawuda yi keli a siga a masiga tideni a manga banxin xun tagi, a sa a kondeni, a yi naxanla nde to a maxe. A yi tofan han. ³ Dawuda yi xerane rasiga na naxanla xibarun fendeni. E yi a fala a xa, e naxa, “Batiseba na a ra, Eliyami a dii temena, Yuriya Xiti kaana naxanla.” ⁴ Dawuda yi xerane rasiga a xilideni. A yi fa a konni, a yi a kolon naxanla ra. A yi baxi yelindenin a kike wanla ra. ⁵ Na naxanla yi fudikan, a yi xeraan nasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata fudikan de.”

⁶ Nayi, Dawuda yi xeraan nasiga Yowaba ma, a naxa, “Yuriya Xiti kaan nafa n ma.” Yowaba yi Yuriya rafa Dawuda ma. ⁷ Yuriya yi siga Dawuda fema, a yi a maxodin Yowaba a fe ma, a yi a maxodin yamaan nun yengen kiin ma. ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni, i sa i matabu.” Yuriya yi mini manga banxini, mangan yi finmaseene rasiga a ma. ⁹ Koni Yuriya yi a sa manga banxin deen na e nun a kannawalikεen bonne, a mi siga a banxini. ¹⁰ E to na fala Dawuda xa, a yi Yuriya maxodin, a naxa, “I mi kelixi sigati xunkuyen xan yi iki? Nanfera i mi sigama i

konni?” ¹¹ Yuriya yi Dawuda yabi, a naxa, “Alaa Kankiraan nun Isirayila ganla nun Yuda kaane birin bubune nan kui, n kanna Yowaba nun i ya walikene fan burunna ra. N tan sigε n konni waxatini ito yi ba, n sa n dεge, n yi n min, nxu nun n ma naxanla yi kafu? N bata n kɔlɔ i yi, n mi na fe sifan ligε mumε!” ¹² Dawuda yi a fala Yuriya xa, a naxa, “I mɔn xa lu be to, tila n yi i rasiga.” Na ma, Yuriya yi lu Yerusalen yi han na xɔtɔn bode. ¹³ Dawuda yi a xili a xa a dεge, a yi a min a tabanla ra, a yi manpaan min han a xunna yi keli a ra. Koni jinbanna ra, Yuriya yi mini, a yi sa a sa sena nde fari a kanna walikεen bonne fema, a mi siga a banxini.

¹⁴ Na xɔtɔn bode xɔtɔnni, Dawuda yi bataxina nde seβε Yowaba ma, a yi a so Yuriya yii. ¹⁵ A yi a seβε na bataxin kui, a naxa, “Yengen denaxan na naxu, Yuriya ti menna yeεn na, ε yi ε masiga a ra, alogo yaxune xa a faxesa.” ¹⁶ Nayi, Yowaba yi taan nabilin, a yi a kolon sofa senbemane denaxan yi, a yi Yuriya ti menni. ¹⁷ Taan sofane yi mini e Yowaba yenge, e yi Dawudaa sofana ndee faxesa. Yuriya Xiti kaan yi bira, a faxesa. ¹⁸ Yowaba yi na feen nasiga Dawuda ma yengen danguxi kii naxan yi. ¹⁹ A yi xeraan ti yamarini itoe ra, a naxa, “I na yelin yengen kiin yeβε mangan xa waxatin naxan yi, ²⁰ xa mangan xɔlɔ, a yi a fala, a naxa, ‘Nanfera ε masoxi taan na yenge sodeni? ε mi a kolon a e bunna tima nen yinna xun tagi? ²¹ Nde Abimeleki faxaxi, Yerubeseti a dii xemen Tebesi taani? Naxanla nde xa mi se din gemena nde ragodo a fari yinna xun tagi ba, a yi faxesa?’* Nanfera ε masoxi yinna ra?’ Nayi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I ya walikεen Yuriya Xiti kaan fan bata faxesa.’ ”

²² Xeraan yi siga. A sa na birin yeβα Dawuda xa alo Yowaba a fala a xa kii naxan yi. ²³ Xeraan yi a fala, a naxa, “Taan kantan tiine senben yi gbo nxu xa. E siga nen nxu xili ma

burunna ra, nxu yi e kedi han taan so deen na. ²⁴ Xalimakuli kanne yi nxu mabun keli yinna xun tagi, nanara i ya sofana ndee yi faxesa alo Yuriya, Xiti kaana.” ²⁵ Dawuda yi a fala xeraan xa, a naxa, “Siga, i sa Yowaba rawekile, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I nama feni itoe yate fe naxin na. Yenge yo yenge, faxan tima fɔxɔ firinna birin nin. Taan suxu ki fani, i yi a kala.’ ”

²⁶ Yuriyaa naxanla na me waxatin naxan yi, a a xemen bata faxesa, a yi sunu. ²⁷ Koni sunun waxatin to dangu a xun ma, Dawuda yi fa a ra a konni. A yi a findi a naxanla ra, a yi dii xeme keden bari a xa.

Dawuda feen naxan naba, na yi rajaxu Alatala ma.

12

Nabi Natan yi Alaa xɔlɔna fe fala

¹ Alatala yi Natan nasiga Dawuda ma. Natan yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Xeme firin yi taa kedenni, nafulu kanna nan yi boden na, bodena, yiigelitona. ² Xuruse xunxurin nun a xungbeen wuyaxi yi nafulu kanna yii. ³ Sese mi yi yiigelitɔn tan yii fɔ yexeedi keden, a naxan sara, a yi a baloma, a yi gboma a konni e nun a dii xemene. E birin yi donse kedenna nan donma e nun nɔnɔna, a yi xima a dexɔn nen. A yi luxi nen alo a dii temena. ⁴ Lɔxɔna nde, xɔnen yi fa nafulu kanna konni, a mi tin a xuruse keden tonge, a yi a faxesa, koni a yi sa yiigelitɔna yexeedin tongo, a yi na faxesa a xɔnen xa.”

⁵ Dawuda yi xɔlɔ na xemen ma han, a yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. Xemen naxan na ligaxi, a lan a faxesa. ⁶ Bayo a bata na liga, a mi kininkin, a yexee mupaxin nɔxɔma nen yexee naanin gbete ye ra.”

⁷ Nayi, Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tan nan na xemen na! Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan i sugandixi mangan na Isirayila xun na, n tan nan i baxi

* **11:21:** Na fe mɔn seβεxi Kitisane 9.53 kui.

Sɔli yii! ⁸ N yi i kanna Sɔli a denbayaan lu i sɛnbɛn bun. N yi i kanna ɲaxanle so i yii. N yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan so i yii. Xa na yi xurun nun, n mɔn yi nde sɛ na fari nɛn. ⁹ Nanfera nayi, i n tan, Alatalaa falane rabeɲinxi, naxan mi rafan n ma, i yi na liga? I bata Xiti kaan Yuriya faxa yɛngɛni, i yi a ɲaxanla findi i gbeen na, i yi a faxa Amonine silanfanna ra. ¹⁰ Awa iki, silanfanna mi a masigama i ya banxin na, bayo i bata n naɲaxu, e nun bayo i bata Yuriya Xiti kaana ɲaxanla tongo, i yi a findi i ya ɲaxanla ra.' ¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'N tɔɔyaan nafama nɛn i ya denbayaan xili ma. N yi i ya ɲaxanle tongo i yɛɛ xɔri, n yi e so i ya muxuna ndee yii, e yi kafu yanyin na. ¹² Bayo i bata a liga wundoni, n tan a rakamalima Isirayila birin nan yɛtagi yanyin na.' "

¹³ Dawuda yi a fala Natan xa, a naxa, "N bata Alatala yulubin tongo." Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, "Alatala bata i mafelu i yulubin na, i mi faxama. ¹⁴ Koni bayo i bata a liga yaxune yi Alatala mafala fata feni ito ra, diin naxan barixi, na faxama nɛn." ¹⁵ Na xanbi ra, Natan yi siga a konni.

Dawudaa diin yi faxa

Yuriyaa ɲaxanla diin naxan bari Dawuda ma, Alatala yi na rafura, a lu doyenɲɛ. ¹⁶ Dawuda yi Ala maxandi diin xa, a sun. A to so a konni, a xi saxi bɔxɔni. ¹⁷ A banxin muxune yi a karahan alogo e xa a rakeli bɔxɔni, koni a mi tin keɛ bɔxɔni, a mi donse don e xɔn. ¹⁸ Xi soloferede lɔxɔni, diin yi faxa. Dawudaa walikɛne yi gaxu a fale a xa fa fala diin bata faxa. Bayo e yi a falama nɛn, e naxa, "Diin to yi ɲɛɲɛ, en yi falan ti a xa, koni a mi a tuli mati en na, iki en susuma a fale a xa di fa fala diin bata faxa? A mi fe ɲaxina nde ligɛ ba?" ¹⁹ Dawuda yi a walikɛne to kɔyɛkɔyɛɲɛ e bode tagi, a yi a kolon a diin bata faxa. A yi e maxɔdin, a naxa, "Diin bata faxa

ba?" E yi a yabi, e naxa, "A bata faxa." ²⁰ Nayi, Dawuda yi keli bɔxɔni. A yi a maxa, a latikɔnɔnna sa a ma, a dugin masara, a mɔn yi siga Alatala batudeni, a yi a batu. Na xanbi ra, a yi siga a banxini, a yi a fala a e xa donseen so a yii, a yi a dɛge. ²¹ A walikɛne yi a fala a xa, e naxa, "I naxan ligaxi, na bunna nanse ra? Diin to yi ɲɛɲɛ, i sun, i wuga. Awa iki, diin bata faxa, i bata keli, i yi i dɛge." ²² A yi e yabi, a naxa, "Diin yi ɲɛɲɛ waxatin naxan yi, n yi sunuxi, n wugama, bayo n yi mirixi a ma, n naxa, 'Yanyina nde, Alatala kininkininma nɛn n ma, diin yi kisi.' ²³ Iki, a bata faxa, n sunma nanfera nayi? N nɔɛ a rakeɛ ba? N tan sigama nɛn a fɛma, koni a tan mi fa fɛ n fɛma sɔnɔn."

Muluku Sulemani bari fena

²⁴ Dawuda yi a ɲaxanla Batisɛba madɛndɛn, a yi siga a fɛma, a yi a kolon ɲaxanla ra. A dii xɛmɛn bari, Dawuda yi a xili sa Sulemani. A yi rafan Alatala ma, ²⁵ nanara Nabi Natan yi a xili sa Yedideya,* Alatalaa fe ra.

Rabaha taan suxu fena Taruxune Singen 20.1-3

²⁶ Na waxatini, sofa kuntigin Yowaba bata yi Rabaha suxu, Amone mangataana. ²⁷ A yi xɛrane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, "N bata Rabaha yɛngɛ, n yi e ige baden suxu. ²⁸ Nayi, iki, gali dɔnxɛn malan, i fa taan nabilin, i a tongo i yɛɛ xa, n mi wama a tongo feni binyen birin yi lu n xa." ²⁹ Dawuda yi gali dɔnxɛn malan, a fa Rabaha yɛngɛ, a yi a tongo. ³⁰ A yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin tongo na mangan xun na. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin xɛmaan binyen yi kilo tonge saxan liyɛ, a yi maxidixi gɛmɛ fajɪ kendɛn nan na. E yi a so Dawuda xun na, mangan yi se wuyaxi tongo taani. ³¹ Dawuda yi muxune suxu, a yi e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun gɛmɛ bɔɔn nun

* **12:25:** Yedideya bunna nɛn fa fala "Naxan nafan Alatala ma." † **12:31:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala "Birikidina."

wudi segen nun bitikidi bonbona.† A na liga Amonine taan bonne birin yi. Na xanbi ra, a so Yerusalen yi e nun a ganla birin.

13

Aminon nun Tamari a fe

¹ Na xanbi ra, Dawudaa dii xemena Abisalomi xunyε dii temena nde yi na naxan yi xili Tamari, a yi tofan han, na yi rafan Aminon ma, Dawudaa dii xemena. ² Aminon xaxinla bata yi keli han a fura Tamari a fe ra, a xunyena. A yi xadaxo Aminon ma a xa fena nde liga a ra, amasoto sungutun nasoloxin nan mon yi a ra. ³ Koni Aminon lanfana nde yi na, a xili Yonadabo, Simeyaa dii xemena, Dawuda ngaxakedenna, kotaden nan yi Yonadabo ra nun. ⁴ A yi a fala Aminon xa, a naxa, “Nanfera xoton yo xoton i sunuxi, i tan, manga diina? I mi waxi a fala feni n xa ba?” Aminon yi a yabi, a naxa, “Tamari rafan n ma, n fafaxakedenna Abisalomi xunyena.” ⁵ Yonadabo yi a fala a xa, a naxa, “I yete rafura i yi i sa saden ma. I baba na fa i fema waxatin naxan yi, i yi a fala a xa, i naxa, “Tin, n xunyεn Tamari xa fa donsena nde rafala n xa, a xa a rafala n yetagi, a yeteen yi a so n yii, n yi a don.’ ”

⁶ A yi a yete rafura, a yi a sa. Mangan yi fa a todeni, Aminon yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xunyεn Tamari xa fa buru firin nafala n yetagi, a yeteen yi e raso n de, n yi e don.” ⁷ Dawuda yi xeraan nasiga na faladeni Tamari xa a konni, a naxa, “Siga i tada Aminon konni, i sa donseen nafala a xa.” ⁸ Tamari yi siga a tada Aminon ma banxini, a yi a li saxi. A yi se fujin tongo, a burun bonbo, a yi burun nafala a yetagi, a yi e gilin. ⁹ Na xanbi ra, a yi e ragodo alogo a xa e don, koni a mi tin. Aminon yi a fala, a naxa, “Muxune birin namini n ma banxini!” Muxune yi mini banxini. ¹⁰ Nayi, Aminon yi a fala Tamari xa, a naxa, “Fa donseen na n xi banxini, i yeteen xa a raso n de, n yi a don.” Tamari burun naxanye

rafala, a ne xali a tada Aminon xi banxini. ¹¹ A yi e soma a yii waxatin naxan yi alogo a xa e don, a yi Tamari suxu, a yi a fala a xa, a naxa, “Tamari, fa be, en fa kafu.” ¹² A yi a yabi, a naxa, “En-en, n tada, i nama n nayagi, amasoto na mi ligama Isirayila yi. I nama na xaxilitareyaan sifan liga. ¹³ N sigan minen yi nxu nun n ma yagina? I luma nen nayi alo xaxilitarena Isirayila yi. Iki, n bata i mafan, a fala mangan xa, a mi tonde n soe i yii mumε.”

¹⁴ Koni a mi a tuli matixi na ra mumε, a yi a suxu senben na, e kafu. ¹⁵ Na xanbi ra, Aminon yi a rajaxu kati, dangu xanuntenyaan na naxan yi a boneni lan a ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Keli be.” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “En-en, bayo i na n kedi, na jaxuma ayi nen dangu a singen na i naxan ligaxi n na.” ¹⁷ Koni a mi a tuli matixi na ra mumε! Banxulanna naxan yi walima a xa, a yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Sungutunni ito masiga n konna ra. I yi banxin deen balan a foxo ra ki faji.” ¹⁸ Aminon ma walikeen yi a ramini tandeni, a deen balan a foxo ra.

Dugi yee masunbuxin nan yi ragodoxi Tamari ma, bayo mangana sungutun nasoloxine yi na nan soma. ¹⁹ Tamari yi xuben so a ma, dugi yee masunbuxin naxan yi a ma, a yi na yibo, a yi a yiin sa a xun ma, a siga wuge. ²⁰ A tada Abisalomi yi a maxodin, a naxa, “E nun i tada Aminon bata kafu ba? N magilena, iki i dundu, i tada nan a ra, i nama feni ito sa i boneni.” Tamari yagixin yi lu a tada Abisalomi a banxini, alo jaxalan nabepinxina.

²¹ Manga Dawuda na birin me waxatin naxan yi, a xolo ki faji. ²² Abisalomi mi yi fa falan tima Aminon na, bayo a yi rajaxu a ma, amasoto a bata a magilen Tamari karahan, e kafu.

Abisalomi yi Aminon faxa

²³ Nee firin dangu xanbini, bayo yexee xabe xabane yi Abisalomi yii Baali-Xasori yi, Efirmi dexon,

a yi mangana diine birin xili. ²⁴ Abisalomi yi siga mangan fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Mangana, yεxεε xabe xabane n konni. Tin, ε nun i ya walikεne xa sa lan naxanaxani ito yi.” ²⁵ Mangan yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “En-εn, n ma diina, nxu birin mi sigε, a findin goronna nan na i xun ma.” Abisalomi yi kankan na ma mangan xa, koni mangan mi wa siga feni, a yi sa duba a xa. ²⁶ Abisalomi yi a fala, a naxa, “Nba, tin, n tada Aminon tan xa fa n fεxε ra.” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nanfera a sigama i konni?” ²⁷ Na xanbi ra, Abisalomi mεn yi xidi a ma han, a rapan na, mangan yi a dii xεmεne nun Aminon bejin, e birin yi siga Abisalomi konni.

²⁸ Abisalomi yi yamarini ito fi a banxulanne ma, a naxa, “E liga ki faji, manpaan na Aminon bεnen nasewa waxatin naxan yi, n yi a fala ε xa, n naxa, ‘E Aminon faxa.’ Nayi, ε yi a faxa. Hali ε mi gaxu, n tan xa mi ε yamarixi ba? E sεbe so ki faji.” ²⁹ Abisalomi a banxulanne yi Aminon suxu alo Abisalomi e yamari kii naxan yi. Mafuren, mangana diin bonne yi keli, e yi te e sofanle fari, e yi e gi. ³⁰ E mεn yi kira yi, na xibarun yi sa Dawuda li, e naxa, “Abisalomi bata i ya diine faxa. Keden mi luxi a nii ra.” ³¹ Mangan yi keli, a yi a dugine yibε, a yi a sa bεxεni, a walikεεn naxanye birin yi a dεxεn ma, ne fan yi e dugine yibε. ³² Koni Yonadabo, Simeyaa dii xεmεna, Dawudaa ngaxakedenna, na yi falan tongo, a naxa, “N kannna, i nama a miri a e bata i ya diine birin faxa. Aminon nan keden faxaxi. Abisalomi bata yi a nata xabu Aminon kafu nεxεyaan naba a xunyen naxalanmaan Tamari ra waxatin naxan yi. ³³ I nama a miri a i ya diine birin bata faxa. En-εn, Aminon nan keden faxaxi.”

³⁴ Abisalomi yi a gi. Banxulanna naxan yi tixi kantan tideni, na yi a yεεn nakeli, a yi gali gbeen to fe a xanbi ra Xoronayin kiraan xεn, geyaan kanke ra. ³⁵ Yonadabo yi a

fala mangan xa, a naxa, “Mangana diine fama. N naxan birin falaxi, na bata liga.” ³⁶ Yonadabo yi yelinma falan tiyε waxatin naxan yi, mangana diine yi fa. E wuga, mangan fan nun a walikεne birin yi wuga. ³⁷ Abisalomi bata yi a gi, a siga Talamayi konni, Amixudi a dii xεmεna, Gesuri mangana. Dawuda tan yi sunuxi a dii xεmεna Aminon ma fe ra. ³⁸ Abisalomi yi a gi, a siga Gesuri yamanani, a lu na han nεε saxan. ³⁹ Manga Dawuda yi ba xεlεxi Abisalomi ma, bayo a bata yi dija Aminon faxa feen ma.

14

Abisalomi mεn yi so Yerusalen yi

¹ Yowaba, Seruyaa dii xεmεn bata yi a kolon a Abisalomi xεnla bata yi mangan suxu. ² Nayi, Yowaba yi naxalan fe kolonna nde fen Tekowa taan kui. A yi a fala a xa, a naxa, “A liga alo i sunuxin na a ra. I saya dugine so, i nama latikεnεnna sa i ma, i yεte liga alo naxanla naxan faxa muxun wugama xabu a rakuya. ³ I siga mangan fεma, i falani itoe ti a xa iki.” Nayi, Yowaba yi a fala a xa a lan a xa naxan fala. ⁴ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani, na yi siga fala tideni mangan xa. A bira bεxεni, a yεtagin yi lan bεxεn ma, a sεnxε, a naxa, “Mangana, n mali!” ⁵ Mangan yi a maxεdin, a naxa, “I waxi nanse xεn ma?” A yi a yabi, a naxa, “Kana gilεn nan n na, n ma xεmεn bata faxa. ⁶ Dii xεmε firin n yii, e bata yεngε xεεn ma boden yi boden faxa, bayo muxε mi yi na yi, a yi e tagi ba. ⁷ Na ma, xabilan muxune birin bata keli n xili ma, e yi a fala n xa, e naxa, ‘Naxan faxan tixi, na so nxu yii. Nxu xa a faxa a ngaxakedenna fe ra a naxan faxaxi. Nxu waxi kε tongon nan faxa fe yi.’ Yigidi kedenna naxan luxi n xa, e na kalama nεn, e yi n ma xεmεn xinla ralε ayi, sese mi lu bεxε xεnna fari.” ⁸ Mangan yi a fala naxanla xa, a naxa, “Siga banxini. N yamarin fima nεn i ya fe yi.” ⁹ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani na yi a fala mangan xa,

a naxa, “Mangana, n kanna, n tan nan kalan tixi e nun n babaa den-bayana. Na yulubin nama lu mangan nun a mangayaan fari.” ¹⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “Xa muxuna nde falan ti i ma, fa na kanna ra n fema. A mi fa na $\mu\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon\ \sigma\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$.” ¹¹ A yi a fala, a naxa, “Mangan xa $\delta\epsilon$ xuiin tongo n xa a Marigina Ala xinli, alogo gbe $\mu\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ tiin nama kalan nadangu ayi, n ma dii $\chi\epsilon\mu\epsilon\eta\epsilon\ \nu\alpha\chi\alpha\lambda\iota\gamma\epsilon$ a yi na fan faxa.” A yi a fala, a naxa, “N bata n $\kappa\alpha\lambda\omega$ habadan Alatala yi, i ya diin xun $\sigma\epsilon\chi\epsilon$ keden peen mi bir ϵ $\beta\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$.” ¹² Naxanla yi a fala, a naxa, “Tin, i ya walike $\mu\alpha\chi\alpha\lambda\iota\gamma\epsilon$ xa fala keden peen ti i xa, i tan, n kanna, mangana.” A yi a fala, a naxa, “Falan ti.” ¹³ Naxanla yi a fala, a naxa, “Nanfera i feene rabama kiini ito yi Alaa yamaan xili ma, i falan tima alo i baxi naxan ligade iki, i bata i $\gamma\epsilon\tau\epsilon$ findi yulubi kanna ra, bayo i mi faxi Abisalomi ra sa keli yamanani a luxunxi $\delta\epsilon\nu\alpha\chi\alpha\lambda\iota\gamma\epsilon$ yi. ¹⁴ $\Lambda\omega\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ nde en birin faxan $\nu\epsilon\eta\epsilon$, en luxi $\nu\epsilon\eta\epsilon$ alo igen na $\beta\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$, a mi fa $\mu\alpha\kappa\alpha\epsilon$. Anu, Ala mi mafura muxun niin $\beta\epsilon$, a feene $\gamma\iota\tau\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ alogo naxan bata kedi, na $\mu\alpha\lambda\omega$ xa a maso. ¹⁵ Iki, n fa ito birin falaxi mangan xa $\nu\epsilon\eta\epsilon$, bayo yamaan bata yi n magaxu. Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N na a falama $\nu\epsilon\eta\epsilon$ mangan xa, nayi waxatina nde n naxan falama, a na ligama $\nu\epsilon\eta\epsilon$. ¹⁶ A tinma $\nu\epsilon\eta\epsilon$ naxan waxi $\eta\chi\upsilon$ $\rho\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ feni Alaa yamani, a yi $\eta\chi\upsilon$ ba na yii, n tan nun n ma dii $\chi\epsilon\mu\epsilon\eta\epsilon$.’ ¹⁷ Iki, n tan, i ya walike $\mu\alpha\chi\alpha\lambda\iota\gamma\epsilon$ naxa, ‘N kanna, mangana falan xa xaxilisaan fi n ma. Bayo n kanna, mangan luxi $\nu\epsilon\eta\epsilon$ alo Alaa malekan naxan a fajin nun a $\mu\alpha\chi\alpha\lambda\iota\gamma\epsilon$ kolon. Alatala, i ya Ala xa lu n $\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ ma.’ ” ¹⁸ Mangan yi a fala $\mu\alpha\chi\alpha\lambda\iota\gamma\epsilon$ xa, a naxa, “I nama sese luxun n ma n naxan $\mu\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ ma.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kanna, falan ti.” ¹⁹ Mangan yi a $\mu\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$, a naxa, “Yowaba xa mi ito birin falaxi i xa ba?” A yi a yabi, a naxa, “N bata n $\kappa\alpha\lambda\omega$ mangan siini, mangana, n kanna, $\mu\alpha\lambda\omega$ na a ra. I ya walike $\epsilon\eta\epsilon$ Yowaba nan n yamari, a

falani itoe ti n xa n lan n xa naxanye fala i xa. ²⁰ I ya walike $\epsilon\eta\epsilon$ Yowaba ito ligaxi $\nu\epsilon\eta\epsilon$ alogo feene xa liga kii $\gamma\beta\epsilon\tau\epsilon$ yi. Koni n kanna xaxinla luxi $\nu\epsilon\eta\epsilon$ alo Alaa malekana, a kolon naxan birin ligama $\beta\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ xa nna ma.”

²¹ Mangan yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Nayi, n waxi na liga feni, siga, i sa fa $\beta\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ Abisalomi ra.” ²² Yowaba yi bira, a yi a $\gamma\epsilon\tau\alpha\gamma\iota\gamma\epsilon$ lan $\beta\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ ma, a duba mangan xa. A $\mu\alpha\lambda\omega$ yi a fala, a naxa, “Mangana, n bata a kolon fa a i bata i ya fanna yita n na, amas $\omega\tau\omega$ i bata tin a ligadeni n naxan falaxi i xa.” ²³ Yowaba yi keli, a siga Gesuri yi. A sa fa Abisalomi ra Yerusal $\epsilon\eta\epsilon$ yi. ²⁴ Koni mangan yi a fala, a naxa, “A xa $\chi\epsilon\tau\epsilon$ a konni. A nama fa n $\gamma\epsilon\tau\alpha\gamma\iota\gamma\epsilon$.” Nayi, Abisalomi yi siga a $\beta\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$, a mi fa mangan $\gamma\epsilon\tau\alpha\gamma\iota\gamma\epsilon$.

²⁵ Isirayila birin yi, $\chi\epsilon\mu\epsilon$ tofani mi yi na alo Abisalomi, keli a sansonle ma han a xun tagi, $\phi\epsilon$ yo mi yi a ra. ²⁶ A yi a xunna $\mu\alpha\chi\alpha\beta\alpha\mu\alpha$ $\mu\epsilon\epsilon$ $\rho\alpha\mu\alpha\eta\epsilon$ nin bayo a yi binyama ayi $\nu\epsilon\eta\epsilon$. A xun $\sigma\epsilon\chi\epsilon\eta\epsilon$ binyen yi dangu kilo firin na. ²⁷ Abisalomi dii $\chi\epsilon\mu\epsilon$ saxan nan $\sigma\omega\tau\omega$ e nun dii $\tau\epsilon\mu\epsilon$ keden naxan yi xili Tamari, a yi tofan han.

²⁸ Abisalomi yi lu Yerusal $\epsilon\eta\epsilon$ yi $\mu\epsilon\epsilon$ firin, a mi fa mangan $\gamma\epsilon\tau\alpha\gamma\iota\gamma\epsilon$. ²⁹ $\Lambda\omega\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ nde, a yi Yowaba xili, a xa siga a ra mangan fema, koni Yowaba yi tondi sig ϵ a konni. Abisalomi $\mu\alpha\lambda\omega$ yi a $\mu\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ a firinden, koni Yowaba mi wa siga feni. ³⁰ Nayi, Abisalomi yi a fala a walikene xa, a naxa, “ ϵ bata Yowabaa funde $\chi\epsilon\eta\epsilon$ to n gbeen $\delta\epsilon\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$ ma, ϵ sa $\tau\epsilon\epsilon\eta\epsilon$ so a ra.” Abisalomi a walikene yi sa $\tau\epsilon\epsilon\eta\epsilon$ so $\chi\epsilon\eta\epsilon$ na. ³¹ Mafur $\epsilon\eta\epsilon$, Yowaba yi siga Abisalomi konni, a yi a $\mu\alpha\chi\omega\lambda\iota\gamma\epsilon$, a naxa, “Nanfera i $\tau\epsilon\epsilon\eta\epsilon$ soxi n ma $\chi\epsilon\eta\epsilon$ na?” ³² Abisalomi yi Yowaba yabi, a naxa, “Bayo n bata yi a fala i xa nun a i xa fa, koni i mi tinxi. N yi waxi i rasiga feni mangan nan ma $\chi\epsilon\tau\alpha\gamma\iota\gamma\epsilon$ ito ra, fa fala ‘Nanfera n kelixi Gesuri yamanani? A yi lan nun n lu na yi $\mu\alpha\lambda\omega$.’ N waxi mangan $\gamma\epsilon\tau\alpha\gamma\iota\gamma\epsilon$ to feni fa, xa fena n na, a xa n faxa.” ³³ Yowaba yi siga Abisalomi a $\chi\epsilon\tau\alpha\gamma\iota\gamma\epsilon$ nalideni

mangan ma. Mangan yi Abisalomi xili, a fa a fema, a yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma. Mangan yi Abisalomi sunbu.

15

Abisalomi a murutena

¹ Na xanbi ra, Abisalomi yi won-toro keden tongo, e nun soone nun muxu tonge suulun, naxanye yi e gima a yee ra. ² A yi keli xətənni sinma, a ti taa yi kiraan deen na. Muxu yo nema yi dangue siga mangan konni kiti sadeni, Abisalomi yi na kanna xilima nen, a yi a maxədin, a naxa, “I kelixi taan mundun yi?” Na kanna yi a yabima nen, a naxa, “Manga diina, n kelixi Isirayila bənsənna nde nin.” ³ Abisalomi yi a falama nen na kanna xa, a naxa, “I ya fe fan, i tinxin, koni muxu yo mi mangan konni naxan a tuli matima i ra.” ⁴ Abisalomi yi a falama nen, a naxa, “Ee! Xa n yi nəe finde kitisaan na nun yamanani ito yi! Yengen naxanye birin tagi hanma kiti sa daxina, ne yi fama nen n fema, n yi kiti kenden sa e tagi.” ⁵ Xa na kanna a maso a ra, a yi a xinbi sin a yetagi, Abisalomi yi a rakelima nen, a yi a sunbu. ⁶ Muxun naxanye birin yi sigama mangan fema kiti sadeni, Abisalomi yi na ligama nen, Abisalomi lu rafanje Isirayila muxune ma na kii nin.

⁷ Neə naanin dangu xanbini, Abisalomi yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xa siga Xebiron yi, alogo n layirin naxan tongoxi Alatala xa, n xa sa na rakamali. ⁸ N yi Gesuri taani Arami yamanani waxatin naxan yi, n na layirin tongo nen, xa a n nafa Yerusalen yi, n saraxan bama nen Alatala xa Xebiron yi.” ⁹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga bəne xunbenli.” Nayi, Abisalomi yi keli, a siga Xebiron yi.

¹⁰ Abisalomi yi xerane rasiga wundoni Isirayila bəxən birin yi, e xa sa a fala, e naxa, “E na xətaan xuiin me

waxatin naxan yi, e xa a fala, e naxa, ‘Abisalomi nan yamanan mangan na Xebiron taani.’ ” ¹¹ Muxu keme firin bata yi keli Yerusalen yi fa Abisalomi fəxə ra, koni e yi biraxi a fəxə ra xaxilitareyaan nin, e mi yi fefe kolon na feni. ¹² Abisalomi yi saraxan nalima waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga Giloha taani, Axitofeli Giloha kaan xilideni, Dawudaa maxadi tiina. Yanfan senben yi gbo ayi, muxune yi wuya ayi Abisalomi fəxə ra.

Dawuda yi a gi Yerusalen yi

¹³ Dənxen na, fala ralina nde yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Isirayila kaane bata bira Abisalomi fəxə ra.” ¹⁴ Nayi, Dawudaa walikēen naxanye yi a fema Yerusalen yi, a yi a fala ne xa, a naxa, “E keli, en na en gi, bayo fere mi sa luma na en yi en ba Abisalomi yii. E siga mafuren, xanamu, a tan a mafurama nen a gbalon sa taan birin fari silanfanna ra.” ¹⁵ Mangana walikene yi a fala, e naxa, “Mangana, nxu kanna, nxu i sagoni.” ¹⁶ Mangana muxune birin yi bira a fəxə ra, a yi a konyi jaxalan* fu lu manga banxin kantandeni. ¹⁷ Mangan nun a fəxərabirane birin mini taani waxatin naxan yi, e sa ti banxina nde dəxən naxan makuya taan na ndedi. ¹⁸ Dawudaa walikene birin yi lu dangue a dəxən, e nun Keretine nun Pəletine nun Gati taan muxu keme senninna naxanye bira a fəxə ra, ne birin yi lu dangue mangan yetagi.

¹⁹ Mangan yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “Nanfera i fan fama n fəxə ra? Xete, i lu Manga Abisalomi fema amasəto xənen nan i tan na, muxu kedixin nan i tan na keli i ya yamanani. ²⁰ I faxi xoro nin, n xa i xali n yii to ba? Anu n tan yeteen mi a kolon n sigan denaxan yi. I ngaxakedenne tongo, i xete. Alaa hinanna nun a tinxinna xa lu i xən.” ²¹ Koni, Itayi yi mangan yabi, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi e nun n ma mangan niini. Mangana, n kanna, n

* **15:16:** Konyi jaxanle sariyan sebexi Xəyəyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sətə a jaxanla ra.

tan i ya walikεεn luma nεn i fɔxɔ ra, i na siga dεdε, xa a findi sayaan na hanma kisina.”²² Nayi, Dawuda yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “En siga, dangu yεεn na!” Na ma, Itayi nun a sofane nun a denbayane birin yi siga.

²³ Yamanan muxune birin yi wugama, e gbelegbele, ganla nεma danguma Dawuda yεtagi. Mangan yεtεεn yi Kedirɔn lanbanni gidi kiraan xɔn naxan sigama tonbonni.

²⁴ Sadɔki fan yi na, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi Alaa Layiri Kankiraan xalima.† E yi Alaa Kankiraan dɔxɔ, saraxarali Abiyatari yi lu saraxan naliyε han naxanye birin yi kelima taani, ne yi dangu ɲan.

²⁵ Mangan yi a fala Sadɔki xa, a naxa, “Alaa Kankiraan naxεtε taani. Xa n na Alatalaa hinanna sɔtɔ, a n naxεtε, a tinma nεn n Layiri Kankiraan to e nun a dɔxɔdena.”²⁶ Koni xa Ala a fala, a naxa, ‘I mi fa rafan n ma sɔnɔn, awa, n tan ni i ra naxan na rafan a ma a xa na liga n na.’²⁷ Mangan mɔn yi a fala saraxarali Sadɔki xa, a naxa, “Xεtε taani bɔɲε xunbenli, ε nun i ya dii xεmεna Aximaasi nun Abiyatari a dii xεmεn Yonatan.”²⁸ N tan mabinni, n luma nεn tonbonni baan gidideni, han n yi i ya xibarun sɔtɔ i ya xεrane ra.”²⁹ Nayi, Abiyatari nun Sadɔki yi Alaa Kankiraan xali Yerusalɛn yi, a sa lu na.

³⁰ Dawuda wugamatɔn yi te Oliwi geyaan fari, a yεtagin luxunxi, a sanni genla a ra. Naxanye birin yi tema a fɔxɔ ra, ne fan bata yi e yεtagine luxun, e yi wugama.³¹ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Axitofeli biraxi Abisalomi fɔxɔ ra yanfantenne yε.” Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, a liga Axitofeli maxadine xa findi fufafuun na.”³² Dawuda geyaan xun tagin li waxatin naxan yi, Ala batuma dεnaxan yi, a yi a maxadi muxun Xusayi, Araka bɔnsɔnna muxuna nde to fε a ralandeni, a dugine yibɔxi, burunburunna a xunni.³³ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I

nama fa n fɔxɔ ra, i findima nεn n goronna ra.”³⁴ Xεtε taani, i sa a fala Abisalomi xa, i naxa, ‘N bata findi i ya walikεεn na. A singeni, n wali nεn i baba xa, koni iki, n waxi wali feni i tan nan xa.’ Na ma, i nɔε n maliyε Axitofeli a maxadi xuine kalε nεn n xili ma.”³⁵ Saraxaraline, Sadɔki nun Abiyatari luma nεn i fεma. Ina naxan birin to manga banxini, i yi a fala saraxaraliin Sadɔki nun Abiyatari xa.³⁶ Sadɔki a dii xεmεna Aximaasi nun Abiyatari a dii xεmεn Yonatan firinne birin e fεma, i na xibarun naxanye mε, i yi e rafa ne faladeni n xa.”³⁷ Nayi, Dawuda xɔyin Xusayi xεtε taani waxatin naxan yi, Abisalomi fan yi so Yerusalɛn yi.

16

Dawuda xɔyine nun a yaxune

¹ Dawuda bata yi dangu geyaan xuntagin na ndedi, Mefiboseti a walikεεn Siba yi fa a ralandeni. Sofali firin yi a fɔxɔ ra, buru kεmε firin, bogise xɔnna xaren ligaseen yεε kεmε e nun xɔdε bogi xaren ligaseen yεε kεmε e nun manpa kundi keden yi naxanye fari.² Mangan yi a fala Siba xa, a naxa, “I ito ligan di?” Siba yi a yabi, a naxa, “Sofanle findin denbaya maxali seen nan na, burune nun wudi bogine findima i ya sofane balon nan na, naxanye na tagan tonbonni, manpaan yi findi ne min seen na.”³ Mangan yi a fala, a naxa, “I kanna dii xεmεn minen yi?” Siba yi a yabi, a naxa, “Mefiboseti bata lu Yerusalɛn yi, bayo a falaxi nεn, a naxa, ‘Isirayila yamana n babaa mangayaan soma nεn n yii to.’”⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “Mefiboseti gbeen naxan birin na, n bata na birin so i yii.” Nayi, Siba yi a xinbi sin bɔxɔni. A yi a fala, a naxa, “I nuwali Mangana, i bata hinan n na.”

⁵ Manga Dawuda to fa Baxurin taan fεma, muxuna nde yi mini, e nun Sɔli birin yi bɔnsɔn kedenna nin, a xili Simeyi, Geraa dii xεmεna. A mini, a

† 15:24: 15.24Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɲayaan 25.10-22 kui.

lu dangan tiye. ⁶ A lu gemene wole Dawuda ma e nun Manga Dawudaa walikene birin, hali yamaan nun sofa senbemanane to yi a yiifanna nun a komenna ma. ⁷ Simeyi yi a dangama, a gbelegbele, a naxa, “Siga, siga, fuyantenna, faxa tiina!” ⁸ I faxan naxanye tixi Sali a denbayani, Alatala i rataronma nen ne birin na. I bata mangayaan ba Sali yii, nanara Alatala bata a so i ya dii xemena Abisalomi yii. Iki, i tan taroni bayo faxa tiin nan i ra.” ⁹ Nayi, Seruyaa dii xemena Abisayi yi a fala mangan xa, a naxa, “Nanfera bare faxaxini ito mangan dangama, n kanna? Alu n xa sa a xunna ba a de.” ¹⁰ Koni mangan yi Abisayi yabi, a naxa, “I tan nun i tada Yowaba, e gbee biran nanse yi? Xa a sa a li xemeni ito n dangama bayo Alatala nan a yamarixi a xa n danga, muxu yo mi ne falan tiye a ma.” ¹¹ Dawuda man yi a fala Abisayi nun a walikene xa, a naxa, “Xa n ma diin waxi n faxa feni, a mi finde terena fe ra xa Bunyamin kaani ito fan na liga. E a lu na, a xa n danga, xa Alatala bata a yamari. ¹² Waxatina nde, Alatala n ma taron toma nen. Nayi, a n ma dangan masarama nen duban na.”

¹³ Dawuda nun a foxorabirane yi sigan waxatin naxan yi kiraan xon, Simeyi yi sigama e yelanni geyaan kanke ra, a man yi lu e dangge, a yi lu gemen nun benden wole e ma. ¹⁴ Donxen na, mangan nun a foxorabirane yi Yuruden baan li. E bata yi xadan, e yi e matabu menni.

Abisalomi Yerusalen yi

¹⁵ Abisalomi bata yi so Yerusalen yi e nun Isirayila yamaan birin, Axitofeli fan yi a foxo ra. ¹⁶ Xusayi, Araka bonsanna muxuna nde, Dawuda maxadi muxun fa waxatin naxan yi Abisalomi fema, a gbelegbele, a naxa, “Tantunna mangan xa.” ¹⁷ Abisalomi yi Xusayi maxadin, a naxa, “I ya tinxinna ngaan nan na ra i xoyin Dawuda xa ba? Nanfera i mi sa a mati?” ¹⁸ Xusayi yi Abisalomi

yabi, a naxa, “N mi tinxi nen. Bayo Alatala nun Isirayila birin naxan sugandixi mangan na, n na nan foxo ra. Nayi, n luma i tan nan foxo ra. ¹⁹ N walima nde xa? A finde a dii xemena na ba? Bayo n bata yi wali i baba xa, n walima nen i fan xa.”

²⁰ Abisalomi yi a fala Axitofeli xa, a naxa, “E a fala e bode tagi en lan en xa naxan liga.” ²¹ Axitofeli yi Abisalomi yabi, a naxa, “Dawuda konyi naxanla* naxanye lu manga banxin kantandeni, e nun ne xa sa kafu. Nayi, Isirayila birin a kolonne a i bata rapaxu i baba ma alo se kunxin xirina, i foxorabirane yi senbe so.” ²² Nayi, e bubun ti Abisalomi xa manga banxin xuntagi, Abisalomi nun a babaa konyi naxanle yi sa kafu menni Isirayila birin yetagi. ²³ Na waxatini, Axitofeli a maxadin yi suxi alo Ala yetena a fala kii naxan yi. Dawuda nun Abisalomi fan yi a maxadine suxuma kii kedenna nin.

17

Xusayi yi Axitofeli matandi

¹ Waxatidi to dangu, Axitofeli yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “Tin, n xa muxu wuli fu nun firin sugandi, n siga Dawuda foxo ra to kosen yeten na. ² N sa a xadanxin lima nen, fanga mi fa a ra, n yi a suxu. Naxanye biraxi a foxo ra, ne yi e gi. Nayi, n yi mangan kedenna faxa. ³ N yi yamaan birin mabandun i ma. I xemena naxan fenma, na na faxa, yamaan birin fama nen i ma, e lu boje xunbenli.” ⁴ Na falan yi Abisalomi nun Isirayila fonne birin kenen.

⁵ Na waxatini, Abisalomi yi yamarin fi, a naxa, “E man xa Xusayi, Araka bonsanna muxun fan xili alogo en xa a me a naxan falama.” ⁶ Xusayi yi fa Abisalomi fema, Abisalomi yi a fala a xa, a naxa, “Axitofeli ito nan falaxi, a naxan falaxi a lan en yi na liga ba hanma en-en? I fan xa falan ti.” ⁷ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “Ito yi, Axitofeli mi

* **16:21:** Konyi naxanle sariyan sebexi Xorayaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye soto a naxanla ra.

maxadi fajni tixi. ⁸ I yetena i baba nun a muxune kolon ki fajni. Sofa kenden nan e ra, e magaxu alo yatan naxan ma diiye baxi a yii burunna ra. Yenge soon nan yi i baba ra, a mi luma yamaan fema kenen birin na. ⁹ Iki, a luxunxi yinla nde ra hanma yire gbete. Dawudaa ganla na en ma muxuna ndee faxa tun, na feen xibarun sigama ayi nen, e naxa a Abisalomi a ganla bata no. ¹⁰ Na na liga, hali senbemaan naxanye luxi alo yatane en ma ganla ye, ne tun-naxoloma e ma nen, bayo Isirayila kaane birin a kolon a yenge so fajin nan i baba ra, anu a foxorabirane senben gbo. ¹¹ Nayi, n miriyani, Isirayila sofane birin xa e malan i fema, keli Dan ma han sa dexo Beriseba ra. Nayi, e wuyama ayi nen alo baan jemensinna. Na xanbi ra, i yeten yi siga e yengedeni. ¹² A lu dede, en na a suxe, en so a xunna alo xiila godon boxon ma kii naxan yi. E nun a muxune sese mi a yimine. ¹³ Xa a luxun taana nde yi en ma, Isirayila kaane birin fe lutin na, en yi na taan halagi, hali a gemedina, a mi luye.” ¹⁴ Abisalomi nun Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Araka bomsanna muxu Xusayi a maxadi xuine dangu Axitofeli gbeene ra.” Alatala bata yi a ragidi nun a Axitofeli a maxadi xuiin xa kala alogo toron xa Abisalomi li.

¹⁵ Axitofeli naxan fala Abisalomi nun Isirayila fonne xa, Xusayi yi na rali saraxaralina Abiyatari nun Sadaki ma. ¹⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Iki, e mafura xeraan nasige Dawuda ma. E yi a fala a xa, a nama kenen nadangu baan meremereni. A lan a xa baan gidi alogo a nama e nun a foxorabirane raxori.” ¹⁷ Yonatan nun Aximaasi yi tixi En-Rogeli yi. Walike gilena nde yi fa a fala e xa, a e xa sa na fala Dawuda xa, bayo e mi yi suse soe taani e yi e yete mayita. ¹⁸ Koni, banxulanna nde yi e to, a sa a fala Abisalomi xa. Nayi, e firinna birin yi siga mafuren, e sa so xemena nde a banxini Baxurin taani xopinna yi naxan ma sansan kui, e sa e luxun

menna ra. ¹⁹ Naxanla yi bitinganna tongo, a yi a sa xopinna de ra, a sansi xori dinxin tongo a na sa men fari alogo e nama sike sese ma. ²⁰ Abisalomi a walikene to na naxanla banxin li, e yi a maxodin, e naxa, “Aximaasi nun Yonatan minen?” Naxanla yi e yabi, a naxa, “E bata dangu xudena.” Walikene yi e fen, e mi e to, e yi xete Yerusalen yi. ²¹ E keli xanbini na, Aximaasi nun Yonatan yi te xopinna ra, e sa Manga Dawuda rakolon. E yi a fala Manga Dawuda xa, e naxa, “E keli, e mafura, e baan gidi, bayo Axitofeli bata maxadin ti lan e fe ma.” ²² Dawuda nun yamaan naxan yi a foxo ra, e keli benun subaxani, e birin yi Yuruden baan gidi. Keden mi lu naxan mi Yuruden baan gidi.

²³ Axitofeli to a to, a a maxadi xuiin mi suxi, a yi a sofanla tongo, a siga a konni a taani. A yamarine fi a denbayaan ma. Na xanbi ra, a yi a yete singan, a yi faxa. E yi a maluxun a baba gaburun na.

Dawuda Maxanayin taani

²⁴ Dawuda yi siga Maxanayin taani, Abisalomi Yuruden baani gidi waxatin naxan yi e nun Isirayila ganla birin. ²⁵ Abisalomi bata yi Amasa findi sofa kuntigin na Yowaba funfuni. Amasa baba nan yi Yeteri ra, Isirayila kaan naxan Abigayili dexo, Naxasi a dii temena, Yowaba nga Seruya xunyena. ²⁶ Abisalomi nun Isirayila kaane yi e gali malanden nafala Galadi yamanani.

²⁷ Dawuda to fa Maxanayin taani, Naxasi a dii xemnen Sobi naxan yi kelixi Rabaha yi, Amonine manga taana, na nun Amiyeli a dii xemnen Makiri, Lodebara kaana, e nun Galadi kaan Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi yi, ²⁸ ne yi fa seni itoe ra Dawuda ye ra: sadene nun goronne nun febene nun murutun nun fundenna nun murutu fujin nun sansi xori gilinxine nun konso togen nun togen siya gbete ye nun ²⁹ kumin nun nonon nun yexene nun fenena. E fa ne birin na Dawuda nun a yamaan

xa naxanye yi a fɔxɔ ra, alogo e xa e don, bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Kamen nun ige xɔnla bata yamani ito suxu tonbonni.”

18

Abisalomi faxes yengeni

¹ Dawuda yi yamaan malan naxanye yi a fɔxɔ ra, a yi sofa kuntigine dɔxɔ naxanye muxu kemene nun muxu wuline xun na. ² Dawuda yi yamaan fɔxɔ singen nasiga Yowaba ma a yamarin bun, a yi a fɔxɔ firinden nasiga Abisayi ma a yamarin bun, Seruyaa dii xemen Yowaba tada. Dawuda yi a fɔxɔ saxanden nasiga Itayi Gati kaan ma a yamarin bun. Mangan mon yi a fala yamaan xa, a naxa, “N fan wama siga feni ε fɔxɔ ra.” ³ Koni, yamaan yi a fala a xa, e naxa, “I mi sigama. Bayo xa nxu nxu gi, yaxune mi nxu yatema, hali nxu fɔxɔ kedenna faxes, e mi na yatema. Koni, i tan dangu nxu tan sofa muxu wuli fu ra. Nanara, a lan i lu taani, i nɔε nxu maliye denaxan yi.” ⁴ Mangan yi e yabi, a naxa, “Naxan nafaan ε ma, n na nan ligama.” Sofane yi minima keme keme yeen nun wuli wuli yeen ma waxatin naxan yi, mangan yi ti taan so deen na. ⁵ Mangan mon yi a fala Yowaba nun Abisayi nun Itayi xa, a naxa, “N bata ε mafan, ε nama fe naxi yo liga Abisalomi ra, n ma diina.” Sofane birin yi a xuiin name na yamarin fiye kuntigine ma.

⁶ Dawudaa sofane yi mini siga Abisalomi a ganla yengedeni, yengen so Efirami fotonna nin. ⁷ Dawudaa ganla yi Abisalomi a ganla nɔ, e yi muxu wuli mɔxɔne faxes e ra na lɔxɔni. ⁸ Yengen yi so yamanan birin yi. Naxanye faxes fotanni, ne yi wuya dangu naxanye faxes yengeni.

⁹ Na waxatini, Abisalomi yi mini Dawudaa walikene ma. Abisalomi bata yi te sofanla fari. Sofanla yi so wari bili gbeen yiine bun, Abisalomi xunna yi kankan wari yiine longonna ra. A lu bɔxɔn nun kuyen tagi, sofanla yi mini a bun. ¹⁰ Xemena nde to na to, a fa na fala Yowaba xa, a

naxa, “N bata Abisalomi to singanxi wariin bun.” ¹¹ Koni, Yowaba yi a fala xemen xa, a naxa, “I a to nɛn? Nanfera i mi a faxes keden na? N yi gbeti gbanan fu soε nɛn i yii e nun tagixidina nde.” ¹² Koni na xemen yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Hali i gbeti gbanan wuli keden so n yii, n mi tinne fe naxin lige mangana dii xemen na, bayo nxu birin a me nɛn manga yamarin ito fima i tan nun Abisayi nun Itayi ma, a naxa, ‘E xaxili lu Abisalomi xɔn, muxu yo nama fe naxin liga a ra.’” ¹³ Xa n yi na liga alo n mi sese mexi, n yi bɔnɔma n niini nɛn, mangan yi n ma wulen kolonma nɛn, bayo sese mi luxunne a ma. Nayi, i tan yeteen mi yi n xun mafale.” ¹⁴ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N mi n ma waxatin kalama i tan xɔn.” A yi tanba saxan tongo, a sa e soti Abisalomi kankeni a nejen singanxin na. ¹⁵ Sofa banxulan fuun naxanye yi Yowabaa yenge so seene maxalima, ne yi Abisalomi rabilin, e yi a rapan.

¹⁶ Na xanbi ra, Yowaba yi xɔtaan fe alogo yengen xa dan. Nayi, Dawudaa sofane yi xete Abisalomi a ganla fɔxɔ ra. ¹⁷ E yi Abisalomi tongo, e yi a woli yili gbeen na fotanni, e game gbege malan a fari. Na waxatini, Abisalomi a sofane yi e gi, birin yi siga a konni. ¹⁸ Abisalomi yi kende waxatin naxan yi, a bata yi banxi gbeen ti Manga lanbanni, bayo a yi a mirima nɛn, a naxa, “Dii xeme mi fa n yii, n xinla luye naxan yii.” Nanara, a yi na banxin xili sa a yete xun ma, naxan mon xili bama han to a Abisalomi a banxina.

¹⁹ Aximaasi, Sadaki a dii xemen yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Tin, n xa n gi n sa a fala mangan xa Alatala kitin naxan nagidixi a ma, a yi a so a yaxune yii.” ²⁰ Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Xibaru fani rali mi i ra to, lɔxɔ gbete i sa xibaru fani naliye, koni to i mi a xale, bayo mangana dii xemen bata faxes.” ²¹ Yowaba yi a fala Kusi kaana nde xa, a naxa, “Siga, i naxan toxi, sa na fala mangan xa.” Kusi kaan yi a xinbi sin Yowaba bun ma, a

yi a gi. ²² Aximaasi, Sadoki a dii xemen mən yi a fala, a naxa, “Sese liga, tin, n fan xa n gi Kusi kaan fəxə ra.” Yowaba yi a fala, a naxa, “N ma diina, nanfera i waxi i gi feni? Na mi findima xibaru fajin ra i tan xa.” ²³ Aximaasi mən yi a fala, a naxa, “Hali fefe liga, n waxi n gi feni.” Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Awa, i gi!” Aximaasi yi a gi mini Yuruden mεε yi kirani, a sa dangu Kusi kaan na.

²⁴ Dawuda yi dəxi dε firinne tagi. Kantan muxun yi siga yinna xun tagi, a yi a yεen nasiga, a yi xemena nde kedenna to fε a giyε. ²⁵ Kantan muxun yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa. Mangan yi a yabi, a naxa, “Xa a kedenna nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” Na xeraan yi masoma, ²⁶ kantan muxun mən yi muxu gbete fan to gixi. A gbelegbele dε kantanna ra, a naxa, “Muxuna nde fan kedenna fama a giyε.” Mangan yi a fala, a naxa, “Na fan faan xibaru fajin nan na.” ²⁷ Kantan muxun yi a fala, a naxa, “Muxu singen luxi alo Aximaasi na a ra, Sadoki a dii xemena.” Mangan yi a fala, a naxa, “Xeme fajin nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” ²⁸ Aximaasi yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nuwali.” A yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma, a yi a fala, a naxa, “Barikan bira Alatala xa, i ya Ala, naxan i yengε faane soxi i yii, mangana, n kannna.” ²⁹ Mangan yi a maxədin, a naxa, “Abisalomi yiyalan?” Aximaasi yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikεen mayimaxa gbeen to nən Yowaba nxu nun i ya walikεna nde rafa waxatin naxan yi, koni n mi yi a kolon fefe yi a ra.” ³⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “I masiga, i ti be.” Aximaasi yi a masiga, a lu tixi. ³¹ Kusi kaan fan yi fa. A yi a fala, a naxa, “Mangana, n kannna, n baxi xibaru fajin nan mēdeyi, bayo Alatala bata i ya kitin sa to. Naxanye yi i yengεma, a bata ne sa i sagoni.” ³² Mangan yi Kusi kaan maxədin, a naxa, “Sese mi Abisalomi sətəxi ba?” Kusi kaan yi a yabi, a naxa, “Naxan na banxulanna

sətəxi, na xa i yaxune birin sətə, e nun naxanye birin murutəxi i xili ma.”

19

Dawuda yi a dii xemen wuga

¹ Nayi, mangan yi kəntəfili, a yi te sangansoon kəε ra taan yinna dεen xun ma, a lu wugε. A yi lu sigamatini, a falama, a naxa, “N ma dii xemena Abisalomi! Hali n tan yi fəxa i funfuni nun. N ma dii xemena Abisalomi, n ma dii xemena!” ² E yi na fala Yowaba xa, e naxa, “Mangan sunuxin luma Abisalomi wugε.” ³ Na ləxən xunna kenla yi masara sunun na sofane birin xa. Bayo na ləxəni yamana a mε nən a mangan sunuxi a dii xemena fe ra. ⁴ Na ləxən yeteni, sofane luxunxin yi so taani alo sofa yagixin naxanye e gixi yengeni. ⁵ Mangan bata yi a yetagin luxun, a gbelegbelema, a naxa, “N ma dii xemena Abisalomi! Abisalomi, n ma dii xemena, n ma dii xemena!” ⁶ Yowaba yi so mangan konni, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata i ya walikεne birin nayagi to, naxanye i niin nakisixi, ε nun i ya dii xemene nun i ya dii tεmene nun i ya naxanle nun i ya konyi naxanle birin. ⁷ I rapaxu naxanye ma, i bata ne rafan, i rafan naxanye ma, i yi ne rapaxu. Bayo i bata a yita to, a i ya gali mangane nun i ya walikε tinxinxine, a ne bəte mi i xa. N bata a to iki xa Abisalomi yi lu a nii ra nun to, nxu tan birin yi fəxa na, na yi rafan i ma nun. ⁸ Nayi, keli, i mini, i falan ti i ya walikεne xa. Bayo n bata n kəbə Alatala yi, xa i mi mini muxu keden mi luyε i fəxə ra to kəεen na, na naxuma ayi nən dangu tərən na naxan birin bata liga keli i foningeya waxatin ma han iki.” ⁹ Nayi, mangan yi keli, a dəxə taan so dεen na. E na fala yamaan xa, e naxa, “Mangan dəxi taan so dεen na.” Yamaan birin yi fa mangan yetagi. Na waxatini, Isirayila ganla tan bata yi a gi. Birin bata yi siga e konni.

Dawuda xεte fena Yerusalen yi

¹⁰ Isirayila bənsənnə birin nun ya-maan birin yi matandin tima, e naxa, “Mangan bata en ba en yaxune yii, a tan nan en nakisi Filisitine ma, iki a bata a gi yamanani Abisalomi a fe ra. ¹¹ Anu, en Abisalomi naxan sugandixi a xa findi en ma mangan na, na bata faxa. Nanfera nayi, ε mi Dawuda xilima, ε yi a dəxə mangan na?” ¹² Manga Dawuda yi xerane rasiga a faladeni saraxar-aliin Sadəki nun Abiyatari xa, a naxa, “E falan ti Yuda fonne xa, ε naxa, ‘Nanfera ε luun dənxeen na mangan naxetedeni a manga banxini? Anu, n tan yetena Isirayila kaane miriyane kolon. ¹³ Ngaxakedenmane nan ε ra, en wuli keden, fasa keden. Nayi, ε nama lu dənxeen na xetedeni mangan ma.’ ¹⁴ E mən xa a fala Amasa xa, ε naxa, ‘I ngaxakedenma xa mi n na ba? Xa n mi i findi sofa kuntigin na habadan Yowaba jəxəni, Ala xa n xa tərə gbeen sətə.’ ” ¹⁵ Dawudaa falane yi Yuda muxune birin kenen, alo muxu kedenna nan yi e ra, e xeraan nasiga a faladeni mangan xa, e naxa, “E nun i ya walikene birin xa xete be.”

¹⁶ Mangan yi xete han Yuruden baani, Yuda kaane yi siga Giligali yi alogo e xa sa mangan nalan, e yi a ragidi Yuruden baani. ¹⁷ Gera, Bunyamin kaan naxan keli Baxurin taani, na dii xemen Simeyi yi na, na yi a mafura e nun Yuda muxune yi godo Manga Dawuda ralandeni. ¹⁸ Bunyamin kaan muxu wuli keden yi biraxi a fəxə ra, Siba fan naxan yi walima Səli a denbayaan xa, e nun a dii xeme fu nun suulunne nun a walike məxəne. Ne yi fa Yuruden baan de mangan yee ra. ¹⁹ Kunkibane yi fa alogo e xa mangana denbayaan xali e nun naxan na mangan kenen. Na to yelin Yuruden baan gide, Geraa dii Simeyi yi bira mangan yetagi. ²⁰ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan nama n suxu n haken na. N tan i ya walikenen haken naxan liga i ra i mini ləxəni Yerusalen yi, jinan na xən, i tan mangana. ²¹ Mangana, n kanna,

n na a kolon a n bata yulubin liga, koni i bata a to to, n singe nan faxi i ralandeni Yusufu bənsənnə muxune birin yee ra.” ²² Nayi, Abisayi, Seruyaa dii xemen yi falan tongo, a yi a fala, a naxa, “Simeyi mi lan a faxa ba, a to Alatalaa muxu sugandixin dangaxi?” ²³ Koni Dawuda yi a fala Abisayi nun a xunyen Yowaba xa, a naxa, “Seruyaa dii xemene, ε gbee biran nanse yi? Nanfera iki, ε n matandima? N mi waxi Isirayila kaa yo xa faxa to, n laxi a ra a n tan nan Isirayila mangan na to.” ²⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I mi faxama.” Mangan yi a kələ a xa.

²⁵ Mefiboseti, Səli a dii xemen fan fa nen mangan nalandeni. A munma yi a sanne maxa, a mi a de xabene bi, a mi a dugine xa, xabu mangan siga ləxəni han a xete ləxəni bəje xunbenli. ²⁶ A to siga mangan yetagi keli Yerusalen yi, na yi a maxədin, a naxa, “Mefiboseti nanfera i mi sigaxi n fəxə ra?” ²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kanna, n ma walikenen nan n yanfaxi, bayo n tan i ya walikena a fala nen, a naxa, ‘N nan n ma sofanli tənma nen, n te a fari nxu nun mangan yi siga. Bayo sankalatəon nan i ya walikenen na.’ ²⁸ Koni, a bata sa n tan i ya walikenen mafala n kanna xa. Nayi, mangana, i luxi nen alo Alaa malekana. Naxan nafan i ma, na liga. ²⁹ Bayo muxun naxanye birin n fafe a denbayani, mangan yi lan nun a ne faxa, n kanna, hali na birin, i bata naxanye dege tabanla ra i bata n tan i ya walikenen basan ne ra. N fe tinxinxin mundun ligaxi n yi n kanna mafan?” ³⁰ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i mən falan tima? N bata a ragidi a i tan nun Siba xa bəxəne yitaxun.” ³¹ Nayi, Mefiboseti yi a fala mangan xa, a naxa, “A xa a birin tongo, amasətə n kanna, mangan bata so a banxini bəje xunbenli.”

³² Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi taani Galadi yamanani, na fan godo nen Yuruden baani, e nun mangan yi gidi, a fan xete nen a fəxə ra baan kidi ma. ³³ Fonna nan yi a ra

naxan bata yi jεε tonge solomasεxe sɔtɔ, nafulu kan gbee nan yi a ra, a tan nan yi mangan baloma, a yi Maxanayin taani waxatin naxan yi. ³⁴ Mangan yi a fala Barasilayi xa, a naxa, “Fa n fɔxɔ ra Yerusalen yi, n nan n yengi dɔxe i xɔn ma.” ³⁵ Koni, Barasilayi yi mangan yabi, a naxa, “N mɔn jεε yoli sɔte alogo nxu nun mangan xa te nxu bode xɔn Yerusalen yi?” ³⁶ To n bata fori jεε tonge solomasεxe. N nɔe a fajin nun a jaxin kolonje ba, n donseen naxan donma, n yi a min, n mi fa nɔe na jaxunna kolonje, hanma xεmεne nun jaxanle sigi sa xuina. Nanfera n finde goronna ra i xun ma? ³⁷ I ya walikεen sigama nen i fɔxɔ ra ndedi Yuruden baan kidi ma. Koni nanfera mangana, i n saranna fima maani ito ra? ³⁸ Nayi, a lu n xa xεte n ma taani, n sa faxa n baba nun nna gaburun dexɔn ma. Koni a mato, n ma dii xεmεn Kimihami ni i ra, a tan nan sigama i fɔxɔ ra, naxan na i kenεn, i yi na liga a ra.” ³⁹ Mangan yi a fala, a naxa, “Kimihami xa fa n fɔxɔ ra, naxan nafan a ma, n na a lige a xa, i na wa naxan yo xɔn ma n tan yii, n na lige i xa.” ⁴⁰ Yamaan birin to Yuruden baani gidi, mangan fan yi gidi, mangan yi Barasilayi sunbu, a duba a xa, Barasilayi yi xεte a konni. ⁴¹ Mangan yi siga Giligali binni, Kimihami yi biraxi a fɔxɔ ra.

Yuda yamaan birin nun Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna bata yi mangan nagidi Yuruden baani. ⁴² Koni Isirayila muxune yi fa mangan fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Nanfera nxu ngaxakedenne Yuda kaane i ragidixi Yuruden baani, ε nun i ya denbayana, anu i ya sofane birin yi i fɔxɔ ra?” ⁴³ Yuda muxune birin yi Isirayila muxune yabi, e naxa, “Bayo nxu barin maso mangan na ε xa. Nanfera ε xɔlɔn na ra? Mangan nan nxu degema ba? Hanma a seen nan fixi nxu ma?” ⁴⁴ Isirayila muxune yi Yuda muxune yabi, e naxa, “Nxu gbeen nan mangan na sanja ma fu, nxu gbeen nan Dawuda ra dangu ε ra. Nanara, ε nxu rapaxuxi? Nxu singe

mi yi a fala a en ma mangan xa xεte ba?” Koni Yuda muxune yi falan ti a jaxin na dangu Isirayila muxune ra.

20

Seeba yi murute Dawuda xili ma

¹ Xεmε fuyantenna nde yi Giligali yi, a xili Seeba, Bikiri a dii xεmεna, Bunyamin kaana. Na yi xɔtaan fe, a gbelegbele, a naxa,

“Sese mi en nun Dawuda tagi.

En nun Yese a dii xεmεni ito mi malanxi sese ma.

Isirayila kaane,

birin xa siga a kon yi.”

² Nayi, Isirayila kaane yi xεte Dawuda fɔxɔ ra, e bira Seeba fɔxɔ ra, Bikiri a dii xεmεna. Koni, Yuda muxune yi lu e mangan fɔxɔ ra, e yi sa a mati keli Yuruden baani siga han Yerusalen yi.

³ Dawuda yi so a banxini Yerusalen yi. Mangan yi a konyi jaxalan fune tongo a naxanye lu banxin kantandeni. A yi e lu banxina nde kui naxan yi makantanxi ki fajni, koni e mi fa kafu sɔnɔn, e yi lu ramaraxi han e sayaan lɔxɔni, e lu alo kapa gilene.

⁴ Mangan yi a fala Amasa xa, a naxa, “Yuda sofane maxili, ε birin xa fa be yi benun soge saxan.” ⁵ Amasa yi sa na yamarin liga, koni mangan lɔxɔn naxan saxi a xa, a yi na radangu. ⁶ Nayi, Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “Seeba, Bikiri a dii xεmεn fe jaxin ligama en na nen dangu Abisalomi ra. I tan yetεen xa i kanna walikεne tongo, i yi Seeba sagatan, alogo a nama taa makan-tanxine li, a lɔ ayi e ma.” ⁷ Yowabaa muxune yi bira Abisayi fɔxɔ ra e nun Keretine nun Peletine, e nun sofane birin. E birin yi mini Yerusalen yi alogo e xa Seeba sagatan, Bikiri a dii xεmεna.

⁸ E to Gabayon gεmε gbeen yiren li, Amasa yi fa e yeε ra. Yowaba yi maxidixi a sofa dugine yi, e nun a tagixidina, silanfanna yi singanxi naxan na a tεeni. Yowaba yi masoma waxatin naxan yi, silanfanna yi ba fɔlɔ a tεeni. ⁹ Yowaba yi a fala

Amasa xa, a naxa, “Ngaxakedenna, i yiyalan?” A yi Amasa de xaben suxu a yiifanna ra alo a yi a sunbuma nen. ¹⁰ Silanfanna naxan yi sotaxi Yowaba kamenna ma, Amasa mi a yengi lu na xon ma. Yowaba yi a saxon a kuini na ra. Amasa fudi lutine yi sa boxoni, Yowaba mi fa a yee firinden sin a ma, a yi faxes. Yowaba nun a tada Abisayi yi keli Seeba xili ma, Bikiri a dii xemena.

¹¹ Yowabaa sofa keden yi lu tixi Amasa binbin dexon, a naxa, “Ndee Yowaba nun Dawuda a fe yi? Ne xa bira Yowaba foxo ra.” ¹² Na waxatini, Amasa bata yi a makutukutu a wunli kira tagini. Sofaan yi a rakorosi, a yi a to birin tixi na. Nayi, a yi Amasa binbin ba kiraan xon, a sa a sa xeen ma, a dugin so a xun na. ¹³ A to a ba kiraan xon, birin yi bira Yowaba foxo ra, alogo e xa siga Bikiri a dii xemen Seeba xili ma.

Seeba rajanna

¹⁴ Yowaba yi Isirayila bomsenne yamanan birin yigidi a sa Abeli-Beti-Maka taan li. Berimi kaane birin yi e malan, e bira a foxo ra. ¹⁵ Yowaba nun a ganla yi Abeli-Beti-Maka taan yenge, bayo Seeba yi na nin, e yi gbingbinna nde rate taan yinna xon. E yi lu yinna dinje alogo a xa bira. ¹⁶ Naxalan xaxilimana nde yi na taani, na yi gbelegbele, a naxa, “N bata e mafan! E tuli mati! E tuli mati! E a fala Yowaba xa a xa fa han be, n waxi falan ti feni a xa.” ¹⁷ Yowaba yi a maso, naxanla yi a maxodin, a naxa, “Yowaba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “On, n tan nan yati a ra.” Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “Nba, i tuli mati n fala xuiin na.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “N tuli matixi.” ¹⁸ Nayi, naxanla yi a fala, a naxa, “A foloni, muxune yi darixi a fale nen, e naxa, ‘En maxodinna ti Abeli taani, en hayun fanma nen.’” ¹⁹ Nxo taan taa boje xunbelixine nun taa tinxinxine nan ye Isirayila yi, koni i tan waxi na taan kala feen nin Isirayila yi, naxan findixi munanfan taa gbeen na Isirayila yi. Nanfera

naxan Alatala gbeen na, i waxi na kala feni?” ²⁰ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N ma miriyaan makuya na ra, sese kala fe mi n kui, hanma n yi sena nde raxori. ²¹ Na fe mi a ra mumε! Koni, xemena nde be, naxan sa kelixi Efirami geya yireni, a xili Seeba, Bikiri a dii xemena. Na bata murute Manga Dawuda xili ma. E a keden peen yiiba n xa. Nayi, n ganla bama nen taan de ra.” Naxanla yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Awa, nxu a xunna wolima i ma nen yinna fari ma.” ²² Naxanla yi sa falan ti taan muxune birin xa a xaxilimayani, e yi Bikiri a dii xemen Seeba xunna bolon a de, e yi a woli Yowaba ma. Yowaba yi xotaan fe, sofane yi e masiga taan na, birin yi siga e konne yi. Nayi, Yowaba yi xete Yerusalen yi mangan fema.

Dawudaa kuntigine fe

²³ Yowaba yi Isirayila ganle birin yamarima nen Isirayila yi. Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Pelatine xun na. ²⁴ Adoran nan yi karahan wanle xunna ra, e nun Yosafati, Axiludu a dii xemen nan yi mangana yenla ra. ²⁵ Sebeli tiin nan yi Sewa tan na. Saraxaraliin nan yi Sadaki nun Abiyatari ra. ²⁶ Dawudaa saraxaralina nde nan yi Ira fan na, naxan yi kelixi Yayiri xabilani.

21

Nee saxan kamena fe

¹ Dawudaa mangayaan waxatini, jeε saxan kamen yi so. Dawuda yi Alatala maxodin. Ala yi a yabi, a naxa, “Na ligaxi Sali nun a denbayana muxu faxan nan ma fe ra, e to Gabayon kaane faxes.” ² Mangan yi Gabayon kaane xili alogo a xa falan ti e xa. Isirayila bomsenna muxu mi yi Gabayon kaane ra, koni Amorine muxu donxene nan yi e ra. Isirayila kaane bata yi e niin nakisin layirin tongo e xa. Koni hali na, Sali yi kataxi e faxes feen na bayo Isirayila nun Yuda yeε rasigan xonla yi a ma.

³ Dawuda yi Gabayon kaane maxodin, a naxa, “N xa nanse liga ε

xa? Kalan naxan tixi ε nœ na yitɔnjɛ di alogo ε xa duba Alatalaa yamaan xa?”⁴ Gabayon kaane yi a yabi, e naxa, “Yengɛn naxan nxu nun Sɔli nun a denbayaan tagi, gbetin xa mi na yitɔnma, hanma xɛmana. Anu, a mi lan nxu yi muxun faxa Isirayila yi.” Nayi, mangan yi a fala, a naxa, “Naxan xɔli ε ma, ε na fala n xa, n xa na liga ε xa.”⁵ E yi mangan yabi, e naxa, “Bayo xɛmɛni ito yi waxi nxu halagi feni, a bata yi a nata nun, a xa nxu halagi, a yi nxu raxɔri Isirayila bɔxɔn ma.”⁶ Nayi, ε a bɔnsɔnna muxu solofere so nxu yii, nxu xa e singan Alatala yɛtagi Gabayon taani, Sɔli yi dɔxi taan naxan yi, Alatala mangan naxan sugandixi.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N na a soma ε yii nɛn.”⁷ Mangan yi Mefiboseti ratanga, Yonatan ma dii xɛmɛna, Sɔli mamandenna, bayo Dawuda bata yi layirin xidi e nun Yonatan tagi Alatala xinli.⁸ Koni, mangan yi Ayaa dii tɛmɛn Risipaa dii firinne, Aramoni nun Mefiboseti tongo, a naxanye bari Sɔli ma. A mɔn yi Sɔli a dii tɛmɛn Mikali a dii xɛmɛ suulunne tongo, a naxanye bari Barasilayi a diina Adiriyeli ma, Abeli-Mehola kaana.⁹ E yi e so Gabayon kaane yii, ne yi e singan geyaan fari Alatala yɛtagi. Na muxu soloferene birin yi faxa sanja ma kedenni. E e faxa funde xaba lɔxɔ singen nin.

¹⁰ Risipa, Ayaa dii tɛmɛn yi bɛnbɛnla tongo, a yi a sa fanyen ma a yɛtɛ xa. Keli se xaban fɔlɔn ma han tule igen yi bira bɔxɔni, a xɔline kedima yanyin na, a subene kedi kɔɛɛn na alogo e nama dɔxɔ e binbine ma.¹¹ Risipa, Ayaa dii tɛmɛna, Sɔli a konyi jaxanla naxan naba, e sa na fala Dawuda xa.

¹² Nayi, Dawuda yi sa Sɔli nun a dii xɛmɛn Yonatan xɔnne maxili Yabɛsi kaane ra Galadi yamanani, naxanye bata yi e ba e funfuni Beti-San yi, Filisitine e singan dɛnaxan yi e Sɔli nɔ waxatin naxan yi Gilibowa yi.¹³ Dawuda yi Sɔli nun Yonatan xɔnne

tongo Yabɛsi yi. Muxu soloferen naxanye singan, e yi ne fan xɔnne malan.¹⁴ E sa Sɔli nun a dii xɛmɛn Yonatan xɔnne maluxun Bunyamin yamanani Sela yi, Kisu gaburun na, Sɔli fafe. Mangan yamarin naxanye birin fi, e yi ne birin liga. Na xanbi ra, Ala yi hinan yamanan na.

Yengɛn Filisitine xili ma Taruxune Singen 20.4-8

¹⁵ Filisitine mɔn yi Isirayila yengɛ. Dawuda nun a walikɛne yi godo, e yi Filisitine yengɛ. Xadanna yi so Dawuda fatini.¹⁶ Isebi-Benobi, Refa* yixɛtɛna nde yi a nata a xa Dawuda faxa. Silanfan nɛnɛn yi singanxi a tagi xidin na e nun sulan yi tanban naxan jœ ra naxan binyan yi dangue kilo saxan na.¹⁷ Koni, Abisayi, Seruyaa dii xɛmɛn yi fa Manga Dawuda mali, a na Filisitine faxa. Nayi, Dawudaa muxune yi e kɔlɔ, e naxa, “I mi fa sigama nxu fɔxɔ ra yengɛni, alogo mangayaan nama ba Isirayila yi.”

¹⁸ Na xanbi ra, yengɛn mɔn yi keli Gobi yi Filisitine xili ma. Nayi, Xusa kaan Sibekayi yi Safi faxa, Refa yixɛtɛna nde nan yi na ra.

¹⁹ Yengɛ gbetɛ mɔn yi keli Gobi taani Filisitine xili ma. Bɛtɛlɛmi kaan Yari a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati faxa, naxan ma tanba yi gbo alo gbindonna.

²⁰ Yengɛ gbetɛ mɔn yi keli Gati taani. Mɛnni, xɛmɛ kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin nun san soli sennin kan yi a ra, e birin malanxina mɔxɔjɛn nun naanin. Refa yixɛtɛn nan yi na fan na.²¹ A yi Isirayila kaane konbi. Dawuda tada Simeyaa dii xɛmɛn Yonatan yi a faxa.²² Na sofa naaninna naxanye yi kelixi Gati taani Refa bɔnsɔnni, Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

22

¹ Dawuda bɛtini ito ba Alatala nan xa, Ala to a ba a yaxune birin yii e nun Sɔli yii.

* **21:16:** yi findixi muxu kuyene bɔnsɔnna benban nan na.

2 A yi a fala, a naxa,
 Alatala nan n ma fanyen na,
 n ma yinna, n natanga muxuna.
 3 N ma Ala nan n ma gεmε gbeen na,
 n na n luxunma naxan kui.
 A tan nan n yε masansan wure lefaan
 na,
 e nun marakisi tiina
 naxan luxi
 alo n ma faran makantanxina,
 n nakisidena.
 A tan nan n xunbama gbaloni.
 4 Tantunna Alatala xa!
 N na a xili,
 a yi n nakisi n yaxune ma.
 5 Sayaan bata yi a xunfanna radin n
 xunna ma
 alo fɔxɔ igena,
 a yi n magaxuma
 alo baan xajεxina.
 6 Sayaan bata yi n nabilin a
 yɔlɔnxɔnne ra.
 A a lutine rati n yεε ra.
 7 N ma tɔrɔni,
 n na Alatala xili nεn,
 n yi n xui ramini n ma Ala ma.
 A yi n xuiin mε a Batu Banxini,
 a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.
 8 Nanara, bɔxɔn yi maxa.
 Kuyen bun tiine yi yigisan,
 e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.
 9 Tutun yi mini a jɔeni.
 Halagi ti tεε dεgen nun tεε wolonne yi
 mini a dε.
 10 Ala yi kuyen nafulunje ayi
 alo kɔlimɔna, a yi godo,
 kunda yidimixina a sanne bun.
 11 A te maleka gubugubu kanna fari,
 a tugan xulεn,
 a siga foyeni.
 12 A yi a luxun dimini,
 naxan nabilinxi kunda gbeen na,
 a yi yidimixi alo ige tilinxina.
 13 Kεnεn gbeen yi minima a yεε ra,
 tεε dεgen yi minima naxan yi.
 14 Alatala yi a kuye sarinna xuiin
 namini kore,
 Kore Xɔnna Ala xuiin yi mε.
 15 A yi a xalimakunle woli a yaxune
 ma,
 a yi e raxuya ayi.
 A yi galanna ragodo e ma,
 e birin yi e gi.

16 Alatala to a kɔnkɔ e ma,
 a xɔlɔn to keli alo foye gbeena,
 fɔxɔ igen xɔnna yi mini kεnεnni
 bɔxɔn bunna yi to.
 17 Ala yi a yiini bandun keli kore,
 a n suxu,
 a yi n ba igen tilinxi yireni.
 18 A yi n xunba n yaxu sεnbεmane ma,
 e nun n yεngε faan naxanye yi
 maxɔdɔxɔ n xa.
 19 E n yεngε nεn,
 n yi tɔrɔxi waxatin naxan yi,
 koni Alatala yi n mali.
 20 A n ba nεn gbaloni,
 a yi n xɔrɔya,
 a yi n nakisi
 bayo n nafan a ma.
 21 Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma
 bayo n bata tinxinje ayi a yεε ra yi,
 a n kɔntɔnna fi n ma
 lan n yiine sarijanna ma.
 22 Bayo n bata lu Alatalaa kirane xɔn
 ma,
 n mi n makuyaxi n ma Ala ra
 alo muxu jaxine.
 23 N bata a sariyane birin suxu,
 n mi tondixi a tɔnne suxε.
 24 N bata n yetε ratanga haken ma,
 fe yo mi n na a yεε ra yi.
 25 Nanara, Alatala yi n kɔntɔnna fi n
 ma,
 bayo n bata tinxinje ayi a yεε ra yi,
 n yiine sarijanxi a yεε ra yi.
 26 Naxan na tinxinje ayi,
 i ya tinxinyaan yitama nεn na ra.
 Fε mi naxan na,
 i ya fetareyaan yitama nεn na ra.
 27 Naxan na sarijanje ayi,
 i ya sarijanna yitama nεn na ra.
 Koni naxan yidɔxi,
 i na suxu kiin kolon.
 28 Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
 i mɔn yi wasodene fe ragodo.
 29 Alatala, i tan nan n ma kεnenna ra.
 I tan nan n ma dimini yalanma,
 Alatala.
 30 En birin nεma a ra,
 n ganla yεngεma nεn,
 nxu nun n ma Ala nεma a ra,
 n tuganma nεn yinna xun ma.

31 Alaa kirane kamalixi feu!
Alatalaa falane tinxin.
Naxanye na e luxun a yi,
a ne kantanma nen
alo ye masansan wure lefana e ye
ma.

32 Nde gbetε Ala ra,
ba Alatala ra?
Nde en ma fanyen xodexen na,
ba en ma Ala ra?

33 Ala nan n makantanma fangani,
a tan nan kira kamalixin yitama n na.

34 A tan nan n naxulunma ayi ma-
furen
alo wondene,
a n nate geyane fari.

35 A bata n maxaran yengen ma,
nanara n naxi sulan xali xodexen ban-
dunε.

36 I bata n nakisi
alo wure lefa ye masansanna,
i ya fanna n senben gboma ayi.

37 I bata kira gbeeni ton n xa
alogo n nama bira.

38 N bata bira n yaxune foxo ra,
n yi e halagi.

N mi tinxi xete e foxo ra
fo n na e raxori.

39 N na e raxori nen,
n yi e yibutuxun,
e mi fa kelima sonon,
e yi bira n sanna bun ma.

40 I senben soma n yii yenge so feen
nan na,
i n yaxune xinbi sin n bun ma.

41 I n yaxune ragima n ye ra,
naxanye yi n naxaxuxi,
n ne halagi.

42 E gbelegbelema malina fe ra,
koni e mi marakisima yo sotoma,
E Alatala xilima,
koni a mi e yabima.

43 N na e yilunburunma nen
alo gbangbanna,
foyen sigama naxan na.
N na e yiboma nen,
n yi e yibodon
alo bendena kiraan xon.

44 I n natangama yama murutixin
ma,
i yi n findi siyane xunna ra.
N mi muxun naxanye kolon,
n non sotoma ne xun na.

45 Xone n matoxoma,
n nen fa falan ti tun,
e bata n xuiin suxu.

46 E yii xudi tuma ayi,
e fa xuruxurunε,
sa keli e yinne kui.

47 Alatala na!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

48 Ala nan n gbeexoxo tiin na,
naxan siyane sama n ma non bun
ma.

49 A n natangama n yaxune ma.
I xunnayerenna fima n ma
n yaxune xun na,
i yi n ba gbalotone yii.

50 Nanara, n na i tantunma siyane
tagi.

Alatala, n yi i xinla binya betini.

51 Anogbeene fima nen a mangan ma.
A yi a hinanna yita a muxu
sugandixin na,
Dawuda nun a yixetene han habadan.

23

Dawudaa fala donxene

¹ Dawudaa fala donxene nan itoe
ra.

Dawudaa falane ni itoe ra,
Yese a dii xemena,
xeme tide kan gbeena falane,
Yaxubaa Ala naxan masusanxi
mangayaan xili yi,
e nun Isirayilaa beti ba fajina.

² “Alatalaa Nii Sarijanxin falan tixi
n tan nan xon,
a falan soma n tan nan de.

³ Isirayilaa Ala bata falan ti,
Ala, Isirayila kantan fanyen bata a
fala n xa, a naxa,
‘Mangan naxan na lu muxune xun na
tinxinni,

Ala yeragaxuni,

⁴ na kanna luxi nen
alo xotonna kenenna,
sogen na te xotanni
kunda yo mi na,
fata a wuyenna ra,
sansine minima nen boxon ma tulen
fa xanbini.’

⁵ A mato, Ala naxan nabaxi n ma denbayaan xa, a bata habadan layirin xidi n xa, a naxan xidixi sariyane xɔn naxanye a makantanma.

Yeyɛ a xunnayerenna fima n ma, a yi n ma fe ragidixine rakamali.

⁶ Koni fuyantenne birin luxi nɛn, alo wudi ɲali kanna naxan nawolima ayi, muxu yo mi e tongɛ a yiin na.

⁷ Muxun naxan nɛma a yiin dinɲɛ e ra, na kanna wuren nan nawalima hanma tanba wudi daxina, e birin yi gan, e halagi sa!”

*Dawudaa sofa wɛkilɛxine fe
Taruxune Singen 11.10-47*

⁸ Dawudaa sofa wɛkilɛxine xinle ni itoe ra: Yosebi-Basebeti Takemɔni kaana, a yi Dawuda kantan muxu sofa fajine nan yɛ. A mɔn yi xili Adino Esini kaana, a tan nan muxu kemɛ solomasɛxɛ faxa tanban na yengɛ kedenni.

⁹ A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wɛkilɛxi saxanne yɛ Dawuda fɔxɔ ra, naxanye e dɛ ɲaxu Filisitine ma naxanye yi malanxi yengɛ so xinla ma. Isirayila sofa ganla yi xɛtɛ xanbin na geyane fari, ¹⁰ koni Eleyasari a sɔbɛ so nɛn, a lu Filisitine faxɛ han xadanna yi xiin naso a yiini silanfanna fɛɛn ma. Na lɔxɔni, Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma. Sofaan bonne yi faxi faxa muxune seene nan tun tongodeyi Eleyasari fɔxɔ ra.

¹¹ Harara kaana Xage a dii xɛmɛn Sama fan yi na. Filisitine bata yi e malan Lehi yi, toge xɛɛna nde ma. Isirayila sofa ganla yi e gi Filisitine bun ma. ¹² Koni, Sama yi lu tixi xɛɛn tagi, a yi xɛtɛ a Filisitine yengɛ. Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma.

¹³ Lɔxɔna nde, murutu xaba waxatini, kuntigi tonge saxanne muxu saxan yi godo Dawuda fema Adulan faranna ra. Filisiti ganla yi malanxi Refa lanbanni waxatin naxan yi.

¹⁴ Dawuda yi a yire makantanxi fajini waxatin naxan yi, Filisiti ganla nde yi Bɛtɛlɛmi yi.

¹⁵ Dawuda yi a waxɔn feen fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Bɛtɛlɛmi so dɛɛn na, nde nɔɛ fɛ na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁶ Nayi, na sofa wɛkilɛxi saxanne yi so fanganani Filisitine daaxadeni. E sa igen ba ige ramara yinla ra Bɛtɛlɛmi so dɛɛn na. E yi a xali Dawuda xɔn, koni mangan yi tondi a minɲɛ, a yi a bɔxɔn saraxan na Alatala yɛtagi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, gbalon na a ra n xa, xa n igeni ito min. A luxi nɛn alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan dɛ!” Nayi, a tondi a minɲɛ. Na sofa wɛkilɛxi gbee saxanne na nan liga.

¹⁸ Abisayi, Yowaba tada, Seruyaa dii xɛmɛn yi Dawuda makantan sofa kɛndene nan yɛ. A tan nan muxu kemɛ saxanna faxa a tanban na lɔxɔ kedenni. A fan yi xinla sɔtɔ alo na muxu saxanne. ¹⁹ A xunnayeren gbeen sɔtɔ nɛn dangu bonne ra. A yi findi muxu saxanne kuntigin na, koni a mi yi e yɛ.

²⁰ Bɛnaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xɛmɛna, sofa wɛkilɛxi gbee nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi kɛ. A tan nan Moyaba sofa wɛkilɛxi firinne faxa. Lɔxɔna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mɔn godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²¹ A tan nan mɔn Misiran sofa gbee magaxuxina nde faxa, tanban yi naxan yii. Bɛnaya yi godo a fɔxɔ ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²² Bɛnaya, Yehoyadaa dii xɛmɛn na nan liga. A yi xinla sɔtɔ alo sofa wɛkilɛxi saxan singene. ²³ A yi binye gbeen sɔtɔ dangu sofa tonge saxanne ra, koni a mi yi sofa muxu saxan singene yɛ. Dawuda yi a findi a kantan muxu sofa tonge saxanne kuntigin na.

²⁴ Muxuni itoe fan yi na muxu tonge saxan ganla yɛ: Asaheli, Yowaba tada,

Elexanan, Dodo Beteleme kaana dii
 xemena,
²⁵ Sama nun Erika, Harodi kaane,
²⁶ Xeləsi, Paliti kaana,
 Ikəsi a dii xemena Ira, Tekowa kaana,
²⁷ Abiyeseri, Anatoti kaana,
 Mebunnayi, Xusa kaana,
²⁸ Salamən, Axoxi xabilan muxuna,
 Maharayi Netofa kaana,
²⁹ Xeləbi, Banaha Netofa kaana dii
 xemena,
 Itayi, Bunyamin kaana keli Gibeya yi,
 Ribayi a dii xemena,
³⁰ Benaya, Piraton kaana,
 Hidayi, keli Gaasa baa yireni,
³¹ Abi-Alabon, Aruba kaana,
 Asamaweti, Baxurin kaana,
³² Eliyaba, Saalabon kaana,
 Yasen ma diina nde, Yonatan,
³³ Sama, Harara kaana,
 Axiyama, Sarari Harara kaana dii
 xemena,
³⁴ Elifeleti, Axasibayi a dii xemena,
 Maka taa kaana nde mamandenna,
 Eliyami, Giloha kaana Axitofeli a dii
 xemena,
³⁵ Xesirayi, Karemele kaana,
 Paarayi, Araba kaana,
³⁶ Yigali, Natan Soba kaana dii
 xemena,
 Bani, Gadi bənsəonna muxuna nde,
³⁷ Amonin Sələki nun
 Beroti kaan Naxarayi,
 naxan yi Seruyaa dii xemen Yowaba a
 yenge so seene maxalima nun
³⁸ Ira nun Garebi, Yitiri xabilan mux-
 une,
³⁹ e nun Yuriya, Xiti kaana.
 E birin malanxina muxu tonge
 saxan e nun solofere.

24

Dawuda yi Isirayila yamaan yate

¹ Alatala mən yi xələ Isirayila kaane ma. A yi Dawuda radin e xili ma, a yi a fala, a naxa, “Siga, Isirayila nun Yuda muxune yate.”

² Nayi, mangan yi a fala sofa kunti-
 gin Yowaba xa, naxan yi a fema, a
 naxa, “Sa Isirayila bəxən birin yisiga
 keli Dan ma han sa dəxə Beriseba
 ra. Yamaan xa yate, bayo n waxi
 muxune yatən kolon feni.” ³ Yowaba
 yi mangan yabi, a naxa, “Mangana,

Alatala i ya Ala xa yamaan nawuya
 ayi dəxəde keme, n kanna yeene yi a
 to. Koni nanfera, n kanna, i waxi na
 liga feni?” ⁴ Koni mangan yi kankan
 a yamarin ma dangu Yowaba nun
 kuntigi gbeene gbeen na, e yi mini,
 e yi Isirayila yamaan yate. ⁵ E yi
 Yurudən baan gidi, e sa a fələ Aroy-
 eri taan ma e nun taan naxan baan
 de, dangu Gadi yi, siga Yaasəri binni.
⁶ E siga Galadi yamanan nun Kadesi
 yi Xiti yamanani. E siga Dan yi e
 nun Sidən nabilinne. ⁷ E siga Tire
 taa rakantanxini, e nun Xiwine nun
 Kanan kaane taane birin yi. E sa a
 ranan Yuda yiifari fəxən ma Beriseba
 yi. ⁸ E yi yamanan birin yisiga na
 kiini, kike solomanaanin xi məxəne, e
 sa Yerusalən li. ⁹ Yowaba yi yamaan
 yatən xasabin so mangan yii: Xeme
 wuli keme solomasexe yi Isirayila yi
 naxanye yi nəe yengen soe, wuli keme
 suulun Yuda yi.

Dawuda yulubin yi saran a ra

¹⁰ Dawuda bənen yi ranaxu a ma a
 yelin xanbini yamaan yate. Dawuda
 yi a fala Alatala xa, a naxa, “N yulubi
 gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i
 mayandi, i xa dija n tan, i ya walikēn
 yulubin ma. N bata xaxilitareyaan
 liga.”

¹¹ Alatala yi falan ti Dawuda
 kawandi muxun Nabi Gadi xa, a
 naxa, ¹² “Siga Dawuda fema, i sa a
 fala a xa, i naxa, ‘Alatala naxa iki:
 N bata tərə saxan nagidi i ma, keden
 sugandi. I na naxan sugandi, n na
 nan ligama i ra.’ ” ¹³ Gadi yi fa
 Dawuda konni, a fa ito fala a xa, a
 naxa, “Nee solofere kamən xa so i ya
 yamanani ba, hanma i yi i gi i yaxune
 yee ra kike saxan, hanma xi saxan
 furen yi so i ya yamanani? I miri, i
 yi a fala n xa n lan n xa sa naxan fala
 Ala xa naxan n xexi.” ¹⁴ Dawuda yi a
 yabi, a naxa, “N səxələ gbeeni, koni n
 wekiləxi n lu Alatalaa sagoni, benun
 n xa lu muxune sagoni, bayo Alatala
 kininkinin.”

¹⁵ Alatala yi furen nafa Isirayila yi
 keli na xətəonna ma han waxati fixina,
 keli Dan ma han sa dəxə Beriseba ra.

Muxu wuli tonge solofere yi faxa yamanani. ¹⁶ Malekan yi a yiini bandun Yerusalen xun ma alogo a xa a kala, Alatala yi sunu na tɔrɔna a fe ra, maleka kala tiin naxan yi tixi yamaan tagi, a yi a fala na xa, a naxa, “A bata radangu ayi. I yiin naxete fa.” Alatalaa malekan yi Arawuna Yebusu kaana xeen lonna nan dexɔn.

¹⁷ Malekan naxan yi yamaan naxɔrima, Dawuda na to waxatin naxan yi, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “N tan nan yulubin ligaxi. N tan nan kalan tixi, koni yamani ito nanse ligaxi? Nayi, i yiin xa lu yitexi n tan nun n ma denbayaan nan xili ma.”

Dawuda yi saraxa ganden nafala

¹⁸ Na lɔxɔ kedenni, Gadi yi fa Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga Yebusu kaana Arawunaa murutu lonna ma, i sa saraxa gandena nde rafala menni Alatala xa.” ¹⁹ Gadi a falan ma, Dawuda yi siga menni alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. ²⁰ Arawuna yi mangan nun a walikɛɛn to fe a ma, nayi Arawuna yi mini, a yi a xinbi sin mangan bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²¹ Arawuna yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kannna, mangan fama a walikɛɛn fema?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N bata fa alogo n xa i ya xeen lonna sara i ma, n yi saraxa ganden nafala Alatala xa alogo furen xa masiga yamaan na.” ²² Arawuna yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan birin nafan i ma, na tongo, i yi a fi Ala ma. A mato, jingeni itoe finde nen saraxa gan daxine ra, jingen xee ra bɔnbɔ seni itoe nun xun xidi wudin yi findi yegen na. ²³ Mangana, n bata a birin so i yii. Alatala, i ya Ala xa tin i ya saraxan na.” ²⁴ Koni, mangan yi a fala Arawuna xa, a naxa, “I nama sese fi n ma. N waxi nen i xa a mati n ma. N mi saraxa gan daxi fixine bama Alatala xa n ma Ala.” Dawuda yi xeen lonna nun jingene sara gbeti gbanan tonge suulun na. ²⁵ Dawuda yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa, a

saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ba. Nayi, Alatala yi diɲa yamaan ma, furen yi masiga Isirayila yamaan na.

Mangane Singena Sulemani a Fe Taruxuna

Kitabun yire firinna naxanye xili “Mangane,” ne Isirayila mangane nan ma fe falama. Mangane Singen Sulemani a mangayaan taruxun nan yebama, Dawudaa dii xemena, e nun manga singen naxanye fa a faxa xanbini.

Dawuda fori waxatin naxan yi, a mi yi fa mangayaan feene nœ, a dii xeme firin yi keli alogo e xa ti a joxoni. Dɔnxen na, Sulemani nan findi mangan na. A mangayaan wali kendɛn findi Ala Batu Banxin nun manga banxin ti feen nan na. Koni a fe findima sunun nan na dɔnxen na bayo, a a dunuɔa rapanma tinxintareyaan nun suxure batun nin. Ala yi tin Isirayila yamanan xa yitaxun dɔxɔ firin. Yamanan sogeteden kɔmɛn fɔxɔn bɔnsɔnne mi tin Sulemani a dii xemena mangayaan ma, e yi manga gbete dɔxɔ. Na feen xanbi ra, han jɛɛ kemɛ firin joxɔn, mangaya firin nan lu Isirayila bɔxɔni e naxanye xili sa Yuda nun Isirayila. Waxatina nde, e lanxi, waxatina nde e yengeni.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen mangan lan a xa tinxiɲɛ ayi Ala yɛɛ ra yi kii naxan yi. Na tinxiinna findixi herin nan na yamaan xa, anu Ala xuiin suxutareyaan nun suxure batun tan yamanan kalama nen, a yi gbalon naso a yi. Kitabun yireni ito kui, nabi wuyaxi mangane rakolonma Alaa sariyane ma. Naxan senben gbo e birin xa, na findi Eli nan na.

Dawudaa foriyana

¹ Manga Dawuda bata yi fori, a mi yi fa nœ a fatini wolonɲɛ hali dugin felenxi a ma. ² A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Sungutun nasɔlxina nde xa fen i tan xa, nxu kanna, mangana. A luma nen i fema, a yi a yengi dɔxɔ i xɔn, a yi a sa i fema. Nayi, i yi i fatini wolon!” ³ E yi e yɛɛ rakonin Isirayila yamanan birin yi, e dii tɛmɛ

tofapina nde to, naxan yi xili Abisagi, Sunami kaana. E fa na ra mangan fema. ⁴ Na sungutunna yi tofan han, a yi mangan dandanma, a yi walima a xa, koni e nun mangan mi kafu mumɛ.

Adoniya yi wa mangayaan xɔn

⁵ Nayi, Adoniya, Xagiti a dii xemɛn naxan sɔtɔxi Dawuda xa, na yi falan ti fɔlɔ, a naxa, “N tan nan findima mangan na!” A yi wontorona nde nun soo ragine nun muxu tonge sulun fen naxanye yi e gima a yɛɛ ra. ⁶ Xabu a da han to a fafe munma yi a yɛ gidi na feen ma fa fala ito ligaxi nanfera? Adoniya fan yi tofan han, Abisalomi raburunna nan yi a ra nun. ⁷ Adoniya nun Seruyaa dii xemɛn Yowaba nun saraxaralina Abiyatari yi falan ti, e yi Adoniya mali. ⁸ Koni, saraxaraliin Sadɔki nun Benaya, Yehoyadaa dii xemɛn nun Nabi Natan nun Simeyi nun Reyi nun Dawudaa sofa wɛkilɛxine sese mi yi Adoniya fari.

⁹ Adoniya yi yɛxɛɛne nun jingene nun jinge dii raturaxine ba saraxan na gemɛ salaxunxin fema En-Rogeli dɛxɔn, a yi a tada nun a xunyɛne birin xili, mangana dii xemene, e nun Yuda xemɛn naxanye birin yi walima mangan xa. ¹⁰ Koni, a mi Nabi Natan nun Benaya nun sofa wɛkilɛxine xili, e nun a xunyɛn Sulemani.

Natan nun Batiseba yi Dawuda mafan Sulemani a fe ra

¹¹ Nayi, Natan yi a fala Sulemani nga Batiseba xa, a naxa, “I mi a mɛxi ba, a Xagiti a dii xemena Adoniya bata findi mangan na, hali en kanna Dawuda mi a kolon?” ¹² Iki, n bata i mafan, tin n xa i kawandi, alogo i xa i yetɛ rakisi e nun i ya dii xemɛn Sulemani. ¹³ Siga, i sa so Dawuda konni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘N kanna, mangana, i mi yi i kɔlɔ n xa ba, a i ya dii xemɛn Sulemani nan findima mangan na i joxɔni? Nanfera Adoniya bata findi mangan na?’ ¹⁴ I mɔn nɛma falan tiyɛ mangan xa waxatin naxan yi, n fan yi so, n ni

i ya falan senbe so.”¹⁵ Batiseba yi siga mangan konni. Mangan yi saxi a xi banxin kui, bayo a bata yi forihan. Abisagi, Sunami kaan nan yi walima mangan xa.¹⁶ Batiseba yi a xinbi sin mangan yetagi. Mangan yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?”¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N kannna, i i kolob nen Alatala yi, i ya Ala, i ya walike jaxanla xa, fa fala a n ma dii xemen Sulemani nan findima mangan na i tan joxoni, a dɔxoma nen manga gbedeni.”¹⁸ Koni, Adoniya nan fa mangan na. Anu, n kannna, i tan mangan yeteen mi na kolon.¹⁹ A bata turane nun jinge dii raturaxine nun yexee wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun saraxaralina Abiyatari nun sofa kuntigin Yowaba, koni a mi i ya walikēen Sulemani tan xilixi.²⁰ Iki, n kannna, mangana, Isirayila birin yeen fa tixi i tan nan na, alogo i xa a fala naxan findima mangan na i tan, n kannna joxoni.²¹ Mangana, i na i sa waxatin naxan yi i benbane fema, n tan nun n ma dii xemen Sulemani suxuma nen alo fe kalane.”

²² Batiseba mən yi fala tiini mangan xa, Nabi Natan yi so.²³ E yi a fala mangan xa, e naxa, “Nabi Natan ni i ra.” Natan yi fa mangan fema, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma.²⁴ Natan yi a fala mangan xa, a naxa, “N kannna, i tan nan a falaxi ba, a Adoniya xa findi mangan na i joxoni mangayani?”²⁵ Bayo, a sigaxi nen to a sa jingene nun jinge dii raturaxine nun yexee wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun sofa kuntigine nun saraxaralina Abiyatari. E sa e dege, e min a yetagi, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Adoniya ma!’²⁶ Koni a mi n tan i ya walikēen xilixi, e nun saraxaraliin Sadoki e nun Yehoyadaa dii xemen Benaya e nun Sulemani, i ya walikena.²⁷ Mangana, n kannna, i tan nan na ragidixi ba? Nanfera i mi n tan, i ya walikēen nakolonxi na kannna fe ma naxan dɔxoma i ya mangaya gbedeni i joxoni?”

²⁸ Nayi, Manga Dawuda yi a yabi, a naxa, “Batiseba xili n xa.” Batiseba yi fa, a fa a xinbi sin mangan yetagi.²⁹ Mangan yi a kolob a xa, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi, Alatala naxan n malixi, a yi n ba gbaloni.”³⁰ N nan n kolob Alatala, Isirayilaa Ala yi naxan na, n naxa, ‘N na i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na n joxoni, a dɔxon n ma mangaya gbedeni.’ N na nan ligant to.”³¹ Batiseba yi a magodo, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala, a naxa, “Binyen xa fi n kannna Manga Dawuda ma han habadan.”

*Sulemani a mangayaan yi ragidi
Taruxune Singen 29.21-25*

³² Manga Dawuda yi yamarine fi e ma, a naxa, “E saraxaraliin Sadoki nun Nabi Natan nun Yehoyadaa dii xemen Benaya xili.” E yi fa mangan yetagi.³³ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E n ma muxune tongo, e yi n ma dii xemen Sulemani rate sofanla fari, e siga a ra Gihon tigini.”³⁴ Menni, saraxaraliin Sadoki nun Nabi Natan yi turen susan a xunna ma alogo a xa findi mangan na Isirayila xun na. E yi xɔtaan fe, e yi a fala, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Sulemani ma.’³⁵ E te a fɔxɔ ra, a xa fa dɔxɔ n ma mangaya gbedeni, a lu n joxoni. N bata yamarin fi fa fala a xa findi mangan na Isirayila nun Yuda xun na.”³⁶ Yehoyadaa dii xemen Benaya yi mangan yabi, a naxa, “Amina! A xa liga alo n kannna, mangana Ala, Alatala a falaxi kii naxan yi!”³⁷ Amasɔto Alatala bata lu n kannna, mangan xon, a xa lu Sulemani xon, a yi a mangayaan nadangu n kannna Dawudaa mangayaan na.”

³⁸ Nayi, saraxaraliin Sadoki yi siga Nabi Natan fɔxɔ ra, Yehoyadaa dii xemen Benaya nun Keretine nun Pelatine yi Sulemani rate Manga Dawudaa sofanla fari, e yi siga a ra Gihon tigini.³⁹ Saraxaraliin Sadoki yi ture sa fenna tongo bubu sarijanxini, a yi a susan Sulemani xunna ma. E yi xɔtaan fe, yamaan birin yi a fala, e naxa, “Binyen xa

fi Manga Sulemani ma.”⁴⁰ Yamaan birin yi bira a fəxə ra, e xulenna fema, e lu sɛwani, bəxən yi xuruxurunma e sənɔ sənɔn yi.

Sulemani yi yafɛ Adoniya ma

⁴¹ Adoniya nun a muxu xilixin naxanye birin bata yi yelin e dɛgɛ, ne yi e sənɔ xuiin mɛ, Yowaba yi xətaan xui mɛ, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nanse sənɔ taani?”

⁴² A mən yi fala tiini saraxaralina Abiyatari a dii xɛmɛn Yonatan yi fa, Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “I mafa, bayo xɛmɛ kɛndɛn nan i ra, i faxi xibaru fəpine nan na.”

⁴³ Yonatan yi Adoniya yabi, a naxa, “ɛn-ɛn de! Manga Dawuda bata Sulemani findi mangan na.”

⁴⁴ A yi saraxaraliin Sadəki rasiga a fəxə ra e nun Nabi Natan e nun Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya nun Kɛretine nun Pɛlɛtine, e yi a dəxə mangana sofanla fari.

⁴⁵ Saraxaraliin Sadəki nun Nabi Natan bata a xunna masusan, e a findi mangan na Gihon tigrini. Na xanbi ra, birin yi te mɛnni sɛwani, taan yi yimaxa. ɛ na sənɔ sənɔ xuiin nan mɛxi.

⁴⁶ Sulemani yɛtɛɛn bata dəxə manga gbɛdɛni. ⁴⁷ Mangana walikɛne bata fa dubadeni nxu kannna Manga Dawuda xa, e naxa, ‘I ya Ala xa Sulemani xinla gbo ayi dangu i xinla ra, a yi a mangayaan dangu i gbeen na!’ Mangan bata yi a xinbi sin a sadeni.

⁴⁸ Mangan mən yi a fala, a naxa, ‘N bata barikan bira Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan n jəxə yibirani fixi n ma, a yi tin n yɛɛn yi a to.’ ”

⁴⁹ Adoniyaa muxu xilixine birin yi gaxu na falane fe ra, e birin yi keli, e yi siga e danna. ⁵⁰ Adoniya yi gaxu Sulemani yɛɛ ra, a fan yi keli, a siga, a sa saraxa ganden fenne suxu.

⁵¹ E fa a fala Sulemani xa, e naxa, “Adoniya bata gaxu Manga Sulemani yɛɛ ra, a sa saraxa ganden fenne suxu, a naxa, ‘Manga Sulemani xa a kələ n xa to fa fala a mi n tan, a walikɛɛn faxama silanfanna ra.’ ”*

⁵² Sulemani yi a fala, a naxa, “Xa a yɛtɛ findi muxu kɛndɛn na, hali a xunɛxɛ kɛndɛn mi birɛ bəxəni, koni xa fe jaxina nde to a feni, a faxama nɛn.” ⁵³ Manga Sulemani yi muxune rasiga a ragododeni saraxa ganden fari. Adoniya yi fa a xinbi sin Manga Sulemani yɛtagi, Sulemani yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni.”

2

Dawuda sago dənɔne

¹ Dawuda to a kolon a a sayaan waxatin bata yi maso, a yi a yamarine fi a dii xɛmɛn Sulemani ma, a naxa, ² “N sigamatəɔn ni i ra birin sigadeni.

I wɛkile, i findi muxu kɛndɛn na! ³ I yi Alatala, i ya Alaa tənne nun a yamarine suxu e nun a kiti saxine nun a maxadi xuine alo a sɛbɛxi Musaa sariya kɛdin kui kii naxan yi, alogo i xa nəɔn sətə i ya feene birin yi e nun i nɛma dɛdɛ, ⁴ alogo Alatala xa a fala xuiin nakamali n xa, a naxan falaxi, a naxa, ‘Xa i ya diine sigan ti jəxə luun nun lannayani n yɛtagi, e bəjɛn nun e niin birin na, i jəxən mi janjɛ Isirayila mangayani mumɛ!’

⁵ I yɛtɛna a kolon Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba feen naxan liga n na, e nun a naxan liga sofa manga firinne ra naxanye yi Isirayila ganle xun na, Abineri, Neri a dii xɛmɛn nun Amasa, Yeteri a dii xɛmɛna. A yi e faxa, a yi e yɛngɛ bəjɛ xunbenla waxatini, a dugine rafexi e wunla ra.

⁶ I a raba i ya xaxilimayani, i mi tinma a xunɛxɛn yi fixa, a faxa bəjɛ xunbenli. ⁷ Hinan Barasilayi Galadi kaana diine ra, e xa findi muxune ra naxanye e dɛgɛma i ya tabanla ra, amasətə e fan na sifan liga nɛn n xa, n yi n gima i tada Abisalomi bun ma waxatin naxan yi.

⁸ I nama jinan Simeyi xən naxan i fema, Geraa dii xɛmɛna, Bunyamin kaan naxan kelixi Baxurin taani. N to n gi ləxən naxan yi Maxanayin taani, a danga jaxine ti nɛn n xili ma. Koni n xɛtɛmatəna, a godo nɛn n nalandeni Yurudɛn baan dɛ, n nan n kələ a xa Alatala yi, n naxa, ‘N mi fa i

* 1:51: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

faxama silanfanna ra.’⁹ Koni, iki, i nama a ratərəntaren lu bayo xeme xaxilimaan nan i ra, i a kolon i naxan ligama a ra. Hali a to bata fori, i a faxa, i a halagi.”

*Dawuda yi faxa
Taruxun Singen 29.26-30*

¹⁰ Dawuda to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani Yerusalen yi. ¹¹ Dawuda jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, jee solofere Xebiron taani, jee tonge saxan e nun saxan Yerusalen taani. ¹² Dawudaa dii xemen Sulemani yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani. Xabu na waxatini, Sulemani a mangayaan yi senbe so.

Sulemani yi a sɔtɔ Adoniya ra

¹³ Lɔxɔna nde, Adoniya, Xagiti dii xemen naxan sɔtɔxi Dawuda xa, na yi siga Sulemani nga Batiseba fema. Batiseba yi a maxɔdin, a naxa, “I faxi n todeni fe fajin nan ma ba?” A yi a yabi, a naxa, “Ŋn.” ¹⁴ Adoniya mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N waxi falan ti feni i xa.” A yi a yabi, a naxa, “A fala.” ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “I mi a kolon a mangayaan yi daxa n tan nan xa ba! Isirayila birin yeen yi tixi n tan nan na, alogo n xa findi mangan na. Koni, mangayaan bata radangu n xunyen ma, amasɔtɔ Alatala nan a ragidixi a ma. ¹⁶ Iki, n fe keden nan maxɔdinma i ma, i nama tondi na ma n xa.” A yi a yabi, a naxa, “A fala.” ¹⁷ Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala Manga Sulemani xa bayo a mi tondima i yii. A xa Abisagi, Sunami kaan fi n ma, a findi n ma jaxanla ra.” ¹⁸ Batiseba yi a yabi, a naxa, “Awa, na lanxi, n tan yetena a fale mangan xa i mabinna ra.”

¹⁹ Batiseba yi siga Manga Sulemani fema Adoniya xa. Mangan yi keli a siga a ralandeni, a yi a xinbi sin a nga yetagi. A dɔxi na, a yi manga gbɛdena nde dɔxɔ a yiifanna ma a nga xa. ²⁰ Batiseba yi a fala a xa, a naxa, “Maxɔdinna nde n xɔn ma, i nama tondi a ma n xa de!” Mangan yi a

yabi, a naxa, “Nna, n mi tondɛ a ma i xa mume!” ²¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Abisagi, Sunami kaan xa findi i tada Adoniyaa jaxanla ra.” ²² Manga Sulemani yi a nga yabi, a naxa, “Nanfera i Abisagi Sunami kaan maxɔdinma n na Adoniya xa? Nayi, hali i mangayaan maxɔdin a xa, bayo n tada na a ra! Mangayaan maxɔdin a tan nun saraxaralina Abiyatari nun Seruyaa dii xemen Yowaba fan xa.”

²³ Nayi, Manga Sulemani yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, “Xa n mi Adoniya bɔnɔ a niini maxɔdinni ito a fe ra, Alatala xa n natərɔn a xɔlɔn birin yi. ²⁴ Iki, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n senbe soxi, a yi n dɔxɔ n fafe Dawudaa mangaya gbɛdeni, a mangayaan so n yii fata a layirin na: To Adoniya fama nen faxadeni.” ²⁵ Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xemen Benaya rasiga, a sa Adoniya faxa.

Sulemani yi Abiyatari kedi

²⁶ Mangan mɔn yi a fala saraxaralina Abiyatari xa, a naxa, “Siga i ya bɔxɔni Anatɔti yi, amasɔtɔ i lan nen i xa faxa, koni n mi i faxan to, amasɔtɔ i bata Marigina Alatalaa Kankiraan xali n fafe Dawuda yee ra, e nun amasɔtɔ ε nun n fafe nan a tərɔne birin xali.” ²⁷ Sulemani yi Abiyatari ba Alatalaa saraxaraliyani, alogo Ala naxan falaxi lan Heli a denbayana fe ma Silo taani, na xa kamali.*

Sulemani yi Yowaba faxa

²⁸ Naxan Adoniya nun Abiyatari sɔtɔxi, Yowaba to na me, a sa a taxu Alatala batu bubuni, a saraxa ganden fenne suxu. Bayo, a bata yi sa nun Adoniya fari, koni a mi na raba a fɔlɔni Abisalomi xa. ²⁹ E sa a fala Manga Sulemani xa, e naxa, “Yowaba bata sa a gi Alatalaa batu bubun kui, a lu saraxa ganden dɛxɔn.” Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xemen Benaya rasiga, a naxa, “Sa a faxa.” ³⁰ Benaya yi fa Alatala batu bubuni, a yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Mangan bata yamarin fi, a i xa mini.” Koni Yowaba

* 2:27: Na feen mɔn sebexi Samuyeli Singen 2.30-36 kui.

yi a yabi, a naxa, “En-en! N faxan be nin.”

Benaya yi fa Yowabaa falan nali mangan ma. ³¹ Mangan yi a fala Benaya xa, a naxa, “A liga alo a falaxi kii naxan yi, a faxesa, i yi a maluxun. Nanara, Yowaba faxan naxanye tixi, ne goronna mi luyε n xun ma e nun n fafe a denbaya xun ma. ³² Alatala a wunla haken luma a yetεen nan xun ma, amasoto a bata Abineri, Neri a dii xemena, Isirayila sofa kuntigin faxesa e nun Amasa, Yeteri a dii xemena, Yuda sofa kuntigina. Ne firinne birin muxu tinxixi nan yi e ra dangu Yowaba ra. A ne birin faxaxi nen n fafe Dawuda mi a kolon. ³³ E wunle goronna luma nen Yowaba nun a yixetene xun ma han habadan. Koni fata Alatala ra baje xunbenla luma nen Dawuda nun a yixetene nun a denbayaan nun a mangayaan ma han habadan.” ³⁴ Nayi, Yehoyadaa dii xemen Benaya yi xete Yowaba fema, a yi sa a faxesa, a yi a maluxun Yowaba konni tonbonni. ³⁵ Mangan yi Yehoyadaa dii xemen Benaya ti Yowaba jaxoni sofa kuntigin na. A yi Abiyatari ti Sadaki jaxoni saraxaraliin na.

Sulemani yi Simeyi faxesa

³⁶ Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxina nde ti i yetε xa Yerusalen yi, i dexo be, i nama siga dede. ³⁷ Koni, a kolon, i na mini laxon naxan yi, i na Kediron lanbanni gidi, i faxama nen. Nayi, i wunla goronna luma i tan nan xun ma.” ³⁸ Simeyi yi mangan yabi, a naxa, “Na bata fan! N kanna naxan falaxi, n na ligama nen.”

Simeyi yi lu Yerusalen yi waxati xunkuye. ³⁹ Koni jee saxan bun ma, Simeyi a walike firin yi e gi, e siga Akisi konni, Makaa dii xemena, Gati mangana. Muxuna nde yi a fala Simeyi xa, e naxa, “I ya walikene sa Gati taani.” ⁴⁰ Simeyi yi keli, a yi a sofana tongo, a siga Gati taani Akisi konni a walikene fendeni. Simeyi yi sa fa a walikene ra keli Gati taani.

⁴¹ E yi a fala Sulemani xa a Simeyi bata yi keli Yerusalen yi, a siga Gati taani, koni a mon bata xete. ⁴² Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata yi i rakolo Alatala yee xori, a i nama mini taani. N mon i maxadi nen, xa i mini lxo yo yi, i siga yirena nde yi, i faxama nen. Na waxatini, i n yabi nen, i naxa, ‘Na fan. N bata a me.’ ⁴³ Nanfera nayi, i bata i kolo feen naxan na Alatala yetagi, i mi na ratinmexi. I mon mi n ma yamarin suxi, n naxan so i yii?” ⁴⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I a kolon i baje ni i fe jaxin naxan birin liga n fafe Dawuda ra. Alatala i saranma nen na fe jaxina fe ra. ⁴⁵ Koni Ala barakan sama nen n tan Manga Sulemani a fe yi, Dawudaa mangayaan yi senbe so han habadan Alatala yetagi.” ⁴⁶ Mangan yi a yamarin fi Yehoyadaa dii xemen Benaya ma, a yi mini, a yi Simeyi faxesa.

Sulemani a mangayaan sabati na kii nin.

3

Sulemani yi Misiran mangana dii temen futu

¹ Sulemani nun Misiran mangan yi lan futun ma. A yi Misiran mangana dii temen dexo a jaxanla ra. A yi siga a jaxanla ra Dawudaa Taani Yerusalen yi han a yelin a banxin nun Alatala Batu Banxin nun Yerusalen rabilin yinna tiye.

² Na waxatini, yamaan yi saraxan bama taan kidene nin, bayo e munma yi banxi ti Alatala xinla binyama denaxan yi. ³ Alatala yi rafan Sulemani ma, a lu a fafe Dawudaa namun feene lige. Koni, a yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi.

Sulemani yi fekolonna soto

Taruxune Firinden 1.2-13

⁴ Mangan yi siga Gabayon taani saraxa badeni, amasoto taan kide kenden nan yi menna dangu a birin na. Sulemani yi saraxa gan daxi wuli keden ba saraxa ganden fari Ala xa. ⁵ A to yi Gabayon taani, Alatala yi

mini Sulemani xa xiyeni kɔɛn na. Ala yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma, na maxɔdin, n na a soma i yii nɛn.”⁶ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata hinan n fafe Dawuda ra, i ya walikɛna, amasɔtɔ a yi sigan tima i yɛtagi lannayaan nun tinxinna nun bɔɲɛ faɲiyaan nin. I bata dii xɛmɛn so a yii naxan dɔxi a mangaya gbɛdɛni to, i yi lu a xɔn hinan gbeeni.”⁷ Iki, Alatala, n ma Ala, i bata i ya walikɛn findi n fafe Dawuda ɲɔxɔn na, koni banxulan ɲɔrɛn nan n tan na, xaxili mi n ma.⁸ N na i ya yamaan tagi i naxan sugandixi. Yama gbeen nan na ra, naxan mi nɔɛ tɛngɛ, a mi nɔɛ yatɛ a wuyaan ma.⁹ Nayi, xaxili faɲin fi n tan i ya walikɛn ma, n xa nɔ i ya yamaan makitɛ, n nɔ a faɲin nun a ɲaxin tagi rabɛ! Amasɔtɔ nde nɔɛ yama gbeeni ito mare?”

¹⁰ Sulemani a maxɔdinni ito yi rafan Marigin ma. ¹¹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I mi siimaya xunkuyen maxɔdinxi i yɛtɛ xa, i mi nafunla maxɔdinxi, i mi i yaxune faxes feen maxɔdinxi, i xaxinla nan maxɔdinxi kiti sa feen na. ¹² Nanara, n na ligama nɛn alo i a falaxi kii naxan yi. N xaxilimayaan nun fekolonna fima nɛn i ma, muxu yo munma naxan sɔtɔ dangi i tan na. ¹³ I mi naxan maxɔdinxi, n mɔn na fan soma nɛn i yii, nafunla nun binyena i ya siimayaan birin yi. I maliga manga yo mi taranma na. ¹⁴ Xa i sigan ti n ma kiraan xɔn, i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, n na i ya lɔxɔne xunkuyama ayi nɛn.”

¹⁵ Sulemani to keli, a kolon Ala nan falan tixi a xa xiyeni. A yi xɛtɛ Yerusalɛn yi, a sa ti Marigina Layiri Kankiraan yɛtagi.* A saraxa gan daxine fi Ala ma, e nun bɔɲɛ xunbeli saraxane, a yi donse donni tɔn a walikɛne birin xa.

Sulemani yi kitin sa xaxilimayani

¹⁶ Lɔxɔna nde, yalunde ɲaxalan firin yi fa mangan konni, e xinbi sin

a yɛtagi. ¹⁷ ɲaxalan keden yi a fala a xa, a naxa, “Yandi! N kannna, nxu nun ɲaxanli ito yi banxi kedenna nin, n yi diin xali a fɛma banxini. ¹⁸ Xi saxan dangi xanbini, ɲaxanli ito fan yi diin bari. Nxu yire kedenna nin, xɔɲɛ yo mi yi nxu fɛma banxini, nxu firinna nan yi a ra. ¹⁹ Kɔɛn na, ɲaxanli ito a diin yi faxes, bayo a saxi nɛn a fari. ²⁰ Nayi, kɔɛ tagini, n yi xiin waxatin naxan yi, a yi keli, a n ma diin tongo n fɛma, a sa a sa a fɛma. A diin naxan yi faxaxi, a na sa n fɛma. ²¹ Xɔtɔnni, n yi keli alogo n xa xijɛn fi n ma diin ma, n yi a mato, a faxaxi. Koni, n na a mato ki faɲi, n ma dii mi yi a ra n naxan barixi.” ²² ɲaxalan boden yi a fala, a naxa, “I wule! N ma diin nan ɲɛɲɛ, i ya diin nan faxaxi.” Koni, na singe naxa, “I wule! I ya diin nan faxaxi, n ma diin nan ɲɛɲɛ.” E falan ti na kiini mangan yɛtagi.

²³ Mangan yi a fala, a naxa, “Kedenna a falama, ‘N ma diin nan ɲɛɲɛ, i ya diin nan faxaxi,’ bodena a falama, ‘ɛn-ɛn, i ya diin nan faxaxi, n ma diin nan ɲɛɲɛ.’” ²⁴ Nayi, a mɔn yi a fala, a naxa, “ɛ fa silanfanna ra n xa.” E fa silanfanna ra mangan xa. ²⁵ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Diin naxan ɲɛɲɛ, ɛ na yisɛgɛ a tagi, ɛ fɔxɔ kedenna so a singen yii, fɔxɔ kedenna fan boden yii.” ²⁶ Nayi, ɲaxanla naxan ma diin yi ɲɛɲɛ, na yi kininkinin a diin ma, a yi a fala mangan xa, a naxa, “N kannna, diin naxan ɲɛɲɛ, ɛ na so a yii, ɛ nama a faxes.” Koni boden yi a fala, a naxa, “A mi luma n xa, a mi luma i xa, ɛ a yisɛgɛ.” ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Diin naxan ɲɛɲɛ, ɛ na so a singen yii, ɛ nama a faxes. A tan nan ma dii a ra.”

²⁸ Isirayila birin yi mangana kiti saxin na mɛ. E gaxu mangan yɛɛ ra, amasɔtɔ Alaa kolonna a yi, alogo a xa kiti kɛnden sa.

4

Manga Sulemani a kuntigine

¹ Manga Sulemani nan yi mangan na Isirayila birin xun na.

* 3:15: 3.15Layiri Kankirana fe mɔn seɓɛxi Xɔɲɔyaan 25.10-22 kui.

² Kuntigin naxanye yi a wanla ra, ne ni itoe ra:

Asari, Sadaki a dii xemena, saraxaraliin nan yi na ra.

³ Elixorefi nun Axiya, Sisaa diine, sebelitine nan yi ne ra,

Yosafati, Axiludu a dii xemena, mangana yenla nan yi na ra,

⁴ Benaya, Yehoyadaa diina, sofa kuntigin nan yi na ra,

Sadaki nun Abiyatari, saraxaraline nan yi ne ra,

⁵ Asari, Natan ma diina, yamana kanne kuntigin nan yi na ra,

Sabudu, Natan ma diina, saraxaraliin nan yi na ra

e nun mangan kawandi muxuna,

⁶ Axisari,

manga banxin walikene kuntigin nan yi na ra,

Abadaa dii xemena Adoniran, karahan wanle kuntigin nan yi na ra.

⁷ Yamana kan fu nun firin nan yi Isirayila xunna, naxanye yi lan e balon fen manga Sulemani nun a denbayaan birin xa. E birin yi na ligama nen kike keden jenen bun ma.

⁸ E xinle ni itoe ra:

Xuru a diin nan yi Efirami geya yiren xun na.

⁹ Dekeri a diin nan yi Makasa nun Salabimi nun Beti-Semasi nun Elon e nun Beti-Xanan taane xun na.

¹⁰ Xesede a diin nan yi Aruboti taan xun na, e nun Soko nun Xeferi yamanan birin.

¹¹ Abinadabo a diin nan yi Doro geya yamanan birin xun na. Sulemani a dii temen Tafata nan yi a naxanla ra.

¹² Axiludu a diin Baana nan yi Taanaki nun Megido taane xun na, e nun Beti-Seyan birin denaxan Saratan fema Yesereli bun ma, keli Beti-Seyan yi han Abeli-Mehola nun Yokemen.

¹³ Gebere a diin nan yi Ramoti taan xun na Galadi yamanani. Manase a diin Yayiri a taadine yi a yii Galadi yamanani, e nun Arigobi yamanani Basan geyaan fari mena baxan fan

mən yi a yii, taa tonge sennin nabilinxin yinne ra naxanye de yi balanxi sulan na.

¹⁴ Axinadaba, Yido a dii xemen nan yi Maxanayin yamanan xun na.

¹⁵ Aximaasi nan yi Nafatali yamanan xun na. A tan fan Sulemani a dii temena nde nan tongo a naxanla ra naxan xili Basamati.

¹⁶ Baana, Xusayi a dii xemen nan yi Aseri yamanan xun na e nun Beyaloti taana.

¹⁷ Yosafati, Paruyaa dii xemen nan yi Isakari yamanan xun na.

¹⁸ Simeyi, Elaa dii xemen nan yi Bunyamin yamanan xun na.

¹⁹ Gebere, Yuri a dii xemen nan yi Galadi baxan xun na, e nun Amori manga Sixan nun Basan manga Ogo, ne yamanane.

Yamana kan keden nan yi Yuda yamanan xun na.

²⁰ Yuda nun Isirayila muxune yi wuya han, e yi luxi alo baan jemensinna. E e degema, e min, e sewa.

5

¹ Sulemani mən yi yamanane birin naxi keli Efirati baan ma han Filisitine yamanani, siga han Misiran danna ra, e yi lu fe mudun na, e lu Sulemani a non bun ma a siin sogen birin yi.

² Loxo yo loxo Sulemani mako yi donsani itoe nan ma e nun a muxune xa: Murutu lunburunxin kilo wuli solomanaanin nun murutu fupin kilo wuli fu nun solomasexe ³ nun jinge turaxi fu nun jingen moxone gbete e naxanye raba sese yirene yi e nun xuruse xunxuri keme e nun sube gbete alo xenla nun bolen nun kulumen nun taxe turaxine.

⁴ A mən yi Efirati baan sogegododena yamanan birin xun na, keli Tifisa taani han Gasa taana, menne mangane birin yi a non nan bun. Bone xunbenla yi a xa yiren birin yi. ⁵ Yuda nun Isirayila kaane, keli Dan ma han Beriseba tonbonna, ne yi makantanna bun, birin yi doxi a manpa bogi nakon nun a xode binle tagi bone xunbenla nin Sulemani a mangayaan sogen birin yi.

⁶ Soo wuli fu nun firin yi Sulemani yii e nun soo sansanna wuli tonge naanin naxanye yi yengε so wontorone bandunε. ⁷ Yamana kanne yi Manga Sulemani balon nan fenma e nun naxan birin yi e degeεma a konni, birin yi kike keden nan tongoxi, e yi naxa sama na xon ma alogo sese nama dasa a ma. ⁸ E yi fama fundenna nun seken na soo ragine soone nun yengε so wontoro soone xa mangan konni alo yatεn naxan yamarixi e ma.

Sulemani a xaxilimayana fe

⁹ Ala yi fe kolonna nun xaxilimaya gbeen fi Sulemani ma, a fe kolonxine yi wuya alo baan jemensinna. ¹⁰ Sulemani a fe kolonna yi gbo sogeteden muxune birin ma kolonna xa e nun Misiran kaane birin ma kolonna xa. ¹¹ A fe kolonna yi gbo dangu muxune birin na, dangu Esira yixetena nde Etani ra, dangu Heman na e nun Kalikali nun Darada, Maxoli a diine. A xinla yi xuya ayi a dexon yamanane birin yi. ¹² A sanda wuli saxan nan sa, e nun beti wuli keden e nun suulun. ¹³ A yi wudine kepane fala, keli Liban suman wudine ma han hisopi wudi xuridin naxan minima banxi kanken ma. A man yi subene fan kepanan fala e nun xoline nun bubuseene nun yexene. ¹⁴ Dunuja mangane birin yi muxune rafa sa keli siyane birin yi, alogo e xa Sulemani a fe kolonna ramε a xinla ma, bayo e bata yi a xaxilimayana fe mε nun.

Alaa banxin ti feen yi yitεn Taruxune Firinden 2.2-15

¹⁵ Xurami, Tire mangan yi a walikene rasiga Sulemani ma, bayo a bata yi a mε, a e bata yi a sugandi mangan na a fafe naxani, anu Dawuda yi rafan Xurami ma waxatin birin.

¹⁶ Sulemani yi xeraan nasiga, a xa sa a fala Xurami xa, a naxa, ¹⁷ "I a kolon n fafe Dawuda mi naxi banxin tiye Alatala xa, a Ala xinla binyama denaxan yi. Na yi masoto yengene fe ra, a yaxune naxanye ti a xa han Alatala yi e sa a sanna bun ma. ¹⁸ Iki Alatala, n ma Ala bata matabun fi n

ma yiren birin yi, yaxu mi fa n ma, yεgba mi fa n ma! ¹⁹ N waxi banxin ti feni Alatala xili yi, n ma Ala, alo Alatala a fala n fafe Dawuda xa kii naxan yi, a naxa, 'N na i ya diin naxan tima mangayani i naxani, na nan banxin tima n xinla ra.' ²⁰ Yamarin fi saxon muxune xa Liban suman wudine sege n xa. N ma walikene fama nen i gbeene fema, n yi i ya walikene saren fi alo i wama a xon kii naxan yi, amasoto i a kolon muxu yo mi en ye naxan nεe wudine sege alo Sidon kaane."

²¹ A to Sulemani a falane mε, Xurami yi sewa han, a yi a fala, a naxa, "Tantunna Alatala xa to, bayo a bata diin fi Dawuda ma naxan lugoxi xaxinla ra alogo a xa yama gbeeni ito mara!" ²² Xurami yi yabini ito rasiga Sulemani ma, a naxa, "N bata i ya xeraan mε. Naxan birin nafan i ma suman wudine nun fofone fe yi, n na ligε i xa. ²³ N ma walikene e ragodomanen sa keli Liban yamanani, e sa e xali foxo igen de, e yi e raxidi, n yi e rasiga igen xun ma han i denaxan yire bama n xa. Menni, n yi e rafulun, i yi e tongo. N waxi naxan ma i tan yii, i donseen nafa n ma banxi kui kaane ma."

²⁴ Xurami yi suman wudine nun fofone so Sulemani yii alo a yi waxi a xon kii naxan yi. ²⁵ Sulemani tan yi murutun kilo miliyon sennin nun oliwi turen litiri wuli solomasεε nan soma Xurami yii a muxune balon na jemε yo jemε.

²⁶ Alatala yi kolonna fi Sulemani ma alo a fala a xa kii naxan yi. Lanni so Sulemani nun Xurami tagi. Nayi, e firinna birin yi layirin xidi e bode tagi.

Sulemani yi karahan wanle yitεn Taruxune Firinden 2.1 nun 2.16-17

²⁷ Manga Sulemani yi karahan walikene ba Isirayila muxune birin ye, e sigε han muxu wuli tonge saxan. ²⁸ A yi e yitaxun dōxode saxan, muxu wuli fu nan yi walima kike kedenna bun Liban yi. Na xanbi ra, ne yi fa e konni wali gbete ra, bodene fan yi siga Liban yi. Nayi, e dōxo

yo dɔxɔ e walima kike keden Liban yi, kike firin e konni. Adoniran nan yi kuntigin na karahan walikene xun na. ²⁹ Goron maxanla muxu wuli tonge solofere nan yi Sulemani yii, e nun gɛmɛ masonla muxu wuli tonge solomasɛxɛ geya yireni. ³⁰ Na fari, yamana kanne kuntigin naxanye sugandixi karahan walikene yamari feene ra, ne sigama han wuli saxan kɛmɛ saxan. ³¹ Mangan yi yamarin fi e xa gɛmɛ masolixi xungbe fajine fen alogo e xa banxin betɛn sa. ³² Sulemani a walikene nun Xurami gbeene, e nun Gebala kaane yi gɛmɛne masoli, e wudine nun gɛmɛne yitɔn banxin ti feen na.

6

Ala Batu Banxin ti fena

Taruxune Firinden 3.1-14

¹ Isirayila kaane mini xanbini Misiran yamanani, na jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge solomasɛxɛden nan yi a ra, Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ, a mangayaan jɛɛ naanindena Isirayila xun na Siwi kiken na, naxan findixi jɛɛn kike firinden na. ² Manga Sulemani banxin naxan ti Alatala xa, na kuyana nɔngɔnna ye tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɔɛ, a yitena a ye tonge saxan. ³ Ala Batu Banxin so dɛɛn palaan yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɔɛ, naxan nun banxin yetagini gboon yi lan. A kuyana Ala Batu Banxin dɛ ra nɔngɔnna ye fu.

⁴ Mangan yi foye sode fajine rafala banxin ma. ⁵ A yi kore banxi radigilixine ti banxin kanken nabilinni, pala gbeen nun pala rajanna ma, a yi konkone ti a rabilinni. ⁶ Kore banxin laberaxini gbona nɔngɔnna ye suulun, a tagixina nɔngɔnna ye sennin, a saxandena nɔngɔnna ye solofere, amasɔtɔ banxini gboon mi yi lan a yiren birin yi, alogo xalanbene nama so banxin kankeni. ⁷ A to yi Ala Batu Banxin tima, e gɛmɛ masolixine nan nawali naxanye yi rafalaxi e malanxi denaxan yi. Dɛɛramaan mi rawali,

bunbi mi rawali, wuremase yo xui mi mini banxin tideni.

⁸ Kore banxin xurin konkone so dɛɛn yi banxin yiifanna nan ma, e yi tema teden nan ma kore banxin tagixini, e nun kore banxi saxandeni. ⁹ Sulemani to yelin Ala Batu Banxin tiyɛ, a yi a xunna so suman farinne nun suman xalanbene ra. ¹⁰ Kore banxin naxanye birin yi Ala Batu Banxin nabilinxi, a yi nɔngɔnna ye suulun dɔxɔ ne birin dɛ, a yi e nun Ala Batu Banxin nabira e bode ma suman wudine ra.

¹¹ Alatala yi falan ti Sulemani xa, a naxa, ¹² “I Ala Batu Banxini ito tima, xa i sigan ti kiin lanxi n ma tɔnne ma, xa i n ma sariyane birin suxu, xa i n ma yamarine birin suxu, i yi bira e fɔxɔ ra, nayi, n layirin naxan tongoxi i fafe Dawuda xa, n na rakamalima nen i xa. ¹³ N luma nen Isirayila kaane tagi, n mi Isirayila rabɛjinma, n ma yamana.”

¹⁴ Sulemani yi yelin Ala Batu Banxin tiyɛ. ¹⁵ Walikene yi suman farinne sa banxin kanken kuixine ma, keli bɔxɔni han kore, a yi wudin sa a kuiin ma, a yi fɔfɔ farinne sa banxin lonna ma. ¹⁶ A yi banxin kuiin rajanni taxun suman farinne ra keli bɔxɔni han kore nɔngɔnna ye mɔxɔɔɛ, a mɛn findi pala rajanna ra Ala Batu Banxin kui naxan yi xili yire sarijanxi fisamantenna. ¹⁷ Nɔngɔnna ye tonge naanin nan yi Ala Batu Banxin pala gbeen pala rajanna yetagi. ¹⁸ Suman wudin naxan yi banxin kui, ne yi rafalaxi se fuge sawura fajine nun kundi sawurane nan na, sumanna nan yi a birin na, gɛmɛ yo mi yi toma.

¹⁹ Sulemani yi pala rajanni tɔn Ala Batu Banxin kui alogo a xa Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxɔ na. ²⁰ Pala rajanna yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɔɛ, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɔɛ, a yitena nɔngɔnna ye mɔxɔɔɛ. Sulemani yi xɛma fajɪ yilɛnlɛnxine sa a ma, a mɔn yi xɛma fajɪn sa saraxa ganden ma a denaxan nafala suman wudin na. ²¹ A xɛma fajɪ

yilenlɛnxine sa banxin kuiin ma, a yi xɛma yɔlɔnxɔnne radangu pala raɲanna yɛtagi, a xɛma yilenlɛnxine sa a ma. ²² A yi xɛma faɲi yilenlɛnxine sa banxin birin ma, saraxa ganden naxan yi pala raɲanna yɛtagi, a xɛma yilenlɛnxine sa na ma.

²³ A yi maleka gubugubu kan sawura firin yitɔn yire sariɲanxi fisamantenna kui Oliwi wudin na, e yitena nɔngɔnna yɛ fu. ²⁴ Maleka sawura singen gubugubu keden yi kuya nɔngɔnna yɛ suulun, boden fan yi kuya nɔngɔnna yɛ suulun, keli a gubugubun boden xunna ma sa ti boden xunna ra, nɔngɔnna yɛ fu.

²⁵ Nɔngɔnna yɛ fu nan yi maleka sawura firinden fan na. Maleka sawura firinne kuyan nun e kiin birin yi lan. ²⁶ Nɔngɔnna yɛ fu nan yi maleka gubugubu kan sawura firinne birin yiteen na. ²⁷ Sulemani yi maleka sawurane ti pala raɲanna tagini. E gubugubune yi raminixi. A singen gubugubun yi sigaxi han banxin kanken fɔxɔ kedenna, sawura firinden gabutɛɛn fan yi sigaxi han banxin kanken fɔxɔ kedenna bonna. E gubugubune xunne yi dɔxi e bode ra banxin tagini. ²⁸ Sulemani yi xɛma yilenlɛnxine sa maleka sawurane ma.

²⁹ A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala Ala Batu Banxin kanken nabilinne birin yi, a fanna nun a kuina. ³⁰ A yi xɛmaan sa banxin lonna ma pala firinne birin yi.

³¹ A yi dɛɛn fɔxɔ firin kanna ti pala raɲanna ma Oliwi wudine ra, a dɛɛn ti wudine yitaxun dɔxɔ suulun nan na. ³² Oliwi wudin nan yi dɛɛn fɔxɔ firinne ra. A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun ɲɔxɔnde sawura fajine rafala dɛɛn ma, a yi xɛma yilenlɛnxine sa dɛɛn ma, a mɔn yi xɛmaan sa maleka sawurane nun tugu bili sawurane ma. ³³ A mɔn yi pala gbeen dɛ ti wudine liga na kiini Oliwi wudin na, koni dɛɛn ti wudine yi yitaxunxi dɔxɔ naanin nan na. ³⁴ Dɛɛn fɔxɔ firinne birin yi rafalaxi fɔfɔ farinne nan na naxanye

yitaxunxi fɔxɔ firin firinna ra. ³⁵ A yi maleka gubugubu kan sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala dɛɛne ma, a yi xɛma bɔnbɔxin sa sawurane ma.

³⁶ A mɔn yi gɛmɛ sansanna bilin saxan nafala, a suman wudin bilin keden sa a fari.

³⁷ A mangayaan ɲɛɛ naanindeni, Siwi kiken na, e yi Alatala Batu Banxin betɛn sa. ³⁸ A mangayaan ɲɛɛ fu nun kedendeni, Bulu kiken na, naxan findixi ɲɛɛn kike solomasɛxɛden na, banxin wanle birin yi ɲan alo a yi lan kii naxan yi. Sulemani a ti ɲɛɛ solofere nan bun.

7

Sulemani a manga banxin tiina

¹ Sulemani mɔn yi a banxin ti, na bu nɛn ɲɛɛ fu nun saxan han a yi a raɲan. ² A na banxi singen ti naxan xili Liban Fɔtɔnna Banxina, a kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a yitena nɔngɔnna yɛ tonge saxan, a na ti suman sɛnbɛtɛnna safa naanin fari. Suman xalanbene yi sɛnbɛtɛnne kɔɛ. ³ Banxin kuiin yi xunna soxi suman farinne nan na, e saxi xalanbene ma naxanye yi sɛnbɛtɛnne kɔɛ. Xalanbe tonge naanin e nun suulun nan yi a ra, fu nun suulun safa keden. ⁴ Banxin foye sodene safa saxan nan yi a ra, na foye sodene fan yi yɛɛ rafindixi nɛn e bode ma saxan saxan. ⁵ Tongon naanin nan yi dɛɛne birin nun e ti wudine ma, e yi yɛɛ rafindixi e bode ma saxan saxan. ⁶ Na xanbi ra, a palaan fɔlɔn ti sɛnbɛtɛnne ra naxan kuya yi nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge saxan. Na yɛɛ ra a so dɛɛn palaan fan ti sɛnbɛtɛnne ra, a yinbene rafala a ma. ⁷ A yi mangayaan gbɛdɛ banxin ti, a yi kitin sama dɛnaxan yi naxan xili Kiti Sa Banxina. A yi suman farinne sa banxin kuiin yirene ma, keli bɔxɔni han banxin kuiin xunna sone.

⁸ A gbee banxina, a yɛtɛɛn yi dɔxɔma dɛnaxan yi, na fan yi ti na kiini yin gbɛtɛ kui, banxin boden

xanbi ra. Sulemani yi na banxi sifan fan ti Misiran mangana dii temen xa a naxan tongo a naxanla ra.

⁹ Banxine birin yi tixi gemε fajni yebaxine nan na keli a tanden ma han yin gbeena, gemen naxanye maligaxi, e bo seraan na, banxin kuiin nun a fanna, keli boxon ma han a xuntagi. ¹⁰ Banxin beten saxi gemε xungbe fajine nan na, a gemena nde yigbona nongonna ye fu, ndee nongonna ye solomasexe. ¹¹ Banxin yi tixi gemε xungbe fajine ra naxanye maligaxi, e bo alogo e xa lan e doxodene ma, e nun suman xalanbene. ¹² Gemε gbeen bilin saxan nan findi yin gbeen sulunna ra, suman wudin bilin keden fan yi sa na fari alo Alatala Batu Banxini sansanna kui xiin tixi kii naxan yi, e nun a so deen palana.

Sulemani wanla naxanye so Xiramiyi

Taruxune Firinden 2.10-13

¹³ Manga Sulemani yi xeraan nasiga Tire taani Xirami foxo ra. ¹⁴ Kapa gilen nan yi Xirami nga ra naxan kelixi Nafatali bonsonni. Tire kaan nan yi a fafe ra, a yi sulan nan nawalima. A yi lugoxi fekolonna nun xaxilimayaan nun lonnin na sulan nawali feen na. A yi fa Manga Sulemani fema, a a wanle birin ke.

*Ala Batu Banxi Senbeten Firinne
Taruxune Firinden 3.15-17*

¹⁵ Xirami yi sulan naxulun a senbeten xungbe firin nafala, e yitena nongonna ye fu nun solomasexe, e rabilinna nongonna ye fu nun firin. ¹⁶ A yi sulan kondan firin yelan, alogo a xa e so senbetenne xun na, konde singen yitena nongonna ye suulun, kondan firinden yitena nongonna ye suulun. ¹⁷ A man yi sulan nafala yaladine ra e nun yolonxonne ra kondene maxidi seen na naxanye yi senbetenne xuntagi, solofere konde singen xa, e nun solofere kondan firinden xa. ¹⁸ A yi girenada wudi bogi sawurane rafala, safa firin nan yi yalane fari naxanye yi senbetenne kondene maxidixi. ¹⁹ Kondan naxanye yi senbetenne xuntagi so

deen palaan kui, ne yi ligaxi alo gabala fugena, e yitena nongonna ye naanin. ²⁰ Kondan naxanye yi senbeten firinne xuntagi, ne keden kedenna yi rabilinxi girenada wudi bogi sawura kemε firin nan na, a xungbe yiren naxanye yi rafalaxi yalaan dexon. ²¹ A yi na senbetenne ti Ala Batu Banxin so de palaan fema. A yi yiifari ma senbetenna ti, a xili sa Yakin, a man yi komen ma senbetenna ti, a xili sa Boosu. ²² Ne kondene yi rafalaxi gabala fuge sawurane nan na. Na kiini Xirami yi yelin senbetenne rafale.

Ige ramarade gbeena fe

Taruxune Firinden 4.2-5

²³ Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nongonna ye fu, a yitena nongonna ye suulun. Nongonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinne. ²⁴ Kundine sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nongonna ye keden yo keden bun. Kundi sawurane yi rafalaxi safa firin nan na, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi keden nan na. ²⁵ Ige ramaraden yi doxi turaan sawura sulan daxi fu nun firin nan fari, saxan yee rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan komenna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbindin yi ige ramaraden nan bun ma. ²⁶ Yii kuiin ye kedenna nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli tonge solomasexe boxon nan yi sama a kui.

Sulan wontorone

²⁷ A yi ige maxali wontoro fu rafala sulan na. E birin kuya nongonna ye naanin, e yigbona nongonna ye naanin, e yitena nongonna ye saxan. ²⁸ Ige maxali wontorone yi rafalaxi i kii nin: Sula falafalane nan yi findixi wontorone gbindin na. Na falafalane yi sotixi sula gbelemene yi naxanye tixi wontoron tongon naaninne ma.

29 Falafalan naxanye yi tixi sula gbelemene longonne ra, yatane nun turane nun maleka gubugubu kanne sawurane yi ne ma e nun gbelemene fan ma. Mɛsɛmɛsɛnne yi e rabilinxi. 30 Sulan nan nafalaxi wontorone birin sanne ra. Na naanin nan yi e bun ma. E soxi sula gbelemene xun na. Ige ramara kundi sula daxin yi rafalaxi e birin kui, e suxi bun ti naanin na, e rafalaxi sula raxulunxin na, e bun ti mɛsɛmɛsɛnxine labe ra. 31 Ige maxali wontoron kui yili digilinxin nan yi rafalaxi a kui naxan yite han nɔngɔnna yɛ keden. Na nan yi findixi ige kundin dɔxɔden na. Kundin dɔxɔden dɛɛn digilinna, na yi gbo nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. Kundin dɔxɔden naxan yi wontoron dɛ kinkin faxa ra, mɛsɛmɛsɛnne yi rafalaxi ne ma. Na yirene mi yi digilinxi, tongon naanin nan yi ne ra. 32 Wontorone sanne yi a falafalane bun ma, e soxi sula gbelemene xun na naxanye yi sɔtixi a bun ma. E sanne yigbona, nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. 33 E sanne yi rafalaxi alo yɛngɛ so wontorone sanne, e yi seene birin nafalaxi sula raxulunxin nan na. 34 Wontorone birin, a suxu se naanin yi rafalaxi a ma a tongon naaninne yi. E nun wontorone yi rafalaxi e bode yi. 35 Wure digilinxina nde yi rabilinxi ige kundi dɔxɔ yinla ma wontorone birin kui, a yikuyena nɔngɔnna yɛ keden. Ige ramara kundin nun a bun tiine nun wontoron kuiin birin yi rafalaxi kedenna nan na. 36 Xirami yi maleka gubugubu kanne nun yatane nun tugu binle sawurane rafala a bun tiine nun a falafalane ma, e xanɲɛ dɛnaxan birin yi e nun a yi e birin nabilin mɛsɛmɛsɛnne ra. 37 Ige maxali wontorone yi rafalaxi na kii nin, e birin wure siya keden, e birin gbo kii keden, e birin kɛɲa keden.

Taruxune Firinden 4.6

38 Xirami mɔn yi ige ramara kundin sula daxi fu rafala, e yigbona nɔngɔnna yɛ naanin, litiri wuli keden e nun kemɛ sennin yi sɛ ne kui. A ige

ramara kundi keden dɔxɔ wontorone birin kui. 39 A yi ige maxali wontoron suulun lu Ala Batu Banxin yiifanna ma, a suulun lu a kɔmɛnna ma. A yi ige ramara se xungbeen ti Ala Batu Banxin yiifanna sogeteden binni a tongonna ma.

Taruxune Firinden 4.7-5.1

40 Xirami to ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala, a yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Alatala Batu Banxini:

41 Sɛnbɛtɛn xungbe firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yɔlɔnxɔn yalaan naxanye sɛnbɛtɛnne kondene maxidi seene ra, 42 e nun girenada wudi bogi sawura kemɛ naaninna naxanye yi na yɔlɔnxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firin, e singan e kondene rabilinni e maxidi seen na, kondene naxanye yi luxi alo barama, 43 e nun ige maxali wontoro fune nun ige kundine e xun tagi, 44 e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra, 45 e nun goronne nun tɛɛ kɔ seene nun wuli xuya goronne. Xirami muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. 46 Mangan sula raxulunxin nafala na seene ra bɔxɔ kui gexine nan kui, Yurudɛn baan mɛrɛmɛrɛni Sukɔti taan nun Saratan taan longonna ra. 47 Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonɲɛ.

48 Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Alatala Batu Banxin xa, xɛma saraxa ganden nun buru ralixin xɛma tabanla 49 nun xɛma kɛndɛ lɛnpu dɔxɔ seen naxanye yɛbaxi suulun fɔxɔ kedenni suulun bode fɔxɔni yire sarinaxi fisamantenna yɛtagi e nun se fuge fajine sawurane e nun lɛnpune nun se tongo se xɛma daxine 50 nun goronne nun lɛnpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane nun wusulan gan se xɛma daxine nun dɛɛn singan se

xema daxine yire sarijanxi fisamantenna xa banxin kui e nun Ala Batu Banxin so deen yeteen xa. ⁵¹ Sulemani a wanle birin nakamali na kii nin Alatala Batu Banxini. Sulemani yi muranne birin sa banxini a fafe Dawuda naxanye rasarijan, gbetin nun xemaan nun se gbeteeye. A yi ne ramara Alatalaa banxin nafunle ye.

8

Layiri Kankiraan fa fena Ala Batu Banxini

Taruxune Firinden 5.2-6.2

¹ Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bənsən kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan a fema Yerusalen yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mən xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

² Isirayila xemene birin yi e malan Manga Sulemani fema, Etanimi kiken na, naxan findixi jəen kike solofereden na, sali waxatina.

³ Isirayila fonne birin to fa, saraxaraline yi fa Layiri Kankiraan na. ⁴ E yi Alatalaa Kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraline nun Lewi bənsəna muxune yi e xali. ⁵ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan naxan birin yi malanxi a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi, e yi yeteene nun jingene ba saraxan na, naxanye yi wuya han e xasabin mi yi nəe kolonje. ⁶ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a funfuni, banxin yire sarijanxi fisamantenni, maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁷ Amasotə maleka sawurane gubugubune yi bandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine xun ma. ⁸ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mən na han to. ⁹ Gemε walaxa firinne nan tun yi kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe गयाan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi

denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹⁰ Saraxaraline mini yire sarijanxini waxatin naxan yi, kundaan yi Alatalaa banxin nafe. ¹¹ Kundana fe ra, saraxaraline mi yi nəe e wanla rabe, amasotə Alatalaa nəron yi Alatalaa banxin nafexi.

¹² Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dəxə kunda yidimixini!

¹³ N bata banxi fajin ti naxan findima i dəxəden na, i luma denaxan yi habadan.”

Ala Batu Banxin nasarijan fena Taruxune Firinden 6.3-11

¹⁴ Mangan yi a yete rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba ne xa. ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ¹⁶ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini ləxəni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bənsəne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, koni n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’* ¹⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹⁸ Alatala bata yi a fala n fafe Dawuda xa, a naxa, ‘Amasotə i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ¹⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fə i ya dii xemena, i yeteēn naxan sotəxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’”

²⁰ “Alatalaa layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jəxəni, n yi dəxə Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ²¹ N bata yirena nde yitən kankiraan xa, Alatala layirin denaxan yi, a naxan yitən e nun en benbane tagi, a to e ramini Misiran yamanani.”

Sulemani Ala maxandina Taruxune Firinden 6.12-40

* 8:16: Samuyeli Firinden 7.6

22 Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, 23 a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xonna nun bəxə xonna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma i ya walikene xon naxanye sigan tima i yetagi e bəjen birin na. 24 I bata i ya falan nakamali i ya walikene xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i deen na, i bata na rakamali i senbeni to. 25 Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mon xa i ya falan nakamali, i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I jəxə yibirani mi jənjə n yetagi mumə Isirayilaa mangaya gbədeni, fanni i yixetene n ma kiraan suxuma, e sigan ti n yetagi alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ 26 Iki, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikene Dawuda xa, n fafe!”

27 “Koni, Ala fa dəxe dunuɲa yi ba? Hali kore xonna nun a gbona, i mi nəe xanɲe a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. 28 Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli mati i ya walikena maxandi xuine nun a mafanne ra. I tuli mati i ya walikena mafan xuine nun maxandi xuine ra a naxanye falama i xa to. 29 I yeen ti banxini ito ra kəeen nun yanyin na, i a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nin!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikene naxan tima yireni ito mabinni. 30 I ya walikene nun i ya Isirayila yamana maxandin nasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dəxədeni kore xonna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

31 “Xa muxuna nde a boden haken tongo, muxune yi a karahan, a xa fa a kələ i ya yire sarijanxin yetagi banxini ito kui. 32 Nayi, a xuiin name kore xonna ma, i yi fena nde liga, i yi kitin sa i ya walikene tagi. Naxan kalan tixi, i na yalagi, i na goronna dəxə a xun ma, i yi tinxindena tinxinyaan yita, i yi a suxu a tinxinni.”

33 “A nəe ligə nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nə, bayo e bata i yulu-

bin tongo. Na waxatini, xa e xun xete i ma, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i tan xon banxini ito kui, 34 nayi, i xa e xuiin name kore xonna ma, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bəxə ma i naxan so e benbane yii.”

35 “A nəe ligə nen kore xonna yi balan, tulen mi fa fe mumə, e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e ye rafindi be ma, e i xandi, e yi i xinla binya, e xete e yulubine fəxə ra, bayo i bata e tərə, 36 nayi, i e xuiin name ma nen kore xonna ma, i diɲama nen i ya walikene yulubine ma e nun i ya yamana Isirayila. I e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fəxə ra. I tulen nafa bəxə fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

37 “A nəe ligə nen tərəyana nde fan yi fa, alo fitina kaməna hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara hanma e kun hanma tuguminne yi mini hanma suɲene hanma yaxuna nde na Isirayila kaane taa makantanxine rabilin yengeni, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure jaxine. 38 Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tərən nun e jaxankatan kolonma nen, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. 39 Nayi, i yi e yabi i dəxədeni kore xonna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bəje yi feen kolon, amasətə i tan nan keden pe adamadiine bəje yi feene kolon. 40 Nayi, e gaxuma nen i ye ra waxatin birin yi e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

41 “Xəjen naxan mi findixi Isirayila kaana nde ra, i ya yamana, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xinla a fe ra, 42 bayo muxune a mema nen a i xinla nun i senben gbo. A na fa salideni banxini ito mabinni, 43 i a yabi kore xonna ma, i dəxədeni. Xəjen naxan birin maxədinma i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i ye ra, alo i ya yamana Isirayila. E xa a kolon

a banxini ito ratinm̄xi i tan nan xili yi n naxan tixi!”

⁴⁴ “A n̄ε ligε n̄n Isirayila kaane yi siga e yaxune yεnḡdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yεε rafindi i ya taa sugandixin ma e nun Alatala Batu Banxin naxan tixi i xa. ⁴⁵ Nayi, i tuli mati kore x̄onna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

⁴⁶ “A n̄ε ligε n̄n, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya x̄ol̄n yitama e ra n̄n, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ⁴⁷ E na tubi i ma na yamanani e konyiyani d̄naxan yi, e xun x̄ε̄ε i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘N̄xu bata hak̄n liga, n̄xu bata yulubin tongo, n̄xu bata fe ɲaxin liga,’ ⁴⁸ e x̄ε̄ε i ma e b̄ɲ̄n birin nun e niin birin yi e yaxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandi xuine rasiga i ma, e yεε rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yεε rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli. ⁴⁹ Nayi, e sanla nun mafanna yabi kore x̄onna ma i d̄ox̄deni, i fa e mali. ⁵⁰ I ya yamaan mafeluma n̄n a yulubine ra e nun a fe ɲaxine birin i xili ma. Naxanye e suxi konyiyani, i yi e hinanna raso ne yi, alogo e xa kininkinin e ma. ⁵¹ Amas̄t̄o i ya yamaan nan e ra, i gbeen, i e ramini n̄n Misiran yamanani naxan luxi alo sulun t̄ε̄n† naxan wuren naxulunma.”

⁵² “I ȳε̄n xa lu i ya walik̄na maxandine ra, e nun i ya yamana Isirayilaa maxandine, alogo i xa n̄xu yabi n̄x̄o maxandine yi waxatin birin. ⁵³ Amas̄t̄o i bata n̄xu ba yamaan bonne birin yε b̄ox̄n fari, alogo n̄xu xa findi i gbeen na, alo i a fala kii naxan yi fata Musa ra, i ya walik̄na, i to n̄xu benbane ramini Misiran yi. I tan Marigina Alatala!”

Duban yamaan xa

⁵⁴ Sulemani yelin maxandine nun mafanne birin tiyε waxatin naxan

yi, a yi keli Alatalaa saraxa ganden yεtagi, a yi xinbi sinxi d̄naxan yi, a yiine yitexi kore. ⁵⁵ A tixi, a yi duba Isirayila yamaan birin xa a xuini texin na, a naxa, ⁵⁶ “Tantunna xa fi Alatala ma, naxan matabun fi Isirayila ma, a yamana, alo a e tuli sa kii naxan yi. A fala faɲin naxanye birin ti fata Musa ra, a walik̄na, keden mi luxi a ligataren na. ⁵⁷ Alatala, n̄x̄o Ala xa lu en x̄n alo a lu en benbane x̄n kii naxan yi, a nama ɲinan en x̄n mumε, a en nabɲin. ⁵⁸ Koni, a xa en b̄ɲ̄n bandun a binni, alogo en xa sigan ti a kiraan birin x̄n ma. En yi a yamarine nun a t̄onne nun a sariyane suxu, a naxanye yamari en benbane ma. ⁵⁹ N maxandin naxanye tixi Alatala ma, en ma Ala, ne xa rabira a ma k̄ε̄εn nun yanyin na, alogo a xa en mali l̄ox̄o yo l̄ox̄o, ε tan nun n tan bayo a yamaan nan en na, Isirayila. ⁶⁰ Nanara, dunuɲa siyane birin xa a kolon a Alatala nan Ala ra, a gb̄ε̄ε yo mi na. ⁶¹ Alatala xa lu ε b̄ɲ̄ni, en ma Ala. ε bira a sariyane f̄ox̄o ra, ε yi a yamarine suxu, alo ε kii naxan yi to.”

Saraxane yi ba Alatala xa Taruxune Firinden 7.4-10

⁶² Isirayila kaane birin yi fa mangan f̄ema, e yi saraxane ba Alatala xa. ⁶³ Ninge wuli m̄ox̄ɲ̄n nun firin e nun yεx̄ε̄ wuli k̄ε̄mε m̄ox̄ɲ̄ε, Sulemani yi ne k̄ε̄ raxaba Alatala xa b̄ɲ̄ε xunbeli saraxan na. Mangan nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa banxin nabi na kii nin. ⁶⁴ Na l̄ox̄ni, mangan yi sansanna rasariɲan Ala Batu Banxin yεtagi, a yi saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun b̄ɲ̄ε xunbeli saraxa subene turene fi Alatala ma sansanna kui. A na raba m̄enni n̄n, bayo saraxa ganden naxan yi rafalaxi sulan na Ala Batu Banxin yεtagi, na yi xurun. Saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa subene turene birin mi yi xanɲε menna fari.

⁶⁵ Sulemani yi sanla raba na waxatini, e nun Isirayila kaane birin.

† 8:51: Sulun t̄ε̄n m̄n falama yirena nde yi fa fala “Furu t̄ε̄na.”

Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni, e yi e malan Alatala yetagi, en ma Ala, xi solofere. Na xanbi ra, e mən yi xi solofere sa na fari, a birin malanxina, xi fu nun naanin. ⁶⁶ Xi solomasεxεde ləxəni, a yi yamaan bejin. E yi duba mangan xa, e siga e konni, e sεwaxi e bəjɛni fe fajin birin na Alatala naxan nabaxi Dawuda xa, a walikεna, e nun Isirayila a yamana.

9

Ala mən yi mini Sulemani xa Taruxune Firinden 7.11-22

¹ Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiyε waxatin naxan yi, e nun a manga banxina, e nun a wa naxan birin liga feni, ² Alatala mən yi mini Sulemani xa a firinden, alo a mini a xa kii naxan yi Gabayon taani. ³ Alatala yi a fala a xa, a naxa,

“N bata i ya mafanna nun i ya maxandi xuiin nasuxu i naxan nalixi n ma. N bata banxini ito rasarijan i naxan tixi n xili yi habadan. N yeen nun n bəjɛn luma nən tixi be ra habadan. ⁴ I tan xa sigan ti fetareyaan nun tinxinyani n yetagi alo i fafe Dawuda. I feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tənne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii. ⁵ Nayi, n na i ya mangayaan nasabatima nən habadan Isirayila xun na, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n naxa, ‘I bənsənna mi janje i jəxəni Isirayila mangayani habadan.’ ⁶ Koni, xa i tan hanma i ya diine ε xun xanbi so n yi, xa ε mi n ma sariyane nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε yii, xa ε siga ala gbete ye batudeni, ε xinbi sin e bun ma, ⁷ nayi, n na Isirayila kaane bama nən na bəxəni n naxan soxi e yii. N na n mεma nən n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na. Na ma, Isirayila findima nən yagi seen nun magele seen na yamanane birin tagi. ⁸ Hali banxini ito to rayabu iki, na waxatini, naxan yo na dangu a fεma, ne kabεma nən, e yi kəntəfili.

E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ⁹ E yabima nən, e naxa, ‘Bayo e bata Alatala rabəjin, e Ala, naxan e benbane ramini Misiran yamanani, e yi ala gbete ne xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tərəni itoe birin nafa e ma.’ ”

Sulemani a wali sifa wuyaxine Taruxune Firinden 8.1-18

¹⁰ Nεε məxəjɛn bun ma, Sulemani yi banxi firinni itoe ti, Alatala Batu Banxin nun a manga banxina. ¹¹ Tire manga Xurami bata yi suman wudin nun fəfə wudin nun xεmaan so Sulemani yii, a yi wama naxan yo xən. Manga Sulemani yi taa məxəjɛ so Xurami yii Galile yamanani. ¹² Xurami yi mini Tire taani taane matodeni Sulemani naxanye soxi a yii. Koni e mi rafan a ma. ¹³ Xurami yi a maxədin, a naxa, “Ngaxakedenna, i taan sifan mundunye soxi n yii be?” A yi e xili sa Kabulu yamanana, na xinla ne xun ma han to.* ¹⁴ Anu, Xurami bata yi xεmaan kilo wuli saxan nasiga Sulemani ma.

¹⁵ Manga Sulemani bata yi karahan wanle yitən lan Alatala Batu Banxin ti feen nun a yetεna banxin nun Milo gbingbinna nun Yerusalen yinna ma, e nun Xasori nun Megido nun Geseri taane. ¹⁶ Misiran mangan bata yi fa, a Geseri taan suxu yengeni, a yi a gan, Kanan kaan naxanye yi dəxi taani, a ne faxa. A mən yi taan sa a dii tεmən fari siga a xεmε taa ra, Sulemani a jaxanla. ¹⁷ Sulemani mən yi Geseri taan ti, a mən yi Beti-Xoron taan laben ti, ¹⁸ e nun Baalati taan nun Tamari taan naxan yamanan tonbon yireni. ¹⁹ A mən yi taa gbete na ndee ti, a yi balone ramarama dεnaxanye yi, e nun yengε so wontorone nun soone yi luma taan naxanye yi. Sulemani wa naxan birin ti feni Yerusalen taani e nun Liban yamanan nun yire gbete, a yi yamanan naxanye birin xun na, a yi na birin ti.

* **9:13:** Kabulu maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən fa fala “alo sese.”

²⁰ Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune muxu dɔnxɛn naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi yamanani. ²¹ E yixɛtɛn naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi nɔ naxanye faxɛ, Sulemani yi ne findi konyine ra, e na yi han to. ²² Koni, Sulemani mi fa Isirayila kaane ti konyiyaan na, bayo e yi findixi a sofane nan na, e nun a walikɛne nun a kuntigine nun a sofa kuntigine, e nun a wontoro ragine nun soo ragine kuntigine. ²³ Sulemani mɔn yi Isirayila kaan muxu kɛmɛ suulun tonge suulun sugandi naxanye yi a walikɛne xun na.

²⁴ Misiran mangana dii tɛmɛn yi keli Dawudaa Taani, a dɔxɔ manga banxini Sulemani naxan tixi a xa. Na xanbi ra, Sulemani mɔn yi gbingbinna rafala a banxin nabilinni, a na xili sa Milo.

²⁵ Sulemani yi saraxa gan daxin bama nɛn sanpa ma saxan jɛɛn bun ma e nun bɔjɛ xunbeli saraxane yire sarijanxini a naxan ti Alatala xa. A mɔn yi wusulanna ganma nɛn yire sarijanxin fari naxan yi Alatala yetagi. A yi Ala Batu Banxin nawalima na kii nin.

²⁶ Manga Sulemani yi kunkine yitɔn Esiyon-Gebere yi, Elati taan dɛxɔn, Gbala Baan dɛ, Edɔn yamanani. ²⁷ Xurami a kunki ragiin naxanye yi baan kolon, a yi ne rasiga Sulemani a walikɛne fɛma kunkine kui. ²⁸ E siga Ofiri yamanani, e sa xɛmaan kilo wuli fu nun firin tongo, e fa e ra Manga Sulemani xɔn.

10

Saba Manga Naxanla yi fa Sulemani konni

Taruxune Firinden 9.1-12

¹ Saba manga jaxanla yi Sulemani mankana mɛ Alatalaa fe yi. Nayi a yi fa Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni, a yi maxɔdin xɔdɛxɛne sa a bun ma. ² A yi fa Yerusalɛn yi e nun a fɔxɔrabira gbeene, jɔgɔmɛn naxanye yi latikɔnɔnne nun xɛma gbegbe maxalima, e nun gɛmɛ faji

kɛndɛne. A yi siga Sulemani fɛma, naxan birin yi a bɔjɛni, a yi na fala a xa. ³ Sulemani yi a maxɔdinne birin yabi, sese mi lu mangan mi naxan yɛba a xa. ⁴ Saba manga jaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁵ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra, e nun a rabilinna muxune ti kiine, e nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne marabɛribane, e nun a saraxa gan daxine a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kɛnɛn han a yengin yi dasa. ⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mɛxi n ma yamanani i kiin nun i ya fekolonna fe yi. ⁷ N mi yi laxi a ra benun n xa fa n yi a to n yɛɛn na. E mi yi a tagiin yetɛɛn falaxi n xa. N naxan birin mɛxi, i ya fekolonna nun i ya nafulu kanyaan danguna ra. ⁸ Sɛwana i ya muxune xa, sɛwana i ya walikɛne xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramɛma. ⁹ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i ti Isirayila mangan na. Bayo Isirayila rafan a ma habadan, nanara a i findixi mangan na alogo i xa kiti kɛnden sa tinxinni.”

¹⁰ A yi xɛmaan kilo wuli saxan so mangan yii, e nun latikɔnɔn gbegbe nun bɔxɔ bun nafunle. Latikɔnɔn faji mi fa na sɔnɔn alo Saba manga jaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹¹ Xurami a kunkin naxanye yi xɛmaan maxalima sa keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudi sifan gbegbe ra e nun bɔxɔ bun nafunle keli Ofiri yi. ¹² Manga Sulemani yi santali wudine findi Alatala Batu Banxin bun tiine ra, e nun manga banxin bun tiine. A mɔn yi na wudina nde rafala maxaseene ra alo kondenne nun bɔlɔnne, maxase maxane xa. Han to, e mi fa santali wudin to fɛ Isirayila yi na kiini.

¹³ Naxan birin yi rafan Saba manga jaxanla ma, a ne maxɔdin, Manga Sulemani yi ne so a yii. A yetɛɛn yi se gbɛtɛye fi a ma a mangayaan fanni.

Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xετε a yamanani.

Sulemani a nafunle fe

Taruxune Firinden 9.13-28

¹⁴ Xεmaan naxan yi fama Sulemani ma nεε kedenna bun ma, na gboon yi sigε han kilo wuli mαxαnε. ¹⁵ Yulaya seene mudun yi saxi na nan fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbetene yi e nun Arabune mangane nun yamana kanne yi fama mudun naxanye ra. ¹⁶ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xεma daxin xungbeen kεmε firin nafala, xεmaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁷ A mαn yi ye masansan wure lefaan xεma daxin xurin kεmε saxan nafala, xεmaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fαtαnna,” a yi sa e sa mεnni. ¹⁸ Mangan yi sama jinna rafala manga gbεδε gbeen na, a xεma igen sa a ma. ¹⁹ Tede sennin nan yi manga gbεδεn ma, a faxa binna yi radigilixi a xanbi ra nen, a yiine yi a fαxα firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ²⁰ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin kαmεnna ma. Na nαxαnna munma liga yamana yo yi. ²¹ Xεmaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xεmaan nan yi Liban fαtαn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalan gbetin na, bayo Manga Sulemani waxatini, gbetin mi yi yatεxi sese ra.

²² Kunkin gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasiga baan xun ma Xurami a kunkine fαxα ra. Nεε saxan yo nεε saxan kunkine yi xεtema nen Isirayila yi, e rafexi xεmaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²³ Manga Sulemani yi dangu bαxαn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²⁴ Dunuηa muxune birin yi katama

Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bαnεni, e xa na rame. ²⁵ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xεma daxine nun duginε nun yεngε so seene nun latikαnεnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin nεε yo nεε.

Taruxune Firinden 1.14-17 nun 9.25-28

²⁶ Sulemani yi yεngε so wontorone nun soone malan, wontoro wuli keden kεmε naanin yi a yii e nun soo wuli fu nun firin, a yi ne lu taane yi a wontorone yi denaxanye yi e nun Yerusalen yi mangan fema. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gεmεne, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xαδε binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ²⁹ Wontoron naxan yi kelima Misiran yamanani, na yi sarama gbeti gbanan kεmε sennin nan na. Soon tan yi sarama gbeti gbanan kεmε tonge suulun nan na. Na yula kedenne nan mαn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

11

Sulemani a naxanle

¹ Manga Sulemani naxan Misiran mangana dii tεmεn dαxα, a mαn naxalan xαnε wuyaxi dαxα nen, naxanye yi fataxi Moyaba kaane nun Amonine nun Edαn kaane nun Sidαn kaane nun Xiti kaane ra. ² Ne yi kelixi siya gbetene nin Alatala a fala Isirayila kaane xa naxanye fe yi, a naxa, “E nama siga e konni mumε, e mi fe ε konni mumε, waxatina nde e ε bαnεn firifirima nen e alane binni.”* Koni, Sulemani kankan ne nan ma marafanna xαn. ³ A yi manga dii tεmεn kεmε solofere sαtα naxanla ra, e nun konyi naxalan

* **10:25:** Gbaxaloni itoe sαtαma soon nun sofanla na diin sαtα waxatin naxan yi. * **11:2:** Na feen sebexi Xαrαyaan 34.12 kui. † **11:3:** Konyi naxanle sariyan sebexi Xαrαyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sαtα a naxanla ra.

keɛɛ saxan a naxanye sɔɔ ɲaxanla ra.† Na ɲaxanle yi a bɔɲɛn maxɛtɛ. ⁴ Sulemani fori waxatini, a ɲaxanle yi a bɔɲɛn xunsa ala gbɛtɛne ma, a bɔɲɛn birin mi lu Alatala, a Ala xa sɔnɔn, alo a fafe Dawuda bɔɲɛn yi kii naxan yi. ⁵ Sulemani yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala ɲaxalanmana, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala ɲaxina. ⁶ Sulemani yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi, a mi yi a xuiin suxi alo a fafe Dawuda. ⁷ Nayi, Sulemani yi taan kiden ti geyaan fari Kemosi xa dɛnaxan Yerusalɛn yɛtagi, Moyaba kaane ala, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala ɲaxina. ⁸ A yi na liga a siya gbɛtɛ ɲaxanle birin xa, naxanye yi wusulanna nun saraxan fima e alane ma.

⁹ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Sulemani ma. Bayo, a bata yi a xaxinla xun xanbi so Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan bata yi mini Sulemani xa sanɲa yi firin. ¹⁰ Alatala yi a yamarin fi a ma, a nama ala gbɛtɛne batu, koni Sulemani mi a xuiin suxu, a yi ala gbɛtɛne batu. ¹¹ Alatala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “Bayo i bata a liga iki, bayo i mi n ma layirin mafaxaxi, e nun n yamarin naxanye soxi i yii, n mangayaan bama i yii nɛn, n na a so i ya walikɛna nde yii. ¹² Koni i fafe Dawuda a fe ra, n mi tɔrɔyani ito rakamalima i ya siimayani. N mangayaan bama i ya dii xɛmɛn nan yii. ¹³ A yɛtɛna, n mi yamanan birin bama a yii, koni n bɔnsɔn keden luma a yii nɛn, n ma walikɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalɛn ma fe ra, n taan naxan sugandixi.”

Sulemani yaxune fe

¹⁴ Alatala yi Sulemani yaxun nadin a ma, naxan yi xili Xadada, Edɔn kaan naxan keli Edɔn mangan bɔnsɔnni. ¹⁵ Dawuda Edɔn yamanan nɔ waxatin naxan yi, sofa kuntigin Yowaba bata yi te muxu maluxundeni, xɛmɛn naxanye yi Edɔn yi, a ne birin faxa. ¹⁶ Yowaba nun a sofane lu nɛn Edɔn yi kike sennin, alogo e xa banxulanne nun xɛmɛne faxa. ¹⁷ Koni Xadada mɔn yi banxulan ɲɔrɛyani. A tan nun

Edɔn kaan naxanye yi a fafe a wanle ra, e nun ne yi e luxun, e siga Misiran yi. ¹⁸ E keli Midiyan yamanani, e siga Paran tonbonni, e Paran muxuna ndee bira e fɔxɔ ra, e fa Misiran yi Misiran mangan fɛma. Misiran mangan yi banxin so Xadada yii, a yi a balo, a bɔxɔne so a yii. ¹⁹ Xadada yi Misiran mangan kɛnɛn, han mangan yi a ɲaxanla xunyɛn fi a ma, manga ɲaxanla Tapenesi xunyɛna. ²⁰ Tapenesi xunyɛn yi dii keden sɔɔ Xadada xa, a yi a xili sa Genubati. Tapenesi yi a maxuru Misiran mangana banxini, Genubati yi lu Misiran mangana banxini, mangana diine tagi. ²¹ Xadada to a mɛ Misiran yi a Dawuda bata yi faxa, e nun sofa kuntigin Yowaba, a yi a fala Misiran mangan xa, a naxa, “A lu n xa xɛtɛ n ma yamanani.” ²² Misiran mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I dasaxi nanse ra n fɛma be ba? Nanfera i kataxi xɛtɛ feen na i ya yamanani?” A yi a yabi, a naxa, “Sese mi dasaxi n ma, koni a lu n xa xɛtɛ.”

²³ Ala yi yaxu gbɛtɛ rakeli Sulemani xili ma, a xili Reson, Eliyadaa dii xɛmɛn naxan a gi a kanna Hadadeseri, Soba mangan bun. ²⁴ Dawuda Hadadeseri a ganla halagi waxatin naxan yi, Reson bata yi ganla nde malan a yɛtɛ xa, a yi naxan xun na. E yi siga Damasi taani, e sa dɔxɔ mɛnni, e yi Damasi mangayaan tongo. ²⁵ A findi nɛn Isirayila yaxun na Sulemani a siimayaan birin yi, sa Xadada gbee fe ɲaxine fari. Reson ma mangayani Arami yamanani, a Isirayila rapaxu nɛn.

Yerobowan ma murutɛna

²⁶ Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan fan yi murutɛ mangan xili ma Sulemani a walikɛna. Efirami bɔnsɔnna nan yi a ra naxan keli Sereda taani. Kapa gilɛn nan yi a nga ra, a xili Seruya. ²⁷ A murutɛ mangan xili ma i kii nin. Sulemani yi Milo gbingbinna tima e nun a yi a fafe Dawudaa Taan nabilinna yinna yinla nde yitɔnma. ²⁸ Na waxatini, foningen wɛkilɛxi fangamaan nan yi Yer-

obowan na. Sulemani to na banx-ulanna to walε, a yi a findi Yusufu bɔnsɔnna karahan walikεne xunna dɔxɔn na. ²⁹ Lɔxɔna nde, Yerobowan bata yi mini Yerusalɛn yi, a yi naralan Nabi Axiya ra kira yi Silo kaana. E firinne yi e danna burunna ra. Doma nɛnɛn nagodoxi nabiin ma, ³⁰ Axiya yi na suxu a a yibɔ dungi fu nun firinna ra. ³¹ A yi a fala Yerobowan xa, a naxa, “Dungi fu tongo i yetε xa. Amasɔtɔ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, ‘N yamanan bama nɛn Sulemani yii, n yi bɔnsɔn fu so i yii. ³² Koni, bɔnsɔn keden luma nɛn Sulemani yii n ma walikεɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalɛn ma fe ra, n taan naxan sugandixi Isirayila bɔnsɔnne birin ye. ³³ Amasɔtɔ e bata n nabɛjin, e yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala ɲaxalanmana e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala. E mi sigan tixi n ma kiraan xɔn, e mi n nafan feene ligaxi, e mi n ma yamarine nun n ma sariyane suxi, alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. ³⁴ N mi yamanan birin bama a yii, amasɔtɔ n na a luma nɛn mangayani a siin birin yi Dawudaa fe ra, n ma walikεna, n naxan sugandixi, naxan n ma yamarine nun n ma sariyane suxu. ³⁵ Koni n sa mangayaan bama nɛn a dii xɛmɛn yii, n yi bɔnsɔn fu so i yii, ³⁶ n bɔnsɔn keden luma a dii xɛmɛn yii nɛn, alogo n ma walikεɛn Dawudaa dii keden xa lu n yetagi mangayani Yerusalɛn yi, n taan naxan sugandixi alogo n xinla xa lu na. ³⁷ I tan, Yerobowan, n yamanan soma nɛn i yii alo i wama a xɔn kii naxan yi. I findima nɛn Isirayila mangan na. ³⁸ Xa i tuli mati n ma yamarin birin na, xa i bira kirane fɔxɔ ra n naxanye yitama i ra, xa i n nafan feene liga, xa i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo n ma walikεɛn Dawuda a liga kii naxan yi, nayi n luma nɛn i xɔn. N bata i tuli sa, n na i bɔnsɔnne sabatima nɛn mangayani alo Dawuda gbeene. N na Isirayila bɔnsɔn fu soma i yii nɛn, ³⁹ alogo n xa Dawuda yixetene rayagi, koni n mi e

rayagima habadan.’ ”

⁴⁰ Sulemani yi kata Yerobowan faxa feen na, koni Yerobowan yi a gi, a siga Misiran yi Sisaki fema, na yamanan mangana, a yi lu na han Sulemani yi faxa.

Sulemani yi faxa

Taruxune Firinden 9.29-31

⁴¹ Sulemani kɛwali dɔnxɛne nun a feen naxanye birin ligaxi e nun a xax- ilimayana, ne birin seɓɛxi a kɛwali kɛdin kui. ⁴² Sulemani ɲɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalɛn yi. ⁴³ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a diin Robowan nan ti a ɲɔxɔni mangayani.

12

Isirayila kaane yi murutε Robowan ma

Taruxune Firinden 10.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasɔtɔ Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan yi na xibarun mɛma waxatin naxan yi, a mɔn yi Misiran yi, a bata yi a gi a siga dɛnaxan yi a makuya Manga Sulemani ra, a yi dɔxi Misiran nin. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan goronni ito rayelefu nxu xun ma naxan binya nxu tungunna ma alo xun xidi wudin ɲingen xun ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ A yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu ε fa n fema.” Yamaan yi siga.

⁶ Manga Robowan yi fonne maxɔdin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxɔdin, a naxa, “E maxadin mundun fima n ma yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i a yita e ra to, a i tinxi walideni yamaan xa, xa i e yabi fala faɲine ra, e findima nɛn i ya walikεne ra habadan.” ⁸ Koni, Robowan yi fonne maxadi xuiin nabɛjin. A yi foningene maxɔdin

naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxədin, a naxa, “Muxuni itoe bata n maxədin a n xa goronna ndedi ba e xun ma, n fafe e naxankataxi naxan na alo konyine. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?”

¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxuni itoe e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxədinma a i xa na goronna ndedi ba e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa,

‘N yii kirin gbo dangu n fafe tagin na.

¹¹ N fafe bata ε konyiyaan naxədxə ayi.

N tan a raxədxəma ayi ε ma nen dangu na ra.

N fafe ε naxankata bosaan nan na, n tan ε naxankatama tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Robowan fema xi saxande ləxəni alo mangana a fala kii naxan yi, a xi saxan na dangu, e fa a fema.

¹³ Mangan yi yamaan yabi a xədxən na. Fonne maxadi xuiin naxan fala a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi falan ti e xa iki fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

“N fafe bata ε konyiyaan naxədxə ayi.

N tan a raxədxəma ayi ε ma nen dangu na ra.

N fafe ε naxankata bosaan nan na, n tan ε naxankatama tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini mangan mi tin yamana maxandin na. Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tulisaan nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xəmənə, fata Nabi Axiya ra, Silo kaana.

Isirayila yamanani taxun fena

Taruxune Firinden 10.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a manga mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,

“Sese mi fa en nun Dawuda tagi, en nun Yese a dii xəmənə ito mi fa malanxi sese ma.

Isirayila muxune, ε xətε ε konni.

I tan, Dawuda yixətəna, iki i yεε rafindi i ya yamanan ma.”

E birin yi keli mənni, e siga e konne yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Adoran nasiga naxan yi findixi karahan wanle kuntigin na. Koni Isirayila kaane birin yi a magəln, e a faxa. Manga Robowan yi a mafura tedeni yεngε so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalən yi. ¹⁹ Isirayila kaane murutε Dawudaa denbayaan xili ma na kii nin han to.

²⁰ Isirayila kaane birin to Yerobowan xətε feen mε, e yi a xili yamani, e a findi mangan na Isirayila birin xun na. Yuda bənsənna keden peen nan lu Dawudaa denbayaan fəxə ra.

Taruxune Firinden 11.1-4

²¹ Robowan to so Yerusalən yi, a yi Yuda denbayane birin malan e nun Bunyamin bənsənna muxune. Sofa wuli kεmε tonge solomasεxε nan yi na Isirayila yamaan yεngε xinla ma alogo e xa fa e ra Sulemani a dii xəmən Robowan ma nən bun ma. ²² Koni Alaa falan yi fa sayiba Semaya li, a naxa, ²³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xəmənə, Yuda mangana, e nun Yuda denbayaan birin nun Bunyamin bənsənna muxune nun yama dənχən birin, i naxa, ²⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa ε Isirayila kaane yεngε, naxanye ε ngaxakedenne ra. E tan birin xa xətε ε konni, amasətə feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falan suxu, e yi xətε alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Yerobowan yulubina

²⁵ Yerobowan yi Siken taan ti Eframi geyaan fari, a yi dəxə na. Na xanbi ra, a mən yi keli mənni, a yi sa Penuyeli taan ti.

²⁶ Yerobowan yi a fala a bəjəni, a naxa, “Iki, yamanan nəε xətε nen Dawudaa denbayaan ma ki fajni. ²⁷ Xa yamaan te Yerusalən yi saraxane badeni Alatala Batu Banxini, yamani ito bəjε xun xətεma nen a kanna ma, Robowan ma, Yuda mangana. E n

faxama nən e xεε Manga Robowan ma.”

²⁸ Nayi, mangan yi xaxili fen, a yi jinge dii sawura xεma daxin firin nafala, a yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata bu tε Yerusalen yi. Isirayila kaane, ε alane ni i ra, naxanye ε raminixi Misiran yamanani.” ²⁹ A na jinge dii sawura keden ti Beteli taani, a yi sa boden ti Dan yi. ³⁰ Na nan findi yulubin sabun na. Yamaan yi siga han Dan yi na jinge dii sawura keden yεtagi. ³¹ Yerobowan yi taan kide banxina ndee ti, a yi na kidene kii muxuna ndee sugandi naxanye mi yi kelixi Lewi bənsənni.

³² Yerobowan yi sanla nde yitən kike solomasεxεden xi fu nun suulunde ləxəni, sanla naxan maligaxi alo naxan yi ligama Yuda yi. A yεtεen yi saraxane rali saraxa ganden fari. A na nan liga Beteli yi, a saraxan ba jinge dii sawurane xa a naxanye rafala, a yi kide kiina ndee sugandi mənne xa a dənaxanye ti taan kidene ra. ³³ A yi saraxane rali saraxa ganden fari a naxan yitən Beteli yi, kike solomasεxεden xi fu nun suulunde ləxəni, a kiken naxan sugandi a rafanna ra. A yi sanli tən Isirayila kaane xa, a yi te saraxa gandeni, a sa wusulanne gan.

13

Sayibana nde yi fa Beteli taani

¹ Sayibana nde yi keli Yuda yi, a yi fa Beteli taani Alatalaa yamarin bun ma. Na waxatini, Yerobowan yi tixi saraxa ganden wusulan gandeni. ² Sayiban yi Alatalaa falani ito ti saraxa ganden xa, a naxa, “I tan, Saraxa Gandena! I tan, Saraxa Gandena! I xa a ramε Alatala naxan falaxi, a naxa, ‘Dii xεmεna nde sətəma nən Dawuda bənsənni, a xilima nən Yosiya. Yosiya taan kiden ki muxune ganma nən i fari naxanye wusulanna ganma i fari iki. A na muxune xənnε ganma nən i fari.’ ”* ³ Na ləxən yεtēni, a yi taxamasenni ito ti, a naxa, “Alatalaa falan tixi taxamasenni ito

nan xən: Saraxa gandeni ito yibəma nən, xuben naxan a fari, na yi xuya ayi.”

⁴ Manga Yerobowan na sayibana falane mε waxatin naxan yi, a naxanye tixi Beteli saraxa ganden xili ma, a yi a yiini bandun saraxa ganden xun ma, a yi a fala, a naxa, “E a suxu!” Yerobowan a yiin naxan yibandun saraxa ganden xun ma, na yi xara ayi, a mi fa nə a raxεε a ma.

⁵ Saraxa ganden yi bə, xuben naxan yi a fari, na yi xuya ayi, alo sayibana a fala kii naxan yi Alatalaa falan xən.

⁶ Nayi, mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “Alatala mayandi, i ya Ala, i yi maxandin ti n xa, alogo n xa nə n yiin naxεε.” Sayiban yi Alatala maxandi, mangan yi a yiin naxεε, a lu alo a singeni. ⁷ Mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “En birin xa siga n ma banxini, i yi sa donsena nde don, n yi sena nde fi i ma.” ⁸ Sayiban yi a fala mangan xa, a naxa, “Hali i ya banxin fəxə kedenna so n yii, n mi sigε. N mi burun donjε mumε, n mi igen minjε mumε yireni ito yi, ⁹ amasətə yamarin ito soxi n yii Alatalaa falan nan xən, a naxa, ‘I mi burun donjε mumε, i mi igen minjε mumε, e nun i xεtεmatəən mi xεε kiraan xən i siga naxan xən ma.’ ” ¹⁰ A yi siga kira gbεtε xən ma, a mi xεε a fa kiraan xən Beteli yi.

Sayibana xurutareyana

¹¹ Nabi xεmε fonna nde yi na naxan yi dəxi Beteli yi. A diine yi fa a fala a xa sayiban naxan birin ligaxi Beteli yi na ləxəni, e nun a falan naxanye ti mangan xa. E to na yεba e baba xa, ¹² e baba yi e maxədin, a naxa, “A siga kiraan mundun xən?” A diine a to nən sayiban naxan keli Yuda yi na sigaxi kiraan naxan xən. ¹³ Nayi, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tən n xa.” E yi sofanli tən a xa, a yi te a fari. ¹⁴ A yi siga sayiban fəxə ra, a yi sa a li dəxi kondena nde nininna ra. A yi a maxədin, a naxa, “I tan nan sayiban na ba, naxan kelixi

* **13:2:** Feni ito sa rakamalima Mangane Firinden 23.16 kui.

Yuda yi?" A yi a yabi, a naxa, "N tan na a ra." ¹⁵ Nayi, nabiin yi a fala a xa, a naxa, "En siga n ma banxini, i yi donsena nde don." ¹⁶ Koni sayiban yi a yabi, a naxa, "N mi nɔɛ xɛtɛ i fɛma, n mi soɛ i konni. N mi burun donɲɛ mumɛ, n mi igen minɲɛ i xɔn yireni ito yi. ¹⁷ Bayo Alatala bata yi a fala n xa, a naxa, 'I mi burun donɲɛ mumɛ, i mi igen minɲɛ, i mi xɛtɛ kiraan xɔn i fa naxan xɔn.' " ¹⁸ Nabi fonna yi a yabi, a naxa, "Nabiin nan n fan na alo i tan, malekan bata falan ti n xa Alatala xinli, a naxa, 'Fa a ra i fɛma i ya banxini, a xa donseen don, a yi igen min.' " Koni, na nabiin yi wulen nan falama. ¹⁹ Sayiban yi xɛtɛ a fɛma, a yi burun don, a yi igen mi a banxini.

Sayiban yi faxa

²⁰ Nba, e yi dɔxi e dɛgedeni waxatin naxan yi, nabi fonna naxan fa a ra banxini, Alatalaa falan yi fa na ma. ²¹ Nabiin yi sɔnxɔ sayiban mabinni naxan kelixi Yuda yi, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I bata murutɛ Alatalaa falan ma, i mi Alatalaa yamarin suxi, i ya Ala, a naxan so i yii. ²² I bata xɛtɛ, i yi burun don, i yi igen min yireni ito yi, anu Ala na tɔnna sa i ra nɛn. Na ma, i faxama nɛn, i binbin mi maluxunma i benbane gaburun na.' "

²³ E yelin e dɛgɛ waxatin naxan yi, e yi igen min, nabiin naxan fa a ra, na yi sofanli tɔn a xa. ²⁴ Sayiban yi sigama e nun yatan yi naralan kira yi, na yi a faxa. A binbin yi lu saxi kiraan xɔn, sofanla yi lu a fɛma, yatan yi lu tixi a binbin xun ma. ²⁵ Muxun naxanye yi danguma, ne yi a binbin to saxi kiraan xɔn ma, yatan tixi a binbin xun ma. Nabi fonna yi dɔxi taan naxan yi e to so mɛnni, e yi a yɛba mɛnni. ²⁶ Nabiin naxan siga sayiban fɔxɔ ra kira tagi, na to a mɛ, a yi a fala, a naxa, "Sayiban naxan murutɛ Alatalaa yamarin ma, nanara, Alatala bata a so yatan yii, a yi a yibɔ, a faxa, alo Alatala a fala a xa kii naxan yi." ²⁷ Nayi, a yi a fala a diine xa, a naxa, "ɛ sofanli tɔn n

xa." E yi a yitɔn a xa. ²⁸ Nabiin yi siga. A yi binbin li saxi kiraan xɔn, sofanla nun yatan tixi binbin xun ma. Yatan mi binbin don, a mi sofanli bɔ. ²⁹ Nabi fonna yi sayiban binbin tongo, a yi a sa sofanla fari, a yi a xali taani, a yi a wuga, a maluxun. ³⁰ A yi a binbin sa a yɛtɛ gaburun na, e yi a wuga, e yi a fala, e naxa, "Ngaxakedenna!" ³¹ A maluxun xanbini, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, "N na faxa, sayiban maluxunxi gaburun naxan na, ɛ yi n maluxun mɛnni, ɛ yi n xɔnne sa a xɔnne dɛxɔn. ³² Amasɔtɔ a yi falan tima Alatala xinla nin naxan nakamalima Beteli saraxa ganden xili ma e nun taan kide banxine Samari taane yi."

³³ Na feen dangu xanbini, Yerobowan mi xɛtɛ a fe ɲaxi kiraan fɔxɔ ra mumɛ. A mɔn yi siga kide kine sugandɛ taan kidene xa, naxanye birin yi waxi a xɔn e xa findi a ra. ³⁴ Na nan findi yulubin sabun na Yerobowan ma denbayaan xa, nanara e raxɔri e ɲan bɔxɔ xɔnna fari.

14

Yerobowan ma mangayaan naɲanna

¹ Na waxatini, Abiya, Yerobowan ma dii xɛmɛn yi fura. ² Yerobowan yi a fala a ɲaxanla xa, a naxa, "Keli, i maxidi alo muxu gbɛtɛ alogo e nama a kolon a n ma ɲaxanla nan i ra, i siga Silo taani. Nabi Axiya mɛnni, a tan nan a fala n xa a n findima nɛn yamani ito mangan na. ³ I buru fu tongo, e nun donsena nde, e nun kumi kundi keden, i sa so a konni, naxan diin sɔtɔma, a na falama nɛn i xa." ⁴ Yerobowan ma ɲaxanla yi na liga, a yi keli, a siga Silo yi, a so Axiyaa banxini.

Axiya mi yi fa nɔɛ seen toɛ, amasɔtɔ a bata yi fori. ⁵ Alatala bata yi a fala Axiya xa a Yerobowan ma ɲaxanla fama nɛn a maxɔdindeni a diina fe ra, amasɔtɔ a mi yalan. ⁶ Naxanla maso dɛɛn na waxatin naxan yi, Axiya yi a san xuiin mɛ, a yi a fala, a naxa, "So, Yerobowan ma ɲaxanla, nanfera

i waxi i yete findi feni muxu gbeten na? A na liga ki yo ki xibaru jaxin nan n yii i xa. ⁷ Siga, i sa a fala Yerobowan xa a Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'N ni i tongoxi nen yamani ito muxune tagi, n yi i dɔxɔ n ma yamanana Isirayila xun na, ⁸ n yi mangayaan ba Dawudaa denbaya yii, n yi a so i yii. Koni, i mi lu alo n ma walikεen Dawuda. A tan n ma yamarine suxu nen, a sigan ti n fɔxɔ ra a bɔɔnen birin na, naxan fan n yee ra yi, a na liga. ⁹ I fe jaxin ligama dangu naxanye birin fa i yee ra, i bata n naxɔlɔ amasɔtɔ i bata ala xɔɔne rafala, i yi suxurene yelan wure raxulunxine ra, i yi n nawoli ayi i xanbi ra. ¹⁰ Nanara, n tɔɔn nafama nen Yerobowan ma denbayaan ma, Yerobowan gbeen naxan birin na, n na a raxɔrima nen bɔxɔn fari, konyi nun xɔɔna Isirayila yi. N Yerobowan ma denbayaan makɔma nen alo jamana, han a yi jan fefe. ¹¹ Yerobowan ma denbayaan muxun naxanye na faha taani, barene nan ne donma. Naxanye na faha burunna ra, xɔline nan ne donma. Amasɔtɔ Alatala bata falan ti!' ¹² I tan, keli, i siga i ya banxini. I neen fa i sanna ti i ya taani, i ya diin faxama nen. ¹³ Isirayila kaane birin a wugama nen, e yi a maluxun, amasɔtɔ a keden peen nan Yerobowan ma denbayaan muxun na naxan sama gaburun na, amasɔtɔ na kedenna nan Yerobowan ma denbayani Alatala fe fajin toxi naxan yi, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Alatala mangana nde dɔxɔma nen Isirayila xun na naxan Yerobowan ma denbayaan naxɔrima. Na lɔxɔn nan a lixi to! ¹⁵ Nayi, Alatala Isirayila muxune yihadima nen, e yimaxama nen alo gbalan naxanye xuden de, a yamana fajini ito talama nen Isirayila kaane yii a naxan so e benbane yii. Alatala yi e raxuya ayi han Efirati baan kidi ma, amasɔtɔ e bata gbindonna bitin Asera kiden na, e yi Alatala raxɔlɔ. ¹⁶ A Isirayila rabɔɔnma nen Yerobowan ma yulubine fe ra e nun Yerobowan Isirayila tixi naxan liga ra."

¹⁷ Yerobowan ma jaxanla yi keli, a siga. A yi sa so Tirisa taani, a tima so deen na, diin yi faha. ¹⁸ E yi a maluxun, Isirayila birin yi a wuga, fata Alatalaa falan na a naxan ti Nabi Axiya xa, a walikεna.

¹⁹ Yerobowan kewali dɔnxene, a yengen so kii naxan yi, a mangayaan liga kii naxan yi, ne sebeɔxi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁰ A faxe, a bata yi jee mɔxɔɔnen nun firin ti mangayani, a dii Nadaba nan ti a jɔxɔni.

Robowan

Taruxune Firinden 12.13-14

²¹ Sulemani a dii xemen Robowan mangayaan liga nen Yuda yi. A findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma. A yi mangayaan liga jee fu nun solofere Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bɔnsɔnne birin xa alogo a xinla xa lu na. A nga yi xili Nama, Amonina.

²² Yuda kaane yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi xɔlɔ lan e yulubine ma e benbane munma yi naxan jɔxɔndɔn liga singen. ²³ E fan yi taan kidene yelan, e kide gemene ti, e Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ²⁴ Kide ki xeme yalundene yi lu yamanani. Alatala siyaan naxanye birin kedi a yi e dɔxɔden so Isirayila yii, Isirayila kaane yi ne raliga e kewali xɔsixinne birin yi.

Taruxune Firinden 12.1-12

²⁵ Robowan ma mangayaan jee suulundeni, Misiran manga Sisaki yi keli Yerusalen xili ma. ²⁶ A yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A na ye masansan wure lefa xema daxine birin tongo Sulemani naxanye rafala. ²⁷ Nayi, e jɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefa sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi a taxu ne kuntigine ra. ²⁸ Waxatin birin, xa mangan yi sigama Alatala Batu Banxini, sofan yi ye masansanne xalima nen, na

xanbi ra, e mən yi xεtε e ra e kantan ti banxini.

Taruxune Firinden 12.15-16

²⁹ Robowan kεwali dɔnxεne, a naxanye birin liga, ne sebεxi Yuda mangane taruxu kεdine kui.

³⁰ Yεngεn lu nεn Robowan nun Yerobowan tagi yeγe.

³¹ Robowan to faxa, e yi a maluxun a benbane fεma Dawudaa Taani. Amonin nan yi a nga ra, a yi xili Nama. Robowan ma diina Abiyan nan ti a ɲɔxɔni.

15

Abiyan, Yuda mangana

Taruxune Firinden 13.1-3

¹ Nebati a dii xεmεn Yerobowan ma mangayaan ɲεε fu nun solo-masεxeden na, Abiyan yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi mangayaan liga Yerusalen yi ɲεε saxan. A nga yi xili Maka, Abisalon ma dii tεmεna. ³ Abiyan yi yulubin birin liga alo a fafe naxanye sifaye liga a yeε ra, a mi Alatala xanu a bɔɲεn ma feu, a Ala, alo a benba Dawuda bɔɲεn yi kii naxan yi. ⁴ Alatala, a Ala yi dii xεmε keden fi a ma naxan luma a ɲɔxɔni alogo mangana denbayaan nama ɲan e nun mən Yerusalen xa lu yamanan manga taayani, koni a na liga Dawuda nan ma fe ra. ⁵ Bayo, naxan fan Alatala yeε ra yi, Dawuda na liga nεn, a mi a xun xanbi so a yamari yo yi a siimayaan birin yi, ba Xiti kaan Yuriya fe ra. ⁶ Yεngεn lu nεn Robowan nun Yerobowan tagi, a siimayaan birin yi.

Taruxune Firinden 13.22-23

⁷ Abiyan kεwali dɔnxεne, e nun a naxan birin liga, ne sebεxi Yuda mangane taruxu kεdine kui. Yεngεn so nεn Abiyan nun Yerobowan tagi. ⁸ Abiyan to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani, a dii xεmεna Asa nan ti a ɲɔxɔni.

Asa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 14.1-2

⁹ Yerobowan ma mangayaan ɲεε mɔxɔɲεdena Isirayila xun na, Asa yi findi mangan na Yuda yi. ¹⁰ A ɲεε

tonge naanin e nun keden nan ti mangayani Yerusalen yi. A mame yi xili Maka, Abisalon ma dii tεmεna. ¹¹ Naxan fan Alatala yeε ra yi, Asa yi na liga, alo a benba Dawuda. ¹² A kide kii xεmε yalundene ba nεn yamanani, a benbane suxuren naxanye birin nafala, a yi ne birin nalɔ ayi.

Taruxune Firinden 15.16-18

¹³ Hali a mame Makaa ɲaxalan mangaya tiden ba nεn a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi a kiden kala, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁴ Koni taan kidene mi raxɔri mumε, hali Asa bɔɲεn birin to lu Alatala xa a siimayaan birin yi. ¹⁵ A fafe seen naxanye fi Ala ma, a yi ne nun a gbeene maxali Alatala Batu Banxini, gbeti fixεn nun xεmaan nun muranna sifa wuyaxi.

Taruxune Firinden 16.1-6

¹⁶ Yεngεn lu nεn Asa nun Isirayila manga Basa tagi e siimayaan birin yi. ¹⁷ Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi. ¹⁸ Gbeti fixεn nun xεmaan naxan birin yi luxi Alatala nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne birin tongo, a yi ne so a walikεne yii, e yi ne xali Arami manga Ben-Hadada yeε ra, Tabirimon ma dii xεmεna, Xesiyon mamandenna, naxan yi dɔxi Damasi taani. E xa a xεrani ito yiba a xa, ¹⁹ e naxa, "Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata fa xεmaan nun gbeti fixεn na i xa. Nayi, sa layirin kala ε nun Isirayila manga Basa tagi, alogo a xa a makuya n na." ²⁰ Ben-Hadada yi tin Manga Asa fala xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Lyon yεngε e nun Dan nun Abeli-Beti-Maka nun Kinεrεti yamanan birin e nun Nafatali yamanan birin. ²¹ Basa to na mε, a yi ba Rama taan tiyε, a yi lu Tirisa taani. ²² Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, muxu yo gbee mi ba a yi, alogo e xa gεmεne nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama

taan senbe so feen na, Manga Asa yi ne rawali Geba taan tideni Bunyamin yi e nun Misipa taana.

Taruxune Firinden 16.11-17.1

²³ Asa kewali donxene, a wekilen birin e nun a naxan birin liga, a taan naxanye ti, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A siimayaan nannanna ra, furena nde yi a sanne suxu. ²⁴ Asa to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a benba Dawudaa Taani, a diin Yosafati nan ti a joxoni.

Nadaba, Isirayila Mangana

²⁵ Yerobowan ma dii xemen Nadaba yi findi mangan na Isirayila yi, Manga Asaa mangayaan jee firinden Yuda yi. Nadaba yi jee firin nan ti mangayani Isirayila xun na. ²⁶ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a yi sigan ti alo a fafe naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, a fan yi na yulubi kedenna liga. ²⁷ Nayi, Axiyaa dii xemen Basa, keli Isakari bansonni, na yi yanfan so mangan ma. Na waxatini, Nadaba nun Isirayila ganla dxi Gibeton taani, Filisitine denaxan yi, Basa yi Manga Nadaba faxa. ²⁸ Na liga Asaa mangayaan jee saxanden nin Yuda yi. Basa yi mangayaan tongo. ²⁹ A to findi mangan na, a yi Yerobowan ma denbayaan birin faxa. Hali kedenna, a mi a lu a nii ra. E birin yi raxori fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikena Axiya xon, Silo kaana. ³⁰ Na birin liga nen bayo Yerobowan bata yi yulubine liga e nun a mon yi Isirayila kaane birin nadin yulubin ligan ma, nanara Alatala, Isirayilaa Ala yi xolo han!

³¹ Nadaba kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³² Yengen so nen Yuda Manga Asa nun Isirayila Manga Basa tagi e siimayaan birin yi.

Basa, Isirayila Mangana

³³ Asaa mangayaan jee saxanden Yuda xun na, Basa, Axiyaa dii xemen yi findi Isirayila birin mangan na Tirisa taani, a yi mangayaan liga jee monxon nun naanin. ³⁴ A yi fe jaxin

liga Alatala yee ra yi. A yi sigan ti a jaxin na alo Yerobowan, naxan Isirayila yamaan ti yulubi ligan ma.

16

¹ Alatala yi falan ti Nabi Yehu xa, Xanani a dii xemena, alogo a xa falani ito ti Basa xili ma, ² a naxa, "N na i rakelixa burunburunna nin, n yi i findi n ma yamana Isirayila mangan na. Koni bayo i bata sigan ti Yerobowan ma kiraan xon, i yi n ma Isirayila yamaan ti yulubin ma, e yi n naxolo e yulubine fe ra, ³ nanara, n na e raxorima nen, i tan nun i ya denbayana, n na e ligama nen alo Nebati a dii xemen Yerobowan ma denbayana. ⁴ I ya denbayaan muxu yo faxa taani barene nan na donma, naxanye na faxa burunna ra, xoline yi ne don."

⁵ Basa kewali donxene, a naxan liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁶ A to faxa, e yi a maluxun Tirisa taani, a dii xemena Ela nan ti a joxoni. ⁷ Nba, Alatala a falan naxan ti Basa nun a denbayaan xa na kii nin fata Nabi Yehu ra, Xanani a dii xemena, na masoto bun firin nan xon. A singena, naxan mi rafan Alatala ma, Basa nun a denbayaan na liga nen, e a raxolo e hakene ra, alo Yerobowan nun a denbayana. A firindena, Basa Yerobowan ma denbayaan naxori nen.

Ela, Isirayila mangana

⁸ Asaa mangayaan jee monxon nun sennindena Yuda xun na, Basaa dii xemena Ela yi findi mangan na Isirayila xun na, a yi mangayaan liga Tirisa taani jee firin.

⁹ A walikenen Simiri, yenge so wontorone foxo kedenna kuntigin yi yanfan so a ma. Na waxatini, Ela yi Tirisa taani, a yi a minma dolotoyani, a yi Arasaa banxini, manga banxin kuntigina Tirisa yi. ¹⁰ Simiri yi fa, a yi Ela faxa, na liga Asaa mangayaan jee monxon nun solofereden nin Yuda yi. Simiri yi mangayaan tongo. ¹¹ A to findi mangan na a dxi mangayaan gbedeni, a yi Basaa denbayaan birin

naxɔri, a mi xεmε yo lu a nii ra a ngax-akedenne nun a lanfane ye. ¹² Simiri yi Basaa denbayaan birin halagi, fata Alatala ra a falan naxan ti Basa xili ma Nabi Yehu xɔn, ¹³ na masɔtɔ Basa nun a dii xεmεna Ela yulubine nan xɔn e naxanye liga e nun e Isirayila ti naxanye liga fe ra, e Alatala raxɔlɔ suxure fufafune ra, Isirayilaa Ala.

¹⁴ Ela kεwali dɔnxεne, a naxanye birin liga, ne seβexi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

Simiri, Isirayila Mangana

¹⁵ Asaa mangayaan jεε mɔxɔrɛn nun soloferedeni Yuda yi, Simiri yi findi mangan na Isirayila yi, a yi xi solofere ti mangayani Tirisa taani.

Isirayila ganla yi yitɔnxi Gibetɔn taan xili ma, Filisitine dɔxi denaxan yi. ¹⁶ Sofane yi a mε a Simiri bata yi yanfan so mangan ma a yetεen bata a faxa. Mafurɛn, Isirayila kaane birin yi lan a ma sofane daaxan kui, e yi kuntigina Omiri sugandi Isirayila mangan na. ¹⁷ Nayi, Omiri nun a ganla birin yi keli Gibetɔn taani, e yi sa Tirisa taan nabilin yengeni. ¹⁸ Simiri to a to a taan bata yi suxu, a siga manga banxini, a manga banxin gan a xun ma. A faxa na kii nin ¹⁹ a yulubine fe ra a fe jaxin naxanye liga Alatala yeε ra yi, a fe jaxin liga alo Yerobowan, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma.

²⁰ Simiri kεwali dɔnxεne, e nun a yanfan naxan so, ne seβexi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

²¹ Nayi, Isirayila yamaan yi taxun firinna ra. Yamaan fɔxɔ kedenna yi waxi Tibini, Ginati a dii xεmεn nan findi fe yi mangan na, fɔxɔ kedenna boden yi waxi Omiri nan xɔn. ²² Naxanye yi Omiri fɔxɔ ra ne yi nɔɔn sɔtɔ Ginati a diin Tibini fɔxɔrabirane ma. Tibini yi faxa, Omiri yi lu mangayani.

Omiri, Isirayila mangana

²³ Yuda Manga Asaa mangayaan jεε tonge saxan e nun kedenna Yuda

xun na, nayi Omiri yi findi Isirayila mangan na. A jεε fu nun firin nan ti mangayani Isirayila xun na. A jεε sennin singe liga Tirisa taani. ²⁴ Omiri yi Samari geyaan sara Semeri ma gbeti fixɛn kilo tonge solofere ra, a taan ti na geyaan fari, a yi a xili sa Samari, fata Semeri xinla ra, geyaan kannna.

²⁵ Naxan jaxu Alatala yeε ra yi, Omiri yi na liga dangu naxanye birin bata yi dangu. ²⁶ A fe jaxin liga alo Nebati a dii xεmεn Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. E yi Alatala, Isirayilaa Ala raxɔlɔ suxure fufafune fe ra.

²⁷ Omiri kεwali dɔnxεne, a naxanye liga, a wekilena, ne seβexi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ²⁸ Omiri to faxa, e yi a maluxun Samari taani, a dii xεmεna Axabi nan ti a jɔxɔni.

Axabi, Isirayila mangana

²⁹ Manga Asaa mangayaan jεε tonge saxan e nun solomasεxɛdena Yuda xun na, Axabi, Omiri a dii xεmεn yi findi Isirayila mangan na, a yi jεε mɔxɔrɛn nun firin ti mangayani Isirayila xun na Samari taani. ³⁰ Koni naxan mi rafan Alatala ma, Omiri a diina Axabi yi na liga dangu manga singene birin na. ³¹ Axabi yi dangu Nebati a dii xεmεn Yerobowan na yulubini. A yi Yesabele tongo jaxanla ra, Etabaali a dii tεmεna, Sidɔn kaane mangana. Axabi yi tubi Baali suxuren ma, a yi a xinbi sin a yetagi. ³² A yi saraxa gandena nde rafala Baali xa Baali batu banxin kui a naxan ti a xa Samari taani, ³³ Axabi mɔn yi Asera kide gbindonna bitin. Axabi mɔn yi a jaxin liga dangu Isirayila mangane birin na naxanye dangu a yeε ra, a yi Alatala raxɔlɔ, Isirayilaa Ala.

³⁴ Axabi waxatini, Beteli kaan Xiyele mɔn yi Yeriko taan ti. Koni Nunu a diin Yosuwe dangan naxan ti fata Alatala ra, na yi rakamali. Xiyele yi bɔnɔ a dii xεmε singena Abirami yi, a to taan ti fɔlɔ. A bɔnɔ a bolokadaan Segubu yi, e to taan so dεene ti.*

* **16:34:** Na feen seβexi Yosuwe 6.26 kui.

17

Nabi Eli

¹ Xेमენa nde yi na naxan yi kelixi Tisibi taani Galadi yamanani, a xili Eli, na yi a fala Axabi xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan ma walikε n na, xiila mi sε jεε famatɔni itoe yi, tule mi fε, fɔ n na a yamari.” ² Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ³ “Keli be, i siga sogeteden binni, i luxun Keriti xuden dεxɔn, naxan Yurudεn baan sogeteden binni. ⁴ I luma nεn xude igen minjε, n yi xaxane yamari e xa fa donseen na i xa.” ⁵ Alatala naxan fala Eli xa, a na liga, a sa dɔxɔ Keriti xuden dε Yurudεn baan sogeteden binni. ⁶ Xaxane yi fama burun nun suben na xɔtɔnna nun jinbanna ra, a lu xude igen minjε. ⁷ Koni waxatidi to dangu, xuden yi xara, amasɔtɔ tule mi fa yamanani.

Eli Sarepata taani

⁸ Nayi, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ⁹ “Keli i siga Sarepata taani, Sidɔn dεxɔn, i sa dɔxɔ na. N bata kaɲa gilena nde yamari a xa i balo.” ¹⁰ A yi keli, a siga Sarepata yi. A yi taan so dεen lima, kaɲa gilena nde yi mɛnni yege fendeni. A yi a xili, a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, siga, i sa igedina nde ba n xa alogo n xa n min.” ¹¹ Naxanla yi siga, a sa igen ba. Eli mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, fa buru dungina nde ra n xa i yiin kui.” ¹² Naxanla yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, i ya Ala. Buru mi n yii, murutu fujin ligaseen yε keden peen nan n yii goronni e nun turen siyadi fεjɛn kui. N yegen fenma na nan ma, n sa na rafala nxu nun n ma dii xεmεn xa, nxu a don, na xanbi ra nxu faxesa.” ¹³ Eli yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama gaxu sɔnɔn, sa, a liga alo i a falaxi kii naxan yi. Koni buru dungidi rafala n xa singen, i fa a ra n xɔn, na xanbi ra i yi nde rafala i yetε xa e nun i ya dii xेमენa. ¹⁴ Amasɔtɔ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Murutun naxan

goronna kui na mi jaxjε mume e nun turen sa fεjɛn mi kui gele mume, han Alatala tulen nafama bɔxɔn fari lɔxɔn naxan yi.’ ” ¹⁵ Naxanla yi siga. Eli naxan falaxi, a yi na liga. Nayi, donseen yi lu a yii waxati xunkuye, a tan nun a dii xेमεn xa, e nun Eli fan. ¹⁶ Murutun naxan yi goronna kui, na mi jaxan mume! Ture fεjɛn fan mi kui geli na waxatini mume, fata Alatalaa falan na Eli naxan ti.

Eli yi diin nakeli sayani

¹⁷ Na feene dangu xanbini, kaɲa gilena, banxi kanna dii xेमεn yi fura, a furen senben yi gbo ayi han a faxesa. ¹⁸ Nayi, jaxanla na yi a fala Eli xa, a naxa, “Nanse fa i tan nun n tan tagi, Alaa muxuna? I faxesi n konni Ala rakolondeni n yulubine nan ma ba alogo n ma diin xa faxesa?” ¹⁹ Eli yi a yabi, a naxa, “I ya dii xेमεn so n yii.” A yi a tongo a nga yii, a te a ra sangansoon kɔε ra, a yi yigiyaxi denaxan yi, a yi a rasa a saden ma. ²⁰ A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n ma Ala, i fe jaxin nabe kaɲa gileni ito ra ba, n yigiyaxi naxan konni, i yi a dii xेमεn faxesa? ” ²¹ Eli yi a sa diin fari sanja yi saxan, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, “Alatala, n ma Ala, n bata i mafan diini ito niin bira ayi.” ²² Alatala yi Eli a maxandin yabi. A yi dii niin bira ayi, a yengi. ²³ Eli yi diin tongo, a siga a ra labe ra banxini, a yi a so a nga yii, a naxa, “A mato, i ya dii jεjε.” ²⁴ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon sɔnɔn a Alaa muxun nan i tan na, e nun Alatalaa falan naxan i dε, jɔndin na a ra.”

18

Eli nun Abadi

¹ Waxati xunkuye to dangu, tule fatareyaan jεε saxandeni, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, “Siga, i sa ti Manga Axabi yetagi, amasɔtɔ n tulen nafama nεn bɔxɔ xaren fari.” ² Eli yi siga alogo a xa sa ti Axabi yetagi.

Fitina kamen yi gbo Samari taani. ³ Axabi yi Abadi xili, a banxi kuntigina. Koni Abadi yi gaxu Alatala yεε

ra han! ⁴ Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi, Abadi yi nabi kemε tongo, a yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, a yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ⁵ Axabi yi a fala Abadi xa, a naxa, “Siga yamanan tigne birin yi e nun xudene yi, yanyina nde se xen na nde toma nen na yi, alogo en yi en ma soone nun gbaxalone* niin nakisi, en hayu mi fa luma sube faxes feen ma sonon.” ⁶ E yi yamanani taxun e ra, a yisiga xinla ma, Axabi kedenna yi siga kira keden xon, Abadi fan kedenna yi siga kiraan boden xon.

⁷ Abadi mon yi kira tagi singen, Eli yi fa a ralan. Abadi to a kolon, a xinbi sin a yetagi, a yetagi yi lan boxon ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, n kanna Eli?” ⁸ A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra. Siga, i sa falan ti i kanna xa, i naxa, ‘Eli be.’ ” ⁹ Abadi yi a maxodin, a naxa, “N haken mundun ligaxi, alogo i xa n tan, i ya walikεen so Axabi yii, a xa n faxes? ¹⁰ N bata n kolob habadan Alatala yi, siya mi na, yamana mi na, n kanna mi xeraan nasigaxi denaxan yi i fendeni, e na a fala a xa, a i mi na yi, a yi yamanan nun siyaan nakoloma nen xa e mi i toxi. ¹¹ Iki, i bata yamarin fi n ma a n xa sa a fala n kanna xa a Eli be. ¹² Nayi, n na keli i fema, Alatalaa Nii Sarijanxina i xalima nen yire gbete yi, n mi denaxan kolon. N na sa Axabi rakolon, a mi i to, a n faxama nen. Anu Alatala batu muxu kenden nan n na xabu n ma dii noranyi. ¹³ E mi yi a fala i xa nun, n kanna, n naxan naba Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi? N nabi kemε tongo nen n yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, n yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ¹⁴ Awa, iki, i a falama n xa a n xa a fala n kanna xa a Eli be yi. A n faxama nen!” ¹⁵ Koni Eli yi a yabi, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi, Alatala Senben Birin Kanna, n naxan batuma, n bata i xaxili ragidi, to yeteni n tima nen

Axabi yetagi.”

Eli nun Axabi

¹⁶ Abadi yi siga Axabi ralandeni, feen naxanye danguxi, a ne yeba a xa. Axabi yi siga Eli yetagi. ¹⁷ Axabi to Eli to tun, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, i tan naxan toro yaan nafaxi Isirayila ma?” ¹⁸ Eli yi a yabi, a naxa, “N mi Isirayila toro mumε! I tan nun i ya denbayaan na a ra, amasoto ε bata tondi Alatalaa yamarine suxe, ε yi Baali suxurene batu. ¹⁹ Iki Isirayila kaane birin malan n fema, Karemele geyaan fari, e nun Baali ki muxu kemε naanin tonge suulunne, e nun Asera ki muxu kemε naaninna naxanye e degema Yesabele a tabanla ra.”

Eli Karemele geyaan fari

²⁰ Axabi yi xerane rasiga Isirayila muxune birin ma, a yi suxure kiine malan Karemele geyaan fari. ²¹ Nayi, Eli yi a maso yamaan birin na, a fala e xa, a naxa, “E luma ε yete yifuye han waxatin mundun yi? Xa Alatala nan Ala ra, ε bira a foxo ra. Koni, xa Baali na a ra, ε bira na fan foxo ra.” Yamaan mi a yabi sese ra. ²² Eli yi a fala yamaan xa, a naxa, “N kedenna nan luxi Alatalaa nabine ra. Baali ki muxun kemε naanin tonge suulun nan be. ²³ E xa tura firin so nxu yii, Baali ki muxune xa tura keden sugandi e yete xa, e yi a yisege, e a sa yegene fari, hali tee mi sa, n fan yi turaan bonni sege, n yi a sa yegene fari, hali tee mi sa. ²⁴ E xa e ala maxandi a xinla ra, n fan yi Alatala maxandi a xinla ra. Ala sennana maxandine rasuxe nen a teen nadεge.” Yamaan birin yi a fala, e naxa, “N xu tinxi.”

²⁵ Nayi, Eli yi a fala Baali ki muxune xa, a naxa, “E tura keden sugandi, ε singe yi a yiton, amasoto ε tan nan wuya. Na xanbi ra, ε yi ε ala maxandi a xinla ra, koni ε nama tee sa ε yegene yi.” ²⁶ E turaan naxan so Baali ki muxune yii, e yi na tongo, e yi a yiton saraxan na, e yi Baali maxandi a xinla ra keli xotonni han yanyi tagini saraxan gan feen na. E yi sonxo, e

* **18:5:** Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

naxa, “Baali nxu yabi!” E yi faren bodonma e kiden yεtagi e naxan ti, koni e mi yabi xui sɔtɔ. ²⁷ Yanyi tagin masoni, Eli yi lu e magele, a naxa, “E gbelegbele naxi ra! Ala to a tan na, yanyina nde i ya lima, a a mirima fena nde ma, hanma a wali gbete ra, xa na mi a ra, a sa safarin na, hanma a xima, a xulunma nen.” ²⁸ Baali ki muxune yi gbelegbele e xuini texin na pore, e lu e maxɔle silanfanne nun tanbane ra han wunli mini e fatine ma alo e namunna kiina. ²⁹ Yanyi tagin to dangu, e lu feene fale han jinbanna saraxa ba waxatini. Koni Baali xui mi me, e mi yabi sɔtɔ a ra, a taxamaseri mi to.

³⁰ Nayi, Eli yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E maso n na.” Yamaan birin yi e maso a ra. Eli yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan bata yi kala. ³¹ A yi gemε fu nun firin tongo Yaxubaa dii xemene bɔnsɔn fu nun firinne yatena. Alatala bata yi falani ito ti Yaxuba naxan xa, a naxa, “I xili bama nen Isirayila.” ³² Eli yi saraxa ganden nafala Alatala xa na gemε fu nun firinne ra. A yi folonge saraxa ganden nabilinni, igen litiri tonge saxan nɔxɔn nɔe se naxan kui. ³³ A yi yegene yelan, a turani xaba a dungi dugin na, a yi a sa yegene fari. ³⁴ A mɔn yi a fala, a naxa, “E feje naanin nafe igen na, e yi a bɔxɔn saraxan nun yegene fari.” A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga keden.” E mɔn yi a liga a firinden. A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga a saxandeni.” E mɔn yi a liga a saxandeni. ³⁵ Igen yi dɔxɔ yire sarijanxin nabilinni han a folon nafe.

³⁶ Saraxan yi daxa a ba waxatin naxan yi, Nabi Eli yi a maso, a fala, a naxa, “Alatala, Iburahima nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala. Muxune xa a kolon to, a i tan nan Ala ra Isirayila yi, a i ya walikεen nan n na, a n feni ito ngaan ligaxi i ya falan xɔn. ³⁷ N yabi, Alatala, n yabi, alogo yamani ito xa a kolon a i tan, Alatala nan Ala ra. Na kiini, i yi a liga, e tubi i ma e bɔneni.”

³⁸ Alatalaa teen yi godu, saraxan nun yegene nun gemene nun bɔxɔna, a yi e birin gan, igen naxan yi folon na, a na xɔri. ³⁹ Yamaan birin na to waxatin naxan yi, e xinbi sin, e yεtagin yi lan bɔxɔn ma, e yi a fala, e naxa, “Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!” ⁴⁰ Eli yi a fala e xa, a naxa, “E Baali suxure ki muxune suxu, e sese nama siga.” E yi e suxu. Eli yi e ragodo Kison xuden de, a sa e kɔe raxaba mɛnni.

Tulen mɔn yi fa

⁴¹ Eli yi a fala Axabi xa, a naxa, “Te, i dege, i min, amasɔtɔ n tulen xuiin mɛma.” ⁴² Axabi yi te, a sa a dege, a min. Koni, Eli tan yi te Karemele geyaan xuntagi, a sa a felen denaxan yi han bɔxɔn ma, a yi a yεtagin lu a xinbine longonna ra, ⁴³ a yi a fala a walikεen xa, a naxa, “Te, i yee rasiga fɔxɔ igen binni.” Walikεen yi te, a mato, a xete, a naxa, “Sese mi na.” Sanja yi solofere Eli a rasigama a matodeni. ⁴⁴ A sanja yi soloferedeni, walikεen yi a fala, a naxa, “Kundadin nan tema fɔxɔ igen binni, a xurun alo yii kuina.” Nayi, Eli yi a fala a xa, a naxa, “Siga i sa a fala Axabi xa, a a xa a soone yitɔn, a godu benun tulen xa a yee rasa be.” ⁴⁵ Waxatidi, tulen yi fɔrɔ ayi, foyen yi fa, tule gbeen yi fa. Axabi yi te a wontoron kui, a siga Yeserele taani. ⁴⁶ Eli sigamatɔn yi a tagixidin xidi, Alatala senben yi godu a ma, a siga a giye mafuren, a yi dangu Axabi a wontoron na han Yeserele taan so dena.

19

Eli yi a gi Horebe geyaan fari

¹ Eli naxan birin liga, Axabi yi na fala Yesabele xa, Eli a suxuren ki muxune birin faha silanfanna ra kii naxan yi. ² Yesabele yi xeraan nasiga Eli ma a faladeni a xa, a naxa, “Alane xa n suxu e naxun birin yi, xa n mi i niin liga alo i e birin niine ligaxi kii naxan yi benun waxatini ito xa a li tila.” ³ Eli to na me, a keli a siga alogo a xa a niin nakisi. A yi fa Beriseba taani Yuda yamanani, a yi a walikεen

lu mɛnni. ⁴ Na xanbi ra, a sigan ti yanyi keden tonbonni, a sa dɔxɔ wudi bilidina nde bun ma, a yi a fala Ala xa, a naxa, “A bata radangu ayi! Iki Alatala, n niin tongo, amasɔtɔ n mi dangu n benbane ra.” ⁵ A sa wudi binla bun, a xi. Malekana nde yi a yiin din a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i dɛge.” ⁶ A yɛɛn nabi a dɛxɔn ma burun ganxin gɛmɛ wolonna ma, na saxi a fɛma, e nun igelengenna yɛ keden. A to yelin a dɛgɛ, a min, a mɔn yi a sa. ⁷ Koni Alatalaa malekan mɔn yi fa, a yiin din a ra, a fala a xa, a naxa, “Keli i dɛge, amasɔtɔ i sigadeni kuya.” ⁸ Nayi, Eli yi keli, a dɛge, a min, na donseen sɛnben naxan fi a ma, a yi sigan ti xi tonge naanin kɔɛ tonge naanin han Horebe geyaan fari, Alaa geyana.

Eli Horebe geyaan fari

⁹ A sa so faranna nde ra mɛnni, a kɔɛɛn nadangu na. Nayi, Alatala yi falan ti a xa, a naxa, “Eli, nanferi i be?” ¹⁰ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala sɛnben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e mɛ i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxes silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faxes feen na.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Mini, i ti geyaan fari Alatala yɛtagi. Ntan danguma nɛn na yi.” Alatala yɛɛ ra, foye gbeen yi mini, a geyane raxuya ayi, a gɛmɛne yibɔ, koni Alatala mi yi foyeni. Foyen to dangu, bɔxɔn yi xuruxurun, koni Alatala mi yi bɔxɔ xuruxurunni. ¹² Bɔxɔn xuruxurunna danguxina, tɛɛn yi mini, koni Alatala mi yi tɛɛni. Tɛɛn to dangu, ɲununɲunun xui ɲaxumɛdin yi mini. ¹³ Eli to na mɛ a yi a yɛtagin luxun a doma gbeen bun, a mini, a ti faranna so dɛɛn na. A yi xuina nde mɛ naxan a fala a xa, a naxa, “Nanferi i be Eli?” ¹⁴ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala sɛnben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e mɛ i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxes silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn

katama n fan faxes feen na.” ¹⁵ Koni, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i xɛtɛ keden na tonbonni, han Damasi taani, i na so, i turen susan Xasayelexunna ma alogo a xa findi Arami mangan na. ¹⁶ I turen susan Nimisi a dii xɛmɛn Yehu fan xunna ma alogo a xa findi Isirayila mangan na, i mɔn yi turen susan Elise fan xunna ma a xa findi nabiin na i ɲɔxɔni, Elise naxan findixi Safati a dii xɛmɛn na naxan kelixi Abeli-Mehola yi. ¹⁷ Nayi, Ala yaxun naxanye na e sɔtɔ Xasayelexa silanfanna ra, Yehu yi ne faxes. Naxanye na e sɔtɔ Yehu a silanfanna ra, Elise yi ne faxes. ¹⁸ Koni, n muxu wuli solofere luma nɛn Isirayila yi, naxanye mi e xinbi sinxi Baali bun, e mi a suxuren sunbu.”

Eli yi Elise sugandi a ɲɔxɔni

¹⁹ Eli yi siga mɛnni, a yi Safati a dii xɛmɛna Elise li xɛɛ biini, e nun xɛɛ bi ɲingen mɔxɔɲɛn nun naanin naxanye yi xidixi firin firin yɛɛn ma. A tan nan yi a mɔxɔɲɛn nun naanin firin dɔnxɛne rawalima. Eli yi a maso a ra, a doma gbeen woli a ma. ²⁰ Nayi, Elise yi a ɲingene lu na, a yi a gi Eli fɔxɔ ra, a naxa, “A lu yandi, n bata i mafan, n xa sa nga nun n fafe sunbu, n yi fa lu birɛ i fɔxɔ ra.” Eli yi a yabi, a naxa, “Siga. N fena nde ligaxi i ra nɛn ba?” ²¹ Elise yi xɛtɛ a xɛɛn ma, a yi fa a turaan firin tongo, a e ba saraxan na, a e suben ɲin ɲingene rawali wudin na, a na suben so muxune yii. Na xanbi ra, a keli, a bira Eli fɔxɔ ra, a findi a walikɛɛn na.

20

Ben-Hadada yi Samari yɛngɛ

¹ Ben-Hadada, Arami mangan yi a ganla birin malan a fɛma. Manga tonge saxan e nun firin nan yi a fɔxɔ ra, e nun e soone, e nun e yɛngɛ so wontorone, e sa Samari taan nabilin, e a yɛngɛ. ² A yi xɛrane rasiga taani Axabi ma, Isirayila mangana. ³ E yi a fala a xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki, ‘I ya wure gbeti fixɛn nun i ya xɛmaan so n yii, e nun i ya ɲaxalan faɲine nun i ya dii faɲine.’

” 4 Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “N bata i ya yamarine suxu, mangana, n kanna. N bata n yete so i yii e nun n gbeen naxan birin na.” 5 Xerane mon yi xete, e yi a fala Axabi xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki: ‘N bata a fala i xa, a i xa i ya wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e nun i ya paxanle nun i ya diine. 6 Nayi, waxatini ito yi tila, n nan n ma walikene rasigama nen i konni, e yi sa i ya banxin yegetere e nun i ya walikene banxine, naxan birin i yii a kenden na e a tongoma nen, e a xali.’ ”

7 Isirayila mangan yi yamanan fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E a mato ki fari xemeni ito wama en ma toron nan xon, a bata yi xeraan nafa n ma paxanle nun n ma diine maxilideni n na e nun n ma wure gbeti fixen nun n ma xemana, n mi tondi a sese ma.” 8 Yamaan nun fonne birin yi a fala Axabi xa, e naxa, “I nama i tuli mati a ra, i nama tin.” 9 Mangan yi yabini ito ti Ben-Hadada a xerane xa, a naxa, “E a fala mangan xa, n kanna, e naxa, ‘I naxan birin maxilixi n na a foloni, n na ligama nen, koni i naxan birin maxilixi iki n mi nae na lige.’ ” Xerane yi siga, e na yabin fala Ben-Hadada xa.

10 Ben-Hadada mon yi xeraan nasiga a faladeni Axabi xa, a naxa, “Alane xa n natoron e paxun birin yi xa n burunburunna gbee lu Samari taani naxan n foxorabirane yiine rafu.” 11 Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “E Ben-Hadada rakolon sandani ito ma, e naxa, ‘Naxan a yitonma yenge so xinla ma, na nama a kanba fo naxan bata yelin yengen soe.’ ”

12 Ben-Hadada na yabin sotoma waxatin naxan yi, e nun a mangane, e yi minma bubun kui, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E yiton.” E yi e yiton taan xili ma.

Axabi a xunna yeren folona

13 Koni nabina nde yi a maso Isirayila Manga Axabi ra, a yi fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a

naxa, ‘I bata gali gbeen i to ba? To yeteni n na a soma nen i yii, alogo i xa a kolon a n tan nan Alatala ra.’ ”

14 Axabi yi a maxodin, a naxa, “Na fatama nde ra?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Fata sofa foningene ra yamana kanne naxanye ye matongoxi.’ ” Axabi mon yi a maxodin, a naxa, “Nde yengen foloma?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan.” 15 Nayi, Axabi yi sofa foningene malan a yetagi yamana kanne naxanye ye matongoxi, naxanye yate yi keme firin tonge saxan e nun firin na. A mon yi Isirayila ganla sofane fan malan a yetagi, naxanye yate yi wuli solofere ra.

16 E yi mini yanyi tagini. Ben-Hadada yi a dalotoyani bubune kui e nun a manga tonge saxan e nun firinna naxanye fa a malideni. 17 Sofa foningene singe yi mini. Ben-Hadada yi xibarun fenne rasiga, alogo a xa a kolon feen naxan danguma. E fa a fala a xa muxune bata mini Samari taani. 18 Ben-Hadada yi a fala, a naxa, “Xa e minixi bonje xunbenla nan xilima, e e jehene suxu, xa e minixi yenge so xinla nan ma, e e jehene suxu.” 19 Sofa foningene nun ganla naxan yi biraxi e foxo ra, ne yi mini taani. 20 Birin yi a gbee yaxu faxes, Arami kaane yi e gi. Isirayila yi bira e foxo ra. Arami manga Ben-Hadada yi a yete rakisi soon fari, e nun soo ragina ndee. 21 Isirayila mangan yi mini, a yi a soone faxes, a wontorone kala, a yi bono gbeen sa Arami kaane ma.

22 Nayi, nabiin yi a maso Isirayila mangan na, a a fala a xa, a naxa, “I wekile, i miri ki fari, i lan i xa naxan liga, amasoto je famatoun waxatini ito yi, Arami mangan mon fama nen i yengedeni.”

Isirayila kaane mon yi Arami kaane no yengeni

23 Arami mangana walikene yi a fala a xa, e naxa, “E ala, geyane ala na a ra, nanara e senben gbo en xa. Koni en na e yenge lanbanni, waxatina nde en senben gboma nen e xa

menni. ²⁴ Iki i mən xa ito liga. I xa i ya mangane ba ganla xun na, i yi yamana kanne dɔxɔ e ɲɔxɔni. ²⁵ I tan xa ganla nde malan naxan sɛnbɛn gbo alo i bɔnɔxi naxan yi, a soone yatɛne xa lan e nun a yɛngɛ so wontorone yatɛne xa lan. Na xanbi ra, en yi e yɛngɛ lanbanni, en na a toɛ xa en sɛnbɛn mi gboɛ ayi e xa.” A yi e xuiin namɛ, a na liga.

²⁶ Ɲɛɛ nɛnɛn to a li, na waxati kedenni, Ben-Hadada yi Arami kaane malan a yɛtagi, a te Afeki taani Isirayila yɛngɛdeni. ²⁷ Axabi fan yi Isirayila kaane malan a yɛtagi, e donseene sɔɔ, e siga Arami kaane yɛngɛdeni. Isirayila kaane yi e ganla daaxaden nafala Arami kaane yɛtagi. Isirayila kaane yi maligaxi sii kuru firinna nan na, koni Arami kaane tan yi yamanan nafexi.

²⁸ Nabiin mən yi a maso, a yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Arami kaane to yi a falama fa fala Alatala, geyane ala na a ra, lanbanna ala mi a ra, nanara n yama gbeeni ito birin sama nɛn i sagoni, ɛ yi a kolon a Alatala nan n tan na.’ ” ²⁹ E lu malanxi e bode yɛtagi xi solofere. Xi soloferede lɔxɔni, yɛngɛn yi fɔlɔ, Arami sofaan naxanye yi e sanni, Isirayila kaane yi ne wuli kɛmɛ faxa lɔxɔ kedenni. ³⁰ A dɔnxɛne yi e gi Afeki taani, wuli mɔxɔɲɛn nun soloferen naxan yi luxi, taan nabilinna yinna yi bira ne fari.

Na waxatini, Ben-Hadada yi a gi, a siga taani, a lu luxunxi banxin konkona nde kui. ³¹ A walikɛne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a mɛ a Isirayila yamaan mangane hinan han! Nxu xa kasa bɛnbɛnla ndee xidi nxu ra, nxu lutina ndee xidi nxu kɔɛ ra, nxu siga Isirayila mangan fɛma. Yanyina nde, nxu na a mafan i xa, a mi i faxama.” ³² E yi kasa bɛnbɛnle xidi e ra, e lutine xidi e kɔɛ ra, e siga Isirayila mangan fɛma. E yi a fala a xa, e naxa, “I ya walikɛɛn Ben-Hadada bata i mafan, a naxa, ‘N bata i mafan, n niin nakisi.’ ” Axabi yi yabin ti, a naxa, “A mən a nii

ra? Ngaxakedenna na a ra.” ³³ Ben-Hadada a xɛrane yi a to a fala fapin nan yi na ra, e mafura a faladeni, e naxa, “I ngaxakedenna nan Ben-Hadada ra.” Axabi yi a fala e xa, a naxa, “ɛ siga, ɛ sa fa a ra n fɛma.” Ben-Hadada yi fa a fɛma, Axabi yi a rate a wontoron kui. ³⁴ Ben-Hadada yi a fala a xa, a naxa, “N fafe taan naxanye tongo i fafe yii, n ne raxɛtɛma nɛn i ma. I nɔɛ yulayaan nabɛ Damasi taani alo n fafe yi a rabama kii naxan yi Samari taani.” Axabi yi a fala a xa, a naxa, “N tan i bɛɲinma nɛn, i siga, koni fɔ en layirin xidi.” A yi layirin xidi e tagi, a yi a bɛɲin, a siga.

Nabiin yi Axabi a tantanna fala

³⁵ Nabi ganla nabina nde yi a fala a lanfaan xa, a naxa, “Alatalaa yamarin xɔn ma, n bata i mafan, n bɔnbɔ.” Koni na xɛmɛn yi tondi a bɔnbɛ. ³⁶ Nabiin yi a fala, a naxa, “Bayo i mi Alatalaa yamarin suxi, i na keli n fɛma waxatin naxan yi, yatana i faxama nɛn.” Na xɛmɛn to keli a fɛma, yatana nde yi naralan a ra, a yi a faxa.

³⁷ Nabiin yi xɛmɛ gbetɛ li, a yi a fala, a naxa, “N bata i mafan, n bɔnbɔ.” Na xɛmɛn yi a bɔnbɔ, a yi a maxɔlɔ.

³⁸ Nabiin yi sa dɔxɔ mangana kiraan na, a yɛɛn maxidi dugi dungin na alogo a nama a kolon. Na xanbi ra, a sa ti kiraan na Manga Axabi danguma dɛnaxan yi.

³⁹ Mangan dangumatɔna, nabiin yi gbelegbele a fɔxɔ ra, a naxa, “N yi yɛngɛni waxatin naxan yi, muxuna nde yi mini kuruni a fa kasorasa keden na n xɔn, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Xɛmɛni ito ramara n xa. Xa a gi, i tan nan findima a ɲɔxɔn na, xanamu, i gbeti fixɛn kilo tonge saxan nun naanin so n yii.’ ” ⁴⁰ Koni n yi yɛɛ gbaxi ayi be binna nun be binni waxatin naxan yi, xɛmɛn yi a gi.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “I ya kitin nan na ra, i yɛtɛɛn bata a fala.” ⁴¹ Mafurɛn, nabiin yi dugi dungin ba a yɛɛne ma, Isirayila mangan yi a kolon a nabina nde na a ra. ⁴² Nayi, a yi a fala mangan xa, a naxa,

“Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo n xemen naxan faxa fe ragidixi, i bata na bejin, i tan yeteen nan faxama a joxoni, i ya yamaan yi faxa a yamaan funfuni.’ ” ⁴³ Isirayila mangan yi xete a konni Samari taani, a kontofilixi, a xaminxi.

21

Axabi yi tin Naboti faxan ma

¹ Na feene dangu xanbini, xemena nde yi Yesereli yi, a xili Naboti, manpa bili nakon yi a yii Axabi a manga banxin dexon, Samari mangana. ² Loxona nde, Axabi yi a fala Naboti xa, a naxa, “I ya manpa xeen naxan n ma manga banxin fema, a so n yii, n xa a findi sabidi nakon na, n manpa xee fajin gbeta soe i yii, hanma xa a i kenen, n na sara gbeti fixen na.” ³ Koni Naboti yi Axabi yabi, a naxa, “Alatala xa n natanga n benbane keen soon na i yii.” ⁴ Axabi xoloxin monexin yi so banxini Naboti Yesereli kaana falana fe ra, a a mi a benbane keen soma a yii. A sa a sa, a yetagin luxun, a mi wa sese don fe xon. ⁵ A jaxanla Yesabele yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i niini jaxuxi i ma, i mi i degema mumu?” ⁶ A yi a yabi, a naxa, “N falan tixi Naboti Yesereli kaan nan xa, n naxa, ‘I ya manpa xeen sara n ma gbetin na, xa i nu wa, n manpa xee gbeta so i yii a joxon na.’ ” ⁷ Nayi, a jaxanla Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “Iki, i tan nan mangayani Isirayila yi ba? Keli i dege, i bojen yi sewa, n tan Naboti Yesereli kaana manpa xeen soma nen i yii.”

⁸ A bataxine sebe Manga Axabi xinla ra a mangana taxamasenna sa e ma, Naboti taan naxan yi, a yi e rasiga na fonne nun a kuntigine ma. ⁹ A yi sebexi bataxine kui, a naxa, “E a fala yamaan xa soge keden sunna suxu, e Naboti doxo muxu gbee doxodeni yamaan tagi. ¹⁰ E xalabanten firin doxo a dexon naxanye a topegema, a a bata Ala nun mangan danga. Na xanbi ra, e a xali taa xanbin na, e a magolon gemen na han a faxa.”

¹¹ Yesabele yamarin naxan fi bataxine kui, Naboti a taan fonne nun kuntigine yi na liga. ¹² E yi a fala a yamaan xa sun, e Naboti doxo na yamaan yee ra, ¹³ xalabanten firinne fan yi fa, e doxo Naboti dexon. Na xalabanten firinne yi seren ba Naboti xili ma yamaan yetagi, e naxa, “Naboti bata Ala nun mangan danga.” Mafuren, e yi a xali taa xanbin na, e a magolon gemen na han a faxa. ¹⁴ Nayi, taan kuntigine yi xeraan nasiga Yesabele ma, a Naboti magolonxi gemen nan na han a faxa.

¹⁵ Yesabele na me waxatin naxan yi, a sa a fala Axabi xa, a naxa, “Naboti Yesereli kaan tondi manpa bili xeen naxan sare i ma gbeti na, na manpa bili xeen findi i gbeen na. A bata faxa.” ¹⁶ Axabi a mexina, a Naboti bata faxa, a yi siga a manpa bili nakoni, a findi a gbeen na.

Ala yi Axabi nun Yesabele yalagi

¹⁷ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ¹⁸ “Siga Axabi fema, Isirayila mangan naxan doxi Samari taani. A sa Naboti a manpa bili nakoni, a sigaxi naxan findideni a gbeen na. ¹⁹ Sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata xemena nde faxa. I mon yi fa a yii seene tongo.’ Na xanbi ra, i mon xa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Barene Naboti wunla makonxi denaxan yi, barene i fan yeteen wunla makonma mena nin.’ ” ²⁰ Eli yi siga na xerani badeni Axabi xa. Axabi yi a fala a xa, a naxa, “I bata n to ba, i tan n yaxuna?” Eli yi a yabi, a naxa, “On, n bata i to. Amasoto naxan mi rafan Alatala ma, na rabaan bata i kenen. ²¹ Ala naxa, ‘N toron nafama i ma nen. N na i raloma ayi nen, xemen naxan birin Axabi a denbayani, n ne raxori. Naxanye i mabinni, ne birin bama i yii nen, konyine nun xorone Isirayila yi. ²² N na i ya denbayaan suxuma nen alo n Nebati a dii xemen Yerobowan ma denbayaan suxu kii naxan yi, e nun Axiyaa dii xemen Basaa denbayana. N na ligama nen amasoto i bata n

naxɔlɔ gbeen ti, i yi Isirayila kaane ti yulubin ma.’²³ Alatala mɔn yi falan ti Yesabele fan xili ma, a naxa, ‘Barene Yesabele donma nɛn Yɛsɛreli taan nabilinna yinna sanna xɔn ma.’²⁴ Axabi a denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa xɛɛn ma, xɔline nan ne donma.’ ”

²⁵ Muxu yo mi na naxan a ragidi a xa Alatala rapaxu feen naba alo Axabi. A rapaxanla Yesabele nan a radin. ²⁶ A yi haramu feene ligama, a yi suxurene batuma alo Amorine yi a ligama kii naxan yi, Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra.

²⁷ Axabi to Eli a falane mɛ, a yi a dugine yibɔ, a kasa benbenla so a ma sununi, a sun. E nun na kasa benbenla nan yi e sama, a yi sigan tima yetɛ magodoni. ²⁸ Alatala yi falan ti Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ²⁹ “I bata a to Axabi a yetɛ xurunxin n yetagi kii naxan yi? Bayo a bata a yetɛ xurun n xa, n mi tɔrɔyaan nafama a waxatini, a fama a diina waxatin nin, n tɔrɔyaan nafa a denbayaan ma.”

22

Axabi yi wa Ramoti tongo feni Taruxune Firinden 18.1-3

¹ Nɛɛ firin yi dangu, yɛngɛn mi so Arami nun Isirayila tagi. ² Nɛɛ saxandena, Yuda manga Yosafati yi siga Isirayila mangan fɛma. ³ Isirayila mangan yi a fala a walikɛne xa, a naxa, “E a kolon Ramoti taan Galadi yamanani, en gbeen na a ra! Nanferan en sikɛma a tongo feen na Arami mangan yii?” ⁴ A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I sigɛ n fɔxɔ ra Ramoti taani Galadi yamanani yɛngɛ sodeni ba?” Yosafati yi Isirayila mangan yabi, a naxa, “I tan nun n tan keden na a ra, n ma yamaan nun i ya yamana, n ma soone nun i ya soone.”

Waliyine yi xunnayerenna fe fala Taruxune Firinden 18.4-11

⁵ Na xanbi ra, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxɔdin singen.” ⁶ Isirayila mangan yi waliyine malan, kɛmɛ naanin

ɲɔxɔn, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yɛngɛn so Ramoti taani Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina a soma nɛn mangan yii.” ⁷ Koni Yosafati yi a maxɔdin, a naxa, “Alatala nabi yo mi fa be yi ba, en nɔɛ Alatala maxɔdinɲɛ naxan xɔn ma?” ⁸ Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasɔtɔ a fe rapaxin nan tun falama n xa, a rapaxin mi na mumɛ! A xili Mikahu, Yimilaa dii xɛmɛna.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.” ⁹ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xɛmɛna.”

¹⁰ Isirayila mangan nun Yuda manga Yosafati birin yi dɔxi e mangaya gbɛdɛne yi lonna ma Samari taan so dɛɛn na, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹¹ Sedeki, Kenan ma dii xɛmɛn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bɔnbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxɔri.’ ” ¹² Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii.”

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala Taruxune Firinden 18.12-27

¹³ Xɛraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe rapaxine fala mangan xa, i yitɔn i siga alo e tan. I fan yi sa fe rapaxin fala!” ¹⁴ Koni, Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.” ¹⁵ Mikahu to fa mangan fɛma, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yɛngɛ Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii.” ¹⁶ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakɔlɛ Alatala yi sanɲa ma yoli fa fala

i xa n̄ndin nan gbansan fala n xa?”
 17 Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na, Alatala m̄n yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa x̄εε a konni b̄n̄esani!’ ”
 18 Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa? A mi fe fañin falama n xun ma mum̄! A fe naxin nan tun falama.”

19 Nayi, Mikahu m̄n yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to d̄oxi a mangaya gb̄edeni, maleka ganla tixi a f̄ema, a yifanna nun a k̄m̄enna ma.
 20 Alatala yi a fala, a naxa, ‘Nde Axabi mayendenma alogo a xa siga Ramoti taan ȳenḡedeni Galadi yamanani, a f̄axa?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gb̄εε fala. 21 Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala ȳεtagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan n̄ε a mayenden̄ε n̄n.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’ 22 A yi a yabi, a naxa, ‘N minima n̄n, n wulen naso a waliyine birin d̄ε.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a mayendenma n̄n, i yi a n̄. Siga, i sa na liga.’
 23 Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin d̄ε. Alatala bata a ragidi a xa n̄axankatan nafa i ma.”

24 Nayi, Kenan ma dii x̄em̄en Sedeki yi a maso, a yi Mikahu d̄εen garin, a yi a magele, a naxa, “Alatalaa malekan sigaxi kiraan mundun x̄n, a to keli n f̄ema, a wule falan ti i xa?” 25 Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini l̄x̄n naxan yi, i a kolonma n̄n.” 26 Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a ra Am̄n f̄ema, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii x̄em̄ena. 27 I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a ε xa x̄em̄eni ito sa kasoon na, ε yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi x̄εε k̄end̄eyani.’ ” 28 Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i x̄εε k̄end̄eyani nun, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A m̄n

yi a fala, a naxa, “E tan yamaan birin xa ε tuli mati.”

*Manga Axabi yi f̄axa ȳenḡeni
 Taruxune Firinden 18.28-34*

29 Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. 30 Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gb̄εε, n siga ȳenḡeni, koni i tan, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a max̄εε, a siga ȳenḡeni.
 31 Arami mangan bata yi yamarini ito fi a ȳenḡε so wontoro kuntigi tonge saxan e nun firinna ma, a naxa, “E nama muxu yo ȳenḡε f̄o Isirayila mangan tun.” 32 Ȳenḡε so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a ȳenḡε. Koni, Yosafati yi s̄n̄x̄n nate. 33 Ȳenḡε so wontoro kuntigine to a to Isirayila manga mi yi a ra, e yi e masiga a ra. 34 Anu, x̄em̄ena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan li makantan se mi yi d̄enaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, n namini ȳenḡε soden fari ma, amas̄t̄o n bata max̄l̄o.” 35 Ȳenḡen yi n̄axu ayi na l̄x̄ni. Mangan tixin yi lu a ȳenḡε so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane ȳεtagi, a f̄axa n̄inbanna ra. A max̄l̄oden wunla bata yi b̄x̄n a wontoron kuiin birin yi. 36 Sogen bira waxatini, e s̄n̄x̄o s̄n̄x̄ni te ganla daaxadeni, e naxa, “Birin xa siga a taani, a konni.” 37 Nayi, mangan yi f̄axa, e fa a binbin na Samari taani, e yi a maluxun.

38 E to wontoron maxa Samari ige d̄ox̄deni, barene yi Axabi wunla k̄n, yalundene yi e maxa na, fata Alatalaa falan na.*

39 Axabi k̄ewali d̄n̄x̄ene, a naxanye birin liga, a sama n̄in manga banxin naxan ti, e nun a taan naxanye birin ti, ne s̄εb̄exi Isirayila mangane taruxu

* 22:38: Na feen s̄εb̄exi Mangane Singen 21.19 kui.

kedine kui. ⁴⁰ Axabi to faxa, a dii xemena Axasiya nan ti a joxoni.

yi Alatala raxolɔ, Isirayilaa Ala, alo a fafe a liga kii naxan yi.

*Yosafati, Yuda mangana
Taruxune Firinden 20.31-21.1*

⁴¹ Asaa dii xemen Yosafati yi findi Yuda mangan na, Isirayila manga Axabi a mangayaan jee naaninden.

⁴² Yosafati findi mangan na a jee tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalen yi jee maxonen nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii temena. ⁴³ A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan berin, a fe fənin liga Alatala yee ra yi. ⁴⁴ Koni, a mi taan kidene kala, muxune mon yi lu sigε saraxane badeni menne yi e nun wusulan ganden. ⁴⁵ Bəne xunbenla yi lu Yosafati nun Isirayila mangan tagi.

⁴⁶ Yosafati kewali donxene, a wekilen nun a yengene, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

⁴⁷ A yi kide kii xeme yalundene ba a yamanani, naxanye mon yi na xabu a fafe Asaa waxatini. ⁴⁸ Manga mi yi fa Edon yamanani na waxatini, fo Yuda mangana muxu sugandixin gbansan.

⁴⁹ Yosafati yi kunkin gbeene rafala, alogo e xa siga Ofiri yamanani xema feen na, koni e mi fa siga, bayo kunkine kala nen Esiyon-Gebere yi.

⁵⁰ Nayi, Axabi a dii xemena Axasiya yi a fala Yosafati xa, a naxa, "I waxi nen n ma walikene xa siga i gbeene foxo ra kunkine kui?" Koni, Yosafati mi tin.

⁵¹ Yosafati to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemen Yehorami nan ti a joxoni.

Axasiya, Isirayila mangana

⁵² Axabi a dii xemena Axasiya yi findi Isirayila mangan na Samari taani, Yuda manga Yosafati a mangayaan jee fu nun soloferedeni. Axasiyaa mangayaan naba nen jee firin Isirayila xun na. ⁵³ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a sigan ti a jaxin na alo a fafe nun a nga e nun alo Manga Yerobowan, Nebati a dii xemena, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ⁵⁴ A yi Baali suxuren batu, a yi a xinbi sin a bun ma, a

Mangane Firindena Yuda nun Isirayila Mangane Fe Taruxuna

Mangane Firinden kitabu yireni ito kui, na Yuda nun Isirayila manga dɔnxene nan ma fe falama. A yire singena (keli Mangane Firinden sora singen ma han sora 7), na Isirayila kala feen nan falama en xa. Mangane nan yi dɔxi a xun na naxanye mi yi tinxin Ala ye ra yi. Ala yi tin Asiriya mangan Salamanasari xa Samari taan tongo yengeni, Isirayila manga taana. Na ligaxi nen jee kemε solofere jee mɔxɔnen nun firin benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi. Asiriya mangan mɔn yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, a siga e ra konyiyani. Nabi Elise a fe taruxun yebaxi en xa sorani itoe yire wuyaxi kui, Eli a xarandiin naxan ti a jɔxɔni (Keli Mangane Firinden sora 2 ma han 13).

A yire firindena Isirayila yamanan yiifari fɔxɔn mangayaan nan ma fe yebama naxan xili Yuda, feen naxanye liga jee kemε jee tonge saxanna bun ma Yuda lu xanbini a yete ma yamanan kɔmen fɔxɔn suxu xanbini yengeni. (Keli Mangane Firinden sora 18 ma han sora 25) Dɔnxen na, Babilɔn mangan Nebukadanesari yi fa Yerusalɔn tongo yengeni jee kemε suulun jee tonge solomasεε jee solofere benun Marigi Yesu xa bari, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi Yuda yamanan muxu fisamantenne xali Babilɔn taani. Ala nan Isirayila kaane yulubine saran e ra na feen kui.

Eli yi Axasiyaa tantanna fala

¹ Axabi faxa xanbini, Moyaba kaane yi murute Isirayila kaane xili ma. ² Axasiya yi bira keli a kore banxin foye soden na Samari taani, a maxɔɔ. Nayi, a xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn taan muxune ala, alogo a xa a kolon xa a yiyalanje a maxɔɔni. ³ Koni,

Alatalaa malekan yi a fala Eli Tisibi kaan xa, a naxa, “Siga, i sa Samari mangana xerane ralan kira yi, i a fala e xa, i naxa, ‘Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera i sigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala?’” ⁴ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I naxan nabaxi, na feen ma, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” Eli yi sa na fala e xa.

⁵ Xerane yi xete Axasiya fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ε xetexi?” ⁶ E yi a yabi, e naxa, “Xemena nde nan texi nxu ralandeni, a yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E siga, ε xete mangan fema naxan ε rafaxi, ε sa a fala a xa, a Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera nayi i xerane rasigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala? Nanara, i mi fa kelima i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” ⁷ Axasiya yi e maxɔdin, a naxa, “Xemen yi kiin mundun yi naxan te ε ralandeni a falani itoe ti ε xa?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Muxun nan yi a ra naxan yi maxidixi sube kidi xabe kannara e nun kidi tagixidina a tagi.” Axasiya yi a fala, a naxa, “Eli, Tisibi kaan nan na ra!”

Axasiya yi wa Eli suxu feni

⁹ Axasiya yi sofa tonge suulun nasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi te Eli fema geyaan xuntagi, a yi dɔxi denaxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo.” ¹⁰ Eli yi na kuntigin yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi ε nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹¹ Axasiya mɔn yi sofa tonge suulun gbeteeye rasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi a fala Eli xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo mafuren.” ¹² Eli yi a yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi ε nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Alaa teen yi

godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹³ Axasiya mən yi sofa tonge suulun e nun e kuntigin nasiga a saxandeni. Na kuntigin saxanden yi te, a to so, a xinbi sin Eli yetagi, a mafan, a naxa, “Sayibana, nxu nun n ma sofa tonge suulunna niin natanga. ¹⁴ N na a kolon, tən bata godo kore, a yi kuntigi firin fəlone gan e nun e sofa tonge suulunne. Koni iki, n bata i mafan, n niin nakantan.” ¹⁵ Alatalaa malekan yi a fala Eli xa, a naxa, “Siga a fəxə ra, i nama gaxu a yεε ra.” Eli yi keli, a godo a fəxə ra mangan fəma. ¹⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, bayo i bata xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxədindeni, Ekirən kaane ala, alo Ala mi fa Isirayila yi naxan maxədin, ne falan na, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi dεende, amasətə i faxama nən.” ¹⁷ Axasiya yi faxa, fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa. Yorami yi ti a jəxəni Yosafati a dii xəmən Yehorami a mangayaan, ne firindeni Yuda yi. Dii xəmə yo mi yi Axasiya yii. ¹⁸ Axasiya kəwali dən xene, a naxanye birin liga, ne səbexi Isirayila mangane taruxu kədine kui.

2

Eli yi te kore

¹ Ləxəna nde Alatala yi fa Eli rate kore wuluwulu gbeeni. Na waxatini Eli nun Elise yi kelima Giligali yi. ² Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasətə Alatala bata n xε han Beteli taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xətəma i fəxə ra.” E birin yi siga Beteli yi.

³ Beteli taan nabi ganla yi fa Elise fəma, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nən kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ε dundu.” ⁴ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasətə Alatala bata n xε han Yeriko taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi e

nun i tan, n mi xətəma i fəxə ra.” E birin yi siga Yeriko yi.

⁵ Yeriko taan nabi ganla yi e maso Elise ra, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nən kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ε dundu.” ⁶ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasətə Alatala bata n xε han Yurudən baani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xətəma i fəxə ra.” E firinna birin yi siga kiraan xən. ⁷ Nabiin muxu tonge suulun nabi ganla yε, ne yi bira Eli nun Elise fəxə ra, e sa ti, e yi e yεε rafindi e firinna mabinni, e e makuya e ra ndedi. E fan firinna yi ti Yurudən baan dε. ⁸ Eli yi a doma gbeen tongo a mərəmərə, a igen garin, a yitaxun be binna nun be binni, e firinna birin yi dangu yire yixareni.

⁹ E to dangu, Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “I waxi a xən, n xa nanse liga i xa, benun n xa ba i fəma?” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata i mafan, n waxi i ya nabiyaan xaxinla dəxəde firin nan sətə fe yi.” ¹⁰ Eli yi a fala a xa, a naxa, “I fe xədəxən nan maxədinxin na na ra. Koni n bama i fəma waxatin naxan yi, xa i n to, na ligama i xa nən, koni xa i mi n to, na mi ligama i xa.”

¹¹ E yi sigatini, e fala tiini, nanunna, wontoro tεε kanna nun soo tεε kanne yi so e tagi, Eli yi te kore wuluwulu gbeeni. ¹² Elise yi a matoma a gbelegbelema, a naxa, “N fafe, n fafe! I dangu Isirayilaa yengε so wontorone birin na e nun a soone!” A mi fa a to sənən. Nayi, a yi a dugine suxu, a yi e yibə dungi firinna ra, ¹³ Elise yi doma gbeen tongo Eli naxan nabira. A xεtε, a ti Yurudən baan dε, ¹⁴ Eli doma gbeen naxan nabira, Elise yi na tongo, a baa igen garin, Elise yi maxədinna ti, a naxa, “Alatala, Eli a Ala minən yi iki?” A mən yi baa igen garin, na xanbi ra, baan yi taxun, Elise yi dangu.

¹⁵ Yeriko taan nabine ganla to a to wulani, e yi a fala, e naxa, “Eli a xaxinla Elise yi.” E yi siga a ralandeni, e xinbi sin a bun ma. ¹⁶ E yi a

fala a xa, e naxa, “Xeme senbemaan muxu tonge suulun i ya walikene ye, i waxi e xa sa i kanna fen? Yanyina nde Alatalaa Nii Sarijanxin bata a xali a sa a woli geyana nde fari hanma lanbanna nde kui.” Elise yi e yabi, a naxa, “E nama e rasiga.” ¹⁷ Koni, e yi a karahan han! A yi a fala e xa, a naxa, “E e rasiga.” E yi muxu tonge suulun nasiga naxanye Eli fen xi saxan, koni e mi a to mumε! ¹⁸ E to xεte Elise fema Yeriko taani, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi yi a fale ε xa, ‘E nama siga?’ ”

Elise Yeriko yi

¹⁹ Taan muxune yi a fala Elise xa, e naxa, “Nxu kanna, taan dɔxɔ kiin fan alo i a toxi kii naxan yi, koni igen kobi han a mi tinje sansine yi soli.” ²⁰ Elise yi a fala e xa, a naxa, “E fa fɔxɔn na goron nenεn kui, ε a so n yii.” E fa a ra. ²¹ Elise yi siga tigin xunna ra, a fɔxɔn woli igeni, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata igeni ito rasarijan, a mi fa muxune faxε, sansine fan nun fa solima nen.’ ” ²² Igen yi rasarijan, keli na lɔxɔni fata Elise a falan na.

²³ A kelimatɔn mɛnni siga Beteli yi, a yi tema kiraan xɔn, taa yi diidine yi fa, e yi a magele, e yi a fala a ma, e naxa, “Teli kanna siga! Teli kanna siga!” ²⁴ A yi xεte, a e mato, a yi e danga Alatala xinli, sube xaje magaxuxi firin yi mini fɔtɔnni, e diidine tonge naanin e nun firin yibo. ²⁵ Elise yi keli mɛnni, a siga Karemele geyaan fari. Na xanbi ra, a xεte Samari taani.

3

Yorami, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Yosafati a mangayaan jeε fu nun solomasεxedeni, Axabi a dii xεmen Yorami yi findi Isirayila mangan na Samari taani, a jeε fu nun firin mangayaan liga Isirayila xun na. ² Naxan jaxu Alatala yeε ra yi, a na liga nen, koni a mi dangu a fafe nun a nga fe jaxine ra. A fafe kide gεme Baali sawuran naxanye ti, a ne kala, ³ koni Nebati a dii xεmen Yerobowan yulubin

naxanye liga, naxan Isirayila kaane ti yulubin ligan ma, a fan yi kankan ne ligan ma, a lu ne yi, a mi xεte e fɔxɔ ra mumε!

Yorami yi Moyaba yεnge

⁴ Moyaba mangan Mesa, yeXεε kurune nan yi a yii. Neε yo jeε, a yi lan a xa naxan so Isirayila mangan yii mudun na, na nan lanxi yeXεε diin wuli kεme ma e nun yeXεε xungbe wuli kεme e nun e xabena. ⁵ Axabi to faza, Moyaba mangan yi murute Isirayila mangan xili ma. ⁶ Nayi, Yorami yi mini Samari taani, a Isirayila sofane birin malan. ⁷ A xεrane rasiga a faladeni Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “Moyaba mangan bata murute n xili ma. I waxi fa feni n fɔxɔ ra Moyaba yεngedeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “N sigama nen i fɔxɔ ra, i tan nun n tan keden na a ra, n ma sofane i ya sofane nan e ra, n ma soone i ya soone nan e ra.” ⁸ Yosafati mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “En teen kiraan mundun xɔn?” Yorami yi a yabi, a naxa, “Edɔn tonbonna kiraan xɔn.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan nun Edɔn mangan yi siga, e xi solofere sigan tixina, igen yi jaganla yii e nun xuruseen naxanye yi biraxi e fɔxɔ ra. ¹⁰ Nayi, Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Ee! Alatala en tan manga saxanne xilixi nen, alogo a xa en sa Moyaba yamanan sagoni!” ¹¹ Koni Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi na en nɔε Alatala maxɔdinje naxan yi?” Isirayila mangana walikεen yi a fala e xa, a naxa, “Elise be, Safati a dii xεmena, naxan yi igen sama Eli yiine ra.” ¹² Yosafati yi a fala, a naxa, “Alatalaa falana Elise yi.” Nayi, Isirayila mangan nun Yosafati nun Edɔn mangan yi godo a fema.

¹³ Elise yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Nanse i tan nun n tan tagi? Siga i fafe nun i ngaa nabine fema.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “En-εn, amasɔtɔ Alatala nan nxu tan manga saxanne xilixi alogo a xa nxu so Moyaba yii.” ¹⁴ Elise

yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Sɛnbɛn Birin Kanna, n walima naxan xa, xa n mi Yosafati binyaxi, Yuda mangana, i bɔtɛ mi yi taranma n xa. N mi yi i matoma. ¹⁵ Iki, ɛ fa maxase maxana nde ra n xɔn.” Maxase maxan na maxaseen maxa waxatin naxan yi, Alatala sɛnbɛn yi godo Elise ma. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ yili wuyaxi ge lanbanni.’ ¹⁷ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ mi foyen toma, ɛ mi tulen toma mumɛ, koni lanbanni ito rafema nɛn igen na, ɛ yi ɛ min, ɛ tan nun ɛ xuruse xungbene nun ɛ xuruse xunxurine.’ ¹⁸ Koni fe di xuri nan na ra Alatala yii. A Moyaba yamanan soma nɛn ɛ yii. ¹⁹ Ɛ taa fangamane birin kalama nɛn e nun taa rakantanxine, ɛ wudi fajine birin sɛgɛma nɛn, ɛ yi tigine birin dutun, ɛ xɛɛne rafe gɛmɛne ra.” ²⁰ Na xɔtɔn bode, saraxa ba waxatini, igen yi fa keli Edɔn yi, yamanan yi rafe igen na.

²¹ Moyaba kaane to a mɛ a mangane fama e yɛngɛdeni, naxanye birin bata yi a li yɛngɛ so seen tongoden ma, e ne birin xili, e ti yamanan danna ra. ²² E to keli xɔtɔnni, sogen tixi igen na bɔxɔn fari ma, Moyaba kaane yi igen to wulani, a gbeeli alo wunla. ²³ E yi a fala, e naxa, “Wunla na a ra! Mangane bata e bode yɛngɛ, e nun e sofane, e yi e bode faxa. Iki, Moyaba kaane, ɛ keli, en sa e yii seene tongo!” ²⁴ E yi fa Isirayila ganla daaxadeni. Koni, Isirayila ganla yi keli, a Moyaba kaane yɛngɛ, e yi e gi ganla yɛɛ ra. Isirayila ganla yi bira e fɔxɔ ra han e sa so e yamanani, e yi Moyaba kaane nɔ. ²⁵ E taane kala, e birin yi gɛmɛ keden kedenna woli xɛɛ fajine yi, e xɛɛne rafe gɛmɛne ra, e yi tigine birin dutun, e yi wudi fajine birin sɛgɛ. A rajanna, Kiri-Hareseti taan yinna nan tun yi fa a kiini, koni sofa lantan kanne fan yi fa na rabilin, e na fan yɛngɛ. ²⁶ Moyaba mangan to a to a a mi yɛngɛn nɔɛ, a yi silanfan kanna

muxu kɛmɛ solofere tongo alogo a xa kirani ba han Edɔn mangan fɛma, koni e mi nɔ.* ²⁷ Nayi, a yi a dii singen tongo naxan yi lanma a xa ti a jɔxɔni, a yi a ba saraxan na taan yinna fari. Na xanbi ra, Moyaba kaane yi Isirayila kaane jaxankata han Isirayila kaane yi keli na yi, e xɛtɛ e konni.

4

Elise yi kaja gilɛn mali

¹ Lɔxɔna nde kaja gilɛna nde yi fa Elise li, nabi ganla nabina nde nan yi a xɛmɛn na. A yi Elise mafan, a naxa, “I ya walikɛna, n ma xɛmɛn bata faxa, i a kolon a i ya walikɛɛn yi gaxuxi Alatala yɛɛ ra, koni doli kanna bata fa n ma dii xɛmɛ firin tongodeni, a xa e findi a konyine ra.” ² Elise yi a maxɔdin, a naxa, “N nɔɛ nanse ligɛ i xa? A fala n xa nanse i yii banxini?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Sese mi i ya walikɛɛn yii banxini fɔ ture kundi keden.” ³ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i sa goron yigenle maxɔdin i dɔxɔ bodene ra, i nama ndedi maxɔdin de! ⁴ I na so i konni, i dɛɛn balan ɛ nun i ya diine xun ma, i turen sa goronne birin kui, naxanye na rafe i ne dɔxɔ e dan na.” ⁵ Nayi, jaxanla yi keli a fɛma. A dɛɛn balan e nun a diine xun ma, e yi fa goronne ra, a yi e rafe. ⁶ Goronne birin to rafe, a yi a fala a dii xɛmɛn xa, a naxa, “Fa goron gbɛtɛye ra.” Koni a diin yi a yabi, a naxa, “Goron mi fa na.” Turen yi ba minɛ. ⁷ Naxanla yi sa a fala sayiban xa. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, turen mati, i yi i ya donla fi, naxan na lu i yii, na i tan nun i ya diine rakisima nɛn.”

Sunemi kaana diin yi keli sayani

⁸ Lɔxɔna nde Elise yi danguma Sunemi taani, jaxalan nafulu kanna nde yi mɛnni, na yi a karahan a xa a dɛge. A nɛma yi dangue na waxati yo yi, a soma nɛn a konni a dɛge. ⁹ A yi a fala a xɛmɛn xa, a naxa, “N laxi a ra xɛmɛn naxan danguma en

* 3:26: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

konni waxati yo waxati, Alaa muxu sarijanxin na a ra. ¹⁰ En lan en xa konkodina nde ti a xa en ma sanganson kœ ra, en saden nun tabanla nun gbɛɛn nun lenpun dɔxɔ a xa na. A nœ yigiye menni nen a na dangu en konni.”

¹¹ Lɔxɔna nde Elise to fa Sunemi yi, a te konkoni koren na, a sa a sa na yi. ¹² A yi a fala a walikɛɛn Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan xili.” Gexasi yi na naxanla xili, a fa a fema. ¹³ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “A fala naxanla xa, i naxa, ‘I bata fe wuyaxi raba nxu xa. Nxu nœ nanse lige i xa? Nxu xa falan ti mangan xa i ya fe yi hanma sofa kuntigina?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “N dɔxi n ma yamanan nan tagi, sese mi dasaxi n ma.” ¹⁴ Elise yi Gexasi maxɔdin, a naxa, “Nanse xa liga a xa?” Gexasi yi a yabi, a naxa, “Dii mi a yii, a xɛmɛn bata fori.” ¹⁵ Elise yi a fala, a naxa, “Naxanla xili.” Gexasi yi a xili, a yi fa, a so dɛɛn na. ¹⁶ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Nɛɛ famatɔni waxatini ito yi, i diin barima nen, i a tongo i yii.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “ɛn-ɛn, n kannna, sayibana, i nama wulen fala i ya walikɛɛn xa.”

¹⁷ Naxanla na yi fudikan, nɛɛ famatɔni na waxati kedenni, a dii xɛmɛn bari, alo Elise a fala a xa kii naxan yi.

¹⁸ Diin yi gbo. Lɔxɔna nde, a yi siga a baba fema se xabane yireni, ¹⁹ diin yi a fala a baba xa, a naxa, “N xunna! N xunna!” A baba yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “A xali a nga fema.” ²⁰ Walikɛɛn yi a tongo, a a xali a nga fema. Diin yi lu a nga xinbine fari han yanyi tagini. Na xanbi ra, a faxesa. ²¹ Naxanla yi te, a sa diin sa sayibana saden ma, a dɛɛn balan a xun ma, a mini. ²² A yi a xɛmɛn xili, a naxa, “N bata i mafan i ya walikɛ keden nun sofanla keden nafa n ma, n waxi siga feni sayiban fema mafuren. N fama.” ²³ A yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera i waxi siga feni a fema to? Kike Nɛnɛn hanma Matabu Lɔxɔn mi a ra.” A yi a yabi, a naxa, “Hali i mi kɔntɔfli.”

²⁴ A yi sofanli tɔn, a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Ti sofanla yɛɛ ra. En siga, i nama ti, xa n mi i yamari.”

²⁵ Nayi, e siga sayiban fema Karemele geyaan fari. Sayiban to a to fɛ wulani, a yi a fala a walikɛɛn Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan fama. ²⁶ Iki i gi i sa a ralan, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tana mi i ma? I ya xɛmɛn nun i ya diina, tana mi e ma?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Tana yo mu.” ²⁷ Koni, a sayiban feman li waxatin naxan yi geyaan fari, a yi a sanne suxu. Gexasi yi wa a radin feni ayi. Koni, sayiban yi a fala a xa, a naxa, “A lu na, amasɔtɔ a bɔɔn sunuxi, koni Alatala bata na feen luxun n ma, a mi a yitaxi n na.” ²⁸ Nayi, naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N kannna, n yi i maxɔdin diina nde ma nun? N mi yi a fala i xa, ‘I nama n yanfa?’ ”

²⁹ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “I tagi xidi, i n ma dunganna suxu i yii, i siga. Xa i naralan muxuna nde ra, i nama a xɔntɔn, xa muxuna nde i xɔntɔn, i nama a ratin. I xa n ma dunganna sa diin yetagi.” ³⁰ Naxanla yi a fala, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n mi sigama xa i tan mi a ra.” Nayi, Elise yi siga a fɔxɔ ra. ³¹ Gexasi bata yi siga e yɛɛ ra, a bata yi dunganna sa diin yetagi, koni diin mi xui ramini, a mi a ramaxa. A xɛtɛ Elise ralandeni, a na feen fala a xa, a naxa, “Diin mi xulunxi.”

³² Elise so banxini waxatin naxan yi, diin bata yi faxesa, a saxi a saden ma.

³³ Elise yi so, a dɛɛn balan e firinna ma, a yi Alatala maxandi. ³⁴ A te, a yi a sa diin fari, a dɛɛn lan a dɛɛn ma, a yɛɛne lan a yɛɛne ma, a yiine lan a yiine ma, a a yibandun a fari, diin fatin yi wolon. ³⁵ Elise mɔn yi so banxini, a so a masigani. Na xanbi ra, a te, a mɔn yi a yibandun a fari. Diin yi tison dɔxɔ solofere, a yɛɛne yi rabi. ³⁶ Elise yi Gexasi xili, a naxa, “Sunami kaan xili.” ³⁷ Naxanla yi fa, a bira a bun ma, a xinbi sin bɔxɔni. A diin tongo, a mini.

Sabi dontarena

³⁸ Elise yi xεε Giligali taani, fitina kamεn yi yamanani. Nabi ganla yi dɔxi a rabilinni. Elise yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “Tunden dɔxɔ tεεn ma, i donseen nafala nabi ganla xa.” ³⁹ E tan nde keden yi siga burunna ra sabi dε badeni, a yi sansina nde to burunna ra, a yi burunna ɲanla bolon, a dugin nafe. A to so, a yi e yixaba dungi dungi na tunden kui, koni muxε mi a kolon naxan yi a ra. ⁴⁰ A to na donseen so muxune yii, e a don, e lu gbelegbelε, e naxa, “Sayibana, dabarin donseni!” ⁴¹ Elise yi yamarin fi, a naxa, “Fa murutu fujina nde ra n xa.” A to fa a ra, Elise yi a sa donseni. A yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “A so muxune yii, e xa a don.” Sese ɲaxi mi fa luxi tunden kui.

Burun nawuyana ayi

⁴² Na waxati kedenni, xεmεna nde yi fa funde buru mɔxɔɲε ra e nun murutu kεε nεnεn bεnbeli keden sayiban xa, sa keli Baali-Salisa yi. Burun yi rafalaxi funde nεnεn nan na. Elise yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “Donseene yitaxun yamaan na.” ⁴³ A walikεεn yi a yabi, a naxa, “N nɔε a soε muxu kεmε yii di?” Koni, Elise yi a fala a xa, a naxa, “A so muxuni itoe yii, e xa a don, amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E e dεgema nεn, a dɔnxεn yi lu.’ ” ⁴⁴ Nayi, a yi burune sa muxu kεmε yεtagi, e e dεge, a dɔnxεn yi lu, alo Alatala a fala kii naxan yi.

5

Elise yi Naman nakεndεya

¹ Arami mangana gali kuntigin Naman yi rafan a kanna ma, binye gbeen yi saxi a yi, amasɔtɔ Alatala nɔɔn fi Arami kaane ma a tan nan xɔn. Koni xεmε wεkilεxi gbeeni ito, dogonfontɔɔn nan yi a ra. ² Na waxatini, Arami sofane bata yi fa dii tεmεna nde ra konyiyani yεngεna nde xɔn sa keli Isirayila yamanani. Na nan yi Naman ma ɲaxanla walikεεn na.

³ Na dii tεmεn yi a fala a kanna ɲaxanla xa, a naxa, “Nabiin naxan Samari taani, xa n kanna siga na

fεma, a a yiyalanma nεn a dogonfonna ma.” ⁴ Isirayila dii tεmεn naxan fala, Naman yi sa na fala a kanna xa, mangana. ⁵ Arami mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga Samari taani, n bataxin nasigama nεn Isirayila mangan ma.” A yi siga, wure gbeti fixεn kilo kεmε saxan ɲɔxɔndɔnna a yii, e nun xεmaan kilo tongo sennin e nun dugi fajin fu. ⁶ A yi bataxin xali Isirayila mangan xɔn, a yi sεbεxi naxan kui, a naxa, “Iki, n bata n ma gali kuntigin Naman nasiga i ma naxan bataxini ito xalixi alogo i xa a dogonfonna dandan.” ⁷ Isirayila mangan to na bataxin xaran, a a dugine yibɔ a ma, a yi a fala, a naxa, “Ala nan n na ba? N xa nɔ faxan tiyε, hanma n maratangan ti? Nanfera a xεmεni ito rafaxi n ma alogo n xa a rakεndεya dogonfonna ma? E a mato, a waxi yεngεn nan fen fe yi n na.”

⁸ Elise to a mε a Isirayila mangan bata a dugine yibɔ a ma, a xεraan nasiga a faladeni mangan xa, a naxa, “Nanfera i ya dugine yibɔxi i ma? A lu a xa fa n fεma, a kolonɲε nayi a nabina nde Isirayila yi.”

⁹ Naman yi fa e nun a soone nun a wontorone, a ti Elise a banxin dεε ra. ¹⁰ Elise yi xεraan nasiga a faladeni a xa, a naxa, “Siga, i sa i maxa Yurudεn baani sanɲa ma solofere, i yiyalanma nεn, i sarijan.” ¹¹ Naman yi xɔlɔ, a siga a fale, a naxa, “N ɲɔxɔ a ma, nabiin minima nεn a konna kui, a ti n yεtagi, a Alatala maxandi a xinla ra, a Ala, a yiin ti n yire xɔlεne xun ma, a n ma dogonfonna dandan. ¹² Abana baan nun Parapara baan naxanye Damasi taani, ne mi fisa Isirayila xudene birin xa ba? N mi yi nɔε n maxε ne yi n sarijan ba?” Naman yi xεε, a xɔlɔxin yi siga.

¹³ Koni, a walikεne yi fa a fala a xa, e naxa, “N fafe, xa nabiin yi fe xɔdεxεn nan maxɔdinxi i ma nun, i mi yi na ligε ba? Nanfera nayi, a naxan maxɔdinxi i ma, i mi na rabama? I bɔxɔn igeni gbansan, i sarijanma nεn.” ¹⁴ Nayi, a yi godo, a yi a bɔxɔn Yurudεn baani sanɲa ma solofere,

lan sayibana falan ma, a fatin yi liga alo dii ɲɔrɛn fatina, a sariɲan.

¹⁵ Naman yi xɛtɛ sayiban fɛma, e nun naxanye birin yi a fɔxɔ ra. E to fa, a yɛtɛ yita sayiban na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon iki fa fala, ala yo mi na bɔxɔ xɔnna fari fɔ Isirayilaa Ala. N bata i mafan, tin i kiseen nasuxu n naxan soma i yii.” ¹⁶ Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi n naxan batuma, n mi tinɲɛ.” Naman yi a karahan. Koni a yi tondi. ¹⁷ Nayi, Naman yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i tondixi, tin, sofali firin nɔɛ bɔxɔ fupin naxan xalɛ, na xa so n tan, i ya walikɛɛn yii, amasɔtɔ n tan, i ya walikɛɛn mi fa wama saraxa gan daxin nun saraxan ba feni ala gbɛtɛ yo xa, fɔ Alatala keden peen xa. ¹⁸ N na Alatala maxandɛ naxan na, a xa yafɛ n ma feni ito yi: N kanna na so a ala Rimɔn batu banxini a xinbi sindeni, nxu birin nan nxu xinbi sinma han bɔxɔni Rimɔn suxuren bun ma bayo a suxi n tan nan xɔn. Alatala xa yafɛ n ma ito a fe ra.” ¹⁹ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga bɔɲɛ xunbenli.” Naman yi keli Elise fɛma.

Gexasi a tantanna

Naman to makuya ndedi, ²⁰ Gexasi, sayibana Elise a walikɛɛn yi a fala a yɛtɛ ma, a naxa, “Arami kaan Naman yi waxi naxan fi fe yi n kanna ma, a mi tinxi sese ra. N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n nan n gima nɛn a fɔxɔ ra, n yi sa sena nde rasuxu a ra.”

²¹ Nayi, Gexasi yi a gi Naman fɔxɔ ra. Naman to a to, a gima a fɔxɔ ra, a godo a wontoron kui a siga a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ²² A yi a yabi, a naxa, “Fefe ɲaxi mi ligaxi. N kanna nan n nafaxi, a n xa fa a fala i xa a nabi ganla foninge firin baxi fadeni nɛn a konni iki sa keli Efirami geya yireni. N bata i mafan, i xa gbɛti fixɛn kilo tonge saxan so n yii e xa, e nun sali dugi firin.” ²³ Naman yi a yabi, a naxa, “Tin i xa gbɛti fixɛn kilo tonge

sennin tongo e xa.” A yi a karahan, a yi gbɛti fixɛn tongo, a sa bɛnbɛli firin kui, a sali dugi firin so a yii, e nun a walikɛ firinna naxanye a xalima Gexasi xa. ²⁴ E to geyaan fanna li, Gexasi yi e tongo walikɛne yii, a e raso banxini, a walikɛne raxɛtɛ, ne yi siga.

²⁵ A mɔn yi siga a kanna fɛma. Elise yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minɛn, Gexasi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan, i ya walikɛɛn mi sigaxi dɛdɛ.” ²⁶ Koni Elise yi a fala a xa, a naxa, “I ɲɔxɔ a ma a n mi na xɛmɛn toxi n xaxinli a yi tunganma a wontoron kui waxatin naxan yi, a fa i ralandeni? Koni, dugi fajin nun gbɛtin nasuxu waxati mi a ra iki, hanma oliwi binle nun manpa binle* e nun xuruse xunxurin nun a xungbene nun konyi xɛmɛne nun konyi ɲaxanle. ²⁷ Nayi, Naman ma dogonfonna xɛtɛma nɛn i ma e nun i ya denbayana habadan.” Gexasi kelima Elise fɛma waxatin naxan yi, a fatin mafixaxi dogonfonna ra alo balabalan kɛsɛna.

6

Bunbi mɛlɛnna yi bira igeni

¹ Nabi ganla yi a fala Elise xa, e naxa, “A mato nxu tan nun i tan, en na en malanma dɛnaxan yi mɛnna xurun en ma. ² Xa i tin, nxu xa siga han Yurudɛn baan dɛ, birin yi xalanbena nde fen mɛnni, nxu yi malanden nafala mɛnni en xa.” Elise yi e yabi, a naxa, “ɛ siga.” ³ E tan nde yi a fala a xa, a naxa, “Tin i xa fa i ya walikɛne fɔxɔ ra.” A yi a yabi, a naxa, “N sigama nɛn.” ⁴ A yi siga e fɔxɔ ra. E to Yurudɛn baan li, e wudine sɛgɛ. ⁵ E tan nde yi xalanbe sɛgeni, a bunbi mɛlɛnna yi bira igeni. A gbelegbele, a naxa, “N kanna, a xandixin na a ra!” ⁶ Sayiban yi a maxɔdin, a naxa, “A biraxi minɛn yi?” A yi a yita a ra. Nayi, Elise yi wudi yiina nde sɛgɛ, a woli na yire kedenni, bunbi mɛlɛnna yi te igen xun ma. ⁷ Elise mɔn yi a fala, a naxa, “A tongo.” Na xɛmɛn yi a yiin nasiga, a tongo.

* **5:26:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Arami sofane yeene yi danxu

⁸Yengen yi Arami mangan nun Isirayila yamanan tagi, a yi sofa kuntigine malan, e xa e bode to. Na xanbi ra, a yi a ragidi a ganla xa daaxa denaxan yi. ⁹Koni sayiban yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “I yete rakantan dangu feen na menni, amasoto Arami kaane fama menni.” ¹⁰Isirayila mangan yi muxune rasiga menna kantandeni, sayiban denaxan mataxam-aseri a xa.

Na yi raba sanja ma wuyaxi, Elise yi Isirayila mangan nakolonma, na fan yi a joxo luma. ¹¹Arami mangan yi yifu na feene fe ra, a a walikene xili, a fala e xa, a naxa, “E mi a fale n xa, nde walima Isirayila mangan xa en ye?” ¹²A walike keden yi a fala, a naxa, “Muxu yo, n kanna mangana. Koni, Nabi Elise naxan Isirayila yi, i falan naxanye tima i xi banxini, na nan ne falama Isirayila mangan xa.” ¹³Mangan yi a fala, a naxa, “E siga, a sa denaxan yi, e sa menna to, n xa a suxu.” E yi fa a fala a xa, e naxa, “A Dotan taan nin.” ¹⁴A yi soone nun yenge so wontorone rasiga e nun gali gbeena, e sa so koe tagini e taan nabilin. ¹⁵Sayibana walikenen yi keli xoton, a mini, ganla nde yi taan nabilinxi soone nun wontorone ra. Sayibana walikenen yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, en nanse ligama?” ¹⁶A yi a yabi, a naxa, “I nama gaxu, amasoto naxanye en foxo ra, ne wuya dangu naxanye e foxo ra.” ¹⁷Elise yi Alatala maxandi, a naxa, “N bata i mafan, n ma walikenen yeene rabi al-ogo a xa toon ti.” Alatala yi walikenen yeene rabi, a geyane to rafexi soone nun yenge so wontoro tee kanne ra Elise rabilinni.

¹⁸Arami kaane yi godo Elise fema. A yi Alatala maxandi falani ito ra, a naxa, “Sofani itoe yeene danxu.” Alatala yi e yeene danxu, fata Elise a falan na. ¹⁹Elise yi a fala sofane xa, a naxa, “Be xa mi kiraan na, taani ito mi a ra, e bira n foxo ra, e xemen naxan fenma, n xa e xali na fema.” A yi e xali Samari taani. ²⁰E to so Samari

taani, Elise yi a fala, a naxa, “Alatala muxuni itoe yeene rabi, e xa toon ti.” Alatala yi e yeene rabi, e a to, e Samari taan tagini. ²¹Isirayila mangan to e to, a fala Elise xa, a naxa, “N fafe, n xa e faxes?” ²²Elise yi a yabi, a naxa, “I mi e faxama. I darixi na muxune faxe nen ba, naxanye suxi yengeni? Burun nun igen so e yii, e xa e dege, e min, na xanbi ra, i e lu e siga e kanna fema.” ²³Isirayila mangan yi donse gbeen so e yii, e e dege, e e min, e siga e kanna fema. Arami ganle mi fa Isirayila boxon yenge na waxatini.

Fitina kamena Samari taani

²⁴Na dangu xanbini, Arami manga Ben-Hadada yi a ganla birin malan, e sa Samari taan nabilin yengeni. ²⁵Na marabilinna fe ra, fitina kame gbeen yi so Samari yi, e yi na raxodoxo ayi han sofali xun kedenna yi sarama gbeti gbanan tonge solomasexe, e nun ganba gbiin kilo tagi yi sarama gbeti gbanan suulun nan na.

²⁶Isirayila Mangan yi danguma yinna fari, naxanla nde yi gbelegbele a ra, a naxa, “Mangana, n kanna, nxu rakisi!” ²⁷A yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala mi i rakisi, n tan i rakise nanse ra? Murutu donxe mi fa na, minse donxe mi na.” ²⁸Mangan mon yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon?” A yi a yabi, a naxa, “Naxanla nde nan a falaxi n xa, a naxa, ‘I ya diin ba. En na a don to, tila en yi n fan ma diin don.’ ²⁹Nxu bata n ma diin nin, nxu yi a don. Na xoton bode, n yi a fala a xa, n naxa, ‘I ya diin ba, en na a don.’ Koni a bata a diin luxun.” ³⁰Mangan to naxanla falane me, a a dugine yibo, a dangumatona yinna fari, yamaan yi a to a kasa benbenla ragodoxi a ma sununi a domaan bun. ³¹Mangan yi a fala, a naxa, “Ala xa n toro a naxun birin yi xa Safati a dii xemena Elise xunna lu a de to.”

Elise yi kame naxanna fe fala

³²Anu Elise yi doxi a banxini, fonne yi doxi a fema. Mangan yi muxuna nde rasiga a fema. Koni benun xeraan xa so, Elise yi a fala fonne xa, a naxa,

“E mato, faxa tiini ito muxun nafama n xunna segedeni n de! E tuli mati. Xeraan na fa, e deen balan, e a radinjye ayi deen na. Yanla, en mi a kanna san xuiin mema a xanbi ra ba?” ³³ Elise mon yi fala tiini singen, xeraan yeteen yi ti deen na, a yi mangan fala xuiin ti, a naxa, “Taroni ito birin kelixi Alatala nan ma, n mon fa nae n yigi tiye nanse gbete mon na Ala yii?”

7

¹ Elise yi a yabi, a naxa, “E tuli mati! E Alatalaa falan name! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Waxatini ito yi tila, murutu fujin kilo fu nun firinna sotoma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo maxojen nun naaninna, gbeti gbanan keden Samari taan so deen na.’ ” ² Sofa kuntigin naxan nun mangan na a ra waxatin birin, na yi sayiban yabi, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “I a toma nen i yene ra, koni i mi na donseen donma.”

Arami kaane yi keli e daaxadeni

³ Na waxatini, dogonfonto naanin yi dxi taan so deen dexon, naxanye a fala e bode xa, e naxa, “En luma be nanfera han en faxa? ⁴ Xa en na a fala a en xa so taani ito kui, en faxama nen bayo fitina kamen na yi. Xa en lu be fan yi, na fan en faxama nen. En siga, en sa en yete dentege Arami kaane ganla daaxadeni, xa e en lu en nii ra, en kisi, xa e en faxa, en faxa.” ⁵ Nayi, jinbanna ra e yi siga Arami kaane ganla daaxadeni. E to ganla daaxaden li, muxu yo mi yi na. ⁶ Arami kaane ganla daaxadeni, Marigin bata yi wontorone nun soone gali gbeen xuiin namini menni, Arami kaane bata yi a fala e bode xa, e naxa, “Isirayila mangan bata Xiti kaane mangan nun Misiran kaane mangan sare fi en xili ma, alogo e xa e ganle rafa en yengedeni.” ⁷ Ninbanna ra, e yi keli, e yi e gi, e yi bubune nun e soone nun e sofanle rabejin, e ganla daaxaden yi lu alo a yi kii naxan yi, e yi e gi alogo e xa e niine rakantan. ⁸ Dogonfontone

bata yi so ganla daaxaden danna ra, e so bubuna nde kui, e e dege, e e min, e gbetin nun xemaan nun dugine tongo, e sa e luxun. E mon yi fa so bubu gbete kui, e seene tongo, e sa a luxun.

Samari taan yi xaraya

⁹ E mon yi a fala e bode xa, e naxa, “En mi a ligaxi alo a daxa kii naxan yi. Xibaru fapin laxon nan to, xa en dundu, en ti han xotonna kenenna, tarona en lima nen. En siga iki en sa manga banxin nakolon.” ¹⁰ E siga, e taan deen kantan tiine xili, e a fala e xa, e naxa, “Nxu bata so Arami ganla daaxadeni, muxu yo mi na, muxu xui yo mi mema na yi, soo xidixine nun sofali xidixine nan na, e nun bubu rabejinxine alo e kanne e luxi kii naxan yi.” ¹¹ Dee kantanne yi muxune xili, e yi e xe manga banxin kui. ¹² Mangan yi keli keene na, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “Arami kaane naxan liga fe yi en na, n waxi na yeba feni e xa. Bayo e a kolon a kamena en ma, e bata keli ganla daaxadeni e sa e luxun burunna ra, e mirixi a ma, e naxa, ‘E na mini taani, en na e pejene suxu, en so taani!’ ” ¹³ Mangana sofa kuntigi keden yi a yabi, a naxa, “Soon naxanye luxi taani en suulun tongo ne ye, en muxune rasiga ne fari Arami kaane daaxan matodeni. Yanyina nde e faxama nen, koni e mon na lu be e tan nun Isirayila yamaan birin faxama nen.” ¹⁴ E yi yenge so wontoron firin nun soone tongo, mangan yi xerane rasiga Arami ganla xon fendeni, a naxa, “E siga, e a mato.” ¹⁵ E yi siga Arami kaane foxo ra han Yuruden baani, kiraan birin yi rafexi dugine nun seene ra Arami kaane naxanye wol e ayi e xodaxon kui. Xerane yi xete, e yi a fala mangan xa.

¹⁶ Yamaan yi mini, e seene birin tongo Arami kaane ganla daaxadeni. Na waxatini, yamaan yi murutu fujin kilo fu nun firin sotoma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo maxojen nun naanin gbeti gbanan kedenna ra fata Alatalaa

falan na. ¹⁷ Sofa kuntigin naxan nun mangan yi a ra waxatin birin, mangan bata yi dɛɛn kantan feen taxu na ra, koni yamaan yi na kuntigin yibodon dɛɛn na, a faxesa, alo sayibana a fala kii naxan yi mangan to siga a fɛma.* ¹⁸ Sayiban bata yi a fala mangan xa, a naxa, “Waxatini ito yi tila, murutu fujin kilo fu nun firinna sɔtɔma nɛn gbeti gbanan kedenna ra, e nun fundenna kilo mɔxɔɲɛn nun naanin, gbeti gbanan kedenna ra Samari dɛɛn na.” ¹⁹ Anu, kuntigin sayiban yabi nɛn, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise fan yi a yabi, a naxa, “I a toma nɛn i yɛɛne ra, koni i mi na donseen donma.” ²⁰ Na feen nan a li, yamaan yi a yibodon dɛɛn na, a faxesa.

8

Sunami kaana taruxun naɲanna

¹ Elise ɲaxanla naxan ma dii nii bira ayi, Elise yi a fala na xa, a naxa, “Keli, i siga, i tan nun i ya denbayana, denaxan na i kenɛn, i sa dɔxɔ mɛnni, amasɔtɔ Alatala fitina kamen nafama nɛn yamanani ɲɛɛ solofere.” ² ɲaxanli ito yi keli, a sayiban fala xuiin suxu. A yi siga, e nun a denbayana, a sa dɔxɔ Filisiti kaane yamanani ɲɛɛ solofere. ³ ɲɛɛ solofere danguxina, ɲaxanla yi fa keli Filisitine yamanani, a sa a banxin nun a xɛɛne maxandi mangan na. ⁴ Mangan nun sayibana walikɛɛn Gexasi yi fala tiini, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, Elise fe gbeen naxanye birin liga, ne yɛba n xa.” ⁵ A yi ne yɛbama mangan xa waxatin naxan yi, Elise muxun nii bira ayi kii naxan yi, a ɲaxanla naxan ma dii rakeli, na yi fa mangan mafandeni a banxin nun a xɛɛna fe ra. Gexasi yi a fala, a naxa, “Mangana, n kanna, a tan ɲaxanla nan ito ra, e nun a diina, Elise naxan nakeli.” ⁶ Mangan yi ɲaxanla maxɔdin na feen na, ɲaxanla yi a yɛba a xa. Na xanbi ra, mangan yi a walikɛ gbeena nde yamari, a naxa, “N waxi nɛn sese

ɲaxanli ito gbeen na, a birin xa raxɛɛ a ma, e nun a xɛɛn munanfanna birin, folɔ a keli lɔxɔn ma be han to.”

Elise nun Xasaye

⁷ Elise yi siga Damasi taani. Arami manga Ben-Hadada yi furaxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Sayiban bata fa be.” ⁸ Mangan yi a fala Xasaye xa, a naxa, “Kisena nde tongo i siga sayiban fɛma, Alatala maxɔdin a tan yi, i yi a maxɔdin xa n yiyalanɲɛ n ma fureni ito ma.” ⁹ Xasaye yi siga Elise fɛma, a kisena nde xali a yii. Se faɲin naxan birin yi a yii Damasi taani, a yi na ndee sa ɲɔgɔmɛ tonge naanin xun ma. A to so, a yi a yita Elise ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin Ben-Hadada, Arami mangan nan n nafaxi a faladeni i xa, a naxa, ‘N yiyalanma nɛn fureni ito ma ba?’” ¹⁰ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I yiyalanma nɛn.’ Koni, Alatala bata a fala n xa a faxama nɛn.” ¹¹ Sayiban yi a yɛɛn kankan Xasaye ra. Na xanbi ra, sayiban yi wuga. ¹² Xasaye yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kanna, i wugama?” Elise yi a yabi, a naxa, “Bayo n na a kolon i fe ɲaxin ligama nɛn Isirayila kaane ra, i tɛɛn soma nɛn taa senbɛmane ra, i banxulanne faxama nɛn silanfanna ra, i yi e dii futene yibutuxun, i yi e ɲaxalan fudi kanne kuine rabɔ ayi.”

¹³ Xasaye yi a fala, a naxa, “Koni senbɛtaren nan n tan i ya walikɛɛn na alo barena, n nɔɛ na feene ra di?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “Alatala bata a fala n xa a i findima nɛn mangan na Arami yamanani.” ¹⁴ Xasaye yi keli Elise fɛma, a fa a kanna fɛma. Ben-Hadada yi a maxɔdin, a naxa, “Elise nanse falaxi i xa?” Xasaye yi a yabi, a naxa, “A n yabixi nɛn a i yiyalanma nɛn.”

¹⁵ Na xɔtɔn bode, Xasaye yi bitinganna tongo, a yi a sin igeni, a so mangan yɛtagin xun na alogo a xa a niiraxinli gbɛtɛn a ma, mangan yi faxesa. Xasaye yi ti mangan ɲɔxɔni.

* 7:17: Na feen sɛbɛxi Mangane firinden 7.2 kui.

*Yehorami, Yuda mangana
Taruxune Firinden 21.5-20*

¹⁶ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yuda manga Yosafati a dii xemen Yehorami yi findi mangan na Yuda xun na, ¹⁷ a barin jee tonge saxan e nun firin ti waxatin naxan yi. A yi jee solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. ¹⁸ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasoto a bata yi Axabi a dii temena nde doxo. Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen. ¹⁹ Koni Alatala mi wa Yuda yamanan kala feni Dawuda fe ra, a walikena, amasoto a layirin tongo nen Dawuda xa, a joxon mi janye mangayani habadan, a tan nun a diine.

²⁰ Yehorami waxatini, Edon kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde doxo e yete xa. ²¹ Yehorami yi siga Sayiri yi, e nun a yenge so wontorone birin. Kae tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edon kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e no. Koni, Yuda sofane yi e gi, e siga e konni. ²² Edon kaane yi lu murutexi Yuda no soton xili ma han to. Libina kaane fan murute nen na waxatini. ²³ Yehorami kewali donxene, a naxanye birin ligaxi, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁴ Yehorami to faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasiya yi ti a joxoni.

*Axasiya, Yuda mangana
Taruxune Firinden 22.1-6*

²⁵ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yehorami a dii xemena Axasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²⁶ Axasiya barin bata yi jee moxoye ti a findi mangan na waxatin naxan yi. A yi jee keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga xili Atali, Isirayila manga Omiri a mamandenna. ²⁷ A sigati kiin yi lu alo Axabi a denbayana, a yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi alo Axabi a denbayana amasoto e nun Axabi a denbayaan bata yi bira e bode yi lan

futun ma. ²⁸ Axasiya yi siga Axabi a diin Yorami foxo ra yengeni Xasayeleye Arami mangan xili ma Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxolo. ²⁹ Manga Yorami yi xete a fure deene dandandeni Yesereli taani Arami kaane naxanye sa a ma Ramoti yi, a to yi Arami manga Xasayeleye yengema. Yuda manga Yehorami a dii xemena Axasiya yi godo Yesereli yi Axabi a dii xemen Yorami matodeni, amasoto a yi furaxi.

9

Yehu, Isirayila Mangana

¹ Nabi Elise yi nabi keden xili nabi ganla ye, a yi a fala a xa, a naxa, "I tagi xidi, i turen tongo. I siga Ramoti taani Galadi yi. ² I na so menni, i Yehu toma nen, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna. I sa a tongo a lanfane tagi, i yi a xali a danna konko madunduxina nde kui. ³ I turen tongo, i yi a sa a xunni, i yi a fala a xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.' Na xanbi ra, i banxin deen nabi, i gi, i nama ti!" ⁴ Nabi foningen yi siga Ramoti taani Galadi yi. ⁵ A to so, gali kuntigine yi doxi. A yi a fala, a naxa, "Kuntigina, falana n xon ma i xa." Yehu yi a fala a xa, a naxa, "I waxi fala ti feni nde xa nxu ye?" Nabiin yi a yabi, a naxa, "I tan, kuntigina." ⁶ Yehu yi keli a so banxini, foningen yi turen sa a xunni, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'N bata i sugandi Isirayila mangan na, Alatalaa yamana. ⁷ I Axabi a denbayaan faxama nen, i kanna. N na n ma walikene, n ma nabine wunla joxoma nen Yesabele ra, e nun Alatalaa walikene birin wunla. ⁸ Axabi a denbayaan birin faxama nen. Axabi gbeen naxan na, n na a birin naxorima nen, konyin nun xorona Isirayila yi. ⁹ N na Axabi a denbayaan luma nen alo Yerobowan ma denbayana, Nebati a diina, e nun Basaa denbayana, Axiyaa diina. ¹⁰ Barene Yesabele donma nen Yesereli a boxoni, muxu yo mi

taranma na naxan a maluxunma.’ ” Na xanbi ra, foningen yi banxin dεεn nabi, a gi.

¹¹ Yehu to mini siga a kanna walikene fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanse ligaxi? Nanfera daxuni ito faxi i fema?” Yehu yi e yabi, a naxa, “E muxu sifani itoe kolon e nun a nεε naxan fale.” ¹² Koni e yi kankanɲε a ma, e naxa, “I wule! Nxu yabi.” A yi a fala e xa, a naxa, “A falan tixi n xa iki nun ikimaan nan na, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’ ” ¹³ E birin yi e domane ba e ma mafuren, e yi e sa Yehu sanna bun ma tedene ma, e xɔtaan fe, e sɔnxɔ, e naxa, “Yehu nan mangan na!”

Yehu yi Manga Yorami faxa

¹⁴ Nayi, Yehu, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna, na yi yanfani tɔn Yorami xili ma. Na lixi nεn Yorami nun Isirayila kaane birin yi Ramoti Galadi makantanma Xasayeleye yεε ra, Arami mangana. ¹⁵ Manga Yorami bata yi xεtε a furene dandan-deni Yεsereli taani, Arami kaane a maxɔlɔn naxanye ti, a to yi Xasayeleye yengema, Arami mangana. Yehu yi a fala, a naxa, “Xa ε waxɔnna na a ra, ε nama tin muxu yo yi mini taani siga xibarun nalideni Yεsereli yi.” ¹⁶ Yehu yi te a wontoron kui, a yi siga Yεsereli yi, amasɔtɔ Yorami yi saxi mɛnni e nun Yuda manga Axasiya bata yi godo a matodeni.

¹⁷ Kantan muxun naxan yi tixi Yεsereli yinna xuntagi, na yi Yehu a ganla to fε. A yi a fala, a naxa, “N ganla nde toon fε.” Yorami yi a yamari, a naxa, “Soo ragina nde tongo i yi a rasiga e yεε ra e maxɔdindeni xa bɔɲesaan na a ra.” ¹⁸ Soo ragiin yi siga Yehu yεε ra, a fala Yehu xa, a naxa, “Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔɲesaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔɲesaan na i tan xa? Bira n fɔxɔ ra.” Kantan muxun yi a yεba Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a mi fama.” ¹⁹ Yorami mɔn yi soo ragi gbetε rasiga, na yi fa e fema, a yi a

fala Yehu xa, a naxa, “Mangani ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔɲesaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔɲesaan na i tan xa? Bira n fɔxɔ ra.”

²⁰ Kantan muxun yi a yεba Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a fan mi fama. Muxuni ito wontoro ragi kiin ligaxi alo Yehu, Nimisi mamandenna, amasɔtɔ a ragima nεn alo fatɔna.”

²¹ Nayi, Yorami yi a yamari a e xa a wontoroni tɔn. A to a yitɔn, Isirayila manga Yorami e nun Yuda manga Axasiya, e birin yi siga e wontorone kui Yehu ralandeni. E yi na ralan Naboti Yεsereli kaana a xεεn ma. ²² Yorami to Yehu to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bɔɲesaan na a ra ba?” Yehu yi a yabi, a naxa, “Bɔɲesana! I a kolon i nga Yesabele mɔn ala gbetene batuma e nun a kɔɛrayaan nabama!” ²³ Yorami yi soon firifiri, a gi, a fala Axasiya xa, a naxa, “Yanfana, Axasiya!” ²⁴ Koni Yehu yi a xanla tongo a Yorami bun a tungun longonna ra a fari. Xali ma kunla yi sa mini a sondonni, Yorami yi bira a wontoron kui, a faxa. ²⁵ Yehu yi a fala a sofa kuntigin Bidikari xa, a naxa, “A tongo, i sa a woli Naboti Yεsereli kaana xεεn ma, i ɲɔxɔ na xɔn ma i tan nun n tan yi soon fari lɔxɔn naxan yi a fafe Axabi fɔxɔ ra, Alatala yi gbaloni ito fala a ma: ²⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N Naboti nun a diine wunla toxi nεn xoro, n na i ligama na kii nin xεeni ito yi. Alatalaa falan nan na ra!’ Nayi, a tongo i yi a woli ayi xεεn ma, fata Alatalaa falan na.”

Yehu yi Axasiya faxa

Taruxune Firinden 22.7-9

²⁷ Yuda manga Axasiya to na to, a yi a gi Beti-Gan kiraan xɔn. Yehu yi a sagatan, a fa a fala a xεmene xa a e fan xa Axasiya faxa. E yi a sɔxɔn a wontoron kui, a yi tema Guri geyaan kiraan xɔn waxatin naxan yi Yibeleyami taan dεxɔn. Axasiya yi a gi han Megido taani, a sa faxa na. ²⁸ A walikene yi a xali wontoron kui Yerusalen yi, e a maluxun a bilingganna kui a benbane fema Dawudaa

Taani. ²⁹ Axasiya bata yi findi mangan na Yuda yi, Axabi a diin Yorami a mangayaan ꞓεε fu nun kedendeni.

Yesabele faxa fena

³⁰ Yehu yi so Yeserele taani. Yesabele to na mε, a kalen sa a yεεn na, a xunseχeni tɔn, a ti foye soden na. ³¹ Yehu to yi danguma taan so dεεn na, Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “I bata fa bɔꞓε xunbenla ra ba, i tan naxan luxi alo Simiri naxan a kanna faxa?” ³² Yehu yi a yεε rafindi sangansoon foye soden ma, a yi a fala, a naxa, “Nde n tan xɔn? Nde?” Walikε firin hanma saxan manga banxini, ne yi e yεε ragodo a ma keli sangansoon kɔε ra. ³³ Yehu yi a fala ne xa, a naxa, “E a woli bɔxɔni!” E yi Yesabele woli bɔxɔni, a wunla yi banxin nun soone kasi, Yehu yi a yibutuxun a yengε so wontoron na. ³⁴ Yehu yi so, a a dεge, a a min, a yi a fala, a naxa, “Mangana dii tεmεn nan yi ꞓaxalan dangatɔni ito ra, ε a maluxun bεε.” ³⁵ E siga a maluxundeni, koni e a xun xɔnna nun a sanne nun a yii kuine nan tun to. ³⁶ E xεtε a faladeni Yehu xa. Nayi, Yehu yi a fala, a naxa, “Alatala na nan fala fata Eli ra, a walikεna, Tisibi kaana, fa fala barene Yesabele suben donma nεn Yeserele a xεεn ma,* ³⁷ Yesabele binbin luma nεn xεεn ma alo kuruna, nayi muxu yo mi nɔε a fale, fa fala ‘Yesabele na a ra.’ ”

10

Axabi a denbayaan halagi fena

¹ Axabi a diin muxu tonge solofere nan yi Samari taani. Yehu yi bataxine seβε a e rasiga taan sofa kuntigine ma e nun fonne Yeserele taani Samari yi, e nun muxun naxanye Axabi diine maxuruma. A yi a seβεxi, ² “Iki, ε na kedini ito masɔɔ, bayo ε kanna diine ε fεma e nun yengε so wontorone nun soone ε fεma e nun taa rakantanxina nde nun yengε so seene ε yii, ³ nayi, ε ε kanna diina nde sugandi mangan na ε kanna diine yε naxan fisa e birin

xa e nun naxan lan a xa findi mangan na, ε na ti mangayani. Na xanbi ra, ε n yengε, ε yi ε kanna denbayaan xun mayengε.” ⁴ Koni, e yi gaxu han, e a fala e bode tagi, e naxa, “Xa manga firin mi a nɔ, en tan a nɔɔn di?” ⁵ Manga banxin kuntigin nun taan kuntigin nun fonne nun muxun naxanye Axabi a diine maxuruma, ne yi xεraan nasiga a faladeni Yehu xa, e naxa, “I ya walikεne nan nxu ra, i na naxan yo fala nxu xa, nxu na nan ligama. Nxu mi muxu yo tima mangan na. Naxan nafan i ma, na liga.”

⁶ Yehu mɔn yi bataxin firinden seβε e ma, a yi seβεxi naxan kui, a naxa, “Xa ε n tan nan xa, xa ε xuruxi n ma, ε kanna diine xunne sege e dε, ε fa n fεma Yeserele taani tila xɔtɔnni waxati kedenni ito yi.” Anu mangana diine muxu tonge solofere yi taan muxu gbeene konne nin, naxanye yi e maxuruma. ⁷ Bataxin to so, e yi mangana dii tonge soloferene suxu, e yi e kɔε raxaba, e yi e xunne sa benbenla kui, e yi e xali Yehu yεε ra Yeserele yi. ⁸ Xεraan yi fa Yehu rakolon, a yi a fala a xa, a naxa, “E bata fa mangana diine xunne ra.” Yehu yi a yamarin fi, a naxa, “E e sa kuru firinna ra taan so dεεn na han xɔtɔnni.” ⁹ Xɔtɔnni, Yehu yi mini, a yi a yita yamaan birin na, a yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan tinxin. N tan bata yanfan so n kanna ma, n yi a faxa. Anu, nde itoe birin faxaxi? ¹⁰ Nayi, ε bata a kolon, fa fala Alatalaa falan naxan yo tixi Axabi a denbayaan xili ma, na sese mi luma a rabataren na. Alatala bata ne rakamali a falan naxanye ti fata a walikεna Eli ra.”

¹¹ Naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Yeserele yi, Yehu yi ne faxa, a kuntigine nun a xɔyine nun a kide kiine, a mi keden peen lu.

Yehu yi Axasiyaa denbayaan xεmεne faxa

¹² Na xanbi ra, Yehu yi keli a siga Samari taani. A to fa Beti-Ekedi yεxεε

* **9:36:** Na feen mɔn seβεxi Mangane Singen 21.23 kui.

rabane malandena, ¹³ Yehu yi Yuda manga Axasiya kon kaane li na. A yi e maxədin, a naxa, “Nde ε tan na?” E yi a yabi, e naxa, “Axasiya kon kaane nan nxu ra, nxu sigan mangana denbayaan xəntəndeni, e nun mangana ngaa denbayana.” ¹⁴ Yehu yi a fala a sofane xa, a naxa, “E e ɲɛɲene suxu.” E yi muxu tonge naanin ɲɛɲene suxu, e yi e kəɛ raxaba, e yi e woli Beti-Ekedi xəɲinna ra, Yehu mi muxu yo lu a nii ra.

Yehu nun Yehonadabu

¹⁵ Yehu to keli mɛnni, a yi naralan Yehonadabu ra, Rekabu a diina, naxan fa a ralandeni. A yi a xəntən, a a fala a xa, a naxa, “I bəɲɛn sarijan n ma fe yi ba, alo n gbeen sarijan i ya fe yi kii naxan yi?” Yehonadabu yi a yabi, a naxa, “A na kii nin.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “Xa a na kii nin, i yiin so n yii.” Yehu yi a rate a fɛma a wontoron kui, ¹⁶ a yi a fala a xa, a naxa, “Fa n fɛma, n ma xanuntenyaan naxan Alatala xa, i na toma nɛn.” A yi a xali a yɛngɛ so wontoron kui.

¹⁷ Yehu to so Samari taani, naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Samari yi, a yi ne faxa, a yi e ɲan fefe fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa.

Baali kii muxune faxa fena

¹⁸ Na xanbi ra, Yehu yi yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Axabi walixi nɛn Baali xa ndedi, Yehu walima nɛn a xa han!” ¹⁹ Iki, ε Baali kii muxune birin xili n fɛma, a walikene nun a saraxaraline birin, keden nama lu, amasətə n waxi saraxa gbeen ba feni Baali ma. Naxan yo na lu a fataren na, na mi kisima.” Yehu yi wulen nan falama alogo a xa Baali a walikene faxa. ²⁰ A yi a fala, a naxa, “E sanla nde yitən Baali xa.” E a yitən. ²¹ Yehu yi xerane rasiga Isirayila birin yi, Baali a walikene birin yi fa, keden mi lu naxan mi fa, e so Baali a banxini, Baali a banxin yi rafe keli fəxə kedenni han fəxə kedenni. ²² Naxan yi dugi ramaraden kantanma, Yehu yi

a fala na xa, a naxa, “Dugine ramini Baali a walikene birin xa.” Na yi dugine ramini e xa. ²³ Nayi, Yehu yi fa Baali a banxini e nun Rekabu a diin Yehonadabu. Yehu yi a fala Baali a walikene xa, a naxa, “E yɛɛ rakojin ε rabilinni, ε a mato, alogo Alatalaa walikɛn se nama lu be, koni Baali a walikene nan tun xa lu be.” ²⁴ E yi so saraxane nun saraxa gan daxine fideni Baali ma.

Yehu bata yi muxu tonge solo-masɛɛ ti tandeni, a yi a falaxi naxanye xa, a naxa, “N muxun naxanye soma ε yii naxan na a gbeen lu a siga, ε tan nan faxama a ɲəxəni.” ²⁵ E to yelin saraxa gan daxine fideni, Yehu yi a fala sofane nun e kuntigine xa, a naxa, “E so, ε e faxa, keden nama mini.” E yi e faxa silanfanna ra. Sofane nun e kuntigine yi e woli ayi mɛnni, e siga han taani Baali a banxini. ²⁶ E yi gɛmɛ ki daxine ramini Baali a banxin kui, e yi e gan. ²⁷ E yi Baali gɛmɛ ki daxin kala, e mən yi Baali a banxin fan nabira, e yi suturadene rafala, naxanye na han to. ²⁸ Yehu Baali kiina fe raxəri Isirayila yi na kii nin. ²⁹ Koni a mi xɛtɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fəxə ra, naxan Isirayila yamaan nadin ɲinge dii xɛma daxine batu feen ma Beteli nun Dan yi. ³⁰ Alatala yi a fala Yehu xa, a naxa, “Naxan fan n yɛɛ ra yi, i bata na liga. Naxan birin yi n sagoon na, i na liga Axabi a denbayaan na. Nanara, i ya diine luma nɛn mangayani Isirayila yi han i yixɛtɛ naanindena.” ³¹ Koni, Yehu mi sigan ti a xaxinla birin yi mumɛ Alatalaa sariyan xən, Isirayilaa Ala. Yerobowan Isirayila radin yulubin naxanye ma, a mi xɛtɛ ne fəxə ra mumɛ.

³² Na waxatini, Alatala yi nde ba fələ Isirayilaa bəxən na, Xasayeke Arami kaane mangan yi e nə Isirayila danna birin na. ³³ Keli Yurudən baani han sogeteden binni, a yi Galadi yamanan birin nə, Gadi kaane nun Rubən kaane, e nun Manase kaane, keli Aroyeri taani Arinon

xuden dɛxɔn han Basan. ³⁴ Yehu kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ³⁵ Yehu to faxa, e yi a maluxun Samari taani. A dii xɛmɛn Yehowaxasi yi ti a ɲɔxɔni. ³⁶ Yehu ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ nan ti mangayani Samari taani Isirayila xun na.

11

Atali, Yuda manga ɲaxanla fe Taruxune Firinden 22.10-12

¹ Atali, Manga Axasiya nga to a to, a diin bata faxa, a keli a yi yamarin fi a mangan bɔnsɔnna birin xa faxa. ² Koni e to yi e faxa feni, Yehoseba, Manga Yehorami a dii tɛmɛna, Axasiya xunyeɲ yi Axasiyaa dii xɛmɛn Yowasa tongo, a yi a ba mangana diine ye, benun e xa e faxa. A yi a luxun konkona nde kui sadene yi dɛnaxan yi e nun ɲaxanla naxan diin masuxuma. A sa luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ³ A yi lu luxunxi Yehoseba fema ɲɛɛ sennin Alatala Batu Banxini. Atali nan yi mangayani na yamanani.

Yowasa, Yuda Mangana Taruxune Firinden 23.1-21

⁴ ɲɛɛ solofere dangu xanbini, Yehoyada yi xɛrane rasiga Kereti sofa kuntigine nun mangan makantan sofane xilideni, a yi fa e ra a fema Alatalaa banxini. A yi layirin xidi e tagi, a yi e rakɔlɔ Alatalaa banxini, a yi mangana diin yita e ra. ⁵ Na xanbi ra, a yi yamarini itoe so e yii, a naxa, “ɛ ito nan ligama. Naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni ɛ ye, ndee sigama mangana banxin nan kantande yi, ⁶ ndee Suri dɛɛn na, ndee dɛɛn naxan kantan tiine xanbi ra. ɛ birin luma ɛ masarɛ ikiini banxin kantandeni. ⁷ ɛ gali bode firinna, naxanye mi walima Matabu Lɔxɔni, ne kantanna tima Alatala Batu Banxini mangan yireni. ⁸ ɛ mangan nabilinma nɛn yiren birin yi, yɛngɛ so seene ɛ birin yii, naxan yo na a maso ɛ safan na, ɛ na faxama nɛn. ɛ luma nɛn mangan yireni, a nɛma sigɛ yire yo yi.”

⁹ Saraxaraliin Yehoyadaa yamarin naxanye birin fi sofa kuntigine ma, e ne liga. E birin yi e sofane tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, e siga saraxarali Yehoyada fema. ¹⁰ Saraxaraliin yi tanbane nun ye masansan wure lefane so sofa kuntigine yii naxanye yi kelixi Manga Dawuda yii Alatala Batu Banxini. ¹¹ Sofane yi mangan nabilin yɛngɛ so seene e birin yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmɛn fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin ye tagi. ¹² Saraxaraliin Yehoyada yi mangana diin maso, a yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin nun sereya kɛdin so a yii. E yi a sugandi, e a findi mangan na, e yi e yiine bɔnbɔ, e naxa, “Ala xa sii xunkuyen fi mangan ma!”

¹³ Atali yi sofane nun yamaan xuiin mɛ, a yi fa yamaan fema Alatalaa banxini. ¹⁴ A yi mangan to tixi sɛnbɛtɛnna dɛxɔn so dɛɛn na, fata namunna ra. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fema, yamaan birin yi sɛwaxi, e yi xɔtaan fema. Koni, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁵ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi sofa ganla xunna ra, a naxa, “ɛ a ramini yamaan fari ma, naxan na bira a fɔxɔ ra, ɛ na faxa silanfanna ra.” Amasɔtɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “ɛ nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁶ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni soone soon kiraan naxan xɔn, e sa a faxa mɛnni.

Yehoyadaa kiine yi masara Taruxune Firinden 23.16-21

¹⁷ Yehoyada yi layirin xidi Alatala nun mangan nun yamaan tagi, alogo na yamaan xa findi Alatalaa yamaan na, a mɔn yi lanna raso mangan nun yamaan tagi. ¹⁸ Yamanan yamaan birin yi so Baali batu banxini, e a kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Matan faxa

saraxa ganden yetagi, Baali kii muxuna. Saraxarali Yehoyada yi kantan tiine dɔxɔ Alatala Batu Banxini. ¹⁹ A yi Kereti sofa kuntigin e nun sofane tongo, e nun yamanan yamaan birin, e yi mangan nagodo Alatala Batu Banxini, e so manga banxini kantan tiine so deen kiraan xɔn ma. Nayi, Yowasa yi dɔxɔ mangane gbɛdeni. ²⁰ Yamanan yamaan birin yi sewani. Taan yi xunbeli Atali faxa xanbini silanfanna ra manga banxini.

12

Yowasa, Yuda Mangana Taruxune Firinden 24.1-14

¹ Yowasa findi mangan na a jɛɛ solofereden nan ma. ² Yehu a mangayaan jɛɛ soloferedeni, Yowasa yi findi mangan na, a yi jɛɛ tonge naanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Sibiya, Bɛriseba kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, Yowasa yi na liga saraxaraliin Yehoyadaa simayaan waxatin birin yi, amasɔtɔ a bata yi a xuru a faɗin na. ⁴ Koni, a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanne gan mɛnne yi.

⁵ Yowasa yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “Gbetin naxan fama Alatala Batu Banxini, ɛ lan ɛ yi na malan, gbetin naxan findixi dɛ ti gbetin na, hanma naxan jɛnigexi a fi. ⁶ Saraxaraline xa e seene rasuxu, ɛ yi e findi Ala Batu Banxini tɔn seen na, denaxan yo nɛma kalaxi.”

⁷ Anu, Manga Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandena a liyɛ, banxin denaxan yi lanma a xa yitɔn, saraxaraline munma yi na yitɔn singe. ⁸ Manga Yowasa yi saraxaraliin Yehoyada xili e nun saraxaraliin bonne, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera banxin denaxan lan a xa yitɔn ɛ mi mɛnni tɔnxi? Sɔnɔn, ɛ mi fa gbeti rasuxuma ɛ gbeti malanne yii, koni ɛ fama a ra nɛn a findi Ala Batu Banxini tɔn seen na.” ⁹ Saraxaraline yi lan a ma a e nama gbeti rasuxu yamaan na, e nun e nama findi banxini tɔn muxune

ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi kankira keden tongo, a yi a dɛraganla sɔxɔn, a dɔxɔ saraxa ganden fama Ala Batu Banxin so deen yiifari fɔxɔni. Saraxaraliin naxanye yi deen kantanma, muxune yi fama gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, ne yi na birin sama nɛn kankiraan kui. ¹¹ E na yi a to gbeti gbegbe bata sa kankiraan kui, mangana sɛbeli tiin nun saraxarali kuntigin yi gbetin yatɛma nɛn naxan bata yi so Alatala Batu Banxini, e yi a sa benbenla kui. ¹² Na xanbi ra, e yi gbetin so wali kuntigine yii naxanye yi lanma e xa Alatala Batu Banxini tɔn. Na gbetin yi soma kamudɛrene nun walikene nan yii naxanye yi walima Alatala Batu Banxini, ¹³ e nun banxi dɔxɔne nun gɛmɛ sonle. E mɔn yi wudin sara e nun gɛmɛ masolixine nun seen naxanye birin lan e xa findi Alatala Batu Banxini tɔn seen na. ¹⁴ Koni e fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, na mi findi gbeti fixɛ barama sara seen xan na, hanma filɛne hanma saraxarali igelengenne, hanma xɔtane, hanma goronna xɛma daxina hanma gbeti fixɛ daxina. ¹⁵ E yi na gbetin so walikene yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹⁶ Naxanye yi walikene saren fima, ne mi yi maxɔdinma sese ma, amasɔtɔ e yi walima tinxinna nin. ¹⁷ Yangin saraxa gbetin nun yulubi xafari saraxa gbetin mi yi xalima Alatala Batu Banxini. Saraxaraline nan gbee yi ne ra.

Yowasaa mangayaan nananna fe Taruxune Firinden 24.23-27

¹⁸ Nayi, Arami mangan Xasayeleye yi siga Gati taan yengɛdeni, a denaxan tongo. Xasayeleye yi a miri Yerusalɛn fan yengɛ feen ma. ¹⁹ Koni, Yuda mangan Yowasa yi se sarijanxine birin tongo, a benbane bata yi naxanye rasarijan, Yosafati nun Yehorami nun Axasiya, Yuda mangane, e nun a tan yetɛɛn bata yi naxanye rasarijan. A mɔn yi xɛmaan tongo naxan birin yi Alatala Batu Banxini nafulu ramaraden nun manga

banxin nafulu ramaradeni. A yi na birin xali Arami mangan Xasayeleye yee ra naxan mi siga Yerusalen yengedeni.

²⁰ Yowasa kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane kewali kedine kui. ²¹ A walikene yi yanfan so a ma, e Yowasa faxesa Beti-Milo yi, kiraan naxan godon Sila yi. ²² A walikene yi a faxesa, Simeyati a diin Yosabadi nun Someri a diin Yehosabadi. Yowasa yi faxesa, e yi a maluxun a benbane fema, Dawudaa Taani. A diina Amasiya yi doxo a joxoni mangayani.

13

Yehowaxasi, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Axasiyaa diin Yowasaa mangayaan jee moxonen nun saxandeni, Yehu a diin Yehowaxasi yi findi Isirayilaa mangan na Samari taani. A yi jee fu nun solofere ti mangayani. ² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. Nebati a diin Yerobowan yulubin naxanye liga, a fan yi ne liga, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a mi xete e foxo ra mumε. ³ Alatala yi xolo Isirayila kaane ma han! A yi e so Arami manga Xasayeleye yii, e nun a diin Ben-Hadada. E yi lu Isirayila kaane xun na waxati wuyaxi. ⁴ Nayi, Yehowaxasi yi Alatala maxandi. Alatala yi a yabi, amasoto Arami mangan yi toron naxan sama Isirayila fari a bata yi na to. ⁵ Alatala yi xunbana nde so Isirayila yii. Isirayila kaane yi ba Arami kaane yii, e lu e bubune kui alo a foloni. ⁶ Koni e mi xete Yerobowan ma denbayaan yulubine foxo ra mumε, naxan Isirayila ti yulubin ma. E fan yi lu ne lige. Hali Asera kide gbindonna lu nen bitinxi Samari taani. ⁷ Yehowaxasi a ganla bata yi kala fo soo ragiin muxu tonge suulun e nun yenge so wontoro fu e nun sofa wuli fuun naxanye yi sigan tima e sanni. Arami mangan bata yi a ganla muxune raxori, a e lu alo burunburunna. ⁸ Yehowaxasi kewali donxene, a naxanye birin liga,

a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁹ Yehowaxasi yi faxesa, e yi a maluxun Samari taani. A diin Yowasi yi ti a joxoni.

Yowasi, Isirayila Mangana

¹⁰ Yuda mangan Yowasa jee tonge saxandeni, Yowasi Yehowaxasi a diin yi findi Isirayila mangan na Samari taani. A jee fu nun sennin ti mangayani. ¹¹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubi yo foxo ra, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a yi lu a lige. ¹² Yowasa kewali donxene, a naxanye birin liga, a wekilena, e nun Yuda manga Amasiya to yenge, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹³ Yowasi yi faxesa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. Yerobowan yi doxo a joxoni mangayani.

Nabi Elise kewali donxene

¹⁴ Saya furen yi Elise suxu. Benun a xa faxesa, Isirayila manga Yowasi yi fa a fema, a yi wuga a fe ra, a naxa, “N baba! N baba! I tan dangu Isirayila yenge so wontorone nun a soo ragine ra!” ¹⁵ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xanla nun xalimakunle tongo.” A yi xali keden tongo e nun xalimakunle. ¹⁶ Elise mon yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xanla bandun.” A to a bandun, Elise yi a yiine sa mangan yiine fari, ¹⁷ a yi a fala a xa, a naxa, “Banxin sogetede binna foye soden nabi.” A yi a rabi. Elise yi a fala a xa, a naxa, “A woli.” A yi a woli. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xunba xalimakunla ni ito ra Alatala mabinni, xunba xalimakunla na a ra Arami kaane xili ma, i Arami kaane noma nen Afeki yi han i yi e raxori.” ¹⁸ Elise mon yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xalimakunle tongo.” A yi e tongo. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Boxon garin.” A yi boxon garin doxo saxan, a yi a dan. ¹⁹ Sayiban yi xolo a xili ma, a naxa, “A yi lan nun i xa a garin suulun hanma sennin. Nayi, i

yi nɔɛ Arami kaane raxɔɛ nɛn. Koni iki, i e nɔma nɛn dɔxɔ saxan tun.”

²⁰ Elise yi faxa, e yi a maluxun. Na jɛɛn kuyebani, Moyaba kaane ganle yi so yamanani. ²¹ Lɔxɔna nde, Isirayila kaane yi muxuna nde maluxunna, nanunna e yi Moyaba ganla nde to, e yi binbin bira Elise gaburun na. Binbin yi sa Elise xɔnne li, a nii yi bira ayi, a ti a sanne xunna.

Isirayila yi Arami yengɛ

²² Xasaye, Arami mangan bata yi Isirayila tɔrɔ Yehowaxasi a simayaan birin yi. ²³ Koni Alatala yi kininkinin e ma, a yi e mafelu, a yi a yɛɛ rafindi e ma masɔtɔ a layirin xɔn e nun Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba tagi. A mi wa e halagi feni, han to a mi e rawoli ayi. ²⁴ Xasaye, Arami mangan yi faxa, a diin Ben-Hadada yi ti a jɔxɔni. ²⁵ Yehowaxasi a diin Yowasi yi taa tongoxine rasuxu Ben-Hadada ra, Xasaye a diina. Xasaye bata yi taani itoe tongo yengɛni Yowasi fafe Yehowaxasi yii. Yowasi yi a nɔ sanɔa ma saxan, a Isirayila taa tongoxine suxu yengɛni.

14

Amasiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 25.1-4 nun 25.11-12

¹ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi jɛɛ firinden, Yowasaa diina Amasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɔɔnɛn nun suulunden nan ma, a jɛɛ mɔxɔɔɔnɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yehoyadan, Yerusalɛn kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni a tinxinyaan mi liga alo a benba Dawuda. A liga nɛn alo a fafe Yowasa a liga kii naxan yi. ⁴ A mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi saraxane bama mɛnne yi, e wusulanna gan na.

⁵ Amasiyaa mangayaan to sɛnbɛ sɔtɔ, a walikɛɛn naxanye a fafe faxa, e yi ne faxa. ⁶ Koni, a mi faxa tiine diine

faxa, lan Musaa sariya kɛdina falan ma, Alatala yamarini ito fi dɛnaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yetɛ yulubin nan ma fe ra.”*

⁷ A yi Edɔn kaan muxu wuli fu faxa Fɔxɔ Lanbanni. Na yengɛni, a yi Sela taan suxu, a yi a xili sa Yokatili, na xinla nan mɛn xun ma han to.

Taruxune Firinden 25.17-28

⁸ Nayi, Amasiya yi xɛrane rasiga Isirayila mangan Yowasi ma, Yehowaxasi a diina, Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en fa yengɛ.”

⁹ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Liban tansinna nde xɛraan nasiga nɛn a faladeni Liban suman wudin xa, a naxa, ‘I ya dii tɛmɛn fi n ma dii xɛmɛn ma futun na!’ Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonɛ. ¹⁰ I yetɛ matɔxɔma a i bata Edɔn kaane nɔ. I wasa so i ya binyeni, i lu i konni. Nanfera i mɔn fe jɔxin fɔlɔma naxan sa rɔjanma kalan ma ɛ nun Yuda yamaan birin xa?” ¹¹ Koni, Amasiya mi a tuli mati a ra. Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yengɛ Beti-Semɛsi taani Yuda yamanani. ¹² Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ¹³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semɛsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi fa Yerusalɛn taani, a yi taan nabilinna yinna nɔngɔnna yɛ tonge naanin kala Yerusalɛn yinna ra, keli Efirami dɛɛn ma han Songen Ma dɛna. ¹⁴ Xɛmaan nun gbeti fixɛn nun se fajin naxanye birin yi Alatala Batu Banxin nun manga banxin nafulu ramaradene yi, a yi ne tongo, a mɔn yi muxuna ndee suxu, a xɛtɛ Samari taani.

¹⁵ Yowasi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, a to Yuda mangana Amasiya yengɛ, ne birin sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ¹⁶ Yowasi yi faxa, e yi a

* 14:6: Sariyane 24.16

maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. A diin Yerobowan yi ti a ɲɔxɔni.

¹⁷ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi ɲɛɛ fu nun suulun sɔtɔ siimayaan na. ¹⁸ Amasiya kɛwali dɔnxɛne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ¹⁹ E yanfan so a ma Yerusalɛn yi, a yi a gi siga Lakisi taani, koni e siga a fɔxɔ ra Lakisi yi, e sa a faxa mɛnni. ²⁰ E yi a xali soone fari, e yi a maluxun Yerusalɛn yi a benbane fɛma Dawudaa Taani.

Taruxune Firinden 26.1-2

²¹ Yuda yamaan birin yi Asari tongo a ɲɛɛ fu nun senninna ma, e yi a findi Yuda mangan na a fafe Amasiya ɲɔxɔni. ²² Asari yi Elati taan ti, a raso Yuda sɛnbɛn bun ma, Manga Amasiya faxa xanbini.

Yerobowan firindena, Isirayila Mangana

²³ Yuda mangan Yowasaa diina Amasiyaa mangayaan ɲɛɛ fu nun sulundeni, Isirayila mangan Yowasi a diin Yerobowan yi findi mangan na Samari taani. A yi ɲɛɛ tonge naanin e nun keden ti mangayani. ²⁴ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, a mi xɛtɛ Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, Nebati a diina, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ²⁵ Yamanan bonne bata yi bɔxɔn naxanye ba Isirayila bɔxɔne ra, a tan nan ne suxu yɛngɛni, a Isirayila yamanan danne sa keli Lebo-Xamata taan ma han sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Daraan na, fata Alatalaa falane ra Isirayilaa Ala, a naxanye ti Nabi Yunusa xa, Amitayi Gati-Xeferi kaana diina, a walikɛna. ²⁶ Alatala bata yi Isirayilaa tɔrɔn to, konyin nun xɔrɔna. Muxu yo mi yi na naxan yi Isirayila maliyɛ. ²⁷ Koni Alatala mi yi a ragidixi a yamanan naxɔri, nanara a yi a xunba fata Yerobowan na, Yowasi a diina.

²⁸ Yerobowan kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna yɛngɛni, e nun Damasi taan nun Xamata taan naso Isirayila sɛnbɛn

bun kii naxan yi, naxanye bata yi findi Yuda gbeen na, ne birin sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ²⁹ Yerobowan yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma, Isirayila mangane. A diin Sakari yi ti mangayani a ɲɔxɔni.

15

Asari, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 26.3-4

¹ Isirayila manga Yerobowan ma mangayaan ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun soloferedeni, Manga Amasiyaa diina Asari yi findi mangan na Yuda yi. ² A findi mangan na a ɲɛɛ fu nun senninden nan ma, a yi ɲɛɛ tonge suulun e nun firin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yɛkoliya, Yerusalɛn kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi. ⁴ Koni a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanna gan mɛnne yi. ⁵ Alatala yi dogonfonna ramini mangan ma, a lu a danna banxina nde kui han a faxa waxatina. A dii xɛmɛn Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoɛ a ra.

⁶ Asari kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ⁷ Asari yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A diin Yotami yi ti a ɲɔxɔni.

Sakari, Isirayila Mangana

⁸ Asari a mangayaan ɲɛɛ tonge saxan e nun solomasɛxɛdeni Yuda yi, Yerobowan ma diin Sakari yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a yi a mangayaan liga kike sennin. ⁹ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. A mi xɛtɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ¹⁰ Yabɛsi a diin Salun yi yanfan so a ma, a yi Sakari faxa, a ti a ɲɔxɔni. ¹¹ Sakari kɛwali dɔnxɛne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ¹² Na feene rakamali na kii nin alo Alatala a fala kii naxan yi Yehu xa,

a naxa, “I ya diine luma nen mangayani Isirayila xun na han i yixeten naanindena.”

Salun, Isirayila Mangana

¹³ Yuda manga Yusiya jee tonge saxan e nun solomanaanindeni, Salun ma diin Yabesi yi findi mangan na Yuda yi. A yi kike keden ti mangayani Samari taani. ¹⁴ Gadi a diin Menahemi yi keli Tirisa taani siga Yabesi a diin Salun xili ma Samari taani, a yi a faxesa, a findi mangan na a joxoni. ¹⁵ Salun kewali donxene, a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Na danguxina, Menahemi yi keli Tirisa taani, a sa Tifisa taan yenge, a yi na kaane birin faxesa e nun a rabilinna muxune. A yi jaxalan fudi kanne birin kuiin nabɔ ayi. A na liga nen bayo e mi e taan deene rabixi a yee ra.

Menahemi, Isirayila mangana

¹⁷ Asari a mangayaan jee tonge saxan e nun solomanaanindeni Yuda yi, Gadi a diin Menahemi yi findi mangan na Isirayila yi. A yi jee fu ti mangayani Samari taani. ¹⁸ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mangayaan waxatin birin yi, a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma. ¹⁹ Puli, Asiriya mangan yi fa Isirayila xili ma, Menahemi yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan so Puli yii, alogo a xa a mali a mangayaan senbe sodeni. ²⁰ Nafunla yi Isirayila kaan naxanye yii, Menahemi na gbetin ba ne nan yii, alogo a xa a so Asiriya mangan yii, e keden kedenna birin yi gbeti fixen kilo tagi nan bama mudun na. Nayi, Asiriya mangan yi xete, a mi lu yamanani.

²¹ Menahemi kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²² Menahemi yi faxesa, a diin Pekaxiya yi ti a joxoni.

Pekaxiya, Isirayila mangana

²³ Yuda mangana Asari a mangayaan jee tonge suulundeni, Menahemi a diin Pekaxiya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jee firin ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi a xun xanbi so Nebati a diin Yerobowan ma yulubini, naxan Isirayila ti yulubin ma. ²⁵ Mangana sofa kuntigina nde nan yi Remaliyaa diin Peka ra. A yi yanfan so Manga Pekaxiya ma. A yi Galadi sofaan muxu tonge suulun tongo, a yi Pekaxiya faxesa manga banxin yinna kui Samari taani, a yi Aragobi nun Ariyi fan faxesa. Peka manga Pekaxiya faxesa na kii nin, a ti a joxoni. ²⁶ Pekaxiya kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Peka, Isirayila Mangana

²⁷ Yuda mangana Asari a mangayaan jee tonge suulun e nun firindeni, Remaliyaa diin Peka yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jee mɔxɔje ti mangayani. ²⁸ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma.

²⁹ Isirayila mangan Peka waxatini, Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa, a yi Lyon taan nun Abeli-Beti-Maka taan nun Yanowa taan nun Kedesi taan nun Xasori taan suxu yengeni, e nun Galadi yamanan nun Galile yamanan nun Nafatali yamanan birin, a yi e muxune xali Asiriya yamanani konyiyani. ³⁰ Elaa diin Hoseya yi yanfan so Remaliyaa diin Peka ma, a yi a yenge, a yi a faxesa. Yusiya diin Yotami a mangayaan jee mɔxɔjedeni, Hoseya yi ti Peka joxoni. ³¹ Peka kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Yotami, Yuda Mangana Taruxune Firinden 27.1-7

³² Isirayila mangan Remaliyaa diin Peka mangayaan jee firindeni, Yuda mangan Yusiya diin Yotami yi findi

manga na. ³³ A findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunden nan ma. A jɛɛ fu nun sennin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yerusa, Sadɔki a dii tɛmɛna. ³⁴ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a fafe Yusiya. ³⁵ Koni, a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi lu saraxane bɛ mɛnne yi, e wusulanna gan. Yotami yi Alatala Batu Banxin So Dɛɛn Faxaraxiin ti.*

³⁶ Yotami kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui.

³⁷ Na waxatini, Alatala yi Arami mangan Resin nun Remaliyaa diin Peka rasiga fɔlɔ Yuda xili ma.

³⁸ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A diina Axasi yi ti a jɔxɔni.

16

Axasi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 28.1-27

¹ Remaliyaa diin Peka mangayaan jɛɛ fu nun soloferedeni, Yuda mangan Yotami a diina Axasi yi findi mangan na. ² Axasi findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛden nan ma. A yi jɛɛ fu nun sennin ti mangayani Yerusalɛn yi. Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fajin nan liga. ³ A bira Isirayila mangane fe jaxine fɔxɔ ra, a yi a yetɛna dii xɛmɛn ba saraxa gan daxin na, fata siyane fe xɔsixinɛ ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra. ⁴ A yi saraxane ba, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nayi, Arami mangan Resin nun Isirayila mangan Peka, Remaliyaa diin yi te Yerusalɛn xili ma a yɛngɛdeni. E yi Axasi yɛngɛ, koni e mi a nɔ. ⁶ Na waxatin yetɛni, Arami Mangan Resin yi Elati taan naso Arami kaane sɛnben bun, a yi Yuda kaane kedi Elati yi. Edɔn kaane yi fa Elati yi, e mɔn dɔxi dɛnaxan yi han to. ⁷ Axasi yi xɛrane rasiga a faladeni Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere xa,

a naxa, “I ya walikɛɛn nan n na, e nun i ya diina. Fa, i fa n ba Arami mangan nun Isirayila mangan yii, naxanye n yɛngɛma.” ⁸ Xɛmaan nun gbeti fixɛn naxanye yi Alatala Batu Banxini, Axasi yi ne tongo, e nun nafunla naxanye yi manga banxini, a yi sa e fi Asiriya mangan ma. ⁹ Asiriya mangan yi a xuiin suxu, a te Damasi taan xili ma, a a suxu yɛngɛni. A yi na muxune suxu, a yi e xali Kiri yi, a yi Resin faxa.

¹⁰ Manga Axasi yi siga Damasi taani Asiriya Manga Tigilati-Pilesere fɛma. Saraxa ganden naxan yi Damasi taani, a to na to, a yi siga na ti kiin sawuran birin na saraxaraliin Yuriya xɔn. ¹¹ Manga Axasi fa saraxa ganden sawuran naxan na sa keli Damasi taani, saraxaraliin Yuriya yi na sifan yetɛɛn ti. Saraxaraliin Yuriya yi a rafala benun Manga Axasi xa xɛtɛ. ¹² Mangan to fa sa keli Damasi taani, a yi saraxa ganden to, a yi a maso a ra. ¹³ A yi a saraxa gan daxin gan, a yi bogise saraxane ba, a yi a minse saraxan bɔxɔn, a yi bɔjɛ xunbeli saraxa subene wunle xuya saraxa ganden ma. ¹⁴ Saraxa gande sula daxin naxan yi tixi Alatala yetagi, a yi na ba a funfuni naxan yi tixi saraxa gande nɛnɛn nun Ala Batu Banxin tagi. A yi a ti saraxa gande nɛnɛn dɛxɔn sogeteden kɔmɛn fɔxɔni. ¹⁵ Manga Axasi yi yamarini ito fi saraxaraliin Yuriya ma, a naxa, “Saraxa gan daxine ba saraxa gande nɛnɛn fari xɔtɔnni, e nun saraxane jinbanna ra e nun mangana saraxa gan daxin nun a bogise saraxan nun yamanan muxune birin ma saraxa gan daxine nun e saraxane nun e minse saraxane. Saraxa gan daxin nun saraxa subene birin wunle xuya saraxa gande nɛnɛn ma. Saraxa gande sula daxin tan, n tan nan na rawalima.” ¹⁶ Manga Axasi yamarin naxanye birin fi, saraxaraliin Yuriya yi ne birin liga.

¹⁷ Manga Axasi yi ige maxali won-torone kala, a yi e falafalane ba e

* 15:35: So dɛɛn naxan geyaan na.

ma e nun e kundine. A yi ige ramarade digilinxi gbeen nagodo naxan yi dɔxi sula tura sawurane fari. A yi a dɔxɔ gɛmɛn fari. ¹⁸ A yi Alatala Batu Banxin kuiin masara Asiriya mangana fe ra. Dɛnaxan yi rafalaxi mangangan dɔxɔden na Alatala Batu Banxini Matabu Lɔxɔni, a yi na kala, e nun mangan yi soma dɛnaxan na. ¹⁹ Axasi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ²⁰ Axasi yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A diin Xesekiya yi ti a nɔxɔni.

17

Hoseya, Isirayila Manga dɔnxɛna

¹ Yuda Manga Axasi a mangayaan nɛɛ fu nun firinden, Elaa diin Hoseya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a nɛɛ solomanaanin ti mangayani. ² Naxan naxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni Isirayila mangan naxanye dangu a tan yɛɛ ra, a mi lu alo ne. ³ Asiriya mangan Salamanasari yi te a xili ma. Hoseya bata yi lu nɔɔn bun, a lu mudun fiyɛ nɛɛ yo nɛɛ, ⁴ koni Asiriya mangan yi yanfantenyaan to Hoseya yi naxan xɛrane rasiga Misiran mangan So ma, a a mi yi fa nɛɛn mudun fima Asiriya mangan ma. Nayi, Asiriya mangan yi yɔlɔnxɔnna sa a ma, a balan kasoon na. ⁵ Na waxatini, Asiriya mangan yi yamanan birin yisiga, a te Samari taan xili ma, a dɛnaxan nabilin yɛngɛni nɛɛ saxan. ⁶ Hoseya nɛɛ solomanaaninden, Asiriya mangan yi Samari taan suxu, a Isirayila kaane xali konyiyani Asiriya yamanani. A yi e radɔxɔ Xala taani Xabori baan dɛ Gosan yamanani e nun Mede taane yi.

Isirayila kala feen bunne

⁷ Na liga nɛn amasɔɔ Isirayila kaane bata yi Alatala yulubin tongo, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, Misiran mangan bun, amasɔɔ e bata yi ala gbɛtɛne batu. ⁸ E bata yi bira siyane namun feene

fɔxɔ ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra, e nun Isirayila mangane namun feen naxanye yitɔn. ⁹ Isirayila kaane bata yi fe naxine liga Alatala ra luxunni. E yi taan kidene ti e taan yiren birin yi, keli kantan ti gbengben ma han sa dɔxɔ taa makantanxin na. ¹⁰ E yi kide gɛmɛne ti, e yi Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ¹¹ E wusulanna gan taan kidene birin yi alo siyane a ligama kii naxan yi Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra. E yi fe naxine liga, e Alatala raxɔlɔ naxanye ra. ¹² E yi suxurene batu, hali Alatala to bata yi a fala e xa, a naxa, “E nama ito liga.” ¹³ Alatala yi Isirayila kaane nun Yuda kaane rakolon a nabine xɔn e nun muxun naxanye fe toone ti alo xiyena, a fala e xa, a naxa, “E xɛtɛ ɛ fe naxine fɔxɔ ra, ɛ n ma yamarine nun n ma tɔnne suxu, ɛ sariyan birin suxu n naxanye soxi ɛ benbane yii, n yi a rasiga ɛ ma nabine xɔn, n ma walikɛne.”

¹⁴ Koni e mi e tuli mati mumɛ, e yi lu murutɛxi alo e benbane, naxanye mi la Alatala ra, e Ala. ¹⁵ E yi e mɛ a tɔnne ra e nun a layirin naxan xidi e nun e benbane tagi, e nun a marakolonna naxan ti e ma. E bira e suxure fuune fɔxɔ ra, e tan yɛtɛɛn yi lu fuu. E yi e rabilinna siyane raliga, Alatala e danna sa naxanye raligan ma. ¹⁶ E yi Alatalaa yamarine birin nabɛnin, e Ala. E yi tura dii sawura firin nafala wure raxulunxin na, e yi Asera kide gbindonna bitin, e yi e xinbi sin sarene bun, e suxuren Baali batu. ¹⁷ E yi e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne gan saraxane ra, e yi so yiimatoon nun kɔɛ ra feene yi. Naxan naxu Alatala yɛɛ ra yi, e lu na ligɛ, e yi a raxɔlɔ. ¹⁸ Alatala yi xɔlɔ Isirayila xili ma, a yi e ba a yɛtagi. Yuda bɔnsɔnna nan keden pe lu. ¹⁹ Koni, hali na Yuda kaane mi Alatalaa yamarine suxu, e Ala. E yi bira Isirayilaa namun yitɔnxine fɔxɔ ra. ²⁰ Alatala yi Isirayila bɔnsɔnne birin nawoli ayi, a yi e rayagi, a yi

e so kala tiine yii. Dɔnxɛn na, a yi e kedi a yɛtagi pon! ²¹ Amasɔtɔ Isirayila kaane bata yi e masiga Dawudaa denbayaan na, e yi Nebati a diin Yerobowan findi mangan na, naxan e xun xanbi so Alatala yi, a Isirayila ti yulubi gbeen ligan ma. ²² Yerobowan yulubin naxanye liga Isirayila yi lu ne birin yi, e mi e xun xɛtɛ mumɛ! ²³ Alatala yi Isirayila kedi a yɛtagi, alo a fala kii naxan yi fata a walikɛne ra, nabine. Isirayila kaane yi makuya e yamanan na konyiyani Asiriya yamanani, e dɛnaxan yi han to.

Samariya kaane fe fɔlɔdena

²⁴ Asiriya mangan yi fa muxune ra sa keli Babilɔn nun Kuta nun Awa nun Xamata taan nun Sefarawayimi taani, a yi e radɔxɔ Samari taane yi Isirayila kaane jɔxɔni. E yi Samari taane findi e gbeen na, e dɔxɔ e yi. ²⁵ E to dɔxɔ fɔlɔ na, e mi yi gaxuma Alatala yɛɛ ra, Alatala yi yatane rafa e xili ma, ne yi e muxuna ndee faxa. ²⁶ Muxune yi a fala Asiriya mangan xa, e naxa, “I faxi siyaan naxanye ra i fa e radɔxɔ Samari taane yi, e mi yamanana ala batu kiin kolon. A bata yatane rafa e xili ma naxanye e faxama, amasɔtɔ e mi yamanana ala batu kiin kolon.” ²⁷ Asiriya mangan yi yamarini ito fi, a naxa, “E fa saraxarali keden na muxu suxine yɛ, a xa fa dɔxɔ Samari yamanani, a yi e xaran yamanana ala batu kiin ma.” ²⁸ Nayi, saraxaraliin naxanye suxu Samari taani, na keden yi siga Betɛli yi, a sa e xaran Alatala batu kiin ma.

²⁹ Koni, siya xɔjɛn naxanye dɔxɔ Samari yamanani, ne birin yi e gbee suxurene rafala e dɔxɔ taane yi, e yi e ti taan kidene yi Samariya kaane naxanye rafala. ³⁰ Babilɔn kaane yi e gbee ala Sukɔti-Benoti sawuran nafala. Kuta kaane yi e gbee ala Neragala sawuran nafala. Xamata kaane yi e gbee ala Asima sawuran nafala. ³¹ Awi kaane yi e gbee alane, Nibaxasa nun Tarataki sawurane rafala. Sefarawayimi kaane yi e diine gan saraxane ra e gbee alane

xa, Adarameleki nun Anameleki. ³² E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi suxure ki muxune dɔxɔ e muxune yɛ. Ne nan yi walima e xa kide banxine yi geyane fari. ³³ E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi e alane fan batuma, fata siyane namunne ra e kelixi dɛnaxanye yi.

³⁴ Han to e mɔn e namun fonne ligama. E mi gaxuma Alatala yɛɛ ra mumɛ, e mi a gelene nun a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu Alatala naxanye so Yaxuba yixɛtene yii, a mɔn naxan xili sa a Isirayila. ³⁵ Alatala mɔn bata yi layirin xidi e tagi, a yamarini ito fi, a naxa, “E nama ala gbɛtɛne batu mumɛ, e nama e xinbi sin e bun, e nama wali e xa mumɛ, e nama saraxan ba e xa mumɛ. ³⁶ Koni, e Alatala batu, naxan e ramini Misiran yamanani a sɛnbɛ gbeeni. E lan e xa e xinbi sin a tan nan bun, e saraxane ba a xa. ³⁷ E yi Ala gelene nun a tɔnne nun a sariyane nun a yamarine suxu, a naxanye sɛbɛxi e xa, e yi e liga, e nama ala gbɛtɛ yo batu. ³⁸ N layirin naxan xidixi en tagi, e nama jinan na xɔn, e nama ala gbɛtɛ yo batu. ³⁹ Koni, e Alatala batu, e Ala. A tan nan e bama e yaxune birin yii.” ⁴⁰ Koni, e mi e tuli mati a ra, e yi lu e namun fonne yi.

⁴¹ Hali na muxune to yi Alatala batuma, e mɔn yi e suxurene fan batuma. Han to, e diine nun e mamandenne mɔn na ligama alo e benbane.

18

Xesekiya, Yuda mangana Taruxune Firinden 29.1-2

¹ Elaa diin Hoseyaa mangayaan jɛɛ saxandeni Isirayila yi, Axasi a diin Xesekiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² Xesekiya findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunden nan ma, a yi jɛɛ mɔxɔjɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Abiya, Sakari a dii tɛmɛna. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi. ⁴ A yi kidene kala geyane fari, a kide gɛmɛne yibɔ, a Asera kide

gbindonne rabira. Musa saɲi sawura sula daxin naxan nafala,* a na fan kala, bayo Isirayila kaane yi wusulanna ganma na nan yetagi na waxatini. Na saɲi sawuran yi xili neɛ Nehusatan. ⁵ Xesekiya yi a yigi sa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Yuda mangan naxanye dangu a yeɛ ra e nun naxanye bira a fɔxɔ ra, a ɲɔxɔn mi yi ne ye mumɛ! ⁶ A lu Alatala fɔxɔ ra, a mi xete a fɔxɔ ra mumɛ, Alatala yamarin naxanye seɓe Musa ma a ne suxu. ⁷ Alatala lu neɛ Xesekiya xɔn, a nɔɔn sɔtɔ a wanla birin yi. A yi murute Asiriya mangan xili ma, a mi fa xuru a bun mumɛ. ⁸ A yi Filistinɛ nɔ siga han Gasa dexɔn, a kantan ti gbengbene nun taa makantanxine fan suxu.

⁹ Manga Xesekiya ɲeɛ naanindeni, Isirayila mangana Elaa diin Hoseya ɲeɛ soloferedeni, Asiriya mangan Salamanasari yi fa Samari taan xili ma. ¹⁰ A yi Samari taan suxu ɲeɛ saxanna yengen xanbini, Xesekiyaa ɲeɛ sennindeni, naxan findi Isirayila mangan Hoseya ɲeɛ solomanaaninden na. ¹¹ Asiriya mangan yi Isirayila kaane xali Asiriya yi konyiyani, a sa e radɔxɔ Xala yamanan nun Xabori baan fema Gosan yamanani e nun Mede kaane taane yi. ¹² Na birin liga neɛ amasɔtɔ Isirayila kaane mi Alatala xuiin name, e Ala, e naxan ma layirin kala, bayo e mi a xuiin suxu. Alatalaa walikeɛn Musa yamarin naxanye birin fi e ma, e mi ne liga.

Senakeribi yi Yuda yenge

¹³ Xesekiyaa mangayaan ɲeɛ fu nun naanindeni, Asiriya mangan Senakeribi yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi ne birin suxu. ¹⁴ Yuda mangan Xesekiya yi xeraan nasiga Lakisi taani a faladeni Asiriya mangan xa, a naxa, “N bata kalan ti. I masiga n na. I na naxan fala n xa, n na lige.” Asiriya mangan yi gbeti fixen kilo wuli solomanaanin e nun xemaan kilo kemɛ solomanaanin sa Yuda Mangan Xesekiya fari

yanginna ra. ¹⁵ Gbeti fixen naxan birin yi Alatala Batu Banxini e nun nafulu ramaradene manga banxini, Xesekiya yi ne fi a ma. ¹⁶ Na waxatini, xemaan naxanye yi saxi Alatala Batu Banxin deɛne nun de ti wudine ma, Yuda mangan Xesekiya yi ne tongo, a sa e so Asiriya mangan yii.

Senakeribi yi a kankɔ e ma

Esayi 36.2-22 nun Taruxune Firinden 32.9-16

¹⁷ Asiriya mangan yi a kuntigine mangan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalɛn yi keli Lakisi taani, e nun a tande xunna nun a sofa kuntigina e nun gali gbeena. E yi fa Yerusalɛn yi, e sa ti ige ramarade faxaraxiin dexɔn ma,† dugi xane xee ma kiraan na. ¹⁸ E yi mangan xili. Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxin kuntigin yi siga e fema, e nun seɓeli tiin Sebensa nun Asafi a dii xemen Yowa, mangana yenla.

¹⁹ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “E a fala Xesekiya xa, e naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ²⁰ I yengi a ma a ferɛn nun senbena i yii, i yengen so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murute n xili ma? ²¹ I ya lannayaan saxi Misiran yamanan nin, a men kaane xa e mali. Na luxi neɛ alo muxun na la xayen na a dunnanna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxɔlɔma neɛ. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ²² Waxatina nde e a falama neɛ n xa, e naxa, “Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.” Anu, Xesekiya xa mi Ala batudene kala geyane fari ba? A tan nan a fala Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane xa, a naxa, “E Ala batuma saraxa badeni ito nan yetagi naxan Yerusalɛn taani.” ²³ Iki, e nun n kannu Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soon wuli firin soe e yii, xa e nɔe soo ragine sɔte. ²⁴ E mi n kannu kuntigi keden nɔe, hali naxan xurun

* **18:4:** Saɲi sawurana fe mɔn seɓexi Yatene 21.8-9 kui. † **18:17:** Ige ramaraden naxan geyaan na.

e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ²⁵ A yetena, n faxi yireni ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yeteen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxori.’ ”

²⁶ Nayi, Eliyakimi, Xiliki a dii xemena nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasoto nxu a mema. En nama falan ti Heburu xuini yamaan yi a me naxanye taan nabilinna yinna xuntagi.” ²⁷ Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi e tan nun e kanna nan gbansan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dxi yinna xuntagi, ne fan xa a me nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xonla min e xon yengeni.”

²⁸ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuiin name, Asiriya mangana! ²⁹ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa e mayenden, a mi noe e rakise n ma mumε! ³⁰ Xesekiya nama a liga e yi e lannayaan sa Alatala yi, a yi a fala a Alatala e ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ³¹ E nama e tuli mati Xesekiya xuiin na mumε, amasoto Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E boje xunbenla fen n na, e xete n ma, birin a yii seene nun a bogiseene donje, birin yi a ige ramaraden igen min, ³² han n yi fa, n yi e xali yamana gbete yi alo e gbeena, murutun nun manpa bili nakone yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi, turen nun kumin yamanan naxan yi. Benun e xa faxa be, e sa simayaan nan sotoma menni. Nayi, e nama Xesekiya xuiin name mumε, amasoto Xesekiya e mayendenma nen a na a fala a Alatala e xunbama nen. ³³ Siya gbete alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ³⁴ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi nun Hena nun Iwa, ne alane minen? E Samari taan xunba nen n

yii ba? ³⁵ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di?’ ”

³⁶ Yamaan yi dundu, e mi fala yo ti, amasoto mangan bata yi yamarini ito fi, a naxa, “E nama a yabi.”

³⁷ Eliyakimi, Xiliki a dii xemena, mangana banxi kuntigin nun Sebena, sebeli tiina, e nun Yowa, Asafi a dii xemena, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e yi e dugine yibo e ma kontofinli, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

19

Xesekiya yi Nabi Esayi maxadin Esayi 37.1-9

¹ Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi, siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: Kontofinla nun toron nun yagi boxon nan to nxu xa, alo a falan kii naxan yi, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a jaxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi a yamaan muxu donxene fe ra naxanye luxi e nii ra.”

⁵ Manga Xesekiyaa xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama e kanna xa, e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

*Asiriya mangan mən yi a kənkə
Yerusalən ma*

*Esayi 37.8-13, Taruxune Firinden
32.16-19*

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a mε a a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a mε a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A to na xibarun mε, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ε naxa, ‘I laxi i ya Ala ra naxi ra, i yengi a ma a a nœ n n tan Asiriya mangani kalε Yerusalən yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a mε Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe n n na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba n n ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi?’ ”

Xesekiya yi Ala maxandi

Esayi 37.14-20

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane ra, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, naxan dœxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bœxœ xœnna mangayane birin xun na, i tan nan bœxœn nun kuyen daxi. ¹⁶ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin namε. Alatala, i yεene rabi, i n mato. I Senakeribi a falane ramε, a sofa kuntigin naxan nafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁷ Alatala, nœndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e bœxœne kala. ¹⁸ E bata e alane woli tœeni, bayo Ala mi yi e ra nun mumε! Muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gεmε masolixine nan tun yi e ra. ¹⁹ Iki, Alatala, nxœ Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bœxœ xœnna yamanane birin xa a kolon a i

tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

²⁰ Nayi, Esayi, Amœsi a dii xεmεn yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mε i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²¹ Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, ‘Siyon taa fajin bata i rapaxu, a i magelema.

Yerusalən kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²² I nde konbixi i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yεene rate kore Isirayilaa Ala sarijanxin xili ma!

²³ Fata i ya xerane ra, i bata n tan Marigin konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xœn,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a suman wudi kuyene sεgema n n,

e nun a fœfœ fajni fajine.

N sa a xuntagin nananna li

e nun a fœtœn fajina.

²⁴ N bata xœrinne ge yamana gbœtœne yi,

n yi e ige min.

N Misiran baa igene birin xœrima n n n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁵ Koni, i tan Senakeribi,

i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi n n

to mi na ra?

N yi e yitœn xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,

a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi

alo gεmε malanxine.

²⁶ E muxune senbe mi na,

e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xεε ma sεxεne

alo se sonle,

alo sεxεn fanyen ma

naxan xarama benun a xa gbo.

²⁷ Koni, n na a kolon,

i na dœxœ,

i na mini, i na so,

i na xœlœ n xili ma.

²⁸ I bata xœlœ n xili ma, n yi i konbi ti xuiin mε.

Nanara, n nan n ma wuren birama
nen i jɔɛni
n yi n ma karafen bira i de kidine yi.
I faxi kiraan naxan xɔn,
n yi i raxete na xɔn.’ ”

Taxamasenna yi so Xesekiya yii
Esayi 37.30-32

²⁹ “Ala yi a fala Xesekiya xa, a naxa,
‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e yete ma,
ε bata ne don jɛɛni ito ra,
na nan mɔn ligama jɛɛ famatɔni,
koni jɛɛ saxandeni,
ε seen sima nen,
ε yi a xaba,
ε yi manpa binle si,*
ε yi e bogine don.

³⁰ Yuda bɔnsɔnna muxu dɔnxɛn nax-
anye na lu,
ne mɔn e salenne raminima nen
alo wudina, e bogi.

³¹ A dɔnxɛne minima nen Yerusalen
yi,
a dɔnxɛne luma nen e nii ra Siyon
geyane yi.
Alatala na nan ligama a xanun-
tenyani.’ ”

Senakeribi rajanna
Esayi 37.33-38 nun Taruxune
Firinden 32.21-22

³² “Nanara, Alatala ito nan falaxi
Asiriya Mangan ma iki, a naxa,
‘A mi soe taani ito yi mumε!
A mi xalimakuli wole be yi.
A mi makantan wure lefa tima a xa.
A mi gbingbinna ratema a xili ma.’

³³ Alatalaa falan ni ito ra.
‘A faxi kiraan naxan xɔn
a xetema nen na xɔn.
A mi soe taani ito yi mumε.

³⁴ N taani ito makantanma nen,
n yi a rakisi n tan ma fe ra
e nun Dawuda a fe ra, n ma walikena.’ ”

³⁵ Na kɔɛɛn na, Alatalaa malekan
yi mini, a muxu wuli keme tonge
solomasεεε wuli suulun faxesa Asiriya
kaane ganli. Yamaan to keli xɔtɔnni,
e yi e binbine to. ³⁶ Nayi, Asiriya
mangan Senakeribi yi a ganla rakeli,
a xete Niniwa taani.

* **19:29:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

³⁷ Lɔxɔna nde, Senakeribi yi xinbi
sinxi a ala Nisiroki batu banxini a
batudeni, a dii xemene Adarameleki
nun Sareseri yi a faxesa silanfanna ra,
e yi e gi siga Ararati yamanani. A dii
Esaraxadon yi dɔxɔ a jɔxɔni.

20

Xesekiya a furena fe
Esayi 38.1-8

¹ Na waxatini, saya furen yi Xe-
sekiya suxu. Nabi Esayi, Amosi a
diin yi fa a fema, a yi a fala a xa,
a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a
naxa, ‘I ya feene yitɔn, amasɔtɔ i faxesa-
matɔn ni i ra, i mi fa siimaya sɔtɔma.’ ”

² Xesekiya yi a yee rafindi banxi
kanken ma, a maxandini ito ti Alatala
ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa
rabira i ma fa fala, n sigan ti nen i
yetai lannayaan nun bɔne faniyani,
naxan fan i yee ra yi, n yi na liga!”
Xesekiya yi wuga han!

⁴ Benun Esayi xa keli tanden ma,
Alatala yi falan ti a xa iki, a naxa,

⁵ “Xete, i yi a fala n ma yamaan man-
gan Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawu-
daa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa:
N bata i ya maxandi xuiin me, n bata
i yeeɛgen to. N na i rakendeyama nen,
benun xi saxan, i siga Alatala Batu
Banxini. ⁶ N mɔn jɛɛ fu nun suu-
lun sama nen i ya siimayaan fari. N
na i tan nun taani ito xunbama nen
Asiriya mangan yii, n taani ito kan-
tanma nen, n ma fe ra, e nun Dawu-
daa fe ra, n ma walikena.’ ”

⁷ Na xanbi ra, Esayi yi a fala, a naxa,
“E xɔde bogi yidinxina nde tongo.” E
yi na tongo, e a sa a furen de, Xesekiya
yi kendeya.

⁸ Xesekiya bata yi a fala Esayi xa, a
naxa, “N na a kolonma taxamasenna
mundun xɔn fa fala benun xi saxan
a Alatala n nakendeyama nen, n siga
Alatala Batu Banxini?” ⁹ Esayi yi
a yabi, a naxa, “Alatala naxa, i a
kolonma taxamasenna naxan xɔn a
Alatalaa falan kamalima nen: I waxi
nen ba, nininna xa a maso hanma
a masiga sanna ye fu tedan ma?”

¹⁰ Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Na lige nen nininna yi siga yeen na sanna ye fu, koni n wama nen a xa xete xanbin na sanna ye fu.” ¹¹ Nayi, Nabi Esayi yi Alatala maxandi, naxan nininna raxete xanbin na sanna ye fu Axasi a banxin tedan ma, nininna bata yelin dangue denaxan na.

*Babilon xerane fe
Esayi 39.1-8*

¹² Na waxatini, Babilon Manga Baladan ma dii xemen Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasoto a bata yi Xesekiya fura feen me. ¹³ Xesekiya yi xerane rasene, a yi a banxin kui seene birin yita ne ra: gbeti fixen nun xemana, wudi bogi ture fajine nun latikononna nun a yenge so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiya banxini a mi naxan yita e ra e nun a boxon birin.

¹⁴ Nabi Esayi mon yi fa Manga Xesekiya fama, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilon.” ¹⁵ Esayi mon yi a maxodin, a naxa, “E i ya banxin to nen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nen. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.” ¹⁶ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatalaa falan name! ¹⁷ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nen Babilon yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ E i ya dii xemena ndee tongoma nen, i yeteen naxanye soto, alogo e xa findi Babilon mangana banxin xeme tегenne ra.” ¹⁹ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nen boje xunbenla nun marakantanni n ma siimayani.”

Taruxune Firinden 32.32-33

²⁰ Xesekiya kewali donxene sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A

wakilena fe falama e nun a ige ramaraden naxan ge e nun a ige kiraan naxan ge siga igen na Yerusalen yi. ²¹ Xesekiya yi faxa. A dii xemene Manase yi ti a boxoni mangayani.

21

Manase, Yuda Mangana

¹ Manase findi mangan na a jee fu nun firinden nan ma, a jee tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Xefisiba.

² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A yi fe xosixine liga alo siyane Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra. ³ A mon yi kidene ti geyane fari a fafe Xesekiya denaxanye kala, a yi saraxa ganden nafala Baali xa, a yi Asera kide gbindonna bitin, alo Isirayila manga Axabi a liga kii naxan yi, a yi a xinbi sin sarene bun, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma Yerusalen nin.” ⁵ A yi sarene kiden ti Alatala Batu Banxini sansan firinne birin kui. ⁶ A yi a dii xemene gan saraxan na, a yi keraayan liga, a yi so yiimatoni, a muxune doxo naxanye yinanne maxodinma naxanye yi falan tima barinne ra. Naxan jaxu Alatala yetagi, a lu na lige tun, a yi Ala raxolo. ⁷ A yi Asera kide gbindonna rafala, a na bitin Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma Dawuda nun a diin Sulemani xa, a naxa, “N bata banxini ito sugandi e nun Yerusalen Isirayila bonsonne yirene birin ye, n waxi n xinla lu feni denaxan yi habadan. ⁸ N mi Isirayila kaane masige yamanan na, n naxan soxi e benbane yii, koni fo e xa n ma yamarine birin suxu e nun n ma sariyan birin n ma walikene Musa naxan sebexi.” ⁹ Koni, yamaan mi e suxu mumе, Manase yi findi sabun na e lo ayi, Isirayila kaane yi fe jaxin liga dangu siyane ra Alatala naxanye kedi e yee ra.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti a nabine xon, a naxa, ¹¹ “Yuda mangan Manase bata fe xosixini itoe liga. A

bata fe jaxin liga dangu Amorine ra waxati danguxine yi, a mən bata Yuda kaane ti yulubin ma a suxurene xən. ¹² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, ‘N tərən nafama nən Yerusalən kaane nun Yuda kaane ma naxan yo na a me, a tuli madəxəma ayi nən. ¹³ N Yerusalən kalama nən alo n Samari taan nun Axabi a denbayaan kala kii naxan yi, n Yerusalən muxune raxərma nən alo ləxən bama goronna ma kii naxan yi a na yifitan, a maxete. ¹⁴ N nan n ma yama dənxe nabejinma nən e yaxune yii, e yi e yii seene birin tongo, ¹⁵ bayo naxan jaxu n yetagi, e bata na liga, e yi n naxəb keli e benbane ramini ləxən ma Misiran yamanani han to.’ ”

¹⁶ Manase yi səntare wuyaxi faxa, han Yerusalən yi rafe binbine ra sa yulubin fari a Yuda kaane ti naxan ma naxan yi jaxu Alatala ye ra yi.

¹⁷ Manase kəwali dənxe ne, a naxanye birin liga, a yulubin naxan liga, ne sebe xi Yuda mangane taruxune kedine kui. ¹⁸ Manase yi faxa, e yi a maluxun nakəni naxan a banxin dexən, Yusaa nakəni. A dii xeməna Amən yi ti a jəxəni mangayani.

Amən, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 33.21-25

¹⁹ Amən findi mangan na a jee məxəpən nun firinden nan ma, a jee firin ti mangayani Yerusalən yi. A nga yi xili nən Mesulemeti, Xarusi a dii teməna, naxan keli Yotoba taani. ²⁰ Naxan jaxu Alatala ye ra yi, a na liga nən, alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. ²¹ A yi sigan ti a jaxin na alo a fafe, a yi suxurene batu a fafe naxanye batu, a yi a xinbi sin e bun ma. ²² A yi Alatala rabejin, a benbane Ala, a mi sigan ti Alatalaa kiraan xən. ²³ Manga Amən ma walikene yi yanfan so a ma, e yi sa a faxa a banxini. ²⁴ Koni, naxanye yanfan so Manga Amən ma yamanan muxune yi ne faxa, yamanan muxune yi a dii xemən Yosiyi ti a jəxəni. ²⁵ Amən kəwali dənxe ne, a naxanye birin liga, ne sebe xi Yuda mangane

taruxu kedine kui. ²⁶ E yi a maluxun a gaburun na, Yusaa nakəni. A dii xemən Yosiyi yi ti a jəxəni mangayani.

22

Yosiyi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 34.1-2

¹ Yosiyi findi mangan na a jee solo-masexeden nan ma, a jee tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalən yi. A nga yi xili Yedida, Adayaa dii teməna, Bəsikati kaana. ² Naxan fan Alatala ye ra yi, a Ala, a yi na liga, a sigan ti tinxinni alo a benba Dawuda, a mi kiraan fata siga yiifanni hanma kəmenni.

Sariya kedina fe

Taruxune Firinden 34.8-28

³ A mangayaan jee fu nun solo-masexedeni, Manga Yosiyi yi sebeli tiin Safan nasiga Alatala Batu Banxini, Asaliyaa dii xeməna, Mesulan mamandenna. A yi a fala a xa, a naxa, ⁴ “Siga Xiliki fema, saraxarali kuntigina, a xa sa gbetin malan naxan soxi Alatala Batu Banxini e nun de kantanne naxan nasuxi yamaan yii. ⁵ Muxun naxanye Alatala Batu Banxin wanli kuntigine ra, a xa so ne yii. Ne yi a so Alatala Batu Banxini tən muxune yii: ⁶ yii ra walikene nun kamudere ne nun gemə masonle, alogo e xa wudin nun gemə masolixine sara, e banxini tənne naxanye ra. ⁷ Koni, gbetin naxan soma e yi, muxu yo nama e maxədin na rawali kii ma, bayo e walima tinxinna nin.” ⁸ Nayi, Xiliki, saraxarali kuntigin yi a fala sebeli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi na kedin so Safan yii, Safan yi a xaran. ⁹ Na xanbi ra, sebeli tiin Safan yi sa a fala mangan xa, a naxa, “Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, i ya walikene bata na so walike kuntigine yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tən.” ¹⁰ Sebeli tiin Safan yi a fala mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki kedina nde soxi nən n yii.” Safan yi a xaran mangan yetagi.

E yi nabi jaxanla maxadin

¹¹ Naxan yi sebexi sariya kedindin kui, mangan to na me, a yi a dugine yibo a ma. ¹² Mangan yi yamarini itoe so saraxaraliin Xiliki yii e nun Safan a diina Axikan e nun Mikahu a diina Akibori nun sebeli tiin Safan nun Asaya, mangana walikena, a naxa, ¹³ “E sa Alatala maxadin nxu nun Yuda yamaan birin xa kedina fe ra naxan toxi. Alatala bata xolo gbeen ti en xili ma, amasoto yamarin naxanye sebexi kedini ito kui, en benbane mi ne suxi e yi e liga.”

¹⁴ Saraxarali Xiliki nun Axikan nun Akibori nun Safan nun Asaya yi siga nabi jaxanla Xuluda fema. A yi doxi Yerusalen Taa Nenennin. Dugi ramaran nan yi a xemen Salun na, Tikiwaa dii xemena, Xaraxasa mamedenna. ¹⁵ Xuluda yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xe muxun xa naxan e rafaxi n fema, ¹⁶ e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N taron nafama nen yireni ito fari e nun a muxune, fata kedindin xuine birin na Yuda mangan naxan xaranxi. ¹⁷ Bayo e bata n naberin, e wusulanna gan ala gbetene xa, e yi n naxolo e suxurene ra e naxanye rafalaxi, na ma, n ma xolon bata gbo ayi yireni ito xili ma, a mi janne mumel’ ¹⁸ Koni, e sa a fala Yuda mangan xa, naxan e rafaxi Alatala maxadindeni, e naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi falane fe yi i naxanye mexi, a naxa: ¹⁹ I to falani itoe mexi n naxanye tixi yireni ito nun a muxune xili ma, naxanye findi jaxankatan nun dangana, i yi sunu, i yi i magodo Alatala yetagi. Bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n fan bata a me. Alatalaa falan ni i ra. ²⁰ Nanara, n na i luma nen i faxa baje xunbenli, i maluxun baje xunbenli i ya gaburun na, n jaxankatan naxan nagodon yireni ito fari, i mi ne toma.’ ” E dentegeni ito sa mangan xa.

Yosiya yi lanna fen Ala ra

Taruxune Firinden 34.29-32

¹ Manga Yosiya yi Yuda fonne nun Yerusalen fonne birin malan a fema. ² A yi siga Alatala Batu Banxini, e nun Yuda xemene nun Yerusalen kaane birin nun saraxaraline nun nabine. Yamaan birin yi siga keli muxudine ma han muxu gbeene. A layiri kedindin naxan to Alatala Batu Banxini, a na fala xuine birin xaran e yetagi. ³ Mangan yi tixi senbetenna xon Ala Batu Banxin so deen na, a lanna fen Alatala ra, a de xuiin tongo a xa bira Alatala foxo ra, a yi a yamarine nun a sariyane nun a tonne suxu a bajeen nun a niin birin na. A na layirin fala xui sebexine rakamali na kii nin. Yamaan birin yi so layirini.

Dinan matinxin fena Yuda yi

Taruxune Firinden 34.3-5

⁴ Mangan yi saraxarali kuntigin Xiliki yamari, e nun saraxaraliin bonne nun saraxaraliin naxanye yi deen kantanma, a e xa seene birin namini Alatala Batu Banxini naxanye rafalaxi Baali nun Asera nun sarene birin batu seene ra. Yosiya yi sa e gan Yerusalen fari ma xene ma Kediron lanbanni, a siga e xuben na Beteli yi. ⁵ Yosiya yi kiden ki muxune kedi, Yuda mangan yi naxanye doxi alogo e xa wusulanna gan kidene yi geyane fari Yuda taane nun Yerusalen rabilinni. Kiden ki muxuni itoe yi wusulanna gan Baali nun sogen nun kiken xa e nun sare kurune nun sarene birin xa. ⁶ Yosiya yi Asera kide gbindonna ramini Alatala Batu Banxini, a yi a xali Yerusalen fari ma Kediron lanbanni, a sa a gan menni, a yi a findi xuben na, a sa a xuben woli yamanan muxune gaburune fari. ⁷ A mon yi kiden ki xeme yalundene banxine kala Alatala Batu Banxini, jaxanle yi domane degema denaxan yi Asera batu seen na. ⁸ Yosiya yi Yuda taane saraxaraline birin maxili, a yi taan kidene raxosi, saraxaraline yi wusulanna ganma denaxanye yi, keli Geba ma han Beriseba, a yi taan kidene kala taan so deene

ra, a gbengbenna, denaxan yi taan kuntigin Yosuwe a deen na taan so deen komenna ma. ⁹ Taan kiden ki muxune mi yi sigama Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, koni e yi buru tetaren donma alo saraxaraline. ¹⁰ Mangan yi Tofeti raxosi Ben-Hinon lanbanni, alogo muxu yo nama fa a dii xemen hanma a dii temen gan Mələkə suxuren binya feen na. ¹¹ Yuda mangan soon naxanye findi sogen batu seene ra, Yosiyaya yi ne ba Alatala Batu Banxini so deen dexon. E yi sansanna nde nan kui kuntigin Natan-Meleki a banxin dexon. Na xanbi ra, Yosiyaya yi wontorone gan e yi sogen batun naxanye ra. ¹² Yuda mangane bata yi kiden ti Axasi a kore banxin xuntagi. Yosiyaya yi ne birin kala e nun Manase kiden naxanye ti Alatala Batu Banxini sansan firinne kui. A yi ne ba menni, a yi e kala, a yi e dungi dungi woli Kediron lanbanni. ¹³ Isirayila mangan Sulemani taan kiden naxanye ti Yerusalen sogeteden binni Maraxori Geyaan yiifanna ma, mangan yi ne raxori. Sulemani yi ne tixi Asitarate nan xa Sidon kaane ala e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mələkə, Amonine ala. ¹⁴ Yosiyaya yi Asera kide gbindowne nun kide gemene kala, e yi denaxan yi a menna rafe muxu xonne ra.

Dinan matinxin fena Isirayila yi

¹⁵ Saraxa ganden nun taan kiden naxan yi Beteli yi, a yi ne fan nabira. Nebati a dii xemen Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, na nan na kiden nafala. Yosiyaya yi kiden gan han a findi xuben na. A mon yi Asera kide gbindowna fan gan.

¹⁶ Nayi, Yosiyaya yi a yee rakopin, a yi gaburune to geyaan ma menni, a yi walikene rasiga muxu xonne tongodeni gaburune ra, a sa e gan saraxa ganden fari alogo a xa men naxosi,

fata Alatalaa falane ra sayiban naxanye fala lan feni itoe ma.* ¹⁷ Manga Yosiyaya yi a fala, a naxa, “Ngeme gbeen mundun toma ito ra?” Taan muxune yi a yabi, e naxa, “Sayiban gaburun na a ra, naxan keli Yuda yi, naxan falane ti Beteli saraxa ganden xili ma, i feen naxanye ligaxi iki.” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a lu menni, muxu yo nama a yiin din na sayiban xonne ra!” Nayi, e yi a xonne ramara menni e nun nabi bonna xonne naxan keli Samari taani.

Taruxune Firinden 34.6-7

¹⁹ Yosiyaya mon yi taan kide banxine birin kala naxanye yi Samari taane yi, Isirayila mangane naxanye ti, e yi Ala raxol. Yosiyaya yi a liga alo a liga Beteli yi kii naxan yi. ²⁰ Yosiyaya yi taan kiden ki muxune birin koe raxaba e saraxa gandene fari, a yi muxu xonne gan ne fari. Na xanbi ra, a yi xete Yerusalen yi.

Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla

Taruxune Firinden 35.1,18-19

²¹ Mangan yi yamarini ito fi yamaan birin ma, a naxa, “E Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla† raba Alatala binya feen na, e Ala, alo a sebexi layiri kediri kui kii naxan yi.” ²² Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanli ito sifan munma yi liga singen, keli kitisane waxatin ma Isirayila yi e nun Isirayila mangane nun Yuda mangane ləxone birin yi. ²³ Manga Yosiyaya jee fu nun solo-masexe nan yi a ra a Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanli ito rabe Yerusalen yi Alatala xa.

Yosiyaa mangayaan nananna fe

Taruxune Firinden 35.20-36.1

²⁴ Naxanye yi pinanne maxadinma e nun naxanye yi falan tima barinne ra, Yosiyaya yi ne birin faxesa. A yi ke suxure nun suxure sawurane kala, e nun fe xosixin naxanye birin yi Yerusalen nun Yuda yamanani. A na liga nen alogo a xa sariyan nakamali naxanye

* **23:16:** Na sayibana fe mon sebexi Mangane Singen 13.2 kui. † **23:21:** Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangi e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xarəyaan 12.1-13 kui.

kedin kui saraxaraliin Xiliki naxan to Alatala Batu Banxini. ²⁵ Yosiya jaxɔn munma yi lu na singen mangane ye, a bira nen Alatala foxo ra a bɔnen birin na, a niin birin yi, e nun a senben birin yi, fata Musaa sariyan birin na. A tan dangu xanbini, a maligan mi lu na mumɛ!

²⁶ Koni, Alatala mi xete a xolo gbeen foxo ra Yuda xili ma Manase a fe ra naxan a Alatala raxolo. ²⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N Yuda bama nen n yetagi alo n na Isirayila ba n yetagi kii naxan yi. N Yerusalɛn wolima ayi nen n taan naxan sugandi, e nun banxina n na a fala banxin naxan ma, n naxa, ‘N xinla luma be nin.’ ” ²⁸ Yosiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

²⁹ A waxatini, Neko, Misiran mangan yi siga Asiriya Mangan xili ma Efirati baan binni. Manga Yosiya yi siga a ralandeni. Misiran mangan Neko to a to tun, a yi a faha Megido taani. ³⁰ Yosiya walikene yi a binbin xali wontoron kui, e yi keli Megido taani siga Yerusalɛn yi, e sa a maluxun a gaburun na. Yamanan muxune yi a dii xemen Yehowaxasi tongo, e turen sa a xunni, e yi a findi mangan na a fafe jaxoni.

*Yehowaxasi, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.2-4*

³¹ Yehowaxasi findi mangan na a jee mɔxɔnen nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Xamutali, Yeremi a dii temena, Libina kaana. ³² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ³³ Misiran Mangan Neko yi yolɔnxonna sa a ma Ribila taani, Xamata yamanani, alogo a nama fa mangayaan liga Yerusalɛn yi mumɛ, a yi mudu gbeti fixen kilo wuli saxan kemɛ naanin nun xemaan kilo tonge saxan nun naanin sa yamanan fari. ³⁴ Misiran mangan Neko yi Yosiya dii xemena Eliyakimi dɔxo mangan na a fafe jaxoni, a yi a xinla masara a Yehoyakimi. A yi Yehowaxasi suxu, a

signa a ra Misiran yi, a sa faha denaxan yi. ³⁵ Yehoyakimi yi gbetin nun xemaan so Misiran mangan yii, koni a yi mudu gbetin maxili yamanan na, fata Misiran mangana yamarin na, yamanan yamaan birin lan a xa gbetin nun xemaan naxan ba a na fala, a lan a xa naxan so Misiran mangan Neko yii.

*Yehoyakimi, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.5-8*

³⁶ Yehoyakimi findi mangan na a jee mɔxɔnen nun suulunden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Sebuda, Pedayaa dii temena, keli Ruma taani. ³⁷ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi.

24

¹ Babilɔn Mangan Nebukadanesari so yengeni Yehoyakimi waxatin nin. Yehoyakimi yi lu Nebukadanesari a nɔn bun jee saxan, koni a mɔn murute nen Nebukadanesari xili ma. ² Nayi, Alatala yi Babilɔn kaane ganla rasiga a xili ma, e nun Arami kaane nun Moyaba kaane nun Amonine ganle, a yi ne birin nasiga Yuda xili ma a kaladeni, fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikene xɔn, nabine. ³ Na fata Alatalaa yamarin nan tun na, naxan yi waxi Yuda ba feni a yetagi Manase a yulubine fe ra. ⁴ Manase bata yi sontare wuyaxi faha, a yi Yerusalɛn rafe a fe jaxine ra. Alatala mi wa a mafelu feni mumɛ! ⁵ Yehoyakimi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁶ Yehoyakimi yi faha. A dii xemen Yoyakin yi ti a jaxoni mangayani. ⁷ Misiran mangan mi fa mini a yamanani, bayo Babilɔn mangan bata yi a bɔxɔn birin tongo keli Misiran baani han sa dɔxo Efirati baan na.

*Yoyakin, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.9-10*

⁸ Yoyakin findi mangan na a jee fu nun firinden nan ma, a kike saxan ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili

Nexusuta, Yerusalen kaana Elanatan ma dii temena. ⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ¹⁰ Na waxatini, Babilon mangan Nebukadanesari a walikene yi siga Yerusalen xili ma, e yi taan nabilin yengeni. ¹¹ Babilon mangan Nebukadanesari yeteen yi fa taan yetagi, a walikene yi na yenge. ¹² Nayi, Yuda mangan Yoyakin yi siga, a sa a yete dentege Babilon mangan xa, e nun a nga nun a walikene nun a mangane nun a kuntigine. Yoyakin a mangayaan jee solomasexedeni, Babilon mangan yi a suxu. ¹³ Nebukadanesari yi nafunla birin ba Alatala Batu Banxini e nun manga banxin nafunle, Isirayila mangan Sulemani xema goronna naxanye birin nafala Alatala banxini, a ne kala, alo Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁴ Nebukadanesari yi Yerusalen kaane birin xali suxuni, kuntigine nun sofane, e birin malanxina muxu wuli fu sa yirawanle nun xabune birin fari. A yigelitane nan tun lu yamanani. ¹⁵ Nebukadanesari yi Yoyakin xali Babilon yi, a yi mangana nga suxu Yerusalen yi siga Babilon yi e nun mangana jaxanle nun a kuntigine nun a yamanan muxu gbeene. ¹⁶ Babilon mangan mon yi sofa kendene birin xali konyiyani Babilon yi, muxu wuli solofere e nun yirawanle nun xabune, muxu wuli keden. ¹⁷ Babilon mangan yi Yoyakin saxo Matani findi mangan na a jaxoni, a naxan xili masara a Sedeki.

Sedeki, Yuda Mangana

Yeremi 52.1-3 nun Taruxune Firinden 36.11-12

¹⁸ Sedeki findi mangan na a jee maxonen nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali, Yeremi a dii temena, Libina kaana. ¹⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ²⁰ Na liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda

xili ma, a yi waxi naxanye ba feni a yetagi.

Sedeki fan yi murute Babilon mangan xili ma.

25

Yeremi 39.1-7 nun 52.4-11

¹ Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fuden xi fude laxoni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, a yi daaxadeni ton a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ² E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena. ³ Na jeen kike naaninden xi solomanaaninde laxoni, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁴ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Koen na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taa makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deen na mangana nakon den. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni. ⁵ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa a li Yeriko meremerene yi, a ganla birin yi xuya ayi, e yi e masiga a ra. ⁶ E yi mangan suxu, e siga a ra Babilon mangan fema Ribila taani, e yi sa a makiti menni. ⁷ E Sedeki a diine ke raxaba a yetagi, e mon yi Sedeki yene saxonje ayi, e yi a xidi sula yolonxonna ra, e siga a ra Babilon yi.

Yerusalen kala fena

Yeremi 39.8-10 nun 52.12-27 e nun Taruxune Firinden 36.17-21

⁸ Kike suulunden xi soloferede laxoni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan, Babilon mangana kuntigina nde yi so Yerusalen yi. ⁹ A yi teen so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kendene birin gan. ¹⁰ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune

xunna fɔxɔ ra, ne yi Yerusalɛn yinne kala. ¹¹ Muxu dɔnxɛn naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, naxanye bata yi e yetɛ sa Babilɔn mangan sagoni e nun yama dɔnxɛna. ¹² Koni mangan kantan muxune xunna yi yigelitɔna ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xɛɛ biine.

¹³ Sula sɛnbɛtɛnna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilɔn kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan na Babilɔn yi. ¹⁴ E yi tundene nun tɛɛ kɔ seene nun lɛnpu ratu seene nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁵ Mangan kantan muxune xunna mɔn yi wusulan gan seene nun wuli xuya goronne tongo, xɛma daxine nun gbeti fixɛ daxine birin. ¹⁶ Sɛnbɛtɛn firinna nun ige ramara se gbeen nun ige maxali wontorone Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɔɛ yatɛ. ¹⁷ Sɛnbɛtɛn kedenna yi mate nɔngɔnna yɛ fu nun solomasɛxɛ, kondɛn yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna yɛ saxan, a kondɛn yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Sɛnbɛtɛn firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina.

¹⁸ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛɛn kantan muxu saxanne. ¹⁹ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xɛmɛ suulun mangana muxune yɛ naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sɛbeli tiina, naxan yi sofa nɛnɛnɛ xinle sɛbɛma, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani. ²⁰ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilɔn mangan fɛma Ribila taani. ²¹ Babilɔn Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani

na kii nin, e makuya e yamanan na.

Gedali, Yuda yamana kanna

Yeremi 40.7-41.18

²² Babilɔn mangan Nebukadanesari yi Yuda yamanan muxu dɔnxɛne sa Gedali a yamarin bun ma, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna. ²³ Sofa kuntigine nun e sofane birin to na mɛ, a Babilɔn mangan bata Gedali findi yamana kanna ra, e yi siga Gedali fɛma Misipa taani, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun Tanxumeti a dii xɛmɛn Seraya Netofa kaan nun Maka kaana dii xɛmɛn Yaasaniya, e nun e ganle. ²⁴ Gedali yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “ɛ nama gaxu sese ra Babilɔn kaane kuntigine fe ra, ɛ lu yamanani, ɛ wali Babilɔn mangan xa, ɛ hɛrin sɔtɔma nɛn.” ²⁵ Koni, jɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli, Elisama mamandenna, mangan xabilan muxuna nde, na yi fa, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra, e yi Gedali faxa, e nun Yuda kaane nun Babilɔn kaan naxanye yi a fɛma Misipa taani. ²⁶ Nayi, yamanan muxune birin, yigelitɔne nun nafulu kanne, e nun sofa kuntigine yi keli, e siga Misiran yi, bayo e yi gaxuxi Babilɔn kaane yɛɛ ra.

Yoyakin mini feen kasoon na

Yeremi 52.31-34

²⁷ Yuda mangan Yoyakin suxun jɛɛ tonge saxan e nun soloferedeni, Babilɔn mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jɛɛ fɔlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jɛɛn kike fu nun firinden xi mɔxɔjɛn nun soloferede lɔxɔni. ²⁸ A yi fala fajin ti a xa. Mangan bonna naxanye yi a fɛma Babilɔn yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ²⁹ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dɛge mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁰ A makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, mangan yi lu ne soɛ a yii a siimayaan birin yi.

Taruxune Singena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yire firinna naxanye xili “Taruxune,” ne Yuda bənsənnə mangane nan ma fe falama. Taruxune Singena Isirayila kaane benbane bari feen nan falama keli N Benba Adama ma han sa dəxə Dawuda sayaan waxatin na. Manga Dawuda fe taruxun nan Kitabun yireni ito kui, yanyina nde ɲεε wuli keden ɲəxən benun Yesu xa bari. Taruxune Singen nun Samuyeli Firinden nun Mangane Singen kitabu yirene e maliga yire wuyaxi yi.

Isirayila kaane benbane

¹ Adama nan Seti sətə. Seti yi Enosi sətə. Enosi yi Kenan sətə. ² Kenan yi Mahalaleli sətə. Mahalaleli yi Yarədi sətə. ³ Yarədi yi Xenəki sətə. Xenəki yi Matusela sətə. Matusela yi Lameki sətə. ⁴ Lemeki yi Nuhan sətə. Nuhan yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

Dunuɲa Fəɓn 10.2-20

⁵ Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomεε nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Mesəki nun Tirasi.

⁶ Gomεε a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁷ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁸ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi nun Misiran nun Puti nun Kanan. ⁹ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Səba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka. Raama diini itoe nan sətə: Saba nun Dedan. ¹⁰ Kusi yi Nimirodi bari. Na findi yengeso belebelen nan na dunuɲa yi. ¹¹ Misiran yi diine sətə naxanye findixi Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane nun ¹² Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane nun Kafatoro kaane ra. Filisitine benbane nan Kafatoro kaane ra. ¹³ Kanan yi a dii singen

Sidən sətə e nun gbətəye naxanye findixi Xitine nun ¹⁴ Yebusu kaane nun Amorine nun Girigasane nun ¹⁵ Xiwine nun Arakane nun Sini kaane nun ¹⁶ Arawada kaane nun Səmara kaane nun Xamata kaane ra.

Dunuɲa Fəɓn 10.21-31 nun 11.10-27

¹⁷ Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

Arami a diine ni i ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Mesəki.

¹⁸ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə. ¹⁹ Eberi yi dii xεmε firin sətə. Keden xili Peɓgi* bayo dunuɲa yitaxun a waxatin nin. A xunyən xili Yokatan.

²⁰ Yokatan ma diine ni i ra: Alo-modadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera nun ²¹ Hadoran nun Yusali nun Dikila nun ²² Ebali nun Abimayeleye nun Saba nun ²³ Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Yokatan ma diine nan ne ra.

²⁴ Semi yi Arapaxadi sətə. Arapaxadi yi Selaxa sətə. ²⁵ Selaxa yi Eberi sətə. Eberi yi Peɓgi sətə. Peɓgi yi Rewu sətə. ²⁶ Rewu yi Serugu sətə. Serugu yi Nahori sətə. Nahori yi Tera sətə. ²⁷ Tera yi Iburama sətə naxan findixi Iburahima ra.

Nabi Iburahimaa diine

Dunuɲa Fəɓn 25.12-16

²⁸ Iburahima yi Isiyaga nun Sumayila sətə. ²⁹ Sumayilaa dii singen yi xili nən Nebayoti. Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ³⁰ Misema nun Duma nun Masa nun Xadada nun Tema nun ³¹ Yeturi nun Nafisi nun Kedema, Sumayilaa diine nan yi ne fan na.

Dunuɲa Fəɓn 25.1-4

³² Iburahima a konyi ɲaxanla† Keturaa dii xεmεne xinle ni itoe ra a naxanye bari Iburahima xa: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki nun Suwa. Yokan yi Saba nun Dedan sətə. ³³ Midiyan yi Efa nun Efere nun Xanəki nun Abida nun Elida sətə. Keturaa diine nan e birin na.

Dunuɲa Fəɓn 36.10-14

* **1:19:** Peɓgi bunna nɛn fa fala “Mayitaxunna.” † **1:32:** Konyi ɲaxanle sariyan sɛbɛxi Xəɓyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra a naxan sətə a ɲaxanla ra.

³⁴ Iburahima yi Isiyaga sɔtɔ. Isiyaga yi Esayu nun Isirayila sɔtɔ.

³⁵ Esayu a diine xinle ni itoe ra: Elifasi nun Reyuli nun Yewusi nun Yalami nun Kora.

³⁶ Elifasi a diine xinle ni itoe ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami nun Kenasi nun Timina nun Amaleki.

³⁷ Reyuli a diine xinle ni itoe ra: Naxati nun Sera nun Sama nun Misa.

Dunuŋa Fɔlɔn 36.20-28

³⁸ Seyiri a diine xinle ni itoe ra: Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana nun Dison nun Eseri nun Disan.

³⁹ Lotan yi Xori nun Homami sɔtɔ. Lotan magilɛn yi xili nɛn Timina.

⁴⁰ Sobali yi Aliyan nun Manaxati nun Ebali nun Sefi nun Onan sɔtɔ.

Sibeyon yi Aya nun Ana sɔtɔ.

⁴¹ Ana yi Dison sɔtɔ.

Dison yi Xamaran nun Eseban nun Itiran nun Keran sɔtɔ.

⁴² Eseri yi Bilihan nun Saawan nun Yaakan sɔtɔ.

Disan yi Yusu nun Aran sɔtɔ.

Dunuŋa Fɔlɔn 36.31-43

⁴³ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edɔn yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan sɔtɔ waxatin naxan yi. Beyori a diin Bela yi findi manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ⁴⁴ Bela to faxes, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ⁴⁵ Yobabo to faxes, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ⁴⁶ Xusama to faxes, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane nɔ Moyaba bɔxɔni. A taan yi xili nɛn Abiti. ⁴⁷ Xadada to faxes, Masareka kaan Samala yi findi mangan na.

⁴⁸ Samala to faxes, Sayuli yi findi mangan na, naxan yi kelixi Rehoboti taani baan dɛ. ⁴⁹ Sayuli to faxes, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ⁵⁰ Baali-Xanan to faxes, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nɛn Pawu. A naxanla yi xili nɛn Mehetabeli, Matireɗi a dii tɛmɛna, Mesahabi mamandenna.

⁵¹ Xadada to faxes, muxuni itoe nan findi Edɔn mangane ra: Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yetɛti nun ⁵² Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon nun ⁵³ Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari nun ⁵⁴ Manga Magadiyɛli nun Manga Irami. Ne nan yi Edɔn mangane ra.

2

Isirayila yixɛtɛne

Dunuŋa Fɔlɔn 35.23-26

¹ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra: Rubɛn nun Simeyɔn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon nun ² Dan nun Yusufu nun Bunyamin nun Nafatali nun Gadi nun Aseri.

Ruti 4.18-22 Matiyu 1.3-6

³ Yuda a diine xinle ni itoe ra: Eri nun Onan nun Selaxa. Kanan kaa naxanla nde nan na dii saxanne bari a xa, Suyaa dii tɛmɛna. Yudaa dii singena Eri yi fe naxin liga Alatala yɛɛ ra yi. A yi a faxes na ma. ⁴ Yuda mamuxun Tamari yi Peresi nun Sera bari a xa. Yuda dii suulun sɔtɔ na kii nin.

⁵ Peresi yi Xesirɔn nun Xamuli sɔtɔ.

⁶ Sera yi dii suulun sɔtɔ: Simiri nun Etani nun Hɛman nun Kalikɔli nun Dara. ⁷ Karimi yi Akan sɔtɔ, naxan tinxintareyaan liga Isirayila ra, a to se ratɔnxine tongo. ⁸ Etani yi Asari sɔtɔ.

⁹ Xesirɔn yi Yerameeli nun Rami nun Kalebi* sɔtɔ.

¹⁰ Rami yi Aminadabo sɔtɔ. Aminadabo yi Naxason sɔtɔ, naxan findi Yuda bɔnsɔnna kuntigin na.

¹¹ Naxason yi Salimon sɔtɔ. Salimon yi Boosu sɔtɔ. ¹² Boosu yi Obedi sɔtɔ.

Obedi yi Yese sɔtɔ. ¹³ Yese a dii xɛmɛne xinle ni itoe ra: Eliyabi nan yi a dii singen na, a firindena Abinadabo, a saxandena Simeya, ¹⁴ a naanindena Natanɛli, a suulundena Radayi, ¹⁵ a sennindena Osemi, a soloferedena Dawuda. ¹⁶ Yese a dii tɛmɛne xinle ni itoe ra: Seruya nun Abigayili. Seruya yi dii xɛmɛ saxan sɔtɔ: Abisayi nun Yowaba nun Asaheli. ¹⁷ Abigayili yi

* **2:9:** Kalebi mɔn xili nɛn Kelubayi.

Amasa soto Yeteri xa, naxan fataxi Sumayila bənsəna ra.

¹⁸ Xesirən ma diin Kalebi a naxanle Asuba nun Yeriyoṭi, ne yi diini itoe bari Kalebi xa: Yesere nun Sobaba nun Aradon. ¹⁹ Asuba to faxa, Kalebi yi Efarata dəxə, a yi Xuru bari a xa. ²⁰ Xuru yi Yuri soto. Yuri yi Besaləli soto. ²¹ Dənxən na, Xesirən to nɛɛ tonge sennin soto, a yi Galadi benban Makiri a dii tɛmən dəxə, a yi a kolon naxanla ra. E yi Segubu soto. ²² Segubu yi Yayiri soto, naxan findi taa məxəpən nun saxan xun na Galadi yamanani. ²³ Koni, Gesuri kaane nun Arami kaane yi Yayiri taane tongo e nun Kenata taan nun a rabilinne, e birin malanxina taa tonge sennin. Makiri yixətene nan ne birin na, naxan Galadi masəge.

²⁴ Xesirən to faxa Kalebi-Efarata taani, a naxanla Abiya yi Asexuri bari a xa, naxan Tekowa taan masəge. ²⁵ Xesirən ma dii singen Yerameeli a diine ni i ra: a dii singen Rami nun Buna nun Oreni nun Osemi nun Axiya. ²⁶ Yerameeli a naxalan bodena Atara yi Onan bari. ²⁷ Yerameeli a dii singen Rami a diine xinle ni itoe ra: Masi nun Yamin nun Ekeri. ²⁸ Onan yi Samayi nun Yada soto. Samayi yi Nadaba nun Abisuri soto. ²⁹ Abisuri a naxanla Abixali yi Axaban nun Molidi soto. ³⁰ Nadaba yi Seleda nun Apayimi soto. Seleda yi faxa diitareyani. ³¹ Apayimi yi Yisi soto. Yisi yi Sesan soto. Sesan yi Axalayi soto. ³² Samayi xunyən Yada yi Yeteri nun Yonatan soto. Yeteri yi faxa diitareyani. ³³ Yonatan yi Peleti nun Sasa soto. Yerameeli yixətene nan ne ra. ³⁴ Sesan mi dii xəmɛ yo soto fə dii tɛmɛne. A konyi xəmən Misiran kaan yi xili nən Yara. ³⁵ Sesan yi a dii tɛmən fi a konyi xəmən Yara ma. A yi Atayi bari a xa. ³⁶ Atayi yi Natan soto. Natan yi Sabadi soto. ³⁷ Sabadi yi Efilali soto. Efilali yi Obedi soto. ³⁸ Obedi yi Yehu soto. Yehu yi Asari soto. ³⁹ Asari yi Xələsi soto. Xələsi yi Eleyasa soto. ⁴⁰ Eleyasa yi Sisimayi

soto. Sisimayi yi Salun soto. ⁴¹ Salun yi Yekamiya soto. Yekamiya yi Elisama soto.

⁴² Yerameeli xunyən Kalebi a dii singen yi xili Mesa. Mesa yi Sifi nun Maresa soto, naxan findixi Xebiron kaane benban na. ⁴³ Xebiron yi Kora nun Tapuwa nun Rekemi nun Sema soto. ⁴⁴ Sema yi Raxami soto. Raxami yi Yorekami soto. Rekemi yi Samayi soto. ⁴⁵ Samayi yi Mayon soto. Mayon yi Beti-Suru soto. ⁴⁶ Kalebi a konyi naxanla† Efa yi Xarani nun Mosa nun Gasəsi bari a xa. Xarani yi Gasəsi soto. ⁴⁷ Yadayi a diine xinle ni itoe ra: Regemi nun Yotami nun Gesana nun Peleti nun Efa nun Saafi. ⁴⁸ Kalebi a konyi naxanla Maka yi Seberi nun Tirana bari a xa. ⁴⁹ Maka mən yi Madamanna fafe Saafi bari e nun Sewa, Makabena nun Gibeya fafe. Kalebi a dii tɛmən yi xili Akasa.

⁵⁰ Kalebi yixətɛ gbətɛye nan itoe fan na. A naxanla Efarataa dii singen Xuru a diine ni i ra: Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masəge, ⁵¹ Salima naxan Bətələmi taan masəge e nun Xarefi naxan Beti-Gaderi taan masəge. ⁵² Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masəge, na yixətene ni i ra: Harowe nun Menuhoti kaane fəxə kedenna nun ⁵³ Kiriyati-Yeyarin xabilan muxun naxanye findixi Yitirine nun Putine nun Sumane nun Misera-yine ra. Ne nan findixi Sora taan muxune nun Esetayoli taan muxune ra. ⁵⁴ Salima yixətene ni i ra: Bətələmi kaane nun Netofa kaane nun Atiroti-Beti-Yowaba kaane nun Manaxati kaane fəxə kedenna nun Sorine nun ⁵⁵ səbəlɛtine xabilan naxanye yi dəxi Yabəsa taani e nun Tiratine nun Simeyatane nun Sukatine. Kenine nan ne ra, naxanye fataxi Xamati ra, Rekabu a denbayaan benbana.

3

*Manga Dawudaa diine
Samuyəli Firinden 3.2-5*

† 2:46: Konyi naxanle sariyan səbɛxi Xəɾəyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a naxanla ra.

¹ Dawuda diin naxanye bari Xebiron taani, ne ni i ra. A dii singen yi xili nɛn Aminon, naxan nga yi findixi Yeserele kaana Axinowami ra. A dii firinden yi xili Daniyeli, naxan nga yi Karemele kaana Abigayili ra. ² A saxanden yi xili Abisalomi, naxan nga yi findixi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. A naaninden yi xili Adoniya, naxan nga yi findixi Xagiti ra. ³ A suulunden yi xili Sefati, naxan nga yi findixi Abitali ra. A senninden yi xili Yitireyami, naxan nga yi Egela ra. ⁴ Dii senninni itoe barixi Xebiron taan nin Dawudaa mangayaan naba denaxan yi jee solofere kike sennin. Ayi mangayaan naba Yerusalen taani jee tonge saxan jee saxan.

⁵ Amiyeli a dii temen Batiseba dii naaninni itoe nan soto Dawuda xa Yerusalen yi: Simeya nun Sobaba nun Natan nun Sulemani. ⁶ Dawuda mon dii xeme solomanaanin gbeteeye soto nen: Yibixari nun Elisuwa nun Elifeleti nun ⁷ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁸ Elisama nun Eliyada nun Elifeleti. ⁹ Dawudaa dii xemene nan ne ra. Konyi jaxanle* diin naxanye bari a xa, ne mi ne ye. Tamari nan yi e magilen na.

Yuda Mangane

¹⁰ Sulemani nan Robowan soto. Robowan yi Abiya soto. Abiya yi Asa soto. Asa yi Yosafati soto. ¹¹ Yosafati yi Yehorami soto. Yehorami yi Axasiya soto. Axasiya yi Yowasa soto. ¹² Yowasa yi Amasiya soto. Amasiya yi Asari soto. Asari yi Yotami soto. ¹³ Yotami yi Axasi soto. Axasi yi Xesekiya soto. Xesekiya yi Manase soto. ¹⁴ Manase yi Amon soto. Amon yi Yosiya soto. ¹⁵ Yosiya a dii singen findi Yoxanan nan na, a dii firindena, Yehoyakimi, a saxandena, Sedeki, a naanindena, Salun. ¹⁶ Yehoyakimi yi Yoyakin nun Sedeki soto.

¹⁷ Yoyakin naxan suxu konyiyani, na diine ni i ra: Selatili nun ¹⁸ Malakirami nun Pedaya nun

Senasari nun Yekamiya nun Hosama nun Nedabiya. ¹⁹ Pedaya yi Sorobabeli nun Simeyi soto. Sorobabeli yi Mesulan nun Xananiya soto. Selomiti nan yi e magilen na. ²⁰ Pedaya mon yi dii suulun gbeteeye soto: Xasuba nun Oheli nun Bereki nun Xasadiya nun Yusabi-Xeseda. ²¹ Xananiya yixetene ni i ra: Pelati nun Yesaya nun Refayaa diine nun Aranan ma diine nun Abadi a diine nun Sekani a diine. ²² Sekani dii senninni itoe nan soto: Semaya nun Xatusi nun Yigali nun Bariya nun Neyaraya nun Safati. ²³ Neyaraya dii saxanni itoe nan soto: Eliyowenayi nun Xisikiya nun Asirikami. ²⁴ Eliyowenayi dii solofereni itoe nan soto: Hodafiya nun Eliyasibi nun Pelaya nun Akubu nun Yoxanan nun Delaya nun Anani.

4

Yuda xabila gbeteeye

¹ Yuda yixetene ni i ra: Peresi nun Xesiron nun Karimi nun Xuru nun Sobali. ² Sobali a diin Reyaya yi Yaxati soto. Yaxati yi Axumayi nun Lahadi soto. Sorane xabilane fataxi ne nan na. ³ Yeserele nun Yisema nun Yidibasi nan Etami taan masenge. E magilen yi xili Haseleliponi. ⁴ Penuyeli nan Gedori taan masenge. Xuru a diina Eseri nan Xusa taan masenge. Efarataa dii singen Xuru nan Betelemi taan masenge. ⁵ Asexuri yi Tekowa taan masenge, jaxalan firin yi naxan yii, Xela nun Nara. ⁶ Nara yi Axusami nun Xeferi nun Temeni nun Axasetari bari a xa. ⁷ Xela yi Sereti nun Soxara nun Etenani ⁸ nun Kosi bari a xa. Kosi yi Anubi nun Sobeba soto, e nun Harumi a dii Axaraxeli xabilane.

⁹ Yabesa yi binyen soto dangu a ngaxakedenne ra. A nga a xili sa nen Yabesa bayo a naxa, "N bata a xali toroni."* ¹⁰ Yabesa yi Isirayilaa Ala maxandi, a naxa, "Yandi, n baraka! I yi n ma boxon fari sa. I senben xa lu n xon, i n natanga toron ma alogo fe

* **3:9:** Konyi jaxanle sariyan sebexi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye soto a jaxanla ra. * **4:9:** Yabesa maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna neen fa fala "Xolena."

xələn nama n sətə.” Ala yi a duban yabi.

¹¹ Suxa ngaxakedenna Kelubu yi Mexiri sətə. Mexiri yi Eseton sətə. ¹² Eseton yi Beti-Rafa nun Paseya nun Texinna sətə. Texinna nan Naxasa taan masεε. Ne findixi Reka kaane nan na.

¹³ Kenasi yi Otiniyeli nun Seraya sətə. Otiniyeli yi Xatati nun Meyonotayi sətə. ¹⁴ Meyonotayi yi Ofara sətə. Seraya yi Yowaba sətə, yiirawanle benbana, naxanye yi dəxi Yiirawanle Lanbanni. ¹⁵ Yefune a diin Kalebi yi Iru nun Ela nun Nami sətə. Ela yi Kenasi sətə.

¹⁶ Yehaleleli a diine ni i ra: Sifi nun Sifa nun Tiriya nun Asareli.

¹⁷ Esiraa diine ni i ra: Yeteri nun Meredi nun Efere nun Yalon. Meredi a ɲaxanla nde yi Mariyama nun Samayi nun Yiseba bari. Yiseba nan Esitemowa taan masεε. ¹⁸ Misiran mangana dii tēmən Biti naxan yi dəxi Meredi xən ma, na nan na diine bari. Meredi mən yi Yahudiya ɲaxanla nde dəxə, na diine ni i ra: Yarədi naxan Gedori taan masεε e nun Xeberi naxan Soko taan masεε e nun Yekutiyeleli naxan Sanowa taan masεε.

¹⁹ Hodiya ɲaxanla naxan findixi Naxami magilən na, na yixətene yi findi Garimi kaane ra naxanye yi dəxi Keyila taani e nun Maka kaan naxanye yi dəxi Esitemowa taani.

²⁰ Simon ma diine ni i ra: Aminon nun Rinna nun Ben-Xanan nun Tilon.

Yisi a diine ni i ra: Soxeti nun Ben-Soxeti.

²¹ Yudaa diin Selaxa yixətene ni i ra: Eri naxan Leka taan masεε, e nun Laada naxan Maresa taan masεε, e nun xabilan naxanye yi dugi səxəne ra Beti-Asibeya yi, e nun ²² Yokimi nun Koseba kaane nun Yowasa nun Sarafa naxan yi Moyaba nun Yasubi-Ləxemi xun na. Fe fonne nan ne ra. ²³ Ne yixətene yi findi fεɲε rafalane ra mangan xa Netayimi nun Gedera taane yi.

*Simeyən yixətene
Yosuwe 19.2-10*

²⁴ Simeyən yixətene ni i ra: Ne-muweli nun Yamin nun Yaribi nun

Sera nun Sayuli. ²⁵ Sayuli yi Salun sətə. Salun yi Mibisan sətə. Mibisan yi Misema sətə. ²⁶ Misema yi Xamuweli sətə. Xamuweli yi Sakuru sətə. Sakuru yi Simeyi sətə. ²⁷ Simeyi yi dii xεmε fu nun sennin sətə e nun dii tēmε sennin. A ngaxakedenne mi dii wuyaxi sətə. E xabilan muxune mi wuya ayi alo Yuda bənsənna muxune. ²⁸ E yi dəxi taani itoe nin: Bəriseba nun Molada nun Xasari-Suwali nun ²⁹ Bila nun Esemi nun Toladi nun ³⁰ Betuyeli nun Xoroma nun Sikilaga nun ³¹ Beti-Marakaboti nun Xasari-Susimi nun Beti-Biri nun Saarayimi. E yi lu na taane yi han Dawudaa mangayaan waxatini. ³² E mən dəxə nən taa suulun gbətəye yi: Etami nun Ayin nun Rimən nun Token nun Asan ³³ e nun e rabilinne siga han Baalati taani. E dəxədene nun e benbane nan ne ra naxanye sɛbɛxi e bənsən kedin kui.

³⁴ Simeyən bənsənna xabilane kuntigine xinle ni itoe ra: Mesobabo nun Yameleki nun Amasiyaa diin Yosahi nun ³⁵ Yoweli nun Yosibiya a diin Yehu, Seraya mamanan, Asiyeli tolobitana, e nun ³⁶ Eliyowenayi nun Yaakoba nun Yesohaya nun Asaya nun Adiyeli nun Yesimiyeli nun Bənaya nun ³⁷ Sifeyi a diin Sisa. Alon nan Sifeyi sətə. Yɛdaya nan Alon sətə. Simiri nan Yɛdaya sətə. Semaya nan Simiri sətə.

³⁸ Xabilane kuntigine nan ne ra. E denbayane gbo ayi nən han! ³⁹ E yi siga han Gedori taan lanbanna sogeteden binna balo yire fendeni e xuruseene xa. ⁴⁰ E sa sɛxε yire fəɲine to mənni xuruseene xa. Na bəxəne yi gbo, bəɲε xunbenla na. Xami bənsənna muxuna ndee yi na nun. ⁴¹ Muxun naxanye xinle sɛbɛ itoe ra, ne nan siga Yuda Manga Xesekiyaa waxatini, e sa Xami bənsənna muxune nun Meyunin bənsənna muxune banxine birin kala, e yi e raxəri alogo e xa dəxə na, balo fəɲin yi dənaxan yi e xuruseene xa. ⁴² Simeyən bənsənna muxu kεmε suulun yi siga Seyiri geya yireni. E yɛɛratine yi findixi Yisi a diine nan na: Pɛlati nun Neyaraya

nun Refaya nun Yusiyeli. ⁴³ E yi sa Amaleki dɔnxene faxa, naxanye e gi yengen bun. E dɔxi menni han to.

5

Ruben yixetene

¹ Ruben nan findi Isirayila dii singen na, koni e nun a fafe a naxanla nde bata yi kafu, nanara dii singe tiden yi ba a yii, a so Isirayilaa diin Yusufu a diine yii. Na nan a liga, e a foriya tiden ba a yii bɔnsɔn kedin ma. ² Yuda senben sɔtɔ nen a ngaxakedenne tagi, a yixetena nde yi findi mangan na, koni dii singe tiden lu nen Yusufu yii.

³ Isirayilaa dii singen Ruben yi Xanɔki nun Palu nun Xesirɔn nun Karimi sɔtɔ.

⁴ Yoweli yi Semaya sɔtɔ. Semaya yi Gogo sɔtɔ. Gogo yi Simeyi sɔtɔ. ⁵ Simeyi yi Mike sɔtɔ. Mike yi Reyaya sɔtɔ. Reyaya yi Baali sɔtɔ. ⁶ Baali yi Bɛera sɔtɔ. Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere yi Ruben bɔnsɔn xunna Bɛera suxu konyiyani.

⁷ Bera ngaxakedenne ni i ra xabila yeen ma alo e xinle sebexi e bɔnsɔn kedin kui kii naxan yi: e kuntigin Yeyiyeli nun Sakari nun ⁸ Asasi a diin Bela, Sema mamandenna, Yoweli tolobitana. E yi dɔxi Aroyeri nin siga han Nebo geyaan na sa dɔxɔ Baali-Meyɔn na. ⁹ Sogeteden binni, e yi siga, e sa dɔxɔ tonbonna dexɔn han Efrati xuden na. Bayo e xuruseene bata yi wuya ayi e yii Galadi yamanani. ¹⁰ Ruben bɔnsɔnna yi Hagarine yengɛ Manga Sɔli waxatini, e yi e nɔ, e yi dɔxɔ e banxine yi Galadi yamanan sogeteden binni.

Gadi yixetene

¹¹ Gadi bɔnsɔnna muxune yi dɔxi Ruben bɔnsɔnna muxune nan dexɔn ma Basan yamanani siga han Salaka taana. ¹² Yoweli nan yi e kuntigi singen na Basan yamanani, a firindena, Safami. Na xanbi ra, Yanayi nun Safati. ¹³ E ngaxakedenne muxu solofere ni i ra denbaya yeen ma:

Mikeli nun Mesulan nun Seeba nun Yorayi nun Yakan nun Siya nun Eberi. ¹⁴ Abixali a diine nan ne ra. Xuri nan Abixali sɔtɔ. Yarowa nan Xuri sɔtɔ. Galadi nan Yarowa sɔtɔ. Mikeli nan Galadi sɔtɔ. Yesisayi nan Mikeli sɔtɔ. Yado nan Yesisayi sɔtɔ. Busi nan Yado sɔtɔ. ¹⁵ Abidiyeli a diina Axi, Guni mamandenna yi findi e xabilane xunna ra. ¹⁶ Gadi bɔnsɔnna muxune yi dɔxi Galadi yamanan nun Basan yamanan nun e rabilinne nin siga han Sarɔn danna. ¹⁷ Muxuni itoe xinle yi sebexi e bɔnsɔn kedin kui Yuda Manga Yotami nun Isirayila Manga Yerobowan waxatini.

¹⁸ Ruben bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna muxune fɔxɔ kedenna, ne sofane xasabin lan muxu wuli tonge naanin wuli naanin kemɛ solofere tongo sennin nan ma. E birin yi fatan yengɛ sodeni. Yee masansan wure lefaan nun silanfanna* nun xanla yi e birin yii. ¹⁹ E yi Hagarine nun Yeturine nun Nafisine nun Nodabone yengɛ. ²⁰ E yi Ala maxandi yengeni, a yi e mali, e yi Hagarine nun e xoyine birin nɔ. Ala yi e xuiin name bayo e yi e yigi saxi a tan nin. ²¹ E yi e yaxune xuruseene suxu, nɔgɔmɛ wuli tonge suulun nun yexɛn nun sii wuli kemɛ firin wuli tonge suulun, e nun sofali wuli firin. E yi muxu wuli kemɛ fan suxu. ²² E yi e yaxu wuyaxi faxa bayo na yengen yi kelixi Ala nan ma. E yi lu dɔxi na han Isirayila yamaan suxu konyiyani waxatin naxan yi.

Manase bɔnsɔnna yixetene

²³ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi dɔxi yamanani keli Basan yamanan ma siga han Baali-Xerimon taana, Seniri geyaan san bun, denaxan mɔn xili Xerimon geyana. E yi wuya han! ²⁴ E denbayane xunne ni i ra: Efere nun Yisi nun Eliyeli nun Asiriyeli nun Yeremi nun Hodafiya nun Yaxadiyeli. Sofa kendene nan yi na denbaya xunne ra e nun xili kanne. ²⁵ Koni, e yi tinxintareyaan

* 5:18: Silanfanna: Sofane yengeso dɛgɛmana.

liga e benbane Ala ra, e yi Ala yanfa men kaane alane xon Ala bata yi muxun naxanye raxori e yee ra, feen naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi. ²⁶ Nayi, Isirayilaa Ala yi Asiriya Manga Puli radin e ma naxan mon xili Tigilati-Pilesere. E yi fa Ruben bomsanna nun Gadi bomsanna nun Manase bomsanna foxo kedenna suxu konyiyani. A yi siga e ra Xala nun Xabori nun Hara yi Gosan baan de, e mon denaxanye yi han to.

Lewiyixetene

²⁷ Lewi yi Gerison nun Kehati nun Merari soto. ²⁸ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeleli soto. ²⁹ Amirama yi dii xeme firin soto, Haruna nun Musa e nun dii teme keden, Mariyama. Haruna yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara soto. ³⁰ Eleyasari yi Finexasi soto. Finexasi yi Abisuwa soto. ³¹ Abisuwa yi Buki soto. Buki yi Yusi soto. ³² Yusi yi Seraxaya soto. Seraxaya yi Merayoti soto. ³³ Merayoti yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁴ Axituba yi Sadaki soto. Sadaki yi Aximaasi soto. ³⁵ Aximaasi yi Asari soto. Asari yi Yoxanan soto. ³⁶ Yoxanan yi Asari soto, naxan findi saraxaraliin na Ala Batu Banxini Yerusalen yi Sulemani naxan ti. ³⁷ Asari yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁸ Axituba yi Sadaki soto. Sadaki yi Salun soto. ³⁹ Salun yi Xiliki soto. Xiliki yi Asari soto. ⁴⁰ Asari yi Seraya soto. Seraya yi Yehosadaki soto. ⁴¹ Alatala to Yuda nun Yerusalen kaane rasiga konyiyani Nebukadanesari xon, Yehosadaki fan yi suxu.

6

Lewiyixete gbeteeye

¹ Lewi yi Gerison nun Kehati nun Merari soto. ² Gerison yi Libini nun Simeyi soto. ³ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeleli soto. ⁴ Merari yi Maxali nun Musi soto. Lewi xabilane benbane ni i ra:

⁵ Gerison xabilani: Gerison yi Libini soto. Libini yi Yaxati soto. Yaxati yi Sima soto. ⁶ Sima yi Yowa soto. Yowa yi Yido soto. Yido yi Sera soto. Sera yi Yeyaterayi soto.

⁷ Kehati xabilani: Kehati yi Aminadabo soto. Aminadabo yi Kora soto. Kora yi Asiri soto. ⁸ Asiri yi Elikana soto. Elikana yi Ebiyasafi soto. Ebiyasafi yi Asiri soto. ⁹ Asiri yi Taxati soto. Taxati yi Yuriyeli soto. Yuriyeli yi Yusiya soto. Yusiya yi Sayuli soto.

¹⁰ Elikana xabilani: Elikana yi Amasayi nun Aximoti ¹¹ nun Elikana soto. Elikana yi Sofayi soto. Sofayi yi Naxati soto. ¹² Naxati yi Eliyabi soto. Eliyabi yi Yeroxama soto. Yeroxama yi Elikana soto. Elikana yi Samuyeli soto. ¹³ Samuyeli a diine ni i ra: a dii singena Yoweli e nun Abiya.

¹⁴ Merari xabilani: Merari yi Maxali soto. Maxali yi Libini soto. Libini yi Simeyi soto. Simeyi yi Wusa soto. ¹⁵ Wusaha yi Simeya soto. Simeya yi Xagiya soto. Xagiya yi Asaya soto.

Beti baane Ala Batu Banxini

¹⁶ Dawuda yi Lewi bomsanna muxuna ndee dexo beti ba kuntigine ra Alatala Batu Banxini Layiri Kankiraan* fa menni waxatin naxan yi. ¹⁷ Ne nan yi betine bama Ala Batu Bubun yetagi, Naralan Bubuna han Manga Sulemani Alatala Batu Banxin ti Yerusalen yi waxatin naxan yi. E yi e wanla kema alo e yi yamarixi e ma kii naxan yi.

¹⁸ Na beti baane nun e diine xinle ni itoe ra:

Kehati xabilani: Yoweli nan beti baan Heman soto. Samuyeli nan Yoweli soto. ¹⁹ Elikana nan Samuyeli soto. Yeroxama nan Elikana soto. Eliyeli nan Yeroxama soto. Towa nan Eliyeli soto. ²⁰ Sufi nan Towa soto. Elikana nan Sufi soto. Maxati nan Elikana soto. Amasayi nan Maxati soto. ²¹ Elikana nan Amasayi soto. Yoweli nan Elikana soto. Asari nan Yoweli soto. Sofoni nan Asari soto. ²² Taxati nan Sofoni soto. Asiri nan Taxati soto. Ebiyasafi nan Asiri soto.

* **6:16:** 6.16 Layiri Kankirana fe mon sebexi Xorojaan 25.10-22 kui.

Kora nan Ebiyasafi sɔtɔ. ²³ Yisehari nan Kora sɔtɔ. Kehati nan Yisehari sɔtɔ. Lewi nan Kehati sɔtɔ. Isirayila nan Lewi sɔtɔ.

²⁴ Heman mali muxun naxan yi tixi a yiifanna ma, na yi findixi Asafi nan na. Bereki nan Asafi sɔtɔ. Simeya nan Bereki sɔtɔ. ²⁵ Mikeli nan Simeya sɔtɔ. Baaseya nan Mikeli sɔtɔ. Malakiya nan Baaseya sɔtɔ. ²⁶ Etini nan Malakiya sɔtɔ. Sera nan Etini sɔtɔ. Adaya nan Sera sɔtɔ. ²⁷ Etani nan Adaya sɔtɔ. Sima nan Etani sɔtɔ. Simeyi nan Sima sɔtɔ. ²⁸ Yaxati nan Simeyi sɔtɔ. Gerisɔn nan Yaxati sɔtɔ. Lewi nan Gerisɔn sɔtɔ.

²⁹ Naxan kelixi Merari xabilan nin, na yi tixi a kɛmɛnna nan ma. A yi xili Etani. Kisi nan Etani sɔtɔ. Abidi nan Kisi sɔtɔ. Maluku nan Abidi sɔtɔ. ³⁰ Hasabi nan Maluku sɔtɔ. Amasiya nan Hasabi sɔtɔ. Xiliki nan Amasiya sɔtɔ. ³¹ Amasi nan Xiliki sɔtɔ. Bani nan Amasi sɔtɔ. Semeri nan Bani sɔtɔ. ³² Maxali nan Semeri sɔtɔ. Musi nan Maxali sɔtɔ. Merari nan Musi sɔtɔ. Lewi nan Merari sɔtɔ.

³³ E ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnna, ne yi Ala Batu Bubun wanla bonne nan kɛma Alaa banxini. ³⁴ Haruna nun a diine nan yi saraxa gan daxine bama saraxa ganden fari, e mɔn yi wusulanna fan ganma saraxan na wusulan saraxa ganden fari. E yi na wanle birin kɛma yire saripnaxi fisamantenna nin Ala solona feen na Isirayila kaane xa, alo Alaa walikɛn Musa a yamari kii naxan yi.

³⁵ Haruna yixetene ni i ra: Haruna yi Eleyasari sɔtɔ. Eleyasari yi Finexasi sɔtɔ. Finexasi yi Abisuwa sɔtɔ. ³⁶ Abisuwa yi Buki sɔtɔ. Buki yi Yusi sɔtɔ. Yusi yi Seraxaya sɔtɔ. ³⁷ Seraxaya yi Merayoti sɔtɔ. Merayoti yi Amari sɔtɔ. Amari yi Axituba sɔtɔ. ³⁸ Axituba yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Aximaasi sɔtɔ.

Lewi bɔnsɔnna taane
Yosuwe 21.4-39

³⁹ E taane xinle ni itoe ra Haruna yixetɛn naxanye yi Kehati xabilani, ne dɔxɔ dɛnaxanye yi. E singe nan bɔxɔn sɔtɔ bayo masɛnsɛnna e tan nan singe suxu. ⁴⁰ Xebiron nun a xuruse rabadene yi findi e gbeen na

Yuda bɔxɔn ma, ⁴¹ koni Xebiron xɛɛne nun a banxidene yi findi Yefune a diin Kalebi gbeen na. ⁴² Harunaa diine yi Xebiron sɔtɔ, naxan findi marakisi taana nde ra, e nun Libina nun a rabilinne nun Yatiri nun Esitemowa nun a rabilinne, e nun ⁴³ Xilen nun Debiri nun e rabilinne nun ⁴⁴ Asan nun Beti-Semɛsi nun e rabilinne. ⁴⁵ Lewi bɔnsɔnna taan naxanye sɔtɔ Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Gabayon nun Geba nun Alemeti nun Anatɔti nun e rabilinne. E yi taa fu nun saxanni itoe yitaxun e xabilane ra.

Yosuwe 21.5-8

⁴⁶ Kehati yixetɛn bonne yi taa fu sɔtɔ masɛnsɛnna xɔn Efirami bɔnsɔnna bɔxɔn nun Dan bɔnsɔnna bɔxɔn nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. ⁴⁷ Gerisɔn yixetene yi taa fu nun saxan sɔtɔ e xabila yɛɛn ma Isakari bɔnsɔnna bɔxɔn nun Aseri bɔnsɔnna bɔxɔn nun Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔn nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni naxan yi Basan yamanani. ⁴⁸ Merari yixetene yi taa fu nun firin sɔtɔ masɛnsɛnna xɔn Ruben bɔnsɔnna bɔxɔn nun Gadi bɔnsɔnna bɔxɔn nun Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔni.

⁴⁹ Isirayila kaane taane nun e rabilinne fi Lewi bɔnsɔnna ma na kii nin. ⁵⁰ E na taane fi e ma masɛnsɛnna nan xɔn naxanye yi Yuda nun Simeyɔn nun Bunyamin bɔnsɔnne bɔxɔne yi.

⁵¹ Kehati xabilan bonne yi taane sɔtɔ Efirami bɔnsɔnna bɔxɔni. ⁵² E yi marakisi taan Siken fi e ma Efirami geya yireni, e nun Geseri nun ⁵³ Yokemen nun Beti-Xoron nun e rabilinne, e nun ⁵⁴ Ayalɔn nun Gati-Rimɔn nun e rabilinne. ⁵⁵ E yi Aneri nun Bileyami nun e rabilinne sɔtɔ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. Kehati xabilan bonne taane nan ne ra.

⁵⁶ Gerisɔn yixetene taane ni i ra: Golan nun a rabilinna Basan yamanani, e nun Asatarɔti nun a rabilinna Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. ⁵⁷ E taan naxanye sɔtɔ Isakari bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi nun Daberati nun ⁵⁸ Ramoti nun Anemi nun e rabilinne. ⁵⁹ E

taan naxanye sɔtɔ Aseri bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Masala nun Abadon nun ⁶⁰ Xukaku nun Rexobo nun e rabilinne. ⁶¹ E taan naxanye sɔtɔ Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi taan Galile bɔxɔni, e nun Xamɔn nun Kiriyatayimi nun e rabilinne.

⁶² Lewi bɔnsɔn dɔnxene, Merari yixetene taane ni i ra: Rimono nun Taboro nun e rabilinne Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔni. ⁶³ E taan naxanye sɔtɔ Ruben bɔnsɔnna bɔxɔni Yuruden kidi ma Yeriko sogeteden binni, ne ni i ra: Bɛseri tonbonni e nun a rabilinne nun Yahasi nun ⁶⁴ Kedemoti nun Mefaati nun e rabilinne. ⁶⁵ E taan naxanye sɔtɔ Gadi bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Ramoti nun a rabilinne Galadi bɔxɔni e nun Maxanayin nun ⁶⁶ Xesibɔn nun Yaaseri nun e rabilinne.

7

Isakari yixetene

¹ Isakari dii naanin nan sɔtɔ: Tola nun Puwa nun Yasubu nun Simiron. ² Tolaa diine ni i ra: Yusi nun Refaya nun Yeriyele nun Yamayi nun Yibisami nun Samuyeli. Muxuni itoe nan findi e xabila xunne ra. Sofa kenden muxu wuli mɔxɔɲen nun firin kemɛ sennin nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma Manga Dawudaa waxatini.

³ Yusi yi Yisiraxiya sɔtɔ. Yisiraxiyaa diine ni i ra: Mikeli nun Abadi nun Yoweli nun Yisiya. Muxu suulunni itoe findi xabila xunne nan na. ⁴ Sofa kenden muxu wuli tonge saxan muxu wuli sennin nan yi e xabilani e bɔnsɔn kedin kui, bayo e jaxanle nun e diine yi wuya han! ⁵ Isakari xabilane birin yi, sofa wuli tonge solomasexɛ wuli solofere nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma.

Bunyamin yixetene

⁶ Bunyamin yi Bela nun Bekeri nun Yediyayeli sɔtɔ. ⁷ Belaa dii suulunne ni i ra: Esibon nun Yusi nun Yusiyele nun Yerimoti nun Yiri. Xabila xunne nan yi e ra. Sofaan muxu

wuli mɔxɔɲen nun firin tonge saxan e nun naanin nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma. ⁸ Bekeri a diine ni i ra: Semira nun Yowasa nun Eliyesele nun Eliyowenayi nun Omiri nun Yeremoti nun Abiya nun Anatoti nun Alemeti. Bekeri a diine nan yi ne ra, ⁹ e denbayane xunne nan yi e birin na. Sofaan muxu wuli mɔxɔɲe muxu kemɛ firin nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma.

¹⁰ Yediyayeli yi Bilihan sɔtɔ. Bilihan ma diine ni i ra: Yewusi nun Bunyamin nun Ehudu nun Kenan nun Satan nun Tarasisi nun Axisaxari. ¹¹ Yediyayeli a diine birin findi e denbayane xunne nan na. Sofaan muxu wuli fu nun solofere muxu kemɛ firin nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma.

¹² Yiri yi Supimi nun Xupimi sɔtɔ. Axeri yi Xusimi sɔtɔ.

Nafatali yixetene

¹³ Nafatali yi Yaxaseeli nun Guni nun Yeseri nun Salun sɔtɔ. Nafatali nga yi xili nen Bila.

Manase yixetene

¹⁴ Manase a diine ni i ra: Asireli nun Makiri. Manase a konyi jaxanla* Arami kaan nan ne bari a xa. Makiri yi Galadi sɔtɔ. ¹⁵ Makiri yi jaxanla fen Xupimi nun Supimi muxune ye. Makiri magilen yi xili nen Maka. Manase a diin boden yi xili nen Selofexadi, a dii temene nan tun sɔtɔ. ¹⁶ Makiri a jaxanla Maka yi diin bari, a yi a xili sa Peresa. A xunyen yi xili Seresi. Peresa yi Yulami nun Rekemi sɔtɔ. ¹⁷ Yulami yi Bedani sɔtɔ. Galadi a diine nan ne ra, Makiri a diina, Manase mamandenna. ¹⁸ Galadi magilen Hamoleketi yi Isihodi nun Abiyesele nun Maxala bari. ¹⁹ Semida yi Axiyani nun Siken nun Likixi nun Aniyama sɔtɔ.

Eframi yixetene

²⁰ Eframi yixetene ni i ra: Eframi yi Sutela sɔtɔ. Sutela yi Bereda sɔtɔ. Bereda yi Taxati sɔtɔ. Taxati yi Eleyada sɔtɔ. Eleyada yi Taxati sɔtɔ. ²¹ Taxati yi Sabadi sɔtɔ. Sabadi

* **7:14:** Konyi jaxanle sariyan sebexi Xɔɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔtɔ a jaxanla ra.

yi Sutela sɔtɔ. Gati kaane yi Efirami a dii firin gbɛtɛye faxa, Eseri nun Eleyadi, e to siga Gati kaane xuruseene muɗadeni. ²² E fafe Efirami yi sunu e faxa feen na waxati xunkuye. A kon kaane yi fa a madɛnden. ²³ Na xanbi ra, a yi a ɲaxanla kolon ɲaxanla ra, a ɲaxanla yi fudikan. A to diin bari, a yi a xili sa Beriya bayo a denbayaan yi tɔrɔxi. ²⁴ Efirami yi dii tɛmɛn sɔtɔ, a yi a xili sa Seera. Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun naxan lanbanni, Seera yi ne ti e nun Yuseni-Seera taana. ²⁵ Beriya yi Refa sɔtɔ. Refa yi Resefa sɔtɔ. Resefa yi Tela sɔtɔ. Tela yi Taxani sɔtɔ. ²⁶ Taxani yi Ladana sɔtɔ. Ladana yi Amixudi sɔtɔ. Amixudi yi Elisama sɔtɔ. ²⁷ Elisama yi Nunu sɔtɔ. Nunu yi Yosuwe sɔtɔ.

²⁸ E yi dɔxɔ Betɛli yi e nun a banxidɛn naxanye yi a rabilinxi, e nun Naran taan sogeteden binni nun Geseri nun a banxidɛne sogegododen binni, e nun Siken nun a banxidɛne siga han Aya nun a banxidɛne. ²⁹ Manase bɔnsɔnna taane ni i ra: Beti-Seyan nun Taanaki nun Megido nun Dɔrɔ nun e banxidɛne. Isirayilaa diin Yusufu yixɛtɛne dɔxi na taane nin.

Aseri yixɛtɛne

³⁰ Aseri yi Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya sɔtɔ. E magilɛn yi xili Sera. ³¹ Beriya yi Xeberi nun Malikili sɔtɔ. Malikili nan Birisayiti taan masɛgɛ. ³² Xeberi yi Yefeleti nun Someri nun Xotami sɔtɔ. E magilɛn yi xili Suya. ³³ Yefeleti yi Pasaki nun Bimali nun Asefati sɔtɔ. Yefeleti a diine nan ne ra. ³⁴ Semeri yi Axi nun Roga nun Xuba nun Arami sɔtɔ. ³⁵ Semeri xunyɛn Helemi a diine ni i ra: Sofaxa nun Yimena nun Selesi nun Amali. ³⁶ Sofaxaa diine ni i ra: Suwa nun Xaraneferi nun Suwali nun Beri nun Yimira nun ³⁷ Bɛseri nun Hodo nun Samima nun Silesa nun Itiran nun Beera. ³⁸ Yeteri yi Yefune nun Pisepa nun Ara sɔtɔ. ³⁹ Yula yi Ara nun Xaniyeli nun Risiya sɔtɔ. ⁴⁰ Aseri a diine nan ne birin na, denbaya xunne,

muxu gbeene, sofa kɛndɛne, kuntigi faɲine. Sofaan muxu wuli mɔxɔɲɛn nun sennin nan xili yi seɓɛxi e bɔnsɔn kɛdin kui.

8

Bunyamin yixɛtɛ gbɛtɛye

¹ Bunyamin ma diine ni i ra: a dii singena Bela, a firindena Asibeli, a saxandena Axara, ² a naanindena Noxa, a suulundena Rafa. ³ Bela a diine ni i ra: Adari nun Gera nun Abihudi nun ⁴ Abisuwa nun Naman nun Axowa nun ⁵ Gera nun Sefufani e nun Xurami. ⁶ Denbaya xunne Ehudu yixɛtɛne yɛ Geba taani naxanye kedi, e siga Manaxati yi, ne xinle ni itoe ra: ⁷ Naman nun Axiya nun Gera. Gera nan ti e yɛɛ ra, a yi Yusa nun Axixudi sɔtɔ.

⁸ Saxarayin yi a mɛ a ɲaxalan firinne ra, Xusimi nun Baara. Na xanbi ra, a yi diine sɔtɔ Moyaba yamanani. ⁹ A ɲaxanla Xodesi a diine ni i ra: Yobabo nun Sibiya nun Mesa nun Malakama ¹⁰ nun Yewusi nun Sakiya nun Mirima. A diine nan ne ra naxanye findi denbaya xunne ra.

¹¹ A ɲaxanla Xusimi yi Abitubu nun Elipaali bari a xa. ¹² Elipaali a diine ni i ra: Eberi nun Misami nun Semedi, naxan Ono nun Lodi nun e banxidɛne ti, e nun ¹³ Beriya nun Sema naxanye findi denbaya xunne ra Ayalɔn taani, e yi Gati kaane kedi.

¹⁴ Beriya a diine ni i ra: Axiyo nun Sasaki nun Yeremoti nun ¹⁵ Sebadiya nun Aradi nun Ederi nun ¹⁶ Mikeli nun Yisepa nun Yoxa.

¹⁷ Elipaali a diine ni i ra: Sebadiya nun Mesulan nun Xisiki nun Xeberi nun ¹⁸ Yisemerayi nun Yisiliya nun Yobabo.

¹⁹ Simeyi a diine ni i ra: Yakimi nun Sikiri nun Sabidi nun ²⁰ Eliyenayi nun Siletayi nun Eliyeli nun ²¹ Adaya nun Bɛraya nun Simirati.

²² Sasaki a diine ni i ra: Yisepan nun Eberi nun Eliyeli nun ²³ Abadon nun Sikiri nun Xanan nun ²⁴ Xananiya nun Elan nun Anatotiya nun ²⁵ Yifideya nun Penuyɛli.

²⁶ Yeroxamaa diine ni i ra: Same-
serayi nun Sexaraya nun Atali nun
²⁷ Yaaresiya nun Eli nun Sikiri.

²⁸ Denbaya xunne nan yi ne birin
na naxanye xili yi sebexi e bənsən
kədin kui. Ne yi dəxi Yerusalən taan
nin.

Taruxune Singen 9.34-44

²⁹ Yeyiyeli yi dəxi Gabayon taan nin
a dənaxan masεε. A ɲaxanla yi xili
nən Maka. ³⁰ A diine ni i ra: a dii
singena Abadon nun Suru nun Kisu
nun Baali nun Neri nun Nadaba nun
³¹ Gedori nun Axiyo nun Sekeri nun
³² Mikiloti, naxan findi Simeya fafe
ra. E fan yi dəxi Yerusalən taan nin e
kon kaane tagi.

³³ Neri yi Kisu sətə. Kisu yi Səli
sətə. Səli yi Yonatan nun Maliki-Suwa
nun Abinadabo nun Esibaali sətə.
³⁴ Yonatan yi Meribaali sətə. Merib-
aali yi Mike sətə. ³⁵ Mike yi Piton nun
Meleki nun Tareya nun Axasi sətə.
³⁶ Axasi yi Yehowada sətə. Yehowada
yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri
sətə. Simiri yi Mosa sətə. ³⁷ Mosa yi
Bineya sətə. Bineya yi Rafaha sətə.
Rafaha yi Eleyasa sətə. Eleyasa yi
Aseli sətə. ³⁸ Aseli a dii senninne xinle
ni itoe ra: Asirikami nun Bokeru nun
Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun
Xanan. Aseli a dii xəmene nan ne
birin na. ³⁹ Aseli xunyena Esekaa
diine ni i ra: a dii singena Yulami, a
firindena Yewusi e nun a saxandena
Elifeleti. ⁴⁰ Sofa kəndən nan yi Yulami
a diine ra. E yi fatan xalimakunla
wolε. E diine nun mamandenne yi
wuya han muxu kəmε tonge suulun.

Bunyamin bənsənna muxune nan
yi ne birin na.

9

¹ Isirayila kaane birin xinle yi
sebexi e bənsən kədine ma Isirayila
Mangane Kədin kui.

Yerusalən kaane Neyemi 11.3-19

Yuda bənsənna muxune bata yi
xali konyiyani Babilən yamanani fata
e tinxintareyaan na. ² Naxanye singe
xεtε e dəxədeni e konne yi, Isir-
ayila kaana ndee nan yi ne ra, e

nun saraxaraline nun Lewi bənsənna
muxune nun Ala Batu Banxin wa-
likene.

³ Muxuna ndee Yuda nun Bun-
yamin nun Eframi nun Manase
bənsənne yi, ne yi fa dəxə Yerusalən
taani. ⁴ Amixudi nan Yutayi sətə.
Omiri nan Amixudi sətə. Yimiri nan
Omiri sətə. Bani nan Yimiri sətə
Peresi xabilani Yuda bənsənni. ⁵ Silo
kaan naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne
ni i ra: Asaya, dii singena, e nun a
diine. ⁶ Sera xabilan muxun naxan
dəxə na, na ni i ra: Yeweli. Yuda
bənsənna muxu kəmε sennin tonge
solomanaanin nan yi dəxi Yerusalən
yi.

⁷ Bunyamin bənsənna muxun
naxanye yi dəxi na, ne ni i ra: a
singena Salu. Mesulan nan Salu
sətə. Hodafiya nan Mesulan sətə.
Hasənuwa nan Hodafiya sətə.

⁸ E nun Yibineya, Yeroxamaa diina.
E nun Ela, Yusi a diina. Mikiri nan
Yusi sətə.

E nun Mesulan. Səfati nan Mesulan
sətə. Reyuli nan Səfati sətə. Yibiniya
nan Reyuli sətə.

⁹ Bunyamin bənsənna muxune lan
muxu kəmε solomanaanin tonge su-
ulun e nun sennin nan ma naxanye
yi sebexi e bənsən kədin kui. Denbaya
xunne nan yi xəmēni itoe birin na.

¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi dəxi
Yerusalən yi, ne ni i ra: Yədaya nun
Yehoyaribu nun Yakin nun ¹¹ Asari.
Xiliki nan Asari sətə. Mesulan nan
Xiliki sətə. Sadəki nan Mesulan sətə.
Merayoti nan Sadəki sətə. Axituba
nan Merayoti sətə. Axituba nan yi
Alaa banxin wanla xun na. ¹² Adaya
fan yi na. Yeroxama nan Adaya
sətə. Pasaxuri nan Yeroxama sətə.
Malakiya nan Pasaxuri sətə. Masayi
nan Malakiya sətə. Adiyeli nan
Masayi sətə. Yasera nan Adiyeli
sətə. Mesulan nan Yasera sətə.
Mesilemiti nan Mesulan sətə. Imeri
nan Mesilemiti sətə. ¹³ Saraxaraliin
naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne
denbaya xunne lanxi muxu wuli
keden kəmε solofere tonge sennin
nan ma. Alaa banxin walikε kəndən
nan yi e birin na.

¹⁴ Lewi bənsənnə muxun naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Xasubu a diin Semaya, Asirikami mamandenna, Merari kaan Hasabi tolobitana, ¹⁵ e nun Bakibakari nun Xeresi nun Galali nun Mikaa diin Matani, Sikiri mamandenna, Asafi tolobitana, ¹⁶ e nun Semayaa diin Abadi, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana, e nun Asaa diin Bereki, Elikana mamandenna, naxan yi Netofa banxidene yi.

¹⁷ Ala Batu Banxin so dəen kantan muxune ni i ra: Salun, naxan yi e xun na e nun Akubu nun Talamən nun Aximan nun e ngaxakedenne. ¹⁸ Salun yi Mangan So Dəen kantanma Ala Batu Banxini sogeteden mabinni han to. Lewi bənsənnə daaxaden kantan muxune nan yi e benbane ra nun. ¹⁹ Kore a diin nan yi Salun na. Ebiyasafi nan Kore sətə. Kora nan Ebiyasafi sətə. Salun nun a ngaxakedenne nan yi Ala batu bubun dəene kantanma alo e benbane yi Alatalaa yamaan daaxaden kantanma kii naxan yi. ²⁰ Eleyasari a diin Finexasi nan yi so dəen kantan tiine xunna ra a singeni nun. Alatala yi a xən. ²¹ Naralan Bubun so dəen kantan muxun nan yi Meselemiyaa diin Sakari ra nun.

²² Muxu kəmə firin muxu fu nun firin nan sugandi kantan tiine ra. Ne nan xili səbexi e bənsən kədin ma e taane yi. Dawuda nun fe toon Samuyəli nan na lannaya wanla so e benbane yii. ²³ E tan nun e diine nan yi Alatala batuden so dəene kantanma naxan mən yi xili Ala Batu Bubuna. ²⁴ A so dəen kantan muxuna ndee yi tixi a sogeteden nun a sogegododen nun a kəmenna nun a yiifanna ma. ²⁵ E ngaxakedenna naxanye yi e taane yi, ne yi fama e malideni yeyə xii solofere. ²⁶ Anu, Lewi bənsənnə muxu naaninna naxanye yi so dəen kantan ti kungine ra, ne yi Alaa banxin nafunla ramaradene nan kantanma. ²⁷ E yi xima Alaa banxin nabilinna nin alogo e xamenna makantan, e yi a so dəene rabi xətənni.

²⁸ Saraxa raba seene kantan tiine nan yi ndee ra e yə Ala Batu Banxini, e tan nan yi e yatəma e nəma rasə e nun e nəma e raminə. ²⁹ Ndee yi se dənxe ne marama yire sarijanxini, e nun murutu fujin nun manpaan nun turen nun wusulanna nun latikənnə. ³⁰ Saraxaraline nan yi latikənnə basanma. ³¹ Salun ma dii singen Matitiya, Lewin naxan keli Kora xabilani, na nan yi burun ganma naxan yi bama saraxan na. ³² E ngaxakedenna ndee Kehati xabilani, ne nan yi burun dəxəma tabanla fari Matabu Ləxəne birin yi.

³³ Lewi denbaya xunna naxanye yi bətin bama, ne yi dəxə Ala Batu Banxin kui. Wali gbətə yo mi yi e ma, bayo e yi walima waxatin birin kəen nun yanyina. ³⁴ Lewi denbaya xunne nan yi ne ra, naxanye xinle yi səbexi e bənsən kədin kui. E yi dəxi Yerusalən nin.

Səli xabilana

³⁵ Yeyiyəli yi dəxi Gabayon taan nin a dənaxan masəgə. A naxanla yi xili nən Maka. ³⁶ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³⁷ Gedori nun Axiyo nun Sakari nun Mikiloti. ³⁸ Mikiloti yi Simeyami sətə. E yi dəxi e kon kaane nan dəxən ma Yerusalən yi. ³⁹ Neri yi Kisu sətə. Kisu yi Səli sətə. Səli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sətə. ⁴⁰ Yonatan yi Meribaali sətə. Meribaali yi Mike sətə. ⁴¹ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sətə. ⁴² Axasi yi Yara sətə. Yara yi Alemeti nun Asamawəti nun Simiri sətə. Simiri yi Mosa sətə. ⁴³ Mosa yi Bineya sətə. Bineya yi Rəfaya sətə. Rəfaya yi Eleyasa sətə. Eleyasa yi Aseli sətə. ⁴⁴ Aseli a dii senninne ni i ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayəli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a diine nan yi ne ra.

10

*Manga Səli a sayana
Samuyəli Singen 31.1-13 nun
Samuyəli Firinden 1.4-12*

¹ Filisitine yi Isirayila yenge. Isirayila kaane yi e gi, e wuyaxi yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xaje ayi Söli nun a diine xili ma. E yi Söli a dii xeme faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yengen yi wolon Söli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e ye ra han! ⁴ Söli yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, "I ya silanfanna tongo, i yi n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n tɔɔ, e yi n faxa." Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Söli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a de. ⁵ Söli a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna de, e birin yi faxa. ⁶ Söli nun a dii xeme saxanne nun a denbayaan birin faxa e bode xɔn ma na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanni, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima e nun Söli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabejin, e yi e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸ Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Söli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E yi a yii seene birin tongo, e yi Söli xunna nun a yenge so seene xali. E yi na xibarun nasiga Filisitine yamanan birin yi, e suxure batudene nun e yamani. ¹⁰ E yi Söli a yenge so seene sa e alane batu banxin kui. E yi a xunna singan e ala Dagɔn batu banxin kui. ¹¹ Yabesi-Galadi kaane to a me Filisitine feen naxanye birin ligaxi Söli ra, ¹² e xeme senbemanne birin yi keli, e Söli nun a diine binbine tongo. E yi xete e ra, e sa e xɔnne maluxun konden bun Yabesi yi. Yabesi kaane yi sunna suxu xii solofere. ¹³ Söli faxa a tinxintareyaan nan ma Alatala mabinni. A mi Alatalaa falan suxu, a sa muxuna nde maxɔdin naxan falan tima barinne ra. ¹⁴ A mi Alatala maxɔdin. Na ma, Alatala yi a faxa, a yi Söli a mangayaan fi Yese a diin Dawuda ma.

11

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Samuyeli Firinden 5.1-3

¹ Isirayila kaane birin yi fa Dawuda fema Xebiron taani, e yi a fala a xa, e naxa, "En wuli keden fasa keden. ² Waxati danguxine yi, hali Manga Söli a waxatini, i tan nan yi Isirayila sofa gali xunna ra. Alatala, i ya Ala yi a fala i xa, a naxa, 'I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeratiin na.' "

³ Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi. Dawuda yi layirin tongo e xa Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dɔxɔ feen na Isirayila mangan na, alo Alatala a fala Nabi Samuyeli xa kii naxan yi.

Samuyeli Firinden 5.6-10

⁴ Manga Dawuda nun Isirayila kaane yi siga Yerusalɛn taani, naxan mɔn yi xili Yebusu. Yebusune yi dɔxi na nin. ⁵ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, "I mi soe be." Koni, Dawuda yi Siyon taa makantanxin masɔtɔ, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁶ Dawuda bata yi a fala, a naxa, "Naxan singen na Yebusune yenge, n na kanna findima nen sofa mangan na." Seruyaa diin Yowaba nan singe yengen so, a yi findi sofa mangan na. ⁷ Dawuda yi dɔxɔ taa makantanxini, nanara e yi men xili sa a Dawudaa Taana. ⁸ Dawuda yi menna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma han sa dɔxɔ yinna ra. Yowaba fan yi taan dɔnxɛni tɔn. ⁹ Dawuda senben yi gbo, bayo Alatala Senben Birin Kanna yi a xɔn.

Dawudaa sofa wekilixine

Samuyeli Firinden 23.8-39 nun Taruxune Singen 27.2-15

¹⁰ Dawudaa sofa wekilixine kuntigine ni i ra, naxanye yi a malima Isirayila birin mangayaan fendeni, alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi. ¹¹ Dawudaa sofa wekilixine ni i ra: Xakimoni xabilan muxuna nde Yasobeyami, naxan findi e xunna ra. A bata yi muxu keme saxan faxa tanban na yenge kedenni. ¹² A

firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wekilɛxi saxanne ye. ¹³ A tan nan Dawuda mali Filisitine yengɛdeni Pasi-Damimi yi. Sofane bata yi e gi Filisitine bun nun. Funde xɛɛna nde yi na, ¹⁴ Eleyasari nun a sofane Filisitine yengɛ mɛnni. Alatala yi nɔ gbeen fi Isirayila yamaan ma.

¹⁵ Sofa wekilɛxi tonge saxanne muxu saxan yi siga Dawuda fema Adulan faran yireni. Anu, Filisitine yi tixi Refa lanbanni. ¹⁶ Na waxatini, Dawuda yi dɔxi yire makantanxini, Filisiti ganla nde fan yi dɔxi Betɛlemi yi. ¹⁷ Dawuda yi a waxɔn fena nde fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Betɛlemi so dɛɛn na, nde nɔɛ fɛ na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁸ Na sofa wekilɛxi saxanne yi dangu Filisitine naninna ra. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betɛlemi so dɛɛn na. E to fa na ra Dawuda xɔn, a yi tondi a minjɛ. A yi a bɔxɔn saraxan na Alatala xa. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ala xa n natanga igeni ito minna ma. A luxi nɛn alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan dɛ.” Na ma, a yi tondi ige minjɛ. A sofa wekilɛxi saxanne na nan liga.

²⁰ Yowaba tada Abisayi nan yi na sɛnbɛma saxanne xunna ra. Na nan xɛmɛ kɛmɛ saxan faxa a tanban na yengeni. Xili kanna nan yi a ra alo na sofa sɛnbɛma saxanne. ²¹ A binyen sɔtɔ nɛn dangu ne ra, koni a mi e ye hali a to yi findixi e mangan na.

²² Bɛnaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xɛmɛna, sofa wekilɛxi gbeen nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi kɛ. A tan nan Moyaba sofa wekilɛxi firinne faxa. Lɔxɔna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mɔn godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²³ Lɔxɔna nde, a yi Misiran kaa sɛnbɛmana nde faxa naxan kuyan yi sigɛ han kanke ye firin e nun nde. Tanban yi na Misiran kaan yii naxan yi gbo alo gbindonna. Bɛnaya yi godo a fɔxɔ ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a

ra. ²⁴ Yehoyadaa diin Bɛnaya na fe gbeene nan liga. A fan xili gbeen sɔtɔ na kii nin alo na sofa wekilɛxi saxanne. ²⁵ A yi binyen sɔtɔ dangu sofa wekilɛxi tonge saxanne ra, koni a mi yi na sofa sɛnbɛma saxanne ye. Dawuda yi a findi a kantan sofane xunna ra.

²⁶ Sofa wekilɛxi gbɛtɛye ni i ra: Yowaba xunyɛna Asaheli nun Dodo a diina Elexanan, Betɛlemi kaan nun ²⁷ Harori kaan Samoti nun Pelon kaan Xɛlesi nun ²⁸ Ikɛsi a diina Ira, Tekowa kaan nun Anatɔti kaana Abiyɛseri nun ²⁹ Xusa kaan Sibekayi nun Axoxi xabilan muxuna nde Ilayi nun ³⁰ Netofa kaan Maharayi nun Banahaa diin Xeleda Netofa kaan nun ³¹ Ribayi a diina Itayi, naxan keli Gibeya Bunyamin bɔnsɔn bɔxɔni nun Piraton kaan Bɛnaya nun ³² Xurayi naxan keli Gaasa folo yireni e nun Aruba kaana Abiyɛli nun ³³ Baxurin kaana Asamawɛti nun Saalabon kaana Eliyaba nun ³⁴ Gison kaan Hasemi a diine nun Harara kaan Sage a diin Yonatan nun ³⁵ Harara kaan Sakaraa diina Axiyama nun Yuru a diina Elifala nun ³⁶ Mekera kaan Xɛferi nun Pelon kaana Axiya nun ³⁷ Karemele kaan Xesero nun Esibayi a diin Narayi nun ³⁸ Natan ngaxakedenna Yowɛli nun Hagari a diin Mibixari nun ³⁹ Amonin Sɛlɛki nun Beroti kaan Naxarayi, Seruyaa diin Yowabaa yengɛ so se maxanla nun ⁴⁰ Ira nun Garɛbi, Yitiri xabilan muxune nun ⁴¹ Xiti kaan Yuriya nun Axalayi a diin Sabadi nun ⁴² Siisaa diina Adina, Rubɛn bɔnsɔnna mangana, sofa tonge saxan yi naxan fɔxɔ ra e nun ⁴³ Makaa diin Xanan nun Mitini kaan Yosafati nun ⁴⁴ Asatarɔti kaan Wusiya nun Xotami a diine Saama nun Yeyiyɛli, Aroyeri kaane nun ⁴⁵ Simiri a diine Yediyayeli nun a xunyɛn Yoxa Tisi kaana e nun ⁴⁶ Maxawi kaana Eliyeli nun Elinama a diine Yeribayi nun Yosawiya e nun Moyaba kaan Yitima nun ⁴⁷ Eliyeli nun Obedi nun Mesoba kaan Yaasiyɛli.

12

Sofaan naxanye Dawuda fəxə ra

¹ Dawuda yi luxunxi Kisu a diin Səli ma Sikilaga yi waxatin naxan yi, sofa kəndəne yi fa a fəxə ra a malideni yəngəsodeni. ² Bunyamin bənsəonna muxune nan yi ne ra, Səli ngaxakedenne. Ndee yi fatan xalimakunle wolə, ndee yi fatan lantanne wolə, e yiifanne nun e kəməne ra. ³ E kuntigin Axiyeseri nun a xunyən Yowasa Gibeya kaan Semaa diine nan yi ne ra. Yesiyeli nun Peleti, Asamawəti a diine, e nun Beraka nun Anatəti kaan Yehu yi sofani itoe yə e nun ⁴ Gabayon kaan Yisemaya naxan findi sofa gbeen na sofa wəkilexi tonge saxanne yə, a fan yi findi kuntigin na e tagi. ⁵ Yeremi nun Yaxasiyeli nun Yoxanan nun Gedera kaan Yosabadi nun ⁶ Elusayi nun Yerimoti nun Beyalaya nun Semaraya nun Xarufu kaan Səfati fan yi ne yə. ⁷ Kora xabilan muxune, Elikana nun Yisiya nun Asarəli nun Yoweseri nun Yasobeyami fan yi e yə, ⁸ e nun Yeroxamaa diine Yowela nun Sebadiya keli Gedori yi.

⁹ Gadi bənsəonna sofana ndee fan yi siga Dawuda fəma tonbonni a yire makantanxini. Sofa wəkilexin nan yi ne ra, e fatan yəngən soə, yə masansan wure lefane nun tanbane yi e yii. E sənben yi gbo alo yatane, e yi xulun alo xənla naxanye e gima geyane fari. ¹⁰ E xinle ni itoe ra: e kuntigina Eseri, a firindena Abadi, a saxandena Eliyabi, ¹¹ a naanindena Misemanna, a suulundena Yeremi, ¹² a sennindena Atayi, a soloferedena Eliyeli, ¹³ a solomasəxədena Yoxanan, a solomanaanindena Elesabada, ¹⁴ a fudena Yeremi, e nun a fu nun kenedena Makabanayi. ¹⁵ Gadi kaani itoe yi findixi sofa xunne nan na. Naxan yi xurun e yə, na sənben yi gbo muxu kəmə xa. Naxan yi gbo e yə, na sənben yi gbo muxu wuli keden xa. ¹⁶ Ne yi Yurudən xuden gidi a yi fexi waxatin naxan yi, kike singeni, e fa lanbanna muxune kedi sogeteden nun sogegododen mabinni.

¹⁷ Bunyamin kaana ndee nun Yuda kaana ndee yi siga Dawuda fəma a yire makantanxini. ¹⁸ Dawuda yi e ralan, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε faxi bəjə xunbenla nin alogo ε xa fa n mali, en luma nən xaxili kedenni. Koni, xa ε faxi n yanfaden nin n yaxune xa, n tan naxan mi fe jaxi yo ligaxi, en benbane Ala xa na to, a yi a kitin sa.” ¹⁹ Na waxatini, Alaa Nii Sarijanxin yi godo Amasayi ma, naxan yi findixi sofa tonge saxanne xunna ra. A yi a fala, a naxa, “Nxu i sagoni, Dawuda!

Nxu i sagoni, Yese a diina!

Ala xa bəjə xunbenla fi Dawuda ma, Ala xa bəjə xunbenla fi i ma, e nun naxanye i malima.

Bayo, i ya Ala nan i malima.”

Nayi, Dawuda yi e rasənə, a yi tidene so e yii a sofa kuntigine yə.

²⁰ Manase bənsəonna sofana ndee yi fa Dawuda fəma, e nun Filisitine yi sigama Səli yəngədeni waxatin naxan yi. Koni, Dawuda nun a muxune mi fa Filisitine mali yəngəsodeni na waxatini bayo Filisiti kuntigine e raxətə nən, e yi a fala, e naxa, “Xa Dawuda mən kafu a kari fonna Səli ma, en birin faxama nən.” ²¹ E to na fala, Dawuda yi xətə Sikilaga yi. Manase muxun naxanye bata yi bira a fəxə ra, ne xinle ni itoe ra: Adena nun Yosabadi nun Yediyayeli nun Mikeli nun Yosabadi nun Elihu nun Siletayi. Kuntigin nan yi ne birin na sofa wuli keden xun na Manase bənsəonna muxune yə. ²² Sofa kəndəne nan yi ne birin na, naxanye yi Dawuda malima yəngə sodeni. E yi findixi sofa kuntigine nan na a ganli. ²³ Muxune yi fama nən Dawuda malideni ləxə yo ləxə. A sofa ganla gbo ayi na kii nin alo maleka ganla.

Sofaan naxanye fa Dawuda fəxə ra

²⁴ Sofaan yatəni ito nan fa Dawuda fəma Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda mali, a yi findi mangan na Səli jəxəni alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi:

²⁵ Yuda bənsənni, sofa wuli sennin kəmə solomasəxə. Yə masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii.

26 Simeyɔn bɔnsɔnni, sofa wuli solofere kɛmɛ. E birin sofa kɛndɛ.

27 Lewi bɔnsɔnni, sofa wuli naanin kɛmɛ sennin, 28 e nun Yehoyada naxan findi yɛɛratiin na Haruna ɲɔxɔni, na nun a sofa wuli saxan kɛmɛ soloferene. 29 Sadaki, banxulan sofa kɛnden nun a xabila kuntigine, muxu mɔxɔɲɛn nun firin.

30 Bunyamin bɔnsɔnni, Sɔli ngaxakedenne, sofa wuli saxan, naxanye bata yi lu Sɔli fɔxɔ ra han na waxatina.

31 Efirami bɔnsɔnni, sofa wuli mɔxɔɲɛ kɛmɛ solomasɛxɛ. Sofa kɛndɛ xili kanne nan yi e birin na.

32 Manase bɔnsɔnni, sofa wuli fu nun solomasɛxɛ naxanye yi sugandixi alogo e xa Dawuda dɔxɔ mangan na.

33 Isakari bɔnsɔnni, kuntigi kɛmɛ firin e nun e ngaxakedenne birin e yamarin bun ma. E bata yi a kolon Isirayila yi lan a xa naxan liga na waxatini.

34 Sabulon bɔnsɔnni, sofa wuli tonge suulun naxanye yi fatan yɛngɛ sodeni yɛngɛ so seene birin na. E yi Dawuda malima e bɔɲɛn birin na.

35 Nafatali bɔnsɔnni, sofa kuntigin wuli keden, e nun sofa wuli tonge saxan e nun solofere. Yɛ masansan wure lefaan nun tanban yi ne birin yii.

36 Dan bɔnsɔnni, sofa wuli mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ kɛmɛ sennin. E yɛngɛ so seene yi e yii.

37 Aseri bɔnsɔnni, sofa wuli tonge naanin. Sofa kɛnden nan yi e ra, yɛngɛ so seene yi e yii.

38 Sofaan naxanye keli Yuruden kidima sogeteden binni, Rubɛn nun Gadi nun Manase bɔnsɔnne yi, ne lan muxu wuli kɛmɛ wuli mɔxɔɲɛn nan ma. Yɛngɛ so seen sifan birin yi e yii.

39 Sofani itoe naxanye birin tin sigɛ yɛngɛni, ne bata yi fa Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda dɔxɔ mangan na Isirayila xun na. Sikɛ yo mi yi e yi. Isirayila kaane birin bata yi na ragidi. 40 E yi lu mɛnni Dawuda

fɛma xi saxan, e yi e dɛge, e yi e min. E ngaxakedenne bata yi donseen nafala e xa. 41 E dɔxɔ bodene fan yi fa donseen na keli Isakari nun Sabulon nun Nafatali bɔxɔne yi sofanle nun ɲɔgɔmɛne nun gbaxalone* nun ɲingene fari. E yi fa goronna sifan birin na, donseen nun murutu faɲin nun xɔdɛ xaraxine nun manpa bogin xaraxine nun manpaan nun turen nun xuruse xunxurin nun a xungbene. E yi fa a gbege ra bayo Isirayila kaane birin yi sɛwaxi.

13

Layiri Kankiraan yi xali Samuyeli Firinden 6.1-11

1 Dawuda yi falan ti sofa kuntigine xa naxanye yi sofa wuli nun sofa kɛmɛ xun na e nun a kuntigine birin.

2 Na xanbi ra, Dawuda yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa na lan ɛ ma, xa na fataxi Alatala nan na, en ma Ala, en xɛrane rasiga en ngaxakedenne ma Isirayila bɔxɔn birin yi. En yi saraxaraline nun Lewine fan xili, naxanye Isirayila taane nun a rabilinne yi alogo en birin xa lu yire kedenni. 3 En mɔn xa fa en ma Alaa Kankiraan na en dɛxɔn, bayo Sɔli a mangayaan waxatini, en mi siga a fɔxɔ ra.” 4 Na yi yamaan birin kɛnɛn bayo e birin yi laxi a ra fe faɲin nan na ra.

5 Dawuda yi Isirayila kaane birin malan, keli Sixori xuden ma Misiran yamanani sa dɔxɔ Lebo-Xamata ra alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo Kiriyaati-Yeyarin yi. 6 Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi siga Baala taani Yuda yi, dɛnaxan mɔn xili Kiriyaati-Yeyarin alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo. Alatala gbeen nan yi na ra, Alatala naxan dɔxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. A xinla nan na kankiraan ma. 7 E yi Alaa Kankiraan tongo Abinadabo konni, e yi a dɔxɔ goron maxali wontoro nɛnɛn kui. Wusa nun Axiyo nan yi na wontoron nagima.

8 Dawuda nun Isirayila kaane yi sɛwa

* 12:41: Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

ki fajni Ala yetagi, e yi betin ba bolonne nun kondenne nun tanbanne nun karijanne nun xotane ra.

⁹ E to lonna li Kidon yi, Wusa yi kankiraan suxu a yiin na alogo a nama bira, bayo jingen naxanye yi wontoron bandunma, ne salaxun nen. ¹⁰ Alatala yi xolo Wusa ma, a yi a faxes keden na, bayo a mi yi lan a xa a yiin din na kankiraan na. Wusa faxes na kii nin Ala yetagi.

¹¹ Dawuda yi xolo bayo Alatala bata Wusa faxes. Nanara, a yi men xili sa “Wusa halagidena” han to. ¹² Na loxoni, Dawuda yi gaxu Ala yee ra, a yi a yete maxodin, a naxa, “N na Alaa Kankiraan nasoma n konni di?” ¹³ Nayi, Dawuda mi fa kankiraan xali a konni Dawudaa Taani. A yi sa a raso Gati kaana Obedi-Edon ma banxini. ¹⁴ Alaa Kankiraan yi lu Obedi-Edon konni kike saxan. Na ma, Alatala yi barakan sa a seene birin yi.

14

*Dawudaa denbayana
Samuyeli Firinden 5.11-16 nun
Taruxune Singen 3.5-8*

¹ Tire taan mangan Xurami yi xerane rasiga Dawuda ma, e nun suman wudin nun kamudene nun gemen masonle manga banxin tideni Dawuda xa. ² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na. A a kolon, Ala luma a mangayaan yite a yamana Isirayila nan ma fe ra. ³ Dawuda yi jaxalan gbete ye dexo Yerusalen yi. A mon yi dii xemene nun dii temene soto. ⁴ Naxanye soto a xa Yerusalen yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ⁵ nun Yibixari nun Elisuwa nun Elifeleti nun ⁶ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁷ Elisama nun Beeliyada e nun Elifeleti.

*Dawuda yi Filisitine no
Samuyeli Firinden 5.17-25*

⁸ Filisitine yi a me a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila birin

* **14:11:** 14.11 Baali-Perasimi bunna nen fa fala, “Halagin Kanna.”
Kankirana fe mon sebexi Xoroyaan 25.10-22 kui.

xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na me, a yi mini e yee ra. ⁹ Filisitine yi fa yengeni Refa lanbanni. ¹⁰ Dawuda yi Ala maxodin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soe n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, n ne soma nen i yii.”

¹¹ Nayi, Dawuda nun a sofane yi siga Baali-Perasimi yi, e sa Filisitine no yengeni. Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala bata n yaxune raxuya ayi n yee ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e mena xili sa Baali-Perasimi.* ¹² Filisitine yi e suxurene rabenin menni, Dawuda yi yamarin fi a e xa gan.

¹³ Filisitine mon yi fa yenge sodeni Refa lanbanni. ¹⁴ Dawuda mon yi Ala maxodin. Ala yi a yabi, a naxa, “I nama siga e yetagi, koni e mabilin, i siga han xerexerenne sa denaxan yi. I sa dexo e yee ra menni. ¹⁵ I na sigati xuiin me wudine kondenne yi, i keli e yengedeni, bayo Ala nan tima i yee ra, a Filisiti ganla no i xa.” ¹⁶ Dawuda yi a liga alo Ala a yamari kii naxan yi. E yi Filisitine yenge keli Gabayon yi sa dexo Geseri ra. ¹⁷ Nayi, Dawuda yi xinla soto yamanane birin yi. Alatala yi a liga siyane birin yi gaxu Dawuda yee ra.

15

*Alaa Layiri Kankiraan siga fena
Yerusalen yi*

¹ Dawuda yi banxine ti a yete xa Dawudaa Taani. A yi yirena nde yiton Alaa Kankiraan xa, a yi bubun ti a xa.* ² Dawuda yi yamarin fi a muxu yo nama Alaa Kankiraan maxali fo Lewi bomsanna muxune, bayo Alatala e tan nan sugandixi na ma. E tan nan yi lan e wali a yetagi habadan. ³ Dawuda yi Isirayila birin malan Yerusalen yi Alatalaa Kankiraan naso feen na a yireni a denaxan yitonxi a xa.

⁴ Dawuda yi Haruna yixetene nun Lewi bomsanna muxune malan:

* **15:1:** 15.1 Alaa Layiri

⁵ Kehati yixetene ye, muxu keme muxu mɔxɔɲe. Yuriyeli nan yi e xunna ra.

⁶ Merari yixetene ye, muxu keme firin muxu mɔxɔɲe. Asaya nan yi e xunna ra.

⁷ Gerison yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan. Yoweli nan yi e xunna ra.

⁸ Elisafan yixetene ye, muxu keme firin. Semaya nan yi e xunna ra.

⁹ Xebiron yixetene ye, muxu tonge solomasexe. Eliyeli nan yi e xunna ra.

¹⁰ Yusiyeli yixetene ye, muxu keme muxu fu nun firin. Aminadabo nan yi e xunna ra.

¹¹ Dawuda yi saraxaraline Sadaki nun Abiyatari xili, e nun Lewine Yuriyeli nun Asaya nun Yoweli nun Semaya nun Eliyeli nun Aminadabo.

¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan Lewi bɔnsɔn muxune denbaya xunne ra. E yete rasarijan, e tan nun e muxune. E siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. N denaxan yitɔnxi a xa, e a xali mɛnni. ¹³ Bayo e mi yi na a singeni, na ma, Alatala, en ma Ala halagin nagodo nen en ma, amasɔto en mi bira a sariyan fɔxɔ ra.” ¹⁴ Nayi, Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasarijan benun e xa siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. ¹⁵ Lewine yi Alaa Kankiraan suxu a tongo tamine ma, e a dɔxɔ e tungunne fari alo Musa a yamari kii naxan yi fata Alatalaa falan na.

¹⁶ Dawuda yi a fala Lewi kuntigine xa, a e xa beti baana ndee sugandi e muxune ye naxanye betin bama maxaseene ra sewani, e kondenne nun bɔlɔnne nun karijanne maxa.

¹⁷ Lewine yi Yoweli a diin Heman sugandi, e nun a ngaxakedenne Bereki a diina Asafi nun Kusayaa diina Etani, naxan yi Merari yixetene ye. ¹⁸ Lewi gbeteɣe nan yi de kantanne ra e tan ma yamarin bun: Sakari nun Ben nun Yasiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Benaya nun Maaseya nun Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edɔn e nun Yeyiyeli. ¹⁹ Heman nun Asafi

nun Etani nan yi betin bama, e karijan sula daxine maxa. ²⁰ Sakari nun Asiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Maaseya nun Benaya nan yi kondenne maxama e xuini texin na. ²¹ Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edɔn nun Yeyiyeli nun Asasiya yi kondenna luti solomasexe daxine nan maxama. ²² Lewi bɔnsɔnna muxun Kenaniya yi findixi beti baane yeratiin nan na Alaa Kankiraan maxalideni. A yi na wanla kolon ki faji. ²³ Bereki nun Elikana nan yi kantan tiine ra Alaa Kankiraan dexɔn, ²⁴ e nun Obedi-Edɔn nun Yexiya. Saraxaraline Sebaniha nun Yosafati nun Nataneli nun Amasayi nun Sakari nun Benaya nun Eliyeseri nan yi xɔtane fema Alaa Kankiraan yetagi.

Layiri Kankiraan so fena taani Samuyeli Firinden 6.12-23

²⁵ Nayi, Dawuda nun Isirayilaa fonne nun sofa kuntigin naxanye yi dɔxi sofa wuli xun na, ne birin yi ti kiraan xɔn alogo e xa sa Alatalaa Layiri Kankiraan mati sewani keli Obedi-Edɔn konni. ²⁶ Ala yi Lewi bɔnsɔnna muxune mali Alatalaa Layiri Kankiraan xalideni. E tura solofere nun yexee kontonna solofere ba saraxan na. ²⁷ Dawuda yi maxidixi taa dugi doma fajine nin, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi Layiri Kankiraan maxalima e nun beti baane nun beti ba kuntigin Kenaniya. Dawuda mɔn yi saraxarali domana nde fan nagodo a ma. ²⁸ Isirayila kaane birin yi siga Alatalaa Layiri Kankiraan na sewani. Ndee yi fenne nun xɔtane fema, ndee yi karijanne maxama, ndee yi kondenne nun bɔlɔnne maxama.

²⁹ Sɔli a dii temen Mikali yi tixi banxin foye soden na, a Isirayila kaane to fe Alatalaa Layiri Kankiraan na Dawudaa Taani. A to Manga Dawuda to a bodonɣe sewani, a yi a rapaxu a bɔɣeni.

16

Dawuda Ala tantun fena

¹ Na xanbi ra, e yi fa Alaa Kankiraan na, e fa a dɔxɔ bubun kui, Dawuda naxan nafalaxi a dɔxɔden na. E yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ba Ala xa. ² Dawuda to yelin na saraxane bɛ, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala xinli. ³ Na xanbi ra, a yi burun nun tamaro bogi xare rafalaxin nun ɲaxun danna rafalaxin xundi keden keden so Isirayila kaane birin yii, xɛmɛn nun ɲaxanla.

⁴ A yi Lewina ndee sugandi alogo e xa wali Alatalaa Kankiraan yɛtagi, e Alatala maxandi, e barikan bira Isirayilaa Ala xa, e a tantun. Ne xinle ni itoe ra: ⁵ Asafi, naxan findi e kuntigin na e nun Sakari, naxan findi kuntigi firinden na e nun Yeyiyɛli nun Semiramoti nun Yɛxiyɛli nun Matitiya nun Eliyabi nun Bɛnaya nun Obedi-Edɔn nun Yeyiyɛli. Kondenne nun bɔlɔnne yi e yii. Kariɲanne yi Asafi yii. ⁶ Saraxaraline, Bɛnaya nun Yaxasiyeli yi xɔtane fema Alaa Layiri Kankiraan yɛtagi.

⁷ Dawuda bɛtini ito so Asafi nun a muxune yii na lɔxɔn nin a singeni alogo e xa Alatala tantun.

Yaburin 105.1-15

⁸ Ɛ Alatala tantun.

Ɛ yi a maxandi.

A bata naxan liga,
ɛ na fala siyane xa.

⁹ Ɛ bɛtin ba a xa,
ɛ yi a tantun bɛtine yi,
ɛ yi a kabanako feene birin fala.

¹⁰ Ɛ ɛ kanba a xili sariɲanxini.
Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa sɛwa.

¹¹ Ɛ ɛ yɛɛ rafindi Alatala nun a sɛnbɛn ma,
ɛ lu a fɛɲɛ waxatin birin.

¹² A wali faɲin naxanye ligaxi
e nun a kabanako feene
nun a kitin naxanye saxi,
ne fe xa rabira ɛ ma,

¹³ Ɛ tan Isirayila bɔnsɔnna,
a walikɛne,
ɛ tan Yaxubaa diine,
Ala naxanye sugandixi.

¹⁴ A tan nan Alatala ra,
en ma Ala.

A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.

¹⁵ A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nɛn
han habadan,
e nun a falane fe han mayixɛtɛ wuli
keden,

¹⁶ e nun a layirin naxan xidi
e nun Iburahima tagi,
a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.

¹⁷ A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma
sariyan xɔn,
a findi habadan layirin na Isirayila
kaane xa.

¹⁸ A yi a fala, a naxa,
“N Kanan yamanan soma nɛn
ɛ nun i yixɛtɛne yii ɛ kɛɛn na.”

¹⁹ E mi yi wuya nun.

Xɔɲɛ dando nan tun yi e ra na ya-
manani.

²⁰ E yi kelima nɛn siyana nde yɛ
e siga nde gbɛtɛ yɛ,
e keli yamanana nde yi
e siga nde gbɛtɛ yi.

²¹ Koni, a mi tinɲɛ muxu yo xa e
ɲaxankata.

A mangane rakolon nɛn e fe yi, a
naxa,

²² “Ɛ nama fefe liga n ma muxu
sugandixine ra.

Ɛ nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

Yaburin 96

²³ Dunuɲa muxune birin xa bɛtin ba
Alatala xa.

Ɛ yi lu a raliyɛ waxatin birin yi
fa fala a bata en nakisi.

²⁴ Ɛ a binyena fe fala siyane birin xa,
ɛ yi a kabanako feene rali muxune
birin ma.

²⁵ Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ han!
A lan a xa binya dangu alane birin na.

²⁶ Siyane alane birin findixi ala fuune
nan na,
koni Alatala tan bata koren da.

²⁷ A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan
na.

A konna rafexi sɛnbɛn nun sɛwan
nan na.

²⁸ Ɛ tan dunuɲa siyane birin,
ɛ fa Alatala tantun,

ε yi a tantun a binyen nun a senbena
fe ra.
29 Ε fa Alatala tantun a xili binyena fe
ra.
Ε fa kiseene ra a yetagi.
Ε Alatala batu a nɔɔ sarijanxini.
30 Dunuɔa muxune,
ε xuruxurun a yetagi.
Dunuɔa a kiini, a mi yigisanma.
31 Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sewa
han!
Ε yi a fala siyane xa,
a Alatala nan mangan na.
32 Fɔxɔ igen xa a xuini te
e nun seen naxanye a xɔɛ ra.
Burunna xa sewa
e nun a yi seene birin.
33 Fɔtɔnna wudine xa sɔnxɔ sewani,
e sɔnxɔ Alatala yetagi,
amasɔtɔ a fama nɛn.
A fama nɛn a kitin sa dunuɔa yi.

Yaburin 106.1, 47-48

34 Ε Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!
35 Ε a fala Ala xa, ε naxa,
“Ala, nxu rakisi,
nxu ratanga siya gbetene ma,
alogo nxu xa i xili sarijanxin tantun,
na yi findi nxu kanba xunna ra.”
36 Barikan xa bira Alatala xa, Isirayila
Ala
habadan han habadan!
Nayi, yamaan yi a fala, e naxa,
“Amina! Tantunna Alatala xa.”
37 Dawuda yi Asafi nun a ngaxake-
denne yamari a e xa wali Alatalaa
Layiri Kankiraan yetagi waxatin
birin. 38 A yi Yedutun ma diina Obedi-
Edɔn nun Xosa nun a muxu tonge
sennin muxu solomasεεε yamari a
e xa so dεεn kantan. 39 Saraxaraliin
Sadɔki nun a ngaxakedenne yi lu
Alatalaa Batu Bubuni naxan yi tixi
taan kideni Gabayon yi. 40 E yi
lu saraxa gan daxine bε Alatala
xa xɔtɔnna nun ɔinbanna alo a
sebexi Alatalaa sariyani kii naxan
yi, a naxan soxi Isirayila kaane
yii. 41 Heman nun Yedutun nun
muxun naxanye yi sugandixi, ne
fan yi na alogo e xa Alatala tantun,
bayo a hinanna luma nɛn habadan!
42 Heman nun Yedutun yi xɔtane

fema, e yi karijanne maxama alogo e
xa betin ba Ala xa. Yedutun ma diine
nan yi na dε kantanne ra.

43 Na xanbi ra, yamaan birin yi siga
e konni. Dawuda fan yi xεεε a konni
dubadeni a denbayaan xa.

17

Alaa layirina Dawuda xa Samuyeli Firinden 7.1-17

1 Dawuda to yelin soε a manga
banxin kui, a yi a fala Nabi Natan
xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi
suman wudin na, n na nan kui,
koni Alatalaa Layiri Kankiraan mɔn
bubun nan kui.” 2 Natan yi Dawuda
yabi, a naxa, “I rafan feene birin liga,
bayo Ala i xɔn.”

3 Na kɔεεn na, Ala yi a fala Natan
xa, a naxa, 4 “Siga, a fala n ma wa-
likεεn Dawuda xa fa fala Alatala ito
nan falaxi, a naxa, ‘I tan mi batu-
den tima n xa n luma dεnaxan yi.
5 N yetεεn munma lu n batu banxi
kui singen, xabu n na Isirayila kaane
ramini lɔxɔni Misiran fari ma han to,
koni n yi bubun nan kui yiren birin
yi. 6 N siga dεnaxan birin yi nxu
nun Isirayila kaane, n yeεrati wuyaxi
dɔxɔ nɛn n ma yamana Isirayila xun
na alogo e xa n ma yamaan masuxu.
Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala
muxu yo xa, n naxa: Nanfera, i mi
suman wudi banxin tixi n xa?’ ”

7 “Nanara, i mɔn xa a fala n ma
walikεεn Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala
Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a
naxa: N tan nan i baxi xuruseene fɔxɔ
ra kantan tideni alogo i xa findi n ma
yamana Isirayila yeεratiin na. 8 I siga
yiren naxan birin yi n lu nɛn i xɔn,
n yi i yaxune birin faxa i yetagi, n yi
i findi xili gbee kanna ra alo muxu
gbeen naxanye bɔxɔ xɔnna fari. 9 N
yiren soma nɛn n ma yamana Isirayila
yii e dɔxɔma dεnaxan yi. E luma
nɛn na, gaxu yo mi e suxε. Muxu
ɔaxi yo mɔn mi fa e ɔaxankatama alo
bodeni, 10 n kitisane dɔxɔ n ma ya-
mana Isirayila xun na waxatin naxan
yi. N ni i yaxune birin sa i sanna
bun. N naxan falama i xa, Alatala

nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹¹ I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi a ti i joxoni mangayani, n yi a senben xun masa. ¹² Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan nasabati habadan. ¹³ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma diin na. N mi n ma hinanna masigama a ra alo n naxan liga manga singen na. ¹⁴ N na a findima nen n ma yamana mangan na, a mangayaan mi kale habadan.’ ”

¹⁵ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

*Dawudaa Ala maxandina
Samuyeli Firinden 7.18-29*

¹⁶ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dɔxɔ Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sɔtɔ i naxan fixi nxu ma. ¹⁷ Koni, Ala, i tan yeɛ ra yi, sese mi na ra! I bata de xuine tongo lan i ya walikena denbayana tila ma. Marigina Alatala, i bata n yate alo muxu fisamantenna. ¹⁸ N tan Dawuda, n nɔɛ nanse fale i xa xunna kenli ito a fe ra i naxan fixi i ya walikenen ma? I tan yetena i ya walikenen kolon. ¹⁹ Alatala, i bata fe gbeeni ito ragidi i ya walikena fe ra fata i sagoon na alogo i xa i senbe gbeen mayita. ²⁰ Alatala, i joxon mi na, ala gbete mi na ba i tan na. Nxu bata na kolon. ²¹ Siya gbeten mundun dunupa yi naxan luxi alo i ya yamana Isirayila, Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbete kedi i ya yamaan yeɛ ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. ²² I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

²³ “Iki, Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikenen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁴ Na rakamali alogo i xinla xa binya han habadan. Muxune

a falama nen nayi, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Ala naxan Isirayila xun na, a findixi Isirayilaa Alalan na.’ Senben xa lu i ya walikenen Dawudaa denbayaan xa i yetagi. ²⁵ N ma Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n joxoni. Nanara, i ya walikenen bata susu fe i yetagi i maxandideni. ²⁶ Alatala, i tan nan Ala ra. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikenen xa. ²⁷ I bata a ragidi a i xa barakan sa n ma denbayani alogo n bɔnsɔnna xa lu mangayani i yetagi habadan. Bayo, i tan, Alatala nan barakan nagidixi n ma denbayaan ma, barakan luma nen a fɔxɔ ra habadan.”

18

*Dawuda nɔ sɔtɔna yengeni
Samuyeli Firindena 8.1-14*

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nɔ yengeni, a yi e raryabi, a yi Gati taan nun a rabilinne ba e yii.

² A yi Moyaba kaane fan nɔ yengeni, e yi lu a yamarin bun ma, e lu mudun soe a yii.

³ Dawuda mɔn yi Soba mangan Hadadeseri fan nɔ yengeni Xamata mabinni, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden nun soo ragi wuli solofere nun sofa wuli mɔxɔne ba a yii. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo kemɛ joxondɔn a naxanye ramara.

⁵ Arami kaane yi keli Damasi taani, e yi fa Soba mangan Hadadeseri malideni, koni Dawuda yi e sofa wuli mɔxɔnen nun firin faxa. ⁶ Dawuda yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani. Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine xali Yerusalen yi. ⁸ A yi sula gbegbe tongo keli Hadadeseri a taane yi, Tibati nun Kun. Sulemani yi na rawali a findi ige ramara se gbeen na

e nun senbetenne nun saraxa ganden waliseene.

⁹ Xamata mangan Tohu yi a me a Dawuda bata Soba mangan Hadadeseri a sofane birin no yengeni, ¹⁰ a yi a dii xemen Hadoran nasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xontan a no sotona fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Manga Tohu nun Manga Hadadeseri yi yengeni. A mon yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana. ¹¹ Manga Dawuda yi na birin fi Alatala ma, e nun gbeti fixen nun xemana a naxan tongo siyani itoe birin yii: Edon kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine.

¹² Seruyaa diina Abisayi yi Edon kaa wuli fu nun solomasexe faxa Foxo Lanbanni. ¹³ A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na birin xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigine

Samuyeli Firinden 8.15-18

¹⁴ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁵ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofane kuntigin na. Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁶ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Abimeleki nan yi saraxaraline ra. Sawesa nan yi sebeli tiin na. ¹⁷ Yehoyadaa dii xemen Benaya nan yi Keretine nun Peleti kaane xun na. Manga Dawudaa diine nan yi mangan bundoxone ra.

19

Dawuda nun Amonine yengena

Samuyeli Firinden 10.1-5

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan Naxasi yi faxa, a diin yi dexo a joxoni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, "N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, bayo a fafe hinan nen n na." Dawuda yi xerane rasiga Xanun ma a fafe sayaan xontan tideni. Dawudaa xerane yi sa so Amonine yamanani Xanun fema saya xontendeni. ³ Koni,

Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e naxa, "I laxi a ra a Dawuda a muxune rafaxi i fafe saya xontenden nan tun yi ba? E mi faxi koten xan na ba alogo e xa taan nakorosi, loxona nde e yi no a suxe?" ⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene bi, a yi e domane raxaba e xorene yilanni, a fa e raxete Dawuda ma. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a yi muxune xe a xerane foxo ra, bayo e yi yagixi han, a yi a fala e xa, a naxa, "E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be."

Samuyeli Firinden 10.6-19

⁶ Amonine to a kolon a e bata rajaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina, Xanun yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan e nun naanin fi Arami kaane ma, naxanye yi Mesopotamiya yamanani, e nun Maka nun Soba yamanani alogo e xa fa e yenge so wontorone nun e soo ragine ra. ⁷ Na ma, e yi fa yenge so wontoron wuli tonge saxan nun firin na. Maka mangan nun a yamaan fan yi fa, e fa e malan Medeba taan yetagi. Amonine fan yi mini e taane yi alogo e xa Dawuda yenge. ⁸ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁹ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Mangan naxanye fa e malideni, ne yi tixi e danna burunna ra.

¹⁰ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra e nun a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹¹ A yi sofa donxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹² Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, "Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹³ I tunnafan, en na en wexile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane. Alatala xa a rafan feen liga."

¹⁴ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi a yee ra. ¹⁵ Amonine to a to, a Arami

kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Yowaba fan yi xεε Yerusalen yi.

¹⁶ Arami kaane to a kolon a Isirayila bata e nɔ yengeni, e yi xεrane rasiga Arami kaane ma naxanye yi Efirati baan kidi ma. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na mε, a yi Isirayila kaane birin malan, e yi fa Yuruden baan gidi, e siga Arami kaane yengedeni. ¹⁸ Arami kaane mɔn yi e gi Isirayila kaane bun. Dawuda yi e yenge so wontoro sofaan muxu wuli solofere faxa, e nun e sofaan muxu wuli tonge naanin naxanye yi sigama e sanni. A yi sofa kuntigin Sofaki fan faxa. ¹⁹ Hadadeseri a walikene to a kolon a Isirayila kaane bata e nɔ yengeni, e yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, e yi lu a yamarin bun. Xabu na, Arami kaane mi fa tin Amonine maliye sɔnɔn.

20

Dawuda Amonine nun Filisitine yenge fena

Samuyeli Firinden 11.1 nun 12.26-31

¹ Nεε nenεn fɔlɔn na, mangane yi darixi minε yenge sodeni waxatin naxan yi, Yowaba nun a sofa wεkilεxine yi sa Amonine yenge. Koni, Dawuda tan yi lu Yerusalen yi. Yowaba yi Rabaha taan suxu, a menna kala. ² Nayi, Dawuda yi fa mangaya taxamaseri kɔmɔtin ba Amonine mangan xun na, naxan xεmaan binyen yi dangue kilo tonge saxan na. Gεmε fajɔ kenden fan yi a ma. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin yi so Dawuda xun na, a yi funma se wuyaxi tongo taani.

³ Yamaan naxan yi na, Dawuda yi ne xali, a yi sa e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun gεmε bɔɔn nun wudi segena. A Amonine taane birin ma fe liga na kii nin. Na xanbi ra, Dawuda nun a sofane yi xεε Yerusalen yi.

⁴ Na danguxina, Isirayila kaane nun Filisitine yi sa yenge Geseri yi. Na

yengeni, Xusa kaan Sibekayi yi Sipayi faxa. Refa yixεtεna nde nan yi Sipayi ra. Na yi Filisitine yagi.

⁵ Isirayila kaane nun Filisitine mɔn yi yenge. Yayiri a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati xunyen Laxami faxa na waxatin nin. A senben yi gbo han, a tanban yi gbo alo gbindonna.

⁶ Yenge gbεε yi keli Gati taani. Xεmε kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin sennin yi a ra e nun san soli sennin sennin, e birin malanxina, mɔxɔɔn nun naanin. Refa yixεtεna nde nan yi na fan na. ⁷ A to Isirayila makonbi, Dawuda tada Simeyaa dii xεmεn Yonatan yi a faxa. ⁸ Xεmεni itoe birin yi fataxi Refa yixεtene nan na Gati taani. Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

21

*Isirayila yamaan yatεn seβε fena
Samuyeli Firinden 24.1-9*

¹ Setana yi keli Isirayila xili ma, a yi Dawuda radin a xa Isirayila kaane tεnge. ² Dawuda yi a fala Yowaba nun a sofa kuntigine xa, a naxa, “E siga, ε sa Isirayila kaane tεnge, keli Beriseba ma, sa dɔxɔ Dan yamanan na. E fa na yatεn dentεge n xa.” ³ Yowaba yi a yabi, a naxa, “Alatala xa Isirayila yamaan nawuya ayi dɔxɔ kεmε. Mangana, n kanna, i ya walikene xa mi ne birin na ba? Nanfera i fe sifani ito maxɔdinxi? Nanfera i waxi a xɔn ma Isirayila yamaan xa yulubin tongo?”

⁴ Koni, mangan xuiin mi yi matandε. Nanara, Yowaba yi mini, a yi Isirayila bɔxɔn birin yisiga, a fa xεε Yerusalen yi. ⁵ A yi yamaan yatεn fala Dawuda xa. Isirayila kaane yatεn ni i ra: xεmε silanfan kanna miliyɔn keden wuli kεmε. Yuda kaane yatεn ni i ra: xεmε silanfan kanna wuli kεmε naanin muxu wuli tonge solofere. ⁶ Koni, Yowaba mi Lewi nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune tεnge, bayo mangana yamarin mi yi rafanxi a ma. ⁷ Yamarini ito yi rajaxu Ala ma. A yi Isirayila paxankata.

*Ala yi Dawuda yulubin saran a ra
Samuyeli Firinden 24.10-17*

⁸ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikεen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

⁹ Alatala yi a fala Manga Dawudaa fetoon Gadi xa, a naxa, ¹⁰ “A fala Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Fe saxan ni i ra. Keden sugandi, n xa na liga i ra.’ ” ¹¹ Gadi yi siga Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi i xa, a naxa, ¹² ‘Naxankatan mundun lan a xa sa i ma: ηεε saxan fitina kamena, hanma yaxune yi ε halagi silanfanna ra kike saxan, hanma Alatala xa a halagi ti malekan nafa ε ma, naxan Isirayila yamaan naxarima Alaa silanfanna nun fure ηaxin na xii saxan.’ Iki, a fala n xa n lan n xa sa naxan fala n kanna xa naxan n xεxi.” ¹³ Dawuda yi Gadi yabi, a naxa, “N bɔɔn sunuxi han! A lan n xa n yeε lu Alatala yii bayo a kininkininna gbo, na fisa benun n xa lu adamadiine sagoni.” ¹⁴ Alatala yi fure ηaxin nadin Isirayila yamaan ma han muxu wuli tonge solofere yi faxa Isirayila yamanani.

¹⁵ Ala yi malekan xε Yerusalen yi, a xa sa na kala. A yi na kalama waxatin naxan yi, Alatala yi a to, a yi nimisa na halagina fe ra. A yi a fala na malekan xa naxan yi a kalama, a naxa, “Na bata lan. E lu na fa.” Alatalaa malekan yi tixi Oronan, Yebusu kaana lonna nan ma. ¹⁶ Dawuda yi a yeε rakeli, a Alatalaa malekan to tixi kuyen nun bɔxɔn lan tagini, a silanfanna baxi a tεeni, a yeε rafindixi Yerusalen ma. Dawuda nun fonne yi kasa benbeli dugin nagodo e ma sununi, e yi bira, e yi e yeε tagin lan bɔxɔn ma. ¹⁷ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N tan xa mi yamarin fixi ba a Isirayila yamaan xa tengε? N tan nan yulubin ligaxi, n tan nan fe kobini ito ligaxi. Yamaan tan nanse ligaxi? Alatala, n ma Ala, n tan nun n ma denbayaan halagi, i ya yamaan lu na.”

Dawuda yi Oronan ma lonna sara Samuyeli Firindena 24.18-25

¹⁸ Alatalaa malekan yi a fala Gadi xa, a a xa a fala Dawuda xa, fa fala a xa sa saraxa gandena nde rafala Alatala xa Oronan Yebusu kaana lonna ma. ¹⁹ Dawuda yi siga mɛnni alo Gadi a fala a xa kii naxan yi Alatala xinla ra. ²⁰ Oronan yi murutu bɔnbɔni lonna ma, a yi a firifiri, a yi malekan to. A dii naaninne yi e luxun. ²¹ Na waxatini, Dawuda fan yi a maso. Oronan to a to, a yi keli lonna ma, a sa a xinbi sin Dawuda bun ma, a yeε tagin yi lan bɔxɔn ma. ²² Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “Lonni ito so n yii alogo n xa saraxa ganden nafala Alatala xa. N na a saren defexin soε i yii alogo fure ηaxin xa ba yamaan ma.” ²³ Oronan yi Dawuda yabi, a naxa, “Mangana, a tongo. N kanna xa a rafan feen liga a ra. N bata ηingeni itoe fan so i yii, e xa findi saraxa gan daxin na. Ningena xεε ra bɔnbɔ seene yi findi saraxan gan yegen na, murutuni ito fan xa findi bogise saraxan na. N bata ito birin fi i ma.” ²⁴ Koni, Manga Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “En-εn, n waxi a sara feni a saren defexin nan na. N mi seen bama saraxan na Alatala xa n mi naxan saraxi. N mi nɔε saraxa gan daxin bε n mi naxan sare fixi.” ²⁵ Nayi, Dawuda yi xεmaan kilo solofere so Oronan yii na lonna fe ra. ²⁶ Dawuda yi saraxa ganden nafala mɛnni Alatala xa, a fa saraxa gan daxine nun bɔɔn xunbeli saraxane ba. A yi Alatala maxandi, Alatala yi a yabi tεen na naxan godo saraxa ganden ma keli kore.

²⁷ Nayi, Alatala yi falan ti malekan xa, a yi silanfanna raso a tεeni. ²⁸ Na waxatini, Dawuda yi saraxane bama Oronan Yebusu kaana lonna nan ma, bayo a bata yi a kolon a Alatala a yabima mɛnna nin. ²⁹ Na waxatini, Musa Alatala Batu Bubun naxan nafala tonbonni, na yi na taan kideni Gabayon yi, e nun saraxa gandena, saraxa gan daxine yi bama denaxan yi. ³⁰ Koni, Dawuda mi yi sigε mɛnni Ala maxɔdindeni, bayo a yi gaxuxi Alatalaa malekana silanfanna yeε ra.

22

¹ Dawuda yi a fala, a naxa, “En Marigina Alatalaa banxin ti be, e nun saraxa gandena, Isirayila saraxa gan daxine bama a xa dɛnaxan yi.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

² Dawuda yi yamarin fi a xɔɾɛn naxanye dɔxi Isirayila yamanani, a ne xa malan. A yi ne findi gɛmɛ masonle ra Ala Batu Banxin ti feen na. ³ Dawuda yi wure gbege fen, naxanye findima banxin gbangban seene nun dɛɛn singan seene ra. A yi sula gbege fan fen naxan yatɛ mi yi nɔɛ kolonɾɛ. ⁴ Sidɔn kaane nun Tire kaane yi Dawuda mali suman wudi fajin gbege fendeni. ⁵ Dawuda yi a fala, a naxa, “N ma diin Sulemani munma kɔxɔ singen, a mɔn mi wanla kolon. Banxin naxan tima Alatala xa, na lanma a xa tofanɾɛ ayi, a rayabu siyane birin yetagi.” Na ma, Dawuda se gbege malan nɛn na banxin ti feen na benun a xa faxa.

⁶ Dawuda yi a diin Sulemani xili, a yi a fala a xa fa fala a xa banxin ti Alatala xa, Isirayilaa Ala. ⁷ Dawuda yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma diina, n bata yi a miri n bɔɾɛni, n xa banxin ti Alatala xa, n ma Ala, ⁸ koni Alatala a fala nɛn n xa, a naxa, ‘I bata muxu wuyaxi faxa yɛngɛ wuyaxi yi, i nama banxin ti n xa. Yɛngɛ soon nan i ra, i bata faxa gbege ti n yetagi. ⁹ Koni, i diina nde sɔtɔma nɛn, naxan findima bɔɾɛ xunbeli muxun na, n matabun fima naxan ma a yaxune fe ra. A xili bama nɛn Sulemani. Isirayila yamaan luma nɛn bɔɾɛ xunbenli tun a siimayaan birin yi. ¹⁰ A tan nan banxin tima n xa n xinla binyama dɛnaxan yi, a yi findi n ma diin na, n fan yi findi a fafe ra. A mangayaan sabatima nɛn Isirayila xun na habadan.’ ”

¹¹ “Iki, n ma diina, Alatala xa lu i xɔn alogo i xa nɔ Alatalaa banxin tiyɛ, i ya Ala, alo a a fala kii naxan yi lan i tan ma. ¹² Alatala xa fekolonna nun xaxili fajin fi i ma a na i findi mangana waxatin naxan yi Isirayila yamanani alogo i xa Alatalaa sariyan

suxu, i ya Ala. ¹³ Feen birin sɔnɔyama i xa nɛn, xa i Alatalaa sariyan nun a yamarine suxu, a naxanye soxi Musa yii Isirayila xa. I wɛkile, i sɛnbɛ so! I nama kuisan, i nama gaxu fefe yɛɛ ra! ¹⁴ N bata wɛkile n yi xɛmaan kilo miliyɔn saxan e nun kilo wuli kɛmɛ naanin malan Alatala Batu Banxin ti feen na. N mɔn bata wure gbeti fixɛn kilo miliyɔn tonge saxan e nun naanin malan. Sulan nun wuren bata gbo ayi han a yatɛn mi nɔɛ kolonɾɛ. N bata wudin nun gɛmɛn fan fen. I mɔn xa nde sa e fari. ¹⁵ Walikɛ wuyaxi i yii naxanye fatan gɛmɛn masolɛ, e nun naxanye fatan sawurane rafalɛ gɛmɛn nun wudine ma, e nun yiirawanla naxanye wanla sifan birin kolon. ¹⁶ Xɛmaan nun wure gbeti fixɛn nun sulan nun wurena i yii han a dangu ayi. Keli i ya wanla folɔ keden na. Alatala xa i mali.”

¹⁷ Dawuda yi a fala Isirayila kuntigine birin xa, a e xa fa a diin Sulemani mali. A yi a fala e xa, a naxa, ¹⁸ “Alatala, ɛ Ala mi luxi ɛ xɔn ba? A mi bɔɾɛ xunbenla fixi ɛ ma yamanan birin yi ba? A bata be kaane sa n sagoni. Yamanan bata lu Alatala nun a yamaan bun ma. ¹⁹ ɛ Alatala, ɛ Ala fen ɛ bɔɾɛn nun ɛ niin birin na. ɛ siga, ɛ sa yire sarijanxin ti Marigina Alatala xa, ɛ Ala, alogo ɛ xa fa Alatalaa Layiri Kankiraan nun a se sarijanxine raso Ala Batu Banxini, Alatala xinla binyama dɛnaxan yi.”

23

Lewi bɔnsɔnna muxune

¹ Dawuda to yelin forɛ, a yi a diin Sulemani dɔxɔ Isirayila mangan na.

² A yi Isirayila kuntigine nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan. ³ E yi Lewi bɔnsɔnna muxune tɛngɛ, naxanye bata yi nɛɛ tonge saxan sɔtɔ. E yatɛn yi siga han muxu wuli tonge saxan e nun solo-masɛɛ. ⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata muxu wuli mɔxɔɾɛn nun naanin sugandi alogo e xa e yengi lu Alatala Batu Banxin wanle xɔn. Muxu wuli sennin xa findi kitisane ra. Muxu

wuli naanin yi findi dε kantan mux-
une ra. ⁵ Muxu wuli naanin yi findi
Alatala tantun muxune ra maxas-
eene ra, n naxanye rafalaxi a tantun
seen na.”

⁶ Dawuda yi Lewi bənsəna mux-
une yitaxun Lewi a diine denbaya
yεen ma. Lewi a diine nan itoe ra:
Gεrisən nun Kehati nun Merari.

⁷ Gεrisən ma diine nan itoe ra:
Ladana nun Simeyi.

⁸ Ladanaa diine nan itoe ra:
Yεxiyeli, a dii singen nun Setama
nun Yoweli. E birin malanxina muxu
saxan.

⁹ Simeyi a diine nan itoe ra:
Selomiti nun Xasiyeli nun Haran.
E birin malanxina muxu saxan.
Ladanaa denbaya xunne nan ne ra.

¹⁰ Simeyi a diine nan itoe ra: Yaxati
nun Sisa nun Yewusi nun Beriya.
Simeyi a dii naaninne nan ne ra.

¹¹ Yaxati nan dii singen na. Sisa nan
dii firinden na. Koni, Yewusi nun
Beriya mi dii wuyaxi sətə. Na ma, e
yi e diine yatε denbaya kedenna ra e
bənsən kedin ma.

¹² Kehati a diine nan itoe ra: Ami-
rama nun Yisehari nun Xebiron nun
Yusiyeli. E birin malanxina muxu
naanin.

¹³ Amirama a diine nan itoe ra:
Haruna nun Musa. Haruna yi
rasarijan Ala xa alogo a xa lu wale
yire sarijanxi fisamantenni, e nun
a bənsəna muxune han habadan,
alogo e xa wusulanna gan saraxan
na Alatala xa, e yi wali a yetagi, e
mən yi lu dubε muxune xa Ala xinli
han habadan. ¹⁴ Musa tan findi Alaa
muxun nan na. A diine yi lu Lewi
bənsəna muxune yε.

¹⁵ Musaa diine nan itoe ra:
Gεrisəmi nun Eliyeseri.

¹⁶ Gεrisəmi a diin nan ito ra: Se-
buweli nan yi a dii singen na.

¹⁷ Eliyeseri a diine nan itoe ra: Rex-
abiya nan yi a dii singen na. Eliyeseri
mi dii xεmε gbεtε sətə, koni Rexabiya
dii wuyaxi sətə nən.

¹⁸ Yisehari a diine nan itoe ra:
Selomiti nan yi a dii singen na.

¹⁹ Xebiron ma diine nan itoe ra:
Yeriya nan yi a dii singen na, Amari

a firindena, Yaxasiyeli a saxandena,
e nun Yekameyami a naanindena.

²⁰ Yusiyeli a diine nan itoe ra: Mike
nan yi a dii singen na, Yisiya a
firindena.

²¹ Merari a diine nan itoe ra: Max-
ali nun Musi. Maxali a diine nan itoe
ra: Eleyasari nun Kisu. ²² Eleyasari
faxa nən, a mi dii xεmε yo lu, koni a
dii tεmεne tan lu nən. Kisu a diine yi
e dəxə e jaxanle ra. ²³ Musi a diine
nan itoe ra: Maxali nun Ederi nun
Yeremoti. E birin malanxina muxu
saxan.

²⁴ Ne nan findi Lewi yixεtεne ra
naxanye findi bənsəna denbaya
xunne ra, e keden kedenna birin
xinle sεbεxi e bənsən kedin kui. E
yi walima nən Alatala Batu Banxin
kui e barin na yi jεε məxəjən sətə.

²⁵ Dawuda bata yi a fala, a naxa,
“Alatala, Isirayilaa Ala bata bəjε xun-
benla fi a yamaan ma. A bata fa dəxə
Yerusalən yi habadan. ²⁶ Lewine mi
fa Alaa Batu Bubun nun a muranne
xalima yire gbεtε yi sənən.”

²⁷ Fata Dawudaa yamari dənxe ne ra, Lewi
bənsəna muxune tεngε nən naxanye
barin bata yi jεε məxəjən sətə. ²⁸ Lewi
bənsəna muxune nan yi Haruna
yixεtεne malima Alatala Batu Banxin
wanle ra. E tan nan yi a sansanna
kuiin nun a banxin kuiin masuxuma,
e mən yi seene rasarijanma, e yi
wali xunxurine kε Ala Batu Banxini.

²⁹ E yi burune rafalama naxanye
ralima Ala ma, e murutu fujin din
naxan findima bogise saraxane ra, e
buru ratetaren nafala, e nun donseen
sifan birin. E tan nan mən yengi
yi dəxi ligaseene birin xən, sikenle
nun ligaseen naxanye seen kuyen
maligama. ³⁰ E yi lanma e xa siga

Alatala tantundeni xətəna nun
jinbanna ləxə yo ləxə. ³¹ E mən yi
saraxa gan daxine bama Alatala xa
Matabu Ləxəne ma e nun Kike Nənən
sanle yi, e nun sali gbεtεye ma. E yi
lanma e xa wali Alatala xa a sariyan
xən. ³² E tan nan yi Naralan Bubun
nun yire sarijanxin masuxuma. E
yi Alatala batuden wanle birin kεma
e ngaxakedenna Haruna yixεtεne

yamarin nan bun.

24

Saraxaraline yitaxun fena

¹ Haruna yixetene yi yitaxunxi a dii naaninne nan na. A diine nan itoe ra: Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara. ² Nadaba nun Abihu singen nan faxa benun e fafe xa faxa. E mi dii yo soto. Eleyasari nun Itamara nan yi saraxaraline ra. ³ Eleyasari yixetena nde Sadoki e nun Itamara yixetena nde Aximeleki yi Dawuda mali Harunaa diine yitaxundeni alogo e xa ti wanle ra.

⁴ Kuntigi wuyaxi yi to Eleyasari yixetene ye dangu Itamara yixetene ra. Nanara, e yitaxun ikiini: Denbaya xunna muxu fu nun sennin Eleyasari yixetene ye. Denbaya xunna muxu solomasexe Itamara yixetene ye. ⁵ E yi masensenna ti alogo e xa e yitaxun, e yi e ti e wanle ra. Na ma, Eleyasari yixetena ndee nun Itamara yixetena ndee birin yi findi yire sarijanxin kuntigine ra e nun kuntigine Ala xa. ⁶ Nataneli a diin Semaya, Lewi bənsənnə muxun nan yi e xinle sebema mangan nun kuntigine nun saraxaraliin Sadoki nun Abiyatari a diina Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne yetagi e nun Lewi bənsənnə muxune birin. E yi denbaya keden sugandi Eleyasari yixetene ye, e mən yi keden sugandi Itamara yixetene ye.

⁷ Denbayane sugandi masensenna xən ikiini: A singen Yehoyaribu nan suxu, a firindena Yedaya, ⁸ a saxandena Xarimi, a naanindena Seyorimi, ⁹ a suulundena Malakiya, a sennindena Miyamin, ¹⁰ a soloferedena Hakəsi, a solomasexedena Abiya, ¹¹ a solomanaanindena Yosuwe, a fudena Sekani, ¹² a fu nun kedenena Eliyasibi, a fu nun firindena Yakimi, ¹³ a fu nun saxandena Xupa, a fu nun naanindena Yesebeyabi, ¹⁴ a fu nun suulundena Biliga, a fu nun sennindena Imeri, ¹⁵ a fu nun soloferedena Xesiri, a fu nun solomasexedena Hapisəsi, ¹⁶ a fu

nun solomanaanindena Petaxi, a məxəjədena Esekiyeli, ¹⁷ a məxəjəən nun kedendena Yakin, a məxəjəən nun firindena Gamulu, ¹⁸ a məxəjəən nun saxandena Delaya, a məxəjəən nun naanindena Maasiya.

¹⁹ A yi lan e xa Alatala Batu Banxin wanle suxu na kii nin alo e benba Haruna a yamari e ma kii naxan yi alo Alatala, Isirayilaa Ala bata yi a yamari a ma kii naxan yi.

Lewi bənsənnə muxu gbətəye fe

²⁰ Lewi bənsənnə muxu gbətən naxanye sugandi, ne nan itoe ra: Amiramaa diine ye: Subayeli. Subayeli a diine ye: Yexedeya. ²¹ Rexabiya a diine ye: Yisiya, a dii singena. ²² Yisehari a diine ye: Selomiti. Selomiti a diine ye: Yaxati. ²³ Xebiron ma diine: a dii singen Yeriya nun a dii firindena Amari nun a dii saxanden Yaxasiyeli nun a dii naaninden Yekameyami. ²⁴ Yusiyeli a diin Mike. Mike a diine ye: Samiri. ²⁵ Mike xunyen Yisiya. Yisiyaa diine ye: Sakari. ²⁶ Merari a diine ye: Maxali nun Musi e nun a diin Yaasiyaa diine. ²⁷ Merari mandenne, Yaasiyaa diine: Sohami nun Sakuru nun Ibiri. ²⁸ Maxali a diina Eleyasari. Eleyasari mi dii yo soto. ²⁹ Kisu a diine ye: Yerameeli. ³⁰ Musi a diine ye: Maxali nun Ederi nun Yerimoti. Lewi bənsənnə muxune nan yi ne ra denbaya yeen ma.

³¹ E fan sugandi masensenna nan xən alo e ngaxakedenne, Haruna yixetene. Na liga Manga Dawuda nun Sadoki nun Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne nun Lewi bənsənnə muxune nan yetagi. Na ma, denbayaan muxune birin yi suxi ki kedenna nin keli dii singen ma han a rajanna.

25

Beti baane

¹ Dawuda nun sofa kuntigine yi muxuna ndee sugandi Asafi nun Herman nun Yedutun ma diine ye alogo e xa nabiya falane ti betini bələnna nun kondenna nun karijanne ra. Na muxune xinle ni itoe ra naxanye

yi na wanla kema. ² Asafi a diine ye: Sakuru nun Yusufu nun Netaniya nun Asarela. Ne yi Asafi a yamarin nan bun. Asafi fan yi nabiya falane tima betini mangana yamarin bun. ³ Yedutun ma diine ye: Gedali nun Seri nun Esayi nun Simeyi nun Hasabi nun Matitiya. E birin malanxina muxu sennin. E yi lu e fafe Yedutun ma yamarin bun. Yedutun yi nabiya falane tima, a bolonna maxa, a Alatala matoxo, a yi a tantun.

⁴ Heman a diine ye: Bukiya nun Matani nun Yusiyeli nun Sebuweli nun Yerimoti nun Xananiya nun Xanani nun Eliyata nun Gidaliti nun Romanti-Eseri nun Yosobekasa nun Maloti nun Hotiri e nun Maxasiyoti. ⁵ Muxuni itoe birin yi findixi Heman ma diine nan na naxan yi fetoon tima mangan xa fata Ala ra alo xiyena. Ala yi Heman senben gbo ayi, a yi dii xeme fu nun naanin nun dii teme saxan fi a ma. ⁶ Ne birin yi e fafe a yamarin bun ma, e betine ba karipanne nun kondenne nun bolonne ra Alatala Batu Banxin wanla ra. Asafi nun Yedutun nun Heman yi mangana yamarin nan bun ma. ⁷ Muxuni itoe nun e kon kaan naxanye xaranxi beti ba feene ma Alatala xa naxanye yi fatan, ne birin malanxina, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun solomasexe. ⁸ E birin yi masensenna tima alogo e xa ti wanle ra, dii joren nun fonna, karamoxon nun xarandiina.

⁹ Masensenna naxan ti, na yi Yusufu singe suxu Asafi xabilani.

A firindena, Gedali nun a ngaxakedenne nun a diine, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁰ A saxandena, Sakuru nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹¹ A naanindena, Yisiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹² A suulundena, Netaniya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹³ A sennindena, Bukiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁴ A soloferedena, Yesarela nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁵ A solomasexedena, Yesaya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁶ A solomanaanindena, Matani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁷ A fudena, Simeyi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁸ A fu nun kedendena, Asareli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁹ A fu nun firindena, Hasabi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁰ A fu nun saxandena, Subayeli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²¹ A fu nun naanindena, Matitiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²² A fu nun suulundena, Yeremoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²³ A fu nun sennindena, Xananiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁴ A fu nun soloferedena, Yosobekasa nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁵ A fu nun solomasexedena, Xanani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁶ A fu nun solomanaanindena, Maloti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁷ A moxoredena, Eliyata nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁸ A moxoren nun kedendena, Hotiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁹ A moxoren nun firindena, Gidaliti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³⁰ A mǝxǝrɛn nun saxandena, Maxasiyoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³¹ A mǝxǝrɛn nun naanindena, Romanti-Eseri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

26

Ala Batu Banxin kantan tiine

¹ Dɛ kantanne yitaxunxi ikiini: Keli Kore xabilani, Kore a diin Meselemya Asafi a denbayani. ² Meselemya yi dii xɛmɛne sǝtǝ: Sakari nan yi a dii singen na, Yediyayeli a firindena, Sebadiya a saxandena, ³ Yataniyeli a naanindena, Elan a suulundena, Yehoxanan a sennindena, e nun Eliyehowenayi a soloferedena.

⁴ Obedi-Edǝn fan yi dii xɛmɛne sǝtǝ: Semaya nan yi a dii singen na, Yehosabadi a firindena, Yowa a saxandena, Sakara a naanindena, Nataneli a suulundena, ⁵ Amiyeli a sennindena, Isakari a soloferedena, e nun Pewuletayi a solomasɛxɛdena. Ala bata yi barakan sa Obedi-Edǝn ma fe yi.

⁶ A dii singen Semaya yi dii xɛmɛne sǝtǝ naxanye findixi yɛɛratine ra e denbayane xun na bayo e sɛnbɛn yi gbo. ⁷ Semayaa diine nan itoe ra: Otini nun Refayeli nun Obedi nun Elesabada. Xɛmɛ wɛkilɛxin nan yi e ngaxakedenne Elihu nun Semakiya ra. ⁸ Obedi-Edǝn yixɛtɛne nan yi na muxune ra. E tan nun e diine nun e ngaxakedenne birin yi findixi muxu kɛndɛne nan na, e sɛnbɛn yi gbo Alaa wanli. Obedi-Edǝn yixɛtɛne birin malanxina muxu tonge sennin e nun firin.

⁹ Muxu kɛndɛn nan yi Meselemyaa diine nun a ngaxakedenne fan na. E birin malanxina muxu fu nun solomasɛxɛ. ¹⁰ Merari a diin Xosa yi dii xɛmɛni itoe bari: Simiri, naxan fafe a findi a ngaxakedenne xunna ra hali dii singen to mi yi a ra, e nun ¹¹ Xiliki, a firindena e nun Tebaliya,

a saxandena e nun Sakari, a naanindena. Xosaa diine nun a ngaxakedenne birin malanxina muxu fu nun saxan.

¹² Dɛ kantanne yi yitaxunxi na kii nin. E kuntigine nun e ngaxakedenne birin yi Alatala Batu Banxin wanla ra. ¹³ E yi masɛnsɛnna tima nɛn alogo e xa a kolon naxan lan a xa dɛɛn naxan kantan. Muxu gbeene nun muxudine birin yi na kii nin denbayane birin yi.

¹⁴ Masɛnsɛnna yi Selemiya suxu lan banxin sogeteden binna dɛɛn ma. Kɔmɛn binna dɛɛn masɛnsɛnna yi a diin Sakari suxu, naxan findixi maxadi ti xaxilimaan na. ¹⁵ Masɛnsɛnna yi Obedi-Edǝn suxu lan yiifari fǝxǝn dɛɛn ma. Se ramara banxin masɛnsɛnna yi a diine fan suxu. ¹⁶ Banxin sogegododen binna dɛɛn masɛnsɛnna yi Supimi nun Xosa suxu, e nun dɛɛn naxan xili Saaleketi naxan yi rabima kiraan binni naxan tema geyaan ma. Kantan muxune yi yɛɛ rafindixi e bode ma. ¹⁷ Lewi muxu sennin yi sogeteden binni, muxu naanin kɔmɛnna ma, muxu naanin yiifanna ma, muxu naanin se ramara banxini. ¹⁸ Sansanna binni, naxan sogegododen binni, muxu naanin yi ti na kiraan dɛ, muxu firin mǝn yi ti sansanna so dɛɛn yetɛɛn na. ¹⁹ Dɛ kantanne yi yɛbaxi na kii nin Kora nun Merari yixɛtɛne yɛ.

²⁰ Lewi bǝnsǝnna muxuna nde Axiya nan yi yengi dǝxi nafunla nun se sariǝanxine xǝn ma naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini. ²¹ Ladana yixɛtɛne Gerisǝn xabilani, ne denbaya xunne nan itoe ra: Yexiyeli nun ²² Yexiyeli a diine Setama nun a xunyɛn Yoweli. Ne nan yi yengi dǝxi nafunle xǝn naxanye yi ramaraxi Alatala Batu Banxini.

²³ Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli xabilane yi, muxuni itoe nan ti wanle ra: ²⁴ Musaa diin Gerisǝmi yixɛtɛna nde Sebuweli nan yi se ramara banxin feene xun na. ²⁵ A benba Gerisǝmi xunyɛna Eliyeleri yi Rexabiya sǝtǝ, Rexabiya yi Esayi sǝtǝ, Esayi yi Yorami sǝtǝ,

Yorami yi Sikiri sətə, Sikiri yi Selomiti sətə. ²⁶ Selomiti nun a ngaxakedenne nan yi yengi dəxi nafulu sarijanxin xən ma, Manga Dawuda nun xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbətəye seen naxanye fixi Ala ma. ²⁷ E seen naxanye birin tongoxi yengeni, e na ndee findi Alatala Batu Banxin masuxu seene ra. ²⁸ Selomiti nun a ngaxakedenne mən yi e yengi dəxə nafunla xən ma, Nabi Samuyeli nun Kisu a diin Səli nun Neri a diina Abineri nun Seruyaa diin Yowaba naxan fi Ala ma.

²⁹ Yisehari xabilan muxuni itoe nan ti wanla ra: Kenaniya nun a diine nan yi yengi dəxi kiti sa feene xən ma Isirayila yamaan xun na. ³⁰ Xebiron xabilan muxun naxanye ti wanla ra: Hasabi nun a ngaxakedenne nan yi yengi dəxi Isirayila yamanan xən ma Yuruden sogegododen binni. Xeme kenden muxu wuli keden muxu keme solofere nan yi e ra, naxanye yi walima Alatala nun mangan xa. ³¹ Yeriya nan yi Xebiron xabilane xunna ra, fata xinle sebe kiin na e bənsən kedin ma. Dawudaa mangayaan jee tonge naanindeni, muxune yi bənsən kedine fəsefəsə, e fa a kolon a xeme kende gbeena ndee yi Xebiron xabilane muxune ye Yaasəri taani Galadi yamanani. ³² Yeriya nun a ngaxakedenne, xeme kenden muxu wuli firin muxu keme solofere nan yi e ra. Denbaya xunne nan yi a birin na. Manga Dawuda yi e findi Ruben nun Gadi nun Manase bənsən xunne ra Ala nun mangana feene birin yi.

27

Isirayilaa sofane fe

¹ Isirayila kaan naxanye wali mangana ganli, ne nan itoe ra, xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbətəye. E yitaxunxi muxu wuli məxəjən nun naanin yeen nan ma. Neen kike yo kike gali keden yi fama ən walideni mangan xa.

² Sabadiyeli a diin Yasobeyami nan yi gali singen kuntigin na jeen kike singeni. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ³ Sabadiyeli yi findixi Peresi yixetena nde nan na. A tan nan findi ganla birin kuntigin na jeen kike singeni.

⁴ Axoxi xabilan muxuna nde Dodayi yi findi gali kuntigin na jeen kike firindeni. Mikiloti yi findi a sofa kuntigin na. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁵ Saraxarali Yehoyadaa diin Benaya yi findi gali kuntigin na jeen kike saxandeni. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ⁶ Benaya nan yi Dawudaa sofa wəkilexi tonge saxanne xunna ra. A diina Amisabadi yi a ganla nin.

⁷ Yowaba xunyena Asaheli yi findi gali kuntigin na jeen kike naanindeni. A diin Sebadiya nan ti a jəxən na. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁸ Samehuti Yisira kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike suulundeni. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁹ Ikəsi a diina Ira Tekowa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike senindeni. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁰ Efirami bənsənna muxuna nde Xələsi Pelon kaan nan yi findi gali kuntigin na jeen kike soloferedeni. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹¹ Sera xabilan muxuna nde Sibekayi Xusa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike solomasexedeni. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹² Bunyamin bənsənna muxuna nde Abiyeseri Anatəti kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike solomanaanindeni. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹³ Sera xabilan muxuna nde Maharayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike fudeni. Muxu wuli

məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁴ Efirami bənsənnə muxuna nde Bənyaya Piraton kaan yi findi gali kuntigin na jəən kike fu nun keddendi. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁵ Otiniyəli xabilan muxuna nde Xəlidayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jəən kike fu nun firindeni. Muxu wuli məxəjən nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁶ Kuntigin naxanye yi Isirayila bənsənnə xun na, ne ni i ra:

Rubən bənsənnə xun na, Sikiri a diina Eliyeseri.

Simeyən bənsənnə xun na, Makaa diin Səfati.

¹⁷ Lewi bənsənnə xun na, Kəməyəli a diin Hasabi.

Haruna yixətene xun na, Sadəki.

¹⁸ Yuda bənsənnə xun na, Dawuda tada Elihu.

Isakari bənsənnə xun na, Mikeli a diina Omiri.

¹⁹ Sabulon bənsənnə xun na, Abadi a diin Yisemaya.

Nafatali bənsənnə xun na, Asiriyəli a diin Yerimoti.

²⁰ Efirami bənsənnə xun na, Asasiyaa diin Hoseya.

Manase bənsənnə fəxə kedenna xun na, Pədayaa diin Yowəli.

²¹ Manase bənsənnə fəxə kedenna fan xun na Galadi yamanani, Sakari a diin Yido.

Bunyamin bənsənnə xun na, Abineri a diin Yaasiyəli.

²² Dan bənsənnə xun na, Yeroxamaa diina Asarəli.

Isirayila bənsən kuntigine nan ne ra.

²³ Dawuda mi xəmene tənge, naxanye barin munma yi jəe məxəjən ti bayo Alatala bata yi a fala a Isirayila kaane wuyama ayi nən alo sarene kore. ²⁴ Seruyaa diin Yowaba bata yi Isirayila kaane yatə fələ, koni a mi a rəjan masətə Alaa xələn ma lan Isirayila yamaan ma. Na yatən mi səbe Dawudaa taruxu kədine kui.

Mangana kuntigi gbətəye fe

²⁵ Adiyəli a diina Asamaweti nan yi mangana nafulu kantanna ra.

Yusiyaa diin Yonatan nan yi nafulu kantanna ra banxidene nun taa gbətene nun kantan ti banxi matexine yi. ²⁶ Kelubu a diina Esiri nan yi xəe biine xunna ra. ²⁷ Ramati kaan Simeyi nan yi manpa bili nakə feene xun na.

Sefami kaan Sabidi nan yi manpa bili bogine nun manpa feene xun na.

²⁸ Gederi kaan Baali-Xanan nan yi oliwin nun burunna xədə binle fe xun na yamanan lanbanni.

Yowasa nan yi ture feen xunna ra.

²⁹ Sitirayi Sarən kaan nan yi jingene fe xunna ra Sarən yamanani.

Adalayi a diin Safati nan yi jingene fe xunna ra lanban yirene yi.

³⁰ Sumayila bənsənnə muxuna nde Obili nan yi jəgəməne fe xunna ra.

Yexedeya Meronoti kaan nan yi sofanle fe xunna ra.

³¹ Yasisi nan yi siine nun yəxəene fe xunna ra, Hagari bənsənnə muxuna. Na muxune nan yi yengi dəxi Manga Dawuda sətə seene xən ma.

Dawuda bundəxəne

³² Manga Dawuda səxə Yonatan findi a kawandi muxun nun a səbeli tiin nan na, a fekolonna yi gbo.

Xakimoni a diin Yəxiyəli nan yi mangana dii xəmene masuxu muxun na.

³³ Mangan kawandi muxun nan yi Axitofeli fan na.

Mangan xəyin nan yi Xusayi ra, Araka bənsənnə muxuna nde.

³⁴ Bənyayaa diin Yehoyada nun Abiyatari nan lu Axitofeli jəxəni. Yowaba nan yi mangana gali kuntigin na.

28

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tən

¹ Dawuda yi Isirayila kuntigine birin malan Yerusalən yi. Bənsən xunne nun gali kuntigin naxanye yi walima mangan xa, ne yi fa, e nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kəmə xun na. Kuntigine fan yi fa naxanye yi goronne nun xuruseene xun na, mangan nun a diine gbeen yi naxanye ra, e nun manga banxin kuntigine nun sofa wəkiləxine nun sofa kəndene birin.

2 Manga Dawuda yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, n ma yamana, ε tuli mati n xuiin na! N yi waxi banxina nde ti feni Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxε denaxan yi, en ma Ala san tidena, n yi n yitɔn a ti feen na. 3 Koni, Ala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi banxin tima n xa, bayo sofaan ni i ra, i bata muxune faxesa.’ 4 Koni, Alatala, Isirayilaa Ala bata n sugandi n bɔnsɔnna birin tagi alogo n xa findi Isirayila mangan na habadan, bayo a bata Yuda bɔnsɔnna sugandi kuntigin na, a yi n fafe a denbayaan sugandi Yuda bɔnsɔnni, a yi n tan sugandi n fafe a denbayani, a yi n dɔxɔ mangan na Isirayila xun na. 5 Iki, a bata dii wuyaxin naxan fi n ma, a bata Sulemani sugandi ne ye alogo a xa a dɔxɔ n ɲɔxɔni mangan na Alatala xa Isirayila xun na. 6 A bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I ya dii xεmɛn Sulemani nan n batu banxin tima e nun n ma yinne, bayo n bata a tan nan sugandi, a findima nɛn n ma diin na, n yi findi a fafe ra. 7 N mangayani tɔnma a xa nɛn naxan luma habadan, xa a n ma yamarine nun n ma sariyane suxu alo to.’ 8 Nayi, iki, Isirayila kaane birin yetagi, Alatalaa yamana, e nun en ma Ala yetagi naxan tuli tixi en na, ε sɔbε so Alatala en ma Alaa yamarine xaranna ma, ε yi e suxu. Nayi, ε luma nɛn yamana fajini ε denaxan yi, ε mɔn yi a lu ε kɛɛn na ε yixetene xa. 9 I tan, n ma dii xεmɛn Sulemani, kata Ala kolondeni n walixi naxan xa, a batu i bɔɲɛn ma feu e nun i niin birin na. Alatala i bɔɲɛ yi feene birin fεsεfεsεma, a muxune miriyane birin kolon. Xa i a fen, a tinma nɛn i yi a to. Koni xa i i mε a ra, a mεma i ra nɛn habadan. 10 Iki, i nɔε a kolonɲɛ nɛn a Alatala bata i sugandi alogo i xa a batu banxin ti a xa, denaxan findima a yire sariɲanxin na. Nayi, i sɔbε so, i wanla kε.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti kiin kedin so Sulemani yii

11 Dawuda yi yire sariɲanxin ti kiin kedin so Sulemani yii, e nun banxin naxanye tima a rabilinni e nun gbeti ramaraden nun konkon naxan mate e birin xa hanma denaxan a kui, e nun Layiri Kankiraan dɔxɔma denaxan yi. 12 A mɔn yi wama denaxanye birin ti feni, a yi ne fan ti kiin kedin so a yii, Alatala Batu Banxin yinne nun banxin naxanye tima yinna xɔn a rabilinni, e nun nafulu ramaradene Ala Batu Banxini, e nun se sariɲanxine ramaradene. 13 A yi saraxaraline nun Lewine xinle seβen fan so a yii, e nun walikεɛn naxanye yi lanma e yi wanle rakamali Alatala Batu Banxini, e nun seen naxanye yi rawalima na kui. 14 A yi xεma seene birin binyan xasabin yita a ra, e nun gbeti fixe seene binyana, birin nun a rawali kiina, 15 lenpu dɔxɔ se xεma daxine nun lenpu xεma daxine nun lenpu dɔxɔ se gbeti fixe daxine nun lenpu gbeti fixe daxine binyane, birin nun a rawali kiina, 16 e nun xεma tabanle birin binya xasabina, burune yi sama naxanye fari Ala Batu Banxini, e nun gbeti fixe tabanle, 17 e nun sube tongo se xεma daxine nun wuli xuya goron xεma daxine nun igelengen xεma daxine birin binyana e nun xεma barama daxine nun barama gbeti fixe daxine birin binyana, birin nun a rawali kiina. 18 A mɔn yi wusulan ganden ti kiin kedin so a yii, e nun a xεma fajin binyan xasabina. A mɔn yi wontoron nafala kiin kedin fan so a yii, naxan yi tixi maleka gubugubu kan sawura xεma daxine bun naxanye gabutεye yi bandunxi Alatalaa Layiri Kankiraan xun ma. 19 Nayi, Dawuda yi a fala, a naxa, “Itōe birin seβexi kedin kui n naxan sɔtɔxi Alatala ra. Ala nan kolonna fi n ma n banxin ti kiini ito seβe kedini.” 20 A mɔn yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma dii xεmɛna, i wekile, i senβe so, i wanla kε. I nama kuisan, i nama gaxu! Amasɔto Marigina Alatala, n ma Ala luma nɛn i xɔn. A mi i rabɛɲɲɛ mumε! A i

malima nen han i yelin wanli ito birin nakamale Alatala Batu Banxina fe yi. ²¹ Saraxaraline nun Lewine fan mən i fema Ala Batu Banxin tideni. Muxu jənige fajine fama nen i malideni wanli ito ra, kuntigine nun yamaan birin luma nen i ya yamarin bun.”

29

Kiseene Ala Batu Banxin ti feni

¹ Manga Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “N ma diin Sulemani, Ala naxan sugandixi, na munma kəxə, a mi wanla kolon singen. Wanla naxan be, a gbo, bayo banxini ito mi tima muxune xan xa fə Marigina Alatala. ² N bata n senben birin nawali alogo n xa Ala Batu Banxin ti feni tən. N bata xəmaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun wudin nun gemε tofajin nun dayimu daxin sifan birin nun gemε fəni fixe gbegebe malan. ³ N naxan birin yitən yire sarijanxin ti feen na, n bata n ma xəmaan nun n ma gbeti fixen fan sa na fari n sətə seene ye bayo n na n səbe soxi Ala Batu Banxina fe ma. ⁴ Na yatene ni i ra: xəmaan kilo wuli kemε wuli firin naxan keli Ofiri yi e nun gbeti fixe fajin kilo wuli kemε firin wuli tonge saxan e nun solomasεε. Na sama banxi kankene nan ma. ⁵ Xəmaan nun gbeti fixeni itoe sama seene nan ma a lan e xa sa naxanye ma e nun yiirawanle yii funfune birin. Iki, nde en tan ye naxan jənigen tonge Alatala xa to?”

⁶ Denbaya xunne nun Isirayila bənsən xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kemε xun na e nun mangana wali xunne, ne birin yi jənigen tongo wanli ito xili yi. ⁷ E yi fa finmaseni itoe ra Ala Batu Banxin ti feen na: xəmaan kilo wuli kemε wuli tonge solofere kilo solomasεε e nun naanin, e nun gbeti fixen kilo wuli kemε saxan wuli tonge naanin e nun sulan kilo wuli kemε sennin wuli fu nun firin e nun wuren kilo miliyən saxan wuli kemε naanin. ⁸ Birin yi gemε tofajine so Gerisən yixeten Yexiyeli yii, Alatala Batu Banxin

nafulu ramarana. ⁹ Yamaan yi səwa na jənige ma seene fe ra, bayo e bata na liga e bənen birin na Alatala xa. Manga Dawuda fan yi səwa na fe ra.

Dawuda Ala maxandina

¹⁰ Dawuda yi Alatala tantun yamaan birin yetagi. A yi a fala, a naxa, “Nxu benba Isirayilaa Ala, Alatala, tantunna i xa habadan han habadan.

¹¹ I tan, Alatala, gboon nun senben nun binyen nun mangayaan nun tantunna birin i xa.

Seen naxan birin kore xənna nun bəxə xənna ma, i tan nan gbee ne birin na.

I tan, Alatala nan mangan na.

I tan nan dunuɲa birin xun na.

¹² Bannayaan nun xunna kenla fataxi i tan nan na.

I tan nan feen birin xun na, senben nun fangan birin i tan nan yii. Senbena i tan nan na i muxune fe yite, i yi e senbe so.”

¹³ “Iki, nxə Ala, nxu i tantunma, nxu yi i xili magaxuxin binya.

¹⁴ Nanse n tan na?

Nanse n ma yamaan na naxan a lige nxu yi nə finmaseen sifani itoe fiye?

A birin kelixi i tan nan yii.

Nxu naxan soma i yii, na birin kelixi i tan nan singe yii.

¹⁵ Nxu findixi xəjəne nan na i yeε ra yi,

alo nxu benbane yi kii naxan yi.

Nxə siimayaan luxi nen dunuɲa yi alo nininna naxan danguma.

Yigi yo mi nxu xa.

¹⁶ Alatala, nxə Ala, finmase fajini itoe birin kelixi i tan nan yii,

nxu naxan malanxi alogo nxu xa banxin ti

i xili sarijanxin binyama denaxan yi. I tan nan gbee na birin na.”

¹⁷ “N ma Ala, n na a kolon a i muxune bəje yi feene kolon, tinxinyaan mən nafaan i ma.

N bata saraxani ito ɲɛnige i xa n bɔɲɛ
tinxinxini.

N mɔn bata a to sɛwani
i ya yamaan fan be

alogo e xa ɲɛnige ma saraxane ba i xa.

¹⁸ Alatala, nxu benbane Iburahima
nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala,
i xa xaxinli ito sa i ya yamaan bɔɲɛni
alogo e xa lu i fɔxɔ ra habadan.

¹⁹ I xa n ma diin Sulemani mali
alogo a fan xa lu i ya yamarine nun i
ya sariyane fɔxɔ ra,

a lu i ya tɔnne fɔxɔ ra a bɔɲɛn ma feu!
A mɔn yi banxini ito ti n naxan ti fe
yitɔnxi.”

Sulemani yi ti Dawuda ɲɔxɔni

²⁰ Dawuda yi a fala yamaan birin
xa, a naxa, “Tantunna Alatala xa, ɛ
Ala.” Yamaan birin yi Alatala tantun,
e benbane Ala, e fa e yigodo, e e
xinbi sin Alatala nun mangan yɛtagi.

²¹ Na xɔtɔn bode, Isirayila kaane yi
saraxane ba Alatala xa. E saraxa gan
daxi gbegbe ba, tura wuli keden nun
konton wuli keden e nun yɛxɛɛ dii
wuli keden. E mɔn yi minse saraxane
nun saraxa gbɛtɛ wuyaxi ba Isirayila
birin ma fe ra. ²² Na lɔxɔni, e yi e
dɛge, e yi e min Alatala yɛtagi sɛwa
gbeeni. E mɔn yi Dawudaa diin Sule-
mani dɔxɔ mangan na a firinden. E
yi turen sa a xunni Alatala yɛtagi, a
xa findi e yɛɛratiin na. E yi Sadɔki fan
dɔxɔ saraxaraliin na. ²³ Sulemani yi
dɔxɔ Alatalaa manga gbɛdɛni, a findi
mangan na a fafe Dawuda ɲɔxɔni. A
yi xunna kenla sɔtɔ, Isirayila birin yi
a yamarin suxu. ²⁴ Kuntigine nun
sofa wɛkilɛxine nun Manga Dawudaa
dii xɛmɛne birin yi dɛ xuiin tongo a e
luma nɛn Manga Sulemani a yamarin
bun ma. ²⁵ Alatala yi Sulemani a
fe yite Isirayila muxune birin yɛtagi.
A yi a mangayani te dangu Isirayila
manga singene birin na.

Dawuda saya fena

Mangane Singen 2.10-12

²⁶ Yese a diin Dawuda yi man-
gayaan liga Isirayila birin xun na.

²⁷ A ɲɛɛ tonge naanin nan ti man-
gayani Isirayila xun na, ɲɛɛ solofere

Xebiron taani, ɲɛɛ tonge saxan e nun
saxan Yerusalɛn taani. ²⁸ A siimaya
xunkuyen sɔtɔ nɛn, a laxiraya foriya
fanin nun sɛwani. Hɛrisigɛ kannan
nan yi a ra, a binyen fan sɔtɔ nɛn.
A dii Sulemani yi findi mangan na a
ɲɔxɔni. ²⁹ Manga Dawuda kɛwanle, a
fɔlɔna han a rajanna, ne birin sɛbɛxi
fetoon Samuyɛli nun Nabi Natan nun
fetoon Gadi e kɛdine kui. ³⁰ Kɛdini
itoe a mangayaan nun a wɛkilɛn nan
ma fe falama e nun feen naxanye liga
a waxatini Isirayila yamanan nun ya-
mana gbɛtɛne yi.

Taruxune Firindena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔ firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii xemɛn Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuun ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yixetene mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yifari fɔxɔni, han Nebukadanesari Yerusalɛn suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Babilɔn taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe Mangane Singen 3.1-15

¹ Dawudaa dii xemɛn Sulemani a mangayaan sabati nen han! Alatala, a Ala lu nen a xɔn, a yi a findi manga binyaxin na. ² Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu kemɛ xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin. ³ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amasɔtɔ e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi mɛnna nin, Musa, Alatala walikɛɛn bubun naxan ti tonbonni. ⁴ Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan* na Kiriya-Yeyarin taani, a denaxan yitɔn a xili yi, amasɔtɔ a bata yi bubuna nde ti Yerusalɛn yi nun. ⁵ Besaleli, Yuri a dii xemɛna, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi mɛnna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan mɛnni Alatala maxɔdin xinla ma. ⁶ Sulemani siga saraxa gande sula daxin dexɔn mɛnna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni. ⁷ Na lɔxɔn yetɛɛn kɛɛn na, Ala yi mini Sulemani

xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma, na maxɔdin, n na a soma i yii nen.” ⁸ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata n fafe Dawuda, i ya walikɛɛn suxu hinanni, i yi n findi mangan na a ɲɔxɔni. ⁹ Iki, Marigina Alatala, i layirin naxan tongo n fafe xa, na rakamali, amasɔtɔ i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna. ¹⁰ Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa nɔ i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde nɔɛ i ya yama gbeeni ito mare?” ¹¹ Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “I mi nafunla maxɔdinxi, i mi binye maxɔdinxi, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen maxɔdinxi. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan maxɔdinxi alogo i xa nɔ n ma yamaan matinxinɲɛ, n ni i findixi mangan na naxan xun na. ¹² Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yii nen. N mɔn yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munma naxan sɔtɔ singen, gbetɛ mɔn mi naxan sɔtɔma ba i tan na.”

¹³ Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi denaxan yi, a xetɛ Yerusalɛn yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

Sulemani sɛnbɛna fe Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29

¹⁴ Sulemani yi yengɛ so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden kemɛ naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalɛn yi, a yi a dɔnxɛne rasiga taane yi a wontorone yi ramarama denaxanye yi. ¹⁵ Xemaan nun gbeti fixɛn yi gbo ayi Yerusalɛn yi alo gemɛne, suman wudine fan yi wuya alo burunna xɔdɛ binla naxanye yi yamanan lanban yireni. ¹⁶ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ¹⁷ Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gbeti fixɛn

* **1:4:** 1.4Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

kilo sennin nan na. Soon yi sarama gbeti fixen kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan mon yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni ton

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

2

¹ Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, gemε sonle muxu wuli tonge solomasεεε, muxu wuli saxan kemε sennin e kantan tiine ra.

² Sulemani yi xeraan nasiga Tire mangan Xurami ma, a naxa, "I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fofone rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yetε xa. ³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nxu xa saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri faji gan daxine a yetagi, e nun burun nalixina a yetagi, e nun saraxa gan daxine xotonna nun jinbanna ra, e nun Matabu Laxonε yi, e nun kike nenεn sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali laxonε birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin. ⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nen a findi banxi gbeen na, amasoto nxo Ala gbo alane birin xa. ⁵ Koni nde nεε banxin tiye a xa? Hali kore xonna nun a gbona, a mi nεε xanηε a yi. Nde n tan na naxan a lige n tan yi banxin ti a xa? N saraxa ganden nan tun tima a xa. ⁶ Nayi, yi-irawanla nde rafa n ma, naxan fatan xεmaan nun gbeti fixen nun wuren nafale. A mon fatan gesen wurundunηε, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxine rafale. A xa fa sa n ma yiirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalen taan nun Yuda yamanani. ⁷ I mon xa Liban sumanne rafa n ma e nun fofone nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikene fatan Liban

wudine sege. Nayi, n ma walikene nun i ya walikene nεε wale nen e bode yi, ⁸ e yi wudi wuyaxi yiton n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na. ⁹ I ya walikεεn naxanye wudine sege ma e yi e yibolon, n murutu fupin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri kemε solomasεεε e nun turen litiri kemε solomasεεε."

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin seβε kedini, a naxa, "Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na." ¹¹ Xurami mon yi a fala a xa, a naxa, "Binyen xa fi Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan baxon nun kore xonna daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yetε xa. ¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan wale. Xirami-Abi nan na ra, ¹³ a nga kelixi Dan bonsonna nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xεmaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun gemen wale. A mon fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxin nafale. A mon fatan wanla sawuran sifan birin nafale, a nεε seene birin nafale nen muxune naxanye maxodinηε a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xon e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine. ¹⁴ Iki, n kannna, tin i xa murutun nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikene ma, i naxanye fe falaxi. ¹⁵ Nxu sa Liban wudine sege ma nen han i waxi xasabin naxan xon ma. Nxu yi e rasiga i ma igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo menni, i siga e ra Yerusalen yi."

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xonεn naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yate alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli kemε wuli tonge suulun wuli saxan kemε sennin. ¹⁷ A yi muxu wuli tonge

solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasεεε gεmε masonle ra geyaan ma, muxu wuli saxan kεmε sennin kantan tiine nun yamaan nawali muxune ra.

3

Ala Batu Banxin ti fena Mangane Singen 6.1-38

¹ Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fεlε Yerusalen yi Moriya geyaan fari, denaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda denaxan yitεn Oronan Yebusu kaana lonna ma. ² A banxin ti fεlε a mangayaan ηεε naaninden kiken firinden nan ma. ³ Sulemani yi Ala Batu Banxin beten sa, a kuyana nεngεnna ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nεngεnna ye mεxεηε. ⁴ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nεngεnna ye mεxεηε, a kuyan nun banxini gboon yi lan, banxini teena nεngεnna ye mεxεηε. Sulemani yi xema yilenlεnxine sa na birin ma. ⁵ A yi farinne kankan banxin pala gbeen kankene birin ma, a yi xema fajin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yεlεnxεndi sawurane rafala xemani. ⁶ A yi banxin natofan gεmε fajine ra, xεmaan tan yi kelima Parabayimi nin. ⁷ A yi xema yilenlεnxine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire sarijanxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nεngεnna ye mεxεηε. A yi xema faji yilenlεnxine sa na palaan ma, kilo wuli mεxεηεn nun keden. ⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangban lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A mεn yi xema yilenlεnxine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire sarijanxi fisamantenni, a xema yilenlεnxine sa ne fan ma. ¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nεngεnna ye mεxεηε.

Sawura singen gubugubu keden yi kuya nεngεnna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena, a gubugubun boden fan yi kuya nεngεnna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nεngεnna ye suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken fεxε kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nεngεnna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nεngεnna ye mεxεηε. E yi tixi e sanne xun na, e yeε rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadanxin nun a gbeela nun a mamiloxin sεxεn e bode ra ye masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi senbeten firin ti banxin yetagi, naxanye yi kuya nεngεnna ye tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nεngεnna ye suulun. ¹⁶ A yi yεlεnxεnne rafala, a yi e singan senbetenne ra. A gire-nada wudi bogi sawura kεmε rafala, a yi e singan yεlεnxεnne ra. ¹⁷ A yi senbetenne ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yiifanna ma, keden kεmεnna ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, kεmεn ma xiina Boosu.

4

¹ A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nεngεnna ye mεxεηε, a yitena nεngεnna ye fu.

Ige ramarade gbeena Mangane Singen 7.23-26

² Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nεngεnna ye fu, a yitena nεngεnna ye suulun. Nεngεnna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinεε. ³ Ninge sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nεngεnna ye keden yo keden bun. Ninge sawurane yi

rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na. ⁴ Ige ramaraden yi d̄oxi tura sawura sula daxi fu nun firin nan fari, saxan yεε rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan k̄m̄enna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi n̄en, e birin gbindicin yi ige ramaraden nan bun ma. ⁵ Yiin yε keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a d̄e kinkin yi rafalaxi n̄en alo igelengenna d̄ena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli k̄m̄e wuli m̄ox̄ɔɔe n̄ox̄ɔn nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶ A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun d̄ox̄ɔ yiifanna ma, suulun k̄m̄enna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasarijandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na. ⁷ A yi l̄ɛnpu d̄ox̄ɔ seen x̄ema daxin fu rafala alo a yi yitaxi k̄edini kii naxan yi, a yi e d̄ox̄ɔ Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun k̄m̄enna ma. ⁸ A yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun k̄m̄enna ma. A m̄ɔn yi wuli xuya goronna x̄ema daxi k̄m̄e rafala. ⁹ A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a m̄ɔn yi yin gbeena nde rafala e nun a so d̄εene, a yi sulan sa d̄εene ma. ¹⁰ A yi ige ramara se gbeen d̄ox̄ɔ Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni. ¹¹ Xirami yi ige ramara seene nun t̄εε k̄ɔ seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye f̄ɔl̄ɔ Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini: ¹² S̄ɛnb̄ɛt̄ɛn xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun ȳɔl̄ɔnx̄ɔn yalane s̄ɛnb̄ɛt̄ɛne kondene maxidi seene ra, ¹³ e nun girenada wudi bogi sawura k̄m̄e naaninna naxanye yi na ȳɔl̄ɔnx̄ɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firinna ma e singan kondene rabilinni e maxidi seene ra, kondene naxanye yi luxi alo barama, ¹⁴ e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi, ¹⁵ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun

firinne a bun tiine ra, ¹⁶ e nun xube k̄ɔ seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ¹⁷ Mangan na seene rafala sula raxulunxin na b̄ox̄ɔ kui gexine nan kui, Yurud̄ɛn baan m̄ɛr̄ɛm̄ɛr̄ɛni Suk̄ɔti taan nun Sereda taan longonna ra. ¹⁸ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yat̄ɛn sulan xasabin kilon mi yi n̄ɔe kolon̄ɛ.

¹⁹ Sulemani m̄ɔn yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, x̄ema saraxa gandena e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari. ²⁰ X̄ema l̄ɛnpu d̄ox̄ɔ seene nun x̄ema l̄ɛnpune, naxanye yi lanma e rad̄ɛḡe yire sarij̄anxi fisamantenna ȳɛtagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi, ²¹ wudi fuge sawurane nun l̄ɛnpune nun l̄ɛnpu suxu se x̄ema k̄end̄e daxine. ²² Fil̄ɛne nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun d̄εene yire sarij̄anxin so d̄εen nun Ala Batu Banxin so d̄εen na, x̄emaan nan yi ne birin ma.

5

¹ Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiȳe waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin d̄ɛnt̄ɛḡe Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun x̄emaan nun seene birin. A yi e sa nafulu ramaradeni Ala Batu Banxini.

Layiri Kankiraan fa fena

Mangane Singen 8.1-13

² Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun b̄ɔns̄ɔn kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusal̄ɛn yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, d̄ɛnaxan m̄ɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

³ Isirayila x̄em̄ene birin yi e malan mangan f̄ema kike solofereden na, sali waxatini. ⁴ Isirayila fonne birin to fa, Lewi b̄ɔns̄ɔnna muxuna ndee yi fa kankiraan na. ⁵ E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarij̄anxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi b̄ɔns̄ɔnna, ne

nan e xali. ⁶ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi. E yi yeXeene nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nœ kolonje. ⁷ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire sarijanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁸ Amasotō maleka sawurane gubugubune yi yibandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma. ⁹ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mœn na han to, ¹⁰ Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹¹ Saraxaraline yi minima yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasarijan hali e to mi yi yeBaxi e yitaxun kii ma. ¹² Lewi bœnsœnna beti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxa ganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabilane. E yi maxidixi taa dugi fajine nin. E karijanne nun kondenne nun bœlœnne suxi e yii, saraxaraliin muxu kemœ firin nan yi tixi e fema naxanye yi xœtane fema. ¹³ Xœta fene nun beti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xœtane fe, e karijanne maxa e nun maxase gbœteye, e naxa, “Ala fan, a hinanna luma nen habadan!” Na waxatin yeteni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na. ¹⁴ Saraxaraline mi yi nœ luyœ na e wanla ra, bayo kundaan yi gbo, amasotō Alatalaa nœrœn bata yi Alaa banxin nafe.

6

Ala Batu Banxin nasarijan fena Mangane Singen 8.12-21

¹ Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dœxœ kunda yidimixini!

² N bata banxi fajin ti naxan findima i dœxœden na, i tan Ala, i luma denaxan yi habadan.”

³ Mangan yi a yeœ rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa. ⁴ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ⁵ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lœxœni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bœnsœnne xa, banxin tiyœ n xinla binya feen na denaxan yi, n mi mangan sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na. ⁶ Koni iki, n bata Yerusalœn sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’ ⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ⁸ Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasotō i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fœ i ya diina, i naxan sœtœxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

¹⁰ Sulemani mœn yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jœxœni, n yi dœxœ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹¹ N bata sa Layiri Kankiraan dœxœ mœnni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

Manga Sulemani Ala maxandina Mangane Singen 8.22-53

¹² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore. ¹³ Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure gbeela ra tanden tagi, a yi kuya nœngœnna ye suulun, a yite nœngœnna ye saxan. A te na fari, a yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ¹⁴ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore

xonna ma hanma bəxə xonna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma nən i ya walikene xa naxanye sigan tima i yetagi e bənen birin na. ¹⁵ I bata i ya falan nakamali i ya walikēen xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i dēen na, i bata na rakamali i sənbeni to. ¹⁶ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mən xa a liga i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I nəxə yibirani mi nən n yetagi mumε Isirayilaa mangaya gbēdeni, xa i ya diine n ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ¹⁷ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikēen Dawuda xa! ¹⁸ Koni, Ala fa dəxε muxune tagi dunuɲa yi ba? Hali kore xonna nun a gbona, i mi nəxə xəne a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ¹⁹ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya walikēna maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati i tantun xuine nun maxandi xuine ra i ya walikēen naxanye tima i xa to. ²⁰ I yεene ti banxini ito ra kəeen nun yanyin na. I a fala dənaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nən!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikēen naxan tima yireni ito mabinni. ²¹ I ya walikēen nun i ya Isirayila yamana maxandine rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dəxədeni kore xonna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

²² “Xa muxuna nde a boden haken tongo, a yi nən sa a ma, a rakəb, a xa fa a kəb i ya yire sariɲanxin yetagi banxini ito kui. ²³ I a xuiin namε kore, i tin, i ya walikēne kitin sa, i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dəxə a xun ma, i yi təneɣelana kitin sa, i yi a suxu a tənεɣeni.”

²⁴ “A nəe ligε nən yaxun yi i ya Isirayila yamaan nə, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xεtε, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i yetagi banxini ito kui, ²⁵ nayi, i xa e xuiin namε kore, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bəxən ma i naxan so e tan

nun e benbane yii.”

²⁶ “A nəe ligε nən kore xonna yi balan, tulen mi fa fε mumε e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yεε rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xεtε e yulubine fəxə ra, bayo i bata e naxankata, ²⁷ nayi, i e xuiin namεma nən kore, i diɲama nən i ya walikēne yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fəxə ra. I tulen nafa bəxən fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

²⁸ “A nəe ligε nən tərɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma suɲene hanma yaxune na Isirayila kaane tərɔ waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure naxine. ²⁹ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tərən nun e naxankatan kolonma nən, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁰ Nayi, i yi e yabi i dəxədeni kore xonna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bəne yi feen kolon, amasətə i tan nan keden pe adamadine bəne yi feene kolon. ³¹ Nayi, e gaxuma nən i yεε ra, e lu i ya kiraan xən ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

³² “Xəne naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nən be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i sənbe gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni, ³³ i a yabi kore xonna ma, i dəxədeni. Xəne na naxan birin maxədin i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yεε ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli naxan tixi!”

³⁴ “A nəe ligε nən Isirayila kaane yi siga e yaxune yεngedeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yεε rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa. ³⁵ Nayi,

i tuli mati kore xonna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

³⁶ “A nœ liga nœn, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xolôn yitama e ra nœn, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ³⁷ Koni, e na tubi yamanani e konyiyani dœnaxan yi, e xetε i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata hakœn liga, nxu bata fe naxin liga,’ ³⁸ e xetε i ma e bœœn birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine rasiga i ma, e yeε rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yeε rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli, ³⁹ nayi, e sanla nun mafanne yabi kore xonna ma i dœxœdeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

⁴⁰ “N ma Ala, i yeœn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

⁴¹ “Marigina Alatala, keli, i fa i dœxœdeni, i tan nun i ya Layiri Kankirana, i senbœn naxan yi. Marigina Alatala, i ya saraxaraline rabilin kisin na alo domana, i ya tinxin muxune xa œewan œotœ, bayo i tan fan.

⁴² Marigina Alatala, i nama i ya manga sugandixin nabœjin, i miri i ya walikœœn Dawudaa tinxinyaan ma.”

7

Saraxa baxine Alatala xa

¹ Sulemani yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, tœœn yi keli kore xonna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatala nœrœn yi Ala Batu Banxin nafe. ² Saraxaraline mi yi fa nœ soε Alatala Batu Banxini œœnœn, amasœtœ Alatala nœrœn bata yi a batu banxin nafe

ken! ³ Isirayila kaane birin tœœn to kelε kore xonna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yeœtagin lan bœxœn ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nœn habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴ Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa. ⁵ Ninge wuli mœxœœœn nun firin e nun xuruse xunxuri wuli kemε wuli mœxœœœ, Manga Sulemani yi ne kœœ raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi. ⁶ Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bœnsœnna muxune fan ma maxasœene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tantun Dawudaa bœti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nœn habadan!” Saraxaraline yi xœtane fema nœn e yeœtagi, yamaan birin tixi.

⁷ Nayi, Sulemani yi yinna rasarijan Ala Batu Banxin yeœtagi, a yi saraxagan daxine nun bœœœ xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba mœnni nœn, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxagan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xœœœœ mœnna fari.

⁸ Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni. ⁹ Sanla xi solomasœœœde lœxœni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxaganden nasarijan nun xi solofere, e mœn yi sanla fan yeœœœn naba xi solofere. ¹⁰ Kike solofereden xi mœxœœœn nun saxande lœxœni, Sulemani yi muxune raxetε e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi œewaxi na fe ra han!

Ala mœn yi mini Sulemani xa Mangane Singen 9.1-9

¹¹ Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiyε na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yeœœna manga banxini, a yi nœ ne birin

ligε. ¹² Alatala yi mini Sulemani xa kœεn na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yetε xa n batu banxin nun saraxa ganden na. ¹³ A nœε ligε nen n kore xœnna balan, tulen mi fa fε mumε, hanma n tuguminne yamari e siseene raxœri bœxœn ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma. ¹⁴ Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yetε magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe naxine yi, nayi n nan n tuli matima nen e ra kore xœnna ma, n yi e yulubine xafari, n yi yamanan nakendεya. ¹⁵ Fœlœ iki ma, n na n yœen tima e ra nen, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi. ¹⁶ N bata banxini ito sugandi, n na a rasarijan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yœen nun n xaxinla tima nen na ra habadan. ¹⁷ I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tœnne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii, ¹⁸ nayi, n ni i ya mangayaan nasabattima nen, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, ‘I bœnsœnna mi janjœ i nœxœni Isirayila xun na habadan.’ ¹⁹ Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i mε n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbœtœye batudeni, i xinbi sin e bun ma, ²⁰ nayi, n na Isirayila kaane bama nen n ma bœxœni n naxan soxi e yii, n yi n mε n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamanane birin tagi. ²¹ Hali banxini ito to rayabu iki, n na n mε a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabεma a ma nen. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ²² E yabima nen fa fala, ‘Bayo e bata Alatala rabεnin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbœtœne xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala

bata tœrœni itoe birin nafa e ma.’ ”

8

Sulemani a wali sifa wuyaxine Mangane Singen 9.10-28

¹ Nœε mœxœjœ bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti. ² Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mœn yi xœtε ne tiin ma, a yi Isirayila kaane dœxœ e yi. ³ Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo. ⁴ Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mœn yi na ti e nun taan naxanye findi se ramadene ra Xamata yamanani. ⁵ Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakantanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a dœene ti e ma naxanye balanma. ⁶ A mœn yi Baalati taan ti e nun taa gbœtœye a yi balone ramarama dœnaxanye yi, e nun yœngε so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalœn taan nun Liban yamanani, e nun a yi dœxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga. ⁷ Xitine nun Amordine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi dœxi Isirayila yamanani. ⁸ E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxœri, Sulemani yi ne findi konyi walikœne ra, e na yi han to. ⁹ Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na. ¹⁰ Manga Sulemani mœn yi Isirayila kaan muxu kœmε firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikœne xun na.

¹¹ Sulemani yi Misiran mangana dii tœmœn tongo Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, “N ma naxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasœtœ Alatalaa Layiri Kankiraan soxi dœnaxan yi, mœn findixi yire sarijanxin nan na.”

12 Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so dæen palaan yætagi. 13 A yi saraxane bama lɔxɔ yo lɔxɔ alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin birin, Matabu Lɔxɔne nun kike nenen sanle nun sali lɔxɔ saxanne jɛɛ yo jɛɛ, Buru Tetaren Sanla* nun Xunsagine Sanla nun Bubu Kui Sanla.† 14 A yi saraxaraline dɔxɔ kuru yæen ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bɔnsɔnna xemene yi findixi bɛti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa kii naxan yi lɔxɔ yo lɔxɔ. Sulemani mɔn yi muxune ti Ala Batu Banxin dæene kantandeni, a ito birin liga nen bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kiini. 15 E mi mangana yamarine matandi mumε lan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu ramarden ma. 16 Sulemani wanle birin ke na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ lɔxɔn ma han a jan. Alatala Batu Banxin wanle ranan na kii nin.

17 Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi fɔxɔ igen dε, Edɔn yamanani. 18 Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi fɔxɔ igen kolon ki faji. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin kilo kemε kilo mɔxɔjɛ tongo, e fa e ra Manga Sulemani xɔn.

9

Saba manga jaxanla a xɔjɛyana Mangane Singen 10.1-13

1 Saba yamanan Manga jaxanla yi Sulemani mankanna mε. Nayi, a yi fa Yerusalen yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a fɔxɔ ra e nun jɔgɔmɛn naxanye yi latikɔnɔnne nun xemaan nun munanfan gemene maxalima. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a

bɔjɛni a yi ne fala a xa. 2 Sulemani yi a maxɔdinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yeba a xa. 3 Saba manga jaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, 4 e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenɛn han a yengin yi bolon. 5 A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mexi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma. 6 N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yæen na. E mi yi a tagiin yɛtɛn falaxi n xa. N naxan birin mexi, i ya fekolonna dangu na ra. 7 Sɛwana i ya muxune xa, sɛwana i ya walikene xa naxanye i yɛtagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. 8 Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i dɔxɔ a manga gbɛdeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafaan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kendɛn sa tinxinni.” 9 Naxalan mangan yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii e nun latikɔnɔnna gbege, e nun munanfan gemene. Latikɔnɔn faji munma yi to nun singen alo Saba manga jaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

10 Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xemaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gbege ra e nun munanfan gemene sa keli Ofiri yi. 11 Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxini, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene, alo kondenne nun bɔlɔnne maxa se maxane xa. Ne jɔxɔn munma yi to nun Yuda yi.

12 Naxan birin yi rafaan Saba manga jaxanla ma a ne maxɔdin, Manga

* **8:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **8:13:** Bubu Kui Sanla fe sɛbɛxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yeteen seen naxanye so Saba manga naxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

*Sulemani a nafunle
Mangane Singena 10.14-29*

¹³ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jee kedenna bun ma, na gboon yi sigε han kilo wuli mɔxɔje. ¹⁴ Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbetene yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xemaan nun gbeti fixen na Sulemani xɔn. ¹⁵ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema dixin xungbeen kemε firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁶ A mɔn yi ye masansan seen xema dixin xurin kemε saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa menni. ¹⁷ Mangan yi sama jinna rafala manga gbεde gbeen na a xema igen sa a ma. ¹⁸ Tede sennin nan yi manga gbεden ma e nun san tiden xema dixin keden, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ¹⁹ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi kɔmenna ma. Na jɔxɔnna mi yi yamana yo yi. ²⁰ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xemaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixen na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixen mi yi yatexi munanfan se ra. ²¹ Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikene yi naxanye ragima. Jee saxan yo jee saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²² Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²³ Dunuɔa mangane birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔjeɔni e xa na me. ²⁴ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin jee yo jee. ²⁵ Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yenge so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen taani, a yi a dɔnxene rasiga taane yi naxanye yi yitɔnxi e xili yi. ²⁶ Fɔlɔ Efirati baan ma, siga Filisitine yamanan ma han sa dɔxɔ Misiran danna ra, a tan nan yi menne mangane birin xun na. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔde binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbeteye nin.

*Sulemani yi faxa
Mangane Singen 11.41-43*

²⁹ Manga Sulemani kewanle birin, keli a fɔlɔn ma han a rajanna, ne birin sebexi Nabi Natan kewali kedindin kui e nun Silo kaana Axiya nabiya fala kedindin kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe ma. ³⁰ Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ³¹ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemen Robowan yi ti a jɔxɔni mangayani.

10

*Isirayila kaane yi muruɔ
Mangane Singen 12.1-15*

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasɔtɔ Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xemen Yerobowan mɔn yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa

* **9:24:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanelan na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

dəxə dənaxan yi. A na xibarune mə waxatin naxan yi, a mən yi xəte sa keli Misiran yi. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fəma, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina jingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ Robowan yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu ε fa n fəma.” Yamaan yi siga. ⁶ Manga Robowan yi fonne maxədin naxanye yi a fafe Sulemani fəma a siimayani, a yi e maxədin, a naxa, “E maxadin mundun tiyε yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nən i ya walikene ra habadan.” ⁸ Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxədin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxədin, a naxa, “Muxuni ito bata n maxədin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e jaxankataxi naxan na. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxune e mawuga nən a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxədinxi nən a i xa ndedi ba goronna ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, ‘N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹ N fafe bata ε konyiyaan naxədxə ayi,

koni, n tan a raxədxəma ayi ε ma nən dangu na ra.

N fafe ε tərə bosaan nan na, koni n tan ε tərəma tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga Robowan fəma xi saxande ləxəni alo mangana a fala kii naxan yi, a naxa, “Xi saxan na dangu, ε fa n fəma.” ¹³ Mangan yi ne yabi a xədxən na. Fonne maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi e yabi fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

“N fafe bata ε konyiyaan naxədxə ayi,

koni, n tan a raxədxəma ayi ε ma nən dangu na ra.

N fafe ε tərə bosaan nan na, koni, n tan ε tərəma tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma. Marigina Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xəməna, fata Nabi Axiya, Silo kaan na.

Isirayila yamanani taxun fena Mangane Singen 12.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,

“Sese mi fa en nun Dawuda tagi, nxu nun Yese a dii xəməni ito mi fa malanxi sese ma!

Isirayila muxune, ε xəte ε konne yi! I tan, Dawuda bənsənna, iki i ya mangayaan naba i ya yamanani!”

Isirayila kaane birin yi keli mənni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na. ¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikene kuntingin na. Koni Isirayila kaane yi a magələn, e yi a faxa. Manga Robowan yi a mafura soε yengε so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalən yi. ¹⁹ Isirayila kaane murutε Dawuda bənsənna xili ma na kii nin han to.

11

Robowan, Yuda Mangana Mangane Singen 12.21-24

¹ Robowan to so Yerusalən yi, a yi Yuda bənsənna muxune malan e nun Bunyamin bənsənna muxune, sofa wuli kəmə wuli tonge solomasεεε, alogo e xa Isirayila bənsənne yengε, e yamanan lu Robowan ma nəən bun ma. ² Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma, a naxa, ³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xəməna, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa, ⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa Isirayila

kaane yenge, naxanye findixi ε ngaxakedenne ra. ε tan birin xa xete ε konne yi, amasoto feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xete Yerobowan yengen foxo ra.

⁵ Robowan yi dexo Yerusalen yi. A yi taa makantanxina ndee ti Yuda yi. ⁶ A yi Betelami nun Etami nun Tekowa taane ti, ⁷ e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan, ⁸ e nun Gati nun Maresa nun Sifi, ⁹ e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka, ¹⁰ e nun Sora nun Ayalon nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanane yi. Ne nan findi taa rakantanxine ra. ¹¹ Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana. ¹² Ye masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa senbemanera. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³ Saraxaraline nun Lewi bansonna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma. ¹⁴ Lewine yi e konna nun e seene rabepin, e siga Yuda nun Yerusalen yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa. ¹⁵ Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kidene yi koto sawurane nun jinge dii sawurane xa, a naxanye rafala. ¹⁶ Bansonna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa Ala, ne yi bira Lewine foxo ra siga Yerusalen yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala. ¹⁷ Na yi a liga Yuda yamanan yi senbe soto, e yi Sulemani a dii xemmen Robowan mali jee saxan, bayo e lu nen tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xon jee saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xemmen Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii temena, Yese a mamandenna. ¹⁹ Mahalati yi dii xemene bari a xa, Yewusi nun Semaraya nun Sahan. ²⁰ Ba na ra, a mon yi Abisalomi

a dii temen Maka futu. A yi Abiya nun Atayi nun Sisa nun Selomiti soto a xa. ²¹ Abisalomi a dii temen Maka yi rafan Robowan ma dangu a jaxalan bonne nun a konyi jaxanle birin na.* Naxalan futuxin fu nun solomasexe nan yi a yii e nun konyi jaxalan tonge sennin naxanye findi a jaxanle ra, a yi dii xemene monnen nun solomasexe soto e nun dii teme tonge sennin. ²² Robowan yi tide singen so Makaa dii xemena Abiya yii, a yi a findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi waxi a findi feni mangan nan na. ²³ Robowan yi xaxinla soto, a yi a dii xemene raxuya ayi Yuda nun Bunyamin yamanan xun xon taa rakantanxine birin yi. A yi donse gbege so e yii, a yii jaxalan wuyaxi futu e xa.

12

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalen yenge

Mangane Singen 14.25-28

¹ Robowan to yelin finde mangan na, a senben soto, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan nabepin.

² Bayo e mi yi tinxixi Alatala yee ra yi, Misiran mangan Sisaki yi keli Yerusalen xili ma, Robowan ma mangayaan jee suulundeni. ³ Yenge so wontoron wuli keden keme firin e nun soo ragiin muxu wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi, Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane nun Kusi kaan naxanye bira a foxo ra keli Misiran yamanani.

⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu siga han Yerusalen. ⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa Robowan nun Yuda kuntigine fema Yerusalen yi, e yi malanxi denaxan yi Sisaki yengedeni. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ε bata ε me n na, n fan bata n me ε ra, n yi ε so Sisaki yii.’ ” ⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, “Yoona Alatala xa.”

* **11:21:** Konyi jaxanle sariyan sebexi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye soto a jaxanla ra.

⁷ Alatala to a to a e bata e yete magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, “Bayo e bata e yete magodo, n mi fa e halagima sɔnɔn, n na e ratanga feren fima e ma nen benun waxati, n ma xɔlɔn mi fa Yerusalɛn lima sɔnɔn fata Sisaki ra. ⁸ Koni e luma nen Sisaki a nɔn bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dunuja mangane xa, ne keden mi a ra.”

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalɛn xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A ye masansan wure lefa xema daxine tongo Sulemani naxanye rafala. ¹⁰ Nayi, e jɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi e taxu ne kuntigine ra. ¹¹ Waxatin birin mangan nema yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansan wure lefane xalima nen mangan fema. Na xanbi ra, e mɔn yi xete e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yete magodo, Alatala mi fa lu xɔlɔxi a ma, alogo a nama a halagi. Fe fajina nde mɔn yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalɛn yi senbemayani. Robowan findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun solofere ti mangayani Yerusalɛn yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bɔnsɔnne birin xa, alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra. ¹⁴ Robowan fe jaxin nan liga, bayo a mi a ragidi a bɔjɛni, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵ Robowan ma kewanle, keli a fɔlɔn ma han a rajanna, ne sebexi Nabi Semayaa kedine kui e nun fe-toon Yido a kedine kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yeje. ¹⁶ Robowan yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Abiya yi ti a jɔxɔni mangayani.

13

Abiya, Yuda Mangana Mangane Singen 15.1-2

¹ Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi a mangayaan liga Yerusalɛn yi jee saxan. A nga yi xili nen Mikahu, Yuriyeli a dii temena nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yengen so nen Abiya nun Yerobowan tagi. ³ Yenge so senbemane nan yi Abiya yii, sofa wuli keme naanin nan yi a yii. Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kenden muxu wuli keme solomasexe sɔtɔ.

⁴ Abiya yi te Semarayin geyaan fari Eframi geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, “E tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin! ⁵ E mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diine yi layirin xɔn naxan mi kale mumε? ⁶ Koni Nebati a dii xemɛn Yerobowan, Dawudaa dii xemɛn Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kanna xili ma. ⁷ Fuyantenna ndee bata yi e malan a fema. E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xemɛn Robowan yi dii jɔreyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili sɔtɔ singen, a senben mi yi na a xa e yenge. ⁸ Iki, ε waxi Alatalaa yamanan yenge feni, denaxan Dawudaa diine yii. Sofa gali gbeen nan ε ra, jinge dii sawura xema daxine ε yii, Yerobowan naxanye rafalaxi ε xa, e findi ε alane ra. ⁹ Koni, ε bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xemene nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ε yi saraxaraline fen ε yete xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa jinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na nɔe finde kide kiin na ε wule alane xa. ¹⁰ Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xemene nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fema. ¹¹ Xɔtɔnna nun jinbanna, lɔxɔ yo lɔxɔ, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu

yi burun sa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xema daxine radεε jinbari yo jinbari. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxo Ala. Koni, ε tan bata ε me a ra. ¹²Ala, nxo Ala nun a saraxaraline nxu xon, e dxi nxu xun na. Ala saraxaraline yeteen xotane fema nen alogo yamaan xa keli, siga yengeni ε xili ma. Isirayila kaane, ε nama Alatala yenge, ε benbane Ala, amasoto ε mi a noe mumε!”

¹³Abiya mon yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e yeε ra, ndee yi lu e xanbi ra. ¹⁴Yuda sofane yi xete e xanbi ra. Koni, e yi a to a yengen yi e yeε ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yenge so xotaan fe. ¹⁵Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun Isirayila kaane birin kedi Abiya nun Yuda kaane yeε ra. ¹⁶Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane no. ¹⁷Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasari, e yi muxu wuli keme suulun faxes Isirayila sofane ye. ¹⁸Yuda sofane yi Isirayila sofane no na waxatini, amasoto e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹Abiya yi lu Yerobowan sagatanne, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yesana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane. ²⁰Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Dnxen na, Alatala mon yi a yenge, a yi a faxes. ²¹Koni Abiya tan senben soto nen. A yi naxalan fu nun naanin futu. A yi dii xeme moxoren nun firin soto e nun dii teme fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²²Abiya kewali dnxene, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin sebexi Nabi Yido a kedine kui. ²³Abiya yi faxes, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Asa yi ti a naxoni mangayani. Yamanan yi lu boje xunbenli a waxatini jee fu.

Asa, Yuda Mangana Mangane Singen 15.11-12

¹Naxan yi fan, a tinxin Alatala yeε ra yi, a Ala, Asa yi na liga. ²A yi ala gbetene saraxa gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gemene yibo, a yi Asera kide gbindonne rabira. ³A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala foxo ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu. ⁴A yi taan kidene nun wusulan gandene ba Yuda taane birin yi, yamanan yi lu boje xunbenli a waxatini.

⁵A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu boje xunbenli, muxu yo mi a yenge na waxatini, amasoto Alatala boje xunbenli fi nen a ma. ⁶A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, de balan daxine naxanye ma. Yamanan mon en gbeeyani iki, amasoto en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi boje xunbenli fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷Sofa wuli keme saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii. Sofa wuli keme firin wuli tonge solomasexe nan keli Bunyamin bomsanni, ye masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kenden nan yi e birin na.

⁸Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyon keden yi keli e xili ma, e nun yenge so wontoro keme saxan, e yi siga han Maresa taani. ⁹Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yenge so kii ma Sefata lanbanni Maresa dexon. ¹⁰Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i noe senbetaren maliye nen alo senbe kanna. Fa nxu mali, Alatala, nxo Ala. Amasoto nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxes i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxo Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu no.” ¹¹Alatala yi Kusi kaane no Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi. ¹²Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi kaa wuyaxi yi faxes, fayida muxe mi lu, amasoto e halagi nen Alatala nun

a ganla yetagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo. ¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yeε ra, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunxuri wuyaxi tongo e nun jɔgɔmɛne. Na xanbi ra, e yi xεte Yerusalɛn yi.

15

Asa

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi godo Odɛdi a dii xɛmɛna Asari ma. ² A yi siga Asa fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun ε tan Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, ε tuli mati n na. Alatala ε xɔn xa ε lu a fɔxɔ ra. Xa ε a fen, ε a toma nɛn, koni xa ε xun xanbi so a yi, a mɛma nɛn ε ra. ³ Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nɛn, e mi bira Ala yetɛɛn fɔxɔ ra, saraxarali mi yi na naxan yi e xaranjɛ, sariya fan mi yi na. ⁴ Koni, e xεte nɛn Alatala ma, Isirayilaa Ala, e tɔrɔ waxatini, e yi a fen, a yi a yetɛ yita e ra. ⁵ Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini bɔjɛ xunbenli, bayo kɔntɔfinle yi yamanan birin yi. ⁶ Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasɔtɔ Ala bata yi jaxankatan sifan birin nagodo e ma. ⁷ Koni iki, ε tan xa ε sɔbɛ so, ε nama xadan, amasɔtɔ ε kɔntɔnna sɔtɔma nɛn.”

⁸ Manga Asa to na nabiyaa falane mɛ, Nabi Asari naxan ti, Odɛdi a dii xɛmɛna, Asa yi a sɔbɛ so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo Efirami geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so dɛɛn palaan yetagi. ⁹ A yi Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune birin malan e nun muxun naxanye sa keli Efirami bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna ye, e fa dɔxɔ Yuda yamanani, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nɛn Asa fɔxɔ ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xɔn. ¹⁰ Asaa mangayaan jɛɛ fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalɛn yi. ¹¹ Na lɔxɔni, e

fa xuruseen naxanye ra keli yɛngɛni, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, jinge kɛmɛ solofere e nun yeεε wuli solofere. ¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bɔjɛn nun e niin birin na. ¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeena, xɛmɛn nun jaxanla, na kanna yi lan nɛn a faxa. ¹⁴ E yi e kɔlɔ Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xɔta xuini. ¹⁵ Yuda kaane birin yi sɛwa na kɔlɔna fe ra, bayo e layirin xidi e bɔjɛn birin nan na, e yi Alatala fen sɛwani, a yi a yetɛ yita e ra. Alatala yi bɔjɛ xunbenla fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa jaxalan mangaya tiden ba a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi na gbindonna rabira, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁷ Koni, Asa mi taan kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala fɔxɔ ra a bɔjɛn ma feu, a siimayaan birin yi. ¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dɛntɛgɛ Ala xa e nun a tan yetɛɛn bata yi naxanye dɛntɛgɛ Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixɛn nun xɛmaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yɛngɛ mi so Yuda yi han Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun suulundena.

16

Asa yi yɛngɛn nakeli Basa xili ma Mangane Singen 15.16-22

¹ Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun sennindeni, Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan sɛnbɛ so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixɛn nun xɛmaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii. ³ A mɔn yi xɛraan nasiga a faladeni, a naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xɛmaan nun gbeti fixɛn nasiga

i ma. Nayi, sa layirin kala ε nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.”⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon taan nɔ e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi ramarama dɛnaxanye yi.⁵ Basa to na mε, a yi ba Rama taan tiyε.⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gεmεne nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan sɛnbε so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kasoon na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fεma, Yuda mangana. Fetoon nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, “Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra. ⁸ Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so nɛn i yii, bayo i yigi sa nɛn a yi. ⁹ Alatala dunuɲa yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bɔɲɛn mumεεn luxi a xa, alogo a xa e sɛnbε so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo fɔlɔ to ma, i soma nɛn yεngεne yi.”

¹⁰ Asa yi xɔlɔ fetoon ma han, a yi a sa kasoon na, amasɔtɔ a yi xɔlɔxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yεtɛni, Asa yi a yamaan muxuna ndee naxankata fɔlɔ.

Asa mangayaan danna Mangane Singen 15.23-24

¹¹ Asa kεwanle, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne sɛbεxi Yuda nun Isirayila mangane kɛdine kui. ¹² Manga Asa mangayaan ɲεε tonge saxan e nun solomanaaninden na, fure ɲaxin yi Asa sanne suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala fen, a lu seribane nan tun fenɲε. ¹³ Asa yi faxa a mangayaan ɲεε tonge naanin e nun kedenna ma. ¹⁴ E yi a maluxun a gaburu gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi a sa sadena nde ma naxan yi maxidixi se fajine ra, e ture

xiri ɲaxumɛn so a ma alo a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbegbe gan a binya feen na.

17

Yosafati, Yuda Mangana

¹ Asa dii xεmɛn Yosafati yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani. A yi sɛnbɛn sɔtɔ Isirayila xili ma. ² A yi sofane rasiga Yuda taa rakantanxine birin yi, a yi yamana kanne dɔxɔ a yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye birin tongo Efirami kaane yii. ³ Alatala yi lu Yosafati xɔn, bayo a lu nɛn a benba Dawudaa kiraan xɔn. A mi Baali suxuren batu, ⁴ a a fafe a Ala batu nɛn, a yi a yamarine suxu. Isirayila kaane yi naxan ligama, a tan mi tin na ma. ⁵ Alatala yi a mangayaan sɛnbε so, Yuda kaane birin yi fama nɛn finmaseene ra Yosafati xɔn. A yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. ⁶ A yi lu Alatala batu dεxunni, na nan a liga, a yi taan kidene kala, a yi Asera kide gbindonne birin naxɔri Yuda yi.

⁷ A mangayaan ɲεε saxanden ma, a yi a kuntigini itoe rasiga Yuda taane yi e muxune xarandeni: Ben-Xayili nun Abadi nun Sakari nun Natanɛli e nun Mikahu. ⁸ A yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee fan nasiga e fɔxɔ ra: Semaya nun Netaniya nun Sebadiya nun Asaheli nun Semiramoti nun Yehonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun Tobadoniya. Saraxarali firin fan yi e fɔxɔ ra: Elisama nun Yehorami. ⁹ E yi sa Yuda kaane xaran sariyane ma naxanye sɛbεxi Alatalaa sariya kɛdin kui. E yi Yuda birin yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati sɛnbɛn naxan sɔtɔ

¹⁰ Alatala yεεragaxun yi Yuda yamanan nabilinna taane birin suxu, e mi susu Yosafati yεngε. ¹¹ Filisitine yi fa gbeti fixɛn nun se wuyaxi ra Yosafati xɔn, Arabune yi fa konton wuli kεmε solofere kεmε solofere ra e nun kɔtɔ wuli kεmε solofere kεmε solofere. ¹² Yosafati a mangayaan yi lu sabatε kati. A yi taa makantanxine nun se ramaradene ti Yuda yamanani. ¹³ Se gbegbe yi ramaraxi a

xən Yuda taane yi, e nun sofa kəndəne Yerusalən yi. ¹⁴ E yatəne ni i ra bənsən yeən ma:

Yuda bənsənni, Adena, gali kuntigin yi sofa wuli kəmə saxan nan xun na.

¹⁵ Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli kəmə firin wuli tonge solomasəxə nan xun na.

¹⁶ Sikiri a dii xəmənəna Amasiya fan yi tugunxi na ra, naxan a yetə dentəgə Alatala xa, a yi sofa wuli kəmə firin nan xun na.

¹⁷ Bunyamin bənsənni, Eliyada, sofa kəndən yi sofa wuli kəmə firin nan xun na naxanye yi xalimakunla wolima.

¹⁸ Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli kəmə wuli tonge solomasəxə nan xun na.

¹⁹ Sofaan naxanye yi walima mangan xa ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga Yuda taa rakantanxine yi.

18

Yosafati nun Axabi

Mangane Singen 22.1-4

¹ Yuda mangan Yosafati yi binyen nun nafunla sətə, e nun Manga Axabi yi findi bitanmane ra. ² Nəe dando to dangu, a yi siga Axabi fəma Samari taani, Axabi yi yəxəe wuyaxi nun jinge wuyaxi kəe raxaba Yosafati nun a fəxərabirane donseen na. Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin xa siga Ramoti kaane yəngədeni Galadi yamanani. ³ Axabi, Isirayila mangan yi a fala Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “I sigə n fəxə ra Ramoti taani Galadi yamanani yəngə sodeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan nun i ya yamana, nxu birama nən i fəxə ra siga yəngəni.”

Waliyine yi nə sətəna fe fala

Mangane Singen 22.5-12

⁴ Koni, Yosafati mən yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxədin singen.” ⁵ Nayi, Isirayila mangan yi waliyine malan, kəmə

naanin jəxən, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yəngə so Ramoti taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?” E yi a yabi, e naxa, “Ala a soma nən mangan yii.” ⁶ Koni, Yosafati yi a maxədin, a naxa, “Alatala nabi yo mi fa be yi, en nəe Alatala maxədinjə naxan xən?” ⁷ Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mən na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasətə a fe jəxin nan tun falama n xa, a fəjin mi na mumə! A xili Mikahu, Yimilaa dii xəmənəna.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.” ⁸ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xəmənəna.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi dəxi lonna ma Samari taan so dəen na, e mangaya gbədene yi, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹⁰ Sedeki, Kenan ma dii xəmənəna bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bənbəma fenni itoe nan na han i yi e raxəri.’ ” ¹¹ Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nəən sətəma nən, Alatala a soma nən mangan yii.”

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala

Mangane Singen 22.13-28

¹² Xəraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe fəjine fala mangan xa, i yitən i siga alo e tan. I fan yi sa fe fəjin fala!” ¹³ Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.”

¹⁴ Mikahu to fa mangan fəma, mangan yi a maxədin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yəngə Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i nəən sətəma nən. Mən kaane soma nən i yii.” ¹⁵ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakələ Alatala yi

sanja ma yoli fa fala i xa jɔndin nan gbansanna fala n xa?" ¹⁶ Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, 'Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xete a konni bɔɲe sani!' " ¹⁷ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mumɛ! A fe jaxin nan tun falama."

¹⁸ Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, "I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbɛdeni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a kɔmɛna ma. ¹⁹ Alatala naxa, 'Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yengɛdeni Galadi yamanani, a faxesa? Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbete fala. ²⁰ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, 'N tan nɔe a mayendenɲe nɛn.' Alatala yi a fala a xa, a naxa, 'Kiin mundun yi?' ²¹ A yi a yabi, a naxa, 'N minima nɛn, n wulen naso a waliyine birin dɛ.' Ala yi a fala a xa, a naxa, 'I a mayendenma nɛn, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.' ²² Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin dɛ. Alatala bata a ragidi a xa jaxankatan nafa i ma."

²³ Nayi, Kenan ma dii xɛmɛn Sedeki yi a maso, a Mikahu dɛɛn garin, a yi a magele, a naxa, "Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xɔn, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?" ²⁴ Mikahu yi a yabi, a naxa, "I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nɛn." ²⁵ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fɛma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xɛmɛna. ²⁶ I yi a fala e xa, i naxa, 'Mangana ito nan falaxi, a naxa a ɛ xa xɛmɛni ito sa kasoon na, ɛ yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xete kendɛyani.' " ²⁷ Mikahu yi a fala, a naxa, "Xa i xete kendɛyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi." A mɔn yi a fala, a naxa, "ɛ tan yamaan birin

xa ɛ tuli mati."

*Manga Axabi yi faxesa yengɛni
Mangane Singen 22.29-35*

²⁸ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ²⁹ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N xa n maxidi alo muxu gbete, n siga yengɛni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya dugine yi." Nayi, Isirayila mangan yi a maxete, a siga yengɛni. ³⁰ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yengɛ so wontoro kuntigine ma, a naxa, "ɛ nama muxu yo yengɛ fɔ Isirayila mangan tun." ³¹ Yengɛ so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, "Isirayila mangan nan ito ra." E maso a ra, e xa a yengɛ. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma. ³² Yengɛ so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³³ Anu, xɛmɛna nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li makantan se mi yi dɛnaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, "I firifiri, i n namini yengɛ soden fari ma, amasɔtɔ n bata maxɔlɔ." ³⁴ Yengɛn yi jaxu ayi na lɔxɔni. Isirayila mangan tixin yi lu a yengɛ so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han pinbanna ra, a yi faxesa soge godon na.

19

Yosafati yi kitisane dɔxɔ Yuda yi

¹ Yuda mangan Yosafati yi xete bɔɲe xunbenli Yerusalɛn yi. ² Fe toon Yehu, Xanani a dii xɛmɛn yi mini a ralan-den. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, "I muxu jaxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xɔlɔ i ma. ³ Koni hali na, fe fajina nde mɔn i yi, bayo, i bata Asera kide gbindonne raxɔri i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu."

⁴ Manga Yosafati yi lu Yerusalɛn yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sigɛ,

keli Beriseba taan ma siga han Efirami geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala. ⁵ A yi kitisane dɔxɔ Yuda yamanan taa rakantanxine birin yi. ⁶ A yi a fala kitisane xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma, amasɔtɔ ε mi kitin sama muxune xan xili yi, koni ε a sama Alatala nan xili yi. A tan yeteen luma nen ε xɔn ε nɛma kitin bolonɲɛ waxatin naxan yi. ⁷ Nayi, Alatala yεεragaxun xa lu ε yii, ε a liga ε yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinɲɛ tinxintareyaan ma kitini, a mi tinɲɛ muxune xa rafisa e bode xa, a mi tinɲɛ ε dimi yi seene rasuxu mayifuni.”

⁸ Na kiini, Yosafati mɔn yi Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline nun Isirayila bɔnsɔn xunne dɔxɔ Yerusalɛn yi, alogo e xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengene ɲan yamaan tagi. ⁹ A yi e yamari, a naxa, “E kitin sa Alatala yεεragaxun nun tinxinni. ¹⁰ E ngaxakedenna naxanye taa gbɛtɛne yi, ne na fa kiti yo ra ε xɔn, xa a findi faxa feen na, hanma yengena, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, ε e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xɔlɔ ε nun ε ngaxakedenne ma. E na nan ligama alogo ε tan yeteen nama bira Alatala ra. ¹¹ Saraxaraline kuntigina Amari ε xun na Alatalaa feene yi. Yuda bɔnsɔn kuntigin Sebadiya, Yisimayɛli a dii xɛmɛna ε xun na mangana feene birin yi. Lewine fan ε fɛma sɛbɛli tiine ra. E ε yixɔdɔxɔ, ε wali, Alatala xa lu na kanna xɔn naxan walima a faɲin na.”

20

Yosafati a Ala maxandina

¹ Na to dangu, Moyaba kaane nun Amonine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengɛdeni. ² Xɛrane yi fa Yosafati fɛma, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengɛdeni sa keli Fɔxɔ Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasasɔn-Tamari taani,” dɛnaxan mɔn xili En-Gedi.

³ Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mɔn yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani. ⁴ Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan Alatala maxandideni. ⁵ Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nɛnɛn yetagi. ⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xɔnna ma, i tan nan yamanan birin xun na. Muxu yo mi nɔɛ tiyɛ i yɛɛ ra. ⁷ I tan, nxɔ Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan yɛɛ ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna Ibrahima bɔnsɔnna muxune? ⁸ E yi dɔxɔ a yi, e yi yire sariɲanxin ti, e yi a fala, e naxa, ⁹ ‘Xa fe ɲaxina nxu sɔtɔ alo fe xɔlɛna hanma yengena hanma fitina furene hanma fitina kamɛna, nxu fama nen i yetagi banxini ito yi, amasɔtɔ i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxɔ tɔrɔni, i yi nxu rame, i yi nxu mali.’ ”

¹⁰ “Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geyaan muxune bata fa nxu yengɛdeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbɛtɛ tongo, e mi e halagi. ¹¹ A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bɔxɔn ma i naxan soxi nxu yii. ¹² Nxɔ Ala, i mi i ya kitin yitɛ e ra ba? Amasɔtɔ fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yengɛma, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yɛɛn tixi i ra.”

Ala yi nɔ sɔtɔn nagidi Yuda ma

¹³ Yuda yamaan birin yi ti Alatala yetagi, hali e diidine nun e ɲaxanle nun e mamandenne. ¹⁴ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bɔnsɔnna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xɛmɛna. Sakari fafe yi xili nɛn Benaya, na fan fafe yi xili Yeyiyɛli, na fan fafe yi xili Matani. ¹⁵ Yaxasiyeli yi a fala, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane nun i tan Manga

Yosafati, ε liga ε yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama gaxu, ε nama xuruxurun gali gbeeni ito yεε ra, bayo ε yenge mi yengeni ito ra, koni Ala nan ma yenge a ra. ¹⁶ Tila, ε siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, ε sa e lima nen lanbanni Yeruyeli tonbonna yεtagi. ¹⁷ E hayu mi e yenge feen ma. E fa, ε fa ti be, ε Alatala maliin sōtōma nen. Yuda kaane nun Yerusalēn kaane, ε nama gaxu, ε mini e yεtagi tila, Alatala ε malima nen!’ ”

¹⁸ Yosafati yi a xinbi sin, a yεtagin yi lan bōxōn ma, Yuda kaane nun Yerusalēn kaane birin yi e xinbi sin Alatala yεtagi. ¹⁹ Lewi bōnsōnna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

²⁰ E yi keli xōtōn, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalēn kaane, ε tuli mati n na! E la Alatala ra, ε Ala, ε senben sōtōma nen. E sōbe so, ε la Alaa nabine ra, ε nōōn sōtōma nen.”

²¹ Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi βeti baane sugandi Alatala xa algo e xa lu βetin be a nōrō sarijanxin matōxōdeni ganla yεε ra, e naxa, “E Alatala tantun, bayo a hinanna luma nen habadan!”

²² E yi βetine nun tantunna fōlōma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yenge. ²³ Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yenge, e yi e faxa han e yi e raxōri. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxε, e yi lu e bode faxε.

²⁴ Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yεε rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi. ²⁵ Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kalε, e yi xuruse wuyaxi li na e nun nafunla nun dugine nun se fajine. E yi e tongo han e yi e dōnxēn lu na. E

yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han! ²⁶ Xi naaninde lōxōni, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa mēnni, nanara, e yi mēn xili sa a Beraka lanbanna han to.* ²⁷ Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusalēn kaane yεε ra, e xεtε Yerusalēn yi sēwani, amasōtō Alatala bata yi e ralugo sēwan na e yaxune xun na. ²⁸ E yi so Yerusalēn yi e xulenne nun xōtane fema, e bōlōnne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini. ²⁹ Alatala yεεragaxun yi so yamanane muxune birin yi, e to a mē a Alatala bata Isirayila yaxune yenge. ³⁰ Yosafati a yamanan yi lu bōjε xunbenli, a Ala yi bōjε xunbenla fi a ma yiren birin yi.

Yosafati a mangayaan danna Mangane Singen 22.41-50

³¹ Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a jεε tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalēn yi jεε mōxōjēn nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii tēmēna. ³² A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bepīn, a fe fajin liga Alatala yεε ra yi. ³³ Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala fōxō ra singen, e benbane Ala.

³⁴ Yosafati kεwali dōnxēne, keli a fōlōn ma han a rajan na, ne sēbεxi Xanani a dii xēmēn Yehu a kedin kui, naxan sēbεxi Isirayila mangane kedin kui.

³⁵ Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe jaxine rabama. ³⁶ E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin. ³⁷ Koni Maresa kaan Dodafaa dii xēmēna Eliyeseri yi nabiya falane ti Yosafati xili ma, a naxa, “Bayo ε nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nen.” Kunkine yi kala, e mi nō sigε yire makuyeni.

* **20:26:** Beraka bunna nēen fa fala “Barikana.”

21

¹ Yosafati yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xemēn Yehorami yi dōxō a jōxōni mangayani.

Yehorami, Yuda mangana Mangane Firinden 8.17-24

² Yehorami xunyene ni i ra, Yosafati a dii xemene: Asari nun Yexiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Sefati. Isirayila mangan Yosafati nan ma dii xemeye yi e birin na. ³ E fafe Yosafati bata yi se faji wuyaxi so e yii gbeti fixe daxin nun xema daxin nun se faji gbeteye, a mōn yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a jōxōni mangayani bayo na nan yi dii xeme singen na. ⁴ Yehorami yelin dōxe mangan na a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a senben sōtō, a yi a xunyene birin faxa silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina ndee.* ⁵ Yehorami findi mangan na a jee tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jee solomasexe ti mangayani Yerusalēn yi. ⁶ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasōtō a bata yi Axabi a dii temena nde dōxō. Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen. ⁷ Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bōnsōnna raxōre, amasōtō a layirin tongo nen Dawuda xa, a jōxōn mi janjē mangayani habadan, a tan nun a diine. ⁸ Yehorami waxatini, Edōn kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde dōxō e yete xa. ⁹ Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yenge so wontorone birin yi siga. Kōe tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edōn kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e nō. ¹⁰ Edōn kaane yi lu murutexi Yuda nō sōtōn xili ma han to. Libina kaane fan murute nen na waxatini, amasōtō Yehorami bata yi a mē Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹ Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalēn kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xōn alo jaxanla

na a xemēn yanfa yalunyaan kiraan xōn.

¹² Nabi Eli yi bataxin sebe Yehorami ma, a naxa, “Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa. ¹³ I yi bira Isirayila mangane fōxō ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalēn kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xōn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunyē xememane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa. ¹⁴ Nanara, Alatala tōrōn nafama nen i ya muxune ma, i ya diine nun i ya jaxanle nun i gbeen seen naxanye birin na, ¹⁵ a yi fure jaxin nafa i ma, na furen jaxuma ayi i ra nen han i fudi xunxurine yi mini kenenni.’ ”

¹⁶ Filisitine nun Arabun naxanye yi dōxi Kusi kaane fema, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma. ¹⁷ E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a jaxanle suxu, e siga e ra. A dii xeme dōnxēna Axasiya nan keden lu na.

¹⁸ Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma. ¹⁹ A furen yi siga gboe ayi, han a jee firinden dōnxēn na, Yehorami a furen senben yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini kenenni. A yi faxa jaxankata gbeeni. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi. ²⁰ Yehorami findi mangan na a jee tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jee solomasexe ti mangayani Yerusalēn yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

22

Axasiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 8.25-29

¹ Yerusalēn kaane yi Yehorami a dii dōnxēna Axasiya dōxō mangan na a fafe jōxōni. A tadane birin

* **21:4:** Silanfanna: Sofane yengeso dege mana.

bata yi faxa Arabune xɔn naxanye so Yuda sofane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xɛmɛna Axasiya yi findi mangan na Yuda yi. ² Axasiya findi mangan na a jɛɛ tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Atali, Omiri mamandenna. ³ A fan wali kiin yi jaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe jaxin nan na. ⁴ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma. ⁵ E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xɛmɛn Yorami fɔxɔ ra Arami mangan Xasayeleyengɛdeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔɔ. ⁶ A yi xɛtɛ a maxɔɔdene dandandeni Yesɛreli taani, Arami kaane a maxɔɔ denaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayeleyengɛma. Yuda mangan Yehorami a dii xɛmɛna Axasiya yi xɛtɛ Yorami matodeni, Axabi a dii xɛmɛn Yesɛreli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷ Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fɛma a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xɛmɛn Yehu fɛma, Alatala Axabi a denbayaan naxɔri feen yamarin so naxan yii. ⁸ Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa. ⁹ A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fɛma, e yi a faxa. E yi a maluxun, bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Yosafati a dii xɛmɛn nan a ra, naxan Alatala fen a bɔnɛn ma feu!” Muxu yo mi fa lu mangayani Axasiya xabilani.

*Atali, Yuda mangana fe
Mangane Firinden 11.1-3*

¹⁰ Axasiya nga Atali to a to a dii xɛmɛn bata faxa, a yi Yuda manga bɔnsɔnna muxune birin faxa.

¹¹ Koni Manga Yehorami a dii tɛmɛn Yehoseba yi Axasiyaa dii xɛmɛn Yowasa tongo mangana diine ye wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde. Saraxarali Yehoyadaa jaxanla Yehoseba na liga nɛn, bayo Axasiya xunyeɛn nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ¹² Jɛɛ sennin a luxunxi e fɛma Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

23

*Yowasa, Yuda Mangana
Mangane Firinden 11.4-16*

¹ Jɛɛ solofere dangu xanbini, Yehoyada sɛnbɛn yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi dɔxi sofa kɛmɛ xun na: Yeroxamaa dii xɛmɛna Asari nun Yehoxanan ma dii xɛmɛn Yisimayɛli nun Obedi a dii xɛmɛna Asari nun Adayaa dii xɛmɛn Maaseya, e nun Sikiri a dii xɛmɛna Elisafati. ² E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bɔnsɔnna muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalɛn yi, ³ yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, “Mangana dii xɛmɛn findima nɛn mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma. ⁴ E ito nan ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni, ndee xa Ala Batu Banxin dɛɛn kantan, ⁵ ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so dɛɛn na denaxan xili Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui. ⁶ Muxu yo nama so Alatala Batu Banxini, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na lɔxɔni. Ne nan lanma e so, bayo e sarijan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu. ⁷ Lewine xa mangan nabilin yengɛ so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kannu faxa. Mangan nɛma soɛ, a nɛma minɛ, ɛ xa lu a dɛxɔn.”

⁸ Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane

birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Ləxəni e nun naxanye yi a fələma Matabu Ləxəni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹ Manga Dawudaa tanbane nun a ye masansan wure lefaan naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii. ¹⁰ A yi yamaan birin ti, e yenge so seene suxi e yii, e ti fələ banxin yifari fəxəni han a kəməni fəxəni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin. ¹¹ E yi mangana dii xəməni maso, e yi manga kəmətin so a xun na, e yi layiri kədin so a yii. E yi a dəxə mangan na, Yehoyada nun a dii xəməne yi a ratinmə, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!” ¹² Atali yi yamaan gi xuiin mə e mangan tantunma, a yi fa yamaan fəma Alatala Batu Banxini, ¹³ a yi mangan to tixi sənβətəna xən so dəen na. Sofa kuntigine nun xəta fene yi tixi mangan fəma, yamaan birin yi səwaxi, e xətaan fəma, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bə a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁴ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma! Naxan na bira a fəxə ra, ε na faxa silanfanna ra.” Amasəto saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁵ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni dəen naxan yi xili Soona, e sa a faxa mənni.

*Yamananan kiine yi masara
Mangane Firinden 11.17-20*

¹⁶ Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yetəen nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na. ¹⁷ Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan faxa saraxa ganden yetagi. ¹⁸ Yehoyada yi Alatala

Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bənsəna muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxini alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a səβəxi Musaa sariya kədini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi kii naxan yi, a e xa a liga səwani βəti xuine yi. ¹⁹ Yehoyada mən yi kantan tiine ti Alatala Batu Banxin dəene ra alogo sarixantare yo nama so. ²⁰ Yehoyada mən yi sofa kuntigine nun fonne nun yamana kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo Alatala Batu Banxini, a siga a ra manga banxini mini So Dəen Faxaraxiin na,* e yi sa Yowasa dəxə manga gbədeni. ²¹ Yamanan muxune birin yi səwa, bəje xunbenla yi lu taani Atali faxa xanbini silanfanna ra.

24

*Yowasa, Yuda Mangana
Mangane Firinden 12.1-17*

¹ Yowasa findi mangan na a jee solofereden nan ma, a yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalən yi. A nga yi xili nən Sibiya, Bəriseba kaana. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoyadaa siimayaan birin yi. ³ Yehoyada yi jaxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xəməne nun dii təməne sətə.

⁴ Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxini tən. ⁵ A yi saraxaraline nun Lewi bənsəna muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yuda taane birin yi, ε sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na jee yo jee alogo en xa Ala Batu Banxini tən. E na feni fura.” Koni Lewi bənsəna muxune mi na feene mafura. ⁶ Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxədin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karahanxi a e xa mudun maxədin Yuda kaane nun Yerusalən kaane ra Alatalaa walikəen Musa nun Isirayila yamaan naxan maxədinxi e ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?”

* 23:20: So dəen naxan geyaan na.

7 Naxalan naxina Atali fəxə ra birane bata yi Ala Batu Banxin dəen kala. Se sarijanxin naxanye yi Alatala Batu Banxini, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra. 8 Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a dəxə Alatala Batu Banxin dəen na. 9 E yi xibaruna nde rali Yerusalən nun Yuda yamanan birin yi, naxan yi a falama, a birin xa fa mudun na Alatala xən alo Alatalaa walikəen Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni. 10 Kuntigine nun yamaan yi lu fə mudune ra səwani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe. 11 Lewine yi gbeti kankiraan xalima waxatin naxan yi, alogo mangana walikəne xa a kui to xa gbeti gbege a kui, mangana sebeli tiin nun saraxaraline kuntigina walikəen bundəxən yi fama nən, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mən yi a tongo e xətə a ra a funfuni. E yi fərijənma gbetin nasuxə na kii nin ləxə yo ləxə. 12 Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima gəmə sonla nun xalanbe wanla nun wure wanla nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini tən. 13 Walikəne yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yitən ki fəni. 14 E to yelin banxini tənne, e yi gbeti dənən xali Manga Yowasa nun Yehoyada xən. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbetəye, a xəma daxine nun gbeti fixə daxine. E lu nən saraxa gan daxin bə Alatala Batu Banxini Yehoyadaa siimayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

15 Yehoyada yi fori, a fəxa a nɛɛ kəmə nɛɛ tonge saxanna ma. 16 E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fəma, bayo a fe fənin naba nən Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina. 17 Yehoyada fəxa xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fəma a tantundeni. Mangan

yi a tuli mati e ra. 18 E yi Alatala Batu Banxin nabəjin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbindonne nun suxurene batu. Alatala yi xələ Yerusalən nun Yuda kaane ma. 19 Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxətə a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati. 20 Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xəmən Sakari ma, a yi ti yamaan yətagi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala naxa iki: Nanfera ε mi Alatalaa yamarine suxuma? ε mi sabatima, bayo ε bata ε mɛ Alatala ra. A fan a mɛma ε ra nən.” 21 E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magələn Alatala Batu Banxin yinna kui. 22 Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xəmən fəxa. Sakari faxamatəən yi a fala, a naxa, “Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra.”

Yowasaa mangayaan danna Mangane Firinden 12.18-22

23 Nɛɛn dənən na, Arami kaane sofane yi siga Yowasa yəngədeni. E yi fa Yerusalən nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin fəxa, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xən. 24 Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa galı sənɛmaan naxəri, bayo Yuda kaane bata yi e mɛ Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin. 25 Arami kaane to xətə, e yi Yowasa furaxin lu naxankata gbeeni, a walikəne yi yanfan so a ma Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a fəxa a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra. 26 Itoe nan yanfan so a ma: Amoni naxanla naxan yi xili Simeyati, na dii xəmən Sabadi nun Moyaba kaa naxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xəmən Yehosabadi. 27 A dii xəmənə xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini tən fəna a xən, ne birin seɛxi mangane kədine kui. A dii xəmənə Amasiya yi ti a nəxəni mangayani.

25

Amasiya, Yuda Mangana Mangane Singen 14.1-7

¹ Amasiya findi mangan na a jεε mαxαjεn nun suulunden nan ma. Jεε mαxαjεn nun solomanaanin a mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yehoyadan, Yerusalen kaana. ² Naxan fan Alatala yeε ra yi, a yi na liga, koni a mi a sɔβε so Alatala fe yi jaxi ra. ³ Amasiyaa mangayaan to senβε sɔtɔ, a yi na kuntigine faxa naxanye a fafe faxa. ⁴ Koni a mi e diine faxa, lan Musaa sariya kedin ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yetε yulubin nan ma fe ra.”*

⁵ Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yeεn ma, Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, a yi sofa kuntigine dαxɔ e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu kemε xun na. A yi muxune yatε keli jεε mαxαjεn ma han e nun nde. E yatena, muxu wuli kemε saxan, naxanye yi nɔ sigε yengeni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan nɔε. ⁶ A mɔn yi sofa muxu wuli kemε tongo Isirayila yi, naxanye yi sare fima gbeti fixen kilo wuli saxan na. ⁷ Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, “Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i fɔxɔ ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xɔn, Efirami bɔnsɔnna muxune. ⁸ Xa e siga i fɔxɔ ra, hali i senben sɔtɔ yengeni, Ala i raberinmanen i yaxune yii, bayo mali senbena Ala nan keden pe ra, a tan nan mɔn nɔε muxun nabire.” ⁹ Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, “N gbeti fixen kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila sofane yii, n fa nanfe ligan na yi?” Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, “Alatala nɔε gbetε soε i yii nen naxan dangu na ra.” ¹⁰ Amasiya yi sofane raxεtε naxanye sa kelixi Efirami yi, e yi xεtε e konne yi. Koni, e yi xɔlɔ

Yuda kaane ma, e xɔlɔxi gbeen yi xεtε e konne yi. ¹¹ Amasiyaa mangayaan yi senben sɔtɔ a yamanani. E nun a ganla yi siga Fɔxɔ Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni. ¹² Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e ye, e siga e ra geya gbeen xuntagi. E yi e radinjε ayi gemen xuntagi, e birin yi faxa.

¹³ Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxεtε, alogo e nama lan yengeni, ne yi Yuda taane yengε keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxan faxa, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yengeni, a sa Edɔn kaane nɔ yengen naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batue, a lu wusulanna ganjε e xa. ¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xɔlɔ Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nan-fera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi nɔ e yamaan badeni i yii?” ¹⁶ Sayiban mɔn yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi muxun na ba? A lu. I waxi nen n xa i bɔnbɔ ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mɔn yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragide a xa i halagi, bayo i bata ito liga, i mi n ma falan suxi.”

Yuda kaane yi Isirayila yengε Mangane Firinden 14.8-20

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiye a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xεrane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xεmena, Isirayila mangan Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yengε.”

¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xεraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xεmen ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonjε. ¹⁹ I yetε matαxɔma, i wasoma, a i bata Edɔn kaane nɔ.

* 25:4: Sariyane 24.16

Koni iki, lu i konni! Nanfera i mɔn fe ɲaxin fɔlɔma naxan sa raɲanma kalan ma ε nun Yuda yamaan birin xa?" ²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxɔn feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amasɔtɔ a bata yi a yεε rafindi Edɔn suxurene ma. ²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yεngε Beti-Semεsi taani Yuda yamanani. ²² Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ²³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semεsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalɛn yi, a yi nɔngɔnna yε tonge naanin kala Yerusalɛn yinna ra, keli Efirami dεen ma han Songen ma dεna. ²⁴ Xεmaan nun gbeti fixɛn nun se faɲin naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edɔn ma nɔɔn bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mɔn yi muxuna ndee suxu, a xεtε Samari taani.

*Amasiyaa mangayaan danna
Mangane Firinden 14.17-20*

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi ɲεε fu nun suulun sɔtɔ siimayaan na. ²⁶ Amasiya kɛwali dɔnxεne, keli a fɔlɔn ma han a raɲan na, ne birin seβexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛwali kɛdine kui. ²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yanfan so a ma Yerusalɛn yi, a yi a gi, a siga Lakisi taani, koni e yi siga a fɔxɔ ra Lakisi yi, e sa a faxa mɛnni. ²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fεma.

26

*Yusiya, Yuda Mangana
Mangane Firinden 14.21-22*

¹ Yuda kaane birin yi Yusiya dɔxɔ mangayani a fafe Amasiya ɲɔxɔni. Yusiya barin ɲεε fu nun sennin nan yi a ra. ² A fafe faxa xanbini, a mɔn

yi Elati taan ti, a mɔn yi a raxεtε Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a ɲεε fu nun senninden nan ma, a yi ɲεε tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalɛn kaana. ⁴ Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xɔn Sakari a siimayaan birin yi, naxan yi feene toma fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma, Ala nɔɔn fima a ma feen birin yi. ⁶ A yi mini Filisitine yεngεdeni, a yi Gati taan yinne birin nabira e nun Yaben taan nun Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti Asadodi fεma e nun yire gbεtεye yi Filisitine tagi. ⁷ Ala yi a mali Filisitine yεngεdeni e nun Arabun naxanye yi dɔxi Guri-Baali taani. Ala mɔn yi a mali Meyunin bɔnsɔnna muxune yεngεdeni. ⁸ Amonine yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi siga han Misiran yamana na, bayo a sɛnβɛn yi gbo. ⁹ Yusiya yi makantan sangansona ndee ti Yerusalɛn yinna xɔn. A yi kedenna ti Songenna so dεen dεxɔn, keden Lanban ma dεen dεxɔn, keden yinna songenna nde dεxɔn. A yi e makantan. ¹⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi makantan banxi matexina ndee ti tonbonni, a yi xɔɲin wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii xuruse sansanna nun mεrεmεrεne yi. Xεε biine nun sansi siine fan yi a yii geya longonne ra, bayo xε biin yi rafan a ma. ¹¹ Gali kɛnden yi Yusiya yii, e yi e yitaxun gali yεen ma fata xasabin na seβeli tiin Yeyiyɛli nun fe xunmatoon Maaseya naxanye yatε Xananiyaa yamarin bun, mangana kuntigina nde. ¹² Sofa kuntigin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi lanxi muxu wuli firin muxu kεmε sennin nan ma. ¹³ Sofaan muxu wuli kεmε saxan wuli solofere kεmε suulun nan yi e yamarin bun naxanye yi mangan malima a yaxune yεngεdeni. ¹⁴ Yusiya yi yε masansan wure lefane nun tanbane nun wure kɔmɔtine nun tagi xidine nun xali-

makunle nun lantan gɛmɛne so so-fane birin yii. ¹⁵ Yusiya yi yɛngɛ so sena ndee rafala Yerusalɛn yi fata fekolonna ndee ra naxanye yi nɔɛ xalimakunle nun gɛmɛ belebelene wolɛ. A yi e ti makantan sangansone fari taan yinna xuntagi e nun yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga ayi pon, bayo a mali kɛndɛn sɔtɔ nɛn han a mangayaan yi sabati.

¹⁶ Koni, Yusiya to sɛnbɛn sɔtɔ a mangayani, a yi waso ayi. Na feen nan napan kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga Alatala, a Ala yɛɛ ra yi. Lɔxɔna nde, a yi so Alatala Batu Banxini alogo a xa wusulanne gan wusulan saraxa ganden fari. ¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alatalaa saraxarali gbɛtɛye muxu tonge solo-masɛxɛ yi so a fɔxɔ ra wɛkilɛni. ¹⁸ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusiya, i tan xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa, fɔ saraxaraline Haruna xabilani naxanye yi rasariɲanxi lan na feen ma. Mini yire sariɲanxini, bayo tinxintaren nan i ra, na mi findima binye ra i xa Marigina Alatala yɛɛ ra yi.” ¹⁹ Yusiya yi tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a yi xɔlɔ saraxaraline ma. Na sasani, dogonfonna yi mini a tigi ra saraxaraline yɛtagi Alatala Batu Banxin wusulan ganden dɛxɔn. ²⁰ Saraxaraline kuntigina Asari nun na saraxarali gbɛtɛne birin yi a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi a ramini tandeni mafurɛn, a tan yatigin yi a mafura minideni bayo Alatala bata yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogonfonna a ma han a yi faxes. A mi yi fa nɔɛ soɛ Alatala Batu Banxini. A dii xɛmɛn Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoɛ a ra. ²² Yusiya kɛwali dɔnxɛne, keli a fɔlɔn ma han a rapan na, Nabi Esayi, Amɔsi a dii xɛmɛn ne birin sɛbɛ nɛn. ²³ Yusiya yi faxes, e yi a maluxun a danna xɛɛna nde ma a benbane fɛma, a mi yi makuya mangane gaburune ra, bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Dogonfontɔɔn nan a ra.”

* **27:3:** So dɛɛn naxan geyaan na.

A dii xɛmɛn Yotami yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

27

Yotami, Yuda Mangana Mangane Firinden 15.32-38

¹ Yotami findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun suulunna nan ma. A yi ɲɛɛ fu nun sennin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Yerusa, Sadɔki a dii tɛmɛna. ² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan mɔn mi yi tinxin. ³ A tan nan Alatala Batu Banxin So Dɛɛn Faxaraxini tɔn,* a mɔn yi nde dɔxɔ Ofɛli yinna dɛ. ⁴ A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makantanxine fɔtɔn yirene yi. ⁵ A yi Amonine mangan yɛngɛ, a yi e nɔ. Na ɲɛɛn na, Amonine yi gbɛti fixɛn kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E mɔn ne nan so a yii ɲɛɛ firinden nun a saxandeni. ⁶ Yotami yi sɛnbɛn sɔtɔ, amasɔtɔ a yi tinxin Alatala yɛɛ ra yi, a Ala.

⁷ Yotami kɛwali dɔnxɛne, a yɛngɛn naxanye so e nun a feene birin, ne sɛbɛxi Isirayila mangane nun Yuda mangane kɛdine kui. ⁸ Yotami findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun suulunna nan ma. A yi ɲɛɛ fu nun suulun ti mangayani Yerusalɛn yi. ⁹ Yotami yi faxes, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A dii xɛmɛna Axasi yi ti a ɲɔxɔni.

28

Axasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 16.1-20

¹ Axasi findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛden nan ma, a yi ɲɛɛ fu nun sennin ti mangayani Yerusalɛn yi. Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fapin nan liga. ² Axasi yi sigan ti a ɲaxin na alo Isirayila mangane a liga kii naxan yi, a yɛtɛɛn yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa. ³ A

yi saraxane ba Ben-Hinon lanbanni, a yi a dii xemene gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe xasixine yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii. ⁴ Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e yenge, e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla mon yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi bono gbeen sa e ma. ⁶ Remaliyaa dii xemen Peka yi a liga sofaan muxu wuli kemε wuli monye yi faxa Yuda yamanani lon kedenni. Amasoto e bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. ⁷ Efirami bononna sofa kenden Sikiri yi mangana dii xemen Maaseya faxa e nun Asirikami manga banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena. ⁸ Isirayila kaane yi muxu wuli kemε firin suxu konyiyani Yuda kaane ye, naxanle nun dii xemene nun dii temene. E mon yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹ Koni, Alatalaa nabina nde yi menni naxan yi xili Odedi. Na yi mini sofane ralandeni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, "Alatala, ε benbane Ala bata xolo Yuda kaane ma, a yi e sa ε sagoni, anu, ε tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegbele xuiin yi te han kore xonna ma. ¹⁰ Iki, ε waxi ε xa na Yuda kaane nun Yerusalen kaane findi ε konyi xemene nun ε konyi gilene ra. Koni, ε fan mi findixi yulubitone ra Alatala yeε ra yi ba, ε Ala? ¹¹ Nayi, ε tuli mati n na, ε mon xa Yuda muxu suxini itoe raxete e konni, bayo Alatala xoloxi ε ma ki fani." ¹² Nayi, Efirami muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xemena Asari nun Mesilimoti a dii xemen Bereki nun Salun ma dii xemen Yexisikayi nun Xadilayi a dii xemena Amasa, ne yi xolo sofane ma naxanye yi sa yengeni. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, "E nama fa konyini itoe ra

be, bayo en findima nen yulubitone ra Alatala yeε ra yi. E waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata xolo gbeen ti Isirayila kaane ma." ¹⁴ Nayi, sofane yi muxu suxine nun se tongoxine birin naxete kuntigine nun yamaan birin yetagi. ¹⁵ E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi noε sigan tiye, e yi ne dolo sofanle fari, e siga e ra e ngaxakedenne fema Yeriko yi, Tugu Taana. Isirayila kaane mon yi xete Samari taani.

¹⁶ Na waxatini, Manga Axasi yi xeraan nasiga Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali. ¹⁷ Edon kaane mon yi Yuda kaane yenge, e yi muxuna ndee suxu. ¹⁸ Na waxatin yeteni, Filisitine yi yengen nakeli lanban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semesi taan tongo, e nun Ayalon nun Gediroti taane nun Soko nun Timana nun Ginso taane nun e rabilinne taane, e yi dolo e yi. ¹⁹ Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo. ²⁰ Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fema, koni benun a xa a mali, a yi a yenge. ²¹ Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na ton mi lu a ma.

²² Hali Axasi yi kontofilixi waxatin naxan yi, a mon lu nen tinxintareyani Alatala yeε ra yi. ²³ A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na tron masotoxi naxanye xon, bayo a yi a mirima nen, a naxa, "Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali." Koni, na nan napan kala ma a ra, e nun Isirayila birin. ²⁴ Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin deene balan, a yi kidene rafala Yerusalen taan yiren

birin yi. ²⁵ A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbetene xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xɔlɔ a ma kati!

²⁶ A kɛwali dɔnxene, a feene birin, keli a fɔlɔn ma han a rajanna, ne sɛbɛxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛdine kui. ²⁷ Axasi yi faxa, e yi a maluxun Yerusalɛn taani, koni a tan mi maluxun Isirayila mangane gaburun na. A dii xɛmɛn Xesekiya yi ti a jɔxɔni.

29

Xesekiya, Yuda mangana Mangane Firinden 18.1-3

¹ Xesekiya findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɔɛn nun suulunna nan ma, a yi jɛɛ mɔxɔɔɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Abiya, Sakari a dii tɛmɛna. ² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan jɛɛ singen kike singen ma, a yi a dɛɛne yitɔn. ⁴ A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n na, ε tan Lewine. E yetɛ rasarijan, ε yi Alatala Batu Banxin nasarijan, ε benbane Ala, ε yi se xɔsixin ramini yire sarijanxini ito kui. ⁶ Bayo en benbane fe xɔsixin raba nɛn, naxanye rajaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e mɛ a ra, e yi e xun xanbi so Alatala yire sarijanxini. ⁷ E yetɛɛn yi Ala Batu Banxin so dɛɛne balan, e yi lɛnpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sarijanxini. ⁸ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo ε a toma kii naxan yi. ⁹ Nanara, en benbane faxa yɛngɛni, en ma dii xɛmɛne nun en ma dii tɛmɛne nun en ma jaxanle yi lu konyiyani. ¹⁰ Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala. ¹¹ Iki, ngaxakedenne, ε ba

tunnaxɔlɔn ma, bayo Alatala ε tan nan sugandixi alogo ε xa ti a yetagi a wanla ra, ε findi a walikene ra, ε yi wusulanne gan a xa.”

¹² Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxuni itoe yi fa:

Kehati xabilani:
Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yowɛli.

Merari xabilani:
Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gɛrisɔn xabilani:
Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³ Elisafan xabilani:
Simiri nun Yeyiyɛli.

Asafi xabilani:
Sakari nun Matani.

¹⁴ Heman xabilani:
Yɛxiyɛli nun Simeyi.

Yedutun xabilani:
Semaya nun Yusiyɛli.

¹⁵ E yi e bɔnsɔnna muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanɛ, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁶ Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarijanxini a rasarijandeni. E se xɔsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi bɔnsɔnna muxune yi se xɔsixin tongo e sa e woli Kedirɔn lanbanni. ¹⁷ E Alatala Batu Banxin nasarijan fɔlɔ kike singen xi singe lɔxɔn nin. Xi solomasɛxɛde lɔxɔni, e yi so Alatala Batu Banxin so dɛɛn palaan ma, e mɔn yi xi solomasɛxɛ wali kɛ a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸ Na xanbi ra, e mɔn yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin sama tabanla naxan fari e nun a seene birin. ¹⁹ Manga Axasi seen naxanye birin naxɔsi a tinxintareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mɔn yi saraxane ba

20 Manga Xesekiya yi keli xətən, a yi taan kuntigine malan, e siga Alatala Batu Banxini. 21 E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yexεε dii solofere nun kətō solofere ra mangana denbayaan nun yire sarıñanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarıñan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixεtene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari. 22 Saraxaraline yıñingene kœ raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. E mən yi kontonne kœ raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexεε diine kœ raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. 23 E mən yi siga kətō kœ raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yεtagi, ne yi e yiine sa e ma. 24 Nayi, saraxaraline yi kətōne kœ raxaba, e yi e wunla bəxən saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari. 25 Mangan yi Lewi bənsənna muxune lu Alatala Batu Banxini, kariñanne nun kondenne nun bəlōne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangana fetoon Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma. 26 Lewi bənsənna muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na, xətane suxi e yii. 27 Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nema yi saraxan gan fəle waxatin naxan yi, e yi bətin ba Alatala xa xəta xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra. 28 Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu bətin bε, e xətaan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganñε. 29 E to yelin saraxa gan daxin bε, mangan nun a yamaan naxan birin yi a

fəxə ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun. 30 Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bənsənna muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa bəti xuine nun fetona Asafi a bəti xuine ra. E yi bətin ba sεwani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

31 Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki ε bata dεntεε Alatala xa, ε fa ε saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bəñε fəñine birin yi fa saraxa gan daxine ra. 32 Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yatεn yi siga han ñinge tonge solofere e nun yexεε dii kεmε firin e nun konton kεmε, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa. 33 E mən yi ñinge kεmε sennin e nun kontonne nun kətō wuli saxan ba saraxa gbεtεne ra. 34 Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nœ saraxa gan daxine birin budε. Nanara, e ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi fa e mali han wanla yi ñan, han saraxaraliin bonne yi rasarıñan. E ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi kataxi e rasarıñan feen nan na dangu saraxaraline ra. 35 Saraxa gan daxin yi wuya, sa bəñε xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasarıñan na kii nin. 36 Ala bata yi naxan birin yitən yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sεwa na ra, amasətō na feene liga nən mafurεn.

30

Xesekiya yi sanla raba

1 Manga Xesekiya yi xεrane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mən yi bataxine sεbε Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalεn yi, e fa Alatala tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* rabadeni. 2 Mangan

* **30:1:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kœ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaayan 12.1-13 kui.

nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalen yi a e xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba nen kike firinden ma. ³ Bayo saraxarali wuyaxi mi yi sarijanxi na waxatini, yamaan mon munma yi malan Yerusalen yi singen, e mi yi nae na sanla rabe singen. ⁴ Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra, ⁵ e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Beriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalen yi, e fa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba menni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasoto yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xon alo a yi sebexi kii naxan yi. ⁶ Xerane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi, alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “E tan Isirayila kaane, e xete Alatala ma, Ibu-rahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mon xa xete e ma, e tan yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, e tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma. ⁷ E nama lu alo e fafane, alo e ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxinxi Alatala yee ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon de alo e a toma kii naxan yi. ⁸ Nayi, e nama tuli maxodaxo ayi alo e benbane. E fa Alatala ma, e fa a yire sarijanxini, a denaxan nasarijanxi han habadan, e wali Alatala xa, e Ala, alogo a xolo gbeen xa xete e foxo ra. ⁹ Xa e fa Alatala ma, muxun naxanye e ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkininma nen e ma, e mon yi xete yamanani ito yi. Alatala hinan, e Ala, a fan, a mi a yetagin luxunma e ma, xa e xete a ma.” ¹⁰ Xerane yi siga taane yi Efirami yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e magele. ¹¹ Koni, Aseri bomsonna muxuna ndee nun Manase bomsonna muxuna ndee nun Sabulon bomsonna muxuna ndee yi e yete magodo Ala xa, e tin sigere Yerusalen yi. ¹² Ala yi

muxune boren masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹³ Yama gbeen yi fa Yerusalen yi Buru Tetaren Sanla† rabadeni kike firinden. Yamaan yi gbo han! ¹⁴ Suxure batuden naxanye yi Yerusalen yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi ne woli Kediron lanbanni. ¹⁵ Nen kike firinden xi fu nun naaninde loxoni, e yi xuruseene koe raxaba Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla fe ra. Nayi, Lewi bomsonna muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yete dentegere Ala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini. ¹⁶ Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikere Musaa sariyan na. Xuruseen naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla soe saraxaraline yii, e yi lu a xuyere saraxa ganden ma. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan ye, e mi nae saraxane be Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene koe raxabe e xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla fe ra. ¹⁸ Muxu wuyaxi yi na, Efirami kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane ye naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxa subene don nen, e sariyan kala na nan xon. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa dija e yulubin ma. ¹⁹ Ala xa dija muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fenxi e boren ma feu, hali e mi yi sarijanxi.” ²⁰ Alatala yi Xesekiya xuiin name, a yi dija yamaan ma. ²¹ Nayi, Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sewa gbeeni xi solofere. Lewi bomsonna muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunne e senben birin na e maxaseene ra. ²² Xesekiya yi Lewine wali faji xontonna ti, naxanye yi walima Alatala xa ki faji. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi bore xunbeli saraxane ra, e yi

† 30:13: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xeroyaan 12.15 kui.

Alatala tantun, e benbane Ala.

²³ Yamaan birin mən yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali ləxəne fari, e mən yi sanla raba sɛwani xi solofere, ²⁴ bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan. ²⁵ Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbətɛye yi e nun xəpən naxanye yi dəxi Isirayila kaane nun Yuda kaane ye, ne birin yi lu sɛwani e bode xən ma. ²⁶ Sɛwa gbeen yi lu Yerusalən kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xəmən Sulemani waxatini, na jəxən munma yi liga Yerusalən yi singen. ²⁷ Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin mɛ a konni ariyanna yi.

31

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli tən

¹ Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gɛmɛne kala, e yi Asera kide gbindonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bənsənnə yamanane yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

² Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bəpɛ xunbeli saraxane bama. E tan nan mən yi findixi Alatalaa walikene ra, e yi Alatala tantunma, e yi bətine ba Alatala xa a banxin so dɛɛn na. ³ Mangan yi a sətə sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye yi ganma xətənnə nun jɪnbanna ra e nun Matabu Ləxəne nun kike nɛnɛn nun sali ləxəne ma, alo a sɛbɛxi kii naxan yi Alatalaa sariyani. ⁴ Xesekiya yi a fala Yerusalən kaane xa a e xa

fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma. ⁵ Na falan mɛ yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so fələ saraxaraline nun Lewine yii. ⁶ Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi dəxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fɛ e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xən, e nun e se sarijanxine yaganna naxanye yi dɛntɛgɛxi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan. ⁷ E yi se wuyaxi malan fələ jɛɛn kike saxandeni, e yi yelin jɛɛn kike solofereden ma. ⁸ Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane. ⁹ Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxədin na seene fe ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadəki bənsənni, na yi a yabi, a naxa, “Xabu nxu fa fələ seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen sətə nɛn nxu lugo, nxu yi a dənɛn gbegbe lu, amasətə Alatala duba nɛn a yamaan xa, a dənɛn naxanye luxi ne nan itoe ra.”

¹¹ Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala. ¹² E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sarijanxine birin na mɛnni. Lewi bənsənnə muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi finmaseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundəxən na. ¹³ Xəmən naxanye yi xili Yɛxiyɛli nun Asasiya nun Naxati nun Asaheli nun Yeri-moti nun Yosabadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Bənaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyɛn Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na. ¹⁴ Yiminaa dii xəmən Kore, Lewi bənsənnə muxun naxan

yi Sogeteden dεen kantanma, a tan nan yi nεnige ma saraxane rasuxuma naxanye yi fima Ala ma. A mən yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sarijanxi gbεteye. ¹⁵ Saraxaralini itoe yi dɔxi saraxarali taan* naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sekani. E yi seene yitaxun menne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii nɔrena alo a yi lan kii naxan yi, ¹⁶ fɔlɔ dii xemene ma naxanye xili seβexi e bənsən kedin ma fɔlɔ e nεε saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e yeβa kiin na. ¹⁷ Saraxaraline xinle yi seβexi e bənsən kedin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bənsənna muxune fɔlɔ e nεε mɔxɔnɛn ma, alo e yi yamarixi wanla dε kii naxan yi fata e yeβa kiin na, ¹⁸ e nun e denbayane birin xinle yi seβexi e bənsən kedin kui, e naxanle nun e dii xemene nun e dii temene nun e muxune birin, bayo e tan bata yi rasarijan Alaa wanla ra. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaralina ndee yi dɔxi banxidene ra saraxarali taane rabilinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e nun Lewi bənsənna xemene birin naxanye xinle yi seβexi e bənsən kedin kui.

²⁰ Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe fajin liga tinxinna nun lannayani Alatala yeε ra yi, a Ala. ²¹ A wali wuyaxi ke nen Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a fajin na. A yi Ala fen a bɔnɛn ma feu, a yi sabati.

32

Asiriya Mangan yi a kənkə e ma

¹ Xesekiya lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yenge, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na. ² Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalen

yengedeni, ³ Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra ticine birin dutun. ⁴ Yamaan yi e malan, e yi ticine birin dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bɔxɔn bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.” ⁵ Xesekiya yi a wεkile, a yi taan yinna yire kalaxine ti, a mən yi sangansone ti yinna xuntagi, a mən yi yin gbete ti a fari ma. A yi Milo gbingbinna rafala Dawudaa Taani. A yi yenge so wuyaxi nun ye masansan wure lefa wuyaxi sɔtɔ a ganla xa. ⁶ A yi sofa kuntigine dɔxɔ yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so dεen na. A yi a fala e xa, a naxa, ⁷ “E wεkile, ε senbe so! E nama kuisan, ε nama gaxu Asiriya kaane mangan yeε ra e nun yamaan naxan a fɔxɔ ra amasɔtɔ senben naxan en tan na, na gbo a gbeen xa. ⁸ Adamadi senben nan a tan na, anu Alatala nan en tan fɔxɔ ra, en ma Ala, naxan en malima en ma yengene yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu. ⁹ Na danguxina, Asiriya mangan Senakeribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Senakeribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalen yi. A yi xeraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalen yi, a naxa, ¹⁰ “Asiriya mangan Senakeribi ito nan falaxi, a naxa, ‘E yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi ε mən dɔxi Yerusalen yi yengen tagi? ¹¹ Xesekiya xa mi ε radinma ba alogo kamen nun ige xɔnla xa ε faxa, a nεma a fale, a naxa, ‘Alatala, en ma Ala en natange Asiriya mangan ma ba?’ ¹² Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, ‘E xinbi sinma saraxa ganden keden peen nan yetagi, ε yi saraxane gan menni.’ ¹³ E mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane nɔ nen e yamanan muxune xunbe ba? ¹⁴ Awa,

* **31:15:** Saraxaraline taane fe seβexi Yosuwe 21.1-45 kui.

n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, ε Ala nɔε ε rakise ba? ¹⁵ Na ma, Manga Xesekiya nama ε mayenden, a yi ε radin na kiini. Ε nama ε yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi nɔxi a yamaan natange n benbane ma. Nayi, ε alane fan mi nɔε ε be n fan yii mumε! ”

*Senakeribi yi Ala rayelefu
Mangane Firinden 19.8-13 nun
Esayi 37.8-13*

¹⁶ Na xanbi ra, Asiriya mangan mɔn yi fala naxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikeεn Xesekiya. ¹⁷ Asiriya mangan yetεen bata yi Alatala, Isirayilaa Ala konbi kedinde sebe nun, a naxa, “Siyaan bonne alane mi nɔxi e yamanan muxune ratange n ma kii naxan yi, Xesekiyaa Ala fan mi nɔε a yamaan natange n ma na kii nin.” ¹⁸ A yi falan ti a xuini texin na Heburu xuini, alogo Yerusalen yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nɔ taan finde a gbeen na. ¹⁹ E lu falan tiye Yerusalen Ala ma alo e yi falan tima siya gbetene ala rafalaxine nan ma bɔxɔ xɔnna fari.

*Ala yi Asiriya mangan nɔ
Mangane Firinden 19.35-37 nun
Esayi 37.36-38*

²⁰ Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amɔsi a dii xεmεn yi e xuini namini fɔlɔ Ala ma lan feni ito ma. ²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xe naxan sa Asiriya mangana sofa kendene birin naxari a gali dɔxɔdeni, e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xεte a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xεmεne yi sa a faxa menni. ²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane rakisi na kii nin Asiriya manga Senakeribi senben ma, a mɔn yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma. ²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xɔn Yerusalen yi, e nun kise fajine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na lɔxɔni, siyane birin yi a binya.

Xesekiyaa mangayaan xunsona

²⁴ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kendeyaan sɔtɔma nen. ²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali faji kolon na, a yi waso ayi a bɔjɛni. Ala yi xɔlɔ a ma, e nun Yuda nun Yerusalen. ²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane birin yi e xun xεte Alatala ma. Na ma, Alatalaa xɔlɔn mi fa e li Xesekiyaa siimayani.

²⁷ Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. A yi gbeti fixen nun xεmaan nun bɔxɔ bun nafunle nun latikɔnɔnne nun ye masansan wure lefane nun se fajine birin namaradene rafala. ²⁸ A yi murutun nun manpaan nun ture ramaradene rafala, e nun xuruseen sifan birin namaradene. ²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbege. ³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya nɔ sɔtɔ nen a feene birin ma. ³¹ Koni, lɔxɔna nde Babilɔn mangane to xεrane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yete yii a mato xinla ma alogo a xa a bɔje yi feene birin kolon.

³² Manga Xesekiya kεwali dɔnxεne, a tinxinyaan naxan liga, ne sebexi Amɔsi a dii xεmεn Nabi Esayi a kedinde kui lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedinde kui. ³³ Manga Xesekiya yi faxa. Dawuda yixetene gaburun denaxan yitɔnxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun menni. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi fa a saya xɔntɔdeni. A dii xεmεn Manase yi findi mangan na a nɔxɔni.

33

*Manase, Yuda Mangana
Mangane Firinden 21.1-18*

¹ Manase findi mangan na a jεε fu nun firinna nan ma, a yi jεε tonge suulun e nun suulun ti mangayani

Yerusalen yi. ² Naxan naxu Alatala yee ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yee ra, a yi so ne fe xosixine yi.

³ A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mon yi ne rafala. A yi saraxa ganden nafala Baali xa, a mon yi Asera kide gbindonne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala denaxan ma, a naxa, "N xinla luma nen Yerusalen yi habadan." ⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui. ⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinon lanbanni suxurene xa. A yi so yiimato feene nun woyimayaan nun kera feene yi. A yi muxune maxodin naxanye falan tima barinne ra. A yi fe xosixi gbege liga Alatala yee ra yi, a yi a raxolo. ⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde dexo Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nen Dawuda xa e nun a dii xemmen Sulemani, a naxa, "N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalen, n denaxan sugandixi Isirayila bonsonne birin ye. ⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi e benbane yii fata Musa ra, n mi tinne mum e yi kedi yamanani ito yi." ⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalen kaane yi yulubin tongo. E yi fe xosixine liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagi Isirayila bun. ¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula yolonxonna ra, e siga a ra Babilon yi. ¹² A taroni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yete magodo a benbane Ala xa. ¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuiin nasuxu. A yi a maxandin yabi, a mon yi xete a ra Yerusalen yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase mon yi Dawudaa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate ayi, keli

Gihon tigin ma lanbanni, siga so-gegododen binni han taan so deen naxan xili Yexe Dena, a yi Ofeli geyaan nabilin. A mon yi sofa kuntigine dexo Yuda taa makantanxine birin yi.

¹⁵ A yi xone suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi denaxan yi e nun Yerusalen yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma. ¹⁶ A mon yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi bone xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane xa a e xa bira Alatala foxo ra, Isirayilaa Ala. ¹⁷ Yamaan mon yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kewali donxene, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayilaa Ala xinli, ne birin sebexi Isirayila mangane kedine kui. ¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene a naxanye ti, e nun a Asera kide gbindonna naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye ti benun a xa a yete magodo, ne birin sebexi Hosayi a taruxu kedine kui. ²⁰ Manase yi faxesa, e yi a maluxun a konni. A dii xemena Amon yi findi mangan na a noxonni.

Amon, Yuda Mangana Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Amon findi mangan na a nee maxonnen nun firinden nan ma, a yi nee firin ti mangayani Yerusalen yi.

²² Naxan naxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Amon yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu. ²³ Koni, a mi a yete magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Amon findi nen yulubi kan gbeen na. ²⁴ A walikene yi yanfan so a ma, e sa a faxesa a banxini. ²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Amon ma, yamanan muxune yi ne birin faxesa, yamanan muxune

yi a dii xεmεn Yosiya dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

34

Yosiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 22.1-2

¹Yosiya findi mangan na a ɲεε solomasεxεdeni nan ma, a yi ɲεε tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. ²Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda sɔnna tongo. A lu tinxinyaan kiraan xɔn.

³A mangayaan ɲεε solomasεxεdeni, hali a mɔn to yi xurun, a lu nɛn a benba Dawudaa Ala batuε. A ɲεε fu nun firinna, a yi taan kidene kala folɔ Yuda nun Yerusalɛn yi, e nun Asera kide gbindonne nun wure raxulunxi sawurane. ⁴A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbindonne raxɔri, e nun suxure sawurane. A ne birin findi dungu dungine ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa. ⁵A yi kide ki muxune xɔnne gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalɛn rasariɲan na kii nin. ⁶A mɔn yi siga Manase yamanani e nun Eframi bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna nun Nafatali bɔnsɔnna e nun bɔxɔn naxanye yi e rabilinxi. ⁷A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbindonne kala mɛnne yi, a yi suxurene findi burunburunna ra, a yi wusulan gandene birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a mɔn yi xεtε Yerusalɛn yi.

Saraxaraline yi sariya kedin to Mangane Firinden 22.3-10

⁸Yosiyaa mangayaan ɲεε fu nun solomasεxεdeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasariɲandeni: Asaliyaa dii xεmεn Safan nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xεmεn Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini tɔn, mangana Ala. ⁹E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan

fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Eframi nun Manase nun Isirayila yamaan muxu dɔnxɛn naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin bɔnsɔnne, e yi ne so a yii. E yi xεtε Yerusalɛn yi. ¹⁰Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini tɔn feen yεeratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikene yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini. ¹¹Ne yi na gbetin so gεmε masonle nun kamudεrene yii alogo e xa gεmεne nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye rabεɲin, e kala. ¹²Na walikene yi wanla kε tinxinni. Lewi bɔnsɔnna muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesulan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxε. ¹³E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikene xunmatone a ra walidene birin yi. Sebɛli tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebene nun kantan tiine.

¹⁴Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatalaa sariya kedin to a naxan so Musa yii. ¹⁵Nayi, Xiliki yi a fala sebɛli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi sariya kedin so Safan yii. ¹⁶Safan yi siga a ra Manga Yosiya konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, “I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin kε. ¹⁷Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii.” ¹⁸Sebɛli tiin Safan yi sa ne birin yeɓa mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki sariya kedin so nɛn n yii.” Na xanbi ra, Safan yi a xaran mangan yεtagi. ¹⁹Mangan to sariya falane mε na kedin kui, a yi a domani bɔ a ma. ²⁰Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xεmεna Axikan nun Mike a dii xεmεna Abadon nun sebɛli tiin Safan nun mangana walikena Asaya, a naxa, ²¹“E sa Alatala maxadin n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedi toxini ito a

fe ma, bayo Alatalaa xəlɔn gbo en xili ma, amasɔtɔ en benbane mi Alatalaa falan suxu mumɛ alo a seɓɛxi kii naxan yi kɛdini ito kui.”²² Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi ɲaxanla Xuluda fɛma. Xasara naxan yi dugine kantanma, na mamandenna Salun ma ɲaxanla, Tokehatai a dii xɛmɛna. Na ɲaxanla yi dɔxi Yerusalɛn Taa Nɛnɛni. E yi e lanma xuiin fala a xa.²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala ɛ xɛ muxun xa,²⁴ ɛ naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tɔrɔn nafama nɛn yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene seɓɛxi kii naxan yi kɛdini ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yɛtagi.²⁵ Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxɔlɔ e kɛwanle xɔn. Nayi, n ma xəlɔn gbo taani ito xili ma, a mi ɲanɲɛ mumɛ!’²⁶ E mɔn xa a fala Yuda mangan xa, naxan ɛ xɛxi Alatala maxɔdindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma ɛ naxanye mɛxi, a naxa,²⁷ ‘Bayo i bata gaxu, i yi i yɛtɛ magodo Ala xa, i to falani itoe mɛ naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xɛtɛ n ma, bayo i bata i ya dugine yibɔ i ma, i yi wuga n yɛtagi, n bata a mɛ. Alatalaa falan ni i ra.²⁸ N ni i rasuxuma nɛn i benbane fɛma, i rasɛnɛma nɛn bɔɲɛ xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na tɔrɔne toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatɔne yi.’ ” E yi sa na yabin nali mangan ma.

*Ala batu ki faɲina Yosiya xɔn
Mangane Firinden 23.1-3*

²⁹ Manga Yosiya yi Yuda nun Yerusalɛn fonne birin malan.³⁰ Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun yamaan birin biraxi a fɔxɔ ra, muxudin nun muxu

gbeena. Alaa layirin kɛdin naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na.³¹ Mangan yi ti a tideni Alatala yɛtagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu a bɔɲɛn nun a niin birin yi, alo a seɓɛxi layiri kɛdin kui kii naxan yi.³² A yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Yerusalɛn kaane birin naso na layirin bun. Yerusalɛn kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala.³³ Yosiya yi danna sa fe ɲaxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbɛtɛne yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nɛn Alatala, e benbane Ala fɔxɔ ra a dunuɲa yi gidin birin yi.

35

*Yosiya yi sanla raba
Mangane Firinden 23.21-23*

¹ Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* raba Alatala xa Yerusalɛn yi ɲɛn kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene kɔɛ raxaba.² Yosiya mɔn yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e sɔbɛ so Alatala Batu Banxin wanla dɛxunni.³ A yi a fala Lewi bɔnsɔnna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasariɲanxi Alatalaa wanla dɛxunni, a naxa, “E sa Layiri Kankiraan dɔxɔ Alatala Batu Banxini Isirayila Manga Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani naxan tixi. E mi fa a maxalima ɛ tungunne ma iki. Nayi, ɛ wali Alatala ɛ Ala xa e nun Isirayila, a yamana.⁴ E yi ɛ yitaxun denbaya yɛɛn nun wali xundɛ yɛɛn ma, alo Isirayila manga Dawuda a seɓɛxi kii naxan yi, e nun a dii xɛmɛn Sulemani.⁵ E birin xa sa ti yire sariɲanxini, ɛ yɛba yamaan bɔnsɔnne yɛɛn ma.⁶ E Halagi Tiin Dangu

* **35:1:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

Lɔxɔn Sanla saraxa yεxεε diine faxa ε ngaxakedenne xa, ε yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra.”

⁷ Yosiya yi jinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na. ⁸ A kuntigine fan jɛnigen ma, ne fan yi xurusena nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yεxiyeli, ne yi xuruse wuli firin kεmε sennin ba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra e nun jinge kεmε saxan. ⁹ Konani nun Semaya nun Nataneli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyeli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun jinge kεmε suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

¹⁰ Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xundε yεen ma, alo mangana a yamari kii naxan yi. ¹¹ E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa xuruseene kɔε raxabε, saraxaraline yi lu marasarijanna tiyε xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma. ¹² E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yita Alatala ra, alo a sεbεxi Musaa kεdine kui kii naxan yi, e jingene fan liga na kii nin. ¹³ E yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene sa tεeni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasarijan saraxa se gbεtεne, e yi ne jin tundene nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafuren. ¹⁴ Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixεtεne lu nεn walε han kɔεen na, e yi saraxa gan daxine ba e nun saraxa subeturene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixεtεne xa, saraxaraline. ¹⁵ Asafi yixεtεn naxanye yi βetin bama, ne

yi e wanle kεma nεn alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fetoon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla dε. E mi keli e wali xundεne yi mumε, bayo e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnna muxune yi donseen nafalama e xa. ¹⁶ Na lɔxɔni, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gandeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba na waxatini. E mɔn yi Buru Tetaren Sanla† raba xi solofere bun ma. ¹⁸ Sa fɔlɔ Nabi Samuyeli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen. ¹⁹ Na Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Yosiyaa mangayaan jεε fu nun solomasεxεn nan ma.

*Yosiyaa mangayaan najanna
Mangane Firinden 23.24-30*

²⁰ Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tɔnjε, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yεngεdeni Efirati baan dεxɔn. Yosiya yi mini a ralandeni. ²¹ Neko yi xεrane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yεngεdeyi de, n sigan yama gbεtε nan yεngεdeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yεngεde naxan n malima alogo a nama i halagi.” ²² Koni, Yosiya mi xεtε a fɔxɔ ra, a yi a maxidi alo muxu gbεtε alogo a xa siga a yεngεdeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi kelixi Ala ma. A fa a yεngεdeni Megido fixε yireni. ²³ Xalimakuli wonle yi

† 35:17: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lεben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

a sɔxɔn, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E n xali, amasɔtɔ n maxɔlɔxi naxi ra.” ²⁴ A walikene yi a ragodo a yenge so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalen yi. A yi faxa, e yi a maluxun a benbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi sunu Yosiya faxa feen na. ²⁵ Nabi Yeremi yi Yosiya saya feen sunu betini tɔn. Han to, naxanle nun xemene birin Yosiya saya feen sunu betin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na betine sebexi Sunu kedine kui.

²⁶ Manga Yosiya kewali dɔnxene, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kedin na, ²⁷ keli a fe taruxun fɔlɔn ma han a rananna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.

36

Yehowaxasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 23.30-24.17

¹ Yamanan muxune yi Yosiya dii xemɛn Yehowaxasi dɔxɔ mangan na Yerusalen yi a fafe nɔxɔni. ² Yehowaxasi findi mangan na a nɛɛ mɔxɔɲɛn nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. ³ Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalen yi, a yetɛɛn yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixɛn kilo wuli saxan e nun xemaa kilo tonge saxan. ⁴ Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakedenna Eliyakimi dɔxɔ mangayani Yuda xun na Yerusalen yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

Yehoyakimi, Yuda mangana Mangane Firinden 23.36-24.7

⁵ Yehoyakimi findi mangan na a nɛɛ mɔxɔɲɛn nun saxanden nan ma, a yi nɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A yi fe naxin liga Alatala, a Ala yɛɛ ra yi. ⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari yi sa a yenge, a yi a xidi yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yamanani. ⁷ Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin

tongo, a sa e sa a manga banxini Babilɔn yi. ⁸ Yehoyakimi kewali dɔnxene mangayani, a fe xɔsixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin sebexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. A dii xemɛn Yoyakin yi ti mangayani a nɔxɔni.

Yoyakin, Yuda Mangana Mangane Firinden 24.8-17

⁹ Yoyakin findi mangan na a nɛɛ solomasɛxɛden nan ma, a yi kike saxan xi solomasɛɛ ti mangayani Yerusalen yi. Naxan naxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga.

¹⁰ Nɛɛ nɛnɛn fɔlɔn na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilɔn yi e nun Alatala Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxakedenna Sedeki dɔxɔ mangayani Yuda nun Yerusalen xun na.

Sedeki, Yuda Mangana Mangane Firinden 24.18-20

¹¹ Sedeki findi mangan na a nɛɛ mɔxɔɲɛn nun kedenden nan ma, a yi nɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ¹² Naxan naxu Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yetɛ magodo Nabi Yeremi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

Konyiyana Babilɔn yamanani Mangane Firinden 25.1-21

¹³ Manga Nebukadanesari Sedeki rakɔlɔ nɛn Ala yi. Koni hali na, a murute nɛn Manga Nebukadanesari yetɛɛn xili ma. Sedeki yi a tuli maxɔdɔxɔ, a yi a bɔɲɛni xɔdɔxɔ benun a xa fa Alatala ma, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xɔsixi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxɔsi, a naxan nasarijan Yerusalen yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dɔxɔ wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa. ¹⁶ Koni fɔ e to Alaa xɛrane magele, e mi tin a falan suxe, e yi nabine magele han Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma, xɔlɔn naxan mi yi nanɲɛ.

17 Nayi, Ala yi Babilon mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faxa silanfanna ra yire sarijanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xeme fonna nun jaxalan fonna hali naxanye bata yi fuga, Ala ne birin so nen Nebukadanesari yii. 18 Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala Batu Banxin nafunle nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilon yi. 19 E yi teen so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalen taan yinna rabira. E teen so banxi fajine birin na, e yi se fajine birin kala. 20 Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilon yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan senben soto waxatin naxan yi. 21 Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan fala Yere mi xa, a naxa, "Yamanan luma nen matabuni, a lu rabejinxi jee tonge solofere. Na findima waxatin jaxon nan na a yi lan nun a xa matabun soto fata sariyan na naxan mi suxu."*

Ala Batu Banxin man yi ti

Esirasi 1.1-3

22 Perise mangan Kirusi a mangayaan jee singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yere mi xon. Perise mangan yi falan nali, a yi a sebe a yamanan yiren birin ma, a naxa,

23 "Perise mangan Kirusi naxa iki,
 'Alatala, Ala Naxan Kore,
 na bata yamanane birin so n yii
 dunuɲa yi,
 a bata n yamari
 a n xa a batu banxin ti Yerusalen yi
 Yuda yi.

A yamaan muxun naxanye ra e ye,
 Alatala, e Ala xa lu ne xon,
 ne xa siga.' "

* 36:21: Yere mi 25.11 nun Saraxaraline 26.34-35

Esirasi Esirasi a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito nun Neyemi nun Taruxune kitabun yirene birin waxati kedenna nan ma fe falama. E birin sebexi xaxili kedenna nun wali kedenna nin. Esirasi Kitabun yirena feene ligaxi Taruxune Firindena feene xanbi ra. Esirasi a taruxun folon waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin nun Yerusalen taan bata yi kala yengeni nun. Yamaan foxo kedenna bata yi suxu yengeni nun, e xali konyiyani Babilon taani.

Perisene to senben soto, e Manga Kirusi yamarin fi nen Yahudiyane ma, a e mon xa sa Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani (Esirasi 1). A lixi, na yamarin bata Nabi Yeremi a nabiya falana ndee rakamali. Na feen sebexi Yeremi 25.1-14 kui. A feen mon sebexi Daniyeli 9.2 kui. Daniyeli mon Yesu fa waxatina fe falaxi nen nabiya falani. A waxati saxin foloxi Manga Kirusi a yamarin ito waxatin nan ma. Na feen sebexi Daniyeli 9.25 kui. Fata mangana yamarin ito ra, Isirayila kaa wuyaxi yi xete Yerusalen yi naxanye bata yi suxu yengeni (Esirasi 2). E wali singen Yerusalen yi, e yi saraxa ganden nafala, e yi Ala Batu feene folo menni (Esirasi 3). E yi e yitonma Ala Batu Banxin yeteen ti feen na waxatin naxan yi, yaxune yi e matandi folo, e kedine rasiga Perise mangane ma. A rajanna, Perise mangane mon yi na yamari kedenna fi, yamaan yi banxin ti. (Keli Esirasi 4 ma han 6)

A yire firindena a yebama Saraxaralina Esirasi Yahudiyane dina feene yiton kii naxan yi Yerusalen yi alogo e mon xa Ala Batu a kiini (Keli Esirasi 7 ma han 10).

Kirusi yi Isirayila kaane mali Taruxune Firinden 36.22-23

¹ Perise yamanan manga Kirusi a mangayaan jee singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xa. Perise mangan yi falani ito rali, a yi a sebe a yamanan yiren

birin ma, a naxa, ² “Perise manga Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanan birin so n yii dununa yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalen taani Yuda yi. ³ A yamaan muxun naxanye ra e ye, e Ala xa lu ne xon, ne xa xete Yerusalen taani Yuda yi, e sa Alatala Batu Banxin ti na, Isirayilaa Ala. Ala nan a ra naxan Yerusalen yi. ⁴ Isirayila yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, ne nema dxi dede yi, men kaane xa e mali e yi seene fi e ma, gbeti fixen nun xemaan nun se gbeteeye nun xuruseene, e yi jenige ma saraxane fi Ala Batu Banxina fe yi naxan Yerusalen yi.’ ”

⁵ Nayi, Yuda nun Bunyamin denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewi bionsonna muxune, e nun Ala xaxinla fi naxanye birin ma, ne yi e yiton, e xa siga Alatala Batu Banxin tideni Yerusalen yi. ⁶ Naxanye birin yi e rabilinni, ne birin yi fa mali seene ra, gbeti fixen nun xemaan nun se gbeteeye nun xuruseene nun se fapine, e nun jenige ma saraxane. ⁷ Nebukadanesari seen naxanye tongo Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, a sa ne sa a gbee ala batu banxini, Manga Kirusi yeteen yi ne raxete. ⁸ Perise yamanan manga Kirusi a yamarin bun, gbeti ramaran Mitiredati yi ne ramini. Mitiredati yi Ala Batu Banxin seene yate Seesbasari xa, Yuda mangana dii xemena, a yi e birin tengere. ⁹ E yaten nan ito ra: goronna xema daxin tonge saxan e nun goronna gbeti fixe daxin wuli keden e nun file moxonen nun solo-manaanin e nun ¹⁰ igelengenna xema daxin tonge saxan e nun a gbeti fixe daxin kemena naanin e nun fu, e nun se gbeteeye, ne fan wuli keden. ¹¹ Se xema daxine nun a gbeti fixe daxine birin malanxina, wuli suulun kemena naanin. Muxu suxine yi tema waxatin naxan yi, Seesbasari fan yi te e birin na na waxatini keli Babilon yi siga Yerusalen yi.

2

*Muxu suxin naxanye xete
Neyemi 7.6-72*

¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi Yuda yamanan muxun naxanye suxu, a siga ne ra Babilon yi, e mon yi xete e taane yi Yerusalen nun Yuda yi, ne nan itoe ra ² naxanye xete e nun Sorobabeli: Yosuwe nun Neyemi nun Seraya nun Relaya nun Marodoke nun Bilisan nun Misipari nun Bigiwayi nun Rexun e nun Bana.

Isirayila yamaan yatən nan itoe ra, xemene gbansan:

³ Parosi xabilana: Muxu wuli firin kemε tonge solofere e nun firin,

⁴ Sefati xabilana: Muxu kemε saxan tonge solofere e nun firin,

⁵ Ara xabilana: Muxu kemε solofere tonge solofere e nun suulun,

⁶ Yosuwe nun Yowaba yixetene Paxata-Moyaba xabilani: Muxu wuli firin kemε solomasεε fu nun firin,

⁷ Elan xabilana: Muxu wuli keden kemε firin tonge suulun e nun naanin,

⁸ Satu xabilana: Muxu kemε solomanaanin tonge naanin e nun suulun,

⁹ Sakayi xabilana: Muxu kemε solofere tonge sennin,

¹⁰ Bani xabilana: Muxu kemε sennin tonge naanin e nun firin,

¹¹ Bebayi xabilana: Muxu kemε sennin mαxαnen nun saxan

¹² Asagada xabilana: Muxu wuli keden kemε firin mαxαnen nun firin,

¹³ Adonikami xabilana: Muxu kemε sennin tonge sennin e nun sennin,

¹⁴ Bigiwayi xabilana: Muxu wuli firin tonge suulun e nun sennin,

¹⁵ Adin xabilana: Muxu kemε naanin tonge suulun e nun naanin,

¹⁶ Xesekiya yixetene Ateri xabilani: Muxu tonge solomanaanin e nun solomasεε,

¹⁷ Besayi xabilana: Muxu kemε saxan mαxαnen nun saxan,

¹⁸ Yora xabilana: Muxu kemε fu nun firin,

¹⁹ Xasun xabilana: Muxu kemε firin mαxαnen nun saxan,

²⁰ Gibari xabilana: Muxu tonge solomanaanin e nun suulun,

²¹ Betelemi taan muxune: Muxu kemε mαxαnen nun saxan,

²² Netofa taan muxune: Muxu tonge suulun e nun sennin,

²³ Anatoti taan muxune: Muxu kemε mαxαnen nun saxan,

²⁴ Asamaweti taan muxune: Muxu tonge naanin e nun firin,

²⁵ Kiriya-yeyarin taan muxune nun Kefira kaane nun Beroti kaane: Muxu kemε solofere tonge naanin e nun saxan,

²⁶ Rama nun Geba taane muxune: Muxu kemε sennin mαxαnen nun keden,

²⁷ Mikimasi taan muxune: Muxu kemε mαxαnen nun firin,

²⁸ Beteli nun Ayi taane muxune: Muxu kemε firin mαxαnen nun saxan,

²⁹ Nebo taan muxune: Muxu tonge suulun e nun firin,

³⁰ Magbiki taan muxune: Muxu kemε tonge suulun e nun sennin,

³¹ Elan bonna xabilana: Muxu wuli keden kemε firin tonge suulun e nun naanin,

³² Xarimi xabilana: Muxu kemε saxan mαxαne,

³³ Lodi nun Xadidi nun Ono taane muxune: Muxu kemε solofere mαxαnen nun suulun,

³⁴ Yeriko taan muxune: Muxu kemε saxan tonge naanin e nun suulun,

³⁵ Sena taan muxune: Muxu wuli saxan kemε sennin tonge saxan,

³⁶ Saraxaraline: Yosuwe yixetene Yedaya xabilani: Muxu kemε solomanaanin tonge solofere e nun saxan,

³⁷ Imeri xabilana: Muxu wuli keden tonge suulun e nun firin,

³⁸ Pasaxuri xabilana: Muxu wuli keden kemε firin tonge naanin e nun solofere,

³⁹ Xarimi xabilana: Muxu wuli keden fu nun solofere.

⁴⁰ Lewi bənsəna muxune: Yosuwe xabilan nun Hodafiya yixetene Kadamile xabilani: Muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴¹ Bēti baane: Asafi xabilani: Muxu kēme mǎxǎjēn nun solomasēxē.

⁴² Kantan muxune Ala Batu Banxini: Salun xabilan nun Ateri xabilan nun Talamǎn xabilan nun Akubu xabilan nun Xatita xabilan nun Sobayi xabilana, e birin malanxina: Muxu kēme tonge saxan e nun solomanaanin.

⁴³ Ala Batu Banxin walikēne xabila yēēn ma: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁴ Kerosi nun Siyaha nun Padon nun ⁴⁵ Lebana nun Xagaba nun Akubu nun ⁴⁶ Xagabi nun Sanlayi nun Xanan nun ⁴⁷ Gideli nun Gaxara nun Reyaya nun ⁴⁸ Resin nun Nekoda nun Gasami nun ⁴⁹ Yusa nun Paseya nun Besayi nun ⁵⁰ Asana nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵¹ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵² Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵³ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁴ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁵ Sulemani a walikēne xabilane yi: Sotayi yixetēne nun Sofereti yixetēne nun Peruda yixetēne nun ⁵⁶ Yaala yixetēne nun Darakon yixetēne nun Gideli yixetēne nun ⁵⁷ Sefati yixetēne nun Xatili yixetēne nun Pokereti-Hasebayin yixetēne nun Ami yixetēne.

⁵⁸ Ala Batu Banxin walikēne nun Sulemani a walikēne yixetēne malanxina: Muxu kēme saxan tonge solomanaanin e nun firin.

⁵⁹ Muxu suxine nan itoe ra naxanye fa sa keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi naxanye mi nǎe a yitē a e denbayane nun e xabilane kelixi Isirayila nin: ⁶⁰ Dēlaya xabilan nun Tobiya xabilan nun Nekoda xabilan yē: Muxu kēme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

⁶¹ Saraxaraline yē: Xobaya yixetēne nun Hakōsi yixetēne nun Barasilayi yixetēne fan yi na kii nin. E yi xēmēni ito xili bama Barasilayi bayo a bata yi Galadi kaan Barasilayi a dii tēmēna nde futu. ⁶² E yi e benbane taruxu kēdin fen, koni e mi a to. E

yi e ba saraxaraliyani, e yi e yate sariǎantarene ra. ⁶³ Yamana kannay e yamaria e nama se sariǎanxine don han saraxaralina nde yi sǎtǎ naxan masēnsenna tiyē Yurima nun Tumin na.*

⁶⁴ Yamaan birin malanxina muxu wuli tonge naanin e nun firin kēme saxan tonge sennin, ⁶⁵ e walikē xēmēne nun e walikē ǎaxanle mi yi ne yē, naxanye xasabin yi lanxi muxu wuli solofere kēme saxan tonge saxan e nun solofere ma. Bēti ǎa xēmēne nun ǎaxanle muxu wuli firin fan mi yi ne yē. ⁶⁶ So kēme solofere tonge saxan e nun sennin nun gbaxalo† kēme firin tonge naanin e nun suulun fan yi e yii e nun ⁶⁷ ǎǎgǎmē kēme naanin tonge saxan e nun suulun nun sofali wuli sennin kēme solofere mǎxǎjē.

⁶⁸ Denbaya xunna muxu wuyaxi, e to Alatala Batu Banxin li Yerusalēn yi, e yi ǎēnige ma saraxane ba Ala Batu Banxin ti feen na alogo a mǎn xa ti a tideni. ⁶⁹ E yi e nafunla ba wanla fe yi lan e fēren xasabin ma, e birin malanxina xēmaan gbanan wuli tonge sennin wuli keden e nun wure gbeti fixēn kilo wuli firin kēme suulun, e nun saraxarali domain kēme. ⁷⁰ Saraxaraline nun Lewi bǎnsǎnna muxune nun yamanan muxune nun bēti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxin walikēne yi dǎxǎ e taane yi, Isirayila kaane birin fan yi e taane yi.

3

Saraxa ganden ti fe na

¹ ǎēēn kike soloferedena a liyē, Isirayila kaane birin bata yi dǎxǎ e taane yi. Nayi, yamaan yi e malan xaxili kedenni Yerusalēn yi. ² Yosadaki a dii xēmēn Yosuwe nun a ngaxakeden saraxaraline nun Selatili a dii xēmēn Sorobabeli nun a xabilan muxune mǎn yi saraxa ganden nafala Isirayilaa Ala xa alogo e xa saraxa gan daxine ba, alo a seǎēxi Nabi Musaa

* **2:63:** Yurima nun Tumin masēnsēn ti seene fe seǎēxi Xǎrǎyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masēnsenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon. † **2:66:** Gbaxaloni itoe sǎtǎma soon nun sofanla na diin sǎtǎ waxatin naxan yi.

sariya kedin kui kii naxan yi. ³ E yi gaxuxi e rabilinna siyane yεε ra, koni e mən yi saraxa ganden beten sa, e a rafala a yire fonni, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa, e nun xətən ma saraxa gan daxine nun jinbanna xiine. ⁴ E yi Bubu Kui Sanla* raba alo a sebexi kii naxan yi, e yi saraxa gan daxine yatene ba naxanye lan sali ləxəne ma alo a sebexi kii naxan yi. ⁵ Na danguxina, e lu saraxa gan daxine bε yeyε, kike nenən saraxa gan daxine nun sanla naxanye birin nabama Alatala xa, e nun naxanye birin yi nenige ma saraxane bama Alatala xa. ⁶ Kike solofereden xi singeni, e yi saraxa gan daxine ba folə Alatala xa. Anu, na waxatini, Alatala Batu Banxin munma yi beten sa singen.

⁷ E yi gbetin so gεmε sonle nun kamuderene yii, e mən yi donseene nun minseene nun turen so Sidən kaane nun Tire kaane yii alogo e xa sa fa suman wudine ra igen xun ma sa keli Liban yi siga han Yafa, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamari kii naxan yi. ⁸ Nεε firinden kike firinden e so xanbini Ala Batu Banxin Yerusalen yi, Selatili a dii xεmən Sorobabeli nun Yosadaki a dii xεmən Yosuwe nun e ngaxakedenna bonne yi wali folə, saraxaraline nun Lewine e nun naxanye birin fa Yerusalen yi, sa keli konyiyani, e yi Lewine ti Alatala Batu Banxin wanle xun na naxanye bata yi nεε məxəne e nun nde sətə. ⁹ Lewi bənsənna muxun naxanye a ragidi a e xa Ala Batu Banxin walikene xun mato a ra, ne ni i ra: Yosuwe nun a dii xεmεne nun a ngaxakedenne nun Kadamile nun a dii xεmən naxanye yi findixi Yuda kaane ra Hodawiya xabilani, e nun muxune Xenadada xabilani, ne dii xεmεne nun e xunyene. ¹⁰ Walikene to Alatala Batu Banxin beten sa, e yi saraxaraline lu e danna, e maxidixi saraxaraliya dugine yi, xətane suxi e yii. E nun Lewine nan yi tixi na naxanye yi Asafi xabilani, karijanne suxi naxanye yii alogo e xa Alatala tantun

alo Isirayila manga Dawuda a yita kii naxan yi. ¹¹ E yi e bode yabima Alatala batu xuiin nun a tantun xuiin nin falani itoe ra, e naxa,

“Amasətə a fan,

a hinanna luma nən Isirayila xa habadan!”

Yamaan birin yi gbelegbelema, e Alatala tantunma, bayo e bata yi Alatala Batu Banxin beten sa. ¹² Koni, saraxarali wuyaxi yi na, e nun Lewi bənsənna muxune nun denbaya xunna naxanye bata yi fori, naxanye banxi singen to, ne yi wugama e to yamaan to Ala Batu Banxi nenən beten sε. Muxu wuyaxi fan yi gbelegbelema sεwani. ¹³ Yamaan mi yi fa nəε wuga xuiin nun sεwa xuiin tagi rabε, bayo yamaan yi gbelegbelema, e gbelegbele xuiin yi siga pon!

4

Ala Batu Banxin ti fena

¹ Yuda bənsənna nun Bunyamin bənsənna yaxune yi a mε a muxun naxanye kelixi konyiyani, ne Alatala Batu Banxin tima, Isirayilaa Ala. ² E fa Sorobabeli nun denbaya xunne fεma, e yi a fala e xa, e naxa, “En birin nan a tima, bayo, nxu fan en ma Ala batuma alo ε tan, nxu saraxane bama a xa xabu Asiriya mangana Esaraxadon waxatini, naxan faxi nxu ra be.”

³ Koni Sorobabeli nun Yosuwe nun Isirayila denbaya xunna bonne yi e yabi, e naxa, “En birin xa mi Ala Batu Banxin tima nxə Ala xa, nxu tan nan Alatala Batu Banxin tima a xa, Isirayilaa Ala, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” ⁴ Nayi, yamanan muxune yi Yuda muxune tunnaxələ folə e ma, e lu e magaxuε, alogo e xa e yikala Ala Batu Banxin tideni. ⁵ E yi gbetin so manga gbeen kawandi muxune yii alogo e xa na wanla raxεtε xanbin na. Na yi liga keli Perise yamanan mangan Kirusi a mangayaan yanyin birin ma han sa dəxə Dariyusi a mangayaan waxatina, Perise mangana.

* **3:4:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Yamanan muxune yi Yuda muxune magi

⁶ Asuyerusu a mangayaan folo waxatini, e yi kedine sebe Yuda kaane nun Yerusalen kaane xili ma. ⁷ Arataserekesi a mangayaan waxatini, Bisilan nun Mitiredati nun Tabele nun e lanfa donxene yi bataxin sebe Perise yamanan mangana Arataserekesi ma. Bataxin yi maxete Arami xuini, a sebe Arami kaane sebenla nin.

⁸ Yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nan bataxin sebe Manga Arataserekesi xa Yerusalen kaane xili ma, e ito nan sebe singen, e naxa, ⁹ “Yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nan bataxini ito sebexi e nun e lanfa donxene nun Din kaane nun Afarasataka nun Tarapele nun Afarasa nun Ereki nun Babilon kaane nun Suse kaane nun Deha kaane nun Elan kaane, ¹⁰ e nun yamanan bonne muxune, muxu gbeena Osinapari naxanye suxu a siga e ra Samari taane yi, e nun yiren naxanye Efirati baan sogegododen binni.” ¹¹ Na muxune nan bataxini ito sebe, e a rasiga Manga Arataserekesi ma, e naxa, “Manga Arataserekesi, i ya walikeen naxanye dxi Efirati baan sogegododen binni, ne i xonton. ¹² Mangana, a kolon a Yahudiyani naxanye kelixi i konni e fa nxu ye Yerusalen yi, ne taa murutexi jaxin nan tima. E mon yinna soma taan ma. E mon taan banxine beten sama. ¹³ Mangan xa a kolon, xa e na taan ti, e yinna so a ma, e mi fa mudun fima sanon, e mi e xun saren fima, na mi fama fadeni mangan na. ¹⁴ Anu, bayo nxu nxu degema i ya mangayani, nxu mi nae tinje muxune xa mangan najaxu, nanara, nxu faxi xibaruni itoe ra i xon ¹⁵ alogo i ya muxune xa feene feselese i benbane kedine kui yamananana fe taruxune sebexi denaxan yi. I a toe mangane kedine kui fa fala taani ito findixi taa murutexin nan na, taan naxan muxune mangane nun yamananane toroma, naxanye murutexi xabu

waxati xonkuye. Taani ito kalaxi na nan ma fe ra. ¹⁶ Mangana, nxu a falama i xa nen, xa taani ito ti, yinna yi so a ma, na ma, i mi fa dede sote Efirati baan sogegododen binna yirene yi.”

¹⁷ Manga Arataserekesi yi yabini ito rasiga, a naxa, “Yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nun e lanfa donxen naxanye dxi Samari yamanan nun Efirati baan sogegododen binna yire gbetene yi, n bata e xonton. ¹⁸ E bataxin naxan nafaxi nxu ma, a bata xaran n ye xori. ¹⁹ N bata feene xonfen yamarin fi, n bata a kolon fa fala taani ito murutema mangane xili ma xabu waxati xonkuye, muxu murutexine nan e ra. ²⁰ Manga senbeman lu nen Yerusalen yi, naxanye yi yamanan birin nxi Efirati baan sogegododen binni, mudun nun xun saren nun yamanani gidi saranna yi soma naxanye yii. ²¹ Na ma, e yamarin fi muxuni itoe e wanla xa dan alogo taani ito mon nama ti xa n tan mi yamarin fi. ²² E nama feni ito xonbenin de, alogo toron nama gbo ayi mangan ma.”

²³ Manga Arataserekesi a bataxin xaran nen yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nun e lanfaan donxene ye xori tun, e yi siga Yahudiyane fema Yerusalen yi mafuren, e sa danna sa e wanla ra non nun yengeni. ²⁴ Nayi, Ala Batu Banxin wanla yi dan Yerusalen yi han Perise yamanan mangan Dariyusi a mangayaan je firindena.

5

Alaa Banxin wanla mon yi folo

¹ Nabi Xage nun Nabi Sakari, Yido yixeten yi nabiya falane ti Isirayilaa Ala xinli Yahudiyane xa naxanye yi Yuda nun Yerusalen yi.* ² Nayi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yosadaki a dii xemen Yosuwe yi keli, e Ala Batu Banxin ti folo Yerusalen yi. Alaa nabine fan yi e malima. ³ Na waxatini, yamana kanna Tatenayi

* **5:1:** Na feen mon sebexi Nabi Xage 1.1 kui e nun Nabi Sakari 1.1 kui.

naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane yi siga e fema, e yi e maxodin, e naxa, “Nde ε yamarixi a ε xa banxini ito ti e nun a yinna?” ⁴ E mən yi e maxodin, e naxa, “Muxun naxanye banxini ito tima, ne xili di?” ⁵ Koni, Ala yi a ɲɔxɔ luxi Yahudiyane fonne xən. E mi wanli kala e ma alogo e xa sa dentegena nde sa Dariyusi xa han e yi kedina nde sɔtɔ a ra lan wanla fe ma.

⁶ Baan binna yamana kanna Tate-nayi nun Setara-Bosenayi nan kedin nasiga e nun e lanfane, yamana kuntigin naxanye yi Efirati baan sogegododen binna xun na. E kedini ito nan nasiga Manga Dariyusi ma. ⁷ Ito nan yi sebexi, a naxa,

“Manga Dariyusi, Ala xa bɔɲe xunbenla fi i ma! ⁸ Mangan xa a kolon fa fala nxu bata siga han Yuda yamanani, siga han Ala Batu Banxini, Ala naxan gbo. Muxune a tima gemε masolixine nan na, wudine yi sa yinne xuntagi. Wanla rabama a faɲin na, a mən mafuraxi e yii. ⁹ Nxu fonne maxodin nən, nxu naxa, ‘Nde ε yamarixi ε mən xa banxini ito ti?’ ¹⁰ Nxu mən yi e maxodin e xinle ma, nxu yi e yεerate singe xinle sebe alogo nxu xa e fala i xa. ¹¹ E nxu yabixi ito nan na, e naxa, ‘Kore xənna nun bɔxɔ xənna Alaa walikene nan nxu ra. Ala Batu Banxini ito naxan ti bata bu, nxu mən na tima nən. Waxati danguxine yi, Isirayila manga gbeena nde a ti nən, a yi a raɲan. ¹² Koni nxu benbane to Ala raxɔɔ, Ala Naxan Kore, Ala yi e sa Babilɔn mangan Nebukadanesari, Kalidi kaan sagoni. Na yi na banxin kala, a yi yamaan suxu, a siga e ra Babilɔn yi. ¹³ Koni, Kirusi a mangayaan ɲεε singeni Babilɔn yi, Manga Kirusi mən yi Ala Batu Banxin ti feen yamarin fi. ¹⁴ Manga Kirusi mən yi seene birin tongo naxan yi Ala Batu Banxini nun a fɔlɔni, xεmaan nun gbeti fixena. Nebukadanesari bata yi ne ba Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi, a siga e ra a gbee ala batu banxini Ba-

bilɔn yi. Manga Kirusi nan e tongo, a yi e so Sesebasari yii, a naxan dɔxɔ yamana kanna ra Isirayila yamanani. ¹⁵ A yi a fala a xa, a naxa, “Seni itoe tongo, i sa e sa Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi. Ala Batu Banxin mən xa ti a funfuni.” ¹⁶ Na Sesebasari yi fa Ala Batu Banxin bɛtɛn sa Yerusalɛn yi. Xabu na waxatini han to, banxin mən tima, a munma raɲan.’ ”

¹⁷ “Iki, xa a rafan mangan ma, muxune xa fe xɔnfenna ti Babilɔn mangana kedɪ ramaradeni alogo a xa kolon xa Manga Kirusi yamarin fi nən fa fala Ala Batu Banxin mən xa ti Yerusalɛn yi. Mangan mən xa a waxɔn feene fala nxu xa lan feni ito ma.”

6

Manga Dariyusi a yamarina

¹ Nayi, Manga Dariyusi yi fe xɔnfenna yamarin fi lan Babilɔn kedɪ ramaraden ma. ² E yi sa kedɪ mafilinxina nde to Ekabatana manga taani Mede yamanani, a yi sebexi naxan ma fa fala:

³ Manga Kirusi a mangayaan ɲεε singeni, a yi yamarini ito fi Ala Batu Banxina fe yi Yerusalɛn yi, a naxa, “Ala Batu Banxin xa ti alogo saraxane xa ba a xa mɛnni, a xa bɛtɛn sa ki faɲi. A xa mate ayi nɔngɔnna ye tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna ye tonge sennin. ⁴ Gemε gbeen masolixin bilin saxan xa dɔxɔ e nun wudin saɲa ma keden. Mangan nan wali saren fima. ⁵ Nebukadanesari xεma seene nun gbeti fixε seen naxanye tongo Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi, a siga e ra Babilɔn yi, ne mən naxεtɛma nən e funfuni Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi, e sa tongo denaxan yi Alaa banxini.”

⁶ Nayi, Manga Dariyusi yi a sebe, a naxa, “Baan binna yamana kanna Tatenayi nun Setara-Bosenayi nun ε tan, e lanfane, yamana kuntigin naxanye dɔxi Efirati baan sogegododen binni, feni ito mi ε matoxi. ⁷ E tin Ala Batu Banxin wanla xa siga yeen na. Yahudiya yamana kanna nun Yahudiya fonne xa Ala Batu

Banxin ti a funfuni. ⁸ N yamarini ito nan soma ε yii, ε sa Yahudiya fonne malima kii naxan yi Ala Batu Banxin tideni: Se saren naxanye bama mudun na sa keli Efirati baan sogegododen binni so mangan yii, ne xa so muxuni itoe yii, alogo wanla nama dan. ⁹ Naxan fan saraxagan daxin na Ala yetagi, Ala Naxan Kore, tura bulanne nun kontonne nun yεxεε diine e nun murutun nun fɔxɔn nun manpaan nun turena alo a yitaxi kii naxan yi Yerusalen saraxaraline xɔn, ε xa ne so e yii na kiini lɔxɔ yo lɔxɔ, ¹⁰ alogo e xa saraxa xiri fajine ba Ala xa naxan kore, e yi Ala maxandi mangan nun a diine xa. ¹¹ Awa, xa muxu yo falani ito kala, xalanbe keden xa botin a banxini, na kanna yi sɔti a dε, a banxin yi kala fefe. ¹² Ala naxan a xinla luxi Yerusalen yi, na Ala xa na kanna halagi naxan na n ma yamarini ito bejin a banxini ito kala, xa a findi mangan na hanma muxu yo. N tan Dariyusi bata yamarini ito fi, a xa liga a kiini.”

¹³ Nayi, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Sɛtara-Bosenayi nun e lanfane birin yi na yamarin suxu Manga Dariyusi naxan nafaxi.

Ala Batu Banxin nan feen naxanaxana

¹⁴ Yahudiya fonne yi nɔ sɔtɔ banxin tideni, alo Nabi Xage nun Yido mamandenna Nabi Sakari a fala kii naxan yi. E yi banxin ti, e yelin, alo Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi e nun Kirusi nun Dariyusi nun Aratasεrεkεsi, Perise mangane. ¹⁵ Banxin yi ranan Ada kiken xi saxande lɔxɔni, Manga Dariyusi a mangayaan jεε senninden. ¹⁶ Isirayila kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun muxu suxi dɔnxene

yi Ala Batu Banxin nabi sɛwani. ¹⁷ E yi tura kεmε nun konton kεmε firin nun yεxεε dii kεmε naanin ba banxin nasarijan seen na, e nun kɔtɔ fu nun firin Isirayila kaane birin ma yulubi xafari saraxan na, lan Isirayila bɔnsɔnne yatɛn ma. ¹⁸ E yi saraxaraline fan dɔxɔ lan e yεba kiin ma, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune fata e yitaxun kiin na Yerusalen yi Alaa wanla ra, alo a sɛbexi Musaa kɛdin kui kii naxan yi.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

¹⁹ Muxun naxanye sa kelixi konyiyani, ne yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* raba kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni. ²⁰ Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune bata yi e bode rasarijan sanla xili yi, e birin yi sarijan. Lewi bɔnsɔnna muxune yi yεxεε diine kɔε raxaba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra muxu suxi fonne birin xa, e nun e ngaxakeden saraxaraline xa, e nun e tan yetɛn xa. ²¹ Muxun naxanye birin bata yi xεtε siyane fe sarijantarene fɔxɔ ra, e yi Alatala fen, Isirayilaa Ala, ne nun Isirayila kaan naxanye xεtε sa keli konyiyani, e birin yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseene don e bode xɔn. ²² E Buru Tetaren Sanla† raba sɛwani xi solofere, bayo Alatala bata Manga Asiriya bɔjɛn masara a yi e mali Ala Batu Banxin wanli, Isirayilaa Ala.

7

Saraxaralina Esirasi

¹ Na feene dangu xanbini, Perise mangana Aratasεrεkεsi waxatini, Esirasi fan yi fa, Serayaa dii xεmεna. Asari nan Seraya sɔtɔ. Xiliki nan Asari sɔtɔ. ² Salun nan Xiliki sɔtɔ. Sadɔki nan Salun sɔtɔ. Axituba nan Sadɔki sɔtɔ. ³ Amari nan Axituba sɔtɔ. Asari nan Amari sɔtɔ. Merayoti

* **6:19:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. † **6:22:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lɛbɛn mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

nan Asari sɔtɔ. ⁴ Seraxaya nan Merayoti sɔtɔ. Yusi nan Seraxaya sɔtɔ. Buki nan Yusi sɔtɔ. ⁵ Abisuwa nan Buki sɔtɔ. Finexasi nan Abisuwa sɔtɔ. Eleyasari nan Finexasi sɔtɔ. Saraxarali kuntigin Haruna nan Eleyasari sɔtɔ. ⁶ Na Esirasi yi siga Babilɔn yi. Sebɛli tiin nan yi a ra, naxan yi xaranxi Musaa sariyana fe ma ki faji, Alatala, Isirayilaa Ala naxan soxi Musa yii. Mangan yi a waxɔn feene birin naba a xa, bayo Alatala, Isirayilaa Ala yi a fɔxɔ ra. ⁷ Isirayila kaana ndee nun Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee nun bɛti baane nun kantani tiine nun walikene Ala Batu Banxini, ne fan birin yi siga Yerusalɛn yi Manga Aratasɛrɛkɛsi a mangayaan jɛɛ solofereden ma. ⁸ Esirasi yi fa Yerusalɛn yi mangana mangayaan jɛɛ solofereden kike suulunden ma. ⁹ A keli Babilɔn yi kike singen xi singe lɔxɔni, a sa so Yerusalɛn yi kike suulunden xi singe lɔxɔni, bayo a Ala yi a fɔxɔ ra a fanni. ¹⁰ Esirasi bata yi Alatalaa sariyan xaran feen nun a suxu feen sa a bɔjɛni, a yi Isirayila yamaan xaran tɔnne nun sariyane ma.

Manga Aratasɛrɛkɛsi a bataxina

¹¹ Manga Aratasɛrɛkɛsi bataxini ito nan so Esirasi yii, saraxaraliin nun sebɛli tiin naxan yi yamarine nun tɔnne sebɛma, Alatala naxanye fala lan Isirayila fe ma. Mangan yi falani ito rasiga, a naxa, ¹² “Mangane mangana Aratasɛrɛkɛsi naxa saraxaralina Esirasi xa, naxan yi Alaa sariyan kolon naxan kore: ¹³ N bata yamarin so i yii, yamaan naxan birin Isirayila yi, saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun naxanye birin n ma yamanani naxanye waxi siga feni Yerusalɛn yi, a lu e birin xa siga i fɔxɔ ra. ¹⁴ Mangan nun a kawandi muxu solofere ne nan i rasigaxi Yuda nun Yerusalɛn yi alogo i xa siga i ya Alaa sariyan na i yii, i menna rakɔrɔsi xa na sariyan suxi. ¹⁵ I siga gbetin nun xɛmaan na mangan nun a kawandi muxune naxan jɛnigexi e xa ba

saraxan na Isirayilaa Ala xa, naxan dɔxi Yerusalɛn yi. ¹⁶ I mɔn yi siga wure gbeti fixɛn nun xɛmaan na i na naxan sɔtɔ Babilɔn yi, e nun jɛnige ma saraxane yamaan nun saraxaraline naxanye bama e Ala Batu Banxin xa Yerusalɛn yi. ¹⁷ Na ma, i nɔɛ turane nun kontonne nun yɛxɛɛne sare nɛn na gbetin na, e nun seen naxanye birin lanma e findi bogise saraxane nun minse saraxane ra, i yi e ba ɛ Ala Batu Banxin saraxa ganden fari Yerusalɛn yi. ¹⁸ ɛ nun i ngaxakedenne na naxan nagidi lan gbetin nun xɛma dɔnxɛne fe ma, ɛ na liga, alo ɛ Ala wama a xɔn kii naxan yi. ¹⁹ Seen naxanye so i yii ɛ Ala Batu Banxin nawali feen na, i fa ne ra Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi. ²⁰ I xa gbetin tongo mangana gbeti ramaradeni, i makoon naxan ma naxan lanjɛ se gbɛtɛye saren ma, i naxanye rawalima ɛ Ala Batu Banxini. ²¹ N tan Manga Aratasɛrɛkɛsi bata yamarini ito fi Efirati baan sogegododen binna gbeti ramarane birin ma. Saraxaralina Esirasi, sebɛli tiin naxan Alaa sariyan xaranma, Ala Naxan Kore, na na naxan yo maxɔdin, ɛ xa a so a yii, ²² han gbeti fixɛn kilo wuli saxan, murutun kilo wuli tonge saxan, manpaan litiri wuli naanin, turen litiri wuli naanin e nun a na wa fɔxɔn xasabin naxan xɔn. ²³ Ala Naxan Kore, na naxan birin yamarixi, na birin xa liga a kiini kore xɔnna Ala Batu Banxina fe yi, alogo a xɔlɔn nama godoman gana yamanan nun a muxune ma. ²⁴ Nanara, nxu a falama ɛ xa a ɛ nama mudun nun muxu dangumatɔn saren nasuxu saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun bɛti baane nun kantani tiine nun Ala Batu Banxi walikene nun Ala Batu Banxini ito muxu yo ra. ²⁵ I tan Esirasi, fata i ya Alaa fekolonna ra, a naxan fixi i ma, i xa kitisane dɔxɔ naxanye kitin ɛ yamaan birin ma Efirati baan sogegododen binni, naxanye birin Alaa sariyan kolon. Naxanye mi a kolon, i ne xaran a ma. ²⁶ Naxan yo mi i ya Alaa sariyan suxu e

nun mangana sariyana, na kanna yalagima nen, a faxa, hanma a kedi yamanani, hanma a yiiseene yi ba a yii, hanma a yi sa kasoon na.”

²⁷ Tantunna Alatala xa, en benbane Ala, naxan xaxinla fixi mangan ma, a yi binye sifani ito fi Ala Batu Banxin ma Yerusalen yi, ²⁸ a yi a hinanna yita n na mangan nun a kawandi muxune nun a kuntigi senbemanane birin yetagi! Alatala to yi n senbe soma, n ma Ala, n yi Isirayila kuntigine malan alogo nxu birin xa siga.

8

Esirasi foxarabirane

¹ Denbaya xunne nun e foxarabirane xinle sebexin ni ito ra, naxanye bira n foxo ra keli Babilon yi Manga Arataserekesi waxatini.

² Gerisomi, Finexasi yixetene ye, Daniyeli, Itamara yixetene ye, Xatusi, Dawuda yixetene ye,

³ Sekani a dii xemnen Sakari, Parosi yixetene ye, e nun muxu kemene tonge suulun nan yi a ra naxanye xinle yi sebexi, xemene gbansan.

⁴ Paxata-Moyaba yixetene ye, Seraxayaa dii xemena Eliyehowenayi e nun muxu kemene firin, xemene gbansan.

⁵ Satu yixetene ye, Yaxasiyeli a dii xemnen Sekani e nun muxu kemene saxan, xemene gbansan.

⁶ Adin yixetene ye, Yonatan ma dii xemena Ebedi e nun muxu tonge suulun, xemene gbansan.

⁷ Elan yixetene ye, Atali a dii xemnen Yesaya e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

⁸ Sefati yixetene ye, Mikeli a dii xemnen Sebadiya e nun muxu tongo solomasexe, xemene gbansan.

⁹ Yowaba yixetene ye, Yexiyeli a dii xemena Abadi e nun muxu kemene firin muxu fu nun solomasexe, xemene gbansan.

¹⁰ Bani yixetene ye, Yosifi a dii xemnen Selomiti e nun muxu kemene tongo sennin, xemene gbansan.

¹¹ Bebaya yixetene ye, Sakari, Bebaya a dii xemena e nun muxu moxorjen nun solomasexe, xemene gbansan.

¹² Asagada yixetene ye, Hakatan ma dii xemnen Yoxanan e nun muxu kemene muxu fu, xemene gbansan.

¹³ Adonikami yixeten muxu donxene ye, Elifeleti nun Yeyiyeli nun Semaya, e nun muxu tonge sennin, xemene gbansan.

¹⁴ Bigiwayi yixetene ye, Yutayi nun Sakuru e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

Xete fena Yerusalen yi

¹⁵ Baan naxan danguma Ahawa taan dexon, n yi muxuni itoe malan menni, nxu lu na xi saxan. N yi yamaan nun saraxaraline yee to, koni n mi Lewi bonsonna muxu yo to e ye.

¹⁶ Nayi, n yi yeeratini itoe xili, Eliyehowenayi nun Ariyele nun Semaya nun Elanatan nun Yaribi nun Elanatan boden nun Natan nun Sakari nun Mesulan, e nun xaran tiine Yoyaribi nun Elanatan. ¹⁷ N yi e rasiga Manga Yido konni, naxan dōxi Kasifiya yi, n yi a fala e xa e lanma e xa naxan fala Yido nun a ngaxakedenne xa Ala Batu Banxin walikēen naxanye yi dōxi Kasifiya yi alogo e xa fa nxu foxo ra e nxu mali Ala Batu Banxini.

¹⁸ Bayo en ma Ala yi nxu malima, e yi fa Serebi ra nxu xa, kemene xaxilimana Maxali yixetene ye, Isirayilaa diin Lewi mamandenna nde, a tan nun a xunyene nun a dii xemene, e muxu fu nun solomasexe. ¹⁹ E mon yi fa Hasabi ra e nun Yesaya Merari yixetene ye, e nun a ngaxakedenne nun a dii xemene, muxu mōxōje. ²⁰ E mon yi fa Ala Batu Banxin walikēen bōnsōn muxuna ndee ra muxu kemene firin muxu mōxōje. Dawuda nun a kuntigine bata yi na bōnsōnna muxune sugandi naxanye yi walima Lewi bōnsōnna muxune foxo ra, ne birin xinle yi sebexi.

²¹ N yi a fala, a birin xa sunna suxu Ala yetagi Ahawa baan dexon, alogo a xa lu nxu xon sigatini nxu nun nxo diine nun nxo seene birin. ²² N yi yagima nen a faladeni mangan xa a

xa sofane nun soo ragine bira nxu fɔxɔ ra e yi nxu ratanga nxu yaxune ma kira yi, bayo nxu a fala nɛn mangan xa, nxu naxa, “Nxɔ Ala muxune birin malima naxanye a fenma, koni a xɔlɔn luma nɛn muxune ma naxanye e mɛma a tan na.”²³ Nxu sunxi na nan ma, nxu yi Ala maxandi, a yi nxu yabi.²⁴ N yi saraxarali kuntigin muxu fu nun firin sugandi Serebi nun Hasabi e nun e ngaxakedenne, muxu fu.²⁵ N yi gbeti fixɛn yatɛ e yɛɛ xɔri, e nun xɛmaan nun seene, mangan naxanye ba e nun a kawandi muxune nun a kuntigine nun Isirayila kaan naxanye birin yi na lan en ma Ala Batu Banxina fe ma.²⁶ N yi gbeti fixɛn kilo wuli mɔxɔɲɛ so e yii, e nun gbeti fixɛ seen naxanye yi lanɲɛ kilo wuli saxan ma e nun xɛmaan kilo wuli saxan,²⁷ nun igelengenna xɛma daxin mɔxɔɲɛ naxanye yi lanɲɛ kilo solomasɛxɛ ma e nun sula xuruxi goron firin naxanye yi fan alo xɛmana.²⁸ N yi a fala e xa, n naxa, “ɛ bata findi Alatala gbeen na, seni itoe fan bata rasariɲan Ala gbeen na. Gbeti fixɛni ito nun xɛmaan findixi ɲɛnige ma saraxan nan na Alatala xa, en benbane Ala.²⁹ ɛ liga ɛ yeren ma, ɛ yengi dɔxɔ itoe xɔn ma han ɛ sa e yiliga kuntigine nun Lewi bɔnsɔnna muxune yetagi, e nun Isirayila denbaya xunne Alatala Batu Banxini konkone kui Yerusalɛn yi.”³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi gbeti fixɛn nun xɛmaan nun seene rasuxu naxanye bata yi yiliga alogo e xa rasiga Yerusalɛn yi en ma Ala Batu Banxini.

³¹ Nxu yi keli Ahawa baan dɛ siga Yerusalɛn yi kiken xi fu nun firinna ma. En ma Ala yi lu nxu xɔn, a yi nxu ratanga nxu yaxune nun fe ɲaxin sifan birin ma kira yi.³² Nxu to so Yerusalɛn yi, nxu yi nxu matabu xi saxan.³³ Xi naaninde lɔxɔni, gbetin nun xɛmaan nun seen naxanye yiliga nxɔ Ala Batu Banxini, ne yi so saraxaraliin Yuriyaa dii xɛmɛn Meremoti yii. Finexasi a dii xɛmɛna Eleyasari yi a fɛma e nun Yosabadi

a dii xɛmɛn Yosuwe e nun Binuwi a dii xɛmɛn Nowadi, Lewi bɔnsɔnna muxune.³⁴ E to e birin yatɛ, e yi e yiliga, e yi e birin malanxin binyen xasabin sɛbɛ.³⁵ Muxu suxi fonne, naxanye fa sa keli konyiyani, ne yi tura fu nun firin ba saraxa gan daxin na Isirayilaa Ala xa Isirayila kaane birin ma fe ra, e nun konton tonge solomanaanin e nun sennin, e nun yɛxɛɛ tonge solofere e nun solofere. E mɔn yi kɔtɔ fu nun firin ba yulubi xafari saraxan na. Ne birin saraxa gan daxin na Alatala xa.³⁶ Na xanbi ra, e yi mangana yamarine rali mangan bundɔxɔne ma, e nun Efirati baan sogegododen binna yamana kanne, ne yi yamaan mali lan Ala Batu Banxina feene ma.

9

Naxalan xɔɲɛne futu fena

¹ Na ɲan xanbini, kuntigine yi fa n fɛma, e yi a fala, e naxa, “Isirayila yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune mi e makuyaxi siya gbetɛne muxune ra. E fe xɔsixin ligama alo Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Yebusune nun Amonine nun Moyaba kaane nun Misiran kaane e nun Amordine.² Bayo, e bata ne dii tɛmɛne futu e yetɛ xa e nun e dii xɛmɛne xa, e bɔnsɔn sariɲanxin sunbu e rabilinna siyane muxune ra. Kuntigine nun kitisane nan singe na tinxintareyaan ligaxi.”

³ N to na mɛ, n yi n ma domani bɔ n ma, n yi n xunɛxɛne nun n dɛ xabene matala, n sunuxin yi dɔxɔ.⁴ Naxanye birin yi gaxuxi Isirayila Alaa falan yɛɛ ra, ne birin yi dɔxi n nabilinni lan na muxune tinxintareyaan ma naxanye sa kelixi konyiyani. N tan sunuxin yi lu dɔxi han ɲinbanna saraxa ba waxatini.

⁵ ɲinbanna saraxa ba waxatini, n yagixin yi keli, n ma dugini bɔxi, n yi n xinbi sin, n yi n yiine ti Alatala, n ma Ala xa,⁶ n yi Ala maxandi, n naxa, “N ma Ala, n yagixi, n mi nɔɛ n xunna rakele i tan n ma Ala yetagi, bayo nxɔ fe ɲaxin bata gbo ayi nxu xun ma. Nxu yulubine bata te han

kore. ⁷ Xabu nxu benbane waxatini han to, nxu findixi yulubi rabane nan na, nxo yamaan yi haken liga. Nanara, nxu tan nun nxo mangane nun nxo saraxaraline findixi konyine ra manga xone bun, yengen nun suxun nun halagin nun yagini, alo a kii naxan yi to. ⁸ Koni, Alatala, nxo Ala, i baxi hinande nxu ra iki, i yi nxu tan ndee lu e nii ra, i yi luden so nxu yii yire sarijanxini, alogo nxo Ala xa nxu yeene rabi, a yi nxu nii yifan nxu ma nxo konyiyani. ⁹ Hali konyin to nxu ra, i tan nxo Ala mi nxu rabejinxi nxo konyiyani. I bata hinan nxu ra Perise mangan yetagi, i nxu lu nxu nii ra, alogo nxu xa Ala Batu Banxin ti, denaxanye kalaxi nxu yi menne yiton, i yi matabuden fi nxu ma Yuda nun Yerusalen yi. ¹⁰ Nxo Ala, nxu fa nanse fale i xa na xanbi ra? Nxu bata nxu me i ya yamarine ra, ¹¹ i bata a fala nxu xa fata nabine ra, i ya walikene, i naxa, ‘E soma yamanan naxan yi, e dexo a yi, yamana xosixin nan na ra na yamanane muxune kewali xosixine xon, e bata yamanan birin nafe e fe xosixine ra. ¹² Nayi, e nama e dii temene fi e dii xemene ma, e nama e dii temene fan fen e dii xemene xa. E nama lanna raso e nun ne tagi, e nama e mali e xa herin sot. Nayi, e senben sotoma nen, e yamanan muxune yi donse fajine don, e mon yi yamanan lu e diine xa e keen na han habadan!’ ¹³ Nxo Ala, na feene birin nxu sotaxi nen amasoto nxo fe xosixine nun nxo yulubi naxine xon. Koni, i mi nxu saranxi nxo fe naxine ra alo a yi lan kii naxan yi, i mon bata tin nxu xa lu nxu nii ra. ¹⁴ Nxu lan nxu mon xa lu i ya yamarine kale ba? Nxu lan nxu xa bira na yamanan muxune foxo ra naxanye fe xosixini? I ya xolon mi gode nxu ma ba, a yi nxu raxori, muxu yo mi lu? ¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala, i tinxin, bayo nxu mon nxu nii ra to. Nxu tan nan ito ra i yetagi nxu nun nxo yulubine, muxu yo mi yi noe luye a nii ra i yetagi.”

10

Eyi e siya gbete naxanle kedi

¹ Esirasi yi xinbi sinxi waxatin naxan yi Ala Batu Banxin yetagi, a wugama, a Ala maxandima a ti e yulubine ra, Isirayila kaane yi e malan a fema, xemene nun naxanle nun diidine, yamaan birin yi lu wuge. ² Nayi, Yexiyeli a dii xemene Sekani Elan xabilani, na yi falan tongo, a yi a fala Esirasi xa, a naxa, “Nxu bata tinxintareyaan liga en ma Ala ye ra yi, nxu yi naxalan xone futu, naxanye yi findixi siya gbete muxune ra. Hali na, yigin mon Isirayila ma lan na feen ma. ³ En na naxanle nun e diine kedi, en layirin xidi en nun Ala tagi, alo n kanna a falaxi kii naxan yi en nun naxanye birin xuruxurunma en ma Alaa yamarine ra. En xa a liga alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁴ Keli, bayo feni ito i tan nan matoxi. Nxu birama nen i foxo ra. I wexile, i a liga.”

⁵ Nayi, Esirasi yi keli, a yi saraxarali kuntigine nun Lewine nun Isirayila kaane birin nakolo, a baxi naxan falade, e birin xa na liga. E yi e kolo a xa. ⁶ Na xanbi ra, Esirasi yi mini Ala Batu Banxini, a yi siga Eliyasibi a dii xemene Yehoxanan ma banxini. A to yi menni, a mi donse don, a mi ige min, bayo a yi sunuxi muxu suxi fonne tinxintareyana fe ra.

⁷ E yi yamarin nawanga Yuda nun Yerusalen birin yi, naxan yi a falaxi a muxu suxine birin xa e malan Yerusalen yi. ⁸ Naxan yo mi fa benun xi saxan, a yiiseene birin nasuxuma nen a ra, a tan yeteen yi kedi yamaan ye alo kuntigine nun fonne a falaxi kii naxan yi.

⁹ Yuda nun Bunyamin xemene yi e malan Yerusalen yi na xi saxanna bun ma. Kike solomasaxeden xi moxonen nan yi a ra. Yamaan birin yi malanxi yama malandeni Ala Batu Banxin yetagi, e gaxuxin xuruxurunma lan na feen ma, e nun tulena fe ra. ¹⁰ Saraxaralina Esirasi yi keli, a naxa, “E bata tinxintareyaan naba e to naxalan xone dxi, e mon yi Isirayila yamaan findi yulubi tongone

ra. ¹¹ Iki, ε ti ε yulubine ra Alatala yεtagi, ε benbane Ala, ε yi a sagoon liga! Ε masiga yamanan muxune nun ηaxalan xεηene ra.” ¹² Yamaan birin yi yabin ti e xuini texin na, e naxa, “Ωn! Nxu lanma ηen nxu a liga alo i a falaxi kii naxan yi. ¹³ Koni yamaan gbo, tule waxatin na a ra. Nxu mi nε luyε tandeni be, bayo xi keden hanma xi firin wali xa mi ito ra, muxu wuyaxi bata yulubin liga feni ito yi. ¹⁴ Nxε kuntigine xa lu be yamaan birin xinla ra. Naxanye birin ηaxalan xεηene dεxi nxε taane yi, ne xa fa waxati saxine ma, e nun taan fonne nun taan kitisane, e yi na feen sa a kiini han Ala xεlε gbeen yi ηan, a makuya en na lan feni ito ma.”

¹⁵ Koni, Asaheli a dii xεμεn Yonatan nun Tikiwaa dii xεμεn Yaxasiya yi na feen yεngε. Lewi bεnsanna muxuna nde Sabetayi nun Mesulan yi ne mali. ¹⁶ Koni muxu suxi fonne yi tin Esirasi a falan ma. Saraxaralina Esirasi yi denbaya xunna ndee sugandi denbaya yεen ma, e yi e birin xinla fala. E yi dεxε na kike fuden lεxε singen ma alogo e xa na feen mato. ¹⁷ Kike singen lεxε singen ma, e yi yelin xεμεne kitin sε naxanye birin ηaxalan xεηene dεxε.

Yulubitane

¹⁸ Saraxaraline yε, naxanye ηaxalan xεηene dεxε, ne nan itoe ra:

Yosadaki a dii xεμεn Yosuwe nun a xunyεne xabilan muxune yε, Maaseya nun Eliyeseri nun Yaribi e nun Gedali. ¹⁹ E yi a ragidi a e xa e mε e ηaxanle ra, e yi kontonna ba yangin saraxan na e yulubina fe ra.

²⁰ Imeri xabilani, Xanani nun Sebadiya.

²¹ Xarimi xabilani, Maaseya nun Eli nun Semaya nun Yεxiyeli e nun Yusiya.

²² Pasaxuri xabilani, Eliyowenayi nun Maaseya nun Yisimayeli nun Nataneli nun Yosabadi e nun Elasa.

²³ Lewi bεnsanna muxune yε, Yosabadi nun Simeyi nun Kelaya naxan mεn xili Kelita e nun Petaxi nun Yuda e nun Eliyeseri.

²⁴ Bεti baane yε Lewi bεnsanni, Eliyasibi.

Dε kantanne yε Lewi bεnsanni, Salun nun Telemi e nun Yuri.

²⁵ Isirayila kaa gbεteye: Parosi xabilani, Ramiya nun Isiya nun Malakiya nun Miyamin nun Eleyasari nun Malakiya e nun Benaya.

²⁶ Elan xabilani, Matani nun Sakari nun Yεxiyeli nun Abidi nun Yeremoti e nun Eli.

²⁷ Satu xabilani, Eliyowenayi nun Eliyasibi nun Matani nun Yeremoti nun Sabadi e nun Asisa.

²⁸ Bebayi xabilani, Yehoxanan nun Xananiya nun Sabayi e nun Atalayi.

²⁹ Bani xabilani, Mesulan nun Maluku nun Adaya nun Yasubu nun Seyala e nun Yeremoti.

³⁰ Paxata-Moyaba xabilani, Adana nun Kelala nun Benaya nun Maaseya nun Matani nun Besaleli nun Binuwi e nun Manase.

³¹ Xarimi xabilani, Eliyeseri nun Yisiya nun Malakiya nun Semaya nun Simeyεn ³² nun Bunyamin nun Maluku e nun Semaraya.

³³ Xasun xabilani, Matenayi nun Matata nun Sabadi nun Elifeleti nun Yeremayi nun Manase e nun Simeyi.

³⁴ Bani xabilani, Maadayi nun Amirama nun Yuweli ³⁵ nun Benaya nun Bedeya nun Keluhi ³⁶ nun Waniya nun Meremoti nun Eliyasibi ³⁷ nun Matani nun Matenayi nun Yaasu ³⁸ nun Bani nun Binuwi nun Simeyi ³⁹ nun Selemiya nun Natan nun Adaya ⁴⁰ nun Makanadebaya nun Sasayi nun Sarayi ⁴¹ nun Asareli nun Selemiya nun Semaraya ⁴² nun Salun nun Amari e nun Yusufu.

⁴³ Nebo xabilani, Yeyiyeli nun Matitiya nun Sabadi nun Sebina nun Yadayi nun Yoweli e nun Benaya.

⁴⁴ Ne birin bata yi ηaxalan xεηene dεxε nun, ndee bata yi diine bari.

Neyemi

Neyemi a Fe Taruxuna

Neyemi findi Yahudiyana nde nan na Esirasi a waxatini. Muxu dinaxin nan yi Neyemi ra. Perisene mangan naxan xili Arataserekesi, na kuntigi kendena nde nan yi Neyemi ra. Neyemi mangan mafan nen alogo a xa tin a siga Yerusalen taani alogo a xa sa feene yiton lan a konna siga feen ma yeen na. A to na li, hali yaxuna ndee to yi katama e xa a yee rati, a kon kaan muxu wuyaxi a mali nen. E yi Yerusalen taan nabilinna yinna ti. Neyemi mon yi Esirasi mali dina sali gbeena nde yi, Esirasi Alaa sariya kitabun xaran naxan yi. Lewine yi lu a yebe yamaan xa alogo e xa a famu, nayi e yi e sobe so Alaa fe yi. Neyemi yi yamanan dɔxɔ kiina nde yeba. A yi taan nabilinna yinna ti sewa sanla raba, a mon yi yamaan nakota sariyan suxu kiin ma.

Neyemi Ala maxandina

¹ Xakaliyaa dii xemen Neyemi a falane.

Kisilewi kiken na, Arataserekesi a mangayaan nee mɔxɔnedeni, n yi Suse manga taani. ² Ngaxakedenna Xanani nun muxuna ndee yi fa sa keli Yuda yi. N yi e maxadin Yahudiyane fe ma, yaxune naxanye suxu, e siga e ra konyiyani, e neene mon yi xete Yerusalen yi, e nun lan Yerusalen ma fe ma. ³ E yi n yabi, e naxa, “Suxu muxun naxanye lu e nii ra, na ndee bata fa dɔxɔ Yuda yamanani, koni e yigitεgεxi, e yagixi. Yerusalen taan nabilinna yinne yirena ndee bata bira, teen yi taan so deene birin gan.”

⁴ N to na falane me, n yi dɔxɔ, n wuga, n yi sunu xi wuyaxi, n yi sun, n yi Ala maxandi, Ala Naxan Kore, ⁵ n naxa, “Alatala, Ala Naxan Kore, naxan gbo, a magaxu, i tan naxan i ya layirin nun i ya hinanna luma i

xanuntenne xa naxanye i ya yamarine suxuma, ⁶ i tuli mati, i yi i yeen ti n na, i yi i ya walikena maxandi xuiin name. N ni i maxandima waxatini ito yi i ya walikene xa, Isirayila kaane, keen nun yanyin na, n yi n ti Isirayila kaane yulubine ra bayo nxu bata yulubin liga i ra nxu nun n ma denbayana, nxu bata yulubin liga. ⁷ Nxu bata fe naxin liga i ra, nxu mi i ya yamarine nun i ya tonne nun i ya sariyane suxi i naxanye so i ya walikenen Musa yii. ⁸ I ya falana fe xa rabira i ma, i naxan so i ya walikenen Musa yii, i naxa, “E na tinxintareyaan naba waxatin naxan yi, n na e raxuyama ayi nen siyane ye. ⁹ Koni, xa e xete n ma, xa e n ma yamarine suxu, e yi e liga, nayi, hali e sa bɔxɔ xonna danna ra, n sa fama e ra nen yireni n denaxan sugandixi alogo n xinla xa lu na.”* ¹⁰ I ya walikene nun i ya yamaan nan e ra, i naxanye xunbaxi i senbe gbeeni. ¹¹ Marigina, i tuli mati n tan, i ya walikena maxandi xuiin na, e nun i ya walikenen naxanye sewaxi gaxuma i xinla yee ra! N ma feene rasɔnya to, n tan i ya walikena, i yi a liga xemeni ito xa kininkinin n ma n na siga a yetagi.”

Na waxatini, n tan nan yi yengi saxi mangan minseene xon ma.

2

Neyemi Yerusalen yi

¹ Nisan kiken na, Arataserekesi a mangayaan nee mɔxɔnedeni, manpaan yi dɔxi mangan yetagi, n yi a tongo, n yi a so mangan yii. N yi sunuxi a yetagi, naxan nɔxɔn munma yi liga n na singen. ² Mangan yi a fala n xa, a naxa, “I yetagini fɔrɔxi nanfera? Anu, i mi furaxi. Waxatina nde bɔne rafɔren ni ito ra.” N yi gaxu han, ³ koni n yi mangan yabi, n naxa, “Mangan xa lu a nii ra habadan! N yetagini fɔrɔxi nen bayo n benbane gaburune sa taan naxan yi, menna birin bata halagi, teen yi na taan so deene birin gan.” ⁴ Mangan yi a fala

* **1:9:** Na feen sebexi Sariyane 30.1-5 kui.

n xa, a naxa, “Nanse x̄ali i ma, n xa a liga i xa?” N yi Ala maxandi naxan kore, ⁵ n yi mangan yabi, n naxa, “Xa mangan tin, xa n tan i ya walikεεn nafan i ma, n nasiga Yuda yamanani. N benbane gaburune sa taan naxan yi, n m̄on xa sa na ti.” ⁶ Mangana jaxanla yi d̄oxi a fεma, mangan yi n max̄adin, a naxa, “I ya sigatiin buma han waxatin mundun yi, i xεtεn waxatin mundun yi?” Mangan yi tin n xa siga, nayi n yi n xεtε waxatin fala a xa. ⁷ N m̄on yi a fala mangan xa, n naxa, “Xa mangan tin̄ε, a xa kεdine so n yii siga Efirati baan sogegododen binna yamana kanne ma, alogo e xa a lu n dangu siga han Yuda yi, ⁸ i m̄on yi kεdi keden so n yii Asafi xa, naxan mangana f̄t̄onne kantanma, alogo a xa xalanbe wudine so n yii, n sa yire makantanxin dεene ti Ala Batu Banxin dεx̄on, e nun taan yinne nun n sa luma banxin naxan kui.” Mangan yi ne so n yii, bayo Ala yi n x̄on.

⁹ N yi siga yamana kanne fεma naxanye yi Efirati baan sogegododen binni, n yi mangana kεdin so e yii. Mangan bata yi sofa kuntigine nun soo ragine bira n f̄ox̄o ra. ¹⁰ Sanbalata, Horoni kaan nun Amonina nde Tobiya, a walikεεn to na mε, e yi x̄ob̄ kati a nanfera muxuna nde fama a fa Isirayila kaane mali.

Neyemi yi yinne mato

¹¹ N yi so Yerusalen yi, n yi xi saxan ti na. ¹² Nayi, nxu nun muxuna ndee yi keli k̄oεen na, n mi a fala muxe xa n ma Ala bata yi naxan yita n na a n xa a liga Yerusalen xa. N keden peen nan yi d̄oxi sofanla fari. ¹³ N yi mini Lanbanna so dεen na k̄oε tagini siga Sube Magaxuxi Tigin nun Nε̄ε dεen binna ra, n yi lu Yerusalen taan nabilinna yinne matoε. N yi taan yinna to kalaxi, a yire wuyaxi yi biraxi, tεen bata yi dεene gan nun. ¹⁴ N yi dangu Tigin so dεen nun mangana ige ramaraden dεx̄on, koni n ma soon mi a dangude s̄ot̄o. ¹⁵ N yi te xuden x̄on k̄oεen na, n siga taan yinne matoε Kadir̄on lanbanna binni. Na xanbi ra,

n m̄on yi so Lanbanna so dεen na, n xεtε na kii nin.

¹⁶ Taan kuntigine mi yi a kolon n yi sigaxi dεnaxan yi e nun n yi naxan ligama. Han na waxatini, n munma yi sese fala Yahudiyane nun saraxaraline nun taa kanne nun kuntigine nun tide kan gbεtεye xa. ¹⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “E bata a to en t̄or̄on naxan yi iki! Yerusalen bata kala, tεen bata a so dεene gan! E fa, en fa Yerusalen taan nabilinna yinne ti. Nayi, en mi fa yagima s̄on̄on.” ¹⁸ N yi a yeβa e xa Ala n mali kii naxan yi, e nun mangan falan naxan ti n xa. E yi a fala, e naxa, “En siga, en sa taan ti!” Nayi, e yi e bode s̄enbε so na wali fajina fe yi.

¹⁹ Horoni kaan Sanbalata nun Amonin Tobiya a kuntigin nun Arabun Gesen to na mε, e yi nxu magele, e yi nxu rapaxu. E yi a fala, e naxa, “E nanse ligama ito ra? E murutεma mangan nan xili ma ba?”

²⁰ N yi e yabi, n naxa, “Ala n̄on fima nen nxu ma, Ala Naxan Kore. Nxu tan, a walikεene, nxu kelima nen, nxu yi a ti. Koni ε tan, ε mi kεε s̄ot̄on taani ito yi, ε mi sariya sε be, ε fe mi fa rabirama muxe ma Yerusalen taani!”

3

Yerusalen yinne yit̄onna

¹ Saraxarali kuntigina Eliyasibi nun a ngaxakeden saraxaraline yi keli walideni. E m̄on yi Yεxεene So Deni t̄on. E yi a rasarijan, e yi a dεene ti a ma. E yi taan yinna ti siga han sangansoon naxan yi xili Kεmε, e yi na rasarijan. E m̄on yi taan yinna ti siga han Xananeli Sangansona. ² Yeriko kaane fan yi walima menna dεx̄on, e nun Sakuru, Yimiri a dii xεmena. ³ Sena kaane yi taan so deni t̄on dεnaxan xili Yεxε So Dena. E dε wudine ti, e dεene sa e ma e nun e balan wurene. ⁴ Yuriyaa dii xεmen Meremoti fan yi walima na yiren dεx̄on, Hak̄osi mamandenna. Bereki a dii xεmen Mesulan fan yi walima na yiren dεx̄on Mesesabele mamandenna, e nun Banahaa dii xεmen

Sadaki. ⁵ Tekowa taan muxune fan yi walima na dexɔn ma. Anu, taan muxu gbeene tondi wale nen walike kuntigine yamarin bun.

⁶ Yoyadaa dii xemen Paseya nun Besodiyaa dii xemen Mesulan yi De Fonni tɔn. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. ⁷ Gabayon kaan Melatiya fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dexɔn ma, e nun Meronoti kaan Yadon nun Gabayon kaa gbeteeye nun Misipa kaane. E birin yi walima yamana kannan nan bun Efirati baan sogegododen binni. ⁸ Xarahaa dii xemen Yusiyeli fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dexɔn e nun Xananiya, latikɔnɔn nafalana nde.

E yi siga wale han Yerusalɛn yinna yigbo yirena. ⁹ Xuru a dii xemen Refaya fan yi yirena nde yitɔnma na dexɔn, Yerusalɛn bɔxɔn fɔxɔ kedenna yirena nde kuntigina. ¹⁰ Xarumafaa dii xemen Yedaya fan yi walima a banxin yetagi, Xasabaneyaa dii xemen Xatusi fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dexɔn. ¹¹ Xarimi a dii xemen Malakiya nun Paxata-Moyabaa dii xemen Xasubu fan yi walima yire gbeteeye yi siga han sangansoon naxan xili Buru Gandena. ¹² Haloxesi a dii xemen Salun nun a dii temene fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dexɔn, Yerusalɛn bɔxɔn fɔxɔ kedenna yirena nde kuntigina.

¹³ Xanun nun Sanowa kaane yi Lanbanna So Deni tɔn. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. E mɔn yi nɔngɔnna ye wuli keden fan yitɔn taan yinni, siga han Xuruse Neɓe Dena. ¹⁴ Rekabu a dii xemen Malakiya, Beti-Hakeremi kuntigin yi Xuruse Neɓe Deni tɔn. A yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. ¹⁵ Kola-Xose a dii xemen Salun, Misipa kuntigin yi Tigi Deni tɔn, a yi a ti, a yi a xunna soon so a xun na, a yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. A mɔn yi taan yinni tɔn Selaxa ige ramaraden dexɔn, denaxan mangana nakɔn fema,

siga han tedene, denaxan sigama Dawudaa Taani.

¹⁶ Dɔnxɛn na, Asabuku a dii xemen Neyemi, Beti-Suru fɔxɔ kedenna kannan yi siga yinni tɔnɓe Dawudaa gaburun binni siga han ige malanden binna, siga han mangana sofane banxina. ¹⁷ A xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune yi walima Bani a dii xemen Rexun bun ma. Hasabi, Keyila fɔxɔ kedenna kuntigin fan yi taan yinni tɔnma a dingirani. ¹⁸ A ngaxakedenne fan yi walima a xanbi ra, Xenadadaa dii xemen Bawayi, Keyila fɔxɔ kedenna bonna kuntigin bun. ¹⁹ Misipa kuntigin Yosuwe a dii xemena Eseri fan yi yire gbete yitɔn, keli yengɛ so seene malan banxin yetagi, siga han denaxan xili Songenna.

²⁰ Sabayi a dii xemen Baruku fan yi yire gbete yitɔn a xanbi ra, keli Songenna ma siga han saraxarali kuntigina Eliyasibi a banxin de ra. ²¹ Yuriyaa dii xemen Meremoti, Hakɔsi mamandenna fan yi yire gbete yitɔn a xanbi ra, keli Eliyasibi a banxin so deen ma siga han a danna. ²² Saraxaraliin naxanye sa keli Yerusalɛn rabilinne yi, ne fan yi walima men xanbi ra. ²³ Ne fan xanbi ra, Bunyamin nun Xasubu yi walima menni e banxine yetagi. Ananiyaa dii xemen Maaseyaa dii xemena Asari fan yi walima menni ne xanbi ra a banxin dexɔn ma. ²⁴ Xenadadaa dii xemen Binuwi fan yi yire gbete yitɔn na xanbi ra, keli Asari a banxin ma siga han yinna songenna nde.

²⁵ Yusayi a dii xemen Palala fan yi walima na yinna songenna yetagi e nun sanganso kuyen manga banxin yetagi kantan tiine sansanna dexɔn. Parosi a dii xemen Pedaya fan yi walima a xanbi ra. ²⁶ Ala Batu Banxin walikeen naxanye yi dɔxi Ofeli geyaan ma, ne fan yi siga yinni tɔnɓe han sangansoon songenna ma, deen naxan xili Ige So Dena sogegododen binni. ²⁷ Tekowa kaane fan yi yinna yire gbete yitɔn ne xanbi ra, keli sangansoon songenna ma

sigah han Ofeli yinna.

²⁸ Deen naxan yi xili Soona, saraxaraline fan yi walima na faxan na e banxine yetagi. ²⁹ Imeri a dii xemen Sadaki yi walima e xanbi ra a banxin yetagi. A xanbi ra, Sekani a dii xemen Semaya fan yi walima menni, naxan yi deen kantanma naxan yi xili Sogeteden So Dena. ³⁰ E xanbi ra, Selemiyaa dii xemen Xananiya nun Salafaa dii xemen senninden Xanun yi menni, ne fan yi yire gbete yiton yinna ma. Bereki a dii xemen Mesulan fan yi ne xanbi ra, a banxin yetagi.

³¹ A xanbi ra, xema wanla Malakiya fan yi walima menni, sigah han Ala Batu Banxin walikene nun yulane banxina Mifikadi deen yetagi, sigah han sangansoon naxan sa yinna songenna ma. ³² Xema wanla bonne nun yulane fan yi yinni ton keli sangansoon songenna ma sigah han Yexene So Dena.

Yaxune yi wa wanla kala feni

³³ Sanbalata to a me a nxu mon yinna tima, a yi xolo han! A yi Yahudiyane magele. ³⁴ A yi a fala a ngaxakedenne nun Samari kaa sofane yee xori, a naxa, "Yahudiya fangatareni itoe nanse ligama? En tinne e xa na liga ba? E nae saraxan be ba? E a rapanne to ba? E mon nae gemme maluxunxine ramine ba naxanye benden nun se ganxine bun ma?" ³⁵ Amonina nde Tobiya yi a dexon ma, na yi a fala, a naxa, "Hali e ti, xa xulumasena nde sigan ti a fari, e gemme yinna birin kalama nen!"

³⁶ Nayi, n yi Ala maxandi, n naxa, "Nxo Ala, i tuli mati nxu ra, amasoto nxu yaxune bata nxu rapaxu! I marayarabin naxete e ma, i yi e rasiga konyiyani. ³⁷ I nama dija e hakene ma, e yulubine nama ba i yetagi, amasoto e bata yinna ti muxune makonbi."

³⁸ Nxu yinni ton na kii nin han a yiteyaan tagi taan nabilinni. Yamaan yi na wanla suxu e sobeen na.

4

¹ Koni, Sanbalata nun Tobiya nun Arabune nun Amonine nun Asadodi kaane to a me a Yerusalen rabilinna yinna ti feen sigama yeen na, e nun a muxune bata yi a yire biraxine yiton folo, e yi xolo kati. ² E lan a ma a e birin xa sa Yerusalen yenge, e na kala.

³ Nayi, nxu bata nxo Ala maxandi, nxu yi kantan tiine dexo kosen nun yanyin na alogo e xa nxu ratanga e ma. ⁴ Anu, Yuda kaane yi a falama nen, e naxa, "Nxo walikene senben bata nan, gemme biraxine maxali daxin mon gbo, nxu mi nae yinna tiye."

⁵ Nxu yaxune yi a falama nen, e naxa, "Yahudiyane mi a kolonne, e mi a famunne han en yi so e tagi, en yi e faxa, en yi e wanli kala." ⁶ Anu, Yahudiyani naxanye yi dxi nxu yaxune rabilinni, ne fa nen, e fa nxu rakolon na feen ma han dexeja ma fu, e naxa, "E fa en yengema nen sa keli yiren birin yi."

⁷ Nanara, n yi muxuna ndee dexo yinna xanbirane yi denaxanye so naxun, n yi yamanan muxune dexo bosen yeen ma, e silanfanne nun tanbane nun xanle ra e yii.* ⁸ N to e ti kiin mato, n yi falan ti taan fonne nun kitisane xa e nun yamaan naxan birin yi na, n naxa, "E nama gaxu en yaxune yee ra. A xa rabira e ma fa fala Marigin senben gbo, a magaxu. E yengen so e ngaxakedenne nun e dii xemene nun e dii temene nun e naxanle nun e dexodene xa."

⁹ Nxu yaxune yi a me fa fala nxu bata rakolon, a Ala bata e fe nataxin kala. Nxu birin yi xete yinni, birin yi sa a wanla de suxu. ¹⁰ Keli na laxon ma, n ma walikene foxo kedenna nan yi fa walima, foxo kedenna yi tanbane nun ye masansan wure lefane nun silanfanne nun xanle suxu e yii, e yi e tagi xidi. Kuntigine yi Yuda kaane birin makantanma, ¹¹ naxanye yi yinna tima. Naxanye yi goronne maxalima hanma, e yi goronne kuisa, ne yi walima e yii kedenne nan na, e yi yenge so seen suxu e yii kedenna ra. ¹² Naxanye yi a tima, ne

* 4:7: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

birin ma silanfanne yi xidixi e tagi nɛn, e yi walima na kii nin. Xɛmɛn naxan yi xɔtaan fema, na yi biraxi n fɔxɔ ra. ¹³ N yi a fala fonne nun kitisane nun yamaan dɔnxɛn xa, n naxa, “Wanla gbo, wulani kuya, en bata xuya ayi yinna xuntagi, en bata masiga en bode ra. ¹⁴ Ɛ nɛma dɛdɛ, xa ɛ xɔtaan fe xuiin mɛ, ɛ malan nxu fɛma. En ma Ala yɛngɛn soma nɛn en xa.” ¹⁵ Nxu siga wanla ma na kii nin, tanban suxi yamaan fɔxɔ kedenna yii keli subaxan ma han sarene yi mini kore. ¹⁶ Na waxatini, n mɔn yi a fala yamaan xa, n naxa, “Xɛmɛne birin xa xi Yerusalɛn yi e nun a walikɛna, en kantanna ti kɔɛɛn na, en yi wali yanyin na.” ¹⁷ Nxu mi yi nxɔ dugine bama mumɛ, n tan ba, ngaxakedenne ba, n ma walikɛne ba, muxun naxanye yi n kantanma ba, birin ma yɛngɛ so seen nun a min igen nan tun yi suxi a yii.

5

Neyemi yi yigelitɔne mali

¹ Lɔxɔna nde, yamanan xɛmɛna ndee nun e jaxanle yi e mawuga e ngaxakeden Yahudiyane fari, ² ndee naxa, “Nxu nun nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne wuya. Nxu wama nɛn nxu xa balon sɔtɔ alogo nxu xa nxu dɛge, nxu lu nxu nii ra.” ³ Ndee fan yi a fala, e naxa, “Nxu bata nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle* nun nxɔ banxine dɔxɔ tolimani alogo nxu xa balon sɔtɔ fitina kamɛni.” ⁴ Gbɛtɛye fan naxa, “Nxu bata gbetin tongo donla ra nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle xun yi, alogo nxu xa mudun fi naxan lan a so mangan yii. ⁵ Anu, nxu nun nxu ngaxakedenne birin keden, nxɔ dii xɛmɛne luxi nɛn alo e gbeene, koni a mato nxu nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne matima konyine ra, nxɔ dii tɛmɛ wuyaxiye bata findi konyine ra, nafulu mi nxu yii, nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle mɔn bata findi muxu gbɛtɛye gbeen na.”

* **5:3:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

⁶ N to e mawuga xuiin mɛ, n yi xɔlɔ han! ⁷ N yi a ragidi n xa taan muxu gbeene nun kitisane maxadi, n yi a fala e xa, n naxa, “Ɛ tɔnɔn fenma ɛ ngaxakedenne ra nanfera!” N yi malan gbeen maxili e fe ra. ⁸ N mɔn yi a fala e xa, n naxa, “En bata en ngaxakeden Yahudiyane xun ba, naxanye yi saraxi siya gbɛtɛne xɔn konyine ra. Iki, ɛ tan yɛtɛɛn nan fa ɛ ngaxakeden Yahudiyane matima e Yahudiya bodene ma.” E mi fala sɔtɔ e naxan tiyɛ, e yi e dundu. ⁹ N mɔn yi a fala, n naxa, “Ɛ naxan ligama, na mi fan. Ɛ mi nɔɛ sigan tiyɛ Ala yɛɛ ra yi gaxuni ba, alogo siya gbɛtɛye nama en nayelevu, en yaxune? ¹⁰ N tan fan nun ngaxakedenne nun n ma walikɛne, nxu fan muxune doli nɛn gbetin nun donsɛni. Nayi, e lanma e xa naxan naxɛtɛ, en nama na maxili. ¹¹ Ɛ sa e xɛene raxɛtɛ e ma to yɛtɛni, e nun e manpa binle nun e oliwi binle nun e banxine. Ɛ nama tɔnɔ maxili e ra gbetin nun murutun nun minseen nun turen fari.” ¹² E yi yabin ti, e naxa, “Nxu e raxɛtɛma e ma nɛn, nxu mi fa sese maxɔdinma e ma, i naxan falaxi nxu na liga.”

Nayi, n yi saraxaraline xili, alogo e xa e kɔlɔ e yɛɛ xɔri. ¹³ Na xanbi ra, n yi n ma doma gbeen lenbeni maxa, n yi a fala, n naxa, “Ala xa muxune birin yimaxa na kiini naxanye na e fala xuiin kala, a yi e bɔnɔ e denbayane nun e seene yi, alogo e yiigenla xa lu!” Yamaan birin yi Alatala tantun, e yi sɔnxɔ, e naxa, “Ala xa na liga, amina!” Dɔnxɛn na, yamaan yi a falan suxu.

¹⁴ Xabu n dɔxɔ lɔxɔni yamana kanna ra Yahudiyane xun na Yuda yamanani, xabu Manga Aratasɛrɛkɛsi a mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛdena han jɛɛ tonge saxan e nun firindena, n tan nun ngaxakedenne nxu mi sese ba mudun na naxan soma yamana kanna yii. ¹⁵ Yamana kanna naxanye dangun tan yɛɛ ra, ne yi donseene nun manpane rasuxuma nɛn yamaan na e

nun gbeti gbanan tonge naanin. Hali yamana kanne xoyine yi yamaan tɔrɔma. Koni, n tan to yi gaxuxi Ala yee ra, n mi na sifan liga. ¹⁶ Koni, n tan yeteen wali nen taan yinna tideni, n mi xee yo sara n yete xa, anu n ma walikene birin yi yinna tiin fari. ¹⁷ Anu, muxu kemɛ tonge suulun nan yi e degema n konni Yahudiyane nun kuntigine ye, ba muxune ra naxanye yi fama sa keli yamanan nabilinna siya gbetene ye. ¹⁸ Ninge keden nun yexee yebaxi sennin nan yi faxama n xa lɔxɔ yo lɔxɔ e nun tɔxena ndee. Xi fu yo xi fu, manpa faɲi gbegbe yi rafalama n xa nen. Koni, hali na, n mi mudun maxili n tan yamana kanna xa, bayo wanla yi xɔdɔxɔ yamaan ma. ¹⁹ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na bayo n bata wali faɲin ke yamaan xa.

6

Yaxune mɔn yi fa e xili ma

¹ Sanbalata nun Tobiya nun Arabun Gesen nun nxu yaxun bonne yi a mɛ a n mɔn bata taan yinna ti, a dede mi fa kalaxi. Na waxatini, n munma yi deene ti singen. ² Sanbalata nun Gesen yi xerane rafa a faladeni n xa, e naxa, “Fa en fa en bode to Kefirimi yi Ono lanbanni.” E bata yi a ragidi a e xa fe paxin liga n na. ³ Koni, n yi e yabi, n naxa, “Wanla n yii han! N mi nɔe sigɛ. Nanfera wanla xa rati be, n siga ε fɛma?” ⁴ E na xeraan nafa n ma dɔxɔɲa ma naanin, n fan yi e yabi na kii kedenni. ⁵ Sanbalata mɔn yi a walikene nasiga na fala kedenna ra a suulundeni, kedi rabixin yi suxi naxan yi. ⁶ Ito nan yi sebexi a kui, a naxa, “Siya gbetene ito nan falama, anu Gesen fan a falama, a nɔndin na a ra, e naxa a i tan nun i ngaxakeden Yahudiyane waxi murute feni. I taan yinna tima na nan ma. A luxi alo i waxi findi feni Yahudiyane mangan nan na. ⁷ I yeteen bata nabine dɔxɔ alogo e xa i ya fe fala Yerusalɛn yi fa fala a i bata findi mangan na Yuda yi. Perise mangan mi buma na mɛdeni. Nayi,

fa en fa batu.” ⁸ N yi a yabi, n naxa, “Muxe mi na falane tima. Nɔndi mi i ya falane ra! I tan nan tun ne mirixi, i yi e fala!” ⁹ Na muxune birin yi wama nxu ragaxu feen nin, e naxa, “E senben ɲanma nen, e mi wanla rajanma.” Koni, n yi Ala maxandi, n naxa, “Ala, iki, n senbe so.”

¹⁰ N yi siga Delayaa dii xemɛn Semaya konni, Mehetabeli mamanan-denna, bayo a mi yi nɔe fe n konni. A yi a fala n xa, a naxa, “En birin xa siga Yire Sarijanxini Ala Batu Banxin kui, en sa a deene balan en xun ma, amasɔtɔ i yaxune fama nen i xili ma, e fama kɔeen nan na i faxadeni.” ¹¹ N yi a yabi, n naxa, “Na muxu mi n tan na naxan a gima! N tan muxu sifan nɔe soe Ala Batu Banxini ba, n lu n nii ra? N mi soma Ala Batu Banxini n luxundeni!” ¹² N yi a kolon fa fala a mi yi Alaa falan xan nalima n ma. Koni, a yi na falama n xa nen, amasɔtɔ Sanbalata nun Tobiya bata yi a saranna fi alogo a xa fa falan ti n xa na kiini. ¹³ A na liga nen alogo n xa gaxu a yee ra, n yi a maxadi xuiin suxu, n yi yulubin tongo. Nayi, e yi nɔe n xili kale nen, n yi yagi.

¹⁴ N ma Ala, Tobiya nun Sanbalata naxan ligama n na, na xa rabira i ma, e nun nabi ɲaxanla Nowadi nun nabiin bonna naxanye kata n magaxudeni.

¹⁵ Taan yinna yi rajan Elulu kiken xi mɔxɔɲɛn nun suulunde lɔxɔni, xi tonge suulun e nun firinna bun. ¹⁶ Nxu yaxune to a mɛ, e nun siyaan naxanye birin yi nxu rabilinxi, ne yi gaxu, e yi yagi e to a to a wanla bata yi rajan alo nxɔ Ala sagoon kii naxan yi.

¹⁷ Na waxatine yi, Yuda muxu gbeene yi bataxine sebema Tobiya ma waxatin birin, Tobiya fan yi e yabima. ¹⁸ Yuda kaan wuyaxi bata yi e kolɔ a xa, amasɔtɔ Sekani bitanna nan yi a ra, Araa dii xemɛna, e nun a dii xemɛn Yehoxanan bata yi Mesulan ma dii temɛn tongo, Bereki a dii xemɛna. ¹⁹ E yeteen yi a xili faɲin fala n yee xɔri, e yi n ma falane rali a ma.

Tobiya fan yi kɛdine rasigama alogo a xa n magaxu.

7

Yerusalɛn makantan fena

¹ Taan yinna to yelin tiyɛ, n yi a dɛɛne ti a ma, kantan tiine nun beti baane nun Lewi bɔnsɔnna muxune yi ti e wanle ra. ² N yi Yerusalɛn kuntigiyaan taxu ngaxakedenna Xanani ra e nun Xananiya, Yerusalɛn yire makantanxin kuntigina. Lan-naya muxu gbeen nan yi Xananiya ra, e nun Ala yɛɛragaxu muxuna dangu bonne ra. ³ N yi a fala e xa, n naxa, “Yerusalɛn dɛɛne mi rabima fɔ sɔgen na te, a mɔn balanma nɛn wurene ra jinbanna ra benun kantan tiine xa siga. Yerusalɛn kaane yi ti kantan tideni, ndee yi siga taan kantan tidene yi, bonne yi lu e konne kantanɲɛ.”

⁴ Taan yi gbo, koni yamaan mi yi wuya, banxine fan munma yi ɲɔxɔ yiti singen. ⁵ N ma Ala yi a sa n bɔɲɛni a n xa fonne malan e nun kitisane nun yamaan birin alogo n xa muxune yate. N yi bɔnsɔn kɛdina nde to, muxun naxanye singe xɛtɛ sa keli konyiyani, n yi ito to sɛbɛxi na ma:

Esirasi 2.1-70

⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari siga muxun naxanye ra konyiyani, ne wuyaxi yi xɛtɛ Yerusalɛn nun Yuda yi, birin yi siga a taa yi. ⁷ E yi xɛtɛ e nun Sorobabeli nun Yosuwe nun Neyemi nun Asari nun Raamiya nun Naxamani nun Marodoke nun Bilisan nun Misipereti nun Bigiwayi nun Nexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan xɛmɛne yatɛn ni i ra:

⁸ Parosi xabilani, muxu wuli firin muxu kɛmɛ muxu tonge solofere e nun firin.

⁹ Sɛfati xabilani, muxu kɛmɛ saxan muxu tonge solofere muxu firin.

¹⁰ Ara xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge suulun e nun firin.

¹¹ Paxata-Moyaba xabilani, Yosuwe nun Yowaba yixɛtɛne yɛ, muxu wuli firin kɛmɛ solomasɛxɛ muxu fu nun solomasɛxɛ.

¹² Elan xabilani, muxu wuli keden muxu kɛmɛ firin muxu tonge suulun e nun naanin.

¹³ Satu xabilani, muxu kɛmɛ solomasɛxɛ muxu tonge naanin e nun suulun.

¹⁴ Sakayi xabilani, muxu kɛmɛ solofere muxu tonge sennin.

¹⁵ Binuwi xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge naanin e nun solomasɛxɛ.

¹⁶ Bebayi xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ.

¹⁷ Asagada xabilani, muxu wuli firin muxu kɛmɛ saxan muxu mɔxɔɲɛn nun firin.

¹⁸ Adonikami xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge sennin e nun solofere.

¹⁹ Bigiwayi xabilani, muxu wuli firin muxu tonge sennin e nun solofere.

²⁰ Adin xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge suulun e nun suulun.

²¹ Ateri xabilani, Xesekiya yixɛtɛne yɛ, muxu tonge solomanaanin muxu solomasɛxɛ.

²² Xasun xabilani, muxu kɛmɛ saxan muxu mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ.

²³ Besayi xabilani, muxu kɛmɛ saxan muxu mɔxɔɲɛn nun naanin.

²⁴ Xarifi xabilani, muxu kɛmɛ muxu fu nun firin.

²⁵ Gabayon kaane yɛ, muxu tonge solomanaanin muxu suulun.

²⁶ Betɛlemi kaane nun Netofa kaane yɛ, muxu kɛmɛ muxu tonge solomasɛxɛ muxu solomasɛxɛ.

²⁷ Anatɔti kaane yɛ, muxu kɛmɛ muxu mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ.

²⁸ Beti-Asamawɛti kaane yɛ, muxu tonge naanin muxu firin.

²⁹ Kiriyaati-Yeyarin kaane nun Kefira kaane nun Beroti kaane yɛ, muxu kɛmɛ solofere muxu tonge naanin muxu saxan.

³⁰ Rama kaane nun Geba kaane yɛ, muxu kɛmɛ sennin muxu mɔxɔɲɛn nun keden.

³¹ Mikimasi kaane yɛ, muxu kɛmɛ muxu mɔxɔɲɛn nun firin.

³² Betɛli kaane nun Ayi kaane yɛ, muxu kɛmɛ muxu mɔxɔɲɛn nun saxan.

³³ Nebo bonna muxune ye, muxu tonge suulun muxu firin.

³⁴ Elan bonne xabilan muxune ye, muxu wuli keden muxu kemε firin muxu tonge suulun e nun naanin.

³⁵ Xarimi xabilani, muxu kemε saxan muxu mɔxɔɲε.

³⁶ Yeriko kaane ye, muxu kemε saxan muxu tonge naanin e nun suulun.

³⁷ Lodi kaane nun Xadidi kaane nun Ono kaane ye, muxu kemε solofere muxu mɔxɔɲεn nun keden.

³⁸ Sena kaane ye, muxu wuli saxan muxu kemε solomanaanin muxu tonge saxan.

³⁹ Saraxaraline ye:

Yedaya xabilani Yosuwe a denbayani, muxu kemε solomanaanin muxu tonge solofere muxu saxan.

⁴⁰ Imeri xabilani, muxu wuli keden muxu tonge suulun muxu firin.

⁴¹ Pasaxuri xabilani, muxu wuli keden muxu kemε firin muxu tonge naanin e nun solofere.

⁴² Xarimi xabilani, muxu wuli keden muxu fu nun solofere.

⁴³ Lewi bɔnsɔnna muxune ye:

Yosuwe xabilani, Kadamile nun Hodawi yixetene ye, muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴⁴ Beti baane:

Asafi xabilani, muxu kemε muxu tonge naanin e nun solomasεεε.

⁴⁵ Kantan muxune:

Salun nun Ateri nun Talamɔn nun Akubu nun Xatita nun Sobayi yixetene ye, muxu kemε muxu tonge saxan e nun solomasεεε.

⁴⁶ Ala Batu Banxin walikene:

E benbane nan itoe ra: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁷ Kerosi nun Siya nun Padon nun ⁴⁸ Lebana nun Xagaba nun Salamayi nun ⁴⁹ Xanan nun Gideli nun Gaxara nun ⁵⁰ Reyaya nun Resin nun Nekoda nun ⁵¹ Gasami nun Yusa nun Paseya nun ⁵² Besayi nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵³ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵⁴ Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵⁵ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁶ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁷ Sulemani a walikene yixetene ye: Sotayi nun Sofereti nun Perida nun ⁵⁸ Yaala nun Darakon nun Gideli nun ⁵⁹ Sefati nun Xatili nun Pokereti-Hasebayin nun Amɔn.

⁶⁰ Ala Batu Banxin walikene birin malanxina e nun Sulemani a walikene: muxu kemε saxan muxu tonge solomanaanin muxu firin.

⁶¹ Muxuni itoe nan keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi, koni ne mi e xabilane kolon naxan a yite fa fala Isirayila kaan nan e ra:

⁶² Delaya nun Tobiya nun Nekoda yixetene ye, muxu kemε sennin muxu tonge naanin e nun firin.

⁶³ Saraxaralina ndee yi na: Xobaya nun Hakɔsi nun Barasilayi yixetene. Barasilayi bata Galadi kaan Barasilayi a dii tɛmɛn dɔxɔ, na nan xili te a xun ma.

⁶⁴ E yi kata e xabilane fendeni bɔnsɔn kedine kui, koni e mi e to. E yi e ba saraxarali wanla ra.

⁶⁵ Yamana kannu yi yamarin fi a muxu yo nama se sarixanxine don e ye han saraxaralina nde yi sɔtɔ naxan masɛnsɛn ti seene rawalε, Yurima nun Tumin.*

⁶⁶ Yamaan birin malanxina, muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin muxu kemε saxan muxu tonge sennin.

⁶⁷ E walikε xɛmɛne nun e walikε jaxanle mi yi ne ye, ne muxu wuli solofere muxu kemε saxan tonge saxan e nun solofere nan yi a ra. Beti ba xɛmɛn nun a jaxanle, muxu kemε firin tonge naanin e nun suulun yi e ye. ⁶⁸ Nɔgɔmɛn kemε naanin tonge saxan e nun suulun, sofanla wuli sennin kemε solofere e nun mɔxɔɲε fan yi na.

⁶⁹ Denbaya xun wuyaxi seene fi nɛn wanla fe yi. Yamana kannu yi xɛmaan kilo solomasεεε e nun a tagi nun igelengen tonge suulun e nun saraxarali domaan kemε suulun tonge saxan fi wanla fe yi. ⁷⁰ Denbaya xunne yi xɛmaan kilo kemε kilo tonge

* **7:65:** Yurima nun Tumin masɛnsɛn ti seene fe sɛbɛxi Xɔrɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masɛnsenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden kilo kemε ba. ⁷¹ Isirayila yamaan muxu donxene yi xεmaan kilo kemε tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden ba e nun saraxarali do- maan tonge sennin e nun solofere.

⁷² Saraxaraline nun Lewi bεnsanna muxune nun kantan tiine nun βeti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun Isirayila yamaan birin yi dεxε e taane yi.

Esirasi yi sariyan xaran yamani

Nεen kike soloferedena a liyε, Isirayila kaane birin bata yi dεxε e taane yi.

8

¹ Yamaan birin yi e malan yama malandeni Ige Dεen na alo muxu kedenna. E yi a fala seβeli tiina Esirasi xa a xa fa Musaa sariya kedin na, Alatala sariyan naxan yamari Isirayila kaane ma. ² Saraxaralina Esirasi yi fa sariya kedin na yamaan birin yεtagi, xεmen nun naxanla, naxanye birin yi nεe falan famunne e naxan mεma. Kike solofereden xi singen nan yi a ra.

³ Keli xεtanni han yanyi tagini, Esirasi na sariya kedin xaranma yamaan yεtagi Ige Dεen na, xεmene nun naxanle nun naxanye birin yi a famuma. Yamaan birin yi tuli matixi sariya kedin xaran xuiin na. ⁴ Seβeli tiina Esirasi yi tixi wudi gbingbinna nan fari, naxan yi rafalaxi na feen ma. Matitiya nun Sema nun Anaya nun Yuriya nun Xiliki nun Maaseya yi tixi a fema a yiifanna ma. Pεdaya nun Mikayeli nun Malakiya nun Xasun nun Xasabadana nun Sakari nun Mesulan tixi a kεmenna ma. ⁵ Esirasi yi kedin nabi yamaan birin yεtagi, a tixi e birin xun ma, a to kedin nabi, yamaan birin yi keli. ⁶ Esirasi yi Alatala tantun, Ala naxan gbo, yamaan yi lu e yiine yite kore, e yi a yabi, e naxa, "Amina! Amina!" Nayi, e birin yi e xinbi sin, e yεtagine yi lan bεxεn ma, e yi Alatala batu. ⁷ Lewi bεnsanna muxune, Yosuwe

nun Bani nun Serebi nun Yamin nun Akubu nun Sabetayi nun Hodiya nun Maaseya nun Kelita nun Asari nun Yosabadi nun Xanan nun Pelaya, ne yi lu yamaan tixin xaranne sariyan ma. ⁸ Ne yi lu Alaa sariya kedin xaranne yamaan xa, e lu a yεβε e xa alogo e birin xa nε a famunne.

⁹ Nayi, yamana kanna Neyemi nun Esirasi naxan yi saraxaraliyaan nun seβeli tiini, e nun Lewi bεnsanna muxun naxanye yi yamaan xaranma, ne yi a fala yamaan xa, e naxa, "Lεxεni ito bata rasarijan Alatala xa, ε Ala. ε nama lu sunuxi, ε lu wugε." Bayo yamaan birin yi wugama nen, e nεma yi sariya kedin xaran xuiin namεma. ¹⁰ Neyemi yi a fala e xa, a naxa, "ε sa donse fajin don, ε yi minse fajin min, ε siga ndee ra muxune xa se mi naxanye yii, amasεto to lεxεn bata findi lεxε sarijanxin na en Marigin xa. ε nama ε yetε rasunu, bayo Alatalaa sewan nan findixi ε senben na." ¹¹ Lewi bεnsanna muxune yi yamaan birin masabari, e naxa, "ε sabari, amasεto to lεxεn sarijan, ε nama ε yetε rasunu!"

¹² Yamaan birin yi siga e dεgeden nun e mindeni. Se mi yi naxanye yii, e yi ndee so ne yii. E lu sewa gbeeni, bayo e bata yi falane famu naxanye yεba e xa.

Bubu Kui Sanla

¹³ Na xεtεn bode, Isirayila denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewine birin yi e malan seβeli tiina Esirasi fema alogo e xa sariya falane rame. ¹⁴ Alatala sariya kedin naxan so Musa yii, a yi seβexi na kui fa fala, Isirayila kaane yi lanma e lu bubune kui Bubu Kui Sanla waxatini nεen kike solofereden na. ¹⁵ E lan e yi na rali birin ma e taane yi e nun Yerusalen yi, e naxa, "ε mini geya yireni, ε fa Oliwi bili yii taa kui xiine nun burunna xiine nun miriti bili yiine nun tugu yiine nun wudi yii ningixine ra alogo ε xa fa Bubu Kui Sanla raba alo a seβexi kii naxan

* **8:15:** Bubu Kui Sanla fe seβexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

yi.”* 16 Nayi, Isirayila yamaan yi mini, e siga ɲɔxɔnde fendeni, alogo e xa fa Bubū Kui Sanla raba e banxine dɛ ra hanma e sansanne kui, hanma Ala Batu Banxin sansanne kui, e nun yama malandene yi Ige Dɛɛn nun Efirami Dɛɛn na. 17 Muxun naxanye birin yi malanxi na, naxanye yi faxi sa keli konyiyani, ne birin yi bubune ti, e dɔxɔ e bubune yi. Keli Nunū a dii xɛmɛn Yosuwe a waxatin ma han na waxatini, Isirayila kaane munma yi na fe sifan liga singen, sɛwa gbeen yi lu e tagi.

18 E lu Alaa sariya kɛdin xaranɲɛ lɔxɔ yo lɔxɔ keli xi singen ma han lɔxɔ dɔnxɛna. E yi sanla raba xi solofere, yamaan yi e malan xi solomasɛxɛdeni, alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

9

Eyi e ti e yulubin na

1 Kiken xi mɔxɔɲɛde lɔxɔni, Isirayila kaane yi e malan, e sun, e kasa bɛnbɛli dugine ragodo e ma, e burunburunna sa e xunne yi sunu taxamasenne ra. 2 Naxanye yi findixi Isirayila kaane ra, ne yi e masiga xɔɲɛne ra, e yi e ti e yulubine ra e nun e benbane gbeene. 3 E to keli, e ti, e yi Alatala, e Alaa sariya kɛdin xaran waxati xunkuye. Yanyin na, e yi e xinbi sin Alatala yɛtagi, e Ala, e mɔn yi e ti e yulubine ra han waxati xunkuye. 4 Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi keli, e te gbingbinna fari, Yosuwe nun Bani nun Kadamile nun Sɛbaniha nun Bunni nun Serebi nun Bani nun Kenani. Ne yi e xuini te Alatala ma, e Ala. 5 Lewi bɔnsɔnna muxune, Yosuwe nun Kadamile nun Bani nun Xasabaneya nun Serebi nun Hodiya nun Sɛbaniha nun Petaxi yi a fala, e naxa, “E keli, en Alatala, en ma Ala tantun habadan han habadan!”

E yi Ala maxandi, e naxa,
“Nxu i xili binyen tantunma,
tantunna naxan dangū binyen nun
tantunna birin na!

6 I tan nan keden pe Alatala ra,
i tan naxan ariyanna nun kore xɔnna
nun sarene birin daxi,

i bɔxɔ xɔnna nun a yi seene birin da,
e nun baane nun e yi seene birin.
I yi niin bira niimaseene birin yi,
malekane birin e xinbi sinma i tan
nan bun.

7 I tan Marigina Alatala,
i tan nan Iburama sugandi,
i yi a ramini Yuru taani Babilɔn ya-
manani,
i yi a xili sa, Iburahima.

8 I yi a to a dɛnkɛɛyaxi i ma a bɔɲɛni,
i yi layirin xidi ɛ tagi
a i xa Kanan kaane nun Xitine nun
Amorine
nun Perisine nun Yebusune
nun Girigasane yamanan so a
bɔnsɔnna yii.

I dɛ xuiin nakamali nɛn bayo i tinxin.”

9 “I nxu benbane ɲaxankatan to nɛn
Misiran yi,
i yi e gbelegbele xuiin mɛ Gbala Baan
dɛ.

10 I yi taxamasenne nun kabanako
feene yita Firawona
nun a walikɛne nun a yamanan mux-
une birin na.
Amasɔtɔ i a kolon
e nxu benbane suxu kii naxan yi wa-
soni.

I yi xinla sɔtɔ naxan gbo han to.

11 I yi baa igeni taxun e yɛɛ ra,
e yi baani gidi a yixaren na,
koni i tilin igen nadin nɛn
e sagatan muxune xun ma
alo gɛmɛna igen xɔnna ma.

12 I yi kundaan ti e yɛɛ ra yanyin na,
i yi tɛ dɛgɛn ti e yɛɛ ra kɔɛɛn na
naxan yi kirani yalanma e yɛɛ ra.

13 I godo nɛn keli kore,
i falan ti e xa Sinayi geyaan fari.
I yi i gelene fala e xa naxanye tinxin,
e nun ɲɔndin sariyan nun tɔnne
nun yamarin naxanye fan.

14 Fata i ya walikɛɛn Musa ra,
i yi i ya Matabu Lɔxɔ sarijanxin nun
i ya yamarine nun sariyane nun
tɔnne yita e ra.

15 Kamɛn to e suxu,
i yi donseen nagodo e ma keli kore.
Min xɔnla to e suxu,
i yi igen namini fanyeni,
i yi a fala e xa a e xa so yamanani
i kɔlɔ naxan so fe ra e benbane yii.

16 Koni nxu benbane murute nen wa-
soni,

e mi i ya yamarine suxu.

17 E mi tin e suxe,
e ninan i ya kabanako feene xon
i naxanye liga e xa,
e yi e bɔneni xɔdɔxɔ e muruteni,
e yi a nata

a e xa yeerati gbete sugandi,
e xete e konyiyani Misiran yi.*

Koni i tan mi i me e ra.

Ala nan i tan na
naxan muxune mafeluma e yulubine
ra.

I diɲa, i kininkinin,
i mi xɔlon xulen,
i ya hinanna gbo.

18 E yi ninge di sawura wure dixin
nafala e yete xa,

e naxa, 'En ma Ala nan ito ra,
naxan en naminixi Misiran yi.'

E yi fala jaxine ti i ma.

19 Koni i ya kininkinin gbeeni,
i mi e rabejin tonbonni.

Kundaan lu nen e ye ra kiraan xon
yanyin na,

te degen yi lu e ye ra kɛen na.

20 I yi i ya Nii fajin naso e yi
alogo a xa e xaran,

i yi i ya Manna donseen† so e yii,
e nun igena,

min xonla to e suxu.

21 I yi i yengi dɔxɔ e xon ma
tonbonni jee tonge naanin,

sese mi dasa e ma,

e dugine mi kala,

e sanne mi kusin.

22 I yamanane nun siyane so nen e yii,
i yi e rabilinna yamanane birin sa e
sagoni.

E yi Xesibon mangan Sixon ma ya-
manan tongo e gbeen na,
e nun Ogo a yamanana, Basan man-
gana.

23 I yi e diine rawuya ayi
alo sarene kore xonna ma,
i yi e raso yamanani, i kɔlɔ
e benbane xa denaxan ma fe yi.

24 E yixetene yi so mɛnni,
e dɔxɔ na yamanani,

i yi na yamanan muxune rayagi e
yɛtagi,

Kanan kaane, i yi e sa e sagoni,
e mangane nun e yamanane mux-
une,

alogo e xa e raba e waxonna ra.

25 E yi taa makantanxine tongo

e nun bɔxɔ fajina,

e yi banxine tongo

naxanye yi rafexi se fajin sifan birin
na,

e nun xɔpinne nun manpa binle

nun oliwi binle nun wudi bogila
wuyaxine,

e yi e don, e yi lugo, e yi gbo,

e yi lu heri gbeeni.”

26 “Koni, e keli nen
e yi murute i xili ma.

E yi e xun xanbi so i ya sariyane yi,
e yi nabine faxa,

naxanye yi e mabandunma i ma,

e yi Ala rayelefu gbeene ti.

27 Nayi, i yi e sa e yaxune sagoni,
ne yi e tɔrɔ.

Koni e jaxankatan waxatini,

e xui ramini nen i ma,

i yi e xuiin namɛ kore xonna ma,

i yi e yabi i ya kininkinin gbeeni,

i yi e xunba muxune fi e ma,

naxanye e ba e yaxune yii.

28 Koni, e xɔrɔyaan sɔtɔ nen tun,
e mɔn yi fe jaxine liga fɔlɔ i ye ra.

Nayi, i yi e rabejin e yaxune yii,

e yi e nɔ.

Koni, e mɔn yi e xui ramini i ma,

i yi e xuiin namɛ kore xonna ma

i ya kininkinin gbeeni,

i mɔn yi e rakisi sanɲa ma wuyaxi.

29 I yi e mabandun i ya sariyan ma,

koni e yi findi wasodene ra,

e mi e tuli mati i ya yamarine ra.

E yi yulubin liga

e i ya kiti saxine kala,

anu naxan na e suxu,

na kanna nii rakisin sɔtɔma nen e xon.

E yi murute,

e tondi e tuli matiye i tan na.

30 I ti nen e bun ma jee wuyaxi,

i yi e rakolon i ya Nii Sarijanxin na
nabine xon,

* 9:17: Yatene 14.4 † 9:20: Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

koni e mi e tuli mati.
Nayi, i yi e sa e yamana gbete ye sag-
oni.

³¹ I ya kininkinin gbeeni,
i mi e raxori, i mi e rabejin,
bayo Ala dijaxi kininkininxin nan i
tan na.”

³² “Iki, nxo Ala, Ala gbeena,
senbema, i tan naxan magaxu,
i tan naxan i ya layirin nakamalima
i ya hinanni,
fe xolen naxanye nxu sotoxi,
e nun nxo mangane nun nxo nabine
nun nxo saraxaraline nun nxu ben-
bane nun yamaan birin,
i nama ne yate fe fuune ra,
sa folo Asiriya mangane waxatin ma
han to.

³³ Feen naxanye birin nxu sotoxi,
i tan tinxin ne birin yi,
bayo i ya lannayaan yita nen,
koni nxu tan fe jaxin nan liga.

³⁴ Nxo mangane nun nxo kuntigine
nun nxo saraxaraline
nun nxu benbane mi i ya sariyane
suxu,

e mi i ya yamarine suxu,
e nun i ya maxadi xuine,
i yi naxanye falama e xa.

³⁵ E yi e yamanani
waxatin naxan yi heri gbeeni
i naxan so e yii,
yamana sabatixi gbeeni
i naxan sa e sagoni,
e mi i batu,
e mi xete e kewali jaxine foxo ra.

³⁶ To, nxu bata findi konyine ra ya-
manani
i naxan so nxu benbane yii
alogo e xa balo na bogiseene nun a se
fajine ra.

³⁷ A seene bata findi mangane gbeene
ra
i nxu saxi naxanye sagoni
masoto nxu yulubine xon.
Nxu nun nxo xuruseene bata lu e sag-
oni,
nxu lu jaxankata gbeeni.”

10

Sariyan suxu fena yamaan xon

¹ “Amasoto na feene birin xon, nxu
tan Isirayila kaane bata lan feni ito

ma, nxu yi a sebe, nxo kuntigine nun
Lewi bansonna muxun naxanye nxu
ye, e nun nxo saraxaraline yi e yii
foxon sa a ma.”

² Muxun naxanye e yii foxon sa
a ma, ne xinle ni itoe ra: Yamana
kanna Neyemi, Xakaliyaa diina e
nun Sedeki nun ³ Seraya nun Asari
nun Yeremi nun ⁴ Pasaxuri nun
Amari nun Malakiya nun ⁵ Xatusi
nun Sebaniha nun Maluku nun
⁶ Xarimi nun Meremoti nun Abadi
nun ⁷ Daniyeli nun Gineton nun
Baruku nun ⁸ Mesulan nun Abiya
nun Miyamin nun ⁹ Maasiya nun
Biligayi nun Semaya. Saraxaraline
nan yi ne ra.

¹⁰ Lewine ye:

Asani a dii xemene Yosuwe nun Xe-
nadadaa diine Binuwi nun Kadamile
¹¹ e nun e ngaxakedenne: Sebaniha
nun Hodiya nun Kelita nun Pelaya
nun Xanan ¹² nun Mika nun Rexobo
nun Hasabi ¹³ nun Sakuru nun Serebi
nun Sebaniha ¹⁴ nun Hodiya nun
Bani nun Beninu.

¹⁵ Yamaan kuntigine ye: Parosi
nun Paxata-Moyaba nun Elan nun
Satu nun Bani nun ¹⁶ Bunni nun
Asagada nun Bebayi nun ¹⁷ Adoniya
nun Bigiwayi nun Adin nun ¹⁸ Ateri
nun Xesekiya nun Asuru nun
¹⁹ Hodiya nun Xasun nun Besayi
nun ²⁰ Xarifi nun Anatoti nun Nebayi
nun ²¹ Magapiyasi nun Mesulan
nun Xesiri nun ²² Mesesabele nun
Sadaki nun Yaduwa nun ²³ Pelati nun
Xanan nun Anaya nun ²⁴ Hoseya
nun Xananiya nun Xasubu nun
²⁵ Haloxesi nun Pilixa nun Sobeki
nun ²⁶ Rexun nun Xasabana nun
Maaseya nun ²⁷ Axiya nun Xanan
nun Anan nun ²⁸ Maluku nun Xarimi
nun Banaha.

²⁹ Yamaan donxen birin yi sa e
fari, saraxaraline nun Lewine nun
taan de kantanne nun beti baane
nun Ala Batu Banxin walikene nun
muxun naxanye birin xete nxu ra-
bilinna siyane foxo ra, e bira Alaa
sariyan foxo ra, e yi e mali, e jaxanle
nun e dii xemene nun e dii temen
naxanye birin yi nae feen famunje.
³⁰ E birin yi sa e ngaxakedenne fari,
e kuntigine. E yi e kolo a e xa Alaa

sariyan suxu, a walikεen Musa naxan nalixi nxu ma, nxu yi nxu Marigina Alatalaa sariyane nun yamarine birin suxu. ³¹ Nxu bata yi de xuiin tongo a nxu nama nxo dii temene fi siya gbetene ma naxanye doxi nxo yamanani, nxu mon mi e dii temene tongoma jaxanle ra nxo dii xemene xa. ³² Na muxune yulane na fa Matabu Loxoni hanma loxo sarijanxine yi, nxu nama yulaya se yo sara ne ma hanma donseene. Nxu yi boxon fan lu a yi a matabu jee soloferedeni, nxu mi xeen bima na jeen na, nxu donle fan nakala ayi.

³³ Nxu bata sariyan sa fa fala nxu xa gbeti fixen garamu naanin fi jee yo jee, a findi nxo Ala Batu Banxin nawali seen na. ³⁴ A xa findi buru rasarijanxin saren na, e nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun saraxan naxanye bama Matabu Loxone ma e nun kike nenen sanle hanma sali loxo gbeteye ma. A tan nan mon findima saraxa gbeteye saren na saraxa sarijanxine nun yulubi xafari saraxane ra Isirayila xa, e nun wanle birin en ma Ala Batu Banxini.

³⁵ Nxu tan saraxaraline nun Lewine nun yamaan bata masensenna ti alogo a xa kolon muxune lanma e xa fa yegen na waxatin naxan yi Ala Batu Banxini denbaya yeen ma jee yo jee alogo a xa gan Alatalaa saraxa gandeni, en ma Ala, alo a sebexi kii naxan yi sariyani. ³⁶ Nxu bata de xuiin tongo a nxu xa fa nxo boxon bogise singene nun wudi bogi singene ra Alatala Batu Banxini, ³⁷ nxu yi fa nxo dii singene nun nxo xuruseene dii singene ra Ala yetagi, alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Nxu fa nxo jingene dii singene nun yexene nun siine dii singene ra Ala Batu Banxini. Nxu yi e so saraxaraline yii naxanye walima Ala Batu Banxini. ³⁸ Nxu mon yi siga nxo sansi singene ra saraxaraline xon Ala Batu Banxin se ramaradeni, e nun bogise saraxane nun wudi bogine nun manpa nenene nun turena. Boxon bogiseene yaganna yi findi Lewine

gbeen na. E tan nan yati e rasuxuma taane birin yi nxu denaxanye bima. ³⁹ Harunaa yixetena nde luma nen Lewine foxo ra e nema sigε yaganne tongodeni waxatin naxan yi. Lewine yi na yaganna doxode fuden xali Ala Batu Banxin gbeti ramaradeni. ⁴⁰ Isirayila kaane nun Lewine sigama nen e murutune nun manpa nenene nun turen yaganne ra Ala Batu Banxin se ramaradeni, yire sarijanxin goronne denaxan yi, Ala Batu Banxin saraxaraline nun de kantanne nun beti baane fan luma menna nin.

Na kiini, en mi en ma Ala Batu Banxin nabejinma.

11

Yuda kaan naxanye fa doxo Yerusalen yi

¹ Yamana kanne yi fa doxo Yerusalen yi. Yamaan donxen yi masensenna ti alogo muxu fu ye, muxu keden xa fa doxo Yerusalen yi, taa rasarijanxina. Muxu fu ye, muxu solomanaanin noe luye nen e kon taane yi. ² Yamaan yi barika bira na muxune xa naxanye birin tin e xa fa doxo Yerusalen yi.

³ Yamana kanni itoe nan fa doxo Yerusalen yi, koni Isirayila kaana ndee nun saraxaraline nun Lewine nun Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a banxin walikene denbayane, ne yi lu e taani Yuda yi, birin yi lu a kon yi.

Taruxune Singen 9.3-17

⁴ Yuda kaana ndee nun Bunyamin kaana ndee fa doxo nen Yerusalen yi.

Yuda bansonna muxune ye: Ataya. Yusiya nan Ataya soto. Sakari nan Yusiya soto. Amari nan Sakari soto. Sefati nan Amari soto. Mahalaleli nan Sefati soto Peresi xabilani. ⁵ Maaseya fan fata Yuda bansonna nan na. Baruku nan Maaseya soto. Kola-Xose nan Baruku soto. Xasaya nan Kola-Xose soto. Adaya nan Xasaya soto. Yoyaribi nan Adaya soto. Sakari nan Yoyaribi soto Silo xabilani. ⁶ Peresi yixeten naxanye yi doxi Yerusalen yi, sofa kendene: muxu kemε naanin

muxu tonge sennin e nun solomasexε.

⁷ Bunyamin bənsənnə muxune ye: Salu. Mesulan nan Salu sətə. Yowedi nan Mesulan sətə. Pədaya nan Yowedi sətə. Kolaya nan Pədaya sətə. Maaseya nan Kolaya sətə. Itiyeli nan Maaseya sətə. Yesaya nan Itiyeli sətə. ⁸ Salu nun a fəxərabirane nan yi a ra, Gabayi nun Salayi. Xəməne gbənsanna, muxu kəmə solomanaanin muxu məxəjən nun solomasexε nan yi Yerusalən yi Bunyamin bənsənnə muxune ra. ⁹ Sikiri a diin Yoweli nan yi e sofa kuntigin na, Hasənuwaa dii xəmənen Yuda nan yi taan kuntigi firinden na.

¹⁰ Saraxaraline ye: Yoyaribi a dii xəmənen Yədaya nun Yakin nun ¹¹ Xiliki a diin Seraya. Mesulan nan Xiliki sətə. Sadəki nan Mesulan sətə. Merayoti nan Sadəki sətə. Axituba nan Merayoti sətə. Axituba yi findixi Ala Batu Banxin kuntigin nan na. ¹² Ne nun e walikene yi muxu kəmə solomasexε muxu məxəjən nun firin nan xun na naxanye yi walima Ala Batu Banxini. Yeroxamaa diina Adaya yi findixi denbaya xunna nan na. Pelaliya nan Yeroxama sətə. Amasi nan Pelaliya sətə. Sakari nan Amasi sətə. Pasaxuri nan Sakari sətə. Malakiya nan Pasaxuri sətə. ¹³ Adaya nun a ngaxakedenne, muxu kəmə firin muxu tonge naanin e nun firinna findi denbaya xunne nan na. Asareli a diina Amasasayi fan findi kuntigin nan na. Axasayi nan Asareli sətə. Mesiliməti nan Axasayi sətə. Imeri nan Mesilemoti sətə. ¹⁴ Sofa kəndən muxu kəmə muxu məxəjən nun solomasexε nan yi Amasasayi nun a ngaxakedenne ye. Hagedolimi a diin Sabadiyeli nan yi e yamaan xunna ra.

¹⁵ Lewi bənsənnə muxune ye: Xasubu a diin Semaya. Asirikami nan Xasubu sətə. Hasabi nan Asirikami sətə. Bunni nan Hasabi sətə. ¹⁶ Sabetayi nun Yosabadi Lewi kuntigine ye, ne nan yi wanle kəma naxanye yi Ala Batu Banxin fari ma. ¹⁷ Mikaa diin Matani fan yi na. Sabidi nan Mika sətə. Asafi nan Sabidi

sətə. Asafi nan yi barika bira bətin bama sali waxatini. Bakabukiya fan yi na naxan yi findixi kuntigi firinden na a ngaxakedenne ye, e nun Samuwaa diina Abada, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana. ¹⁸ E birin malənxina, Lewi bənsənnə muxune, muxu kəmə firin muxu tonge solomasexε e nun naanin nan yi taa sarjənxini.

¹⁹ Dε kantanne ye: Akubu nun Talamən nun e ngaxakedenna naxanye yi dəene kantanna, muxu kəmə muxu tonge solofere e nun firin.

²⁰ Isirayila kaa dənxene, saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune, ne yi dəxi Yuda taane nin e benbane bəxəne yi. ²¹ Ala Batu Banxin walikene yi dəxi Ofeli geyaan nan fari. Sixa nun Gisipa nan yi e kuntigine ra.

²² Bani a diin Yusi nan yi Lewine xun na Yerusalən yi. Hasabi nan Bani sətə. Matani nan Hasabi sətə. Mika nan Matani sətə Asafi bənsənni. Asafi yixətene yi findixi Ala Batu Banxin bəti baane nan na. ²³ Bəti baane yi mangana yamarin nan bun e nun sariyana lan ləxə yo ləxə bətin ma. ²⁴ Mesesabele a diin Petaxi, Yuda diin Sera yixətene ye, na nan yi Isirayila yamaan xunna ra Perise mangan dεxən.

Yahudiyane Yerusalən fari ma

²⁵ Yuda bənsənnə muxuna ndee yi sa dəxə banxidene nun taadine yi: Kiriya-Aruba nun Dibon nun Yekabaseli nun e rabilinne taane yi, ²⁶ e nun Yosuwe nun Molada nun Beti-Pələti taane nun ²⁷ Xasari-Suwali nun Bəriseba nun e rabilinne taane, ²⁸ e nun Sikilaga nun Mekona nun a rabilinna taane yi, ²⁹ e nun En-Rimən nun Sora nun Yaramuti taane nun ³⁰ Sanowa nun Adulañ nun e rabilinne taane nun Lakisi nun a xəene nun Aseka taan nun a banxidene. Nana, e yi dəxi Bəriseba yi siga han Hinən lanbanna.

³¹ Bunyamin bənsənnə muxun naxanye sa keli Geba yi, ne yi dəxi Mikimasi nun Aya nun Bəteli taane nun e rabilinne nun ³² Anatəti nun Nobi nun Ananiya nun ³³ Xasori nun

Rama nun Gitayin nun ³⁴ Xadidi nun Seboyin nun Nebalati nun ³⁵ Lodi nun Ono taane nun Yiirawanle Lanbanna nin.

³⁶ Yuda yamanan Lewi bənsənna muxuna ndee yi dɔxi Bunyamin yamanan nin.

12

Saraxaraline nun Lewi bənsənna

¹ Saraxaralini itoe nun Lewi bənsənna muxuni itoe nun Selatili a diin Sorobabeli nun Yosuwe nan xetɛ sa keli konyiyani yamana gbɛtɛ yi: Seraya nun Yereji nun Esirasi nun ² Amari nun Maluku nun Xatusi ³ nun Sekani nun Rexun nun Meremoti ⁴ nun Yido nun Gineton nun Abiya ⁵ nun Miyamin nun Maadiya nun Biliga ⁶ nun Semaya nun Yoyaribi nun Yɛdaya ⁷ nun Salu nun Amoki nun Xiliki nun Yɛdaya. Xɛmɛni itoe nun e ngaxakedenne nan findi saraxarali kuntigine ra Yosuwe waxatini.

⁸ Lewi bənsənna muxune nan yi itoe ra: Yosuwe nun Binuwi nun Kadamile nun Serebi nun Yuda nun Matani. Matani nun a muxune nan yi barika bira bɛtine bama. ⁹ E ngaxakedenne Bakabukiya nun Yunni yi tixi e yɛtagi Ala batu waxatini.

Saraxarali kuntigine yixɛtɛne

¹⁰ Yosuwe yi Yoyakin sɔtɔ, Yoyakin yi Eliyasibi sɔtɔ, Eliyasibi yi Yoyada sɔtɔ. ¹¹ Yoyada yi Yonatan sɔtɔ, Yonatan yi Yaduwa sɔtɔ.

¹² Yoyakin yi saraxarali kuntigiyani waxatin naxan yi, muxuni itoe nan yi saraxaraline denbayane xunne ra:

Meraya, Serayaa denbaya xunna e nun Xananiya, Yereji a denbaya xunna

¹³ Esirasi, Mesulan ma denbaya xunna e nun Yehoxanan, Amari a denbaya xunna

¹⁴ e nun Yonatan, Maluku a denbaya xunna e nun Yusufu, Sɛbanihaa denbaya xunna

¹⁵ e nun Xarimi, Adanaa denbaya xunna e nun Xelekayi, Merayoti a denbaya xunna

¹⁶ e nun Sakari, Yido a denbaya xunna

e nun Mesulan, Gineton ma denbaya xunna

¹⁷ e nun Sikiri, Abiyaa denbaya xunna

e nun Mowadi, Miniyamin ma denbaya xunna

¹⁸ e nun Samuwa, Biligaa denbaya xunna

e nun Yehonatan, Semayaa denbaya xunna

¹⁹ e nun Matenayi, Yoyaribi a denbaya xunna

e nun Yusi, Yɛdayaa denbaya xunna

²⁰ e nun Kalayi, Salayi a denbaya xunna

e nun Eberi, Amoki a denbaya xunna

²¹ e nun Hasabi, Xiliki a denbaya xunna

e nun Natanɛli, Yɛdayaa denbaya xunna.

²² Eliyasibi nun Yoyada nun Yoxanan nun Yaduwa waxatini, Lewi bənsənna muxune denbaya xunne nun saraxaraline xinle sɛbɛ nɛn Perise kaan Dariyusi a mangayaan waxatini.

²³ Lewi bənsənna muxune denbaya xunne fan xinle sɛbɛ nɛn taruxu kɛdine kui han Eliyasibi a diin Yoxanan waxatina. ²⁴ Hasabi nun Serebi nun Kadamile a diin Yosuwe nan yi Lewi bənsən xunne ra. Ala batu waxatini, e yi tima nɛn e ngaxakedenne yɛtagi, e Ala tantunma, e barikan bira Ala xa e ti yɛɛn ma alo Dawuda, Alaa muxuna a yamarixi kii naxan yi. ²⁵ Matani nun Bakabukiya nun Abadi nun Mesulan nun Talamɔn nun Akubu nan yi Ala Batu Banxin se ramaraden dɛ kantanne ra. ²⁶ E yi walima Yosuwe a dii xɛmɛn Yoyakin waxatin nin, Yosadaki mamandenna, e nun yamana kanna Neyemi waxatin nun saraxaraliin nun sɛbeli tiina Esirasi waxatini.

Sɛwana Yerusalɛn yinna fe yi

²⁷ Yerusalɛn yinna to yelin nafalɛ, e yi sa Lewine tongo alogo e mɔn xa fa dɔxɔ Yerusalɛn yi e lan ɲaxaɲaxani bayo Yerusalɛn yinna bata yelin tiyɛ, e yi Ala tantun bɛti ba kariɲanne nun kondenne nun bɔlɔnne ra. ²⁸ Bɛti baane yi e malan keli Netofa banxidɛne ra Yerusalɛn rabilinna

nun ²⁹ Beti-Giligali taan nun Geba nun Asamaweti yamanane yi. Beti baane bata yi taane ti Yerusalen rabilinni. ³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasarijan, e yamaan fan nasarijan, e nun taan deene nun a yinna.

³¹ N yi yamarin fi a Yuda kuntigine xa te yinna xuntagi. N yi beti baane yitaxun firinna ra. A singen yi siga yiifanna ma yinna xuntagi Xuruse Neje Deen binni. ³² Hosaya nun Yuda kuntigine foxo kedenna biraxi e foxo ra, ³³ e nun Asari nun Esirasi nun Mesulan nun ³⁴ Yuda nun Bunyamin nun Semaya nun Yeremi ³⁵ e nun saraxaraline diine, xotaan yi naxanye yii e nun Yonatan ma diin Sakari. Semaya nan Yonatan soto. Matani nan Semaya soto. Mikahu nan Matani soto. Sakuru nan Mikahu soto. Asafi nan Sakuru soto. ³⁶ A ngaxakedenne fan yi a foxo ra: Semaya nun Asareli nun Milalayi nun Gilalayi nun Maayi nun Nataneli nun Yuda nun Xanani. Dawuda, Alaa muxuna beti ba seene yi e yii. Sebeli tiina Esirasi nan yi tixi e yee ra. ³⁷ E to Tigi Deen li, e yi te Dawudaa Taan kiraan xon, te yinna xuntagi, Dawudaa banxin xun ma, siga han Ige Dena sogeteden binni.

³⁸ Beti baane doxoden firinden yi siga komenna ma. Nxu nun yama dnxen yi bira e foxo ra yinna xuntagi. Nxu yi dangu Buru Ganden Sanganson na siga han yinna yigbo yirena, ³⁹ han Efirami Deen xanbi ra, siga han De Fonna, dangu Yexe Deen na, han Xananeli Sangansona e nun sanganson naxan xili Keme han Yexene So Dena. E yi ti Kantan Ti Deen na.

⁴⁰ Na xanbi ra, beti ba doxo firinne yi ti Ala Batu Banxini. Nxu nun kuntigine yi ti naxanye yi n foxo ra, e nun ⁴¹ saraxaraline: Eliyakimi nun Maaseya nun Miniyamin nun Mikahu nun Eliyowenayi nun Sakari nun Xananiya. E xotane suxi e yii. ⁴² Maaseya nun Semaya nun Eleyasari nun Yusi nun Yehoxanan

nun Malakiya nun Elan nun Eseri fan yi na. Yesiraxiya nan yi beti baane yeratiin na. ⁴³ Muxune yi saraxa wuyaxi ba na loxoni, e sewa, bayo Ala bata yi sewa fe gbeen nagidi e ma. Naxanle nun diidine fan yi sewa, Yerusalen sewa xuiin yi mema yire makuyeni.

⁴⁴ Na loxoni, e yi muxune doxo se ramaradene xunna bogise singene nun yaganne yi ramarama denaxanye yi. E yi e ti ne malanna ra, yamanan taane birin yi, naxan lanma a so saraxaraline nun Lewine yii Ala kiseen na. Yuda kaane yi sewaxi bayo saraxaraline nun Lewine birin yi e wanla ra. ⁴⁵ E lu Alaa wanla ke, e nun marasarijan wanla, e nun beti baane nun kantan tiine alo Dawuda nun a dii xemen Sulemani a yamari kii naxan yi. ⁴⁶ Bayo waxati danguxini, Dawuda nun Asafi waxatini, beti ba kuntigine yi na e nun betine Ala tantun xinla ma. ⁴⁷ Sorobabeli nun Neyemi waxatini, Isirayila kaane birin yi seene soma nen beti baane nun kantan tiine yii alo a yi lan kii naxan yi loxo yo loxo. E yi e yagan sarijanxine soma nen Lewine yii, Lewine fan yi nde so Haruna yixetene yii.

13

Neyemi kewali dnxene

¹ Na waxatini, e yi Musaa sariya kedind xaran yamaan xa, e yi a to sebexi fa fala, Amonine nun Moyaba kaane mi lan e so Alaa yamani mumε, * ² amasoto waxati danguxini, e mi Isirayila kaane yisuxu, e mi donseen nun igen so e yii, e yeteen yi Balami saren fi alogo a xa e danga. Koni, en ma Ala yi dangan maxete duban na.† ³ Yamaan to sariya kedind xaran xuiin name, e yi xone birin kedi Isirayila kaane ye.

⁴ Benun na xa liga, saraxaralina Eliyasibi naxan yi walima en ma Ala Batu Banxin se ramaradene yi,

* **13:1:** Na feen sebexi Sariyane 23.4-6 kui. † **13:2:** Na feen sebexi Yatene 22.1-6 kui.

naxan mən yi findixi Tobiya ngaxake-denna ra, ⁵ na bata yi banxin kuiin yire belebelena nde yitən Tobiya xa, bogise saraxane nun wusulanna nun goronne yi ramaraxi dənaxan yi nun, e nun murutun yaganna nun manpaan nun turena, naxan yi findixi Lewi bənsənnə muxune gbeen na, e nun bəti baane nun kantan tiine nun saraxaraline.

⁶ N mi yi Yerusalen yi na waxatini na feene lige, amasəto n bata yi xete Babilən mangana Arataserekəsi fema, a mangayaan jee tonge saxan e nun firinden ma. Na xanbi ra, n yi mangan maxədin, a yi tin n xa siga, ⁷ n yi xete Yerusalen yi. N yi fe jaxin to Eliyasibi naxan naba, a to palana nde so Tobiya yii Alaa banxin yinna kui. ⁸ Na yi n xəlo ki fəji. N yi Tobiya yiiseene birin namini palaan fari ma. ⁹ N yi yamarin fi a e xa palane rasarijan, n mən yi Ala Batu Banxin seene dəxo e funfune yi, e nun bogise saraxane nun wusulanne.

¹⁰ N mən yi a me a Lewine mi e gbee saraxane sətəxi, n mən yi a me fa fala Lewine nun bəti baan naxanye yi walima Ala Batu Banxini, ne bata xete e xene ma. ¹¹ N yi kuntigine maxadi, n naxa, “Nanfera Ala Batu Banxin bata rabejin?” N yi Lewine nun bəti baane malan, n yi birin ti a funfuni. ¹² Nayi, Yuda kaane birin yi fa yaganna nun murutun nun turen na se ramaradeni. ¹³ N yi se ramaradeni taxu saraxaraliin Selemiya nun səbəli tiin Sadəki nun Lewina nde ra naxan xili Pədaya. N yi Sakuru a diin Xanan findi e mali muxun na, Matani mamandenna, bayo birin yi laxi e ra. E tan nan yi sələnni taxunma e ngaxakedenne ma.

¹⁴ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, na ma, n naxan nabaxi lannayani n ma Alaa banxin xa alogo i xa batu. I nama i me n na.

¹⁵ N muxune to na waxatin nin sali ləxəni Yuda yamanani, e manpa bogine yibutuxunma. Nde yi bogise xidine rasoma, e xidixi sofanle fari, e nun wudi bogi igen nun manpa bogine nun xədene nun goronna

sifan birin, siga Yerusalen yi Matabu Ləxəni. N yi a fala e xa a e nama fa donseene mati na ləxəni. ¹⁶ Tire kaane fan yi dəxi mənni, naxanye fan yi fama yexən nun sare seen sifan birin na, e yi e mati Yuda kaane ma Yerusalen yi sali ləxəni. ¹⁷ N mən yi Yuda fonne maxadi, n naxa, “Fe jaxini ito bunna nanse ra, e yi Matabu Ləxən naxəsi? ¹⁸ E benbane fan mi ito xan liga ba? Ala bata fe jaxini itoe birin nafa en nun taani ito ma. E tan mən a xələn fari sama Isirayila xili ma, e yi Matabu Ləxən sarijanna kala.”

¹⁹ Na xanbi ra, benun Matabu Ləxən xa a li, dimin nema Yerusalen dene li tun, n yi yamarin fi, a dene xa ragali, e nama fa rabi fo Matabu Ləxən na dangu. N yi n ma walikena ndee dəxo dene ra, alogo muxune nama so goronne ra Matabu Ləxəni. ²⁰ Na ma, sare matine nun sare soone yi kəeen nadangu Yerusalen fari ma sanja ma keden hanma sanja ma firin. ²¹ N yi e rakolon, n naxa, “Nanfera e kəeen nadanguma yinna fari ma? Xa e mən a liga, n na e suxuma nen.” Xabu na ləxəni, e mi fa fa Matabu Ləxəni sənən. ²² N mən yi yamarin fi Lewine ma a e xa e rasarijan, e fa dene kantan alogo e xa Matabu Ləxən findi ləxo sarijanxin na.

Na feen ma, n ma fe xa rabira i ma, n ma Ala, i yi n kantan i ya hinan gbeeni.

²³ Na waxatini, Yuda kaana ndee bata yi jaxanle dəxo naxanye yi kelixi Asadodi nun Amoni nun Moyaba siyane ye. ²⁴ E diine fəxo kedenna yi Asadodi xuiin falama ba xui gbətəye ra, koni e mi yi nəe Heburu xuiin fale. ²⁵ N yi e maxadi, n yi e danga, n yi ndee bənbə, n yi e xunsexene matala, n yi e rakəlo Ala yi, n naxa, “E nama e dii tēmene so siya gbətene yii e jaxanle ra, e nama siya gbətene dii tēmene tongo e nun e dii xēmene xa. ²⁶ Isirayila mangan Sulemani mi yulubin liga na kiin xan yi ba? A jəxən manga mi yi na siyane ye, a yi rafan a

Ala ma. Ala bata yi a findi mangan na Isirayila birin xun na. Koni hali na, siya gbete ne naxanle a ti nen yulubin ma. ²⁷ Nxu fa a me iki fa fala a e fe naxi sifani ito ligama, fe naxi gbeena en ma Ala ra, e yi siya gbete naxanle dɔxɔ.”

²⁸ Yehoyadaa dii xemena nde, saraxarali kuntigina Eliyasibi mandenna yi findixi Horoni kaan Sanbalata bitanna nan na. N yi a kedi n yetagi. ²⁹ E fe xa rabira i ma, n ma Ala, bayo e bata saraxarali wanla sarijanna kala, e nun saraxaraline nun Lewine layirina.

³⁰ N na e birin nasarijan nen xɔne seene birin ma, n mɔn yi saraxaraline nun Lewine ti e wanle ra. ³¹ N mɔn na liga nen saraxa yegene ra waxati saxini, e nun bogise singene.

N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na.

Esita Esita a Fe Taruxuna

Yahudiya jaxalan dii temena nde nan ma fe taruxu ito ra naxan yi xili Esita. A liga Perise yamanan nin jee keme naanin jee tonge solomasexe benun Yesu xa bari. Na waxatini Yahudiyane yi Perise yamanani nun. Ala bata yi a ragidi a Isirayila kaane xa suxu yengeni e yulubine fe ra, e yaxune yi siga e ra Perise yamanani. Esita nun a siyaan nan ma fe taruxu ito ra.

Yahudiyane yaxune yi kata e birin naxori feen na bayo e mi yi tinma e xinbi sinje e yetagi, koni Ala mi tin e xa e raxori. Ala yi a liga Esita yi rafan Perise mangan ma, a findi Naxanle Mangan na.

Bayo a Yahudiya bodene rafan a ma, a kata, a yi maliin ti, a yi a muxune rakisi, e mi fa raxori nayi sonon. Yahudiyane yi sanla nde yitan naxan a rabire e ma fa fala e kisi nen e yaxune ma. E na sanla xili bama nen Purimi.

Fasita yi tondi mangana xinla ma

¹ Mangana nde yi na nun naxan yi xili Asuyerusu. A tan nan yi mangayani keli Indiya yamanani han sa dɔxo Kusi yamanan na. Yamana keme mɔxɔnen nun solofere nan yi a ra. ² Na waxatini, Asuyerusu yi dɔxi mangayani Suse taani denaxan yi findixi yamana kan taan na.

³ A mangayaan jee saxandeni, a yi a kuntigine birin xili donse don malanni. Sofa mangan naxanye yi Perise nun Mede yi nun, e nun muxu gbeene nun yamana kanne, ne birin yi fa a yetagi. ⁴ A yi a fangan nun a binyen nun a nafulu kanyaan yita yamaan na kike sennin.

⁵ Na danguxina, xii solofere bun ma, mangan yi donse don malanni ton muxun birin xa a manga banxin tanden ma muxudine nun muxu

gbeene xa naxanye Suse manga taani. ⁶ Tanden yi maxidi ki faji. Tanden yi rabilinxi geme fixe senbetenne ra. Gbeti wurene singanxi na senbetenne ra. E yi taa dugi luti mamiloxin nun a fixene xidi na ra. Tanden lonna yi rafalaxi geme faji fixene nun a gbeele nun a mamiloxine nun a fixe mayilensexine nan na. Saden naxanye rafalaxi xemaan nun gbetin na, e ne ti menni. ⁷ Dɔlon yi fima muxune ma xema igelengenne nan kui. Mangan yi dɔlon fima yamaan ma nii yifanna nin. ⁸ Birin yi a minma nen alo a rafan a ma kii naxan yi. Mangan yi a walikene yamari a e xa yamaan nagan feen naba.

⁹ Mangana jaxalan Batε Fasita fan bata yi donse donni ton jaxanle xa Manga Asuyerusu a mangaya banxini.

¹⁰ Donse donna malanna xii soloferedeni, Manga Asuyerusu to sewa dɔlon na, a yi a xeme tegenxi* solofereni itoe xili: Mɛhuman, Bisita, Harabona, Bigita, Abagita, Setara, e nun Karakasi. ¹¹ A yi a fala e xa a e xa sa fa Batε Fasita ra a dexon ma a mangaya komotin soxi a xunna. Mangan yi waxi a xon ma nen a xa a jaxanla tofanna mayita a mangane nun a yamaan na, bayo a yi tofan han. ¹² Koni mangana xerane sigaxi na Batε Fasita fema, e to mangana xerani ba a xa, a tondi fe. Na yi mangan xɔlo ki faji.

¹³ Awa, alo mangan dari fena, a yi a fekolonne maxodin naxanye sariyan nun taan dɔxo kiin kolon. ¹⁴ Mangana lannayaan yi Perise kaan nun Mede kaan kuntigi gbee solofere naxanye yi, naxanye yi a kawandima, ne nan itoe ra: Karasena, Setara, Adamata, Tarasisi, Mɛresi, Marasena, e nun Memukan. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Manga Asuyerusu bata n ma xerane rasiga Batε Fasita ma, koni a mi n ma yamarin suxi. Sariyan nanse

* **1:10:** Xeme tegenna: Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegenna nen alogo e xa e yengi dɔxo mangana feene xon, e mi bira mangana jaxanle fɔxo ra.

falaxi n lan n xa naxan liga Batɛn Fasita ra?”

¹⁶ Mɛmukan yi a fala mangan nun a kuntigine xa, a naxa, “Batɛn Fasita mi fe ɲaxin ligaxi mangan xan keden na koni mangana kuntigine nun a yamaan birin yamanani. ¹⁷ ɲaxanle na na mɛ a ɲaxalan mangan bata a xɛmɛn bɔtɛ raba, yamanan ɲaxanle birin fan e yoma e xɛmɛne ma nɛn. ɲaxanle luma a falɛ nɛn, e naxa, ‘Manga Asuyerusu xeraan nasiga nɛn Batɛn Fasita ma alogo a xa fa a dɛxɔn koni a mi tin.’ ¹⁸ Awa, Perise nun Mede kuntigine ɲaxanle na na mɛ a Batɛn Fasita na nan ligaxi, e mi fa e xɛmɛne binyama sɔnɔn. Na findima nɛn xɔlɔn nun yagin na e xɛmɛne ma. ¹⁹ Xa a sa mangan kɛnɛnɲɛ, a xa yamarin fi fa fala Batɛn Fasita nama fa ti a yɛtagi sɔnɔn. A tiden xa so ɲaxalan gbɛtɛ yii naxan fisa a tan xa. Yamarin fi, a xa sɛbɛ, a xa sa na tɔnne fari naxanye Perise nun Mede yamanani alogo a nama fa maxɛtɛ mumɛ! ²⁰ Mangana, i na i ya fala xuini itoe rali i ya yamanan birin ma, ɲaxanla birin fa a xɛmɛn binyama nɛn nayi, keli a xungbeen ma han a xurina.”

²¹ Na yamarin yi rafan mangan ma, e nun a kuntigine birin, mangan yi a liga alo Mɛmukan a fala kii naxan yi. ²² Mangan yi kɛdin nasiga a taane birin yi e gbee sɛbɛnla nun e gbee xuine yi, alogo xɛmɛn birin xa findi a denbayaan kuntigin na e nun birin xa a kon xuiin fala.

2

Esita yi findi Mangana Batɛn na

¹ Na danguxina, mangan bɔɲɛn godo xanbini, a a miri fɔlɔ na feen ma Batɛ Fasita naxan ligaxi a ra e nun a fan sariyan naxan saxi lan a ma. ² Awa, mangan bundɔxɔna ndee yi a fala a xa, e naxa, “Sungutunna nde xa fen i xa naxan tofan han! ³ Yamarin fi i ya bɔxɔn birin yi a kuntigine xa fa dii tɛmɛ tofapine birin na i ya ɲaxanle banxini. Suse manga taani. Na dii tɛmɛne birin xa lu na xɛmɛ tɛgɛnxin

yii naxan xili Hege naxan ɲaxanle xun na. Na xɛmɛn xa a yengi dɔxɔ e xɔn ma a yi maratofan seene so e yii. ⁴ Nayi, dii tɛmɛn naxan na rafan i ma ne yɛ, na yi findi batɛn na Fasita funfuni.” Na falan yi Mangan kɛnɛn, a yi na liga.

⁵ Yahudiyana nde yi Suse manga taani nun naxan yi xili Marodoke, Yayiri a dii xɛmɛn nan yi a ra. Simeyi nan Yayiri sɔtɔ. Kisu nan Simeyi sɔtɔ. Kisu kelixi Bunyamin bɔnsɔnna nin. ⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari Yuda manga Yoyakin nun muxun naxanye suxu Yerusalɛn yi, a yi ne nan yɛ. ⁷ Marodoke nan yi Hadasa xuruma naxan mɔn xili Esita. A sɔxɔ a dii tɛmɛna. Esita fafe nun a nga bata yi faxa. Sungutunni ito yi tofan han! A nga nun a fafe to faxa, a yi lu alo Marodoke a diina.

⁸ Mangan yamarin fi xanbini, e fa dii tɛmɛ wuyaxi ra Suse manga taani, Esita yi ne yɛ nun. A tan Esita fan yi lu mangan konni Hege bun ma naxan mangana ɲaxanle xun na. ⁹ Esita a fe yi rafan Hege ma han! A yi hinan a ra. Nanara, a yi fati rayabu seene so fɔlɔ a yii, e nun donse fajina. Hege yi Esita lu yire fajini ɲaxanle tagi, a yi dii tɛmɛ solofere yɛba mangan konni naxanye luma wanla kɛ Esita xa.

¹⁰ Koni Esita mi tin muxu yo xa a kolon a kelixi siyaan nun xabilan naxan yi, amasɔtɔ Marodoke bata yi yamarin fi a ma nun fa fala a nama na fala. ¹¹ Marodoke yi sigama nɛn mangan konna dɛxɔn lɔxɔ yo lɔxɔ alogo a xa a kolon Esita yi kii naxan yi e nun e yi naxan ligama a ra.

¹² Sungutunni itoe birin yi lan e siga Manga Asuyerusu konni keden keden yɛ ma e na yelin e yitɔnɲɛ kike fu nun firinna bun. Kike sennin e ture fajin soma e ma. Na xanbi ra, e latikɔnɔnna nun ɲaxanle rayabu seen sifan birin so e ma kike sennin mɔn. ¹³ Sungutunna naxan siga waxatin na a li mangan konni, a sese maxɔdin na nan yi soma a yii. ¹⁴ Naxan nɛma yi sigɛ mangan konni, a yi sigama ɲinbanna nan na. Na

xətən bode, a siga naxanle banxi gbete yi, a gberijenne ye. Sasigasi yi a yengi dɔxɔma e xən denaxan yi. Naxan na keli mangan konni, a mi fa sigama na yi sɔnɔn fɔ xa a rafan mangan ma, a yi a xili a xinla ma.

¹⁵ Nba, Marodoke sɔxɔ Abixali a dii tɛmɛna Esita, Marodoke yi naxan xuruma, na gbee waxatina a lixina siga mangan konni, a mi sese xali fɔ Hege seen naxanye fe fala a xa. Muxu yo yi Esita to, a rafanɲɛ a ma. ¹⁶ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan ɲɛɛ solofere kike fudeni, naxan xili Tebeti kikena, e fa Esita ra Manga Asuyerusu fɛma a konni. ¹⁷ Esita yi rafan mangan ma, dangu sungutunne birin na. A mangana fanna nun a hinanna sɔtɔ dangu sungutunna bonne birin na! Nanara, mangan yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin so Esita xun na, a yi a findi batɛn na Fasita funfuni. ¹⁸ Awa, mangan yi donseen nafala a kuntigine nun a muxune birin xa Esita a fe ra. A yi na lɔxɔn findi Matabu Lɔxɔn na a yamanan birin yi. A yi yamaan ki mangayaan hinanni.

Marodoke yi mangan nakisi

¹⁹ Awa, sungutunne mɔn yi malan a firinden. Na waxatini, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so dɛɛn na. ²⁰ Han na waxatini, Esita munma yi a xabilan nun a siyana fe fala muxe xa alo Marodoke a yamari kii naxan yi. Esita yi a falan suxu alo a to yi a maxuruma waxatin naxan yi.

²¹ Lɔxɔna nde, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so dɛɛn na. Mangana kuntigi firinna naxanye yi xili Bigitana nun Terɛsi, ne nan yi mangan konna kantanma. Ne yi xɔlɔ Manga Asuyerusu ma, e kata fɔlɔ a faxa feen na. ²² Marodoke yi a mɛ, a yi a fala Esita xa, mangana batɛna. Esita yi Marodoke a falan nali mangan ma. ²³ E fɔlɔ na feen ye feɲɲɛ, e fa a to fa fala ɲɔndin na a ra. Nayi, e yi na xɛmɛ firinne singan wudin na, e faxa. Na birin yi seɓɛ yamanan fe fori taruxu kedin kui Mangan yeɛ xɔri.

3

Yahudiyane faxa feen yi yitɔn

¹ Na dangu xanbini, Manga Asuyerusu yi Hamɛdata Agaga kaana dii xɛmɛn Haman tiden mate dangu kuntigine birin na. ² Mangana walikɛɛn naxanye birin yi a banxini, ne birin yi e xinbi sinma nɛn Haman bun e yi a binya, alo mangan bata yi a yamari kii naxan yi. Koni, Marodoke tan mi tin na ligɛ. ³ Mangana Walikɛɛn bonne yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i mi mangan fala xuiin suxuma?” ⁴ Lɔxɔ yo lɔxɔ kuntigine yi Marodoke maxɔdinma nɛn, koni a mi yi e xuiin danxunma. Nayi, e yi a fala Haman xa alogo e xa a kolon xa a kankanɲɛ a kɛɲaan ma bayo a bata a fala a Yahudiyen nan a ra. ⁵ Haman a toxina fa fala a Marodoke mi tinma a xinbi sinɲɛ a tan bun ma, a yi xɔlɔ kati! ⁶ A mɔn a kolonxina fa fala Yahudiyen nan Marodoke ra, a yi a miri a bɔɲɛni, a a nama Marodoke keden peen faxa. Nanara, Haman yi fɛrɛn fen fɔlɔ alogo a xa Yahudiyane birin halagi naxanye yi Asuyerusu yamanan birin yi.

⁷ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan ɲɛɛ fu nun firinden kike singen naxan xili Nisan kikena, Haman yi yamarin fi fa fala masɛnsɛnna naxan xili Puri, a e xa na bira a xa, alogo e xa Yahudiyane faxa waxatin kolon, fe yitɔnxine lanma kiken naxan ma e nun a lɔxɔna. A kike fu nun firinden suxu naxan xili Ada kikena.

⁸ Haman yi a fala Manga Asuyerusu xa, a naxa, “Siyana ndee na, e xuyaxi ayi i ya yamanan yiren birin yi, e namunna nun muxu yo a namun keden mi a ra. E mi yamanan yamarine suxuma. Awa, a mi lan i xa ne lu na. ⁹ Mangana, xa i sa tinɲɛ, i xa yamarin fi fa fala ne xa halagi. Xa i tin ne halagi feen ma, n tan gbetin gbananna wuli fu se i ya gbeti ramaradeni ne xa naxanye na ligɛ.”

¹⁰ Mangan yi a wuren ba a yiin na, a taxamasenna, a yi a so

Hamedata Agaga kaana dii Haman yii, Yahudiyane yaxuna. ¹¹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nun na gbetin na, i tan nan gbee e ra. Nanara, i nɛɛn waxi feen naxan liga fe yi e ra, i na liga.”

¹² A kike singen xii fu nun saxande lɔxɔni, Haman yi mangana sɛbɛli tine malan alogo e xa a yamarine sɛbɛ yamana kanne nun taa mangane birin ma siyane birin yi e sɛbɛnle nun e xuine yi. Awa, na kɛdine yi sɛbɛ Manga Asuyerusu yɛtɛɛn xinla ra. E mɔn yi a mangayaan taxamasenna wuren funfun sa a ma. ¹³ Xɛrane yi siga kɛdini itoe ra mangana yamanan birin yi. E yamarin fi a yamaan xa Yahudiyane birin naxɔri lɔxɔ kɛdenni, kike fu nun firinden xii fu nun saxande lɔxɔni, naxan xili Ada kiken. E yi e faxes, dii jɔrɛn nun fonna nun jaxanle nun diidine birin, e yi e yii seene tongo. ¹⁴ Awa, na sariyan kɛdin yi rawuya, a xaran yamanan yamaan birin xa alogo e xa e yitɔn na lɔxɔn yɛɛ ra.

¹⁵ Mangana xɛrane yi siga e giye, Suse manga taan yiren birin yi xɛra ralideni. Na xanbi, Mangan nun Haman yi dɔxɔ dɔlɔ mindeni, koni Suse taan muxune tan yi wugama.

4

Marodoke yi falan ti Esita xa

¹ Marodoke feni ito birin mɛ waxatin naxan yi, a yi a dugine yibɔ a ma, a yi kasa bɛnbɛli dugin nagodo a ma sununi. A mɔn yi xuben so a ma, a mini taa tagini, a sunuxin yi a wuga xuini te, a gbelegbele. ² A yi siga han mangana banxin dɛxɔn, a yi ti mɛnni. Muxu yo mi yi lan a so mɛnni a maxidixi kasa bɛnbɛli dugini. ³ Yamanan birin yi, mangana falan nun yamarin na yi so dɛnaxan yi, Yahudiyane yi sunuma nɛn mɛnni. E yi sunuma nɛn e wuga, muxu wuyaxi yi e maxidima bɛnbɛnla nin, e yi e sa xubeni.

⁴ Esita a walikɛ jaxanle nun xɛmɛ tɛgɛnne yi fa Marodoke a fe fala a xa, na yi Esita yigitɛgɛ kati! Esita yi dugine rasiga Marodoke ma alogo a

xa kasa bɛnbɛli dugin ba a ma. Koni Marodoke mi tin. ⁵ Esita yi Hetaka xili, mangana xɛmɛ tɛgɛnna naxan yi findixi walikɛɛn na Esita fɛma, a yi na xɛ alogo a xa sa a kolon Marodoke sunuxi naxan na. ⁶ Hetaka yi sa Marodoke li tixi taan yama malandeni mangan konna dɛ ra. ⁷ Marodoke yi na feen birin fala Hetaka xa naxan ligaxi, a mɔn yi a fala a xa Haman mangan tuli saxi gbetin naxan na, alogo a xa Yahudiyane birin faxes. ⁸ Marodoke mɔn yi na kɛdin so Hetaka yii naxan xaranxi Suse yi, lan Yahudiyane faxes feen ma. Marodoke yi waxi a xɔn ma nɛn a xa a so Esita yii, a mɔn yi dɛntɛgɛn sa Esita xa alogo Esita xa sa mangan mafan, a dija a muxune ma. ⁹ Awa, Hetaka yi xɛtɛ, a sa Marodoke falane yɛba Esita xa.

¹⁰ Awa, Esita mɔn yi Hetaka xɛ Marodoke ma, a yi a fala a xa, a naxa, ¹¹ “Mangana walikɛne nun muxun naxanye birin mangana yamanani, ne birin a kolon a muxu yo muxu, xɛmɛn nun jaxanla, naxan na siga mangan fɛma a banxini xa a mi a xilixi, sariyan wama nɛn na kanna xa faxes. Koni naxan keden a ligɛ na kanna mi faxes, fɔ mangana a xɛma dunganna ti a xa. Koni a bata kiken ti mangan mi n tan xili.”

¹² Marodoke yi Esita a jɔngu xuiin mɛ. ¹³ A fan yi a yabi, a naxa, “I nama i miri fa fala i tan Esita keden peen kisima nɛn Yahudiyane tagi, bayo i mangan konni. ¹⁴ Xa i dundu i dɛɛn ma waxatini ito yi, waxatina nde Yahudiyane sabu gbɛtɛ sɔtɔn nɛn e kisi, koni i tan nun i babaa denbayaan naxɔrima nɛn. Nde a kolon? Waxatina nde, xa i mi findixi mangana batɛn na lɔxɔni ito xan ma fe ra?”

¹⁵ Awa, Esita fan yi Marodoke yabin nasiga a ma, a naxa, ¹⁶ “Siga, i sa Yahudiyane birin malan Suse yi, ɛ sunna suxu n xa. ɛ nama ige min, ɛ nama ɛ dɛge kɔɛ saxan, yanyi saxan. N tan Esita nun n ma walikɛ jaxanle fan sunna suxuma nɛn. Na na dangu, n sigan mangan fɛma nɛn hali xa n

tonna kala. Xa a lan a yi, n xa faxa, n xa faxa.” ¹⁷ Marodoke yi siga, a yi a liga alo Esita a yamari kii naxan yi.

5

Esitaa donse donna malanna

¹ Sunna xii saxande lɔxɔni, Esita yi a maxidi a ɲaxalan manga dugine yi, a sa ti tanden ma manga banxin dɛ ra. Mangan yi dɔxi manga gbɛdɛni, a yɛɛ rafindixi banxin so dɛɛn ma. ² Mangan to Esita to a tixi tandeni, a fe yi rafan a ma ki faɲi, na ma, mangan yi a xɛma dunganna ti a xa. Esita yi sa a yiin din mangana xɛma dunganna ra. ³ Mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Nanfe ligaxi? I waxi nanse xɔn ma? N na soɛ i yii nɛn hali i waxi n ma yamanan fɔxɔn kedenna nan xɔn.”

⁴ Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa a sa i kɛnɛn, n waxi a xɔn ma ɛ nun Haman xa fa donse dondeni n konni to, n naxan nafalaxi ɛ xa.”

⁵ Mangan yi xɛraan nasiga Haman ma, a xa fa mafuren alogo e firinna xa sa Esita waxɔn feen liga. ⁶ Nayi, mangan nun Haman yi siga Esita donseen dondeni. E yi dɔlɔ minni waxatin naxan yi, mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xɔn ma a fala n xa, n xa na liga i xa. Nanse xɔli i ma? Hali i waxi n ma yamanan fɔxɔ kedenna nan xɔn, n na a soɛ i yii.”

⁷ Esita yi mangan yabi, a naxa, “N waxi naxan xɔn ma, ⁸ xa mangan tinɲɛ, a yi n ma maxandin yabi, Mangan nun Haman mɔn xa fa n konni donse dondeni tila n naxan nafalama, nayi n mangan yabɛ.”

Haman yi wa Marodoke faxa feni

⁹ Awa, Haman sɛwaxin yi keli na yi na lɔxɔni. Koni a to yi danguma mangana banxin dɛ ra, a yi Marodoke to. Marodoke mi keli, a mi xuruxurun a yɛɛ ra. Na yi Haman xɔlɔ a xili ma kati! ¹⁰ Koni Haman yi a bɔɲɛn suxu, a siga a konni. Mɛnni, Haman yi a lanfane nun a ɲaxanla Sɛrɛsi, xili. ¹¹ Haman yi a kanba fɔlɔ a lanfane nun a ɲaxanla yɛtagi, a nafulu kanna nan a tan na, a dii wuyaxi a yii, a mangan bata a tiden mate,

a tan dangu mangana kuntigine nun mangana muxu gbeene birin na.

¹² Haman yi lu a kanbɛ, a naxa, “Naxan dangu na birin na, Mangana Batɛ Esita bata n tan Haman xili, a nxu nun mangan xa sa nxu dɛge nxu bode xɔn ma. Nxu mɔn sigama na nan ma tila nxu nun mangana. ¹³ Koni fanni, n mɔn Marodoke toma dɔxi mangana banxin dɛ ra, Yahudiyana, sese mi na ra n tan Haman xa.”

¹⁴ A ɲaxanla Sɛrɛsi nun a lanfane yi a fala Haman xa, e naxa, “Muxu singandena nde rafala naxan nɔngɔnna yɛ tonge suulun liyɛ. Nayi, tila xɔtɔnni i yi a fala mangan xa, a a xa Marodoke singan mɛnni, a xa faxa, alogo i sɛwaxin xa siga mangan matideni donse dondeni.” Awa, na falan yi Haman kɛnɛn, a muxu singanden nafala.

6

Haman yi Marodoke binya

¹ Na kɔɛɛn na, mangan mi nɔ xiyɛ. Nayi, a yi a fala a e xa fa yamanan taruxu kɛdin na, e yi a xaran a yɛtagi. ² E dɛnaxan xaran, e yi a to mɛnni fa fala Mangana kuntigi firinna naxanye yi a banxin dɛɛn kantanma, Bigitana nun Tɛrɛsi, ne manga Asuyerusu faxa feni tɔn nɛn, koni Marodoke yi na feen namini kɛnɛnni. ³ Awa, mangan yi maxɔdinna ti, a naxa, “En binyen mundun fi Marodoke ma e nun a kɔntɔnna?” Mangana walikɛne yi mangan yabi, e naxa, “Fefe munma raba a xa singen.” ⁴ Mangan mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde n ma banxini?”

Na yi a li, Haman yi baxi sode mangana genla kui. A bata yi fa a faladeni mangan xa, a xa Marodoke singan na singan tideni a naxan yitɔnxi Marodoke xili ma. ⁵ Nanara, mangana walikɛne yi mangan yabi, e naxa, “Haman nan be.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “A xa so.” ⁶ Haman yi so, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse ligɛ muxun xa mangan waxi

naxan binya feni ki faji?” Haman yi a miri a yete ma, a naxa, “Awa iki, mangan waxi a xon ma a xa muxun mundun binya ki faji? Muxu gbete mi na fo n tan.” ⁷ Haman yi mangan yabi, a naxa, “Mangan waxi muxun naxan binya feni, ⁸ a lan mangaya dugin xa so na kanna yii, i tan mangan yeteen bata naxan nagodo i ma e nun soona i bata dexo naxan fari, a xunna soxi mangaya taxamaseri komotin na. ⁹ Mangana, i ya kuntigi gbeena nde xa na dagine tongo a yi e ragodo na kanna ma mangan waxi naxan binya feni, a dexo soon fari, a yi a radangu taan yiren birin yi. Na muxu gbeen xa siga falani ito tiye, a naxa, ‘E a mato mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.’ ”

¹⁰ Nayi, mangan yi a fala Haman xa, a naxa, “I mafura, i sa dagine tongo e nun soona, i yi e ragodo Marodoke ma, na Yahudiyana. I naxan birin falaxi, i yi na birin liga Marodoke xa, naxan dxi manga banxin so deen na. I nama jinan sese ma i naxan birin falaxi.” ¹¹ Na xanbi ra, Haman yi sa dagine tongo e nun soona. A yi mangana dagine ragodo Marodoke ma. Marodoke to te soon fari, Haman yi ti Marodoke yee ra siga taa tagini. A siga a fale yamaan xa, a naxa, “E a mato, mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.”

¹² Marodoke yi xete manga banxin so deen na. Koni Haman tan yi siga a konni mafuren, a yetagin luxunxi amasoto a yi sunuxi kati! ¹³ Feen naxanye liga a ra, a yi ne birin fala a jaxanla Seresi nun a lanfane xa. Haman ma jaxanla nun a fekolonne yi a fala a xa, e naxa, “Marodoke, Yahudiyana nan a ra. Na nan a toxi, i mi noe a ra. I fama yagideni a yee ra, na yeteen bata folo!”

¹⁴ E mon yi fala tiini, mangana xerane yi fa, a Haman xa siga mafuren donse dondeni Mangana Batena Esita naxan nafalaxi.

7

¹ Mangan nun Haman yi siga Esita donse dondeni. ² Na lxo firindeni, e yi dolo minni, mangan yi Esita maxodin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xon ma a fala n xa alogo n xa na liga. Nanse xoli i ma? Hali, i wa n ma yamanan bode foxon nan xon ma, n na a soe i yii.”

³ Koni Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa i tin, xa a rafan i ma, n waxi feen naxan xon ma, na nan ito ra: N tan Esita nun n ma muxune xa kisi. ⁴ Bayo n tan nun n ma muxune bata sara alogo nxu xa halagi, nxu faxes, nxu mon yi raxari. Xa nxu yi sara nen konyiyaan gbansanna xili yi, n yi dunduma nen nun, bayo na mi yi finde fe ra nun, n yi mangan ye mo ayi.”

⁵ Manga Asuyerusu yi Esita maxodin, a naxa, “Nde a ra, naxan susuxi fe sifani ito mire? Na kanna minen yi?”

⁶ Esita yi a yabi, a naxa, “Haman nan nxu toro muxun nun nxu yaxun na, na muxu jaxina!”

Nayi, gaxu gbeen yi Haman suxu mangan nun Esita yetagi. ⁷ Mangan xoloxin yi keli donse dondeni, a yi mini tandeni. Awa, Haman to a to fa fala mangan bata fe jaxin nagidi a fe yi, a yi lu xanbin na Esita mafandeni alogo a niin xa kisi. ⁸ Haman a mafelenxi waxatin naxan yi Esita dexo seen ma, mangan yi so, a sonxo, a naxa, “Wan! Xemeni ito fa waxi n ma baten Esita nan mafu fe yi n yee xori n ma banxini?” Benun mangan xa yelin fala tiye, e bata Haman xunna so. ⁹ Mangana kuntigina nde yi na naxan yi xili Harabona, na yi a fala mangan xa, a naxa, “Haman yeteen bata singan tiden nafala a banxin dexon ma a Marodoke mangana muxu fadin singan de naxan yi. Na wudin mateen fo nongonna ye tonge suulun.” Awa, mangan yi yamarin fi, a naxa, “Haman xa sa singan na yi.”

¹⁰ Nayi, Haman yi singan na singan tideni a naxan nafala Marodoke faxes

feen na. Awa, na ligaxina, mangan bəɲɛn yi xunbeli.

8

Yahudiyane xunna kenla

¹ Na ləxən yɛtɛni, Manga Asuyerusu yi Yahudiyane yaxu Haman yii seene birin so Esita yii. Marodoke yi siga mangan fɛma, bayo Esita bata yi a fala mangan xa fa fala a tan nun Marodoke barixi nɛn. ² Mangan yi a taxamaseri yiisolirasoon ba a yiin na, a naxan taxu Haman na, a yi a so Marodoke yii. Esita yi Marodoke lu Haman ma seene xun na.

³ Esita yi a sa mangan bun ma, a wugama, a yi a mafan alogo a xa Haman Agaga kaana fe ɲaxi yitɔnxin kala Yahudiyane xili ma. ⁴ Mangan yi a xɛma dunganna ti Esita xa. Nayi, Esita yi keli, a yi ti a yɛtagi. ⁵ Esita naxa, “Mangana, xa i bata tin, xa i ya fe n ma fe yi, xa a lanxi i ma, xa n nafan i ma, yandi, i xa kɛdin sɛbɛ naxan Haman ma yamarine kalama. Hamɛdata a dii xɛmɛna Agaga kaan yamarin naxan fi Yahudiyane faxa feen na i ya yamanan birin yi, na nama liga. ⁶ N tan mi nɔɛ tinɲɛ n bɔnsɔnna yi tɔrɔ, a raxɔri.”

⁷ Awa, Manga Asuyerusu yi Esita nun Yahudiya Marodoke yabi, a naxa, “E mato, n bata Haman faxa bayo a Yahudiyane faxa feni tɔn nɛn. N mɔn bata Haman ma seene so Esita yii. ⁸ Iki, ε xa sɛbɛnla ti lan Yahudiyane feen ma, naxan yo na ε kɛnɛn, n tan mangan xinli, ε yi n ma taxamasenna sa a ma. Bayo, kɛdin naxan sɛbɛxi mangan xinli mangaya taxamasenna yi sa a ma na mi kale mumɛ.”

⁹ Na ləxən yɛtɛni, e yi yamanan sɛbɛli tiine birin xili, kike saxanden xii mɔxɔɲɛn nun saxande ləxən nin, kiken naxan xili Sifan kiken. Mangana sɛbɛli tiine yi Marodoke a yamarine sɛbɛ siga Yahudiyane nun yamana kanne nun kuntigine birin ma na yamana kan taa kɛmɛ mɔxɔɲɛn nun solofere birin yi, keli Indiya yamanani han sa dɔxɔ Kusi yamanani.

Siyane birin yi kɛdin sɛbɛxin sɔtɔ e sɛbɛnla nun e xuiin nin, Yahudiyane fan yi a sɔtɔ e gbee sɛbɛnla nun e xuini. ¹⁰ Kɛdini itoe yi sɛbɛ mangan xinli, a yi a taxamasenna sa e ma. A yi xɛrane rasiga kɛdini itoe ra soo fajine fari naxanye ramaraxi e danna mangan xɔn ma.

¹¹ A yi sɛbɛxi nɛn Mangana kɛdini ito kui fa fala Yahudiyane xa e malan taan birin yi, e yi e yɛtɛ xun mayɛngɛ. Xa siya gbɛtɛ yo waxi e yɛngɛ feni, e tan Yahudiyane fan xa ne yɛngɛ, e yi e faxa e nun e ɲaxanle nun e diine. Yahudiyane xa ne birin faxa, e yi e yii seene tongo. ¹² Na yamarin yi lanxi xii keden nan ma Manga Asuyerusu a yamanan birin yi, Ada kiken xii fu nun saxande ləxɔni, ɲɛɛn kiken fu nun firindena. ¹³ Na yamarin yi mini yamanan birin yi alogo siyane birin xa a kolon fa fala a bata findi sariyan na alogo Yahudiyane fan e yitɔnɲɛ e yaxune yɛngɛdeni kii naxan yi. ¹⁴ Awa, mangan to yamarin fi, xɛrane yi dɔxɔ soone fari, e yi siga e giyɛ mafuren alogo yamarin xa xaran Suse manga taani.

¹⁵ Marodoke yi mini mangana banxini, manga dugin doma mamiloxin fixɛn nagodoxi a ma, mangaya xɛmaan taxamasenna fan soxi a xunna, doma xungbe mamiloxin fan a ma. Awa, muxun naxanye birin Suse yi, e sɛwa kati, e sɔnxɔ sɔnxɔ sɛwani. ¹⁶ Na ləxən yi findi sɛwa ləxən nun nɔ sɔtɔ ləxən na Yahudiyane xa. ¹⁷ Mangana sariyan so yamanan nun taan naxanye birin yi Yahudiyane yi sɛwan sɔtɔ mɛnne yi, e yi e malan ɲaxaɲaxani. Nanara, muxu wuyaxi yi e yɛtɛ findi Yahudiyani na yamanani amasɔtɔ e bata gaxu e yɛɛ ra.

9

Yahudiyane yaxune faxa fena

¹ Kike fu nun firinden naxan xili Ada, na xi fu nun saxande ləxən to a li, mangana yamarin yi lan a xa fɔlɔ ləxən naxan yɛtɛ yi. Na ləxɔni, Yahudiyane yaxune yi mirixi fa fala

a Yahudiyane luma nen e senben bun ma. Koni, feene yi maxete, Yahudiyane yi noon soto e yaxune ma. ² Yahudiyane yi e malan Manga Asuyerusu yamanan taan birin yi e yaxune yengedeni. Nayi, muxune birin yi gaxu Yahudiyane yee ra, muxu yo mi fa a ti e yee ra yenge sodeni. ³ Hali boxon mangane nun kuntigine nun yamanan kanne nun mangan boxon yibirane birin yi Yahudiyane mali amasoto e yi gaxuxi Marodoke yee ra. ⁴ Marodoke bata yi findi kuntigi gbeen na manga banxini, e nun a xili fapin bata yi lan yamanan birin na amasoto a senben yi gboma ayi nen tun! ⁵ Nanara, Yahudiyane yi e yaxune faxa silanfanna ra, e yi e pan.* E wa naxan liga fe yi e yaxune ra, e na liga.

⁶ Yahudiyane yi muxu keme suulun faxa Suse manga taani. ⁷ E mon yi Pansandata nun Dalifon nun Asipata nun ⁸ Porota nun Adaliya nun Aridata nun ⁹ Paramasata nun Arisayi nun Aridayi nun Fayesata birin faxa. ¹⁰ Ne nan Hamadataa dii Haman ma dii xeme fuune ra, Yahudiyane yaxuna. Koni, e mi ne yii seene tongo.

¹¹ Na boxo yeteni, e mangan nakolon muxun naxan bereya faxa Suse manga taani. ¹² Mangan yi a fala Esita xa, a naxa, "Yahudiyane bata muxu keme suulun faxa Suse manga taani sa Haman ma dii xeme fu fari. E naxi nanse lige yamanan bodene yi? Koni, xa i mon waxi fena nde xon ma, i a sotoma nen. I waxi nanse xon? N na rabama i xa nen."

¹³ Awa, Esita yi a yabi, a naxa, "Xa i bata tin, Yahudiyane naxanye Suse yi, ne mon xa to boxon liga tila. Haman ma dii xemene binbine xa singan wudin na." ¹⁴ Mangan yi yamarin fi a na xa liga alo Esita a falaxi a xa kii naxan yi. Na yamarin yi rawanga Suse taani. E Haman ma dii xemene binbine singan. ¹⁵ Kiken naxan xili Ada, na xii fu nun naaninde boxoni, Suse taan Yahudiyane mon yi e malan, e muxu

keme saxan faxa taani, koni e mi e sese tongo.

¹⁶ Yahudiyane bonna naxanye yi mangana a yamana gbetene yi, ne fan yi e malan e yete xun mayengedeni. E yi e yete soto e yaxune ra. Yahudiyane yi e yaxun muxu wuli tonge solofere e nun suulun faxa. Koni ne fan mi e sese tongo. ¹⁷ Na ligaxi Ada kiken xii fu nun saxande boxon nin. A xii fu nun naaninde boxoni, e yi e matabu. Yahudiyane yi na findi sanla nun sewa boxon na. ¹⁸ Yahudiyane naxanye yi Suse yi, ne yi yengen so a xii fu nun saxanden nun a naaninden, ne yi e matabu a xii fu nun suulunde boxoni. Na boxon yi findi sanla nun sewa boxon na. ¹⁹ Nanara, Yahudiyane naxanye yi banxidene ra, ne Ada kiken xii fu nun naaninden findixi sewa nun sali boxon na. E mon yi kiseene so e bode yii.

Purimi Malanna bunna

²⁰ Awa, Marodoke yi na feene birin sebe a yi e rasiga Yahudiyane birin ma Manga Asuyerusu a yamanan yi naxanye maso e nun naxanye makuya. ²¹ A yi a sebe, a yamaan xa Ada kiken xii fu nun naaninde nun a xii fu nun suulunde boxon findi sanla ra yee yo yee ²² bayo Yahudiyane e yete sotaxi e yaxune ra ne boxone nan ma. E sunun nun e nimisan findi e ma sewan nun baje xunbenla ra kiken ito nan na. Nanara, a falaxi a e xa sumunna ti sewani ne boxone ma, e yi e bode ki, e mon yi toro muxune ki.

²³ Yahudiyane yi Marodoke a yamarin suxu, a findi e namunna ra yee yo yee ²⁴ bayo Yahudiyane yaxun Hamadata Agaga kaana dii xemen Haman e raxori feni ton nen. A bata yi koronna bira, naxan xili Puri, alogo a xa e halagi a yi e raxori. ²⁵ Koni Esita bata yi siga mangan fema, mangan yi kedin sebe alogo Haman fe paxin naxan yiton Yahudiyane xili ma, na xa xete a tan ma. Haman nun a dii xemene birin yi singan wudin ma. ²⁶ Nanara, e boxoni itoe xili bama Purimi naxan fataxi koronna xinla ra, "Purimine." Fata Marodoke a

* **9:5:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

kedin xuiin na, e nun feen naxanye liga e tan yeteen na, ne yi findi e seren na, ²⁷ nanara Yahudiyane soqe firinni itoe findixi namunna ra e tan nun e bənsənnə birin xa e nun muxun naxanye e yete findima Yahudiyane ra. E xa ləxəni itoe suxu jee yo jee alo Marodoke bata e yamari kii naxan yi. ²⁸ Nanara, Yahudiyane yixetən denbayaan birin yi, e nun taan nun yamanan birin yi, e xa ləxəni itoe sumunna raba e ma naxan xili Purimi, alogo e fe danguxin nama jinan e mamandenne ra.

²⁹ Awa, Abixali a dii tēmənə Esita nun Yahudiyān Marodoke yi kedin firinden səbe e nə sətən birin xən Purimi sanla a fe ra. ³⁰ E yi kedin rasiga Yahudiyane birin ma naxanye Manga Asuyerusu a yamana kan taa kemə məxəjən nun soloferen birin yi. E yi e xəntən bəje xunbenla nun e xaxili saana fe ra. ³¹ Kedin mən yi a fala Yahudiyane xa, a e xa Purimi ləxəne suxu e ləxəne yeteni alo Marodoke nun Esita e yamarixi kii naxan yi. E yeteen yi sun suxun nun maxandin ləxən nagidi e tan nun e bənsənnə ma. ³² Esita yamarin naxanye fi lan Purimi Matabu Ləxəni itoe a fe ma, ne yi səbe kedin kui.

10

Marodoke a nə sətəna fe

¹ Manga Asuyerusu yi wali xədəxəne sa muxune ma keli a yamanani han sa dəxə fəxə igen dəxənnə ra. ² Mangan kewanla naxanye birin a sənben nun muxu gbeeyaan mayitama, e nun a Marodoke tiden mate kii naxan yi, ne səbexi Perise nun Mede mangane kedinə kui. ³ Marodoke Yahudiyān yi findi Manga Asuyerusu a manga singen na. A findi muxu kenden na Yahudiyane xa, a mən yi rafan Yahudiyān bodene ma, bayo a yi walima a siyana bəje xunbenla nun a yee rasigan nan ma fe ra.

Yuba Nabi Yubaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Yuba nan ma fe taruxun yɛbama. A a tinxinna nan ma fe singe falama. Yuba findi denkeleya muxun nan na e nun nafulu kanna a dunuɲa yi gidini. Koni Setana yi Ala maxɔdin xa a tinxinyaan mi yi fataxi a nafulu kanyaana. Ala yi tin Setana xa Yuba mato xa a denkeleye yiigelitoyani. A yii seene nun a diine nun a kendeyaan birin yi ba a yii.

Nayi, Yuba nun a xoyine yi lu e bode matande fa fala a tɔrɔxi naxan na. A xoyine yi a fala a Yubaa yulubine nan a ligaxi a tɔrɔxi. Yuba xoyine dunuɲa muxune xaxinle nan falama hali Ala gbeene mi ne ra! Yuba xoyine mi yi laxi a ra xa tinxin muxun na tɔrɔ sifan sɔte. Yuba xoyi saxan yi kata alogo e xa a xaxili ragidi fa fala tɔrɔn naxan a fari, na fataxi yulubina nde nan na a naxan ligaxi. Nayi, fe matandi gbeen yi fɔlɔ fala ɲaxume wuyaxi naxan yi. A xoyi saxanne yi lu muxune miriyane fale naxanye nun ɲɔndin maliga, koni Yuba tan yi e matandi Ala keɲana fe yi, a mɔn naxa a a tan mi sese ligaxi a ɲaxin na.

Yubaa falane yi, Marigi Yesu a fe falama benun a xa liga bayo Yuba a falama a xunbamana nde na yi naxan Ala solonama muxune xa. Na feen sɛbɛxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 nun 19.25 kui e nun Yuba 17.3.

Muxu gbetɛ fan yi basan falan na naxan xili Elihu. Na fan Yuba matandi nɛn. A yi a fala a Ala tɔrɔn nafama muxun ma nɛn alogo a xa a sɔnna yita a ra, anu muxu yo mi lan a xa Ala maxɔdin na ma.

Dɔnxɛn na, Ala yetɛɛn yi falan ti. Koni a mi tin maxɔdinne yabe Yuba nun a xoyine maxɔdinna naxanye ti. Benun na, Ala nan Yuba maxɔdin dunuɲa da feene ma. Nayi, Yuba yi a Ala kolon dunuɲa da mangan na.

Nayi, muxun lan a xa lu denkeleyaan nun tinxinna fari hali a tɔrɔxi.

A ɲaɲanna ra, Ala naxa, a Yuba nan keden a fe falaxi a kiini. Yuba bɔnɔ seen naxanye birin yi, a yi ne ɲɔxɔn dɔxɔde firin so a yii. Na feen sɛbɛxi Yuba 42.7-17 kui.

Yuba nun a denbayaana fe

¹ Xɛmɛna nde yi Yusu yamanani, a yi xili Yuba. Fe mi yi na xɛmɛn na, muxu faɲin nan yi a ra, a yi gaxuxi Ala yeɛ ra, a yi fe ɲaxin matangama. ² A dii xɛmɛ solofere nun dii tɛmɛ saxan nan sɔtɔ. ³ Yeɛɛn wuli solofere yi a yii, e nun ɲɔgɔmɛn wuli saxan nun tura kɛmɛ suulun nun sofali gile kɛmɛ suulun e nun walikɛ wuyaxi. Muxu gbeen nan yi xɛmɛni ito ra dangu sogeteden muxune birin na.

⁴ A dii xɛmɛne yi e malanma e bode kon yi donse dondeni waxatin birin, e yi xɛraan nasigama e magile saxanne ma nɛn alogo e xa fa e dɛge, e min e bode xɔn. ⁵ Donse don lɔxɔne na yi dangu, Yuba yi a diine xilima nɛn alogo a xa e rasariɲan. A yi kelima nɛn xɔtɔn, a yi saraxa gan daxin ba e birin xa, amasɔtɔ Yuba yi mirixi a ma fa fala, “Waxatina nde, n ma diine bata yulubin tongo, e fala ɲaxin ti Ala ma e bɔɲɛni.” Yuba yi na nan ligama waxatin birin.

⁶ Lɔxɔna nde, malekane yi fa e malan Alatala yetagi, Setana* fan yi fa e ye. ⁷ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minɛn?” Setana yi Alatala yabi, a naxa, “N kelixi bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.”

⁸ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikɛɛn Yuba rakɔrɔsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu faɲin na a ra, naxan gaxuxi Ala yeɛ ra, a fe ɲaxin matangama.” ⁹ Setana yi Alatala yabi, a naxa, “Yuba gaxuxi Ala yeɛ ra nɛn tun ba? ¹⁰ I mi a makantanxi ba, e nun a denbayaan nun a seene birin? I bata barakan sa a feene yi, a xuruseene mɔn wuyama ayi yamanani.

¹¹ Koni, xa i i yiini bandun, i yi a din a

* **1:6:** Setana bunna nɛn fa fala “Muxu magina” hanma “Tɔɲɛgelana.”

seene ra, a i dangama nen.” ¹² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “N bata a yii seene birin sa i sagoni, koni i nama i yii din a gbindin na.” Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi.

¹³ Loxona nde, Yubaa dii xemene nun a dii temene yi e degema, e manpaan minma e tadaa banxini, ¹⁴ xerana nde yi fa Yuba li, a yi a fala a xa, a naxa, “Turane yi xee biini, sofali gilene yi e degema e dexon, ¹⁵ Sabe kaane bata e suxu, e siga e ra, e bata i ya walikene faxesa. N keden peen nan minixi ayi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁶ A mon yi fala tiini, walike gbetae yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alaa teen bata godokeli kore, a yi yexene nun walikene gan, e birin yi faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁷ A mon yi fala tiini, walike gbetae fan yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Babilon kaane malanxin gali saxanna ra, e bata i ya jogomene suxu, e siga e ra, e yi i ya walikene faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁸ A mon yi fala tiini, walike gbetae yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya dii xemene nun i ya dii temene yi e degema, e yi manpaan minma e tadaa banxini. ¹⁹ Nanunna, foye gbeen yi fa keli tonbonni, a yi banxin foxo naaninne birin tuntun, a yi bira e fari, e birin bata faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.”

²⁰ Nayi, Yuba yi keli, a yi a domani bo, a yi a xunna bi. Na xanbi ra, a yi bira boxoni, a xinbi sin Ala yetagi, ²¹ a naxa, “N magenla nan minixi nga kuini, n magenla nan mon sigama laxiraya yi.

Alatala nan e fixi n ma,
Alatala nan e tongoxi.
Alatala xinla xa tantun.”

²² Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo. A mi fala naxi yo ti Ala ma.

2

Yubaa tarayaan firindena

¹ Loxona nde, malekane mon yi fa e malan Alatala yetagi, Setana fan yi fa e ye Alatala yetagi. ² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minen?” Setana yi a yabi, a naxa, “Boxon xun xon, n masiga tideni.” ³ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikene Yuba rakorasi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan boxon fari, sontaren nun muxu fadin na a ra, naxan gaxuxi Ala yee ra, a fe naxin matangama. A mon tinxinyani tun, anu i n nadinma a n xa a toro a sontareyani.” ⁴ Setana yi a fala Alatala xa, a naxa, “Muxun yeteen nan a fatin na! Muxun naxan birin sotoma, a findima a dunuɲa yi gidin kontonna nan na. ⁵ Koni, xa i yiini bandun, i yi a din a xonne nun a fati benden na, a fala naxin tima nen i ma kenenni.” ⁶ Alatala yi Setana yabi, a naxa, “Awa, n bata a sa i sagoni, koni i nama a faxesa de.”

⁷ Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi. Na xanbi ra, a yi sete naxine ramini Yuba fatin birin ma, keli a sanne kui han a xun tagi. ⁸ Yuba yi feɲe ferenna tongo a xolin seen na, a doro tee xubeni. ⁹ A naxanla yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen i ya tinxinni ba? Fala naxin ti Ala ma, i xa faxesa!” ¹⁰ Koni, a yi a yabi, a naxa, “I falan tima alo naxalan xaxilitarena! En herin nasuxuma Ala yii, nanfera en mi toron nasuxe?” Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo a fala xuiin xon.

A xoyi saxanne fe

¹¹ Yuba xoyi saxanne yi a torone birin ma fe me naxanye a soto, e yi fa sa keli e yamanane yi, Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara. E yi lan a ma a e xa sa e xoyiyaan yita Yuba ra, e yi a madenden. ¹² E to sa a to wulani, fayida e mi a kolon. E yi gbelegbele, e yi e dugine yibo, e burunburunna sa e xunne yi. ¹³ E yi lu dora a fema boxoni xi solofere, kee solofere. Muxu yo mi sese fala a xa, amasoto e bata yi a to, a yi toroxi kii naxan yi.

3

Yubaa falane

¹ Na xanbi ra, Yuba yi a deni bi, a yi a bari lɔxɔn danga. ² Yuba yi a fala, a naxa,

³ “N bari lɔxɔn xa raxɔri, e nun kɛna muxune a fala waxatin naxan yi, e naxa, ‘Dii xɛmɛn bata bari!’

⁴ Na lɔxɔn xa findi dimin na, Ala mako nama lu a ma kore, kɛnɛna nama fa mini a ma sɔnɔn.

⁵ Dimi gbeen xa a suxu, kunda fɔrɛn yi godo na lɔxɔn ma, han dimin yi sogen suxu.

⁶ Na kɛɛn xa findi dimi gbeen na, a nama fa yate jɛɛn lɔxɔne ye a nama fa lu kikene yi.

⁷ Na lɔxɔn xa findi gbantan na, sɛwa xui nama lu a yi.

⁸ Naxanye gbalɔ lɔxɔne fe falama, naxanye fatan ige yi sube jaxin naxulunɛ,

ne xa na lɔxɔn danga.

⁹ A subaxa ma sarene xa yidimi, a yengi xa lu kɛnɛna xɔn, koni a nama a to, a nama xɔtɔnna to.

¹⁰ Amasɔtɔ, a mi sese ligaxi alogo n nama sɔtɔ, a bata n lu, n yi sɔxɔlɛni ito sɔtɔ to.”

¹¹ “Nanfera n mi faxa n to bari? Nanfera n mi faxa n xali lɔxɔni?”

¹² Nanfera n bata xinbi firinna li n yeɛ ra n nasuxudeni, e nun xijɛne alogo n xa xijɛn min?

¹³ Xa n yi faxa nun, a lima nɛn nun n saxi n ma gaburun na bɔjɛ xunbenli,

nayi, n yi xima nɛn xaxili sani nun

¹⁴ manga fonne fɛma, bɔxɔn kuntigine,

naxanye banxi fajine tixi naxanye kalaxin bata lu iki,

¹⁵ e nun kuntigi fonne fɛma, xɛmaan yi naxanye yii,

naxanye e banxine rafe gbeti fixɛn na.

¹⁶ Xanamu, a yi lan nun n mi balo, alo diin naxan faxaxi barixi, a mi kɛnɛna to.

¹⁷ Bayo, muxu jaxine mi fa walima gaburun na, muxu xadanxine e matabuma denaxan yi.

¹⁸ Kasorasane fan birin yi bɔjɛ xunbenla sɔtɔ, e mi fa jaxankata tiin xuiin mɛma sɔnɔn.

¹⁹ Sɛnbɛtaren nun sɛnbɛ kanna na, konyin yi xunba a kanna ma.

²⁰ Nanfera Ala, i kɛnɛna fima tɔrɔ muxune ma? Nanfera i siimayaan fima muxu nimisaxine ma,

²¹ naxanye faxan mamɛma, a mi fama, naxanye sayaan fenma dangu na-funla ra?

²² Bayo e yi luma nɛn sɛwani e na siga laxira yi,

e bɔjɛn yi xunbelima nɛn e na maluxun waxatin naxan yi.

²³ Nanfera muxun luyɛ a nii ra naxan mi kira yo toma a sigɛ naxan xɔn,

Ala yetɛɛn naxan saxi sansanna kui?

²⁴ N ma tɔrɔne bata findi n balon na, n gbelegbele xuiin minima alo igena.

²⁵ N gaxuxi naxan birin yeɛ ra, na nan n sɔtɔn be.

N yi gaxuxi tɔrɔn naxanye yeɛ ra, ne nan n fari be.

²⁶ N mi fa raxaraxi, n mi bɔjɛ xunbelixi, n mi n matabuma, n kɔntɔfilixi yeɛɛ.”

4

Elifasi a falan Yuba xa

¹ Nayi, Teman kaana Elifasi yi falan tongo, a naxa,

² “Xa n falan ti i xa, i nɔɛ dijɛ na ma ba? Koni, nde nɔɛ a dundɛ?”

³ A mato, i bata muxu wuyaxi xaran, i yi sɛnbɛtarene madɛndɛn,

⁴ naxanye yi birama, i ya falan yi ne rakeli, naxanye san yi xadanma, i yi ne mali.

⁵ Iki, na bata i fan sɔtɔ, anu i bata yigitɛɛɛ.

A to i tan li, i yi kəntəfili.

⁶ I ya lannantenyaaan xa lu i ya Ala
yεεragaxuni,
i ya fεtareyaan yi findi i yigin na.”

⁷ “Awa, i miri,
səntaren mundun bata halagi?
Muxu fajin mundun bata raxəri?

⁸ N naxan nakərəsixi,
naxanye hake feene ligama e nun
naxanye naxankatan tima,
ne na saranna sətəma nən.

⁹ Alaa foyen nan e halagima,
a xələn tεen yi e gan.

¹⁰ Ala yatane wurundun xuiin
nadunduma,
a yi yata sənβemane jinne gira.

¹¹ Nayi, yatan faxama donsetareyaan
nan na,
yatana diine yi xuya ayi.”

¹² “Xibarun bata fa n ma
alo wundona,
n tunla bata jununjunun xuiin mε.

¹³ Xiyene nεma fe kəεen na,
xixənla nεma muxune fari,

¹⁴ gaxu gbeen yi n suxu,
n xənne birin yi xuruxurun.

¹⁵ Yinnan yi dangu n yεtagi,
n fati ma xaben yi ramaxa.

¹⁶ Sena nde yi tixi n yεtagi,
n mi yi naxan kolon,
a nininna yi n yεε ma.

Na yi madundu,
na xanbi ra n yi xuina nde mε, a naxa,

¹⁷ ‘Adamadiin tinxinjε ayi dangu Ala
ra ba?

Muxun sarijanjε ayi
dangu a Dali Marigin na ba?

¹⁸ Xa Ala mi laxi a walikene ra,
xa a fe naxin to a malekane yi,

¹⁹ a fa lε muxune ra nayi ba,
naxanye bεndε banxine kui,
naxanye fatiye findixi bεnden na,
naxanye yibutuxunjε
alo laxaturane?

²⁰ E faxε nən ləxə kedenni.
E halagε nən habadan,
muxε mi kəntəfili e fe ra.

²¹ E bubune xidi lutine bata bolon,
e faxama nən e fekolontareyani.’ ”

5

¹ “Iki, xinla ti i mali feen na!
Muxuna nde na ba naxan i yabε?
I falan tima maleka sarijanxin
mundun xa?

² Fe matandin nan xaxilitaren
faxama.

Xəxələnnya gbeen yi kəmən faxa.

³ N xaxilitaren to nən sabatε,
koni dangan so nən a banxini xulən.

⁴ Mali ti yo mi a diine xa,
e bata yalagi taan kitisadeni,
muxu yo mi e xunba!

⁵ Kamətəne a sansi bogine donma.

Hali naxanye janle tagi,
e yi ne birin tongo,
yiigelitəne yi a yiiseene tongo.

⁶ Haken mi kelima bəxən xan yi,
səxələn mi solima bəxəni.

⁷ Muxun daxi səxələn nan xili yi,
alo tεε budone to tunganma ayi.”

⁸ “Xa n tan na yi a ra nun,
n yi Ala nan maxandima,
n yi n ma kəntəfinla yita Ala ra.

⁹ A feen naxanye ligama ne gbo,
e mi yεε tōε,

a kabanako feene dan mi na.

¹⁰ A tulen nafama bəxən fari,
a igen nafa xεεne ma.

¹¹ Muxun naxanye magodoxi,
a ne yite.

Naxanye sunuxi,
a kisin fi ne ma.

¹² A muxu kətaxine miriyane kalama,
e mi nə sətəma e feene yi.

¹³ A xaxilimane suxuma
e yεtəna kətəne nan xən,
kətadene fe yitənxine kalama nən
xulən.

¹⁴ E soma dimini yanyi tagin nin,
e tantanma yanyi tagini
alo kəεen na a ra.

¹⁵ Koni, a tan tərə muxun natangama
fala naxin ma

naxan luxi alo silanfanna,*
a e rakisi sənβε kanna ma.

¹⁶ Nayi, yigin sənβetaren xa,
koni fala mi tinxintaren dε.”

¹⁷ “Nayi, sεwan na kanna xa
Ala na naxan natərən!

* 5:15: Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana.

I nama i me Ala Senbe Kanna a xurun na.

18 Amasoto a tan nan maxolon tima, a yi dandanna ti.

A tan nan faxan tima, a mon yi marakisin ti.

19 A i rakise nen toron ma daxonja ma sennin, a i ratanga fe jaxin ma daxonja ma solofere.

20 A i rakisima nen faxan ma fitina kameni, a i rakisi silanfanna ma yengeni.

21 A i ratangama nen fala jaxin ma, i mi gaxuma halagin waxatini.

22 Halagin nun fitina kamen bote mi luma i xa,

i mi gaxuma burunna subene yee ra.

23 Geme mi taranma i ya xeen ma, hali burunna subene, yenge mi luma e nun ne tagi.

24 Bore xunbenla luma nen i konni.

I na i ya xuruseene xun mato a ra, i a lima nen sese mi dasaxi.

25 I ya diine wuyama ayi nen, i yixetene yigboma ayi nen alo sexena.

26 I faxama foriyaan nin, alo murutuna a xaba waxatini.”

27 “Nxo fe xonfenna xun soon nan na ra.

I tuli mati na ra, i xaxili soto.”

6

Yubaa yabina Elifasi xa

1 Yuba yi a yabi, a naxa,

2 “N yi wama nen n ma sunun yaten xa kolon, n ma toron yi sa sikeela kanke ra.

3 A yi binyama ayi nen dangu baan jemensinna ra. Nanara, n ma falan bata radangu ayi.

4 Nondin na a ra, Ala Senbe Kanna bata n saxon a xalimakunle ra, e xolen yi so n niini, n bata gaxu gbalone yee ra Ala naxanye rafama n xili ma.

5 Burunna sofanla luyee wuge sexe sabatixini ba? Ningen wuge sexe xonla ma sexeni ba?

6 Donseen naxan mi jaxun, na donje ba xa foxo mi a yi?

Silon xinden jaxun muxun de ba?

7 N mi yi waxi

n yiin din feni na donseene ra.

N ma toron bata findi donseen na n xa naxan mi jaxun!”

8 “N waxi nen n ma maxodinna xa yabi, Ala yi n waxon feen liga n xa.

9 A xa Ala kenen, a yi n faxa. A xa a yiini bandun, a yi n napan.

10 Nayi, n bore xunbenla soto ma nen, n sewa n ma toro jantareni, bayo n mi n mema Ala sarijanxina falane ra.

11 N senben bata jan, n yi yigitege.

N napanna findima nanse ra, n to luma n nii ra?

12 N senben luxi nen alo geme xodexen ba?

N fati benden findixi sulan nan na ba?

13 N mali se yo mi fa n yii, hali a xuridina, a mi fa n yii.”

14 “Muxun naxan yigitegeni na lan a hinanna soto a xoyine ra, hali a na a me Ala Senbe Kanna yee ragaxun na.

15 Anu, n xoyine tan bata n yanfa alo baa igen na xara tonbonni, alo baa wunle na xara.

16 Xunbeli waxatin napani, e findima nen fufaan na, e rafe ige xunbenla nun ige dundun na.

17 Soge furen na, e xori, sogen na te, e xara xulen.

18 Yulane kiraan bejinma siga na ige fendeni, e siga tonbonni, e faxa.

19 Tema kaa yulane igen fenma, Saba kaa sigatiine tan ne laxi a ra a igen na yi.

20 Koni, e yagima nen bayo e bata e yigi sa na yi, e na na li, e sunuma nen.

21 E luxi nen alo na igen tonbonni n tan xa.

E na n ma toron to, e gaxuma nen.

22 N bata e maxodin kisena nde ma ba?

N bata e maxodin

a ε xa finmase yifuxina nde fi mux-
una nde ma n xa ba?

23 N bata ε maxədin

a ε xa n ba yaxun yii ba?

N bata ε maxədin

a ε xa n xunba n ɲaxankata muxune
yii ba?"

24 "E n xaran, nayi, n xa n dundu.

N naxan kalaxi, ε na fala n xa.

25 Fala faɲine mi muxun tərəma,

koni ε mafalane tənən nanse ra?

26 E waxi n ma falane nan matandi fe
yi

alo yigitarena fala fuune.

27 E muxu sifan suse masensenna tiye

alogo ε xa kiridin sətə ε konyin na,

ε yi sa ε xəyi kenden mati konyiyani!"

28 "Iki, ε yeε ra findi n ma,

n wulen falε ε yetagi ba?

29 E xete na falan fəxə ra,

n bata ε mafan,

ε nama findi tinxintarene ra.

E mən xa xete, ε miri,

n ma tinxinyaan nan a bunna ra.

30 Tinxintareya falana n de ba?

N mi nəε fe ɲaxin kolonɲε ba?"

7

Yuba yi a tərəna fe fala Ala xa

1 "Adamadina dunuɲa yi gidin xədxə
alo sofa wanla ganli,

a siimayana

alo karahan walikεen gbeena,

2 alo konyina,

nininna xənla naxan ma,

alo walikεen naxan a saren mamema.

3 Na kiini, n kεen bata findi fuun na

n ma siimayani,

kəene yi rafe səxələne ra n tan xa.

4 N na n sa, n yi a fala, n naxa,

'N kelima waxatin mundun yi?'

Kεen mi ɲanma,

n lu n maxete n ma saden ma

han xətənni.

5 Kunle nun bendena n fatin ma

alo dugina,

setene səxənma n fatin birin ma,

a kun.

6 N ma siimayaan mafura dangue

dangu gεε səxənna kinaan na,

a danguma yigitεeni."

7 "Ala, a xa rabira i ma,

a n ma siimayaan mi buma,

n mi fa herin toma n yeεn na sənən.

8 Yeεn naxan n matoma,

na mi fa n toma sənən,

i n fenma nən, koni n mi fa na sənən.

9 Kundaan naxan danguma,

na ɲanma nən.

Na kiini, muxun naxan na siga laxira

yi,

na mi fa xetema sənən.

10 A mi fa xetema a banxini sənən,

a konna mi fa a kolonma sənən."

11 "Nanara, n mi fa n dunduma sənən,

n falan tima nən n niin ɲaxankatani.

N nan n mawugama nən n niin xələni.

12 Nanfera i kantan muxun dəxi n xili
ma?

N tan magaxu ba, alo fufana,

hanma ige yi sube xajena nde?

13 N na a falama, n naxa,

'N sadena n masabarima nən,

n xiden yi n mali n ma mawugani
suxε.'

14 Nayi, i n magaxuma xiyene yi,

i n xibaruma kuisan feene nan ma.

15 A yi rafanɲε n ma nun, n faxa.

Sayaan fisa n xa

benun n xa lu doyenɲε tun.

16 N ma siimayaan bata raɲaxu n ma,

n mi waxi a xən n xa lu n nii ra
habadan.

Nayi, xete n fəxə ra,

amasətə n ma siimayaan mi
xunkuya."

17 "Nanse adamadiin na

alogo i xa feni itoe birin liga a ra,

han i yi i yengi dəxə a xən ma iki,

18 han i yi lu fe a xən xətən yo xətən,

i yi lu a fεsefεε waxatin birin?

19 I xun xanbi soma n yi

waxatin mundun yi?

I a luma waxatin mundun yi

n yi n dεgen nagerun?

20 Hali n bata yulubin liga,

n nəε nanse ligε i ra,

i tan naxan adamadiine rakərəsima?

Nanfera i n yatexi se kala daxin na?

N goronna i tan xun ma di?

21 Nanfera i mi n ma matandine

mafeluyε,

i n hakene ba n ma?

Iki, n na n sama nən burunburunni,

i n fenma nen, n mi fa na.”

8

Bilidadaa fala singena Yuba xa

¹ Suxa kaan Bilidada yi falan tongo, a naxa,

² “Han waxatin mundun yi, i luyε i fala xuini?

Han waxatin mundun yi, i fala xuine findε foye naxin na?

³ Alaa sariyan kalε ba?

Ala senbe Kanna tinxinna kalε ba?

⁴ I ya diine yulubin liga nen a ra, Ala yi e saran e murute feene ra.

⁵ Koni, xa i tan Ala fen, xa i Ala senbe Kanna maxandi,

⁶ xa i sarijan, xa i fanje ayi, a i malima nen,

a i raxete i funfuni.

⁷ I kii fonna mi yi sese ra, i kii nen nen findima nen binje gbeen na.

⁸ Nayi, mayixete danguxine maxodin, i xaxili daxo e benbane xaxilimayaan xon.

⁹ Amasoto, en barixi xoroni, en mi sese kolon, en ma siimayaan luxi nen alo nininna.

¹⁰ Koni, e i xaranma, e falan tima i xa e xaxilimayani.”

¹¹ “Gbalan solε daraan xanbi ba? Gbalan sabate igen xanbi ba?

¹² Hali a xindena, a mi segexi, a xare sinma sexen bonne yeε ra xa a mi igeni.

¹³ Na nan ligama muxune birin na naxanye ninanma Ala xon.

Naxanye mi Ala kolon, ne yigin nanma nen,

¹⁴ e yigin kalama nen alo simisamana yalana.

¹⁵ A yigi sama a banxin nin, koni a mi sensen, a kankanxi a yiiseene ma, koni e mi luma.

¹⁶ A luxi nen alo wudi xinden sogen na, naxan a yiine yibandunma nakon xun ma.

¹⁷ A salenne godoxi han e sa so gemeni, a sa gemen kuiin li.

¹⁸ Koni, xa a ba a tideni, menna boxona a mema a ra nen, a naxa, ‘N tan munma i tan to.’

¹⁹ E sewan nanma na kii nin naxanye ninanma Ala xon, gbete ye fan yi mini e funfuni.

²⁰ A mato, Ala mi santaren nawolima ayi, a mi fe naxi rabane senbe soma.

²¹ Ala i ragelema nen, a yi sewan sa i yi.

²² I yaxune yagima nen, naxudene yi nan.”

9

Yubaa yabina

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,

² “Nandin na a ra, n na a kolon a na kii nin, anu adamadiin naε tinxinje ayi di Ala yeε ra yi?

³ Xa muxuna nde waxi Ala matandi feni,

hali Ala a maxodin sanja ma wuli keden,

a mi a yabe hali keden pe.

⁴ Fekolonna nun senben birin a tan nan xa.

Nde naε Ala matande, na feen mi saran a ra?

⁵ A geyane bama e funfuni, a mi e rasogin,

a yi e raxuya ayi a xoloni.

⁶ A boxon naxuruxurunma a daxodeni,

a yi boxon bunne raxuruxurun.

⁷ A na falan ti sogen xa,

sogen mi tema,

a yi sarene ratagan dege.

⁸ A tan nan keden koren daxi, a sigan ti foxo igen maronne fari.*

⁹ A bata Kanko Gbee sare kurun nun Donso sare kurun nun Dii Temε Solofere sare kurun nun yiifari foxon sarene da.†

¹⁰ A fe gbeene ligama muxun mi naxan famunje, a kabanako feene liga

* **9:8:** Igen maronne: alo foyen na so igeni. † **9:9:** Men kaane yi sare kurune yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

naxanye mi nɔɛ yatɛ.

11 A danguma n dɛxɔn ma,
n mi a toma.

A lɔma ayi, n mi a yigbɛma.

12 A naxan xasunxi fangani,
nde nɔɛ na bɛ a yii?

Nde suse a maxɔdinɲɛ,
fa fala, ‘I nanse ligama?’

13 Ala mi xɛtɛma a xɔlɔn fɔxɔ ra,
hali ige yi ninginangan Raxabi
nun a walikene xinbi sinxi Ala bun
ma.”

14 “Nayi, n tan nɔɛ a yabɛ nanse ra?
N falan mundun tiyɛ a yetagi?”

15 Hali n tinxin, n mi a yabɛ,
n na n makiti muxun nan mafanma.

16 Hali n na a xili, a yi a ratin,
n mi lɛ a ra xa a tuli matiyɛ n xuiin na.

17 Amasɔtɔ a bata n halagi foye ɲaxin
na,

a yi n ma fure dɛɛne rawuya ayi,
bun mi naxan ma.

18 A mi tinma n yi yengi a faɲin na,
koni a n nalugoma xɔlɛn nan na.

19 Nde sɛnbɛ gbo dangu birin na,
xa a tan mi a ra?

Nde n xilima kiti sadeni,
xa a tan mi a ra?

20 Hali n yi tinxin,
a n yalagima nɛn n ma falane xɔn.

Hali sɔntaren nan yi n na,
a yi n yitɛ sɔnmaan na.

21 Sɔntaren nan n na,
koni n mi fa n yetɛ yatɛxi,

n bata n mɛ n niin na,

22 a birin keden,
nanara n na a falama fa fala
a Ala sɔntaren naxɔrima nɛn
alo muxu ɲaxina.

23 Xa gbalon fa, a faxan ti sa,
Ala sɔntarene tɔɔyaan magelema
nɛn.

24 A dunuɲa sama muxu ɲaxine sag-
oni,

a yi kitisane yɛɛne raxi.

Xa a tan mi a ra,
nde fa a ligɛ?”

25 “N ma siimayaan mafura dangue
dangu gilaan na,
n ma lɔxɔne e gima,
n mi hɛrin toma,

26 e mafura alo kunki gbala daxina
igeni,

alo singbinna naxan sinma suben
ma.

27 Xa n na a fala, n naxa,
‘N xa ɲinan n ma mawugan xɔn,
n yi n ma sunun lu na, n yi n sɔbɛ so,’

28 n gaxuma nɛn n ma tɔɔn birin yɛɛ
ra,

bayo n na a kolon

a i mi n yatɛ sɔntaren na,

29 n kolonma tinxintaren nan na i yɛɛ
ra yi.

Nanfera n na n yetɛ xadanma fuuni?

30 Xa n na n maxa safunna ra,
xa n na n yiine raxa libin na,

31 i n nasinma nɛn lɔxɔn xɔrɛ ra,
n yi ɲaxaxu n ma dugine yetɛɛn ma.

32 Muxu mi a tan na alo n tan,
n mi nɔɛ a yabɛ,

hanma nxu siga kiti sadeni.

33 Tagi yitɔn muxu mi nxu tagi,
naxan nɔɛ a yiin sɛ nxu firinna birin

ma†

34 naxan a dunganna bɛ n fari,
alogo a nɔɔn nama fa n magaxu.

35 Nayi, n yi falan tima nɛn,
n mi gaxu a yɛɛ ra.

Koni n bata a kolon a n kedenna na a
ra.”

10

Yuba mɔn yi yabin ti

1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N ma siimayaan bata ɲaxaxu n ma,
n mi fa n ma mawugane danma
sɔnɔn,

n na n ma sɔxɔlɛn falama nɛn.

2 N na a falama nɛn Ala xa, n naxa:
I nama n yalagi,

a yita n na nanfera i xɔlɔxi n ma.

3 ɲaxankatan finde fe faɲin na i tan xa
ba?

I yetɛ wali xɔnna rawolɛ ayi ba?

I yi muxu ɲaxine feene rasabati?

4 I toon tima i muxu yɛɛne nan na ba,
i toon tima nɛn alo adamadiine ba?

5 I ya siimayaan luxi nɛn
alo adamadiine gbeen ba?

I ya lɔxɔne luxi nɛn

alo muxune gbeen ba?

6 Nanfera i yi n hakene fenma,

† 9:33: Tagi yitɔn muxuna fe mɔn sɛbɛxi Yuba 16.19-21 nun Yuba 19.25 kui.

i yi n yulubine xɔnfen?

⁷ Anu, i a kolon a muxu ɲaxi mi n na, muxu yo mɔn mi nɔɛ n nakisɛ i yii.

⁸ I tan nan n daxi, i yiine yi n nafala, koni iki, i waxi n naxɔri feni.

⁹ N ma fe xa rabira i ma, a i n nafalaxi nɛn alo bɛndɛ yi sena, i mɔn waxi n naxɛtɛ feen nin bɛndɛni ba?

¹⁰ I n nafala nɛn nga fatini, alo nɔnɔn naxan findin fɛnɛn na.

¹¹ I yi fati bɛndɛn nun fati kidin sa n ma,

i yi n nafala xɔnne nun fasane ra.

¹² I mɔn yi siimayaan fi n ma,

i hinan n na,

i yi n niin nakantan.

¹³ Koni, i yi wundo feni ito luxunxi i bɔɲɛni,

n na i ya miriyani ito kolon,

¹⁴ fa fala xa n yulubin liga,

i nɔɛ n toɛ nɛn,

i mɔn mi diɲɛ n haken ma.

¹⁵ Xa muxu ɲaxin nan n na nun, gbalona n xa!

Hali n tinxin,

n mi nɔɛ n xunna rakele,

n tan naxan nafexi yagin nun tɔrɔn na.

¹⁶ Xa n nan n xunna rakeli,

i n kedima nɛn alo yatana,

i mɔn yi i ya kabanako feene ragodo n xili ma han!

¹⁷ I mɔn i ya gbalone rakelima n xili ma,

i ya xɔlɔn xun masama n xili ma,

i ya ganle biraxi e bode fɔxɔ ra

n yɛngɛ xinla ma.”

¹⁸ “Nanfera i naminixi nga kuini?

Hali n yi faxa nun, muxu yo mi n to,

¹⁹ n lu alo n mi da,

n ba nga kuini,

n sa maluxun gaburun na.

²⁰ N ma lɔxɔne mi fa wuya sɔnɔn,

nayi, a lu, n xa sɛwa ndedi,

²¹ benun n xa siga yamanani

xɛtɛ mi dɛnaxan yi,

dɛnaxan nafexi dimin nun sayaan nininna ra,

²² yamana yifɔrɛna alo dimina, sayaan nininna nun kalan dɛnaxan yi,

kɛnɛna luxi dɛnaxan yi alo dimina.”

11

Sofara yi falan ti Yuba xa

¹ Nama kaan Sofara yi falan tongo, a naxa,

² “Fala wuyaxini itoe yabi mi na ba? Falan nan tun yoon fima muxun ma ba?

³ Muxune dundɛ i ya fala ɲaxine bun ma ba?

I magelen tiyɛ ba, muxɛ mi i rayagi?

⁴ I a falama, i naxa,

‘N ma fekolonna sariɲan,

fɛ yo mi n na Ala yɛtagi.’

⁵ Koni, xa Ala yi waxi falan ti feni nun, xa a yi a dɛni biyɛ a falan ti i xa nun,

⁶ xa a yi a fekolonna wundone fala i xa,

naxanye fan xaxinla xa,

nayi, i yi a kolonma nɛn

a Ala mi i hakɛne birin saranxi i ra.”

⁷ “I nɔɛ Ala miriyane kolonɲɛ?

I nɔɛ Ala sɛnbɛ Kanna sɛnbɛn danna kolonɲɛ?

⁸ A mate dangu kore xɔnna ra.

I nanse ligɛ? A tilin laxira xa.

I nanse famuma?

⁹ A kuya dangu bɔxɔn na,

a gbo dangu fɔxɔ ige baan na.

¹⁰ Xa Ala fa muxune suxɛ,

xa a e xili kiti sadeni,

nde nɔɛ a matandɛ?

¹¹ Amasɔtɔ, Ala fuyantenne kolon,

a na haken to,

a mi a yɛɛn naxiyɛ a ma.

¹² Koni, kɔmɔn mi nɔɛ findɛ xaxili-maan na,

alo sofali xuruxin to mi barɛ burunna ra.”

¹³ “I bɔɲɛn nafindi Ala ma,

i yiin ti a tan xa,

¹⁴ i mɛ i hakɛne ra,

i nama tin tinxintareyaan yi so i konni.

¹⁵ Nayi, fɛ mi luma i ra,

i xunna kenla sɔtɔma nɛn,

i findi muxu kɛndɛn na,

i mi fa gaxuma sese ra.

16 I jinanma nen i ya sɔxɔlene ra,
i jinanma nen e xɔn
alo igen naxan danguma xude wunla
ra.
17 I ya siimayaan makenenma nen
alo yanyi tagina,
a dimin yi lu alo xɔtɔnna.
18 I lannayaan sɔtɔma nen,
bayo i yigin sɔtɔma nen,
Ala i rakantanma nen
i lu bɔɲe xunbenli.
19 Muxu yo mi fa i raxulunɲe i ya
xixɔnli,
muxu wuyaxi fama nen i xandideni.
20 Koni, ɲaxudene yeen danxuma nen,
e yigin kalama nen,
e yengi fa tixi sayaan nan na.”

12

Yuba yi Sofara yabi

1 Yuba yi a yabi, a naxa,
2 “Nɔndin na a ra,
muxayaan kolonna birin ε yi,
fekolonna ɲanma nen ε faxa xanbini.
3 Koni, xaxilimayana nde n fan yi,
alo ε tan, ε mi dangu n na,
nayi nde mi nɔε feni itoe birin
kolonɲe?
4 N bata findi magele seen na n xɔyine
xa,
n tan naxan yi Ala maxandima, a yi n
yabi.
Muxu tinxinxi kamalixin bata findi
magele seen na.
5 E tan, muxu hɛrixine tɔrɔ muxune
raɲaxuxi,
na luxi nen alo muxun na salaxun,
ε mɔn yi a radinɲe ayi.
6 Bɔɲe xunbenla mafu tiine konne yi,
naxanye Ala rafenma, ne makan-
tanni,
e e yetε senben nan yatɛxi e gbee ala
ra.”
7 “Koni, subene maxɔdin,
e i xaranɲe nen.
Xɔline maxɔdin kore xɔnna ma,
e a fale i xa nen.
8 Falan ti bɔxɔn na, a i xaranɲe nen,
yexene baani, e a fale i xa nen.
9 Ne birin ye, nde mi a kolon fa fala
naxan birin daxi,
a Alatala wanla nan na a ra?”

10 Dali seene birin niine a tan nan yii,
e nun yengin naxan muxune birin yi.
11 Tunla falane tagi rabaan kolon,
alo deen donseen ɲaxunna kolonma
kii naxan yi.
12 Fekolonna fama foriyaan nan xɔn,
xaxilimayaan fama simaya xunkuyen
nan xɔn.”
13 “Koni Ala nan gbee fekolonna nun
senben na.
Maxadin nun xaxilimayana a tan
nan yii.
14 Ala na naxan kala,
muxu yo mi na yitɔɲe,
a na naxan sa kasoon na,
muxu yo mi na xɔrɔye.
15 Xa a mi tin tulen xa fa,
furun yi ti,
koni a na tulen beɲin,
bɔxɔn yi kala.
16 Senben nun kolonna a tan nan yi,
yanfantenne nun muxu yanfaxine
birin a tan nan bun.
17 A tan nan a ligama
yamaan kawandi muxune yi sigan ti
e san yigenla ra,
a yi kitisane findi daxune ra.
18 A tan nan mangane senben bama e
ra,
a yi kasorasa dugin nagodo e ma.
19 A tan nan saraxaraline fan
nasigama
e san yigenla ra,
a yi nɔya kendene kala.
20 A tan nan falan bama fala tiine yi,
a yi xaxilimayaan ba fonne yi.
21 A tan nan tɔrɔn nafama kuntigine
ma,
a yi senbemane senben kala.
22 A tan nan dimi yi feene raminin
kenenni,
naxanye yi laxira yi, a yi ne makenen.
23 A tan nan siyane rawuyama ayi,
a yi e raxɔri.
A siyane ragbo ayi,
a yi e raxuya ayi.
24 A xaxinla ba yamaan kuntigine ma,
a yi e rabɛnin tonbonni kira mi
denaxan yi.
25 E lu dimini kenen mi denaxan yi,
a yi e xun magi e ra alo dɔlɔ minna.”

13

Yuba yi wa falan ti feni Ala xa

- ¹ Yuba mən yi a fala, a naxa,
 “A mato, n yeen bata na birin to,
 n tunla bata na birin me,
 n yi a famu.
² E naxan kolon,
 n fan na kolon,
 e mi dangu n na.
³ Koni, n tan waxi
 falan ti feni Ala Senbe Kanna nan xa,
 n waxi n xa n mawuga Ala xa.
⁴ Koni e tan wulen nan tun sama
 nandin ye ma,
 e birin findixi dandan ti fuyanne nan
 na.
⁵ Xa e yi e dunde nun,
 na yi finde e fekolonna ra nen.
⁶ E n ma mawugan name,
 e tuli mati n ma mawuga xuiin na.
⁷ Ala makoon luy e e tinxintareyaan
 ma ba,
 e wulene fala Ala mali feen na?
⁸ E waxi e sa feni Ala nan fari n xili ma
 ba?
 E Ala nan xun mafalama ba?
⁹ A na e miriyane yate,
 na fanje e ra ba?
 E n e a yanfe ba alo muxuna?
¹⁰ Nandin naxan na,
 e na kitin sa yetagin ma hali wundoni,
 Ala falan tima nen e xili ma.
¹¹ E mi gaxuma a binyen yee ra ba?
 A magaxun mi e suxe ba?
¹² E sandane luxi nen
 alo xubena,
 e xun mafala falane kalama nen
 alo bendena.”
- ¹³ “E dundu, e n lu!
 N xa falan ti
 hali sese n soto.
¹⁴ Nanfera n nan n fati benden xinje
 n jinne ra,
 nanfera n tinje sayaan ma?
¹⁵ Xa Ala wa, a xa n faxa,
 n yengi mi fa sese ma
 koni n waxi n sigati kiin xonba feni
 a tan nan yetagi.
¹⁶ Na yeteen findima n ma kisin nan
 na,
 bayo Ala kolontare yo mi tima a
 yetagi.
¹⁷ E tuli mati n ma falan na a fajin na,

n ma fe ye xaranna xa so e tunla ma.
¹⁸ N bata n xun mafala feni ton,
 n na a kolon a nandina n tan nan xa.
¹⁹ Nde waxi n xun maxidi feni?
 Nayi, xa nandi mi n xa,
 n tinxi n yi n dundu, n faxa.”

- ²⁰ “N ma Ala,
 fe firin gbansan masiga n na,
 nayi, n mi luxunje i ma:
²¹ I ya xolon masiga n na,
 i ya magaxun nama fa n suxu sonon.
²² Na xanbi ra, falan ti n xa,
 n ni i yabe,
 hanma n yi falan ti, i yi n yabi.
²³ Yoli n hakenen nun n yulubine yaten
 na?
 N ma murute feene nun n ma yulu-
 bine yita n na.
²⁴ Nanfera i yetagin luxunma n ma,
 i yi n yate i yaxun na?
²⁵ I n tan nan magaxuma ba,
 n tan naxan luxi
 alo naxandena foyen sigan naxan na?
 I n tan nan sagatanma ba,
 n tan naxan luxi
 alo malo dagi xarena?
²⁶ I fe xolene sebema n xili ma,
 i n ma dii noreyaan haken goronna
 dexo n xun ma.
²⁷ I n sanne sama kutun na,
 i yeen tixi n sigati kiin birin na,
 hali n san funfune,
 i e birin nakosima.
²⁸ Koni, adamadiine kunma
 alo wudi kalaxi,
 alo xiine dugin kala kii naxan yi.”

14

Yuba mən yi yabin ti

- ¹ Yuba mən yi a fala, a naxa,
 “Adamadiin minixi naxanla nin,
 a siimayaan mi xunkuya,
 a rafexi lanbaranna nan na,
² a luxi nen
 alo wudi fugen naxan minima,
 a xara, alo nininna, a mi buma.
³ N ma Ala,
 i yeen tima n tan nan na ba
 naxan luxi alo adamadiin bodene?
 I kitin nasoma en tan nan tagi ba?
⁴ Nde n e se sarijanxin be se hara-
 muxini?
 Muxu yo.

5 I bata muxuna siimayaan danna ragidi,
i yi a siimayaan kikene yatε,
a mi dangue naxanye ra
i naxanye saxi.

6 Nanara, i yeεn ba muxun na,
a xa a matabu,
alogo a xa a waxatin napan bɔɲε xun-
benli
alo walikεen yanyin napanma kii
naxan yi.”

7 “Yigin wudin tan ma,
bayo a na sege, a mɔn yi mini,
a ɲɔxɔn mi ɲanma,

8 hali a salenna fori bɔxɔni,
a xun dungin yi faxa bɔxɔni,

9 igen neen fa sa a ma tun,
a mɔn bata a mabun,
a yi a ɲingine ramini
alo a yi kii naxan yi a fɔlɔni.

10 Koni, xa muxun faxa,
a senben bata ɲan.
Muxun na faxa, a sigan minen?

11 Igen ɲanma nen baani,
xudene yi xara.

12 Muxun na faxa,
a ɲanma na kii nin,
a mi fa kelima sɔnɔn,
fanni kore xɔnna na,
a mi xulunma,
a mi kelima a xixɔnli.”

13 “Xa i yi tinɲε n luxunɲε laxira yi
nun,
n yi lu na han i ya xɔlɔn yi ɲan!
I mɔn yi waxatin nagidi n ma,
n ma fe rabirama i ma waxatin naxan
yi.

14 Koni muxun naxan bata faxa,
na mɔn kele ba?
N diɲama nen n ma wali waxatin bun,
han i fa n naxulunma waxatin naxan
yi.

15 Nayi, n ni i yabe, i na n xili,
i na wa n to feni,
i tan naxan n daxi.

16 Anu iki, i n sigati kiin birin yatεxi.
Koni na waxatini,
i mi fa n yulubine yatεma,

17 i n ma murutε feene luxunma nen
benbenla kui,
i yi n hakene mafelu.”

18 “Koni, hali geyane,
nde luma be e ra waxatin birin
han e xuya ayi,
hali fanyene,
e bama e funfuni a xunxuri yeεn ma,
19 igen luma nde be gemene ra,
baa walaxine yi bɔxɔn tongo,
i fan adamadiine yigin kalama na kii
nin.

20 I muxune yengema habadan,
e yi faxa,
i yi e yetagin masara, i yi e kedi.

21 Xa binyena e diine ma,
e mi na kolon.
Xa e rayarabi, e mi na yigbema.
22 A tan nan tun a tɔrɔn kolon,
a sunuxi a yetε nan tun ma fe ra.”

15

*Elifasi a falan firindena: Ala
ɲaxudene saranma nen e kewanle ra*

1 Teman kaana Elifasi mɔn yi falan
tongo, a naxa,

2 “Fekolonna lan a yi yabin ti
naxan tɔnɔ mi na ba,
naxan findixi fala fuun na?

3 I lan i yi i xun mafala fala buntarene
ra ba,
naxanye tɔnɔ mi na?

4 I Ala yeεragaxun kalama muxune yi,
i e Ala maxandi feene xunna kalama.

5 I i hakene nan ma fe falama.
Fala ɲaxine nan i de.

6 N tan mi a ra,
i fala xuiin nan i yalagixi.
I deen nan i seren na.

7 I singe nan barixi adamadiine birin
yeε ra ba?

I singe nan daxi benun geyane xa da
ba?

8 I Ala wundo falane ramε nen ba?
I tan nan keden fe kolon ba?

9 I nanse kolon,
nxu mi naxan kolon?
I nanse famuma,
nxu mi naxan famuma?

10 Xun sexe fixene na,
fonne nxu ye,
naxanye fori i fafe xa.

11 Ala i ralimaniyama falan naxanye
ra,
i makoon mi ne ma ba,
nxu fala fajin naxanye tima?

12 Nanfera i bɔɲɛn tema?
Nanfera i yɛɛn xun sinma,
13 i niin nafɔrɔ Ala xili ma,
i na fala sifane ti?

14 Nanse adamadiin na,
a yi a yɛtɛ yatɛ sariɲanden na?
Naxan minixi ɲaxanli,
na findɛ tinxinden na ba?
15 Hali a malekane,
Ala mi lannayaan saxi ne yi.
Hali kore xɔnna,
a mi sariɲan a yɛɛ ra yi.
16 A xa lannayaan sa muxun tan yi di
nayi,
naxan ɲaxu, naxan yanfan tima,
tinxintareyaan nafan naxan ma
alo igen min daxina?"

17 "N xa a yɛba i xa, i tuli mati.
N xa a yɛba n naxan toxi,
18 fekolonne naxan falaxi,
e nun e benbane,
naxanye mi sese luxunxi e ma,
19 Ala yamanan so naxanye gbansan
yii,
xɔɲɛ yo munma yi so naxanye yɛ."

20 "Naxuden luma kɔntɔfinla nin a si-
imayaan birin yi,
ɲaxankata tiina waxatin yatɛxin na a
ra.
21 A wurundun xui magaxuxine
mɛma,
bɔɲɛ xunbeli waxatini,
halagin yi fa a tan ma.
22 A mi laxi a mini feen na sɔnɔn
dimini,
a faxama yɛngɛn nin.
23 A donseen fenma,
koni a sɔtɛ minɛn?
A kolon a faxan lɔxɔna a mamɛma.
24 Kɔntɔfili feene nun kuisan feene a
magaxuma nɛn,
e wuyaxi yi fa a xili ma
alo mangana ganla nan sigan
yɛngɛni.
25 Ne feene birin a sɔtɔma nɛn
bayo a bata susu Ala ra,
a murutɛ Ala Sɛnbɛ Kanna xili ma.
26 A keli nɛn Ala xili ma a tengbe-
senyani,

a yɛ masansan wure lefa gbeen tixi a
yɛɛ ma.
27 A yɛtagin tuyanxi,
a gbingin gbo,
28 koni a luma nɛn taa rabeɲinxine yi,
banxi kui genle yi,
naxanye kalamatɔ a ra.
29 Na kanna mi fa hɛrin sɔtɔma,
a nafunla mi sabatima,
a fɔxɔn mi fa luma bɔxɔn fari sɔnɔn.
30 A mi tangama sayaan ma,
a luma nɛn
alo tɛɛn wudi dungin naxan ganma,
Ala dɛ foyen yi a xali wulani."

31 "A yigin saxi fuyanten feene nin,
koni a yɛtɛ nan yanfanma,
bayo fuyantanyaan nan findima a
saranna ra.
32 Na kamalima nɛn benun a xa faxa,
alo wudin naxan mi fa a maɲingima.
33 A luxi nɛn alo manpa binla*
naxan a bogine rayolonma e mɔn
xinde,
hanma alo oliwi binla
naxan fugeye yolonma a ra."

34 "Na ligama nɛn
bayo dii mi barima Ala kolontarene
denbayane yi,
yanfan banxin naxanye kui,
ne findima tɛɛn balon nan na.
35 Sɔxɔlɛ feene e yi,
na yi findi fe ɲaxine ra,
e yanfani tɔn e bɔɲɛni."

16

*Yubaa yabina: Sereyana nde n xa
kore xɔnna ma*

1 Yuba yi a yabi, a naxa,
2 "N bata fala sifani ito mɛ dɔxɔ
wuyaxi,
ɛ birin findixi madɛndɛn ti ɲaxine
nan na.
3 Danna fuyanten falani itoe ma ba?
Nanse ɛ tɔrɔma ɛ to n yabima na kiini?
4 N fan yi nɔɛ falan tiyɛ nɛn alo ɛ tan,
xa ɛ tan nan yi n tan na nun.
Nayi, n yi falane tima nɛn ɛ xili ma
nun,
n yi n xunni maxa ɛ magele xinla ma,
5 n yi ɛ sɛnbɛ soma nɛn n ma falane ra,

* 15:33: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

n yi ε madendεn ε tərɔni n ma fala
fajine xɔn.”

6 “Koni, n ma falane mi nɔε n tan
madendεnɲε n ma tərɔni.

Xa n na n dundu,
na fan mi se bε n ma tərɔn na.

7 Iki, Ala bata n sɛnbɛn ɲan yati!
A bata n ma denbayaan birin halagi.

8 A bata n fatin mafasa,
na yi findi sereyaan na n xili ma.

A to n naxɔsixi,
na yi findi n magi xunna ra.

9 Ala n yibɔma a xɔlɔni,
a n yεngε,
a ɲinne raxinma n xili ma,
n yεngε faan yi a yεε ɲaxin ti n na.

10 Muxune e dɛni bima n xili ma,
e n konbi, e n dɛen bɔnbɔ,
e malan n xili ma.

11 Ala bata n so tinxintarene yii,
a bata n so ɲaxudene yii.

12 N yi bɔɲε xunbenla nin,
Ala bata fa n kaladeni.
A bata n suxu n xanbi ra,
a n nabira bɔxɔni.
A bata n lu
alo xalimakunla sa sɔtima seen
naxan yi,

13 a xalimakuli wonle bata n nabilin.
Ala n sɔxɔnma n gbingini,
a mi kininkininma,
a n bɔɲɛn sa bɔxɔni.

14 A fama n xili ma alo sofana,
a n ɲaxankata, a lu n maxɔε.”

15 “N bata kasa bɛnbɛli dugin nagodo
n ma sununi,
n mi naxan bama,
n lu xun sinxi burunburunni.

16 Wugan bata n yεεn gbeeli,
sayaan singanxi n yεtagi.

17 Anu, n mi fe ɲaxi yo ligaxi,
n ma Ala maxandin yi sariɲan.”

18 “I tan Bɔxɔna, n faxamatɔɔn ni i ra,
i nama n wunla yε maluxun.
N wuga xuiin xa mε han habadan.

19 Iki yεtɛni, serena nde n xa kore,
naxan seren bama n xa mɛnni.*

20 N xɔyine n magelema,

koni n yεεn tixi Ala nan na n ma
wugani.

21 Na kanna Ala solonama muxun xa,
alo adamadina a xɔyin xun
mafalama kii naxan yi.

22 Koni, n ma siimayaan bata a danna
li,
n sigama nɛn kiraan xɔn,
xεtε mi dɛnaxan yi.”

17

Yuba yigin yi kala

1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N yengin dasama,
n ma siimayaan yi ɲan,
gaburun dɔxi n yεε ra.

2 Magele tiine n nabilinni yati,
e fa fuma n ma, n mi nɔε xiyε.”

3 “Ala, i bata tolimaan naxan maxɔdin
n ma,
i yεtɛn xa na so n yii.

Xa i tan mi a ra,
nde gbɛtε n ma donla goronna tongε?

4 Bayo i bata xaxinla birin ba n xɔyine
yi,
na ma, i nama tin e xa nɔɔn sɔtɔ.

5 E luxi nɛn
alo muxun naxan yanfan soma a
xɔyine xili ma,
na yi findi tərɔn na a diine xa.”

6 “Muxune n magelema e sigine yi,
e dɛgen namini n yεtagi.

7 N yεεne bata yidimi sununi,
n fati bɛndɛn bata yelefɔ ayi alo a
nininna.

8 Muxu fajine na n to,
n kiin yi e ratɛrɛna,
sɔntarene xɔlɔma n ma,
e yi n yatε Ala kolontaren na.

9 Koni, tinxin muxune xa lu e kiraan
xɔn,
naxanye sariɲan, ne sɛnbɛn sɔtɔma
nɛn.

10 Koni ε tan, ε xεtε, ε mɔn xa fa.
N mi fekolon toma ε yε.

11 N ma siimayaan bata ɲan,
n ma wanle bata kala,
n waxɔn feene bata kala.

12 N xɔyine a falama, e naxa,
a kɔεεn findima nɛn a yanyin na,

* 16:19: Na serena fe mɔn sɛbɛxi Yuba 19.25 nun Yuba 9.33 kui.

fitirin na so, e fala a subaxan na a ra.

13 N xa n yigi sa laxira yi tun ba,
n na n sama dimini denaxan yi?

14 N falan tima nen n gaburun xa
alo a tan nan n fafe ra.

N falan ti kunle xa
alo e tan nan nga nun n magilen na.

15 Nayi, n yigin minen?

Nde n yigin toε?

16 Yigin laxira yi ba,
nxu birin na siga nxu sa nxu sa bu-
runburunni?"

18

*Bilidadaa falan firindena: Fe naxi
rabane saranna*

1 Suxa kaan Bilidada man yi falan
ti, a naxa,

2 "I falan danma waxatin mundun yi?
Xaxili fen, na xanbi ra, en falan tiye.

3 Nanfera i nxu yatexi xuruseene ra?
Nanfera i nxu mirixi xaxilitarene ra?

4 Yuba, i tan nan i yetε maxolxi i ya
xolni.

I laxi a ra a muxune dunuƙa
rabeninma

i tan ma fe ra ba?

Fanyen xa keli a dɔxɔdeni i ya fe ra
ba?"

5 "Naxudena tεε degen tuma nen,
a tanden yalanna yi nan.

6 Kenenna yi findi dimin na a konni,
a lenpun yi tu a xun ma."

7 "A madiganma nen a sigatiin
senbeni,

a feene a rabirama nen.

8 A sanne suxuma nen yalaan na,
a sin yinla ra.

9 A suxuma a san tinban nan ma,
gbatun yi a suxu.

10 Lutin natixi a yeε ra bɔxɔn nin,
wosona a kiraan xɔn.

11 Gaxun luma ayi nen yiren birin yi,
a bira a san funfun fɔxɔ ra."

12 "A tan naxan senbe yi gbo,

a senben bata nan,

gbalon bata maso a ra.

13 Furen bata a fati kidin kala,

saya furen bata a salen seene kun a
ma.

14 Sayaan bata a suxu a konni,
a yigi saxi denaxan yi,
a yi a xali manga magaxuxin fema.

15 Muxu gbete nɔε dɔxe nen a konni
sɔnɔn,

a gbee mi fa a ra,

seri fuƙin bata sa a konna birin ma.*

16 A bata lu

alo wudin salenne na xara a bun,
a deene yi xara a ma."

17 "A funfun birin bata nan bɔxɔn fari,
a xinla mi fa falama kiraan xɔn sɔnɔn.

18 A bata radin dimini keli kenenna
ma,

a yi nan dunuƙa yi.

19 Dii yo mi a yii,

mayixete yo mi a xanbi ra,

muxu yo mi fa a konni sɔnɔn.

20 Muxun naxanye sogeteden binni,

ne kabema nen a rananna ma,

muxun naxanye sogegododen binni,
gaxun yi ne suxu.

21 Tinxintarena denbayaan luma na
kii nin,

Ala kolontaren nan kon na ra."

19

Yuba yi Bilidada yabi

1 Yuba yi a yabi, a naxa,

2 "E luma n naxankate
han waxatin mundun yi,
ε n sɔxɔle ε falane ra?

3 E bata n konbi

han sanƙa ma fu,

ε mi yage n tɔre sɔnɔn ba?

4 Hali n bata tantan,

n ma tantanna goronna luma n tan
nan xun ma.

5 Xa ε ε yetε yite n xili ma,

ε yi n mafala n yagi feen na,

6 nayi, ε xa a kolon

a Ala nan tɔrɔni ito ragidixi n ma,
a n mafilin a yalani.

7 Xa n gbelegbele tɔrɔni ito bun,
n mi yabi sɔtɔma.

N na xinla ti n mali feen na,

kiti kenden mi se.

8 Ala bata kiraan suxu n yeε ra,

n mi nɔε dangue,

* 18:15: Na seri fuƙin sama faxa muxun konna ma nen alogo na xa rasarijan.

a yi dimin naso n ma kiraan xɔn.

⁹ A bata n ma binyen ba n yi,
a yi n ma xunna kenla ba n yi
naxan yi luxi

alo manga kɔmɔtina n xa.

¹⁰ A bata n kala yiren birin yi,
n naxɔrima nɛn.

A bata n yigin kala
alo wudin talaxina.

¹¹ A bata xɔlɔ n xili ma han,
a yi n yatɛ a yaxun na.

¹² A yengɛsone bata e malan,
e fa n xili ma,
e yi n konna rabilin.”

¹³ “A bata ngaxakedenne masiga n na,
naxanye n kolon,
ne bata siga ayi pon.

¹⁴ N kon kaane bata n nabepin,
n lanfane yi jinan n xɔn.

¹⁵ N ma muxune
nun n ma walikɛ jaxanle birin n
yatɛxi

alo xɔjɛna,
n bata findi xɔjɛn na e yɛɛ ra yi.

¹⁶ N na n ma walikɛɛn xilima,
koni a mi n yabima,
hali n na a mafan.

¹⁷ N ma jaxanla mi fa tinjɛ n dɛɛn
xirin ma,
n ma fe bata rapaxu n ma denbayaan
ma.

¹⁸ Hali dii jɔrɛne,
n rapaxu e birin ma,
n na keli, e n mafala.

¹⁹ N rapaxu n xɔyi kɛndɛne birin ma,
hali naxanye rafan n ma,
ne bata e xun xanbi so n yii.

²⁰ N bata doyen,
n kidin nun n xɔnne nan gbansan fan
n ma.

²¹ N xɔyine,
ɛ kininkinin n ma,
ɛ kininkinin n ma,
bayo Ala sɛnben bata n jaxankata!

²² Nanfera ɛ n sagatanma alo Ala?
ɛ munma wasa n jaxankatadeni ba?”

²³ “N yi waxi a xɔn ma nun
n ma falane yi sɛbɛ,
e yi sa kɛdini,

²⁴ e yi sɛbɛ yɔxɔ lefaan ma wure jɔɛ
ralemunxin na,
e yi kɛrɛndɛn fanyen ma han
habadan!

²⁵ N na a kolon
a n xunbamana a nii ra.
Dɔnxɛn na, a kelima nɛn,
a ti bɔxɔ xɔnna ma.*

²⁶ Hali n fati kidin birin na kun
fureni,
n gbindin sa Ala toma nɛn.

²⁷ N na a toma nɛn,
n na a tan nan toma,
gbɛtɛ mi a ra.

N kunfaxi na waxatin xɔn!

²⁸ ɛ a falama, ɛ naxa,
‘En na a sagatanma di?
En fa fɛɛn mundun toma a ra
a yalagi xunna ra?’

²⁹ Anu, ɛ yi lan nɛn,
ɛ gaxu silanfanna yɛɛ ra,
amasɔtɔ Ala ɛ saranma nɛn ɛ
jaxankatane ra sayaan na.
Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Ala kitin na.”

20

*Sofaraa yabin firindena: Naxudene
xunna kenla mi buma*

¹ Nama kaan Sofara mɔn yi a fala, a
naxa,

² “N xaminxi ɛ miriyane fe yi
na nan n karahanma,
n xa yabin ti,
n mi fa nɔɛ dijɛ.

³ N bata n konbi xuine mɛ,
koni, n yabin tima nɛn xaxilimayani.

⁴ I mi a kolon ba, waxatin birin,
xabu adamadiine lu bɔxɔn fari,

⁵ a jaxudene xunna kenla mi buma,
a Ala kolontarene sɛwan janma nɛn
mafurɛn?

⁶ Hali a te han kore,
hali a xunna sa so kundani,

⁷ a lɔma ayi nɛn habadan
alo a gbiina.

Naxanye yi a toma,
ne a falama nɛn, e naxa,
‘A minɛn?’

⁸ A danguma nɛn alo xiyena,
a funfun yi lɔ ayi,
a janma nɛn

alo xiyen kɔɛɛn na.

⁹ Muxun naxan yi a matoma,

* **19:25:** Na xunbamana fe mɔn sɛbɛxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 kui.

na mi fa a matoma sɔnɔn,
hali a dɔxɔden mi fa a toma sɔnɔn.
10 A diine karahanxin yi yigelitɔne
yii raxɛtɛ,
e tan yɛtɛɛn yi a nafunle raxɛtɛ na
muxune ma.
11 Hali a siimayaan to munma yi
xunkuya,
a yi sa a gaburun na.”

12 “Fe ɲaxin ɲaxun a dɛ
alo sukana,
a naxan luxunma a lɛnna bun,
13 a naxan madunxunma a dɛ,
a mi waxi naxan xa ɲan,
14 koni a donseen kunma nɛn a kui,
a findi fɔdɔgɔɔn xɔlɛn na.
15 A bata nafunle magerun,
koni a e baxunma nɛn,
Ala e raminima nɛn a kui.
16 A yi fɔdɔgɔɔn xɔlɛn nan madunx-
unma,
sajin xɔlɛn nan a faxama.
17 Kumin nun nɔnɔn gbo yamanani
alo baa igena,
koni a mi fa a toma sɔnɔn.
18 A tɔnɔn naxan sɔtɔxi,
a na raxɛtɛma nɛn,
a mi a donma,
a mi fa a yulaya seene tɔnɔn sɔtɔma
sɔnɔn.
19 Na birin ligama nɛn
bayo a yigelitɔne ɲaxankata nɛn,
a yi e rabɛnin,
a yi banxina nde tongo
a mi naxan tixi.”

20 “A mi yi wasama a kunfani,
nanara, a nafunla sese mi yi luma.
21 Muxu yo mi tangama a kunfan ma,
koni a hɛrin mi buma.
22 A kɔntɔfilima nɛn
hali a hɛrini,
tɔrɔyaan sifan birin yi fa a ma.
23 A na a kuiin nafe,
Ala a xɔlɔn nafama nɛn a xili ma,
a godoma nɛn a ma alo tulena,
a findi a balon na.
24 Xa a gi wure silanfanna bun,
xalimakuli sula daxin nan sa a
yisɔxɔnma.
25 A xalimakunla botinma nɛn a fa-
tini,
naxan ɲɔɛ bata sa a bɔɲɛn sɔxɔn,

koni sayaan magaxuna a suxuma
nɛn.
26 A nafulu ramaraden nafema
dimi gbeen nan tun na.
Tɛɛn yi fa a halagideni
muxe mi naxan nadɛgɛxi,
muxun naxanye mɔn na lu a konni,
tɛɛn yi ne fan gan.
27 Kore xɔnna a hakɛne raminima nɛn
kɛnɛnni,
bɔxɔ xɔnna yi keli a xili ma.
28 A nafunle yi makuyama a ra nɛn,
Ala na a xɔlɔn nagodo a xili ma lɔxɔn
naxan yi.
29 Ala fe ɲaxi rabane rajanma na kii
nin,
Ala na nan findixi a kɛɛn na.”

21

*Yuba yi Sofara yabi: Nanfera
ɲaxudene hɛrini?*

1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
2 “E tuli mati,
ɛ tuli mati n ma falan na,
ɛ n nalimaniyama na kiini.
3 E tin n xa falan ti,
n na falan ti,
nayi, ɛ nɔɛ n mageɛ nɛn.
4 N na n mawugama adamadiine nan
xɔn ba?
ɛn-ɛn de! Nanfera nayi,
ɛ waxi a xɔn a n xa diɲa?
5 E na ɛ miri n ma fe ma,
ɛ kabɛma nɛn,
ɛ yi ɛ yiin sa ɛ dɛ ra,
ɛ yi ɛ dundu.
6 Feen naxan birin n sɔtɔxi,
n na n miri ne ma,
n kuisanma nɛn,
n fatin yi xuruxurun n ma.”

7 “Nanfera ɲaxudene mɔn e nii ra?
Nanfera e siimayaan buma?
Nanfera e sɛnbɛn sɔtɔma?
8 E yi e yixɛtɛne to sabatɛ e dɛxɔn ma,
e yi e mamandenne to.
9 Feene birin lanxi e yii,
e mi gaxuma,
Ala mi e ratɔrɔnma.
10 E turane e ɲinge gilɛne rawuyama
ayi waxatin birin,
e ɲingene diine barima,
e mi faxama.
11 E diine e gima na xun xɔn

alo xuruse diine, e yi e bodon.

12 E sigin sama kondenna nun tanban
xuini,
xulen xuiin nafan e ma.

13 E na e siimayani dangu a fajin na,
e siga laxira yi bɔɲɛ xunbenli.”

14 “Anu, e a falama Ala xa,
e naxa, ‘I masiga nxu ra,
nxu mi waxi i ya kirane kolon feni.

15 A lan nxu yi findi Ala Senbɛ Kanna
konyine ra ba?

Ala mafanna tɔnɔn findɛ nanse ra
nxu xa?”

16 E laxi a ra a herin kanna e tan nan
na,
koni, e fe yitɔnxine rapaxu n ma.”

17 “E bata ɲaxudene lenpun to tuye
sanɲa ma yoli?

E bata e to gbaloni ba?

E bata Ala to e ratɔrɔɲɛ a xɔlɔni ba?

18 E luxi nɛn ba
alo foyen sɛxɛn naxan xalima,
alo wuluwunla xuben naxan yitema?

19 E a falama, e naxa,
‘Ala ɲaxudene hakɛne saranna rama-
raxi e diine nan xa.’

Koni, e hakɛne yi lan a xa saran e
yɛtɛɛn nan na,
alogo e xa a kolon.

20 A yi lan e yɛtɛɛn yi e halagin to,
e yi Ala Senbɛ Kanna xɔlɛn min.

21 A denbayaan bɔtɛ mundun fa a tan
xa
a faxa xanbini?

22 Nde nɔɛ Ala xaranɲɛ fe kolonna ma,
a tan naxan malekane makitima?

23 Muxuna nde faxama heri gbeen
nin,

kɔntɔfili yo mi a ma,

a bɔɲɛn xunbelixi,

24 a tuyanxi,

senben mɔn a ra.

25 Muxu gbɛtɛ bɔɲɛn sunuxin yi faxa,
a mi fe fajni yo sɔtɔ hali keden pe.

26 Koni, e firinna birin sama bendɛn
nin,

kunle yi e don.”

27 “N bata e miriyane kolon ki fajni,
e feen naxanye yitɔnxi n xili ma.

28 E a falama nɛn,
e naxa, ‘Muxu gbeeni ito,

a banxin minɛn?
Naxuden konna go?

E mi fa na.’

29 Koni, e mi dangu muxune
maxɔdinxi ba?

E mi laxi e sereyaan na ba?

30 Gbalon na fa,
fe ɲaxi rabane yi kisi,
Alaa xɔlɔn na fa,
a mi sese ligama e tan na.

31 Nde e raxɔlɛ e fe raba kiin ma?
Nde e saren fiyɛ e kɛwanle ra?

32 E na e maluxun,
muxune yi e yengi dɔxɔ e gaburune
xɔn,

33 mɛrɛmɛrɛn bendɛ yelefuxine yi sa e
fari.

Dunɲa muxune birin birama nɛn e
fɔxɔ ra,

gali gbeen yi siga e yɛɛ ra.

34 Nanfera nayi e n masabarima fala
fuune ra?

Yanfa falane nan tun e yabine ra.”

22

*Elifasi a falan saxanden Yuba xa:
Hakɛ kanna nan Yuba ra yati!*

1 Teman kaana Elifasi mɔn yi falan
ti, a naxa,

2 “Adamadiin tɔnɔna Ala ma ba?

Hali xaxilimana,

a tɔnɔn luma a yɛtɛ nan tun ma.

3 I na tinxinɲɛ ayi,

na tɔnɔna Ala Senbɛ Kanna nan ma
ba?

Xa fe mi i sigati kiin na,
na munanfanna a ma ba?

4 I mirixi a ma ba

a Ala i ratɔrɔnma nɛn,

a i xali kiti sadeni,

i to gaxuxi a yɛɛ ra?

5 I ya fe ɲaxine mi gbo ba?

I hakɛne dan mi na.

6 I yi tolimaan tongoma i ngaxake-
denne yii fuun nin,

i yi e dugine ba e ma,

i yi e magenla lu.

7 I mi yi igen soma muxun yii

min xɔnla naxan ma,

i yi tondi donseen soɛ kamɛtɔɔn yii.

8 Yamanan yi senbɛmaan nan yii,
wasoden nan yi dɔxi yamanani.

9 I yi kaɲa gilene raxɛtɛma nɛn e yii
genla ra,

i yi kiridine naxankata.

¹⁰ Nanara, i rabilinxi luti ratixine ra, gaxun yi i suxu xulen.

¹¹ Nayi, i mi dimini ito toma ba, i mi fufani ito toma ba naxan i rabilinxi?”

¹² “Ala mi kore xonna xan ma ba? Sarene mato kore, e mate pon!

¹³ I a falama, i naxa, ‘Ala nanse kolon? A nɔɛ kitin sɛ kunda dimin xanbi ra ba?

¹⁴ Kundana a yɛɛ ma, a mi sese toma, a nɛma kore xonna rabilinɲɛ.’

¹⁵ I mɔn waxi lu feni kira fonni ito xɔn ba,

muxu naxine sigan tima naxan xɔn?

¹⁶ E faxan nɛn benun e waxatin xa li, alo fufa gbeen banxi kanken xalima kii naxan yi.

¹⁷ E yi a falama nɛn Ala xa, e naxa, ‘I masiga nxu ra. Ala sɛnbɛ Kanna nan i tan na, koni i nɔɛ nanse ligɛ nxu ra?’

¹⁸ Anu, Ala nan e banxine rafe nafunla ra. Ee! Naxudene fe yitɔnxine ranaxu n ma!

¹⁹ Tinxindene na e to gbaloni, e sɛwa. Sɔntarene e magelema nɛn, e naxa,

²⁰ ‘En yaxune bata raxɔri! Tɛɛn yi e yiiseene halagi.’ ”

²¹ “Lanna xa lu ɛ nun Ala tagi, nayi, i bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma nɛn, i hɛrin sɔtɔ.

²² Ala i xaranma naxan ma, i na suxu, i yi a falane sa i bɔɲɛni.

²³ Xa i mɔn fa Ala sɛnbɛ Kanna ma, a mɔn i sɛnbɛ soma nɛn. I xa tinxintareyaan masiga i konna ra,

²⁴ i xa i ya xɛma fajin woli ayi bɔxɔni, hanma i sa a bira xude yi gɛmɛne longonna ra.

²⁵ Ala sɛnbɛ Kanna nan xa findi i ya nafunla ra, alo xɛmaan nun gbeti fixɛ gbeena i xa.

²⁶ Nayi, i sɛwan sɔtɔma nɛn Ala sɛnbɛ Kanni, i xunna kenla sɔtɔ Ala yetagi,

²⁷ i yi a maxandi, a yi i yabi, i yi i dɛ ti xuine rakamali.

²⁸ Xa i fena nde ragidi, Ala a rakamalima nɛn i xa, kɛnɛnna luma nɛn i ya kiraan birin xɔn.

²⁹ Ala na muxuna nde rayagi, i a falama nɛn a Ala na ligaxi nɛn bayo wasoden nan na kanna ra, koni, naxan na a yetɛ magodo, Ala na rakisima nɛn.

³⁰ Ala nan sɔntarene xunbama, nanara, xa i sarijan, a i xunbama nɛn.”

23

Yubaayabina Elifasi xa: Yuba mi fa Ala toma

¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa, ² “N ma mawugan mɔn findixi muruten nan na to,

n yiin saxi n dɛ ra, koni n wuga xuiin mɔn minima.

³ Xa n yi a kolon nun Ala dɛnaxan yi, n yi sigama nɛn han a konni,

⁴ n yi n ma mawugan yita a ra, n yi n xɔnba fala wuyaxi ti a xa.

⁵ Nayi, n yi a kolonma nɛn a n yabima falan naxan na,

n yi a famu a naxan falama n xa.

⁶ A yi kelɛ n xili ma a sɛnbɛ gbeeni ba? ɛn-ɛn de, a yi a tuli matima nɛn n na.

⁷ A yi a kolonma nɛn a muxu fajin nan falan tima a xa. Nayi, n yi tangama nɛn kitin ma habadan.”

⁸ “Koni, n na siga sogeteden binni, a mi na,

n mi a toma sogegododen binni,

⁹ n na a fen n kɔmɛnna ma, n mi a toma,

n na xɛtɛ n yiifanna mabinni,

n mi a toma.

¹⁰ Anu, a n ma kiraan kolon.

A na n fɛsɛfɛsɛ tɔrɔni, n sarijanxin minima nɛn

alo xɛmana.

¹¹ N biraxi a san funfun nan tun fɔxɔ ra, n lu a kiraan xɔn, n mi keli a xɔn.

12 N mi tondi a yamarine suxe,
n na a falane birin namara nen n
bojɛni.

13 Koni, a na fena nde ragidi,
nde a ligɛ a na masara?

A na wa naxan xɔn, a na liga.

14 A naxan nagidixi n ma,
a na nan nakamalima,
anu a mɔn na fe sifa wuyaxin
nagidixi n ma yɛɛn na.

15 Nanara, n gaxuma Ala yɛɛ ra.

N na n miri, n gaxu a fe yi.

16 Ala bata n tunnaɔlɔ n ma,
Ala Senbe Kanna bata n nafe gaxun
na.

17 Koni hali dimin to so n ma,
a yi n nabilin,
hali n mi fa sese toma,
n mi n dundu.”

24

*Yuba mɔn yi falan ti: Nanfera Ala
mi naxudene makitima?*

1 “Nanfera Ala Senbe Kanna mi kiti
waxatine saxi?

Nanfera naxanye a kolon
ne mi a toma keɛ muxu naxine xili
ma?

2 Muxu naxine xe boxoɔne danne fari
sama,
e xuruseene muɔama,
e yi e raba,

3 e kiridin nan ma sofali suxuma,
e kaɔa gilen nan ma jinge
makankanma tolimani,

4 e tɔrɔ muxune radinma ayi kiraan
xɔn,
yamanan yiigelitɔne birin e luxunma
e bun.”

5 “Yiigelitɔne sigama e wanla ra nen,
e sa e donseen fen burunna ra,
e sa e diine balon fen
alo burunna sofanle tonbonni.

6 E sa e xuruseene balon fen
muxu gbeteye xɛɛne ma,
e lu naxudene manpa bogi dɔnxene
makentunɔɛ.

7 E ragenle nan xima kɔɛɛn na,
dugi mi e ma,
bitingan mi e yii xunbenla ra.

8 Tulen naxan fama geyane fari,
na e bɔnbɔma xunbenli,
banxi mi e yii,
e saxi fanyene nan ma.”

9 “Muxu naxine yiigelitɔna diin ton-
goma a yii doli saranna ra,
hali kiridina,
e xasunma xiɔɛn na a nga yii.

10 Yiigelitɔne ragenla nan sigama,
dugi mi e ma,

hali e to malo xidine maxali,
kamɛna e ma,

11 e oliwi turen bama muxu gbetene
sansanne kui,
e walima manpa rafaladeni,
koni e mi nɔɛ sese minɔɛ.

12 Muxune faxamatɔɔn wugama
taani,
muxu maxɔlɔxine wugama e mali
feen na,
anu na fe mi finde tɛɛna fe ra Ala xa.”

13 “Kenɛnyaan naxaxu muxu naxine
ma,
kira yiyalanxin mi rafan e ma,
e mi sigama a xɔn.

14 Faxe tiin kelima sogen godo wax-
atin nin,
a yi yiigelitɔɔn nun tɔrɔ muxun faxe,
a muɔan ti kɔɛɛn na.

15 Yalunden jinbanna nan mamɛma,
a a falama nen, a naxa,
‘Muxu yo mi n toma,’
a yi a yetagin luxun.

16 Muɔaden banxin dɛɛn kalama
kɔɛɛn nan na,
yanyin na, a yete mabalan a konni,
a mi kenɛna kolon.

17 Na muxune yanyin folɔma sogen
godo waxatin nin,
e bata dari kɔɛɛn magaxu feene ra.”

18 “Koni e tan a falama, e naxa,
‘Naxuden xalima nen
alo se yelefuxina igen xun ma,
a dɔxoɔden yi findi yire dangaxin na
boxoɔn fari,
a mɔn mi fa walima a manpa bili xɛɛn
ma.

19 Balabalan kesene xuyama ayi kii
naxan yi sogen na,
yulubi kanne sigama na kii nin laxira
yi.

20 Hali naxanye e barixi,
ne jinanma nen e xɔn,
e findi donseen na kunle xa,
e fe falan mɔn yi dan.

Nanara, tinxintareyaan kalama nen

alo wudin na bira.’ ”

21 “ ‘Na muxune ɲaxalan gbantane
tɔrɔxi nɛn,
e mi kaɲa gilɛne mali.

22 Koni Ala nɔɛ sɛnbɛmane raxɔrɛ a
sɛnbɛni nɛn,
a na keli, a muxu ɲaxine halagi.

23 Ala ne luma bɔɲɛ xunbenla nun
marakantanni,
koni a yɛɛn tima nɛn e sigati kiin na.

24 Na muxune sabatima nɛn waxati
di,

koni na xanbi ra, e lo ayi,
e kɔnkɔrɔnma nɛn
alo ɲɔxɔnde xarena,
e xun sinma nɛn
alo se tɔnsɔnna xaba daxina.’ ”

25 “Xa a mi na kiini,
nde n matandɛ,
a n ma falan nakala ayi?”

25

*Bilidadaa falan saxandena:
Adamadiine mi tiye Ala yetagi*

1 Suxa kaan Bilidada yi Yuba yabi,
a naxa,

2 “Sɛnbɛn nun magaxuna Ala nan yi,
a tan nan bɔɲɛ xunbenla rafama
han kore xɔnna ma.

3 Nde nɔɛ a ganla yate?

A sogen mi tema nde xun ma?

4 Adamadiin nɔɛ tinxinɲɛ di Ala yɛɛ ra
yi?

Naxan barixi ɲaxanla xɔn,
na rasariɲanma di?

5 Hali kiken mi fixa Ala yɛɛ ra yi,
hali sarene mi sariɲan.

6 Adamadiine tan di nayi,
naxanye tide xurun
alo kɔnɛne nun kunle?”

26

*Yubaa yabin Bilidada xa: I n
yabima fuun nin*

1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

2 “I fatan sɛnbɛtarene maliye yati!
I bata fa fangatarene malideni!

3 I fatan fekolontaren kawandɛ,
i yi a maxadi han!

4 Koni i ya falane tima nde xa?
I falani itoe tongoxi nde yii?”

5 “Faxa muxune niine xuruxurunma
Ala yɛɛragaxuni laxira yi,
naxanye bɔxɔ bun igene bun.

6 Ala yɛɛn laxira yiren birin na,
hali sayani muxɛ mi e luxunɲɛ a tan
ma.

7 Ala nan kore xɔnni fulunxi na yi-
genla xun ma,
a bɔxɔn singan na yigenli.

8 Ala tulɛn namarama kundani,
koni kundane mi kalama igen binyen
bun.

9 A yi a mangaya gbɛdɛn luxun,
a yi a kundaan sa a yɛɛ ma.

10 Ala yi digilinna sa fɔxɔ igen xun ma,
naxan dan findixi kɛnɛnna nun
dimin naralanden na.

11 Kore xɔnna sɛnbɛtɛnne xuruxu-
runma,
e kabɛ Alaa xɔlɔn ma.

12 Ala bata fɔxɔ igene nɔ a sɛnbɛni,
a yi ige yi ninginangan Raxabi faxa a
xaxilimayani.

13 A foyen bata kore xɔnna fixa,
a bata ige yi sube ɲaxin faxa a yiin na,
sariɲan naxan a gima.

14 A wali xurine nan itoe ra,
nxu a ɲununɲunun xuiin nan tun
mɛma.

Nayi, nde nɔɛ a sɛnbɛn galan xuiin
kolonɲɛ?”

27

*Yuba mɔn yi yabin ti: Sɔntaren nan
n na*

1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

2 “N bata n kɔlɔ habadan Ala yi,
naxan tondixi n ma kitin sɛ,
Ala Sɛnbɛ Kanna

naxan n niin nafexi xɔlɛn na,
3 xa n niin mɔn n yi,

xa Alaa foyen mɔn soma n ɲɔɛni,
4 n bata n kɔlɔ

n dɛɛn mi tinxintareya falan tiye,
wule yo mi minɛ n dɛ.

5 Na miriyaan makuya n na,
n xa ɲɔndin fi ɛ ma.

Han n yi faxa,
n mi n ma fetareya wanle kalɛ,

6 n luma nɛn tinxinni,
n mi a beɲinɲɛ mume,

n xaxinla mi n yalagɛ n ma simayani
mumɛ!”

7 “N yaxun nan lan a yate ɲaxuden na,
naxan kelima n xili ma,
na xa yate tinxintaren na!

8 Ala kolontarena a yigin sama nanse
yi,

Ala na a niin ba a yi?

9 Tɔrɔn na fa a ma,
Ala a gbelegbele xuiin name ba?

10 A sewan sɔte Ala Senbe Kanna yii
ba?

A Ala maxande waxatin birin ba?”

11 “Iki, n na Ala senben yitama nen e
ra,
n mi Ala Senbe Kanna miriyane luxu-
nma e ma.

12 E birin bata a to ki faji,
nayi, nanfera e yete luma fe fuune yi?”

13 “Ala nan keeni ito ramaraxi
ɲaxuden xa,
ɲaxankata tiin naxan sɔtɔma Ala
Senbe Kanna yii fa fala:

14 Xa e diine wuya,
e faxama yengen nin,
donseen yi dasa e yixetene ma.

15 Naxanye na lu e xanbi ra,
furen yi ne faxa,
e kaja gilene mi e wugama.

16 Hali e gbeti fixen makɔ
alo burunburunna,
e nun dugina alo borona,

17 tinxin muxune nan e dugine
ragodoma e ma,
sɔntarene nan e gbeti fixeni taxunma
e ra.

18 E banxine kala ɲaxun
alo dondoli xuyenna,
alo kantani muxuna bubuna.

19 E sama nen nafulu kanyani,
koni a danna nan na ra,
e na xulun,
e lima nen sese mi na.

20 Gaxuna e ratere nama nen
alo fufana,
wuluwunla yi e xasun kɔeen na.

21 Sogeteden foyen yi e tongo,
a yi e xali wulani,
a yi e ba e dɔxɔdeni,

22 a yi e radinje ayi kininkin-
intareyani,
e yi e gi a senben bun ma.

23 Yamaan yi e yii bɔnbɔ e magele feen
na,

muxune yi kolin e dɔxɔde fonne birin
kala kii ma.”

28

Fekolonna wundona

1 “Nɔndin na a ra,
gbeti wure fixen geden na,
xemaan fan nasariɲanden na,

2 wuren bama benden nin,
wure gbeela fan bama gemen nin.

3 Wuren fen muxune kenenna ramin-
ima dimin nin bɔxɔn bun,
e godoma wuren fenje han a dan-
dena,

e wuren fen naxan luxunxi dimini
bɔxɔn bun.

4 Wuren fen muxune yili tilinxine
gema burunna ra,
muxu gbeti yo mi sigɛ denaxan yi,
e makuya muxu gbetene ra,
e singanxin nan walima e yinle ra
lutine ra.

5 Bɔxɔ xɔnna donseen fima en ma,
koni, a bunni maxaxi alo teen nan a
ganxi.

6 Geme mamiloxi fajine toma fanye
yirene nin,
xema fujin toma benden nin.”

7 “Dugane mi na bɔxɔ bun kirane
kolon,

segen yeen mi ne toma,

8 burunna sube yo munma siga e xɔn,
yata yo munma dangu e xɔn.

9 Koni, muxun susuma fanyen ge,
a yi geyane ge han e danna,

10 a folon gema fanyene yi,
a yi se kendene birin to a yeen na,

11 a yi xude xunne xɔri,
naxan luxunxi,
a yi na ramini kenenni.”

12 “Koni, fekolonna minen yi?
Xaxilimayaan dɔxi minen yi?

13 Adamadiine mi a saren kolon,
a mi niiramane ye bɔxɔ xɔnna fari.

14 Fɔxɔ ige gbeena a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

Baan fan a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

15 Fekolonna mi sɔte xemaan xɔn,
a mi sare gbeti fixen na,

16 xεmaan naxan kelima Ofiri ya-
manani,

a mi sote na ra,
hanma onixi γεμε tofajina,
hanma γεμε mamiloxi fajina.

17 A mi se xεmaan ma,
a mi se kilasi γεμε fixe fajin ma,
a mi masare xεma fajin goronna ra.

18 A dangu korala γεμε tofajin
nun γεμε gbete ra
naxan fixa alo dayimuna.
Fekolonna dangu baxo bun nafunla
birin na.

19 Topasi γεμε fajin
naxan keli Kusi yamanani,
a mi se na ma,
a mi misale xεma sensenna ma.”

20 “Nayi, fekolonna kelima minen yi?
Xaxilimayaan dōxi minen yi?

21 A luxunxi niiramane birin ma,
hali xoliin naxanye kore xonna ma,
ne mi a toma.

22 Sayaan nun laxira yi a fala,
e naxa, ‘Nxu a xinla nan gbansan
mexi.’ ”

23 “Koni, Ala a kiraan kolon,
a tan nan keden a dōxoden kolon,

24 bayo a tan nan toon tima
han bōxon danna,
a seen birin toma kore xonna bun.

25 A tan foyen senben danna saxi,
a yi igene danna sa,

26 a yi tulen danna sa,
a yi galanna kiraan sa.

27 Nayi, Ala yi fekolonna to,
a yi a fεsefεse, a yi a makenen.

28 Na xanbi ra,
a yi a fala adamadiine xa, a naxa,
‘Marigin yεragaxun nan findixi
fekolonna ra!
Xaxilimayaan nan fe jaxin matan-
gan na!’ ”

29

*Yubaa xun mafalana: Waxati dan-
guxine yijaxun*

1 Yuba mōn yi falan ti, a naxa,

2 “Xa n yi luyε nun
alo waxati danguxine yi,
na yi lanje!
Na waxati danguxine yi,

Ala yi yengi dōxi n xōn nun,

3 a lenpun yi dege ma n xun ma,
n yi sigan tima a kenenna nin
hali kōeen na.

4 N yi kende,
Alaa xanuntenyaan yi n konni.

5 Na waxatini,
Ala senbe Kanna mōn yi n xōn,
n ma diine birin mōn yi n dexōn,

6 n yi n sanne maxama nōnōn fēnen
nan na,
hali turen yi minima fanyeni n xa!

7 Na waxatini,
n na yi mini siga taan so deen na,
n sa n ma gbēden dōxō yamaan ma-
landeni,

8 banxulanne yi n to,
e yi xεtεma nen,

fonne yi keli,
e lu tixi n yεtagi,

9 kuntigine yi e falan dan,
e dundu,

10 mangane yi e falane dan,
e lenne yi xidi e de kankeni.

11 Muxu yo na yi n ma falane me,
na kanna yi a falama nen n ma a
dubadiina.

Muxu yo na yi n to,
a yi n matōxō,

12 amasoto n yi yiigelitōne ratangama
naxanye yi e mawugama n xa,
n yi kiridine ratanga
muxu yo mi naxanye malima.

13 Saya furen yi muxun naxanye ma,
ne yi dubama n tan nan xa,
n yi kaja gilen nasewama.

14 Tinxinyaan yi ragodoxi n ma
alo n ma domana,
kiti kēnden nan yi findixi n ma dugin
nun n ma kōmōtin na.

15 N tan nan yi findixi danxutōn
yεene ra,

n tan nan yi madōntōn sanne ra.

16 N yi findixi tōrō muxune fafe ra,
n yi xōne xun mayengε kitini.

17 N tan nan yi tinxintarene senben
kalama,
n yi e se tongoxine ba e yii.

18 Nayi, n yi a fala n yεte ma,
n naxa, ‘N faxama nen sabatini,
n ma lōxōne gboma ayi nen

alo ꞑemɛnsinna,
 19 n luma nɛn alo wudina,
 naxan salen sinxi igeni,
 xiila sama naxan yii ra kɔɛɛn na.
 20 N ma binyen gboma ayi nɛn,
 n sɛnbɛn mi ꞑanma mumɛ,
 a lu alo xali bandunxina.' ”

21 “Na waxatini,
 muxune yi e tuli matima n na
 sabarini.
 N na yi e kawandi,
 e yi e dundu.
 22 N na yi falan ti,
 e mi yi a matandima.
 N ma falane yi luxi nɛn e xa
 alo tulɛn naxan godoma bɔxɔ xaren
 ma.
 23 E yi n mamɛma nɛn
 alo e tulɛn mamɛma kii naxan yi,
 e dɛɛne yi lu yibixi n bun
 alo muxun naxanye tulɛn mamɛma
 soqe furen na.
 24 E na yi yigitɛgɛ,
 n yi e ralimaniya,
 e mi yi wama fula feni n ma fanna ra.
 25 N tan nan yi dɔxi e xun na,
 n kiraan yita e ra,
 alo mangana a ganla xun na,
 alo muxun naxan tɔrɔ muxune
 masabarima.”

30

*Yubaa xun mafalana: Tɔrɔya wax-
 atin bata fa*

1 “Koni iki,
 n bata findi magele seen na diidine
 xa,
 naxanye babaye yi raꞑaxu n ma,
 han n mi yi tinꞑɛ
 e lu n ma barene ye
 n ma xuruseene kantandeni.
 2 E babane yi nɔɛ nanse ligɛ n xa e
 sɛnbɛni?
 E sɛnbɛn birin bata yi ꞑan.
 3 Kamɛn nun tɔrɔn bata yi e raxadan,
 e yi donseen fenma tonbonna nin,
 4 e yi donseen fenma fɔtɔnne nin bu-
 runna ra,
 budemaan nan tun yi e yii balon na.
 5 E yi kedixi muxune ye,
 muxune gbelegbele e fɔxɔ ra
 alo muꞑadene nan yi e ra.

6 E yi e banxine tima geya kankene
 nan na,
 e nun yili yirene nun faran yinle ra.
 7 E yi wugama fɔtɔndine nin
 alo sofanle,
 e yi sa e sa ꞑanle yi.
 8 Xaxilitarene nan ne ra,
 xili mi e ra,
 naxanye yi kedima gbelemɛn na ya-
 manani.”

9 “Koni iki,
 n bata findi magele seen na e sigine
 yi,
 e lu n konbɛ tun.
 10 N naꞑaxu e ma,
 e masigama n na.
 E mi sikɛma dɛgen naminɛ n yeɛtagi.
 11 Bayo Ala bata n sɛnbɛn kala,
 a yi n nayarabi,
 e mi fa yagima feen ligɛ n na.
 12 Muxu kobine kelima n xili ma n
 yiifanna ma,
 e katama n nabiradeni e sanne ra,
 e n yɛngɛma
 alogo e xa n halagi.
 13 E bata n ma kirane kala.
 Birin kataxi gbalon xa n sɔtɔ,
 e mako mi muxu yo ma na feni.
 14 E fa n yɛngɛma
 alo sofane na fu taan ma
 e yinna rabira.
 E mi sikɛma fadeni n xili ma
 n ꞑaxankata waxatini.
 15 Gaxun bata n nabilin,
 n ma binyen bata siga
 alo foyen nan a xalixi,
 n ma hɛrin waxatin bata dangu
 alo kundana.”

16 “Iki, n niin bama n yi.
 Tɔrɔ lɔxɔne bata n li.
 17 Xɔlɛna n suxuma kɔɛɛn na
 han n xɔnne,
 naxan dan mi na.
 18 Ala n suxuma a sɛnbɛn birin yi n
 ma domain ma,
 a yi n yidɛtɛn
 alo doma kɔɛɛn naxan muxune kɔɛni
 dɛtɛnma.
 19 A bata n woli boroni.
 N bata lu
 alo xuben nun burunburunna.”

20 “N ma Ala, n na i xilima,

koni i mi n yabima.
 N tima i yeṭagi,
 koni i n matoma nen gbansan.
²¹ I bata i yeε xɔdɔxɔ n ma,
 i n yenge i senben birin na.
²² I bata n lu foyeni, a lu sigε n na.
 Wuluwunla n xalima na xun xɔn.
²³ N na a kolon a i n xalima sayaan
 nin,
 niiramane birin sigama denaxan yi.”

²⁴ “N mi yi tɔrɔ muxune mali ba,
 naxanye n xili e naxankatani?
²⁵ Naxanye yi tɔrɔxi,
 n mi wuga ne xɔn ba?
 N bɔnen mi yi sunu yiigelitɔne fe ra
 ba?
²⁶ N yengi yi fe fajine nan ma,
 koni fe naxine bata fa.
 N yi kenenna nan mamema,
 koni dimin bata fa.
²⁷ Xabu tɔrɔna n sɔtɔ,
 n kui seene jinma.
²⁸ N sigan tiin dimin nan tun yi,
 n mi sogen toma mumε!
 N tima yamaan tagi,
 n yi e mafan n mali feen na,
²⁹ n wuga xuiin minima alo kankone,
 alo dangaranfulene.
³⁰ N fati kidin bata fɔrɔ n ma,
 a yi koyen.
 Fati mawolonna bata n xɔnne yili.
³¹ N ma kondenna bata findi sunu sigi
 sa seen na,
 n ma xulenna yi findi wuga seen na.”

31

Yubaa xun mafalan danna

¹ “Nxu nun n yeεne bata layirin xidi fa
 fala
 n nama sungutunna mato kunfani.
² Xa n na liga,
 Ala nanse rafε n ma keli kore?
 Ala Senbe Kanna keεn mundun
 nafama n ma keli kore?
³ Halagin mi fama tinxintareyaan
 xan xɔn ba?
 Gbalon mi fama hakε kanne xan xa
 ba?
⁴ Ala mi n sigati kiin toma ba?
 A mi n san funfune birin yatεn kolon
 ba?”

⁵ “Na ma, n sigan ti nen fuyantenyani
 ba?
 N sanne yi birama yanfan nin ba?
⁶ Ala xa n sa sikeli tinxinxin fari,
 a yi n ma fetareya wanle to.
⁷ Xa n keli nen a kiraan xɔn,
 xa n bɔnen yi bira n yeεn fɔxɔ ra,
 xa xɔsi yo yi lu n yiine ra,
⁸ nayi, n naxan sixi,
 gbete xa na don,
 muxune yi n ma sansine matala na
 bɔxɔn ma.”

⁹ “Xa n bɔnen kunfa nen naxanla nde
 xɔn,
 xa n dɔxɔ nen n dɔxɔ bodena naxanla
 yeε ra,
¹⁰ nayi, n ma naxanla xa lu xεme gbete
 bun,
 e nun xεme gbeteeye yi kafu.
¹¹ Amasɔtɔ xa n yi na liga nun,
 n ma yalunyaan yi findima fe hara-
 muxin nan na,
 na yi findi haken na kitisane naxan
 natɔrɔnɛ.
¹² N ma kalan yi findin teεn na
 naxan yi n ganma han a n halagi fefe,
 a yi n herisigen birin kala.”

¹³ “N tondi nen kiti kendεn se n ma
 walikene xa ba,
 e mawuga n fari waxatin naxan yi?
¹⁴ Xa n yi na liga nun,
 n nanse ligε Ala na keli waxatin
 naxan yi?
 A na na feen fεsefεse,
 n na a yabima nanse ra?
¹⁵ Amasɔtɔ a tan Ala keden peen nan
 nxu birin daxi,
 e tan nun n tan nxu ngane kui.”

¹⁶ “N tondi nen tɔrɔ muxune
 maxɔdinna yabe ba?
 N kaɲa gilene lu nen e yigitεgeni ba?
¹⁷ N kedenna donseen don nen ba,
 n mi se so kiridine yii?
¹⁸ Anu, xabu n foninge waxatini,
 n lu nen kiridine masuxε
 alo e fafane.
 Xabu n da,
 n na n yengi dɔxi kaɲa gilene xɔn.
¹⁹ N yiigelitɔn to nen ba,
 dugi mi yi naxan yii,

hanma tɔrɔ muxuna marabenna yi
naxan ma,

²⁰ n mi yi e maraberi ba n ma yεxεε
xabe dugi binyene ra,

alogo e xa duba n xa?

²¹ Xa n na n yiini te nen kiridin xili
ma,

bayo n kitisane maliin sɔtɔma nen,

²² nayi, n tungunna xa ba n fanna ra,
n yii tɔnsɔnna yi bolon n tɔnxɔnna ra.

²³ N mi yi na ligε bayo n gaxuxi Alaa
gbalon yεε ra,

n mi nɔε tiyε a yεtagi a nɔrɔni
xa n yi na liga nun.”

²⁴ “N yi n yigin sa xεmani ba?

N yi a fala, n naxa,

‘I tan nan n kantani seen na?’

En-en de!

²⁵ N sεwa nen n ma herige gbee
kanyaana na ba,

n nafunla naxanye sɔtɔ?

²⁶ N to sogen to xɔle,

hanma n to kiken nayabuxin to kore
xɔnna ma,

²⁷ n bɔnɛn mi kunfa wundoni.

N mi e batu mumε.

²⁸ Xa n yi na liga nun,

na yi findima nen hakεn na

kitisane naxan natɔrɔnɛ,

nayi n bata yi Ala ramε nun

naxan kore xɔnna ma.”

²⁹ “N sεwa nen n yaxuna naxankatan
na ba?

N na n bodon nen ba,

fe naxine to a li?

³⁰ N mi n yaxune danga

alogo Ala xa e faxa,
bayo n mi tinɛ yulubin tongε n fala
xuike xɔn.

³¹ Naxanye birin yi fama n konni,

ne yi a falama nen, e naxa,

‘Muxun birin lugoma suben na Yuba
konni.’

³² Xɔnɛn mi yi xima tandeni mumε,

n yi n ma dεen nabima nen dangu
muxune xa.

³³ N na n ma murute feene luxun nen
ba

alo adamadi gbeteɛye?

N na n hakεne luxun n yεte yi ba?

³⁴ N yi gaxuxi yamana falan nan na
ba?

I laxi a ra

a n yi gaxuxi denbayane maranaxun
nan yεε ra ba,

han n yi n dundu, n lu n konni?

³⁵ A yi rafanɛ n ma

n ma mawuga xuiin yi ramε!

N ma fala dɔnxεne ni i ra,

n na n yii fɔxɔn sama naxan ma,

Ala Sɛnbε Kanna xa n yabi.

Xa n yaxun yi mawuga kedini sεbe n
xili ma,

na yi rafanɛ n ma.

³⁶ N yi a sama nen n tungunna ma,

n yi a so n xunna alo manga kɔmɔtina.

³⁷ N nan n sigati kiin yεbama nen a xa,
n yi fa a yεtagi alo kuntigina.”

³⁸ “N ma bɔxɔn yi gbelegbele n xili ma
ba?

N ma xεene yi e mawuga n fari ba?

³⁹ N yi muxune bogi seene don ba,

n mi e saren fi?

N yi e kanne tɔrɔ ba?

⁴⁰ Xa n yi na liga nun,

nayi, nɔnle xa sabati n ma xεene ma,

benun murutun xa sabati,

sεxεn yi sabati,

benun fundenna xa sabati.”

Yubaa falane danna ni ito ra.

32

Elihu a falana

¹ Elifasi nun Bilidada nun Sofara
yi ba falan tiyε Yuba xa, bayo a yi a
yεte mirixi tinxinden nan na. ² Nayi,
Elihu yi xɔlɔ, Busi kaan Barakeli a dii
xεmen naxan Rami xabilani. A xɔlɔ
Yuba xili ma, amasɔtɔ a yi a falama
nen a a tinxin Ala yεtagi. ³ A mɔn yi
xɔlɔ xεmε saxanne ma, bayo e mi yabi
fanin sɔtɔxi Yuba ra, na feen yi lu alo
Ala nan findixi fe kalan na. ⁴ Bayo e yi
fori a xa, Elihu yi a sabari, a munma
yi falan ti Yuba xa. ⁵ Koni Elihu to a to
yabi mi yi fa xεmε saxanna ne dε, a yi
xɔlɔ.

⁶ Nayi, Elihu, Busi kaan Barakeli a
dii xεmen yi falan ti, a naxa,
“N tan nan mɔn foningeyani,
fonna nan ε tan na,
nanara n yi xuruxurunma,
n gaxu n ma kolonna yite ε ra.

7 N yi a mirixi nɛn, n naxa,
‘Fonne nan lanma e falan ti,
fonne nan lan e fekolonna xaranna
ti.’

8 Koni jɔndin naxan na,
naxan xaxinla fima muxun ma,
niin nan na ra,
naxan kelima Ala Sɛnbɛ Kanna ni-
iraxinli.

9 Siimayaan xa mi tun fama
fekolonna ra,
kiti kɛndɛn kolonna mi fama foriyaan
xan xɔn tun.

10 Nanara, n na a falama, n naxa,
‘Yuba, i tuli mati n fan na.
N fan xa n ma kolonna yita i ra.’ ”

11 “Han iki, n bata ɛ falane ramɛ,
n yi waxi ɛ fe kolon falane nan name
fe yi,
han ɛ yi ɛ falane yɛba.

12 N na n tuli matixi nɛn ɛ ra ki fajɪ,
koni ɛ tan sese a fala mi Yuba kɛnɛnxi,
ɛ tan sese mi a falane yabixi a fajɪn
na.

13 ɛ nama a fala, ɛ naxa,
‘Nxu bata yabin sɔtɔ fekolonni fa fala
Ala nan keden nɔɔn sɔtɛ Yuba ma,
muxun mi a ra.’

14 Yuba mi a falane tixi n tan xan xili
ma,
n mi a yabima alo ɛ tan.”

15 “Yuba, i lanfane bata tunnaɔlɔ e
ma,
e mi fa i yabima,
fala mi fa e xɔn.

16 N mɔn xa lu sabarixi ba,
hali e to mi fa fala tima,
bayo e bata e dundu,
e mi fa yabi tima?

17 N fan waxi n ma yabin ti feni.
N fan waxi n ma kolonna yita feni,

18 bayo fala gbegbe n kui,
n xaxinla n nadinma n xa falan ti,

19 na bata n bɔɔn nate,
alo manpa nɛnɛn naxan wuyenna a
sa seen balanxini bɔma.

20 N xa falan ti, nanara a godɛ,
n xa n dɛni bi, n yi n ma yabin fi.

21 N mi muxu yo rafisama a bode xa.
N mi muxu yo matɔxɔma.

22 A yɛtɛna, n mi fatan muxu matɔxɛ,
xanamu, naxan n daxi
na yi n faxama nɛn mafuren.”

33

*Elihu a falane: Ala muxune
maxadima tɔɔyaan nan xɔn*

1 Elihu mɔn yi a fala Yuba xa, a
naxa,
“Yuba, iki i tuli mati n ma falane ra,
i tuli mati n ma falane ra ki fajɪ.

2 N nan n dɛni bima,
n falan ti i xa.

3 N ma falane n ma bɔɔn fajɪyaan nan
makɛnɛnma,
n na n ma kolonna jɔndin nan falama
i xa.

4 Alaa Nii Sarijanxin nan n daxi,
Ala Sɛnbɛ Kanna niiraxinla nan niin
biraxi n yi.

5 N yabi, xa i nɔɛ,
i yitɔn, i fa n yabi n yɛtagi.

6 En birin lan Ala yɛtagi,
n fan baxi bɛndɛn nin.

7 Nayi, i nama gaxu n tan yɛɛ ra,
n mi i jaxankatama.”

8 “Koni, i fala xuiin mɔn n tunla ma,
n bata i ya falane mɛ dɔxɔ wuyaxi,

9 i naxa, ‘Fɛ yo mi n na,
murutɛde mi n na Ala ma.
N sarijan, hake mi n ma.

10 Anu, Ala mɔn fɛɛn toma n na,
a n yatɛxi a yaxun na.

11 A n sanne sama kutun na,
a yɛɛn tixi n sigati kiin birin na.’ ”

12 “Koni, na feen ma,
n xa a fala i xa, jɔndi mi i xa,
amasɔtɔ Ala dangu adamadiin birin
na.

13 Nanfera i a matandima,
a to mi a dɛntɛgɛma i xa?

14 Anu, Ala falan tima muxune xa kii
wuyaxi,

koni e mi e tuli matima a ra.

15 A falan tiin muxune xa xiyene
nun fe toni kɔɛɛn na.

Xixɔli gbeen na dangu muxune ma,
e nɛma saxi e sadene ma,

16 nayi, Ala yi feene yita muxune ra,
a yi e rakolon,

17 alogo a xa muxune ba e wali jaxine
yi,

a yi e ratanga wason ma.

18 Nayi, Ala muxun niin natangama
nɛn gaburun ma,
a yi a rakisi laxira yi.”

19 “Ala mən muxun natərənma tərən na,

naxan a rakankanma a sadeni, a xənne yi lu a xələ.

20 Nayi, donseen yi raxaxu a ma, hali donse yaxumene.

21 A yi doyen mafuren, a yi xəsi, han a xənna naxanye mi yi toma, ne yi mini kenenni.

22 A yi maso gaburun na, a niin yi so saya malekane yii.”

23 “Koni, na yi lan xa Alaa malekana nde fa a fema, naxan finde tagi yitən keden peen na wuli kedenna ye, a kira tinxinxin yita a ra.

24 Malekan yi kininkinin a ma, a naxa, ‘Ala, i nama tin a xa godo gaburun na, n bata a xunbaan sətə.’

25 Nayi, na muxun fatin mən yi a dii jərə senben sətə, a mən yi senben sətə alo a foninge waxatina.

26 Nayi, na muxun na falan ti Ala xa, a yi a yabi, a yi fa gbelegbele Ala yetagi sewani, amasətə Ala bata a tinxinyaan saren fi a ma.

27 A luma sigin se nen yamaan yetagi, a naxa, ‘N yulubin tongo nen, n yi sariyan kala, koni Ala mi na saranxi n na.

28 Ala bata n niin natanga gaburun ma, n luma nen kenenna nin.’ ”

29 “Ala na birin ligama, a ligama nen sanja ma wuyaxi muxune xa,

30 alogo a xa e niin natanga gaburun ma, alogo e xa lu e nii ra kenenni.”

31 “Yuba, i tuli mati n na ki fani! I dundu, n xa falan ti i xa.

32 N yabi, xa falana nde i xən, falan ti, amasətə n waxi i ya tinxinyaan to feni.

33 Xanamu, i tan nan lan i tuli mati n na, i dundu,

n xa i xaran fekolonna ma.”

34

Tinxinna kanna nan Ala ra

1 Nayi, Elihu mən yi falan ti, a naxa,

2 “Fekolonne, ε n ma falane rame, ε tan xaxilimane, ε tuli mati n na!

3 Bayo, muxun tunla nəe falane feşefese nen,

alo a deen to nəe donse fajin kolonje.

4 En birin xa kiti kenden fen, en na a kolon en bode tagi naxan fan.”

5 “Yuba bata yi a fala, a naxa, ‘N tinxin, koni Ala mi tinxiki kiti kenden se n xa.

6 Yoona n tan nan xa, koni n yatexi wuleden nan na. N ma furen mi yalanma, hali n to mi murutexi Ala ma.’ ”

7 “Muxun mundun na naxan luxi alo Yuba? A magelen tima

alo a igen minma kii naxan yi, 8 a birama fe yaxi rabane foxə ra, e nun yaxudene sigan tima,

9 bayo Yuba bata yi a fala, a naxa, ‘Muxun mi sese sətəma, a na kata e nun Ala xa lan.’ ”

10 “Nayi, xaxilimane, ε tuli mati n na! Ala mi yaxu mumε!

Tinxintare mi Ala Senbe Kanna ra mumε!

11 Ala muxune saranma e kewanlan na, a birin suxu a sigati kiin xən.

12 Nəndin nan na ra, Ala mi fe yaxin ligama!

Ala Senbe Kanna mi kiti kenden kalama!

13 Nde Ala dəxi bəxən xun na? Nde dunuə birin taxuxi a ra?

14 Xa Ala yi mirixi a yete nan tun ma, a yi a niin namara a yete xa,

15 nayi, daliseene birin yi faxama nen sanja ma kedenni, adamadiine mən yi xete bendeni.”

16 “Yuba, xa i xaxinla na, ito rame, i tuli mati n fala xuine ra.

17 Kiti kenden naxaxu naxan ma,
na nɔɛ mangayaan lige ba?
I suse tinxinden yalage ba,
a tan naxan senbɛ kanna ra?
18 Ala nan keden pe nɔɛ suse a fale
mangan xa,
a naxa, 'Fuyantenna!
Ala nan tun a fale kuntigine xa,
a naxa, 'Naxudene!
19 Ala mi kuntigine rafisama e bode
xa,
a mi yiigelitɔn nun nafulu kanna
tagi rasaxi,
amasɔtɔ a tan nan e birin daxi.
20 E birin faxama nen.
Kɔɛ tagini, Ala na e yigisan,
e raxɔri, senbɛmane fe yi godo.
Na mi fatama muxu yo ra."
21 "Ala yɛɛn tixi muxune sigati kiin
birin na,
a e san funfune birin yatɛma.
22 Dimi yo mi fa na,
fe naxi rabane nɔɛ e luxunɲɛ naxan yi.
23 Ala mako mi fa muxune keɲaan
fɛsɛfɛsɛn ma,
benun a xa e xali kiti sadeni.
24 A hayu mi fa senbɛmane fenna ma,
benun a xa e kala,
a mɔn yi muxu gbɛtɛ dɔxɔ e funfuni.
25 Nɔndin nan na ra, a e kewanle
kolon.
Kɔɛ kedenna ra, a yi e ba, a yi e faxa.
26 A e naxankatama nen yamaan
yɛtagi
alo fe naxi rabane,
27 bayo e bata xɛtɛ Ala fɔxɔ ra,
e yi a sariyane birin beɲin.
28 E yi yiigelitɔne naxankata
han e yi e xuini te Ala ma.
Nayi, Ala yi tɔrɔ muxune wuga xuiin
name."
29 "Koni, xa Ala lu dunduxi,
nde a yalage?
Xa a a yɛtagin luxun,
nde nɔɛ a toɛ?
Anu, a mɔn luma muxune nun siyane
birin xun na nen
30 alogo Ala kolontaren nama dɔxɔ
mangayani,
naxan findima kalan na yamaan xa."
31 "A nɔɛ lige nen,

muxuna nde yi a fala Ala xa, a naxa,
'N bata kalan ti,
koni n mi fa fe naxin ligama sɔnɔn.
32 N mi naxan toma, na yita n na.
Xa n bata tinxintareyaan liga,
n mi fa a ligama sɔnɔn.'
33 Ala lan a xa na kanna ratɔrɔn
fata i miriyaan na ba?
I tan naxan Ala rasɔtɔma,
i tan naxan tondixi Ala ra.
I tan nan lan i yi a yɛba,
n tan mi a ra,
i miriyaan fala."

34 "Xaxilimane a falama nen n xa,
e nun fekolonna
naxanye n xuiin namɛma, e naxa,
35 'Yuba falan tima fekolontareyaan
nin,
xaxilimaya mi a falane ra.'
36 A lan Yuba yi lu kitin dɛ
han a danna,
bayo a falan tima alo fe naxi rabana.
37 A mɔn murutɛn sama a yulubin
fari,
a Ala magelema en yɛtagi,
a falane mi nɔnma Ala xili ma."

35

Elihu a falane: Fe fuun nan Yubaa falane ra

1 Nayi, Elihu mɔn yi falan ti, a naxa,
2 "I laxi a ra a nɔndina i xa ba?
I yi a fala, i naxa,
'N tinxin Ala yɛɛ ra yi.'
3 Koni, i mɔn a falama,
i naxa, 'N to mi yulubi ligaxi,
na tɔnɔn nanse ra n tan xa?' "
4 "Awa, n tan nan i yabima,
e nun i xɔyin naxanye i fɛma.
5 I yɛɛn ti kore, i kundaan mato,
e mate i xun ma pon!
6 Xa i yulubin liga,
na sa Ala tɔrɛ mɛnni ba?
I ya murutɛn na gbo ayi,
na nanse lige a ra?
7 Xa i tinxin, na nanse fima Ala ma?
A nanse sɔtɔma i yii na ma?
8 I ya fe naxine muxune nan tun
tɔrɔma,
i ya tinxinyaan munanfanna mux-
une nan ma."

9 “Naxankatan na gbo ayi yamaan ma,
e mawugama nen.
Senbemaan na e tɔrɔ,
e xui ramini malina fe ra.
10 Koni, muxu yo mi a fale, a naxa,
‘Ala minen, a tan naxan n daxi?
A muxune rawekilema e betin ba di-
mini,
11 a en xaranma burunna subene
keɲane xɔn.
A fekolonna fi en ma xɔline kiine xɔn.’
12 Na muxune gbelegbelema malina
fe ra,
koni Ala mi e yabima,
bayo e tan findixi fe ɲaxi rabane nun
wasodene nan na.
13 E gbelegbelema fuyan,
Ala mi e ramema,
Ala Senbe Kanna mi a tuli matima e
xuiin na.
14 A i xuiin namema di nayi,
i tan naxan a falama a i mi a toma?
I yi a fala a i bata i ya kitin so a yii,
i a tan nan mamema!
15 Iki, bayo Alaa xɔlɔn munma fa,
e nun a mi a tuli matixi murute falane
ra,
16 nayi, Yuba luma a fala fuun nan
tun tiye,
a yi fekolontare falane rawuya ayi.”

36

*Elihu a falane: Ala adamadiine
xaranma kii naxan yi*

1 Elihu mɔn yi siga falan ma, a naxa,
2 “I mɔn xa tin ndedi, n xa i xaran,
amasɔtɔ fala gbegebe mɔn n xɔn
n naxan fale i xa Ala fe ra.
3 N nan n ma kolonna fenma yire
makuyen nin,
n yi yoon fi Ala ma naxan n daxi.
4 Wule mi n ma falane ra mumɛ.
N tan naxan be i yeɲagi,
n ma fekolonna kamalixi.”
5 “Ala senben gbo yati,
a mi muxu yo rawolima ayi.
A senben gbo a xaxilimayaan xɔn.
6 A mi ɲaxudene luma e nii ra.
A kiti kendɛn sama yiigelitɔne xa.
7 A mi a xun xanbi soma tinxin mux-
une yi,
koni a e fe yitema nen,

a yi e dɔxɔ manga gbɛdene yi
habadan.

8 Xa e xidixi yɔlɔnxɔnne ra,
xa e tɔrɔni,

9 Ala e kewanle nan makenenma e xa
na kiini,
e nun e murute feene
e naxanye ligaxi wasoni.

10 A yi e xaran,
a e xa e tuli mati e xuru falane ra,
a yi e yamari,
a e xa xete e haken fɔxɔ ra.

11 Xa e tuli mati,
e yi a yamarin suxu,
e siimayaan danguma herin nin,
e yi e dunuɲa yi gidin ɲan sewani.

12 Xa e mi a rame,
e faxama nen yengeni,
e halagi e fe kolontareyani.”

13 “Ala kolontarene nan xɔlɔn nama-
rama,
e mi Ala maxandima malina fe ra
hali a na e ratɔrɔn.

14 E faxama e foningeyaan nin,
e siimayaan yi ranan yagin ma yalun-
dene tagi.

15 Koni, Ala tɔrɔ muxune rakisima
e tɔrɔn nan xɔn,
a yi e rakolon ɲaxankatan xɔn.

16 A i tan fan bama nen tɔrɔni,
a yi dɔxɔde rafulunxin fi i ma,
a yi i ya tabanla rafe donse fajine ra.”

17 “Koni iki,
kitin naxan nagidixi fe ɲaxi rabane
xili ma,

na bata i sɔtɔ,
Ala to a kiti kendɛn sa i xili ma,
a yi i yalagi.

18 Nayi, xɔlɔn nama i radin
i yi fe kobin liga,
i nama xete Ala fɔxɔ ra
bayo na saren gbo.

19 I ya nafunle i be tɔrɔni ba?
Hali i senbe gbeen mi nɔe i maliye iki.

20 A xɔli nama i suxu kɔɛɛn xa so,
alogo i xa muxune ba e konne yi.

21 A liga i yeren ma!
I nama fa haken liga sɔnɔn,
i bata yi gbalon sɔtɔ na fe ra.

22 I xa a kolon
a Alaa binyen gbo a senbeni.
Nde nɔe xaranna tiye alo a tan?

23 Nde kiraan yitaxi a ra?
Nde nɔɛ a fale, a naxa,
'I bata tinxintareyaan liga?' "

24 "I nama jinan Alaa wanle matɔxɔn
ma,
muxune birin naxanye fe falama e
betine yi,
25 adamadiine birin nɔɛ naxanye toɛ,
e yi e mato wulani.
26 Ala gbo yati,
en mi a gboon danna kolon,
a siimayaan dan mi na.
27 A na igen nate wuyenni kore,
a yi na findi tulen na mɛnni.
28 Na tulen yi keli kundane yi,
a godo adamadiine ma.
29 Nde nɔɛ kundaan nafala kiin
kolonɲɛ,
e nun galanna godon kii naxan yi keli
kore?
30 A mato, a kuyen jin masɔxɔnna
raminima a rabilinni,
a fɔxɔ igen nafema
han dimin yi so a tilinna ma.
31 A yamaan makitima na tulen nan
xɔn,
a donse gbegbe fi e ma.
32 A galanna tongoma a yii firinne
nan na,
a yi a ragodo a na wa dɛnaxan xɔn.
33 A kuye sarinna a fa feen nan mayi-
tama,
hali xuruseene a fa feen kolon."

37

1 "Nanara, n bɔɲɛn xuruxurunma,
a keli a sadeni.
2 Ɛ tuli mati,
ɛ tuli mati kuye sarinna ra
naxan findixi Ala xuiin na,
a sɔnxɔ xuiin naxan minima a dɛ.
3 Ala a galanna ragodoma keli kore,
a yi a ragodo dunuɲa birin xun xɔn.
4 Na xanbi ra, a sɔnxɔ,
a yi a xui gbeen namini
alo kuye sarinna,
a mi fa galanni tima
a na a xui ramini.
5 A kabanako feene rabama a sɔnxɔ
xuiin xɔn,
en mi nɔɛ naxanye famunɲɛ."

6 "Ala yi balabalan kɛsɛne yamari,
a naxa, 'Ɛ godo bɔxɔni,'

a yi tulen nagodo, tule gbeen yati.
7 A yi muxune wanle ratima na kii nin
alogo ne birin xa a wanla kolon.
8 Hali burunna subene soma nɛn
faranne kui,
e lu e yinle ra.
9 Kala ti foyen yi keli sogeteden yi-
ifanna ma,
xunbenla yi keli kɔmɛn fɔxɔni.
10 Ala niiraxinla nan ige xundin
naminima,
igen xunmaan yi xɔdɔxɔ alo wurena.
11 A yi kundane rafe tule igen na,
e nun kuye jin masɔxɔnna,
a yi e raxuya ayi yiren birin yi.
12 A tan nan e rasigama
alo a ragidixi kii naxan yi
alogo e xa a yamarin birin nakamali,
dunuɲa birin yi.
13 Nayi, Ala a waxɔnna nan ligama
bɔxɔn fari,
a yi muxune ratɔrɔn
hanma a yi hinan e ra."

14 "Yuba, i tuli mati ito ra.
Ti, i maɲɔxɔn Alaa kabanako feene
ma!
15 I a kolon ba
Ala e yamarima kii naxan yi?
I a kolon ba
a galanna ragodoma kii naxan yi
kundani?
16 I a kolon ba
e singanxi kii naxan yi foyeni?
Kabanako feni itoe findixi fekolon
kamalixina wanla nan na.
17 Koni i tan,
i luma kuye wolonxini i ya dugine yi,
foyen nɛma bɔxɔn ganɲɛ waxatin
naxan yi.
18 I nɔɛ Ala maliyɛ kuyen dadeni ba
naxan xɔdɔxɔ alo wure kikenana?
19 Yuba, a yita nxu ra
nxu nɔɛ naxan fale Ala xa.
Sese mi makɛnɛnxi nxu xa,
nxu dimin nin.
20 N mi waxi n xa falan ti Ala xa.
Muxu mundun waxi Ala xa a raxɔri?
21 Muxu yo mi nɔɛ a yɛɛn tiyɛ sogen
na,
a na te kore,
foyen na kundaan ba a yɛɛ ma.
22 Na ki kedenni,
Alaa kɛnɛnna fama
sa keli sogeteden kɔmɛn fɔxɔni

naxan luxi alo xεmana,
nɔrɔn gbeen yi Ala rabilin.

²³ Ala sεnbε Kanna nan a ra,
en mi nɔε en masoε naxan na,
a sεnbεn gbo, a kiti kεndεne gbo,
a mi muxu tinxinxine ɲaxankatama.

²⁴ Nanara, muxune gaxuma a yεε ra,
koni a tan yetεen mi na muxune
yatεxi
naxanye e yetε yatεxi xaxilimane ra.”

38

Alaa yabin Yuba xa

¹ Nayi, Alatala yi Yuba yabi wu-
luwulu gbeeni, a naxa,

² “Nde i tan na
naxan n ma fe ragidixine yidimima
a xaxilitareya falane xɔn?”

³ Keli, i yitɔn alo xεmε wεkilεxina,
n xa i maxɔdin, i yi n yabi.”

⁴ “I yi minεn yi
n to yi bɔxɔn bεtεn sama?
A yεba n xa, xa i ɲɔndin kolon.

⁵ Nde dunuɲa danne sa,
i na kolon ba?
Nde lutini bandun a yi a maliga?

⁶ Bɔxɔ xɔnna bεtεn saxi nanse fari?
Nde a tongon gεmεn dɔxi,

⁷ xɔtɔn ma sarene to yi bεtine bama,
Alaa malekane to yi gbelegbelema
sεwani?”

⁸ “Nde fɔxɔ igen balanxi
alogo a xa a raxara a dɔxɔdeni,
a to yi minima a dadeni?”

⁹ N yi kundaan findi a dugin na,
n yi kunda fɔrεn findi a mafilin dugin
na,

¹⁰ n nan n ma sariyan sa a ma,
n yi a danne sa,
n to yi dεεne nun balan seene sama a
ma.

¹¹ N yi a fala fɔxɔ igen xa, n naxa,
‘I fama nεn han be, i nama dangu be
ra.

I mɔrɔn gbeene danma be nin yati.’ ”*

¹² “I bata yamarin fi xɔtɔnna ma
i ya siimayani ba,
hali sanɲa ma keden pe?
I bata a miniden yita subaxan na ba,

¹³ alogo a xa bɔxɔn suxu a danne ma,
a yi a yimaxa, a yi ɲaxudene kedi?”

¹⁴ Sogen na te, a yi bɔxɔni yalan,
a yigbε alo yii fɔxɔn bεndεni,
a kεnεnna yi so dunuɲa xun na
alo dugina.

¹⁵ Koni, ɲaxudene kumama nεn e
waxatin na,
e sεnbεn yi kala.”

¹⁶ “I bata siga ba
han fɔxɔ igen xunna?
I bata i masiga ti fɔxɔ igen tilinna ma?”

¹⁷ Laxira so dεεne yita nεn i ra ba?
I sayaan so dεεne to nεn ba?”

¹⁸ “I bɔxɔna gboon yatεn kolon ba?
A fala n xa,
xa i na feene birin kolon.

¹⁹ I kεnεnna dɔxɔden kolon?
I a kolon dimin konna dεnaxan yi?

²⁰ I nɔε e bε e yirene yi?
I e konna kiraan bayen kolon?

²¹ I lan i yi a kolon,
to mi i tan naxan da.”

²² “I bata siga
han ige xundin namaran dεnaxan yi
ba?

I bata balabalan kεsεne ramaradene
to ba?

²³ N ne dɔxi gbalon waxatine nan yεε
ra,
e nun sɔnxɔ nun yεngε lɔxɔne.

²⁴ I a kolon ba
kεnεnna minin kiraan naxan xɔn?
I a kolon ba
sogetede foyen kelima dεnaxan yi?”

²⁵ “Nde kiraan nabaxi tule igen xa?
Nde kiraan yitaxi kuye sarinna ra?”

²⁶ Nde tulen nafama bɔxɔn fari
muxu yo mi dεnaxan yi,
e nun tonbonni
muxe mi dɔxi dεnaxan yi?

²⁷ Nde igen nafama yire xarene ma,
alogo sεxεn xa sabati?”

²⁸ “Tulen fafe na ba?
Nde xiila barixi?”

²⁹ Ige xundina nga na ba?

Nde xunbenla barixi?

³⁰ Igen xɔdɔxɔma alo gεmεna,
ige xundin yi sa fufaan xun ma.”

* **38:11:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

31 “Nde nɔɛ sare kuru Dii Teme Soloferene yɔlɔnxɔnna tunganje?”

I tan nɔɛ sare kuru Donsona lutin fulunje ba?†

32 I nɔɛ sare kurune raminε e waxatini ba,
i yi sare kuru Kanko Gbeen nun a diine rasiga ti?

33 I a kolon ba yanban seene koreni sigama sariyan naxanye ma?

I tan nan yanban seene senben nawalima bɔxɔn ma ba?”

34 “I xuiin tε han kundane ma kore xɔnna ma ba,
i yi e yamari a tulen xa fa i ma?

35 I tan nan kuye sarinne rasigama ba,
e yi a fala i xa,
e naxa, ‘Nxu tan ni i ra?’

36 Nde fekolonna saxi muxun bɔɔeni? Nde xaxilimayaan fixi a ma?

37 Nde nɔɛ kundaan yatε a xaxilimayaan xɔn?
Nde nɔɛ ige sa seene xun sinje kore,
38 gbangbanna yi findi boron na,
bɔxɔn kobelene yi dɔxɔ e bode ra?”

Ala nan subene birin kannara

39 “I tan nan donseen soma yata gilɛn yii ba?

I tan nan kamɛn bama yata senbɛmane ma ba,

40 e nɛma sa e yinla kui,
hanma e nɛma luxunxi subene yeε ra?

41 Nde donseen soma xaxaan yii,
a diine na e xuini te Ala ma,
a na siga na xun xɔn donse fendeni?”

39

1 “I a kolon ba bolen diin xalima waxatin naxan yi?
I xɛnle toma ba, e nɛma diin xalε?

2 I e kuiin maxali waxatin yatεma ba?
I e dii xali waxatin kolon ba,

3 e na e felen e dii xalin tɔrɔni,
e yi e diin xali?

4 E diine senben sɔtɔma,
e gbo xunnabani.
Na xanbi ra, e keli e ngane fεma,

e mi fa fama sɔnɔn.”

5 “Nde burunna sofanla xunnabaxi?
Nde a fulunxi?

6 N bata tonbonna findi a dɔxɔden na,
fɔxɔ bɔxɔn yi findi a konna ra.

7 A na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin mε taane yi,
a gele,
a mi soo ragiin xuiin mε mumε!

8 A sigama a dεgɛdeni geyane nan fari,
denaxan xinde, a yi mɛn fen.”

9 “Burunna jingen tinje finde i ya walikεen na ba?

A xiye i ya xuruseene balon sa seen dεxɔn ba?

10 I nɔɛ a xidε alogo a xa i ya xεen bi ba?
A xεε rabɔnbɔ seen bandunje i fɔxɔ ra mεrɛmεrɛne yi ba?

11 I yigin sε a yi ba,
bayo a senben gbo?
I ya wali xɔdεxene luyε a ma ba?

12 I yengi sε a ma ba?
A fε i ya se xabaxine ra i xa,
a fa e sa i ya lonna ma?

13 Dangaranfulene gabutene yitema sεwani,
koni e mi nɔɛ tunganje alo xɔliin bodene.

14 A xelene luma biraxi bɔxɔn nan ma,
a yi e lu burunburun wolonni.

15 A mi mirixi a ma fa fala e nɔɛ yibɔε nɛn,
a burunna subena nde tiyε e yi nɛn.

16 A jaxu a diine ra alo a tan xa mi e xalixi,
a mi gaxuma fa fala a bata tɔrɔ fuuni e xalideni.

17 Ala bata a kuma fe kolonna ra,
a mi xaxili fixi a ma.

18 Koni, a na keli a gideni,
a gelema nɛn soon nun soo ragiin ma.”

19 “I tan nan senben fima soon ma ba?
I tan nan a kɔε ma xabene saxi ba?

20 I nɔɛ a ratuganje alo sujɛna?
A gbelegbele xuiin magaxun nan tima.

21 A bɔxɔni sɔxɔnna a torone ra lanbanni,

† 38:31: Mɛn kaane yi sare kurune yatεxi nɛn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

a sɛwaxi a fangan na,
 a sigama ganla yɛɛ ra yɛngɛni.
 22 Gaxun bɔtɛ mi a xa,
 a mi kuisanna kolon,
 a mi xɛtɛma a xanbi ra silanfanna yɛɛ
 ra.
 23 Xalimakuli sa seen nun tanban
 gbeen nun a xurin naxan xi-
 dixi a fari,
 ne xuiin minima a nɛma a giyɛ.
 24 A kunfaxin tunganma, a siga.
 Xɔtaan na fe,
 a mi fa nɔɛ tiyɛ yɛngɛni.
 25 Xɔta xuiin na mini,
 a gbelegbele sɛwani,
 a yɛngɛn xirin mɛma
 hali a nɛma sa wulani,
 e nun kuntigine gbelegbele xuiin nun
 yɛngɛ so xuina.”
 26 “Sɛgɛn tunganma i ya xaxilimayaan
 nan xɔn ba,
 a yi a gabutɛne yibandun sogeteden
 yiifanna binni?
 27 Singbinna tunganma i ya yamarin
 nan bun ba,
 a yi a tɛɛn sa geya matexine fari?
 28 A yigiyaxi gɛmɛ yirene nin,
 a yire makantanxine nin geyane xun-
 tagi.
 29 A a donseen fenma mɛnna nin
 a nɛma dɔxi,
 a yi sa a to yire makuyeni.
 30 Binbine dɛnaxan yi, a mɛnna nin,
 a diine baloma wunla nan na.”

40

1 Alatala mɔn yi a fala Yuba xa, a
 naxa,
 2 “I tan naxan Ala Sɛnbɛ Kanna yalag-
 ima,
 i mɔn luyɛ a matandɛ?
 I tan naxan Ala mafalama,
 i nɔɛ a yabɛ?”

Yuba yi Ala yabi

3 Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
 4 “Sese mi n tan na.
 N nɔɛ i yabɛ nanse ra?
 Fɔ n na n yiin sa n dɛ ra,
 n yi n dundu.
 5 N bata falan ti,
 n mi fa yabi tima.
 N bata a radangu ayi,
 n mi fa sese falama.”

Alaa yabina

6 Alatala yi Yuba yabi wuluwulu
 gbeeni, a naxa,
 7 “Keli, i yitɔn alo xɛmɛ wɛkilɛxina,
 n xa i maxɔdin, i yi n yabi.
 8 I waxi a fala feen nin ba
 fa fala a n mi kiti kɛndɛn sama?
 I waxi n yalagi feen nin ba,
 i yi yoon fi i yɛtɛ ma?
 9 I sɛnbɛn gbo alo Ala ba?
 I xuiin findɛ kuye sarinna ra ba
 alo Ala gbeena?”
 10 “I yɛtɛ maxidi binyen nun gboon
 na,
 i yi i maxidi nɔrɔn nun xunnay-
 erenna ra.
 11 I ya xɔlɔn nasiga muxune ma,
 i wasodene birin nagodo sanja yi ke-
 denni.
 12 I wasodene birin nagodo sanja yi
 kedenni yati,
 i jɔaxudene birin halagi
 e dɛnaxanye yi,
 13 i yi ne birin maluxun,
 i yi e balan gaburun kui.
 14 Nayi, xa i yi na liga nun,
 n tan yɛtɛɛn yi i matɔxɔma nɛn,
 bayo i yɛtɛ sɛnbɛn yi i rakisima nɛn.”
 15 “Malinna mato, sube magaxuxina.
 N tan nan a daxi
 alo n ni i daxi kii naxan yi.
 A sɛxɛn donma alo jɔngena.
 16 A sɛnbɛna a tagin nin.
 A sɛnbɛna a fudi ma fasane nin.
 17 A xunla xɔdɔxɔ alo sumanna,
 a danba subene fasane yibalanxi
 ken!
 18 A xɔnne fan luxi alo sulana,
 a jɛnsɛn xɔnne luxi alo wurena.”
 19 “A findixi Alaa dalise fisamantenna
 nan na.
 N tan, a da mangan nan keden nɔɔn
 sɔtɔma a ma silanfanna ra.
 20 A balon sɔtɔma geyane fari,
 burunna subene birin dɛnaxan yi.
 21 A sama wudine nan bun,
 a yi a luxun dara yi gbalane bun,
 22 a matabuma wudine nininna nan
 na,
 wudin naxanye xuden dɛ,
 ne yi a rabilin.”

23 Xa igen gbo ayi, a mi gaxuma,
hali Yurudɛn baa igen fa han a dɛ,
a luma nɛn xaxili sani.

24 Xa a yɛɛne rabixi,
nde nɔɛ a suxɛ?
Nde nɔɛ a suxɛ,
a wuren bira a jɔɛni?

Ige yi sube jaxina

25 Ige yi sube jaxin suxɛ konna ra ba?
I a suxɛ a lenna ma ba i ya lutin na?

26 I gbalan sɔtɛ a jɔɛɛn kui ba,
i yi a gbɛgbɛn sɔxɔn wuren na?

27 I mirixi a ma
a kankanjɛ i mafanna ma ba,
a fala fajine ti i xa?

28 A layirin xidɛ ɛ tagi ba,
a findɛ i ya konyin na habadan?

29 I sabaan soɛ a ra ba alo xalina?
I lutin xidɛ a sanna ra ba,
i yi a so i ya dii tɛmɛne yii?

30 Yɛxɛ suxune a matiyɛ lɔxɔni ba,
e a yitaxunjɛ yulane ra?

31 I nɔɛ a kidin kalɛ xalimakunle ra
ba?
I nɔɛ a xunna sɔxɔnjɛ kulundene ra
ba?

32 Nayi, hali i yiin din a ra a yɛngɛ
xinla ma
sanja ma keden pe,
i mi fa na jɔxɔn ligama sɔnɔn.”

41

1 “Muxun naxan waxi a xa a nɔ,
na a yɛtɛ nan madaxuma.

Muxu yo na a to tun,
na birama nɛn a xanbiramaan na.
2 Muxu yo mi suse yɛngɛn bagɛ a ma,
nayi nde suse tiyɛ n yɛtagi?

3 Nde a doli n ma,
alogo n xa a fi?

N tan nan gbee dunuja seene birin
na!”

4 “N mɔn xa falan ti ige yi sube jaxin
salen seene ma,
e nun a sɛnbɛ magaxuxin nun a fati
fajina.

5 Nde nɔɛ a kidin bɛ a ma?
Nde nɔɛ a xanle sɔxɔnjɛ
naxanye xɔdɔxɔ alo wurena?

6 Nde nɔɛ a gbɛgbɛni biyɛ?
Muxune gaxuma a jinne nan yɛɛ ra.

7 A xali xɔdɛxɛne safa wuyaxi nan a
fari,

e dɔxi e bode ra a fari
alo yɛ masansan wure lefane.

8 E saxi e bode fari,
hali foyen mi nɔɛ dangue.

9 E tugunxi e bode ra,
e bode suxi,
e mi nɔɛ bɛ e bode ra.”

10 “Ige yi sube jaxin na tison,
kɛɛnna yi mini,
a yɛɛne luxi alo subaxana.

11 Tɛɛ dɛgɛn minima a dɛ,
tɛɛ wolonne tuganma.

12 A jɔɛ tutin tema,
alo tunde wolonna,
alo sɛxɛ tutina.

13 A jɔɛ foyen ticine radɛgɛma,
tɛɛ dɛgɛn yi mini a dɛ.

14 Sɛnbɛna a kɛɛn nin,
gaxun nan sigama a yɛɛ ra.

15 A fati kidin jixirijixirine wuya,
e bata xɔdɔxɔ ayi a ma,
sese mi bama a ma.

16 A bɔnjɛn xɔdɔxɔ alo gɛmɛna,
a xɔdɔxɔ alo se kunba gɛmɛna.”

17 “A na keli, alane yi gaxu,
e yigitɛgɛxin yi xɛtɛ.

18 Silanfanna mi sese ligama a ra,
hanma tanba xurin nun dɛgɛmaan
nun tanba gbeena.

19 Wuren luxi nɛn a tan xa
alo sɛxɛna,
sulana alo wudi kunxina.

20 A mi a gima xalimakunla yɛɛ ra,
lantan gɛmɛne findixi se dagin nan
na a tan xa.

21 Gbelemɛn luxi nɛn a tan xa
alo sɛxɛna,
a gelen tanban woli xuiin ma nɛn.

22 A kui kidin luxi nɛn
alo gɛmɛ ralemunxine,
alo xɛɛ rabɔnbɔ seen naxan bubuma
boroni.”

23 “A na sin fɔxɔ igen tilinna ma,
igen yi a ramini alo a tɛɛn nan ma.
A fɔxɔ igeni maxama nɛn
alo seri igen tɛɛn ma.

24 A funfuni yalanxin nan luma a
xanbi ra igeni,
a lu alo fonna xun sɛxɛn na mini fu-
faan fari.

25 A kanna mi muxu yo ra bɔxɔ xonna
fari.

Dali seen na a ra naxan mi gaxuma.
²⁶ A yaxu senbema yo na keli,
 a yeen yoma na kanna ma nen,
 bayo a tan nan sube xajene birin ma
 mangan na.”

42

Yubaa yabi dɔnxɛna

¹ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
² “N na a kolon a i nɔɛ feen birin na,
 i nɔɛ i waxɔn feene birin nakamale.
³ I yi n maxɔdin, i naxa,
 ‘Nde i tan na,
 naxan n ma fe ragidixine yidimima
 a xaxilitareya falane xɔn?’
 Awa, n yi feene falama nen,
 n mi yi naxanye famuma a faɗin na.
⁴ I yi a fala n xa, i naxa,
 ‘I tuli mati, a lu n xa falan ti,
 n xa i maxɔdin, i yi n yabi.’
⁵ Awa, n bata yi i ya fe me,
 iki n yeen bata i to.
⁶ Nanara, n nan n yete yalagima,
 n dɔxɔ burunburunna nun xubeni
 nimisani.”

Yubaa taruxun naɗanna

⁷ Alatala yelin xanbini falane tiye
 Yuba xa, Alatala yi a fala Elifasi, Te-
 man kaan xa, a naxa, “N ma xɔlɔn
 bata keli i xili ma ε nun i lanfa firinne,
 amasɔtɔ ε mi n ma fe falaxi tinxinni
 alo n ma walikɛɛn Yubaa ligaxi kii
 naxan yi. ⁸ Iki, ε tura solofere nun
 konton solofere tongo, ε siga n ma
 walikɛɛn Yuba fema, ε yi saraxa gan
 daxin ba ε yete xa. N ma walikɛɛn
 Yuba n solonama nen ε xa, n yi a
 maxandi xuiin nasuxu, n mi ε suxu
 ε xaxilitareyani. ε mi n ma fe falaxi
 tinxinni, alo n ma walikɛɛn Yubaa
 ligaxi kii naxan yi.” ⁹ Teman kaana
 Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun
 Nama kaan Sofara yi siga, e yi a liga
 alo Alatala a fala kii naxan yi, Alatala
 yi Yubaa maxandi xuiin nasuxu.

¹⁰ Yuba yelin maxandin tiye a lan-
 fane xa waxatin naxan yi, Alatala
 mɔn yi a raxete a kii fonni. Seen
 naxanye yi Yuba yii nun, Ala yi ne
 dɔxɔde firin so a yii. ¹¹ Yuba tada
 xemɛmane nun a magilene birin yi fa
 a xɔntɔn e nun muxun naxanye birin

yi a kolon, e yi sewa banden don a
 xɔn a konni, e yi kininkinin falane ti
 a xa, e yi a masabari lan gbalon ma
 Alatala naxan birin saxi a fari. E birin
 yi a ki gbetin nun xema yiisolirasone
 yi. ¹² Alatala mɔn yi barakan sa Yuba
 siimaya dɔnxɛni dangu a fɔlɔn na,
 a yi yexee wuli fu nun naanin sɔtɔ,
 jɔgɔme wuli fu nun sennin, jinge
 wuli keden, e nun sofali wuli keden.
¹³ A mɔn yi dii xeme solofere sɔtɔ e
 nun dii teme saxan. ¹⁴ A yi a singen
 xili sa Yemima, a firindena Kesiya, a
 saxandena Keren-Hapuku. ¹⁵ Naxalan
 tofaɗin mi yi toe yamanani alo Yubaa
 dii temene. E fafe Yuba yi keɛn so e
 birin yii alo e tada xemɛmane. ¹⁶ Na
 xanbi ra, Yubaa siimayaan yi siga
 han jee keme jee tonge naanin, a yi a
 yixetene to han a dɔxɔde naanindena.
¹⁷ Na xanbi ra, Yuba yi faxa foriyani,
 a wasaxina a siimayaan na.

Yaburina Nabi Dawudaa Bεtine

Isirayila manga Dawuda nan Kitabun yireni ito sebexi naxan xili “Nabi Dawudaa Yaburina.” Sora yo sora beti keden na a ra muxune yi naxan bama Ala batu waxatine yi. Yamaan yi salima waxatin naxan yi, e Ala batu, e yi betina ndee bama nen Ala Batu Banxin kui. Denkεleya muxu kedenna fan yi nεε nen betine be a konni a nεma Ala maxandε waxatin naxan yi. Bεtini itoe findixi Ala matεxεn nun Ala maxandin nan na.

Beti kemε tonge suulun nan malanxi Kitabun yireni ito kui Isirayila fonne yi naxanye bama salideni. Dawuda mi na ndee sebexi, koni e malanxi a xinla bun bayo a tan nan a wuyaxi sebe, a mεn yi muxune yamari e xa betine yitεn a mangaya waxatini.

Iki a yitaxunxi dεxεde suulun nan na. Yaburin Yire Singena: Keli a sora 1 ma han 41. A Yire Firindena: Keli a sora 42 ma han 72. A Yire Saxandena: Keli a sora 73 ma han 89. A Yire Naanindena: Keli a sora 90 ma han 106. A Yire Suulundena: Keli a sora 107 ma han 150.

Yaburin sora kemε tonge suulunna ye, falana nde sebexi sora kemε nun nde xunna ra naxan e keliden yitama en na hanma e ba kiina hanma maxa seen naxanye lan e ma. Falan bun tina nde mεn sebexi ndee tagini naxan e ba kiin yεbama. Ne bunne mi fa kolon ki fajni bayo e seben bata jεε wuli saxan ti fayida.

Beti siya fu nun firin nan kolonxi Nabi Dawudaa Yaburin kui:

1) Tantun betin naxanye Alaa gboon nun a fanna fe falama. (Misaala: sora 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145-149)

2) Alaa mangayana fe betine, naxanye a falama e naxa, “Mangan nan Alatala ra.” (Misaala: 47, 93, 96 han 99)

3) Mangana betine, Ala maxandina mangan xa hanma mangana Ala

maxandina. (Misaala: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 144)

4) Ala Batu Banxini so betine. (Misaala: 15, 24)

5) Isirayila kaane yi Higi yisiga betini itoe nan bama e nεma yi sige sanla nde rabadeni Yerusalεn taani. (Misaala: 84, 91, 121, 122)

6) Siyon गयाan betini itoe findixi yiren matεxεn nan na denaxan sugandixi Ala Batu Banxin tiden na Yerusalεn taani. (Misaala: 46, 48, 76, 87, 132)

7) Bεtini itoe findixi kawandin nan na tinxin muxune xa. (Misaala: 14, 50, 53, 75, 81, 95)

8) Bεtini itoe findixi xaranna nan na denkεleya yamaan xa. (Misaala: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133)

9) Yamaan betini itoe bama tεrε waxatin nin, naxanye findixi Ala maxandin na jaxankatani. (Misaala: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137)

10) Tεrεn sifan birin nεε a lige nen denkεleya muxun yi fa Ala ma. Mawuga betini itoe nan wuya Yaburin kui. (Misaala: 5-7, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63, 64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143)

11) Denkεleya muxuna Ala nuwali sama wali fajin kolon betini itoe nan na, a na a xunba hanma a na a yulubin xafari. (Misaala: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118)

12) Denkεleya muxun limaniya betini itoe nan bama, a yi a sewan nun a bεne xunbenla mayita. (Misaala: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139)

Marigi Yesu fan Yaburin tantun betine ba nen. (Maraka 14.26) A mεn nde a fe fala nen a xaranna kui. (Maraka 12.10 nun 36) A mεn yi nde fala a Ala maxandini. (Maraka 15.34, e nun Luka 23.46)

Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe sebexi Yaburin yire wuyaxi yi. Yesu a tεrεne sebexi yireni itoe yi: Yaburin 22 e nun Yaburin 69. Na feene fan sebexi Matiyu yire wuyaxi yi, alo Matiyu 27.34-48. Yesu keli fena sayani e nun a binyena fe sebexi yireni itoe yi: Yaburin 16, nun Yaburin 110 e nun Yaburin 118. Xεra

Piyeri ne nan ma fe falaxi Kewanle sora 2 nun 4 kui. Yaburi Kitabun yirena fe falaxi Ningila Yesu kui dangu dɔxɔna ma kemε ra.

Kitabun yireni ito nɔε denkεleya muxune maliyε nen ki faji. A fe firin yitama en na. A singena, a lanma en xa Ala matɔxɔ, bayo a xanuntenyaan nun a senben gbo. A nɔxɔn mi na. A firindena, a lanma adamadiin xa a tɔrɔn birin yita Ala ra alogo a xa en madɛnden. Ala waxi a xɔn en xa en kui feene yita a ra.

Dawudaa Yaburin findixi Isirayila kaane Ala maxandine nun Marigi Yesu Ala maxandine nun denkεleya muxu singene Ala maxandine nan na. (Xεrane 4.24-26) Yaburin mɔn nɔε findε nen en fan ma Ala maxandine ra en na e fala Ala xa waxatin naxan yi.

Yaburin Yire Singena: Keli Sora 1 ma han 41

1

Kira firinna

¹ Sɛwan na kannna xa,
naxan mi muxu naxine maxadi xuine
suxuma,
naxan mi birama yulubitɔne kiraan
fɔxɔ ra,

naxan mi a sama magele tiine fari.

² Na kannna sɛwama nen
Alatalaa sariyan suxudeni,
a a xaxili lu Alaa sariyan xɔn kɔεen
nun yanyin na.

³ A sabatima nen
alo wudi binla naxan xude dɛni,
a bogima nen a waxatini,
a dεene mi xare.
Na kannna na fefe suxu,
a sɔnɔyama nen a xa.

⁴ Koni muxu naxine mi na kiini
mumε,

e luxi nen
alo foyen se dagin naxan xalima.

⁵ Nanara, muxu naxine yalagima nen
kiti sa waxatini,
yulubitɔne mi tiyε tinxin muxune yε.

⁶ Alatala a nɔxɔ luma nen tinxin mux-
une xɔn,
koni muxu naxine kiraan sigama
gbalon nin.

2

Alaa manga sugandixina

¹ Nanfera siyane murutεma?
Nanfera yamanane muxune yanfa
fuune soma?

² Dunuɔna mangane bata tondi,
kuntigine bata e malan
Alatala nun a muxu sugandixin xili
ma.

³ E naxa, “En xa en yetε ba e nɔɔn bun,
en xa en xunna ba e yamarin bun.”

⁴ Marigin naxan ariyanna yi
na gelema e ma.

⁵ A fitinaxin yi falan ti e xili ma,
a e magaxu a xɔlɔni,

⁶ a naxa, “N bata n ma mangan dɔxɔ
n ma geya sariɔnaxin fari Siyon yi.”

⁷ Mangan fan naxa,
“Alatala bata naxan nagidi,
n na a ralima nen:

a naxa n na,
‘N ma dii xεmεn nan i tan na.
N bata findi i fafe ra to.

⁸ N maxɔdin,
n siyane soma nen i yii i kεen na,
bɔxɔn danne birin yi findi i gbeen na.

⁹ I e nɔma nen mangaya wure dun-
ganna ra,
i yi e rayensenɔne ayi alo feɔna.’ ”

¹⁰ Nayi, ε tan mangane,
ε xaxili fen.
ε tan dunuɔna kuntigine,
ε kawandin namε.

¹¹ ε Alatala batu, ε gaxu a yεε ra,
ε sɛwa, ε xuruxurun.

¹² ε dii xεmεn mafan,
alogo a nama xɔlɔ, a yi ε raxɔri.
Bayo, a bɔɔn mafura tε.

Sɛwan ne xa, naxanye e yigiya a ma.

3

Ala nan marakisi tiin na

¹ Dawudaa betina, a to a gi a dii Abisa-
lomi bun.

² Alatala, n yεngεfane bata wuya ayi.
E gbegbe bata keli n xili ma!

³ E n ma fe falama,
e naxa, “Ala mi a malima.”

Beti xuini te.

⁴ Koni, Alatala,

i tan nan n ma ye masansan wure
lefaan na.

I binyen fima n ma,
e nun xunna kenla.

⁵ N na n xuini tema Alatala ma,
a yi n yabi keli a geya sariɗanxini.

Beti xuini te.

⁶ N na n sa, n yi xi, n yi xulun
bayo Alatala n kantanma.

⁷ N mi gaxuε yaxu wuli wuyaxin yeε
ra,

naxanye n nabilinxi yiren birin yi.

⁸ Alatala keli! N nakisi, n ma Ala.

N yaxune birin dεene bɔnbɔ,
i yi muxu ɗaxine ɗinne magira.

⁹ Marakisi Tiin nan Alatala ra!
Ala xa a yamaan baraka.

Beti xuini te.

4

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kunti-
gin xa. A xa ba maxase luti kanne ra.

² N ma Ala tinxinxina,
n na i xili, i xa n yabi.

N ma tɔrɔni, i xa n mali.

Kininkin n ma,
i yi n ma maxandin nameε.

³ ε tan adamadiine,
ε n ma binyen findima yagin na
han waxatin mundun yi?
ε fatama fe fuune nun wulene ma
waxatin mundun yi?

Beti xuini te.

⁴ ε xa a kolon,
a Alatala bata muxu tɔgɔndiyaxine
sugandi a yeε xa.

N na Alatala maxandi,
a n xuiin mεma nεn.

⁵ ε gaxu, ε fata yulubi ligan ma.

ε na ε sa, ε raxara,
ε bɔɗen namiri.

Beti xuini te.

⁶ ε saraxan ba Ala xa tinxinni.
ε yigin sa Alatala yi.

⁷ Muxu wuyaxi naxa,
“Nde herin yite en na?
Alatala, i nɔrɔn xa godo nxu ma!”

⁸ Koni i bata n bɔɗen nasεwa han,
dangu se xaba waxatin lugon sεwan
na.

⁹ N na n sa,

n xima bɔɗe xunbenla nin,
amasɔtɔ i tan Alatala nan tun n
makantanma.

5

Ala xa en natanga

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kunti-
gin xa. A xa ba xulenna ra.

² Alatala, i tuli mati n fala xuine ra,
i yi i tuli mati n kutun xuiin na.

³ N ma Ala nun n ma mangana,
i tuli mati n ma wuga xuiin na.
N ni i tan nan maxandima.

⁴ Alatala, xɔtɔnni i n xuiin namεma.

Xɔtɔnni, n na n yitama i ra,
n yi i ya yabin mamε.

⁵ Ala mi i tan na
fe ɗaxin nafa naxan ma.

I mi tinɗe muxu ɗaxi yo ra i yeɗagi.

⁶ Wasodene mi tiye i yeɗagi.

I fe ɗaxi rabane birin naɗaxuma nεn.

⁷ I wuledene halagima nεn.
Alatala faxa tiine nun yanfantenne
raɗaxuma nεn.

⁸ Koni n tan soma nεn i konni
i ya hinan gbeen xɔn ma,
n ni i batuma nεn i ya Banxi
Sariɗanxini.

⁹ Alatala, ti n yeε ra i ya tinxinni n
yaxune e fe ra.

I ya kiraan yita n na.

¹⁰ N mi le n yaxune fala xui yo ra,
e waxi fe kalan nan tun xɔn ma.
E kɔe yinle rabixi alo gaburuna,
yanfa falane nan e lenne ma.

¹¹ Ala, e yalagi,
e kɔtene xa findi e yeε bira xunna ra.
E kedi i yeɗagi e matandine fe ra,
bayo e bata murute i ma.

¹² Koni ne birin xa ɗaxan,
naxanye e luxunxi i yi.
E xa βetin ba sεwani habadan!
Na muxune ratanga

i xinla rafan naxanye ma,
e yi sεwa i ya fe ra!

¹³ Alatala, i tinxin muxune barakama
nεn,

i yi e rabilin fanna ra

i yi e ratanga

alo ye masansan wure lefana.

6

Ala maxandin tərə waxatini

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kunti-
gin xa. A xa ba maxase luti kanne ra e
nun kondenna luti solomasεεε kann
ra.

² Alatala, i nama n maxadi xəlōni!
I nama fitina n xili ma,
i n naxankata!

³ Alatala, kininkinin n ma,
n bata xadan!

Alatala, n nakendeya,
bayo fanga mi fa n na.

⁴ N niin tərəxi han!
Alatala, han waxatin mundun yi?

⁵ Alatala, fa n kantan.
N niin nakisi i ya hinanni.

⁶ Muxe mi e mirε i tan ma sayani.
Nde nεε i tantunne laxira yi?

⁷ N bata xadan kutundeni,
n ma sadeni kunxi yeεgen na kεε yo
kεε,

n wugama han n ma xunbunsaan yi
yikun.

⁸ Sunun bata n yeεni fərō.
Wugan bata n yeεne buturun n yax-
une fe ra.

⁹ E makuya n na,
ε tan fe naxi rabane!
Bayo Alatala n wuga xuiin mεma.

¹⁰ Alatala bata n ma mayandi xuiin
mε,
Alatala mən bata n ma maxandin
suxu.

¹¹ N yaxune birin yagima nεn,
e yarabi.
E kuisanxin xεtεma nεn mafuren!

7

Ala maxandin malina fe ra

¹ Dawudaa mawugan bətina, a naxan
baxi Alatala xa Kusi Bunyamin kaana
fe ra.

² Alatala n ma Ala,
n bata n luxun i yi.
N xunba, i yi n nakisi
ne birin ma naxanye n fəxə ra.

³ Yaxune nama n yibə alo yatana,
naxan ma se suxi mi xunbε.

⁴ Alatala n ma Ala,
e n kansunma naxan na,

xa n sənna na a ra,

⁵ xa n bata fe naxin dəxə muxun na,
nxu nun naxan dəxi bəne xunbenli,
xa n bata n yengefaan muja tərεgeni,

⁶ nayi, i xa tin n yaxune xa n kedi,
e yi n suxu,

e yi n mabodon,

e yi n fatin lu saxi gbangbanni.

Bəti xuini te.

⁷ Alatala keli i ya xəlōni,
keli n yaxu xərεne xili ma.

Keli, n ma Ala,
i sariya kenden sa!

⁸ Siyane malanxin xa i rabilin,
i mangayaan liga e xunna.

⁹ Alatala xa siyane makiti.

Alatala, i xa n ma kitin sa n ma tinx-
inni,

bayo fe yo mi n na.

¹⁰ Danna sa muxu naxine gbalone ra!

I xa tinxin muxune ratanga,

i tan Ala tinxinxina,

i tan naxan muxun bəne nun
səndəməne rakərəsima.

¹¹ Ala nan n ye masansan wure lefaan
na.

A muxu səndəmə fəne rakisima
nεn.

¹² Ala nan kitisa tinxinxin na.

Ala na a ra naxan xələma waxatin
birin.

¹³ Xa muxu naxin mi tubi Ala ma,

a silanfanna raxanxanma nεn,*

a yi a xanla ba a woli xinla ma.

¹⁴ Ala bata a faxa ti seene tongo,

a a xalimakunle findi tεen na.

¹⁵ Naxan lugoxi tinxintareyaan na,

a mən nafexi gbalon na,

a rapanna nan wulen na.

¹⁶ A yinla gema a a ratilin,

a yetεen yi bira a kui.

¹⁷ A tərən nun gbalon nakeli,

ne yi xεte a ma.

¹⁸ N na Alatala tantunma a tinxinna
fe ra.

N bətin bama nεn Kore Xənnə Alatala
xinli.

* 7:13: Silanfanna: Sofane yengešo degešana.

8

Alaa binyena adamadiin xa

1 Dawudaa betina, beti baane kuntingin xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.

2 Nxu Marigina Alatala,
i tan nan xili gbee kannna ra baxan birin yi!

I bata i ya naron nate
han kore xanna ma!

3 I bata diidine nun dii jorene yamari e yi i mataxo
alogo i yaxune xa e dundu,
e nun yengefane nun gbeeraxo tiine.

4 N na koren mato
i naxan nafalaxi i yiin na,
kiken nun sarene
i naxanye dxi e yirene yi, n naxa,

5 “Nanse dajaxan na,
i to i yengi dxi a xan?
Nanfera i jaxo luxi adamadiin xan?”

6 I a daxi nen,
a naron yi maso malekane ra.
I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

7 I bata yamarin so a yii
i ya dali seene birin xunna.
I bata seen birin lu a sanna bun:

8 alo xuruse kurune nun jinge kurune
nun burunna subene

9 nun xoline nun yexene
e nun niimaseen naxanye foxo igeni.

10 Nxu Marigina Alatala,
i tan nan xili gbee kannna ra baxan birin yi!

9

Barika birana Ala xa

1 Dawudaa betina, beti baane kuntingin xa. A xa ba alo “Dii Xeme Faxan” betina.

2 Alatala, n ni i tantunma nen n boren ma feu!

N ni i ya kabanako feene yebama nen.

3 N jaxanma nen n sewa i ya fe ra.
Kore Xanna Ala,
n tantun betin bama i xa nen.

4 N yaxune xetema e giye nen i ye ra,
e dagalanje ayi, e jan.

5 Bayo i bata n xun mayenge kitin bolon,
i bata dxi i ya mangaya gbedeni,

i yi kitin sa tinxinni.

6 I bata falan ti siya gbetene xili ma,
i mon yi muxu jaxine raxori,
muxe mi fa e mirima e xinle ma sanan habadan!

7 Yaxune bata jan fefe,
i bata e taane kala.
Ninan bata ti e ma feu!

8 Koni Alatala nan mangan na habadan,
a mangaya gbeden dxi kiti sa xinla ma.

9 A dunuja makitima tinxinni.
A sariya kenden sama yamane xa.

10 Muxu yigbetenxine faran makan-tanxin nan Alatala ra,
e luxundena toro waxatine yi.

11 Naxanye i tan kolon,
ne e yigi sama i yi nen,
bayo naxan na i fen,
Alatala, i mi i me na ra mumε!

12 E Alatala tantun betin na,
naxan dxi Siyon yi, a manga taani!
E a wali fajine rali siyane ma!

13 Ala nan wuli baxanxin gbeeraxo tiin na.
A mi jinanje a xan ma.
A yengi dxi yiigelitane wuga xuiin xan ma.

14 Alatala, kininkinin n ma!
A mato
n yaxune n nayarabima kii naxan yi,
i tan naxan n bama faxan de.

15 Nanara, n ni i tantunje Siyon kaane yetagi,
n yi sewa i ya marakisina fe ra.

16 Siyane bata yinla ge,
e bira a kui,
e bata e suxu e yete luti ratixine ra.

17 Alatala bata a yete yita a kiti kendene xan ma.
Muxu jaxin tan suxuma a kewanle nan na.

Maxase xuina. Beti xuini te.
18 Muxu jaxine sigama laxira yi,
e nun siyaan naxanye birin e mexi Ala ra.

19 Ala mi toro muxune raberinje mumε!
Yiigelitane mi yigitεema.

20 Alatala, keli!

Adamane nama nɔɔn sɔtɔ!
Siyane xa makiti i yɛɛ xɔri!
21 Alatala, gaxun nagodo e ma!
E xa a kolon fa fala daɲɔxɔn nan tun e
ra.

Bɛti xuini te.

10

Ala maxandina malina fe ra

1 Alatala, nanfera i makuyaxi nxu ra?
I luxunma nxu ma tɔrɔ waxatine yi
nanfera?

2 Muxu ɲaxine bata waso ayi,
e mɔn yiigelitɔne bɛsɛnxɔnyama.

A e suxu a kɔtɛne ra.

3 A kanbama a nata ɲaxine yi.
Kumadena Alatala raɲaxuma,
a a mɛ a ra.

4 Muxu ɲaxina a falama dɛ ɲaxun na,
a naxa,

“Ala mi muxe yulubine saranma e ra!
Ala mi na!”

A a miriyaan birin nan na ra.

5 A feen birin nasɔnɔyama.

A mi i ya kitine suxuma,
a mɔn yoma a yaxune ma.

6 A a falama a yetɛ ma, a naxa,
“N mi fulɛ mumɛ,
n mi luyɛ tɔrɔni mumɛ!”

7 A dɛɛn nafexi dangane nun wulene
nun fala xui xɔlɛne nan na.
A fe ɲaxin nun tɔrɔ feen nan tun
falama.

8 A a luxunma banxidɛne ra,
a sɔntarene legedenma e faxa feen
na.

A yɛɛ masama fangatarene ma wun-
doni.

9 A legedenna tima a luxundeni
alo yatana.

A saxi, a yiigelitɔne legedenma,
a e suxu a lutin na,
a e bubu, a e xali.

10 Fangatarene e felenma e bira,
e lu a nɔɔn bun ma.

11 A yi a fala a yetɛ ma, a naxa,
“Ala a fe mi a yi!
A bata a yɛɛne raxi. A mi n toɛ!”

12 Alatala, keli! I fangan mayita, Ala!
I nama ɲinan yiigelitɔne ma!

13 Nanfera muxu ɲaxina Ala
raɲaxuma,
a yi a fala a yetɛ ma, a naxa,
“Ala mi n ɲaxankatɛ?”

14 Koni i tan Ala,
i tɔrɔn nun sɔxɔlɛn toma yati!
I xaxili luma nɛn ne xɔn ma mali xinla
ma.

Fangatarene bata e yetɛ taxu i tan na.
Kiridi mali tiin nan i tan na.

15 Muxu ɲaxin fangan kala,
i yi a ɲaxankata a fe ɲaxine fe ra
han i yi a raxɔri.

16 Alatala nan mangan na habadan.
Suxure batune raxɔrima nɛn a bɔxɔn
ma.

17 Alatala, i yiigelitɔne maxandi xuiin
mɛma nɛn,

i yi e bɔɲɛn sɛnbɛ so.

I yi e wuga xuiin namɛ.

18 I xa sariya kɛndɛn sa kiridine xa
e nun muxu ɲaxankataxine.
Nanara, daɲɔxɔn mi fa magaxun tiyɛ
sɔnɔn.

11

Alatala en yigina

1 Dawudaa bɛtina bɛti baane kuntigin
xa.

N bata Alatala findi n luxunden na.
I mɔn a falama n xa nanfera
nayi fa fala, “Tugan alo xɔlina,
i siga geyaan ma,

2 amasɔtɔ a mato,
muxu ɲaxine bata e xanle ba,
e e xalimakunle ti muxu sɔndɔmɛ
fɔɲine ra

e bun xinla ma dimini.

3 Xa sariya mi fa na,
tinxin muxune nɔɛ nanse ligɛ?”

4 Alatala a Batu Banxi Sariɲanxini.
Alatala a manga gbɛdɛni ariyanna yi.
A adamadiine xun matoma a ra
a e rakɔrɔsima a yɛɛn na.

5 Alatala tinxin muxune nun muxu
ɲaxine rakɔrɔsima.

Gbalo feen nafanxi naxanye ma,
a ne raɲaxuma a niin birin yi nɛn.

6 A tɛɛ wolonna nun dole tɛɛn
nagodoma nɛn muxu ɲaxine
ma.

A e tɔrɔma foye wolonna ra nɛn.

7 Alatala tinxin,
tinxinyaan nafan a ma.

Muxu fɔɲine a yetagin toma nɛn.

12

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa. A xa ba kondenna luti solo-masexen na.

² Alatala, nxu mali, bayo muxu tɔgɔndiyaxine bata jan. Denkeleya muxu yo mi fa adamadiine ye.

³ Birin wulen falama a boden xa. E e bode yanfa wule matɔxɔn xɔn.

⁴ Alatala, na muxune deen suxu naxanye wule matɔxɔn tima, e nun muxu de rapaxuxine,

⁵ naxanye a falama, e naxa, “Nxu nɔɔn sɔtɔma nxu fala xuine nan xɔn.

Nxu deen fatan han! Nde nxu nɔɔ?”

⁶ Awa, Alatala naxa, “Bayo yiigelitɔne jaxankataxi, e nun tɔrɔ muxune wugama,

nba iki, n bata keli, n na e ratangama nen naxanye rapaxuxi.”

⁷ Alatalaa falane, fala sarijanxin nan e ra alo gbeti fixena

naxan nasensɛnxi sulun teɛn* na han sanja ma solofere.

⁸ Alatala, i nxu kantanje, i nxu ratanga muxu sifani itoe ma habadan.

⁹ Na muxu jaxine e kanbama yiren birin yi bayo Adamadiine fe fuune yatexi.

13

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

² Alatala, han waxatin mundun yi? I jinanje n xɔn han habadan? I yetagin luxunje n ma han waxatin mundun yi?

³ N niin xa tɔrɔ, n bɔnen yi ferijen sunuxi han waxatin mundun yi? N yaxuna n fari han waxatin mundun yi?

⁴ Alatala n ma Ala, n mato, i n yabi.

N fangan xun masa, xa na mi a ra, n faxama nen.

⁵ N yaxun yi a fala, a naxa, “N bata a nɔ.” N yaxune sewama nen n na bira waxatin naxan yi.

⁶ N tan n yigin saxi i ya hinanna nin, sewana n bɔneni i ya kisina fe ra. Alatala, n βetin bama i xa nen amasɔtɔ i bata fe fajin liga n xa.

14

Muxuna jaxuyana Yaburin 53.1-6

¹ Dawudaa βetina βeti baane kuntigin xa.

Xaxilitarena a falama a bɔneni, a naxa, “Ala mi na.” E birin yifu, e haramu feene ligama. Muxu yo mi a fajin nabama.

² Alatala a yeɛn nagodoma adamadiine ma keli ariyanna yi, a xa a to, xa nde na naxan xaxili sɔte, a yi Ala fen.

³ Koni birin bata kiraan bejin, e jaxu ayi. Muxu yo mi a fajin nabama hali muxu keden pe!

⁴ Fe jaxi rabane mi fe kolon ba? E n ma yamaan tɔnɔn donma alo donsena, koni e mi Alatala xandima mumɛ!

⁵ Awa nayi, e gaxuma nen, e xuruxurun. Amasɔtɔ Ala tinxin muxune xɔn. ⁶ E tan fe jaxi rabane yiigelitɔne fe yitɔnxine kalama koni Alatala nan e maratangaden na.

⁷ Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi? Alatala mɔn na a yamaan senbe so, Yaxuba bɔnsɔnna sewama nen, Isirayila yi jaxan!

15

Alaa muxuna

¹ Dawudaa βetina.

* **12:7:** Sulun teɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu teɛna.”

Alatala nde nɔɛ luyɛ i ya yire
sariɲanxini?
Nde luyɛ i ya geya sariɲanxin fari?

² Fɛ mi naxan kɛwanle ra,
a tinxin, a ɲɔndin falama
fata a sɔndɔmɛn na.
³ A mi bonne xili kalama,
a mi fe ɲaxi yo ligama a dɔxɔ boden
na,
a mɔn mi a rayagima.

⁴ Ala bata naxanye rapaxu,
a mɛma nɛn ne ra.
Koni a Alatala yɛragaxu muxune
binyama nɛn.

Hali a tɔrɔ,
a fala xuiin nakamalima nɛn.
⁵ A muxune dolima
koni e mi se sama a fari a raxɛtɛdeni.
A mi dimi yi seene rasuxuma
alogo a xa wulen sa sɔntaren xun ma.
Naxan na feni itoe liga,
na mi mamaxɛ mumɛ.

16

Ala maxandina yigina fe ra

¹ Dawuda Ala maxandi fajina.
Ala, n kantan,
bayo n bata n luxun i yi.
² N bata a fala Alatala xa, n naxa,
“N Marigin nan i tan na.
Se fajni gbɛtɛ mi n yii ba i tan na.”
³ N sɛwaxi
yamanan muxu sariɲanxi gbeene
nan ma fe ra.
⁴ Naxanye suxurene batuma,
ne tɔrɔyaan gboma ayi nɛn.
Koni n tan mi saraxan bɛ e xa,
n dɛ mi e xinle fale.
⁵ Alatala, i tan nan keden pe n yii,
i maragidi fajin fima n ma.
N ma dunuɲa yi gidina i tan nan yii.
⁶ Ala naxan soxi n yii,
na rafan n ma,
n bata sɛwa n ma kɛɛ sɔtɔxin na.
⁷ N barikan birama Alatala xa
naxan n kawandima.
Hali kɔɛɛn na, n xaxili sɔtɛ.
⁸ N xaxili Alatala xɔn ma waxatin
birin,
bayo a n dɛxɔn ma,
sese mi n mamaxɛ.
⁹ Nanara, n bɔɲɛn sɛwaxi,
n niin yi yifan n ma,
n yi n matabu bɔɲɛ xunbenli.

¹⁰ Amasɔtɔ, i mi i mɛ n na,
n siga laxira yi.
I mi tinɲɛ
i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gabu-
run kui.
¹¹ I nii rakisi kiraan yitama n na nɛn,
nanara n sɛwama nɛn i yetagi han!
Nii fanna mi ɲanɲɛ i dɛxɔn ma
habadan!

17

Sɔntarene Ala maxandina

¹ Dawudaa Ala maxandina.
Alatala, n ma maxandin name
tinxinyana fe ra.
I tuli mati n wuga xuiin na!
I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
wule mi naxan yi.
² I n xun mafala kitin bolon
amasɔtɔ naxan tinxin,
i na kolon.
³ I na n bɔɲɛni feene fɛsɛfɛsɛ,
i na n nakɔrɔsi kɔɛɛn na,
i na n kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ,
i mi fe yo toɛ n na.
N mi tinɲɛ
fala ɲaxin yi mini n dɛ
⁴ alo muxu gbɛtɛne kɛwanle kii naxan
yi.
N bata i ya yamarin suxu.
N mɔn mi biraxi gbalotɔne kirane
fɔxɔ ra.
⁵ N sigan tima i ya kirane nan xɔn ma
tun,
han iki, n munma dagalanɲɛ ayi sin-
gen.
⁶ Ala, n na i maxandima
amasɔtɔ i n yabima nɛn,
nanara i firifiri n xɔn ma,
i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.
⁷ I ya kabanako hinanna yita nxu ra,
i tan naxan muxune rakisima e yax-
une ma
naxan na a luxun i yi.
⁸ N natanga alo i yɛɛne.
N luxun
alo tɔxɛ diin soma a nga gabutɛne bun
ma kii naxan yi.
⁹ Nanara, muxu ɲaxine mi n liyɛ,
n yaxu ɲaxin naxanye n nabilinni.
¹⁰ Kininkinin yo mi e yi,
e falan tima yandan na.
¹¹ E bata fa n fɔxɔ ra iki,

e n nabilinni.
 E yεene tixi n na e fεren fenma
 e n nabira bɔxɔni.
 12 E ligaxi alo yatana
 xɔyi se xɔnla naxan na,
 alo yata gbeen naxan n legedenma
 luxunni.

13 Keli Alatala!
 N yaxune yεngε, i yi e nɔ.
 N natanga muxu ɲaxine ma i ya silan-
 fanna ra.

14 Alatala, n natanga na dunuɲa
 muxu sifane ma
 naxanye e kɔntɔnna sɔtɔma e si-
 imayani.

E ralugo na kɔntɔnna ra ken
 i naxan namaraxi e xa,
 e diine fan xa wasa a ra,
 a dɔnxɛn mɔn yi lu e mamandenne
 xa!

15 Koni n na i yetagin toma nɛn tinx-
 inni,
 n na xulun, n wasa i yetagin na.

18

Barika birana nɔ sɔtɔna fe ra Samuyeli Firinden 22.1-51

1 Alatalaa walikεen Dawudaa βetin
 βeti baane kuntigin xa. A βetini ito
 baxi nɛn Alatala to a ba a yaxune
 birin yii e nun Sɔli yii.

2 Alatala n fangana, n bata i xanu!

3 Alatala nan n kantan fanyen na,
 n ma yinna, n xunba muxuna.

N ma Ala nan n kantan gεmε gbeen
 na,

n na n luxunma naxan yi.

A tan nan n yε masansan wure lefaan
 na,

e nun marakisi tiina

naxan luxi

alo n ma faran makantanxina.

4 Alatala xa tantun!

N na a xili,

a yi n nakisi n yaxune ma.

5 Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
 halagin bata yi lu n xun ma nun
 alo ige xunfanna.

6 Laxira gbalon bata yi n nabilin nun.
 Bilinganna bata yi a lutin nati n yεε ra
 nun.

7 N na Alatala xili nɛn n ma tɔrɔni,
 n yi n xuini te n ma Ala ma malina fe
 ra.

A yi n xuiin mε a Batu Banxini,
 a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

8 Nanara, bɔxɔn yi xuruxurun,
 a yimaxa, geyane bunne yi siga,
 e xεtε, e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

9 A liga alo tutin nan minima a ɲɔε
 yinla ra.

Halagi ti tεε dεgεn nun tεε wolonne yi
 mini a dε.

10 A yi kuyeni bɔ firinna ra, a godo
 a sanne tixi kunda fɔren fari.

11 A te maleka gubugubu kanna fari,
 a tugan xulɛn,
 a siga foyeni.

12 A a luxun dimini,
 kunda fɔren nun tule igen yi a rabilin
 kore.

13 Kundaan yi mini a nɔrɔni.
 Balabalan kεsεne nun galanna yi
 godo.

14 Alatala yi a galanna xuiin namini
 keli kore,

Kore Xɔnna Ala yi a xuiin namini.

15 A yi a xalimakunle woli a yaxune
 ma
 a e raxuya ayi.

A e birin nagi kuye sarinna ra.

16 Alatala to falan ti e xili ma,
 a sɔnxɔ e ma xɔlɔni,
 fɔxɔ igen xɔnna yi mini kenenni
 bɔxɔ xɔnne yi to.

17 Ala yi a yiini bandun keli kore,
 a n suxu, a yi n ba igen tilin yireni.

18 A n xunba n yaxu sɛnbε kanne yii,
 n yεngεfaan naxanye fangan yi gbo n
 xa nun.

19 E n yεngε nɛn,
 n yi gbaloni waxatin naxan yi,
 koni Alatala yi n natanga.

20 A n ba nɛn gbalo yireni,
 a n nakisi amasɔtɔ n tan a kεnɛnxi.

21 Alatala bata n kɔntɔnna fi n ma
 tinxinyani,
 a n saren fi amasɔtɔ n kεwanle
 sariɲan.

22 N bata sigan ti Alatala a kirane xɔn,
 n mi n makuyaxi Ala ra.

23 N bata a kitine birin suxu,
 n mi tondixi a tɔnne suxε.

24 Fε yo mi n na a yεε ra yi,
 bayo n bata n yetε ratanga haken ma.

25 Nanara, Alatala bata n kɔntɔnna fi
n ma
amasɔtɔ n tinxin,
n kɛwanle sarijan a yɛɛ ra yi.

26 Naxan na tinxin i xa,
i tinxinma nɛn na kanna xa.
Fɛ yo mi naxanye ra,
i ya fɛtareyaan yitama nɛn ne ra.

27 I sarijanma nɛn ne xa
naxanye na sarijan,
koni i naxuma nɛn na muxune ra
naxanye naxu.

28 Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
i mɔn yi wasodene ragodo.

29 Alatala, i tan nan kɛnɛnna fima n
ma,
n ma Ala, i yi n ba dimini.

30 N ganla yɛngɛma nɛn i tan
barakani.
I tan yi, n tunganma yinna xun ma.

31 Alaa kirane kamalixi feu!
Alatalaa falane tinxin.
Naxanye na e luxun a yi,
a ne kantanma nɛn alo wure lefana.

32 Alatala nan keden Ala ra.
Nde en kantan fanyen na,
ba en ma Ala ra?

33 A tan nan Ala ra
naxan fangan fima n ma
naxan n kantanma kira yi.

34 A n sanne sɛnbɛ soma nɛn
alo xɛnla, a n nate geyane fari.

35 A bata n maxaran yɛngɛn ma,
nanara n nɔxi sulan xali xɔdɛxɛn ban-
dunɛ.

36 I bata n yɛ masansan wure lefaan
so n yii,
i yi n nakisi.

I bata i yengi sa n xɔn ma,
i ya maliin bata n nagbo.

37 I kirani tɔn n xa
alogo n nama bira.

38 Koni n biraxi n yaxune fɔxɔ ra,
n yi e suxu.
N mi xɛtɛ e fɔxɔ ra han e jan.

39 N na e rabirama nɛn
han e mi fa kelɛ sɔnɔn,
e yi bira n sanna bun ma.

40 I sɛnbɛn soma n yii yɛngɛ so feen
nan na,
i n yaxune sa n bun ma.

41 I a liga

n yaxune yi e gi n bun ma,
n bata ne kala naxanye yi n
naxuma.

42 E wugama nɛn malina fe ra,
koni muxu yo mi e rakisɛ.
E Alatala xilima nɛn
koni a mi e yabima.

43 N na e yilunburunma nɛn
alo gbangbanna
foyen sigama naxan na.
N mɔn yi ti e fari
alo bɛndɛna kiraan xɔn.

44 I bata n natanga yama murutɛxin
ma,
i yi n findi siyane xunna ra.

N mi yi muxun naxanye kolon,
n bata nɔn sɔtɔ ne xun na.

45 Xɔɔɛne e xinbi sinma n bun ma iki,
e na n fala xuiin mɛ,
e yi a suxu.

46 E yii xudin tuma ayi,
e fa xuruxurunɛ keli e yinne ra.

47 Alatala na yi!

Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

48 A tan Ala nan n gbeen nɔxɔma,
naxan siyane luma n sɛnbɛn bun ma.

49 A n natangama n yaxune ma.
I tan nan n natexi n yaxune xun ma,
i mɔn yi n xunba gbalotɔne yii.

50 Nanara, n na i tantunma siyane
tagi.

Alatala, n na i xinla tantunma nɛn
bɛtini.

51 Ala nɔ sɔtɔn nagidima a mangan
ma han!

A a hinanna yita a muxu sugandixin
na,

Dawuda nun a yixɛtɛne habadan.

19

Alaa nɔrɔn nun a sariyana

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kunti-
gin xa.

2 Kore xɔnna nan Ala a nɔrɔn mayi-
tama.

Koren nan Ala a wanla makɛnɛnma.

3 Yanyin kawandin bama lɔxɔ yo lɔxɔ.
Dimin xaxili fima kɔɛ yo kɔɛ.

4 Xui yati mi a ra,
falane fan mi a ra.
Tunla mi e xuiin mɛma.

⁵ Koni, hali na,
e fala xuiin bəxən birin lima,
e falane yi siga han dunuɲa danna.
Ala nan banxin nafalaxi sogen xa
kore.

⁶ Sogen minima nən
alo xəmən naxan minima a banxini
siga futu xidideni,
alo fangamaan naxan sigan tima a
yɛtɛna a kiraan xən.

⁷ A minima sogetedeni,
a sa ɲan sogegododeni.
Sese mi luxunɲe a xəlɲn ma.

Beti xuini te.

⁸ Alatalaa sariyan kamalixi,
a muxun nii yifanma a ma.
Nəndin nan Alatalaa maxadi xuine
ra.
E xaxilitarene findima xaxilimane
ra.

⁹ Alatala fe ragidixine tinxin.
A muxun bəɲɛn nasɛwama nən.
Alatalaa yamarine nərəxi.
A muxun xaxinla rabima nən.

¹⁰ Alatala a yɛragaxun sariɲan.
A buma habadan.
Nəndin nan Alatalaa kitine ra,
e tinxin feu!

¹¹ E fisa xɛmaan xa,
e fan xɛma faɲine birin xa.
E ɲaxun kumin xa,
dangu kumi xinden na.

Beti xuini te.

¹² I ya walikɛɛn xaxili sətəma nən e
xən.

A tənən gbegbe sətəma nən e xən.

¹³ Nde nɛ a yɛtɛna tantanne birin
kolonɲe?

I xa n ma hakɛ luxunxine mafelu.

¹⁴ N natanga tondin ma,
a nama n nɔ.

Nayi, n findima muxu dɛfexin na nən
naxan mi matandi ɲaxin tiyɛ.

¹⁵ Falan naxanye minima n dɛ,
e nun miriyaan naxanye n bəɲɛni,
Alatala xa ne rasuxu sɛwani,
n kantan fanyena
e nun n xunbamana.

20

Ala xa mangan baraka

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kunti-
gin xa.

² Alatala xa i yabi

i tərənɪ waxatin naxan yi.
Yaxubaa Ala xa i ratanga.

³ Ala xa a maliin nagodo i ma
keli a yire sariɲanxini,
a xa i mali keli Siyon Geyaan fari.

⁴ Ala xa i ya kiseene birin nasuxu,
a mən yi sɛwa i ya saraxa gan daxine
birin na.

Beti xuini te.

⁵ Ala xa i bəɲɛn waxən feene so i yii,
a mən yi i ya fe yitənɲine birin
nasabati.

⁶ Nanara, nxu sənɲɛ sɛwani i ya nɔ
sətəna fe ra.
Nxu yi en gbee taxamaseri dugine
rate Ala xinli.

Alatala xa tin i ya maxandin birin ma.

⁷ N na a kolon yati,
Alatalaa muxu sugandixin nakisima
nən.

A a yabima nən
keli a ariyanna sariɲanxini,
a yi a rakisi a sɛnbɛn na.

⁸ Ndee yigin sama e yɛngɛ so won-
toroni,
bonne yi e yigin sa e soone yi,
koni en tan yigin saxi Alatala xinla
nin,
en ma Ala.

⁹ Na kanne tantanma nən e bira,
koni en tan kelima nən, en ti ken!

¹⁰ Alatala xa mangan nakisi!

I xa nxu yabi,

nxu na i maxandi waxatin naxan yi!

21

Ala tantunna mangan xən

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kunti-
gin xa.

² Alatala, mangan bata sɛwa i fangan
na.

A sɛwan gbo bayo i bata a rakisi.

³ A waxi naxan xən, i tinxi na ma.
I bata a maxandin yabi.

Beti xuini te.

⁴ I bata a rasɛnɛ duba faɲine ra,
i mən yi xɛma mangaya taxamasenna
so a xun na.

⁵ A maxədinna ti nən a siimayana fe
ra,

i yi sii xunkuyen so a yii,
naxan luma habadan.

⁶ A binyen bata gbo ayi fata i ya
marakisin na.

I nɔrɔn nun xunnayerenna fixi nen a ma.

7 I a barakama habadan!
I a ralogoma sewan na i yetagi.

8 Bayo Mangan yigin saxi Alatala nin,
a kantaxi Kore Xɔnna Ala hinanna
nan baraka yi.

9 I tan i yaxune birin suxuma nen.
Naxanye i rajaxuxi,
i ne suxuma nen i fangan na.

10 I na mini kenenni waxatin naxan
yi,

i e janma nen alo sulun tɛɛna.*
Alatala xɔlxina e halagima nen
tɛɛn yi e gan.

11 I e yixetene raxɔrima nen dunuɗa
yi,

e nun e bɔnsɔnne adamadiine ye.

12 Hali e fe jaxini tɔn i xili ma,
e mɔn yi e miri kɔte jaxine ma,
e fulama nen.

13 Bayo, i na i ya xalimakunle ti e ra,
e e xun xanbi soma nen, e yi e gi.

14 Alatala xa batu a senbe gbeenaa fe
ra.

Nxu betin bama nen,
nxu yi i tantun i fangana fe ra.

22

Wugan nun tantunna

1 Dawudaa betina, beti baane kunti-
gin xa. A xa ba alo betin naxan xili:
“Xɔtɔnna Xeli Gilena.”

2 N ma Ala! N ma Ala!
I n nabɛjɛnxi nanfera?

Nanfera i ya marakisin makuyaxi n
na?

Nanfera i mi n kutun xuiin namɛma?
3 N ma Ala, n ni i xilima yanyin na,
koni i mi n yabima.

Hali kɔɛɛn na, n mi n dunde.

4 Koni i tan sarijan,
i ya mangaya gbɛɛn nabilinxi Isiray-
ilaa tantunna ra.

5 Nxu benbane yigin saxi i tan nan yi.
E e yigin sa i yi,
i yi e ratanga.

6 E to e xui ramini i ma,
i yi e xɔrɔya.

E yigin saxi i yi,
nanara, e mi yagixi.

7 Koni daɗɔxɔ mi fa n tan na sɔnɔn.
N ligaxi nen alo kunla

adamadiin naxan najaxuxi
yamaan naxan bɔte raba.

8 Naxanye na n to,
e yo n ma.

E yi e deen betɛxun,
e e xunne yimaxa.

9 E naxa, “A tan naxan Alatalaa fe yi,
Alatala a ratangama ba?

Xa a rafan Alatala ma,
a xa a xunba.”

10 Koni i tan nan n naminixi nga
kuini,

i yi n sa nga kanken ma.

11 Xabu n bari lɔxɔni,
n taxuxi i ra.

N ma Ala nan i ra,
xabu n yi nga kuini waxatin naxan yi
han iki.

12 I nama i makuya n na.
Tɔrɔn bata maso n na,
muxu yo mi na yi

naxan n maliye.

13 N yaxune n nabilinxi
alo turane,

alo Basan yamanan tura xarɛne.
14 E deene yibixi alo yatane,
e wurundunma n ma,
e xa n yibo.

15 N fangan bata jan
alo ige bɔxɔnxina.

N xɔnne birin bata ba e bode ra.
N bɔjɛn bata liga

alo dolen na yilo.

16 N fangan bata jan feu!
N lenna xaraxin bata kankan n de.

I bata n sa faxa bendeni.
17 Muxu jaxi ganla bata n nabilin
alo barene.

E bata n yiine nun n sanne mabo.
18 N xɔnne birin kenenni.
E yeene kankanxi n na.

19 E bata masensenna ti n ma dugine
fe ra,

e xa e yitaxun e bode tagi.

20 Alatala, i nama i makuya n na!
N ma senbɛmaan nan i tan na.

N mali iki sa!
21 N niin xunba silanfanna yii.

N natanga bareni itoe ma.

22 N nakisi yatani itoe ma.

* 21:10: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

N nakisi burunna turaan fenne ma.
²³ N na i xinla ralima nen ngaxakedenne ma.
 N ni i mataxo nen yamaan ye.
²⁴ E tan naxanye gaxu Alatala yee ra,
 e a mataxo.
 E tan Yaxuba bנסanna,
 e a binya.
 E tan Isirayila kaane,
 e gaxu a yee ra.
²⁵ Bayo, a mi a mexi yiigelitone torone
 ra,
 a mi a raberinma.
 A mi a yetagin luxunma a ma.
 Fa a xandi xuiin name.
²⁶ N ni i tantunma yamaan malan
 gbeeni.
 N na n ma de ti xuine rakamalima nen
 i yee ragaxu muxune yee xori.
²⁷ Yiigelitone xa e dege,
 e lugo.
 Naxanye Alatala fenma,
 ne xa a mataxo.
 Ala xa siimayaan fi e ma habadan!
²⁸ Baxon danna muxun birin
 e xaxili luma nen Alatala xon,
 e yi e yee rafindi a ma.
 Siyane bנסanne birin a batuma nen.
²⁹ Bayo, Alatala nan mangan na
 siyane xun na.
³⁰ Nafulu kanne fan fama nen e
 degedeni,
 e a batu.
 Naxanye birin xetema bendeni,
 ne xinbi sinma nen a bun ma,
 naxanye mi ne e niin nakise.
³¹ Waxati famatxon muxune walima
 a xa nen
 Marigina a fe falama nen maman-
 denne xa.
³² A tinxinyaan fama nen nalideni
 muxune ma
 naxanye munma bari,
 Ala bata na ragidi.

23

Alatala nan n kantanma

¹ Dawudaa betina.
 Alatala n masuxuma
 alo xuruse rabana a xuruseene kan-
 tanma kii naxan yi.
 Nanara, n mi dasese ra.
² A matabuden fi n ma

sexe jingi fajin denaxan yi.
 A yi siga n na
 ige xunbenla dexon ma.
³ A bata n nii yifan n ma.
 A n xalima kira tinxinxin xon ma nen
 a xinla fe ra.
⁴ Hali n so sayaan tilinna dimin xore
 ra,
 n mi gaxue sese yee ra
 amasoto i tan Ala n xon ma.
 I ya gbengbetenna n nakantanma
 i ya dunganna n gbengbenma.
⁵ I bata donseen nafala n xa
 n yaxune yee xori,
 i yi n masuxu
 alo xore binyena,
 i turen sa n xunni.
 I bata n ma igelengenna rafe
 han a baxonje a ma.
⁶ Yati, i ya fanna
 nun i ya hinanna birama n foxo ra nen
 n siin sogen birin yi.
 N luma nen Alatalaa banxin kui
 han n siin soqe donxena.

24

Manga binyena

¹ Dawudaa betina.
 Alatala nan gbee baxon nun ayi seene
 birin na
 e nun dunuja nun muxun naxanye
 birin doxi a yi.
² Amasoto a tan nan baxon doxi igen
 tagi.
 A yi a doxo igene fari.
³ Nde lan a te Alatala geyaan fari?
 Nde tiye a yire sarijanxini?
⁴ Naxanye sarijan e kewanle nun e
 sondomene yi,
 naxanye mi suxurene batuma,
 xanamu naxanye mi e koloma wu-
 leni,
⁵ Alatala ne barakama nen.
 Marakisi Tiina Ala yoon fima e ma
 nen.
⁶ Muxu sifani itoe nan Ala fenma,
 naxanye Yaxubaa Ala yetagin fenma.
 Beti xuini te.
⁷ Yinna* deene xa rabi fefe,
 de fonne xa rabi mumε,

* **24:7:** Ala Batu Banxin nabilinna yinna nan na ra.

nanara Manga Binyen soe.
 8 Nde Manga Binyeni ito ra?
 Alatala na a ra
 fangamaan nun senbema!
 Alatala na a ra
 naxan senben gbo yengeni.
 9 Yinna deene xa rabi fefe,
 de fonne xa rabi mumε,
 nanara Manga Binyen soe.
 10 Nde Manga Binyeni ito ra?
 Alatala Senben Birin Kanna,
 a tan nan manga binyen na.

Beti xuini te.

25

Maxandina maratanga fena

1 Dawuda gbeena.
 Alatala, n bata i maxandi n niin birin
 na.
 2 N ma Ala,
 n yigin saxi i tan nan yi.
 N nama yagi.
 I nama tin n yaxune yi n no,
 e sewa.
 3 Naxan na a xaxili ti i ra,
 na kanna mi yarabima mumε!
 Koni naxanye yanfan soma,
 ne yagin sotoma nen.
 4 Alatala, kiraan yita n na,
 i xa n xaran i ya kiraan ma.
 5 N xa sigan ti i ya jondini,
 n xaran.
 Amasoto n nakisima Ala nan i tan na.
 N xaxili tixi i ra ferijen gben!
 6 Alatala, i xaxili lu i ya kininkininna
 nun hinanna xon
 bayo e yi na xabu a foloni.
 7 I nama i miri n ma foningeya yulu-
 bine nun matandine ma!
 N suxu i ya hinanni,
 amasoto i fan, Alatala.
 8 Alatala fan, a mon tinxin,
 nanara a yulubi kanne xaranma a
 kirane ma.
 9 Naxan a yete magodoma,
 a a sariyan nabirama na ma.
 A mon a xaranma a sagoon na nen.
 10 Naxanye a layirin maxadine suxi,
 Alatala hinan,
 a mon lannayaan nabama
 ne nan xa kiin birin yi.
 11 Alatala, n hake ne mafelu i xinla a fe
 ra,

amasoto a gbo.

12 Nde gaxuma Alatala yee ra?
 A kiraan yitama na kanna ra
 a lan a xa sigan ti naxan xon.
 13 Na kanna sabatima nen a si-
 imayani,
 boxon yi findi a diine keen na.
 14 Alatala a wundone makenenma
 nen
 a yee ragaxu muxune xa.
 A a layirin yitama e ra nen.
 15 N yeen tixi Alatala ra waxatin birin,
 bayo a tan nan n natangama suxu
 yalaan ma.

16 Ala, yandi, kininkinin n ma
 amasoto n kedenna na a ra,
 n toroxi.
 17 Nii yiforen bata n yili,
 n namini na toroni.
 18 I miri n ma torone
 nun n ma saxolene ma,
 i yi n ma yulubine xafari.
 19 A mato, n yaxune wuya,
 e n napaxuxi kati!
 20 N niin nakantan,
 i yi n xunba.
 N nama yarabi,
 amasoto n bata n luxun i yi.
 21 N ma fetareyaan
 nun tinxinyaan xa n kantan
 amasoto n xaxili tixi i tan nan na.
 22 Ala, i xa Isirayila xunba a torone
 birin yii!

26

Sontarena Ala maxandina

1 Dawuda gbeena.
 Alatala, n ma kitin sa
 amasoto fe yo mi n kewanle ra,
 n yigin mon i yi feu!
 2 Alatala, n fese fese,
 i yi n mato,
 n sendomen nun borjen nakorosi.
 3 I ya hinanna n yi waxatin birin yi,
 n sigan tima i ya lannayani!
 4 N tan mi n magode fuyantenne
 fema,
 nxu nun nafigine mi fe kedenni.
 5 Fe paxi raba yamaan mi rafan n ma.
 N mi daxe muxu paxine fema.

6 Alatala, n bata n yiin naxa
sɔntareyani,
n yi so i batudeni,
7 n barikan bira i xa n xui yitexin na,
n yi i ya kabanako feene fala.
8 Alatala, i ya banxin nafan n ma,
i nɔrɔn dɛnaxan yi.
9 I nama nxu nun hake kanne faxes
nxu bode xɔn,
i nama nxu nun faxes tiine rajanna
findi kedenna ra.
10 Na muxune fe jaxin ligama,
e dimi yi seene rasuxu mayifuni.
11 Koni, n tan, fe yo mi n kewanle ra.
N xunba, i dija n ma!
12 N tixi tinxinni ken!
N na Alatala tantunma nen a yama
gbeeni.

27

Marakisi Tiina Alatala

1 Dawuda gbeena.
Alatala nan n ma kenenna nun n ma
kisin na.
N xa gaxu mundun yee ra?
Alatala nan n ma dunuja yi gidin
xun mayenge muxun na.
Nde n magaxu?
2 Muxu jaxine na keli n xili ma
alogo e xa n halagi,
yaxune na n yenge,
e tan nan dagalanma ayi nen,
e bira.
3 Hali sofa ganla na n nabilin,
n bɔnen susuma nen.
Hali yenge gbeen na keli n xili ma
n yigin tixi.
4 N bata Alatala maxodin fe keden ma.
N fe keden peen nan fenma.
N lu Alatalaa banxin kui
han n siin soge danna.
N Alatala wali fajin kolon,
n yi lu a batu a banxini.
5 Amasoto a n namarɛ nen
a banxini taro waxatini.
A n luxunje nen a Batu Banxini.
A n natema nen geyaan xuntagi.
6 A xunna kenla fima n ma nen
n yaxune tagi.
N saraxane bama nen Ala Batu Banx-
ini,
n sɔnxo sewani.

N betin bama nen,
n na Alatala tantun.

7 Alatala, i tuli mati n xuiin na,
n na i xili waxatin naxan yi.
Kininkinin n ma, i yi n yabi!
8 N bɔnen waxi i fen feni.
Alatala, n ni i fenma,
9 i nama i yetagi luxun n ma!
I nama i ya walikɛɛn kedi xɔloni.
I bata findi n mali muxun na.
I nama n nabɛjin,
i nama i me n na,
n nakisimana Ala.
10 Hali nga nun n fafe n nabɛjin,
Alatala n yisuxuma nen.

11 Alatala, n xaran sigati kiin ma.
Ti n yee ra kira fajin xɔn ma,
amasoto n yaxune wuya.
12 I nama n so n yaxune yii,
amasoto wule serene bata keli n xili
ma,
e e kɔnkɔma n ma.
13 N mon laxi ito ra:
n na Alatalaa nɛmaan toma nen
dunuja yi.
14 I xaxili ti Alatala ra!
I sɛnbɛ so! I bɔnen xa limaniya!
I xaxili ti Alatala ra!

28

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawuda gbeena.
Alatala n ma fanyena,
n bata i xili.
I tuli mati n na!
Xa i mi n yabi,
n sama laxira faxes muxune fari nen.
2 N ma mayandi xuiin me malina fe
ra,
n bata n yiini te
i Batu Banxin yire sarijanxin
mabinni.
3 I nama nxu nun muxu jaxine yalagi
nxu bode xɔn,
fe jaxi rabane naxanye fala fajine
tima
koni marajaxuna e bɔnene yi.
4 E kewanle saranna fi,
e nun e wali jaxine
e bata naxanye liga.
A liga e ra naxan lan e kewanle ma.
E lan e xa naxan soto, na so e yii!

⁵ E xaxili mi luxi Alatalaa wanle xɔn ma,
hanma a yiine bata naxan da.
Nanara, a e kalama nen
a e jan habadan.

⁶ Barikan bira Alatala xa,
a bata n ma mayandi xuiin me.

⁷ Alatala nan n senben na.
A n xun mayengema
alo wure lefana.

N yigin saxi a fari,
bayo a n malima.
Nanara, n bɔɓen bata rafe sewan na.
N na a tantunma nen betine yi.

⁸ Alatala nan a yamaan senben na,
e nun yigiya kantanxina a muxu
sugandixin xa.

⁹ I ya yamaan nakisi,
i mɔn yi e baraka.
Findi e gbengben muxun na,
i yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma habadan!

29

Alatala Senben Birin Kanna

¹ Dawudaa betina.
E tan malekane,
e fa Alatala tantun,
e a tantun a binyen nun a senbena fe
ra.

² E binyen fi Alatala ma a xinla fe ra,
e Alatala batu a nɔrɔ sarijanxini.

³ Alatala xuiin mema fɔxɔ igene yi,
Ala binye kanna sarinma,
Alatala a xuiin nasigama ige gbeene
xun ma.

⁴ Alatala xuiin senben gbo,
Alatala xuiin nɔrɔxi.

⁵ Alatala xuiin suman binle yigirama,
hali sumunna naxanye Liban ya-
manani.

⁶ Ala Liban geyane ratuganma
alo jinge diina,
e nun Siriyon geyana
alo burunna jingena.

⁷ Alatala xuiin sigama ayi
alo kuye sarinna.

⁸ Alatala xuiin tonbon yirene yi-
maxama,
a Kadesi tonbonni maxa.

⁹ Xenle diin xalima Alatala xuiin ma,
a mɔn yi warine deene rayolon,

yamaan birin sɔnxɔma a Batu Banx-
ini,
e naxa, “Binyen xa fi a ma!”

¹⁰ Alatala dɔxi fufane xun na.
A mangayaan na habadan!

¹¹ Alatala nan senben fima a yamaan
ma,
a bɔɓe xunbeli barakan sa e yi.

30

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa betina. Sigi sarijanxina.
Batu Banxin nasarijan betina.

² Alatala, n ni i batuma,
amasɔtɔ i bata n yite.

I mi tin
n yaxune yi e xunnayeren n xun na.

³ Alatala n ma Ala,
n ni i mafan nen malina fe ra,
i yi n nakendeya.

⁴ Alatala i n niin masiga nen laxira ra,
i n faxamatɔn nakisi.

⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxune birin xa
betin ba a xa!
E a matɔxɔ a wali sarijanxine fe ra!

⁶ Bayo, a xɔlɔn mi xunkuya,
koni a marafanna luma nen muxun
siin sogen birin.

Wuga xuiin minima nen kɔeen na,
koni sewan fama nen xɔtɔnni.

⁷ N yi laxi n ma herin na waxatin
naxan yi
n naxa, “Sese mi n yimaxe!”

⁸ Alatala, n to yi i ya xanuntenyani,
i n lu nen fangani alo geyana.

Koni i to i yetagin luxun n ma,
na yi n kɔntɔfili.

⁹ N yi i tan Alatala xili,
n yi Marigin mafan,

¹⁰ n naxa, “N na faxesa,
i tɔnɔn mundun sɔtɔma nayi?”

N na sa gaburun kui,
tɔnɔn mundun na ra?

Faxesa muxune nɔe i tantunɓe ba?
E nɔe i ya lannayaan matɔxe ba?

¹¹ Alatala, i tuli mati n na,
i kininkinin n ma!

Alatala, n mali!”

¹² I bata n ma nimisan maxete sewan
na.

I n makininkininna ba n ma,
i yi n nabilin sewan na.

13 Nanara, n mi n dunde,
n betin bama i xa nen.
Alatala n ma Ala,
n barikan birama i xa nen habadan!

31

Yigi sa fena Ala fari *Yaburin 71.1-3*

1 Dawudaa betina, beti baane kunti-
gin xa.

2 Alatala, n bata n luxun i yi.
I nama tin n yi yarabi!
N natanga i ya tinxinyana fe ra.

3 I tuli mati n na,
i yi n xunba iki sa!
Findi n yigiya gemen na,
e nun n makantan yinna.

4 N ma geme gbeen nun
n ma yinna nan i tan na.
Ti n yee ra,
i yi n maxaran i xinla a fe ra.
5 N natanga na luti ratixin ma n yee ra,
bayo i tan nan n xun mayengema.

6 N bata n niin so i yii,
n xunba Alatala, lannaya Ala.

7 N bata ne ranaxu
naxanye suxure fufafune batuma,
koni n tan yigin saxi Alatala nan fari.

8 N sewama nen,
n naxan i ya hinanna fe ra,
bayo, i bata n ma tɔrone to,
i n sɔndɔmena sɔxɔlen kolon.

9 I mi n soxi n yaxune yii,
koni i n xɔrɔyaxi nen.

10 Alatala, kininkinin n ma,
amasɔɔ n tɔroni.
N bata xadan wuge.
Sunun bata n niin nun n fatin nata-
gan.

11 Sunun bata n ma dunuɔa yi gidin
ɔan,
wugan yi nde ba n siin na.
N fangan bata ɔan n yi n ma tɔrone fe
ra.

N xɔnne bata yelefu ayi.

12 N yaxune birin,
katarabi n dɔxɔ bodene ma,
ne n nayarabima.

N xɔyine bata gaxu n yee ra,
e na n to kiraan xɔn ma,
e e gi n yee ra.

13 E birin bata ɔinan n xɔn ma

alo n faxaxin na a ra.
N bata lu alo feɔne kalaxina.

14 N bata yaxu wuyaxi kɔyɛkɔyɛn
xuiin me,
gbalona n nabilinni.
E feene yitɔnma lan n faxa feen ma.

15 Alatala, n tan yigin saxi i tan nin,
n naxa, "I tan nan n ma Ala ra."

16 N ma waxatine i sagoni.

N natanga n yaxune ma
naxanye n besenxɔnyama.

17 I nɔrɔn xa godo i ya walikɛɛn ma,
n nakisi i ya hinanni.

18 Alatala, n bata n xui ramini i ma,
i nama tin n yi rayarabi.

Ala xa muxu ɔaxine yarabi,
Ala xa e dunduxin nagodo laxira yi.

19 Na wule xelene radundu,
na wasode yandaxine birin
naxanye fala ɔaxin tima tinxin mux-
une ma.

20 I ya nɛmaan makabe,
i bata naxan namara i yee ragaxu
muxune xa!

Muxun birin yetagi,
i ya fanna fima ne ma nen
naxanye luxunxi i yi.

21 I bata e yigiya i fema,
i e kantanma muxune fe yitɔnxine
ma.

I bata e ratanga wule xelene ma.

22 Barikan bira Alatala xa!
N yi rabilinxi yaxune ra waxatin
naxan yi

n yenge xinla ma,
a yi a hinanna yita n na.

23 N ma gaxuni, n yi a fala,
n naxa, "I bata n kedi i yetagi."

Koni n to n xuiin namini i ma
malina fe ra,
i yi n ma mayandi xuiin me.

24 E tan tɔgɔndiya muxune birin xa
Alatala xanu!

Alatala denkelɛya muxune ratangama
nen,

koni a yandadene sare fima nen
alo a lan kiinde.

25 E tan naxanye birin yigi saxi
Alatala fari,
e senben so, e bɔne ragidi.

32

Yulubi xafari fena

- ¹ Dawudaa fala jaxumena.
 Sewan na kannu xa
 naxan ma matandine bata mafelu
 naxan yulubine bata xafari.
- ² Sewan na adaman xa
 Alatala bata dija naxan haken ma
 e nun mayifu mi naxan yi.
- ³ N to munma yi n ti n haken ra nun,
 ferijnen gben kutunne yi n naye-
 fuma.
- ⁴ I ya taron yi n fari kosen nun yanyin
 na.
 Fangan yi jan n na
 a liga alo n tonbon yiren nin.
 Betti xuini te.
- ⁵ Awa, n yi n ti n yulubine ra i xa.
 N mi n ma hake yo luxun i ma.
 N naxa, "N na n tima nen
 n ma matandine ra Alatala xa."
 Awa, i yi n haken nun yulubine birin
 ba n ma.
 Betti xuini te.
- ⁶ Nanara, muxu tagondiyaxine birin
 xa i mafan a waxatini,
 alogo fufaan na fa,
 a nama e li.
- ⁷ N luxunden nan i tan na.
 I tan nan n natangama taron ma,
 yamaan birin yi xaroya betine ba.
 Betti xuini te.
- ⁸ Nanara, n na e xaranma kiraan ma
 e biru naxan foxo ra.
 N na e kawandima,
 n yi n yengi sa e xon.
- ⁹ I nama findi daxun na
 alo soona hanma sofanla
 naxanye mi sigu
 fo karafen na bira e ma.
- ¹⁰ Muxu jaxine taron gbo.
 Koni naxanye e yigi saxi Alatala yi,
 a ne rabilinma nen hinanna ra.
- ¹¹ E tan tinxin muxune xa jaxan
 Alatala a fe ra,
 e sewa, e betin ba,
 e tan muxu sendome fagine.

33

Tantun betina

- ¹ E betin ba sewani Alatala xa,

- e tan naxanye tinxin!
 Muxu fagine lan e xa a tantun.
- ² E barikan bira Alatala xa bolonna ra,
 e barikan bira a xa kondenna ra.
- ³ E beti nen ba a xa.
 E maxa seene maxa ki faji,
 e yi e xuini te a ma.
- ⁴ Nondin nan Alatala falan na.
 A kewanle birin kamalima tinxinna
 nin.
- ⁵ Tinxinyaan nun sariya suxun nafan
 Alatala ma,
 dunu ja birin wasaxi a hinanna ra.
- ⁶ Alatala kore xonna daxi a fala xuiin
 barakan nin,
 e nun yanban seene a de xuiin na.
- ⁷ A foxo igene birin malanma yire ke-
 denni,
 a fufane ramara.
- ⁸ Boxon birin xa gaxu Alatala yee ra!
 Dunu ja muxune birin xa a binya!
- ⁹ A falan nan tixi,
 dunu ja yi da.
 A yamarin fi,
 seen birin yi taran na.
- ¹⁰ Alatala siyane natane kalama nen.
 A mi tinje siyane yi e miriyane
 rawali.
- ¹¹ Koni Alatala fe ragidixine luma
 nen habadan!
 A miriyane yi lu habadan!
- ¹² Sewan na siyaan xa
 naxan ma Ala findixi Alatala ra.
 Sewan na muxune xa
 Alatala bata naxanye sugandi!
- ¹³ Alatala a yee ragodoma keli
 ariyanna yi,
 a muxune birin mato.
- ¹⁴ Keli a mangaya yireni,
 a dunu ja muxune birin xun mato a
 ra.
- ¹⁵ A e sendomene rafixa,
 a a xaxili lu e kewanle birin xon.
- ¹⁶ Manga yo mi kise a ganla senben
 ma.
 Sofa yo mi ratange a fangan xon.
- ¹⁷ Xunba se mi soon na yengeni,
 a fangan na gbo ki yo ki,
 a mi marakisin tiye.
- ¹⁸ Koni Alatala yeen tixi a yee ragaxu
 muxune ra,

naxanye e xaxili tixi a hinanna ra.

19 A ne rakisima sayaan ma nen,
a mən yi e niine rakisi fitina kamən
ma.

20 En xaxili tixi Alatala nan na.
A tan nan en mali muxun na
e nun en ye masansan wure lefana.

21 En bəne sewaxi a tan nan ma fe
ra,
bayo en bata en yigi sa a xili
sarijanxini.

22 Alatala, i ya hinanna xa lu nxu xən
bayo nxu nxu yigi saxi i tan nin.

34

Ala fan

1 Dawuda gbeena. A to a yete findi
fatən na Abimeleki fema, naxan a
kedi.

2 N barikan birama Alatala xa wax-
atin birin,
n lu a tantunə!

3 N na Alatala matəma n səndəmeni.
Təwə muxune yi a me, e jaxan.

4 En xa Alatala gbona fe fala!
En na a xinli te en bode xən!

5 N bata Alatala xandi,
a yi n yabi,
a gaxun birin ba n yi.

6 Naxanye yeen tixi a tan na,
ne sewama nen,
e mi yarabe mumə!

7 N tan yiigelitəna n xui ramini nen
Alatala ma,
a yi n xuiin me,
a yi n nakisi gbalon ma.

8 Alatalaa malekana a yeeragaxu
muxune rabilinma nen,
a yi e kantan.

9 A mato,
i a kolonə a Alatala fan.
Səwan na kanna xa
naxan na a luxun i tan yi.

10 E gaxu Alatala ye ra,
e tan a yama sarijanxina,
bayo naxan na gaxu a ye ra,
na makoon fanma nen.

11 Hali yatane,
kaməna e suxuma nen,
koni naxanye Alatala fenma,
ne mi dasə se fəpi yo ra.

12 N ma diidine, e fa,
e fa e tuli mati n na.
N xa e xaran Alatala yeeragaxun ma.

13 Ndee waxi siimayaan xən?
Ndee waxi siimaya xunkuyen nun
sewan xən?

14 Nayi, e fala jaxine yiba,
e nun wulena.

15 E e xun xanbi so fe jaxini,
e fe fənin liga.
E bəne xunbenla fen,
e lu a fəxə ra.

16 Alatala yeen muxu tinxinxine ra,
a tuli matixi e xuiin na.

17 Alatala xun xanbi soxi fe jaxi ra-
bane yi.

E na fəxa,
jinan tima e xən nen sinma!

18 Tinxin muxune na e mawuga
Alatala xa,

a tuli matima e ra nen,
a e xunba e təwəne birin yi.

19 Alatala luma nen ne xən
naxanye bənen kalaxi.
A yigitəgətəne rakisi.

20 Təwə wuyaxi tinxin muxun lima
nen,
koni Alatala a bama nen e birin yi.

21 Ala a xənnə birin kantanma nen,
hali keden, a mi girə.

22 Fe jaxin nan muxu jaxin faxama.
Tinxin muxune yaxune yalagima
nen.

23 Alatala a walikəne niin xunbama
nen.
Naxan na a luxun a yi,
na mi yalagə mumə!

35

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawuda gbeena.
Alatala, n kiti muxun makiti.
I n yengəfaan yengə.

2 Keli, i ya wure lefane tongo
i fa n mali.

3 I ya tanban nun bunbini te ne xili
ma
naxanye n fəxə ra.

A fala n xa,
a i tan nan n nakisima.

4 Ala xa ne rayagi a e rayarabi,
naxanye katama n fəxa feen na!
Naxanye fe jaxine yitənma n xili ma,

Ala xa ne ye yifu a e raxete!
⁵ E xa liga
 alo foyen sigama se dagin naxan na.
 Alatalaa malekan xa e kedi.
⁶ Ala xa e kirani fɔrɔ,
 a salaxunɛ ayi,
 Alatalaa malekan yi e sagatan.
⁷ E lutin natixi nen n yeε ra fuu!
 E yili ratilinxin ge n suxu feen na.
⁸ Nanara, e xa e tεrena halagin na,
 e suxu e luti ratixin na,
 e bira, e faxa.
⁹ Nayi, n niin sεwama nen Alatala ra.
 N jaxan a marakisina fe ra.
¹⁰ N na fale n bɔnen ma feu!
 N naxa, “Muxu yo mi luxi
 alo i tan Alatala.
 I yiigelitɔne ratangama fanga kanne
 ma.
 I tɔrɔ muxune ratanga ne ma
 naxanye e yigbetenxi.”

¹¹ Muxu jaxine n kansunma.
 E sɔnne sama n na,
 n mi naxanye fe kolon mumε!
¹² E n ma fanna jɔxɔ a jaxin na.
 N yifuxin yi lu.
¹³ Koni e yi furaxi waxatin naxan yi,
 n yi n maxidima sunun nin.
 N yi n yeε magodo sun suxuni.
 N ma maxandi xuiin to mi yabi,
¹⁴ n sunuxin yi lu e fe ra
 alo n xɔyina hanma
 alo ngaxakedenna nan yi e ra nun.
 N xun sinxin yi lu nimisani
 alo n nga nan yi a ra.
¹⁵ Koni tɔrɔn to n tan li,
 e birin yi jaxan.
 E e malan n xili ma.
 N yengefane,
 n mi yi naxanye kolon,
 ne yi lu n tɔre tun!
¹⁶ E n najaxu, e n magele.
 E e jinne raxinma n xili ma.
¹⁷ Marigina, i yeεn sama e xɔn
 han waxatin mundun yi?
 N niin natanga e yengenɛni,
 i n nakisi yatani itoe ma!
¹⁸ Nayi, n barikan birama nen i xa
 yamani.
 N ni i matɔxɔ e birin yetagi.
¹⁹ I nama tin

n yaxu wuledene yi jaxan n ma fe ra.
 Naxanye n najaxuxi fuuni,
 ne nama gele n ma.
²⁰ E mi ngaxakedenya fala tima,
 fɔ e yi bɔne xunbelitɔne kansun wulen
 na.
²¹ E feene falama n xun ma,
 e sɔnxɔ, e naxa,
 “Yɔ! I naxan ligaxi nxu bata a to!”
²² Alatala, i tan bata ne to,
 nayi, i nama i dundu.
 Marigina, i nama i makuya n na!
²³ Marigina, keli, i yi n xun mayenge.
 N ma Ala, n ma yengen so.
²⁴ Alatala n ma Ala,
 yoon fi n ma bayo i tinxin.
 I nama tin
 n yaxune yi jaxan n ma fe ra.
²⁵ I nama tin e yi a fala, e naxa,
 “Yɔ! Nxu bata a manɔ!
 Nxu yi waxi na nan tun xɔn ma!”
²⁶ Muxun naxanye sεwama n tɔrɔ
 feen na,
 Ala xa ne rayagi, a e yifu.
 Ala xa ne rayagi, a yi e rayarabi
 naxanye e yeε yitema n ma.
²⁷ Naxanye waxi n xɔrɔyaxin to feni,
 ne xa sɔnxɔ sεwani,
 e naxa, “Alatala gbo!
 A bata sεwa a walikena yeε ra sigan
 na.”
²⁸ Nayi, n ni i ya tinxinyana fe falama
 nen,
 n yi i tantun ferijen gben!

36

Muxu jaxina

¹ Alatalaa walikεen Dawudaa betina,
 beti baane kuntigin xa.
² Yulubin falan tima muxu jaxin xa a
 bɔneni.
 A mi gaxuma Ala yeε ra mumε!
³ Bayo a lugoxi a yeε ra
 a mi nɔε a yulubine kolonɛ,
 a a mε e ra.
⁴ A falane jaxu,
 wulen nan gbansan e ra.
 A mi fa xaxilimaya feeye rabama.
 A mi fe fajɛ ligama.
⁵ A nεma saxi a saden ma,
 a fe jaxine mirima,
 a kira kobine natama,
 a mi a mεma fe jaxi yo ra.

6 Alatala, i ya hinanna gbo
han ariyanna,
i ya lannayaan gbo han kore.
7 I ya tinxinna gbo alo geyane.
I ya kiti sa kiin tilin alo fɔxɔ igena.
Dajɔxɔne nun subene i tan nan yii,
Alatala.
8 Ala, i ya hinanna kɛndɛ han!
Adamadiine birin luxunden sɔtɔma
nɛn i yi
alo tɔxɛ diine e nga gabutɛne bun kii
naxan yi.
9 E lugoma i ya donse gbeen nan na.
E e min i ya fanni alo xudena.
10 Niin binla i tan nan yi.
Nxu bata kɛnɛnna to i ya kɛnɛnna xɔn.
11 I xa hinan ne ra
naxanye i kolon.
I ya tinxinyaan yita sɔndɔmɛ fajɪ
kane ra.
12 I nama tin yandadene yi n yɛngɛ,
hanma muxu ɲaxine yi n kedi.
13 A mato,
fe ɲaxi rabane bata bira.
E saxi, e mi nɔɛ keɛ.

37

*Muxu ɲaxin nun muxu fajɪn
kɔntɔnna*
1 Dawuda gbeena.
I nama xamin muxu ɲaxine ra.
I nama i sa fe ɲaxi rabane ma.
2 E tununma nɛn xulɛn
alo sɛxɛ xarena.
E faxama nɛn
alo si seen naxan bata lisi a ra.
3 I yigin sa Alatala yi,
i yi fe fajɪn naba.
Nayi, i luyɛ yamanani nɛn,
i yi sabati bɔɲɛ xunbenli.
4 I xa sɛwa Alatala yi
nanara a i bɔɲɛn waxɔn feene ligɛ i xa.
5 Bira Alatalaa kiraan nan xɔn.
I yigin sa a yi.
Nanara a i maliyɛ.
6 I ya tinxinyaan
nun sariya suxun makɛnɛnma nɛn
a tan barakani alo yanyi tagi sogena.
7 I xa diɲa, i Alatala legeden.
I nama xamin na muxune ra
naxanye sabatima,

naxanye e fe yitɔnxine rasɔnɔyama a
ɲaxin na.

8 I nama xɔlɔ, i nama fitina,
i nama xamin.
Ne i birama tɔrɔni nɛn.
9 Muxu ɲaxine ɲanma nɛn,
koni naxanye e yigin sama Alatala yi,
bɔxɔn luma ne nan xa.

10 A mi buma muxu ɲaxine yi tunun.
E e yɛɛ rakɔɲinma e ma nɛn,
koni e mi e tɔɛ.

11 Naxanye limaniyaxi,
bɔxɔn luma ne xa nɛn, e yi sabati,
e bɔɲɛ xunbenla sɔtɔ.

12 Muxu ɲaxin fe ɲaxin nan yitɔnma
tinxin muxun xili ma,
a a ɲinne raxin a xili ma.

13 Koni Marigin gelema muxu ɲaxine
ma,
amasɔtɔ a a kolon,
e fitina lɔxɔn mi fa buma.

14 Muxu ɲaxine bata e silanfanne
botin,
e e xanle ba,
e xa yigelitɔne nun tɔrɔ muxune
yɛngɛ,
e xa muxu fajɪne faxa.

15 Koni, e sɔxɔnma e gbee silanfanne
nan na.
E xanle yi gira.

16 Se xurin naxan tinxin muxun yii,
na fisa muxu ɲaxine bannayaan xa.

17 Amasɔtɔ muxu ɲaxine sɛnben
kalama nɛn,
koni Alatala tinxin muxune ratangama
nɛn.

18 Alatala yengi dɔxi sɔntarene xɔn.
E kɛɛn luma nɛn habadan.

19 E mi tɔrɛ waxati xɔdɛxɛne yi.
Fitina kamen na so,
e tan lugoma nɛn.

20 Koni muxu ɲaxine faxama nɛn.
Alatala yaxune yi tunun
alo xɛɛn fugene.

E lɔma ayi nɛn alo tutina.

21 Muxu ɲaxin donla tongoma nɛn,
a mi a fiyɛ.

Koni tinxin muxun kiin tima fon-
isireyaan nin.

22 Ala naxanye barakama,

bɔxɔn luma ne xa nɛn.
Koni a naxanye dangama,
ne janma nɛn.

23 Alatala nan muxun sigati kiin
nagidima
a lu na kiraan xɔn
naxan nafan a ma.
24 Xa a dagalanje ayi,
a mi bire,
amasɔtɔ Alatala a malima.

25 Dii mɛsɛn nan yi n na,
koni iki n bata fori.
N siin bata waxati xunkuye sɔtɔ.
Koni n munma tinxin muxun
nabɛjinxin to singen,
hanma a diine yi donseen maxandi.

26 A kiin tima fonisireyaan nan na
waxatin birin yi,
a mɔn bonne dolima.
Dubana a diine xa.

27 Ɛ xun xanbi so fe jaxini,
ɛ fe fajin naba,
nanara i mamandenne luyɛ bɔxɔn ma
habadan!

28 Amasɔtɔ sariya suxun nafan
Alatala ma.
A mi a muxu tɔgɔndiyaxin nabɛjɛnɛ.
A a kantanma nɛn habadan.
Koni muxu jaxine mamandenne tan
janma nɛn.

29 Tinxin muxune bɔxɔn sɔtɔma nɛn
alo kɛɛna, e lu na yi habadan.

30 Tinxin muxun xaxilimaya falane
nan tima.
Sariyan nan a falan na.

31 A Alaa sariyan namarama a bɔjɛni
nɛn.
A mi tantanma a fe yi mumɛ!

32 Muxu jaxin tinxin muxun lege-
denma
a faxa feen nan na.

33 Koni Alatala mi a luyɛ a yaxune
sɛnbɛn bun ma.
A mi tinjɛ a yalagi feen ma,
a na kiti waxatin naxan yi.

34 Ɛ ɛ xaxili ti Alatala ra,
ɛ yi lu a kiraan xɔn.
A ɛ yitema nɛn,
a yamanan so ɛ yii.

Ɛ a toma nɛn nayi muxu jaxine bata
jan.

35 N yi muxu jaxina nde kolon nun,
gbalotɔɔn nan yi a ra
naxan bata yi sabati
alo wudi gbeena.

36 Koni a danguxi nɛn,
a lɔ ayi feu!
N yi a fen, koni n mi a to.

37 I xaxili lu sɔntaren xɔn.
I yɛɛn sa muxu fajin xɔn.
Bɔjɛ xunbelitɔɔn mayixɛtɛne sɔtɔma
nɛn.

38 Koni yulubi kanne kalama nɛn feu!
E bɔnsɔnna birin yi raxɔri.

39 Alatala tinxin muxune rakisima
nɛn.
E yigiya makantanxin nan a tan na
tɔrɔ waxatine yi.

40 Alatala e malima nɛn a e ratanga.
A e ratanga muxu jaxine ma nɛn,
a e rakisi,
amasɔtɔ e luxunxi a yi.

38

Tɔrɔ muxuna maxandina

1 Dawudaa bɛtina. Maxandina.

2 Alatala, i nama n maxadi xɔlɔni!
I nama fitina n xili ma,
i n jaxankata.

3 I bata n maxɔlɔ i ya xalimakunla ra.
I yi n nabira.

4 Kɛndɛya mi fa n fatini i ya xɔlɔna fe
ra.

N gbɛndin mi yalan n yulubina fe ra.

5 N hakɛne bata gbo ayi n xun ma
han a radangu ayi,
alo goronna naxan binya n mi a nɔɛ.

6 N ma korone bata kun,
e xirin yi mini.
Amasɔtɔ daxun nan yi n na nun.

7 N bɔjɛn bata kala
han n yi n xun sin.

N lu wugɛ n bɔjɛni fɛrijɛn gbɛn!

8 N fatin birin wolonxi n ma kati!
Kɛndɛya yo mi fa n fatini.

9 N bata yelefu bɔxɔn ma,
n bata kala feu!
N bɔjɛn tɔrɔxi, n kutunma,
amasɔtɔ n sɔxɔlɛxi.

10 Marigina, n naxan fenma,
i na kolon.
I bata n kutun xuiin birin mε.
11 N bɔɲɛn dinma,
n fangan bata ɲan.
N yɛtagin bata yitɔɲɔn.
12 N xɔyine nun n dɔxɔ bodene mi fa
fama n fɛma
amasɔtɔ n ma furen xɔn.
Hali n kon kaane bata e makuya n na.
13 Naxanye waxi n faxa feni,
ne bata lutin nati n yɛɛ ra.
Naxanye waxi n maxɔlɔ feni,
ne n kala feen falama.
E mi xadanma fe ɲaxi yitɔndeni.
14 N bata liga alo tuli xɔrina,
n mi fe mɛma.
N bata liga alo bobona,
n mi fala tima.
15 N bata liga
alo muxun naxan mi yabin tiyɛ
amasɔtɔ a mi fe mɛma.
16 Koni Alatala, n xaxili tixi i tan na.
I n yabima nɛn, Marigina n ma Ala.
17 N naxa, “I nama tin
n yaxune yi e xunnayeren n na,
e nama ɲaxan n ma tɔrɔn na.”
18 N biramatɔɔn na a ra.
N xɔlɛni waxatin birin.
19 N bata n ti n hakɛne ra,
n yulubine bata n naxamin kati!
20 N yaxune tan kɛndɛ,
e yixɔdɔxɔ.
E wuya
naxanye n naɲaxuxi fuu!
21 Naxanye fe fajin saranma fe ɲaxin
na,
ne n tɔrɔma,
amasɔtɔ n tan a fajin nan fɔxɔ ra.
22 Alatala, i nama n nabɛɲin.
N ma Ala, i nama i makuya n na.
23 N Marigina, n nakisimana,
n mali iki sa!

39

Tɔrɔ muxun ti fena a haken na

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kunti-
gin xa, Yedutun xa.
2 N bata a fala, n naxa,
“N na n kɛwanle rakɔrɔsima nɛn,
alogo n dɛ xuiin nama n bira yulu-
bini.

N mi fa fala yo tiyɛ muxu ɲaxine yɛɛ
xɔri.”
3 N yi n dundu,
n yi n naxara,
n mi yi fala yo tima
hali fe fajina,
koni n ma sɔxɔlɛn yi siga fari sɛ tun!
4 N bɔɲɛn yi wolon n kui.
N to yi n mirima a ma,
a yi n kuiin gan fɔlɔ
alo tɛɛna.
N yi falan ti fɔlɔ, n naxa,
5 “Alatala,
n siin soge dɔnxɛn yita n na
e nun a yatɛ saxina.
I xa n nakolon
a n ma siimayaan mi buma.”
6 I tan nan n ma lɔxɔne yatɛn
nadungixi ayi.
Sese mi n siin waxatin na
i yɛɛ ra yi.
Adamadiin birin buma nɛn
alo foyedin gbansan!

Bɛti xuini te.

7 Nininna nan gbansan a tan na.
Muxuna a masigama,
a feen ligama koni fuyan!
A nafunla malanma,
koni naxan a sɔtɛ a xanbi
a mi na kolon.
8 Marigina, n fa n xaxili tima nanse ra
nayi?
N na n yigin sama i tan nan yi.
9 N nakisi n yulubin birin ma.
I nama tin daxune yi gele n ma.
10 N yi dunduxi nɛn.
N mi yi fala yo tima.
Amasɔtɔ i tan nan ito ligaxi n na.
11 I ya furen ba n ma,
benun i xa n naɲan tɔrɔni.
12 I muxun maxadima a hakɛna fe ra
i yi a haken saran a ra.
I muxuna nafunle kalama alo xiine.
Adamadi yɛtɛɛn ligaxi nɛn alo foyed-
ina.

Bɛti xuini te.

13 Alatala, n ma maxandi xuiin mε.
I yi i tuli mati n ma mawuga xuiin na.
N na wuga, i nama i dundu.
I ya xɔɲɛn nan tun n tan na sigatini,
alo n benbane yi kii naxan yi.
14 N yiba singen

alogo n xa sɛwa benun n xa dangu,
benun n xa faxa.

40

Tantun Bɛtina

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kunti-
gin xa.

² N diɲa nɛn Alatala maliin legeden-
deni,

a yi a tuli mati,

a yi n ma mawuga xuiin mɛ.

³ A n ba yili ɲaxin na,

a n ba boron nun bɛndɛni.

A yi n ti fanyen fari,

a san tide faɲin fi n ma.

⁴ A yi n xaran bɛti nɛnɛn ma,

n na en ma Ala tantunma naxan na.

Muxu wuyaxi na toma nɛn

e yi gaxu a yɛɛ ra,

e mɔn yi e yigin sa Alatala yi.

⁵ Sɛwan na kanna xa,

naxan na a yigi sa Alatala yi,

naxan mi kidene batuma,

naxan mi a sama suxure batune ma.

⁶ I ya wali faɲine wuya ayi!

Alatala, n ma Ala, i ɲɔxɔn mi na!

I bata kabanako fe wuyaxi yitɔn nxu
xa!

N mi nɔɛ e fe fale,

e yatɛn bata gbo ayi!

⁷ I mi waxi saraxan nun kiseen xɔn
gbansan,

fɔ i n tunle raba ayi.

I mi yi saraxa gan daxine

nun yulubi xafari saraxane gbansan
fɔxɔ ra.

⁸ Nanara, n naxa, “N tan ni i ra.

N bata fa.

N ma fe sɛbɛxi Kitabuni.

⁹ N ma Ala, i sagoon nafan n ma!

I ya sariyan namaraxi n bɔɲɛni.”

¹⁰ N tinxinyaan nalima nɛn i ya ya-
mani.

Alatala, i a kolon,

n mi n dunde.

¹¹ N mi i ya tinxinyaan namaraxi n
kedenna xa.

N ni i ya ɲɔndin nun marakisina fe
falama nɛn.

N mi i ya hinanna nun i ya lannayaan
luxunɲɛ yamaan ma.

¹² I nama tondi kininkinɲɛ n ma,
Alatala.

I ya hinanna nun lannayana n
marama nɛn waxatin birin.

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 70

¹³ Amasɔtɔ, n ma tɔrɔne bata wuya
han e mi yate!

N hakɛne bata n suxu,

n mi fa se toma.

E wuya dangu n xunsɛxɛne ra.

Bɔɲɛ yixɔdɛxɛ mi fa n yi sɔnɔn.

¹⁴ Yandi, Alatala, n nakisi!

Alatala, fa n mali iki sa!

¹⁵ Ala xa ne yarabi

naxanye katama n faxa feen na,

a e yɛ yifu fefe!

Ala xa ne raxɛtɛ marafɛyani

n ma tɔrɔyaan nafanxi naxanye ma.

¹⁶ Ala xa ne ratɛrɛna e yagin na,

naxanye a falama n ma,

e naxa, “Yɔ! I suxi yati!”

¹⁷ Naxanye birin i tan fenma,

i xa ne birin nasɛwa.

I ya kisin xɔnla naxanye ra,

ne xa lu a fale,

e naxa, “Alatala gbo!”

¹⁸ Koni, yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun
nan n tan na.

N Marigin nama ɲinan n xɔn.

I tan nan n maliin nun n ma
maratanga tiin na.

Ala, i nama buyɛ ayi.

41

Furetɔna Ala maxandina

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kunti-
gin xa.

² Sɛwan na kanna xa

naxan yengi dɔxi sɛnbɛtarene xɔn.

Alatala na kanna xunbama tɔrɔ wax-
atine yi nɛn.

³ Alatala a ratangama nɛn

a a niin nakisi.

A a barakama nɛn bɔxɔn ma.

A mi a luyɛ a yaxune sɛnbɛn bun ma.

⁴ Alatala a malima nɛn,

furen na a li waxatin naxan yi,

a a rakɛndɛya.

⁵ N na a fala nɛn, n naxa,

“Alatala, diɲa, i n nakɛndɛya,

bayo n bata yulubin liga i ra.”

⁶ N yaxune fala ɲaxine tima n ma,
e naxa, “A faxama waxatin mundun
yi,

a xinla yi lo ayi?"

⁷ Naxanye fama n xantandeni,
ne fala fajine nan tima n xa
nafiyani.

Koni, a dentege jaxini tonma n ma fe
ra,
a yi mini a ralideni yiren birin yi.

⁸ Naxanye birin n najaxuxi,
ne koyekoyenma e bode xa n ma fe ra.
E mirixi a jaxin nan ma n ma fe yi.

⁹ E naxa, "Fure jaxin bata a suxu!
A mi fa kele a sadeni feu!"

¹⁰ Hali n lanfa fajina,
n yi laxi naxan na,
nxu nun naxan yi donseen donma
nxu bode xon,
na bata keli n xili ma.

¹¹ Alatala, kininkinin n ma,
i yi n nakeli sonon,
nanara n na n yaxune donla saranje.

¹² N na a kolon
fa fala n bata i kenon
bayo e mi n nae.

¹³ I n malima nen
amasoto n tinxin.
I yi n lu i yetagi habadan!

¹⁴ Barikan xa bira Alatala xa, Isirayi-
laa Ala!
Habadan han habadan! Amina! Am-
ina!

Yaburin Yire Firindena: Keli Sora 42 ma han 72

42

Yigi sana Alayi

¹ Koraa diine fala jaxumena. Beti
baane kuntigin xa.

² Ala, i xonla n niin suxuma
alo ige xunbenla xonla xenla suxun
kii naxan yi.

³ Habadan Ala xonla n niin suxuma
nen
alo min xonla.
N sigama waxatin mundun yi
n sa ti Ala yetagi?

⁴ N wugama keenen nun yanyin na.
N baloma yegen nin.

N yaxune n maxodinma waxatin
birin
e naxa, "I ya Ala minen yi?"

⁵ Waxati danguxine fe na rabira n ma,

n bonen yi kala.

Nxu nun yamaan nan yi sigama Alaa
banxini,

n yi tima e yee ra,
e sewaxin sonoma,
e barikan birama Ala xa jaxan nin.

⁶ Nanfera n niin soxolexi?
Nanfera n bonen sunuxi?

N xa n yigi sa Ala yi.
N mon a tantunma nen.
N kisi muxun nun n ma Ala nan a ra.

⁷ Koni iki, n niin soxolexi,
nanara n na n mirima i ma Yuruden
bonni,

Xerimon geyane xuntagi,
e nun Misari geyaan ma.

⁸ Fufaan sama fufaan fari n xili ma,
igen xuxu xuiin yi gbo ayi a surun-
deni.

I xunfan gbeene radangu n xun ma,
gbalon yi keli n xili ma alo walanna.

⁹ Alatala xa a hinanna mayita yanyin
na

alogo n yi xi betin be a xa keenen na.
N ma dunuwa yi gidin Ala nan
maxandima.

¹⁰ N na a falama n natangamana Ala
nan xa,

n naxa, "Nanfera i jinanxi n xon ma?
Nanfera n luma tere n yaxune yii?"

¹¹ N niin toroxi n yaxune xon
amasoto e ferijenma n maxodinje
nen,

e naxa, "I ya Ala minen?"

¹² Nanfera n niin soxolexi?
Nanfera n bonen sunuxi?

N xa n yigin sa Ala yi.
N mon a tantunma nen
n ma Ala, n nakisimana.

43

¹ Ala, yoon fi n ma,
i n xun mayengen so denkeleyatare
yamaan xili ma.

N natanga wuledene nun muxu
jaxine ma!

² N kantan muxun nan i tan na.
Nanfera i n naberinma?
Nanfera n sunuxin luma tere muxu
jaxine xon?

³ I ya kenenna nun i ya jondin nafa n
ma!

E xa ti n yee ra,
siga i ya geya sarijanxin fari i yetagi.

4 Nayi, n sigama nen Alaa saraxa gan-
den dexon,
Ala naxan findixi n ma sewan nun n
ma naxanna ra.
N na n ma bɔlɔnna maxa
n tantun betin ba i tan Ala xa,
n ma Ala.
5 Nanfera n niin sɔxɔlexi?
Nanfera n bɔɲen sunuxi?
N xa n yigin sa Ala yi.
N mɔn a tantunma nen
n ma Ala, n nakisimana.

44

Maratangana Ala maxandina

1 Koraa diine fala naxumena, beti
baane kuntigin xa.
2 Ala, nxu bata a me nxu tunle ra.
Nxu benbane bata yi a fala nxu xa
nun,
i fe gbeen naxanye liga e xa na waxa-
tini,
lɔxon naxanye bata xunkuya.
3 I tan nan siya denkelɛyatarene kedi
i senbeni,
i mɔn yi nxu benbane radɔxo na.
I siya gbetene raxuya ayi nen,
i yi nxu benbane rasabati.
4 E mi na bɔxon sɔtɔxi e silanfanne xa
ra!
E mi a nɔxi e yete fangan xan xon.
E a nɔxi i yete fangan nan xon ma,
i fangana, e nun i lu fena e xon,
bayo e rafan i ma.
5 N ma mangan nun n ma Ala nan i
tan na.
I tan nan nɔ sɔtɔn nagidima Yaxuba
bɔnsonna xa.
6 Nxu nxu yaxune raxetema i tan nan
baraka yi.
Nxu e nɔ i xinli.
7 N yigin mi saxi n ma xanla xan yi.
N ma silanfanna mi a ra
naxan nɔɔn fima n ma.
8 Koni i tan nan nɔɔn fima nxu ma nxu
yaxune ma.
I tan nan ne rayarabima,
naxanye nxu rapaxuxi.
9 Nxu Ala nan matɔxoma waxatin
birin,
nxu i tan nan xili tantunma habadan!
Beti xuini te.
10 Koni iki, i bata i me nxu ra,
i yi nxu rayarabi.

I mi fa minima nxɔ ganle fɔxo ra
sɔnɔn.
11 I bata nxu bagi nxu yaxune yeɛ ra,
e yi nxu yii seene birin tongo.
12 I bata nxu rabejin
alogo e xa nxu faxa alo yeɛɛene.
I bata nxu raxuya ayi yamana
gbetene ma.
13 I bata i gbee muxune mati sare
xurin na
alo de mi seen naxan na.
14 I bata nxu rayarabi nxu dɔxo bo-
dene yetagi,
nxu rabilin muxune yi nxu makonbi,
e nxu magele.
15 I bata nxu findi gelema seen na
siyane ye.
E e xunne yimaxama nxu magele-
deni.
16 N feyani waxatin birin.
N bata yagi
17 xɔnnantenne falane xon
naxanye n besenxonyama,
e nun n yaxun naxanye e gbeen
nɔxoma n na.
18 Ito birin ligaxi nxu ra nen,
hali nxu to mi jinanxi i xon ma,
hanma nxu yi i ya layirin kala.
19 Nxu mi xetexi i fɔxo ra.
Nxu munma yi fata i ya kiraan na.
20 Koni hali na,
i nxu lu nen kankone bun.
I nxu rabejin banban dimini.
21 Xa nxu yi jinan nxɔ Ala xinla ma
nun,
nxu yi ala gbetene batu,
22 i yatin yi na kolonma nen nun
amasɔtɔ i nxu miriya wundone kolon.
23 Koni e nxu faxama i tan nan ma fe
ra ferijɛn gbɛn!
E nxu ligama
alo yeɛɛen naxan faxa daxi a ra!
24 Xulun Marigina! Nanfera i xima?
Keli, i nama i me nxu ra habadan!
25 Nanfera i i yetagin luxunma nxu
ma?
I nama jinan nxɔ tɔrɔne nun mara-
yarabine xon!
26 Nxu niine bata bira gbangbanni,
nxu gbindin mi fa nɔe kele bɔxon ma.
27 Keli, i fa nxu mali!
Nxu xunba i ya hinanna nin!

45

Mangana ɲaxalandin ti betina

¹ Koraa diine fala ɲaxumɛna, βeti baane kuntigin xa. A xa ba alo βetin naxan xili: “Fuge Faɲine.” Xanun-tenya sigina.

² Fala faɲine bata n bɔɲɛn nasɛwa. Nanara, n βetini ito bama mangan xa. N dɛni xaxi βetina fe ra alo seβeli ti faɲina xayen kii naxan yi.

³ I tofan adamadiine birin xa, i fatan fala ɲaxumɛn tiyɛ, bayo Ala i barakama nɛn habadan!

⁴ I ya silanfanna sɔti i dɛxɔn, sɛnbɛmana.

Xunnayerenna nun binyena i tan nan xa!

⁵ Siga soon fari xunnayerenni, i sa nɔɔn ti ɲɔndin nun yetɛ magodon nun tinxinyana fe ra.

I fangan xa fe magaxuxine makɛnɛn!

⁶ I ya xalimakuli ralemunxine xa i yaxune bɔɲɛne yisɔxɔn. Siyane birama nɛn i sanne bun.

⁷ Ala, i luma nɛn i ya mangaya gbɛdɛni habadan!

I ya mangaya taxamasenna nan tinxinyaan na.

⁸ Tinxinna nan nafan i ma.

A ɲaxin mi rafan i ma.

Na nan a toxi Ala, i ya Ala bata i sugandi.

A mɔn bata i ya sɛwan fari sa dangu bonne ra.

⁹ Latikɔnɔnna nun se xiri ɲaxumɛne i ya dugine yi.

Maxa se maxane i rasumunma mangane banxine yi naxanye maxidixi sama ɲinne ra.

¹⁰ Mangane dii tɛmɛne ɲaxalandi tine yɛ.

I ya batɛn tixi i ya mangaya gbɛdɛn yii fari fɔxɔni.

A maxidi seene rafalaxi xɛma faɲin nan na.

¹¹ Mangana ɲaxalandina,

i tuli mati n ma falan na.

Ninan i kon kaane nun i bari bodene xɔn ma.

¹² I xɔnla bata mangan suxu i ya tofanna fe ra.

I ya kuntigin na a ra, i xa a binya.

¹³ Tire kaane fama kiseene ra i xa nɛn. Nafulu kanne i ya fanna fenma nɛn.

¹⁴ Binyen birin mangana dii tɛmɛn xa mangayani.

A doma gbeen nafalaxi xɛma dugin nan na.

¹⁵ E nun a doma rayabuxin nan sigan mangan fɛma

ɲaxalandi tiine biraxi a fɔxɔ ra a tideni.

¹⁶ E so mangana genla ma sɛwan nun ɲaxan nin.

¹⁷ I tan mangana,

i dii xɛmɛ wuyaxi sɔtɔma nɛn

naxanye luma mangayani i benbane funfuni.

I e findima kuntigine ra nɛn bɔxɔn birin xun na.

¹⁸ N ni i findima xili kanna ra habadan.

Muxun birin i matɔxɔma nɛn habadan han habadan.

46

En fangana Ala nan na

¹ Koraa diine Ala tantun sigina, βeti baane kuntigin xa. Sungutunne xa a ba.

² Ala nan en yigiyaan na e nun en fangana.

A yitɔnxi mali ti feen na tɔrɔ waxatine birin yi.

³ Nanara, hali bɔxɔn xuruxurun, geyane yi bira fɔxɔ ige tilinxine yi, en mi gaxuɛ.

⁴ Hali fɔxɔ igene xuxu, geyane fan yi yimaxa gbaloni en mi gaxuɛ.

Beti xuini te.

⁵ Xudena Alaa taani naxan a muxune rasɛwama naxan findixi Kore Xɔnna Ala dɔxɔde sariɲanxin na.

⁶ Ala na taani, a mi yimaxɛ mumɛ!

Kuye nɛma yiba, Ala bata taan mali,

⁷ siyane yi sɔnxɔn nate, mangayane yi yimaxa.

Ala na a xuini te, bɔxɔn yi xuruxurun.

8 Alatala Senben Birin Kanna nan en
xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makan-
tanxin na.
Beti xuini te.

9 E fa Alatala a wanle mato,
a gbalon naxanye rakelixi bɔxɔn ma.
10 A yengene janma
han bɔxɔn danna birin yi.
A xanle yigirama,
a tanbane kala,
a yi ye masansan wure lefane gan.
11 A yi a fala, a naxa,
“E e raxara,
e yi a kolon a n tan nan Ala ra.
N batuma nen siyane tagi.
N yi batu bɔxɔn birin yi.”
12 Alatala Senben Birin Kanna en tan
nan xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makan-
tanxin na.
Beti xuini te.

47

Ala fisamanten mangana

1 Koraa diine betina, beti baane kunti-
gin xa.
2 E tan, siyane birin xa e yiin bɔnbɔ,
e sɔnxɔ, e xuini te sewani Ala xa!
3 Alatala, Kore Xɔnna Ala magaxu
han!
Manga gbeen na a ra dunuɓa birin
xun na!
4 A bata nɔɔn fi en ma siyane xun na,
a yamane raso en ma nɔɔn bun.
5 A bɔxɔn sugandi nen nxu xa,
Yaxuba bɔnsɔnne sabatima
denaxan yi,
a naxanye xanuxi.
Beti xuini te.

6 Ala bata dɔxɔ a mangaya gbɛdeni.
Yamaan sɔnxɔma sewani,
xɔta xuine yi mini Alatala xa.
7 Tantun betin ba Ala xa,
betine ba han!
Tantun betin ba en ma mangan xa,
betine ba han!
8 Ala nan mangan na dunuɓa birin
xun na,
e a tantun betini.
9 Ala dɔxi a manga gbɛde sarijanxini,
a mangayaan nabama siyane xun na.
10 Siyane mangane sama nen

Ibrahimaa Alaa yamaan fari.
A tan nan gbee dunuɓa ganle birin
na.
Ala gbo han!

48

Siyon Ala gbee taana

1 Koraa diine betina. Sigi sarijanxina.
2 Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ
a gbee taani geya sarijanxin fari.
3 Siyon, Alaa geyana,
a mate, a tofan,
dunuɓa birin sewama a fe ra.
A mate
alo bɔxɔne birin manga taana
Manga Gbeen dɔxi denaxan yi.
4 Ala a yengi sama nen a taa makan-
tanxin xɔn,
a bata a yete findi a kantanmaan na.
5 Mangane to e malan Siyon yenge
xinla ma,
6 e yi a to, e kabɛ,
e gaxu, e yi e gi.
7 Xuruxurunna nun kuisanna yi e
suxu na,
alo jaxanla kuiin na keli a ra,
8 alo kunkibane na kɔntɔfili foye
gbeena fe ra.
9 Ala kabanako feen naxanye ligaxi,
nxu bata ne mɛ.
Iki, nxu bata ne to Alatala Senben
Birin Kanna taani.
A na taan nakisima nen habadan!
Beti xuini te.
10 Nanara, Ala nxu nxu mirima i ya
hinanna ma i Batu Banxini.
11 I tan xili kanna tantunma dunuɓa
yiren birin yi.
I mangayaan ligama tinxinyaan na.
12 Yamaan xa jaxan Siyon geyaan
fari,
Yuda taa kaane xa sewa
i ya kitisana fe ra!
13 E bilin Siyon ma,
e yi a kondene yate.
14 E e xaxili lu a yinna xɔn ma,
e mɔn yi a sangansone mato,
nanara e a fale mayixete famatɔne xa,
e naxa, 15 “Ala ito,
nxɔ Ala na a ra habadan!
A tima nxu yete ra nen han a rajanni.”

49

Nafulu fuyanna fe

¹ Koraa diine βetina, βeti baane kuntingin xa.

² Ε ito με, ε tan siyane,
ε tuli mati
ε tan muxun naxanye birin dunuḡa yi.

³ Fanga kanne nun tṛṛṛ muxune, nafulu kanne nun yiigelitṛne, birin xa a tuli mati.

⁴ N fekolonna falane nan tima, n mirine xaxili faḡin nan fima.

⁵ N na n xaxinla rasigama sandan nan xṛn,
n yi a yeḡba, n nema n ma bṛlṛnna maxε.

⁶ Nanfera n gaxuma gbalṛ lṛxṛne yeε ra,
hake kan yanfantenne n nabilinma waxatin naxan yi?

⁷ E yigin saxi e se kanyaan nan ma, e mṛn yi e kanba e nafulu kanyani.

⁸ Muxun mi nṛe a boden xunβε.
A mi nṛe a niin saren soε Ala yii.

⁹ Amasṛtṛ muxun niin xunbaan xṛdṛxṛ!
A mi nṛe a saren fiye,

¹⁰ alogo a xa bu habadan, a mi faxa.

¹¹ Amasṛtṛ, en birin a kolon xaxili-mane fan faxama e nun daxune nun kṛmṛne.
E birin e nafunle luma muxu gbete ne nan yii.

¹² Gaburun yi findi e habadan banxin na,
e luma denaxan yi, dan mi naxan na, hali bṛxṛn to yi e yii e yeε ra.

¹³ Muxuna gboon mi a rabuye.
A fan faxama nen alo subene.

¹⁴ Muxun naxanye laxi e yeε ra fuyan nin,
e sigaden nan na ra,
naxanye wasaxi e nafunle ra,
ne rananma na kii nin.

Beti xuini te.

¹⁵ E rasigama laxira yi nen alo yeεεεn nananna to faxan na. Sayaan yi e gbindine don. Muxu faḡine nṛṛn sṛtṛma nen e xun na sinma,
e tofanna yi kala,
e siga gaburuni.

¹⁶ Koni Ala n niin xunbama nen laxira yi yati!

A yi n xali.

Beti xuini te.

¹⁷ Muxun na nafunla sṛtṛ,
a nafunli gbo ayi,
i nama gaxu,

¹⁸ bayo a mi sese xalima a yii laxira yi. A herisigεn mi birama a fṛxṛ ra.

¹⁹ Hali duba diin nan yi a ra a dunuḡa yi gidini,

hali a to matṛxṛxi,
a yi sabatixi waxatin naxan yi,
²⁰ a sama a benbane fari nen laxira yi. Ne mi fa dunuḡa toma sṛnṛn.

²¹ Nafulu kanna naxan xaxili xurun, na maliga xuruseen nan na, naxan faxamatṛ a ra.

50

Saraxan naxan Ala kenεn

¹ Asafi a βetina.
Fangamana, Marigina Alatala falan tima,

a dunuḡa muxune birin maxili, sa fṛlṛ sogetedeni
han sa dṛxṛ sogegododen na.

² Alaa nṛṛn mayilenma keli Siyon yi na taa kamalixi tofaḡina.

³ En ma Ala fama,
a mi dunduxi.
Kala ti teε gbeena a yeε ra,
foye gbeena a rabilinxi.

⁴ A koren nun bṛxṛn xilima e xa findi seren na a yamaan makitideni.

⁵ A yi a fala, a naxa,
“N ma muxu tṛgṛndiyaxine malan n feḡma,
naxanye layirin xidixi n xṛn ma saraxa baan na.”

⁶ Koren xṛnna a tinxinyaan nalima nen,
bayo Ala yeεεεn nan kitisaan na.

Beti xuini te.

⁷ “N ma yamana, ε ε tuli mati, n falan tima nen. Isirayila, n na ε maxadima, bayo Ala nan n tan na, ε Ala.

⁸ N mi ε maxadima ε saraxane xan ma fe ra.

Ɛ saraxa gan daxine bama n xa wax-
atin birin.

9 Koni, n mi turaan xa tongoma Ɛ
sansanne yi
xanamu kɔtɔn naxan Ɛ kulane yi.

10 Amasɔtɔ n gbeen nan burunna
subene birin na.

N gbeen nan jingene ra
naxanye geya wuli wuyaxine ma.

11 N tan nan xɔline ngaan kannna ra
naxanye geyane ma

e nun niimaseen naxanye birin
fixene ma.

12 Xa kamɛn yi n suxun nɛn nun,
n mi na fale i xa,
amasɔtɔ n tan nan gbee dunuɲa
nun ayi seene birin na.

13 N jinge suben donɲɛ ba?
Ɛn-ɛn de!

Xanamu n siin wunla min?
Ɛn-ɛn de!

14 Nanara, barika biran xa findi Ɛ
saraxan na Ala xa.
Ɛ Ɛ de ti xuine rakamali Kore Xɔnna
Ala xa.

15 N xili tɔrɔ waxatini.
N ni i kantanma nɛn, i yi n binya.”

16 Koni Ala a falama muxu ɲaxine xa
nɛn,
a naxa, “Nanfera Ɛ xɛtɛma n ma tɔnne
falan ma,

Ɛ yi n ma layirina fe fala,

17 koni n ma xaranna mi rafan Ɛ ma?
Ɛ mɛxi n ma falane ra!

18 Ɛ nun muɲadene na a ra.

Ɛ nun yalundene na a ra.

19 Ɛ fala ɲaxin nan tun tima.

Ɛ wulen nan tun falama.

20 Ɛ ngaxakedenne kansunma wax-
atin birin yi.

Ɛ katama e tɔɲɛgɛdeni.

21 Ɛ bata ito birin liga

n mi fala ti.

Nanara, Ɛ mirixi a n fan ligaxi

alo Ɛ tan.

Koni iki, n na Ɛ maxadima,

n yi a yeɓa Ɛ xa.”

22 “Iki, Ɛ ito famu,
Ɛ tan naxanye Ala bɔtɛ rabaxi.
Xa na mi a ra,
n na Ɛ raxɔrima nɛn.
Muxu yo mi Ɛ xunbɛ.

23 Naxan na saraxa baan findi barika
biran na,

na nan n binyaxi.

Naxan na siga kira faɲin xɔn,
n na Ala kisin yitama nɛn na ra.”

51

Yulubi ratina

1 Dawudaa betina, beti baane kunti-
gin xa. 2 A naxan ba Nabi Natan to
fa a fema a yalunyaan ligaxina e nun
Batiseba.

3 Ala, diɲa n ma i ya hinanna nin.

N ma matandine mafelu
i ya kininkinin gbeeni!

4 N hakene birin ba n ma.
I yi n yulubine xafari.

5 N na n ma matandine kolon.

N na n mirima n yulubine ma wax-
atin birin.

6 N na i tan nan keden yulubi tongoxi.

N naxan nabaxi,

na ɲaxu i yeɛ ra yi.

Nanara, i na falan ti,

i tan nan tinxin,

i na kitin sa, i yoon sɔtɔ.

7 N barixi hakɛn nin yati!

Yulubi kannna nan yi n na

xabu nga fudikan na a ra.

8 I waxi ɲɔndin nan xɔn ma n
sɔndɔmɛni yati!

I n xaranma fekolonna ma n bɔɲɛni.

9 N yulubin ba n ma
nanara n sariɲanɲɛ.

I xa n maxa nanara n fixe
dangu balabalan keɛɛn na.

10 N mɔn xa sɛwa n ɲaxan.

I bɔɲɛn naxan kalaxi,

na mɔn xa sɛwa.

11 I yeɛn ba n yulubine ra,

i yi n mafelu n hakene birin na.

12 Ala, bɔɲɛ sariɲanxin sa n yi.

I mɔn yi n xaxili ragidi.

13 I nama n kedi i yeɲagi.

I nama i ya Nii Sariɲanxin ba n yi.

14 I mɔn xa kisin sɛwan fi n ma.

Xaxili faɲin xa n mali.

15 Nanara, n matandi tiine xaranɲɛ
i ya kirane ma,

yulubi kanne yi xɛtɛ i ma.

16 N nakisimana, Ala,

n nakisi n ma faxa tixin ma.

Ala, yandi n xunba,
alogo n xa i ya tinxinyaan nali betini.

¹⁷ Marigina, na liga n xa,
n xa i tantun.

¹⁸ Saraxan mi rafan i ma,
xa na mi a ra,
n yi a bama i xa nen nun.
Saraxa gan daxin mi i kenɛnɛ.

¹⁹ Yetɛ magodon nan Ala rafan
saraxan na.

Ala, i mi na kanna rabeɲinɛ
naxan nimisaxi a bɔɲeni a tubi.

²⁰ Tin, i Siyon nasabati.

I mɔn xa Yerusalɛn yinna ti.

²¹ Na waxatini,
tinxin saraxane rafanma i ma nen.
Saraxa gan daxine yi i kenɛn.

Na waxatini,
nxu yi turane rali i xa i ya saraxa
ganden fari.

52

Ala xa wuleden makiti

¹ Dawudaa fala ɲaxumɛna, beti baane
kuntigin xa. ² A naxan ba, Dowegi
Edɔn kaan to siga Sɔli fɛma, a naxa,
“Dawuda bata siga Aximeleki a banx-
ini.”

³ Ee! Muxu gbeena!
Nanfera i kanbama i ya fe ɲaxine yi?
Alaa hinanna luma nen habadan!

⁴ I feene yitɔnma bonne kala xinla
ma.

I lenna luxi nen
alo file xɛnxɛna.
Ee! Yanfantenna!

⁵ Fe ɲaxin nafan i ma dangu fe fajin
na.

Wulen nafan i ma dangu ɲɔndin na.
Betɪ xuini te.

⁶ Ee! Wuledena!
Fala xɔlɛne rafan i ma!

⁷ Nanara, Ala i raxɔrima nen
habadan!

A i suxuma nen,
a i ba i konni.
A i bama nen kɛnde muxune ye
dunuɲa yi.

Betɪ xuini te.

⁸ Tinxin muxune ito toma nen,
e gaxu.

Nayi, e gelema i ma nen,
e naxa, ⁹ “Na xɛmɛn mato,
naxan mi Ala findi a kantanmaan na.

Koni a yigin saxi a nafulu gbeen nin.
A fangan sɔtɔxi a boden kalan nan
xɔn.”

¹⁰ Koni, n tan luxi nen
alo Oliwi wudin naxan sabatima Alaa
banxini.

N yigin saxi a hinanna nin
habadan han habadan!

¹¹ N ni i tan Ala tantunma nen
i ya wanla a fe ra habadan!

N ni i xinla binyama nen
i ya tɔgɔndiya muxune ye,
bayo i tan fan!

53

Muxuna ɲaxuyana

Yaburin 14.1-7

¹ Dawudaa fala ɲaxumɛna, beti baane
kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

² Xaxilitarena a falama a bɔɲeni,
a naxa, “Ala mi na.”

E birin yifu,
e haramu feene ligama.
Muxu yo mi a fajin nabama.

³ Ala a yeɛn nagodoma adamadiine
ma

keli ariyanna yi,
a xa a to xa nde na
naxan xaxili sɔtɛ, a Ala fen.

⁴ Koni birin bata kiraan fata,
e ɲaxu ayi.

Hali keden pe mi a fajin ligama.

⁵ Fe ɲaxi rabane mi fe kolon ba?
E n ma yamaan tɔnɔn donma

alo donsena,
koni e mi Ala xandima mumɛ!

⁶ Awa nayi, gaxun ne suxuma nen
e tan naxanye mi yi gaxuma.

Ala e kalama nen,
a e rayarabi
bayo e raɲaxu a ma.

⁷ Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?

Ala mɔn na a yamaan sɛnbɛ so,
Yaxuba bɔnsɔnna sɛwama nen,
Isirayila yi ɲaxan!

54

Ala maxandin maratanga feen na

¹ Dawudaa fala ɲaxumɛna, beti baane
kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Dawuda beti naxan ba, Sifi kaane

to siga Sōli fēma e naxa, “Dawuda luxunxi nxu tagi.”

³ Ala, n nakisi i sēnben na.
N xun mafala kitin bolon!

⁴ Ala, n ma maxandi xuiin name.

I tuli mati n fala xuine ra!

⁵ Xōne bata keli n xili ma.
Gbalotōne katama n faxa feen na.
E mi e mirima Ala ma.

Beti xuini te.

⁶ Koni Ala nan n mali muxun na.
Margin nan n niin kantanma.

⁷ A n yaxune fe naxine raxete e ma.
E halagi amasōto i lannayaan nabama.

⁸ Nayi, n nēnige ma saraxan bama i xa nēn,

n yi i tan Alatala tantun amasōto i fan.

⁹ Bayo, i tan nan n baxi n ma tōrone yi,
n yi n yaxune biraxin to.

55

Muxu yanfaxina Ala maxandina

¹ Dawudaa fala naxumēna, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Ala, n ma maxandi xuiin name.
I nama i xun xanbi so n ma mawugani!

³ I tuli mati n na,
i yi n yabi.
Xaminna bata n suxu
han n kuisan

⁴ n yaxune fala xuine fe ra.

Muxu naxine n yigbetēnma,
e n tōroma.

E bata xōlo n ma,
e yi n naxaxu.

⁵ N bata kōntōfli.
Sayaan gbalon bata n xun matugan.

⁶ Gaxun nun xuruxurunna bata n suxu.

Gbalon yi n nabilin.

⁷ Xa gabutēn yi n ma nun
alo ganbana,

n yi tuganma nēn nun
n sa dōxōden fen.

⁸ N yi n gima nēn,
n siga yire makuyeni.

N yi lu burunna ra.

Beti xuini te.

⁹ N yi maratangaden fenma nēn mafuren
n keli foye gbeen nun gbalon bun.

¹⁰ Muxu naxine raxuya ayi, Marigina,
e fala xuine yifu!

Bayo, n gbalon nun yēngēn toma
taani han!

¹¹ Kōēn nun yanyin na,
e taan nabilinma,
haken nun yēngēne nan taani.

¹² Kala tiin gboma ayi taani.
Bēsēnxōnyaan nun mayifuun nan
taani.

¹³ Xa yaxun nan tun yi n makonbima
nun,
n yi dijama a bun ma nēn.

Xa n naxaxu muxun nan tun yi a yete
yigboma n ye nun,

n yi n luxunma a ma nēn nun.

¹⁴ Koni i tan na a ra, n lanfana,
n bodena, n xōyi kēndēna!

¹⁵ En ma lanfamayaan yi naxun Alaa
banxini
en yi sigan tima yamaan ye waxatin
naxan yi.

¹⁶ Sayaan xa n yaxune ratērena,
e kēndēn yi siga laxira yi.
Bayo fe naxina e yi e konni.

¹⁷ Koni n bata Ala xili,
Alatala n nakisima nēn.

¹⁸ N ma mawugan nun kutun xuina a
lima nēn.

Xōtōnna nun yanyin nun jinbanna
ra,
a n xuiin mēma.

¹⁹ A n niin natangama,
n yi keli yēngēni hērini
hali n yaxune to yi wuya!

²⁰ Habadan mangana Ala a tuli ma-
tima nēn,
a yi n yaxune rabira.

Beti xuini te.

Amasōto e bata tondi tubē.
E mōn mi gaxuxi Ala yēē ra.

²¹ N lanfana a xōyine yēngēma.
A a layiri xidixine kalama.

²² A fala xuiin naxun fēnēn xa
koni maranaxuna a bōrēni.
A fala xuine salaxun alo turena.

Koni e sēgēn tima
alo silanfan xēnxēna.

²³ I ya kōntōfinle lu Alatala ma.
A i malima nēn.

A mi tinjē tinxin muxun yi bira
mumē!

²⁴ Koni i tan, Ala,

i na muxu faxane nun wuledene
 faxama nen
 benun e siin tagiin xa a li.
 N tan mabinni,
 n na n yigi sama i tan nin.

56

Yigi sana Alayi

¹ Dawudaa maxandi jaxumena. Beti
 baane kuntigin xa: a xa ba alo
 betin naxan xili, “Ganban Wudi
 Makuyeni” a naxan ba Filisitine to
 a suxu Gati taani.

² Ala, kininkinin n ma
 amasoto e n yengema.

N yaxune n besenxonyama ferijen
 gben!

³ Ferijen gben n yaxune n yengema.
 N yengefane bata wuya ayi,
 e waso.

⁴ N na gaxu waxatin naxan yi,
 n na n yigi sama i tan nan yi.

⁵ N na Alaa fala kamalixine
 matoxoma,

n yi n yigi sa a yi,
 nanara n mi gaxue mumε!

Dajoxon doronna nanse lige n na?

⁶ Ferijen gben n yaxune n toroma.
 E n jaxankata feni tonma waxatin
 birin!

⁷ E e malanma luxundene yi,
 e yene tixi n na, n nen dede.
 E yengi a ma e n faxe.

⁸ I nama tin e rakisi feen ma e fe
 jaxine ma.

Ee! Ala! I xoloxin xa na muxune
 rabira.

⁹ N ma sunun yate.
 N yegena fe xa rabira i ma.
 I xaxili mi dxi e xon ba?

¹⁰ N na i xili waxatin naxan yi,
 n yaxune xetema n foxo ra nen,
 n yi a kolon a Ala n xon.

¹¹ N na Ala matoxoma a falane fe ra!
 N na Alatala matoxoma!

¹² N yigi saxi Ala nin,
 n mi gaxue mumε!
 Adamadiin nanse ligama n na?

¹³ Ala, n de xuiin naxan tongoxi,
 n na a rakamalima nen.
 N na barika bira saraxan bama i xa
 nen.

¹⁴ Amasoto i bata n ba sayani,
 i yi n natanga biran ma.
 Nanara, n sigan tima Ala yetagi
 n ma siimayani.

57

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 108.1-5

¹ Dawudaa maxandi jaxumena, beti
 baane kuntigin xa. A xa ba alo
 betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti”
 Dawuda naxan ba a to a gi Sali bun, a
 sa a so faran yinla ra.

² Kininkinin n ma!

Ee! Ala! Kininkinin n ma!

Amasoto n niin marakisin fenma i tan
 nan yii.

N xa luxunden soto i gabutεen bun,
 han yihadin yi dangu.

³ N bata Kore Xonna Ala maxandi
 naxan n ma feene rasonyama.

⁴ A n yabima nen keli ariyanna yi,
 a n nakisi.

A ne mafalama nen
 naxanye n yengema.

Beti xuini te.

Alaa hinanna nun a lannayaan yi-
 tama n na nen.

⁵ Yatane bata n nabilin,
 n saxi adamadi jaxine tagi.

E jinne ligaxi nen
 alo tanbane nun xalimakunle.

E lenne ligaxi nen
 alo silanfan xenxene.

⁶ Ala, i ya binyen xa mayita kore
 xonna ma,
 a yi boxon nafe!

⁷ E bata yalaan nati n yee ra n suxu
 xinla ma,

e yi n nayagi.

E bata yinla ge n yee ra,
 koni e tan yetεen bata bira a kui.

Beti xuini te.

⁸ Ala, n xaxili ragidixi yati!
 N betin bama nen, n yi i tantun!

⁹ N xulunma nen sinma,
 n yi n ma bolonna nun kondenna
 maxa!

N kurunma betin be nen subaxa!

¹⁰ Marigina, n ni i tantunma nen
 siyane ye.

N betin bama i xa nen bonsonne tagi.

¹¹ I ya hinanna gbo han ariyanna.
 I ya lannayaan texi han kore xonna.

12 Ala i ya binyen xa mayita kore
xǎnna ma,
a yi bǎxǎn nafe!

58

Ala nan kitisa tinxinxin na

1 Dawudaa maxandi jaxumɛna, bɛti
baane kuntigin xa. A xa ba alo bɛtin
naxan xili: “I Nama Halagin Ti.”

2 Ɛ tan muxu gbeene,
ɛ falane mi tinxin feu!

Ɛ nɔɛ adamadiine makitɛ tinxinni ba?

3 Ɛn-ɛn de! Tinxintareyana ɛ bɔjɛni,
ɛ gbalon nakelima bǎxǎn ma.

4 Xabu e bari waxatini, e jaxu.
Wuledene lǎxi ayi xabu e bari lǎxǎni.

5 E xǎlɛn luxi nɛn alo sajin xǎlɛna,
alo fɔdɔgɔɔn naxan mi saji suxun
xuiin mɛma,

6 naxan n mi a kanna xuiin namɛma.
Saji suxun na fatan kiki,
a mi nɔɛ a suxɛ.

Bɛti xuini te.

7 Ala, i xa e jinne magira e dɛ!
Alatala, i xa na yatane dɛɛn kala!

8 E xa jan alo igen naxan bǎxǎnma.
E tanbane xa yelefu ayi.

9 E xa liga
alo korosiraan naxan fati tununma
ayi lingini,
alo diin naxan faxaxi barixi, a mi
sogen to.

10 Tansin xindena hanma a xarena,
ne ganma nɛn tunden bun.
Foyen jaxudene fan xalima nɛn,
a e raxɔri.

Bɛti xuini te.

11 Tinxin muxune jaxanma nɛn
bayo a gbeen jǎxɔma nɛn.
E fama e sanna maxadeni nɛn
muxu jaxine wunla ra.

12 Nayi, adamadiine yi a fala,
“Ala tinxin muxune saren fima yati!
Ala na yatigi, naxan dunuja mak-
itima!”

59

Ala maxandina marakisina fe ra

1 Dawudaa maxandi jaxumɛna, bɛti
baane kuntigin xa. A xa ba alo bɛtin
naxan xili: “I Nama Halagin Ti,” a
naxan ba Sɔli to sofane xɛ e xa sa e

luxun Dawuda yɛɛ ra a banxini a faxa
xinla ma.

2 N ma Ala, n xunba n yaxune yii.
N natanga ne ma
naxanye kelixi n xili ma!

3 N xunba fe jaxi rabane yii.
N nakisi na muxu faxane ma!

4 A mato,
e n legedenma n faxa feen na.
Sɛnbɛmane e malanma n xili ma.
N mi i matandixi,
n mi yulubi ligaxi, Alatala.

5 N sǎnna mi a ra,
koni e yitǎnxi e xa n yɛngɛ.

Keli, i fa n mali!

Yandi n mato!

6 Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna,
Isirayilaa Ala, keli!

I yi siya dɛnkeleyatarene fe jaxine
saran e ra.

I nama dija yanfanten jaxine ma
mumɛ!

Bɛti xuini te.

7 E fama jinbanna ra.

E xajɛ alo barene taan xun xǎn.

8 I tuli mati e konbi ti xuine ra.

E lenne luxi nɛn e dɛ
alo silanfanne,

e mǎn a falama, e naxa,
“Nde nɔɛ en ma falan mɛ?”

9 Koni Alatala, i gelema e ma.

I siya dɛnkeleyatarene birin magelema.

10 Ala n sɛnbɛna,

n xaxili tixi i tan nan na.

I tan nan n ma faran makantanxin
na.

11 N ma hinantenna Ala,
a tima n yɛɛ ra nɛn.

A a liga,

n na n yɛɛn nagodo n yaxune ma.

12 Koni, i nama e faxa,

Marigina, nxu yɛ masansan wure
lefana.

Nanara, n ma muxune mi jinanjɛ.

E raxuya ayi i sɛnbɛni,

i yi e nɔ.

13 Bayo yulubi falane e dɛ

e xa suxu e yɛtɛna wasona fe ra!

Bayo e dangane tima

e wulene falama,

14 e jan i ya xǎlɔni!

E jan fefe! Sese nama lu!

Nayi, birin a kolonma nɛn fa fala

Ala mangayaan nabama Yaxuba
 bənsənna xun na
 han bəxən danna birin.
 Bəti xuini te.

15 E fama jinbanna ra.
 E xarɛ alo barene taan xun xən.
 16 Barene nɛma donse fenni,
 xa e mi lugo,
 e wurundunma nɛn.
 17 Koni n tan i sɛnbɛn matəxəma nɛn
 bɛtini.
 Xətənni, n na n ma bɛti xuini tema nɛn
 i ya hinanna fe ra.
 Bayo, n ma faran makantanxin nan i
 tan na,
 n na n yigiyama dɛnaxan yi tərɔ wax-
 atine yi.
 18 N sɛnbɛna,
 n bɛtin bama i xa nɛn.
 I tan Ala nan n ma faran makan-
 tanxin na
 n ma hinantenna Ala.

60

Ala maxandina nɔ ti fena
Yaburin 108.7-14

1 Dawudaa maxandi jaxumɛna, bɛti
 baane kuntigin xa, a xa ba alo
 bɛtin naxan xili: “Gabalan Fugaxina
 Sereyana.” A xa ba xaran feen
 na. 2 Dawuda bɛtini ito nan ba a
 to Arami kaane yɛngɛ naxanye keli
 Mesopotamiya yamanan nun Soba
 yamanani, Yowaba yi xɛtɛ, a Edən kaa
 wuli fu nun firin faxa Fəxə Lanbanni.
 3 Ala, i bata i mɛ nxu ra,
 i yi gbalon nakeli nxu ma.
 I bata xələ nxu ma.
 Koni iki, i mən xa nxu yitən.
 4 I bata bəxən naxuruxurun,
 a yibə.
 I mən xa a tugun a bode ra,
 a nama xuya ayi.
 5 I bata waxatine raxədəxə i ya mux-
 une ma.
 Nxu dagalanma ayi
 alo nxu minxin na a ra.
 6 Koni naxanye gaxuxi i yɛɛ ra,
 i bata taxamasenni te ne xa,
 naxan e ratangama xalimakunle ma.
 Bəti xuini te.
 7 I xa i xanuntenne kantan
 i yi e rakisi i sɛnbɛni.
 I yi nxə maxandin yabi.

8 Ala bata falan ti a yire sarijanxini,
 a naxa, “N nɔn tima nɛn,
 n Siken taani taxun,
 n yi Sukəti lanbanna danne sa.
 9 N tan nan gbee Galadi bəxən nun
 Manase ra.
 Eframi kaane findixi n ma yɛngɛsone
 nan na.
 Yuda luxi nɛn
 alo n ma mangaya dunganna.
 10 Koni n ma konyin nan Moyaba ya-
 manan na.
 N tan nan Edən yamanan kanna ra.
 N yɛngɛ sənxi ni tema Filisiti ya-
 manani.”
 11 Ala, nde sigama n na na taa makan-
 tanxini?
 Nde tima n yɛɛ ra siga Edən yi?
 12 Ala, i tan xa mi i mɛxi nxu ra ba?
 I mi fa nxə ganla fəxə ra sənən ba?
 13 Nxu mali yaxune yɛngɛdeni!
 Sese mi adamana maliin na.
 14 Koni Ala na lu en xən,
 en nɔn sətəma nɛn.
 A tan nan en yaxune halagima.

61

Ala, n xa lu i fema

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kunti-
 gin xa. A xa ba kondenne ra.
 2 Ala n ma mawuga xuiin mɛ.
 I tuli mati n ma maxandi xuiin na.
 3 N yigitɛgɛxin bata n xui ramini i ma
 wulani.
 N xali na geyaan fari
 naxan mate n xa.
 4 Amasətə i tan nan n yigiyaden na,
 e nun yinna
 naxan n natangama n yaxune ma.
 5 N waxi lu feni i konni waxatin birin
 yi.
 N xa luxunden sətə i gabutɛne bun
 ma.
 Bəti xuini te.
 6 Ala, i bata n dɛ ti xuine mɛ.
 I bata na kɛɛn so n yii
 i naxan namaraxi i ya yɛɛragaxu
 muxune xa.
 7 Ala xa mangan siin xun masa,
 a xa bu han!
 8 Ala xa mangan sabati a yɛtagi
 habadan!
 A ratanga i ya hinanna nun i ya lan-
 nayaan nin.

9 Nanara, n tantun betin be i xinli
waxatin birin,
n yi n de ti xuine rakamali loxo yo loxo.

62

Ala nan bɔɲe xunbenla fima

1 Dawudaa betina, beti baane kunti-
gin xa Yedutun xa.

2 N bɔɲen saxi Ala nan baraka yi,
a tan nan n nakisima.

3 A tan kedenna nan n kantan fanyen
na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.
Yaxune mi n nɔɛ mumɛ!

4 Han waxatin mundun yi,
ɛ luyɛ fuyɛ muxune ma?

ɛ tan e rabirama
alo banxi xonna hanma langa fonna?

5 E waxi muxune ragodo feni tun,
keli a binyeni.

E e yoron wuleni.

E duban tima e deni,
koni e dangan tima e bɔɲeni.

Beti xuini te.

6 N bɔɲe xunbenla sɔtɔma Ala nan xɔn.
A tan nan n yigin na.

7 A tan nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.
Yaxune mi n nɔɛ mumɛ!

8 N ma kisin nun n ma binyena Ala
nan yii.

N kantan fanyen senbɛmaan nan Ala
ra.

N ma yigiyana a tan nan na.

9 Yamana, ɛ ɛ yigin sa a yi waxatin
birin!

ɛ yi ɛ kɔntɔfinle so Ala yii,
amasɔtɔ en yigiyaden nan Ala ra.

Beti xuini te.

10 Adamadiine ligaxi nen alo foyed-
ina.

A xungbeen nun a xurina, sese mi e
ra.

Hali e rate sikeela fari, e yelefu.
E malanxin yelefu foyedin xa.

11 I nama i yigin sa gbalɔ feene yi.
I nama i waso se muɲaxini.

Hali nafunla gbo i yii han,
i nama i yigin sa a yi!

12 Ala luma a fale,
fa fala a tan nan gbee fangan na.

13 I gbeen nan hinanna ra, n Marig-
ina.

Bayo i tan muxun kɔntonna fima nen
alo a kewanla.

63

Alaa hinanna fisa siimayaan xa

1 Dawudaa betina, a yi Yuda tonbon
yireni waxatin naxan yi.

2 Ala, n ni i fenma,
n ma Ala nan i tan na.

I xɔnla n sɔndɔmen na.
I xɔnla n fati benden ma
alo min xɔnla n suxuma
tonbonni ito yi kii naxan yi,
bɔxo magenla, ige mi denaxan yi.

3 N xa i to i ya yire sariɲanxini.

N yi i senben nun binyeni gbɛ.

4 I ya hinanna fisa siimayaan xa.
Nanara, n na i batuma.

5 N barikan birama i xa nen
n ma siimayaan birin yi,
n na n yiine yite i maxandideni.

6 N nii yifanma n ma nen,
alo n na wasa donse hagigene ra.
N yi i tantun sewa betine yi.

7 N nema saxi n ma saden ma,
n na n mirima i ma.

N xaxili luma i xɔn nen kɔɛɛn birin na.

8 Amasɔtɔ i tan nan n mali muxun na,
n sewa betin ba i nininna bun ma.

9 N bata kankan i ma,
i yiin nan n natangama.

10 Naxanye katama n faxa feen na,
ne faxama nen.

11 E faxama silanfanna ra nen
yengeni,

kankone yi e binbine don.

12 Nayi, Mangan sewama nen Ala yi.
Naxanye e kɔlɔma Ala xinli,

ne a matɔxɔma nen.

Koni wuledene deene raxutuma nen.

64

Ala maxandin maratangana fe ra

1 Dawudaa betina, beti baane kunti-
gin xa.

2 Ala, i tuli mati n ma mawuga xuiin
na!

N bata gaxu n yaxune yeɛ ra.

N niin natanga!

3 N luxun muxu ɲaxine ma
naxanye e bode toma wundoni,

e nun fe ɲaxi raba ganla.
⁴ E lenne xanxan alo silanfanna.
 Fala ɲaxine minima e de
 alo xalimakuli ralemunxina.
⁵ E e xanle tima sɔntaren na wundoni.
 E mafura bunna tiye, e mi gaxuma.
⁶ E e bode rawekilema kewali ɲaxin
 ma.
 E e bode toma,
 e lutine ratima denaxan yi.
 E naxa, “Nde nae e toe?”
⁷ E tinxintareyani tonma, e naxa,
 “En ma kote yitonxin mi fule mum!”
 Muxun kui feene kolon naxalo!
⁸ Koni Alaa xalimakunle wolima e ma
 nen,
 a e li keden na.
⁹ E gbee fala xuine xetema e ma nen,
 e yi halagi.
 Naxan yo na e to,
 ne e xunne yimaxama nen e magele-
 deni.
¹⁰ Nayi, gaxun adaman birin suxuma
 nen.
 E e xaxili lu Ala a wanla xon,
 e yi a fe rabaxine famu.
¹¹ Tinxin muxune xa sewa Alatala yi,
 e yi a findi e luxunden na.
 Muxu sandome fajin birin xa a
 mataxo.

65

Tantunna nun barika birana

¹ Dawudaa betina, beti baane kunti-
 gin xa. Sigi sarijanxina.
² Ala, a lan yamaan yi i tantun Siyon
 yi,
 nxu mon yi nxu de ti xuine rakamali.
³ I tan naxan maxandi xuine ramema,
 muxun birin fama nen i fema.
⁴ Hakene to senben soto nxu xun ma
 i yi nxo matandine mafelu.
⁵ Sewan ne xa,
 i bata naxanye sugandi
 e xa lu i konni!
 Nxu bata lugo i ya banxin fe fajine ra,
 i Batu Banxi Sarijanxina.
⁶ I nxo maxandin yabima
 kabanakoon nan na tinxinni.
 Ala nxu rakisimana,
 baxon danna muxun birin yigina i tan
 nan na,
 e nun naxanye foxo igen kidi ma pon!
⁷ I senben bata geyane da

bayo fangamaan ni i ra.
⁸ I bata baan xuini ti,
 i yi a walanne raxara.
 I mon yi siyane masabari.
⁹ Dunuɲa birin gaxuma i ya ka-
 banakone yee ra.
 Keli sogetedeni han sogegododeni,
 e birin betin bama i xa sewani.
¹⁰ I yengi doxi baxon xon
 i yi tule igen sa a ma, han a ramɔ.
 Alaa xuden nafexi igen na,
 alogo donseen xa soto.
 I tan nan na ragidixi.
¹¹ I tule gbeen nafama xee bixine ma
 baxon yi xunbeli, a yogon igen na.
 I tan barakan sama xeeni, a sabati.
¹² Xee xaba waxatini,
 i ya fanna warama ayi nen.
 I na dangu denaxan yi,
 mena yi sabati.
¹³ Fixene fanma e nun fiile.
 Geyane rayabuma nen han!
¹⁴ Xuruseene yiriwama nen fixene
 ma.
 Lanbanne yi rafe siseene ra.
 Na birin yi findi beti ba xunna ra
 e nun sewa sonxona.

66

Barika birana Ala xa

¹ Sigi sarijanxina. Tantun betina.
 Beti baane kuntigin xa.
 Dunuɲa muxun birin xa sonxo sewani
 Ala xa!
² E a xinla binya betin ba!
 E tantun gbeen fi a ma!
³ E a fala Ala xa,
 “I ya kabanako wanle magaxu!
 I senben gbo han!
 Nanara, i yaxune gaxuxin felenxi i
 bun ma.
⁴ Muxun birin i batuma dunuɲa yi,
 e tantun betin ba i xa.
 E i xinla tantunma betini.”
 Beti xuini te.
⁵ E fa be!
 E a mato Ala bata naxan liga!
 A wanle magaxu adamadiine ye han!
⁶ A foxo igen findi nen yire yixaren na,
 en benbane yi gidi baan tagi e sanni.
 Nayi, en xa ɲaxan a tan yi.

7 A mangayaan nabama a senbeni
habadan!

A yεen tixi siyane ra,
nanara muxu yo nama murute.
Beti xuini te.

8 Siyane, ε barikan bira en ma Ala xa!
ε a tantun xuini te!

9 A bata siimayaan fi en ma,
a mi tin en yi bira.

10 Ala i nxu rasarijanma
sulun tεeni alo wure gbetina.*

11 I a liga nen nxu yi suxu,
i mɔn yi goron gbeen sa nxu xun ma.

12 I tin nen nxu yaxune yi ti nxu fari.
Nxu yi dangu ige tilinxin nun tεeni.
Koni, i fa nxu ra dahamu bɔxɔni.

13 N fama saraxa gan daxin na nen i
ya banxini.

N bata dε xuiin naxan tongo i xa,
n na rakamalima nen.

14 Dε ti xuini itoe falaxi nen
n yi tɔrɔni waxatin naxan yi.

15 N sube turaxine bama saraxa gan
daxin na nen,

n yi kontonne ba,
e tutin yi te kore.

N turane nun kɔtɔne fan bama nen.
Beti xuini te.

16 ε fa be! ε ε tuli mati,
ε tan naxanye birin gaxu Ala yεε ra.
A bata naxan liga n xa,

n na a falama ε xa nen.
17 N bata a xili malina fe ra,
n yi a batu n dε xuiin na.

18 Xa haken yi ramaraxi n bɔɔneni nun,
Marigin mi yi a tuli matima n xuiin
na nun.

19 Koni Ala yatin bata n name,
a a tuli mati n ma maxandi xuiin na.

20 N barikan birama Ala xa
amasɔtɔ a mi a mεxi n ma maxandi
xuiin na.

A mi a hinanna baxi n yii.

67

Siyane birin xa Ala tantun

1 Tantun betina, beti baane kuntigin
xa. A xa ba kondenne ra. Sigi
sarijanxina.

2 Ala xa kininkinin en ma,

Ala xa en baraka.
Ala nɔrɔn xa godo en ma.

Beti xuini te.

3 Nanara, dunuɔa birin i ya kiraan
kolonɔe,

siyane birin yi i ya marakisin kolon.

4 Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

5 Muxune xa ɔaxan,
e betin ba sεwani,
amasɔtɔ i siyane makitima tinxinna
nin.

I tixi dunuɔa muxune birin yεε ra.

Beti xuini te.

6 Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

7 Nayi, bɔxɔn donse gbegbe fima.

Ala, en ma Ala en barakama nen.

8 Ala en barakama nen,
bɔxɔn danna muxun birin yi gaxu a
yεε ra.

68

Alaa nɔna Isirayila xa

1 Dawudaa betina, beti baane kunti-
gin xa. Sigi sarijanxina.

2 Ala xa keli,
a yi a yaxune raxuya ayi.

Naxanye a rapaxuxi,
ne yi e gi a bun.

3 E kedi,
alo foyen sigama tutin na kii naxan
yi.

E xa ɔan Ala yetagi
alo dolen na lo tεeni.

4 Koni tinxin muxune xa ɔaxan,
e sεwa Ala yetagi.

E xa gele ɔaxanni.

5 Betin ba Ala xa,
a xinla xa tantun betini.

Naxan fama kundani,
ε na rasεne!

A xili nen Alatala.
En xa en sεwa xuini te a yεε ra!

6 Ala naxan a kon sarijanxini,
kiridine fafe na a ra,
kaɔa gilene xun mayεngen na a ra.

7 Ala denbayaan fima denbayatarene
ma,

A kasorasane xɔrɔyama,
e mini betin be.

* 66:10: Sulun tεen mɔn falama yirena nde yi fa fala "Furu tεena."

Koni murute muxune luma bɔxɔ yidunduxin nin.

8 Ala, i to ti i ya yamaan yεε ra, i siga na tonbon yireni.

Beti xuini te.

9 Bɔxɔn yi xuruxurun, koren yi rabi Ala yεε ra, Sinayi Geyana Ala, Isirayilaa Ala.

10 Ala, i tule gbeen nafa nɛn, i ya bɔxɔn mɔn yi xεε a kiini.

11 I ya yamaan yi dɔxɔ na, I yi yiigelitɔne ki i ya nɛmana fe ra.

12 Marigin bata feni ito xibarun fi, ɲaxalan gali gbeen yi siga a ralideni, e naxa,

13 “Mangane nun sofane e gima! E e gima!

Nxu tan ɲaxanle yi yεngε yi se tongox-ine yitaxun.

14 E tan naxanye fan luxi xuruseene dεxɔn,

ε a mε,

Ala a yamaan suturama nɛn alo ganba tofajina

naxan gabutεye rafalaxi gbetin nun xema fajin na.”

15 Ala Sɛnbε Kanna to na mangane raxuya ayi,

e yolon alo balabalan kεsena Geya Fɔrɛn ma.

16 Basan yamanan geyane gbo!

Yire matexi wuyaxi e ma.

17 Nanfera ε Alaa geya sugandixin matoma xɔxɔlɔnni,

Ala yetεen dɔxi dɛnaxan yi?

Alatala luma dɛnaxan yi habadan!

18 Marigin bata fa a yire sarijanxini keli Sinayi Geyaan ma

e nun a yεngε so wontoro wuli wuli wuyaxi.

19 Marigina Alatala, i bata te kore, muxu suxine biraxi i fɔxɔ ra.

I yi kiseene rasuxu adamadiine ra, hali muxu murutεxine,

i yi dɔxɔ na yi.

20 Barikan xa bira Marigin xa lɔxɔ yo lɔxɔ,

en ma goronna saxi naxan xun ma, Ala en nakisimana.

Beti xuini te.

21 En ma Ala, Ala na a ra naxan muxune rakisima. En Marigina Alatala na a ra naxan en bama sayani.

22 Ala yatina a yaxune xunne yibɔma nɛn

naxanye kankanxi e sɔnne ma.

23 Marigin bata a fala, a naxa, “N fama nɛn ε yaxune ra keli Basan yi. N fama e ra nɛn sa keli fɔxɔ igen xɔnna ma

24 alogo ε xa ε sanne sin e wunli ε barene fan yi e wunla kɔn han e wasa.”

25 Ala, nxu bata i ya yamaan famatɔn to.

I ya yamaan soma yire sarijanxini i tan n ma Ala nun n ma mangana.

26 Beti baane yεen na, maxa se maxane xanbin na, sungutunne wɔsɔwɔsɔnne maxama ne tagi.

27 Barikan bira Ala xa a malan gbeeni. Isirayila bɔnsɔnna birin xa Alatala tantun.

28 Bunyamin bɔnsɔnna, dɔnxε ra barin tixi e yεε ra. Yuda bɔnsɔnna mangane fan fama, e sɔnxɔma e nun Sabulon mangane nun Nafatali mangane.

29 Ala, i sɛnben nagodo, i sɛnben mayita, Ala, alo waxati danguxini.

30 I Batu Banxin Yerusalɛn taani, mangane fama kiseene ra i xa na yi.

31 I xa falan ti Misiran bɔxɔn xili ma naxan nun sube xajɛn maliga sεxeni. Misiran luxi nɛn alo tura ganla siya gbetene biraxi naxan fɔxɔ ra alo ɲinge diine.

E ragodo han e fa mudu gbetin na. Na siya yεngε ralanne raxuya ayi!

32 Xεrane kelima nɛn Misiran ya-manani,

Kusi kaane yi e yiine ti Ala xa a maxandideni.

33 Dunuɲa yamanane, ε betin ba Ala xa, ε Marigin tantun betini.

Beti xuini te.

34 A masiga tima kore xɔnna ma xabu waxati xunkuye.

A galan xuiin naminima fangani.
³⁵ E Ala senbena fe rali,
 a mangayaan nabama Isirayila xun
 na.
 A senben kore xonna ma.
³⁶ Ala na mini a Yire Sarijanxini,
 a magaxu han!
 Isirayilaa Ala senben fima a yamaan
 ma nen
 e nun fangana.
 Barikan xa bira Ala xa!

69

Saxale maxandina

¹ Dawudaa betina, beti baane kunti-
 gin xa. A xa ba alo betin naxan xili:
 “Fuge Fajine.”
² Ala, n nakisi!
 Igen bata te han n kœen bun ma.
³ N bitinma boro tilinxini.
 San tide yo mi na yi.
 N tilinna xœe ra.
 N na n maminma fufani.
⁴ N bata xadan xili tideni n mali feen
 na.
 N kœe yinla nan fa n xoloma.
 N yœene bata xadan,
 e bata bu i yœe ra kira yi.
⁵ Naxanye n naxaxuxi fuuni,
 ne wuya dangu n xunsexen na.
 A gbegbe wama n faxa feni,
 naxanye n yaxuyaxi fuu!
 N mi naxan mujaxi n na raxete ba?
⁶ N yi daxuyani kii naxan yi,
 i na kolon
 Ala, n sonna mi luxunxi i tan ma.
⁷ Marigina Alatala Senben Birin
 Kanna,
 n nama ne rayagi
 naxanye yigi saxi i yi.
 Isirayilaa Ala,
 n nama findi ne yarabi muxu ra,
 naxanye i batuma!
⁸ E n konbima i tan nan ma fe ra.
 N bata yagi han!
⁹ N bata liga
 alo xœena ngaxakedenne xa,
 alo fa muxuna n xabilani.
¹⁰ I ya banxina fe xaminna n ma,
 han a n ganma alo tœena.
 Nanara, e i konbin naxanye tima,
 ne n tan nan lima.
¹¹ N na wuga, n yi sunna suxu,
 yamaan yi n konbi.

¹² N na kasa dugin nagodo n ma su-
 nuni,
 yamaan yi sabaan so n na.
¹³ Naxanye batuma taan so deen na
 ne n nafeyama.
 Dalɔ minne sigin sama, e n magele.
¹⁴ Koni Alatala, n na i tan nan
 maxandima.
 I ya hinan gbeen waxatin ni i ra n xa.
 Ala, n yabi i ya marakisi barakaxini.
¹⁵ N xunba, n nama bitin boroni.
 N xunba n yaxune yii, n ba tilinni.
¹⁶ I nama tin fufaan yi sa n xun ma.
 I nama tin n yi n mamin tilinni,
 hanma n bitin gaburun na.
¹⁷ N ma Alatala, n yabi
 i ya hinanna nun i ya fanni.
 I firifiri n binni i ya kininkinin
 gbeeni.
¹⁸ I nama i yetagin luxun i ya walikœen
 ma.
 N yabi iki sa! Bayo n tœoxi.
¹⁹ Fa n fema i yi n nakisi.
 N xunba n yaxune yii.
²⁰ I a kolon n konbima kii naxan yi,
 n na yagima, n na yarabima.
 I n yaxune birin toma.
²¹ Konbin bata n bœnen kala
 han n yigitœe.
 N yengi yi kininkininna a fe ma nun
 koni se mi na.
 N yengi yi madendenna nan ma nun,
 koni n mi se to.
²² E dabarin sama n ma donsani.
 Min xœnla to n suxu,
 e minse xœlen so n yii.
²³ Ala xa e naxanaxane findi luti
 ratixin na e yœe ra.
 Ala xa e herin findi e suxu xunna ra.
²⁴ E yœene xa rafœœ ayi,
 e yi danxu!
 E fanne xa ba a ra waxatin birin!
²⁵ I xa fitina e xili ma,
 i ya xœlɔ gbeen yi e li.
²⁶ E dœœden xa kala.
 Muxe nama lu e bubune kui.
²⁷ Bayo, i naxanye tœœxi,
 e ne naxankatama.
 I naxanye naxankataxi,
 e ne fe falama sewani.
²⁸ I xa e magi e hakene birin na.
 E nama i ya kisin sœtœ mumœ!

29 Ala xa e xinle ba nii rakisin kitabun kui.
E nama basan tinxin muxune xinle ra.

30 Koni n xɔleni, n mɔn yigitεgexi.
Ala, i ya marakisin xa n natanga!

31 N na Ala xinla matɔxɔma bɛtini nɛn.
N yi a gboon nali,
n barikan bira a xa.

32 Na Alatala kɛnɛnma nɛn
dangu jinge baan na a xa,
dangu tura kamalixin baan na
saraxan na.

33 Yiigelitɔne a toma nɛn, e sɛwa.
Ɛ tan naxanye Ala fenma,
Ala xa siimayaan fi ɛ ma.

34 Alatala tuli matixi tɔrɔ muxune ra.
A mi jinanma muxu suxine xɔn
a gbeen naxanye ra.

35 Koren nun bɔxɔn nun fɔxɔ igena
e nun e yi seene,
e birin xa Ala matɔxɔ.

36 Ala Siyon taan nakisima nɛn.
A Yuda taane tima nɛn.
A mɔn yi a yamaan nadɔxɔ na yi,
e mɔn yi findi a gbeen na.

37 Na findima a walikɛne mamanan-
denne kɛn na nɛn.
Naxanye Ala xanuxi, ne yi lu na yi.

70

Ala maxandina malina fe ra *Yaburin 40.13-17*

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kunti-
gin xa. Maxandina.

2 Ala, n nakisi!
Alatala, fa n mali iki sa!

3 Ala xa ne yarabi
naxanye n faxa feni tɔnma,
e yifu.

Ala xa ne raxɛtɛ marafɛyani
n ma tɔrɔn nafanxi naxanye ma.

4 E yagixin xa xɛtɛ naxanye a falama,
e naxa, “Yɔ! I suxi!”

5 Naxanye birin i tan fenma,
i xa ne birin nasɛwa.
Naxanye waxi i ya kisi feen xɔn,
ne xa lu a fale,
“Ala gbo!”

6 Koni, yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun
nan n tan na.
Ala, fa n fɛma mafuren!

I tan nan n malimaan nun n natanga-
maan na.
Alatala, i nama buyɛ ayi.

71

Fonna Ala maxandina *Yaburin 31.1-4*

1 Alatala, i tan nan n luxunden na.
I nama tin n yi yagi!

2 N natanga i yi n xunba
amasɔtɔ i tinxin.
I tuli mati n na i yi n nakisi!

3 Ala, findi n kantan fanyen na,
n luxundena,
n luma sigɛ dɛnaxan yi.
Yamarin fi, i yi n nakisi.

Amasɔtɔ, n kantan fanyen nun
n ma yinna nan i tan na.

4 N ma Ala,
n natanga muxu jaxine sɛnbɛn ma,
i n ba hakɛ kanne nun gbalotɔne yii.

5 N Marigina Alatala,
n yigin na i tan na.
N bata n yigin sa i yi
xabu n dii jɔrɛyani.

6 I n masuxi
xabu n yi n nga kui waxatin naxan yi.
I tan nan a liga n yi bari,
nanara n ni i tantunma.

7 N findixi misaala nan na a wuyaxi
xa,
amasɔtɔ n yigiya sɛnbɛmaan nan i tan
na.

8 N ni i tantunma nɛn fɛriɲɛn gbɛn!
N yi i ya nɔrɔn matɔxɔ.

9 I nama i mɛ n na
amasɔtɔ iki, n bata fori.
I nama n nabɛɲin
amasɔtɔ n fangan bata jɲan.

10 N yaxune n mafalama.
Naxanye waxi n faxa feni,
ne e bode toma.

11 E naxa, “Ala bata a rabɛɲin.
En siga a fɔxɔ ra en yi a suxu.
A xunba muxu mi na yi.”

12 Ala, i nama i makuya n na.
N ma Ala, i mafura, i fa n mali!

13 Ala xa ne yarabi, e jɲan,
naxanye n kansunma.

Ala xa ne yagi, e xun nagodo
naxanye waxi n maxɔlɔ feni.

14 N xaxili tixi i ra tun!
N mɔn sigama i tantunɲɛ tun!

15 N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma nɛn
fɛrijɛn gbɛn!

E nun i ya marakisina,
hali n to mi e birin kolon.

16 Marigina Alatala,
n fama i sɛnbɛn barakani,
n ni i tan keden peen nan ma
tinxinyaan matɔxɔma.

17 Ala, xabu n xurun waxatin naxan
yi,

i n xaran nɛn.
N mɔn i ya kabanakone matɔxɔma
tun!

18 Ala, iki, n bata fori,
n xunsexɛn fan bata fuga.

Koni i nama n nabɛjin
fɔ n xa i sɛnbɛn nali iki muxune ma,
n yi i ya fangana fe yɛba
mayixɛtɛ famatɔne birin xa.

19 Ala, i ya tinxinyaan bata kore li!
I bata kabanako fe wuyaxi liga.
Nde ligaxi alo i tan?

20 Hali i to tɔrɔn nun xɔlɛ gbeen nafa
n ma,
i mɔn n niin naxɛtɛma n yi nɛn.

Hali n sa gaburun tilinxini bɔxɔn bun,
i n natema nɛn mɔn.

21 I n ma xunnayerenna ragboma ayi
nɛn,
i mɔn yi n madɛndɛn.

22 N na i tantunma nɛn kondenna ra
i ya lannayana fe ra, n ma Ala.
N tantun bɛtin bama i xa nɛn bɔlɔnni,
Isirayila Sarijantɔna.

23 N sɔnxɔma nɛn sɛwani
n nɛma bɛti baani waxatin naxan yi
amasɔtɔ i bata n xunba.

24 N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma nɛn
fɛrijɛn gbɛn!

Amasɔtɔ naxanye yi waxi n tɔrɔ feni,
ne bata yagi, e yarabi.

72

Ala maxandina mangan xa

1 Sulemani gbeena.

Ala, mangan xaran i ya kitisa kɛndɛn
na.

I ya tinxinyaan yita n tan mangana
diin na.

2 Nanara, a i ya yamaan makitɛ tinx-
inni.

A sariya kɛndɛn sa yiigelitɔne xa.

3 Ala xa bɔxɔn nasabati yamaan xa.

Ala xa tinxinyaan sabati yamanani.

4 Mangan xa sariya kɛndɛn sa yi-
igelitɔne xa.

A xa tɔrɔ muxune diine rakisi,
a yi e yɛngɛfane rayensenjɛ ayi.

5 I ya mangayaan xa magaxu ayi
han mamandenne mamandenne
fanni sɔgen tema
fanni kiken mɔn dɛgɛma.

6 Mangan fanna xa liga

alo tulena xɛɛne ma,
a xa liga
alo tule igen nɛn fɛ bɔxɔn ma.

7 Tinxin muxune xa sabati mangan
waxatini.

Ala xa hɛri gbeen fi fanni kiken
dɛgɛma.

8 A mangayaan gboma ayi nɛn

sa fɔlɔ sogeteden na
han sa dɔxɔ sogegododen na.

Fɔlɔ Efirati baan ma
han sa dɔxɔ bɔxɔn danna ra.

9 Naxanye wulani
ne e xinbi sinma a bun ma nɛn.

A yaxune e sama bɔxɔn ma nɛn a bun
ma.

10 Tarasisi mangane fama kiseene ra
nɛn a fɛma

e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne.

Saba nun Sɛba mangane mudun fima
a ma nɛn.

11 Mangan birin e xinbi sinma a bun
ma nɛn.

Siyane birin wanla kɛma a xa nɛn.

12 A tɔrɔ muxune xunbama nɛn
naxanye na a xili,

e nun yiigelitɔ rabɛjinxine.

13 A kininkininma sɛnbɛtarene nun
tɔrɔ muxune ma nɛn.

A tɔrɔ muxune niin nakisi.

14 A e xɔrɔyama nɛn mayigbɛtɛnna
nun gbalon ma,

bayo a e yatɛxi.

15 Ala xa mangan bu!

Ala xa xɛmaan fi a ma keli Saba ya-
manani.

Yamaan xa Ala maxandi a xa waxatin
birin!

E xa duba a xa fɛrijɛn gbɛn!

16 Ala xa donseen wara ayi bɔxɔni.

Geyane xa rafe siseene ra.

E xa bogi alo naxanye Liban ya-
manani.

Taa kaane xa sabati alo sɛxɛna.

17 Ala xa mangan findi xili kannu ra
habadan!
A xinla xa bu alo sogena.
Siyane birin duban sətəma nən a
barakani.
E fan yi duba a xa.

18 Barikan xa bira Marigina Alatala
xa,
Isirayilaa Ala!
A tan keden peen nan kabanako
feene ligama.

19 Barikan xa bira a xa habadan!
Ala xa dunuɲa birin nafe a binyen na!
Amina! Amina!

20 Yese a dii xεmεn Dawuda maxan-
dine danna ni i ra.

Yaburin Yire Saxandena: Keli Sora 73 ma han 89

73

Alaa tinxinyana fe

1 Asafi a bεtina.
Ala fan Isirayila ra han!
A fan bəɲε sariɲanxi kanne ra.
2 Koni fayida n bata yi tantan,
n kiraan beɲin.
3 Amasətə n yi wasodene maxəxələnma
nun
n muxu ɲaxine sabatixin to waxatin
naxan yi.
4 E mi kəntəfilixi sese ra mumε!
E fatine fan, e kεndε.
5 E mi səxələxi sese ra alo bonne.
Adamadiine tərəne mi e tan lima.
6 Nanara, wasona e yi
alo ɲεrεn muxune kəε.
Gbalona e yi alo domaan muxune
ma.
7 Turena e fatini
han e yεtagin bata yikusin.
Fe ɲaxin nan e bəɲεni han!
8 E gelen muxune ma,
e fala ɲaxine ti.
E muxune ɲaxankatama wasoni.
9 E fala ɲaxine tima Ala ma,
e dε ɲaxu falane dunuɲa birin yi.
10 Nanara, yamaan biraxi e fəxə ra,
e falane xənla yi e suxu
alo igen min daxina.
11 E naxa, “Ala nanse kolon?
Kore Xənna Ala nəε na kolonɲε di?”

12 Muxu ɲaxine na kii nin.
E bəɲεn saxi waxatin birin,
e lu nafunla sətε tun!
13 Nayi, n luxi tinxinyani nən fuu!
N yi n yεtε rasariɲan fuyan!
14 N tərəxi ləxə yo ləxə!
I n haken saranma n na xətən yo
xətən!
15 Xa n yi falan ti alo e tan,
nayi, n yi i ya muxune yanfama nən
nun.

16 Nanara, n yi kata feni ito famudeni,
koni, a yi xədəxə n ma.

17 Han n so Alaa yire sariɲanxini wax-
atin naxan yi,
n yi n miri e raɲan kiin ma.

18 Ala, i e tima yire salaxunxin nin,
e birama dεnaxan yi, e kala.

19 Nba, e halagima nən mafurεn,
gbalon yi e ɲan sasa!

20 E luxi nən alo xiyena
naxan ɲinanma muxun na xətənni.
Marigina, i na keli waxatin naxan yi,
e tununma nən.

21 N bəɲεn yi səxələxi waxatin naxan
yi,
n niin yi sunuxi,

22 n yi daxuyaan nun xaxilitareyani.
N yi luxi i yεε ra yi alo subena.

23 Koni hali na,
n yi i fəxə ra waxatin birin,
i yi n yii rasuxu,

24 i ti n yεε ra i ya maxadine xən,
i yi n nasuxu binyen nin.

25 Nde n malima kore xənna ma,
ba i tan na?

Bayo i bata lu n xən,
n fa waxi nanse gbεtε xən dunuɲa yi?

26 N fati bεndεn nun n niin taganɲε
nən,

koni Ala nan n niin sεnbεn na
e nun n kεεna habadan!

27 Naxanye e makuyaxi i ra,
ne yatin halagima nən.

Naxanye e mεxi i ra, i yi ne raxəri.

28 Koni a rafan n tan ma,
n yi n maso Ala ra.

N bata Marigina Alatala findi n
yigiyaan na,
alogo n xa i ya wali faɲine birin nali!

74

Ala xa Isirayila xunba

- 1 Asafi a fala η axumena.
Ala, nanfera i mexi nxu ra habadan?
Nanfera i xaloma i ya yama kantaxin ma?
- 2 I xaxili lu i ya yamaan xon ma,
i naxan xunba xabu waxati xunkuye,
bonsonna naxan findixi i gbeen na.
I nama η inan i daxaden Siyon Geyaan xon.
- 3 I xun ti taa xonni ito ra.
Nxu yaxune bata kala gbeen ti yire sari η anxini.
- 4 Nxu yi naralanma i ra denaxan yi,
I yaxune sewaxin bata sonxon nate menni.
E yi e taxamasenne yite na yi.
- 5 E liga menni alo xee segene
naxanye faton wudine sege ma e bunbina ra.
- 6 E na sawura wudi tofajine birin kala
e bunbina nun e degemane ra.
- 7 E teen so i ya Yire Sari η anxin na,
a gan fefe.
E yi i xinla batuden naharamu.
- 8 E yi a mirixi, e naxa,
“En ne birin naxarima nen feu!”
E yi Ala batudene birin gan yamanani.
- 9 Nxu mi fa kabanako taxamasenne toma.
Nabi yo mi fa na sonon.
Nxu mi a kolon na buma han waxatin mundun.
- 10 Ala, i yaxune i magelen danma waxatin mundun yi?
E luma i xili kale nen ba,
han habadan?
- 11 I tondixi nxu maliye nanfera?
I yiini bandun, i yi e raxori!
- 12 Ala, i tan nan nxo mangan na xabu a foloni.
I tan nan marakisi tiin na dunu η a yi.
- 13 I tan nan foxo igene yitaxun i senbeni.
I mon yi ige yi sube η axine xunne yibo.
- 14 I tan nan ige yi sube magaxuxin xunne kala.
I yi a so burunna subene yii donseen na.
- 15 I tan nan tigrine nun xudene ramini.

I tan nan baane yixara.

16 I tan nan gbee yanyin nun kaeen na.
I bata sogen nun kiken daxo e yirene yi.

17 I tan nan dunu η a danne rafalaxi.
I soge furen nun η emen da.

18 Koni Alatala, i xaxili lu ito xon ma:
i yaxune gelema i ma!

Xaxilitarene i xili kalama!

19 I nama i ya yamaan nabehin alo ganbana sube xajene yii!
I nama η inan i ya muxune xon mume,
naxanye toroxi.

20 I xaxili lu i ya layirin xon ma,
bayo boxon yire yi forene rafexi gbalotone ra.

21 I nama tin muxu η axankataxine yi yarabi,
alogo yiigelitone nun toro muxune xa i xinla matoxo.

22 Ala, keli i yi i yete xun mayenge!
I xaxili lu a xon,
a xaxilitarene i magelema ferihen gben!

23 I nama η inan i yaxune sonxo xuiin ma,
i yengefane e xuini tema mume!

75

Ala nan kitisaan na

1 Asafi a betina, beti baane kuntigin xa, a xa ba alo betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti.” Sigi sari η anxina.

2 Ala, nxu bata i tantun.

Nxu i tantunma han!
Nxu i maxandima i xinli,
nxu yi i ya kabanakone fe fala.

3 I naxa, “N bata kiti sa boxon sa.
N kiti fajin sama nen.

4 Boxon xuruxurunma waxatin naxan yi,
a niimaseene birin yi xuruxurun,
n tan nan a san bundaxon xodoxoma ayi ken!

Beti xuini te.

5 N bata a fala wasodene xa,
“E nama e yete yigbo!”

N bata a fala muxu η axine xa,
“E nama e kanba e senben xon!”

6 E nama e kanba e senben xon kore xonna xili ma!
E nama waso falane ti!”

7 Amasotō xun mayengen mi kelima
sogeteden binna xan na
hanma sogegododen binni hanma
burunna ra.

8 Ala nan kitin sama.
A yi nde yalagi, a yi nde yoo sa.

9 Amasotō igelengenna suxi Alatala
yii,
a rafexi a xōlōn na
alo dōlō xōdēxēna.
A a xēlēma nēn,
muxu jaxine birin yi a min han a jnan.

10 Koni n na a fe falama nēn bētime yi
habadan!

N yi tantun bētin ba Yaxubaa Ala xa!

11 A muxu jaxine birin fangan kala,
a tinxin muxune xunna keli.

76

Nō tiin nan Ala ra

1 Asafi a bētime, bēti baane kunti-
gin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi
sarijanxina.

2 Yuda kaane Ala kolon.
A xinla binyaxi Isirayila yi.

3 A konna Salemi taan nin,
a dōxi Siyon Geyaan nin.

4 A a yaxune xalimakunle yigira
mēna nin,
e nun yē masansan wure lefane nun
e silanfanne
nun e yēngē so seene birin.

Bēti xuini te.

5 Ala, i tan nan sēnben birin kanna ra,
i nōrōxi dangu habadan geyane ra.

6 Sofa wekilēxine birin bata bira,
e yii seene yi tongo yēngēni.

E fa saya xixōnla nin.
Na sofa yo mi fa a yiini maxama.

7 Yaxubaa Ala, i na falan ti xōlōni,
soone nun soo ragine yi bira, e faxesa.

8 I tan nan magaxu, Ala.
I na xōlō, nde nōe tiyē i yēē ra.

9 I to kitisa xuiin namini keli kore,
yamanan muxune yi gaxu,
e yi e dundu,

10 i to keli kiti bolondeni
alogo i xa yiigelitōne rakisi.

Bēti xuini te.

11 Hali muxune na xōlō i ma,

na rajanma tantunna nan ma i tan
xa.

Naxanye na mini i ya xōlōn bun,
ne xaxili sōtōma nēn.

12 I na i dē ti Alatala xa, i ya Ala,
i xa a rakamali.

Yamanan naxanye birin be rabilinni,
ε Alatala ki!

A lan birin xa gaxu a yēē ra!

13 A tan kuntigi wasoxine ragodoma
nēn,

a yi dunuja mangane magaxu.

77

Madēndēna tōrō waxatini

1 Asafi a bētime, bēti baane kuntigin
xa, Yedutun xa.

2 N bata n xuini te Ala ma.
N bata n ma mawuga xuini te,
a xa n xuiin name.

3 N yi tōrōni waxatin naxan yi,
n Marigin maxandi nēn.
Kōēēn birin na, n yi n yiini te Ala ma,
koni n mi madēndēn.

4 Alaa fe to rabira n ma, n kutun.
N to n miri a ma, n xaxinla yi yifu.

Bēti xuini te.

5 N yi xi n yēē ra yi.
N xaminxi, n mi fala tima.

6 Nayi, n yi n miri waxati danguxine
ma
e nun jēē xunkuyene.

7 Bētime yi rabira n ma kōēēn na.
N yi n miri n bōjēni,

n maxōdinna ti n xaxinli iki:

8 “Marigina a mēma nxu ra nēn ba,
han habadan?

Nxu mi fa a kēnēnma ba?

9 Marigina hinanna bata jnan ba,
han habadan?

A tulisaan bata jnan ba,
han habadan?

10 Ala bata jninan hinanna xōn ma ba?
Ala bata a kininkininna jnan a xōlōni
ba?”

Bēti xuini te.

11 N yi a fala, n naxa,
“Naxan n tōrōma, na ni ito ra:
Kore Xōnna Ala mi fa a fangan yitama
alo a fōlōni.”

12 Alatala,
n xa i ya kēwanle rabira n yēē ma.

I ya kabanako fe fonne yi rabira n ma.

13 N xa n miri i ya wanle ma.

N yi n xaxili lu i ya wali gbeene xɔn ma.

¹⁴ Ala, i ya kiraan sarijan.
Batu se yo mi gbo alo Ala.

¹⁵ Ala nan i tan na
naxan kabanako wanle kɛma.
I bata i sɛnbɛn mayita siyane tagi.

¹⁶ I bata i ya yamaan xunba i sɛnbɛni,
Yaxuba nun Yusufu bɔnsɔnne.
Bɛti xuini te.

¹⁷ Ala, igene to i to,
e yi xuruxurun.

Tilinne yi xuruxurun.

¹⁸ Tulen yi godo keli kore.
Galanna yi a xuiin namini kore.
Kuyen yi a jinna masɔxɔn yiren birin yi.

¹⁹ I ya kuye sarinna xuiin yi gbo ayi.
I ya kuyena jin masɔxɔnna yi dunuɲa birin yiyalan.

Bɔxɔn yi xuruxurun, a yi yimaxa.

²⁰ I ya kiraan yi fɔxɔ igeni.

I gidi baa tilinxini, i san fɔxɔne mi toɛ.

²¹ I yi Nabi Musa nun Haruna ti i ya yamaan yɛɛ ra
alo xuruse rabaan tima yɛxɛɛ kurun
yɛɛ ra kii naxan yi.

78

Ala nun a yamana fe

¹ Asafi a fala ɲaxumɛna.

N ma muxune,
ɛ ɛ tuli mati n ma xaranna ra,
ɛ yi n ma fala xuine ramɛ.

² N sandane nan sama.
N wundo fonne nan yɛbama.

³ En bata feen naxanye mɛ,
en yi e to,
en fafane feen naxanye falaxi en xa,

⁴ en mi ne luxuɲɛ en ma diine ma.
En Alatala matɔxɔ feene
nun a sɛnbɛn nun a kabanako feene
falama en mamanden famatɔne xa.

⁵ A bata tɔnne so Yaxuba bɔnsɔnna yii.
A mɔn yi sariyan so Isirayila yii.
A en fafane yamari,

a e xa e diine xaran na ma,
⁶ alogo muxu famatɔne xa e kolon.
Hali diin naxanye munma bari sin-
gen,

ne fan yi a fala e diine xa.

⁷ Nayi, e fan e yigi sama Ala fari nɛn.
E mi fa jinanma a wanle xɔn ma,
e yi a yamarine suxu.

⁸ Nayi, e mi luma
alo e benbane yi kii naxan yi nun.
Tengbesendene nun murutɛdene
nan yi ne ra nun

naxanye mako mi yi Alaa fe yi,
e mi yi tɔgɔndiyaxi Ala ma.

⁹ Xanla yi Efirami bɔnsɔnna muxun
naxanye yii,
ne e gi nɛn yɛngɛn lɔxɔni.

¹⁰ E Alaa layirin nabɛjin,
e tondi a sariyan suxɛ.

¹¹ E jinan nɛn Ala kɛwanle xɔn,
a kabanako feen naxanye yitaxi e ra.

¹² A kabanako feene liga nɛn
e benbane yɛɛ xɔri

Misiran yamanani, Soyan yi.

¹³ A yi fɔxɔ igeni taxun a tagi
a yi e ragidi.

A yi a liga igene yi mate ayi e bode fari
alo banxi kankena.

¹⁴ A ti e yɛɛ ra yanyin na kundani.
A mɔn yi ti e yɛɛ ra kɔɛɛn na tɛɛ dɛgeni.

¹⁵ A fanyeni bɔ tonbonni,
a yi tigin namini, e yi e min.

¹⁶ A yi xuden namini gɛmɛne yi,
igen yi godo alo baana.

¹⁷ Koni e lu yulubin ligɛ a ra,
e murutɛ Kore Xɔnna Ala ma ton-
bonni.

¹⁸ E yi a nata, a e xa Ala bunba,
e yi e waxɔn donseen maxɔdin Ala ra.

¹⁹ E yi Ala mafala, e naxa,
“Ala nɔɛ donseen namine tonbonni
ito yi ba?”

²⁰ A to gɛmɛn bɔ,
igen nan mini ayi yati,
koni a nɔɛ burun nun suben soɛ a
muxune yii ba?”

²¹ Na ma, Alatala e xuiin mɛxina, a
fitina.

A yi xɔlɔ Isirayila ma,
tɛɛn yi mini Yaxuba bɔnsɔnna xili
ma.*

²² Amasɔtɔ e mi yi laxi Ala ra,
e mi yi e yigi saxi a marakisini.

* **78:21:** Na feen sɛbɛxi Yatɛne 11.1 kui.

23 Koni a yi kuyen yamari,
 a koren dεene xa rabi,
 24 a yi Manna donseen nagodo e ma,
 a ariyanna donseen so e yii.†
 25 Adamadiine yi malekane burun
 don.
 Ala yi donseen nasiga e ma han e
 lugo.
 26 Ala yi foyen nafa keli sogetede
 binna ra.
 A mən yi foyen namini yiifanna ma a
 senben na.
 27 A yi xəline ragodo e ma
 naxanye yi wuya alo baan mεnensinna.
 28 E yi yolon e daaxaden tagi e
 bubune rabilinni.
 29 Yamaan yi e dεge han e lugo.
 E yi waxi naxan xən ma Ala na so nən
 e yii.
 30 Koni benun e xa wasa, donseen
 mən yi e dε,
 31 Ala yi xələ e ma, a yi e senbemane
 faxa,
 Isirayila banxulanne.
 32 Hali na birin to liga,
 e mən lu nən yulubin ligε!
 Hali a to kabanako feene liga e mi
 dənkeleya.
 33 Nayi, a yi e dunuɲa yi gidin lu fuuni,
 han e yi faxa kuisanni.
 34 A to ndee faxa,
 a dənxeene yi tubi,
 e yi Ala fen sɔbεen na.
 35 A yi rabira e ma
 fa fala Ala nan e kantan fanyen na,
 a Kore Xənna Ala nan yi e xunba
 muxun na.
 36 Koni e falane mi yi fixaxi,
 e yi wulen nan falama a xa.
 37 E mako mi yi Alaa fe yi,
 e mi yi tinxinxi Ala layirini.
 38 Koni bayo a kininkinin,
 a yi e hakene mafelu.
 A mi e halagi.
 A xələn lu dəxəɲa ma wuyaxi,
 a mi fitina e xili ma.
 39 A a kolon fa fala daɲəxən nan tun e
 ra,
 e siimayaan luxi nən alo foyedina
 naxan danguma a mi xεε.

† 78:24: Manna donsena a fe mato Xəɲayaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

40 E murute Ala ma nən tonbonni
 sanɲa ma wuyaxi.
 A yi sunu e fe ra burunna ra sanɲa ma
 wuyaxi!
 41 E yi Ala bunbama ye yo ye.
 E yi a liga Isirayilaa Ala Sariɲanxin yi
 xələ.
 42 E ɲinan nən a senbe gbeen xən,
 e nun a e xunba e yaxune yii ləxən
 naxan yi.
 43 E ɲinan nən a taxamasenne xən
 Misiran yi,
 e nun a kabanako feen naxanye liga
 Soyay yi.
 44 A yi e baane findi wunla ra.
 Ige yo mi yi na nun
 Misiran kaane yi naxan minɲε.
 45 A tugetuge xələne rasiga e ma
 naxanye e don.
 Xunɲene fan yi e bəxən kala.
 46 A e siseene so suɲene yii.
 A bogiseen birin so tuguminne yii.
 47 A yi e wudi binle kala balabalan
 kεsεne ra.
 A yi e xədə binle kala xunbenla ra.
 48 A yi e ɲingene faxa balabalan
 kεsεne ra.
 Galanna yi e xuruseene faxa.
 49 A fitinaxin yi a xələ ɲaxin
 nun a bəɲε teen nun a maraɲaxun
 nagodo e ma.
 Halagi ti ganla nan yi ne ra.
 50 A mi xεε a xələn fəxə ra,
 a mi tin e niine yi rakisi,
 a yi e faxa fitina furene ra.
 51 A yi dii sarane faxa Misiran den-
 bayaan birin yi.
 Xami a denbayane dii singene birin
 naxanye singe e fangan mayita.
 52 A yi fa a yamaan na
 keli Misiran yi alo xuruse kuruna.
 A yi e kantan burunna ra.
 53 A yi ti e yeε ra, sese mi e sətə,
 nanara e mi gaxu.
 Koni fəxə igen yi a ragali e yaxune ma.
 54 A yi fa e ra a bəxə sariɲanxini
 na geyaan ma a naxan sətə a senben
 xən.

55 A siya gbɛtɛne kedi nɛn a yamaan
yɛɛ ra,
a yi e bɔxɔne yitaxun e ra.
A yi Isirayila bɔnsɔnne rasabati e
konne yi.

56 Koni e yi murutɛ Kore Xɔnna Ala
ma,
e yi a bunba.

E mi e xaxili lu a maxadi xuine xɔn,

57 e yi e masiga a ra,
e yanfan ti alo e benbane.

E mi fa tinxinxi
alo xalimakuli yidɔxina.

58 E Ala raxɔlɔ nɛn e suxure batudene
ra.

E yi Ala raxɔxɔlɔn e ala sawurane xɔn.

59 Ala to na mɛ, a yi xɔlɔ han!

Nanara, a yi a mɛ Isirayila ra feu!

60 A yi a banxin nabejin naxan Silo yi,
a yi dɔxi adamadiine tagi dɛnaxan yi
nun.

61 A yi tin a sɛnbɛ kankiraan yi suxu.

A nɔrɔn misaala yi so yaxune yii.

62 A yi tin a muxune yi faxa silan-
fanna ra,

a yi a xɔlɔ gbeen nagodo a muxune
ma.

63 Tɛɛn yi e banxulanne gan,

han ɲaxalan dii ti sigine yi dan na fe
ra.

64 Saraxaraline yi faxa silanfanna ra.

Koni yɛngɛn mi tin kaɲa gilene yi e
wuga.

65 Dɔnxɛn na, Marigin yi keli

alo a yi xiin nɛn.

A yɛngɛn so

alo sofa sɛnbɛmaan na manpaan
min.

66 A mɔn yi a yaxune kedi.

A yi e rayarabi habadan!

67 A yi a mɛ Yusufu bɔnsɔnna ra.

A mi Efirami bɔnsɔnna sugandi.

68 A Yuda bɔnsɔnna nan sugandi
e nun a Siyon Geyaan naxan xanuxi.

69 A yi a Yire Sarijanxin ti mɛnni

alo kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna
naxanye na habadan!

70 A yi a walikɛɛn Dawuda sugandi.

A yi a ba yɛxɛɛ kulan dɛxɔn.

71 A yi a tongo xuruse kantandeni,

a yi a findi a yamaan kantanmaan na,

Yaxuba bɔnsɔnna,
a gbee muxune Isirayila.

72 Dawuda yi a ɲɔxɔ lu e xɔn ma ɲɛnige
faɲini.

A ti e yɛɛ ra ki faɲi.

79

*Ala maxandina Yerusalɛn taan
xunba feen na*

1 Asafi a bɛtina.

Ala, siya gbɛtɛne bata i ya bɔxɔn
yɛngɛ,

e so.

E bata i Batu Banxi Sarijanxin na-
haramu.

E bata Yerusalɛn findi taa xɔnna ra.

2 E bata i ya walikɛne binbine so
xɔline yii

e yi e don.

I ya muxu tɔgɔndiyaxine binbine
bata lu burunna subene bun.

3 E bata e wunla ramini Yerusalɛn
birin yi

alo igen bɔxɔnma.

Muxu yo mi luxi

naxan faxa muxune maluxunɲɛ.

4 Nxu rabilinna siyane fala ɲaxin
tima nxu ma,

e nxu makonbi, e nxu magele.

5 Alatala, i luma xɔlɔxi nxu ma nɛn
han waxatin mundun?

I ya xɔlɔn luma nɛn alo tɛɛna
han waxatin mundun yi?

6 I ya xɔlɔn nagodo siyane ma

naxanye mi i batuma,

e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama.

7 Amasɔtɔ e bata Yaxuba bɔnsɔnna nɔ,
e a bɔxɔn kala.

8 I nama nxu tɔrɔ nxu benbane
hakɛne fe ra.

I ya kininkininna xa nxu ralan iki sa!

Amasɔtɔ nxu makona a ma han!

9 Ala, nxu rakisi muxuna,

nxu mali i xinla binya feen na!

Nxu xunba,

i yi nxu mafelu nxu yulubine ra

i xinla a fe ra.

10 Nanfera siyane maxɔdinna tima,
e naxa, "E Ala minɛn?"

A yita siyane ra nxu yɛɛ xɔri

a i ya walikɛne faxa feen ɲɔxɔma nɛn.

11 I tuli mati suxu muxune kutun
xuiin na.
Naxanye yalagin bun,
ne ratanga i senbe gbeen na.
12 Na siyane konbin naxanye ti i ma
Marigina,
ne saranna fi na ra dɔxɔ solofere.
13 Nanara, nxu tan i ya yamana,
i naxan kantanma
alo i ya xuruse kuruna,
nxu i tantunɲe na yi habadan,
nxu i matɔxɔ waxati famatone birin
yi.

80

Ala xa en ma yamanan natanga

1 Asafi a betina beti baane kuntigin
xa, sereyana, a xa ba alo betin naxan
xili: “Fuge Fapine.”
2 Isirayila kantan muxuna,
i tuli mati nxu ra.
I tan naxan tixi Yusufu bɔnsɔnna yee
ra
alo xuruse kuruna,
i tan naxan dɔxi maleka gubugubu
kanne tagi,
i yete makenen nɔrɔni.
3 I senben yita
Efirami nun Bunyamin nun Manase
bɔnsɔnne ra.
Keli, i fa nxu rakisi!
4 Ala, i mɔn xa nxu senbe so,
i nɔrɔn nagodo nxu ma,
alogo nxu xa kisi.
5 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
i luma xɔlɔxi i ya yamaan ma
han waxatin mundun
i tondi a maxandin yabe?
6 I bata e balon findi sɔxɔlɔn na,
i yi e igelengenne rafe yeeɛgen na.
7 I bata nxɔ bɔxɔn findi yengɛ so
xunna ra
nxu rabilinna siyane xa.
Nxu yaxune nxu magelema.
8 Ala Senben Birin Kanna,
i mɔn xa nxu senbe so,
i nɔrɔn nagodo nxu ma,
alogo nxu xa kisi!
9 I fa nen wudi binla ra
sa keli Misiran yamanani.
I siyaan bonne kedi,
i yi na wudi binla si e bɔxɔni.

10 I yi yirena nde yitɔn a rasoliden na.
A salenne yi godo pon!
A yi yamanan nafe.
11 A nininna yi so geyane xun na.
A yiine yi so suman wudi gbeene xun
na.
12 A yiine yi sigama han fɔxɔ igen xun
ma,
e mɔn yi sigaxi han baan xun ma.
13 Nanfera i a langan kalaxi?
I tin dangu muxune birin yi a bogine
muɲa?
14 Segune yi keli fɔtɔnni, e a kala,
burunna subene yi a don.
15 Senben Birin Kanna Ala, i mɔn xa
fa.
I yee ragodo nxu ma keli ariyanna yi,
i yi nxu mato.
I ya yamaan nakisi
naxan findixi na wudi binla ra!
16 I tan yeteen naxan sixi,
i xa na ratanga!
A luxi nen
alo i tan yeteen diin naxan nagboxi.
17 E bata a sege, e a gan,
i ya yamaan kalama i ya xɔlɔn bun
ma.
18 I yengi lu mangan xɔn ma
i tan yeteen naxan dɔxi,
i tan yeteen diin naxan nagboxi.
19 Nxu mi fa nxu xun xanbi soma i yi
sɔnɔn.
Nxu rakisi nanara nxu i tantunɲe.
20 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
i mɔn xa nxu senbe so,
i nɔrɔn nagodo nxu ma,
alogo nxu xa kisi!

81

Ala nan en malima

1 Asafi gbeena, beti baane kuntigin
xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.
2 Sɔnxɔ sewani en ma Ala xa,
en senbena.
E xuini te Yaxubaa Ala xa!
3 E beti baan fɔlɔ,
e tanbanne maxa,
e nun bɔlɔnna nun kondenna.
4 Kike nenen na te,
e nun kiken na kɔxɔ,
e xɔtaan fe en ma sali lɔxɔne yi.
5 Sariyan nan ito ra Isirayila xa.
Yaxubaa Alaa yamarin nan ito ra.
6 A a so Yusufu a denbayaan yii nen

a Misiran yamanan yenge waxatin
naxan yi.

En yi xuina nde me
en mi yi naxan kolon,

7 A naxa, “N bata goronne ba e xun
ma.

E bata goron binyen dɔxɔ.

8 E yi tɔrɔni waxatin naxan yi,

e yi n xili n yi e xunba.

N yi e yabi foye gbeeni.

N yi e keɲaan fεsεfεsε Meriba igene
yi.”

Beti xuini te.

9 “N ma yamana,

e e tuli mati n ma maxadi xuine ra.
Isirayila, xa e yi n xuiin name nun!

10 E nama Ala gbete batu!

E nama e xinbi sin ala gbete yo xa!

11 Alatala nan n tan na,

e Ala naxan faxi e ra
sa keli Misiran yamanani.

E e deene yibi, n xa e ralugo.

12 Koni n ma yamaan mi e tuli matixi
n na.

Isirayila mi tin n na.

13 Nayi, n yi e lu e tengbesenyani,

e yi bira e waxɔn feene fɔxɔ ra.

14 Xa n ma yamaan yi n xuiin name
nun,

xa Isirayila yi bire n ma kirane fɔxɔ ra
nun,

15 n yi e yaxune yarabima nen nun
mafuren!

N yi e yengefane halagima nen.

16 Naxanye Alatala rapaxuxi
ne gaxuxine yi e felenma nen a bun
ma.

E tɔrɔn mi yi ɲanma habadan!

17 N yi e baloma nen malo faɲin nun
kumin na.”

82

Ala nan mangan na

1 Asafi a betina.

Ala dɔxi a manga gbedeni,
a tan nan kitin sama senbemane tagi.

A yi a fala, a naxa,

2 “E luma kitin se tinxintareyani
han waxatin mundun,

e yi lu muxu ɲaxine rafise bonne xa?

Beti xuini te.

3 E xa senbetarene nun kiridine xun
mayenge kitin sa,

e yi tinxin yiigelitɔne nun muxu
ɲaxankataxine xa.

4 E xa senbetarene nun tɔrɔ muxune
ratanga,

e e xunba muxu ɲaxine yii.”

5 “E mi fe kolon,

e xaxili mi na,

e sigan tima dimin nin,

bɔxɔn bunne birin xuruxurunma.

6 N bata yi a fala, n naxa,

‘Alane nan e tan na.

Kore Xɔnna Alaa diine nan e birin na.’

7 Koni e faxama nen

alo adamadiin bonne,

e bira alo kuntigin bonne.”

8 Ala, keli, i fa dunuɲa makiti,

bayo i tan nan gbee siyane birin na.

83

Isirayilaa Ala maxandina e yaxune to yi e tɔrɔma

1 Sigi sariɲanxina. Asafi a betina.

2 Ala, i nama i dundu.

Ala, falan ti, i nama i raxara!

3 A mato, i yaxune bata keli.

Naxanye i rapaxuxi, ne bata murute.

4 E feene yitɔnma wundoni i ya ya-
maan xili ma.

I naxanye ratangaxi,

e sama e bode fari ne xili ma.

5 E naxa, “En sa e raxɔri,

alogo Isirayila xinla xa tunun dunuɲa
yi.”

6 E bata lan a ma,

e xa e malan i xili ma,

7 Edɔn kaane nun Sumayila bɔnsɔnna
muxune

nun Moyaba kaane nun Hagari
kaane

8 nun Gebala kaane nun Amonine
nun Amalekine

nun Filisitine e nun Tire kaane.

9 Asiriya yamanan fan bata sa e fari,
alogo e xa Loti bɔnsɔnna muxune
mali.

Beti xuini te.

10 A liga e ra

alo i a liga Midiyan kaane ra kii
naxan yi,

alo i a liga Sisera nun Yabin na Kison
xudeni

kii naxan yi.

¹¹ E faxa nen En-Dari yi,
e yi kun baxan fari.

¹² A liga e kuntigine ra
alo i Orebi nun Sebi liga kii naxan yi.
E mangane birin xa lu

alo Sebaxa nun Salamuna,

¹³ naxanye yi a falama, e naxa,
“Nxu xa Alaa baxane tongo nxu gbeen
na.”

¹⁴ Ala, e liga

alo wuluwunla na sexe xarene tongo,
alo foyen na se dagin xali,

¹⁵ alo teen fotonna ganma kii naxan yi,
alo teen tema geyane ma kii naxan yi.

¹⁶ E kedi i ya tule gbeen na.

E magaxu i ya foye gbeen na.

¹⁷ Alatala, e rayagi,

han e yi i xinla fen.

¹⁸ E xa lu yagin nun kuisanni
habadan.

E xa yigitεε, e raxari.

¹⁹ E xa a kolon

fa fala i tan Alatala,

i tan keden peen nan Kore Xonna Ala
ra,

naxan mangayaan ligama dunuja
birin xun na.

84

Ala Batu Banxini siga betina

¹ Koraa diine tantun betina, beti
baane kuntigin xa. A xa ba Gati
kaane kondenna ra.

² Alatala Senben Birin Kanna,
i luden nayabu n yi han!

³ Alatalaa banxin xonla n na han!

N bɔnen nun n fati benden sewa betin
bama

Habadan Ala xinla nan ma fe ra.

⁴ Hali tuntunne bata e teene sa i ya
banxini,

debelenne fan bata na findi e konna
ra,

alogo e diine xa maso i ya saraxa
ganden na

Alatala Senben Birin Kanna,
n ma mangan nun n ma Ala.

⁵ Sewan na kanne xa
naxanye luma i ya banxini!

E i matoxoma nen waxatin birin!

Beti xuini te.

⁶ Sewan na kanne xa
naxanye senben kelima i tan yi,
naxanye xun tixi Ala Batu Banxin na.

⁷ E nema danguma Baka lanbanni,
menna yi lu e xa alo tigi yirene.
Tule singen na fa, darane yi fe.

⁸ E senben yi siga fari se,
han e yi ti Ala yetagi Siyon yi.

⁹ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
n ma maxandi xuiin name.
Yaxubaa Ala, i tuli mati n na.

Beti xuini te.

¹⁰ Ala, nxo mangan mato,
nxu ye masansan wure lefana.

I ya muxu sugandixin nasuxu!

¹¹ Soge kedenna i Batu Banxini,
na dangu xii wuli keden na yire gbete
yi.

A fisa n xa lu tixi i ya banxin so deen
na gbansan

benun n xa sabati muxu jaxine
konne yi.

¹² Marigina Alatala luxi nen en xa
alo en ma sogen nun en ye masansan
wure lefana.

Alatala nan hinanna nun binyen
fima en ma.

Naxanye sigati kii kamalixi,
a herin fima nen ne ma.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna,
sewan na kanne xa
naxanye e yigin sama i tan yi.

85

Ala xa bɔne xunbenla fi en ma

¹ Koraa diine tantun betina, beti
baane kuntigin xa.

² Alatala, i bata yi hinan i ya yamanan
na.

I bata yi Yaxuba bɔsonna senbe so.

³ I bata yi i ya muxune hakene mafelu,
i yi e yulubine xafari.

Beti xuini te.

⁴ I bata yi i ya xolon jan,
i yi xete i ya xolo gbeen foxo ra.

⁵ Ala, nxu rakisi muxuna,
i mon xa nxu senbe so.

I nama fa lu xole nxu ma.

⁶ I luma xoloxi nxu ma nen ba
han habadan?

I ya xolon luma nen

han mayixete nun mayixete?

⁷ I mi fa nxu rakisima ba,
alogo i ya yamaan mən xa sɛwa i ya fe
ra?

⁸ Alatala, hinan nxu ra,
i yi nxu rakisi.

⁹ N waxi n tuli mati feni Ala ra,
Alatala.

A bəne xunbenla nan ma fe falama a
yamaan xa,

a muxu təgəndiyaxine,
xa e mi fa xete e xaxilitareyaan ma
sənən.

¹⁰ A fama a yεragaxu muxune rak-
isideni iki sa!

A binyen yi lu en ma yamanani.

¹¹ Hinanna nun lannayana e bode
xən ma.

Tinxinyaan nun bəne xunbenla yi
rakafu.

¹² Lannayaan sabatima nən bəxəni,
tinxinna yi godo keli kore.

¹³ Alatala herin fima nən en ma yati,
en ma bəxən sansine yi sabati.

¹⁴ Tinxinyaan tima nən Marigin yεε
ra,
a kirani tən a xa.

86

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa Ala maxandina.

Alatala, i tuli mati n na,
i yi n yabi.

Amasətə yiigelitəən nun tərə muxun
nan n na.

² N niin natanga,
amasətə n təgəndiyaxi i ma.

I tan n ma Ala, i ya walikεen nakisi,
naxan a yigi saxi i tan yi.

³ N Marigina, kininkinin n ma!

N fəriɲenma i tan nan maxandε.

⁴ Marigina, i ya walikεen nasewa,
amasətə n na n niin taxuxi i tan nan
na.

⁵ Marigina, i tan fan! I dija!

Naxan na i maxandi,
i hinanma nən na ra han!

⁶ Alatala, i tuli mati n ma maxandi
xuiin na,

n ma mawuga xuiin name.

⁷ N nεma tərəni,

n yi i maxandi,
amasətə i yabin tima.

⁸ Marigina, ala yo mi luxi alo i tan.

I ya wanle ɲəxən mi na.

⁹ Marigina, i siyaan naxanye birin
daxi,

ne fama nən,
e yi e xinbi sin i yetagi,
e yi i xinla binya.

¹⁰ Amasətə i tan gbo,
i kabanako feene rabama.
I tan keden peen nan Ala ra.

¹¹ Alatala, i ya kiraan yita n na
alogo n xa sigan ti i ya ɲəndini.
Na fe keden peen sa n bəneɲeni,
alogo n xa i xinla binya.

¹² Marigina, n ma Ala,
n ni i tantunma nən n bəneɲen ma feu!
N yi i xinla binya habadan!

¹³ I bata hinan n na han!
I yi n niin natanga sayaan ma.

¹⁴ Ala, wasodene bata keli n xili ma,
gbalotə ganla waxi n faxa feni,
e miriya yo mi sigama i tan ma.

¹⁵ Koni Marigina, i tan nan Ala ra
naxan kininkinin,
i dija, i mi xələn xulən,
i ya hinanna nun i ya lannayaan gbo.

¹⁶ I yεε rafindi n ma,
i yi hinan n na.

Sənben fi n ma, n tan i ya walikεna.
N nakisi, n tan i ya walikε ɲaxanla
diina.

¹⁷ A yita n na, a i fan,
alogo naxanye n naɲaxuxi,
ne xa a to, e yagi.

Amasətə i tan Alatala bata n mali,
i yi n madəndən.

87

Siyane birin yigin Yerusalen nin

¹ Koraa diine tantun betina. Sigi
sariɲanxina.

Ala bata a taan ti Geya Sariɲanxin
fari.

² Siyon taan nafan Alatala ma
Yaxuba bənsənna taane birin xa.

³ Muxune Alaa taan matəxəma han!
Beti xuini te.

⁴ Ala naxa,
“N Misiran kaane nun Babilən kaane
sama nən
n kolon muxune fari e nun Filisiti
kaane

nun Tire kaane nun Kusi kaane.”
N yi a fala, n naxa,

“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”

⁵ E a falama nen Siyon taan ma
fa fala siyani itoe fan barixi menna
nin,

Kore Xonna Ala yeteen yi a rasabati.

⁶ Alatala na siyane xinle sebe,
a a falama nen ndee ma, a naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”

Beti xuini te.

⁷ E bodonma nen, e betin ba.

E naxa, “Nxu yigin birin i tan nin.”

88

Mawugana malina fe ra

¹ Sigi sarihanxina. Koraa diine tan-
tun betina, beti baane kuntigin xa. A
xa ba xulenna ra. Esira yixetena nde
Heman ma fala jaxumena.

² Alatala, Ala naxan n nakisima,
kaeen nun yanyin na,
n gbelegbelema i tan nan na.

³ N ma maxandi xuiin xa i li.
I tuli mati n ma mawuga xuiin na!

⁴ Tɔɔ wuyaxi bata n niini li,
sayaan bata maso n na.

⁵ E n yatema
alo naxanye sigama gaburun na.
N fangan birin bata jan.

⁶ E bata n nabegin faxa muxune ye,
alo muxu faxaxine gaburun na,
alo i bata jinan naxanye xon,
i mi fa sese ligama naxanye xa.

⁷ I bata n woli ayi bilingan tilinxin na
dimi gbeeni.

⁸ I ya xolon bata gbo ayi n ma,
i n yigbetenma i senben na.

Beti xuini te.

⁹ I bata n xoyine makuya n na,
i bata n findi se jaxin na e ye ra yi.
N balanxi, n mi nae mine.

¹⁰ N yeene bata wasa tɔɔn na,
n ni i xilima lɔxɔ yo lɔxɔ,
Alatala, n na n yiine yibandunma i
tan nan ma.

¹¹ I kabanako feen ligε faxa muxune
xa ba?
Faxa muxune keke ba,
e yi i tantun?

Beti xuini te.

¹² Muxuna i ya hinanna fe fale gabu-
run kui ba?

I ya lannayana fe fale halagi yireni
ba?

¹³ I ya kabanako feene toε dimini ba?
Ninan tima binbine xon denaxan yi,
i ya tinxinyaan kolonje menni ba?

¹⁴ Alatala, n bata i xili, n mali.
N ni i maxandima xɔɔn yo xɔɔn.

¹⁵ Alatala, nanfera i i mexi n na?
Nanfera i i yetagi luxunxi n ma?

¹⁶ Xabu n dii jɔrena,
n yi tɔɔni.

N yi masoxi sayaan na.

Gaxun bata n yili,
n yigitεε.

¹⁷ I ya xolo gbeen bata godo n ma.
I n kuisan gbeen naxan ti,
na bata n halagi.

¹⁸ Kuisanne n nabilinxi waxatin birin
alo fufana, e bata n nabilin yiren
birin yi.

¹⁹ I bata n lanfane nun n xoyine
makuya n na.
N fa dimin nan tun kolon.

89

Ala nun Dawudaa layirina

¹ Esira yixetena nde Etani a fala
jaxumena.

² N betin bama nen waxatin birin
Alatala hinanna fe ra,
n yi i ya tinxinna fe fala
mayixetene nun mayixetene xa.

³ N yi a fala
a i ya hinanna luma nen habadan,
a i ya tinxinyaan buma nen
alo kore xonna.

⁴ I naxa, “N bata layirin xidi
n ma muxu sugandixin xa,
n bata n kolon n ma walikεen Dawuda
xa,

⁵ n naxa, ‘N ni i yixetene findima nen
mangane ra waxatin birin,
n yi e mangayaan lu han habadan.’ ”

Beti xuini te.

⁶ Alatala, malekan naxanye ariyanna
yi
ne tantun betin bama i ya ka-
banakone fe ra,
e nun i ya tinxinyana fe ra.

alo kikenā,
naxan kore xōnna ma taxamasenna
ra waxatin birin.”

Beti xuini te.

³⁹ Koni i bata i mē a ra,
i yi a masiga i ra!
I bata xōlō i ya manga sugandixin ma
han!

⁴⁰ I bata i ya layirin kala i naxan xidi
ε nun i ya walikēen tagi.
I bata a mangaya taxamasenna ra-
bira bōxōni.

⁴¹ I bata a taan yinne birin nabira.
I yi a yire makantanxine findi taa
xōnne ra.

⁴² Dangu muxune birin a muḡama,
a dōxō bodene bata a rapaxu.

⁴³ I bata a yengēfane senben gbo ayi.
I yi a yaxune birin nasewa.

⁴⁴ I bata a yengē so seene senben ḡan.
I tondi a maliyē yengēni.

⁴⁵ I bata a nōrōn ba a yii,
i yi a mangaya gbēden nabira bōxōni.

⁴⁶ I bata a banxulanyaaxan waxatini
kala a ma,
i yi a rayagi han!

Beti xuini te.

⁴⁷ Alatala, i mōn i luxunma nēn nxu
ma

han waxatin mundun?
I ya xōlōn luma gbo ayi
alo tēena han waxatin mundun?

⁴⁸ A xa rabira i ma
a n ma siimayaan mi fa xunkuya.
I adamadiine birin daxi nēn tun ba?
⁴⁹ Nde luma a faxataren na,
a yi a yetē ratanga sayaan ma?

Beti xuini te.

⁵⁰ Marigina, i ya hinanna minēn,
naxan yi na nun,
i i kōlō naxan na Dawuda xa i ya
tinxinni?

⁵¹ Marigina,
i miri i ya walikēne yagin ma,
e nun yamaan naxanye birin goron n
xun ma.

⁵² Alatala, i yaxune bata nxu rayagi,
e biraxi i ya muxu sugandixin fōxō ra
yiren birin.

⁵³ Barikan xa bira Alatala xa
habadan!
Amina! Amina!

Yaburin Yire Naanindena: Keli Sora 90 ma han 106

90

Nabi Musaa betina

¹ Nabi Musa, Alaa xērana maxandina.
Marigina, i tan nan findixi nxu
yigiyaden na,

keli waxati danguxine ma han
habadan.

² Benun geyane xa da,
benun bōxō xōnna nun dunuḡa yetēen
xa da,

xabu a fōlōni, han to,
han habadan i tan nan Ala ra.

³ I tan nan muxune raxetema bēndēni,
i yi a fala, i naxa,
“Adamadiine, ε xetē ε kelideni.”

⁴ Bayo ḡē wuli kedenna luxi nēn i yēē
ra yi

alo xii keden danguxina,
alo kōē kedenna.

⁵ I tan nan muxun niin bama,
a dangu alo xōtōn ma xixōnla,
alo sēxēn naxan solima.

⁶ Xōtōnni, a ḡingi, a sabati,
ḡinbanna na maso,
a lisi a ra, a xara.

⁷ I ya xōlōna nxu yigitēgema nēn,
a yi nxu ḡan.

⁸ I bata nxu hakēne sa i yetagi.
I bata nxō wundo yulubine birin sa
kēnēnni.

⁹ Nxu siin ḡanma nēn i ya xōlōn bun
ma.
Nxu nxō siimayaan toon ḡanḡe
alo kutunna.

¹⁰ Yanyina nde nxō siimayana,
ḡēē tonge solofere nan tun a ra.

Xa a xunkuya ayi,
ḡēē tonge solomasēxē.

Koni lanbaranna nun tōrōn nan ne
birin na.

A ḡanma nēn xulēn, nxu faxa.

¹¹ Nde nōē i ya xōlōn senben kolonḡe,
a yi i binya

lan i ya xōlōn yatēn ma?

¹² Nxu xaran nxō siimayaan tēngē,
alogo nxu xa sigan ti fe kolonni.

¹³ Alatala, i ya xōlōn ḡanma waxatin
mundun yi?

Kininkinin nxu tan i ya konyine ma.
 14 Nxu ralugo i ya hinanni xɔtɔn yo
 xɔtɔn.
 Nanara, nxu bɛtin bɛ,
 nxu sɛwa nxu siin birin yi.
 15 Nxu bata lu yagini waxati xunkuye.
 Awa, iki sɛwa jɛɛne fi nxu ma
 nxu naxan xasabi ligaxi tɔrɔni.
 16 Nxu tan i ya konyine xa i ya wali
 gbeene to.
 Nxɔ diine xa i ya binye magaxuxin to.
 17 Marigina nxɔ Ala,
 i ya fanna xa lu nxu xɔn.
 Nxɔ wanle rasɔnɔya nxu xa,
 yandi nxɔ wanle rasɔnɔya nxu xa.

91

Ala nan en yigiya kenden na

1 Naxan na yigiya Kore Xɔnna Ala ma,
 na bata lu Ala Sɛnbɛ Kanna makan-
 tanna bun.
 2 N na a falama Alatala xa nɛn, n naxa,
 “N yigiyaden nun n kantan yinna nan
 i tan na.
 N ma Ala nan i tan na
 n yigin saxi naxan yi.”
 3 A i ratangama nɛn luti ratixine birin
 ma,
 e nun faxa furene.
 4 A i ratangama nɛn,
 i yi i luxun a yi,
 alo tɔxɛ ngana a gabutɛne soma
 a diine xun na kii naxan yi.
 A lannayaan yi findi i yɛ masansan
 wure lefaan na.
 5 I mi gaxun kɔɛɛn gbalon yɛɛ ra,
 hanma xalimakunla
 naxanye wolima yanyin na.
 6 I mi gaxuɛ fitina furene yɛɛ ra
 naxanye i lima dimini,
 hanma fure jɔxin naxanye faxan
 tima yanyin na.
 7 Muxu wuli kedenna faxama nɛn i
 dɛxɔn ma,
 muxu wuli fu yi bira i rabilinni,
 koni fefe mi ligɛ i tan na.
 8 I i yɛɛn tima nɛn tun,
 i yi muxu jɔxine saranna to.
 9 N bata n yigiya i tan ma Alatala.
 I na Kore Xɔnna Ala findi i luxunden
 na,
 10 fe jɔxi yo mi i liyɛ.
 Gbalo yo mi masoɛ i konna ra.

11 Ala yamarin fima nɛn a malekane
 ma i ya fe yi
 alogo e xa i kantan i ya sigatiin birin
 yi.
 12 E yi i tongo
 alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.
 13 I tima yatane nun saɓine fari nɛn.
 I yi yata sɛnbɛmane nun saɓi jɔxine
 yibodon.
 14 Ala naxa, “N na kanna rakisima
 nɛn
 bayo a n xanuxi.
 N na ratangama nɛn
 bayo a n kolon Ala ra.
 15 A na n xili, n na a yabima nɛn.
 N luma a xɔn ma nɛn tɔrɔni.
 N na a xunbama nɛn,
 n yi binyen sa a ma.
 16 N yi siimaya xunkuye fajin fi a ma,
 n yi a yita a ra
 a n tan nan a rakisima.”

92

Tantun bɛtina

1 Tantun bɛtina. Sigi sarijanxina. A
 xa ba Matabu Lɔxɔni.
 2 A lan Alatala yi tantun.
 Kore Xɔnna Ala,
 a lan bɛtin xa ba i xa,
 3 i ya hinanna fe yi fala xɔtɔn yo xɔtɔn,
 i ya tinxinna fe yi fala kɔɛ yo kɔɛ,
 4 bɛtine yi ba i xa kondenna nun bɔlɔn
 xuiin na.
 5 Alatala, i kɛwanle bata n nasɛwa.
 N sɛwa bɛtin bama nɛn i ya wanle fe
 ra.
 6 Alatala, i ya wanle gbo de!
 I miriyane tilin han!
 7 Xaxilitaren mi ito kolon.
 Daxun mi ito famuma.
 8 Fa fala, muxu jɔxin kelima nɛn
 alo sɛxɛ jɔxina,
 fe jɔxi rabane birin sabatima nɛn,
 koni habadan halagin nan e yɛɛ ra.
 9 Amasɔtɔ i tan Alatala nan feen birin
 xun na habadan.
 10 I yaxune ni i ra, Alatala,
 i yaxune ni i ra, e halagima!
 Fe jɔxi rabane birin xuyama ayi nɛn.
 11 I bata n sɛnbɛn gbo ayi
 alo burunna jingena,
 i yi ture fajin susan n ma.
 12 N na n yɛngɛfane yarabixin toma.

N na n yaxune wuga xuiin mɛma.

¹³ Koni tinxin muxune sabatima nɛn alo tugu binla.

E sɛnbɛn gboma ayi nɛn alo suman binle Liban yamanani

¹⁴ alo wudin naxanye sixi Alatalaa banxini.

E sabatima nɛn en ma Alaa banxini.

¹⁵ E mɔn bogima

hali e to bata kɔxɔ.

E rafexi igen na, e xinde.

¹⁶ Na bata Alatalaa tinxinna yita.

A tan nan n kantani fanyen na, fe ɲaxi yo mi a tan yi.

93

Ala nan mangan na

¹ Alatala nan mangan na, a rabilinxi nɔrɔn nun fangan nan na. Nanara, bɔxɔn dɔxi ken, a mi yigisanma.

² Ala, xabu a fɔlɔni, i ya mangayaan na. I na yi habadan!

³ Alatala, baane e xuini tema, baane e xuini tema han! Baane bata walanɲe ayi.

⁴ Alatala sɛnbɛn gbo kore xɔnna ma! A gbo fɔxɔ igen mɔrɔnne xa.*

A dangu fɔxɔ igen xunfan gbeen na.

⁵ Alatala, i ya maxadi xuine luma nɛn habadan!

Sariɲanna lanxi i ya banxin nan ma, han habadan!

94

Ala nan birin ma kitisaan na

¹ Ala naxan gbeeɲɔxɔ tiin na, Alatala, i tan Ala naxan gbeeɲɔxɔ tiin na, i xa i yete makenen.

² Dunuɲa kitisana, keli, i yi wasodene saran e kewanle ra.

³ Alatala, muxu ɲaxine luma ɲaxanɲe han waxatin mundun?

⁴ Fe ɲaxi rabane e yete matɔxɔma kanba falane yi.

⁵ Alatala, e bata i ya muxune yigbeten. E bata i ya yamaan nayarabi.

⁶ E kaɲa gilene nun kiridine nun xɔɲene faxama.

⁷ E yi a fala, e naxa,

“Alatala mi nxu toma.

Yaxubaa Ala mi a ɲɔxɔ luxi a xɔn.”

⁸ E a liga e yeren ma

e tan xaxilitarene,

e tan daxune,

e xaxili sɔtɔma waxatin mundun?

⁹ Ala naxan en tunle rafalaxi, a tan mi fala xuiin mɛma ba?

Ala naxan en yeɛne rafalaxi,

a tan mi toon tiin ba?

¹⁰ A tan naxan siyane birin xuruma,

a mi e fe saranma e ra ba,

a tan naxan muxune xaranma fe kolonna ma?

¹¹ Alatala muxune miriyane kolon, a sese mi ne ra.

¹² Alatala, sɛwan na kanna xa

i naxan xuruma,

i naxan xaranma i ya sariyan xɔn.

¹³ I matabun fi a ma tɔrɔ lɔxɔne yi, han yinli ge muxu ɲaxine yeɛ ra.

¹⁴ Alatala mi a muxune rabɛɲinma, a mi a mɛma a keɛn na.

¹⁵ Kitine mɔn sama nɛn tinxinni, sɔndɔmɛ faɲi kanne birin tinma nɛn na ma.

¹⁶ Nde tiye n xɔn muxu ɲaxine xili ma?

Nde keɛ,

a ti n xɔn fe ɲaxi rabane xili ma?

¹⁷ Xa Alatala mi yi n mali nun,

n niin yi bama nɛn mafuren!

¹⁸ N to yi a falama, n naxa,

“N birama nɛn!”

Alatala, i yi n mali i ya hinanni.

¹⁹ N na kuisan,

i ya hinanna n niin lugoma nɛn sɛwan na.

²⁰ I mako mi kitisa tinxintarene ma, naxanye muxune ɲaxankatama e tɔnne yi.

²¹ E e malanma tinxin muxune xili ma,

e yi sɔntarene yalagi, e faxa.

²² Koni Alatala bata findi n ma faran makantanxin na.

N ma Ala nan n kantani fanyen na

n nan n luxunma naxan yi.

²³ A e hakɛne saranma e ra nɛn.

* **93:4:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Alatala en ma Ala e raxɔrima nɛn e fe
ɲaxine ma.

95

Tantun βetina

¹ Ɛ fa, en xa fa sɛwa βetin ba Alatala
xa!

En sɔnxɔ sɛwani Ala xa,
en kantan fanyena, en nakisimana.

² En fa a yɛtagi, en barikan bira a xa.
En yi a tantun sɛwa βetine yi.

³ Amasɔtɔ Alatala nan Ala gbeen na.
A tan nan manga gbeen alane birin
xun na.

⁴ A tan nan gbee bɔxɔn bunne nun
geyane xuntagine ra.

⁵ A tan nan gbee fɔxɔ igen na,
bayo a tan nan a daxi.

A tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi.

⁶ Ɛ fa, en fa en xinbi sin,
en yi Ala batu.

En xa en xinbi sin Alatala bun
naxan en daxi.

⁷ Amasɔtɔ a tan nan en ma Ala ra.
En findixi a yamaan nan na
alo a xuruse kurun naxan nabama.

Xa ɛ Ala fala xuiin mɛ to,

⁸ ɛ nama ɛ bɔɲɛni xɔdɔxɔ
alo ɛ benbane Meriba yi,
alo e naxanye liga na waxatini Masa
yi tonbonni.*

⁹ E n matandi nɛn mɛnni,
e yi n mato,
hali e to bata yi n kɛwanle to.

¹⁰ N xɔlɔ na waxati muxune ma ɲɛɛ
tonge naanin,

n yi a fala, n naxa,
“Yamani ito bɔɲɛn makuya n na,
e mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra.”

¹¹ Nayi, n yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni n naxa,
“E mi soɛ n ma matabudeni mumɛ!”

96

Ala nan mangane birin xun na

Taruxune Singen 16.12-33

¹ Bɛti nɛnɛn xa ba Alatala xa!
Dunɲa muxune birin xa βetin ba
Alatala xa.

² Bɛtin xa ba Alatala xa,
a xinla yi tantun!

Ɛ yi lu a raliyɛ waxatin birin yi
fa fala a bata en nakisi.

* **95:8:** Na fe mɔn sɛbɛxi Xɔɔyaan 17.7 kui.

³ Ɛ a binyena fe fala siyane birin xa,
ɛ yi a kabanako feene rali muxune
birin ma.

⁴ Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ han!

A lan
a xa binya dangu alane birin na.

⁵ Siyane alane birin findixi ala fuune
nan na,

koni Alatala tan bata koren da.

⁶ A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.
A yire sariɲanxin nafexi sɛnbɛn nun
binyen nan na.

⁷ Ɛ tan dunɲa siyane birin,

ɛ fa Alatala tantun,
ɛ yi a tantun a binyen nun a sɛnbɛna
fe ra.

⁸ Ɛ fa Alatala tantun a xili binyena fe
ra.

Ɛ fa kiseene ra a Batu Banxini.

⁹ Ɛ Alatala batu a nɔrɔ sariɲanxini.

Dunɲa muxune,

ɛ xuruxurun a yɛtagi.

¹⁰ Ɛ yi a fala siyane xa,
a Alatala nan mangan na.

Nanara, dunɲa a kiini,

a mi yigisanma.

Ala siyane makitima tinxinna nin.

¹¹ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sɛwa
han!

Fɔxɔ igen xa a xuini te
e nun seen naxanye a xɔrɛ ra.

¹² Burunna xa sɛwa e nun a yi seene
birin.

Fɔtɔnna wudine birin xa sɔnxɔ
sɛwani,

¹³ e sɔnxɔ Alatala yɛtagi,

amasɔtɔ a fama nɛn.

A fama nɛn a kitin sa dunɲa yi.

A dunɲa muxune makitima nɛn
tinxinni,

a siyane kiti a ɲɔndini.

97

Ala nan keden pe mangan na

¹ Alatala nan mangan na!

Dunɲa xa ɲaxan!

Ɛ sɛwa ɛ tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔne!

² A rabilinxi kundaan nun dimin nan
na.

A mangayaan sɛnbɛ soxi tinxinyaan
nun sariya kɛnden nan na.

³ Tεεna a γεε ra,
naxan a yaxune ganma a rabilinni.

⁴ A kuyen na a jinna masoxon,
dununa birin yi yalan.

Boxon yi a to a xuruxurun.

⁵ Geyane xuyama ayi Alatala yetagi,
dununa birin Marigina,
alo kumi dolen na xulun.

⁶ Koren xonna a tinxinyaan nalima
nen,
siyane birin yi a binyen to.

⁷ Suxure batune yagima nen,
naxanye suxurene matoxoma.

Alane birin e xinbi sinma nen a bun.

⁸ Siyon kaane a mema nen e sewa.

Yuda taane yi naxan i ya kiti saxine fe
ra, Alatala.

⁹ Alatala, i tan nan Kore Xonna Ala ra
dununa birin xun na.

I tan gbo dangu alane birin na.

¹⁰ Alatala rafan naxanye ma,
fe naxin xa rapaxu ne ma.

A togondiya muxune kantanma nen,
a yi e xunba muxu naxine yii.

¹¹ Kenenna minima nen tinxin mux-
une xa,
muxu sondome fajine sewama nen.

¹² E tan naxanye birin tinxin,
e sewa Alatala a fe ra,
e a xili sarijanxin tantun.

98

Ala nan mangan na

¹ Tantun betina.

E beti nen ba Alatala xa.

A bata kabanako feene liga!

A en nakisima a senben nun a
sarijanna nan xon.

² Alatala bata a marakisin nun tinx-
inna yita siyane ra.

³ A mi jinanxi a hinanna nun a tinx-
inna xon

Isirayila yamaan xa.

Boxon danne birin bata a to
a en ma Ala bata en nakisi.

⁴ Dununa muxune birin xa sonxo
sewani Alatala xa.

E sewaxin yi sonxo han,
e yi a tantun betini!

⁵ E tantun betine ba Alatala xa
bolonna ra!

E bolonna nun tantun beti xuini te!

⁶ E xotane nun fenne fe.

E sonxo sewani mangan xa, Alatala.

⁷ Foxo igen xa a xuini te

e nun seen naxanye birin a xore ra.

Dununa muxune birin xa e xuini te.

⁸ Baane xa e xuini te
alo yii bonbo xuina!

Geyane xa sonxo sewani e bode xon!

⁹ E sewa Alatala yetagi,

amasoto a fama nen.

A fama nen, a kitine sa dununa yi.

A dununa muxune makitima nen
tinxinni,

a siyane kiti a jondini.

99

Ala nan mangane birin xun na

¹ Alatala nan mangan na.

Siyane xuruxurunma.

A mangaya gbeden maleka gubugubu
kanne tagi.

Boxon xuruxurunma.

² Alatala gbo Siyon yi!

A tan nan siyane birin xun na.

³ Birin xa i xinla tantun
naxan gbo, a magaxu.

Ala sarijan han!

⁴ Mangan Ala senben gbo!

Sariya kendan nafan a ma.

I tan nan tinxinyaan daxi.

I tan nan sariya kendan

nun tinxinna saxi Yaxuba bonsanni.

⁵ E Alatala batu, en ma Ala.

E yi e xinbi sin a manga gbeden san
bun.

A sarijan!

⁶ Nabi Musa nun Haruna yi a saraxar-
aline ye.

Samuyeli yi a maxandi muxune ye.

E yi Alatala maxandima,

a yi e yabi.

⁷ A yi falan tima e xa nen

keli kundani.

E yi na maxadi xuine nun tonne sux-
uma,

a yi naxanye soma e yii.

⁸ Alatala nxo Ala,

i tan yeteen nan yi e yabima,

i findi Ala dijaxin nan na e xa,

koni i e fe naxine saran e ra nen.

⁹ E Alatala en ma Ala batu,

ε xinbi sin a geya sarijanxin bun.
Amasotō Alatala en ma Ala sarijan.

100

Tantun Betina

¹ Tantun betina, barika birana.
Dunupa muxune birin xa sɔnxɔ
sɛwani Alatala xa.
² Ε Alatala batu sɛwani.
Ε fa a yetagi, ε sɛwa betine ba a xa!
³ Ε a kolon a Alatala nan Ala ra.
A tan nan en daxi.
A tan nan gbee en na.
A yamaan nan en tan na,
alo a xuruseen naxanye rabama.
⁴ Ε nɛma soma a Batu Banxini,
ε barikan bira a xa!
Ε a tantun a tanden ma!
Ε a tantun,
ε barikan bira a xa.
⁵ Amasotō Alatala fan,
a hinanna luma nɛn habadan!
A tinxinyaan luma nɛn
habadan han habadan!

101

Mangana de xui tongona Ala xa

¹ Dawudaa betina.
N betini ito bama
i ya hinanna nun i ya sariya kɛndɛn
nan ma fe ra.
Alatala, n tantun betin bama i tan nan
xa.
² N katama nɛn
n xa lu kira kamalixin xɔn.
I fama n fɛma waxatin mundun yi?
N sigan ti tinxinni n ma banxini.
³ N mi tinjɛ fe ɲaxin ma mumɛ!
N dɛnkɛɛyatarene kɛwanle ɲaxuma
nɛn.
Nxu mi sese malanjɛ.
⁴ N mi findɛ tinxintaren na.
N mi fe ɲaxi yo rabe.
⁵ Naxanye muxune mafalan wun-
doni,
n ne dɛɛn suxuma nɛn.
Naxanye muxune matoma a ɲaxin na
wasoni,
n mi dijɛ ne ma mumɛ!
⁶ N na n yɛɛn tima nɛn muxu
tɔgɔndiyaxine ra yamanani,
alogo e xa lu n fɛma.
Naxan na sigan ti tinxinni,
na luma nɛn n ma wanla ra.
⁷ Yanfanten yo mi luyɛ n konni.

Wule fala yo mi luyɛ n yetagi.

⁸ Xɔtɔn yo xɔtɔn
n muxu ɲaxine bama nɛn yamanani,
n fe ɲaxi rabane birin kedima nɛn
Alatalaa taani.

102

Tɔrɔ muxuna Ala maxandina

¹ Tɔrɔ muxuna Ala maxandina
sɔxɔlɛni, a a mawuga Alatala xa.
² Alatala, i tuli mati n ma maxandin
na.
I n ma mawuga xuiin name!
³ I nama i yetagin luxun n ma
n nɛma tɔrɔni waxatin naxan yi!
I tuli mati n na.
N na i xili,
n yabi mafurɛn!
⁴ Amasotō, n siin ɲanmatɔɔn ni i ra
alo tutina.
N fatin ganma alo tɛɛ wolonna.
⁵ N bɔɲɛn xaraxi alo sɛxɛna.
Donse xɔli mi fa n na sɔnɔn.
⁶ Kutunna bata n doyen.
⁷ N bata liga
alo toxorona tonbonni,
alo kutunxunban taa xɔnni.
⁸ N mi xima.
N bata lu yɛɛ radunduni
alo xɔliin banxin fari.
⁹ N yaxune n konbima fɛriɲɛn gbɛn,
e fala xɔlɛn ti n ma,
e n xinla findi danga ti seen na.
¹⁰ N xube fujin nan donma.
N yɛɛgen bata basan n min igen na.
¹¹ Amasotō i ya xɔlɔna fe ra,
i bata n tongo i yi n woli ayi.
¹² N siin ɲanmatɔɔn ni i ra
alo nininna ɲinbanna ra.
N bata liga alo sɛxɛ xarena.
¹³ Koni Alatala,
i tan nan mangan na habadan!
Mayixɛtɛne nun mayixɛtɛne i ya fe
falama nɛn.
¹⁴ I kelima nɛn i kininkinin Siyon taan
ma.
I dija waxatin bata a li a ma.
Waxati saxi yetɛɛn ni ito ra.
¹⁵ Hali taani ito gɛmɛne rafan nxu tan
i ya walikɛne ma.
A gbangbanna yetɛɛn kininkininna
nxu ma.

16 Siyane birin gaxuma Alatala yεε ra nεn.
Dunuja mangane birin yi gaxu i ya binyen yεε ra.

17 Alatala mεn na Siyon ti waxatin naxan yi,
a yi a yetε makenεn a binyeni.

18 A a yεε ra findi muxu ramεxine ma,
a yi a tuli mati e maxandi xuiin na.

19 Na xa sεβε mayixετε famatεne xa,
alogo yama famatεn xa Alatala matεxε.

20 Alatala bata a yεε ragodo
keli a yire sarijanxini kore xεnna ma.
A bata a yεε ragodo dunuja ma
keli ariyanna yi.

21 Muxun naxanye kason na
a bata ne kutun xuine mε.
A bata na muxu yalagixine xεrεya,

22 alogo e xa Alatala xinla fala Siyon
yi,
e yi a tantun Yerusalεn taani,

23 siyane nun yamanane birin na
e malan waxatin naxan yi
Alatala batudeni.

24 Marigin bata n sεnben jan n ma
siimayani,
a yi n siin jan.

25 N yi a fala, n naxa,
“N ma Ala, i nama n faxa.
N munma fori. I tan luma nεn
habadan!”

26 I bεxε xεnna da nεn,
xabu a fεlεni.
I yii fεxεn nan kore xεnna ra.

27 Ne birin danguma nεn,
koni i tan luma nεn na.
Ne birin forima nεn,
e kala alo dugina,
i yi e masara.

28 Koni i tan luma nεn i kiini waxatin
birin.
I ya siimayaan mi janje mumε!

29 Nxu tan i ya walikene diine luma
nεn i fεma,
e yixεtene fan yi sabati i yetagi.”

103

Alaa hinanna

1 Dawuda gbeena.
N xa Alatala tantun n niin birin na!
N xa a xili sarijanxin tantun n bεjen
ma feu!

2 N xa Alatala tantun n niin birin na!
N nama janan a wali faji yo xεn.

3 A tan nan n mafeluma n haken birin
na.
A tan nan n nakendeyama furen birin
ma.

4 A tan nan n natangama sayaan ma,
a yi n nakamali hinanna nun kinink-
ininni.

5 A tan nan siimaya fajan fima n ma,
alogo n mεn xa fangan sεtε
alo singbinna.

6 Alatala tinxin,
a tan nan kiti kendεn sama muxu
jaxankataxine xa.

7 A bata a feene yita Nabi Musa ra,
a yi a kεwanle yita Isirayila yamaan
na.

8 Alatala kininkinin, a dija.
A mi xεlεn xulεn. A hinanna gbo.

9 A xεlεxin mi en mafalε yeyε!
A mi luyε xεlεxi han habadan!

10 A mi en suxuma en yulubine ra.
A mi en saranma en hake ne ra.

11 A hinanna gbo a yεεragaxu mux-
une yεε ra yi,
alo kore xεnna makuya bεxε xεnna ra
kii naxan yi.

12 A bata en yulubine ba en ma,
a yi e makuya en na
alo sogeteden nun sogegododen tagi
kuya kii naxan yi.

13 Alatala kininkininma a yεεragaxu
muxune ma nεn
alo fafan kininkininma a diine ma kii
naxan yi.

14 A en da kiin kolon,
a kolon fa fala en kelixi bendεn nin.

15 Muxuna siimayaan luxi nεn alo
sεxεna,
a sabatima nεn alo sεxε fugena,

16 koni foye wolonna na sa a ma a
xara ayi,
a yi jan hali a funfuna,
a mi luma na.

17 Koni Alatalaa hinanna luma nεn
a yεεragaxu muxune xa habadan han
habadan.
A tinxinna yi lu e diine diine xa,

18 xa e a layirin suxu,
e yi e miri a fe ragidixine ma

alogo e xa e rakamali.

19 Alatala bata a mangaya gbɛdɛn
nafala kore xɔnna ma.

A tan nan mangayani seene birin
xunna.

20 Ɛ Alatala tantun, ɛ tan malekane.

Ɛ tan naxanye sɛnbɛ kanne ra,
naxanye a falane ligama,
naxanye a fala xuine suxuma.

21 Ɛ Alatala tantun,

ɛ tan a ganle kore xɔnna ma,
ɛ tan, a walikɛɛn naxanye a sagoon
ligama.

22 Ɛ Alatala tantun,

ɛ tan a dali seene birin,
ɛ na lu dɛdɛ a mangayaan bun.

N xa Alatala tantun n niin birin na!

104

Daala Mangantantun fena

1 N xa Alatala tantun n niin birin na!
Alatala n ma Ala, i tan gbo de!

I tan marabɛri baxi nɔrɔn nun gboon
nan na.

2 A bata a yetɛ rabilin kɛnɛnna ra
alo doma gbeena.

A yi kore xɔnna yifulun
alo sɛnkɛna.

3 A bata a banxin ti igene fari kore
xɔnna ma,

a yi kundane findi a masiga ti won-
toron na,

a sigan tiin foyen nin.

4 A foyen findi a xɛraan na,

a tɛɛn findi a walikɛɛn na.

5 A bɔxɔn bɛtɛn sa ki fajɪ.

A mi yigisanjɛ mumɛ.

6 I bata tilinna radin bɔxɔn ma
alo domana,

igene yi te han geyane xuntagi.

7 Koni e yi e gi i ya xɔlɔn bun,
e yi e gi i ya galanna xuiin ma.

8 E yi godo lanbanne yi keli geyane
ma,

han i yiren naxan yitɔnxi e xa.

9 I yi naninna sa

e mi dangue naxan na mumɛ,
alogo e nama fa sa bɔxɔn xun ma.

10 I tigi igene ragima xude wunle xɔn
dangu geya longonne ra.

11 Burunna subene birin fa e minma
mɛnna nin,

burunna sofanle fan yi fa min xɔnla
ba na yi.

12 Xɔline e tɛɛne sama xude dɛɛn nin,
e yi sɔnxɔɛ wudine kɔɛ ra.

13 A yi tulɛn nafa geyane fari keli
kore,

i kɛwanle yi bɔxɔni li.

14 A yi sɛxɛn namini xuruseene xa,
e nun sansine muxune xa,
alogo e xa balon sɔtɔ bɔxɔni,

15 e nun manpaan naxan e rasɛwama,
e nun turen naxanye e fatin
nayabuma ayi,

e nun donseen naxanye e sɛnbɛ soma.

16 Hali Alatalaa wudi binle fan igen
sɔtɔma

e makoon naxan ma,
Liban yamanan suman wudine
Ala naxanye sixi.

17 Xɔlidine e tɛɛne sama mɛnna nin.
Xɔli xungbene fan yi e tɛɛne sa na fɔfɔ
binle yi.

18 Xɛnle fan luma geya matexine fari,
fanye ra siine yi e luxun gɛmɛ yinle ra.

19 I bata kiken da waxatine yatɛ feen
na.

Sogena a godo waxatin kolon.

20 I dimin da alogo kɔɛɛn xa so,
burunna subene birin e masiga tima
waxatin naxan yi.

21 Yata sɛnbɛmane wurundunma
e balon fendeni
e e balon maxɔdinma Ala ma.

22 Sogen na te waxatin naxan yi,
e mɔn yi xɛtɛ,
e sa e sa e yinle ra.

23 Nayi, muxune yi mini,
e siga e wanle ra han jinbanna ra.

24 Alatala, i kɛwanle gbo,
I ne birin daxi fe kolonna nin.
Bɔxɔn nafexi i ya dali seene nan na.

25 Fɔxɔ igen mato, a gbo.

Niimaseen sifan birin a yi,
a xurin nun a xungbena,
naxanye mi nɔɛ yatɛ kɔnin.

26 Kunkine sigama a tan nan xun ma.
E nun ige yi sube magaxuxine
i naxan daxi alogo e xa sabaan so a yi.

27 E birin yengi i tan nan ma donse
feen na,
e makoon na bira a ma waxatin
naxan yi.

28 I donseen soma e yii nɛn,
e yi a don.
I donseen so e yii
han e yi wasa.
29 I na i xun xanbi so,
e yigitɛɛ.
I na e niin ba, e yi faxa.
E xɛtɛ bɛndɛni e kelixi dɛnaxan yi.
30 Koni i na niin bira e yi waxatin
naxan yi,
e da, seen birin yi findi a nɛnɛn na
bɔxɔn fari.
31 Alatalaa binyen xa lu habadan!
Alatala xa sɛwa a kɛwanle fe ra!
32 Ala na bɔxɔn mato, a xuruxurun.
A na a yiin din geyane ra,
e tutin yi mini.
33 Fanni n nan n nii ra,
n bɛtin bama nɛn Alatala xa.
N tantun bɛtin bama n ma Ala xa nɛn
n siin birin yi.
34 N ma bɛtin xa a kɛnɛn.
Amasɔtɔ n ma sɛwan kelima Alatala
nin.
35 Ala xa yulubi kanne ɲan bɔxɔni.
Ala xa muxu ɲaxine ratunu.
N xa Alatala tantun n niin birin na!
Tantunna Ala xa!

105

Ala nun a yamana fe Taruxune Singen 16.8-22

1 E Alatala tantun. E yi a maxandi.
A bata naxan liga, e na fala siyane xa.
2 E bɛtin ba a xa,
e yi a tantun bɛtine yi,
e yi a kabanako feene birin fala.
3 E e kanba a xili sariɲanxini.
Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa sɛwa.
4 E e yɛɛ rafindi Alatala nun a sɛnbɛn
ma,
e lu a fenɲɛ waxatin birin.
5 A wali faɲin naxanye ligaxi
e nun a kabanako feene
nun a kitin naxanye saxi,
ne fe xa rabira e ma,
6 e tan Iburahima bɔnsɔnna,
a walikɛne,
e tan Yaxubaa diine,
Ala naxanye sugandixi.
7 A tan nan Alatala ra, en ma Ala.

A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.
8 A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nɛn
han habadan,
e nun a falane fe han mayixɛtɛ wuli
keden,
9 e nun a layirin naxan xidi e nun
Iburahima tagi,
a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.
10 A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma
sariyan xɔn,
a findi habadan layirin na Isirayila
kaane xa.
11 A naxa, “N Kanan yamanan soma
nɛn
e nun i yixɛtɛne yii e kɛɛn na.”
12 E mi yi wuya nun.
Xɔɲɛ dando nan tun yi e ra na ya-
manani.
13 E yi kelima nɛn siyana nde yɛ
e siga nde gbɛtɛ yɛ,
e keli yamanananda nde yi
e siga nde gbɛtɛ yi.
14 Koni a mi tinɲɛ
muxu yo xa e ɲaxankata.
A mangane rakolon nɛn e fe yi, a
naxa,
15 “E nama fefe liga n ma muxu
sugandixine ra.
E nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”
16 Ala yi fitina kamɛn naso e ya-
manani,
a yi e donseen birin ɲan.
17 Koni Ala yi xɛmɛna nde rasiga a
yamaan yɛɛ ra.
Yusufu nan yi na ra
naxan mati konyiyani.
18 E yi yɔlɔnɔnna sa a sanne ma,
e wuren bira a kɔɛ.
19 Han na waliyiya falane yi kamali
a naxanye ti.
Alatalaa falan yi a yita
a a ɲɔndi.
20 Nanara, mangan yi a beɲin,
naxan yi siyane xun na,
na yi a xɔrɔya.
21 A yi Yusufu lu a yamanan xun na.
A yi lu mangan yii seene birin xun na,
22 alogo a xa a kuntigine matinxin a
waxɔnna ra,
a yi na fonne xaran fe kolonna ma.
23 Nayi, Isirayila yi fa Misiran yi,

Yaxuba yi dɔxɔ Xami bɔnsɔnna ya-
manani.

24 Ala yi dii wuyaxi fi a muxune ma.
E sɛnbɛn yi gbo ayi dangu e yaxune
ra.

25 A yi Misiran muxune bɔɲɛn
masara,
Isirayila yamaan yi raɲaxu e ma.
E yi a walikɛne ɲaxankata feni tɔn.

26 A yi a walikɛɛn Musa rasiga e ma
e nun Haruna, a naxan sugandixi.

27 E yi Alaa taxamaseri magaxuxine
liga e ye,

e a kabanako fe wanle ke
Xami bɔnsɔnna yamanani.

28 Ala yi dimin naso na yamanani.
E mi yi nɔɛ na yamarin matandɛ.

29 A yi e igene findi wunla ra,
e yeɛɛne birin yi faxa.

30 E yamanan birin yi findi xunɲɛne
ra.

Mangana banxin birin yi rafe
xunɲɛne ra.

31 Ala yi xenne nun sosone yamari,
e yi mini yamanan birin yi.

32 A yi balabalan keɛene ragodo e ma,
Galanna yi goda a yamanan birin yi.

33 Ala yi e manpa binle* kala
a yi yamanan wudine birin magira.

34 A yi tuguminne fan yamari,
e yi fa,
suɲɛn naxanye mi yi nɔɛ yatɛ.

35 E yi yamanan se ɲingine birin don.
E yi e donseen birin don.

36 Ala yi e dii singene birin faxa ya-
manani,
naxanye findixi e yixɛtɛ sɛnbɛn na.

37 A yi Isirayila yamaan namini
Misiran yamanani,
e gbetin nun xɛmaan xali,
muxu yo mi bira e bɔnsɔnne ye.

38 Misiran kaane yi sɛwa e keli feen
na,
bayo e yi gaxuxi e yeɛ ra han!

39 Ala yi kundaan so a muxune xun
na.

N yi tɛɛ dɛgɛn ti e yeɛ ra
alogo a xa e lu kenɛnni.

40 E Ala maxɔdin,

* **105:33:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

a yi dɔmɛne nun donseene ragodo e
ma

keli kore, e lugo.

41 A yi fanyen bɔ, igen yi mini a yi,
a yi goda tonbonni alo xude wunla,

42 bayo a fala sariɲanxina fe rabira
nɛn a ma

a naxan ti Iburahima xa, a walikɛna.

43 A yi a yama sugandixin namini
Misiran yi,

e ɲaxan, e sɔnxɔ sɛwani.

44 A yi siya gbɛtɛne bɔxɔn so e yii,
e yama gbɛtɛne wali xɔnna sɔtɔ e keɛn
nɔ,

45 alogo e xa a tɔnne suxu,
e yi a sariyan birin suxu.

Tantunna Alatala xa!

106

Alaa fanna a muxune xa

Taruxune Singen 16.34-36

1 Tantunna Ala xa!

ɛ Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!

2 Nde nɔɛ Alatalaa wali gbeene birin
ma fe falɛ?

Nde nɔɛ tantunna birin fiye a ma?

3 Sɛwan na kanne xa
naxanye a sariyane suxuma,
naxanye fe tinxinxin ligama waxatin
birin.

4 Alatala, i nɛma i ya yamaan maliye
waxatin naxan yi,
i xaxili lu n xɔn ma.

I yi n fan mali

i nɛma e rakisɛ waxatin naxan yi,

5 alogo n xa i ya yama sugandixin
sabatixin to,

alogo nxu nun i ya muxune xa sɛwa
nxu bode xɔn ma,

nxu birin yi nxu yeɛtɛ matɔxɔ sɛwani.

6 Nxu bata yulubin liga

alo nxu benbane a liga kii naxan yi.

Nxu bata hakɛne nun fe ɲaxine raba.

7 Nxu benbane to yi Misiran ya-
manani,

ne mi yi i ya kabanako fe wanle
yatɛxi.

E ɲinan nɛn na waxatine birin xɔn ma
i yi hinanma e ra waxatin naxanye yi.

E yi murutɛ Gbala Baan dɛ.

8 Koni a yi e rakisi a xili binyena fe ra, alogo a senbe gbeena fe xa kolon.

9 A yi falan ti Gbala Baan xili ma, a yi xara ken!

A yi e ragidi igen tilinxi yire xareni alo tonbonna.

10 Ala yi e rakisi na muxune ma naxanye yi e rapaxuxi.

A yi e xunba e yaxune yii.

11 E yenge faane yi faxa igeni.

Muxu yo mi lu.

12 Nayi, e yi la a fala xuine ra, e yi tantun betine ba a xa.

13 Koni Ala naxan ligaxi, e ninan na xon mafuren, e mi a mamε a yi feene rakamali,

14 Xoyin yi e suxu tonbonni e yi Ala bunba baxo xareni.

15 E naxan maxodin,

Ala yi na so e yii, koni a yi furen fan nafa e ma.

16 E yi Nabi Musa maxoxolon folo, e nun Haruna naxan nasarijanxi Alatala xa.

17 Baxondeen yi rabi a Datan gerun. A yi Abirami nun a muxune ye maluxun.

18 Teen yi e ganla gan, a yi muxu jaxine suxu.

19 E yi xemaan nafala jinge dii sawura suxuren na Horebe Geyaan ma, e yi seen batu naxan nafalaxi wuren na.

20 E yi Ala binyen masara jinge dii sawuran na naxan sexen donna.

21 E ninan Ala xon naxan e rakisixi naxan wali gbeene ke Misiran yamanani.

22 A kabanako feene liga Xami bansonna yamanani, e nun fe magaxuxine Gbala baani.

23 Ala yi a fala a e raxorima nen, fo a muxu sugandixin Musa a ti a yetagi

alogo a xa xete a xolon foxo ra, alogo a nama e birin halagi.

24 Awa, e yi e me na baxo fajin fan na amasoto e mi yi laxi a falan na.

25 E yi lu a mafale e bubune kui.

E mi Alatala falan name.

26 Nanara, a yi a kolo e xili ma,

a e luma nen tonbonni e faxa,

27 a yi e yixetene raxuya ayi siyane ye, a yi e raxuya ayi yamanane yi.

28 Alaa yamaan Baali-Peyori li waxatin naxan yi,

e yi saraxane don

naxanye yi bama ala fuune xa.

29 E kewanle yi Ala raxolo e ma fure jaxin yi godo e ma.

30 Koni Finexasi yi keli,

a yi na feen dan,

na furen yi dangu.

31 Ala yi na yate tinxinna ra a xa waxati famatone yi han habadan.

32 E yi Ala raxolo Meriba igene de, Musa yi toron soto e fe ra.

33 E yi a liga Musa xoloxin yi falan ti xaxilitareyani.

34 E mon mi siya gbetene faxa Alatala tonna sa naxanye fe yi.

35 E yi basan siyane ra, e yi lu e namunne lige.

36 E yi e suxurene batu.

Na nan findi e rabira xunna ra.

37 E yi e dii xemene nun dii temene ba saraxane ra jinanne xa.

38 E diidine faxa naxanye mi fefe kolon.

E ne ba saraxane ra Kanan suxure kidene yi,

baxon yi xosi na faxane fe ra.

39 E yi e yete xosi e kewanle xon.

E suxure feene yi lu alo yalunyana Ala mabinni.*

40 Nanara, Alatala yi xolo a yamaan ma.

E yi rapaxu a ma.

41 A yi e rabenin siyane yii,

e yi rapaxu naxanye ma,

ne yi non soto e xun na.

42 E yaxune yi e jaxankata,

e yi e rayarabi e senbeni.

* **106:39:** Na luxi nen alo yalunyana Ala ye ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanlan a xa tinxin a xemene xa kii naxan yi.

43 A yi a muxune xunba sanja ma wuyaxi,

koni e yi lu murute,
e lu kankanje e hake ne ma.

44 Koni, a to e wuga xuiin me,
a yi e taro yaan to.

45 A yi a miri a layirina fe ma.
A yi dija a hinanna a fe ra.

46 Ala yi a liga a naxanye a yamaan
suxi
ne yi kininkinin e ma.

47 Alatala nxo Ala, nxu rakisi.
I man xa fa nxu ra keli siya gbete ne ye,
alogo nxu xa i xili sarijanxin tantun,
na yi findi nxu kanba xunna ra.

48 Barikan xa bira Alatala xa,
Isirayilaa Ala habadan han habadan!
Yamaan birin xa a ratin "Amina."
Tantunna Ala xa!

Yaburin Yire Suulundena: Keli Sora 107 ma han 150

107

Ala tantun bayo a fan

1 E Alatala tantun bayo a fan!
A hinanna luma nen habadan!
2 Alatala e tan naxanye birin xunbaxi,
e a fala,
a e tan naxanye xunbaxi e yaxune yii,
3 a faxi e tan naxanye ra
sa keli yamana gbete ne yi,
sa keli sogeteden nun sogegododen
binni,
e nun komen foxon nun yiifari foxon
ma.

4 Ndee bata yi lo ayi tonbon magaxux-
ini,
e mi yi fa kiraan toma siga taani
muxune doxi denaxan yi.

5 Kamen nun min xonla yi e suxu,
e yigitege.

6 Awa, e yi taroni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma,
a yi e xunba e taroni.

7 A yi ti e yee ra siga kira tinxinxin xon
ma.

A siga e ra taani
muxune doxi denaxan yi.

8 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,

e nun a kabanako feen naxanye lig-
axi e xa.

9 A min xonla bama muxune ra,
a yi kametone ralugo donse fapine ra.

10 Ndee yi dimin nun boje raforen nin,
e jaxankataxin xidixi yolonxonna ra
kasoon kui.

11 Amasoto e bata yi murute Alaa
falane ma,
e mi yi Kore Xonna Alaa maxadi
xuine suxi.

12 Taron yi e xadan,
e dagalanje ayi,
muxu yo mi e mali.

13 Awa, e yi taroni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma,
a yi e rakisi taron ma.

14 A yi e ba dimin nun boje raforeni.
A yi e yolonxonne yibolon.

15 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye lig-
axi e xa.

16 A wure deene gira,
a yi wure gbelemene kala.

17 Xaxilitaren nan yi ndee ra.

E yi taroma
e matandine nun e hake ne nan ma fe
ra.

18 E na donseen to,
e boje masiga ayi.
E yi maso sayaan na.

19 Awa, e yi taroni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma,
a yi e rakisi taron ma.

20 A yi falan ti, a e rakendeya.

A yi e ratanga gaburun ma.

21 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye lig-
axi e xa.

22 E xa barika bira saraxane ba Ala xa
e yi a wali fapine fe fala,
e sonxo sewani.

23 Ndee yi siga foxo igen xun ma
kunin kui,
e yulayaan naba foxo igen xun ma.

24 E yi Alatala wanle to,
a kabanako feene liga tilinna xun ma.

25 A yi foye gbeen yamari,
a yi fa folo.

Foxo igen yi walanje ayi.

26 Igen maronne yi lu kunkini te pon,

a mən yi lu a ragode tilinna ma.
 E bata yi kəntəfili, e yigitεge.
 27 E xun yi magi e ra,
 e dagalanε ayi
 alo muxun na a min.
 E kəten birin yi findi fe fuun na.
 28 Awa, e yi tərəni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma.
 A yi e ba e tərəni.
 29 A yi a liga foye gbeen yi a raxara.
 Walanna yi a raxara fələ.
 30 Fəxə igen to a raxara,
 e yi sεwa.
 A yi fa e ra e sodeni
 e yi waxi dənaxan xən.
 31 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye lig-
 axi e xa.
 32 E xa a batu yamaan malanni.
 E mən xa a matəxə fonne malanni.
 33 A tan nan baane masarama ton-
 bonna ra,
 a yi tigrine findi bəxə xaren na.
 34 A bəxə fərin findi bəxə kalaxin na
 fəxən dənaxan yi na kaane jaxuyana
 fe ra.
 35 A mən yi tonbonna maxεε daraan
 na,
 a yi bəxə xaren findi tigi yiren na.
 36 A yi fa kamεtəne ra, e dəxə na,
 e taan ti e luyε dənaxan yi.
 37 E yi xεene bi,
 e manpa binle si,
 e yi tənə gbeen sətə e yi.
 38 A yi a yamaan baraka,
 e yi wuya ayi,
 a mi tin se yi ba e jingene ra.
 39 A yamaan yatən to xurun fələ
 e rayarabin nun tərən nun jaxankatan
 bun,
 40 a yi na kuntigrine rapaxu
 naxanye a yamaan lu,
 e siga wulaan xun xən kira mi
 dənaxan yi.
 41 Koni a yi tərə muxune ba e tərəni,
 a yi e denbayane rawuya ayi
 alo e xuruseene.
 42 Tinxin muxune yi na to,
 e sεwa,
 koni muxu jaxine yi e dundu.
 43 Naxan na findi xaxilimaan na,
 a xa a yengi lu feni itoe birin xən,

a yi Alatala hinanna kolon.

108

*Ala maxandina malina fe ra lan
 yaxune fe ma*

Yaburin 57.8-12 nun Yaburin 60.7-

14

1 Dawudaa bətina. Sigi sarijanxina.
 2 Ala, n ma binyena,
 n xaxili ragidixi yati!
 N bətin bama nən, n yi i tantun!
 3 N xulunma nən sinma,
 n yi n ma bəlonna nun kondenna
 maxa!
 N kurunma bətin bε nən subaxa!
 4 Alatala, n ni i tantunma nən siyane
 ye.
 N bətin bama i xa nən bənsənnε tagi.
 5 I ya hinanna gbo han ariyanna.
 I ya lannayaan texi han kore xənna.
 6 Ala,
 i ya binyen xa mayita kore xənna ma,
 a yi bəxən nafe!
 7 I xanuntenne xunba,
 i yi e rakisi i sənbeni.
 I yi n yabi.
 8 Ala bata falan ti a yire sarijanxini,
 a naxa, “N nən tima nən,
 n Siken taani taxun,
 n yi Sukəti lanbanna danne sa.
 9 N tan nan gbee Galadi bəxən nun
 Manase ra.
 Efirami kaane findixi n ma yengεsone
 nan na.
 Yuda luxi nən
 alo n ma mangaya dunganna.
 10 Koni n ma konyin nan Moyaba ya-
 manan na.
 N tan nan Edən yamanan kanna ra.
 N yengε sənəni tema Filisiti ya-
 manani.”
 11 Ala, nde sigama n na na taa makan-
 tanxini?
 Nde tima n yeε ra siga Edən yi?
 12 Ala, i tan xa mi i mεxi nxu ra ba?
 I mi fa nxə ganla fəxə ra sənən ba?
 13 Nxu mali yaxune yengεdeni!
 Sese mi adamana maliin na.
 14 Koni Ala na lu en xən,
 en nən sətəma nən.
 A tan nan en yaxune halagima.

109

Tərə muxuna mawugana

- 1 Dawudaa bətina, bəti baane kunti-
gin xa.
Ala, n naxan tantunma, i nama lu
dunduxi!
- 2 Amasətə muxu jaxine nun wule-
dene n mafalama.
E wulene sama n xun ma.
- 3 E mən fala jaxine tima lan n ma.
E n yengema na kiini fuu!
- 4 N tan e xanuxi,
e tan n tənegema.
Koni n tan Ala maxandima.
- 5 E n ma fe fajin saranma fe jaxin na,
e n ma xanuntenyaan saran
xənnantenyaan na.
- 6 E a falama n ma e naxa,
“Gbaloo feen xa sa a xun ma,
muxuna nde yi a tənegema.”
- 7 A na makiti, a yi yalagi.
A Ala maxandi xuine yi yate hakən
na.
- 8 Ala xa a siin jan mafuren,
muxu gbete yi a tiden tongo.
- 9 Ala xa a diine findi kiridine ra,
a jaxanla yi findi kapa gilən na!
- 10 Ala xa a diine findi sigatine nun
xandi tiine ra,
e yi makuya e banxi xonne ra.
- 11 Ala xa a doli faan siga a yii seene
birin na,
xəne yi a wali xonne birin tongo.
- 12 Ala xa muxe nama fa hinan a ra
sənən,
hanma muxe yi e yengi dəxə a kiri-
dine xən ma.
- 13 Ala xa a yixetene birin halagi,
e xinle yi lə ayi habadan.
- 14 Alatala xa a xaxili lu a benbane
hakene xən ma.
Alatala nama a nga yulubine xafari
mumə!
- 15 Alatala xa a yengi lu e hakene xən
ma waxatin birin,
koni Ala xa jinan xa ti e fe xən ma
fefe!
- 16 Bayo xəmən i to mi findixi hinan-
ten na
a yi yigelitəne nun tərə muxune
jaxankatama,
han a yi muxu sunuxin faxa.
- 17 Danga tiin yi rafan a ma,
Ala xa ne raxete a ma.

- A mi yi rafan a ma
a xa duba muxe xa,
Ala xa duban masiga a ra.
- 18 A yi rabilinxi a danga xuine ra
alo a dugina.
Ala xa a gbee dangana a li
alo igena a fatin ma,
e nun alo turena a xonne yi.
- 19 A dangane xa lu a fari
alo a dugina a ma.
E lu a ma waxatin birin
alo a tagi xidina.”
- 20 Alatala xa n tənegema muxune saran
na kii nin
e nun naxanye n mafalama.
- 21 Awa, Marigina Alatala,
n mali i xili binyena fe ra.
Amasətə i ya hinanna gbo,
n xunba.
- 22 Yigelitəne nun tərə muxun nan n
na,
n niin sunuxi.
- 23 N tununmaan ni i ra
alo nininna jinbanna ra.
E n kedima alo sujena.
- 24 N xinbi xudine bata tuye ayi sun
suxuni.
N bata doyen, n xəsi.
- 25 E na n to, e yi e xunni maxa,
e n magele.
- 26 Alatala n ma Ala, n mali,
i n nakisi i ya hinanni,
- 27 alogo e xa a kolon
a i tan Alatala nan na ligaxi i senbeni.
- 28 E tan n dangama nən,
i tan yi barakan sa n ma fe yi.
E na keli n xili ma, e yagima nən,
n tan, i ya walikəen yi sɛwa.
- 29 Ala xa n tənegema muxune yalagi.
Ala xa yagin so e xunna alo dugina.
- 30 N nan n xuini tema nən,
n na Alatala tantun han!
N yi a matəxə yamani.
- 31 Amasətə a keli nən
a ti tərə muxun xən,
a yi a rakisi a yalagi muxune ma.

110

Alaa manga sugandixina

- 1 Dawudaa bətina.
Alatalaa falan ni i to ra n marigin xa,
a naxa, “Dəxə n yiifanna ma,

han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”

² Alatala xa i ya mangayaan senben
gbo ayi

fɔlɔ Siyon ma,

i yi i yaxune nɔ i rabilinni.

³ I na i ya ganla xili,

i ya yamana a sɔbɛ soma nɛn.

I ya banxulanne yi fa i ma xunna
kenla nun sariɲanni

alo xiila subaxani.

⁴ Alatala bata a kɔlɔ,

a mi a xuiin maxɛtɛma, a naxa,

“Saraxaraliin nan i ra habadan,
alo Mɛlikisedeki yi kii naxan yi.”

⁵ Marigina i xɔn.

Xa a xɔlɔ lɔxɔn naxan yi,
a mangane halagima nɛn.

⁶ A siyane makitima nɛn,

binbine yi lu yiren birin yi.

A dunɔɲa mangane birin nɔma nɛn.

⁷ Mangana a minma nɛn xudeni kira
yi,

a xunna keli.

111

Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!

N na Alatala tantunma nɛn n bɔɲɛn
ma feu,

muxu fajine nun yamaan yɛ.

² Alatala kɛwanle gbo!

E rafan naxanye ma,
ne maɲɔxɔnma e ma.

³ A kɛwanle magaxu, e gbo.

A tinxinyaan luma nɛn habadan.

⁴ A bata a kabanako feene rabira en
ma.

Alatala diɲa, a kininkinin.

⁵ A balon fima nɛn a yɛragaxu mux-
une ma.

A mi ɲinanma a layirin xɔn mumɛ!

⁶ A bata a senben yita a muxune ra,
a yi xɔɲene bɔxɔn so e yii.

⁷ Ƴɔndin nun sariya kɛndɛna a
kɛwanle yi.

Lannayana a fe ragidixine birin yi.

⁸ E na waxatin birin,
lannayaan nun tinxinna nan e ra.

⁹ A bata a muxune xɔrɔya,
a yi habadan layirin xidi e xɔn ma.
A xinla sariɲan, a magaxu.

¹⁰ Fe kolonna fɔlɔma Alatala
yɛragaxun nan ma.

Xaxilimaan nan ne ra naxanye na
ligama.

Tantunna a xa habadan!

112

Muxu fajina sɛwana fe

¹ Tantunna Ala xa!

Sɛwan na kanna xa
naxan gaxuma Alatala yɛɛ ra,
a yamarine yi rafan a ma.

² A diine senben sɔtɔma nɛn ya-
manani.

Muxu fajine yixɛtɛne duban sɔtɔma
nɛn.

³ E hɛrin nun nafunla sɔtɔma nɛn,
e sabatima nɛn tinxinyani habadan.

⁴ Kɛnɛnna tima nɛn muxu fajine ma
dimini,

naxanye kininkinin e mɔn tinxin.

⁵ A lan muxune xa donla so fon-
isireyani,

a yi a feene raba tinxinni.

⁶ Bayo tinxin muxun mi tantanɲɛ
mumɛ!

Yamaan mi ɲinanɲɛ a fe xɔn
habadan!

⁷ A mi gaxun xibaru ɲaxina fe ra.

A xaxili ragidi,
a yigi saxi Alatala nan fari.

⁸ A bɔɲɛn mi xuruxurunma,
a mi gaxuma.

Dɔnxɛn na,
a a yaxune biraxin toma nɛn.

⁹ A tan nan tɔrɔ muxune kima fon-
isireyani.

A tinxinyaan luma nɛn habadan!

A senben xun masama nɛn binyeni.

¹⁰ Muxu ɲaxin na na to,

a xɔlɔma nɛn,

a sunu, a yi a ɲinna raxin.

Muxu ɲaxin waxɔn feene kalama
nɛn.

113

Ala nan tɔrɔ muxune malima

¹ Tantunna Ala xa!

Ɛ tan Alatalaa walikɛne,
ɛ a matɔxɔ,

ɛ Alatala xinla matɔxɔ!

² Alatala xinla xa tantun
fɔlɔ iki ma han habadan!

³ Sa fɔlɔ sogeteden mabinna ma
han sa dɔxɔ sogegododen binna ra,

birin xa Alatala xinla matəxə.

⁴ Alatala nan siyane birin xun na.
A binyen tema han kore xənnə.

⁵ Nde luxi alo Alatala,
a tan naxan dəxi ariyanna yi,

⁶ a tan naxan a yigodoma,
a kore xənnə nun bəxə xənnə mato?

⁷ A sənbetarene rakelima,
a tərə muxune ba e tərəni.

⁸ A yi e radəxə muxu gbeene fəma a
yamani.

⁹ A gbantan findi dii barin na,
a yi a findi dii nga sɛwaxin na.

Tantunna Alatala xa!

114

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

¹ Isirayila to mini Misiran yamanani,
Yaxuba yixetene to keli yamanani
e yi xəneyani dənaxan yi,

² Yuda yi findi Alaa yama sarihanxin
na.

Isirayila yi findi a gbeen na.

³ Fəxə igen to a to, a yi a gi,
Yurudən Baan yi xetə a xanbi ra.

⁴ Geyane yi tukan alo kontonne
yire matexine fan yi tukan
alo yexɛɛ diine.

⁵ Fəxə igena, nanfera i i gima?
Yurudən baana,

nanfera i xetəma i xanbi ra?

⁶ E tan geyane, nanfera e tukanma
alo kontonne,

e tan yire matexine,
nanfera e tukanma alo yexɛɛ diine?

⁷ Bəxən xa xuruxurun Marigin yɛɛ ra,
Yaxubaa Ala.

⁸ A tan naxan fanyene findi darane
ra,

a yi gɛmɛ gbeen findi tigin na.

115

Binyen xa fi Ala nan keden ma

Yaburin 135.15-20

¹ Alatala, nxu tan mi a ra de!

I tan nan xili xa binya

i ya hinanna nun lannayana fe ra.

Nxu tan mi a ra!

² Nanfera siyane maxədinna tima,
e naxa, “E Ala go?”

³ En ma Ala ariyanna yi.

Naxan nafan a ma,
a na nan ligama.

⁴ Gbetin nun xəmaan nan tun e tan
ma suxurene ra!

Muxune nan ne rafalaxi.

⁵ E dɛ na, koni e mi fala tima.

E yɛɛne na, koni e mi sese toma.

⁶ E tunle na, koni e mi fefe mɛma.

E ɲɔɛɛn na, koni e mi sese xiri mɛma.

⁷ E yiine na, koni e mi nɔɛ seen suxɛ.

E sanne na, koni e mi nɔɛ sigan tiyɛ.

E mi nɔɛ xui yo raminɛ.

⁸ Naxan na e rafala,

a a yigin sa e yi,

na fan luma nɛn alo e tan.

⁹ E tan Isirayila yamana,

e yigin sa Alatala nin,

a tan nan e malima

alo yɛ masansan wure lefana.

¹⁰ E tan saraxaraline,

e yigin sa Alatala nin,

a tan nan e malima

alo yɛ masansan wure lefana.

¹¹ E tan a yɛɛ ra gaxu muxune,

e yigin sa Alatala nin,

a tan nan e malima

alo yɛ masansan wure lefana.

¹² Alatala a ɲɔxə luma en xən ma nɛn,
a en baraka.

A Isirayila yamaan barakama nɛn

e nun a saraxaraline.

¹³ Alatala a yɛɛ ra gaxu muxune birin

barakama nɛn,

muxudine nun muxu gbeene.

¹⁴ Alatala xa diine fi e nun e diine ma.

¹⁵ Alatala xa e baraka

naxan koren nun bəxən daxi!

¹⁶ Alatala nan gbee ariyanna ra,

koni a bata bəxən taxu adamadiine
ra.

¹⁷ Faxa muxune xa mi Alatala tan-
tunma de!

¹⁸ Koni en tan nan barikan birama a
xa

iki e nun habadan.

Tantunna Alatala xa!

116

Muxu rakisixina Ala tantunna

¹ N bata Alatala xanu

amasɔtɔ a n ma maxandi xuiin
namɛma.

² N na a xili waxati yo yi,
a a tuli matiyɛ n na.

³ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
n bata yi maso gaburun na nun,
gaxun nun kuisanna bata yi n li nun,

⁴ n yi Alatala maxandi a xinla ra,
n naxa, “Alatala, n nakisi!”

⁵ Alatala diɲa, a tinxin.

En ma Ala kininkinin han!

⁶ Alatala muxu bɔɲɛ fixene nan
natangama.

N sɛnben bata yi ɲan,
a yi n nakisi.

⁷ N bɔɲɛn xa xunbeli,
amasɔtɔ Alatala bata fe faɲin liga n
xa.

⁸ Ala bata n niin natanga sayaan ma.
A bata n yɛɛgen fitan n yɛtagi.

A mi tinxin n bira.

⁹ N sigan tima nɛn Alatala yɛtagi
dunuɲa yi.

¹⁰ N dɛnkɛɣyaxi,
nanara n yi falan ti,
n naxa, “N tɔrɔxi ki faɲi!”

¹¹ N yi gaxuni waxatin naxan yi,
n yi a fala, n naxa,
“Adamadiine birin wule!”

¹² N fa nanse soma Alatala yii
lan na fe faɲine birin ma
a bata naxanye liga n xa?

¹³ N minse saraxan bama nɛn a xa a
marakisina fe ra
n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁴ N nan n dɛ xuine rakamalima nɛn
yamaan birin yɛɛ xɔri
n naxanye tongo Alatala xa.

¹⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxuna nde na
faha

na a tɔrɔma nɛn han!

¹⁶ Alatala, i ya walikɛɛn nan n na,
i ya walikɛ ɲaxanla naxan barixi.
I bata n naxɔrɔya.

¹⁷ N barika bira saraxan bama i xa
nɛn
n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁸ N nan n dɛ xuine rakamalima nɛn
yamaan birin yɛɛ xɔri
n naxanye tongo Alatala xa,

¹⁹ Alatalaa banxin tanden ma,
Yerusalɛn taani.

Tantunna Alatala xa!

117

Ala tantun fena

¹ Siyane birin xa Alatala tantun!

Yamane birin xa a batu!

² Amasɔtɔ a hinanna gbo han!

Alatalaa lannayaan mi ɲanma
habadan!

Tantunna Alatala xa!

118

Barika birana Ala xa

¹ Alatala xa tantun amasɔtɔ a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!

² Isirayila muxune xa a fala, e naxa,
“A hinanna luma nɛn habadan!”

³ Alaa saraxaraline xa a fala, e naxa,
“A hinanna luma nɛn habadan!”

⁴ Alatala yɛɛ ra gaxu muxune xa a
fala,

e naxa, “A hinanna luma nɛn
habadan!”

⁵ N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma.

A yi n yabi, a n xɔrɔya.

⁶ Alatala n xɔn, n mi gaxuɛ mumɛ!
Adamadiine nɔɛ nanse ligɛ n na?

⁷ Alatala n xɔn, a tan nan n malima.
N na n yaxune biraxin toma nɛn.

⁸ A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
benun a xa a yigin sa adamadiine yi.

⁹ A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
benun a xa a yigin sa mangane yi.

¹⁰ Siyane birin bata yi n nabilin
yɛngɛni nun,
koni n na e birin halagi nɛn Alatala
barakani!

¹¹ E yi n nabilinxi yiren birin yi nun,
koni n na e birin halagi nɛn Alatala
barakani!

¹² E so nɛn n xun na
alo kumi ɲɛɲɛne,
koni e raxɔri nɛn mafuren
alo tɛɛn na sɛxɛ xaren gan,
n yi e halagi Alatala barakani.

¹³ E yi n nadinma nɛn
alogo n xa bira,
koni Alatala yi n mali.

¹⁴ Alatala nan n sɛnben na,
n ma bɛtina.
A tan nan n nakisixi.

15 Muxu tinxinxine bata e sɛwa xuini
te

kisina fe ra, e naxa,
“Alatala sɛnbɛn gbo!

16 Marigin bata nɔɔn ti a sɛnbɛni!
Alatala sɛnbɛn gbo!”

17 Nayi, n mi faxama,
n luma nɛn n nii ra,
n yi a fala Alatala naxan ligaxi n xa.

18 Alatala bata yi n saran n hakɛne ra,
koni a mi tixi n faxa.

19 Alaa banxin dɛɛne xa rabi n xa.
N xa so, n yi Alatala tantun.

20 Alatalaa banxin dɛɛn ni i ra,
tinxin muxune soon dɛɛn naxan na.

21 Ala, n ni i tantunma nɛn,
amasɔtɔ i bata n yabi,
bayo i bata n nakisi.

22 Banxi tiine e mɛ gɛmɛn naxan na,
na bata findi banxin gɛmɛ fisaman-
tenna ra.

23 Alatala nan na ligaxi,
kabanako feen nan na ra en yɛɛ ra yi.

24 Alatala toon lɔxɔn nan nagidixi,
en naxan, en sɛwa a fe ra.

25 Alatala, fa nxu rakisi,
Alatala, tin, nxu xa nɔɔn ti.

26 Naxan fama Alatala xinli,
Ala xa na baraka!
Nxu dubama ɛ xa Alatalaa banxini.

27 Alatala nan Ala ra,
a bata en lu a kɛnɛnyani.
Ɛ nɔxɔnde dɛɛne suxu ɛ yii,
ɛ fa sanla raba

signa han saraxa ganden nabilinni.

28 I tan nan n ma Ala ra,
n ni i tantunma nɛn.
I tan nan n ma Ala ra,
n ni i batuma nɛn.

29 Ɛ Alatala tantun, bayo a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!

119

Sɛwana Alaa sariyana fe ra

1 Sɛwan na kanne xa
fɛ mi naxanye kɛwanle ra,
naxanye sigan tima Alatalaa sariyan
xɔn.

2 Sɛwan na kanne xa
naxanye birama a maxadi xuine fɔxɔ
ra,
naxanye a fenma e bɔɔnɛn ma feu!

3 E mi fe naxin ligan mumɛ!

E sigan tima Alaa kiraan xɔn ma.

4 Ala, i bata i ya fe ragidixine so nxu
yii

alogo e xa suxu ki fajni.

5 A yi lan nun, n sigati kiin xa tinxinjɛ
ayi

alogo n xa i ya tɔnne suxu.

6 N na n xaxili lu i ya yamarine birin
xɔn ma,

n mi yagɛ mumɛ!

7 N na i tantunma nɛn n bɔɔnɛ fixɛn na,
n nɛma i ya kiti tinxinxine fe xaranjɛ.

8 N na i ya tɔnne suxuma nɛn.

I nama n nabɛjin mumɛ!

9 Banxulanna a kɛwanle rasarijanma
di?

Fɔ a xa i ya falan nan suxu.

10 N kataxi
n xa i fen n bɔɔnɛn ma feu!

I nama tin n yi i ya yamarine bɛjin.

11 N bata i dɛ xuiin namara n bɔɔnɛni,
alogo n nama yulubin liga i tan na.

12 Alatala, n barikan birama i xa.

N xaran i ya tɔnne ma.

13 N nan n xuini tema nɛn,
n xɛtɛ i ya kiti saxine ma.

14 N sɛwaxin nan i ya maxadi xuine
suxuma,

alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

15 N na n mirima i ya fe ragidixine ma,
n yi i ya xaranne fɛsɛfɛsɛ.

16 I ya tɔnne n kɛnɛnxi.

N mi jinanjɛ i ya falan xɔn ma mumɛ!

17 Fe fajin liga i ya walikɛɛn xa,

alogo n xa lu n nii ra,

n yi i ya falan suxu.

18 N yɛɛne rabi

alogo n xa i ya sariyan magaxune to.

19 Xɔɔnɛn nan n na dunuɔna ito yi!

I nama i ya yamarine luxun n ma.

20 A rafan n ma

n xa lu i ya kiti saxine bun waxatin
birin.

21 I falan tima nɛn muxu dangaxi wa-
soxine xili ma

naxanye e masigama i ya yamarine
ra.

22 Marayagin nun maranaxun ba n
ma,

bayo n bata i ya maxadi xuine suxu.

23 Mangane bata e malan n xili ma,

koni n tan i ya walikena a mirima i ya
tønne nan ma.

24 I ya maxadi xuine n kenexi,
e tan nan n maxadima.

25 N saxi burunburunni.
Siimayaan fi n ma,
alo i a falaxi kii naxan yi.

26 N bata n ti n kewanle ra,
i yi n yabi.

N xaran i ya tønne ma.

27 N mali n xa i ya fe ragidixine kolon,
alogo n xa n miri i ya kabanako feene
ma.

28 N niin wugama sɔxɔleni.
N nakeli alo i a falaxi kii naxan yi.

29 Wulen masiga n na,
i yi n xaran i ya sariyan ma i ya hi-
nanni.

30 N bata wa a xɔn, n xa tɔgɔndiya,
n yi tin i ya kiti saxine ma.

31 Alatala, n bata bira i ya maxadi
xuine fɔxɔ ra.
I nama tin, n yi yagi.

32 N biraxi i ya yamarin kiraan fɔxɔ
ra.
Amasɔtɔ i bɔɲɛ xunbenla fima n ma.

33 Alatala, n xaran i ya tønne bunne
ma,
alogo n xa e suxu waxatin birin.

34 Xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya sariyan suxu n bɔɲɛn
ma feu!

35 N ti i ya yamarine kiraan xɔn,
amasɔtɔ na n kenexi.

36 I ya maxadi xuine sa n bɔɲɛni,
alogo n nama bira nafunla fɔxɔ ra.

37 N xun xanbi so fe kobine yi,
alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiraan
xɔn.

38 I de xuiin naxan tongoxi i
yεragaxu muxune xa,
na rakamali n tan i ya walikɛn xa.

39 N natanga yagine ma
n gaxuma naxanye yεε ra.
Amasɔtɔ i ya kiti saxine fan.

40 N waxi i ya fe ragidixine suxu feni
han!
N xa siimayaan sɔtɔ i ya tinxinni.

41 Alatala, i ya hinanna xa n li.
N nakisi alo i de xui tongoxi kii naxan
yi.

42 N xa nɔ n konbi muxune yabideni,

bayo n na n yigi saxi i ya falan nin.

43 Tin n xa lu ɲɔndin fale waxatin
birin,

amasɔtɔ n xaxili tixi i ya kitin nan na.

44 N ni i ya sariyan suxuma nɛn wax-
atin birin,
habadan han habadan.

45 N luma nɛn xɔɲyani,

Amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

46 N ni i ya maxadi xuine fe falama
mangane xa nɛn.

N mi yagɛ na ra mumɛ!

47 I ya yamarine n kenexi,
e rafan n ma.

48 N na n yiine tima i ya yamarine bun
ma nɛn,

e rafan n ma.

N yi lu n mirɛ i ya tønne ma.

49 I xaxili lu i ya falan xɔn ma
n tan i ya walikena fe yi,
bayo i bata yigin fi n ma.

50 N yi tɔɲni waxatin naxan yi,
i n madɛndɛn nɛn

amasɔtɔ n bata kisi i de xuiin ma.

51 Wasodene n magelema han,
koni n mi i ya sariyan fataxi mumɛ.

52 Alatala, n na n mirima i ya kiti
saxine ma.

Waxati danguxine yi,
ne nan yi n madɛndɛnma.

53 N na muxu ɲaxine to
naxanye e mɛma i ya sariyan na,
n xɔlɔma nɛn han.

54 I ya tønne findixi bɛti ba xunna nan
na n xa,
n xɔɲyani dɛnaxan yi.

55 Alatala, n na n mirima i ma kɔɛn
na,

alogo n xa i ya sariyan suxu.

56 N gbeen findixi i ya fe ragidixine
suxu feen nan na.

57 Alatala, n gbeen findixi naxan na,
na ni ito ra,
i ya falan suxu feen na a ra.

58 N ni i maxandima n bɔɲɛn ma feu!
Kininkinin n ma,
alo i bata de xuiin tongo kii naxan yi.

59 N bata n miri n yetɛ keɲaan ma,
n waxi bira feni i ya maxadi xuine
fɔxɔ ra.

60 N ni i ya yamarine suxuma nɛn
mafuren,

n mi buma.

61 Muxu jaxine bata lutin nati n yεε
ra,

koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn
ma.

62 N kelima nɛn kɔɛ tagini i tantun-
deni

i ya kiti tinxinxine fe ra.

63 N xɔyine nan i yεεragaxu muxune
ra,

e nun naxanye i ya fe ragidixine sux-
uma.

64 Alatala, dunuɲa rafexi i ya hinanna
nan na,

n xaran i ya tɔnne ma.

65 Alatala, i bata i ya falan nakamali,
i fe fajin naba n tan i ya walikεεn xa.

66 N xaran xaxilimayaan nun fe
kolonna ma,

amasɔtɔ n laxi i ya yamarine ra.

67 Benun n xa tɔrɔ waxatin naxan yi,
n bata yi tantan,

koni iki, n bata i ya falan suxu.

68 I fan, i kεwanle fan!

N xaran i ya tɔnne ma.

69 Muxu wasoxine bata wulen sa n
xun ma.

Koni i ya fe ragidixine suxi n xɔn ma
n bɔɲɛn ma feu!

70 E bɔɲɛne mi fan,

koni i ya sariyana n tan kεnɛnxi.

71 A rafan n ma, n tɔrɔ,

alogo n xa nɔ i ya tɔnne kolonɲε.

72 I ya sariyan nafan n tan ma
dangu xεmaan nun gbetin wuli
wuyaxin xa.

73 I tan nan n daxi,

i yi n namara,

nayi xaxinla fi n ma,

alogo n xa i ya yamarine xaran.

74 I yεεragaxu muxune sεwama nɛn
e na n to waxatin naxan yi,

a n laxi i ya falan nan na.

75 Alatala, n na a kolon

a i tinxin kiti sadeni.

I n nayagi nɛn amasɔtɔ i tinxin.

76 I ya hinanna xa n nii yifan n ma

alo i dε xuiin tongoxi

n tan i ya walikεεn xa kii naxan yi.

77 Kininkinin n ma

alogo n xa lu n nii ra,

amasɔtɔ i ya sariyana n kεnɛnxi.

78 Ala xa muxu wasoxine rayagi,

yo mi naxanye xa,

naxanye n tɔrɔma.

Koni n na n mirima i ya fe ragidixine
nan ma.

79 Ala xa a yεεragaxu muxune maso n
na,

naxanye birin i ya maxadi xuine
kolon.

80 N xa i ya tɔnne suxu n bɔɲɛn ma feu,
alogo n nama yagi.

81 Ala, n bata xadan i mamɛdeni n
nakisi feen na.

N bata n yigi sa i ya falani.

82 N yεεne bata bu i yεε ra kira yitoε

i dε xuina fe ra,

n yi a fala, n naxa,

“I n malima waxatin mundun yi?”

83 N bata liga

alo manpaan sa labana tεεn xun ma

naxan xaraxi ayi.

Koni hali na,

n mi jinanxi i ya tɔnne xɔn.

84 N mɔn xa i legeden han waxatin
mundun yi?

I na muxune makitima waxatin
mundun yi

naxanye n bεsɛnxɔnyama?

85 Muxu wasoxin naxanye mi i ya
sariyan suxi

ne bata yinla ge n yεε ra n suxu feen
na.

86 I ya yamarine birin tinxin.

Muxune n tɔɲεgεma, n mali.

87 A yi fa luxi ndedi n xa faxa,

koni n mi i ya fe ragidixine rabεɲɲε
mumε!

88 N nakisi i ya hinanni,

alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

89 Alatala, i ya falan luma nɛn
habadan.

A luma nɛn ariyanna yi habadan.

90 I ya tinxinyaan luma nɛn
mayixεtene birin xa.

I bata bɔxɔn dɔxɔ a dɔxɔdeni.

A mɔn luma mɛnna nin.

91 Seene birin mɔn daxi i ya maragi-
dini han to,

bayo e birin walima i xa.

92 Xa i ya sariyan mi yi n kεnɛnxi nun,
n yi faxama nɛn n ma tɔrɔni.

93 N mi jinanjɛ i ya fe ragidixine xɔn
mumɛ,

amasɔtɔ i n nakisixi e tan nan xɔn.

94 Bayo n ni i ya fe ragidixine fenma,
i tan nan gbee n na, n nakisi.

95 Muxu jaxine n legedenma n faxa
feen na.

Koni n na n jɔxɔ luma nɛn i ya maxadi
xuine xɔn.

96 N bata a kolon danna feen birin ma,
koni i ya yamarin tan dan mi na.

97 I ya sariyan nafan n ma han!

N na n mirima a ma ferijɛn gbɛn!

98 I ya yamarina n findima xaxili-
maan na

dangu n yaxune ra,

bayo a n yii waxatin birin.

99 N dangu n karamɔxɔne birin na,
amasɔtɔ n luma n mirɛ i ya maxadi
xuine ma.

100 Xaxinla naxan n ma
na gbo xɛmɛ fonne gbeen xa,

amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

101 N bata tondi sigɛ kira jaxin birin
xɔn,

alogo n xa i ya falan suxu.

102 N mi n masigama i ya kiti saxine
ra,

amasɔtɔ i tan yetɛɛn nan n xaranma.

103 I dɛ xuine jaxun kumin xa.

104 N xaxinla sɔtɔma i ya fe ragidixine
nin,

nanara mayifu fe yo mi fa rafan n ma.

105 I ya falan findixi kɛnɛnna nan na
n sanna bun ma,

naxan n siga kirani yalanma.

106 N dɛ xuiin naxanye tongoxi i xa,

n bata n kɔlɔ

n ne rakamalima nɛn,

n yi i ya kiti tinxinxine suxu.

107 Alatala n ma mantɔrɔne bata gbo
ayi han.

N nakisi

alo i a fala n xa kii naxan yi.

108 Alatala, n ma tantun xuiin na-
suxu,

i yi n xaran i ya kiti saxine ma.

109 N niin gbalon dɛ waxatin birin,

koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn.

110 Muxu jaxine bata lutin nati n yɛɛ
ra,

koni n mi n masigama i ya fe ragidix-
ine ra.

111 I ya maxadi xuine nan n kɛɛn na
habadan,

e tan nan n bɔjɛn nasɛwama.

112 N bata a ragidi n bɔjɛni

n xa i ya tɔnne suxu, han n faxa.

113 Nafigine mi rafan n ma,

koni i ya sariyan tan nafan n ma.

114 N yɛ masansan wure lefaan nan i
tan na.

N bata n yigi sa i ya falani.

115 ɛ tan fe jaxi rabane,

ɛ ɛ masiga n na,

alogo n xa n ma Alaa yamarine suxu.

116 N sɛnbɛ so

alo i bata a fala kii naxan yi,

i nama n yigitɛɛ.

117 Findi n yigin na alogo n xa kisi,

n yi i ya tɔnne binya waxatin birin.

118 Naxanye e masigama i ya tɔnne ra,
i ne makuyama i ra nɛn,

bayo e yanfan nan tun tima.

119 I muxu jaxine birin wolima ayi
nɛn kurun na,

nanara i ya maxadi xuine rafanxi n
ma.

120 N bata gaxu i yɛɛ ra,

n xuruxurun.

I ya kiti saxine bata n magaxu han!

121 N tinxinna nun sariya kɛndɛn lig-
ama,

i nama n nabɛjin n yaxune yii.

122 I ya walikɛɛn xaxili ragidi

a i fe fajin ligama a xa nɛn,

i nama tin

wasodene xa n jaxankata sɔnɔn.

123 N yɛɛne bata bu i yɛɛ ra kira yitɔɛ n
nakisi feen na,

alo i dɛ xui tinxinxin naxan tongo n
ma fe yi.

124 N suxu i ya hinanni,

i yi n xaran i ya tɔnne ma.

125 Xaxinla fi n ma

amasɔtɔ i ya walikɛɛn nan n na,

alogo n xa i ya maxadi xuine kolon ki
faji.

126 Alatala, i ya wanla kɛ waxatin nan
ito ra,

amasɔtɔ yamana i ya sariyan kalama.

127 Nanara, i ya yamarine rafan n ma
xɛma fajin xa.

128 Nanara, n biraxi i ya fe ragidixi
tinxinxine fɔxɔ ra.

Mayifu feene mi rafan n ma.

129 Kabanako feen nan i ya maxadi xuine ra.

Nanara, n na e suxuma n niin birin na.

130 I ya falane nan kenenna fima, e tan nan xaxinla fima xaxilitaren ma.

131 I ya yamarine xɔnla n suxuma alo min xɔli gbeen naxan n deen naxarama.

132 I yeɛ rafindi n ma, i yi kininkinin n ma,

alo i darixi a ligɛ kii naxan yi muxune xa

i xinla rafan naxanye ma.

133 N sigati kiin senbe so i de xui tongoxine xɔn,

i nama tin fe jaxi yo xa n nɔ.

134 N xunba jaxankatatiine ma, alogo n xa i ya fe ragidixine suxu.

135 I nɔrɔn xa godo i ya walikɛɛn ma, i yi n xaran i ya tɔnne ma.

136 N yeɛgen minima alo baana, amasɔtɔ yamaan mi i ya sariyan suxuma.

137 Alatala, i tinxin,

i ya kiti saxine fan tinxin.

138 I ya maxadi xuine fixi tinxinna nun lannayaan nin.

139 N na a to, n yaxune jinanma i fala xuiin xɔn, na xɔlɔma n ma nɛn han!

140 I mi i de xuiin kalɛ mumɛ! E rafan n tan i ya walikɛɛn ma.

141 N mi yatɛxi bonne ye, e bata n naxaxu, koni n mi jinanma i ya fe ragidixine xɔn.

142 I ya tinxinyaan luma nɛn habadan!

Jɔndin nan i ya sariyan na.

143 Tɔrɔn nun kuisanna bata n yili, koni i ya yamarine n kenɛnxi.

144 I ya maxadi xuine tinxin waxatin birin.

Xaxinla fi n ma alogo n xa siimayaan sɔtɔ.

145 N bata n xui ramini i ma n bɔjɛn birin na.

Alatala n yabi alogo n xa i ya tɔnne suxu!

146 N bata n xui ramini i ma.

N nakisi alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

147 N kurunma i maxandɛ, n mali. N yigi saxi i ya falan nin.

148 N xima n mirɛ i de xui tongoxine ma nɛn.

149 Alatala, i hinan.

N xuiin name, alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxin xɔn.

150 N nabilinna muxune biraxi fe jaxine fɔxɔ ra,

e yi e masiga i ya sariyan na.

151 Koni i tan Alatala, i maso n na.

Jɔndin nan i ya yamarine birin na.

152 N na a kolon xabu waxati xunkuye a i ya maxadi xuine luma nɛn habadan.

153 Ala, n ma tɔrɔn mato i yi n xunba, amasɔtɔ n mi jinanxi i ya sariyan xɔn.

154 N xun mayɛngɛ kitin sa,

i yi n xunba,

n yi siimayaan sɔtɔ

alo i a falaxi kii naxan yi.

155 Muxu jaxine tan mi kisima, amasɔtɔ e mi biraxi i ya tɔnne fɔxɔ ra.

156 Koni Alatala, i ya kininkinna gbo,

n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxine xɔn.

157 N yaxune wuya

naxanye n besɛnxɔnyaxi,

koni n mi i ya maxadi xuine bejinma.

158 N na i ya fala suxutarene to,

na n xɔlɔma nɛn.

159 Alatala, a mato i ya fe ragidixine rafan n ma,

n xa siimayaan sɔtɔ i ya hinanni.

160 Jɔndin nan i ya falan birin na.

I ya kiti tinxinxine luma nɛn habadan!

161 Mangane bata n jaxankata fu, koni n gaxuma i tan nan keden ma fala yeɛ ra.

162 N sɛwaxi i de xui tongoxine fe ra, alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

163 Wulen mi rafan n ma, koni i ya sariyan nafan n ma.

164 N ni i tantunma nɛn dɔxɔja ma solofere lɔxɔ yo lɔxɔ i ya kiti tinxinxine fe ra.

165 Bɔɲɛ xunbeli gbeen na kanne xa
i ya sariyan nafan naxanye ma,
sese mi na kanne ratantanɲɛ.
166 Alatala, n yigi saxi i tan nan ma
marakisi yi,
n luma nɛn i ya yamarine suxɛ.
167 N na i ya maxadi xuine suxuma
nɛn n niin birin na,
bayo e rafan n ma ki faɲi.
168 N bata i ya fe ragidixine
nun i ya maxadi xuine suxu,
i n kɛwanle birin kolon.
169 Alatala, n ma mawuga xuiin xa i li.
Xaxinla fi n ma
alo i a falaxi kii naxan yi.
170 I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
i yi n nakisi
alo i bata dɛ xuiin tongo kii naxan yi.
171 N ni i tantunma nɛn waxatin birin,
amasɔɔ i bata n xaran i ya tɔnne ma.
172 N bɛtin bama nɛn
lan i dɛ xui tongoxina fe ma,
amasɔɔ i ya yamarine birin tinxin.
173 N mali i sɛnben nin,
amasɔɔ n bata i ya fe ragidixine nan
sugandi.
174 Alatala, i ya marakisin xɔnla n na!
I ya sariyana n kɛnɛnxi.
175 N xa siimayaan sɔɔ
alogo n xa i matɔxɔ,
i ya kiti saxine yi n mali.
176 N bata tantan kiraan ma
alo yɛxɛɛn naxan lɔxi ayi.
Fa n tan i ya walikɛɛn fen,
amasɔɔ n mi ɲinanxi i ya yamarine
xɔn.

120

Ala maxandina malina fe ra

1 Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.
N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma,
a yi n yabi.
2 Alatala n nakisi wuledene nun yan-
fantenne ma.
3 Ɛ tan wuledene,
Ala nanse ligama ɛ ra,
a ɛ saranma nanse ra?
4 A lan a xa ɛ tɔrɔ
sofane xalimakunle nun tɛɛ wolonne
nan na.
5 Tɔrɔn na a ra n tan xa,

n lu ɛ tagi, ɛ tan Mesɛki kaane,
n dɔxɔ ɛ ye
alo Kedari bɔnsɔnna muxune wulaan
kui.
6 N bata bu muxune tagi
bɔɲɛ xunbenla mi rafan naxanye ma!
7 N na bɔɲɛ xunbenla fe fala,
e tan yi yɛngɛn so.

121

Ala nan en natanga muxun na

1 Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.
N bata n yɛɛ rate geyane ma,
n naxa, “N ma maliin kelima minɛn
yi?”
2 N ma maliin kelima Alatala nan ma
naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.
3 A mi tinɲɛ, i yi bira.
I kantanmaan mi xiyɛ mumɛ.
4 Isirayila kantanmaan mi kinsanɲɛ,
a mi xiyɛ.
5 Alatala i kantanma,
a i dɛxɔn ma alo i nininna.
6 Sogen mi fefe ligɛ i ra yanyin na,
kiken fan mi fefe ligɛ i ra kɔɛɛn na.
7 Alatala i kantanma nɛn fe ɲaxin
birin ma,
a yi i niin natanga.
8 Alatala i kantanma nɛn i ya sigan
nun xɛtɛni,
fɔlɔ iki ma han habadan.

122

Yerusalɛn matɔxɔ bɛtina

1 Ala Batu Banxi yisiga bɛtina,
Dawuda gbeena.
Sɛwan na a ra n xa, e na a fala n xa,
“En siga Alatalaa banxini!”
2 Iki, en tixi Yerusalɛn so dɛɛn na.
3 Yerusalɛn tixi ki faɲi
a banxine tugunxi e bode ra.
4 Alatalaa yamaan sigama mɛnna nin
bɔnsɔn yɛɛn ma,
alo a sariyana a falaxi Isirayila xa kii
naxan yi,
alogo e xa sa a xinla tantun.
5 Mangane kitin sama mɛnna nin
Dawudaa manga gbɛdɛn ma.
6 Ɛ Ala maxandi bɔɲɛ xunbenla fe ra
Yerusalɛn xa.
Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi a rafan mux-
une ma.

7 Ala xa bəɲe xunbenla lu taani.
Ala xa herin fi taa yi kaane ma.
8 Ngaxakedenne nun n xoyine fe ra, n
naxa,
“Ala xa bəɲe xunbenla fi Yerusalen
ma.”
9 N taana bəɲe xunbenla nan fenma
Alatalaa banxina fe ra, en ma Ala.

123

Ala xa hinan en na

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.
I tan naxan dɔxi kore xonna ma,
n na n yeε ratema i tan nan ma,
2 alo konyine e yeεn tima e kanna ra
kii naxan yi,
alo walike ɲaxanla yeεne luma tixi a
kanna ra kii naxan yi.
En na en yeεne tima
en ma Ala ra na kii nin, Alatala,
en yi a hinanna mamε.
3 Hinan nxu ra, Alatala, hinan nxu ra,
amasotɔ e nxu rapaxuxi han!
4 Nxu niin bata wasa fεre kanne nun
wasodene magele xuine ra.

124

Ala nan a muxune ratangama

1 Ala Batu Banxi yisiga betina,
Dawuda gbeena.
Xa Alatala mi yi ti en xon nun,
Isirayila muxune fan xa a fala, e
naxa,
2 “Xa Alatala mi yi ti en xon nun
yaxune yi en yengema waxatin naxan
yi,”
3 e yi en ɲeɲen gerunma nen nun
e xɔɔ en xili ma waxatin naxan yi.
4 Nayi, walanna yi sigama en na nen
nun,
fufaan yi en mamin,
5 ige xunfan gbeen yi sa en xun ma.
6 En barikan bira Alatala xa,
a mi tinxi en yaxune yi en ɲan.
7 Nxu bata nxu sotɔ
alo xolina a sotoma xoli suxuna lutin
na kii naxan yi.
Lutin bata bolon, nxu xɔɔya!
8 En ma maliin kelima Alatala nan yii
naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.

125

Alaa muxune rakisi fena

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.
Naxanye e yigi sama Alatala yi,
na kanne ligaxi nen alo Siyon
Geyana,
naxan luma a funfuni habadan,
a mi mamaxe mumε!
2 Yerusalen rabilinxi geyane ra kii
naxan yi,
Alatala fan a muxune rabilinma na
kii nin,
keli to ma han habadan!
3 Amasotɔ tinxintarene mi luyε
tinxin muxune yamanan xun na
mumε,
alogo tinxin muxune fan nama fe
ɲaxin liga.
4 Alatala, fe faɲin naba na kanne xa
naxanye fan e nun naxanye
sondomen fan.
5 Koni, naxanye kira tinxintarene
foxɔ ra,
Alatala xa ne nun fe ɲaxi rabane ɲan
e bode xon ma.
Ala xa bəɲe xunbenla fi Isirayila ma.

126

Ala maxandina xunbana fe ra

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatala mon faxina en tan muxu sux-
ine ra Siyon taani,
a liga nen en yeε ra yi
alo xiye na a ra!
2 En gele nen han,
en yi sewa betine ba!
Siyaan bonne yi a falama nen, e naxa,
“Alatala bata fe gbeene liga e xa.”
3 Alatala bata fe gbeene liga en xa,
en birin bata sewa.
4 Alatala, i mon xa nxɔ yamanan senbe
so
alo tulen fama igen na
xude wuli yixaren na kii naxan yi.
5 Naxanye sansiin wolima e wugama,
ne sonxoma nen sewani se xabadeni.
6 Naxanye sigama wuge sansi woli-
deni,
ne xetema gele nen malo xidine ra e
xun ma.

127

Ala wali faɲi kolonna

¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina, Sulemani gbeena.

Xa Alatala xa mi banxin tima, banxi tiine wali fuun nan keɲa. Xa Alatala xa mi taan makantan, taa kantanne fe fuun nan xun na.

² E kurunma walideni fuyan, ε kɔε rasoma fuyan, ε balon sɔtɔma tɔrɔn nin. Anu, Ala balon soma a xanuntenne yii nɛn, e saxi.

³ Alatala diine fima muxune ma nɛn e keɲn na.

E findixi kɔntɔnna nan na Alatala naxan fima.

⁴ Xɛmɛn dii xɛmɛn naxanye sɔtɔma banxulanyani, ne ligaxi nɛn alo xalimakunla sofaan yii kii naxan yi.

⁵ Sɛwan na xɛmɛn xa xalimakuli wuyaxin naxan yii. E nun a yaxune na kiti, a mi yagima.

128

Duban Ala yɛɛragaxu muxune xa

¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina.

Sɛwan na kanne xa naxanye gaxuma Alatala yɛɛ ra, naxanye birama a kiraan fɔxɔ ra.

² I wali xɔnna i makone fanma nɛn. I sɛwama nɛn i mɔn yi sabati.

³ I ya ɲaxanla diine barima nɛn alo wudi bili bogilana. I ya dii xɛmɛne i ya tabanla rabilinma nɛn alo oliwi wudi binle.

⁴ Muxun naxan gaxuma Alatala yɛɛ ra,

na kanna dubani itoe nan sɔtɔma.

⁵ Alatala xa barakan sa i ya fe yi keli Siyon yi!

Ala xa i Yerusalɛn sabatixin to i siin birin yi!

⁶ Ala xa i i mamandenne to! Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi Isirayila ma.

129

*Ala maxandina Isirayila yaxune**xili ma*

¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina. E n yɛngɛma xabu n dii ɲɔɛ waxatini, Isirayila kaane fan xa a fala, e naxa,

² “E en yɛngɛma xabu en dii ɲɔɛ waxatini,”

koni e mi en nɔ.

³ E bata n fanna makorondon, alo xɛɛn bi daxina.

⁴ Koni Alatala tinxin, a bata nxu nun muxu ɲaxine tagi bolon.

⁵ Muxun naxanye Siyon ɲaɲaxuxi, Ala xa ne yagixin naxɛɛ.

⁶ E xa liga alo sɛxɛn naxan solima banxin fari, sogen yi a xara ayi.

⁷ Muxun naxan a xabama hali yii fe kedenna a mi a sɔtɔma, hali xidi kedenna a raxidi muxun fan mi a sɔtɔma.

⁸ Dangu muxune mi a falama e xa, e naxa, “Alatala xa barakan sa ε fe yi.” Hanma e naxa, “Nxu dubama ε xa Alatala xinli.”

130

Ala maxandina malina fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina. Alatala, n bata n xui ramini i ma tɔrɔni.

² Marigina, n xuiin name, i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ Alatala, xa i nxu suxu nxu hakɛne ra, Marigina, nde luma a yalagitaren na?

⁴ Koni i tan nan nxu mafeluma nxu hakɛne ra, nxu yi gaxu i yɛɛ ra.

⁵ N yengi saxi Alatala nan ma, n niin taxuxi a ra, n xaxili tixi a falan nan na.

⁶ N yengi tixi Marigin na alo taa kantanne yengi kuye yibaan ma kii naxan yi.

⁷ Isirayila, i yengi ti Alatala ra, amasɔtɔ a hinan, a nɔɛ i xunbɛ nɛn.

⁸ A tan nan Isirayila rakisima a haken birin ma.

131

Ala maxandina limaniyani

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina,
Dawuda gbeena.

Alatala, n mi fa waso, n mi kanba.
N mi fa n xaxinla rasigama feene ma
sɔnɔn,

naxanye gbo dangu n na,
naxanye magaxu n yεε ra yi.

² Koni n bata n xaxinla raxara,
n yi n sabari, n nii yifanxi n ma
alo dii nɔrɛna a nga fɛma.

³ Isirayila, i yengi ti Alatala ra
fɔlɔ to ma han habadan!

132

Dawudaa taan nan Alatala dɔxɔden na

Taruxune Firinden 6.41-42

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatala, Dawudaa fe xa rabira i ma,
e nun a tɔrɔne birin.

² A tan nan a kɔlɔ Alatala xa,
a yi a dɛ ti Yaxubaa Ala Sɛnbɛmaan xa.

³ A naxa, “N mi soma n konni,
n mi n sama n ma saden ma,

⁴ n mi tinɛ n yi kinsan hanma n yi xi,

⁵ han n yiren fen Alatala xa,
Yaxubaa Ala Sɛnbɛmaan luma
dɛnaxan yi.”

⁶ Nxu bata a fe mɛ Efarata yi,
nxu bata a to Yaari taan nabilinni.

⁷ E naxa, “En siga Alaa banxini,
en yi en xinbi sin a san bun.”

⁸ Alatala, keli, i fa i dɔxɔdeni,
i tan nun i ya kankirana,
i sɛnbɛn naxan yi.

⁹ Ala xa i ya saraxaraline findi tinxin
muxune ra,
i ya tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ
sɛwani.

¹⁰ I nama i ya manga sugandixin
nabɛnin,
i ya walikɛɛn Dawuda fe ra.

¹¹ Alatala bata a kɔlɔ Dawuda xa,
a mi a kalɛ mumɛ! A naxa,
“N ni i ya dii xɛmɛna nde nan
sugandima,
a ti i funfuni mangan na.

¹² Xa i ya dii xɛmɛne n ma layirin
suxu,

e nun n ma maxadi xuine,
n na e xaranma naxanye ma,
e diine fan dɔxɔma nɛn
i ya mangaya gbɛdɛni han habadan.”

¹³ Alatala bata Siyon sugandi a
dɔxɔden na.

¹⁴ A bata a fala, a naxa,
“N luma be nin habadan.
N waxi mangayaan liga feni be nin.

¹⁵ N baraka gbeen sama nɛn Siyon ma
baloni,

n donseen so a tɔrɔ muxune birin yii.

¹⁶ N kisin fima nɛn a saraxaraline
birin ma,

a tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sɛwani.

¹⁷ N mangana nde raminima nɛn
Dawuda yixɛtɛne yɛ mɛnni,
na yi lu n ma manga sugandixin fun-
funi.

¹⁸ N na a yaxune rayagima nɛn,
koni a mangayaan taxamasenna
nɔrɔma nɛn han!”

133

Ngaxakedenyana fe

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina,
Dawuda gbeena.

Fe faɲin na a ra e nun sɛwana,
ngaxakedenne na lu e bode xɔn bɔɲɛ
xunbenli.

² A luxi nɛn alo ture xiri naxumɛn
naxan sama Haruna xunni,
a godo a dɛ xaben ma
han a domain kɔɛɛn xɔn.

³ A luxi nɛn alo xiila
naxan kelin Xerimon geyaan fari
godo Siyon geyaan ma.
Amasɔtɔ Alatala habadan nii rakisin
duban nagodoma mɛnna nin.

134

Ala tantun fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatalaa walikɛne birin xa a tantun,
naxanye birin xima a batuɛ a banx-
ini,

ɛ fa a tantun.

² ɛ ɛ yiine yite yire sarijanxini,
ɛ Alatala tantun!

³ Alatala xa i baraka keli Siyon yi,
a tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ
xɔnna daxi.

135*Tantun betina
Yaburin 115.4-11*

- ¹ Tantunna Ala xa!
 E Alatala xinla tantun!
 E tan Alatalaa walikene, e a tantun.
² E tan naxanye tixi Alatalaa banxini
 naxanye en ma Alaa banxin tanden
 ma.
³ Tantunna Ala xa! Amasoto Alatala
 fan.
 E a tantun betine yi, amasoto a diya.
⁴ Alatala nan Yaxuba sugandixi a yete
 xa,
 a yi Isirayila findi a gbeen na.
- ⁵ N na a kolon fa fala Alatala gbo,
 en Marigin gbo alane birin xa.
⁶ Kore xonna nun boxo xonna ma,
 foxo igene nun yire tilinxine birin yi,
 naxan na rafan Alatala ma,
 a na nan ligama.
⁷ A bata foyen nun tulen nakeli boxon
 danna ra,
 a kuye sarinna ramini e nun tulena,
 a foyen nakeli a ramaradeni.
⁸ A yi dii singene
 nun xuruse dii singene faxes Misiran
 yamanani.
⁹ A yi kabanako feene liga e tan
 Misiran kaane tagi,
 Firawona nun a kuntigine birin xili
 ma.
¹⁰ A siya wuyaxine halagi,
 a yi manga senbemanefaxa,
¹¹ sa folo Amorine Manga Sixon ma,
 e nun Basan Manga Ogo
 e nun mangan naxanye birin Kanan
 yamanani.
¹² A yi e boxone so Isirayila yii e keen
 na,
 a findi a yamaan keen na.
- ¹³ Alatala, i xinla fe luma nen
 habadan!
 Mayixetene nun mayixetene e xaxili
 luma i xon ma nen.
¹⁴ Alatala a muxune xun mayenge
 kitin sama nen.
 A kininkinin a walikene ma.
¹⁵ Gbetin nun xemaan nan tun siyane
 suxurene ra!
¹⁶ E deen na, koni e mi fala tima.
 E yee ne na, koni e mi sese toma.

- ¹⁷ E tunle na, koni e mi fefe mema.
 Niiraxili yo mi e yi.
¹⁸ Naxan na e rafala, a a yigin sa e yi,
 na fan luma nen alo e tan.
¹⁹ E tan Isirayila yamana, e Alatala
 tantun.
 E tan saraxaraline, e Alatala tantun.
²⁰ E tan Lewi bonsonna, e Alatala tan-
 tun.
 E tan a yee ragaxu muxune, e Alatala
 tantun.
²¹ Barikan bira Alatala xa Siyon yi,
 a tan naxan luma Yerusalen taani.
 Tantunna Ala xa!

136*Barika birana Isirayilaa Ala xa*

- ¹ E Alatala tantun amasoto a fan.
 A hinanna luma nen habadan!
² E alane Ala tantun.
 A hinanna luma nen habadan!
³ E marigine birin Marigin tantun.
 A hinanna luma nen habadan!
⁴ A tan nan keden pe kabanako feene
 ligama.
 A hinanna luma nen habadan!
⁵ A bata ariyanna rafala a xaxili-
 mayani.
 A hinanna luma nen habadan!
⁶ A bata boxon ti tilinne fari.
 A hinanna luma nen habadan!
⁷ A bata yanban seene da kore xonna
 ma.
 A hinanna luma nen habadan!
⁸ Sogen mangayaan ligama yanyin
 nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
⁹ Kiken nun sarene mangayaan ligan
 keen nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
¹⁰ A yi Misiran kaane dii singene faxes.
 A hinanna luma nen habadan!
¹¹ A ti Isirayila muxune yee ra
 keli Misiran yamanani.
 A hinanna luma nen habadan!
¹² A na liga a senbe gbeen nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
¹³ A yi Gbala Baani taxun a tagi.
 A hinanna luma nen habadan!
¹⁴ A yi a muxune ragidi a tagi, Isiray-
 ila kaane.
 A hinanna luma nen habadan!
¹⁵ A yi Firawona nun a sofane radin
 Gbala Baani.
 A hinanna luma nen habadan!
¹⁶ A ti a muxune yee ra tonbonni.
 A hinanna luma nen habadan!

17 A yi manga gbeene faxes.
 A hinanna luma nen habadan!
 18 A yi manga senbemanefaxes.
 A hinanna luma nen habadan!
 19 A yi Amorine manga Sixon faxes.
 A hinanna luma nen habadan!
 20 A yi Basan kaane manga Ogo faxes.
 A hinanna luma nen habadan!
 21 A yi e boxon so a yamaan yii e keen
 na.
 A hinanna luma nen habadan!
 22 A yi findi Isirayila keen na, a wa-
 likena.
 A hinanna luma nen habadan!
 23 A jaxo lu nen en tan yigelitone xon.
 A hinanna luma nen habadan!
 24 A yi en xaroya en yaxune ma.
 A hinanna luma nen habadan!
 25 A tan nan donseen soma niimaseen
 birin yii.
 A hinanna luma nen habadan!
 26 E Ala tantun naxan kore!
 A hinanna luma nen habadan!

137

Isirayila muxu suxine fe

1 Nxu yi dxi Babilon xude deene yi
 waxatin naxan yi
 nxu wugama, nxu yi lu nxu mire
 Siyon ma.
 2 Nxu yi nxo balonne singan
 na yamanan wudi tofapine ra.
 3 Muxun naxanye nxu suxu,
 ne yi betine maxodin nxu ma.
 Nxu jaxankata muxune yi sewa
 betine maxodin nxu ma,
 e naxa, "E Siyon betina nde ba nxu
 xa."
 4 Nxu tan betin bama Alatala xa di
 xone taani?
 5 Xa n jinan i xon Yerusalen,
 Ala xa n yiifanna faxes n ma.
 6 Xa n jinan i tan xon,
 xa n mi lu Yerusalen yate n ma sewan
 birin yi,
 Ala xa n deen suxu!
 7 Alatala, Edon kaane fe xa rabira i
 ma,
 e yi naxan falama Yerusalen suxu
 lxonni,
 e naxa, "E a kala, e taan naxari fefe!"
 8 I tan Babilon taana, i halagima nen
 fefe!

Sewan na kannaxa naxan i ya donla
 saranma
 alo i a ligaxi nxu ra kii naxan yi,
 9 naxanye e dii futene tongoma
 e yi e yigolon fanyen ma.

138

Ala tantun fena

1 Dawuda gbeena.
 Ala, n bata i tantun n borjeni fefe!
 N betin bama Ala yetagi.
 2 N na n xinbi sinma i ya Banxi
 Sarijanxin yetagi,
 n yi i xinla tantun i ya hinanna nun i
 ya lannayana fe ra.
 Amasoto i bata i de xuiin nafisa i xinla
 yeten xa.
 3 N ni i xili waxatin naxan yi,
 i n yabi nen,
 i yi n senbe so, i n xaxili ragidi.
 4 Alatala, dunuja mangane birin i
 tantunma nen,
 e na i ya falane me waxatin naxan yi.
 5 Alatala, e i kewanle mataxoma nen
 betini,
 amasoto i ya binyen gbo.
 6 Hali Alatala to mate,
 a yengi dxi muxu dipaxine xon,
 koni a yen tixi wasodene ra wulani.
 7 Xa n sigan tima toroni,
 i n nakisima nen,
 i yi n yaxune yenge i senbeni,
 n kisi i senben xon.
 8 Alatala feene rananma a fajin nan
 ma n xa.
 Alatala i ya hinanna luma nen
 habadan!
 I nama i wali xonne rabejin.

139

Ala jaxo luxi adamadiine xon

1 Dawudaa betina, beti baane kunti-
 gin xa.
 Alatala, i bata n feselese, i n kolon.
 2 I n sa waxatin nun n keli waxatin
 birin kolon.
 Hali i makuya n na, i n ma miriyane
 birin kolon.
 3 I a kolon n nema sigatini
 hanma n nema saxi,
 i n kewanle birin kolon.
 4 Alatala, benun n xa falan ti waxatin
 naxan yi,

n naxan falama i na kolon ki fajni.

⁵ I n nabilinni,
n yee ra e nun n xanbi ra.
N ni i tan nan yii.

⁶ Na fe kolonna magaxu n tan yee ra
yi.
A dangu n na, n mi nœ a yigbe mumε!

⁷ N nœ sigε minen,
n yi n luxun i ya Nii Sarijanxin ma?
N sigan minen yi, n keli i tan yetagi?

⁸ Xa n te ariyanna yi, i na yi.
N na siga laxira yi, i na yi.

⁹ Hali n siga han sogetedeni,
hanma n sa dœxœ fœxœ igen xanbi ra,

¹⁰ i tima nen n yee ra menna fan yi,
i mi n naberinje mumε!

¹¹ Xa n na a fala, n naxa,
“N xa n luxun dimini.
Kenenna xa findi kœen na n
nabilinni.”

¹² Koni sese mi dimin na i tan yee ra
yi,
kœeni yalan alo yanyina i tan yee ra yi.
Dimin nun yanyin birin lan i tan xa.

¹³ I tan nan n sœndœmen daxi,
i tan nan n saxi nga fatini.

¹⁴ Ala, n ni i tantunma,
amasœtœ n da kiin magaxu,
i kewanle magaxu.

N na a kolon n niini ki fajni.

¹⁵ N fati bœnden mi yi luxunxi i tan
ma,

i to yi n nafalama suturani
i yi n dama nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ I yi n toma benun n fatin xa yelin
nafale.

I bata yi n ma siimayaan xasabin sebe
i ya kitabun kui,

benun a xa fœlœ waxatin naxan yi.

¹⁷ Ala, i ya miriyane famu raxœlœ n
xœn.

E xasabin wuya!

¹⁸ Xa n na e yate, e wuya mejen sinna
xa.

N na xulun waxatin naxan yi,
n mœn luma i tan nan fema.

¹⁹ Ala, a yi lan nun i xa muxu jaxine
faxa!

Faxa tiine, ε masiga n na.

²⁰ E fala jaxine tima, e i xili kala.

I yengεfane i xinla falama fuun nin.

²¹ Alatala, n mi muxune rapaxue ba
naxanye i rapaxuma?

N bata n mε na muxune ra
naxanye murutœxi i xili ma.

²² E mi rafan n ma mumε!
N bata e yate yaxune ra.

²³ Ala, n fœœfœœ i yi n bœjeni feen
kolon.

N mato, i yi n ma miriyane kolon.

²⁴ A mato, xa n kira jaxin nan xœn,
i siga n na habadan kira fajin xœn ma.

140

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kunti-
gin xa.

² Alatala, n xunba muxu jaxine yii.
N natanga gbalotœne ma.

³ E fe jaxi yitœnna nin waxatin birin.
E yengε ralanna nin lœxœ yo lœxœ!

⁴ Fala xœlene nan e lenne ma
alo sapina.

E fala xuine xœlœ alo koson xœlena.
Betu xuini te.

⁵ Alatala, n natanga muxu jaxine
senben ma.

N nakisi gbalotœne ma,
naxanye kataxi n nabira feen na.

⁶ Muxu wasoxine bata lutin nati n yee
ra.

E bata e gbatune rati kiraan xœn ma n
suxu xinla ma.

Betu xuini te.

⁷ N bata a fala Alatala xa n naxa,
“N ma Ala nan i tan na.

Alatala n ma maxandi xuiin name!”

⁸ Marigina Alatala, n nakisi senbœna,
i n xun mayengεma yengε so waxa-
tini.

⁹ Alatala, i nama tin
muxu jaxine waxœn feen yi liga.

I nama tin e fe nataxine yi kamali,
e yi waso ayi.

Betu xuini te.

¹⁰ I nama tin n yaxune yi nœœn sœtœ.

Ala xa n yaxune gbalœ falane so e xun
na.

¹¹ Ala xa tœœ wolonne bœxœn e ma.
Ala xa e woli ayi tœœni.

Ala xa e woli yinla kui
e mi nœœ te naxan na.

¹² Nafine mi luma yamanani.

Ala xa yihadin so gbalotone xun na.

¹³ N na a kolon
a Alatala kiti kendɛn sama tɔrɔ mux-
une xa,
a yi yiigelitone xun mayɛngɛ kitin sa.
¹⁴ Tinxin muxune i tantunma nɛn
yati!
Muxu fajine yi lu i yetagi.

141

Ala maxandina jinbanna ra

¹ Dawudaa bɛtina.
Alatala, n bata n xui ramini i ma,
fa n mali mafurɛn!
N na i xili, i tuli mati n na.
² N ma maxandin xa lu
alo wusulanna i yetagi.
N yiine yitexin xa liga
alo jinbari ra saraxana.
³ Alatala i yengi dɔxɔ n fala xuiin xɔn,
i yi n dɛɛn kantan.
⁴ I nama tin n bɔjɛn yi lu fe jaxini,
n nama fe jaxine liga nxu nun fe jaxi
rabane.
N xu nama nxu dɛge nxu bode xɔn.
⁵ N tinma nɛn tinxin muxun yi n
bɔnbɔ,
bayo hinanna na a ra.
A rafan n ma, a yi n kawandi.
Na luxi nɛn alo turen na susan n
xunni.
N mi tonde na ma.
Koni n na Ala maxandima nɛn
fe jaxi rabane wanle xili ma.
⁶ E mangane radinma nɛn geyaan san
bun fanyene ma,
muxu jaxine yi a kolon nayi
a jɔndin nan n ma falane ra.
⁷ Xɛɛn bima kiin de,
bɔxɔn yi buxa,
nxu xɔnne xuyama ayi na kiini laxira
so dɛɛn na.
⁸ Marigina Alatala,
n yɛɛn tixi i tan nan na.
N na n luxunma i tan nin,
i nama tin n faxa.
⁹ N natanga na lutine ma
e naxanye ratixi n yɛɛ ra
e nun fe jaxi rabane wosone.
¹⁰ Ala xa muxu jaxine suxu
e yetena luti ratixine ra,

koni n tan xa dangu bɔjɛ xunbenli.

142

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa fala jaxumɛna, a yi
faranna ra waxatin naxan yi. Ala
maxandina.
² N na n xui raminima Alatala ma,
n yi a mafan.
³ N na n kɔntɔfili feene birin fala a xa,
n yi n ma tɔrɔne birin yita a ra.
⁴ Wɛkilɛn na jɔn n yi,
i tan n sigaden kolon.
N sigan tima kiraan naxan xɔn,
e bata woson nati n yɛɛ ra na xɔn ma.
⁵ N dɛxɔn to,
muxune mi e jɔxɔ luma n tan xɔn.
Luxunde yo mi fa n tan ma.
Muxu yo mi kɔntɔfilixi n ma fe ra.
⁶ Alatala, n ni i tan nan mafanma.
N naxa, "I tan nan n luxunden na.
I tan nan findixi n gbeen na bɔxɔ
xɔnna fari."
⁷ I tuli mati n ma mawuga xuiin na.
Amasɔtɔ n bata xadan.
N xunba n sagatan muxune yii.
Amasɔtɔ e sɛnbɛn gbo n xa.
⁸ N namini kasoon na,
alogo n xa i xinla tantun.
Tinxin muxune yi n nabilin
bayo i bata fe fajin naba n xa.

143

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina.
Alatala, n ma maxandi xuiin name!
I tuli mati n xuiin na.
N yabi i ya tinxinna nun i ya hinanna
nin.
² I nama n tan i ya walikɛɛn makiti,
bayo muxu yo mi tinxin i tan yetagi.
³ N yaxuna n sagatanma,
a yi n nabira bɔxɔni,
a yi n lu dimini
alo muxu singe faxaxine.
⁴ Wɛkilɛn bata jɔn n yi,
n sɛnbɛ mi fa na sɔnɔn.
⁵ N na n mirima waxati danguxine
ma.
I feen naxanye birin nabaxi,
n na n mirima ne ma,
n na n mirima i kɛwanle ma.

6 N na n yiine tima i tan nan xa.
N niin xaraxi i yeṭagi
alo bɔxɔ xarena.

Beti xuini te.

7 Alatala, n yabi iki sa!
N niin ɲanmatɔn na a ra.
I nama i yeṭagin luxun n ma.
Xanamu n sama faxa muxune fari
nɛn.

8 Benun xɔtɔnni,
i xa n yabi i ya hinanni.
Amasɔtɔ n na n yigi saxi i tan nin.

A yita n na
n lan n xa sigan ti
kiraan naxan xɔn.
Amasɔtɔ n na n niin taxuxi i tan nan
na.

9 Alatala, n xunba n yaxune yii.
N na n luxunxi i tan nan fɛma.

10 N xaran i sagoon ligan ma,
bayo n ma Ala nan i ra.
I ya Nii faɲin xa n xali bɔxɔ faɲini.

11 Alatala siimayaan fi n ma i xinla fe
ra.

I xa n ba tɔrɔni i ya tinxinni.

12 N yaxune dɛ xidi i ya hinanni.

N yengefane halagi,
amasɔtɔ i ya walikɛɛn nan n na.

144

Mangana Ala maxandina

1 Dawuda gbeena.
Barikan bira Alatala xa,
n kantan muxuna,
naxan n maxaranma yenge sodeɲi.

2 A tan nan hinanma n na,
n ma yinna,

n ma faran makantanxina,
n xunba muxuna,
e nun n ye masansan wure lefana.

N na n luxunma a tan nin.
A tan nan siyane luma n sanna bun.

3 Alatala, nanse muxun na
alogo i xa i ɲɔxɔ lu a xɔn?

Nanse adamadiin na
alogo i xa i miri a ma?

4 Adamadiin luxi nɛn alo foyedina.

A siimayaan luxi nɛn
alo nininna naxan danguma.

5 Alatala, kuyen tintin, i godo.

I yiin din geyane ra,
e tutin xa te.

6 Kuye sarinne rasiga,

i yi yaxune raxuya ayi.
I ya xalimakunle woli,
i yi e kedi.

7 I yiin nagodo keli kore,
i yi n ba tilinna ma.

N ba xɔɲɛne sɛnbɛn bun

8 naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

9 Ala, n beti nɛnɛn bama nɛn i xa,
n yi i tantun kondenna ra.

10 A tan nan mangane rakisima.

A tan nan a walikɛɛn Dawuda rak-
isima silanfanna ma.

11 N xunba,

i n ba xɔɲɛne sɛnbɛn bun ma,

naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

12 Ala xa en ma dii xɛmɛne rasabati
alo wudi binle.

Ala xa en ma dii tɛmɛne xa tofaɲɛ ayi
alo gɛmɛ sɛnbɛtɛn nayabuxin
naxanye manga banxine bun.

13 Ala xa en ma sagane rafe donseen
sifan birin na.

Ala xa en ma xuruseene rawuya ayi
xɛɛn ma,

dɔxɔɲa ma wuli keden han wuli fu.

14 Ala xa en ma ɲingene rasabati.

Ala xa en tanga yengɛn ma
alogo muxɛ nama suxu,
wuga xuiin yi te taani.

15 Sɛwan na yamaan xa,
na feene ligama naxanye xa.

Sɛwan na yamaan xa,
naxanye Ala findixi Alatala ra.

145

Tantun betina

1 Dawuda Ala tantunna.

N ma Ala, n ma mangana,
n ni i batuma.

N barikan birama i xa nɛn
habadan han habadan.

2 Lɔxɔ yo lɔxɔ n barikan birɛ i xa.

N ni i xinla tantunma nɛn
habadan han habadan.

3 Alatala gbo, a lan a yi tantun.

A gboon dan mi na.

4 Mayixɛtɛne birin xa i ya wanle fe
fala

mayixɛtɛ famatɔne xa,

e yi i kewanle fe yeɓa e xa.
⁵ E i ya binye gbeen nun nərɔna fe fala.
 N luma nɛn n mirɛ i ya kabanako wanle ma.
⁶ E xa i sɛnbɛ magaxuxina fe fala.
 N tan i ya gbona fe falama nɛn.
⁷ E xa i ya nɛmana fe fala,
 e yi i ya tinxinna fe rali sɛwani.
⁸ Alatala diɲa, a kininkinin,
 a mi xɔlɔn xulɛn, a hinanna gbo.
⁹ Alatala fe faɲin nabama muxun birin xa.
 A kininkininma a daala birin ma.
¹⁰ Alatala, i ya dali seene birin i tantunma nɛn.
 I ya tɔgɔndiya muxune birin barikan birama i xa nɛn.
¹¹ E i ya mangayaan binyena fe falama nɛn.
 E mɔn yi i sɛnbɛna fe yeɓa
¹² alogo muxun birin xa i kewanle kolon,
 e nun i ya mangayaan binye gbeena.
¹³ I ya mangayaan findixi habadan mangayaan nan na.
 I sɛnbɛn luma nɛn mayixɛtɛne nun mayixɛtɛne xun na.
 Ala a dɛ xuine birin nakamalima,
 a hinan a daala birin na.
¹⁴ Alatala ne malima nɛn naxanye biraxi,
 a yi muxune rakeli naxanye felenxi.
¹⁵ Birin yeɛn tixi i tan nan na alogo i xa donseen so e yii a waxatini.
¹⁶ I tan nan i yiin nabima,
 i yi donseen so niimaseene birin yii.
¹⁷ Alatala feen birin ligama tinxinna nin.
 A hinan a kewanle birin yi.
¹⁸ Alatala maso na muxune ra naxanye a xilima,
 naxanye birin a xilima ɲɔndini.
¹⁹ A a yeɛragaxu muxune rafan feene ligama nɛn,
 a e xuiin mɛ, a yi e rakisi.
²⁰ Alatala muxune kantanma a rafan naxanye birin ma.
 Koni a muxu ɲaxine birin halagima nɛn.
²¹ N na Alatala tantunma nɛn.

Dali seene birin xa a xili sariɲanxin tantun habadan han habadan!

146

Ala nan sɛnbɛtarene kantanma

¹ Tantunna Ala xa!
 N xa Alatala tantun n niini fefe!
² Fanni n na n nii ra,
 n na Alatala tantunma nɛn.
 Fanni n daxi,
 n na n ma Ala tantunma nɛn bɛtini.
³ E nama ɛ yigi sa mangane yi,
 adamadiine nan ne ra.
 E rakisi fɛrɛ yo mi ne xa.
⁴ E na faxa, e xɛtɛma nɛn bɛndɛni.
 E fe yitɔnxine birin kalama na lɔxɔn yeɛɛn nin.
⁵ Sɛwan na kanna xa,
 Yaxubaa Ala muxun naxan malima,
 naxan a yigin sama Alatala yi, a Ala.
⁶ A tan nan ariyanna nun dunuɲa daxi
 e nun e yi seene birin.
 A tinxinyaan luma nɛn han habadan.
⁷ A tan nan kiti kɛndɛn sama muxu ɲaxankataxine xa,
 a donseen so kamɛtɔne yii.
 Alatala nan kasorasane xunbama.
⁸ Alatala nan danxutɔne yeɛne rabama ayi.
 A tan nan muxu mafelenxine rake-
 lima.
 Tinxin muxune rafan Alatala ma.
⁹ Alatala nan xɔɲɛne kantanma.
 A kaja gilɛne nun kiridine mali.
 Koni a muxu ɲaxine fe yitɔnxine kalama nɛn.
¹⁰ Alatala nan habadan mangan na.
 Siyon, a tan nan i ya Ala ra
 habadan han habadan.

Tantunna Ala xa!

147

Ala tantun fena

¹ Tantunna Alatala xa!
 A lan tantun bɛtin xa ba en ma Ala xa.
 Fe faɲin nan a tantunna ra e nun sɛwana.
² Alatala mɔn Yerusalɛn tima nɛn.
 A mɔn fama na muxu suxine ra nɛn
 Isirayila kaan naxanye bata yi xuya ayi nun.
³ A muxune dandan

naxanye bɔɲɛye kalaxi.
 A yi e maxɔbdene maxidi.
⁴ A tan nan sarene xasabin nagidima,
 a yi e birin xili sa.
⁵ Nxu Marigin gbo,
 a sɛnbɛn magaxu.
 A xaxilimayaan dan mi na.
⁶ Alatala muxu limaniyaxine malima
 nɛn.
 Koni a muxu ɲaxine rabirama nɛn
 bɔxɔni.
⁷ Ɛ barika bira bɛtin ba Alatala xa.
 Ɛ tantun bɛtin ba en ma Ala xa
 bɔlɔnna ra.
⁸ A tan nan kundani fulunxi kore
 xɔnna ma.
 A yi tulɛn nafa bɔxɔni.
 A yi sɛxɛn nasoli geyane ma.
⁹ A xuruseene balon nagidi e ma.
 A xɔline dɛge
 e na e xui ramini a ma waxatin naxan
 yi.
¹⁰ Soo kɛndɛne xa mi a kɛnɛnma.
 A mi sɛwama muxun sɛnbɛn fan na.
¹¹ Koni naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra,
 e xaxili tixi a hinanna ra,
 ne nan a rasɛwama.
¹² Yerusalɛn kaane, ɛ Alatala binya.
 Siyon kaane, ɛ Ala tantun.
¹³ Amasɔtɔ a bata taan so dɛɛn sɛnbɛ
 so,
 a yi taa yi kaane baraka.
¹⁴ A tan nan bɔɲɛ xunbenla fima ɛ
 yamanan ma,
 a balo faɲin fi ɛ ma.
¹⁵ A yi a dɛ xui tongoxine rafa bɔxɔn
 ma,
 a falan yi siga ayi mafurɛn.
¹⁶ A kundani fulun
 alo dugi fixɛna,
 a ige xundin xuya bɔxɔn ma
 alo xubena,
¹⁷ a balabalan kɛsɛn nagodo.
 Nde nɔɛ a xunbenla raxanɲɛ?
¹⁸ Koni a falan ti nɛn,
 ige xundin yi xuya ayi.
 A foyen nafa, igene yi godo.
¹⁹ A yi a falane makenɛn Yaxuba
 bɔnsɔnna xɔn.
 A bata tɔnne nun sariyane sɛbɛ Isiray-
 ɪla xa.
²⁰ A mi na ɲɔxɔnna ligaxi siya gbɛtɛ yo
 xa.

E mi a sariyane kolon.

Tantunna Alatala xa!

148

Daala birin xa Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!
 Ɛ tan naxanye kore xɔnna ma,
 ɛ Alatala tantun.
 Ɛ tan naxanye kore,
 ɛ a tantun.
² Ɛ tan a malekane birin xa a tantun.
 Ɛ tan a ganla birin,
 ɛ a tantun.
³ Sogen nun kikenā, ɛ a tantun.
 Ɛ tan saren naxanye yilenma,
 ɛ a tantun.
⁴ Ɛ a tantun,
 ɛ tan naxanye ariyanna yi,
 e nun ɛ tan
 igen naxanye kore walaxan fari.
⁵ Ɛ Alatala xinla tantun!
 Amasɔtɔ e daxi a yamarin nan bun
 ma.
⁶ A yi e ti e funfuni habadan han
 habadan.
 A yi yamarin fi
 naxan mi matandɛ mumɛ.
⁷ Ɛ Alatala tantun bɔxɔ xɔnna fari,
 ɛ tan ige yi sube magaxuxine,
 ɛ tan fɔxɔ igen tilinne,
⁸ kuye sarinna, balabalan kɛsɛna,
 kundaan nun ige xundina,
 foye gbeen naxan a falan suxu,
⁹ ɛ tan geyane nun yire matexine,
 wudi bogilane nun sumanne birin,
¹⁰ burunna subene nun xuruseene,
 xɔline nun bubu seene,
¹¹ bɔxɔn mangane nun siyane birin,
 ɛ tan kuntigine
 nun kitisaan naxanye birin bɔxɔn
 ma,
¹² banxulanne nun sungutunne,
 xɛmɛ fonne nun dii ɲɔɛne,
¹³ ɛ birin xa Alatala xinla tantun!
 A xili keden peen nan binyaxi.
 A tan nan nɔɔn nabama bɔxɔn nun
 koren xun na.
¹⁴ A bata a tɔgɔndiya muxune sɛnbɛ
 so.
 Isirayila muxune rafan a ma han!
 Tantunna Alatala xa!

149

Tantun betina

- 1 Tantunna Ala xa!
 Ɛ beti nenɛn ba Alatala xa.
 Ɛ a tantun a tɔgɔndiya muxune
 malanni.
- 2 Isirayila muxune, ɛ sɛwa,
 a tan nan ɛ daxi.
 Siyon muxune xa ɲaxan e mangan
 na.
- 3 E xa e bodon,
 e yi Ala tantun,
 e tanbanna nun bɔlɔnna maxa a xa.
- 4 Alatalaa muxune a kɛnɛnxi,
 naxanye limaniyaxi,
 a ne rakisima nɛn.
- 5 Tɔgɔndiya muxune xa ɲaxan,
 e binyen fi Ala ma,
 e sɔnxɔ sɛwani e sadene ma.
- 6 E xa lu Ala tantunɲɛ,
 e yi silanfan dɛ firin kanna suxu e yii,
- 7 e e gbeen ɲɔxɔ siyane ra,
 e siya gbɛtɛne ɲaxankata.
- 8 E yi yɔlɔnxɔnna sa e mangane ma,
 e yi e kuntigine xidi wuren na.
- 9 E yi e ɲaxankata
 alo e yalagi feen sɛbɛxi kii naxan yi.
 A tɔgɔndiya muxune birin ma xunna
 kenla nan na ra.

Tantunna Alatala xa!

150

Ɛ Ala tantun

- 1 Tantunna Alatala xa!
 Ɛ Ala tantun a yire sariɲanxini,
 ɛ a sɛnbɛn tantun kore xɔnna ma.
- 2 Ɛ a tantun a wali gbeene fe ra.
 Ɛ a tantun bayo a gbo han!
- 3 Ɛ a tantun xɔta xuiin na.
 Ɛ a tantun bɔlɔnna nun kondenni.
- 4 Ɛ a tantun tanbanni
 e nun sɛwa fare bodonni.
 Ɛ a tantun maxa se luti kanne nun
 xulenne ra.
- 5 Ɛ a tantun kariɲanne ra.
 Ɛ a tantun kariɲan xui gbeene ra.
- 6 Niimaseene birin xa Alatala tantun!
 Tantunna Ala xa!

Sandane Muluku Sulemani a Sandane

Kitabun yireni ito findixi sanda wuyaxi malanxin nan na e nun xaranne lan fe kolonna ma. E birin malanxi Muluku Sulemani a mangayaan waxatin nin, naxan yi yatexi fe kolon gbeen na Isirayila yamanani. Muluku Sulemani a fe kolonna fataxi Ala nan na bayo a na nan maxandi Ala ra a findi mangan na waxatin naxan yi. (Mangane Singen 3.9) Na fe kolonna yi siya gbetene mabandunma Ala ma amasoto Sulemani xinla soto nen dunuƙa yi han yamanan gbeteƙe mangane yi lu fe e tuli matideni a fe kolonna falane ra. (Mangane Singena 10.24) Anu, sandani itoe naxa, “Fe kolonna fɔlɔma Alatala yεεragaxun nan ma.” (Sandane 9.10) Nayi, manga yo yi fama a tuli matideni Sulemani a sandane ra, na Isirayilaa Alaa fe nan mema. Sandani itoe en xaranƙe dunuƙa yi gidi kii tinxinxin ma nen to naxan Ala keƙenƙe.

Sandane tɔnɔna

¹ Dawuda dii xemen Sulemani a sandane, Isirayila Mangana.

² Sandani itoe sebexi nen alogo muxune xa fe kolonna nun xurun soto

e yi xaxilimaya falane famu

³ alogo e xa xuru, e xaxili soto e tinxinna nun kiti sa kendɛn nun fe faƙin liga,

⁴ fe kolontarene yi e ƙɔɔ lu, foningene yi kolonna soto, e feene ye fen.

⁵ Fe kolonne xa itoe ramɛ, e yi e fe kolonna fari sa, xaxilimane yi fatan muxune maxade

⁶ alogo e xa sandane nun taline bunna kolon e nun fe kolonne wundo falane nun e maxodin tilinxine.

⁷ Xaxilimayaan fɔlɔma Alatala yεεragaxun nan ma.

Fe kolonna nun xurun naxaxu xaxilitarene nan ma.

⁸ N ma diina, i fafe nɛma i xuru falane tiye, i tuli mati a ra, i nama i ngaa kawandi falane beƙin.

⁹ E luxi nen alo mangaya komotina i xunna alo ƙeƙena i keƙe i maxidi seen na.

¹⁰ N ma diina, xa yulubitone kata i mayendendeni, i nama tin de!

¹¹ Xa e a fala i xa, e naxa, “Fa nxu fɔɔ ra! En sa dɔɔ muxuna nde ye ra, en yi a faxa.

En sa fu sontarena ndee ma,

¹² en yi e ƙeƙene ralɔ ayi alo gaburun muxun gerunma kii naxan yi,

e gbindin birin alo en tan nan yi sayaan na.

¹³ En se faƙi kendɛn sifan birin soto ma nen en yi en ma banxine rafe se tongoxine ra.

¹⁴ Nxu na seene yitaxun, i fan i gbeen soto ma nen, en ma gbetine birin yi malan gbeti sase kedenna kui.”

¹⁵ N ma diina, i nama bira ne fɔɔ ra mumɛ! I nama bira ne kiraan fɔɔ ra de!

¹⁶ E gima siga fe ƙaxin nabadeni, e mafura wunla ramine.

¹⁷ Naxan na lutin nati xoline ye ra xoline yeƙen tixi a ra, a na ligan nen fufafu.

¹⁸ Muxu sifani ito lutin natima e yete nan ye ra, e yanfan soma e yete nan ma.

¹⁹ Awa, naxanye kunfama se muƙaxine xon, ne niin luma na nin.

Xaxilimayaan falan tima

²⁰ Xaxilimayaan* falan tima kirane xon, a xuini te yamaan malandeni,

* **1:20:** xaxilimayana: Sandani ito kui, xaxilimayaan bata findi muxun na naxan adamadiine kawandima alogo e xa fe kolonna soto.

21 a sɔnxɔma kira xunne ma
yamaan gbo dɛnaxan yi,
a kawandin ba taan so dɛene ra.

22 A naxa, “Ɛ tan fe kolontarene,
fe kolontareyaan nafaɲɛ ɛ ma
han waxatin mundun yi?
Ɛ tan magele tiine,
magelen nafaɲɛ ɛ ma
han waxatin mundun yi,
xaxilitarene yi kolonna raɲaxu?”

23 N na ɛ sɔnna fala,
ɛ n xuiin name.
Nayi, n nan n ma niin sa ɛ yii,
n yi n ma falane makeɛnɛn ɛ xa.
24 Koni bayo n bata ɛ xili,
ɛ tondixi n ma xinla ratingɛ,
n yi n yiini bandun ɛ xa,
ɛ mi a suxu,
25 ɛ yi ɛ mɛ n ma maxadi xuine birin
na

n yi ɛ sɔnna fala ɛ xa,
ɛ mi na yatɛ,

26 nayi, gbalon na ɛ sɔtɔ,
n fan gelema ɛ ma nɛn.
Fe magaxuxin na ɛ sɔtɔ,
n yi ɛ magele.

27 Fe magaxuxin fama ɛ ma nɛn
alo tule gbeena,
gbalona ɛ sɔtɔma
alo foye gbeen na keli,
tɔrɔyaan nun nii yifɔrɛn yi ɛ yili.”

28 “Na waxatini,
ɛ n xilima nɛn ɛ malideni
koni n mi ɛ yabima,
ɛ yi n fen koni ɛ mi n toma.

29 Amasɔtɔ ɛ bata kolonna raɲaxu,
ɛ yi ɛ mɛ Alatala yeɛragaxun na,

30 bayo ɛ mi tin n ma maxadi xuine
rame,
n to ɛ sɔnna fala ɛ xa,
na yi raɲaxu ɛ ma.

31 Ɛ sigati kiin saranna sɔtɔma nɛn,
ɛ wasa ɛ kewanle ra.

32 Amasɔtɔ fe kolontarene faxama
nɛn e dina suxutareyani,
xaxilitarene yi halagi e bɔtɛ rabani.

33 Koni naxan na a tuli mati n na,
na ratangama nɛn a lu bɔɲɛ xunbenli
tɔrɔn mi a magaxuma.”

2

Fekolonna luxi nɛn alo nafulu luxu- nxina

1 N ma diina, xa i n ma falane suxu,
xa i n ma yamarine suxu,

2 xa i fe kolonna xaranne rame,
i yi kata e famudeni,

3 xa i xaxilimayaan fen,
i yi i xui ramini a famun feen na,

4 xa i a fen alo gbetina,
i yi a xɔn fen alo nafulu luxunxina

5 nayi, i Alatala yeɛragaxun famuma
nɛn
i yi Ala kolonna sɔtɔ.

6 Amasɔtɔ Alatala nan fekolonna
fima,

kolonna nun xaxilimayaan fataxi a
falane nan na.

7 A muxu fajine malima,
naxanye sigan tima fetareyani,
a ne ye masansanma
alo wure lefana e rabilinni.

8 Naxanye sigan tima tinxinni,
a ne ratangama.

A yi a muxu tɔgɔndiyaxine kantan.

9 Xa i n xuiin name,
i tinxinna nun kiti sa kɛndɛn
nun fe fajin nun kira fajin birin fa-
muma nɛn.

10 Amasɔtɔ fe kolonna luma nɛn i yi,
kolonna yi i nii yifan i ma.

11 I na feene ye fen,
na i ratangama nɛn
famun yi i kantan.

12 E yi i xunba kewali ɲaxin kiraan
ma,

e i ratanga wuledene falane ma

13 naxanye kira tinxinxin beɲinma
e siga kira yidimixine xɔn

14 naxanye sewan fe ɲaxin ligadeni,
e yi ɲaxan fe ɲaxin na tinxintareyani

15 naxanye sigati ki mi tinxin,
e kewanle kobi.

16 I xunbama ɲaxalan yalunxin yii na
kii nin.

Muxu gbetena ɲaxanla mi nɔɛ i
rakunfe fala ɲaxumene ra,

17 ɲaxanla naxan bata a mɛ a xɛmɛn
na

a dɔxɔ xɛmɛn naxan xɔn a sungutun
waxatini

a yi ɲinan na futu layirin xɔn

a naxan xidi Ala yetagi.

18 A kewanle findima bə̀nən nan na a ma,
a sigati kiin yi a xali sayani.

19 Naxan na siga a konni,
na mi fa xetema
a mi fa nii rakisin kiraan masətoma
mumε!

20 I sigama muxu fajine kiraan xən
na kii nin,
i lu tinxinyaan fari.

21 Amasətə muxu fajine siimayaan
sətoma nən yamanani.

Fε mi muxun naxanye ra,
ne luma nən yamanani.

22 Koni muxu jaxine bama nən ya-
manani,
yanfantenne yi raxəri.

3

Fe kolonna tənəna

1 N ma diina,
i nama jinan n ma xaranna xən,
i xa n ma yamarine suxu,
2 amasətə e i ya siimayaan xənkuyama
ayi nən,

i ya bə̀jε xunbeli jεene yi fari sa.

3 Hinanna nun lannayaan nama jən
i yi,

e bira i kəε jεen na,
i e sa i bə̀jεni.

4 Nayi, i marafanna nun xili fajin
sətoma nən,
Ala nun muxune ra.

5 I yigin sa Alatala yi i bə̀jεn ma feu!
I nama la i ya xaxilimayaan na.

6 I xa Ala kolon i ya feene birin yi,
a tan yi i ya kirane matinxin.

7 I nama i yetε yatε fe kolonna ra.
Gaxu Alatala yεε ra,
i masiga fe jaxin na.

8 Na findima nən kendəyaan na i fa-
tini,
a yi i xənne senbe so.

9 Alatala binya i yii seene ra
e nun i ya bogi se xabaxi singene.

10 Nayi, i ya sagane rafema nən
kenken,
i ya kundine yi rafe manpaan nənən
na
han e bə̀xən a ma.

11 N ma diina,
Alatala nema i xurε,
i nama yo na ma.

A nema i sənna yite i ra,
i nama xə̀lɔ.

12 Amasətə Alatala a xanuntenne xu-
ruma,
alo dii fafan nafan dii xεmena.

13 Səwan na kanna xa,
naxan na fekolonna sətə,
naxan na famunna sətə.

14 Amasətə a tənən gbo
dangu gbetin na,
a seen naxanye sətoma,

ne fisa xεmaan xa.

15 A fan dangu bə̀xə bun nafunla ra,
i waxən se yo mi nəε se a ma.

16 A siimaya xənkuyen fima muxun
ma,
a nafunla nun binyen fi a ma.

17 A kirane birin fan,
bə̀jε xunbenla nan ne ra.

18 Naxanye fekolonna fenma
a findixi siimaya wudin nan na ne xa.
Naxanye a sətoma,
səwan ne xa.

19 Alatala bə̀xən nafalaxi fe kolonna
nan xən,

a famun yi kuyen da,

20 tilinne rabixi a kolonna nan ma,
kundane yi xiila rafa.

21 N ma diina,
xaxilimayaan namara,
i feene yε fen,
i lu na fari waxatin birin.

22 Na findima nən siimayaan na i niin
xa,

a lu alo jεena i kəε.

23 Nayi, i sigan tima nən xaxili sani i
ya kiraan xən,
i mi i sanna radinε sese ra.

24 I na i sa, i mi gaxuε.

I nema saxi, i ya xixənla jaxunma
nən.

25 I nama gaxu fe magaxuxi yo yεε ra
naxan fε sanja ma kedenni,
hanma gbalon naxan muxu jaxine
sətoma,

26 amasətə Alatala findima nən i ya
xaxili ragidin na.

A i sanne ratanga luti ratixine birin
ma.

27 I nama tondi fe fajin nabe muxune
xa,

naxanye daxa e a soto,
xa fere na i xa.

28 Xa sena i yii iki,
i nama a fala i adamadi boden xa,
i naxa, “Siga, tila i fa,
n na a soma i yii!”

29 I nama fe jaxini ton i adamadi bo-
den xili ma,

a nema dxi i fema lannayani.

30 I nama muxun kansun
xa yo mi i xa,
a mi fe jaxi ligaxi i ra.

31 I nama gbaloton maxoxolon,
i nama a kira yo sugandi.

32 Amasoto muxu jaxin mi rafan
Alatala ma,
koni Alaa wundo feene muxu fajine
nan xa.

33 Alatala dangan muxu jaxina den-
bayaan foxo ra,
koni a barakan sama nen tinxin mux-
une konni.

34 A magele ti wasoxine magelema
nen,
koni a hinanma nen yete magodone
ra.

35 Fekolonne binyen nan sotoma e
keen na,
koni xaxilitarene yagi gbeen nan
sotoma.

4

Fe kolonna soto fena

1 N ma diine,
e n tan fafana maxuru falane rame.
E liga e yeren ma
alogo e xa xaxilimayaan kolonna soto.

2 N yi n ma fe kolon kendon so e yii.
E nama n ma xaranna woli ayi.

3 N yi n baba konni waxatin naxan yi,
n nga n nafan nen han alo dii ke-
denna.

4 N baba yi n xaranma ikiini, a naxa,
“N ma falane rame ki faji,
i n ma yamarine suxu, alogo i xa kisi.

5 Fekolonna nun xaxilimayaan fen,
i nama jinan n ma falane xon.
I nama ne sese xon bejin.

6 I nama fekolonna rabevin,
a i kantanma nen,

a xa rafan i ma, a i ratangama nen.

7 Fekolonna folon findixi xaxili fenna
nan na.

Hali i soto seene birin fi,
alogo i xa xaxilimayaan soto.

8 Fekolonna ramara,
a i findima nen muxu gbeen na,
i yii firinna dexo a bun,
a binyen fima i ma nen.

9 A luma nen
alo i xunna na maxidi hinanna ra,
alo manga komoti mayilenxin na so i
xun na.”

10 I tuli mati n ma diina,
i tin n ma falan ma,
i je wuyaxi sotoma nen i ya si-
imayaan na.

11 N bata i xaran fe kolonna kiraan
ma,
n na i matinxinma sigati ki tinxin
ma.

12 Nayi, i sanna mi raxide siga tideni,
i mi bire i gideni.

13 I xurun naxan sotoxi,
na ramara,
kankan a ma
amasoto i ya siimayaan binla na a ra.

14 I nama ti muxu jaxine kiraan xon,
i nama bira fe jaxi rabane foxo ra.

15 I masiga e kiraan na.
I nama dangu a xon.

A matanga,
i dangu yire gbete.

16 Muxu jaxin mi ne xiyi,
xa a mi fe jaxin liga.

Xixonla a gima e ma nen,
xa e munma muxun nabira.

17 Amasoto e baloma fe jaxin nan na,
gbalon nafan e ma
alo e na dolon min.

18 Tinxin muxune sigati kiin fixa
alo kuye yi yalanna subaxani,
kenenna naxan sigan mine
han yanyin yi defe.

19 Koni muxu jaxine sigati kiin find-
ixi dimin nan na.
E mi na seen toma
naxan e rabire.

20 N ma diina,
n ma falane fe liga i yeren ma
i yi i tuli mati n xuiin na.

21 I nama jinan e xon,

koni e ramara i bəɲeni.

²² Naxanye birin e sətəma
e siimayaan nun kəndəyaan nan fima
ne ma.

²³ I bəɲen suxu dangu seen birin na,
amasətə siimayaan binla nan na ra.

²⁴ I dɛɛn natanga wulen ma,
i dɛɛn nama yanfa falane ti.

²⁵ I yɛɛn xa lu tixi i yɛɛ ra,
i matoon ti tinxinni i yɛtagi.

²⁶ I dangu kirani tən, a yelan,
i xa siga kira kəndene nan tun xən.

²⁷ I nama kiraan fata yiifanna ma
hanma kəmənna ma.
I masiga fe ɲaxin na.

5

Iyete ratanga yalunyaan ma

¹ N ma diina,
n ma fe kolonna fe liga i yeren ma,
i tuli mati n ma xaxilimaya falane ra

² alogo i xa feene ye fen,
i lu falan tiye fe kolonni.

³ Yalunden ɲaxanla fala xuiin ɲaxun
nɛn
alo kumina,
a fala xuine masalaxun
alo turen fatin ma.

⁴ Koni dənɣen na,
se xələn nan na ɲaxanla ra

alo mɛnla,
a maxələn tima nɛn
alo silanfan dɛ firin kannna.*

⁵ A sigati kiin sa tixi sayaan nan ma,
a tinxixi gaburun nan na.

⁶ A mi tima siimayaan kiraan xən,
a bata tantanna kiraan tongo,
anu a mi a kolon.

⁷ N ma diina, nayi n xuiin name,
i nama n fala xuine rawoli ayi.

⁸ Siga kiraan xən
naxan makuya na ɲaxalan sifan na
i nama i maso a banxin dɛɛn na

⁹ alogo i nama i ya binyen nadangu
muxu gbətene ma,
kininkinintaren yi i ya siimayaan
kala

¹⁰ muxune yi lugo i ya nafunla ra,
i ya wanla tənən yi lu muxu gbətɛ xa.

* **5:4:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † **5:15:** igen naxan i konni: Na bunna nɛn fa fala i ya ɲaxanla xa rafan i ma benun i xa yalunyaan liga. ‡ **5:16:** A na a fala fa fala “Tigi igen nama raxuya ayi kirane xən” na bunna nɛn i nama bira ɲaxanle fəxə ra, na yi a liga, i ya diine yi xuya ayi muxune konni yamaan ye fata i ya yalunyaan na.

¹¹ Dənɣen na, i fatin na xunna kala,
i fasa, i lu kutunɲɛ,

¹² i a falama nɛn, i naxa,
“A mi yi rafan n ma nun
muxun xa n xuru,
naxan na yi n sənna fala,
na yi ɲaxuma n bəɲen ma nɛn han!

¹³ N mi yi n karaməxəne falane
ramɛma,
n mi yi n tuli matima e xaranna ra.

¹⁴ Iki, n bata fa ɲan a ɲaxin na ma-
furen
yamaan birin yɛtagi.”

Iya ɲaxanla xanu

¹⁵ Igen min naxan namaraxi i konni†
naxan minima i yete gbee xəɲinna ra.

¹⁶ I nama lu i gbee tigi igen‡ naxuye
ayi taa yi kirane xən
a din yamaan malandene ra.

¹⁷ A xa findi i kedenna gbeen na!
ɛ nun muxu gbətɛye nama a taxun
i mi naxanye kolon.

¹⁸ Ala xa barakan sa i ya tigena fe yi,
i yi sɛwa na ɲaxanla xən
i naxan dəxə i ya foningeya waxatini

¹⁹ naxan nayabu alo xənla,
a fan alo bolena.
I wasa so a tan nin waxatin birin.
A marafanna nama ba i rasewɛ
mumɛ!

²⁰ N ma diina,
nanfera gbətɛ a ɲaxanla xənla i sux-
uma?
Nanfera i marafanna fenma ɲaxalan
gbətɛ ra
i mi naxan kolon?

²¹ Amasətə Alatala muxun birin sigati
kiin toma,
a kewanle birin nakəɣsima.

²² Muxu ɲaxin kɛwali ɲaxine nan a
suxuma
a yulubine yi a xidi alo lutina.

²³ Naxan mi nɔɛ a yete xurɛ,
na a yete faxama nɛn.
A daxuya gbeena a raləma ayi nɛn.

6

Marakolon falane

1 N ma diina,
 xa i bata de xuiin tongo
 i muxu gbetena donla goronna tongo,
 xa i bata layirin xidi muxu gbetena
 fena nde yi,
 2 xa i bata i xunna raso fena nde yi i
 fala xuiin xon
 xa i bata suxu i ya tuli sa xuine xon,
 3 nayi i xa ito nan liga
 alogo i xa i yete ba a yi,
 i to bata bira doli kanna ra.
 Siga, i sa i yete magodo,
 i yi i adamadi boden mafan han!
 4 I nama i matabu,
 i nama i yeen naxi,
 5 fanni i munma xunba a yii,
 alo bolena a yete sotoma donson na kii
 naxan yi,
 alo xoliin naxan a yete bama luti
 ratixin na.

Marakolonna lan salayaan ma

6 I tan muxu narixina,
 sa dondonla mato.
 I miri a fe raba kiin ma,
 i yi fekolonna nde sotoma.
 7 Manga yo mi dondonla xun na,
 a xun mato muxu mi na,
 kuntigi mi a ma.
 8 Anu, a donseen namarama a waxa-
 tini,
 a balon malanma se xaba waxatini.
 9 I tan muxu narixina,
 i luma saxi han waxatin mundun yi?
 I kelima xixonli waxatin mundun yi?
 10 I na i sa,
 yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
 i xi ndedi,
 i yi i yiine filin e bode ma ndedi,
 11 yiigelitoyaan yi baga i ma
 alo mafu tiina,
 e nun setareyana alo mupadena.

Xaxilitaren nananna

12 Muxun naxan wule falane tima
 fuyantenna na a ra,
 muxu xaxilitarena.
 13 A yene magirama bodene yan-
 fadeni,
 a lanfane rakolon a sanne ra wun-
 doni,
 a yiine maliga.

14 Tinxintareyaan nan a bojeni.
 A fe naxini tonma waxatin birin,
 a yengene rakelima.
 15 Nanara, gbalona a sotoma nen
 xulen,
 a halagi sanja ma kedenni a yigitεε.

Naxan mi rafan Ala ma

16 Se sennin nan na
 naxanye rapaxu Alatala ma,
 han se solofere
 a mi tinje naxanye ma mume:
 17 Yee wasoxine,
 wule fala lenne,
 sontarene faxesi yiine,
 18 bojen naxan kote naxini tonma,
 sanna naxanye e mafurama siga fe
 naxi ligadeni,
 19 wule seren naxanye wulen falama,
 e nun muxun naxan yengene rake-
 lima ngaxakedenmane tagi.

Marakolonna lan yalunyaan ma

20 N ma diina,
 i fafe a yamarine suxu,
 i nama i nga xaranna rawole ayi.
 21 E sa i xaxinli habadan,
 e bira i kee alo jereena.
 22 E tima nen i yee ra i ya sigatine yi.
 E i kantanma nen i ya xixonli,
 i na keli, e yi i kawandi.
 23 Amasoto yamarini itoe luxi nen
 alo lenpuna,
 xaranni ito findixi kenenna nan na.
 I xuru falan naxan i sonna yitama i ra,
 na i tima siimayaan kiraan nan xon.
 24 E i ratangama nen naxalan
 yalunxin ma
 e nun muxu gbetena naxanla fala
 naxumene.
 25 I nama kunfa na naxalan sifan xon
 a tofanna ma.
 I nama tin a i rakunfa a mato fapin
 xon.
 26 Amasoto yalunden na feen yatema
 buru xun kedenna saren nan na,
 muxu gbeten naxanla i niin nan foxo ra.
 27 Muxun nae teen se nen a yibaan kui
 hali a dugin birin mi gan ba?*
 28 Muxun nae sigan tiye tee wolonne
 fari
 hali a sanne mi gan ba?

* 6:27: teena: Teen saxi yalunyaan nan ma be. Na bunna neen fa fala yalunyaan muxuna dunu ja yi gidin birin nan kalama alo teen dugin ganma kii naxan yi.

29 Na luxi nɛn
alo muxun na bira muxu gbɛtɛna
ɲaxanla fɔxɔ ra,
a na a yiin din a ra,
na feen saranma a ra nɛn.

30 Yamaan mi muɲaden naɲaxuma
xa a seen muɲaxi alogo a xa kamɛn
ba.

31 Koni hali na, a na suxu,
fɔ a xa a se muɲaxin ɲɔxɔn fi
dɔxɔ solofere a yanginna ra,
a yii seene birin yi ɲan a konni.

32 Koni xɛmɛn naxan na yalunyaan
liga

na xaxili mi na.
Naxan na a liga,
a waxi a yetɛ halagi feen nin.

33 A bɔnbɔma nɛn, a rayarabi,
a yagin mi bama a ma.

34 Amasɔtɔ xɔxɔlɔnna xɛmɛn naxaɲɛma
ayi nɛn,

a nɛma a gbeen ɲɔxɛ,
a mi kininkininɲɛ.

35 A mi yangin yo rasuxɛ,
a mi diɲɛ,

hali i yanginna fixin na gbo ki yo ki.

7

Marakolonna lan ɲaxalan yalunx- ina fe ma

1 N ma diina, n ma falane suxu.
I n ma yamarine suxu.

2 N ma yamarine suxu
alogo i xa kisi.

N ma xaranne mara i bɔɲɛni
alo i ye kɛsɛne makantanma kii naxan
yi.

3 E xidi i yiin na,
i yi e sa i bɔɲɛni.

4 Fe kolonna suxu alo i magilɛna,
xaxilimayana alo i kon kaana.

5 E i ratangama nɛn yalunde ɲaxanla
ma,
e nun muxu gbɛtɛna ɲaxanla
marakunfa falane.

6 Lɔxɔna nde,
n yi tixi n ma banxi foye soden na
n yi tanden matoma,

7 n foninge keden nakɔrɔsi banxulan
fe kolontarene ye.

Xaxili mi yi na banxulanna ma.

8 A yi danguma kiraan xɔn,
dɛnaxan maso ɲaxanla nde konna
kira fataden na
a yi danguma a banxin mabinni.

9 Sogen godomatɔn nan yi a ra,
kɔɛna a li waxatin naxan yi,
dimin yi so.

10 ɲaxanla yi mini a ralandeni,
a maxidixi alo yalundena,
kɔtɛ ɲaxin yi a bɔɲɛni.

11 Xurutaren nan yi a ra
naxan mi yagima,

a mi luyɛ a konni mumɛ!

12 Waxatina nde, a sa kirane xɔn
waxati gbɛtɛ a sa yama malandene yi,
a dɔxi xɛmɛne yeɛ ra kira xunne birin
na.

13 A yi na banxulanna suxu,
a yi a sunbu.

A yi a fala a xa a yeɛni yalanxin na, a
naxa,

14 “N bata yi dɛ xuiin tongo
n xa bɔɲɛ xunbeli saraxan ba Ala xa.
To n bata a ba, na suben sa banxini.

15 Nanara, n bata mini i ralandeni.
N yi i tan nan fenma,
anu n bata i to!

16 N bata n ma sadeni tɔn bitingan
faɲine ra,

Misiran yamanan taa dugine.

17 N bata mirihi latikɔnɔnna sa a ma,
e nun wudi ige xiri ɲaxumɛn
nun sinamon wudi ige xiri ɲaxumɛna.

18 Fa be, en fa kafu han xɔtɔnni,
en lu marafanna ɲaxunni!

19 N ma xɛmɛn mi banxini,
a bata siga yire makuyeni sigatini.

20 A bata a gbeti saseen xali,
a rafexi,
a mi fama fɔ kiken na kɔxɔ.”

21 A to fatan falan tiyɛ,
a yi a mabandun,

a yi a rakunfa
a fala ɲaxumɛne xɔn.

22 Saɲna ma kedenni,
a yi bira a fɔxɔ ra

alo ɲingen naxan sigama a kɔɛ rax-
abadeni,

alo daxun naxan xidima
alogo a xa xuru,

23 han xalimakunla yi a bɔɲɛn sɔxɔn,

alo xəliin naxan so luti ratixin na,
a mi a kolon a niin nan bama.

24 Nanara, n ma diine,
ε tuli mati,
ε n ma fala xuine fe liga ε yeren ma.

25 Ε bəɲɛn nama mayenden
ε bira na ɲaxalan sifan fəxə ra,
ε lə ayi a kirane xən.

26 A bata muxu wuyaxi rabira.
A bata xεmɛn yatɛn naxanye faxa,
ne nun gali sɛnbɛmaan xasabin lan.

27 A banxin findixi gaburun kira
yisoxin nan na
siga laxira yi.

8

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

1 Fe kolonna* luxi nɛn
alo muxun naxan xinla tima,
fe famunna xa mi a xuini tema iki ba?
Ε mi a mɛɛn ba?

2 Fekolonna tixi yire matexine
nun kira xunne nan na alo muxuna.

3 A sənɣəma taan kirane
nun a so dɛɛne ra, a naxa,

4 “N na ε tan yamaan nan xilima.
N falan tima adamadiine birin nan
xa.

5 Ε tan fe kolontarene, ε ɲəxə lu.
Ε tan xaxilitarene, ε findi xaxilimane
ra.

6 Ε tuli mati bayo n ma falan kɛndɛ.
N fala fajine nan tima ε xa.

7 N dɛɛn ɲəndin nan falama,
bayo wule falane ɲaxaxu n ma.

8 N dɛ falane birin tinxin,
e sese mi findixi wulen na hanma
yanfana.

9 E birin fixa xaxilimaan yɛɛ ra yi.
Naxanye bata kolonna sətə,
ne e yatɛxi ɲəndin nan na.

10 Ε n ma xaranna fen dangu gbetin
na,
e nun kolonna dangu xɛma kɛndɛn
na.

11 Amasətə fe kolonna fisa bəxə bun
nafunla xa.
A dangu muxun waxən seene birin
na.”

12 “N tan, fe kolonna, n feene fa-
muma.

N muxun malima a xa kolonna sətə
a yi feene yɛ fen.

13 Alatala yɛɛragaxun kui,
fə i fe ɲaxin naɲaxu.

N tan, n wason nun yɛtɛ yigboon nun
kɛwali ɲaxine nun wule falane
ɲaxaxuxi.

14 N gbeen nan maxadin nun miriya
kɛndɛn na.

N tan nan xaxilimaya yɛtɛɛn na.
N tan nan gbee sɛnbɛn na.

15 Mangane mangayaan ligama n tan
nan baraka yi,
kuntigine yi tənne dəxə tinxinni.

16 Yamana kanne nun muxu gbeene
kiti tinxinxin sama n tan nan xən.

17 N nafan naxanye ma,
n fan ne rafanma nɛn.

Naxanye n fenma,
ne n toma nɛn.

18 N nafunla nun binyen fima e ma
nɛn,
e nun hɛrisigɛn naxanye buma e nun
tinxinyana.

19 N ma finma seene dangu xɛma
kɛndɛn na,

N tənən naxan fima,
na dangu gbeti kɛndɛn na.

20 N kira tinxinxin nan xən,
kiti kɛndɛn sama naxan xən.

21 N nafan naxanye ma
n kɛɛn soma nɛn ne yii,
n yi e banxine rafe nafunla ra.

22 Alatala n tan nan da a wali fələn na,
benun a wali singe bodene, to mi na
ra.

23 N nafala nɛn xabu waxati fələne,
benun dunuɲa yɛtɛn xa da.

24 N barɛ, fəxə ige yo mi yi na,
tigi mi yi na igene yi minɛ dɛnaxan yi.

25 Benun geyane xa dəxə,
benun geyadine xa malan, n yi da.

26 Ala munma yi bəxən nun burunne
da,
hanma a gbangbanna xəri singena.

27 A to yi kuyen dama, n yi na,
a to yi koren danna kɛrɛndɛnma
tilinna ma,

28 a to kundane sa kore,

* 8:1: fe kolonna: Sandane yireni ito kui, a luxi nɛn alo fe kolonna yɛtɛɛn bata findi muxun na alogo a xa yamaan kawandi.

a yi senben fi tilin igene xunne ma,
 29 a yi danna sa fɔxɔ igen ma
 alogo igene nama dangu na ra
 a yi bɔxɔn beten sa.

30 Na waxatini n yi walima a dexɔn
 alo a yii rafala kuntigin na.
 N yi sewaxi lɔxɔ yo lɔxɔ a yetagi,
 n naxan a fe ra
 31 n naxan a dunuɗa daxin na,
 a bɔxɔna.
 N yi sewa adamadiine fe yi.”

32 “Iki, n ma diine, ε tuli mati n na.
 Sewan na kanna xa,
 naxan na bira n ma kiraan fɔxɔ ra.

33 N nɛma ε xuru falane tiyε,
 ε tuli mati,
 ε yi fe kolonna sɔtɔ,
 ε nama ε mɛ a ra.
 34 Sewan na kanna xa
 naxan na n xuiin namε,
 naxan na lu n konna dɛ ra lɔxɔn birin
 a n ma banxin dɛen kantan.

35 Amasɔtɔ naxan na n sɔtɔ,
 na bata siimayaan sɔtɔ,
 a mɔn yi Alatala kenɛn.

36 Koni naxan munma n to,
 na a yetε nan tɔrɔma.
 Naxan na n naxaxu,
 sayaan nan nafa na ma.”

9

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

1 Fe kolonna* bata senbeten solofere
 masoli,

a banxin ti alo muxuna.

2 A bata suben jin,

a minseen nafala,

a donseene dɔxɔ tabanla ra.

3 A bata a walikε naxanle rasiga
 e xa sa a xili xuini ito rawanga taan
 yire matexini, e naxa,

4 “E tan fe kolontarene,
 ε fa dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
 a falani ito ti ne ma, a naxa,

5 “E fa n ma donseene don,
 ε n ma minseen min n naxan
 nafalaxi.

6 E xεtε ε fe kolontareyaan fɔxɔ ra,
 ε kisima nɛn,
 nayi ε ti xaxilimayaan kiraan xɔn.”

Xaxilimaan nun wasodena

7 Naxan na magele tiin maxadi,

na konbin nan sɔtɔma.

Naxan na muxu naxin sɔnna fala a xa,
 na tɔrɔma nɛn.

8 I nama magele tiin sɔnna fala
 alogo a nama i raxaxu,
 koni i na fe kolonna sɔnna fala a xa,
 a i xanuma nɛn.

9 I na fe kolonna maxadi,
 na nde sama nɛn a fe kolonna fari.
 I na tinxin muxun xaran,
 na a fekolonna nan xun masama.

10 Fe kolonna fɔlɔma Alatala
 yεragaxun nan ma.

Muxu sari naxine fe kolonna findixi
 xaxilimayaan nan na.

11 N tan fe kolonna,
 n na i siin sogene rawuyama ayi nɛn,
 n yi nɛna ndee sa i ya siimayaan fari.

12 Xa i findi fe kolonna ra,
 i tan nan a saranna sɔtɔma.
 Xa i findi magele tiin na,
 i tan nan tɔrɔ sɔtɔma.

13 Xaxilitareyaan luxi nɛn
 alo naxanla naxan sɔnxɔma.

Xurutaren na a ra
 naxan mi sese kolon.

14 A dɔxi a banxin dɛ ra,
 taan yire matexini.

15 A lu dangu muxune xilε mɛnni
 naxanye sigama e yεε ra tinxinni.

16 A naxa, “E tan fe kolontarene,
 ε dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
 a ne nan xilima.

17 A naxa, “Minseen naxan muxaxi
 na nan naxun,
 donseen naxan donxi luxunni
 na nan naxun.”

18 E mi a kolon a faxa muxune nan
 mɛnni,
 a na naxanla a muxu xilixine sigan
 laxirani.

10

Muluku Sulemani a sandane

1 Sulemani a sandane ni itoe ra:
 Dii fe kolonna a fafe rasewama nɛn,
 koni dii xaxilitarena a nga tɔrɔma
 nɛn.

* 9:1: fe kolonna: Falani ito kui, fe kolonna bata findi muxun na a yamaan kawandi.

- 2 Nafunla sətəxina a ɲaxin na,
na tənə mi na,
koni tinxinyaan muxun xunbama
sayaan nin.
- 3 Alatala mi tinxin muxune luyɛ
kamɛn na,
koni a muxu ɲaxine fe nataxine
kalama.
- 4 Muxun naxanye mi walima,
ne yiigelitəyaan nan xilima,
koni muxun naxanye tan walima,
ne nafunla nan sətəma.
- 5 Muxun naxan se xabaxine
malanma a waxatini,
xaxilimaan nan na kanna ra,
koni naxan xima se xaba waxatini,
yagin nan na kanna xa.
- 6 Tinxin muxune barakan nan xilima
e yeɛ ma.
Koni muxu ɲaxine fala xuine gbalo
feene nan luxunma.
- 7 Tinxin muxune fe na rabira mux-
une ma,
e dubama nɛn e xa,
koni muxu ɲaxine xili kalama nɛn
alo se kunxina.
- 8 Fe kolonna muxun naxan bəɲeni,
na tinma nɛn yamarine ma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan
dɛ,
bənən na kanna xa.
- 9 Fɛ mi muxun naxan sigati kii ra,
na kanna ratangaxi.
Koni naxan sigan tima tinx-
intareyaan kiraan xən,
na fe makɛnɛnma nɛn.
- 10 Muxun naxan a yeɛn magirama bo-
dene yanfadeni,
na yamaan nan tərəma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan
dɛ,
bənən na kanna xa.
- 11 Tinxin muxuna falane fama nii
rakisin nan na.
Koni muxu ɲaxine fala xuine gbalo
feene nan luxunma.
- 12 Xənnantenyaa yengene nan nake-
lima,
koni xanuntenyaa hakene birin nan
ɲanma.
- 13 Fe kolonna famuma xaxilimana
falane nin,
koni xaxili mi muxun naxan ma,
bosaan nan na kanna xa.
- 14 Fekolonne kolonna nan nama-
rama,
koni xaxilitarene falan kalan nan
tima xulɛn.
- 15 Nafulu kanna sətə seene nan a
ratangama
alo taa makantanxina.
Koni yiigelitəyaan nan sɛnbɛtarene
kalama.
- 16 Tinxin muxune saranna nan nii
rakisin na.
Koni muxu ɲaxina a sətə seene nan
tongoma,
a yulubin liga.
- 17 Muxun naxan a xuru falane
ramɛma,
na sigan nii rakisin kiraan nan xən.
Koni, muxun naxan sən falama a xa,
a mi a suxu, na ləma ayi nɛn.
- 18 Nafigin nan xənnantenyaa luxu-
nma.
Koni xaxilitaren nan xili kala falane
raxuyama ayi.
- 19 Falan na wuya ayi,
hakɛn fan mi ɲanma.
Nayi, xaxilimaan nan a dɛɛn suxuma.
- 20 Tinxin muxuna falane dangu gbeti
gbeen na.
Koni muxu ɲaxin bəɲɛ yi feen tənən
mi na.
- 21 Tinxin muxuna falan tənən muxu
gbegbe ma,
anu, xaxilitarene faxama
bayo e mi e mirima.
- 22 Nafunla sətəma Alatala barakan
nin.
A mi tərəya yo sama a fari.

23 Fe ɲaxi ligan findixi sabaan nan na xaxilitaren yii.
Koni xaxilimayaan findixi sɛwan nan na xaxilimaan yii.

24 Muxu ɲaxin gaxuma naxan yɛɛ ra, na a sɔtɔma nɛn.
Koni tinxin muxun tan a waxɔn feene nan sɔtɔma.

25 Foye gbeen nɛɛn fa dangu, muxu ɲaxine bata raxɔri, koni tinxin muxun luma nɛn habadan.

26 Muluxunna ɲinne ramuluxunma, tutin fan yɛɛne tɔrɔma, muxu narixin fan na kii nin a xɛ muxun xa.

27 Alatala yɛɛragaxun muxune siimayaan xɔnkuyama ayi, koni muxu ɲaxine siin ɲanma nɛn sinma.

28 Tinxin muxune xaxili tixi sɛwan nan na, koni muxu ɲaxine yigin kalama nɛn.

29 Alatalaa kiraan findixi yigiyaden nan na tinxin muxune xa, koni a fe ɲaxi rabane kalama nɛn.

30 Sese mi tinxin muxun nabirɛ, koni muxu ɲaxine mi nɔɛ luyɛ yamanani.

31 Xaxilima falane minima tinxin muxun nan dɛ.
Koni wule falane lenne xabama a ra nɛn.

32 Xa tinxin muxun falan ti, fanna na a ra, koni muxu ɲaxine dɛɛn fe ɲaxin nan falama.

11

1 Sikeela naxan muxun mayendenma na findixi fe ɲaxin nan na Alatala yɛɛ ra yi.
Koni ligase sensenne a kɛnɛnxi.

2 Wason fama maraɲaxun nan na.
Koni yetɛ magodon fama fe kolonna nan na.

3 Muxu fajine fetareya wanle nan e tima kira fajin xɔn.
Koni yanfantenne tinxintareyaan nan e halagima.

4 Sese mi nafunla ra Ala kiti sa lɔxɔni.
Koni tinxinna nan muxune xunbama sayaan ma.

5 Sɔntarene tinxinyaan nan e kiraan fixama.
Koni fe ɲaxin nan muxu ɲaxin nabirama.

6 Muxu fajine tinxinyaan nan e xunbama,
koni kunfa ɲaxine findima luti ratixin nan na yanfantenne yɛɛ ra.

7 Muxu ɲaxin na faxa,
a yigin birin bata kala,
a xaxili tixi sɛnɛn naxan na,
na bata lɔ ayi.

8 Muxu tinxinxin xunbama nɛn a tɔrɔyani,
na tɔrɔyaan yi sa muxu ɲaxin sɔtɔ a funfuni.

9 Ala kolontarena a adamadi bodene halagima a fala xuiin nan na.
Koni tinxin muxune xunbama e fe kolonna nan xɔn.

10 Xa tinxin muxune sɛwa,
taan birin nan ɲaxanma.
Koni muxu ɲaxine na faxa,
ɲaxaɲaxan nan na ra.

11 Taan sabatima muxu fajine duban nan xɔn.
Koni a kalama nɛn muxu ɲaxine dɛ xuiin ma.

12 Naxan na a adamadi boden naɲaxu,
na xaxili mi na.
Koni xaxilimana a dunduma nɛn.

13 Mafala tiin wundo feene nan naminima kɛnɛnni.
Koni lannaya muxuna e ramarama nɛn.

14 Xa maxadin mi na,
yamaan birama nɛn.

Koni kisin na a ra
xa kawandi muxune wuya ayi.

15 Naxan na a bodena donla goronna
tongo,
na tɔrɔma nɛn yati.
Koni naxan na tondi na dɛ xui sifane
ma,
na kanna luma makantanna nin.

16 Naxalan faɲin binyen nan sɔtɔma.
Koni xɔɲɛden tan nafunla nan
sɔtɔma.

17 Lannaya muxuna a yɛtɛ nan mal-
ima.
Koni kininkinintarena a yɛtɛ nan
tɔrɔma.

18 Muxu ɲaxine walima nɛn fuu!
Koni naxan na tinxinyaan liga,
na saran kɛndɛn nan sɔtɔma.

19 Tinxinyaan fama nii rakisin nan
na.
Koni naxan na lu fe ɲaxin fɔxɔ ra,
na faxama nɛn.

20 Muxu bɔɲɛ ɲaxine mi rafan Alatala
ma.
Koni fɛ mi naxanye sigati ki ra,
ne nan a kɛnɛnxi.

21 Muxu ɲaxine saranma nɛn e
kɛwanle ra.
Koni tinxin muxune xunbama nɛn.

22 Naxalan tofaɲin na findi xaxilitaren
na,
na luxi nɛn alo xɛma wuredin xɔsɛn
ɲɔɛɛn na.

23 Tinxin muxun waxɔn feen nan fe
faɲin na,
koni muxu ɲaxine natan nan xɔlɔn
na.

24 Muxuna ndee kiin tima
e findi nafulu kanne ra,
gbetɛye yi kuma ayi,
e findi yiigelitɔne ra.

25 Muxun naxan luma dubɛ bonne xa,
na bannama nɛn.
Naxan bonne nii yifanma e ma,
na fan nii yifanma a ma nɛn.

26 Naxan na maala malan,

a tondi a matiyɛ,
yamaan na dangama nɛn.
Koni naxan na a mati,
yamaan dubama nɛn na fan xa.

27 Naxan na fe faɲin fen
na rafan muxune ma.
Koni naxan na fe ɲaxin fen,
na yati a sɔtɔma nɛn.

28 Naxan na la a nafunle ra,
na birama nɛn.
Koni tinxin muxune sabatima nɛn
alo ɲɔxɔndena.

29 Naxan na a denbayaan tɔrɔ
na mi kɛɛ sɔtɔma fɔ foyena.
Xaxilitarene luma nɛn fe kolonne
konyiyani.

30 Tinxin muxune kɛwanle luxi nɛn
alo siimaya wudina.
Fe kolonna naxan yi,
na muxune niin nan nakisima.

31 Tinxin muxuna a saranna sɔtɔma
dunuɲa yi,
e faxi fa muxu ɲaxine nun yulubi
kanne.

12

1 Xurun nafan naxan ma,
fe kolonna fan nafan na kanna ma.
Naxan mi tinɲɛ bonne xa a sɔnna fala
a xa,
xaxilitaren nan na kanna ra.

2 Muxu faɲin Alatala kɛnɛnma.
Koni Alatala kɔtade ɲaxin yalagima
nɛn.

3 Muxun mi sabatima fe ɲaxin xɔn.
Koni tinxin muxune salenne bitinma
nɛn ken.

4 Naxalan kɛndɛn nan a xɛmɛna xunna
kenla ra.
Koni ɲaxalan yagitaren luxi nɛn a
xɛmɛn xa
alo xɔri xɔlɛ furena.

5 Tinxin muxune miriyane findixi kiti
kɛndɛn nan na.
Koni muxu ɲaxine fe yitɔnxine yan-
fan nan tima.

6 Muxu jaxine falane findixi faxa ti
woson nan na.
Koni muxu fajine de xuina e xun-
bama nen.

7 Muxu jaxine na bira,
e raxorima nen.
Koni tinxin muxune denbayaan
sabatima nen.

8 Muxun matoxoma a xaxilimayaan
nan ma fe ra.
Koni naxan baje jaxu,
na rajaxuma nen.

9 A fisa walike keden yi lu i yii,
i lu muxudiyani,
benun i xa i yete findi muxu gbeen na,
donseen yi dasa i ma.

10 Tinxin muxuna a yengi doxoma a
xuruseene xon nen.
Koni kininkinin mi muxu jaxine yi
mume!

11 Naxan na a boxon nawali,
na lugoma nen.
Koni naxan na bira fe fuune foxo ra,
na xaxili mi na.

12 Muxu jaxine kunfama se
muxaxine nan xon.
Koni tinxin muxune salenne sabatin
nen.

13 Muxu jaxina hake falane a suxuma
nen
alo luti ratixina.
Koni tinxin muxun futuxuluma nen
toroyaan yii.

14 Muxun fala xuiin nan a ralugoma
se fajine ra,
a wali xonna yi findi a saranna ra.

15 Xaxilitarena a yete sigati kiin nan
yatexi kira kendon na.
Koni fe kolonna nan a tuli matima
maxadi xuine ra.

16 Xaxilitarena a xolon mayitama nen
mafuren.
Koni xaxilimaan yagi feen suturama
nen.

17 Naxan na sereyaan ba jondini,
na tinxinna nan fenma.

Koni wule seren yanfan nan tima.

18 Naxan na falan ti a xunna yi,
na muxune baje nan kalama
alo degemaan nan segen tima.
Koni fe kolonne falane dandanna
nan tima.

19 Nondin luma nen habadan.
Koni wulen sii mi na.

20 Naxanye fe jaxine yitonma,
yanfan nan ne baje ni.
Koni sewan na kanna xa
naxan baje xunbenla rasoma.

21 Fe jaxi yo mi tinxin muxune liye.
Koni fe jaxin nan muxu jaxin sotoma
han a wasa.

22 Wule falane mi rafan Alatala ma.
Koni jondi falane rafan a ma.

23 Xaxilimana a kolonna luxunma
nen.
Koni xaxilitarene e daxuyaan
nawangama nen.

24 Naxanye walima a xodexen na,
ne mangayaan sotoma nen.
Koni salantenna rajanma konyiyaan
nin.

25 Kontofinla muxun baje tonoma
nen.
Koni fala fajina a rasewama nen.

26 Tinxin muxun findixi yeratiin nan
na a xoyin xa.
Koni muxu jaxine kirana e raloma
ayi nen.

27 Salantenna na mini donsoyani,
a mi sube gan daxin sote.
Koni naxan walima a xodexen na,
na se kendon nan sotoma.

28 Siimayaan sotoma tinxinna kiraan
nan xon.
Na kiraan mi tinxinxi sayaan na.

13

1 Diine fafe nema e xuru falane tiye
xaxilimane e tuli matima a ra nen.
Koni magele tiin na maxadi,
a mi na ramema.

2 Muxun balo fajin sətəma a fala
xuiine nan xən.
Koni tinxintarene kunfaxi gbalon
nan xən.

3 Naxan na a deen suxu,
na a niin natangama nən.
Naxan falan tima jaxi ra,
na bənən nan fenma a yete xa.

4 Muxu narixin kunfama seene xən
anu sese mi a yii.
Koni naxanye walima,
ne wasama nən feu.

5 Wulen najaxu tinxin muxun ma.
Koni muxu jaxin xunna godon nun
yagin nan xilima a yete ma.

6 Fe mi naxan sigati ki ra,
tinxinyaan na rakantanma nən.
Koni fe jaxin nan yulubitəən nabi-
rama.

7 Muxuna nde a yete findima se kanna
ra,
anu sese mi a yii.
Muxu gbete a yete findima setaren na,
anu nafulu gbeen a yii.

8 Muxuna nafunla nəe a xunbe nən.
Anu, muxune mi e kənkəma yi-
igelitəən tan ma.

9 Tinxin muxune luma sewan nin
kənənyani.
Koni muxu jaxine luxi nən alo
lenpun na tu.

10 Wason yengene nan nakelima.
Koni naxanye e tuli matima maxadi
xuiine ra,
fe kolonyaan ne nin.

11 Seen naxanye sətəxi a jaxin na ma-
furen,
ne sigan janje nən.
Koni naxanye sətəxi a fajin na ndedi
ndedi,
ne xun masama nən.

12 Yigi makuyen muxun tunnaxələma
a ma nən.
Koni muxun waxən feen na liga a xa,
na a nii yifanma a ma nən
alo siimaya wudin yetena.

13 Naxan na a me maxadi xuiin na,
na kanna a saranna sətəma nən.
Naxan fan na yamarin suxu,
na fan a saranna sətəma nən.

14 Fe kolonne xaranna fama nii rak-
isin nan na,
a muxun ba sayaan lutin na.

15 Xaxilimaan muxune kənən.
Koni yanfantenna kiraan mi
rajanma a ma.

16 Xaxilimaan feen ligama a kolonna
nan xən.
Koni xaxilitarena a daxuyaan nan
nawangama.

17 Xera jaxin birama kəntəfinla nin.
Koni xera tinxinxin dandanna nan
tima.

18 Naxan mi a tuli matiyə a xuru
falane ra,
na yigelitəyaan nun yagin sətəma
nən.
Koni naxan na a tuli mati a sənna fala
muxune ra,
na binyama nən.

19 Muxun waxən feen na liga,
na a nii yifanma a ma nən.
Koni a mi rafan xaxilitarene ma,
e xete fe jaxin fəxə ra.

20 Naxan nun fekolonne sigan tima,
na fe kolonna tima nən.
Koni xaxilitarene xəyine tətəma nən.

21 Tətəyaan yulubitəən nan fəxə ra.
Koni herin nan tinxin muxun
saranna ra.

22 Muxu fajin kəen luma a maman-
denne yeə ra nən.
Koni yulubitəna nafunle sa findima
tinxin muxune nan gbee ra.

23 Yigelitəne xəen naxan bima na
donse gbeen nan fima.
Koni kiti sa kobina a birin naminima
nən.

24 Naxan mi a diin bulanma a sənne
ma,
na kanna diin mi rafan a ma.
Koni naxan a diin xanuxi,

na kannu a xuruma nɛn.

²⁵ Tinxin muxuna a dɛgema nɛn han a lugo.

Koni muxu ɲaxin luma nɛn kamɛn na tun.

14

¹ ɲaxalan xaxilimana a denbayani tɔnma nɛn, koni xaxilitarena a gbeen kalama nɛn a yɛtɛ ra.

² Naxan sigati kiin fan, na gaxuma Alatala nan yɛɛ ra. Koni naxan sigan tima tinx-intareyani, na Ala rapaxuma nɛn.

³ Wason nan sabatixi xaxilitaren dɛ, koni fekolonne falane e rakantanma nɛn.

⁴ Xa tura mi na, sagani gelima nɛn, bayo ɲingen fangan nan xɛɛ biin tɔnɔn gboma ayi.

⁵ Sere tinxinxin mi wulen falama, koni wule seren wulen nan falama.

⁶ Magele tiin fe kolonna fenma nɛn, a mi a toma. Koni fe kolonna sɔtɔn mi raxɔlɔ xaxil-imaan xɔn.

⁷ I makuya xaxilitaren na, amasɔtɔ fe kolonna falan mi a dɛ.

⁸ Xaxilimana a mirima a sigati kiin nan ma, na nan a fe kolonna ra. Koni xaxilitaren yanfan naxanye soma, ne nan a daxuyaan na.

⁹ Tagi yitɔnna bɔtɛ mi xaxilitarene xa, koni ɲɛnige faɲiyaan toma muxu faɲine nan tagi.

¹⁰ Muxun nan a bɔɲɛn xɔlɔ feen kolon, muxu gbɛtɛ mi nɔɛ a sɛwan fan kolonɲɛ.

¹¹ Muxu ɲaxine banxin kalama nɛn. Koni muxu faɲine bubun sabatima nɛn.

¹² Kirana nde tinxin adamadiin yɛɛ ra yi, koni a rapanma sayaan nan ma.

¹³ Muxun gelɛ nɛn, a bɔɲɛn tɔrɔxi, dɔnɔnɛn na sɛwan yi findi sunun na.

¹⁴ Denkelɛyataren wasama nɛn a kɛwanle tɔnɔn na, koni muxu faɲin fisa a xa.

¹⁵ Fe kolontaren la fena ngaan na, koni xaxilimana a mirima nɛn a sigati kiin ma.

¹⁶ Fekolonna gaxun fe ɲaxin na nɛn, a masiga a ra, koni xaxilitaren susuma a ra nɛn, a so a yi.

¹⁷ Naxan xɔlɔn mafuren, na xaxilitareyaan nan ligama, kɔtade ɲaxin naɲaxu muxune ma.

¹⁸ Kɔmɔyaan nan fe kolontarene yii e kɛɛn na, koni kolonna luxi alo xaxilimane mangaya taxamaseri kɔmɔtina.

¹⁹ Muxu ɲaxine e mafelenma muxu faɲine nan bun ma, fe ɲaxi rabane yi lu tinxin muxune dɛɛn na.

²⁰ Yiigelitɔn naɲaxu hali a lanfane ma, koni nafulu kannu xɔyine wuya.

²¹ Naxan a adamadi boden naɲaxuma, hake kannu nan na ra. Koni sɛwan na kannu xa naxan kininkininma yiigelitɔne ma.

²² Naxanye fe ɲaxini tɔnma, ne mi lɔma ayi ba? Koni naxanye fe faɲin mirima, hinanna nun lannayaan ne nan xa.

²³ Tɔnɔn wali xɔdɛxɛ birin yi koni falan gbansanna fama yi-igelitɔyaan nan na.

²⁴ Nafunla luxi nɛn

alo fekolonne mangaya taxamaseri
kəmətina,
koni xaxilitarene daxuyaana napanma
daxuyaana nan ma.

25 Sere ɲɔndi falan muxune niine rak-
isima,
koni wule seren yanfan nan soma.

26 Naxan gaxuxi Alatala yεε ra,
na ratangaxi,
yigiyadena a diine xa.

27 Siimayaan binla nan Alatala
yεεragaxun na,
a muxun bama ɲen sayaan lutin na.

28 Yamaan na gbo ayi,
mangana binyen nan na ra,
yamaan na xurunɲε ayi,
kalan nan na ra mangan ma.

29 Naxan diɲa, na famunna gbo.
Koni naxan xəlɔn xulɔn,
na a xaxilitareyaana nan mayitama.

30 Bɔɲε xunbenla nan kɛndɛyaana na
fatin xa.
Koni xəxəlɔnna findixi furen nan na
fatini.

31 Naxan na sɛnbɛtarene ɲaxankata,
na e da mangan nan naɲaxuxi.
Koni naxan na hinan tɔrɔ muxune ra,
na bata Ala binya.

32 Muxu ɲaxina wali ɲaxin nan a ra-
birama,
koni hali sayaana tinxin muxun li,
a yigiyaden sətɔma ɲen.

33 Fe kolonna xaxilimaan nan bɔɲε yi,
koni hali xaxilitarene yε, a makɛnɛnxi.

34 Tinxinyaana nan yamanan nasaba-
tima,
koni yulubin findixi yagin nan na
siyane ma.

35 Walikε xaxilimaan nafa mangan
ma,
koni naxan marayagin tima,
a xəlɔma ɲen na ma.

15

1 Yabi faɲin xəlɔn ɲanma ɲen,
koni fala xəlɛn xəlɔn fari saana ɲen.

2 Fe kolonne falane kolonna nan
sɛnbε soma,
koni daxuyaana falan nan minima xaxil-
itaren dε han!

3 Alatala yεɛn yiren birin na,
a muxu ɲaxine nun muxu faɲine
rakɔrɔsima.

4 Fala faɲin luxi ɲen alo siimaya wud-
ina,
koni yanfantanya falan muxun niin
nan tɔrɔma.

5 Xaxilitaren fafe a kawandi xuiin mi
rafan a ma,
koni naxan a tuli matima a sɔnna fala
muxun na,
xaxilimaan nan na ra.

6 Nafulu gbeen luma ɲen tinxin mux-
una banxini,
koni muxu ɲaxine sətɔ seen fama
kɔntɔfinla nan na.

7 Fe kolonne falane kolonna nan nax-
uyama ayi,
koni xaxilitarene bɔɲɛn mi na kiini.

8 Muxu ɲaxine saraxan findixi hara-
mun nan na Alatala xa,
koni muxu faɲine maxandin nafa
Alatala ma.

9 Muxu ɲaxine kiraana naɲaxu Alatala
ma.
Koni naxan tinxinna fenma na rafan
a ma.

10 Naxan na kiraana beɲin,
na kanna xuruma ɲen ki xɔdɛxɛni.
A mi rafan naxan ma a sɔnna xa fala,
na kanna faxama ɲen.

11 Alatala laxira nun yahannama
yiren birin toma,
e faxi fa naxan muxun bɔɲɛni!

12 Maxadin mi rafan magele tiin ma,
a mi sigama fekolonne fɛma.

13 Sɛwan yetagini yalanma ɲen,

koni nii yifɔɛn fama bɔɛn kalan nan xɔn.

14 Xaxilimaan kolonna nan fenma a bɔɛni.

Koni daxuya falan nan tun xaxilitaren de.

15 Yigelitɔne siimayaan findixi tɔɔn nan na,
koni naxan bɔɛn sɛwaxi,
na luma ɲaxanxi nɛn waxatin birin.

16 A fisa i ndedi sɔtɔ i lu Alatala yɛɛragaxuni,
benun i xa nafulu gbeen sɔtɔ kɔntɔfinli.

17 Bogi seene gbansanna donna fisa xanuntenmane tagi,
dangu ɲinge raturaxin suben donna ra xɔnnantenyani.

18 Muxu bɔɛn gbeen yɛngɛn nan nake-lima.
Koni muxu diɲaxin tan yɛngɛn nax-unbelima nɛn.

19 Muxu narixina kiraan nafexi ɲanle nan na,
koni muxu fajina kiraan malaxun nɛn.

20 Dii xaxilimana a baba rasɛwama nɛn,
koni xaxilitarena a nga xurunma nɛn.

21 Xaxilitareyaan findixi sɛwan nan na xaxilitaren xa,
koni xaxilimana kiraan tinxin nɛn.

22 Maxaditareyaan nan fe yitɔnxine kalama,
koni e sɔnɔyama nɛn xa maxadi tiine wuya.

23 Sɛwan na ra muxun xa,
a na yabi fajin ti.
Falan naxan tima a waxatini,
na tɔnɔn gbo han!

24 Xaxilimana dunuɲa yi gidin kiraan tema nɛn
han kore xɔnna,
a yi a tanga laxira ma.

25 Alatala wasodene banxine rabi-rama nɛn,
koni a kaɲa gilɛna bɔxɔn danne luma nɛn e kiini.

26 Miriya ɲaxine mi rafan Alatala ma,
koni fala fajine sariɲan.

27 Tɔnɔ sɔtɔ ki ɲaxin nafan naxan ma,
na kanna gbalon nan nasoma a den-bayani,
koni naxan mi dimi yi seene rasux-uma mayifuni,
na siimayaan sɔtɔma nɛn.

28 Tinxin muxuna a mirima nɛn,
benun a xa yabin ti,
koni muxu ɲaxin fala ɲaxin nan tima han!

29 Alatala makuya muxu ɲaxine ra,
koni a tinxin muxune maxandi xuine ramɛma nɛn.

30 Yɛɛ yiyalanna muxune bɔɛn nan nasɛwama,
xɛrayaan fala fajin muxun sɛnbe soma nɛn.

31 Naxan na a tuli mati maxadi xuine ra
naxanye muxun nakisima,
na kanna luma nɛn fe kolonne ye.

32 Naxan na tondi xurɛ,
na mi rafan a yetɛn ma,
koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala muxune ra,
na xaxinla nan sɔtɔma.

33 Fe kolonna sɔtɔma Alatala yɛɛragaxun nin,
yɛɛ magodon nan fama binyen na.

16

1 Adamadiin feene natama a bɔɛni nɛn,
koni Alatala nan feene ragidima.

2 Muxuna kirane birin sariɲan a yetɛ yɛɛ ra yi,
koni Alatala nan muxun kui feene fɛsɛfɛsɛma.

3 I ya wanle taxu Alatala ra,
alogo e xa sɔnɔya.

4 Bunna Alatala kewanle birin na,
hali muxu jaxina,
a daxi gbalo lɔxɔn nan yeε ra.

5 Muxu wasoxine rajaxu Alatala ma,
a e fe jaxin saranma e ra nen yati.

6 Muxun haken mafeluma hinanna
nun lannayaan nan xɔn.
Muxuna a masigama fe jaxin na
Alatala yeεragaxun nin.

7 Xa muxun sigati kiin nafan Alatala
ma,
a lanna rasoe hali e nun a yaxune
tagi.

8 A lan ndedi yi lu i yii tinxinni,
benun tɔnɔ gbeena tinxintareyani.

9 Muxuna a siga kiraan natama a
bɔjɛni nen,
koni Alatala nan a sanna tidene
ragidima.

10 Mangana Alaa falane nan tima,
a mi kitin se tinxintareyani.

11 Sikeli tinxinxine birin fataxi
Alatala nan na.
A tan nan wali xɔri ligaseene birin na.

12 Ke wali jaxine mi rafan mangane
ma,
bayo tinxinna nan e mangayaan
senbe soma.

13 Tinxin muxuna falan nafan man-
gane ma,
jɔndi falan nafan e ma.

14 Mangana xɔlɔn faxan nan tima,
koni xaxilimaan fatan a raxunbele.

15 Mangan na sewa,
siimayaan na a ra,
a fanna luxi nen
alo kundaan naxan fama tulen na.

16 Fe kolonna sɔtɔn tɔnɔn gbo
dangu xεmaan na pon!
Xaxilimayaan sɔtɔn fisa gbetin xa ki
faji!

17 Muxu fajine kiraan mi sigama fe
jaxin mabinni.

Naxan na a yengi dɔxɔ a sigati kiin
xɔn,
na a niin nakantanma nen.

18 Kalan fama wason nan xɔn.
Naxan na a yeε yite,
na fe godomatɔn nan na ra.

19 A fisa i lu magodoni yiigelitɔne ye,
benun ε nun wasodene xa se
mujaxine yitaxun.

20 Naxan na a miri ki faji,
na herin sɔtɔma nen.
Sεwan na kanna xa
naxan na a yigi sa Alatala yi.

21 Fekolonna naxanye bɔjɛ yi
a falama nen ne ma a xaxilimane,
fala fajin xaxinla nan xun masama.

22 Siimayaan binla nan xaxilimayaan
na xaxilimane xa.
Xaxilitareyaan nan xaxilitarene
jaxankatan na.

23 Fe kolonne bɔjɛn nan fala fajin
naminima e de,
xaxilimaya falane nan e de.

24 Fala fajine findixi kumin nan na,
e jaxun muxun niini
e soma han muxun xɔnne alo senna.

25 Kirana nde tinxin adamadiin yeε ra
yi,
koni a rajanma sayaan nan ma.

26 Walikeεn kuiin nan a rawεkilεma
wanla ma,
kamen yi a karahan a xa lu wale.

27 Fuyantenna fe jaxini tɔnma,
a deεn muxune ganma alo halagi ti
teεna.

28 Muxu jaxin matandi feene nan
nakelima,
nafigin fan xɔyimane yitaxunma nen.

29 Gbalotɔna a adamadi boden
nakunfama nen,
a yi a ti kira jaxin xɔn.

30 Naxan a yeεn magirama,
na fe jaxini tɔnma.

Naxan a de kidin xinma,
na bata yelin fe jaxin lige.

31 Xunsexe fixene luxi nen
alo mangaya komoti binyena,
naxan sotoma tinxinyaan kiraan xon.

32 Muxu dijaxin fisa yenge so
senbemaan xa.
A fisa muxun xa a yete suxu,
benun a xa taana nde suxu.

33 Masensen ti seene bama adamad-
ina yiibaan nin,
koni Alatala nan a feene birin
nagidima.

17

1 A fisa buru dungin xaren yi lu i yii
xaxili sani
benun banxin xa rafe suben na
lantareyani.

2 Walike xaxilimaan fisa wali kanna
diin xa,
naxan yagi feen nabama.
Na walike sifan keen sotoma nen na
denbayani.

3 Gbetin nun xemaan nasensenma su-
lun teen nan na,*
koni Alatala nan adamadiine boren
fesefesema.

4 Fe jaxi rabaan fala jaxin nan
namema.
Wule falana a tuli matima fala xolen
nan na.

5 Naxan na yigelitoon magele
na bata yigelitone dali mangan
nayelevu.

Naxan na sewa a bodena toron na,
na feen saranma na kanna ra nen.

6 Mamandenne findixi fonne xunna
kenla nan na.
Fafane fan findixi diine xunnay-
erenna nan na.

7 Yete yigbo falane mi daxa komon de,
wulen fan mi lan mangan de.

8 Finma seen luxi nen
alo xiriyana a fi muxun xa.

A na siga dede, a feene sonoyama nen.

9 Naxan muxune mafeluma e haken
na,
na xanuntenyaan nan fenma.
Koni naxan luma muxune hakene fe
rabire e ma,
na xoyimane taxunma nen.

10 Maxadi keden peen xaxilimaan
maliye
dangu bosaan ye kemere ra xaxilitaren
ma.

11 Fe jaxi rabaan muruten nan tun
fenma,
koni xera kininkinintaren sigama
nen a xili ma.

12 A fisa i naralan sube xaren na
naxan ma diiye baxi a yii,
benun i xa naralan xaxilitaren na a
xaxilitareyani.

13 Naxan na fe fajin joxo fe jaxin na
fe jaxin mi a masige na kanna banxin
na mumere.

14 Fe matandi rakenla luxi nen
alo i na igen nati gbiligbinla bo a ra.
A yi fisa i yi na feen lu na,
benun yengen xa bira ayi.

15 Naxan yoon fima kala tiin ma
e nun naxan tinxin muxun yalagima
ne firinna sese mi rafan Alatala ma.

16 Gbetin tonon nanse ra xaxilitaren
yii?

A mi na rawalima fe kolonna soto
feen na.
A xaxili yo mi na.

17 Muxun xoyina a xanuxi waxatin
birin.
Muxuna ngaxakedenna daxi toro
waxatine nan ma fe ra.

18 Xaxilitaren nan muxu gbetena
donla goronna tongoma,
a yi a yete daxo tolimani a xa.

19 Yengen nafan naxan ma,
haken fan nafan na kanna ma.
Naxan na a yete yigbo,

* 17:3: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

na gbalon nan fɔxɔ ra.

20 Bɔɲɛ ɲaxin mi herin sɔtɔma.
Naxan fala tinxintaren tima,
na biran tɔrɔn nin.

21 Naxan na xaxilitaren bari,
na yagima nɛn,
kɔmɔn baba mi sɛwama.

22 Bɔɲɛ sɛwaxin kɛndɛyaan nan
nasɔnɔyama,
koni nii fɔrɛn fatin soma a ra nɛn.

23 Muxu ɲaxin dimi yi seen nasux-
uma mayifuun nin
a kiti ɲaxin sa.

24 Xaxilimaan biraxi fe kolonna nan
fɔxɔ ra,
koni xaxilitarena a yɛɛne rasigama
bɔxɔn nan xun xɔn.

25 Dii xaxilitarena a baba raxɔlɔma
nɛn
a findi xɔlɛn na a nga xa.

26 A mi lan tinxin muxun xa yangin.
Sariya mi a ra muxu kɛndɛn yi bulan.

27 Naxan na a dɛɛn suxu,
na bɔta fe kolonna sɔtɔ.
Xaxilimaan sabari nɛn.

28 Hali xaxilitaren yatɛxi fekolonna
ra,
xa a sabari.
Xaxilimana a dɛɛn suxɛ nɛn.

18

1 Muxun naxan a danna,
na tɔnɔn fenma a yɛɛ nɛn xa.
A bɔɲɛn tema nɛn xaxilimaya falane
birin ma.

2 Fe famunna bɔtɛ mi xaxilitaren xa,
fɔ a yɛɛ miriyane fala fena.

3 Muxu ɲaxin na fa,
marɔɲaxun fan yi fa.
Konbin fama yagin nan na.

4 Adamadiine falane luxi nɛn
alo tilinna,
koni fe kolonna luxi nɛn
alo tigi igen naxan tema ayi.

5 A mi lan muxu ɲaxin xa rafisa bo-
dene xa,
hanma muxun yi tondi kiti kɛndɛn sɛ
tinxin muxun xa.

6 Xaxilitarena falane fe matandin
nan nakelima,
a bɔnbɔ a dɛ xuiin ma.

7 Xaxilitaren dɛna a halagima nɛn,
a fala xuine findixi luti ratixin nan na
a xa.

8 Nafigina falane luxi nɛn
alo donse ɲaxumɛn
naxan godon muxun kui.

9 Naxan tunnaɲɔlɔ a wanli
na nun se kalan birin muxu keden.

10 Alatala xinla muxun natangama
alo yin barakaxina,
tinxin muxuna a gima nɛn a siga a
kui,
a lu makantanni.

11 Nafulu kanna kɛɛn findixi a taa
makantanxin nan na.
A miriyani, yinna na a ra naxan mi
nɔɛ kalɛ.

12 Muxuna wasona a xalin kalan nan
ma,
koni binyen sɔtɔma yɛɛ magodon
nan xɔn.

13 Naxan yabin tima benun a xa a tuli
mati,
daxuyaana nan na ra, e nun yagina!

14 Muxuna limaniyaan nan a malima
a fureni.
Koni xa a nii yifɔrɔ a ma,
nde a rasɛwama?

15 Xaxilimaan fe kolonna nan sɔtɔma
a bɔɲɛni.
Fekolonne e tuli matima fe kolonna
nan na.

16 Finma seen kiraan nan nabima a fi
muxun yɛɛ ra,
siga muxu gbeene fɛma.

17 Naxan singe na a yaxaseri masa,
na maliga yo kanna ra,
han a yɛngɛfaan yi fa maxɔdinna ti.

18 Masensenna sənxo sənxo ne raxun-
belima nən,
a yengene jan senbemanə tagi.

19 Xa muxuna a ngaxakedenna konbi
na bəjen xədxəma ayi nən a ma
dangu taa makantanxin yinna ra.
Fe matandine xədxə manga banxin
deən balan wurene xa.

20 Muxun fala xuine nan balon
sətəma a xa.
Falan naxan minima a de,
na nan a ralugoma.

21 Sayaan nun siimayaan binla find-
ixi falan nan na.
A rafan naxan ma, na a tənən sətəma
nən.

22 Naxan na naxanla sətə,
na bata herin sətə,
a Alatala fanna nan sətəxi.

23 Yiigelitəən falan tima mafanna nin,
koni nafulu kannə yabi xədexən nan
tima.

24 Xəyi wuyaxi nəe finde nən bənən na
muxun ma.
Koni xəyina nde na,
na lannayaan dangu ngaxakedenna
ra.

19

1 A fisa muxun yi findi yiigelitəən na
fətareyani,
benun a xa findi wule fala xaxilitaren
na.

2 Wəkilen tənən mi na fe kolonna
xanbi.
Naxan na san mafura ayi, na sinma
nən yinla ra.

3 Adamadina a sigati kiini dəxəma a
xaxilitareyaan nan xən,
a fa xələ Alatala ma.

4 Nafunla muxun xəyine rawuyama
ayi nən,
koni yiigelitəən xəyina a makuyama a
ra nən.

5 Wule serena fe saranma a ra nən.
Naxan wulen falama,

na mi xunbama.

6 Muxu wuyaxi kuntigin mafanma.
Naxan muxune kima,
na xəyin nan birin na.

7 Xa yiigelitəna ngaxakedenne birin a
ra naxuma,
a xəyine e makuyama a ra nən dangu
ne ra!

Hali a lu e fəxə ra, a e mafan han,
e mi fa toma.

8 Naxan na findi xaxilimaan na,
na niin nafa a ma.
Naxan na xaxinla fen,
na bata herin sətə.

9 Wule serena fe saranma a ra nən.
Wule falan halagima nən.

10 A mi daxə xaxilitaren xa lu
naxunni,
konyin fan mi lan a kuntigine ya-
mari.

11 Xaxilimaan dija.
Xunna kenla na a ra a xa,
a na muxuna nde mafelu a haken na.

12 Mangana xələn luxi nən
alo yatan wurundun xuina,
a hinanna fan luxi nən
alo xiila sexən ma.

13 Gbalon nan dii xaxilitaren na a
baba yii.
Naxanla a yenge xunxurine luxi nən
alo igen na lu dindinə banxini.

14 Banxin nun herisigen fataxi muxun
fafe keən nan na,
koni Alatala nan naxalan xaxilimaan
soma a yii.

15 Narin xixənla nan biran muxun na,
koni kamən muxu narixin suxuma
nən.

16 Naxan na sariyan suxu,
na a niin nan nakantanma,
koni naxan na sigan ti a naxin na,
na faxama nən.

17 Naxan na hinan senbetaren na,
na Alatala nan dolima,
a saranna soma a yii nən.

18 I ya diin xuru,
bayo i yigin na nan na.
I nama tin a xa faxa.

19 Bɔɲɛ gbee kannan lan a yanginna fi.
I na a xunba, i bata a rawɛkilɛ kalan
ma.

20 I tuli mati kawandi xuine ra,
i xurun sɔtɔ,
alogo i xa findi fekolonna ra.

21 Miriya wuyaxi nan muxun bɔɲɛni,
koni Alatala a fe ragidixin nan naka-
malima.

22 Muxun waxi hinanna nan xɔn,
anu, yiigelitɔɔn fisa wule falan xa.

23 Alatala yɛɛragaxun siimayaan nan
fima.
Na ma, muxun lugoxin yi a sa, a mi
tɔrɔ.

24 Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nɛn,
koni a tagan a rasoɛ a dɛ.

25 I na magele tiin bɔnbɔ,
fe kolontaren xaxili sɔtɔma nɛn.
I na xaxilimaan maxadi,
a kolonna sɔtɔma nɛn.

26 Naxan a baba rayarabima,
a yi a nga kedi,
na kannan fama yagin nun yarabin
nan na.

27 N ma diina,
i na tondi i xuru falane ramɛ,
i yetɛ masigama kolonna falane nan
na.

28 Wule seren gelema kiti kɛndɛn ma
nɛn,
tinxintareya falan nan muxu ɲaxin
dɛ.

29 Yanginne saxi magele tiine nan xa,
e nun bɔnbɔn xaxilitarene xa.

20

1 Manpaan muxun findin magele tiin
nan na,
dɔlɔn sɔnxɔn nan biran muxun na,

dɔlɔ minna mi findɛ xaxilimaan na
mumɛ!

2 Mangana xɔlɔn luxi nɛn
alo yatan wurundun xuina,
naxan na mangan bɔɲɛn nate,
na kannan a niin nan halagima.

3 Binyen na a ra muxun xa
naxan na a masiga yɛngɛn na,
koni xaxilitaren birin mafura soɛ
yɛngɛni.

4 Muxu narixin mi xɛɛn bima a waxa-
tini xunbenla a fe ra,
anu, se xaba waxatini,
a balon fenma nɛn, koni sese mi na.

5 Muxun bɔɲɛ yi feene luxi nɛn
alo igena xɔɲinna ra,
koni xaxilimaan fatan na igen bɛ.

6 Muxu wuyaxi e yetɛ hinanna fe
falama,
koni nde nɔɛ lannaya muxun toɛ?

7 Tinxin muxun sigan tima fetareyaan
nin,
sɛwana a diine xa a xanbi ra!

8 Mangan nɛma dɔxi a mangaya
gbɛdɛni kiti sadeni
a fe ɲaxine birin nakɔrɔsima.

9 Nde nɔɛ a falɛ, a naxa,
“N bata n bɔɲɛn natanga fe ɲaxin ma,
n bata n nasarijan yulubin birin
ma?”

10 Sikeli tinxintaren nun liga se tinx-
intarena,
na sese mi rafan Alatala ma.

11 Fɔningɛn sɔnna kolonma a
kɛwanla nan xɔn
xa fɛ mi a kɛwanle ra, a tinxin.

12 Tunla naxan feen mɛma,
e nun yɛ naxan seen toma,
Alatala nan ne birin daxi.

13 I nama i yetɛ lu xixɔnli
alogo i nama findi yiigelitɔɔn na.
Xa i lu i yɛɛ ra yi,
i lugoma nɛn balon na ki faɲi.

14 Saresona a falama nen,
a naxa, "A mi fan, a mi fan!"
A mən yi sa a yete matəxə a se sarax-
ina fe ra.

15 Xemaan nun bəxə bun nafunla
wuyaxi dunuḡa yi,
koni deen naxan fe kolonna falan
tima,
na tənən gbo e birin xa.

16 Naxan na donla tongo i yii muxu
gbete xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a jəxəni.
Tolimaan maxədin a ma,
xa a rabaxi xəjen nan xa.

17 Balon naxan sətən wulen xən,
na jaxun muxun de.
Koni ndedi na liga, a luma nen
alo a deen nafexi gemə xənna nan na.

18 Maxadi xuine rame
alogo i waxən feene xa kamali.
Xa i sigama yengeni, xaxinla fen.

19 Muxu mafalane wundo feene nan
makeɛnma,
nayi, naxan falan tima jaxi ra,
i nama lu na fəxə ra.

20 Naxan a fafe nun a nga rayara-
bima,
na lenpun tuma nen a lu dimini.

21 Keen naxan sətəxi sinma
na mi fama barakadeni dənxen na.

22 I nama a fala, i naxa,
"N fe jaxin jəxəma nen."
I yigin sa Alatala yi, a i rakisima nen.

23 Liga se tinxintarene rajaxu Alatala
ma.
Sikeli tinxintaren mi fan.

24 Alatala nan adamadiine san tidene
ragidima,
nayi muxun nəe a sigaden kolonje di?

25 Naxan na de xuiin tongo bəte ra-
bani,
a xa sena nde fi Ala ma,
na luxi alo a suxi nan fa a ra
a na a miri na fe ma na xanbi ra.

26 Manga xaxilimaan muxu jaxine
raxuyama ayi nen
alo maala na yife,
a yi e jaxankata alo malo bənbəna.

27 Adamadiin niin findixi lenpun nan
na a xa,
Alatala naxan fixi a ma
alogo a xa a bəjen kui fe tilinxine
fesefese.

28 Hinanna nun lannayaan mangan
makantanma nen,
a mangayaan sabatima a hinanna
nan xən.

29 Fangan nan banxulanne xunna
kenla ra.
Xun sexe fixen nan fonne binyen na.

30 Maxələdene nan sən jaxin dandan
senna ra,
bənbən nan səndəmen matinxinma.

21

1 Mangan bəjen luxi nen
alo xude wunla Alatala yii,
denaxan na a keɛnɛn,
a yi a rasiga menni.

2 Muxuna kirane birin tinxin a yete
yee ra yi,
koni Alatala nan bəjen kui feene
fesefesema.

3 Tinxinyaan nun kiti kenden saan
nafan Alatala ma
dangu saraxane ra.

4 Yee rawason nun yete yiteen nan
findixi
muxu jaxine keɛnna ra,
anu yulubin nan ne ra.

5 Tunnafan muxuna miriyane find-
ima munanfanna nan na,
koni naxan feene rabama mafurani,
na sigama yiigelitəyaan nin.

6 Nafunla naxanye sətəxi wuleni
ne findixi fe fu butarene nan na mux-
une xa
naxanye sayaan fenma.

7 Muxu jaxine gbalone e raloma ayi
nen,
bayo e bata tondi kiti kenden ma.

8 Yulubitone biraxi kira yifuxin nan
foxo ra,
koni sontarene sigati kiin tinxin nen.

9 A fisa i lu banxin fari ma do-
godogoni,
benun e nun jaxalan yenge gidin xa
lu banxin kui.

10 Muxu jaxin kunfaxi fe jaxin nan
xon,
hali a xoyin mi kininkininna sote a ra.

11 Xa magele tiin saran a fe jaxin na,
fe kolontarene fekolonna sotoma nen.
Koni muxun na xaxilimaan xaran
tun,
a kolonna fari sama nen.

12 Tinxinna Kanna muxu jaxina den-
bayaan nakarasima nen,
a yi e radinje ayi e tarani.

13 Naxan na a tunla dutun
senbetaren gbelegbele xuiin bun,
a tan fan gbelegbelema nen,
a mi yabi soto.

14 Finmaseen na so muxun yii wun-
doni
na xolon maxunbelima nen.
Muxun na dimi bun seen ba suturani,
na xolo gbeen nan janma.

15 Sewan na a ra tinxin muxun xa,
kiti kenden na sa.
Koni gbalon na a ra fe jaxi rabane xa.

16 Naxan na keli xaxilimayaan kiraan
xon,
na sa a matabun faxes muxune nan ye.

17 Mananmanantoon setareyaan
kolonna nen.
Naxan na lu dalon nun jaxunna foxo
ra,
na mi finde nafulu kanna ra mum!

18 Muxu jaxin nun yanfanten-
nna gbalon nan sotoma,
tinxin muxun nun muxu fajine yi
xunba na ma.

19 A fisa i doko tonbonni,
benun e nun jaxalan yenge gidin
xolon xa doko.

20 Nafulu kenden nun ture fajin na-
maraxi fekolonne konne yi,
koni xaxilitarena a gbeene birin
donma nen.

21 Naxan na bira tinxinyaan nun hi-
nanna foxo ra,
na siimayaan nun tinxinna nun
binyen sotoma nen.

22 Fekolonne nae kurugbane taan
tonge nen,
e yi e taan nabilinna yinna kala,
e yigi saxi naxan yi.

23 Naxan na a den nun a falan suxu,
na a niin nakantanma gbalon nan
ma.

24 Feene birin magele wasode yete
yigboon yii.
A feen birin ligama yanda gbeen nin.

25 Muxu narixine waxon feene nan e
faxama,
amasoto e tondima wale.

26 E kunfaxi e waxon seene xon wax-
atin birin,
koni tinxin muxune kiin tiin fon-
sireyaan nin.

27 Se haramuxin nan muxu jaxine
saraxane ra.
E na a ba bun kobina nde ma, e jaxu
dangu na ra.

28 Wule seren halagima nen,
koni naxan a tuli matima ki faji,
na fala tixine luma nen habadan.

29 Muxu jaxina a wekilen yitama a
yetagin nan ma,
koni muxu fajin sigati kiin nan a
wekilen yitama.

30 Fe kolonya mi na, xaxilimaya mi
na,
maxadi fala mi na naxan nae xele
Alatala xili ma.

31 Yenge so soone yitonma nen
lan yengen laxon ma,

koni kisin fataxi Alatala nan na!

22

1 Xili fajniyaan fisa nafulu gbeen xa,
hinanna fisa gbetin nun xεmaan xa.

2 Nafulu kannu nun yiigelitɔɔn birin
lan,
bayo Alatala nan e birin daxi.

3 Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nen,
koni fe kolontarene dangun nen tun,
ɲaxankatan yi e sɔtɔ.

4 Nafunla nun binyen nun siimayaan
sɔtɔma
yεte magodon nun Alatala yεεragaxun
nan xɔn.

5 Nanle nun luti ratixine nan muxu
ɲaxine kiraan xɔn,
koni naxan waxi a niin nakantan
feni,
na a masigama a ra nen.

6 Dii ɲɔɛn ti kiraan xɔn naxan lanɲe a
ma,
nayi hali a findi fonna ra, a mi kele a
xɔn.

7 Nafulu kannu yiigelitɔɔn yamarima,
doli kannu konyin nan doli tongon
na.

8 Naxan na seen si tinxintareyani,
na tɔɔn sɔtɔma nen se xaba waxatini,
amasɔtɔ a nɔ sɔtɔ dunganna kalama
nen.

9 Muxu ɲenige fajin barakan sɔtɔma
nen,
amasɔtɔ a baloni taxunma e nun
sebetaren tagi.

10 Magele tiin kedi,
sɔnxɔ sɔnxɔn fan ɲanma nen,
e nun yengen nun konbina.

11 Bɔɲe fajin naxan ma,
fala fajina a de,
mangan xɔyin nan na ra.

12 Fe kolonna Alatala nan yii,
koni a yanfantenna falani fuma nen.

13 Muxu narixina falama nen, a naxa,
“Yatan tandeni, a n faxama nen kira
yi!”

14 Yalunde ɲaxanle fala xuine findixi
yili tilinxin nan na,
Alatala xɔlɔxi naxanye ma, ne sinma
nen na ra.

15 Xaxilitareyaan dii ɲɔɛn bɔɲeni,
koni a na xuru bosaan na,
na a masigama a ra nen.

16 Naxan na senbetaren nawali
alogo a xa nafunla sɔtɔ,
e nun naxan na nafulu kannu ki,
ne e yεte yiigelima nen.

Fekolonne falane

17 I tuli mati, i fekolonne falane rame,
i xaxili lu n ma xaranna xɔn.

18 Amasɔtɔ a lan i yi e ramara i
sɔndɔmeni,

e nama ba i de mumε,

19 alogo i xa i yigin sa Alatala yi.

N waxi i tan yεεen xaran fe yi to.

20 N mi maxadi fala tonge saxan xan
sebexi i xa ba,

maxadine nun fe kolonna falane,

21 alogo i xa fe kendene nun ɲɔndi
falane kolon,

i yi i xe muxun yabi ɲɔndi falane ra?

22 I nama senbetaren nawali,
fanga to mi a ra,

i nama yiigelitɔɔn ɲaxankata kiti-
sadeni.

23 Amasɔtɔ Alatala e xun mayengen
soma nen,

a yi e yiigelitɔne niin ba.

24 I nama bɔɲe gbee kannu findi i
xɔyin na,

i nama bira yenge gidin fɔxɔ ra

25 alogo i nama a sigati kiin tongo,
i yi suxu luti ratixin na.

26 I nama de xuiin tongo muxu
gbetena donla fe ra,

i yεte dɔxɔ tolimani na ma.

27 Xa se mi i yii i naxan fiye,

e fa i tan nan ma sade bama i bun.

28 I nama bɔxɔn danna taxamaseri
gemene ba e funfuni

i benbane naxanye dɔxi xabu to mi
na ra.

²⁹ Muxun naxan fatan a wanla ra
na walima mangane nan fɛma,
a mi luyɛ muxudine yɛ.

23

¹ Xa ɛ nun kuntigina nde dɔxɔma ɛ
dɛgedeni,

naxan i yɛtagi,
na rakɔɔsi ki faɲi.

² Xa i fudi ɲaxu,
i yɛtɛ suxu a xɔdɛxɛn na de!

³ I nama mila a donse fajine xɔn,
bayo yanfa so donseene nan ne ra.

⁴ I nama i yɛtɛ raxadan nafunla fɔxɔ
ra,
i xaxili ba na xɔn.

⁵ I nɛma fa i yɛɛn ti nafunla ra
a bata ɲan!
Amasɔtɔ gabutɛne minima a ma nɛn,
a tungan, te kore alo singbinna.

⁶ I nama muxu yɛtagi yifɔrɛna balon
don,

i nama kunfa a donse fajine xɔn.

⁷ Bayo i a lima nɛn,
a bata fena nde nata,
a naxa, “I dɛge, i min.”
Koni na mi a bɔɲɛni!

⁸ I naxan donxi,
i a baxunma nɛn,
i bɔnɔ i ya fala fajine yi.

⁹ I nama fala ti xaxilitaren xa,
bayo i ya xaxilimaya falane bɔtɛ mi a
xa.

¹⁰ I nama bɔxɔn danna taxamaseri
gɛmɛ singene ba e funfuni.

I nama se ba kiri diine xɛɛne ra,

¹¹ amasɔtɔ Ala fangan gbo e xun-
badeni,
a e xun mayɛngɛn soma nɛn i xili ma.

¹² I xaxinla rabi i xuru falane ma.
I tuli mati fekolon falane ra.

¹³ I nama diin nafutuxulu a xurun
ma,
xa i a bɔnɔ, a mi faxama.

¹⁴ I na diin xuru bosaan na,
i a niin nakisima nɛn sayaan ma.

¹⁵ N ma diina,
xa fekolonna lu i bɔɲɛni,
nayi, n fan bɔɲɛn sɛwama nɛn.

¹⁶ N sɔndɔmɛ yɛtɛn ɲaxanma nɛn,
i na fala fajin ti.

¹⁷ I nama yulubitɔne maxɔxɔlɔn i
bɔɲɛni

koni gaxu Alatala yɛɛ ra waxatin
birin yi.

¹⁸ Nayi, i yigin sɔtɔma nɛn waxati
famatɔne yi,
i mi yigitɛgɛ mumɛ!

¹⁹ I tan n ma diina, i tuli mati,
i findi fekolonna ra,
i yi i bɔɲɛn lu kira fajin xɔn.

²⁰ I nama lu dɔlɔ minne yɛ,
e nun naxanye suben donma,
e a radangu ayi.

²¹ Amasɔtɔ fudimane nun dɔlɔ minne
yiigelima nɛn,
e tunnaxɔlɔn yi marabɛnna ti e ma.

²² I tuli mati i baba ra,
a tan naxan i sɔtɔxi.
I nama yo i nga ma a foriyani.

²³ Nɔndin nun fe kolonna nun xurun
nun xaxilimayaan fen,
i nama ne masara sese ra.

²⁴ Tinxin muxun baba ɲaxanma nɛn,
dii fekolonna sɔtɔ muxun luma nɛn
sɛwani.

²⁵ Ala xa sɛwan fi i baba nun i nga ma,
i bari muxun yi ɲaxan!

²⁶ N ma diina, i xaxili ti n na,
i yɛɛn ti n ma misaala ra.

²⁷ Amasɔtɔ ɲaxalan yalunden muxun
nabirama nɛn

alo yili tilinxina,
muxu gbɛtɛna ɲaxanla magaxu
alo xɔɲin naxurina.

²⁸ A dɔxɔma nɛn muxune yɛɛ ra
alo mafu tiina.

A xɛmɛ wuyaxi findi yanfantenne ra.

²⁹ Tɔrɔna nde xa?
Nimisana nde xa?
Matandine nde fɔxɔ ra?
Mawugane nde xɔn?

Maxɔlɔde fufafune nde ma?
Nde yɛɛ gbeelixi?

³⁰ Dɔlɔ minne nan na kiini,

naxanye sa dɔlɔ fajine fenma,
e xa e mato.

³¹ I nama i yɛɛn ti dɔlɔ to fajni gbeela
ra,

a yiyalanxi igelengenna kui waxatin
naxan yi

godo xinla ma muxun kɔɛ ra ki fajni.

³² Bayo na xanbi ra, a xɔlɔma i ra nɛn
alo saɲin na muxun xin
a i gan alo koson xin dɛna.

³³ I fe magaxuxine toma nɛn
i yi lu fala yifuxine tiyɛ.

³⁴ I xun magima i ra nɛn
alo muxun naxan saxi kunkin kui
fɔxɔ igen tagi,

kunkin xuntagi yɛtɛni.

³⁵ I luma a fale nɛn, i naxa,

“E bata n garin,

anu a mi n xɔlɔxi!

E bata n mabɔnbɔ,

anu n mi fe kolonxi a yi!

N fa xulunma waxatin mundun yi?

Dɔlɔ xɔnla mɔn n ma!”

24

¹ I nama mila muxu ɲaxine fe xɔn.

E yɛ lu xɔnla nama i suxu.

² Amasɔtɔ e gbalo feen nan yitɔnma e
bɔɲɛni,

fe ɲaxin nan minima e dɛ.

³ Banxin tima fe kolonna nan xɔn,

a sabatima xaxinla nan xɔn.

⁴ Banxin nafema hɛrisigɛ kɛndɛne
nun se fajine ra

fe kolonna sabun nin.

⁵ Fe kolonne sɛnbɛn gbo han!

Kolonna muxun naxan yi,

na fangan xun masama nɛn.

⁶ Amasɔtɔ fɔ muxun xa a miri ki fajni

benun a xa mini yɛngɛ sodeni.

Nɔɔn sɔtɔma maxadi muxu wuyaxi
nan baraka yi.

⁷ Xaxilimayaan gbo xaxilitaren ma,

a mi falan tiyɛ taan fonne malanni.

⁸ Naxan fe ɲaxini tɔnma,

na xilima nɛn a kɔtɛ ɲaxin kannu.

⁹ Xaxilitareyana miriyane findixi yu-
lubin nan na.

Magele tiin naɲaxuma nɛn muxune
tagi.

¹⁰ Xa wɛkilɛn ɲan i yi gbalon lɔxɔni,
sese mi i fangan na.

¹¹ Muxune xunba naxanye xalima e
faxadeni,

i yi muxune rakisi naxanye faxamato
a ra.

¹² Xa i a fala, i naxa,
“Nxu mi yi a kolon,”

naxan bɔɲɛne fɛsɛfɛsɛma,

na mi ɲɔndin kolonɲɛ ba?

Naxan i niin kantanma,

na mi a kolon ba?

¹³ N ma diina,

kumina nde kɔn bayo a fan.

Kumi dɛngbɛn ɲaxun i dɛ.

¹⁴ Fe kolonna fan na kii nin i niin xa.

Xa i a sɔtɔ,

i hɛrin sɔtɔma nɛn yɛɛn na,

i mi yigitɛgɛma.

¹⁵ Muxu ɲaxine,

ɛ nama dɔxɔ muxune yɛɛ ra

e suxu xinla ma tinxin muxun konni,

ɛ fu a dɔxɔden ma.

¹⁶ Bayo tinxin muxun nɔɛ birɛ nɛn
dɔxɔɲa ma solofere

a mɔn yi keli.

Koni muxu ɲaxine birama nɛn
gbaloni keden na.

¹⁷ I nama ɲaxan xa i yaxun bira.

Xa a dagalanɲɛ ayi,

i nama sɛwa i bɔɲɛni

¹⁸ alogo Alatala nama na to,

na yi raɲaxu a ma,

a yi ba xɔlɔxi i yaxun ma.

¹⁹ I nama xɔlɔ muxu ɲaxine fe ra,

i nama mila e seene xɔn.

²⁰ Amasɔtɔ fe ɲaxi rabaan mi hɛrin
lima a yɛɛ ra.

Muxu ɲaxine lɛnpun tuma nɛn.

²¹ N ma diina, gaxu Alatala yɛɛ ra

e nun mangana,

i nama lu muxu murutɛxine yɛ.

²² Amasɔtɔ e tɔrɔn kelima nɛn sanɲa
ma kedenni.

Nde nɔɛ a kolonɲɛ

Ala nun mangan halagin naxan nagidima?

Fekolonne fala gbete

²³ Fekolonne mən ito nan falaxi: A mi lan muxune xa rafisa e bode xa kiti sadeni.

²⁴ Naxan na a fala muxu ɲaxin ma, a naxa, “I tinxin,” yamaan nan na kanna dangama, siyane yi xələ a xili ma.

²⁵ Koni naxan na muxu ɲaxin yalagi, na lanxi. Duba gbeen nan na kanna xa.

²⁶ Yabi tinxinxin ɲaxun alo marafan sunbuna.

²⁷ I ya wanle rakamali tanden ma, i yi i ya xεene yitən, na xanbi ra i fa i ya banxin ti.

²⁸ I nama i adamadi boden tɔɲεge, i wulen nan sama a xun ma ba?

²⁹ I nama a fala, i naxa, “A to bata a liga n na, n fan xa a ɲəxən liga a ra, n muxun birin saren fima a wanla nan na.”

³⁰ N dangu nən muxu narixina nde a xεen dεxən ma, xaxilitarena nde nakə yirena.

³¹ Xalone bata yi mini yirena ngaani, sεxe ɲaxine yi xεen birin ma, a gεme sansanna bata yi bira.

³² N to na to, n yi a rakərəsi, n yi na feen sa n bɔɲeni, n yi xurun sətə.

³³ I na i sa, yeriyerinna yi dangu i ma ndedi, i xi ndedi, i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

³⁴ yiigelitəyaan yi baga i ma alo mafu tiina, e nun setareyana alo muɲadena.

25

Sulemani a sanda gbete

¹ Sulemani a sanda gbete nan itoe ra, Yuda Mangan Xesekiyaa muxune naxanye sεbexi.

² Alaa binyen findixi feene luxunna nan na, mangane binyen yi findi feene ye fenna ra.

³ Koren mateen nun bəxən tilinna nun mangane kui feene, muxun mi nəe ne sese fεsεfεsε.

⁴ Xa i wure gbeti fixen gbiin ba, xabun nəe goron tofajin nafale nən.

⁵ Xa i muxu ɲaxine ba mangan nabilinni, a mangayaan sabatima nən tinxinna xən.

⁶ I nama i yete yigbo mangan yetagi, i nama ti muxu gbeene tideni.

⁷ Amasətə a fisa mangan xa a fala i xa, a naxa, “Te be n fεma,” benun a xa i rayagi kuntigina nde yetagi i yeen naxan na.

⁸ I nama mafura i mawuge muxun fari kitisadeni. I nanse lige dənxen na, xa a yoon sətə i ma.

⁹ Yoon fen i adamadi boden xun ma kitisadeni, koni i nama muxu gbete na wundo feen make nən

¹⁰ alogo naxan na a me, na nama i konbi, i yi xili ɲaxin sətə habadan.

¹¹ Xεma sawurane nun gbeti se tofajine, ne fan alo fala fajina.

¹² Fekolonne maxadi xuiin luxi nən a ramε muxun xa alo tunla soon xεma daxin tunla ra hanma maxidi seen xεma daxina a ma.

¹³ Xεra tinxinxina a xε muxun nii yifanma a ma nən alo foye fajina se xaba waxatini.

¹⁴ Naxan na a yete matəxə a finma seene fe ra anu a mi muxun kima, na luxi nən alo kundaan nun foyen naxanye mi tulen nafama.

15 Muxu dijɔaxin nɔɛ kitisaan maban-
dunɔɛ nɛn.

Fala ɔaxumene fan nɔɛ xɔnna kale
nɛn.

16 Xa i kumin to,
naxan i luge, na nan don,
alogo i nama a radangu ayi,
i yi a baxun.

17 I nama lu sigɛ i bodena banxini
yeyɛ,
alogo i ya fe nama xɔli ba a ra,
a i raɔaxu.

18 Muxun naxan wulen sama a
adamadi boden xun ma,
na luxi nɛn alo silanfanna nun
gbelemɛn
nun xalimakuli ɔɔɛ ralemunxina.

19 I mi i yigin sɛ yanfantenni tɔrɔ wax-
atini,
alo ɔin xɔlɛn nun san kalaxina.

20 I na sigin sa muxu sunuxin yetagi,
na xɔlɔn luxi nɛn
alo i na domaan ba muxun ma xun-
benli,
hanma i muluxunna sa furen dɛ.

21 Xa kamɛna i yaxun ma,
donseen so a yii.

Xa min xɔnla a ma,
igen so a yii,

22 bayo na luma a xa nɛn
alo i tɛɛ wolonne nan malanma a
xunna ma,
Alatala nan i saranma.

23 Foyen naxan kelima sogeteden
kɔmɛnna ma,
na tulen nafama nɛn.
Yanfa falane fan muxun yetagini
xɔlɔma.

24 A fisa i lu banxin fari ma do-
godogoni,
benun ɛ nun ɔaxalan yengɛ gidin xa
lu banxini.

25 Xibaru fajin na keli yamana gbɛtɛ
yi,
na ɔaxun alo ige xunbenla muxu
xadanxin xa.

26 Tinxin muxun naxan gaxun muxu
ɔaxin yɛɛ ra

na yifu nɛn alo tigin dunduxina
hanma xɔɔin ige lɔxina.

27 A mi lan i yi kumi gbeen kɔn.
I na binyen fan fen i yetɛ xa,
binye mi na ra.

28 Muxun naxan mi a yetɛ suxuma,
na kanna mi nɔɛ a yetɛ xun mafale
alo taan naxan nabilin yinna bata
bira.

26

Xaxilitarene fe

1 Xunbenla mi fama kuye wolon wax-
atini.

Tulen mi fama sogɛ furen na.

Na ma, xaxilitaren fan mi lan a
binyen sɔtɔ.

2 Xa muxun danga xun mi na
danga tixin fulama nɛn a ra
alo tuntunne na e futuxulu,
alo debelenne na tungan.

3 Bosaan lan soon ma,
lutin fan lan sofanla ma,
xaxilitaren fan bɔnbɛ nɛn
alogo a xa xuru.

4 I nama xaxilitaren yabi a xaxil-
itareyani
alogo i nama lu alo a tan.

5 Xaxilitaren yabi a xaxilitareyana fe
ra
alogo a nama a yetɛ yatɛ fekolonna ra.

6 Muxun na xaxilitaren nasiga
xɛrayaan na
kalan na a ra
alo i na i sanna sɛgɛ a ra
hanma i se xɔlɛn min.

7 Sandan tɔnɔ mi xaxilitaren ma,
alo fanga to mi lɛbutɛnna sanne ra.

8 I na binyen fi xaxilitaren ma,
na luxi nɛn
alo i na gɛmɛn maxidi lantanna kui a
wolideni.

9 Xaxilitarena sandan xɔlɔ nɛn

alo wudi ꝓali kanna dɔɔ minna yii.

10 Naxan na xaxilitaren ti wanla ra hanma dangu muxuna, na kanna kalan nan tima alo muxun naxan xalimakunla wolima a xunna yi.

11 Baren xetema a baxunna ma. Xaxilitaren fan xetema a xaxilitareyaan ma.

12 I na muxun to naxan a yete yatexi fekolonna ra, yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

13 Muxu narixina a falama nen, a naxa, “Yatan kiraan xɔn, yata xajen taani!”

14 Banxin deen nabima, a ragalima. Muxu narixin fan luma a maxete a sadeni na kii nin.

15 Muxu narixina a yiin sinma donse goronna kui nen, koni a tagan a rasoε a de.

16 Muxu narixina a yete yatema fekolonna ra dangu xaxilima solofere ra naxanye yabi faji tima.

17 Dangu muxun na sunbu muxu gbetene yengen na, na luxi nen alo muxun na baren tunle suxu.

18 Daxun naxan teen nun xalimakunle wolima faxa ti xinla ma,

19 na luxi nen alo muxun naxan wulen falama a boden xa, a fa a fala, a naxa, “N yi sabaan nan na.”

20 Yegen na ꝓan, teen tuun nen. Muxu mafalan na dan, yengene fan yi xunbeli.

21 Nafigin yengen nagboma ayi nen alo tigenna tee wolonna fari, alo yegen teen de.

22 Nafigina falane luxi nen alo donse ꝓaxumen naxan godon muxun kui.

23 Muxun naxan de ꝓaxun, a bɔnen ꝓaxu, na luxi nen alo wure gbeti kobin naxulunxin na so fejen ma.

24 Xɔnnantenna a keꝓaan luxunma a falane nan xɔn koni yanfantenyaan nan a bɔneni.

25 Xa a fala fajin ti, i nama la a ra, bayo fe haramuxi solofere nan a bɔneni.

26 A kɔten nɔε a xɔnnantenyaan luxunꝓe nen koni a fe ꝓaxin makenenma nen yamani.

27 Yaxu yinla ge muxun nan sinma a kui. Gemen xetema a makutukutu muxun nan kanke.

28 Wule falan muxune nan naꝓaxuma a naxanye tɔrɔma. Wulen matɔxɔ falane kalan nan tima.

27

1 I nama i yete matɔxɔ tila yi, amasɔtɔ i mi a kolon naxan sa ligama na lɔxɔni.

2 Muxune xa i tantun, koni i tan nama a fala. Na lan muxu gbete ma, koni a mi lan i tan de.

3 Gemen binya, meꝓensinna rabinya, koni xaxilitarena tandi falan dangune ra.

4 Xɔlon ꝓaxu, bɔne teen magaxu, koni nde nɔε tiye xɔxɔlonna senben yeε ra?

5 A fisa muxun sɔnna xa fala a xa kenenni, benun xanuntenyaan xa lu luxunxi.

6 I nɔε le i xɔyina fala xɔlene ra nen,

koni i yaxuna i masunbuma nen han!

7 Naxan lugoxi,
na nan a mema kumin na,
koni hali naxan xɔɔ,
na jaxun kametɔɔn de.

8 Xemen naxan a mema a konna ra,
na luxi nen
alo xɔɔiin na a me a teen na.

9 Latikɔnɔnna nun wusulanna
muxun bɔnen nan nasewama,
i xɔyina fanna dangu i yete miriyane
ra.

10 I nama i xɔyin naberin,
hanma i baba xɔyina.
I nama siga i ngaxakedenna fema
gbalo waxatini,
i dɔxɔ boden fisa i ngaxakeden
makuyen xa.

11 N ma diina, findi fekolonna ra,
i n bɔnen nasewa.
Nayi, naxan na n nayagi,
n nɔe na yabe nen.

12 Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nen,
koni fe kolontarene dangun nen tun,
jaxankatan yi e sɔɔ.

13 Naxan na donla tongo i yii muxu
gbete xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a jɔxɔni.
Tolimaan maxɔdin a ma,
xa a raba xɔnen nan xa.

14 Duban xui yitexin na xɔtɔn xɔtɔnni,
na yatema dangan nan na.

15 Naxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo tule igen na lu dindinjɛ banxini.

16 A ramaran naxɔɔ alo foyena,
alo muxun na turen sa a yiin kui.

17 Wuren nan wuren nalemunma,
muxun nan muxuni tɔnma.

18 Wudi binla masuxu muxun nan a
bogin donma.
Naxan na a kanna masuxu,

na binyama nen.

19 Muxuna a yete yetagin nininna nan
toma igeni.
Muxun bɔnen fan a yete kejaan nan
yitama.

20 Laxira nun yahannama mi
wasama.
Muxun yeene fan mi nɔe wase.

21 Gbetin nun xemaan nasensenma
sulun teeni,*
koni muxun kejaan fesefesema a tan-
tun kiin nan xɔn.

22 Hali i xaxilitaren din wunla kui
se kesene tagi wulin diin na,
a mi be a xaxilitareyani.

23 I ya xuruseene kolon ki fani,
i yi i jɔxɔ lu i ya xuruse kurune xɔn,
24 amasɔɔ nafunla mi luma habadan,
mangayaan mi marama i ya den-
bayaan xa
mayixeten nun mayixeteni.

25 I na sexene lanfun,
i yi e ramara xuruseene xa,
sexene nenɔn mɔn yi mini,
i geya ma sexene malan xuruseene
balon na,

26 nayi, yexene xabene findima i ya
dugine ra nen,
kontonne yi findi gbetin na i xeen
sarama naxan na.

27 Siine nɔnɔn yi gbo ayi, a i wasa,
a findi i ya denbayaan balon na
e nun i ya walike jaxanle.

28

1 Muxu jaxina a gima nen
hali muxe mi a fɔxɔ ra,
koni tinxin muxun tan susu
alo yata senbɛmana.

2 Xa yamanan dugurenne murute,
kuntigine wuyama ayi nen na yi.
Koni manga xaxilimaan naxan fe
kolon,
na a ligama nen yamaan yi e raxara.

* 27:21: Sulun teen mɔn falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

3 Yiigelitɔɔn naxan senbetarene
 ɲaxankatama
 na luxi nɛn
 alo kala ti tulen naxan mi balo luma
 na.

4 Naxanye sariyan beɲinma
 ne muxu ɲaxine nan tantunma,
 koni naxanye sariyan suxuma
 ne xɔlɔma nɛn e ma.

5 Muxu ɲaxine mi kiti kɛndɛn kolon
 koni naxanye Alatala fenma
 ne a birin famuma.

6 Yiigelitɔɔn naxan sigan tiin tinxinni,
 na fisa nafulu kanna xa
 naxan kira yifuxin xɔn.

7 Naxan na sariyan suxu,
 dii xaxilimaan nan na ra,
 koni naxan na lu fuyantenne ye,
 na fama yagin nan na a baba ma.

8 Naxan na dahamu gbeti donla tɔnɔ
 gbeene xɔn
 na a malanma muxu gbɛtɛn nan xa
 naxan hinanma senbetarene ra.

9 Xa muxuna nde a tunla ba sariyan
 na
 alogo a nama a mɛ,
 hali a na sali,
 na yetɛɛn haramuxi.

10 Naxan na muxu faɲine xali kira
 ɲaxin xɔn,
 na biran yinla nan na a naxan gexi.
 Koni fe mi naxan na,
 na herin nan sɔtɔma a kɛɛn na.

11 Nafulu kanna a mirixi nɛn a fe
 kolon,
 koni yiigelitɔ xaxilimana a keɲaan
 nakɔrɔsima nɛn.

12 Tinxin muxune na nɔɔn sɔtɔ,
 binye gbeen na a ra,
 koni xa muxu ɲaxine keli,
 birin a luxunma nɛn.

13 Naxan na a hakɛne luxun,
 na mi herin sɔtɔma.
 Koni naxan na a ti e ra,
 a xɛtɛ e fɔxɔ ra
 Ala kininkininma na ma nɛn.

14 Sɛwan na kanna xa
 naxan gaxun Ala yeɛ ra,
 koni naxan na a bɔɲɛni xɔdɔxɔ
 na birama tɔrɔni.

15 Yatan naxan wurundunma
 e nun kanko gbeen naxan fɔnma
 muxun ma,
 na luxi nɛn
 alo muxu ɲaxina yama senbetaren
 xun na.

16 Manga xaxilitaren tinxintare
 wanle wuya.
 Koni herisigen naxan sɔtɔxi wulen
 xɔn,
 na raɲaxu naxan ma,
 na siimayaan xunkuyama ayi nɛn.

17 Faxa ti goronna muxun naxan xun
 ma,
 na a gima nɛn han a sa a gaburun li.
 Muxu yo nama a rati!

18 Naxan na sigan ti fetareyani,
 na kisima nɛn.
 Koni naxan na tinxintareyaan liga,
 a kira firinna suxu
 na birama nɛn na nde kedenna xɔn.

19 Naxan na a bɔxɔn nawali,
 na lugoma nɛn.
 Koni naxan na bira fe fuune fɔxɔ ra,
 na wasama yiigelitɔyaan nan na.

20 Lannaya muxun wasaxi barakan
 nan na.
 Koni naxan kunfaxi bannayaan xɔn,
 na saranma nɛn na feen na.

21 A mi lan i muxune rafisa e bode xa,
 anu, muxun haken sɔtɔma buru dun-
 gin xɔn.

22 Naxan kuma,
 na kunfaxi bannayaan nan xɔn,
 a mi a kolon a tɔrɔn nan fama a ma.

23 Naxan na muxun sɔnna fala a xa,
 na rafanma nɛn na kanna ma nɛn
 dɔnxɛn na
 dangu muxun na
 naxan a matɔxɔma wuleni.

24 Naxan na a baba nun a nga muɲa,
 a yi a fala, a naxa,
 “Fe ɲaxi mi na ra,”

na findixi halagi tiin fɔxɔrabiran nan na.

25 Naxan a yete yigboma,
na yengene nan nakelima.
Koni naxan na a yigin sa Alatala yi,
na sabatima nen.

26 Naxan na a yigi sa a yete xaxinli
xaxilitaren nan na ra.
Koni naxan sigan tima fe kolonni,
na kisima nen.

27 Naxan yiigelitone kima,
sese mi dasɛ na ma.
Koni naxan na a yeɛn naxi e ma,
na danga gbeen nan sɔtɔma.

28 Xa muxu ɲaxine keli,
birin a luxunma nen.
Koni xa e halagi,
tinxin muxune nan wuyama ayi.

29

1 Muxun naxan tondin maxadi xuine
suxɛ,
na halagima nen mafuren,
a mi yelanɲɛ.

2 Xa tinxin muxune wuya,
yamaan sɛwama nen.
Xa muxu ɲaxine nɔɔn sɔtɔ,
yamaan wugama nen.

3 Fe kolonna rafan muxun naxan ma
na a baba rasɛwama nen.
Koni naxan biraxi yalundene fɔxɔ ra,
na bɔnɔma nen a sɔtɔ seene yi.

4 Mangana a yamanan nasabatima
kiti kenden nan xɔn,
koni naxan dimi yi seene rasuxuma
mayifuni,
na a kalama nen.

5 Naxan na a adamadi boden matɔxɔ
wuleni,
na lutin nan natima a sanna bun.

6 Muxu ɲaxina matandine findixi luti
ratixin nan na a xa,
koni tinxin muxuna a sɛwa xuini
tema nen.

7 Tinxin muxun sɛnbɛtarene xun
mayenge kitine kolon.

Koni muxu ɲaxin mi na xaxinla
sɔtɔma.

8 Magele tiine taani maxama nen,
koni fekolonne xɔlɔn nan naxunbe-
lima.

9 Fekolonna nun xaxilitaren na so ki-
tini,
xa a xɔlɔ hanma xa a gele,
a mi xaxili sa sɔtɔma.

10 Sɔntaren mi rafan faxa tiin ma,
koni muxu fajine sɔntaren niin
nakantanma nen.

11 Xaxilitarena kui feene birin falama
nen,
koni fekolonna tan e ramarama nen.

12 Mangan na a tuli mati wule falane
ra,
a kuntigine birin findima muxu
ɲaxine nan na.

13 Yiigelitɔɔn nun ɲaxankata tiin
naralan fe kedenna ma,
Alatala nan e firinna birin yeɛne ra-
bima.

14 Mangan naxan sɛnbɛtarene mak-
itin lannayani,
na mangayaan luma sabate nen han
habadan.

15 Bosaan nun maxadi falane nan fe
kolonna fima diin ma
koni diin naxan luxi a yete ma,
na a nga rayagima nen.

16 Muxu ɲaxine na wuya ayi,
haken nan gboma ayi.
Koni tinxin muxune ne biraden toma
nen.

17 I na i ya diin xuru,
a bɔɲɛ xunbenla fima i ma nen,
a nii yifanna fi i ma.

18 Xa Alaa fe mi makenen yamaan xa,
e mi fa danma fe yo ra.
Sɛwan na kanna xa naxan na sariyan
suxu!

19 Konyin mi maxadima falane
gbansanna ra,
bayo hali a mɛ, a mi a suxɛ.

20 I na muxun to naxan falan tima
benun a xa a miri,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna
ra.

21 Naxan na fan a walikεen na jaxi ra
a dii joreyani,
dɔnxen na a sa findima finsiriwanla
nan na.

22 Bɔne gbee kanna yengen nan nake-
lima.
Xɔɔden hakene nan nagboma ayi.

23 Muxuna a wasona a biran yagin
nin.
Koni muxu xuruxin binyen nan
sɔtɔma.

24 Mujaden na a seene yitaxun
e nun muxun naxan na,
na niin mi rafan a ma.
Na kanna rakɔɔma nen dangan xɔn
ma,
koni a mi a fe mayite.

25 Adamadiin yeeragaxun findixi luti
ratixin nan na,
koni naxan na a yigi sa Alatala yi,
na ratangama nen.

26 Muxu wuyaxi kiraan fenma siga
mangan fema.
Koni muxun kiti kendɔn sɔtɔma
Alatala nan yii.

27 Tinxintarene rapaxu tinxin mux-
une ma,
muxu fapine rapaxu muxu jaxine
ma.

30

Aguri a sandane

1 Yake a dii xemena Aguri a waliyiya
falane.

A fala nen Itiyeli nun Yukala xa, a
naxa:

2 Xaxilitaren nan n na
dangu muxun birin na.
Adamadi xaxili mi n ma.

3 N mi fe kolonna sɔtɔxi,
n mi Ala Sarijanxina kolonna sɔtɔxi.

4 Nde texi kore xonna ma,
a mɔn yi godo?
Nde foyen malanxi a yiine kui?

Nde igen naxudu a domani?
Nde bɔxɔn danne birin nafalaxi?
A xili di, a diin fan xili di?
I na kolon ba?

5 Alaa falane birin sarijan.
Naxanye e luxunma a yi,
a ne ye masansanma nen.

6 I nama sese sa a falane fari
alogo a nama i maxadi,
i yi kolon wule falan na.

7 N fe firin nan maxɔdinma i ma, Ala.
I nama tondi e ma n xa,
benun n xa faxa!

8 Fuyantenyaa nun wulen masiga n
na.

I nama bannayaan fi n ma hanma
yiigelitoyana,

fɔ n mako donseen naxan ma
9 alogo n nama lugo jaxi ra,

n na n me i ra
n yi a fala, n naxa, “Nde Alatala ra?”
Hanma n findi yiigelitɔn na,
n yi mujan ti,
n yi n ma Ala xili kala.

10 I nama walikε mafala a kanna xa
alogo a nama i danga,
a haken yi lu i ma.

11 Muxuna ndee na
naxanye e baba dangama,
naxanye mi dubama e nga xa,

12 naxanye sarijan e yete ye ra yi
anu, e xɔsin mi baxi e ma

13 naxanye ye rawaso

e muxune matoma yete yigboni,
14 naxanye pinne luxi alo silanfanne
e gbεgbene maxɔɔn tima alo filene,
alogo e xa yiigelitɔne raxɔri bɔxɔn fari
e tɔrɔ muxune jan adamadiine ye.

15 Dii firin yi nusun yii
naxanye yi a falama tun,
e naxa, “N ki! N ki!”

Se saxan nan na
naxanye mi wasama mumε,
han se naanin naxanye mi a fale,
e naxa, “Na lan.”

16 E tan ni i ra:
Laxira nun gbantan nun
bɔxɔn naxan mi wasama igen na,
e nun teen naxan mi a falan mumε,

a naxa, “Na lan.”

17 Muxun naxan yεε yoma a baba ma,
naxan tondima a nga xuiin suxe,
xude xɔn xaxane a yεεne gema nen a
kui,
dugane yi e don.

18 Se saxan na
naxanye dangu n na,
han naanin
n mi naxanye famuxi.

19 E tan ni i ra:
Singbinna kirana kore,
sajina kirana gemen fari,
kunkina kirana fɔxɔ igen xun ma,
e nun banxulanna kirana sungutunna
konni.

20 Naxalan yalunden keɓaan ni ito ra:
A na a dege,
a a deen nasugusugu,
a yi a fala, a naxa,
“N mi sese ligaxi a jaxin na.”

21 Bɔxɔn xuruxurunma se saxan bun,
han naanin a mi tiye naxan bun.

22 E tan ni i ra:
Konyin na findi mangan na,
kɔmɔn na lugo donseen na,
23 jaxalan najaxuxin na futu,
e nun konyi gilɛn na a kanna keɛn
tongo.

24 Sube naanin xurun bɔxɔn ma
koni e tan nan fekolonna sɔtɔxi:

25 Dondonle fanga mi na,
koni e e donseen namarama a waxa-
tini.

26 Fanye ra siine senbe mi na,
koni e sodene rafalaxi gemene nin.

27 Manga mi tuguminne xun na,
koni e birin minima e gali ye ma.

28 Dangene suxe nen yiin na,
koni e toma manga banxine kui.

29 Se saxan na naxanye rayabu,
han naanin naxanye sigati kiin tofan.

30 Yatana, susulaan subene tagi,
naxan mi a gima muxu yo bun,

31 donton kanbaxina, hanma kɔtɔna,
e nun mangana a ganli.

32 Xa i bata i yete yigbo xaxilitareyani,

xa i bata kɔteni tɔn,
nayi, i deen suxu.

33 Amasɔtɔ muxun na nɔnɔn naxi,
na nan findin fenɛn na,
i na muxun jɔɛɛn din,
wunla nan minima,
i mɔn na xɔlɔn nakeli,
na rajanma yengɛn nan ma.

31

Manga Lemuyeli a sandane

1 Manga Lemuyeli a sandane. Anga
a xaran waliyiya falan naxanye ma.

2 N ma diina,
n nanse falama i xa?
N nanse falama i xa,
n diin naxan barixi,
n naxan sɔtɔxi Ala barakani?

3 I nama i senbe lu jaxanle yii.
I fangan nama jan ne fɔxɔ ra
naxanye mangane ralɔma ayi.

4 I tan Lemuyeli,
a mi daxa mangane xa,
a mi daxa mangane yi manpaan min,
kuntigine mi lan e bira dɔlɔn fɔxɔ ra
5 alogo e minxin nama jinan tɔnne
xɔn,
e fa muxu jaxankataxine yanfa ki-
tini.

6 E dɔlɔn lu na muxune xa
naxanye halagima,
naxanye niin nafexi xɔlɛn na,
ε manpaan lu ne xa.

7 Ne na e min,
e jinanma e yiigelitɔyaan xɔn nen,
e tɔrɔyaan mi fa rabirama e ma.

8 Detarene xun mafala,
i muxu nɔxine birin mali e kitine yi.

9 I falan ti, i kitin sa tinxinni,
i yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xun
mayengɛ kitini.

Naxalan fajina

10 Nde nɔɛ jaxalan fajin sɔte?
A tɔnɔn dangu bɔxɔ bun nafunle ra.

11 A xɛmɛn xaxili tixi a tan nan na,
a munanfanna mi janje mumɛ!

12 A fe fajin nan ligama a xa,
a jaxin mi a ra,
a siin sogen birin yi.

- 13 A yεxεε xabe garin nun gεεε futu a wanle xa findi a tantun xunna ra
 garin nan fenma taani.
 a e rafala dugin na sεwani.
- 14 A faan balon na nεn sa keli wulani
 alo yulaya kunkine.
- 15 A kurunma nεn subaxa,
 a kudin so a denbayaan xa,
 a fa a walikε naxanle ti e wanle ra.
- 16 A na miri xεεna nde ma, a yi a sɔtɔ,
 a nakɔɔn sa a tɔnɔ sɔtɔxine gbetin na.
- 17 A wanle dε suxuma tunnafanna
 nin.
 A wali a yiin na sεnbεni.
- 18 A a kolon a feene sɔnɔyama nεn,
 a lenpun mi tuma kɔεεn na.
- 19 A gεsεn wurundun a yiin na,
 a gεsεn sɔxɔn dugin na.
- 20 A yiine dɔxɔn yiigelitɔne bun.
 A yiin ti tɔrɔ muxune xa.
- 21 A mi gaxun xunbenla fe ra a den-
 bayaan xa,
 amasɔtɔ e birin maraberi baxi dugi
 fajin nan na.
- 22 A bitinganne rafalama,
 a maraberi baxi taa dugine nun dugi
 mamiloxine nan na.
- 23 A xεmεn yatεxi fonne malanni,
 a dɔxɔma taan fonne yε.
- 24 A taa dugi domane rafalama,
 a e mati,
 a tagi xidine rafala yulane xa.
- 25 Sεnbεn nun binyena a ma
 alo domana.
 A na a miri waxati famatɔne ma,
 a gele.
- 26 A falan tima fe kolonna nin,
 a muxune xaran hinan falane ma.
- 27 A yengi dɔxi a denbayana feene
 xɔn,
 a mi narin kolon.
- 28 A diine kelima nεn,
 e a fala a ma a dubadena.
 A xεmεn fan yi keli,
 a yi a tantun,
- 29 a naxa, “Kεwali fajin naxalan
 wuyaxi yi,
 koni i tan, i dangu e birin na.”
- 30 Marayabun yanfan tima,
 tofanna danguma,
 koni naxanla naxan gaxuma Alatala
 yεε ra
 na nan lan a tantun.
- 31 E saranna so a yii,

Karamɔxɔna Mangana Fe Kolon Falane

Kitabun yireni ito mi a seɓe muxun xinla falaxi koni a findixi Muluku Sulemani nan na fata a falatide singen na. A seɓe muxun katama a xa adamadiine dunuɗa yi gidin bunna feɓefese. A falama, a dunuɗa fe wuyaxi findixi fe fufafune nan na. A yelixina dunuɗa feene feɓefese, a yi a falani so, a naxa, “Gaxu Ala yeɗ ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na.” (Karamɔxɔn 12.13)

Dunuɗa feene luxi nen fuu

¹ Karamɔxɔna falane nan itoe ra, Dawudaa dii xemen naxan findixi mangan na Yerusalen yi.

² N tan karamɔxɔ naxa:
Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne kɔnin, e birin fe fuu!

³ Muxun wanla naxan birin nabama
dunuɗa yi,
na tɔnɔn nanse ra a ma?

⁴ Mayixetena nde danguma,
mayixetena nde barima,
koni bɔxɔ xɔnna tan a kiini han
habadan!

⁵ Sogen tema, a godoma,
a mɔn yi a mafura xete a tedeni.

⁶ Foyen sigama yiifanna ma,
a xetema kɔmenna ma,
a firifirima, a firifiri
han a mɔn yi xete a kelideni.

⁷ Baa igene birin sa sinma fɔxɔ igen
nan ma,
koni fɔxɔ igen mi rafema mumɛ!
Igene mɔn luma xete e kelidene yi
xude xunne yi.

⁸ Feene birin muxun xadanma
han a mi nɔe a fale!
Yeɗn mi wasama toon tiye,
tunla mi wasama fe ramɛdeni.

⁹ Naxan yi na nun,
na nan mɔn na,
naxan bata yi liga,
na nan mɔn ligama,
fefe nɛnɛ mi na dunuɗa yi.

¹⁰ Muxune a falama sena nde ma,
fa fala, “A mato, a nɛnɛn na a ra!”

Anu, na yi na nun,
xabu benun en xa da.

¹¹ Ninan tima nen fe danguxine xɔn.
Hali fe famatɔne jinanma muxune ra
nen
naxanye barima e xanbi waxati
famatɔne yi.

Karamɔxɔna xaxilimayana

¹² N tan, karamɔxɔna, n bata findi Isirayila Mangan na Yerusalen yi. ¹³ N bata a ragidi n bɔɗeni, n xa feene birin feɓefese, n yi e rakɔrsi n ma fekolonna xɔn feen naxanye birin ligama dunuɗa yi. Ala bata adamadiine ti jaxankata wanla nan na! ¹⁴ Feen naxanye ligama dunuɗa yi, n bata ne birin to, e birin findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁵ Naxan dalinxi na mi nɔe ratinxinɗe.
Naxan dasaxi, na mi nɔe yate.

¹⁶ N yi a fala n yete ma, n naxa, “N tan bata fekolon gbeen sɔtɔ dangu muxun bonne birin na naxanye bata yi mangayaan liga n yeɗ ra Yerusalen yi. N bata xaxilimayaan nun fekolonna gbegbe famu.” ¹⁷ N kataxi nen n xa fekolonna famu, e nun xaxilitareyaan nun daxuyana. Koni n yi a kolon, na fan birin luxi nen alo muxun na kata foyen sagatandeni. ¹⁸ Bayo, fekolonna gbegbeen fama xaminna nan na, xaxinla nɛma gboma ayi, bɔɗe rafɔren fan gboma ayi.

2

Fatin nafan feene luxi nen fuyan

¹ N yi a fala n yete ma, n naxa, “En siga, n xa sa a mato xa jaxanaxan fan.” Koni hali na fan findixi fe fuun nan na. ² N yi a fala, n naxa, “Daxuyaan nan gele ma feene ra, jaxanaxan tɔnɔn nanse ra?” ³ N yi a ragidi n bɔɗeni, a n xa n yete rasewa dɔlɔn minna nin, n yi n sɔbe so xaxilitareyaan ma, anu n yi matoon nan tima fekolonna xɔn, han n yi a kolon xa na nan fan adamadiin na, a na liga a siimayani dunuɗa yi.

⁴ N bata wali gbeene ke. N banxine ti nen n yete xa, n manpa bili nakɔne

4 Wuga waxatin na,
gele waxatin fan na.
Sunu waxatin na,
bodon waxatin fan na.
5 Gεmεne woli waxatin na,
e matongo waxatin na.
Sunbun waxatin na,
sunbutareyaan waxatin fan na.
6 Seen fen waxatin na,
a tunun waxatin na.
Seen namara waxatin na,
a rabεjin waxatin fan na.
7 Seni bɔ waxatin na,
a madεγε waxatin na.
Dundu waxatin na,
fala ti waxatin fan na.
8 Marafanna waxatin na,
maraxun waxatin fan na.
Yεnge waxatin na,
bɔne xunbeli waxatin fan na.

9 Walikεεn tɔnɔn mundun sɔtɔma
a wanli? 10 N bata a to Ala bata
adamadiine ti naxankata wanla
naxan na. 11 Ala bata seen birin
da alogo e xa lan e waxatin ma. A
mɔn yi a ragidi habadan feene xa lu
adamadiine bɔneni. Anu, e mi nɔε
Ala kewanle yεε tɔε keli e fɔlɔden ma
han e rapanna. 12 N yi a kolon fa fala,
sese mi fan muxun na fɔ a xa naxan,
a fe fajin liga a dunuɔa yi gidini.
13 Muxun birin xa a dεge, a yi a min, a
yi herin sɔtɔ a wanli. Ala bata na nan
nagidi muxune ma. 14 N na a kolon
Alaa wanle birin luma nen habadan,
sese mi sama a fari, sese mi bama
a ra. Ala na feene ligaxi nen alogo
muxune xa gaxu a yεε ra. 15 Feen
naxanye ligama, e nun naxanye fama
ligadeni, ne bata yi liga nun. Ala nan
fe danguxine raminima dunuɔa yi
mɔn.

Sayaan nan birin rapanna ra

16 N mɔn fe gbete toxi dunuɔa yi.
Kiti sa kendεn yi lan denaxan yi,
naxuyaana nan menni. Tinxinna yi
lan denaxan yi naxuyaana nan menni.
17 N yi a fala n yete ma, n naxa, “Ala
tinxin muxun nun naxuden mak-
itima nen, bayo feen birin nun a
waxati saxin na a ra, kewanla birin
nun a dingiraan na a ra.”

18 N yi a fala n yete ma lan adamadi-
ine ma, n naxa, “Ala muxune kεraan
nan fεεfεεema alogo e tan yetεen xa
a kolon a e luxi nen alo subene.
19 Bayo muxune nun subene rapanna
birin keden, e birin faxama nen. Nii
kedenna nan e birin yi. Na kui,
muxun mi dangu suben na. Fe fuun
nan ne birin na. 20 E birin sigama
yire kedenna nin. E birin kelixi bu-
runburunna nin, e birin xεten bu-
runburunna nin. 21 Nde a kolon
xa adamadiine niin tema kore nen,
subene niin yi godo bɔxɔn bun?” 22 N
bata a to sese mi lan adamadiin xa fɔ
a yi naxan a wanle yi, a gbeen na nan
na. Bayo muxun mi faxa muxun naxete
alogo a xa a to naxan ligama a xanbi.

4

Dunuɔa ito mi fan

1 N mɔn yi naxankatane birin to
naxanye ligama dunuɔa yi, muxu
naxankataxine wugama, muxu yo
mi e madεndenma! Fangana e
naxankata muxun nan na, muxu yo
mi e masabarima. 2 N tan naxan
fale, faxa muxune nan e naxun yi
dangu niiramane ra, e tan to bata
faha. 3 Koni naxan munma da, na
fisa ne firinna xa, bayo a munma fe
naxine to naxanye ligama dunuɔa yi.

4 N bata a to a muxune xadanna
nun e wali xɔnne birin fataxi e
xɔxɔlɔnyaan nan na lan e adamadi
bodene ma. Fe fuun nan na fan na alo
muxun na kata foyen sagatandeni.
5 Xaxilitaren tondima wale, kamen yi
a kala. 6 Koni a fisa muxun yi mɔndɔ
kedenna sɔtɔ bɔne xunbenli benun
a xa mɔndɔ firinna sɔtɔ naxankata
wanli naxan nun foye sagatanna lan.

Kedenyaan mi fan

7 N mɔn fe fu sifana nde toxi nen
dunuɔa yi. 8 N muxuna nde toxi nen,
a keden pe, muxun mi a fɔxɔ ra. Dii mi
a yii, a ngaxakeden mi na, anu, dan
mi yi a wanla ma. Hali a mi wasama
nafunla ra. A yi maxɔdinna ti, a naxa,
“N fa walima nde xa, n yi n niin kuma
herin na?” Fe fuun nan na fan na,
naxankata wanla.

⁹ Muxu firinna fisa muxu kedenna xa, bayo e saran faɲin sɔtɛ nɛn e wanli. ¹⁰ Bayo, xa boden bira, bodena a rakele nɛn, koni gbalon na kanna xa naxan keden a ra. Xa a bira, muxu gbɛtɛ mi na naxan a rakele! ¹¹ Na kiini, xa muxu firinna e sa, xunbenla mi e suxɛ, koni naxan keden saxi, xunbenla bɛ na ma di? ¹² Yaxun naxan muxu kedenna nɔɛ yɛngɛni, muxu firinna tan tiyɛ na yaxun yɛɛ ra nɛn. Luti saxanna dɛnbɛxin mi bolonɲɛ xulɛn!

Mangayana

¹³ Dii ɲɔrɛn yiigelitɔɔn xaxilimaan dangu Manga forixi xaxilitaren na naxan mi fa nɔɛ kawandi xuiin name. ¹⁴ Bayo, na dii ɲɔrɛn nɔɛ mine nɛn kasoon na a findi mangan na, muxun mɔn nɔɛ bare nɛn yiigelitɔyani a findi a bari taan mangan na. ¹⁵ N bata adamadiine birin to biraxi dii ɲɔrɛni ito fɔxɔ ra dunuɲa yi naxan fama dɔxɔdeni mangan funfuni. ¹⁶ Na yamaan dan mi yi na, a yi tixi naxanye yɛɛ ra. Na birin, a mi rafanɲɛ mayixɛtɛ famatɔne ma. Na fan findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

I nama falan nadangu ayi

¹⁷ A liga i yeren ma i na siga Alaa banxini waxatin naxan yi. I maso i tuli matideni benun i xa saraxan ba alo xaxilitarene, bayo e nɛma fe ɲaxin ligama, e mi a kolon.

5

¹ I nama dɛ mafura ayi, i bɔɲɛn nama wolon, i falan ti Ala yɛtagi, bayo Ala kore xɔnna nan ma, i tan dunuɲa nin. Nayi, i ya falan nama radangu ayi. ² Amasɔtɔ muxun na xamin, a xiye sama nɛn xulɛn. Na kiini, falan na wuya ayi, xaxilitareya falane yi keli. ³ Xa i dɛ xuiin tongo Ala xa, i nama bu a rakamalideni, bayo xaxilitarene mi Ala kɛnɛnɲɛ. Nayi, i dɛ xuiin nakamali i naxan tongoxi. ⁴ A fisa i nama dɛ xuiin tongo, benun a xa lu a rakamalitaren na. ⁵ I nama ɲin i dɛɛn xa i gbindin birin bira yulubini.

I nama a fala xɛraan xa fa fala tantanna nan yi i dɛ xuiin na. Nanfera i falan tiyɛ naxan Alaa xɔlɔn nakelima, a yi i wali xɔnne kala? ⁶ Bayo xiyene na wuya ayi, fe fuune e yi. Falan fan na kii nin. Nayi, gaxu Ala yɛɛ ra.

Mangane yamaan ɲaxankatama

⁷ Xa i a to yamanana nde yi, muxune yiigelitɔne ɲaxankatama, kiti kɛnden nun tinxinyaan bata ba na, na nama i ratɛrɛna, bayo kuntigi gbeene nan kuntigine xun mayɛngɛma, kuntigi gbɛtɛ mɔn ne fan xun na. ⁸ Birin nan bɔxɔn bogiseene tongoma, hali manga yɛtɛn tɔnɔn sɔtɔma xɛɛne ma.

Nafunla luxi nɛn fuyan

⁹ Gbetin nafan naxan ma, na mi wasama gbetin na mumɛ! Nafulu gbeen nafan naxan ma, na mi a sɔtɛ. Fe fuun nan mɔn na fan na! ¹⁰ Nafunla nɛma gboma ayi, a don muxune fan yi wuya ayi. A tɔnɔn mundun se kanne ma nayi ba a mato feen na? ¹¹ Walikɛna xixɔnla ɲaxun, xa a donse gbeen don, hanma ndedi, koni nafulu kanna se kanyaani mi tinɲɛ a yi xi. ¹² N bata gbaloni ito to dunuɲa yi: Muxun naxanye nafunla ramarama e yɛtɛna tɔrɔyaan yɛɛ ra. ¹³ Na nafunla kalama fe xɔdɛxɛn nin. A diin naxan barixi, na mi sese sɔtɔ. ¹⁴ Muxun barima nɛn a magenla, a mɔn xɛtɛn na kii nin. A mi sese xalima a wanla tɔnɔn na, a mi sigama sese ra a yii. ¹⁵ Gbalon nan mɔn na fan na. A xɛtɛma nɛn alo a faxi kii naxan yi. Nayi, a tɔnɔn mundun sɔtɔma, a to walixi foyen nan fɔxɔ ra? ¹⁶ Anu, a mɔn a siimayaan birin nabama dimin nin, lanbaranna nun sɔxɔlɛn nun nii yigbetɛnna dɛnaxan yi.

¹⁷ N na ito nan toxi: A fan muxun xa, a yi a dɛge, a yi a min, a yi hɛrin sɔtɔ a wanle birin yi dunuɲa yi a siimayani Ala naxan fixi a ma. A gbeen na nan na. ¹⁸ Xa Ala nafunla nun seen fi muxun ma, a mɔn yi tin na kanna xa nɔ e donɲɛ, a yi a wasa so a gbeeni, a sɛwa a wanli, Ala nan na fixi a ma. ¹⁹ Na kanna mi a mirɛ a

siimayaan danna ma ɲaxi ra bayo Ala
bata a bɔɲɛn nasewa.

6

¹ N gbalɔ fena nde toxi nɛn dunuɲa
yi, naxan adamadiin tɔrɔma han!
² Muxuna nde na yi, Ala nafunla nun
herisigen nun binyen fixi naxan ma,
sese mi dasaxi naxan ma, a waxi
naxan birin xɔn, koni Ala mi tinxi
a xa a nafunla don, muxu gbete yi
e don. Na nan findixi fe fuun na e
nun gbalɔ gbeena. ³ Xa muxuna nde
dii keme bari nun, a mɔn yi siimaya
xunkuyen sɔtɔ, a na fori ki yo ki, na
birin tɔnɔn nanse ra a ma, xa a mi
sewan sɔtɔ a se kanyani, a yi maluxun
binyeni? N na a fale nɛn, n naxa,
“Diin naxan faxa a nga kui, na fisa
na kanna xa.” ⁴ Bayo na diin daxi
nɛn fuu, a mɔn dangun dimin nin, a
xinla yi lu wundoni. ⁵ Hali na diin mi
sogen toxi, a mi fefe kolonxi, na bɔɲɛ
xunbelixi dangu bonna ra. ⁶ Hali a
ɲee wuli firin sɔtɔ siimayaan na, xa a
mi sewan sɔtɔ a se kanyani, na tɔnɔn
nanse ra? E birin mi sigama yire
kedenna xan yi ba?

⁷ Adamadina wanla birin kema a
dɛge feen nan na, anu a mi wase
mume! ⁸ Nanse fekolonna danguxi
xaxilitaren na? Yiigelitɔn na sigati
ki kɛnden kolon a dunuɲa yi gidini,
na tɔnɔn nanse ra? ⁹ Yeeɛn bata seen
naxan to, na fisa se xɔnla xa muxun
naxan mirixi. Fe fuun nan mɔn
na fan na alo muxun na kata foyen
sagatandeni.

Fekolonne maxadina

¹⁰ Seen birin xinla na. Adamadiin
findixi naxan na, na kolonxi. Naxan
senben dangu a tan na, a mi nɔe na
matandɛ. ¹¹ Falan nɛma gboma ayi,
fe fuune fan wuyama ayi. En nanse
sɔtɔma na yi? ¹² Awa, nde a kolon
naxan fan adamadiin xa a dunuɲa
yi gidini, a nɛma a siimaya yi genli,
naxan danguma alo nininna? Nde
nɔe a fale adamadiin xa naxan ligama
a xanbi dunuɲa yi a na faxa waxatin
naxan yi?

7

Fekolonna

¹ Xili kanyaan fisa latikɔnɔn kɛnden
xa,
muxun faxa lɔxɔn dangu a bari lɔxɔn
na.

² A fisa i siga ɲandeni
benun i xa siga sewa bande dondeni,
bayo sayaan muxune birin yee ra,
niiramane birin lan
e yi xaxili sɔtɔ na ma.

³ Sɔxɔlɛn fisa gelen xa,
bayo yetagin na yifɔrɔ,
na muxun xaxinla maliye nɛn.

⁴ Fekolonne bɔɲɛn darixi ɲanden nan
na,
koni xaxilitarene bɔɲɛn darixi
ɲaxaɲaxa yiren nan na.

⁵ A fisa muxun yi fekolonna maxadin
name,
benun a xa xaxilitarene sigin name.

⁶ Bayo xaxilitarene gele xuiin luxi
nɛn
alo ɲanla budo xuiin teeɛni tunden
bun.
Fe fuun nan na fan na.

⁷ Fekolonna na ɲaxankatan ti,
na a findima xaxilitaren nan na,
dimi yi seene na rasuxu mayifuni,
na muxun bɔɲɛn natantanma nɛn.

⁸ Feen naɲanna dangu a fɔlɔn na.
A fisa muxun yi sabari
benun a xa waso ayi.

⁹ I nama mafura xɔlɛ,
bayo bɔɲɛ gbeen xaxilitarene nin.

¹⁰ I nama a fala, i naxa,
“Nanfera waxati danguxine fisa iki
xa?”
Bayo na maxɔdinna mi kelixi
fekolonna xan yi.

¹¹ Fekolonna nun kɛn tɔnɔn birin
lan,
bayo a muxune malima dunuɲa yi.

¹² I na lu fekolonni,
na i ratangama nɛn alo gbeti
kanyana,
i na fe kolon,
na fekolonna i luma nɛn i nii ra.

¹³ Alaa wanla mato:

A na naxan yidɔxɔ,
nde nɔe a ratinxinjɛ?

14 I xa sɛwa waxati fajini,
i yi i miri tɔrɔ waxatini,
bayo Ala nan e firinna birin daxi.
Nanara, adamadiin mi nɔe sese yɛɛ
toɛ fe famatɔne fe yi.

15 N bata feen birin to n ma dunuɓa yi
gidi fufafuni.

Tinxin muxuna ndee halagima e
tinxinyani,
ɓaxudena ndee yi siimaya xunkuyen
sɔtɔ e ɓaxuyani.

16 I nama i ya tinxinyaan nadangu
ayi,

i nama i yɛtɛ findi fekolon gbeen na.
Nanfera i yɛtɛ rahalagima?

17 I nama ɓaxuyaan nadangu ayi,
i nama findi xaxilitaren na.

Nanfera i faxɛ
benun i ya waxatin xa a li?

18 A lan i yi kedenna suxu
hali i mi boden bejin,
bayo naxan na gaxu Ala yɛɛ ra
na feen birin yiminima nɛn.

19 Fekolonna xaxilimaan sɛnbɛ soma
nɛn
dangu yamana kan fu ra taani.

20 Tinxin muxu yo mi dunuɓa yi
naxan fe fajin ligama a mi yulubi
liga.

21 I nama i tuli mati falan birin na,
alogo i nama i ya walikɛɛn xuiin mɛ,
a i rayelefuma.

22 Bayo i a kolon i bɔɓɛni,
i tan yɛtɛɛn bata muxune rayelefu
sanɓa ma wuyaxi.

23 N bata na feene birin fɛsɛfɛsɛ
fekolonna xɔn,
n yi a fala, n naxa,
“N fekolonna sɔtɔma nɛn,”
koni a mɔn makuya n na.

24 Sese a ra, a makuya pon!
A tilin mumɛ! Nde nɔe a toɛ?

25 Nayi, n bata kata fekolonna famu
feen nun a fɛsɛfɛsɛ feen
nun a fen feen na e nun feene bunna,
alogo n xa a famu a xaxilitareyaan
nan ɓaxuyaan na,

fa fala daxuyaan mi fan.

26 N bata a kolon
a ɓaxanla naxan luxi alo luti ratixina,
naxan bɔɓɛ findixi yalaan na,
naxan yiine luxi alo yɔlɔnxɔnna,
na xɔlɔ dangu sayaan na!
Muxun naxan Ala kɛnɛnxi,
na tangama nɛn a ma,
koni yulubi kanna a suxuma nɛn a ra.

27 N tan, karamɔxɔna,
n na ito nan toxi,
n to feene fɛsɛfɛsɛxi keden keden yɛɛn
ma,

alogo n xa feene bunna yɛɛ to.

28 N mɔn feene yɛ fenma,

koni n munma a yɛɛ to singen.

N xɛmɛ kɛndɛ kedenna nan toxi xɛmɛ
wuli keden yɛ,

koni n mi ɓaxalan kɛndɛ keden peen
toxi ɓaxanle yɛ.

29 Koni, n na ito nan to:

Ala adamadiine da nɛn, e fan,
koni e tan bata kɔtɛ wuyaxi fen.

8

1 Nde luxi alo fekolonna,
naxan nɔe feene bunne fɛsɛfɛsɛ?
Muxuna fekolonna a yɛtagini
yalanma nɛn,
a yɛtagi yifɔrɛn yi tunun.

Mangana yamarin suxu fena

2 N yi a fala, n naxa,

“Mangana yamarin suxu,
i to bata i kɔlɔ Ala xa.”

3 I nama mafura i makuyɛ mangan
na,

i nama kankan fe ɓaxin ma,
bayo naxan nafan a ma,
a na nan ligama.

4 Mangan sese fala,

sɛnbɛn na nan na.

Nayi, nde nɔe a fale a xa,
fa fala, “I nanse ligama?”

5 Naxan na a yamarin suxu,

na mi fe ɓaxin kolonma.

Fekolonna mangana waxati saxin
nun a kiti saxin kolonma nɛn.

6 Amasɔtɔ feen birin nun a waxatin
nun a kiti saxin na a ra,

bayo adamadiine fe ɓaxin gbo e ma.

7 A mi a kolon feen naxan fama,

nayi nde nɔɛ a fale a xa
naxan sa ligama?

⁸ Adamadiin xa mi niin kannan ra
alogo a xa a makankan,
fanga yo mi a ra a sayaan lɔxɔn fari.
Yɛngɛn matanga fɛrɛ mi a xa,
ɲaxuyaan fan mi muxu ɲaxi yo xun-
bama.

Adamadiine dunuɲa yi gidina

⁹ N bata na birin to, n yi n miri
muxune kɛwanle birin ma dunuɲa
yi. Waxatini ito yi, muxun nɔyaan
nan ligama a adamadi boden xun na,
a yi a ɲaxankata. ¹⁰ N mɔn mux-
une toxi ɲaxudene maluxunɲɛ. Ya-
maan sigama, e xɛtɛma sa keli yire
sariɲanxini, e ɲinan taani na muxu
ɲanxin yi naxan ligama. Fe fuun
nan na fan na. ¹¹ Muxune to mi
ratɔrɔnma e kɛwanle ra sasani, na-
nara fe ɲaxi rabaan xɔnla adamadi-
ine bɔɲɛni han! ¹² Hali yulubitɔɔn
fe ɲaxi kɛmɛ liga, a siimayaan mɔn
yi xunkuya ayi, n na a kolon, hɛrina
Ala yɛɛ ragaxu muxune nan xa, bayo
e gaxuxi a yɛɛ ra. ¹³ Koni hɛrin mi
muxu ɲaxin xa! Seen nininna buma
muxu ɲaxina siimayaan xa, amasɔtɔ
a mi gaxuxi Ala yɛɛ ra.

¹⁴ Fe fu gbɛtɛ fan ligama dunuɲa
yi: Tinxin muxuna nde ɲananna yi
lanɲɛ muxu ɲaxin nan ma, muxu
ɲaxina nde fan ɲananna yi lanɲɛ
tinxin muxun nan ma. N na fale nɛn,
n naxa, fe fuun nan na fan na. ¹⁵ Nayi,
n sɛwan nan matɔxɔma, amasɔtɔ sɛsɛ
fajɲi mi fa adamadiin xa dunuɲa yi,
fɔ a a dɛge, a yi a min, a yi ɲaxan.
Na nan a malima a wanli a siimayani
Ala naxan nagidixi a ma dunuɲa yi.
¹⁶ N to kata fekolonna famu feen na, n
yi muxune kɛwanle rakɔrɔsi dunuɲa
yi, bayo adamadiin luma a yɛɛ ra yi
yanyin nun kɔɛɛn na, ¹⁷ n yi Ala wali
xɔnna to. Adamadiin mi nɔɛ feene
yɛɛ toɛ naxanye ligama dunuɲa yi.
Adamadiin naxan fenma tɔrɔni, a mi
na toɛ, hali fekolonna yengi a ma a a
fe kolon, a mi nɔɛ a yɛɛ toɛ.

9

Muxune birin ɲananna kii ke- denna nin

¹ N bata n miri feni itoe birin ma,
n yi a rakɔrɔsi fa fala, tinxin muxune
nun fekolonne nun e kɛwanle birin
Ala nan yii. Adamadiin mi a kolon xa
xanuntenyaan nan a yɛɛ ra hanma
xɔnnantenyana. ² Birin ɲananna kii
kedenna nin. Tinxin muxun nun
muxu ɲaxin birin ɲananna keden,
muxu fajɲi ba, muxu sariɲanxin
ba, haramuden ba, muxun naxan
saraxan bama e nun naxan mi
saraxan bama, a na kii nin muxu
fajɲin nun yulubitɔɔn xa, naxan a
kɔlɔma e nun naxan gaxuma a kɔlɛ.

³ Na nan fe ɲaxin na feene yɛ nax-
anye ligama dunuɲa yi. Marajɲan
kii kedenna nan birin mamɛma. Fe
ɲaxin nan muxune bɔɲɛni han! Dax-
uyana e bɔɲɛni e siimayaan birin
yi. Na xanbi ra, e sa faxa mux-
une fari. ⁴ Yigin niiramane birin xa.
Hali baren ɲɛɲɛn fisa yatan faxaxin
xa. ⁵ Niiramane a kolon a e faxama
nɛn, koni faxa muxune mi sɛsɛ kolon.
Saran mi fa e xa, amasɔtɔ ɲinan bata
ti e xɔn. ⁶ E xanuntenyaan nun e
xɔnnantenyana nun e xɔxɔlɔnyaan
bata ɲan, sɛsɛ mi fa e xa feene yɛ
naxanye ligama dunuɲa yi. ⁷ Nayi,
sa i ya donseen don ɲaxanni, i yi i
ya manpaan min bɔɲɛ xunbenli, bayo
Ala bata yelin i kɛwanle birin nasuxɛ.
⁸ Sɛwa dugine xa lu i ma waxatin
birin, turen yi lu i xunni waxatin
birin. ⁹ I ɲaxan i ya dunuɲa yi gidini i
ya ɲaxanla fɛma i naxan xanuxi, i ya
siimaya fufafuun birin yi Ala naxan
nagidixi i ma dunuɲa yi, i siin soge
fuune birin, bayo i gbeen na nan na
i ya dunuɲa yi gidini, i nɛma i ya
wali xɔdɛxɛn kɛma dunuɲa yi. ¹⁰ I
nɔɛ naxan yo ligɛ, na liga i sɔbɛɛn nan
na, bayo i na sa gaburun na, wali mi
na, miriya mi na, xaxilimaya mi na,
fekolon mi na.

¹¹ N mɔn bata feni ito to dunuɲa
yi: Gilaan mi a ra naxan singe soma,
sɛnbɛma mi na ra naxan nɔɔn sɔtɔma
yɛngɛni, fekolonna mi na ra naxan
donseen sɔtɔma, xaxilimaan mi na

ra naxan nafunla sotoma, muxu xaranxin mi a ra naxan marafanna sotoma, bayo waxatine nun yegbane sa birama ayi e birin nan ma. ¹² Awa, muxun mi a kolon feen naxan a yera. A luxi nen alo yexen naxanye mayendenma, e suxu yalaan na, hanma xaliin naxanye suxuma luti ratixin na, waxati jaxin bagama nen adamadiine ma mafuren, a e ratereana.

Fe kolonna nan fisa

¹³ N mon xaxilimayaan misaala nde toxi nen dununa yi, naxan n naterena. ¹⁴ Taadina nde yi na nun, a muxune mi yi wuya. Manga senbemananda nde yi siga a xili ma, a yi a rabilin yengeni, a yi yenge so seene yiton a xili ma han! ¹⁵ Fekolon yigelitona nde yi na taani nun, naxan taan xunba a fekolonna xon. Koni muxu yo mi a yengi dexo na yigelitxon xon.

¹⁶ Nayi, n yi a fala, n naxa, "Fe kolonna dangu senben na." Anu, muxune e mexi na yigelitona fekolonna ra, e mi e tuli mati a falane ra. ¹⁷ Fe kolonne falan namena maraxarani, na dangu mangon xon xuiin na xaxilitarene ye. ¹⁸ Fekolonna dangu yenge so seene ra, koni yulubiton keden peen nae fe faji gbegbe kale nen.

10

Xaxilitareyaan bonona

¹ Tugetugene faxaxin nae latikononna xiri jaxue nen.

Na kiini xaxilitareyana ndedi nae fekolonna nun binyen kale nen.

² Fekolonna xaxinla sigan kira fajin nan xon, koni xaxilitaren xaxinla sigan kira jaxin nan xon.

³ Xaxilitaren nema sigan tima kiraan xon, xaxili mi a ma. Birin a xaxilitareyaan toma.

⁴ Xa kuntigin xolo i xili ma, i nama keli i ya walideni,

bayo maraxaran yulubi gbeen nan matangama.

⁵ N fe jaxina ndee toxi dununa yi, tantanna naxanye fata mangan na:

⁶ Fekolontarene tide gbeene sotoma, senbe kanne yi lu tide xurine yi.

⁷ N bata konyine to soone fari, mangane yi sigan ti e sanni alo konyine.

⁸ Naxan na yinla ge, a birama nen na ra. Naxan na yinna rabira, sajnin nan na xinma.

⁹ Naxan na gemene maxete, na a maxoloma nen e ra, naxan wudin boma, na nae a maxole nen.

¹⁰ Xa bunbi melenna de mi a yi, a mi raxanxanxi, fo i xa i senben xun masa nen, koni fekolonna feen nae dangu na ra.

¹¹ Naxan fatan sajnin suxe, na tonon nanse ra xa sajina a xin benun a xa a suxu?

Xaxilimayaan nun daxuyana

¹² Fekolonna falane rafexi hinanna nan na, koni xaxilitarena falane bonon nan tima a ma.

¹³ A falane folon xaxilitareyaan nan ma, a rajan daxuya jaxin ma.

¹⁴ Xaxilitaren falane rawuyama ayi nen.

Adamadiin mi a kolon naxan fama ligadeni. Nde a fale a xa naxan fa ligama a xanbi?

¹⁵ Xaxilitarena wanla a xadanma nen, bayo a yeteen mi a kolon a sigen taani kii naxan yi.

¹⁶ Yamanan naxan manga findixi foningen na, gbalon na xa,

e nun naxan ma kuntigiye e waxatin
birin nadanguma donse don-
deni.

17 Sɛwan na yamaan xa
naxan manga findixi muxu binyene
diin na,
naxan ma kuntigiye e dɛgema a wax-
atini,
e makoon naxan ma,
e mɔn mi manpaan minna radangu
ayi.

18 Muxu narixina xalanben fɔnma
nɛn.
Xa a mi walɛ, tulen soma nɛn a banx-
ini.

19 Muxune sɛwa bande donna tima
ɲaxaɲaxani,
manpaan yi e niini fan e ma.
Gbetin nan feen birin yabin na.

20 I nama mangan danga,
hali i miriyani,
i nama nafulu kanna danga i ya
banxin kui,
bayo a luyɛ nɛn
alo xɔliin nan sa i xuiin nalgama a
xa,
a yi i ya falane yɛba a xa.

11

*I ya nafunla raso fe wuyaxi yi i
baraka feen na*

1 I ya balon xuya igen xun ma,
amasɔtɔ waxati xunkuyen na dangu,
i mɔn a toma nɛn. 2 I yii seene yitaxun
muxu solofere hanma muxu solo-
masɛɛ ra, bayo i mi a kolon gbalon
naxan sa fama yamanani.

3 Igen na gbo kundani, a findima
tulen nan na bɔxɔni. Xa wudin bira
be binni hanma mɛn binni, a luma
a biraden nan ma. 4 Naxan gaxuxi
foyen nun tulen fa feen na, na mi nɔɛ
sansiin siyɛ, a mɔn mi a xabɛ.

5 I to mi foyen siga kiin kolon, i mɔn
mi a kolon diin gboma a nga kui kii
naxan yi, na kiini, i mi nɔɛ dali manga
Ala kɛwanle fan famunɲɛ.

* **12:3:** A sandan nan sama be lan foriyaan ma. A falan tima wundoni lan fati yirene nan ma alo
yiine nun fanna nun ɲinne nun yɛene nun tunle nun dɛɛn nun xun sɛxene. Misaala: ɲaxanle nan sama
ɲinne ma sandani ito yi.

6 Sansi xɔnna xuya, fɔlɔ xɔtɔnni han
ɲinbanna, i nama i ya wanla rati.
I mi a kolon i wali xɔnna dɛnaxan
sɔnɔyama hanma xa i wali xɔnne
birin fanma nɛn.

7 Kɛnɛnna fan, lu fena dunuɲa yi,
na ɲaxun. 8 Adamadiin na siimayaan
sɔtɔ han ɲɛɛ wuyaxi, a lan a xa sɛwa
e birin na. Koni a xa a miri fa fala
dimin waxatine gboma ayi nɛn. Fe
famatɔne luxi nɛn alo foyena.

9 I tan naxan dii ɲɔɛyani, ɲaxan
i ya dii ɲɔɛyaan waxatini, i sɛwa i
bɔɲɛni. I bira i bɔɲɛ yi feene fɔxɔ ra,
e nun i na seen naxanye to. Koni,
a kolon fa fala Ala i kɛwanle birin
makitima nɛn. 10 Nayi, xaminna
ba i bɔɲɛni, tɔɔyaan masiga i fatin
na amasɔtɔ dii ɲɔɛyaan nun fangan
danguma nɛn fuyan!

12

Foriyaan nun sayana

1 I Dali Marigina fe xa rabira i ma
i nɛma dii ɲɔɛyani waxatin naxan
yi, benun tɔɔɔ lɔxɔne xa fa, wax-
atin yi maso, i a falama naxan yi, i
naxa, “N mi ɲaxun yo toma,” 2 benun
sogen nun kɛnɛnna nun kiken nun
sarene xa yidimi, kundaan yi fa tulen
dangu xanbini. 3 Na lɔxɔni, banxi
kantanne xuruxurunma nɛn, xɛmɛ
sɛnbɛmane yi e felen, ɲaxanle yi ba
seen dinɲɛ bayo e mi fa wuya, nax-
anye seen matoma foye soden na, ne
yi lu dimini.* 4 Nayi, dɛɛn fɔxɔ firinna
naxanye rabima kiraan ma, ne bal-
anma nɛn, se din xuiin yi siga xu-
runɲɛ ayi. Muxun kelima nɛn xɔliin
wuga xuiin ma, koni sigisane birin
yi siga xadanɲɛ ayi. 5 Yire matexin
yi magaxu fɔlɔ ayi, gaxun yi lu ki-
raan xɔn. Xun sɛxene yi fixa alo
wudin na fuga. Fatin yi binya ayi alo
sujɛn na sin bɔxɔni. Kunfa mi fa na,
bayo adamadiin fa sigama a habadan
banxin nin, wugalaane yi dangu ki-
raan xɔn a ɲan feen na. 6 Alaa fe
xa rabira i ma benun gbeti wure

luti daxin xa fulun, xema kundin yi kala, feɲen yi yibɔ tigi yinla ra, ige kundin lutin yi bolon a bira xɔɲinna ra, ⁷ benun benden xa xete bɔxɔni a kelixi denaxan yi, niin yi xete Ala ma naxan a fixi.

⁸ Nanara, n tan karamɔxɔ naxa: Fe fuune fe fuune fari, fe fuyanne kɔnin, e birin fe fuu!

Falani sona

⁹ Karamɔxɔni ito findixi fekolonna nan na, koni a mɔn yamaan xaranxi nɛn. A mɔn yi a miri sanda wuyaxin ma, a ne yitɔn, a e yeɓa.

¹⁰ Karamɔxɔni ito bata kata fala fajine yitɔn feen na, a yi e sɛbe a kiin yeteni, ɲɔndi falane nan e ra.

¹¹ Fekolonne falane luxi nɛn alo xuruse gbɛngbɛn dunganne, e fala sɛbɛxine yi baraka alo wudi bitinxine, yeerati kedenna nan e fixi.

¹² N ma diina, i nama sese sa e fari. Kedi sɛben dan mi na, kedi xaranna gbeen fati benden xadanma nɛn.

¹³ Awa, feni itoe birin bata mɛ. E fala yisoxin ni i ra: Gaxu Ala yeɛ ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na. ¹⁴ Amasɔɔ Ala adamadiine kewanle birin makitima nɛn, hali naxanye luxunxi, a fajin nun a ɲaxina.

Marafanna Falane Muluku Sulemani Fala Naxumɛn Naxanye Sɛbɛ

Xɛmɛn nun a naxanla e bode xanuma kii naxan yi, Ala nan na feen nagidixi adamadiine ma. Na feen sɛbɛxi Dunuɲa Fɔlɔn sora 2.23-25 kui. Xanuntenya sigine nun fala naxumɛne nan sɛbɛxi Kitabun yireni ito yi lan xɛmɛn nun a naxanla marafanna fe ma. Yanyina nde, Muluku Sulemani nun a naxanla nan falani itoe sɛbɛxi e bode ma.

Kitabun yireni ito kui, xɛmɛn nun naxanla marafanna falane nan tima e bode tagi. Yirena ndee, e bode fenma, e yi e bode to, e lɔ ayi e bode ma, e lu e bode fenɲe fala naxumɛne yi. Muxu gbɛtɛne falane fan sɛbɛxi alogo falan xa naxun.

Muxuna ndee bata Kitabun yireni ito xaran misaala ra, wundo falan naxan xanuntenyana fe yɛbama lan Ala nun a yamaan tagin ma.

¹ Sulemani a sigi fisamantenna.

Xanuntenyana

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

² N sunbu marafan sunbuni!
Amasɔtɔ i ya xanuntenyaan naxun dangu manpaan na.

³ I ya latikɔnɔnna xirin naxun.

I xinla luxi nɛn
alo latikɔnɔnna naxan xiri sigama ayi.

Nanara, i rafan sungutunne ma.

⁴ N suxu n yiin ma!

En na en gi!

Mangan bata n xali a konni.

Nxu naxanma,

nxu sɛwa i ya fe ra,

nxu i ya xanuntenyaan matɔxɔma nɛn dangu manpaan na.

Yoon sungutunne xa,

i rafan e ma!

⁵ Yerusalɛn sungutunne,

n fatin nan gbeelixi,

koni n nayabu

alo Kedari kaane bubu fɔrɛne,

alo Sulemani a dugin naxanye singanxi a banxini.

⁶ Koni, i nama n mato,
n to gbeelixi.

Sogen nan n fatin gbeelixi.

Ngaa dii xɛmɛne nan xɔlɔxi n ma,
e yi n findi manpa bili nakɔ kantanna ra.

Koni n mi n yengi luxi n yetena nakɔn xɔn.

⁷ A fala n xa,

i tan naxan nafan n ma n bɔɲeni,
i fa i ya xuruse kurun nabama dɛnaxan yi,

hanma i e luma dɛnaxan yi yanyi tagini

alogo n nama lu i fenɲe na xun xɔn

alo naxalan kobina

i xɔyine xuruse kurune dɛnaxan yi.

Xɔyine falana:

⁸ Xa i mi na kolon,
i tan naxan tofan naxanle birin xa,
siga i ya sii diine rabɛ yɛxɛɛ kurune

funfun xɔn,

xuruse kantanne bubune dɛxɔn.

Xɛmɛna falana a naxanla xa:

⁹ N nafan naxanla,

i luxi nɛn n yɛɛ ra yi

alo soo gile fajin naxanye Misiran mangana yɛngɛ so wontoron bandunma.

¹⁰ I xadene rayabu tunlasone longonna ra,

i kɔɛɛn nayabu ɲɛrɛni.

¹¹ En tunlaso xɛma daxine rafalama nɛn i xa,

naxanye rayabuxi gbeti wuredine ra.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹² Mangan yi a dɛgema waxatin naxan yi,

n ma latikɔnɔnna xiri fajin yi sigama a ma.

¹³ N nafan muxun luxi nɛn n xa
alo mirihi latikɔnɔnna se sa seen kui
naxan singanxi n xiɲɛ longonna ra.

¹⁴ N nafan muxun luxi n xa nɛn

alo se fuge fajine

keli manpa bili nakɔne yi En-Gedi ya-manani.

Xɛmɛna falana a naxanla xa:

¹⁵ I rayabu, n nafan naxanla,

i rayabu han!
I yeene rayabu alo ganbane.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁶ N xanuntenna, i tofan,
i rayabu han!
En saden findixi seXe xindene nan na.
¹⁷ Suman yiine nan en xunna soon
na,
fofo binle yi findi banxi kankene ra en
xa.

2

Xemen nun naxanla tofanna

Naxanla falana a xemen xa:

¹ N luxi nen
alo se fuge fajin naxanye Saron ya-
manani,
gabala fugene meremerene yi.

Xemena falana a naxanla xa:

² N nafan naxanla luxi sungutunne
tagi nen
alo gabala fugen seXe nali kanne tagi.

Naxanla falana a xemen xa:

³ N nafan xemen luxi banxulanne tagi
nen
alo mangon binla foton yi wudine
tagi.

A rafan n ma n doxo a nininna ra,
a rafan n ma
alo wudi bogi naxumena n de.

⁴ A bata n xali sumun yireni.

A xanuntanyaan luxi nen n xa
alo taxamasenna.

⁵ E n senbe so se bogine ra,
e yi n bojen maxunbeli mangon
bogine ra,

bayo xanuntanyaan furena n ma.

⁶ A komen ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁷ Yerusalen sungutunne,
n bata e rakolo bolene nun burunna
xenle yi,

e nama xanuntanyaan nakeli,

e nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

⁸ N bata n xanuntenna xuiin me!
A fama tujanje ayi geyane xun tagi,
a a gima yire matexine xun tagi.

⁹ N xanuntenna a gima

alo bolena hanma xeli senbema.
A mato,
a tixi en konna sansanna xanbi ra.
A yeen nasoma banxin foyesoden na,
a yee masama wure sansanna yinle
ra.

¹⁰ N xanuntenna falan tima n xa, a
naxa,

“Keli, n xanunten tofajina, fa en siga!

¹¹ Bayo jemen janmaton ni i ra,
tulen bata jan, a bata siga.

¹² Se fuge fajine bata wara ayi boxoni,
sigi sa waxatin bata a li,
kolokondene xuiin minima burunna
ra.

¹³ Xode binla bata a bogi singene
ramini folo,

manpa binle* bata fuga,

e xiri fajin naminima.

N xanuntenna, keli, fa en siga.”

Xemena falana a naxanla xa:

¹⁴ N ma naxanla,
i nama i luxun
alo ganbana gemε yinle ra geyaan
kanke.

I yetagin yita n na,
i xuiin namini n xa a me,
amasoto i xuiin naxun, i tofan.

Xemena falana a muxune xa

¹⁵ E xulumaseene suxu nxu xa,
xulumase xurin naxanye nxo manpa
bili fugaxine kalama.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁶ N gbeen nan n xanuntenna ra,
a fan gbeen nan n na,
a nema a xuruseene rabama sansi
fugaxine tagi.

¹⁷ N xanuntenna,
benun kuye xa yiba,
dimin yi siga, xete,
i i gi alo bolena
alo xeli senbemaan gemε geyane fari.

3

Naxanla xiye sana a xemen fen feen

¹ N nema saxi n ma saden ma kosen
na,

n kataxi n xanuntenna to feen na,
n na a fenma, koni n mi a toma.

* **2:13:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

2 Nayi, n kelima nɛn,
 n yi taan nabilin,
 n yi siga taan yama malandene nun
 kirane xɔn,
 n yi n bɔɓɛn nafan muxun fen.
 N na a fenma, koni n mi a toma.
 3 Taan kantan muxune yi fa n li,
 n yi e maxɔdin, n naxa,
 “E mi n bɔɓɛn nafan muxun toxi ba?”
 4 N dangu e ra nɛn tun,
 n yi n bɔɓɛn nafan muxun to,
 n yi a suxu,
 n mi fa a bejin sɔnɔn,
 han n yi sa a raso ngaa banxini,
 nga fudi tongo n na dɛnaxan yi.
 5 Yerusalɛn sungutunne,
 n bata ε rakɔɔ bolene nun burunna
 xɛnle yi,
 ε nama xanuntenyaan nakeli,
 ε nama a raxulun,
 benun a waxatin xa a li.
 6 Nde ito ra naxan kelima tonbonni,
 naxan tema alo tutina,
 alo mirihi nun wusulanna xirina,
 e nun latikɔnɔnna xiri ɲaxumɛn sifan
 birin?
 7 Sulemani maxali saden nan a ra,
 sofa tonge sennin a rabilinxi,
 Isirayila sofa kɛndɛne nan e birin na.
 8 Silanfanna e birin yii*
 e birin darixi yɛngɛn na.
 Silanfanna xidixi e birin tagi,
 alogo e xa makantanna ti kɔɛɛn na.
 9 Manga Sulemani a saden nafalaxi
 Liban yamanan wudine nan
 na.
 10 A bun tiine rafalaxi wure gbetin
 nan na,
 xɛmaan nan a bundɔxɔn na.
 Yerusalɛn sungutunne a dɔxɔ seen
 nafalaxi
 dugi mamiloxin nan na xanun-
 tenyani.
 11 E mini, Siyon taan sungutunne,
 ε Manga Sulemani nun a manga
 kɔmɔtin mato
 a nga naxan soxi a xun na a
 ɲaxalandin mati lɔxɔni,
 a bɔɓɛn sɛwa lɔxɔna.

* 3:8: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.
 findɛ dugin na.

4

*Xɛmɛna ɲaxanla luxi nɛn alo a nakɔ
 yirena*

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

1 I rayabu,
 n nafan ɲaxanla, i rayabu.
 I yɛɛne rayabu alo ganbane
 hali dugin soxi i yɛtagin xun na.
 I xun sɛxɛn saxi a ma
 alo sii kurun nɛma godɛ Galadi
 gɛyaan ma.
 2 I ɲinne fixa alo yɛxɛɛ kurun
 naxan xabe baxi maxabadeni
 naxanye kelima e maxadeni.*
 E lanxi e boden ma firin firin yɛɛn ma
 alo gulunne, e keden pe mi baxi.
 3 I dɛ kidine luxi alo luti gbeela,
 i dɛɛn tofan han!
 I xaden nayabu
 alo girenada wudi bogini xabaxina a
 tagi
 hali dugin bata so i yɛtagin xun na.
 4 I kɔɛɛn maxidixi
 alo Dawudaa sangansona,
 sofane yɛngɛ so wure lefa wuli ke-
 denna singanxi naxan na
 alo ɲɛɛna i kɔɛ ra.
 5 I xijɛ firinne rayabu
 alo bolen dii gulun firinne,
 naxanye e dɛgema sansi fugaxine
 tagi.
 6 N sigama nɛn na mirihi latikɔnɔnna
 nun wusulanna yireni
 han kuye yiba, dimin yi siga.
 7 N xanuntenna, i rayabu,
 fɛ yo mi i ra.
 8 N ma ɲaxalandi masuxina,
 fa n fɔxɔ ra
 keli Liban yamanani Amana gɛyaan
 xuntagi,
 Xerimon gɛyaan nun Seniri gɛyaan
 xuntagi,
 yatane xiin dɛnaxan yi,
 burunna ɲarine geyane.
 9 I n bɔɓɛn nadinma,
 i tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i na i yɛɛn ti n na keden pe
 i n bɔɓɛn nadinma nɛn.
 Hali i ya ɲɛɛn xɔri keden pe,

* 4:2: Mɛn kaane yɛxɛɛne xaben gbo nɛn han! A nɔɛ

a na ligε n na.

¹⁰ I ya xanuntenyaan ɲaxun,
i tan sungutunna,
n ma ɲaxalan masuxina,
i ya xanuntenyaan ɲaxun
dangu manpa fajin na,
i ya latikɔnɔnna xirin ɲaxun
dangu se xiri ɲaxumεne birin na.

¹¹ N ma ɲaxalan masuxina,
i dεen ɲaxun alo kumina,
nɔnɔn nun kumin nan i lenna bun,
i ya dugine xirin luxi nεn
alo Liban wudi xiri ɲaxumεne.

¹² I tan sungutunna,
n ma ɲaxalan masuxina,
i luxi nεn alo n ma nakɔ masansanx-
ina,
n ma tigina,
n ma ige miniden naxan namaraxi n
keden peen xa.

¹³ I fan
alo sansi fajin sixi nakɔn naxan yi,
alo girenada binla
naxanye bogi fajine raminima,
e nun henna binle
nun naradi sansi xiri fajina,

¹⁴ naradin nun sansi fuge nεri
fujiramaan
nun gbala xiri ɲaxumεne
nun sinamon wudi xiri ɲaxumεne,
e nun wusulanna kelixi wudin nax-
anye birin ma
e nun mirihi latikɔnɔnna nun wudi
ige xiri ɲaxumεne
nun sansi xiri ɲaxumε fajine birin.

¹⁵ I luxi nεn alo nakɔ yi tigina,
alo xude xunna naxan godoma
keli Liban geyane ma.

ɲaxanla falana a xεmεn xa:

¹⁶ Foye fajin xa fa
sa keli kɔmεnna nun yiifanna ma,
e yi n ma nakɔn xiri fajin nasiga ayi
alogo n nafan muxun xa fa so a
nakɔni,
a yi a bogise fajine don!

5

Xεmεna tofanna

Xεmεna falana a ɲaxanla xa:

¹ N fama n ma nakɔni,
i tan sungutunna,
n ma ɲaxalan masuxina,

n xa sa n ma mirihi latikɔnɔnna nun
wusulanna ba,
n yi n ma kumi dengben nun kumin
don,
n yi n ma manpaan nun n ma nɔnɔn
min.

Xɔyine falana:

Nxu xɔyine, ε min,
ε xunne xa magi a ra xanuntenyani.

*ɲaxanla xiye naxan saxi lan a xεmεn
ma:*

² N bata yi xi,
koni n bɔɲεn mi yi xima.
N yi n xanuntenna xuiin nan mεma
dεen na.

Xεmεna falana a ɲaxanla xa:

Dεen nabi n xa, i tan sungutunna,
n ma ɲaxalandi masuxina,
n ma ganbadina,
fε mi ɲaxanla naxan na.
Xiila bata n xunni kun
n xun sεxεn bata yikun kɔε ra kun-
daan bun.

ɲaxanla falana a xεmεn xa:

³ N bata n ma domaan ba n ma,
n fa a ragodoma n ma di?
N baxi n sanne maxadeni nεn,
n fa e malɔxɔma di?

⁴ N xanuntenna bata a yiin naso dεen
yalenna ra,
n fatin yi xuruxurun.

⁵ N to keli
n xa dεen nabi n xanuntenna xa,
mirihi latikɔnɔnna yi n yiine nun yii
sonle ra,

han a lu dindinɲε bɔxɔni
e nun dεen balan seen ma.

⁶ N yi dεen nabi n xanuntenna xa,
koni n xanuntenna bata yi a xun
xanbi so,

a dangu.

A fala xuiin yi godoma n niini,
n yi a fen, n mi a to,
n yi a xili han,
koni a mi n yabi.

⁷ Kantan tiin naxanye taan nabil-
inma,

ne yi fa n li,
e yi n bɔnbɔ,
e yi n maxɔɔ,

e yi n ma xunbeli domaan ba n ma,

e tan naxanye taan nabilinna yinna
kantanma.

⁸ Yerusalen sungutunne,
ε kələ n xa.

Xa ε n xanuntenna to,
ε nanse falama a xa?
E a fala a xa, fa fala
a fe xanuntenyaan furena n ma.

Xəyine falana:

⁹ I tan naxanla
naxan tofan naxanle birin xa
i xanuntenna fan e birin xa di?
I xanuntenna fisa gbεtεye xa kiin
mundun yi,
naxan a ligaxi i nxu rakələma na ki-
ini?

Naxanla falan lan a xεmεn ma:

¹⁰ N xanuntenna fatin fixa,
a gbeeli,
a rayabu muxu wuli fuun ye.

¹¹ A xunna luxi alo xεma kεndεna,
a xunsexe saxi a ma,
e fərə alo xaxaan xabena.

¹² A yeεne rayabu
alo ganbane xuden dε.
E fixa alo nənəna,
e mayilenma alo dayimuna.

¹³ A xadene luxi
alo sansi xiri naxumε nakəna,
naxanye xiri naxumεn tema.
A dε kidine luxi alo gabala fugene
mirihi latikənəna minima dεnaxan
yi.

¹⁴ A yiine rayabu
alo yiiraso xεma daxin
naxanye rayabuxi kirisoliti gεmε
fajine ra.

A fatin luxi alo sama jin xuruxina
safiri gεmε fajin saxin naxan ma.

¹⁵ A sanne luxi nεn
alo senbeten gεmε fixe daxin
naxanye tixi xεma fajin fari.
A tofan alo Liban yamanana,
a tixi alo sumanna.

¹⁶ Naxunna nan tun a dε,
a fatin birin nayabu.
N xanuntenna na kii nin,
n fəxərabiran na kii nin,
ε tan Yerusalen sungutunne.

6

Naxanla tofanna

Xəyine falana:

¹ I tan naxanla
naxan tofan birin xa,
i xanuntenna sigaxi minεn?
I xanuntenna a xun tixi minεn na,
alogo nxu fan xa sa a fen i xa?

Naxanla falana:

² N xanuntenna bata siga a nakəni,
sansi xiri naxumε yireni
alogo a xa a xuruseene raba mεnni,
a yi sansi fugaxina ndee malan.
³ N xanuntenna gbeen nan n na,
n fan gbeen nan a ra,
a nεma a xuruseene rabama sansi
fugaxine tagi.

Xεmεna falana a naxanla xa:

⁴ N nafan naxanla,
i rayabu alo Tirisa taana,
i rayabu alo Yerusalen taana,
koni i magaxu alo sofa ganla.
⁵ I yeεn ba n na
alogo e nama n xaxinli fu.
I xunsexe saxi a ma
alo sii kurun nεma godε Galadi
geyaan na.

⁶ I jinne fixa
alo yeεεε kurun naxanye kelima e
maxadeni.
E lanxi e boden ma
firin firin yeεn ma alo gulunne.
E keden pe mi baxi e bode ma.

⁷ I xaden nayabu
alo girenada wudi bogini xabaxina a
tagi
hali dugin bata so i yetagin xun na.

⁸ Mangan nəε naxalan manga tonge
sennin sətε nεn,
e nun konyi naxalan tonge solo-
masεxe,

e nun sungutun wuyaxi
naxanye xasabi mi nəε kolonje,

⁹ koni n tan naxalan keden peen nan
kolon.

N ma ganbadin na a ra,
fε mi naxanla naxan na.
A keden peen nan a nga yii dii tεmεn
na.

A nga a tan nan nafisaxi a diine birin
xa.

Sungutunne to a to,

e a sɛwana fe fala nɛn,
mangana ɲaxanle nun mangana
konyi ɲaxanle fan yi a matɔxɔ.

¹⁰ E naxa, “Nde ito ra
naxan fama alo subaxana,
a rayabu alo kikenana,
a mayilenma alo sogena,
koni a magaxu alo sofa ganla?”

¹¹ N bata siga nakɔni kantin yireni,
alogo n xa sa se solixine mato xuden
dɛ,
alogo n xa a to xa manpa binle
maɲingima,
xa girenada wudine bata fuga.
¹² Anu n mi a kolon naxan a ligaxi,
n fa n yetɛ rasoxi yamaan kuntigine
yengɛ so wontorone tagi.

7

*Naxanla nun xɛmɛna xanuntenyana
Xɔyine falana:*

¹ I xun xɛtɛ, i xun xɛtɛ,
i tan Sulami kaana!
I xun xɛtɛ, i xun xɛtɛ
alogo nxu xa i mato.
Nanfera i Sulami kaan matoma
alo gali firinna nɛma e bodonma?

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

² I sanne rayabu
i ya sankidine kui,
i tan xɔrɔ ɲaxanla!
I danbane rayabu
alo yiirafalan ɲɛɛn naxan nafalaxi.
³ I xuli fundin luxi nɛn
alo lenge radigilinxina,
minse xiri ɲaxumɛn mi ɲanma
dɛnaxan yi.

I kuiin luxi nɛn
alo murutu malanxina
naxan nabilinxi gabala fugene ra.

⁴ I xijɛ firinne luxi nɛn
alo bolen dii gulun firinne.

⁵ I kɔɛɛn mɛɛndɛnxi nɛn
alo sanganso sama ɲin daxina.

I yɛɛne mayilenma
alo Xɛsibɔn dara igena,
Bati-Rabimi so dɛɛn dɛxɔn.
I ɲɔɛɛn fan alo Liban sangansoon
naxan tixi Damasi taan binni.

⁶ I xunna ratinxinxu i gbɛndin dɛ
alo Karemele geyana,

i xun sɛxɛne mayilenma
alo mangane dugi mamiloxine.

Mangan mi nɔɛ a yɛɛn bɛ e ra.

⁷ I rayabu, i tofan han,
n xanuntenna, n ma sɛwa xunna.

⁸ I kuya alo tugu binla,
i xijɛne luxi alo tugu bogi tɔnsɔnne.

⁹ Nanara, n na a falama, n naxa,
“N tema nɛn tugu binla kɔɛ ra,
n yi a bogine suxu.”

I xijɛne luxi nɛn
alo ɲaxundan tɔnsɔnne,
i dɛ foyen xirin luxi nɛn
alo mangon mɔɛɛn xirina.

¹⁰ I dɛɛn xirin luxi nɛn
alo manpa xiri ɲaxumɛna.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

Na manpaan xa lu n xanuntenna nan
xɔ,

a godo a dɛ kidine nun a ɲinne ma.

¹¹ N xanuntenna nan gbee n na
a waxi n tan nan xɔn.

¹² N xanuntenna,
fa en siga burunna ra,
en kɔɛne radangu banxidene ra.

¹³ Xɔtɔnni en kurun sigɛ manpa bili
nakɔne yi,

en sa a mato
xa e solima, xa e fugama,
xa girenada binle fugama.

Mɛnni, n sa n ma xanuntenyaan yita
i ra.

¹⁴ Marafan bogi binle e xiri fajine
raminima,

bogise fajine birin en dɛxɔn.

N xanuntenna,
n fe fajine birin namaraxi i tan nan
xa

a fonne nun a nɛnɛne.

8

Xanuntenyaan sɛnbɛn gbo

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹ Xa ngaxakeden xɛmɛmaan nan yi i
ra nun,

naxan nga xijɛn minxi,
n yi sa i ralanma nɛn nun,
n yi i sunbu tanden ma,
muxu yo mi n naɲaxu.

² N yi i xalima nɛn nun,
n sa i raso ngaa banxini.

I yi n xaran xanuntenyaan ma.

I yi n ma manpa xiri ɲaxumɛn min,

n ma girenada bogine igene.
³ A kōmēn ma yiina n xunna bun,
 a yi a yiifanna rabilin n ma.
⁴ Yerusalēn sungutunne,
 n bata ε rakōlō,
 ε nama xanuntenyaan nakeli,
 ε nama a raxulun,
 benun a waxatin xa a li.

Xəyine falana:

⁵ Naxanla mundun fama ito ra
 sa keli tonbonni,
 a singanxi a xanuntenna ra?

Naxanla falana a xēmēn xa:

N bata i raxulun mangon binla bun,
 i bari ngana i fudi tongoxi dēnaxan
 yēteni.

⁶ N ma fe sa i bōjēni
 alo taxamasenna i yiin na,
 bayo xanuntenyaan sēnbēn gbo
 alo sayana.
 Xōxōlōnna jaxu alo laxira,
 a dēgēn xōlō
 alo habadan tēē dēgēna.

⁷ Ige gbeene mi nōē xanuntenyaan
 jājē.
 Baa igene mi nōē a xalē.
 Xa muxuna nde yi katē a banxin
 kui seene birin masarē xanun-
 tenyaan na,
 muxē mi yi tījē a rasuxē.

Xəyine falana:

⁸ Nxu xunyē jaxalanmana nde na,
 naxan xijēye munma te singen.
 En nanse ligama en xunyē jaxalanmaan
 xa,
 en na a futu feen fala lōxōn naxan yi?
⁹ Xa a luxi
 alo taan nabilinna yinna
 naxan mi rabima,
 nxu a binyama nēn gbeti gbeen na.
 Koni xa a luxi
 alo dēēn naxan nabima keden na,
 nxu a balanma suman farinne nan
 na.

Naxanla falana a xēmēn xa:

¹⁰ N tan luxi nēn
 alo taan makantan yinna,
 n xijēne luxi alo sangansona.
 N luxi nēn n ma xēmēn yēē ra yi

alo jaxanla naxan fama bōjē xun-
 benla ra a xa.

¹¹ Manpa bili nakōna nde yi Sulemani
 yii Baali-Hamon yi,
 a yi a taxu muxuna ndee ra.
 E birin yi fama gbeti gbanan wuli
 keden nan na a bogine saren
 na.

¹² N ma nakōna n tan nan xa.
 A n yii.

Na gbeti gbanan wuli kedenna i tan
 nan xa Sulemani,
 i yi kēmē firin so a kantan muxune yii.

Xēmēna falana a jaxanla xa:

¹³ I tan naxan dōxi nakōni,
 n lanfane tuli matixi i ra.
 I xuiin namini n xa a mē.

Naxanla falana a xēmēn xa:

¹⁴ N xanuntenna, i gi,
 alo bolena hanma xeli sēnbēmaan
 geyane fari
 sansi xiri jaxumēne dēnaxan yi.

Esayi Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna neen fa fala, “Alatala nan marakisi tiin na.” Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nen fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mon yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebeni ito yitaxunxi dɔxɔ saxan nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jee keme solofere jee tonge naaninna ma han jee keme solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalen yi. Misiran yamanan senben yi gbo Isirayila sogeteden yifanna ma. Asiriya yamanan senben yi gboma ayi a kɔmen fɔxɔni. Isirayila yi lu mangaya senbema firinne longonna ra. Nayi, yengene yi lu kele Isirayila nun Yuda nun yamana gbete ye tagi. Tɔrɔ waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nen a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nen waxatina nde yi a “Isirayila madendenna.” Ala xuiin naxanye menne yi, ne yamaan madendenma nen a yi e senbe so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbemaan na fɔ Babilɔn kaane. Ne yi Yerusalen taan suxu yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne fɔxɔ kedenna ra konyiyani. Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xɔn. A naxa a Ala mon a yamaan naxetema nen a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a fɔlɔni.

Kitabun yireni ito kui, waliyiya falana ndee tima lan “Alatalaa walikeen” ma. (Na sebexi sora 42.1-7 nun

49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kanna, waxatina nde a luxi nen alo Ala yetena, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mon, a luxi nen alo Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yebaxi nen jee keme wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xete waxatin nan ma Yuda yamanani jee keme suulun tonge saxan nun solomasexe benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi non sɔtɔ Babilɔn yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa nɔe xete nen Yuda yi. Perisene manga Kirusi kedɔn sebe nen na waxatini naxan a ragidi a Isirayila kaane mon xa Ala Batu Banxi nenɔn ti. Muxu suxin xetena a konni, na mi findixi fe bɔrɔxɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru fɔɔn nali tɔrɔ muxuni itoe ma naxanye bata tunnaxɔlɔ e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yete fa xunna yeba. Na sebexi Luka 4.16-21 kui.

¹ Feni itoe makenen Amosi a dii xemena Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutexina fe

² Kore xɔnna, ito rame!

Bɔxɔ xɔnna, i tuli mati!

Amasɔtɔ, Alatala falan tima, a naxa,
“N bata diine ragbo,

n yi e maxuru,

koni e bata murute n ma.

³ Ningena a kanna kolon,

sofanla a kolon

a kanna a degema denaxan yi,

koni Isirayila mi sese kolon,

n ma yamaan mi sese famuma.”

⁴ Gbalon yama yulubitɔni ito xa,

siyaan naxan hakene goronna binya,

fe jaxi rabane bɔnsɔnna,

dii tinxintareni itoe!

E bata Alatala rabɔnin,

e yi e me Isirayilaa Ala Sarijanxin na,

e xun xanbi so a yi.

⁵ E wama a mon xa e bɔnbɔ minen ma,

ε to luma murute a ma?
 Ε xunna birin bata findi furen na,
 ε bɔɲɛn birin sɔxɔlexi.
 6 Keli ε sanna ma han ε xunna,
 sese mi kende.
 Maxɔɔdene nun bɔnbɔ fɔxɔne nun
 fure deene ε fatin birin ma,
 muxe mi naxanye dandanma,
 muxe mi e maxidima,
 muxe mi turen tima e de.
 7 Ε yamanan luxi nen
 alo tonbon ɲaxina,
 ε taane bata gan.
 Xɔɲene ε yamanan sansine kalama ε
 yeε xɔri.
 Ε bɔxɔn bata halagi,
 a lu alo yaxune na dangu a yi.
 8 Siyon taan nan keden pe luxi
 alo bubun manpa bili nakɔni
 alo gagen kɔkunba xεeni
 alo yaxune na taan nabilin a yenge
 xinla ma.
 9 Xa Alatala Senben Birin Kanna
 mi yi muxe lu a nii ra en konni nun,
 en yi luma nen nun alo Sodoma
 taana,
 en liga alo Gomora taana.
 10 Ε Alatalaa falan name,
 Sodoma mangane!
 Ε tuli mati en ma Alaa sariyan na,
 Gomora kaane!
 11 Alatala naxa,
 “Ε saraxa wuyaxine tɔnɔn mundun n
 ma?
 Ε bata yeεene gan n xa saraxan na
 e nun xuruse raturaxine turena,
 han n yi wasa na feene ra.
 Turane nun yeεε diine nun kɔtɔne
 wunla mi fa n kenɛnxi sɔnɔn!
 12 Ε na fa n yetagi,
 nde a falaxi
 ε xa fa n batu banxin tanden ma-
 bodon gbansan?
 13 Ε ba fe kiseene ra n xɔn,
 naxanye tɔnɔ mi na,
 ε wusulanna tutin haramuxin na a ra
 n yeε ra yi.
 Ε kike nenεn sanle rabama
 e nun Matabu Lɔxɔne,
 ε malanne tima.
 Ε haken naxanye ligama malanne yi,
 ne bata n yili.

14 Ε kike nenε sanle nun ε malanne
 bata n niin tɔrɔ.
 Goronna nan e ra n xun ma,
 n bata xadan e bun.
 15 Ε na ε yiine yite n maxandideni,
 n mi n yeεn tima ε ra.
 Hali ε n maxandi han,
 n mi n tuli matiyε ε ra.
 Wunla ε yiin birin na.
 16 Ε maxa, ε yetε rasariɲan,
 ε yi ε kewali ɲaxine ba n yetagi,
 ε ba fe ɲaxine ligε.
 17 Ε xaran fe fajin ligan ma,
 ε tinxinna fen,
 ε ɲaxankata tiine ti kira fajin xɔn.
 Ε yi kiridine xun mayenge kitin bolon,
 ε kaɲa gilene xun mafala kitini.”

18 Alatala naxa,
 “Ε fa,
 en fa feene feεfeεε en bode xɔn.
 Hali ε yulubine luxi alo wunla,
 e fixama nen alo balabalan keεena.
 Hali e to gbeeli iki,
 e mɔn sariɲanma nen
 alo dugi fixena.
 19 Xa ε xuru,
 ε n ma falan name,
 ε nɔε yamanan bogise fajine donɲε
 nen.
 20 Koni xa ε tondi,
 xa ε lu murute n xili ma
 silanfanna nan ε faxama,”* Alatala de
 xuiin nan na ra.

21 Taa tinxinxin findixi taa yalunxin
 na di?
 Kiti kendeɛn yi Yerusalɛn yiren birin yi
 a fɔlɔni nun.
 Tinxin muxune nan yi dɔxi na.
 Koni iki, faxa tiine nan na yi.
 22 Yerusalɛn kaane,
 ε gbetin bata findi wuren gbiin na,
 igen bata basan ε dɔlɔ fajin na.
 23 Muxu muruteɛxine nan ε kuntigine
 ra
 e nun muɲadene bata malan.
 Dimi yi seene rafan e ma mayifuni
 e yi e gi kiseene fɔxɔ ra.
 E mi kiridine xun mayenge kitin
 bolonma.
 Kaɲa gilene kitine bɔte mi e xa.

* 1:20: Silanfanna: Sofane yengeso degeɲana.

24 Nanara, Marigina Alatala Senben
Birin Kanna,
Isirayilaa Ala Senbemana falan ni ito
ra,
a naxa, “Gbalona ε xa!
N nan n yete sotoma nen n yengefane
ra.
N nan n gbeen joxoma nen n yaxune
ra.

25 Yerusalen kaane,
n kelima nen ε xili ma.
N na ε rasarijanma nen
alo wuren gbiin na ba teen na,
a maxa safunna ra.
N yi ε fe jaxine birin ba ε yi
alo yoxon bama wureni kii naxan yi.

26 N mon kitisa fajine fima ε ma nen
alo a foloni,
ε kawandi muxune yi lu
alo a singene.
Na xanbi ra, a fa falama ε ma nen
nayi,
a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

27 Siyon taan xunbama nen kiti
kenden xon.
A muxun naxanye na fa Ala ma,
ne xunbama nen tinxinyaan xon.

28 Koni murutedene nun yulubitone
halagima nen e bode xon.
Naxanye na e me Alatala ra,
ne fe bata dan.

29 Nayi, ε yagima nen ε wudi binle fe
ra,
ε yi naxanye batuma
e nun ε nakoyiren naxanye sugandi ε
kidene ra.

30 Amasoto ε luma nen
alo wudin naxanye de yolonma,
hanma alo ige mi nakoon naxanye yi.

31 E senbemane luma nen
alo sexe xarena,
e kewanle yi findi tee fuluxaan na
naxan teen soma,
e nun e wanle yi gan e bode xon,
muxu yo mi na teen natu.

2

Alaa geyana fe

Mike 4.1-3

¹ Feni itoe makenen Amosi a dii
xemena Esayi nan xa lan Yuda nun
Yerusalen ma.

² Waxati famatoni

Alatala Batu Banxin geyaan naxan
fari

na danguma nen geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane birin yi lu fe a ma han!

³ Siya wuyaxine fama nen,
e a fala, e naxa,
“E fa, en siga,
en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.
A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane foxo ra.”
Amasoto sariyan minima nen Siyon
yi.

Alatalaa falan minima nen Yerusalen
yi.

⁴ A findima nen kitisaan na siyane
tagi.

A yengene janma nen yama wuyaxi
tagi.

E e silanfanne bonboma nen
e yi e rafala jinge kenne ra,
e tanbane yi rafala wolitene ra.

Siya yo mi fa silanfanna tongoma
gbete xili ma.

Yengen mi fa maxaranje mumε.

⁵ Yaxuba yixetene, ε fa,
en sigan ti Alatalaa kenenni!

*Alatalaa laxon findixi kitisa laxon
nan na*

⁶ Ala, i bata i me i ya yamaan na,
Yaxuba bonsonna,
bayo koron bonbone waraxi ayi
naxanye sa kelixi sogeteden
mabinni,

yiimatone fan bata wuya ayi
alo naxanye Filisitine konni.
I ya yamaan nun siya gbete bata so
feene yi.

⁷ Yamanan nafexi gbeti fixen nun
xemaan nan na,
a nafunla mi noe yate.

Yamanan nafexi soone nan na,
a yenge so wontorone mi noe yate.

⁸ Yamanan nafexi suxurene nan na.
Muxune e xinbi sinma e yii foxon nan
bun ma,

e tan yeteen seen naxanye rafalaxi.

⁹ Nayi, muxune birin e mafelenma
nen,

e fe yi magodo.

Ala, i nama e rakeli de!

¹⁰ E sa ε luxun fanyene bun,

ε so bəxən bun ma
alogo ε xa ε gi Alatala bun ma
naxan magaxu,
e nun a binye gbeen nərəna!

11 Adamadi yεε rawasoxine xun
sinma nən,
wasodene yi mafelen.

Alatala nan keden ma fe yitema na
ləxəni.

12 Amasəto Alatala Sənbən Birin
Kanna ləxən maməma
a kelima wasodene nun yεte yigbone
xili ma ləxən naxan yi,
a yi ne ragodo naxanye e yεte yitema.

13 A kelima nən Liban suman kuyene
birin xili ma
e nun Basan yamanan warine birin

14 e nun geya gbeene nun yire matex-
ine birin,

15 e nun kore banxine nun makantan
yinne birin,

16 e nun Tarasisi kaane kunki gbeene
nun gise fajine birin.

17 Wasodene mafelenma nən,
yεte yigbone fe yi godo.
Alatala nan keden ma fe yitema na
ləxəni.

18 Suxurene birin yi lə ayi.

19 Muxune soma nən faranne nun
yinle ra
alogo e xa e luxun Alatala ma,
naxan magaxu,
e nun a binye gbeen nərəna
a na keli bəxəni maxadeni.

20 Na ləxəni,
muxune e suxure gbeti daxine nun
xema daxine rawolima ayi nən su-
lumene nun tuyene bun
e suxuren naxanye rafalaxi e batu
seen na.

21 E soma nən fanye longonne nun
yinle ra
alogo e xa e gi Alatala ma,
naxan magaxu
e nun a binye gbeen nərəna
a na keli bəxəni maxadeni.

22 Nayi, ε xεte adamadiine fəxo ra
nii raxili keden peen nan fa e nun
sayaan tagi.

Nayi, nanse e tan na?

3

Ala Yuda rabəninma nən

1 Marigina Alatala Sənbən Birin
Kanna balon nun fεrən birin
bama nən
Yerusalən kaane nun Yuda kaane
birin yii.

A donseene nun igene birin ba na
2 e nun sofa kəndene nun yengəsone
nun kitisane nun nabine

nun yimatone nun fonne birin,
3 e nun sofa kuntigine nun muxu
gbeene

nun kawandi tiine nun yii rafalane,
e nun woyimε yεbaxine.

4 Ala naxa,
“N diidine findima nən e mangane ra,
naxanye mangayaan nabama e
waxənna ra.”

5 Muxune e bode naxankatama nən
yamani,
birin yi lu a dəxo boden xili ma
diidine yi naxu fonne ra
fuyantenne yi naxu muxu binyene
ra.

6 Muxuna nde a ngaxakedenna sux-
uma nən a fafe xabilani,
a yi a fala a xa, a naxa,
“Dugi fajin mən i yii,
findi en ma mangan na,
i ti yama kalaxini ito yεε ra!”

7 Bodena a yabima nən na ləxəni,
a naxa, “E mali fεrən mi n xa.
Donse mi n konni,
maraberi ba mi na.
I nama n findi yamaan mangan na
de!”

8 Yerusalən kalamatəən ni i ra,
Yuda yamanan bata bira.
Amasəto e bata murute Alatalaa
binyen xili ma,
e a matandima e falane nun e
kəwanle yi.

9 E yεtagin kiin gbansanna e xun
maxidima.

Kənən ma feen nan fa e yulubine ra
alo Sodoma kaane,
e mi fa e fe luxunma.
Gbalon na kanne xa,
amasəto e halagin nan yitənma e yεte
xa na ra!

10 E nəε a falε nən,

ε naxa, “Tinxin muxune nan herini.
E kewanle tɔnɔn sɔtɔma nɛn.
11 Koni gbalon muxu ɲaxine xa!
Feene birin xɔdɔxɔma ayi nɛn e ma.
Amasɔtɔ, e saranma nɛn e kewanle
ra.”
12 Ala yi a fala, a naxa,
“Diidine nan n ma yamaan
ɲaxankata tiine ra,
ɲaxanle nan e xun na.
N ma yamana,
ε yɛɛratine ε ralɔma ayi nɛn,
e yi ε kirani fu ε ma.”

Ala yɛɛratine makiti fena

13 Alatala bata keli,
a yitɔnxi kitin xili ma,
a bata keli siyane makitideni.
14 Alatala a yamaan fonne nun a
kuntigine makitima, a naxa,
“E tan nan n ma nakɔɔn kalaxi,
n ma yamana.
E yi ε banxine rafe yiigelitɔne seene
ra.
15 Nanfera ε n ma yamani lunbu-
runma.
Nanfera ε yiigelitɔne ɲaxankatama?”
Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
falan nan na ra.
16 Alatala naxa,
“Siyon sungutunne bata e yete yite.
E sigan tima e kɔɛni texin na
e muxune rakunfa e yeɛne ra.
E sigan tima dɔɲin dɔɲinna ra,
e lu e san kɔɛ rasone xuiin naminɛ.”
17 Marigin Siyon kaa sungutunne
findima nɛn teli kanne ra,
Alatala yi e xunne magenle lu.
18 Na lɔxɔni, Marigina e ratofan
seene bama nɛn e yii: San kɔɛ ra-
sone nun ɲɛɛne nun maxidi seen
naxanye digilin fɔlɔxi alo kikena ¹⁹ e
nun tunla soone nun yii kɔɛ rasone
nun kɔɛ mafillinne ²⁰ e nun labaranne
nun ɲɛɛ yɔlɔnɔnne nun tagixidi
dɛnbɛxine nun latikɔnɔnne nun e
kantan seene, ²¹ e nun yii soli rasone
nun ɲɔɛ raso wurene, ²² nun sali dugi
fajine nun doma gbeene nun gubane
nun gbeti sa seene e yii, ²³ e nun mato
kikene nun doma yelefuxin tofajine
nun kɔɛ raxidine nun tungun mafe-
lenne.

24 E latikɔnɔnne xirin masarama nɛn
se kunxin xirin na,
e tagi xidin yi masara lutin na.
E xun dɛnbɛxi fajine gbananma nɛn,
sunu dugine nun bɛnbɛnle yi ragodo
e ma dugi fajine funfuni.
Yagin larune yi sa e ma tofanna fun-
funi.
25 Yerusalɛn kaane,
ε xɛmɛne faxama nɛn silanfanna ra,
ε sofane yi faxa yɛngɛni.
26 Nayi, taan birin e wugama nɛn,
e sunu.
A muxune halagixin yi lu dɔxi bɔxɔni.

4

1 Na lɔxɔni, ɲaxalan solofere xɛmɛ ke-
denna suxuma nɛn
e a fala a xa, e naxa,
“Nxu donseen nun marabɛri baan
fenɲɛ nxu yete xa,
alogo tun nxu xa yatɛ i ya ɲaxanle ra,
i yi nxɔ yagin ba!”
2 Na lɔxɔni, Alatala se fajɪ nɔrɔxina
nde rasolima nɛn yamani. Yamanan
bogi seene yi findi Isirayila muxu
dɔnxɛne kanba xunna nun binyen
na. ³ Nayi, naxanye na lu Yerusalɛn
yi, naxanye mɔn na lu e nii ra Siyon
yi, a falama nɛn ne ma, a “Muxu
Rasariɲanxine,” Ala bata naxanye
birin xili seɛɛ alogo e xa nii rak-
isin sɔtɔ Yerusalɛn yi. ⁴ Marigina
Nii Sariɲanxin yi kiti kɛnden nun
tɛɛn nafa Yerusalɛn yi, a ɲaxanle
rasariɲan e fe xɔsixin ma. A Siyon
taan nasariɲan faxa ti wuli funfune
ma. ⁵ Na xanbi ra, Alatala kun-
daan nun tutin naminima nɛn Siyon
geyaan nun a yama malanxin xun
ma. Kɔɛɛn na, a findi tɛɛ dɛgɛ gbeen
na. A nɔrɔn yi lu e birin xun ma alo
xunna soona, ⁶ alo yigiyaden naxan
nininna fima kuye wolon waxatini
yanyin na e nun soden nun luxun-
dena, tule gbeen na fa.

5

*Isirayila yamanan luxi nɛn alo
Alaa nakɔna*
1 N xa sigin sa n xanuntenna xa,
n xɔyina manpa bili nakɔna fe ra.

Manpa bili nakɔna nde yi n xanun-
tenna yii

geyaan sabati yireni.

² A bɔxɔn wali nɛn
a yi gɛmɛne ba a yi,
a yi sansi yɛbaxine si na yi.

A yi gbengben ti kantan tiden na.

A yi dɔlɔ ige baden ge fanyeni.

A yengi yi manpa bogi fajine nan ma
a nakɔni,
koni a manpa bogi xɔlɛne nan sɔtɔxi.

³ Nayi, n xanuntenna naxa,
“Ɛ tan naxanye dɔxi Yerusalɛn yi,

ɛ tan Yuda kaane,
ɛ tan nan kitin sama nxu nun n ma
nakɔn tagi.

⁴ N yi lan nun n xa nanfe gbɛtɛ liga n
ma nakɔn xa,
n munma naxan liga a xa singen?
N yengi yi bogi fajine nan ma nun,
nanfera nayi, a bogine birin xɔlɔ?

⁵ Iki, n xa a fala ɛ xa
n fama naxan ligadeni n ma manpa
bili nakɔn na:
N na a sansanna kalama nɛn,
xuruseene yi a madon.

N na a rabilinna yinna rabirama nɛn
dangu muxune yi a yibodon.

⁶ N na a findima bɔxɔ rabeɲinxin na
nɛn,
a mi fa masɛge, a mi biyɛ.
Sɛxɛ ɲaxine nun ɲanle minima nɛn a
ma,
n yi tɔnna dɔxɔ kundane ma
a e nama tulɛn nafa a ma.”

⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna manpa
bili nakɔn lanxi
Isirayila yamaan nan ma.

Nakɔn naxan yi rafan a ma nun han,
Yuda yamaan nan yi na ra.

Alatala yengi yi kiti kɛndɛn nan ma a
yamani
koni a gbalon nan lixi na.

A yengi yi tinxinyaan nan ma,
koni a gbelegbele xuiin nan mɛxi na.

⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye banxine tima e bode fari,
e xɛɛne tugun e bode ra
han e bɔxɔn birin tongo,
e yi dɔxɔ kedenyani yamanani.

⁹ N tunla Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
falani ito nan mɛxi, a naxa,

“N bata n kɔlɔ,
banxi wuyaxini itoe kalama nɛn.
Banxi gbee fajini itoe kui genla yi lu.

¹⁰ Manpa bili nakɔn naxan gbo
han ɲingen xi fu tiyɛ naxan bideni,
na mi manpa litiri tonge naanin
namine.

Naxan na murutun kilo kɛmɛ bi,
na kilo fu nan tun xabama.”

¹¹ Gbalon na kanne xa
naxanye kurunma,
e e gi dɔlɔn fɔxɔ ra,
naxanye xima e yɛɛ ra yi dɔlɔ min-
deni,
han e xunna yi keli.

¹² E dɛgema e banden don ɲaxaɲaxane
yi

bɔlɔn xuiin nun kondɛn xuini
e nun tanban xuiin nun xulɛn xuiin
nun dɔlɔna.

Anu, e mi Alatala kɛwanle rakɔrɔsima
e mi a wanle toma.

¹³ Nanara, Ala naxa,
“N ma yamaan sigama nɛn
konyiyani,

bayo e mi waxi sese kolon feni.
E muxu gbeene faxama kamɛn nan
na,

yamaan yi halagi ige xɔnla ma.”

¹⁴ Nanara, laxira a dɛni bima nɛn pon,
a yi a so dɛ gbeeni bi
dan mi naxan na
muxu gbeene nun e yamaan birin yi
godo mɛnni
e nun e sɔnxɔ ratene nun e manan-
manantɔne birin.

¹⁵ Muxune birin mafelenma nɛn,
adamadiine fe yi godo,
wasodene yi e xun sin.

¹⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fe
yitema nɛn

a kiti kɛndɛn xɔn.
Ala sariɲanxina a sariɲanna mayi-
tama nɛn
a tinxinyaan xɔn.

¹⁷ Nayi, taa kalaxini ito findima nɛn
yɛxɛɛne rabaden na,
e fa e dɛge na,
xɔɲene yi e balon sɔtɔ nafulu kanne
banxi xɔnne yi.

¹⁸ Gbalon na kanne xa

naxanye hakene e xidixi wulen xon
alo lutina,
e bubu e foxo ra.
E e yulubin bandunma e foxo ra
alo yolonxonna wontoron bandunma
kii naxan yi.

19 E a falama, e naxa,
“Ala xa a mafura,
a xa a wanla ke xulen
alogo nxu xa a to.
A feen xa yiso,
Isirayilaa Ala Sarijanxina fe ragidix-
ine xa rakamali,
nxu yi a fe kolon.”

20 Gbalon na kanne xa,
naxanye a falama,
a fe jaxin fan,
a fe fanin jaxu,
naxanye kenenna yatema dimin na,
dimin yi yate kenenna ra,
naxanye xolen yatema a jaxumen na,
jaxunna yi yate xolen na.

21 Gbalon na kanne xa
naxanye e yete findixi fe kolonne ra
e yi e yete yate xaxilimane ra!

22 Gbalon na kanne xa
naxanye tunnafan dalɔ mindeni,
naxanye fatan dalɔ minseene
basanɲe!

23 E fe kalan bejinna se feen na
koni e mi tinma santarena kitin se.

24 Nanara, e luma nen
alo teen sexen naxan ganma,
alo sexe xaren naxan janma tee
degeni.

E salenne kunna nen,
e fugene yi siga ayi
alo gbangbanna.
Amasoto e bata e me Alatalaa sariyan
na,
Senben Birin Kanna.
E bata Isirayilaa Ala Sarijanxina
falan nabegin.

25 Nanara, Alatala bata xolo a yamaan
ma han!
A bata a yiini bandun e xili ma,
a yi e jaxankata.
Geyane xuruxurunma,
binbine biraxi na xun xon
alo jaman kiraan xon.

Koni hali na birin,
Alatalaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

26 Ala bata taxamasenni te
alogo siya makuyene xa a to,
a yi siyana nde xili kolinni
sa keli boxon danna ra.
E mi e to fe e giye?

E xulun de!

27 Muxu yo mi xadanxi e ye,
e sese mi e madiganma,
xixonla mi muxu yo ma,
e birin bata xulun.
Sofa yo mi a tagixidin fulunxi,
e sese a sankidi luti mi bolonxi.
28 E xalimakunle jone ralemunxi,
e xanle birin bandunxi.
E soone torone xodoxo
alo gemena,
e wontorone sanne firifirima
alo wuluwunla.

29 E sofane sonxo xuiin magaxu
alo yatana,
e wurundunma alo yata senbemane,
e xaxexin xoyi seen suxuma,
e yi a xali.

Muxu yo mi nae a be e yii.

30 Na loxonni,
e sonxonni tema nen na yi
alo foxo igen na walanɲe ayi.

Nayi, naxan na a yeen ti yamanan na,
na dimin nun yigitegen nan toma a yi,
kundaan yi lu kenenna ye ma.

6

Ala yi Esayi findi a walikɛn na

1 Manga Yusiya faxes jɛeni, n
Marigin to nen dɔxi mangaya gbede
matexini pon! A doma gbeen
lenbene yi Ala Batu Banxin nafexi.

2 Maleka gubugubu kanne yi a xun
ma. Gubugubu sennin nan yi e keden
kedenna birin ma. Gubugubu firinna
e yetagin yee maluxunxi, firinna e
sanne yee maluxunxi, firin yi lu e
tugan seen na. 3 E yi e xui raminima
e bode ma, e naxa,
“A sarijan, a sarijan,
Alatala Senben Birin Kanna sarijan!
Boxon birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin dεen ti wudine nun a so dεen lonna yεtεen yi lu xuruxu-runjε e xuiin ma, na yi rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n xa, n bata halagi! Amasoto muxun nan n na naxan dε haramuxi, n dōxi yamaan yε, fala haramuxin minima naxanye dε. Anu, n bata mangan to n yεen na, Alatala Senben Birin Kanna.” ⁶ Koni maleka gubugubu kannna nde keden yi tungan, a fa n binni, tεε wolonna suxi a yii, a naxan tongo saraxa ganden fari tεε kō seen na. ⁷ A yi tεε wolonna din n dεen na, a yi a fala, a naxa, “Iki, bayo ito bata din i dεen na, i haken bata xafari, solonaan bata ti i yulubin jan feen na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin mε maxodinna tiyε, a naxa, “N na nde rasigama? Nde sigε nxu xa?” N yi a yabi, n naxa, “N tan ni i ra, n nasiga.”

⁹ A mōn yi a fala, a naxa, “Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa, ‘E tuli matima nen han, koni ε mi fefe famuma. E seen matoma nen han, koni ε mi a yigbema.’”

¹⁰ E bōjnen naxōdōxō ayi, i yi e tunle xōri, i e yεene raxi.

Xanamu, e yεene toon tima nen, e tunle yi falan mε, e xaxinle yi feen famu, e yi xεtε n ma, e kendeyaan soto.”

¹¹ N yi maxodinna ti, n naxa, “Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa, “Han taane na halagi waxatin naxan yi,

e muxu yo mi lu, e banxine yi kui geli, xεene yi kala,

e findi bōxō rabejinxine ra,

¹² han Alatala yi muxune masiga a ra han yamanan yi rabejin fefe!”

¹³ Xa muxune yatεn yaganna jōxōn na lu yamanani, tεen mōn xεtεma nen na raxōrideni.

Koni wudi gbeene dungine nun wari dungine luma bōxōni

kii naxan yi e na sεgε waxatin naxan yi,

bōnsōn sarijanxina nde fan luma yamanani na kii nin

alo wudi dungin naxan sa maṅingima.

7

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

¹ Yotami a dii xεmena Axasi, Yusiya mamandenna, Yuda Mangan waxatini, Arami manga Resin nun Remaliyaa dii xεmen Peka, Isirayila mangan yi siga Yerusalen yenge xinla ma, koni e mi a nō. ² Muxune yi a fala Axasi xa Dawuda yixetena, e naxa, “Arami kaane nun Eframi bōnsōnna muxune bata e malan ε xili ma.” Mangan nun a yamaan bōjnen yi maxa na feen ma alo foyen wudine yimaxama kii naxan yi.

³ Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a naxa, “E nun i ya dii xεmen Seyari-Yasubu* xa mini Axasi ralandeni ige ramaraden faxaraxiin xunna ra,† dugi xane xεε ma kiraan xōn. ⁴ A fala a xa, i naxa, ‘A liga i yeren ma, i raxara, i nama gaxu. I nama tunnaxōlō i ma muxu firinni itoe xōlō gbeena fe ra, Resin‡ Arami kaan nun Remaliyaa dii xεmena. Yegen tumatōn nan tun ne firinna ra. ⁵ N na a kolon Arami kaane nun Eframi bōnsōnna muxune nun Remaliyaa dii xεmen bata a nata a e xa fe jaxin liga i ra. E naxa, ⁶ “En siga Yuda yamanan xili ma! En sa mēn kaane yigitεgε! En yi e yamanani taxun, en yi Tabele a dii xεmen dōxō mangan na e xun na.”

⁷ Koni Marigina Alatala ito nan falaxi, Na mi lanjε, na mi ligama.

⁸ Amasoto Damasi findixi Arami manga taan nan tun na.

Resin findixi Damasi mangan nan tun na.

Benun jεε tonge sennin e nun suulun, Eframi bōnsōnna kalama nen, a mi fa yatε yamaan na.

* **7:3:** Seyari-Yasubu bunna nēen Heburu xuini fa fala “Yamaan muxu dōnxene xεtεma nen sa keli konyiyani.” † **7:3:** Ige ramaraden naxan geyaan na. ‡ **7:4:** Arami kaane mangan nan Resin na.

9 Samari findixi Efirami manga taan
nan tun na.
Remaliyaa dii xεmεn findixi Samari
mangan nan tun na.
Xa ε mi dεnkεleya,
ε mi tiyε!’ ”

Diin barima naxan xili Emanuweli

10 Alatala mεn yi falan ti Axasi xa, a naxa, 11 “Taxamasenna nde maxεdin bεxεn bun hanma kore xεnna ma Alatala ma, i ya Ala.” 12 Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi sese maxεdinma, n mi Alatala bunbama.”§

13 Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa, “E tuli mati, Dawuda yixεtene! E muxune tunna xεlεma e ma, koni ε mi ε wasa soxi na yi. E mεn n ma Ala fan tunna xεlε a ma ba? 14 Nayi, Marigin yεtεen taxamasenna yite ε ra: sungutun nasεlεnxin fudikanma nεn, a yi dii xεmεn bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’ na bunna nεen fa fala, ‘Ala en tagi.’ 15 A baloma fεnεn nun kumin nan na, han a yi nε fe jaxin nun a fajin tagi rabε. 16 Anu benun na diin xa nε fe jaxin nun a fajin tagi rabε, i gaxuxi manga firinna naxanyε yεε ra, ne yamanane rabεjinma nεn. 17 Koni Alatala jaxankata lεxεne rafama nεn i tan xili ma, e nun i ya yamaan nun i babaa denbayaan xili ma. Na lεxεne jεxεn munma lu na singen xabu Isirayila nun Yuda yamanane fata. Na fatama Asiriya mangan nan na.”

18 Na lεxεni,
Alatala tugetugene xilima nεn
kolinni
sa keli Nila baan biradeni fεxε igen
ma Misiran yi
e nun kumi jεjεn naxanyε Asiriya
yamanani.

19 E birin fama nεn
e fa dεxε folone ra xudene xεn,
e nun gεmε bεxine kanke ra,
e nun wudi dungine nun darane
birin yi.

20 Na lεxεni,

§ 7:12: Na feen sεbεxi Sariyane 6.16 kui.

Marigina Asiriya mangan findima
nεn a walikεεn na,
a findi dε xabe biin na
keli Efirati baan kidi ma
a yi ε xunne nun ε sanne mabi,
hali ε dε xabene birin.

21 Na lεxεni,
muxuna nde jinge keden nun sii firin
nama rama nεn.

22 E yi nεnε gbegbe fi muxune ma
e fεnεn yi don.
Muxun naxanyε birin na lu ya-
manani,
ne baloma fεnεn nun kumin nan na.

23 Na lεxεni,
manpa bili wuli keden xεen naxan
ma
naxanyε sarama gbeti gbanan wuli
keden na
mεnna findima jεnle nun tansin xεen
nan na.

24 Muxune sigama nεn mεnni xanle
nun xalimakunle ra e yii,
amasεtε sεxεn nun jεnle nan luma
bεxεn ma.

25 Muxune gaxuma nεn jεnle nun
tansinne yεε ra,
muxu yo mi fa sigε geyane fari
dεnaxanyε yi bima jinge kenna ra
nun.
Mεn yi findi jinge rabaden na,
yεxεene yi na yibodon.

8

Asiriya yamanan yi findi Alaa walikεεn na

1 Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“Walaxa belebelena nde tongo, i yi
sεbenla ti a ma naxan nεε xaranjε,
i naxa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. A
Tongo Mafuren.’ ” 2 N yi walaxan yita
sereya tinxinxin firin na: Saraxarali
Yuriya nun Sakari, Yeberekiyaa dii
xεmεna.

3 Na xanbi ra, n yi n ma jaxanla
kolon jaxanla ra, nabi jaxalanmana.
A yi fudikan, a yi dii xεmεn bari.
Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“A xili sa, ‘Nafunle Suxu Keden Na.
E Tongo Mafuren.’ ” 4 Amasεtε, be-
nun i ya diin xa fatan a fale ‘baba’

hanma ‘n na,’ Asiriya mangana mux-
une Damasi taan nun Samari taan
nafunle tongoma yengeni nen.”

Asiriya kaane fama nen

⁵ Alatala mən yi a fala n xa, a naxa:
⁶ Yamani ito tondixi Silowa baa ige
fajin ma,
e tunnaxələxi e ma Manga Resin*
yetaḡi e nun
Remaliyaa dii xemena.
⁷ Nayi, Marigina Efirati baa ige
walanxi gbeen nadinma nen
e xili ma alo fufana,
Asiriya mangan nun a senbe gbeen
nan na ra.
Efirati baan fema nen
han a bəxən a ma.
⁸ Fufaan danguma nen Yuda ya-
manan naxəre,
a sa yiren birin xun ma,
a te han a kəen bun.
A fa han
a sa e yamanan yiren birin xun ma.
Ala en tagi!†

*Siyane mi nəe sese ra Ala yamaan
xili ma*

⁹ Siyane, e gbelegbele,
e gaxu!
E tuli mati,
e tan naxanye sa yamana makuyene
yi!
E yitən yengen xili ma,
e yigitəgema nen!
¹⁰ E na yenge feene yitən,
e kalama nen!
E na falan ti, a mi kamalima!
Amasəto Ala nxu tagi.‡

Ala yəragaxun nan fan

¹¹ Alatala bata a yii senbe gbeen sa
n ma, a yi n maxadi, a n nama yamani
ito raliga. A yi a fala n xa, a naxa:
¹² Yamani ito feen naxanye yatema
yanfan na
e tan nama ne birin yate yanfan na
de!
E nama gaxu e gaxu feene yee ra
e nama xamin ne fe yi de!
¹³ E xa Alatala Senben Birin Kanna
nan tun kolon sarijanden na,

e lan e xa na nan binya,
e lan e xa gaxu a tan nan yee ra.
¹⁴ Amasəto Ala findima nen yire
sarijanxin na
e nun gemena Isirayila yama firinne
xa,
yamana e sanna radinma gemen
naxan na,
a findi e rabira gemen na.
A findima nen luti ratixin na
Yerusalen kaane yee ra,
a e suxu.
¹⁵ E wuyaxi e sanna radinma nen,
e bira, e fe yi kala.
E suxuma nen luti na,
e mi nəe e fulunje.

Nabiin yigina fe

¹⁶ N yi na sereyaan namara n yi,
n yi xaranni ito balan,
n na fala n ma xarandiine nan tun xa.
¹⁷ N na Alatala mamema
naxan bata a yetagin luxun Yaxuba
bənsənna ma.
N nan n yigi sama Ala nin.

¹⁸ Nxu nun n ma diine nan ito ra,
Alatala naxanye fixi n ma.
Nxu findixi taxamasenne nun
marakolon seene nan na
Isirayila yi, fata Alatala Senben Birin
Kanna ra
naxan dəxəden Siyon geyaan fari.

¹⁹ Ndee a falama, e naxa, “E barin
kiine nun yiimatone maxədin, nax-
anye wundo feene kəyəkəyənma, e
falan ti e de bun ma. A mi daxa
yamaan xa e gbee alane maxədin ba?
Muxune mi barinne xan maxədinma
jeje muxune xa ba?” ²⁰ E ne yabima
nen, e naxa, “Fə en xa xete Alaa
sariyan nun a fala xuine nan ma.”
Xa naxan mi falan tima na kiini, na
kanna mi kenenna toma.

Naxankata dimina

²¹ Muxune yigitəgəxin nun e
kamətone
e masiga tima nen yamanan xun xən
ma.
Kamen na e suxu jaxi ra,
e xələma nen,
e sa e mangan nun e Ala danga.

* **8:6:** Arami kaane mangan nan Resin na. † **8:8:** Heburu xuini, a sebexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui. ‡ **8:10:** Heburu xuini, a sebexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

E yεen tima nen koren na,
²² na xanbi ra e yi bɔxɔn mato.
 Koni e tɔrɔn nun dimin nun bɔɲε
 rafɔrε gbeen nan tun toma.
 E yi rawoli dimi gbeeni.

Kεnen gbeen toma nen

²³ Anu, naxanye yi luxi na tɔrɔni,
 ne dimin ɲanma nen.
 Waxati danguxini,
 Ala yagin nan nagidi
 Sabulon yamanan nun Nafatali ya-
 manan ma.
 Koni waxati famatɔni,
 kiraan naxan sigama baan ma,
 Yurudɛn baan kidi ma,
 a na rafema nen binyen na
 e nun siya gbɛtɛne yamananana, Galile.

9

¹ Yamaan naxan sigan tima dimini,
 ne bata kεnen gbeen to.
 Naxanye dɔxi dimi gbeeni,
 kεnenna bata mini ne ma!
² Ala i bata yamaan nawuya ayi,
 i yi e sɛwan nagbo ayi.
 E sɛwaxi i yɛtagi
 alo muxune nɛma sɛwε se xaba wax-
 atini,
 alo e ɲaxanma kii naxan yi
 e nɛma yεngε yi se tongoxine yi-
 taxunɲε.
³ Amasɔtɔ i ya yamaan tɔrɔma goron
 tongo wudin naxan bun
 e nun wure gbelemɛn naxan saxi e
 tungunna ma
 e nun e ɲaxankata muxune bosana,
 i bata ne birin kala
 alo i a liga kii naxan yi
 Midiyane nɔ lɔxɔni.*
⁴ Yaxune sankidin naxanye
 birin yεngε yirene yibodonma
 e nun dugin naxanye birin bata sin
 wunli
 ne birin ganma nen
 alo yegen tɛɛni.
⁵ Amasɔtɔ diina nde bata bari en xa,
 dii xɛmɛn bata sɔtɔ en xa.
 Mangayaan luma nen a tan xa.
 A xili bama nen a,
 “Kabanako Kawandi Tiina,

Ala Sɛnbɛmana,
 Habadan Fafe,
 Bɔɲε Xunbeli Mangana.”

⁶ A mangayaan nun bɔɲε xunbenla
 sigama gboε ayi nen
 dan mi naxan na.
 A dɔxɔma nen Dawuda mangaya
 gbɛdɛni
 a yamanan xun na.
 A yi a sɛnbɛ so,
 a yi a masuxu kiti kɛndɛn nun tinx-
 inni,
 keli to ma han habadan.
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna na lig-
 ama a xanuntenya gbeen nin.

Alaa xɔlɔna fe

⁷ Marigin bata falan ti Yaxuba
 bɔnsɔnna xili ma,
 na yi Isirayila yamaan sɔtɔ.

⁸ Yamaan birin a kolonma nen.
 Eframi bɔnsɔnna muxune nun
 Samari kaane birin yi falan
 tima wason nun yɛtɛ yigboni,
 e naxa,

⁹ “Yinna bitikidine bata bira,†
 en na a ti gɛmɛ masolixine ra.

Xɔdɛ binle bata kala,
 en na e masara sumanne ra.”

¹⁰ Nayi, Alatala Asiriya kaane rad-
 inma nen Isirayila kaane ma,
 Manga Resin‡ yεngɛfane.

A bata e yaxune sɛnbɛ so.

¹¹ Arami kaan naxanye sogeteden
 binni,
 e nun Filisiti kaan naxanye sogegodo-
 den binni,
 ne nan Isirayila kaane raxɔrima feu!

Koni hali na birin,
 Alaa xɔlɔn mi ɲan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

¹² Nayi, Alatala bata a yamaan
 ɲaxankata,
 koni e mi e xun xɛtɛxi a ma,
 e mɔn mi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
 fenxi.

¹³ Nayi, Alatala Isirayila yamanan
 birin naxɔrima nen
 lɔxɔ keden peeni,
 fɔlɔ a xunna ma han a xunla,

* **9:3:** Midiyane nɔ feen mɔn sɛbɛxi Kitisane 6 han 8 kui. † **9:9:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” ‡ **9:10:** Arami kaane mangan nan Resin na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sɛbɛxi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

fɔlɔ tugu binle ma han gbalane.

¹⁴ Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,

nabiin naxanye wule xaranna tima, ne nan a xunla ra.

¹⁵ Yamani ito yεeratine nan e ralɔma ayi,

e muxun naxanye matinxinma, ne fan yifuxi.

¹⁶ Nanara, Marigin mi sεwaxi a foningene ra,

a mi kininkininma a kiridine nun a kaɲa gilene ma.

Amasɔtɔ Ala kolontarene nun muxu ɲaxine nan e birin na, e fala ɲaxin nan tun tima.

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

¹⁷ Naxuyaan muxune ganma yati, alo tεen naxan ɲanle nun sεxene birin ɲanma,

a yi tεen so fɔtɔnna ɲansanne ra, e tutin yi lu tε kore.

¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna xɔlɔ gbeen

bata tεen so yamanan birin na.

A luxi nɛn
alo tεen yamaan nan ganma, muxu yo mi kininkininma a ngaxakedenna ma.

¹⁹ Muxune donseen tongoma yi-ifanna ma,

kamɛn mi ba e ma.
E yi e balon fen e kɔmɛnna ma, e mi wasa.

Birin baloma a lanfaan nan na.

²⁰ Manase bɔnsɔnna baloma Efirami bɔnsɔnna ra,

Efirami bɔnsɔnna baloma Manase bɔnsɔnna ra,

e tan bɔnsɔn firinne yi keli Yuda bɔnsɔnna xili ma.

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

10

Gbalon Yuda taane xili ma

¹ Gbalon na kanne xa

* **10:9:** Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E sebe kiina a yitaxi, a e luma e masoe Yerusalen taan nan na.

naxanye tɔnne dɔxɔma hakɛni,
naxanye sariyane seβema bodene tɔrɔ xinla ma,

² e tondi senbetarene xun mayenge kitin se.

Yiigelitɔɔn naxanye n ma yamaan ye, e mi ne kitin sama.

E kaɲa gilene kansunma, e kiridine muɲa.

³ E fe saranna na ε sɔtɔ lɔxɔ naxan yi, gbalon na fa sa keli wulani, ε nanse ligama?

ε ε gima siga nde kon yi alogo ε xa maliin sɔtɔ?

ε nafunle luma minɛn?

⁴ Fɔ ε mafelen kasorasane tagi, hanma ε bira bɔxɔni binbine ye.

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

⁵ Ala naxa,
“Gbalona Asiriya yamanan xa, naxan findixi bosaan na n yii n ma xɔlɔna fe ra!

N ma fitinan dunganna a tan nan yii.

⁶ N na a sofane rasigama nɛn

Ala kolontare siyaan xili ma.

N yi e radin yamaan xili ma

naxanye n naxɔlɔma e xa sa mɛn kaane yii seene suxu,

e yi e nafunle tongo,

e yi e yibodon

alo borona kiraan xɔn!

⁷ Koni Asiriya kaane mi na feen to na kiini.

E tan e miri na fe ma kii gbɛteni.

E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,

e yi siya wuyaxine raxɔri fefe!

⁸ Amasɔtɔ e naxa,

‘N ma sofa kuntigine mi findixi man-gane xan na ba?

⁹ N mi Kalano taan suxi

alo Karakemisi taan ba?

N mi Xamata taan ligaxi

alo Arapada taan ba?

N mi Samari taan ligaxi

alo Damasi taan ba?*

¹⁰ N bata suxure batu yamanani itoe suxu,

naxanye suxurene yi fisa Yerusalen nun Samari yamanan gbeene xa.

¹¹ N naxan liga Samari yamanan nun a suxurene ra, n mi nɔɛ na ligɛ Yerusalen nun a suxurene ra ba?”

¹² Koni Marigin na yelin a wanle birin nakamale Siyon geyaan fari e nun Yerusalen yi, a Asiriya mangan fan saranma nen a yete yiteen nun a yee rawason na. ¹³ Amasoto na mangan yi a falama nen, a naxa, “N feni itoe birin ligaxi

n fangan nun n ma fe kolonna nin, amasoto xaxilimaan nan n na. N bata yamanane danne kala, n yi e nafunle muja, n mangane ba e doxo dene yi alo senbemaan yetena.

¹⁴ N bata siyane nafunle tongo alo muxun xali teen tongon kii naxan yi.

N bata baxo xonna seene birin malan alo muxun xali xele rabejinxine matongon kii naxan yi.

E sese mi noxi e gabuteni te, hanma e de xanli bi, e wuga.”

¹⁵ Bunbin nɔɛ a yete mataxe dangu a rawali muxun na ba? Serana a yete mataxe dangu a rawali muxun na ba? Bosaan nɔɛ a tongo muxun nawale ba? Dunganna nɔɛ muxun tonge ba?

¹⁶ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna yama hiyabuxini ito radoyenma nen. Halagi ti tee gbeen yi so e binyen na.

¹⁷ Isirayilaa kenenna, Ala yeteen findima nen teen na. E sarjantoon yi findi tee degen na, a Asiriya yamanan janle nun a sexene birin gan, e jan loxo kedenni.

¹⁸ A foton gbeene raxorima nen fefe e nun wudin naxanye birin bogima. A yamanan halagi alo furemaan nema doyenje.

¹⁹ Wudi donxen naxanye na lu Asiriya fotonne yi hali dii jorena, a nɔɛ e yaten sebe nen.

Yamaan muxu donxene fe

²⁰ Na loxoni, Isirayila yamaan muxu donxen naxanye na lu e nii ra Yaxuba bɔnsɔnni, ne mi fa e lannantenyaa sama e jaxankata muxune yi sɔnon. E fa e lannayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala Sarjantoxina. ²¹ Yamaan muxu donxene xetema nen Ala senbemaan ma, Yaxuba bɔnsɔnna muxu donxene.

²² Anu, Isirayila kaane, hali e yamaan wuya ayi alo mejen sinna naxan foxo igen de, hali na, e donxedin nan tun xetema. Halagin bata ragidi, naxan gboma ayi, a mon tinxin.

²³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna bata halagin naxan nagidi, a na rakamalima nen yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nen

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamana, e tan naxanye doxi Siyon yi, e nama gaxu Asiriya kaane yee ra! E e bɔnboma nen dunganna ra, e yi gbengbetenni te e xili ma alo Misiran kaane yi a ligama kii naxan yi nun. ²⁵ Koni benun waxati, n ma xolon janma nen e xili ma. N fitinaxin yi keli e kaladeni.” ²⁶ Alatala Senben Birin Kanna bosaan tongoma nen Asiriya kaane xili ma, alo a keli Midiyan kaane xili ma kii naxan yi Orebi fanye yireni. A a dunganni bandunma nen baan xun ma, alo a liga Misiran yamanani kii naxan yi.

²⁷ Na loxoni, a goronna bama nen e tungunna ma, e goron tongo wudin naxan sa e kɔɔ ma konyiyani, e xungboma nen han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalen ra

²⁸ E bata Ayati taan li. E danguma Migiron nin, e yi e goronne lu Mikimasi taani.†

† **10:28:** Yaxune ganla yi fe nen Yerusalen yengedeni kirani ito xon. A bunna nen fa fala “Yaxune bata maso.”

29 E danguma geya longori ra kiraan
nan xɔn
e a fala, e naxa,
“En xi Geba yi.”

Rama kaane xuruxurunma gaxuni.
Sɔli a taan Gibeya muxune bata e gi.

30 Galin kaane, ε gbelegbele!
Layisa kaane, ε tuli mati!

Anatɔti kaane, ε makininkinin de!

31 Madimena kaane bata xuya ayi,
Gebimi kaane e luxunden fenma.

32 To, yaxune sa tima nen Nobi yi,
e yi e yiini te,
e yi e kɔnkɔ Siyon taa faɲin geyaan
xili ma,
Yerusalen geyana.

33 Marigina Alatala Senben Birin
Kanna
wudi yii gbeene sege ma nen senbeni.
Wudi kuyene yi rabira bɔxɔni.
Naxanye kondeye mate han,
a ne ragodoma nen.

34 A fɔtɔnna ɲansanne sege ma nen
bunbin na,
Liban fɔtɔnne yi bira Senbe Kanna
bun.

11

Manga nenɛn Dawuda bɔnsɔnni

1 Dii xɛmɛn minima nen Yese
bɔnsɔnni*
alo wudi ɲingin minima
wudi dungin ma kii naxan yi.
Na sabatima nen fata a salenne ra.

2 Alatalaa Nii Sariɲanxin luma nen a
yi,
fe kolonna nun xaxilimayaan sɔtɔma
niin naxan xɔn,
kawandi kenden nun senben sɔtɔma
niin naxan xɔn,
Alatala kolonna nun a yeeragaxun
sɔtɔn niin naxan xɔn.

3 A niin sama nen Alatala yeeragaxun
fari.
A mi kitin sama yetagin ma.
A mi feene ragidima muxune fala
xuiin xɔn.

4 Koni a senbetarene makitima nen
tinxinni.
Yiigelitɔɔn naxanye yamanani,
a yi ne feene ragidi ɲenige faɲini.

A yamanan muxune garinma nen
falan na
alo bosana.

A fala xuine yi muxu ɲaxine faxa.
5 Tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan luma
nen a yi
alo tagi xidin muxun tagi waxatin
birin.

6 Nayi, kankon nun yeɣɣɛ diin luma
nen e bode xɔn,
burunna ɲarin nun siin yi e sa yire
kedenni,
turadin nun yatan nun xuruse tu-
raxin yi lu e bode xɔn,
diidina nde yi ti e yeɣ ra.

7 Ninge gilɛn nun kanko gbeena e
dege ma nen,
e diine yi sa e sa yire kedenni.
Yatan yi seɣɣɛn don alo ɲingena.

8 Dii ɲɔren sabaan soma nen sapin
soden deɣɔn,
diin yi nɔ a yiin nasoe koson yinla ra.
9 Fe ɲaxi mi fa luma na, gbalo mi na
Alatalaa geya sariɲanxin birin fari.
Amasɔtɔ Alatala kolonna yamanan
nafema nen,
alo fɔxɔ igena a folon nafema kii
naxan yi.

10 Na lɔxɔni,
diin naxan minixi Yese bɔnsɔnni
na luma tixi nen
alo taxamasenna yamane yeɣ ra.
Siyane fama nen a fema,
a dɔxɔden yi lu mayilenɲe binyeni.

Muxu suxine xɛte fena

11 Na lɔxɔni,
Marigin mɔn a yiini bandunma nen
alogo a xa a yamaan muxu dɔnxene
xunba:
naxanye na lu e nii ra Asiriya ya-
manani
e nun Misiran yamanan lanbanna
nun a faxan na,
e nun Kusi nun Elan nun Babilɔn ya-
manane yi,
e nun Xamata yamanan nun fɔxɔ ige
tagi bɔxɔne yi.

12 A taxamasenna tima nen siyane xa,
a Isirayila kaane malan
naxanye yi suxi yeɣɣɛni.

* 11:1: Yese nan Dawuda fafe ra. Na seɣɣɛni Samuyeli Singena 16.18-19 kui.

Yuda bənsənnə muxun naxanye
xuyaxi ayi
dunuḡa xun xən, a yi ne malan
sa keli bəxən tongon naaninne birin
yi.

¹³ Nayi,
Efirami bənsənnə mi fa Yuda
bənsənnə maxəxələnma.
Yuda bənsənnə yaxune raxərima nən,
Efirami mi fa Yuda maxəxələnma,
Yuda mi fa findima Efirami yaxun na
sənən.

¹⁴ E birin sigama nən yengeni
sogegododen binni Filisitine geyane
fari,

e sa sogeteden binna muxune na-
funle tongo yengeni.

Edən nun Moyaba yamanane yi lu e
senben bun,

Amonine yi xuru e ma.

¹⁵ Alatala igen ḡanma nən Misiran
fəxə ige yireni,

a yi a yiini bandun Efirati baan xun
ma,

a yi na baani taxun xude solofere ra

a dε foye gbeen na,

muxune yi nə a gidε,

e mi e sankidine ba.

¹⁶ Kiraan luma nən a yamaan xa
naxanye na lu e nii ra Asiriya ya-
manani.

A luma nən alo a liga e benbane xa kii
naxan yi

e to mini Misiran yamanani.

12

Yama rakisixin yi Ala tantun

¹ I a falama nən na ləxəni, i naxa,
“Alatala, n ni i tantunma.

I yi xələxi n ma,

koni i ya xələn bata xεtε n fəxə ra,

i yi n madəndən.

² Ala nan n nakisixi yati.

N na n yigi sama a tan nin,

n mi fa gaxuma.

Alatala nan n fangan na.

Alatala nan n ma bεti ba xunna ra.

N nakisimana a tan nan na.”

³ E kisim sətəma nən sεwani
alo ε igen bama tigi yinla ra kii naxan
yi.

⁴ Na ləxəni, ε a falama nən, ε naxa,
“E tantunna fi Alatala ma,

ε xui ramini a ma a xinli,

ε a kεwanle rali siyane tagi

ε a rabira muxune ma a xinla gbo kii
naxan yi.

⁵ E bεtin ba Alatala xa bayo a bata fe
gbeene rakamali.

E e fe fala dunuḡa muxune birin xa!”

⁶ Siyon kaane, ε sənχə sεwani,

ε gbelegbele ḡaxanni!

Amasətə, Isirayilaa Ala Sarijanxin
gbo,

naxan ε tagi!

13

Babilən taan naḡanna bata maso

¹ Waliyiya falan ni ito ra naxan
makənən Aməsi a dii xεmεna Esayi xa
lan Babilən taan ma.

² Ala naxa,

“E taxamasenna ti geya mabaxin fari.

E gbelegbele

alogo ε xa sofane rakolon.

E yiine maliga

alogo e xa so taan muxu gbeene so
dεεne ra.

³ N tan nan yamarin fixi muxune ma
naxanye rasarijanxi n xa.

N bata n ma sofa yεbaxine xili,
naxanye sεwama n ma nə sətən na,
alogo e xa n ma xələn mayita.”

⁴ E tuli mati sənχə xuini ito ra geyane
fari

yama gbeen nan xui a ra.

E tuli mati,

yamanane bata yimaxa

alo siyane na e malan.

Alatala Senben Birin Kanna nan
a ganli tənma yengε so xinla ma.

⁵ Alatala fama e nun
ganla naxan a xələn naxuyama ayi
sa keli bəxən yire makuyeni

sa keli kore xənna danna ra.

E yamanan birin kalama nən.

⁶ E gbelegbele sununi,
amasətə Alatalaa ləxən bata maso.

A fama alo halagi ti gbalona,

fata Ala Senbε Kanna ra.

⁷ Nanara, birin bata xadan,
muxune bata tunnaxələ e ma.

⁸ Gaxun bata e suxu,
xələn sifan birin e fari.

Muxune e fatine yimaxama xɔlɛn
 bun
 alo ɲaxanla tinna ma.
 E birin xaminxina e bode matoma.
 E yɛtagine yifɔrɔxi.

⁹ A mato, Alatalaa bɔxɔn fama,
 kininkinintare bɔxɔna,
 fitinan nun xɔb gbeen naxan yi,
 alogo bɔxɔ xɔnna xa raxɔri,
 a findi tonbonna ra
 a yi yulubitɔne halagi a yi.

¹⁰ Saren naxanye kore e nun e sare
 kurune,
 ne mi fa dɛgɛn sɔnɔn.
 Sogen nɛɛn fa te,
 a bata yidimi,
 kiken mi fa dɛgɛma sɔnɔn.

¹¹ Ala naxa, “N dunuɲa muxune
 kɛwali ɲaxine saranma e ra nɛn,
 n yi muxu ɲaxine hakene saran e ra.
 N yi yɛtɛ yitene wason dan,
 n yi nɔ kanne yandan kala.

¹² N muxune xuruma nɛn bɔxɔni
 han e mi fa toma xulɛn
 alo xɛma fajina,
 e to raxɔlɔma ayi nɛn
 alo xɛmaan naxan sa kelima Ofiri ya-
 manani.”

¹³ Nanara, n kore xɔnni maxama nɛn,
 bɔxɔ xɔnna yi xuruxurun, a ba a fun-
 funi
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fitinana
 fe ra
 a xɔlɔn na keli bɔxɔn naxan yi alo
 tɛɛna.

¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nɛn e
 konne yi
 birin yi a gi siga a yamaan fɛma
 alo xɛnla naxan sagatanma,
 alo xuruse raba mi yɛxɛɛn naxanye
 fɔxɔ ra.

¹⁵ E na muxu yo to,
 na kanni sɔxɔnma nɛn tanban na,
 E na naxan yo suxu,
 na kanna faxama nɛn silanfanna ra.

¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yɛtagi,
 e banxi kui seene yi tongo,
 muxune yi fu e ɲaxanle ma e yɛtagi.

¹⁷ Ala naxa,
 “N Mede kaane rakelima nɛn e xili ma
 gbetin bɔtɛ mi siyaan naxan xa,
 e mɔn mi sɛwama xɛmaan na.

¹⁸ E banxulanne yi faxa Mede kaane
 xalimakunle ra,
 e mi kininkininma dii futene ma,
 e ɲaxu diidine ra.”

¹⁹ Babilɔn naxan findixi taa tofajin
 na yamanane yɛ,
 naxan findixi Babilɔn kaane binyen
 nun e kanba xunna ra,
 Ala na taan halagima nɛn
 alo Sodoma taan nun Gomora taana.

²⁰ Muxu yo mi fa dɔxɔma a yi,
 a yigenla luma nɛn
 han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ.
 Hali Arabu sigatine yati mi dangue a
 yi,
 hali xuruse rabane mi fa e xuruseene
 xalima na.

²¹ Koni burunna subene nan dɔxɔma
 na,
 xutunxunbane yi e banxine rafe.
 Dangaranfulene yi lu na yi,
 kɔtɔne yi na findi e bodonden na.

²² Kankone wuga xuiin yi lu minɛ a
 yire makantanxine yi,
 barekodane yi so a manga banxine
 kui.
 Babilɔn gbee waxati saxin bata maso.
 A siimayaan mi fa xunkuya.

14

Isirayila kaane xɛtɛ fena

¹ Alatala kininkininma nɛn Yaxuba
 yixɛtɛne ma. A mɔn Isirayila yamaan
 sugandima nɛn, a mɔn yi e radɔxɔ e
 bɔxɔni. Xɔɲɛne yi sa e fari, e findi
 Yaxubaa yamaan na.

² Siyaan bonne fama nɛn Isirayila
 kaane tongodeni, e siga e ra Alata-
 laa yamanani. Isirayila yamaan yi
 siyane findi e konyine ra, xɛmɛn nun
 ɲaxanla. Na kiini, muxun naxanye e
 findi konyine ra, e fan yi ne findi e
 konyi ra, e findi e ɲaxankata muxune
 kanne ra.

Babilɔn mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, bɔxɔna nde,
 Alatala matabun fima nɛn ɛ ma
 ɛ tɔrɔne nun ɛ lanbaranne nun ɛ
 konyiya xɔdɛxɛn ɲan xanbini. ⁴ Na
 waxatini, ɛ sigi ɲaxumɛni ito sama
 nɛn, ɛ Babilɔn mangan magele, ɛ
 naxa,
 Ee! En ɲaxankata muxun mi fa na!

A gbalon bata ɲan!

⁵ Alatala bata muxu ɲaxine bosaan
senben kala.

A bata nɔ sɔtɔ dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabɔnbɔma xɔlɔni
a ye wuyaxi,

dan mi naxan na,

naxan fitinaxin yi nɔɔn tima ya-
manane xun na

a gbalon sa e fari

naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu bɔɲe xun-
benli,

muxune gbelegbelema sɛwani.

⁸ Hali fɔfɔne nun Liban sumanne
sɛwaxi

i kala feen na, e a falama,

e naxa, “Xabu i binbin maluxun,
muxu yo mi fa fama nxu sɛgɛdeni.”

⁹ Faxa muxune e ramaxama nɛn
bɔxɔn bun ma

fa i ralandeni,

i nɛma fɛ waxatin naxan yi,

dunuɲa ito muxu gbeene birin.

Naxanye yi siyane mangane ra,

ne birin kelima nɛn.

¹⁰ E falan ti, e naxa,

“I fan bata findi fangataren na
alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!”

¹¹ E bata ε nun i ya wason

nun i ya bɔlɔn xuiin birin nagodo
gaburun na.

Kɔnɛne nan i saden na i bun ma,

kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore

i tan tagalan saren naxan dɛgɛma
subaxani!

I bata woli bɔxɔni,

i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yetɛ ma, i naxa,

“N tema nɛn kore xɔnna ma,
n sa n ma mangaya gbɛden dɔxɔ
mɛnni

Alaa sarene faxa ra.

N sa dɔxɔ alane tagi,

e malanma geyaan naxan ma sogete-
den kɔmɛnna ma.

¹⁴ N tema nɛn kundane fari,

N yi lu alo Kore Xɔnna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fɔ gaburun xɔnna
ma

i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,

ne i matoma nɛn ki fajɪ.

E miri i ya fe ma,

e yi a fala, e naxa,

“Xɛmɛni ito xa mi yi bɔxɔn naxuruxu-
runma ba,

a yi yamanane yimaxa?”

¹⁷ Ito xa mi dunuɲa findi tonbonne ra
ba

a yi taane kala,

a tondi kasorasane beɲinɲe?”

¹⁸ Nɔndin na a ra,

siyane birin mangane maluxunxi
binyen nin

e keden kedenna birin yi lu e gabu-
rune ra.

¹⁹ Koni i tan bata woli ayi i ya gabu-
run fari ma

alo wudi yii xaren biraxina.

Faxa muxune bata sa i yeɛ ma,

naxanye faxaxi silanfanna ra

naxanye bata sa gɛmɛne fari yinla ra.

I bata lu alo binbi yibodonxina.

²⁰ Koni i tan mi maluxunma alo ne

amasɔtɔ i bata i ya yamanan kala,

i yi i ya yamaan naxɔri.

Bɔnsɔn ɲaxina fe mi fa falama
habadan.

²¹ E a diine faxa feni tɔn

lan e benbane gbalo feene ma.

E nama fa keli,

e yi bɔxɔn birin findi e gbeen na,

e dunuɲa rafe e taane ra.

²² Alatala Sɛnben Birin Kanna falan ni
ito ra, a naxa,

“N kelima nɛn Babilɔn taan xili ma,

n yi a xinla ralɔ ayi

e nun a muxun naxanye na lu e nii ra

e nun e diine nun e yixɛtɛne birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

²³ N taani ito findima nɛn dara yiren
na

gbalane dɛnaxan yi e nun sagalene
dingirana.

N yi Babilɔn taan makɔ halagi ti silan-
den na.

Alatala Sɛnben Birin Kanna falan nan
na ra.

²⁴ Alatala Sɛnben Birin Kanna bata a
kɔlɔ, a naxa,

“N bata feen naxan yitɔn,

na ligama nɛn.

N bata naxan nagidi,

na kamalima nɛn.

25 N Asiriya kaane halagima nen n ma yamanani,
n yi e raxəri n ma geyane fari.
E konyiyaan bama nen n ma yamaan xun ma,
e goronna yi ba e tungunna fari.”

26 Ala na nan nagidixi dunuḡa birin xili ma,
a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.

27 Xa Alatala Sēnbēn Birin Kanna fena nde ragidi,
nde nḡe a yikalē?
A na a yiini te,
nde nḡe a raxetē a funfuni?

Waliiya falana Filisitine xili ma

28 Waliiya falani ito tixi Manga Axasi faxa ḡēn nan na.

29 E tan Filisitine,
e yi ε bḡnbḡma bosaan naxan na,
na bata kala,
koni ε nama sēwa na ra.
Amasḡḡ koson minima nen saḡi faxaxin bḡnsḡnni,
ninginangan yi mini koson bḡnsḡnni naxan fuganma.

30 Tḡrḡ muxu gbeene,
ne donseen sḡḡma nen,
sēnbetarene yi e matabu bḡḡe xunbenli.
Koni ε tan Filisitine,
n na ε bḡnsḡnna halagima fitina kamēn nan na.

Naxanye na lu e nii ra,
ne birin yi faxa.

31 E tan taa makantanxine,
ε wuga xuini te!
Taan muxune, ε gbelegbele!
Filisiti yamaan bata tunnaxḡḡ e ma,
amasḡḡ tēē tutin fama nen sa keli sogeteden kḡmēnna ma.
Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra.

32 Filisitine xerane yabin findin nanse ra?
“Alatala nan Siyon taan tixi,
a yamaan yiigelitḡne yigiyade faḡin sḡḡma dēnaxan yi.”

15

Waliiya falan Moyaba xili ma

1 Waliiya falana Moyaba yamanan xili ma:

Ari taan bata raxəri Moyaba yamanani
a kala kḡē kedenna ra.

Kiri taan bata raxəri Moyaba yamanani
a kala kḡē kedenna ra.

2 Dibon kaane tema e suxure kide matexine yi
e wugama.

Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun Medeba taane yi.

Muxune birin bata e xunne nun e dē xabene bi sununi.

3 Sunu dugine nun bēnbēnle ragodoxi e ma kirane xḡn ma.

E gbelegbelema e banxine fari e nun e yama malandene yi,
e birin wugama han!

4 Xēsibḡn nun Eleyale kaane gbelegbelema mali muxu feen na.
E xuiin sa mēma fḡ Yahasi taani.
Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema,
e bata tunnaxḡḡ e ma.

5 N gbelegbelema Moyaba kaane fera.

A muxune bata e gi siga han Soyari taani,
siga han Egilati-Selisiya taani.
E tema wugē Luxiti geyaan na.
E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoronayin kiraan xḡn.

6 Nimirimi daraan bata xəri sēxēne bata xara,
ḡḡxḡndene bata ḡan.
Sese xinde mi fa na.

7 Nanara, muxune e se dḡnxēne tongoma
naxanye luxi e yii,
e nḡxi naxanye ramarē,
e yi siga e ra Wudi Tofaḡin Xuden kidi ma.

8 Sḡnxḡ xuiin minima Moyaba yamanan birin yi.

E wuga xuiin minima sa keli fḡ Egilayimi taani,
sa keli fḡ Elimi xḡḡin yireni.

9 Xuden naxan danguma Dimḡn yi,
na bata findi wunla ra.

Ala naxa,
“N mḡn gbalo nenēne rasigama nen Dimḡn yi.

N yatana nde rafama nen Moyaba muxu gixine xili ma,

e nun naxanye na lu e yamanani.”

16

Moyaba Yerusalen xandima nen

¹ Moyaba mangane yi a fala, e naxa,
“E yeXeene rasiga Yuda yamanan
mangan ma,

sa keli Sela tonbonni,
siga Siyon geyaan fari.”

² Moyaba naxanle bata baan gididen
li Arinon yi.

E luxi nen alo xoliin naxanye e gixi,
naxanye kedixi,
e makuya e teen na.

³ Moyaba kaane yi a fala Yerusalen
kaane xa, e naxa,

“Nxu maxadi,
i fena nde ragidi.

Yanyi tagi sogen bun,
i nininna xa so nxu xun na
alo kœna, i nxu kantan.

Nxœ muxu gixine luxun,
i nama gi muxune yanfa de!

⁴ A lu nxœ muxu gixine xa e dœxœ e
konni,

dœxœden so e yii e ratangœ halagi tiin
ma denaxan yi.

Naxan nxu naxankatama,
na mi luma habadan,
halagin fama nen a dandeni.

Naxan nxu yengœma,
na kelima nen yamanani.

⁵ Nayi, i ya mangayaan senben sœtœma
nen hinanna xœn,

Dawuda yixœtena nde yi mangayaan
naba lannayani,

kitisaan naxan kiti kœnden fenma
naxan sœbe soxi tinxinna ma.”

Yerusalen mi nœ Moyaba maliye Yeremi 48.29-36

⁶ Nxu bata Moyaba kaane wasona fe
mœ

naxan gbo han,
e nun e yetœ yigboon

nun e wason nun e yetœ yitena.

Koni e yetœ matœxœma fuun nin.

⁷ Nanara, Moyaba kaane gbeleg-
belema sununi

e yamanana fe ra,

e birin e wuga xuini tema.

E kutunma nimisani Kiri-Haresœti taa
kalaxina fe ra.

E bata tunnaxœlo e ma fefe!

⁸ Xœsibœn xœene bata kala,
alo Sibima manpa binle.*

Siyane mangane bata manpa bili
yœbaxine yibodon

naxanye bogine yi sigama han
Yaasœri taani,

e xuya tonbonna xœnna ra,

e yiine yi sigaxi han Fœxœ Daraan kidi
ma.

⁹ Nanara, n wugama Yaasœri kaane
xœn

Sibima manpa binle fe ra.

Ee! Xœsibœn taan nun Eleyale taana!

N na n yeœgen nagboma ayi nen œ ma!

Yengœn xuiin bata mini œ manpa bili
nakœne yi,

e nun œ se xaba daxine yi.

¹⁰ Sœwan nun naxanaxan bata nœn
wudi bili nakœne yi.

Sigi sa xuiin nun sœwa xuiin mi fa
mœma

nxœ manpa bili nakœne yi.

Muxu yo mi fa manpa bogine igen
bama,

n bata danna sa sœwa xuiin na.

¹¹ Nanara, n bœnen wugama Moyaba
fe ra.

N ma mawuga xuiin luxi nen

alo bœlœn xuina sununi.

N kutunma Kiri-Haresœti taana fe ra.

¹² Nxu Moyaba yamaan toma
xadangœ

e suxure kide matexine yi,

e yi so e suxure banxine yi maxandi
tideni,

koni na tœnœ yo mi na.

¹³ Alatala bata yi na fala Moyaba
kaane xili ma. ¹⁴ Iki Alatala naxa,

“Benun nœœ saxan yatœ xa dangu,

Moyaba muxu gbeene nun a yama
gbeen yarabima nen, fangatare

dando gbansan yi lu e nii ra ne ye.”

17

Damasi nun Isirayila

¹ Waliyiya falana Damasi taan xili
ma:

Damasi taan kalamatœn ni i ra,

a taa xœnna yi lu

* **16:8:** Wudi binla nde na yi, mœn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitœnma alo manpana e gbee kiini.

alo gɛmɛne e bode fari.

² Aroyeri yamanan taane luma nɛn nabɛɲinxi

e findi xuruseene konna ra.

E luma nɛn na, muxu yo mi e yigbɛtɛnma.

³ Taa makantan yin yo mi fa luma Efirami yamanani sɔnɔn.

Mangayaan bama nɛn Damasi taani.

Arami yamanan muxu dɔnxɛn naxanye luma,

ne binyen mi dangue Isirayila kaane binyen na.

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.

⁴ Nayi, na lɔxɔni,

Yaxubaa binyen xurunma nɛn.

A yamaan yi lu doyenɲɛ.

⁵ A luma nɛn

alo sansine na yelin malanɲɛ se xaba waxatini

alo a xaba muxun na a tɔnsɔn xabaxine malan a yii

alo e na tɔnsɔnne makentun Refa lanbanni.

⁶ A tɔnsɔn dɔnxɛna ndee luma nɛn a kentun daxin na,

alo oliwi bogine na rayolon tamin na, a xɔri firin saxan yi lu a kondeni,

naanin suulun ɲɔxɔn yi lu a yii bogixine ra.

Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.

⁷ Na lɔxɔni,

muxune yeɛne luma e da mangan nan na,

e yeɛ rafindi Isirayilaa Ala Sariɲanxin ma.

⁸ E mi fa e yeɛ rasigɛ suxure kidene yi mumɛ,

e naxanye rafalaxi e yiine ra.

E mi fa Asera kide gbindonne matoɛ mumɛ,

e nun e wusulan gandene,

e yetɛ yii fɔxɔne.

⁹ Na lɔxɔni, e taa makantanxin naxanye rabɛɲinma Isirayila kaane bun, ne birin yigenla luma nɛn alo fɔtɔnna hanma geyaan kondena.

¹⁰ Amasɔtɔ i bata ɲinan Ala xɔn i rakisimana.

I mi i yengi dɔxi i kantan fanyen xɔn, i ya Ala.

Nanara, i bata nakɔɔn nafala a faɲin na,

i yi sansi xɔɲɛne si.

¹¹ I e si lɔxɔn naxan yi, hali e na soli na lɔxɔni,

na xɔtɔnna yetɛni i ya si seen yi fuga, koni a xaba waxatin na a li,

a lɔma ayi nɛn,

furen nun sɔxɔlɛ ɲantaren na fa lɔxɔn naxan yi.

¹² Ee! Siya wuyaxine sɔnxɔma

alo fɔxɔ igen xuxu xuiin kii naxan yi.

Ee! Yamanane muxune xarɲɛma ayi

alo baa ige gbeen na walanɲɛ ayi.

¹³ Siyane sɔnxɔ xuiin luxi nɛn

alo fɔxɔ ige gbeen xuxu xuina.

Marigin na a kɔnkɔ e ma,

e e gi, siga yire makuyeni.

E kedima nɛn

alo foyen na se dagin xali geyaan fari

alo sɛxɛ xaren kala ti foyeni.

¹⁴ Gaxu gbeen na a ra ɲinbanna ra,

benun xɔtɔnɲi, e mi fa na!

Na nan na muxune sɔtɔma

naxanye nxɔ seene birin tongoma.

Na nan e sɔtɔma naxanye fuma nxu ma.

18

Falan Kusi yamanan xili ma

¹ Gbalon yamanan xa, tuguminne gabutɛne xuiin gbo dɛnaxan yi

Kusi yamanan baane xun ma!*

² Mɛn kaane xɛrane rasigama baan xɔn kunkine kui

naxanye rafalaxi gbala xidine ra.

Ɛ siga ɛ konne yi ɛ tan xɛra sɔnɔyaxine.

Ɛ siga ɛ siyaan fɛma naxan muxuye kuya,

e fatin mayilenma,

naxan magaxu be nun yiren birin yi,

siya sɛnbɛmani ito naxan nɔɔn tima,

baane wuya naxan ma yamanayi.

³ Ɛ tan dunuɲa muxune birin,

ɛ tan naxanye bɔxɔ xɔnna fari,

e na taxamasenni te geyaan fari,

* **18:1:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan dɛ fati fɔrɛne bɔxɔni.

Misiran yamana kanne nan a ralɔma ayi.

¹⁴ Alatala bata niina nde raso e yi naxan e xun magima e ra alogo Misiran kaane xa tantan e feen birin yi alo dɔlɔ minna na dingenje ayi bax- undeni.

¹⁵ Misiran muxu gbeen nun a muxu- dina, muxu yo mi fa sese ligama naxan fan, a na findi muxu binyen na hanma a binyetarena.

Misiran yamanan naɲanna fe

¹⁶ Na lɔxɔni, Misiran kaane luma nɛn alo ɲaxanle. E xuruxurunma nɛn gaxuni, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna na a yiini te e xili ma waxatin naxan yi. ¹⁷ Yuda yamananana fe findima fe magaxuxin nan na Misiran kaane xa. Muxune na a fe fala e yɛɛ xɔri, e gaxuma nɛn na feen yɛɛ ra Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata naxan nagidi e ma.

¹⁸ Na lɔxɔni, Heburu xuiin fama nɛn faladeni Misiran ɲaa suulunna ndee yi, e muxune yi e kɔlɔ a e bata findi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna gbeen na. Na taan keden xili bama nɛn a Taa Halagixina.

¹⁹ Na lɔxɔni, saraxa ganden fama nɛn ludeni Alatala xa Misiran yamanan tagini, gɛmɛ gbeena nde yi dɔxɔ yamanan danna ra naxan Alatala fe rabirama muxune ma. ²⁰ Na nan findima taxamasenna nun seren na fa fala Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini Alatala ma e ɲaxankata muxune fe ra waxatin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nɛn e ma, naxan e xun mayengema a yi e xunba. ²¹ Alatala a yete yitama nɛn Misiran kaane ra. Na lɔxɔni, Misiran kaane Alatala kolonma nɛn. E yi a batu, e saraxane nun bogise saraxane ba a xa. E yi de xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali. ²² Alatala Misiran kaane ɲaxankatama nɛn fitina fena nde xɔn, koni a e yiyalanma nɛn, e yi xete Alatala ma, a yi e maxandi xuiin name, a yi e yiyalan.

²³ Na lɔxɔni, kiraan kelima nɛn Misiran yi siga Asiriya yamanani. Asiriya kaane sigama nɛn Misiran yi, Misiran kaane yi siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn. ²⁴ Na lɔxɔni, Isirayila findima nɛn Misiran nun Asiriya yamananane saxanden na dunuɲa duban sɔtɔma naxanye xɔn. ²⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna dubama nɛn e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamananana, n yii fɔxɔna e nun Isirayila, n ma bɔxɔna.”

20

Falan Misiran nun Kusi xili ma

¹ Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga ɲɛɛn naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamanani, a yi a yenge, a yi a tongo, ² na waxatin yeteni, Alatala yi falan ti Esayi xa Amɔsi a dii xɛmɛna, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiyɛ, sankidi mi a sanni.

³ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “A ɲɛɛ saxanna ni i ra n ma walikɛna Esayi sigan tima a magenla, sankidi mi a sanni. Taxamasenna nan na ra e nun marakolonna Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,* ⁴ fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun Kusi kaane suxuma nɛn yengeni, a e xali konyiyani. A dii ɲɔrɛne nun fonne magenle nan xalima, sankidi mi e sanni, e xɔrɛ magenle yi findi yagin na e xa. ⁵ Nayi, muxun naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye yi Misiran matɔxɔma, ne gaxuma nɛn, e yagi. ⁶ Na lɔxɔni, muxun naxanye dɔxi fɔxɔ igen de, ne a falama nɛn, e naxa, ‘Nxu yi yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni e konni, alogo nxu xa maliin sɔtɔ, nxu yi xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa nɔɛ kise di?’ ”

* **20:3:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan de fati fɔrɛne bɔxɔni.

21

Falan Babilon yamanan xili ma

¹ Waliyiya falan ni i ra tonbonna xili ma fɔxɔ igen dɛ.*

Yaxun fama nɛn
sa keli tonbonni yamana magaxuxini
alo kala ti foyen nɛma fɛ yiifari ma
tonbonna makɔɛ.

² Ala bata fe magaxuxin yita n na.
Yanfantenna bata keli yanfa sodeni.
Halagi tiin bata halagin ti fɔlɔ.
Elan kaane, ɛ siga yɛngɛni!

Mede kaane ɛ taan nabilin!†
Muxune yi kutunma e bun ma,
koni n fa danna sama nɛn na ma!

³ Nanara, n tagin xuruxurunma.

N jaxankataxi
alo jaxanla tinna ma.

N naxan mɛma,
na bata n gaxu ki faji!

N naxan toma,
na bata n kɔntɔfili.

⁴ Wɛkilɛ mi fa n yii,
n xuruxurunma gaxuni.

N yi jinbanna nan mamɛma nun
alogo n xa bɔjɛ xunbeli,
koni kɔɛɛn fan bata magaxu ayi.

⁵ Donseen bata rafala,
dagine bata yisa,
muxune dɔxi e dɛgedeni,
e minma.
Kuntigine, ɛ keli!
ɛ yɛngɛ so seene yitɔn.

⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
“Sa kantan tina nde ti,
a na naxan to, a na fala i xa.

⁷ Xa a yɛngɛ so wontorone to,
soone naxanye bandunma,
soo ragine dɔxi sofanle fari,
ndee fan dɔxi jɔgɔmɛne fari,
a xa a liga a yerɛn ma ki faji.”

⁸ Kantan tiin xa sɔnxɔ, a naxa,
“N Marigina, n tixi yinna xuntagi
fɛriɲɛn gbɛn!

N nan n ma kantan tideni kɔɛna
ngaan na.

* **21:1:** Tonbonna: A Babilon nan ma fe falama na ra. † **21:2:** Elan kaane nun Mede kaane yi Babilon kaane xɔyine nan na benun e xa e yɛngɛ, e yi e nɔ. ‡ **21:16:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebɛxi Dunuɲa Fɔlɔn 25.13 kui.

⁹ ɛ a mato, xɛmɛna nde fama yɛngɛ so
wontoron kui
soo firin naxan bandunma.

Na yi a xuini te, a naxa,
‘Babilon taan bata kala!
A bata kala!
E ala sawurane birin bata bira
e xuya ayi bɔxɔni.’”

¹⁰ N ma yamana,
ɛ tan naxan bata bɔnbɔ
alo murutun lonna ma,
n na nan mɛxi Alatala Sɛnbɛn Birin
Kanna ra, Isirayilaa Ala,
n yi a rali ɛ ma.

Falana Edon yamanan xili ma

¹¹ Waliyiya falan ni i ra Duma taan
xili ma.

Xuina nde minima Seyiri yamanani,
a naxa, “Kantan tina, kɔɛɛn di?
Kantan tina kɔɛɛn di?”

¹² Kantan tiin yi a yabi,
a naxa, “Xɔtɔnna a lima nɛn,
kɔɛɛn fan yi so.

Xa i mɔn waxi maxɔdinna ti feni,
maxɔdinna ti.
Waxati gbɛɛ, i mɔn yi fa.”

Alaa falana Arabi xili ma

¹³ Waliyiya falan ni i ra Arabi ya-
amanan xili ma.

ɛ xima nɛn Arabi burunna ra,
Dedan bɔnsɔnna, sigatiine tonbonni.

¹⁴ ɛ tan Tema kaane,
ɛ sa fa igen na muxune xa
min xɔnla naxanye ma
ɛ fa balon na muxu gixine xa.

¹⁵ Muxune bata e gi silanfanna bun
silanfanne yi texi e xili ma,
xanle bandunxi e xili ma,
e gixi yɛngɛn gbalon bun.

¹⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a
naxa, “Benun jɛɛ keden yatɛ, Kedari
bɔnsɔnna‡ binyen birin janma nɛn.

¹⁷ Muxu wuyaxi mi fa luma e nii ra
e xali wonle yɛ, Kedari yɛngɛsone.”
Alatala, Isirayilaa Ala nan na falaxi.

22

Yerusalɛn taana fe

¹ Waliyiya falan ni i ra Lankeɛnɛmaya
Lanbanna xili ma.

Yerusalén kaane,
 nanfera ε tema banxine xuntagi?
 2 Nanfera sɔnxɔ sɔnxɔn bata keli ε
 taani,
 a yimaxa,
 sumunna taan naxan yi yeyε?
 Ε faxa muxune mi faxaxi silanfanna
 ra,
 e mi faxaxi yengeni.
 3 Ε kuntigine birin bata e gi,
 xalimakuli wonle yi e findi kaso-
 rasane ra.
 Ε muxune birin bata yi e gi yaxune
 yεε ra,
 e yi e birin suxu, e yi e xali.
 4 Nanara, n yi a fala, n naxa,
 “Ε yεεn ba n na,
 ε n lu na, n xa wuga xɔleni.
 N ma yamaan bata kala,
 koni hali ε mi kata n masabarideni.”
 5 Amasɔtɔ to,
 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
 bata magaxun nun mantɔrɔn nun
 mayibasanna rafa
 en ma Lankeɛmaya Lanbanni.
 Taan nabilinna yinna bata kala!
 Xili ti xuiin minima malina fe ra
 geyaan ma.
 6 Elan yamanan ganle bata xali-
 makunle tongo
 e nun yengε so wontorone nun soone.
 Kiri yamanan sofane e yε masansan
 wure lefane yitɔnma.
 7 Ε mεrεmεrεn fajine bata rafe yengε
 so wontorone ra,
 soo ragine yitɔnxi e xa yengɛn fɔlɔ ε
 taan so dεene ra.
 8 Yuda yamanan mi fa makantanxi
 sɔnɔn.
 Na lɔxɔni,
 i yεε raxεtεma nɛn yengε so seene ma
 banxini naxan xili “Fɔtɔn Yi Banx-
 ina.”
 9 Ε yi yalenne to Dawudaa Taan
 makantan yinna ma
 ε yi igen namara ige ramarade xurini
 yengɛn yεε ra.
 10 Ε Yerusalén taan banxine yatε,
 ε ndee rabira
 alogo ε xa makantan yinna sɛnbε so.
 11 Ε yi ige ramaraden nafala yin
 firinne longonna ra
 ige ramarade fonna igen xa.
 Koni naxan na feene birin xunna ra,

ε mi ε yεε rafindixi na ma.
 A yi e yitɔnma to mi na ra,
 koni ε mi yi na kanna toma.

12 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin
 Kanna
 a falaxi na lɔxɔn nin,
 a ε xa wuga, ε gbelegbele,
 ε yi ε xunne bi,
 ε yi kasa bɛnbɛli dugine so sununi.
 13 Anu, sɛwan nun naxan naxan nan be
 iki!
 Muxune ningene kɔε raxabama,
 e yεxεεne faxama,
 e suben donma, e manpaan minma.
 Ε a falama, ε naxa,
 “En na en dεge, en yi en min,
 bayo en faxan nɛn tila!”

14 N tunla Alatala Sɛnbɛn Birin
 Kanna falani ito nan mexi, a naxa, “Ε
 hakeni ito mi xafarima han ε faxa!”
 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
 na nan falaxi.

Marakolonna lan Sebena fe ma

15 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin
 Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siga,
 i sa mangana muxuni ito li, Sebena,
 naxan manga banxina feene xun na,
 i yi a fala a xa, i naxa,
 16 ‘Nanse i xa be?
 I ya muxun mundun be,
 i to gaburun gema i yetε xa be?
 I matabude dɔnxɛn nafalama i yetε xa
 geyaan fari
 i gaburun ge i yetε xa fanyeni!
 17 I tan sɛnbεmana,
 Alatala i wolima ayi nɛn pon!
 A yi i suxu ken,
 18 a yi siga i mafilinfilinjε
 alo se radigilinxina
 a i woli yamana gbeeni.
 I sa faxama mɛnna nin,
 ε nun i ya wontoro fajine yi lu na,
 i tan naxan i kanna denbayaan
 nayagima!’ ”

19 Ala naxa,
 “N ni i kedima nɛn i ya walideni,
 n yi i ba i tideni.
 20 Na lɔxɔni,
 n nan n ma walikεna Eliyakimi xil-
 ima nɛn,
 Xiliki a dii xεmεna.

21 N ni i ya dugine ragodo a ma,
 n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,
 n ni i senben so a yii.
 A findima nen Yerusalen kaane fafe
 ra
 Yuda yamaan birin ye.
 22 N Dawudaa manga banxin dejinna
 soma nen a yii.
 A na naxan nabi,
 muxu yo mi nae a balanje.
 A na naxan balan,
 muxu yo mi nae a rabiye.
 23 N na a bitinma nen
 alo bitin wudina yire kendeni,
 a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.
 24 A denbayaan muxu binyene birin
 luma nen singanxi a ra,
 alo wudi yiin singanxi a binla ra kii
 naxan yi,
 alo goron xunxurine nun baramane
 nun ige sa seene doxoma e bode fari
 kii naxan yi.”
 25 Alatala Senben Birin Kanna falan
 ni ito ra, a naxa, “Na loxoni, gbangban
 wudin talama nen naxan yi bitinxi
 yire kendeni. A kalama nen, a yi bira.
 Nayi, goronna naxan yi singanxi a ra,
 na yi halagi.” Alatala na nan falaxi.

23

Tire nun Sidon halagi fena

1 Waliyiya falana Tire taan xili ma:
 E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine
 kui foxo igen xun ma,
 e gbelegbele sununi amasoto Tire
 taan bata kala,
 banxi yo mi fa na,
 kunki tide mi fa na.
 E bata na xibarun me,
 fata Sipiri foxo ige tagi boxon na.
 2 E dundu, e tan naxanye doxi foxo
 igen de,
 e tan naxanye bata foxo igeni siga
 e Sidon taan yulane findi nafulu
 kanne ra.
 3 Sansiin naxanye yi bima baan de
 Sihori yi,
 foxo igen kidi ma pon,
 e fa ne ra e taani.
 Sansiin naxanye yi xabama Nila
 baan xon,

ne yi findixi Sidon taan tonon nan na.
 Na yamanan bata yi findi siyane loxo
 tiden na.

4 Sidon kaane, e yagi,
 baan xon yire makantanxina.
 Bayo foxo igen* bata a me e ra, a naxa,
 “N mi dii barin toroyane sotoxi,
 n mi dii barixi.
 N mi dii xeme ye ragboxi,
 n mi dii teme maxuruxi.”
 5 Xibaruni ito na Misiran yamanan li,
 e yigitegema nen Tire taana fe ra.

6 E foxo igeni gidi han Tarasisi taani,
 e gbelegbele sununi e tan foxo ige tagi
 boxo yidoxone.

7 E naxan naxa taan nan ito ra ba,
 naxan masenge xabu waxati xunkuyene
 yi

naxan muxuye bata yi siga
 e sa doxo yire makuyene yi?

8 Nayi, nde na feen nataxi Tire taan
 xili ma,
 naxan yi mangayane yitaxunma ya-
 manane yi nun?

Kuntigin nan yi a yulane ra,
 xili kan gbeene dununa yi.

9 Alatala Senben Birin Kanna nan na
 ragidixi,
 alogo a xa ne fe magodo
 naxanye wasoxi e tofanna fe ra,
 alogo a xa boxon muxu yitexine
 rayagi.

10 Nayi, Tarasisi kaane,
 e boxon bi,
 alo e a ligama Nila baan de kii naxan
 yi,
 amasoto kunki tide mi fa na e kunkine
 xa.

11 Alatala bata a yiini te baan xili ma,
 a bata yamanan yimaxa.
 A bata yamarin fi Kanan yamanan
 xili ma,
 a taa makantanxine xa kala.

12 A bata a fala, a naxa,
 “E tan Sidon kaane,
 e sumunna bata jan.
 Yaxune bata fu e taa tofanin ma.
 Keli, e foxo igeni gidi,
 siga Sipiri foxo ige tagi boxoni.
 Hali na, matabu yo mi e xa.”

* 23:4: Foxo igen yi findixi Sidon kaane gbee ala naxalanmana nde nan na.

13 Babiln yamanan mato,
yamaan naxan mi yi sese ra,
Asiriya kaane bata yi naxan findi bu-
runna subene gbeen na.

E e sanganso makantanxine ti nen a
yi,

e yi a banxine kala,
a findi taa xonna ra.

14 E tan Tarasisi kaan naxanye kunk-
ine kui foxo igen xun ma,
ε gbelegbele sununi
amasoto ε yire makantanxin bata
kala.

15 Na waxatini, jinan tima nen Tire
taan xon jee tonge solofere, na lanxi
mangana nde nan ma siimaya ma.
A ligama Tire taan na nen alo a liga
yalunden na kii naxan yi sigini ito yi,
a naxa,

16 Bolonna tongo, i a maxa,
i sigi wuyaxi sa,
i taani siga i tan naxalan maninaxina
alogo i ya fe xa rabira muxune ma.

17 Jee tonge solofere na dangu,
Alatala Tire taana fe ragidima nen.
A mon yi a saran haramuxin soto
fobo, a yalunyaan naba boxo xonna
yamanane birin xon. 18 Koni a soto
seen nun a saren haramuxin luma
Alatala nan xa. E mi malanma, e mi
ramarama. E soma muxune nan yii
naxanye luma Alatala yetagi alogo e
xa balo gbeen nun maraberi ba fain
soto.

24

Alatala boxon birin halagima nen

1 Alatala boxon birin halagima nen,
a yi a raxori.

A boxo xonna kalama nen,
a yi a muxune birin naxuya ayi.

2 Na marajan ki kedenna nan
saraxaraliin nun a yamaan xa,
e nun kuntigin nun a walikεen xa,
e nun banxi kanna nun a walike
naxanla xa,
e nun sare matiin nun sare soon xa,
e nun doli tongo nun doli soon xa,
e nun donla naxan ma
e nun seen soma naxan yii.

3 Boxo xonna kalama nen fefe,
a yigenla yi lu
amasoto Alatala bata na fala.

4 Boxon sunuxi, a xaraxi.
Dununa sigama kale,
a muxu gbeene fan yi doyen.

5 Adamadiine bata boxo xonna ra-
haramu.

E mi Alaa sariyane suxi,
e yi a tonne bejin.
E bata habadan layirin kala
e nun Ala tagi.

6 Nanara, Alaa dangan bata boxo
xonna suxu,
a muxune yi e yulubin yanginna soto.
A muxune ganma,
e wuyaxi mi lu.

7 Manpa nen nen bata xara,
manpa binle yi lisi a ra.
Naxanye boje yi sewaxi,
ne wugama.

8 Sewan tanban xuine bata dan,
naxanxa xuine bata jan,
sewan bolon xuine bata dan.

9 Muxune mi fa manpaan minma sig-
ini.

Manpane bata xolo ayi
e min muxune de.

10 Taa rabexinxin bata kala.
Banxine birin nagalixi,
muxu yo mi fa noe soe.

11 Muxune gbelegbelema manpa
feen na kirane xon.

Sewan bata findi boje raforen na.
Naxanxan bata jan yamanani.

12 Banxi xonne nan tun fa luxi taani,
taan so deen bata kala,
a biraxin yi lu na.

13 A ligama na kii nin boxoni siyane
tagi,

se wuyaxi mi luma,
alo oliwi bogine na yelin malanje,
alo manpa binle xori bolon waxatini.

Dununa muxune naxanma

14 Naxanye luxi e nii ra,
ne e xuini tema,
e sonxo sewani e Alatalaa binyen nali.
E gbelegbelema naxanxani keli so-
gegododen binni.

15 E naxa,
“Sogeteden binna yamanane,
ε Alatala binya!
ε Alatala xinla tantun
foxo ige tagi boxone yi,
Isirayilaa Ala!”

16 Nxu beti xuine mema nen bəxən
danne birin yi:
“Binyena Ala tinxinin xa!”
Koni n tan naxa,
“N bata lə ayi, n bata lə ayi,
gbalona n xa!
Yanfantenne yanfan soma!
Yanfana!
Yanfantenne yanfan soma!”
17 Gaxun nun yili gbeen nun luti
ratixine
ε tan bəxə xənna muxune yεε ra.
18 Naxan na a gi gbelegbele xuiin bun
gaxuni,
na yi sin yinla ra.
Xa naxan te yinla ra,
na yi a suxu lutin na.
Kore xənna dεene birin nabima nen
tulen yi fa,
bəxə xənna bunne birin yi xuruxu-
run.
19 Bəxə xənna bəma nen,
a xuya ayi, a yolon,
bəxən bata yimaxa fefe!
20 Bəxən dengenma ayi nen
alo dələ minna,
a tintin alo gagen foye gbeen bun.
A bira a Ala matandine goronna bun
a mi fa nəε keλε.
21 Na ləxəni,
Alatala senbema ganla saranma e
kεwanle ra nen
naxanye bəxən nun kuyen lan tagini
e nun bəxə xənna ito mangane.
22 E malanma nen yili gbeen na
alo kasorasane.
E balan kasoon na.
Waxati xunkuye na dangu,
e fa e dentεε.
23 Kiken nun soken yagima nen.
Amasəto Alatala Senben Birin Kanna
findima nen mangan na Yerusalen yi,
Siyon geyaan fari.
A binyen yi makenen taan fonne birin
yεtagi.

25

Wali faɲi kolon betina

1 Alatala! N ma Ala ni i ra!
N ni i tantunma nen,
n yi i xinla binya.
I bata i ya kabanako feene rakamali,
i naxanye ragidixi i ya tinxinyani
xabu to mi na ra.

2 I bata taan lu
alo gεmε malanxine,
i bata taa makantanxin findi taa
xənna ra.
Taa mi fa xəɲene taa fangamaan na,
a mi fa tima sənən.
3 Nanara, yama senbεmane i
binyama nen
siya gbalotəne taane yi gaxu i yεε ra.
4 Luxunden nan i tan na yiigelitəne
xa,
senbεtarene luxundena
e na bira lanbaranni,
e nun yigiyadena tule gbeen bun,
e nun nininna sogε xələn bun.
Muxu ɲaxine xələn luxi nen
alo tule foye gbeen na dəxə sansanni,
5 alo soken wuyenna tonbonna ma.
I xəɲene sənəxə xuiin danma,
alo kundaan nininna wuyenni sux-
uma kii naxan yi,
i gbalotəne nə sətə sigin danma na kii
nin.

Sewa bandena siyane birin xa

6 Alatala Senben Birin Kanna
ɲaxaɲaxani tənma geyani ito
fari,
a lu alo sube turaxi donna
nun manpa faɲi minna,
suben nun manpa fisamantenne
yεtəna.
7 Geyani ito fari,
a sunu dugin bama nen
yamanane muxune birin yεtagin xun
na,
e nun kasangenna naxan siyane
birin ma.
8 A sayaan halagima nen habadan!
Marigina Alatala yi muxune birin
yεεgen fitan e yεtagi.
A yi yagin ba a yamani bəxən yiren
birin yi.
Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

9 Na ləxəni, e a falama nen,
e naxa, “En ma Ala ni i ra!
En na en xaxili tixi a tan nan na,
a yi en nakisi!
Alatala ni i ra!
En xaxili tixi a tan nan na.
En ɲaxan,
en sεwa a marakisina fe ra!”
10 Alatala bata a yengɪ lu geyani ito
xən!

Anu, Moyaba yamanan bata kala
alo seχen naxan yibodonxi neχe yinla
ra.

¹¹ Men kaane yiine yitexi
alo muxun naxan a bama igeni.

Koni hali e to kataxi,
Marigina e ragodoma nen e wasoni.

¹² Moyaba kaane,
Marigina ε yamanan makantan
yinne rabirama nen,
a e rabirama nen bəχəni,
a yi e findi burunburunna ra.

26

Ala tantun betina

¹ Na bəχəni, Yuda yamanan mux-
une betin bama nen, e naxa,
“Nxu bata taa makantanxi fajin sətə.
Ala bata a rabilin marakisin na
alo yinna

a xa nxu makantan.
² E taan so dεene rabi,
yama tinxinxin xa so
naxanye luxi təgəndiyani.

³ Naxanye yugon fan,
i tan Ala nan bəχε xunbeli kenden
nagidima ne ma,
amasətə e yigi saxi i tan nin.

⁴ E yigi sa Alatala yi habadan,
bayo Alatala nan ε habadan kantan
fanyen na,

ε Alatala.

⁵ Muxun naxanye dəxi yire matexini,
a ne ragodoma nen,
a yi e taa matexin kala,
a yi a halagi bəχə xənna ma,
a a findi burunburunna ra.

⁶ Senbetarene a yibodonma nen,
a lu yigelitəne san tidene bun.”

⁷ Tinxin muxuna kiraan tinxin nen.
I tan Ala fajin kiraan malaxunma
nen tinxin muxun xa.

⁸ Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na
i ya kiti saxine kiraan xən ma.

Nxu niin makoon naxan ma,
nxu lu i xinla fale,
nxu lu nxu mirε i ma.

⁹ I xənla n niin yetεen suxuma kəεen
na,

n ni i fenma n səndəmen birin na.
I na kiti kenden sa bəχəni
dunuja muxune yi tinxinyaan kolon.

¹⁰ Xa i hinan muxu paxine ra,

e mi tinxinyaan kolonε.

Hali yamana fajini,
e tinxintareyaan nan nabama,
e mi Alatalaa gboon toma.

¹¹ Alatala, i yiini texi e xili ma,
koni e mi a toma.

Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma
nen
i ya yamaan xa, e yi yagi.

Tεen naxan i yaxune raxərima,
na xa e gan.

¹² Alatala i bəχε xunbenla fima nxu
ma,
i tan nan nxə feene birin nakamalima
nxu xa.

¹³ Alatala, nxə Ala,
kari gbεtεne nxu nə nen,
naxanye mi findixi i tan na,
koni nxu i tan nan keden pe xili
binyama.

¹⁴ Ne bata faxa,
e mi fa xεtεma sənən.
E bata findi yiyane ra,
e mi fa kelima sənən.
I bata e kewanle saran e ra,
i yi e halagi,
i yi e funfun birin naxəri.

¹⁵ Alatala, i bata nxə bəχən fari sa,
i bata a fari sa.
I bata i ya binyen mayita,
i yi yamanan danne masiga.

¹⁶ Alatala, muxune e yεε rafindima i
tan nan ma tərəni.

I na e xuru mantərəni,
e yi xεtε i xandε e dε bun.

¹⁷ Alatala, nxu lu nen i yetagi,
alo paxanla nεma wugama səxələni
tinna ma.

¹⁸ Nxu fan na səxələn sifan sətəxi nen,
nxu wuga,
koni nxu foyen nan tun barixi.
Nxu mi kisin fixi bəχə xənna ma
nxu mi muxu nenene raminixi
dunuja yi.

Faxa muxune kelima nen

¹⁹ E faxa muxune niin birama e yi
nen,
e yi keli.

E tan naxanye saxi burunburunni,
ε xulun, ε sənχə sεwani.

Marigina, i xiila rafama bəχən ma
alo kenenna,
faxa muxune yi keli gaburun na.

20 N ma yamana, ε so ε konni,
ε dεεn balan ε fɔxɔ ra.
E luxun waxatidi,
han Alaa xɔlɔn yi dangu.

21 Amasɔtɔ Alatala nan minima a
dɔxɔdeni
a yi bɔxɔn muxune hakεne saran e ra.
Bɔxɔ xɔnna muxu faxaxine wunla
makεnεnma nεn,
a yi ba muxune wunla luxunɲε
naxanye faxaxi a fari.

27

Nɔ sɔtɔna ige yi sube ɲaxin fari

1 Na lɔxɔni, Alatala a silanfan wure
xɔdεxεn tongoma nεn
naxan gbo, a sεnbεn gbo,
a yi keli ige yi sube ɲaxin xili ma
ige yi sube ɲaxina,
sajin naxan a gima,
ige yi sube ɲaxina,
sajin tinxintarena.
A yi fɔxɔ ige yi ninginanga gbeen
faxes.

Marigin nun a nakɔna fe

2 E manpa bili nakɔn matɔxɔma nεn
sigini
na lɔxɔni,
naxan bogiye ɲaxun han!
3 “N tan, Alatala,
n tan nan manpa bili nakɔni ito kan-
tan muxun na.
N na a ige sama nεn waxatin birin,
n yi a kantani kɔεεn nun yanyin na
alogo muxu yo nama fe ɲaxin liga a
ra.
4 N mi fa xɔlɔxi a ma.
Koni xa n tansinne nun ɲanle li na,
n na e yεngεma nεn,
n yi e gan.

5 Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan
yi,
na kanna xa bɔɲε xunbenla raso nxu
nun a tan tagi,
a xa bɔɲε xunbenla yatin naso nxu
nun a tan tagi!”

Ala fama nεn a yamaan mafeludeni

6 Waxati famatɔne yi,
Yaxubaa yamana a salenne ramin-
ima nεn,
Isirayila bɔnsɔnna yi a sonle nun a
fugene ramini.
A dunuɲa rafe a bogine ra.

7 Ala a yamaan bɔnbɔxi nεn ba,
alo a e bɔnbɔ muxune bɔnbɔxi kii
naxan yi?

A a yamaan faxaxi nεn ba
alo a na kanne faxes kii naxan yi
naxanye yi e faxama nun?

8 E n-εn de, koni a e makitixi nεn
a yi e kedi,
a siga e ra konyiyani.
A e kedi a kala ti foyen nan na,
alo sogeteden foye gbeena.

9 Yaxuba bɔnsɔnna hakεn mafeluma
ikii nin,
ito nan Isirayila bɔnsɔnna yulubi xa-
farin mayitama:
e na e kide saraxa gandene birin findi
burunburunna ra,
e Asera kide gbindonne nun wusulan
gandene ba tixi.

10 Muxu yo mi fa luma taa makan-
tanxini.
A luma nεn nabεɲinxi
alo tonbonna.
Ninge diine yi fa e de madondeni a yi,
e yi na findi e matabuden na.
E yi a wudi ɲingine madon.

11 Wudi yiine na xara,
e girama nεn,
ɲaxanle yi e gan.
Amasɔtɔ yama xaxilitaren nan ito ra.
Nanara,
e da mangan mi fa kininkininma e
ma.
Ala naxan e daxi,
na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xεtε fena

12 Na lɔxɔni,
Alatala a sansi xabaxine bɔnbɔma
nεn
keli Efirati baan ma
han sa dɔxɔ Misiran xuden na,
ε birin yi malan keden keden yεεn
ma,
ε tan Isirayila kaane.

13 Na lɔxɔni,
xɔta xui gbeen minima nεn.
Muxun naxanye lɔxi ayi Asiriya ya-
manani,
e nun naxanye kedi Misiran yi,
ne birin fama nεn,
e fa Alatala batu geya sarijanxin fari
Yerusalεn yi.

28

Gbalon Samari kaane xili ma

¹ Gbalon Samari taan xa,
naxan maligaxi manga kòmòtin na
naxan findixi Efirami yamanan dóló
minne xunna kenla ra,
naxanye nóròn luxi
alo se fugen yolonmatóna,
taan naxan mérémeré jingixin xun
ma,
dólón bata naxan muxuye kala.

² A mato,
Marigina waliké senbemaan fama
nén,
alo balabalan késene foye gbeeni
alo tulen foye kala tiin naxan fama
fufaan na
a yi taan nagodo bəxəni a fangani.

³ Taan naxan luxi
alo mangaya kòmòtina,
naxan findixi Efirami dóló minne
xunna kenla ra,
na yibodonma nən.

⁴ Taan naxan nóròn luxi
alo fugen yolonmatóna
naxan tixi mérémeré jingixin xun
ma,
na luma nən
alo xədə bogi singen naxan mōma
benun se xaba waxatin xa a li.
Muxu yo na a to,
na kanna a bama nən kedenna,
a yi a don sa!

⁵ Na ləxəni,
Alatala Senbən Birin Kanna nan find-
ima manga kòmòtin na a ya-
maan muxu dənxe ne xa
naxanye na lu e nii ra,
alo mangaya taxamaseri nórəxina.

⁶ A xaxinla fima nən kitisane ma
alogo e xa kiti kəndən sa.
A yi fangan fi muxune ma
naxanye yaxune kedima taan so dən
na.

Dóló minne yi Nabi Esayi magele

⁷ Hali e saraxaraline nun e nabine
tantanma dólón xən.
Manpaan bata e xunna firifiri.
Manpaan bata e ratantan.
Dólón bata e xaxinli fu,
manpaan yi e xunna firifiri.
E nēma fe toon tima alo xiyena,
e tantanma,
e nēma kitin sɛ,

e a feni fu.

⁸ E tabanle birin nafexi e baxunna ra,
e yiren birin xəsixi.

⁹ Na dóló minne maxədinna tima, e
naxa,
“Esayi ito waxi nde xaran feyi?
A a falane yəbama nde xa?
Diidin naxanye baxi xijən na ba?
Dii futen naxanye dən baxi badeni
xijən na ba?”

¹⁰ Bayo a naxa,
‘Tōnne tōnne fari,
tōnne tōnne fari.
Sōnne sōnne fari,
sōnne sōnne fari.
Ndee be, ndee na.’ ”

¹¹ Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani
ito xa
xəjəne falane nun xui gbətəne nan
xən,
e mi naxanye famuma.

¹² Anu, a bata yi a fala e xa nun, a
naxa,
“Matabuden nan be ra,
xa naxan xadanxi,
na xa fa a matabu be.
Bəjə xunbeli yiren nan be ra.”
Koni e tondixi e tuli matiye.

¹³ Nayi, Alatala falan tima e xa na kii
nin yati, a naxa,
“Tōnne tōnne fari,
tōnne tōnne fari.
Sōnne sōnne fari,
sōnne sōnne fari.
Ndee be, ndee na,”
alogo e nēma sigan tiye,
e xa bira e xanbira maan na,
e maxələ,
e yi e suxu lutin na,
e sa kason na.

Marigin yi banxin beten sa Yerusalen yi

¹⁴ E tan magele tiin naxanye
Yerusalen yamaan xunna,
e tuli mati Alatalaa falan na!

¹⁵ E a falama, e naxa,
“Nxu bata layirin xidi nxu nun
sayaan tagi,
nxu bata lanna raso nxu nun laxira
tagi.
Xa gbalon fa,
a mi nxu konna lima,
amasətə nxu bata wulene findi nxu
yigiyaden na,

nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden na.”

16 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“N bata gemena nde dɔxɔ Siyon taani alo banxin tongon geme fani yebaxina.

Naxan na denkeleya a ma, na mi yimaxe mumɛ!”

17 N kiti kendɛn nun tinxinyaan findima

n ma banxin ti se tinxinxine nan na, koni balabalan kesene ε yigiyaden makoma nen,

ε wulene,

igen yi sa ε luxunden xun ma.

18 Layirin naxan ε nun sayaan tagi, na yi kala.

Lanna naxan ε nun laxira tagi, na mi fa luma na.

Gbalon na fa waxatin naxan yi, a yi ε halagi.

19 A na fa waxati yo yi, a ε xale a yii,

bayo a danguma nen xɔtɔnna nun yanyin nun kɔɛɛn na.

Gaxun nan tun a ra,

a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

20 Saden xurunma ayi nen saden na, bitinganna yi dungi ayi mafelenna ra.

21 Alatala mɔn kelima nen alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan fari.

A bɔɔnen tema nen

alo a liga kii naxan yi Gabayon lanbanni,*

alogo a xa a wanle rakamali

naxanye makabe,

a kewali magaxuxine.

22 Awa iki, ε magelen dan.

Xanamu, ε xidi yɔlɔnxɔnne mɔn gbetenma nen ε yi.

Marigina Alatala Senben Birin Kanna na nan falaxi n xa,

a bata a ragidi a xa yamanan birin halagi.

Xεε bi feen sandane

23 E tuli mati n xuiin na.

E xaxili lu n ma falane xɔn.

24 Xεε biin na wa sansiin si feni,

a luun bɔxɔn biin nan tun fari waxatin birin yi ba?

A luma a bɔxɔn nawale nen ba, a buxa dan mi naxan na?

25 Koni a na yelin a bɔxɔni tɔɔɔne waxatin naxan yi,

a mi sabi de daxine xan sima na xanbi ra ba?

A mi sabi seene siye ba

e nun sorontonna?

A mi maala nun fundenna wole e xεene yi ba,

a sansi gbete ye si xεen de?

26 A Ala nan na tagi raba kiin yitaxi a ra,

a yi a xaran a liga kiin ma.

27 Sabide daxine mi bodonma jingen xεε ra bɔnbɔ seen na,

muxu yo mi wontoron sanne radangue

sabi se xun xurine fari e bɔnbɔ seen na,

koni ndee bɔnbɔma gbelemɛn nan na, muxune yi nde bodon.

28 Fɔ sansi kesene xa din nen e findi fujin na

benun burun xa sɔtɔ.

Nayi, muxun mi luma a bɔnbɛ han habadan.

Hali e wontoron nun a bandun soone radangu a fari,

na mi a kesene finde a fujin na.

29 Na feene fataxi Alatala Senben Birin Kanna nan na,

kabanako kawandi tiin naxan ma fe kolonna gbo han!

29

Tɔɔɔn nun yigin Yerusalɛn xa

1 Gbalona Ariyele taan xa, Ariyele!*

Manga Dawudaa ganla taan naxan nabilin yengeni!

E sanle birin nabama e kiini jεε yo jεε,

2 koni n na Ariyele taan yengema nen.

E wugama nen, ε sunu,

ε taan yi lu n xa

* **28:21:** Dawuda Filisitine nɔ nen yengeni Ala senben xɔn Perasimi geyaan fari e nun Gabayon yi. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.20 kui. * **29:1:** Ariyele findixi Yerusalɛn taan xili gbete nan na be. Dawuda Yerusalɛn taan yenge feen sebexi Samuyeli firinden 5.6-9 kui.

alo saraxan ganma denaxan fari.

³ N nan n ma ganla tima nen ε taan nabilinni.

N yi ε mini kiraan bolon ε ma yenge so seene ra.

N yi yire makantanxine yitɔn ε xili ma.

⁴ E fe yigodoma nen han a lu alo ε xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma. E xuiin yi xurun mini burunburunni. E xuiin luma mine nen bɔxɔni, alo barinne ɲunuɲunun xuiin benden bun.

⁵ E yaxu yamaan luma nen alo xubena, ε tɔrɔ muxune ganla luma nen alo foyen sexen naxan xalima.

Saɲa ma kedenni, mafuren,

⁶ Alatala Senben Birin Kanna fama i malideni galan xuiin nun bɔxɔ xuruxurunna nun xui gbeen

nun kala ti foyen nun tule foye gbeen nun halagi ti tee dege gbeen nin.

⁷ Ariyele kaane, yamanan naxanye ganle ε yenge ma, ne danguma nen alo xiyena. Naxanye birin yi fuma ε ma e ε taan nabilin yenge ni, ne ɲanma nen alo xiyen kɔeen na.

⁸ Kamɛn muxun naxan ma, na xiye sama nen, a degema, koni a na xulun, a lima nen, kamɛn mɔn a ma.

Min xɔnla muxun naxan ma, na xiye sama nen, a minma, koni a na xulun, a a li, a kɔe yinla raxaraxi, a fanga mi na.

A ligama na kii nin yamanane muxune xa naxanye Siyon geyaan yenge ma.

Yamaan mi xaxili sɔtɔxi

⁹ E kabε, ε ε dundu!

E findi danxutɔne ra, ε nama seen to.

E xunna xa firifiri, koni hali ε mi manpaan min.

E dingeɲε ayi siga tideni, koni hali a mi findi dɔlɔn funfun na.

¹⁰ Amasɔtɔ Alatala bata ε xaxinli fu, a mi tinxi ε nabine xa fe toon ti,

a dugin so ε fe toone xun na.

¹¹ Fe makeɛɛxini itoe birin bata lu ε tan xa alo fala seβexine keddi mafilinxini, naxan balanxi taxamasenna ra. E a so muxu xaranxina nde yii, ε yi a fala a xa, ε naxa, “Ito xaran nxu xa yandi.” A ε yabima nen, a naxa, “N mi nɔe a xaranɲε, keddi balanxin na ra.”

¹² Hanma ε xa a so xarantarena nde yii, ε naxa, “Ito xaran nxu xa yandi!” A ε yabima nen, a naxa, “N mi nɔe seβenla xaranɲε!”

¹³ Marigin naxa, “Yamani ito maso n na e falane xɔn. E n binyama e deen nin, koni e bɔɲen makuya n na pon! Binyen naxan e yi lan n ma, na fataxi adamadiine yamari xaranxine nan gbansan na!

¹⁴ Nanara, n mɔn luma nen yamani ito raterεε kabanako feene ra. E fe kolonne fe kolonna tununma nen, e xaxilimane xaxinla yi lɔ ayi.”

¹⁵ Gbalon na kanne xa naxanye kata gbeen tima alogo e xa e fe yitɔnxine luxun Alatala ma wundoni.

E wanle kema dimini, e yi a fala, e naxa,

“Nde nɔe en tɔe? Nde en ma fe kolonɲε?”

¹⁶ Anu, ε bata tantan fefe! Nde feɲε rafalan yate feɲε benden na? Muxun yii fɔxɔna a fale a rafala muxun ma ba,

a naxa, “I tan mi n nafalaxi”? Feɲena a fale feɲε rafalan ma ba, a naxa, “I mi sese kolon”?

Ala a yamaan kiin masarama nen

¹⁷ Benun waxatidi, Liban fɔtɔnna findima nen bogise wudi bili nakɔn na, na bogise wudi bili nakɔne yi lu alo fɔtɔnna.

¹⁸ Na lɔxɔni, naxan seβexi keddi kui, tuli xɔrine na mema nen. Danxutɔne yi mini dimi gbeeni, e yi seen to.

¹⁹ Tɔrɔ muxune sewa gbeen sɔtɔma nen Alatala yi,

yiigelitɔne yi naxan Isirayilaa Ala
Sarijanxini.

²⁰ Amasɔtɔ gbalotɔne tununma nɛn,
magele tiine yi lɔ ayi.

Naxanye katama haken ligadeni
bonne ra,
ne halagima nɛn,

²¹ naxanye wulen sama muxune xun
ma kitisadeni,
e yi lutin nati muxune yɛɛ ra kitini,
e yoo kanna tɔnɛgɛ.

²² Nanara, Alatala naxan Ibu-
rahima xunba,
na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa,
a naxa,
“Yaxuba bɔnsɔnna mi fa rayarabima,
a mi fa yagima sɔnɔn.

²³ Amasɔtɔ e tan nun e diine n
kɛwanle toma nɛn,
e yi n xili sarijanxin binya,
e yi n tan Yaxubaa Ala Sarijanxina
sarijana kolon,
e gaxu n yɛɛ ra, n tan Isirayilaa Ala.

²⁴ Naxanye yi lɔxi ayi e miriyane xɔn,
ne xaxinla sɔtɔma nɛn,
matandi tiine yi xaranna sɔtɔ.”

30

*Isirayila kaane nama e yigi sa
Misiran kaane yi*

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Gbalona ɛ tan dii murutɛxine xa!
Ɛ feene yitɔnma

naxanye mi kelixi n tan ma.
Ɛ layirine xidima

naxanye mi fataxi n ma Nii
Sarijanxin na.

Ɛ yulubine sama e bode fari.

² Ɛ sigama Misiran yamanani,
koni ɛ mi n maxɔdinma.

A xɔnla ɛ ma Misiran mangan xa ɛ
kantan,
ɛ yi yigiyaden fen Misiran sɛnben bun
alo nininna!

³ Koni Misiran Mangana makan-
tanna findima ɛ xa yagin nan
na.

Ɛ yigiyaden naxan fenma Misiran
kaane fɛma
na yi ɛ yigin kala.

⁴ Kuntigine bata sa Soyan taan li,
xɛrane bata Xanɛsi taan li.

⁵ Koni e birin nayagima nɛn

bayo na yamanan tɔnɔ yo mi e ma.

Misiran kaane mi ɛ malima,

e mi munanfan yo fima ɛ ma.

E yagin nun yarabin nan tun nalima
ɛ ma.”

Isirayila xɛrane Misiran yi

⁶ Waliyiya falana subene xili ma
Negewi tonbonni:

E xɛrane danguma gbalo yiren nun
tɔrɔ yiren nin

yata xɛmɛne nun yata gilɛne dɛnaxan
yi,

e nun fɔdɔgɔne nun sari naxin nax-
anye tunganma.

E nafunle maxalima sofanle nan fari
e nun e sɔtɔ seene nɔgɔmɛne fari,
sanbane nan ne ra na yamanan xa
naxan tɔnɔ mi na.

⁷ E sigama Misiran yi

naxan ma maliin findima fe fuun na,
sese mi a ra!

Nanara, n na a xili bama Ninginanga
Narixina.

*Marakolonna lan waxati famatɔna
fe ma*

⁸ Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,
“Iki, feni itoe sɛbɛ kɛdina nde kui
Yerusalɛn kaane yetagi e nun
walaxan fari

alogo a xa lu na waxati famatɔne yi
habadan han habadan.”

⁹ Yama murutɛxin nan ito ra,
diidi wule falane,

diidin naxanye tondima Alatala
sariyan namɛ.

¹⁰ E a falama fe toone xa, e naxa,

“Ɛ nama fa fe toon ti sɔnɔn!”

E a falama nabine xa, e naxa,

“Ɛ nama nɔndin makɛnɛn nxu xa!

Ɛ fe fapin nan ma fe fala nxu xa.

Ɛ nxu rafan feene fala nxu xa,

hali a findi wulen na.

¹¹ Ɛ keli kira fapin xɔn,

ɛ a bejin.

Ɛ ba Isirayilaa Ala Sarijanxina fe
yɛbɛ nxu xa!”

¹² Nanara, Isirayilaa Ala Sarijanxina
ito nan falaxi, a naxa,

“Ɛ to ɛ mɛma n ma falane ra

ɛ yi ɛ yigi sa ɛ muxu naxankata feene

nun ɛ muxu mayanfa feene yi,

¹³ nayi, na haken luma ɛ xa nɛn

alo taan makantan yin matexin na bɔ
fɔbɔ!
Menna na tintin,
a birama nɛn sa!
14 A yibɔma nɛn a xunxurin na
alo fɛɲɛ goronna,
a yensenɲɛ ayi kininkinintareyani,
hali a dungi xungbena a mi toɛ a
dungine yɛ
naxan findɛ tɛɛ kɔ seen na
hanma ige sɛgɛ sena.”

Yigi sana Ala yi

15 Marigina Alatala Isirayilaa Ala
Sarijanxin naxa,
“Ɛ na ɛ xun xɛtɛ n ma,
ɛ raxara, ɛ kisin sɔtɔma na nin.
Ɛ na ɛ sabari, ɛ yigi sa n yi,
ɛ senben sɔtɔma na nin.”
Koni na xɔli mi ɛ ma.
16 Ɛ a falama, ɛ naxa,
“Nxu nxu gima nɛn soone fari!”
Nayi, ɛ ɛ gima nɛn yati!
Ɛ naxa, “Nxu nxu gima nɛn soo xu-
lumɛne fari!”
Nanara, ɛ sagatan muxune fan xu-
lunma ayi nɛn kati!
17 Ɛ muxu wuli kedenna e gima nɛn ɛ
yaxun muxu kedenna bun,
yaxun muxu suulun pe na e kɔnkɔ ɛ
ma,
ɛ birin ɛ gima nɛn.
Naxanye na lu ɛ tagi,
ne luma nɛn kedenyani
alo taxamaseri dugin wudi kuyen ɲɔɛ
ra geyaana xuntagi.

Marakisi waxatina

18 Anu, Alatala ɛ mamɛma
alogo a xa hinan ɛ ra,
a kelima nɛn a yi a kininkininna yita
ɛ ra.
Ala naxan kiti kɛndɛn sama,
na nan Alatala ra.
Sɛwan na kanne xa
naxanye e xaxili tima a ra.
19 Ɛ tan Siyon kaane,
ɛ tan naxanye dɔxi Yerusalɛn yi,
ɛ mi fa wugama sɔnɔn!
Ɛ na ɛ xui ramini a ma,
a hinanma ɛ ra nɛn han!
A na ɛ xuiin mɛ tun,
a ɛ yabima nɛn.
20 Marigin tɔrɔyaana nun mayigbetenna
ragidi nɛn ɛ ma
ɛ donseen nun ɛ min igen na.

Koni ɛ karamɔxɔ mi fa a luxunma ɛ
ma,
ɛ a toma nɛn ɛ yɛɛn na.
21 I na siga yiifanna ma hanma
kɔmɛnna,
i fala xuiin mɛma nɛn i xanbi ra, a
naxa,
“Kiraan ni ito ra, siga a xɔn!”

22 Ɛ suxure gbeti daxine nun a xɛma
daxine
yatɛma nɛn se haramuxine ra,
e woli ayi alo ɲamana,
i yi a fala e ma, i naxa, “Xɔsina.”
23 Nayi, Ala tulɛn nafama nɛn i ya
sansi sixine ma,
bɔxɔn yi balo faɲi gbeen fi i ma.
Na lɔxɔni,
i ya xuruseene sa e dɛ madonma nɛn
xuruse rabade gbeene yi.

24 Ɔngene nun sofanla naxanye xɛɛn
bima,
ne yi balo ɲaxumɛn don
fɔxɔn saxi naxan yi
naxan sama e bun se kɔ seen nun
sansi yife seen na.
25 Faxa gbeen tima lɔxɔn naxan yi,
taan makantan sangansone na bira
waxatin naxan yi,
folone nun xudene rafema nɛn
geya gbeene nun yire matexine birin
yi.

26 Kiken dɛgɛma nɛn
alo sogena na lɔxɔni,
sogen dɛgɛn yi gbo ayi dɔxɔ solofere
dangu a ki fonna ra.
Na lɔxɔni,
Alatala a muxune maxɔlɔdene dan-
danma nɛn,
a yi e fure dɛɛne yiyalan,
a tan yɛtɛɛn naxanye maxɔlɔ.

Ala Asiriya yɛngɛma nɛn

27 A mato, Alatala senben fama sa keli
wulani,
a fama xɔlɔ gbeen nun ɲaxankatan
nan na,
a fitinaxin yi falan ti
alo tɛɛn naxan halagin tima.
28 A nii raxinla luxi nɛn
alo baan na walanɲɛ ayi
naxan bɔxɔnma a ma
a te han muxun kɔɛɛn bun.
Nayi, a siyane yimaxama nɛn a halagi
ti segedenna ra.

A yi karafen bira xɔɲe yamane deni,
naxan e rasigama
yireni denaxan xɔli mi e ma.

²⁹ Ɛ tan Yerusalɛn kaane,
ɛ bɛtin bama nɛn
alo sali lɔxɔn kɔɛna.
Ɛ bɔɲɛn sɛwama nɛn
alo muxune nɛma sigɛ xulen xuini
Alatalaa geyaan fari,
Isirayila kantan fanyena Ala.

³⁰ Alatala a xui gbeen naminima nɛn
a yi a sɛnbɛ gbeen makɛnɛn.
A yi a xɔlɔ gbeen nagodo
alo halagi ti tɛɛ gbeena,
tule ige gbeen nun galanna nun bala-
balan kɛsɛne yi godo.

³¹ Asiriya kaane na Alatala xuiin mɛ,
e xuruxurunma nɛn gaxuni a bosaan
bun ma.

³² Alatala ne xuruma bosaan yɛɛn
naxanye birin na,
ne ligama tanbanna nun bɔlɔn xuiin
nin,
a nɛma e yɛngɛma a sɛnbɛni.

³³ Tɛɛni tɔnxi xabu to mi na ra!
A yitɔnxi mangan xili yi yili gbee
tilinxin na,
yege gbeen nun tɛɛ gbeen naxan na.
Alatala nii raxinla nan minima
alo dole tɛɛn xudena,
a na tɛɛn nadɛgɛ.

31

*Isirayila kaane nama e yigi sa
Misiran kaane yi*

¹ Gbalon nɛ xa
naxanye sigama Misiran yi maliin
fendeni,
naxanye xaxili tixi soone ra,
naxanye e yigi sama yɛngɛ so won-
torone yi,

bayo e wuya,
e nun soo ragine,
bayo e sɛnbɛn gbo,
koni e mi e yɛɛ rafindima Isirayilaa
Ala Sariɲanxin ma,
e mi Alatala fenma!

² Anu, a tan fan fe kolon,
a nɔɛ gbalon nafɛ nɛn.
A mi a falan maxɛtɛma.
A kelima nɛn muxu ɲaxine yamaan
xili ma,

hake kanne mali muxune.

³ Misiran kaane findixi adamadiine
nan na,

Ala mi e ra.
E soone mi findixi niin xan na,
subene nan tun e ra.
Alatala na a yiini te naxan xili ma,
naxan na na kanna mali,
na salaxunma nɛn,
a fan naxan malima,
na kanna yi bira,
e firinna birin yi halagi e bode xɔn.

Marigin Yerusalɛn kantanma nɛn

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa,
“N tan Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
godoma nɛn

n yi yɛngɛn so Siyon geyaan fari
e nun a yire matexine yi
alo yatan wurundunma a se suxin
ma kii naxan yi,
alo yata sɛnbɛmaan na xuruseen
suxu.

Hali xuruse rabane birin keli a xili
ma,

a mi gaxuma e sɔnxɔ sɔnxɔn yɛɛ ra,
hali e to wuya,

a mi tunxaxɔlɔma a ma.

⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
Yerusalɛn kantanma nɛn,
alo xɔliin naxanye e firifirima e tɛɛn
xun ma a kantandeni.

A a kantanma nɛn,

a yi a xunba.

A a ratangama nɛn,

a yi a xɔrɔya.”

⁶ Ɛ tan Isirayila kaane,

ɛ xun xɛtɛ a ma,

ɛ murutɛxi a tan naxan ma fefe!

⁷ Na lɔxɔni,

ɛ birin ɛ mɛma nɛn ɛ suxure gbeti
daxine

nun a xɛma daxine ra,

ɛ tan yulubitɔne yii fɔxɔne.

⁸ Asiriya kaane faxama nɛn silan-
fanna ra

naxan mi findixi muxun gbeen na.

Silanfanna naxan mi fataxi adamadi
yo ra,

na e raxɔrima nɛn.

E gima nɛn silanfanna bun,

e banxulanne yi findi konyine ra.

⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a
gi.

E kuntigine gaxuma nɛn

e na e yaxune taxamasenna to.
Alatalaa falan nan na ra
naxan ma tɛɛn dɛgɛma Siyon yi,
sulun tɛɛn* naxan yii Yerusalɛn yi.

32

Mangaya tinxinxina

¹ A mato, mangana nde mangayaan
nabama nɛn tinxinni,
kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti
kɛndɛn xɔn.

² E muxune birin luma nɛn
alo yigiyaden foyen bun
alo luxunden kala ti foyen bun,
alo igena kiraan tonbonni,
alo gɛmɛ gbeen nininna bɔxɔ
yixareni.

³ Yɛɛ kanne yɛɛne mi fa luma raxixi,
tuli kanne yi e tuli mati.

⁴ Muxun naxanye xaxili mi dɔxi,
ne xaxinla nun kolonna sɔtɔma nɛn,
dɛ masuxune yi falan ti a tinxinni e dɛ
mafuraxin na.

⁵ Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma
a xaxilimane,
fe naxi rabane mi fa yatɛma muxu
gbeene ra.

⁶ Amasɔtɔ xaxilitaren xaxilitareya
falan nan tima.

E hake feene yitɔnma e bɔnɛni,
e lu Ala kolontareya wanle kɛ,
e lu fala naxine tiyɛ Alatala ma.
E kamɛtɔne luma kamen na,
min xɔnla naxan ma,
e na kuma igeni.

⁷ Fe naxi rabane wanle naxu.
E fe naxine yitɔnma
alogo e xa yiigelitɔne halagi wulene
xɔn,
hali yoon tɔrɔ muxune xa e kitini.

⁸ Koni muxu fajine fe fajine nan
yitɔnma
e yi lu e nɛnige fajiyani.

Marakolonna lan naxanle ma

⁹ ɛ tan naxanla naxanye luxi xaxili
sani,
ɛ keli, ɛ tuli mati n na!
ɛ tan sungutunna naxanye xaxili
ragidixi feu,
ɛ tuli mati n ma falan na!

¹⁰ Benun nɛɛ keden e nun nde,
ɛ tan naxanye xaxili ragidixi,
ɛ yimaxama nɛn,
bayo se bogi bolon daxine naxan
nɛn,
sansa xaba daxine yi dasa se xaba
waxatini.

¹¹ Nayi, ɛ gaxu,
ɛ tan naxanla naxanye xaxili sani,
ɛ kɔntɔfili, ɛ tan sungutunna naxanye
xaxili ragidixi.

ɛ dugine ba ɛ ma,
ɛ yi kasa bɛnbɛli dugine xidi ɛ tagi
sununi.

¹² ɛ kanken makudun, ɛ wuga
xɛɛ tofajine nun manpa bili sabatix-
ine fe ra,

¹³ e nun n ma yamana bɔxɔna,
firin naxi kanne nun tansinne bata
sabati denaxan yi.

ɛ wuga banxi fajine fe ra
sɛwan yi denaxanye yi
e nun sumunna yi taan naxan yi yeyɛ.

¹⁴ Amasɔtɔ manga banxin nabɛninma
nɛn,

taa yimaxaxini ito yigelima nɛn,
a yire makantanxine nun sangan-
sone yi findi

banxi xɔnne ra han habadan,
e nun burunna sofanle magidena,
e nun xuruseene dɛ madondena,

¹⁵ han Alaa Nii Sarijanxin yi godo
nxu ma keli kore,
tonbonna yi findi wudi bili nakɔn
na,

wudi bili nakɔn yi findi fɔtɔnna ra.
¹⁶ Nayi, kiti kɛndɛn luma nɛn ton-
bonni,

tinxinna yi lu wudi bili nakɔni.
¹⁷ Tinxinyaan yi bɔnɛ xunbenla raso.
Tinxinyaan tɔnɔn yi findi sabarin
nun makantanna ra habadan.

¹⁸ N ma yamaan dɔxɔma nɛn bɔnɛ
xunbeli yireni,

dɔxɔde makantanxine yi,
matabu fajin denaxanye yi.
¹⁹ Hali balabalan kɛsɛne fɔtɔnna
kalama nɛn,

taan mumɛɛn yi fɔn,
²⁰ sɛwan luma nɛn ɛ tan xa.

* **31:9:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Ɛ tan ɛ sansine sima nɛn xudene birin
dɛ,
ɛ yi ɛ jingene nun sofanle lu e sagoni.

33

Gbalon halagi tiin xa

¹ Gbaloni i xa,
i tan naxan halagin tima
i tan naxan munma halagin sɔtɔ sin-
gen,
i tan naxan bonne yanfama
muxe munma i tan naxan yanfa sin-
gen!
I na yelin halagin tiyɛ waxatin naxan
yi,
i fan yi halagi.
I na yanfantenyaan dan waxatin
naxan yi,
muxune yi i fan yanfa.
² Alatala, hinan nxu ra!
Nxu xaxili tixi i tan nan na.
Findi nxu fangan na xɔtɔn yo xɔtɔn,
i nxu rakisi tɔrɔ waxatini!
³ Siyane na i xuiin mɛ,
e yi e gi.
I nɛɛn fa keli,
yamanane muxune bata xuya ayi.
⁴ Ɛ tan siyane,
ɛ seen naxanye tongoxi yɛngɛni,
muxune bata fu na ma
alo tuguminne na so.
Muxune dutunma ne ma
alo supɛ sɛtɛna.

⁵ Alatala na feene birin xun ma
bayo a dɔxi kore xɔnna ma.
A bata sariyan nun tinxinna raso
Siyon taan yiren birin yi.

⁶ I tan, Alatalaa yamana,
i luma nɛn makantanni.
Xaxilimayaan nun Ala kolonna find-
ixi kisin nan na,
e nun Marigin binyana
na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nɛn yaxune xili ma

⁷ Sofa wɛkilɛxine nan gbelegbele xui
ito ra kirane xɔn.
Bɔjɛ xunbenla rali muxune yi xɛtɛ
wugɛ xɔlɛni.

⁸ Kirane bata rabɛjin,
muxu yo mi fa danguma kirane xɔn.

Yaxun bata layirin kala,
a yi taane ranaxu,
a mi muxu yo binyaxi.
⁹ Yamanan bata lu sununi,
a kalama.
Liban yamanan bata yagi,
a fɔtɔnna bata xara.
Sarɔn mɛrɛmɛrɛn luxi
alo tonbonna,
Basan nun Karemele yamanane wu-
dine dɛɛne yi yolon.

¹⁰ Alatala naxa,
“Iki, n bata keli.
Iki, n na n ma binyen mayitama nɛn.
Iki, n na n ma fe yitema nɛn.

¹¹ Ɛ feen naxanye yitɔnma,
ne luxi nɛn
alo se dagina hanma sɛxɛna.
Ɛ yetɛɛn yengin yi findi tɛɛn na
naxan ɛ raxɔrima.

¹² Siyane ganma nɛn
e lu alo xuben sulun tɛɛni,*
alo tansinne na masɛgɛ,
e gan.”

¹³ Ɛ tan naxanye makuya,
ɛ tuli mati n naxan ligaxi.
Ɛ tan naxanye maso,
ɛ n sɛnbɛn yatɛn kolon.

¹⁴ Yulubitɔne bata gaxu Siyon yi,
xuruxurunna bata so Ala kolontarene
yi.

E maxɔdinna tima, e naxa,
“Nde luyɛ halagi tɛɛni ito dɛxɔn en yɛ?
Nde nɔɛ luyɛ habadan tɛɛ wolonni ito
dɛxɔn en yɛ?”

¹⁵ Fɔ naxan sigan tima tinxinni,
a nɔndin fala,
naxan a mɛma tɔnɔne ra
naxanye sɔtɔxi gbaloni,
naxan mi tinma dimi yi seen nasuxɛ
mayifuni,

a tunla ba muxune ra
naxanye faxa ti feene yitɔnma,
a yɛɛn ba fe jaxine ra.

¹⁶ Na kanna fe luma nɛn
alo a na dɔxɔ yire matexini,
geyaan faran makantanxin yi findi a
luxunden na.
A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalɛn yi xunba

* **33:12:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

17 I mangan toma nɛn i yɛɛn na a nɔrɔ
gbeeni,
i yi yamanan danne to masigaxi pon!
18 Nayi, i mirima nɛn i ya ɲaxankata
danguxine ma,
i yi a fala, i naxa,
“Na kuntigine minɛn
naxanye yi mudun nasuxuma
e nun naxanye yi makantan yinna
xun matoma a ra?”
19 I mi fa na yama wasoxin toma
sɔnɔn,
xɔɲɛn naxanye fala xuine mi nɔɛ fa-
munɲɛ,
xɔɲɛn naxanye fala xui mi mɛma a
faɲin na.
20 Siyon taan mato,
en sanle rabama taan naxan yi.
Ɛ yɛɛn tima nɛn Yerusalɛn ra,
bɔɲɛ xunbeli yirena,
a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,
naxan wudiye mi fa talama
naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.
21 Alatala a yɛtɛ yitama en na Ala
Sɛnbɛmaan na mɛnna nin.
Xudene nun baa gbeene luma nɛn
mɛnni,
yɛngɛ so kunkine mi dangue dɛnaxan
yi.
Kunki gbeene mi dangue na mumɛ!
22 Amasɔtɔ Alatala nan en ma kitisaan
na.
Alatala nan en ma sariyasaan na.
Alatala nan en ma mangan na.
A tan nan en nakisima.
23 Koni yaxune luxi nɛn
alo kunkin naxan lutiye bata fulun,
foyen kunkin nasigama dugin nax-
anye xɔn
ne mi fa xidixi sɔnɔn,
ne fan singanxi wudi kuyen naxan
na,
na mi fa suxi.
Nayi, e se tongoxi gbeen yɛngɛni,
na yitaxunma nɛn
hali sankalatɔne e gbeen xalima nɛn.
24 Nayi, Yerusalɛn kaa yo mi a fale,
e naxa, “N mi yalan.”
Na taan muxune hakene mafeluma
nɛn.

34

Edɔn makitina

1 Siyane, ɛ maso,
ɛ yi ɛ tuli mati.
Siyane, ɛ a liga ɛ yeren ma!
Bɔxɔ xɔnna xa a mɛ,
e nun a yi seene birin,
e nun dunuɲa nun naxanye birin
minima a yi.
2 Amasɔtɔ Alatalaa xɔlɔn godoma nɛn
siyane birin fari,
a fitinan yi godo e ganle birin ma.
A bata halagin nagidi e birin ma.
A tinma nɛn e birin yi faxa.
3 E faxa muxune luma nɛn biraxi
bɔxɔn ma
e binbine xirin yi mini han,
e wunle yi sa e geyane birin ma.
4 Sare kurune* birin kalama nɛn
alo se kunxina,
kuyen yi mafilin alo kɛdina,
sare ganla birin yi yolon
alo manpa binla dɛ xarene
alo xɔdɛ bili bogi xaraxine.
5 Ala naxa, “N ma silanfanna bata
sarene wunla ramini han!
A godoma nɛn Edɔn kaane ma,
a yi e makiti,
n halagin nagidixi yamaan naxan
ma.”
6 Wunla bata so Alatalaa silanfanna
yiren birin ma
a madole muxu turen na.
A luxi nɛn
alo kontonne nun kɔtɔne wunla
saraxabadeni,
alo e turen naxan e gbingini.
Bayo Alatala saraxa gbeen bama nɛn
Bosara taani
Edɔn kaa wuyaxi yi faxa yɛngɛni.
7 E yɛɛratine fangan gbo
alo burunna ɲingene,
koni e fan faxama nɛn bonne xɔn,
e nun ɲingene nun turane.
E yamanan nafema nɛn wunla ra,
e turen yi radin bɔxɔn ma.
8 Bayo, gbeɛɲɔxɔ lɔxɔn nan na ra
Alatala xɔn,
gbeɛɲɔxɔn ɲɛɛn nan na ra
Siyon taan xun mayɛngɛna fe yi.

* 34:4: Mɛn kaane yi sarene batuma na waxatini.

9 Edɔn yamanan baane findima nɛn
dolen na.

A xuben yi maxɛtɛ dole tɛɛn na,
e bɔxɔn yi findi dolen ganmatɔɔn na.

10 Kɔɛɛn nun yanyin na,
a tɛɛn mi tuma,
a tutin yi lu tɛ kore habadan!
E yamanan yi lu rabejinxi
han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ,
muxun mi fa dangue na yi mumɛ!

11 Na yi findi xutunxunbane nun
sagalene konna ra,
toxorone nun xaxane yigiyadena.
Ala yi a lu a yitɔntaren nun a yigenla
ra
alo a dunuɲa da waxatin naxan yi.

12 A muxu gbeene mi fa luma na,
naxanye mangan dɔxe,
a kuntigine birin ɲanma nɛn.

13 Wudi ɲali kanne solima e manga
banxine kui nɛn,
sɛxe ɲaxine nun tansinne yi a yire
makantanxine rasuxu,
a findi kankone nun dangaranfulene
konna ra,

14 burunna subene nun kankone nar-
alandena,
burunna kɔtɔne yi lu wugɛ e bode ma
mɛnni.
Kɔɛ ra yinnan Liliti yi dɔxɔ na bɔɲɛ
xunbenli.

15 Saɲin fan a soden toma na nin,
a yi a xelene bira,
a yi e raseɣɛ,
a a diine malan a nininna bun.
Sɛɣene fan e malanma na nin.

16 Xa ɛ Alatalaa kedɛn kui to,
ɛ ito xaranma nɛn na, a naxa,
“Subeni itoe sese mi dasama na yi,
birin nun a lanfaan nan fama,
bayo Ala bata na yamarin fala.
A Nii Sariɲanxin nan e malanma.

17 A tan nan e dɔxɔdene ragidima.
A tan nan e yirene maliga,
a yi e yitaxun.
Na yamanan findima nɛn e gbeen na
han habadan,
e yi lu na han mayixɛtɛn nun
mayixɛtɛ.”

35

Yerusalɛn xunba fena konyiyani

1 Tonbonna nun bɔxɔ xaren sɛwama
nɛn!

Burunna ɲingima nɛn sɛwani
a fuga alo gabala fugena.

2 Fugene luma nɛn burunna yiren
birin yi.

Burunna ɲingine yiriwama nɛn
ɲaxanni.

A sɔnxɔ sɛwani!

Liban yamanan nɔrɔn sifan bata fi a
ma,

e nun Karemele geyaan nun Sarɔn
mɛrɛmɛrɛna.

Nayi, muxune nɔɛ Alatalaa binye
gbeen tɔɛ nɛn,
en ma Alaa nɔrɔna.

3 ɛ muxu xadanxine rawɛkilɛ.
Naxanye xinbiye xuruxurunma,
ɛ ne sɛnbɛ so.

4 Naxanye bɔɲɛ bata mini,

ɛ a fala ne xa, ɛ naxa,

“ɛ wɛkilɛ, ɛ nama gaxu,

ɛ Ala famaani ni i ra ɛ gbeen ɲɔxɔdeni.

Ala ɛ yaxune saranna fima nɛn,
a tan yetɛɛn yi fa ɛ rakisideni.”

5 Nayi, danxutɔne seen toma nɛn,
tuli xɔrine yi feen mɛ.

6 Nayi, sankalatɔne yi tugaɲɲɛ ayi
alo xɛnle,

bobone yi sɔnxɔn nate sɛwani.

Amasɔtɔ tigi ige gbeen minima nɛn
tonbonni,

baane yi mini bɔxɔ xareni.

7 ɲɛmɛnsin wolonxin findima nɛn
daraan na,
min xɔli yiren yi masara tigi yirene
ra.

Kankone yi xima dɛnaxanye yi nun,
gbalan nun tanbinna yi sabati mɛnni.

8 Kira gbeen luma mɛnna nin
naxan xili bama
a “Sariɲanna Kirana.”

Muxu haramuxine mi sigan tima a
xɔn

fɔ a xa findi ne nan gbee ra

naxanye na bira a fɔxɔ ra.

Xaxilitare yo mi na xɔn sigɛ.

9 Yatane mi luma mɛnni,
sube xajɛne mi fe na mumɛ!

E mi toε na!
Alaa muxu xunbaxine nan sigan
tima mεnni.
¹⁰ Alatala na naxanye xεrεya,
ne fama mεnna nin.
E fama nεn gbelegbelε naxanaxani
Siyon taani,
habadan sεwan yi e yεtagini yalan.
Naxanaxan nun sεwan luma nεn e yi,
sunun nun kutunna yi nan fefe!

36

*Asiriya mangan yi a kεnkε
Yerusalen xili ma*

*Mangane Firinden 18.13,17-37 e
nun Taruxune Firinden 32.9-19*

¹ Xesekiyaa mangayaan nεε fu
nun naanindeni, Asiriya mangan
Senakeribi yi siga Yuda taa makan-
tanxine xili ma, a yi e birin suxu.
² Asiriya mangan yi a sofa kuntigin
nun a gali senbεmaan nasiga Manga
Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi
taani. Sofa kuntigin yi fa Yerusalen
yi, a sa ti ige ramaraden faxaraxiin
dεxεn,* dugi xane xεε ma kiraan na.

³ Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi,
manga banxi kuntigin yi mini a ra-
landeni e nun sεbεli tiin Sebena nun
Asafi a dii xεmεn Yowa, mangana
yenla. ⁴ Sofa kuntigin yi a fala e xa,
a naxa, “E a fala Xesekiya xa, ε naxa,
‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi,
a naxa: I yigi saxi nanse ma? ⁵ I
yengi a ma a fεrεn nun senbεna i yii,
i yεngεn so, koni fala fuun nan na
ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse
yi han i murute n xili ma? ⁶ I ya
lannayaan saxi Misiran nin, a mεn
kaane xa ε mali. Na luxi nεn alo
muxun na la xayen na a dunganna
ra naxan girama, a yi a yiin xaba.
Naxan na a digan a yi, na a maxεlεma
nεn. Misiran mangan na kii nin
muxune xa naxanye e taxuma a ra.
⁷ Waxatina nde ε falama nεn n xa, ε
naxa, “Alatala, nxε Ala, nxu nxu tax-
uxi na nan na.” Koni, Xesekiya bata
yi Ala batudene kala geyaan fari, a
yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen
kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma nεn

yire sarijanxini ito yεtagi.” ⁸ Iki, ε
nun n kanna Asiriya mangan xa lan
fena nde ma, n soo wuli firin soε ε yii,
xa ε nεε soo ragine sεte. ⁹ E mi n kanna
walikεεn keden peen nεε, hali naxan
xurun e birin xa. E lannayaan saxi
Misiran yi soo ragine nun wontorone
nan ma fe ra. ¹⁰ A yεtεna, n faxi ya-
manani ito kaladeni Alatala sagoon
nan xanbi ba? Alatala yεtεεn nan a
falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito
yεngε, n yi a raxεri.’ ”

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebena nun
Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e
naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini,
amasεtε nxu a mεma, nxu mi falan
tima Heburu xuini yamaan yi a mε
naxanye yinna xuntagi.” ¹² Sofa
kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna
n nafaxi ε tan nun ε kanna nan ma
falani itoe tideni ba? Muxun nax-
anye dεxi yinna xuntagi, ne fan xa a
mε nεn bayo ne fan e gbiin donma
nεn, e yi e xεnla min ε xεn yεngεni.”

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a
yi a xuini te Heburu xuini, a naxa,
“E manga gbeen xuine ramε, Asiriya
mangana! ¹⁴ Mangana ito nan falaxi,
a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε
mayenden, a mi nεε ε rakise n ma
mumε. ¹⁵ Xesekiya nama a liga ε yi ε
lannayaan sa Alatala yi, a yi a fale a
Alatala ε ratangama nεn, a taani ito
mi sama Asiriya mangan sagoni. ¹⁶ E
nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na
mumε, amasεtε Asiriya mangana ito
nan falaxi, a naxa: E bεnε xunbenla
fen n na, ε xεte n ma, birin a yii se
nun a bogise donnε, birin yi a ige
ramaraden igen min, ¹⁷ han n yi fa, n
yi ε xali yamana gbεte yi alo ε gbeena,
murutun nun manpa bili nakεne ya-
manan naxan yi, bogiseen nun bu-
run yamanan naxan yi. ¹⁸ Nayi, ε
nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a
fala a Alatala ε xunbama nεn. Siya
gbεtεne alane Asiriya mangani kala
nεn e yamanan suxu feen ma ba?
¹⁹ Xamata taan nun Arapada taana,
ne alane minεn? Sefarawayimi alane
minεn? E Samari xunba nεn n yii

* **36:2:** Ige ramaraden naxan geyaan na.

ba? ²⁰ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di? ”

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e mi yabi keden peen ti, amasoto Manga Xesekiyaa yamarin nan yi na ra. ²² Xiliki a dii xemena Eliyakimi, mangana banxi kuntigin nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemen Yowa, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e dugine yiboxi e ma sununi, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

37

Xesekiya yi Nabi Esayi maxadin Mangane Firinden 19.1-13

¹ Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: ‘Kontofinla nun taron nun yagi laxon nan to ra nxu xa, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a naxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi yama donxena fe ra.’ ”

⁵ Manga Xesekiyaa xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama e kanna xa, e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

*Asiriya mangan man yi a kanko
Yerusalen ma*

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A na fe mexina, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, e naxa, ‘I laxi i ya Ala ra naxi ra, i yengi a ma a noe nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi? ”

Xesekiyaa Ala maxandina Mangane Firinden 19.14-19

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, ¹⁶ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan doxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan boxo xonna mangayane birin xun na, i tan nan boxon nun kuyen daxi. ¹⁷ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁸ Alatala, jondin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e boxone kala. ¹⁹ E bata e alane woli tenni, bayo Ala mi yi e ra nun mumu, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun geme masolixine nan tun yi e ra. ²⁰ Iki, Alatala, nxo Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo boxo xonna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

*Senakeribi a fe yi kala
Mangane Firindena 19.20-37
Taruxune Firinden 32.20-21*

²¹ Nayi, Esayi, Amōsi a dii xemēn yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mē i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²² Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, ‘Siyon taa faɲin bata i raɲaxu, a i magelema.

Yerusalēn kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²³ I nde konbixi i a rayelefu?

I xuiini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala Sariɲanxin xili ma!

²⁴ Fata i ya xerane ra, n tan Marigina, i bata n konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xən, n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene sege ma nēn,

e nun a suman wudi faɲi faɲine.

N sa a xuntagin naɲanna li

e nun a fətən faɲina.

²⁵ N bata xəɲinne ge yamana gbetene yi,

n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xərima nēn

n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁶ Koni, i tan Senakeribi,

i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nēn

to mi na ra?

N yi e yitən xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,

a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi

alo gemē malanxine.

²⁷ E muxune senbe mi na,

e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xēē ma se xene

alo se xēn fanyen ma

naxan xarama benun a xa gbo.

²⁸ Koni, n na a kolon,

i na dəxə,

i na mini, i na so,

i na xələ n xili ma.

²⁹ I bata xələ n xili ma, n yi i konbi ti xuiin mē.

Nanara, n nan n ma wuren birama nēn i ɲəni

n yi n ma karafen bira i de kidine yi.

I faxi kiraan naxan xən

n yi i raxete na xən.’

³⁰ Ala ito nan falaxi

i tan Xesekiya xa, a naxa,

‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:

Bogiseen naxanye solixi e yete ma,

ε bata ne don ɲēni ito ra,

na nan mən ligama ɲē famatəni,

koni ɲē saxandeni,

ε seen sima nēn, ε yi a xaba,

ε yi manpa binle si,

ε yi e bogine don.

³¹ Yuda bənsəna muxu dən xən naxanye na lu,

ne mən e salenne raminima nēn

alo wudina, e bogi.

³² A dən xene minima nēn Yerusalēn yi,

a dən xene luma nēn e nii ra Siyon geyane yi.

Alatala Senben Birin Kanna na nan ligama a xanuntenyani.’ ”

Senakeribi raɲanna

³³ Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa,

“A mi soe taani ito yi mumē!

A mi xalimakuli wolē be yi.

A mi makantan wure lefa tima a xa.

A mi gbingbin natema a xili ma.”

³⁴ Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,

“A faxi kiraan naxan xən

a xetema nēn na xən.

A mi soe taani ito yi mumē.

³⁵ N taani ito makantanma nēn,

n yi a rakisi,

n tan ma fe ra

e nun Dawuda a fe ra, n ma walikena.”

³⁶ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli kemē tonge

solomasexe wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xətənni,

e yi e binbine to. ³⁷ Nayi, Asiriya

mangan Senakeribi yi a ganla rakeli,

a xete Niniwa yi. ³⁸ Ləxəna nde,

Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki

batu banxini a batudeni, a dii xemene

Adarameleki nun Sareseri yi a faxa

silanfanna ra, e yi e gi siga Ararati

yamanani. A dii Esaraxadon yi dɔxɔ a ɲɔxɔni.

38

*Xesekiya furena fe
Mangane Firinden 20.1-11 e nun
Taruxune Firinden 32.24-26*

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amosi a diin yi fa a fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitɔn, amasɔtɔ i faxamatɔn ni i ra, i mi fa siimaya sɔtɔma.’ ”

² Xesekiya yi a yɛɛ rafindi banxin kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nɛn i yetagi lannayaan nun bɔɲɛ faniyani, naxan fan i yɛɛ ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han.

⁴ Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a naxa, ⁵ “Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mɛ, n bata i yɛɛgen to. N mɔn ɲɛɛ fu nun suulun sama nɛn i ya siimayaan fari. ⁶ N ni i tan nun i ya taan xunbama nɛn Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nɛn.’ ”

⁷ Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala taxamasenni ito nan yitama i ra, alogo i xa a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na ligama nɛn, a naxa, ⁸ ‘N nininna raxɛtɛma nɛn xanbin na Axasi a banxin teden ma sanna yɛ fu.’ ” Nayi, nininna yi xɛtɛ xanbin na banxin teden ma sanna yɛ fu.

Xesekiya Ala maxandina

⁹ Yuda mangan Xesekiya bɛtini ito nan sɛbɛ, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰ N yi a falama nɛn, n naxa, “N nɛɛn fa n ma siimayaan tagiin li tun, n sigama nɛn laxira so dɛɛne ra n yi bɔnɔ n ma siimayaan lɔxɔ dɔnxɛne yi!”

¹¹ N mɔn yi a falama nɛn, n naxa, “N mi fa Alatala toma sɔnɔn niiramane tagi bɔxɔ xɔnna fari, Alatala! N mɔn mi fa muxu yo toma sɔnɔn muxune yɛ dunuɲa yi!”

¹² N fati bɛndɛna n niin yigiyadeni ito bata kala,

a makuya n na a lu alo xuruse rabana bubuna. N bata n ma siimayaan mafilin alo gɛɛɛ wurundunxina. N ma gɛɛn bata bolon.

Xɔtɔnna nun ɲinbanna tagi, i n naɲanma nɛn!

¹³ N bata n naxara han xɔtɔnni, koni alo yatana, a bata n xɔnne birin yixin. Yanyin nun kɔɛɛn na, i bata n naɲan.

¹⁴ N wuga xuiin mini nɛn alo tuntunna nɛma tugaɲɛ, n lu kutuɲɛ alo ganbana. N yɛɛne lu nɛn tixi kore tɔrɔni, n yi lu a fale, n naxa, ‘Marigina, n ɲaxankataxi, n mali!’ ”

¹⁵ N fa nanse falama?

A bata falan ti n xa.

A tan yetɛɛn nan feni ito ligaxi.

N sigan tima nɛn yetɛ magodoni n ma siimayaan birin yi n niin sɔxɔlɛni ito a fe ra.

¹⁶ Marigina, siimayaan sɔtɔma i ya fanna nin, n mɔn n nii ra a tan nan xɔn.

I bata n sɛnbɛ so,

i yi n nakɛndɛya.

¹⁷ N ma tɔrɔyaan bata maxɛtɛ bɔɲɛ xunbenla ra.

I tan nan n niin masigaxi sayaan na, n to rafanxi i ma,

i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.

¹⁸ Laxira xa mi i tantunma.

Sayaan xa mi i matɔxɔ bɛtin bama.

Faxa muxune nɛma sama gaburun na,

ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.

¹⁹ Koni naxanye e nii ra, niiramane,

ne nan i tantunma alo n tan to.

Fafane i ya lannayana fe falama nɛn e diine xa.

²⁰ Alatala bata n nakisi!

Nayi, nxu nxɔ maxaseene xuiin naminima nɛn

Alatala Batu Banxini nxu siin sogen dɔnxɛn birin yi.

21 Esayi bata yi a fala, a naxa, “E xɔde bogi yidinxina nde tongo, ε a sa a furen de, a yalanma nen.” 22 Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na kolonma taxamasenna mundun xɔn fa fala a n sigama Alatala Batu Banxini?”

39

Babilɔn xerane Mangane Firinden 20.12-21

1 Na waxatini, Babilɔn Manga Baladan ma dii xemen Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasɔto a bata yi a fure feen nun a kendeyana fe me nun. 2 Xesekiya yi xerane rasene, a yi a banxin kui seene birin yita e ra: gbeti fixen nun xemana, wudi bogi ture fajine nun latikononna nun a yenge so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a bɔxon birin.

3 Nabi Esayi mon yi fa Manga Xesekiya fama, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilɔn.” 4 Esayi mon yi a maxodin, a naxa, “E i ya banxin to nen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nen. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.”

5 Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala senben Birin Kanna falan name! 6 Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nen Babilɔn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. 7 E i ya dii xemena ndee tongoma nen, i yeten naxanye sɔtoma, alogo e xa findi Babilɔn mangana banxin xeme tɛgenne ra.” 8 Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nen bɔne xunbenli e nun marakan-tanni n ma siimayani.”

40

Alaa yamaan xunba fena

1 E Ala naxa,
“E n ma yamaan madenden,
ε a madenden!
2 E Yerusalen kaane ralimaniya,
ε a rali e ma,
a e naxankata wanle bata nan.
A e bata mafelu e haken na,
e bata yelin e yulubine saranna sɔte
Alatala yii han dɔxo firin!”

3 Muxuna nde xuiin minima, a naxa,
“E kirani ton Alatala yee ra tonbonni,
ε kira tinxinin nafala en ma Ala xa
burunna ra!

4 E folone birin naxutu,
ε geyane nun yire matexine birin
wuru.
Yire tintinxine yi matinxin,
geme yirene yi findi lantane ra.

5 Nayi, Alatalaa binyen minima nen
kenenni,
daala birin yi a to!”
Alatala de xuiin nan na ra.

6 Muxuna nde a falama,
a naxa, “I xui ramini!”
N yi a fala, n naxa,
“N xa nanse fala?”
A naxa, “Adamadiine birin luxi nen
alo sexena
e binyen birin yi lu alo se fugena.

7 Alatala de foyen na dangu sexene
fari,
e xarama nen,
e fugene yi yolon.
Yamaan luxi nen alo sexena yati!

8 Sexene xarama nen,
e fugene yi yolon,
koni en ma Alaa falan luma nen
habadan.”

Xibaru fajina fe

9 E tan Siyon kaan naxanye sa xibaru
fajin xerayani bama,
ε te geya matexin fari,
ε xuini te han,
ε tan Yerusalen kaan naxanye sa
xibaru fajin xerayani bama.
E xuini te, ε nama gaxu.

E a fala Yuda yamanan taane xa,
ε naxa, “E Ala ni i ra!”

10 A mato,
Marigina Alatala fama fangani.
A mangayaan nabama a senbeni.
A fama a yama xunbaxin na,

a naxan sɔtɔxi a kɔntɔnna ra.

¹¹ A a yamaan masuxuma
alo xuruse rabana.
A yεxεε diine tongoma nεn a yii,
a yi e xali a yii kanke,
a ti e ngane yεε ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

¹² Nde fɔxɔ igene saxi a yiin kui,
a yi e maliga,
a kore xɔnna danne maliga a yiin na?
Nde bɔxɔn bεnden yatεxi deben kui,
a geyane yiliga sikeela ra,
a yire matexine binyan yatεn kolon
ligaseen xɔn?

¹³ Nde Alatala miriyane kolon?
Nde nɔε finde a kawandi muxun na,
a yi a rakɔta?

¹⁴ Ala nde maxɔdinxɔ a maxadi feen
na,
alogo a xa xaxinla sɔtɔ?
Nde a xaranxi kiti kεnde saan ma?
Nde a xaranxi fekolonna ma?
Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?

¹⁵ Siyane luxi nεn
alo igen dindinna palanna kui.
E mi yatεxi se ra
alo gbangbanna na sa sikeela fari.
Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yelevu
alo gbangbanna naxan tema.

¹⁶ Liban yamanan subene birin xu-
run saraxan na
naxan yi daxa nun a ba Ala xa,
a wudine mi wuya
naxanye finde saraxa gan tεεn yegene
ra.

¹⁷ Sese mi siyane ra a yεε ra yi!
Ala ne yatεxi fufafuun nan na.
A yigenla fisa e xa!

¹⁸ E waxi Ala sa feni nde ma?
E sawuran mundun yitε
e nun naxan maliga?

¹⁹ Xabun nan sawuran nafalama sux-
uren na,
xεma wanla yi xεmaan sa a ma,
a yi kɔε bira yɔlɔnxɔn wure gbeti dax-
ine rafala.

²⁰ Yiigelitɔɔn naxan mi nɔε na sɔtε a
gbee ala xa,
na kanna wudi xɔdεxεn nan
sugandima,
a yi xabu kesuxin fen,
na yi suxuren nafala a xa
naxan mi kalama.

²¹ E mi a kolon ba?

E mi a mεxi ba?
A mi ralixi ε ma ba,
xabu a fɔlɔni?
Bɔxɔn bεtεn saxi kii naxan yi,
ε munma na famu ba?

²² A tan nan dɔxi bɔxɔ xɔri digilinxin
xun ma,
muxune fan luxi a yεε ra yi nεn
alo supεne.

A kore xɔnni fulunma
alo dugi yelevuxina xunna soon na,
alo gagen a dɔxɔden na.

²³ A tan nan kuntigine sεnbεn
kalama,

e lu fuyan,
a yi bɔxɔ xɔnna kitisane lu fuu.

²⁴ E luxi nεn alo sansina.
E nεεn fa si tun,
e na woli xεεn ma tun,
salen yetε mi e binle ma singen,
Alaa foyen yi fa e ma, e xara,
wuluwunla yi e xali alo se dagina.

²⁵ Ala sarijanxin naxa,
“E n misalima nde ma,
nxu nun naxan lan?”

²⁶ E yεεne rate kore,
ε a mato!
Nde na seene daxi?
Nde e ganla defexin naminima,
a yi e birin xili e xinla ra?
Fata a fanga gbeen nun a sεnbε mag-
axuxin na,
keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

²⁷ Yaxuba bɔnsɔnna,
nanfera ε a falama,
Isirayila yixεtεne,
nanfera ε a falama, ε naxa,
“Nxɔ kiraan bata luxun Alatala ma,
nxɔ Ala mi fa nxu xun mafala kitin
sama?”

²⁸ I mi a kolon ba?
I mi a mεxi ba?

Alatala nan habadan Ala ra,
naxan bɔxɔn danne birin daxi.
A mi xadanma, a mi taganma.

A xaxilimayaan mi nɔε fεsεfεsε!

²⁹ A fangan fima muxu xadanxine
ma,
a muxu taganxine sεnbεn xun masa.

³⁰ Banxulanne yetεεn xadanma,
e tagan,
foningene yi bira xadanni.

31 Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,
ne mən sənben sətəma nən.
E tunganma nən alo singbinna,
e yi e gi, e mi xadan,
e lu sigan tiyə, e mi tagan.

41

Ala nun suxurene fe

1 Ala naxa,
“E tan fəxə ige tagi bəxən muxune,
ε dundu alogo ε xa n xuiin namε.
E tan yamanane muxune,
ε wəkilen sətə,
ε maso, ε falan ti.
En kitin sa en tagi.
2 Nde muxuna nde rakelixi sogeteden
binni,*
a yi a xili,
a xa lu tinxinna fəxə ra?
Nde siyane soxi a yii
a mangane xuru a bun,
a silanfanna yi e findi burunburunna
ra
a xanla yi e findi se dagin na
foyen naxan xalima!
3 A muxune sagatanma yengeni,
a mən yi dangu bəne xunbenli kiraan
xən
a munma yi a sanna ti denaxan yi.
4 Nde feni itoe rakamalixi,
a tan naxan yi mayixetene maxilima
xabu a fəlni?
N tan Alatala nan a fəln na,
n mən luma nən a raḡanni.”
5 Fəxə ige tagi bəxəne muxune bata a
to,
e gaxu,
bəxən danne muxune xuruxurunma,
e birin bata keli, e fama.
6 Birin a bode malima,
birin a falama a lanfaan xa,
a naxa, “I wəkile!”
7 Yii rafalan fan xabun sənbe soma,
naxan wuren malaxunma,
na xabun nawəkilema,
a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
a naxa, “A lanxi.”
A yi suxuren gbangban
alogo a nama bira.

Marigin yi Isirayila xunba

8 Koni ε tan, Isirayila yixetene,

n ma walikene,
Yaxuba yixetene,
n naxanye sugandixi,
ε tan Iburahima bənsənna,
n xəyina,
9 n sa ε tan nan fenxi bəxən danne ra,
n sa ε tan nan xilixi bəxən tongonne
ra,
n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,
“N ma walikεen nan ε ra,
n bata ε sugandi,
n mi n mεxi ε ra.”
10 Nayi, ε nama gaxu
amasətə n na ε xən.
E nama kəntəfli,
amasətə ε Ala nan n na.
N na ε sənben gboma ayi nən,
n yi ε mali,
n yi ti ε bun sənben nun tinxinni.
11 Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,
ne yagima nən e xun sin!
Naxanye yengεn nakelixi ε xili ma,
ne luma nən fufafu, e raxəri.
12 E ε yengεfane fenma nən,
koni ε mi fa e toma sənən!
Naxanye yi ε yengεma,
ne luma nən fuu.
13 Amasətə n tan nan Alatala ra,
ε Ala,
naxan ε yiifari ma yiin suxuma,
n yi a fala ε xa,
n naxa, “E nama gaxu,
n tan nan ε malima.”
14 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E tan Yaxuba bənsənna,
ε tan naxanye luxi alo kunla,
ε nama gaxu,
ε tan Isirayila muxudine,
n tan nan ε malima,
n tan Isirayilaa Ala Sariḡanxin naxan
ε xunbama.
15 A mato, n bata i findi ḡingen xεε ra
bənbə seen na
wure ḡin wuyaxin naxan ma
naxanye nεnε a ra, e ḡεε raminixi.
I geyane wuruma nən,
i yi e raxuya ayi,
i yi yire matexine liga
alo se dagina.
16 I e yifema nən,
foyen yi siga e ra,

* 41:2: Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilən kaane nə yengeni.
Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.
I tan naxanma nen Alatala yi,
i yi i kanba Isirayilaa Ala Sarijanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

17 Yiigelitane nun tɔɔ muxune igen
fenma,

koni sese mi na!
Min xɔnla bata e lenna maxara.
Koni n tan,

Alatala, n na e yabima nen,
n tan, Isirayilaa Ala,
n mi e rabeninjɛ mumɛ!

18 N baa igen nafama nen yire matexi
magenle fari,
n yi ige xunne ramini mɛrɛmɛrɛne
tagi,

n tonbonne findi darane ra,
bɔxɔ xaren yi findi tigi yiren na.

19 N suman binle nun kasiya binle
sima nen tonbonni,
e nun miriti binle nun oliwi binle.
Ige mi yiren naxanye yi,
n fɔfɔne nun gbinjɛne nun xarinne si
menne yi e bode xɔn,

20 alogo e xa a to, e yi a kolon,
e yi a rakɔrɔsi,
e birin yi a famu
a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,
a Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e
rakamalixi.

Suxurene tɔnɔ mi na

21 Alatala naxa,
“Ɛ fa ɛ xun mafala kitini.”
Yaxubaa Mangan naxa,
“Ɛ fa ɛ xɔn ba.”

22 Ɛ suxurene xa fa a fala en xa
naxan fama ligadeni.
Ɛ a fala nxu xa feen naxanye bata
liga,

alogo nxu xa nxu miri e ma,
nxu yi e rajan kiin kolon.
Xanamu, ɛ a yita nxu ra
naxan fama ligadeni.

23 Ɛ waxati famatane fe fala nxu xa.
Nayi nxu a kolonma nen
a alane nan ɛ ra.
Ɛ fena nde liga,
xa a findi a fajin na
hanma a naxina,
alogo nxu birin xa na to,
gaxun yi nxu suxu.

24 Koni na yigenla fisa ɛ xa,
ɛ wanle mi sese ra.

Naxan na ɛ sugandi,
muxu haramuxin nan na kannu ra.

25 N bata muxuna nde rakeli sogete-
den kɔmɛnna ma,
a fama nen sa keli sogeteden binni
naxan n maxandima.
A mangane yibodonma alo borona,
alo fɛjɛ rafalan fɛjɛ bɛndɛni
bodonma kii naxan yi.

26 Nayi, nde bata yi na feen fala a
fɔlɔni,
alogo en xa a kolon?
Nde a fala benun a xa liga,
alogo en xa a fala, en naxa,
“A nɔndi”?

Muxu yo mi sese fala,
feni ito mi falaxi benun a xa liga,
muxe mi ɛ fala yo mɛxi.

27 Koni n singe nan a fala Siyon taani,
n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”
N bata xɛrana nde fi Yerusalɛn ma,
naxan fama xibaru fajin na.

28 Anu n mi kawandi muxu yo toxi
suxureni itoe yɛ,
n na maxɔdinna ti,
e mi n yabima.

29 A mato sese mi e ra.
E wanle mi sese ra.
E suxurene findixi foyen nun fe fuun
nan na.

42

Alaa walikɛna

1 N ma walikɛn ni i ra,
n naxan sɛnbɛ soma,
n naxan sugandixi,
naxan n kɛnɛnxi.
N na n ma Nii Sarijanxin sama nen a
yi,
a yi kiti kɛndɛn sa siyane xun na.

2 A mi sɔnxɔ sɔnxɔɛ,
a mi a xuini tɛ,
a mi falan tiyɛ taan xun xɔn,
3 a mi xayɛ yidɔxini girɛ.

A mi lɛnpun tumatɔɔn natuyɛ.
Koni, a kiti kɛndɛn sama nen nɔndin
xɔn.

4 A mi xadanma,
a mi tunnaxɔlɔma a ma,
han a yi fa kiti kɛndɛn na bɔxɔ xɔnna
fari,
han fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune fan
yi e yigi sa a sariyani.

5 Alatala ito nan falaxi, Ala
naxan kore xonna daxi,
a yi a yibandun,
naxan bəxən nun a yi seene daxi,
a niiraxinla bira adamadiine yi
naxanye dəxi a yi,
a niin bira ne yi
naxanye sigan tima a fari, a naxa,
6 “N tan Alatala,
n tan nan i xilixi tinxinni,
n yi i suxu i yii ma,
n yi i makantan,
n yi n yengi lu i xən.
N ni i findi n ma yamaan layirin xidi
muxun na
e nun kənenna siyane xa,
7 alogo i xa danxutəne yəene rabi,
i yi suxu muxune ramini kasoon na,
i yi kasorasane xərəya,
e mini dimini.”

8 “Alatala nan n tan na,
n xinla nan na ra.
N mi n ma binyen soma gbete yii.
N mi n ma tantunna fiye suxurene
ma.
9 Fe singene bata yelin kamale,
n fe nənene nan ma fe ralima ε ma
benun e xa fələ,
n xa ε rakolon ne ma.”

Beti nənena

10 ε beti nənən ba Alatala xa,
bəxən danne birin xa a tantun betini,
ε tan naxanye sigama fəxə igen xun
ma
e nun a yi seene birin,
fəxə ige tagi bəxəne nun e muxune
birin.

11 Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
e nun Kedari bənsənna* dəxədene!
Sela kaane xa gbelegbele sɛwani,
e xa sənəxə naxanaxani geyane xun-
tagi!

12 Binyen xa fi Alatala ma!
A xa tantun fəxə ige tagi bəxəne birin
yi!

13 Alatala minima nən alo sofa
wəkiləxina,
a bəjən tema nən alo yenge so
sənβemana.
A sənəoma nən yaxune xili ma
yengeni,
a yi e nə.

14 Xabu waxati xunkuye,
n dunduxi,
n naxaraxi, n na n yete suxi.
Koni iki, n səxələxi
alo naxanla nema tinna ma,
n gbelegbelema,
n kutunma naxankatani.

15 N geyane nun yire matexine
kalama nən
n yi e se jingine birin xara.
N baane findima nən tonbonne ra
n yi darane xəri.

16 N danxutəne rasigama nən kiraan
xən
e mi naxan kolon.
E yengi mi kiraan naxanye ma,
n yi ti e yee ra ne xən,
n yi dimin findi kənenna ra e yetagi,
n gəme yirene findi lantaan na e xa.
N na nan ligama,
n mi e rabəjinjəe mumə!

17 Koni naxanye e yigi sama suxurene
yi,
e yi a fala sawurane xa,
e naxa, “Nəxə alane nan ε ra,”
ne xetema nən e xanbi ra,
e yagi.

Isirayila yama tondixina

18 ε tan tuli xərine, ε tuli mati!
ε tan danxutəne, ε yeen ti,
ε seen to!

19 Danxutəna nde ra,
xa n ma walikəen xa mi a ra?
Tuli xərina nde ra
alo n xeraan naxan nasigaxi?
Danxutəna nde ra,
alo n bəjəe xunbenla fixi naxan ma?

Danxutəna nde ra,
alo Alatalaa walikəna?

20 I bata fe gbegbe to,
koni i mi e famuxi.

I tunle rabixi,
koni e mi feen məma!

21 Alatalaa tinxinna fe ra,
a bata a kənən,
a xa a sariyan gboon nun a nərən
makənən.

22 Anu, yama yiigelitə halagixini ito
mato!

E bata e birin suxu,
e birin balanxi yinle ra,
e birin saxi kasoon na.
E yii seene bata suxu yengeni,

* 42:11: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sɛbexi Dunujə Fələn 25.13 kui.

muxe mi na naxan e xunbe.
E yeεen bata findi se suxin na
yengenɪ,
muxe mi na naxan a fale,
a naxa, “Ne raxete!”

²³ Nde a tuli matima ito ra ε ye?
Nde a ligama a yeren ma,
to xanbi ra, a yi a tuli mati?

²⁴ Nde Yaxuba bɔnsɔnna soxi a yax-
une yii,
a Isirayila so halagi tiine yii?
Alatala xa mi a ra,
en naxan yulubi tongo,
en mi tin bire naxan ma kira fɔxɔ ra
en tondi a sariyane suxe?

²⁵ Nayi, a yi a xɔɔ gbeen nagodo e fari
alo tɛena
e nun yengen gbalone.
A yi e gan,
koni e mi sese famuxi,
a yi e raxɔri,
koni e mi na feen yatε e bɔneni.

43

Alatala nan Isirayila xunbama

¹ Ala naxan i daxi,
Yaxuba bɔnsɔnna,
naxan i rafalaxi,
Isirayila bɔnsɔnna,
Alatala ito nan falaxi iki,
a naxa, “I nama gaxu,
amasɔtɔ n bata i xunba!
N bata i xili i xinla ma.
N tan nan gbee i ra!
² Xa i danguma fɔxɔ igeni,
n luma nen i xɔn.
Xa i danguma baane yi,
i mi i maminɲε.
Xa i danguma tɛeni,
a mi i ganɲε,
tɛε dɛgen mi i raxɔrε.
³ Amasɔtɔ Alatala nan n na,
i ya Ala,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
i rakisimana.
N bata Misiran yamanan fi i xunbaan
na,
n yi Kusi yamanan nun Seba ya-
manan findi i ɲɔxɔn na.
⁴ Bayo i yatɛxi n xɔn,
i binyaxi n yeε ra yi,
n bata i xanu.
N bata muxune findi i ɲɔxɔn na,

n yi yamane fi i niin xunbaan na.”

⁵ “I nama gaxu,
amasɔtɔ n luma nen i xɔn.
N fama nen i yixetene ra
sa keli sogeteden binni,
n yi sa e malan
keli sogegododen binni.

⁶ N na a falama nen kɔmenna binna
xa,

n naxa, ‘E beɲin!’
N yi a fala yiifanna binna xa,
n naxa, ‘I nama e makankan!’
Fa n ma dii xεmene ra
sa keli yire makuyeni,
e nun n ma dii tɛmene
sa keli bɔxɔn danne ra,

⁷ n xinla falama naxanye birin xun
ma
n naxanye daxi n ma binyena fe ra,
n naxanye rafalaxi,
n yi e da.”

⁸ Yamani ito ramini
naxanye danxuxi,
anu e yeεne fan,
tuli xɔrini itoe,
naxanye tunle fan.

⁹ Siyane birin xa e malan e bode xɔn,
yamanane muxune birin!
Nde na fe falaxi e ye
benun a xa liga?
Nde fe fonne ralixi en ma?
E xa fa e serene ra,
e yi a mayita a yoonna e xa!
En xa e xuiin name,
alogo muxune xa a fala,
e naxa, “E ɲɔndi!”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “E tan nan n serene ra,
ε tan naxanye findixi n ma walikene
ra,

n naxanye sugandixi
alogo ε xa n kolon,
ε yi la n na.
N tan yi na yi
benun suxure yo xa rafala,
ala gbete yo mi na n tan xanbi.

¹¹ N tan nan Alatala ra,
n tan yati!

Ba n tan na,
marakisi ti gbete yo mi na.

¹² N tan nan feene makenenna,
n muxune rakisi, n yi ε rakolon!

Ala xɔŋɛ mi a ra
 naxan ε tagi fɔ n tan!
 Nayi, n serene nan ε ra,
 fa fala n tan nan Ala ra.”
 Alatalaa falan nan na ra.
 13 “N tan yatigin nan na ra
 xabu a fɔlɔni!
 Muxu yo mi nɔε muxun bε n yii.
 N na naxan liga,
 nde nɔε a rakalε ayi?”

Alaa kininkininna

14 Alatala ito nan falaxi, naxan ε
 xunbama, Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
 a naxa,
 “N muxuna nde rasigama nɛn
 Babilɔn yamanan xili ma,
 ε tan ma fe ra.
 N yi Babilɔn muxu gixine kunkine
 kala,
 e yi e mamin,
 e yi e kanbama naxanye yi nun.
 15 Alatala nan n tan na,
 ε Ala sariɲanxina,
 naxan Isirayila daxi, ε mangana.”

16 Alatala ito nan falaxi,
 naxan kiraan sama baa igen xɔnna
 ma,
 dangu ige gbeene yi,
 17 naxan yɛngɛ so wontorone nun
 soone rasiga yɛngɛni,
 e nun ganla nun sofa wɛkilɛxine e
 bode xɔn,
 e yi e sa,
 e mi fa kelima sɔnɔn,
 e yi tu alo saraban na ɲan.

18 A naxa:
 Fe singene nama fa rabira ε ma,
 ε ɲinan fe fonne xɔn!

19 E a mato,
 n fe nɛnɛn nan ligama!
 Na bata a fɔlɔ iki,
 ε mi a kolon ba?
 N kiraan sama nɛn tonbonni,
 n yi baane ramini bɔxɔ xareni.
 20 Burunna subene n binyama nɛn,
 kankone nun dangaranfulene,
 amasɔtɔ n bata igen namini ton-
 bonni,
 n yi baane ramini bɔxɔ xareni,
 alogo n ma yamaan xa e min,
 n naxan sugandixi.

21 N yamaan naxan nafalaxi,
 na n tantunma nɛn.

Ala yamaan makitima

22 E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
 ε mi n tan xan xilixi!
 E tan Isirayila kaane,
 ε bata ε tunnaɔlɔ ε ma n tan mabinni.
 23 E mi ε yɛxɛɛne nun ε siine baxi n xa
 saraxa gan daxin na.
 E saraxane mi findixi n ma binyen na.
 N mi saraxane findixi goronna ra ε
 xun ma,
 n mi ε raxadanxi wusulan saraxane
 badeni.

24 E mi gbeti yikalaxi n xa,
 alogo ε xa latikɔnɔnna sara n xa,
 ε saraxa subene turen mi n wasaxi.
 Koni ε yulubine bata findi goronna ra
 n xun ma
 ε yi n naxadan hakɛne xɔn.

25 Koni n tan nan keden pe ε hakɛne
 xafarima,
 n tan yɛtɛna fe ra.
 N mi fa n mirima ε yulubine fe ma
 sɔnɔn.

26 Fe danguxine rabira n ma.
 En kiti feni ito yɛba en bode xa.
 E falan ti, ε yi ε yɛtɛ xun mafala.

27 E benban nan singe yulubin liga,
 ε fala radangune yi murutɛ n xili ma.

28 Nanara, n bata yire sariɲanxin
 kuntigine yatɛ muxu hara-
 muxine ra,
 n yi halagin nagidi Yaxuba yixɛtɛne
 ma,
 n yi marayarabin nagidi Isirayila
 kaane ma.

44

Alatala nan keden Ala ra

1 Koni iki, Yaxuba bɔnsɔnna,
 n ma walikɛne,
 ε tuli mati,
 n na Isirayila naxan sugandixi!

2 Alatala ito nan falaxi,
 naxan i daxi,
 naxan i rafalaxi i nga kui,
 naxan i malima, a naxa,
 “E nama gaxu, n ma walikɛne,
 Yaxuba bɔnsɔnna,
 i tan Isirayila tinxinxina
 n naxan sugandixi.

3 Bayo n ni igen nafama nɛn bɔxɔ
 xareni
 n yi xudene radangu tonbonni.
 N na n ma Nii Sariɲanxin nagodoma
 nɛn i bɔnsɔnne ma,

n yi barakan sa i yixetene fe yi.

⁴ E sabatima nen
alo sexene burunna ra,
alo wudi fajine xudene de.

⁵ Muxuna nde a falama nen,
a naxa, 'Alatala nan gbee n na,'
boden yi a fala,
a a xili nen 'Yaxuba,'
gbete yi a sebe a yiin ma,
fa fala 'Alatala gbeena,'
a yi a yete xili ba a 'Isirayila.' "

Naxanye suxurene rafalama

⁶ Alatala ito nan falaxi,
Isirayila Mangan naxan a xunbama,
Alatala senben Birin Kanna naxa,
"N tan nan a folon nun a rananna ra.

Ba n tan na,
Ala gbete mi na.

⁷ Nde luxi alo n tan?
Na kanna xa a xuini te!
A xa a yeba n xa,
naxan birin bata dangu
xabu n singe ra muxune da waxatin
naxan yi!

A mon xa fe famatone fe fala,
naxanye fama ligadeni!

⁸ E nama gaxu,
e nama xuruxurun,
n mi yi e rakolonxi feni ito ma ba,
n yi a rali e ma
xabu to mi na ra?
N serene nan e tan na.
Ala gbete na,
ba n tan na ba?
E kantan fanye gbete yo mi na,
ba n tan na.
N mi gbete kolon."

⁹ Naxanye birin suxurene rafalama,
fuyantenne nan ne birin na,
e se rafalaxi fisamantenne tonjo yo mi
na.

E yete serene nan e ra:
E mi se toma, e mi fe kolon,
e mon luma nen yagini.

¹⁰ Muxun na alana nde rafala
hanma suxurena nde,
na tonjo mi na.

¹¹ Na kanna nun a sifan birin yagima
nen.

Suxuren nafala muxune findixi
adamadiine nan tun na.

E birin xa e malan,
e xa e maso.
E gaxuma nen,

e yagi e bode xon.

¹² Xabun nema bunbin xabuma,
a walima te wolonne nan na,
a yi a rafala deeramaan na.

A a rawalima a senben nan na
koni kamen na a suxu,
a senben yi nan,
min xonla yi a suxu, a xadan.

¹³ Kabintan lutin sama nen wudin
ma,

a yi lutin funfun naba a ma,
a yi a masoli wali seen na,
a yi a radigilin,
a yi a rafala muxu sawuran na,
a lu adamadiyaan noron birin yi
alogo a xa a ti a batu banxini.

¹⁴ A sumanne nan sege ma
hanma xarinne hanma warine
a naxanye raluxi fotanni,
e gbo.

Xanamu, a fonona nde tongo,
a tan yeteen naxan sixi,
tule igen yi sa a ma, a gbo.

¹⁵ Adamadiine na wudina ndee
ganma yegen na,

e yi nde tongo,
e yi e maxara a ra.
E na nan ndee mon tongoma,
e yi kudin so,
e mon yi ndee tongo,
e yi e gbee alana nde rafala,
e yi e xinbi sin a bun,
e suxuren nafala, e yi a batu.

¹⁶ E yi a wudi donxen findi yegen na,
a gan,

e yi suben jin ndee ra,
e yi a gan ndee ra,
e yi a don han e lugo.

A mon yi a maxara,
a yi a fala, a naxa,
"N na n maxarama,
n tee degen toma yati! "

¹⁷ A wudin donxena,
a yi na rafala a gbee ala ra,
a suxurena,
a yi a xinbi sin a yetagi,
a yi a batu, a naxa,

"N xunba,
bayo i tan nan n ma ala ra!"

¹⁸ E mi fe kolon,
e xaxili mi na,
e yene raxixi
alogo e nama sese to.

E mi nɔɛ e mirɛ,
 e feene famu.
 19 Muxune mi e mirima,
 e xaxinla sɔtɔ,
 e mi feene yɛɛ tɔɛ
 alogo e xa a fala, e naxa,
 “N bata wudina ndee gan,
 n kudin so a ra,
 n yi suben gan ndee ra,
 n yi a don.
 N lan n xa a dɔnxɛn findi se hara-
 muxin na ba,
 n yi n xinbi sin yegen bun?”
 20 E kankanma naxan ma,
 xuben nan gbansan na ra.
 E bɔɲɛn bata tantan,
 a e ralɔ ayi.
 E niin mi xunbama,
 e mi a falama, e naxa,
 “Seen naxan n yii ito ra,
 wulen xa mi a ra ba?”

Tinxinna Ala xa

21 Yaxuba bɔnsɔnne,
 na feen xa rabira ɛ ma!
 Amasɔtɔ n ma walikɛɛn nan ɛ ra,
 Isirayila kaane!
 N na ɛ rafalaxi nɛn
 alogo ɛ xa findi n ma walikene ra,
 Isirayila kaane,
 n mi ɲinanma ɛ xɔn.
 22 N bata ɛ hakene ba ɛ ma
 alo kundaan kore xɔnna ma
 e nun ɛ yulubine
 alo kundaan xɔtɔnni.
 ɛ xun xɛtɛ n ma,
 amasɔtɔ n bata ɛ xunba.
 23 Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani,
 amasɔtɔ Alatala bata wali!
 Bɔxɔn bunna, sɔnxɔ sɛwani,
 geyane, ɛ xuini te
 e nun ɛ tan fɔtɔnne nun wudine birin.
 Amasɔtɔ Alatala bata Yaxuba
 yixɛtɛne xunba,
 a yi a binyen mayita Isirayila yi.
 24 Alatala ito nan falaxi,
 a tan naxan i xunbama,
 naxan i rafalaxi
 xabu i i nga kui, a naxa,
 “N tan, Alatala,
 n bata feen birin liga,
 n tan nan keden kore xɔnni fulunxi,
 n tan yetɛɛn nan bɔxɔ xɔnna saxi.
 25 N tan nan waliyine wule mantax-
 ane kalama,

n yi yiimatone findi daxune ra,
 n yi fekolonne raxɛtɛ xanbin na
 n yi e xaxilimayaan findi xaxil-
 itareyaan na.
 26 N na n ma walikɛna falane raka-
 malima nɛn.
 N ma xɛrane na fe famatɔɔn naxanye
 rali,
 n na a rakamalima nɛn.
 N bata a fala Yerusalɛn ma, n naxa,
 ‘Muxune mɔn dɔxɔma nɛn a yi,
 Yuda taane mɔn tima nɛn,
 n mɔn yi taa kalaxine yitɔn.’
 27 N nɔɛ a fale tilinna ma,
 n naxa, ‘Xara,
 n xa i ya igen xɔri.’
 28 N yi a fala Kirusi ma,
 n naxa, ‘N ma xuruse rabana!
 A n waxɔn feene birin ligama nɛn.’
 N na a fala Yerusalɛn ma,
 n naxa, ‘A mɔn xa ti!’
 E nun Ala Batu Banxin ma,
 n naxa, ‘A mɔn xa betɛn sa!’ ”

45

Ala yi Kirusi findi a walikɛn na

1 Alatala ito nan falaxi a muxu
 sugandixin xa,
 a naxa, “Kirusi, n naxan yii suxi,
 alogo n xa siyane magodo a yetagi,
 n yi mangane yɛngɛ so seene ba e ma,
 n yi dɛɛn fɔxɔ firinne rabi a yɛɛ ra,
 alogo taan so dɛɛne nama fa ragali
 sɔnɔn,
 2 n tan yetɛɛn tima nɛn i yɛɛ ra,
 n yi gbingbinne malaxun,
 n yi sulan dɛɛne kala,
 n yi dɛɛne balan wurene bolon.
 3 N bɔxɔ bun nafunla soma nɛn i yii,
 e nun nafulu luxunxina,
 alogo i xa a kolon
 fa fala a n tan nan Alatala ra,
 naxan i xilima i xinla ra,
 n tan Isirayilaa Ala.
 4 N bata i xili i xinla ma,
 n yi tide binyen fi i ma,
 n ma walikɛn Yaxuba yixɛtɛne fe ra,
 Isirayila kaane, n naxanye sugandixi,
 koni i mi n kolon.
 5 Alatala nan n tan na,
 gbɛtɛ mi na.
 Ba n tan na, Ala gbɛtɛ mi na.
 N bata i yitɔn yɛngɛn xili yi,
 hali i to mi n kolon,

6 alogo muxune xa a kolon,
keli sogen teden ma han a gododena,
fa fala ba n tan na,
se gbete mi na.
N tan nan Alatala ra,
gbete mi na.
7 N tan nan kenenna daxi,
n yi dimin da,
n yi boje xunbenla fi,
n yi taron nafa.
N tan Alatala nan feen birin ligama.”

8 “Tulen xa a yiton kore,
tinxinna yi godo alo tulena!
Boxon xa rasonya
alogo kisin xa mini alo sansina,
e nun tinxinyaan yi sabati e bode xon!
N tan Alatala nan ne birin daxi.”

9 Gbalon na kanna xa
naxan yengen nakelima a dali mari-
gin ma,
muxun naxan luxi
alo fejena fejene tagi.
Feje bendena a fale a rafala muxun
ma ba,
a naxa, “I nanse ligama?”
hanma a naxa,
“Sese mi i ya wanla ra!”

10 Gbalon na kanna xa
naxan a falama a fafe ma,
a naxa, “I nanse barixi ito ra?”
hanma a naxa a nga ma,
“I diin barin nanfera?”

11 Alatala ito nan falaxi,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
naxan Isirayila daxi, a naxa,
“E tan nan n maxadinma fe famatone
ma,
lan n ma diine fe ma,
e yi yamarine so n yii lan n yii foxon
ma?”

12 N tan nan boxo xonna rafalaxi
n adamadiine da a fari!
N tan yeteen nan kore xonni fulunxi.
N tan nan a sarene birin yamarima.

13 N tan nan Kirusi rakelixi n ma
tinxinyana fe ra,
n yi a ti kira yitonxin xon.
A n ma taan tima nen.
N ma muxun naxanye yi suxi
yengeni,
a ne bejinma nen,
e mi e xun saren fi.”

Alatala Senben Birin Kanna naxa na
kiini.

14 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Misiran kaane nun Kusi yamanan
yulaya seene,
na Sabe kaa muxu kuyene wanle
tonon luma nen i xa.
E fama nen i konni,
e findi i gbeen na,
e bira i foxo ra,
e xidixi e bode ra,
e yi e xinbi sin i yetagi
e yi i maxandi, e naxa,
‘Ala i tan nan xon.
Ala gbete mi na,
sese mi ala gbete ye ra!’ ”

15 I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina,
i findixi Ala luxunxin nan na.

16 Suxure rafalane birin yagixi,
e xun sinxi,
e birin xun sinxin sigama e bode xon.
17 Koni Isirayila kaane tan kisin
sotoma Alatala nan na
habadan.
E mi fa yarabe, e xun sin mumε!

18 Amasoto Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan kore xonna daxi,
a tan Ala, naxan boxo xonna daxi,
naxan a beten saxi, a mi a magenla lu,
koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi.
A naxa, “N tan nan Alatala ra,
gbete mi na.

19 N mi falan tixi luxunna xan yi,
dimini boxon yirena nde yi.
N mi a falaxi Yaxuba yixetene xa,
n naxa, ‘E n fen fuyan!’
N tan Alatala,
n pondin nan falama,
n fe fapin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

20 “E tan siyane muxu gixine,
e fa e malan,
e birin yi e maso be!
Xaxilitarene nan wudi suxurene ton-
goma,
e yi batu seene maxandi
naxanye mi noe e rakise.
21 E falane ti, e yi e xonba.
E bode kawandi!
Nde muxune rakolonxi feni ito ra
xabu a foloni?”

Nde bata yi a rali nun
 xabu to mi na ra?
 N tan Alatala mi a ra ba?
 Ba n tan na, Ala gbete mi na,
 Ala naxan tinxin,
 Marakisi Tiina.
 Ba n tan na, gbete mi na.
²² E yee rafindi n ma, e xa kisi,
 e tan naxanye birin baxan danne ra!
 Bayo Ala nan n na,
 gbete mi na.
²³ N bata n kolon yeteni,
 n yeten bata fala tinxinini ito ti,
 falan naxan mi maxetema, n naxa,
 'Xinbin birin sinma nen n bun ma,
 lenna birin yi a kolon yi.
²⁴ E naxa: Tinxinna nun senbena
 Alatala nan keden pe yi.' ”
 Naxanye birin yi xoloxi a ma,
 ne birin yagixin fama nen a fema.
²⁵ Isirayila kaane birin tinxinna
 sotoma nen Alatala xon,
 e yi e kanba Ala yi.

46

Babilon suxurene halagi fena

¹ Beli suxuren bata a xinbi sin,*
 Nebo suxuren yi a felen.
 Ningene nan e suxurene maxalima.
 E yi e duxoma e xun ma nen sali wax-
 atine yi,
 koni iki e bata findi goronna ra sube
 xadanxine xun ma.
² E bata e felen e bode xon,
 e yi e xinbi sin,
 e mi nae e suxurene rakise
 naxanye findixi goronna ra
 bayo e tan yeten sigama konyiyani.
³ Yaxuba yixetene, e tuli mati n na,
 e tan Isirayila yamaan muxu
 donxene,
 e tan naxanye goron n xun ma
 xabu e nga kui,
 xabu e xijen minma!
⁴ N luma na ki kedenna nin
 han e fori waxatini.
 N tima nen e bun ma
 han e xun sexene yi fixa.
 N bata na liga,
 n mon waxi e xali feni,
 n ti e bun, n yi e xaroya.

* **46:1:** Babilon kaane gbee alane nan yi Beli nun Nebo ra.

⁵ E n misalixi nde ra?
 Nxu nun nde lan?
 E nxu nun nde saxi nxu bode ma,
 nxu nun naxan maliga?
⁶ Muxune e xemane fima,
 e gbeti fixeni liga sikeela fari,
 e xabun saren fi
 alogo a xa ala sawurana nde rafala,
 e xinbi sinje naxan bun ma,
 e yi a batu.
⁷ E a tongo e tungunna ma,
 e a maxali,
 e sa a duxa a duxadeni.
 A mi nae kele a funfuni!
 Hali e xui ramini a ma,
 a mi e yabima.
 A mi e ratangama e kontofinle ma.
⁸ Feni ito xa rabira e ma,
 e yi e wekile!
 E tan muxu murutexine,
 e miri na ma e baje ni.
⁹ Feen naxanye danguxi a folo foloni,
 ne xa rabira e ma.
 Amasoto Ala nan n na,
 gbete mi na!
 Ala nan n na,
 sese mi maliga n na!
¹⁰ Naxan fama ligadeni a rajanna ra,
 n na ralima a folon nin.
 Naxan munma liga,
 n na fe falama xabu waxati xunkuye.
 N naxa, n ma fe ragidixin nakamal-
 ima nen.
 N wama naxan birin xon,
 n yi na liga.
¹¹ N bata senbema nde xili,
 sa keli sogeteden binni,
 naxan luxi alo singbinna
 alogo a xa n ma fe ragidixin naka-
 mali,
 sa keli yamana makuyeni.
 N naxan falaxi, n yi na rakamali,
 n na naxan yiton, n yi na liga.
¹² E tuli mati n xuiin na,
 e tan muxu baje xadexene,
 e tan naxanye makuya tinxinna ra!
¹³ N ma tinxinyaan somatxon ni i ra!
 A mi fa makuya.
 N mi fa buma, n kisin nafa.
 N kisin nasoma nen Siyon taani,
 n yi n ma naron fi Isirayila ma.

47

Babilon taan kala fena

1 Keli i ya mangaya gbɛdɛni
i dɔxɔ bɔxɔni, Babilon taa faɲina.
Babilon kaane, ε dɔxɔ bɔxɔni!
A mi fa falama a ma sɔnɔn
a taa ɲaxumε tofaɲina.

2 Ε se din seene tongo alo konyine,
ε yi sansi kεsεne findi a fuɲin na.
Ε doma gbeene mate,
ε danbane xa to, ε xudene gidi.

3 Ε ragenla toma nɛn,
ε yagixin yi to.
N nan n gbeen ɲɔxɔma nɛn,
muxu yo mi n yikalε.

4 Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan en
xunbama,
a xili nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.

5 Ε dɔxɔ, ε dundu,
ε siga dimini,
ε tan Babilon kaane!
A mi fa falama a ma sɔnɔn
a yamanane mangana.

6 N xɔlɔ nɛn n ma yamaan ma,
n bata yi n kεɛn nayarabi,
n yi e rabeɲin ε yii.
Ε mi kininkinixi e ma,
ε konyi wanle ragboxi ayi hali fonne
fari.

7 Ε yi a falama nɛn, ε naxa,
“N luma nɛn mangayani habadan!”
Koni ε mi na feene yatεxi
ε mi ε mirixi feene raɲan kiin ma.

8 Nayi, Babilon taana,
i tan naxan luxi alo ɲaxalan ɲaxina,
i tuli mati ito ra iki.
Ε tan Babilon kaan naxanye dɔxi
makantanni,
ε tan naxanye a falama, ε naxa,
“Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na,
nxu mi findε kaɲa gilεne ra mumε,
nxɔ diine mi faxε mumε!”

9 Na fe firinne ε sɔtɔma nɛn lɔxɔ ke-
denni
saɲa ma kedenni,
ε diine yi faxesa,
ε findi kaɲa gilεne ra.
Ne dεfexin ligama nɛn ε ra,
hali ε kɔε ra feene to gboxi ayi,
hali ε tirin feene sɛnbɛn yi gbo!

10 Ε bata ε yigi sa ε fe ɲaxine yi.
Ε yi a falama nɛn ε yetε ma, ε naxa,
“Muxu yo mi nxu toma!”
Ε xaxilimayaan nun ε fekolonna bata
ε xunna firifiri.
Ε yi a falama ε bɔɲeni nɛn, ε naxa,
“Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na!”

11 Gbalon fama nɛn ε ma
ε mi naxan nadangu xiriya kolon.
Halagin godoma nɛn ε ma,
ε mi naxan nadangu saraxan nɔε.
Yihadin fama nɛn ε ma saɲa ma ke-
denni,
ε xaxili mi naxan ma.

12 Nayi, ε lu ε tirin feene fari
e nun ε kɔεraya fe wuyaxine,
ε yi ε yetε yixadanma naxanye fɔxɔ ra
xabu ε dii ɲɔε waxatina!
Yanyina nde,
ε tɔnɔn sɔtɔma e yi nɛn,
yanyina nde
ε muxune magaxuma e yi nɛn.

13 Ε bata ε yetε yixadan suxurene
maxɔdindeni.
Awa, nayi, muxun naxanye xibarune
toma sarene yi,
ne xa keli, e fa ε rakisi,
e tan naxanye sarene rakɔrɔsima
e fe famatɔne fala kike yo kike!

14 E luma nɛn
alo se dagina, tεɛn yi e gan.
E niin mi tangama na tεε dεgen ma.
Anu a mi findima tεε wolondin xan
na de
burun ganma naxan na,
muxuna a maxarε naxan na!

15 Ε yixadanma muxun naxanye fɔxɔ
ra
xabu ε dii ɲɔε waxatina,
ne raɲanna ligama na kii nin,
ε tɔrɔma naxanye fe ra.
E birin sigama nɛn e xun xɔn e tan-
tanni,
e tan sese mi ε rakisε mumε!

48

Ala fe nεnεne ralima

1 Ε tan Yaxuba yixεtene,
ε tuli mati ito ra,
ε tan naxanye xili Isirayila
ε tan naxanye barixi Yuda bɔnsɔnni,
ε tan naxanye ε kɔlɔma Alatala xinli
ε tan naxanye Isirayilaa Ala
maxandima,

koni ɲɔndin nun tinxinyaan mi a ra!
 2 Amasɔtɔ ε xili saxi taa sariɲanxin
 nan xun ma.

ε yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma
 naxan xili Alatala Ɔɛnben Birin
 Kanna.

3 Feen naxanye danguxi,
 n bata yi ne fala xabu waxati
 xunkuye.

N yɛtɛɛn nan ne ralixi,
 n yi muxune rakolon ne ra,
 na xanbi ra, sanɲa ma kedenni,
 n yi e liga, e yi rakamali.

4 Amasɔtɔ n na a kolon nɛn
 a yama tengbesenxin nan ε ra,
 ε kɔɛni balanxi alo wure gbelemɛna,
 ε tigin xɔdɔxɔ alo sulana.

5 Nanara, n feni itoe fala ε xa
 xabu waxati xunkuye,
 n yi ε rakolon e ra benun e xa liga,
 alogo ε nama a fala, ε naxa,
 “Nxɔ suxurene nan e ligaxi,
 nxɔ sawurana hanma nxɔ ala wure
 daxin nan e yamarixi.”

6 ε bata feni itoe mɛ,
 ε yi e birin to rakamale!
 ε fan mi ε tiyε e ra ε dɛni ba?

Iki, n fa ε rakolonma fe nɛnɛne nan
 ma,
 naxanye luxunxi,
 ε mi naxanye kolon.

7 N baxi e yitɔndeni nɛn,
 fe fonne mi e tan na.
 Benun to, ε munma yi e sese a fe mɛ
 nun,

alogo ε nama a fala,
 ε naxa, “Nxu yi na kolon.”

8 Anu, ε mi yi sese mɛxi,
 ε mi yi sese kolon.
 ε tunla munma yi a mɛ singen waxati
 danguxine yi.

Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan
 ε ra.

Xabu ε yi ε nga kui,
 a yi falama ε ma a muxu murutɛxine.

9 N bata n ma xɔɛni suxu n xinla fe ra.
 N bata diɲa ε ma n tantunna fe ra,
 alogo n nama ε halagi.

10 N bata ε rasɛnsɛn tɛɛn na
 alo gbeti wurena sulun tɛɛni.*

N mi yi ε rasoxi sulun tɛɛn xan yi de,

koni n yi ε rasoxi ɲaxankata yinla nan
 na.

11 N bata keli ito ligadeni n yɛtɛna fe
 ra,
 n na a ligama n yɛtɛɛn yatin nan ma
 fe ra!

Amasɔtɔ n tinɲe di,
 n xinla yi rayelefu?
 N mi n ma binyen fiyε gbetε ma.

12 Yaxuba bɔnsɔnna,
 ε tuli mati n na!
 Isirayila kaane, n naxanye xilixi!
 N tan na a ra,
 n tan nan a fɔlɔn nun a raɲanna ra.
 13 N tan nan bɔxɔ xɔnna bɛtɛn saxi,
 n yiifanna yi kore xɔnni fulun.
 N na e xili, e fama nɛn mafuren!

14 ε birin xa ε malan, ε tuli mati!
 Nde feni ito falaxi suxurene yε?
 Muxuna nde rafan Alatala ma.
 Na a waxɔn feene ligama nɛn Babilɔn
 taan na,
 a yiini tema nɛn Babilɔn kaane xili
 ma.†

15 N tan nan keden pe falan tixi,
 n mɔn yi a xili, n yi a rafa.
 A wanla sɔnɔyama nɛn!

16 ε maso n na, ε tuli mati ito ra.
 Xabu a fɔlɔni, n mi falan ti wundoni.
 Xabu feni itoe fɔlɔna, n yi be.
 Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a
 Nii Sariɲanxin xɛ.

17 Alatala ito nan falaxi,
 naxan i xunbama,
 Isirayilaa Ala Sariɲanxina, a naxa,
 “Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i xaranma i yɛtɛ munanfanna
 ma,
 naxan tima i yɛɛ ra,
 a siga i ra kiraan xɔn
 naxan lanɲe i ma.

18 Xa i yi n ma yamarine ramε nun,
 i ya bɔɲe xunbenla yi luma nɛn nun
 alo baana,
 i ya tinxinna yi lu
 alo fɔxɔ igen walanna,
 19 i yixɛtɛne yi wuya ayi
 alo ɲɛmɛnsinna
 i ya diine yi gbo ayi

* 48:10: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” † 48:14: Perise mangan Kirusi
 nan fama Babilɔn kaane yengɛdeni.

alo jɛmɛnsin xɔnne.
 I xinla mi bɛ n yɛtagi mumɛ!”
²⁰ Ɛ mini Babilɔn yamanani,
 Ɛ ɛ gi Babilɔn kaane ma!
 Ɛ gbelegbele sɛwani, ɛ fa a rali,
 a xa rawanga!
 Ɛ a fe raxuya ayi han bɔxɔn danne,
 ɛ a fala, ɛ naxa, “Alatala bata a
 walikɛɛn Yaxuba bɔnsɔnna
 xunba!”
²¹ Min xɔnla mi e suxuma,
 a na ti e yɛɛ ra, dangu tonbonni.
 A igen naminima nɛn fanyeni e xa.
 A fanyen bɔma nɛn,
 ige gbeen yi mini keden na.
²² Alatala naxa,
 “Bɔjɛ xunbeli mi muxu jaxine xa!”

49

*Marigina walikɛɛn nan kɛnɛnna ra
 siyane xa*

¹ Ɛ tuli mati n na,
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune.
 Yamana makuyene,
 ɛ ito ramɛ.
 Benun n xa bari,
 Alatala bata yi n xili.
² A bata n dɛɛn lu
 alo silanfan xɛnxɛna,
 a yi a yiin nininna ti n xun ma,
 a yi n findi xalimakuli jɔɛ ralemu-
 nxin na,
 a n luxun a xalimakuli saseni.
³ A yi a fala n xa, a naxa,
 “N ma walikɛɛn nan i ra, Isirayila,
 n ma binyen luma naxan yi.”
⁴ Koni n tan yi a fala, n naxa,
 “N bata n yɛɛ yixadan fufafu,
 n bata n fangani kala fuyan,
 n mi se sɔtɔxi.
 Koni Alatala n ma kitin sama nɛn.
 N saranna n ma Ala nan yii.
⁵ Awa iki, Alatala bata falan ti,
 a tan naxan n daxi nga kui
 alogo n xa findi a walikɛɛn na,
 alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna raxɛɛ ma,
 alogo Isirayila kaane mɔn xa malan a
 fɛma,
 n bata binyen sɔtɔ Alatala yɛtagi.
 Amasɔtɔ n ma Ala nan findixi n fan-
 gan na.
⁶ A bata a fala n xa, a naxa,
 ‘I findi fena n ma walikɛɛn na

alogo i mɔn xa Yaxuba bɔnsɔnna
 rakeli,
 i yi Isirayila yamaan muxu dɔnxɛne
 raxɛɛ n ma,
 na xurun.
 N ni i findima nɛn kɛnɛnna ra siyane
 xa,
 alogo n ma marakisin xa makɛnɛn
 siga han bɔxɔn danne ra.’ ”

*Isirayila yamaan muxu dɔnxɛne
 xɛɛ fena*

⁷ Alatala naxan i xunbama,
 Isirayilaa Ala Sarijanxina,
 na nan ito falaxi i xa,
 i tan naxan naxaxuxi,
 i tan naxan yatɛxi muxu haramuxin
 na yamaan xɔn,
 i tan naxan findixi kuntigine konyin
 na,
 a naxa, “Mangane i toma nɛn,
 e yi keli,
 kuntigine i toma nɛn,
 e yi e xinbi sin i bun ma Alatalaa fe ra
 naxan tinxin,
 Isirayilaa Ala Sarijanxina
 naxan i sugandixi.”
⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N ma marafanna waxatin na a li,
 n ni i yabima nɛn!
 I rakisin waxatin na a li,
 n ni i malima nɛn.
 N na i ramarama nɛn,
 n yi i findi layiri xidi muxun na
 alogo yamanan mɔn xa yitɔn
 bɔxɔn kɛɛ rabɛjinxine mɔn yi yi-
 taxun,
⁹ alogo a xa fala kasorasane xa
 fa fala, ‘Ɛ mini!’
 e nun naxanye luxi dimini
 fa fala, ‘Ɛ mini kɛnɛnni!’
 E nɔɛ e dɛgɛ nɛn kirane xɔn
 alo xuruse kuruna,
 e xuruse rabaden toɛ nɛn geyane
 birin fari.
¹⁰ Kamɛn mi fa e suxuma sɔnɔn,
 min xɔnla mi e suxɛ.
 Kuye wolonna nun sogen mi e tɔrɛ
 mumɛ,
 bayo naxan kininkininma e ma,
 na tima nɛn e yɛɛ ra,
 a yi e xali tigi yirene yi.
¹¹ N na n ma geyane birin findima nɛn
 kirane ra,
 n ma kirane mɔn yi yitɔn.

12 E mato, e fama
sa keli yire makuyeni,
ndee kelima sogeteden kòmenna
binni,
ndee sogegododen binni,
ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

13 Kore xonna, gbelegbele sewani!
Bɔxɔ xonna, naxan!
Geyane, ε sewaxuini te!
Bayo, Alatala a yamaan madendenma,
a kininkininma a tɔrɔ muxune ma.

Yerusalem taan mɔn tima nɛn

14 Siyon kaane yi a falama nɛn,
e naxa, “Alatala bata nxu rabɛnin,
Marigin bata ninan nxu xɔn.”

15 Ala naxa,
“Naxanla ninanɛ a diin xɔn ba,
naxan xiɛn na?
A mi kininkininɛ a dii barixin ma
ba?

Hali a tan ninanɛ a xɔn,
n tan mi ninanɛ i xɔn mumɛ!
16 N bata i xinla kerenden n yiine kui,
n na n jɔxɔ lu taan makantan yinne
xɔn ma waxatin birin.

17 I ya diine xetema e giye i ma nɛn,
i kala muxun naxanye yi i halagima,
ne e gima i ma nɛn.

18 I yee rakoin i rabilinni,
i ya diine birin bata e malan,
e fama i fama.
Habadan Ala nan n na,
n bata n kɔlɔ n yeteni,
e findima nɛn i maxidi seen na
alo jɛɛna i kɔɛ ra
alo naxalandina a maxidima kii
naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra!

19 Hali taa xonne nun bɔxɔ
rabɛninxine
nun yire kalaxine to gbo yamanani
iki,

e sa xurunma ayi nɛn dɔxɔden na i ya
yamaan xa.

Naxanye yi i halagima,
ne makuyama i ra nɛn.

20 E diin naxanye baxi i yii,
ne mɔn a falama nɛn i xa,
e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
dɔxɔdena nde fen nxu xa,
nxu xa ba yigbetenxi.”

21 Nayi, i a falama nɛn i bɔjɛni,

i naxa, “Nde itoe barixi n xa?

Diine yi baxi n yii nun,
n yi luxi alo gbantana.
N bata yi xali konyiyani,
n namɛxin nan yi a ra!
Nde diini itoe maxuruxi?
N kedenna bata yi lu,

koni diini itoe sa kelixi minɛn?”

22 Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa,

“N na n yiin maligama nɛn siyane xa,
n na n ma taxamasenni tema nɛn
yamanane xa,

e yi fa i ya dii xemene ra e yii kanke,
e yi i ya dii temene maxali e tungunne
ma.

23 Mangane nan i ya diine maxuruma
i xa

mangane naxanle yi i ya dii temene
balo i xa.

E yi e xinbin sin i yetagi,
e yetagin yi lan bɔxɔn ma,
e yi i san ma lɔxɔne makɔn.

I a kolonma nɛn nayi,
a Alatala nan n tan na,
naxanye e xaxili tixi n tan na
ne mi yagima.”

24 Sofaan seen naxan tongoxi
yengeni,
na be a yii ba?

Naxankata tiina muxu suxin nɔɛ a fu-
tuxule ba?

25 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Sofana se tongoxin bama nɛn a yii
yati,

naxankata tiina muxu suxin yi a fu-
tuxulu.

N na i yengɛfane yengema nɛn,
n yi i ya diine rakisi.

26 Naxanye yi naxu i ra,
n yi ne radin e bode ma
e balo e bode suben na,
e yi e bode wunla min
alo manpa nɛnɛna.

Nayi, adamadiine birin a kolonma
nɛn

a Alatala nan n na,
i rakisimaan naxan i xunbama,
Yaxubaa Ala Senbɛmana.”

50

Ala nan a yamaan nakisima

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Futu kala kedin minen
 n na n mexi e nga ra naxan xon?
 Hanma n na e matixi n doli faane ma
 naxan xon?
 E matixi e hakene nan ma fe ra
 e nga ramexi e matandine nan ma fe
 ra.
 2 N to fa, nanfera muxe mi yi be?
 N to xinla ti, nanfera,
 muxe mi n yabi?
 N yiin dungu nayi ba,
 a yi muxune xunba?
 Senbe mi n na ba,
 n yi muxune xoroya?
 Anu, n baa igen xorima,
 n na n konko a ma,
 n yi baane findi tonbonna ra,
 e yexene yi kun,
 bayo ige mi na,
 e birin yi faxa min xonla ra.
 3 N yi dimin naso kore
 alo sunu dugina.”

Marigina walikena

4 Marigina Alatala bata n xaran
 alogo n xa a kolon
 n naxan fale muxu xadanxine xa,
 e senben soto.
 A n naxulunma xoton yo xoton,
 alogo n xa a falan name
 alo a xarandiina.
 5 Marigina Alatala bata n tunle rabi,
 n tan fan mi murutexi a ma,
 n mi xetexi xanbin na.
 6 N na n fanna ti nen n bonbo muxune
 xa,
 n yi n deen ti ne xa
 naxanye n de xabene matalama.
 N mi n yetagin baxi konbin nun degen
 bun.
 7 Koni Marigina Alatala n mali nen,
 nanara n mi rayarabi.
 N bata n yetagin findi fanyen na,
 n to a kolon a n mi fama yagideni.
 8 Naxan yoon fima n ma,
 na bata maso.
 Nde waxi n xun maxidi feni nayi?
 En kitin yeba en bode xa!
 Nde mi tinxi n ma yoon ma?
 A xa fa n xili ma!
 9 Marigina Alatala n malima nen.
 Nayi, nde n yalagima?
 E birin kalama nen

alo dugi fonna, kunle yi e don.

10 Nde a tuli matiyε Alaa walikεen na
 Alatala yεεragaxun ma?
 Naxan yo sigan tima dimini,
 kenenna dasaxi naxan ma,
 na xa a yigi sa Alatala yi,
 a yi a xaxili ti a Ala ra!
 11 Koni e tan naxanye teene soma,
 e yi tanba radεgexine tongo,
 nba e sigan ti e yetena tee degen ma,
 e tanban naxanye radεgexi.
 E fa ito nan sotoma:
 e faxama soxolen nin.

51

Kisin naxan dan mi na

1 E tuli mati n na,
 e tan naxanye tinxinyaan foxo ra,
 e tan naxanye Alatala fenma!
 E yeen ti fanyen na,
 e minixi naxan yi,
 e nun gemena e baxi denaxan yi.
 2 E yeen ti Iburahima ra, e fafe,
 e nun Saran, naxan e barixi.*
 Amasoto n Iburahima xili waxatin
 naxan yi,
 dii mi yi a yii nun.
 Koni n barakan sa nen a fe yi,
 n yi mayixete wuyaxi fi a ma.
 3 Alatala Siyon taan masabarima na
 kii nin,
 a yi kininkinin a yire kalaxine birin
 ma.
 A yi a tonbonna lu
 alo Eden nakona.†
 A boxo xarene yi lu alo Alatalaa
 nakona.
 Sewan nun naxanna luma nen a yi,
 beti xuine nun sigi xuine yi me a yi.
 4 Ala naxa, “E tan n ma yamana,
 e tuli mati n na!
 E tan n ma yamanan muxune,
 e n xuiin name,
 bayo n sariyan fima nen,
 n ma kiti kenden yi findi kenenna ra
 siyane xa.
 5 N ma tinxinyaan somatoon ni i ra,
 n ma marakisin yi makenen.
 N kiti kenden nafama nen siyane ma
 n senben xon.

* 51:2: Iburahima nun Saran ma fe sebexi Dunuja Folon 17.14 kui. † 51:3: Eden nakona fe sebexi Dunuja Folon 2.8-9 kui.

Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yi e yigi sa n yi,
e yi e xaxili ti n sɛnben na.

6 Ɛ yɛɛ rate kore,
ɛ mɔn xa bɔxɔn mato.
Kore xɔnna lɔma ayi nɛn alo tutina,
bɔxɔ xɔnna yi ɲan alo dugina,
a muxune yi faxa alo tugetugene.
Koni n ma marakisin luma nɛn
habadan,
n ma tinxinyaan mi ɲanɲɛ mumɛ!

7 Ɛ tuli mati n na,
ɛ tan naxanye tinxinna kolon.
Ɛ tan yamaan naxan n ma sariyan
namaraxi ɛ bɔɲɛni!

Ɛ nama gaxu muxune mafala xuine
yɛɛ ra,

ɛ nama gaxu e konbine yɛɛ ra.

8 Bayo, e fatin kalama nɛn,
kunle yi e don,
alo domaan xiine bun,
koni n ma tinxinna luma nɛn
habadan,
n ma marakisin yi lu mayixɛtɛ nun
mayixɛtɛne xa.”

9 Keli Ala, keli! I sɛnbɛ so!
Alatala, i fangan nakeli
alo lɔxɔ singene,
alo waxati danguxine yi!
I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,
i yi na ige yi ninginangani sɔxɔn?

10 I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,
tilin gbeen yi xɔri.

I tan xa mi kiraan sa baan xɔnna ma †
alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?

11 Alatala na naxanye xɔrɔya,
ne xɛtɛma nɛn.
E fama nɛn gbelegbele ɲaxaɲaxani
Siyon taani,
habadan sɛwan yi e yɛtagini yalan.
ɲaxaɲaxan nun sɛwan luma nɛn e yi,
sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

12 N tan keden peen nan ɛ rali-
maniyama.

Nanfera ɛ gaxuma muxune yɛɛ ra,
naxanye faxama?
Adamadiine raɲanna luma nɛn
alo sɛxɛna.

13 I bata ɲinan Alatala xɔn naxan i
daxi,
naxan kore xɔnni fulunxi,

a bɔxɔ xɔnna bɛtɛn sa!
I luma nɛn gaxuni waxatin birin i
ɲaxankata tiin bun ma

alo a na a yitɔn i halagi xinla ma!
Koni ɲaxankata tiina fitinan minɛn?

14 A gbee mi fa luxi kasorasane xa
beɲin.

E mi faxama kasoon na,
donseen mi fa dasama e ma sɔnɔn.

15 Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan fɔxɔ igeni maxama,

a mɔrɔnne yi xuxu. §

A xili nɛn Alatala sɛnben Birin Kanna.

16 N bata n ma falan naso i dɛ
n yi n yiin nininna ti i xun ma.

N tan naxan kore xɔnna sa a funfuni,
n yi bɔxɔ xɔnna bɛtɛn sa,

n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,
“N ma yamaan nan ɛ tan na.”

Ala Yerusalɛn sɛnbɛ soma nɛn

17 Ɛ xulun, ɛ xulun!

Yerusalɛn kaane ɛ keli!

Ɛ tan naxanye ɛ minxi Alatalaa xɔlɔn
dɔlɔ lengenna ra

ɛ tan naxanye a xɔlɔ igelengenna
rafexin minxi

han ɛ yi a ɲan,

a yi ɛ xunna firifiri!

18 Ɛ diin naxanye birin barixi,
keden mi na naxan tiyɛ ɛ yɛɛ ra.

Ɛ diin naxanye birin maxuruxi
keden mi na naxan ɛ yii rasuxɛ.

19 Tɔrɔn bata ɛ sɔtɔ firin firin yɛɛn ma:
gbalon nun halagina

fitina kamɛn nun yɛngɛna.

Anu, nde i ralimaniyɛ,

nde i masabarɛ?

20 Ɛ banxulanne bata bira bɔxɔn ma
kira xunne birin na,

e fugaxi a ra

alo bolen na a suxu lutin na,

e saxi Alatalaa xɔlɔn bun,

ɛ Ala bata a kɔnkɔ e ma.

21 Nanara, i tuli mati n na,

taa tɔrɔxina,

i tan naxan xunna firifirixi,

koni i mi dɔlɔ minxi!

22 Marigina Alatala ito nan falaxi,

i ya Ala,

naxan a yamaan xun mayɛngɛma, a
naxa,

† 51:10: Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 14.21 kui. § 51:15: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

“N ni igelengenna bama nɛn i yii
naxan i xun magima a ra,
n ma xɔɔ igelengenna.
I mi fa a minma sɔnɔn.
23 N na a soma nɛn muxune yii
naxanye yi i tɔrɔma,
naxanye yi a falama i ma, e naxa,
‘I felen nxu xa dangu!’
I yi i fanna ti e xa alo bɔxɔna
alo kirana dangu muxune xa.”

52

Yerusalɛn xunba fena

1 Ɛ xulun, ɛ xulun Siyon kaane!
Ɛ mɔn xa sɛnbɛn sɔtɔ.
Yerusalɛn taa sarijanxin muxune,
ɛ dugi fajine tongo!
Bayo, xɔɛ sarijantaren mi fa soma ɛ
konni.
2 Ɛ yikunkun,
ɛ gbangbanna ba ɛ ma Siyon kaane,
Ɛ mɔn xa keli,
ɛ dɔxɔ ɛ funfu fonni.
Ɛ lutine ba ɛ kɔɛ,
ɛ tan Yerusalɛn taan muxu suxine!
3 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Bayo ɛ matixi nɛn,
ɛ sare mi fi,
ɛ mɔn xunbama nɛn, se mi fi.”
4 Marigina Alatala mɔn ito nan falaxi,
a naxa,
“N ma yamaan sigaxi nɛn Misiran
yamanani singen,
a sa lu konyiyani,
koni dɔnxɛn na,
Asiriya kaane nan e naxankata.”
5 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Iki, n fa nanse ligama?
N ma yamaan bata xali konyiyani,
e mi sara.
Naxanye bata nɔɔn sɔtɔ e xun na,
ne sɔnxɔma,
e n xinla rayefuma waxatin birin.”
Alatalaa falan nan na ra.
6 “Nanara, n ma yamana n xinla
kolonma nɛn,
nanara e a kolonma nɛn na lɔxɔni,
a n tan nan falan tixi,
n naxa, ‘N tan ni i ra!’ ”
7 Xera fajni yibane faan lanxi geyane
fari han,
naxanye bɔɛ xunbenla fe ralima,
naxanye fama sɛwa feen xibarun na,

naxanye marakisina fe falama,
naxanye a falama Siyon kaane xa,
e naxa, “Ɛ Ala nan mangan na!”
8 Ɛ tuli mati ɛ taan kantan muxune
xuiin na!
E xuini tema,
e birin yi sɔnxɔ sɛwani,
bayo e Alatala toma fe Siyon taani e
yɛtagi.
9 Ɛ xuini te,
ɛ gbelegbele sɛwani ɛ bode xɔn ma,
Yerusalɛn taa kalaxin muxune!
Bayo Alatala a yamaan masabarima,
a Yerusalɛn taan xunbama nɛn.
10 Alatala bata a yii sarijanxin sɛnbɛn
makɛnɛn
siyane birin yɛtagi,
bɔxɔn danne birin en ma Alaa marak-
isin toma nɛn.

11 Ɛ siga, ɛ siga, ɛ mini na yi!
Ɛ nama din se sarijantare yo ra!
Ɛ masiga e ra, ɛ yi sarijan
ɛ tan naxanye Alatalaa goronne max-
alima!
12 Ɛ mafuraxin nama mini,
ɛ nama siga ɛ giyɛ,
bayo Alatala tixi ɛ yɛɛ ra.
Isirayilaa Ala mɔn luma nɛn ɛ xanbi
ra ɛ kantandeni.

Alatalaa walikɛna

13 N ma walikɛna fe sabatima nɛn,
a fe yi mate, a yi tide gbeen sɔtɔ,
a binyen sɔtɔ,
14 hali a fe to findixi tɛɛna feen na
muxu wuyaxi xa,
bayo a yɛtagin mi yi fa luxi alo mux-
una,
a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.
15 Anu, a siya wuyaxine rasarijanma
nɛn wuli raxuyaxin xɔn.
Falan yi jan mangane dɛ a yɛtagi,
bayo e bata feen to naxan munma yi
fala e xa,
e munma yi naxan mɛ nun,
e yi na famu.

53

1 Feen naxan nalixi en ma, nde laxi na
ra?
Alatala a sɛnbɛn makɛnɛn nde xa?
2 Alaa walikɛn sabati nɛn a yɛtagi
alo sansi sonla,
alo wudi salenna

naxan minima bəxə xareni.
 A mi yi tofan,
 a mi yi nərəxi
 naxan a ligε en yabu a ra.
 A to ki yo mi yi en mabandunma.
³ A yi rəpaxuxi nən,
 muxune yi e mε a ra.
 Muxu səxələxin nan yi a ra
 naxan bata yi dari tərən na,
 muxe mi yi wama naxan mato feni.
 A yi rəpaxuxi,
 en mi yi a yatεxi se ra.

⁴ Anu, a en ma furene səxələn nan
 tongo,
 a yi a ti en ma tərəne ra.
 Koni, en yi mirixi a ma
 fa fala a Ala nan a ratərənxi,
 a yi a paxankata,
 a yi a rayarabi.

⁵ Anu, muxune a səxən en yulubine
 nan ma fe ra,
 a yi rahalagi en hakεne fe ra.
 Maratərənna naxan bəpε xunbenla
 fiyε en ma,
 na yi sa a fari,
 en kəndəyaan sətəxi a maxələne nan
 xən.

⁶ En birin bata yi lə ayi,
 alo xuruseene,
 birin yi sigama a gbee kira nan xən,
 koni Alatala yi en birin hakən
 goronna dəxə a tan xun ma.

⁷ E a paxankata nən,
 e a rayarabi, a mi sese fala.
 A yi lu alo yεxεε diin naxan xalima a
 faxadeni,
 alo yεxεεn naxan a dunduma
 e nεma a fati ma xabene maxabε,
 a mi sese fala.

⁸ A xali nən gbaloni, a makiti,
 koni nde yi kəntəfilixi na feen na
 a waxatin muxune yε?
 Amasətə a ba nən pεpε muxune yε
 paxankatan yi sa a fari n ma yamaan
 yulubine fe ra.

⁹ A gaburun lu nən muxu paxine yε,
 a maluxun nafulu kanne fεma,*
 hali a to mi gbalə fe yo liga
 a mi yanfa fala yo ti.

* **53:9:** Na feen sεbexi Matiyu 27.57-60 kui.
 muxune bata yi siga konyiyani yengen xən.

¹⁰ Alatala tin nən a xa halagi xələni,
 bayo xa a niin ba tagi yitənna saraxan
 nan na,
 a mayixεtεne toma nən
 a siimayaan yi xunkuya ayi
 Alatala yi a sagoon nakamali a xən.

¹¹ A niin səxələne dangu xanbini,
 a kənenna toma nən, a wasa.
 A kolonna xən,
 n ma walikε tinxinxin muxu wuyaxi
 ratinxinma nən
 a yi e hakεne goronna tongo.

¹² Nanara, n tide gbeen soma a yii
 nən,
 a yi yengε se tongoxine yitaxun e nun
 sənβεmane.
 Amasətə a tin nən a sayaan ma,
 a yatε nən alo fe paxi rabane,
 a yi muxu wuyaxi yulubin goronna
 tongo
 a yi solonaan ti hakε kanne xa.

54

Yerusalen mi fa rabəninxi

¹ I tan Yerusalen taan naxan luxi alo
 gbantana,

i xa sεwa, i tan naxan mi dii barixi!*

I xa paxan i sənxxə sεwani,
 i tan naxan mi dii sətən xələn kolon.
 Bayo paxalan nabəpənxina diine
 wuyama ayi nən

dangu xεmε taa ra dəxən gbeene ra.
 Alatala naxa na kiini.

² I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!

I nama sike,
 i ya bubun lutine rakuya ayi,
 i yi a sənβεtεne xən din.

³ Amasətə ε sabatima nən yiifanna
 nun kəmenna ma,
 yamanane yi findi ε yixεtεne gbeen
 na,
 e yi taa yigenle rafe.

⁴ Ε nama gaxu,
 amasətə ε mi yagin sətəε.
 Ε nama kəntəfili amasətə ε mi rayag-
 ima,
 koni ε pınanma nən ε dii pərəyaan
 yagin xən
 ε mi fa ε mirima ε kəpə giləyaan
 yagine ma sənən.

⁵ Amasətə naxan ε daxi,

* **54:1:** Yerusalen taan yatεxi gbantana nən bayo a

na luxi nɛn alo ɛ xɛmɛn nan na ra.
A xili nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.
Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan ɛ xun-
bama.

A xili nɛn bɔxɔn birin ma Ala.

⁶ Amasɔtɔ Alatala mɔn ɛ xilima nɛn
alo naxanla naxan yi rabɛɲinxi,
naxan sunuxi!

Muxun mi nɔɛ a foninge waxatin
naxanla ramɛ!

Ɛ Ala naxa na kiini.

⁷ N na ɛ rabɛɲin nɛn waxatidi,
koni n mɔn yi ɛ xɔn suxu kininkinin
gbeeni.

⁸ N na n yɛtagin luxun nɛn ɛ ma wax-
atidi,

n ma xɔlɔ gbeeni.

Koni n kininkininma ɛ ma nɛn

n ma habadan hinanni.

Alatala na nan falaxi naxan ɛ xun-
bama.

⁹ Ala naxa, “N na a ligama nɛn to
alo Nuhan waxatini,

n na n kɔlɔ waxatin naxan yi fa fala
fufa gbeen mi fa sama bɔxɔ xɔnna
xun ma sɔnɔn.

N mɔn bata n kɔlɔ na kiini,
n mi fa xɔlɔma ɛ xili ma sɔnɔn,
n mi fa n kɔnkɔma ɛ ma sɔnɔn.

¹⁰ Hali geyane xuruxurun,
hali yire matexine yimaxa,
n ma hinanna mi a makuyɛ ɛ ra,
n ma bɔɲɛ xunbeli layirin mi kalɛ en
tagi.”

Alatala naxa na kiini,
naxan kininkininxi ɛ ma.

Ala mɔn Yerusalɛn tima nɛn

¹¹ Yerusalɛn taa tɔrɔxina,
foye gbeen naxan yimaxaxi,
muxu yo mi naxan madɛndɛnxi!
Awa, n tan, Ala, n mɔn Yerusalɛn taan
tima nɛn gɛmɛ tofajine ra,
n mɔn yi a bɛtɛn sa gɛmɛ mamiloxi
fajine ra.

¹² N taan makantan sangansone find-
ima nɛn gɛmɛ gbeeli fajine ra,
n yi taan so dɛɛne ti gɛmɛ fixɛ may-
ilɛnxine ra
n taan nabilinna yinna ti bɔxɔ bun
nafunle ra.

¹³ Ɛ diine birin findima nɛn Alatalaa
xarandiine ra,
e bɔɲɛ xunbenla yi gbo ayi.

¹⁴ Ɛ sabatima nɛn tinxinyani.

Naxankatan masigama ɛ ra nɛn.

Ɛ mi fa gaxuma sese yɛɛ ra,

gaxun masigama ɛ ra nɛn,

a mi fa a masoma ɛ ra.

¹⁵ Xa muxune ɛ yɛngɛ,

na mi kelixi n tan ma,

naxan yo na ɛ yɛngɛ,

na birama nɛn ɛ sanna bun!

¹⁶ A mato, n bata xabun da,

naxan tigen tɛɛn nafema,

naxan yɛngɛ so seen nafalama a kiini.

Koni n tan nan mɔn halagi tiin daxi

naxan a kalama.

¹⁷ Yɛngɛ so se yo na rafala ɛ xili ma,

na mi fefe ligɛ ɛ ra.

Naxan yo na ɛ tɔɲɛgɛ kitisadeni,

ɛ yoon sɔtɔma na ma nɛn.

Alatalaa walikɛne na nan sɔtɔma e
kɛɛn na,

n bata na kitin sa e xun mayɛngɛn na.

Alatalaa falan nan na ra.

55

Alaa marakisin sare mi na

¹ Min xɔnla ɛ tan naxanye birin ma,
ɛ birin xa fa, igen ni i ra!

Hali gbeti mi ɛ yii, ɛ fa,

ɛ fa donseen sara, ɛ a don!

Ɛ fa minseen nun nɔnɔn sara,

gbeti mi fima, a sare mi fima.

² Nanfera ɛ seen sarama

donse mi naxan na?

Nanfera ɛ yɛtɛ yixadanma seene fe ra
naxanye mi ɛ wasama?

Nayi, ɛ tuli mati n na ki fajni,

ɛ yi donse kɛndɛn don,

donse naxumɛne yi ɛ nii yifan ɛ ma.

³ Ɛ tuli mati, ɛ fa n ma,

ɛ n xuiin name,

ɛ nii rakisin sɔtɔma nɛn.

N habadan layirin xidima en tagi nɛn,

alo n hinanna nun tinxinna naxan
yita Dawuda ra.

⁴ N bata Dawuda findi seren na
siyane xa,

e nun mangana siyane xun na.

⁵ Ɛ siyana ndee xilima nɛn

ɛ mi naxanye kolon,

siyaan naxanye mi ɛ kolon,

ne yi e gi e fa ɛ fɛma

Alatalaa fe ra,

ɛ Ala Isirayilaa Ala Sariɲanxina,

naxan xunnayerenna fima ɛ ma.

6 ϵ Alatala fen
 a tinma ϵ xa a to waxatin naxan yi.
 ϵ a xili,
 a maso ϵ ra waxatin naxan yi.
 7 Muxu μ xin xa xete a kiraan $\text{f}\acute{o}\text{x}\acute{o}$ ra,
 hake kanna xa a miriyane lu,
 a tubi Alatala ma,
 naxan kininkininma a ma,
 en ma Ala naxan a mafeluma hi-
 nanni.
 8 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Bayo n ma miriyane mi ϵ miriyane
 ra,
 ϵ kirane mi lanxi n ma kiraan ma.
 9 Kore $\text{x}\acute{o}\text{nna}$ matexi $\text{b}\acute{o}\text{x}\acute{o}\text{n}$ xun ma kii
 naxan yi,
 n fan ma kirane fisa ϵ kirane xa na kii
 nin
 n ma miriyane fan yi fisa ϵ miriyane
 xa na kiini.”
 10 Tulen nun balabalan $\text{k}\epsilon\text{s}\epsilon\text{ne}$
 godoma keli kore
 anu, e wuyenna mi $\text{t}\epsilon$ kore
 $\text{f}\acute{o}$ $\text{b}\acute{o}\text{x}\acute{o}$ $\text{x}\acute{o}\text{nni}$ kun,
 e yi seene rasoli, e sabati
 e yi findi sansi bogine ra $\text{x}\epsilon\epsilon$ biine xa,
 e findi donseen na $\text{kam}\epsilon\text{t}\acute{o}\text{ne}$ xa.
 11 N ma falan fan na kii nin
 naxan minima n $\text{d}\epsilon$.
 A yigenla mi xete n ma,
 $\text{f}\acute{o}$ a n waxon feen liga,
 a n ma fe ragidixin nakamali,
 n na a rasigaxi naxan na.

12 ϵ minima konyiyani $\text{s}\epsilon\text{wan}$ nin,
 ϵ yi rafa $\text{b}\acute{o}\mu\epsilon$ xunbenli,
 geyane nun yire matexine $\text{s}\acute{o}\text{n}\text{x}\acute{o}\text{ma}$
 nen μ xanni ϵ $\text{y}\epsilon\epsilon$ ra,
 burunna wudine birin yi e yiine
 $\text{b}\acute{o}\text{n}\text{b}\acute{o}$.
 13 Nali yirene yi findi $\text{f}\acute{o}\text{f}\acute{o}$ yirene ra,
 tansin yirene yi findi miriti wudi xiri
 μ xum ϵ yirene ra.
 Na findima nen xinla ra Alatala xa,
 habadan taxamasenna
 naxan mi kalama mum ϵ !

56

Ala Batu Banxin siyane birin xa

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “ ϵ kiti kenden sa,

* **56:3:** $\text{x}\epsilon\text{m}\epsilon$ $\text{t}\epsilon\text{g}\epsilon\text{nna}$: Na waxatini, mangane yi $\text{x}\epsilon\text{m}\epsilon\text{na}$ ndee $\text{t}\epsilon\text{g}\epsilon\text{nma}$ nen alogo e xa e yengi $\text{d}\acute{x}\acute{o}$ mangana feene $\text{x}\acute{o}\text{n}$, e mi bira mangana μ xanle $\text{f}\acute{o}\text{x}\acute{o}$ ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla $\text{l}\acute{o}\text{ma}$ ayi nen, a to mi diin barima.

ϵ tinxinyaan liga,
 amasoto n ma marakisin bata maso
 n ma tinxinyaan $\text{mak}\epsilon\text{nenmat}\acute{o}\text{on}$ ni i
 ra.
 2 $\text{S}\epsilon\text{wan}$ na kanna xa
 naxan na ligama,
 adamadiin naxan na suxuma,
 a yi Matabu $\text{L}\acute{o}\text{x}\acute{o}\text{n}$ binya,
 a mi a rayelefu,
 a yi a yiin ba fe μ xin birin yi.”
 3 $\text{X}\acute{o}\mu\epsilon\text{n}$ naxan findima Alatala gbeen
 na,
 na nama a fala, a naxa,
 “Alatala n bama nen a yamaan $\text{y}\epsilon$!”
 Hanma $\text{x}\epsilon\text{m}\epsilon$ $\text{t}\epsilon\text{g}\epsilon\text{nna}$ * yi a fala, a
 naxa,
 “Wudi xaren nan tun n tan na!”
 4 Amasoto Alatala ito nan falaxi, a
 naxa,
 “Naxanye n ma Matabu $\text{L}\acute{o}\text{x}\acute{o}\text{n}$
 binyama
 e yi n nafan feen sugandi,
 e lu n ma layirin bun ki faji,
 5 n yirena nde luma nen e xa n Batu
 Banxin nun a yinna kui,
 n yi e xinle sebe menni
 alogo μ inan nama ti e $\text{x}\acute{o}\text{n}$.
 Na $\text{t}\acute{o}\text{n}\acute{o}\text{na}$ e ma dangu dii $\text{x}\epsilon\text{m}\epsilon\text{ne}$ nun
 dii $\text{t}\epsilon\text{m}\epsilon\text{ne}$ ra.
 N xinla naxan fima e ma,
 na luma nen habadan,
 sese mi a $\text{b}\epsilon$ na.
 6 $\text{X}\acute{o}\mu\epsilon\text{n}$ naxanye findixi Alatala gbeen
 na,
 alogo e xa a batu,
 Alatala xinla rafan naxanye ma,
 naxanye birin Matabu $\text{L}\acute{o}\text{x}\acute{o}\text{n}$
 binyama,
 e mi a rayelefu,
 e lu n ma layirin bun ki faji,
 7 n ne xalima nen n ma geya
 sari μ anxin fari,
 n yi e rasewa n xinla maxandi banx-
 ini.
 E saraxa gan daxine nun e saraxane
 rasuxuma nen
 n ma saraxa ganden fari,
 amasoto n ma banxin xili bama nen,
 Ala maxandi banxina siyane birin
 xa.”
 8 Marigina Alatalaa falan ni ito ra,

a tan naxan Isirayila muxu suxine
malanma, a naxa,
“N bata ndee malan,
n mən gbɛtɛye malanma nən sa ne
fari.”

Manga naxine fe

⁹ Ɛ tan burunna subene,
ɛ tan fɔtɔn yi subene, ɛ fa ɛ dɛge!
¹⁰ Isirayila xun makantanne bata
findi danxutɔne ra,
e mi sese kolon,
e bata findi bare bobone ra,
naxanye mi nɔɛ wonwonɲɛ.
E luma saxi nən, e lu xiye sɛ,
xixɔnla yi rafan e ma.
¹¹ Barene nan ne ra naxanye seni
bɔma,
naxanye mi wasama mumɛ!
Xuruse rabane nan ne ra
naxanye mi sese famuma.
E birin sigama e gbee kiraan nan xɔn.
Birin biraxi a yetɛ tɔnɔn nan fɔxɔ ra.
¹² E naxa, “Ɛ fa, nxu xa sa dɔlɔn fen!
En dɔlɔn min han en xunna yi keli!
Tila fan luma nən alo to,
bayo a gbege mən luxi.”

57

¹ Tinxindene halagima,
koni muxu yo mi a mirima na feen
ma.
Lannaya muxune faxama,
muxu yo mi a famuma fa fala
tinxindene faxama nən
alogo e xa ba gbalo famatɔn yɛɛ ra.
² Bayo naxanye sigan tima nɔndini,
ne soma bɔɲɛ xunbeli yiren nin,
e matabuden sɔtɔ.
³ Ɛ tan kɔɛramuxu diine, ɛ maso be,
yalunde bɔnsɔnna,
naxan yalunyaan ligama!
⁴ Ɛ nde magelema,
ɛ dɛɛn bandunma nde ma
ɛ lɛnna raminima nde ma?
Ɛ mi findixi dii murutɛxine xan na ba,
wule fala bɔnsɔnne,
⁵ ɛ tan naxanye kunfan nagboma ayi
wudine kideni,
e nun wudi yifɔtɔnxine birin bun,

ɛ tan naxanye ɛ diine kɔɛ raxaban
darane kideni,
e nun gɛmɛ longonne ra?
⁶ Gɛmɛ malaxunxine nan ɛ kɛɛn na ɛ
xude kidene yi,
ɛ gbeen ne nan na Isirayila kaane!
Ɛ minse saraxane bɔxɔnxi ne nan xa,
ɛ yi bogi se saraxane ba e xa.
N nɔɛ dijɛ na birin bun ba?
⁷ Ɛ sa ɛ sadene tixi geya matexine nan
fari,
ɛ tema mɛnna nin ɛ sa saraxane ba.
⁸ Ɛ bata ɛ suxurene singan ɛ banxin
dɛɛn nun a ti wudine xanbi ra.
Ɛ bata ɛ masiga n na,
ɛ ragenla yi lu,
ɛ te ɛ sade xungbeen ma,
ɛ nun muxune yi lanna raso ɛ tagi
a rafan ɛ ma ɛ nun naxanye xa kafu,
ɛ yi lu ne matɔɛ.
⁹ Ɛ bata siga turen na manga gbeen
kideni,*
ɛ yi latikɔnɔnna ragbo ayi.
Ɛ bata ɛ xɛrane rasiga pon,
ɛ yi godo han laxira yi.
¹⁰ Ɛ bata ɛ yixadan na sigatine yi han,
koni ɛ mi a fala,
ɛ naxa, “A lu na!”
Ɛ mən ɛ sɛnbɛ soxi, ɛ mi xadanxi.

¹¹ Nayi, ɛ yi gaxuxi nde yɛɛ ra,
naxan a liga, ɛ n yanfa,
n ma fe mi fa rabiraxi ɛ ma,
ɛ mən mi ɛ mirima n ma?
N to dunduxi xabu to mi a ra,
na nan a ligaxi,
ɛ mi fa gaxuma n yɛɛ ra ba?
¹² Koni n na ɛ gbee tinxinna
nun ɛ kɛwanle raminima nən
kɛnɛnni.
E tɔnɔ mi luma ɛ ma.
¹³ Ɛ na ɛ xui ramini malina fe ra,
ɛ suxure kurun xa ɛ xunba!
Foyena e birin xalima nən,
foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.
Koni naxan na a yigiya n tan yi,
na yamanan sɔtɔma nən a kɛɛn na,
n ma geya sarijanxin yi findi a gbeen
na.

Ala a yamaan nakɛndɛyama nən

¹⁴ A falama nən nayi, fa fala,
“Ɛ kirani tɔn ki fajɪ,

* **57:9:** Waxatina nde, Manga gbeeni ito findixi suxurena nde nan na.

ε kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma yamaan yεε ra.”

15 Amasoto kore xonna Ala matexina ito nan falaxi, naxan na yi habadan, naxan xili sarijan, a naxa, “N daxi yire matexi sarijanxin nin, koni n mon muxu jaxankataxine xon naxanye e yete magodoxi alogo n xa muxu nii saxalexine rasewa.

16 N mi luma yalagin tiye waxatin birin, n mi luyε xoloxi habadan, bayo muxune niin bama nen n yetagi nayi, n naxanye daxi, ne yi raxori.

17 N boren bata te Isirayila kaane ma lan e hake tongoxine fe ma mileni, n yi e jaxankata, n yi n yetagin luxun e ma n ma xoloni. Anu, e tengbesenxin bata lu e borena kiraan xon.

18 N bata e kewanle to, koni n na e yiyalanma nen, n yi ti e yεε ra, n mon yi e madenden, e nun naxanye sunuxi e foxo ra.

19 N tantun falan sama nen e de. Bore xunbeli defexin yi lu muxune xa naxanye makuya e nun naxanye maso!

N na e rakendeyama nen.” Alatala naxa na kiini.

20 Koni muxu jaxine luxi nen alo foxo igen naxan walanxi ayi naxan mi noe a raxare naxan walanye boron nun laxon nakelima.

21 N ma Ala naxa, “Bore xunbeli mi muxu jaxine xa!”

58

Sunna naxan nafan Ala ma

1 Sonxo i xuini texin na! I xuini te han alo xota xuina, i n ma yamana murutena fe rali e ma, i yi Yaxuba yixetene yulubina fe fala e xa!

2 E waxi n tan nan fen fe yi lxo yo lxo, e sobe soxi n ma kiraan kolon feni, alo yamaan naxanye yi tinxinyaan ligama

naxanye mi e mexi e Alaa kiti kendene ra.

E n maxodinma

a n xa kiti tinxinxine sa e xa.

3 E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,

xa i mi a toma?

Nxu nxu yete toroma nanfera,

xa i mi na yatexi?”

Anu, ε na sunna suxu laxon naxan yi,

ε ε rafan feene nan ligama,

ε yi ε walikene jaxankata.

4 E nema sunni,

sonxo sonxon nun yengene na a ra,

ε bonbon ti a jaxin na.

Koni xa ε sunna suxu alo to,

ε xuiin mi Ala lima.

5 N na ε xaranxi na sunna sifan nan ma ba

alogo tun muxun xa a yete toro lxonanda yi,

alogo tun muxun xa a xun sin

alo sexena,

a yi sunu dugine ragodo a ma,

a yi a sa xubeni.

ε na nan ma ba, a sunna,

laxon naxan nafan Alatala ma?

6 N na ε xaranxi sun suxu kiini ito nan ma:

ε yolonxon jaxine ba muxune ma,

ε konyine fulun,

ε muxu jaxankataxine xoroya

ε xun xidi wudine birin kala.

7 Feni itoe xa mi a ra ba:

ε donseni taxun ε nun kametone ra,

ε yigelitone yigiya ε konni,

yigiyade mi naxanye yii,

ε dugin so muxune yii,

marabenna naxanye ma,

ε ba ε xun xanbi soε ε ngaxakedenne yi?

8 Nayi, ε yanbanma nen

alo kuye bamatona

ε yi kendeya mafuren,

ε tinxinyaan yi ti ε yεε ra,

Alatalaa binyen yi ε kantan ε xanbi ra.

9 Nayi, ε xinla tima nen,

Alatala yi ε yabi,

ε xui raminima nen a ma,

a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra!”

Xa ε konyiya feene masiga ε konna ra,

ε ba ε yii sonla tiye bonne ra,

ε ba fala jaxine tiye,

10 xa ε ε yeτε fi kametone fe ra,
ε muxu naxankataxine ralugo,
nayi, ε yanbanma nen dimini,
kaεen yi lu ε xa alo yanyi tagina.

11 Alatala tima nen ε yeε ra waxatin
birin,
a yi ε rawasa tonbonni,
a yi ε fati benden senbe so.
Nayi, ε luma nen alo nako ige saxina,
alo tigin naxan mi xarama.

12 Yire kalaxi fonne mon tima nen ε
barakani,
ε benbane banxi kalaxine mon yi
beten sa,
a yi fala ε ma, a “Yinna yinle yiton
muxun naxanye kirane nun
daxodene rafalama.”

Matabu Loxona fe

13 Xa i yeτε suxu Matabu Loxon kala
feen ma,
i ba i yeτε rafan feene lige n ma loxo
sarijanxini,
xa i a fala Matabu Loxon ma,
a “sewa loxona,”
i yi a fala Alatalaa loxo sarijanxin ma,
a “loxobinyena,”
i yi a binya,
i mi siga i yeτε a kiraan xon,
i mi i yeτε rafan fe liga
hanma i fala fuune ti,
14 nayi, i sewama nen Alatala yi,
n yi i rate boxon yire matexine fari,
n yi i balo i benba Yaxuba keen na.
Alatala de xuiin nan na ra.

59

Yulubin naxanye ε masigama Alatala ra

1 Alatala yiin mi dungi,
a yi ε rakisi.
Tuli xori mi a ra
naxan mi ε xuiin name.
2 Koni ε hakene nan ε masigama ε Ala
ra,
ε yulubine nan a yetagin luxunma ε
ma,
naxan a ligama a mi ε xuiin namema.
3 Bayo faxes ti wunla ε yiine ra,
ε yiine hake feene yi,
wulena ε de,
tinxintareya falan nan ε lenna ma.

4 Muxu yo mi a mawugama tinxinni,

muxu yo mi kitin yebama jandini,
muxune yigi saxi e fala fuune nun
wule falane nin.

Fe kobin muxune kui
alo e fudi kanna na a ra,
e yi lu hakene bare.

5 E koso xelene birama,
e yalane yitonma muxune yeε ra
alo simisamana.

Naxan na e xelene don,
na yi faxes,

anu xa keden bo,
sari naxin nan minima a kui.

6 E fan mi yalani tonma dugin xan na
de,
e mi noε e ragenla luxunne e yii foxone
ra.

Hakene nan ne ra,
gbalon nan tun e yiine ra.

7 E sanne e rasigan fe naxini mafuren!
E mafura sontarene wunla ramine,
e miriyane naxu,
gbalon nun kalan nan e kirane xon.

8 E mi boε xunbenla kiraan kolon.
Kiti kenden mi e kiraan xon.
E kira yifuxine nan nafalama e yeτε
xa,
naxan yo na siga e xon,
na mi boε xunbenla sotoma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

9 Nanara, kiti kenden makuya en na
tinxinna mi a masoma en na.
En yengi kenenna ma,
koni en dimin nin!
Kenenna na,
koni en sigan tima banban dimin nin.

10 En tantanma
alo danxutone nema sigan tiye
banxin xon,
a luxi alo en yeε mi na,
en tantanma.

En na en sanna radinma yanyin na
alo fitirin na a ra.

En luxi nen
alo faxes muxune niiramane ye.

11 En sonxoma alo kanko xajene,
en kutunma alo ganbane.
En yengi a ma kiti kenden xa sa en xa,
koni na mi ligama!
En yengi kisin ma,
koni a makuya en na!

12 Amasoto naxo matandine gbo i tan
Ala yetagi,

nxo yulubine serayaan bama nxu xili
ma,
nxo matandine nxu foxo ra,
nxu nxu hakene kolon:
13 Nxu bata murute,
nxu Alatala yanfa,
nxu yi nxu masiga nxo Ala ra.
Nxu gballo feene nun murute feene
nan falama,
nxu wulene fala nxu bata naxanye
yiton nxu bojeni.

14 Nanara, nxu nxu mema kiti kendena,
tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!
Lannayaan bata kala yamani,
jondi fala mi na.
15 Lannayaan bata lo ayi,
naxan na a me fe jaxin na,
na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerusalen yi

Alatala yi a to a kiti kendena mi fa na
mume,
na yi rajaxu a ma.
16 A yi a to a muxu faji keden peen mi
na.
Na yi a ratere na
fa fala a solona muxu mi na.
Nayi, a yeteen yi marakisin ti,
a tinxinyaan yi findi a mali seen na.
17 A yi tinxinyaan findi a kanke ye
masansanna ra,
a yi kisin findi a xunna makantan
wure komotin na,
a gbee joxon yate a dugin na,
a yi a yete rabilin a xanuntenya gbeen
na
alo doma gbeena.
18 A muxune birin kewanla saranma
e ra nen,
a yi fitinan nagidi a yenge faane ma
a yi a gbeen joxo a yaxune ma,
a yi ige tagi boxone saran
alo a lan e ma kii naxan yi.
19 Nayi, muxune gaxuma nen Alatala
xinla yee ra
sa keli sogeteden ma
han sa dexo sogegododen na.
Yaxune na fa alo baana,
Alatala de foyena e radinma ayi nen.
20 Xunba tiin fama nen Siyon taani
Yaxuba yixetene xa

naxanye na xete e Ala matandine foxo
ra.

Alatalaa falan nan na ra.

21 Alatala naxa, "N ma layirin ni
ito ra nxu nun ne tagi: N ma Nii
Sarijanxin naxan e ma, e nun n ma
falane n naxanye rasoxi e de, ne mi
bama e de, e mon mi bama e diine de, e
mon mi bama e diine yixetene de keli
iki ma han habadan!" Alatala naxa
na kiini.

60

Alatalaa binyen Yerusalen yi

1 E keli, e yanban,
amasoto e kenenna bata fa.
Alatalaa binyen bata te
alo sogena, a degema e xun ma.
2 E a mato, dimin bata sin boxon ma
e nun dimin gbeen yamanane xun
ma,
koni Alatala bata mini kenenni e tan
xun ma,
a binyen yi godo e ma.
3 Siyane sigan tima e kenenni
e mayiyalanna yi kenenna fi mangane
ma
alo sogen tematona.
4 E yee rakonin e rabilinni:
birin e malanma, e fama e fama.
E dii xemene fama sa keli yire
makuyeni,
e dii temene maxalima muxune yii
kanke.
5 E na a to, e sewan gboma ayi nen,
e bojen dinma nen sewani, e jaxan,
bayo foxo igen nafunle e xun sama e
ma nen,
siyane nafunle yi fa e ma.
6 Jogome kurune luma nen e ya-
manan birin yi,
Midiyan nun Efa bonsonne jogome
kendene.
Muxune birin fama nen xemaan nun
wusulanna ra e xon
sa keli Saba yamanani,
e fa Alatalaa binyen naliye.
7 Kedari* bonsonna xuruse kurune
birin malanma nen e konni,
Nebayoti bonsonna xuruseene luma
nen e sagoni,

* 60:7: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen seboxi Dunuja Folon 25.13 kui.

e ba saraxa gan daxine ra n ma
saraxa ganden fari,
e yi rafan n ma.

N yi a liga n ma banxi n̄r̄oxin yi n̄r̄o
han!

8 Ndee ne ra
naxanye tunganma alo kundana,
alo ganban naxanye tunganma siga e
t̄ɛɛn ma?

9 Ige tagi b̄ox̄one yigi saxi n tan nin,
Tarasisi kunkine sigama kunkin
bonne ȳɛɛ ra,
sa fa ε diine ra sa keli yire makuyeni
e nun e gbeti fix̄ɛn nun e x̄ɛmana
Alatalaa xinla fe ra, ε Ala,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
naxan n̄r̄on fixi ε ma.

10 X̄oj̄ɛne m̄on ε taan makantan yinna
tima n̄ɛn,
e mangane yi findi ε walik̄ene ra,
bayo n na ε n̄axankata n̄ɛn n ma x̄ol̄o
gbeeni,
koni n kininkininma n̄ɛn ε ma n ma
hinanni.

11 E taan so d̄ɛɛne luma n̄ɛn nabixi
habadan,
e mi balan̄j̄ɛ k̄ōɛɛn na e mi balan̄j̄ɛ
yanyin na,
alogo siyane nafunle xa so ε konni,
e nun e mangane nun e f̄ox̄o ra birane.

12 Bayo, siyaan nun yamanan nax-
anye mi wale ε tan xa,
ne halagima n̄ɛn.
E rax̄rima n̄ɛn fefe!

13 Liban yamanan binyen fama n̄ɛn ε
konni,
f̄of̄one nun gbin̄j̄ɛne nun xarinne
birin
alogo e xa fa n ma yire sarijanxin
nayabu,
alogo n xa n san tiden binyen nagbo
ayi.

14 E n̄axankata muxune diine fama
n̄ɛn,
e fa e felen ε ȳɛtagi,
muxun naxanye ε rapaxuxi,
ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.
E yi a fala ε ma,
a “Alatalaa taana,

Isirayilaa Ala Sarijanxina taana,
Siyon.”

15 E yi rabejinxi, ε rapaxu,
muxu yo mi yi fa danguma ε konni.
Iki, n xunna kenla fima ε ma n̄ɛn
habadan,
n yi ε findi s̄ɛwa xunna ra mayix̄ɛt̄ɛ
nun mayix̄ɛt̄ɛne xa.

16 E siyane nun e mangane nafunle
donma n̄ɛn,
nayi, ε yi a kolon
a n tan nan Alatala ra
naxan ε rakisima,
ε xunbamana, Yaxubaa Ala Senb̄ɛmana.

17 N x̄ɛmaan̄ nafama n̄ɛn ε ma sulan
n̄ox̄oni,
e nun wure gbetina wure f̄or̄ɛn
n̄ox̄oni.
N sulan nafama ε ma n̄ɛn wudin
n̄ox̄oni,
e nun wuren na ḡɛm̄ɛn n̄ox̄oni.
N ȳɛɛratine nun kuntigine fi ε ma
naxanye b̄oj̄ɛ xunbenla nun
tinxinyaan nasoma.

18 Gbalona fe mi fa m̄ɛma ε yamanani,
hanma kalana hanma halagina ε
b̄ox̄on danne ra,
ε yi ε taan makantan yinna xili sa
“Marakisina,”
ε yi ε taan so d̄ɛɛne xili sa “Tantunna.”

19 Sogen xa mi fa findima ken̄ɛna ra
ε xa yanyin na,
hanma kike d̄ɛḡɛna k̄ōɛɛn na,
koni Alatala nan fa findima ken̄ɛna
ra ε xa habadan,
ε Ala yi findi ε binyen na.

20 Sogen mi fa birama ε konni s̄on̄on,
kiken mi fa godoma ε konni,
bayo Alatala nan findima ken̄ɛna ra
ε xa habadan
ε sunu l̄ox̄one yi nan.

21 Nayi, tinxin muxune nan tun fa
luma ε yamanani,
yamanan findima n̄ɛn e gbeen na
habadan.
E tan findima n̄ɛn n ma sansi sonla ra,
n naxan sixi n yiine ra,
alogo e xa n ma binyen mak̄ɛɛn.

22 Naxan xurun ε tagi,

na muxu wuli keden naminima nɛn,
muxudina ε tagi,
na bɔnsɔnna yi findi siya sɛnbɛmaan
na.
N tan Alatala,
n na feene rabama nɛn mafuren,
e waxatin na a li.

61

Marakisi xerana

¹ Marigina Alatalaa Niina n yi,
bayo Alatala bata n sugandi,
a n xa Xibaru Fajin nali yigelitɔne
ma,
a bata n nasiga
a n xa muxu bɔnɛ kalaxine mali,
a n xa xɔɔya feen kawandin ba suxu
muxune xa,
e nun kasorasane bejin fena.
² N yi Alatalaa hinan jɛɛna fe rali
e nun en ma Ala gbeeɔxɔ lɔxɔna,
alogo n xa muxu sunuxine madɛnden,
³ naxanye wugama Siyon taani,
n yi ne ralimaniya.
Benun e xa xuben sa e xunni sununi,
n yi mangaya kɔmɔti fajin so e xun
na,
n sɛwa turen sa e xunni
benun a xa findi sunun na,
n tantun dugin nagodo e ma
benun a xa findi xaxili kalan na,
alogo muxune xa a fala e ma misaala
ra
fa fala muxu tinxinxine alo warine,
Alatala muxun naxanye rasabatixi
alogo a binyen xa makɛnɛn.

⁴ E mɔn singe ra fonne taa xɔnne tima
nɛn,
e yire kalaxi fonne yitɔn
e yi taa rabɛɔnɔxine ti,
ɔnaxanye kalaxi
xabu mayixɛtɛ danguxine.

⁵ Xɔnɛne findima nɛn ε xuruse rabane
ra,
siya gbɛtɛne diine yi findi ε xɛɛ biine
nun manpa bili nakɔ walikɛne
ra.

⁶ Koni a falama ε tan ma nɛn,
a Alatalaa saraxaraline,
a fala ε ma,
a en ma Ala batu muxune.
E baloma nɛn siyane nafunle ra,
ε yi ε kanba e binyeni.

⁷ Benun ε xa yagi,
ε seene dɔxɔde firin sɔtɔma nɛn.
Benun ε xa rayarabi,
ε gbelegbelema nɛn sɛwani ε kɛɛna fe
ra.
E yi kɛɛn dɔxɔde firin sɔtɔ ε yamanani
ε yi habadan sɛwan sɔtɔ.

⁸ Bayo, kiti kɛnden nafa n tan Alatala
ma,
muɔan nun tinxintareyaan naɔaxu n
ma.
N na ε saranma nɛn n ma tinxinni,
n yi habadan layirin xidi en tagi.
⁹ E bɔnsɔnna kolonma nɛn siyane tagi,
ε yixɛtɛne yi kolon yamanan muxune
birin ye.
Naxan yo na e to,
a a kolonma nɛn
a Alatalaa duba diine nan e ra.

Ala wali fajin kolon betina

¹⁰ N sɛwama nɛn Alatala yi,
n niin yi sɛwa n ma Ala yi,
bayo a bata n maxidi marakisi dugine
yi,
a yi tinxinyaan nagodo n ma
alo domana,
alo xɛmɛn jaxalandi kanna a xunna
maxidima kii naxan yi alo
saraxaralina
alo jaxalandina a maxidi seene soma
kii naxan yi.
¹¹ Marigina Alatala tinxinyaan
nun tantunna raminima nɛn
siyane birin yetagi
alo bɔxɔn soli seene raminin kii
naxan yi,
alo nakɔn sansine ramini kii naxan
yi.

62

Yerusalɛn taan nakisi fena

¹ Siyon taana fe ra,
n mi n dunduma,
Yerusalɛn ma fe ra,
n mi n naxarama,
han a tinxinyaan yi makɛnɛn
alo sɔgen tematɔna,
a marakisin yi mayilen
alo xaye xidi dɛɛne dimini.
² Nayi, siyane ε tinxinna toma nɛn
mangane birin yi ε binyen to,
ε yi xili nɛnɛn sɔtɔ,
Alatala na naxan fala a dɛɛn na.

3 Ɛ findima nen manga kəmōti may-ilenxin na Alatala yii,
e nun mangaya taxamaseri namuna
ε Ala yii.

4 A mi fa falama ε ma sənən,
fa fala “Yama rabeyinxina.”
A mi fa falama ε bəxən ma sənən
fa fala “Bəxə raxərixina.”

Koni ε xili bama nen
fa fala “N bafan yirena,”
a fala ε bəxən ma
fa fala “Naxalan futuxina.”

Bayo ε rafan Alatala ma,
a findima nen ε bəxən kanna ra.

5 Ɛ diine ε yamanan masuxuma nen
alo banxulanna sungutunna futuma
kii naxan yi,
ε yi findi səwan na ε Ala xa
alo naxalandina a xəmən nasəwama
kii naxan yi.

6 Yerusalən kaane, n bata kantan tiine
dəxə ε taan makantan yinna
xuntagi,

kəeen nun yanyin na,
e mi e dunduma.

Ɛ tan naxanye taana fe rabirama
Alatala ma

ε nεma a maxandε,
ε nama ε matabu de!

7 Ɛ mən nama tin
a fan xa a raxara
han a yi Yerusalən rasabati,
bəxə xənna muxune birin yi a tantun.

8 Alatala bata a kələ a yiifanna nun a
sənbe gbeeni, a naxa,

“N mi fa ε bogi seene soma ε yaxune
yii e balon na mumε,

xəjəne mi fa ε manpa nenen minjε
mumε,

ε wali xənna.

9 Koni naxanye bogi seene xabama,
ne nan e donma
e Alatala tantun,
naxanye na manpa bogine malan,
ne nan e igen minma
n ma yire sarijanxin yinna kui.”

10 Ɛ mini,

ε mini taan so deene ra!

Ɛ kirani tən yamaan yeε ra!

Ɛ kiraan nafala,

ε a rafala, ε gεmεne ba a xən,

ε taxamasenni te, a siyane xa fa.

11 Ɛ a mato, Alatala a xuiin naminima
han bəxən danne ra,

a naxa, “Ɛ a fala Siyon kaane xa,
ε naxa, ‘Ɛ a mato,

ε rakisimaan fama!

Ɛ a mato, a fama

e nun a muxu sətəxine,

a kəntənna biraxi a fəxə ra.’ ”

12 A falama nen ne ma

a “Yama Sarijanxina,

Alatalaa Muxu Xunbaxine.”

A falama nen ne ma

a “Ala Yamaan Naxan Xən Fenxi,

Taan Naxan Mi Fa Rabeyinxi.”

63

Ala gbeeyəxə ləxəna

1 Nde ito ra

naxan fama sa keli Edən yamanani,

naxan keli Bosara taani,

dugi gbeela ragodoxi a ma,

a maxidixi dugi mayilenxini,

a sigan tima xunna kenli,

a sənben binyeni?

Ala naxa, “N tan na a ra,

naxan falan tima tinxinni

naxan muxune rakisima a sənbeni.”

2 Nanfera i ya dugine gbeeli

alo naxanye manpa bogine yi-

bodonma manpa ige badeni?

3 Ala naxa, “N kedenna nan yi manpa

bogine yibodonma manpa ige

badeni

siyane muxu yo mi yi n fεma.

Nayi, n yi e yidin n ma xələni,

n fitinaxin yi e yibodon,

e wunla yi xuya n ma dugine ra,

e yi gbeeli.

4 Bayo gbeeyəxə ləxəna fe yi n bəjəni.

N ma yamaan xunba jεen bata a li.

5 N muxune fen nen,

koni muxu yo mi fa n mali!

N kabε na feen ma,

fa fala muxu yo mi fa n sənbe so.

Nayi, n yeεen yiin nan marakisini

tən,

n ma xələn yi findi n sənben na.

6 N yi yamanane yibodon n ma xələni,

n fitinaxin yi e halagi,

n yi e wunla xuya bəxən ma.”

Marabirana Alaa wali fajine ma

7 N na Alatala hinan wanle rabirama

nen muxune ma,

a lan a xa tantun naxanye fe ra,

Alatala feen naxanye birin ligaxi en
 xa,
 a fanna Isirayila yamaan xa naxan
 gbo,
 a naxan birin ligaxi a kininkininna
 nun a hinan gbeeni.

⁸ Bayo, a bata yi a fala, a naxa,
 “N ma yamaan nan e ra yati,
 n ma diin naxanye mi n yanfe!”
 A yi findi e rakisimaan na.

⁹ E tɔrɔne birin yi a fan tɔrɔ,
 malekan naxan a yetagi,
 na yi e rakisi.
 A yeteen yi e xunba a xanuntenyaan
 nun a kininkininni.

A tan nan e tongo,
 a e mali waxati danguxine birin yi.

¹⁰ Koni e murute nen,
 e yi a Nii Sarijanxin nafɔrɔ a ma.
 A yi findi e yaxun na,
 a tan yeteen yi e yenge.

¹¹ Nayi, waxati danguxine fe yi rabira
 a yamaan ma, Musaa wax-
 atina,
 e yi a fala, e naxa,
 “Ala minen naxan e ragidi baani,
 e nun a yamaan yeeratine?”

A minen,
 naxan yi a Nii Sarijanxin nagodoma
 e tagi?

¹² Naxan a yii senbemaan makenen
 Musa xa,
 a yi lu a xɔn,
 a yi igeni taxun e yetagi,
 alogo a xinla xa lu habadan.

¹³ Nde yi tixi e yee ra dangu tilinna
 xɔnna ma?
 E mi e sanna radin
 alo soon nema a giye tonbonni.

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi e xali
 matabuni
 alo xuruseen naxan godoma lan-
 banni.
 I tixi i ya yamaan yee ra na kii nin
 i yi xili binyen sɔtɔ.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yee masa nxu ma keli kore,
 i nxu mato,
 sa keli i dɔxɔde sarijanxi nɔrɔxini.
 I ya xanuntenya gbeen nun i senbe
 gbeen minen?

Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya
 kininkininna toma.

¹⁶ Anu, i tan nan nxu fafe ra!
 Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu
 kolon,
 xa nxu benba Isirayila fan mi nxu
 kolon,
 i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
 i xili nen, Nxu Xunbamana
 xabu to mi na ra.

¹⁷ Nanfera Alatala,
 i nxu makuyama i ya kiraan na,
 i nxu bɔɔneni xɔdɔxɔ
 alogo nxu nama gaxu i yee ra?
 I mɔn xa fa i ya walikene fe ra,
 i kee bɔnsɔnna fe ra.

¹⁸ Yamanan findixi nen i ya yama
 sarijanxin gbeen na waxatidi
 tun,
 nxu yaxune yi i ya yire sarijanxini
 bodon.

¹⁹ Xabu waxati xunkuye
 nxu luxi nen
 alo i mi yi muxun naxanye kari ra,
 e nun i xinla mi falama naxanye xun
 ma.
 Xa i yi kuyeni bɔe nun,
 xa i yi gode nun,
 geyane yi yimaxama i bun ma nen.

64

¹ Alo tee degen tee wolonna ganma kii
 naxan yi,
 igen yi a ramini teen ma,
 i yaxune i xinla kolonma na kii nin,
 siyane birin yi xuruxurun i yetagi.

² I fe magaxuxine liga nen,
 nxu yengi mi yi naxanye ma
 i godo nen,
 geyane yi yimaxa i yee ra.

³ Xabu a rakuya, a munma kolon,
 tuli yo munma a me,
 yeen munma a to singen,
 fa fala alana nde na,
 ba i tan na
 muxuna a yigi se naxan yi,
 a yi a mali.

⁴ I muxuni suxuma
 naxan tinxinna ligama sewani,
 naxan a xaxili luma i ya kiraan xɔn.
 Koni i bata xɔlɔ
 bayo nxu luxi yulubin nan lige wax-
 atin birin.

Nayi, nxu kisima di?

⁵ Nxu birin bata lu

alo se haramuxine,
 nxu kɛwali tinxinxine birin luxi
 alo dunkobi xɔsixinina.
 Nxu birin xarama ayi
 alo ɲɔxɔnde xarene,
 nxu yulubine nxu xalima alo foyena.
 6 Muxu yo mi na naxan i xinla
 xandima,
 a yi kata, a bira i fɔxɔ ra.
 Bayo i bata i yɛtagin luxun nxu ma,
 i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe
 ra.

7 Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.
 Fɛɲɛ bɛndɛn nan nxu tan na,
 fɛɲɛ rafalan nan i tan na.
 I tan nan yii fɔxɔ nxu tan birin na.
 8 Alatala, i nama xɔlɔ han a dangu ayi,
 nxu yulubine fe nama rabira i ma
 han habadan.
 Yandi, nxu mato,
 i ya yamaan nan nxu birin na!
 9 I ya taa sariɲanxine bata findi ton-
 bonne ra.
 Siyon taan bata findi tonbonna ra,
 Yerusalɛn taan bata findi yire
 rabɛɲinxin na.
 10 Nxɔ Ala Batu Banxi sariɲanxi
 nɔrɔxina,
 nxu benbane yi i tantunma dɛnaxan
 yi,
 tɛɛn bata na gan.
 Nxu rafan se kɛndɛne birin bata kala.
 11 Alatala, tɔrɔni ito birin yi,
 i mɔn mi fe ligama?
 I mɔn luma dunduxi nɛn,
 i yi nxu ratɔrɔn han a dangu ayi ba?

65

Kiti famatɔna

1 Naxanye mi yi n maxɔdinma,
 n bata n yɛtɛ yita ne ra.
 Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.
 Yamaan naxan mi yi n maxandima n
 xinli,
 n yi a fala ne xa, n naxa,
 “N tan ni i ra! N tan ni i ra!”
 2 N na n yiini bandunma yama mu-
 rutɛxin xa fɛriɲɛn gbɛn,
 naxanye sigan tima kiraan xɔn
 naxan mi fan,
 e lu e yɛtɛ miriyane fɔxɔ ra.

3 Yamaan na a ra
 naxan n naxɔlɔma n yɛtagi
 e saraxane bama kide nakɔne yi
 e wusulanne gan saraxa gande
 bitikidi daxine fari,*
 4 e dɔxɔma gaburu yirene yi,
 e kɔɛɛn nadangu faranne ra,
 e xɔsɛ subene don.
 Donse haramuxine nan e goronne
 kui.
 5 E a falama, e naxa,
 “I masiga, i nama i yiin din n na,
 n ma sariɲanna nɔrɔn gbo i ma.”
 Na falana n tɔrɔma
 alo tɛɛ tutina n ɲɔɛni,
 tɛɛn naxan luma dɛgɛ waxatin birin.
 6 Koni ito nan sɛbɛxi n yɛtagi:
 N mi n dundɛ na feene ma mumɛ,
 n na e saranma nɛn a dɛfexin na yati!
 7 N na e hakɛne yatɛma nɛn
 e nun e benbane hakɛne!
 E to wusulanna gan saraxan na
 geyane fari
 e n naxɔlɔ yire matexine fari,
 n na e saranma nɛn e kɛwali fonne ra
 a dɛfexin na.
 N tan Alatala naxa na kiini.

8 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ige ɲaxumɛn na to manpa bogi
 tɔnsɔnna naxan yi,
 muxune a falama nɛn, e naxa,
 ‘I nama a kala,
 bayo se fajina nde a yi!’
 N tan fan a ligama na kii nin n ma
 walikɛne fe ra,
 alogo e birin nama halagi.
 9 N mayixɛtɛna nde raminima nɛn
 Yaxuba bɔnsɔnni,
 n yi n ma geyane findi Yuda bɔnsɔnna
 ndee gbeen na,
 n naxanye sugandixi,
 e yi findi ne kɛɛn na,
 n ma walikɛne yi dɔxɔ e yi.
 10 Sarɔn yamanan yi findi xuruse
 rabaden na,
 Akori lanbanna yi findi ɲinge kurune
 saden na
 n ma yamaan xa naxan n fenma.”
 11 “Koni ɛ tan naxanye ɛ mɛma Alatala
 ra,
 ɛ ɲinan n ma geya sariɲanxin xɔn,

* 65:3: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

ε yi donseene rafala Gadi suxuren xa
 ε yi igelengenne rafe dɔlɔ basanxine
 ra Meni suxuren xa,
 12 n sayaan nan nagidima ε ma silan-
 fanna ra.
 Ε birin ε xinbi sinma nɛn,
 ε kɔε raxaba,
 bayo n bata xinla ti,
 ε mi n yabi,
 n falan ti, ε mi ε tuli mati n na.
 Naxan naxu Ala yεε ra yi,
 ε yi na liga,
 naxan mi rafan n ma,
 ε yi na sugandi.”

13 Nanara, Marigina Alatala ito nan
 falaxi,
 a naxa, “N ma walikene e dεgema nɛn,
 koni kamena ε tan suxuma nɛn.
 N ma walikene e minma nɛn,
 koni min xɔnla ε tan suxuma nɛn.
 N ma walikene sɛwama nɛn,
 koni ε tan yarabima nɛn.

14 N ma walikene e xuini tema nɛn
 naxanni
 e bɔnɛn sɛwaxin na,
 koni ε tan, ε xuini tema nɛn sɔxɔlɛn
 nin,
 ε bɔnɛ kalaxin na,
 ε gbelegbele nii rafɔrɛni.

15 Ε xinla findima nɛn danga ti seen
 na n ma muxu sugandixine xa,
 e naxa,
 ‘Marigina Alatala xa i fan faxa alo
 ne!’
 Koni n ma walikene tan xili gbete
 sɔtɔma nɛn.

16 Naxan na duban ti yamanani,
 na duban tima nɛn Ala nɔndin kanna
 xɔn ma.
 Naxan na a kɔlɔ yamanani,
 na a kɔlɔma Ala nɔndin kanna nin,
 bayo ninan tima nɛn tɔrɔ danguxine
 xɔn ma,
 e bama nɛn n yɛtagi.

17 Amasɔtɔ n kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ
 xɔri nɛnɛn dama nɛn,
 ninan yi ti waxati danguxin xɔn,
 miri mi fa tima a xɔn mumε!

18 Koni ε sɛwama nɛn han habadan,
 ε lu naxanni na fe ra n naxan dama.
 Bayo, n Yerusalɛn dama sɛwan nan
 xili yi
 a muxune yi lu naxanni.

19 N Yerusalɛn findima nɛn sɛwan na
 n xa
 n yi naxan n ma yamani.
 Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi
 fa mɛma a yi sɔnɔn.

20 A mi fa ligama mɛnni
 diin bari nɛnɛn yi faxa,
 a na xii dando ti,
 hanma fonne mi e siimayaan dεfe,
 bayo muxun naxan mi forixi e tagi,
 na mi faxe nɛε kɛmɛn xanbi.
 Yulubi kanna naxan ma siimayaan
 mi danguma nɛε kɛmɛn na,
 na yatɛma dangatɔn nan na.

21 E banxine tima nɛn,
 e dɔxɔ e kui,
 e sansine sima nɛn,
 e yi e bogine don.

22 E mi fa banxine tima,
 muxu gbete yi dɔxɔ e kui.
 E mi fa sansine sima,
 muxu gbete yi e bogin don,
 bayo n ma muxune siimayaan luma
 nɛn
 alo wudina,
 n ma muxu sugandixine sɛwama nɛn
 e wali xɔnne fe ra.

23 E mi fa walima fuuni,
 e mi fa diine barima,
 gbalon yi e sɔtɔ,
 bayo e findima yamaan nan na
 Alatala barakan sama naxanye fe yi,
 e tan nun e yixɛtene.

24 Nayi, benun e xa n maxandi,
 n bata e yabi,
 e nɛma falan ti, n bata e xuiin namε.

25 Kankon nun yεxεε diina e dεgema
 nɛn e bode xɔn,
 yatan sɛxɛn donma nɛn alo ninjena,
 burunburunna yi findi sajin balon
 na.
 E mi fe naxi yo ligama,
 kala yo mi fa tiyε n ma geya
 sarijanxin yire yo yi!”
 Alatala naxa na kiini.

66

Ala batu ki kɛndɛna

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Kore xɔnna nan n ma manga gbɛdɛn
 na,
 bɔxɔn yi findi n san tiden na.
 Ε nɔε banxin mundun tiyε n xa,
 n ma matabuden findε minɛn na?”

2 N tan nan seni itoe birin daxi,
e yi lu na.
Nayi, n na n yeɛn tima muxun sifani
ito nan na:
tɔrɔ muxun naxan niin sɔxɔlexi,
naxan xuruxurunma gaxuni n ma
falan bun.”
Alatalaa falan nan na ra.

3 Naxan na ɲingen ba saraxan na
na yatema nɛn alo muxu faxana,
naxan na yeɛɛn ba saraxan na,
na luxi nɛn alo a baren nan faxama,
naxan na bogi se saraxan ba,
na luxi nɛn
alo a xɔsɛn wunla nan nalima n ma,
naxan na wusulanna gan,
na luxi nɛn
alo a suxuren nan kima,
na muxune birin biraxi e yete kirane
nan fɔxɔ ra,
e haramu feene yi rafan e ma.

4 N fan fe xɔdɛxɛn nan nagidima e ma.
N na e gaxu feen nafama nɛn e ma,
bayo n bata xinla ti,
muxu yo mi a ratin,
bayo n bata falan ti,
muxu yo mi a tuli mati n na.
Koni naxan naɲaxu n ma,
e yi na liga,
naxan yo mi rafan n ma,
e yi na sugandi.

Ala a yamaan madɛndɛnma nɛn

5 ɛ tuli mati Alatalaa falan na,
ɛ tan naxanye xuruxurunma gaxuni
a falan bun ma.
A naxa, “ɛ ngaxakedenne ito nan
falaxi,
ɛ raɲaxu naxanye ma,
naxanye e mɛma ɛ ra n xinla fe ra,
e naxa, ‘Alatala xa a binyen mayita,
nxu yi ɛ sɛwan to!’
Koni e tan nan yagima.

6 Sɔnxɔ xuiin minima nɛn taani!
Gbelegebe xuiin yi mini Ala Batu
Banxini!
Alatala nan a yaxune saranma e
kɛwanle ra.”

7 “Benun a kuiin xa keli a ra,
a bata diin xali,
benun a xa diin barin xɔlɛn kolon,
a bata a dii xɛmɛn bari!

8 Nde bata na fe sifan mɛ singen?

Nde bata na fe sifan to singen?
Yamanan tiye lɔxɔ kedenni ba?
Siyana nde nɔɛ sɔtɛ lɔxɔ kedenni ba?
Anu, Siyon taan luxi nɛn
alo ɲaxalan fudikanna,
a kuina a xɔlɔ fɔlɔxi nɛn tun,
a yi a yamaan bari!”

9 Alatala naxa,
“N tan dii bari waxatin nafɛ ba,
diin mi bari?
Xa n tan nan diin barin nagidixi,
n tondɛ na ma ba?”
ɛ Ala naxa na kiini.

10 ɛ ɲaxan Yerusalɛn kaane xɔn,
a xa findi ɛ sɛwa xunna ra,
a rafan ɛ tan naxanye birin ma!
ɛ ɲaxan Yerusalɛn kaane xɔn han,
ɛ tan naxanye birin sunuxi a fe ra.
11 Amasɔtɔ, a luma nɛn alo ɛ nga,
ɛ yi a xiɲɛn min, a yi ɛ madɛndɛn.
ɛ lugoma nɛn,
ɛ yi a fanna nun a binyen kolon.

12 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N bɔɲɛ xunbenla rasigama Yerusalɛn
ma nɛn alo baana,
e nun siyane nafunla alo fufana.
ɛ xiɲɛn minma nɛn, ɛ yi banba,
ɛ masugusugu xinbin fari,

13 alo muxuna nga a madɛndɛnma kii
naxan yi,
n fan ɛ madɛndɛnma na kii nin.
ɛ madɛndɛnma nɛn Yerusalɛn taani.”

14 ɛ na toma nɛn,
ɛ bɔɲɛn yi lu sɛwaxi,
ɛ mɔn yi sabati alo sɛxɛna.
Alatala a sɛnben yitama nɛn a wa-
likɛne ra,
a yi a xɔlɔn yita a yaxune ra.

15 Bayo Alatala fama tɛɛn nan na,
a yeɲɛ so wontorone luxi
alo wuluwunla,
alogo a fitinaxin xa a xɔlɔn nakamali
a kɔnkɔ xuiin yi rakamali tɛɛ dege
gbeen na.

16 Alatala muxune birin makitima
nɛn
tɛɛn nun silanfanna ra.
Alatala muxu faxaxine rawuyama
ayi nɛn.

17 Naxanye e yitɔnma,
e yete rasariɲan
alogo e xa siga kide nakɔne yi,

e biraxi e bode fɔxɔ ra,
 siga nakɔɔn tagini,
 e tan naxanye xɔsɛ subene nun
 sulumɛne nun haramu seene
 donma,
 ne birin halagima nɛn e bode xɔn.
 Alatalaa falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nɛn

¹⁸ Ala naxa, “N na e kɛwanle nun e miriyane kolon. Siyane nun xuine birin malan waxatin bata a li. E fama nɛn, e yi n ma binyen to. ¹⁹ N taxamasenna sama nɛn e tagi: yamaan muxu dɔnxɛn naxanye luxi e nii ra, n na ndee rasigama nɛn siyane ma, siga Tarasisi kaane nun Pulone ma e nun Ludu kaane, xali woli kɛndɛne. Ndee mɔn yi siga Tubali nun Girɛki yamanani e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔ makuyene, naxanye mi n xinla fe mɛxi, naxanye mi n ma binyen toxi, e yi n ma binyena fe fala siyane tagi. ²⁰ E fama nɛn ɛ ngaxakedenne birin na, keli siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala xa, e fa soone fari e nun wontorone nun wontoro xunna soxine kui e nun sofanle nun jɔgɔmɛne fari, fa n ma geya sarijanxin fari Yerusalɛn yi. Alatala naxa na kiini. E fama e ra nɛn alo Isirayila kaane fama e bogi se saraxane ra Alatala Batu Banxini kii naxan yi goron sarijanxine kui. ²¹ N mɔn e tan ndee findima nɛn saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune ra.” Alatala naxa na kiini.

²² “Ɛ xinla nun ɛ yixɛtɛne luma nɛn n yɛtagi
 alo kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri
 nɛnɛn luma n yɛtagi kii naxan
 yi,

n fama naxanye dadeni.”

Alatalaa falan nan na ra

²³ “Nayi, kike nɛnɛ yo kike nɛnɛ,
 Matabu Lɔxɔ yo Matabu Lɔxɔ,
 adamadiine birin fama nɛn,
 e fa e xinbi sin n bun ma.”

Alatala naxa na kiini.

²⁴ “E na mini,
 e yi muxune binbine to,
 naxanye murutɛxi n xili ma.
 Kunla naxanye e donma,
 ne mi faxɛ mumɛ,
 tɛɛn naxan e ganma,

na mi tuyɛ mumɛ!
 Adamadiine birin yi kabɛ e tɔrɔyaan
 ma.”

Yeremi Nabi Yeremi Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Yeremi keden peen nan tin Alaa fala xɔdεxεne raliyε yamaan ma a waxatini Yerusalen yi, hali muxune birin to keli a xili ma. Yeremi mɔn yi foningeyani waxatin naxan yi, Ala yi a findi a fala raliin na Yerusalen taani (Yeremi 1.4-9) fɔ jεε kεmε sennin jεε mɔxɔjɛn nun sennin jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi, Yuda mangan Yosiyaa mangayaan waxatini. A lu nɛn na wanli jεε tonge naanin bun ma. Na waxatine yi lu sigε xɔdεxε.

Asiriya kaane nan senbe yi gbo na rabilinna siyane birin xa nun. Koni, Yeremi waxatini, e yi e gi fɔlɔ Babilɔn kaane senben bun. Yuda mangan Yosiyaa fan kata na nin, a yi Isirayila yamanan yire fonna ndee tongo yaxune bata yi dεnaxanye suxu yεngeni nun. Koni jεε kεmε sennin jεε solomanaanin benun Marigi Yesu xa bari, Misiran mangan sofa ganla nde rasiga nɛn Asiriya yamanan malideni Babilɔn kaane yεngedeni. Yosiyaa to wa ne yεngε feni, e yi a faxes. (Taruxune Firinden 35.20-24) Misiran kaane yi Yosiyaa dii xεmɛn xali, e yi Yehoyakimi findi mangan na a funfuni. (Taruxune Firinden 36.4-5) Jεε kεmε suulun jεε tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilɔn kaane yi fa Yerusalen taan yεngedeni, e yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, e siga e ra e nun e mangan Yoyakin, naxan yi baxi tideni a baba Yehoyakimi funfuni. (Mangane Firinden 24.10-12) E yi Sedeki findi Yuda mangan na. Manga kobi senbetare kanna nan yi a ra. Dɔnxɛn na, a yi a yetε lu muruteni Babilɔn kaane xili ma. (Taruxune Firinden 36.13) Na feen yi jaxu ayi. Babilɔn mangana ganla yi Yerusalen taan nabilin jεε keden benun e xa taan suxu yεngeni, jεε kεmε suulun jεε tonge solomasεxε e

nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. E yi Manga Sedeki suxu, e yi Ala Batu Banxin gan, e siga yamaan muxu kεndεne ra e yii konyiyani. (Taruxune Firinden 36.17-21)

Babilɔn kaane yi Gedali dɔxɔ yamaan kanna ra, koni e keli xanbini mɛnni, muxune yi a faxes. Yuda muxu mafutuxuluxine yi e gi, e sa dɔxɔ Misiran yamanani. Ne yi Nabi Yeremi xali e xɔn, a sa faxes mɛnni.

Nabi Yeremi a kawandini, a yamaan nakolon nɛn a fɔ e xa xεtε Ala ma alogo e xa tanga gbalon ma. Yamaan yi lu e sε Misiran kaane fari alogo e xa e mali Babilɔn kaane yεngedeni. Nabi Yeremi yi a fala, a e mi lan e xa na liga, fɔ e xa tin Babilɔn mangane nɔɔn nan ma e yulubin saranna ra. Na ma, e yi a fala a Yeremi bata sa yaxune fari, e yi a jaxankata. Anu, a yi a yamaan xanuxi han! A a dunuɔa yi gidin liga na fe firinna tɔrɔyaan kui, Ala xεraya xɔdεxɛn naxan so a yii, e nun xanuntenyaan naxan yi a bɔjɛni lan a yama tɔrɔxin ma. Na nan a liga, a yi lu a mawugε Ala xa. Na feen sebεxi Yeremi 11.18 han 12.6 e nun 15.10-21 nun 17.14-18 nun 18.18-23 nun 20.7-18 kui.

Koni ba a yamaan halagi feen na a naxan toxi fε e tinxintareyana fe ra, a mɔn marakisina nde toma e yεε ra, naxan findixi layiri nɛnɛn na naxan mɔn sa xidima e nun Ala tagi. (Yeremi 31) Marigi Yesu layiri nɛnɛn nan ma fe falaxi nayi fayida jεε kεmε sennin benun a xa bari. Na feen sebεxi Heburune 8.8-12 kui.

Yeremi sora 2 han a mɔxɔjɛn nun naanideni, nabina kawandine fεsεfεsεxi mɛnne nin. Yeremi sora 25 fɔlɔn na, Yeremi a kawandine fala yisoxin sebεxi mɛnna nin. Sora 26 han a tonge naanin nun suulundeni, ne Yeremi a taruxuna ndee sebεxi. Sora 46 han a tonge suulun nun kedendeni, ne kawandin nan bama lan siya xɔjɛne ma. Sora tonge suulun nun firinden findixi taruxun nan na, lan Yerusalen suxu feen nun a kala feen ma.

Marigi Yesu misalixi kawandi ba tinxinxi jaxankataxin Yeremi nan ma. (Matiyu 16.14) Marigi Yesu nan a falaxi a Nabi Yeremi layiri nen naxan ma fe falaxi, a a tan nan na falan nakamalima, a yi na layiri nen xidi a yete wunla xon. Na feen sebei Luka 22.20 nun Korenti Singena 11.25 kui.

¹ Yeremi a falan ni ito ra, Xiliki a dii xemena, saraxaralina nde Anatoti taani Bunyamin yamanani.

² Alatala falan ti nen a xa Yuda mangana Amon ma dii xemen Yosiyaa mangayaan je fu nun saxandeni. ³ A mon yi falan ti a xa Yuda mangangan Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan waxatini han Yosiyaa dii xemen Sedeki a mangayaan je fu nun kedenden kike suulundeni. Yerusalen kaane suxu waxatin nan yi na ra.

Nabi Yeremi xili fena Ala xon

⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁵ “Benun i nga xa fudikan i ra, n yi i kolon. Benun a xa i bari, n bata yi i sugandi, n bata yi i findi nabiin na siyane xa.” ⁶ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina, Alatala! N mi fatan falan tiye, bayo banxulan joren nan n na.” ⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama a fala, ‘Banxulan joren nan n na’ bayo i sigama nen muxune birin ma, n na i rasigama naxanye ma, n na naxan yo fala i xa, i yi na fala.

⁸ I nama gaxu e yee ra, amasoto, n na i foxo ra, n ni i xunbama nen.” Alatalaa falan nan na ra.

⁹ Na xanbi ra, Alatala yi a yiin sa n deen ma. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “N bata n ma falan sa i de. ¹⁰ N bata i daxo siyane nun mangane xun na to, alogo i xa e fe kala, i e rabira, i e halagi, i e raxori, i mon yi e ti, i yi e xon bitin.”

* **1:11:** Amandi wudin xinla bunna nen fa fala “I yengi daxo a xon.”

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N na Amandi wudi yiin nan toma.” * ¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “I bata a to ki fani, bayo n yengi n ma falan xon, n yi a rakamali.” ¹³ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N tunden nan toma a ramine sogeteden komenna binni.” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Gbalon sa kelima komenna binna nin,

signa yamanan birin yi.

¹⁵ Bayo n fama nen komenna binna yamananane birin maxilideni, e yi fa, e birin yi fa e manga gbedene doro Yerusalen so deene ra, taan makantan yinne nun Yuda taane birin xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ A mon yi a fala, a naxa, “N na e makitima nen, lan e fe jaxine birin ma, bayo e bata n nabepin, e yi wusulanna gan ala gbetene xa, e yi e xinbi sin e ala rafalaxine bun. ¹⁷ I tan xa keli, i tagi xidi, n yamarin naxanye birin soxi i yii, i yi ne birin nali e ma. I nama gaxu e yee ra, alogo n nama i ragaxu e yee ra.

¹⁸ Folo to ma, n bata i daxo yamanan birin xun na alo taa makantanxina, alo wure senbetenna, alo yinna sula daxina, Yuda mangane nun a kuntigine nun saraxaraline nun yamanan muxune birin xili ma.

¹⁹ E i yengema nen, koni e mi i noma, bayo n ni i foxo ra, n yi i kantan,” Alatalaa falan nan na ra.

2

Isirayila yamana fe jaxina

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Sa falani ito ti Yerusalen kaane xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n miri e ma

ε yi kii naxan yi ε foningeyaan xanun-
tenyani.

N yi rafan ε ma alo naxalandi futux-
ina.

Ε yi bira n fɔxɔ ra tonbonni,

ε yi n fɔxɔ ra bɔxɔ xareni.

³ Isirayila kaane yi rasarijanxi
Alatala xa.

E yi findixi a se bogi singen nan na,
naxan yo na yi e don,

na feen yi saran e ra,

gbalon yi godo na kanna ma.' "

Alatalaa falan nan na ra.

⁴ Ε tuli mati Alatalaa falan na,

Yaxuba yixetene,

ε tan, Isirayila yamaan denbayane
birin!

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

"Ε benbane tinxintareyaan mundun
toxi n yi,

naxan a ligaxi

e yi makuya n na?

E biraxi suxure fufafune fɔxɔ ra,

e yeteen yi findi fufafune ra.

⁶ E mi a fala, e naxa,

'Alatala minen?

A bata nxu ramini Misiran yi,

a fa nxu ra tonbonni,

bɔxɔ xaren folon gbo denaxan yi,

naxan luma tuletareyaan nun dimi
gbeeni,

muxu yo mi danguma denaxan yi,

muxu yo mi dɔxi denaxan yi.'

⁷ N bata fa ε ra yamana fajini

alogo ε xa wudi bogi fajine don.

Koni, ε bata fa,

ε fa n ma yamanan naxɔsi

ε yi n keen findi se xɔsixin na.

⁸ Saraxaraline mi a fala,

e naxa, 'Alatala minen?'

Sariya kanne fan mi n kolon,

kuntigine murutɛxi n xili ma,

nabine yi lu Baali a fe fale,

e biraxi suxure fufafune fɔxɔ ra.

⁹ Nanara, n mɔn ε makitima nen,

n yi ε mamandenne makiti."

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa,

"Ε siga fɔxɔ ige tagi bɔxɔn Sipiri yi,

ε sa a mato!

Ε xerane rasiga Kedari bɔnsɔnna ya-
manani,

e xa sa na rakɔrɔsi ki fajni,

ε a mato xa na fe sifan ligama na!

¹¹ Yamana nde a alane masaraxi ba?

Hali e to mi findixi ala kendene ra.

Koni, n ma yamaan tan bata a binyen
masara

suxure fufafune ra.

¹² Kore xɔnna xa sunu

lan na ma,

a xa kutun, a yi xara."

Alatalaa falan nan na ra.

¹³ A mɔn yi a fala, a naxa,

"N ma yamaan bata yulubi firin
tongo.

E bata e mɛ n na,

n tan naxan findixi siimaya ige tigin
na,

e yi sa e gbee ige ramaradene rafala,

naxanye yibɔxi, e minima.

¹⁴ Isirayila kaane bata findi konyine
ra iki ba?

Hanma e barixi konyiyaan nin ba?

Nanfera e findixi se tongo daxine ra?

¹⁵ Yatane kelima e xili ma,

e wurundunma e xili ma,

e yi e bɔxɔn naxɔri,

muxu mi fa e taa ganxine yi sɔnɔn.

¹⁶ Hali Nofi kaane nun Tapanese
kaane nɔn sɔtɔma ε xun na.

¹⁷ Na birin mi ligaxi ε ra naxi ba,

bayo ε bata ε mɛ Alatala ra, ε Ala,

a yi ε tima kira fajin xɔn ma waxatin
naxan yete yi?

¹⁸ Ε fa sigan nanfera Misiran yi iki?

Ε sigama Nila baa igen nan mindeyi?

Ε sigan nanfera Asiriya yi?

Ε sigama Efirati baa igen nan
mindeyi ba?

¹⁹ Ε saren xa fi ε fe naxin na,

ε yanfantenyaan yi xete ε ma.

Ε a mato!

Ε yi a kolon a fe naxin na ra,

naxan xɔlɔ ε ra.

Ε bata ε mɛ Alatala ra, ε Ala,

gaxu yo mi lu ε yi n tan yete ra."

Marigina Alatala Senben Birin Kanna
falan nan na ra.

²⁰ A mɔn yi a fala, a naxa,

"To mi na ra,

ε murutɛxi n xili ma,

ε yi en tagin kala,

ε yi a fala, ε naxa,

'Nxu bata mini konyiyani!'

E yi suxurene batu geya matexine
 birin fari,
 e nun wudi gbeene birin bun!
 Na luxi nɛn
 alo yalunyana Ala yɛɛ ra yi.*
 21 N bata yi ɛ rasabati
 alo manpa bili faɲin naxan kɛndɛ.
 Nanfera ɛ masaraxi,
 ɛ findi manpa bili kalaxin na?
 22 Hali ɛ ɛ maxa libin na,
 ɛ yi ɛ maxa safun wuyaxi ra,
 ɛ hakɛne luma nɛn n yɛtagi.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.

23 A mɔn yi a fala, a naxa,
 “Nanfera ɛ a falama, ɛ naxa,
 ‘N mi xɔsixi, n mi Baali batuxi?’
 E funfune mato lanbanni,
 ɛ xa a kolon ɛ naxan nabaxi,
 alo ɲɔgɔmɛn naxan a masiga tima na
 xun xɔn.
 24 E luxi nɛn alo burunna sofali gilɛn
 naxan darixi tonbonna ra naxan
 sigama
 alogo e nun a xɛmɛne xa sa kafu.
 Nde nɔɛ a raxɛtɛ?
 Naxanye birin a fenma,
 ne nama e yɛtɛ yixadan,
 bayo e a toma nɛn a waxatini.
 25 E a liga ɛ yeren ma,
 alogo ɛ nama xadan,
 ɛ san yigenla yi lu,
 min xɔnla yi ɛ suxu!
 Koni ɛ yi a fala,
 ɛ naxa, ‘A mi lanɲɛ!
 Bayo ala xɔɲɛne rafan nxu ma,
 nxu waxi bira feni e fɔxɔ ra.’

26 Isirayila yamaan yagixi,
 alo mupaden na suxu a yagi,
 e nun e mangane nun e kuntigine
 nun e saraxaraline nun e nabine,
 27 e tan naxanye a falama wudin ma,
 e naxa, ‘Nxu fafe nan i ra!’
 E a fala gɛmɛn xa, e naxa,
 ‘I tan nan nxu barixi!’
 E bata e xun xanbi so n yi,
 e mi e yɛtagin tixi n xa,

* **2:20:** Suxure batun luxi alo yalunyana bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xɛmɛna a ɲaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbɛtɛ batu ba Ala ra, e bata a yanfa nayi alo ɲaxanla na a xɛmɛn yanfa yalunyaan xɔn. † **2:30:** Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana. ‡ **2:33:** ɲaxanla a xɛmɛn yanfama a yangane xɔn kii naxan yi, Isirayila kaane fan bata Ala yanfa e suxurene xɔn na kiini.

koni, e nɛma tɔrɔni,
 e naxa, ‘Keli, i nxu mali!’

28 Nayi, ɛ alane minɛn,
 ɛ naxanye rafalaxi ɛ yɛtɛ xa?
 E xa keli,
 xa e nɔɛ ɛ rakisɛ ɛ tɔrɔ waxatini!
 Yuda kaane, ɛ gbee alane wuya
 alo ɛ taane.

29 Nanfera ɛ ɛ mawugama n fari?
 E birin bata murutɛ n xili ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.

30 A mɔn yi a fala, a naxa,
 “N bata ɛ diine ratɔrɔn fuuni,
 e mi tinxi xurɛ,
 ɛ yɛtɛna silanfanna bata nabine
 faxa,†
 alo yatan naxan halagin tima.

31 E tan, iki muxune,
 ɛ Alatalaa falan yatɛ!
 N findi nɛn tonbonna ra Isirayila xa
 ba
 hanma dimi yamanana?
 Nanfera n ma yamana a falama,
 e naxa, ‘Nxu bata xɔrɔya,
 nxu mi waxi xɛtɛ feni i ma’?
 32 Sungutunna ɲinanɲɛ a tunla sone
 ma ba?
 Naxalandin ɲinanɲɛ a futu dugi tagi
 xidin ma ba?
 Anu, n ma yamaan bata ɲinan n xɔn
 xabu waxati xunkuye.

33 E fatan sigɛ ɛ yangane fendeni!‡
 Hali ɲaxanla naxan ɲaxu e birin xa,
 ɛ mɔn nɔɛ na xaranɲɛ nɛn yanfan-
 tenyaan ma.

34 Sɔntare yiigelitɔne niin wunla bata
 sa ɛ dugi lenbene ma,
 ɛ naxanye faxaxi
 alo ɛ e lixi ɛ banxin dɛɛn kalɛ.
 Koni hali na birin,
 35 ɛ naxa,
 ‘Sɔntaren nan nxu tan na!
 A xa ba xɔlɔxi nxu ma.’
 Bayo, ɛ bata a fala
 a ɛ mi yulubi ligaxi,
 n na ɛ kitima nɛn.

36 Nanfera ɛ kiraan masarama xulɛn?

Ɛ yagima nɛn Misiran kaane yɛɛ ra,
alo ɛ yagixi Asiriya kaane yɛɛ ra kii
naxan yi.

37 Ɛ minima nɛn mɛnna fan yi,
ɛ yiine saxi ɛ xun ma yagini
bayo naxanye ɛ malima,
Alatala a mɛma nɛn ne ra,
ɛ mi nɔn sɔtɔma e xɔn.”

3

*Isirayilaa suxure batu feen luxi nɛn
alo yalunyana*

1 Ala yi a fala, a naxa,
“Xa muxuna nde a mɛ a naxanla ra,
na naxanla yi sa dɔxɔ xɛmɛ gbɛtɛ xɔn,
na xɛmɛn mɔn na naxanla fɛnɛ ba?
Na mi findɛ fe xɔsixin na yamanani
ba?
Ɛ tan bata suxure wuyaxi batu,
naxanye luxi n yɛɛ ra yi
alo ɛ yangane,
ɛ tan mɔn nɔɛ xɛtɛ n tan ma ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

2 A mɔn yi a fala, a naxa,
“Ɛ yɛɛn ti geyane ra,
yiren mundun na
ɛ mi ala gbɛtɛne batuxi dɛnaxan yi?
Ɛ yi dɔxi nɛn kira xunne ma
alo naxanla naxan a yangane lege-
denma,
alo sigatine tonbonni.
Ɛ bata yamanan naxɔsi
ɛ fe naxine nun ɛ yalunya suxurene
xɔn.

3 Nayi, n mi tinxi tulen yi fa,
nɛmɛn tulen mi faxi.
Koni, ɛ yɛtagin luxi alo yalundena,
ɛ tondima ɛ tiyɛ ɛ yagi feen na.

4 Iki, ɛ n xili,
ɛ naxa, ‘N fafe!
I tan nan yi nxu xɔyin na
nxu dii nɔrɛ waxatini!

5 I luma xɔlɔxi nxu ma
han waxatin mundun yi?
I luyɛ xɔlɔxi ba han habadan?
Ɛ yi na nan falama,
koni, ɛ mɔn yi fe naxin sifan birin
ligama.”

*Isirayilaa tinxintareyaan nun Yu-
daa yanfantenyana*

6 Alatala yi a fala n xa Manga
Yosiyaa waxatini, a naxa, “I bata a to
Isirayila kaane naxan ligaxi? E bata
siga geyane birin fari e nun wudi
gbeene birin bun, e sa kidene batu
mɛnne yi alo yalunden naxan yanga
wuyaxin suxi. 7 N yi laxi a ra nun, e
yelin xanbini feni ito birin ligɛ, e xun
xɛtɛma nɛn n ma. Koni, e mi e xun
xɛtɛxi. Na ma, Isirayila magilɛn Yuda
yanfantenna fan yi na to. 8 Hali n to
n mɛxi Isirayila ra a yalunyane fe ra,
n yi e ramɛ futu kala kɛdin so e yii,
koni Yuda yanfantenna mi gaxuxi.
Yuda kaane fan siga nɛn e sa suxu-
rene batu alo yalunyana. 9 E yalunya
kunfa gbeeni, Isirayila kaane bata ya-
manan naxɔsi, e yi yalunyaan liga e
to e suxure gɛmɛ daxine nun e suxure
wudi daxine batu. 10 Koni hali na
birin, Yuda kaane mi e xun xɛtɛxi n
ma e bɔnɛn birin na, e yi wulen nan
falama,” Alatalaa falan nan na ra.

11 Alatala mɔn yi a fala n xa, a
naxa, “Isirayilaa tinxintareyani, a
tinxin dangu Yuda yanfantenna xa.
12 Siga, i sa falani itoe ti sogeteden
kɔmɛnna ma, i naxa,
‘Alatalaa falan ni ito ra.
Isirayila tinxintarena,
ɛ xun xɛtɛ!
N mi fa naxuma ɛ ra sɔnɔn,
bayo n tinxin,
n mi luma xɔlɔxi habadan.
Alatalaa falan nan na ra.

13 Ɛ ti ɛ hakɛne ra tun,
bayo ɛ murutɛxi Alatala nan xili ma, ɛ
Ala.
Ɛ yi ala xɔɛne batu wudi gbeene
birin bun,
ɛ mi ɛ tuli mati n na.’ ”
Alatalaa falan nan na ra.

14 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Dii murutɛxine, ɛ xɛtɛ n ma, bayo n
tan nan ɛ kanna ra. N muxu keden
sugandima nɛn taana nde yi, n yi
muxu firin sugandi denbayana nde
yi, n siga ɛ ra Siyon taani. 15 N
yi yɛɛratine so ɛ yii naxanye bɔnɛn
luxi alo n bɔnɛna, e yi lu ɛ xun
na xaxilimayaan nun fe kolonni.”
16 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Ɛ

* 3:16: 3.16Layiri Kankirana fe mɔn seɓɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

na wuya ayi waxatin naxan yi yamanani, Alatalaa Layiri Kankirana* fe mi fa falama na waxatini, muxune mi fa e mirima na ma sɔnɔn. A fe mi fa falama, a fe mi fa kolonma nayi, gbɛtɛye mi rafalama. ¹⁷ Na waxatini, a falama nɛn Yerusalɛn taan ma, a Alatalaa manga gbɛdɛna. Siyane birin fama nɛn a ma Alatala xinli Yerusalɛn yi. Nayi, e mi fa birama e bɔɲɛ yi fe ɲaxine fɔxɔ ra sɔnɔn e tengbesenyani.”

¹⁸ “Na lɔxɔne yi, Yuda muxune nun Isirayila yamaan sigan tima nɛn e bode xɔn. E birin mɔn yi fa sa keli sogeteden kɔmɛnna yamanani, e fa yamanani n dɛnaxan so e benbane yii e kɛɛn na.”

Yamaan xɛtɛ fena

¹⁹ Ala mɔn yi a fala, a naxa, “N mirixi a ma a n xa ɛ yatɛ n ma diine ra, n yi bɔxɔ faɲin fi ɛ ma, dɛnaxan fan dangu siyane birin kɛɛn na.

N yi laxi a ra a ɛ n xilima nɛn fafe, ɛ mi fa ɛ xun xanbi soma n yi.

²⁰ Anu, ɛ bata n yanfa, ɛ tan Isirayila yamana alo ɲaxalan yalunxina a xɛmɛn yanfama kii naxan yi!” Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Ala mɔn yi a fala, a naxa, “Xuina nde minima geyane fari, Isirayila kaane mayandi xuine. E wugama bayo e bata kiraan beɲin, e bata ɲinan Alatala xɔn, e Ala.

²² Muxu murutɛxine, ɛ xun xɛtɛ, n na ɛ furene dandanma nɛn.”

Muxune yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ni i ra, nxu bata fa i ma, bayo i tan nan Alatala ra, nxɔ Ala.

²³ ɲɔndin na a ra, xuiin naxanye minima geyane ma ki-dene yi, wulen nan ne ra. ɲɔndin na a ra, Isirayila marakisɛn sɔtɔma Alatala nan yii, nxɔ Ala.

²⁴ Yagin bata nxu benbane wanla kala xabu nxu dii ɲɔɛ waxatini, e nun e xuruse xunxurine nun e ɲingene

nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne. ²⁵ Nxɔ yagin nan findixi nxu sa seen na, nxɔ marafɛyaan yi findi nxɔ bitinganna ra, bayo nxu bata yulubin sɔtɔ Alatala ra, nxɔ Ala, nxu nun nxu benbane, keli nxu dii ɲɔɛ waxatin ma han to, nxu mi nxu tuli mati Alatala xuiin na, nxɔ Alaa.”

4

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Isirayila kaane, xa ɛ xun xɛtɛ n ma, xa ɛ xɛtɛ n ma,

xa ɛ ɛ suxurene ba n yɛtagi, xa ɛ ba sigɛ na xun xɔn,

² xa ɛ kɔlɔ n tan habadan Alatala yi, ɲɔndin nun kiti kɛndɛn nun tinxinni, nayi, siyane duban sɔtɔma nɛn n tan Ala ra, e yi e kanba n yi.”

³ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi Yuda bɔnsɔnna muxune nun Yerusalɛn kaane xa, a naxa, “Ɛ xɛ nɛnɛne sɛgɛ, ɛ nama sansiin si ɲanle tagi.

⁴ Ɛ kafiri bɔɲɛne xa sariɲan alo dɛnkɛlɛyataren na tubi Alatala ma, a banxulan, ɛ tan Yuda bɔnsɔnna muxune nun Yerusalɛn kaane,

ɛ tubi alogo n ma xɔlɔn nama godo ɛ ma ɛ kɛwali ɲaxine fe ra alo tɛɛn naxan halagin tima naxan mi nɔɛ ratuyɛ.”

Yaxune fama

⁵ “Ɛ falani ito rali Yuda yamanani, ɛ yi a rawanga Yerusalɛn taani, ɛ naxa, ‘Ɛ xɔtaan fe yamanan birin yi!’ Ɛ a fala ɛ xuini texin na, ɛ naxa, ‘Ɛ malan, en na en gi, sa so taa makantanxine yi!’

⁶ Ɛ yɛngɛn taxamasenni te Siyon kaane xa! Ɛ gi, ɛ nama ɛ ti de!

Bayo n gbalon nun halagi gbeen
nafama nɛn
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.”

⁷ Yatan bata mini a yinla ra!

Muxun naxan yamanane halagima,
na bata kiraan suxu.
A bata mini a konni,
a xa fa ɛ yamanan kala,
a ɛ taane raxɔri,
muxu yo mi fa lu e yi.

⁸ Nanara, ɛ kasa bɛnbɛli dugine so
sununi,
ɛ wuga, ɛ gbelegbele,
bayo en mi tangama Alatalaa xɔlɔ
gbeen ma.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na lɔxɔni,
mangan nun kuntigine tunnaɔlɔma
e ma nɛn,
saraxaraline yi yigitɛgɛ.
Nabine yi kabɛ.”

¹⁰ Nayi, n yi a fala, n naxa,
“Ee! Marigina, Alatala!
I bata yamani ito nun Yerusalɛn
kaane mayenden,
i to a fala, i naxa,
‘E bɔɛ xunbenla sɔtɔma nɛn!’
Anu, silanfanna yitɔnxi
nxu kɔɛ raxaba xinla ma.”

¹¹ Na waxatini, Ala a falama nɛn
yamani ito nun Yerusalɛn kaane xa, a
naxa,
“Foye wolonna fama n ma yamaan
ma
keli geyane ma tonbonni,
a mi fama se fintandeni,
a mi se yɛbama.

¹² Foye gbeen nan a ra
naxan sa kelixi mɛnni n ma yamarin
bun.
Iki, n tan nan kitin sama n ma ya-
maan xili ma.”

¹³ Yamaan naxa, “A mato!
Yaxune nan itoe ra,
e tema alo kundana!
E yɛngɛ so wontorone fama
alo wuluwunla.
E soone xulun singbinna xa.
Gbalona en xa,
bayo en naxɔrimatɔn ni i ra!”

¹⁴ Ala naxa, “Yerusalɛn kaane,
ɛ fe ɲaxin ba ɛ bɔɛni,

alogo ɛ xa kisi!

ɛ miriya ɲaxine ramarama ɛ yi
han waxatin mundun?

¹⁵ Bayo, falana nde fama
sa keli fɔ Dan yamanani,
a halagin nan ma fe ralima
sa keli Efirami geyane fari.

¹⁶ ɛ siyane rakolon ito ma,
ɛ a fala Yerusalɛn kaane xa, ɛ naxa,
Sofa ganla fama sa keli yire
makuyeni,
e xa fa fu taane ma.

E yɛngɛ so sɔnxɔni tema Yuda taane
xili ma.

¹⁷ E Yerusalɛn taan nabilinma nɛn
yɛngɛni

alo xɛ kantanne,
bayo a bata murutɛ n xili ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ ɛ sigati kiin nun ɛ kɛwanle saren
nan na ra.

ɛ fe xɔlɛn ni ito ra,
a xɔlɔ mumɛ!

A soma nɛn fɔ ɛ bɔɛni.

*Yeremi a kuisanna lan gbalo
famatɔn ma*

¹⁹ N kuisanxi! N kuisanxi!
N kutunma tɔrɔyaan ma.
Kɔntɔfinla bata n bɔɛni li.

N bɔɛn dinma,
n mi nɔɛ n dundɛ!

Bayo n bata xɔtaan fe xuiin mɛ,
e nun yɛngɛ so sɔnxɔ xuine.

²⁰ Fitina fena nde nɛma raliyɛ,
gbɛtɛ sa fama,
bayo halagin bata so yamanan birin
yi.

N ma bubune birin bata kala,
e nun n ma banxine birin sanɲa ma
kedenni.

²¹ N yɛngɛn taxamasenna toma sin-
ganxi

han waxatin mundun yi?

N xɔta xuiin mɛma
han waxatin mundun yi?

²² Ala naxa,
“Xaxilitarene nan n ma yamaan na,
e mi n kolon.

Dii kɔmɔne nan e ra,
xaxili yo mi e ma.

E fatan fe ɲaxin nan tun ligɛ,
e mi a kolon fe fajin nabama kii
naxan yi.”

23 “N to n yeen ti baxo xonna ra,
a yitontareyaan nun a yigenla yi lu.
N to n yeen ti kore xonna ra,
kenenna yi nan a yi.

24 N to n yeen ti geyane ra,
e yi xuruxurun
yire matexine birin yi yimaxa.

25 N to n yeen ti e ra,
muxu yo mi fa lu na,
xoline birin yi e gi.

26 N to n yeen ti yamana sabatixin na,
a yi findi tonbonna ra,
a taane birin kalaxin yi lu
n tan Alatala fitinaxin yee ra
n ma xolona fe ra.”

27 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yamanan birin kalama nen,
koni n mi e raxorima.

28 Na ma, baxo xonna sunuma nen,
kore xonna fan yi yiforo,
bayo n na a fala nen,
n mi fa nimisama.
N bata a feen nagidi,
n mi fa xetema a foxo ra.”

Yerusalen luma nen halagin bun

29 Taan muxune birin e gima nen
soo ragine nun xalimakuli wonle fa
xuiin bun,
muxuna ndee yi sa e luxun nansanne
yi,

ndee yi so gemε gbeene longonna ra,
taan naberinxin yi lu a yetε ma.
Muxu yo mi fa luma a yi.

30 E tan naxan ma taa kalaxi,
ε fa nanse ligama?
E fa dugi mamiloxine ragode ε ma ba,
ε yi xema maxidi seene so,
ε ε yetagine yiton?
Siyaan naxanye yi ε rakunfama
alo ε yangane,
ε mi fa rafaan ne ma!
E waxi ε faxa feni.

31 Bayo, n gbelegbele xuina nde
mema
alo naxanla nεma dii barini,
e nun kutun xuina
alo naxanla nεma a dii singen barε.
Siyon kaane nan xui ne ra,
e kutunma,
e yiine yibandunma,
e yi a fala, e naxa,
“Gbalona nxu xa!

Muxu faxane nxu niin bamatōon ni i
ra.”

5

Mayifuna Yerusalen yi

1 “Siga Yerusalen kirane xon,
i a rakorosi ki fani,
i a feene fεεfεεε.
I a yirene birin yito.
Xa i muxu keden peen to
naxan tinxinna nun jōndin foxo ra,
n dijama nen Yerusalen kaane ma na
yi.

2 Hali e na a fala, e naxa,
‘N bata n kolō habadan Alatala yi!’
e kolōma wulen nan fari.”

3 Alatala, i mi lannaya muxun xan
fenma ba?

I bata e naxankata,
koni e mi fe kolonxi ayi,
i wa nen e raxori feni,
koni e mi xurun sotoxi na yi.
E ye xodaxo alo fanyena,
e tondi e xun xete i ma.

4 N yi n miri, n naxa,
“Yigelitōne nan ne ra,
e feene ligama xaxilitareyaan nin,
bayo e mi Alatalaa kiraan
nun e Alaa kiti saxine kolon.
5 N sigama nen yεeratine fema,
n sa falan ti ne xa.
E tan Alatalaa kiraan kolon,
e nun Alaa kiti saxine.”

Koni, a li,
e tan fan birin bata murute Ala ma,
e tondi xure a bun.

6 Nanara, yatan minima fotōnni,
a fu e ma.
Kankon kelima burunna ra,
a yi e yibo.
Narin dōxōma e yee ra e taane dexon,
alogo naxan yo na mini,
a yi na yibo a dungi dungi na.
Bayo, muxuni itoe Ala matandin bata
gbo ayi,

e yanfantenyaan bata radangu ayi.

7 Ala yi a fala, a naxa,
“N dijama ε ma di nayi?
E diine bata e mε n na,
e yi e kolō alane yi
naxanye mi ala yo ra.
N tan nan yi e balon soma e yii,
koni e yi yalunyaan naba,

e birin yi e gi
 siga yalundene banxine yi.
 8 E luxi nen alo soo xeme kendena,
 a nema wuge a gileen foxo ra,
 birin a lanfana naxanla foxo ra.
 9 N mi lan n xa e saran na fe sifane ra
 ba?
 N mi n gbeen joxe na yama sifan na
 ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.
 10 “E te e nako sansanne ra,
 e yi e rabira,
 koni e nama e raxori!
 E wudi yiine ba e binle ma,
 bayo Alatala gbee mi fa e ra.
 11 Bayo, Yuda yamaan nun Isirayila
 yamaan bata n yanfa mumel!”
 Alatalaa falan nan na ra.
 12 E bata e me Alatala ra,
 e yi a fala, e naxa,
 “A mi na!
 Toron mi fa fama en ma sonon,
 En mi fa yengen toma,
 en mi kamema.
 13 Foyen nan tun nabine ra,
 Ala mi falan tima e xon.
 Nayi, e naxan falama,
 na xa e tan nan soto.”
 14 Nanara, Alatala,
 Ala Senben Birin Kanna ito nan
 falaxi,
 a naxa, “Bayo e bata na falan ti,
 n bata n ma falan sa i tan Yeremi de,
 falan naxan luxi alo tenna,
 yamani ito findima yegen nan na,
 na ten naxan ganma.”
 15 Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “E tan Isirayila yamana,
 n siyana nde rafama nen e xili ma
 sa keli yire makuyeni,
 siya barakaxin nan a ra,
 naxan na yi xabu waxati xunkuye,
 e mi naxan xui mema,
 e mi naxan ma falan yee toma.
 16 E xalimakunle faxan tima han!
 E muxune birin findixi sofa
 wexilexine nan na.
 17 E fama e se xabaxine nun e don-
 seene birin naxorideni nen,
 e nun e dii xemene nun e dii temene,
 e nun e xuruse xunxurine nun a
 xungbene,

e nun e manpa binle* nun e xode
 binle.
 E yi e taa makantanxine kala yengeni
 e yigi saxi taan naxanye yi.”
 18 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Koni hali na waxatini, n mi e
 raxorima fefe. 19 Nayi, muxune
 na maxodinna ti, e naxa, ‘Nanfera,
 Alatala, en ma Ala ito birin ligama
 en na?’ I tan Yeremi yi e yabi, i
 naxa, ‘Bayo e bata e me a ra. E yi
 ala xopene batu e yamanani. Nayi,
 e sa walima nen xopene xa yamana
 gbeteni denaxan mi findixi e konna
 ra.’ ”

Yamana murutena fe

20 “E ito fala Yaxuba bansonna mux-
 une xa,
 e a fala Yuda yamanani, e naxa,
 21 E tuli mati ito ra,
 e tan yama xaxilitaren miritarena!
 E yene na,
 koni e mi sese toma!
 E tunle na,
 koni e mi sese mema!
 22 Alatalaa falan ni ito ra.
 E mi gaxuma n yee ra ba?
 E mi xuruxurunje gaxuni n yetagi
 ba?
 N tan nan baan jemensinna findixi
 foxo igen danna ra,
 a mi noe naxan yigide habadan.
 A walanne tema,
 koni e mi a noe,
 e xuxu xuiin minima,
 koni e mi danguma a ra.
 23 Koni yamani ito muxune tengbe-
 sen,
 e murutexi e bopeni,
 e xun xanbi so, e siga.
 24 E mi e mirima, e naxa,
 ‘En xa gaxu Alatala yee ra,
 en ma Ala,
 naxan tulen nafama a waxatini,
 tule singen nun tule donxena,
 naxan se xaba waxatine ragidixi en
 xa.’
 25 E hakene nan ne baxi e kiini.
 E yulubine yi e munanfanna kala.
 26 Bayo muxu naxine n ma yamaan
 ye,

* 5:17: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

alo xɔli suxun naxanye xɔline
mamɛlɛnma,
e lutine ratima muxune yɛɛ ra.

27 E banxine rafexi muxune se kan-
sunxine ra
alo xɔli suxun xɔli sa seen nafema kii
naxan yi.

E findixi sɛnbɛmane nun nafulu
kane ra na kii nin.

28 E fatin bata fanɲɛ ayi,
e tuyanxi.

Dan yo mi e fe ɲaxine ma.

E mi kiridine xun mafalama kitini.

E nafunla sɔtɔma tun!

E mi tɔrɔ muxune xun mayɛngɛ kitine
bolonma.

29 N mi lan

n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen ɲɔxɛ na yama sifan na
ba?"

Alatalaa falan nan na ra.

30 "Fe ɲaxin bata so yamanani
naxan magaxu mumɛ!

31 Nabine wule nabiya falane nan
tima.

Saraxaraline nɔyaan ligama e yetɛ
sɛnbɛn nan xɔn.

Anu, a rafan n ma yamaan ma na
kiini.

Koni a rananna na a li,
ɛ nanse ligama nayi?"

6

Gbalon Yerusalɛn xili ma

1 Bunyamin bɔnsɔnna muxune, ɛ gi!

ɛ keli Yerusalɛn yi!

ɛ xɔtaan fe Tekowa taani!

ɛ yɛngɛn taxamasenni te Beti-
Hakeremi taani!

Bayo, gbalɔ gbeen fama
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,

halagi magaxuxin na a ra.

2 Siyon taan naxan tofan,
a rayabu,

n na raxɔrima nɛn!

3 Sofa ganla fama a ma nɛn

alo xuruse rabane nun e xuruseene,

e yi e bubune ti a rabilinni,

e birin yi lu e konna kantanɲɛ.

4 E yi a fala, e naxa,

"ɛ keli, ɛ a yɛngɛ feni tɔn!

ɛ keli, en na a yɛngɛ yanyin nan na!

Anu, sogen bata godo fɔlɔ.

Ninbanna bata a li,

nininne bata siga fɔlɔ iki.

5 Nanara, ɛ keli,

en na a yɛngɛ kɔɛɛn na.

En sa a banxi fanine kala."

6 Alatala sɛnbɛn Birin Kanna ito nan
falaxi,

a naxa, "ɛ wudine sɛgɛ,

ɛ gbingbinne rate

Yerusalɛn taan makantan yinna
xɔn.*

Taani ito lan a kɛwanle yi saran a ra,
bayo muxu ɲaxankatanxine bata gbo
ayi taani.

7 Fe ɲaxine minima taani ito yi
alo igen minima xɔɲinna ra kii naxan
yi.

Fala yo mi mɛma a yi

fɔ gbalɔ feene nun halagi feene.

N na a tɔrɔn nun a furene nan tun
toma n yetagi.

8 Yerusalɛn kaane,

ɛ a liga ɛ yeren ma,

alogo n nama n masiga ɛ ra,

n yi ɛ konna findi bɔxɔ rabɛɲinxin na,
muxɛ mi nɔɛ dɔxɛ dɛnaxan yi."

Yamaan naxan mi a tuli matiye

9 Alatala sɛnbɛn Birin Kanna ito nan
falaxi, a naxa,

"E Isirayila yamaan muxu dɔnxɛne
tongo ma nɛn

alo manpa bogi tɔnsɔnne na maken-
tun.

ɛ mɔn xa dangu ndee suxɛ

alo se bogi malanne na xɛtɛ nakɔɔn
yirena nde ma."

10 N falan tima nde xa?

N na ndee rakolonma

alogo e xa e tuli mati n na?

Dɛnkɛlyatara tunle nan e ma,

e mi nɔɛ falan mɛ.

Alatalaa falan luxi nɛn e xa

alo konbina,

e mi e rafan fe yo toma a yi.

11 Koni n tan bɔɲɛn bata rafe Alatalaa
xɔlɔn na,

n mi fa nɔɛ a ramareɛ.

Ala naxa,

* 6:6: Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi gbingbinni itoe nan xɔn, e taan yɛngɛ.

“N ma xəlɔn xuya diine ma kiraan
xɔn,
e nun foningen naxanye malanxi na
yi.

Xemene nun jaxanle birin suxuma
nen e bode xɔn,
e nun fonne nun muxu kɔbɔkɔbɔxine.
12 E banxine yi findi muxu gbɛtɛye
gbeene ra,
e nun e xεene nun e jaxanle,
n na keli yamanan muxune xili ma
waxatin naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

13 “Bayo keli muxudin ma
han muxu gbeene,
e birin kunfaxi e tɔnɔn nan xɔn.
Keli nabiin ma han saraxaralina,
e birin wulen falama.

14 E mi n ma yamana furen dan-
danma e sɔbe ra.

E luma a fale nen, e naxa,
‘Bɔje xunbenla! Bɔje xunbenla!’

Koni, bɔje xunbeli mi na.

15 E yi lanma nen e yagi e xɔsi feene
ra,

koni, e mi yagima hali!

E mi yagin yeteen kolon!

Nanara, naxanye faxama,

e nun ne nan faxama.

N na e kewanle saranma e ra nen,
e yi bira bɔxɔni.”

Alatalaa falan nan na ra.

16 Alatala ito nan falaxi,

a naxa, “E ti kirane xɔn,

ε yi e mato.

E maxɔdinna ti lan singe ra kirane fe
ma,

ε naxa, ‘Kira fajin minen?’

E yi siga na xɔn.

E matabuden sɔtɔma nen na yi ε niin
xa.

Koni ε yi a fala, ε naxa,

‘Nxu mi sigama na kiraan xɔn.’

17 N bata ε xun makantan muxune ti,
n naxa, ‘E tuli mati xɔtaan xuiin na
de!’

Koni, ε yi n yabi, ε naxa,

‘Nxu mi nxu tuli matima!’

18 Nanara, ε tan siyaan bonne,

ε tuli mati!

E birin xa a kolon

feen naxan danguma e konni.

19 Dunuɔa muxune, ε tuli mati!

N tan nan gbalon nafama yamani ito
xili ma,

naxan findixi e miriyane saranna ra.
Bayo e mi e tuli matixi n ma falane ra,
e yi e me n ma sariyan fan na.

20 N hayun mundun wusulanna ma
naxan kelixi Saba yamanani?

Hanma se xiri jaxumen naxan kelixi
yire makuyeni?

E saraxa gan daxine mi n kenɛnxi,

ε saraxane mi rafan n ma.”

21 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a
naxa,

“N gemene sama nen yamani ito yee
ra,

e sanne radinma naxanye ra,

fafane nun e diine,

e nun e dɔxɔ bodene nun e xɔyine,

e birin yi bira halagini.”

Yaxune fama

22 Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Ganla fama nen keli sogeteden
kɔmenna binni.

Yama senbɛmaan fama nen

sa keli fɔ bɔxɔn danna ra.

23 Xalimakunle nun tanbane e yii,

e yee xɔdɔxɔ, e mi kininkinin.

E xuiin gbo alo fɔxɔ igen xuina,

e nɛma fama e soone fari.

E yebaxin fama safa yeen ma

yenge so xinla ma,

e fama ε tan Siyon kaane nan xili ma.”

24 Yamaan naxa,

“Nxu bata na feen xibarun me,

nxu senben yi jan.

Kuisanna bata nxu suxu,

a xɔlen luxi

alo jaxanla dii barimatɔna.

25 E nama mini taani siga burunna ra.

E nama siga kirane xɔn,

bayo yaxun nun a silanfanna kira yi.

Gaxun yiren birin yi.

26 N ma yamana, ε kasa benbeli dugin
so sununi,

ε ε sa xubeni, ε gbelegbele

alo muxuna dii xeme kedenna na
faxa,

bayo naxan muxune birin halagima,

na fa en naterɛnama nen.

27 N bata i tan Yeremi dɔxɔ

alogo i xa n ma yamaan keɔaan
fεsεfεsε,

alo xabun naxan wuren matoma,

alogo i xa e sigati kiin nakərəsi,
i yi a mato.

²⁸ E birin findixi muxu murutəxi
tengbesenxine nan na,
nafigin naxanye xədəxə
alo wuren nun sulana.
Kala tiine nan e birin na.

²⁹ Xabun tēn nafema nən
alogo tēn xa yəxən ba wureni,
koni a katama wuren nasensendeni
fuun nin,
bayo wuren gbiin mi tinma be a yi.

³⁰ E luxi nən
alo wure gbetin naxan lan a woli ayi,
bayo Alatala bata a me e ra.”

7

Dina fufafuna fe

¹ Alatala falani ito nan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Sa ti Alatalaa banxin so deen na, i yi falani ito rali mēni, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! E tan, Yuda kaan naxanye soma deni itoe ra, e yi Alatala batu.’ ³ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Alaa ito nan falaxi, a naxa, ‘E sigati kiin nun e kewanle masara. Nayi, n tinma nən e lu dəxi yireni ito yi. ⁴ E nama e yigi sa wule falane yi, bayo e a falama, e naxa, “Alatala Batu Banxin ni ito ra! Alatala Batu Banxina! Alatala Batu Banxina!” ⁵ Xa e sigati kii nun e kewanle masara, xa e bode suxu kiti kendeni, ⁶ xa e mi xənen naxankata, e nun kiridin nun kəna gilena, xa e mi səntarene faxa be, xa e mi bira ala gbetene fəxə ra, e yi e yete tərə, ⁷ nayi, n tinne nən, e lu dəxi be yi, n yamanan naxan soxi e benbane yii habadan han habadan.’ ”

⁸ “Koni, e yigi saxi wule falane nin naxanye tənə mi na. ⁹ E mujan tima, e faxan tima, e yalunyaan ligama. E kələn wulen fari, e wusulanna ganma Baali suxuren xa, e ala gbetene batura, e mi naxanye kolon. ¹⁰ Na xanbi ra, e mən yi fa ti n yetagi n batu banxin kui n xinla binyama denaxan yi. E yi a fala, e naxa, ‘Nxu bata

xunba.’ E bata xunba alogo e xa lu xəsi feene rabe ba? ¹¹ Nayi, n xinla binyama banxin naxan yi, e na yatəxi mafu tiine luxunden nan na ba? N tan yēna e ra de!” Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nayi, e siga n ma yire fonni Silo taani n xinla yi binyama denaxan singe yi.* E sa a to n naxan ligaxi a ra, lan n ma yamana fe naxin ma, Isirayila kaane. ¹³ E yi feni itoe birin ligama waxatin naxan yi, n tan, Alatala yi lu falan tiye e xa ye yo ye. Koni, e mi tinxi n xuiin name. N bata e xili, e mi tinxi n natinne. Nayi, n tan Alatalaa falan ni ito ra. ¹⁴ E yigi saxi n Batu Banxini ito naxan yi, n denaxan soxi e nun e benbane yii n xinla binyaden na, n na a suxuma nən alo n Silo taan suxi kii naxan yi. ¹⁵ N na e kedima nən n yetagi, alo n na n mexi e ngaxakedenne ra kii naxan yi, Efirami bənsənna muxune.”†

Ala mi Yeremi xuiin name

¹⁶ “I tan Yeremi nama n madija e fe ra. I nama n mafan, i nama n maxandi. I nama n solona e xa, bayo n mi i xuiin namema. ¹⁷ I mi a toxi ba e naxan ligama Yuda taane nun Yerusalən kirane xən? ¹⁸ Diidine yegen fenma, fafane tēn sama e ra, naxanle taminna ramulanma alogo e xa burudine rafala Kore Xənna Naxalan Mangan kiden xa, e yi minse saraxane rabəxən ala gbetene xa, e yi n naxələ. ¹⁹ E n tan nan tərəma ba? E mi e yete xan tərəma ba, e yi e yete rayagi?” Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fitinaxina n ma xələn nagodoma nən be ma, e nun a muxune nun a xuruseene, e nun a wudine nun a bogi seene. Taan ganma nən, a tēn mi nəe ratuye.”

Yamaan mi a tuli mati

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E saraxa gan daxine sa e saraxan bonne

* **7:12:** Filisitine bata yi Silo taan kala na waxatini. Ala Batu Bubun yi tixi menna nin. Na feen sebexi Yosuwe 18.1 kui e nun Samuyeli Singen 4.12-18 kui. † **7:15:** Efirami bənsənna nan yi gbo Isirayila bəxən kəmen fəxən bənsənne tagi. Na bənsənne tunun nən yengene yi nne keme benun Yeremi xa kawandin ba fələ. Ala e raxəri nən lan e suxure batu feene ma.

fari, ε tan yi e subene don! ²² Bayo, n to ε benbane ramini Misiran yi, n mi yamarine soxi e yii lan saraxa gan daxine nun saraxan bonne xan ma na ləxəni! ²³ Koni, yamarin nan ito ra n naxan so e yii: Ε tuli mati n xuiin na, alogo n xa findi ε Ala ra, ε yi findi n ma yamaan na. N na ε yamari feen naxanye birin ma, ε sigan ti na kiraan xən, ε yi hērin sətə.† ²⁴ Koni, e mi tin n xuiin namε, e mi e tuli mati. E yi bira e bəne yi fe naxine fəxə ra e tengbesenyani. E yi xetε xanbin na, benun e xa siga yεen na. ²⁵ Xabu ε benbane mini ləxəni Misiran yi han to, n na n ma walikene rasigama ε ma, nabine, ləxə yo ləxə waxatin birin. ²⁶ Koni, ε mi tinxi n xuiin namε, ε mi ε tuli mati n na. Ε yi tengbesenye ayi, ε fe naxin naba dangu ε benbane ra.”

²⁷ “I tan Yeremi na falani ito birin ti e xa, e mi e tuli matima i ra, e mi i yabe sese ma. ²⁸ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘E findixi yamaan nan na naxan mi Alatala xuiin namεma, naxan tondixi xure ε Ala ma. Lannayaan bata lə ayi ε ma, na mi fa ε falane yi.’ ”

Faxa Ti Lanbanna fe

²⁹ Ala naxa,
 “E xunsexe kuyen naxan ε rasarijanma n xa,
 ε na maxaba, ε yi a woli ayi. §
 E lu ε mawugε yire matexi yigenla fari,
 bayo Alatala bata a mε iki waxatin muxune ra
 a yi e rabenin
 e tan naxanye a raxəb.”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Yuda kaane bata fe naxin liga n yεε ra yi. E bata e suxure xəsixine dəxə banxini, n xinla binyama denaxan yi, e yi na sarijanma kala. ³¹ E bata Tofeti kidene ti Ben-Hinən lanbanni, alogo e xa e dii xemene nun e dii temene gan menni. N mi naxan yamarixi, n mi sa mirixi naxan ma.”

³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, ləxəna nde fama, muxune mi fa menna xili bama a ‘Tofeti’

hanma ‘Ben-Hinən lanbanna.’ Koni e fa na xili bama nən ‘Faxa Ti Lanbanna.’ Muxune yi maluxun Tofeti yi, han na yi rafe. ³³ Yamani ito binbine yi findi xəline balon na e nun burunna subene. Muxu yo mi e kedε. ³⁴ N danna sama nən sεwa sigine nun naxan sigine nun naxalandi ti sigine ra xemən nun a naxanla xa Yuda yamanani e nun Yerusalən taane yi, bayo yamanan kalama nən.”

8

Danxutə yamana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatini, e Yuda mangane nun kuntigine xəne bama nən gaburun na, e nun a saraxaraline nun a nabine nun Yerusalən kaane birin. ² E yi e sa soken na, e lu raxuyaxi ayi kike dεgen nun sare ganla birin bun, naxanye yi rafan e ma, e yi naxanye batuma, e bira naxanye fəxə ra, e yi xibarune sətəma naxanye ra, e xinbi sin naxanye bun. E xəne mi fa malanma, e mi maluxunye, e birin findima nən ləxən na bəxən fari. ³ Sayaan xənla yama naxini ito muxu dənxe ne suxuma nən, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi.” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

Alaa yamaan tondi fena

⁴ Yeremi, a fala yamaan xa, i naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun bire ba, a mi keli? Muxuna a xun xanbi soε ba, a mi fa a xun xetε?’

⁵ Nanfera nayi,
 Yerusalən yamani ito xun xanbi soxi, e lu e masigε n na waxatin birin? E tantanni han,
 e tondixi e xun xetε n ma.

⁶ N tuli matixi e ra ki fajni koni e falan mi lanma. E sese mi nimisama e fe naxine ra, e mi a falama, e naxa, “N nanfe ligaxi?”

E birin gixin sigama e xun xən alo soon naxan sigan yengeni.

⁷ Hali yaya xənla naxan kore,

† 7:23: Na feen seβexi Xəroyaan 19.5 kui. § 7:29: Na waxatini, muxune yi e kələma, e yi e xunsexe n lu kuyε ayi han e yi e falan nakamali. Na feen seβexi Yatene 6.5-9 kui.

na a xετε waxatine kolon.
Hali ganban nun tuntunna
nun sapi xɔnla e xετε waxatine yatεxi.
Koni n ma yamaan mi Alatalaa kiti
saxine kolon.’ ”

Karamɔxɔ tantanxine

8 “Nayi, ε nɔε a fale di, ε naxa,
‘Nxu bata fe kolonna sɔtɔ,
bayo Alatalaa sariyana nxu yii?’
Anu, karamɔxɔne wule sɛbenle tima
alogo na xa findi wulen nan na.
9 Fe kolonni itoe yagima nɛn,
e yigitεγε, e suxin na a ra
bayo e bata e mε Alatalaa falan na.
Fe kolonna sifan mundun fa e yii
sɔnɔn?”

10 Ala naxa, “Nanara,
n na e naxanle soma nɛn gbεtεye yii,
muxu gbεtεye yi e xεene ba e yii.
Bayo keli muxudin ma han muxu
gbeene,
e birin kunfaxi e yetε tɔnɔn nan xɔn,
keli nabine ma han saraxaraline,
e birin wulen falama.

11 E mi n ma yamana furen dan-
danma e sɔbεen na.
E luma a fale nɛn, e naxa,
‘Bɔɔε xunbenla! Bɔɔε xunbenla!’
Koni, bɔɔε xunbeli mi na.

12 E yi lanma nɛn e yagi e xɔsi feene
ra,
koni, e mi yagima hali!
E mi yagin yetεen kolon!
Nanara, naxanye faxama,
e nun ne nan faxama.
N na e kεwanle saranma e ra nɛn,
e yi bira bɔxɔni.”

Alatala naxa na kiini.

13 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N wama nɛn n xa danna sa e ra,
manpa bogi mi fa luma na,
xɔdε bogi mi luma na,
e wudine dεene xarama ayi nɛn.
N seen naxanye soxi e yii,
na bama e yii nɛn.”

14 Yamaan naxa,
“Nanfera en luma dɔxi?
ε malan!
En na en gi,
siga taa makantanxine yi,
en sa halagi mɛnni!

Bayo Alatala, en ma Ala bata halagin
nagidi en ma,
a ige xɔlene fi en ma,
bayo en bata yulubin liga a ra.

15 En yengi yi bɔɔε xunbenla nan ma,
koni en mi sese fapi sɔtɔma.
En yi marakendεyaan nan mamεma,
koni fe magaxuxin nan fama.

16 En bata yaxune soone xuiin mε Dan
bɔxɔn mabinni,
bɔxɔn birin bata yimaxa e soo
kɛndεne wuga xuiin ma!

E fama,
e yamanan nun a seen birin naxɔri,
e nun taan nun a muxune.”

17 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N sapine rasigama nɛn ε xili ma
naxanye seri mi na,
e yi ε maxin.”

Nabina mawuga xuina

18 N yi wama n ma tɔrɔni suxu feni,
n bɔɔεn sunuxi n kui.

19 N ma yamaan wuga xuiin nan ito
ra
sa keli yire makuyeni.

E naxa,
“Alatala mi fa Siyon taani ba?
A mangan mi fa na yi ba?”

Ala naxa,
“Nanfera e n naxɔlɔxi e suxurene ra,
e nun xɔɔεne batu se fufafune?”

20 Se xaba waxatin bata nɔn,
kuye wolon waxatin fan bata dangu,
koni han to en mi rakisixi!

21 N ma yamana tɔrɔna n tɔrɔma,
n sunuxi, n kuisanxi.

22 Seri mi fa Galadi yamanani ba?
Dandan ti mi fa na?

Nanfera nayi,
n ma yamana furen mi yalanma?

23 Xa ige xunna nan yi n xunna ra nun
xa n yεε yinle yi findixi tigin nan na
nun,
n yi Siyon faxa muxune wugama nɛn
kɔε nun yanyin birin na.

9

Mayifuun yamanan yiren birin yi

1 Xa n yi yigiyaden sɔtɔ burunna ra
nun,
n yi n mεma nɛn n ma yamaan na,

n yi n masiga e ra!
 Bayo e birin yalunde,
 yanfanten ganla nan e ra.
² Alatalaa falan nan na ra, a naxa,
 “E lenne yitɔnxi nɛn e xa wulen fala
 alo xanla xalimakunle wolima kii
 naxan yi.
 E mi nɔɔn sɔtɔn yamanani jɔndi falan
 xan xɔn,
 koni e fe jɔxin nan tun nabama.
 E mi n kolon.
³ Birin xa a xɔyina fe liga a yeren ma.
 Muxu yo nama a yigi sa a ngaxake-
 denne yi,
 bayo muxune ngaxakedenne birin
 findixi yanfantenne nan na,
 muxune xɔyine birin yi findi nafigine
 ra.
⁴ E birin e bode mayendenma,
 muxe mi jɔndin falama.
 E bata e xaran wulen ma ki faɲi.
 E yi e yeɛe yixadan hake ligadeni.
⁵ Yeremi, i dɔxi yanfantenne nan tagi.
 E tondixi n kolonje e yanfantenyaa
 nin.”
 Alatalaa falan nan na ra.
⁶ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna
 naxa,
 “N na e rasarijanma nɛn,
 alo xabun wuren naxulunma kii
 naxan yi
 n yi e keɲaan feɛefɛɛe,
 bayo n fa n ma yamaan suxe di?
⁷ E lenne maxɔlɔn tima
 alo faxa ti xalimakunla,
 e yanfa falane nan tun tima.
 E bɔɲe xunbeli falane tima e adamadi
 bodene xa,
 koni e luti ratixini tɔnma e bɔɲeni.
⁸ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra
 ba?
 N mi n gbeen jɔxe na yama sifan ma
 ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.
Wuga waxatina fe
⁹ N wugama nɛn,
 n gbelegbele sununi geyane fari.
 N na n mawugama
 xuruse rabade kalaxine nan ma fe ra,
 bayo e bata gan,
 muxu yo mi fa danguma e yi.
 Xuruseene wuga xuiin mi fa minima
 na yi sɔnɔn.

Xɔline nun burunna subene birin
 bata e gi, e siga.
¹⁰ N Yerusalɛn taan luma nɛn
 alo gɛmɛ malanxine,
 kankone kurudena,
 n Yuda taane raxɔri,
 muxu yo mi lu e yii.
¹¹ Xaxilimaan mundun feni itoe yeɛ
 toɛ?
 Xa Alatala bata falan ti a xa,
 a xa na yeɛba!
 Nanfera yamanan bata kala,
 a raxɔri alo burunna,
 muxu yo mi danguma denaxan yi?
¹² Alatala naxa, “Na feene ligaxi
 nɛn bayo e bata e mɛ n ma sariyan
 na, n naxan so e yii, bayo e mi e tuli
 matixi n xuiin na, e sigan ti a ma.
¹³ E biraxi e bɔɲe yi feene fɔxɔ ra e
 tengbesenyani, e nun Baali suxurene
 alo e fafane e xaranxi a ma kii naxan
 yi.” ¹⁴ Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala
 Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a
 naxa, “N dabarin nun ige xɔlɛn fima
 yamani ito ma nɛn e balon na. ¹⁵ N
 yi e raxuya ayi siyane ye, e nun e
 benbane mi naxanye kolon, n yengɛn
 bira e fɔxɔ ra han n yi e birin naxɔri.”
¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
 falaxi,
 a naxa, “E miri!
 E sa jaxalan wugalane fen,
 e xa fa!
 Naxanla naxanye fatan gbelegbele-
 deni sununi,
 e ne fen de!
¹⁷ E xa e mafura fe,
 e fa e wuga xuini te en ma fe ra,
 han en fan yi wuga,
 en yeɛgen yi godo
 alo xude igena.
¹⁸ Bayo wuga xuiin minima Siyon
 taani,
 e naxa, ‘En bata halagi feu!
 Yagin bata gbo en ma!
 Fɔ en xa keli nɛn yamanani,
 bayo e bata en ma banxine rabira!’ ”
¹⁹ Nayi, jaxanle,
 e tuli mati Alatalaa falan na,
 a naxan falama a deɛn na,
 e yi na rame!
 E e dii tɛmɛne xaran wugan ma,
 e bode xaran mawugan ma!

20 Bayo sayaan bata so en ma banxine foye sodene ra, siga han en ma banxi fajine kui, en ma diidine yi faxa kirane xɔn, en ma foningene yi faxa yama malandene yi.

21 Yeremi, a fala iki, i naxa, “Alatalaa falan ni ito ra, fa fala ‘Binbine luma nɛn yiren birin yi alo ɲaman xɛɛn ma, alo malo xidine xɛɛn xun xɔn malo xaban fɔxɔ ra, koni e malan muxu mi na!’ ”

Ala kolonna nan fe kolon kenden na

22 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Fe kolonne nama e kanba e fe kolonni.

Senɓɛmaan nama a kanba a senɓeni. Nafulu kanna nama a waso a nafulu kanyani.

23 Koni xa naxan a kanbama, na xa a kanba ito nin: fa fala, a bata n famu, a yi n kolon.

A xa n kolon Alatala ra, naxan hinanna nun kiti kenden nun tinxinyaan nabama dunuɲa yi bayo na fe sifane nan nafan n ma.” Alatalaa falan nan na ra.

Denkeleyatarene yamaan ye

24 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n muxune saranma e kewanle ra waxatin naxan yi, naxanye birin banxulanxi e fati benden mabinni koni e mi tubixi e bɔɲeni, 25 alo Misiran kaane nun Yuda kaane nun Edɔn kaane nun Amonine nun Moyaba kaane, naxanye birin dɔxi tonbonni, naxanye e xunne dexɔn bima. Amasɔɔ Ala kolontarene nan siyani itoe ra. Isirayila yamaan birin fan luxi nɛn alo banxulantarene denkeleyaan mabinni.”

10

Ala suxurene halagi fena

1 Isirayila yamana, ɛ tuli mati Alatalaa falan na lan ɛ ma! 2 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Ɛ nama bira siya gbɛtɛne kirane fɔxɔ ra. Ɛ nama gaxu taxamasenne yeɛ ra naxanye toma kore, alo siya gbɛtɛne.

3 Bayo yamanane namunne findixi fe fuune nan na.

E wudin seɣɛma fɔtɔnni, yii rawali keɛn yi a masoli soden na.

4 E yi a rayabu wure gbeti fixɛn nun xɛmaan na, e yi a gbangban alogo a nama bira.

5 Na suxurene luxi nɛn alo xɔli magaxu seen naxan tixi xɛɛn ma,

e mi fala tima, fɔ e maxali, bayo e mi nɔɛ sigan tiye hali ndedi.

Ɛ nama gaxu e yeɛ ra, bayo e mi nɔɛ sese ɲaxi rabɛ, e mɔn mi nɔɛ a faɲin fan nabɛ.”

6 Alatala, i tan ɲɔxɔn mi na!

I gbo, i xinla senɓen gbo.

7 Nde mi gaxuɛ i tan yeɛ ra, i tan siyane mangana?

E lan e gaxu i yeɛ ra

bayo i ɲɔxɔn mi na siyane fekolonne ye,

hanma e yamanane birin yi.

8 E birin xaxilitare,

e birin fekolontare.

E xaranxi fe fuun nan ma, wudi batuna.

9 E fama na wure gbetine ra

sa keli Tarasisi yamanani,

e nun xɛmane sa keli Yufasi yi,

xabun nun xɛma rawanla yi e rafala suxuren na,

e yi a maxidi dugi mamiloxine nun a gbeele yi.

Muxu kesuxine wali xɔnna nan tun ne ra.

10 Koni Alatala nan Ala ɲɔndin kanna ra.

A tan nan habadan Ala ra,

habadan mangana.

Bɔxɔ xɔnna xuruxurunma a tan nan ma xɔlɔ bun,

yamanane mi suse naxan ma xɔlɔ yeɛ ra.

11 Yeremi, a fala e xa, i naxa,

“Wule alani itoe,

e tan naxanye mi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi

ne tununma nɛn bɔxɔ xɔnna fari, e nun kore xɔnna bun.”

Yeremi 51.15-19

12 Ala nan bəxə xənnə daxi a sənbeni,
a yi dunuᵓa bətən sa a fe kolonna xən,
a kore walaxani bandun a xaxili-
mayani.

13 A na a xui ramini,
tulen yi a malan kore,
a kundaan nafa,
sa keli bəxən danne ra.
A yi galanna nun tulen nafa,
a foyen namini a ramaradeni.

14 Muxune birin bata findi xaxil-
itarene nun fekolontarene ra.
Xema rawanle birin yagixi
lan e sawura rafalaxine fe ma,
bayo wulen nan e suxurene ra,
nii yo mi e yi.

15 Fe fuun nan e ra,
wali magelexina.
E halagi waxatin na a li,
e raxərima nən.

16 Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi alo e
tan.
Bayo a tan nan seen birin daxi.
A tan nan gbee Isirayila bənsənnə ra.
A xili nən Alatala Sənben Birin Kanna.

Halagi famatəna fe

17 E yiiseene malan bəxən ma,
ε tan naxanye rabilinxi yengeni!

18 Amasətə Alatala ito nan falaxi, a
naxa,
“N yamanan muxune wolima ayi nən
alo lantan gəmənə.
N yi e yigbətən
alogo e xa suxu yengeni.”

19 Yamaan naxa,
“Gbalona nxu xa!
Nxu maxələxi!
Nxə furen dēn mi yiyalanᵓe!
Nxu tan nan yi a falama, nxu naxa,
‘Nxə furen na a ra,
nxu a raxanᵓe!’

20 N ma bubun bata kala,
a lutine birin bata a bepīn!
N ma diine bata keli n fəma,
e mi fa na.
Muxu yo mi fa n yii
naxan mən n ma bubun tiyε,
hanma a yigiyaden ti n xa.”

21 Bayo yamaan yεeratine xaxili mi
na.

E mi Alatala fenma.
Nanara, e mi sabatixi.
E yamaan birin bata raxuya ayi.

22 E tuli mati xui magaxuxini ito ra,
a fama muxune yimaxε
sa keli sogeteden kəmənna binni.
A Yuda taane findima nən yire
rabeyinxine ra
a e findi kankone kurudene ra.

Yeremi Ala maxandina

23 Alatala, n bata a kolon fa fala
adamadiin gbee mi a dunuᵓa yi gidin
na.

Muxun mi a sanna tidene ragidima.

24 Alatala, n xuru
alo a lan kii naxan yi
koni hali i mi n suxu i ya xələni
alogo i nama n halagi.

25 I ya xələn nagodo siya gbətene ma
naxanye mi i kolon,
e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama!

Bayo e i ya yamaan halagima,
Yaxuba bənsənnə,
e a raxərima han,
e a bəxəne kalama.

11

Yamaan bata layirin kala

1 Alatala yi falani ito ti Yeremi xa,
a naxa, 2 “E tuli mati layiri falani
itoe ra, ε yi e fala Yuda kaane nun
Yerusalən kaane xa! 3 A fala e xa,
fa fala Alatala, Isirayilaa Ala ito nan
falaxi, a naxa, ‘Dangan na kanna xa
naxan mi layiri falani itoe raməma.
4 N falan naxanye sɛbɛxi ε benbane
ma, n na e ramini waxatin naxan
yi Misiran yamanani dənaxan luxi
alo sulun tɛn* naxan wuren naxu-
lunma.’ N na a fala nən e xa, n naxa,
‘E n xuiin namε, ε yi n ma yamarine
birin suxu. Nayi, ε findima nən n ma
yamaan na, n yi findi ε Ala ra. 5 Nayi,
n na n kələ feen naxan ma ε benbane
xa, n na rakamalima nən, fa fala a n
yamananana nde soma ε yii nən kumin
nun nənən gbo dənaxan yi. E mənna
nin to.’ ” N yi a yabi, n naxa, “Amina,
Alatala!”

6 Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“Falani ito rali Yuda taane birin yi
e nun Yerusalən kirane birin xən, i
naxa, ‘E tuli mati layiri falane ra, ε yi

* 11:4: Sulun tɛn mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛna.”

e suxu! ⁷ Bayo n na ε benbane maxadi nən ki faɲi, xabu n na e ramini lɔxɔni Misiran yamanani han to. N lu e maxade n sɔbεεn na, n naxa, “E n xuiin namε!” ⁸ Koni e mi n xuiin namε, e mi e tuli mati. E birin yi bira e bɔɲε yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. Nayi, n yi layirini ito falane birin nakamali e xili ma, n na e yamari naxan liga fe ra koni e mi tin a suxε.’ ”

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane bata yanfan so n ma. ¹⁰ E bata xεtε e benbane hakɛni, naxanye tondi n ma falan namε, e bira ala gbεtεne fɔxɔ ra, e yi e batu. Isirayila yamaan nun Yuda yamaan bata e mε n ma layirin na, n naxan xidi nxu nun e benbane tagi.”

¹¹ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nən e ma, e mi minε naxan yi. E n xilima nən, koni n mi e xuiin namεma. ¹² Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane sa alane maxandima nən, e wusulanna gan naxanye xa, koni ne mi e rakisε gbalon waxatini mumε! ¹³ E tan Yuda kaane, ε gbee alane wuya alo ε taane! E tan Yerusalɛn kaane, ε bata wusulan gandene ti Baali suxurene kidene ra, e wuya alo kiraan naxanye taani. Na mayagi de!’ ¹⁴ Yereimi, i nama n maxandi yamani ito xa, i nama n mafan, i nama n solona e xa, bayo e na n maxandi waxatin naxan yi lan e tɔrɔna fe ma, n mi e xuiin namεma.”

Ala a yamaan kalama nən

¹⁵ “N xanuntenne mɔn fa nanse ligama n ma banxini? E kɔtε ɲaxi wuyaxi yitɔnma. E saraxa subene nɔε ne saranna masigε ε ra nən ba, hali ε to sεwama fe ɲaxi rabadeni? ¹⁶ Alatala bata yi i xili sa fa fala a ‘Oliwi bili yifɔtɔnxin naxan bogiye rayabu,’ koni a fa tεεn nan soma a ra, a yiine yi raxɔri tεεn xui gbeeni.”

¹⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxan ε fe fɔlɔxi, na nan tɔrɔn nafaxi ε ma, lan Isirayila yamaan nun Yuda yamana fe ɲaxi rabaan ma, e to

wusulanna gan Baali suxuren xa, e yi a raxɔlɔ.

Yanfan Yereimi xili ma

¹⁸ Alatala bata muxune fe nataxin makɛnɛn n xa, n yi a kolon. A bata e kεwanle yita n na. ¹⁹ N yi luxi nən alo e xuruseen naxan xalima a faxadeni. N mi yi a kolon e feen naxanye yitɔnxi n xili ma, e naxa, “En wudini ito kala a bogixi waxatin naxan yi! En na a ba ɲεɲε muxune yε, ɲinan xa ti a xinla xɔn!”

²⁰ Koni kitisa tinxinxin nan Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ra naxan muxun bɔɲɛn nun sɔndɔmɛn kεɲaan fεsεfεsεma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxε e ra bayo n bata n xun mayεngε feen lu i tan ma.

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi Anatɔti kaane xili ma, naxanye waxi n faxa feni, naxanye a falama, e naxa, “I nama fa nabiya falane ti Alatala xinli, xanamu, nxu i faxama nən!” ²² Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N na e saranma nən e kεwanle ra. E banxulanne faxama nən yεngɛni, fitina kamɛn yi e dii tεmɛne nun e dii xεmɛne faxa. ²³ E muxu yo mi luyε a nii ra, bayo n gbalon nafama nən Anatɔti kaane ma, n na e saran e kεwanle ra ɲεɛn naxan na.”

12

Nanfera muxu ɲaxine hɛrixixi?

¹ Alatala, i tinxin na ma, kitin xa so en tan tagi. Koni n waxi i maxɔdin feni lan i ya kiti saxina nde a fe ma: Nanfera muxu ɲaxine hiyabuxi? Nanfera yanfantenne bɔɲε xunbelixi?

² I bata e ti, i yi e sɛnbε so. E sabatima, e wanle kε. I ya falana e dε waxatin birin, koni e bɔɲε makuya i ra.

³ Anu, i tan Alatala, i n kolon. I n toma, i n bɔɲε yi feene fεsεfεsεma lan i ma. Muxu ɲaxine lu e danna alo xuruseen naxanye sigama e faxadeni,

i yi e ramara halagin ləxən yee ra.

⁴ Yamanan luma sunuxi
han waxatin mundun,
sexe ne yi lu xaraxi xee ne ma?
Amasotə a muxune yaxu,
subene nun xəline raxərima.
Bayo e a falama, e naxa,
“A mi en najanna toma.”

Alaa yabina

⁵ Xa e nun adamadiine e gima,
i yi tagan,
e nun soone xa e gi di nayi?
Xa i xaxili mi ragidixi
fə i nema bəne xunbeli yireni,
i nanse ligama i na so fətənni
Yurudən baan de?

⁶ Bayo, i ngaxakedenne nun i fafe
a denbayaan fan i yanfama, e fan
sənxəma i xili ma i xun xanbi ra. I
nama la e ra, e na fala fajine ti i xa
waxatin naxan yi.

Ala a Batu Banxin nun a yamaan nabepin fena

⁷ Ala naxa,
“N bata n me n ma banxin na,
n yi n ma yamanan nabepin.
N naxanye xanuxi han,
n bata ne so e yaxune yii.

⁸ N ma yamaan luxi nen n tan yee ra yi
alo yatan fətənni,
e bata sənxə n na,
nanara n yi e rajaxu.

⁹ N ma yamaan mi luxi n tan yee ra yi
ba,
alo wunla minima segen naxan ma,
segen bonne e malanxi naxan ma a
dondeni?
E burunna subene birin malan,
e xa fa e dege!

¹⁰ Xuruse raba wuyaxi* bata n ma
nakəon kala,
e yi n ma xeeni bodon,
e yi n nafan xeen findi tonbonna ra.

¹¹ E bata a findi yire rabepinxin na,
a xaraxi, a raxərixin n yetagi.
Yamanan birin naxərixin,
a kəntəfili mi muxu yo ma.”

¹² Halagi ti ganla fama tonbonna yire
matexine yi,

bayo Alatalaa silanfanna yamanan
birin naxərima nen,
yengen yi a danne birin li.
Muxu yo mi fa luma bəne xunbenli.
¹³ E bata sansine si,
koni e sa tansinne nan sətəma.
E tərəma walideni,
koni e mi tənə sətəma.
E yagi lan e wanla saranna fe ma
bayo Alatala bata xələ e ma han!

Alaa falana lan Isirayila rabilinna yamanan ma

¹⁴ Alatala ito nan falaxi a yamaan
nabilinna yamana yaxine xili ma, a
naxa, “E bata e yiin din n ma ya-
amanan na, n naxan soxi Isirayila
kaane yii e keen na. Nayi, n fa na
siyane bama nen e yamanan yi, n yi
Yuda kaane ba e tagi. ¹⁵ N na yelin
na siyane be e yamanan yi, n mən
kininkininma e ma nen, n mən yi e
birin naxete e kee bəxəne yi, e dəxə e
yamanan yi. ¹⁶ Xa e lu n ma yamana
kirane fəxə ra, e yi e kələ n xinli, e
naxa, ‘N bata n kələ habadan Alatala
yi!’ alo e yi n ma yamaan xaranma a
ma kii naxan yi nun, e yi e kələ Baali
suxurene yi. Nayi, e sabatima nen n
ma yamaan tagi. ¹⁷ Koni xa e mi e tuli
mati, n na yama sifan bama nen na, n
yi a raxəri.” Alatalaa falan nan na ra.

13

Yeremi nun tagi xidina

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Siga,
i sa taa dugi tagi xidina nde sara, i yi i
tagi xidi a ra. Koni, i nama a sin igeni
de.” ² N yi tagi xidin sara alo Alatala
a falaxi kii naxan yi, n yi a xidi n tagi.

³ Alatala mən yi falan ti n xa, a
naxa, ⁴ “I tagi xidin naxan saraxi i
yi a xidi i tagi, a tongo i siga Efirati
baan binni, i sa a luxun fanye yinla
ra menni.” ⁵ Nayi, n yi siga, n sa a
luxun Efirati baan dəxən, alo Alatala
a yamari n ma kii naxan yi. ⁶ Na
waxati xunkuyen to dangu, Alatala
mən yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i
siga Efirati baan binni, i sa tagi xidin
tongo, n na i yamari naxan luxun fe

* **12:10:** Xuruse rabaan xuruseene yee ra, na misalixi yeeratine nan na yamaan yee ra.

ra.”⁷ Nayi, n yi siga Efirati baan binni, n sa na yiwulen, n tagi xidin sa denaxan yi, n yi a tongo menni, koni tagi xidin bata yi kala, a tɔnɔ mi yi fa na sɔnɔn.

⁸ Alatala yi falan ti n xa iki, ⁹ “N tan Alatala ito nan falaxi, n naxa, ‘N Yuda kaane wason kalama na kii nin e nun Yerusalɛn kaane waso gbeena.

¹⁰ Yama naxini ito naxan tondima n ma falan name, naxanye biraxi e bɔɲɛ yi feene fɔxɔ ra e tengbesenyani, e nun ala gbɛtɛne, e yi e batu, e yi e xinbi sin e bun, ne luma nɛn alo tagi xidini ito, naxan tɔnɔ mi fa na!

¹¹ Awa, n bata yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan birin tugun n na alo tagi xidin xidima muxun tagi kii naxan yi alogo e xa findi n ma yamaan na, e yi n xinla matɔxɔ, e n tantun, e n binya. Koni e mi e tuli mati.’ ” Alatalaa falan nan na ra.

Manpa kundine fe

¹² “Yeremi, sa ito fala e xa, i naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, a manpa kundine birin lanma nɛn e xa rafe manpaan na.’ E i yabima nɛn, e naxa, ‘Alo nxu mi na kolon ba, a manpa kundine lan nɛn e rafe manpaan na?’ ¹³ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: n yamanani ito muxune birin luma nɛn alo dɔlɔ minna naxanye lugoxi dɔlɔn na, hali a mangan naxanye dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdɛni, e nun a saraxaraline nun a nabine, e nun Yerusalɛn kaane birin. ¹⁴ N na e xusinma nɛn e bode ra, e yi kala alo kundine,* diine nun fafane birin. N mi muxu yo ratangɛ, n mi kininkininma, n mi hinanɲɛ e ra, sese mi a ligɛ n tagan e halagɛ.’ Alatalaa falan nan na ra.”

Ɛ tuli mati

¹⁵ Ɛ n xuiin name, Ɛ tuli mati!
Ɛ nama fa Ɛ yɛtɛ yite,
bayo Alatala nan falan tima.

¹⁶ Ɛ binyen fi Alatala ma, Ɛ Ala,
benun a xa dimin naso,
Ɛ yi Ɛ sanne radin geya yidimixine yi.

* **13:14:** Ala muxuni itoe yatɛxi manpa kundine misaala nan na be. † **13:20:** Xuruse rabaan xuruseene yɛɛ ra, na misalixi yɛɛratine nan na yamaan yɛɛ ra.

Ɛ yengi kɛnɛnna nan ma,
koni Ala yi a masara sayaan dimin
na,
a yi findi dimi gbeen na.

¹⁷ Xa Ɛ mi Ɛ tuli mati,
n wugama nɛn wundoni Ɛ wasona fe
ra.

N yɛɛgen minima nɛn han,
n yɛɛn xɔnna yi rafe yɛɛgen na,
bayo Alatalaa yamaan sigama nɛn
konyiyani.

Alaa falana lan mangana denbayaan ma

¹⁸ A fala mangan nun naxalan man-
gan xa,

i naxa, “Ɛ dɔxɔ bɔxɔni,
bayo Ɛ mangaya taxamaseri kɔmɔti
nɔrɔxin bata bira.”

¹⁹ Negewi yamanan taane balanma
nɛn,
muxu yo mi fa na
naxan e rabiye.

Yuda kaane birin sigama konyiyani,
e birin bata xali.

Yerusalɛn bata xunna kala

²⁰ I yɛɛn nakeli,
i muxune mato naxanye fama
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.
Xuruse kurun minɛn
naxan taxu i ra,
i yi i kanbama xuruseen naxanye yi?†

²¹ Ɛ bata naxanye radari
e xa findi Ɛ xɔyine ra,
Ɛ nanse falama,
ne na keli Ɛ xili ma e dɔxɔ Ɛ xun na.
I mi tɔrɛ nayi ba
alo naxanla naxan diin barima?

²² Xa Ɛ na fala, Ɛ naxa,
“Nanfera ito n sɔtɔma?”
Ɛ xa a kolon,
a muxune fuma Ɛ ma nɛn,
e yi Ɛ rayagi Ɛ hake wuyaxi saranna ra.

²³ Fati fɔrɛn nɔɛ a fatin masarɛ ba,
hanma burunna narin yi a fatin
makatunxi yirene maxɛtɛ a
ma?

Na ma, Ɛ fan mi nɔɛ fe faɲin ligɛ,
Ɛ to darixi fe naxin na.

²⁴ N na Ɛ raxuyama ayi nɛn

alo foyen se dagin naxan xalima tonbonni.

²⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata ito nan nagidi ε ma bayo ε bata jinan n xɔn, ε yi ε yigi sa wule alane yi.

²⁶ N na ε rayagima nen alo jaxanla dugin na mate a ra han a yetagi, alogo a ragenla xa to.

²⁷ N bata ε yalunyaan nun ε kunfa feene to, ε tɔnɔn fenma yalunyani yagitareyani!

N bata ε fe xɔsixinine to geyane fari e nun burunna ra.

Gbalona ε xa Yerusalɛn kaane! E mɔn luma nen sarjantareyani han waxatin mundun?”

14

Fitina furuna fe

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa lan fitina furuna fe ma, a naxa,

² “Yuda kaane sunuxi, e taane bata kala, e muxune gbelegbelema bɔxɔni, e wuga xuini tema Yerusalɛn taani.

³ Muxu gbeene muxudine rasigama ige badeni.

E sigama ige ramaradeni, e mi ige sɔtɔ.

E yigitɛgɛxin yi xɛtɛ e kundine kui genla ra, e yi e xunna so yagini.

⁴ Bɔxɔn bata xara bayo tulen mi fama yamanani, nayi xɛɛ biine yagixin yi e xunna so.

⁵ Hali xɛnla a dii xali nenɛn nabɛjinma burunna ra, bayo sɛxɛ xinde mi na.

⁶ Burunna sofanle tema geyane fari, e yi foyen tongo alo kankone.

E yɛɛ rakopinma, bayo sɛxɛ mi na.”

⁷ Nxu hakɛne seren bama nxu xili ma, koni Alatala, nxu mali i xinla fe ra! Bayo nxɔ tinxintareyaan gbo, nxu bata yulubin liga i ra.

⁸ I tan, Isirayila yigina, naxan a rakisima jaxankata waxatini,

nanfera i luyɛ

alo xɔjɛn dangumatɔna yamanani, alo sigatiin naxan xii kedenna tima be?

⁹ Nanfera i luxi

alo sofaan na a tɛrɛna yɛngɛn na, naxan mi nɔɛ marakisɛn tiyɛ?

Anu, Alatala, i nxu yɛ, i xinla falama nxu xun ma. I nama i mɛ nxu ra!

¹⁰ Alatala ito nan falaxi lan a yamana fe ma,

a naxa, “Na xun xɔn sigan nafan e ma, e mi e raxarɛ yire kedenni.

Nanara, Alatala mi e rasuxuma, a mi jinanma e hakɛne xɔn, a e saranma nen e yulubine ra.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama n maxandi yamani ito herina fe ra. ¹² Hali e sunna suxu, n mi n tuli matiyɛ e wuga xuiin na.

Hali e saraxa gan daxine nun bogise saraxane ba, n mi e rasuxɛ, bayo n waxi e halagi feni yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen na.” ¹³ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala!

E nabine luma a falɛ e xa, e naxa, ‘E mi yɛngɛn toma, fitina kamɛn mi ε konna liyɛ. Ala bɔjɛ xunbeli kɛndɛn fima nen ε ma be.’ ” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Na nabine wulen nan falama n xinli. N tan xa mi e rafaxi. N mi yamari soxi e yii, n mi fala tixi e xa. E nabiya falane tima wule fe toone nan xɔn alo xiyena. Ne fataxi yiimato feene nun suxure batu feene nun e yetɛ bɔjɛ mayendɛnxine nan na.” ¹⁵ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma naxanye falan tima a xinli, a naxa, “N mi ne xɛxi, koni e a falama, e naxa, ‘Yɛngɛn nun fitina kamɛn mi soɛ yamanani ito yi.’ Na-

nara, n na nabine faxama nen yɛngɛn nun fitina kamɛn xɔn. ¹⁶ E nabiya falan tima yamaan naxan xa, ne bin-

bine rabɛjinma nen Yerusalɛn kirane xɔn fitina kamɛn nun yɛngɛni. Muxu yo mi luma naxan e maluxunɛ, e tan nun e jaxanle nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne. N na e fe jaxin naxɛtɛma nen e ma.”

17 “Falani ito ti e xa, i naxa,
 ‘N yεεgen minima kœ nun yanyin na,
 a mi danma,
 bayo gbalo gbeen bata godo n ma
 yama fajin ma,
 a naxankataxi han!
 18 Xa n siga burunna ra,
 n muxu faxaxine toma mɛnni
 silanfanna naxanye faxaxi.
 Xa n siga taani,
 fitina kamɛn bata muxune rafura
 mɛnni.
 Nabine nun saraxaraline yamanani
 sigama
 koni e mi sese famuma.’ ”

19 Yamaan naxa,
 “I bata i mɛ Yuda kaane ra ba fefe?
 I niin bata a mɛ Siyon taan na ba?
 Nanfera i nxu naxankatama
 han nxu mi fa kɛndɛyaan sɔtɔma?
 Nxu yengi yi bɔnɛ xunbenla ma,
 koni nxu mi sese fajin sɔtɔma.
 Nxu yi marakɛndɛyaan nan mamɛma,
 koni fe magaxuxin nan fama.

20 Alatala, nxu bata nxɔ fe naxine
 kolon,
 e nun nxu benbane hakɛne,
 bayo nxu bata yulubin liga i ra.

21 I xinla fe ra,
 i nama nxu ranaxu.
 I nama i ya mangaya gbɛdɛ nɔrɔxina
 fe magodo!

I miri layirin ma en tagi,
 i nama a kala.

22 Siyane ala fufafuna ndee nœ tulen
 nafɛ ba?

Hanma koren nan tulen nagodoma a
 yɛtɛ ma ba?

En-en de!
 I tan Alatala na a ra, nxɔ Ala!
 Nxu yigi saxi i yi,
 bayo i tan nan na feene birin ligama.”

15

Ala yi a yamaan yalagi

1 Alatala yi a fala n xa, a naxa,
 “Hali Musa nun Samuyeli fa ti n yɛtagi
 n solonadeni yamani ito xa, n mi
 kininkininɛ e ma. E kedi n yɛtagi, e
 xa siga! 2 Xa e a fala i xa, e naxa, ‘Nxu
 xa siga minɛn?’ I xa e yabi, i naxa,
 ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Sayaan nagidixi naxanye ma,
 ne sayaan sɔtɔma nɛn!
 Naxanye faxama silanfanna ra,
 ne faxama nɛn!
 Fitina kamɛn nagidixi naxanye ma,
 ne kamɛma nɛn!
 Konyiyaan nagidixi naxanye ma,
 ne xalima nɛn konyiyani!’ ”

3 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N
 fitina feen sifa naanin nan nafama e
 xili ma: silanfanna yi e faxa, barene
 yi e yibɔ, xɔline nun burunna subene
 yi e don, e yi e nan. 4 N na e
 findima nɛn fe magaxuxin na bɔxɔ
 xɔnna yamanane birin xa, lan Yuda
 mangan Xesekiyaa dii xɛmɛn Man-
 ase kɛwanle ma a naxanye rabaxi
 Yerusalɛn taani.”

Ala mi fa kininkininma

5 Ala naxa, “Nayi, nde kininkininma ɛ
 tan Yerusalɛn kaane ma?
 Nde a mawugama ɛ fe ra?
 Nde danguma ɛ xɔntɔnɛ?”

6 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Ɛ bata ɛ mɛ n na,
 ɛ lu xɛtɛ xanbin na.
 Nayi, n na n yiini tema nɛn ɛ xili ma,
 n yi ɛ halagi,
 bayo ɛ kininkinin mi fa n yi.

7 N na e fintanma nɛn
 alo se dagina yamanan taane so
 dɛɛne birin na.
 N yi e diine ba e yii,
 n yi n ma yamaan halagi
 bayo e mi e xun xanbi soxi e kɛwanle
 yi.

8 N na a ligama nɛn kaɲa gilɛne yi
 wuya ayi
 alo baan nɛmɛnsinna.
 N halagi tiin nafama nɛn e banxu-
 lanne ngane ma yanyi tagini,
 sanɲa ma kedenni,
 naxankatan nun kui sanna yi e li.

9 Naxan bata dii solofere bari,
 na furama nɛn, a faxa.
 Kœɛn yi so a ma yanyin na,
 a yagi, a xun sin.
 Naxanye na lu e nii ra,
 e yaxune yi fa ne raxɔri e silanfanne
 ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabina mawugana

10 Yeremi naxa,

“Nna, gbalona n xa
bayo i bata n bari.
Yamanan muxune birin n matandima,
e yi n yengε!
Doli so mi n na,
n mən mi doli tongoxi,
koni birin n dangama.”

11 Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“N na i xunbama nən
alogo i xa fe fañin sətə yati!
N na i yaxune rafama nən
i mafandeni tərən nun gbalon waxa-
tini yati!

12 Muxun nəε wureni bolonje a yiin
na ba,
wuren naxan kelixi sogeteden
kəmenna ma hanma sulana?

13 Yuda kaane, n na ε herisigene nun ε
nafunle fima ε yaxune ma nən
e yengε yi se tongoxine ra,
masətə ε yulubine xən ε yamanan
birin yi.

14 N bata ε so ε yaxune yii e konyine ra
ε yi siga yamanani ε mi denaxan
kolon.

N bata tēn so ε xili ma n ma xəlōni.”

15 Yeremi naxa, “I tan, Alatala,
i feene birin kolon.
I miri n ma, i yi n mali,
i yi n gbeen jəxə n jaxankata mux-
une ra!

I nama n faxa,
i tan naxan mi xəlōma xulən!
A kolon, n yagin masətəma i tan nan
ma fe ra!

16 I ya falane na yi n li tun,
n yi e rasuxuma nən alo donsena,
bayo i ya falane nan n nasεwama,
n yi jaxan n bəjenī.

Amasətə i xinla bata fala n xun ma,
Alatala, Ala sənben Birin Kanna!

17 N mi dəxi fuyantenne tagi batu-
deni.

N yi luxi n danna nən
bayo i sənben yi n fari,
bayo i n nafexi i ya xəlōn na.

18 Nanfera nayi n ma tərən dan mi na?
Nanfera n ma furen mi yalanma?
I luyε n xa
alo tigin naxan xərīma ba,
muxun mi nəε a xaxili tiyε naxan na?”

19 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a
naxa,
“Xa i xun xεtε n ma,
n mən i tima nən i ya wanla ra n
yεtagi.

Xa i fala kəndene ti,
i fala fuune lu na,
i falan tima nən nayi
alo n yεtεn dε xuina.

E tan nan fa xεtεma i ma,
koni i tan xa mi xεtεma e tan ma de!

20 N na i findima nən yinna wure
daxin na nayi,

yamani ito yεtagi,
naxan mi nəε rabirε.
E i yengεma nən,
koni e mi i nəε sese ma,
bayo n na i fəxə ra,
n ni i rakisi, n yi i xərəya.”

Alatalaa falan nan na ra.

21 “N na i xunbama nən muxu jaxine
yii,
n yi i xərəya gbalotəne sənben ma.”

16

Gbalon ləxəna fe

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

2 “I nama jaxanla futu. I nama dii
xεmε sətə hanma dii tēmεna yireni ito
yi.”

3 Bayo Alatala ito nan falaxi dii
xεmεne nun dii tēmεne xili ma nax-
anye barima be, e nun dii ngan nax-
anye e barima, e nun fafan naxanye
e sətəma yamanani ito yi, a naxa,

4 “E faxama nən furenī. E sayaan
mi wugε, e mi maluxunje. E luma
nən alo jaman bəxən ma. Yengən
nun fitina kamən nan e raxərīma. E
binbine yi findi balon na xəline nun
burunna subene xa.”

5 Bayo, Alatala ito nan falaxi, a
naxa, “I nama so jənde banxini. I
nama siga saya yirene yi sununi. I
nama e wuga. Bayo n bata n ma bəje
xunbenla ba yamanani ito yi e nun n
ma hinanna nun n ma kininkininna.”

Alatalaa falan nan na ra. 6 “Muxu
gbeene nun muxudine birin faxama
nən yamanani ito yi. E sayaan mi
wugε, e mi maluxunje, muxε mi a
yεtε maxabε sununi hanma a xunna
bi e fe ra. 7 Tamin mi yitaxunma
muxu sunuxine ra e madēnden xinla

ma. E mi minseen soma sunu muxune yii, e yi e madendēn, hali e fafe hanma e nga nan faxaxi.”

⁸ “I nama so banxina nde yi sēwa donse donna dēnaxan yi, i yi dōxō muxune fēma i dēgedeni, i yi i min. ⁹ Bayo Alatala Sēnbēn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N danna sama nēn sēwa sigine nun paxan sigine nun paxalandi ti sigine ra xēmēn nun a paxanla xa yireni ito yi, waxatini ito yi i yēē xōri.’ ”

¹⁰ “I na falani ito birin ti yamani ito xa waxatin naxan yi, e a falama nēn i xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala gbalo gbeeni itoe birin nagidixi nxu ma? Nxu kalan mundun tixi? Nxu yulubin mundun ligaxi Alatala ra, nxō Ala?’ ¹¹ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: N na ligaxi nēn bayo ε benbane e mē nēn n na, e bira ala gbētene fōxō ra, e yi e xinbi sin e bun, e yi e batu, e yi e mē n tan na, e mi n ma sariyan suxu. ¹² Anu, ε tan bata fe paxin naba dangū ε benbane ra. ε birin biraxi ε bōjē yi fe paxine nan fōxō ra ε tengbesenyani, ε mi ε tuli matima n na. ¹³ N na ε kedima nēn yamanani ito yi. N yi ε rasiga yamanani ε nun ε benbane mi dēnaxan kolon. ε sa ala gbētene batu mēnni kōēēn nun yanyin na, bayo n mi fa hinanjē ε ra mumē!’ ”

Konyine xētē fena

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lōxōne fama, muxe mi a falē lōxōn naxanye yi, a naxa, ‘N bata n kōlō habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’ ¹⁵ Koni a a falama nēn, a naxa, ‘N bata n kōlō habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini kōmēn fōxōn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Bayo n mōn fama nēn e ra na bōxōni, n dēnaxan so e benbane yii.”

¹⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N yamani ito yaxu wuyaxi xilima nēn e xili ma, e fa e suxu alo yēxē suxune. E fa e sagatan geyane nun yire matexine nun gēmē yinle birin yi alo donsone. ¹⁷ Bayo n yēēna e

kēwanle birin na, e mi luxunxi n ma. E hakēne mi luxunjē n ma. ¹⁸ N na e hakēne nun e yulubine saranma nēn e ra dōxō firin, bayo e bata n ma yamanan naharamu, e bata n kēē bōxōn nafe e sawura niitarene nun e suxure xōsixinē ra.”

Ala keden peen kolon fena

¹⁹ Alatala, n sēnbēna, n ma faran makantanxina, n na n yigiyama dēnaxan yi tōrō waxatine yi, siyane fama nēn i tan ma keli bōxōn danne birin na, e yi a fala, e naxa, “Wulen nan findixi nxu benbane kēēn na, suxure fufafuun naxanye tōnō mi na. ²⁰ Adamadiine nōē alane rafalē e yētē xa ba? A rabama, koni ala xa mi ne ra!” ²¹ Nayi, Alatala naxa, “Nanara, n na a yitama nēn e ra ito yi, n na n fangan nun sēnbēn yitama nēn e ra, e yi a kolon, a n xili nēn Alatala.”

17

Murutēdene yalagi fena

¹ Yuda kaane yulubine kēēndēnxi wure sēbēli ti seen nan na, naxan xōdōxō alo dayimuna. E sēbēxi e bōjē walaxan nan ma, e nun e saraxa gandene fenne ma. ² Nayi, e diine luma nēn e mirē e saraxa gandene ma, e nun e Asera kide gbindonne wudi yifōtōnxine fēma, e nun geya matexine fari. ³ ε tan seen naxanye batuma n ma geyaan ma e nun burunne ra, ne nun ε hērisigēne nun ε nafunle birin soma nēn ε yaxune yii e yēngē se tongoxine ra e nun ε taan kidene, masōtō ε yulubine xōn ε yamanan birin yi. ⁴ ε tan yētēēn nan fama kēēn nabējindeni, n naxan soxi ε yii. N yi ε findi konyine ra ε yaxune xa yamanani e mi dēnaxan kolon,

bayo ε bata n ma xɔlɔn tɛɛn nadεgɛ.
A ε ganma nɛn han habadan.

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Dangan na kanna xa
naxan a yigi sama adamadiine yi,
naxan a xaxili tixi muxune ra,
a yi a xun xanbi so Alatala yi a bɔɲɛni.

⁶ Na kanna luxi nɛn
alo wudi dungin tonbonni.
A tan mi hɛrin toɛ.
A dɔxɔma nɛn tonbonna yire
yixareni,
fɔxɔn dɛnaxan yi bɔxɔ rabeɲinxini.

⁷ Koni, duban na kanna xa
naxan a yigi saxi Alatala yi,
Alatala findixi naxan yigi ra.

⁸ A luxi nɛn
alo wudin naxan sixi igen dɛ,
a salenne sigama igen bun.
Wuyenna mi a tɔrɔma,
a dɛɛne xinde yɛyɛ.
Furun na ti ɲɛna nde ra,
na mi a tan tɔrɔma
a bogin mi ɲanma.”

⁹ “Muxun bɔɲɛna a mayendenma
dangu seen birin na.

A furen mi dandanɲɛ!
Nde nɔɛ a famunɲɛ?

¹⁰ N tan Alatala,
n muxune bɔɲɛn fɛsɛfɛsɛma,
n yi e sɔndɔmɛn nakɔrɔsi,
alogo n xa birin saren fi a kɛwanle ra,
lan a sigati kiin ma.

¹¹ Muxun naxan nafulu sɔtɔ ki mi fan,
na luxi nɛn
alo dɔmɛn naxan xɛlɛne rasεgɛma,
a mi naxanye biraxi.
A nɛma a dunuɲa yi gidin tagini,
a fuxari.

A rajanna, a lu alo xaxilitarena.”

¹² En ma banxi sariɲanxin findixi
Alaa mangaya gbɛdɛ nɔrɔxin
nan na
naxan ma fe yitexi xabu a fɔlɔni.

¹³ I tan Alatala, Isirayila yigina,
naxanye birin e mɛma i ra,
ne yagima nɛn.

Naxanye e masigama i ra,
ne sa luma burunburunna nin,
bayo e bata e mɛ Alatala ra,
siimaya ige tigina.

¹⁴ Alatala, n nakɛndɛya,
alogo n xa yiyalan.

N nakisi, alogo n xa kisi,
bayo n ni i tan nan tantunma.

¹⁵ E a falama n xa, e naxa,
“Alatalaa falane mi kamalima ba?
A xa e rakamali fa.”

¹⁶ N tan mi tondixi findɛ yɛɛratiin na i
fɔxɔ ra.

N fan mi yi waxi tɔrɔ lɔxɔni ito xa a li.
I na kolon.

N ma falane birin kɛnɛnni i yɛtagi.

¹⁷ Nayi, i nama kui sanna ragidi n ma.
I tan naxan findixi n luxunden na
gbalon lɔxɔni.

¹⁸ N ɲaxankata muxune xa yagi,
koni i nama n tan lu yagini!

E tan nan xa magaxu,
koni n tan nama gaxu.

Gbalon lɔxɔn nafa e tan nan ma
i xa e halagi gbalon na dɔxɔɲa ma
firin.

Matabu Lɔxɔn nasariɲanna

¹⁹ Alatala ito nan falaxi n xa, a
naxa, “Siga, i sa ti taan so dɛɛn
na, naxan xili ‘Yamaan So Dɛna’
Yuda mangane danguma dɛnaxan yi
e nɛma soma hanma e nɛma minɛ.
I mɔn xa ti Yerusalɛn taan so dɛɛne
birin na. ²⁰ I yi a fala e xa, i naxa,
‘E tuli mati Alatalaa falan na, Yuda
mangane nun Yuda yamaan birin, e
nun Yerusalɛn kaane birin, ε tan nax-
anye soma dɛni itoe ra. ²¹ Alatala ito
nan falaxi, a naxa: E a liga ε yeren
ma! E nama goron tongo Matabu
Lɔxɔni, ε yi a raso Yerusalɛn dɛɛne ra.

²² E nama goron namini ε konne yi
Matabu Lɔxɔni. E nama wali yo kɛ.
Koni ε Matabu Lɔxɔn nasariɲan, alo n
na a yamari ε benbane ma kii naxan
yi. ²³ Koni e mi n xuiin namɛ, e mi
e tuli mati n na. E yi e tengbesen,
e tondi n xuiin namɛ, e mi tin xurɛ.

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra. Xa ε n
xuiin namɛ ki fari, xa ε mi goron naso
taan so dɛni itoe ra Matabu Lɔxɔni,
ε Matabu Lɔxɔn nasariɲan, ε mi wali
yo kɛ, ²⁵ nayi mangane nun kuntigine
soma nɛn dɛni itoe ra, naxanye dɔxi
Dawuda ɲɔxɔni a manga gbɛdɛni. E
tema nɛn wontorone nun soone fari,
e tan nun e kuntigine, e so e nun Yuda

kaane nun Yerusalen kaane. Muxune luma nen taani ito yi han habadan! 26 Muxune fama nen sa keli Yuda taane yi e nun Yerusalen rabilinna taane nun Bunyamin yamanan nun geya yiren sogegododen binni e nun geyaan bonne nun Negewi tonbonni, alogo e xa fa saraxa gan daxine nun saraxa gbeteeye nun bogise saraxane nun wusulanne nun barika bira saraxane ba Alatalaa banxini. 27 Koni xa e mi e tuli mati n na, e yi Matabu Laxon nasarijan, xa e goronna raso Yerusalen taani Matabu Laxoni, nayi, n teen soma nen taan deene ra naxan mi ne ratuye, a yi taan banxi fajine gan.’ ”

18

Fene rafalana fe

1 Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, 2 “Keli, i siga fene rafalan konni, i sa n ma falan mema menna nin.” 3 N yi siga fene rafalan konni, n yi a li fene na nde rafale. 4 Koni fenen naxan yi a yii, a yi naxan nafalama fene benden na, fenen yi na ra. Nayi, a mon yi xete a ma, a fene gbete rafala na fene benden na, alo a yi rafan a ma kii naxan yi. 5 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 6 “E tan Isirayila yamana, n fan mi ne na fe sifan lige e ra ba, alo fene rafalana? Isirayila yamana, e fan luxi n yii nen alo fene benden fene rafalan yii.” Alatalaa falan nan na ra. 7 “Waxatina nde yi, n na a falama nen a siyana nde hanma yamanana nde xa kala, hanma a halagi, hanma a raxori. 8 Koni n falan tixi siyaan naxan xili ma, xa na xete a fe naxine foxo ra, nayi n naxankatan naxan nagidixi e ma, n xetema nen na feen foxo ra, na mi fa e sotoma. 9 Waxatina nde, n yi a fala a siyana nde hanma yamanana nde xa ti, a sabati. 10 Koni xa na siyaan fe naxin naba n yee ra yi, a mi n xuiin name, nayi n fe fajin naxan nagidixi e ma, n na xunbama nen e ra, na mi fa liga.”

11 “Iki, Yeremi, falan ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E a mato, n gbalona nde rafama e ma, n

fena nde yitonma e xili ma. Nayi, e xete e fe naxine foxo ra! E birin xa e sigati kiin nun e kewanle maxete!’ 12 Koni e a falama nen, e naxa, ‘A mi lanje! Fo nxu xa lu nxu miriyane lige, birin yi bira a boje yi fe naxine foxo ra tengbesenyani.’ ”

Isirayila bata jinan a Ala xon

13 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Maxodinna ti siyane ye. Nde bata fe sifani ito me singe? Isirayila yama fajin bata fe magaxuxin liga.

14 Ige xundin janje Liban geyane gem e gbeene fari ba?

Ige xunbenla janje xudeni ba naxan fama sa keli na yire makuyeni?

15 Anu, n ma yamaan bata jinan n xon!

E wusulanna ganma saraxan na suxure fufafune xa, naxanye e ratantanma e sigati kiini, e yi e ba e kira fonna xon, e yi e ti kira yitontarene xon.

16 E bata e yamanan findi yire rabenjinxin na, muxune kabema naxan ma e kolin a ma han habadan.

A fe dangu muxune birin yigitagama nen, e xunni maxa.

17 N na e raxuyama ayi nen e yaxune bun alo sogeteden foyena.

N na n yeen bama e ra nen, n yi n xun xanbi so e yi e gbalon waxatini.”

Yanfan Yeremi xili ma

18 Muxune a falama, e naxa, “E fa be, en fa yanfan so Yeremi ma! Bayo saraxaraline sariya xaranna, na mi janma alo Yeremi a falan kii naxan yi, fekolonne maxadi xuine fan mi janje, nabine falane mi janje. E fa, en fa a mafala yamani alogo a xa toro. En nama en tuli mati a fala yo ra!”

19 Alatala, i tuli mati n na! I tuli mati n yaxune xuiin na n xili ma!

20 Fe fajin lan a saran a naxin na ba? Anu e bata n faxes yinla ge n yee ra.

Koni, a kolon
a n bata ti i yεtagi i solonadeni e xa
alogo i ya xɔlɔn xa masiga e ra.

²¹ Na ma, i xa fitina kamɛn nagidi e
diine ma,
i yi sayaan nagidi e ma yεngɛni,
e naxanle yi findi kaɲa gilɛne ra
naxanye diiye baxi e yii.
E xɛmɛne xa sayaan sɔtɔ,
e banxulanne yi faxa yεngɛni!

²² Gbelegbele xuiin xa mini e banxine
yi,
i na fa sofa ganla ra e xili ma sanɲa
ma kedenni.
Bayo e bata yinla ge n xili ma,
e yalaan nati n yεε ra.

²³ I tan Alatala,
i e yanfantenyane birin kolon,
e naxanye yitɔnxi n faxa xinla ma.
I nama e hakɛne mafelu,
i nama i yεɛn ba e yulubine ra!
E xa bira i yεtagi!
Keli e xili ma, i ya xɔlɔ waxatin xa a li!

19

Fɛɲɛ kalaxina fe

¹ Alatala yi ito fala, a naxa, “Sa
fɛɲɛna nde sara fɛɲɛ rafalan konni, i yi
yamaan fonne nun saraxaraline xili.
² I siga Ben-Hinɔn lanbanni, dɛnaxan
sa Fɛɲɛ So Dɛɛn binni, i sa falani itoe
rali mɛnni n naxanye tima i xa. ³ I
yi a fala, i naxa, ‘E tuli mati Alata-
laa falan na, ε tan Yuda mangane
nun Yerusalɛn kaane! Alatala Sɛnbɛn
Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan
falaxi, a naxa: N gbalon nagodoma
nɛn be ma, naxan yo na a fe mɛ,
na kanna tuli madɔxɔma ayi nɛn.
⁴ Amasɔtɔ e bata e mɛ n na! Muxun
mi fa be kolonma bayo e bata be findi
wusulan ganden na ala gbetɛne xa,
e mi naxanye kolon, e benbane mi
e kolon, Yuda mangane mi e kolon,
e yi be rafe sɔntarene wunla ra. ⁵ E
yi kidene rafala Baali suxurene xa
alogo e xa e diine gan mɛnni Baali xa,
n mi naxan yamarixi, n mi naxan ma
fe falaxi, n mi sa mirixi naxan ma.’ ”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune

mi fa be xili bama a ‘Tofeti’ hanma
‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa be
xili bama nɛn ‘Faxa Ti Lanbanna.’ ⁷ N
fa Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane
fe yitɔnxine kalama be nin. N yi e
faxa e yaxune silanfanne ra naxanye
waxi e raxɔri feni. N yi e binbine lu
xɔline nun burunna subene bun. ⁸ N
taani ito findima nɛn yire rabɛɲinxin
na, muxune kabɛma naxan ma e
kolin a ma. Naxan yo nɛma dangue
be, na kanna yigitɛgɛma nɛn a kolin a
yire kalaxine ma. ⁹ N yaxune rafama
nɛn naxanye waxi e raxɔri feni, e taan
nabilin yεngɛni. Na kamɛn gbama
nɛn han e yi e dii xɛmɛne nun dii
tɛmɛne suben don, e yi e bode sube
don.”

¹⁰ “Na xanbi ra, i xa fɛɲɛni bɔ mux-
une yεtagi naxanye biraxi i fɔxɔ ra, ¹¹ i
yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn
Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N
yamani ito nun taani ito halagima ki-
ini ito nin, alo fɛɲɛn kalama kii naxan
yi, naxan mi nɔɛ yitɔnɲɛ. E binbine
maluxunma nɛn Tofeti yi han na yi
rafe. ¹² N yireni ito ligama na kii nin,
e nun a muxune, n mɔn yi taani ito
fan liga alo Tofeti yireni ito. Alatalaa
falan nan na ra. ¹³ Yerusalɛn banxine
nun Yuda mangane banxine rahara-
muma nɛn alo Tofeti yire haramuxini
ito, e yi wusulanna ganma banxin
naxanye xuntagi sarene birin xa, e
minse saraxane rabɔxɔn ala gbetɛne
xa dɛnaxanye birin yi.’ ”

¹⁴ Yereimi yi fa, sa keli Tofeti yi
Alatala a rasiga dɛnaxan yi nabiya
falane tideni. A yi ti Alatala Batu
Banxin tanden ma, a yi a fala yamaan
birin xa, a naxa, ¹⁵ “Alatala Sɛnbɛn
Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan
falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn
taani ito xili ma e nun a rabilinna
taane birin, n bata gbalo feen nax-
anye birin ma fe fala e xili ma, bayo
e bata tondi e tuli matiyɛ n ma falane
ra tengbesenyani.’ ”

20

Yereimi xidi fena

¹ Saraxaralina Imeri a dii xɛmɛn
Pasaxuri, kuntigin naxan yi Alatala

Batu Banxin xun na, na to Yeremi a nabiya falane me, ² a yi Nabi Yeremi bɔnbɔ, a sa a sa kutun na Alatala Batu Banxin dɛxɔn Bunyamin So Dɛɛn Faxaraxiin binni.* ³ Koni na xɔtɔn bode, Pasaxuri to Yeremi beɛn, Yeremi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala mi i xili saxi Pasaxuri, koni a bata i xili sa ‘Gaxun Yiren Birin Yi.’” ⁴ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gaxun nasoma nɛn ɛ nun i xɔyine birin yi. Ɛ yaxune i xɔyine faxama nɛn i yɛɛ xɔri. N Yuda kaane birin sama nɛn Babilɔn mangan sagoni, a yi e suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn taani, hanma a e faxes silanfanna ra. ⁵ N taani ito nafunle birin sama nɛn ɛ yaxune sagoni, e wali xɔnne nun e se fajine, e nun Yuda mangane nafunle birin. E yi e tongo yɛngɛni, e siga e ra Babilɔn taani. ⁶ I tan Pasaxuri e nun muxun naxanye birin i ya banxini, ɛ sigama nɛn konyiyani Babilɔn taani, i sa faxes na, i maluxun na, e nun i wule nabiya falane ti i xɔyin naxanye birin xa.’”

Nabina mawugana

⁷ Alatala i bata n mayenden, n lu mayendenni. I bata n suxu sɛnbɛni, i yi n nɔ feu! Muxune yoma n ma waxatin birin, e birin n magelema. ⁸ Bayo n nɛma falan tiye yeyɛ, fɔ n gbelegbele, n yi gbalon nun halagina fe fala! Nayi, e n konbima, e n magele waxatin birin Alatalaa falana fe ra. ⁹ Koni xa n na a fala nun, n naxa, “N mi fa n mirima Alaa fe ma, n mi fa falan tima a xinli sɔnɔn,” a falan luma nɛn n yi nayi alo tɛɛn nan n bɔɛn ganma, alo n tɛɛn nan namaraxi n xɔnne yi, n xadan a yisuxɛ, n mi nɔ. ¹⁰ Bayo n muxu wuyaxi xuiin mɛma n mafale. E n xili bama “Gaxuna yiren birin yi.” E naxa, “Ɛ a tɔɛge! En na a tɔɛge.”

* **20:2:** So dɛɛn naxan geyaan na.

N xɔyine n matoma, xa n tantanɛ, e naxa, “Waxatina nde, a mayendenma nɛn. Nayi, en yi a nɔ, en yi en gbeen ɲɔxɔ a ma.” ¹¹ Koni Alatala bata lu n xɔn alo sofa sɛnbɛmana. Nanara, n ɲaxankata muxune tantanma nɛn, e mi n nɔɛ sese ma. E fulama n na nɛn, na yi e yagi han! A findi marafeyaan na e xa han habadan, ɲinan mi tiye naxan xɔn. ¹² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna i tan nan tinxin muxun keɲaan fɛsɛfɛsɛma, i muxun bɔɛn nun a sɔndɔmɛn toma. Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxɛ e ma bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma. ¹³ Ɛ bɛtin ba Alatala xa, ɛ Alatala tantun. Bayo a tɔɔ muxune xunbama nɛn muxu ɲaxine yii. ¹⁴ Dangana n bari lɔxɔn xa. Nga n xalixi lɔxɔn naxan yi, na mi findixi duba lɔxɔ ra. ¹⁵ Dangan na kanna xa naxan sa xibaru fajina fe rali n fafe ma fa fala dii xɛmɛn bata bari a xa, a yi sɛwa na ma. ¹⁶ Na kanna xa lu alo taane Alatala naxanye kalaxi kininkin-intareyani. A xa gbelegbele xuiin mɛ xɔtɔnni, a yi yɛngɛ so sɔnxɔ xuiin mɛ yanyin na. ¹⁷ A yi lan nun a xa n faxes nga kui, alogo nga kuiin xa findi n gaburun na n yi lu na yi habadan. ¹⁸ Nanfera n minixi nga kuini n yi tɔɔn nun xɔlɛn kolon n yi n ma siimayaan birin naba yagini?

21

Falana lan Yerusalen suxu feen ma

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Manga Sedeki to Malakiyaa dii xemen Pasaxuri rasiga a ma e nun saraxaraliin Sofoni, Maaseyaa dii xemena. E yi a fala Yeremi xa, e naxa, ²“Alatala maxodin nxu xa, bayo Babilon mangan Nebukadanesari bata nxu yenge folo. Waxatina nde Alatala nxu maliye nen, a yi a kabanako fena ndee raba nxu xa, alogo yaxuni ito xa a masiga nxu ra.”

³ Yeremi yi e yabi, a naxa, “E a fala Sedeki xa, e naxa, ⁴ ‘Alatala, Isiray-ila Ala ito nan falaxi, a naxa: Babilon mangan nun Babilon kaan naxanye e taan makantan yinna rabilinxi yengeni iki, e ne yengema yenge so seen naxanye ra, n ne raxetema e tan nan ma, n yi e yaxuni itoe malan taani ito kui. ⁵ N tan yetena e yengema nen, n fitinaxin yi n senben nun n fanga gbeen yita e ra n ma xolon nun n ma baje teeni. ⁶ Naxanye birin taani ito yi, n ne jaxankatama nen, a muxune nun a xuruseene, e birin yi faxa fitina fureni. ⁷ Alatalaa falan ni ito ra! Na na dangu, naxanye na lu e nii ra fitina furen nun yengen nun fitina kamen xanbi ra, n ne birin sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine nun taani ito muxune birin, n yi e lu e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni. A e faxama nen silanfanna ra, a mi kininkinin e ma, a mi hinan e ra sese ma.’ ”

⁸ “Yeremi, a fala yamani ito xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E a mato, n bata siimayaan kiraan nun sayaan kiraan yita e ra. ⁹ Naxan yo na lu taani ito kui, silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen nan na kanna faxama. Koni naxan na mini, a yi sa a yete dentege Babilon kaane xa, naxanye e rabilinxi yengeni, na kanna kisima nen, a tan yi lu a nii ra bete. ¹⁰ Bayo n na n yee rafindima nen taani ito ma a jaxin na, a fajin mi a ra. A sama nen Babilon mangan

sagoni, a yi a gan.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

Alaa falana lan Yuda mangana denbayaan ma

¹¹ “Yeremi, a fala Yuda mangana denbayaan xa,

i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na.

¹² Dawuda bonsonna, Alatala ito nan falaxi,

a naxa: E kiti kenden sa xoton yo xoton,

e yi muxu kansunxin ba jaxankata tiin yii,

alogo n ma xolon nama godo e ma e fe jaxine fe ra

alo teen naxan e ganma

naxan mi nae ratuye.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:

N bata keli e xili ma,

e tan naxanye dxi lanbanni,

e tan naxanye dxi fanyen ma fila ma,

e tan naxanye a falama, e naxa,

“Nde nae fe nxu xili ma?

Nde nae soe nxu luxunden kui?”

¹⁴ N na e saranma e kewanle ra nen.

N teen soma nen e fotonne ra,

a yi e rabilinna birin gan.’

Alatalaa falan nan na ra.”

22

Kitina manga jaxine xili ma

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Siga Yuda mangana banxini, i sa falani ito ti na, i naxa, ² ‘I tan Yuda mangana, i tan naxan dxi Dawudaa mangaya gbedeni, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan birin, naxanye soma deni itoe ra! ³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E kiti kendene sa, e tinxinna raba. E muxu kansunxine xunba e jaxankata muxune yii. E nama jaxu xajene nun kiridine nun kapa gilene ra, e nama gbalo feen liga, e nama sontaren faxa yireni ito yi. ⁴ Bayo xa e falani ito suxu ki fajni, mangan naxanye dxi Dawudaa mangaya gbedeni, ne soma nen banxini ito tanden so deene ra, e dxi wontorone kui e nun soone fari, e tan nun e kuntigine nun e yamana. ⁵ Koni xa e mi falani itoe suxu, n bata n kolon

yεteni, banxini ito findima nen banxi xanna ra.” Alatalaa falan nan na ra.”

⁶ Bayo, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangana banxin ma, a naxa,

“Banxini ito rayabu n tan yeε ra yi alo Galadi yamanana, alo Liban geyaan xuntagina. Koni n na a findima nen tonbonna ra yati,

alo taa rabexinxina.

⁷ N halagi tiine rasigama nen a xili ma,

e birin nun e yengε so seene e yi a suman senbetenne sege a bun, e yi e gan.”

⁸ “Siya wuyaxine danguma nen taani ito dexon. E yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala taa gbeeni ito ligaxi iki?’ ⁹ Muxune e yabima nen nayi, e naxa, ‘Bayo e bata e me Alatala, e Alaa layirin na, e yi e xinbi sin ala gbetene bun, e yi e batu.’ ”

Manga Salun wuga fena

¹⁰ E nama manga faxaxin wuga, e nama sunu Manga Yosiyaa fe ra, koni fo e bata mangan naxan xali konyiyani,

e na nan wuga, bayo a mi fa xetema sonon!

A mi fa a konna toma sonon!

¹¹ Bayo Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Salun ma, naxan yi a fafe Yosiyaa jaxoni mangayani, naxan bata keli be, a naxa, “A mi fa xetema sonon!

¹² Koni e a xalixi konyiyani denaxan yi, a sa faxama mena nin. A mi fa yamanani ito toma sonon!”*

Alaa falana Yehoyakimi xili ma

¹³ “Gbalon na kanna xa, naxan a banxin tima tinxintareyani, a yi a banxi kuine fari sa kansun ti kitini,

a yi a muxu boden ti konyi wanle ra, a mi a saren fi.

¹⁴ A a falama, a naxa,

‘N banxi gbeen tima nen n yeε xa naxan konkone gbo mumε!’

A yi foye sodene rafala a ma, a suman farinne sa banxin kankene yi,

a yi a kasi a gbeela ra.

¹⁵ I mangayani nen ba, bayo suman wudin nafan i ma? I fafe mi yi a degema ba, a yi a min? Koni na yi tinxin, a kiti kendon kolon, nanara a feene birin yi lanxi.

¹⁶ A yi yiigelitone nun tɔɔ muxune xun mafalama kitini, nanara a feene birin yi lanxi.

Muxun mi n kolonma na kiin xan yi ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Koni i yeene nun i bonen tixi i yetena tonon nan tun na,

i yi sontarene faxa, i muxune jaxankata, i e kansun.”

¹⁸ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yehoyakimi ma Yosiyaa dii xemena, a naxa, “Muxune mi a saya feen wuge, e naxa,

‘Ee! Ngaxakedenna xemen nun jaxanla,

en nu tɔɔ de!’ E mi a saya feen wuge, e naxa, ‘Ee! N kanna! Ee! Mangana!’

¹⁹ A tan saya feen ligama nen alo sofanla gbeena, a binbin bubuma nen, a sa woli ayi Yerusalen fari ma.”

Yerusalen yagin nun yarabina fe

²⁰ “E te Liban geyaan xuntagi, e gbelegbele! E xuiin xa siga han Basan yamanana! E gbelegbele Abarimi geyane xuntagi!

Bayo e xoyine birin bata xunna kala.

²¹ N falan ti nen e xa, benun e kontofili waxatin xa a li. E yi a falama nen, e naxa, ‘Nxu mi nxu tuli matima.’

E yi na kii nin xabu e dii jore waxatini. E mi n xuiin name.

²² E yeratine bata lo ayi foyeni,

* **22:12:** 22.12 Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Salun nan ma fe falaxi be naxan mon xili Yehowaxasi. Misiran mangan nan Yosiyaa faya yengeni. Salun kike saxon nan naba mangayani, benun Misiran mangan xa a suxu, a siga a ra Misiran yi konyiyani. Na feen sebexi Mangane Firinden 23.29-34 kui.

ε xoyine birin yi xali konyiyani.
 Ε yagima nen na waxatini,
 ε lu marafeyani,
 masotε ε fe naxine xon.

²³ I tan naxan dxi Liban fotonni†
 i tan naxan dxi suman wudi banxin
 kui,
 i gbelegbelema nen,
 toron na i soto waxatin naxan yi,
 naxankatana alo naxanla naxan dii
 barini!”

Alaa falana Yehoyakimi a dii Yoyakin xili ma

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “N tan Habadan Ala, n bata n kolb
 n yeteni, fa fala i tan Yuda mangan
 Yoyakin,† Yehoyakimi a dii xemena,
 hali i yi findixi n ma taxamaseri yi-
 isolirasoon nan na n yiifanni, n yi i
 be nen na. ²⁵ N na i sama nen i yax-
 une sagoni naxanye waxi i faxes feni,
 i gaxuma naxanye yee ra, Babilon
 mangan Nebukadanesari e nun Ba-
 bilon kaane. ²⁶ N na i wolima ayi nen
 yamana gbeteni, e nun i nga naxan i
 barixi. Ε yi faxes yamanani ε mi barixi
 denaxan yi. ²⁷ Ε kon yamanan xonla ε
 suxuma nen han! Koni ε mi fa xetema
 mumε!”

²⁸ Yamaan naxa, “Nayi, Yoyakin
 bata findi goron kalaxin nan na ba,
 se ramexina? Nanfera e nun a diine
 wolima ayi nen yamana gbete yi e mi
 denaxan kolon?”

²⁹ Yamanana, n ma yamanana, n
 ma yamanan muxune, ε tuli mati
 Alatalaa falan na. ³⁰ Alatala ito nan
 falaxi, a naxa, “Xemeni ito xinla xa
 sebe alo naxan mi dii barixi, alo
 muxun naxan ma dunuƴa yi gidin
 findixi bonon na, bayo a bonson yo mi
 noe dxe Dawudaa mangaya gbedeni,
 a yi lu Yuda yamanan xun na.”

23

Yeratine naxine nun Marakisi Ti Mangana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Gbalon na yeratine xa, naxanye n
 ma yamaan naxuyama ayi, e e ralε

ayi!” ² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala
 ito nan falaxi lan yeratine ma nax-
 anye a yamaan masuxuma, a naxa,
 “Ε bata n ma yamaan naxuya ayi, ε
 yi e kedi, ε mi ε yengi dxi e xon.
 Nayi, n na ε kewali naxine saranma
 ε ra nen.” Alatalaa falan nan na ra.
³ “N na n ma yamaan muxu donxene
 malanma nen keli yamanane yi, n na
 e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n mon
 yi fa e ra e yireni. E yi sabati menni,
 e wuya ayi. ⁴ N yi yeratine lu e xun
 na naxanye e masuxuma ki faji, nax-
 anye mi fa gaxue, e mi yilanyilanƴe.
 N ma yamaan muxu yo mi dase e ra.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁵ Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “Laxone fama,
 n manga tinxinxin naminima
 Dawuda bonsanni waxatin
 naxan yi

alo wudi jingin na mini wudin ma,
 a mangayaan naba xaxilimayani,
 a yi kiti kenden sa,
 a tinxinyaan liga yamanani.

⁶ Yuda bonsonna rakisima nen a wax-
 atini,

Isirayila kaane yi lu bonƴe xunbenli.
 E a xili bama nen fa fala,
 ‘En ma tinxinna, Alatala.’ ”

⁷ Nanara, Alatalaa falan ni ito ra, a
 naxa, “Laxone fama, muxe mi a fale
 laxon naxanye yi, fa fala, ‘N bata n
 kolb habadan Alatala yi, naxan Isiray-
 ila kaane ramini Misiran yi!’ ⁸ Koni
 a a falama nen, a naxa, ‘N bata n
 kolb habadan Alatala yi, naxan Isir-
 ayila kaane ramini komen foxon ya-
 manani, e nun a e kedi yamanan nax-
 anye birin yi!’ Na waxatini, e mon
 daxoma nen e boxoni.”

Nabi wuledene

⁹ Falana lan nabine ma:

N bonen bata kala n kui,

n fatin birin xuruxurunma.

N bata lu

alo n xunna kelixi manpaan nan na,
 masoto Alatala nun a fala sarijanxina
 fe ma.

† **22:23:** Manga banxin yi xili saxi Liban fotonna xun ma nen, a to tixi suman wudine ra keli Liban yamanan fotonne yi. Na feen sebeƴi Mangane Singen 7.2 kui. ‡ **22:24:** Yoyakin ma fe sebeƴi Mangane Firinden 24.8-16 kui.

10 Bayo, yamanan bata rafe yalundene ra.

Yamanan bata yi xara dangan xɔn. Xuruse rabadene birin bata kala. Muxune mafura fe ɲaxin nabe, e sɔbe soxi tinxintareyaan nan tun ma.

11 “Nabine nun saraxaraline birin, e sese mi fa sarijan!

N fa e kewali ɲaxine toma hali n ma banxini.”

Alatalaa falan nan na ra.

12 “Nanara, e kiraan masalaxunma nen,

a yidimi, e yi radin, e bira.

Bayo n gbalon nafama nen e ma, n na e kewanle saran e ra ɲee naxan na.”

Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalɛn nabine ɲaxu Samari nabine xa

13 N bata fe magaxuxine to Samari taan nabine ye,

e nabiya falane ti Baali suxuren senben xɔn ma,

e yi n ma yamana Isirayila ralɔ ayi.

14 Koni Yerusalɛn nabine ye,

n fe ɲaxine nan toxi.

E yalun,

wulen yi findi e siga seen na.

E fe ɲaxi rabane rawekilema,

alogo muxu yo nama xete fe ɲaxin fɔxɔ ra.

E birin luxi n yeɛ ra yi

alo Sodoma kaane,

Yerusalɛn kaane luxi

alo Gomora kaane.*

15 Nanara, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan nabini itoe ma, a naxa,

“N dabarin nun ige xɔlen fima yamani ito ma nen e balon na,

bayo sarijantareyaan soxi yamanan yiren birin yi

Yerusalɛn nabine nan xɔn.”

16 Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,

“E nama e tuli mati nabine falane ra naxanye nabiya falane tima e xa.

E e mayendenma nen,

e e xibaru fata e yete miriyane ra,

koni Alatala de xuiin mi na ra.

17 N mi rafan naxanye ma,

e a falama ne xa, fa fala,

Alatala naxa,

‘E bɔɲe xunbenla sɔtɔma nen.’

Naxanye biraxi e bɔɲe yi feene fɔxɔ ra tengbesenyani,

e a falama ne xa, e naxa,

‘Fefe ɲaxi mi e sɔte.’

18 Koni nde yi tixi Alatala yetagi

alogo a xa fe toon ti,

a yi a falan me?

Nde bata a tuli mati,

a yi a falan name?”

19 Alatala gbalon soma nen muxu ɲaxine xun na

alo foye kala tiina.

A xɔlon ɲaxankatan yi fa e ma

alo wuluwunla.

20 Alatalaa xɔlon mi xetema e fɔxɔ ra fɔ feene kamali

Ala naxanye birin nagidixi a bɔɲeni.

E xaxili sɔtɔma nen na feene xɔn waxati famatone yi.

21 Ala naxa,

“N tan mi nabini itoe xexi,

koni e gixin sigama xerayaan na.

N mi fala tixi e xa,

koni e nabiya falane tima.

22 Xa e yi tixi n yetagi nun,

e yi n ma falan nalima nen n ma yamaan ma nun

e yamaan ba e kira ɲaxine xɔn,

e yi e raxete e kewali ɲaxine fɔxɔ ra.”

Ala dunuɲa yiren birin yi

23 Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Ala xa mi n na ba,

naxan maso e ra?

Ala nan mɔn n na yire makuyene fan yi.”

24 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Muxun nɔe a luxunɲe wundo yireni ba,

alogo n nama a to?

N mi bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna rafexi ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Naxanye wule xiyene fe falama

25 “N bata nabine fala xuiin me naxanye nabiya falane tima n xinli wulen fari, e naxa, ‘N bata xiye sa, n

bata xiyena nde to.’” 26 Nabine bɔɲene luma e tiye wule falan na nabiyani

* 23:14: Sodoma nun Gomora taane fe sebexi Dunuɲa Fɔlon 19.1-29 kui.

han waxatin mundun, e yi mayenden falane ti fata e yεε bɔɔɔe yi feene ra? ²⁷ E yengi a ma a e n xinla rapinanɔɔe nɛn yamaan na e xiyene xɔn e naxanye falama e bode xa, alo e benbane jinanxi n xinla ra kii naxan yi Baali suxurene fe ra. ²⁸ Xa nabiin naxan xiye saxi, na xa a xiyen yεba. Xa n ma falan naxan yi, na kanna xa a rali a jɔndin kiini.”

Alatalaa falan ni ito ra. A naxa, “Malo kεsen nun malo dagin lanɔɔe e bode ma di?” ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N ma falan mi luxi ba alo tεena, alo sinben naxan fanyen bɔma? ³⁰ Nanara, n bata keli nabini itoe xili ma naxanye falane muɔama e bode ma, e mɔn naxa a ne fataxi n tan nan na.” Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye e yεε dε xuiin findima n ma falan na.” ³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye wule xiyene yεbama, naxanye falane tima e xunna ayi, e yi n ma yamaan nalɔ ayi e wulene xɔn. Anu, n tan mi e rasigaxi, n mi e yamarixi, e tɔnɔ yo mi yamani ito ma,” Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan findε goronna ra ba?

³³ Alatala naxa, “Xa yamani ito hanma nabina nde hanma saraxaralina nde i maxɔdin, a naxa, ‘Waliyiya falan mundun tixi nxu xili ma keli Alatala ma?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Waliyiya falan mundun? Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N na n mεma nɛn ε ra.” ’ ³⁴ Xa nabina nde hanma saraxaralina nde hanma muxu gbεε a fala, a naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,’ n na kanna kewanla saranma nɛn a ra e nun a denbayana. ³⁵ ε a falama ε bode xa, ε naxa, ‘Alatala yabin mundun tixi?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’ ³⁶ Koni ε nama fa waliyiya falana fe fala Alatala xun ma sɔnɔn, bayo birin waliyiya falan findixi e gbee falan nan na. ε habadan Alaa falane maxεtεma na kii nin, Alatala sɛnbɛn Birin Kanna, en ma Ala, ³⁷ ε lu a fale nabina nde xa, ε naxa, ‘Alatala i yabixi nanse ra?’ hanma ‘Alatala

nanse falaxi?’ ³⁸ Xa ε mɔn a fala, ε naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma.’ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Amasɔtɔ ε a falama, ε naxa, “Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,” hali n to a falaxi a ε nama na fala, ³⁹ nayi, n jinanma nɛn ε xɔn fefe, n yi ε kedi n yεtagi, ε tan nun ε taana n dɛnaxan so ε nun ε benbane yii. ⁴⁰ N yi habadan yagin sa ε fari, habadan marafɛyaan naxan mi jinanɔɔe muxune ra mume!’ ”

24

Xɔdε debe firinne nun yamana fe

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yelin xanbini Yehoyakimi a dii xεmɛn Yoyakin suxε, Yuda mangana, e nun a kuntigine nun yiirawanle nun xabune, a siga e ra konyiyani Babilɔn taani keli Yerusalɛn taani, Alatala yi debe firin yita n na Alatala Batu Banxin yεtagi, e rafexi xɔdε bogine ra. ² Debe kedenna yi rafexi xɔdε bogi fajine ra alo bogin naxanye bolonma xɔdε malan waxati singeni. Koni deben boden xɔdεne mi yi fan, e mi yi nɔε donɔɔe. ³ Alatala yi a fala, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “Xɔdε bogine. Xɔdε bogi fajine na, naxanye fan han! A jaxine fan na naxanye kalaxi han e mi nɔε donɔɔe.”

⁴ Alatala yi falan ti n xa. ⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “I xɔdε bogi fajini itoe toxi kii naxan yi, n Yuda muxune fan yisuxuma na kii nin, n naxanye rasiga Babilɔn kaane yamanani. ⁶ N na n jɔxɔ luma nɛn e xɔn ki fajni, n xεtε e ra yamanani ito yi. N na e sɛnbε soma nɛn, n mi fa e halagima. N na e sima nɛn, n mi fa e talama. ⁷ N bɔɔe fajin fima nɛn e ma alogo e xa a kolon a Alatala nan n tan na. Xa e xεtε n ma e bɔɔɔn birin na, e findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xɔdε bogi jaxini itoe tan, naxanye kalaxi han e mi nɔε donɔɔe, n Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine suxuma na kii nin e nun Yerusalɛn yamaan muxu dɔnxene, naxanye

luxi yamanani, e nun naxanye d̄oxi Misiran yamanani. ⁹ E fe magaxuma ayi n̄en e findi gbalon misaala ra b̄ox̄on yamanane muxune birin xa. N na e raxuya ayi d̄enaxanye birin yi, m̄en kaane e mafalama n̄en, e yi yo e ma, e yi e magele, e e danga. ¹⁰ N na e rax̄rima n̄en ȳengen nun fitina kam̄en nun fitina furen na han e jan yamanani n d̄enaxan so e yii e nun e benbane.”

25

N̄ee tonge solofere konyiyana

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yuda yamaan birin ma, Yosiyaa dii x̄em̄en Yehoyakimi a mangayaan j̄ee naanindeni Yuda yamanani, naxan m̄on findixi Nebukadanesari a mangayaan j̄ee singen na Babil̄on yi. ² Nayi, Nabi Yeremi yi falan ti Yerusal̄en kaane nun Yuda yamaan birin xa, a naxa, ³ “Xabu Am̄on ma dii x̄em̄en Yosiyaa mangayaan j̄ee fu nun saxandena, Yuda mangana, han to, na j̄ee m̄ox̄oj̄en nun saxanna nan ito ra Alatala falan tima n xa, n fan a falama ε xa ȳeȳe, koni ε mi ε tuli matixi n na. ⁴ Alatala bata a walikene birin nafa ε ma waxatin birin, nabine, koni ε mi e xuiin name, ε mi ε tuli mati e ra. ⁵ E yi a falama n̄en, e naxa, ‘E birin xa x̄ete ε kira j̄axine nun ε k̄ewali j̄axine f̄ox̄o ra, alogo ε xa lu b̄ox̄oni Alatala d̄enaxan soxi ε nun ε benbane yii, habadan han habadan. ⁶ E nama bira ala gb̄etene f̄ox̄o ra, ε yi ε xinbi sin e bun, ε yi e batu. E nama n nax̄ol̄o batu seene ra ε naxanye rafalaxi. Nayi, n mi sese j̄axi ligama ε ra.’ ⁷ Koni ε mi ε tuli mati n na, ε yi n nax̄ol̄o batu seene ra ε naxanye rafala, ε yi t̄r̄oyaan nafa ε ȳete ma.” Alatalaa falan nan na ra. ⁸ Na ma, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Bayo ε mi ε tuli matixi n ma falan na, ⁹ n yamanan muxune birin xilima n̄en keli sogeteden k̄om̄enna ma e nun Babil̄on mangan Nebukadanesari, n ma walikena. N na e rafama n̄en yamanani ito nun a muxune nun a rabilinna siyane

birin xili ma, alogo n xa e rax̄ori fefe. N yi e fe findi fe magaxuxin na muxune kabema naxan ma, e kolin e ma, e nun yire rabep̄inxin na han habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ N danna sama n̄en s̄ewa sigine nun j̄axan sigine nun j̄axalandi ti sigine ra x̄em̄en nun a j̄axanla xa, e nun se din xuine nun lenpu d̄egene. ¹¹ Yamanani ito birin kalama n̄en, a rax̄ori, siyani itoe yi findi konyine ra Babil̄on mangan xa j̄ee tonge solofere.”

¹² “Koni na j̄ee tonge soloferene na jan waxatin naxan yi, n Babil̄on mangan nun a yamaan hakene saranma e ra n̄en, n Babil̄on kaane yamanan findi yire rabep̄inxin na habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹³ N feen naxanye birin fala na yamanan xili ma, n na birin ligama n̄en a ra, feen naxanye birin s̄eb̄exi kitabuni ito kui, Yeremi naxanye fala siyane birin xili ma. ¹⁴ Bayo Babil̄on kaane fan luma n̄en siya senb̄emane nun manga gbeene bun, n yi e fan k̄ewanle nun e wali x̄onne saran e ra.”

Alaa x̄ol̄o igelengenna fe

¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Yeremi, igelengenni ito rasuxu n yii, naxan nafexi n ma x̄ol̄on na, i yi a so siyane birin yii, n na i rasigaxi naxanye f̄ema, alogo e xa a min. ¹⁶ E na a min, e xunna firifirima n̄en, e lu alo d̄ol̄o minna silanfanna ȳee ra, n ȳengen naxan nasigama e ma.”

¹⁷ N yi igelengenna rasuxu Alatala yii, n yi a so siyane birin yii, alogo e xa a min, Alatala n nasiga naxanye ma. ¹⁸ N na a so Yerusal̄en nun Yuda taane muxune yii, a mangane nun a kuntigine, alogo m̄enne xa findi yire kalaxine ra, muxune kabema naxanye ma, e kolin e ma, e yi a danga alo a kii naxan yi to. ¹⁹ N m̄on yi a so Misiran mangan yii e nun a bund̄ox̄one nun a kuntigine nun a yamaan birin, ²⁰ e nun siyaan naxanye basanxi e ra. N yi a so Yusu yamanan mangane birin yii, e nun Filisiti yamanan taa mangane birin, Asikal̄on

taan nun Gasa taan nun Ekirɔn taana e nun naxanye na lu e nii ra Asadodi taani. ²¹ N yi a so Edɔn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine yii, ²² e nun Tire taan nun Sidɔn taan mangane birin, e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne mangane baan kidi ma. ²³ N yi a so Dedan kaane nun Tema kaane nun Busi kaane yii e nun muxun naxanye birin e xunne dɛxɔn bima. ²⁴ N yi a so Arabi mangane birin yii, e nun siya basanxin naxanye dɔxi tonbonni, ²⁵ e nun Simiri mangane nun Elan mangane nun Mede yamanan mangane birin ²⁶ e nun sogeteden kɔmɛn fɔxɔn mangane birin, naxanye maso, naxanye makuya, bɔxɔ xɔnna yamanan birin. Ne xanbi ra, Sesaki* mangan fan a minma nɛn.

²⁷ Ala ito nan falaxi, a naxa, “Yereimi, a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “E n ma xɔlɔ igelengenni ito min, a e xunna firifirima nɛn alo dɔlɔna, e yi baxun, e bira. E mi fa kelima sɔnɔn yɛngɛna fe ra n naxan nafama e xili ma.” ’ ²⁸ Xa e tondi igelengenna rasuxɛ i ra, e yi e min, nayi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Fɔ e xa a min, e a min! ²⁹ Bayo, xa n gbalon fɔlɔma taan nan ma n xinla binyaxi dɛnaxan yi, nayi, e fan kɛwanle mi saraɲɛ e ra ba? E mi tangɛ na ma sese ma. Bayo n yɛngɛn nasigama nɛn bɔxɔ xɔnna muxune birin xili ma,” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.’ ”

³⁰ “I tan xa nabiya falani itoe birin ti e xili ma, i naxa, ‘Alatala sɔnxɔ xuiin bata keli kore, a bata a xui ramini a dɔxɔde sariɲanxini!

A xɔlɔ xuiin naminima a muxune ma. A sɔnxɔma alo naxanye manpa bogini bodonma

alogo e xa a igen ba,

a sɔnxɔma bɔxɔ xɔnna muxune birin xili ma.

³¹ A xuiin sigama han bɔxɔn danna, bayo kitina Alatala nun siyane tagi, e nun adamadiine birin kitima nɛn.

A muxu ɲaxine faxama nɛn silanfanna ra,’ Alatalaa falan nan na ra.”

³² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Gbalon bata keli naxan luma sigɛ keli siyana nde yi siga gbɛtɛ yi, alo foye kala tiin naxan bata sa keli bɔxɔn danne ra.”

³³ Na lɔxɔni, Alatala muxu faxaxine binbine luma nɛn yiren birin yi, keli bɔxɔn fɔxɔ kedenni han bode fɔxɔni. Muxu yo mi e sayaan wugama, e binbine mi malanma, e mi maluxunma. E binbine yi lu bɔxɔn ma alo ɲamana.

³⁴ E tan yɛɛratine, e wuga, e gbelegbele,

e yi e makutukutu

e tan naxanye yamaan xun na!

Bayo e kɔɛ raxaba waxatin bata a li.

E birama nɛn, e fe yi kala

alo feɲɛ faɲin na raxuya ayi.

³⁵ Sigade mi fa yɛɛratine xa e gima dɛnaxan yi.

Luxunde yo mi fa e xa

e tan naxanye yamaan xun na.

³⁶ E yɛɛratine wuga xuiin name, yamaan kuntigine gbelegbele xuina, bayo Alatala e bɔxɔn kalama.

³⁷ Langa sabatixine yidunduxi Alatalaa xɔlɔ magaxuxin bun.

³⁸ Ala bata a yamanan nabɛɲin alo yatan na a dingiraan masara, e yamanan yi kala halagi tiin bun a xɔlɔ gbeeni.

26

Muxune yi e kɔnkɔ Yereimi ma

¹ Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan fɔlɔ waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yereimi xa. ² Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Sa ti Alatalaa banxin yinna kui, i falan ti Yuda yamanan taane muxune xa naxanye birin fa e xinbi sinma Alatalaa banxini. N na i yamari falan naxan birin ti feen na, i xa na birin fala e xa, i nama sese ba a ra.

* **25:26:** Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛn fa fala “Babilɔn taana.”

3 Waxatina nde, e tuli matima nɛn, e birin yi xɛtɛ e kira ɲaxine fɔxɔ ra. Nayi, n gbalon naxan nagidixi e ma e fe ɲaxine fe ra, n xɛtɛma nɛn na feen fɔxɔ ra, na mi fa e sɔtɔ. 4 A fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa ε mi ε tuli mati n na, xa ε mi n ma sariyane suxu, n naxanye soxi ε yii, 5 ε yi n ma walikene xuiin namɛ, nabine, n naxanye rasigaxi ε ma waxatin birin, ε mi tin ε tuli matiyɛ naxanye ra, 6 nayi, n banxini ito kalama nɛn alo Silo taana,* n yi taani ito findi danga taan na bɔxɔn siyane birin tagi.’ ”

7 Saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi Yeremi xuiin mɛ falani itoe tiyɛ Alatalaa banxini. 8 Yeremi yi yelinma falane tiyɛ waxatin naxan yi Alatala a yamari naxanye fala fe ra, saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi a suxu, e naxa, “I faxama nɛn yati! 9 Nanfera i nabiya falane tima Alatala xinli fa fala banxini ito kalama nɛn alo Silo taana, taani ito yi kala, a findi yire rabɛɲinxin na?” Yamaan birin yi e malan Yeremi rabilinni Alatalaa banxini.

10 Yuda yamanan kuntigine to na feene mɛ, e yi keli mangana banxini, e sa dɔxɔ Alatalaa banxini dɛnaxan xili “So Dɛ Nɛnɛna.” 11 Nayi, saraxaraline nun nabine yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, e naxa, “Xɛmɛni ito a kitin xa lan sayaan ma! Bayo a bata nabiya falane ti taani ito xili ma, alo ε fan yetɛna a mɛxi kii naxan yi!”

12 Yeremi yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, a naxa, “E falan naxanye birin mɛxi, Alatala nan n nafaxi a n xa fa na nabiya falane ti banxini ito nun taani ito xili ma. 13 Iki, ε sigati kiin nun ε kewanle maxɛtɛ, ε yi ε tuli mati Alatala ra, ε Ala. Nayi, Alatala gbalon naxan nagidixi ε xili ma, a xɛtɛma nɛn na feen fɔxɔ ra, na mi fa ε sɔtɔma. 14 N tan fa ε sagoon nin. Naxan fan ε yɛɛ ra yi, a tinxin, ε na liga n na. 15 Koni, ε xa a

kolon nɛn, xa ε n faxa, sɔntaren faxa feen goronna luma nɛn ε xun ma, ε tan nun taani ito nun a muxune, bayo Alatala nan n nafaxi yɔ, alogo n xa falani itoe ti ε xa.”

16 Kuntigine nun yamaan birin yi a fala saraxaraline nun nabine xa, e naxa, “Hali xɛmɛni ito a kitin mi lan sayaan ma! Bayo a falan tixi en xa Alatala nan xili yi, en ma Ala.”

17 Yamanan fonna ndee yi keli, e yi a fala yamaan malanxin birin xa, e naxa, 18 “Yuda mangan Xesekiya waxatini, Moreseti kaan Mike a fala nɛn Yuda yamaan birin xa, a naxa, ‘Alatala Sɛnben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,

“Siyon taani buxama nɛn

alo xɛɛna,

Yerusalɛn findima nɛn taa xɔnna ra.

Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,

na findima nɛn fɔtɔnna yire matexin na.” †

19 Yuda mangan Xesekiya nun Yuda yamaan birin Mike faxa nɛn na ma ba? Xesekiya mi gaxu Alatala yɛɛ ra ba, a yi Alatala mafan? Nayi, Alatala gbalon xunba nɛn e ra, a yi naxan nagidixi e ma. En fe ɲaxin nan nafama en yetɛ ma, xa en xɛmɛni ito faxa!”

Mangan yi nabi Yuriya faxa

20 Xɛmɛna nde fan yi na naxan yi nabiya falane tima Alatala xinli, naxan ma falaye yi luxi alo Yeremi a falane, Semaya Kiriyati-Yeyarin kaana dii xɛmɛn Yuriya. A fan nabiya falane ti nɛn taani ito nun yamanani ito xili ma. 21 Yehoyakimi nun a sofa kuntigine nun a kuntigine birin to na falane mɛ, mangan yi wa a faxa feni. Koni, Yuriya to na feen mɛ, a yi gaxu, a yi a gi, a siga Misiran yamanani. 22 Manga Yehoyakimi yi muxune rasiga Misiran yi, Akibori a dii xɛmɛna Elanatan e nun muxuna ndee. 23 E sa Yuriya suxu Misiran yi, e sa fa a ra Manga Yehoyakimi xɔn, a yi a faxa silanfanna ra, e sa a binbin

* 26:6: Silo taana fe sebɛxi Yeremi 7.12 kui. † 26:18: Mike 3.12

woli ayi yamaan yiigelitɔne gaburu yireni.

²⁴ Anu, na waxatini, Safan ma dii xemena Axikan Yeremi ratanga nen alogo e nama a lu yamaan sagoni, e yi a faxa.

27

Yuda kaane lan e xuru Babilɔn mangan ma

¹ Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan fɔlɔ waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ² Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, “Gbelemene rasege, i lutine ti e ra goron tongo seen na, i e sa i kɔe ma. ³ I mɔn yi e rasiga Edɔn mangan nun Moyaba mangan nun Amoni mangan nun Tire mangan nun Sidɔn mangan ma e xerane xɔn e naxanye rafaxi Yerusalɛn yi Yuda Manga Sedeki fema. ⁴ I yi n ma yamarin nali e ma, alogo e xa sa a fala e kanne xa, i naxa, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, e sa ito fala e kanne xa, e naxa, ⁵ ‘N tan nan bɔxɔ xɔnna daxi n senbe gbeeni, e nun muxune nun suben naxanye a fari. Naxan na n kenɛn, n yi bɔxɔ xɔnna so na yii. ⁶ Iki n fa e yamanane birin sama nen Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni, n ma walikena. N mɔn burunna subene sama nen a sagoni. ⁷ N siyane birin sama nen a nɔn bun e nun a diin nun a mamandenna nɔn bun, han a waxati saxin yi a li, a fan ma yamanan yi sa lu siya senbemane nun manga gbeene nɔn bun. ⁸ Xa siyana nde hanma yamanana nde mi xuru Babilɔn mangan Nebukadanesari ma, a mi tin Babilɔn mangana konyiyaan xa lu a xun ma alo goron tongo gbelemena, n na siyaan kewanla saranma a ra nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, han n yi yelin e halage Babilɔn mangan xɔn.’ Alatalaa falan nan na ra. ⁹ E tan nama e tuli mati e nabine nun e yiimatone nun e xiyene nun e koron bɔnbɔne nun e kɛramuxune ra, naxanye a

falama e xa, e naxa, ‘E mi luma Babilɔn mangana nɔn bun.’ ¹⁰ Bayo, e wulen nan falama e xa, naxan e masigama e bɔxɔn na. N na e kedima nen e yamanani, n yi e raxɔri. ¹¹ Koni siyaan naxan na tin Babilɔn mangana konyiyaan yi sa a fari alo goron tongo gbelemena, a xuru a ma, n matabun fima nen na ma a yete bɔxɔni, a yi a bi, a lu dɔxi na,” Alatalaa falan nan na ra.

¹² N na nan fala Yuda mangan Sedeki fan xa, n naxa, “E tin Babilɔn mangana konyiyaan xa sa e fari alo goron tongo gbelemena, e xuru e nun a yamaan ma, e kisima nen. ¹³ Nanfera e nun i ya yamaan lanma e faxa yengen nun fitina kamen nun fitina furen, alo Alatala a falaxi kii naxan yi siyane xa naxanye tondin xure Babilɔn mangan ma? ¹⁴ E nama e tuli mati nabine ra, naxanye a falama e xa, e naxa, ‘E mi luma Babilɔn mangana nɔn bun!’ Bayo, e wule nabiya falane nan tima e xa. ¹⁵ N tan mi e xexi, e wulen nan falama n xinli. Nayi, n na e kedima nen e yamanani, e nun e nabiin naxanye falane tima, e birin yi raxɔri.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ N ni ito nan fala saraxaraline nun yamaan birin xa, n naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama e tuli mati e nabine ra naxanye a falama e xa, e naxa, “Alatalaa banxin muranne famatɔn ni i ra sa keli Babilɔn yi!” Bayo e wule nabiya falane nan tima e xa. ¹⁷ E nama e tuli mati ne ra. E xuru Babilɔn mangan ma, e yi kisi. Nanfera e waxi taani ito kala feni? ¹⁸ Xa nabiin nan e ra, xa Alatalaa falana e yi, nayi e xa Alatala Senben Birin Kanna mafan alogo muranna naxanye fa luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana banxin nun Yerusalɛn yi, a ne fan nama xali Babilɔn yamanani. ¹⁹ Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan senbetenne ma, e nun ige ramaraden nun ige maxali wontorone nun muran gbeten naxanye luxi taani ito yi, ²⁰ Babilɔn mangan Nebukadanesari mi naxanye tongo a Yehoyakimi a dii xemen

Yoyakin xali konyiyani waxatin naxan yi, Yuda mangana, e nun Yuda yamanan nun Yerusalen taan muxu gbeene birin a siga naxanye ra konyiyani Babilon yi, ²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi yati muranne xili ma naxanye luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana manga banxini e nun Yerusalen taani, a naxa, ²² “Ne tongoma nen, e xali Babilon yi, e sa lu na yi han n na keli laxon naxan yi, n mon yi e rafa be.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

28

Yeremi nun wule nabina fe

¹ Na jee kedenna ra, Yuda mangan Sedeki a mangayaan jee naandin kike suulunden laxon na nde yi, Gabayon kaana Asuru a dii xemen Nabi Xananiya yi falan ti n xa Alatalaa banxini saraxaraline nun yamaan birin yee xori, a naxa, ² “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilon mangan goron tongo gbelemen naxan sama muxune koe ma, n fama na kaladeni nen!’ ³ Benun jee firin, n mon xetema nen muranne birin na be Alatalaa banxini, Babilon mangan Nebukadanesari naxanye tongoxi be, a siga e ra Babilon yi. ⁴ N mon xetema nen Yuda mangan na, Yoyakin Yehoyakimi a dii xemena, e nun Yuda muxu suxine birin, naxanye sigaxi Babilon yi, bayo Babilon mangan goron tongo gbelemen naxan sama muxune koe ma, n fama na kaladeni nen!’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵ Nabi Yeremi yi Xananiya yabi saraxaraline nun yamaan birin yee xori naxanye yi Alatalaa banxini. ⁶ Nabi Yeremi naxa, “Amina! Alatala xa na liga! Alatala xa i fala xuine rakamali, a yi xete Alatalaa banxin muranne nun muxu suxine ra be sa keli Babilon yi. ⁷ Koni i tuli mati falani ito ra n naxan falama e nun yamaan birin xa: ⁸ Nabiin naxanye fa benun i tan nun n tan xa fa, xabu a folni, ne nabiya falane ti nen lan

yengen nun gbalon nun fitina furene fe ma yamana wuyaxi nun mangaya gbeene xili ma. ⁹ Koni xa nabina nde bonne xunbenla fe fala, fo a falan xa kamali nen benun muxune xa a kolon a Alatala nan a xexi.”

¹⁰ Nayi, nabi Xananiya yi goron tongo gbelemen ba Nabi Yeremi koe ma, a yi a yigira. ¹¹ Xananiya yi a fala yamaan birin yee xori, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilon mangan Nebukadanesari non naxan sama siyane birin fari alo goron tongo gbelemana, benun jee firin, n na kalama na kii nin.’ ” Nabi Yeremi yi siga.

¹² Nabi Xananiya yelin xanbini goron tongo gbelemani gira, a naxan ba Nabi Yeremi koe ma, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Sa a fala Xananiya xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata wudi gbelemani gira, koni i fa wure gbelemen nan sotoma a funfuni. ¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N goron tongo wure gbelemen sama nen siyani itoe birin koe ma, alogo e xa lu Babilon mangan Nebukadanesari a non bun, e lu wale a xa, n mon burunna subene sama nen a sagoni.’ ”

¹⁵ Nabi Yeremi yi a fala Nabi Xananiya xa, a naxa, “Xananiya, i tuli mati! Alatala mi i xexi, anu i bata yamani ito mayenden alogo e xa e yigi sa wulene yi. ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i janma nen bonno xonna fari, i faxama nen jee ni ito ra, bayo i ya falane yamaan namurutema Alatala ma.’ ”

¹⁷ Nabi Xananiya yi faxesa na jee kike solofereden na.

29

Kedin yi rasiga muxu suxine ma

¹ Nabi Yeremi a falan ni i ra a naxan sebe kedin kui Yerusalen taani, a yi a rasiga fonne ma naxanye xali konyiyani, e nun saraxaraline nun nabine nun yamaan donxen birin, Nebukadanesari naxanye suxu Yerusalen yi a siga e ra konyiyani Babilon yi. ² A lixi, Manga Yoyakin

nun a nga nun mangan bundɔxɔne nun Yuda kuntigine nun Yerusalɛn kuntigine nun yiirawanle nun xabune fan bata yi mini Yerusalɛn yi siga konyiyani. ³ A kɛdin taxu nɛn Safan ma dii xɛmɛna Elasa nun Xiliki a dii xɛmɛn Gemariya ra, Yuda mangan Sedeki naxanye xɛ Babilɔn mangan Nebukadanesari ma. Kɛdin kui falan ni i ra:

⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi muxu suxine birin xa, n naxanye rasiga konyiyani keli Yerusalɛn yi siga Babilɔn yi, a naxa, ⁵ “Ɛ banxine ti, ɛ dɔxɔ e kui. Ɛ nakɔne si, ɛ yi e bogine don. ⁶ Ɛ naxanle futu, ɛ yi diine sɔtɔ. Ɛ naxanle fen ɛ dii xɛmɛne xa, ɛ yi ɛ dii tɛmɛne fi xɛmɛ taa ra, alogo e fan xa diine bari. Ɛ wuya ayi ɛ dingirani, ɛ yatɛn nama xurunɲɛ ayi de! ⁷ Ɛ bɔɲɛ xunbenla raso taani, n na ɛ xalixi konyiyani dɛnaxan yi, ɛ yi Alatala maxandi na taan xa, bayo ɛ bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma na nan xɔn.”

⁸ Bayo Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Ɛ nama tin, nabine nun yiimatone xa ɛ mayenden naxanye ɛ tagi. Ɛ nama ɛ tuli mati ɛ xiyene ra! ⁹ Bayo e wule nabiya falane nan tima ɛ xa n xinli. N tan mi e xɛxi,” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ Koni Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Babilɔn yamanana nɔ sɔtɔn na ɲɛɛ tonge solofere ti, n na ɛ malima nɛn, n yi n ma fala faɲin nakamali ɛ xa, n xɛtɛ ɛ ra be. ¹¹ Bayo n na a kolon n feen naxanye yitɔnxi ɛ xa. N bɔɲɛ xunbenla nan yitɔnxi ɛ xa, tɔrɔyaan mi a ra, alogo n xa yigin lu ɛ ma waxati famatɔne yi.” Alatalaa falan nan na ra. ¹² “Nayi, ɛ na n xili, ɛ yi fa n maxandi, n na ɛ yabima nɛn. ¹³ Ɛ na n fen, ɛ n toma nɛn, xa ɛ n fen ɛ bɔɲɛn birin na.” ¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra. “N tinma nɛn ɛ xa n to, n yi xɛtɛ ɛ ra keli konyiyani, n yi ɛ malan keli siyane nun yirene birin yi, n na ɛ raxuya ayi dɛnaxanye yi, n yi xɛtɛ ɛ ra be, n na ɛ kedixi dɛnaxan yi siga konyiyani.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Na ma, ɛ a falama nɛn, ɛ naxa,

“Alatala bata nabine fi nxu ma Babilɔn yi!”

¹⁶ Koni Alatala ito nan falaxi lan mangan ma naxan dɔxi Dawudaa manga gbɛdɛni, e nun yamaan naxan birin dɔxi Yerusalɛn taani ito yi, ɛ ngaxakedenna naxanye mi siga ɛ fɔxɔ ra konyiyani, ¹⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen nafama e ma nɛn, n yi e lu alo xɔdɛ bogi kalaxin naxanye mi nɔɛ donɲɛ. ¹⁸ N na e sagatanma nɛn yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen na, n yi e fe findi fe magaxuxin na bɔxɔn yamanane birin xa, e yi findi danga taan misaala ra, e fe yi yamanane birin muxune yigitɛgɛ, e yi kabɛ e ma, e kolin e ma, e e konbi, n na e raxuya ayi dɛnaxanye birin yi.” ¹⁹ Alatalaa falan ni ito ra. “Na ligama nɛn bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, n na n ma walikɛne rasigaxi e tan naxanye ma waxatin birin, nabine. Anu ɛ fan mi ɛ tuli matixi,” Alatalaa falan nan na ra.

²⁰ Koni ɛ tan xa ɛ tuli mati Alatalaa falan na, ɛ tan muxu suxine birin, n bata ɛ tan naxanye rasiga keli Yerusalɛn yi siga Babilɔn yi!

²¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Kolayaa dii xɛmɛna Axabi nun Maaseyaa dii xɛmɛn Sedeki ma, naxanye wule nabiya falane tima ɛ xa, a naxa, “N na e sama nɛn Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni, a yi e faxa ɛ yɛɛ xɔri. ²² Yuda kaan naxanye birin siga konyiyani Babilɔn yi, ne birin dangan misaala tongoma muxu firinni itoe nan ma sɔnɔn, e naxa, ‘Alatala xa i lu alo Sedeki nun Axabi, Babilɔn mangan naxanye gan!’ ²³ Bayo e bata xaxilitareyaan liga Isirayila yi. E bata yalunyaan liga e muxu bodene naxanle xɔn, e yi falan ti n xinli wulen fari, anu, n tan xa mi yamarin fixi e ma. N na kolon, na feen seren nan mɔn n na.” Alatalaa falan nan na ra.

Yeremi yi Semayaa kɛdin yabi

24 A fala Nexelan kaan Semaya xa, i naxa, 25 “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, i bata kedine sebe Yerusalen kaane birin ma, e nun Maaseya a dii xemen Sofoni saraxaralina, e nun saraxarali gbeteeye birin, i ito nan sebexi Sofoni ma, i naxa, 26 ‘Alatala bata i findi saraxaraliin na Yehoyada joxoni alogo i xa i yengi dexo Alatalaa banxin feene xon. Na ma, muxu yo na a yete findi nabiin na daxuyani, i lan i xa a sa kutun na, i a kreen xidi yolonxonna ra. 27 Nanfera nayi, i mi i konkoma Yeremi Anatoti kaan ma, naxan a yete findixi nabiin na e tagi? 28 A yeteen bata kedin nasiga nxu ma Babilon yi, a naxa: E buma nen menni de! Nayi, e banxine ti, e dexo e kui. E nakone si, e yi e bogine don.’ ”

29 Saraxarali Sofoni yi na kedin xaran Nabi Yeremi xa. 30 Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, 31 “Xeraan nasiga a faladeni muxu suxine birin xa naxanye Babilon yi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi Semaya Nexelan kaan xili ma, a naxa, “Bayo Semaya nabiya falane tima e xa, anu, n tan mi a xexi, a yi e mayenden alogo e xa e yigi sa wuleni.” 32 Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Semaya Nexelan kaan nun a bonsonna kewanle saranma e ra nen. A bonsonna muxu yo mi luye yamani ito ye, a mon mi fe fajin toma n naxan ligama n ma yamaan xa, bayo a falane yamaan namurutema Alatala ma.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

30

Ala mon Isirayila yamanani tonma nen

1 Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, 2 “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N falan naxanye tixi i xa, e birin sebe kedin kui.’ 3 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Lxone fama, n Yuda nun Isirayila muxu suxine raxetema waxatin naxan yi, n fa e ra yamanani n naxan so e benbane yii, e yi dexo a yi,’ Alatala naxa na kiini.”

4 Alatala falani itoe nan ti lan Isirayila nun Yuda yamanane ma, a naxa,

5 “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘En gbelegbele xuiin mema.

Gaxun nan na ra, baje xunbeli mi fa na.

6 E maxodinna ti, xa xemen noe diin bare!

Nanfera nayi, xemene birin e tagin suxi alo jaxanla nema dii barini? Nanfera birin yetagini tononxi?

7 Gbalo lxo gbeen nan a ra!

A joxon mi na.

Waxati xodexen nan na ra Yaxuba bonsonna xa,

koni e xunna minima a yi nen, e kisi.’ ”

8 “Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘Na lxoni, n goron tongo wudine kalama nen, a ba e ke ma, n yi e xidi lutine yibolon, n yi e ba xone konyiyaan bun. 9 E yi wali Alatala xa e Ala, e nun Dawuda yixetena, e mangana, n naxan fima e ma.’

10 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E tan Yaxuba yixetene,

n ma walikene, e nama gaxu, Isirayila kaane, e nama kuisan!

Bayo, n na e rakisima nen,

n yi sa e ba yire makuyeni,

n yi e bonsonna ba yamanani

e sa konyiyani denaxan yi.

Yaxuba bonsonna muxune mon xetema nen,

e yi lu maraxaran nun baje xunbenli.

E mi fa yimaxe sonon!

11 Bayo, n luma nen e xon,

alogo n xa e rakisi.

N siyane birin naxore nen,

n na e raxuyaxi ayi naxanye ye,

koni n mi e tan naxorima.

N na e xuruma nen

alo a lan kii naxan yi,

bayo n mi e yatema sontarene ra.’

Alatalaa falan nan na ra.”

12 “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E jaxankatan mi dandanje,

e furen magaxu.

13 Muxu yo mi e xun mafalama,

e fure den dandan muxu mi na,

a seri mi ε tan yii.

14 Ε xoyine birin bata jinan ε xon,
e mi fa ε fenma sɔnɔn.
Bayo, n bata ε jaxankata alo yaxuna,
n yi ε hake gbeene nun ε yulubi
wuyaxine saran ε ra a jaxin
na.

15 Nanfera ε wugama ε jaxankatan
nun ε tɔrɔyaan bun naxan mi nɔe dan-
danɲε?

N na ligaxi ε ra ε hake gbeene nun ε
yulubi wuyaxine nan ma fe ra.’

16 “Koni naxan yo na wa ε raxɔri feni,
na fan naxɔrima nɛn.
Ε yaxune birin xalima nɛn konyiyani.
Naxanye birin fuma ε yiiseene ma,
muxune fuma ne fan yiiseene ma
nɛn.

Naxanye ε suxuma yɛngɛni,
ne fan birin suxuma nɛn yɛngɛni.’

17 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘Koni n mɔn ε rasabatima nɛn,
n yi ε rakɛndɛya ε furene ma,
bayo e a falama ε ma nɛn a yama
ramɛxina,
muxe mi a yengi dɔxi naxan xɔn,
Siyon taana.’

18 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘N mɔn Yaxuba bɔnsɔnne yigiyadene
rasabatima nɛn,
n kininkinin e dɔxɔdene ma.
Taa xɔnna mɔn tima nɛn a funfuni.
Manga banxin mɔn yi ti a yireni.

19 Bɛti xuiin nun sɛwa xuiin minima
nɛn e tagi.

N na e rawuyama ayi nɛn,
e mi fa xurunɲε ayi mumɛ!
N binyen fima nɛn e ma,
e mi fa rayelefuε sɔnɔn.

20 E diine luma nɛn alo a fɔlɔni,
e yamaan luma nɛn n yɛtagi.

N yi e jaxankata muxune kɛwanle
saran e ra.

21 E mangan minima e tan nin,
e tan nde nan tima e yɛε ra.

N yi na kanna maso n na,
a yi a maso n na,
bayo muxun mundun suse a masoε n
na a yɛε ra?’

Alatalaa falan nan na ra.

22 ‘Ε findima nɛn n ma yamaan na,
n yi findi ε Ala ra.’ ”

23 Alatala gbalon soma nɛn muxu
jaxine xun na
alo foye kala tiina.

A xɔlɔn jaxankatan yi fa e ma
alo wuluwunla.

24 Alatalaa xɔlɔn mi xɛtɛma e fɔxɔ ra
fɔ feene rakamali

Ala naxanye birin nagidixi a bɔɲeni.
Ε xaxili sɔtɔma nɛn na feene xɔn
waxati famatɔne yi.

31

Isirayila kaane xɛε fena

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na waxatini, n findima nɛn Isirayila
xabilane birin ma Ala ra, e yi findi
n ma yamaan na.” 2 Alatala ito nan
falaxi, a naxa,

“Yama dɔnxɛn naxanye luxi e nii ra
yɛngɛn xanbini,
ne n ma hinanna toma nɛn tonbonni,
Isirayila yamaan yi matabun sɔtɔ.”

3 Alatala a yɛε yita nɛn n na wulani,
a naxa, “N bata ε xanu habadan!
Nanara, n ma hinanna mi janna ε
xa.

4 Isirayila yama fajina,
n mɔn ε rasabatima nɛn,
ε yamanan mɔn tima nɛn.
Ε mɔn ε tanbanne maxama nɛn
ε yi siga bodonlane fɔxɔ ra
jaxajaxani.

5 Ε mɔn manpa bili nakɔne sima nɛn
Samarɪ geyane fari.

Xɛε biine sansine sima nɛn,
e yi e bogine sɔtɔ.

6 Bayo lɔxɔna nde fama,
kantan tiine e xui raminima
Efirami yamanan geyane ma wax-
atin naxan yi, e naxa,
‘Ε keli, en siga Siyon taani Alatala
fɛma, en ma Ala.’ ”

7 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Ε xuini te sɛwani Yaxuba bɔnsɔnna
fe ra,

Ε jaxan e fe ra e tan naxanye siyane
xun na!

Ε xui ramini, ε yi Ala tantun, ε naxa,
‘Alatala, i ya yamaan nakisi,
Isirayila muxu dɔnxɛne.’

8 N xɛtɛma nɛn e ra
sa keli kɔmɛn fɔxɔn yamanani,
n yi e malan sa keli bɔxɔn danne ra.

Danxutōne nun sankalatōne e ye,
 ɲaxalan fudi kanne nun naxanye dii
 barini, e birin.

Yama gbeen nan xetēn be.

⁹ E fama nēn wuge,

e lu n maxandē,

n yi ti e yeē ra,

sigaxudene dē, kira yitōnxin xōn,

e mi e sanna radinɲe dēnaxan yi,

bayo Isirayila yamaan fafe nan n na,

Efirami bōnsōnna luxi nēn

alo n ma dii singena.”

¹⁰ Siyane, ε tuli mati Alatalaa falan
 na,

ε sa a rali

fō fōxō ige tagi bōxō makuyene yi!

ε naxa,

“Naxan Isirayila yamaan naxuyaxi
 ayi,

na e malanma nēn.

A e kantanma nēn

alo xuruse rabaan nun a xuruse ku-
 runa.

¹¹ Bayo, Alatala bata Yaxuba yixetene
 xōrōya,

a yi e xunba muxune yii

naxanye sēnben gbo e xa.

¹² E fama nēn,

e xuini te ɲaxanaxani Siyon geyaan
 xuntagi.

E sēwama nēn Alatalaa nēmaan birin
 na,

murutun nun manpa nēnēn nun
 turen

nun yexēene nun siine nun ɲingene.

E nii yifanma e ma nēn

alo igen saxi nakōn naxan ma,

e mi fa yigitēge mumē!

¹³ Nayi, sungutunne sēwama nēn e
 bodondeni,

e nun banxulanne nun fonne birin.

N yi e sunun findi sēwan na,

n yi e madēnden,

n yi e rasēwa e ɲaxankatan xanbini.

¹⁴ N yi saraxaraline ralugo sube tu-
 raxine ra

n ma yamaan yi wasa n ma nēmaan
 na,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Gbelegbele xuiin nun wuga xui
 gbeen tema Rama taani.

Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinɲe a xa masabari
 amasōtō e birin bata faxa.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“ε wuga xuiin nun ε yeēgen dan,

bayo ε kēwanle saren fima nēn,

ε diine fama nēn

sa keli yaxune konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “ε yigin sōtōma nēn waxati
 famatōne yi,

bayo ε diine mōn xetēma nēn e konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ N bata Efirami bōnsōnna wuga
 xuiin mē, e naxa,

“Ala, i bata nxu xuru kari xōdēxeni
 alo turaan naxan mi suxi,

nxu yi xuru ki faɲi.

I mōn xa nxu raxete,

nxu xetēma nēn,

bayo i tan nan Alatala ra, nxō Ala.

¹⁹ Nxu nxu xun xanbi so nēn i yi,

koni na xanbi ra,

nxu yi nimisa.

Nxu yelin xanbini xaxinla sōte,

nxu yi xōlō nxu yete ma,

nxu yagi, nxu yi nxu xun sin,

bayo nxu bata kalan ti nxu dii ɲōre
 waxatini han!”

²⁰ Ala naxa, “Efirami bōnsōnna mi
 findixi n nafan diin xan na ba,

n diin naxan nafisama bonne xa?

Bayo n nēma falane tiye a ma,

a fe rabirama n ma.

Nanara, n bōɲen bata kala a fe ra,

a kininkininna yi n suxu han!”

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ ε taxamasenne ti kiraan xōn,

ε wudine bitin kiraan dē

alogo muxune nama kira gbeen fata

e lan e xa bira naxan fōxō ra.

Isirayila yama faɲina,

ε mōn xa xete, ε xete ε taane yi.

²² N ma dii murutēxine,

ε luma na xun xōn sigani

han waxatin mundun yi?

Bayo Alatala fe nēnēn naminima nēn

bōxō xōnna fari,

* **31:22:** Waxatina nde, Ala waxi a xōn ma nēn a Isirayila yamaan xa a tan Ala fen. Anu, e dari fe mi yi na ra hali Isirayila yamaan to findixi Ala gbeen na layiri xidin xōn alo xēmēn nun ɲaxanla futun xidima kii naxan yi.

ɲaxanla fama nɛn xɛmɛn fendeni.*

Ala mɔn Yuda nun Isirayila yitɔnma nɛn

²³ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N na xɛtɛ e muxu suxine ra waxatin naxan yi, a mɔn falama nɛn Yuda yamanan nun a taane yi, e naxa, ‘Alatala xa barakan sa tinxin yirena fe yi geya sariɲanxina.’ ²⁴ Xɛɛ biine nun xuruse rabane dɔxɔma nɛn Yuda yamanani e nun a taane birin. ²⁵ Bayo n muxu xadanxine nii yifanma e ma nɛn, n yi muxu nii kalaxine ralugo.”

²⁶ Na waxati yetɛni, n yi xulun, n yi a kolon a n ma xixɔnla yi ɲaxun han!

²⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n mɔn muxune nun xuruseene rasabatima nɛn Isirayila nun Yuda yamanane yi, e wuya ayi alo muxun na sansiin xuya xɛɛn ma.

²⁸ Benun to, n na n yɛɛn ti nɛn e ra alogo n xa e xunna kala, n yi e tala, n yi e halagi, n yi e raxɔri, n yi gbalon nafa e ma. Koni iki, n mɔn n yengi dɔxɔma nɛn e xɔn alogo n xa e yamanan ti, n yi e si,” Alatalaa falan nan na ra. ²⁹ A mi fa falama na lɔxɔni fa fala, Fafane bata ɲaxundan xindene don, koni e diine nan ɲinye ramuluxun.†

³⁰ Koni birin faxama a yetɛ haken nan ma fe ra. Muxu yo ɲaxundan xindene don, na kanna yetɛɛn nan ɲinye ramuluxunma.

Layiri nɛnɛna fe

³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔne fama, n layiri nɛnɛn xidima‡ nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

³² A mi ligama alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi, n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran yamanani.

Bayo e n ma layirin kala nɛn hali n to findi e kanna ra,” Alatalaa falan nan na ra.

† **31:29:** Na feen mɔn seɓexi Nabi Esekiyeli 18.2 kui. ‡ **31:31:** Layiri nɛnɛna fe seɓexi Luka 22.20 nun Kɔrenti Singen 11.25 nun Kɔrenti Firindena 3.6 nun Heburune 8.8-12 kui. § **31:35:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

³³ “Koni layirin ni i ra, n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.”

Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatin na dangu, n na n ma sariyane sama nɛn e xaxinli, n yi e seɓe e bɔɲɛni. N findima nɛn e Ala ra, e yi findi n ma yamaan na.

³⁴ Muxu yo mi fa a boden maxaranma, muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,

a naxa, ‘I xa Alatala kolon,’ bayo e birin n kolonma nɛn, keli muxudin ma han muxu gbeena. Bayo n diɲama nɛn e hakene ma n yi e yulubine xafari.” Alatalaa falan nan na ra.

³⁵ Alatala ito nan falaxi, a tan naxan sogen da alogo a xa kɛnɛnna fi yanyin na, e nun kiken nun sarene kɔɛɛn na, naxan fɔxɔ igeni maxama, a mɔrɔnne yi xuxu,§ naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, na naxa,

³⁶ “Fanni dunuɲa da kiin sariyani itoe n yetagi, Isirayila yixɛtɛne fan yatɛma nɛn siyaan na n yɛɛ ra yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa kore xɔnna nɔɛ malige, xa bɔxɔ xɔnna bunne nɔɛ kolonɲɛ, nayi, n fan n mɛma nɛn Isirayila bɔnsɔnna ra e kɛwanle fe ra,” Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalɛn taa nɛnɛna fe

³⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, taani ito mɔn tima Alatala xa waxatin naxan yi, keli Xananɛli Sangansoon ma han sa dɔxɔ Songen Ma Dɛɛn na. ³⁹ Taan dan nɛnɛn fɔlɔma mɛnna nin siga tinxinni han Gareɓi geyana, sa dangu Gowa binni. ⁴⁰ Binbine nun xubene bɔxɔnma lanbanna naxan yi e nun

gbingbinna naxanye sigama han Kadirɔn xudeni siga han taan so dɛɛn tongonna so dɛɛn naxan xili Soone Dɛna, sogeteden binni, mɛnne birin nasarijanma nɛn Alatala xa. Yire yo mi fa kalɛ na hanma a raxɔri.”

32

Yeremi yi xɛɛna nde sara

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Yuda manga Sedeki a mangayaan jɛɛ fudeni, Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomasɛxɛden nan yi a ra nun.

² Babilɔn yamanan sofa ganla bata yi Yerusalɛn taan nabilin nun na waxatini, e yi taan yɛngɛma. Nabi Yeremi yi saxi kasoon na kantan tiine banxin sansanna kui Yuda mangan konni. ³ Yuda mangan Sedeki bata yi a balan mɛnni, a naxa, “Nanfera i nabiya falani itoe tima? I yi a fala, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N taani ito sama nɛn Babilɔn mangan sagoni, a yi a tongo.

⁴ Yuda mangan Sedeki mi tangama Babilɔn kaane ma de! N na a sama nɛn Babilɔn mangan sagoni yati, a yi falan ti a xa kɛnɛn nun kɛnɛn, a yi a yetagi to. ⁵ Babilɔn mangan sigama nɛn Sedeki ra Babilɔn yi, a sa luma dɛnaxan yi han n na keli a malideni waxatin naxan yi. Xa ɛ Babilɔn kaane yɛngɛ, ɛ mi nɔ sɔtɔma de!” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

⁶ Yeremi a falan ni ito ra, a naxa, “Alatala falan ti nɛn n xa, a naxa, ⁷ I sɔxɔ Salun ma dii xɛmɛn Xanameli fama nɛn i fɛma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘N ma xɛɛ bɔxɔn sara n ma, naxan Anatɔti taani, bayo i tan daxa kɛ sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na.’ ⁸ Nayi, n sɔxɔ a dii xɛmɛn Xanameli yi fa n fɛma kantan tiine banxin sansanna kui alo Alatala a fala kii naxan yi. Xanameli yi fa a fala n xa, a naxa, ‘N ma xɛɛ bɔxɔn sara n ma naxan Anatɔti taani, Bunyamin yamanani, bayo i tan daxa kɛ sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na. A sara!’ N yi a kolon fa fala Alatalaa falan nan yi kamalixi na ra. ⁹ Nayi, n yi n sɔxɔ

a diin Xanameli a xɛɛ bɔxɔn sara a ma naxan Anatɔti taani, n yi gbeti gbanan fu nun solofere so a yii. ¹⁰ N yi a sara kɛdini tɔn, n yi n ma taxamasenna sa a ma, n yi serene xili, n gbetin maliga sikeela ra. ¹¹ N yi a sara kɛdin tongo, n ma taxamasenna yi naxan ma, sariyane yi sɛbɛxi naxan kui, e nun kɛdi gbɛtɛ naxan mi yi balanxi taxamasenna ra. ¹² N yi a sara kɛdin so Neriya dii xɛmɛn Baruku yii Maxiseya mamandenna. N na liga n sɔxɔ a dii xɛmɛn Xanameli yɛɛ xɔri, e nun seren naxanye e yii fɔxɔn sa xɛɛ bɔxɔn sara kɛdin ma, e nun Yahudiyɛn naxanye birin yi kantan tiine banxin sansanna kui. ¹³ N yi yamarini ito so Baruku yii e yɛɛ xɔri, n naxa, ¹⁴ ‘Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, bɔxɔn sara kɛdini itoe tongo, naxan balanxi n ma taxamasenna ra e nun naxan nabixi, i sa e sa fɛjɛna nde kui, e mi kalɛ dɛnaxan yi. ¹⁵ Bayo Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, lɔxɔna nde, muxune mɔn banxine nun xɛɛ bɔxɔne nun manpa bili nakɔ bɔxɔne sarama nɛn yamanani ito yi.’ ”

¹⁶ “N to bɔxɔn sara kɛdin so Neriya dii xɛmɛn Baruku yii, n yi Alatala maxandi, n naxa, ¹⁷ ‘Marigina Alatala, i tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi i sɛnbɛ gbeeni, kabanako fe yo mi xɔdɔxɔ i tan yii. ¹⁸ I ya hinanna mayitama nɛn muxune xa han mayixɛtɛ wuli keden, koni i fafane hakɛne saranma e diine ra nɛn. Ala, i gbo, Ala sɛnbɛmaan nan i tan na naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna. ¹⁹ I ya fe ragidixine gbo, i kɛwanle magaxu. I yɛɛna adamadiine birin sigati kiin na, alogo i xa birin saran a kɛwanle ra, saranna naxan lan a wali xɔnne ma. ²⁰ I yi kabanako feene nun taxamasenne ligama xabu nxu yi Misiran yamanani waxatin naxan yi han to, i ne liga Isirayila kaane yɛ e nun adamadiine birin, i yi xinla sɔtɔ naxan gbo han to. ²¹ I bata Isirayila i ya yamaan namini Misiran yamanani taxamasenne nun

kabanako feene nun sɛnbɛ gbeen nun nɔɔn nun fe magaxuxine xɔn. ²² I yamanani ito so nɛn e yii, i bata yi i kɔlɔ naxan so fe ra e benbane yii, kumin nun nɔnɔn gbo yamanan naxan yi. ²³ E bata fa, e fa dɔxɔ a yi. Koni, e mi e tuli matixi i xuiin na, e mi bira i ya sariyan fɔxɔ ra, e mi i ya yamarine suxi. Nanara, i ɲaxankatani ito birin nafaxi e ma. ²⁴ Yaxune bata gbingbinne rate taan yinna xɔn alogo e xa dangu a xun ma. Taan fama nɛn ludeni Babilɔn kaane sagoni, naxanye a yɛngɛma, silanfanna nun fitina kamɛn nun fitina furen yi taan kala. I naxan falaxi, na bata kamali, a tan ni ito ra. ²⁵ Marigina Alatala, i a fala n xa nɛn, i naxa, “Xɛɛ bɔxɔn sara gbetin na serene yɛɛ xɔri.” Anu, taan sa luma Babilɔn kaane nan sago yi.’ ”

Alatala yi Yeremi yabi

²⁶ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁷ “Alatala nan n tan na, niirama birin ma Ala. Kabanako fenda na yi ba, naxan xɔdɔxɔ n tan yii? ²⁸ Nanara, n tan, Alatala, n ni ito nan falama, fa fala taani ito sama Babilɔn kaane nun Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni nɛn, e yi a tongo. ²⁹ Babilɔn kaan naxanye taani ito yɛngɛma, ne soma nɛn taani ito yi, e tɛɛn so a ra, e a gan, e nun a banxine e wusulanna gan Baali xa naxanye xuntagi, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtene xa dɛnaxanye yi, e yi n naxɔlɔ. ³⁰ Bayo xabu e dii ɲɔrɛ waxatine yi Yuda kaane nun Isirayila kaane mi sese ligaxi fɔ fe ɲaxina n yɛɛ ra yi, e lu n naxɔlɛ e suxure rafalaxine xɔn, Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Bayo taani ito muxune bata n naxɔlɔ, e n bɔɲɛn nate, keli a ti lɔxɔn ma han to. Nayi, n fa a bama nɛn n yetagi. ³² Yuda kaane nun Isirayila kaane bata n naxɔlɔ e kɛwali ɲaxine xɔn, e tan nun e mangane nun e kuntigine nun e saraxaraline nun e nabine, e nun Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin. ³³ E bata e xun xanbi so n yi, e mi e yɛɛ rafindixi n ma. Anu, n yi e xaranma waxatin birin,

koni e mi tin e tuli matiyɛ, e xurun sɔtɔ. ³⁴ E yi e suxurene dɔxɔ n ma banxini n xinla binyama dɛnaxan yi, e yi a raharamu. ³⁵ E yi kidene rafala Baali xa Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e diine gan saraxan na Mɔlɔkɔ xa. N mi e yamari naxan ma, n mi sa mirixi naxan ma. E bata xɔsi fe sifani itoe liga, e yi Yuda bɔnsɔnna ti yulubin ma.”

³⁶ “Iki, ɛ fa a falama taani ito ma nɛn, ɛ naxa, ‘A sama nɛn Babilɔn mangan sagoni! E a nɔma nɛn yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen xɔn!’ Nanara, n tan Alatala, Isirayilaa Ala, n fa ito nan falama, n naxa, ³⁷ ‘N na e malanma nɛn yati, sa keli yamanane birin yi, n na e raxuyama ayi dɛnaxanye yi n ma xɔlɔ gbeen nun n ma bɔɲɛ teeni. N mɔn xɛtɛma e ra nɛn be, n yi tin e dɔxɔ bɔɲɛ xunbenli. ³⁸ E findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ³⁹ N yi xaxili kedenna fi e ma. E lu kira kedenna xɔn, alogo e xa gaxu n yɛɛ ra habadan, alogo e nun e diine xa lu hɛrini. ⁴⁰ N yi habadan layirin xidi n tan nun e tan tagi, n mi e rabɛɲɲɛ mumɛ. N luma nɛn fe faɲin ligɛ e xa, n yi n yɛɛragaxun sa e bɔɲɛni, alogo e nama e xun xanbi so n yi. ⁴¹ N sɛwama nɛn fe faɲin liga feen na e xa. N yi e rasabati yamanani ito yi yati, n bɔɲɛn nun n niin birin na.’ ” ⁴² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fe faɲin naxan falaxi lan e fe ma, n na ligama e xa nɛn alo n ɲaxankatani itoe birin nafaxi yamanani ito xili ma kii naxan yi. ⁴³ ɛ mɔn xɛɛ bɔxɔne sarama nɛn yamanani ito yi na waxatini, ɛ a falama dɛnaxan ma, ɛ naxa, ‘Yire raxɔrixin nan a ra, muxu mi na, sube mi na, a bata sa Babilɔn kaane sagoni.’ ⁴⁴ Xɛɛ bɔxɔne sarama nɛn gbetin na, e sara kɛdine yi yɛlan, muxune yi e taxamasenne sa e ma sereyane yɛɛ xɔri Bunyamin yamanani e nun Yerusalɛn rabilinna taane nun Yuda taane nun geya yire taane nun sogegododen binna geya yire taane nun Negewi yamanan taane yi. Bayo, Alatala mɔn e yamanan nasabatima

nɛn. Alatalaa falan nan na ra.”

33

Yerusalɛn kisi fena

¹ Alatala mɔn yi falan ti Yeremi xa a firindeni, a yi balanxi kantan tiine sansanna kui waxatin naxan yi. A naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a tan naxan feene ligama, a tan naxan feene yitɔnma, a e ragidi, a xili Alatala, a tan naxan a falama, a naxa, ³ ‘N maxandi, n na i yabima nɛn. N fe gbeene yɛbama nɛn i xa, wundo fe luxunxine i mi naxanye kolon.’ ⁴ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan taani ito banxine ma e nun Yuda mangane banxine, naxanye bata rabira alogo e xa yaxune yɛngɛ naxanye tema yinna fari yɛngɛni, a naxa, ⁵ ‘Yamaan na Babilɔn kaane yɛngɛ waxatin naxan yi, banxini itoe rafema nɛn muxune binbine ra n naxanye faxama n ma xɔb gbeeni. N na n yɛtagin luxunma nɛn taani ito muxune ma e kɛwali jaxine fe ra. ⁶ Koni, n mɔn taani ito rasabatima nɛn, n yi a muxune rakɛndɛya, n yi bɔɲɛ xunbenla nun lannayaan fi e ma han! ⁷ N Yuda muxu suxine nun Isirayila muxu suxine raxɛtɛma nɛn keli konyiyani, n mɔn yi e rasabati alo a fɔlɔni. ⁸ N yi e rasarijan e hakɛne birin ma e yulubin ligaxi n na naxanye xɔn. N na e hakɛne birin mafeluma nɛn e n yulubin tongoxi naxanye xɔn, naxanye findixi murutɛ feene ra n xili ma. ⁹ Nayi, taani ito findima nɛn sɛwan na n xa, e nun tantunna nun binyena bɔxɔ xɔnna siyane birin tagi, e na fe fajine birin mɛ waxatin naxan yi n naxanye ligama e xa. E kuisanma nɛn e gaxu lan na fe fajine nun bɔɲɛ xunbenla birin ma n naxanye fima e ma.’ ”

¹⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E tan a falama yireni ito ma, e naxa, “Yire raxɔrixin na a ra, muxu mi fa na, xuruse mi na.” Anu, Yuda taani itoe nun Yerusalɛn kirani itoe naxanye rabejinxi iki, muxune nun xuruseene mi fa dɛnaxanye

yi iki, ¹¹ sɛwa sigine nun jaxaxaxa sigine mɔn sama nɛn mɛnne yi e nun jaxalandi ti sigine xɛmɛn nun a jaxanla xa, e nun naxanye sigama bɛtin bɛ barika bira saraxane badeni Alatalaa banxini, e naxa,

“En Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna tantun,

bayo Alatala fan,

a hinanna luma nɛn habadan.”

Bayo n mɔn yamanan nasabatima nɛn alo a fɔlɔni, Alatala naxa na kiini.”

¹² “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Yamana raxɔrixini ito, muxune nun xuruseene mi fa dɛnaxan yi, lɔxɔna nde xuruse rabane mɔn xuruse rabaden nun matabuden sɔtɔma nɛn e xuruse kurune xa mɛnna taane birin yi. ¹³ Xuruseene mɔn luma nɛn e kantan muxune dɛxɔn ge ya yire taane nun sogegododen ge ya yire taane nun Negewi yamanan taane nun Bunyamin yamanan nun Yerusalɛn rabilinna taane birin yi, e nun Yuda taane yi.’ Alatala naxa na kiini.”

Ala a falan nakamalima nɛn Dawuda bɔnsɔnna xa

¹⁴ “Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Lɔxɔne fama, n fala fajine rakamalima lɔxɔn naxanye yi, n naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma. ¹⁵ Na lɔxɔne nun na waxatini, n tinxinden naminima nɛn Dawuda bɔnsɔnni, alo wudi jingin na mini wudin ma, a yi kiti kɛndɛn nun tinxinyaan naba yamanani. ¹⁶ Yuda yamaan nakisima nɛn na lɔxɔne yi, bɔɲɛ xunbenla yi so Yerusalɛn yi. E a xili bama nɛn fa fala, “En ma tinxinna, Alatala.” ¹⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa: Dawuda jɔxɔ yi biran mi dase mumɛ naxan dɔxɛ Isirayila yamaan manga gbɛdɛni.* ¹⁸ Lewi saraxaraline jɔxɔ yi biran mi dase mumɛ naxan saraxa gan daxine bɛ, a bogise saraxane tutin nali, a saraxane ba lɔxɔ yo lɔxɔ.’ ”

* **33:17:** Na feen mɔn sɛbɛxi Samuyɛli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 2.4 nun Taruxune Singen 17.11-14 kui.

19 Alatala yi falan ti Yeremi xa. A naxa, 20 “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa ε nɔε layirin kalε nxu nun yanyin nun kɔεεn tagi, kɔεεn nun yanyin yi ba minε e waxatini nun, 21 nayi, n ma layirin nɔε kalε nxu nun n ma walikεεn Dawuda fan tagi nεn, a bɔnsɔnna muxun yi dasa naxan dɔxε a jɔxɔni a manga gbɛdeni. Nayi, n ma layirin mɔn nɔε kalε nxu nun Lewi saraxaraline tagi nεn naxanye n ma wanla ra. 22 N na n ma walikεεn Dawuda yixεtene rawuyama ayi nεn, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye n ma wanla ra alo kore xɔnna saren naxanye mi nɔε yatε, alo baan jɛmensinna naxan yatεn mi kolonjε.’”

23 Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, 24 “I mi a toxi ba, yamani ito naxan falama? E naxa, ‘Alatala bata a mε a yama sugandixi firinne ra.’ Nayi, e n ma yamaan naxaxuma, e mi fa e yatεxi siya ra.”

25 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa layirin mi yi nxu nun yanyin nun kɔεεn tagi nun, xa n mi yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da kiin sariyane sa nun, 26 nayi, n yi nɔε n mε nεn Yaxuba yixεtene nun n ma walikεεn Dawuda yixεtene ra, n yi tondi a bɔnsɔnna muxuna nde sugandε alogo a xa lu Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yixεtene xun na. Bayo n mɔn e yamanan nasabatima nεn, n yi kininkinin e ma.”

34

Alaa falana Sedeki xa

1 Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a sofa ganla nun yamanan naxanye birin yi a nɔɔn bun ma e nun siyane birin yi Yerusalɛn nun a rabilinna taane birin yengema waxatin naxan yi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, 2 “Alatala, Isirayilaa Ala naxa, sa falan ti Yuda mangan Sedeki xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama nεn Babilɔn mangan sagoni, a yi a gan. 3 I tan mi tangama a ma, koni a i suxuma nεn

yati, i lu a sagoni, i Babilɔn mangan toma nεn i yεεn na, a yi falan ti i xa kεnεn nun kεnεn, a yi siga i ra Babilɔn yi. 4 Koni Yuda mangan Sedeki, i tuli mati Alatalaa falan na! Alatala falani ito nan tixi lan i ma, a naxa, i mi faxε yengeni sese ma. 5 I faxan bɔjε xunbenla nin. I saya feen ligama nεn alo i benbane gbeene liga kii naxan yi, manga danguxine, muxune yi wusulanna gan i ya binyen mayita feen na, e i wuga, e naxa, “Ee! Nxu kanna bata faxes!” N tan Alatala nan na falaxi.’ Alatalaa falan nan na ra.”

6 Nabi Yeremi yi na falane birin nali Yuda mangan Sedeki ma Yerusalɛn yi. 7 Na waxatini, Babilɔn mangana ganla yi Yerusalɛn yengema e nun Yuda taan bonne birin, a li Lakisi taan nun Aseka taan nan tun yi fa luxi Yuda taa makantanxine ra.

Konyine xɔrɔya fe

8 Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan Sedeki yelin xanbini layirin xidε e nun Yerusalɛn yamaan tagi, alogo e xa konyine xɔrɔya. 9 Birin yi xɔrɔyaan fima a konyi Heburu kaane ma, alogo muxu yo nama fa a Yahudiyan boden nawali alo konyina. 10 Kuntigine nun yamaan naxanye na layirin xidi, ne yi tin e konyine bejin feen ma alogo e nama fa lu konyiyani. E yi tin na ma, e yi e bejin. 11 Koni na xanbi ra, e mɔn yi e miriyaan masara, e yi e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin, e yi e karahan alogo e mɔn xa findi konyine ra.

12 Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, 13 “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N layirin xidi nεn nxu nun ε benbane tagi, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yi konyiyani. N yi a fala e xa, n naxa, 14 “Xa ε ngaxakedenna Heburuna nde a yetε mati ε ma konyin na, a walima nεn ε xa jεε sennin. A jεε soloferedeni ε xa a xɔrɔya.”* Koni ε benbane mi n xuiin suxu, e mi e tuli mati n na. 15 E tan bata yi ε kewanle masara waxati danguxini itoe yi, naxan fan n tan yεε ra yi, ε yi na liga, ε birin

* 34:14: Na feen sebexi Xɔrɔyaan 21.2 nun Sariyan 15.12-15 kui.

yi xərɔyaan fi ε ngaxakedenne ma. ε layirin xidi nən n yɛtagi, n ma banxini n xinla binyama dɛnaxan yi. ¹⁶ Koni ε bata xɛtɛ ε fe ragidixin fɔxɔ ra, ε yi n xinla kala, ε to ε konyine maxili, ε bata yi naxanye bejin nun, ε bata yi naxanye lu e xa siga, ε mən yi e karahan a e xa findi ε konyine ra.’ ”

¹⁷ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E to mi n binyaxi, ε tondi xərɔyaan fiyε ε ngaxakedenne ma ε adamadi bodene. Nayi, n xərɔyaan sifana nde fima ε ma nən, ε fa xərɔyani ito nan sətɔma, naxan a ligε ε faxa silanfanna nun fitina furen nun fitina kaməni, han ε fe yi bɔxɔ xənna yamanane birin muxune magaxu.’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ ‘Muxun naxanye n ma layirin kalaxi, naxanye mən mi tin layirin nakamale e yɛtɛn naxan xidi n yɛtagi, n na e suxuma nən alo e jinge diin naxan yisɛgɛn firinna ra, e yi dangu a dungine tagi layiri xidin dangan misaala ra.† ¹⁹ Yuda nun Yerusalən kuntigine nun mangan bundɔxɔne nun saraxaraline nun yamanan muxun naxanye birin danguxi na jingen dungine tagi, ²⁰ n ne sama nən e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, e binbine yi findi xəline nun burunna subene balon na. ²¹ N Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine sama nən e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babilən mangana sofa ganla, naxanye e masigaxi ε ra. ²² N yamarin fima nən, n yi e raxɛtɛ be taani ito xili ma. E taan yengɛma nən, e yi a tongo, e yi a gan. N yi Yuda taane raxəri, e findi bɔxɔ rabəjinxin na.’ Alatalaa falan nan na ra.”

35

Yeremi nun Rekabu bənsənnə fe

¹ Alatala bata yi falani ito ti Yeremi xa Yuda mangan Yosiyaa dii Yehoyakimi a mangayaan waxatini, a naxa, ² “Siga Rekabu bənsənnə fəma, i yi e xili, e xa fa Alatalaa banxin kuiin

yirena nde yi, i manpaan so e yii, alogo e xa a min.”

³ Nanara, n yi Yaasaniya tongo, Xabasiniyaa dii xɛmɛn Yeremi a dii xɛmɛna, e nun a ngaxakedenne nun a diine nun Rekabu bənsənnə birin. ⁴ N yi siga e ra Alatalaa banxini, Alaa muxun Yigidali a dii xɛmɛn Xanan ma dii xɛmɛne yi walima banxin konkon naxan kui, kuntigine banxin kuiin yiren dɛxɔn, Salun ma dii xɛmɛn Maaseyaa waliden konkon xun ma, naxan yi so dɛn kantanma. ⁵ N yi fɛrɛne dɔxɔ Rekabu bənsənnə muxune yɛtagi e rafexi manpaan na e nun igelengenne. N yi a fala e xa, n naxa, “E manpana nde min!” ⁶ E yi n yabi, e naxa, “Nxu mi manpaan minma, bayo nxu benba Rekabu a dii xɛmɛn Yonadabo nxu yamari nən, a naxa, ‘E nama manpaan min mumε, ε tan nun ε yixɛtɛne, ⁷ ε nama banxi ti, ε nama sansi si, ε nama manpa bili si, seni itoe mən nama lu ε yii. Koni ε luma bubune nin ε dunuɲa yi gidin birin yi, alogo ε xa bu yamanani ε dɔxɔma xəjɛyani dɛnaxan yi.’ ⁸ Nxu benba Rekabu a dii xɛmɛn Yehonadabu nxu yamari feen naxanye ma, nxu bata ne suxu. Nxu mi manpaan minma nxɔ simayani mumε, nxu tan ba, nxɔ jaxanle ba, nxɔ dii xɛmɛne ba, nxɔ dii tɛmɛne ba, ⁹ nxu mi banxi tima, nxu so a kui, nxu gbee mi findε manpa bili nakɔ ra, hanma xɛɛna hanma langana. ¹⁰ Nxu luma bubune nan kui, nxu bata nxu benba Yonadabo a yamarine birin suxu ken! ¹¹ Koni Babilən mangan Nebukadanesari to yamanan yengε, nxu a fala nən, nxu naxa, ‘En siga Yerusalən yi, en na en gi Babilən kaane nun Arami kaane sofa ganle bun.’ Nayi, nxu yi dɔxɔ Yerusalən yi.”

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, sa a fala Yuda kaane nun Yerusalən kaane xa, i naxa, ‘E mi xax-

† **34:18:** Mən kaane yi xuruseni sɛgɛma nən firinna ra, e yi dangu a dungi firinne tagi layirin misaala ra fa fala xa naxan mi layirin nakamali, na kanna xa liga alo xuruseen naxan yisɛgɛxi ito ra. Na feen sɛbɛxi Dunuɲa Fəlon 15.9-18 kui.

ili sɔtɛ ba? Ɛ mi n ma falane suxɛ ba? Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ ‘Rekabu a dii xɛmɛn Yehonadabu bata yi yamarin fi a diine ma, a e nama manpaan min. E bata a yamarin suxu. E mi a minxi han to. Han to, e mi manpaan min bayo e bata e benbana a yamarin suxu. Anu, n tan falan tima ɛ xa yeyɛ, koni ɛ mi n xuiin suxi. ¹⁵ N na n ma walikene rasigama ɛ ma yeyɛ, nabine, alogo e xa a fala ɛ xa, e naxa, “Ɛ xɛtɛ ɛ kira ɲaxin fɔxɔ ra, ɛ kɛwanle maxɛtɛ, ɛ nama bira ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, ɛ yi e batu. Nayi, ɛ luma nɛn yamanani n naxan soxi ɛ nun ɛ benbane yii.” Koni ɛ mi ɛ tuli mati n na, ɛ mi n xuiin namɛ. ¹⁶ Rekabu a dii xɛmɛn Yehonadabu yixɛtɛne bata e benbana a yamarin suxu, koni yamani ito mi n xuiin suxi!’ ¹⁷ Nanara, Alatala, Ala Senbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ma, n feen naxanye birin fala e xili ma. Amasɔtɔ n bata falan ti e xa, e mi n xuiin namɛxi, n yi e xili, e mi n yabi.’”

¹⁸ Yeremi yi a fala Rekabu bɔnsɔnna muxune xa, a naxa, “Alatala Senbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ bata ɛ benba Yehonadabu a yamarine suxu, ɛ bira a yamarine birin fɔxɔ ra, ɛ yi e birin liga,’ ¹⁹ Na ma, Alatala Senbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Rekabu a dii xɛmɛn Yonadabu yixɛtɛna ndee luma nɛn wale n yɛtagi, e mi ɲanɲɛ mumɛ!’”

36

Yehoyakimi yi kɛdin gan

¹ Yuda mangan Yosiyaa a dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan ɲɛɛ suulunden kike solomanaaninden, Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa, ² “Kɛdi mafilinxina nde tongo, i yi n ma falane birin seɓɛ n bata naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma e nun siya gbɛtɛne birin xabu n falan ti fɔlɔ i xa lɔxɔn naxan yi Yosiyaa waxatini han to. ³ Waxatina nde, Yuda kaane a famuma nɛn n fe ɲaxin naxan nagidixi e xili ma, e birin yi xɛtɛ e kira

ɲaxin fɔxɔ ra. Nayi, n na e yulubine nun e hakɛne mafeluyɛ nɛn.”

⁴ Yeremi yi Neriya dii xɛmɛn Baruku xili. Alatala bata yi falan naxanye birin ti a xa, Yeremi yi ne fala, Baruku yi ne seɓɛ kɛdin kui. ⁵ Na xanbi ra, Yeremi yi yamarin fi Baruku ma, a naxa, “E tɔnna nan dɔxi n ma mɛnni, n mi nɔɛ sigɛ Alatala Batu Banxini. ⁶ Nayi, i tan xa siga Alatalaa banxini. N na Alatalaa falan naxanye tixi i xa, i naxanye seɓɛ, i sa ne xaran yamaan yɛtagi sun suxu lɔxɔni. I e xaran Yuda kaane xa naxanye fama sa keli e taane yi. ⁷ Nayi, waxatina nde, e Alatala mafanma nɛn, e birin yi xɛtɛ e kira ɲaxin fɔxɔ ra. Bayo Alatalaa xɔlɔn nun a fitinan gbo yamaan xili ma.” ⁸ Nabi Yeremi Neriya dii xɛmɛn Baruku yamari feen naxanye birin ma, a yi ne liga, a yi sa Alatalaa falane xaran kɛdini Alatala Batu Banxini.

⁹ Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan ɲɛɛ suulunden kike solomanaaninden, e yi lɔxɔ keden sugandi a Yerusalɛn kaane xa sunna suxu na lɔxɔni Alatala yɛtagi e nun Yuda kaan naxanye birin fa Yerusalɛn yi sa keli Yuda taane yi. ¹⁰ Baruku yi Yeremi a falane birin xaran kɛdini Alatala Batu Banxini yamaan birin yɛtagi. A yi dɔxi seɓɛli tiin Gemariyaa konkɔn nin, Safan ma dii xɛmɛna, dɛnaxan yi sansanna kui naxan faxan na Alatala Batu Banxin so dɛ nɛnɛn na.

¹¹ Gemariya dii xɛmɛn Mikahu, Safan mamandenna to Alatalaa falane birin namɛ naxanye yi seɓɛxi na kɛdin kui, ¹² a yi siga seɓɛli tiin dɔxɔdeni manga banxini kuntigine birin yi malanxi dɛnaxan yi, seɓɛli tiina Elisama nun Semayaa diin Dɛlaya nun Akibori a diina Elanatan nun Safan ma diin Gemariya nun Xananiyaa diin Sedeki, e nun kuntigin bonne birin. ¹³ Mikahu yi na falane birin yeɓa e xa, a naxanye mɛ, Baruku yi kɛdin xaranma waxatin naxan yi yamaan birin yɛtagi.

¹⁴ Nayi, kuntigine yi Netaniyaa dii xemɛn Yehudi rasiga, Kusi a dii xemɛn Selemiya mamandenna, a xa sa a fala Baruku xa, a naxa, “I kedin naxan xaranxi yamaan birin yetagi, na tongo, i fa!” Neriya dii xemɛn Baruku yi na kedin tongo, a siga e fɛma. ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I magodo, i yi a xaran nxu xa.” Baruku yi a xaran e xa. ¹⁶ E to na falane birin mɛ, e gaxuxin yi e bode mato, e yi a fala Baruku xa, e naxa, “Nxu falani itoe birin yɛbama nɛn mangan xa.” ¹⁷ Nayi, e yi Baruku maxɔdin, e naxa, “A fala nxu xa, i falani itoe birin sɛbɛxi kii naxan yi. Yeremi nan dɛ xui itoe ra ba?” ¹⁸ Baruku yi e yabi, a naxa, “A falani itoe tixi n xa a xuini texin nan na, n yi e sɛbɛ kedini ito kui duba igen na.” ¹⁹ Kuntigine yi a fala Baruku xa, e naxa, “Siga, ɛ nun Yeremi xa sa ɛ luxun, muxu yo nama a kolon ɛ denaxan yi.”

²⁰ E yi kedin lu Elisama sɛbɛli tiina konkoni, e siga mangan fɛma a tanden ma, e sa falane birin yɛba mangan xa. ²¹ Mangan yi Yehudi rasiga kedin tongodeni. Yehudi yi sa a tongo Elisama sɛbɛli tiina konkoni, a yi fa a xaran mangan yetagi e nun kuntigin naxanye birin yi mangan fɛma. ²² Nɛɛn kike solomanaaninden nan yi a ra, mangan yi dɔxi a xunbeli waxatin banxini, tɛɛn yi dɛgɛma wuren kui a yetagi. ²³ Yehudi na yi kedin yire saxan hanma naanin xaran, mangan fan yi na kedin yiren xabama a ra nɛn sɛbɛli tiina filɛdin na, a yi na woli tɛɛni wuren kui, han kedin birin yi gan jan. ²⁴ Nayi, mangan nun a kuntigine birin yi na falane birin namɛ, e mi gaxu hali, e mi e dugine yibɔ e ma nimisani. ²⁵ Anu, Elanatan nun Dɛlaya nun Gemariya mangan mafan nɛn alogo a nama kedin gan, koni a mi a tuli mati e ra. ²⁶ Mangan yi yamarin fi Yerameeli ma, mangana dii xemɛna nde, e nun Asiriyɛli a dii xemɛn Seraya nun Abadele a dii xemɛn Selemiya, a e xa sɛbɛli tiin Baruku nun Nabi Yeremi suxu. Koni Alatala yi e

raluxun.

Alaa falana mangan xili ma

²⁷ Baruku bata yi Yeremi a falan naxanye sɛbɛ, mangan to na kedin gan, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁸ “I mɔn xa kedi gbɛtɛ tongo. Falan naxanye yi kedi singen ma, Yuda mangan Yehoyakimi naxan ganxi, i mɔn xa ne sɛbɛ kedini. ²⁹ I mɔn xa a fala Yuda mangan Yehoyakimi xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, i tan nan kedin ganxi, i naxa, ‘Nanfera i falani itoe sɛbɛxi a Babilɔn mangan fama nɛn, a yi yamanani ito kala, a yi a muxune nun a xuruseene birin naxɔri?’” ³⁰ Nanara, Alatala ito nan falaxi Yuda mangan Yehoyakimi xili ma, fa fala a bɔnsɔnna muxu yo mi dɔxɔma Dawudaa manga gbɛdɛni, a yetɛɛn binbin nabɛɛnma nɛn sogen na yanyin na e nun xunbenla ra kɔɛɛn na. ³¹ N na a kɛwali jaxine saranma nɛn a ra e nun a diine nun a kuntigine. N gbalon nafama e tan nun Yerusalɛn kaane nun Yuda kaane birin ma nɛn, n feen naxanye birin fala e xili ma, bayo e mi e tuli matixi n na.’”

³² Yeremi yi kedi mafilinxi gbɛtɛ tongo, a yi a so Neriya dii xemɛn Baruku yii, sɛbɛli tiina. Baruku yi falane birin sɛbɛ Yeremi naxanye fala a xa, naxanye yi kedi singen kui, Yuda mangan Yehoyakimi naxan gan. A mɔn yi na fala sifa wuyaxi gbɛtɛye sa ne fari.

37

Yeremi yi sa kason na

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yi Yosiyaa dii xemɛn Sedeki dɔxɔ mangan na Yehoyakimi a dii xemɛn Yoyakin jɔxɔni Yuda yamanan xun na. ² Alatala falan naxan ti Nabi Yeremi xa, a tan ba, a kuntigine ba, yamanan muxune ba, e sese mi na ramɛ.

³ Anu, na waxatini Manga Sedeki bata yi Selemiyya dii xemɛn Yehukali nun saraxaraliin Maaseya dii xemɛn Sofoni xɛ a faladeni Nabi Yeremi xa, a naxa, “Alatala en ma Ala maxandi nxu xa.”

⁴ Na waxatini Yeremi yi sigan nun xεten nabama yamaan tagi. A munma yi sa kasoon na singen. ⁵ Misiran mangana ganla bata yi mini Misiran yamanani. Babilon kaan naxanye yi Yerusalen rabilinxi a yengedeni, ne yi na feen με, e yi e masiga Yerusalen ra.

⁶ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa, a naxa, ⁷ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E sa a fala Yuda mangan xa naxan ε xexi n maxodindeni, ε naxa, “Misiran mangana ganla naxan minixi ε malideni, ne xεtεma nen e konni Misiran yamanani. ⁸ Nayi, Babilon kaane mon fama nen, e yi taani ito yenge, e yi a no, e a gan.” ⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama ε yetε mayenden, ε yi a miri a Babilon kaane e makuyama ε ra nen! Bayo e mi sigama. ¹⁰ Hali ε Babilon kaane sofa ganla birin no, naxanye ε yenge ma, hali muxu maxoloxine nan gbansan lu e faxataren na, e birin kelima nen, e mini e bubune kui, e yi taani ito gan.’ ”

¹¹ Babilon kaane sofane yi makuyaxi Yerusalen ra waxatin naxan yi lan Misiran mangana ganla fe ma, ¹² Yeremi yi wa mini feni Yerusalen yi siga Bunyamin yamanani, alogo a xa sa keena nde tongo a konni. ¹³ A to taan so deen li denaxan xili Bunyamin dena, mini taani, kantan ti kuntigin naxan xili Yiriya, Selemiyaa dii xemena, Xananiya mamandenna, na yi Nabi Yeremi rati, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata sa Babilon kaane fari!” ¹⁴ Yeremi yi a yabi, a naxa, “Nondi mi na ra, n mi se Babilon kaane fari sese ma!” Koni Yiriya mi a tuli mati a ra. A yi Yeremi suxu, a siga a ra kuntigine fema. ¹⁵ Kuntigine xoloxin yi a bonbo, e yi a sa kasoon na Yonatan ma banxini, sebeli tiina, bayo e bata yi men findi kaso banxina nde ra. ¹⁶ E Yeremi raso yinla nde ra kaso banxin bun, a sa balan menni, a yi bu na han!

¹⁷ Loxona nde, Manga Sedeki yi xeraan nasiga a tongodeni. E to fa

a ra mangan konni, mangan yi a maxodin wundoni, a naxa, “Alatala bata falana nde ti i xa iki ba?” Yeremi yi a yabi, a naxa, “On, a naxa a i sama nen Babilon mangan sagoni.” ¹⁸ Yeremi mon yi a fala Manga Sedeki xa, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, hanma i ya kuntigine hanma yamana, naxan a ligaxi i n saxi kasoon na? ¹⁹ E nabine sa minen yi iki, naxanye yi nabiyi falane tima ε xa, e naxa, ‘Babilon mangan mi fama ε tan nun yamanani ito yengedeni?’ ²⁰ Iki, mangana, n kanna, yandi, i tuli mati n na, i xa tin n ma falan ma. I nama n naxete sebeli tiin Yonatan ma banxini, alogo n nama faxesa menni.” ²¹ Manga Sedeki yi yamarin fi a e xa e yengi doxo Yeremi xon kantan tiine banxin sansanna kui, e yi lu buru xun keden soe a yii loxo yo loxo keli buru ganne yireni han taan burun birin na jan loxon naxan yi. Yeremi lu na kii nin kantan tiine banxin sansanna kui.

38

Eyi Yeremi ragodo yinla ra

¹ Yeremi yi falan naxanye tima yamaan xa, Matan ma dii xemεn Sefati nun Pasaxuri a dii xemεn Gedali nun Selemiyaa dii xemεn Yukala nun Malakiyaa dii xemεn Pasaxuri yi ne birin name. A yi a falama, a naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxan yo lu taani ito yi, na kanna faxama yengen nun fitina kamen nun fitina furen nin, koni naxan na keli taani ito yi, a sa a yetε dentεge Babilon kaane xa, na kanna kisima nen, a tan yi lu a nii ra betε. A kisima nen.’ ³ Alatala mon ito nan falaxi, a naxa, ‘Taani ito sama nen Babilon mangan sagoni yati, a yi a tongo.’ ”

⁴ Kuntigine yi a fala mangan xa, e naxa, “Xemeni ito xa faxesa! Bayo sofaan naxanye luxi taani ito yi, a ne tunnaxoloma e ma e nun yamaan birin, a lu fala sifani itoe tiye e xa. Xemeni ito mi yamaan munanfanna xan fenma, fo a kala fena.” ⁵ Manga Sedeki yi e yabi, a naxa, “N bata a lu ε yii. N tan mangan mi noε ε yeε ratiye.”

⁶ Nayi, e yi Yeremi tongo, e sa a rasin

mangana dii xεμεn Malakiyaa ige ramara yinla ra kantan tiine banxin sansanna kui, e Yeremi ragodo mεnni lutin na. Ige mi yi fa na kui, koni boron yi na. Yeremi yi bitin boroni.

⁷ Koni Ebedi-Meleki Kusi kaan naxan yi findixi kuntigin na mangana banxini, na yi a mε a e bata Yeremi rasin ige ramara yinla ra. Mangan yi tixi taan so dεεn na denaxan xili Bunyamin. ⁸ Ebedi-Meleki yi mini manga banxini, a yi a fala mangan xa, a naxa, ⁹ “Mangana, n kannna, muxuni itoe bata fe jaxin liga Nabi Yeremi ra, e sa a woli ige ramara yinla ra. A faxama nεn kamen na nayi, bayo buru mi fa taani.” ¹⁰ Mangan yi Ebedi-Meleki Kusi kaan yamari, a naxa, “Muxu tonge saxan tongo, i sa Nabi Yeremi rate ige ramara yinla ra, benun a xa faxesa.” ¹¹ Ebedi-Meleki yi muxune tongo, e siga mangana banxin kui yirena nde yi gbeti ramaraden bun ma, e sa dunkobine nun dugi fori kalaxine tongo mεnni, e yi sa e ragodo Yeremi ma lutin na. ¹² Ebedi-Meleki Kusi kaan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Dunkobin nun dugi fori kalaxini itoe raso i ganla bun ma, i lutine xidi e fari.” Yeremi yi na liga. ¹³ E yi Yeremi bandun lutine ra, e yi a rate ige ramara yinla ra. Yeremi yi lu kantan tiine banxin sansanna kui.

Sedeki nun Yeremi e bode tona

¹⁴ Manga Sedeki yi xεrane rasiga Nabi Yeremi tongodeni. E yi fa a ra mangan fεma Alatala Batu Banxin so dε saxanden na. Mangan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N fe keden nan maxadinma i ma, i nama sese luxun n ma.” ¹⁵ Yeremi yi Sedeki yabi, a naxa, “Xa n na a fala i xa, i mi n faxε ba? N na i kawandi, i mi a suxε sese ma.” ¹⁶ Manga Sedeki yi a kolo Yeremi xa wundoni, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, a tan naxan niin biraxi en yii, n mi i faxε, n mεn mi i sε muxune sagoni naxanye waxi i faxesa feni.” ¹⁷ Nayi, Yeremi yi a fala Sedeki xa, a naxa, “Alatala, Ala Sεnben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a

naxa, ‘Xa i mini i yi i yetε dentεge Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, i kisima nεn, taani ito mi ganje, ε nun i ya denbayaan yi kisi. ¹⁸ Koni, xa i mi i yetε dentεge Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, taani ito sama nεn Babilon kaane sagoni, e yi a gan, i tan nun mi tangε e ma.’ ” ¹⁹ Manga Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N gaxuxi Yahudiyane nan yeε ra naxanye saxi Babilon kaane fari. N gaxuxi nεn, xa Babilon kaane mi n soε ne yii, e yi n jaxankata.” ²⁰ Yeremi yi a yabi, a naxa, “E mi i soε ne yii. I tuli mati Alatalaa falan na, n naxan falama i xa. Nayi, i herin sotoma nεn, i niin yi kisi. ²¹ Koni xa i tondi i yetε dentεge e xa, Alatala falani ito nan makεnεnxi n xa, a naxa ²² ‘Naxanla naxanye birin luma Yuda mangana banxini, ne raminima nεn Babilon mangana kuntigine yetagi, e yi a fala i xa, e naxa:

I yi laxi i xoyin naxanye ra,
ne bata i mayenden, e yi i no.
I bata bitin boroni, e tan yi i rabejin.’ ”

²³ “Naxanle nun e diine birin xalima nεn Babilon kaane fεma, i tan fan mi tangama e ma. Babilon mangana i suxuma nεn, a yi taani ito gan.” ²⁴ Nayi, Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Muxu yo nama en ma falani itoe fe mε. Nayi, i mi faxε. ²⁵ Xa kuntigine a mε a n bata falana nde ti i xa, e fa i maxadinma nεn na falan ma, e naxa, ‘A fala nxu xa, mangan naxan falaxi i xa, i nama sese luxun nxu ma, xa na mi a ra, nxu i faxama nεn.’ ” ²⁶ I xa a fala e xa nεn, i naxa, ‘N mangan mafanxi nεn alogo a nama n nasiga Yonatan ma banxini alogo n nama faxesa mεnni.’ ”

²⁷ Kuntigine birin yi fa Yeremi fεma, e yi a maxadin. A yi e yabi alo mangana a yamari kii naxan yi. E yi Yeremi lu na, bayo muxu yo mi na falane mεxi. ²⁸ Yeremi yi lu kantan tiine sansanna kui han Yerusalen suxu loxona.

Yerusalen suxu kiina a taruxun ni ito ra:

39

*Yerusalen suxu fena yengeni
Mangane Firinden 25.1-12 nun
Yeremi 52.4-16*

¹ Yuda mangan Sedeki a mangayaan $\eta\epsilon\epsilon$ solomanaaninden kike fudeni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi a rabilin. ² Sedeki a mangayaan $\eta\epsilon\epsilon$ fu nun kedenden kike naaninden xi solomanaaninde loxoni, e yi taan yinna yirena nde rabira. ³ Nayi, Babilon mangana kuntigine birin yi e maso, e yi doxo gbedene yi Taa Tagin so deen na, Neragala-Sareseri nun Samigara-Nebu nun Sarasekimi, mangan bundoxone kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena e nun Babilon mangana kuntigin bonne birin. ⁴ Yuda mangan Sedeki nun sofane birin to e to, e yi e gi, e mini mangana nakoon kiraan xon taan so deen na koeen na naxan makantan yin firinne tagi, siga Araba tonbonna lantaan kiraan xon. ⁵ Koni, Babilon sofa ganla yi e sagatan e sa Sedeki li Yeriko meremerene yi. E yi a suxu, e siga a ra Babilon manga Nebukadanesari fema Ribila taani Xamata yamanani, a yi sa a makiti menni. ⁶ Babilon mangan yi Sedeki a diine koe raxaba a yetagi Ribila taani. A mon yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa. ⁷ A yi Sedeki yeene soxonje ayi, a yi a xidi sula yolonxonna ra, a siga a ra Babilon yi. ⁸ Babilon kaane yi mangana banxin nun muxune banxine birin gan, e yi Yerusalen taan makantan yinne rabira. ⁹ Yamaan muxu donxen naxanye lu taani, Babilon mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne suxu a siga e ra konyiyani Babilon yi e nun naxanye bata yi e yete dentegge a xa e nun yamaan donxen birin. ¹⁰ Koni yiigelitoon naxanye yi yamaan ye, sese mi yi naxanye yii, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne lu Yuda yamanani, a yi manpa bili nakone nun xene fi e ma.

¹¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi yamarini ito fi mangan kantan muxune xunna Nebusaradan ma lan Yeremi ma, a naxa, ¹² "Sa a tongo, i yi i yengi doxo a xon, i nama sese paxi doxo a ra, koni a na naxan fala, i na liga a xa."

¹³ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan nun Nebusasaban, mangan bundoxone kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena nde e nun Babilon kuntigine birin ¹⁴ yi xerane rasiga Yeremi tongodeni kantan tiine banxin sansanna kui, e yi a taxu Axikan ma diin Gedali ra, Safan mamandenna, alogo a xa siga a ra a konni. A sa lu a kon kaane ye.

¹⁵ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a yi kantan tiine banxin sansanna kui waxatin naxan yi, a naxa, ¹⁶ "Sa falani ito ti Ebedi-Meleki Kusi kaan xa, i naxa, 'Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, "N bata paxankatan nan ma fe fala taani ito xili ma a fajn mi naxan na. Awa, iki n fama na rakamalideni nen i ye xori. ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra. Na loxoni, n na i makantanma nen, i mi se muxune sagoni i gaxuxi naxanye ye ra. ¹⁸ N na i rakisima nen, i mi faxe silanfanna ra sese ma. Bayo i bata i yigi sa n yi, i luma nen i nii ra," Alatalaa falan nan na ra.' "

40

Yeremi yi xaraya

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yelin xanbini a bepinje Rama taani. Bayo a bata yi Yeremi li xidixi yolonxonna ra menni Yerusalen nun Yuda muxu suxine ye e yi sigama naxanye ra Babilon yi konyiyani.

² Mangan kantan muxune xunna yi Yeremi tongo, a yi a fala a xa, a naxa, "Alatala, i ya Ala gbaloni ito nan ma fe fala be xili ma. ³ Alatala naxan fala, a bata na rakamali, bayo e bata yulubin liga Alatala ra, e mi e tuli matixi a xuiin na, feni ito yi liga e ra. ⁴ Iki, n yolonxonna bama nen i yiine ma. Xa i tinje fe n foxo ra Babilon yi, fa. N na

n yengi dɔxɛ i xɔn. Xa a mi i kenɛnxi, i fa n fɔxɔ ra Babilɔn yi, hali i mi fa. I nɔɛ sigɛ nɛn yamanan yiren birin yi, dɛnaxan na i kenɛn i siga mɛnni.”⁵ A to mi a yabi sinma Nebusaradan mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn mangan bata Gedali findi Yuda yamanan xunna ra, xɛtɛ na fɛma, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna. I sa dɔxɔ yamaan yɛ a fɛma, hanma dɛnaxan na i kenɛn, i siga mɛnni.” Mangan kantan muxune xunna yi donseene nun kiseene fi a ma, a yi a bejin.⁶ Yeremi yi siga Axikan ma dii xɛmɛn Gedali fɛma Misipa taani, a yi lu a fɛma yamaan yɛ naxanye luxi yamanani.

*Yamana kannu Gedali faxa fena
Mangane Firinden 25.22-26 nun
Yeremi 41.1-3*

⁷ Sofa kuntigine nun e sofaan naxanye mɔn yi burunne ra, ne birin to a mɛ, a Babilɔn mangan bata Axikan ma dii xɛmɛn Gedali findi yamana kannu ra, a yi yamanan xɛmɛne nun naxanle nun diidine taxu a ra, yi-igelitɔɔn naxanye mi xali konyiyani Babilɔn yi.⁸ Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun Kareyaa dii xɛmɛne Yoxanan nun Yonatan nun Tanxumeti a dii xɛmɛn Seraya, e nun Netofa kaana Efayi a diine nun Maka kaana dii xɛmɛn Yaasaniya, ne nun e ganle yi siga Gedali fɛma Misipa taani.⁹ Axikan ma dii xɛmɛn Gedali, Safan mamandenna yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “Ɛ nama gaxu walɛ Babilɔn kaane xa, ɛ lu yamanani, ɛ wali Babilɔn mangan xa, ɛ herin sɔtɔma nɛn.¹⁰ N luma nɛn Misipa taani Babilɔn kaane yɛɛ ra, naxanye fama en ma. Ɛ tan xa manpa bogine bolon, ɛ bogiseene xaba, ɛ turene ba, ɛ yi e ramara, ɛ lu ɛ taane yi, ɛ dɛnaxanye tongoxi.”

¹¹ Na ma, Yahudiyani naxanye birin yi Moyaba yamanan nun Amonine yamanan nun Edɔn yamanani e nun yamana gbetɛye birin yi, ne yi a mɛ a Babilɔn mangan bata yamaan muxun dɔnxɛne lu Yuda yamanani, a yi Axikan ma dii xɛmɛn Gedali findi

yamana kannu ra e xunna, Safan mamandenna.¹² Yahudiyane yi fa, sa keli yiren birin yi, e yi raxuyaxi ayi dɛnaxanye yi, e yi fa Yuda yamanani Gedali fɛma Misipa taani, e yi manpa bogine nun bogiseene malan han a gbo ayi.

¹³ Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi burunne ra, ne yi fa Gedali fɛma Misipa taani.¹⁴ E yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon ba, a Amonine mangan Baalisi bata Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli rafa alogo a xa fa i faxa?” Koni Axikan ma dii xɛmɛn Gedali mi la e ra.¹⁵ Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan yi a fala Gedali xa wundoni Misipa taani, a naxa, “Tin n xa sa Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli faxa. Muxu yo mi a kolonma. Nanfera i tinma a xa i faxa, Yahudiyani itoe birin yi raxuya ayi naxanye i rabilinni, Yuda yamaan dɔnxɛn yi lɔ ayi?”¹⁶ Axikan ma dii xɛmɛn Gedali yi Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan yabi, a naxa, “I nama na liga de! Bayo i naxan falama Yisimayɛli xun ma, wulen nan na ra.”

41

Gedali faxa fena

¹ Nɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli, Elisama mamandenna mangan xabilan muxuna nde, naxan yi mangana kuntigina nde ra, na yi fa Axikan ma dii xɛmɛn Gedali fɛma Misipa yi, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra. E yi e dɛge e bode xɔn ma mɛnni Misipa taani.² Nayi, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun na muxu fune yi keli sanpa ma kedenni, e yi Axikan ma dii xɛmɛn Gedali faxa silanfanna ra, Safan mamandenna, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ yamanan xun na.

³ Yisimayɛli mɔn yi Yahudiyane birin faxa, naxanye yi Gedali fɛma Misipa taani, e nun Babilɔn kaane sofaan naxanye yi na.

⁴ Gedali faxa lɔxɔn xɔtɔn bode, muxu yo munma yi a kolon,⁵ muxu tonge solomasɛɛ yi fa sa keli Siken

nun Silo nun Samari taane yi, naxanye de xabeye yi bixi, e dugine yiboxi, e yete maxabaxi sunun taxamasenna ra, alogo e xa fa bogise saraxane nun wusulanna ba saraxan na Alatalaa banxini. ⁶ Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi mini e ralandeni Misipa taani. A siga wuge. A to e li, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa so Axikan ma dii xemen Gedali konni.” ⁷ Koni e to so taani, Netaniyaa dii xemen Yisimayeli nun a foxorabirane yi e kee raxaba, e yi e birin woli ige ramaraden yinla ra. ⁸ Koni muxu fu yi e ye, ne yi a fala Yisimayeli xa, e naxa, “I nama nxu faxesa, bayo donseene luxunxi nxu xon xene ma, murutun nun fundenna nun turen nun kumina.” Nayi, a mi ne faxesa e ngaxakedenne xon. ⁹ Yisimayeli Gedali a muxune binbine woli ige ramara yinla naxan na, Manga Asa nan na rafala, alogo a xa taan xun mayenge Isirayila mangan Basa ma.* Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi men nafe binbine ra. ¹⁰ Na danguxina, Yisimayeli yi Misipa kaane suxu, mangana dii temene nun yamaan naxan birin yi luxi na yi, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xemena. Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi keli, a xa siga e ra konyiyani Amonine yamanani.

¹¹ Netaniyaa dii xemen Yisimayeli fe jaxin naxan liga, Kareyaa dii xemen Yoxanan yi na me e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra. ¹² E yi ganla birin tongo e siga Netaniya a dii xemen Yisimayeli yengedeni, e sa a li dara gbeen de Gabayon taani. ¹³ Yisimayeli yi sigama yamaan naxan na, ne to Kareyaa dii xemen Yoxanan to, e nun sofa kuntigin naxanye yi a foxo ra, e birin yi sewa. ¹⁴ Yisimayeli muxun naxanye birin suxu Misipa taani, a siga e ra konyiyani, ne yi xete Yoxanan ma, Kareyaa dii xemena. ¹⁵ Koni Netaniyaa dii xemen Yisimayeli nun a muxu solomasexe yi no e giye Yoxanan ye ra, e siga Amonine

yamanani. ¹⁶ Kareyaa dii xemen Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra, ne yi ti yamaan ye ra naxanye yi luxi e nii ra, Netaniyaa dii xemen Yisimayeli naxanye suxu Misipa taani Axikan ma dii Gedali faxesa xanbini, sofane nun jaxanle nun diidine nun kuntigine, a naxanye xali Gabayon taani. ¹⁷ E yi siga, e sa ti Kimihami yigiyadeni, Betelemi taan dexon, alogo e xa siga Misiran yamanani, ¹⁸ e makuya Babilon kaane ra, e yi gaxuma naxanye ye ra, bayo Netaniyaa dii xemen Yisimayeli bata yi Gedali faxesa, Axikan ma dii xemena, Babilon mangan naxan dexo yamanan xun na.

42

Muxu gixine yi Yeremi maxodin

¹ Sofa kuntigine nun Kareyaa dii xemen Yoxanan nun Hosayaa dii xemen Yesani nun yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen birin yi e maso, ² e yi a fala Nabi Yeremi xa, e naxa, “Yandi, tin, i yi Alatala, i ya Ala mafan nxu xa, i yi a mafan yama donxeni ito xa. Bayo nxu yi wuya, koni iki nxu muxu dando nan luxi, alo i a toma kii naxan yi. ³ Alatala, i ya Ala xa kiraan yita nxu ra, nxu lanma nxu xa bira naxan foxo ra, e nun nxu lanma nxu xa naxan liga.” ⁴ Nabi Yeremi yi a fala e xa, a naxa, “N bata a me. N na Alatala maxandima nen, e Ala, alo e a falaxi kii naxan yi. Alatala na e yabi naxan na, n na birin falama nen e xa, n mi sese luxunye e ma.” ⁵ E yi a fala Yeremi xa, e naxa, “Alatala xa findi sere tinxinxi jondi falan na nxu xili ma, xa nxu mi Alatala i ya Alaa falane birin suxu a naxanye tima i xa lan nxu ma! ⁶ Xa a findi a jaxin na hanma a fajina, nxu Alatala xuiin suxuma nen, en ma Ala, nxu i xexi naxan fema alogo nxu xa herin soto, Alatala, en ma Alaa fala suxun xon.”

⁷ Xi fu to dangu, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ⁸ Yeremi yi Kareyaa dii xemen Yoxanan xili, e nun sofa

* 41:9: Na feen sebexi Mangane Singen 15.9-24 kui.

kuntigin naxanye birin yi a ɔxɔ ra, e yamaan birin, muxudin nun muxu gbeena. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, ε n xexi naxan ma alogo n xa sa a mafan ε xa, a naxa, ¹⁰ ‘Xa ε lu dɔxi yamanani ito yi, n na ε rasabatima nɛn, n mi ε fe kale, n yi ε si, n mi ε tale mumε, bayo n bata sunu lan gbalon ma, n naxan ligaxi ε ra.’ ¹¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E nama gaxu Babilɔn mangan yεε ra, ε gaxuxi naxan yεε ra iki. E nama gaxu a yεε ra, bayo n luxi ε xɔn nɛn alogo n xa ε rakisi, n yi ε xunba a yii. ¹² N kininkinima nɛn ε ma, a fan yi kininkinin ε ma, a yi ε raxete ε yamanani.’ ¹³ Koni xa ε a fala, ε naxa, ‘Nxu mi luma yamanani ito yi!’ Xa ε mi ε tuli mati Alatala ε Alaa falan na, ¹⁴ xa ε a fala, ε naxa, ‘En-εn, nxu sigama Misiran yamanan nin, nxu mi fa yengen toε denaxan yi, nxu mi fa yengε so xɔtaan fe xuiin mɛma denaxan yi, donseen mi fa dasama nxu yii denaxan yi. Nxu luma mɛnna nin!’ ¹⁵ Nayi, Yuda muxu dɔnxene, ε tuli mati Alatalaa falan na! Alatala Sɛnben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa ε a ragidi yati, a ε xa siga Misiran yamanani, xa ε sa dɔxɔ nayi xɔneyani, ¹⁶ nayi, ε gaxuxi yengen nun fitina kamɛn naxanye yεε ra, ne sa ε sɔtɔma nɛn Misiran yamanani, ε yi faxes mɛnni. ¹⁷ Naxanye birin waxi siga feni Misiran yamanani, e sa dɔxɔ na, ne faxama yengen nun fitina kamɛn nun fitina furen nin, e sese mi luyε e nii ra, e sese mi gbaloni minima n naxan nasigama e xili ma.’ ¹⁸ Alatala Sɛnben Birin Kanna mɔn ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘N ma xɔlɔn nun n ma fitinan godoxi Yerusalɛn kaane ma kii naxan yi, n ma xɔlɔn godoma ε ma na kii nin, xa ε siga Misiran yamanani. E findima nɛn danga yamaan misaala ra, ε fe yi muxune yigitεge, e yi ε yalagi, e ε konbi. E mi fa yireni ito toε mumε!’”

¹⁹ “Yuda yamaan muxu dɔnxene, Alatala bata a fala ε xa, a ε nama

siga Misiran yamanani. E xa a kolon ki faji, a n bata ε rakolon to! ²⁰ E tantanni ito sa findima ε faxes xunna nan na, ε to n xexi Alatala fema, ε Ala, ε naxa, ‘Alatala en ma Ala maxandi nxu xa. Alatala en ma Ala na naxan yo fala, i na fala nxu xa, nxu a ligama nɛn.’ ²¹ Awa, n bata fa ε yabi to, koni ε mi ε tuli matima Alatalaa falan na, en ma Ala, a naxanye birin falaxi n xa lan ε ma. ²² Awa iki, ε xa a kolon. E faxes nɛn yengen nun fitina kamɛn nun fitina furen ε sigan dɔxɔdeni denaxan yi.”

43

Eyi Yeremi xali Misiran yi

¹ Yeremi yelinxina falane raliyε yamaan birin ma, Alatala e Alaa falane birin, alo Alatala e Ala a yamari a ma kii naxan yi, ² Hosayaa dii xɛmɛna Asari nun Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun a yamaan wasodene birin yi a fala Yeremi xa, e naxa, “I wule! Alatala, en ma Ala mi i rafaxi a faladeni, fa fala, ‘ε nama siga Misiran yi ε sa dɔxɔ na.’ ³ Koni Neriya dii xɛmɛn Baruku nan i radinxi nxu ma alogo nxu xa sa Babilɔn kaane sagoni, e yi nxu faxes hanma e siga nxu ra konyiyani Babilɔn yi.” ⁴ Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun sofa kuntigine nun yamaan birin yi tondi e tuli matiye Alatalaa falan na, fa fala e xa dɔxɔ Yuda yamanani. ⁵ Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun sofa kuntigine birin yi Yuda yama dɔnxɛn tongo naxanye bata yi fa dɔxɔ Yuda yamanani sa keli siyane birin tagi, e yi raxuyaxi ayi denaxanye birin yi ⁶ e nun xɛmɛne nun paxanle nun diidine nun mangana dii tɛmɛne, Babilɔn mangan kantan muxune xunna Nebusaradan muxun naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna, e nun Nabi Yeremi nun Baruku, Neriya dii xɛmɛna. ⁷ E yi siga Misiran yamanani, bayo e mi tin e tuli matiye Alatala xuiin na, e yi sa Tapanese taan li.

Falana lan Misiran ma

8 Alatala yi falan ti Yeremi xa Tapanese taani, a naxa, 9 “Geme xungbena ndee tongo i yi e bitin bendeni Misiran mangana banxin so deen na Tapanese taani Yuda kaane ye xori. 10 I yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N xeraan nasigama nen Babilon mangan Nebukadanesari foxo ra, n ma walikena. N yi a manga gbeden dexo gemeni itoe fari n naxanye luxunxi, e yi xunna soni bandun nininna ra mangan xun ma be. 11 A fama nen, a Misiran yamanan yenge. Sayaan nagidixi naxanye ma, ne yi faxes. Konyiyaan nagidixi naxanye ma, ne yi siga konyiyani. Silanfanna ragidixi naxanye ma, ne yi faxes silanfanna ra. 12 A yi teen so Misiran yamanan suxure kidene ra, a yi e gan, a siga e suxurene ra. A yi Misiran yamanan no alo xuruse kantanna a doomaan tongoma kii naxan yi, a mon yi xete boje xunbenli. 13 A Beti-Semesi senbeten geme daxine fan kala Misiran yi, a yi Misiran kaane suxurene kide banxine gan.’ ”

44

Alaa falana Yahudiya gixine xilima Misiranyi

1 Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yahudiyane birin ma Misiran yamanan naxanye yi doxi Migidoli taan nun Tapanese taan nun Nofitaani e nun Misiran yamanan faxes binna, a naxa, 2 Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E bata a to n jaxankatan naxan saxi Yerusalen fari, e nun Yuda taane birin. To, e bata kala hali muxuna, a mi fa e yi 3 amasoto e fe jaxin xon e naxan ligaxi e to n naxolo, e sa wusulanna gan ala gbetene xa, e yi e batu, e tan nun e tan nun e benbane mi naxanye kolon. 4 N yi n ma walikene rafama e ma yeye, nabine, e yi a falama, e naxa, ‘E xete xosi feni itoe foxo ra naxanye mi rafan Ala ma.’ 5 Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati, e mi xete e fe jaxine foxo ra, e

mi ba wusulanna ganje ala gbetene xa. 6 Nayi, n ma xolo gbeen yi godo, a yi fitinan nafa Yuda taane birin ma, e nun Yerusalen kirane, e yi kala, e yi raxori, alo e kii naxan yi to.”

7 Iki, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Nanfera e fe jaxi sifani ito ligama e yete ra, e yi xemen nun jaxanla nun dii joren nun dii futene raxori Yuda yamaan ye, muxu yo mi lu?

8 E n naxoloma e batu se rafalaxine ra, e wusulanna gan ala gbetene xa Misiran yamanani ito yi e fa yigiyaxi denaxan yi. E waxi e yete raxori feen nin, e findi danga yamaan misaala ra boxo xonna siyaan bonne xa, e lu e konbe. 9 E bata jinan e benbane kewali jaxine xon ba, e nun Yuda mangane nun e jaxanle nun e nun e jaxanle kewali jaxine, e naxanye liga Yuda yamanan nun Yerusalen taani? 10 Han to muxu yo munma nimisa, a gaxu, a n ma sariyan nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi e nun e benbane yii.”

11 Nanara, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata a ragidi, n xa gbalon liga e ra, n yi Yuda yamaan birin naxori. 12 Yuda kaan naxanye luxi e nii ra, naxanye a ragidixi e xa sa dexo Misiran yamanani, ne birin naxorima nen Misiran yamanani, e birin yi faxes yengen nun fitina kameni muxudin nun muxu gbeena. E findima nen danga yamaan misaala ra, e fe yi muxune yigitge, e yi e yalagi, e e makonbi. 13 N na e kewanle saranma nen e ra e tan naxanye doxi Misiran yi, alo n Yerusalen kaane kewanle saran e ra kii naxan yi yengen nun fitina kameen nun fitina furen na. 14 Muxu yo mi luye a nii ra Yuda muxu donxene ye, naxanye bata sa dexo Misiran yamanani, e sese mi e futuxule alogo e xa xete, e dexo Yuda yamanani, bayo e mi xetema, fo e muxu gixi dando gbansan.”

15 Xemen naxanye birin yi a kolon a e jaxanle yi wusulanna ganma ala gbetene xa, e nun jaxanla naxanye

birin yi tixi na yama gbeen malanni, e nun yamaan naxan birin yi dɔxi Misiran nun Misiran yamanan faxa binni, ne yi Yeremi yabi, e naxa, ¹⁶ “Nxu mi fa waxi i ya falan name feni, i naxan tima fata Alatala ra. ¹⁷ Koni nxu waxi nxu de xuiin nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xɔnna Naxalan Mangan xa, nxu yi minse saraxane rabɔxɔn a xa alo nxu nun nxu benbane nun nxɔ mangane nun kuntigine yi a ligama kii naxan yi a fɔlɔni Yuda taane yi, e nun Yerusalɛn kirane xɔn. Na waxatini, donseene yi nxu yii nun, nxu yi naxunni, nxu mi yi naxankataxi. ¹⁸ Koni xabu nxu ba wusulanna ganɲɛ Kore Xɔnna Naxalan Mangan xa, nxu ba minse saraxane rabɔxɔnɲɛ a xa, seene birin yi dasa nxu ma, yengɛn nun fitina kamɛn yi nxu naxankata.”

¹⁹ Naxanle mɔn yi a fala, e naxa, “Nxu yi wusulanna ganma Kore Xɔnna Naxalan Mangan xa waxatin naxan yi, nxɔ xɛmɛne mi yi na kolon ba? E yi a kolon a nxu yi burudine ganma a maligan na, nxu yi minse saraxane rabɔxɔn a xa.”

²⁰ Nayi, Yeremi yi a fala yamaan xa, xɛmɛn nun naxanla, yamaan naxan birin na yabin so a yii, a naxa, ²¹ “E wusulanna naxanye ganxi Yuda taane nun Yerusalɛn kirane xɔn, e tan nun e benbane nun e mangane nun e kuntigine nun yamaan birin, Alatala mi a xaxili luxi na xɔn ba, a yi a miri na ma a bɔɲɛni? ²² Alatala mi yi fa nɔɛ e kɛwali naxine nun e xɔsi feene raxanɲɛ waxatin naxan yi, e yamanan yi kala, a yi raxɔri, a findi danga yiren misaala ra, muxu yo mi dɔxi naxan yi, alo a kii naxan yi to. ²³ Bayo e bata wusulanna gan suxurene xa, e yi yulubin liga Alatala ra, bayo e mi e tuli matixi Alatala xuiin na, e mi a sariyane nun a yamarine nun a maxadi xuine suxu, nanara, gbaloni ito e lixi, alo a kii naxan yi to.”

²⁴ Yeremi yi a fala yamaan xa, e nun naxanle birin, a naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na, e tan Yuda

kaan naxanye Misiran yamanani. ²⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nun e naxanle naxan falaxi e dɛɛn na, e bata na liga. E a fala nɛn, e naxa, “Nxu waxi nxu de xuine nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xɔnna Naxalan Mangan xa, nxu minse saraxane rabɔxɔn a xa.” Nba, e naxan falaxi, e na liga. E de xuiin nakamali!’ ²⁶ Koni, e tuli mati Alatalaa falan na, e tan Yuda kaan naxanye dɔxi Misiran yamanani! Alatala naxa, ‘N bata n kɔlɔ n xili gbeeni, Yuda kaa yo mi fa a kɔlɔma n xinli sɔnɔn, naxanye dɔxi Misiran yi. E sese mi fa a falama, e naxa, “N bata n kɔlɔ Habadan Marigina Alatala yi.” ²⁷ Bayo n na n yɛɛn tima e ra nɛn alogo e xa gbalon sɔtɔ, koni hɛrin mi a ra. Yuda kaane birin naxɔrima nɛn yengɛn nun fitina kamɛni, naxanye dɔxi Misiran yamanani, han e njan. ²⁸ Muxu dando nan tun yengɛni minima, e keli Misiran yamanani siga Yuda yamanani. Nayi, Yuda yamaan muxu dɔnxɛn naxanye faxi dɔxɔdeni Misiran yamanani, ne birin a kolonma nɛn, xa e tan nan ma fala nɔndin na hanma n ma falana.’ ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ito nan fa findima taxamasenna ra e xa fa fala n fama nɛn e kɛwanle sarandeni e ra yireni ito yi alogo e xa a kolon a n kɔnkɔ falane kamalima nɛn yati, lan e naxankata feen ma.’ ³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N Misiran mangan Xofira sama nɛn a yaxune sagoni, naxanye waxi a faxa feni, alo n Yuda mangan Sedeki sa Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni kii naxan yi, a yaxun naxan yi waxi a faxa feni.’ ”

45

Yeremi yi Baruku madɛndɛn

¹ Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan nɛɛ naanindeni, Nabi Yeremi yi falani ito ti Neriya dii xɛmɛn Baruku xa, a Yeremi a falane sɛbɛ kɛdini waxatin naxan yi, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan i ma, Baruku, a

naxa, ³ ‘I yi a falama, i naxa, “Gbalona n xa! Bayo Alatala bata naxankatan sa n ma sɔxɔlɛn fari, n bata xadan kutundeni, n mi matabu yo sɔtɔma.” ’ ⁴ Nanara, Alatala yi a fala n xa a n xa ito fala i xa, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N naxan tixi, n na rabirama nɛn. N naxan sixi, n na talama nɛn, yamanani ito kɔnin. ⁵ Nayi, i tan muxu gbeeyaan nan fenma i yɛɛ xa ba? I nama a fen! Bayo n gbalon nafama nɛn birin ma. Koni, n na i rakisima nɛn, i na siga dɛdɛ yamanani.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

46

Alaa falana lan Misiran ma

¹ Alatala falani itoe nan ti Nabi Yeremi xa lan siyane ma:

² A ito nan fala lan Misiran yamanan nun Misiran mangan Neko a ganla ma, Babilɔn mangan Nebukadanesari naxan nɔ yɛngɛni Efirati baan dɛ Karakemisi taani, Yuda mangan Yehoyakimi a mangayaan nɛn naanindeni, Yosiyaa dii xɛmɛna.

³ “Ɛ yɛ masansan wure lefa xungbene nun a xurine yitɔn!

Ɛ maso, ɛ yɛngɛn so!

⁴ Ɛ soone yitɔn,

soo ragine xa te e fari!

Ɛ xunna makantan wure kɔmɔtine so,

ɛ ti ɛ yirene yi!

Ɛ tanbane yitɔn!

Ɛ kanke yɛ masansanne ragodo ɛ ma!

⁵ Nanfera, n fa e gaxuxin nan toma iki?

E xɛtɛma e xanbi ra,

e sofane bata faxa.

E xɛtɛma e giyɛ!

E e gima, e mi e xanbi rato.

E gaxuxin yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Hali xulunlane mi nɔɛ e giyɛ!

Hali fangamane mi nɔɛ e futuxulɛ!

E sanna radinma,

e sa bira

fɔ kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan dɛ.”

⁷ “Nde ito ra naxan tema

alo Nila baana,
naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na?

⁸ Misiran nan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na.

A a falama, a naxa,

‘N tema nɛn,

n sa bɔxɔn birin xun ma,

n yi taane nun e muxune birin naxɔri.’

⁹ Soo ragine, ɛ te yɛngɛni!

Wontoro ragine ɛ fɔn e ma!

Sofane, ɛ mini ɛ yɛ masansan wure

lefane ra,

ɛ tan Kusi kaane nun Puti kaane nun

Ludu kaan xali wonle!”

¹⁰ “Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan gbee na lɔxɔn na,

a gbeɛnɔxɔ lɔxɔna,

a gbeɛn nɔxɔma a yaxune ra lɔxɔn

naxan yi.

Silanfanna faxan tima nɛn na lɔxɔni

han a wasa wunla ra,

bayo a luxi nɛn

alo saraxana Marigina Alatala

Sɛnbɛn Birin Kanna xa,

kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan

dɛ.

¹¹ Misiran yama fajina,

ɛ siga Galadi yamanani ɛ sa senna fen.

Koni ɛ dandan fɛrɛne fenma fuyan,

seri mi fa ɛ yiyalanɛ sɔnɔn.

¹² Siyane bata i ya yarabina fe mɛ.

I gbelegbele xuiin bata bɔxɔn birin

suxu.

Amasɔtɔ sofane tema e bode fari,

e birin yi bira.”

Babilɔn mangan yi Misiran yɛngɛ

¹³ Alatala falani ito nan ti Nabi

Yeremi xa lan Babilɔn mangan

Nebukadanesari fa feen ma Misiran

yamanan yɛngɛdeni:

¹⁴ “Ɛ a rawanga Misiran yamanani,

Migidoli kaane xa a mɛ,

Nofi kaane nun Tapanese kaane xa a

mɛ!

A fala e xa, ɛ naxa,

‘Ɛ keli, ɛ yitɔn,

bayo yɛngɛn bata ɛ konna li!’

¹⁵ Nanfera ɛ sofane bata raxɔri?

E mi tiyɛ,

bayo Alatala bata e radin bəxəni.

¹⁶ A muxu wuyaxi rabirama nən.

E tema nən e bode ma,

e bira, e naxa,

‘En keli, en xətε en konne yi,

en bari taane!

En na en masiga halagi ti yengeni ito
ra!’

¹⁷ E a falama nən mənni, e naxa,

‘Misiran mangani ito a sənχən gbo de!

Koni na waxatin bata a dan!’ ”

¹⁸ Mangana falan ni ito ra

naxan xili Alatala Sənben Birin

Kanna,

a naxa, “Habadan Ala nan n na,

n bata n kələ n yeteni,

fa fala muxuna nde fama

naxan sənben gbo

alo Taboro geyana geyane tagi,

alo Karemele geyana baan dεχən.

¹⁹ Misiran kaane, ε goronne yitən

ε siga konyiyani!

Bayo Nofi taan findima nən yire ma-

genla ra,

a ganma nən,

muxu yo mi luma a yi.

²⁰ Misiran yamanan findixi jinge
fəjin nan na.

Sigin fama nən a xili ma

sa keli sogeteden kəmenna ma.

²¹ Misiran kaane bata xəje sofa

yəbaxine ramara e ganli

naxanye masuxi e xən

alo tura raturaxine.

Hali ne fan e xun xətεma nən,

e gi e bode xən.

E mi tiyε e funfuni yengen ləxəni,

bayo gbalon ləxən bata fa e ma,

n na e kewanle saranma e ra ləxən

naxan yi.

²² Misiran kaane e gima nən

e yaxu sənβemane bun

alo sapina.

E fama e xili ma nən

e nun bunbine,

alo naxanye wudine sege ma.

²³ Alatalaa falan ni ito ra,

e a fətənna sege ma nən,

hali muxun mi nəε soε fətənna naxan
na

bayo e wuya alo tuguminne,

e yatən mi nəε kolonje.

²⁴ Yagin nan a ra Misiran yamana
fəjin xa.

A bata sa yamaan sagoni,

naxanye sa kelixi kəmenna ma.”

²⁵ Alatala Sənben Birin Kanna,

Isirayilaa Ala naxa, “N kelima nən

No taana ala xili ma, Amən e nun

Misiran yamanan nun a mangan

nun a alane nun a kuntigine e nun

naxanye birin e yigi sama Misiran

mangani. ²⁶ N na e sama nən e

yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa

feni, Babilən mangan Nebukadane-

sari nun a kuntigine. Na xanbi ra,

muxune mən yi dəxə Misiran yi alo a

fələni,” Alatalaa falan nan na ra.

Isirayila xunbana fe

Yeremi 30.10-11

²⁷ “E tan Yaxuba yixətene,

n ma walikene, ε nama gaxu,

Isirayila kaane, ε nama kuisan!

Bayo, n na ε rakisima nən,

n yi sa ε ba yire makuyeni,

n yi ε bənsənna ba yamanani

e sa konyiyani dənaxan yi.

Yaxuba bənsənna muxune mən

xətεma nən,

e yi lu maraxaran nun bəje xunbenli.

E mi fa yimaxε sənən!

²⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

‘E tan Yaxuba yixətene,

n ma walikene, ε nama gaxu,

bayo n luma nən ε xən.

N siyane birin naxəε nən,

n na ε raxuyaxi ayi naxanye ye,

koni n mi ε tan naxərima.

N na ε xuruma nən

alo a lan kii naxan yi,

bayo n mi ε yatεma səntarene ra.’ ”

47

Nabiya falana Filisitine xili ma

¹ Alatala falani ito nan ti Nabi

Yeremi xa lan Filisitine ma, benun

Misiran mangan xa Gasa taan yenge:

² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Walanne bata keli sogeteden

kəmenna ma,

e luma nən alo fufana,

e sa yamanan xun ma,

e nun naxanye birin a yi,

e nun taane nun e muxune.

Yamaan sənχəma nən,

yamanan muxune birin yi gbelegbele.

³ Soone torone xuiin minima nɛn, yaxune yɛngɛ so wontorone gi xuine yi mɛ.

Fafane mi e diine danxunma na lɔxɔni

bayo e tunnaxɔlɔma e ma nɛn fefe!

⁴ Amasɔtɔ Filisiti yamanan birin naxɔri lɔxɔn bata a li,

han muxu yo mi lu

naxan Tire taan nun Sidɔn taan maliyɛ.

Bayo Alatala Filisiti kaane halagima nɛn,

yamaan dɔnxɛn naxan sa kelixi Kafatoro fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.

⁵ Gasa kaane e xunna bima nɛn sununi,

Asikalɔn taan yi yidundu.

Ɛ tan yamaan muxu dɔnxɛn naxanye dɔxi mɛrɛmɛrɛne yi,

ɛ luma ɛ yɛtɛ maxabɛ sununi

han waxatin mundun yi?

⁶ Ɛ a falama nɛn, ɛ naxa,

‘Ee! Alatalaa silanfanna luma nxu faxɛ

han waxatin mundun yi?

A xa so a tɛɛni,

a danna sa faxan na,

a raxara fa.’

⁷ Koni a xa a raxara di?

Bayo Alatala nan yamarin fixi

a yɛngɛn xa keli Asikalɔn taan nun baan binna xili ma. ”

48

Nabiya falana Moyaba xili ma

¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Moyaba yamanan ma, a naxa,

“Gbalon Nebo taan xa,

bayo a bata kala!

Yarabin na a ra Kiriyatayimi taan xa, e bata a suxu yɛngɛni!

Yarabina e yire makantanxin xa e nun yigitɛgɛna.

² Tantunna mi fa Moyaba yamanan xa,

bayo e fe naxine nan yitɔnma a xili ma Xɛsibɔn taani,

e naxa, ‘En siga,

en sa a raxɔri siyane yɛ!’

Ɛ tan Madimen kaane fan,

ɛ taani dunduma nɛn

bayo yɛngɛna ɛ fɔxɔ ra.

³ Gbelegbele xuiin tema nɛn Xoronayin taani!

Halagin na a ra!

A birin kalama nɛn!

⁴ Moyaba yamanan kalama nɛn!

A diine gbelegbele xuiin mɛma nɛn.

⁵ E tema wugɛ nɛn Luxiti geyaan ma.

E godoma nɛn gbelegbelɛ Xoronayin taani naxankatana fe ra.

⁶ Ɛ gi! Birin xa a niin makata!

Ɛ luxun alo wudi dungin burunna ra!

⁷ Amasɔtɔ ɛ yigi saxi ɛ kɛwanle nun ɛ nafunle nin,

ɛ fan suxuma nɛn yɛngɛni,

ɛ suxuren Kemosi fan yi xali konyiyani

e nun a ki muxune nun e kuntigine.

⁸ Halagi tiin soma nɛn ɛ taane birin yi, taa yo mi luyɛ.

Bɔnbɔn kuine kalama nɛn,

mɛrɛmɛrɛne yi halagi,

bayo Alatala na nan falaxi.

⁹ Ɛ Moyaba mali

a xa a gi alo xɔliin na tugan.

A taane yigelima nɛn,

muxu yo mi luma e yi.

¹⁰ Dangan na kanna xa

naxan na Alatalaa wanla rabɛnin.

Dangan na kanna xa

naxan tondima yɛngɛn soɛ!”

¹¹ “Moyaba yi bɔnɛ xunbelixi

xabu a dii nɔrɛ waxatini,

alo manpaan na ramara

alogo a xa siga naxunɛ ayi.

A mi baxi a yamanani,

a siga gbɛtɛ yi,

a mi sigaxi konyiyani.

Nanara, a mɔn naxun a kiini,

a xirin mi masaraxi.”

¹² Koni, Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Lɔxɔne fama,

n muxune rafama e ma lɔxɔn naxanye yi,

e yi e ba e yamanani

siga yamana gbɛtɛ yi.

E yi e yamanani geli,

e yi a xunna kala.

¹³ Moyaba yagima nɛn Kemosi suxurena fe ra,

alo Isirayila yamaan yagi kii naxan yi

Beteli kidena fe ra,
 e yi e yete taxuxi naxan na.*
 14 E a falama di nayi, e naxa,
 ‘Sofa fajine nan nxu ra,
 yenge so wεkilεxine?’
 15 Moyaba yamanan kalama nen,
 tutin yi te a taane yi.
 E sigama a banxulan fajine ra nen e
 faxadeni,”
 Mangana falan nan na ra,
 naxan xili Alatala Senben Birin
 Kanna.
 16 Moyaba halagi waxatin bata a li,
 gbalon mafuraxin fama a xili ma.
 17 E tan a rabilinna muxune,
 e a wuga,
 e tan naxanye birin a xili gbeen
 kolon!
 E naxa, “Ee! Senbe gbee sifani ito bata
 kala!
 Mangaya gbeeni ito bata halagi!”

18 “E tan Dibon kaane,
 e keli e binyeni,
 e godo han
 e sa dɔxɔ bɔxɔ xareni,
 bayo Moyaba yamanan kala muxun
 fama nen e xili ma.
 A e taa makantanxine kalama nen.
 19 Aroyeri kaane,
 e ti kiraan matodeni,
 muxu gixi dangumatɔɔn naxanye e
 futuxuluxi,
 e ne maxɔdin,
 e naxa, ‘Nanfe ligaxi?’
 20 Yagin nan a ra Moyaba xa,
 bayo a bata yigitεε.
 E xuini te! E gbelegbele!
 E a rali Arinon xuden de
 a Moyaba bata kala!”

21 “Kitin bata keli yamanan xili ma
 naxan lantani,
 a bata fa Xolon nun Yahasi nun
 Mefaati xili ma,
 22 e nun Dibon nun Nebo nun Beti-
 Dibilatayimi,
 23 e nun Kiriyatayimi nun Beti-
 Gamulu nun Beti-Meyɔn,
 24 e nun Keriyoti nun Bosara,
 e nun Moyaba yamanan taane birin,
 naxanye maso, naxanye makuya.
 25 Moyaba senben bata kala,

a fangan bata ba a ra,”
 Alatalaa falan nan na ra.

26 “E Alaa xɔlɔn dɔlɔn so a yii,
 a xa a xun magi a ra
 bayo a bata murute Alatala xili ma!
 Moyaba xa a makutukutu a baxunni,
 birin yi gele a ma.
 27 E tan xa mi yi Isirayila yamanan
 magelema ba?
 E a toxi suxi mujadene nan ye ba,
 e to e xunne yimaxama a mageledeni,
 e na a fe fala?
 28 E tan Moyaba kaane,
 e taane rabenin,
 e sa dɔxɔ fanye yinle ra,
 e ganbane raliga
 naxanye e ten sama gεmε longonne
 ra.”

Nabi Esayi 16.6-12

29 “Nxu bata Moyaba kaane wasona
 fe mε
 naxan gbo han,
 e nun e yete yigboon nun e wason
 nun e yete yitena, e nun e yandana.”
 30 Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “N na wasona fe kolon,
 koni e yete matɔxɔma fuun nin.”

31 “Nanara, n Moyaba wugama,
 n gbelegbelema sununi Moyaba birin
 xa.
 N kutunma Kiri-Hareseti kaane fe ra.
 32 N wugama Sibima manpa binle fe
 ra
 dangu Yaaseri kaane ra,
 bayo e yiine bata yi siga
 han baan xanbi ra,
 e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi
 ma.
 Koni halagi tiin bata e bogi fajine
 kala.

33 Sewan nun naxanaxan bata nan
 Moyaba wudi bili nakone nun xεene
 yi.
 N bata manpa igen nan manpa ige
 badene yi,
 muxu yo mi fa manpa bogi igen bama
 sewani.
 Yenge so sɔnxɔ xuiin nan fa mema na
 yi.

34 Xesibon kaane gbelegbele xuiin
 sigama

* 48:13: Na feen seβexi Mangane Singen 12.28-29 kui.

han Eleyale taani,
e xuiin sa mɛma han Yahasi taani,
keli Soyari taan ma
siga han Xoronayin taani,
siga Egilati-Selisiya taani,
bayo hali Nimirimi daraan fan bata
xɔri.

³⁵ N Moyaba yamanan naxɔrima nɛn,
e tan naxanye saraxane bama taane
suxure kidene yi

e wusulanna gan e alane xa,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁶ “Nanara, n bɔɲɛn wugama Moyaba
fe ra.

N ma mawuga xuiin luxi nɛn

alo xulen xuina sununi.

N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra,

bayo e nafunla naxan malan,

na bata tunun.

³⁷ Bayo muxune birin bata e xunne
bi,

e birin yi e dɛ xabene bi sununi,

e yi e yiine birin maxaba,

e kasa bɛnbɛli dugine so sununi.

³⁸ Saya feen nan tun fa mɛma Moyaba
banxine

nun a yama malandene yi,

bayo n bata Moyaba yamanan kala

alo fɛɲɛna

muxe mako mi fa naxan ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ Ee! E ɲaxankataxi!

E gbelegbelema han!

E yagixin bata e xun xanbi so!

Moyaba yamanana fe findima mage-
len

nun gaxu xunna ra nɛn a rabilinna
birin xa!

⁴⁰ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E yaxun sinma nɛn e ma alo
singbinna

naxan a gabutɛne yifulunma Moyaba
xun ma.

⁴¹ Kɛriyoti suxuma nɛn, a yire makan-
tanxine yi tongo.

Moyaba sofane bɔɲɛn luma nɛn na
lɔxɔni

alo ɲaxanla naxan dii barini.

⁴² Moyaba kalama nɛn,

a mi fa findima siyaan na sɔnɔn,

bayo a bata murutɛ Alatala xili ma.

⁴³ Ɛ tan Moyaba kaane,

gbalon nun yinla nun luti ratixina ɛ
yɛɛ ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁴ “Naxan na a gi gbalon bun,

na yi sa sin yinla ra!

Naxan na te yinla ra,

na yi sa a suxu luti ratixin na.

Bayo n Moyaba kaane kɛwanle
saranma e ra ɲɛɛn naxan na,

na a limatɔɔn ni i ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁵ “Muxu gixine taganxin yigiyaan
fenma nɛn Xɛsibɔn taani,

koni tɛɛn minima nɛn Xɛsibɔn taani,

tɛɛ dɛgɛn yi mini Sixɔn ma manga
banxini,

a Moyaba kaane xunna kala,

a yi gbalotɔni itoe gan.

⁴⁶ Gbalona ɛ tan Moyaba kaane xa!

Kemosi suxurena yamaan bata tu-
nun,

bayo ɛ diine bata xali konyiyani.

⁴⁷ Koni waxati famatɔni,

n mɔn Moyaba muxu suxine
raxɛtɛma nɛn.

Na kitin nan saxi Moyaba sanna.”

Alatalaa falan nan na ra.

49

Nabiya falana Amonine xili ma

¹ Alatala ito nan falaxi Amonine
xili ma, a naxa,

“Dii mi fa Isirayila kaane yii sɔnɔn
ba?

Kɛɛ tongo yo mi fa e xa sɔnɔn ba?

Nanfera nayi,

Amonine dɔxi Isirayila taane yi?

Nanfera Mɔlɔkɔ suxurena yamaan
bata Gadi yamanan tongo?”

² Nanara, Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Lɔxɔne fama,

n yengɛ so sɔnxɔ xuiin natema lɔxɔn
naxanye yi

Amonine taan Rabaha xili ma,

a yi findi taa xɔnna ra,

a rabilinna taane yi gan.

Nayi, Isirayila kaane yi e kedi mux-
une kedi,”

Alatala naxa na kiini.

³ “Xɛsibɔn kaane, ɛ gbelegbele,

bayo Ayi taan bata kala!

Rabaha kaane ɛ sunu xuini te,

ɛ kasa bɛnbɛli dugine ragodo ɛ ma,

ɛ wuga.

E gi taan makantan yinna yiren birin
 yi
 bayo yaxune bata fa ε suxuren Mələkə
 suxudeni,
 e siga a ra konyiyani,
 e nun a ki muxune nun a kuntigine.
 4 Nanfera ε kanbama ε lanbanne nun
 ε xεεne yi,
 e to rafexi bogise xaba daxine ra?
 E tan Raba kaane,
 yama murutεxina,
 ε tan naxanye ε yigi saxi ε nafunle yi
 ε naxa, ‘Nde nəε nxu yεngε?’ ”
 5 Marigina, Alatala Sēnbēn Birin
 Kanna falan ni ito ra, a naxa,
 “N fe magaxuxin nafama nēn ε xili
 ma,
 sa keli ε rabilinne birin yi,
 ε birin yi kedi,
 muxu yo mi muxu gixine xun lanjε.
 6 Koni na na dangu,
 n mən Amonine muxu suxine
 raxεtεma nēn,”
 Alatalaa falan nan na ra.

Nabiya falana lan Edən ma

7 Alatala Sēnbēn Birin Kanna ito
 nan falaxi Edən yamanan xili ma, a
 naxa,
 “Fekolonne bata dasa Teman ya-
 manani ba?
 Maxadi tiine mi fa na xaxilimane ye
 ba?
 E fe kolonna bata kala ba?
 8 E xεtε ε giyε,
 ε luxun faran yinle ra,
 ε tan Dedan kaane!
 Bayo n gbalon nafama nēn Esayu
 yixεtεne xili ma,
 n na e kεwanle saran e ra waxatin
 naxan yi.”

Nabi Abadi 1.5-6

9 “Xa muxune fa ε nakəni ε manpa
 bogine mujadani,
 e mi bogi dando xan gbansan luma
 na ba?
 Xa mujadene fa i konni kəεen na,
 e mi e waxəanna xan tongoma ba?
 10 Nba, n tan Ala Esayu yixεtεne yii
 seene birin naxərima nēn,
 n yi e luxundene birin namini
 kēnēnni.
 E mi fa nəε e luxunjε.
 E bənsənnā nun e ngaxakedenne

nun e dəxə bodene birin halagima
 nēn,
 muxu yo mi lu Esayu bənsənni.

11 E ε kiridine lu na,
 n na n yengi dəxε e xən.
 E kaja gilene xa e yigi sa n yi.”
 12 Bayo Alatala ito nan falaxi, a
 naxa, “N tan mi naxanye yalagixi ki-
 tini, xa ne karahan xələ igelengenna
 mindeni, ε tan yatε səntaren na nayi
 ba? E n-εn de! E mi suxuma səntarene
 ra de! E a minma nēn yati!” 13 Bayo
 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N
 bata n kələ n yeteni, fa fala Bosara
 taan naxərima nēn, a rayarabi, a
 danga, a halagi. A taane birin kalama
 nēn habadan!”

Nabi Abadi 1.1-4

14 N bata xεrayana nde a fe mε fata
 Alatala ra,
 xεraan bata rasiga siyane ma,
 a xa sa a fala, a naxa,
 “E keli, ε sa Edən kaane yεngε!
 E keli ε sa yεngεn so!”
 15 Ala naxa, “Edən kaane,
 n na ε sēnbēn xurunma nēn siyane
 birin xa.
 Birin ε rapaxuma nēn.
 16 E to muxune magaxuma,
 wason naxan ε bəjēni,
 na bata ε ratantan
 ε tan naxanye dəxi faran yinle ra,
 e nun geyane fari.
 Hali ε ε tēn sa kore alo singbinna,
 n na ε ragodoma nēn,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 17 “Edən yamanan kalama nēn,
 naxan yo na dangu a dεxən ma, ne
 yigitεgεma nēn, e kabε, e kolin a fitina
 feene ma.” 18 Alatala yi a fala, a naxa,
 “Muxu yo mi fa luyε be. Adamadi
 yo mi dəxε a yi alo Sodoma nun
 Gomora nun e rabilinna taane halagi
 kii naxan yi.
 19 N luma nēn alo yatan
 naxan xapεxin minima fətənni Yu-
 rudən baan dε,
 a siga sube fendeni yire fajini.
 N Edən kaane kedima nēn e ya-
 manani sanja ma kedenni,
 n naxan sugandixi,
 n sa na dəxə na yi.
 Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamare?
Xuruse rabaan mundun n yεε ratiyε?”

20 Nanara, ε tuli mati Alatalaa fe
ragidixin na lan Edon kaane
ma,
e nun a feen naxanye yitoxi Teman
kaane xili ma!

E luma nen
alo xuruse diin naxanye suxuma e
xali,
e dōxoden yi yigeli yati!

21 E kala xuiin bōxoni maxama nen,
e gbelegbele xuiin yi siga han Gbala
Baana.

22 A luma nen alo singbinna nan
tema a sa sin e ma, a yi a gabutene
yifulun Bosara taan xun ma. Na
lōxoni Edon sofane bōnen luma nen
alo naxanla naxan dii barini.

Nabiya falana lan Damasi ma

23 Falana lan Damasi taan ma:
“Xamata kaane nun Arapada kaane
bata yagi,
bayo e bata xibaru naxina fe mε.
E bata kontofili,
e yimaxa alo baan na walanje ayi.
24 Damasi kaane senben bata nan,
e bata e xun xanbi so,
e waxi e gi feni.

Gaxun nun kuisanna nun xōlen bata
e suxu,
alo naxanla naxan dii barini.

25 Taa xili kanni ito fa rabejinxi di,
n ma sewa taana?”

26 “A banxulanne birama nen taan
xun xon yati! A sofane birin yi
faha na lōxoni,” Alatala Senben Birin
Kanna falan nan na ra. 27 “N ten
soma nen Damasi taan makantan
yinne ra, a yi Ben-Hadada manga
banxin gan.”

Nabiya falana Arabune xili ma

28 Alatala ito nan falaxi Kedari
bōsonna nun Xasori mangayane xili
ma Babilon mangan Nebukadanesari
naxanye yengε a yi e no, a naxa,
“E keli, ε Kedari bōsonna yengε!
E sogeteden yamanan muxune ha-
lagi!

29 E e xuruse kurune nun e kidi
bubune tongo e yii,

e nun e yigiyadene nun e goronne
nun e nōgōmene birin.

Muxune sōnxon natema nen e ma,
e naxa, ‘Gaxun yiren birin yi!’ ”

30 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E tan Xasori kaane,
ε gi mafuren!

E sa ε luxun faran yinle ra!

Bayo Babilon mangan Nebukadane-
sari bata yengeni ton ε xili ma.

31 E keli, ε fu siyani ito ma
naxan dōxi bōne xunbenli.

A taane so deene mi nōe balanje,
e mi sōxonxi,
e dōxi e danna nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

32 “Yaxune e nōgōmene tongoma nen
yengeni,

e nun e xuruse kuru wuyaxine.

Naxanye e xunne dexon bima,
n ne raxuyama ayi nen foyeni,
n gbalon nafa e ma
keli yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

33 Xasori taan findima nen kankone
kuruden na,
yire rabejinxina han habadan.
Muxu yo mi dōxe a yi,
adamadi yo mi luyε na.

Nabiya falana Elan xili ma

34 Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa
lan Elan yamanan ma Yuda mangan
Sedeki a mangayaan folo waxatini, a
naxa,

35 Alatala Senben Birin Kanna ito nan
falaxi, a naxa,

“N Elan yamananana xanli girama nen,
naxan findixi e senben binla ra.

36 N foye naanin nafama nen Elan xili
ma

keli kore xonna tongon naaninne ma,
n yi e raxuya ayi foyeni.

Yamana yo mi luyε

Elan muxu gixine mi sigan denaxan
yi.

37 N Elan kaane rayarabima nen e
yaxune yεε ra

naxanye waxi e faha feni.

N gbalon nafama nen e ma n ma xolo
gbeeni,

n yi yengen bira e fōxo ra,

han n yi e rapan.”

Alatalaa falan nan na ra.

38 “N Elan mangan nun a kuntigine halagima nɛn,
n yi n ma manga gbɛdɛn dɔxɔ na,”
Alatalaa falan nan na ra.
39 “Koni waxati famatɔni,
n fama nɛn Elan muxu suxine ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

50

Babilɔn kalama nɛn

1 Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Babilɔn nun a rabilinna taane ma, a naxa,
2 “Ɛ xibaruni ito rali siyane ma,
ɛ a rawanga!
Ɛ taxamasenni te,
ɛ a fe rali birin ma,
ɛ nama sese luxun,
ɛ a fala, ɛ naxa,
‘Babilɔn taan suxuma nɛn!
Yarabin na a ra Beli suxuren xa,
Merodaki suxuren gaxuma nɛn!
Yarabin na a ra e alane sawurane xa,
gaxuna e suxurene suxuma nɛn!’
3 Bayo siyana nde fama nɛn a yengɛdeni
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,
a e yamanan naxɔrima nɛn,
muxu yo mi lu a yi.
Muxune nun xuruseene birin e gima nɛn.”
4 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Na lɔxɔne nun na waxatini,
Isirayila kaane nun Yuda kaane fama nɛn e bode xɔn,
e siga wugɛ,
e Alatala fen, e Ala.
5 E maxɔdinna tima nɛn Siyon kirana fe yi,
e yi e yɛɛ rafindi mɛn binna ma,
e yi e yɛtɛ findi Alatala gbeen na habadan layirin xɔn
naxan mi ɲinanma muxune ra mumɛ!
6 N ma yamaan yi luxi nɛn
alo xuruse tununxine.
E xuruse rabane bata yi e ralɔ ayi,
e yi lu sigɛ geyane nun yire matexine xun xɔn
e ɲinan e matabuden ma.
7 Naxan yo na yi e to,
a yi e faxa,
e yi a fala, e naxa,
‘Nxu mi kala tixi,

bayo e bata yulubin liga Alatala ra,
tinxinna kannna, Alatala,
e benbane yigina.’ ”

8 “Ɛ gi, ɛ keli Babilɔn yi,
ɛ keli Babilɔn kaane yamanani,
ɛ lu alo kɔtɔne xuruse kurun yɛɛ ra.
9 Bayo n siya gbeene rakelima nɛn,
n na e malan,
n yi e radin Babilɔn taan xili ma
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.
E taan yengɛma nɛn,
e yi a tongo.
E xalimakunle mi fulɛ mumɛ
alo sofa yɛbaxin to mi xɛtɛ a yii genla
ra keli yengɛni.
10 E fuma Babilɔn taan ma nɛn,
a kala muxune birin yi wasa,”
Alatalaa falan nan na ra.
11 “Ɛ sɛwa, ɛ ɲaxan,
ɛ tan naxanye fuma n ma yamaan
ma!
Ɛ tunganɲɛ ayi sɛwani
alo ɲinge diin sɛxɛn dɛ.
Ɛ ɲaxan xuiin xa gbo ayi
alo soo kɛndɛn wuga xuina.
12 Koni ɛ nga yarabima nɛn,
naxan ɛ barixi,
na yagima nɛn.
Ɛ findima siya dɔnxɛn nan na siyane
birin tagi,
ɛ yamanan yi findi burunna nun yire
xaren nun tonbonna ra.
13 Muxu yo mi fa luma a yi sɔnɔn,
bayo Alatala a findima nɛn yire ma-
genla ra a xɔlɔni.
Naxan yo na dangu Babilɔn yi,
na kannna yigitɛgɛma nɛn,
a kolin a kala kii ma.”
14 “Ɛ ti Babilɔn yengɛ xinla ma a ra-
bilinna birin yi,
ɛ tan xali wonle!
Ɛ a bun,
ɛ xalimakunle birin woli a ma!
Bayo a bata yulubin liga Alatala ra.
15 Ɛ yengɛ so sɔnxɔn nate a ma yiren
birin yi!
E minima nɛn e yɛtɛ dɛntɛgɛdeni
e yiine yitexi.
A sangansone birama nɛn,
a taa makantan yinne yi kala.
Bayo Alatala bata a gbeen ɲɔxɔ.
Ɛ gbeen ɲɔxɔ a ma!

Ɛ a liga a ra
 alo a ligaxi bonne ra kii naxan yi.
 16 Ɛ sansi siine nun bogise xabane
 raxəri e bode xən Babilon yi.
 Halagi tiina silanfanna fama nən,
 birin xa xεε a konni,
 birin xa a gi, siga a yamanani.”
 17 “Isirayila yamaan bata findi xu-
 ruse tununxin na
 yatane naxan kedixi.
 Asiriya mangan nan singe yi a
 yεngεma.
 Dɔnxɛn na, Babilon mangan
 Nebukadanesari nan a ha-
 lagi.”
 18 Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin
 Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi,
 a naxa, “N Babilon mangan nun a
 yamanan muxune kewanle saranma
 e ra nən alo n Asiriya mangan liga kii
 naxan yi.
 19 Koni, n mən xεεma nən Isirayila ra
 alo xuruse kuruna a sansanni,
 e yi e dεge Karemele geyaan nun
 Basan yire matexin fari.
 E lugoma nən Efirami geya yiren nun
 Galadi yamanani.”
 20 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Na lɔxɔne nun na waxatini,
 muxune Isirayila yamaan hakεne
 funfun fenma nən,
 koni a sese mi luma na.
 E Yuda yamaan yulubine xən fenma
 nən,
 koni sese mi toε.
 Bayo n na yamaan muxu dɔnxɛn nax-
 anye lu e nii ra,
 n ne yulubine xafarima nən.”
 21 “Ɛ fu Meratayin yamanan ma,
 e nun Pekodo kaane!
 Ɛ e sagatan, ε e birin naxəri.
 N na ε yamarixi naxan birin na,
 ε ne liga.”
 Alatalaa falan nan na ra.
 22 “Yεngε so sɔnxɔne nan tun tema
 yamanani.
 Naxankata gbeen na a ra.
 23 Ee! Yamanan naxan sɛnbε gbo a
 birin xa,
 na bata kala, a halagi!
 Ee! Babilon bata findi yamana
 rabɛjinxin na!

24 Babilon kaane,
 n bata lutin nati ε yεε ra,
 ε yi ε suxu a ra,
 benun ε xa a fe kolon.
 E yi ε li na, e yi ε suxu,
 amasɔto ε bata n tan Alatala yεngε.
 25 Alatala bata a yεngε so seene
 ramini e ramaradeni a xɔlɔni.
 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
 wanla kεma nən
 Babilon kaane yamanani.
 26 Ɛ fa a xili ma keli yire makuyene yi.
 Ɛ a sagane rabi,
 ε yi a nafunle yitaxun
 alo sansi kεsεne
 ε yi e birin kala,
 sese nama lu a yii.
 27 Ɛ a turane birin faxa,
 ε e birin xali e faxadeni!
 Gbalon na a ra e xa,
 bayo e lɔxɔn bata a li,
 e kewanle saranma e ra waxatin
 naxan yi.”
 28 “Muxu gixine xuiin nan ito ra,
 naxanye minixi yεngeni Babilon yi,
 e fa a rali Siyon taani
 a Alatala en ma Ala bata a gbeen jɔxɔ
 a batu banxina fe ra.
 29 Ɛ xali wonle xili e xa fa Babilon xili
 ma,
 naxanye fatan xalimakunla wolε.
 Ɛ daaxadene yitɔn a rabilinni,
 muxu yo xun nama mini ayi.
 Ɛ e saranna fi e kewanle ra,
 ε a liga e ra
 alo e a liga bonne ra kii naxan yi!
 Bayo a bata murutε Alatala xili ma,
 Isirayila Sarijandena.
 30 Nanara, yaxune a banxulanne
 faxama nən taan yama malan-
 dene yi,
 a sofane birin yi halagi na lɔxɔni,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 31 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin
 Kanna falan ni ito ra, a naxa,
 “Ɛ tan yetε yigbone,
 n bata keli ε xili ma.
 Ɛ kewanle saranma ε ra waxatin
 naxan yi,
 na bata a li.
 32 Yetε yigbone e sanna radinma nən,
 e bira,

muxu yo mi e rakelima.
N tɛɛn soma nɛn e taane ra,
a yi e rabilinne birin gan.”

33 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi
falani ito ti, a naxa,
“Isirayila kaane nun Yuda kaane
birin ɲaxankataxi.

Muxun naxanye e suxi konyiyani,
ne tondixi e beɲɲɛ.

34 Koni e xunbamaan sɛnbɛn gbo,
a xili nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.
A e xun mayɛngɛma nɛn
alogo a xa bɔɲɛ xunbenla sɔtɔ e ya-
manan xa,
a yi Babilɔn kaane yimaxa.”

35 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Yɛngɛn kelima nɛn Babilɔn kaane
xili ma!

Yɛngɛn kelima nɛn muxune birin xili
ma
naxanye dɔxi Babilɔn yi,
e nun e kuntigine nun e fekolonne.

36 Yɛngɛn kelima nɛn e yiimatone xili
ma,
e yi findi daxune ra!

Yɛngɛn kelima nɛn e sofane xili ma,
e yi lu gaxuni!

37 Yɛngɛn kelima nɛn e soone nun e
yɛngɛ so wontorone xili ma,
e nun siya basanxine birin xili ma
naxanye dɔxi a yi,
e sofane yi lu alo ɲaxanle!

Yɛngɛn kelima nɛn e nafunle xili ma,
e birin yi ba e yii!

38 Ala xa igen ɲan e xudene yi,
e xɔri!

Bayo suxure yamanan nan a ra,
e xaxinla bata ɲan gaxu feene bun.

39 Nanara, burunna subene nun
kankone luma nɛn Babilɔn yi,
a findi dangaranfulene konna ra.
Muxu yo mi fa luma a yi,
a yigelima nɛn

han mayixɛtɛn nun mayixɛtɛ,

40 alo Ala Sodoma nun Gomora nun
e rabilinna taane halagi kii
naxan yi.

Muxu yo mi fa luma a yi,
adamadi yo mi fa dɔxe na,”
Alatalaa falan nan na ra.

41 “Yamaan fama nɛn
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,
siya gbeen nun manga sɛnbɛmane
fama nɛn

sa keli fɔ bɔxɔn danna ra.

42 E sofane fama nɛn xanle nun
dɛgɛmane ra e yii.

E ɲaxu,

e mi kininkininna kolon.

E xuiin minima nɛn alo fɔxɔ igena,

e nɛma fama e soone fari.

E fama nɛn safa yɛɛn ma,

e yɛngɛn so e bode xɔn

alo muxu kedenna.

E fama Babilɔn taa faɲin nan yɛngɛde
yi!

43 Babilɔn mangan to na feen xibarun
mɛ,

a gaxu, a fangan yi ɲan

alo ɲaxanla naxan dii barini.

44 N luma nɛn alo yatan

naxan xaɲɛxin minima fɔtɔnni Yu-
rudɛn baan dɛ,

a siga sube fendeni yire faɲini.

N ne kedima nɛn e yamanani sanɲa
ma kedenni,

n naxan sugandixi,

n sa na dɔxɔ na.

Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamarɛ?

Xuruse rabaan mundun n yɛɛ ratiyɛ?”

45 Nanara, ɛ tuli mati Alatalaa fe
ragidixin na Babilɔn xili ma,
a feen naxanye yitɔnxi Babilɔn kaane
yamanan xili ma.

E luma nɛn

alo xuruse diin naxanye suxuma e
xali,

e dɔxɔden yi yigeli yati!

46 Dunuɲa muxune na a mɛ

a Babilɔn bata suxu yɛngɛni,

siyane yimaxama nɛn,

e gbelegbele xuini te.

51

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N kala ti foyen nafama nɛn Babilɔn
nun Lebo-Kamayi* muxune birin xili
ma.

2 N xɔɲɛne xɛma nɛn Babilɔn xili ma
naxanye a fintanma alo maala,
a muxune birin yi kedi

* 51:1: Lebo-Kamayi findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛɛn fa fala “Babilɔn kaane.”

alo se dagina.
 Bayo e fuma nen a ma
 keli yiren birin yi gbalon loxoni.
 3 E xalimakunle woli e yaxune xali-
 makuli wonle xili ma,
 e nun wasodene kanke ye masansanne
 ragodoxi naxanye ma!
 E nama dija e sofa yo ma!
 E e sofa ganla birin faxa.
 4 E maxoloxine xa lu biraxi Babilon
 yamanan xun xon,
 e soxonxin yi lu saxi Babilon taan ki-
 rane xon.
 5 Bayo Ala mi Isirayila yamaan nun
 Yuda yamaan nabeyinxi,
 Alatala Senben Birin Kanna,
 hali e yamanan to rafexi yulubine ra
 Isirayilaa Sarijanden yee ra yi.
 6 E gi, e mini Babilon yi,
 birin xa a niin makata,
 alogo e nama faxa Babilon kaane
 hakene fe ra!
 Bayo Alatala gbeen loxo waxatin bata a
 li,
 Ala Babilon kaane saranma nen
 alo a lan e ma kii naxan yi.
 7 Babilon yi findixi xema igelengenna
 nan na Alatala yii,
 dunuɗa muxune birin xunna firifiri
 naxan kui dolo ra.
 Siyane bata a dolon min,
 e xunne yi keli e ra.
 8 Babilon taan bata kala,
 a bata kala!
 E gbelegbele a fe ra!
 E senna fen naxan sama a furen de!
 Waxatina nde, a yalanma nen.
 9 'Nxu wa nen Babilon dandan feni,
 koni a mi nae yiyalanje.
 Nayi, en na a rabejin.
 Birin xa siga a konyi.
 Bayo kitin naxan nagidixi a xili ma,
 na feen bata te han kore xonna.'
 10 'Alatala bata en xun mayenge kitin
 sa.
 E fa, en sa Alatala,
 en ma Ala kewanla yeba Siyon taani.'
 "

11 "E xalimakunle ralemun!
 E wure lefane tongo!
 Alatala bata Mede mangane radin
 Babilon xili ma
 bayo a bata a kala feen nagidi.

Alatala a gbeen loxoma nen a batu
 banxina fe ra.
 12 E taxamasenne yite
 alogo muxune xa siga yenge sodeni
 Babilon taan makantan yinne xon!
 E xun makantan muxune fari sa,
 e yi kantan tiine ti!
 E sofane yiton yaxune xili ma!
 Bayo Alatala naxan nagidixi,
 a na rakamalima nen
 a naxan falaxi lan Babilon kaane ma.
 13 E tan naxanye doxi baa gbeene de
 nafulu gbeena e tan naxanye yii,
 e rajanna bata a li,
 danna fa sama e siimayaan na nen."

14 Alatala Senben Birin Kanna bata a
 kolo a yete yi, a naxa,
 "N taani ito rafema nen yaxune ra
 yati,
 e wuya alo tuguminne,
 e yi e no soto xuini te e xili ma sewani."

Nabi Yeremi 10.12-16

15 "Ala nan baxo xonna daxi a senbeni,
 a yi dunuɗa beten sa a fe kolonna xon,
 a kore walaxani bandun a xaxili-
 mayani.

16 A na a xui ramini,
 tulen yi a malan kore,
 a kundaan nafa,
 sa keli baxon danne ra.
 A yi galanna nun tulen nafa,
 a foyen namini a ramaradeni.

17 Muxune birin bata findi xaxil-
 itarene nun fekolontarene ra.

Xema rawanle birin yagixi
 lan e sawura rafalaxine fe ma,
 bayo wulen nan e suxurene ra,
 nii yo mi e yi.

18 Fe fuun nan e ra,
 wali magelexina.

E halagi waxatin na a li,
 e raxorima nen.

19 Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi
 alo e tan.

Bayo a tan nan seen birin daxi.
 A tan nan gbee Isirayila bansonne ra.
 A xili nen Alatala Senben Birin
 Kanna."

Babilon taan rajanna fe

20 "Babilon kaane, e lu nen n xa
 alo sinbena, yenge so se fajina,
 n yi siyane raxuya ayi e ra,

n yi yamanane kala ε xɔn.

21 N soone nun soo ragine raxuyaxi
ayi ε tan nan na,
e nun yεngε so wontorone nun a ragi
muxune,

22 e nun xεmεne nun naxanle,
e nun fonne nun dii nɔreene,
e nun banxulanne nun sungutunne,

23 e nun xuruseene nun xuruse ra-
bane,

e nun xεε biine nun e nɔngene,
e nun yamana kanne nun kuntigine.

24 Babilɔn taan nun a muxune fe
naxin naxanye ligaxi Siyon
taan na,
n na kεwanle saranma nen e ra ε
yεtagi,”

Alatalaa falan nan na ra.

25 “N kelima nen ε xili ma, Babilɔn
kaane.

ε tan naxanye maxɔdɔxɔ kala tideni
alo geyana,

ε tan naxanye bɔxɔn birin halagima!
N na n yiini bandunma nen ε xili ma,

n yi ε taan makutukutu

keli gεmεne xuntagi

n yi ε konna findi geya ganxin na,”

Alatalaa falan nan na ra.

26 “Gεmε mi sɔte ε konni,

naxan finde banxin tongon ma gεmε
kenden na

banxin nɔe beten se gεmen naxan na.

Amasɔtɔ ε konna luma nen kalaxi han
habadan,”

Alatalaa falan nan na ra.

27 “ε taxamasenni te yamanani!

ε xɔtaan fe siyane tagi!

ε siyane yitɔn, e xa a yεngε,

ε Ararati nun Minni nun Asikenasi
yamanane xili a yεngedeni!

ε sofa ganle kuntigin dɔxɔ

a xa yεngεn xun mato a ra Babilɔn xili
ma!

ε soone rasiga a xili ma

naxanye wuya alo tuguminne.

28 ε siyane yitɔn, e xa sa a yεngε,

Medene mangane nun e yamana
kanne nun e kitisane birin

e nun yamanan naxanye birin e nɔɔn
bun ma.

29 Alatala yεngεn naxan yitɔnxi Ba-
bilɔn kaane xili ma,
na na rakamali waxatin naxan yi,

a Babilɔn yamanan findi yire yigenla
ra

muxu yo mi luma denaxan yi
habadan,

nayi bɔxɔ xɔnna xuruxurunma nen,
a yimaxa.

30 Babilɔn sofane bama nen yεngεn
sɔε,

e so e yire makantanxine yi,

e senben na nan.

E luma nen alo naxanle.

Tεen soma nen e taan banxine ra,

e taa makantanxin yinne so dεene
birin kalama nen.

31 Xεrane gixin fama nen xεrane fɔxɔ
ra

a faladeni Babilɔn mangan xa,

fa fala yaxune bata e taan yiren birin
tongo yεngeni,

32 kirane bata suxu,

tεε dara yirene ganma,

gaxun bata sofane suxu.”

33 Amasɔtɔ Alatala Senben Birin
Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a
naxa,

“Babilɔn taan malaxunma nen

alo se bɔnbɔ lonna

a nεma yibodonma waxatin naxan yi.

Se xaba waxatina a limaan ni i ra a
xa.”

34 Yerusalen kaane a falama, e naxa,

“Babilɔn mangan Nebukadanesari
bata en naxɔri,

a yi en ma taani maxa

alo goron kui genla.

A bata en gerun alo ninginangana,

a lugo en yii se fajine ra,

a mɔn yi en baxun.”

35 Siyon kaane a falama, e naxa,

“Babilɔn kaane gbalon naxan saxi en
fari,

Ala xa na sa e fan fari!”

Yerusalen kaane a falama, e naxa,

“Babilɔn kaane faxan naxanye ti en
konni,

Ala xa na wunla goronna lu e xun
ma.”

36 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a
naxa,

“N na ε xun mayεngεma nen,

n na ε gbeen nɔxɔma nen,

n yi Babilɔn yamanan baa gbeen xɔri,

n yi a baan xunna xara.

37 N Babilɔn taan kalama nen,

a findi gεmε malanxine ra,
 e nun kankone kurudena.
 A fe yi magaxu ayi,
 muxune yi kolin a kala kii ma.
 Muxu yo mi dɔxε a yi.
 38 A muxune xajε alo yatane,
 e wurundunma alo yata senbεmane.
 39 Koni e na kunfa jaxi ra,
 n donse donna yitɔnma nεn e xa
 e yi n ma xɔlɔn dɔlɔn min
 han e xunna yi keli e ra,
 e yi xi habadan,
 e mi fa keε mumε!”
 Alatalaa falan nan na ra.
 40 “N yi e xali
 alo yεxεε diine na siga e faxadeni,
 alo kontonne nun kɔtɔne.”
 41 “Ee! Sesaki† taan suxuma nεn!
 A tan naxan matɔxɔma bɔxɔ xɔnna
 taane birin ye!
 Ee! Babilɔn taan naxɔrima nεn
 siyane tagi!”
 42 “Fɔxɔ igen sama nεn Babilɔn bɔxɔn
 xun ma,
 a mɔrɔnne yi dangu a fari.‡
 43 A taane kalama nεn,
 a findi bɔxɔ xaren nun tonbonna ra,
 muxu yo mi dɔxε yamanan naxan yi,
 adamadi yo mi dangue denaxan yi.
 44 N Beli suxuren jaxankatama nεn,
 Babilɔn taana ala.
 A naxan gerunxi,
 n na bama a dε nεn.
 Siyane mi fa luma sigε a ma sɔnɔn.
 Babilɔn taan makantan yinne yatin
 birama nεn.
 45 N ma yamana, ε mini a yi,
 birin xa a niin makata!
 ε masiga Alatalaa xɔlɔ gbeen na!
 46 ε nama tunnaxɔlɔ ε ma,
 ε nama gaxu feene yεε ra
 naxanye xinla mεma yamanani!
 Bayo fena nde xinla mεma nεn to fari,
 fe gbεε xinla yi mε faraxi.
 E naxa, a gbalon na a ra yamanani,
 hanma
 mangana nde bata keli nde xili ma.
 47 Nanara, lɔxɔne fama,
 n Babilɔn suxurene jaxankatama
 lɔxɔn naxanye yi.

N na e yamanan birin nayarabima
 nεn
 a faxa muxune binbine birin yi lu
 biraxi taan xun xɔn.
 48 Naxanye birin kore xɔnna nun bɔxɔ
 xɔnna ma,
 ne e xuini tema nεn Babilɔn xili ma
 sεwani,
 bayo halagi tiine fama nεn a xili ma
 sa keli sogeteden kɔmenna ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 49 “Babilɔn taan kalama nεn Isirayila
 faxa muxune fe ra
 alo muxune bata faxa dunuɔa yiren
 birin yi
 Babilɔn taana fe ra kii naxan yi.
 50 ε tan naxanye mi faxaxi yεngeni,
 ε gi, ε nama ti de!
 ε nεma sa yamana makuyeni,
 ε miri Alatala ma,
 Yerusalen ma fe yi lu ε bɔjɛni!”
 51 Yamana a falama nεn, e naxa,
 “En yagi nεn,
 en to konbi ti xuine mε,
 yagin yi lu en yεtagi,
 bayo xɔjɛne bata so yire sarijɔanxine
 yi Alatalaa banxini.”
 52 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Lɔxɔne fama,
 n suxureni itoe jaxankatama lɔxɔn
 naxanye yi,
 muxu maxɔlɔxine kutun xuiin yi
 mini e yamanan birin yi.
 53 Hali Babilɔn taan te tiyε
 han kore xɔnna,
 a yire makantanxine yi so raxɔlɔ ayi,
 n halagi tiine rafama nεn a xili ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 54 “Gbelegbele xuiin tema nεn Ba-
 bilɔn taani,
 gbalo gbeen naba xuiin mεma nεn
 Babilɔn kaane yamanani.
 55 Bayo Alatala Babilɔn kalama nεn,
 a yi a xui gbeen dan.
 Yaxune fa xuiin minima nεn
 alo fɔxɔ igen mɔrɔnne xuxu xuina,
 e yi sɔnxɔ alo kuye sarinna.
 56 Halagi tiin fama nεn Babilɔn taan
 xili ma,
 a yi a sofane suxu, a yi e xanle kala.
 Bayo Ala nan Alatala ra
 naxan a gbeen jɔxɔma,

† 51:41: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nεn fa fala “Babilɔn taana.” ‡ 51:42: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

a muxune birin saran e kewanle ra.
⁵⁷ N na n ma xɔlɔn dɔlɔn fima a kuntig-
 ine
 nun a fe kolonne ma nen
 han e xunne yi keli e ra,
 e nun a yamana kanne nun a kitisane
 nun a sofane,
 e yi xi habadan,
 e mi fa kele sɔnɔn!”
 Mangana falan nan na ra,
 naxan xili Alatala Senben Birin
 Kanna.
⁵⁸ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
 falaxi, a naxa,
 “Babilɔn taan makantan yin gbeene
 rabirama nen,
 a taan so de gbeene yi gan.
 Nayi, siyane e yete yixadanma
 fuyanna nin,
 yamanane muxune wali xɔnne sa
 luma teen nin.”

⁵⁹ Nabi Yeremi na falane nan
 xeraya so Neriya dii xemen Seraya
 yii, Maxiseya mamandenna, kuntigi
 gbeena nde, a to siga Babilɔn yi e nun
 Yuda mangan Sedeki, na mangayaan
 jee naaninden ma. ⁶⁰ Gbalon naxan
 birin yi lanma a xa Babilɔn sɔtɔ,
 Yeremi yi ne birin sebe kedini kui, a
 falan naxanye birin sebe lan Babilɔn
 ma. ⁶¹ Yeremi yi a fala Seraya xa,
 a naxa, “I na so Babilɔn yi waxatin
 naxan yi, falani itoe birin xaran i
 xuini texin na, ⁶² i yi a fala, i naxa,
 ‘Alatala, i tan yeteen nan falan tixi
 be xili ma alogo a xa kala, alogo
 muxune nun dali seene nama fa lu
 a yi sɔnɔn, a findi yire rabejinxin na
 han habadan!’ ⁶³ I na yelin kedini
 ito xaranje, i gemen xidi a ra, i yi a
 woli Efirati baan tagi. ⁶⁴ Na xanbi ra, i
 naxa, ‘Awa, Babilɔn taana fe godoma
 ikiini, a mi a sote gbalon na mumɛ, Ala
 naxan nafama a xili ma. A yamaan
 taganma nen.’ ”

Yeremi a falane danna ni ito ra.

52

*Babilɔn mangan yi Sedeki suxu
 Mangane Firinden 24.18-20 nun
 Taruxune Firinden 36.11-16*

¹ Sedeki findi mangan na a jee
 mɔxɔɔɔn nun kedenden nan ma, a
 yi jee fu nun keden ti mangayani

Yerusalɛn yi. A nga yi xili nen Xa-
 mutali Yeremi a dii temena, Libina
 kaana.

² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a
 yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii
 naxan yi. ³ Na liga Alatala xɔlɔn nan
 ma fe ra Yerusalɛn nun Yuda xili ma,
 a yi wama naxanye ba feni a yetagi.
 Sedeki fan yi murute Babilɔn mangan
 xili ma.

*Yeremi 39.1-10 nun Mangane
 Firinden 25.1-21 nun Taruxune
 Firinden 36.17-20*

⁴ Sedeki a mangayaan jee solo-
 manaaninden kike fuden xi fude
 lɔxɔni, Babilɔn mangan Nebukadane-
 sari nun a ganla birin yi fa Yerusalɛn
 xili ma, e yi daaxadeni tɔn a yetagi,
 e yi yire makantanxine ti a rabilinna
 birin yi. ⁵ E lu taan yenge han Manga
 Sedeki a mangayaan jee fu nun ke-
 dendena.

⁶ Na jee kike naaninden xi solo-
 manaaninde lɔxɔni, kamen yi gbo ayi
 taani, donse mi yi fa yamanan mux-
 une yii. ⁷ Nayi, Babilɔn ganla yi taan
 yinna yirena nde rabira. Kɔeen na,
 hali Babilɔn kaane to yi taan nabil-
 inxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu
 taan makantan yin firinne longonna
 ra, e sa mini taan so deen na mangana
 nakɔn dexɔn. Sofane yi e gi, e nun
 mangan yi siga Araba tonbonna lan-
 taan mabinni.

⁸ Koni, Babilɔn sofa ganla yi man-
 gan sagatan, e sa Manga Sedeki li
 Yeriko meremere ne yi, a ganla birin yi
 xuya ayi e masiga a ra. ⁹ E yi mangan
 suxu e siga a ra Babilɔn mangan fema
 Ribila taani, Xamata yamanani, a yi
 sa a makiti menni. ¹⁰ Babilɔn mangan
 yi Sedeki a diine kɔe raxaba a yetagi, a
 mɔn yi Yuda yamanan muxu gbeene
 fan birin faxa Ribila taani. ¹¹ A yi
 Sedeki yee ne sɔxɔnne ayi, a yi a xidi
 sula yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn
 yi, a sa a sa kason na han a faxa.

*Yerusalɛn kala fena
 Mangane Firinden 25.8-21 nun
 Yeremi 39.8-10*

¹² Kike suulunden xi fude lɔxɔni,
 Babilɔn mangan Nebukadanesari

a mangayaan ꞑꞛꞛ fu nun solo-
manaaninden ma, mangan kantan
muxune xunna Nebusaradan naxan
yi walima Babilɔn mangan xa, na
yi fa Yerusalɛn yi. ¹³ A yi tɛɛn so
Alatala Batu Banxin na e nun man-
gana banxin nun Yerusalɛn banxine
birin. A yi banxi kɛndɛne birin gan.
¹⁴ Babilɔn sofa ganla naxan birin yi
mangan kantan muxune xunna fɔxɔ
ra, ne yi Yerusalɛn yinne birin kala.

¹⁵ Yiigelitɔna ndee nun yamaan
muxu dɔnxɛn naxanye yi luxi taani,
mangan kantan muxune xunna Neb-
usaradan yi ne xali konyiyani, e
nun yiirawali dɔnxɛne, e nun nax-
anye bata yi e yetɛ sa Babilɔn man-
gan sagoni. ¹⁶ Koni Nebusaradan
yi yiigelitɔna ndee lu yamanani alo
manpa bili siine nun xɛɛ biine.

¹⁷ Sula sɛnbɛtɛnna naxanye yi
Alatala Batu Banxini, Babilɔn kaane
yi ne kala, e nun ige maxali won-
torone nun ige ramara se sula daxi
gbeena, e yi siga na sulan birin na
Babilɔn yi. ¹⁸ E yi tundene nun
tɛɛ kɔ seene nun lɛnpu ratu seene
nun wuli xuya goronne nun se sa
lefane birin tongo e nun wali se sula
daxin naxanye birin yi rawalima Ala
Batu Banxini. ¹⁹ Mangan kantan
muxune xunna mɔn yi baramane
nun wusulanna gan wurene nun
wuli xuya goronne nun tundene nun
lɛnpu dɔxɔ seene nun se sa lefane
nun minse saraxa rabɔxɔn goronne
tongo, a xɛma daxine nun gbeti fixɛ
daxine birin. ²⁰ Sɛnbɛtɛn firinna
nun ige ramara se gbeen nun turaan
sawura fu nun firinna naxanye yi tixi
a bun e nun ige maxali wontorone
Manga Sulemani naxanye rafala
Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula
daxin nan yi a ra naxanye binyen
xasabin mi yi nɔɛ yatɛ. ²¹ Sɛnbɛtɛn
kedenna yi mate nɔngɔnna yɛ fu nun
solomasɛxɛ, lutin nɔngɔnna yɛ fu nun
firin nan yi a rabilinꞑꞛꞛ, a kui genla
nan yi a ra, a yigboon yi yii soli
naanin sa liyɛ. ²² Konden yi a xunna,
naxan yi mate nɔngɔnna yɛ suulun,
a konden yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn

yalane nun girenada wudi bogi
sawura sula daxine nan na. Sɛnbɛtɛn
firinden fan yi na kii nin e nun a
rayabu kiina. ²³ Girenada wudi bogin
sawura tonge solomanaanin e nun
sennin nan yi rafalaxi sɛnbɛtɛnna
dɛxɔnne ma. E birin malanxina,
girenada wudi bogin sawura kɛmɛ
nan yi sula yalaan nabilinni.

²⁴ Mangan kantan muxune xunna
yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e
nun saraxarali firinden Sofoni nun
dɛɛn kantan muxu saxanne. ²⁵ A
yi sofa kuntigina nde suxu e nun
xɛmɛ solofere mangana muxune yɛ
naxanye yi taani, e nun sofa kuntig-
ina sɛbɛli tiina, naxan yi sofa nɛnɛne
xinle sɛbɛma, e nun Yuda kaane
muxu tonge senninna naxanye yi
taani.

²⁶ Mangan kantan muxune xunna
Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra
Babilɔn mangan fɛma Ribila taani.
²⁷ Babilɔn Mangan yi yamarin fi, e yi
e faxa Ribila taani Xamata yamanani.
Yuda kaane siga konyiyani na kii nin,
e makuya e yamanan na.

²⁸ Nebukadanesari muxun nax-
anye suxu, a siga e ra konyiyani,
ne nan itoe ra: A mangayaan ꞑꞛꞛ
soloferedeni, a siga Yahudiyen muxu
wuli saxan muxu mɔxɔɛn nun saxan
nan na. ²⁹ Nebukadanesari a man-
gayaan ꞑꞛꞛ fu nun solomasɛxɛdeni,
a siga muxu kɛmɛ solomasɛxɛ
muxu tonge saxan e nun firin nan
na, a naxanye suxu Yerusalɛn yi.
³⁰ Nebukadanesari a mangayaan ꞑꞛꞛ
mɔxɔɛn nun saxandeni, mangan
kantan muxune xunna Nebusaradan
siga Yahudiyen muxu kɛmɛ solofere
muxu tonge naanin nun suulun nan
na konyiyani. E birin malanxina,
muxu wuli naanin muxu kɛmɛ
sennin.

*Babilɔn Yoyakin xɔrɔya fena
Mangane Firinden 25.27-30*

³¹ Yuda mangan Yoyakin suxun
ꞑꞛꞛ tonge saxan e nun soloferedeni,
Babilɔn mangana Ewili-Merodaki a
mangayaan ꞑꞛꞛ fɔlɔni, a yi hinan
Yuda mangan Yoyakin na, a yi a
ramini kasoon na, na ꞑꞛɛn kike fu

nun firinden xi mɔxɔɲɛn nun suu-
lunde lɔxɔni. ³² A yi fala faɲin ti a
xa, mangan bonna naxanye yi a fɛma
Babilɔn yi, a yi a tiden mate ne birin
xa. ³³ A yi a kasorasa dagine masara,
Yoyakin yi a dɛge mangana tabanla ra
a siimayaan birin yi. ³⁴ A makoon yi
seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, Babilɔn
mangan yi lu ne soɛ a yii a siimayaan
birin yi han a faxa lɔxɔn naxan yi.

Mawuga Xuine Mawuga Falane Lan Yerusalen Kala Fe Ma

Mawuga xuini itoe findixi muxuna nde jande sigin nan na lan Yerusalen taan kala feen ma. Yanyina nde, Nabi Yeremi nan a sebexi a to Yerusalen kala feen to. Neε keme suulun neε tonge solomasexε e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilon mangan Yerusalen taan suxunen yengeni. A yi teen so taan na, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi mangan suxu e nun yamanan muxune foxo kedenna, a siga e ra a yamanani. Yuda yamanan yi nan.

Mawuga xuini itoe kui, fala jaxume tiina nde wugama Yerusalen taan kala feen na e nun Yuda yamanan naxari fe ma. Gbalo gbeen naxan a yamaan sotō, a wugama na nan ma.

Gbalon naxan Alaa yamaan sotōxi, Isirayila kaane kala xonna nan na ra. Koni e laxi a ra fa fala Alaa hinanna gbo dangu a xolon na. Nanara, e luma a maxandε. (Mawuga Xuine 3.22-23)

*Yerusalen taan luxi nen alo kaja
gile rabepinxina*

¹ Ee! Yerusalen bata rabepin, taani ito naxan yi rafexi nun. Ee! A bata lu alo kaja gilena! A tan naxan yi findixi taa senbemaan na siyane ye, a tan naxan yi findixi manga taan na yamanane xun na, a bata findi konyin na to.

² A kōeen janma wuge, a yeegen bata a xadene maxa. A xanuntenne mi fa a madendenma. A xoyine birin bata e me a ra, e findi a yaxune ra!

³ Yuda yamaan birin bata xali konyiyani, e jaxankataxi, e rayarabixi. E bata sa dōxo siya gbetene konni e mi matabu yo sotōma. E sagatan muxune birin bata sa e li tōroni.

⁴ Sunun nan Siyon taan kirane xon, bayo muxu yo mi fa fama a sanle yi. Taan so deene birin bata kala, a saraxaraline e kutunma, a sungutunne sunuxi.

Siyon taan bata rafe sōxole gbeen na!
⁵ A yengefane bata senben sotō a xun na.

A yaxune bata lu bōne xunbenli. Bayo Alatala bata taan muxune lu sununi masotō e Ala matandi wuyaxine xon. Yaxune bata e diine suxu siga e ra konyiyani,

e yengefane yi siga e ragbengbenne.
⁶ Siyon taana binyen birin bata kala. A kuntigine bata e gi alo xenle naxanye mi e degede sotōma, e xadanxin sigama e giye donsone bun.

⁷ Yerusalen kaane nema na xun xon sigama tōroni, e mirima e waxati danguxin nafunle birin ma.

A yamaan to sa a yaxune sagoni, muxu yo mi fa a mali. A yaxune yi a matoma nen, e gele a kala kiin ma.

⁸ Yerusalen kaane bata yulubin ligahan!

Nanara, taan bata findi yire xōsixin na. Naxanye birin yi a binyaxi, ne fa a rayelefuma nen.

A bata lu alo e muxu ragenla nan toma, naxan kutunma tōroni, a a makuya.

⁹ A xōsin bata sa a domaan na. A mi a mirixi a rajan kii ma. A kala feen bata a raterena. Muxu yo mi a madendenma.

A a falama, a naxa, "Alatala, n ma tōron mato, bayo n yaxun bata nōon sotō."

¹⁰ A yengefane bata a nafunle birin tongo.

A bata siya gbetene to soε a yire sarijanxini

i tōnna dōxo naxanye ma, a e nama so i ya yamaan malanni.

¹¹ Taan muxune birin kutunma, e donseen fenma, e e se kendene masarama balon na

alogo e xa lu e nii ra.

E a falama, e naxa, “Alatala, a mato,
i yi a rakərəsi
n nayarabixi kii naxan yi.

¹² E tan naxanye birin dangun kiraan
xən,

feni ito mi ε sətəxi.

E a mato ki fajı

xa səxələni ito sifan muxu gbete ma,
alo səxələn naxan n halagima.

Alatala nan a saxi n fari a xələ gbeen
ləxəni.

¹³ A bata tēn nagodo

keli kore n xənne gan xinla ma.

A bata yalaan nati n yee ra,

a yi n naxete xanbin na,

a yi n findi muxu rabejinxin na

n lu furaxi waxatin birin.

¹⁴ A bata n yulubine xidi n kəeen ma

alo goron tongo gbeleməna.

A bata e maxidi,

a yi e singan n kəe.

Marigin bata n senben jan,

a yi n sa muxune sagoni,

n mi nəe tiye naxanye yee ra.

¹⁵ Sofa kenden naxanye birin yi n yii,

Marigin bata a me ne birin na.

A bata ganla malan n xili ma

alogo e xa n ma sofa banxulanne ha-
lagi.

Marigin bata Yuda yamani butuxun
ki fajı.

¹⁶ Nanara, n wugama,

yeegegen bata n yeen xənna rafe.

Naxan nəe n madendenje,

a yi n niini fan n ma,

na bata a makuya n na.

N ma diine bata yigitεε,

bayo yaxune bata nəən sətə.”

¹⁷ Siyon kaane bata e yiini bandun
muxune ma

koni muxu yo mi e madendenma.

Alatala bata yamarin fi

Yaxuba bənsənna rabilinna siyane
ma

a e xa a yenge.

Yerusalən taan bata findi se xəsixin
na e tagi.

¹⁸ Yamaan yi a fala,

e naxa, “Alatala nan tinxin,
bayo nxu bata murute a ma.

Nayi, ε tuli mati, ε tan siyane birin,

ε n ma səxələn mato.

Nxə dii sungutunne nun nxə dii banx-
ulanne bata siga konyiyani.

¹⁹ Nxu bata nxu xəyine xili,

e yi nxu yanfa.

Nxə saraxaraline nun nxə fonne birin
bata faxa taani,

e yi donseen fenma waxatin naxan yi
alogo e xa lu e nii ra.

²⁰ Alatala, a mato,

nxu jaxankataxi kii naxan yi,

han nxu kuine e raminima.

Nxu bəjən bata kala nxu kui,

bayo nxu bata murute i ma mumε!

Nxə diine bata faxa silanfanna ra
tandeni*

sayaan nan mən a ra banxini.

²¹ Muxune nxu kutun xuiin məma,

koni muxu yo mi nxu madendenma.

Nxu yaxune birin bata nxə səxələna fe
me!

Ala, i naxan ligaxi nxu ra,

e səwaxi na nan na.

I bata ləxən nafa,

i naxan ma fe fala.

Tin nxu yaxune xa lu

alo nxu tan!

²² E fe jaxine birin mato,

e birin xa saran e ra

alo i nxu saranxi nxu yulubine ra kii
naxan yi!

Nxu kutunma waxatin birin,

nxu bəjən tərəxin na ra yati.”

2

Ala bata a yamaan kala

¹ Ee! Marigin bata a xələn nagodo

Siyon taan ma alo kundana,

a yi Isirayilaa binyen nadin bəxəni

keli kore xənna ma!

A san tidena fe mi rabiraxi a ma a
xələn ləxəni.

² Marigin bata Yaxuba bənsənna
dəxədəne birin naxəri,

a mi kininkinin!

A fitinaxin bata Yuda yamanan taa
makantanxine birin kala.

A bata e mangayaan nun e kuntigine
birin nabira

a yi e rayarabi.

* **1:20:** Silanfanna: Sofane yengeso dege mana.

3 A bata Isirayila yamaan senben
birin kala a xɔlɔ gbeeni.

Yaxun to so,
a mi tin a yamaan maliyε.

Koni a xɔlɔn luxi nɛn
alo a tɛɛ gbeen nan nakeli Yaxuba
bɔnsɔnna xili ma
naxan a rabilinna birin gan.

4 A bata a xanla bandun alo yaxuna,
a yi a yiifanni te e xili ma alo
yengefana.

Muxun naxanye birin nayabu, a yi ne
birin faxa.

A bata a xɔlɔn nagodo Ala Batu
Banxin ma Siyon taani

alo tɛɛna.

5 Marigin bata lu alo yaxuna.

A bata Isirayila yamanan naxɔri.

A bata a manga banxine birin naxɔri,
a yi a taa makantanxine birin kala.

A bata wugan nun sunun nagbo ayi
Yuda bɔnsɔnna xa.

6 A bata so a sansanna kui karahanni,
a yi en nun a tan naralanden kala.

Alatala bata sali lɔxɔne nun Matabu
Lɔxɔne rajinan Siyon kaane
ra,

a fitinaxin yi a mε mangane nun
saraxaraline ra a xɔlɔni.

7 Marigin bata a mε a saraxa ganden
na,

a yi a yire sarijanxin nabɛjin.

A bata taan manga banxine lu yax-
une yii.

Yaxune bata e sɔnxɔ xuini te Alatalaa
banxini

alo sali lɔxɔn nan yi a ra nun.

8 Alatala bata a ragidi

a xa Siyon taan makantan yinne ra-
bira.

A bata lutin bandun alogo a xa e birin
sa yelanni

a mi a yetε ratangama a raxɔri feen
ma.

A bata taan makantan yinne radinjε
ayi, e birin yi bira.

9 Taan so dɛɛne bata godo bɔxɔn bun.

Ala bata e balan wurene bolon, e
kala.

A mangan nun a kuntigine bata xali
siya gbɛtɛne konni,

sariya mi fa na sɔnɔn!

Hali a nabine yetɛɛn mi fa fe toon tima
sɔnɔn fata Alatala ra.

10 Siyon taan fonne dɔxi bɔxɔni, e
birin dunduxi.

E bata burunburunna sa e xunni,
e sunu dugine ragodo e ma.

Yerusalɛn sungutunne bata e xun sin
bɔxɔn ma.

11 N yeɛne bata xadan wugε,

n kuina a raminima.

N bɔjnɛn bata kala

masɔtɔ gbalon ma naxan n ma ya-
maan sɔtɔxi.

Bayo diidine nun dii futene fugama a
ra taan yama malandene yi.

12 E e ngane maxɔdinma, e naxa,

“Donseen nun minseen minɛn?”

E fugama a ra taan yama malandene
yi

alo muxu maxɔlɔxine,

e niin bama e ngane yii kanke.

13 N mi fa a kolon n naxan falε ε xa.

Yerusalɛn kaane, n na ε sama nanse
ma?

N na ε misalε seen mundun ma, n yi ε
madɛndɛn,

ε tan Siyon taa fajɪ kaane?

Bayo i ya tɔrɔn gbo alo fɔxɔ igena.

Nde nɔɛ i dandanjε?

14 E nabine wule fe toone nun fe fu-
une nan tun yɛbaxi ε xa alo
xiyene.

E mi ε hakene makɛnɛnxi ε xa alogo ε
xa ratanga konyiyaan ma.

E waliyiya wule falane nun yanfa
falane nan tun tixi ε xa.

15 Dangu muxune birin e yiin
bɔnbɔma ε fe ra,

e kolin ε kala kiin ma,

e yi e xunni maxa Yerusalɛn kaane
magele feen na.

E yi a fala, e naxa, “A yi falama taani
ito nan ma ba,

fa fala a taan naxan ma tofanna ka-
malixi,

bɔxɔn birin sɛwa xunna?”

16 E yaxune birin dɛni bixi ε xili ma
han!

E kolinma ε kala kiin ma, e yi e jinne
raxin ε xili ma

e naxa, “Nxu bata e gerun!

Nxu yi lɔxɔni ito nan mamɛma yɔ!

A bata a li, nxu bata a to!”

17 Alatala naxan nagidi,

a bata na liga.

A bata a falan nakamali,
a feen naxan yamari xabu a fɔlɔni.
A bata halagin ti kininkinintareyani.
A bata tin
ε yaxune yi e xunnayeren ε xun na,
a yi ε yaxune sɛnbɛn fari sa.

18 Yamaan bata e wuga xuini te
Marigin ma e bɔɲɛn ma feu!
Hali ε taan yinna, a xa a yɛɛgen
namini
kɔɛn nun yanyina alo baa igena.
E nama ε matabu, ε yɛɛgen nama dan
de!

19 E keli, ε gbelegbele kɔɛna ngaan na.
E yi ε bɔɲɛ yi feen fala Marigin yetagi
alo ε igen nan bɔxɔnma.
E yiine ti a xa alogo a xa ε diidine
rakisi
naxanye fugama a ra kamɛn ma kira
xunne ma.

20 Alatala, a mato, i yi a rakɔrɔsi
i ito ɲɔxɔnna ligaxi muxun naxanye
ra!
Naxanle lan ba, e xa e bari diine don
e dii ɲɔrɛn naxanye xanuxi?
A lan ba, i ya saraxaraline nun i ya
nabine xa faxa
Marigina yire sariɲanxini?

21 Diidine nun fonne birin biraxi
bɔxɔni kirane xɔn.
N ma sungutunne nun n ma banxu-
lanne bata faxa yɛngɛni.
I bata faxan ti i ya xɔlɔ gbeen lɔxɔni,
i yi muxune kɔɛ raxaba hi-
nantareyani.

22 I bata gaxun nafa n ma sa keli yiren
birin yi,
alo yamaan na maxili sali lɔxɔni.
Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni,
muxu yo mi a yimini,
muxu yo mi lu a nii ra.
N naxanye xanuxi, n diidin naxanye
maxuru,
n yaxune bata ne raxɔri.

3

Yigitɛgen nun yigina fe

1 Muxun nan n na,
naxan ɲaxankatan toxi
Alaa xɔlɔn sɛnbɛn bun ma.
2 A n gbɛngbɛn nɛn a yɛɛ ra,
a yi n nasiga ti dimini,

kɛnɛn mi dɛnaxan yi.

3 A luma a sɛnbɛn nakeɛ n tan xili ma
waxatin birin!

4 A bata n fatin nun n fati kidin
mafasa,
a yi n xɔnne gira.

5 A bata n nabilin xɔlɛn nun
ɲaxankatane ra feu!

6 A bata n lu dimini,
alo muxun naxanye bata faxa
to mi na ra.

7 Ala bata n nabilin yinna ra,
n mi fa nɔɛ minɛ,
a yi n xidi yɔlɔnxɔn binyene ra.

8 Hali n xinla ti n mali feen na han,
a mi a tuli matima n ma maxandin
na.

9 A bata kiraan bolon n yɛɛ ra gɛmɛ
fɛrɛnne ra,
a yi n ti kira yifuxin xɔn.

10 Ala luxi nɛn n xa
alo kanko gbeen naxan dɔxi n yɛɛ ra,
alo yatan na a luxun fɔtɔnni,

11 a yi n ba kiraan xɔn,
a n yibɔ,
a yi n lu halagixi.

12 A bata a xanla bandun
a yi a xalimakunle xun ti n na.

13 A xalimakunle bata n gbingin
sɔxɔn.

14 N bata findi magele seen na n ma
yamaan birin xa,
n magele feen bata findi muxune sigi
sa xunna ra lɔxɔ yo lɔxɔ.

15 Ala bata n nalugo sansi xɔlɛne ra,
a dabari igen findi n minseen na.

16 A bata n karahan
n yi n ɲinne kala gɛmɛ xɔnne ra,
a yi n yibodon burunburunni.

17 A bata n ba bɔɲɛ xunbenli,
hɛrin yetɛɛn yi ɲinan n na.

18 N yi fa a fala, n naxa,
“Siimaya mi fa n xa sɔnɔn,
hanma n yigi yi tixi seen naxanye
birin na fata Alatala ra.”

19 N ma ɲaxankatana fe xa rabira i
ma,
n lu na xun xɔn kii naxan yi,

n dabari igen nun se xələn naxanye
sətə.

20 N na n miri ne ma,
n niin yi rafərə.

21 Koni miriyani ito nan fa n bəjəni
alogo n xa yigin sətə:

22 Alatalaa hinanna mi jənanma,
a kininkininna mi a danna liyε.

23 Ala mən xətεma e ma xətən yo xətən.
I ya lannayaan gbo han!

24 N na a falama nən n bəjəni,
n naxa, “Alatala nan n kεen na
nanara, n yigi saxi a yi.”

25 Alatala fan muxun na,
naxan a xaxili tixi a ra,
naxan a fenma.

26 A lan muxun xa Alatalaa kisin
mame maraxarani.

27 A lan adamadiin xa xuru tərəyaan
bun
fələ a foninge waxatin ma.

28 Xa Ala a ragidi a ma,
a lan a yi dəxə a danna sabarini,

29 a yi a xinbi sin a yetagi burunbu-
runni.

Waxatina nde a mən yigin sətəma
nən.

30 A xa a dεen ti a bənbə muxun xa,
a yi wasa yarabin na!

31 Amasətə, Marigin mi a mεma
adamadiine ra han habadan.

32 Hali a tərən nafa e ma,
a kininkinima e ma nən
bayo a hinanna gbo.

33 Alaa jənigen mi a ra,
a xa adamadiine tərə
a yi e jaxankata.

34 Xa muxune yamanan kasorasane
birin yibutuxun,

35 xa kiti kəndən mi sama adamadiin
xa

Kore Xənnə Ala yεε xəri,

36 xa kitisane mi tin muxun xun
mayεngε kitin ε,
Marigin mi na toma ba?

37 Nde nəε fena nde falε,
a yi liga,
xa Marigin mi na feen yamari?

38 Gbalon nun hεrin firinna birin mi
fataxi

Kore Xənnə Ala fala xuiin xan na ba?

39 Nayi, xa muxun bata yulubine liga,
a lu a nii ra,
na kanna xa a mawuga nanfera?

40 En na en sigati kiine rakərəsi,
en yi e fεεfεεε,
en yi xεtε Alatala ma.

41 En Ala maxandi en bəjən ma feu,
en yi en yiine ti Ala xa kore xənnə ma.

42 Yamaan yi Ala maxandi, e naxa,
“Nxu bata i matandi,
nxu yi murutε i ma,
i fan mi tinxi nxu mafeluyε!”

43 “I bata i yetε rabilin xələn na
alo domana, i yi nxu sagatan
i yi faxan ti kininkinintareyani.

44 I bata i yetε luxun kundani
alogo nxə maxandi xuine nama i li.

45 I bata nxu lu
alo jaman kurun na,
alo se kunxina siya gbεtεne tagi.”

46 “Nxu yaxune birin dənι bixi nxu
xili ma han!

47 Fe magaxuxine nun yili gexine nan
tun nxu yεε ra,
e nun kalan nun gbalona.”

48 N yεen xənnə bata rafe yεεgen na
gbalona fe ra
naxan n ma yamaan sətəxi.

49 N yεεgen minima

dan mi naxan na,

n mi matabu sətəma,

50 han Alatala yi a yεε ragodo n ma
keli kore xənnə ma, a n mato.

51 N yεεne n xələma

n na n ma taan sungutunne birin
toma tərəxi.

52 Naxanye n yaxuyama fuyan,
ne bata n sagatan

alo e yi xəliin nan fəxə ra.

53 E bata n jεjεn nagodo yili tilinxin
na,

e yi gεmεne ragodo n xun ma.

54 Igen yi sa n xun ma,

n yi a fala,

n naxa, “N bata lə ayi!”

55 Alatala, n na i xili nɛn yili tilinxin
kui.

56 I bata n gbelegbele xuiin mɛ,
i nama i tunla ba n xili ti xuiin na
malina fe ra.

57 N to i xili, i yi i maso n na
i yi a fala,
i naxa, “I nama gaxu!”

58 Marigina, i bata n xun mayɛngɛ
kitini,
i yi n niin xunba.

59 Alatala, i bata a to,
n ɲaxankataxi kii naxan yi.
N ma kitin sa n xa!

60 I bata a to,
e e gbeen ɲɔxɔma n na kii naxan yi,
e feen naxanye birin yitɔnxi n xili ma.

61 Alatala, i bata e konbi ti xuine mɛ,
e nun e feen naxanye birin yitɔnxi n
xili ma,

62 e falan tima n xili ma,
e n mafala fɛriɲɛn gbɛn!

63 E mato, e nɛma dɔxi,
e nɛma tixi,
n magele feen bata findi e sigi sa
xunna ra.

64 Alatala, e kɛwanle saran e ra,
alo a lan e fe raba kiin ma kii naxan
yi.

65 E bɔɲɛne raxɔdɔxɔ ayi,
i ya dangan yi lu e ma.

66 Alatala, e sagatan i ya xɔlɔni
i yi e raxɔri dunuɲa yi!

4

Yerusalɛn kala fena

1 Ee! Xɛmaan mi fa mayilenma!
Xɛmaan naxan yi fan,
na mi fa yanbanma!
Bɔxɔ bun nafunla naxanye yi
rasariɲanxi Ala xa,
ne bata raxuya ayi kira xunne ra!

2 Siyon kaan naxanye yi yatɛxi dangu
xɛmaan na
hali naxan nun e gbindin binyan lan,
ne bata fa yatɛ fɛɲɛne ra,
naxanye rafalaxi bɛndɛn na,
fɛɲɛ rafalan naxanye rafalaxi!

* **4:3:** Mɛn kaane dangaranfulene yatɛxi dii nga ɲaxine nan na bayo e xɛlɛne bɔxɔn nan fari ma. Na feen mɔn sɛbɛxi Yuba 39.13-18 kui. † **4:6:** Sodoma findixi taan nan na fe ɲaxin yi gbo dɛnaxan yi Ala naxan halagi tɛɛn xɔn. Na feen mɔn sɛbɛxi Dunuɲa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

3 Hali kankone e xijɛn tima e diine xa
e diine yi e xijɛn min,

koni n ma yamaan tan bata lu
alo dii nga ɲaxina,
alo dangaranfulene tonbonni.*

4 Dii futene lɛnna kankanma e dɛ
kankeni ige xɔnla ma.

Diidine donseen maxɔdinma,
koni muxu yo mi se soma e yii.

5 Naxanye yi e baloma donse ɲaxumɛ
fajine ra,

kamɛn nan fa ne halagima taan xɔn.
Naxanye gboxi ɲaxunni,

ne ɲamani yegelenma e yiine ra.

6 N ma yamaan haken gbo dangu
Sodoma kaane† yulubin na.

Na taan halagi sanɲa ma kedenna nin
muxu yo mi a yiin din a ra.

7 En ma kuntigine fatine yi sariɲan
dangu balabalan kɛsɛn na,

e fati kidin yi fixa dangu nɔnɔn na.

E fatin yi mayilenma dangu gɛmɛ
gbeeli fajine ra

e yɛtagine yi tofan
alo gɛmɛ mamiloxi fajine.

8 Koni iki, e yɛtagine fɔrɔ tigenna xa,
e mi fa kolon kirane xɔn.

E kidin nan tun fa bɔlixɛ e xɔnne ma,
e fati kidine fasaxi e ma alo firinne.

9 Muxun naxanye faxaxi yɛngɛni

ne fisa muxune xa
naxanye faxaxi kamɛn na

donse xɔnla naxanye ɲaxankatama,
naxanye doyenma donsetareyani.

10 Gbalon godo n ma yamaan ma
waxatin naxan yi,

hali dii ngane ɲɛnigene to yi fan,
e e diine gan nɛn, e yi e don.

11 Alatala bata a xɔlɔn mayita han a
danna,

a fitinaxin bata yelin a xɔlɔ gbeen
nagodɛ.

A bata tɛɛ gbeen nadɛgɛ Siyon taani
naxan taan ganxi han bɔxɔna.

12 Bɔxɔn mangane nun dunuɲa muxu
yo mi yi laxi a ra

a yaxune nun yɛngɛfane yi nɔɛ soɛ
nɛn

Yerusalen taan so deene ra.
¹³ Na ligaxi taan nabine yulubine nan
 ma fe ra
 e nun a saraxaraline hake ne
 naxanye tinxin muxune faxa taani.
¹⁴ Iki e tununxin nan sigan tima taan
 xun xon alo danxutone.
 Wunla bata e sarijanna kala
 han yii mi fa dinje e dugine ra.
¹⁵ Muxune yi lu sonxoe e famatxon na,
 e naxa, “E masiga nxu ra,
 e tan muxu sarijantarene!
 E masiga, e masiga!
 E nama e yiin din sese ra de!”
 E lu e giye,
 e mi a kolon e sigede.
 Koni hali siya gbetene a falama nen, e
 naxa,
 “E mi noe luyee nxu konni.”
¹⁶ Alatala yeteen bata e raxuya ayi
 a mi fa a joxo luma e xon mumee!
 Nayi, muxu yo mi fa saraxaraline
 binyama,
 muxu yo mi hinanma yamaan fonne
 ra.
¹⁷ Nxu yeene xadan nen nxu mali
 muxu fendeni fuuni.
 Nxu yi tixi nxo kantan tidene yi,
 nxu siyaan mame
 naxan mi yi noe nxu rakise.
¹⁸ Yaxune yi nxu mamelenma nxu
 sigadene birin yi
 alogo nxu nama mini taan xon.
 Nxo dunuja rajanna bata yi maso,
 nxo siimayaan janmatxon nan yi a ra,
 nxu rajanna bata yi fa yati!
¹⁹ Nxu sagatan muxune yi mafura
 singbinna xa kore.
 E nxu kedi nen geya longonne ra,
 e yi doxo nxu ye ra tonbonni.
²⁰ E yi Alatalaa muxu sugandixin†
 suxu
 naxan yi luxi alo nxu niin yetena,
 nxu yi nxu mirixi naxan ma fa fala
 nxu yi noe doxe nen a nininna bun
 siyane ye.
²¹ Edon kaane, e sewa, e naxan,
 e tan naxanye doxi Yusu yamanani.
 Igelengenni ito radanguma e tan fan
 ma nen,

† 4:20: Muxu Sugandixini ito findixi mangan nan na.

e yi a doloxolen min,
 e xun magi a ra,
 e ragenla yi lu.
²² Siyon kaane, e kewanle bata yelin
 sarije e ra.
 E mi fa xalima konyiyani sonon!
 Koni, e tan Edon kaane,
 Ala e haken saranma nen e ra,
 a yi e yulubine ramini kenenni!

5

Isirayila kaane Ala maxandina

¹ Alatala, feen naxan nxu sotoxi,
 i nama jinan na xon.
 I yeen ti,
 i yi a to e nxu rayarabima kii naxan
 yi.
² Nxo kee boxon bata findi xojene
 gbeen na,
 nxo banxine bata lu muxu gbete ye xa.
³ Nxu fafane mi fa be,
 nxu bata findi kiridine ra.
 Nxu ngane bata lu alo kaja gilene.
⁴ Nxu mi fa noe nxo igene minje
 fo nxu a sara,
 hali nxo yegene
 fo nxu xa e sara nen.
⁵ Muxun naxanye nxu toroma,
 ne nxu koee suxi.
 Nxu bata xadan,
 matabu mi nxu xa.
⁶ Nxu nxu yiin tima Misiran yamanan
 nun Asiriya yamanan xa
 alogo nxu xa donseene soto.
⁷ Nxu fafane bata yulubin liga,
 e mi fa be.
 Nxu tan nan fa e haken goronna ton-
 goma.
⁸ Konyine bata findi nxu kanne ra,
 muxu yo mi na naxan nxu be e yii.
⁹ Nxu sayaan nan de,
 nxu na mini donse fendeni
 bayo mafu tiine burunna ra.
¹⁰ Kamen bata nxu suxu
 han nxu fatin yi gan
 alo nxu nema wonson teeni.
¹¹ Nxu yaxune bata fu naxanle
 nun sungutunne ma Siyon taan nun
 Yuda taane yi.
¹² E yeteen bata kuntigine singan,
 e mi binye yo sama fonne ma.

13 Diidine walima se dindeni.
Banxulanne yegene maxalima han e
tagan.

14 Fonne mi fa e malanma taan so
deen na,
diidine fan mi fa sigi sama.

15 Sewan bata nan nxu bɔɔɛni,
nxɔ sumunne bata findi sunun na.

16 Xunna kenla bata ba nxu yii.

Gbalona nxu xa,
bayo nxu bata yulubin liga.

17 Nanara, nxu bɔɔɛn tɔɔxi,
nxu mi fa fefe yigbema.

18 Siyon geyaan bata findi yire
rabɛɛnɛn na
e nun kankone kurudena.

19 Koni, Alatala,
mangan nan i tan na habadan,
i ya mangayaan sɛnbɛn luma nɛn
han mayixɛɛ nun mayixɛɛ.

20 Nanfera i ninanɛ nxu xɔn han
habadan?

I nxu rabɛɛnɛn nxu siin birin yi ba?

21 Alatala, nxu raxɛɛ i ma,
nxu fan yi xɛɛ i ma yati!

Nxu yi kii naxan yi a fɔlɔni,
i mɔn xa nxɔ fe yitɔn na kiini.

22 I bata i mɛ nxu ra ba fefe?

I xɔlɔxi nxu ma han a dangu ayi ba?

Esekiyeli Nabi Esekiyeli Alaa Falan Naxan Sebε

Esekiyeli yi findixi saraxaraliin nan na Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Babilon kaane to Yerusalen suxu yengeni, Esekiyeli fan yi Isirayila muxu suxine ye naxanye xali Babilon taani konyiyani jee keme suulun jee tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. A lixi Daniyeli bata yi xali Babilon taani konyiyani yenge gbetε xon jee solomasεε benun Esekiyeli xa siga. Fayida, Esekiyeli suxun jee naanin joxon danguxina, Ala yi a xili alogo a xa findi a nabiin na. Nayi, Esekiyeli yi lu Alaa falan naliye Isirayila kaa suxine ma naxanye yi xone ra Babilon yamanani konyiyani. A mon yi falana ndee ti lan Yahudiyane ma naxanye lu Yerusalen taani. Na xanbi ra, Yerusalen taan yi halagi yenge gbetε yi, a gan. Yerusalen taan nun Ala Batu Banxin kala xanbini jee keme suulun jee tonge solomasεε e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Esekiyeli yi muxune senbe so falane ti lan na feen ma.

Kitabun yireni ito yitaxunxi doxo de naanin nan na. A singen feene yebama naxanye Isirayila kaane sonne nan yitama e ra, benun yaxune xa Yerusalen rabilin yengeni (Esekiyeli sora 1 han 24). A firinden feene nan yebama Ala naxanye ligama siya xone ra, naxanye Isirayila kaane yanfa, e yi e naxankata (Esekiyeli sora 25 han 32). A saxanden findixi falane nan na naxanye ti Yerusalen kala xanbini yengeni. E findixi yigi sa kawandi falane nan na Isirayila kaane xa (Esekiyeli sora 33 han 39). A naaninden banxin nan ma fe falaxi naxan fama tideni Ala Batu Banxin na, Esekiyeli fe toon ti naxan ma fe yi alo xiyena (Esekiyeli sora 40 han 48).

Esekiyeli fe to wuyaxi ti nen alo xiyena. A mon kawandi wuyaxi

ba nen, a feene liga naxanye findi taxamasenne ra alogo a xa jandin yita muxune ra. A binye gbeen fi nen Ala Batu Banxin ma, koni a mon a yitama muxune ra fa fala a Ala ne a yetε makenεne nen hali Babilon taani (misaala ra Esekiyeli sora 11.16). A naxa a muxun birin kewanla goronna a yetε xun ma (Esekiyeli sora 18). Nayi, a lan birin xa a yetε a dunuja yi gidi kiin masara. Esekiyeli waxatini, Alaa yamaan yi kalaxi yengene xon, koni a a falaxi a yamaan mon fama nen kelideni alo faxa muxune kelima sayani kii naxan yi (Esekiyeli sora 37). Na bunna nen, a mon yamaan naxetema nen e yamanani (Esekiyeli sora 11.14-20 nun 36.1-38).

Ala yi a yetε makenεn

¹ N ma siimayaan jee tonge saxanden kike naaninden xi suulunde loxon, n yi muxu suxine ye Kebari baan de konyiyani waxatin naxan yi, kore xonna yi rabi, n yi fe toone ti keli Ala ma alo xiyene. ² Kiken xii suulunden nan yi a ra, Manga Yoyakin suxun jee suulunden na, ³ Alatala yi falan ti saraxaraliin Busi a dii xemena Esekiyeli xa Kebari baan de Babilon kaane yamanani. Alatala senben godo a ma mena nin.

⁴ N na n yeen nakeli, n yi foye gbeen to keε sogeteden komen foxon binni e nun kunda gbeen nun tee degε gbeena. Kenen gbeen nan yi minima kundani a rabilinni. Teen yi a tagiyani naxan yi mayilenma alo wuren na gbeeli teeni. ⁵ Dalise naanin yi a tagi naxanye yi luxi alo adamadina.

⁶ Anu, yetagi naanin nun gubugubu naanin nan yi e birin ma. ⁷ E sanne yi tinxin, e luxi alo jingen torona, e mon yi mayilenma alo sulan xuruxina. ⁸ Muxu yiin yi e gubugubu naaninne keden kedenna birin bun ma. E naaninne birin yiine yi minixi tongon naaninne birin yi alo e yetagine nun e gubugubune. ⁹ E gubugubu xunne yi daxi e bode ra. E nema yi

sigε, e mi yi e firifirima, koni e birin yi sigama a tinxinna nin. ¹⁰ E birin yεtagi naanin: A singen yi maliga muxun yεtagin na. Yata yεtagin nan yi e naaninna birin ma e yiifanna ma e nun tura yεtagina e naaninna birin ma e kōmenna ma e nun singbin yεtagina e naaninna birin ma. ¹¹ E yεtagine yi na kii nin. E gubugubun firinne ratexi koren binni, ne yi dōxi e bode ra. E gubugubu firinna bonne yi e gbindin yεε maluxunma. ¹² E birin yi sigama a tinxinna nin e yεε ra. Nii Sarijanxin na yi siga denaxan yi, ne yi sigama mēnni, hali e mi e firifiri. ¹³ Na daliseene yi luxi nēn alo tεε wolonna, e yi dεgema alo xaye xidin dεgene. Tεen yi a firifirima daliseene tagi, a mayilenma, galanna minima a yi. ¹⁴ Daliseene gixin yi fama, e xεtε, alo kuyen jin masōxonna.

¹⁵ N to na daliseene to, n yi san digilinxi keden kedenna to e birin ma naxan yi a gima bōxōn ma alo wontoro sanna dalise naaninne dεxōn yεtagi naanin yi naxanye ma. ¹⁶ Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gεmε faɲina. E birin yi maliga. E yi rafalaxi nēn alo san digilinxin kankanxina san digilinxi gbete kui. ¹⁷ E nεma sigε, e yi nōε sigε e fōxō naaninne birin ma nēn hali e mi e firifiri. ¹⁸ E san digilinxi kuixine yi gbo, e magaxu han, yεene yi e san dingilixi kuixine rabilinne birin yi. ¹⁹ Daliseene nεma yi sigε, e sanni itoe fan yi sigama e dεxōn nēn. Xa daliseene yi tuganma bōxōn ma, e sanne fan yi tuganma nēn. ²⁰ Nii Sarijanxin na yi siga denaxan biri ra, daliseene fan yi sigama mēn binna nin, e sanni itoe fan yi te e fōxō ra, bayo daliseene niine yi e sanne fan yi. ²¹ E nεma yi sigε hanma e ti, hanma e tugan bōxōn ma, e sanne fan yi na nan ligama, amasōtō daliseene niine yi e fan yi.

²² Sena nde yi yibandunxi daliseene xun ma naxan nun kore walaxan yi maliga, a yi mayilenma alo balabalan kesena, a yi magaxu han! ²³ Na kore walaxa maligan

bun ma, daliseene birin gubugubu firinne yi tixi e bode xa, firinna bonne yi e gbindin yεε maluxunma. ²⁴ Daliseene nεma yi sigε, n yi e gubugubune xuiin mεma nēn alo ige walanna xuina, hanma Ala Senbe Kanna xuina hanma sofa ganla sōnxō xuina. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nēn.

²⁵ Fala ti xuina nde yi minima nēn kore walaxan fari naxan yi e xun ma. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nēn. ²⁶ Kore walaxan naxan yi e xun ma, manga gbēden yiyana nde yi na fan fari. Na yi mayilenma alo safiri gεmε faɲina, adamadiin maligana nde yi dōxi na manga gbēdeni kore pon! ²⁷ N yi tεε wolonna to a fatin xun binni alo wuren naxan mayilenma, a rabilinxi tεen na. Tεen yiyaan nan yi a labe binni, a yi rabilinxi kenēnyaan na. ²⁸ A nōrōn yi luxi nēn alo sengunna naxan minima kuyen ma tule waxatini. A rabilinna yi yalanxi na kii nin. Alatalaa binyen maligan misaala nan yi a ra. N to a to, n bira, n yεtagin yi lan bōxōn ma, n yi fala ti xuiin mε.

2

Ala yi Esekiyeli xe

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, keli, i ti i sanne xunna, n xa falan ti i xa.” ² A to na fala n xa tun, Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nati n sanne xunna. Naxan yi falan tima n xa, n yi n tuli mati na ra. ³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n tan nan i rasigama Isirayila kaane ma. Siya murutεxin nan ne ra naxanye murutεxi n xili ma. E nun e benbane mōn murutεxi n xili ma han to. ⁴ N ni i rasigama na muxune nan ma naxanye tengbesenxi, e tuli maxōdōxō. I xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ⁵ Xa e a ramε, hanma e mi a ramε, bayo siya murutεxin nan e ra, e a kolonma nēn a nabina nde e ye. ⁶ I tan adamadina, i nama gaxu e yεε ra, i nama gaxu e falane yεε ra. E luma nēn i rabilinni alo ɲanle nun tansinne, alo i dōxi tanle nan fari, koni hali na, i

nama gaxu yama murutexini ito nun e falane yee ra. ⁷ Xa e a rame, i mi a rame, fo i xa n ma falane ti e xa nen, bayo murutedene nan e ra. ⁸ Adamadina, n naxan falama i xa, i tuli mati na ra, i nama findi muruteden na alo yama murutexini ito! I deni bi, i donseen don n naxan soma i yii!”

⁹ N yi yiina nde to yibandunxin n binni, kedi mafilinxina nde a kui. ¹⁰ A yi a yifulun n yetagi, sebenla yi a foxo firinne birin ma. Sunu falane nun mawuga falane nun gballo falane nan yi sebexi a ma.

3

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, naxan i yetagi, na don! Kedi mafilinxini ito don, i sa falan ti Isirayila yamaan xa.” ² Nayi, n yi n deni bi, a yi na kedi mafilinxin naso n de a don xinla ma. ³ A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i dege han i lugo! I kuiin nafe kedi mafilinxini ito ra!” Nayi, n yi a don, a yi jaxun n de alo kumina.

⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, siga Isirayila yamaan fema, i sa n ma falane ti e xa! ⁵ N mi i rasigama yamaan xan fema naxan xui gbeten falama naxan famu raxolo, koni n na i rasigama Isirayila yamaan nan ma. ⁶ N mi i rasigama siya wuyaxine fema naxanye xui gbetene falama naxanye famu raxolo, i yeteen mi naxanye mema. Xa n yi i rasigama ne nan ma nun, e yi e tuli matiyen nen i xuiin na. ⁷ Koni, Isirayila yamaan mi waxi i xuiin name feni, bayo e mi waxi n fan xuiin name feni, amasoto Isirayila yamaan birin tuli maxodoxo, e tengbesen. ⁸ Nayi, n ni i fan yee xodoxoma ayi nen alo e tan, i yi i kankan e yee ra. ⁹ N ni i ye xodoxoma ayi nen dangu dayimun na naxan xodoxo fanyen xa. Na ma, i nama gaxu e yee ra, yama murutexini ito a fe nama i kuisan.”

¹⁰ A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i tuli mati falani itoe birin na ki fajai, n naxanye falama i xa, i yi e ramara i bojeni! ¹¹ Siga i kon kaa muxu suxine fema, xa e a rame, a

fala e xa, hali xa e mi a rame, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’”

¹² Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, n yi sonxo xui gbeena nde me n xanbi ra, naxan a fala, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma a doxodeni!” ¹³ N mon yi daliseene gubugubune xuiin me naxanye yi bonboma e bode ra, e nun san digilinxine xuina, naxanye yi e dexon ma e nun sonxo xui gbeena.

¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, a siga n na. N niin soxolexin yi siga xoleni, bayo Alatala senben yi n fari a xodexen na. ¹⁵ N yi sa so muxu suxine konni, naxanye yi doxi Teli-Abiba yi, Kebari baan de. N yi sa doxo e konni xi solofere, n yigitexi e tagi.

Esekiyeli findi fena kantan muxun na

¹⁶ Xi solofere xanbi ra, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ¹⁸ N na a fala muxu jaxin ma, n naxa, ‘I faxama nen.’ Xa i mi a rakolon, xa i mi falan ti a xa, fa fala a xa xete a kira jaxin foxo ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ¹⁹ Koni, xa i na muxu jaxin nakolon, a mi xete a kewali jaxine nun a kira jaxin foxo ra, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

²⁰ “Xa tinxin muxuna nde fan a xun xanbi so a tinxinyani, a yi tinxintareyaan liga folo, n yi sena nde sa a yee ra naxan a rabire, na kanna faxama nen. I to mi a rakolonxi, a faxama nen a yulubin ma. A tinxinyaan naxan liga, jinan tima nen na xon, a wunla goronna yi lu i tan xun ma. ²¹ Koni i na tinxin muxun nakolon alogo a nama yulubin liga, xa a mi yulubin liga, a kisma nen, i to a rakolonxi, i fan bata i niin natanga na yi.”

Esekiyeli den yi suxu a ra

²² Alatala senben mon yi godo n ma menni. A yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga lanbanni, n sa falan tima i xa

menna nin.” ²³ Nayi, n yi keli, n siga lanbanni, n yi a to a Alatalaa nɔrɔn yi na yi alo n na a to kii naxan yi Kebari baan de. N yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nakeli, n yi ti n sanne xun na. A yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa so i ya banxini, i deen balan i xun ma. ²⁵ I tan adamadina, muxune lutin tima i ra nen, e yi i xidi, i mi fa nɔe minɛ e tagi. ²⁶ N ni i lenna xidima nen i de kankeni, alogo i nama falan ti, i yi e maxadi, hali muxu murutɛxine nan e ra. ²⁷ Koni, n na falan ti i xa, n ni i deen fulunma nen, alogo i xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ Xa naxan waxi a ramɛ feni, na xa a ramɛ. Xa naxan mi waxi a ramɛ feni, na nama a ramɛ, bayo muxu murutɛxine nan e ra.”

4

Yerusalɛn suxu fena yengeni

¹ “Iki, i tan adamadina, bitikidin* tongo i yi a dɔxɔ i yetagi, i yi Yerusalɛn taan sawuran kerɛnden a fari. ² I yi a liga alo ganla na a rabilin yengeni, i yi yire makantanxine ti a rabilinni, i gbingbinne rate taan makantan yinna xɔn,† i daaxadene yitɔn ganle xa taan xili ma, i yenge so seene ti a rabilinni naxanye a so deene kale. ³ Na xanbi ra, i xa tunde dutunna nde tongo i yi a ti yinna misaala ra e nun taan tagi, i yi i yeɛ rafindi a ma. Taan nabilinxin nan na ra yengeni, i tan nan a yengema. Na xa findi taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁴ “Na xanbi ra, i sa i sa i kɔmenna ma, i yetɛɛn yi Isirayila yamaan haken goronna tongo. Fanni i saxi i kɔmenna fari, i e haken goronna tongoma. ⁵ N lɔxɔne yatɛn nagidima i ma nen naxan lanɛe e hakenɛ neene yatɛn ma. Nayi, i Isirayila yamaan haken goronna tongoma nen xi keme saxan xi tonge solomanaaninna

bun ma. ⁶ I na yelin na ra, i mɔn xa i sa i yiifanna fari, i yi Yuda bɔnsɔnna hakenɛ goronna tongo xi tonge naanin, xi keden neɛ keden hakena fe ra. ⁷ I yeɛ rafindi Yerusalɛn sawuran fan ma naxan nabilinxi yengeni, i yi i yiin magenla yibandun a xili ma, i yi nabiya falane ti a xili ma. ⁸ N na i xidima nen alogo i nama nɔ i maxɛɛ i taan yenge feen misaala mayitama waxatin naxan birin yi.”

⁹ “I xa maala nun fundenna nun togen nun murutun nun sansi keɛe gbɛɛye tongo, i yi e birin sa goron kedenna kui, i yi lu e rafale burun na i balon na xi keme saxan e nun xi tonge solomanaaninna bun ma. ¹⁰ I garamu keme firin nan maligama lɔxɔ kedenni i balon na. I na nan donma na waxatin birin yi. ¹¹ I igen litiri keden nan minma lɔxɔ kedenni. I na nan minma na waxatin birin yi. ¹² I na donseen nafalama nen alo funde burun ganma kii naxan yi, koni i a ganma adamadiine gbiin‡ tɛɛn nan na muxune birin yetagi.” ¹³ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane donse haramuxine donma ikii nin siyane ye, n na e kedima naxanye tagi.”

¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! N tan munma n niin naharamu singen de! Keli n dii neɛ waxatin ma han to, n munma sube yifaxin don hanma burunna subene naxan faxaxi. Han to, n munma sube haramuxi yo raso n de singen!” ¹⁵ A yi n yabi, a naxa, “Awa, n bata tin, i xa jinge gbiin tongo muxu gbiin neɛɔni, i yi i ya burun gan na ra.” ¹⁶ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n donseene birin janma nen Yerusalɛn yi. A muxune e lɔxɔ yo lɔxɔ sɔlɔnna maligama nen, e yi a don kɔntɔfinli, e yi e lɔxɔ yo lɔxɔ min igene maliga, na yi e yigitɛɛ. ¹⁷ Nayi, burun nun igen janma nen e yii, e birin yi yigitɛɛ, e lu doyenɛe e hakenɛ fe ra.”

* **4:1:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † **4:2:** Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi na gbingbinne nan xɔn, e taan yenge. ‡ **4:12:** Taan na rabilin yengeni, yegen dasama nen nanara burun gan feen falaxi muxu gbiin tɛɛn na yireni ito yi alo yegena.

5

Ala kelima nen Isirayila xili ma

¹ “I tan adamadina, silanfan xexen tongo,* i yi i xun sexene nun i de xabene bi na ra, i yi e yiliga sikeela kui, i yi e yitaxun dɔxɔ saxanna ra. ² I nɛma Yerusalɛn taan yengɛ feen misaala mayita waxatin naxan yi, na na ɲan, i yi i xunsexene dɔxɔde kedenna gan taani. I yi a dɔxɔ firinden tongo, i yi a bɔnbɔ i ya silanfanna ra taan nabilinni. I yi a dɔxɔde saxanden naxuya ayi foyeni, bayo n tan Isirayila kaane sagatanma nen n ma silanfanna ra. ³ Koni i xunsexɛ dando tongo ne ye, i yi e raxudu i ya domain lenbeni. ⁴ I mɔn xa ndee ba ne fan na, i yi e woli tɛeni. Nayi, tɛen kelima nen mɛnni a Isirayila yamaan birin li.”

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalɛn taan ligama na kii nin, n taan naxan ti siyane tagi, n naxan nabilinxi yamana xɔɲene ra. ⁶ Bayo a muxune bata murutɛ n ma sariyane nun n ma tɔnne bun, e fe ɲaxine yi gbo ayi dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra. Mɛn kaane bata e mɛ n ma sariyane ra, e mi n ma tɔnne suxi.”

⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Bayo ɛ bata findi yamaritarene ra dangu ɛ rabilinna siyane nun yamanane ra, bayo ɛ mi n ma tɔnne nun n ma sariyane suxi, hali ɛ rabilinna siyane sariyane ɛ mi ne suxi.” ⁸ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalɛn kaane, n tan yetɛɛn kelima nen ɛ xili ma! N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen ɛ xili ma siyane birin yetagi. ⁹ N feene ligama nen ɛ ra ɛ kɛwali xɔsixine fe ra, n munma naxanye sifa liga singen, a ɲɔxɔn nun mi fa ligama. ¹⁰ Nanara, fafane e diine donma nen ɛ tagi, diine yi e fafane don. N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen ɛ xili ma, naxanye na lu e nii ra, n yi ne raxuya ayi foyeni.” ¹¹ Nanara, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan habadan Ala,

n bata n kɔlɔ n yetɛni, bayo ɛ bata n ma yire sarijanxin naxɔsi ɛ suxurene birin na e nun ɛ kɛwali xɔsixine, n fan n masigama nen ɛ ra, n mi fa kininkininma ɛ ma, n tan mi fa ɛ muxu yo ratangama. ¹² ɛ yitaxunxin dɔxɔ saxanna ra, kedenna faxama nen fitina furen nun fitina kamɛni taani, a firinden yi faxa silanfanna ra taan fari ma, n yi a saxanden naxuya ayi foyeni, n yi e sagatan silanfanna ra.”

¹³ “Nayi, n ma xɔlɔn ɲanma nen, n yi ba fitinaxi e xili ma, n na yelin n gbeen ɲɔxɛ waxatin naxan yi. E a kolonma nen nayi a n tan Alatala nan falan tixi n sɔbɛɛn yetɛɛn na, amasɔtɔ n bata n ma xɔlɔn birin nagodo e ma han a danna. ¹⁴ N na ɛ konna findima nen taa xɔnna ra ɛ rabilinna siyane naxan nayarabima, dangu muxune birin yi a to. ¹⁵ N fitinaxin na n ma kiti ragidixine rakamali ɛ xili ma n ma xɔlɔni waxatin naxan yi, n yi ɛ maxadi a xɔdɛxɛn na, ɛ rabilinna siyane ɛ makonbima nen, e yi ɛ magele, ɛ findi misaala ra, ɛ fe yi e yigitɛɛ. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹⁶ “N fitina kamɛn nafama nen ɛ xili ma, a yi ɛ halagi, n mɔn yi lu na kamɛn fari sɛ. ɛ donse dɔnxene birin ɲanma nen. ¹⁷ N fitina kamɛn nun sube xɔɲene rafama nen ɛ xili ma, naxanye ɛ diine faxama. Fitina furen nun faxan yi wara ayi ɛ taani, n yi yengɛn nafa ɛ xili ma. N tan Alatala nan falan tixi.”

6

Suxure batune fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yeɛ rafindi Isirayila geyane ma, i nabiya falane ti e xili ma, ³ i naxa, ‘Isirayila kaan naxanye geya yirene yi, ɛ Marigina Alatalaa falan namɛ. Marigina Alatala ito nan falaxi muxune xili ma naxanye dɔxi geya yirene nun yire matexine nun xude dɛɛne nun lanban yirene yi, a naxa: N yengɛn nafama nen ɛ xili ma, n yi ɛ taane kidene raxɔri. ⁴ ɛ saraxa

* 5:1: Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana.

gandene kalama nɛn, ɛ wusulan gandene yi rayensenɲɛ ayi, n yi ɛ faxa ɛ suxurene yɛtagi. ⁵ N na Isirayila kaane binbine luma nɛn biraxi e suxurene yɛtagi, n yi ɛ xɔnne raxuya ayi ɛ saraxa gandene rabilinne yi. ⁶ ɛ na dɔxɔ dɛdɛ yi, ɛ taane raxɔrima nɛn, ɛ taane kidene yi kala, ɛ saraxa gandene yi raxɔri, ɛ suxurene yi kala, e yi ɲan, ɛ wusulan gandene yi rabira, ɛ yii fɔxɔne birin yi lɔ ayi. ⁷ Muxu wuyaxi faxaxin luma nɛn biraxi ɛ tagi. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na. ⁸ Koni n na ɛ tan ndee luma nɛn e nii ra yɛngɛn xanbini, ne yi xuya ayi siyane yɛ yamanane birin yi. ⁹ Nayi, e na xali dɛnaxanye yi siyane yɛ konyiyani, n ma fe rabi-rama nɛn e muxu gixine ma mɛnni, e n nasunu kii naxan yi e yanfanten bɔɲɛne yi, naxanye e masiga n na, e nun e yɛɛn naxanye e rakunfa suxurene xɔn. Nayi, e fe rapaxuma e tan yɛtɛɛn ma nɛn e kɛwali ɲaxine nun e fe xɔsixi rabana fe ra. ¹⁰ E a kolonma nɛn nayi a Alatala nan n na, a n mi falan tixi e xa fuun xan yi, fa fala a n yi gbaloni ito rafama nɛn e xili ma.’ ”

¹¹ “ Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa: I yiin bɔnbɔ, i sannin, i yi a fala, i naxa, “Gbalona!” bayo Isirayila yamaan faxama nɛn silanfanna nun fitina kamɛn nun fitina fureni e fe ɲaxine nun kɛwali xɔsixine fe ra e naxanye birin ligaxi. ¹² Naxanye makuya, ne faxama fitina furen nin. Naxanye maso, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye na lu e nii ra, ne faxama nɛn fitina kamɛni. N sigama nɛn han n ma xɔlɔn danna e xili ma. ¹³ ɛ a kolonma nɛn, a Alatala nan n na, ɛ muxu faxaxine na lu biraxi ɛ suxurene tagi waxatin naxan yi ɛ saraxa gandene rabilinni yire matexine birin fari e nun geyane birin xuntagi, e nun wudi yifɔtɔnxine nun wari gbeene birin bun, ɛ yi wusulan xiri ɲaxumɛne ganma ɛ suxurene xa dɛnaxanye yi. ¹⁴ N na n yiini bandunma nɛn e xili ma, n yi yamanan findi yire rabɛɲinxin na, keli tonbonna ma han Dibila yi, e dɔxɔdene

birin. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

7

Gbalo famatɔna fe

¹ Alatala falani ito nan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi Isirayila kaane xili ma, a naxa,

‘A danna nan fa ito ra!
A danna bata a li yamanan tongon naaninne birin yi!

³ Awa iki, a danna bata a li ɛ ma. N na n ma xɔlɔn nafama nɛn ɛ ma. N na ɛ makitima nɛn lan ɛ sigati kiin ma,

n yi ɛ saran ɛ kɛwali xɔsixine ra.

⁴ N mi kininkininma ɛ ma, n mi ɛ ratangama, amasɔtɔ n na ɛ sigati kiin nun ɛ kɛwali xɔsixine saranma nɛn ɛ ra. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

‘Gbalon fama,
gbalon naxan ɲɔxɔn mi na!

⁶ Feene danna nan na ra!

A danna bata a li!

A kelima nɛn ɛ xili ma! A fama!

⁷ ɛ tan yamanan muxune,

ɛ waxatin bata a li!

Waxati saxin bata a li ɛ ma,

a lɔxɔn bata maso!

Kɔntɔfinla na a ra!

Sɛwa xui mi fa tema geyane fari sɔnɔn!

⁸ Iki, n mi fa buma, n na n ma xɔlɔn nagodo ɛ ma,

n ma bɔɲɛteen sigama nɛn

han a danna ɛ xili ma.

N na ɛ makitima nɛn

lan ɛ sigati kiin ma,

n yi ɛ saran ɛ kɛwali xɔsixine ra.

⁹ N mi kininkininma ɛ ma,

n mi ɛ ratangama,

amasɔtɔ n na ɛ sigati kiin nun ɛ kɛwali xɔsixine saranma nɛn ɛ ra.

Nayi, ɛ a kolonma nɛn

a n tan Alatala,

n tan nan ɛ ɲaxankatama.’ ”

¹⁰ Lɔxɔn bata a li,

a bata a li!

ɛ waxatin bata a li!

Bɔnbɔ ti dunganna bata a mapingi!
Wason bata sabati ayi!

¹¹ Gbalon bata keli,
a findi muxu ɲaxine ɲaxankata dun-
ganna ra.

E sese mi fa luma,
e nafulu mi luma,
e mi fa wuyama ayi,
e nɔrɔ mi fa luma.

¹² Waxatin bata a li,
lɔxɔn bata maso!
Sare soon nama fa sɛwa,
sare matiin nama fa sunu,
bayo xɔlɔ gbeen fama yamaan birin
xili ma.

¹³ Sare matiin naxan matixi,
a mi na sɔtɔma
hali a mɔn lu a nii ra,
bayo fe toon naxan tixi lan yamaan
ma
alo xiyena, na mi kalama,
muxu yo mi a niin natange
masɔtɔ e hakɛne xɔn.

¹⁴ Xɔtaan fema nɛn,
feen birin yi yitɔn,
koni muxu yo mi sigama yɛngɛni
bayo n ma xɔlɔn bata godo yamaan
birin xili ma.

¹⁵ Yɛngɛn taan nabilinma nɛn,
fitina furen nun fitina kamɛn yi so a
yi!

Naxanye burunna ra,
ne yi faxa silanfanna ra.
Naxanye taani,
fitina kamɛn nun fitina furen yi ne
halagi.

¹⁶ Naxanye na e futuxulu,
ne sa e luxunma nɛn geyane fari,
e lu kutunɲe e yɛtɛ hakɛne fe ra
alo ganban naxanye lanbanni.

¹⁷ E birin fangan ɲanma nɛn,
e birin xinbi xudine yi tu ayi,
e lu alo igena.

¹⁸ E e maxidima nɛn kasa bɛnbɛli dug-
ine yi sununi,
kuisanna yi e birin suxu,
e yagi han,
e birin yi e xunne bi sununi.

¹⁹ E e wure gbetine wolima ayi nɛn
kirane xɔn,
e yi e mɛ e xɛmane ra
alo se haramuxina.
Bayo e gbetine nun e xɛmane mi nɔɛ e
xunbɛ Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni.

Ne mi fa e wase,
e mi e raluge,
bayo ne nan e biraxi hakɛni.

²⁰ E bata waso ayi e nafunle xɔn
e yi suxure xɔsixi haramuxine rafala
e ra.

Nanara, n tan Ala ne findima nɛn se
xɔsine ra e xa.

²¹ N na e birin findima nɛn yɛngɛ se
tongoxine ra xɔɲɛne xa,
fuyantenne yi e ba e yii yɛngɛni,
e yi na raxɔsi.

²² N na n xun xanbi soma nɛn e yi,
muxune yi n ma yire kɛndɛna
sariɲanna kala,
mafu tiine yi so a kui,
e yi a sariɲanna kala.

²³ Yɔlɔnxɔnne rafala,
bayo faxan bata wara ayi yamanani,
gbalon yi gbo ayi taani.

²⁴ Siyaan naxanye ɲaxu e birin xa,
n ne rafama nɛn,
e yi e banxine tongo e yii.
N sɛnbɛmane wason ɲanma nɛn,
e yire sariɲanxine sariɲanna yi kala.

²⁵ Kuisan waxatine na fa,
e bɔɲɛ xunbenla fenma nɛn,
koni e mi a tɔɛ!

²⁶ Gbalon sama nɛn gbalon fari,
xibaru ɲaxine yi sa xibaru ɲaxine
fari.

E fe toon maxɔdinma nɛn nabine ma
fata Ala ra,
koni saraxaraline bama nɛn muxune
xaraɲɛ sariyan ma,
fonne fan yi ba maxadin tiyɛ.

²⁷ Mangan sunuma nɛn,
manga diin yi yigitɛgɛ,
yamanan muxune birin yiine yi xu-
ruxurun gaxuni.

N na e sigati kiin saranma nɛn e ra,
n yi e kiti e kiti saxine xɔn,
e yi a kolon a Alatala nan n na.

8

Suxurene Ala Batu Banxini

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin
naxan yi, na ɲɛɛ senninden kike sen-
ninden xi suulunde lɔxɔni, n yi dɔxi n
ma banxini, Yuda bɔnsɔnna fonne yi
dɔxi n yɛtagi, Marigina Alatala sɛnbɛn
yi godo n ma.

² N yi daɲɔxɔna nde to naxan yi ma-
liga tɛɛn na. Dɛnaxan yi luxi alo a tag-
ina han a sanne, tɛɛn yiyaan nan yi na
ra. Keli mɛnna ma mɔn han a xunna,
na yi luxi alo tɛɛn na wuren gbeeli.
³ Dɛnaxan yi luxi alo a yiina, a yi na
yibandun, a yi n suxu n xun sɛxɛn
ma. Alaa Nii Sariɲanxin yi n nate
bɔxɔn nun koren lantagini, a yi n xali
fe tooni fata Ala ra alo xiyena, a siga
n na Yerusalɛn yi Ala Batu Banxin
yinna kui xiin so dɛɛn na naxan yi yɛɛ
rafindixi sogeteden kɔmɛn fɔxɔn ma
suxuren yi dɔxi dɛnaxan yi naxan Ala
raxɔlɔma fata a xanuntenya gbeen na
lan a yamaan ma. ⁴ Isirayilaa Alaa
nɔrɔn yi mɛnni, alo n na a to kii naxan
yi lanbanni.

⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamad-
ina, i yɛɛ rasiga kɔmɛnna binni.” N
yi n yɛɛ rasiga, n yi sa na suxuren
to naxan Ala raxɔlɔma, a dɔxi saraxa
ganden kiraan so dɛɛn kɔmɛn fɔxɔni.
⁶ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina,
i bata a to e naxan ligama, Isirayila
yamaan fe xɔsixi gbeen naxanye lig-
ama be, feen naxanye n masigama n
ma yire sariɲanxin na? Koni i mɔn fe
xɔsixi gbee gbɛtɛye toma nɛn.”

⁷ Nayi, a yi n xali Ala Batu Banxin
yinna so dɛɛn na. N yi yinla nde to
yinna ma. ⁸ Ala yi a fala n xa, a naxa,
“Adamadina, yinla raba yinna ma.”
N yi yinla raba yinna ma, so dɛɛn yi
taran a ma. ⁹ A yi a fala n xa, a naxa,
“So mɛnni, i sa e fe xɔsixi haramux-
ine mato e naxanye ligan be.” ¹⁰ N
yi so, n yi a mato, bubuseene nun
sube xɔsixin sifan birin sawuran yi
na, e nun Isirayila yamana suxurene
birin sawurane yi rafalaxi yinna kui
a kanke yiren birin ma. ¹¹ Isirayila
yamaan fonne muxu tonge solofere
yi tixi na sawurane yɛtagi. Safan ma
dii xɛmɛn Yaasaniya yi ne yɛ. Wusu-
lan gan seen yi suxi e birin yii, wusu-
lanna tutin yi tema han! ¹² A yi a fala
n xa, a naxa, “Adamadina, i bata a
to ba, Isirayila yamaan fonne naxan
ligama dimini? E birin e gbee suxure

batu konko yi. E a falama, e naxa,
‘Alatala mi nxu toma. Alatala bata
yamanan nabɛɲin!’ ” ¹³ A yi a fala n
xa, a naxa, “I mɔn e toma nɛn fe xɔsixi
gbee gbɛtɛye lige.”

¹⁴ A yi n xali Alatalaa banxin so
dɛɛn na kɔmɛn fɔxɔni. Naxanle yi dɔxi
mɛnni naxanye yi Tamusi suxuren
sayaan wugama.* ¹⁵ A yi a fala n xa,
a naxa, “Adamadina, i a toma ba? I
mɔn fe xɔsixi gbɛtɛye toma nɛn nax-
anye dangu itoe ra.”

¹⁶ A yi n xali Alatalaa banxin yinna
kui xiini, Ala Batu Banxin so dɛɛn na,
so dɛɛn palaan nun saraxa ganden
longonna ra. Xɛmɛ mɔxɔɲɛn nun suu-
lun ɲɔxɔn yi mɛnni, e xun xanbi soxi
Alatala Batu Banxini, e yɛɛ rafindixi
sogeteden binna ma. E yi e xinbi
sinma sogen mabinni a batudeni. ¹⁷ A
yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i
feni itoe toma ba? Fe xɔsixini itoe xu-
run ba, Yuda yamaan naxanye ligan
be? Anu, e mɔn yamanan nafema
gbalo feene ra, e yi lu n naxɔlɛ. I
mi e toma wudi yiin masoɛ e ɲɔɛɛn
na e namunne xɔn ba? ¹⁸ Nanara, n
fan e saranma nɛn n ma xɔlɔ gbeeni.
N mi kininkininma e ma, n mi e
ratangama. E n xilima nɛn e xui yi-
texin na, koni n mi n tuli matima e
ra.”

9

Yerusalɛn ratɔrɔn fena

¹ Na xanbi ra, n yi a mɛ a falɛ a
xuini texin na, a naxa, “E tan naxanye
taani ito muxune kɛwanle saranma e
ra, ɛ maso, birin xa a yɛngɛ so seen
tongo taan xili ma.” ² Nayi, n yi xɛmɛ
sennin to fe sa keli faxa ra so dɛɛn
binni naxan yi yɛɛ rafindixi kɔmɛn
fɔxɔn ma. Halagi ti yɛngɛ so seen yi
suxi e birin yii. Xɛmɛna nde yi e tagi
naxan yi maxidixi taa dugini, sɛbeli
ti seene yi singanxi a tagi xidin na.
E yi fa ti saraxa gande sula daxin
dɛxɔn. ³ Isirayilaa Alaa nɔrɔn yi keli
maleka gubugubu kanne sawurane
xun ma, a yi dɛnaxan yi, a yi siga

* **8:14:** Babilɔn kaane nan yi Tamusi batuma. E yi laxi a ra, a alana nde na a ra naxan faxama soge furen na, a niin mɔn yi bira a yi ɲɛmɛn na.

banxin dɛɛn na. Xɛmɛn naxan yi maxidixi taa dugini, sɛbɛli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, ⁴ Alatala yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Dangu Yerusalen taan tagi, i yi taxamasenna sa muxune birin tigi ra naxanye wugama, e kutunma lan fe xɔsixin fe ma Yerusalen kaane naxanye ligama.” ⁵ A yi a fala bonne xa n yɛɛ xɔri, a naxa, “Ɛ tan xa bira a fɔxɔ ra taani, ɛ muxune faxesa, ɛ nama kininkinin, ɛ nama dija muxema!” ⁶ Ɛ fonne nun banxulanne nun sungutunne nun dii jɔrɛne nun jaxanle birin faxesa, ɛ yi e raxɔri. Koni taxamasenna muxun naxanye birin ma, ɛ ne lu na. Ɛ a fɔlɔ n ma yire sarijanxin ma!” E yi a fɔlɔ fonne ma, naxanye yi Ala Batu Banxin yetagi. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ n Batu Banxin naharamu, ɛ yi a yinna kuine rafe muxu faxaxine ra! Ɛ siga!” E yi siga, e sa faxan ti fɔlɔ taani.

⁸ E yi faxan tima waxatin naxan yi, n kedenna nan yi fa luxi mɛnni, n yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Marigina Alatala, i Isirayila muxu dɔnxɛne birin naxɔrima nɛn ba, i to i ya xɔlɔn nagodoma Yerusalen ma?” ⁹ A yi n yabi, a naxa, “Isirayila yamaan nun Yuda yamaan hakɛne gbo han! Yamanan nafexi e muxu faxaxine wunla nan na, taan nafexi tinxintareyaan nan na. Amasɔtɔ e yi a falama nɛn, e naxa, ‘Alatala bata yamanan nabɛjin. Alatala mi fa sese toma.’” ¹⁰ N fan mi fa kininkininma e ma, n mi fa e ratangama. N na e kɛwali jaxine saranma nɛn e ra.” ¹¹ Xɛmɛn naxan yi maxidixi taa dugini, sɛbɛliti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, na yi fa a fala, a naxa, “I n yamarixi naxan ma, n bata na liga.”

10

Ala mɔn yi a yetɛ yita

¹ N yi n yɛɛn nakeli, n yi manga gbɛɛn yiyaan to kore walaxa maligan fari naxan yi maleka gubugubu kanne xun ma. A mayilenma alo

safiri gɛmɛna. ² Xɛmɛn naxan yi maxidixi taa dugini, Ala yi a fala na xa, a naxa, “Sa so san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne labe ra, i yi i yiine rafe tɛɛ wolonne ra, i sa e woli taan xun xɔn.” N yi xɛmɛn to sigɛ mɛnni. ³ Maleka gubugubu kanne yi tixi Ala Batu Banxin dɛxɔn sogeteden yiifari fɔxɔni na muxun yi fama waxatin naxan yi. Kundaan yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin nafexi. ⁴ Alatala nɔrɔn yi keli maleka gubugubu kanne xun ma, a siga Ala Batu Banxin so dɛɛn na. Banxin yi rafe kundaan na, yinna kuiin yi rafe Alatala nɔrɔn kɛnɛnna ra. ⁵ Malekane gubugubune xuiin yi siga minɛ han yinna fari ma xiina. Na yi luxi alo Ala Sɛnbɛ Kanna xuina, a nɛma falan tiyɛ.

⁶ Xɛmɛn naxan yi maxidixi taa dugini, a to na yamari, a naxa, “Tɛɛn tongo san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne tagi,” xɛmɛn yi sa ti san digilinxina nde dɛxɔn alo wontoro sanna. ⁷ Nayi, maleka gubugubu kan keden yi a yiin nasiga tɛɛn ma naxan yi maleka gubugubu kanne longonna ra. A yi tɛɛ wolonne tongo, a yi e sa xɛmɛn yii naxan yi maxidixi taa dugini. Na yi tɛɛ wolonne tongo, a mini. ⁸ Sena nde yi malekane gubugubune bun ma alo muxu yiina.

⁹ N yi a matoma, n yi san digilinxin naanin to maleka gubugubu kan keden kedenne dɛxɔn alo wontoro sanna. Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gɛmɛ fapina. ¹⁰ E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxin kankanxina san digilinxin gbɛtɛ kui. ¹¹ E nɛma sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. Maleka gubugubu kanne yi xun tixi dɛnaxan biri ra, san digilinxine yi sigama mɛn binna nin, hali e mi e firifiri. ¹² Yɛɛne nan yi maleka gubugubu kanne fatin birin ma, e fanna nun e yiine nun e gubugubune birin e nun e san digilinxin naaninne. ¹³ N yi a mɛ e na sanne xilima, a “wuluwunle.”

14 Yetagi naanin nan yi malekane birin ma. A singen yi maligaxi maleka gubugubu kannu yetagin nan na, a firindena, muxu yetagina, a saxandena, yata yetagina, a naanindena, singbin yetagina. 15 Maleka gubugubu kanne yi te. Daliseene nan yi ne ra n naxanye to Kebari baan de. 16 Maleka gubugubu kanne nema yi sigε, e san digilixine fan yi sigama nen e foxo ra. Malekane na yi e gubugubune yite alogo e xa tugan boxon ma, e san digilixine mi yi kelima e dexon. 17 E na yi ti, e sanne fan yi tima nen. E na yi tugan, e sanne fan yi tugan, amasoto niin naxan yi daliseene yi, na yi e fan yi.

Ala naron yi keli a Batu Banxini

18 Alatala naron yi keli Ala Batu Banxin so deen na, a sa ti maleka gubugubu kanne xun ma. 19 Nayi, maleka gubugubu kanne yi e gubugubune yifulun, e tugan boxon ma n yee xori, e san digilixine fan yi te e foxo ra. E yi sa ti Alatalaa banxin yinna so deen na sogeteden binni. Isirayilaa Ala naron yi lu e xun ma kore. 20 Daliseene nan yi e ra n naxanye to Isirayilaa Ala bun ma Kebari baan de, n yi a kolon a maleka gubugubu kanne nan yi e ra. 21 Yetagi naanin nan yi e birin ma, e nun gubugubu naanin. Sena nde yi e birin gubugubune bun ma alo muxu yiina. 22 E yetagine yi maliga daliseene yetagine ra n naxanye to Kebari baan de. E birin yi sigama e yee ra e tininna nin.

11

Yerusalen makitima nen

1 Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a n xali Alatalaa banxin deen na, deen naxan yi yee rafindixi sogeteden ma. N yi muxu maxonen nun suulun to tixi deen na, yamaan yeeratina ndee yi ne ye, Asuru a dii xemen Yaasaniya nun Benayaa dii xemen Pelati. 2 Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a naxa, "Adamadina, muxuni itoe nan fe naxine yitonma, e maxadi

naxin ti taani ito yi. 3 E a falama, e naxa, 'Banxine mi tiye be iki singen! Taan makantan yinna luxi nen alo tundena, en tan namaraxi a kui alo suben tunden kui!' 4 Nanara, Adamadina, nabiya falan ti e xili ma, nabiya falan ti!"

5 Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godon ma. A yi a fala, a n xa falani ito ti, a naxa, "Isirayila yamana, ε luma a fale, ε naxa, 'E Alatala xuiin name,' anu, n na ε miriyaan kolon! 6 E bata faxan ti taani ito yi han kirane bata rafe binbine ra." 7 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, "E faxan naxanye tixi taan xun xon, na faxa muxune nan luxi alo suben naxan namaraxi tundeni, taan nan tunden na koni n fa ε tan kedima a yi nen. 8 E to gaxuxi yengen yee ra, n yengen nan nafama ε xili ma," Marigina Alatalaa falan nan na ra. 9 "N na ε kedima nen taani, n yi ε sa xone sagoni, n yi n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma. 10 E faxama nen silanfanna ra, n yi ε makiti Isirayila boxon danna ra. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na. 11 Taan makantan yinna mi findima tunden na ε tan xa, ε fan mi ramarama a kui alo subena, bayo n na ε makitima nen Isirayila boxon danna ra. 12 Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, ε tan naxanye mi n ma sariyane nun n ma tonne suxi, ε yi bira ε rabilinna siyane namunne foxo ra."

13 Nayi, n yi nabiya falane tima waxatin naxan yi, Benayaa dii xemen Pelati yi faxa. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma, n yi gbelegbele, n naxa, "Ee! Marigina Alatala, i fa Isirayila yama donxen naxorima nen ba?"

Ala man yamaan muxu suxine malanma nen

14 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 15 "Adamadina, naxanye doxi Yerusalen yi, ne a falama i ngaxakedenne xa, i ya denbayaan muxune, Isirayila yamaan naxan birin bata xali konyiyani, e naxa, 'E lu makuyaxi Alatalaa dingiraan na, bayo a boxoni ito fixi nxu tan

nan ma nxu keen na!’ ¹⁶ Na ma, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Hali n to ε rasigaxi siyane ye pon, n yi ε raxuya ayi yamanane yi, n luma nen ε xon menni alo ε yi yire sarijanxini nun.’

¹⁷ Na ma, a fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε malanma nen sa keli siyane ye, n yi ε maxili yamanane yi, ε raxuyaxi ayi denaxanye yi, n yi Isirayila yamanan so ε yii.’ ¹⁸ E mon xetema nen menni, e yi suxurene nun batu se xosixine birin naxori a yi. ¹⁹ N yi xaxili kedenna lu e birin ma, n yi nii nen sa e yi, n baje xodexeyaan ba e yi naxan luxi alo gemena, n yi baje fajin fi e ma ²⁰ alogo e xa n ma tonne nun n ma sariyane suxu. Nayi, e yi findi n ma yamaan na, n findi e Ala ra. ²¹ Koni naxanye kunfaxi e suxurene nun batu se xosixine xon e bajeni, n na kanne kewali jaxine saranma nen e ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²² Maleka gubugubu kanna naxanye nun san digilinxine yi a ra, ne yi e gubugubune yifulun, Isirayila Ala naron yi e xun ma kore. ²³ Alatala naron yi ba taan xun ma, a sa ti geyaan xun ma naxan yi Yerusalem sogeteden binni. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n nate, a xete n na muxu suxine fema Babilon kaane yamanani fe tooni alo xiyena fata Alaa Nii Sarijanxin na. N yi fe toon naxan tima alo xiyena, na yi dan. ²⁵ Alatala feen naxanye birin yita n na, n yi ne birin fala muxu suxine xa.

12

Muxu gbeteeye xalima nen konyiyani

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i dxi yama murutixin nan tagi. E yeen na, alogo e xa seen to, koni e mi a yigema. E tunla na, alogo e xa feen me, koni e mi a famuma, amasoto yama murutixin

nan e ra. ³ Nanara, i tan Adamadina, i ya goronne yiton i a liga alo i sigama konyiyaan nin yanyi tagini yamaan yee xori. Keli be i siga yire gbete yi e yee xori. Waxatina nde, e a kolonma nen a yama murutixin nan e ra. ⁴ I ya goron yitonxine ramini e yee xori yanyin na, i tan yi mini jinbanna ra e yee xori alo naxanye sigama konyiyani. ⁵ Yinla raba yinna ma e yee xori, i yi i ya goronne ramini menna ra, ⁶ i yi e tongo i tungunna ma e yee xori, i yi e xali fitirin ma. I xa i yetagin xunna so alogo i nama yamanan mato, bayo n na i findima nen taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁷ N yamari naxan na, n yi na liga. N yi n ma goronne ramini yanyin na siga konyiyani. Ninbanna ra, n yi yinla raba yinna ma n yin na, n yi n ma goronne ramini fitirin ma, n yi a tongo n tungunna ma e yee xori.

⁸ Xotanni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ “Adamadina, Isirayila yama murutixin mi yi i maxodin ba, fa fala, ‘I nanse ligama?’ ¹⁰ E yabi, fa fala, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nabiya falani ito tixi Yerusalem mangan nun Isirayila yamaan birin nan xili ma naxanye luxi menni.’ ¹¹ A fala e xa, i naxa, ‘N findixi ε rakolon feen taxamasenna nan na. N naxan ligaxi, na nan nakamalima e ma, e yi suxu yengeni, e siga konyiyani.’ ¹² Mangan naxan e ye, na a goronne tongoma nen a tungunna ma fitirin ma, a mini taani. Yinla nan nabama a xa yinna ma, a yi mini menna ra. A yi a yetagin xunna so alogo a nama yamanan mato. ¹³ N na n ma yalaan natima nen a yee ra, a yi a suxu n ma luti ratixin na, n yi a xali Babilon taani, Babilon kaane yamanani, a mi denaxan toma a yeen na,* a yi sa faxa na. ¹⁴ N na a rabilinna muxune birin naxuyama ayi nen e nun a ganle, n yi e sagatan silanfanna ra. ¹⁵ Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na e raxuya ayi siyane

* **12:13:** A falan tima Manga Sedeki suxu feen nan ma. A mi Babilon toma bayo Babilon kaane a yee kalamana nen. Na feen sebexi Mangane Firinden 25.4 nun Yereimi 52.7 kui.

ye e nun yamanane yi. ¹⁶ Koni n muxuna ndee ratangama nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen ma alogo e xa sa e ti e kewali xosixine ra e deni siyane birin xa e na siga denaxanye yi. Nayi, na kanne a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, i nema i degema i xuruxurun, i yi igen min gaxun nun kuisanni. ¹⁹ I a falama nen yamanan muxune xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi lan Yerusalen kaane ma naxanye luxi Isirayila yamanani, a naxa: E degema kuisanna nin, e yi igen min yigitegeni, amasoto e yamanan nun a yi seene birin naxorima nen a muxune gbalone fe ma. ²⁰ Muxune janma nen taane yi, yamanan yi findi yire rabepinxin na. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

Alatalaa falan kamalima nen

²¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ²² “Adamadina, nanfera e sandani ito falama e tagi Isirayila boxon ma, fa fala, ‘Waxatin danguma, koni fe toon naxanye tima alo xiyena, ne sese mi rakamalima.’? ²³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata danna sa sandani ito ra, a mi fa falama Isirayila yi sonon.” ’ Koni a fala e xa, i naxa, ‘Fe toone birin nakamali waxatin bata maso. ²⁴ Fe to fuu yo mi fa falama Isirayila kaane tagi alo xiyena, yiimatone mi fa muxune rafan feene falama e xa wuleni. ²⁵ Bayo n tan Alatala, n falan tima nen, na yi rakamali keden na. E tan yama murutexina, na ligama nen e waxatini. N falan tima nen, n yi a rakamali.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁶ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁷ “Adamadina, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘A fe toon naxan tixi, iki fe mi na ra, a nabiya falan tima lan waxati famatone nan ma naxanye makuya pon!’ ²⁸ Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “N na fala yo ti sonon, na rakamalima nen keden na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

13

Alaa falan wule nabine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, nabiya falan ti Isirayilaa nabine xili ma naxanye nabiya falane tima iki, i yi a fala ne xa naxanye e boje yi feene tun falama, i naxa, ‘E Alatala xuiin name! ³ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalon nabi xaxilitarene xa, naxanye e yete xaxili yi feene falama, anu e mi fe to yo tixi keli Ala ma. ⁴ Isirayila kaane, e nabine luxi nen alo kankone banxi xonne yi! ⁵ E mi e masoxi yinna yire biraxine ra alogo e xa Isirayila yamaan makantan yinna yinle rafaxa, a yi lu tixi yengeni Alatalaa xolon boxoni. ⁶ Wulen nan e fe toone ra, jondi mi e yiimato falane yi. E a falama, e naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na.” Koni Alatala xa mi e xexi. Anu, e wama e falane xa rakamali. ⁷ E fe toon naxanye tima, fe fuun xa mi ne ra ba? E wule falan naxanye tima yiimatoni, wulen xa mi ne ra ba? E a falama, e naxa, “E Alatalaa falan name!” Anu, n mi fala tixi.’ ”

⁸ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo wulen nan e falane nun e fe toone ra, n bata keli e xili ma.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ ‘N senben kelima nen nabine xili ma naxanye fe to fuune tima, e yi wule falane ti yiimatoni. E mi daxode sotoma n ma yamaan malanni, e xinle mi sebema Isirayila kaane xili sebe kedin kui, e mon mi Isirayila yamanan lima. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan na.’ ”

¹⁰ “ ‘E n ma yamaan naloma ayi, e naxa, “Boje xunbenla be,” anu boje xunbeli mi na. Bonne nema yinna tima naxan biramatō a ra, e tan bende fixen nan soma a ma. ¹¹ Nayi, a fala na yinna maso muxune xa, a na yinna birama nen! Tule gbeen fama nen, balabalan kesene yi godo, foye gbeen yi fa. ¹² Yinna na bira, muxune mi e maxodinje nayi ba, fa fala, “E a masoxi bende fixen naxan na, na minen?” ’ ”

13 “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N fitinaxin kala ti foyen nafama nen, n tule gbeen nafa n ma xolo gbeeni, balabalan kesε jaxine yi godo halagi tideni. 14 E bendε fixen soxi yinna naxan ma, n na rabirama nen baxoni, a bunne yi mini kenenni. A na bira, ε fan halagima nen a xon. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na. 15 N sigama nen han n ma xolon danna na yinna xili ma e nun naxanye a masoxi. Nayi, n yi a fala ε xa, n naxa, “Yin mi fa na, nabiin naxanye a masoxi ne fan mi fa na, 16 Isirayila nabiin naxanye yi baje xunbenla fe falama Yerusalen kaane xa e fe to fuune xon, anu baje xunbeli mi yi na! Marigina Alatala falan nan na ra.” ’ ”

17 “Adamadina, i yee rafindi Isirayila yamaan sungutunne ma naxanye e yetε baje yi falane tima nabiya falane ra. Nabiya falane ti e xili ma, 18 i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona ε xa ε tan naxanye yii kae rasone degema, ε yi e so ε yii kaene birin na tirin ti seene ra, ε yi dugine dege naxanye soma muxune yetagine xun na fonne nun dii jorene birin alogo ε xa senben soto e niine ma! E n ma yamaan muxune niin tirinje ba, ε yi ε yetε niine ratanga? 19 E n ma sarjanna rayelefuma n ma yamaan yetagi fundenna yiin ye dandona fe ra hanma buru dungina ndee fe ra. E to wulene falama n ma yamaan xa naxanye mafura wule falane ramε, ε muxune faxama naxanye mi lan e faxa, ε ndee lu e nii ra naxanye yi lan nun e faxa.’ ”

20 “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen ε tirin ti seene xili ma ε muxune suxuma naxanye ra alo xoline. N na e bama nen ε yii, n yi na kanne niine xunba ε naxanye suxuma alo xoline. 21 N na ε dugine bama nen ε yetagine xun na, n yi n ma yamaan xunba ε yii, ε mi fa muxune tirinje ε senbene xon sonon. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na. 22 Bayo ε bata tinxin muxune baje kala ε wulene xon, n

tan mi yi waxi naxanye tɔɔ feni, ε yi muxu jaxine senbe so alogo e nama xete e kira jaxine foxo ra, e yi kisi. 23 Na feene ma, ε mi fa wule fe to yo tima alo xiyena, ε mi fa ε yiimatoma. N na n ma yamaan xunbama nen ε yii. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

14

Isirayila xa a me suxurene ra

1 Isirayila fonna ndee yi fa n fema e fa dɔxo n yetagi. 2 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 3 “Adamadina, suxurene fe bata muxuni itoe baje nɔ. Seen naxan e birama hakeni, e na nan dɔxoma e yetε yee ra. N tinje nayi, e xa n maxodin fena nde ma ba? 4 Nayi, falan ti e xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Suxure feen na Isirayila kaan naxan baje nɔ, a yi seen dɔxo a yetε yee ra naxan a bire hakeni, na xanbi ra a mon yi fa nabiin fema, n tan Alatala yeteen nan na kanna yabima alo a lan a suxure wuyaxine ma kii naxan yi 5 alogo n mon xa Isirayila kaane bajeene soto naxanye birin e mexi n na e suxurene fe ra.” ’ 6 Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E xun xete, ε xete ε suxurene foxo ra, ε me ε kewali xosixine birin na. 7 Xa Isirayila kaana nde hanma xaje naxan dɔxi Isirayila yi, xa na a me n na, suxure feen yi a baje nɔ, a yi seen dɔxo a yetε yee ra naxan a bire hakeni, a mon yi siga nabiin fema alogo a xa n maxodin fena nde ma, nayi, n tan Alatala yeteen nan a yabima. 8 N kelima nen na kanna xili ma, n yi a findi misaala ra, yamaan naxan mafalama. E yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

9 “ ‘Xa nabiin tin muxune yi a ratantan a tan yeteen yi nabiya falan ti na kanna xa, nayi n tan Alatala nan a radinxi tantanni. N na n yiini tema nen a xili ma, n yi a raxori n ma yamana Isirayila kaane ye. 10 E birin nan na haken goronna tongoma, nabiin nun naxan a maxodinxi, ne

firinna birin haken lan. ¹¹ Nayi, Isirayila kaane mi fa e masige n na, e mi fa e yete raxose e yulubine birin xon. Nayi, e findima nen n ma yamaan na, n findi e Ala ra,' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

Muxu yo mi nae yamaan natange Alaa kitin ma

¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹³ "Adamadina, xa yamanana nde tinxintareyaan liga, e n yulubin tongo, xa n na n yiini te a xili ma, n yi donseen nadasa e ma, n fitina kamen nafa e ma, n yi muxune nun xuruseene raxori, ¹⁴ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, ne yi e yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon." Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ "Hanma xa n mon burunna sube xajene radin yamanan ma, e yi diidine birin faxa, yamanan yi findi yire rabejinxin na muxu yo mi fa danguma denaxan yi masoto na sube xajene fe ra, ¹⁶ hali xa na tinxin muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolon n yeteni, ne mi yi nae hali e dii xemene hanma e dii temen natange, koni na muxu saxanne tan tangene nen, yamanan yi findi yire rabejinxin na." Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ "Hanma xa n yengen nafa na yamanan xili ma, xa n na a fala, n naxa, 'Yengen xa dangu yamanan yiren birin yi!' xa n muxune nun e xuruseene raxori menni, ¹⁸ hali xa na tinxi muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolon n yeteni, e mi nae e dii xemene hanma e dii temen natange. E tan nan gbansan tangama." Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁹ "Hanma xa n fitina furen nafa na yamanani, n yi faxan nafa e ma n ma xoloni, alogo muxune nun xuruseene xa raxori, ²⁰ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, n tan habadan Alatala, n bata n kolon n yeteni, e mi nae e dii xemene hanma e dii temen natange. E yete niine nan

tun natange e tinxinyaan xon." Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Amasoto, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, "Hali n to bata n ma kiti xodexe naaninne rasiga Yerusalen xili ma, yengen nun fitina kamen nun burunna sube xajene nun fitina furena, alogo e xa muxune nun xuruseene raxori, ²² hali na birin, muxuna ndee luma nen e nii ra. Xemene nun jaxanla ndee xunna minima ayi nen. E na e sigati kiin nun e kewanle to, na e masabarima nen lan gbaloni itoe birin ma n naxanye rafaxi Yerusalen ma. ²³ E masabarima nen, e na e sigati kiin nun e kewanle to waxatin naxan yi. Nayi, e a kolonma nen a n mi feni itoe rabaxi fuun xan na taan xili ma." Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15

Sandana lan jaxundan binla ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, jaxundan binla yatexi muxune xon dangu wudin bonne ra ba? A yiine tonon gbo dangu faton yi wudin bonne ra ba? ³ I na wudin tonge ba i yi sena nde rafala a ra? I a nde finde bitin wudina nde ra ba, i sena nde xidi a ma? ⁴ A na sa teeni yegen na, teeni yi a xun firinne gan, a fa a tagin suxu, a tonon fa na ba? ⁵ Nayi, xa a tonon mi yi na benun a xa gan waxatin naxan yi, teena a gan xanbini, a fa rafale sena nde ra ba?"

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, "N bata Yerusalen kaane findi se gan daxin na alo n jaxundan binla findixi yegen na faton yi wudin bonne tagi kii naxan yi. ⁷ N kelima nen e xili ma. Hali e to bata yi mini teeni nun, teeni nan fa e halagima. N na keli e xili ma waxatin naxan yi, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ N yamanan findima nen yire rabejinxin na, bayo a muxune bata tinxintareyaan liga," Marigina Alatalaa falan nan na ra.

16

Yerusalen taan misali fena dii rabeninxin ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, Yerusalen kaane kewali xosixine fe fala e xa. ³ A fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi Yerusalen taan xili ma, a naxa: Kanan baxon nan yi i benbane gbeen na, i barixi menna nin. Amarin nan yi i fafe ra, i nga, Xiti kaana.* ⁴ I barixi laxon naxan yi, i xuli fundin mi xaba, i mi maxa alogo i xa sarijan, foxon mi sugusugu i ma, i mi mafilin dugini.†
⁵ Muxu yo mi kininkinin i ma, a yi na fe kedenna nde liga i xa, a yi i ratanga. I woli ayi nen burunna ra i bari laxon, amasoto i rapaxu nen muxune ma.’ ”

⁶ “Koni, n yi danguma i dexon ma, n yi i to i ramaxe i wunli, n yi a fala i xa, n naxa, “Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra! Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra!” ⁷ Na xanbi ra, n yi i rasabati alo sexene burunna ra. N yi i ragbo, i yi koxo, n yi i rayabu ayi, i xipene yi te, i xun sexene yi mini. Koni i ragenla nan mon yi a ra singen.
⁸ Loxona nde, n yi danguma i dexon ma, n yi i mato, n yi a to i bata a li i muxu xanu waxatin ma, n yi n ma domain lenben so i xunna, n yi i ba i ragenla ra, n yi n kolob i xa, n yi layirin xidi en tagi, i yi findi n gbeen na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁹ “N bata i maxa. Wunla naxan yi i ma, n yi na ba i ma, n yi ture xiri jaxumen susan i ma. ¹⁰ N bata i maxidi taa dugi doma saxonxini, n yi kidi sankidin so i sanni, n yi i maraberi ba taa dugi fajini, n dugi fajin nagodo i ma naxan saren xodoxo. ¹¹ N yi i maxidi marayabu se fajine yi, n yi yii rasone so i yiine ra, n yi jeren bira i kae. ¹² N wuredin sa i

joxen na, n yi tunla sone so i tunle ra, n yi manga komoti fajin so i xun na. ¹³ Nayi, i yi maxidi xemaan nun wure gbeti fixen na, taa dugi saxonxin nun dugi sare xodexene yi findi i maraberi baan na. I yi balo murutu fujni fajin nun kumin nun oliwi turen na. I yi tofanje ayi, alo a lan jaxalan mangan ma kii naxan yi. ¹⁴ I xinla yi siyane birin li masoto i ya tofanna ma, bayo i yi rayabu han fata i maxidi se fajine ra, n ni i rayabu naxanye yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁵ “Koni i yi i yigi sa i ya tofanni. I ya xili gbeeyaan yi findi feren na i xa, i findi yalunden na. I yi lu yalunyaan lige dangu muxune birin xon, i findi e gbeen na.† ¹⁶ I bata i ya dugine tongo, i yi suxure kidene rayabu e ra, i yi yalunyaan naba menne yi naxan joxon munma yi liga, anu a joxon mi fa ligama sonon. ¹⁷ N tunla so xema daxin nun wure gbeti fixe daxin naxanye so i yii, i yi ne findi i ya suxure xememane ra, i yi n yanfa, i yalunyaan liga. ¹⁸ I bata i ya taa dugi saxonxine tongo, i yi i ya suxurene maxidi e yi, i yi n ma turen nun n ma wusulanna ba saraxan na e xa. ¹⁹ N donseen naxanye so i yii, murutu fujin nun oliwi turen nun kumina, n yi i baloma naxanye ra, i yi ne ba saraxane ra na suxurene xa alogo e gan xirin xa rafan e ma. I na nan ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁰ “I yi i ya dii xemene nun i ya dii temene tongo, i naxanye bari n xa, i yi e gan saraxan na suxurene xa alogo e xa findi e donseene ra! I mi yi i wasa soe i ya yalunyani ba? ²¹ I bata n ma diine kae raxaba, i yi e gan saraxan na suxurene xa! ²² Anu, i kewali xosixine ligama yalunyani waxatin naxan yi,

* **16:3:** Kanan kaane nan yi doxi Yerusalen yi benun Isirayila bonsonna muxune xa a tongo yengeni. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.6-9 kui. † **16:4:** Ala Yerusalen taan nun a muxune misalima diin nan ma be. Senbe yo mi yi Alaa yamaan xa benun Ala xa a fi e ma. Na xanbi ra, a yi e findi yamana senbemaan na. Na xanbi ra, e mon yi a yanfa suxure batuni. Na nan misaali ito bunna ra. ‡ **16:15:** A suxure batun misalixi yalunyaan nan na be bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi jaxanla nun xemnen tagi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba a tan na, e bata a yanfa nayi alo jaxanla na a xemnen yanfa yalunyaan xon.

i mi i miri i ya dii j̄ɔɛyaan waxatin ma, i ragenla yi a ra waxatin naxan yi, i yi i ramaxama i wunli waxatin naxan yi.’ ”

²³ “Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Gbalona! Gbalona ε xa, bayo ε yelin xanbini na fe j̄axine birin ligε ²⁴ ε bata gbingbinna rafala kiden na, ε yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi. ²⁵ ε bata yire matexine rafala kidene ra taan kira xunne birin na. ε yi ε tofanna findi fe x̄sixin na, ε yi ε fatin lu dangu muxune birin sagoni, ε yalunya feene yi siga gboε ayi. ²⁶ ε bata yalunyaan liga Misiran kaane x̄n, ε d̄ox̄o bode fati fajine, ε yi ε yalunyaan nadangu ayi, ε yi n nax̄o. ²⁷ Nayi, n yi keli ε xili ma, n yi nde ba ε b̄ox̄n na, n yi ε sa ε yaxu kunfadene sagoni, Filisitine taane, naxanye yati yi yagixi ε yagitareya k̄ewanle ra. ²⁸ Koni ε m̄n yi yalunyaan naba Asiriya kaane x̄n, bayo ε munma yi wasa singen yalunyaan na, anu, hali na, ε mi wasa. ²⁹ Nayi, ε yi ε yalunyaan nadangu ayi, ε Babil̄n kaane sa a fari, naxanye findixi yulane ra, anu, na fan mi ε wasa.’ ”

³⁰ “Nayi, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E yugon kobi de, ε to bata feni itoe birin liga, naxanye findixi yalunde j̄axalan gbeen k̄ewanle ra! ³¹ Anu, ε to gbingbinna rafala kira xunne birin na, ε yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi, ε mi yi luxi alo yalundena, bayo ε mi yi gbetin nasuxuma ε yangane ra. ³² ε tan luxi n̄n alo j̄axalan yalunxin naxan x̄mε gbeteye rafisama a x̄m̄n yet̄̄en xa a mi naxanye kolon. ³³ Yalunde j̄axanle birin sena nde rasuxuma e yangane yii. Koni ε tan luxi n̄n alo j̄axanla na a yangane ki alogo e xa fa, sa keli yiren birin yi, ε yi kafu. ³⁴ ε yalunyaan nun j̄axanla bonne yalunyaan keden mi a ra. Muxu yo mi a gima ε f̄ox̄o ra ε kisena a yii. ε tan nan ε yangane kima, se mi so ε yii.’ ”

³⁵ “Nanara, i tan naxan luxi alo yalunde j̄axanla, i tuli mati Alatala

fala xuiin na! ³⁶ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo i bata i ya nafunle birin yikala, bayo i bata i ragenla lu i ya yalunyaan x̄n i yangane yii e nun i ya suxurene nun i ya fe x̄sixin birin, i yi i ya diine wunla ba saraxan na e xa, ³⁷ na ma, n na ε nun i yangane birin malanma n̄n yire kedenni, naxanye yi rafan i ma e nun naxanye yi rapaxu i ma, n na e birin malanma n̄n i xili ma, n yi i rageli, e birin yi i ragenla to. ³⁸ N na i kitima n̄n alo a lan yalunde j̄axanle nun muxu faxane ma kii naxan yi. N yi i wunla ramini n ma x̄o gbeen nun n ma xanuntenyaan kalan x̄x̄o. ³⁹ N na i sama n̄n i yangane sagoni, e yi i ya kide gbingbinne nun i ya suxure batude matexine kala, e yi i ya dugine ba i ma, e yi i rayabu se fajine tongo, e yi i ragenla lu. ⁴⁰ E yi yamaan nadin i ma, e yi i maḡo, e yi i mas̄o silanfanna ra, ⁴¹ e yi t̄̄en so i ya banxine ra, e yi i makiti j̄axalan wuyaxi yetagi. N danna sama n̄n i ya yalunyaan na, i mi fa i yangane saranna fiye s̄n̄n! ⁴² N sigama n̄n han n ma x̄o danna i xili ma, n ma xanuntenyaan kalan x̄x̄o. ⁴³ N na i k̄ewali j̄axine saranma n̄n i ra, bayo i mi i xaxili luxi i ya dii m̄s̄yaan waxatina fe ma, i yi n nax̄o feni itoe birin x̄n. I mi yagitareyaan xan saxi i k̄ewali x̄sixin gbeteye fari ba?” Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁴ “ ‘Nayi, sandasane birin sandani ito falama n̄n i ma, e naxa, “Dii t̄̄m̄n fama a nga nan ma.” ⁴⁵ I ngaa dii t̄̄m̄n nan i ra yati, naxan a x̄m̄n napaxuxi e nun a diine. ε nun i ngaxakeden j̄axalanmane birin keden, naxanye e x̄m̄ne nun e diine rapaxuxi. Xiti kaan nan yi i nga ra, Amurin nan yi i fafe ra. ⁴⁶ I tada j̄axalanmaan naxan yi d̄ox̄i i k̄m̄na ma, na findixi Samari taan nan na e nun a muxune. I xunyen j̄axalanmaan naxan yi d̄ox̄i

i yifanna ma, Sodoma taan§ nan na ra e nun a muxune. ⁴⁷ I bira nen e kirane fəxə ra yati, i fan yi e raliga e kəwali xəsixine yi, koni i mi danxi na ma gbansan, i tan sigati kiin yi yaxu ayi dangu e tan gbeen na i ya feene birin yi. ⁴⁸ Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni, ε nun i ya muxune naxan ligaxi, i ngaxakeden yaxalanmaan Sodoma nun a muxune mi na sifan ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁹ “ ‘I ngaxakeden yaxalanmaan Sodoma taan hakeni itoe nan ligaxi: A muxune yi waso ayi, e to yi herini, kontofili mi yi e ma. E mi yi yiigelitəne nun tərə muxune malima. ⁵⁰ E yi e yete yigboma, e fe xəsixine liga n yetagi. N to na to, n yi e raxəri! ⁵¹ Samari taan muxune mi i yulubin tagiin yatin ligaxi. I bata fe xəsixine liga naxanye dangu e gbeene ra pon, han i ngaxakeden yaxalanmane Sodoma taan nun Samari taan muxune yi lu alo tinxin muxune, xa e yulubine sa i gbeene ma. ⁵² I tan naxan yi i ngaxakeden yaxalanmane yalagima, iki, i fan ma yalagin waxatin bata a li, masətə i yulubine xən, i yete raxəsixi naxanye xən dangu e tan na, naxanye a ligaxi e tinxinɲe ayi dangu i tan na. I fan yagima nen, i yi rayarabi, bayo i bata i ngaxakedenne lu alo tinxin muxune, e na sa i ma.’ ”

⁵³ “ ‘N mən Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune rasabati ma nen, e nun ε tan fan e xən ma ⁵⁴ alogo i xa rayarabi, i yagi lan i kəwanle birin ma, naxanye e rawəkilexi. ⁵⁵ I ngaxakeden yaxalanmane, Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune mən xetema nen e kii fonni, i fan nun i ya muxune yi xete ε kii singeni. ⁵⁶ I yi i wasoma waxatin naxan yi, i mi yi fala yaxine tima Sodoma taan xili ma

ba, ⁵⁷ benun i ya yaxuyaan xa kolon waxatin naxan yi. Iki, Arami kaane nun e rabilinna muxune nun Filisiti muxun naxanye i rabilinni, ne fa i tan nan makonbima, e i rapaxu. ⁵⁸ I fa i ya yagitareyaan nun i kəwali xəsixine saranna nan sətəma iki,’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵⁹ “Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N na a ligama i ra nen alo a lan i ma kii naxan yi, i tan naxan mi n kələ xuiin yatexi, i yi layirin kala. ⁶⁰ Koni, n na n xaxili luma nen layirin xən, n naxan xidi en tagi i dii mese waxatini, n yi habadan layirin xidi en tagi.* ⁶¹ I kəwanle fe rabirama i ma nen, i yi yagi, i na i tada yaxalanmane nun i xunye yaxalanmane rasene waxatin naxan yi, n yi e so i yii i ya dii temene ra, hali e to mi fataxi layirin na n naxan xidixi en tagi. ⁶² N na n ma layirin xidima nen en tagi, nayi, i a kolonma nen a Alatala nan n na, ⁶³ alogo i ya fe yaxine xa rabira i ma, i yi yagi, i deen yi suxu i ra i ya yagini, n na i yulubine birin xafari waxatin naxan yi, i naxanye birin ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

17

Singbin firinne nun manpa binla fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, misaala nde fala, sandana nde sa Isirayila yamaan xa. ³ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Singbinna nde yi na nun naxan gbo,* a gubugubune kuya, a xabene kuya, e yi maɲingixi. Na singbinna yi siga Liban yamanani, a sa dəxə suman binla nde kondeni. ⁴ Wudi yiin naxan mate a birin xa,

§ 16:46: Ala Sodoma taan halagi nen teen na a muxune yulubine fe ra. Na feen seɓexi Dunuɲa Fəlon 19.1-29 kui. * 16:60: Marigi Yesu layirin naxan xidi e nun denkeleya yamaan tagi, na nan habadan layirini ito rakamalin na. Na feen seɓexi mən Esekiyeli 37.26 nun Esayi 55.3 nun Yeremi 32.40 nun Matiyu 26.28 kui. * 17:3: Singbinni ito findixi Babilən mangan Nebukadanesari misaala nan na naxan Yerusalən tongo yengeni. Na feen seɓexi Mangane Firinden 24.12-16 kui.

a yi na bolon,
 a siga a ra yula yamana nde yi,
 a sa a dɔxɔ yulane taani.†
 5 Na xanbi ra, a mɔn yi Isirayila ya-
 manan sansi gbete tongo,
 a sa a si sansi xari mafedena nde yi
 ige gbeen de alo wudi fajina igen
 naxan ma.‡
 6 Na sansiin yi gbo,
 a yi findi manpa bili sabatixin na,
 koni a mi yi kuya,
 a yiine yi tixi singbinna binni,
 koni a salenne yi lu a bun ma.
 A yi kɔxɔ,
 a yi lu a yiine ramine,
 a yifɔtɔn.
 7 Koni singbin gbee gbete mɔn yi na
 nun,§
 naxan gubugubune yi kuya,
 a xabene gbo.
 Na manpa binla* yi a yibandun a
 binni
 e nun a salenne,
 a yi a yiine yibandun a binni
 alogo a xa a ige sa.
 8 Anu a yi sixi bɔxɔ fajin nin ige gbeen
 de
 alogo a xa a yiine ramini,
 a yi bogi,
 a yi findi manpa bili fajin na.” ’ ”
 9 “A fala e xa, i naxa, ‘Marigina
 Alatala ito nan falaxi, a naxa:
 A sabate ba?
 Singbin singen mi a binla tale ba,
 a yi a bogine bolon,
 alogo a xa xara,
 a sonle birin yi lisi a ra?
 Nayi, a mako mi fanga gbeen ma,
 a mako mi muxu wuyaxi ma
 naxan a tale a jan na fefe!
 10 A yi bitinxi a fajin na,
 koni iki a nɔe sabate ba?
 Sogeteden foyen na fa,
 na a xarama nen fefe!

A yi bitinxi bɔxɔni denaxan yi,
 a yi xara mɛnni.’ ”

Sandan bunna

11 Alatala yi falan ti n xa, a
 naxa, 12 “Nba, yama murutɛxini ito
 maxɔdin iki, i naxa, ‘E mi na sandan
 bunna kolon ba?’ A fala e xa, i naxa,
 ‘Babilɔn mangan bata siga Yerusalɛn
 yi, a sa mangan nun a kuntigine
 suxu, a e xali Babilɔn taani. 13 A
 yi muxuna nde sugandi mangane
 bɔnsɔnna muxune ye, a yi layirin xidi
 e tagi, a yi na kanna rakɔlɔ. A mɔn
 yi yamanan yɛɛratine xali konyiyani
 14 alogo yamanan xa lu nɔɔn bun ma,
 a nama fa senben sɔtɔ sɔnɔn, a yi na
 layirin suxu, alogo e nama halagi.
 15 Koni na manga nenɛn bata murute
 a xili ma, a yi a xerane rasiga Misiran
 yamanani alogo e xa sa soone nun
 sofa gali gbeen so a yii. Muxun naxan
 na ligaxi, na fe sɔnɔye ba? Na kanna a
 futuxule Babilɔn mangan bun ba? A
 to layirin kala, a mi nɔe a futuxule a
 bun sese ma!’ ”

16 Marigina Alatalaa falan ni ito
 ra, a naxa, “Habadan Ala nan n
 na, n bata n kɔlɔ n yeteni! Yuda
 mangani ito faxama Babilɔn man-
 gana yamanan nin, naxan a findixi
 mangan na. Amasɔtɔ a bata a kɔlɔ
 xuiin kala, a mi layirin nakamalixi e
 tagi. 17 Misiran mangan mi nɔe a xun
 mayenge hali e nun a gali senbemaan
 nun a sofa wuyaxine. Babilɔn kaane
 gbingbinne ratema nen taan makan-
 tan yinna xɔn e yi taan yenge e muxu
 wuyaxi faxa. 18 Bayo, Yuda mangan
 bata a me a kɔlɔ xuiin na, a yi layirin
 kala. A to a kɔlɔ, a yi na feene birin
 liga, a mi a futuxule a bun mumɛ!”
 19 Nanara, Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa, “Habadan Ala nan n
 na, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala a

† 17:4: Nebukadanesari siga nen Yuda mangan Yoyakin na Babilɔn taani yulane wuya denaxan yi. Nayi, wudi yii matexin findixi Yuda mangan nan na. Wudin yetɛn findixi Dawuda yixetene nan na. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui. ‡ 17:5: Sansi gbete findixi Yuda mangan Sedeki misaala nan na, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ mangan na Yoyakin jɔxɔni. A mɔn yi murute Babilɔn mangan ma, a yi suxu yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.17 kui. § 17:7: Singbin gbee gbete findixi Misiran yamanan mangan nan na. Yuda mangan Sedeki yi Misiran mangan mafanma a xa a mali Babilɔn yamanan yengedeni. Na feen sebexi Yereimi 37.7-8 nun 44.30 kui. * 17:7: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

mexi a kəlo xuiin na n tan nan yetagi, a n ma layirin nan kalaxi. Nayi, n na a kəwali jaxine saranma nən a ra. ²⁰ N na n ma yalaan soma nən a xun na, a yi a suxu n ma lutin na, n yi a xali Babilon yi, n yi sa a makiti menni lan a tinxintareyaan ma a naxan liga n na. ²¹ A sofa gixine birin faxama nən silanfanna ra, naxanye na lu e nii ra, ne yi xuya ayi yiren birin yi. Nayi, ε a kolonma nən a n tan Alatala nan falan tixi.”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan yeteen nan suman wudin konde yi yiina nde tongoma, n yeteen yi sa a bitin geya gbee matexina nde xun tagi. ²³ N sa a bitinma geyaan nan fari naxan mate Isirayila yamanani, a yi a yiine ramini, a yi bogi, a findi suman bili fajin na. Xəliin sifan birin e tēen sama nən a yi, e lu a yiine nininna bun. ²⁴ Nayi, burunna wudine birin a kolonma nən, a n tan Alatala nan wudi matexin nabirama, n yi a magodoxini te. N wudi xinden xara, n yi wudi xaren maringi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nən.”

18

Ala birin kitima a kəwanla xən

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Nanfera ε xetema sandani ito ma Isirayila yamanani, ε naxa, Fafane bata jaxundan xindene don, koni e diine nan jinye ramuluxunxi.*”

³ “Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kəlo n yeteni, ε mi fa xetema sandani ito ma sənən Isirayila yamanani! ⁴ N tan nan gbee adamadiine birin niin na, diin nun a fafana, n gbeen nan e firinna birin na. Naxan na yulubin tongo, na nan faxama.”

⁵ “Xa a sa a li, muxuna nde tinxin, a kiti kəndən nun tinxinyaan ligama, ⁶ a mi donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a mi a xaxili tixi Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena jaxanla rakunfama, a mi a

masoma jaxanla ra a nēma a kike wanli waxatin naxan yi, ⁷ a mi muxe jaxankatama, a tolimaan naxetema a kanna ma, a mi mujan tima, a donseen soma kamətəne yii, marabenna naxan ma, a dugin so na yii, ⁸ a mi tənə sama donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tənə gbeen fenma muxune ra, a tinxintareyaan matanga, a kiti kəndən sama muxune tagi, ⁹ a n ma tənne nun n ma sariyane suxuma lannayani. Awa, tinxin muxun nan na kanna ra. Na kanna luma nən a nii ra.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “Koni xa na kanna diina nde bari, na yi findi mafu tiin na, a faxan ti hanma a yi na fena nde liga a ngaxakedenna nde ra, ¹¹ hali diin fafe mi feni itoe sese ligaxi, xa a diin donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a bodena jaxanla rakunfama, ¹² a jaxu yiigelitəne nun tənə muxune ra, a mujan tima, a mi muxune tolimaan naxetema e ma. A xaxili tixi suxurene nan na, a fe xəsixine ligama, ¹³ a donla soma, a tənən sa a fari, a tənən gbeen fenma muxune ra. Na kanna luyε a nii ra ba? En-εn de! A mi luyε a nii ra. A to bata fe xəsixini itoe liga, yamaan na kanna faxama nən. A tan nan a yetε faxa feen nagidixi.”

¹⁴ “Koni xa a sa a li, na fan yi diina nde bari, na diin yi a fafe to yulubini itoe birin ligε, koni, hali a to bata e to, a mi na fe sifan liga, ¹⁵ a mi donse ralixine don kidene yi geyane fari, a mi a xaxili ti Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena jaxanla rakunfa, ¹⁶ a mi jaxu muxu yo ra, a mi tolimaan nasuxuma donle fe ra, a mi muja ti, a donseen so kamətəne yii, a dugin so muxune yii marabenna naxanye ma, ¹⁷ a tinxintareyaan matanga, a mi tənən sa donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tənə gbeen fen muxune ra, a n ma sariyane nun n ma tənne suxu, na kanna mi faxε a fafe hakene fe ra de! A luma nən a nii ra. ¹⁸ A fafe nan muxune jaxankata, a yi a ngaxakedenna muja. Naxan mi fan,

* **18:2:** Na feen mən sebexi Yeremi 31.29 kui.

a na liga a yamaan ye. Nayi, na nan yati faxama a hakene fe ra.”

¹⁹ “Anu, ε n maxodinma, ε naxa, ‘Nanfera fafan haken goronna mi luma a diin xun ma?’ Bayo a diin bata kiti kenden nun tinxinyaan liga, a yi n ma tonne birin suxu. A yati luma nen a nii ra. ²⁰ Naxan na yulubin liga, na nan faxama. Diin mi a fafana haken goronna tonge, fafan fan mi a diin haken goronna tonge. Tinxin muxuna tinxinna saranna fima a tan nan ma, muxu jaxin fan ma jaxuyaan yi saran a ra.”

²¹ “Koni, xa muxu jaxin xete a yulubine birin foxo ra, a naxanye ligaxi, xa a n ma tonne birin suxu, a kiti kenden nun tinxinyaan liga, a luma nen a nii ra. A mi faxama. ²² A yulubin naxanye birin ligaxi, jinan tima nen ne birin xon. A luma nen a nii ra a tinxinyana fe ra, a naxan ligaxi. ²³ Muxu jaxin na faxesa, na nan n nasewama ba? A na xete a kewanle foxo ra, a yi kisi, na nan n nasewama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²⁴ “Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan foxo ra, a yi tinxintareyaan liga folo, a yi na fe xosixine liga muxu jaxin naxanye ligama, na kanna luye a nii ra ba? A tinxinyana fe mi fa rabirama muxune ma sonon, a naxan liga. A faxama nen a tinxintareyaan nun a yulubine fe ra a naxanye ligaxi.”

²⁵ “Anu, ε a falama, ε naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Isirayila yamana, iki ε tuli mati! N ma kiraan nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba? ²⁶ Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan foxo ra, a yi tinxintareyaan liga, a faxama nen. A faxama nen bayo a bata tinxintareyaan liga. ²⁷ Xa muxu jaxin xete a fe jaxin foxo ra, a bata naxan liga, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga, a niin nakisima nen. ²⁸ Xa a na feene yeε to, a xete a murute feene birin foxo ra, a naxanye ligaxi, a luma nen a nii ra, a mi faxama. ²⁹ Anu,

Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Isirayila yamana, n ma kirane nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba?”

³⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, Isirayila yamana, n na ε birin makitima nen ε kewanle xon. E xun xete, ε xun xanbi so ε murute feene yi alogo sese nama ε bira hakeni. ³¹ E me ε murute feene birin na ε naxanye ligama, ε boje nenene soto, nii neneni yi sa ε yi. Isirayila yamana, nanfera ε tinma ε xa halagi? ³² Muxun na faxesa, na mi n nasewama. Nayi, ε xun xete, ε yi lu ε nii ra!” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

19

Sunu sigina lan mangane ma

¹ Ala nan a falaxi a n xa sunu sigini ito sa Isirayila kuntigine xa fa fala,

² “I nga findixi yata gile kenden nan na yatane tagi.

A yi saxi yata senbemanen nan tagi a diine maxurudeni.

³ A yi a dii xeme keden maxuru* naxan findi yata xeme senbemaan na. A yi fatan a se suxine yiboe, a yi muxune fan donma.

⁴ Siyane yi a xinla me, e yi sa a suxu yinla ra, e wuren bira a joeni, e yi siga a ra Misiran yamanani.

⁵ Yata gilen to a kolon, a a yi a diin legedenma fuun nin, a yigi mi yi fa a ma, a yi a dii gbeten sugandi, a yi na fan findi yata xeme senbemaan na.†

⁶ A yi a masigama yatane tagi, bayo a yi findixi yata xeme senbemaan nan na.

A yi fatan a se suxuni boe, a yi muxune fan donma,

⁷ a fu e kapa gilene ma, a yi e taane findi yire rabenjine ra. Yamanan muxune birin yi yilanyilan a wurundun xuiin ma.

⁸ A rabilinna siyane yi keli a xili ma

* **19:3:** Yata xeme senbemani ito findixi Manga Yehowaxasi nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 23.31-34 kui. † **19:5:** Yata xeme senbemani ito findixi Yuda mangan Yoyakin nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 24.15 kui.

yiren birin yi,
 e yi yalaan nati a yεε ra,
 e yi a suxu yinla ra.
⁹ E yi wuren bira a nɔɛni,
 e yi a balan wure sansanna kui,
 e yi siga a ra Babilɔn mangan fεma,
 e yi a sa kasoon na
 alogo a wurundun xuiin nama fa mε
 sɔnɔn Isirayila geyane fari.”

Sunu sigina lan manpa binla ma

¹⁰ “I nga yi luxi nɛn
 alo manpa binla a yi tixi igen nan dε.
 A yi bogixi,
 a yifɔtɔnxi bayo igen yi gbo.
¹¹ A yiine yi sabatixi,
 e yi nɔε rafalε mangaya taxamaseri
 dunganne ra nɛn.
 A yi tixi wudine xun ma,
 a kuya wudine birin xa
 a yiine fan yi wuya.
¹² Koni a tala nɛn xɔlɔni,
 a rawoli ayi bɔxɔni.
 Sogeteden foyen yi a bogine xara
 a yii faɓine yi ba a ma,
 e xara, tεen yi e gan.
¹³ Iki, a fa tixi tonbonna nin bɔxɔ
 xareni
 min xɔnla dɛnaxan yi.
¹⁴ Tεen bata a yiine li,
 a yi a dεene nun a bogine gan.
 A yii sabatixi yo mi fa a ma sɔnɔn,
 naxan nɔε rafalε manga dunganna
 ra.”
 Sunu sigin nan na ra naxan daxa a sa
 alo wuga sigine lan e xa sa kii naxan
 yi.

20

Isirayila murutε fena Ala ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin
 naxan yi, na nεε solofereden kike
 suulunden xi fude lɔxɔni, Isirayila
 yamaan fonna ndee yi fa Alatala
 maxɔdindeni. E dɔxɔ n yεtagi.
² Nayi, Alatala yi falan ti n xa, a
 naxa, ³ “Adamadina, falan ti Isirayila
 yamaan fonne xa, i naxa: Marigina
 Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E faxi
 n maxɔdinden nin ba? Habadan Ala
 nan n na, n bata n kɔlɔ n yεteni! N mi
 tinɓε mumε ε yi n maxɔdin,’ Marigina
 Alatalaa falan nan na ra.”

⁴ “I e makite nɛn ba? Adamadina,
 i e makite? Nayi, e benbane kεwali
 xɔsixine yita e ra! ⁵ A fala e xa, i
 naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa: N na Isirayila sugandi lɔxɔn
 naxan yi, n na n kɔlɔ nɛn n yiini texin
 na Yaxuba yixεtene xa, n yi n yεte yita
 e ra Misiran yamanani, n yi n kɔlɔ e xa
 n yiini texin na, fa fala Alatala nan n
 na, ε Ala. ⁶ Na lɔxɔni, n na n kɔlɔ nɛn e
 xa n yiini texin na, a n na e raminima
 nɛn Misiran yamanani, n siga e ra
 yamanani n naxan fenxi e xa, nɔnɔn
 nun kumin gbo yamanan naxan yi,
 naxan fan yamanane birin xa. ⁷ Nayi,
 n yi a fala e xa, n naxa, ‘E birin
 xa ε mε suxurene ra naxanye ε yεε
 rakunfama! E nama ε yεte raharamu
 Misiran suxurene xɔn! Alatala nan n
 na, ε Ala.’ ”

⁸ “ ‘Koni e bata murutε n xili ma,
 e mi tinxi n xuiin name feni. E mi
 tinxi e mε e suxurene ra naxanye e
 yεε rakunfama. E mi Misiran sux-
 urene beɓinxi. Nayi, a xɔnla yi n
 suxu n xa n ma xɔlɔn nagodo e ma,
 n ma xɔlɔn yi siga han a danna e
 xili ma Misiran yamanani. ⁹ Koni n
 mi na ligaxi n xinla fe ra, alogo n
 xinla nama rayelefu siyane yε e dɔxi
 naxanye tagi, n na n yεte makenɛn
 Isirayila yamaan xa naxanye yεε xɔri,
 n to e ramini Misiran yamanani.’ ”

¹⁰ “ ‘N yi e ramini Misiran yi, n siga
 e ra tonbonni. ¹¹ N yi n ma tɔnne so
 e yii, n yi e rakolon n ma sariyane ra,
 bayo naxan na e suxu, na kanna nii
 rakisɔn sɔtɔma nɛn e xɔn. ¹² N mɔn yi n
 ma Matabu Lɔxɔne ragidi e ma alogo
 e xa findi taxamasenne ra nxu tagi,
 alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan
 e rasarijanma.’ ”

¹³ “ ‘Koni Isirayila yamaan murutε
 nɛn n xili ma tɔnbonni. E mi n ma
 tɔnne suxu, e yi e mε n ma sariyane
 ra, anu, naxan na e suxu, na nii
 rakisɔn sɔtɔma nɛn e xɔn. E yi n
 ma Matabu Lɔxɔne rayelefu mumε.
 A xɔnla yi n suxu n xa n ma xɔlɔn
 nagodo e ma tonbonni, n yi e raxɔri.
¹⁴ Koni n mi na liga n xinla fe ra alogo
 n xinla nama rayelefu siyane yε, n

na e ramini Misiran yi naxanye yεε xəri. ¹⁵ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na, a n mi tima e yεε ra siga yamanani n naxan soxi e yii, nənən nun kumin gbo yamanan naxan yi, yamanan naxan fan yamanane birin xa, ¹⁶ bayo e bata e mε n ma sariyane ra e nun n ma tənne, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. E bənen yi e suxurene nan fəxə ra. ¹⁷ Koni n yi kininkinin e ma, n mi e halagi, n mi e raxəri tonbonni.’ ”

¹⁸ “ ‘N yi a fala e diine xa tonbonni, n naxa: ε nama bira ε benbane namunne fəxə ra, ε nama e yamarine suxu, ε nama ε yete raharamu e suxurene xən de! ¹⁹ Alatala nan n na, ε Ala. ε n ma tənne nun n ma sariyane suxu ki fəni! ²⁰ ε n ma Matabu Ləxəne rasarijan, alogo e xa findi taxamasenne ra en tagi a kolonma naxanye xən a Alatala nan n na, ε Ala.’ ”

²¹ “ ‘Koni e diine bata murute n xili ma tonbonni. E mi n ma tənne nun n ma sariyane suxi, e mi e ligaxi, anu, naxan na e suxu na nii rakisin sətəma nən e xən. E yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. Nayi, a xənla yi n suxu, n xa n ma xələn nagodo e xili ma, n ma xələn yi siga han a danna e xili ma tonbonni. ²² Koni n bata xete n ma xələn fəxə ra n xinla fe ra, alogo a nama rayelefu siyane tagi, n na e ramini Misiran yi naxanye yetagi. ²³ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na e raxuya feen na ayi siyane ye, fa fala n na e raxuyama ayi nən yamanane yi ²⁴ bayo e mi n ma sariyane suxi, e yi e mε n ma tənne ra, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu, e yi kunfa e fafane suxurene xən. ²⁵ N tan nan mən tənne so e yii naxanye mi yi fan, e nun sariyane e mi yi kise naxanye xən. ²⁶ N yi tin e xa raharamu e dii singene fe ra, e yi naxanye bama saraxan na.* N na ligaxi nən alogo e xa yigitεge, e yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

²⁷ “Nanara, adamadina, falan ti Isirayila kaane xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan

falaxi, a naxa: ε benbane mən n nayelevu nən, e yi e mε n na kii gbete yi: ²⁸ N na e xali nən yamanani, n na n kələ e xa n yiini texin na naxan so fe ra e yii, koni e yi e yεen ti geyane nun fətənne ra, e saraxane ba mēne yi, e yi e kiseene fi ne ma, e n naxələ naxanye xən, e yi e wusulan fəpine gan, e yi e minse saraxane rabəxən na. ²⁹ N yi a fala e xa, n naxa, “Nanse kide matexini ito ra ε sigan dənaxan yi?” E yi mən xili sa “Kide Matexina” han to.’ ”

³⁰ “Na ma, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε fan mi ε yete raharamuma ba alo ε benbane? ε fan mi n yanfama e suxurene xən ba alo yalundena a xemen yanfama kii naxan yi? ³¹ ε nεma ε kiseene ralima, ε yi ε diine gan saraxan na, ε mən ε yete raharamuma ε suxurene birin xən han to. Nayi, Isirayila yamana, n tinne ba, ε yi n maxədin? Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni, fa fala n mi tinne ε yi n maxədin.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³² “Naxan ε bəneni, na mi ligama, ε na a fala, ε naxa, ‘Nxu waxi lu feni alo siyaan bonne, alo xabila gbete yamanane yi, nxu yi wudine nun gemene batu.’ ³³ Marigina Alatalaa falan ni i ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni! N mangayaan nabama nən ε xun na, n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xələn nagodo. ³⁴ N kelima nən n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xələn nagodo, n yi ε ramini siyane ye, n yi ε malan sa keli yamanane yi, n na ε raxuyaxi ayi dənaxanye yi. ³⁵ N na ε xalima nən tonbonni, ε masiga siyaan bonne ra, n sa ε kiti mēni yεε nun yεε. ³⁶ N na ε makitima nən alo n na ε benbane makiti kii naxan yi Misiran tonbonni.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³⁷ N na ε findima nən n ma xuruse kurun na, ε yi lu n ma dunganna bun, n yi ε masuxu n ma layirin xən n naxan xidixi en

* **20:26:** Na feen seβexi Xəryaan 13.1-2 nun 13.12-13 kui. Muxuna ndee yi e dii singene bama saraxan na, anu na mi yi na sariyan bunna ra.

tagi. ³⁸ N muxu murute ϵ xine bama n ϵ n ϵ ye naxanye n matandima. E sa yamanan naxanye yi iki konyiyani, n na e raminima n ϵ n ne yi, koni e mi fa soma Isirayila yamanani de! Nayi, ϵ a kolonma n ϵ n a Alatala nan n na.

³⁹ “ ϵ tan, Isirayila yamana, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ϵ siga, birin xa sa a suxuren batu! ϵ na yelin na mato ϵ waxatin naxan yi, ϵ fa n xuiin suxuma n ϵ n, ϵ yi ba n xili sari η anxin naye ϵ fu ϵ ϵ kiseene nun ϵ suxurene x α n fefe!” ⁴⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Bayo Isirayila yamaan birin n batuma n ϵ n n ma geya sari η anxin fari, Isirayila geya matexina, naxanye birin na lu yamanani, n ne ras ϵ nema n ϵ n m ϵ n ϵ ni, n yi ϵ saraxane nun ϵ kise fa η ine rasuxu e nun ϵ na seen naxanye birin nasari η an n xa. ⁴¹ N na ϵ ramini siyane ye waxatin naxan yi, n yi ϵ malan sa keli yamanane yi, n na ϵ raxuyaxi ayi de ϵ naxanye yi, na waxatini, n na ϵ ras ϵ nema n ϵ n alo n saraxa xiri η axum ϵ n nasuxuma kii naxan yi, n yi n ma sari η anna mayita ϵ x α n siyane ye ϵ tagi. ⁴² Nayi, ϵ a kolonma n ϵ n a Alatala nan n na, n na ϵ xali Isirayila yamanani waxatin naxan yi, n na n k α l α n yiini texin na yamanan naxan so fe ra ϵ benbane yii. ⁴³ ϵ sa ϵ mirima n ϵ n ϵ ke ϵ wanle nun ϵ fe x α sixine birin ma m ϵ n ϵ ni, ϵ ye ϵ raharamuxi naxanye x α n, ϵ yagi ϵ ke ϵ wali η axine ra ki fa η i! ⁴⁴ Nayi, Isirayila yamana, ϵ a kolonma n ϵ n a Alatala nan n na, bayo n mi ϵ suxuma alo a lan ϵ sigati ki η axin nun ϵ ke ϵ wali yifuxine ma kii naxan yi, koni n na ϵ fe suxuma n ϵ n alo a lan n xinla binyen ma kii naxan yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

21

Alaa falan Yuda yamaan xili ma

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i ye ϵ rasiga sogeteden yiifari f α x α ni, i yi yiifari f α x α n yamanan muxune maxadi! Nabiya falane ti yiifari f α x α n binna f α t α nna xili ma! ³ A fala yiifari f α x α n binna

f α t α nna muxune xa, i naxa, ‘ ϵ tuli mati Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N t ϵ ϵ n nasigama n ϵ n ϵ xili ma naxan wudi xindene nun wudi xarene birin ganma, a de ϵ gen mi tuye ϵ mum ϵ ! Muxune birin ganma n ϵ n keli yiifari f α x α n binna ma sa d α x α k α m ϵ n f α x α n na. ⁴ Nayi, birin a kolonma n ϵ n a n tan Alatala nan t ϵ ϵ n nad ϵ ge ϵ xi, a mi tuye ϵ mum ϵ !’ ” ⁵ Nayi, n yi a fala Ala xa, n naxa, “Marigina Alatala, muxune bata a fala f α l α n ma, nayi, a n sandan nan gbansan sama.”

⁶ Alatala m α n yi falan ti n xa, a naxa, ⁷ “Adamadina, i ye ϵ rafindi Yerusal ϵ n ma, i yire sari η anxine muxune maxadi, i nabiya falane ti Isirayila yamanan xili ma. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima n ϵ n ϵ xili ma, n yi n ma silanfanna botin a t ϵ ϵ ni, n yi tinxin muxune nun muxu η axine birin f α xa e bode x α n yamanani. ⁹ Bayo n tinxin muxune nun muxu η axine birin halagima n ϵ n. Na ma, n na n ma silanfanna botinma n ϵ n a t ϵ ϵ ni muxune birin xili ma, keli yiifanna ma han k α m ϵ nna. ¹⁰ Nayi, muxune birin a kolonma n ϵ n a n tan Alatala nan n ma silanfanna botinxi a t ϵ ϵ ni. Anu, n mi fa a rasoma s α n α n.’ ”

¹¹ “Nayi, adamadina, i kutun i b α η ϵ n kalaxin na s α x α l ϵ ni, i wuga e ye ϵ tagi! ¹² Nayi, xa e fa i max α din, e naxa, ‘Nanfera i wugama?’ i yi e yabi, i naxa, ‘Bayo, fe x α d ϵ x ϵ na nde a fe m ϵ ma n ϵ n, muxune birin b α η ϵ n yi kala, e fangan yi η an, e niin yi f α r α e ma, e birin xinbin xudin yi tuye ϵ ayi. Na feen xibarun fama α n ni i ra! A fama n ϵ n ligadeni iki sa! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁴ “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina ito nan falaxi, a naxa: Silanfanna! Silanfanna bata raxan α n,

a wuren mayilenma.

¹⁵ A raxan α nxi halagin nan xili ma yati,

a wuren de ϵ ge ϵ ma, a mayilenma

alo kuyen jin masaxonna.
En lan en xa sewa ba?
Anu, n ma diina mangaya dunganna
yoma wudine birin ma.

¹⁶ N bata a ragidi a silanfanna wuren
xa mayilen,
muxuna nde yi a rawali.

A bata raxanxan,
a wuren mayilenma
alogo a xa so faxa tiin yii!

¹⁷ Adamadina, gbelegbele, i wuga,
bayo silanfanna bata yiton n ma ya-
maan xili ma,
e nun Isirayila kuntigine birin.
Kuntigine nun n ma yamaan birin
bata wole ayi silanfanna bun!
Na ma, i yete makudun xoleni.’ ”

¹⁸ “ ‘Bayo fesefesēn na a ra: Nanse
lige xa mangaya dunganna mi nē
luyē, naxan yoma bonne ma? Marig-
ina Alatalaa falan nan na ra!’ ”

¹⁹ “Adamadina, i nēma nabiya falan
tima e xa,
i yiin bōnbō, keden, firin, saxan.
Silanfanna misaala na a ra
naxan faxan tima,
faxes ti silanfan gbeen nan a ra
naxan e rabilinma.

²⁰ N bata faxes ti silanfanna rafa taan
so dēne birin na,
alogo e xa salaya ayi yēngēni,
e muxu faxaxine yi wuya ayi!
Silanfanni ito mayilenma
alo kuyen jin masaxonna
a yitonxi halagin nan xili yi.

²¹ I tan silanfan xēnxēna,
faxan ti yiifanna ma,
i faxan ti kōmēna ma,
i na i firifiri dēnaxan biri ra!

²² N fan n yiin bōnbōma nēn,
n yi n ma xōlōn nagodo.
N tan Alatala nan falan tixi.”

Yerusalēn taan yēngē fena

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
²⁴ “Adamadina, kira firin nafala mis-
aala ra, Babilōn mangana silanfanna
sigama naxanye xōn. Kira firinna
ne birin xa keli yamana keden
nin. Sebēnla ti, i kirane sigadene
mataxamaseri, i yi taxamasenne ti
kira xunne ra naxanye taane xinle
falama kirane sigama dēnaxanye yi.

²⁵ Kira keden nafala alogo silanfanna
xa siga Amonine taan xili ma naxan
xili Rabaha. Bonna xa siga Yuda
yamanan nun Yerusalēn taan xili
ma, taa makantanxina. ²⁶ Bayo
Babilōn mangan bata a ti kira xunna
ra kira firinne longonna ra, alogo
a xa a yiimato, a feene fēsefēse, a
yi masensenne ti xalimakunle ra, a
yi a suxurene maxōdin, a yi suben
bōnēn mato yiimatoni. ²⁷ A bata
masensenna ti, a Yerusalēn suxu. A
yēngē so seene rafalama nēn naxanye
taan so dēne kalē, a yamarin fi
a taa yi kaane xa halagi, a ganla
yi yēngē so sōnxōni te. A yēngē so
seene rasigama nēn taan so dēne
xili ma, a gbingbin gbeen nafala taan
yinna xōn, a sanganso makantanxine
ti taan nabilinni a yēngē feen na.
²⁸ Yerusalēn kaane na feene yatēma
yiimato fe fuune nan na, e tan
naxanye bata e kōlō e xa lu Babilōn
mangan bun. Koni Babilōn mangana
e hakēna fe rabirama e ma nēn,
naxan a ligama a yi e suxu yēngēni.
²⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa, ‘Bayo ē murute feene
bata ē hakēne fe rabira n ma, ē yi ē
yulubine makēnēn ē kēwanle birin yi,
ē to ē fe rabiraxi n ma na kiini, ē yaxun
fa ē nōma nēn yēngēni.’ ”

³⁰ “ ‘I tan Isirayila manga haramux-
ina, muxu jaxina, i ya waxatin bata
a li, i ya hakēne saranma i ra wax-
atin naxan yi.’ ³¹ Marigina Alatala
ito nan falaxi, a naxa, ‘Namun ba i
xunni, i manga kōmōtin ba. Feene
birin masarama nēn! Naxan mago-
doxi, na yitema nēn, naxan matexi,
na yigodoma nēn. ³² Taa xōnna! Taa
xōnna yati! N Yerusalēn taan findima
nēn taa xōnna ra. Koni na feene mi
ligama fō na kanna na fa n kiti sa
senbēn nagidixi naxan ma.’ ”

³³ “I tan, adamadina, nabiya falane
ti, i naxa: Marigina Alatala ito nan
falaxi Amonine xili ma lan e konbi
tixine fe ma, a naxa,
‘Silanfanna! Silanfanna bata rax-
anxan,
a wuren mayilenma.

A raxanxanxi halagin nan xili ma yati,

a wuren dεgema,

a mayilenma alo kuyen jin masaxanna.

³⁴ Hali ε to ε yigi saxi xiye fuune nun wulede yiimato falane yi, silanfanni ito ε muxu jaxine kεε raxabama nen, naxanye waxati bata a li, e hakene saranma e ra waxatin naxan yi. ³⁵ E silanfanne raso e tεene yi. E daxi denaxan yati yi, n na ε makitima menna nin, ε binla yamanan naxan yi.’ ”

³⁶ “N na n ma xalɔn nagodoma ε ma nen, n yi n ma fitina feene ragodo ε xili ma, n yi ε sa gbalotone sagoni naxanye fatan halagi tideni. ³⁷ Tεen nan ε halagima, ε wunla yi lu bɔxɔn ma ε yamanani, muxu yo mi fa a mirima ε fe ma sɔnɔn. N tan Alatala nan falan tixi.”

22

Yerusalen kaane gbalone fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i e makite nen ba? I gbaloto taani ito makite? Nayi, e kεwali xɔsixine yita e ra! ³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yerusalen kaane, ε faxan tima taani ito yi, naxan fama gbalon na ε xili ma, ε suxurene batuma, naxan taan haramuma. ⁴ E bata ε yete findi yulubi kanne ra ε faxa tixine xɔn. E bata suxuren naxanye rafala, ne bata ε raxɔsi. Nayi, ε bata ε waxatini so, ε siimayaan yi dungi ayi. Nanara, n tinma nen siyane yi lu ε konbe, yamanane birin yi ε magele. ⁵ Naxanye maso e nun naxanye makuya, ne birin ε magelema nen, amasoto ε xinla bata kala, ε kontɔfinle bata gbo ayi.’ ”

⁶ “ ‘Isirayila kuntigine birin e senben nawalima ε konni alogo e xa faxan ti. ⁷ E bata fafane nun ngane rapaxu ε konni, e xɔne kansun, e jaxu kiridine nun kapa gilene ra. ⁸ Naxan nasarijanxi n xa, ε mema na ra. E n ma Matabu Lɔxone

rayelefuma. ⁹ Muxune nafiyaan nabama ε konni alogo e xa faxan ti. Muxune e dεgema kidene yi geyane fari ε konni, e yi yalunyaan liga. ¹⁰ E nun e fafane jaxanle kafuma ε konni, e nun jaxanla yi kafu a kike wanla waxatini a mi sarijan waxatin naxan yi. ¹¹ E konni, muxuna ndee yalunyaan ligama a bodena jaxanla xɔn, muxu gbete ye nun e diine jaxanle yi kafu. Gbete ye nun e magilen yi kafu, a fafe a dii temena. ¹² Muxune dimi yi seene rasuxuma mayifuni ε konni, e faxan ti. E gbetin dolima muxune ma, ε tɔnɔ gbeen fen e ra, ε muxu boden yii seen kansunma, ε jinan n tan xɔn,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹³ “Koni n xalɔxina n yiin bɔnbɔma nen ε xili ma ε to tɔnɔn fenxi tinxintareyani, e nun ε mɔn faxan naxanye tixi. ¹⁴ E wekilen nɔε senben sote ba, n na keli ε xili ma lɔxɔn naxan yi? N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen. ¹⁵ N na ε raxuyama ayi nen siyane ye yamanane birin yi, n yi danna sa ε xɔsi feene ra. ¹⁶ E tan yeteen nan ε rayarabima siyane yetagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Isirayila yamaan bata lu n tan yeε ra yi alo wuren gbiina, e birin bata findi wure gbeela nun sulan nun wure fɔren nun yɔxɔn na naxanye xulunma sulun tεeni.* E birin bata kobi ayi alo wuren gbiina wure gbeti fixeni. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε birin bata lu alo wuren gbiina, n na ε malanma nen Yerusalen taani. ²⁰ N fitinaxina ε malanma nen n ma xalɔni alo wure gbeti fixen nun wure gbeela nun wuren nun yɔxɔn nun sulan malanma kii naxan yi yinla ra tεen yi sa e fari alogo e xa xulun. N na ε malanma taani nen, ε yi lu alo wuren na raxulun. ²¹ N na ε malanma nen ε bode fari, n yi tεen nafe ε xili ma, ε yi raxulun taa tagini alo yɔxɔna. ²² Alo gbeti fixen xulunma kii naxan

* **22:18:** Sulun tεen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.”

yi yinla ra, ε fan naxulunma na kii nin taa tagini. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, naxan a xolon nagodoxi ε xili ma.”

²³ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E yamanan mi sarijan. Tule igen mi sama a ma n ma xolon godo laxonni.’ ²⁵ A nabine yanfan soma alo yata xajen naxan a donseni boma, e baloma muxune ra, e nafunla nun se kendene tongoma, e kana gilene rawuya ayi taani. ²⁶ Yamanan saraxaraline n ma sariyan kalama. Seen naxanye rasarijanxi n xa, e ne raxosima. E mi se radaxaxine nun se haramuxine tagi rabama, e mon mi yamaan xaranma alogo e xa se sarijanxine nun se sarijantarene tagi raba. E mi e jaxo luxi n ma Matabu Loxone binya feen xon, nayi yamaan yi n nayelegu. ²⁷ Yamanan kuntigine luxi nen alo kankon naxanye e donseni boma. E muxune wunla raminima, e faxan ti alogo e xa tonon soto tinxintareyani. ²⁸ Yamanan nabine e kewanle matoxoma alo muxun na bendε fixen so banxin ma. E fe to fuune tima alo xiyena, e wule falane ti yiimatoni, e naxa, ‘Marigina Alatalaa falan name!’ Anu, Alatala mi fala tixi. ²⁹ Yamanan muxune yamaan jaxankatama, e mujan tima, e jaxu yiigelitone nun toro muxune ra, e xajen kansunma tinxintareyani. ³⁰ N bata muxun fen e ye naxan e taan nabilinna yinna tiye, naxan tiye n yetagi yinna yalenna ra, a n mafan yamanana fe ra, alogo n nama e raxori, koni n mi muxu keden peen toxi. ³¹ Nayi, n na n ma xolon nagodoma e fari nen, n yi e raxori n ma xolon teen na, n yi e kewanla goronna dexo e xun ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

23

Samari nun Yerusalen taane tinxintareyana fe sandana

* **23:10:** Misaali ito kui, a to a mageli fe falama, na bunna nen fa fala a Asiriya kaane fu nen Samari taan ma, e yi a seene birin tongo yengeni. Asiriya kaane nan Samari taan kala jee keme solofere jee moxaje benun Yesu xa bari.

¹ Alatala yi falan ti n xa iki, a naxa, ² “Adamadina, jaxalan firin yi na nun, naxanye nga keden yi a ra. ³ Ne findi yalundene nan na Misiran yamanani, e yalunyaan liga folo e foningeya waxatin nin. Muxune e xijene masuxu na nin, e yi e sungutun xijene rasa. ⁴ Forimaan yi xili Ohola, xurimaan yi xili Oholiba. E yi findi n gbeene ra, e dii xemene nun dii temene bari. Misaali ito yi, Ohola luxi nen alo Samari taana Oholiba yi lu alo Yerusalen taana.”

⁵ “Koni Ohola yalunyaan liga nen hali n gbeen to yi a ra. A yi kunfa a yangane xon, Asiriya kaane, a dexo bodene, ⁶ naxanye yi maxidixi dugi mamiloxine yi, yamana kanne nun kuntigine. Banxulan fajine nan yi e birin na, e nun soo ragine. ⁷ A yalunyaan liga nen Asiriya yεerate birin xon, a yi n yanfa, a na muxune birin ma suxurene batu a kunfa naxanye xon. ⁸ A yi lu yalunyaan lige xabu a sa naxan folo Misiran yamanani, bayo e nun men xemene bata yi kafu a foningeya waxatini, e yi a sungutun xijene rasa, e yi yalunyaan liga a xon. ⁹ Nanara, n na a lu a yangane yii, Asiriya kaane, a kunfa naxanye xon. ¹⁰ Ne yi a mageli fefe,* e yi a dii xemene nun a dii temene tongo, e yi a tan faja silanfanna ra, a yi findi misaala ra jaxanle xa bayo Asiriya kaane bata a kitin sa.”

Yerusalen taan fan yi Ala yanfa

¹¹ “A xunye Oholiba yi na birin to, koni a tan kunfa nen, a yi tinxintareyaan liga dangu a tada Ohola ra, a yalunyaan liga a xa. ¹² A fan yi kunfa Asiriya kaane xon, yamana kanne nun kuntigine, a dexo boden naxanye maraberi baxi ki faji, e nun soo ragine. Banxulan fajine nan yi e birin na. ¹³ N yi a to fa fala a fan bata a yetε raxosi, e firinna birin bata lu kira kedenna xon. ¹⁴ Anu, a tan mon yi a yalunyaan nadangu ayi.

Lɔxɔna nde, Oholiba yi muxu sawurane to banxi kankena nde ma. Babilɔn kaane nan sawura yi ne ra naxanye dugiye gbeeli, ¹⁵ tagi xidine yi ne tagi, namu fajina e xunni. E birin yi maliga Babilɔn sofa mangane ra naxanye barixi Babilɔn yamanani. ¹⁶ A to ne to, a yi kunfa e xɔn, a xerane rasiga e ma Babilɔn yamanani. ¹⁷ Nayi, Babilɔn kaane yi fa a konni, e yi e sa, e kafu. E yi a raxɔsi e yalunyani. A to yelin naxɔse e xɔn, a yi e rapaxu. ¹⁸ A bata a yalunyaan mayita, a yi a ragenla lu, n tan Ala yi n masiga a ra, alo n na n masiga a tada ra kii naxan yi. ¹⁹ Koni a yi lu a yalunyaan fari se alogo a sungutun waxatin yalunyana fe xa rabira a ma, a naxan liga a yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. ²⁰ A yi kunfahi a yangane xɔn mɛnni naxanye xɛmɛyaan luxi alo sofanla gbeena, naxanye yi sɔbe soxi kafuɔxɔyani alo soone.”

²¹ “Nayi, i mɔn bata a liga fɔlɔ alo i ya foningeya yagitareya waxatina, i to yi a luma Misiran kaane yi i xipene masuxu, e yi i sungutun xipene rasa. ²² Nanara, i tan Oholiba,† Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na i yangane rakelima nɛn i xili ma, naxanye bata rapaxu i ma. N ne rafama nɛn i xili ma sa keli yiren birin yi, ²³ Babilɔn kaane birin nun Pekodo kaane nun Sowa kaane nun Kowa kaane nun Asiriya kaane birin, banxulan fajin naxanye birin findixi yamana kanne nun kuntigine nun sofa mangane nun yɛɛratine ra. Soo ragine nan e birin na. ²⁴ E fama nɛn i xili ma yɛngɛ so seene ra e yii, e nun yɛngɛ so wontorone nun gi seene e nun gali gbeena. E i rabilinma nɛn yɛngɛni, e ye masansan wure lefa xungbeen nun a xurini te i xili ma, e yɛngɛ so wure kɔmɔtin so e xunna. N na i luma nɛn e sagoni alogo e xa i makiti fata e sariyan na. ²⁵ N na n ma xɔlɔ gbeen nagodoma i xili ma nɛn, i to bata n yanfa, n yi a lu e fitinaxin yi i ɲaxankata. E i ɲɔɛɛn nun i tunle

xabama nɛn na, e yi i yixɛtɛne faha silanfanna ra. E i ya dii tɛmɛne nun i ya dii xɛmɛne suxuma nɛn, tɛɛn yi i yixɛtɛne gan. ²⁶ E i ya dugine tongoma nɛn, e nun i ya maxidi se fajine birin. ²⁷ Nayi, n danna sama nɛn i ya yagitareyaan nun i ya yalunya feene ra i naxanye fɔlɔxi Misiran yamanani. I mi fa i xaxili tima ne ra sɔnɔn. Misiran ma fe mi fa rabirama i ma sɔnɔn.”

²⁸ “Amasɔtɔ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Naxanye rapaxu i ma, i masiga naxanye ra, n na i sama nɛn ne sagoni. ²⁹ E i suxuma nɛn marapaxuni, e yi siga i wali xɔnne birin na. E yi i ragenla lu marabɛnni, e yi i rayarabi i ya xaxilitareyaan nun i ya yagitareyaan nun i ya yalunyani. ³⁰ Na ligama i ra nɛn, masɔtɔ i bata n tan Ala yanfa, i yalunyaan liga siyane birin xɔn, i yi e suxurene batu. ³¹ I bata bira i tadaa kiraan fɔxɔ ra, nayi, n xɔlɔ igelengenna naxan so a yii, n na soma nɛn i fan yii.”

³² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

I tada a minxi xɔlɔ igelengenna naxan na,

i fan i minma nɛn na ra.

Igelengen gbeen na a ra

naxan kui tilin.

Muxune gelema nɛn i ma,

e yi i magele amasɔtɔ a rafexi ken!

³³ Sununa i xun magima i ra nɛn

alo i na dɔlɔn min.

Yigitɛgɛn nun halagin igelengenna nan a ra,

n naxan so i tada Samari taan yii.

³⁴ Koni i a minma nɛn i yi a kui geli,

i yi a xin, i a yibɔ,

i yi i kanken mabɔ a fɛɛɛne ra.

Amasɔtɔ n tan bata na fala,

Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³⁵ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Amasɔtɔ i bata ɲinan n xɔn, i yi n nawoli ayi i xanbi ra, i ya yagitareyaan nun i ya yalunyaan goronna tongoma nɛn.”

³⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i Ohola nun Oholiba makite ba? Nayi, e kɛwali xɔsixinɛ

† 23:22: Yerusalen taan luxi nɛn alo Oholiba ɲaxalan yalunxina misaali ito kui.

yita e ra. ³⁷ Amasotó e bata n yanfa, e yalunyaan liga, e yi faxan ti, e yi suxurene batu. E diin naxanye barixi n xa, e bata ne gan saraxane ra suxurene xa, e lu alo suxurene donseene. ³⁸ A mato e mən naxan ligaxi: E bata n ma yire sarijanxin naxosi, na waxati kedenni, e yi n ma Matabu Ləxən nayeľefu. ³⁹ E e diine ba saraxan na e suxurene xa ləxən naxan yeteni, e yi siga n ma yire sarijanxini, e yi sa na raxosi. E na nan ligaxi n ma banxini. ⁴⁰ E mən xerane rasiga nən muxune fendeni sa keli yire makuyeni, e yi fa, i yi i yeene rayabu, i yi i maxidi e xa. ⁴¹ I yi dəxə sade fajini, tabanla yi dəxi naxan yetagi, i yi n ma wusulanna nun n ma turen dəxə a fari.”

⁴² Yama gbeen xuiin yi minima jaxanli ito rabilinni, naxanye bəje xunbelixi. Muxu ganla nun Sabe kaane yi fa, sa keli tonbonni naxanye yiirasone sa sungutun firinne yiin na, e yi mangaya kəmətin so e xun na. ⁴³ Nayi, n yi a fala na jaxanla xa naxan bata a yete raxadan yalunyani, n naxa, “Awa, iki a xa lu e yalunyani, bayo yalunden nan a tan na! ⁴⁴ Xəməne fama a ma alo yalunde jaxanla. Muxune fama Ohola nun Oholiba ma na kii nin, na yagitare jaxanle. ⁴⁵ Koni tinxin muxune e makitima nən alo jaxalan yalunxine makitima kii naxan yi, alo muxun naxanye faxan tixi, amasotó yalunden nan e ra e nun faxa tiine.”

⁴⁶ Amasotó Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yamaan xa siga e xili ma, e yi e rayarabi, e yi e yiiseene tongo. ⁴⁷ Na yamaan xa e magələn, e yi e faxa silanfanna ra. E e dii xəməne nun e dii təməne faxama nən, e yi e banxine gan. ⁴⁸ Na kiini, n danna sama nən yamanan muxune yagitareyaan na. Nayi, jaxanle birin xaxinla sətəma nən, e mi fa jaxalan firinni itoe yalunyaan sifan ligə sənən. ⁴⁹ E fama e yagitareyaan saranna nan sətədeyi. N na e yulubine nun e suxure batu feene goronna dəxəma nən e xun ma. Nayi, e a kolonma nən a Marigina

Alatala nan n na.”

24

Yerusalen yi sa tunden ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee solomanaaninden kike fuden xi fude ləxəni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, ləxəni ito sebe, too ləxən yetena, amasotó Babilən mangan Yerusalen taan nabilinma yengeni to yeteen nin. ³ Sandan sa yama murutəxini ito xa, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Tunden dəxə teen ma, a dəxə, i igen sa a kui.

⁴ I sube dungine sa a kui, danba subene nun balaxa sube dungi fajine.

A rafe xəri jaxumene ra.

⁵ Yexee fajin suben yeba, i yi a xənnə malan tunden xəren ma, e birin xa jin han e butuxun, bayo hali a xənnə, e birin lan nən e jin.’ ”

⁶ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona e tan faxa ti taan muxune xa, e tan naxanye luxi alo xərinxərinna bata tunden naxan suxu, naxan funfu mi nəe be a ma. Xənnə birin nate a kui keden keden yeen ma,

e sese mi tangama halagin ma masensenna xən.

⁷ Amasotó e muxune wunla naxan naminixi,

na mən e taan ma singen.

E wunla radinxi nən fanyen fari kenenni.

E mi a radinxi bəxən xan fari, alogo burunburunna xa sa a yee ma.

⁸ N fan bata xəb,

n yi n gbeen jəxə,

n yi e wunla radin fanyen fari kenenni

alogo a nama ye maluxun.’ ”

⁹ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona e tan faxa ti taan muxune xa! Amasotó n wonson gbeen nafalama nən!

¹⁰ E yegen malan,

ε tεεn sa e ra,
 ε suben ɲin han!
 E sabine sa a fari.
 Xonne xa gan fefe!

11 Na xanbi ra, ε tundeni genla dɔxɔ
 tεεn ma,
 han a wolon,
 a wuren yi gbeeli,
 a gbiin yi xulun,
 a xɔrinxɔrinna yi gan a ma fefe!

12 Koni na katane sese tɔnɔ mi na,
 bayo a rafexi xɔrinxɔrinna nan na,
 naxan mi nɔε bε a ma.
 Hali tεεna, a mi nɔε!

13 Yerusalɛn kaane, ε yagitareyaan
 bata ε xɔsi.
 Amasɔtɔ n wa nɛn ε rasariɲan feni,
 koni ε mi tin.
 Nayi, ε mi fa rasariɲanɲε ε xɔsi feene
 ma
 fɔ n ma xɔlɔn na a danna li ε xili ma.’

14 “N tan Alatala nan falan tixi. Na
 nu ligama nɛn. N na a rabama nɛn,
 n mi diɲama sese ma, n mi kininkin-
 inma, n mi nimisama. I kitima nɛn
 lan i sigati kiin nun i kεwanle ma.’
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Esekiyeli a ɲaxanla saya fena

15 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
 16 “Adamadina, muxun naxan fan i
 yεε ra yi dangu e birin na, n na niin
 bama nɛn saɲa yi kedenni. Anu, i
 nama sunu, i nama wuga, i yεεgen
 nama mini. 17 I kutunma wundon
 nin, i nama i ya faxa muxun saya feen
 liga. I ya namun xa lu xidixi i xunni,
 i ya sankidine xa lu soxi. I nama
 i dε xabene luxun sununi, i nama
 muxune saya xɔntɔn donseene don.”

18 Nayi, n falan ti nɛn yamaan
 xa xɔtɔnni, n ma ɲaxanla yi faxa
 ɲinbanna ra. Na xɔtɔn bode,
 naxan yamarixi n ma, n yi na liga.

19 Muxune yi a fala n xa, e naxa, “I
 feen naxan ligama ito ra, i mi na
 bunna falε nxu xa ba, a lanxi nxu
 ma kii naxan yi?” 20 Nayi, n yi a fala
 e xa, n naxa, “Alatala bata falan ti
 n xa iki, a naxa: 21 A fala Isirayila
 yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala
 ito nan falaxi, a naxa: N nan n ma
 yire sariɲanxin sariɲanna kalama
 nɛn, ε wεkilen sɔtɔma naxan yi, ε

yεε matɔxɔma naxan yi, naxan fan
 ε yεε ra yi dangu yire gbεtε ra, ε niin
 naxan fari. Nayi, ε dii xεmεne nun ε
 dii tεmεn naxanye luxi Yerusalɛn yi,
 ne faxama nɛn silanfanna ra. 22 Na
 waxatini, ε a ligama nɛn alo n tan. E
 mi ε dε xabene luxunɲε sununa fe ra,
 ε mi muxune saya xɔntɔn donseene
 donɲε, 23 ε namun luma xidixi ε
 xunni nɛn, ε yi ε sankidine lu soxi,
 ε mi e saya feen nabε, ε mi wugε.
 Koni ε doyenma nɛn, ε lu kutunɲε ε
 hakεne fe ra. 24 Esekiyeli findima nɛn
 taxamasenna ra ε xa. A bata naxan
 liga, ε na ligama nɛn yati! Na na liga
 waxatin naxan yi, ε a kolonma nɛn a
 Marigina Alatala nan n na.’ ”

25 “Adamadina, n na e yire
 sariɲanxin ba e yii lɔxɔn naxan yi,
 e wεkilen sɔtɔma naxan yi, e sεwa
 xunna nun e binya xunna, dεnaxan
 fan e yεε ra yi dangu yire gbεtε ra,
 e bɔɲεn nafan yire kεndεna, n na
 na yiren nun e dii xεmεne nun e dii
 tεmεne ba e yii, 26 na lɔxɔni, muxu
 gixina nde keden fama nɛn i fεma
 na feen xibarun nalideni. 27 Na
 waxatini, i dεεn fulunma nɛn, ε nun
 na muxu gixin yi falan ti, i mi fa luma
 boboyani sɔnɔn. Nayi, i findima nɛn
 taxamasenna ra yamaan xa, e yi a
 kolon a Marigina Alatala nan n na.”

25

Alaa falana Amonine xili ma

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
 2 “Adamadina, i yεε rafindi Amonine
 ma, i yi nabiya falan ti e xili ma. 3 A
 fala Amonine xa, i naxa, ‘E tuli mati
 Marigina Alatalaa falan na. Marigina
 Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo
 ε bata gele n ma yire sariɲanxin ma
 a sariɲanna to bata kala, e nun Isir-
 ayila yamanan ma a raxɔri waxatin
 naxan yi, e nun Yuda kaane ma e
 xali konyiyani waxatin naxan yi, 4 na
 ma, n na ε soma nɛn sogeteden binna
 yamanan muxune yii e gbeen na. E
 fama nɛn e daaxadene nun e bubune
 tideni ε tagi. E tan nan ε wudi bogine
 donma, e yi ε nɔnɔne min. 5 N na
 ε manga taan Rabaha findima nɛn

a Alatala nan n na.”

⁷ Amasotō Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Nebukadanesari rafama nēn Tire taan xili ma sa keli kōmēn fōxōni, Babilōn mangana, mangane mangana, e nun a soone nun a yēngē so wontorone nun a soo ragine nun gali gbeena.

⁸ Banxidēn naxanye burunne ra, a yi ne muxune faxa silanfanna ra. A yire makantanxine tima nēn ε taan nabilinni, a yi gbingbinna rate ε taan nabilinna yinna xōn, a sofane yi e yε masansan wure lefane yite ε xili ma.

⁹ A yēngē so seene rafama nēn ε taan makantan yinna rabiradeni, a yi ε sangansone rabira a wali seene ra.

¹⁰ A soo kurun gboma ayi nēn han a yi gbangbanna so ε xunna, ε taan yinne yi xuruxurun a yēngē so wontorone nun a giseene san xuine bun, e na so ε taan so dēene ra waxatin naxan yi alo nō tiine soma yinna yalenne ra kii naxan yi.

¹¹ A soone sanne ε kirane birin yibodonma nēn, a yi ε muxune faxa silanfanna ra, a ε gēmē sēnbētēn gbeene rabira bōxōni.

¹² E nafunle tongoma nēn, ε sare seene yi findi yēngē yi se ton-goxine ra, e yi ε taan yinne rabira, e yi ε banxi fajine kala, e yi ε taan gēmēne nun a wudine nun a burunburunna woli fōxō igeni.

¹³ N danna sama nēn ε sigi xuine ra, ε kondēn xuiin mi fa mē mēmē!

¹⁴ N na ε taan findima nēn fanye ma-genla ra, ε konna yi findi yala ratiden na yεxε suxune xa, a mi fa tima sōnōn.

N tan Alatala nan falan tixi.”
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi Tire taan xa, a naxa: Hali fōxō ige tagi bōxōne muxune, ne mi xuruxurunjε gaxuni ba, e na ε konna kala feen

xinla mε, muxu faxamatōne na lu kuntuņjε lōxōn naxan yi, faxa gbeen na ti ε konni lōxōn naxan yi? ¹⁶ Kuntigin naxanye birin fōxō igen dε, ne kelima nēn e manga gbēdene yi, e yi e gubane rate e ma, e yi e dugi sōxōnxine ba e ma. Gaxun yi e suxu e dōxō bōxōni, e lu yigitεgεxi waxatin birin, masotō ε kalana fe ra. ¹⁷ E sunu sigini ito sama nēn ε xa, e naxa, ‘Ee! E konna bata kala! E taa xili kanni ito, fōxō igeni siga muxune dōxōdena, taan naxan sēnbε yi gbo baan xun ma, ε tan naxan yi ε rabilinna muxune birin magaxuma!’

¹⁸ Iki, fōxō ige tagi bōxōne muxune xuruxurunma nēn gaxuni, ε taan na kala lōxōn naxan yi. E gaxuma nēn ε halagi feen na.’ ”

¹⁹ “Amasotō, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε konna findi taa xōnna ra waxatin naxan yi, a fan yi lu alo taa kalaxine, n na fufaan nafa ε xili ma waxatin naxan yi, ige gbeen yi sa ε konna xun ma, ²⁰ nayi n na ε nun muxu danguxine rabirama nēn ε bode xōn ma naxanye godoma gaburun na. N sa ε radōxōma nēn bōxō xōnna ma, dēnaxan luxi alo yire kalaxi fonna, ε nun naxanye godoma laxira yi, ε mi fa dōxōma ε konni sōnōn. N yi binyen fi niiramane yamanan ma. ²¹ N na ε rajanna fe magaxuma ayi nēn, ε mi fa luma na mēmē! Muxune ε fenma nēn, koni ε mi fa toma sōnōn! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

27

Sunu sigina Tire taan xa

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, sunu sigin sa Tire taan xa, ³ i a fala Tire taan muxune ma, naxanye dōxi fōxō igen dε, naxanye nun fōxō ige tagi yamanane birin yulayaan nabama e bode tagi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

E tan Tire kaane, ε a falama, ε naxa, “Nxu konna rayabu han!”

⁴ E mangayaan sigaxi han fōxō igen tagi.

Muxun naxanye ε konna tixi,
 ne a ti kiin nakamalixi nen mumε!
⁵ E bata ε taan ti alo kunkina.
 Ε kunkin δεχonne rafalaxi Seniri ya-
 manan fofone nan na.
 Foyen kunkin nasigama dugin nax-
 anye xon,
 ne xidixi suman wudine nan na
 sa keli Liban yamanani.
⁶ Kunkibane kunkin nagima wudin
 naxanye ra,
 ne rafalaxi Basan yamanan warine
 nan na,
 kunkin lonna rafalaxi xarin wudin
 nan na
 naxan nayabuxi sama pinne ra,
 sa keli Sipiri foxo ige tagi yamanani.
⁷ Foyen kunkin nasigama dugin nax-
 anye xon,
 taa dugi soxoxine nan ne ra
 sa keli Misiran yamanani,
 e tan nan mon findixi ε taxamaseri
 dugine ra.
 Ε kunkin xunna soon nafalaxi dugi
 mamiloxin
 nun a gbeela nan na
 sa keli Elisaha foxo ige tagi boxoni.
⁸ Sidon kaane nun Arawada kaane
 nan yi ε kunkine bama,
 Tire kaa xaxilimane nan yi e ragima.
⁹ Gebala fonne nun fe kolonne yi ε
 konni
 alogo e xa ε kunkin kaladene yiton.
 Kunki ragine birin yi e kunkine ra-
 tima ε konna nin,
 naxanye birin foxo igen xun ma
 alogo e xa ε sare seene sara.
¹⁰ Perise kaane nun Ludu kaane nun
 Puti kaane nan yi findixi ε so-
 fane ra,
 ε yenge sone nan yi e ra,
 e yi e ye masansan wure lefane
 nun wure komotine singanma ε
 konna nin,
 e yi findi ε binye xunna ra.
¹¹ Arawada kaane nun ε sofane birin
 yi tixi
 ε taan nabilinna yinna xuntagi kan-
 tan tiine ra.
 Gamada kaane yi tixi ε taan makan-
 tan sangansone xuntagi,
 e yi e ye masansan wure lefane sin-
 gan ε yinna rabilinni.

E tan nan yi ε taan tofanna defema.’ ”

¹² “ ‘Ε nun Tarasisi kaane yi yu-
 layaan nabama ε nafulu gbeena fe
 ra, e fa wure gbeti fixen nun wuren
 nun sulan nun yoxo gbegbe ra ε xa
 yulayani. ¹³ Ε nun Girεki kaane nun
 Tubali kaane nun Meseki kaane yi
 yulayaan nabama ε bode tagi, e yi
 fa konyine nun muran sula daxine
 ra ε yulaya seene boxon na. ¹⁴ Beti-
 Togarama kaane nan yi fama soone
 ra ε xa yulayani, naxanye walima
 e nun naxanye ragima yengen e
 nun gbaxalone.* ¹⁵ Ε nun Dedan
 kaane yi yulayaan nabama ε bode
 tagi, ε yulaya seene yi sigama foxo
 ige tagi boxo wuyaxi yi, e yi ε yulaya
 seene saren fima sama pinne nun
 wudine nan na. ¹⁶ Arami kaane yi
 se wuyaxi sarama ε ma, e yi ε yulaya
 seene sarama geme fajine nun dugi
 mamiloxine nun dugi soxoxine nun
 taa dugine nan na, e nun foxo ige
 bun nafunle nun geme gbeeli fajine.
¹⁷ Yuda nun Isirayila yamanane fan
 yi yulayaan ligama ε xon, e yi Miniti
 kaane murutun nun burune nun ku-
 min nun turen nun senna soma ε yii
 yulaya seen na. ¹⁸ Ε nun Damasi
 kaane yi yulayaan nabama, e yi ε se
 rafalaxin gbegbe sarama e nun na-
 funla sifan birin, e yi ε saren fima
 Xelibon kaane manpaan nun yexee
 xabe dugi fixen nan na. ¹⁹ Dan kaane
 nun Girεki kaane yi wure rafalaxin
 nun sinamon fuge xarene nun xaye
 xiri jaxumene soma ε yii yulayani
 sa keli Yusali yi. ²⁰ Dedan nan yi
 fama soone maxidi dugine ra ε xon
 yulayani. ²¹ Arabi kaane nun Kedari
 kuntigine birin yi yulayaan ligama
 ε tan nan xon. Ε yi ε yexee ne nun
 kontonne nun kotone sarama e konna
 nin. ²² Ε nun Saba nun Raama yulane
 yi yulayaan ligama ε bode tagi. E tan
 nan yi fama latikonna sifan birin
 nun boxo bun nafunle nun xemane ra
 yulayani. ²³ Xarani kaane nun Kane
 kaane nun Eden kaane nun Saba yu-
 lane nun Asuri kaane nun Kilimada

* **27:14:** Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

kaane yi yulayaan ligama ε tan nan xən. ²⁴ E yi se fajine sarama ε ma yulayani, e fa doma tofajine nun a mamiloxine nun dugi səxənxine ra e nun dugi binye maɲingixine ra naxanye sama bəxəni e nun lutin naxanye dənbəxi ki fajni.’ ”

²⁵ “ ‘Kunki gbeene nan yi ε yulaya seene maxalima.

ε yi wasaxi nafunla nun binyen na fəxə igen tagi.

²⁶ ε kunkibane yi ε xalima fəxə ige gbeen tagi,

koni sogeteden foyen sa ε kunkin kalama nən

fəxə igen tagiyani sa pon!

²⁷ ε kunkin na kala ləxən naxan yi, ε nafunle nun ε sare seene nun ε yulaya seene

nun ε kunki kanne nun ε kunki ragine nun ε kunki rafalane

nun ε yulane nun ε sofane

nun muxun naxanye birin ε kunkin kui,

ne birin godoma nən baan xənna ma.

²⁸ Muxun naxanye birin dəxi igen də, ne xuruxurunma nən gaxuni ε kunki ragine gbelegbele xuiin ma.

²⁹ Kunkibane birin godoma nən e kunkine kui.

Kunki kanne nun kunki ragine birin tima nən igen də,

³⁰ e yi e xuini te,

e wuga səxələni ε fe ra

e yi burunburunna sa e xunni sununi,

e yi e makutukutu xubeni,

³¹ e yi e xunne bi ε fe ra,

e yi e maxidi kasa bənbeli dugine yi sununi,

e yi e mawuga ε fari nii yifərən nun nimisa gbeeni.

³² E mawugama nən ε fari e tərəni,

e yi gbelegbele ε xinla ra, e naxa,

“Nde yi luxi alo Tire taani ito naxan kalaxi,

fəxə igen yi naxan nabilinxi?”

³³ ε yulaya seene to yi fama

sa keli baan ma

ε yi siya wuyaxine nan baloma

ε se kanyaan nun ε yulaya seene xən,

ε yi bəxən mangane findima nafulu kanne ra.

³⁴ Koni ε na kala baa igeni,

ε godo igen bun

ε yulaya seene nun ε muxune birin naxərima nən ε xən.

³⁵ Fəxə ige tagi bəxəne muxune birin yigitəgəma nən ε fe ra,

e mangane yi xuruxurun gaxuni,

kuisanna yi e yetagine masara.

³⁶ Naxanye yulayaan nabama siyane tagi,

ne kolinma nən ε fe ra,

bayo ε raɲanna magaxuma ayi nən.

ε mi fa luma na sənən!’ ”

28

Alaa falan Tire mangan xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, a fala Tire mangan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa:

I waso ayi nən,

i yi a fala, i naxa,

“Alana nde nan n na,

n dəxi alane dəxəden nin fəxə igen tagini!”

Koni i tan, muxun nan i ra,

ala mi i ra,

anu i bata i yetə xaxinla yatə Ala xaxinla ra.

³ I fe kolon Daniyeli xa ba?

Wundo fe yo mi luxunxi i tan ma ba?

⁴ I bata nafunla sətə i ya fe kolonna nun i ya xaxilimayaan xən,

i xəmaan nun gbetin malan i ya nafulu ramaradeni.

⁵ I bata tənə gbeen sətə i ya yulaya xaxinli,

i yi findi wasoden na na nafulu kanyani.

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Bayo i yetə miriyaan yatəxi Ala miriyaan nan na,

⁷ n xəɲene rafama nən i xili ma,

naxanye ɲaxu siyane birin xa.

E silanfanna tongoma nən i ya fe kolon fajin xili ma

e yi i ya nərən kala.

⁸ E i radinma nən gaburun na,

i yi faxa xələni fəxə igen tagini.

9 Nayi, i mən a falə i faxa muxune
yətagi ba,

fa fala a ala nan n na?

I fa kolonma muxun nan na i faxa
muxune yii,

ala mi i ra.

10 I faxama yarabin nin xəpene yii,

alo Ala kolontarene faxama kii
naxan yi.

Amasətə n tan bata falan ti.

Marigina Alatalaa falan nan na ra.' "

11 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

12 "Adamadina, sunu sigin sa Tire
mangan ma! I xa a fala a ma, i naxa,
'Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa:

I yi findixi muxu dəfexin misaala nan
na,

i yi lugo fe kolonna ra,

i ya tofanna yi dəfexi.

13 I yi Eden nakəən nin,

Alaa nakəna.

Gəmə fəpın sifan birin yi i rayabuxi:

saridon gəmə n nun topasi gəmə n nun
dayimu gəmə n

nun kirisoliti gəmə n nun onixi gəmə n
nun yasipi gəmə n

nun safiri gəmə n nun esikaribukili
gəmə n nun emerodi gəmə na.

I yi maxidixi xəmane ra

naxanye radaxa i xa xabu i da ləxəni.

14 I yi luxi nən alo kantan ti malekan
naxan gabutəye yi yifulunxi.

N na i ti nən Alaa geya sarijanxin fari,
i yi mənna nin,

i masiga tima gəmə tē wolonne tagi.

15 Fə mi yi i sigati kiin na

xabu i da ləxəni

han tinxintareyaan yi so i yi.

16 I ya yulayaan tənən ma,

i yi rafe gbalon na,

i yi yulubin liga.

Nayi, n na i kedima nən Alaa geya
sarijanxin fari

n yi i ralə ayi,

i tan naxan yi luxi alo kantan ti
malekan

naxan yi gəmə tē wolonne tagi.

17 I bata waso ayi i bəpəni

masətə i ya tofanna xən,

i bata i ya fe kolonni fu i ya binyen
xən.

Nayi, n na i rabirama nən bəxəni,

n yi i findi yē ramaxa seen na man-
gane xa.

18 I bata i ya yire sarijanxine raxəsi i
ya hakə wuyaxine

nun i ya tinxintareyaan xən yulayani.

Na ma, n tē nə naminima nən i xili ma
i konni,

a yi i gan,

n yi i findi xuben na bəxən fari

muxune birin yətagi naxanye i
matoma.

19 Naxanye birin yi i kolon siyane yə,
ne birin yigitəgəma nən i ya fe ra,

i rəpəna magaxuma ayi nən.

I mi fa luma na sənən!' "

Alaa falan Sidən taan xili ma

20 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

21 "Adamadina, i yē rafindi Sidən
taan ma, i nabiya falan ti a xili ma!

22 I a fala, i naxa, 'Marigina Alatala ito
nan falaxi, a naxa:

N bata keli ε xili ma Sidən kaane!

N binyama nən ε konni!

ε a kolonma nən a Alatala nan n na,

n na n ma kiti ragidixine rakamali ε
xili ma waxatin naxan yi

n yi n ma sarijananna mayita ε konni.

23 N fitina furen nafama nən ε xili ma
n yi tin muxune xa faxa ε taan kirane
xən ma,

faxa muxune yi lu biraxi ε konni,

yengən yi lu kele ε xili ma ε rabilinna
birin yi.

Nayi, e a kolonma nən

a Alatala nan n na.' "

24 " 'Nayi, Isirayila rabilinna siyane
mi fa a tərə alo janla naxan səxənna
tima alo tansinne. Nayi, e a kolonma

nən a Marigina Alatala nan n na.' "

25 " 'Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa: N na Isirayila yamaan malan
waxatin naxan yi keli siyane yə, e

raxuyaxi ayi dənaxanye yi, n na n
ma sarijananna mayitama e xən nən
siyane yətagi. E dəxəma nən e bəxəni,

n naxan so n ma walikē n Yaxuba yii.

26 E luma nən bəpə xunbenli, e banx-
ine ti, e manpa binle si. E luma nən
bəpə xunbenli, n na n ma kiti ragidix-
ine rakamali e rabilinna siyane xili

ma waxatin naxan yi, naxanye birin
yi e rəpəxuxi, e yi a kolon a Alatala

nan n na, e Ala.' "

29

Alaa falan Misiran xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fuden kike fuden xi fu nun firinde lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yεε rafindi Misiran mangan ma, i nabiya falan ti a xili ma e nun Misiran yamanan birin. ³ I a fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N kelima nεn i xili ma,
i tan Misiran mangana,
i tan naxan luxi
alo ige yi sube magaxuxin
naxan saxi Nila baan biradene tagi,
i tan naxan a falama, i naxa,
“N tan nan gbee Nila baan na,
n tan nan a daxi n yetε xa.”

⁴ Koni, n karafen birama nεn i gbεgbene yi,
n yi Nila baa igen yεxεne singan i xanle ra,
n yi i ba Nila baa biradene tagi
ε nun Nila baa yi yεxεn naxanye birin
e singanma i xanle ra.

⁵ N na i wolima ayi nεn tonbonni,
i tan nun i ya baa yi yεxεne birin,
ε sa bira xεε bɔxɔne yi.
E mi malanjε, ε mi tongε.
N na i findima nεn balon na burunna
subene nun xɔline xa.

⁶ Misiran kaane birin a kolonma nεn nayi
a Alatala nan n na,
bayo, i findi nεn mali tiin na Isirayila
yamaan xa wuleni
alo muxun na la xayen na a dunnanna ra.

⁷ E to i suxu, i yi gira,
i e tungunne birin mabɔ.
E to e digan i yi, i yi gira,
i yi e gbingin ba a ra.’ ”

⁸ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N yεngεn nake-lima nεn i xili ma, n yi tin i ya muxune nun i ya xuruseene yi faxes silanfanna ra i konni. ⁹ Misiran yamanan findima nεn tonbonna nun yire rabepinxin na. Nayi, muxune a kolonma nεn a Alatala nan n na. Bayo i bata a fala, i naxa, “N tan nan gbee Nila baan na, n

tan nan a daxi,” ¹⁰ nanara, n kelima nεn ε nun Nila baan biradene xili ma, n yi Misiran yamanan findi yire kalaxin na, a findi tonbonna nun yire rabepinxin na, keli Migidoli taan ma siga han Sinimi yamananana, siga han Kusi yamanan danna. ¹¹ Muxun mi fa a sanna tima a yi, hanma subena han jεε tonge naanin. ¹² N Misiran yamanan findima nεn yamana rabepinxine yire rabepinxin na, a taane yi findi taa rabepinxine ra taa xɔnne yε jεε tonge naanin. N Misiran kaane raxuyama ayi nεn siyane yε, n yi e rasiga ayi yamana wuyaxi xun xɔn.’ ”

¹³ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nεε tonge naanin na dangu, n Misiran kaane malanma nεn keli siyane yε e na raxuya ayi naxanye yε. ¹⁴ N mɔn xεtεma nεn Misiran yamanan suxu muxune ra Misiran yamanan faxes binni, e benba yamananana, e sa yamana magodoxin ti mεnni. ¹⁵ A findima nεn mangaya magodoxin na mangayane birin xa, a mi fa a yetε yitema siyaan bonne xun na sɔnɔn. N na a raxurunma ayi nεn alogo a nama siyane nɔ sɔnɔn. ¹⁶ Nayi, a mi fa findε Isirayila kaane yigin na mumε, alogo a xa findi Isirayila kaane haken nabira seen na e ma, e naxan liga e to bira Misiran kaane fɔxɔ ra malina fe ra. Nayi, e a kolonma nεn a Marigina Alatala nan na.’ ”

Babilɔn mangan Misiran yamanan tongoma nεn

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε mɔxɔjεn nun solofereden kike singen xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Babilɔn mangan Nebukadanesari bata a sofa ganla karahan, a e xa wali a xɔdεxεn na Tire taan xili ma, e birin bata findi teli kanne ra, e birin tungunne makotenxi, koni e nun a ganla mi sese sɔtɔxi Tire taani e saren na e wanli Tire taani. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Misiran yamanan soma nεn Babilɔn

mangan Nebukadanesari yii, a yi a nafunle birin xali, a yi a seene tongo yengeni, ne yi findi a ganla saren na. ²⁰ N Misiran yamanan soma nen a yii a kontonna ra, amasoto e nun a ganla bata wali n xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²¹ Na laxonni, n na Isirayila yamaan senben xun masama nen. I tan Esekiyeli, n falan sama nen i de yamaan tagi na waxatini, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

30

Alatalaa xolon Misiran xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
 E gbelegbele, e naxa,
 ‘Ee! Naxankata laxon fama!’
³ Amasoto laxon bata maso, Alatalaa laxon bata maso, kundaan nun gbalon laxon siyane xa.
⁴ Yengen soma nen Misiran yamanani.
 Kontofinla soma nen Kusi yamanani. Muxune faxama nen Misiran yi, e nafunle yi xali, e banxine yi rabira, ese mi luma.”
⁵ Misiran kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaane nun Arabi kaane nun Libiya kaane nun n ma yamaan muxuna ndee faxama nen silanfanna ra e bode xon.
⁶ “Alatala ito nan falaxi, a naxa: Misiran yamanan xoyine kalama nen,
 a wason nun senben yi nan. Keli Migidoli ma siga han Sinimi yamananana muxune faxama nen silanfanna ra e konni.
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.
⁷ A taane findima nen yamana rabeninxine yire rabeninxina,
 a taane yi lu taa xonne ye.
⁸ Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na,
 n na teen so Misiran yamanan na waxatin naxan yi,
 a foxo ra birane birin yi gan.”

⁹ Na laxonni, n ma xerane sigama nen kunkine kui, e sa Kusi yamanani maxa a baje xunbenli. E kuisanma nen Misiran yamananana gbalon laxonni, amasoto na laxonna a lima nen yati!

¹⁰ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N Misiran yama gbeen naxorima nen Babilon mangan Nebukadanesari xon.

¹¹ A tan nun a ganla naxanye naxu siyane birin xa, ne nan nasigama yamanan kaladeni. E sa e silanfanne botinma nen Misiran yamanan xili ma e yi yamanan nafe faxa muxune ra.

¹² N Nila baa igen xorima nen, n yi yamanan mati muxu naxine ma. N tinma nen xone ye yi yamanan kala, e nun seen naxanye birin a yi. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N suxurene halagima nen, n yi batu seene nan Nofi taani. Kuntigi yo mi fa luma Misiran yamanani,
 n yi gaxun naso yamanan birin yi.

¹⁴ N Misiran yamanan faxa binna raxorima nen,
 n yi teen so Soyan taan na,
 n yi n ma kiti ragidixine rakamali No taan ma.”

¹⁵ “N na n ma xolon nagodoma nen Sin taani,
 Misiran yamanan taa makantanxina, n yi No taana gali gbeen birin halagi.

¹⁶ N teen soma nen Misiran yamanan na,
 Sin taan yi yimaxa gaxuni.

No taan nabilinna yinna rabirama nen,
 yaxune yi Nofi taan tongo yanyin na.

¹⁷ Hon taan nun Pi-Beseti taan banxulanne faxama nen silanfanna ra,
 taan muxune yi xali konyiyani.

¹⁸ Laxo yidimixin na a ra Tapanese taan xa

n na Misiran yamanan senben kala laxon naxan yi,
 a wasoma a fangan naxan yi,
 na yi nan.

Kundaan soma nen taan xun na,

a banxidene muxune yi xali konyiyani.

¹⁹ N na n ma kiti ragidixine rakamal-ima nen Misiran ma, e yi a kolon a Alatala nan n na.”

Babilon mangan Alaa wanla kema Misiran yamanan xili ma

²⁰ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fu nun kedenden kike singen xi soloferede loxonni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²¹ “Adamadina, n bata yi Misiran mangan yiini gira. Muxu yo munma a dandan singen, a yiin munma maxidi alogo a xa yalan, a fangan soto, a fa no silanfanna tonge. ²² Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli Misiran mangan xili ma, n mon a yiine yigirama nen, a yiin naxan fan, e nun a yigiraxina, n yi a silanfanna rabira a yii. ²³ N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane ye, n yi e rayensenje ayi yamanane xun xon. ²⁴ Koni n Babilon mangan yiine senbe soma nen, n yi n ma silanfanna so a yii, n yi Misiran mangan yiine yigira, a yi lu kutunje a yetagi alo muxu maxoloxin faxamatona. ²⁵ N Babilon mangan yiine senbe soma nen, koni Misiran mangan tan senben janma nen. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma silanfanna so Babilon mangan yii waxatin naxan yi, a yi a yite Misiran yamanan xili ma. ²⁶ N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane ye, n yi e rayensenje ayi yamanane xun xon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

31

Misiran mangan luxi nen alo suman bili gbeena

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fu nun kedenden kike saxanden xi singe loxonni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Misiran mangan nun a ganla xa, i naxa: I maliga nde ra i ya gboni?

* **31:3:** Wudi kuyeni itoe findixi dunuja mangane misaala nan na.

³ I miri feni ito ma:

Asiriya yamanan yi luxi nen alo suman bili gbeena Liban yamananani, naxan yiye yi sabatixi a fajin na, a yi fotonxi ki faji, a yi kuya, a kondan yi texi dangu foton yi wudine birin na.*

⁴ Igen bata yi a rasabati, baxo bun ige tilinxin bata yi a ragbo. Igen yi danguma a salenne nan longori ra,

sigaburunna wudine birin ma.

⁵ Nanara, a yi kuya burunna wudine birin xa,

a deene bata yi sabati,

a yiine yi kuya

fata ige gbeen na

naxan yi a rasabatima.

⁶ Xoline birin yi e teen sama a yiine nin,

burunna subene birin yi fa e diine xalima a tan nan bun,

siya gbeene birin yi fa yigiya a nininna bun.

⁷ A yi rayabu a gboyani,

a yiine yi yiriwaxi,

bayo a salenne yi godoxi baxon bun ma igeni pon!

⁸ A mi yi suman wudi yo ninin bun Alaa nakoni.

Fofa yo de mi yi fan a deene xa nun,

wudi gbete mi yi maliga a yiine ra.

Wudi yo mi yi maliga a ra a tofanni Alaa nakoni.

⁹ N bata yi a ratofanje ayi a yii sabatixine xon,

han wudine birin yi fa a maxaxolonma Eden nakoni, Alaa nakona.”

¹⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Wudini ito to kuyaxi ayi, a kondan yi te foton yi wudine birin xa, nanara, a wasoxi ayi han!

¹¹ N yi a sa siyane mangan sagoni alogo a xa a suxu a jaxun yatena. N bata n me a ra. ¹² Xonen naxanye jaxu siyane birin xa, ne yi a sege, e yi a rabenin. A yiine yi lu biraxi geyane nun lanbanne yi. A deene baxin yi lu yamanan folone birin na.

Siyane birin yi keli a nininna bun, e a rabepin.

¹³ Xoline birin yi fa dɔxɔ a yii biraxine fari,

burunna subene birin yi e malan a yiine fari.”

¹⁴ “Nayi, ige dε yi wudi yo mi fa suse, a kuya alo a tan, sese konde mi fa tema fɔtɔn yi wudin bonne xa. Nayi, wudi yo mi fa lan a igen sɔtɔ han a kuya alo na. Amasɔtɔ sayaan nan nagidixi e birin ma, e siga bɔxɔn bun faxa muxune tagi, e nun naxanye birin godoma gaburun na.”

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A siga laxira yi lɔxɔn naxan yi, n na a saya sunun namini nɛn, n tigi ige tilinxine nun a xude igene balan a fe ra, n yi a ige gbeene rati. N yi Liban yamanani dimi a fe ra, burunna wudine birin yi xara a fe ra. ¹⁶ N siyane birin naxuruxurun nɛn gaxuni a bira xuiin ma, n na a ragodo laxira yi waxatin naxan yi, e nun faxa muxune yi godo gaburun na. Nayi, Eden nakɔɔn wudi fajin naxanye birin bata yi godo bɔxɔn bun, Liban bɔxɔn wudi tofajin fisamantenna naxanye birin yi rasabatixi ige gbeene xɔn dunuɲa yi nun, ne yi madɛndɛn. ¹⁷ Naxanye yi yigiyaxi a nininna bun, a xɔyine siyane ye, e nun ne fan godo nɛn gaburun na e bode xɔn, e sa sa ne fari naxanye faxa yɛngɛni.”

¹⁸ “E nun nde maliga Eden nakɔɔn wudine ye lan ε binyen nun ε gboon ma? Anu, i fan sigama laxira yi, ε nun Eden nakɔɔn wudine birin. I sa sama nɛn Ala kolontarene tagi bɔxɔn bun ma, naxanye faxaxi silanfanna ra. Misiran mangan nun a yamaan birin najanma na kii nin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

32

Sunu sigin Misiran nun a mangan xa

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲεε fu nun firinden kike fu nun firinden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, sunu sigin sa Misiran mangan xa. A fala a xa, i naxa:

I luxi nɛn alo yata sɛnbɛmaan siyane tagi,

alo ige yi sube magaxuxin fɔxɔ igeni, naxan a masiga tima a baa gbeeni.

I i ya igene dunduma i sanne ra, i yi e walanne raxaɲε ayi.”

³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N na n ma yalaan soma nɛn i xun na, nxu nun yama gbeen malanxina, e yi i bandun n ma yalaan na.

⁴ N na i ratema nɛn xaren na, n yi i radin xεεne ma,

n yi xoline birin lu e dɔxɔ i fari, burunna subene birin yi lugo i suben na.

⁵ N na i suben naxuyama ayi nɛn geyane fari,

n yi lanbanne rafe i binbin sube dɔnxɛn na.

⁶ N yamanan birin ige sama nɛn i wunla ra,

han a geyane birin xude wunle yi rafe.

⁷ I niin na ba waxatin naxan yi, n kore xɔnni fɔrɔma nɛn,

n yi sarene yidimi,

n yi kundaan sa sogen ye ma

kiken mi fa dεgɛma.

⁸ N yanban seene birin yidimima nɛn i ya fe ra,

n yi dimi gbeen nasin i ya yamanan birin yi,

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁹ N siya wuyaxine rakɔntɔfilima nɛn, n na i kala feen xibarun nali siyane

ma waxatin naxan yi

hali i mi yamanan naxanye kolon.

¹⁰ N yama wuyaxi yigitεgɛma nɛn i ya fe ra,

e mangane yi xuruxurun gaxuni i ya fe yi,

n na n ma silanfanni te e yeɲtagi waxatin naxan yi.

Birin xuruxurunma nɛn gaxuni a yeɲε niin na waxatin birin,

i na faxa lɔxɔn naxan yi.”

¹¹ “Amasɔtɔ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Babilon mangana silanfanna fama
nen i xili ma.

12 N na i ya gali gbeene faxama nen
sofa wekilaxine silanfanna ra.
Siyaan naxan naxu a birin xa,
ne Misiran yamanana wason kalama
nen,
a ganle birin yi faxa.

13 N na a xuruseene birin naxorima
nen Nila baa ige gbeene de.

Muxune sanne mi fa na igene yi-
maxama sonon
xuruseene torone mi fa e dunduma.

14 Nayi, n yi a lu e igene yi e raxara,
e xudene yi lu gode yetetenna alo
turena,

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15 N na Misiran yamanan naxori wax-
atin naxan yi,
yamanani seene birin yi ba a yi,
n yi a muxune birin faxa,
nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n
na.”

16 “Sunu sigin nan na ra, a nu sama
nen. Siyane sungutunne sunu sigini
ito sama nen Misiran yamanan nun
a yamaan birin xa, Marigina Alatalaa
falan nan na ra.”

Sunu sigina lan yamanane fe ma

17 Yamaan xali konyiyani waxatin
naxan yi, na ne fu nun firinden kike
fu nun firinden xi fu nun suulun-
dena, Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

18 “Adamadina, gbelegbele Misiran
kaane ganle fe ra, i wuga xuiin xa e
nun siya senbemanexali laxiraya yi,
faxes muxune sigama denaxan yi.

19 A fala e xa, i naxa,
‘I rayabu dangu nde ra?
Godo, i fa i sa Ala kolontarene fema!’

20 E luma nen faxes muxune ye
naxanye faxaxi silanfanna ra.
Silanfanni tonxi!

E nun e ganle birin xa xali.
21 Sofa senbema danguxine falan
tima a ma nen laxira yi,
e nun a faxorabirane, e naxa,
‘E bata godobe, e saxi Ala
kolontarene fema
naxanye faxaxi yengeni.’ ”

22 “Asiriya mangan mato menni e nun
a ganle birin,
a rabilinxi a muxune ra

naxanye faxaxi silanfanna ra.

23 E gaburune danna sa boxon nan
bun pon, laxira xonna ma,
mangan gaburun nabilinni.
E birin faxaxi yengen nin,
e tan naxanye yi muxune magaxuma
dununa yi.”

24 “Elan fan mangan mato menni,
e nun a ganle birin a gaburun
nabilinni.

E birin faxaxi silanfanna nan na
yengeni,
e bata maluxun Ala kolontareyani,
e tan naxanye yi muxune magaxuma
dununa yi,

e bata rayagi,
e nun naxanye birin godoma yili
gbeen na.

25 A saden bata rafala faxes muxune
tagi

e nun a ganle birin a gaburun
nabilinni.

Na Ala kolontarene birin bata faxes
silanfanna ra.

Bayo e yeragaxun bata yi xuya ayi
dununa xun xon,
anu iki e bata rayagi,
e nun naxanye sigama yili gbeen na,
e sa sa faxes muxune tagi.”

26 “Meseki mangan fan na
e nun Tubali mangan nun e ganle
birin e gaburune rabilinni.

Na Ala kolontarene birin faxaxi
silanfanna nan na,
bayo e bata dununa muxune birin
magaxu.

27 E nun sofa kendene mi saxi yire
kedenna xan yi ba,
naxanye birin faxaxi Ala kolontarene
ye?

E ganla birin bata siga laxira yi
e nun e yenge so seene.

E silanfanne saxi e xunne bun.
E yulubine goronna bata lu e xonne
fari,

bayo sofani itoe yeragaxun bata yi
xuya ayi dununa muxune ye!

28 I tan Misiran mangan fan kalaxin
sama nen Ala kolontarene ye,
naxanye faxaxi silanfanna ra!”

29 “Edon yamaan mato, a mangane
nun a kuntigin naxanye senbe yi gbo,

koni e bata sa faxa muxune ye, naxanye faxaxi silanfanna ra! E saxi Ala kolontarene ye, naxanye godon yili gbeen na.”

³⁰ “Κομεν φοxon kuntigine birin mato menni, e nun Sidon kaane birin naxanye faxaxi, e yagixi, hali e sofane to yi muxune magaxuma. Na Ala kolontarene saxi faxa muxune ye naxanye faxa silanfanna ra. E yagixi e nun naxanye godoma yili gbeen na.”

³¹ “Misiran mangan nun a ganla birin na na faxa muxu wuyaxine to, na a masabarima nen a ganla fe ra naxanye faxa silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³² Bayo n tinxi a xa yamanane magaxu dunuya yi, Misiran mangan nun a ganle birin fan e sama nen Ala kolontarene ye, e nun naxanye faxaxi silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

33

Ala yi Esekiyeli findi kantan muxun na

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, falan ti i ya yamaan xa! A fala e xa, i naxa: N na yengen nakeli yamanan xili ma waxatin naxan yi, e yi muxuna nde sugandi, a yi findi kantan muxun na, ³ xa na kanna yaxune to fe yamanan yengedeni, a yi xotaan fe, a yamaan nakolon, ⁴ nayi, xa naxan na xota xuiin me, a mi a yate, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma. ⁵ Naxan na tondi a tuli matiyε na xota xuiin na, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma. Naxan na a tuli mati a fe xuiin na, na a niin natangama nen. ⁶ Koni xa kantan muxun yaxune to fe, a mi xotaan fe, xa a mi yamaan nakolon, yaxune yi fa muxuna nde faxa, na kanna faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma nen kantan muxun xun ma.”

⁷ “Nayi, i tan adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ⁸ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘Muxu jaxina, i

faxama nen,’ xa i mi na fala muxu jaxin xa, i yi a rakolon fa fala a xa xete a kira jaxin foxo ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ⁹ Koni xa i muxu jaxin nakolon alogo a xa xete a kewanle foxo ra, koni a mi tin, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

Muxu jaxin na tubi a nii rakisin sotama nen

¹⁰ “Adamadina, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa: E luma a fale, e naxa, ‘Nxo muruten nun nxu yulubine goronna gbo nxu xun ma, nxu kalama e bun. Nxu noe kise di?’ ¹¹ A fala e xa, i naxa: Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Habadan Alanan na, n bata n kolo n yeteni! N mi waxi muxu jaxin xa faxa, n waxi nen a xa xete a kewanle foxo ra, a yi kisi. E xun xete, e xete e kewali jaxine foxo ra. Isirayila yamana, nanfera e tinxi e xa halagi?’ ”

¹² “I tan adamadina, a fala i ya yamaan xa, i naxa: Tinxin muxuna tinxinyaan mi a rakise a na murute n ma loxon naxan yi. Muxu jaxina jaxuyaan fan mi a halage, xa a sa xete a jaxuyaan foxo ra. Xa tinxin muxun yulubin liga folo loxon naxan yi, a tinxinya fonna mi a niin natangama. ¹³ Xa n na a fala tinxin muxun xa, n naxa, ‘I kisima nen,’ xa a yigi sa a tinxinyani, a yi fe jaxin liga, a tinxin wali yo mi fa yatema. A halagima nen a fe jaxina fe ra a naxan ligaxi. ¹⁴ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘I faxama nen,’ xa a xun xanbi so a yulubini, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga folo, ¹⁵ a tolimaan naxete, a mon yi seen naxete a naxan mujaxi, a yi yamarine suxu muxun kisin naxanye xon, a mi fa fe jaxi yo liga, na kanna kisima nen, a mi faxama. ¹⁶ Ninan tima nen a yulubi fonne birin xon. A bata kiti kenden nun tinxinyaan liga folo, na kanna kisima nen.”

¹⁷ “Anu, i ya yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’

Koni e tan nan ma kira mi lanxi. ¹⁸ Xa tinxin muxuna a xun xanbi so a tinxinyani, a yi fe jaxin liga folo, a faxama nen na ma. ¹⁹ Xa muxu jaxina a xun xanbi so a jaxuyani, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga folo, a kisima nen na fe ra. ²⁰ Anu, Isirayila yamana, e a falama, e naxa, 'Marigina kiraan mi lanxi.' Nayi, n na e keden kedenna birin makitima nen e kewanle ra."

Isirayila yamanan kala fena

²¹ Nxu xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun firinden kike fuden xi suulunde boxon nan yi a ra, Yerusalen muxu gixina nde yi fa a fala n xa, a naxa, "Taan bata kala!" ²² Koni Alatala bata yi a yiin sa n ma jinbanna ra benun na muxu gixin xa fa n fema xotanni. N deen bata yi fulun, bobo mi yi fa n na.*

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ "Adamadina, muxun naxanye dxi Isirayila yamana kalaxini, ne a falama, e naxa, 'Ibrahim kedenna nan yi a ra, anu, a yamanan birin tongo nen a keen na. En tan to wuya, yamanan bata fi en tan ma en gbeen na yati!' ²⁵ Nanara, a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E suben donma naxan mi kee raxabaxi, e xaxili tixi suxurene ra, e faxan tima, e lan e yi yamanan soto nayi ba? ²⁶ E laxi e silanfanne nan na, e fe haramuxine ligama, e yalunyaan ligama, e lan e yi yamanan soto nayi ba?' ²⁷ I ito nan falama e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolon yetni, fa fala, naxanye luxi e nii ra Yerusalen taa kalaxini, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye e gixi burunna ra, n na e luma subene nan xa, e yi e don. Naxanye luxunxi gemε longonne nun faranne ra, fitina furen nan ne faxama. ²⁸ N yamanan findima nen yire rabepinxin na. A senben naxan yi findixi a muxune waso xunna ra, n na janma a yi nen. Isirayila geyane yigelima nen, muxu yo mi dangue e yi. ²⁹ E a kolonma

nen nayi a Alatala nan n na, n na yamanan findi yire rabepinxin na e fe xosixine fe ra e naxanye ligaxi.' "

³⁰ "I tan adamadina, i ya yamanan muxune i ya fe falama taan nabilinna yinne xon e nun banxine de ra, e a falama e bode xa, e naxa, 'E fa a ramε, falan naxan kelixi Alatala ma!' ³¹ N ma yamaan sigama i fema, e dxi i yetagi i xuiin namedeni. E i xuiin namema, koni e mi a suxuma. Bayo e fala fajine nan tima, koni kunfan nan e boteni e xa tonon fen tinxintareyani. ³² I ya fe bata findi e xa sigin na, naxan fan, a jaxun. E i ya falane ramema, koni e mi e suxuma. ³³ Koni na feene na rakamali, anu e waxatin bata a li, e a kolonma nen nayi, a nabina nde yi e ye."

34

Falana Isirayila mangane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, falan ti Isirayila yamaan yεerate xili ma naxanye luxi alo xuruse kantanne. I naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona Isirayila yεerate xa naxanye e joxo luxi e yete gbansanna xon. Xuruse kantanne mi lan e xa xuruse kurun naba ba? ³ Anu, e e xuruse kurun turen donma, e e maxidima xuruse xabe dugine yi, e xuruse turaxine kee raxabama, e yi e don, koni e mi e joxo luma xuruseene xon. ⁴ Naxanye xadanxi, e mi ne senbe soma. Naxanye furaxi e mi ne dandanma. Naxanye maxoloxi, e mi ne maxidima. Naxanye bata siga na xun xon, e mi ne malanma. Naxanye lxi ayi, e mi ne xon fenma, koni e dxi yamaan xun na jaxankatan nun jaxuyaan nin. ⁵ E bata xuya ayi bayo xuruse raba mi na. E to raxuyaxi ayi, e bata findi burunna subene balon na. ⁶ N ma xuruseene bata xuya ayi geyane nun yire matexine birin fari. E bata xuya ayi boxon birin xun xon, koni muxe mi na naxan a yengi dxioma e xon, a yi e fen.' "

* **33:22:** Na bobo feen sebexi Esekiyeli 3.26 nun 24.27 kui.

7 “ ‘Nanara, ε tan yεεratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! 8 Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni. Bayo yεεrati mi n ma yamaan masuxuma, e yi lu alo xuruse rabεninxine, bayo ganle fuma n ma yamaan ma, e lu alo burunna subene balona, bayo n ma xuruse rabane mi sigaxi n ma xuruseene fendeni, bayo xuruse rabane e ɲɔxɔ luxi e yetε nan gbansan xɔn, e mi n ma xuruseene raba, 9 nanara, ε tan yεεratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! 10 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli yεεratine xili ma! N na n ma yamaan bama nεn e yii. N mi fa tinma e yi n ma yamaan lu alo xuruse rabεninxine, alogo xuruse rabane nama fa e ɲɔxɔ lu e yetε gbansanna xɔn. N na n ma xuruseene xunbama nεn e yii, e mi fa findima e balon na sɔnɔn.’ ”

11 “ ‘Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yetεen nan n yengi dɔxɔma n ma yamaan xɔn, n yi e masuxu 12 alo xuruse raba fajina a yengi dɔxɔma a xuruseene xɔn kii naxan yi, e nεma raxuyaxi ayi waxatin naxan yi. N na n ma xuruseene masuxuma na kii nin, n yi sa e xunba yirene yi e yi xuyaxi ayi dεnaxanye yi na waxati yidimixini kundani. 13 N na e raminima nεn siyane yε, n yi e malan sa keli yamana wuyaxi yi, n yi e xali e yamanani. N na n yengi dɔxɔma nεn e xɔn Isirayila geyane fari, e nun xudene dε e nun yamaan dɔxɔdene birin yi yamanani. 14 N na e rabama nεn yire fajini, Isirayila yamanan geya matexine yi findi e rabaden na. E sa e matabuma mεnne nin e rabade fajini, e yi e dεge yire sabatixine yi Isirayila geyane fari. 15 N tan yetεna n ma xuruseene rabama nεn, n yi matabun fi e ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. 16 Xuruseen naxan lɔxi ayi, n na fenma nεn. Naxan sigaxi na xun xɔn, n mɔn fama nεn na ra. Naxan maxɔlɔxi, n yi na dan-

dan. Naxan xadanxi, n yi na sεnbe so. Koni naxan turaxi e nun naxan sεnben gbo, n ne faxama nεn. N na n ma xuruseene rabama kiti kεnden nin.’ ”

17 “ ‘ε tan naxanye luxi alo n ma xuruse kuruna, Marigina Alatala ito nan falaxi ε xa, a naxa: n mɔn kitin sama nεn xuruse nun xuruse tagi, e nun kontonna nun kɔtɔn tagi. 18 Na mi ε kεnεnxi ba, ε lu ε dεge yire fajini? Naxan don daxi a ra, ε mɔn waxi na nan yibodon feyi ε sanna ra ba? ε mi ε wasa soε ige sarijanxin minni ba? ε mɔn waxi a dɔnxεn dundu feen nin ba? 19 N ma xuruseene lan ba, e donseen don ε naxan yibodonxi, e yi igen min ε bata naxan dundu ε sanna ra?’ ”

20 “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yetεen kitin sama nεn xuruse turaxin nun xuruse xɔsixin tagi. 21 Bayo, ε bata xuruse xadanxine tuntun ε ɲinginna nun ε tungunna ra, ε lu e kudunε ε fenne ra han ε yi e kedi, 22 n na n ma xuruseene rakisima nεn alogo e yii seene nama fa lu yaxune sagoni. N kitin sama nεn xuruseene tagi. 23 N xuruse raba keden pe dɔxɔma nεn e xun na, naxan e rabama, n ma walikεen Dawuda. A e masuxuma nεn, a yi findi e yεεratiin na.* 24 N tan Alatala findima nεn e Ala ra, n ma walikεen Dawuda yi findi e yεεratiin na. N tan Alatala nan falan tixi. 25 N bɔɲε xunbeli layirin xidima nεn nxu nun ne tagi, n yi yamanan sube xajεne raxɔri, alogo e xa dɔxɔ burunna ra makantanni, e yi xi fɔtɔnne yi. 26 N na e nun n ma yire sarijanxin nabilinna barakama nεn, n yi tulen nafa a waxatini, e yi findi duba tulene ra. 27 Wudine bogima nεn xεεne ma, bɔxɔn yi sansi bogine ramini. Yamaan luma nεn bɔɲε xunbenli e yamanani. Nayi, e a kolonma nεn a Alatala nan n na, n na e konyiyaan kala waxatin naxan yi, n yi e xunba muxune yii naxanye e ɲaxankatama. 28 Siyane mi fa e yii seene tongoma sɔnɔn, sube xajεne mi fa e donma sɔnɔn. E luma nεn bɔɲε

* 34:23: Na feen mɔn sεbexi Yoni 10.16 kui.

xunbenli, muxu yo mi fa e magax-uma. ²⁹ N xεε fajine yitɔnma nɛn e xa naxanye xili minima, fitina kame yo mi fa e tɔrɔma yamanani. Siyane mi fa e rayagε sɔnɔn. ³⁰ Nayi, e a kolonma nɛn a n tan Alatala e xɔn, e Ala. E mɔn yi a kolon a e tan nan findixi n ma yamaan na, Isirayila kaane. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³¹ E tan adamadiine luxi nɛn alo n ma xuruse kuruna, ε tan naxanye dɔxi n ma xuruse rabadeni. N tan nan ε Ala ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

35

Nabiya falana Edɔn kaane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa:
² “Adamadina, i yεε rafindi Seyiri geyaan ma, i yi nabiya falan ti a xili ma! ³ A fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli ε xili ma ε tan naxanye Seyiri geya yireni. N na n yiini bandunma nɛn ε xili ma, n yi ε konna findi yire rabɛɛnɛn na feu!
⁴ N na ε taane kalama nɛn, ε konna yi findi yire rabɛɛnɛn na. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

⁵ “ ‘Amasɔtɔ ε bata habadan xɔnnantenyaa namara, ε yi Isirayila kaane lu e faxa silanfanna ra, gbalon fa e ma waxatin naxan yi, e e hakene saranna dɛfexin sɔtɔ waxatin naxan yi. ⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni! N na ε sama nɛn faxa tiin sagoni, a yi lu ε sagatanɛ. Bayo faxa tiin mi rapaxuxi ε tan ma, faxa tiin luma nɛn ε sagatanɛ. ⁷ N Seyiri geya yiren findima nɛn yire rabɛɛnɛn na fefe! Naxan yo na dangu na yi, n yi na kanna faxa. ⁸ N na ε geyane rafema nɛn muxu faxaxine ra. Naxanye faxama silanfanna ra, ne birama nɛn ε yire matexine nun ε mɛrɛmɛrɛne nun ε xudene birin yi.

⁹ N na ε konna findima nɛn yire rabɛɛnɛn na habadan, muxu yo mi fa dɔxɔma ε taane yi.

Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

¹⁰ “ ‘Bayo ε bata a fala, ε naxa, “Isirayila nun Yuda yama firinni itoe nun e yamanane findima nɛn nxu gbeen na, nxu yi dɔxɔ e yi.” Anu, Alatala fan yi na yi! ¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni. E xɔlɔn nun xɔxɔlɔnna naxan yitaxi Isirayila kaane ra ε xɔnnantenyani, n na ε suxuma nɛn na ra! N na n yetɛ makɛnɛnma nɛn e xa, n na ε makiti waxatin naxan yi. ¹² Nayi, ε a kolonma nɛn a n tan Alatala bata ε fala ɲaxine birin mε Isirayila geya yirene xili ma, ε naxanye falaxi, ε naxa, “E konna bata halagi, a yi findi nxu balon na.” ¹³ E bata ε yetɛ yite n tan xili ma ε falane yi, ε yi konbine ti n xili ma, n tan yetɛn yi e mε.’ ”

¹⁴ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yamanane birin na lu sɛwani waxatin naxan yi, n na ε konna tan naxɔrima nɛn fefe! ¹⁵ E sɛwa nɛn Isirayila yamaan kεε bɔxɔn kala feen na, n ma yamana. Nayi, n na ε fan konna ligama na kiini nɛn. Seyiri geya yiren findima nɛn yire rabɛɛnɛn na, e nun Edɔn yamanan birin. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

36

Isirayila yamaan mɔn xetɛma nɛn e bɔxɔni

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Isirayila geyane xa! A fala e xa, i naxa, ‘Isirayila geyane, ε tuli mati Alatalaa falan na! ² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo yaxune bata gele ε ma, e naxa, “Yɔ! Habadan geyani itoe bata findi nxu tan nan gbee ra!” ’ ³ Nayi, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε rabilinna muxune birin bata kata ε raxɔrideni, e yi ε ɲaxankata alogo ε xa findi siya gbɛtɛye gbeen na, muxune yi ε magele, e yi ε xili kala, ⁴ nanara, Isirayila geyane, ε tuli mati Marigina Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi lan geyane nun yire matexine nun xudene nun mɛrɛmɛrɛne nun yire kalaxine nun

taa rabepinxine fe ma, ε rabilinna siya gbeteene bata fu naxanye ma, e mən yi ε magele. ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata falan ti siya gbeteene xili ma n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa, e nun Edən taane birin xili ma, naxanye n ma yamanan findixi e gbeen na ɲaxaɲaxa gbeen nun xənnantenyani, e yi a xuruse rabadene tongo!’ ⁶ Nanara, nabiyā falan ti Isirayila yamanana fe yi. A fala geyane nun yire matexine nun xudene nun mεrεmεrene xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Siyane bata ε makonbi han! Nayi, n xələxin falan tima e xili ma nən n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa. ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n kələ n yiini texin na, fa fala ε rabilinna siyane e yete nan nayagima e konbine xən.’ ”

⁸ “ε tan Isirayila geyane, ε ɲingima nən, ε yi ε bogin namini Isirayila kaane xa, n ma yamana, bayo na feene fa waxatin bata a li. ⁹ N fama nən ε fεma, n na n yεε rafindima nən ε ma, ε tan geyane bima nən, ε yi e si. ¹⁰ N muxune rawuyama ayi nən ε fari, Isirayila yamaan birin. Muxune dəxəma nən taane yi, e mən yi yire kalaxine ti. ¹¹ N muxune nun xuruseene rawuyama ayi nən ε tan geyane fari. E wuyama ayi nən, e yi diine bari. N mən tinma nən muxune yi dəxə ε tan geyane fari alo a fələni, n yi ε rasabati alo waxati danguxine yi. Nayi, ε a kolonma nən a Alatala nan n na. ¹² N na a ligama nən muxune yi sigan ti ε tan geyane yiren birin yi, Isirayila kaane, n ma yamana, ε yi findi e kεε bəxən na, ε mi fa findima e diine faxa xunna ra sənən.’ ”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo a falama ε ma fa fala ε tan geyane bata muxune halagi, ε yi findi ε yetena yamana diine faxa xunna ra, ¹⁴ nanara, ε mi fa muxu yo halagima sənən. ε mi fa findima ε yamana diine faxa xunna ra sənən. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ ε mi fa siyane konbi ti xuiin

mεma sənən, siyane mi fa ε rayara-bima sənən, ε mi fa ε yamaan nabirama sənən! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁶ Marigina Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, Isirayila kaane yi dəxi e yamanani waxatin naxan yi, e a sariɲanna kala nən e fe raba kiine nun e kεwanle xən, e fe raba kiin yi findi fe xəsixin na n yεε ra yi alo ɲaxanla nεma kike wanli. ¹⁸ Nayi, n na n ma xələn nagodo nən e xili ma e to faxan tixi yamanani, e yi a sariɲanna kala e suxurene xən. ¹⁹ Nanara, n na e raxuyaxi ayi siyane ye yamanane birin yi, n yi e makiti e sigati kiin nun e kεwanle xən. ²⁰ E na yi siga dənaxanye birin yi siyane ye, e yi n xili sariɲanxin sariɲanna kalama nən bayo muxune yi a falama e ma nən, e naxa, ‘Alatalaa yamaan nan e ra, anu e kelixi a yamanan nin.’ ²¹ Nanara, n yi wa n xili sariɲanxin natanga feni e ma, Isirayila yamaan yi naxan sariɲanna kalama siyane tagi e siga dənaxanye yi.”

²² “Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mi ito ligama ε tan Isirayila yamaan xan ma fe ra, koni n na a ligama n xili sariɲanxin nan ma fe ra ε naxan sariɲanna kalaxi siyane tagi ε siga dənaxanye yi. ²³ N na n xili gbeen sariɲanna mayitama nən, ε naxan sariɲan kalaxi siyane ye. Nayi, siyane a kolonma nən a Alatala nan n na, n na n ma sariɲanna mayita ε xən waxatin naxan yi siyane yetagi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁴ “N na ε bama nən siyane ye, n yi ε malan keli yamanane birin yi, n yi ε xali ε bəxəni. ²⁵ N na ε rasariɲanma nən ige sariɲanxin na, n yi a xuya ε ma, ε yi rasariɲan. N na ε rasariɲanma nən ε fe xəsixine nun ε suxure feene birin ma. ²⁶ N bəɲe nənən fima nən ε ma, n yi nii nənən sa ε yi. N bəɲe xədəxən bama nən ε yi alo gεmεna, n yi bəɲe faɲin sa ε yi. ²⁷ N na n ma Nii Sariɲanxin sama nən ε yi, n yi a liga, ε yi bira n ma tənne fəxə ra, ε n ma sariyane suxu, ε yi

e liga. ²⁸ E dɔxɔma nɛn yamanani n naxan so ε benbane yii, ε yi findi n ma yamaan na, n yi findi ε Ala ra. ²⁹ N na ε rakisima nɛn ε fe xɔsine birin ma. N bogi seene raminima nɛn, n yi a rawuya ayi, kamɛn mi fa ε suxɛ sɔnɔn! ³⁰ N wudi bogine nun sansine rawuyama ayi nɛn alogo ε nama fa rayarabi kamɛni sɔnɔn siyane ye. ³¹ Nayi, ε sigati ki jaxin nun ε kɛwali jaxine fe rabirama nɛn ε ma, ε yi nimisa ε hakɛne nun ε kɛwali xɔsixine fe ra ki fajɪ! ³² N mi na ligama ε tan xan ma fe ra, ε xa a kolon Isirayila yamana! E yagi ε kɛwanle fe ra ki fajɪ! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

³³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε rasarijan ε hakɛne birin ma lɔxɔn naxan yi, n mɔn taane rafema nɛn, yire kalaxine mɔn yi ti, ³⁴ xɛɛ kalaxine mɔn yi bi alogo e nama lu rabɛjɪnxi dangu muxune yɛtagi. ³⁵ E a falama nɛn nayi, e naxa, “Yamanani ito naxan yi kalaxi, a bata lu alo Eden nakɔna. Taan naxanye yi kalaxi, e yi rabɛjɪn, na taa xɔnne mɔn bata ti, e findi muxune dɔxɔde makantanxine ra.” ³⁶ Nayi, siyaan naxanye na lu ε rabilinni, ne a kolonma nɛn a n tan Alatala nan bata yire kalaxine ti, n mɔn yi xɛɛ rabɛjɪnxine bi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nɛn.’ ”

³⁷ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mɔn tinma nɛn Isirayila yamaan xa n fen, n yi e mali. N muxune rawuyama ayi nɛn alo xuruseene. ³⁸ Taa kalaxine rafema nɛn muxune ra alo xuruse kurune Yerusalɛn yi sali lɔxɔne yi naxanye bata rasarijan Ala xa. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

37

Ala yi muxu xɔnne yita Esekiyeli ra fe tooni alo xiyena

¹ Alatala sɛnbɛn yi so n yi, a Nii Sarijanxin yi n xali lanbanna nde tagi, dɛnaxan yi rafexi faxa muxune xɔnne ra. ² A yi n nasiga ti e tagi na

yiren birin yi, anu e yi gbo na han, e bata yi xara ayi fefe!

³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, xɔnni itoe niin mɔn nɔɛ birɛ e yi ba?” N yi a yabi, n naxa, “Marigina Alatala, i tan nan keden pe na kolon!” ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti xɔnni itoe xa! A fala, i naxa, ‘Xɔri xaraxine, ε Alatalaa falan namɛ!’ ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi xɔnni itoe xa, a naxa: N niin birama ε yi nɛn, ε yi keli sayani! ⁶ N na ε fasane sama nɛn ε ma, n fati bɛndɛn nun ε fati kidin sa ε ma, n mɔn yi ε niin bira ε yi alogo ε xa keli sayani. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

⁷ N yi nabiya falan ti xɔnne xa alo a yamarixi n ma kii naxan yi. N yi nabiya falan tima waxatin naxan yi, xuina nde yi mini, alo se ramaxa xuina, xɔnne yi e maso e bode ra. ⁸ N yi a to fasane bata sa xɔnne ma, fati bɛndɛn yi sa e ma, fati kidin yi e ye maluxun, koni e nii mi yi e yi singen.

⁹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti foyen xa! Adamadina, nabiya falan ti a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan foyena, keli bɔxɔn tongon naaninne yi, i fa so faxa muxuni itoe yi alogo e xa keli sayani.’ ” ¹⁰ N yi nabiya falan ti alo a yamari n ma kii naxan yi. Niin yi bira e yi, e mɔn yi keli sayani, e ti e sanne xunna. Gali sɛnbɛmaan nan yi a ra naxan yi gbo mumɛ!

¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Isirayila yamaan birin nan xɔri itoe ra. E luma a fale, e naxa, ‘Nxu xɔnne bata xara. Yigi yo mi fa nxu xa! Nxu bata lɔ ayi!’ ¹² Nanara, nabiya falan ti, i a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε gaburune rabima nɛn, n yi ε rate yinla ra, ε tan n ma yamana. N mɔn fama nɛn ε ra Isirayila yamanani. ¹³ E a kolonma nɛn nayi, n ma yamana, a Alatala nan n na, n na ε gaburune rabi waxatin naxan yi, n yi ε rate! ¹⁴ N na n ma Nii Sarijanxin birama ε yi nɛn, ε yi keli sayani, n mɔn yi ε dɔxɔ

ε yamanani. Nayi, ε a kolonma nen a n tan Alatala nan falan tixi, n yi a liga. Alatalaa falan nan na ra.’ ”

Ala mayitaxunna bama nen Isirayila nun Yuda tagi

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶ “Adamadina, yegena nde tongo i yi ito kerenden a fari, fa fala Yuda gbeena e nun Isirayila kaan naxanye a foxo ra. I mon xa yege gbete tongo, i ito kerenden a ma fa fala Efirami a yegena, Yusufu gbeena e nun Isirayila yamaan naxanye birin a foxo ra. ¹⁷ Yegene ratugun alogo e xa findi yege kedenna ra i yii. ¹⁸ Xa i ya yamanan muxune i maxodin, e naxa, ‘I mi ito bunna falama nxu xa ba?’ ¹⁹ I xa e yabi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Yusufu a yegen tongoma nen, naxan Efirami yii, e nun Isirayila bonsonna naxanye a foxo ra, n yi a tugun Yudaa yegen na, e findi yege kedenna ra. E findima nen kedenna ra n yii.’ ”

²⁰ “I sebenla kerendenma yegen naxanye fari, ne xa lu suxi i yii e yetagi. ²¹ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila kaane bama nen siya gbete tagi e sigaxi denaxanye yi, n yi e malan keli yiren birin yi, n yi e raxete e yamanani. ²² N na e findima nen yama kedenna ra yamanani, Isirayila geyane fari, manga kedenna yi lu e birin xun na, e mi fa findima siya firinna ra, e mon mi fa yitaxunje mangaya firinna ra. ²³ E mi fa e yete raxosima e suxurene nun e batu se haramuxine nun e murute feene xon. N na e rakisima nen e yulubi rabadene birin ma, n yi e rasarijan. E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ²⁴ N ma walikεen Dawuda nan findima e mangan na, xuruse raba keden peen yi lu e yeε ra. E n ma sariyane nun n ma tonne suxuma nen, e yi e liga. ²⁵ E dɔxoma nen yamanani n denaxan soxi n ma walikεen Yaxuba yii, ε benbane dɔxɔ

denaxan yi. E dɔxoma nen menni, e tan nun e diine nun e diine diine han habadan, n ma walikεen Dawuda yi findi e mangan na habadan! ²⁶ N bɔne xunbeli layirin xidima nen nxu nun ne tagi, a findi habadan layirin na. N na e rasabatima nen, n yi e rawuya ayi, n yi n ma yire sarijanxin lu e tagi habadan! ²⁷ N dɔxoden luma nen e tagi, n findi e Ala ra, e findi n ma yamaan na. ²⁸ Nayi, siyane a kolonma nen a n tan Alatala nan Isirayila rasarijanxi, n na n ma yire sarijanxin lu e tagi waxatin naxan yi habadan.’ ”

38

Nabiya falan Manga Gogo xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yeε rafindi Manga Gogo Magogo kaan ma, Meseki nun Tubali* manga gbeena, i nabiya falan ti a xili ma. ³ A fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ⁴ N karafen birama nen i deni, n yi i karahan, n yi i ramini i konni ε nun i ya ganla birin, e nun i ya soone nun i ya soo ragine, naxanye yenge so seene yebaxi, e nun sofa gali gbeena ye masansan wure lefa gbeen nun a xurin suxi naxanye yii naxanye fatan yengen soε silanfanna ra. ⁵ Perise kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane fan sigama nen i foxo ra, ye masansan wure lefaan nun wure komotin naxanye yii. ⁶ E nun Gomerε kaane nun e sofa ganle birin, e nun Beti-Togarama kaane, naxanye keli komεn foxoni, e nun e ganle birin, e nun siya wuyaxine sigama nen i foxo ra.’ ”

⁷ “‘Keli, i yi i yiton, ε nun gali gbeen naxanye birin i foxo ra, bayo i tan nan dɔxi e birin xun na. ⁸ Lɔxona nde, n na a ragidima i ma nen jeε wuyaxi dangu xanbini, i siga na yamanan xili ma naxan muxuye futuxuluxi silanfanna bun ma, naxanye

* **38:2:** Tubali nun Meseki a fe seβexi Dunuɔa Fɔlon 10.2-3 nun Esekiyeli 27.13 kui. Gogo nun Magogo findixi Alaa yamaan yaxune misaala nan na. E fe mon seβexi Lankenemaya 20.8 kui.

kelixi yamana wuyaxi yi, e sa e malan Isirayila geyane fari naxanye bata yi lu rabepinxi xabu waxati xunkuye. E birin bata keli siyane ye, e yi lu dɔxi bɔɲe xunbenli. ⁹ E nun e ganle birin kelima nen e nun siya wuyaxine, e yi fa e yamanani alo tule gbeena, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma.’ ”

¹⁰ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Na lɔxɔni, miriyane soma nen i bɔɲeni, i yi kɔte ɲaxini tɔn. ¹¹ I a falama nen, i naxa, “N sa fuma nen yamana makantantaren ma, n yi muxune yengɛ naxanye bɔɲe xunbelixi, e lanni, naxanye dɔxi taane yi yinna mi naxanye rabilinni, naxanye taan so deeye mi balanma wurene ra. ¹² N na e yii seene tongoma nen yengeni, n yi e nafunle muɲa.” Muxune mɔn bata dɔxɔ taa xɔnna naxanye yi, i sa fuma nen ne ma, yamaan naxan naminixi siya gbete ne ye, naxanye bata xuruseene nun nafunla sɔtɔ, naxanye dɔxi dunuɲa tagini. ¹³ Saba nun Dedan nun Tarasisi yulane nun e sofa senbemane birin a falama nen i ma, e naxa, “I faxi yengɛ yi se tongoden nin ba? I ya ganla malanxi nafunla nan muɲadeyi ba, alogo e xa gbetin nun xemaan xali, e yi xuruseene nun nafunla tongo, e yi se wuyaxi tongo yengeni?” ’ ”

¹⁴ “Nanara, adamadina, nabiya falan ti. A fala Gogo xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Isirayila kaane na lu bɔɲe xunbenli lɔxɔn naxan yi, n ma yamana, i na kolonma nen. ¹⁵ I fama nen, i sa keli i dɔxɔdeni sogeteden kɔmen fɔxɔni pon, e nun siya wuyaxin naxanye i fɔxɔ ra, e birin dɔxi soone fari, yama gbeena, gali senbemana. ¹⁶ I sa fuma nen Isirayila kaane ma, n ma yamana, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma. Waxati famatɔni, n na i rafama nen n ma yamanan xili ma alogo siyane xa n kolon, n na n ma sariɲanna mayita i tan xɔn e yetagi waxatin naxan yi.’ ”

¹⁷ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N falan ti i tan nan ma fe yi

Isirayila nabine xɔn waxati danguxine yi ba, n ma walikene? Na waxatini, e nabiya falane ti nen ɲee wuyaxi bun, fa fala a n na i rasigama nen n ma yamaan xili ma. ¹⁸ Na lɔxɔni, Gogo fama nen Isirayila yamanan xili ma, n bɔɲen yi te, n xɔlɔ han! Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁹ N fitinaxina a ragidi nen n ma xɔlɔ gbeeni, fa fala na lɔxɔni bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nen Isirayila yi. ²⁰ Yexene nun xɔline nun burunna subene nun niimaseene birin xuruxurunma nen gaxuni n yetagi, e nun muxun naxanye birin bɔxɔ xɔnna fari. Geyane godoma nen, tintin yirene birin yi wuru, yinne birin yi bira bɔxɔni. ²¹ N yengen nakelima nen Manga Gogo xili ma n ma geyane birin fari. Birin silanfanna tongoma nen a ngaxakedenna xili ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²² N Gogo makitima nen fitina furen nun sayaan na, n tule gbeen nun balabalan kesene nun dole teen nafa a xili ma e nun a ganle nun siya wuyaxin naxanye a fɔxɔ ra. ²³ N na n ma gboon nun n ma sariɲanna mayitama nen, n yi a liga siya wuyaxine yi n kolon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

39

Fala gbete Manga Gogo xili ma

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Manga Gogo xili ma, a fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ² N na i karahanma nen, i yi keli i ya yamanani sogeteden kɔmenna ma pon, n yi i xali Isirayila geyane fari. ³ N na i ya xanla ragarinma ayi nen, a bira i kɔmenni, n yi i ya xalimakunle rayolon i yiifanni. ⁴ I faxama nen Isirayila geyane fari, i tan nun i ya ganle nun siyaan naxanye birin i fɔxɔ ra. N yi i binbin lu xɔline nun burunna subene bun e balon na. ⁵ I faxama nen burunna ra, bayo n tan bata a fala. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁶ N teen nafama nen Magogo yamanani, e nun na kanne konni naxanye birin

dəxi ige tagi bəxəne yi bəne xunbenli. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na. ⁷ N na a ligama nən Isirayila kaane yi a kolon a n xinla sarijan. N mi fa n ma yamaan luyε sənən e yi n xinla sarijananna kala. Nayi, siyane a kolonma nən a n tan Alatala nan sarijan Isirayila yamanani.’ ”

⁸ “ ‘Marigina Alatalaa falan ni ito ra: Na feene fama nən, e yi raka-mali. N falan tixi na ləxən nan ma fe yi. ⁹ Nayi, Isirayila kaane minima nən taani, e yi yaxune yenge so se biraxine matongo, e yi e gan yegen na, ye masansan wure lefa xurin nun a xungbene, e nun xanle nun xalimakunle nun yenge so dunganne nun tanbane. Ne mi gan janje han jeε solofere. ¹⁰ E mi yege fenje burunna ra, e mi se sege fətəne yi, bayo yaxune yenge so seene nan ganma yegene ra. Naxanye e yii seene tongo yenge, e fan ne yii seene tongoma nən yenge. Naxanye e nafunla ba e yii, e fan yi ne nafunla ba e yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹¹ “ ‘Na ləxəni, n sigatine lanban yiren findima nən gaburu soon na Manga Gogo xa Isirayila yamanani fəxə ige daraan sogeteden binni. A kiraan bolonma nən dangu muxune yeε ra bayo Gogo maluxunma mənna nin e nun a ganla birin, mənna yi xili sa Gogo a ganla lanbanna. ¹² Isirayila yamana e maluxunma nən kike solofere alogo yamanan xa rasarijan. ¹³ Yamanan muxune birin e maluxunma nən, na yi findi xunna kenla ra e xa, n na n ma binyen makənən ləxən naxan yi. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁴ “ ‘Muxune sugandima nən, e yi yamanani siga binbine fendeni waxatin birin. Muxu faxaxin naxanye bəxən fari ma, muxu gbete ye yi dangu ne maluxunje. Na fəloma nən kike solofere na dangu, e yi bəxən nasarijan na kiini. ¹⁵ Na muxun naxanye danguma yamanani, na nde keden na muxune xənne to, a taxamasenna tima nən mənni alogo gaburu geene xa sa e maluxun Gogo a ganla

mərəməreni. ¹⁶ E mən taana nde xili sama nən mənni fa fala “Galiya.” Yamanan nasarijanma na kii nin.’ ”

¹⁷ “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A fala xəliin sifan birin xa, e nun burunna subene birin, i naxa, ‘E ε malan, ε fa, ε malan sa keli yiren birin yi, ε fa n ma saraxa suben dondeni, n tan yetεen naxan bama ε xa. Saraxa gbeen nan na ra Isirayila geyane fari! E suben donma nən, ε yi wunla min. ¹⁸ E sofa wəkilexine subene donma nən, ε yi dunu ja mangane wunla min, naxanye faxaxi alo kontonne nun yeεene nun kətəne nun turane, e birin naturaxi alo Basan yamanan xuruseene. ¹⁹ E turen donma nən n ma saraxani n naxan bama ε xa, ε wasa a ra. E wunla minma nən alo dəlona han ε xun magi a ra. ²⁰ E lugoma nən soone suben nun soo ragine suben na n ma donse dondeni, e nun sofa wəkilexine nun yenge sone sifan birin suben na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²¹ “N na n ma binyen mayitama nən siyane tagi, siyane birin yi n ma kiti saxin to, n na n senben nagodo e xili ma waxatin naxan yi. ²² Nayi, keli na ləxən ma han waxati famatəna, Isirayila yamana a kolonma nən a Alatala nan n na, e Ala. ²³ Nayi, siyane a kolonma nən a Isirayila kaane yulubine nan ma fe a ligaxi e sigaxi konyiyani, e to tinxintareyaan liga n na, n yi n yetagin luxun e ma, n yi e sa e yaxune sagoni alogo e xa e faxa yenge. ²⁴ N na e saranma nən e fe xəsixine nun e murute feene ra, n yi n yetagin luxun e ma.”

²⁵ “Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Iki, n mən xetema nən Yaxuba bənsənna muxu suxine ra, n kininkinima nən Isirayila kaane birin ma, n yi n səbe so alogo birin xa n xili sarijanxin binya. ²⁶ Nayi, e jinanma nən e yagin xən e nun e tinxintareyaan naxanye birin ligaxi n na. E mən luma nən makan-tanni e bəxəni, muxune mi fa e yimaxama. ²⁷ N na e ramini siyane ye waxatin naxan yi, n na e malan sa

keli e yaxune yamanane yi, n na n ma sarijanna mayitama nen e xon siya wuyaxine yetagi. ²⁸ Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala, amasoto hali n to e raxuyaxi ayi siyane tagi konyiyani, n mon e malanma nen e konni, n mi e sese luma na. ²⁹ N mi fa n yetagin luxunma e ma nayi sonon, bayo n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen Isirayila yamaan fari. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

40

Ala yi a Batu Banxi nenena fe makenen Esekiyeli xa

¹ Nxə konyiyaan jee məxəjen nun suulunden kike singen xi fude ləxəni, Yerusalen taan kalan jee fu nun naaninden, na ləxən yeteni, Alatala yi n tongo, a yi siga n na na yi. ² Ala yi n xali Isirayila yamanani fe tooni alo xiyena. A yi n nate geya matexina nde fari banxine yi tixi naxan sogeteden yiifari fəxəni alo taana. ³ A yi n xali menni, n yi dəpəxəna nde to, a kiin luxi alo wure gbeela. Taa dugi lutin yi suxi a yii e nun tamina, se maliga sena. A yi tixi dənə nde ra. ⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i yeen ti, i tuli mati, i yengi sa feni itoe birin xon n naxanye yitama i ra, amasoto i faxi be na nan ma, i yi sa a fala Isirayila yamaan xa i na naxan birin to.”

Alaa Banxi nenən yinna so dənə

⁵ N yi a to, yinna nde yi Ala Batu Banxin nabilinxi a yiren birin yi. Se maliga tamin yi suxi na muxun yii a kuya nəngəna ye sennin, koni na tamin nəngəne yi kuya nəngəna yeteen xa. Nəngəna keden e nun yii kuiin yee keden nan yi e kuyan na nun. A yi yinni gboon maliga, e nun se maliga tamin kuyan yi lan. A yiteen fan nun se maliga tamin kuyan yi lan. ⁶ Na xanbi ra, a yi siga yinna so dənə na dənaxan yi yee rafindixi sogeteden ma. A yi te tedene ma so mennə kui. A yi yinna so dənə fari binna maliga, na kuyana, se maliga tamin ye keden. ⁷ Konkodine

nan yi rafalaxi yinna so dənə kanke, kantan tiine yi tiye yiren naxanye yi. Ne birin yi kuya se maliga tamin ye keden keden, e yigbona, a ye keden. Nəngəna ye suulun nan yi kantan tiine konkodine longonne ra. So dənə mini dənə yinna kuiin ma, na yi kuya se maliga tamin ye keden. ⁸ Na muxun mon yi na so də palaan maliga naxan yi yinna kuiin binni: ⁹ A yi kuya nəngəna ye solomasexe. A banxin kankeni gbona, nəngəna ye firin. Na so də palaan yi a kui nən, a yee rafindixi Ala Batu Banxin ma. ¹⁰ Yinna so dənə naxan yi sogeteden binni, kantan tiine konko saxanne nan yi rafalaxi a so dənə kanke a fəxə firinna birin yi. Ne birin yi lan. E birin yi tagi kuya kii kedenni. ¹¹ A yi dənə gboon maliga, nəngəna ye fu, a kuyana, nəngəna ye fu nun saxan. ¹² Sansandina nde yi tixi kantan tiine konkone yetagi, a yitena nəngəna ye keden. Kantan muxune konkone tan yigbona nəngəna ye sennin, e kuyana, a ye sennin. ¹³ A yi so dənə yiren maliga, keli sansandi kedenna kondən ma han gbete bode fəxəni, na yigbona, nəngəna ye məxəjen nun suulun. ¹⁴ A yi so dənə palaan maliga kantan tiine konkone yetagi, na kuyana, nəngəna ye tonge sennin. Na yi sa danxi yinna so dənə kui xiin nan ma. ¹⁵ Keli yinna so dənə fari ma xiin ma han so dənə kui xiin palana, nəngəna ye tonge suulun. ¹⁶ Foye sodene nan yi palaan banxi kankene birin ma wure sansanne tixi naxanye ma kantan tiine konkone yiren birin yi. Ndee fan yi so dənə palaan ma. Banxi kanken naxanye yi kantan tiine konkone longonne ra, tugu yii sawurane nan yi kerendenxi ne rayabu seen na.

Ala Batu Banxin yinna kuina

¹⁷ A yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui. Na yinna kuiin nabilinna yitənxə gəme dəxine nan na bəxən ma a lonna ra, a yi rabilinxi konko tonge saxan nan na naxanye yi dəxi yinna ra. ¹⁸ A kuiin nabilinna birin

yi d̄axi ḡem̄e malaxunxine nan na alo lonna. A rabilinna yi magodo yinna kuiin tagiyaan xa. ¹⁹ A yi a kuyan maliga, keli yinna fari ma xiin so d̄een palaan yetagin ma han Ala Batu Banxin yinna kui xiina. Na yi lan n̄onḡonna ye k̄em̄e ma sogeteden mabinna nun a k̄om̄en f̄ox̄on fan xa.

K̄om̄en f̄ox̄on yinna so d̄ena

²⁰ Yinna so d̄een naxan yi ye ra findixi sogeteden k̄om̄enna ma, a yi na kuyan nun a yigboon maliga. ²¹ Kantan muxune konkone, saxan be binni, saxan be binni, e nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so d̄een palana, ne nun yinna so d̄een boden birin yi lan, a kuyana n̄onḡonna ye tonge suulun, a yigbona, n̄onḡonna ye m̄ox̄on̄en nun suulun. ²² Na so d̄een foye sodene nun a kantan tiine konkone nun a tugu yii sawura k̄er̄end̄enxine, ne birin nun so d̄een boden gbeene yi lan naxan yi ye ra findixi sogeteden binna ma. San tide solofere nan yi teden na a so d̄een palaan yetagi. ²³ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so d̄ena nde yi yinna k̄om̄en f̄ox̄on so d̄een yetagi, alo a yi kii naxan yi sogeteden mabinni. Na muxun yi na kuyan maliga keli yinna fari ma xiin so d̄een ma han yinna kui xiin so d̄ena, n̄onḡonna ye k̄em̄e.

Yinna yiifari f̄ox̄on so d̄ena

²⁴ A yi ti n ye ra siga yinna yiifari f̄ox̄on mabinni, n yi so d̄e gbete to naxan yi ye rafindixi yiifari f̄ox̄on ma. A yi a yirene maliga, na fan yi lan bonne ma. ²⁵ Foye sodene yi yinna so d̄een nun a so d̄e palaan yiren birin ma alo bonne yi kii naxan yi. A kuyana, n̄onḡonna ye tonge suulun, a yigbona n̄onḡonna ye m̄ox̄on̄en nun suulun. ²⁶ San tide solofere nan yi teden na a so d̄een palaan yetagi. Banxi kanken yi rayabuxi tugu yii sawura k̄er̄end̄enxine nan na kantan tiine konkone longonne ra. ²⁷ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so d̄ena nde fan yi yiifari f̄ox̄oni. Na muxun yi a kuyan maliga keli yinna kui xiin

so d̄een ma han yinna fari ma xiin so d̄ena, n̄onḡonna ye k̄em̄e.

Yinna kui xiin so d̄ene

²⁸ Na xanbi ra, a yi fa n na Ala Batu Banxin yinna kui xiini, n so a yiifari ma so d̄een na. A yi so d̄een maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ²⁹ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so d̄een palana, ne nun so d̄een bonne birin yi lan. Foye sodene yi so d̄een nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, n̄onḡonna ye tonge suulun, a yigbona, n̄onḡonna ye m̄ox̄on̄en nun suulun. ³⁰ So d̄ene palaan naxanye yi yinna ma, ne yi kuya n̄onḡonna ye m̄ox̄on̄en nun suulun, e yigbona n̄onḡonna ye suulun. ³¹ So d̄een palaan yi ye rafindixi yinna fari ma xiin nan ma, a senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura k̄er̄end̄enxine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

³² Na xanbi ra, a yi fa n na yinna kui xiin sogeteden mabinni, a yi so d̄een maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ³³ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so d̄een palana, ne nun so d̄een bonne birin yi lan. Foye sodene yi so d̄een nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, n̄onḡonna ye tonge suulun, a yigbona, n̄onḡonna ye m̄ox̄on̄en nun suulun. ³⁴ A so d̄een palaan yi ye rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura k̄er̄end̄enxine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

³⁵ Na xanbi ra, a yi fa n na k̄om̄en f̄ox̄on so d̄een na, a yi a maliga. E nun bonne birin yi lan. ³⁶ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so d̄een palana, ne nun so d̄een bonne birin yi lan. Foye sodene yi a yiren birin ma. A kuyana, n̄onḡonna ye tonge suulun, a yigbona, n̄onḡonna ye m̄ox̄on̄en nun suulun. ³⁷ A so d̄een palaan yi ye rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi tugu

yii sawura kerendexine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

Saraxane yitonna konkon naxanye kui

³⁸ Konkona nde yi sansanna so de palane kui saraxa xuruse gan daxine yi maxama denaxan yi. ³⁹ Tabali firin firin yi so deen palaan foxo firinna birin yi xuruseene yi kee raxabama de naxanye yi alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma yulubi xafari saraxana hanma yangin saraxana. ⁴⁰ Tabali firin firin mon yi so deen palaan be binna nun be binni teden dexon yinna kui xiin komen foxon so deen na. ⁴¹ Nayi, tabali naanin yi so deen be binni, naanin be binni, e birin malanxina tabali solomasexe xuruseene yi kee raxabama denaxanye yi. ⁴² Tabali naanin gbete ye fan yi na yi naxanye rafalaxi geme masolixine ra saraxa gan daxine fe ra, e birin kuyana nongonna ye keden e nun a tagi, e yigbona nongonna ye keden nun a tagi, e yitena nongonna ye keden. Waliseene nan yi ne fari xuruseene kee raxabama naxanye ra alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete. ⁴³ Banxin kanken yi rayabuxi a rabilinna birin yi sawura kerendexine nan na naxanye rabinya yi yin ye keden liye. Tabanle yi rafalaxi saraxa subene nan ma fe ra.

Saraxaraline konkone

⁴⁴ Konko firin yi yinna kui xiin kui, kedenna komen foxon so deen dexon, a yee rafindixi yinna kuiin ma, kedenna yiifari foxon so deen dexon a yee rafindixi yinna kuiin ma. ⁴⁵ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, "Konkon naxan yinna kui xiin komen foxoni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye Ala Batu Banxin feene xun na. ⁴⁶ Konkon naxan yinna kui xiin yiifari foxoni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye saraxa ganden feene xun na. Sadaki* yixetene nan ne ra, Lewi bonsonna muxune. Ne gbansanna nan noe e masoe Alatala

yetagi e a wanle ke." ⁴⁷ Na xanbi ra, a yinna kui xiin kuiin maliga. A kuyana nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye keme. Saraxa ganden yi Ala Batu Banxin yetagi.

Ala Batu Banxina

⁴⁸ A yi fa n na Ala Batu Banxin tanden ma, a yi a so deen palaan maliga. A senbetenne yigboon nabinyana nongonna ye suulun suulun. A deni gbona nongonna ye fu nun naanin. Banxi kanken naxanye yi so deen be binna nun be binni, ne kuyana nongonna ye saxan saxan. ⁴⁹ Nayi, Ala Batu Banxin so deen palaan birin yigboon yi nongonna ye moxone nan na, a kuyana nongonna ye fu nun firin keli deen ma siga yeen na. Te yi tima san tidene nan fari. Senbeten keden keden nan yi tixi so deen be binna nun be binni.

41

¹ Na muxun yi n xali banxin kui yire sarijanxi singeni. A yi a senbetenne maliga, a foxo kedenna yigboon nongonna ye sennin, a foxo kedenna boden fan nongonna ye sennin. ² Banxin deni gbona, nongonna ye fu, banxi kanken naxanye deen be binna nun be binni, nongonna ye suulun suulun. A mon yi banxin kui yire sarijanxi singen maliga, a kuyana nongonna ye tonge naanin, a yigbona nongonna ye moxone.

³ A yi so banxin kui yire sarijanxi firinden, a yi a so deen senbetenne maliga, e firinna birin yigbona, nongonna ye firin firin. A so deni gbona nongonna ye sennin. Banxi kanken naxan yi deen be binna nun be binni, nongonna ye solofere solofere. ⁴ A yi banxin kuiin yire sarijanxi firinden kuyan maliga, nongonna ye moxone, a yigbona nongonna ye moxone. A yi a fala n xa, a naxa, "Yire Sarijanxi Fisamantenna ni ito ra."

* **40:46:** Sadaki a fe sebexi Mangane Singen 2.35 kui.

⁵ A yi Ala Batu Banxin kanken maliga, a yigbona nɔngɔnna yɛ sen-nin. Konkodine yi banxin kui a rabilinna birin yi, e yigbona nɔngɔnna yɛ naanin. ⁶ Konkodin naxanye yi banxin kui a rabilinni, ne mɔn yi e bode fari kore banxiramaan na han dɔxɔ saxan, a dɔxɔ yo dɔxɔ konkodi tonge saxan saxan. Konkodine nan yi banxi kanken kui xiine sɛnbɛ soma. E yi nde bama banxi kanken fari ma xiini gboon na, koni e mi yi se bama banxi kanken kui xiini gboon na. ⁷ Konkodine yigboon yi sigama fari sɛ, e nɛma tema bayo a yi tema nde bɛ banxi kanken na. Muxune yi nɔɛ tɛ te seene ma keli bɔxɔni, sa te kore banxin firindenani han a saxandeni.

⁸ N yi a to a banxin yirena nde yi konkodine ma e bun ti seen na, na yigbona se maliga tamin yɛ keden, naxan yi lanxi nɔngɔn kuyen yɛ sen-ninna ma. ⁹ Konkodine banxi kanken fari ma xiini gboon yi nɔngɔnna yɛ su-lun nan na. Yirena nde magenla yi Ala Batu Banxin ¹⁰ nun saraxaraline banxine tagi, na yigbona nɔngɔnna yɛ mɔxɔnɛ Ala Batu Banxin nabilinna birin yi. ¹¹ Dɛɛne yi konkodina ndee ma naxanye yi rabiye lan na yiren ma, kedenna kɔmɛn fɔxɔn ma, kedenna yiifari fɔxɔn ma. Sigatidena nde yi lu banxin nabilinna birin yi, na yigbona nɔngɔnna yɛ suulun.

¹² Banxina nde yi yɛɛ rafindixi yinna kuiin ma a sogegododen binni, na yigbona nɔngɔnna yɛ tonge solofere. Na banxin kankeni gboon yi nɔngɔnna yɛ suulun nan na a rabilinna birin yi. Banxin kuyana nɔngɔnna yɛ tonge solomanaanin. ¹³ Na muxun yi Ala Batu Banxin maliga, a kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. Yire magenla nun banxin bonna fan nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. ¹⁴ Yinna kui xiin sogetede binna fan, nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. Ala Batu Banxin yi lu na tagiyani.

¹⁵ Na muxun yi banxin maliga naxan yɛɛ yi rafindixi yinna kuiin ma Ala Batu Banxin xanbi ra. Banxin nun banxi kui yiren naxanye a fɔxɔ

firinna birin yi, na birin malanxin kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ.

Ala Batu Banxin yire sarijanxi singen nun a firindena e nun a so dɛ palaan naxan yɛɛ yi rafindixi yinna kuiin ma ¹⁶ e nun e dɛ yirene nun e foye sode yixurine nun banxine kui yiren naxanye na yire saxanne rabilinxi, farinne yi saxi na banxi kankene birin ma e rayabu seen na han e so dɛɛne. Banxi lonna nun banxi kanken yi rayabuxi farinne nan na siga han foye sodene. Foye sodene fan yi nɔɛ balanɔnɛ nɛn. ¹⁷ Banxin yire sarijanxi firinden so dɛɛn xun ma e nun yire sarijanxi firinne rabilinne banxi kankene birin ma, ¹⁸ maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yiine sawurane yi masolixi mɛnne nan ma. Tugu yii sawurane yi solixi maleka gubugubu kan sawurane longonne ra. Yɛtagi firin firin nan yi maleka gubugubu kan sawurane ma. ¹⁹ Yɛtagi keden yi luxi alo adamadiin gbeena naxan yi yɛɛ rafindixi tugu yii kedenna ma. Yɛtagin bonna yi luxi alo yatan yɛtagin naxan yi yɛɛ rafindixi tugu yiin bonna ma. Ne yi solixi Ala Batu Banxin yiren birin ma. ²⁰ Keli banxin yire sarijanxi singen lonna ma siga han a so dɛɛn xun ma, maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane nan yi solixi banxi kanken ma.

²¹ Yire sarijanxi singen dɛ rati wu-dine yi rafalaxi tongon naanin nan ma, fɛ mi yi naxanye ti kiin na. Yire Sarijanxi Fisamantenna dɛ rati wu-dine fan yi na kii nin. ²² Se ralixine dɔxɔ se tabanla yi na yi, a yitena nɔngɔnna yɛ saxan, a fɔxɔ firinne birin yigbona, nɔngɔnna yɛ firin firin. A tongonne nun a bun tiin nun a dɛxɔnne yi rafalaxi wudin nan na. Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Tabanla ni ito ra, naxan Alatala yɛtagi.” ²³ Yire sarijanxi singen nun Yire Sarijanxi Fisamantenna firinne birin, dɛ firin nan yi tixi e so dɛɛn na. ²⁴ E dɛ firinne yi rabima yiifanna nun kɔmɛnna nan ma. ²⁵ Maleka

gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane yi solixi yire sariɗanxi singen dɛɛn ma alo naxanye yi banxi kankene ma. Wudi xunna soon yi rafalaxi so dɛ palaan so dɛɛn xun ma. ²⁶ Foye sode yixurine yi so dɛ palaan dɛxɔnne ma wure sansanna naxanye ma, tugu yii sawurane yi solixi banxi kanken ma foye sodene fɔxɔ firinne birin yi. Wudi xunna soon yi rafalaxi konkodine fan yɛtagi.

42

Saraxaraline banxine

¹ Na muxun yi ti n yɛɛ ra kɔmɛn fɔxɔni, mini yinna kui xiin fari ma, a fa n na banxin dɛxɔn ma naxan yi yinna kɔmɛn fɔxɔn yɛtagi yinna kui xiin xɔn ma. ² Na banxin kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a dɛɛn yi rabima kɔmɛn fɔxɔn nan ma. ³ Nɔngɔnna yɛ mɔxɔnɛ yi luxi Ala Batu Banxin nabilinni, gɛmɛ dɔxine fan yi yinna fari ma xiin dɛ a lonna ra. Banxini ito yi mɛnne nan longori ra. Kore banxin dɔxɔde saxan nan yi a ra Ala Batu Banxin kore banxin yɛtagi. ⁴ Konkon naxanye yi kore banxine kui, sigatiden yi danguma ne birin tagi banxin kui. Sigatideni gbona, nɔngɔnna yɛ fu, a kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. Konkone yi rabima kɔmɛn fɔxɔn nan ma. ⁵ Konkon naxanye yi kore banxin faxa ra xiine kui, ne yi yixurun dangu a laberaxine ra bayo sigatidene yi nde baxi e yigboon na dangu firinna bonne ra. ⁶ Konkon naxanye yi kore banxin xuntagi, sɛnbɛtɛn yo mi yi ne ma alo e yi yinna ma kii naxan yi. E mɔn yi yixurun dangu kore banxin singen nun a firinden konkone ra. ⁷ Konkon naxanye yi rafalaxi banxini yinna fari ma xiin mabinni, ne yi danxi banxin tagiyaan nin, e kuyana nɔngɔnna yɛ tonge suulun. ⁸ Konkon naxanye yi yinna mabinni banxin kui, ne kuyana nɔngɔnna yɛ tonge suulun, koni konkon naxanye yi yire sariɗanxin mabinni, ne kuyana

nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. ⁹ So yi tima banxin sogeteden mabinna nin keli yinna fari ma xiin binni siga labe ra konkone kui.

¹⁰ Yiifari fɔxɔni, banxina nde fan yi yinna fari ma xiin yɛtagi Ala Batu Banxin yinna kui xiin ma, konkone fan yi na banxin kui. ¹¹ Sigatidena nde yi konkone tagi. Na banxin nun banxin naxan yi kɔmɛn fɔxɔni, ne firinna birin kuyan nun e yigboon yi lan e nun e so dɛɛne nun e yɛba kiina. Yiifari fɔxɔn banxin so dɛɛne ¹² nun kɔmɛn fɔxɔn banxin konkone so dɛɛne birin yi lan. So yi tima konkone longonna ra sigatiden nan xɔn keli sogeteden binni.

¹³ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Banxin naxanye kɔmɛn fɔxɔn nun yiifari fɔxɔni, naxanye rabima Ala Batu Banxin yinna kui xiin kuiin binni, saraxaraline nan gbee ne ra, naxanye walima Alatala yɛtagi, e saraxa sariɗanxi fisamantenne subene donma dɛnaxan yi. Na saraxa sariɗanxi fisamantenne ramarama mɛnne yi nɛn alo bogi se saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane bayo na yirene sariɗan. ¹⁴ Saraxaraline na so yire sariɗanxin longonne ra, e mi nɔɛ minɛ, siga yinna fari ma xiin kui fɔ e na e saraxaraliya wali dugine ba e ma, e yi e lu na bayo ne sariɗan. Ne lan nɛn e xa dugi gbɛtɛye ragodo e ma benun e xa siga yamaan yirene yi.”

¹⁵ A yelinxina Ala Batu Banxin kuiin yirene maligɛ, a yi siga n na, mini sogeteden so dɛɛn na, a yinna fari ma xiin maliga. ¹⁶ A yi yinna sogeteden mabinna maliga se maliga tamin na, a kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ suulun. ¹⁷ A yi yinna kɔmɛn fɔxɔn maliga se maliga tamin na, a kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ suulun. ¹⁸ A yi yinna yiifari fɔxɔn maliga se maliga tamin na, a kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ suulun. ¹⁹ A yi yinna sogeteden binna maliga se maliga tamin na, a kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ suulun. ²⁰ A yinna fari ma xiin yirene birin maliga na kii nin, a kuyan nun

a yigbona, nɔngɔnna yε kεmε suulun. A yi rabilinxi yinna nan na alogo se sarijanxine nun se gbεtεye xa fata.

43

Alaa nɔrɔn mɔn yi xεtε a banxini

¹ Na muxun yi n xali so dεen binni, naxan yi yεε rafindixi sogeteden binna ma. ² Nayi, n yi Isirayilaa Alaa nɔrɔn to fε sa keli sogeteden binni. A xuiin yi luxi alo ige walanna xuina, bɔxɔn yi mayilenma a nɔrɔn na.* ³ N yi fe toon nan tima alo xiyena. Na yi luxi nεn alo n fe toon naxan ti Ala to yi fama taan kaladeni. Na fe toone mɔn yi luxi alo n naxan to Kebari baan dε.† Nayi, n yi bira, n yεtagin yi lan bɔxɔn ma. ⁴ Alatalaa nɔrɔn yi so dεen na naxan yi sogeteden binni. ⁵ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui xiini. Alatalaa nɔrɔn yi banxin nafexi.

⁶ Na muxun yi tixi n fεma waxatin naxan yi, n yi muxuna nde xuiin mε naxan yi falan tima banxini. ⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n ma manga gbεden luma be nin. N na n sanna tima be nin. N luma nεn be Isirayila kaane tagi habadan. Isirayila yamaan nun e mangan mi fa n xili sarijanxin sarijanna kalama e yalunyaan xɔn sɔnɔn, e nun e mangane binbine xɔn e suxure batudene yi. ⁸ E dɔxɔden so dεen yi rafalaxi n dɔxɔden so dεen nan dεxɔn, e yi e banxin dε rati wudine ti n ma banxin dε rati wudine dεxɔn. Yin keden peen nan gbansan yi nxu tagi, nayi e bata n xili sarijanxin sarijanna kala e kεwali xɔsixinε xɔn. Nanara, n yi e raxɔri n ma xɔlɔni. ⁹ Iki e fa e yalunyaan masigama nεn n na, e nun e mangane binbine, n yi lu e tagi habadan.”

¹⁰ “Adamadina, Ala Batu Banxini ito ti kiin yεba Isirayila kaane xa alogo e xa yagi e hakεne ra, e yi e miri na banxin ti kiin ma. ¹¹ Xa e

yagi e kεwanle birin na, i xa banxini ito ti kiin yεba e xa, a yirene tima e bode xɔn kii naxan yi e nun a mini dεene nun a so dεene, a birin ti kiin nun a sariyane nun a tɔnne birin. Feni itoe birin sεbε e xa alogo e xa a ti kiine rakamali, e yi a tɔnne birin suxu. ¹² Alaa banxin sariyan ni ito ra: Geyaan xuntagin nun a rabilinna birin sarijan han! Banxin sariyan nan na ra.”

Saraxa gandena fe

¹³ “Saraxa ganden nafala kiin ni i ra. A yεbaxi nɔngɔn kuyen yεen nan ma, nɔngɔnna naxan kuya nɔngɔnna yεtεen xa: yii kuiin yεε keden nan saxi nɔngɔn keden fari. Folon naxan yi saraxa ganden nabilinni, na yi ratilin nɔngɔnna yε keden, a yigbona nɔngɔnna yε keden, a jinginna yi lanxi nɔngɔnna tagiin nan ma a rabilinni. Saraxa gandeni teen ni i ra: ¹⁴ a yi rafalaxi nεn alo tedene keli saraxa ganden bundɔxɔn bunna ma han a dɔxɔ singena, nɔngɔnna yε firin. Na yireni gbona nɔngɔnna yε keden. Keli a dɔxɔ singen ma han a firindena, nɔngɔnna yε naanin. Na yireni gbona nɔngɔnna yε keden. ¹⁵ Saraxa ganden xunna fan yi mate na birin xa a tagiyani nɔngɔnna yε naanin, tεen yi saraxane ganma dεnaxan yi. Feri naanin yi tixi a tongon naaninne ma. ¹⁶ Tεen ganma dεnaxan yi, na yi kuya nɔngɔnna yε fu nun firin, a yigbo nɔngɔnna yε fu nun firin, tongon naanin nan yi a ma. ¹⁷ Dεnaxan yi na laben na, na fan yi kuya nɔngɔnna yε fu nun naanin, a yigboon fan nɔngɔnna yε fu nun naanin. A jinginna yi mate a xa a rabilinni nɔngɔnna tagi. Na yi yinla lu a fari a rabilinni naxan yigbo nɔngɔnna yε keden. Saraxa ganden teden yi yεε rafindixi sogeteden binna nan ma.”

¹⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi,

* **43:2:** Esekiyeli bata yi Alaa nɔrɔn to sigε sogeteden binni. Iki, a mɔn bata a to fε sa keli mɔnni. Na feen mɔn sεbεxi Esekiyeli 10.19 nun 11.23 kui. † **43:3:** Yerusalen kala feen sεbεxi Esekiyeli 9.1 kui. Kebari baana fe sεbεxi Esekiyeli 1.1-3 kui.

a naxa: Sariyane ni i ra lan saraxa ganden ma, a na ti ləxən naxan yi, alogo saraxa gan daxine xa ba mənni, yulubi xafari wunla yi xuya na. ¹⁹ I xa tura bulan keden so Lewi bənsənna saraxaraline yii, naxanye findixi Sadəki yixetene ra, naxanye walima n yetagi alogo a xa ba yulubi xafari saraxan na. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ I xa a wunla nde tongo, i yi a sa saraxa ganden feri naaninne ma, i yi nde sa na laben na saraxa ganden dəxə firinden tongon naaninne ma e nun a ɲinginna fari na rabilinni. Nayi, i saraxa ganden nasarijanma nən, i yi Ala solona a fe yi. ²¹ Turaan naxan baxi yulubi xafari saraxan na, i xa na tongo, i yi a gan yirena nde yi, yire sarijanxin fari ma denaxan yəbaxi lan na feen ma.”

²² “Xi firindeni, i yi kətən ba yulubi xafari saraxan na fe mi naxan na, saraxa ganden yi rasarijan alo a liga turaan na kii naxan yi. ²³ I na yelin a rasarijanɲe, i xa tura bulanna ba saraxan na fe mi naxan na e nun kontonna, fe mi naxan na, naxan tongoxi xuruse xunxurine ye. ²⁴ I xa e rali Alatala ma, saraxaraline yi fəxən xuya e fari, e yi e ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ²⁵ I xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na ləxə yo ləxə xi solofere, i mən yi tura bulan keden nun konton keden ba saraxan na keli xuruse xunxurine ye, fe mi naxanye ra. ²⁶ Ala xa solona saraxa gandena fe yi xi solofere alogo a xa rasarijan, a yi ratinme. ²⁷ Na ləxəne na dangu, fəlxə xi solomasexede ləxən ma, saraxaraline xa e saraxa gan daxine nun bəɲe xunbeli saraxane ba saraxa ganden fari, n yi e yisuxu, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

44

Sariyane lan Alaa Banxina fe ma

¹ Na muxun yi n xali yire sarijanxin yinna fari ma xiin so deen binni, naxan yi ye rafindixi sogeteden binna ma. A yi ragalixi. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Deni ito luma ragalixi nən, a mi rabima.

Muxu yo mi dangun be, amasəto Alatala bata so be ra, Isirayilaa Ala. A luma nən balanxi. ³ Koni mangan tan nəe dəxe nən be alogo a xa a dege Alatala yetagi. A soma so deen palaan nan xən, a mən minima mən nan na.”

⁴ Na muxun yi n naso kəmen ma deen na Ala Batu Banxin yetagi. N yi na mato, n yi Alatalaa nərən to, a yi Alatalaa banxin nafexi. N yi bira, n yetagin yi lan bəxən ma. ⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, a liga i yeren ma, i yeen ti ki fajni, i tuli mati, i yi n ma falane birin name lan Alatalaa banxin tənne nun a sariyane fe ma. A liga i yeren ma naxanye daxa e so banxini e nun naxanye nəe mine yire sarijanxini. ⁶ A fala Isirayila yama murutəxin xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata wasa e kəwali xəsixine ra, Isirayila yamana. ⁷ E bata tin siya gbətene xa so n ma yire sarijanxin kui, Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, alogo e xa n ma banxin naharamu. E yi donseene nun turen nun wunla ralima n ma waxatin naxan yi, e yi n ma layirin kala e kəwali xəsixine xən. ⁸ E mi e yengi dəxi wanle xən n ma se rasarijanxine fe yi, koni e siya gbətəye nan tixi wanla ra e ɲəxəni n ma yire sarijanxini. ⁹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xəɲe yo mi soma n ma yire sarijanxini Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, hali xəɲen naxan dəxi Isirayila kaane tagi.’ ”

¹⁰ “ ‘Lewi kaan naxanye e masiga n na, Isirayila kaane e me n na waxatin naxan yi, e yi e xun xanbi so n yi, e bira suxurene fəxə ra, ne e həkən goronna tongoma nən. ¹¹ Nanara, e nəe wale nən n ma yire sarijanxini, e yi e yengi dəxə n ma banxin yinna so deene xən, e yi wali banxini, e yi xuruseene kəe raxaba saraxa gan daxine ra e nun saraxa gbətəye yamaan xa, e ti yamaan ye ra, e wali e xa. ¹² Koni, bayo e yi suxurene kima yamaan xa nun, e yi Isirayila yamaan bira həkəni, nanara, n bata n kəlo n yiini texin na, fa fala e

haken goronna luma nen e xun ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Nayi, e mi fa nœ e masoe n na, e yi saraxarali wanle ke, e yi duba naxan na nun. E mi fa nœ e masoe n ma se rasarijanxine ra hanma n ma saraxa sarijanxi fisamantenne. Nayi, e yagima nen lan e kewali xosixine ma. ¹⁴ Anu, n na n Batu Banxin wanle soma nen e yii, wanla naxanye birin lan a ke, e ne birin kema nen.’ ”

¹⁵ “ ‘Koni Lewi bõnsõnna saraxaraliin naxanye mõn findixi Sadõki yixetene ra, naxanye e yengi dõxõ n ma wanle xõn n ma yire sarijanxini, Isirayila kaane to yi e masigama n na, ne e masoma n na nen, e yi wali n yetagi. E tima nen n yetagi, e xuruse turen nun wunla rali n ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ E tan nan soma n ma yire sarijanxini, e tan nan e masoma n ma tabanla ra alogo e xa lu n ma wanla ke, e yi e yengi dõxõ n ma wanla xõn. ¹⁷ Nayi, e na so Ala Batu Banxin yinna kui xiin deene ra, e xa e maxidi taa dugine yi. E nama yexee xabe dugin so, e nema wale n Batu Banxin yinna kui xiin deene ra waxatin naxan yi hanma banxin kui. ¹⁸ E taa dugi namune soma nen e xun na, e yi taa dugi wantanne so. E nama tagixidi xidi e tagi kuye wolonna fe ra. ¹⁹ E nema sigẽ yinna fari ma xiini, yamaan denaxan yi, e dugin naxanye soxi walideni, e xa ne sa yire sarijanxin palaan kui, e yi dugi gbeteye so e ma, alogo yamaan xa ratanga e dugi rasarijanxine ma.’ ”

²⁰ “ ‘Saraxaraline nama e xunna bi mumẽ, koni e xa e xunna maxaba benun e xun sexen xa kuya ayi. ²¹ E sese nama dõlõn min benun e xa so Ala Batu Banxin yinna kui xiin kui. ²² Saraxarali yo nama kaja gilẽn futu hanma naxanla naxan nun a xemẽn fataxi. E xa Isirayila kaa sungutunna nan futu hanma saraxaralina nde a kaja gilena.’ ”

²³ “ ‘Naxan sarijan e nun naxan mi sarijan, saraxaraline xa yamaan xaran na tagi rabaan ma, e xa a yita e ra naxan haramuxi e nun

naxan daxa. ²⁴ Xa kitin muxuna ndee tagi, saraxaraline xa kitin sa e tagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi. E xa n ma sariyane nun n ma tõnne suxu lan n ma sali lõxõne birin ma, e yi n ma Matabu Lõxõne rasarijan. ²⁵ Saraxaraliin mi lan a yete a sarijanna kala muxuna nde binbin xõn, fõ xa a li a baba hanma a nga nan faxaxi hanma a diina nde hanma a ngaxakeden xemena hanma a magilena nde naxan mi futuxi. ²⁶ Na xanbi ra, fõ a mõn xa a yete rasarijan, a yi legedenna ti han xi solofere benun a xa a wanla fõlõ. ²⁷ A na so walideni yire sarijanxin yinna kui xiini lõxõn naxan yi, a xa yulubi xafari saraxan ba a yete a fe ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

²⁸ “ ‘Saraxaraline keeni ito nan sõtõma: N tan nan findima e keen na. E nama sese so e yii e gbee bõxõn na Isirayila yamanani bayo n tan nan findima e keen na. ²⁹ E bogi se saraxane nan donma, e nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane nun seen naxanye birin nalixi Ala ma Isirayila yamanani. Ne nan findima e gbeen na. ³⁰ Saraxaraline nan gbee e sansi bogi singene ra e nun seen naxanye birin baxi kiseene ra n xa Isirayila kaane nafunle ra. Muxuna xa e bogi se dinxi singene so e yii alogo n xa barakan sa e denbayane fe yi. ³¹ Koni saraxaraline nama xõline nun subene don naxanye faxaxi e yete ma hanma burunna suben naxanye faxaxi.’ ”

45

Bõxõni taxun fena

¹ “Yamanan na yitaxun Isirayila bõnsõnne tagi waxatin naxan yi, e yirena nde lu Alatala xa bõxõ sarijanxin na, a kuyana nõngõnna ye wuli mõxõnẽn nun suulun, a yigbona nõngõnna ye wuli mõxõnẽ. A birin nasarijanma nen. ² Na kui, bõxõna nde luma nen yire sarijanxin xa naxan tongon naaninne kuyan lan, nõngõnna ye kemẽ suulun. Bõxõ magenla xa lu yire sarijanxin nabilinni

nɔngɔnna yɛ tonge suulun. ³ Na bɔxɔ sarijanxin kui, yirena nde xa lu a danna, a kuyana nɔngɔnna yɛ wuli mɔxɔɲɛn nun suulun a yigbona nɔngɔnna yɛ wuli fu. Yire sarijanxin tima mɛnna nin, yire sarijanxi fisamantenna.”

⁴ “Yire sarijanxin nan mɛnna ra yamanani. Saraxaraline nan gbee mɛnna ra naxanye wanla ra yire sarijanxini, naxanye walima Alatala yɛtagi. E banxine luma mɛnna nin, a mɔn yi findi bɔxɔ sarijanxin na yire sarijanxin xa. ⁵ Yirena nde mɔn luma nɛn Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na naxanye walima Ala Batu Banxini, a kuyana nɔngɔnna yɛ wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna yɛ wuli fu. A findima nɛn e kɛɛn na alogo e xa taane ti e dɔxɔdene ra. ⁶ Yire gbɛtɛ luma nɛn a danna taan gbeen na bɔxɔ sarijanxin dɛxɔn, a yigbona nɔngɔnna yɛ wuli suulun, a kuyana nɔngɔnna yɛ wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, na yi findi Isirayila yamaan birin gbeen na.”

⁷ “Bɔxɔna nde mɔn luma nɛn a danna mangan xa fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin ma sa dɔxɔ fɔxɔ igen na sogegododen binni, a mɔn yi fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin bode fɔxɔn ma sa dɔxɔ yamanan danna ra sogeteden binni. A bɔxɔn nun Isirayila bɔnsɔn kedenna gbeen birin kuyan xa lan, keli yamanan danna ma sogegododen binni han sogeteden binna. ⁸ Mɛn nan findima a kɛɛ bɔxɔn na Isirayila yamanani. Nayi, n ma kuntigine mi fa n ma yamaan naxankatama sɔnɔn, koni e yamanan luma nɛn Isirayila yamaan yii, birin nun a bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna.”

Kuntigin lan a xa naxan liga

⁹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E bata a radangu ayi, Isirayila kuntigine. E gbalon nun naxankatan dan, e kiti kɛndɛn nun tinxinna liga. E ba n ma yamaan kansunɲɛ! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁰ “E sikeli tinxinxin nawali. E Efa ligase kamalixine rawali, e se maliga barama dɛfexin nawali. ¹¹ E Efa ligaseen nun e se maliga baraman xa lan nɛn. Efa liga se fu nun homeri liga se keden xa lan.* Se maliga barama fu nun homeri liga se keden xa lan e bode ma. Ne firinna birin yatɛn xa fata homeri liga seen nan na. ¹² Gbeti gbanan keden nun gerasi gbanan mɔxɔɲɛ xa lan. Gbeti gbanan tonge sennin yi lan ‘mine’ gbanan keden ma.”

¹³ “E itoe nan bama e se xabaxine ra Ala kiseen na: E na homeri liga seen yɛ keden malan, e Efa liga seen yɛ keden tongo, a yitaxun dɔxɔde sennin, i keden ba a ra, xa murutu xabaxin na a ra hanma fundenna. ¹⁴ Turen tan, na se maliga barama kɛmɛ na malan, e keden ba a ra. Homeri liga se yɛ kedenna nun ‘kori’ liga se yɛ keden xa lan. Ne firinna birin lanma se maliga baraman yɛ fu nan ma. ¹⁵ E mɔn xa yɛxɛɛ keden tongo, hanma sii keden xuruse kɛmɛ firin yɛ Isirayila kaane xuruse rabade sabatixine yi, e findi bogi se saraxane nun saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona yamaan xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Yamanan muxune birin xa fa na kiseen na Isirayila kuntigin xɔn. ¹⁷ Mangan nan daxa a fa saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun minse saraxane ra sali waxatine yi, kike nɛnɛne nun Matabu Lɔxɔne ma e nun sali waxatin naxanye birin saxi Isirayila yamaan xa. A tan nan lan a fa yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona Isirayila yamaan xa.”

¹⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Kike singen xi singe lɔxɔni, i xa tura bulanna tongo fɛ mi naxan na, i yi yire sarijanxin nasarijan. ¹⁹ Saraxaraliin xa na yulubi xafari saraxan wunla nde tongo, a yi a so Alaa banxin dɛ rati wudine ma e nun saraxa ganden tongon naaninne

* **45:11:** Homeri liga se keden yi lanxi litiri kɛmɛ naanin litiri tonge suulun nan ma.

bundaxone ma e nun yinna kui xiin de rati wudine ma. ²⁰ Kiken xi soloferede laxon fan ma, i mon yi na liga muxune xa naxanye haken ligaxi, e mi a rakelixa ma hanma e mi a kolon. Ala Batu Banxin nasarijanma na kii nin.”

²¹ “Kike singen xi fu nun naaninde laxoni, e yi Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla† raba. Xi solofere sanla nan na ra, e burune don buru rateseen‡ mi saxi naxanye yi. ²² Mangan xa turaan ba yulubi xafari saraxan na a yete yulubina fe ra na laxoni e nun yamanan muxune birin xa. ²³ Xi solofere sanla bun ma, a xa tura solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa e nun konton solofere, fe mi naxanye ra xi solofere bun, e nun kotō keden yulubi xafari saraxan na, laxo yo laxo. ²⁴ A xa murutun kilo tonge saxan saxan nun turen litiri sennin sennin sa turane nun kontonne birin fari bogise saraxan na.”

²⁵ “Kike solofereden xi fu nun sulunde laxoni, Bubu Kui Sanla waxatini, a mon xa fa na seene ra yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun ture saraxane ra.”

46

Mangan nun sali waxatine fe

¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Alaa banxin yinna kui xiin deen naxan yee rafindixi sogeteden binna ma, na luma nen balanxi xi sennin bun ma wanla kema laxon naxanye yi, koni a rabima nen Matabu Laxon nun kike nenen sanla ma. ² Mangan lan a xa keli yinna fari ma xiin kui, a so so deen palaan xon, a yi ti de rati wudin dexon. Saraxaraline xa mangana saraxa gan daxin ba e nun a boje xunbeli saraxane. Mangan xa a xinbi sin so deen yeteen na, na xanbi ra, a yi mini, koni deen nama ragali han jinbanna. ³ Yamanan muxune xa

e xinbi sin Alatala yetagi na so de kedenna ra Matabu Laxon nun kike nene sali laxone ma. ⁴ Mangan yexee dii sennin nan bama Alatala xa saraxa gan daxin na Matabu Laxone yi, e nun konton keden fe mi naxanye ra. ⁵ A xa murutun kilo tonge saxan sa konton kedenna fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenen, a xa na sa yexee diine fari bogise saraxan na. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁶ Kike nenen sali laxoni, a xa tura bulan keden ba saraxan na, e nun yexee dii sennin nun konton keden, fe mi naxanye ra. ⁷ A xa murutun kilo tonge saxan saxan sa turaan nun kontonna fari bogise saraxan na, a murutun xasabin sa yexee diine fari naxan na a kenen. A yi turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁸ Mangan nema soe, a xa so so de palaan deen nan na, a mon yi mini na yire kedenni.”

⁹ “Yamanan muxune na fa Alatala yetagi sali laxone yi, naxan na so kamen ma deen xon, a yi a xinbi sin, na xa mini yiifari ma deen na. Naxan na so yiifari ma deen xon, na xa mini kamen ma deen na. So tixi kiraan naxan xon, mini nama ti na xon. Koni, mini tima gbete nan xon. ¹⁰ Yamaan na so, mangan fan xa so, a yi mini e foxo ra, e na mini waxatin naxan yi. ¹¹ Sali laxone nun sewa malanne yi, murutun kilo tonge saxan saxan xa sa turane nun kontonne fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenen, a xa na sa yexee diine fari. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari.”

¹² “Xa mangan jenige ma saraxan bama Alatala xa hanma saraxa gan daxina hanma boje xunbeli saraxana, deen naxan yee rafindixi sogeteden binna ma, na xa rabi a xa, a yi a saraxa gan daxin ba hanma a boje xunbeli saraxana alo a ligama

† 45:21: Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ke kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui. ‡ 45:21: buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

Matabu Loxoni kii naxan yi, na xanbi ra a yi mini, e yi deen balan a foxo ra. ¹³ Yexee diin jee kedenna xa ba saraxa gan daxin na Alatala xa loxo yo loxo, fe mi naxan na. A xa ba xoton yo xoton. ¹⁴ Xoton yo xoton murutu fuji kilo suulun xa ba Alatala xa bogise saraxan na naxan namulanxi turen litiri firin na. Loxo yo loxo saraxa ba feni ito xa findi habadan sariyan nan na. ¹⁵ Yexee diin nun bogise saraxan nun turen xa ba saraxa gan daxin na xoton yo xoton han habadan.”

¹⁶ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa mangan sena nde tongo a keeni, a yi a fi a diina nde ma, na bata findi na diin keen na, a findima a yixetene keen nan na. ¹⁷ Koni xa a sena nde tongo a keeni, a yi a fi a konyin ma, na konyin gbeen nan na ra han xoroya jeen na a li, na xanbi ra a yi a raxete mangan ma. Mangana diine nan gbee a keen na. ¹⁸ Mangan nama sese tongo yamaan keeni, a nama sese ba e gbeen na. A naxan soma a diine yii keen na, a xa na tongo a gbeeni, alogo muxu yo gbee nama ba a yii n ma yamani.”

¹⁹ Na xanbi ra, so deen naxan yi so de gbeen dexon naxan yee rafindixi komen foxon binna ma, na muxun yi n tan Esekiyeli raso mena ra siga konko sarijanxine kui denaxan namaraxi saraxaraline xa. A yi banxin kuiin yirena nde yita n na sogegododen binni. ²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “Yiren nan na ra saraxaraline yangin saraxane nun yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane jinma denaxan yi alogo e nama e ramini yinna fari ma xiin kui, alogo yamaan xa ratanga e sarijanna ma.”

²¹ Na xanbi ra, a yi n xali yinna fari ma xiin kui, a yi n nadangu a tongon naaninne matodeni. N yi sansandina nde to rafalaxi yinna tongon naaninne birin ma. ²² Na sansandine birin kuyana nongonna ye tonge naanin, e yigbona nongonna ye tonge saxan. E naaninne birin gboon yi

lan. ²³ E birin yi rabilinxi geme sansanna nan na, kudi sodene yi rafalaxi sansanna xon. ²⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Kudi sodene nan itoe ra Alaa banxina wali keene saraxa subene jinma denaxanye yi yamaan xa.”

47

Tigin misaala Ala Batu Banxini

¹ Na muxun mon yi n xali Ala Batu Banxin so deen na. Igen yi minima banxin so deen bun ma siga sogeteden binni, bayo banxin yi yee rafindixi sogeteden binna nan ma. Igen yi minima banxin bun ma yifari foxoni, a dangu saraxa ganden yifari foxoni. ² A yi n namini komen foxon deen na, a yi n xali yinna fari ma han yinna fari ma xiin so deen naxan sogeteden binni. Igen yi minima deen yifari foxoni.

³ Na muxun to mini sogeteden binni, lutin yi suxi a yii, a yi nongonna ye wuli keden yate. A yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n wosoxon nan ma. ⁴ A mon yi nongonna ye wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n xinbin nan ma. A mon yi nongonna ye wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. A yi n suxuma n tagin nan ma. ⁵ A mon yi nongonna ye wuli keden yate, fufaan nan yi a ra, n mi yi noe naxan yigide, amasoto igen bata yi te han fo n xa n ba nen igeni, muxe mi yi noe a yigide.

⁶ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i na toxi ba?” A mon yi xete n na, a n xali fufaan de. ⁷ A xetexina n na, n yi wudi wuyaxi to igen de a foxo firinne birin na. ⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Igeni ito sigama nen sogeteden binni sa godo Araba yamanan binni sa bira Foxo Ige Daraan ma. A na boxon Foxo Ige Darani waxatin naxan yi, dara igen sarijanma nen. ⁹ Fufaan na denaxan birin li niimaseene warama ayi nen.* Yexene fan wuyama ayi nen, bayo igeni ito mena lima nen, foxo igen

* **47:9:** Foxon yi Foxo Ige Darani ito yi han! Yexene mi yi noe luye e nii ra a yi.

yi sarijan. Nayi, igeni ito na dangu denaxan birin yi, seene birin luma nen e nii ra menne yi. ¹⁰ Nayi, yexexesuxune tima nen igen de. Keli En-Gedi ma han sa dɔxɔ En-Egilami ra, e yalane yibandunma nen. Na yexene findima nen baa gbeen yexen sifan birin na. ¹¹ Koni a dexɔn dara yirene nun a xudedine mi rasarijanma, e luma nen alogo fɔxɔn xa sɔtɔ. ¹² Wudi bogilaan sifan birin solima nen fu-faan de kinki firinne ra. E deene yi lu xindexi ayi tun, e bogine mi janje mumε! E bogima nen kike yo kike, bayo igen naxan e yi, na kelima yire sarijanxin nin. E bogin findima nen donseen na, e deene yi findi senna ra.”

Yamanan danne

¹³ Marigina Alatalaa ito nan falaxi, a naxa, “Yamanan danne ni i ra, ε naxan yitaxunma Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne ra e keen na. Yusufu yixetene yire firin nan sɔtɔma. ¹⁴ ε keden kedenna birin a sɔtɔma nen ε keen na alo n na n kɔlɔ kii naxan yi n yiini texin na fa fala a n na a soma nen ε benbane yii. Nayi, yamanani ito findima nen ε keen na. ¹⁵ Yamanan danne ni i ra: Sogeteden kɔmenna binni, keli fɔxɔ ige gbeen ma, siga Xetilɔn taan kiraan xɔn, dangu Lebo-Xamata ra han Sedadi, ¹⁶ siga Berota nun Sibirayimi ma (naxan Damasi taan bɔxɔn nun Xamata taan bɔxɔn tagi) siga Xaseri-Hatikon ma Xawuran yamanan danna binni. ¹⁷ Nayi, danna sa fɔlɔma fɔxɔ igen nan ma siga han Xasari-Enan, Damasi taan danna, Safon kɔmenna binna, siga Xamata taan danna ma. Yamanan kɔmen fɔxɔn danna nan na ra. ¹⁸ Sogeteden binna danna kelima Xawuran yamanan danna nun Damasi taan danna nan tagi, dangu Yuruden baan xɔn Galadi yamanan nun Isirayila yamanan tagi siga han Tamari taana Fɔxɔ Ige Daraan de. Yamanan danna nan na ra sogeteden binni. ¹⁹ Sogeteden yiifanna binna danna, sa keli Tamari taan ma han sa dɔxɔ Meriba igene ra Kadesi yamanani, dangu Misiran

baan xɔn han sa bɔxɔn fɔxɔ ige gbeen ma. Yamanan danna nan na ra yiifanna binni. ²⁰ Fɔxɔ ige gbeen nan yamanan danna ra sogegododen binni, keli yiifanna ma siga han Lebo-Xamata taana kɔmen fɔxɔni. Yamanan sogegododen binna danna nan na ra.”

²¹ “ε yamanani ito yitaxun ε ra fata Isirayila bɔnsɔnne ra. ²² ε xa a yitaxun ε tagi keen na masensenna xɔn. A xa yitaxun ε ra e nun xɔnen naxanye dɔxi ε tagi, naxanye bata diine sɔtɔ. E yatema nen ε ye alo Isirayila diine. E keeni taxunma nen ε ra Isirayila bɔnsɔnne tagi. ²³ Nayi, xɔnen na dɔxɔ bɔnsɔnna naxan ye, na nan a keen soma a yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

48

Yamanani taxun fena

¹ “Bɔnsɔnne xinle ni itoe ra e nun e kee bɔxɔne. Dan bɔnsɔnna muxune gbeen luma yamanan sogeteden kɔmen fɔxɔn danna binna nin. A danna minima kiraan nan denaxan danguma Xetilɔn taani siga han Lebo-Xamata taani han Xasari-Enan yi han Damasi taan danna kɔmen fɔxɔni Xamata taan dexɔn, keli yamanan sogeteden danna ma sa dɔxɔ sogegododen danna ra Dan bɔnsɔnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na ra. ² Dan bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na Aseri bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ³ Aseri bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Nafatali bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁴ Nafatali danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Manase bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁵ Manase danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Efirami bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁶ Efirami danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen

na, Ruben bənsənnə gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁷ Ruben danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Yuda bənsənnə gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na.”

⁸ “Yuda danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, ε xa bəxəna nde lu a danna mənni naxan kuyan nun bənsənnə bonne birin gbeen kuyan lan, a yigbona, nəngənnə ye wuli məxəjən nun suulun. Yire sarijanxin xa lu a tagi. ⁹ E denaxan bama na bəxən na Alatala xa, na kuyama ayi nən nəngənnə ye wuli məxəjən nun suulun, a yigbona nəngənnə ye wuli fu. ¹⁰ Saraxaraline nan gbee na bəxə sarijanxin na. Nəngənnə ye wuli məxəjən nun suulun na a ra kəmənnə ma, a ye wuli fu nan a yigboon na sogegododen binni, a ye wuli fu nan a yigboon na sogeteden binni, a ye wuli məxəjən nun suulun a yiifanna ma. Alatalaa yire sarijanxin xa lu a tagi. ¹¹ Saraxaraliin naxanye rasarijanxi Sadəki yixətene ye, ne nan gbee a ra, naxanye n ma wanla kema ki fəji e nun naxanye mi e yete raləxi ayi, alo Lewi bənsənnə muxune a liga kii naxan yi Isirayila kaane yi e yete raləma ayi waxatin naxan yi. ¹² E gbeen findima mənnə nan na, denaxan sarijan yirene birin xa bayo a baxi bəxə ratinməxin nan na. E bəxən tugunma Lewine bənsənnə bəxən danna nan na. ¹³ Lewi bənsənnə muxune gbeen luma nən saraxaraline gbeen danna ra. E firinna birin kuyan findima nəngənnə ye wuli məxəjən nun suulun nan na, a yigbona nəngənnə ye wuli fu. ¹⁴ E nama e bəxən mati, e nama a masara gbətə ra, a nama fi, amasətə bəxə fisamantenna na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa.”

¹⁵ “Denaxan luma, naxan yigbo nəngənnə ye wuli suulun, a kuya nəngənnə ye wuli məxəjən nun suulun, mən mi rasarijanma. Taan nan tima a tagi, taan muxune yi

a rabilinna findi banxidene nun xuruse rabadene ra. ¹⁶ Taan danne ni i ra: Nəngənnə ye wuli naanin kəmə suulun kəmənnə ma, a ye wuli naanin kəmə suulun yiifanna ma, a ye wuli naanin kəmə suulun sogeteden binni e nun a ye wuli naanin kəmə suulun sogegododen binni. ¹⁷ Bəxə magenle xa lu taan nabilinni nəngənnə ye kəmə firin tonge suulun. ¹⁸ Bəxə dənxeəna nde luma nən bəxə sarijanxin sogeteden binni e nun a sogegododen binni, e firinna birin, nəngənnə ye wuli fu. Mənnə bogise xabaxine findima muxune nan balo ra naxanye walima taan xa. ¹⁹ Muxun naxanye walima taan xa naxanye mənnə bima, ne fatama Isirayila bənsənnə birin nan na. ²⁰ Bəxə sarijanxin nun taana bəxən na malan, na kuyan nun a yigboon xa findi nəngənnə ye wuli məxəjən nun suulun nan na.”

²¹ “Bəxə sarijanxin nun taana bəxəna, e firinna birin danne kuyana nəngənnə ye wuli məxəjən nun suulun. Bəxə dənxeəna nde luma nən keli na sogeteden danna ma sa dəxə yamanan sogeteden danna ra, a dənxeəna nde mən yi lu keli na sogegododen danna ma sa dəxə yamanan sogegododen danna ra. Na bəxə dənxeəne xa findi mangan nan gbee ra. Na bəxəne nun Isirayila bənsənnə bəxən kuyan birin lan. Bəxə sarijanxin nun Alaa yire sarijanxin luma a tagin nin. ²² Nayi, Lewi bənsənnə muxune bəxən nun taan gbeen luma mangana bəxən nan tagi. Mangana bəxən luma Yuda bənsənnə bəxən danna nun Bunyamin bənsənnə bəxən danna nan tagi.”

²³ “Bənsən dənxeəne kəe bəxəne nan itoe ra: Keli sogeteden ma han sa dəxə sogegododen na, Bunyamin bənsənnə gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁴ Bunyamin bənsənnə bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Simeyən bənsənnə gbeen yi tugun na de, yamanan

yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁵ Simeyɔn bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Isakari bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁶ Isakari bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Sabulon bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁷ Sabulon danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Gadi bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁸ Gadi bɔnsɔnna bɔxɔn danna findima yamanan danna nan na yiifari fɔxɔni, fɔlɔ Tamari taan ma siga Meriba igene ma Kadesi yi, siga Misiran xuden xɔn han sa bɔxɔn fɔxɔ ige gbeen ma. ²⁹ E yamanani ito yitaxunma Isirayila bɔnsɔnne muxune ra masensenna nan xɔn, a findi e kee bɔxɔne ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Yerusalɛn taan so deene

³⁰ “Yerusalɛn taan so de fu nun firinne ni i ra. Taan kɔmen fɔxɔn kuyana, nɔngɔnna ye wuli naanin kemɛ suulun. ³¹ Taan so deene xili sama Isirayila bɔnsɔnne nan xun ma. De saxan kɔmenna ma: Ruben gbeen de keden, Yuda gbeen de keden, Lewi gbeen de keden. ³² Taan sogeteden binna kuyana, nɔngɔnna ye wuli naanin kemɛ suulun. Men fan de saxan: Yusufu gbeen de keden, Bunyamin gbeen de keden, Dan gbeen de keden. ³³ Yiifari fɔxɔn kuyana, nɔngɔnna ye wuli naanin kemɛ suulun. Men fan de saxan: Simeyɔn gbeen de keden, Isakari gbeen de keden, Sabulon gbeen de keden. ³⁴ Sogegodode binna kuyana, nɔngɔnna ye wuli naanin kemɛ suulun. Men fan de saxan: Gadi gbeen de keden, Aseri gbeen de keden, e nun Nafatali gbeen de keden. ³⁵ A rabilinna birin, nɔngɔnna ye wuli fu nun solomasexe. Sa fɔlɔ na waxatin ma, taan yi xili sa, a ‘Alatala na yi.’ ”

Daniyeli Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan Sebε

Babilon mangan faxi Isirayila baxoni yenge sodeni jee keme sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii joreyani yengeni, e siga a ra Babilon yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilon mangane fekolonna nde ra. Ala senben soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala mon bata dunuja fe famato wuyaxin lankenemaya Daniyeli xa. A ne seβε Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yebama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilon Manga Nebukadanesari yetagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiyane yi limaniyaxi kii naxan yi besenxonyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dunuja wundo feene makenenma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yamana taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye toroma, han Ala mon yi e mali, e yi daxo e baxoni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yebama jee keme wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiye naxan ma fe sebexi Daniyeli sora firindeni, na gemena nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan baxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo gemen godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe taxamasenna ra. A mon naxa a na gemen yi findi geya belebelen na naxan baxona ngaan nafe. Na bunna nen, fa fala

Marigi Yesu faxi Romi kaane mangaya waxatini, a denkeleya yamaan mon sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa menni fa fala a jee keme naanin jee tonge solomasexe nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faxa. Na yamarina fe sebexi Esirasi 7.11 kui. Yerusalen taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jee keme naanin tonge suulun nun solomasexe benun Marigi Yesu xa bari hanma yanyina nde jee keme naanin tonge naanin nun suulun fata jee tenge kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawale na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jee moxonen nun suulun ti, xanamu, a barin to jee tonge saxan nun solomasexe ti. Yesu faxa nen, a keli sayani yanyina nde a barin to jee tonge saxan nun saxan ti. Na bunna nen, fa fala Daniyeli waliyiya falani ito Marigi Yesu faxa waxati yeten falaxi yanyina nde jee keme suulun jaxon benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankenemaya kitabu yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin denkeleya muxune nan senbe soma, e xa lu denkeleyani, hali kontofili feen nun toro yaan sifan birin e soto.

Daniyeli nun a lanfane Babilon yi

¹ Yehoyakimi a mangayaan jee saxandena, Yuda yamanani, Babilon mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalen taan ma, e yi a rabilin yengesone ra. ² Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasarijanxine tongo feen ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilon yamanani, a yi se xonne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramaradeni. ³ Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a a xa sa Isirayila

foningena ndee yε matongo, naxanye kelixi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi. ⁴ A xa xaxilima xaranxine yε matongo naxanye kende, e tofan. E xa kōta alogo e xa nō wanla kε mangana banxini. E luma nen e xaranjε Babilōn xuiin nun a sebenle ma. ⁵ Mangan mōn yi e soqe keden balon tongo, keli a gbee donseene yi e nun a gbee dōlōne yi. E xaranma nen jεε saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla kε mangan xa. ⁶ Yuda kaan naxanye yi na muxune yε, ne xili: Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari. ⁷ Mangana tande xunna yi xili nenēn sa e xun ma. A yi Daniyeli xili sa a “Belitiasari.” A yi Xananiya xili sa “Sadiraki.” A yi Mikayeli xili sa “Mesaki.” A yi Asari xili sa “Abedinego.”

⁸ Daniyeli yi a miri, a nama a yete raharamu mangana a donseene ra e nun a dōlōn na.* Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a a yete raharamu. ⁹ Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyeli ra, a mōn yi kininkinin a ma. ¹⁰ Tande xunna yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “N gaxuxi mangan yεε ra, n kanna, naxan bata ε donna nun ε minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna lōma ayi nen ε fe ra.” ¹¹ Daniyeli yi a fala na xa, tande xunna naxan tixi Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna dōxōn na, a naxa, ¹² “Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu. ¹³ Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nen naxanye mangana a donseen donma, i nxō donse feen yεbε nayi alo i naxan toxi.” ¹⁴ Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma. ¹⁵ Xii fu danguxina, a yi a to e kende, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra. ¹⁶ Nanara, e xunna dōxōn yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dōlōn jōxōn na.

¹⁷ Ala yi lōnnin fi foninge naaninni

itoe ma a e xa fe seβexin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyeli yi nōε xiyene bunne fale e nun fe toone alo xiyena. ¹⁸ E waxatin j̄an yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra. ¹⁹ E birin nun mangan yi e bode to, fongene yε, muxu yo mi a kenen alo Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli. ²⁰ Mangana e maxōdin fefe ma lan xaxilimayaan nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimene nun a j̄inan kanne gbeen na dōxōna ma fu, naxanye yi a yamanani. ²¹ Daniyeli yi lu na yi han Kirusi a mangayaan j̄εε singena.

2

Mangana xiyena fe

¹ Nebukadanesari a mangayaan j̄εε firindena, a yi xiye sa. A xaxinla yi j̄axamin han xixōnla yi a bejin. ² A yi woyimene nun j̄inan kanne nun kōmō kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiyen bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi. ³ Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla j̄axamin. A xōnla n ma, n xa na xiyen bunna kolon.”

⁴ Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuini, e naxa, “Nxu kanna, Ala xa siin fi i ma. I ya xiyen yεba nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁵ Mangan yi a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a natε fa fala xa ε mi n ma xiyeni ito fala n xa e nun a bunna, n na ε yibolonma nen dungi dungi yεen ma, ε banxine fan yi kala fefe! ⁶ Koni xa ε mōn nō n ma xiyen nun a bunna faladeni n xa, ε kise wuyaxi sōtōma nen n yii, e nun kōntōnne nun xunnayeren gbege. Nanara, ε xa xiyen nun a bunna fala n xa.”

⁷ E mōn yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiyen fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁸ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, ε katama n xa dij̄a han waxati gbete

* **1:8:** Haramun nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

bayo ε a kolon n ma fe ragidixin mi kale. ⁹ Koni, xa ε mi n ma xiye falan xa, naxankata kedenna sama ε birin fari nen. ε faxi wulen nun yanfan-tenya falan nan tideyi n xa han n ma miriyaan yi maxete. Nanara, ε n ma xiye falan xa, nayi n na a kolonma nen fa fala ε nε a bunna fale nen.”

¹⁰ Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nxɔ mangana, na muxu yo mi dunuɲani ito yi naxan nε na ligε naxan xɔli i ma. Na manga yo mi na, hali a fangan nun a senben na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxɔdin woyimene nun ɲinan kanne nun yiimatone ma singen. ¹¹ I naxan maxɔdinxi, na xɔɔxɔ. Muxu yo mi nε na yabin soε i yii fɔ alane, koni ne mi dɔxi adamadiine tagi.”

¹² Nayi, mangan yi xɔlɔ, a bɔɲen yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilɔn fekolonne birin xa faxa. ¹³ Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nen. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faxa.

Ala yi xiye lankenemaya

¹⁴ Daniyeli yi a xuiin namini ɲɔxɔ luun nun xaxilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xɔn ma siga Babilɔn fekolonne faxadeni. ¹⁵ A Ariyoki maxɔdin, a naxa, “Nanfera mangan bata sariya xɔdexe sifani ito sa.” Ariyoki yi na feen yeɓa Daniyeli xa. ¹⁶ Nanara, Daniyeli yi siga mangan fema, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a xa nɔ a xiye nun a bunna fale mangan xa.

¹⁷ Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yeɓa a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. ¹⁸ A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faxa Babilɔn fekolonna bonne xɔn. ¹⁹ Nanara, Daniyeli yi fe toon ti kɔεεn na alo xiye, fe luxunxin yi lankenemaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore, ²⁰ a naxa,

“Ala xinla xa tantun habadan habadan!

Amasɔtɔ a tan nan gbee kolonna nun senben na.

²¹ A tan nan waxatin nun a keɲane maxete ma:

A tan nan mangane bama.

A tan nan mangane dɔxɔma.

A fekolonna fima fekolonne ma, a lɔnnin fima xaxilimane ma.

²² A fe tilinxi luxunxine lankenemayama.

A dimi yi feen kolon,

bayo kenenna a yii.

²³ N benbane Ala,

n na i tantunma,

n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra

i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxɔdinxi i ma,

i bata nxu rakolon mangana xiye na.”

Daniyeli yi mangan xiye saxin nun a bunna fala

²⁴ Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fema, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilɔn fekolonne faxa. A sa a fala a xa iki, a naxa, “Hali i nama Babilɔn fekolonne faxa. Siga n na mangan yetagi. N xa a xiye bunna fala a xa.” ²⁵ Mafuren, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine ye, naxan xiye bunna fale mangan xa.” ²⁶ Mangan yi Daniyeli maxɔdin naxan xili Belitiasari, a naxa, “I tan nε xiye nun a bunna fale n xa ba?”

²⁷ Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, i fe luxunxin naxan maxɔdinxi fekolonne nun ɲinan kanne nun woyimene nun yiimatone ma, ne sese mi nε i ya xiye nun a bunna fale i xa. ²⁸ Koni Ala na yi, naxan kore xɔnna ma. A nε fe luxunxine ye mayalanɲε. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiye nun i ya fe toone ni i ra i naxanye to i ya saden ma. ²⁹ I yi saxi waxatin naxan yi, mangana, i yi lu i mirε fe famatone ma. Awa, naxan fe luxunxine ye mayalanma, na bata i rakolon fe famatone ra.

30 N tan ma binni, fe luxunxini ito mi ye mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangu ndenden na, koni alogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon.”

31 “Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yetagi, a keɲaan yi magaxu han! 32 Xemaan yeteen nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina, sulana.* 33 A danbane yi rafalaxi wure foren na, a sanne wure foren nun bendε ganxina. 34 I yi a matoma waxatin naxan yi, gemena nde yi keben muxu yii mi naxan bɔxi, a fa bɔnbɔ na sawuran sanna ra wure foren nun bendε ganxin denaxan yi. A yi e rayensen. 35 Awa, a wure fore yo, a bendε ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xema yo, na birin yi lunburunɲe ayi, e yi findi burun burunna ra alo se dagin naxan yifema soge furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gemen naxan fa bɔnbɔ na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a bɔxɔna ngaan nafe.”

36 “Xiyen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nen mangan xa. 37 N kanna, mangane mangan ni i tan na. Amasɔtɔ Ala nan mangayaan nun senben nun fangan nun xunnayerenna fixi i ma, Ala Naxan Kore. 38 A tan nan i dɔxi muxune nun subene nun xoline xun na, e nema dede yi, a yi nɔɔn fi i ma ne birin xun na. I tan nan xema xunna ra. 39 I tan na dangu, mangaya gbeten kelima nen naxan senben xurun i gbeen xa. Na xanbi, mangayaan saxanden ligama nen alo sulana, na yi nɔɔn sa bɔxɔn birin ma. 40 Mangaya naaninden fama nen, na

xɔdɔxɔ alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun. 41 I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bendε ganxin basanxin na kiinde, na yamanani taxunma nen, koni wuren xɔdɔxɔn ɲɔxɔndɔnna taranma a yi nen, bayo i wuren nun bendε ganxin basanxin nan toxi. 42 Nanara, alo a san sonle yi rafalaxi wuren nun bendε ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanan fɔxɔ kedenna fangan gboma ayi nen, bode fɔxɔn yi xetunɲe ayi. 43 I wuren nun bendε ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nen e xa malan, koni e mi malanɲe alo wuren nun bendε ganxin to mi basanɲe.”

44 “Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore, na mangayana nde rafama nen naxan mi kale habadan!† Na mangayaan mi danguma yamana gbetε nɔɔn bun. A yamanan bonne raxuyama ayi nen, a yi e raxori, koni a tan yeteen luma nen habadan. 45 Na bunna nen, alo i gemen naxan toxi kebenɲe geyaan fari muxun yii mi dinxi naxan na, a fa wuren nun sulan nun benden nun gbeti wuren nun xemaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yeen na. Nɔndin nan xiyeni ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyeli binya

46 Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyeli bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna. 47 Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “E Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan

* **2:32:** A xunna findixi Babilɔn kaane mangayaan nan na. Na feen seɓexi Yereɓi 51.7 kui. A kanken nun a yiine findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fɔlɔ ɲεε keɓεε suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A kuiin nun a tagi findixi Gireki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma ɲεε keɓεε saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra bɔxɔn yire wuyaxi xun na. † **2:44:** Marigi Yesu a denkeleya yamaan naxan fɔlɔ, na findixi mangayani ito ra naxan buma habadan. Daniyeli a falani ito a yebaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a denkeleya yamaan nan sabatima dunuɲa yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyeli 2.35 kui. A mɔn buma habadan ariyanna yi.

wundo feene lankenemayama. Bayo i bata nɔ wundo feni ito ye mayalanɛ.”

⁴⁸ Mangan yi Daniyeli mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a dɔxɔ Babilɔn yamanan birin xun na, a yi a findi mangan na Babilɔn fekolonna birin xun na. ⁴⁹ Daniyeli yi mangan mafan, a xa Babilɔn bɔxɔn fe yɛban so Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yii. Daniyeli yetɛɛn yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

3

Mangan yi suxuren nafala

¹ Manga Nebukadanesari yi sawura xɛmaan nafala. A kuyan nɔngɔnna ye tonge sennin lixi. A yigbona, nɔngɔnna ye sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilɔn yamanani. ² Manga Nebukadanesari yi bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngaan xili alogo e xa fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ³ Awa, bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngaan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yetagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴ Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, “Siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi ε ma, na ni ito ra: ⁵ E na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mɛ waxatin naxan yi, ε bira bɔxɔni, ε yi sawura xɛmaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ⁶ Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nɛn sulun tɛɛni* keden na!”

⁷ Nanara, siyane birin to xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mɛ, siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xɛmaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸ Na waxatin yetɛni, yiimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun. ⁹ E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, “Ee! mangana! I xa bu dunuɲa yi. ¹⁰ Nxu kannna, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xɛmaan bun ma, e yi a batu, e na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mɛ waxatin naxan yi. ¹¹ Nayi, naxan yo mi tin birɛ a bun, a yi a batu, na kannna wolima nɛn sulun tɛɛni. ¹² Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yetɛɛn Babilɔn bɔxɔn fe yɛbaan soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin bɔtɛ mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane batuma, e mi i ya sawura xɛmaan fan batuxi i naxan nafalaxi.”

¹³ Nebukadanesari bɔɲɛn yi te a xɔlɔ! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xɛmɛne ra a yetagi. ¹⁴ Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, “Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, ɲɔndin na a ra ba? E mi n ma alane batuma, ε mɔn mi sawura xɛmaan batuma, n naxan nafala? ¹⁵ Awa, iki, ε na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mɛ sɔnɔn, ε bira, ε yi sawura xɛmaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa ε mi a batu, ε rawolima nɛn sulun tɛɛni keden na! Ala mundun na yi naxan ε bama n yii?”

¹⁶ Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, “Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yetɛ makata fe yi i yetagi. ¹⁷ Xa na rabɛ, nxɔ Ala, nxu walima naxan xa, na nɔɛ nxu ratangɛ. A nxu ratangama sulun xɔɲɛn ma nɛn e nun i yiin ma. ¹⁸ Hali a mi na ligɛ, mangana, a kolon

* **3:6:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

a nxu mi i ya alane batuma, nxu mi i ya sawura xεmaan batuε i naxan nafalaxi.”

E woli fena tεeni

¹⁹ Nayi, Nebukadanesari yi mɔnε han! A yεtagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yεε xɔri. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun† nawolon dɔxɔna ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin de. ²⁰ A yi a yεngεsona ndee yamari naxanye maxɔdɔxɔ a gali diine yε, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tεε xajeni. ²¹ Na xεmε saxanna yi xidi, e maraberi baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domain birin. E yi woli sulun tεε xajε tagi. ²² Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli tεeni, tεen yi ne faxesa bayo mangan bata yi yamarin fi a xawolon jaxi ra. ²³ Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tεε xajeni.

²⁴ Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tujanje ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, “En mi muxu saxan xidixin xan wolixi tεen tagi ba?” E mangan yabi, e naxa, “Ɔn Mangana!” ²⁵ A mɔn naxa, “Anu, n muxu naanin nan toma, e mi xidixi. E sigan tima tεen tagi, tɔɔya yo mi e ma. E naaninden kεjanaan maliga malekan na.”

Mangan yi Ala binya

²⁶ Nebukadanesari yi a maso sulun xajen de ra, a naxa, “Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikεne, ε mini, ε fa be.” Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli tεen tagi. ²⁷ Bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne yi e maso era. E yi a to, tεen mi nɔ yo sɔtɔxi na xεmεne fatin ma. E xunsexe mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Tεen xiri mi dɔxi e ma. ²⁸ Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tantunna Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a yi a walikεne ratanga. E bata la a ra han, e

yi mangana a yamarin kala. E yitɔnxi faxesa feen ma, benun e xa ala gbεte batu, ba e Ala ra. ²⁹ A mato fa, n yamarin naxan fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala rafεya, a na taran siya yo yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni sege ma dungi dungi yεen nan ma, a banxin yi findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan nɔε makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰ Nanara, mangan yi Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilɔn yamanani. ³¹ Manga Nebukadanesari yi xεrane rasiga siyane nun bɔnsɔnne birin ma naxanye xuine birin falama, dunujna yiren birin yi, a naxa, Bɔjεsa gbeen xa lu ε xa.

³² A findixi n xa fe fajin nan na, n xa taxamasenne nun kabanako feene yεba ε xa

Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³ A taxamasenne gbo, a kabanako feene sɛnbɛn gbo.

A mangayana,

habadan mangayaan na a ra.

A nɔyaan luma nɛn mayixεte nun mayixεte.

4

Mangan xiye firindena

¹ N tan Nebukadanesari, n yi bɔje xunbenla nun jaxunna nin n ma mangaya banxini. ² N yi xiye sa naxan n magaxuxi. Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n xaxinla fe toone yi n kuisan han! ³ Nanara, n bata yamarin fi, e xa fa Babilɔn fekolonne ra n fεma alogo e xa n ma xiye bunna fala n xa. ⁴ Woyimεne nun jinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne faxina, n yi n ma xiye yεba e xa, koni e sese mi nɔ a bunna fale n xa. ⁵ A rajanna, Daniyeli fan yi fa n fεma naxan mɔn yi xili Belitiasari naxan xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sarijanxine niina a tan yi. N yi n ma xiye yεba a xa, ⁶ n naxa, “Belitiasari, woyimεne kuntigina, n na a kolon fa fala ala sarijanxine

† 3:19: Sulunna mɔn fale fa fala furuna.

niina i tan yi. Wundo fe yo mi xɔdɔxɔ i tan yii. Fe toone bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷ “Awa, n xaxinla toon naxan tixi, na ni i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n yεε rakojinma, n yi a to: Wudi bili gbee keden tixi bɔxɔn tagi, naxan yi mate han!

⁸ Na wudin yi gbo, a magaxu ayi, a konden yi texi nɛn han kuyena. A yi toma bɔxɔn danna birin na.

⁹ A jɔxɔndene yi fan, a bogine yi wuya han! Birin balon yi a kɔε ra. Burunna subene yi fama a nininna bun. Xɔline yigiyaxi a yiine kɔε ra. Daliseene birin yi e donna sɔtɔma a bogin nan xɔn.

¹⁰ N xaxinla tooni, n naxan to n ma saden ma, n yεεn tixi, n yi marakantan ti sarijanxina nde keden to gode keli kore xɔnna ma.

¹¹ Na yi sɔnxɔ fangan na, a falan ti iki, a naxa, ‘E wudini ito rabira, ε yi a yiine sεgε, ε yi a jɔxɔndene ba a ma, ε yi a bogine raxuya ayi. Subene xa e giyε a bun, xɔline yi keli a yiine yi.

¹² Koni ε xa a dungin nun a salenne lu bɔxɔni ε yi a xidi wuren nun sula yɔlɔnxɔnna ra, a yi lu xεεn ma sεxεn xɔrε ra. A xa yikun xiila ra, a yi a balo sεxεn na alo subene.

¹³ A adamadi xaxinla maxεtεma nɛn, sube xaxinla yi so a yii. Jεε solofere danguma a xun ma nɛn.

¹⁴ Marakantan muxune nan sariyani ito ragidixi, maleka sarijanxine nan yamarini ito fixi alogo daale xa a kolon fa fala Ala Matexin nɔɔn nabama adamadiine mangayaan fari. A a soε muxε yi naxan na rafan a ma,

hali muxune birin dangu naxan na.’ ”

¹⁵ “N tan Manga Nebukadanesari, n xiye naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan Belitiasari, i xa n xiye bunna fala n xa, bayo n ma bɔxɔn fe kolonne, ne sese mi nɔxi a bunna falε n xa. Koni i tan nɔε bayo ala sarijanxine niina i tan yi.”

Daniyeli yi xiye yeba

¹⁶ Awa, Daniyeli naxan xili Belitiasari, na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a kuisan. Mangan yi a fala, a naxa, “Belitiasari, xiye nun a bunna nama i kuisan.” Belitiasari yi a yabi, a naxa, “N kanna, a yi lan nun, xiye xa findi i yaxune gbeen na, a bunna yi lu i sangajɔxɔne xa. ¹⁷ I wudi bili gbeen toxi gboε, a maxɔdɔxɔ ayi, naxan kondan texi han kuye, naxan yi toma bɔxɔn danna birin yi, ¹⁸ naxan jɔxɔndene fan, naxan bogi wuya, naxan daliseen birin baloma, burunna subene e sama naxan bun ma, xɔline e tεεn sama naxan yiine yi.”

¹⁹ “Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na. Bayo, i bata gbo i findi sɛnbε kanna ra. I ya gboon bata te han kuye e nun i ya nɔɔn bata dunuɔa danna birin li. ²⁰ I tan mangan mɔn yi kantan ti sarijanxine keden to gode keli kuye, a naxa, ‘E wudini ito rabira, ε a kala, koni ε dungin nun a salenne lu bɔxɔni. Koni ε a maxidi wure yɔlɔnxɔnna nun sulan yɔlɔnxɔnni xεεn ma sεxεn xɔrε ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xɔn ma han jεε solofere yi dangu a xun ma.’ ”

²¹ “Ee! Mangana! N xa a yeba i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kanna mangan ma. ²² I kedima nɛn adamadiine tagi, i sa i damakε burunna subene ye. I i dεgema sεxεn nan na alo jingene. I mɔn yikunma xiila ra nɛn jεε solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan fima muxun ma naxan na a kɛnɛn. ²³ Wudi dungin nun a salenne lu

feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxetema i ma nen i na a kolon, a nɔɔn naxan yi, na kuye. ²⁴ Nanara, Mangana, n ma maxadin xa rafan i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin tɔrɔ muxune ma. Yanyina nde yi, i luyɛ bɔɲɛ xunbenli nen.”

²⁵ Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma. ²⁶ Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kɛɛ ra Babilɔn yi, ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Babilɔn gbo de! N tan nan a tixi manga yigiyaden na n sɛnbɛn fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

²⁸ Falan mɔn yi mangan dɛni singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan sɛnbɛn bata ba i yii to. ²⁹ I kedima nen muxune tagi, i sa i damakɛ burunna subene tagi, i yi sɛxɛn don alo ɲingene, ɲɛɛ solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxɛ yi naxan na a kɛnɛn.” ³⁰ Na waxatin yetɛni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine yɛ, a sɛxɛn don alo ɲingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunsɛxɛn yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xɔliin gbeena.

³¹ Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yɛɛn nate kuye, n xaxinla yi xɛtɛ n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma nɔɔn findixi habadan nɔɔn na e nun naxan ma mangayaan ligama mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ xun na. ³² Sese mi dunuɲa muxune sɛnbɛn na Ala yɛɛ ra yi. Naxan na a kɛnɛn, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune bɔxɔn ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yɛɛ ratiyɛ, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³ Na waxatin yetɛni, n xaxinla yi xɛtɛ n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma nɔɔn mirinna fan yi xɛtɛ n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu gbeene mɔn yi n xili, n dɔxɔ n ma mangaya gbɛdɛni. N ma gboon yi siga xun masɛ. ³⁴ Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xɔnna mangana yoona a xa a kɛwanla birin yi, a kirane tinxin. A nɔɛ muxune magodɛ nen naxanye e yetɛ yitema.

5

Sɛbɛli magaxuxina

¹ Lɔxɔna nde, Manga Belisari yi ɲaxaɲaxani tɔn a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dɔlɔn minɲɛ e xɔn. ² Dɔlɔn to a suxu, Belisari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xɛma daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalɛn taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a ɲaxanle nun a konyi ɲaxanle* nun a muxu gbeene. ³ Nayi, e yi fa xɛma igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalɛn taani. Mangan nun a muxu gbeene nun a ɲaxanle nun a konyi gilene yi e min ne ra. ⁴ E dɔlɔn min waxatin naxan yi, e yi lu alane batue, xɛmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun gɛmɛ alane.

⁵ Na waxatin yetɛni, muxun yii sonle yi mini kɛnɛni lɛnpu dɛgen ma. E sɛbɛnla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sɛbɛnla tima. ⁶ Mangan yetagin yi maxɛtɛ, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi, a xinbine yi lu bɔnbɛ e bode ra. ⁷ A yi gbelegbele fangan na, a e xa fa ɲinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne ra. A yi a fala Babilɔn fekolonne xa, a naxa, “Naxan na sɛbɛnli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nen manga dugin na, xɛma ɲɛrɛn yi bira a kɔɛ, a mɔn yi mangaya tiden saxanden sɔtɔ bɔxɔni ito yi.” ⁸ Mangana

* 5:2: Konyi ɲaxanle nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a ɲaxanla ra.

a fekolonne birin yi so, koni e mi nɔ sɛbɛnla xaranɲɛ, e yi a bunna fala mangan xa. ⁹ Na nan a liga, Manga Belisasari mɔn yi gaxu han, a yɛtagin yi maxɛtɛ, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰ Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene sɔnxɔ xuiin mɛ, a so ɲaxanaxa banxini. A yi a fala, a naxa, “Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yɛtagi nama maxɛtɛ. ¹¹ Muxuna nde i ya bɔxɔni, ala sariɲanxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixɛn toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimɛne nun ɲinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne kuntigin na. I baba mangan yɛtɛɛn na liga nɛn. ¹² Bayo, nii fisamantenna nun lɔnnin nun xaxilimayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Belitisasari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mɔn sandane yɛbama, a maxɔdin xɔdɛxɛne yabima. Nanara, ɛ xa Daniyeli xili. A nɔma nɛn a bunna faladeni i xa.”

Daniyeli yi na sɛbɛnla xaran

¹³ Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yɛtagi. Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan na Daniyeli ra n baba faxi naxan na sa keli Yuda yi? ¹⁴ N bata i ya fe mɛ a alane niina i tan yi e nun i feene fixɛn toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi naxan ɲɔxɔn mi na. ¹⁵ E baxi fadeni nɛn fekolonne nun ɲinan kanne ra n fɛma alogo e xa sɛbɛnli ito xaran, e yi a bunna fala n xa, koni e mi nɔxi a bunna faladeni! ¹⁶ N bata a mɛ a i nɔɛ feene bunne yɛbɛ nɛn, i yi maxɔdin xɔdɛxɛne yabi. Iki, xa i nɔ sɛbɛnli ito xaranɲɛ, i n nakolon a bunna ma, i maxidima manga dugin na nɛn, xɛma ɲɛrɛn yi bira i kɔɛ, i yi findi bɔxɔn mangan muxu saxanden na.”

¹⁷ Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, “I ya kiseene ramara i yɛtɛ xa, i ya finmaseene fi gbɛtɛ ma. Hali na, n sɛbɛnla xaranma nɛn mangan xa, n yi i rakolon a bunna ma. ¹⁸ Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan nun gboon nun xunnayerenna nun

nɔrɔn fixi i baba Nebukadanesari ma. ¹⁹ Nanara, siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye xuine birin falama, ne gaxuxi a yɛɛ ra. A na wa a xɔn, a muxun faxa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga. ²⁰ Koni a yanda waxatin naxan yi, a bɔrɛn yi xɔdɔxɔ han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbɛdɛni, a a binyen ba a yii. ²¹ A kedi adamane yɛ, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle fɔxɔ ra, a yi sɛxɛn don alo ɲingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamane mangayaan xun na. A muxɛ nan findima mangan na, a na wa naxan xɔn.”

²² “I tan, a diina Belisasari, i yi na birin kolon, koni i mi i yɛtɛ magodo. ²³ I bata i yɛtɛ yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengenne maxili i yɛtagi. ɛ yi dɔlɔn min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya ɲaxanle nun i ya konyi ɲaxanle. I yi alane batu, gbetin nun xɛmaan nun sulan nun wuren nun wudin nun gɛmɛ alane, naxanye mi se toma, e mi fe mɛma, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunuɲa yi gidin naxan yii. ²⁴ Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi naxan sɛbɛnli ito tixi.”

²⁵ “A tan ni i ra keden keden yɛɛn ma naxan sɛbɛxi: MENE MENE TEKELI PARISIN. ²⁶ Falani itoe bunna ni i ra:

‘MENE’ na bunna nɛɛn fa fala ‘Yatɛna.’

Ala bata i ya mangayaan lɔxɔn yatɛ, a danna sa a ra.

²⁷ ‘TEKELI’ na bunna nɛɛn fa fala ‘A maliga.’

I ratexi sikeela nan na, a li, i yelefu.

²⁸ ‘PARISIN’ na bunna nɛɛn ‘Mayitaxunna.’

Bayo i ya bɔxɔni taxunma nɛn, a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹ Sasa, Belisasari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xɛma ɲɛrɛn yi bira a kɔɛ, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayaan tiden saxanden

sɔtɔ. ³⁰ Na kɔɛɛn yɛtɛɛn na, e Babilɔn manga Belisasari faxa.

6

Daniyeli nun yatane fe

¹ Dariyusi Mede kaan mangayaan sɔtɔ a jɛɛ tonge sennin e nun firin nan ma. ² Dariyusi yi a ragidi a xa bɔxɔne manga kemɛ e nun mɔxɔɲɛn ti a gbee yamanane xun na. ³ A yi manga gbee saxan dɔxɔ e xun na bɔxɔne mangane fa dentɛgɛn sama naxanye xa alogo mangana tɔnɔne xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne yɛ. ⁴ Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun bɔxɔne mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a dɔxɔ feni bɔxɔn birin xun na. ⁵ Awa, manga gbee bodene nun bɔxɔne mangane yi fɛrɛn fen fɔlɔ a tɔɲɛgɛ feen na lan bɔxɔna feene ma. Koni e mi kii yo sɔtɔ, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna. ⁶ Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fɛrɛ yo sɔtɛ Daniyeli tɔɲɛgɛ feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷ Na manga gbeene nun bɔxɔne mangane birin yi siga mangan fɛma e bode xɔn. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan sɔtɔ habadan! ⁸ Yamanan manga gbeene nun bɔxɔ kanne nun bɔxɔne mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tinxi a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tɔnni ito sadeni: Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala yo maxandi hanma muxu gbɛtɛ ba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra. ⁹ Ee! Mangana! Iki, tɔnni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxɛtɛtaren na alo Mede kaane nun Perise kaane sariyan to mi maxɛtɛ.”

¹⁰ Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tɔnna sɛbɛn fari. ¹¹ Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisarin, a yi te a sangansoon kɔɛ ra naxan foye suxuden dɛɛne yi rabixi Yerusalɛn binni. Dɔxɔɲa ma saxan

sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligan kiin de a singeni.

¹² Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanɲɛ, a yi Ala maxandima. ¹³ Nayi, e siga mangan fɛma, e yi mangana tɔnna fe fala a xa, e naxa, “I mi yi tɔnna nde yisarin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbɛtɛ ma a xandideni hanma muxu gbɛtɛ ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nɛn?” Mangan yi e yabi, a naxa, “Nɔndin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxɛtɛ.”

¹⁴ E mɔn yi a fala, e naxa, “Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatɛxi sese ra hanma i ya tɔn yisarinxina. A Ala maxandin nabama dɔxɔɲa ma saxan sogen ma.” ¹⁵ Mangan to na mɛ, a yi kɔntɔfili kati, a yi a ragidi a bɔɲɛni a a xa Daniyeli rakisi. Han sogen bira waxatini, a katama a xa a rakisi. ¹⁶ Koni na muxune birin yi fa mangan fɛma, e yi a fala mangan xa, e naxa, “A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinɲɛ a tɔri saxin nun lanma xui sɛbɛxina mangan xɔn, na xa maxɛtɛ.”

¹⁷ Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “I ya Ala, i naxan batuma sɔnɔyani, na xa i rakisi.” ¹⁸ E yi fa gɛmɛna nde ra, e a dɔxɔ yinla dɛ ra, mangan yi a mataxamaseri a yiirasoon na e nun a muxu gbeene yiirasone ra alogo fefe nama maxɛtɛ Daniyeli ma binni. ¹⁹ Na xanbi ra, mangan yi siga a banxini, a yi xi sunni, a konyi ɲaxalan yo mi fa a fɛma, xixɔli mi a suxu.

²⁰ Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla dɛ ra. ²¹ A to maso yinla ra, a yi Daniyeli xili a xui sɔxɔlɛxin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Daniyeli, habadan Alaa walikɛna! I ya Ala, i naxan batuma sɔnɔyani, na nɔxi i rakisɛ yatane ma nɛn ba?”

22 Daniyeli yi a yabi, a naxa, “Mangana, i xa siimayaan soto habadan! 23 N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane deen balan. E mi fe jaxi ligaxi n na, bayo n findixi sontaren nan na a yetagi, hali i fan yetagi. Ee! Mangana! N mi fe jaxi yo rabaxi.”

24 Nayi, mangan yi sewa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxolode yo to a ma, amasoto a yi denkeleyaxi a Ala ma. 25 Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tɔɲegexi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e jaxanle. Benun e xa yinla xonna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xonne yilunburun.

26 Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sebenla ti siyane nun bɔnsɔnne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye bɔxɔna ngan ma, a naxa, “Bɔɲe xunbeli gbege xa lu e xɔn ma! 27 N bata yamarin fi n ma bɔxɔn birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a yeɛ ra.

Bayo habadan Ala na a ra.

A neen habadan.

A mangayaan mi kalama habadan.

A nɔɔn luma nen han a rajanna.

28 A tan nan maratangan nun marakisin tima, a mantaxane nun kabanako feene ligama

kuyen nun bɔxɔn ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma.”

29 Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

7

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

1 Belisari a mangayaan jee singena Babilɔn yi, Daniyeli yi xiye sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiye nun a fe xonne sebe. 2 Daniyeli yi a fala, a naxa, “N na a to nen n ma kɔɛ ra tooni, foyene sa kelima kuyen tongon

naaninne yi, e e radin fɔxɔ ige gbeen xun ma.”

3 “Sube magaxuxi naanin yi mini fɔxɔ igeni, e sese keden mi yi a ra.

4 A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubune alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun sɔndɔmɛn yi so a yii.”

5 “Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a fɔxɔ kedenna ma. Nensen xɔri saxan yi a de, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, ‘Keli, i xɔɔyi se gbeen don.’ ”

6 “Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbete to alo tagi suxu jari. Xoli gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Nɔɔn yi so a yii. 7 Na xanbi ra, n yi a matoma n ma kɔɛ ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxɔdɔxɔ han a dangu ayi. Wure jin belebelene yi a de ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a dɔnxene bira a sanne bun. A tan nun sube folone sese keden mi yi a ra, feri fu nan yi a ma. 8 N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feri xuridina nde yi mini e tagi, a feri foloyixi saxanne yi tala a yeɛ ra. Awa, yeɛ firin yi na fenna ma alo adaman yeɛna e nun dena naxan yi falan tima de jaxun na.”

9 N yi lu a matoe,

gbedene yi dɔxɔ.

Habadan Siin Kanna yi fa dɔxɔ.

A dugine yi fixa alo nɔnɔna,

a xunseɛɛn luxi alo garina,

a gbeden luxi alo tee dege,

sanna digilinxine yi dege ma a gbeden ma

alo wonson teena.

10 Baan yi minima a yetagi

a dege ma teen na.

Muxu wuli wuline yi a batuma,

yatɛtaren yi tixi a dexɔn.

Nayi, kitisane yi e magodo,

e kitabune rabi.

11 N yi lu a matoe:

Waso falane fe ra

fenna yi naxan falama,

e sube naaninden faxes n yeɛ xɔri.

E yi a binbin woli tɛɛni, a gan.

¹² “Suben bonne fangan yi ba e yi, koni nde yi sa e siimayaan fari han waxatina nde.

¹³ N yi a matoma n ma kɔɛ ra tooni, a mato: adamadi maligan yi fa sa keli kore kundani.

A yi a maso Habadan Siin Kanna binni, e a maso a ra.

¹⁴ Sɛnɛn nun xunnayerenna nun mangayaan yi so a yii, alogo siyane nun bɔnsɔnne birin xa a batu naxanye xuine birin falama.

A nɔɔna, habadan nɔɔn na a ra naxan mi danguma mumɛ!

A mangayaan mi kalɛ habadan!”

¹⁵ “N tan Daniyeli, n xaxinla yi naxamin n kui, n ma fe toone yi n kuisan. ¹⁶ N yi n maso na muxuna nde ra, n yi a maxɔdin feni ito xunna yɛtɛɛn na. ¹⁷ A yi a bunna fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi naaninni itoe mangaya naaninna nan mayitaxi naxanye kelima dunuɓa yi. ¹⁸ Koni Ala Matexina muxu sariɗanxine mangayaan sɔtɔma nɛn, mangayaan yi lu e yii habadan, han habadanne habadanna.’ ”

¹⁹ “Na xanbi, n yi wama fixɛn sɔtɔ feni sube naanindena fe yi naxan nun suben bonne keden mi yi a ra, naxan yi magaxu, wure jinne yi naxan dɛ ra. A san xanle luxi alo sulana, a yi a se suxine donma, a e laxun a a dɔnxɛne mabodon. ²⁰ Mɔn yi wama feri fune fe kolon feni, e nun fenna naxan mini, a yi saxan nabira e yɛ, na fenna naxan yɛɛ firin yi a ma e nun naxan dɛ yi yɛtɛ yigbo falane tima, a mɔn yi ligaxi alo a gbo bonne birin xa.”

²¹ “N yi a matoma, a yi muxu sariɗanxine yɛngɛma, a nɔ dɛɛn sɔtɔ e ma. ²² Han Habadan Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala Matexina muxu sariɗanxine ma. Waxatin yi a li, muxu sariɗanxine yi mangayaan sɔtɔ.”

²³ “A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube naanindena, mangayana nde nan na ra naxan taranma dunuɓa yi, naxan nun mangayaan bodene keden mi

a ra. A bɔxɔna ngaan sɔtɔma nɛn, a a yibodon, a a lunburunɓɛ ayi.’

²⁴ Feri fune findixi manga fuun nan na naxanye kelima yamanani ito ma. Nde gbɛtɛ kelima nɛn e tan xanbi ra, e nun a fɔlɔne keden mi a ra, a manga saxan nagodoma nɛn. ²⁵ A fala naxine tima nɛn Ala Matexin ma, a yi muxu sariɗanxine kasari, a wama nɛn a xa waxatine nun sariyan masara. Muxu sariɗanxine yi lu a bun ma waxati saxan nun a tagi bun ma. ²⁶ Na xanbi ra, kitin fama nɛn, e nɔɔn bama a yii nɛn, e a kala, e a raxɔri habadan. ²⁷ Mangayaan nun nɔɔn nun gboon naxan yamana makuyene yi, ne soma nɛn Ala Matexina yama sariɗanxin yii. A mangayana, habadan mangayaan na a ra, nɔ kanna ngaana a batuma nɛn, e a yamarine suxu.”

²⁸ “Bataxin danna ni ito ra. N tan Daniyeli, n kuisan nɛn n ma miriyane ra, n yɛtagin yi maxɛtɛ. N yi falani itoe ramara n bɔɗɛni.”

8

Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena: kontonna nun kɔtɔna

¹ Manga Belisari a mangayaan nɛɛ saxandena, n tan Daniyeli, n mɔn yi fe toon ti alo xiyena. ² N yi a matoma na toon kui, a liga n yɛɛ ra yi alo n Suse taani, Elan yamanan manga taana, Wɔlayi xuden dɛ. ³ N yi n yɛɛn nakeli, n yi kontonna to, a tixi xuden dɛxɔn ma. Feri kuye firin yi a ma, koni naxan minixi dɔnxɛn na, na kuya boden xa. ⁴ N yi kontonna to a fenne wolɛ sogegododen binni e nun kɔmɛn fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn binni. Muxu yo mi yi nɔɛ a ratangɛ a sɛnɛn ma. A yi a waxɔn feen nabama tun, a sɛnɛn sigan gboɛ ayi.

⁵ N yi n maɗɔxɔnma na ma waxatin naxan yi, nanunna yi, kɔtɔna nde yi fa sa keli sogegododeni, a yi bɔxɔna ngaani sigama, a sanne mi yi dinma bɔxɔn na. Feri magaxuxi keden yi kɔtɔni ito xunna ma. ⁶ A fa han konton feri firin kanna yireni, n naxan to xuden dɛxɔn. A fɔɗɛn a ma a fangan

birin na. ⁷ N yi a to a masoε kontonna ra. A a kɔnkɔ a ma, a a garin, a a ferri firinne gira. Hali kontonna mi fanga sɔtɔ, a kɔtɔn nati. Kɔtɔn yi a rabira bɔxɔni, a yi a bodon, muxu yo mi nɔ a bε a yii.

⁸ Kɔtɔn sɛnbɛn yi gbo ayi han! Koni a sɛnbɛn to gbo ayi, a ferri gbeen yi gira. Ferri rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne tixi bɔxɔn tongon naaninne ra.

⁹ Ne yε, ferri xurin yi mini keden ma, naxan sɛnbɛn yi gboma ayi yii-fari fɔxɔn binna nun sogeteden binna nun na yamanan mabinni naxan tofan. ¹⁰ A mɔn yi keli kore xɔnna ganla xili ma, a yi na fɔxɔ kedenna nde rabira bɔxɔni e nun sarene. A yi e yibodon. ¹¹ A yi keli kore gali manga yetεen xili ma, a lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba a yii, a yire sariɗanxin nabira. ¹² Fata a murute jaxin na, na ganla nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan yi lu a sɛnbɛn bun ma. Fenna yi jɔndin woli bɔxɔni. A yi nɔ dɛen sɔtɔ a kewanla ngaan ma.

¹³ N yi maleka keden fala ti xuiin mε, maleka gbete yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe toxini itoe buma han waxatin mundun yi lan lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nun murute halagi tiina fe ma, e nun yire sariɗanxin nun ganla yibodonna fe?”

¹⁴ A yi n yabi, a naxa, “Fɔ jɪnbanna nun xɔtɔn wuli firin keme saxan na dangu. Na xanbi ra, yire sariɗanxin mɔn yi rasariɗan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

¹⁵ N tan Daniyeli, n yi fe tooni ito matoma, n mɔn yi a famunna fenma, daala nde yi ti n dɛxɔn ma naxan nun muxun maliga. ¹⁶ N mɔn yi muxu xuiin mε Wɔlayi xuden tagi, a yi sɔnxɔ, a naxa, “Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe toon bunna ra.”

¹⁷ A yi a maso n dingirani. A to maso, n gaxu, n bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma. Koni a naxa n na, “A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito waxati rajanna nan gbee a ra.” ¹⁸ A falan tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga

a ra, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, koni a a yiin din n na, a n nakeli.

¹⁹ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “N xa i rakolon naxan fama ligadeni xɔlɔn jɪn waxatini, bayo waxatina nde saxi a janna ma. ²⁰ I kontonna naxan toxi ferri firinna a xun ma, Mede nun Perise mangane nan ne ra. ²¹ Kɔtɔ maxabexin tan, Gireki bɔxɔn mangan nan na ra. Ferri gbeen naxan yi a yetεene longonna ra, e manga singen nan na ra. ²² Fenna to gira, ferri naanin yi mini a funfuni naxan findixi mangaya naanin na naxanye kelima a bɔxɔni, koni e mi fanga sɔtɔma alo a tan.”

²³ “E mangayaan na jɪn, murutelane na jaxu ayi, manga dε jaxuxi yii radon tiina nde kelima nɛn. ²⁴ A sɛnbɛn gboma ayi nɛn, koni a tan yetεen fangan mi a ra. A kala magaxuxine tima nɛn, a yi nɔ dɛen sɔtɔ a kewanle yi, a sɛnbene halagi e nun siya sariɗanxina. ²⁵ A lugoxi kɔtɛn na, a nɔma nɛn bonne yanfadeni. A wasoma nɛn a sondonni, a muxu wuyaxi raxɔrima nɛn naxanye yengin yi a ma, e makantanxi. A kelima nɛn Mangane Mangan xili ma, koni a kalama nɛn, hali adama fangan mi a raba. ²⁶ Jɪnbanna nun xɔtɔn ma fe toxin naxan ito ra, jɔndin na a ra. Fe tooni ito ramara wundoni, amasɔtɔ a waxati yikuyene nan ma fe falama.”

²⁷ “N tan Daniyeli, n yi lu soge wuyaxi, n fangan jɪnxi, n furaxi. Na xanbi, n keli, n yi n tɔgbɔ mangan hayune ra. N yi kɔntɔfinla nin, lan na fe toxin ma, bayo n mi yi a famuma.”

9

Daniyeli Ala maxandina

¹ Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli Mede bɔnsɔnni, na yi findi mangan na Babilɔn yamanani. ² A mangayaan jεε singeni, n tan Daniyeli, n yi a kolon Kitabun xɔn ma, a a daxa jεε tonge solofere xa kamali Yerusalɛn taan kala xanbini, fata jεεne yatɛn na Alatala naxan fala

* 9:2: Yeremi 25.11-12

Nabi Yeremi xa.*³ Nanara, n yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n yeε rafindi Marigina Ala ma, alogo n xa a maxandi, n yi a mafan.⁴ N yi Alatala maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine suxi.⁵ Nxu bata yulubin liga, nxu bata tantan, nxu bata findi sɔn kanne ra, nxu bata murute i tan xili ma, nxu yi nxu xun xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane yi.⁶ Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxɔ mangane xa, e nun nxɔ manga xunxurine nun nxu babane nun nxɔ yamanan muxune birin.⁷ I tan, Marigina, i tinxin. To lɔxɔni, yagina nxu tan nan xa Yuda muxune nun Yerusalɛn kaane e nun Isirayila yamaan birin, naxanye maso e nun naxanye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasi-gaxi amasɔtɔ e tinxintareyaan xɔn ma.⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxɔ manga gbeene nun nxɔ manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma.⁹ Koni, i tan, Marigina, nxɔ Ala, i nxu mafeluma i ya kininkininni, hali nxu to murutexi i xili ma.¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin namexi, nxɔ Ala, i to nxu maxɔdin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra.¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin name. Nanara, dangan naxan sebexi Musaa sariyan kui, na bata godo nxu fari.¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxɔ kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I tɔrɔya gbeen nafa nxu ma Yerusalɛn taani naxan jɔxɔndɔn munma godo yire yo yi¹³ alo a sebexi kiin de Musa a sariyani. Na tɔrɔn birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxɔ Ala. Nxu munma fata nxɔ hakene ra, nxu mi i ya jɔndin kolon.¹⁴ Nanara, Alatala tinxi tɔrɔyani ito rafadeni nxu

ma. Amasɔtɔ Alatala nxɔ Ala, i tinxin i kewanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin name.”

¹⁵ “Marigina, nxɔ Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii senbemaan na, naxan xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sɔnmane ra.¹⁶ Marigina, i ya xɔlɔn ba Yerusalɛn taan ma, e nun i ya geya sarijanxina, i nama fitina mɛn kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakene bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yeε ra.¹⁷ Awa, nxɔ Ala, i xa i ya walikena maxandin name e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yetagin nɔrɔn xa godo i ya yire sarijanxi kalaxin ma.¹⁸ N ma Ala, i tuli mati, i yi a mε, i yeεn nabi i yi nxɔ taa xɔnna mato, i xinla maxandin deen de! Amasɔtɔ nxu mi i maxandima nxu kewali tinxinxine xɔn ma fɔ i ya kininkinin gbeena.¹⁹ Marigina, a ramε! Marigina nxu mafelu, i jɔxɔ lu. A raba, i nama bu i yetena fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

²⁰ N yi lu falan tiye, n yi n ti n yulubine ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanje, n ma Ala, a geya sarijanxina fe ra.²¹ N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, jinbanna saraxa ba waxatini.²² A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyeli n bata fa mɔn alogo i xa nɔ famun tiye.²³ I mafanna fɔlɔxina, bataxina nde yi mini, n faxi nen, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

²⁴ Neε solofere dɔxɔde tonge solofere nan saxi
i ya siyaan nun i ya taa sarijanxin xa,
alogo muruten xa jan,
dan yi sa yulubine ra,
alogo hakene xa xafari,
habadan tinxinyaan yi fa,

alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali,
alogo sarijandene sarijanden xa masusan.

²⁵ “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalen mon xa yiton, a ti, han Manga sugandixin faana, jee solofere daxeode solofere nun jee solofere daxeode tonge sennin nun firin nan tima.† Taan nun a yinna mon tima nen koni a waxatine xadaxoma ayi nen. ²⁶ Na jee solofere daxeode tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nen, muxu yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nen, e taan kala e nun yire sarijanxina. Na mangan napanna fama nen alo fufana. Kala nan nagidixi han yengen napanna. ²⁷ Jee solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nen. Na jee solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nen, a yi se haramuxin ti yire sarijanxini naxan halagin tima, han a sa a rapanna li naxan nagidixi a xa.”

10

Daniyeli a fe toon saxandena alo xiyena: Malekana

¹ Perise mangana Kirusi a mangayaan jee saxandeni, Ala yi falana nde lankenemaya Daniyeli xa naxan xili Belitisasari. Nandin nan na falan na fa fala yenge gbeen kelima nen. A na falan famu fe toon nan xon alo xiyena.

² Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xunsagi saxan naba sununi. ³ N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri jaxumen yo ra, han laxo xun saxan yi dangu.

⁴ Kike folon xii maxajen nun naaninna, n yi baa gbeen dexon ma naxan xili Tigiri baana. ⁵ N yi n yeen nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixena a ma e nun xemaan yeteen tagi xidin

xidixi a tagi. ⁶ A fatin degema a ma alo gemε fixena. A yetagin mayilenma alo kuyen na a jinna masaxon. A yee ne ligaxi alo tee degena. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo seten xuina.

⁷ N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dexon, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun. ⁸ N keden peen yi lu, n yi fe to gbeeni ito to. Fangan yi jan n yi, n yetagin yi maxete, a tajan. ⁹ N yi a fala ti xuiin me. N yi a fala xuiin mema waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yetagin yi lan baxon ma. ¹⁰ Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

¹¹ A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafanxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni i deen de, bayo n xexi i tan nan fema iki.” A to na falan ti n xa, n keli dingenje ayi. ¹² A mon naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi laxo singen naxan yi i bajeni i xa famun fen, i yi i yete magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi rame. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma. ¹³ Koni Setanaa malekan naxan Perise baxon ma, na tixi n yee ra nen xii maxajen nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yeteen yi fa n mali. Nayi, n nadigi nen Perise mangane fema. ¹⁴ Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i siyaan na yeen na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

¹⁵ A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin baxon ma, n yi n dundu. ¹⁶ Na xanbi, adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n de kidin na, n yi n deni bi. Naxan yi tixi n dexon ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kanna, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na. ¹⁷ Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

¹⁸ Adamadiin maligan mon yi a yiin

† 9:25: A falan yisarin naxan ma, na feen sebexi Esirasi 7.11 kui. Nabiya falani ito Yesu faxa waxatin nan falama.

din n na. A fangan fi n ma. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu, muxu rafanxina, i bɔɔn xa xunbeli. I senbe so, i wekilɛ!” A to na fala n xa, n yi fangan sɔtɔ, n yi a fala, n naxa, “N kannna xa falan ti, bayo i bata n senbe so.”

²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xetema, n xa sa Perise Yinna Mangan yenge. N na siga waxatin naxan yi, Gireki Yinna Mangan fama nen. ²¹ Koni naxan sebeɔi ɔndi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma singen. Muxu yo mi n maliye n yaxuni itoe xili ma fɔ e gbee malekan Mikeli.”

11

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

¹ “N tan nan yi Mikeli malima yengeni Dariyusi Mede kaana mangayaan ɔee singeni.”

² “Iki n xa ɔndin fala i xa. Manga saxan dɔxɔma Perise xunna nen, a naaninden nafunla sɔtɔma nen dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nen Gireki yamanan xili ma.”

³ “Koni, gali mangana nde kelima nen, a nɔn sa e nun senbe gbeena. Naxan na a kenɛn, a na rabama nen.

⁴ Koni a na mate kati, a yamanan yensenma nen, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luye a bɔnsɔnna xa, a mɔn senben mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanan taxunma nen, a radangu gbeteɔye ma naxan mi e tan na.”

⁵ “Yiifari fɔxɔn mangan findima fangamaan na nen, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nen, a nɔn ti. A nɔn findima nɔ senbɛmaan nan na. ⁶ Neena ndee na dangu, e findima xoyimaan na nen. Yiifari fɔxɔn mangana a dii temen fama nen kɔmen fɔxɔn mangan fama e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xemɛn nun a senben mi buma. Na waxatini, a soma nen yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun naxanye tixi a bun.

⁷ Dii temena xabilan muxuna nde kelima nen a baba ɔxɔni, a fama nen kɔmen fɔxɔn mangana ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yenge, a e nɔ. ⁸ A mɔn sigama e suxurene yetɛn na nen Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xɔnne gbeti daxin nun xemɛn daxina. Na xanbi, a lu ɔee dando, a makuyaxi kɔmen fɔxɔn mangan na. ⁹ Kɔmen fɔxɔn mangan sigama nen yiifari fɔxɔn mangana yamanani, koni a mɔn xetema nen a bɔxɔni.”

¹⁰ “Kɔmen fɔxɔn mangana a diine yitɔnma nen yenge so xinla ma, e gali wuli wuyaxi malanma nen naxan sigama yeɛn na alo fufaan naxan bɔxɔnma, a mɔn yi xete a yamanani. A fuma a yaxuna taa makantanxina nde ma nen. ¹¹ Yiifari fɔxɔn mangan xɔlɔxina, a yi mini yengesodeni kɔmen fɔxɔn mangan xili ma, na fan yi gali gbeen nakeli. Koni na ganla suxuma nen yengeni. ¹² Na ganla xalima nen, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nen, koni a mi nɔde sɔtɔma.”

¹³ “Amasɔtɔ kɔmen fɔxɔn mangan mɔn fama gali wuli wuyaxi malandeni nen dangu a fɔlɔn na. Waxati dando nun ɔee dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nen e nun gali muran wuyaxi. ¹⁴ Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nen yiifari fɔxɔn mangan xili ma. Hali gbalotɔna ndee murutema nen i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nen. ¹⁵ Kɔmen fɔxɔn mangan fama nen gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi. Yiifari ganla nun a sofa kendene mi a yeɛ ratiye. E fangan ɔanma nen. ¹⁶ Naxan na rafan kɔmen fɔxɔn sofa mangan ma, a na nan ligama nen, bayo muxu yo mi a yeɛ ratiye. A dɔxɔma Yamana To Fajini nen, a kala ti senbena a yii.”

¹⁷ “A a natama nen a a xa fa e nun a yamanan senben birin alogo e nun yiifari fɔxɔn mangan xa lanna xidi, a wama nen a dii temen fi feni yiifari fɔxɔn mangan ma a ɔaxanla ra, alogo a nɔdeen sɔte a ma kii naxan yi, koni

a fe yitɔnxin mi lanma. ¹⁸ Na danguxina, a firifirima nɛn yamanane xili ma naxanye fɔxɔ igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nɛn, koni gali mangana nde a marayarabi kewanla kalama nɛn hali a tan yetɛɛn mi yarabi. ¹⁹ Na xanbi ra, a a firifirima nɛn a yamanan taa makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nɛn, a bira, a mi fa toma sɔnɔn.”

²⁰ “A jɔxɔn yibiran fitinatɔna nde rafama nɛn yamanan faɗi yireni. Koni soge dando, a halagima nɛn, a mi fata xɔlɛ ra, a mi fata yengɛ ra.”

Manga jaxina fe kɔmɛn fɔxɔni

²¹ “Muxu rapaxuxina nde tima nɛn a jɔxɔni, mangaya mahiban mi naxan ma. Bɔɗɛ xunbeli waxatin tagini, na xɛmɛn fama nɛn mangayaan tongodeni kɔtɛne ra. ²² Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nɛn e nun layiri mangana. ²³ A yanfan tima nɛn e nun bodene saratine kui, han a findi senbɛmaan na hali a xɔyine to mi wuya. ²⁴ Bɔɗɛ xunbenla waxatini, a sa fumama nɛn bɔxɔn nafulu yirene ma. A feen ligama nɛn a babane nun a benbane mi nɔ naxan lige. A yengɛn tɔnɔne yitaxun e nun nafunla nun sɔlɔ feene. A kɔtɛn nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

²⁵ “A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wɛkilɛn nakelima yiifari fɔxɔn mangan xili ma nɛn. Yiifari fɔxɔn mangana a yitɔnma nɛn yengɛ so xinla ma, a gali xungbe senbɛmaan nakeli. Koni a mi nɔɔn sɔtɔma, bayo e yanfan dɔxɔma a ra nɛn. ²⁶ A rabilinna muxune nan a yanfama. A ganla suxuma nɛn, sofa wuyaxi yi faxa. ²⁷ Manga firinna e bode toma nɛn yire kedenni koni bayo e sɔndɔmɛne rafexi fe jaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasɔtɔ a rapanna waxati munma li. ²⁸ Kɔmɛn fɔxɔn mangan xɛtɛma nɛn a konni e nun sɔlɔ fe wuyaxi. A bɔɗɛn tema Layiri

Sarijanxin xili ma nɛn kira yi, a a rafan feen liga, a xɛtɛ a konni.”

²⁹ “A waxatin na a li, kɔmɛn fɔxɔn mangan mɔn fuma nɛn yiifari fɔxɔn ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a singeni. ³⁰ Kunkine fama a yengɛdeni nɛn sa keli sogegododeni Sipiri yamanani. A na yɔntɔ, a xɛtɛma a xanbi ra nɛn. A xɔlɛn soma layiri sarijanxin xun na nɛn. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sarijanxini a jɔxɔ luma nɛn ne xɔn.”

³¹ “Sofane fama a yamarin bun nɛn, e makantande sarijanxin xun kala. E tɔnna dɔxɔma nɛn lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Haramuxin’ ti. ³² A layiri kalane yifuma a matɔxɔn xɔn nɛn. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixɔdɔxɔma nɛn e tondi a yii. ³³ Fe yɛɛ toone yamaan yɛ, ne muxu wuyaxi xaranma nɛn, koni nde dagalanma ayi nɛn waxatina nde yi silanfanna nun tɛɛn nun konyiyaan nun funmana fe ra.*

³⁴ E na dagalanɗɛ ayi na waxatini, e mali siyadi sɔtɔma nɛn, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nɛn nafiɗiyani. ³⁵ Fe yɛɛ toone yɛ, nde faxama nɛn, alogo e sayaan xa yamaan sarijan, a a yixa, a fixa han waxati rapanni, bayo a mi fɛ fɔ waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yetɛ yigboma

³⁶ “Mangana a rabama alo a waxɔnna. A a yitema nɛn, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nɛn muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nɛn han Alaa xɔlɔn yi dɛfe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nɛn. ³⁷ Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, jaxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yetɛ yigboma e birin xun na nɛn. ³⁸ E jɔxɔni, a tan makantandene ala binyama nɛn a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nɛn xɛmaan nun gbetin nun bɔxɔ bun nafunle ra, e nun se xɔnne. ³⁹ E nun na ala xɔɗɛn fuma nɛn taa makantanxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a

* **11:33:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana.

nɔɔn fi a ma muxu wuyaxi xun na, a bɔxɔne fi a ma a kɔntɔnna ra.”

⁴⁰ “Waxati rajanni, yiifari fɔxɔn mangan kelima a xili ma nɛn, kɔmɛn fɔxɔn mangan soma a xun na nɛn alo foye gbeena e nun a yɛngɛ so wontorone nun soo kanne nun yɛngɛ kunki wuyaxi. A tan sigama nɛn yamanane kuine yi, a bɔxɔn e ma alo fufana, a dangu. ⁴¹ A soma Yamanan Tofajin kui nɛn, muxu wuyaxi yi dagalanjɛ ayi, koni Edɔn nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yetɛ sɔtɔma a yii nɛn. ⁴² A nɔɔn sama nɛn bɔxɔ wuyaxin ma, hali Misiran mi a yetɛ sɔtɔma. ⁴³ A nɔɔn sɔtɔma nɛn Misiran nafunla birin xun na e nun xɛmaan nun gbetin nun muran xɔnne. Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nɛn a bun ma. ⁴⁴ Koni sogeteden nun kɔmɛn fɔxɔn xibarune fama nɛn a magaxudeni, e nun xɔlɔ gbeen sigama nɛn kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxɔri. ⁴⁵ A a gbee manga bubu gbeene tima nɛn baane longonna ra geya binyaxin nun a sarijanxin ma binni. A fe rajanna yi a li, muxu yo mi a maliyɛ.”

12

Waxati rajanna fe

¹ “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nɛn naxan i ya yamanan kantanma. Na findima waxati xɔdɛxɛn na nɛn naxan jɔxɔn munma liga xabu yamanane fɔlɔni han iki. I ya siyaan muxune kisima nɛn naxanye xili na taran seɓexi nii rakisin kitabun kui. ² A gbege naxanye xima bɔxɔn bun, ne xulunma ayi nɛn. Ndee habadan nii rakisin sɔtɔma, ndee yalagima nɛn, e yagi habadan! ³ Fe yɛɛ toone yanbanma nɛn alo kore xɔnna lonni yalanna, naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma, ne dɛgɛma nɛn alo sarene habadan habadan!” ⁴ “I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni, kitabuni ito balan, han

waxati rajanni. Nayi, a wuyaxi a xaranma nɛn, kolonna yi fari sa.”

⁵ N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, dajɔxɔ firin gbɛtɛye yi mini, boden tixi baan fɔxɔ kedenni, boden tixi fɔxɔ kedenni. ⁶ E keden yi falan nasiga xɛmɛn ma naxan maxidixi taa dugini, naxan yi tixi baa igen xun ma. A yi a fala, a naxa, “Fe magaxuxini itoe kamalima waxatin mundun yi?”

⁷ Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen binni, n yi a xuiin mɛ, a naxa, “N bata n kɔlɔ Ala xinli naxan mi janma habadan, feni itoe buma nɛn han waxati saxan nun a tagi. Feni itoe kamalima nɛn, koni fɔ muxu sarijanxine seɓɛn na jan fefe.”

⁸ N yi a mɛ, koni n mi a yɛɛ to, n yi a fala, n naxa, “N kanna, nanse minima feni itoe birin yi?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Daniyeli, siga, bayo falani itoe luma nɛn wundoni, e balan, han waxati rajanna. ¹⁰ A wuyaxi sarijanma nɛn, e fixa, e xɛlɛxɛlɛ. Naxudene a kobin nabama, a mi nɔɛ a yɛɛ toɛ. Fe yɛɛ toone a famuma nɛn.”

¹¹ “Xabu lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba ayi waxatin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin dɔxɔn na a funfuni, xii wuli keden kɛmɛ firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma. ¹² Sɛwan na kanna xa naxan na dija han xii wuli keden kɛmɛ saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³ “I tan Daniyeli, lu a fajin fari han a rajanna, i yi i matabu. I mɔn kelima nɛn alogo i xa i kɛɛn sɔtɔ waxati rajanni.”

Hose Nabi Hose Alaa Falan Naxan Σεβε

Ɗεε fu Nabi Amosi wali waxatin xanbi ra, Nabi Hose yi findi Alaa fala raliin na Isirayila yamanani, a sogeteden kōmēn fōxōn ma naxan mōn xili “Samari” yamanana fō Ɗεε kēme solofere Ɗεε tonge suulun Ɗōxōndōn benun Marigi Yesu xa bari. Nabi Hose wali nēn na yi han Ɗεε mōxōrēn nun suulun Ɗōxōn, fayida han Asiriya mangan yi Samari yamanan suxu, Isirayila kōmēn fōxōn kala waxatin naxan yi fō Ɗεε kēme solofere Ɗεε mōxōrēn nun firin benun Marigi Yesu xa bari.

Yamanan kala nēn waxatini ito yi fefe (A mato: Mangane Firindena sora 14.23 han sora 17.23). Yerobowan ma mangayaan xanbini, Asiriya yamanan senben yi gboma ayi han Isirayila kaane yi gaxu a yēe ra. Manga wuyaxi yi ba mangayani yanfani Samari yamanani, muxune yi lu mangayani naxanye yamaan masuxuma kii Ɗaxini. E yi muxune rafisama e bode xa, Nabi Amosi bata yi naxan ma fe fala nun. Alaa yamana denkeleyaan yi xunna kala. Suxure batun tan yi senben sōtōma.

Hose gbalo feni itoe nun e yidōxōne sōtōma a denbayaan nin. A Ɗaxanla a yanfa nēn, na yi findi misaala nun sandan na Ala naxan nawalima alogo Nabi Hose xa waliyiyaan falane ti Isirayila kaane xa. Ala yi a yamana tinxintareyaan nun suxure batu feene sa Ɗaxalan yalunxin ma alogo yamaan xa a kolon a suxure batun mi fan. Hose naxa, fa fala suxure batun nun yalunyane e maliga e bode ra han! Muxun na a xun xanbi so Ala yi, a yi suxurena nde batu, na luxi alo Ɗaxanla na a xun xanbi so a xēmēni, a yi bira xēme gbete fōxō ra. Dōnxēn na Ala mōn yigin nun xanun-

tenyaan nan ma fe falama (sora 14.2-10).

Nabi Hose a Kitabun seβexi dōxōde naanin:

Sora 1 han sora 3, Nabi Hose a denbayaan nun a kawandina fe

Sora 4.1 han sora 9.9, Isirayila kiin nun a bunna dinan kiraan xōn

Sora 9.10 han sora 14.1, Alaa yamana tinxintareyaan binla fōlōdena

Sora 14.2-10, Alaa xanuntenyaan nan senbe luma habadan.

Kitabun yireni ito a yitama en na a en nama sese batu ba Ala ra. Ala xōxōlōn. A mi wama a xōn a yamaan xa bira batu seene fōxō ra fō a tan.

¹ Alatala yi falan ti Beeri a dii xēmēn Hose xa, Yusiya yi mangayani Yuda yamanani waxatin naxan yi e nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya. Isirayila Manga Yowasi a diin Yerobowan yi mangayani Isirayila yi na waxatini.

Nabi Hose a denbayana

² Alatala to falan ti fōlō Hose xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Sa Ɗaxalan yalunxina nde tongo, i dii yalunxine sōtō, amasōtō yamaan yalunyaan nan ligama, e Alatala rabējin!”* ³ A yi siga, a sa Gomēre tongo, Dibilayin ma dii tēmēna. Na yi fudikan, a dii xēmēn bari a xa. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “A xili sa Yēserele, amasōtō waxatidi mōn, n Yehu a denbayaan Ɗaxankatama nēn amasōtō e faxan ti nēn Yēserele yi. N mōn Isirayila mangayaan Ɗanma nēn. ⁵ Na lōxōni, n na Isirayilaa yēngē so xanla senben kalama nēn Yēserele mēremēreni.”

⁶ Gomēre mōn yi fudikan, a dii tēmēn bari. Ala yi a fala Hose xa, a naxa, “A xili sa ‘Kininkinintarena,’ amasōtō n mi fa kininkininma Isirayila yamaan ma, n mi a mafeluma sōnōn. ⁷ Koni n kininkininma nēn Yuda tan ma, n yi a rakisi Alatala senbeni, a Ala. N mi e rakise tanban na. Silanfanna† mi a ra, yēngēn mi a ra, soone mi a ra, soo ragine mi a ra.”

* **1:2:** Muxun na suxurene batu e nun Ala, na luxi alo niin gbee yalunyaan na a ra. Ala xōlōma na kanna ma alo xēmēn xōlōma a Ɗaxanla ma kii naxan yi, xa a bira xēme gbete fōxō ra. † **1:7:** Silanfanna: Sofane yēngeso dēgēmana.

8 Gomere yi “Kininkinintaren” de ba, a fudikan, a dii xemen bari.
9 Ala yi a fala, a naxa, “A xili sa ‘Kantarena,’ amasoto n ma yamaan mi fa e ra, e Ala mi n na.”

2

Isirayila hakene saranna

1 “Koni, Isirayila kaane fama wuyadeni ayi nen alo baan mepensinna naxan mi lige, a mi yate. A yi a falama e xa mena nin, a naxa, ‘N ma yamaan mi e ra!’ Koni e fa xili bama nen menni, ‘Habadan Alaa diine.’ ”
2 Yuda bomsanna nun Isirayila bomsanna e malanma nen, e kuntigi keden sugandi. E minima nen yamana gbete yi, amasoto Ala yamaan na sabati loxon naxan yi, loxo gbeen nan na ra.
3 E a fala e tadane ma, “Alaa Yamana” e nun e magilene, “Alaa Rafan Mux-une!”
4 E e nga Isirayila maxadi, e a maxadi, amasoto n ma naxalan mi fa a ra, a xeme mi fa n na! A xa yalunde maxidi seene ba a yetagin ma, a yanga maxidi seene ba a xipe longonna ra.
5 Xanamu, n na a ragelima nen, n yi a lu alo a bari loxoni. N yi a lu alo tonbonna, n yi a findi boxo xaren na, n yi a faxesa ige xonla ma.
6 N mi kininkininne a diine ma, amasoto yalunde diin nan e ra.
7 E nga yalunyaan liga nen, a yi e soto, a a yete rayagi, amasoto a a fala nen: “N birama nen suxurene foxo ra, naxanye n ma donseen nun n ma minigen soma n yii, e nun n ma yexee xabe dugin nun n ma taa dugina, e nun n ma turen nun n ma minsena.”

8 Nanara, n na a kiraan nafaxama nen janle ra n yi a rabilin yinna ra, alogo a nama fa a kiraan to.
9 A sigama nen a yangane foxo ra, koni a mi e liye. A e fenma nen, koni a mi e toe. Na xanbi ra, a a falama nen: “N xetema nen n ma xemen fema alo a foloni, amasoto n yi sewani menni dangu iki ra.”
10 A mi a kolon a n tan nan balon soma a yii, e nun minseen nun turena. N tan nan gbetin nun xemaan soma a yii fonisireyani, a yi e findi waliseen na Baali suxurena.
11 Nanara, a balon nun minse bogin na mo, n na ba a yii. N na n ma yexee xabe dugin nun n ma taa dugin ba a yii naxanye yi lan e yi a ba a ragelixa.
12 Iki n na a yagin naminima nen kenenni a yangane yee xori, muxu yo mi a be n yii.
13 N yi a sewan birin dan, a sanle, a kike nenene, a Matabu Loxone nun a binya loxone birin.
14 N na a bogise binle nun a xode binle kalama nen, a yi a falan naxanye ma, a naxa, “N saren ni itoe ra n yangane naxanye soxi n yii!” N ne findima fotonna ra nen, burunna subene yi e kala.
15 Ala naxa, “N na a fe naxin saranma a ra nen loxone fe ra a wusulanna gan Baali suxurene xa naxanye ma. A yi a maxidi a yiirasone nun a tunlasone yi, a siga a suxurene fema, a jinan n tan ma.” Alatalaa falan nan na ra.
16 Nanara, n na a mabandunma nen, n yi a xali tonbonni,

n fala fajin ti a xa.

¹⁷ N mən a bogise bili langane
raxetema a ma nən mənni.
Akori mεmεrən yi findi yigin na.*
Isirayila sigin sama nən mənni
alo a dii jərə waxatini,
alo a keli Misiran yamanani ləxən
naxan yi.

¹⁸ Na ləxəni, Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “I n xilima nən:
‘N ma xemena!’
I mi fa n xilima fa fala ‘N kannu,
Baali.’

¹⁹ N Baali suxurene xinle bama nən i
de,
alogo e xinle nama fa fala.

²⁰ Na ləxəni, n layirin tongoma nən
e nun burunna subene tagi,
e nun xəline nun bubuseene.
N xanla nun silanfanna nun yengen
bama nən bəxən ma,
n ma yamaan yi e sa bəje xunbenli.

²¹ N findima nən i ya xemen na
habadan,
n findi i ya xemen na tinxinna nun
sariya kenden
nun hinanna nun kininkininni.

²² N findima nən i ya xemen na lan-
nayani,
i yi Alatala kolon.”

²³ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na ləxəni,
n ni i ya maxandin yabima nən,
koren yi tule igen nagodo bəxən ma.

²⁴ Bəxən yi balon nun minse bogin
nun turen namini.
Ne yi Yεsereli makone fan.

²⁵ N na Isirayila rasabatima nən
bəxən ma n yete xa.

N yi naxan ma
fa fala ‘Kininkinintarena’
n kininkinima a ma nən.
N yi naxan ma a ‘Kantarena.’
N na falama nən,
n naxa, ‘N ma yamaan nan ε ra!’
Ne yi n yabi,
e naxa, ‘N ma Ala.’ ”

3

Alaa xanuntenyana Isirayila xa

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I
mən xa sa xanuntenyaan yita i ya

* **2:17:** Akori bunna nən fa fala kəntəfinla.

naxanla ra yangan naxan yii, naxan
findixi yalunden na. I xa a xanu
alo Alatala Isirayila kaane xanuxi
kii naxan yi, naxanye birama ala
gbetene fəxə ra, bogise ralixine rafan
naxanye ma.” ² N yi naxanla futu
gbeti gbanan fu nun suulun na, e nun
murutu benbeli keden nun a tagi. ³ N
yi a fala a xa, n naxa, “Lu n konni
waxati xunkuye. I nama yalunyaan
liga. I nama xeme fe yo kolon. N fan
luyε i xa na kiini.”

⁴ Amasətə Isirayila kaane luma nən
waxati xunkuye ikiini: Manga mi e
xunna, kuntigi mi na, saraxa mi na,
kide gεme mi na, saraxarali doma mi
na, suxure mi na. ⁵ Na xanbi ra,
Isirayila kaane xetema nən, e Alatala
fen, e Ala, e nun Dawuda, e mangana.
E gaxuxin yi fa Alatala ma e nun a
nema waxati famatəni.

4

Isirayila tinxintarena

¹ Isirayila kaane,
ε Alatalaa falan name!
Amasətə kitina Alatala nun ε tan tagi.
A naxa, “Lannaya mi fa na.
Hinan mi na.
Ala kolon mi fa yamanani ito yi.

² Dangan nun wulen nun faxan nun
mujan nun yalunyaan nan na.
Gbalon bata gbo ayi,
faxan tima a bode fari.”

³ Nanara, ε yamanani xarama nən,
a niimaseen birin yi xəsi.
Subene nun xəline,
hali baa yεxene fan faxama nən.

⁴ Koni muxu yo nama matandin ti,
muxu yo nama yamaan mafala,
amasətə kitina nxu nun saraxaraline
nan tagi.

⁵ ε tan saraxaraline nun nabine tan-
tanma kəεn nun yanyin na.
Nanara, n na ε nga Isirayila faxama
nən.

⁶ N ma yamaan bata kala,
amasətə kolonna dasaxi a ma.
Bayo ε bata ε mε kolonna ra,
n bata ε ba n ma saraxaraliyani.
Bayo ε bata ε Alaa sariyan nabəjin,
n fan bata ε diine rabəjin.

7 Saraxaraline nεma wuyε ayi,
e yulubine fan gboma ayi.
Nanara, n na e binyen masarama nεn
yagin na.

8 E lugoma n ma yamaan yulubine
xɔn.

Yamaan hakεne e nii yifanma e ma.

9 A ligama nεn saraxaraline ra alo
yamana,
n yi e kεwanle saran e ra.

10 E e dεgema nεn,
koni e mi lugoma.

E suxurene batuma,
koni ne mi e rasabatima.
Amasɔtɔ e bata Alatala rabεjin,
e yi e sɔbε so ¹¹yalunyaan ma
e nun dɔlɔ fonna nun dɔlɔ nεnε
minna.

Ne nan e xaxinla kalaxi.

12 N ma yamaan suxure wudine
maxɔdinma,
alo dunganna nan falan tiyε e xa.

Amasɔtɔ yalunya xaxinla bata e ralɔ
ayi,

e yalunyaan ligama Ala ra.

13 E saraxan bama geya gbeene xun-
tagi.

E wusulanna ganma geyane fari,
xanamu warine nun wudi tofajine
nun kondene bun ma,
e nun wudi belebelen naxanye ninin
gbo.

Nanara, ε dii tεmεne yalunyaan lig-
ama

e nun yalunden nan ε bitan gilεne ra.

14 N mi ε dii tεmεne yulubine saranma
e ra

bayo e yalunyaan ligama,

hanma ε bitan gilεne

bayo yalunden nan e ra.

Bayo ε tan yetεn yalunyaan ligama ε
nun yalundene,

ε nun naxalan yalunxine saraxan
bama.

Yama xaxilitarena a gima a bɔnɔni.

15 Isirayila, xa i lu yalunyani,

ε nama Yuda ti hakεn ma,

ε nama siga Giligali yi,

ε nama te Beti-Aweni yi.*

ε nama ε kɔlɔ Alatala xinli!

16 Xa Isirayila murutεxi
alo ninge mataganxina,

Alatala xa e masuxu di?

Alo yεxεεdina mεrεmεrε fajin ma.

17 Efirami bɔnsɔnna muxune bata
kankan suxure batun ma, e lu
na!

18 Xa e minseene bata dasa,

e sa dangu yalunyaan ma.

E mangane waxi yagin nan xɔn.

19 Nanara, wuluwunla e xalima nεn,
e yi yagi e saraxane fe ra.

5

Kitina Isirayila xili ma

1 Saraxaraline, ε ito ramε!

Isirayila kaane, ε liga ki faji!

Mangana denbayana,

ε tuli mati!

Amasɔtɔ kitina ε tan nan xili ma.

ε bata findi woson na Misipa yi,

e nun luti ratixina Taboro geyaan ma.

2 ε bata yili tilinxin ge yamaan yεε ra
Sitimi yi.

Koni n tan na feen saranma ε birin na
nεn.

3 N na Efirami bɔnsɔnna kolon,

Isirayila mi luxunxi n ma.

Bayo iki, Efirami bɔnsɔnna,

ε bata yalunyaan liga.

Isirayila bata a yetε raxɔsi.

4 E bata kankan e kεwanle ma,

e mi fa xεtεma e Ala ma.

Amasɔtɔ yalunya xaxinla bata so e yi,
bayo e mi fa Alatala kolon.

5 Isirayilaa wason nan sereyaan
bama a xili ma.

Isirayila nun Efirami bɔnsɔnna
muxune dagalanma ayi nεn e
hakεni,

Yuda fan birama nεn e fɔxɔ ra.

6 E na e yεxεε kurune nun ninge ba
saraxan na,

e Alatala fen,

e mi a toε mume

bayo a bata keli e ye.

7 E bata tinxintareyaan liga Alatala
ra,

e diine bari e yangane xa.

Iki, kike keden peen nan luxi,

e bɔxɔn yi kala.

8 ε xɔtaan fe Gibeya yi,

ε xɔtaan fe Rama yi!

ε yεngε so sɔnxɔni te Beti-Aweni yi!

* **4:15:** Beti-Aweni bunna nεn fa fala hake kanne banxina. A falan tima Beteli taan nan xili ma naxan bunna nεn Alaa banxina.

Bunyamin kaane, yaxune ε xanbi ra!
⁹ Efirami bənsəna kalama nən Fe
 Saran ləxəni.
 N jəndin nan falama Isirayila
 bənsəne xa iki.
¹⁰ Yuda kuntigine bata liga
 alo naxanye e bəxən dan gəməne
 məxətəma.
 N ma xələn fama e ma nən alo fufana.
¹¹ Efirami bənsəna jaxankataxi,
 a yalagixi,
 bayo a biraxi fe fune nan fəxə ra.
¹² N bata Efirami bənsəna tərə alo
 setena,
 e nun Yuda bənsəna alo furena.
¹³ Efirami bənsəna to a furen to,
 Yuda bənsəna to a furene dəene to,
 Efirami bənsəna yi siga Asiriya ya-
 manani,
 a xeraan nasiga Manga Gbeen ma a
 mali feen na.
 Koni a mi nəe ε rakəndəyε,
 a mi nəe ε furen dəene raxunbelε.
¹⁴ Amasətə, n luma nən
 alo yatana Efirami bənsəna xa,
 alo yata gbeena Yuda bənsəna xa.
 N ne yibəma nən, n siga e ra,
 muxu yo mi e be n yii.
¹⁵ N mən xətəma nən n dəxədeni,
 han e yi e ti e sənne ra,
 e n fen.
 E na tərə tun,
 e n fenma nən.

6

Isirayila xili fena Ala ma

¹ E fa be,
 en xətə Alatala ma!
 Amasətə a bata en yibə,
 koni a mən en nakəndəyama nən.
 A bata en garin,
 koni a en məxələdene maxidima nən.
² Xii firin na dangu,
 a en niin birε en yi mən,
 a xii saxandeni a en yitən,
 en yi lu a yetagi.
³ En xa Alatala kolon,
 en bira a kolonna fəxə ra.
 Alo kuye yibaan to fama,
 a fan minima nən kənenni yati!
 A fama nən en xa
 alo tulen jəmən na,
 alo furu tulen naxan bəxəni kunma.
⁴ N nanse ligama ε tan na,
 Efirami bənsəna?

N nanse ligama ε ra,
 Yuda bənsəna?
 E hinanna luxi nən
 alo xətən ma kundana,
 alo xiila naxan yolonma
 a xuya ayi mafuren!
⁵ Nanara, n na ε yengəma nən nabine
 ra,
 n na ε faxama nən n dəen fala xuine
 ra.
 N ma kitine fixa alo kənenna.
⁶ Amasətə hinanna rafan n ma dangu
 saraxan na.
 Ala kolonna dangu saraxa gan dax-
 ine ra.
⁷ E bata layiri kala alo adamadiine,
 nayi e bata n yanfa.
⁸ Galadi taan nafexi fe jaxi rabane
 nan na,
 han wuli funfune toma ayi.
⁹ Alo mafu tiin naxanye muxune leg-
 edenma luxunni,
 saraxarali ganla fan bata faxan ti
 Siken taan kiraan xən,
 e gbalone raba.
¹⁰ N bata fe jaxine to Isirayila ya-
 maan ye:
 Efirami bənsəna bata yalunyaan
 liga,
 Isirayila bənsəna e yetε raxəsima.
¹¹ I tan fan, Yuda,
 se xaba waxatin nagidixi i xa,
 n na fa n ma yamaan suxu muxune ra
 waxatin naxan yi.

7

Isirayilaa hakəna

¹ N to wa Isirayila bənsəna
 rakəndəyama feni,
 Efirami bənsəna hakən mən yi keli.
 Samari a jaxun yi mini kənenni.
 Bayo e darixi yanfan soε.
 Mupadene soma,
 mafu tiine yi lu tandeni.
² E mi e mirima
 fa fala n xaxili e jaxuyane birin xən.
 Iki e kəwanle e rabilinxi,
 e hakəne n yetagi waxatin birin.
Yanfan Mangan ma
³ Itoe rafan mangan ma,
 koni e jaxu!
 E wulene rafan kuntigine ma.
⁴ E birin yalunde.

E kui feene wolonxi alo buru gan-
dena.

A na wolon,
buru ganna mi fa a tɛɛn nafe
keli burun bɔnbɔ waxatini han a yi te.

⁵ Na kiini, mangana ɲaxaɲaxan
lɔxɔni,

kuntigine xunne yi keli dɔlɔn na.
Mangan yi magele tiini itoe rasɛnɛ.

⁶ E xaɲɛ alo sulun tɛɛna,*
e maso mangan na, e xa yanfan so a
ma.

E bɔɲɛ teen dɛgɛma nɛn kɔɛna ngaan
na,

xɔtɔnni a keli alo wonson tɛɛna.

⁷ Isirayila kaane xaɲɛ alo sulun tɛɛna,
e e kuntigine raxɔrima,
e e mangane birin faxa.

Anu, na sese mi n maxandima.

⁸ Efirami bɔnsɔnna basanma siyane
ra.

Efirami bɔnsɔnna findixi buru xunna
ra

naxan fɔxɔ keden ganxi

bode fɔxɔ mi ganxi.

⁹ Xɔɲɛne a sɛnbɛn kalama

koni a mi sikɛma.

Foriyana a suxuma,

koni a mi a rakɔɔsima.

¹⁰ Isirayilaa wason sereyaan bama a
xili ma.

Koni na birin kui,
a mi xɛtɛma Alatala ma, a Ala,
a yi a fen.

¹¹ Efirami bɔnsɔnna luxi nɛn
alo ganba xaxilitarena

naxan madaxuma sinma!

A Misiran bɔxɔn xilima waxatina nde
yi,

a fa bira Asiriya mangane fɔxɔ ra.

¹² Xa e siga,

n yalaan wolima nɛn e fari,

n yi e rabira alo xɔlina.

N yi e yulubine saran e ra,

alo e rakolonxi kii naxan yi e
malanni.

¹³ Gbalona e xa,

amasɔtɔ e e gima n ma!

Fitina na e xa,

amasɔtɔ e murutɛxi n ma.

N yi waxi e xunba feni,

koni e wulene falama n xun ma.

¹⁴ E mi n maxandima e bɔɲɛne yi,

koni e wugama e sadene nan ma.

E kunfama donseen nun dɔlɔn fɔxɔ ra,
koni e e masiga n tan na.

¹⁵ N tan nan e maxaranxi,

n yi sɛnbɛn fi e ma,

koni e fe ɲaxine mirima n xili ma.

¹⁶ Naxan kore,

e mi xɛtɛma na ma,

e yanfan tima

alo xali yidɔxina.

Nanara, e kuntigine faxama nɛn
silanfanna ra,

e dɛ ɲaxune fe ra.

Misiran kaane yi e magele na ra.

8

Isirayilaa suxure batuna

¹ E xɔtani tɔn,

yaxun godoma nɛn Alatala banxin
ma alo singbinna.

Amasɔtɔ yamaan bata n ma layirin
kala,

e yi murutɛ n ma sariyan ma.

² E sɔnxɔma n xinla ra:

“Nɔxɔ Ala, nxu i kolon,

nxu tan, Isirayila!”

³ Koni, naxan fan,

Isirayila bata a mɛ na ra,

nanara yaxun birama nɛn a fɔxɔ ra.

⁴ E bata mangane ti n ma

yamarin mi naxan na,

e bata kuntigine ti

e mi n maxɔdin.

E bata suxurene rafala e gbetine nun
e xɛmane ra,

nanara e raxɔrima nɛn.

⁵ Ala bata i ya ɲinge dii suxuren na-
woli ayi,

Samari kaane!

N ma xɔlɔn bata keli e xili ma han!

Han waxatin mundun yi

e tondɛ e rasariɲanɲɛ?

⁶ A kelixi ɛ tan nan yii,

ɛ tan Isirayila kaane.

Walikɛna nde nan a rafalaxi,

Ala mi a ra!

Nanara, Samari a ɲinge dii suxuren
kalama nɛn fefe!

⁷ Naxan na fe ɲaxin nakeli,

gbalon nan xɛtɛma a ma.

Nanara, hali murutun tɔnsɔn keden,

e mi a sɔtɔma xɛɛn ma.

Xa na nde mini,

* **7:6:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

na mi murutu fuɲi raminε.
 Hali na nde yi na nun,
 xɔɲene nan yi a donma.
⁸ Isirayila bata kala!
 E tɔnɔn mi fa na siyane ye.
⁹ E bata siga Asiriya yi,
 alo burunna sofanla
 naxan sa tima a danna.
 Nayi, Efirami bɔnsɔnna bata a yetε
 sara a suxurene ma.
¹⁰ Hali e bata kantan tiine sara siyane
 tagi,
 iki n na e birin malanma nɛn,
 alogo e xa sa tɔrɔ ndedi Manga
 Gbeena goronne bun ma.
¹¹ Efirami bɔnsɔnna bata yulubi xa-
 fari saraxa gandene rawuya
 ayi,
 koni ne bata findi yulubi tongoden
 na.
¹² N bata n ma sariyane birin sɛbɛ e
 xa,
 koni e a toxi alo se xɔɲena.
¹³ E saraxane ba,
 e kiseene rali,
 e a suben don.
 Koni ne mi rafan Alatala ma.
 Iki, Alatala xaxili e hakene xɔn,
 a e yulubine saranma e ra nɛn.
 E xεte Misiran bɔxɔn ma.
¹⁴ Naxan Isirayila daxi
 e bata ɲinan na xɔn,
 e sa manga banxine ti.
 Yuda bata a taa ratangaxine rawuya
 ayi,
 koni n tɛɛn nafama nɛn e taane yi,
 a yi e yinne gan.

9

Isirayila yulubine saranna

¹ Isirayila, i nama sɛwa,
 i nama ɲaxan alo siyaan bonne.
 Bayo, i to suxure xɔɲɛn batu,
 i findi yalunden nan na.
 Yalunden kɔntɔnna bata ɲaxun i dɛ
 murutu bɔnbɔdene birin yi!
² Koni ne murutu bɔnbɔdene
 nun manpa ige badene mi fa yamaan
 baloma mumε!
 Minseen dasama e ma nɛn.
³ Amasɔtɔ, e mi luxi Alatalaa ya-
 manani,
 Efirami bɔnsɔnna xεtɛma nɛn Misiran
 yi,

e yi donse haramuxine don Asiriya
 yi.
⁴ E mi fa minse saraxane rabɔxɔnma
 Alatala xa.
 E saraxane mi a kɛnɛɲɛ.
 E saraxan haramuxi
 alo ɲanden buruna.
 Naxanye na a don
 e e yetε raharamu.
 Bayo e buruna e tan yetɛɛn lugoma
 nɛn,
 a mi soma Alatalaa banxini mumε!
⁵ E nanse ligama sali lɔxɔne yi,
 Alatala batu lɔxɔne yi?
⁶ Hali e sa mini halagin bun,
 Misiran bɔxɔna e suxuma nɛn,
 e maluxun Nofi taani.
 Tansinne sabatima e yii se fajine nun
 gbetin fari,
 ɲanle fan sabatima e bubune kui.
⁷ Fe Saran lɔxɔne fama,
 fe yeɓa lɔxɔne bata yiso.
 Isirayila bata sɔnxɔ, e naxa,
 “Kɔmɔn nan nabiin na,
 Alaa Niin naxan yi
 na daxuya falane nan tima.”
 E hakene nun ε xɔnnantenyaaan bata
 gbo ayi de!
⁸ Kantan muxun nan Efirami
 bɔnsɔnna ra n ma Ala xili ma.
 Nanara, luti ratixine nabina kiraan
 birin xɔn,
 Xɔnnantenyaaan nan luxi a xa Alaa
 banxini.
⁹ E bata so mayifu feene yi,
 alo naxan ligaxi Gibeya yi.
 Ala xaxili e hakene xɔn,
 a e yulubine saranma e ra nɛn.
¹⁰ N to Isirayila to,
 a ligaxi alo ɲaxundanne tonbonni.
 N to ε benbane to,
 e ligaxi alo xɔdɛn bogi singena.
 Koni e yi siga Baali-Peyori mabinni,
 e yi e yetε taxu na yagi suxuren na,
 e raharamu alo e naxan batuma.
¹¹ Efirami bɔnsɔnna a binyen ɲanma
 nɛn
 alo xɔliin na tugan.
 Dii bari mi na,
 fudikanya mi na,
 se mi toma.
¹² E na e diine ragbo,
 n na e birin bama nɛn e yii.
 Gbalon ne xa,
 n na n mε e ra.

13 N bata Efirami bõnsõnna sabatixin
to yire fajini
alo Tire taana.
Koni Efirami a diine soma nɛn faxa
tiin yii.
14 Alatala, a lan i xa nanse fi e ma?
E ɲaxanle dii kuine kala,
e xijene yi xara.
15 E ɲaxuya an birin yitaxi nɛn Giligali
yi.
N na e raɲaxuxi mɛnna nin
e kɛwali ɲaxine fe ra.
N na e kedima nɛn n ma banxini.
N mi fa e rafanɲe mumɛ!
Muxu murutɛxine nan e kuntigine
birin na.
16 Efirami bõnsõnna luxi nɛn
alo sansiin naxan lisixi a ra,
a salenne bata xara,
a mi fa bogima sɔnɔn.
Xa e diine bari,
n na e rafan diine birin faxama nɛn.
17 N ma Ala e rabejinma nɛn,
amasɔtɔ e mi e tuli matixi a ra.
E findima nɛn sigatine ra siyane tagi.

10

Isirayila makitina fena

1 Sansi bili sabatixin nan yi Isirayila
ra,
naxan yi bogi gbeen tima.
A bogine to wuya fɔlɔ,
a yi fɔlɔ saraxa gandene rawuyɛ ayi.
A yamanan to sabati fɔlɔ,
a yi kide gɛmɛne maxidi.
2 Bayo e bɔɲeni taxunxi,
iki na yalagin goronna sama e xun
ma nɛn.
Ala e saraxa gandene rabirama nɛn,
a yi e kide gɛmɛne kala.
3 Nayi, e a falama nɛn,
e naxa, “Manga mi fa nxu yii,
amasɔtɔ nxu mi gaxuxi Alatala yɛɛ ra.
Hali mangana,
a nɔɛ nanse ligɛ nxu xa?”
4 E falane tima,
e e kɔlɔma wulen fari,
e layirine xidi.
Nanara kitine bata wara ayi,
alo sise xɔlɛne xɛɛ bixini.
5 Samari kaane xaminma nɛn ɲinge
dii suxurena fe ra
naxan Beti-Aweni yi.
Yamaan sunuma nɛn a fe ra.

A saraxaraline fan sunuma nɛn a xa,
naxanye yi sɛwama a binyeni,
bayo a bata ba e yii.
6 A xalima nɛn Asiriya yi,
a fi Manga Gbeen ma.
Efirami bõnsõnna yagima nɛn,
Isirayila yagima nɛn a fe yitɔnxine
xɔn.
7 Samari nun a mangan fan ligama na
kii nin,
e xalima nɛn
alo tamin naxan igen xun ma.
8 Se ɲaxi batude matexine kalama
nɛn,
naxanye findixi Isirayilaa yulubin
na.
Nanle nun tansinne sabatima nɛn e
saraxa gandene fari.
E a falama nɛn geyane xa, e naxa,
“E nxu yɛ maluxun!”
E yi a fala yire matexine xa,
e naxa, “E bira nxu fari!”
9 Xabu i naxan liga Gibeya yi, Isiray-
ila,
i mɔn na yulubin fari!
E luxi mɛnna nin!
Yɛngɛn xa mi a ra
naxan fe ɲaxi rabane lixi Gibeya yi?
10 A na n kɛnɛn,
n na e yulubine saranma e ra nɛn.
Siyane e malanma nɛn e xili ma,
alogo e xa e suxu,
e yi e xidi e hake wuyaxine fe ra.
11 Anu, Efirami bõnsõnna yi luxi nɛn
alo ɲinge gile xuruxina,
wanla rafan naxan ma.
Nanara, n xun xidi wudin xidixi a
xunna ma,
n yi Efirami bõnsõnna rawali.
Fɔ Yuda bõnsõnna xa xɛɛn bi.
Fɔ Yaxuba bõnsõnna xa bɔxɔn nawali.
12 E xa seen si tinxinni,
ɛ sa hinanna nan sɔtɔma a xaba wax-
atini.
E xɛɛ nɛnɛne sɛgɛ,
bayo Alatala fen waxatin bata a li,
han a yi fa,
a sariya kɛndɛn sa ɛ xa.
13 Koni ɛ tan bata seen si tinx-
intareyani,
a xaba waxatini ɛ bata a saran ɲaxin
sɔtɔ.
E bata bogin don wulen naxan sɔtɔxi.
Amasɔtɔ ɛ laxi ɛ yɛngɛ so wontorone
ra,

e nun ε sofa sɛnbɛmane,
¹⁴ yɛngɛn kelima nɛn yamaan xili ma.
 E yinne birin kalama nɛn,
 alo Saliman to Beti-Aribeli taan kala
 waxatin naxan yi.
 Na waxatini, ngane nun diine faxa
 nɛn e bode xɔn.
¹⁵ A ligama na kii fan yi nɛn
 Beteli muxune ra,
 bayo e ɲaxu han!
 Na subaxan ma,
 Isirayila mangan halagima nɛn fefe!

11

Ala kininkininna Isirayila ma

¹ Isirayila to yi xurun,
 n yi a xanu.
 N yi n ma dii xɛmɛn xili a xa
 keli Misiran bɔxɔni.
² Koni n to yi e xilima,
 e yi e masiga n na.
 E yi saraxan ba Baali suxurene xa,
 e yi wusulanne gan suxurene xa.
³ N tan nan yi Efirami bɔnsɔnna
 maxaranma siga tideni,
 n yi e suxu e yiine ma,
 koni e mi a kolonxi
 a n tan nan yi e rakɛndɛyama.
⁴ N yi e mabandunma
 marafanna nun xanuntenyaan nin.
 N tan nan xun xidi wudin baxi e
 xunna ma,
 n yi n felen n donseen so e yii.
⁵ E xɛtɛma nɛn Misiran bɔxɔni yati!
 Asiriya yamanan nan nɔɔn sɔtɔma e
 xun na,
 amasɔtɔ e bata tondi fɛ n ma.
⁶ Nanara, sofane fama silanfanne ra
 e taane yi,
 e yi e taan dɛɛn wurene gira
 Isirayila kaane fe yitɔnxine fe ra.
⁷ N ma yamaan kankanxi murutɛn
 ma,
 e birin bata ala gbɛtɛye fen
 koni e mi xunna kenla fiyɛ e ma.
⁸ Koni, Efirami, n xa i rabɛɲin di?
 N xa Isirayila so yiini di?
 N xa i liga alo Adamaha ba?
 N xa i lu alo Seboyimi ba?*

* **11:8:** Adamaha taan nun Seboyimi taan kala nɛn Sodoma nun Gomora xɔn ma. Na feen sɛbɛxi Sariyane 28.22 kui. * **12:4:** Gulunne nan yi Yaxuba nun a tada ra. Na feen sɛbɛxi Dunuɲa Fɔlɔn 27.36 kui.

N ma kininkininna birin bata fa.
⁹ N mi a ligama n ma xɔlɔ gbeen xas-
 abini,
 n mi fa Efirami bɔnsɔnna kalama,
 amasɔtɔ Ala nan n na,
 muxu mi n na.
 Sariɲantɔɔn nan n na i fɛma,
 n mi fama xɔlɔni.
¹⁰ Bayo e sa birama nɛn Alatala fɔxɔ
 ra,
 a na wurundun alo yatana.
 A tan na wurundun,
 a diine fama xuruxurunɲɛ nɛn
 keli baan dɛ.
¹¹ E fama xuruxurunɲɛ nɛn
 alo xɔline keli Misiran yamanani,
 alo ganbane e keli Asiriya yamanani.
 N na e radɔxɔma nɛn e banxine yi.
 Alatalaa falan nan na ra.

12

Isirayilaa yulubina

¹ Efirami bɔnsɔnna n nabilinxi wulen
 na.
 Isirayila yamana n yanfama.
 Koni Yuda kaane mɔn biraxi Ala nan
 fɔxɔ ra,
 e lannayaan nabama e nun
 sariɲandene.
² Efirami bɔnsɔnna e masoma fe fufa-
 fune nan na,
 a luxi alo a foyen nan sagatanma
 fɛriɲɛn gbɛn!
 A wulen nun fe ɲaxin nawuyama ayi.
 A layirin xidima e nun Asiriya ya-
 manan tagi,
 a Oliwi turen soma Misiran mangan
 yii.
³ Alatala Yuda muxune makitima
 nɛn,
 a Yaxuba bɔnsɔnna wali ɲaxin
 saranma a ra nɛn,
 a yi a saren fi a kɛwanle ra.
⁴ A a nga kui,
 Yaxuba yi a tada santinban suxu,*
 a to fori,
 e nun Ala yi gerenna so.
⁵ E nun malekan yi yɛngɛn so,
 a nɔɔn sɔtɔ.
 A yi wuga, a yi mayandin ti.
 Yaxuba Ala li Beteli nin.
 E nun Ala falan ti mɛnna nin.

6 Alatala, Ala Senben Birin Kanna nan yi na ra.
 Xili gbee kanna nan Alatala ra.
 7 I tan xa fa i ya Ala ma,
 i hinanɲe ayi,
 i sariyan suxu.
 I xaxili ti i ya Ala ra waxatin birin!
 8 Isirayila yanfan tima
 alo sarematina,
 ligase ɲaxin naxan yii.
 Muɲan nafa a ma.
 9 Efirami bɔnsɔnna bata a fala,
 “N bata bannaya han!
 N bata nafunla sɔɔ,
 koni n ma wanla tɔnɔn nan a ra!
 Hakɛna hanma yulubi yo mi n ma.”
 10 Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i rafaxi keli Misiran ya-
 manani.
 N mɔn i radɔxɔma nɛn bubune bun
 alo yamaan yi kii naxan yi na waxa-
 tini.
 11 N bata falan ti nabine xa,
 e yi toone ti n xɔn.
 N bata sandane sa nabine xa.
 12 Xa suxurene Galadi yi,
 e yetɛɛn luma nɛn fuu!
 E ɲingene bama saraxan na Giligali
 yi,
 koni e saraxa gandene luma nɛn
 alo gɛmɛ malanxine xɛɛne ma.
 13 Yaxuba a gixi nɛn
 siga Arami yamanani,
 Isirayila yi wanla kɛ a ɲaxanla futu
 seen na,
 a yi xuruseene kantan.
 14 Alatala Isirayila raminixi nɛn
 Misiran bɔxɔni nabiin xɔn,
 a Isirayila kantan nabiin sabun na.
 15 Koni Efirami yi Ala raxɔlɔ gbeen ti.
 Nanara, a marigin mi a mafeluma a
 faxes tixin na,
 a a xɔnnantenyaa naxɛtɛma a ma
 nɛn.

13

Alaa xɔlɔna Isirayila ma

1 Efirami bɔnsɔnna na yi falan ti,
 birin yi gaxuma nɛn.
 A yi binyaxi nɛn Isirayila yi.
 Koni a findi sɔn kanna nan na
 a Baali suxuren batu, a faxes.
 2 Iki e mɔn yulubin nan ligama,

e sawurane rafalama gbeti xulunxin
 na.
 E kɔta suxure rafaladeni,
 koni xabuna wanla gbansanna nan e
 ra.
 A falama e ma
 a e adamane bama saraxan na!
 Koni ɲinge dii suxuren tan,
 e na tan sunbuma!
 3 Nanara, e ɲanma nɛn
 alo xɔtɔn ma kundana,
 alo xiila naxan yolonma xɔtɔnɲi,
 alo foyen se gbaxan naxan xalima
 lonna fari ma,
 alo tutin naxan minima banxi su-
 lunna xɔn.
 4 Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i raminixi Misiran yamanani.
 I nama ala gbɛtɛ kolon
 fɔ n tan.
 I rakisima mi na fɔ n tan.
 5 N yengi saxi i xɔn tonbonni, bɔxɔ
 xareni.
 6 Koni, n to e balo, e yi lugo.
 E to lugo, e bɔɲɛn yi waso ayi.
 Nanara, e ɲinanxi n xɔn.
 7 N luma nɛn e xa alo yatana,
 alo burunna ɲarina,
 n yi e suxu kiraan xɔn.
 8 N na e suxuma nɛn
 alo sube xɔɲɛn naxan ma diiye baxi a
 yii.
 N yi e bɔɲɛni bɔ.
 N yi e don alo yatana.
 Burunna subene e yibɔma nɛn dungi
 dungi na.
 9 Isirayila, i ya kalan ni i ra,
 bayo i kelixi nɛn n xili ma,
 n tan, i ya mali ti faɲina.
 10 Iki, i ya Mangan minɛn?
 A xa i rakisi i ya taane birin yi!
 I ya kitisane minɛn,
 i yi a falama naxanye fe ra
 “Mangan so nxu yii e nun kuntigine?”
 11 N bata Mangan so i yii n ma xɔlɔni,
 n na a bama nɛn i yii n ma xɔlɔni.
 12 Efirami bɔnsɔnna haken nun a yu-
 lubin namaraxi.
 13 Tɔrɔne fama nɛn a ma
 alo ɲaxanla kuiin na keli a ra.
 Koni dii xaxilitaren na a ra.
 A bari waxatin na a li,
 a mi tinɲɛ bare.
 14 N na e xunbama nɛn laxira senbeni,
 n yi e xunsara sayani.

Faxana, i ya fitinan minen?
 Sayana, i ya faxa ti senben minen?
 N mi fa kininkininma.
¹⁵ Hali a to sabatixi a ngaxakedenne
 tagi,
 Alatala sogetede foyen nafama nen
 keli tonbonni,
 a tigrine nun xoninne xori.
 E se xori ramaraden kui gelima nen.

14

¹ Samari kaane yulubine saranma e
 ra nen,
 amasoto e bata murute e Ala xili ma.
 E faxama nen silanfanna ra,
 e dii xorene bira boxoni,
 e naxalan fudikanne kuine rabo ayi.

Isirayila kaane xa tubi Ala ma

² Isirayila, fa Alatala ma, i ya Ala!
 Amasoto i hakene bata i rabira.
³ E tubi Alatala ma
 e a mafan falan na.
 E a fala a xa, e naxa,
 "Nxu mafelu nxu hakene birin na,
 i nxu rasene ki faji,
 alogo nxu xa tantun xuiin findi nxo
 saraxan na.
⁴ Asiriya kaa mi nxu rakise,
 nxu mi tema soone fari yenge xinla
 ma.
 Nxu mi fa a fale nxo se rafalaxine ma,
 'Nxo ala!'
 Amasoto i tan nan kininkininma kiri-
 dine ma."
⁵ N na e xonfenma nen e na xun xon
 sigani.
 N na e xanuma nen fonisireyaan na,
 amasoto n ma xolon bata xete e foxo ra.
⁶ N luma nen Isirayila xa alo xiila,
 a tofanma nen
 alo gabalan fugaxina.
 A sabatima nen
 alo wudi binla naxanye Liban ya-
 manani,
⁷ alo wudi binla na mapingi a fajin
 na,
 a tofanma nen alo oliwi wudina,
 a xiri fajin yi mini
 alo Liban suman fotonne.
⁸ Yamaan fama Isirayila ma
 alo e soma wudi binla nan ninin bun.
 E maala mon fanma nen.
 E sabatima
 alo manpa binla* na fuga.

* **14:8:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

E xinla sotoma nen
 alo Liban minseen fajina.
⁹ Efirmi bonsonna,
 nanse mon nxu nun suxurene tagi?
 N tan nan i ramema,
 n yi n yengi sa i xon.
 N luma nen i xa
 alo wudi gbee xindena.
 I bogin sotoma n tan nan na.
¹⁰ Fekolonna nde ra?
 A xa feni itoe famu!
 Xaxilimane xa e yee to!
 Amasoto Alatalaa kirane tinxin,
 tinxin muxune sigan tima nen e xon,
 koni murute muxune dagalanma ayi
 nen na yi.

Yoweli Nabi Yoweli Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Yoweli naxan kawandini ito baxi, a fe mi sebexi yire gbete yo yi Kitabun kui. Nanara, muxune mi a sebε waxatin kolon. A luxi nen alo tuguminne nan yi Isirayila kaane tɔrɔma na waxatini naxanye yi luxi alo supε xungbene. E ganla nan yi fama, e seene deene don e ma, na yi findi fitina feen na Yoweli waxatini. Yoweli yi a fala, a na fe sifan ligama nen bayo yamaan mi tubixi Ala ma.

Yoweli nan a sebexi, a lɔxɔna nde, Alaa Nii Sarijanxin nagodoma nen muxune birin ma. Na sebexi Yoweli sora 3.1-2 kui. Denkleya muxu singene nan na feen toxi rakamale Nii Sarijanxin godo lɔxɔni. Na sebexi Xerane 2.16-21 kui.

¹ Alatala falan naxan ti Yoweli xa, Petuweli a dii xemena.

Tuguminne gbalon yamanani

² E tan fonne, ε feni ito ramε,
ε tan yamanan muxune,
ε birin xa ε tuli mati.
Fe sifani ito pɔxɔnna bata yi liga ε
waxatini ba,

hanma ε benbane waxatini?

³ E a yeɓa ε diine xa,
ε diine yi a yeɓa e diine xa,
e diine yi a yeɓa mayixete famatɔne
xa.

⁴ Supεne donseen naxanye luxi,
tuguminne bata ne don.
Tuguminne naxan luxi,
xoxorone bata na don.
Xoxorone naxan luxi,
songolonbalane bata na don.

⁵ E xulun, dɔlɔ minne,
ε wuga!
E birin xa gbelegbele,
ε tan naxanye dɔlɔn minma,
bayo manpa bogine bata kala,
e ba ε dε.

⁶ Ganla nde bata fa fu n ma yamanan
ma,
e fangan gbo,
e wuya han e mi yatε.
E jinne luxi alo yatan jinne,

e gbεgbene luxi
alo yata gilɛn gbeene.

⁷ E n ma manpa binle kalama.
E n ma xɔdε binle jan fefe,
e yi e yixin,
e yi e kobelene ba e ma,
e yiine yi gbendu fefe!

⁸ E mawuga
alo sungutunna kasa dugini pandeni
naxan a xemɛn wugama,
a baxi dɔxɔdeni naxan xɔn.

⁹ Bogise saraxan nun minse saraxan
bata jan Alatalaa banxini.
Saraxaraline sunuxi, Alatalaa wa-
likene.

¹⁰ Xεene bata kala,
bɔxɔn bata xara.
Bogiseene bata raxɔri.
Manpa bogi igen bata so a ra.
Turen bata jan.

¹¹ Xεε biine bata yigitεgε.
Manpa bili nakɔ sane gbelegbelema
sununi,

murutun nun fundenna fe ra,
bayo se xaba daxine bata halagi.

¹² Manpa binle bata xara ayi.
Xɔdε binle bata lisi a ra
e nun Girenada wudine nun tugu
binle nun pɔnmi binle.

Xεε ma wudine birin bata xara.
Muxune sewan birin bata jan.

Yamaan xa tubi Alaa lɔxɔna fe ra

¹³ E sunu dugine tongo,
ε wuga, ε tan saraxaraline.
E gbelegbele,
ε tan naxanye walima saraxa ganden
yεtagi.

N ma Alaa walikene, ε fa,
ε xi maxidixi kasa benbeli dugine yi
nimisani,
bayo bogise saraxane nun minse
saraxane bata jan ε Alaa
banxini.

¹⁴ E sun suxu waxatin nagidi,
ε yamaan maxili malan sarijanxini,
ε fonne malan
e nun yamanan muxune birin,
e xa fa Alatalaa banxini, ε Ala,
ε yi ε xuini te Alatala ma.

¹⁵ Lɔxɔ xɔdεxɛn bata a li de!
Alatalaa lɔxɔn bata maso,
a fama kalan nan na

fata Ala Senbe Kanna ra.

16 Donseen bata nan en yee xori yati!
Sewan nun naxanna bata nan en ma
Alaa banxini!

17 Sansi xonne bata xara ayi xutune
bun,
sagane bata kui geli.
Se ramaradene bata kala,
bayo murutu mi fa na.

18 Xuruseene wuga xuiin gbo iki!
Ninge kurune xuyaxi ayi na xun xon
ma,
amasoto sexe mi fa na,
hali yexene fan toroxi.

19 Alatala, n nan n xuini te i tan nan
ma!
Amasoto teen bata burunna halagi,
tee degen bata xee ma wudine birin
gan.

20 Na ma, hali burunna subene e
wuga xuini tema i tan Ala ma.
Xudene bata xori,
teen bata burunna halagi.

2

Alatalaa laxon bata maso

1 E xotaan fe Siyon yi!
E gbelegbele n ma geya sarihanxin
fari!

Yamanan muxune birin xa xuruxu-
run gaxuni
bayo Alatalaa laxon fama,
a bata maso.

2 Dimin nun nii raforen laxona,
kundaan nun kuye yiforen laxona.

Ganla* fama
alo kuye yi yalanna geyaan kanke ra
subaxani.

Gali gbee senbemaan fama,
naxan naxon munma to,
naxan naxon mi fa toma waxati
famatone birin yi.

3 Tee degena e yee ra,
a e xanbi ra.

Baxon tofan e yee ra
alo Eden nakona.†
Tonbonna nan a ra e xanbi ra.
Sese mi a futuxuluma e yii.

4 E maliga soo yama gbeen nan na,

alo soo ragine ganla,
naxanye xulun e gideni han!

5 E dangu xuiin luxi nen
alo yenge so wontorone.
E tunganma geyane xun ma,
alo tee gbeen nema sexe xaren ganje
alo gali senbemaan na ti yenge so
xinla ma.

6 Siyane birin xuruxurunma e yee ra,
e yetagine yi toronxi.

7 E fonma seene ma
alo yenge sone,
e tema taan nabilinna yinna ma
alo sofane.

E birin sigama e kiraan xon,
e mi kiraan fatama.

8 E sese mi dinma e bode ra,
birin sigama a tinxinni.

Sese na ti e yee ra,
e tunganma nen na xun ma,
e safane mi kalama.

9 E na baxon taan ma,
e e gi yinna ma,
e tema banxine ma,
e so banxin foye sodene ra
alo muhadene.

10 Baxon xuruxurunma e yee ra,
kore xonna yi maxa.

Sogen nun kiken yi yidimi.
Sarene mi fa degema.

11 Alatala sonxoma a ganla yee ra.
A yamaan mi nae yate.

Naxanye a falan suxuma,
ne senben gbo!

Amasoto Alatalaa laxon gbo,
a magaxu!

Nde nae tiye a bun?

Yamaan xa tubi Ala ma

12 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Koni iki, e mon xa xete n ma e borjeni
feu,

sun suxun nun wugan nun gbeleg-
bele xuine yi!”

13 Benun e xa e dugine yibo nimisani
e borjene nan xa kala.

E xete Alatala ma, e Ala
bayo a dija, a kininkinin,
a mi xolon xulen,
a hinanna gbo.

* 2:2: Yanyina nde ganli ito findixi tuguminne nan na naxanye halagin naso yamanani Alaa xolon bun ma. † 2:3: Eden nakona fe sebexi Dunuja Folon 2.8-9 kui. E nun Esekiyeli 36.35.

A a yeεε ratangaxi yihadin ma.
 14 Nde a kolon xa a mi maxεεma
 a kininkinin ε ma,
 a yi baraka sa ε feene yi,
 alogo ε xa nɔ bogise saraxane
 nun minse saraxane bε Alatala xa, ε
 Ala?

15 Ε xɔtaan fe Siyon yi!
 Ε sun suxu waxatin nagidi.
 Ε yamaan maxili malan sariɲanxini.
 16 Ε yamaan malan, ε malanna
 rasariɲan.
 Ε fonne malan,
 ε dii ɲɔɣene malan
 hali naxanye xiɲen minma.
 Hali xεmεn naxan baxi ɲaxanla
 dɔxɔdeni,
 na fan xa mini a banxini,
 a ɲaxanla fan xa fa malanni.
 17 Saraxaraliin naxanye walima
 Alatala xa
 ne xa wuga Ala Batu Banxin
 so dεen nun saraxa ganden tagini.
 E yi Ala mafan, e naxa,
 “Alatala, kininkinin nxu ma,
 nxu tan i ya yamana.
 I nama i ya muxune rayagi,
 i nama tin yama xɔɲene yi nxu
 magele,
 e a fala, e naxa,
 ‘E Ala minεn yi?’ ”

Alatala yi a yamaan yabi

18 Nayi, Alatalaa xɔxɔlɔnna kelima
 nεn
 a yamanana fe ra,
 a yamaan kininkininna yi a suxu.
 19 Alatala a yamaan yabima nεn nayi,
 a naxa,
 “N mɔn bogiseene ragidima ε ma nεn,
 e nun manpa bogine nun ture fajina.
 Ε lugoma nεn ken!
 N mi fa ε findima magele seen na
 siyane tagi.
 20 Yaxun naxan kelima sogeteden
 kɔmεnna ma,
 n na a masigama nεn ε ra pon!
 N na a kedima nεn
 siga bɔxɔ xare madunduxin mabinni.
 N na a ganla yeε ra xiin naxuyama ayi
 nεn
 siga han sogeteden baana,
 e nun a xanbi ra xiina

signa han sogegododen fɔxɔ igena.
 E faxaxine xiri ɲaxin minima nεn,
 a findi furen na foyeni.
 Amasɔtɔ Ala wali gbeen kεma nεn.
 21 I tan, bɔxɔna,
 i nama gaxu!
 I ya sεwan xa gbo ayi,
 i ɲaxan!
 Amasɔtɔ Alatala bata fe gbeene raka-
 mali.
 22 Ε tan, subene,
 ε nama gaxu!
 Amasɔtɔ burunna seXεne mɔn
 ɲingima nεn,
 wudine mɔn yi bogi.
 Xɔdε binle nun manpa binle mɔn yi
 dahamun namini.
 23 Ε tan, Siyon kaane, ε ɲaxan,
 ε sεwa Alatala yi, ε Ala,
 bayo a mɔn tulen fima ε ma a waxa-
 tini a tinxinni,
 a tule gbeen nafa ε ma
 a darixi fe waxatin naxanye birin yi.
 24 Lonne rafema nεn,
 kundine yi rafe manpa nεnεn nun
 turen na.”

25 “N ɲεε danguxine seene ɲɔxɔne
 ɣaxεεma nεn ε ma
 tuguminne nun xoxorone naxanye
 donxi,
 e nun songolonbalane nun suɲene,
 n ma gali gbeena,
 n naxan nasiga ε xili ma.
 26 Ε dεgema nεn han ε lugo.
 Ε Alatala xinla tantunma nεn, ε Ala,
 naxan bata kabanako feene liga ε xa.
 N ma yamaan mi fa yagima mumε!
 27 Ε a kolonma nεn nayi
 a n luxi Isirayila kaane ye.
 Alatala nan n tan na, ε Ala.
 Ala gbεε mi na mumε.
 N ma yamaan mi fa yagima mumε!”

3

Alaa bɔxɔna fe

1 “Na xanbi ra,
 n na n ma Nii Sariɲanxin nagodoma
 nεn
 adamadiin birin ma.
 Ε dii xεmεne nun ε dii tεmεne nabiya
 falane tima nεn.
 Ε xεmε fonne yi xiye sa.
 Ε banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.

2 Na ɓɔxɔne yi,
n na n ma Nii Sariɗanxin nagodoma
nɛn
hali konyi xɛmɛne nun konyi gilɛne
xun ma.
3 N kabanako feene yitama nɛn kore
xɔnna ma
e nun ɓɔxɔ xɔnna ma,
wunla nun tɛɛn nun tɛɛ tuti gbeen
minima nɛn.
4 Sogeni dimima nɛn,
kiken yi gbeeli alo wunla,
benun Alatalaa ɓɔxɔ binye gbeen xa a
li.
5 Nba, naxan yo na Alatala maxandi a
xinla ra,
na kisima nɛn.
Nayi, yamaan muxu dɔnxɛna ndee
luma nɛn e nii ra
Ala na naxanye xili,
ne nan xunbama Siyon geyaan fari
e nun Yerusalɛn yi
alo Alatala a fala kii naxan yi.”

4

Siyane makiti fena

1 “Amasɔɔ na ɓɔxɔne yi, na waxatini,
n na fa Yuda nun Yerusalɛn suxu
muxune ra waxatin naxan yi,
2 n siyane birin malanma nɛn,
n yi fa e ra Yosafati lanbanni,*
n na e makitima dɛnaxan yi,
lan n ma yamana fe ma, Isirayila.
Amasɔɔ, e e raxuyaxi ayi nɛn siyane
yɛ,
e yi e ɓɔxɔni taxun e tagi.
3 E n ma yamanan muxune yitaxun
nɛn e ra,
masɛnsɛnna xɔn,
e yi dii xɛmɛne mati konyine ra
alogo e xa yalundene sara,
e yi dii tɛmɛne mati
alogo e xa manpaan sara,
e yi a min.”
4 “E tan Tire kaane nun Sidɔn kaane
nun Filisitine birin, nanse xɔli e ma n
xili ma?
E gbeen ɗɔxɔn nanse ra n ma?
Koni xa e waxi yɛngɛn nakeli feni n
xili ma,
nayi n na e yɛngɛne raxɛtɛma e ma nɛn
mafuren!

* 4:2: Yosafati bunna nɛn fa fala “Alatala nan kitin sama.” † 4:10: Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana.

5 E tan naxanye n ma gbetin
nun n ma xɛmaan tongoxi, n ma na-
fulu fajine,
e yi e sa e suxurene batudeni.
6 E Yuda nun Yerusalɛn muxune mati
nɛn
Gireki muxune ma, e yi e masiga e
ɓɔxɔn na.”
7 “N tan nan sa e bama na yirene yi
e e matixi dɛnaxanye yi.
N yi tɔrɔn naxɛtɛ e ma e naxan ɗɔxɔn
saxi e fari.
8 N na e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne
matima nɛn
Yuda kaane ma.
E fan yi e mati Sabe kaane ma, siya
makuyena.”
Alatala nan falan tixi!

Yɛngɛn nun kitina

9 E ito fala siyane xa, e naxa,
“E yitɔn yɛngɛn xili yi, e yɛngɛ sone
rakeli.
Sofane birin xa keli, e yɛngɛn so.
10 E e ɗinge kenne ɓɔnbɔ silanfanne
ra,†
e wɔlitɛne rafala tanbane ra.
Sɛnbɛtarene xa a fala, e naxa, ‘Nxu
sɛnbɛn gbo.’
11 E mafura, e fa,
e tan siyaan naxanye birin be ra-
bilinni,
e fa e malan be.”
Alatala, i ya malekane ragodo e xili
ma.
12 Siyane xa keli, e xa godo Yosafati
lanbanni.
Amasɔɔ n dɔxɔma mɛnna nin,
n na Isirayila rabilinna siyane birin
makiti.
13 E wɔlitɛn tongo e bogi seene xaba
bayo e bata mɔ.
E fa manpa bogine yibodon, e e igen
ba
bayo manpa ige baden bata rafe,
han a fɛɗɛne yi ɓɔxɔnɗɛ a ma.
E ɗaxuyaan fan gboxi ayi na kii nin.
14 Yama gbeen bata lu kiti saden lan-
banni!

Amasotɔ Alatalaa bɔxɔn bata maso e
ra

kiti saden lanbanni.

15 Sogen nun kikenɩ dimima nɛn,
sarene mi fa dɛgɛma.

16 Alatala sɔnxɔma nɛn keli Siyon yi,
a a xui ramini sɛnbɛni, keli Yerusalɛn
yi.

Nayi, bɔxɔn nun koren xuruxurunma
nɛn,

koni Alatala findixi luxunden nan na
a yamaan xa,

e nun yigiyade makantanxina Isiray-
ila kaane xa.

*Ala baraka feen naxanye ragidima
a yamaan ma*

17 “Ɛ a kolonma nɛn nayi, a n tan nan
Alatala ra,

Ɛ Ala, naxan dɔxi Siyon yi, n ma geya
sariɣanxina.

Yerusalɛn sariɣanma nɛn,

xɔɣɛne mi fa fuma a ma sɔnɔn!”

18 “Na bɔxɔni,

manpa nɛnɛn minima nɛn geyane yi,

yire matexine yi nɔnɔn namini,

igen yi lu Yuda baane birin yi.

Tigin minima nɛn Alatalaa banxini,

a yi kasiya lanbanna ige sa.

19 Misiran tan findima nɛn bɔxɔ
kalaxin na,

Edɔn yi findi tonbonna ra

e gbalone fe ra e naxanye ligaxi Yuda
kaane ra.

E bata sɔntarene faxa Yuda ya-
manani.

20 Koni muxun luma nɛn Yuda nun
Yerusalɛn yi habadan,

mayixɛɛ nun mayixɛɛ.

21 N munma n ma yamaan yulubin
naxanye xafari e faxa tixine

ma,

n ne mafeluma nɛn.

N tan Alatala, n lu Siyon taani.”

Amosi Nabi Amosi Alaa Falan Naxan Σεβε

Amosi, nabiin nan yi a ra naxan keli Yudaya yi, Manga Yusiya waxatini, fɔ ɲεε kemε solofere ɲεε tonge sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini Isirayila bɔxɔn yi taxunxi firinna ra. A yii fari fɔxɔn xili Yudaya yamanana, a kɔmɛn fɔxɔn xili Isirayila. Manga Yerobowan yi Isirayila bɔxɔni. A mi tinxi birε Alaa sariyan fɔxɔ ra, a yamaan fan mi luxi kira fajin xɔn ma.

Nabi Amosi yi kawandin ba Isirayila kaane xa, alogo e xa xετε e yulubine fɔxɔ ra. A yi tɔnna dɔxɔ suxure batun na. E mi yi Ala batun nabɛɲinxi, koni e bata yi suxure batun sa na fari. Nanara, Ala yi a yita e ra Nabi Amosi barakani, a e Ala maxandin nun Ala batun birin bata lu fufafu. Ala mi wama a firinden xɔn ma.

Na waxatini Isirayila kaa wuyaxi bata yi nafulu gbegbe sɔtɔ. E yi e miri a na birin findixi Alaa barakan na e tan mabinni. Nabi Amosi yi a yita e ra, a na nafunla mi yi kelima Ala yii, a kelixi e fe kobine yi e naxanye ligaxi yigelitɔne ra.

Nabi Amosi to yelin na falan tiye e ma, a yi a fala e xa a Ala fama e ɲaxankatadeni e yulubine fe ra. Isirayila kaane yi a miri a fe xɔdεxe yo mi nɔma e lideni, koni Nabi Amosi yi e mafan e xa xετε Alaa sariyan ma, xa na mi a ra e birin fama halagideni.

Ala yi Isirayila kaane ɲaxankata alo Nabi Amosi a fala e xa kii naxan yi. E yaxune yi e yεngε. Isirayila kaan naxanye mi faxa silanfanna ra, ne yi lu konyiyani yamana gbεte yi. Alaa falan birin yi kamali.

Kitabun yireni ito falan tɔnɔn gbo to muxune xa. A lanma en xa en tuli mati kawandini ito ra alogo en xa dεnkεleya Ala ma alo a wama a xɔn ma kii naxan yi. Xa na mi a ra,

* 1:5: Aweni bunna nεεn fa fala hakena.

en fan fama ɲaxankatan sɔtɔdeni alo Isirayila kaane.

¹ Amosi, Tekowa kaana, xuruse kannu a falan ni i ra. A toon naxan tixi Isirayilaa fe yi alo xiyena Yuda Manga Yusiya nun Isirayila Manga Yerobowan, Yowasi a diin waxatini, ɲεε firin benun bɔxɔn xa xuruxurun.

² A naxa,
“Alatala xaɲε xuiin naminima Siyon ma alo yatana,
a galan xuiin kelima Yerusalɛn yi.
Balo mi na xuruseen naxanye donma,
Karemele geya yati bata xara.”

Damasi a yulubin saranna

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Damasi a hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xεte ma n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
Bayo e bata Galadi tɔrɔ ɲaxi ra,
alo maala bɔnbɔma kii naxan yi.

⁴ Nanara, n Xasaye a banxin ganma nεn.
Tεεn fama Ben-Hadada yire makantanxin kaladeni nεn.

⁵ N Damasi taan so dεεn balan seene girama nεn.

N Aweni lanban yi kaane halagima nεn,*

e nun mangan naxan Beti-Eden yi.
Arami yamaan xalima nεn Kiri yi.”
Alatala naxa na kiini.

Gasa taana yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Gasa taana hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xεte ma n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
E bata taana ndee muxune birin xali Edɔn yi konyiyani.

⁷ Nanara, n Gasa a yinna ganma nεn.
Tεεn fama a yire makantanxin kaladeni nεn.

⁸ N na Asadodi kaane halagima nεn,
e nun mangan naxan Asikalɔn yi.

N na Ekirɔn ɲaxankatama nεn,
han Filisiti kaan birin yi faxa.”
Marigina Alatala naxa na kiini.

Tire taana yulubin saranna

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Tire taana hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata taana ndee yamaan birin xali
Edon yi konyiyani,
e layirin kala
e nun e ngaxakedenne Isirayila
kaane tagi.

¹⁰ Nanara, n Tire taan yinna ganma
nen.
Teen fama a yire makantanxin
kaladeni nen.”

Edon ma yulubin saranna

¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Edon kaane hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata e ngaxakedenne yenge silan-
fanna ra.†
E mi kininkinin e ma,
e e xolon nadangu ayi!

¹² N Teman ganma nen.
Teen nan fama Bosara yire makan-
tanxin kaladeni.”

Amoni a yulubin saranna

¹³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Amonine hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata Galadi jaxalan fudikanne
kuine yibo silanfanna ra,
alogo e xa boxo gbete soto.

¹⁴ Nanara, n teen soma nen Rabaha
yinna ra.

Teen nan fama na yire makantanxin
kaladeni
yenge sonxo sonxo xuini.

Na yengen luma nen
alo foye gbeena,
alo tule gbeena.

¹⁵ E mangan xalima nen konyiyani,
e nun a kuntigine.”
Alatala naxa na kiini.

2

Moyabaa yulubin saranna

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Moyabaa hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata Edon mangan xonne gan

han e findi a fujin na.

² Nanara, n Moyaba ganma nen.
Teen nan fama Keriyoti yire makan-
tanxin kaladeni.

Moyaba janna yenge sonxon nin,
yenge so xotaan na fe waxatin naxan
yi.

³ N na e mangan halagima nen,
e nun e kuntigine.”

Alatala naxa na kiini.

Yudayaa yulubin saranna

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yuda kaane hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata e me Alatalaa sariyan na,
e mi a tonne suxi.
Bayo e bata la wule alane ra,
e fafane yi naxanye foxo ra.
Na nan e raloxi ayi.

⁵ Nanara, n Yuda yamanan ganma
nen.
Teen nan fama Yerusalen yire makan-
tanxin kaladeni.”

Isirayilaa yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Isirayila a hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E tinxin muxune masara gbetin na,
e toro muxune masara sankidi saren
na.

⁷ Yigelitone toron nafa e ma han
e e dunuɗa yi gidin bama e yii.
Diine nun e baba kafuma sungutun
kedenna ma.

Nayi, e bata n xili sarijanxin xosi.
⁸ E e sa saraxa ganden dexon dugine
ma
e naxanye soto tolimaan na.
E dolon min e suxurene banxin kui
e naxan soto tinxintareyani.”

⁹ “Anu, n tan nan Amorine halagi e xa,
naxanye senben yi gbo
alo suman wudina alo warine.
N na Amorine fangan birin janna fefe,
alogo e nama fa keli sonon.

¹⁰ N man yi e ramini Misiran boxon
ma,
n yi e rasiga ti jee tonge naanin ton-
bonni

† 1:11: Silanfanna: Sofane yengesoo degemana.

alogo ε xa Amori bəxən sətə.

¹¹ N yi nabine ramini ε diine tagi,
e nun Dε Ti Nasiri muxune.
Isirayila kaane, a mi na kiini ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Koni ε tan bata dələn so Dε Ti
Nasiri muxune yii.*
E bata tənna dəxə nabine ma
a e nama nabiya falane ti.”

¹³ “Nanara, n na ε yibutuxunma nən,
alo wontorona, goron binyen naxan
fari.

¹⁴ Muxu xulunxin mi nəε a giyε.
Sənbəmaan sənbən ɲanma nən.
Sofaan faxama nən yəngeni.

¹⁵ Xalimakuli wonla mi tiyε.
Naxan san mafura,
na mi a giyε.

Soo ragiin mi a niin nakisε.

¹⁶ Sofa wəkiləxin nagenla a gima nən
na ləxəni.”
Alatalaa falan nan na ra.

3

Ala naxan ɲenige Isirayila xa

¹ E falani ito rame,
Alatala naxan falama Isirayila kaane
xili ma,
a xabilan naxan namini Misiran
bəxən ma.

² “N na ε tan nan gbansan sugandi
dunɲa xabilane birin tagi.
Nanara, n bata a ɲenige
n xa ε yulubine saran ε ra.”

³ Muxu firin nəε sigan tiyε yire ke-
denni ba,
xa e mi lanxi na ma?

⁴ Yatan wurundunɲε burunna ra ba,
xa a mi subena nde sətəxi?
A a xuini tε a faranna ra ba,
xa a munma sese suxu?

⁵ Xəliin birama yalaan kui bəxən ma
ba,
xa a mabandun se mi saxi na woson
ma?

Yalaan woson balanɲε ba,
xa sese mi a kui?

⁶ Xətaan fema taan kui waxatin
naxan yi,
muxune mi kəntəfilε ba?
Gbalon taan liyε ba,
xa Alatala mi a ragidixi?

⁷ Marigina Alatala mi fefe ligama,
fə a wundon makənən a nabine xa,
a walikene.

⁸ Xa yatan bata wurundun,
nde mi gaxuε?

Marigina Alatala bata falan ti,
nde tondε na nabiya falan naliyε?

⁹ E xa ito fala Asadodi a yire makan-
tanxine yi,
e nun Misiran ma yire makantanxine
yi,

ε naxa, “E xa ε malan Samari geyane
fari,

ε xa a mato
mən kaane kəntəfilixi kii naxan yi,
e e bode ɲaxankatama kii naxan yi.

¹⁰ E mi tinxinna kolon,
e seene sətəma gbalon nun muɲan
nin,

e ne se sətəxine mara e banxi fajine
kui.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa,
“A mato, ε yaxun fama ε bəxə kaladeni
nən.

E fama ε xunnakaladeni,
e yi ε yire makantanxine kui geli.”

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yatan na yεxεni bə,
xuruse rabaan nəε yεxεn sanna
hanma a tunla nan gbansan nakisε
yatan ma.

Isirayila kaane fan kisima na kiini
nən.

Samari kaan naxanye e matabuma
saden ma,
naxanye e magodoma Damasi karax-
ane ma,

ε tan mi kisε.”

¹³ Marigina Alatala,
Ala Sənbən Birin Kanna falan nan na
ra.

“E ε tuli mati n na,
ε sereyani ito ba Yaxuba bənsənna
xili ma.

¹⁴ N na Isirayila yulubine saran e ra
waxatin naxan yi,
n na e ɲaxankatama nən e saraxa
gandene fe ra

naxanye Beteli yi.

Na saraxa gandene suxu seene bi-
rama nən bəxəni.

* **2:12:** Nasirine fe mən səbexi Yatene 6.3 kui.

15 N mən e banxi fajine rabirama nən,
 ɲemən nun sogefuren banxine birin,
 naxanye maxidixi sama ɲinne ra.
 N ne birin kalama nən.”
 Alatalaa falan nan na ra.

4

Isirayila munma tubi Ala ma

1 Ɛ falani ito rame,
 ɛ tan ɲaxanla naxanye belebele
 alo ɲinge turaxin naxanye Basan
 bəxən ma.
 Ɛ tan naxanye dəxi Samari geyaan
 fari,
 ɛ tan naxanye sənbetarene yigbetenma,
 ɛ tan naxanye tima tərɔ muxune fari.
 Ɛ a falama ɛ xemene xa, ɛ naxa,
 “Ɛ fa minseene ra nxu xa, yo!”
 2 Marigina Alatala bata a kəlo a
 sariɲanni, a naxa,
 “A mato, kiti ləxən fama ɛ xa.
 E fama ɛ suxudeni wure kənkərənxin
 nan na,
 e yi ɛ tan nun ɛ diine xali.
 3 Ɛ minima nən ɛ taa nabilinna yin
 kalaxin kui,
 birin tixi a bode xanbi ra.
 E ɛ xalima nən e yire makantanxini.”
 Alatalaa falan nan na ra.

4 “Ɛ siga Beteli yi,
 ɛ sa yulubin liga na.
 Ɛ siga Giligali yi,
 ɛ sa yulubin fari sa.
 Ɛ xa saraxan ba xətənna birin yi,
 ɛ mən xa yaganna ba
 ɲɛɛ saxan yo ɲɛɛ saxan.
 5 Ɛ burun ba barika bira saraxan na
 buru rate seen naxan yi.
 Ɛ xa ɛ kanba ɛ ɲenige ma saraxane yi,
 bayo na fe sifan nafan ɛ ma,
 ɛ tan Isirayila kaane.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.

6 “N bata yi kamən naso ɛ taane birin
 yi.
 Donseen yi dasa ɛ konni.
 Koni hali n to na birin liga,
 ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

7 “Kike saxan to yi luxi xeen xa xaba,
 n tondi nən tulen nafɛ ɛ ma.
 N bata a liga taana nde yi tulen sətɔ,

taana nde mi a sətɔ.
 N bata a ragidi xeen nde xa tulen
 sətɔ,
 xeen nde nama tulen sətɔ.
 8 Muxune yi e masiga taane yi ige
 fendeni,
 koni hali min xənla,
 a mi ba e ra.
 Hali n to na birin liga,
 ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

9 “N bata furen nafa ɛ sansine ma,
 n bata e xara.
 Tuguminne bata ɛ nakəne kala,
 e nun ɛ manpa bili nakəne nun ɛ xədə
 binle
 nun ɛ oliwi binle.
 Hali n to na birin liga,
 ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

10 “N bata fitina furen nafa ɛ ma,
 alo n na a liga Misiran bəxən ma kii
 naxan yi.
 N bata ɛ banxulanne faxa silanfanna
 ra,
 han ɛ yi wasa e binbine xirin na ɛ
 konni.
 Ɛ yaxune yi ɛ soone tongo.
 Hali n to na birin liga,
 ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

11 “N bata ɛ ɲaxankata
 alo Sodoma nun Gomora.
 Ɛ luxi nən
 alo wudi ganmatəən naxan baxi tɛeni.
 Hali n to na birin liga,
 ɛ mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

12 “Nanara, n fama ɛ tan Isirayila
 kaane ɲaxankatadeni nən.
 N na a ligama ɛ ra nən.
 Ɛ xa ɛ yitən ɛ dentɛɛ feen na ɛ Ala xa.”
 13 Naxan geyane nun foyen daxi,
 a a miriyane makenən adamane xa,
 naxan subaxan findima kəɛɛn na,
 naxan sigan tima yire matexin fari,
 a xili nən Alatala, Ala Sənben Birin
 Kanna.

5

Alaa mawugana

1 Ɛ falani ito rame.

N bata ꞓande betini ito ba Isirayila
yamaan xa.

2 “Isirayila bata lu
alo sungutun faxaxina,
a mi fa kele sɔnɔn.
A saxi bɔxɔni,
muxu yo mi a rakele.”

3 Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa,
“Isirayila bɔnsɔnna,
taan naxan muxu wuli keden
nasigama yengɛsodeni,
a muxu kemɛ nan gbansan toma xɛtɛ.
Taan naxan muxu kemɛ rasigama
yengɛsodeni,
a muxu fu nan gbansan toma xɛtɛ.”

4 Alatala ito nan falaxi Isirayila ya-
maan xa, a naxa,
“E xa n fen alogo e niin xa kisi.

5 E nama n fen Beteli yi,
e nama siga Giligali yi,
hanma Beriseba,
bayo Giligali kaan birin sigama nɛn
konyiyani,
Beteli fan halagima nɛn.”

6 E xa Alatala fen alogo e niin xa kisi.
Xa na mi a ra, Yusufu bɔnsɔnna,
a e ꞓanma nɛn alo tɛɛna.
Beteli kaa yo mi na
naxan na tɛɛn natuyɛ.

7 E tan bata sariyan maxɛtɛ xɔlɛn na,
e bata yo tinxinyaan ma.

8 A tan nan Dii Tɛmɛ Solofere sare
kurun
nun Donso sare kurun yɛbaxi kore
xɔnna ma,*
a dimini yalan kuyebaan na,
a sogen nagodo kɔɛɛn na,
a igen nakeli baani,
a na ragodo bɔxɔni tulɛn na.
A tan xili nɛn “Alatala.”

9 A muxu gbeene halagima nɛn,
a e yire makantanxine kala.

10 E muxun xɔnnantenyama
naxan na e makiti,
bayo ꞓɔndi falan mi rafan e ma.

11 E sɛnbɛtarene yigbɛtɛnma,
e balon nasuxuma e ra mudun na.
E bata banxi fajine ti gɛmɛne ra,

koni e mi fama dɔxɔdeni ne kui.
E bata manpa bili nakɔ fajine si,
koni e mi na dɔlɔ minɓɛ.

12 Amasɔtɔ, n na a kolon e haken nun
yulubin gbo.

E tinxin muxune yigbɛtɛnma.
E dimi yi seene rasuxu

alogo tɔrɔ muxune nama makiti
ꞓɔndin na.

13 Na na a toxi xaxilimaan dunduma,
bayo waxatini ito mi fan.

14 E fanna fen,
e xɛtɛ fe ꞓaxin fɔxɔ ra,
alogo e xa kisi.

Nayi, Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna
na luma nɛn e xɔn,
alo e a fala kii naxan yi.

15 E xa fe ꞓaxin naxaxu.

Fe fajin xa rafan e ma.

E xa kiti tinxinxin sa.

Xa e na liga, yanyina nde, Alatala,
Ala Sɛnbɛn Birin Kanna dijama e tan
Yusufu bɔnsɔn dɔnxɛn ma nɛn.

16 Nanara Marigina Alatala,
Ala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan
falaxi, a naxa,
“E wuga xuini tema nɛn taana
ngaani,

e sunu xuini te kirane birin xɔn.

E xɛɛ rawanle xilima nɛn

e xa e wuga xuini te,

e beti baane xilima nɛn,

e xa ꞓande betine ba.

17 N na dangu e konni,

wuga xuiin tema nɛn e xɛɛne birin
ma.”

Alatala naxa na kiini.

Gbalon dina muxune xa

18 Gbalon ne xa,
naxanye waxi Alatalaa kiti lɔxɔn xa
fa.

E wama nanse xɔn ma na lɔxɔni?

Na findima dimin nan na e xa,

na mi finde kenɛnna ra e xa.

19 Na luxi nɛn alo muxun
naxan a gima yatan yɛɛ ra,

a sa kanko xajɛ li.

A na so banxin kui,

a a digan banxini,

sajin yi a xin.

20 Alatalaa kitin lɔxɔna,

* **5:8:** Mɛn kaane yi sare kurune yatɛxi nɛn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

dimin xa mi a ra ba?
 Kenenna mi a ra ε xa na ləxəni hali!
 21 “N bata ε sanle raɲaxu,
 e mi rafan n ma fefe ma.
 N mi waxi ε malanne xən feu!
 22 Ε saraxa gan daxi yo,
 ε Ala kise yo,
 ε bəɲε xunbeli saraxa yo,
 ε saraxa turaxi yo,
 e sese mi rafan n ma.
 N mi tinma e rasuxε hali keden.
 23 Ε βεti xuiin makuya n na.
 N mi waxi ε konden βetin xuiin mε
 feni.
 24 N wama naxan xən,
 sariya kenden xa gbo ε tagi
 alo igen naxan baani.
 Ε tinxinyaan xa lu
 alo xuden naxan mi xərima.
 25 Ε tan Isirayila yamaan to yi na ton-
 bon yireni ɲεε tonge naaninna
 bun ma,
 ε saraxane ba nən n tan xa ba?
 26 Ε ε gbee suxure Sikoti xali nən na
 waxatini ba?
 Alo ε gbee mangana.
 Hanma ε sare ala Kiyun,
 ε naxanye rafalaxi ε yetε xa.
 27 Nanara, n na ε xalima nən
 konyiyani Damasi xanbi ra.”
 Alatala naxa na kiini.
 A xili nən “Ala Sənben Birin Kanna.”

6

Gbalon nafulu kanne xa

1 Gbalona e xa,
 naxanye laxi e yetε ra
 Siyon nun Samari geyane fari.
 Ε tan muxu gbeene
 naxanye na siya fisamantenna xun
 na,
 Isirayila kaane xaxili tixi ε tan nan
 na.
 2 Ε siga Kalene taan matodeni,
 hanma Xamata, na taa gbeena.
 Ε mən xa godo Filisiti bəxəni
 Gati matodeni.
 Ne fisa ε xa ba?
 E bəxən gbo ε gbeen xa?
 3 Ε a mirixi
 a ɲaxankata ləxən mi ε lima,
 koni ε a ligama nən
 gbalon yi ε sətə.
 4 Ε ε matabuma sade faɲin ma,
 ε yeXεεn nun ɲinge raturaxin donma,

5 ε sigin sa kondenna ra.
 Ε yengi a ma, a ε fatan maxaseene ra
 alo Nabi Dawuda.
 6 Ε dələ gbegbe minma,
 ε ture faɲin maso ε fatin ma.
 Koni, ε mi kəntəfilixi
 Yusufu bənsənna kala feen na.
 7 Nanara, ε singe nan sigama
 konyiyani.
 Ε sumunne danma nən.

8 Marigina Alatala bata a kələ a yetε yi.
 Alatala, Ala Sənben Birin Kanna falan
 ni ito ra:
 “Yaxuba bənsənna wason bata
 raɲaxu n ma.
 E yire makantanxine mi rafan n ma.
 N fama e birin halagideni nən.”

9 Xa muxu fu banxina nde kui,
 e birin faxama nən.
 10 E kon kaan na so na banxini,
 e binbine tongodeni,
 a xa e gan,
 a na naxan li banxini
 a a falama nən na xa,
 “Muxu gbεε mi be,
 ba i tan na ba?”
 A a yabima nən, “En-εn.”
 A mən naxa, “I dundu,
 i nama Alatala xinla fala!”
 11 Bayo Alatala bata yamarin fi
 a banxi gbeene nun banxi xurine,
 e birin xa rabira, e kala.

12 Soone e giye gεmε yireni ba?
 Ningene menna biye ba?
 Awa, nanfera ε sariyan maxεtεma
 xələn na,
 ε tinxinyaan maxεε fe ɲaxin na?
 13 Ε ɲaxanma fe fuune ra.
 Ε naxa, a ε fe bata sənəya
 ε yetεεn sənben xən.
 14 Alatala, Ala Sənben Birin Kanna
 falan ni ito ra:
 “Nanara, n kelima nən ε xili ma,
 Isirayila yamana.
 Ε tan naxanye Lebo-Xamata taani
 han Araba xudeni,
 siyana nde fama nən ε tərədeni.”

7

Amosi a fe to singena alo xiyena

1 Marigina Alatala yi fe tooni ito yita
 n na:

Xεεn to xaba mangan xa,
 sansi nenεn fan yi minima,
 Alatala yi tuguminne ramini.
² E to yelin sansine birin donjε bɔxɔn
 ma,
 n yi a fala,
 “Marigina Alatala,
 i xa e mafelu e hakεne ra,
 xa na mi a ra
 Yaxuba bɔnsɔnna baloma di?
 A sɛnbɛn mi gbo.”
³ Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi ligε.”
 Alatala naxa na kiini.

⁴ Marigina Alatala yi tooni ito yita n
 na:
 Marigina Alatala yi a ragidi a tεεn xa
 mini.
 Tεεn yi bɔxɔn birin gan,
 bɔxɔ igen birin yi xara.
⁵ N yi a fala,
 “Marigina Alatala, yandi, dija,
 xa na mi a ra
 Yaxuba bɔnsɔnna baloma di?
 A sɛnbɛn mi gbo.”
⁶ Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi ligε.”
 Marigina Alatala naxa na kiini.

⁷ A yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:
 Marigin yi tixi yinna tinxinxin dεxɔn,
 bitikidi* matinxin lutin yi suxi a yii.
⁸ Alatala yi n maxɔdin, a naxa,
 “Amosi, i nanse toxi?”
 N yi a yabi, n naxa,
 “Bitikidi matinxin lutina.”
 Marigin yi a fala,
 “N waxi a xɔn,
 n ma yamaan xa matinxin, Isirayila
 kaane.
 N mi dijε sɔnɔn.
⁹ Suxure batude matexine kalama
 nen
 Isiyaga bɔxɔn ma.
 Isirayila a batudene rabirama nen.
 N kelima nen Yerobowan ma den-
 bayaan xili ma silanfanna ra.”

Amosi nun Amasiyaa fe

¹⁰ Amasiya Beteli saraxaraliin yi a
 fala Isirayila manga Yerobowan xa, a
 naxa, “Amosi yanfan nakelima i xili

ma Isirayila bɔnsɔnna tagi. A naxan
 falama na mi fan bɔxɔn xa. ¹¹ Amosi
 a falama, ‘Yerobowan faxama silan-
 fanna nan na. Isirayila kelima nen a
 bɔxɔni konyiyani.’ ”

¹² Amasiya yi a fala Amosi xa, a
 naxa, “I tan naxan toon tima, keli be,
 siga Yuda yamanani! Sa i balon fen
 mɛnni nabiya wanli, ¹³ koni i nama
 fa nabiya falane ti Beteli sɔnɔn, bayo
 mangana yire sarijanxin be manga
 taani ito yi.”

¹⁴ Amosi yi Amasiya yabi, a naxa,
 “Nabiin xa mi n na! N fafe fan, nabi
 mi yi na ra. Xuruse kanna nan n
 na. N Sikomoro binle fan nawalima.
¹⁵ Alatala yi n fen xuruseene tagi, a
 yi a fala n xa, ‘Siga, nabiya falane ti
 n ma yamana Isirayila xa.’ ¹⁶ Iki,
 i tuli mati Alatalaa falan na, i tan
 naxan a falama n xa, ‘I nama nabiya
 falane ti Isirayila xa, i nama falan ti
 Isiyaga bɔnsɔnna xa.’ ¹⁷ Nayi, Alatala
 ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya jaxanla
 findima nen yalunden na taani. I ya
 diine faxama nen silanfanna ra. I ya
 bɔxɔn bama nen i yii, a yitaxun muxu
 gbɛtεne ra. I tan, i faxama nen bɔxɔ
 haramuxin ma, Isirayila fan xalima
 nen yire makuyeni.’ ”

8

Nabi Amosi a fe toon naanindena alo xiyena: Debena

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita
 n na alo xiyena:
 Deben naxan yi rafexi sansi bogi
 mɔxin na.
² A yi n maxɔdin, a naxa,
 “Amosi, i nanse toxi?”
 N yi a yabi,
 “Debe rafexi sansi bogi mɔxin na.”
 Alatala yi a fala n xa, a naxa,
 “Isirayila fan bata kɔxɔ n ma yamana.
 N mi dijε sɔnɔn.”
³ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:
 “Na lɔxɔni,
 sign naxan sama mangana banxini,
 na masarama nen wuga xuiin na.
 Binbine wolima ayi nen yiren birin
 yi,

* **7:7:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

birin dunduma nɛn.”

4 Ɛ falani ito ramɛ,
 ɛ tan naxanye yiigelitɔɔn tɔrɔma,
 ɛ tan naxanye tɔrɔ muxun ɲaxankatama

5 Ɛ naxa, “Kike nɛnɛn sanla ɲanma
 waxatin mundun yi,

alogo en xa en ma seene mati?

Matabu Lɔxɔn ɲanma waxatin
 mundun yi,

alogo en ma maala yi mati?

En ma se maliga seen xa xurunɲɛ ayi,
 en ma saren xa mate.

En xa wule sikeela rafala.

6 En sɛnbɛtarene masarama nɛn
 gbetin na,

en tɔrɔ muxune masara sankidi saren
 na.

En maala matima nɛn e nun a dag-
 ina.”

7 Alatala naxan Yaxuba rakanbaxi,
 na yi a kɔlɔ a yetɛ yi, a naxa,
 “N mi ɲinanɲɛ e liga feene ma,
 han dunuɲa yi ɲan.

8 Bɔxɔni ito kalama na nan ma.
 Be kaane birin luma nɛn sununi.
 Bɔxɔn xuruxurunma nɛn
 alo Misiran xudena,
 naxan tema, a mɔn yi godo.”

9 Marigina Alatalaa falan ni ito ra:
 “N fama a ragidideni nɛn na lɔxɔni,
 sogen xa godo benun a waxatina,
 dimin xa sin bɔxɔni yanyi waxatini.

10 Ɛ sanle findima nɛn ɲan feene ra,
 ɛ sigine findima nɛn wuga xuiin na.
 N kasa dugin nagodoma nɛn ɛ ma,
 n yi ɛ xunna bi sununi.

N fama sunu xungbeen nasodeni
 bɔxɔni,
 alo dii kedenna na faxa waxatin
 naxan yi.

Na xɔlɛn mi bɛ ɛ ma habadan!”

11 Marigina Alatalaa falan ni ito ra:
 “Na lɔxɔne yi,
 kamɛn soma nɛn bɔxɔni,
 koni donse kamɛ mi a ra,
 ige xɔli fan mi a ra.

Ɛ kamɛma Alatalaa falan nan ma.

12 Ɛ bɔxɔn birin yisigama nɛn,
 keli kɔmɛnna ma han sogetedeni,
 Alatala a fala fendeni,
 koni ɛ mi a toma.

13 Na lɔxɔni,
 ɛ sungutun tofajine
 nun ɛ banxulanne fugama a ra nɛn.

14 A singeni nun,
 e yi e kɔlɔma

Samari a suxure haramuxin nin.

E a fala, e naxa,

‘Ɛ gbee ala gbo, Dan kaane!’

‘Bɛriseba gbeen sɛnbɛn gbo!’

Koni, e fama nɛn biradeni,

e mi keɛ habadan!”

9

*Nabi Amosi a fe to dɔnxɛna alo
 xiyena: Halagina*

1 N yi fe toona nde ti.

Marigin yi a saraxa ganden dɛxɔn.

A yi yamarin fi, a naxa,

“Sɛnbɛtɛnne kondɛn din,

han bɔxɔn yi xuruxurun.

Banxin birin xa bira muxune fari.

N na e diine halagima nɛn silanfanna
 ra.

Hali muxu keden mi kisima.

Muxu keden mi a xunbama.

2 Hali e sa e luxun laxira yi,

n na e suxuma nɛn.

Xa e te kore xɔnna ma,

n na e ragodoma nɛn.

3 Xa e e luxun Karemele geyaan fari,

n na e sagatanma nɛn,

n na e suxu.

Xa e e luxun baan xɔnna ma,

n saɲin yamarima nɛn,

a xa e xin.

4 Xa e yaxune e xali konyiyani,

n yamarin fima nɛn,

e xa faxa silanfanna ra.

N na n yɛɛn tima e ra nɛn,

koni e munanfanna mi a ra,

n na e ɲaxankatama nɛn.”

5 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin
 Kanna,

a tan nan a yiin din bɔxɔn na, a xuya
 ayi.

Muxun birin yi sunu.

Bɔxɔn xuruxurunma nɛn,

a te, a mɔn yi godo

alo Nila Misiran xudena.

6 A bata a dɔxɔden ti kore xɔnna ma.

A bata kore walaxan sa bɔxɔn xun
 ma.

A igen nakelima baani,

a na ragodo bɔxɔni tulɛn na.

A xili nɛn “Alatala.”

⁷ Alatalaa falan ni ito ra:

“Isirayila kaane,
ε nun Kusi kaane keden mi a ra n tan
xa ba?

N mi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
alo n Filisitine ramini Kafatoro kii
naxan yi?

N mi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
alo n Arami kaane ramini Kiri kii
naxan yi?

⁸ A mato:

Marigina Alatala bata yulubi kanne
mangayaan to,

n fama na raxɔrideni nɛn bɔxɔni ito
ma.

Koni n mi Yaxuba yamaan birin ha-
lagima.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ A naxa, “N yamarin fima nɛn
alogo Isirayila yamaan xa yimaxa.

N na a yifema nɛn
alo maali fema kii naxan yi,
alogo xɔri faɲin keden nama bira.

¹⁰ Koni yulubi kanna naxanye n ma
yamaan tagi,

n na e faxama nɛn silanfanna ra,
e tan naxanye a falama,

‘A mi fama nxu ɲaxankatadeni,
na mi nɔε nxu liyε.’ ”

Isirayilaa kisi fena

¹¹ “Na lɔxɔni,
n Dawudaa mangaya kalaxini tɔnma
nɛn.

N na rafalama nɛn,
n na nɛnɛni tɔnma nɛn
alo a yi kiinde,

¹² alogo e mɔn xa Edɔn bɔxɔn sɔtɔ,
e nun siyane birin
naxanye n xinla batuma.”

Alatalaa falan nan na ra,
a fama na birin nakamalideni nɛn.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:

“A mato:
Lɔxɔne fama,
xεε biine nun se xabane
walima waxati kedenna nin.
Manpa rafalane nun xεε biine,
ne fan walima nɛn waxati kedenni.
Manpaan gboma ayi nɛn geyane fari,
a yi lu alo geyane birin yikunxi.

¹⁴ N na n ma yamaan naxεtεma nɛn a
konni

keli konyiyani, Isirayila kaane.

E fama nɛn taa kalaxine tideni,
e dɔxɔma dɛnaxanye yi.

E manpa bili nakɔne sima nɛn,
e na minseen min.

E nakɔn sama nɛn,
e na bogin don.

¹⁵ N na Isirayila rasabatima nɛn e
gbee bɔxɔni.

E mi keε na sɔnɔn,
n dɛnaxan fixi e ma.”

Alatala naxa na kiini, ε Ala.

Abadi Nabi Abadi Alaa Falan Naxan Σεβε

Nabi Abadi a kawandin nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A Edon kaane sonna nan yebama lan Isirayila kaane tɔrɔ kiin ma e xɔn. Edon kaane findixi Yaxuba tada Esayu yixetene nan na. Edon kaane yi dɔxi fɔxɔ ige daraan sogeteden binna nin. Ne lu nen Isirayila kaane tɔre waxatin birin, koni Yuda kala waxatin nun Yerusalen suxu waxatini yengeni, e yi na feen nadangu ayi. E mi Isirayila kaane mali naxanye yi dɔxi e dexɔn, fɔ e to kata na feen xɔn e yi nde ba e bɔxɔn na, e mɔn yi sa Yerusalen kala muxune fari.

Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde Babilon Yerusalen taan suxu yengeni waxatin naxan yi, fayida fɔ jɛε keme suulun tonge solomasexe e nun solofere jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari. Abadi kawandin naxan ba, na a falama Edon kaane xa nen a e nun Isirayila yaxun bonne birin halagima nen e bode xɔn.

Nabiya falana lan Edon ma

Nabi Yere mi 49.7-22

¹ Falani ito nan makenen Abadi xa fe tooni alo xiyena:

Marigina Alatala ito nan falaxi Edon kaane fe yi.

Nxu bata xerayana nde a fe me fata

Alatala ra,

xeraan bata rasiga siyane tagi,

a xa sa a fala e xa fa fala:

“En keli, en sa Edon kaane yenge!”

² Ala naxa, “Edon kaane,

n na ε senben xurunma nen siyane birin xa.

Birin ε rapaxuma nen.

³ Wason naxan ε bɔjɛni,

na bata ε ratantan

ε tan naxanye dɔxi faran yinle ra,

e nun geyane fari,

ε tan naxanye ε mirima, ε naxa,

‘Nde nɔε nxu be be xuntagi?’

⁴ Hali ε mate ayi alo singbinna,

hali ε sa ε tɛen sa kore alo xɔline,

a mate ayi alo sarene,

n na ε ragodoma nen.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵ “Xa mujadena hanma mafu tiine fa i konni kɔεen na,

e mi e waxonna xan tongoma ba?

ε luma bɔjɛ xunbenli di nayi?

Xa muxune fa ε nakɔni ε manpa bogine mujadeni,

e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

⁶ Nba, Esayu yixetene yii seene birin naxɔrima nen,

a nafulu luxunxine birin yi to.

⁷ ε mali muxune birin ε kedima nen ε bɔxɔni.

ε xɔyine bata ε yanfa, e bata ε nɔ.

Muxun naxanye yi ε donseene donma,

ne lutin natima ε yεε ra nen

e naxa, ‘E xaxili mi fa na!’

⁸ Na lɔxɔni,

n mi Edon yamanan fekolonne raxɔre ba?

N yi xaxilimane ba Esayu a geyane fari?”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ “Teman kaane,

ε sofane gaxuma nen

muxune birin yi raxɔri Esayu a geyane ma!”

¹⁰ “ε yarabima nen

bayo ε bata gbalo feen liga

ε ngaxakedenna Yaxuba yixetene ra.

ε raxɔrima nen han habadan!

¹¹ Amasɔtɔ na lɔxɔni ε yεen yi na xɔjɛne ra

e yi soma Yerusalen taani waxatin naxan yi

e a nafunle tongo,

e a seene yitaxun masensenna xɔn.

ε tan fan luxi nen nayi alo e tan.

¹² ε mi yi lan ε sewa

ε ngaxakedenna Yuda yixetene tɔrɔ lɔxɔna fe ra.

ε mi yi lan

ε jɔxan e kalan waxatini,

hanma ε yi ε kanba e sɔxɔlen waxatini.

¹³ ε mi yi lan

ε so n ma yamana taani

a halagi waxatini.

ε mi yi lan

ε a mato sɛwani a kala waxatini,
hanma ε yi a nafunle tongo
a halagi waxatini.

14 Ε mən mi yi lan
ε ti kira xunne ra ε a muxu gixine
faxa,
hanma ε yi e so e yaxun yii,
e tərɔ waxatini.”

15 Amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso,
a siyane birin makitima lɔxɔn naxan
yi.

Nayi, ε suxuma nɛn
alo ε bonne suxu kii naxan yi.
Ε fe ɲaxin naxanye liga,
ne xɛtɛma nɛn ε ma.

*Isirayila a gbeen ɲaxɔma nɛn Edɔn
yamanan ma*

16 Awa, ε to dɔlɔn minxi n ma geya
sariɲanxin fari,
nayi siyane birin e minma nɛn
han e a radangu ayi!
E luma e miɲɲɛ nɛn,
han e lugo,
e yi lu alo e mi da.

17 Koni yamaan muxu dɔnxɛne luma
nɛn Siyon geyaan fari.

Yaxuba yixɛtɛne e kɛɛn masɔtɔma
nɛn.

18 Yaxuba yixɛtɛne luma nɛn alo
tɛɛna,
Yusufu bɔnsɔnne yi lu
alo tɛɛ dɛgɛna.
Koni Esayu yixɛtɛne luma nɛn
alo sɛxɛna.

Ne e suxuma nɛn
e yi e gan,
muxu yo mi kisima Esayu bɔnsɔnni.
Alatala bata na fala!

19 Yuda kaan naxanye dɔxi Negewi
yireni,

ne Esayu a geyane suxuma nɛn.
Yamanan lanbanna muxune Filisi-
tine bɔxɔn tongoma nɛn.

E Efirmi nun Samari burunne
tongo,

Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi Gal-
adi suxu.

20 Isirayila kaan naxanye suxi
yɛngɛni,
gali gbeeni ito,
ne Kanan kaane yamanan suxuma
nɛn

sigah han Sarepata taana.
Yerusalɛn kaan naxanye suxi yɛngɛni
naxanye Sefarada taani,
ne fan yi Negewi yamanan taane
findi e gbeen na.

21 Muxu kisixine tema nɛn Siyon
geyaan fari,
e Esayu a geya yirene makiti,
mangayaan yi lu Alatala xa.

Yunusa Nabi Yunusaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Nabi Yunusa nan ma fe falama naxan kataxi a nama Alaa yamarin suxu. Ala to a fala, a a xa siga Isirayila yaxune kawandideni, a yi tondi, a siga kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, foyen yi keli, Yunusa yi woli igeni, yεxεn yi a gerun. A tondixi, bayo Niniwa kaane findixi faxa tiine nan na. Isirayila kaane yaxu fangamane nan yi e ra. Niniwa kɛwali ɲaxine fe sɛbɛxi Nahun sora 3 kui. Dɔnxεn na, Yunusa yi tin Alaa falan ma, yεxεn yi a ramini.

Yunusa a fe taruxun ɲɔndi kɛndɛna nde yitama en na fa fala a Ala mi a xanuntenyaan nagidixi Isirayila kaane xan tun ma, koni a mɔn a ragidixi xɔɲene ma naxanye a fe tongoxi sɔbɛɛn na. Naxan na fa Ala ma, a a xun xanbi so a hakene yi, Ala na kanna mafeluma nɛn.

Yesu misaala tongoxi Yunusa a sigatiin nan ma a to yi a faxa feen falama yamaan xa e nun a keli fena sayani (Matiyu sora 12.38-42 e nun Luka sora 11.19-35).

Ala a yitama en na nɛn fa fala, en lan en xa a xanuntenyaan nun hinanna feen nali siyane birin ma hali en kon kaa mi a ra. Ala mɔn a yitama Kitabun yireni ito yi, a en mi lan en yi a matandi kii yo yi.

Nabi Yunusa mi Ala sagoon liga

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi falan ti Amitayi a dii xεmɛn Yunusa xa, a naxa, ² “Keli, i siga Niniwa taani, taa gbeena, i sa na kaane kawandi. Amasɔtɔ n bata e fe ɲaxine to.” ³ Koni Yunusa yi keli, a yi a gi Alatala ma, a xa siga Tarasisi yamanani. Nayi, a yi siga Yafa taani, a sa kunkina nde to naxan yi siga feni Tarasisi yamanani. A yi na saranna fi, a so kunkin kui, a yi a masiga Alatala ra. ⁴ Koni Alatala yi foye gbeen nafa fɔxɔ igen xun ma. Walan gbeen yi keli

igen xun ma. A yi liga alo kunkin xa kala. ⁵ Kunkibane yi gaxu, birin yi a gbee ala maxandi fɔlɔ. Na danguxina, seen naxanye yi kunkin kui, e yi ne rawoli ayi fɔxɔ igeni alogo kunkin xa yelefu ayi. Yunusa tan yi saxi xixɔli gbeeni kunkin kui.

⁶ Awa, kunkibane kuntigin yi Yunusa to, a yi a fala a xa, a naxa, “I xima nanfera? Keli i yi i gbee Ala maxandi, waxatina nde, a en malima nɛn, nayi en mi faxama.”

⁷ Awa, kunkibane yi a fala e bode xa, e naxa, “En feni ito yεε fen alogo en xa a kolon naxan faxi tɔrɔni ito ra en ma.” Nayi, e yi masɛnsɛnna ti, a yi Yunusa suxu. ⁸ Nayi, kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “A fala nxu xa, nde faxi tɔrɔni ito ra? I wanla sifan mundun ligama? I kelixi minɛn yi? I fataxi yamanan mundun na, e nun i fataxi siyaan naxan na?”

⁹ Yunusa yi e yabi, a naxa, “Heburu nan n na. N na Alatala nan batuma, Ala Naxan Kore, naxan baane nun bɔxɔn daxi.” ¹⁰ Na kunkibane yi gaxu ki faɲi, e yi a maxɔdin, e naxa, “I na ligaxi nanfera?” Amasɔtɔ e bata yi a kolon fa fala a gima Alatala nan ma, bayo a bata yi a yeɓa e xa nun. ¹¹ Koni foyen mɔn yi lu fɛ nanara kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “Nxu fa nanse ligama i ra alogo fɔxɔ igen xa a raxara? Bayo fɔxɔ igen mɔn yi luma xɔɲε ayi nɛn tun.”

¹² Awa, Yunusa yi e yabi, a naxa, “E n tongo, ε yi n woli fɔxɔ igeni, nayi igena a raxarama nɛn. N na kolon fa fala foye gbeeni ito ε tɔrɔma n tan nan ma fe ra.”

¹³ Koni kunkibane yi kata kunkin nasigadeni xaren binni, koni e mi nɔ amasɔtɔ foyen yi gboma ayi nɛn tun. ¹⁴ Nanara, e yi Alatala maxandi, e naxa, “Alatala, i nama tin nxu xa halagi xεmɛni ito a fe ra. I mɔn nama tin nxu xa findi muxun faxa sabun na naxan mi fefe ligaxi nxu ra.” ¹⁵ Nayi, e yi Yunusa tongo, e yi a woli fɔxɔ igeni. Na ligaxina, igen yi a raxara yiri. ¹⁶ Na yi a liga kunkibane yi

gaxu Alatala yεε ra han, nanara e yi saraxan ba Alatala xa, e yi e kɔɔ.

2

Yunusa yi Ala maxandi

¹ Alatala yi yεxε gbeen nafa a yi Yunusa gerun. Yunusa yi lu yεxε gbeen kui soqe saxan, kɔε saxan.

² Yunusa yi yεxε gbeen kui waxatin naxan yi, a yi Alatala, a Ala maxandi.

³ A yi a fala, a naxa,
“N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
Alatala, n yi i maxandi,
i yi n yabi.

N to yi faxan dε,
n yi i xili,
i yi n xuiin name.

⁴ I bata n woli baani tilinna ma.
N bata lu mɔrɔnne bun,*
xunfanne birin danguma n fari.

⁵ N yi a falama nɛn, n naxa,
I bata n kedi i yetagi.
Koni, n mɔn i ya banxi sarijanxin
toma nɛn.

⁶ Igen bata te han n kɔena.
N bata lu tilinna ma.
Fɔxɔ igen sɛxene yi filin n xunna ma.

⁷ N bata yi godo igeni
han geyane bun.
Bɔxɔn bata yi raxutu n ma
han habadan.

Koni i tan Alatala, n ma Ala,
i bata n kɛnden ba faxan dε.”

⁸ “N niin ba waxatini,
n yi n miri i tan Alatala ma,
n ma maxandi xuiin yi sa i li i ya
banxi sarijanxini.

⁹ Naxanye suxurene batuma fuyan
ne e makuyama hinanna nan na.

¹⁰ N tan saraxane bama i xa nɛn,
n yi barikan bira i xa betini.
N dε xuiin naxanye tongoxi,
n yi ne liga.

Alatala, i tan nan kisin kannna ra.”

¹¹ Alatala yi yεxɛn yamari alogo a
xa sa Yunusa baxun xaren na.

3

Yunusa yi kawandin ba Niniwa yi

¹ Awa, Alatala mɔn yi falan ti Yunusa xa, ² a naxa, “Keli, i siga Niniwa taa gbeeni, i sa kawandin ba na n na i yamarixi naxan na.” ³ Nayi, Yunusa yi keli a siga Niniwa yi alo Alatala a falaxi a xa kii naxan yi. Taa gbeen nan yi Niniwa ra, a yisigana, fɔ soqe saxan sigati. ⁴ Awa, Yunusa yi yanyi keden siga ti taani a sarinma, a naxa, “Xii tonge naanin to xanbi ra, Niniwa taan halagima nɛn!”

⁵ Niniwa kaane yi dɛnkɛleya Ala ma. Awa, e yi a rawanga a muxun birin xa sunna suxu, e yi kasa bɛnbɛli dugine ragodo e ma keli muxu gbeene ma han muxudine.

⁶ Niniwa mangan to na feen mε, a yi keli a manga gbɛdɛni, a yi a manga domain nate a ma, a yi kasa bɛnbɛli dugin nagodo a ma, a yi sa dɔxɔ burunburunni. ⁷ E yi falani ito rali Niniwa yiren birin yi, e naxa, “Mangan nun a kuntigine naxa, ‘Muxune nun xuruse xungbeen nun a xunxurina, sese nama donseen don hanma a yi a min. ⁸ Muxune nun xuruseene, birin xa bɛnbɛnla ragodo e ma, e yi e xuini te Ala ma sɛnbɛn na, birin yi xɛtɛ a sigati kii naxin fɔxɔ ra e nun a gbalon naxan ligama. ⁹ Waxatina nde Ala diɲama nɛn, a xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra, nayi en mi fa halagima.’ ”

¹⁰ Ala yi a to Niniwa kaane na ligama, a yi a kolon a e bata xɛtɛ e kɛwali naxine fɔxɔ ra. A yi yihadin naxan nagidixi a xa a liga e ra, a yi na dan.

4

Yunusa yi xɔɔ Ala ma

¹ Na feen yi Yunusa xɔɔ ki faɲi. ² A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n mi yi ito xan falan ba n yi n ma yamanani waxatin naxan yi? N yi ito nan ma fe falama n yi n gima Tarasisi yamanani waxatin naxan yi. Amasɔtɔ n yi a kolon a i tan Ala i diɲa, i kininkinin, i mi xɔlɔn xulɛn, i ya hinanna gbo, i yɛtɛ ratanga yihadin liga feen ma. ³ Alatala, n bata i mafan i xa n niin ba n yi, amasɔtɔ a rafan

* **2:4:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

n ma n faha benun n xa lu n nii ra.”

⁴ Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xɔlɔ ba?”

⁵ Awa, Yunusa yi keli taani siga sogeteden binna ra. A yi sa gagen ti a yεε xa mɛnni, a dɔxɔ a bun nininna ra alogo a xa a to naxan ligama taani.

⁶ Marigina Alatala yi wudi binla nde ramini, a yi sabati Yunusa xun ma, a findi nininna ra a xa, na yi a xɔlɔn ba a yi. Yunusa yi sɛwa han! ⁷ Koni na xɔtɔn bode, subaxani, Ala yi kunla nde rafa a yi wudi binla sɔxɔn, a yi xara. ⁸ Sogen texina, Ala yi foye wolonna rafa keli sogeteden binna ra. Sogen yi Yunusa xunni li han a liga alo a xa fuga a ra. A yi a fala, a a xa faha, a naxa, “Benun n xa lu n niini, a lan n xa faha.”

⁹ Koni Ala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xɔlɔ wudi binli ito a fe ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “A lan n xɔlɔ wudi binla fe ra han n faha.”

¹⁰ Nayi, Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “Wudi binli ito mi wali yo tixi i tan ma, i tan xa mi a ragboxi, a daxi kɔε kedenna nan na, a halagi kɔε kedenna ra. ¹¹ Koni n tan mi lan nun n kininkinin Niniwa ma ba, taa gbeena, muxu wuli kεmε muxu wuli mɔxɔjε dɛnaxan yi, naxanye mi fatan e kɔmɛnna nun e yiifanna tagi rabε? Xuruseene fan na.”

Mike Nabi Mike Alaa Falan Naxan Σεβε

Nabi Mike nun Nabi Esayi yi walima waxati kedenni, fɔ jεε kεmε solofere jεε tonge naanin jɔxɔn benun Yesu xa bari. A yi falan tima Yuda kaane nan xa, Asiriya yamanan sofane yi kɔnkɔxi e xili ma waxatin naxan yi.

Nabi Mike yi Yuda kaane rakolonma a e yamanan nun e manga taan Yerusalɛn fa luma nɛn alo Samari, Isirayila yamanan manga taana. A lixi Yuda nun Isirayila bata yi taxun. Samari taan suxi nɛn yɛngɛni jεε kεmε solofere jεε mɔxɔjɛn nun firin benun Yesu xa bari. Nabiin yi yamaan nakolonma gbalo famatɔn nan ma fe ma naxan yi fama e yulubine saranna ra. E yulubin ne findixi tinxintareyaan nan na muxune tagi. A mɔn yi falan tima nabine xili ma naxanye yamaan yanfama e falane xɔn, naxan yetε a ligama muxune mi nɔε e kii masarε. Mike yi e rakolon e yi lan e xa sigan ti kii naxan yi, a naxa, “Tinxinyaan liga, hinanna yi rafan i ma, i yi sigan ti i ya Ala xɔn yetε magodoni.” (Mike 6.8) En fan lan nɛn na xa lu en xunni, en yi a suxu.

Mike a falama a yamaan xa nɛn a Ala fama e rakisideni nɛn a na mangan dɔxɔ naxan barima Dawuda bɔnsɔnni Betelemi taani. Na feen sebexi Mike 5.1-4 kui. Na nan a liga muxune yi Alaa Muxu Sugandixin legedenma Betelemi taani jεε kεmε solofere na falan xanbi ra. Na feen sebexi Matiyu 2.6 kui.

¹ Alatala falan naxanye ti Mike Moreseti kaan xa Manga Yotami nun Manga Axasi nun Manga Xesekiya waxatine yi, Yuda yamanan man-gane. A fe tooni ito nan ti alo xiyena

* **1:7:** Yalundene nan yi walima mɛn kaane kidene yi e gbetin sɔtɔ kiden seene sɔtɔ feen na. Yaxune na yi mɛn kaane suxurene tongo yɛngɛni, e yi sa e batuma e konna kide yirene nin. Mɛn yi findi yalunde yire firinden na a naxan ma fe fala.

lan Samari taan nun Yerusalɛn taane fe ma.

² ε tuli mati,
ε tan siyane birin!
I tan bɔxɔna, i tuli mati,
e nun muxun naxanye birin a yi.
Marigina Alatala sereyaan bama nɛn
ε xili ma.
Marigin nan a falama
keli a Batu Banxi sarijanxini.

*Ala Samari taan nun Yerusalɛn
taan makitima nɛn*

³ A mato,
Alatala minima a dɔxɔdeni.
A godoma,
a sigan tima bɔxɔn yire matexine fari.
⁴ Geyane xulunma ayi a sanna bun
ma,
lanbanne yibɔma e tagi
alo kumin dengben tɛɛn ma,
alo ige bɔxɔnxin tintinna ra.

⁵ Na birin Yaxuba yamaan murutena
fe ra,
Isirayila yamaan yulubine fe ra.
Nde Yaxuba yamaan namurutɛxi?
E manga taa Samari kaane xa mi a ra
ba?
Nde tixi Yuda yεε ra suxure batuni?
E manga taa Yerusalɛn kaane xa mi a
ra ba?

⁶ Ala naxa, “N Samari taan findima
nɛn taa xɔnna ra burunna ra,
manpa bili nakɔ yirena.
N na a banxi gɛmɛne ragodoma nɛn
lanbanne yi,
n yi a banxine sandɔxɔne ramini
kɛnɛnni.

⁷ A suxurene birin yibɔma nɛn dungi
dungin na.
Tɛɛn nan e kide se ralixine ganma.
N na a batu seene birin kalama nɛn,
e naxanye malanxi yalundene
sarene xɔn,
e mɔn sa findima nɛn yalundene
saren na.”*

⁸ Nanara, n wugama nɛn,
n gbelegbele,
n san yigenla nun n nagenla yi sigan
ti.

N gbelegbelema nen alo kankona.
 N kutun alo xutunxunbane.
 9 Amasotɔ Samari kaane furen mi
 yalanma.
 A bata Yuda yamanan li.
 A bata n ma yamaan taan so deen li
 han Yerusalɛn taana.
 10 E nama a fala Gati taani.
 E nama a wuga!
 E makutukutu burunburunni Beti-
 Leyafira taani.†
 11 Safiri kaane, e yagixin nagenla xa
 dangu!
 Saanan kaane, e nama susu mine.
 Beti-Hayeseli taan sununi,
 e mi e maliye.
 12 Maroti kaane xaminxi e herina fe
 ra,
 bayo Alatala bata gbalon nagodo,
 han Yerusalɛn taan so dena.
 13 E tan Lakisi kaane,
 e soone nun wontorone yiton!
 E tan nan Siyon kaane tixi yulubin
 ma
 bayo Isirayila kaane yulubin nax-
 anye ligama
 e ne toxi e konna nan singe yi.
 14 Nanara, Yuda kaane,
 e masigama nen Moreseti-Gati taan
 na.
 Akisibu taan findima luti ratixin nan
 na
 Isirayila mangane yee ra.
 15 Ala naxa, “E tan Maresa kaane,
 n mon e yengefaan nafama nen e xili
 ma.
 Isirayila manga binyena a gima nen
 a sa a luxun Adulan faranna ra.
 16 E xunna bi e rafan dii xemene wuga
 feen na!
 E xunna gbanan alo dugan xun
 xonna,
 amasotɔ e sigama nen e diine ra pon!”

2

Fe naxin saranna nun tuli sana

1 Gbalon na kanne xa,
 naxanye haken mirima,
 e fe naxini ton e sadeni.
 Kuye nema yibama
 e yi sa a liga,
 amasotɔ na ferena e xa.

† 1:10: Nabi Mika yirene xinle falama naxan nun a falane bunne maliga alogo a falan xa naxun. Misaala ra, Beti-Leyafira bunna neen “burunburun yirena.” A taan naxanye xinle falama, Asiriya kaane konkoxi na taane nun e rabillinne ma.

2 E mila xene xon,
 e yi e tongo,
 e kunfa banxine xon,
 e yi e kansun.
 E muxune nun e denbayane nun e
 kene suxu.
 3 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a
 naxa,
 “A mato,
 n gbalon nan nafama bɔnsɔnni ito
 ma.
 E mi e xunna ramine a bun mumɛ!
 E mi fa sigan tima xunna kenli,
 amasotɔ tɔrɔ waxatin na a ra.
 4 Na lɔxonni, sandani ito falama nen e
 xili ma,
 e e magelema nen mawuga sigini.
 E naxa, ‘En bata kala fefe,
 n ma yamaan ke bɔxon bata yitaxun
 gbete ye ra.
 E bata a ba n yii,
 e bata en ma xene so yanfantenne
 yii!’ ”
 5 Nanara, muxu yo mi bɔxona nde
 malige
 i tan keen na Alatala yamani.

Naxanye Nabi Mike matandima

6 E waliyiya falan tima n xili ma iki,
 e naxa, “E nama waliyiyaan fala!
 Waliyiya falani ito nama ti de!
 A findima yagin nan na!”
 7 E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
 a lan e xa na fala ba?
 Djanan nanje Alatala yi ba?
 A darixi na lige ba?
 Ala naxa,
 “N ma falane fan na kanna xa
 naxan kewanle fan.
 8 E bata keli n ma yamaan xili ma
 waxati donxeni ito yi alo yaxune.
 E muxune gubane bama e ma
 naxanye xetematɔ a ra
 keli yengeni bɔne xunbenli.
 9 E n ma yamaan naxanle kedima e
 rafan banxine yi.
 E n ma binyen ba e diine ma
 habadan.
 10 E keli, e siga,
 amasotɔ e matabude mi ito ra,
 bayo e yamanan bata raharamu.
 A findima tɔron nan na

naxan magaxu han!

11 Xa muxuna nde a gima foyen fɔxɔ
ra
a wule waliyiya falane ti, a naxa,
‘I fama dɔlɔn nun manpaan sɔtɔdeni
nɛn!’
Na nabi sifan nan yi lanɲɛ yamani ito
ma yati!”

12 “N na ε birin malanma nɛn Yaxuba
bɔnsɔnna.
N na ε tan muxu dɔnxɛne xun lanma
nɛn,
naxanye luxi Isirayila bɔnsɔnni.

N na ε malanma nɛn
alo yɛxɛɛne sansanna kui,
alo xuruse kuruna e dɛgedeni.
Gali gbeen sɔnxɔ xuiin yi mini na.

13 Naxan kiraan nabama,
na tima nɛn e yɛɛ ra.
E kiraan nabama nɛn, e mini.
E mangan bata ti e yɛɛ ra,
Alatala nan e xunna ra.”

3

Yɛɛratine sɔnne

1 N bata a fala, n naxa,
“Yaxuba bɔnsɔn mangane
Isirayila bɔnsɔn kuntigine,
ε tuli mati iki!
E tan xa mi lan
ε sariyan kolon ba?

2 Fe fajin naxaxu ε tan naxanye ma,
a naxin yi rafan ε ma,
ε muxune kidin nun e suben bama e
ma
han e xɔnna.

3 E n ma yamaan suben donma,
ε yi e kidin ba,
ε yi e xɔnne yigira,
ε yi e yisɛgɛ
alo suben naxan sama tunden kui.”

4 Nanara, mangane na gbelegbele
Alatala ra,
a mi e yabima.
A yɛtagin luxunma nɛn e ma na wax-
atini,
e kɛwali naxine fe ra.

Wule nabine sɔnne

5 Alatala ito nan falaxi lan nabine fe
ma
naxanye n ma yamaan nalɔma ayi, a
naxa,
“Donseen nɛma e dɛ,

e muxune xibaruma bɔɲɛ xunbenla
nan na.

Koni xa naxanye mi e kima donsɛni
e yɛngɛn nan nakelima ne ma.

6 Nanara, kɔɛɛn soma nɛn ε ma
ε mi fa fe toon tima alo xiyena,
dimin yi so,
fe yo mi fa makɛnɛnma ε xa.

Sogen birama nɛn na nabine
mabinni,
kɛnɛnna yi findi dimin na e xa.”

7 Sayibane yagima nɛn
e nun naxanye birin waliyiya falane
tima.

Ne e yɛtagine luxunma nɛn yagini
amasɔtɔ Ala mi e yabima.

8 Koni n tan, n lugoxi sɛnbɛn na
e nun Alatalaa Nii Sarijanxin
nun kiti sa kɛndɛn nun fangana
alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna Ala
matandine yita a ra
e nun Isirayila bɔnsɔnna yulubina.

9 Nayi, ε tuli mati ito ra,
Yaxuba bɔnsɔn mangane,
ε tan Isirayila bɔnsɔn kuntigine,
kiti kɛndɛn naxaxu ε tan naxanye ma
ε yi fe fajine birin yifu,

10 ε tan naxanye Siyon taan tima
wunli,
ε yi Yerusalɛn ti gbaloni.

11 Mɛn mangane kitin sama,
e dimi yi seen nasuxu mayifuni.
Mɛn saraxaraline xaranna tima,
alogo e xa e saren sɔtɔ.

Mɛn nabine fe famatɔne xibarune
falama,
alogo e xa gbetin sɔtɔ.

Anu, e mɔn fa e diganma Alatala yi,
e susu a falɛ, e naxa,
“Alatala mi en tagi ba?”

Tɔrɔ yo mi fama en ma.”

12 Nanara, ε tan ma fe ra,
Siyon taani buxama nɛn alo xɛɛna,
Yerusalɛn findima nɛn taa xɔnna ra.
Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan
ma,
na findima nɛn fɔtɔnna yire matexin
na.

4

Bɔɲɛ xunbeli manga taana

1 Waxati famatɔni

Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
na danguma nen geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane yi lu fe a ma han!

² Siya wuyaxine fama nen,
e a fala, e naxa,
“E fa, en siga,
en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.
A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane foxo ra.”
Amasoto sariyan minima nen Siyon yi
Alatalaa falan minima nen Yerusalen
yi.

³ A findima nen kitisaan na siya
wuyaxin tagi.
A yengene janna nen yama
senbemanen tagi
hali naxanye makuya.

E e silanfanne bonboma nen,*
e findi jinge kenne ra,
e tanbane yi rafala wolitene ra.
Siya yo mi fa silanfanna tongoma
gbete xili ma,
yengen mi fa maxarajne mumu.

⁴ Birin doxoma nen a manpa binla
nun a xode binla bun,
muxu yo mi fa e magaxu,
amasoto Alatala Senben Birin Kanna
bata falan ti.

⁵ Siyane birin sigan tima e gbee ala
nan xili yi.
Koni en tan sigan tima Alatala nan
xili yi en ma Ala
waxatin birin han habadan!

⁶ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na loxoni,
n sankalatone malanma nen.
Naxanye yi suxi yengeni
n yi ne xun lan,
n toron nagidixi naxanye ma.

⁷ N sankalatone findima n ma yama
donxen na nen.
Naxanye yi xuyaxi ayi,
na muxune yi findi siya senbemaan
na.

Alatala doxoma nen e xun na Siyon
geyani
keli na waxatin ma han habadan.

⁸ I tan, Siyon taan sanganso matex-
ina,

i tan naxan yamaan makantanma
alo xuruse rabaan nun a kuruna,
i fama nen senben sotodeni
naxan yi i yii a foloni.
Yerusalen mon findima nen manga
taan na.”

⁹ Nanfera iki i gbelegbelema?
Manga mi fa i konni ba?
I kawandi muxun bata lo ayi ba,
alogo saxalen xa i li
alo jaxanla naxan tinna ma?

¹⁰ Siyon kaane, e toro,
e gbelegbele
alo jaxanla naxan diin barima.
Amasoto iki e minima nen e taani
e sa doxo burunna ra.
E sigama nen han Babilon taani.
E sa xoroyama menna nin,
Alatala sa e xunbama menna nin e
yaxune yii.

¹¹ Iki siya wuyaxine e malanma i xili
ma.
E a falama, e naxa,
“En fu e taan ma,
en xa Siyon kalaxin to!”

¹² Koni e mi Alatala miriyaan kolon.
E mi a fe ragidixine famuma.
E mi a kolon a e malanma nen
alo malo xidine lonna ma.

¹³ Siyon kaane, e keli,
e maala bonbo!
N senben fima nen e ma
alo wure fenne turaan ma
alo a torone na findi sulan na.
E yama wuyaxi yilunburunma nen,
e bata yi seen naxanye soto yengeni,
e ne rasarjan Alatala xa,
e yi e nafunla so boxon birin kanna
yii.

¹⁴ Iki, e ganle malan, taa yenge sone!
Yaxune bata e rabilin!
E bata Isirayila kuntigin yetagi garin
dunganna ra.

5

Mangan barima nen Betelemyi

¹ I tan, Betelemyi-Efarata taana,
i tan xurun Yuda taane tagi,
koni naxan mangayaan ligama Isir-
ayila xun na
n tan xa, na minima i tan nin.

* **4:3:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

A bɔnsɔnna fɔlɔxi xabu waxati dan-
guxine yi,
xabu singe ra fonne waxatina.

² Nanara, Ala Isirayila yamanan
nabejinma nɛn
han naxan diin barima na yi diin
bari.

A ngaxakeden dɔnxɛne mɔn yi xɛtɛ
Isirayila yi.

³ A kelima nɛn, a yi a xuruse kurun
naba
Alatala sɛnbɛni,
Alatala xili binyeni, a Ala.
E luma nɛn bɔjɛ xunbenli,
amasɔtɔ a binyama nɛn han bɔxɔn
danne.

⁴ A tan yɛtɛɛn nan findima e bɔjɛ xun-
benla ra.

Asiriya kaane na fa en ma bɔxɔni
e yi so en ma manga banxine kui,
en yɛɛrati solofere nan nakelima e
xili ma

hali yamaan kuntigi solomasɛxɛ.

⁵ E mangayaan ligama nɛn Asiriya
yamanani
silanfanna ra e yii, e Nimirodi bɔxɔn
tongo.

Mangana en xunbama nɛn Asiriya
kaane yii,

e na sa so en yamanani
e na e sanna ti en ma bɔxɔni.

⁶ Nayi, Yaxubaa yamaan muxu
dɔnxɛne luma nɛn

siya wuyaxin yɛ,
alo xiila naxan kelixi Alatala ma,
alo tulen naxan sama sɛxɛn yii ra,
naxanye mako mi adamadiine ma,
e yengi mi sese ma muxune yii.

⁷ Nayi, Yaxuba bɔnsɔnna muxu
dɔnxɛne luma nɛn
siyane nun yama wuyaxine yɛ,
alo yatan burunna subene yɛ,
alo yata sɛnbɛmaan xuruse xunx-
urine yɛ.

A na dangu, a e suxu, a e yibɔ,
muxu yo mi e bama a yii.

⁸ E yiini te ɛ yaxune xili ma,
alogo ɛ yaxune birin xa raxɔri.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Na lɔxɔni, n ni i ya soone bama nɛn i
konni

n yi i ya wontorone ralɔ ayi.

¹⁰ N na i ya taane kalama nɛn i ya
yamanani,

n yi i ya yire makantanxine birin
nabira.

¹¹ N kɔɛrayaan bama nɛn ɛ yɛ.

Yiimatone mi fa luma ɛ yɛ.

¹² N na ɛ suxurene nun ɛ kide gɛmɛne
bama nɛn ɛ yii.

ɛ mi fa ɛ xinbi sinma ɛ yii funfun bun
ma.

¹³ N na ɛ Asera kide gbindonne bama
nɛn ɛ yii,

n yi ɛ taane halagi.

¹⁴ N fitinaxina n gbeen jɔxɔma nɛn
xɔlɔni

siyane birin na naxanye mi n xuiin
namɛxi.”

6

Kitina Ala nun a yamaan tagi

¹ ɛ tuli mati Alatalaa falan na, a naxa,
“ɛ keli, ɛ xun mafala,
geyane yi findi i ya kitin serene ra,
yire matexine xa i xuiin namɛ.

² Geyane, ɛ Alatala kitin namɛ,

ɛ tuli mati,

ɛ tan bɔxɔn bunna naxanye mi yi-
maxɛ,

amasɔtɔ Alatala nun a yamaan kitini,
a waxi Isirayila makiti feni.

³ N ma yamana,

n nanse ligaxi ɛ ra?

N goronna mundun saxi ɛ xun ma?

ɛ n yabi!

⁴ N bata ɛ ramini Misiran yamanani.

N bata ɛ xunba konyiya bɔxɔni.

N yi Musa rasiga,

a xa ti ɛ yɛɛ ra,

e nun Haruna nun Mariyama.

⁵ N ma yamana,

na feen xa rabira ɛ ma,

Moyaba mangan Balaki yi fe jaxin
naxan falama,

e nun Beyori a dii Balami* mɔn a yabi
naxan na.

ɛ sigan naxan ti

keli Sitimi yi han Giligali taani,

na feen xa rabira ɛ ma

* 6:5: Balaki nun Balami a fe sɛbɛxi Yatene 22 han 24 kui.

alogo ε xa Alatalaa tinxin wanle kolon.”

6 N fama nanse ra n yii Alatala yεtagi, n yi n xinbi sin Ala matexin bun?

N xa fa, nxu nun saraxa gan daxine ba?

E nun jinge diin ηεε kedenne ba?

7 Alatala konton wuli wuyaxine rasuxe ba?

Ture saraxan naxan gbo xude wuli wuli wuyaxine igen xa ba?

N na n ma dii singen soε a yii n hakεne saren na ba?

Diin naxan minixi n fatini, na finde niin xunbaan na yulubine fe ra ba?

8 Adamadina, a bata a yita i ra naxan fan, Alatala naxan maxεdinma i ra: Tinxinyaan liga, hinanna yi rafan i ma, i yi sigan ti i ya Ala xεn yεε magodoni.

Isirayila kaane yulubine saranna

9 Alatala a xui raminima taan muxune ma, xaxilimana a xinla ratinma nεn.

ε tuli mati falan na naxan yamaan yulubine saranna ralixi

e nun naxan a fe ragidixi.

10 Nafunla naxan sεtεxi a ηaxin na na mεn muxu ηaxine banxine kui ba, e nun ligase tinxintaren naxan dangan nafama?

11 N luyε n mi a fe saran na kanna ra ba,

naxan sikeli tinxintaren nawalima se liga se δεfetaren naxanye bεnbεli kui?

12 Taan nafulu kanne gbalon ligama, a muxune wulen falama. E δεεn yanfan tima.

13 Nanara, n tεrεn nagodoma nεn i ma, n yi i kala i yulubine fe ra.

14 I tan, i δεgema nεn i mi lugo.

Kamεni i kuiin bεrεxεma nεn.

I sena ndee ramarama nεn,

koni sese mi luma.

I na naxan namara,

n na kalama nεn yεngeni.

15 I seen sima nεn,

koni i mi a xabama.

I oliwi turen bama nεn,

koni i mi a turen nawalima.

I manpa bogi igen bama nεn,

koni i mi a minma.

16 I Manga Omiri a sariyane nan suxuma

e nun Manga Axabi a denbayaan misaale birin,†

i bira e kawandi xuine fεxε ra.

Nanara, n halagin nagidixi i ma,

n na i ya muxune findima nεn gele ma feen na

e nun yagina siyane tagi.

7

Nabina mawuga xuina

1 Gbalona n xa!

Amasεtε n sunuxi

alo naxan se bogin fenma a xεri makentun waxatini.

A dondaxin se mi fa na,

hali xεδε bogi keden pe

naxan yi ηaxunηε n δε.

2 Tεgεndiya muxune bata ηan yamanani na kiini.

Muxu faji yo mi fa luxi.

E birin dεxi e bode yεε ra faxa ti xinla ma.

Birin lutin natima a ngaxakedenna yεε ra.

3 E yiine fatan fe ηaxin ligε.

Mangane seen nan fenma,

kitisane dimi yi seene rasuxuma mayifuni,

kuntigine e waxεn feen falama,

e birin yi malan na feen ma.

4 Naxan fisamantenna ra e yε,

na ηaxu alo ηanla.

Naxan tinxin e tagi,

na fe raxεlε sansanna ηali kanna xa.

ε kantan tiine bata ε rakolon lεxεn naxan ma fe ra,

ε kεwanle saranna sεtεma lεxεn naxan yi,

na bata li.

E kεntεfilima nεn iki.

5 I nama la i adamadi boden na.

I nama i taxu i xεyin na.

I nama falan ti

hali i ya ηaxanla yεε xεri.

† 6:16: Isirayila mangane nan yi Omiri nun Axabi ra naxanye yi sεn ηaxu. E fe sεbεxi Mangane Singen 16.23-33 kui.

6 Amasotɔ dii xemena a baba
rafeyama,
dii temene fan yi keli e ngane xili ma,
naxanle fan yi keli e mamene xili ma.
Muxune yaxune kelima e denbayane
yeteen nin.

7 Koni n tan,
n na Alatala yee ra kira yitoma nen
yigini,
n yi Ala mamε, n nakisimana.
N ma Ala n xui namema nen.

Ala maxandin nun yigina

8 I nama sewa n ma fe ra,
n yaxuna.

Amasotɔ xa n bira,
n kelima nen.
Xa n lu dimini,
Alatala findima nen kenenna ra n xa.

9 N na Alatalaa xolon naxanma nen,
amasotɔ n bata yulubin liga a ra,
han a yi n xun mayenge,
a yi n ma kitin sa.

A n naminima nen kenenni,
n yi a tinxinyaan to.

10 N yaxuna a toma nen,
a yi yagi han!
A tan naxan yi a falama n xa,
a naxa, "Alatala minen, i ya Ala?"
N yeeene a biraxin toma nen,
a yi yibodon,
alo boron kiraan xon.

11 Taan nabilinna yinna mon na ti
loxon naxan yi,
ndee mon sama nen ε baxon danne
fari na waxatini.

12 Na loxonni, muxune fama nen i fema,
keli Asiriya yi han Misiran taane yi,
keli Misiran yi sa dɔxo Efirati baan na,
keli Efirati baan na han foxo igena,
keli geyane birin ma.

13 Baxon kalama nen a muxune
kewanle fe ra.

14 I ya yamaan nagbengben i ya dun-
ganna ra,
i kurun naxan sotoxi i keen na,
naxan sa dɔxi a danna burunna ra
sexε faji yireni.
E yi e dege Basan nun Galadi yi
alo loxo danguxine.

15 N mon kabanako wanle yitama e ra
nen
alo e mini waxatini Misiran yi.

16 Siyane a toma nen e yagi,
hali e senben to gbo.

E yiin sama nen e de ra,
e tunle yi xori.

17 E burunburunna dunxunma nen
alo saɲina,
alo daliseen naxanye e bubuma
boxoni.

E minima nen xuruxurunne e luxun-
dene yi,
e fa Alatala ma, en ma Ala.
E gaxuma nen i yee ra, e yilanyilan.

18 Nde luxi alo i tan, Ala,
i tan naxan i ya yamaan muxu
donxene

yulubin xafarima,
i tan naxan muruten mafeluma?
I ya xolon mi buma han habadan
amasotɔ hinanna rafan i ma.

19 I mon kininkininma nen nxu ma,
i nxo hakene yibodonma nen i sanna
bun,

i nxo yulubine birin wolima ayi nen
fo foxo igen tilinna ma.

20 I ya lannayaan yitama nen Yaxuba
bonsanne ra
i yi hinan Iburahima yixetene ra,
alo i kalo kii naxan yi nxu benbane xa
a singeni.

Nahun Nabi Nahun Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Nahun yi kawandi bama Niniwa taan kala feen nan ma Asiriya yamanan manga taana. Isirayila yamanan sogeteden kōmen fōxōn nan yi suxi yengeni Asiriya kaane xōn na waxatini. Gbalotō gbeen nan yi Niniwa kaane ra naxanye yi siyane nōma yengeni e muxu wuyaxi faxa jaxankatani. Nabi Nahun Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde jεε kemε sennin benun Marigi Yesu xa bari. Yanyina nde e nun Nabi Sofoni nun Nabi Yereimi nan yi walima e bode xōn.

1 Waliyiya falan ni ito ra Niniwa taan xili ma, Nabi Nahun Elekosi kaan fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a sebε.

2 Alatala a yamaan namarama xōxōlnna nin.*

A gbeen jōxōma nen.
Alatalaa xōlōn gbo,
a gbeen jōxōma nen.
A yengefane saranna fima nen,
a fitinaxin yi a gbeen jōxō a yaxune ma.

3 Alatala mi xōlōn xulēn,
a senben gbo!

Alatala mi yulubi kanna yatema tinxinden na mumε!

Alatala dangu funfun findixi wuluwulu gbeen nun foye kala tiin nan na.

Kundaan yi findi gbangbanna ra a sanna bun.

4 A na falan ti fōxō igen xili ma,
a xara, baane birin yi xōri.

Basan nun Karemele yamanane seXeene yi gbeeli,

Liban yamanan wudi fugene yi lisi a ra.

5 A geyane birin yimaxama nen a yeε ra,

yire matexine birin yi xuya ayi.

Bōxōn yi xuruxurun a yetagi,
e nun dunuḡa nun a yi seene birin.

6 Nde nōε tiyε a xōlōn yeε ra nayi?

Nde kise a xōlōn gbalon ma?

A fitinan sigama ayi alo tεεna hali gεmεne a e birin ganma.

7 Alatala fan.

Luxunden nan a tan na tōrō waxatine yi.

A yengi muxune xōn

naxanye na e yigiya a yi.

8 Koni a yaxune dōxōden kalama nen alo fufaan na dangu na xun ma.

A yi a yengefane kedi han laxira di-mini.

9 ε feen mundun yitōnma Alatala xili ma?

A tan nan halagin tima fefe!

Jaxankatan firinden mi ε lima.

10 Amasōtō e luma nen jali jansanne yi,

e xunne kelima nen e dōlōne ra,

e yi halagi alo seXe xaren na gan fefe!

11 Niniwa kaane,

muxuna nde minixi ε tan nan ye

naxan fe jaxini tōnma Alatala xili ma,

naxan maxadi jaxine tima.

12 Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Hali e kamalixi,

e na wuya ki yo ki,

e raxōrima nen, e jan.

Yuda kaane,

xa n bata tōrōn nagidi ε ma iki,

na ligaxi nen

alogo ε nama fa tōrō sōnōn.

13 N na ε xunbama nen konyiyani iki,

n yi yōlōnxōnne yibolon,

e ba ε ma.”

14 Niniwa kaane,

Alatala ito nan yamarixi ε fe yi, a naxa,

“ε bōnsōnna muxu yo mi luyε.

N na ε wudi suxurene

nun ε wure suxurene kalama nen ε kidene yi.

N yi ε gaburune yitōn,

* **1:2:** Ala xōxōlōn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xεmεna a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete fōxō ra a batu xinla ma, a mōn mi tinma yama xōjen xa a raxōri. Na feen mato Xōrōyaan 20.5 kui.

bayo sese mi ε ra.”

2

¹ Ε mi a to,
xεraan sigan tima geyane fari,
naxan fama xibaru fajin na
naxan bɔɲε xunbenla a fe ralima.
Yuda kaane, ε sanle raba,
ε dε ti xuine rakamali.
Amasɔtɔ halagi tiin mi fa danguma ε
konni.
A bata raxɔri fefe!

² Niniwa kaane,
halagi tiine bata keli ε xili ma.
Ε yinna makantan,
ε yεεn ti kirane ra,
ε tagi xidi yεngε so xinla ma,
ε fangan birin malan.

³ Amasɔtɔ Alatala mɔn binyen soma
nεn
Yaxuba bɔnsɔnne yii e nun Isirayila
bɔxɔna,
hali halagi tiine to bata yi so na
kaladeni
e yi e manpa binle ɲan.

⁴ Yaxu sofani itoe yε masansan wure
lefane gbeeli.
E sofa wεkilεxine maxidixi dugi
gbeele nin.
Wurene mayilenma e wontorone
ma,
e na e yitɔn yεngεso lɔxɔn xili yi,
e yi tanbane tongo.

⁵ Yεngε so wontorone e gima taan
kirane xɔn han!
E gixin sigama yama malandene yi.
E mayilenma alo xaye xidi dεgεne,
e xulun alo kuye sarinna.

⁶ A bata a sofa yεbaxine maxili,
koni e fama dagalanɲε ayi.
E e gima siga taan nabilinna yinna
ma,
e luxun e yε masansan wurene bun.

⁷ Taan so dεεne bata rabi baan
mabinni,
manga banxin fan birama.

⁸ Feen bata ragidi,
e bata taan muxune suxu,
e siga e ra konyiyani.
Taan konyi gilεne yi lu kutunɲε

alo ganbane,
e siga e kanken makudunɲε sununi.

⁹ Niniwa taan luxi nεn
alo ige sa sena
igen minima naxan na.
E a falama a muxu gixine xa,
e naxa, “Ε ti! Ε ti!”
Koni muxu yo mi xεtεma.

¹⁰ Ε gbetin tongo!
Ε xεmaan tongo!
Nafunla na naxan mi ɲanma.
A sifan birin malanxi na yi.

¹¹ Kalan nun halagin nun bɔnɔna!
Bɔɲεne bata kala,
xinbine yi sin.
Fatine birin yi xuruxurun,
yεtagine birin yi yitɔɲɔn.

¹² Yatane sodeni ito luxi di,
dεnaxan yi findixi yatadine dεgeden
na,
yatane nun e diine yi e gima dεnaxan
yi,
muxu yo mi e yikala?

¹³ Yatan yi subene faxama a diine xa,
a yi a se suxine kɔεεn bolon a gilεεn
xa,
a luxunden nafe xɔɔyi seene ra
a soden nafe se suxine ra.

¹⁴ Alatala sεnben Birin Kanna falan ni
ito ra,
a naxa, “N bata keli ε xili ma!
N na ε yεngεso wontorone ganma nεn
e findi tutin na.
Ε banxulanne faxama nεn silanfanna
ra*
alo yata sεnbεmane.

N danna sa ε se tongon na yεngεne yi
dunuɲa yi.

Muxu yo mi fa ε xεrane xuiin mεma
sɔnɔn.”

3

¹ Gbalon faxa ti taani ito xa,
naxan nafexi wule falane nun
gbalotɔne ra,
se tongoxine mi ɲanma dεnaxan yi.

² Bosa xuiin minima,
e nun soone nun yεngε so wontorone
gi xuina.

³ Soo ragine e gima siga yεngεni,
e silanfanne mayilenma,
e tanbane luxi alo kuye sarinna!

* **2:14:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana.

Muxu maxəlxine yiren birin yi!
Binbine saxi e bode fari han!
Faxa muxune mi janma mumε!*

Muxune e sanna radinma binbine ra.
4 Na feene birin fataxi
yalundena yalunyaan kunfan nan
na,†

jaxalan tofanin nun woyimε jaxanla
naxan ma yalunyaan yi siyane find-
ima konyine ra,

a yama wuyaxi tirin a kəerayani.

5 Alatala Sənben Birin Kanna falan ni
ito ra,

a naxa, “N bata keli i xili ma!

N na i ya dugin lenben soma nən i
yetagin xunna,

n yi i ragenla yita siyane ra,
yamanane yi i ya yagitareyaan to.

6 N se xəsixine wolima i ma nən,
n yi i rayagi, i findi misaala ra.

7 Nayi, naxan yo na i to,

na kanna a gima nən i ma,

a yi a fala, a naxa,

‘Niniwa taan bata kala.

Nde kininkiniŋε a ma?’

N sa i madənden muxune sote
minen?”

8 E tan Niniwa kaane,

ε taan fisa No-Amoni taan xa ba,‡
naxan yi baan dε,

igen naxan nabilinxi?

A yi makantanxi baan nan na,

igene nan yi a rabilinni

alo taan yinna.

9 Kusi yamanan nun Misiran ya-
manan nan yi e fangan na

dan mi naxan na.

Puti kaane nun Libiya kaane nan yi
findixi e xəyine ra.

10 Anu, na taan suxu nən yengeni,

a muxune yi xali konyiyani.

Yaxune yi e dii futene yibutuxun

taan kira xunne birin na.

A kuntigi suxine yi yitaxun
masənsenna xən,

a muxu gbeene birin yi xidi
yəlxənxənna ra.

11 E fan xunne kelima nən dələ xələn
na,

ε yi ε luxun ε yaxune bun,

ε fan yi yigiyaden fen.

12 E yire makantanxine birin luma
nən

alo xədən na mə.

Muxune na a yuguyugu,

a bogine yi lu yolonŋε e dε.

13 E ganla mato.

Naxanle nan tun fa ε konni.

E yamanan so dεene bata rabi ε yax-
une xa mumε!

Tεen bata ε taan so dεene balan
wurene gan.

14 E igen namara taani yengən yεε ra!

E taan nabilinna yinni tən!

E bendən malan,

ε gberingbεen namaxa!

E bitikidine rafala!§

15 Nayi, tεena ε ganma nən,

silanfanna yi ε raxəri alo supene.

E wuya, ε wuya ayi alo supene!

E findi ganla ra alo tuguminne!

16 E yulane bata wuya ayi

dangu sarene ra kore.

Anu, ne fan luxi

alo tuguminne na tukan, e tunun.

17 E taan kantan muxune luxi

alo tuguminne,

ε kuntigine fan

alo tuguminne na wuya ayi.

E dəxən sansanna ma xunbeli waxa-
tini.

Sogen na te, e tukan,

e sigade mi kolon.

18 Asiriya mangana,

i ya yεeratine bata xi habadan.

I ya sofa kuntigine mi fa e ramaxama.

I ya yamaan bata xuya ayi geyane
xun xən,

muxu yo mi fa e malanŋε.

19 I ya furen dandan se mi na.

I maxələdene i faxama nən.

* 3:3: Asiriya mangane yi faxa gbeen tima yengeni. Waxatina nde e yi faxa muxune xunne sεgema e dε e malan taa naxin yetagi misaala ra. Waxati gbete e binbi wuyaxi sa e bode fari taan yetagi muxune magaxu xinla ma. † 3:4: Yanyina nde, yalundeni ito findixi Niniwa taana ala jaxalanmaan nan na.

‡ 3:8: Yanyina nde No-Amoni taan findixi Tebe taan nan na Misiran yamanani Asiriya mangana nde naxan suxu yengeni ŋεε keme sennin ŋεε tonge sennin nun saxan benun Marigi Yesu xa bari. § 3:14: Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

Naxan yo na i ya fe mε
na kannā a yiin bōnbōma nεn sεwani
bayo muxu yo mi na,
ε fe naxin tōrōn munma naxan li
dan mi naxan na.

Xabakuki Nabi Xabakuki Alaa Falan Naxan Sebe

Xabakuki falani itoe sebeɛi nen yanyina nde, ɲeɛ keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, sogeteden binna muxune yi Babilɔn kaane nɔn nan bun ma.

Nabi Xabakuki Alaa maxɔdinxi nen fa fala nanfera Alaa mi tinxintarene halagima a yamaan ye. Alaa yi a yabi a naxa, na ligama nen koni Babilɔn kaane nan fama yamaan birin ɲaxankatadeni tinxintarene fe ra. Nayi, Nabi Xabakuki mɔn yi Alaa maxɔdin fa fala nanfera a tinma Isirayila kaa tinxinxine yi halagi Babilɔn kaa tinxintarene xɔn bayo Isirayila kaane tinxin Babilɔn kaane xa. Alaa yi a yabi fa fala ne fan e saranna sɔtɔma nen. A mɔn yi a ralimaniya fala kendeni ito xɔn, a naxa, "Tinxin muxun nii rakisin sɔtɔma nen a denkeleyaan xɔn." (Xabakuki 2.4)

Xera Pɔli xetexi falani ito ma nen, a yi a findi Yesu a fe Xibaru Fajin yeba falana nde ra. A mato Romi Kaane 1.17 e nun Galati Kaane 3.11. A mɔn sebeɛi Heburune 10.38 kui.

¹ Waliyyi falan naxan so Nabi Xabakuki yii fe tooni alo xiyena:

Nabi Xabakuki a mawuga singena

² Alatala, n luma i maxandɛ han waxatin mundun yi n mali feen na

i mi n xuiin me?
N luma gbelegbele
han waxatin mundun yi
n naxa, "Gbalona!"

i mi n nakisi?
³ Nanfera i tinxi
n yeɛn yi lu haken na?

Nanfera i tinxi
a yamaan xa ɲaxankata?
Halagin nun gbalona n yetagi wax-
atin birin.
Lantareyaan nun yengɛn bata gbo
ayi.

⁴ Nanara, senbe mi fa sariyan na,
kiti kendɛn mi sama mumɛ!
Bayo muxu ɲaxine bata tinxin mux-
une rabilin,
kiti tinxintarene yi lu se.

Alaa yi Nabi Xabakuki yabi

⁵ E yeɛn ti siyane ra,
e e mato, e yi kabe,
e yigitɛɛ.

Bayo n fena nde ligama nen e waxa-
tini ito yi

e mi yi le naxan na,
hali xa a fala e xa.

⁶ Bayo n Babilɔn kaane rakelima nen,
siya kininkinintare wekilɛxina,
e yi bɔxɔn birin yisiga
e yi yirene tongo

e gbee mi naxanye ra.*

⁷ E magaxu, e senben gbo,
e fangan nan e sariyan nun e xunna
kenla ra.

⁸ E soone xulun burunna ɲarin xa,
e xane ɲinbari ra kankone xa.

E soo ragine gixin fama nen tunganɲe
sa keli yire makuyeni.

E gima alo singbinna neɛn fɔnɲe seen
ma.

⁹ E birin fama gbalon nan xili ma.
E ganle yeɛn tixi e sigaden nan na,
e suxu muxune malan

alo ɲemɛnsinna.

¹⁰ E mangane magelema,
e gelema kuntigine ma.

E gelema yire makantanxine birin
ma

e gbingbinne nan nafalama taan
yinna xɔn

e dangu yinna xun ma,
e taan suxu.

¹¹ E yi dangu alo foye kala tiina,
e birin hake kan,
e fangan nan e gbee ala ra.

Xabakuki a mawuga firindena

¹² Koni Alatala xa mi i tan na xabu a
folɔni ba,

n ma Alaa sariɲanxina?

Nayi, e mi nxu faxama!

Alatala, i bata e findi nxu makiti mux-
une ra.

Alaa, n kantan fanyena,

* **1:6:** Babilɔn kaane senben gbo nen ayi ɲeɛ keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. E mangan yi na rabilinna bɔxɔne birin tongo yengɛni na waxatini.

i bata e senbe so
 alogo e xa nxo wanle saran nxu ra.
 13 I yeene sarijan fe jaxin toon ma.
 I mi tinje yamana jaxankatan matoe.
 Nanfera nayi,
 i yeen tixi yanfantenni itoe ra?
 Nanfera i dunduxi
 muxu jaxini itoe yi yamaan naxori
 naxanye tinxin e xa?
 14 I bata adamadiine liga
 alo yexene baani,
 alo kari mi niimaseen naxanye ma.
 15 Yaxune e birin suxuma konna ra,
 e yi e rate e yalaan na,
 e e malan e benbenla kui,
 e jaxan han!
 16 Nayi, e yi saraxane ba e yalane xa
 e yi wusulanna gan e benbenle xa,
 bayo ne nan a ligama
 e balon yi gbo ayi,
 e donse jaxumene soto.
 17 Nayi, a mon xa lu a yalani
 kunkunje nen ba,
 a mon yi siga siyane halage kininkin-
 intareyani ba?

2

1 N tan luma nen tixi kantan tideni,
 n yi lu taan nabilinna yinna xuntagi
 alogo n xa a kolon
 Ala naxan falama n xa,
 mawuga xuini ito yabima kii naxan
 yi.

Ala mon yi Nabi Xabakuki yabi

2 Alatala yi n yabi, a naxa,
 “Fe tooni ito sebe
 n naxan yitama i ra,
 i yi a sebe walaxane ma ki faji
 alogo muxune xa mafura a xaran-
 deni.
 3 Bayo fe makenxin na a ra
 naxan nakamalima a waxatini.
 A fa a waxatin nan legedenma,
 a mi luma a ligataren na.
 Hali a bu, a mame,
 bayo a rakamalima nen yati.
 A mi xunkuyama ayi.
 4 A mato! A yete yigboxi,
 a niin mi fan.
 Koni tinxin muxun nii rakisin sotoma
 nen
 a denkeleyaan xon.”

5 “Dolon mayanfan nan tima.
 Wasoden mi a raxare mumel!
 A mi wasama alo laxira,
 alo sayaan to mi wasama.
 A siyane birin malanma a yete xa
 a e birin suxu yengeni.
 6 Na muxune birin xa mi a mafalama
 ba
 magele falane nun fala xolene ra?
 E naxa, ‘Gbalon na kanna xa
 naxan se mujaxine malanma.
 A yi a doli goronna fari sa!
 Ito fa ligama
 han waxatin mundun yi?’
 7 I doli faane mi kele i xili ma ba?
 Ne mi xulunje ba,
 e fa i yimaxa?
 I fan findima nen e se suxin na!
 8 Bayo i bata siya wuyaxine yii seene
 tongo yengeni,
 yama donxene i fan yii seene ton-
 goma nen yengeni.
 Amasoto i bata muxune faxa,
 i yi yamanane nun taane nun e mux-
 une birin halagi.”

9 “Gbalon na kanna xa,
 naxan tonon fenma tinxintareyani
 alogo a xa tide gbeen soto,
 a yi a futuxulu toron na.
 10 I bata i ya denbayaan yagi feen nan
 nata na ra,
 i yi yama wuyaxi halagi,
 i bono i niini.
 11 Bayo hali i banxin tixi gemen nax-
 anye ra,
 ne gbelegbelema nen i xili xunna,
 xalanbene fan yi a ratin.”

12 “Gbalon na kanna xa,
 naxan taan nasabatima muxun
 wunla xon
 naxan taan beten sama jaxankatan
 xon.
 13 Alatala Senben Birin Kanna xa mi a
 ragidixi ba,
 a yamane wali xonne findixi yegen
 nan tun na teen xa,
 a siyane e yete yixadanma fuyan?
 14 Amasoto boxo xonna rafema nen
 Alatalaa binyen kolonna ra
 alo igen baane rafexi kii naxan yi.”

15 “Gbalon na kanna xa,

naxan dɔlɔn fima a adamadi bodene
ma

han e xunne yi keli,
a yi e ragenla to.

¹⁶ I tan lugoxi yagin nan tun na,
binyen mi a ra.

I fan xa i min,
i xunna yi keli,
i ragenla yi lu.

Alatala a yiifari ma igelengen xɔlɛn
soma nɛn i yii

i ya binyen yi findi yagin na!

¹⁷ Bayo i gbalon naxan nabaxi Liban
yamanani,

na xɛtɛma nɛn i ma.

I bata xuruseen naxanye halagi,

na feen findima gaxun nan na i ma.

Amasɔtɔ i bata muxune faxa,

i yamanane nun taane nun e muxune
birin halagi.

¹⁸ Suxurene tɔnɔn nanse ra
naxan a ligɛ muxune xa e yitɔn?

Sawuran nan tun ne ra
naxanye rafalaxi wuren naxulunxin
na.

E wulen nan falama muxune xa
alogo e rafala muxun xa e yigi sa e yi.

E ala bobone nan nafalama.

¹⁹ Gbalon na kanna xa,
naxan a falama wudin xa,
a naxa, 'Keli!'

A yi a fala gɛmɛn xa,

a naxa, 'Xulun!'

Xɛmaan nun wure gbeti fixɛn nan
soxi a ma,

koni nii mi a yi.

Na fa i xaranma di?

²⁰ Koni Alatala nan a Batu Banxi
sarijanxini.

Bɔxɔn muxune birin xa sabari a
yɛtagi."

3

Nabi Xabakuki Ala maxandina

¹ Nabi Xabakuki Ala maxandina,
muxune naxan bama mawuga betin
na.

² Alatala, n bata i xinla mɛ.

Alatala, n bata kabɛ i kɛwali gbeene
ma.

I mɔn xa ne rakamali to!

I mɔn xa i kɛwanle yita waxatini ito
muxune ra.

* **3:10:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

I ya kininkininna xa rabira i ma i ya
xɔlɔni.

³ Ala kelima Teman nin.

Sarijantɔɔn sa kelima Paran geyaan
nin.

Bɛti xuini te.

A binyen kore xɔnna birin ma,
a tantunna bɔxɔ xɔnna rafexi.

⁴ A nɔrɔn gbo alo sogena.

Tɛɛ dɛgɛn kelima a yiini
a sɛnbɛn luxunxi dɛnaxan yi.

⁵ Fitina furen minima a yɛɛ ra,
furene biraxi a fɔxɔ ra.

⁶ A na ti, a bɔxɔni maxa.

A na a yɛɛn ti siyane ra,
e xuruxurun.

Habadan geyane xuyama ayi,
geya singene kalama,

a dangu funfune luma nɛn habadan.

⁷ N Kusan kaane bubune kalaxine
toma,

n Midiyan kaane dɔxɔdene yigitɛgɛxin
to.

⁸ Alatala i yi xɔlɔxi baane nan ma ba?

I bɔɔɛ te nɛn xudene xili ma ba?

I xɔlɔxi fɔxɔ igen nan ma,

i te i ya soone fari waxatin naxan yi,
i to te i ya yɛngɛ so wontorone kui nɔ
sɔtɔni?

⁹ I ya xanla bata ramini,

i kɔlɔ xuine luxi nɛn
alo xalimakunle.

Bɛti xuini te.

I bɔxɔni bɔma,
baa igene yi mini.

¹⁰ Geyane to i to,

e xuruxurun,
tule gbeen yi fa,

tilinna yi xuxu,

a yi a mɔrɔnne yite.*

¹¹ I xalimakunla naxanye wolima
sogen nun kiken bata ti e funfuni ne
dɛgɛn bun,

koren yi a jinna masɔxɔn i ya tanban
bun.

¹² I fitinaxin nan bɔxɔni siga,
i siyane halagi xɔlɔni.

¹³ I minima i ya yamaan nan xun-
badeyi,

alogo i xa i ya muxu yɛbaxin nakisi.

I muxu ɲaxine bənsənnə mangan
faxa,
i yi a bundəxəne birin naxəri.

14 I e kuntigine xunne səxənma
e yɛtəna xalimakunle nan na
naxanye gixin yi fama nxu rax-
uyadeni ayi
e gbelegbelema sɛwani,
alo e nɛma yiigelitəne faxama wun-
doni.

15 I ya soone bata fəxə igeni bodon,
igene yi walanɲɛ ayi.

16 N to na birin mɛ,
n bəɲɛn yi mini,
n dɛ xara gaxuni.
N xənne yi n xələ,
n sanne yi lu xuruxurunɲɛ.
Anu, n gbalo ləxəni ito mamɛma li-
maniyaan nin
bayo a fama nxu ɲaxankata siyaan
nan xili ma.

17 Hali xədə binle mi fa fugama,
manpa binle mi fa bogima,
oliwi bogine yi kala,
hali donse yo mi fa kelima xɛɛne ma,
hali yɛxɛɛne mi fa kulani,
ɲingene fan yi ɲan ɛ sansanne yi,
18 koni n tan sɛwama nɛn Alatala yi,
n tan ɲaxanma nɛn Alaa fe ra,
n nakisimana.

19 Marigina Alatala nan n sɛnbɛn na.
A bata n sanne lu
alo xɛnla sanne
a yi geyane xuntagine findi n ma siga
tiden na.

Na sɛbɛxi bɛti baane kuntigin nan
xa. A xa ba maxase luti kanne ra.

Sofoni Nabi Sofoni Alaa Falan Naxan Σεβε

Nabi Sofoni kawandini ito σεβεχι nɛn yanyina nde ηεε κεμεε sennin ηαχɔn benun Yesu xa bari. Yanyina nde a tan nan nabiya falane ti benun Xabakuki xa a nabiya wanla fɔlɔ. A yi falan tima waxatin naxan yi, Manga Yosiya munma yi Isirayila yamaan maxili singen, alogo e xa Alaa sariyan suxu tinxinni. Na taruxun mato Mangane Kitabu firinden kui a sora 23.1-28.

Sofoni naxa a Alaa wanla rakamalima yamanane ma ikii nin: Ala Yuda muxune nun Yerusalɛn muxune makitima nɛn (1.1 han 2.3). A yi Yuda yamaan dɛxɔn siyane kala (2.4-15). A mɔn yi Yerusalɛn yitɔn a na yelin fe ηaxin be a yi, a yi yama xuruxin lu na alogo a xa dunuηa muxune birin mabandun a yete ma (3.1-20).

Sofoni a falama nɛn a lanna mi nɔε luyε Ala nun a yamaan tagi xa na muxune mi ba a yamaan ye naxanye e yete hayun kataxi e Marigina yamarine rabeηin. Koni muxun naxanye xuruxi Alaa yamaan ye, Ala ne xanuxi ki faηi (2.3 e nun 3.12).

¹ Alatala yi falan ti Kusi a dii xɛmɛn Sofoni xa. Kusi findixi Gedaliyaa dii xɛmɛn nan na. Gedaliya yi findixi Xesekiyaa dii xɛmɛn nan na. A falaxi Yuda mangan Yosiya waxatin nin Amɔn ma dii xɛmɛna.

² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N seene birin naxɔrima nɛn bɔxɔ xɔnna fari.

³ N na adamadiine nun subene birin naxɔrima nɛn, n yi xɔline nun yeχɛne raxɔri, e nun seen naxanye muxu ηaxine birama yulubini.

N mi muxu yo luyε bɔxɔ xɔnna fari.” Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “N na n yiini bandunma nɛn Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin xili ma.

N yi Baali suxurene birin ηan e yi, yamaan yi ηinan e ki muxune xɔn naxanye yi saraxane bama e xa, ⁵ e nun naxanye e xinbi sinma kore banxin xuntagi

kore xɔnna yanban seene batudeni, e nun naxanye e kɔlɔma Alatala yi, e mɔn yi e kɔlɔ e gbee ala Mɔlɔkɔ yi, ⁶ e nun naxanye e xun xanbi soxi Alatala yi naxanye mi Alatala fenma, e mi a maxɔdinma.”

Alatalaa kiti sa lɔxɔna fe

⁷ ε raxara Marigina Alatala yetagi, bayo Alatalaa lɔxɔn bata maso. Alatala bata saraxani tɔn, a yi a muxu xilixine rasariηan.

⁸ Anu Alatala naxa, “N ma saraxa ba lɔxɔni, n kuntigine nun manga diine saranma nɛn e fe ηaxine ra, e nun naxanye birama siya gbɛtɛne namunne fɔxɔ ra.

⁹ Na lɔxɔni, n muxune saranma nɛn e fe ηaxine ra naxanye birin e sanna ratuganma so dɛɛn gbingbinna xun ma* e nun naxanye birin e kanne banxine rafema nafunle ra naxanye sɔtɔxi funmaan nun yanfane yi.”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni, gbelegbele xuiin tema nɛn taan so dɛɛn na dɛnaxan xili Yeχɛ Dɛna, e nun wuga xuiin Yerusalɛn Taa Nɛnɛni

e nun sɔnxɔ xui gbeena geyane yi.

¹¹ Naxanye dɔxi taan laben na, ε gbelegbele!

Bayo yulane birin bata halagi, gbɛti fenne birin naxɔrima nɛn.

¹² Na waxatini, n lɛnpun nadɛgɛma nɛn, n yi Yerusalɛn taan birin yigbe. N yi na muxune saran e hakɛne ra,

* **1:9:** Suxure batune mi yi e sanna tima so dɛɛn gbingbinna fari. Yanyina nde na yi findixi binyen nan na e suxurene xa. A mato Samuyɛli Singen 5.4-5 kui.

naxanye e wasa soxi e fe naxine yi,
e lu a fale, e naxa,
'Alatala mi fefe rabama,
a fajina hanma a naxina.'

¹³ Yaxune e nafunle birin tongoma
nen yengeni,
e banxine yi kala.
E banxine tima nen,
koni e mi soma e kui.
E wudine sima nen,
koni e mi e bogine igen minma."

¹⁴ Alatalaa lɔxɔ gbeen bata maso,
a bata maso,
a famatɔɔn ni i ra.
Hali sofa wɛkilɛxine gbelegbelema
nen yigitɛgeni

Alatala fa lɔxɔn xuiin bun.

¹⁵ Na lɔxɔn findixi xɔlɔ lɔxɔn nan na.
Kɔntɔfinla nun xamin lɔxɔna,
naxankatan nun halagi lɔxɔna,
dimin nun nii rafɔɔɔn lɔxɔna,
kundaan nun kuye yi fɔɔɔn lɔxɔna.

¹⁶ Sofane xɔta fe xuiin minima nen na
lɔxɔni
e sɔnxɔ yengɛ so xinla ma
taa sɛnbɛmane nun e rabilinne yinne
xili ma.

¹⁷ N muxune luma nen naxankatani,
e yi sigan ti alo danxutɔne
amasɔtɔ e bata Alatala yulubin tongo.
E wunla radinma nen
alo burunburunna bɔxɔn ma,
e fatin yi kun alo naman bɔxɔn ma.

¹⁸ E gbetin nun e xɛmane mi nɔɛ e
rakisɛ
Alatalaa xɔlɔn fa lɔxɔni.
A xɔlɔ gbeen yi bɔxɔ xɔnna birin ha-
lagi alo tɛɛna,
a muxune birin naxɔri a fari ki mag-
axuxini.

2

¹ ɛ malan, ɛ bode to,
ɛ tan yama yagitarena,
² benun waxati saxin xa a li,
benun lɔxɔni ito xa dangu
alo se dagin foyeni,
benun Alatalaa xɔlɔ gbeen xa ɛ li,
benun Alatalaa xɔlɔ lɔxɔn xa fa ɛ ma.
³ ɛ Alatala fen,
ɛ tan yamanan muxu xuruxine,

ɛ tan naxanye a sariya kɛnden ligama.
ɛ tinxinyaan fen,
ɛ lu yetɛ magodoni.
Waxatina nde, ɛ tangama nen
Alatalaa xɔlɔ lɔxɔn ma.

Gbalona siyane xa

⁴ Gasa taan nabɛjinma nen,
Asikalɔn taan halagima nen,
Asadodi kaane yi kedi yanyin na,
Ekirɔn yi raxɔri.

⁵ Gbalon na muxune xa,
naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ
siyaan naxanye sa kelixi Kereti ya-
manani.

ɛ tan Kanan kaane,
ɛ tan Filisitine,
Alatala falan tima ɛ xili ma,
a naxa, "N na ɛ raxɔrima nen,
muxu yo mi luyɛ ɛ yi."

⁶ Fɔxɔ igen dɛxɔnne findima nen
xuruse rabadene nun kula yirene ra
xuruse kantanne xa.

⁷ Mɛnne findima nen Yuda muxu
dɔnxɛne gbeen na.*
E yi e xuruseene raba na.

Ninbanna ra,
e sa e sa Asikalɔn kaane banxine kui.
Bayo, Alatala, e Ala,
e malima nen,
Ala yi e muxune raxɛtɛ e ma
naxanye yi suxi yengeni.

⁸ N bata Moyaba konbi ti xuine mɛ
e nun Amonine n ma yamaan
magelema kii naxan yi,
e yi e yamanan danne fari sa,
ba Isirayila bɔxɔn na.

⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni
ito ra,

Isirayilaa Ala naxa,
"N tan habadan Ala,
n bata n kɔlɔ n yetɛni,
Moyaba yamanan luma nen
alo Sodoma taana,
Amoni yamanan yi lu
alo Gomora taana,
sɛxɛ naxine dɛnaxan yi,
fɔxɔn gema dɛnaxan yi,
dɛnaxan halagixi han habadan.
N ma yamaan muxu dɔnxɛne yi ne yii
seene tongo.

N ma muxun naxanye na lu,

* **2:7:** muxu dɔnxɛne: Yuda kaane fama suxudeni yengeni nen. Muxun naxanye luma e nii ra yengɛn
jan xanbini, ne nan ma fe falaxi be.

ne yi e bəxən tongo.”

¹⁰ Na fena e sətəma e wason saranna
nan na,
bayo e bata Alatala Senben Birin
Kanna yamaan konbi
e yi keli e xili ma.

¹¹ Alatala naxuma ayi nən e ra,
bayo a e gbee alane birin naxərima
nən yamanani.

Hali yire makuyene yi,
siyane birin a batuma nən e konne yi.

¹² E tan Kusi kaane,†
n na ε fan yengema nən,
n yi ε faxa.

¹³ A kelima nən sogeteden kəmenna
binna yamanan xili ma,
a yi Asiriya raxəri.
A yi Niniwa taan halagi,
a na findi tonbonna ra.

¹⁴ Xuruseene yi na findi e kuruden
na,
e nun suben sifan birin.
Singbinne nun sagalene yi xi a
senbeten longonne nun kon-
dene yi.

Sənxə xuiin minima nən foye soden
na, a naxa,
“Taan bata kala fefe fələ so deen ma,
bayo suman xalanbene birin bata
mini kenenni.”

¹⁵ Taa fajni makantanxini ito mato,
naxan yi a falama, a naxa,
“Ba n tan na, gbete mi na!”
Taani ito kalaxi di,
a findi subene birin konna ra?
Naxan yo na dangu a dexən,
na kanna kolinma a ma nən,
a yiin ti a ma, a kabε.

3

Yerusalen kaane mi e tuli mati

¹ Gbalon na taan xa,
naxan findixi taa murutεxi xəsixin
na,
naxankata tiine denaxan yi.

² Mən kaane mi ndende xui ramema,
e mi e tuli matima maxadi xuine ra,
e mi laxi Alatala ra,
e mi e masoma e Ala ra.

³ E kuntigine luxi nən

alo yata xajene.

E kitisane luxi nən
alo kankon naxanye suben suxun
jinbanna ra,
e mi sese ramara xətənna xa.

⁴ E nabine xurutare,
e muxune yanfanten.
E saraxaraline se sarijanxine
raxəsima,
e sariyan kalama.

⁵ Anu, Alatala dəxi taani nən
alogo a xa a tinxinyaan mayita.
A kiti kenden sama ləxə yo ləxə wax-
atin birin.
Koni fe naxi rabane mi yagima
mumε.

⁶ N bata siyane raxəri
n yi e taa makantanxine kala.
N yi e taane nun e kirane findi yire
rabəjinxine ra.

Muxe mi fa dəxəma e taane yi,
muxe mi danguma e kirane xən.

⁷ N na a fala nən mən kaane xa, n
naxa,
“Xa ε yi gaxu n yεε ra nun,
xa ε yi tin n ma maxadi xuiin na nun,
n mi yi ε dəxəden kalama nun.
N nεma ε fe naxine saranma ε ra,
ε tan mən ε mafurama fe naxi
rabadeni ε feene birin yi.”

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E waxatin mamε,
n fama ε suxudeni yengeni waxatin
naxan yi.

Bayo, n bata a ragidi,
n xa siyane nun yamanane birin
malan,
n yi n ma xələ gbeen nagodo e xili ma.
Bayo n ma xələ gbeen bəxən birin
halagima nən alo tεena.”

Siyane findima nən Ala gbeen na

⁹ Nayi, n fala sarijanxine rasoma nən
yamanan muxune de,
alogo e xa Alatala maxandi a xinla ra.
E birin yi a batu e bode xən.

¹⁰ Naxanye n batuma,
naxanye raxuyaxi ayi bəxən xun xən,
ne sa fama nən saraxane ra n xa

† **2:12:** Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan de. Fati fəre yamanan nan yi a ra. * **3:10:**
Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan de. Fati fəre yamanan nan yi a ra.

sa keli Kusi yamanan baane kidi ma.*

11 Na ləxəni,

ε mi fa yagima ε kewanle fe ra,

ε n yulubin naxanye tongo

bayo, n wasodene birin bama nən ε ye
na ləxəni.

ε yi ba ε yetε yigboε n ma geya
sarihanxin fari.

12 N muxu dijaxine nun yiigelitəne

luma nən ε ye,

naxanye e yigi sama Alatala yi.

13 Isirayila muxu dənxe ne mi fa tinx-
intareyaan nabama sənən.

E mi wule falama.

E mi yanfa falane tima.

E na e yigiyaden li waxatin naxan yi

muxu yo mi e yigbetenye menni.

14 Siyon kaane, ε naxan!

Isirayila kaane,

ε gbelegbele sewani!

Yerusalen kaane,

ε sewa ε bənen ma feu!

15 Alatala bata kitin masiga ε ra,

a yi ε yaxune rahi ε bun.

Alatala, Isirayila mangana ε xən.

ε mi fa gaxuma gbalo fe yo yeε ra.

16 Muxune a falama nən Yerusalen
kaane xa na ləxəni,

e naxa, “Siyon kaane,

ε nama gaxu!

Siyon kaane, ε nama tagan!

17 Alatala, ε Ala ε xən,

naxan ε rakisima a senbe gbeeni.

A sewama nən ε fe ra han!

A i madendenma nən a xanun-
tenyani,

a sənxe sewani ε fe ra.

18 N sali ləxən naxankatane bama nən
ε ma,

naxanye bata yi findi goronna nun
yagin na ε ma.

19 Na waxatini,

naxanye birin ε naxankata,

n kelima nən ne xili ma.

Naxanye naxankataxi,

n yi ne rakisi.

Naxanye yi raxuyaxi ayi,

n yi ne malan.

N yi tantunna nun xinla fi e ma
yirene birin yi,

e yagin sətə denaxanye yi.”

20 Alatala naxa,

“Na ləxəni,

n mən fama nən ε ra ε konni,
n yi ε malan.

Bayo n na ε findima nən xili kanne
nun binye muxune ra

bəxən muxune birin ye,

n na fa ε muxune ra ε yetagi waxatin
naxan yi

naxanye yi suxi yengen.”

Xage Nabi Xage Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Xage a kawandina ndee nan sebeɓeɓi Kitabun yireni ito kui a naxanye ba alogo a xa a yamaan nawekile e maɓa Ala Batu Banxin ti Yerusalen yi. A lixi Yahudiyane bata yelin soe Yerusalen yi keli Babilon yi, e yi suxi konyiyani denaxan yi. Nabi Xage falani itoe tixi jee keme suulun jee maɓɓe benun Yesu xa bari. E nun Nabi Sakari yi nabiya wanla kema waxati kedenni.

Yahudiya singen naxanye mini konyiyaan bun fo jee keme suulun jee tonge saxan nun solomasexe benun Yesu xa bari, ne yi lan nun e xa Ala Batu Banxin ti Babilon kaane naxan kala. A kalan bata yi jee tonge suulun nan ti na waxatini. Koni e tunnaɓɓe neɓe e ma han jee fu nun solomasexe. Nanara, nabiin yamaan kuntigine senbe soma lan wanle ma. A naxa a e nafunle sigama xurunje ayi neɓe fanni e luma e gbee banxine tiye e Alaa banxin boɓe raba. Nabiya falani itoe tiin xanbini, e Ala Batu Banxin ti jan jee naanin bun ma.

Alaa Banxin ti waxatin bata a li

¹ Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi singe loxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xon Selatili a dii xeme Sorobabeli Yuda yamana kanna xa, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina: ² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yamani ito a falama, e naxa, ‘En lan en xa Alatala Batu banxin ti waxatin naxan yi, na munma a li singen.’ ” ³ Nayi, Nabi Xage yi Alatalaa falani ito ti, a naxa, ⁴ “E lan e lu e banxi tofajine kui waxatini ito yi ba, n ma banxin yi lu kalaxi?” ⁵ Iki, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri e sigati kiin ma. ⁶ E bata sansi gbege si, koni e ndedi nan sotaxi. E degema, koni e mi lugoma. E minma, koni e mi wasama.

Dugina e ma, koni xunbenla maɓa e ma. E bata e wanla saranna soto, e yi a sa benbeli soxoxin kui.”

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri e sigati kiin ma.” ⁸ Alatala naxa, “E siga geyane fari, e sa fa wudin na, e yi n ma banxin ti alogo n xa sewa a ra, n binyen soto.”

⁹ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “E yengi yi se gbege nan ma nun, koni a mato, e ndedi nan sotaxi. E naxan namaraxi banxini, n bata na raxuya ayi n de foyen na. Nanfera? N batu banxina fe ra, naxan kalaxi. Anu, e birin yengi doxi e banxine xon. ¹⁰ Na nan a ligaxi tule mi faxi e konni, sansine fan mi bogi.

¹¹ N bata fitina furun naso yamanani geyane fari, e nun murutu xene nun manpa bili nakone yi. Turen yi dasa. Sansine mi fa bogi. Muxune nun xuruseene bata toɓo, e nun e wali xonne birin.”

¹² Nayi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan donxen birin naxanye luxi yamanani, ne yi Alatalaa falan suxu, e Ala, Alatala Nabi Xage xe falan naxan tideyi. Yamaan yi gaxu Alatala yee ra. ¹³ Alatalaa xerana Xage yi falan ti yamaan xa alo Alatala a fala kii naxan yi, a naxa, “N luma neɓe e xon.” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ Alatala yi Selatili a dii xemen Sorobabeli boɓeɓe nadin, Yuda yamana kanna, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina e nun yamaan birin alogo e xa fa Alatala Senben Birin Kanna Batu Banxin ti, e Ala, ¹⁵ Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi maɓɓeɓeɓi nun naaninde loxoni.

2

Ala Batu Banxi neɓeɓe binyena

¹ Kike solofereden xi maɓɓeɓeɓeɓi nun kedende loxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xon, a naxa, ² “Falan ti Selatili a dii xemen Sorobabeli Yuda yamana kanna nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan birin xa, i naxa,

3 ‘Banxini ito yi nərəxi kii naxan yi a singeni, nde luxi ε yε naxan a to na waxatini? A fa di to? Sese mi a ra ε yεε ra yi ba?’ 4 Nayi, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Sorobabeli, i wəkile! Yehosadaki a dii xεmεn Yosuwe, saraxarali kuntigina, i wəkile! E tan yamanan muxune birin, ε wəkile!’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fala ni ito ra, a naxa, ‘E wali! Amasəto n luma nɛn ε xən. 5 Hali ε mi gaxu bayo n layirin nan tongoxi ε xa, ε benbane to mini Misiran yamanani. N ma Nii Sarijanxi mən ε tagi.’ 6 Bayo Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Benun waxatidi, n mən bəxə xənnə nun kore xənni maxama nɛn, e nun baane nun xareyana.’ 7 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, ‘N siyane birin yimaxama nɛn. Siyane kunfaxi naxan xən, na yi fa, n yi banxini ito rafe binyen na.’ 8 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘N tan nan gbee gbetin nun xemaan na.’ 9 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, ‘Dənxε ra banxini ito binyen gboma ayi nɛn dangu a singen na.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘N bəjε xunbenla fima yireni ito nin.’ ”

Barakan nun sarijantareyana

10 Dariyusi a mangayaan jεε firinden kike solomanaaninden xi məxəjɛn nun naaninde ləxəni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xa: 11 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Sariyana nde maxədin saraxaraline ma. 12 Xa sube dungina nde kankanxi muxuna nde a domaan lenben na naxan bata rasarijan saraxabadeni, na xanbi ra, na doma lenben yi sa din donsena nde ra, buruna hanma sabina hanma manpana hanma turena hanma donse yo donse, na fan nasarijanxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “A mi sarijanxi.” 13 Xage yi e maxədin, a naxa, “Nayi, xa muxuna nde a yiin din binbin na, a sarijanna

yi kala, a yi a yiin din na donse sifana nde ra, na fan sarijanna kalaxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “Na fan mi fa sarijan.”* 14 Nayi, Xage mən yi falan tongo, a naxa, “Awa, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Yamani ito nun siyani ito fan na kii nin n tan yεε ra yi. E kewanle birin na kii nin. E naxan yo bama n xa saraxan na, a mi sarijan.’ ”

15 “E miri na ma, naxan fa ε sətəma, fələ to ma siga yεεn na. Benun ε xa Alatala Batu Banxin ti gεmεne dəxə fələ e bode jəε ra waxatin naxan yi, 16 ε yi luxi ikii nin: Xa muxuna nde siga ligaseen yε məxəjɛn tongodeni sagan kui, a sa a yε fu nan liin na. Xa a siga manpa ige sεgε seen yε tonge suulun sεgɛdeni, a sa a yε məxəjɛ nan liin na.’ 17 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N bata yi ε wali xənnε birin kala xərinxərinna nun funɛn nun balabalan kεsεnε ra, koni ε mi ε xun xεtε n ma. 18 Nayi, ε miri a ma ki fajɛ, naxan fama ligadeni, fələ to ma siga yεεn na, keli jεεn kike solomanaaninden xi məxəjɛn nun naaninden ma, Alatala Batu Banxin bεtɛn saxi ləxən naxan yi. E miri na ma ki fajɛ. 19 Sansina nde mən sagan kui ba? Benun to, manpa binle nun xədə binle nun gire-nada binle mi yi bogixi mumε. Koni to dangu xanbini, n barakan sama nɛn ε fe yi.’ ”

Sorobabeli sugandi fena

20 Alatala mən yi falan ti Xage xa kiken xi məxəjɛn nun naaninde ləxəni, a naxa, 21 “Sa a fala Yuda yamana kanna Sorobabeli xa, a n kore xənnə nun bəxə xənni maxama nɛn, 22 n yi mangane ba, n yi siyane sɛnbɛn kala. N wontorone kalama nɛn e nun naxanye e ragima. Soone nun soo ragine birama nɛn, e birin yi faxa e ngaxakedenmane silanfanna ra.”† 23 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “Selatili a dii xεmεn Sorobabeli, n ma walikena, na ləxəni, n na i tongoma nɛn, n yi i findi n ma

* 2:13: A mato Yatene 19.22 kui. † 2:22: Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana. ‡ 2:23: Na waxatini mangane yi e taxamasenna sama e kedi sɛbɛxine ma nɛn alogo muxune xa e yii funfu kolon alo tanpuna. Na yi findε e yεtε gbee taxamaseri yiisolirasoon funfun na.

taxamaseri yiisolirasoon na,† bayo n
bata i sugandi.” Alatala Senben Birin
Kanna falan nan na ra.

Sakari Nabi Sakari Alaa Falan Naxan Σεβε

Nabi Sakari a nabiya falani itoe σεβεχι nen yanyina nde ηεε κεμεε suulun ηεε μαχρηε benun Marigi Yesu xa bari. E nun Nabi Xage yi walima waxati kedenna nin. Yuda βηnsanna muxune bata yi keli konyiyani Babilon taani. E katama e mon xa Ala Batu Banxin ti.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dαχo firin. Sakari sora keden han sora solomasεxεna, na fe toone nan yebama naxanye luxi alo xiyena. Ne bunna neen fa fala yamaan mon na Yerusalen taan nun Ala Batu Banxin ti, na findima waxati nenēn nan na Alaa muxune xa.

Kitabun yireni ito bode foxon waxatina nde a fe falama, manga fajina nde yi fama Alaa mangayaan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani (Sakari 9 han Sakari 12). Na nabiya falane Marigi Yesu a fe falaxi ηεε κεμεε suulun benun a xa liga. Na mato Sakari 9.9 nun 11.12-13 nun 12.10 nun 13.7 kui. A fe mon σεβεχι Matiyu 21.4-5 nun Matiyu 26.31 nun Maraka 14.27 nun Yoni 19.37 kui.

¹ Dariyusi a mangayaan ηεε firinden kike solomasεxεdeni, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xεmena, Yido mamanan-denna. A naxa:

² “Alatala xαlα gbeen ti nen ε benbane xili ma. ³ Koni, i xa a fala e xa fa fala Alatala Σεβην Birin Kanna naxa iki: ‘E mon xa fa n ma,’ Alatala Σεβην Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘N fan fama nen ε ma.’ Alatala Σεβην Birin Kanna falan nan na ra. ⁴ E nama lu alo ε benbane, nabi fonne yi ito ralima naxanye ma: Alatala Σεβην Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xετε ε fe ηaxine nun ε κewali ηaxine foxo ra.’ Koni e mi e tuli mati, e mi

n xuiin name. Alatalaa falan nan na ra. ⁵ E benbane minen? Nabine go? E ηεηε habadan? ⁶ Anu, n falane nun sariyan naxanye yamari nabine ma, n ma walikene, ne xa mi ε benbane li ba? Nayi e yi tubi, e yi a fala, e naxa, ‘Naxan lanxi nxo feene nun κewanle ma, Alatala Σεβην Birin Kanna bata na nan liga nxu ra alo a bata yi a ragidi kii naxan yi.’ ”

Fe to singena alo xiyena: Soone

⁷ Kike fu nun kedenden xii μαχρηεn nun naanindena, Sebati kikena, Dariyusi a mangayaan ηεε firindena, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xεmena, Yido mamanan-denna.

⁸ N fe toon tixi nen kαεεn na alo xiyena. N soo ragina nde nan to soo gbeela fari, a yi tixi miriti wudine tagi darani. Soo gbeele, a gbeeli makatunxine e nun a fixene yi a xanbi ra. ⁹ N yi a maxodin, n naxa, “Nanse itoe ra, n kanna?” Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi n yabi, a naxa, “N xa a yita i ra naxan e ra.” ¹⁰ Muxun naxan yi tixi miriti wudine tagi, na yi a fala, a naxa, “Alatala ne nan xεxi bαxoni sigadeni.”

¹¹ E yi dentεgen sa Alatala malekan xa naxan yi tixi miriti wudine tagi, e naxa, “Nxu bata bαxon birin yisiga, bαxon muxune birin sabatixi bρηε xunbenli.” ¹² Nayi, Alatalaa malekan yi a fala, a naxa, “Alatala Σεβην Birin Kanna, i mi tinma kininkinijε Yerusalen nun Yuda taane ma han waxatin mundun yi, i xαlαxi naxanye ma xabu ηεε tonge solofere?”* ¹³ Malekan naxan yi falan tima n xa, Alatala yi fala fajine ti na xa, a yi a masabari.

¹⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a fala n xa, a n xa falani ito rali: “Alatala Σεβην Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xαxαlon gbeena n yi Yerusalen nun Siyon ma fe ra.† ¹⁵ Siya gbeten naxanye bρηε xunbenli,

* **1:12:** ηεε tonge solofere: Na mato Yeremi 25.11 nun Yeremi 29.10 kui. † **1:14:** Ala xαxαlon, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xεmena a ηaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete foxo ra a batu xinla ma, a mon mi tinma yama xρηεn xa a raxari. Na feen mato Xρηεyan 20.5 kui.

n bata xɔɔ ne ma han! Amasɔtɔ n yi xɔɔxi nɛn ndedi, koni e tan bata yihadin fari sa.’ ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N mɔn fama nɛn Yerusalɛn taani kininkininni, n ma banxin mɔn yi ti. Se maliga lutin mɔn yibandunma nɛn Yerusalɛn taan xun ma.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra. ¹⁷ I mɔn xa ito rali: Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxunna mɔn soma nɛn n ma taane yi. Alatala mɔn Siyon muxune madɛndɛnma nɛn, a mɔn yi Yerusalɛn sugandi.’ ”

2

Fe toon firindena alo xiyena: Fenne nun xabune

¹ N yi n yɛɛn nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Feri naanin yi n yɛtagi.

² Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra?” A yi n yabi, a naxa, “Sɛnbɛne nan e ra naxanye Yuda nun Isirayila nun Yerusalɛn raxuyaxi ayi.”

³ Na xanbi ra, Alatala yi xabu naanin yita n na. ⁴ N yi maxɔdinna ti, n naxa, “Itoe faxi nanse ligadeyi be?” A yi n yabi, a naxa, “Fenni itoe nan Yuda raxuyaxi ayi fefe, han muxu yo mi fa nɔɛ a xunni tɛ. Koni xabuni itoe tan faxi e magaxudeni, e yi siya gbɛtɛne sɛnbɛne rabira, naxanye kelixi Yuda bɔxɔn xili ma alogo e xa Yuda kaane raxuya ayi.”

Fe toon saxandena alo xiyena: Se maliga lutina

⁵ N yi n yɛɛn nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Se maliga lutin yi suxi muxuna nde yii. ⁶ N yi a maxɔdin, n naxa, “I sigan minɛn?” A yi n yabi, a naxa, “N Yerusalɛn nan maligama, alogo n xa a yigboon nun a kuyan kolon.”

⁷ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi siga, koni maleka gbɛtɛ yi fa na ralan. ⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “I gi, sa a fala banxulanni ito xa, a Yerusalɛn kaane nun xuruseene wuyama ayi nɛn han! Yinna mi fa nɔɛ taan nabilinɛ. ⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N tan yɛtɛna a kantanma

nɛn alo tɛɛna a rabilinni, n yi n nɔrɔn nagodo a yi.’ ”

¹⁰ “ɛ xɔɔxɔ de!

ɛ gi kɔmɛn fɔxɔn yamanan bun!”

Alatalaa falan nan na ra,

“Bayo n na ɛ raxuya ayi nɛn bɔxɔn tongon naaninne ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ “ɛ xɔɔxɔ!

Siyon kaane, ɛ gi,

ɛ tan naxanye dɔxi Babilɔn yi.”

¹² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa iki:

“A bata n xɛ binyeni siyane ma

naxanye fuxi ɛ ma,

bayo naxan na a yiin din ɛ ra,

a luxi nɛn

alo na bata a yiin din Ala yɛ diin na.

¹³ N kelima nɛn e xili ma yati,

e konyine yi e yii seene birin tongo yɛngɛni.

Nayi, ɛ a kolonma nɛn

a Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan n nafaxi.

¹⁴ ɛ xuini te sɛwani,

ɛ tan Siyon kaane,

bayo n fama nɛn,

n yi lu ɛ tagi.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Siya wuyaxine fama nɛn Alatala ma na lɔxɔni

e yi findi n ma yamaan na.

N luma nɛn ɛ tagi,

ɛ yi a kolon

a Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan n nafaxi ɛ ma.

¹⁶ Yuda mɔn findima nɛn Alatala gbeen na,

yamana sariɲanxina,

a mɔn yi Yerusalɛn sugandi.

¹⁷ Adamadiin birin xa a dundu Alatala yɛtagi,

amasɔtɔ a bata keli mini a yire sariɲanxini.

3

Fe toon naanindena alo xiyena: Saraxarali kuntigina

¹ A yi saraxarali kuntigi Yosuwe yita n na, a yi tixi Alatalaa malekan yɛtagi. Setana yi tixi a yiifanna ma a tɔɲɛgɛdeni. ² Alatalaa malekan yi

a fala Setana xa, a naxa, “Alatala xa falan ti i xili ma, Setana, a xa falan

ti i xili ma, a tan naxan Yerusalen sugandixi! Tεε yege dungin xa mi yi xεmεni ito ra ba naxan baxi tεεni?*" 3 Dugi xεsixine nan yi ragodoxi Yosuwe ma, a yi tixi malekan yεtagi. 4 Naxanye yi tixi a yεtagi, malekan yi a fala ne xa, a naxa, "E dugi xεsixine ba a ma!" A mεn yi a fala Yosuwe xa, a naxa, "A mato, n bata i hakεne ba i ma n dugi fajine ragodo i ma." 5 N yi a fala, n naxa, "E xa namu sarihanxin so a xunna!" E yi namu sarihanxin so a xunna, e yi dugine ragodo a ma. Alatala malekan yi tixi na.

6 Alatala malekan yi ito rali Yosuwe ma, a naxa, 7 "Alatala Sεnben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Xa i sigan ti n ma kirane xεn, xa i n ma yamarine suxu, i tan nan dεxεma n ma banxin nun n ma tanden xun na, n yi tiden fi i ma itoe ye naxanye tixi be. 8 Nayi, saraxarali kuntigi Yosuwe, i tan nun i fεxεrabiran naxanye dεxi i yεtagi, ε tuli mati! Amasεtε muxuni itoe findima fe famatεne taxam-assenne nan na. N nan n ma walikεεn nafama nεn, naxan xili "Nimεna." 9 Amasεtε gεmεn mato n naxan dεxi Yosuwe yεtagi. Fεxε solofere nan na gεmε kedenna ma. N sεbenla tima nεn a ma. Alatala Sεnben Birin Kanna falan ni ito ra: N yamanani ito hakεn bama nεn a ma lεxε kedenni. 10 Na lεxεni, muxun birin a lanfaan xilima nεn, e yi dεxε e manpa binla nun xεdε binla nininna ra.' Alatala Sεnben Birin Kanna falan nan na ra."

4

Fe toon suulundena alo xiyena: Lεnpu dεxε sena

1 Malekan naxan yi falan tima n xa nun, na mεn yi fa, a n nakeli alo muxun naxan naxulunxi xixεnli. 2 A yi n maxεdin, a naxa, "I nanse toma?" N yi a yabi, n naxa, "N lεnpu dεxε se xεma daxin nan toma, e nun ture ramaradena a xuntagi. Lεnpu solofere a ma. Ture godode solofere nan turen sama lεnpu soloferene kui.

* 3:2: Yosuwe ito baxi kelideni Babilεn taani a yi konyiyani dεnaxan yi. E nun Yahudiyana ndee nan faxi Yerusalen yi. * 4:14: Na muxu firinne findixi saraxarali Yosuwe nun yamana kanna Sorobabeli nan na.

3 Oliwi wudi bili firin tixi ture ramaraden dεxεn ma, keden a yiifanna ma, keden a kεmεnna ma." 4 Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxεdin, n naxa, "N kanna, nanse itoe ra?" 5 A yi n maxεdin, a naxa, "I mi a kolon?" N yi a yabi, n naxa, "N mi a kolon, n kanna." 6 Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, "Alatala falan ni i ra, a naxan tixi Sorobabeli ma, a naxa, 'A mi ligama sεnben xεn hanma fangana, koni fε n ma Niin barakan nin.' Alatala Sεnben Birin Kanna falan nan na ra."

7 "Hali geya gbeen naxan Sorobabeli yeε ra, na findima nεn lantaan na. A fama nεn Ala Batu banxin konde gεmεn na, yamaan yi e xuini te, e naxa, 'Ala xa hinan a ra habadan!'"

8 Alatalayi falan ti n xa, a naxa, 9 "Sorobabeli bata banxini ito ti fεlε, a mεn a rajanma nεn. Nayi, ε a kolonma nεn a Alatala Sεnben Birin Kanna nan n nafaxi ε ma. 10 Nde feene fεlεn magelema nεn a to xurun? Yamaan jaxanma nεn e na gεmε matinxin seen to Sorobabeli yii."

Na lεnpu soloferene findixi Alatala yeεne nan na naxanye bεxεn birin yisigama.

11 N yi a maxεdin, n naxa, "Nanse Oliwi wudi firinna ne ra, lεnpu dεxε seen yiifanna nun a kεmεnna ma?"

12 N mεn yi a maxεdin, n naxa, "Nanse Oliwi wudi yii firinna ne ra, naxanye ture godode xεma daxi firinne dεxεn, oliwi turen danguma naxanye kui?"

13 A yi n maxεdin, a naxa, "I mi a kolon naxan ne ra?" N yi a yabi, n naxa, "N mi e kolon, n kanna."

14 Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, "E findixi muxu firinne* nan na naxanye masusan turen na alogo e xa wali dunuƣa birin Marigin xa."

5

Fe toon sennindena alo xiyena: Danga kεdina

1 N mεn yi n yeεn nakeli, n fe toon ti alo xiye, n kεdin mafilinxin

to kore. ² Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N kedin nan toma kore, a kuya nongonna ye maxone, a yigbo nongonna ye fu.”

³ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Dangan nan na ra naxan xuyama ayi yamanan birin yi. A sebexi kedin foxo kedenna ma fa fala muɗadene birin kedima nen yamanani. A mon sebexi foxo kedenna boden ma fa fala naxanye birin e koloma wuleni, ne fan kedima nen. ⁴ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra: ‘N dangani ito rafama nen, a yi so muɗadene birin ma banxine yi e nun muxun naxanye birin e koloma wuleni n xinli. A luma nen e banxine kui alogo a xa e nun a xalanbene nun a gemene birin kala.’”

Fe toon soloferedena alo xiyena: Naxanla debedin kui

⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a maso, a a fala n xa, a naxa, “I yeen nakeli, i a mato naxan minin be iki.” ⁶ N yi a maxodin, n naxa, “Nanse a ra?” A yi n yabi, a naxa, “Liga se debedin nan famato a ra.” A mon yi a fala, a naxa, “Na nan toma yamanan muxun birin yi.”

⁷ E yi debedin de raganla yoxo daxini te, n yi naxanla nde to dxi a kui. ⁸ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe naxin misaala nan naxanli ito ra.” Na xanbi ra, a mon yi naxanla madeten debedin kui, a yi a deraganla deten a de ra.

⁹ N yi n yeen nakeli, n yi fe toon ti alo xiyena, n yi naxalan firin to tunganje. Foyen yi e gabutene yi alo yaya xonla gabutene. E yi debedin tongo, e te a ra kore. ¹⁰ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxodin, n naxa, “E debedin xalima minen?” ¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “E sa banxin nan tima a xa Babilon yamanani. Banxin na rapan, debedin duxoma nen menni, e yi a batu.”

6

Fe toon solomasexedena alo xiyena: Wontoro naaninne

¹ N mon yi n yee rakeli, n yi fe toon ti alo xiye. N wontoro naanin to mine geya firinne longonna ra, sulan geyaan nan yi ne ra. ² Soo gbeele nan yi wontoro singen bandunma, a firindena soo forene, ³ a saxandena, soo fixene, a naanindena, soo gbeeli makatunxine. ⁴ Malekan naxan yi falan tima n na, n yi na maxodin, n naxa, “Nanse itoe ra n kanna?” ⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Bxon tongon naaninne foyene nan ne ra. E kelixi dunuɗa birin Margin nan fema. ⁶ Soo forene naxan bandunma, na sigama komenna yamanan binna nin. Na xanbi ra, a fixene nan minima. A makatunxine sigama yiifanna yamanan binna nin.” ⁷ A gbeeli makatunxine yi mini, e yi wama bxoni siga feni. Malekan yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e bxoni siga!” E yi bxoni siga. ⁸ A yi n xili, a naxa, “A mato, naxanye sigama komenna yamanan binni, ne bata n nii yifan n ma komenna yamanani.”

Yosuwe a mangayana

⁹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁰ “I xa suxu muxune kiseene rasuxu, Xelidayi, Tobiya e nun Yedaya. I xa siga Sofoni a dii Yosiya a banxini to, e faxi denaxan yi keli Babilon yi. ¹¹ I xa gbetin nun xemaan tongo. I yi mangaya taxamasenna rafala i yi a so saraxarali kuntigi Yosuwe xun na, Yehosadaki a dii xemena. ¹² I xa a fala a xa a Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun ni i ra naxan xili “Nimena,” a sabatima nen a denaxan yi, a yi Alatala Batu Banxin ti. ¹³ A tan nan Alatala Batu Banxin tima, mangayaan binyen yi lu a tan ma. A duxoma nen a mangaya gbedeni, a non ti. Saraxaralina nde fan duxoma nen a mangaya gbedeni. Bɗe xunbenla yi lu e firinna tagi.’ ¹⁴ Mangaya taxamasenna luma nen Alatala Batu Banxini yoxo lu seen na Xeleme nun Tobiya nun Yedaya nun Sofoni a dii Xeni xon. ¹⁵ Muxun naxanye makuya, ne fama nen, e wali Alatala Batu Banxin tideni. Nayi, e a kolonma nen a Alatala Senben Birin

Kanna nan n nafaxi ε ma. Na ligama nεn, xa ε Alatala xuiin name ki fajɪ, ε Ala.”

7

Sun suxuna fe

¹ Dariyusi a mangayaan jεε naaninden kike solomanaaninden xii naaninde lɔxɔni, Kisilewi kikenā, Alatala yi falan ti Sakari xa. ² Beteli kaane bata yi Sareseri nun Regemi-Meleki nun e muxune rasiga Alatala maxandideni. ³ E yi lan e Alatala Senben Birin Kanna a saraxaraline nun nabine maxɔdin, e naxa, “Nxu lan nxu yi lu sunuxi ba, nxu lu sunna suxε kike suulunden ma ba, alo nxu a liga kii naxan yi jεε wuyaxi danguxine yi?”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ⁵ “A fala yamanan muxune birin xa e nun saraxaraline, i naxa, ‘E to yi sunna suxuma ε yi sunu kike suulundene nun kike soloferedene yi, xabu jεε tonge solofere, ε yi sunna suxuma n tan nan xa ba?’ ⁶ E to yi ε degema, ε yi ε min, ε mi yi a ligama ε yetε xan xa ba?’ ⁷ Alatala mi falan ne xan ti nabi singene xɔn ba, Yerusalen nun a rabilinna taane yi sabatixi bɔjε xunbenli waxatin naxan yi, muxune yi dɔxi Negewi nun Sefala geyane yi waxatin naxan yi?’ ”

Sariya kɛndena

⁸ Alatala yi falan ti Sakari xa, a naxa, ⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xa kitin sa tinxinni, ε hinan ε bode ra, ε yi kininkinin. ¹⁰ E nama kaja gilene nun kirdine nun xɔjεne nun yiigelitɔne tɔrɔ, ε nama miriya jaxin tongo ε bode xili ma.’ ¹¹ Koni e tan mi tin na ramε, e yi e xun xanbi so, e yi e tunle dutun. ¹² E bɔjεne yi xɔdɔxɔ ayi alo dayimuna. E yi tondi Alatala Senben Birin Kanna sariyane ramε e nun falane a yi naxanye tima nabi singene xɔn Alaa Niin barakani. Nayi, Alatala Senben Birin Kanna yi xɔlɔ han! ¹³ Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘N to yi xinla tima, e mi n natin. E fan na n xili, n mi

e ratinma. ¹⁴ N na e raxuya ayi nεn siyane birin yε e mi naxanye kolon. Yamanani geli nεn e xanbi. Muxu yo mi yi sigan na, muxu yo mi yi keli na. E yi yamana fajini geli.’ ”

8

Yerusalen mɔn tima nεn

¹ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti, a naxa, ² “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔxɔlɔn gbeena n yi Siyon ma fe ra han. N bɔjεn wolonxi a fe ra ki fajɪ!’ ”

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N mɔn fama nεn Siyon yi, n yi dɔxɔ Yerusalen taani. Yerusalen fama nεn xili badeni ‘jɔndi taana.’ Alatala Senben Birin Kanna geyaan yi xili ba ‘geya sarijanxina.’ ”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Xεmε fonne nun jaxalan fonne mɔn dɔxɔma nεn Yerusalen taan malandene yi, dunganna suxi e birin yii e siimaya xunkuyena fe ra. ⁵ Taan malandene rafema nεn dii xεmεne nun dii tɛmεne ra saba sodeni.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yanyina nde, yama dɔnxen naxan na lu, na kabema nεn na feen ma na lɔxɔni, koni na mi n tan naterɛnama!” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N nan n ma yamaan nakisima nεn sogeteden nun sogegododen yamanane ma. ⁸ N fama nεn e ra, e yi dɔxɔ Yerusalen taani. E findima nεn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra, jɔndin nun tinxinni.”

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E wεkilε, ε tan naxanye falani itoe mɛma, nabine yi naxanye falama muxune yi Alatala Senben Birin Kanna banxin beten sama waxatin naxan yi a ti feen na.

¹⁰ Bayo benun na lɔxɔne, walikena hanma jingene wanla saranna mi yi sɔtε. Yaxune mi yi tinjε yamaan yi mini hanma e so bɔjε xunbenli. Amasɔtɔn yi muxune luma e bode xili ma nεn. ¹¹ Koni iki n mi fa a ligama

yama dɔnxɛni ito ra alo waxati danguxine,” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra. ¹² “E sansiin sima nɛn bɔɲɛ xunbenli. Manpa binle bogima nɛn. Bɔxɔn balon naminima nɛn. Tule igen fama nɛn. N na birin soma nɛn yama dɔnxɛn yii e kɛɛn na. ¹³ Yuda bɔnsɔnna nun Isirayila kaane, ε bata yi findi danga muxune ra siyane tagi kii naxan yi, n na ε rakisima nɛn, ε yi baraka na kiini. E nama gaxu, ε wɛkile.”

¹⁴ Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E benbane to yi n naxɔlɔma, n na a ragidi nɛn n xa ε ɲaxankata, n mi nimisa. ¹⁵ Koni iki n mɔn bata a ragidi, n xa a faɲin naba ε xa, Yerusalɛn nun Yuda bɔnsɔnna muxune. Nayi, ε nama gaxu. ¹⁶ E xa feni itoe liga: E xa ɲɔndin fala ε bode xa, ε kitin sa ɲɔndini, kitin naxan bɔɲɛ xunbenla rasoma. ¹⁷ Muxu yo nama miriya ɲaxin tongo a boden xili ma. E nama ε kɔlɔ wuleni. Amasɔtɔ n na feene ɲaxaxuxi,” Alatala falan nan na ra.

Sun suxun maxɔdinna yabina

¹⁸ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁹ “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: Kike naaninden sunna, kike suulunden sunna, kike solofereden sunna e nun kike fuden sunna, ne findima nɛn Yuda bɔnsɔnna sɛwa lɔxɔne nun ɲaxaxaxa lɔxɔne ra, e nun sali lɔxɔne. Koni ɲɔndin nun bɔɲɛ xunbenla xa rafan ε ma de!”

²⁰ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siya wuyaxine nun taa wuyaxi muxune mɔn fama nɛn. ²¹ Taa keden muxune fama nɛn taan bonna muxune ma, e naxa, ‘En siga Alatala maxandideni, en yi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fen! N tan fan sigama nɛn!’ ²² Nayi, yama wuyaxin nun siya sɛnbɛmane fama nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fendeni Yerusalɛn taani, e yi a maxandi.”

²³ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Na lɔxɔne yi, xɛmɛ fu fama nɛn keli siyane birin yi naxanye xuine birin falama, e yi e singan Yahudiya keden ma domain lenben

na, e yi a fala, e naxa, ‘En birin nan sigama, amasɔtɔ nxu bata a mɛ a Ala i xɔn.’ ”

9

Siya gbetɛne kitina

¹ Waliyiya falan ni i ra, Alatala falan naxan tixi Xadiraki yamanan xili ma, a Damasi taan li. Amasɔtɔ Alatala gbeen nan adamadiin

bonne ra, alo Isirayila bɔnsɔnne birin.

² A mɔn xa Xamata taan li, Damasi danna, e nun Tire taan nun Sidɔn taana, kolonna gbo dɛnaxan yi.

³ Tire taan bata yinna ti, a bata gbetin malan alo burunburunna. A xɛmaan gbo alo kira xɔn borona.

⁴ Koni Marigina a bama a yii nɛn, a yi a yinna radin baani, tɛɛn yi taan gan.

⁵ Asikalɔn kaane na toma nɛn e gaxu. Gasa kaane fan gaxuma nɛn e xuruxurun,

e nun Ekirɔn kaane, amasɔtɔ e yigitɛgɛma nɛn. Mangayaan ɲanma nɛn Gasa taani, Asikalɔn taani gelima nɛn.

⁶ Siya basanxin fa Asadodi taan tongoma nɛn, n yi Filisitine wason kala.

⁷ N suben bama nɛn e dɛ wunla naxan yi,

e nun donse haramuxine. E dɔnxɛn naxanye na lu, ne fan findima nɛn en ma Ala gbeen na.

E yi lu alo Yuda xabila kedenna. Ekirɔn kaane luma nɛn alo Yebusu kaane.

⁸ Ganla naxanye danguma hanma naxanye fama, n daaxama nɛn n ma yamaan makan-tandeni ne ma.

E mi luma fitina muxu yo a nɔɔn bun, amasɔtɔ iki n yɛɛn tixi e ra.

Mangan famatɔna

⁹ Siyon kaane, ε ɲaxan han! Yerusalɛn kaane, ε xuini te sɛwani. E a mato! E mangan fama ε ma.

A tinxin. A bata rakisi.
 A limaniya.
 A fama sofanla nan fari,
 sofali diina, sofali gilɛn diina.
 10 N yɛngɛ so wontorone bama nɛn
 Efirami yi
 e nun soone Yerusalɛn taani.
 Yɛngɛ so xanle kalama nɛn.
 A tan bɔɲɛ xunbenla ralima siyane
 mǎ nɛn.
 A mangayaan xuyama ayi nɛn
 keli fɔxɔ igen ma han fɔxɔ igena,
 keli baan ma han bɔxɔn danna.
 11 Ɛ tan mabinni,
 n na ɛ muxu suxine xunbama nɛn
 en ma layirin wunla fe ra
 naxanye ramaraxi alo kasorasane
 yili kui xareni.
 12 Ɛ mɔn xa so taa makantanxini,
 ɛ tan kasorasaan naxanye yigi saxi.
 N mɔn xa a rali ɛ ma to:
 n ni i saranma nɛn dɔxɔɲa ma firin.
 13 Amasɔtɔ n bata Yuda yitɔn alo
 xanla,
 Efirami yi lu alo n ma xalimakunla.
 Siyon, n ni i ya dii xɛmɛne rakelima
 nɛn Girɛki kaane xili ma.
 N yi ɛ lu alo sofana silanfanna.*
 14 Alatala a makɛnɛnma nɛn e xun
 ma,
 a xalimakunla yi siga alo kuye
 sarinna.
 Marigina Alatala xɔtaan fema nɛn,
 a fa yiifari ma tule foyeni.
 15 Alatala Sɛnben Birin Kanna e
 rakantanma nɛn.
 E e dɛgema nɛn,
 e sigan ti lantan gɛmɛne fari.
 E e minma nɛn sɛwani,
 e sarin alo dɔɔ minne.
 E lugo alo goron nafexina
 alo saraxa ganden tongonne wasan
 wunla ra kii naxan yi.
 16 Alatala, e Ala e rakisima nɛn na
 lɔxɔni,
 alo a xuruse kuruna.
 E nɔrɔxin yi lu a yamanani
 alo gɛmɛ faɲine mangaya taxamaseri
 kɔmɔtin ma.
 17 E tofanma nɛn han!
 E rayabuma nɛn han!
 Balon banxulanne ragboma nɛn,
 minse faɲine yi sungutunne rayabu.

* 9:13: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

10

Ala nan bɔɲɛ xunbenla fima

1 Ɛ xa Alatala maxɔdin
 a xa tulɛn nafa ɛ ma ɲɛmɛn na.
 A tan nan foyen nakelima,
 a yi tule gbeen nafa
 a yi birin ma xɛɛn nasabati.
 2 Amasɔtɔ wule falan nan suxurene
 ra.
 Yiimatone wule feene nan toma.
 E wule xiye falane nan tima!
 E madɛndɛnna tima fala fuune nan
 na.
 Nanara, yamaan bata siga a xun xɔn,
 e tɔrɔxi
 alo kari mi xuruseen naxanye ma.
 3 N bata xɔɔ na xuruse rabane ma
 han!
 N yɛɛratine hakɛne saranma e ra nɛn.
 Amasɔtɔ Alatala Sɛnben Birin Kanna
 a ɲɔxɔ luma nɛn a kurun xɔn,
 a yamana, Yuda bɔnsɔnna.
 A fama e ra nɛn yɛngɛni
 alo a soo kɛndɛne.
 4 Kuntigine sifan birin minima a tan
 nin.
 Banxin tongon gɛmɛ kɛndɛn minima
 a tan nin.
 Bubu wudin minima a tan nin.
 Yɛngɛ so xanla minima a tan nin.
 5 E luma nɛn alo sofa wɛkilɛxine
 naxanye e yaxune yibodonma
 yɛngɛni
 alo kira xɔn borona.
 Bayo Alatala e xɔn,
 e yɛngɛn soma nɛn,
 e sofa soo ragine yarabi.
 6 N Yuda bɔnsɔnna sɛnbɛ soma nɛn,
 n yi Yusufu bɔnsɔnna rakisi.
 N mɔn e rafama nɛn e konni
 bayo n bata kininkinin e ma.
 E luma nɛn alo n mi e rabɛɲin.
 Alatala nan n tan na, e Ala,
 n na e maxandine yabima nɛn.
 7 Efirami kaane findima nɛn sofa
 wɛkilɛxine ra.
 E sɛwama nɛn alo e minxin na a ra.
 E diine na toma nɛn, e ɲaxan,
 e sɛwama nɛn Alatalaa fe ra.
 8 N nan n ma yamaan xilima nɛn,
 n yi e malan.
 N na e xunbama nɛn,
 e mɔn yi wuya alo a fɔɔni.
 9 Hali n to e raxuyaxi ayi siyane yɛ,

n ma fe rabirama e ma nen yire
makuyeni.

E nun e diine yi kisi,
e mən yi xεε.

¹⁰ N na e rafama nen
keli Misiran yamanani
n yi e malan keli Asiriya yamanani.
N fama nen e ra Galadi nun Liban
yamanani,
koni e mi xanηε menni.

¹¹ Ala baan walanne ragodoma nen
e yi tərɔ baani gidi,
hali Nila baan tilinne xərɪma nen.
Asiriya yamanan wason kalama nen,
Misiran yamanan senben yi jan.

¹² N tan nan e senbe soma,
e yi sigan ti n xinli,
Alatalaa falan nan na ra.

11

¹ Liban bəxəna, i ya dεene rabi.
Tεen xa i ya suman binle gan.

² Fɔfɔ binle, ε gbelegbele,
amasɔtɔ suman wudin bata bira.
Wudi gbeene bata kala.

Basan warine, ε gbelegbele,
amasɔtɔ fɔtɔn xəlɛn bata kala.

³ Xuruse rabane bata gbelegbele,
amasɔtɔ e binyen waxatin bata
dangu.

Yatane bata wurundun,
bayo fɔtɔn gbeen bata kala Yurudɛn
baan dε.

Xuruse rabane

⁴ Alatala n ma Ala naxa iki:
“I xa xuruse kuru faxa daxini ito
raba.

⁵ Muxun naxanye e sarama
ne e kɔε raxabama,
e kεwali janin mi saran e ra.
Naxanye e matima ne naxa,
‘Alatala tantun!
N bata bannaya!’

E raba muxune mi kininkininxi e ma.

⁶ Amasɔtɔ n mi fa kininkininma ya-
manan muxune ma,”

Alatalaa falan nan na ra.
“N bata e birin lu e bode a yii ma,
e nun e mangana yiin ma.

E yamanan jaxankatama nen.

N mi muxu yo bama e yii.”

⁷ Nayi, n yi xuruse kuru faxa daxin
naba, katarabi xuruse tərɔxine ma.

N yi dungan firin tongo. N yi keden
xili sa “Fanna,” bonna “Lanna.” N
yi xuruse kurun naba. ⁸ N yi xuruse
raba saxan kedi kike kedenna bun.
Dijan yi jan n yi, n fan yi rajaxu
xuruseene ma. ⁹ Nayi, n yi a fala ne
xa, n naxa, “N mi fa ε rabama. Xa
naxan faxama, a xa faxa. Xa naxan
ləma ayi, a xa lɔ ayi. Naxanye na lu,
ne xa e bode suben don.” ¹⁰ N yi n ma
fanna dunganna tongo n yi a yigira,
alogo n xa n ma layirin kala n naxan
xidi nxu nun siyane birin tagi. ¹¹ A
yi kala na ləxəni, nayi xuruse tərɔxin
naxanye yi n matoma na ləxəni, ne
yi a kolon a Alatalaa falan nan yi a
ra. ¹² N yi a fala e xa, n naxa, “Xa a ε
kεnεn, ε n saranna fi, xanamu, ε a lu
na.” E yi gbeti gbanan tonge saxan
fi n saranna ra. ¹³ Alatala yi a fala n
xa, a naxa, “A wolε ayi feηε rafalan
xa, e saran gbeeni ito naxan mirixi n
xa.” N yi gbeti gbanan tonge saxanna
tongo, n yi e woli Alatala banxini feηε
rafalan xa. ¹⁴ Na xanbi ra, n yi n
ma lan dunganna fan yigira alogo n
xa ngaxakedenyaan kala Yuda nun
Isirayila tagi.

¹⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“I mən xa xuruse raba xaxilitarena
waliseene tongo. ¹⁶ Amasɔtɔ n tan
yεtεen xuruse rabana nde rafama nen
yamanani. A mi a yengi dɔxe xu-
ruseene xɔn ma naxanye ləma ayi,
a mi a dii xali nenεne feηε, a mi a
maxəlɔxine dandanηε, a mi a kεndεne
baloe. Koni a yεxεε turaxine donma
nen a yi e toron koten.”

¹⁷ Gbalon na xuruse raba fuyantenna
xa,

naxan xuruseene rabejinma!

Silanfanna xa a yiin sεge*

a yi a yiifari ma yεen sɔxɔn.

A yiin xa faxa a ma fefe,

a yiifari ma yεen yi xəri.

12

Yerusalen xunba famatəna

¹ Waliyiya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Isirayila fe yi.

* **11:17:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana.

A tan naxan kore xonna nun bəxo
xonna daxi,

a yi muxun niin sa a yi,
Alatalaa falan ni ito ra:

² N Yerusalen findima nen dolo min
seen na,
naxan a rabilinna siyane birin
fugama a ra.

Yerusalen taan nabilinma nen
yengeni,
e nun Yuda yamanan birin.

³ Na ləxəni, n Yerusalen findima nen
gemə binyen na siyane birin xa.
Naxan yo na kata a yite feen na,
na maxələma nen.

Bəxon siyane birin e malanma nen a
xili ma.

⁴ Alatalaa falan ni ito ra:

Na ləxəni
n faan nasoma nen e soone birin yi,
n yi gaxun naso e soo ragine yi.
Koni n nan n yeen tima nen
Yuda bənsəonna muxune ra.
N yi siyane soone birin yeeəne xəri.

⁵ Yuda mangane a falama nen e
bəjəni,
“Yerusalen muxune bata en senbə so
Alatala Senbən Birin Kanna barakani,
e Ala.”

⁶ Na ləxəni,
n Yuda mangane luma nen
alo təe wolonne yegene də,
alo xayə radəgəxin malo xidine tagi.
E fama e rabilinna siyane halagideni
e kəməna nun e yiifanna ma.
Koni Yerusalen kaane mən luma nen
e konni.

⁷ Alatala Yuda dəxədəne nan singe
rakisima,
alogo Dawuda yixətene nun Yerusalen
muxune
binyen nama dangu Yuda muxune
ra.

⁸ Na ləxəni,
Alatala Yerusalen kaane ratangama
nen.
Hali naxan bata tagan e ye,
a yengən soma nen na ləxəni
alo Dawuda.
Dawuda yixətene fan luma nen
alo Ala yətəna,
alo Alatalaa malekana e yeeə ra.

⁹ Na ləxəni,
n siyane birin naxərima nen
naxanye fama Yerusalen xili ma.

¹⁰ Nayi, n hinanna nun maxandin
niin nagodoma nen

Dawuda yixətene ma e nun Yerusalen
muxune.

E yi e yee rafindi n ma,
e naxan yisəxonxi.

E sunuma nen a fe ra
alo dii keden peena.

E a wugama nen səxələni,
alo dii singena.

¹¹ Na ləxəni,
sunun gboma ayi nen Yerusalen
taani,
alo Xadaa-Rimən ma sununa
Megido meremereni.

¹² Yamanan sunuma nen,
xabilane birin yi lu e danna.

Dawuda bənsəonna a danna,
e naxanle fan e danna,
Natan bənsəonna a danna,
e naxanle fan e danna,

¹³ Lewi bənsəonna a danna,
e naxanle fan e danna,
Simayi bənsəonna a danna,
e naxanle fan e danna,

¹⁴ e nun bənsəonna bonne birin.
Birin luma nen a danna,
e naxanle fan yi lu e danna.

13

Suxurene nun wule nabine

¹ Na ləxəni,
tigin minima nen Dawuda yixətene
xa,

e nun Yerusalen muxune,
alogo yulubine nun xəsin xa ba e ma.

² Alatala Senbən Birin Kanna falan ni
ito ra:

Na ləxəni,
n suxurene xinle bama nen ya-
manani,

ninan yi ti e xən ma fefe!

N mən nabine nun xaxili naxin bama
nen yamanani.

³ Xa muxuna nde mən nabiya falan ti,
a nga nun a baba naxan a barixi,
ne a falama a xa nen,
e naxa, “I xa faxa,
amasətə i bata wulen fala Alatala
xinli.”

A nga nun a baba naxan a barixi,
ne a səxonma nen
a nema nabiya falane tima.

⁴ Na ləxəni, nabine birin yagima nen
e fe toxine nun e waliyiya falane ra.

E mi fa nabiya domaan soma sɔnɔn alogo e xa madaxun ti.

⁵ E birin a falama nɛn, e naxa, “Nabi mi n na, xɛɛ biin nan n na. Amasɔtɔ muxuna nde n sara nɛn xabu n dii jɔrɛ waxatini.”

⁶ Koni e a maxɔdinma nɛn, e naxa, “Nanse laru itoe ra i kanken ma?” A e yabima nɛn, a naxa, “E n maxɔlɔ nɛn n xɔyine konni.”

Silanfanna

⁷ “Silanfanna, i xa keli n ma xuruse rabaan xili ma, xɛmɛn naxan n fɛma.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra.

“Xuruse rabaan faxa, yɛxɛɛne xa xuya ayi. N yi keli a xunxurine xili ma.

⁸ Nayi, yamaan dɔxɔde saxan, firin faxama nɛn keden yi lu na. Alatalaa falan nan na ra.

⁹ N yi a dɔnxɛn sa tɛɛni n yi a rasɛnsɛn alo gbetina. N yi e mato tɛɛni, alo xɛmaan matoon kii naxan yi. Nayi, e n maxandima nɛn, n yi e yabi. N na a falama nɛn, ‘N ma yamaan nan ne ra.’ E yi a fala, e naxa, ‘Alatala nan nxɔ Ala ra.’ ”

14

Alatala fa lɔxɔna

¹ Alatalaa lɔxɔn fama. Yaxune ɛ seene yitaxunma nɛn ɛ yɛɛ xɔri.

² N siyane birin malanma nɛn e yi Yerusalɛn yɛngɛ. Taan suxuma nɛn. Banxine yi kui geli. E yi fu jaxanle ma. Taan fɔxɔ kedenna yi siga suxuni. Koni yama dɔnxɛn luma nɛn taani.

³ Alatala kelima nɛn a yi na siyane yɛngɛ, alo a yi yɛngɛn soma waxati gbɛtɛ yi kii naxan yi.

⁴ A tima nɛn na lɔxɔni Oliwi geyaan fari, naxan Yerusalɛn yɛtagi a sogeteden binni. Oliwi geyani bɔma nɛn a tagi,

keli a sogeteden binni han a sogegodode binni.

Folo gbeen yi lu na.

Geyaan fɔxɔ kedenna xɛtɛma nɛn kɔmɛnna ma, a fɔxɔ kedenna boden fan yi siga yi-ifanna ma.

⁵ Nayi, ɛ ɛ gima nɛn n ma geyane folon na.

Amasɔtɔ geyane folon sigama nɛn han Aseli.

ɛ ɛ gima nɛn alo ɛ to ɛ gi bɔxɔ xuruxurunna yɛɛ ra, Yusiya waxatini, Yuda mangana. Nayi, Alatala fama nɛn, n ma Ala, e nun malekane birin.

⁶ Na lɔxɔni, kɛnɛn mi luma na, hanma xunbenla hanma ige xundina.

⁷ E nun lɔxɔn bonne keden mi a ra. Alatala nan na lɔxɔn kolon.

Yanyi mi luma na, kɔɛ mi luma na. Hali kɔɛɛn na, kɛnɛnna luma nɛn na.

⁸ Na lɔxɔni, siimaya igen minima nɛn Yerusalɛn taani.

A fɔxɔ kedenna yi siga sogetede baan binni, a fɔxɔ kedenna yi siga sogegodode fɔxɔ igen binni.

A minima nɛn soge fure waxatini alo jɛmɛna.

⁹ Alatala nan findima bɔxɔn birin mangan na.

Na lɔxɔni, Alatala nan keden yatɛma Ala ra, a keden peen xinla yi lu na.

¹⁰ Yerusalɛn rabilinna bɔxɔn birin findima nɛn mɛrɛmɛrɛn na, keli Geba yi han Rimɔn yi, Yerusalɛn yiifanna ma.

Yerusalɛn tima nɛn. Taan danne yi lu iki: Keli Bunyamin dɛɛn na han dɛ singen yireni han tongonna dɛna.

Keli Xananɛli sangansoon ma han mangana manpa ige badena.

¹¹ Muxune dɔxɔma nɛn taani. A mi fa halagima.

Yerusalɛn luma nɛn bɔjɛ xunbenli.

¹² Siyaan naxanye Yerusalɛn yɛngɛxi,

Alatala fitina fureni ito nan sama ne fari:

E birin fatin kunma nɛn e ɲɛɲɛn na.
E yɛɛne kunma nɛn e yɛ yinla ra,
e lenne fan yi kun e dɛ.

13 Na ɓɔxɔni,

Alatala gaxu gbeen nasoma nɛn e yi,
e yi e bode suxu e yiin ma,
e yi e bode yɛngɛ.

14 Yuda kaane fan Yerusalɛn xun mayɛngɛma nɛn.

E e rabilinna siyane birin ma nafunle tongoma nɛn:

xɛmaan nun gbetin nun dugi gbegbe.

15 Na fitina fure sifan soone nun gbaxalone*

nun ɲɔgɔmɛne nun sofanle fan suxuma nɛn

e nun xuruseen naxanye birin yaxune daaxadeni.

16 Nayi, siyaan naxanye birin Yerusalɛn yɛngɛxi

na muxu dɔnxɛne fama nɛn ɲɛɛ yɔ ɲɛɛ,
e Manga Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu,

e yi Bubu Kui Sanla raba.†

17 Xa ɓɔxɔn xabilana nde tondi sigɛ Yerusalɛn taani

Manga Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batudeni,

tulen mi fama e konni.

18 Xa Misiran kaane tondi sigɛ,

xa e mi fa, tulen mi fama na.

Alatala fitina furen nagodoma e ma nɛn

a naxan nagodoma siyane ma

naxanye tondixi sigɛ Bubu Kui Sanla rabadeni.

19 Ala Misiran kaane fe ɲaxin saranma e ra na kii nin,

a siyane yulubine birin saran e ra,

naxanye mi sigama Bubu Kui Sanla rabadeni.

20 Na ɓɔxɔni,

hali talandin naxanye singanxi soone ra

a seɓɛma nɛn ne ma fa fala:

“A Sariɲanxi Alatala xa.”

Tunden naxanye Alatalaa banxini

ne fan yatɛma nɛn se rasariɲanxine ra

alo saraxa ganden goronne.

21 Tunden naxanye birin Yerusalɛn nun Yuda yi,

ne birin nasariɲanma nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xa.

Naxanye birin fama saraxa badeni,

ne nde xalima nɛn,

alogo e xa sa kudin so e kui.

Na ɓɔxɔni, sare mati yo mi fa luma

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu banxini.

* 14:15: Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi. † 14:16: Bubu Kui Sanla fe seɓɛxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Malaki **Nabi Malaki Alaa Falan** **Naxan Sebε**

Nabi Malaki kawandini ito sebεxi nεn jεε kemε naanin jαxαn benun Marigi Yesu xa bari. A sebε waxatin naxan yi, fayida jεε kemε nan bata yi dangu xabu Yahudiyane xεte e konni sa keli konyiyani Babilαn yi. Suxu muxune xεte xanbini, Isirayila kaane yi lu e kepaan masare Ala mabinni ndedi ndedi, e tunnaxαlα e ma. A lixi Nabi Xage nun Nabi Sakari bata yi yelin e kawandine be xabu jεε tonge saxan hanma jεε tonge suulun. Isirayila kaane bata yi Nabi Xage nun Nabi Sakari a xinla ratin, e yi Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani. Na xanbi ra, yamaan yi yigi nenεn naxan sαtxi yamana kanna Sorobabeli a mangayaan bun, na yi kala. Esirasi mαn munma yi e dina feene yitαnna fαlα singen.

Nayi, dina feene yi xεtεma xanbin nan na. Sanla mi yi fa rabama, e mi yi saraxane bama a kiini. Alaa sariyan mi yi suxi.

Nabi Malaki yi yamaan nali-maniya, a Alaa xanuntenyana fe rabira e ma e nun a kitin naxan mαn bata maso e ra. A e rakolon a Ala fama a Muxu Sugandixin nan nafadeyi. Na sebεxi Malaki 3.1-4 kui. Nabi Malaki nan Yoni Marafu Tiina fe fala waliyiyani jεε kemε naanin benun a xa fa. A naxa, a nabina nde fama Alaa Muxu Sugandixin yεε ra, a kirani tαn a xa naxan luma alo Nabi Eli. Na sebεxi Malaki 3.1 kui e nun 3.23-24 kui. Ningila Yesu kui, feni ito falaxi lan Yoni Marafu Tiin nan ma naxan Marigi Yesu fa feni tαn. Na sebεxi Matiyu 17.11-13 kui e nun Luka 1.17 kui.

¹ Alatala yi waliyiya falani ito ti Isirayila kaane xa Malaki xαn.*

Ala bata a yamaan xanu

* **1:1:** Malaki bunna nεen fa fala “N ma xεrana.”

² Alatala naxa, “N bata ε xanu.” Koni ε naxa, “I ya xanuntenyaan yi-taxi nxu ra di?” Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Esayu xunyεn xa mi yi Yaxuba ra ba? Anu n bata Yaxuba xanu, ³ koni n bata Esayu rapaxu. N bata a geya yirene findi tonbonne ra, n yi a keεn lu kankone xa.”

⁴ Xa Edαn kaane a fala, e naxa, “Nxu bata halagi, koni nxu mαn nxα taa kalaxine tima nεn!”

Nayi, n tan Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E na e ti, n mαn yi e rabira. Muxune menna xilima nεn, ‘Bαxα Naxina,’ Alatala xαlαxi yamaan naxan ma habadan! ⁵ E na toma nεn, ε yi a fala, ε naxa, ‘Alatala gbo hali Isirayila yamanan fari ma!’ ”

Saraxaraline magi fena

⁶ “Diina a fafe binyama nεn. Walikeεn fan a kuntigin binyama nεn. Xa n tan nan ε fafe ra, na binyen sifan minεn yi? Xa ε mangan nan n na, na binyen sifan minεn yi?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “E tan saraxaraline, ε tan nan n xinla rayelefuma. E mαn yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i xinla rayelefuxi di?’ ⁷ E fama donse haramuxin nan na, ε yi a dαxα saraxa ganden fari. E mαn yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i ya sarijanna kalaxi di?’ A luxi nεn alo ε a falama nεn, ε naxa, ‘Alatalaa saraxa ganden tαnα mi na’ ⁸ ε na fa xuruse yεetaren na saraxan na. Fe jαxin xa mi na ra ba? E na fa xuruseen na, a sanna giraxi hanma a furaxi, fe jαxin xa mi na fan na ba? Xa i na fi i ya yamana kanna ma, na go? A sεwε i ra ba? A i yisuxε a fapin na ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

⁹ “Nayi, iki, ε kata ε Ala mafan alogo a xa hinan en na! E to na se sifane fima a ma, a a tuli matiyε ε ra ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁰ “Hali ε tan nde kedenna yi Ala Batu Banxin dεen nagalε nun alogo ε nama tεen nadεge fuuni n ma saraxa ganden fari! N mi n sεwa fe yo toxi ε yi,” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “N mi ε saraxane rasuxuma.

11 N xinla binyama nɛn siyane birin yɛ keli sogeteden ma han a biradena. E wusulanna nun kise sarijanxine bama saraxan na n xinli yiren birin yi. N xinla binyama nɛn siyane birin yɛ.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

12 “Koni ɛ tan nan n ma sarijanna kalama, ɛ to a falama, ɛ naxa, ‘Marigina saraxa ganden haramuxi, en donseen naxan sɔtɔma a fari na yeľefu.’

13 Ɛ a falama, ɛ naxa, ‘Fitinan ni ito ra!’ Ɛ yi ɛ kutun marajaxuni.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

“Anu, ɛ fama xuruse mujɔxine ra n xɔn saraxan na, naxanye madɔnxi hanma naxanye furaxi. N tan tinjɛ ne rasuxɛ ɛ ra ba?” Alatala naxa na kiini.

14 “Dangan na yanfantenna xa xuruse xɛmɛ radaxaxin naxan ma kuruni, a yi a kolɔ a so feen na n yii, a fa fa a madɔnxin na Marigin xɔn saraxan na. Bayo manga gbeen nan n na. N xinla magaxu siyane yɛ.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

2

1 “Iki, yamarini ito ɛ tan saraxaraline nan xa! 2 Xa ɛ mi ɛ tuli mati, xa ɛ mi a ragidi ɛ bɔjɛni, a ɛ xa n xinla binya, n dangan nafama nɛn ɛ ma, n yi ɛ dubane findi dangane ra. N bata ɛ dubane danga yati! Bayo ɛ mi n ma fe ragidixi ɛ bɔjɛni.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

3 “Iki, n kɔnkɔxi ɛ bɔnsɔnna xili ma ɛ fe ra. Ɛ xuruseen naxanye bama saraxan na n xa sali waxatini, n na e gbiine soma nɛn ɛ yetagi, muxune yi sa ɛ nun na woli ayi ɛ bode xɔn.

4 Nayi, ɛ a kolonma nɛn, a n yamarini ito falaxi ɛ xa nɛn alogo layirin naxan nxu nun Lewine tagi, na nama kala.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini. 5 “N ma layirin luxi nɛn e xɔn, a findi siimayaan nun bɔjɛ xunbenla ra e xa. N na e so nɛn e yii alogo e xa gaxu n yɛɛ ra. E lu nɛn n yɛɛragaxuni yati, e yi n xinla binya. 6 N ma sariyan jɔndin yi e dɛ. Wule fala yo mi lu

e dɛ. E bira nɛn n fɔxɔ ra bɔjɛ xunbenla nun muxu fajiyani, e yi muxu wuyaxi raxɛtɛ hakɛn fɔxɔ ra.”

7 “Amasɔtɔ saraxaralina falane fekolonna nan fima muxune ma. Muxune xaranna fenma a tan nan na lan sariyane ma. Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xɛraan nan a ra. 8 Koni ɛ tan bata kiraan bejin, ɛ bata muxu wuyaxi ratantan sariyan xɔn. N layirin naxan xidi nxu nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ɛ bata na kala.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini. 9 “N marajaxun nun marayarabin nagidima ɛ ma nɛn yamaan tagi. Amasɔtɔ ɛ mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra, fɔ ɛ to muxune rafisaxi e bode xa sariyan xɔn.”

Futu feen sariyana

10 En birin fafe keden xa mi a ra ba? Ala kedenna xa mi en birin daxi ba? Nanfera nayi en na en bode yanfama, en yi layirin kala naxan xidi en benbane nun Ala tagi? 11 Yuda kaane bata tinxintareyaan liga. Fe haramuxin bata liga Isirayila nun Yerusalɛn yi, bayo yire sarijanxin naxan yi rafan Alatala ma, Yuda kaane bata na raharamu. E bata sungutunne futu naxanye ala xɔjɛna nde batuma. 12 Naxan na ito liga, Alatala xa na kanna kedi Yaxuba bɔnsɔnne dɔxɔdene yi. A tan nan kantanna tima, a yabin ti. Ala xa na kanna kedi hali a saraxane ba Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xa.

13 A mato, ɛ mɔn naxan xunna. Ɛ wugama, ɛ kutunma, ɛ yi Alatalaa saraxa ganden nafe yɛɛgen na bayo a mi fa ɛ saraxane matoma, a mi sese rasuxuma ɛ yii. 14 Ɛ mɔn yi a fala, a nanfera? Bayo Alatala nan seren na ɛ nun jaxanla tagi i naxan dɔxi i foninge waxatini, i naxan yanfaxi, hali i fe rafala boden to yi a ra, hali ɛ nun na to bata yi layirin xidi. 15 Ala mi ɛ findixi gbindi kedenna xan na ba, a yi niin bira na yi? Na gbindi kedenna nanse fenma fɔ bɔnsɔnna naxan Ala kolon. Nayi, ɛ yetɛ suxu ɛ niini, ɛ nama ɛ foninge waxatin jaxanla yanfa. 16 Alatala, Isirayilaa Ala naxa, “Naxan na a mɛ a jaxanla

ra xənnantenyani, na gbalon funfu luma a ma nən. Nayi, ε yete suxu ε niini ε nama muxune yanfa.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala fa fena kitisadeni

¹⁷ Ε fala xuine Alatala xadanma. Ε a falama, ε naxa, “Nxu a raxadanma di?” Ε nεma a fale, ε naxa, “Naxan yo fe jaxin liga, ne nan fan Alatala yεε ra yi. Na kanne nan nafan a ma.” Hanma ε naxa, “Ala naxan kiti kenden sama, na minen yi?”

3

¹ “A mato, n nan n ma xeraan nasigama nən, a yi kirani tən n yεε ra. Nayi, sanja ma kedenni, ε marigin naxan fenma, na soma nən a batu banxini. Ε n ma xeraan naxan mamεma lan n ma layirin ma, na fama nən.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ² Anu, nde luyε a nii ra a fa ləxəni? Nde luyε tixi a na fa waxatin naxan yi? Bayo a luma nən alo xabuna sulun tεena,* alo dugin xana xəsi ba safunna. ³ A dəxəma nən alo xabun naxan wure gbeti fixen naxulunma a rasensen xinla ma a yi a gbiin ba. A Lewine rasarijanma nən alo xεmaan nun wure gbeti fixen nasensenma kii naxan yi, e findi saraxarali tinxinxine ra Alatala xa. ⁴ Nayi, Yuda kaane nun Yerusalen kaane kiseene rafanma nən Alatala ma, alo waxati danguxine yi.

⁵ “N nan n masoma nən ε ra kitisadeni. N yi sereyaan ba kəeramuxune nun yalundene xili ma mafuren, e nun naxanye e koləma wulen fari, e nun naxanye walikene saranna nun kaja gilene nun kiridine kansunma, e nun naxanye xəpene rabəjinma, naxanye mi gaxuma n yεε ra.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Yaganne fe

⁶ “N tan Alatala, n mi masaraxi. Nanara, ε tan Yaxuba bənsəne, ε mi raxərixī. ⁷ Xabu ε benbane waxatini, ε bata ε xun xanbi so n ma tənne yi, ε

mi e suxi. Ε mən xa xεte n ma, n fan yi n yεε rafindi ε ma.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “Anu, ε a falama, ε naxa, ‘Nxu fa xεtεma Ala ma di?’ ⁸ Adamadiin nəε Ala muje ba? Anu ε bata n muja. Ε n maxədinma, ε naxa, ‘Nxu i mujaxi di?’ Ε to mi yaganna nun kise defexine fima. ⁹ Dangana ε tan yamanan muxune birin fəxə ra amasətə ε n mujana. ¹⁰ Ε fa yaganne defexin na se ramaradeni alogo balon xa lu n ma banxini waxatin birin.” Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Ε n nakərsi feni ito yi iki, ε a mato, xa n mi kore xənna dεen nabiye ε xa, n baraka gbeen nagodo ε ma han a dangu ayi.” ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “N mi tinje se kalane yi ε sansine kala bəxəni, ε wudi binle mi luyε e bogitarene ra. ¹² Siyane birin a falama nən ε ma a dubadene, bayo ε yamanan jaxunma nən.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala tinxin muxune saranma nən

¹³ Alatala naxa, “Ε fala xəlene ti nən n ma. Ε mən a falama, ε naxa, ‘Nxu nanse falaxi i ma?’ ¹⁴ Ε a fala nən, ε naxa, ‘Ala batun tənə yo mi na! Nxu nanse sətəxi a sariya suxuni, nxu sunuxin yi lu sigan tiye Alatala Senben Birin Kanna fe ra. ¹⁵ Nxu fa a falama nən iki a sewan yete yigboone nan xa. Fe jaxi rabane nan sabatixi yati! Hali naxanye Ala bunbama, e yete sətəma a ra.’ ”

¹⁶ Nayi, naxanye gaxuxi Alatala yεε ra, ne falan tima e bode tagi, Alatala tuli matixi e ra, a e xuiin namεma. Muxun naxanye gaxuxi Alatala yεε ra e a xinla binya, ne xinle yi sebe Ala yetagi alogo a xa a jəxə lu e xən. ¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E findima nən n gbeen na. N na e findi n yete gbee yamaan na ləxə naxan yi, e kininkininna n suxuma nən alo dii fafan kininkininna a diin ma kii naxan yi naxan walima a xa. ¹⁸ Nayi, ε mən tagi rabaan toma nən tinxin muxun nun muxu jaxin tagi, e nun Ala batu muxun nun naxan mi a

* **3:2:** Sulun tεen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.”

batuma.” ¹⁹ Amasotɔ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Na lɔxɔn fama tɛɛn nan na alo sulun tɛɛna.† Yɛtɛ yigboone nun fe ɲaxi rabane birin findima sɛxɛ xaren nan na, na lɔxɔn yi findi tɛɛn na e xa. E salen mi luyɛ, hali e siyadina a mi luyɛ. ²⁰ Koni ɛ tan naxanye n xinla binyaxi, n ma tinxinyaan minima nɛn kɛnɛnni ɛ xa alo sogen na te, a kɛnɛnna yi ɛ rakisi, ɛ xɔrɔyama nɛn, ɛ yi tugan sɛwani alo ɲinge dii lugoxine.” ²¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Nayi, ɛ muxu ɲaxine yibodonma nɛn, e lu alo xubena ɛ sanna bun, na lɔxɔni, n lɔxɔn naxan yitɔnma.”

Nabi Eli faan firindena

²² N sariyan naxanye so n ma walikɛɛn Musa yii Horebe geyani Isirayila kaane xa, n ma tɔnne nun yamarine, ne fe xa rabira ɛ ma. ²³ N tan yɛtɛɛn Nabi Eli rafama nɛn ɛ ma benun Alatalaa lɔxɔ gbee magaxuxin xa a li. ²⁴ A yi dii fafane bɔɲɛn nafindi e diine ma, a diine bɔɲɛn nafindi e fafane ma, alogo n nama fa ɛ bɔxɔn halagi.

† **3:19:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Matiyu Matiyu Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Matiyu Kitabun yireni ito seɓɓɛxi nɛn nɛɛ tonge saxan e nun suulun nɔxɔn Yesu te xanbini kore xanna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyu ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyu findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nɛn Matiyu yɛɛ xari, a yi a seɓɓɛ waxati gbete yi.

Matiyu nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yɛbama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyu a gbeen seɓɓɛxi Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee seɓɓɛ Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbete ne ra. A mɔn nabiya fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nɛn a dunuya yi gidini a yamaan xa. A mɔn kabanako wuyaxi liga nɛn. Matiyu na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun Luka 3.23-38

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bɔnsɔnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bɔnsɔnna nde nan yi Dawuda ra.

² Iburahima nan Isiyaga sɔɔ. Isiyaga yi Yaxuba sɔɔ. Yaxuba yi Yuda nun a xunyene nun a tadane sɔɔ. ³ Yuda yi Peresi nun Sera sɔɔ. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesirɔn sɔɔ. Xesirɔn yi Rami sɔɔ. ⁴ Rami yi Aminadabo sɔɔ. Aminadabo yi Naxason sɔɔ. Naxason yi Salimon sɔɔ. ⁵ Salimon nun Raxabi yi Boosu sɔɔ. Boosu nun Ruti yi Obedi sɔɔ.

Obedi yi Yese sɔɔ. ⁶ Yese yi Manga Dawuda sɔɔ.

Dawuda yi Sulemani sɔɔ. A nga yi findixi Yurayaa naxanla nan na. ⁷ Sulemani yi Robowan sɔɔ. Robowan yi Abiya sɔɔ. Abiya yi Asa sɔɔ. ⁸ Asa yi Yosafati sɔɔ. Yosafati yi Yehorami sɔɔ. Yehorami yi Yusiya sɔɔ. ⁹ Yusiya yi Yotami sɔɔ. Yotami yi Axasi sɔɔ. Axasi yi Xesekiya sɔɔ. ¹⁰ Xesekiya yi Manase sɔɔ. Manase yi Amɔn sɔɔ. Amɔn yi Yosiya sɔɔ. ¹¹ Yosiya yi Yɛkonaya nun a xunyene nun a tadane sɔɔ, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilɔn taani konyiyani.

¹² E siga xanbini Babilɔn taani, Yɛkonaya yi Selatili sɔɔ. Selatili yi Sorobabeli sɔɔ. ¹³ Sorobabeli yi Abiyudi sɔɔ. Abiyudi yi Eliyakimi sɔɔ. Eliyakimi yi Asori sɔɔ. ¹⁴ Asori yi Sadɔki sɔɔ. Sadɔki yi Ahimi sɔɔ. Ahimi yi Eliyudi sɔɔ. ¹⁵ Eliyudi yi Eleyasari sɔɔ. Eleyasari yi Matani sɔɔ. Matani yi Yaxuba sɔɔ. ¹⁶ Yaxuba yi Yusufu sɔɔ, Mariyamaa xɛmɛna, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixina.” ¹⁷ Awa, fɔlɔ Iburahima ma, han sa dɔxɔ Dawuda ra, na findi mayixete fu nun naanin nan na. Fɔlɔ Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilɔn taani waxatin naxan yi, na fan mayixete fu nun naanin. Fɔlɔ e sigan ma Babilɔn taani, sa dɔxɔ Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixete fu nun naanin nan na.

Marigi Yesu sɔɔ fena

Luka 2.1-7

¹⁸ Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔɔxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xɔn ma nun, koni benun a xa dɔxɔ a xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sariɔnɔxin na. ¹⁹ Tinxin muxun nan yi a xɛmɛn Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni. ²⁰ A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeɛni, a naxa,

“Yusufu, Dawuda bənsənnə, i nama gaxu i ya naxanla Mariyama tonge, amasətə a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na. ²¹ A dii xəmənen barima nən, i yi a xili sa Yesu* amasətə a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

²² Ito birin ligaxi nən alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xən ma, a na xa kamali. ²³ A naxa,

“Sungutun nasələnxin fudikanma nən,

a dii xəmənen bari.

E yi a xili sa Emanuweli,

na bunna nən fa fala, ‘Ala en tagi.’”†

²⁴ Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a naxanla ra. ²⁵ Koni e mi kafu han a yi dii xəmənen bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2

Xəntən tiin naxanye sa keli sogeteden binni

¹ Yesu to sətə Betəlemi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalən taani. ² E muxune maxədin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minən yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.” ³ Manga Herode na mə waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalən kaane birin.

⁴ A yi yamaan saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne xili, a yi e maxədin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minən yi?”* ⁵ E yi a yabi, e naxa, “A barima Betəlemi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan səbəxi, a naxa,

⁶ ‘I tan, Betəlemi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene ye.

Amasətə mangana nde kelima nən i tan yi

naxan Isirayila muxune masuxuma, n ma yamana.’”†

⁷ Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxədin na saren mini waxatin yetəen ma. ⁸ A yi jungun sa e ma siga Betəlemi taani, a naxa, “E sa diidina fe ye fen han! E na a to waxatin naxan yi, e yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹ E to mangana falan namə, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a fəloni, e mən yi na to, a yi lu e ye ra han a sa ti diidin yiren xun ma. ¹⁰ E to na saren to, e yi səwa han! ¹¹ E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xəmaan nun wusulanna nun mirihi latikənənnə fi a ma. ¹² Ala yi fekolonne rakolon xiyeni, a e nama fa xətə Manga Herode fəma. E yi xətə kira gbətə xən ma e konni.

Yesu sətə muxune yi e gi

¹³ Fekolonne kelixin na yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, e yi e gi, e siga Misiran yamanani. E sa lu na han n na falan ti e xa waxatin naxan yi. Amasətə Herode diidin fenma a fəxa xinla nan ma.” ¹⁴ Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo kəen na, e siga Misiran yamanani. ¹⁵ A lu na han Herode yi fəxa. Marigin naxan fala nabiin xən ma, na yi kamali, a naxa, “N na n ma dii xəmənen xili nən a xa keli Misiran bəxəni.”†

Diine fəxa fəna

¹⁶ Herode to a kolon a fekolonne bata a mayenden, a bənen yi te kati! A yi yamarin fi, a dii xəmənen naxanye Betəlemi taan nun a rabilinna birin yi, naxanye barin munma nən firin sətə, a ne birin xa fəxa. A na waxatin nagidi fekolonne gbee falan nan xən. ¹⁷ Nayi, Nabi Yereimi a falan yi kamali, a naxa,

* **1:21:** Yesu xinla bunna nən, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini. † **1:23:** Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato. * **2:4:** A na maxədinna tixi nən bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan maməma bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu nən kəmə wuyaxi. † **2:6:** Mika 5.1

† **2:15:** Hose 11.1

18 “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani, Rakeli nan a diine wugama. A mi tinɛ a xa masabari amasɔɔ e birin bata faxa.”§

E xεε fena keli Misiran yi

19 Herode faxa waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni Misiran yamanani, 20 a yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i xεε Isirayila yamanani amasɔɔ naxanye diidin fenma a faxa feen na, ne bata faxa.” 21 Nanara, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xεε Isirayila yamanani. 22 Koni a mε waxatin naxan yi, a Herode a dii xεmεn Arikelayusi dɔxi a fafe nɔxɔni mangan na Yudaya yamanan xun na, Yusufu yi gaxu na yidɔxɔ feen na. Ala mɔn yi a rakolon xiyeni, a yi siga Galile yamanani. 23 A yi sa dɔxɔ taana nde yi naxan xili Nasarɛti. Nabine falane yi rakamali, fa fala, “A xili bama nεn ‘Nasarɛti kaana.’ ”

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

1 Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin ba fɔlɔ tonbonni Yudaya yamanani. 2 A naxa, “E xun xanbi so ε hakene yi, amasɔɔ Ariyanna Mangayaan bata maso!” 3 Nabi Esayi yi a tan nan ma fe falama, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, naxan a falama, ‘E kirani tɔn Marigin yεε ra, ε kirane matinxin a xa!’ ”*

4 Nɔgɔmε xabe dugin nan yi rago-doxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. 5 Yamaan yi lu fε a fεma keli Yerusalɛn nun Yudaya yamanan

nun Yurudɛn baan nabilinna birin yi. 6 E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yurudɛn baani e tubi xinla ma Ala ma.

7 Yoni to Farisi muxunε† nun Saduse muxun‡ wuyaxi to fε a fεma, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “E tan saɲi bɔnsɔnne! Nde ε rakolonxi, ε xa ε gi Alaa xɔlɔn bun ma? 8 E kεwanle xa a yita fa fala ε bata ε xun xanbi so ε hakene yi. 9 E nama ε miri fa fala ε benban nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala nɔε gεmεni itoe findε nεn Iburahima bɔnsɔnne ra! 10 Bunbin bata yitɔn wudi salenne sεgε feen na. Wudin naxan mi bogi faɲi tima, na sεgεma nεn, a woli tεeni. 11 N tan ε rafuma igeni ε tubi xinla nan ma Ala ma. Koni naxan sɛnbɛn gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nɔε naxan ma sankidi fulunɛ yati. Na ε rafuma Alaa Nii Sariɲanxin nun tεen nin. 12 A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nεn tεε tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-34

13 Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fεma Yurudɛn baani, alogo Yoni xa a rafu igeni. 14 Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fεma.” 15 Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasɔɔ a lan nεn en xa fe tinxinxine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin. 16 Yesu to rafu, a keli igeni nεn tun, kore xɔnna dεen yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sariɲanxin to gode ganba sawurani, a dɔxɔ a ma. 17 Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xεmεn nan ito ra naxan bata n kεnεn ki faɲi.”

§ 2:18: Yeremi 31.15 * 3:3: Esayi 40.3 † 3:7: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbε so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdεxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nεn sayani. ‡ 3:7: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nεn sayani.

4

*Setana yi kata Yesu ratantandeni
Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13*

¹ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na. ² Yesu yi soge tonge naanin kɛɛ tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu.* ³ Maratantan tiin yi fa Yesu fɛma, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gɛmɛni itoe xa, e xa maxɛtɛ burun na.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fɔ Ala falan naxanye birin tima.’† ”

⁵ Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sarijanxini,‡ a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi. ⁶ A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tukan, amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi. E yi i tongo, alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§ ”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “A mɔn sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

⁸ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mɔn yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dunɔɔa mangayane nun a binyene birin yita a ra. ⁹ Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nɛn.” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’† ”

¹¹ Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fɛma. Malekane yi fa a mali.

*Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile yi
Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15*

¹² Yesu a mɛ waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kasoon na, a siga Galile yamanani. ¹³ A mi fa dɔxɔ Nasarɛti

taani sɔnɔn, a sa dɔxɔ Kapɛrunan taani Galile daraan dɛ Sabulon nun Nafatali bɔxɔni. ¹⁴ A na ligaxi nɛn, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁵ “Sabulon kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yurudɛn baan dɛ,

siya gbɛtɛne gbeen Galile naxan na,

¹⁶ yamaan naxan dɔxi dimini,

ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi sayaan dimini,

kɛnɛnna bata mini ne ma!”‡

¹⁷ Na waxatini, Yesu yi kawandin ba fɔlɔ, a naxa, “ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi! Amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso.”

Yesu yi muxu naanin xili

Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu sigan tima Galile Daraan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yɛxɛ suxun nan yi e ra. Simɔn naxan xili Piyɛri§ e nun a ngaxakedenma, Andire, e yi yɛxɛ suxuni yalaan na darani. ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ɛ bira n fɔxɔ ra. N xa ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo ɛ yɛxɛn suxuma kii naxan yi.”

²⁰ E yi e yalane sa mafurɛn! E bira a fɔxɔ ra. ²¹ A sigaxin yɛɛn na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbɛtɛye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dii xɛmɛne. E nun e fafe yi e yalane yitɔnma kunkin kui. Yesu yi e xili. ²² E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi yamaan mali

Luka 6.17-19

²³ Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fapin kawandin ba e xa, a yi yamaan furetɔne rakɛndɛya furen sifan birin ma. ²⁴ Muxune yi na feen xibarun mɛ Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa furetɔn sifan birin nun tɔrɔ muxune ra e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra e nun gan furetɔne

* **4:2:** Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɛɛn na. Waxatina nde yi, e mɔn yi a jɛnige e nama igen fan min hali kɛɛn na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:5:** Yerusalɛn nan xili Taa Sarijanxina bayo a rasarijanxi Ala xa. Na feen sɛbɛxi Yaburin 87.1-3 kui. § **4:6:** Yaburi 91.11-12 * **4:7:** Sariyane 6.16 † **4:10:** Sariyane 6.13 ‡ **4:16:** Esayi 8.23 han 9.1 § **4:18:** Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita.

nun lebutenne. Yesu yi ne birin nakendeya. ²⁵ Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalen nun Yudaya nun Yuruden baan kidi ma.

5

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

¹ Yesu to yama gbeen to, a te a sa dɔxɔ geyaan fari. A xarandiine yi fa a fema. ² A yi e xaran fɔlɔ.

Sewa gbeena fe

Luka 6.20-23

³ A naxa, “Sewan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nen.

⁴ Sewan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madendenma nen.

⁵ Sewan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bɔxɔn findima nen ne keen na.

⁶ Sewan na kanne xa, tinxinna xɔnla naxanye suxuma alo kamen nun min xɔnla, bayo ne wasama nen.

⁷ Sewan na kanne xa, naxanye kininkininma, bayo Ala kininkininma nen ne fan ma.

⁸ Sewan na kanne xa, naxanye bɔɔɛn sariɔanxi, bayo ne Ala toma nen.

⁹ Sewan na kanne xa, naxanye bɔɔɛ xunbenla rasoma, Ala ne xilima nen a a diine.

¹⁰ Sewan na kanne xa, naxanye besenxɔnxi e tinxinyana fera, bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nen.”

¹¹ “Yamaan na ε konbi, e yi ε besenxɔnya, e yi fala ɲaxin sifan birin ti ε xili ma n tan ma fera, sewana ε tan xa nayi. ¹² E sewa, ε ɲaxan, amasɔtɔ barayi gbeen namaraxi ε xa ariyanna yi. Amasɔtɔ e nabine fan besenxɔnya na kii nin xabu a fɔlɔni.”

Fɔxɔn nun kenenna fe

Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-35, 8.16

¹³ Yesu naxa, “E luxi nen alo fɔxɔna dunuɲa muxune birin xa. Koni xa fɔxɔn mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? A tɔnɔ mi fa na fɔ a woli ayi, yamaan yi a yibodon. ¹⁴ E luxi nen alo kenenna dunuɲa muxune birin xa. Taan naxan tixi geyaan fari, na mi luxunɲe. ¹⁵ Muxu yo mi lenpun nadεge, a a raso deben bun ma. Koni fɔ lenpun xa dɔxɔ seen nan fari. Nanara, a kenenna fiye banxi kui kaane birin ma. ¹⁶ A na kii nin, ε kenenna xa yanban yamaan yetagi alogo e xa ε wali fajine to, e yi ε Fafe Ala binya ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

¹⁷ Yesu naxa, “E nama ε miri fa fala n bata fa Sariya Kitabun nun nabine kitabune kaladeni. N mi faxi e kaladeni fɔ e rakamalideni. ¹⁸ N xa ɲɔndin fala ε xa, fanni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi, sese mi be Sariya Kitabun na hali sebenla yiredi keden pe han feen birin yi kamali. ¹⁹ Nanara, naxan na yamarini ito nde keden kala hali a xurun ki yo ki, a bonne xaran na ma, na kanna yatema muxudin nan na Ariyanna Mangayani. Koni naxan sariyani itoe suxuma, a bonne xaran ne ma, na kanna findima nen muxu gbeen na Ariyanna Mangayani. ²⁰ N xa ɲɔndin fala ε xa, xa ε tinxinyaan mi dangu sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune tinxinyaan na, ε mi soε Ariyanna Mangayani mumε!”

Yesu a falana xɔlɔna fe yi

²¹ Yesu naxa, “E bata a me a Ala bata yi a fala en benbane xa, a naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na muxun faxa, na kitima nen.’” ²² Koni n tan a falama ε xa iki, naxan na xɔlɔ a ngaxakedenna ma, na kitima nen. Naxan na a ngaxakedenna konbi, kitisa yamaan na makitima nen. Naxan na a fala fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan yahannama tɛɛn nin.

* **5:21:** Xɔrɔyaan 20.13 e nun Sariyane 5.17

23 Nanara, i nɛma i ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan yi saraxa ganden yɛtagi, a na rabira i ma fa fala i ngaxakedenna xɔlɔxi i ma, 24 i ya kiseen lu saraxa ganden yɛtagi singen. I siga xulɛn, i sa ε nun i ngaxakedenna tagini tɔn. Na xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

25 “Xa i yengɛfaan sigama i ra i kitideni, ε nɛma kira yi, i xa kata i na feen ɲan ε tagi sinma alogo a nama i so kitisaan yii. Na fan yi i so doma kanne yii. Ne fan yi i sa kasoon na. 26 N xa ɲɔndin fala i xa, nayi, i mi kele na mumɛ, fɔ i yanginna birin fi!”

Yesu a maxadina yalunya fe yi

27 Yesu naxa, “E bata yi a mɛ nun a Ala bata yi a fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan liga.’† 28 Koni n tan a falama ε xa, naxan na ɲaxanla mato han a kunfa a ma, na kanna bata yelin yalunyaan ligɛ a bɔɲɛni. 29 Xa i yiifari ma yɛɛn nan i birɛ yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasɔtɔ i fatin yirena nde halagixin fisa dangu i gbɔndin birin soon na yahannama yi. 30 Xa i yiifari ma yiin nan i birɛ yulubini, a sɛgɛ a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna sɛgɛxin fisa dangu i gbɔndin birin soon na yahannama yi.”

Futu kala feen maxadina

Matiyu 19.9, Maraka 10.11-12, Luka 16.18

31 Yesu naxa, “E yi a falama nun, e naxa, ‘Naxan yo nɛma a ɲaxanla beɲinɲɛ, a xa futu kala kɛdin so a yii.’‡ 32 Koni n tan a falama iki, xa muxuna a ɲaxanla beɲin, ɲaxanla mi yalunya ligaxi, a bata a ɲaxanla ti yalunyaan ma nayi,§ bayo xa xɛmɛ gbɛtɛ a futu, na bata yalunyaan liga a xɔn ma.”

Kɔlɔna fe maxadina

33 Yesu naxa, “E mɔn bata yi a mɛ nun, a a fala nɛn en benbane xa, a i

na i kɔlɔ Marigini, fɔ i xa a rakamali.*

34 Koni n na a falama ε xa iki, ε nama ε kɔlɔ ariyanna yi amasɔtɔ Ala mangaya gbɛdɛn mɛnni.† 35 E nama ε kɔlɔ dunuɲa ra amasɔtɔ Ala san tiden na a ra. E nama ε kɔlɔ Yerusalɛn taani amasɔtɔ Manga gbeena taan nan na ra. 36 E nama ε kɔlɔ ε xunna ra amasɔtɔ hali ε xun sɛxɛ kedenna, ε mi nɔɛ a fɔrɛ hanma ε yi a fixa. 37 Koni i ya falan xa findi ‘Ɔn,’ hanma ‘En-ɛn’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe Ƴaxin Kanna nin.”

I nama i gbeen ɲɔxɔ

Luka 6.29,30

38 Yesu naxa, “E bata yi a mɛ nun fa fala, ‘Yɛɛn ɲɔxɔn xa fi yɛɛn na, ɲinna ɲɔxɔn xa fi ɲinna ra.’‡ 39 Koni n tan a falama iki, i nama i kankan muxu ɲaxin yɛɛ ra. Naxan na i dɛɛn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. 40 Xa muxuna nde waxi i kiti feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya doma gbeen fan tongo. 41 Xa muxu yo i karahan i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a findi kilo firinna ra. 42 Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde yi, i nama tondi.”

I yaxune xanu

Luka 6.27-28, 32-36

43 Yesu naxa, “E bata yi a mɛ nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune raɲaxu.’§ 44 Koni n tan a falama ε xa iki, ε xa ε yaxune xanu. Naxanye ε besɛnxɔnyama, ε xa Ala maxandi ne xa. 45 Nanara, ε ligama nɛn alo ε Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasɔtɔ a sogen natema muxu faɲine nun muxu ɲaxine nan xa. Amasɔtɔ tinxin muxun nun tinxintarena, Ala tulɛn nafama ne birin xa. 46 Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligama! 47 Xa ε ε ngaxakedenne nan

† 5:27: Xɔrɔyaan 20.14 e nun Sariyane 5.18 ‡ 5:31: Sariyane 24.1 § 5:32: A bata a ɲaxanla ti yalunyaan ma. Bayo a ɲaxanla nan mɔn a ra Ala yɛɛ ra yi bayo a futun kala xun mi yi na Ala yɛɛ ra yi. * 5:33: Saraxaraline 19.12 e nun Yatɛne 30.3 e nun Sariyane 23.22-24 † 5:34: A mi kɔlɔna fe falama be lan wulɛn gbansanna ma. Koni hali ɲɔndin na a ra, Yesu naxa, i nama i kɔlɔ. Xa muxun dari feen nan ɲɔndi falan na, muxune lama a falan na nɛn hali a mi a kɔlɔ. ‡ 5:38: Xɔrɔyaan 21.23-25 e nun Saraxaraline 24.19-20 e nun Sariyane 19.21 § 5:43: Saraxaraline 19.18

tun xǎntǎn, ε nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen na? Amasǎto hali dǎnkǎleyatarene na jǎxǎnna ligama. ⁴⁸ Nanara, ε lu fetareyani alo fe mi ε Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.”

6

Xaranna Ala kiseene fe ra

¹ Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma, ε nama ε wali fajine kε yamaan yetagi alogo e xa ε to. Xa ε na liga, ε mi barayi sǎtǎma ε Fafe Ala ra ariyanna yi. ² Nanara, xa i yiigelitǎne kima, i nama xǎtaan fe i yεε ra a ralideni alo nafigine a ligama kii naxan yi salide banxine nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matǎxǎ. N xa jǎndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sǎte yamaan yii. ³ Koni xa i yiigelitǎne kima, hali i kǎmǎnna nama a kolon i yiifanna naxan ligama ⁴ alogo i ya hinan wanla xa raba suturani. Nayi, i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima nǎn.”

Xaranna Ala maxandin ma Luka 11.2-4

⁵ Yesu naxa, “E nǎma Ala maxandε, ε nama a liga alo nafigine. Amasǎto a rafan e ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa jǎndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sǎte yamaan yii. ⁶ Koni i tan nǎma Ala maxandε, so i ya banxini, i dǎεn nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo yi feene toma, na i barayima nǎn.”

⁷ Yesu naxa, “E nama lu xεte fala fuyanne ma tun Ala maxandini alo dǎnkǎleyatarene. Amasǎto e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi Ala e xuiin namǎma na nin. ⁸ E nama liga alo ne, bayo ε Fafe Ala ε makone kolon benun ε xa a maxandi. ⁹ Awa, ε Ala maxandima ikiini, ε naxa, ‘Nxu Fafe naxan kore xǎnna ma, i xinla xa sarijan.

¹⁰ I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa liga dunuƣa yi

alo a ligama kore xǎnna ma kii naxan yi.

¹¹ I nxǎ to balon fi nxu ma.

¹² I nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan nxu hake tongone mafeluma kii naxan yi.

¹³ I nama tin nxu xa bira tantanni fǎ i nxu rakisi fe jǎxin ma.’ ”

¹⁴ “Amasǎto xa ε ε hake tongone mafelu, ε Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε mafeluma nǎn. ¹⁵ Koni xa ε mi ne mafelu e hake ne ra, ε Fafe Ala fan mi ε mafeluyε ε yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

¹⁶ Yesu naxa, “E nǎma sunni, ε nama ε yetagini tǎjǎn alo nafigine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa jǎndin fala ε xa, ne bata yelin e saranna sǎte yamaan yii. ¹⁷ I tan nǎma sunna suxuma, i yetagin maxa, i yi i xunni tǎn ¹⁸ alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fǎ i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nǎn. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nǎn.”

Ariyanna nafunla fe

Luka 12.33,34

¹⁹ Yesu naxa, “E nama ε nafunle ramara dunuƣani ito yi ε banxine kui, xǎrinxǎrinna nun mǎlimǎnle a kalama dǎnaxan yi. Muƣadene fan soma nǎn, e yi a muƣa. ²⁰ Koni ε xa nafunla ramara ariyanna yi, xǎrinxǎrinna nun mǎlimǎnle mi a kalε dǎnaxan yi, muƣadene fan mi soε na, e a muƣa ²¹ bayo i ya nafunla dǎnaxan yi, i xaxinla fan mǎnna nin.”

Fati bǎndǎn gbee kǎnǎnna a fe

Luka 11.34-36

²² Yesu naxa, “Muxun yεεn luxi nǎn alo lǎnpuna a fati bǎndǎn xa.* Xa i yεεn kǎndε, i fatin birin luma nǎn kǎnǎnni. ²³ Koni xa i yεεn kala, i fatin birin luma nǎn dimini. Nayi, kǎnǎnna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nǎn.”

Ala nun nafunla fe

Luka 16.13, 12.22-31

* **6:22:** alo lǎnpuna: Sandani ito kui, i nǎε i yεεn tiye nǎn se fajin na hanma a kobina. Xa i yεεn tixi se fajin na, na findima nǎn kǎnǎnna ra i xa.

²⁴ Yesu naxa, “Muxu yo mi nɔɛ wale kari firinna xa sanja ma kedenni. Amasoto a kedenna rajaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nen, a yi bonna rayelefu. E mi nɔɛ wanla ke Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni.”

²⁵ “Nanara, n na a falama e xa, e nama kontofili e dunuja yi gidina fe ra, e naxan donma hanma e naxan minma hanma e e maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati benden mi dangu dugin na ba? ²⁶ E xoline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni e Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. E mi fisa xoline xa ba? ²⁷ E tan nde nɔɛ waxatidi se e yete siine fari e xaminna ma ba? ²⁸ E xaminma dugin fe ra nanfera? E wudi fuge fajine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, ²⁹ anu n xa a fala e xa, hali Manga Sulemani e nun a noron birin yi, a mi a yete maraberi ba alo e tan nde. ³⁰ Ala nan sexene maraberi bama naxanye solima to, tila e gan, e jan fefe! A mi e maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.”

³¹ “Nanara, e nama xamin fa fala, ‘En balon sotoma di?’ hanma ‘En na igen sotoma di?’ hanma ‘En dugin sotoma di?’ ³² Amasoto denkeleyatarene seni itoe birin fenma. Koni e Fafe naxan ariyanna yi, na e makoon kolon. ³³ Koni e Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin soma e yii nen. ³⁴ Nanara, e nama xamin tila torona fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasoto laxon birin nun a toron na a ra.”

7

E nama bonne yalagi *Luka 6.37-38, 41-42*

¹ Yesu naxa, “E nama e yete findi e adamadi boden kewanle makiti

* **7:6:** barene: Yanyina nde, sandani ito bunna nen, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye nɔɛ e tuli matiyɛ i ra. † **7:6:** bɔxɔ bun nafunla: Gemɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma foxo ige yi xaxunna ndee kui. Na gemɛn xili nen “perili.”

muxun na, alogo Ala nama e fan makiti. ² Bayo e na bonne kewanle makiti kii naxan yi, Ala e fan makitima na kii nin. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema e xa. ³ Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yɛɛn xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yɛɛn xɔn, i mi na toma? ⁴ I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa jamadin ba i yɛɛn xɔn ma,’ koni gbindonna i tan yɛɛn xɔn ma. ⁵ I tan nafigina! Gbindonna ba i yete yɛɛn xɔn ma singen, na xanbi ra, i nɔɛ na jamadin toɛ nen, i yi a ba i adamadi boden yɛɛn xɔn ma.”

⁶ “E nama se sarijanxin sa barene bun.* E nama e bɔxɔ bun nafunla woli xɔsɛne bun ma.† Xa i na liga xɔsɛne e yibodonma nen, barene yi xajɛ e ma, e yi e xin.”

Ala maxandina fe *Luka 11.9-13*

⁷ “E seen maxodin, e a sotoma nen. E seen fen, e a toma nen. E deen konkon, a rabima e xa nen. ⁸ Amasoto naxan yo na seen maxodin, na a sotoma nen. Naxan na seen fen, na a toma nen. Naxan na deen konkon, a rabima a xa nen. ⁹ Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin burun maxodinma a ra, a gemɛn so a yii? ¹⁰ Hanma a na yɛɛn maxodin a ra, a sakin so a yii? ¹¹ Hali e to findixi muxu jaxine ra, e a kolon fa fala a lan nen, e xa se fajin so e diine yii. E faxi fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na se fajine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!”

¹² “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na jɔxonna liga bonne xa.”

De xurina fe *Luka 13.24*

¹³ “E so de xurin na, amasoto kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so deen nagbo. Muxu wuyaxi soma nen menni. ¹⁴ Kiraan

naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxoɓ, a deen mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

Wudin nun a bogina fe

Luka 6.43-44

¹⁵ “E a liga e yeren ma wule nabine fe yi. E nema fama e xuruxi alo yexena, koni e kui feen luxi nen alo kanko xajene. ¹⁶ E ne kolonma e kewanle nan xon. I manpa bogin bolonje tansinna ke ra ba? I xode bogin bolonje wudi majalixin ke ra ba? ¹⁷ Wudi fajin bogi fajin nan tima. Wudi jaxin bogi jaxin nan tima.† ¹⁸ Wudi fajin mi bogi jaxin tima. Wudi jaxin mi bogi fajin tima. ¹⁹ Wudin naxan mi bogi fajin tima, na segema nen, a gan. ²⁰ Nba, e wule nabine kolonma e kewanle xon ma na kii nin.”

Ala xuiin suxutare muxune fe

Luka 13.25-27

²¹ “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fo naxanye n Fafe Ala sagoon ligama. ²² Nanara, na loxon na a li, muxu wuyaxi a falama nen, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxa bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu jinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga i xinli!’ ²³ Nba, n na a falama e xa nen, n naxa, ‘N mi e kolon mume! E tan fe jaxi rabane, e keli n fema!’ ”

Banxi ti firinne fe

Luka 6.47-49

²⁴ “Awa, muxun naxan birin n ma falane ramema, e yi e suxu, ne luxi nen alo xeme xaxilimaan naxan a banxin ti fanyen fari. ²⁵ Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari. ²⁶ Muxun naxanye birin n ma falane ramema koni e mi e suxuma, ne luxi

nen alo xaxilitaren naxan a banxin ti men sinna fari. ²⁷ Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii jaxini!”

Yesu senbena fe

²⁸ Yesu yelinxina falane birin tiye, yamaan yi kabε a xaran ti kiin ma. ²⁹ A tan mi luxi alo e sariya karamoxone kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala senben nin.

8

Yesu yi dogonfontoon nakendeya

Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16

¹ Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a foxo ra. ² Awa, dogonfontoon yi fa a fema, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i noe n nakendeyε nen.” ³ Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya.” Dogonfontoon yi kendeya mafuren. ⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na finde nen sereyaan na e xa.”*

Sofa kuntigina walikεen nakendeya fena

Luka 7.1-10

⁵ Yesu so Kaperunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan keme kuntigin yi fa a fema, a yi a mafan, a naxa, ⁶ “N fafe, n ma walikεen furaxina n konni, hali a mi noe a mamaxe. A taraxi kati!” ⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakendeya.” ⁸ Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikεen kendeyama nen. ⁹ N fan kuntigina nde nan ma no bun, sofane n fan bun. N na a fale na ndee xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala

† **7:17:** bogina: Sanda sifani ito kui, bogi fajin findixi kewali fajin nan na. § **7:22:** Na loxon noe finde kitisa loxon nan na waxati rajanni. * **8:4:** dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfontoon mi yi daxe a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfontoon na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fo a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a daxe a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

n ma konyin xa, n naxa, 'Ito liga,' a na liga."†

¹⁰ Yesu na mε waxatin naxan yi, a kabε. Muxun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, a yi a fala ne xa, a naxa, "N xa nɔndin fala ε xa, n munma denkeleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi. ¹¹ N xa a fala ε xa, muxu wuyaxi fama nεn sa keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa dɔxɔ Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba fema Ariyanna Mangayani.‡

¹² Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,§ ne raminima nεn tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi." ¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, "Siga, a ligama i xa nεn alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi." Kuntigina walikεen yi kendeya na waxatin yeteni.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya
Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41

¹⁴ Yesu yi siga Piyeri* konni, a yi a bitan gilen furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma. ¹⁵ Yesu yi naxanla yiin suxu, fati mawolonna yi a bejin, a keli, a ti, a wali fɔlɔ a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fema yinna naxine yi naxanye fɔxɔ ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xɔn, a furetɔne birin nakendeya. ¹⁷ A na liga nεn, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, "A en ma tɔrɔne nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari."†

Birana Yesu fɔxɔ ra
Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode fɔxɔn na. ¹⁹ Sariya karamɔxɔna nde yi fa a fema, a naxa, "Karamɔxɔ, i siga dede,

n sigε i fɔxɔ ra." ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, "Xulumaseene xima yinle nan na, xɔline yi e tεen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xεmεn yii." ²¹ A fɔxɔrabirana nde yi a fala a xa, a naxa, "N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen." ²² Yesu yi a yabi, a naxa, "Bira n fɔxɔ ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun."‡

Yesu yi foye gbeen nati
Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25

²³ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a xarandiine yi siga a fɔxɔ ra. ²⁴ E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mɔrɔnne§ yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima. ²⁵ Xarandiine yi siga a fema, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, "Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra." ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, "E gaxuma nanfera? E denkeleyaan mi gbo mumε!" Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mɔrɔnne yamari, e yi e raxara. ²⁷ Muxune birin yi kabε, e naxa, "Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen mɔrɔnne a falan suxuma!"

Yesu yi muxu firin nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

²⁸ Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fɔxɔn na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna naxine yi e fɔxɔ ra. E yi xarε kati! Muxu yo mi yi susε sigan tiyε na kiraan xɔn. ²⁹ Yinnane yi e rasɔnxɔ e falan ti e xɔn, e naxa, "Alaa Dii Xεmεna, i nanse fenma nxu fema? I faxi nxu naxankataden nin ba benun waxatin xa a li?" ³⁰ Xɔsε kuru gbeen yi e degema na dexɔn ma nun. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, "Xa i nxu kedima, nxu rasiga xɔsε kuruni

† **8:9:** Xεmeni ito yi laxi a ra fa fala senben Yesu yii daala xun na alo senbena a tan sofa kuntigin yii a sofane xun na kii naxan yi. Xεmen misaala nan tongoxi a yetε dunuɔa yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi nɔε a walikεen nakendeye nεn a senben na hali a gbindin mi siga. ‡ **8:11:** A bunna nεen fa fala siya gbetene fan kisin sɔtɔma nεn hali ba Yahudiyane ra. § **8:12:** Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma. * **8:14:** Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. † **8:17:** Esayi 53.4 ‡ **8:22:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔtɔxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. § **8:24:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

ito yi.” ³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E siga.” Nayi, e sa so na xɔsɛ kuruni. Xɔsɛ kurun yi godo e giye geyaan ma, e sa faxa darani. ³³ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna ɲaxine yi naxanye fɔxɔ ra. ³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

9

Yesu yi lɛbutɛnna rakɛndɛya
Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26

¹ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani. ² Muxuna ndee yi fa xɛmɛ lɛbutɛnna nde ra a fɛma, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e dɛnkeleyaan to, a yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “N ma diina, i bɔɲɛn xa sa, i yulubine bata xafari.” ³ Sariya karamɔxɔna ndee yi e miri, e naxa, “Xɛmɛni ito Ala rayelefuma!”* ⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, “E mirima fe ɲaxi sifani itoe ma nanfera? ⁵ Mundun fala raxɔlɔ, ‘I yulubine bata xafari’ hanma, ‘Keli, i sigan ti?’ ⁶ N na a yitama ɛ ra nɛn nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɲa yi, n muxune mafelu e yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!” ⁷ Xɛmɛn yi keli, a siga a konni. ⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e yi Ala tantun amasɔtɔ a bata na sɛnbɛ sifan fi muxune ma.

Yesu yi Matiyu xili
Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyu, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Matiyu yi keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁰ Yesu yi a dɛgema Matiyu a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili

wuyaxi nun hakɛ kan wuyaxi yi fa, e dɔxɔ Yesu nun a xarandiine fɛma e dɛgedeni. ¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, “E karamɔxɔn nun mudu maxinle nun hakɛ kanne e dɛgema e bode xɔn ma nanfera?” ¹² Yesu yi e xuiin mɛ, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kɛndɛ, na mako mi seribaan ma fɔ furetɔne. ¹³ E siga, ɛ sa Kitabuna falani ito bunna fɛsɛfɛsɛ, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’† Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hakɛ kanne.”

Maxɔdinna sun suxu feen ma
Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna suxuma?” ¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma ɲaxalandi tine fɛma waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?‡ Koni waxatina nde fama ɲaxalandi kanna bama nɛn e ye, e sunna suxuma nɛn na yi. ¹⁶ Muxu yo mi nɔɛ dugi nɛnɛn tongɛ a yi dugi fonna bɛtɛrɛn a ra\$ amasɔtɔ a dugi nɛnɛn bɔma nɛn a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ¹⁷ Muxun mi manpa nɛnɛn sɛ se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn se sase fonna kalama nɛn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui, e firinna birin namarama nɛn nayi ki fajɪ.”

Yesu yi muxu firin nakɛndɛya
Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii tɛmɛn bata faxa iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nɛn na yi.” ¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a fɔxɔ ra, e nun a xarandiine.

* **9:3:** Ala rayelefuna: Karamɔxɔne na falaxi nɛn bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, “i yulubine bata xafari” anu, Ala nan yulubine xafari. † **9:13:** Hose 6.6 ‡ **9:15:** ɲaxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sɛwa waxatine yi. § **9:16:** dugi nɛnɛna: Yesu a sariya nɛnɛn mi sɛ Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi sɛ sariya nɛnɛn ma.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, naxalan furen yi a ma xabu nɛɛ fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domaan lenben na. ²¹ Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domaan na tun, n kɛndɛyama nɛn na yi.” ²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmɛna, i bɔɲɛn xa sa, i ya dɛnkɛleyaan bata i rakɛndɛya.” Naxanla yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama, ²⁴ a naxa, “Ɛ mini! Dii tɛmɛni ito mi faxaxi, a xiin nɛn tun!” E birin yi gele a ma. ²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii tɛmɛn suxu a yiin ma, dii tɛmɛn yi keli. ²⁶ Muxune yi na feen xibarun mɛ na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxutɔ firin nakɛndɛya

²⁷ Yesu keli mɛnni waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi bira a fɔxɔ ra. E gbelegbele a fɔxɔ ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xɛmɛna,* kininkinin nxu ma!” ²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi so a fɛma banxin kui. A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ laxi a ra yati fa fala a n nɔɛ ito ligɛ nɛn ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu fafe.” ²⁹ Yesu yi a yiin din e yɛene ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga ɛ xa alo ɛ dɛnkɛleyaxi a ma kii naxan yi.” ³⁰ E yɛene yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sɔbɛɛn na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!” ³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibarun nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakɛndɛya

³² Awa, na xɛmɛne yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xɛmɛna nde ra Yesu fɛma naxan mi yi nɔɛ falan tiyɛ amasɔtɔ yinna naxin nan yi a fɔxɔ ra. ³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, bobon yi falan ti fɔlɔ! Yamaan yi kabɛ, e naxa, “Ito

nɔxɔnna munma to Isirayila muxune yɛ singen!” ³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan sɛnbɛn fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵ Awa, Yesu yi siga taane nun banxidɛne yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi muxune rakɛndɛya furen sifan birin ma. ³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasɔtɔ e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo yɛxɛɛn naxanye kantan muxu mi na. ³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. ³⁸ Ɛ xɛɛ kanna mafan, a xa walikɛna ndee rasiga malo xabadeni.”†

10

Xɛra fu nun firinne fe

Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A sɛnbɛn fi e ma a e xa yinna naxine kedi, e mɔn yi furetɔɔn sifan birin nakɛndɛya. ² Na xɛra fu nun firinne xinle nan itoe ra.

A fɔlɔna, Simɔn, naxan mɔn yi xili “Piyɛri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xɛmɛn Yaki nun a xunyɛn Yoni ³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyu, e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki nun Tade ⁴ nun Simɔn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Xɛra fu nun firinne xɛ fena

Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6

⁵ Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “Ɛ nama siga siya gbetɛne yamanani hanma Samariya taane yi. ⁶ Koni ɛ siga Isirayila muxune fɛma naxanye lɔxi ayi

* **9:27:** Dawudaa Dii Xɛmɛna: E na falaxi nɛn bayo Yesu findixi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan na. † **9:38:** xɛɛ kanna: Sandani ito kui, xɛɛ kanna findixi Ala nan na. Dɛnkɛleya muxune lan e xa muxune sɔtɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. * **10:4:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e sɛnbɛn bun ma.

alo yexεene. ⁷ E siga, ε sa e kawandi, ε naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’ ⁸ E yi furetōne rakendeya, ε faxa muxune rakeli sayani, ε dogonfontōne rakendeya, ε jinanne kedi. E seen naxanye sōtōxi ε mi ne saraxi, nayi ε bonne ki hali ε mi se rasuxu. ⁹ E nama xema xali, hanma gbeti fixena hanma wure gbeeli gbananne, ε naxanye singanma ε tagixidin na, ¹⁰ hanma bōndunla ε sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasōtō walikεen lan a yi a balon sōtō.”

¹¹ “Awa, ε na taan li hanma banxidena, ε muxu kendena nde fen, ε yi yigiya a konni han ε kelin waxatin naxan yi. ¹² E na so banxini, ε naxa, ‘Ala xa bōne xunbenla lu banxini ito kui.’ ¹³ Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xōn. Koni xa na mi a ra, na duban mōn xa xete ε ma. ¹⁴ Xa muxune mi ε yisuxu, e mi e tuli mati ε falane ra banxina nde yi hanma taana nde yi, ε sanne rakunkun, ε kenla.† ¹⁵ N xa jōndin fala ε xa, kiti sa lōxōni, Ala kininkininma nēn Sodoma taan nun Gomora taan‡ ma dangu na taan na!”

Bešenxōnyaan naxan fama

Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu naxa, “E tuli mati, n bata ε xe alo yexεene kankone tagi. Nayi, ε kōta ayi alo sapine, ε findi sōntarene ra alo ganbane. ¹⁷ E a liga ε yeren ma amasōtō muxune ε suxuma nēn, e siga ε ra e taan fonne fema ε makitideni, e yi ε bōnbō e salide banxine yi. ¹⁸ E sigama ε ra nēn mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra, ε yi findi n serene ra e xa e nun siya gbetene xa. ¹⁹ E na ε suxu waxatin naxan yi, ε naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nēn. ²⁰ Amasōtō a mi findima ε tan ma fala ra. E falan tima ε Fafe Alaa Nii Sarijanxin nan xōn.”

²¹ “Muxune e ngaxakedenne yanfama nēn, e yi faxa, fafane fan

na ligama nēn e diine ra. Diine fan murutema nēn e sōtō muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na. ²² Muxune birin ε rapaxuma nēn n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixōdōxō han a rapanna, na kisima nēn. ²³ E na ε besēnxōnya taana nde yi, ε ε gi mēnni, ε siga yire gbetε yi. N xa jōndin fala ε xa, ε mi ε wanla rapanpe Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xēmēn xa fa.”

²⁴ “Xarandiin mi dangu a karamōxōn na, konyin mi dangu a kannna ra. ²⁵ Xarandiin na liga alo a karamōxōna, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kannna. Xa e bata denbaya kannna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nēn denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yεeragaxuna fe

Luka 12.2-7

²⁶ Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yεε ra. Fe luxunxine minima nēn kenenni, wundo feen birin kolonma nēn. ²⁷ N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kenenna ma. N na naxan kōyekōyen ε xa, ε na rawanga banxine xuntagi. ²⁸ Muxun naxanye fati bēnden faxama, koni e mi nōε ε niin halage, ε nama gaxu ne yεε ra. Koni ε gaxu Ala yεε ra naxan fati bēnden nun niin halagima yahan-nama yi. ²⁹ Xōlidi firin mi sare gbanan firinna ra ba? Koni hali na xōlidi keden pe mi birε bōxōni xa i Fafe Ala mi tin. ³⁰ Hali ε xun sexe keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon. ³¹ Nanara, ε nama gaxu, ε tan fisa xōlidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Luka 12.8-9

³² Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n fan na jōxōnna ligama a xa nēn n Fafe Ala yetagi ariyanna yi. ³³ Koni naxan yo na a mε n na yamaan yetagi, n tan fan n mēma a ra nēn n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.”

† **10:14:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. ‡ **10:15:** Sodoma nun Gomora findi taa jaxine nan na Ala naxanye halagi Ibrahima waxatini. A mato Dunuja Fōlōn sora 19 kui.

*Bɔɲɛ xunbenla mi a ra dunuɲa yi
Luka 12.51-53, 14.26-27*

³⁴ Yesu naxa, “Ɛ nama ɛ miri fa fala n faxi bɔɲɛ xunbenla nan na dunuɲa yi. N mi faxi bɔɲɛ xunbenla xan na koni fɔ silanfanna. § ³⁵ N bata fa al-ogo dii xɛmɛne xa keli e fafane xili ma, dii tɛmɛne yi keli e ngane xili ma, ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma. ³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yetɛɛn nin. ³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kanna mi findɛ n gbeen na. Naxan yo a dii xɛmɛna hanma a dii tɛmɛn xanu dangu n tan na, na kanna mi findɛ n gbeen na. ³⁸ Naxan mi a faxes wudin* tongoma, a bira n fɔxɔ ra, na kanna mi findɛ n gbeen na. ³⁹ Naxan na a niin makantan, na bɔnɔma ayi nɛn. Koni naxan na bɔnɔ a niini n ma fe ra, na kisima nɛn.”

*Barayina fe
Maraka 9.41*

⁴⁰ Yesu naxa, “Naxan na ɛ tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xɛxi. ⁴¹ Naxan na Alaa xɛrana nde yisuxu bayo Alaa xɛraan to a ra, na kanna barayin sɔtɔma nɛn naxan nagidixi Alaa xɛrane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sɔtɔma nɛn naxan nagidixi tinxin muxune ma. ⁴² N xa ɲɔndin fala ɛ xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n fɔxɔrabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na.”

11

*Yoni Marafu Tiina xɛrane
Luka 7.18-35*

¹ Yesu yelin yamarine fiyɛ a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan taane yi.

§ **10:34:** Silanfanna: Sofane yengɛso degɛmana. wudin nan ma, e yi e faxes. Ito bunna nɛɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra. * **11:10:** Malaki 3.1. † **11:14:** Nabi Eli a fe sɛbɛxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali.

² Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe mɛkasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fɛma. ³ E xa sa Yesu maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbɛtɛ nan legeden?” ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ naxan mɛma, ɛ yi a to, ɛ sa na fala Yoni xa. ⁵ Danxutɔne seen toma, lɛbutɛne sigan tima, dogonfontɔne kɛndɛyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mɛma, faxes muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin nalima yi-igelitɔne ma. ⁶ Sɛwan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!”

⁷ Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “Ɛ siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sɛxɛ ramaxan ba? ⁸ Xa na mi yi a ra, ɛ siga nanse matodeyi? Xɛmɛn naxan marabɛri baxi dugi fajin na ba? Koni muxun naxanye marabɛri baxi na kini, ne manga banxine nin! ⁹ Nayi, ɛ siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ɛ xa, ɛ bata nde to naxan gbo nabiin xa. ¹⁰ Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xɛraan nasigama i yɛɛ ra, naxan kirani tɔnma i xa.’* ¹¹ N xa ɲɔndin fala ɛ xa, muxun naxanye birin fɔlɔ bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa. ¹² Fɔlɔ Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan ɲaxankata. Gbalotɔne kataxi e xa a suxu. ¹³ Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa dɔxɔ Yoni a waxatin na. ¹⁴ Xa ɛ tinɲɛ a feen mɛ, ɛ a kolonma nɛn, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.† ¹⁵ Awa, xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

¹⁶ “Awa, n to muxune misalɛ nanse ra iki? E luxi nɛn alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni e yi e xui ramini bonne ma, ¹⁷ e naxa,

* **10:38:** Romi kaane yi muxune gbangbanma

'Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!' ¹⁸ Yoni fa nen a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, 'Ninanna nan a fɔxɔ ra!' ¹⁹ N tan Muxuna Dii Xεmεn yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, 'Xεmεni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra. Mudu maxinle nun hakε kanne xɔyin nan a ra!' Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne nɔndin yitama e kεwanle xɔn ma nen."

Taa denkeleyatarene fe

Luka 10.13-15

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi fɔlɔ, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga denaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kεwanle masare. ²¹ A yi a fala, a naxa, "Gbalon Korasin kaane yeε ra! Gbalon Betasada kaane yeε ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi e xun xanbi soma e hakene yi nen, e kasa benbenle ragodo e ma nimisani, e dɔxɔ xubeni.† ²² Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na. ²³ E tan Kapεrunan kaane, ε tema nen kore xɔnna ma ba? En-εn, ε godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mɔn yi na nun han to! ²⁴ N xa a fala ε xa, Ala kininkininma Sodoma kaane ma nen Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na!"

Fa Yesu ma

Luka 10.21-22

²⁵ Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, "N Fafe Ala, kore xɔnna nun dunuɲa

Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita didine ra. ²⁶ N Fafe, a i kenεnxi na kii nin. ²⁷ N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xεmεn kolon fɔ a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xεmεna e nun a Dii Xεmεn waxi a yita feni naxanye ra."

²⁸ "E tan naxanye birin xadanxi, goron binyene ε tan naxanye xun ma,§ ε fa n ma, n xa matabun fi ε ma. ²⁹ E n ma goron tongo gbelemεn* tongo, ε yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yeε magodoxi, ε niine matabun sɔtɔma nen. ³⁰ Amasɔtɔ, n ma goron tongo gbelemεn mi binya, n ma goronna yeľefu."

12

Matabu Lɔxɔna fe

Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5

¹ Na waxatini, Yesu yi danguma xεena nde ma Matabu Lɔxɔni, kamεn yi a xarandiine suxu e sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ, e yi e don. ² Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, "A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Lɔxɔni."*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, "E mi na xaranxi ba, kamεn Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?† ⁴ Na waxatini, a so nen Alaa banxini. A tan nun a fɔxɔrabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fɔ saraxaraline. ⁵ E munma Sariya Kitabun xaran ba? A seβexi naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Lɔxɔn birin yi koni e mi yalagixi. ⁶ N xa a fala ε xa, fena nde

† **11:21:** E dɔxɔ fena xubeni, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. § **11:28:** Goronna mi a ra muxun xun ma fɔ naxan a niin tɔrɔma. * **11:29:** Goron tongo gbelemεni ito bunna nεεn fa fala muxune lan e xa Yesu a dunuɲa yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxɔrɔyama e yulubina konyiyaan nan ma. * **12:2:** Farisi muxune namunne mi yi tinɲε wali yo xa kε Matabu Lɔxɔni. Na feen seβexi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlexine mi yi maliyε na lɔxɔni. † **12:3:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui. ‡ **12:6:** Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tɔnɔn gbo dangu Ala Batu Banxin na. § **12:7:** Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde yeτεεn yi sa tεεni muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafanɲε a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa.

be naxan gbo Ala Batu Banxin xa.†
 7 Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’§ Xa ε yi na bunna kolon nun, ε mi yi yo kanna yalagima nun. 8 Bayo n tan Muxuna Dii Xεμεη nan Matabu Lαxαn kanna ra.”

*Xεμεη yii madαnxina fe
 Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11*

9 Yesu yi keli na, a siga e salide banxini. 10 Xεμεηna nde yi na yi naxan yiin yi madαnxi. E yi Yesu maxαdin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Lαxαni ba?”* Amasαtα e yi wama a tαpεγε feni fena nde ma. 11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa γεξεηna ε tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu Lαxαni, ε mi a rate ba? 12 Muxun fisa γεξεη xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe faηin liga Matabu Lαxαni.” 13 Na xanbi ra, a yi a fala xεμεη xa, a naxa, “I yiiini bandun.” Xεμεη yi a yiiini bandun. A yiin yi kendeηa alo a yiin bonna kii naxan yi. 14 Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikeη naxan sugandixi

15 Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a fαxα ra. A yi e furetαne birin nakendeηa, 16 a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa. 17 A na ligaxi ηen, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa, 18 “Ala naxa, ‘N ma walikeη ni i ra, n naxan sugandixi, n xanuntenna naxan n keηenxi han! N nan n ma Nii Sariηanxin nagodoma a ma ηen. A yi n ma kiti kendeη nali siyane ma. 19 A mi fe matandin tiye, a mi sαnxα sαnxαε. A mi falan tiye taan xun xαn.

* **12:10:** Musaa sariyan mi tinje muxun xa wali Matabu Lαxαni. (Xαpαyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakendeηyama Matabu Lαxαni. Na yi findi yengen na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xαdexeni. † **12:20:** a mi lenpu tumatαn natuye: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti. ‡ **12:21:** Esayi 42.1-4 § **12:23:** Dawudaa Dii Xεμεηna: Yamaan yi Dawuda bαnsαnna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiya falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li. * **12:25:** yamanana: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi ηen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi ηinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **12:29:** Sandani ito kui, Setana findixi senbemaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna ηaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

20 A mi xayе yidαxini girε,
 a mi lenpun tumatαn natuye.†
 Han a yi nαn sαtα kiti kendeη xa.
 21 Siyane e yigi sama ηen a yi.’ ‡

*Yesu nun Yinna Mangana fe
 Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23*

22 Muxuna nde yi fa xεμεη danxutαna nde ra Yesu fema, a mi yi nαe falan fan tiye bayo ηinan ηaxin nan yi a fαxα ra. Yesu yi a rakendeηa, a nα falan tiye, a yi seen to. 23 Yamaan birin yi kabε e maxαdinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii Xεμεη nan ito ra ba?”§ 24 Farisi muxune to na mε, e yi a fala, e naxa, “A ηinanne kedima yinna mangan Belesebu barakan nin.” 25 Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yengeη yamanan naxan yitaxunxi,* na yamanan kalama ηen mafuren! Yengeη tanden naxan kui hanma taana, na fan kalama ηen. 26 Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yengeηi. A sabatima nayi di? 27 Xa n ηinanne kedima Belesebu barakan nin, ε fαxαrabirane e kedima nanse xαn nayi? Na ma, ε fαxαrabirane a yitama ηen nayi fa fala yo mi ε xa! 28 Koni xa n ηinanne kedima Alaa Nii Sariηanxin barakan nin, na a yitama ηen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ε li.”

29 “Muxu yo mi nαe soε senbemaan banxini,† a yi a yii seene tongo, fα a senbemaan xidi singen. Na xanbi ra, a nαe banxin kui seene tongε ηen. 30 Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi ηen.”

31 “Nanara, n na a falama ε xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala ρaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluyε nen ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sariρanxin nayelevu, na kanna mi mafeluyε mumε! 32 Muxu yo fala ρaxin ti n tan Muxuna Dii Xεμεn ma, Ala a mafeluyε nen. Koni muxu yo fala ρaxin ti Alaa Nii Sariρanxin ma, Ala mi na kanna mafeluyε dunuρa yi hanma waxati famatōni han habadan.”

Wudin nun a bogine fe

Luka 6.43-45

33 “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nen. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nen. Bayo wudin kolonma a bogin nan xōn. 34 Ε tan saρi bōnsōnne! Ε nōε fala fajin tiye di, bayo ε ρaxu? Amasōtō feen naxanye muxun bōρeni, a ne nan falama. 35 Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu ρaxin yi fe ρaxin namini a muxu ρaxiyani. 36 N xa a fala ε xa fa fala muxune dεntεgen sama nen kiti lōxōni lan e fala fuune birin ma. 37 Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mōn findima i yalagi xunna ra.”

Nabi Yunusaa taxamasenna fe

Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32

38 Na xanbi ra, sariya karamōxōn nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamōxō, nxu waxi a xōn ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde ligε.” 39 Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu ρaxine nun nafigine nan na, ε to n maxōdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusa taxamasenna ra. 40 Nabi Yunusa kōε saxan soge saxan ti yeXε gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xεμεn fan kōε saxan soge saxan tima na kii nin bōxōn bun ma. 41 Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lōxōni, e yi iki muxune yalagi

bayo ne Yunusaa kawandin mε waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa xa.† 42 Naxalan Mangan naxan keli sogetede yiifanna ma, na tima nen kiti sa lōxōni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bōxōn danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra.‡ Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

Yinna ρaxine xεε fena

Luka 11.24-26

43 “Yinna ρaxin na xεε muxun fōxō ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, 44 a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi dεnaxan yi, n mōn xa xεε na.’ Nayi, a na xεε na, xa a sa na kui genla li,* a makōxi, a yitōnxi, 45 a sigama nen nayi, a sa fa yinna ρaxi solofere gbεteye ra naxanye ρaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fεma. Na muxuna fe ρaρanna ρaxuma ayi nen dangu a fōlōn na. A ligama na kii nin iki muxu ρaxine fan na.”

Yesu nga nun a xunyεne fe

Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21

46 Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyεne yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xōn ma, e xa falan ti Yesu xa. 47 Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyεne tixi tandeni, e waxi i to feni.” 48 Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyεne findixi nde ra?” 49 Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyεne itoe nan na. 50 Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakeden xεmεmaan nun ρaxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

13

Sansi wonla fe sandana

Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8

† 12:41: A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui.

* 12:44: Na yire kui genla findixi muxun bōρen nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sariρanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

‡ 12:42: A mato Mangane Singen 10.1-10 kui.

1 Na lɔxɔn yɛtɛni Yesu yi keli banx-
ini, a siga daraan dɛxɔn ma, a sa
dɔxɔ na yi. 2 Yama gbeen yi malan a
fɛma. Nayi, a yi so kunkin kui, a dɔxɔ.
Yamaan yi lu xareyaan na. 3 A fala
wuyaxi ti e xa sandani, a naxa,

“Xɛɛ biina nde yi mini, a siga a san-
siin wolideni. 4 A yi sansiin wolima
waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan
xɔn ma, xɔline yi ne don. 5 Ndee
yi bira fanyen fari, bɛndɛ gbee mi
yi dɛnaxan yi. E yi soli mafuren,
amasɔtɔ bɛnden mi yi gbo na yi.
6 Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara
bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki
fajɪ. 7 Sansina ndee yi bira sɛxɛ ɲali
kanne tagi, sɛxɛne yi gbo, e yi e don.
8 Koni ndee yi bira bɔxɔ fajɪni, e bogi,
e keden kedenna birin yi kɛmɛ sɔtɔ
hanma tonge sennin, hanma tonge
saxan. 9 Xa tunla naxan xɔn, na xa a
tuli mati!”

Sandane sa xunna
Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10

10 Xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi
a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i falan
tima yamaan xa sandani?” 11 Yesu yi
e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan
wundo feene kolonna bata so ɛ yii
koni a mi soxi e tan yii. 12 Amasɔtɔ
seen muxun naxan yii, nde mɔn soma
nɛn na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi
muxun naxan yii hali naxan di a yii,
na bama a yii nɛn. 13 Nanara, n falan
tima ne xa sandan nin. Amasɔtɔ e
seen matoma nɛn han, koni e mi a
yigbɛma, e tuli matima nɛn han, koni
e mi fe mɛma, e mɔn mi a famuma.
14 Na ma, Nabi Esayi a nabiya falan
bata kamali nayi, a naxa,
‘Ɛ tuli matima nɛn han,
koni ɛ mi fefe famuma.
Ɛ seen matoma nɛn han,
koni ɛ mi a yigbɛma.

15 Amasɔtɔ yamani ito bɔɲɛn bata
xɔdɔxɔ ayi.

E bata e tunle dutun,
e yi e yɛɛne raxi.
Na ma, e mi fa seen toma
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinla yi feen famu.

* 13:15: Esayi 6.9-10

E yi xɛtɛ n ma, n yi e rakɛndɛya.*”

16 “Koni sɛwana ɛ xa, amasɔtɔ ɛ
yɛɛne bata seen to, ɛ tunle mɔn bata
feen mɛ. 17 N xa ɲɔndin fala ɛ xa, nabi
wuyaxi nun tinxin muxu wuyaxi yi
waxi a to feni ɛ naxan toma, koni e mi
a to, e mɔn mi a mɛ ɛ naxan mɛma.”

Yesu yi sandan bunna yɛba
Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

18 Yesu naxa, “Ɛ tuli mati, ɛ yi
sansi wonla fe sandan bunna kolon.
19 Naxanye na Ariyanna Mangayaan
falan mɛ, koni e mi a famu, Fe Ɗaxin
Kanna fama nɛn, a yi a xasun e
bɔɲɛni. Ne luxi nɛn alo sansiin nax-
anye bira kiraan xɔn ma. 20 Sansiin
naxanye bira fanyen fari, ne luxi
nɛn alo muxun naxanye falan mɛ, e
yi a suxu sɛwani sa! 21 Koni salen
mi e bun, e mi buma. Tɔrɔn nun
bɛsɛnxɔnyaan na fa waxatin naxan yi
Alaa falana fe ra, e birama nɛn tan-
tanni xulɛn! 22 Sansiin naxanye bira
sɛxɛ ɲali kanne tagi, ne luxi nɛn alo
muxun naxanye falan mɛma, koni
dunuyɔ xaminne nun nafulu feen
kunfan yi a liga e Alaa falan bɛɲin,
a tɔnɔn mi lu e ma. 23 Sansiin nax-
anye bira bɔxɔ fajɪni, ne luxi nɛn
alo muxun naxanye falan mɛ, e yi
a famu. E bogima nɛn, ndee yi
bogi kɛmɛ ramini, ndee tonge sennin,
ndee tonge saxan.”

Maala nun xaratuna fe sandana

24 Yesu yi sanda gbɛtɛ sa e xa, a
naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn
alo xɛmɛn naxan sansi fajɪn woli a
xɛɛn ma. 25 Koni yamaan yi xima
waxatin naxan yi, a yaxun yi fa
xaratu kɛsɛn woli maali, a siga. 26 E
to sabati, maala yi a biyɛ ayi, xaratun
fan yi a biyɛ ayi. 27 Xɛɛ kanna wa-
likene yi fa a fɛma, e naxa, ‘Nxu fafe,
i mi sansi fajɪn xan woli i ya xɛɛn ma
ba, xaratuni ito kelixi minɛn yi?’ 28 A
yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan
na ligaxi.’ Walikene yi a maxɔdin, e
naxa, ‘I waxi a xɔn nxu xa sa e matala
ba?’ 29 A yi e yabi, a naxa, ‘Ɛn-ɛn de!
Ɛ nɛma xaratune talɛ waxatin naxan

yi, ε maala nde fan talama nen. ³⁰ Ε xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xon ma han a xaba waxatina. N na a fale n ma walikene xa na waxatini, n naxa, ε xaratun singen malan, ε yi a raxidi alogo e xa sa tenni. Na xanbi ra, ε maala fan malan, ε yi a sa n ma sagan kui.’ ”

Sansi keε xunxurina fe sandana
Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

³¹ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sansi keε xuridina,† muxun naxan sima a xeen ma. ³² Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nen sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xoline yi e tenn sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana
Luka 13.20-21

³³ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo burun nate sena‡ naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fupi benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma
Maraka 4.33-34

³⁴ Yesu yi feni itoe birin fala ya-maan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. ³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne nan yebama naxanye yi luxunxi xabu dunuƙa da.”§

Yesu yi xaratu keεena feen yeba

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli ya-maan fema, a so banxini. A xarandine yi fa a fema, e naxa, “Xaratun naxanye xeen ma, na sandan bunna fala nxu xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xemen naxan sansi fajin woli, n tan Muxuna Dii Xemen nan na ra. ³⁸ Xenna, dunuƙa nan na ra. Sansi fajina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu keεene, Fe Naxin Kanna muxune nan ne ra. ³⁹ Yaxun naxan xaratu keεen

wolin xeen ma, Yinna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati rajanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra. ⁴⁰ Xaratun ba fena maali, a sa tenni, a ligama na kii nin waxati rajanni. ⁴¹ N tan Muxuna Dii Xemena, n nan n ma malekane rasigama nen. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe jaxi rabane birin, malekane ne malanma nen, e yi e ba n ma Mangayani. ⁴² E yi e woli sulun tenni,* wugan nun jin naxinna denaxan yi. ⁴³ Koni tinxin muxune yilenma nen alo sogena e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xon, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo nafulu gbeen naxan luxunxi xeen ma. Xemena nde yi na to, a mon yi a luxun. Nayi, a sewaxin yi sa a yii seene birin mati, a xete, a fa na boxon sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mon luxi nen alo yulan naxan boxon bun nafunla† fenma. ⁴⁶ A to gemεe faji fajin to naxan sare gbo han, a yi xete a konni, a yi sa a yii seene birin mati, a sa na gemen sara.”

Yεεε suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo yεεε suxun yalaan naxan wolin baani, a yi yexen siyane birin suxu. ⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yεεε suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e doxo. E yi yεεε sensenne malan debene kui, e yi a jaxine woli ayi. ⁴⁹ A ligama na kii nin waxati rajanni. Malekane sigama nen, e muxu jaxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi, ⁵⁰ e yi e woli sulun tenni, wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

Fe fonna nun a nenena a fe

⁵¹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “On.”

† 13:31: Sansini ito xili nen mutaridi. ‡ 13:33: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. § 13:35: Yaburin 78.2 * 13:42: Sulun tenn mon falama yirena nde yi fa fala “Furu tenna.” † 13:45: boxo bun nafunla: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma foxo ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “Perili.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamoxon naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nen alo banxi kanna naxan nafulu nenene nun a fonne raminima a se ramaradeni.”

*Nasarēti kaane yi e mε Yesu ra
Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30*

⁵³ Yesu yelin sandane se waxatin naxan yi, a yi keli menni, ⁵⁴ a xete a konni a maxuruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxanye a xuiin mε, ne yi kabε. E maxodinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako senbeni ito sotoxi minen yi?” ⁵⁵ Kamudεrena dii xemεn xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simon nun Yudasī tada xa mi ito ra ba? ⁵⁶ A xunye dii temene xa mi doxi be ba? A tan feni itoe birin sotoxi minen yi?” ⁵⁷ E yi e mε a ra.

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi fo a konna nun a denbayani.” ⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasoto e mi yi denkeleyaxi.

14

*Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa
Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9*

¹ Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe mε. ² A yi a fala a foxorabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nen, amasoto a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kason na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herode fafaxakedenna Filipi a naxanla ra nun. ⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!” ⁵ Herode yi waxi a xon ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan yeε ra bayo ne yi Yoni yatexi nabiin nan na.

⁶ Awa, Herode bari loxon sumunna a lixina, Herodiyade a dii temen yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kenεn han ⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kolo, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nen. ⁸ A

nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.” ⁹ Manga Herode niin yi raforo a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yeε xori, a yi yamarin fi, a na xa liga. ¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sege a de kason na. ¹¹ E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fema. ¹² Yoni a xarandine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

*Yesu yi muxu wuli suulun dege
Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17,
Yoni 6.1-14*

¹³ Yesu na feen xibarun mε waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na mε, e keli e taane yi, e siga a foxo ra e sanna ma. ¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetone rakendeya.

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandine yi e maso a ra, e naxa, “Koe bata so, burruna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yetε xa.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, ε tan yetεen xa donseen so e yii.” ¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yeεε firin.” ¹⁸ Yesu naxa, “E fa ne ra be.” ¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa doxo seεene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yeεε firinne tongo, a yi a yeεn nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ²⁰ E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi donxene ra. ²¹ Muxun naxanye e dege, ba naxanle nun didine ra, muxu wuli suulun loxon.

*Yesu yi sigan ti igen fari
Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21*

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandine rasiga kunkin kui a yeε ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxete. ²³ A to yelin yamaan nasige, a kedenna yi te geyaan fari

Ala maxandideni. A yi lu na han kœ yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen mœrœnne* yi lu kunkini maxœ amasœtœ foye gbeen bata yi a xun sa e ma. ²⁵ Yesu yi fa sigan tiyœ igen fari, a yi sa e li subaxa makedini. ²⁶ A xarandiine to a to sigan tiyœ igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yelœnna nan ito ra!” ²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “œ wœkilœ, n tan nan a ra. œ nama gaxu!” ²⁸ Piyœri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fœma igen fari.” ²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa be!” Nayi, Piyœri yi keli kunkin kui, a sigan ti fœlœ igen fari siga Yesu fœma. ³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo fœlœ igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.” ³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafuren! A yi a rate, a naxa, “I ya dœnkœlyœaan xurun. I sikœxi nanfera?” ³² E firinna birin yi dœxœ kunkin kui, foyen yi a raxara. ³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nœndin nan a ra yati, Alaa Dii Xœmœn nan i tan na!”

Yesu yi muxune rakœndœya

Maraka 6.53-56

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Genesarœti yamanani. ³⁵ Yamaan yi Yesu kolon mœnni. Na ma, e xœraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetœne ra Yesu fœma. ³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetœne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kœndœyama nœn.

15

Yahudiyane namun feene

Maraka 7.1-13

¹ Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamœxœne yi keli Yerusalœn taani. E fa Yesu fœma, e yi a maxœdin, e naxa, ² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun

feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “œ fan Alaa yamarin kalama œ yœœ namun feene ma nanfera? ⁴ Bayo Ala naxa, ‘I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma a nga, œ na kanna fœxa.’” ⁵ Koni œ tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, ‘I yi maliin naxan sœtœma n na nun, n bata na fi Ala ma’ ⁶ hali na kanna nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, œ bata Alaa falan kala œ namunna fe ra. ⁷ œ tan nafigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti œ fe ra, jœndin na a ra, a naxa,

⁸ ‘Ala naxa,

yamani ito n binyama e dœœn nin koni e bœjœn makuya n na pon!

⁹ E n batuma fuyan!

Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xaraxine nan gbansan na!† ”

Muxuna sarijanna kala fœna

Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fœma. A yi a fala e xa, a naxa, “œ tuli mati, œ yi ito famu. ¹¹ Seen naxan soma muxun dœ, na mi a sarijanna kalama fœ falan naxan minima a dœ.”

¹² A xarandiine yi fa Yesu fœma, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune xœlœ?”

¹³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nœn. ¹⁴ œ e lu na, danxutœne nan e ra danxutœne yœœ ra. Xa danxutœœn danxutœœn yii rasuxu, e firinna birin birama nœn yinla ra.”

¹⁵ Piyœri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.” ¹⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “œ fan munma xaxili sœtœ ba? ¹⁷ œ mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun dœ, na godoma a kui nœn, na xanbi ra, a mini a fatini. ¹⁸ Koni falan naxan minima muxun dœ, na kelima a bœjœn nin, na nan muxune sarijanna kalama. ¹⁹ Bayo miriya jaxine kelima muxun bœjœn

* **14:24:** Igen mœrœnne: alo foyen na so igeni.

5.16 † **15:9:** Esayi 29.13

* **15:4:** Xœrœyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane

nin, a yi a ti muxu faxan nun yalun-yaan nun yanga suxun nun muƙan nun wule sere baan nun konbin ma. ²⁰ Na feene nan muxune sariƙanna kalama. Koni i na i dege i yiin naxataren na, na mi muxune sariƙanna kalama.”

*Naxanla denkeleyana fe
Maraka 7.24-30*

²¹ Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidon taan yamanani. ²² Kanan kaa naxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fema. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma! Ninanna n ma dii temen foxo ra, a toroxi han!” ²³ Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fema, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito rasiga! A biraxi en foxo ra, a gbelegbelema.” ²⁴ Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbete ma fo Isirayila kaa tununxine alo yexene.” ²⁵ Awa, na naxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.” ²⁶ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen sa barene bun ma.”† ²⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, nondin nan na ra. Koni hali barene donse yolonxine donma nen e kanna naxanye rayolonma boxoni.” ²⁸ Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga naxanla, i ya denkeleyaangbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii temen yi kendeya.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

²⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan dexon ma. A yi te geyaan fari, a dexo. ³⁰ Yama gbeen yi fa a fema, e fa lebutenne nun danxutone nun madontone nun bobone nun fureto wuyaxi gbete ye ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakendeya. ³¹ Yamaan to a to, fa fala bobone falan tima, madontone bata kendeya, lebutenne bata sigan ti, danxutone seen toma, e kabε. E yi Isirayilaa Ala tantun.

*Yesu yi muxu wuli naanin dege
Maraka 8.1-10*

³² Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fema, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamena e ma. Xa na mi a ra, e fangan janma nen kira yi.” ³³ Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “N xu tan donseen sotoma minen yi wulani ito yi naxan yama gbeen ito luge?” ³⁴ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yexedi dando nan nxu yii.” ³⁵ Yesu yi yamaan xili a e xa fa dexo boxon ma. ³⁶ Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yexene tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na. ³⁷ E birin yi e dege, e lugo. Xarandiine yi a dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. ³⁸ Xemen naxanye na don, ba naxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin.

³⁹ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dexo kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

16

*Taxamasenna maxodin fena
Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56*

¹ Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fema alogo e xa a keƙaan fεεfεεε, e a maxodin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixa jinbanna ra ε a falama nen a kuye faji yibama nen tila. ³ Xotanni xa kuyeni gbeelixa ε naxa, ‘Tulen famaan ni i ra.’ E nεε kore xonna matoε nen ε yi a bunna kolon. Koni ε mi nεε waxatini ito feene bunna kolonε. ⁴ Iki muxune findixi muxu naxine nun nafigine nan na, ε to n maxodinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fema, a yi siga.

*Marakolonna lan xaranne ma
Maraka 8.14-21*

† 15:26: Yesu naxanli ito a denkeleyaan nan fεεfεεεεma sandani ito xon. Sandan kui, siya gbete ne findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

⁵ Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi jinan, e mi buru xali e yii. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune burun nate sena* fe ra.” ⁷ E falan ti fəlb e bode tagi, e naxa, “A ito falama nen bayo en mi faxi buru ra en yii.” ⁸ Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxədin, a naxa, “E nanse falama e bode tagi, a e mi faxi burun na? E denkeleyaan xurun je? ⁹ E munma xaxili sətə ba? E bata jinan na xən ba, n muxu wuli suulunna dege waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe buru dungi dənxe ne ra? ¹⁰ Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, e debe yoli rafe buru dənxe ne ra na yi? ¹¹ Nanfera e mi a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe falama e xa. N naxa, ‘E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’ ” ¹² Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma burun nate sena a fe yi naxan buruni, koni fə Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21

¹³ Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxədinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xemen na?” ¹⁴ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbete ye fan naxa, a Yeremi nan i tan na hanma nabina nde.” ¹⁵ A yi e maxədin, a naxa, “E tan go, e tan naxa di? Nde n tan na?” ¹⁶ Simən Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xemena.”

¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sewana i tan xa Simən, Yunusaa dii xemena, bayo adamadi mi ito makenenxi i

xa, fə n fafe Ala naxan ariyanna yi. ¹⁸ Nanara, n na a falama i xa, Piyeri, gemen nan i tan na, n nan n ma banxin tima gemen naxan fari, n ma denkeleya yamana. Hali laxira so deene mi nən sətə n ma denkeleya yamaan ma mumε!† ¹⁹ N na Ariyanna Mangayaan so deen jinna soma i yii nen. I na tənna dəxə feen naxan na dunuɲa yi, Ala tənna dəxəma nen na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuɲa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.” ²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi a sayana fe fala

Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27

²¹ Fəlb na waxatin ma, Yesu yi a yeba fəlb a xarandiine xa, a naxa, a fere mi na fə a xa siga Yerusalən taani, a sa tərə wuyaxi sətə yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne yii, e yi a faxa, a mən yi keli sayani a soge saxande ləxəni. ²² Piyeri yi Yesu ba bonne fema, a Yesu maxadi fəlb, a naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mumε!” ²³ Yesu yi a yeε rafindi a ma, a yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima Alaa feene ma fə adamadiine.”

²⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fəxə ra fə a xa a me a yete ra, a yi a yete faxa wudin† tongo, a bira n fəxə ra. ²⁵ Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bənəma ayi nen, koni naxan bənəma a niini n tan ma fe ra, na kisima nen. ²⁶ Xa muxun dunuɲa birin sətə, a bənə a niini habadan, na tənən nanse ra? Muxun nəe nanse fiye, alogo a niin mən xa kisi? ²⁷ Bayo n tan Muxuna Dii Xemen fama nen n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kewanle

* **16:6:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **16:18:** Piyeri xinla bunna neen fa fala gemena. ‡ **16:24:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fəxə ra. § **16:28:** A Matiye 17:2-3 nan ma fe falama.

ma. ²⁸ N xa jɔndin fala ε xa, muxuna ndee be e mi faxε fɔ e n tan Muxuna Dii Xεmɛn to fε n ma mangayani.”§

17

Yesu a nɔrɔna fe

Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36

¹ Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun a ngaxakedenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. ² A kɛɲaan yi masara e yεε ra yi, a yεtagin yi lu mayilenɲε alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kɛnɛnyana. ³ Na waxatin yεtɛni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kɛnɛnni e yεtagi, e yi lu falan tiyε Yesu xa. ⁴ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xɔn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

⁵ A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilenxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xεmɛn nan ito ra naxan bata n kɛnɛn ki fajɲi, ε tuli mati a xuiin na!” ⁶ Xarandiine na mε waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yεtagine yi lan bɔxɔn ma. ⁷ Yesu yi fa e fεma, a yi a yiin din e ra, a naxa, “E keli, ε nama gaxu!” ⁸ E yi e yεε rakojin, e mi muxu yo to fɔ Yesu.

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “E feen naxan toxi, ε nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xεmɛn yi keli sayani.”

¹⁰ Xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn. ¹² Koni n xa a fala ε xa fa fala Eli bata yelin fε koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xεmɛn fan tɔrɔma nɛn na kiini.”

¹³ Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon

fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.*

Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra

Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43

¹⁴ E fa yamaan fεma waxatin naxan yi, xεmɛna nde yi fa Yesu fεma, a yi a xinbi sin a bun ma, ¹⁵ a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xεmɛn ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tɛɛni sanɲa yi wuyaxi hanma igeni. ¹⁶ N bata fa a ra i ya xarandiine fεma koni e mi nɔxi a rakɛndeyε.” ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “E tan dɛnkɛleyatarene nun tinxintarene, n xa lu ε fεma han waxatin mundun yi? N xa diɲa ε xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fεma!” ¹⁸ Yesu yi yinnan yamari, a xεtε a fɔxɔ ra. Nayi, a dii xεmɛn yi kɛndɛya na waxatin yεtɛni.

¹⁹ Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fεma e danna, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi yinnan kedε?” ²⁰⁻²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo ε dɛnkɛleyaan xurun. N xa jɔndin fala ε xa. Xa dɛnkɛleyana ε yi, hali a xurun alo sansi kεsε xurudina, † ε nɔε a fale nɛn geyani ito ma, ε naxa, ‘Keli be, i siga mɛnni!’ a yi siga. E nɔε feen birin ligε nɛn!”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45

²² Xarandiine birin e malan e bode xɔn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xεmɛn soma nɛn muxune yii, ²³ e yi n faxa. Koni n mɔn kelima nɛn sayani a soge saxande lɔxɔni.”

Xarandiine nii yi rapaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

²⁴ Yesu nun a xarandiine Kapɛrunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyeri fεma, e yi a maxɔdin, e naxa, “I karamɔxɔn mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?” ²⁵ Piyeri yi e yabi, a naxa, “A fima nɛn.” Piyeri so banxini

* **17:13:** Nabi Eli a fe sɛbɛxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiyā falan nakamalixi. † **17:20-21:** Sansini ito xili nɛn mutaridi.

waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, “Simɔn, i mirixi a ma di? Dunuɓa mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbeteɓe?”²⁶ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Muxu gbeteɓe.” Yesu yi a fala, a naxa, “Na bunna neɛn, hali a diine mi a fi.”²⁷ Koni nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa muxuni itoe rafen. Nanara, siga baani, i sa kɔnna bira. I na yexɛɛ singen naxan suxu, i a deɛni bi, i gbeti gbanan keden toma nen a de, naxan lanɓe en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi.”

18

Nde gbo birin xa?

Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48

¹ Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?”

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi. ³ Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε mi maxete, ε liga alo diidine, ε mi soε Ariyanna Mangayani mumε! ⁴ Nanara, naxan yo na a yetε magodo alo diidini ito, na gbo dangi a birin na Ariyanna Mangayani. ⁵ Naxan yo mɔn na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.”

Yulubina fe

Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2

⁶ “Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni gεmε gbeen xidi a kɔε ra, a woli baan tilinna ma.”

⁷ “Gbalon dunuɓa muxune yεε ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A fεrε mi na fɔ na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yεε ra! ⁸ Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dangi kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kanna xa woli yahannama tɛɛni. ⁹ Xa i yεɛn nan i birε yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yεε keden kanna yi so habadan

nii rakisini, benun i yεε firin kanna xa so yahannama tɛɛni.”

Yexɛɛ tununxina fe sandana

Luka 15.3-7

¹⁰⁻¹¹ “ε a liga ε yeren ma, ε nama diidini itoe rafeya. N xa a fala ε xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yetagin toma waxatin birin.”

¹² “ε mirixi a ma di? Xa yexɛɛ kemε muxuna nde yii, xa keden siga na xun xɔn, na kanna nanfe ligama? A yexɛɛ tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nen e degedeni geyaan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni. ¹³ N xa jɔndin fala ε xa, a na a to waxatin naxan yi, a sewama nen na yexɛɛ kedenna fe ra dangi tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi lɔxi ayi. ¹⁴ A na kii nin, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lɔ ayi.”

Hake tongone

¹⁵ “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a fema i yi a sɔnna fala a xa ε firinna tagi. Xa a i xuiin name, i bata i ngaxakedenna sɔtɔ na yi. ¹⁶ Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, ε nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo ‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxan xuiin xɔn.’* ¹⁷ Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

¹⁸ “N xa jɔndin fala ε xa, ε na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunuɓa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nen na ra ariyanna yi. ε na tin feen naxan ma dunuɓa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.”

¹⁹ “N mɔn xa a fala ε xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuɓa yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama ε xa nen. ²⁰ Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dede yi n xinli, n fan luma nen menni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

* 18:16: Sariyane 19.15

21 Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxodin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu dɔxɔna ma yoli, a na n haken tongo waxatin naxan yi? Han dɔxɔna ma solofere ba?” 22 Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, dɔxɔna ma solofere mi a ra de, fɔ tonge solofere e nun solofere.”

23 “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan waxi a walikene saren fi feni. 24 A na fɔlɔxina, e fa walikε keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan. 25 Bayo a mi yi nɔε a donla fiyε, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a jaxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi. 26 Nanara, walikεen yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla birin fima nen!’ 27 A kanna yi kininkinin a ma, a yi dija a donla ma, a yi a lu na.”

28 “Koni na walikεen yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a kɔεen deten. A yi a fala, a naxa, ‘N ma donla fi!’ 29 A lanfaan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla fima nen!’ 30 Koni a mi tin. A yi sa a sa kason na han a na a donla fi waxatin naxan yi. 31 Walikεen bonne to na to, e xɔlɔ kati, e siga e kanna fema, e sa na birin fala a xa. 32 Nanara, e kanna yi a tan walikεen xili, a naxa, ‘I tan walikε jaxina, n ma donla naxan birin i ma, n dija nen na ma bayo i bata n mafan. 33 A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walikε boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan yi?’ 34 Nayi, a kanna yi a sa kason na a xɔlɔni alogo a kantan muxune xa a jaxankata han a yi a donla birin fi. 35 N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bɔneni.”

19

Futu kala fena

Maraka 10.1-12

1 Yesu yelinxi na falane tiyε, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma. 2 Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra, a yi ne rakendeya.

3 Farisi muxuna ndee yi fa a fema a bunbadeni, e yi a maxodin, e naxa, “Sariyan na a ra ba, xεmen xa jaxanla rame, a findi bun yo ra?” 4 Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a fɔlɔni ‘Ala yi adaman da, xεmen nun jaxanla,’* 5 a naxa, ‘Nanara, xεmena a nga nun a fafe bejinma, a a maso a jaxanla ra, e findi fati bendε kedenna ra.’† 6 Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fɔ keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

7 E yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xεmen xa futu kala kedin so a jaxanla yii, a yi a bejin?” 8 Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa bata tin, a ε xa ε jaxanle bejin amasɔtɔ ε bɔnen xɔdɔxɔ. Koni a mi yi na kiini nun a fɔlɔni. 9 Awa, n xa a fala ε xa, xεmen naxan na a mε a jaxanla ra, xa a jaxanla mi yalunya ligaxi, xεmen yi nde gbete futu, na xεmen bata yalunyaan liga.”

10 A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Xa xεmen nun a jaxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi.”

11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Birin mi nɔε xaranni ito suxε, koni fɔ Ala bata a feren fi naxanye ma. 12 Xεmena ndee mi nɔε jaxanla futuε amasɔtɔ e bari kiin xɔn, muxune nan ndee gbeteeye ligaxi na kiini, koni ndee gbeteeye lanxi a ma nen a e nama jaxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nɔε xaranni ito suxε, na xa a suxu.”

Yesu yi duba diidine xa

Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

13 Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa

* 19:4: Dunuɔna Fɔlɔn 1.27 nun 5.2 † 19:5: Dunuɔna Fɔlɔn 2.24

koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu naxa, “Ɛ tin diidine xa fa n fɛma, ɛ nama e raxɛtɛ amasɔtɔ e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na.” ¹⁵ A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xɛmɛ nafulu kanna fe

Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

¹⁶ Banxulanna nde yi fa Yesu fɛma, a naxa, “Karamɔxɔ, n fe fajin mundun lige, n habadan nii rakisin sɔtɔ?” ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n maxɔdinma fe fajina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xɔn ma, i xa nii rakisin sɔtɔ, yamarine suxu.” ¹⁸ A mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Yamari mundun ne ra?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muɗan ti. I nama wule seren ba. ¹⁹ I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yetɛna.”† ²⁰ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?” ²¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i waxi a xɔn ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yigelitɔne ki. I nafunla sɔtɔma nɛn ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fɔxɔ ra.” ²² Banxulanna na mɛ waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasɔtɔ nafulu gbee kanna nan yi a ra.

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ɛ xa, nafulu kanne so raxɔlɔ Ariyanna Mangayani! ²⁴ N mɔn xa a fala ɛ xa, nafulu kanna so raxɔlɔ Alaa Mangayani dangu jɔgɔmɛn so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁵ Xarandiine na mɛ waxatin naxan yi, e yi kabɛ kati! E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde fa nɔɛ kisɛ nayi?” ²⁶ Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi nɔɛ na lige koni Ala nɔɛ feen birin lige nɛn.”

²⁷ Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fɔxɔ ra. Nxu tan nanse sɔtɔma nayi?” ²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ɛ

xa, waxati nɛnɛ famatɔni, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na dɔxɔ n ma mangaya gbɛdɛ binyaxini, ɛ tan naxanye biraxi n fɔxɔ ra, ɛ fan dɔxɔma nɛn manga gbɛdɛ fu nun firinne ma, ɛ yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti. ²⁹ Naxanye birin bata banxine lu na, hanma a ngaxakeden xɛmɛmane nun a jaxalanmane hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xɛene n tan ma fe ra, a na jɔxɔn kɛmɛ sɔtɔma nɛn e nun habadan nii rakisina. ³⁰ Koni naxanye yɛɛn na, ne wuyaxi sa luma nɛn xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yɛɛn na.”

20

Xɛɛ kanna walikɛne fe

¹ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo xɛɛ kanna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakɔni. ² E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanjɛ soge keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakɔni. ³ Soge raxɛnxɛn waxatini, a keli, a siga lɔxɔ dɛɛn na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra. ⁴ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, ‘Ɛ fan xa siga, ɛ sa wali n ma manpa bili nakɔni, a lan n xa ɛ saren fi naxan na, n na soɛ ɛ yii.’ ⁵ Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mɔn yi na jɔxɔn liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina. ⁶ Awa, se din waxatin danguxina, a mɔn yi siga, a sa muxu gbɛtɛye fan li tixi na. A yi e maxɔdin, a naxa, ‘Ɛ fɛrijɛnxi be nanfera? Ɛ mi fefe ligama?’ ⁷ E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, ɛ fan xa siga wali kɛdeni n ma manpa bili nakɔni.’ ”

⁸ “Ninbanna soxina, manpa bili nakɔ kanna yi a fala walikɛ kuntigin xa, a naxa, ‘Walikɛne xili, e saranna xa fi. A fɔlɔ dɔnxɛ ra xiine ma, i sa a rajan a singe ra xiine ma.’ ⁹ Xɛmɛn naxanye wanla fɔlɔ jinbari waxatini, ne

† 19:19: Xɔrɔyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20 nun Saraxaraline 19.18

keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden sɔtɔ. ¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla fɔlɔ, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sɔtɔma nɛn dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden sɔtɔ.”

¹¹ “Awa, e to yi a rasuxuma, e xɛɛ kanna mafala fɔlɔ. ¹² E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi dɔnxɛn na, ne waxatidi nan tun wali kɛxi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye fɛriɲɛnxi sogen na?’ ¹³ Xɛɛ kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Sɔxɔ, n mi tinxintareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba? ¹⁴ I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi dɔnxɛn na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi. ¹⁵ N mi daxa ba, n xa n sagoon liga n ma gbetini? I n maxɔxɔlɔnma nɛn ba bayo n fonisire?’ ¹⁶ Na kiini, naxanye yɛɛn na, ne wuyaxi sa luma nɛn xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yɛɛn na.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34

¹⁷ Yesu yi sigama Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala e xa, ¹⁸ a naxa, “ɛ a mato, en sigama Yerusalɛn taani, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn sa soma nɛn saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii na yi. E n ma kitin bolonma nɛn, a lan sayaan ma. ¹⁹ Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii naxanye n magelema, e yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soge saxande lɔxɔni n kelima nɛn sayani.”

Yaki nun Yoni nga maxandina

Maraka 10.35-45

²⁰ Sebede a dii xɛmɛne nga yi fa Yesu fɛma e nun a dii xɛmɛne, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma. ²¹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” A yi a yabi, a naxa, “Tin, i na i ya man-gayaan sɔtɔ, n ma dii xɛmɛ firinni itoe xa dɔxɔ i fɛma, kedenna i yiifanna ma, kedenna i kɔmɛna ma.” ²² Yesu yi e

yabi, a naxa, “ɛ n maxandixi naxan ma, ɛ mi na kolon. ɛ nɔɛ ɛ minɲɛ tɔrɔya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu nɔɛ nɛn.” ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ɛ fama ɛ mindeni nɛn n ma tɔrɔya igelengenna ra yati! Koni muxun dɔxɔ fena n yiifanna ma hanma n kɔmɛna ma, na mi n tan ma fɔ n fafe bata yi a ragidi naxanye xa.”

²⁴ Xarandii fuun bonne na mɛ waxatin naxan yi, e xɔlɔ na ngaxakedenma firinne ma. ²⁵ Nanara, Yesu yi e birin xili a fɛma, a naxa, “ɛ a kolon yati siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan naba e xun na. ²⁶ Koni a mi na kiini ɛ tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na ɛ yɛ, fɔ a xa findi ɛ walikɛɛn nan na. ²⁷ Xa naxan yo wa findi feni ɛ yɛratiin na fɔ a xa findi ɛ konyin nan na ²⁸ alo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn to mi faxi muxe xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutɔ firin nakɛndɛya

Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43

²⁹ E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu fɔxɔ ra. ³⁰ Danxutɔ firinna naxanye yi dɔxi kiraan na, ne yi a mɛ a Yesu dangumatɔn nan yi a ra, e yi gbelegbele, e naxa, “Nxu fafe, Dawudaa Dii Xɛmɛna, kininkinin nxu ma!” ³¹ Yamaan yi e masabari, koni e mɔn yi gbelegbele kati, e naxa, “Marigina, Dawudaa Dii Xɛmɛna, kininkinin nxu ma.” ³² Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ waxi a xɔn ma n xa nanfe liga ɛ xa?” ³³ E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu waxi a xɔn ma nɛn, nxu mɔn xa seen to.” ³⁴ Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yɛɛne ra. E yi seen to mafurɛn, e bira Yesu fɔxɔ ra.

21

Yesu so fena Yerusalɛn taani

Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

1 E to maso Yerusalen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yee ra. 2 A yi a jungu e ma, a naxa, “E siga banxiddeen na e yee ra, e sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fema. E e fulun, e fa e firinna ra n xa. 3 Xa muxuna nde e maxodin, e a fala a xa, e naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kannna e soma e yii nen sa.”

4 Na liga nen alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa, 5 “E a fala Siyon kaane xa, e naxa, ‘E a mato! E mangan fama e ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilen diina.’* ”

6 Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga. 7 E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifulun e fari, Yesu yi doxo sofanla fari. 8 Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xon ma, nde yi joxondene magira, e yi e sa kiraan xon a binya feen na. 9 Yamaan naxan yi a yee ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sonxo, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xemen ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!”

10 Yesu so Yerusalen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxodinna ti, e naxa, “Nde ito ra?” 11 Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasareti taani Galile yamanani.”

Yesu Ala Batu Banxini
Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48,
Yoni 2.13-22

12 Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbene. 13 A yi a fala e xa, a naxa, “A sebexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen Ala maxandi banxina.’† Koni e tan bata a findi mujadene luxunden na!”

14 Danxutone nun lebutenne yi siga Yesu fema Ala Batu Banxini, a yi e rakendeya.

15 Koni saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone to a to kabanako feene lige, e diidine fan to naxanye yi sonxoma Ala Batu Banxini, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xemen ma,” e yi xolo. 16 E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I mi diidine falan men ba?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Di! E mi Kitabun yireni ito xaranxi ba, naxan a falaxi, ‘I bata diidine nun dii jorene yamari, e yi i matoxo?’‡ ”

17 Yesu yi e lu menni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xode binla danga
Maraka 11.12-14, 20-24

18 Na xoton bode, a xetematson Yerusalen taani, kamen yi a suxu. 19 A yi xode binla to kiraan dexon ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fo a deene. Nanara, a yi a fala xode binla ma, a naxa, “I tan mi fa bogin sonon!” Awa, na waxatin yeteni xode binla yi xara! 20 Xarandiine to na to, e yi kabε, e maxodinna ti, e naxa, “Xode binli ito xaraxi di xulen?” 21 Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala e xa, xa e denkeleyaxi, e mi sike, n naxan ligaxi xode binli ito ra, e fan noe na joxonna lige nen. A birin xa mi na ra, e noe a fale nen geyaan xa, e naxa, ‘Keli be, i sa sin foxo igeni,’ na yi liga. 22 Xa e denkeleyaxi, e na sese maxodin Ala ra, e na sotoma nen.”

Yesu senben maxodinna fe
Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8

23 Yesu mon yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fema, e yi a maxodin, e naxa, “I feni itoe ligama senbe mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?” 24 Yesu yi e yabi, a naxa, “N fan xa e maxodin fe keden ma, xa e n yabi, n feene ligama senben naxan yi, n fan na falama e xa nen. 25 Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?” E yi falan ti folo e bode tagi, e naxa, “Xa en na

* 21:5: A mato Sakari 9.9 kui. † 21:13: A mato Esayi 56.7 nun Yereimi 7.11 kui. ‡ 21:16: Yaburin 8.3

a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a falama nen nayi, a naxa, 'Nanfera e mi laxi Yoni ra?' ²⁶ Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yee ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra." ²⁷ Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, "Nxu mi a kolon." Awa, a yi a fala e xa, a naxa, "N tan fan feni itoe ligama senben naxan yi, n mi na falama e xa na yi."

Dii xeme firinna fe sandana

²⁸ "E xaxili lu ito xon ma. Xemenade yi na, dii xeme firin yi naxan yii. A siga a forimaan fema, a sa a fala a xa, a naxa, 'N ma diina, siga wali kedeni n ma nakoni to.' ²⁹ A yi a yabi, a naxa, 'N mi waxi siga feni.' Koni donxen na, a bonen yi maxete, a siga. ³⁰ A fafe yi siga a diin bonna fema, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, 'N fafe, n sigama nen.' Koni a mi siga. ³¹ Ne firinna ye, nde a fafe sagoon ligaxi?" E yi a yabi, e naxa, "Forimana." Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N xa bondin fala e xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma e yee ra Alaa Mangayani. ³² Amasoto Yoni bata fa, a tinxinna kiraan yita e ra, e mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali e to na to, e bonen mi maxete, e la a ra."

Nako kantanne fe sandana

Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19

³³ Yesu naxa, "E tuli mati sanda gbete ra. Nako kanna nde yi na nun naxan manpa bili nakoon sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni ton, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakoon taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ³⁴ Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikena ndee rasiga a nakoon kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii. ³⁵ Nakoon kantan muxune yi nako kanna walikene suxu, e kedenna mabonbo, e bonna faxesa, e bonna magolon gemene ra. ³⁶ Na xanbi ra, nako kanna mon yi a walike gbete ye rasiga, naxanye yi

wuya dangu a foloyixine ra. Nakoon kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni. ³⁷ Donxen na, a yi a dii xemen nasiga e ma, a naxa, 'E danma nen n ma diin tan na.' "

³⁸ "Koni nako kantanne to a dii xemen to, e yi a fala e bode xa, e naxa, 'Nako kanna ke tongon nan ito ra, e fa be, en na a faxesa alogo en xa a keen soto.' ³⁹ Nayi, e yi a suxu, e siga a torontoronje nako xeen fari ma, e sa a faxesa. ⁴⁰ Awa, nako kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama nako kantanne ra?" ⁴¹ E yi a yabi, e naxa, "A na muxu jaxine faxesa nen kii jaxini, a yi nakoon taxu muxu gbete ye ra naxanye a gbeen soe a yii a xaba waxatini." ⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, 'Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin gema fisamantenna ra. Marigin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en yee ra yi.'* "

⁴³ Yesu naxa, "Nanara, n na a falama e xa, Alaa Mangayaan bama e yii nen, a so yama gbeten yii, naxanye kewali lanje a ma. ⁴⁴ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen."

⁴⁵ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan me, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma. ⁴⁶ Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan yee ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

22

Naxalandi tiin sandana

Luka 14.15-24

¹ Yesu mon yi sandan sa yamaan xa. ² A yi a fala, a naxa, "Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan jaxalandi tiin sewa donse donna malanni ton a dii xemen xa. ³ A yi a walikene rasiga a muxu xilixine ma alogo e xa fa donse donna

§ 21:39: Sandani ito kui Ala nan misalixi nako kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. * 21:42: Yaburin 118.22-23

malanni, koni e mi tin fε. ⁴ Nanara, a yi a walikε gbetεye rasiga e ma, a naxa, ‘E sa a fala e xa, a donseen birin bata yitɔn iki. N bata n ma turaan nun ɲinge raturaxine faxa, seen birin bata yitɔn. E fa ɲaxalandi tiin donse donna malanni!’ ⁵ Koni e mi a yatε, e siga e makone ra. Nde yi siga xεεne ma, nde yi siga e wanle ra. ⁶ A dɔnxεne yi walikεne suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxa.”

⁷ “Mangan yi xɔlɔ kati, a yi a so-fane rasiga, e sa faxa tiine halagi, e yi e taan gan. ⁸ Na xanbi ra, a yi a walikεne xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yitɔn koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxa e xa xili. ⁹ Awa, iki ε siga kira xunne ma. E na muxu yo to, ε ne xili malanni.’ ¹⁰ Nanara, walikεne yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu ɲaxine nun muxu faɲine birin. Nayi, ɲaxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹ “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xεmεna nde to mεnni, ɲaxalandi ti domaani mi yi a ma. ¹² A yi a maxɔdin, a naxa, ‘Sɔxɔ, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxa ɲaxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xεmεn mi a yabi sɔtɔ. ¹³ Mangan yi a fala a walikεne xa, a naxa, ‘E a xidi ken, ε yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun ɲin naxinna denaxan yi.’ ” ¹⁴ Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

Mudu fiin maxɔdinna fe

Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26

¹⁵ Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tɔɲεge feni tɔn a fala xuiin xɔn ma. ¹⁶ E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fεma a faladeni, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa fala ɲɔndi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala ɲɔndin nan ma.

Muxe mi nɔε i ya miriyaan maxεtε, amasɔtɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa. ¹⁷ Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxa mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

¹⁸ Koni Yesu yi e nata ɲaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan nafigine! Nanfera, ε katama n bunbadeni? ¹⁹ E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra. ²⁰ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun a yεtagin sawura a ma?” ²¹ E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.”* ²² E na mε waxatin naxan yi, e kabε kati, e keli a fεma, e siga.

Faxa muxune rakeli fena

Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40

²³ Na lɔxɔn yεteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxɔdin, ²⁴ e naxa, “Karamɔxɔ, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xεmεn faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a kε ɲaxanla tongo alogo a xa diina nde bari faxa muxun xa.’† ²⁵ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi ɲaxanla futu, a faxa, a mi dii sɔtɔ, a ɲaxanla yi lu a xunyen xa. ²⁶ A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere. ²⁷ Dɔnxεn na, ɲaxanla fan yi faxa. ²⁸ Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, ɲaxanla findima nde gbee ra na muxu soloferene yε? Bayo e birin bata yi a dɔxɔ.”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasɔtɔ ε mi Kitabun kolon hanma Ala sɛnbεna. ³⁰ Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nεn alo malekan naxanye ariyanna yi. Xεmεn mi ɲaxalan fute, ɲaxanla mi dɔxe xεmεn xɔn. ³¹ Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen

* **22:21:** Ala gbeena: Mangan yεtagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yεtε so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. † **22:24:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui.

ma, ε mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa, ³² ‘Iburahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fɔ niiramane.”†

³³ Yamaan na με waxatin naxan yi, e kabε Yesu a xaranna ma kati!

Yamari fisamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

³⁴ Farisi muxune a με waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan. ³⁵ Sariya karamɔxɔ keden yi na, na yi Yesu keɲaan feεεfeεε, a yi a maxɔdin, ³⁶ a naxa, “Karamɔxɔ, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?” ³⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “ ‘I Marigina Ala xanu i bɔɲen birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.’ § ³⁸ Yamarini ito gbo dangu e birin na. ³⁹ A firindeni ito luxi nεn alo bonna, a naxa, ‘I adamadi boden xanu alo i yetεna.’* ⁴⁰ Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na.”

Yesu yi maxɔdinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

⁴¹ Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxɔdin, a naxa, ⁴² “ε mirixi Alaa Muxu Sugandixina feen ma di? Nde bɔnsɔn a ra?” E yi a yabi, e naxa, “Dawuda bɔnsɔnna nan a ra.” ⁴³ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sariɲanxin na? Amasɔtɔ Dawuda a falama, a naxa, ⁴⁴ ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”†

⁴⁵ Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ na ma, Alaa Muxu

Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”† ⁴⁶ Muxu yo mi nɔ a yabε fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxɔdinɲε fe gbεε ma.

23

Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

¹ Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa, ² a naxa, “Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune dɔxi Nabi Musa funfun nin. ³ Nayi, ε e falane birin suxu, ε yi e liga. Koni ε nama e kewali sifane tan liga, amasɔtɔ e naxan falama, e mi na ligama. ⁴ E goron binyene raxidima, e yi e dɔxɔ muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi waxi na din feni e ra e maxalideni. ⁵ E feen birin ligama nεn alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabu falane seβema, e yi e xidi e ticine nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti denβexi kuyene ra. ⁶ Binye dɔxɔdene rafan e ma malanne yi, e dɔxɔ yamaan yeε ra salide banxine yi. ⁷ Binye xɔntɔnne rafan e ma lɔxɔ tidene yi, muxune yi e xili ‘Karamɔxɔ.’ ”

⁸ “Koni muxe nama ε tan xili ba fa fala, ‘Karamɔxɔ,’ amasɔtɔ ngaxakedenmaan nan ε birin na, karamɔxɔ keden pee nan ε yii. ⁹ Awa, ε nama muxu yo xili dunuɲa ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasɔtɔ Fafe keden pee nan ε yii ariyanna yi. ¹⁰ ε nama tin muxune xa ε xili ‘Kuntigina,’ amasɔtɔ kuntigi keden peen nan ε yii. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra. ¹¹ Muxun naxan gbo ε birin xa, na xa findi ε konyin na. ¹² Naxan na a yetε yite,

† **22:32:** niiramane: Ala naxa a Iburahimaa Ala nan a ra. A mato Xɔɔyaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Iburahimaa Ala nan yi a tan na Iburahima yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nεn alo Ala yeεna e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yeε ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nεn sayani.

§ **22:37:** Sariyane 6.5 * **22:39:** Saraxaraline 19.18 † **22:44:** Yaburin 110.1 † **22:45:** Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 seβε, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nεn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yeε ra yi.

na yigodoma nen. Naxan na a yete magodo, na yitema nen.”

Sariya karamoxone nun Farisi muxune nafiyanana

Maraka 12.40, Luka 11.39-42, 44-52, 20.47

¹³ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone nun Farisi muxu nafi-gine! Amasoto ε Ariyanna Mangayaan deen nagalin muxune yeε ra, ε tan yeteen mi soma, ε mon mi muxune luma e so naxanye waxi so feni.”

¹⁴ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone nun Farisi muxu nafi-gine! Amasoto ε kapa gilene yii seene bama e yii. E yi ε yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ma a jaxin na.”

¹⁵ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone nun Farisi muxu nafi-gine! E foxo igen nun boxo xonna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu keden peen soto. E na a soto ε a findima nen yahannama kaan na naxan jaxu ε tan xa dexo firin.”

¹⁶ “Gbalona ε xa, ε tan danxutoon naxanye danxutoon yii rasuxuma. E tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kolo Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kolo Ala Batu Banxin xemani, fo na kanna xa a falan nakamali.’ ¹⁷ E tan danxuto xaxilitarene! Mundun gbo xemana hanma Ala Batu Banxin naxan xemaaan nasarijanma? ¹⁸ E mon a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kolo saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kolo saraxan yeteni naxan saraxa ganden fari, fo a xa a falan nakamali.’

¹⁹ Danxutone! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasarijanma? ²⁰ Awa, naxan na a kolo saraxa ganden xinli, na bata a kolo saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari.

²¹ Naxan na a kolo Ala Batu Banxin xinli, na bata a kolo Ala Batu Banxin nun Ala yeteni, naxan luma ε ye menni. ²² Muxun naxan na a kolo ariyanna yi na bata a kolo Alaa manga gbedeni e nun naxan dxi a yi.”

²³ “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafi-gine, ε nako yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbeteeye, koni ε bata ε me sariyana fe gbeene ra, alo kiti kendon nun kininkininna nun tagandiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan liga, e nun fe donxene. ²⁴ E tan danxutoon naxanye danxutone yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi jogomen gerun!”

²⁵ “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafi-gine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yete rafan fe jaxine ra. ²⁶ I tan Farisi muxu danxutona, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fan xa sarijan.”

²⁷ “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafi-gine. E luxi nen alo banxi fajan naxan tixi gaburun xun ma bendε fixen soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xonne ra e nun se xosixin sifan birin. ²⁸ E fan na kiini, ε yete findima tinxin muxun nan na muxune birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafi-giyaan nun fe jaxine ra pen!”

Yesu yi e jaxankatana fe fala
Luka 11.47-51

²⁹ “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafi-gine. E banxi tofajine tima nabine gaburune xun ma, ε yi tinxin muxune gaburune ratofanje ayi. ³⁰ E yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa waxatin naxan yi.’ ³¹ Awa, ε tan yeteen sereyaan bama ε yete xili ma fa fala naxanye nabine faxa, ne nan bonson ε ra. ³² Awa, ε benbane hakene defe! ³³ E tan kosone, ε tan saji bonsonne, ε giye yahannama kitin bun ma di?”

³⁴ “Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karamoxone rasigama ε ma. E nde faxama nen, ε yi nde gbangban wudin ma. E yi

nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan keli taa ma han taa ma. ³⁵ Na kiini, ε saranma nen na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Berəkaya dii xεmεna, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi. ³⁶ N xa nɔndin fala ε xa, na birin xεtεma nen iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Luka 13.34-35

³⁷ “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xεrane magɔlɔn. A xɔnla n suxu nen sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fεma alo tɔxe ngana a diine malanma a gabutεen bun kii naxan yi, koni ε mi tin! ³⁸ Awa, Ala ε konna rabεjinma nen fefe! ³⁹ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, ε mi fa n toma sɔnɔn han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

24

Ala Batu Banxin kalana fe

Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandine yi fa a fεma, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra. ² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E mi seni itoe birin toma ba? N xa nɔndin fala ε xa, gεmeni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nen.”

Tɔrɔn nun bεsεnxɔnyana fe

Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fεma wundoni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xa, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati rapanna yitama nxu ra.”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. ⁵ Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden. ⁶ E yεnge feene mεma nen, ε yεnge na ndee

xinle mε. Koni ε nama gaxu. A fεre mi na fɔ na fe sifane xa liga nen, koni waxati rapanna mi na ra singen. ⁷ Siyana ndee siyana ndee yεnge ma nen, yamanana ndee yi yamanana ndee yεnge. Fitina kamene yi so, bɔxɔn yi xuruxurun yirena ndee yi. ⁸ Na feene birin ligama nen alo naxanla dii bari kuiin xɔle singena.”

⁹ “Na xanbi ra, e ε suxuma nen, e yi ε tɔrɔ, e yi ε faxa. Siyane birin ε rapaxuma nen n tan ma fe ra. ¹⁰ Muxu wuyaxi birama nen tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode rapaxu. ¹¹ Wule nabi wuyaxi fama nen e fa muxu wuyaxi mayenden. ¹² Fe naxin gboma ayi nen dunuɔa yi han muxu wuyaxi a xanuntenyaan yi xurun. ¹³ Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a rapanna, na kisima nen. ¹⁴ Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru Fajin kawandin bama nen dunuɔa yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati rapanna yi a li.”

Se Haramuxina fe

Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24

¹⁵ “E na Se Haramuxin to tixi yire sariɔanxini naxan halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,)* ¹⁶ nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari. ¹⁷ Muxun naxan a kore banxin kɔe ra, na nama xεte, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁸ Muxun naxan xεen ma, na nama xεte banxini a domain tongodeni. ¹⁹ Gbalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yεε ra na waxatine yi! ²⁰ E Ala maxandi alogo ε giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Lɔxɔna! ²¹ Amasɔtɔ na lɔxɔne tɔrɔn naxuma ayi nen dangu a birin na. A nɔxɔn munma liga singen xabu dunuɔa da waxatini han iki. A nɔxɔn fan mi fa ligama sɔnɔn! ²² Xa Ala mi yi nde ba na lɔxɔne ra nun, muxu yo

* **24:15:** A mato Daniyeli 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

²³ “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, ‘A sa mɛnni,’ ε nama la na ra. ²⁴ Amasɔtɔ muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nɛn, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na lanɲɛ. ²⁵ E a mato, n bata a fala ε xa benun a waxatin xa a li. ²⁶ Nanara, xa muxu yo a fala ε xa, a naxa, ‘A mato, a sa burunna ra!’ E nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, ‘A luxunxi be yi!’ E nama la na ra! ²⁷ Amasɔtɔ alo kuyen na a ɲinna masɔxɔn keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na kii nin. ²⁸ Binbin dɛnaxan yi, dugane e malanma mɛnna nin.”

Muxuna Dii Xɛmɛn fa fena

Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

²⁹ “Na tɔrɔ lɔxɔne na dangu, ‘sogeni dimima nɛn, kiken mi fa dɛgema, sarene kelima nɛn kore e bira, kore xɔnna sɛnbene yimaxama nɛn.’† ³⁰ Nayi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛna taxamasenna minima nɛn kɛnɛnni kore. Dunuɲa siyane birin yi wuga. E n tan Muxuna Dii Xɛmɛn toma fe nɛn kore xɔnna kundani sɛnbɛn nun binyeni. ³¹ Xɔta xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama nɛn bɔxɔn tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yɛbaxine malan, keli dunuɲa danna bonna ma sa dɔxɔ bonna ra.”

Xɔdɛ binla fe taxamasenna

Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

³² “E xaxili sɔtɔ xɔdɛ binla fe ma. A yiine na maɲingi, a dɛene yi mini fɔlɔ, ε a kolonma nɛn nayi fa fala ɲɛmɛn bata maso. ³³ A na kii nin, ε na feni itoe birin to waxatin naxan yi, ε a kolonma nɛn fa fala waxati saxin bata maso, a bata so dɛ yetɛɛn li. ³⁴ N xa ɲɔndin fala ε xa, iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga. ³⁵ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna

danguma nɛn, koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

³⁶ “Muxu yo mi na lɔxɔn nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xɛmɛna, fɔ a Fafe Ala keden peena. ³⁷ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn fa feen ligama nɛn alo naxan liga Nuhan gbee waxatini. ³⁸ Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e dɛgema, e yi e minma, e yi ɲaxanle futuma, e yi e diine fima xɛmɛne ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. ³⁹ Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mumɛ han fufaan yi fa, a yi e birin xali. Muxuna Dii Xɛmɛn na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin. ⁴⁰ Muxu firin luma nɛn xɛɛn ma na waxatini, keden xalima nɛn, keden yi lu na. ⁴¹ Naxalan firin luma nɛn se dinni, kedenna xalima nɛn, keden yi lu na. ⁴² E lu ε yɛɛ ra yi, amasɔtɔ ε mi ε Marigin fa waxatin kolon. ⁴³ E ε xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna yi muɲaden fa waxatin kolonɲɛ kɔɛɛn na nun, a mi yi tinɲɛ muɲaden xa so a banxini, a yi luma a yɛɛ ra yi nɛn. ⁴⁴ Nanara, ε xa ε yitɔn amasɔtɔ ε xaxili mi lɔxɔn nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na waxatin nin.”

Walikɛ tinxinxina fe

Luka 12.41-48

⁴⁵ “Walikɛɛn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikɛɛn bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴⁶ Na walikɛɛn sɛwama nɛn, xa a kuntigina a li na wanla kɛ! ⁴⁷ N xa ɲɔndin fala ε xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nɛn. ⁴⁸ Koni xa walikɛ ɲaxin na a ra, a a falama nɛn a yetɛ ma, a naxa, ‘N ma kuntigin bata buyɛ ayi.’ ⁴⁹ A yi lu walikɛɛn bonne bɔnbɛ, a yi a dɛge, a yi a min e nun dɔlɔ minne. ⁵⁰ Awa, walikɛɛn yengi mi lɔxɔn naxan ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigin

† 24:29: Esayi 13.10 nun Esayi 34.4

fama na waxatin nin. ⁵¹ A kuntigina a jaxankatama nen, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

25

Sungutun fuuna fe sandana

¹ “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sungutun fuun naxanye e lenpune tongo e siga jaxalandi kanna ralandeni siga jaxalandi tiine malanni. ² Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra. ³ Xaxilitarene yi e lenpune tongo koni e mi ture tongo. ⁴ Koni xaxilimane yi e lenpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lenpun nadεε seen na. ⁵ Jaxalandi kanna to bu, xixɔnla yi sungutunne suxu, e xi.”

⁶ “Kεε tagini sɔnxɔ xuiin yi mini, e naxa, ‘Naxalandi kanna bata fa. E fa a ralan!’ ⁷ Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lenpune yitɔn. ⁸ Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘E nxu ki tureni, amasɔtɔ nxɔ lenpune tumaan ni i ra.’ ⁹ Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘En-en, a mi en birin yiliye. E siga sare matine fema ε sa nde sara ε yete xa.’ ¹⁰ Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa menni waxatin naxan yi, jaxalandi kanna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitɔnxi, ne yi so jaxalandi kanna fɔxɔ ra malanni. E dεen nagali. ¹¹ Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, dεen nabi nxu xa.’ ¹² Jaxalandi kanna yi e yabi, a naxa, ‘N xa jɔndin fala ε xa, n mi ε tan kolon mumε!’ ”

¹³ Yesu yi a fala, a naxa, “E lu ε yeε ra yi amasɔtɔ ε mi lɔxɔn nun waxati saxin kolon.”

Walikε saxanna fe sandana

Luka 19.11-27

¹⁴ “Ariyanna Mangayaan ligaxi nen alo xemen naxan yi sigama sigatini, a yi a walikene xili, a yi a yii seene taxu e ra. ¹⁵ A yi xema gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbete yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun

e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini. ¹⁶ Walikεen naxan xema gbanan suulun sɔtɔ, na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xema gbanan suulun gbete sɔtɔ. ¹⁷ Walikεen naxan xema gbanan firin sɔtɔ, na fan yi firin gbete sɔtɔ. ¹⁸ Koni walikεen naxan xema gbanan keden sɔtɔ, na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xemaan luxun na.”

¹⁹ “Waxati xunkuye danguxina, walikene kuntigin yi fa alogo e xa e dentεε. ²⁰ Walikεen naxan xema gbanan suulun sɔtɔ, na yi fa, a yi xema gbanan suulun gbete yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kanna, i xema gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbete sɔtɔ, a tan ni i ra.’ ²¹ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikε fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nen. Fa sεwa n tan i kanna xɔn!’ ²² Na xanbi ra, a xema gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbete sɔtɔ, a tan ni i ra.’ ²³ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikε fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nen. Fa sεwa n xɔn!’ ²⁴ Dɔnxen na, naxan xema gbanan keden sɔtɔ, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, n na a kolon a i ya fe xɔdɔxɔ. I seen xabama yireni i mi a bixi denaxan yi, i donseen malanma yireni i mi se sixi denaxan yi. ²⁵ Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xemaan luxun bɔxɔn bun. I gbeen naxan na, na ni i ra.’ ²⁶ A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walikε jaxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi a bixi denaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi denaxan yi. ²⁷ Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xemaan taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xemaan nun a tɔnɔdin sɔtɔ. ²⁸ Nba, ε xema gbananna ba a yii, xema gbanan fu naxan yii, ε a so na yii. ²⁹ Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde soma nen na yii mɔn, a yi

a gbegbe sɔtɔ. Koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nɛn. ³⁰ Nba, tɔnɔ mi na walikɛɛn naxan na, ε na woli tandeni, dimini, wugan nun jin naxinna dɛnaxan yi.’ ”

Kiti dɔnxɛna fe

³¹ “N tan, muxuna Dii Xɛmɛn na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fɔxɔ ra, a dɔxɔma nɛn a mangaya gbɛdɛni binyeni. ³² Dunuɲa siyane birin malanma nɛn a yɛtagi. A yi e yitaxun dɔxɔ firinna ra, alo xuruse rabaan yɛxɛene nun siine yitaxunma kii naxan yi. ³³ A yɛxɛene malanma nɛn a yiifanna ma, a siine malan a kɔmɛnna ma. ³⁴ Na xanbi ra, mangana a falama nɛn a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘E fa be, n Fafe Ala dubaxi ε tan naxanye xa. E fa ε kɛɛn sɔtɔ, mangayaan naxan yitɔnxi ε xa xabu dunuɲa da waxatini. ³⁵ Bayo kamɛna n suxu nɛn, ε yi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε yi igen so n yii. N siga nɛn xɔɲeyani, ε yi n yigiya. ³⁶ Marabɛnna yi n suxu, ε yi n marabɛri ba. N yi fura, ε yi n dandan. N yi sa kasoon na, ε yi fa n xɔntɔn.’ ³⁷ Tinxiin muxune a yabima nɛn na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kamɛtɔɔn to minɛn yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xɔlitɔna, nxu yi igen so i yii? ³⁸ Nxu i to xɔɲeyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabɛnna i ma, nxu yi i marabɛri ba? ³⁹ Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kasoon na, nxu yi i xɔntɔn?’ ⁴⁰ Mangana e yabima nɛn, a naxa, ‘N xa ɲɔndin fala ε xa, ε naxan liga ngaxakedendina nde xa, naxan xurun dangu birin na, ε na liga n tan nan xa nayi!’ ”

⁴¹ “Na xanbi ra, naxanye na lu a kɔmɛnna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E masiga n na, dangatɔne, ε siga habadan tɛɛni naxan yitɔnxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa. ⁴² Bayo kamɛna n suxu nɛn, ε mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n

suxu, ε mi igen so n yii. ⁴³ N yi lu xɔɲeyani, ε mi n yigiya. Marabɛnna yi n suxu, ε mi n marabɛri ba, n fura kasoon na, ε mi n mali.’ ⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kamɛtɔɔn to minɛn yi, hanma i min xɔlitɔna hanma i xɔɲeyani hanma i marabɛritɔna hanma i furetɔna hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliyɛ?’ ⁴⁵ Mangana e yabima nɛn, a naxa, ‘N xa ɲɔndin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ε mi na ligaxi n tan fan xa na yi.’ ⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔrɔn nin. Koni tinxiin muxune sigama habadan nii rakisin nin.”

26

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Yesu to yelin na falane birin tiyɛ, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ² “E a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* xa a li. N tan Muxuna Dii Xɛmɛna, e n yanfama nɛn, n lu yiini, e n gbangban.”

³ Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni. ⁴ E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxesa. ⁵ E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutɛma nɛn!”

Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8

⁶ Yesu yi Simɔn dogonfontɔna banxini waxatin naxan yi Betani taani, ⁷ ɲaxanla nde yi fa a fɛma, a fa latikɔnɔnna sare xɔdɛxɛn na a sase gɛmɛ ramaan kui, gɛmɛn naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a dɛgema waxatin naxan yi. ⁸ Yesu a xarandiine to na to, e yi xɔlɔ, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera?”

* **26:2:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɲayaan 12.1-13 kui.

⁹ Latikənənni ito yi matiyε nən dεε xədəxən na, a saren yi so yūigelitōne yii.” ¹⁰ Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “E naxanli ito mafalama nanfera? A bata fe fajin liga n xa. ¹¹ Amasotō yūigelitōne ε fεma waxatin birin koni n tan mi luma ε fεma waxatin birin. ¹² A bata latikənənna sa n fatin ma alogo n xa n yitōn gaburuna fe ra. ¹³ N xa nandin fala ε xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuƣa yire yo yi, naxanli ito kewanla falama nən, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6

¹⁴ Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fεma, ¹⁵ a naxa, “Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii.† ¹⁶ Fōlō na waxatin ma, Yudasi yi lu fεrən fenƣe, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe

Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

¹⁷ Buru Tetaren Sanla† sogen fōlōna, xarandiine yi fa Yesu fεma, e yi a maxōdin, e naxa, “I waxi a xən ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala i xa minən?” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga xεmεna nde fεma taani, ε sa a fala a xa, ε naxa, ‘Karaməxə naxa, n ma waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen don i ya banxini.’ ” ¹⁹ Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla dōnseni tən.

²⁰ Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dəxə e dεgedeni. ²¹ E yi e dεgema waxatin

naxan yi, Yesu naxa, “N xa nandin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nən, a yi n so yiini.” ²² Xarandiine yi sunu han, e yi a maxōdin fōlō keden keden yεen ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?” ²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini. ²⁴ N tan Muxuna Dii Xεmεn faxama nən, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yεε ra naxan Muxuna Dii Xεmεn soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumε!” ²⁵ Yudasi naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karaməxə, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

Marigina ximenna fe

Maraka 14.22-26, Luka 22.15-20, Kərənti Kaane Singena 11.23-25

²⁶ E yi e dεgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, ε yi a don, n fati bēnden nan ito ra.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “E birin xa a min ²⁸ amasotō n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xən, a minima muxu wuyaxi xa nən e yulubin mafeluun na. ²⁹ N xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mən yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi bεtin ba, § e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri a mε fena Yesu ra

Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mεma n na nən to kəεen na, amasotō a seβexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nən, yεxεene birin yi xuya ayi.’” ³² Koni n na keli

† **26:15:** A mato Sakari 11.12 kui. ‡ **26:17:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lεben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sariƣan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəroyaan 12.15 kui.

§ **26:30:** bεtina: E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118. *

26:31: A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nən.

sayani, n sigama nen e yee ra Galile yamanani.”³³ Piyeri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi n me i ra mumel!”³⁴ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa nondin fala i xa, benun dontonna xa wuga to keeen na, i a falama nen doxoja ma saxan fa fala i mi n kolon.”³⁵ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mumel, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakoni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “E doxo be, n tan sigan menni, n xa sa Ala maxandi.”³⁷ A siga Piyeri nun Sebede a dii xeme firinne ra. A bojen yi rafoxi, a yi sunuxi.[†] ³⁸ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “N bojen nafoxi han n faxa, e lu be, e lu e yee ra yi n xon ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yetagin yi lan boxon ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanje troya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fo i tan sagona.”

⁴⁰ Na xanbi ra, a mon yi xete, a yi a xarandiine li xixonli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “E mi naxi luyee yee ra yi n xon ma hali waxatidi?”⁴¹ E lu e yee ra yi, e Ala maxandi, alogo e nama bira tantanni. E niin waxon feen fan koni e fati benden senbe mi na.”

⁴² Yesu mon yi siga a firindeni, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa troya igelengenni ito mi nae masige n na, fo a xa n li, i sagoon xa liga.”⁴³ A mon yi xete, a xarandiine li xiye, bayo xixonla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mon yi keli e fema, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mon yi na fala kedenna ti.⁴⁵ Na xanbi ra, a xete xarandiine fema, a naxa, “E mon xima ba? E mon e matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N

tan, Muxuna Dii Xemen bata so hake kanne senben bun ma iki.⁴⁶ E keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

Yesu suxu fena

Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a foxo ra saraxarali kuintigine nun sariya karamoxone nun yamaan fonne naxanye xe. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.[‡] ⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, S a tan nan na ra. E a suxu ken!”⁴⁹ Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamoxo, i nuwali.” A yi a sunbu.⁵⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xoyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken!⁵¹ Naxanye yi Yesu foxo ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma.⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxete a funfuni, amasoto naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na.⁵³ I mi a kolon ba, fa fala n nae n Fafe Ala xile nen, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren?”⁵⁴ Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima* di nayi? Bayo a sebexi a fo a xa liga ikiini.”

⁵⁵ Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne e yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Banxini lxo yo lxo, koni e mi n suxu.⁵⁶ Koni na birin ligaxi nen alogo nabine falan naxanye sebexi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabegin, e yi e gi.

[†] **26:37:** A sunu bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nen. [‡] **26:47:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. **§ 26:48:** sunbuna: Men kaane yi darixi e bode xontenje sunbuni, koni Yudasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra. * **26:54:** Kitabuna falan kamalima: Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nen yamaan yulubine fe ra. A na falaxi yanyina nde jee keme solofere benun a xa raba.

Yesu Yahudiya mangane yetaḡi
Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55,
63-71, Yoni 18.13-14, 9-24

⁵⁷ Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karamaxone nun yamaan fonne yi malanxi denaxan yi. ⁵⁸ Piyeri yi bira Yesu foxo ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantan muxune yi doxo alogo a xa a kolon a rananma kii naxan yi.

⁵⁹ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxes. ⁶⁰ Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili ma, e mi sese soto. Daxen na muxu firin yi ti e yetagi, ⁶¹ e naxa, "Xemeni ito naxa, a ne Ala Batu Banxin kale nen, a mon yi a ti soḡe saxan bun ma." ⁶² Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, "Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xon ba?" ⁶³ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mon, a naxa, "N na i rakoloma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemena, na fala nxu xa." ⁶⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, "I bata a fala. Koni n xa a fala e birin xa, folo iki ma, e n tan Muxuna Dii Xemen toma doxi Ala Senbemaan yiifanna ma, e yi n famatxon to kore kundani."

⁶⁵ Saraxarali Kuntigi Singen na me waxatin naxan yi, a yi a domani bo, a naxa, "A bata Ala rayelefu!† En mako mi fa sere yo ma sonon! E bata a fala naxine me! ⁶⁶ E mirixi a ma di?" E yi a yabi, e naxa, "A lan nen a xa faxes." ⁶⁷ Nayi, e yi e degen puru Yesu yetagi, e yi a bonbo. ⁶⁸ E lu a maxodinje, e naxa, "I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bonboxi?"‡

† **26:65:** Musaa sariyan kui, muxun naxan na Ala rayelefu, na kanna lan a xa faxes. A mato Saraxaraline 24.16 kui. ‡ **26:68:** Muxun naxanye a bonboma, ne mon a magelema na falan na. § **26:73:** a fala ti kiina: Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasareti yamanana.

Piyeri a me fena Yesu ra
Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62,
Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Piyeri yi doxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike naxanla nde yi fa a fema, a naxa, "I tan fan yi Yesu Galile kaan foxo ra nun." ⁷⁰ Koni a yi a tandi e birin yetagi, a naxa, "N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi." ⁷¹ Na xanbi ra, a yi siga tanden so deen na. Walike naxalan gbete yi a to. Muxun naxanye yi doxi na, a yi a fala ne xa, a naxa, "Xemeni ito yi Yesu Nasareti kaan foxo ra nun." ⁷² Piyeri yi a tandi, a yi a kolob, a naxa, "N mi na xemen kolon!" ⁷³ Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fema, e naxa, "A tan nan nde i tan fan na! Amasoto i fala ti kiin bata a yita nxu ra!"§ ⁷⁴ Nayi, Piyeri yi a kolob dangane ra, a yi a fala, a naxa, "N mi xemeni ito kolon mumel!" Na waxatin yeteni dontonna yi wuga mafuren. ⁷⁵ Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyeri ma, a naxa, "Benun dontonna xa wuga i a falama nen doxona ma saxan fa fala i mi n kolon." Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

27

E siga Yesu ra Pilati fema
Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni
18.28-32

¹ Xoton xoton, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxes. ² E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fema.

Yudasi faxes fena
Kewanle 1.18-19

³ Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxete saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma. ⁴ A yi a fala, a naxa, "N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxes!"

E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!” ⁵ Yudasi yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yete singan.

⁶ Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbeti ramarade sarijanxini, bayo faxa tiin saren nan a ra.” ⁷ E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e feɲɛ rafalana nde a bɔxɔn sara na gbetin na, e yi na findi xɔɲɛ maluxunden na. ⁸ Nanara, han to, e na bɔxɔn xili bama a “Wuli Bɔxɔna.” ⁹ Nayi, Nabi Yeremi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isirayila kaane a sara gbetin naxan na. ¹⁰ E feɲɛ rafalana bɔxɔn sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”*

Pilati yi Yesu maxɔdin

Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38

¹¹ Yesu yi ti yamana kannna yetagi, yamana kannna yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”† Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ¹² Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala. ¹³ Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i kansunma feen naxanye birin na, i mi ne mɛ ba?” ¹⁴ Koni Yesu mi tin a yabɛ mumɛ, yamana kannna yi kabɛ kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

¹⁵ Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kannna yi darixi kasorasaan muxu keden beɲɲɛ nɛn, yamaan na wa naxan xɔn ma. ¹⁶ Na waxatini, kasorasa ɲaxina nde yi na naxan xili Baraba. ¹⁷ Nanara, Pilati yamana kannna yi yamaan malanxin maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nde beɲɲɛ, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?” ¹⁸ Bayo a

yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

¹⁹ Pilati yi dɔxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a ɲaxanla yi xɛraan nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasɔtɔ n tɔrɔxi nɛn xiyeni a fe ra to ki fajil!” ²⁰ Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba beɲɲɛ, a yi Yesu faxa. ²¹ Yamana kannna yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma muxu firinni itoe, n xa nde beɲɲɛ?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!” ²² Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.” ²³ Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe ɲaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboɛ ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²⁴ Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nɔɛ sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yeɛ xɔri, a naxa, “N gbee yo mi xɛmɛni ito faxa feni! E feen ni ito ra!” ²⁵ Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxɔ diine xun ma!” ²⁶ Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba beɲɲɛ, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

²⁷ Yamana kannna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni. ²⁸ E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela‡ ragodo a ma. ²⁹ E yi wudi yii ɲali kanne dɛnbɛ kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii.§ E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I kɛnɛ Yahudiyane mangana!” ³⁰ E yi dɛgen puru a ma, e yi a dunganna tongo, e yi a bɔnbɔ a xunna ma. ³¹ E to yelin a

* **27:10:** A mato Sakari 11.12-13 nun Yeremi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui. † **27:11:** mangana: Yamana kannna yi waxi a kansun feen nin fa fala a murutɛxi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yete findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na. ‡ **27:28:** Doma gbeela yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yete findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema. § **27:29:** E dunganna so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na.

magele, e domaan ba a ma, e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

*E yi Yesu gbangban wudin ma
Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43,
Yoni 19.17-27*

³² E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemena nde ra, naxan yi xili Simɔn Sirɛni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo. ³³ E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna nɛɛn “xun xɔri yirena.” ³⁴ E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xɔlɔ, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minɲe.

³⁵ E yi a gbangban wudin ma.* Na xanbi ra, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁶ E yi dɔxɔ a kantandeni.

³⁷ E yi a kansun kedin sebe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan Yesu ito ra.”

³⁸ E yi mujade firin gbangban wudin ma Yesu fema, kedenna a yiifanna ma, bonna a kɔmenna ma.

³⁹ Yamaan yi dangu a makonbe, e lu e xunni maxe, ⁴⁰ e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mɔn yi a ti soge saxan, i yete rakisi! Xa Alaa Dii Xeme nan i tan na, godo, i keli wudin kɔe ra.” ⁴¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxone nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin, ⁴² e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi nɔe a yete rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin kɔe ra, a godo be alogo nxu xa denkeleya a ma! ⁴³ A denkeleyaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xemen nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!” ⁴⁴ Hali mujaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dexɔn, ne fan yi a makonbi na kiini.

*Yesu faxa fena
Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49,
Yoni 19.28-30*

* **27:35:** Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nen alogo muxune xa ɲenin benun e xa faxa. † **27:46:** A mato Yaburin 22.2 kui.

⁴⁵ Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁶ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” na bunna nɛɛn, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabepinxi nanfera?”† ⁴⁷ Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin me, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.” ⁴⁸ E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin ɲɔe ra, a yi a ti a xa, a xa a min. ⁴⁹ Koni bonne naxa, “A mamɛ, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

⁵⁰ Yesu mɔn yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

⁵¹ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra, fɔlɔ a xunna ra han a sanbun na. Bɔxɔn yi xuruxurun, fanyene yi bɔ. ⁵² Gaburune yi rabi, faxa muxu sariɲanxina ndee yi keli. ⁵³ E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa Sariɲanxini, e mini kenenni muxu wuyaxi xa.

⁵⁴ Sofa kemen kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to bɔxɔn to xuruxurunɲe, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁵⁵ Naxanla naxanye yi biraxi Yesu fɔxɔ ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma. ⁵⁶ Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xemene nga.

*Yesu maluxun fena
Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56,
Yoni 19.38-42*

⁵⁷ Ninbanna to a li, nafulu kannan de yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na. ⁵⁸ A yi siga Pilati fema, a yi a maxodin Yesu binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁵⁹ Nanara, Yusufu

yi a binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixeni, ⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. Na xanbi ra, a yi geme belebelen makutukutu gaburun de ra, a siga. ⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi doxi na nun, e yeen lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma loxon xoton bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fema, ⁶³ e naxa, "Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili doxi na xon ma, a fala nen, a naxa, 'Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n mon kelima nen sayani.' ⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soqe saxande loxoni alogo a xarandiine nama fa a binbin muja, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala 'A bata keli sayani.' Xa ito liga, wule donxeni ito jaxuma ayi nen dangu a folon na." ⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, "E kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e nae a ra kii naxan yi." ⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun deen nagali ki fani, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

28

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Loxon danguxina, xati loxon subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni. ² Baxon yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi geme gbeen makutukutu, a doxo a fari. ³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masaxon, a dugine yi fixa alo balabalan kesena. ⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faxa muxune. ⁵ Koni malekan yi falan ti jaxanle xa, a naxa, "E nama gaxu, n na a kolon fa fala e Yesu nan fenma naxan gbangban wudin ma.

⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato. ⁷ E siga mafuren, e sa a fala a xarandiine xa, e naxa, 'A bata keli sayani, e sa a lima Galile yamanani, e a toma nen na yi!' N bata a fala e xa iki."

⁸ Nanara, e keli gaburun yireni mafuren gaxun nun sewani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

⁹ Yesu yi e ralan mafuren, a naxa, "E nuwali." E yi fa a sanna suxu, e yi a batu. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E nama gaxu, e siga, e sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mena nin."

Kantan muxune dentegena

¹¹ Naxanle mon yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xete taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa. ¹² Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, "E xa ito fala, e naxa, 'A xarandiine bata fa kosen na, e yi a binbin muja, nxu yi xiin waxatin naxan yi.' ¹⁴ Xa yamana kanna na me, nxu a mafanje, nxu yi e ba kontofinli." ¹⁵ Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xe

Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

¹⁶ Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa. ¹⁷ E to a to, e yi a batu. Koni siken yi ndee yi. ¹⁸ Yesu yi a maso e ra, a naxa, "Senben birin bata fi n ma kore xonna nun boxo xonna fari. ¹⁹ Nayi, e siga, e sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, e yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xemen nun a Nii Sarijanxin xinli, ²⁰ n na e yamarixi naxanye birin ma, e yi e xaran ne suxun ma. A mato, n luma nen e xon ma waxatin birin han dunu ja rapanni."

Maraka Maraka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Yesu fɔxɔrabira naanin nan Marigi Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Muxune laxi a ra a Maraka a gbeen sebei nen alogo Romi kaane xa denkeleya Yesu ma. A feene yebaxi kiina nde yi alogo Romi kaane xa la Yesu senben na. Yesu kabanako feen naxanye ligaxi, ne nan yebaxi dangu Yesu xaranna ra Maraka gbeen kui.

Maraka Kitabun yireni ito sebei nen jee tonge saxon joxondon Yesu te xanbini kore xonna ma. Kitabun yireni ito Yesu rafu feen nan singe yebama igeni. A mi a bari feen yebama. Yesu dunuja yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A man kabanako fe wuyaxi liga nen. Maraka na nan yebama Ningila Yesu kui. Donxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

*Yoni Marafu Tiina kawandina
Matiyu 3.1-12, Luka 3.1-18, Yoni
1.19-28*

¹ Ningila Yesu a fe folon ni ito ra, Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xemen.* ² A sebei Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa,

“N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra,

a kiraan nafala i xa.

³ Muxuna nde xuiin minima tonbonni,

a naxa, ‘E kirani ton Marigin yee ra,

e kirane matinxin a xa!’ ”†

⁴ Nanara, Yoni yi mini kenenni tonbonni, a lu yamaan nafuye igeni e tubi feen na Ala ma, a e kawandi, a e xa e xun xanbi so e yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa xafari. ⁵ Yudaya kaane nun Yerusalen kaane birin yi siga a fema. E yi e ti e yulubine ra. A yi e rafu

igeni Yuruden baani e tubi feen na. ⁶ Noge xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma, a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁷ A yi kawandin ba yamaan xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na senben gbo dangu n tan na, n mi sa lan nen n xa findi a sankidin luti fulunna ra. ⁸ N tan e rafuma igen nin iki, koni a tan e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.”

Yesu rafu fena igeni

*Matiyu 3.13-4.11, Luka 3.21-22,
4.1-13*

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi fa sa keli Nasareti taani Galile yamanani. Yoni yi a rafu Yuruden baani. ¹⁰ Yesu yi a rakelima igeni waxatin naxan yi, a yi kore xonna to rabiyee, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. ¹¹ A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen ni i tan na. I bata n kenen ki faji.”

¹² Na waxati yeteni, Alaa Nii Sarijanxin yi a rasiga tonbonni. ¹³ A yi lu na yi soge tonge naanin. Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan yi fa a mali.

Yesu yi muxu naanin xili

Matiyu 4.12-22, Luka 4.14-15, 5.1-11

¹⁴ E yelin xanbini Yoni se kason na, Yesu yi siga Galile yamanani. A sa Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba yamaan xa, ¹⁵ a naxa, “Waxatin bata a li, Alaa Mangayaan bata maso. E e xun xanbi so e hakene yi, e denkeleya n ma falan Xibaru Fajin ma.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sigan tima Galile Daraan dexon ma waxatin naxan yi, a yexe suxun muxu firin to, Simon nun a ngaxakedenna Andire. E yi yexe suxu nin yalaan na darani. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n foxo ra. N xa e findi muxu fenne ra Ala xa alo e yexen suxuma kii naxan yi.”

¹⁸ E yi e yalane bira mafuren! E bira a foxo ra. ¹⁹ Yesu man yi siga yeen na

* **1:1:** Yesu yatexi Alaa Dii Xemen na bayo a fafe mi toxi dunuja yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Na feen sebei Luka 1.34-35 nan kui. † **1:3:** Esayi 40.3

ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xemene. E yi e yalane yitonna kunkin kui. ²⁰ Yesu yi e xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene lu kunkin kui, e bira Yesu fɔxɔ ra.

*Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra
Luka 4.31-37*

²¹ E yi sa Kapernan taan li. Yesu yi so salide banxini Matabu Lɔxɔni, a yi lu xaranna tiye. ²² Yamaan yi kabɛ Yesu xaran ti keɗaan ma, amasɔɔ a yi xaranna tima Ala senben nin. A mi yi luxi alo sariya karamaxone. ²³ Na waxatin yeteni, xemena nde yi e salideni yinna jaxin yi naxan fɔxɔ ra. Yinnan yi xemen nasɔnxɔ, a yi falan ti a xɔn, ²⁴ a naxa, “Yesu Nasareti kaana, i waxi nanse xɔn ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin ba? N ni i kolon, Alaa muxu sarijanxin nan i tan na.” ²⁵ Yesu yi yinnan yamari a sɔbɛɛn na, a naxa, “I dundu, xete xemeni ito fɔxɔ ra.” ²⁶ Yinna jaxin yi xemen naxururun kati! A gbelegbele, a xete a fɔxɔ ra. ²⁷ Muxune yi kabɛ, e yi e bode maxodin fɔlɔ, e naxa, “Nanse ito ra, xaran nenɛn ni ito ra ba, Ala senben naxan yi? A yinna jaxine yamarima, e yi a falan suxu.” ²⁸ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Galile yamanan yiren birin yi mafuren!

*Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya
Matiyu 8.14-17, Luka 4.38-41*

²⁹ E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun Yoni yi siga Simɔn nun Andire konni keden na. ³⁰ Simɔn bitan gilen furaxin yi saxi banxini, a fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa sa! ³¹ Yesu yi siga na jaxanla fema, a yi a suxu a yiin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi a bejin, a wali fɔlɔ e xa. ³² Ninbanna ra, sogen godo xanbini, yamaan yi fa furetɔne birin na Yesu fema e nun jinan jaxine muxun naxanye fɔxɔ ra. ³³ Taan birin yi e malan deen na.

‡ **1:44:** dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

³⁴ Yesu yi furetɔ wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma, a jinan wuyaxi kedi muxune fɔxɔ ra. Koni a mi yi tinma jinnan yi falan ti hali ndedi amasɔɔ e yi a kolon.

*Yesu yi kawandin ba Galile yi
Luka 4.42-44*

³⁵ Na xɔtɔn bode subaxani, Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina nde yi Ala maxandideni. ³⁶ Koni Simɔn nun a lanfane yi siga Yesu fendeni. ³⁷ Awa, e a toxina, e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma iki.” ³⁸ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga taa gbete ye yi be dexɔn ma, alogo n mɔn xa sa kawandin ba mɛnne fan yi, amasɔɔ n faxi na nan ma.” ³⁹ Nayi, a yi siga Galile yamanan yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine kui, a yi jinnan kedi.

*Yesu yi dogonfontɔn nakendeya
Matiyu 8.1-4, Luka 5.12-16*

⁴⁰ Dogonfontɔn yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a mafan, a naxa, “Xa i tinje, i nɔɛ n nakendeye nen.” ⁴¹ Yesu yi kininkinin a ma han, a yi a yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya!” ⁴² Dogonfonna yi a bejin sa! Xemen yi kendeya. ⁴³ Na xanbi ra, Yesu yi a maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na, ⁴⁴ a naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. Koni siga saraxaralin fema mafuren, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na findima nen sereyaan na saraxaraline xa.” ‡ ⁴⁵ Koni xemen yi siga yiren birin yi, a sa feni ito fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu mi yi fa nɔɛ sɔɛ taani kenenni, a lu a danna burunna ra. Yamaan yi fa a fema sa keli yiren birin yi.

2

Yesu yi lebutenna rakendeya Matiyu 9.1-8, Luka 5.17-26

¹ Waxatidi danguxina, Yesu yi xete Kaperrunan taani. Yamaan yi a me a Yesu bata fa a konni. ² Muxu wuyaxi yi e malan na yi. E na rafe han hali tandeni, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa. ³ Muxu naanin yi fa xeme lebutenna nde ra e yii. ⁴ E mi yi nae Yesu masote amasote yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xemen nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni. ⁵ Yesu to e denkeyaayan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.”

⁶ Sariya karamoxona ndee yi dxi na yi, ne yi e miri e yete ma, e naxa, ⁷ “A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi nae yulubine mafeluyε fo Ala keden peena!” ⁸ Yesu yi e miriyaan kolon mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera?” ⁹ Nanse fala raxolo lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ¹⁰ N na yitama ε ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemen yii dunuƴa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, ¹¹ “N na a falama i xa, keli i i ya sa seen tongo, i siga i konni.” ¹² Xemen yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yeε xori. E birin yi kabε kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nxu munma ito ƴoxonna to singen mume!”

Yesu yi Lewi xili Matiyu 9.9-13, Luka 5.27-32

¹³ Yesu mon yi siga daran de, yama gbeen yi fa a fema, a e xaran folo. ¹⁴ A yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla nde to, a xili Lewi, Alifaa dii

xemena, a yi dxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n foxo ra.” Lewi yi keli, a bira a foxo ra. ¹⁵ Na xanbi ra, Yesu yi siga a degedeni Lewi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi dxi e degedeni Yesu nun a xarandiine fema, bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a foxo ra. ¹⁶ Farisi muxu* sariya karamoxona ndee yi Yesu to a dege hake kanne nun mudu maxinle fema. Nanara, e yi a xarandiine maxodin, e naxa, “Nanfera Yesu a degema mudu maxinle nun hake kanne fema?” ¹⁷ Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaan ma fo furetane. N mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fo hake kanne.”

Sun suxun maxodinna Matiyu 9.14-17, Luka 5.33-39

¹⁸ Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Yoni a xarandiine nun Farisi muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?” ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nema ƴaxalandi tiine fema, e sunna suxe ba?† Na mi lige, xa a e fema! ²⁰ Koni waxatina nde fama, ƴaxalandi kanna bama nen e ye. Na waxatini, e sunna suxuma nen. ²¹ Muxu yo mi dugi neneε dungin tonge, a yi dugi fonna beteren a ra.‡ Xa a na liga, a dungi nenen boma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ²² Muxun mi manpa nenen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenen se saseen kalama nen, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui.”

Matabu Loxona fe Matiyu 12.1-8, Luka 6.1-5

²³ Yesu nun a xarandiine yi danguma xenna nde ma Matabu

* **2:16:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **2:19:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ƴaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nenen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. ‡ **2:21:** dugi nenenena: Yesu a sariya nenen mi se Nabi Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mon mi se sariya nenen ma.

Lɔxɔna nde yi, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ. ²⁴ Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, “I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxa Matabu Lɔxɔni.” § ²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “E munma na xaran ba, kamɛn Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?”* ²⁶ A so nɛn Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxe mi daxa a xa naxan don fɔ saraxaraline. Dawuda mɔn yi ndee so a fɔxɔrabirane fan yii.” ²⁷ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Matabu Lɔxɔn daxi muxun nan xa, muxun xa mi daxi Matabu Lɔxɔn xa. ²⁸ Nanara, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kannu ra.”

3

Xɛmɛ yii madɔnxina fe Matiyu 12.9-14, Luka 6.6-11

¹ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi siga salide banxini. A yi xɛmɛ yii madɔnxina nde li mɛnni. ² E yi lu Yesu matoɛ xa a xɛmɛn nakɛndɛyɛ Matabu Lɔxɔni alogo e xa a kansun na fe ra. ³ Yesu yi a fala xɛmɛ yii madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” ⁴ Na xanbi ra, a yi yamaan maxɔdin, a naxa, “Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a jaxin ba, xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” Koni e mi fefe fala. ⁵ Yesu xɔlɔxin yi e mato. A sunu e kininkinintareyana fe ra ki faji. A yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a yiini bandun, a kɛndɛya. ⁶ Nanara, Farisi muxune yi mini mafurɛn! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni tɔn.

Yamaan yi e malan daraan dɛ

⁷ Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dɛxɔn ma, yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanani,

e nun Yudaya ⁸ nun Yerusalɛn nun Idumeya nun Yurudɛn baan kidimaan nun Tire taan nun Sidɔn taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na mɛ, e yi fa a fɛma. ⁹ A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbetɛn. ¹⁰ A bata yi muxu wuyaxi rakɛndɛya nun. Furetɔne birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yiin din a ra. ¹¹ Nba, yinna jaxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna jaxine yi lu e ragbelegbeɛ, e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na.” ¹² Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala.

Yesu yi xɛra fu nun firinne yɛba Matiyu 10.1-4, Luka 6.12-16

¹³ Awa, Yesu yi te geyaan fari. A yi waxi muxun naxanye xɔn ma, a yi ne xili, e yi fa a fɛma. ¹⁴ A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xɛrane ra alogo e xa lu a fɛma, ¹⁵ a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e jinanne kedi. ¹⁶ A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simɔn, Yesu naxan xili sa Piyɛri,* ¹⁷ e nun Sebede a dii xɛmɛn Yaki nun a xunyɛn Yoni Yesu naxanye xili sa “Boyanerigɛ.” Na bunna nɛɛn “Kuye Sarinna diine.” ¹⁸ E nun Andire nun Filipi nun Barotolome nun Matiye nun Tomasi nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki nun Tade nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”† ¹⁹ e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Yesu nun Yinna mangana fe Matiyu 12.22-32, Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi xɛtɛ banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa nɔɛ e dɛge fɛrɛn sɔtɛ. ²¹ A denbayaan na mɛ waxatin naxan yi, e siga a tongodeni, amasɔtɔ a denbayaan yi

§ 2:24: Farisi muxune namunne mi yi tinjɛ wali yo xa kɛ Matabu Lɔxɔni. Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliyɛ na lɔxɔni. * 2:25: A mato Samuyɛli Singen 21.2-7. * 3:16: Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita. † 3:18: Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma.

a falama nɛn, e naxa, “Seen bata so a yi.” ²² Sariya karamɔxɔn naxanye fa sa keli Yerusalɛn taani, ne yi a fala, e naxa, “Belesɛbu nan a fɔxɔ ra!” Bonne naxa, “A yinnane kedima yinna mangan Belesɛbu barakan nin.” ²³ Nanara, Yesu yi e xili a fema, a sandana ndee sa e xa, a naxa, “Setana nɔɛ Setana kedɛ ba?” ²⁴ Xa yamanan bata yitaxun yɛngɛni, na yamanan mi sabatima.† ²⁵ Yɛngɛn tanden naxan kui, na tanden mi sabatima. ²⁶ Xa Setana keli a yɛtɛ xili ma, a mangayani taxunma yɛngɛni nɛn. A mi sabatima, a ɲanma nɛn na yi. ²⁷ Muxu yo mi nɔɛ soɛ sɛnbɛmana banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi sɛnbɛmaan xidi singen.§ Na xanbi ra, a banxi kui seene tongɛ nɛn. ²⁸ N xa ɲɔndin fala ɛ xa, muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluyɛ nɛn na birin na. ²⁹ Koni muxun naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayeleye, na mi mafeluyɛ mumɛ, habadan yulubin luma a ma nɛn.” ³⁰ Yesu ito falaxi nɛn amasɔtɔ muxune yi a falama nɛn, e naxa, “Yinna ɲaxin nan a fɔxɔ ra.”

Yesu nga nun a xunyɛne fe
Matiyu 12.46-50, Luka 8.19-21

³¹ Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunyɛne yi fa. E ti tandeni, e xɛraan nasiga a xilideni banxini. ³² Yamaan yi dɔxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunyɛne tandeni e waxi i to feni.” ³³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunyɛne ra?” ³⁴ Muxun naxanye dɔxi a rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunyɛne mato be yi. ³⁵ Amasɔtɔ muxun naxanye Ala sa-goon ligama, ngaxakeden xɛmɛmaan nun a ɲaxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

† **3:24:** yamanan: Ninanne nun yinnane Setana sɛnbɛn bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana sɛnbɛn bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi ɲinanne kedɛ alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. § **3:27:** Sandani ito kui, Setana findixi sɛnbɛmaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna ɲaxine sɛnbɛn bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi. * **4:12:** Esayi 6.9-10

4

Sansi wonla fe sandana
Matiyu 13.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi xaranna fɔlɔ daraan dɛ. Yama gbeen yi malan a fema han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xɛ dɛɛn xɔn ma. ² A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa, ³ “Ɛ tuli mati. Xɛɛ biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma. Xɔline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari bɛndɛ gbee mi yi dɛnaxan yi. E yi soli mafuren, amasɔtɔ bɛnden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, e yi lisi a ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki faji. ⁷ Sansina ndee yi bira sɛxɛ ɲali kanne tagi, sɛxɛne yi gbo, e yi e don, e mi bogi. ⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ fajini, e soli, e sabati, e bogi, e keden kedenna birin yi tonge saxan sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma kɛmɛ.” ⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen mɛ, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna
Matiyu 13.10-17, Luka 8.9-10

¹⁰ Yesu yi a danna waxatin naxan yi, muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne yi a rabilinni, ne yi a maxɔdin sandane fe ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feen bata so ɛ tan yii. Koni muxun naxanye a fari ma, ne feen birin mɛma sandan nin ¹² bayo, ‘E seen matoma nɛn han, koni e mi a yigbɛma. E e tuli matima nɛn han, koni e mi fefe famuma, alogo e nama maxɛtɛ, e yulubine yi xafari.’* ”

Yesu yi sandan bunna yɛba
Matiyu 13.18-23, Luka 8.11-15

¹³ Na xanbi ra, Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ mi sandani ito bunna kolon

ba? Xa ε mi ito kolon, ε sandan bonne bunne kolonma di?”

¹⁴“Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima. ¹⁵Muxuna ndee luxi nɛn alo sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma. E na Alaa falan mε tun, Setana yi fa, a yi a ba e yi. ¹⁶Muxuna ndee luxi nɛn alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa falan mε, e a suxuma nɛn sɛwani mafurɛn! ¹⁷Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Tɔrɔn nun bɛsɛnxɔnyaan na fa Alaa falana fe ra, e birama nɛn tantanni mafurɛn! ¹⁸Muxuna ndee luxi nɛn alo sansiin naxanye bira sɛxɛ jali kanne tagi. E Alaa falan mε, ¹⁹koni dunuɗa xaminne nun nafunla fe kunfan nun nata gbɛtɛye yi a liga e falan bejin, a tɔnɔn mi lu e ma. ²⁰Koni muxuna ndee luxi nɛn alo sansiin naxanye bira bɔxɔ faɗini. E Alaa falan mɛma nɛn, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tonge saxan namini, ndee tonge senin, ndee kɛmɛ.”

*Lɛnpun dɔxɔ fena seen bun ma
Luka 8.16-18*

²¹Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Lɛnpun dɔxɛ deben bun ma hanma saden bun ma ba? A mi dɔxɔma seen xan fari ba? ²²Feen naxanye birin luxunxi, ne makɛnɛnma nɛn. Feen naxanye birin wundoni, ne minima nɛn kɛnɛnni. ²³Xa tunla naxan ma a feen mε, na xa a tuli mati!” ²⁴A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E feen naxan mɛxi, ε na fe liga ε yeren ma. E ligaseen naxan yatɛma bonne xa, Ala fan na yatɛma ε xa nɛn, a yi nde sa a fari. ²⁵Seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nɛn na yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a yii, na bama nɛn a yii.”

Sansi xɔnna fe sandana

²⁶Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nɛn alo xɛmɛn naxan a sansiin woli a xɛɛn ma. ²⁷Xa a xi, xa a mi xi, kɔɛɛn ba, yanyin ba, sansi xɔnna solima nɛn, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon. ²⁸Bɔxɔn nan bogi seene raminima a yetɛ ra. A solima nɛn singe, na xanbi ra, a

sabati, dɔnxɛn na a yi bogi. ²⁹A na mɔ waxatin naxan yi, xɛmɛn yi wɔlitɛn naso a ra, bayo a xaba waxatin bata a li.”

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, 34, Luka 13.18-19

³⁰Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “En na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma en nɔɛ a yɛbɛ sandan mundun xɔn? ³¹A luxi nɛn alo sansi kɛsɛ xuridin† naxan xurun dangu se kɛsɛn birin na muxune naxanye sima. ³²Koni a na si, a gboma nɛn han a dangu sansine birin na. A yiine yi gbo han xɔline yi e tɛɛne sa a yiine yi, a nininna ra.”

³³Yesu yi Alaa falan nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xɔn, e yi nɔɛ naxanye famunɗɛ. ³⁴A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. Koni e nun a xarandiine nɛma yi e danna, a yi e birin yɛbama nɛn e xa.

Yesu yi foye gbeen yamari

Matiyu 8.23-27, Luka 8.22-25

³⁵Na lɔxɔn jinbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.” ³⁶Nayi, e yi keli yamaan yɛ, e sa so kunkin kui Yesu yi dɔxi naxan kui. Kunki gbɛtɛye fan yi a dɛxɔn. ³⁷Foye gbeen yi keli, igen mɔrɔnne‡ yi so fɔlɔ kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen na.

³⁸Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya fe mi nxu faxa feni ba?” ³⁹Yesu yi keli, a foyen nun igen mɔrɔnne yamari, a naxa, “I raxara, i sabari!” Foyen yi dɔxɔ, na yi madundu yenyen! ⁴⁰Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E gaxuxi nanfera? Denkeleya mi ε yi singe ba?” ⁴¹Koni e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde xɛmɛni ito ra? Hali foyen nun igena a falan suxuma!”

† **4:31:** Sansini ito xili nɛn mutaridi. ‡ **4:37:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

5

Yesu yi muxun nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Matiyu 8.28-34, Luka 8.26-39

¹ E yi dangu Galile Daraan bode fɔxɔn na Gadara yamanani. ² Yesu godo nɛn kunkin kui tun, xɛmɛna nde yi fa sa keli bilingan yireni, yinna naxin yi naxan fɔxɔ ra. ³ Na xɛmɛn yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa nɔɛ a xidɛ sɔnɔn, hali yɔlɔnxɔnna ra. ⁴ Amasɔtɔ e bata yi a sanne balan wuren na, e a yiine xidi yɔlɔnxɔnne ra sanɓa ma wuyaxi, koni a yi a yɔlɔnxɔnne yibolonma nɛn, a wurene ba a sanne ma. Muxu yo mi yi fa a nɔɛ. ⁵ A yi sigama bilingan yiren nin, e nun geyane fari kɔɛɛn nun yanyin birin na. A yi gbelegbelema nɛn waxatin birin, a yi lu a yetɛ maxabɛ gɛmɛn na.

⁶ A to sa Yesu to fɛ wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma. ⁷ A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegbele a falan ti a xɔn, a naxa, “Kore Xɔnna Alaa Dii Xɛmɛna, Yesu, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? I kɔlɔ Ala yi, fa fala i mi n naxankatama!” ⁸ A na falaxi nɛn, amasɔtɔ Yesu bata yi a fala, a naxa, “I tan yinna naxina, xɛtɛ xɛmɛni ito fɔxɔ ra.” ⁹ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nɛn, ‘Ganla.’ Amasɔtɔ nxu wuya!” ¹⁰ Yinnan yi lu Yesu mafanɓɛ, a nama yinnane kedi yamanani. ¹¹ Awa, xɔsɛ kuru gbeen yi na dɛxɔn ma, e yi e dɛgema geyaan ma. ¹² Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Nxu rasiga xɔsɛ kuruni itoe ye, alogo nxu xa sa so ne yi.” ¹³ Nanara, a yi tin. Yinna naxine yi xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra, e sa so xɔsɛne yi. Xɔsɛ kurun birin yi godo e giye geyaan na, e godo darani, e faxa. Xɔsɛ wuli firin nɔxɔn.

¹⁴ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne yi siga e giye taani, e sa na xibarun nali taani e nun xɛɛne ma. Yamaan yi siga na feen matodeni. ¹⁵ Awa, e siga Yesu fɛma, e na xɛmɛn to yinna ganla yi naxan fɔxɔ ra nun. A dɔxi, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxili sɔtɔ. Nanara, e birin yi gaxu

kati! ¹⁶ Naxanye na feene birin to, e yi ne yeɓa yamaan xa naxan ligaxi na muxun xa yinna naxin yi naxan fɔxɔ ra e nun naxan liga xɔsɛne ra. ¹⁷ Nanara, e Yesu mafan fɔlɔ, a xa keli e yamanani. ¹⁸ Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan yi, yinna naxin yi xɛmɛn naxan fɔxɔ ra nun, na yi Yesu mafan alogo a xa lu a fɛma. ¹⁹ Koni Yesu mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, “Xɛtɛ i konni i ya denbayaan fɛma. Marigin naxan ligaxi i xa, a kininkinixi i ma kii naxan yi, i sa na fala e xa.” ²⁰ Awa, xɛmɛn yi siga na Taa Xun Fune birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na fala. Na muxune yi kabɛ kati!

Yesu yi muxu firin nakendeya

Matiyu 9.18-16, Luka 8.40-56

²¹ Yesu mɔn yi xɛtɛ daraan bode fɔxɔn na kunkin kui. Yama gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dɛxɔn ma. ²² Salide banxin kuntigina nde yi fa, naxan yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma. ²³ A yi a mafan kati, a naxa, “N ma dii tɛmɛn faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a xa kɛndɛya, a lu a nii ra.”

²⁴ Awa, Yesu yi siga a fɔxɔ ra, yama gbeen fan yi siga a fɔxɔ ra, e yi a yigbetɛn han! ²⁵ Naxanla nde yi na nun naxalan furen yi naxan ma xabu nɛɛ fu nun firin. ²⁶ A bata yi tɔrɔ seriba wuyaxi fɛma a dandandeni, a gbetin birin bata yi naxan, koni a mi kɛndɛya, fɔ a furen to yi sigan gboɛ ayi! ²⁷ A to Yesu a fe mɛ, a yi fa yamaan ye Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domaan na. ²⁸ Amasɔtɔ a yi a mirima nɛn, a naxa, “Hali n na n yiin din a domaan na gbansan, n kɛndɛyama nɛn.” ²⁹ Na waxatin yetɛni, wunla naxan yi minima a ma, na yi dan, a yi a kolon a fatini fa fala a bata kɛndɛya.

³⁰ Yesu yi a kolon mafuren a sɛnbɛna nde bata mini a yi. A yi a yeɛ rafindi yamaan ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma domaan na?” ³¹ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “I yamaan toma i yigbetɛnɓɛ, i mɔn a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’”

” ³² Koni Yesu yi lu a rabilinna matoe alogo a xa naxanla to naxan a yiin dinxi a ra. ³³ Naxanla yi xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi nandin fala a xa. ³⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i ya denkeyaan bata i rakisi, siga boje xunbenli, i ya toron bata nan.”

³⁵ Yesu yi na falama waxatin naxan yi, xerana ndee yi fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii temen bata faha. I karamoxo toroma nanfera?” ³⁶ Yesu mi a tuli mati e falan na, koni a yi a fala salide banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa denkeya tun!” ³⁷ A mi tin muxu yo xa siga a foxo ra, fo Piyeri nun Yaki nun Yaki xunyeyen Yoni. ³⁸ E to salide banxin kuntigin konna li, Yesu yi e to kontofilixi, e yi wugama han, e gbelegbelema! ³⁹ A yi so banxini, a yi a fala e xa, a naxa, “E kontofilixi nanfera, e yi wuga? Diin mi faxaxi, a xiin nen.”

⁴⁰ Koni, e yi a magele folo. A yi e birin namini banxini, a yi diidina nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. E diidin saxi denaxan yi, e so menni. ⁴¹ A yi a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a kon xuini, a naxa, “Talita kumi.” Na bunna neen fa fala, “Dii temena, n na falama i xa, keli!” ⁴² Dii temen yi keli mafuren, a sigan ti folo. A barin bata yi jee fu nun firin ti. E yi kabε na ma kati! ⁴³ Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito kolon, e mon xa donseen so diin yii.

6

Nasarēti kaane yi e mε Yesu ra Matiyu 13.53-58, Luka 4.16-30

¹ Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandii biraxi a foxo ra. ² Matabu Loxon to a li, a yi xaranna ti folo salide banxini. Yamaan naxan yi tuli matixi a ra, ne yi kabε, e yi a fala, e naxa, “A ito sotoxi minen yi? A xaxinla sifani

* **6:11:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

ito sotoxi di, a to fa kabanako feni itoe ligama? ³ Kamuderen xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudasi nun Simon tada xa mi ito ra ba? A xunye naxalanmane xa mi doxi be ba?” E yi e me a ra.

⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi, fo a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.” ⁵ A mi no kabanako fe yo lige menni, fo a to a yiin sa furetona ndee tun ma, a yi e rakendeya. ⁶ A yi kabε e denkeyatareyaan ma han!

Xera fu nun firinne xe fena Matiyu 10.5-15, Luka 9.1-6

Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran. ⁷ A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yeen ma. A yi senben so e yii yinna naxine xun na. ⁸ A yi e yamari, a naxa, “E nama siga sese ra e yii sigatini, fo dunganna. E nama siga buru ra hanma bondunla hanma gbetina e tagi xidini. ⁹ E xa sankidin so e sanni koni e nama doma gbee firin xali e yii.” ¹⁰ A mon yi a fala e xa, a naxa, “E na yigiya banxin naxan yi, e xa lu menni han e yi keli na taani. ¹¹ Xa e yirena nde li, yamaan mi e rasuxu, e mi e tuli mati e ra, e xa keli na yi. E yi e sanne rakunkun, e yi na gbangbanna ba e sanne ra.* Na findima nen sereyaan na e xa!” ¹² Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hakene yi. ¹³ E yi ninan wuyaxi kedi, e turen sa furetone xunne yi misaala ra, e yi e rakendeya.

Yoni Marafu Tiin faha fena Matiyu 14.1-12, Luka 9.7-9

¹⁴ Manga Herode yi na birin me amasoto Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin yi. Muxuna ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin nan kelixi sayani. Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.” ¹⁵ Koni ndee naxa, “Nabi Eli nan a ra.” Ndee naxa, “Nabiin nan

a tan na alo waxati danguxin nabina nde.”

¹⁶ Herode a me waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Yoni nan a ra, n naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!” ¹⁷ Herode yeteen yamarin fi nen, a Yoni xa suxu, e yi a xidi, e yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan bata yi dɔxɔ Herode fafaxakedenna Filipi xɔn, Herode naxan dɔxɔ a jaxanla ra. ¹⁸ Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, “A mi daxa i xa i fafaxakedenna jaxanla dɔxɔ!” ¹⁹ Nanara, Herodiyade yi xɔlɔ Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi nɔ, ²⁰ amasɔtɔ Herode yi gaxuxi Yoni yee ra, bayo a yi a kolon a muxu tinxinxi sarijanxin nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratange. Herode na yi a tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi kuisanma nen, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra.

²¹ Koni lɔxɔna nde, Herode yi a bari lɔxɔn sumunna donse donni tɔn a kuntigine nun sofa mangane nun Galile yamanan muxu gbeene xa. ²² Herodiyade a dii temen yi so banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kenɛn. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, “I waxi sese xɔn ma, n na soe i yii.” ²³ A yi a kɔlɔ, a yi saratin tongo a xa, a naxa, “I na n xandi sese yi, n na soma i yii nen hali n ma yamanan fɔxɔ kedenna!” ²⁴ Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxɔdin, a naxa, “N xa a xandi nanse yi?” A nga yi a yabi, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna.” ²⁵ Nayi, dii temen yi xete mangan fema mafuren, a yi a fala a xa, a naxa, “N waxi a xɔn ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!” ²⁶ Na yi mangan niin nafɔrɔ a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yee xɔri, a mi yi wama tondi feni. ²⁷ A yi sofana nde yamari mafuren, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sege a de kasoon na, ²⁸ a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii. ²⁹ Yoni a xarandiine to na me, e yi fa

a binbin tongo, e sa a maluxun.

Yesu yi muxu wuli suulun dege
Matiyu 14.13-21, Luka 9.10-17,
Yoni 6.1-14

³⁰ Xerane yi e malan Yesu fema, e feen naxan birin ligaxi, e nun e yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yeba a xa. ³¹ A yi a fala e xa, a naxa, “E fa e danna yire madunduxina nde yi, e fa e matabu n fema.” Amasɔtɔ muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi yi feren yati sɔtɔma, e yi e dege. ³² Nayi, e yi te kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina nde yi.

³³ Koni muxu wuyaxi yi e to sigɛ, e yi a kolon mafuren! Nanara, muxune yi keli taane birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so. ³⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to na yi, a kininkinin e ma amasɔtɔ e yi luxi nen alo yexɛɛn naxanye kantan muxu mi na. Nanara, a e xaran fɔlɔ fe wuyaxi ma.

³⁵ A xarandiine yi fa a fema jinbanna ra, e naxa, “Kɔɛɛn bata so, burunna nan nun be ra. ³⁶ Yamaan naxete alogo e xa siga be rabilinna banxidene ra e nun xɛene ma, e sa donseen sara e yete xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan yeteen xa donseen so e yii.” E yi a fala a xa, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa sa walikeɛn kike solomasɛxe saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?” ³⁸ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli e yii? E sa a mato.” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun suulun, yexe firin nan be.” ³⁹ Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun dɔxɔde yeen ma, e dɔxɔ seɛene fari. ⁴⁰ Awa, yamaan yi dɔxɔ muxu kemɛ yeen nun muxu tonge suulun yeen ma. ⁴¹ Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yexe firinne fan yitaxun e ra. ⁴² E birin yi e dege, e lugo ken! ⁴³ Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yexe dungi dɔnxene ra. ⁴⁴ Muxun naxanye na

burune don, xεmεne gbansan, muxu wuli suulun.

Yesu yi sigan ti igen fari
Matiyu 14.22-33, Yoni 6.15-21

⁴⁵ Na waxatin yεteni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yεε ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxεtedeni. ⁴⁶ A to keli yamaan fεma, a yi te geyaan fari Ala maxandideni. ⁴⁷ Ninbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna bεxεni. ⁴⁸ A yi a to a xarandiine tεrεma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a liga a siga e fεma subaxani, a sigan tima igen fari, a yi dangu feni e ra nun. ⁴⁹ Koni e to a to sigan tiyε igen fari. E yi e miri fa fala, muxun yelenna nan a ra. E gbelegbele, ⁵⁰ amasεtε e birin a to nεn, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wεkile, n tan nan a ra. E nama gaxu.” ⁵¹ A so kunkin kui e fεma, foyen yi a raxara. Xarandiine yi kabε han! ⁵² Amasεtε e mi buru don feen kabanako feen famuxi, bayo e bεnen yi xεdεxε.

Yesu yi furetεne rakendεya
Matiyu 14.34-36

⁵³ Yesu nun a xarandiine yi daraan gidi. E siga Genesarεti yamanani, e kunkin xidi na yi. ⁵⁴ E to mini kunkin kui tun, yamaan yi Yesu kolon. ⁵⁵ Mεn kaane na yi a xinla mε denaxan yi, e birin yi fama e furetεne ra nεn a fεma dagine ma. ⁵⁶ Yesu siga yiren naxan birin yi, banxidεne nun taane nun xεεne, mεn muxune yi fama e furetεne ra nεn lεxε tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetεne xa e yiin din a doamaan lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendεyama nεn.

7

Yahudiyane namun feene
Matiyu 15.1-9

¹ Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karamεxεna ndee yi e malan

Yesu rabilinni sa keli Yerusalεn taani. ² E yi a to fa fala a xarandiina ndee e dεgema, e yiine mi yi sarijan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na bunna nεεn fa fala e mi e yiin naxaxi.

³ Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donjε xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasεtε e yi kankanxi e benbane namun feene ma. ⁴ E na keli lεxε tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dεgε. Namun fe wuyaxi mεn e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana.

⁵ Farisi muxune nun sariya karamεxεne yi Yesu maxεdin, e naxa, “Nanfera, i ya xarandiine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!” ⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe yi, a jεndin nan yi a ra, ε tan nafigine, bayo a seβεxi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e dεen nin, koni e bεnen makuya n na pon! ⁷ E n batuma fuyan! Amasεtε e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaraxine nan gbansan na.’*”

⁸ Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine bejin, ε adamadiine namun feene suxu. ⁹ E fatan Alaa yamarine kaladeni alogo ε xa kankan ε gbee namun feene ma! ¹⁰ Amasεtε Musa a fala nεn, a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mεn naxa, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxes.’† ¹¹ Koni ε tan a falama, ε naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga xa, a naxa, ‘I yi maliin naxan sεtεma n yii nun, na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e kon xuini, fa fala ‘korobanna.’ ¹² Xa a na fala, ε mi fa tinma a xa sese liga a fafe nun a nga xa. ¹³ Nayi, ε Alaa falan kalama ε namun feene xεn ε yamaan xaranma naxanye ma. E na fe sifa wuyaxi gbεteye ligama.”

Muxuna sarijanna kala fena
Matiyu 15.10-20

* **7:7:** Esayi 29.13 † **7:10:** Xεrεyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu mən yi yamaan xili a fəma. A yi a fala e xa, a naxa, “E birin xa e tuli mati n xuiin na, e yi ito famu. ¹⁵ Muxun seen naxan birin donma, na mi a sariɲanna kalama. Koni feen naxan kelima a bəɲeni, na nan a sariɲanna kalama. ¹⁶ Awa, xa tunla naxan xən, a xa feen mε, na xa a tuli mati!”

¹⁷ A keli yamaan fəma waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandiine yi a maxədin na sandan bunna ma. ¹⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sətə ba? E mi a to, muxuna sariɲanna mi kalama donseen xan xən naxan soma a de? ¹⁹ Amasətə a mi soma a bəɲen xan yi, fə a godo a kui, na xanbi ra, a yi mini a fatini.” Yesu to ito fala, a yi a falama nən fa fala donse yo mi haramuxi.

²⁰ A yi a fala, a naxa, “Naxan kelima muxun bəɲeni, na nan a sariɲanna kalama. ²¹ Bayo feen naxanye kelima a bəɲeni, ne nan itoe ra, miriya ɲaxin nun yanga suxun nun muɲan nun muxu faxana ²² e nun yalunyaan nun milan nun fe ɲaxin nun yanfantenyaan nun haramu feene nun xəxəlɔnyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana. ²³ Fe ɲaxin sifani itoe birin kelima muxun bəɲen nin, e yi a sariɲanna kala.”

*Naxanla a denkeleyana fe
Matiyu 15.21-28*

²⁴ Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xən ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nəe a luxunɲe. ²⁵ Naxanla nde yi na, yinna ɲaxin yi naxan ma dii tɛmɛn fəxə ra. Na to Yesu a fe mε tun, a fa bira a sanna bun ma.

²⁶ Girɛki kaan nan yi na ɲaxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii tɛmɛn fəxə ra. ²⁷ Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dege singen han e lugo. A mi lan en yi diidine donseen tongo, en yi a sa e barene

bun ma.”† ²⁸ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine naxanye rayolonma bəxəni!” ²⁹ A yi a fala a xa, a naxa, “I bata n yabi ki faɲi. Nayi, siga i konni, yinnan bata xεtε i ya dii tɛmɛn fəxə ra!” ³⁰ Nayi, a yi xεtε a konni, a yi a diin to saxi a sadeni, yinnan bata xεtε a fəxə ra fefe!

Yesu yi bobon nakendeya

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu Sidən yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni Taa Xun Fune yamanani. ³² Muxuna ndee yi fa xεmε tuli xərina nde ra a fəma fala ti feen yi xədxə naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a yiin sa a ma. ³³ Nanara, Yesu yi a tongo a keli yamaan ye. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a yi a degen namini, a yi a sa xεmɛn lɛnna ma. ³⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yeɛn nate kore, a yi kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xuini, a naxa, “Epaƒata.” Na bunna nɛɛn “A xa rabi!” ³⁵ Na waxatin yeteni xεmɛn tunle yi raba ayi, a lɛnna yi fulun, a falan ti fələ ki faɲi.

³⁶ Yesu yi e birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan yi sigama ayi na kii nin. ³⁷ Yamaan yi kabε kati, e naxa, “A feen birin ligama ki faɲi! Hali tuli xərine, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan ti.”

8

*Yesu yi muxu wuli naanin dege
Matiyu 15.32-39*

¹ Na waxatini, yama gbeen mən yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fəma, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata kininkinin yamani ito ma, amasətə e bata soge saxan ti n fəma. Donse yo mi fa e yii iki. ³ Xa n na e kamətəne rasiga e konne yi, e sa fugama a ra nən kira yi amasətə e tan ndee kelideni kuya.” ⁴ A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen sətən minen yi wulani ito yi naxan e lugε?”

† 7:27: Yesu ɲaxanli ito a denkeleyaan nan fεsεfεsεma sandani ito xən. Sandan kui, siya gbεtεne findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

⁵ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

⁶ A yi a fala yamaan xa, a e xa dɔxɔ bɔxɔni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yi-gira, a yi e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini. ⁷ Yexedina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun yamaan na. ⁸ Muxune birin yi e dege, e yi lugo ken! Xarandiine yi na dɔnxε dungi dungi matongo, e debe solofere rafe ne ra. ⁹ Xεmene gbansanna, e muxu wuli naanin nan jɔxɔn yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga. ¹⁰ Na waxatin yeteni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e siga Dalamanutu yamanani.

*Taxamasenna maxɔdin fena
Matiyu 16.1-4*

¹¹ Farisi muxuna ndee yi fa, e Yesu tandi fɔlɔ. E yi waxi a bunba feni, e yi a maxɔdin, a xa taxamasenna nde liga sa keli ariyanna yi. ¹² Yesu yi kutun sununi ki faɲi, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera to muxune taxamasenna nde maxɔdinma? N xa jɔndin fala ε xa, e mi taxamaseri yo toma.” ¹³ Na xanbi ra, a yi keli e fema, a mɔn yi te kunkin kui, a yi dangu daraan bode fɔxɔn na.

*Marakolonna lan xaranne ma
Matiyu 16.5-12*

¹⁴ Nba, xarandiine yi jinan, e mi siga buru ra e yii fɔ buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui. ¹⁵ Yesu yi e yamari, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Herode a muxune buru rate sena* fe yi.” ¹⁶ E yi falan ti e bode tagi, e naxa, “A ito falan nen bayo buru mi en yii.”

¹⁷ E yi naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi e maxɔdin, a naxa, “E falan tima nanfera fa fala

buru mi en yii? E mɔn munma a yeε to ε munma xaxili sɔtɔ? E bɔjɛn nan xɔdɔxɔ ba? ¹⁸ Yeεna ε ma ba, ε mi sese toma? E tunla na koni ε mi fefe mεεn ba? E bata jinan ba, ¹⁹ n to muxu wuli suulunna dege buru xun suulunna ra, ε debe yoli rafe a dungi dungi dɔnxεne ra?” E yi a yabi, e naxa, “Fu nun firin.” ²⁰ Yesu mɔn naxa, “N to muxu wuli naaninna dege buru xun soloferen na, ε debe yoli rafe a dungi dungi dɔnxεne ra?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.” ²¹ A yi e maxɔdin, a naxa, “E munma a famu ba?”

Yesu yi danxutɔɔn nakendeya

²² Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan li, muxuna ndee yi fa xεmε danxutɔɔn na Yesu fema. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutɔɔn ma. ²³ Yesu yi danxutɔɔn yiin suxu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a degen sa xεmεn yeεne ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxɔdin, a naxa, “I sena nde toma ba?” ²⁴ Xεmεn yi a yeεn nate, a naxa, “N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima.” ²⁵ Yesu mɔn yi a yiine sa xεmεn yeεne ma. A yeεne yi rabi, a yi seene yigbe ki faɲi! ²⁶ Yesu yi a rasiga a konni, a naxa, “I nama fa xεtε taani sɔnɔn de!”†

*Piyeri a falana Yesu a fe yi
Matiyu 16.13-20, Luka 9.18-21*

²⁷ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a xarandiine maxɔdin kira yi, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan na?” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbεtεye fan naxa, a nabina nde nan i tan na.” ²⁹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E tan go? E tan naxa a di? Nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na.” ³⁰ Awa, Yesu yi e

* **8:15:** burun nate sena: Leβenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Yesu na leβenna sama Farisi muxune xaranna nan ma. Farisi muxune xaranna yamaan birin kalama alo leβen xurudin burun birin nagboma kii naxan yi. † **8:26:** Yanyina nde, Yesu mi yi waxi a xɔn ma muxune xa a kolon fa fala a bata muxun nakendeya alogo yamaan nama gbo ayi.

yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa.

*Yesu yi a sayana fe fala
Matiyu 16.21-28, Luka 9.22-27*

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandine xaran fɔlɔ, a naxa, a fεε mi na fɔ a tan Muxuna Dii Xεmεn xa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ. A naxa, a yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne e mεma a ra nεn, e yi a faxa. A soqe saxandeni, a yi keli sayani. ³² A yi ito yeɓa e xa ki faɲi. Nanara, Piyeri yi a ba bonne fεma, a yi a maxadi fɔlɔ. ³³ Koni Yesu yi a yεε rafindi e ma, a yi a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, “Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

³⁴ Yesu yi yamaan xili a fεma e nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra, a xa a mε a yetε ra, a yi a faxa wudin† tongo, a bira n fɔxɔ ra.

³⁵ Amasɔtɔ naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma a yi nεn. Koni naxan na bɔnɔ a niini n tan nun n ma falan Xibaru Faɲina fe ra, na kisima nεn.

³⁶ Xa muxun dunuɲa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, tɔnɔn mundun na ra? ³⁷ Muxun nɔe nanse fiye, a mɔn yi a niin sɔtɔ? ³⁸ Awa, xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra hake kanne nun nafigine yεε ra iki, n tan Muxuna Dii Xεmεn fan yagima nεn na kanna fe ra, nxu nun maleka sariɲanxine na fa waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.”

9

¹ A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa: Ndee be, ne mi faxε fɔ e Alaa Mangayaan to fε a sεnbɛni.”

*Yesu a nɔrɔna fe
Matiyu 17.1-13, Luka 9.28-36*

² Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. A

keɲnaan yi masara e yεε ra yi. ³ A dugin yi lu mayilenɲε, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuɲa yi naxan nɔe dugin fixe na kiini. ⁴ Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini kenenni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. ⁵ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, a lanxi bayo nxu be. Nxu xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” ⁶ A mi yi fa a kolon a naxan falama, amasɔtɔ gaxun bata yi e suxu han! ⁷ Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xεmεn nan ito ra, ε tuli mati a xuiin na!” ⁸ E yi e yεε rakonin e rabilinni mafuren, koni e mi muxu yo to e fεma fɔ Yesu kedenna!

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fɔ a tan Muxuna Dii Xεmεn na keli sayani. ¹⁰ E yi na falan namara, koni e yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?”

¹¹ E yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Nabi Eli nan singe fama?”* ¹² A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn. Koni nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xεmεn tɔrɔma nεn kati, muxune yi e mε a ra? ¹³ Koni n xa a fala ε xa, Nabi Eli bata yelin fε. E yi e rafan feene birin liga a ra alo Kitabuna a fe falaxi kii naxan yi.”

*Yinnan yi diidin naxan fɔxɔ ra
Matiyu 17.14-21, Luka 9.37-43*

¹⁴ E to fa xarandiin bonne fεma, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya karamɔxɔna ndee yi e bode matandima. ¹⁵ Yamaan to Yesu to, e yi kabε kati! E siga e giye a ralandeni, e yi a xɔntɔn. ¹⁶ Yesu yi a xarandiine maxɔdin, a naxa, “E bode matandima nanfera?”

† **8:34:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nεen, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekilε sayaan na Yesu fɔxɔ ra. * **9:11:** Nabi Eli a fe seɓexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nεn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiyfa falan nakamalixi. A a lixi taruxuni ito kui, Herode bata yi Yoni Marafu Tiin faxa.

¹⁷ Muxu keden yi a yabi yamaan ye, a naxa, “Karamoxo, n bata fa n ma dii xemen na i fema amasoto yinnana a foxo ra. A mi noe falan tiye. ¹⁸ Yinnan na keli a ra waxati yo yi, a a rabirama nen boxoni. A de xunfanna yi lu mine, a lu a jinna raxinjne. A xara ayi. N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi noxi a kede.” ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan denkeleyatarene, n luma e fema han waxatin mundun yi? N xa dija e xa han waxatin mundun yi? E fa diin na n fema.” ²⁰ E yi fa a ra Yesu fema.

Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna raxuruxurun keden na, a yi bira boxoni, a yi lu a makutukute, a de xunfanna yi lu mine. ²¹ Yesu yi banxulanna fafe maxodin, a naxa, “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii jorena. ²² Yinnan bata kata a faha feen na sanja ma wuyaxi. A bata yi a rabira teen nun igeni. Xa i noe a lige, kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.” ²³ Yesu naxa, “I tan naxa, ‘Xa i noe.’ Naxan na denkeyaya, na noe feen birin lige nen.” ²⁴ Banxulanna fafe yi a xuini te sa, a naxa, “N denkeyaxi, koni n mali n ma denkeyatareyani.”

²⁵ Yesu yi a to, yamaan yi masoma e ra. Nanara, a yinna jaxin yamari, a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xorina, n bata i yamari, xete diidini ito foxo ra, i nama fa a toro sanon!” ²⁶ Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna raxara ayi ken! A xete a foxo ra. Banxulanna yi liga alo faha muxuna. Muxune birin yi a fala, e naxa, “A bata faha.” ²⁷ Koni Yesu yi banxulanna suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti.

²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a maxodin e danna, e naxa, “Nanfera nxu tan mi noxi na yinnan kede?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Na sifan mi kede Ala maxandin xanbi.”

*Yesu mon yi a faha feen fala
Matiyu 17.22-23, Luka 9.43-45*

³⁰ E yi keli menni, e dangu Galile yamanani. Yesu mi yi waxi a xon ma

muxune xa a yire kolon, ³¹ amasoto a yi a xarandiine nan xaranma. A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen yanfama nen, e yi n so muxune yii, e yi n faha. Koni soge saxan na dangu, n mon kelima nen sayani.” ³² Koni, e mi na falan bunna kolon, e mon yi gaxu a maxodinje.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Luka 9.46-48

³³ E Kaperunan taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu yi a xarandiine maxodin, a naxa, “E yi e bode matandima kira yi nanfe ma?”

³⁴ Koni e yi dundu amasoto e bata yi e bode matandi kira yi nun fa fala nde gbo birin xa e ye. ³⁵ Yesu yi doxo, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi feni xunna ra, na xa a yete lu a rajanna ra, a findi birin ma walikena.” ³⁶ A yi diidina nde rakeli, a yi a ti e birin yetagi. A yi a tongo, a yi a fala e xa, a naxa, ³⁷ “Naxan na diidini ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun yisuxi, fo naxan n xexi.”

*Naxan mi kelixi e xili ma
Luka 9.49-50*

³⁸ Yoni yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamoxo, nxu bata xemena nde to jinanne kede i xinli, nxu yi a raxolo, a xa a lu amasoto a mi yi en tan foxo ra.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E nama a raxolo amasoto muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na mi noe n ma fe jaxin fale. ⁴⁰ Amasoto naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nen. ⁴¹ N xa jondin fala e xa, muxu yo igen so e yii amasoto Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan e tan na, na barayin soto ma nen!”

Yulubina fe

Matiyu 18.6-9, Luka 17.1-2

⁴² Yesu naxa, “Diidin naxanye denkeyaxi n ma itoe ra, muxu yo na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun gem e gbeen yi xidi na kanna kee ra, a woli tilinna ma. ⁴³ Xa i yii nan i bir e yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii

rakisini, benun i yii firin kannu xa so yahannama te tutareni, ⁴⁴ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁵ Xa i sanna nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i san keden kannu xa so ariyanna yi benun i san firin kannu xa so yahannama yi, ⁴⁶ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁷ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na. A fisa i yee keden kannu xa so Alaa Mangayani benun i yee firin kannu xa so yahannama yi, ⁴⁸ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁹ Amasoto teen sama muxun birin ma nen menni alo i na foxon so suben ma.”

⁵⁰ “Foxon fan, koni xa a mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? E kewali fajine xa lu e dunuja yi gidini alo foxon naxan donse jaxumeni, e lu boje xunbenli e bode xon.”

10

Xaranna lan futu kala feen ma Matiyu 19.1-12, Luka 16.18

¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli menni, a yi siga Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mon yi malan a fema. A mon yi e xaran alo a darixi a lige kii naxan yi.

² Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxodin alogo e xa a kejaan feselese, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xemen xa a me a jaxanla ra?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so e yii?” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xemen xa futu kala kedin sebe, a yi a jaxanla bejin.”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin sebexi e xa nen bayo e bojen xodxo. ⁶ Koni a foloni dunuja da waxatini, ‘Ala xemen nun jaxanla da nen,’ ⁷ ‘Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma nen, a yi a maso a jaxanla ra, ⁸ e findi fati bendε keddenna ra.’” Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden. ⁹ Nanara, Ala

bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

¹⁰ E xete banxini waxatin naxan yi, xarandiine yi Yesu maxodin na feen ma. ¹¹ A yi a fala e xa, a naxa, “Xemen naxan na a jaxanla bejin, a jaxalan gbete futu, a bata yalunyaan liga lan a jaxalan singen ma.† ¹² A na kii nin, jaxanla naxan na a me a xemen na, a lu xeme gbete xa, na jaxanla bata yalunyaan liga.”

Yesu yi duba diidine xa Matiyu 19.13-15, Luka 18.15-17

¹³ Muxune yi fa diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e xunni, a duba e xa. Koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu to na to, a yi xolo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁵ N xa jondin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mumε!” ¹⁶ Na xanbi ra, a yi diidine dexo a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa.

Xeme nafulu kannu fe Matiyu 19.16-30, Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu sigamatona, xemena nde yi a gi Yesu foxo ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?” ¹⁸ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu fajina? Muxu yo mi fan, Ala nan keden fan. ¹⁹ I yamarine kolon ba? Fa fala, ‘I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama mujan ti. I nama wule seren ba. I nama muxun yii seene kansun. I baba nun i nga binya.’‡ ”

²⁰ Xemen yi a fala, a naxa, “Karamoxo, xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

²¹ Yesu yi a mato, a yi a xanu, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yiigelitane ki. I nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira

* **10:3:** Dunuja Folon 1.27 nun 2.24 † **10:11:** A yalunyaan ligaxi bayo a mon futu singen yamarin bun Ala yee ra yi. ‡ **10:19:** Xorayaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

n fɔxɔ ra.” ²² Xɛmɛn na mɛ waxatin naxan yi, a bɔɲɛn yi raɲaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasɔtɔ nafulu kan gbeen nan yi a ra nun. ²³ Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanne so raxɔlɔ Alaa Mangayani han!”

²⁴ Xarandiine yi kabɛ na falan ma. Koni Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxɔlɔ han! ²⁵ Nafulu kanna so raxɔlɔ Alaa Mangayani dangu ɲɔgɔmɛn so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁶ Xarandiine yi kabɛ kati, e yi e bode maxɔdin, e naxa, “Nde nɔɛ kisɛ nayi?” ²⁷ Yesu mɔn yi e mato. A yi a fala, a naxa, “Muxun mi nɔɛ na ligɛ koni Ala tan nɔɛ nɛn. Ala nɔɛ feen birin ligɛ nɛn.”

²⁸ Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin beɲin, nxu bira i fɔxɔ ra.” ²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ɛ xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ngaxakeden xɛmɛmane nun a ɲaxalanmane, hanma a nga hanma a fafe hanma a diine hanma a xɛɛne, n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, ³⁰ na kanna na ɲɔxɔn kɛmɛ sɔtɔma nɛn waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xɛmɛmane nun ɲaxalanmane nun ngane nun diine nun xɛɛne, bɛsɛnxɔnyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisin sɔtɔ waxati famatɔni. ³¹ Koni naxanye yɛɛn na, ne wuyaxi sa luma nɛn xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yɛɛn na.”

*Yesu mɔn yi a faxes feen fala
Matiyu 20.17-19, Luka 18.31-34*

³² E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama Yerusalɛn taani, Yesu yi tixi a xarandiine yɛɛ ra. Xarandiine yi kuisan kati! A fɔxɔrabirane yi gaxu. Yesu mɔn yi a xarandii fu nun firinne tongo, a siga e ra e danna. Feen naxanye fama ligadeni a ra, a na fala e xa. ³³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalɛn taani. N tan Muxuna Dii Xɛmɛn soma nɛn saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii na yi. E n ma kitin

bolonma nɛn, a lan sayaan ma. Na xanbi ra, e yi n so siya gbɛtɛne yii, ³⁴ naxanye n magelema, e yi e dɛgen namini n ma, e yi n bulan, e yi n faxes. Soge saxan na dangu, n mɔn kelima nɛn.”

*Yaki nun Yoni e maxandina fe
Matiyu 20.20-28*

³⁵ Na xanbi ra, Sebede a dii xɛmɛne Yaki nun Yoni yi fa Yesu fɛma, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, i xa fena nde liga nxu xa.” ³⁶ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga ɛ xa?” ³⁷ E yi a yabi, e naxa, “I na dɔxɔ i ya binyeni, tin nxu xa dɔxɔden sɔtɔ i fɛma, keden i yiifanna ma, keden i kɔmɛnna ma.” ³⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E n xandima naxan yi, ɛ mi na kolon. N na n minma tɔrɔya igelengenna naxan na, ɛ nɔɛ ɛ minɲɛ na ra ba hanma ɛ rafuyɛ xɔlɛni alo n nafuma kii naxan yi?” ³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ŋn, nxu a nɔɛ.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na n minma tɔrɔya igelengenna naxan na, ɛ fama ɛ mindeni na ra nɛn yati! N nafuma xɔlɛni kii naxan yi, ɛ fan yi rafu na kiini. ⁴⁰ Koni muxun dɔxɔ fena n yiifanna ma hanma n kɔmɛnna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata yelin na yirene ragidɛ muxune ma.”

⁴¹ Xarandii fuun bonne na mɛ waxatin naxan yi, e yi xɔlɔ Yaki nun Yoni ma. ⁴² Nanara, Yesu yi e birin xili a fɛma, a naxa, “E a kolon fa fala naxanye yatɛxi mangane ra siyane yɛ, ne nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan dɔxɔ e ra. ⁴³ Koni a mi na kiini ɛ tan tagi. Koni xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na ɛ yɛ, fɔ na xa findi ɛ walikɛɛn na. ⁴⁴ Xa naxan yo waxi findi feni ɛ yɛɛratiin na, fɔ a xa findi birin ma konyin na. ⁴⁵ Amasɔtɔ hali n tan Muxuna Dii Xɛmɛna, n mi faxi fa fala muxɛ xa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

*Yesu yi danxutɔɔn yɛɛn naba ayi
Matiyu 20.29-34, Luka 18.35-43*

⁴⁶ Awa, e yi sa Yeriko taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama gbeen yi minima Yeriko taani waxatin naxan yi, danxutona nde yi dɔxi kiraan de xandi tideni naxan yi xili Baritime. Na bunna neen “Time a dii xemena.” ⁴⁷ A to a me a Yesu Nasareti kaan nan danguma, a gbelegbele folo, a naxa, “Yesu, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!” ⁴⁸ Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a man yi lu gbelegbele, a naxa, “Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!” ⁴⁹ Yesu yi ti, a naxa, “E a xili.” Nayi, e danxutɔn xili, e naxa, “I bɔɔen xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima.” ⁵⁰ A yi a doma gbeen nawoli ayi, a tungan, a fa Yesu fema. ⁵¹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I waxi a xon ma, n xa nanfe liga i xa.” Danxutɔn yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, n waxi a xon ma, n xa seen to.” ⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i ya denkelɛyaan bata i rakendeya.” A yi seen to mafuren, a bira Yesu foxo ra kiraan xon ma.

11

*Yesu so fena Yerusalɛn taani
Matiyu 21.1-11, Luka 19.28-40,
Yoni 12.12-19*

¹ E to maso Yerusalɛn taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi, Oliwi Geyaan dexon ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yee ra. ² A yi a jungu e ma, a naxa, “E siga banxidɛen na e yee ra. E na na li tun, e sofalidina nde toma nen xidixi, muxe munma dɔxo naxan fari singen. E a fulun, e fa a ra be. ³ Xa muxuna nde e maxodin fa fala, ‘E na ligama nanfera?’ E a fala a xa, e naxa, ‘Marigin makona a ma,’ na kanna a soma e yii nen mafuren.”

⁴ Nanara, e yi siga, e sa sofalidin to xidixi kiraan de banxina nde de ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi, ⁵ muxun naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxodin, e naxa, “E sofalidini ito fulunma nanfera?” ⁶ E yi e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e xa siga. ⁷ E yi fa sofalidin na Yesu fema, e yi e domane yifulun sofalidin fari, Yesu yi dɔxo a fari.

⁸ Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan xon ma, bonne yi joxondene magira, e yi e sa kiraan xon ma a binya feen na. ⁹ Naxanye yi sigama a yee ra e nun naxanye yi biraxi a foxo ra, ne yi lu sonxoe, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! ¹⁰ En benba Dawudaa mangayaan naxan fama, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!”

¹¹ Yesu yi so Yerusalɛn taani, a siga Ala Batu Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni a li koe bata so, a yi siga Betani taani e nun a xarandii fu nun firinne.

*Yesu yi xode binla danga
Matiyu 21.18-19*

¹² Na xotɔn bode, e yi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamen yi Yesu suxu. ¹³ A yi xode binla to wulani a deene jingixi a ma. A yi siga na alogo a xa sa a bogina ndee fen a koe ra. Koni a to na li, a mi a bogi yo to, fo a deene amasoto xoden bogi waxatin munma yi a li. ¹⁴ Yesu yi a fala xode binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan bogin donma!” A xarandiine yi a fala xuiin me.

*Yesu yi siga Ala Batu Banxini
Matiyu 21.12-17, Luka 19.45-48,
Yoni 2.13-22*

¹⁵ E Yerusalɛn li waxatin naxan yi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare matiin nun sare soni menni, a ne kedi folo. A yi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba matine gbɛdene. ¹⁶ A mi yi tinma muxu yo xa goronna radangu Ala Batu Banxin tanden ma. ¹⁷ A yi yamaan xaran, a naxa, “A seɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’” Koni e tan bata a findi mujadene luxunden na!”

¹⁸ Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone na me waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa feren fen folo. Bayo e yi gaxuxi a yee ra nun, amasoto yamaan birin bata yi kabɛ a xaranna

* **11:17:** Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11

ma. ¹⁹ Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani.

Xode binla fe xaranna
Matiyu 21.20-22

²⁰ Na xotɔn bode subaxani, e yi sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e yi na xode binla to xaraxi han a salenne. ²¹ A fe yi rabira Piyeri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i xode binla naxan danga, a mato, a bata xara!”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E denkeleya Ala ma. ²³ N xa jɔndin fala ε xa, naxan na a fala geyani ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira fɔxɔ igeni,’ xa a mi sike a bɔɔeni, a yi denkeleya, fa fala a falan nakamalima nen, a ligama a xa nen. ²⁴ Na na a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena nde ma, xa ε la a sɔtɔ feen na, ε na sɔtɔma nen. ²⁵ Awa, ε nɛma Ala maxandε waxatin naxan yi, xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a mafelu na ra. Nanara, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na ε mafeluyε ε hakene ra. ²⁶ Xa ε mi bonne mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε fan mafeluyε ε yulubine ra.”

Yesu senben maxadinna fe
Matiyu 21.23-27, Luka 20.1-8

²⁷ Awa, e mɔn yi so Yerusalɛn taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa a fema. ²⁸ E yi a maxadin, e naxa, “I feni itoe ligama senben mundun yi? Nde i tixi itoe ligan na?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxadin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n tixi na feene ra, n na falama ε xa nen. ³⁰ Awa, ε a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

³¹ E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a a falama nen nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi la Yoni ra?’

³² Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasɔtɔ, e yi gaxuxi yamaan yεε ra bayo yamaan birin yi laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra. ³³ Nayi, e Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

12

Nakɔ kantanne fe sandana
Matiyu 21.33-46, Luka 20.9-19

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakɔɔn taxu a kanttan muxune ra, a siga sigatini. ² A bogi waxatin to a li, a yi a walikena nde rasiga nakɔ kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii. ³ Nakɔ kantanne yi na walikεen suxu, e yi a bɔnbɔ, e yi a raxεε. E mi sese so a yii. ⁴ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi walike gbεε rasiga e ma, e yi na fan bɔnbɔ a xunna ma, e yi a makonbi. ⁵ A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faxa. Na xanbi ra, a yi ndee gbεεye rasiga, e yi na ndee bɔnbɔ, e yi ndee faxa. ⁶ A lu a rafan dii xεmε keden peen ma. Dɔnxεn na, a yi na rasiga, a naxa, ‘E yagima nen n ma diin tan yεε ra.’ ⁷ Koni nakɔ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna ke tongon nan ito ra, ε fa be, en na a faxa. Nayi, a kεen yi findi en gbeen na!’ ⁸ Awa, e yi a dii xεmεn suxu, e yi a faxa, e yi a woli ayi nakɔɔn fari ma.”*

⁹ Yesu yi e maxadin, a naxa, “Nakɔ kanna nanfe ligama nayi? A fama nen nayi, a yi na muxune faxa. A nakɔɔn taxu muxu gbεεye ra. ¹⁰ E munma Kitabun yireni ito xaran ba, a seβexi denaxan yi fa fala, ‘Banxi tiine e mε gεmεn naxan na, na bata findi banxin gεmε fisamantenna ra. ¹¹ Marigin nan na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yεε ra yi.’† ?”

* **12:8:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikεne findixi nabine ra naxanye xε Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **12:11:** Yaburin 118.22-23

12 E yi kata Yesu suxu feen na amasotɔ e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan nan xa. Koni e gaxu yamaan yεε ra. Nanara, e keli a fema, e siga.

Mudu fiin maxɔdinna fe

Matiyu 22.15-22, Luka 20.20-26

13 E yi Farisi muxuna ndee nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fema alogo e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra. 14 E yi fa a fema, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa fala jɔndi falan ni i ra. Muxu yo mi nɔe i ya miriyaan maxete, amasotɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa fɔ i yamaan xaranma Alaa kiraan ma jɔndini. Awa, a daxa mudun xa fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi a fi, hanma nxu nama a fi?”†

15 Koni Yesu yi e nafiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, “E n deen bunbama nanfera? E fa gbeti gbanan keden na, n xa a mato.” 16 E yi fa gbeti gbanan keden na a xɔn. A yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” 17 Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”§

E kabε a ma kati!

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Luka 20.27-40

18 Saduse muxuna* ndee yi fa Yesu fema naxanye a falama fa fala a muxune mi kelima sayani. E yi a maxɔdin, 19 e naxa, “Karamɔxɔ, Musa ito nan seβexi en xa, a naxa, ‘Xa xεmena nde faxesa, a jaxanla lu, koni dii mi a yii, xεmen na ngaxakedenna xa na ke jaxanla tongo, e diin bari faxesa

muxun xa.’† 20 Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na nun, a forimaan yi jaxanla futu, a faxesa, a mi dii lu. 21 A xunyen yi ke jaxanla tongo, na fan yi faxesa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunyen saxanden fan na. 22 Na muxu soloferene sese mi dii lu. Dɔnxen na, na jaxanla fan yi faxesa. 23 Awa, faxesa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na jaxanla findima nde gbee ra nayi? Amasotɔ a bata yi dɔxɔ muxu solofereni ito birin xɔn ma nun!”

24 Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasotɔ ε mi Kitabun kolon hanma Ala senβena. 25 Bayo faxesa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xεmen mi jaxalan futuma, jaxanla mi dɔxɔn xεmen xɔn ma. 26 Awa, n xa faxesa muxune rakeli feen jɔndin yita ε ra. E mi na xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala a xa fɔtɔndin yireni, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala?’† 27 Anu, faxesa muxune Ala mi a tan na, koni fɔ niiramane. § E tantanna gbo.”

Yamari fisamantenna fe

Matiyu 22.34-40, Luka 10.25-28

28 Sariya karamɔxɔna nde yi na nun naxan e fe matandi xuiin mε. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune yabi ki fani. Nanara, a yi a maxɔdin, a naxa, “Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan yamarine ye?” 29 Yesu naxa, “Naxan gbo a birin xa na nan ito ra. ‘Isirayila kaane, ε tuli mati. Marigina en ma Ala keden peen na a ra. 30 I xa i Marigina Ala xanu i

† 12:14: Xa a fala e nama a fi, a birama mangane ra nen, xa a fala e xa a fi, a birama yamaan na nen naxanye yigbetenxi mudu maxinle xɔn. § 12:17: Ala gbeena: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi mangan gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yetε so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. * 12:18: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † 12:19: Dunuɔna Fɔlɔn 38.8 nun Sariyane 25.5-10 † 12:26: Xɔɔyaan 3.2 nun 3.6 nun 3.15-16 § 12:27: niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun fa fala Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yeβena e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yeε ra yi. Nanara, faxesa muxune kelima sayani.

bəɲɛn birin na, e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e nun i sɛnbɛn birin na.*³¹ A firinden nan ito ra, ‘I adamadi boden xanu alo i yɛtɛna.’† Yamari gbɛtɛ mi na naxan gbo itoe firinna xa.”

³² Sariya karamɔxɔn yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, na lanxi. I bata ɲɔndin fala fa fala Ala keden peen nan a ra, gbɛtɛ yo mi na fɔ a tan. ³³ I na Ala xanu i bəɲɛn birin na e nun i xaxinla birin e nun i sɛnbɛn birin, i yi i adamadi boden xanu alo i yɛtɛna, na dangu saraxa gan daxine nun saraxane birin na.” ³⁴ Yesu yi a to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa Mangayaan na.”

Na xanbi ra, muxu yo mi susu a maxɔdinɲɛ fe gbɛtɛ ma.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Luka 20.41-44

³⁵ Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Dawudaa bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ³⁶ Dawuda yɛtɛn bata a fala, fata Alaa Nii Sariɲanxin na, a naxa,

‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”’‡

³⁷ Dawuda yɛtɛna a xili nɛn, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di nayi?”§

Yama gbeen yi Yesu xuiin name sɛwani.

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Luka 20.45-47

³⁸ A yi e xaranma waxatin naxan yi, a naxa, “E a liga ε yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa

doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiyɛ. A rafan e ma yamaan xa e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. ³⁹ Muxu gbee dɔxɔdene rafan e ma salide banxine yi, e nun dɔxɔde fajine donse donna malanne yi. ⁴⁰ E kaɲa gilɛne yii seene bama e yii. E yi e yɛtɛ mayita sali xunkuyene yi! E yalagima nɛn na feene ma han a radangu ayi!”

Kaɲa gilɛna kisena

Luka 21.1-4

⁴¹ Yesu yi dɔxɔ Ala Batu Banxin gbeti maraden yɛtagi yamaan yi darixi Ala kiseene sɛ dɛnaxan yi. A yi yamaan matoma, e gbetin sama na yi. Nafulu kan wuyaxi yi gbeti gbeen sa. ⁴² Koni, kaɲa gilɛ yiiigelitɔn fan yi fa, a wure gbeeli gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun a birin xa. ⁴³ Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, fa fala kaɲa gilɛ yiiigelitɔni ito naxan saxi gbeti maradeni, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴⁴ Amasɔtɔ bonne birin naxan saxi, ne birin baxi e nafunla nde nan na, koni kaɲa gilɛni ito, hali yiiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

13

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i yɛɛn ti gɛmɛ fajine nun banxi fajine ra!”

² Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata banxi gbeeni itoe to ba? Hali gɛmɛni ito kedenna mi luyɛ a bode fari. E birin naxuyama ayi.”

Tɔrɔn nun bɛsɛnxɔnyana a fe

Matiyu 24.3-14, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yɛtagi waxatin naxan yi, Piyeri nun Yaki nun Yoni nun Andire

* **12:30:** Sariyane 6.4-5 † **12:31:** Saraxaraline 19.18 ‡ **12:36:** Yaburin 110.1 § **12:37:** Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 seɛ, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yɛɛ ra yi.

yi siga a fema e danna a maxodindeni. ⁴ E yi a fala, e naxa, “Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. ⁶ Muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’ E muxu wuyaxi mayenden. ⁷ E na yenge feene me e nun yengena ndee xinla, ε nama gaxu. A fere mi na fo na fe sifane xa liga nen. Koni waxati rajanna mi na ra singen. ⁸ Siya kedenna siyaan bonna yengema nen, yamana keden yi yamanan bonna yenge. Baxon xuruxurunma nen yirena ndee yi. Fitina kamene yi so. Na feene birin ligama nen alo jaxanla dii barin kui xole singena.”

⁹ “E a liga ε yeren ma, amasoto muxune ε suxuma nen, e siga ε ra kiti sadeni.* E ε bulan salide banxine yi. E tima nen yamana kanne nun mangane yetagi n tan ma fe ra, ε yi n ma fe sereyaan ba e xa. ¹⁰ A fere mi na fo n ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane birin xa singen. ¹¹ E na ε suxu waxatin naxan yi, e siga ε ra kiti sadeni, ε naxan falama, ε nama xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na naxan so ε yii na waxatini, ε na fala. Amasoto ε tan xa mi falan tima fo Alaa Nii Sarijanxina. ¹² Muxuna a ngaxakedenna yanfama nen, a yi a faxesa. Fafane na jaxonna ligama nen e diine ra. Diine murutema nen e soto muxune xili ma, e yi e ti sayaan ma. ¹³ Muxun birin ε rajaxuma nen n tan ma fe ra. Koni muxun naxan dijama han a rajanna, na kisima nen.”

Se Haramuxina
Matiyu 24.15-28, Luka 21.20-24

¹⁴ “E na ‘Se Haramuxi Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa denaxan yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e gi, e te geyane fari. Naxan na feni ito xaran, na xa a bunna kolon! ¹⁵ Muxun naxan a kore banxin

koe ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁶ Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a doamaan tongodeni. ¹⁷ Gbalo gbeen fudi kanne yee ra na laxonni e nun diin ngane! ¹⁸ E Ala maxandi alogo na feene nama liga xunbeli waxatini! ¹⁹ Amasoto na laxone toron jaxon munma liga singen xabu Ala dununa da waxatin naxan yi han iki. A jaxon fan mi fa ligama sonon! ²⁰ Xa Margin mi yi nde ba na laxone ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yebaxine fe ra.”

²¹ “Xa muxu yo a fala ε xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa menni,’ ε nama la ne ra. ²² Amasoto muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nen, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yebaxine mayenden, xa na lanje. ²³ Koni, ε xa a liga ε yeren ma! N bata feene birin fala ε xa benun e waxatin xa a li.”

Muxuna Dii Xemen fa fena
Matiyu 24.29-31, Luka 21.25-28

²⁴ “Na laxone yi, na toro laxone na dangu, ‘sogeni dimima nen, kiken mi fa degema. ²⁵ Sarene kelima nen kore, e yolon. Kore xonna senbene yimaxama nen.’ ²⁶ N tan Muxuna Dii Xemen minima nen kenenni kundani senbe gbeen nun binyeni. ²⁷ N yi n ma malekane rasiga baxon tongon naaninne birin yi. E yi n ma muxu yebaxine malan keli dununa danna bonna ma sa dexo bonna ra.”

Xode binla fe taxamasenna
Matiyu 24.32-35, Luka 21.29-33

²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili soto xode binla fe ma. A yiine na maringi, a deene yi mini folo, ε a kolonma nen nayi fa fala jemen bata maso. ²⁹ A na kiini, ε na feni itoe to lige waxatin naxan yi, ε a kolonma nen nayi fa fala waxati saxin bata maso, a bata a so deen yeteen li. ³⁰ N xa jandin fala ε xa, to muxune mi dangue mumε fo na feene birin

* **13:9:** ε suxuma nen: E suxuma Yesu a xinla fe ra.

liga. ³¹ Kore xonna nun bəxə xonna danguma nən. Koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Matiyu 24.36-44

³² “Muxu yo mi na ləxən nun waxati saxin kolon hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Muxuna Dii Xəmənə, fə Fafe Ala keden peena. ³³ E a liga ε yeren ma, ε yi lu ε yee ra yi amasətə ε mi na waxatin kolon. ³⁴ A ligama nən alo xəmən naxan keli a konni, a siga sigatini, a yi a sənben nadangu a walikene ma, a yi wanla so e keden kedenna birin yii. A yi a fala banxi xunna xa, a xa lu a yee ra yi. ³⁵ Awa, ε lu ε yee ra yi amasətə ε mi banxi kanna fa waxatin kolon, xa jinbanna na a ra ba hanma kəe tagini hanma subaxani donton wugan ma hanma xətənni. ³⁶ Xa a fa sinma, a nama ε li xixənli! ³⁷ Awa, n naxan falama ε xa, n na a falama muxune birin nan xa. E lu ε yee ra yi!”

14

Mangane yi yanfani tən Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ A bata yi lu nun soqe firin benun Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* nun Buru Tetaren Sanla† xa a li. Saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faxa. ² E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sənə sənə.”

Latikənnəna sa fəna Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Yoni 12.1-8

³ Yesu yi Simən dogonfontəna banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a dɛgema, naxanla nde yi fa, a so banxini. Alabasita gəmənen muranna suxi a yii latikənnəna sare xədəxən yi naxan kui naxan xili naradi. A na muranni bə Yesu xun ma

a latikənnəna sa a xunni. ⁴ Muxuna ndee yi na yi, ne yi xələ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Latikənnəni ito yikalaxi nanfera? ⁵ A yi sarə nən dangu walikənen jee keden saranna ra, na gbetin yi so yiigelitəne yii.” E yi naxanla mafala kati!

⁶ Koni Yesu yi a fala, a naxa, “E fata a ma, ε a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n tan xa. ⁷ Amasətə yiigelitəne ε fəma waxatin birin, ε fe fajin nabə e xa nən, xa ε wa, koni n tan mi luma ε fəma waxatin birin yi. ⁸ A nəe naxan ligə, a bata na liga. A bata latikənnəna sa n fatin ma, a yi a yitən n maluxun ləxəna fe ra benun na waxatin xa a li. ⁹ N xa jəndin fala ε xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuɲa yire yo yi, naxanli ito naxan ligaxi, na fan falama nən, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Luka 22.3-6

¹⁰ Na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine fəma Yesu so feen na e yii. ¹¹ E yi e tuli mati a ra sɛwani, e yi a nata a e xa gbetin so a yii. Nanara, Yudasi yi fərən fen fələ, a xa Yesu so e yii.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe

Matiyu 26.17-25, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

¹² Buru Tetaren Sanla ləxə singena, yexee diin faxama ləxən naxan yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxədin, e naxa, “I waxi a xən ma, nxu xa sa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala i xa minən yi?” ¹³ Awa, Yesu yi a jəngu muxu firin ma e ye, a yi e rasiga, a naxa, “E siga taani, ε xəmənə nde toma nən ige fɛjən dəxi a xun ma, ε bira a fəxə ra. ¹⁴ A na so dənaxan yi, ε a fala mənna banxi kanna xa, ε naxa, ‘Karaməxə

* **14:1:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəɾəyaan 12.1-13 kui. † **14:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma ləben mi saxi naxan kui xii solofere sanli ito bun. E saripan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəɾəyaan 12.15 kui.

naxa, a xᵒᵓe yigiyaden minen e nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lᵒxᵒn Sanla donse donna tiin denaxan yi? ¹⁵ Nayi, a banxin yire gbeena nde yitama ε ra nen kore banxin kᵒe ra, a yitᵒnxi ki fajni, ε xa donseen nafala en xa menni.” ¹⁶ Xarandiine yi keli, e siga taani, e sa feene birin li na alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E yi Halagi Tiin Dangu Lᵒxᵒn Sanla donseen nafala.

¹⁷ Ninbanna to a li, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi fa. ¹⁸ E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jᵒndin fala ε xa, ε tan naxanye ε degema n fema, ε tan nde keden n yanfama nen.” ¹⁹ Xarandiine yi sunu han, e yi e bode maxᵒdin fᵒlᵒ keden keden yeen ma, e naxa, “N tan nan a ra ba?” ²⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan muxu fu nun firinna nde keden nan a ra nxu nun naxan nxu yiin nagodoma lenge kedenna kui yati! ²¹ N tan Muxuna Dii Xemen faxama nen alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yee ra naxan n tan Muxuna Dii Xemen soma yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumε!”

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-30, Luka 22.15-20, Kᵒrenti Kaane Singena 11.23-25

²² E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, n fati benden nan ito ra.”

²³ Na xanbi ra, a yi igelengenna fan tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e birin yi e min a ra. ²⁴ Yesu naxa, “N wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xᵒn. A minima muxu wuyaxi nan xa. ²⁵ N xa jᵒndin fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han n mᵒn yi a min Alaa Mangayani.”

²⁶ Na xanbi ra, e betin ba,† e siga Oliwi Geyaan fari.

† **14:26:** E namunna nan yi a ra e xa betin ba na sali waxatini fata Yaburin sorana nde ra keli Yaburin 113 han Yaburin 118 kui. § **14:27:** Sakari 13.7 Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na. E na Yesu faxa, a xarandiine birin xuyama ayi nen.

Piyeri yi a me Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

²⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mema n na nen, amasᵒᵒ a seᵓexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nen, yexene birin yi xuya ayi.’§ ²⁸ Koni n na keli sayani, n sigama nen ε yee ra Galile yamanani.” ²⁹ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi na lige!” ³⁰ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jᵒndin fala i xa. To kᵒeen na, benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i yetena a falama nen dᵒxᵒja ma saxan a i mi n kolon.” ³¹ Piyeri yi a yabi a seᵓeen na, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mumε, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakᵒni

Matiyu 26.36-46, Luka 22.39-46

³² E yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dᵒxᵒ be, n tan xa sa Ala maxandi.” ³³ Na xanbi ra, a Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bᵒjen yi rafᵒrᵒ, a yi sunu. ³⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “N bᵒjen nafᵒrᵒxi han n faxa. E lu be, ε lu ε yee ra yi.”

³⁵ A yi a masiga ndedi, a yi bira bᵒxᵒni, a yi Ala maxandi alogo a xa nᵒ na tᵒrᵒ waxatin makuyε a ra. ³⁶ A yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe Ala, baba, i nᵒe feen birin lige nen. Tᵒrᵒya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fᵒ i tan sagona.”

³⁷ Na xanbi ra, a mᵒn yi xete, a yi a xarandiine li xixᵒnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Simᵒn, i xiin nen ba, i mi nᵒxi luyε i yee ra yi hali waxatidi? ³⁸ E lu ε yee ra yi, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni. E niin waxᵒn feen fan koni ε fati benden senben mi na.”

³⁹ A mᵒn yi siga, a sa Ala maxandi, a mᵒn yi xete na falane ma. ⁴⁰ A mᵒn yi xete, a xarandiine li xiyε, bayo xixᵒnla bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e

a yabin naxan na. ⁴¹ A mən yi xεε a saxandeni a yi a fala e xa, a naxa, “E mən xima ba? E mən ε matabuma ba? E a lu iki, waxatin bata a li! A mato, n tan Muxuna Dii Xεmεn bata so hake kanne sεnben bun ma iki. ⁴² E keli, en siga. Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fa!”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴³ A mən yi fala tiini, Yudasi, Yesu a xarandii fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a fəxə ra saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne nun yamaan fonne naxanye rafa. Silanfanne nun gbengbetenne e yii.* ⁴⁴ Naxan yi a yanfama, na bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. E yi a suxu, kantan muxune yi siga a ra!”

⁴⁵ Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karaməxə!” A yi a sunbu. ⁴⁶ Nayi, e dutun Yesu ma, e yi a suxu! ⁴⁷ Muxun naxanye yi tixi na dεxən, na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sεge a ma. ⁴⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne ε yii alo mafu tiin nan yi n na nun. ⁴⁹ N yi ε fεma ləxə yo ləxə, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, ε mi n suxu. Koni a fεre mi na fə Kitabuna falan xa kamali.”

⁵⁰ Na xanbi ra, xarandiine birin yi a rabεnin, e yi e gi. ⁵¹ Banxulanna nde yi biraxi Yesu fəxə ra, a bitinganna nan tun yi mafilinfilinxi a ma. E yi a suxu, ⁵² koni a yi a dugin lu e yii, a ragenla yi a gi.

Yesu Yahudiya mangane yεtagi

Matiyu 26.57-68, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 19-24

⁵³ E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karaməxəne yi e malan na. ⁵⁴ Piyeri yi bira a fəxə

ra, koni e yi tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A dəxə kantan muxune fεma tεεn xən e maxaradeni. ⁵⁵ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi kata sereyana nde fendeni Yesu xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese sətə. ⁵⁶ Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma.

⁵⁷ Muxuna ndee mən yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili ma, e naxa, ⁵⁸ “Nxu a xuiin mεxi nεn a falama, a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama nεn adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbεε ti soqe saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiyε.’ ” ⁵⁹ Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode ma.

⁶⁰ Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin yεtagi, a Yesu maxədin, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xən ba?” ⁶¹ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen mən yi a maxədin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a Diina?” ⁶² Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na. Awa, ε birin n tan Muxuna Dii Xεmεn toma nεn dəxi Ala Sεnbεmaan yiifanna ma. E yi n famatəon to kundani keli kore.” ⁶³ Saraxarali Kuntigi Singen yi a domani bə, a naxa, “En mako mi fa sereya yo ma sənən! ⁶⁴ E bata a xuiin mε a Ala rayelefuma. E mirixi a ma di?” E birin yi a yalagi, e naxa, a lan nεn a xa faxa. ⁶⁵ Ndee yi e dεgen namini fəlbə Yesu ma. E yi a yεεn maxidi, e yi a bənbə, e naxa, “Nabiya falane ti!” Kantan muxune yi a suxu, e yi a bənbə.

Piyeri a mε fena Yesu ra

Matiyu 26.69-75, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piyeri yi dəxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walikεnaxanla nde yi fa. ⁶⁷ A to Piyeri to a maxare, a yi a mato ki fajni, a naxa, “I tan fan yi Yesu Nasarεti kaan fəxə ra.” ⁶⁸ Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala

* **14:43:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgemana.

fe yi,” a siga tanden so deen na. Nayi, dontonna yi wuga. ⁶⁹ Walike jaxanla to a to menni, muxun naxanye yi tixi na, a mon yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde nan ito ra.” ⁷⁰ A mon yi a matandi. Waxatidi danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mon yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan fan na yati, amasoto Galile kaan nan i tan fan na.” ⁷¹ Nayi, Piyeri yi a kolo dangane ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi xemeni ito kolon e naxan ma.”

⁷² Na waxatin yeteni dontonna mon yi wuga a firindeni, Yesu falan naxan ti, na yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i a falama nen daxonja ma saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga folo.

15

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Luka 23.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamoxone nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fema. ² Pilati yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ³ Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi ra. ⁴ Nanara, Pilati mon yi a maxodin, a naxa, “I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe wuyaxi ra.” ⁵ Yesu mi tin fala yo tiye. Pilati yi kabε na ma kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

⁶ E yi darixi nen kasorasa keden bejinje sali loxoni, yamaan na naxan ma fe fala. ⁷ Na waxatini xemena nde yi na naxan yi xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutxin naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti. ⁸ Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga e xa. ⁹ Pilati yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma n xa Yahudiyane mangan bejin e xa?” ¹⁰ Amasoto a yi

a kolon a saraxarali kuntigine Yesu soxi a yii xoxolonyaan nan ma.

¹¹ Koni saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo Pilati xa Baraba nan bejin. ¹² Pilati mon yi falan ti yamaan xa, a naxa, “E naxan xilima fa fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a ra?” ¹³ E yi sonxo, e naxa, “A gbangban wudin ma!” ¹⁴ Koni Pilati yi e maxodin, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi?” Koni e sonxon yi siga gboε ayi, e naxa, “A gbangban!” ¹⁵ Pilati yi tin a xa yamaan nafan feen naba. Nanara, a yi Baraba bejin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa bulan, e yi a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Matiyu 27.27-31 Yoni 19.2,3

¹⁶ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan. ¹⁷ E yi doma mamiloxin nagodo a ma,* e wudi yii jali kanne denbe komotin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna. ¹⁸ E yi lu a magele, e naxa, “I xonyε, Yahudiyane mangana!” ¹⁹ E yi tamina nde tongo, e lu a bonbe a xunna ma, e yi e degen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, e a binya mageleni. ²⁰ E to yelin a magele, e doma mamiloxin ba a ma e mon yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

²¹ E yi lan xemena nde ra naxan yi xili Simon Sireni kaana, Alesandire nun Rufu fafe. A yi kelima xeen ma siga taani. E yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo. ²² E yi siga Yesu ra han na yireni denaxan xili Golgota, naxan bunna neen, “xun xori yirena.” ²³ E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba taroƴaan na, koni a mi tin a rasuxε. ²⁴ Awa, e yi a gbangban wudin ma, e yi masensenna ti lan a

* **15:17:** Doma mamiloxin findixi mangane domaan na. E fa a mangayaan nan magelema.

dugine yitaxun feen ma. ²⁵ E yi a gbangban wudin ma soge raxenxen waxatini. ²⁶ E yi a kansun kedin sebe fa fala “Yahudiyane Mangan nan ito ra.” ²⁷ E yi mujade firin gbangban wudine ma Yesu fema, keden a yifanna ma, keden a komenna ma.

²⁸ Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “A yate nen alo fe jaxi rabane.” ²⁹ Dangu muxune yi a makonbi e yi e xunni maxa, e naxa, “Ee! I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soge saxan bun ma, ³⁰ awa, iki, godo i keli wudin koe ra, i yi i yete rakisi!” ³¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone fan yi Yesu magele na kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, “A bata bonne rakisi, koni a mi noe a yete rakise! ³² Nxu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to gode iki keli wudin ma alogo nxu xa denkeleya a ma!”

Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fema, ne fan yi a makonbi han!

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

³³ Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatin yi maso. ³⁴ Na waxatini, Yesu yi gbelegebele a kon xuini lengben, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” Na bunna nen fa fala, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabepinxi nanfera?”†

³⁵ Muxuna ndee yi tixi na yi, na ndee yi a xuiin me, e naxa, “E tuli mati, a Nabi Eli xilima!” ³⁶ E tan nde yi dugi dungin tongo, a siga a giye, a sa a sin minse muluxunxini, a yi a so wudin xun na, a yi a ti Yesu xa. A yi a lan Yesu deen ma, a naxa, “A mame, nxu xa a to xa Nabi Eli a ragode keli wudin koe ra!”

³⁷ Yesu yi a xuini te fangan na, a faxa.

³⁸ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra, folo a xunna ma han a labena. ³⁹ Sofa Kuntigin naxan yi tixi wudin yetagi nun, na yi Yesu xuiin me, a yi a faxa

kiin to, a naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁴⁰ Naxanla ndee yi tixi wulani, e a matoma. Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki xuri nun Yose nga e nun Salome. ⁴¹ Ne nan yi biraxi a foxo ra Galile yamanani nun a malideni. Naxalan wuyaxi gbeteye fan yi na naxanye fan fa a foxo ra Yerusalen taani.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁴² Ninbanna bata yi a li. Yuma loxon nan yi a ra Matabu Loxon nan yi na xoton bode. ⁴³ Yusufu Arimate kaan yi fa, muxu gbeen nan yi a ra kitisane malanni, naxan fan yi Alaa mangayaan mamema, na yi susu sige Pilati fema a maxodinden Yesu binbina fe ma. ⁴⁴ Pilati na me waxatin naxan yi fa fala a Yesu bata faxa, a yi tere na na falan na. A sofa kuntigin xili, a yi a maxodin xa Yesu bata faxa. ⁴⁵ Pilati to sofa kuntigina falan me, a yi yamarin fi, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁴⁶ Yusufu yi kasangenna sara, a yi a binbin nagodo, a yi a kasangen, a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili. Na xanbi ra, a gemme gbeen makutukutu gaburun de ra. ⁴⁷ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna, Yose nga, ne yi a matoma e Yesu sa denaxan yi.

16

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-8, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Loxon to dangu, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama, Yaki nga nun Salome yi latikononna sara alogo e xa sa a sa Yesu binbin ma. ² Xatin xotonni sogen te waxatini, e yi sigama gaburu deen na, ³ e yi e bode maxodin, e naxa, “Nde gemen makutukutuma, a yi a ba gaburun de ra en xa?” ⁴ E fa e yeen nakelɛ, e yi a to a gemen bata yi makutukutu, a ba gaburun de ra. Na gemen yi gbo han! ⁵ E yi so gaburun

† 15:34: Yaburi 22.2

kui, e banxulan doma fixe kanna nde to dɔxi yiifanna ma, e gaxu kati!

⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, ε Yesu Nasareti kaan nan fenma naxan gbangban wudin ma. A mi be, a bata keli sayani! E a sa be nin.

⁷ Koni ε siga, ε sa a fala a xarandiine nun Piyeri xa, ε naxa, ‘A sa ε lima Galile yamanani, ε sa a toma nen na yi, alo a fala ε xa kii naxan yi.’ ” ⁸ E kui fuxin yi siga e giye keli gaburun kui, e xuruxurunma. Koni e mi sese fala muxu yo xa amasoto e yi gaxuxi han!

Yesu yi mini kenenni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Yoni 20.11-18

⁹ Yesu to keli sayani xatin subaxani, a mini Mariyama Magadala kaan nan singe xa kenenni, a jinan soloferen kedi naxan foxo ra. ¹⁰ Mariyama yi sa na xibaru nali Yesu foxorabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jan feen na. ¹¹ Awa, e to a me a Yesu niin mon bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra.

Yesu yi ayete yita a xarandii firin na
Luka 24.13-35

¹² Na xanbi ra, Yesu yi a yete yita e tan muxu firinna nde ra kii gbete yi kiraan xon ma, e yi sigan tima burrunna ra waxatin naxan yi. ¹³ E yi xete, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra.

Yesu yi a xarandiine xe

Matiyu 28.16-20, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi mini kenenni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e degema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e denkeleyatareyaan nun e boje xodeyana fe ma amasoto naxanye a to a niini, e mi la ne ra. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga dunuɲa yiren birin yi, ε n ma falan Xibaru Fajin kawandin ba daala birin xa. ¹⁶ Naxan na denkeleya, a rafu igeni, na kisima nen. Xa naxan mi denkeleya, na yalagima nen. ¹⁷ Naxanye na denkeleya, e taxamasenni itoe ligama nen n xinli: E

jinanne kedima nen, e yi xui gbete nenene fala, ¹⁸ e yi saɲine suxu e yiine ra, e dabarin don, sese mi liga e ra. E yiin sama nen furetone ma, e yi e rakendeya.”

Yesu te fena ariyanna yi

Luka 24.50-53, Kewanle 1.9-11

¹⁹ Marigi Yesu yelin falan tiye e xa waxatin naxan yi, a te ariyanna yi a sa dɔxo Ala yiifanna ma. ²⁰ E yi siga kawandin badeni yiren birin yi. Marigin yi walima e xon, a yi a falan senbe so taxamasenne ra.

Luka Luka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sariɗanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito sebexi nen fɔ ɲee tonge saxon e nun suulun ɲɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɲa yi gidini. A denkeleya Yesu te xanbin nin kore xɔnna ma Xera Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lɔnnixi ki fajɪ. A siga nen Yesu a xarandiine fema Yerusalɛn taani, a yi Yesu a fe birin fɛsɛfɛsɛ alogo a xa dentɛgɛ kamalixin sa dunuɲa muxune birin xa. A sebexi muxuna nde nan ma naxan xili, "Teyofili." A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna neen fa fala "Ala Xanu Muxuna." Han to, a mɔn sebexi ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa dina. Yesu a dunuɲa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yɛbaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen sebexi Luka 1.34-35 kui. Ala mi finde diin sɔtɔ muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nen alo a dunuɲa da a fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi dunuɲa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɲa yi, a fafe findixi nde ra nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Ala nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

¹ N xɔyin Teyofili,*

Muxu wuyaxi bata sebenla ti lan feene ma naxanye liga nxu yee xɔri. ² E feene yɛbaxi nen alo sereya kendene a fala e xa kii naxan yi, xabu a fɔlɔni, naxanye Alaa falan nalima. ³ Awa, n xɔyin Teyofili, n bata feni itoe xaran, n yi e fɛsɛfɛsɛ ki fajɪ xabu a fɔlɔni. N bata n miri a ma, n naxa, "A lan n xa a sebe ki fajɪ, n yi a rasiga i ma." ⁴ N ni ito ligaxi nen alogo i xa na feene birin ɲɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵ Ito birin fɔlɔxi Herode a man-gayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A ɲaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin. ⁶ E firinna birin yi tinxin Ala yee ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi. ⁷ Dii yo mi yi e yii nun, amasɔtɔ gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

⁸ Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa, ⁹ e yi a sugandi masɛnsɛnna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni. ¹⁰ Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini, ¹¹ nayi, Marigina malekan yi mini kenenni a xa, a ti wusulan ganden yiifanna ma. ¹² Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu. ¹³ Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, "Sakari, i nama gaxu! Ala bata i xuiin me, i ya ɲaxanla, Elisabeti dii xɛmɛn sɔtɔma nen i xa, i yi a xili sa Yoni. ¹⁴ I sɛwama nen, muxu wuyaxi fan yi sɛwa a bari feen na. ¹⁵ Amasɔtɔ a findima nen muxu gbeen na Marigin yɛtagi. A nama manpaan min, a nama dɔlɔ ma se yo min. A lugoma nen Alaa Nii Sariɗanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi. ¹⁶ A fama nen Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna neen, fa fala "Muxun naxan Ala xanuxi." † **1:17:** A mato Malaki 3.23-24 kui.

ma. ¹⁷ A sigama Marigina xerayaan na nen senbeni alo Nabi Eli† a liga kii naxan yi. A yi dii fafane bɔɲɛn nafindi e diine ma. A yi muxu murutɛxine masara, e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani tɔn Ala xa ki fajɪ.”

¹⁸ Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala ɲɔndi nan ito ra? N tan bata fori, n ma ɲaxanla fan bata fori.”

¹⁹ Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yetagi. A tan nan n xexi i ma feni ito Xibaru Fajɪn nalideni i ma. ²⁰ Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima nen bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

²¹ Na waxatini, yamaan yi Sakari mamɛma. E yi kɔntɔfili bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini. ²² Koni a to mini, a mi nɔ falan tiyɛ e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi nɔɛ falan tiyɛ.

²³ A wali lɔxɔne ɲanxina Ala xa, Sakari yi xetɛ a konni. ²⁴ Na dangu xanbini, a ɲaxanla Elisabeti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni. ²⁵ A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

Yesu bari feen yi fala

²⁶ Elisabeti kuiin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasareti.” ²⁷ A falan ti sungutun nasɔlɔnxin xa, xɛmɛna nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nasɔlɔnxin yi xili nen Mariyama. ²⁸ Malekan yi fa a fema, a naxa, “Sɛwani i xa Ala fe fajɪn nagidixi i tan naxan ma. Marigina i xɔn!”

²⁹ Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a xɔntɔnna bunna ma. ³⁰ Malekan yi a fala a

xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amasɔtɔ Ala bata maragidi fajɪn fi i ma. ³¹ I fudikanma nen, i dii xɛmɛn sɔtɔ, i yi a xili sa Yesu.† ³² A binyen sɔtɔma nen, a xili bama nen a Kore Xɔnna Alaa Dii Xɛmɛna. Marigina Ala a findima nen mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi. ³³ A findima nen Yaxuba bɔnsɔnna mangan na habadan. A mangayaan mi ɲanɲɛ mumɛ!”

³⁴ Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nasɔlɔnxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

³⁵ Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sariɲanxin godoma nen i ma, Kore Xɔnna Ala senben godoma nen i xun ma. Nanara, na dii sariɲanxin xili bama nen a Alaa Dii Xɛmɛna. ³⁶ I ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gbantana, na kuiin kike senninden na ra iki. ³⁷ Amasɔtɔ Ala nɔɛ feen birin ligɛ nen.”

³⁸ Mariyama naxa, “Marigina walikɛɛn nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fema.

Mariyama yi siga Elisabeti fema

³⁹ Na xanbi ra, Mariyama yi a yitɔn mafuren, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi denaxan yi. ⁴⁰ A siga Sakari konni Elisabeti xɔntɔndeni. ⁴¹ Elisabeti Mariyama xɔntɔn ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti yi lugo Alaa Nii Sariɲanxin na. ⁴² A yi a fala ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na ɲaxanle tagi! I diin naxan fan sɔtɔma, baraka diin nan na ra! ⁴³ N binyen sifani ito sɔtɔxi di, n kanna nga xa fa n konni? ⁴⁴ Amasɔtɔ, n na i xɔntɔn ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sɛwani. ⁴⁵ Sɛwani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima nen.”

Mariyamaa betina

⁴⁶ Mariyama naxa,

† **1:31:** Yesu xinla bunna nɛɛn, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

“N Marigin tantunma n bɔɾɛni.

⁴⁷ N sɛwaxi n bɔɾɛni n nakisimana
Alaa fe ra.

⁴⁸ Amasɔtɔ a bata a xaxili lu
n tan a walikɛ magodoxin xɔn ma.
Nanara, fɔlɔ iki ma han habadan,
muxun birin a falama nɛn
a baraka diin nan n tan na.

⁴⁹ Amasɔtɔ Ala sɛnbɛmaan bata fe
gbeen liga n xa.

A xinla sarijan.

⁵⁰ A kininkinin a yɛɛragaxu muxune
ma

han mayixɛtɛ mayixɛtɛne.

⁵¹ Ala bata a yiini bandun,
a yi waso muxune raxuya ayi
e nun e fe yitɔnxine.

⁵² Ala bata manga sɛnbɛ kanne ba e
manga gbɛdene yi.

Naxanye e yɛtɛ magodoxi, a yi ne yite.

⁵³ A kamɛtɔne ralugo fe fajin na.

A nafulu kanne yii seene jan.

⁵⁴ Ala layirin naxan xidi en benbane
xa,

a mi jananxi na ma.

⁵⁵ A yi a xaxili lu a hinanna xɔn ma
Ibrahimaxa e nun a bɔnsɔnna birin
han habadan!”

⁵⁶ Mariyama yi kike saxan ti
Elisabɛti fɛma. Na xanbi ra, a yi xɛtɛ a
konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

⁵⁷ Elisabɛti dii bari waxatin yi a li,
a yi dii xɛmɛn sɔtɔ. ⁵⁸ A dɔxɔ bodene
nun a xabilan muxune yi a mɛ a Ma-
rigin bata kininkinin a ma, e yi sɛwa
e bode xɔn ma.

⁵⁹ Diin barin lɔxɔ xunna, e fa a ra
a banxulandeni, e yi a xili sama nɛn
Sakari alo a fafe xinla kii naxan yi.

⁶⁰ Koni a nga naxa, “ɛn-ɛn de! A xili
sama nɛn Yoni.”

⁶¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu
yo mi i bɔnsɔnna naxan xili na kiini.”

⁶² Nayi, e yi e yiin maliga a fafe xa, e
yi a maxɔdin diin xinla ma.

⁶³ Sakari yi walaxan tongo, a yi a
sɛbɛ, a naxa, “A xili nɛn Yoni.” E
birin yi kabɛ kati! ⁶⁴ Na waxatin
yɛtɛni, Sakari yi nɔ falan tiyɛ, a Ala
tantun fɔlɔ. ⁶⁵ A dɔxɔ bodene yi gaxu
kati! Muxune yi na feene falama
Yudaya yamanan birin yi. ⁶⁶ Naxan

birin a mɛ, ne yi e miri, e maxɔdinna
ti, e naxa, “Diini ito sa ligama di?”
Amasɔtɔ e bata yi a yigbɛ kati, a Ma-
rigin sɛnbɛna a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

⁶⁷ Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii
Sarijanxin na, a yi waliyiya falane ti,
a naxa,

⁶⁸ En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!

Amasɔtɔ a bata fa,

a yi a yamaan mali,

a yi e xɔrɔya.

⁶⁹ A bata Marakisi Tiin sɛnbɛmaan
namini

a walikɛɛn Dawuda bɔnsɔnna,

⁷⁰ alo a fala a nabi sarijanxine xɔn ma
kii naxan yi

xabu waxati danguxine.

⁷¹ A layirin xidi

a a en xunbama nɛn en yaxune yii,

e nun naxanye birin en naraxuxi.

⁷² A yi kininkinin en benbane ma,

a yi a xaxili lu a layiri sarijanxin xɔn
ma,

⁷³ alo a kɔlɔ en benba Ibrahimaxa
kii naxan yi.

⁷⁴ A yi en xunba en yaxune ma.

A tin, en yi a batu bɔɾɛ xunbenli.

⁷⁵ A yi en findi a muxu sarijanxine
nun tinxin muxune ra a yɛɛ ra yi en
siin birin yi.

⁷⁶ N ma diina, e i xilima nɛn

a Kore Xɔnna Alaa nabina.

I sigama nɛn Marigin yɛɛ ra.

I kirani tɔn a xa.

⁷⁷ I yi kisi feen yita a yamaan na,

e yulubine yi xafari

⁷⁸ a kininkinin gbeen barakani.

A tan nan a ligama en lu kɛnɛnni

alo sogen tematɔna.

⁷⁹ A yi muxune makɛnɛn

naxanye dɔxi dimini sayaan yɛɛ ra.

A yi bɔɾɛ xunbenla kiraan yita en na.

⁸⁰ Awa, diin yi gboma, a yi sɛnbɛn
sɔtɔma e nun xaxinla. A yi lu wulani
han a mini waxatin yi a li kɛnɛnni
Isirayila muxune xa.

2

*Yesu yi bari
Matiyu 1.18-25*

1 Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu yi yamarin fi a yamanan muxune birin xinla xa sebe. ²Kiriniyusi yi yamana kanyani Siriya yamanani waxatin naxan yi, a sebe fɔlɔn nan yi na ra. ³Awa, muxune birin yi siga e taane yi e xinle sebedeni.

⁴Yusufu fan yi keli Galile Nasarɛti taani, a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili Betɛlemi, Manga Dawuda sɔtɔxi denaxan yi. Yusufu yi siga na, amasɔtɔ Dawuda bɔnsɔnna nan yi a tan fan na, ⁵a siga a xili sebedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi a xɔn naxalandiyani. A fudi kanna nan yi a ra. ⁶E yi Betɛlemi yi waxatin naxan yi, Mariyama dii bari waxatin yi a li. ⁷A yi a dii xeme singen sɔtɔ. A yi a mafilin dugini, a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani amasɔtɔ e mi yigiya sɔtɔ xɔɲe yigiyadieni.

Yexɛɛ kantanne nun malekane fe

⁸Yexɛɛ kantanna ndee yi na yamanani naxanye yi xima burunna ra, e yi e yexɛɛne kantanma kɔɛɛn na. ⁹Marigina malekan yi mini kenɛnni e xa, Marigina nɔrɔn yi godo e xun ma. E gaxu kati! ¹⁰Koni malekan yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu amasɔtɔ n faxi fena nde Xibaru Fajin nan nalideyi e ma, naxan findima sewa gbeen na yamaan birin xa. ¹¹Marakisi Tiin bata sɔtɔ e xa to kɔɛɛn na Dawuda gbee taani. Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a ra! ¹²Taxamasenna ni ito ra e xa, e diidin lima saxi nɛn xuruseene balon sa seen kui kulani, a mafilinxi dugini.”

¹³Na waxatin yeteni maleka ganla yi keli kore, e fa malekan boden fema, e yi Ala tantun, e naxa,

¹⁴“Binyen xa fi Ala ma kore xɔnna ma pon! Muxun naxanye bata Ala kenɛn, ne xa bɔɲe xunbenla sɔtɔ dunuɲa yi.”

¹⁵Malekane keli e fema waxatin naxan yi, e xɛtɛ ariyanna yi, yexɛɛ

kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga Betɛlemi yi, en sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en xa.”

¹⁶Nanara, e siga mafuren, e sa Mariyama nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene balon sa seen kui kulani. ¹⁷Yexɛɛ kantanne to diidin to, malekan falan naxan ti e xa diidina fe yi, e yi na birin yeba. ¹⁸Muxun naxanye birin e xuiin me, ne yi kabɛ xuruse kantanne falan ma. ¹⁹Mariyama yi feni itoe birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne ma kati! ²⁰Yexɛɛ kantanne yi xɛtɛ, e Ala tantunma, e a binya na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

²¹Lɔxɔ xun keden danguxina, diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu alo malekana a fala kii naxan yi benun a xa bari.

E Yesu taxu Ala ra

²²E marasariɲanna waxatin to ɲan alo Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari feen ma,* Yusufu nun Mariyama yi siga diidin na Yerusalɛn taani, e sa a taxu Marigin na. ²³A seɓexi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, “Dii xeme singen birin xa rasariɲan Marigin xa.”† ²⁴E yi saraxan ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma kolokonde dii firin.”‡

²⁵Muxuna nde yi Yerusalɛn taani nun, a xili Simeyɔn. Tinxin muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra. A yi Ala mamɛma Isirayila mali feen na. Alaa Nii Sariɲanxin yi a yi. ²⁶A bata yi a kolon Alaa Nii Sariɲanxin xɔn ma fa fala a mi faxɛ fɔ a Marigina Muxu Sugandixin to. ²⁷Alaa Nii Sariɲanxin yi Simeyɔn nasiga Ala Batu Banxini. Yesu sɔtɔ muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi. ²⁸Simeyɔn yi Yesu tongo, a yi a sa

* **2:22:** Na feen seɓexi Saraxaraline 12.1-4 kui. † **2:23:** A mato Xɔrɔyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatene 18.15-16 kui. ‡ **2:24:** A mato Saraxaraline 12.8 kui.

a kanke ra, a barikan bira Ala xa, a naxa, ²⁹ “Marigina, i bata i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikεen xa siga bɔɲε xunbenli ³⁰ amasɔtɔ n bata i ya kisi feen to, ³¹ i naxan yitɔnxi yamane birin yεε ra. ³² A tan nan findima kεnenna ra siyane xa, a findima nεn Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

³³ Simeyɔn falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabε na ra. ³⁴ Simeyɔn yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yεba, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nεn taxamasenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nεn, ³⁵ a yi e miriya luxunxine ramini kεnenni. Tɔrɔna i bɔɲεn sɔxɔnma nεn alo dεgema xεnχena.”

³⁶ Nabi ɲaxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuweli a dii tεmena. A yi kelixi Aseri bɔnsɔnna nin. ɲaxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi ɲεε solofere ti futuni nun, ³⁷ a ɲεε tonge solomasεχε e nun ɲεε naanin ti kaɲa gileyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kɔεen nun yanyin na, a yi Ala maxandε, a sunna suxu. ³⁸ Na waxatin yεteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale muxune xa naxanye yi Yerusalen taan xunba waxatin mamema.

Xεtε feen Nasarɛti yi

³⁹ Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamale alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xεtε Galile yamanani e taani Nasarɛti. ⁴⁰ Diidin yi gboma, a sɛnben sɔtɔ, a fe kolonna yi dεfe. Alaa hinnan na yi a yi.

Yesu dii ɲɔrɛna Ala Batu Banxini

⁴¹ Yesu sɔtɔ muxune yi sigama Yerusalen taani ɲεε yo ɲεε Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanli. ⁴² Yesu sɔtɔn ɲεε fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo

e namunna kii naxan yi. ⁴³ Sanla ɲan waxatin naxan yi, e xεtε e konni. Yesu yi lu Yerusalen taani, koni a sɔtɔ muxune mi yi a kolon. ⁴⁴ E yi e miri, a a yi yamaan yε, e fεriɲεn sigan tiyε. Na xanbi ra, e Yesu fen fɔlɔ e ngaxakedenne nun e xɔyine tagi. ⁴⁵ Koni e mi a to. Nanara, e xεtε a fendeni Yerusalen taani. ⁴⁶ A soqe saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dɔxi Yahudiya karamɔxɔne tagi, a tuli matixi e ra, a e maxɔdinma. ⁴⁷ Naxan birin a xuiin mε, ne yi kabε a xaxilimayaan yabine ma. ⁴⁸ A sɔtɔ muxune a to waxatin naxan yi, e kabε. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitεge i fendeni kati!”

⁴⁹ A yi e yabi, a naxa, “E n fenma nanfera? E mi a kolon fa fala a lan nεn n xa lu n Fafe a banxini?” ⁵⁰ Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

⁵¹ Nanara, Yesu yi siga e fɔxɔ ra Nasarɛti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma. ⁵² Yesu yi xungbo, a xaxili sɔtɔ, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Yoni 1.19-28

¹ Pɔnsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tiberi a mangayaan ɲεε fu nun suulunna nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenne, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanane xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na. ² Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xεmεn Yoni xa na waxatin nin wulani. ³ Yoni yi sigama Yuruden baan dε kawandi badeni, a naxa, “E xun xanbi so ε yulubine yi, ε rafu igeni, ε

§ 2:41: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nεn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

yulubine xafarima nɛn.”⁴ Nabi Esayi a seɓe nɛn a Kitabun kui, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima ton-bonni,

a naxa, “Ɛ kirani tɔn Marigin yɛɛ ra, ɛ kirane matinxin a xa!

⁵ Ɛ folone birin naxutu, ɛ geyane nun yire matexine birin wuru.

Kira yidɔxine birin yi tinxin.

Kira ɲaxine birin yi malaxun.

⁶ Adamadiine birin kisi feen toma nɛn fata Ala ra!”* ”

⁷ Yamaan yi fa Yoni fɛma, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tan saɲi bɔnsɔnne! Nde ɛ rakolonxi, ɛ xa ɛ gi Alaa xɔlɔn bun ma? ⁸ Ɛ kewanle xa a yita fa fala ɛ bata ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi. Ɛ nama ɛ miri fa fala, ɛ benban nan Iburahima ra. N xa a fala ɛ xa, Ala nɔɛ gɛmɛni itoe maxete nɛn, a e findi Iburahima bɔnsɔnne ra! ⁹ Bunbin bata yitɔn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi faɲin tima, na segeɛma nɛn, a woli tɛɛni.”

¹⁰ Yamaan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbete ma se mi naxan yii, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

¹² Mudu maxinla ndee yi fa alogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu tan nanfe ligama?”

¹³ A yi e yabi, a naxa, “Ɛ nama seen maxili dangu a danna ra.”

¹⁴ Sofana ndee fan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”

A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. Ɛ wasa so ɛ saranni.”

¹⁵ Yamaan yi e yigin sa fɔlɔ Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra. ¹⁶ Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan ɛ rafuma igen nin, koni naxan senben gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan nɛn n findi a sankidi fulunna ra. Na ɛ rafuma Alaa Nii Sariɲanxin

nun tɛɛn nin. ¹⁷ A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nɛn tɛɛ tutareni!”

¹⁸ Yoni yi Alaa falan Xibaru Faɲin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi. ¹⁹ Koni Yoni yi Manga Herode sɔn ɲaxina fe fala, amasɔtɔ a bata yi a fafaxakedenna ɲaxanla Herodiyade futu e nun a mɔn bata yi fe ɲaxi wuyaxi liga. ²⁰ Herode mɔn yi fe ɲaxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

²¹ Yamaan birin yelin nafuye waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xɔnna dɛɛn yi rabi, ²² Alaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan i tan na. I bata n kenɛn ki faɲi.”†

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

²³ Yesu to ɲɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi a wanla fɔlɔ. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xɛmɛn nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,

²⁴ Mataha nan ma dii yi Heli ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

Meliki nan ma dii yi Lewi ra,

Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,

Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,

²⁵ Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,

Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,

Nahun nan ma dii yi Amosi ra,

Esili nan ma dii yi Nahun na,

Nagagi nan ma dii yi Esili ra,

²⁶ Maati nan ma dii yi Nagagi ra,

Matahisa nan ma dii yi Maati ra,

Sɛmɛnni nan ma dii yi Matahisa ra,

Yoseke nan ma dii yi Sɛmɛnni ra,

Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,

²⁷ Yohana nan ma dii yi Yoda ra,

Resa nan ma dii yi Yohana ra,

Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,

Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,

Neri nan ma dii yi Selatili ra,

* **3:6:** Esayi 40.3-5 † **3:22:** A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

28 Meliki nan ma dii yi Neri ra,
 Adi nan ma dii yi Meliki ra,
 Kosan nan ma dii yi Adi ra,
 Elemadan nan ma dii yi Kosan na,
 Eri nan ma dii yi Elemadan na,
 29 Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,
 Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,
 Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,
 Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,
 Lewi nan ma dii yi Mataha ra,
 30 Simeyɔn nan ma dii yi Lewi ra,
 Yuda nan ma dii yi Simeyɔn na,
 Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,
 Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,
 Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,
 31 Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,
 Mena nan ma dii yi Meleya ra,
 Matata nan ma dii yi Mena ra,
 Natan nan ma dii yi Matata ra,
 Dawuda nan ma dii yi Natan na,
 32 Yese nan ma dii yi Dawuda ra,
 Obedi nan ma dii yi Yese ra,
 Boosu nan ma dii yi Obedi ra,
 Salimon nan ma dii yi Boosu ra,
 Naxason nan ma dii yi Salimon na,
 33 Aminadabo nan ma dii yi Naxason
 na,
 Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,
 Xesirɔn nan ma dii yi Rami ra,
 Peresi nan ma dii yi Xesirɔn na,
 Yuda nan ma dii yi Peresi ra,
 34 Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,
 Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,
 Iburahima nan ma dii yi Isiyaga ra,
 Tera nan ma dii yi Iburahima ra,
 Nahori nan ma dii yi Tera ra,
 35 Serugu nan ma dii yi Nahori ra,
 Rehu nan ma dii yi Serugu ra,
 Pɛlɛgi nan ma dii yi Rehu ra,
 Eberi nan ma dii yi Pɛlɛgi ra,
 Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,
 36 Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,
 Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,
 Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,
 Nuhan nan ma dii yi Semi ra,
 Lameki nan ma dii yi Nuhan na,
 37 Matusela nan ma dii yi Lameki ra,
 Xenɔki nan ma dii yi Matusela ra,

Yarɛdi nan ma dii yi Xenɔki ra,
 Mahalaleli nan ma dii yi Yarɛdi ra,
 Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,
 38 Enosi nan ma dii yi Kenan na,
 Seti nan ma dii yi Enosi ra,
 N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,
 Ala nan N Benba Adama da.

4

Setana yi kata a xa Yesu ratantan Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13

1 Yesu yi keli Yurudɛn baani a lu-
 goxi Alaa Nii Sariɔnɔxin na. Alaa
 Nii Sariɔnɔxin yi siga a ra tonbonni.
 2 Yinna Manga Setana yi kata a xa
 Yesu ratantan soqe tonge naanin.
 Yesu mi sese don na waxatini, sunna
 yi a suxu han!*

3 Yinna Manga Setana yi a fala a
 xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i
 tan na, a fala gɛmɛni ito xa, a xa findi
 burun na.”

4 Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi
 Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon
 donseen xan gbansan na.’† ”

5 Na xanbi ra, Yinna Manga Setana
 yi a tongo, a siga a ra, a dunuɔa man-
 gayane birin yita a ra mafurɛn. 6 Awa,
 Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a
 naxa, “N nɔɔn birin fima i ma nɛn e
 nun nafunli ito birin amasɔtɔ a birin
 taxuxi n tan nan na, muxun naxan na
 n kɛnɛn, n yi a so na yii. 7 Awa, xa i n
 batu, n ni ito birin fima nɛn i ma.”

8 Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi
 Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya,
 i yi a keden peen batu!’‡ ”

9 Na xanbi ra, Yinna Manga Setana
 yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalɛn
 taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun
 tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa
 Dii Xɛmɛn nan i tan na, tugan be,
 10 amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabuni, fa fala,
 ‘Ala yamarin fima nɛn a malekane
 ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’ 11 a
 mɔn yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nɛn
 alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§

* 4:2: Yesu mi sese don: Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛɛn na.
 Waxatina nde, e mɔn yi a pɛnige e nama igen fan min hali kɔɛɛn na. † 4:4: Sariyane 8.3 ‡ 4:8:
 Sariyane 6.13-14 § 4:11: Yaburin 91.11-12 * 4:12: Sariyane 6.16

¹² Yesu yi a yabi, a naxa, “A seβexi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

¹³ Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoε kiin birin yi, a keli a fema han waxati gbεε.

*Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile
Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15*

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi xεε Galile yi, Alaa Nii Sariɲanxin senbena a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi. ¹⁵ A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

*Nasarɛti kaane yi e mε Yesu ra
Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6*

¹⁶ Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasarɛti taani, a maxuruxi denaxan yi. Matabu Lɔxɔni, a yi siga salide banxini alo a darixi a ligε kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na. ¹⁷ E yi Nabi Esayi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a seβexi denaxan yi, a naxa,

¹⁸ “Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali yiigelitɔne ma. A bata n nasiga, a n xa xɔrɔya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutɔne yεen nabi. Naxanye nɔɔn bun ma, n ne xɔrɔya. ¹⁹ N xa Marigina muxune xunba jεen nali.”†

²⁰ Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a dɔxɔ. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yεen ti a ra. ²¹ A falan ti fɔlɔ e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, ε yi a mε, na bata kamali.”

²² E birin yi a sere ba, e kabε na fala fajine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xεmɛn xa mi ito ra ba?”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala ε sandani ito sama n ma nɛn fa fala, ‘Seribana, i yεε rakendɛya.’ ε mɔn a falama n ma nɛn fa fala, ‘Nxu feen naxanye mεxi i ya fe yi Kapɛrunan yi, ne fan liga i gbee taani.’ ” ²⁴ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε

xa, nabiin mi binyen sɔε a kon taani mumε!” ²⁵ A yi a fala, a naxa, “E tuli mati, jɔndin na a ra, ke jaxalan wuyaxi yi Isirayila muxune yε Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulen mi fa jεε saxan e nun a tagi, fitina kamɛn yi so na yamanan birin yi. ²⁶ Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fɔ ke jaxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidɔn yamanani. ²⁷ Dogonfontɔ wuyaxi yi Isirayila muxune yε Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kendɛya fɔ Naman, Siriya kaana.”‡

²⁸ Muxun naxanye yi salide banxini, ne na mε waxatin naxan yi, e bɔjɛn yi te. ²⁹ E keli, e siga a ratuntunɛ taan fari ma han geyaantintinna ra taan yi geyaannaxan fari, alogo e xa a radin lanbanni. ³⁰ Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

*Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra
Maraka 1.21-28*

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kapɛrunan taani, a yamaan xaran denaxan yi Matabu Lɔxɔni. ³² E birin yi kabε a xaran ti kiin ma amasɔɔ a yi falan tima Ala senben nin. ³³ Xεmɛna nde yi salide banxini yinnan yi naxan fɔxɔ ra, yinna jaxina. A yi a xuini te, a gbelegbele, a naxa ³⁴ “Ee! Yesu Nasarɛti kaana, i waxi nanse xɔn ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sariɲanxin nan i tan na.”

³⁵ Yesu yi yinnan yamari a sɔbɛɛn na, a naxa, “I dundu, xεε xεmɛni ito fɔxɔ ra.” Yinnan yi xεmɛn nabira e birin yεtagi, a xεε a fɔxɔ ra, a mi sese jaxi liga a ra.

³⁶ Muxune birin yi kabε, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xεmɛni ito bata falan ti yinna jaxine xa nɔɔn nun senbeni, e xεε muxune fɔxɔ ra!” ³⁷ Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan birin yi.

*Yesu yi muxu wuyaxi rakendɛya
Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34*

† 4:19: Esayi 61.1-2 ‡ 4:27: A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

³⁸ Yesu yi keli salide banxini, a siga Simɔn konni. A yi a li Simɔn bitan gilen fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa. ³⁹ A sa a ti a saden dɛxɔn ma, a yi falan ti fati mawolonna xili ma, naxanla yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni, a yi keli a fɔlɔ wale e xa.

⁴⁰ Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fɛma. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakɛndɛya. ⁴¹ Ninanne fan yi muxun naxanye fɔxɔ ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na!” E xɛtɛ muxu wuyaxi fɔxɔ ra.

Koni, a yi jinanne yamari a e nama falan ti, amasɔtɔ e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

*Yesu yi kawandin ba
Maraka 1.35-39*

⁴² Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen fɔlɔ. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga ⁴³ koni a yi a fala e xa, a naxa, “A fɛrɛ mi na fɔ n xa Alaa Mangayaan Xibaru Faɲin nali taan bonne fan yi nɛn amasɔtɔ Ala n xɛxi na nan ma.”

⁴⁴ Nanara, a yi kawandin bama Yudaya yamanani salide banxine yi.

5

*Yesu yi a xarandii singene xili
Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20*

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi tixi Genesarɛti Daraan dɛ, yamaan yi a yigbetɛnma Alaa falan mɛdeni, ² a yi kunki firin to igen dɛ yɛxɛ suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxɛ. ³ Yesu yi so Simɔn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴ A yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “Kunkin nasiga tilin yireni ɛ nun i

lanfane xa yalane ragodo igeni, ɛ yɛxɛn suxu.”

⁵ Simɔn yi a yabi, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata wali kɔɛɛn na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nɛn igeni.” ⁶ E to yalane ragodo igeni, e yɛxɛ wuyaxi suxu han yalane yi lu yibɔɛ. ⁷ E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yɛxɛn na han e godo fɔlɔ igen bun ma. ⁸ Feen naxan liga, Simɔn Piyɛri* na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, “Marigina, i masiga n na amasɔtɔ hake kanna nan n tan na!”

⁹ Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yɛxɛ suxine fe ra ¹⁰ hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xɛmɛne. Yesu yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I nama gaxu, fɔlɔ to ma, i fa muxune nan sɔtɔma Ala xa alo i yi yɛxɛn suxuma kii naxan yi.”

¹¹ E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu fɔxɔ ra.

*Yesu yi dogonfontɔn nakɛndɛya
Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45*

¹² Yesu yi taana nde yi, xɛmɛna nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a mafan, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nɛn nakɛndɛyɛ nɛn!”

¹³ Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, “N bata tin, i xa kɛndɛya!” Dogonfonna yi a beɲin sasa! ¹⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fɛma, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Musa a yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa.”†

¹⁵ Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan namɛdeni e nun e rakɛndɛya feen na. ¹⁶ Koni a yi keli, a siga a

* **5:8:** Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita. † **5:14:** dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxe a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbetɛ mi yi a yiin dinjɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

*Yesu yi lebutenna rakendeya
Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12*

¹⁷ Laxona nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna[‡] ndee nun sariya karamoxone yi dxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya taan birin yi e nun Yerusalen taani. Marigin senben yi Yesu yi a furetone rakendeya. ¹⁸ Muxuna ndee yi fa lebutenna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

¹⁹ Koni yamaan yi gbo, e mi kira sotɔ e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba menni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yetagi. ²⁰ Yesu e denkelayaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xemena xa, a naxa, “N xoyina, i yulubine bata mafelu.”

²¹ Sariya karamoxone nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, “Nde xemeni ito ra naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nɔe yulubine mafeluyɛ fɔ Ala keden peena!”

²² Yesu yi e miriyaan kolon. Nana, a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ²³ Nanse fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ²⁴ N na yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemena yii dunuɔa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

²⁵ Xemena yi keli e birin yetagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafuren, a yi Ala tantun. ²⁶ E birin yi kabɛ kati! E yi Ala tantun amasotɔ e bata yi gaxu Ala yeɛ ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

[‡] **5:17:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xɔdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. **§ 5:34:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo naxalandi kanna sandani ito kui. A bunna neen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. *** 5:36:** dugi nenena: Yesu a sariya nenena mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mon mi se sariya nenena ma.

*Yesu yi Lewi xili
Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17*

²⁷ Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” ²⁸ Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁹ Na xanbi ra, Lewi yi naxanaxani ton a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbeteɛye fan wuyaxi yi dxi e fema. ³⁰ Farisi muxuna ndee nun sariya karamoxona ndee yi falan ti Yesu a xarandiine fe yi, e yi e maxodin, e naxa, “Nanfera e donseen donma e yi e min mudu maxinle nun hake kanne fema?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaan ma fɔ furetone. ³² Amasotɔ n mi faxi tinxin muxune xilideni fɔ hake kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hakene yi.”

*Sun suxu feen maxodinna
Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22*

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma ye yo ye, e yi Ala maxandi. Farisi muxune xarandiine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nema naxalandi tiine fema waxatin naxan yi, e sunɛ ba?§ Na mi ligɛ mumɛ! ³⁵ Koni waxatina nde fama naxalandi kanna bama nen e ye, e sunna suxuma nen na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nɔe dugi nenɛn tongɛ, a yi a yibɔ, a dugi fonna beteren a ra.* Xa a na liga, a dugi nenɛn kalama nen. Dugi dugi nenɛn fan mi lanɛ a fonna ma. ³⁷ Muxun mi manpa nenɛn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenɛn se sase fonna kalama nen, manpaan yi bɔxɔn, se

sase fonna yi kala. ³⁸ Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui! ³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nenen mi fa rafan a ma sɔnɔn, a falama nen nayi, a naxa, ‘A fonna fan.’ ”

6

Matabu Lɔxɔna fe

Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28

¹ Yesu yi danguma xɛɛna nde ma lɔxɔna nde yi, Matabu Lɔxɔni, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratoron-don fɔlɔ, e yi a tɛrɛxɛn e yiin kui, e a kɛsɛn don. ² Farisi muxuna ndee naxa, “Ɛ ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Lɔxɔni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ mi na xaranxi ba, kamɛn Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a fɔxɔrabirane naxan liga?† ⁴ A so nen Alaa banxini, a yi Alaa buru ralixin don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fɔ saraxaraline.”

⁵ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kannu ra.”

Xɛmɛ yii madɔnxina fe

Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6

⁶ Yesu yi siga salide banxini Matabu Lɔxɔ gbɛtɛ yi, a sa e xaran. Xɛmɛna nde yi na naxan yiifari ma yiin yi madɔnxi. ⁷ Sariya karamɔxɔna ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xɔn ma e xa Yesu tɔnɛgɛ. Nanara, e yi e yɛɛn ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakɛndɛyɛ Matabu Lɔxɔni. ⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xɛmɛn yi madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yɛtagi be.” Xɛmɛn yi keli, a ti e yɛtagi. ⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɛ maxɔdin, Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a naxina xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” ¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I

yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kɛndɛya.

¹¹ Koni e xɔlɔ kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

Yesu yi xɛra fu nun firinne yɛba *Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19*

¹² Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxandɛ. ¹³ Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xili, a fu nun firin yɛba e tagi, a yi ne xili sa xɛrane. ¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simɔn, a naxan xili sa Piyɛri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun Yaki nun Yoni nun Filipi nun Barotolome nun ¹⁵ Matiye nun Tomasi e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki, e nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”‡ ¹⁶ e nun Yaki a dii xɛmɛn Yudasɛ e nun Yudasɛ Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

Yesu yi yamaan mali

Matiyu 4.23-25

¹⁷ Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a xɛrane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan yiren birin yi, e nun keli Yerusalɛn taani, e nun taan naxanye tixi fɔxɔ igen dɛxɔn ma, naxanye xili Tire e nun Sidɔn. Mɛn kanne yi fa a xuiin namɛdeni e nun e rakɛndɛyadeni e furen sifan birin ma. ¹⁸ Yinna naxine bata yi naxanye tɔrɔ ne fan yi fa e rakɛndɛyadeni. ¹⁹ Muxun birin yi kataxi, alogo e xa e yiin dinɛra a ra, amasɔtɔ sɛnben yi minima ayi naxan yi e rakɛndɛyama.

Sɛwana kɛndɛna *Matiyu 5.1-12*

²⁰ Yesu yi a xarandiine mato, a naxa, “Sɛwana ɛ tan yiigelitɔne xa, amasɔtɔ ɛ gbeen nan Alaa Man-gayaan na!

²¹ Sɛwana ɛ xa, kamɛn naxanye ma iki

* **6:2:** Farisi muxune namunne mi yi tinɛre wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliye na lɔxɔni. † **6:3:** A mato Samuyɛli Singen 21.2-7 kui. ‡ **6:15:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e nɔn bun ma.

amasɔtɔ ε lugoma nɛn ken!
Sɛwana ε xa,
naxanye wugama iki,
amasɔtɔ ε gelema nɛn!”

²² “Yamaan na ε rapaxu waxatin naxan yi, e yi ε kedi, e yi ε konbi fa fala muxu jaxin nan ε tan na Muxuna Dii Xɛmɛna fe ra, sɛwana ε xa na yi. ²³ Na na liga waxatin naxan yi, ε xa sɛwa, ε yi ε bodon sɛwana fe ra amasɔtɔ barayi gbeen namaraxi ε xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine tɔrɔ na kii nin.”

²⁴ “Koni nafulu kanne, gbalona ε yɛɛ ra amasɔtɔ ε bata yelin ε gbee jaxunna sɔtɛ ε siini.

²⁵ ε tan naxanye lugoxi iki, gbalona ε yɛɛ ra, amasɔtɔ kamɛna ε suxuma nɛn. ε tan naxanye gelema iki, gbalona ε yɛɛ ra, amasɔtɔ ε mɔnɛma nɛn, ε wuga.”

²⁶ “Muxun birin na ε xili fajin fala waxatin naxan yi, gbalona ε yɛɛ ra amasɔtɔ e benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

Iyaxune xanu
Matiyu 5.38-48

²⁷ “Koni, naxanye n xuiin mɛma, n na falama ε xa nɛn. ε ε yaxune xanu, naxanye bata ε rapaxu, ε xa fe fajin liga ne xa. ²⁸ ε xa duba ε danga muxune xa. Naxanye ε tɔrɔma, ε xa Ala maxandi ne xa. ²⁹ Naxan na i dɛɛn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo. ³⁰ Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxɔdin na ra sɔnɔn. ³¹ I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na jɔxɔna liga bonne xa.”

³² “Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu! ³³ Muxun naxanye bata fe fajin liga ε xa, xa ε fe fajin liga ne nan tun xa, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama. ³⁴ Xa ε muxune nan tun dolima naxanye a fima, ε

barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan e bode dolima na kiini. ³⁵ Koni, ε tan xa ε yaxune xanu, ε fe fajin liga e xa. ε muxune doli, ε nama ε miri se sɔtɔ feen ma ne yi. ε barayi gbee sɔtɔma nɛn na yi. ε ligama nɛn alo ε Fafe, Kore Xɔnna Ala. Amasɔtɔ a fe fajin ligama finsiriwanle nun muxu jaxine xa. ³⁶ ε kininkinin alo ε Fafe Ala kininkininxi kii naxan yi.”

ε nama ε lanfane kɛwanle makiti
Matiyu 7.1-5

³⁷ “ε nama ε yetɛ findi ε lanfane kɛwanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. ε nama bonne yalagi alogo Ala nama ε fan yalagi. ε muxune mafelu alogo Ala xa ε fan mafelu. ³⁸ ε muxune ki alogo Ala xa ε fan ki. ε yi liga seen nafexin sɔtɔ na yi, a rafexina ken, a madɛtɛn, ε yi a sa ε dugi dɛni. ε ligaseen naxan yatɛma bonne xa, Ala fan na yatɛma ε xa nɛn.”

³⁹ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutɔɔn mi danxutɔɔn yii rasuxɛ, xa a na liga e firinna birin birama nɛn yinla kui. ⁴⁰ Xarandiin mi gboɛ a karamɔxɔ xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nɛn alo a karamɔxɔna.”

⁴¹ “Nanfera jɔmadin naxan i adamadi boden yɛɛn xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yɛɛn xɔn, i mi na toma? ⁴² I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa jɔmadin ba i yɛɛn xɔn ma.’ Koni i mi na gbindonna toma i yetɛ yɛɛn xɔn ma ba? I tan nafigina, gbindonna ba i yetɛ yɛɛn xɔn ma singen, na xanbi ra i nɔɛ na jɔmadin toɛ nɛn, i yi a ba i adamadi boden yɛɛn xɔn ma.”

Wudin nun a bogina fe
Matiyu 7.16-20, 12.33-35

⁴³ “Wudin fajin mi bogi jaxin tima, wudi jaxin mi bogi fajin tima. ⁴⁴ Wudin birin kolonma a bogin nan xɔn ma, i mi xɔdɛ bogin bolonjɛ wudi maɲalixin kɔɛ ra, i mi manpa bogin bolonjɛ tansinna kɔɛ ra. ⁴⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin

namini a muxu ɲaxiyani. Amasɔtɔ feen naxan muxun bɔɲɛni, a na nan falama.”

Banxi ti firinne fe

Matiyu 7.24-27

⁴⁶ “Ɛ n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama ɛ xa, ɛ mi na ligama? ⁴⁷ Naxan birin fama n fɛma, e yi n ma falane ramɛ, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama ɛ ra nɛn. ⁴⁸ A ligaxi nɛn alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fari. § Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasɔtɔ a tixi ki faɲi. ⁴⁹ Koni muxun naxan bata n ma falane mɛ, a mi e suxu, a ligaxi nɛn alo muxun naxan a banxin tiin bɔxɔn fari ma, a mi bɔxɔn ge alogo a xa a bɛtɛn sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi ɲaxu ayi kati!”

7

Sofa kuntigina walikɛɛn nakɛndɛya fena

Matiyu 8.5-13

¹ Yesu yelin na falane birin tiyɛ yamaan xa waxatin naxan yi, a siga Kapɛrunan yi. ² Romi kaa sofa kɛmɛn kuntigina nde yi na, a walikɛɛn naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faxa. ³ Na kuntigin Yesu a fe mɛ waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikɛɛn nakɛndɛya. ⁴ E fa Yesu mafan, e naxa, “A lan i xa xɛmɛni ito mali ⁵ amasɔtɔ a bata en kon kaane xanu, a tan nan mɔn nxɔ salide banxin tixi.”

⁶ Yesu yi siga e fɔxɔ ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xɔyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kanna, i nama i yetɛ tɔrɔ. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini, ⁷ na nan a ligaxi, n yi n miri n yetɛ ma fa fala a mi lan n xa fa i fɛma. Falan ti tun, n ma walikɛɛn kɛndɛyama nɛn! ⁸ N tan fan kuntigina ndee sɛnben bun ma, koni sofane fan n bun ma.

N na a falama na nde xa nɛn, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbɛtɛ xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

⁹ Yesu na mɛ waxatin naxan yi, a kabɛ, a yi a yɛɛ rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a fɔxɔ ra, a naxa, “N xa a fala ɛ xa, n munma dɛnkeleyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune yɛ!”

¹⁰ Xɛrane yi xɛtɛ kuntigin konni, e yi a li a walikɛɛn bata kɛndɛya.

Yesu yi kaɲa gilɛna dii xɛmɛn nakeli sayani

¹¹ Na xɔtɔn bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a fɔxɔ ra.

¹² A taan so dɛɛn li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaɲa gilɛna dii xɛmɛ keden peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na ɲaxanla fɛma keli na taani. ¹³ Marigin na ɲaxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I nama wuga.” ¹⁴ A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!” ¹⁵ Faxa muxun yi keli, a falan ti fɔlɔ. Yesu yi a raxɛtɛ a nga ma mɔn.

¹⁶ Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen bata mini kɛnɛnni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

¹⁷ Muxune yi Yesu a fe xibarun mɛ Yudaya nun a dɛxɔn yamanan birin yi.

Yoni Marafu Tiina xɛrane fe

Matiyu 11.2-19

¹⁸ Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fɛma, ¹⁹ a yi e rasiga Marigin fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbɛtɛ nan legeden?”

²⁰ E fa Yesu fɛma waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xɛxi i ma, a nxu xa i maxɔdin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan

§ 6:48: Mɛn kaane yi e banxine tima fanyen nan fari alogo e xa baraka.

i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbetε nan legeden?”

²¹ Na waxatin yeteni, Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra. A danxutɔ wuyaxi yeεn naba ayi. ²² Yesu yi Yoni a xerane yabi, a naxa, “E xεtε, ε naxan toxi, ε yi a mε, ε sa na fala Yoni xa fa fala danxutɔne seen toma, lεbutenne sigan tima, dogonfontɔne kendeyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mεma, faxa muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Faɗin nalima yiigelitɔne ma. ²³ Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sewan na kanna xa!”

²⁴ Yoni a xerane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba? ²⁵ Xa na mi a ra, ε siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi faɗin na ba? Koni, naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ²⁶ Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa. ²⁷ Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala naxa: N nan n ma xeraan nasigama nen i yeε ra, a yi kirani tɔn i xa.’* ” ²⁸ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N xa a fala ε xa, muxun naxan birin bata bari a fɔlɔni, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa.”

²⁹ Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin mε, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. ³⁰ Koni Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne bata yi e mε Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

³¹ “Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga? ³² E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa, koni ε mi ε bodon. Nxu yi binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’ ³³ Yoni Marafu Tiin yi fa, a

sunna suxu, a mi manpaan min, koni ε naxa, ‘Ninanna a fɔxɔ ra!’ ³⁴ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, koni ε naxa ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’ ³⁵ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jɔndin yitama e kewanle xɔn ma nen.”

Yesu yi siga Farisi muxun konni

³⁶ Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dege a fema. Nanara, Yesu yi siga a banxini, a sa a dege a xɔn ma. ³⁷ Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a mε, a Yesu a degema na Farisi muxun konni. Nanara, a fa alabasita gemen muranna ra latikɔnɔnna yi naxan kui. ³⁸ A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yeegen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun sexen na, a yi a sanna sunbu, a latikɔnɔnna sugusugu a ma a binya feen na. ³⁹ Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xemeni ito ra nun, a yi a kolonma nen nun, nde jaxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonma nen nun a jaxanli ito yulubin gbo!”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, n waxi a xɔn ma, n xa fena nde fala i xa.”

A yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, awa, a fala n xa.”

⁴¹ Yesu naxa, “Xeme firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi kemε suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii. ⁴² E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi dija e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangu a lanfaan na?”

⁴³ Simɔn yi a yabi, a naxa, “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.”

Yesu naxa, “I bata a yabi ki faɗi.”

⁴⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yeε rafindi jaxanla ma, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I bata jaxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n

* 7:27: Malaki 3.1 Xɔrɔyaan 23.20 fan mato.

yi n sanna maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yeegen na, a yi a masugusugu a xun seXen na. ⁴⁵ N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbuε. ⁴⁶ I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikɔnɔnna ra. ⁴⁷ N na a falama i xa nɛn nayi, fa fala naxanli ito yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nɛn ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.” ⁴⁹ Muxun naxanye yi dɔxi na, ne yi a fala fɔɔ e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

⁵⁰ Koni Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “I ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bɔjɛ xunbenli.”

8

Naxanla naxanye Yesu fɔxɔ ra

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a fɔxɔ ra, ² e nun naxanla ndee naxanye rakendeya ninan naxine nun furene ma, ne nan xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana ninan solofere raxete naxan fɔxɔ ra e nun ³ Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a naxanla, e nun Susana e nun naxalan gbete wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yete yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

⁴ Yama gbeen yi e malan a fema, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa, ⁵ “Xeε biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, yamaan yi dangu ne fari, xɔline yi e don. ⁶ Ndee yi bira fanyen ma, bendε gbee mi yi denaxan yi. E to soli, e xara

mafuren amasɔtɔ igen mi yi e bun ma. ⁷ Sansina ndee yi bira seXε nali kanne tagi e nun seXene yi gbo e bode xɔn ma, seXen yi e don. ⁸ Sansina ndee yi bira bɔxɔ fajini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin yi keMe sɔtɔ.” A yelinxi na fale, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen me, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹ Yesu a xarandiine yi a maxɔdin sandani ito bunna ma. ¹⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so ε yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yeen ti, koni e nama a yigbe, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”*

Yesu yi sandan bunna ye ba

Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹ Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra. ¹² Sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔjɛni, alogo e nama denkeleya, e kisi. ¹³ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, e yi a suxu sewani, koni salen mi e bun ma. E denkeleya waxatidi tun, koni e na tɔrɔ waxatin naxan yi, e bama nɛn denkeleyani. ¹⁴ Sansiin naxanye bira seXε nali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, koni dunuɔa xaminna nun nafulu feen nun yete rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mɔ hali! ¹⁵ Sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, a lu e bɔjɛni sɔbeɛn na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mɔ.”

Lenpun dɔxɔ fena seen bun ma

Maraka 4.21-25

¹⁶ “Muxu yo mi lenpun nadεge, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fɔ a xa a dɔxɔ se

* 8:10: Esayi 6.9

nan fari, alogo yamaan na so banx-
ini waxatin naxan yi, e kenenna to.

¹⁷ Feen naxanye birin luxunxi, ne
makenema nen. Wundo feen birin
kolonma nen, a yi mini kenenni.”

¹⁸ “E a liga e yeren ma e fe me kiini,
amasoto seen muxun naxan yii nde
soma nen na yii, koni se mi muxun
naxan yii hali a mirixi naxan di ma a
yii, na be a yii.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-35

¹⁹ Yesu nga nun a xunyene yi fa a
fema, koni e mi no a masote, amasoto
yamaan yi gbo. ²⁰ E yi a fala Yesu
xa, e naxa, “I nga nun i xunyene tixi
tandeni, e waxi i to feni.”

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nax-
anye Alaa falan namema, e yi a suxu,
n nga nun n xunyene ne nan na.”

Yesu yi foye gbeen nati

Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41

²² Laxona nde Yesu nun a xarandi-
ine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa,
a naxa, “En dangu daraan bode foxon
na.” Nayi, e siga. ²³ E yi sigama
waxatin naxan yi, Yesu yi xi kunkin
kui. Foye gbeen yi keli daraan xun
ma. Kunkin yi rafe folo igen na, na yi
magaxu han! ²⁴ Xarandiine yi fa Yesu
fema, e yi a raxulun, e naxa, “Nxu
kanna, nxu kanna, nxu faxamaan ni
i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen nun
igen mornne xili ma,† e yi e raxara.
²⁵ A yi a fala a xarandiine xa, a naxa,
“E mi denkeyaxi ba?” Koni e kabe,
e gaxu. E yi a fala e bode xa, e naxa,
“Muxun sifan mundun ito ra? A bata
igen nun foyen yamari, e yi a falan
suxu ken!”

*Yesu yi muxun nakendeya yinnane
naxan foxo ra*

Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20

²⁶ E dangu Gadara yamanani
naxan Galile yamanan yetagi. ²⁷ Yesu
ti boxoni waxatin naxan yi, muxuna
nde yi fa a ralan keli na taani yinna
jaxin yi a foxo ra. A bata yi bu a mi
domaan nagodo a ma, a mi yi tinje

daxe a konni fo a daxe bilingan yireni.

²⁸ A to Yesu to, yinnan yi a rasoxo
kati, a yi a sa Yesu bun ma, yinnan yi
falan ti a xon a xui yitexin na, a naxa,
“Yesu, Kore Xonna Alaa Dii Xemena, i
waxi nanse xon ma n tan xa? Yandi, i
nama n jaxankata!” ²⁹ Amasoto Yesu
bata yi yinna jaxin yamari a xa xete
xemen foxo ra, a bata yi naxan suxu
xabu waxati xunkuye. E yi a yiine
nun a sanne xidima yoloxonna nan
na. Koni a yi a xidi seene bolonma
nen, yinnan yi a rayaya ayi burunna
ra.

³⁰ Yesu yi yinnan maxodin, a naxa,
“I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili
nen ‘Ganla.’ ” Amasoto yinna wuyaxi
bata bira a foxo ra. ³¹ Yinnane yi Yesu
mafan a nama e rasiga yili jaxin na.

³² Xase kuru gbeen yi na dexon ma
nun, e yi e degema geyaan na, yin-
nane yi Yesu mafan, a xa tin a yi
e rasiga xasene foxo ra. A tin e xa.

³³ Nanara, yinnane yi xete xemen foxo
ra, e siga xasene foxo ra. Xase kurun
yi godo a giye geyaan na, e sa faxa
darani. ³⁴ Muxun naxanye yi xasene
kantanma, ne to na feen to, e yi siga
e giye, e sa na feen xibarun nali taan
nun banxidene yi. ³⁵ Muxune yi siga
na feen matodeni, e yi fa Yesu fema,
e xemen li dxi a fema yinnane xete
naxan foxo ra, domaan nagodoxi a
ma, a bata xaxinla soto. E birin yi
gaxu. ³⁶ Yinnane xete xemen foxo
ra kii naxan yi, muxun naxanye na
to, e na fala bonne xa. ³⁷ Gadara
kaane birin yi a fala Yesu xa, a xa
siga amasoto e birin bata yi gaxu kati!

Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga.
³⁸ Yinnane xete xemen naxan foxo ra,
na yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa
siga i foxo ra.” Koni Yesu yi a raxete, a
naxa, ³⁹ “Siga i konni, Ala bata naxan
liga i xa, i sa na yeba.” Yesu naxan
ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

Yesu yi muxu firin nakendeya

Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43

⁴⁰ Yesu xete daraan bode foxon
na waxatin naxan yi, yamaan yi a

† 8:24: Igen mornne: alo foyen na so igeni.

ralan amasotō e birin yi a legedenma. ⁴¹ Xεμενα nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni ⁴² amasotō a dii tεμε keden peen yi faxa feni. A sotōn bata yi ηεε fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu fōxō ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbeten han! ⁴³ Naxanla nde yi na yi, ηaxalan furen yi a ma xabu ηεε fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi nō a rakendeye. ⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kendeya mafuren! ⁴⁵ Yesu yi maxōdinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyeri yi a fala, a naxa, “N kanna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbeten.” ⁴⁶ Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasotō senbena nde bata mini n yi.” ⁴⁷ Naxanla yi a to fa fala a bata mini kenenni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yetagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kendeyaxi kii naxan yi mafuren! ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tεμενα, i ya denkeleyaan bata i rakendeya. Siga bōne xunbenli.”

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xeraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii tεμεν bata faxa, i nama Karamōxō tōrō sōnōn.” ⁵⁰ Yesu yi na με, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I nama gaxu, i denkeleya tun, a kendeyama nen.”

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a fōxō ra fō Piyeri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe. ⁵² Muxune birin yi wugama, e gbelegbelema diidina fe ra. Yesu naxa, “E nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin nen tun!”

⁵³ E birin yi gele a ma amasotō e yi

a kolon yati, fa fala diidin bata faxa! ⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, keli!” ⁵⁵ A niin yi xετε ayi, a keli mafuren! Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E donseen so a yii.” ⁵⁶ A sotō muxune yi kabε, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, “Feen naxan ligaxi, ε nama na fala muxu yo xa.”

9

Xera fu nun firinne xe fena Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa jinanne kedi, e furetōne rakendeya.

² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetōne rakendeya. ³ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama siga sese ra ε yii sigatini. E nama siga dungari ra ε yii, ε nama siga bōnduli ra ε yii, hanma donsena hanma gbetina. E nama siga doma firin na ε ma. ⁴ E na yigiya denaxan yi, ε xa lu mēni han ε keli waxatini na taani. ⁵ Xa muxe mi ε yisuxu taan naxan yi, ε keli na taani, ε yi ε sanne rakunkun ε na gbangbanna ba ε sanne ra,* na yi findi sereyaan na e xa.”

⁶ Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendeya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29

⁷ Herode, Galile mangan yi feni itoe birin με, a kuisan kati! Amasotō ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!” ⁸ Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani. ⁹ Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mema?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

Yesu yi muxu wuli suulun dege Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14

* **9:5:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

¹⁰ Xεrane to xεte, e naxan birin liga, e na yeβa Yesu xa. A siga e ra a fɔxɔ ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada. ¹¹ Yamaan na mε waxatin naxan yi, e siga a fɔxɔ ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kεndεyaan xɔn ma, a yi ne rakεndεya.

¹² Sogen godo fɔlɔxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fema, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa nɔ sigε banxidεne ra e nun xεεne ma naxanye en nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan sɔtɔ mεnne yi, bayo en burrunna nan na be.”

¹³ Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan yeτεεn xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yeXe firin. I waxi a xɔn ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?” ¹⁴ Xεmεne gbansanna, muxu wuli suulun jɔxɔn nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E yamaan nadɔxɔ tonge suulun suulun yeεn ma.”

¹⁵ Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadɔxɔ. ¹⁶ Yesu yi buru xun suulunne nun yeXe firinne tongo, a yi a yeεn nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ¹⁷ E birin yi e dεge, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi dɔnxεne ra.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29

¹⁸ Lɔxɔna nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xɔn ma, a xarandiine yi fa a fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

²⁰ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “E tan go, ε naxa a nde n tan na?”

Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

Yesu yi a sayana fe fala

Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1

²¹ Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa.

²² A mɔn yi falan ti, a naxa, “A fεε mi na fɔ n tan Muxuna Dii Xεmεn xa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ. Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne e mεma n na nεn, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

²³ A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra, fɔ a xa a mε a yeτε ra, a yi a faxa wudin† tongo lɔxɔ yo lɔxɔ, a bira n fɔxɔ ra. ²⁴ Amasɔtɔ naxan na wa a niin nakisi feni, a bɔnɔma ayi nεn. Koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nεn. ²⁵ Hali muxun dunuɔa birin sɔtɔ, koni xa a bɔnɔ a niini habadan, na nanse fanma a ma?

²⁶ Xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii Xεmεn fan yagima nεn na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sariɔanxine. ²⁷ N xa jɔndin fala ε xa, ndee be, ne mi faxε fɔ e Alaa Mangayaan to.”

Yesu a nɔrɔna fe
Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8

²⁸ Yesu yelin feni itoe fale waxatin naxan yi, lɔxɔ xun keden jɔxɔn danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a fɔxɔ ra geyaan fari Ala maxandideni. ²⁹ A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yeτagin keɔnaan yi masara, a domaan yi fixa ayi alo kuyen na a jinna masɔxɔn! ³⁰ Na waxatini, muxu firin yi mini keɔenni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa. ³¹ E yi nɔrɔxi. E yi Yesu faxa feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalen taani. ³² Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nɔrɔn to e nun xεmε firin yi tixi a dεxɔn ma. ³³ Na muxune kelima Yesu fema waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen

† **9:23:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nεεn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wεkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

³⁴ A falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu. ³⁵ Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma Dii Xεμεν nan ito ra, n bata naxan sugandi, ε tuli mati a xuiin na!”

³⁶ Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e dundu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

Yinnan yi diidin naxan fɔxɔ ra
Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-27

³⁷ Na xɔtɔn bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan.

³⁸ Xεμεν yi a xuiini te yamaan tagi, a naxa, “Karamɔxɔ, n ni i mafanma, i xa n ma dii xεμεε keden peen mato.

³⁹ Yinnan na keli a ra, a gbelegbelema nɛn mafuren, a xuruxurun, a yi a rabira, a dε xunfanna yi lu minε, a mi a bejinma xulɛn fɔ a na a tɔrɔ kati! ⁴⁰ N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a fɔxɔ ra, koni e mi nɔxi a kedε.”

⁴¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! E tan denkelɛyatarene nun tinxintarene, n xa lu ε fεma han waxatin mundun yi? N dijama ε xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xεμεν xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

⁴² Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bɔxɔni. Yesu yi falan ti yinna jaxin xili ma, a diidin nakendɛya, a yi a so a fafe yii mɔn. ⁴³ Muxune birin yi kabε Ala sɛnbɛn ma.

Yesu mɔn yi a faxa feen fala
Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-32

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabε ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa, ⁴⁴ “N naxan falama ε xa, ε nama jinan na xɔn ma! N tan Muxuna Dii Xεμεν soma nɛn yamaan yii, n lu e sɛnbɛn bun ma.” ⁴⁵ Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E mɔn yi gaxu a maxɔdinjɛ na feen na.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37

⁴⁶ Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na. ⁴⁷ E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dεxɔn ma. ⁴⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xεxi. Amasɔtɔ naxan xurun ε birin tagi, na nan gbo ε birin xa.”

Naxan mi kelixi ε xili ma
Maraka 9.38-40

⁴⁹ Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kannna, nxu bata xεμεna nde to jinanne kedε i xinli, nxu yi a raxɔlɔ, a xa a lu amasɔtɔ a mi en tan fɔxɔ ra.”

⁵⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama a raxɔlɔ amasɔtɔ naxan mi kelixi ε xili ma, na ε xa nɛn.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxε

⁵¹ Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalɛn taani. ⁵² A xεrane rasiga a yεε ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitɔn a yεε ra. ⁵³ Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasɔtɔ e a kolon, a a sigama Yerusalɛn taan nin. ⁵⁴ A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xɔn ma ba, nxu xa tɛɛn yamari keli kore xɔnna ma, a yi itoe halagi?”

⁵⁵ Yesu yi a yεε rafindi e ma, a yi e maxadi. ⁵⁶ E yi siga taa gbɛtε yi.

Birana Yesu fɔxɔ ra
Matiyu 8.19-22

⁵⁷ E yi kira yi waxatin naxan yi, xεμεna nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dɛdɛ, n sigε i fɔxɔ ra.”

⁵⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xɔline yi e tɛɛn sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xεμεν yii.” ⁵⁹ A yi a fala xεμεna nde xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.”

Koni na xεμεn yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

60 Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxesa muxune xa e faxesa muxune maluxun.† I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

61 Gbetε fan yi a fala, a naxa, “N kanna, n birama nen i foxo ra, koni tin n xa sa n jungu n kon kaane ma singen.”

62 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo jinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoε, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

10

Xarandii tonge solofere e nun firinne xerayana

1 Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gbeteye yεba. A yi e rasiga firin firin yεen ma a yεε ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yetεen yi lan a xa siga denaxanye yi. 2 A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. E xεε kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga e sa maala xaba.* 3 E siga, n bata e xe alo yεxεene kankone tagi. 4 E nama siga gbeti ra, e nama benbelidi xali, e nama sankidi xali. E nama bu muxune xontōndeni kira yi. 5 E na so banxin naxan kui, e xa a fala singen, e naxa, ‘Ala xa bɔɔɔ xunbenla lu banxini ito kui.’ 6 Xa bɔɔɔ xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xon ma. Xa na mi a ra, na duban mɔn xa xεte e tan ma. 7 E xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so e yii, e xa na don, e yi e min, amasoto walikεen lan nen a yi a saranna soto. E nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi. 8 E na so taan naxan yi, xa e e yisuxu, e na naxan so e yii, e na don. 9 E xa furetone yiyalan na taani, e yi a fala na muxune xa, e naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso e ra.’ 10 Koni e na siga taan naxan yi, xa e mi e yisuxu na yi, e siga yamaan malandeni, e yi a fala e xa, e naxa, 11 ‘Hali e taan gbangbanna naxan nxu sanna

ra, nxu bata na rakunkun e xili ma, koni e xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’ 12 N xa a fala e xa, Kiti Sa Loxoni Ala xoloma nen na taan ma dangu Sodoma taan na!”†

Taa denkeleyatarene fe Matiyu 1.20-24

13 “Gbalon Korasin kaane yεε ra! Gbalon Betasada kaane fan yεε ra, bayo kabanako feen naxanye liga e tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidon taani nun, na kaane yi tinxinma ayi nen nun, to mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yetε ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi! 14 Ala kininkinima nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Loxoni dangu e tan na. 15 E tan Kapεrunan kaane, e tema nen kore xonna ma ba? En-εn, e godon laxira nin!”

16 Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Naxan na a tuli mati e xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me e ra, na kanna bata a me n fan na. Naxan na a me n tan na, na kanna bata a me n xe muxun fan na.”

Na muxu tonge solofere e nun firinna xete fena

17 Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xete sεwa gbeeni. E yi a fala, e naxa, “Marigina, hali jinanne nxu xuiin name nen i xinli!”

18 Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata Setana to birε keli kore xonna ma alo galanna. 19 A mato, n bata senben fi e ma, e xa sigan ti sajine nun tanle fari e nun yaxun Setana senben fari, na sese mi e maxole. 20 Koni e nama sεwa tun, fa fala jinanne bata e fala xuiin suxu, koni e sεwa amasoto e xinla bata seβε ariyanna yi.”

Yesu yi sεwa Matiyu 11.25-27, 13.16-17

21 Na waxatini, Yesu yi lugo sεwan na Alaa Nii Sarijanxin xon ma, a naxa, “N Fafe, kore xonna nun

† 9:60: A muxune nan ma naxanye mi biraxi a foxo ra naxanye mi nii rakisin sotoxi. Ne luxi alo faxesa muxune niin mabinni. * 10:2: Sandani ito kui, xεε kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune soto Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. † 10:12: Sodoma findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuɔa Folon 19.1-29 kui.

dunuja Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin.”

²² “N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xemen kolon fo a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fo a Dii Xemena e nun a Dii Xemen waxi a xon ma a xa a yita naxanye ra.”

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a yee rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, “Sewan na kanne xa naxanye yeen feen toma e naxan toma. ²⁴ Amasoto n xa a fala e xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e mi a me e naxan mema.”

Samariya kaana fe sandana

²⁵ Awa, na waxatini Sariya karamxon na nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxadin, a naxa, “Karamxo, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

²⁷ Xemen yi a yabi, a naxa, “I xa i Marigina Ala xanu i bonen birin na, e nun i niin birin na e nun i senben birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun ‘i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.’ † ”

²⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nen.”

²⁹ Koni Sariya karamxon yi waxi a xon ma nen, a xa yoon soto a yete xa. Nanara, a Yesu maxadin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

³⁰ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xemena nde yi keli Yerusalen taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bonbo, a lu ndedi e xa a faxesa. ³¹ A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xon ma. A na xemen to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode foxon na. ³² Lewi bonsonna muxuna nde fan yi fa, a xemen to, a dangu a dexon ma. ³³ Koni Samariya kaana nde dangumatxon na a ra, na kiraan

xon ma, na yi a li na, a to a to, a kininkinin a ma kati! § ³⁴ A siga a fema, a turen nun manpaan sa a maxodene de, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xemen sa a soon fari, a siga a ra xone yigiya banxini a dandandeni. ³⁵ Na xoton bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xone yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xete waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxete i ma.’ ”

³⁶ Yesu yelinxina sandan se, a yi a maxadin, a naxa, “I tan yee ra yi, na muxu saxanne ye, muxu mafune xemen naxan bonbaxi, nde na adamadi bode kenden na?”

³⁷ Sariya karamxon yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkininxi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na joxonna liga.”

Marata nun Mariyama fe

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, naxanla nde yi na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini. ³⁹ A xunye naxalanmaan xili Mariyama, na yi doto Marigin dexon ma, a yi a tuli mati a xaranna ra. ⁴⁰ Marata yi xaminxi wali wuyaxi ke feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyen bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kontofilixi fe wuyaxi ra. ⁴² Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe fajin xon. Na mi fa be a yii!”

11

Xaranna Ala maxandin ma Matiyu 6.9-13, 7.7-11

¹ Loxona nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

† **10:27:** Sariyane 6.5 nun Saraxaraline 19.18

§ **10:33:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, ε naxa, ‘Nxu Fafe, i xinla xa sarijan, i ya Mangayaan xa fa.

³ I xa nxo lxo yo lxo balon fi nxu ma. ⁴ I xa nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii naxan yi.

I nama tin nxu xa bira tantanni.’ ”

⁵ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa ε tan nde keden siga a xoyin fema koe tagini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N xoyina, n doli buru xun saxan yi ⁶ amasoto n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soe a yii!’ ⁷ Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n toro! Deen balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nke kele, n sena nde so i yii.’ ⁸ Awa, n xa a fala ε xa, hali xa a mi keli e xoyiyana fe ra, a burun so a yii, koni a kele, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasoto a mi yagixi a xande. ⁹ Awa, n xa a fala ε xa, ε seen maxodin, ε a sotoma nen, ε seen fen, ε a toma nen, ε deen konkon, a rabima ε xa nen. ¹⁰ Amasoto naxan yo na seen maxodin, na a sotoma nen. Naxan na seen fen, na a toma nen. Naxan na deen konkon, a rabima a xa nen. ¹¹ Muxuna nde ε ye ba, naxan ma diin yexen maxandima a ra, a yi sarijan so a yii? ¹² Hanma a na a xandi toxe xeleni, a yi tanla so a yii? ¹³ Hali ε to findixi muxu jaxine ra, ε a kolon fa fala a lan nen, ε xa se sarijan so ε diine yii. E faxi fa, ε Fafe naxan ariyanna yi, na a Nii Sarijanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!”

Bobon nakendeya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴ Loxona nde Yesu yi jinanna raxete bobon foxo ra. Ninanna xete xemnen foxo ra waxatin naxan yi, a

falan ti folo, yamaan yi kabe. ¹⁵ Koni e ndee naxa, “A jinanne kedima Yinna Mangan Belesebu barakan nin.”

¹⁶ Bonne yi waxi a xon ma e xa a kejaan feselese. Nanara, e yi a maxodin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma. ¹⁷ Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamanan naxan yitaxunxi yengen, na yamanan kalama nen mafuren!* Yengen tanden naxan kui, na fan kalama nen. ¹⁸ Awa, xa Setana mangayana a yete yenge, a sabatima nayi di? E bata a fala, a n bata jinanne kedi Belesebu barakani. ¹⁹ Xa n jinanne kedima Belesebu barakan nin, ε foxorabirane e kedima nanse xon nayi? Na ma, ε foxorabirane a yitama nen nayi fa fala yo mi ε xa! ²⁰ Xa n jinanne kedima Ala senben barakan nin, na a yitama nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ε li.”

²¹ “Senbemaan na a yiton yenge so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene birin natangama nen.† ²² Koni xa senbe kannan nde baga a ma, a yi a no, a sigama a yenge so seene birin na nen nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.”

²³ “Naxan mi n tan foxo ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nen.”

Yinna jaxin xete fena

Matiyu 12.43-45

²⁴ Yesu naxa, “Yinna jaxin na xete muxun foxo ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mon xa xete na.’ ²⁵ Nanara, a na xete na, xa a li na makoxi, a yitonxi,‡ ²⁶ nayi a sigama nen, a sa fa yinna jaxi solofere gbete ye ra naxanye jaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na

* **11:17:** yamanan: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **11:21:** Sandani ito kui, Setana findixi senbemaan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana jinan jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana no. ‡ **11:25:** Na yire makoxin findixi muxun bojen nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

muxuna fe rajanna jaxuma ayi nen dangu a folon na.”

Sewa kendena fe

²⁷ Yesu ito fala waxatin naxan yi, jaxanla nde yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, “Naxanla naxan i sotoxi, a yi i maxuru, muxu sewaxin nan na ra!”

²⁸ Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan dangu na ra, muxu sewaxin nan ne ra naxanye Alaa falan mema, e yi a suxu ken!”

Taxamasenna fe

Matiyu 12.38-42

²⁹ Yamaan malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nan na, ε to n maxodinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra. ³⁰ Nabi Yunusa§ findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xemen findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa. ³¹ Naxalan Mangan naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nen Kiti Sa Loxoni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi boxon danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi. ³² Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Loxoni, e yi ε yalagi amasoto ne Yunusa a kawandin me waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Koni n xa a fala ε xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!”

Fati benden kenenna fe

Matiyu 5.15, 6.22-23

³³ Yesu naxa, “Muxu yo mi lenpun nadegema, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a boxoma seen nan fari alogo yamaan na so banxini, e xa kenenna to. ³⁴ Iyeen luxi nen alo lenpuna i fati benden xa. Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni, koni xa i yeen kala, i fatin luma nen dimini. ³⁵ A liga i yeren ma nayi, kenenna naxan i yi, na nama findi dimin na. ³⁶ Xa i fatin kenenni,

dimi yo mi a yi, a birin degema nen alo lenpun degema kii naxan yi.”

Yesu yi Sariya karamoxone nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

³⁷ Yesu yelin falan tiye waxatin naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a dege a konni. Nanara, a so, a boxo a degedeni. ³⁸ Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dege, a kabε. ³⁹ Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “E tan Farisi muxune, ε igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni ε kuiin nafexi muxu seen nun fe jaxin na. ⁴⁰ E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba? ⁴¹ Koni naxan ε donse don goronna kui, ε xa na so yiigelitone yii, seen birin sarijanma nen na yi.”

⁴² “E tan Farisi muxune, gbalona ε yeε ra! Amasoto ε nako yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbeteeye, koni ε bata ε metinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nen ε xa ne nan liga, e nun yagan baana.”

⁴³ “Gbalona ε xa, ε tan Farisi muxune, amasoto boxode fajin nafan ε ma salide banxine yi, binye xontonne rafan ε ma boxo tideni. ⁴⁴ Gbalona ε xa! Amasoto ε ligaxi nen alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.”

⁴⁵ Sariya karamoxo keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafeyama nen nayi!”

⁴⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone! Amasoto ε goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni ε tan yeteen mi ε yii dinne a ra hali, ε yi e mali a tonge. ⁴⁷ Gbalona ε xa! E bata gaburu fajine rafala nabine xa, ε benbane nabiin naxanye faxa yati! ⁴⁸ E benbane naxan liga, ε yeteen bata tin, ε bata a mayita amasoto e nabine faxa nen, ε tan bata gaburune yiton mon. ⁴⁹ Nanara, en bata Ala xaxinla

to, a naxa, ‘N nabine nun xerane rasigama e ma nen, e ndee faxama nen, e yi ndee besenxanya.’⁵⁰ Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuɲa da waxatini,⁵¹ fɔlɔ Habila saya feen ma han sa dɔxɔ Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sariɲanxin tagi. N xa a fala ε xa, na feene xetema nen iki muxune ma.”

⁵² “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne, amasɔtɔ ε bata dɛɛn ɲinna mara naxan xaxilimaya banxin dɛɛn nabima, ε tan yetɛɛn mi soε. Naxanye waxi so feni, ε bata ne raxetɛ!”

⁵³ Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi a yigbetɛn fɔlɔ, e yi a ye mɔ ayi kati! E yi a maxɔdin fe wuyaxi ma amasɔtɔ⁵⁴ e yi waxi a xɔn ma, e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra.

12

Maxadina nafigina fe yi *Matiyu 10.26-27*

¹ Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiye e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafigiyaan na. ² Feen naxan luxunxi na minima nen kenɛnni, wundo feen birin kolonma nen. ³ Nanara, ε bata naxan fala dimini, na mema nen kenɛnni. E bata naxan birin kɔyɛkɔyɛn muxune xa konkoni, ne ralima nen taa tagini kenɛnni.”

Ala yeεragaxuna fe *Matiyu 10.28-31*

⁴ “N xɔyine, n xa a fala ε xa, ε nama gaxu ne yeε ra naxanye fati bendɛn faxama koni e mi nɔε fefe lige dangu na ra. ⁵ E gaxuma naxan yeε ra, n na yitama ε ra nen: ε xa gaxu Ala yeε ra, senbena a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa ɲɔndin fala ε xa, ε xa gaxu na nan yeε ra!”

⁶ “Xɔlidi suulun mi sare gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi ɲinanɲe a xɔn ma. ⁷ Hali ε xun seXɛn keden kedenne, Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ε nama gaxu, ε dangu xɔlidi wuyaxin na!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi *Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20*

⁸ “N xa a fala ε xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan na ɲɔxɔnna ligama nen a xa Alaa malekane yetagi. ⁹ Koni naxan yo na a mɛn na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan n mema a ra nen Alaa malekane yetagi.”

¹⁰ “Naxan na n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nayelevu, na mafeluma nen. Koni naxan na Alaa Nii Sariɲanxin nayelevu, na mi mafeluyɛ mumɛ!”

¹¹ “E na siga ε ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi ε yigbetɛn, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ε nama xamin ε xɔn ba feen na hanma ε naxan falama. ¹² Amasɔtɔ ε naxan falama Alaa Nii Sariɲanxina ε xaranma nen na ra na waxatin yeteni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

¹³ Muxuna nde yi a fala a xa yaamaan tagi, a naxa, “Karamɔxɔ, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

¹⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?” ¹⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma milana fe yi amasɔtɔ muxun findi nafulu kanna ra ki ki, a mi nɔε luyɛ a sii ra a nafunla fe ra.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Bɔxɔna nde yi nafulu kanna nde yii nun naxan sise yi sabatima kati! ¹⁷ A yi a miri a yetɛ ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramarɛ denaxan yi. N nanfe ligama nayi?’ ¹⁸ A yi a miri a yetɛ ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n

* **12:1:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ma se ramara banxine kalama nɛn, n yi nde gbɛtɛye ti naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi. ¹⁹ Na xanbi ra, n na a fale nɛn n yetɛ ma, n naxa, n makoon seen naxan birin ma jɛɛ wuyaxi bun ma, n bata ne sɔtɔ. N xa n dɛge ki fajɪ, n yi n min, n yi n yetɛ rasɛwa.’ ²⁰ Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kɔɛɛn na ɛ nun i niin fatama nɛn, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yetɛ xa, ne findima nde gbee ra?’ ”

²¹ Yesu naxa, “A na kii nin ɛ birin xa naxanye nafunla malanma e yetɛ xa, koni nafulu kan mi e ra Ala yɛɛ ra yi.”

Iyigi sa Alayi
Matiyu 6.25-34

²² Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama ɛ xa, ɛ nama kɔntɔfili ɛ dunuɲa yi gidina fe ra, ɛ naxan donma hanma ɛ ɛ maxidima naxan yi. ²³ Amasɔtɔ niin dangu donseen na, fati bɛndɛn dangu dugin na pon! ²⁴ ɛ xɔline mato, e mi sese sima, e mi sese xabama, donse ramarade mi e yii, koni Ala e baloma. ɛ tan dangu xɔline ra pon! ²⁵ ɛ tan nde nɔɛ waxatidi sɛ a yetɛ siin fari xaminna fe ra ba? ²⁶ Xa ɛ mi nɔɛ fe xuridine ligɛ, nan-fera ɛ xaminma a dɔnxɛne fe ra nayi? ²⁷ ɛ wudi fuge fajɪne gbo kii mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yetɛ xa, koni n xa a fala ɛ xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔrɔn birin yi, a mi marabɛri ba alo e tan nde. ²⁸ Ala nan sɛxɛne marabɛri bama naxanye be yi to, tila a ganma nɛn, a jan fefe! A mi ɛ marabɛri bɛ dangu ne ra ba? ɛ dɛnkɛɣyaan xurun. ²⁹ Nanara, ɛ nama kɔntɔfili sena fe ra ɛ naxan donma e nun ɛ naxan minma. ³⁰ Amasɔtɔ dunuɲa dɛnkɛɣyatarene seni itoe birin fenma waxatin birin. Koni ɛ Fafe Ala ɛ makoon kolon. ³¹ Koni ɛ Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni itoe fan soma ɛ yii nɛn.”

Ariyanna nafunla fe
Matiyu 6.19-21

³² Yesu naxa, “Yɛxɛɛ kurudina, ɛ nama gaxu amasɔtɔ a bata ɛ Fafe Ala kɛnɛn, a Mangayaan so ɛ yii. ³³ ɛ ɛ yii seene birin sara, ɛ gbetin so yuigelitɔne yii. ɛ gbetin namara seene sɔtɔ ɛ yetɛ xa naxanye mi kalɛ. ɛ yi ɛ nafunle ramara ariyanna yi a mi janma dɛnaxan yi, muɲadene nun mɛlimɛnle mi a kalɛ dɛnaxan yi. ³⁴ Bayo i ya nafunla dɛnaxan yi, i xaxinla fan mɛnna nin.”

Walikɛɛn naxanye yitɔnxi

³⁵ Yesu naxa, “ɛ ɛ yitɔn alogo ɛ xa wali, ɛ yi ɛ lɛnpune radɛgɛ. ³⁶ ɛ xa liga alo walikɛɛn naxanye e kuntigin legedenma keli ɲaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxan yi a dɛɛn kɔnkɔn, e a rabima a xa nɛn mafuren! ³⁷ Muxu sɛwaxin nan ne ra naxanye kuntigina e lima e yɛ, e yitɔnxi! N xa ɲɔndin fala ɛ xa, a a tagi xidima nɛn, a yi e radɔxɔ, a donseen so e yii. ³⁸ Muxu sɛwaxin nan ne ra xa a e yitɔnxin li, hali a fa kɔɛ tagini hanma dangu na ra. ³⁹ ɛ xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna muɲaden fa waxatin kolon, a mi tinɲɛ muɲaden yi so a banxini. ⁴⁰ ɛ fan xa ɛ yitɔn amasɔtɔ ɛ xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na waxatin nin.”

Walikɛ tinxinxina fe
Matiyu 24.45-51

⁴¹ Piyɛri yi Yesu maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?” ⁴² Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikɛɛn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikɛɛn bonne xun na, a donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴³ Na walikɛɛn sɛwama nɛn xa a kuntigina a li na wanla kɛ! ⁴⁴ N xa a fala ɛ xa yati, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nɛn. ⁴⁵ Koni xa a walikɛna a miri a yetɛ ma fa fala, ‘N ma kuntigin bata buyɛ ayi, a mi xɛtɛn xulɛn,’ xa a walikɛɛn bonne bɔnbɔ fɔlɔ, xɛmɛn nun ɲaxanle, a a dɛge, a yi a min han a yi a radangu ayi, ⁴⁶ a kuntigin na fa waxatin naxan yi, walikɛɛn na xaxili mi a xɔn ma waxatin naxan yi, a

kuntigina a naxankatama nen nayi, a yi a saranna fi alo denkeleyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikεen naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na ligε, na bɔnbɔma nen bosaan ye wuyaxi ra kati! ⁴⁸ Koni walikεen naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sɔtɔma naxan ma fe ra, a bulanma nen nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi maxilima nen na ra. A gbegbe soxi naxan yi, a gbegbe maxilima nen na fan na dangu bonna ra.”

*Mayitaxun tiin nan Yesu ra
Matiyu 10.34-36*

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa tεen na dunuɲa yi. Xa a yi dege nun, na rafan n ma han! ⁵⁰ Koni fɔ n xa mamin tɔrɔni singen. N bɔɲε mi se han a kamali! ⁵¹ E mirixi a ma fa fala a n faxi bɔɲε xunbenla nan na dunuɲa yi ba? N xa a fala ε xa, n mi faxi bɔɲε xunbenla xan na fɔ mayitaxunna. ⁵² To xanbi ra, muxu suulun yitaxunma nen denbaya kedenna kui, saxan fɔxɔ kedenni, firin fɔxɔ kedenni. ⁵³ Dii fafane kelima nen dii xεmene xili ma, dii xεmene fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nen e dii tεmene xili ma, dii tεmene fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nen e diine naxanle xili ma. Diine naxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

*Waxatine famu fena
Matiyu 16.2-3*

⁵⁴ Yesu mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “E na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, ε a kolonma nen nayi fa fala, ‘Tulen famaan ni i ra,’ a ligama na kii nin. ⁵⁵ E na foyen to keε sogetede yiifari fɔxɔni waxatin naxan yi, ε a falama nen, ε naxa, ‘Kuye wolonma nen to,’ anu a ligama nen. ⁵⁶ E tan nafigine, ε nɔε kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna matɔε nen, ε yi a bunna kolon, nanfera ε mi nɔε waxatini ito bunna kolonɲε?”

*Yengen njan fena yengefane tagi
Matiyu 5.25-26*

⁵⁷ “Nanfera ε mi nɔε kitin se ε yete ma, naxan tinxin ε na liga? ⁵⁸ Xa i yengefaan sigama i ra i kitideni, ε nεma kira yi waxatin naxan yi, i xa kata i na feen njan ε tagi alogo a nama siga i ra kitisaan fεma, alogo kitisaan fan nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i sa kasoon na. ⁵⁹ N xa a fala i xa, i mi keε na fɔ i yanginna birin fi.”

13

E xun xanbi so ε hakene yi

¹ Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxes e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxes na kiini, ε mirima na ma nen ba, fa fala hake kanna nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba? ³ En-εn de! N xa a fala ε xa, xa ε mi ε xun xanbi so ε hakene yi, ε birin faxama nen alo bonne. ⁴ Kore banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasεxen naxanye fari, ne fe di? E mirixi a ma fa fala ne naxu dangu Yerusalen kaane birin na ba? ⁵ En-εn de, n xa a fala ε xa, xa ε mi ε xun xanbi so ε hakene yi, ε birin faxama nen alo bonne.”

Xɔde binla fe sandana

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Xɔde binla yi xεmena nde yii a nakɔni. A siga a bogin fendeni koni a mi sese to a kɔε ra. ⁷ Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a nεε saxanna nan ito ra, n fama be yi, n fa xɔdeni ito bogin fen koni n mi se to a ra. A sege, i yi a woli ayi, a nama bɔxɔ fapin kala.’ ⁸ Koni a nakɔ kantanna yi a yabi, a naxa, ‘N kanna, a lu na nεε kedenni ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe lɔxɔn na naxan a sabatima. ⁹ Xa xɔde binli ito bogi nayi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sege.’ ”

*Yesu yi naxalan furetɔn nakendeɲa
Matabu Lɔxɔni*

¹⁰ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi xaranna tima salide banxini. ¹¹ Naxanla nde yi na nun njan naxin

yi naxan fəxə ra, a bata yi a rafura jεε fu nun solomasεxε, a bata yi a mafelen, a mi yi fa nəε a ratinxinjε hali! ¹² Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, “Nga jaxanla, i bata i sətə i ya fureni ito ra to!” ¹³ A yi a yiin sa a fari, jaxanla yi ratinxin kedenna, a yi Ala tantun.

¹⁴ Salide banxin kuntigin yi xələ, bayo Yesu bata muxun nakendeya Matabu Ləxəni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, “Wanla kema xii sennin nan bun, nayi ε xa fa na ləxəne ma, ε fa kendeyaan sətə, koni a mi ligε Matabu Ləxəni!”

¹⁵ Marigin yi a yabi, a naxa, “ε tan nafigne, ε tan naxanye birin be, ε mi ε jingena hanma ε sofanla fulunma ba, ε sa a ramin Matabu Ləxəni?” ¹⁶ Awa, Iburahima bənsənnan nan jaxanli ito ra, Setana bata naxan xidi jεε fu nun solomasεxε. A mi lan, a xa xərəya, a fulun Matabu Ləxəni ba?” ¹⁷ Yesu a falan yi a yengεfane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sεwε a kabanako feene birin na.

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32

¹⁸ Yesu naxa, “Alaa Mangayaan ma-ligaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma?” ¹⁹ A luxi nən alo sansi kεsε xuridina,* xεmən naxan si a xεen ma, a gbo, a findi wudin na, xəline yi e tεen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Matiyu 13.33

²⁰ Yesu mən yi maxədinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma?” ²¹ A ligaxi nən alo burun nate sena† jaxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuji bənbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

So dε xurina fe

Matiyu 7.13-14, 21-23

²² Yesu yi siga taa gbeene nun banxidene ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalen taan na.

²³ Nde yi a maxədin, a naxa, “N kanna, muxun naxan kisima, na mi wuya ba?”

Yesu yi e yabi, a naxa, ²⁴ “ε yixədxə ε so dε xurin na, n xa a fala ε xa, muxu wuyaxi katama nən so feen na koni e mi nəε soε.”

²⁵ “Banxi kanna kelima nən, a dεen balan. ε ti a xanbi ra, ε dεen makənkən fələ, ε naxa, ‘N kanna, dεen nabi nxu xa,’ a ε yabima nən nayi, a naxa, ‘N mi ε keliden kolon!’” ²⁶ Awa, ε a yabima nən nayi, ε naxa, ‘N xu bata yi nxu dεge, nxu yi nxu min i fεma, i bata xaranna ti nxə taani!’” ²⁷ A mən a falama nən, a naxa, “ε tan tinxintarene, ε keli n fεma, n mi ε keliden kolon.’” ²⁸ ε na Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni ε tan mi so, ε wugama nən nayi, ε yi ε jinna raxin kati! ²⁹ Yamaan fama nən, sa keli sogeteden nun sogegododen nun yiifari fəxən nun kəmenna ma, e dxə sεwa bande dondeni Alaa Mangayani. ³⁰ Nayi, naxanye xanbin na, na ndee sa luma nən yεen na. Naxanye yεen na iki, ne yi sa lu xanbin na.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Matiyu 23.37-39

³¹ Na waxatin yeteni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fεma, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli be yi, i siga yire gbεte yi, amasətə Herode waxi i faxa feni.”

³² Yesu yi e yabi, a naxa, “ε sa a fala na xulumaseen xa, ε naxa, ‘N jinanne kedima nən, n muxune rakendeya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinma nən n ma wanla ra.’” ³³ Koni hali na, fə n xa lu sigan tiye nən to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxa yire gbεte yi fə Yerusalen taani.”

³⁴ A yi a fala, a naxa, “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! ε tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xεrane magələn. A xənla n suxu nən sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fεma alo təxε ngana a diine malanma a gabutεen bun ma kii naxan yi,

* **13:19:** Sansini ito xili nən mutaridi. † **13:21:** burun nate sena: Lεbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

koni ε mi tin! ³⁵ Awa, Ala ε konna rabepinma nen fefe! N xa a fala ε xa, ε mi fa n toma han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

14

Yesu yi furetəən nakendeya

¹ Matabu Ləxəna nde yi, Yesu yi siga a dɛgedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati! ² Xɛmɛn naxan fatin yi makus-inxi, na yi fa Yesu yɛtagi. ³ Yesu yi sariya karaməxəne nun Farisi muxune maxədin, a naxa, “A daxa muxune yi rakendeya Matabu Ləxəni ba, hanma na mi lan?”

⁴ Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xɛmɛn tongo, a yi a rakendeya, a siga. ⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xɛmɛna hanma turana ε tan nde yii, xa a bira xəpinnna kui Matabu Ləxəni, i mi a ratema mafuren Matabu Ləxəni ba?” ⁶ Koni e mi nə a maxədinna yabɛ.

Yɛtɛ yitena fe

⁷ Yesu mən yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasətə a yi e rakərsima e katama dəxədeni yɛɛn na kii naxan yi, a naxa, ⁸ “Muxuna nde na i xili naxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama dəxə yɛɛn na, amasətə yanyina nde muxu gbɛtɛ xilixi naxan dangi i tan na. ⁹ Awa, naxan ε birin xilixi, na fama nen, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Dəxədeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nen nayi amasətə i bata keli na dəxəde fəpini. ¹⁰ Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa dəxə xanbin na, nayi i xəpɛ yatigin fama nen i fɛma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Səxə, fa i magodo yire fəpini ito yi.’ I binyama nen nayi muxu xilixin bonne birin yɛtagi. ¹¹ Amasətə naxan birin a yɛtɛ yitema, na magodoma nen. Naxan na a yɛtɛ magodo, na yitema nen.”

¹² Yesu yi a fala xəpɛ yatigin xa, a naxa, “Xa i fərijɛn seen hanma ximɛnna soma yamaan yii, i nama i xəyine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i dəxə bode nafulu kanne, amasətə ne fan i xilima

nen, e yi i ya donla saran. ¹³ I na naxan naxan ti waxatin naxan yi, i xa yiigelitəne xili e nun madəntəne nun sankalatəne nun danxutəne. ¹⁴ Awa, i barayin sətəma nen nayi amasətə ne mi nə a donla saranɛ. Koni Ala a saranna fiyɛ muxu tinxinxine rakeli waxatini sayani.”

Dɛge malan gbeena fe sandana Matiyu 22.1-10

¹⁵ Donse donna nde yi a fɛma, na ito mɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Muxu sɛwaxin nan ne ra naxanye balon donma Alaa Man-gayani.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛna nde yi na naxan donse donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili. ¹⁷ Na malanna waxati saxini, a yi a walikɛɛn nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitəpɛ!

¹⁸ Koni e birin yi e makone fala fəɓ. A singe ra xiin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘N bata xɛɛn sara fə n xa sa na mato, yandi i hakɛ lu n xa.’ ¹⁹ Bonna naxa, ‘N bata pinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hakɛ lu n xa.’

²⁰ Bonna fan naxa, ‘N baxi naxanla futudeni nen. Nanara, n mi nə sige.’

²¹ Walikɛɛn yi xɛtɛ, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kanna yi xəɓ nayi han, a yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xən ma, i sa fa yiigelitəne nun madəntəne nun danxutəne nun sankalatəne ra.’

²² A mi bu walikɛɛn naxa, ‘N kanna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni dəxədena ndee mən luxi.’ ²³ Nanara, kuntigin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘Siga xɛɛn ma kirane xən ma e nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, alogo n ma banxin xa rafe. ²⁴ N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa fərijɛn seni ito donpɛ!’ ”

Bira Yesu fəxə ra Matiyu 10.37-38

²⁵ Yama gbeen yi Yesu fəxə ra sigatini, a yi a yɛɛ rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “Muxu yo fa n tan fɛma, a mi nə findɛ n ma xarandiin na fə a

xa a me a nga nun a fafe ra e nun a jaxanla nun a diine nun a ngaxake-den xememane nun a jaxalanmane nun a yeteen na. ²⁷ Muxu yo mi a faxa wudin* tongo, a bira n fɔxɔ ra, na mi finde n ma xarandiin na. ²⁸ Xa ε tan nde waxi a xɔn, a xa sangansoon ti, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a gbetin yate a yi a kolon naxan jɔxɔn a yii, xa na wanla jɔnɔɛ. ²⁹ Xa a mi na liga, a na yelin a beten se waxatin naxan yi, a mi nɔe sangansoon nɔjɔnɔɛ. Naxan birin na na to, e a magelema nɛn. ³⁰ E a falama nɛn, e naxa, ‘Xemeni ito bata banxin ti fɔlɔ koni a mi nɔxi a rajanɔɛ!’ ” ³¹ Yesu naxa, “Xa mangana nde na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a xɔn ma, a xa sa mangan bonna yenge naxan ma gali sigɛ han muxu wuli mɔxɔɔɛ, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a yate xa a senben na mangan yenge. ³² Xa senbe mi a yii, a xeraan nasigama nɛn benun a xa a feman li, a yi a mafan, alogo e nama yenge. ³³ Awa, a na kii nin, ε tan nde keden mi nɔe finde n ma xarandiin na fɔ a xa a yii seen birin yiba.”

Fɔxɔna fe

Matiyu 5.13, Maraka 9.50

³⁴ “Fɔxɔn fan, koni xa a mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnna nanse ra nayi? ³⁵ A mi lan bɔxɔn ma, a mɔn mi finde lɔxɔn na sansine xa fɔ a xa woli ayi nɛn. Xa tunla naxan ma a feen me, na xa a tuli mati!”

15

Yexee tununxina fe sandana

Matiyu 18.12-14

¹ Lɔxɔna nde mudu maxinle nun yulubitɔ wuyaxi yi fa Yesu fema e tuli matideni. ² Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne yi falan ti fɔlɔ e de bun ma, e naxa, “Xemeni ito yulubitɔne yisuxuma, a yi a dege e fema.”

³ Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa,

⁴ “Xa yexee kemε ε tan nde yi, na nde keden yi lɔ ayi, a nanfe ligama?”

* **14:27:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra. * **15:12:** A waxi a keen nan xɔn benun a baba xa faxa.

A yexee tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nɛn burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to. ⁵ A na a to waxatin naxan yi, a sewama nɛn, a yi a sa a kɔe ma, ⁶ a mɔn yi siga a ra a konni, a yi a dɔxɔ bodene nun a xɔyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa amasɔtɔ n ma yexeen naxan yi tununxi n bata a to!’ ⁷ N xa a fala ε xa, a na kii nin, sewan tima nɛn ariyanna yi hake kan keden tubixina fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

⁸ “Awa, gbeti gbanan fu jaxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lenpun nan nadεge ma, a yi a banxin makɔ mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to. ⁹ A na a to waxatin naxan yi, a a xɔyine nun a dɔxɔ bodene xilima nɛn e bode xɔn ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa en bode xɔn ma amasɔtɔ n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’ ¹⁰ Awa, n xa a fala ε xa a na kii nin, Alaa malekane sewama nɛn hake kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xeme tununxina fe sandana

¹¹ Yesu yi lu falan tiye, a naxa, “Xemena nde yi na, dii xeme firin yi a yii. ¹² A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.’* Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra. ¹³ Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunupa feene yi. ¹⁴ A yii seen birin yi jɔn, na xanbi ra, kamε gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sɔnɔn. ¹⁵ Awa, a siga na yamanan dugurena nde fema wali kedeni, na yi a rasiga a xeen ma xɔse kantandeni. ¹⁶ Xɔsene toge dagin naxan donma, a xɔnla yi a suxu a xa na nde don koni muxε mi na so a yii. ¹⁷ Dɔnxɛn na, a yi a miri, a naxa,

‘N fafe a walikene donseen donma han e mi a ꝓanꝓe koni kamena n tan faxamaan ni i ra. ¹⁸ N xa siga n fafe fema n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo. ¹⁹ I mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikɛɛn bonne.’ ²⁰ Awa, a keli, a xɛɛ a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fɛ, a ndedi makuya. A kininkinini a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xɛmɛn ma, a yi a sunbu. ²¹ A dii xɛmɛn naxa, ‘N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina.’ ²² Koni a fafe yi a walikene xili, a naxa, ‘ɛ mafura, ɛ fa doma gbeen na, ɛ yi a ragodo a ma, ɛ yii rason so a yii sonla ra, ɛ sankidin so a sanni. ²³ ɛ sa ꝓinge raturaxin faxesa, en malanna raba, en sɛwa. ²⁴ Amasɔtɔ n ma dii xɛmɛn bata yi faxesa nun koni iki a niin bata bira ayi mɔn. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.’ Awa, e ꝓaxaꝓaxan fɔlɔ.”

²⁵ “Na waxatini, dii xɛmɛn forimaan sa xɛɛn ma. A faxi na sa keli xɛɛn ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin mɛ. ²⁶ Awa, a walikɛ keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’ ²⁷ Walikɛɛn yi a yabi, a naxa, ‘I xunyɛn bata fa, i fafe bata ꝓinge raturaxin faxesa a xa, amasɔtɔ a mɔn bata a dii xɛmɛn to, a kɛndɛ.’ ²⁸ A tada yi xɔlɔ kati, a mi tin soɛ banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so. ²⁹ Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata ꝓɛɛni itoe birin wanla kɛ i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanꝓa ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sɛwa nxu bode xɔn ma! ³⁰ Koni i ya dii xɛmɛn naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata ꝓinge raturaxin faxesa a xa!’ ³¹ A fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fema be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra. ³² Koni a lan en xa malanna ti, en sɛwa amasɔtɔ i xunyɛn bata yi faxesa nun koni a niin bata bira ayi iki. A

bata yi tunun nun koni iki n bata a to.’”

16

Kuntigi tinxintarena fe

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nafulu kanna nde yi na nun, walikɛɛn yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kanna xa, e naxa, ‘I walikɛ mangan naxan dɔxi, a i ya nafunla kalama.’ ² Nafulu kanna yi na walikɛ mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mɛxi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dɛntɛgɛ amasɔtɔ n mi i findima walikɛ mangan na sɔnɔn.’ ³ A yi a fala a yetɛ ma, a naxa, ‘N ma kuntigina n yii bama nɛn n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Sɛnbɛ mi n na n xɛɛn sa, n yagima nɛn xanditideni. ⁴ Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xɔyine sɔtɔma nɛn naxanye n yisuxɛ e konne yi.’ ⁵ Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N ma kuntigina donla yoli i ma?’ ⁶ A yi a yabi, a naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen yɛ kɛmɛ donla nan n ma.’ Walikɛ mangan yi a fala, a naxa, ‘I ya doli kɛdin nan ito ra, dɔxɔ, i tonge suulun sɛbɛ.’ ⁷ A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli i tan ma?’ Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo bɛnbɛli kɛmɛ nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya doli kɛdin nan ito ra, tonge solomasɛxɛ sɛbɛ.’ ⁸ Na walikɛ manga tinxintarena kuntigin yi a matɔxɔ a to kɔtaxi ayi fe ꝓaxi rabadeni, amasɔtɔ dunuꝓa muxune kɔta fe ꝓaxi rabadeni dangi kɛnɛna gbee muxune ra.”

⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “ɛ xɔyine fen ɛ yetɛ xa dunuꝓa nafunli alogo a na ꝓan i yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne ɛ yisuxuma nɛn habadan banxine yi. ¹⁰ Naxan lannayaan liga fedi xurini, na lannayaan ligama nɛn fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe xurine yi, a tinxintareyaan ligama

nɛn fe gbeene fan yi. ¹¹ E nafunla naxan soma ε yii dunuɲa yi, xa ε mi lannayaan liga nayi, nde lama ε ra nafulu feni ariyanna yi? ¹² Xa ε mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?”

¹³ “Walikε yo mi nɔε wale kuntigi firinna xa sanɲa ma kedenni. Amasɔto a kedenna raɲaxuma nɛn, a kedenna xanu, hanma a kedenna binya, a yi a mε bonna ra. E mi nɔε wanla kε Ala nun nafunla xa sanɲa ma kedenni.”

*Yesu yi yamaan kawandi
Matiyu 11.12-13, 5.31-32, Maraka
10.11-12*

¹⁴ Farisi muxune yi ito birin mε, e yi Yesu magele amasɔto e bata gbetin xanu. ¹⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yetε findima muxu tinxinxine ra yamaan yetagi, koni Ala tan ε bɔɲε yi feen kolon. Amasɔto muxun feen naxan yatεxi, fe haramuxin nan na ra Ala yetε ra yi.”

¹⁶ “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun. Fɔlo na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Faɲin yi rali, muxun birin yi e yixɔdɔxɔ, e so a yi. ¹⁷ Koni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nɛn benun Sariya Kitabun sebenla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸ “Xεmɛn naxan na a mε a ɲaxanla ra a yi nde gbete futu, na bata yalun-yaan liga. Xεmɛn naxan na ɲaxalan namεxin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kannu nun Lasarusi a fe

¹⁹ Yesu naxa, “Nafulu kannu nde yi na nun naxan yi maraberi baxi dugi sare xɔdεxεne ra, a yi ɲaxunni waxatin birin. ²⁰ Yiiigelitɔna nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kannu dεen na waxatin birin. ²¹ A yi waxi a xɔn ma bande kesedin naxanye yolonma keli nafulu kannu tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone dε kɔɲɲε. ²² Xεmε yiiigelitɔn na yi faxes, malekane yi siga a ra

Iburahima dεxɔn ma yire ɲaxumɛni. Awa, nafulu kannu fan yi faxes, e yi a maluxun. ²³ A tɔrɔ laxira yi kati! A yi a yetε rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dεxɔn ma. ²⁴ A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkinin n ma, Lasarusi xε n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna ma, amasɔto n tɔrɔxi tεeni be kati!’ ²⁵ Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili na xɔn ma ba, i yi kende waxatin naxan yi, i se faɲin birin sɔto nɛn koni Lasarusi tan yi tɔrɔn nin. Iki a tan sewaxi be, i tan tɔrɔni. ²⁶ Mɔn sɔnɔn, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli feni be, siga i fεma, ne nama siga. Muxe nama keli i fan fεma mɛnni fa nxu fεma be.’ ²⁷ Nafulu kannu naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xε, a xa siga n fafe konni, ²⁸ bayo ngaxakedenmaan muxu suulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa tɔrɔ yireni ito yi be.’ ²⁹ Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine falane e fεma na, e xa ne xuiin name.’ ³⁰ Nafulu kannu yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na mi a gasε! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fεma, e e xun xanbi soma e hakeni nɛn, e tubi.’ ³¹ Koni Iburahima naxa, ‘Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fεma, e mi lε a ra.’ ”

17

Yulubina fe

Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Feen naxanye muxune birama yulubini, a fεrε mi na fɔ ne xa taran na, koni gbalona e yetε ra naxanye na findi sabun na. ² A yi lan ne ma, gεmε gbeen xa xidi e kɔε ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini. ³ E a liga ε yeren ma!”

“Xa i ngaxakedenna hakeni liga, i xa a sɔnna yita a ra. Xa a na feen beɲin, i xa a mafelu. ⁴ Xa a hakeni liga i ra sanɲa yi solofere soge kedenni, koni

a yi fa i fema na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata nimisa,’ a mafelu.”

Denkeleyana fe

⁵ Xerane yi a fala Marigin xa, e naxa, “Nxo denkeleyaan fari sa.”

⁶ Marigin yi e yabi, a naxa, “Xa ε denkeleyaan gbo ayi alo sansi keɛɛ xuridina,* ε nɔɛ a fale nen wudi bili gbeeni ito ma, ε naxa, ‘I yete tala bɔxɔni, i sa ti fɔxɔ igen tagi!’ A ε fala xuiin suxuma nen.”

Walikɛɛn lan a xa naxan liga

⁷ “Xa konyina ε tan nde yii naxan xɛɛn sama hanma a yɛxɛɛne kantani, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xɛɛn ma, i a falama a xa nen ba, fa fala, ‘Fa i dege?’ ⁸ En-en, koni i a falama nen, i naxa, ‘N ma ximenna rafala, i yi i ya walikɛ domaan tongo, i wanla ke n xa. N na n dege waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dege, i yi i min.’ ⁹ Konyi kanna mi barika birɛ a konyin xa bayo a bata wanla ke a tixi naxan na. ¹⁰ E tan fan na kii nin ε na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, ε xa a fala, ε naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxo wanla ke.’ ”

Yesu yi dogonfonto fu rakendeya

¹¹ Yesu sigama Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi.

¹² A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfonto fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa, ¹³ “Nxu kanna! Yesu! Kininkinin nxu ma!”

¹⁴ Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga saraxaraline konni, e xa ε mato.”†

Awa, e sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e kendeya. ¹⁵ Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata kendeya, a xete Ala tantunɲɛ a xuini texin na. ¹⁶ A

bira Yesu sanna bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xɛmɛn na nun. ¹⁷ Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kendeyaxi ba? A donxe muxu solomanaaninna bonne tan minɛn yi? ¹⁸ Muxu yo mi luxi naxan xetɛxi, a fa barikan bira Ala xa, fɔ xɔɲɛni ito ba?” ¹⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkeleyaan bata i rakisi.”

Alaa Mangayaan fa feen taxam- asenne

Matiyu 24.23-28, 37-41

²⁰ Farisi muxuna ndee yi Yesu maxɔdin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma. ²¹ Muxu mi a fale fa fala, ‘A mato, a be yi,’ hanma, ‘A sa mɛnni.’ Amasɔto Alaa Mangayana ε tan yi.”

²² A yi a fala xarandiine xa, a naxa, “Waxatina nde fama a xɔnla ε suxuma nen, ε xa n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fa waxatin to koni ε mi a toɛ. ²³ Nde taranma nen nayi naxanye a falama, e naxa, ‘A sa mɛnni,’ hanma ‘A be yi.’ Koni ε nama siga, ε nama ε gi a matodeni. ²⁴ Amasɔto a luma nen alo kuyen na a ɲinna masɔxɔn keli bode fɔxɔn na sa ti bode fɔxɔn na. N tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na kii nin n fa lɔxɔni. ²⁵ Koni fɔ n xa tɔrɔ nen singen kati! A fɛɛ mi na fɔ iki muxune xa e mɛ n na. ²⁶ Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi,† a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xɛmɛna waxatini. ²⁷ Muxune birin yi e degema na waxatini, e yi e minma, e yi ɲaxanle futuma, e yi e diine fima xɛmɛne ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxa. ²⁸ A mɔn ligama nen na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e degɛ, e yi e min, e seen

* **17:6:** Sansini ito xili nen mutaridi. † **17:14:** dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sariɲan, hanma xa a mi sariɲan. Muxu gbete mi yi a yiin dinɲɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sariɲanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonta na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sariɲan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ **17:26:** Dunuɲa Fɔlɔn 6.5-12 nun 7.6-23

sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti. ²⁹ Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin naxan yi, tæen nun dolen ganmatæon yi godo keli kore, a yi e birin faxa. § ³⁰ N tan Muxuna Dii Xemen na mini kenenni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.”

³¹ “Na lœxoni, muxun naxan a kore banxin kœ ra, na nama godo banxini a yii seene tongodeni. A mœn na kii nin, muxun naxan xœen ma, na nama fa xete banxini. ³² E xaxili lu Loti a jaxanla xœn ma.* ³³ Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bœnœma ayi nœn. Naxan na bœnœ a niini, na kisima nœn. ³⁴ N xa a fala e xa, na kœœen na xeme firin luma nœn sade kedenna ma, keden xalima nœn, keden yi lu na. ³⁵ Naxalan firin luma nœn se dinni, kedenna xalima nœn, keden yi lu na. ³⁶ Xeme firin luma nœn xœen ma, kedenna xalima nœn, keden yi lu na.”

³⁷ Xarandiine yi a maxœdin, e naxa, “Marigina, na ligama minœn yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Sube faxaxin dœnaxan yi, dugane e malanma mœnna nin.”

18

Kaŋa gilœn nun kitisana fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan, ² a naxa, “Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yœœ ra, a mi danma muxe ra. ³ Kaŋa gilœna nde yi na taani nun, na yi siga a fœma, a yi a mafan, a naxa, ‘Kitin sa nxu nun n yœngœfaan tagi.’ ⁴ A bu han, a mi tin, koni dœnxœn na a miri a yete ma, a naxa, ‘Hali n mi gaxu Ala yœœ ra, n mi danœe muxe ra, ⁵ koni bayo kaŋa gilœni ito n yœœ gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fe nœn waxatin birin han n tunnaxœlœ n ma.’ ”

⁶ Awa, Marigin mœn yi siga falan ma, a naxa, “Kiti bolon tinxintaren naxan fala, e tuli mati na ra. ⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafalœ ba, naxanye a xilima kœœen nun yanyin

na? A buye na yi ba? ⁸ N xa a fala e xa, a e xun mafala kitin bolonma nœn mafurœn! Koni n tan Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, n dœnkœleyaan liyœ dunuœa yi ba?”

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetœna tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi. ¹⁰ A naxa, “Muxu firin yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla. ¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a bœœeni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, ‘Ala, n barikan birama i xa amasœtœ kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. Nbarikan birama i xa amasœtœ n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito. ¹² Lœxœ xun yo lœxœ xun n sunna suxuma nœn soœe firin, n naxan birin sœtœma, n ne yaganna fima.’ ”

¹³ “Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yœœn natœ kore koni a yi lu a kanken makudunœe, a yi a fala, a naxa, ‘Ee! Ala, kininkinin n tan hake kanna ma!’ ” ¹⁴ Yesu naxa, “N xa a fala e xa, xœmœni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nœn Ala yœœ ra yi fefe! Amasœtœ muxun naxan birin a yete yitema, ne magodoma nœn. Naxan birin a yete magodoma, ne yitema nœn.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-16

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fœma, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasœtœ e bata fa diidine ra Yesu fœma. ¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fœma, a naxa, “E tin diidine xa fa n fœma, e nama e raxete amasœtœ e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁷ N xa œœndin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soœ Alaa Mangayani mumœ!”

§ 17:29: Na feen seœœxi Dunuœa Fœlœn 19.24 kui.

* 17:32: A mato Dunuœa Fœlœn 19.26 kui.

*Xeme nafulu kannafe**Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-31*

18 Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe ligε n habadan nii rakisin soto?”

19 Yesu yi a maxodin, a naxa, “Nan-fera, i n xilima karamoxo fajina? Muxu yo mi fan fo Ala keden peena!

20 I yamarine kolon fa fala, ‘I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama mujan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.’* ”

21 Xemen yi a yabi, a naxa, “Xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

22 Yesu ito me waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara, i yiigelitone ki, i nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n foxo ra.” 23 Koni xemen na me waxatin naxan yi, a boren yi rajaxu a ma kati, amasoto nafunla yi a yii nun kati!

24 Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxolo Alaa Mangayani han!

25 Nafulu kannafe so raxolo Alaa Mangayani dangujogomen so feen na sagilaan yinla ra.”

26 Muxun naxanye na me, ne yi a maxodin, e naxa, “Nde noe kise nayi?”

27 Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi noe feen naxan ligε, Ala noe na ligε nen.”

28 Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra.”

29 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala ε xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a jaxanla hanma a ngaxakedenne hanma a soto muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra 30 na kannafe na joxon sotoma nen danguna ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisin fan soto waxati famatoni.”

*Yesu mon yi a faxa feen fala**Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-34*

31 Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fema e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati! En sigama

Yerusalen taani, nabine feen naxan birin sebe n tan Muxuna Dii Xemena fe yi, ne kamalima nen na yi. 32 N tan Muxuna Dii Xemen soma nen siya gbetene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e yi e de igen namini n ma. 33 E n bulanma nen, e yi n faxa, koni a soqe saxandeni n mon kelima nen sayani.”

34 A falan naxan birin ti, xarandine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

*Yesu yi danxutoun nakendeya**Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-52*

35 Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutona nde yi doxi kiraan na xanditideni. 36 A yamaan dangu xuiin me waxatin naxan yi, a maxodinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

37 E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasareti kaan nan danguma.”

38 A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xemen Yesu, kininkinin n ma!”

39 Muxun naxanye yeen na, ne yi xaje a ma, a xa a dundu koni a mon yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xemen Yesu, kininkinin n ma!”

40 Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutoun na a fema. A fa a fema waxatin naxan yi, Yesu yi a maxodin, a naxa, 41 “I waxi a xon n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kannafe, n waxi a xon ma nen, n mon xa seen to.”

42 Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya denkeyaan bata i rakendeya.”

43 Xemen yi seen to mafuren, a bira Yesu foxo ra, a Ala matoxoma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

19*Yesu nun Sakeye a fe*

1 Yesu yi so Yeriko yi, a dangumaton nan yi a ra nun. 2 Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakeye. Nafulu kannafe nan yi a ra. 3 A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a

* 18:20: Xoroyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungu nun, a mi yi nɔɛ Yesu toɛ amasɔtɔ yamaan yi gbo. ⁴ Nanara, a yi siga a giye yamaan yeɛ ra, a sa te xɔde binla kɔɛ ra alogo Yesu nɛɛn dangue kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, a xa a to. ⁵ Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yeɛn nate kore, a yi a fala Sakɛye xa, a naxa, “Sakɛye, godo mafuren, amasɔtɔ n yigiyama i konna nin to!”

⁶ Sakɛye yi godo mafuren, a yi a rasɛne sɛwani. ⁷ Muxun naxanye birin na to, e falan ti fɔlɔ e de bun ma, e naxa, “Xɛmɛni ito bata sa yigiya hake kanna konni.”

⁸ Sakɛye yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kanna, a mato, n na n ma nafunla fɔxɔ kedenna soma yigelitɔne yii nɛn. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jɔxɔn naanin naxɛtɛma nɛn na kanna ma.”

⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisin sɔtɔ denbayani ito yi to. Iburahima bɔnsɔnna nan xɛmɛni ito fan na. ¹⁰ Amasɔtɔ naxanye lɔxi ayi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

*Xɛma gbananna fe sandana
Matiyu 25.14-30*

¹¹ Muxune yi Yesu xuiin namɛma, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalɛn taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nɛn kenɛnni.

¹² Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xɛtɛ a konni.

¹³ Benun a xa siga a sigatini, a yi a walike fu xili, a xɛma gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘E kata e tɔnɔn sɔtɔ itoe fari n xanbi han n fa.’ ¹⁴ Koni a yamanan muxune bata yi a rapaxu. Nanara, e xɛrane rasiga a fɔxɔ ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xɔn ma, xɛmɛni ito xa mangayaan sɔtɔ nxu xun na.’ ”

¹⁵ “Koni xɛmɛn na yi mangayaan sɔtɔ, a mɔn yi xɛtɛ a konni. A xɛma gbananne so a walikɛɛn naxanye yii, a ne xili mafuren, a e tɔnɔn naxanye sɔtɔxi, e xa na yita a ra. ¹⁶ A singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xɛma

gbananna naxan so n yii, n bata fu sɔtɔ a fari.’ ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, walike fajin nan i tan na, amasɔtɔ i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nɛn kuntigin na taa fu xun na.’ ¹⁸ Walikɛɛn firinden yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xɛma gbananna naxan so n yii, n bata suulun sɔtɔ a fari.’ ¹⁹ A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i dɔxɔma nɛn taa suulun xun na.’

²⁰ Walikɛɛn bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kanna, i ya xɛma gbananna rasuxu. N na a ramaraxi dugi dungin nin. ²¹ N gaxuxi i yeɛ ra amasɔtɔ i ya fe xɔdɔxɔ, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’ ²² A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walike jaxina, n na i yalagima i yetɛ de xuiin nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xɔdɔxɔ, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama. ²³ Awa,

nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tɔnɔdin sɔtɔ?’ ²⁴ Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E xɛmaan ba ito yii, xɛmaan gbanan fuun yi naxan yii, e a so na yii.’ ²⁵ E yi a fala a xa, e naxa, ‘Nxu kanna, koni xɛmaan gbanan fu a tan yii!’ ²⁶ A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala e xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nɛn ne xun ma e xa, koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na be a yii. ²⁷ Nba,

n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, e fa ne ra be yi, e yi e faxa n yetagi!’ ”

Yesu so fena Yerusalɛn taani

*Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11,
Yoni 12.12-19*

²⁸ Yesu ito fala xanbini, a siga e yeɛ ra Yerusalɛn taani. ²⁹ A maso Betifage taan nun Betani taan na Oliwi Geyaan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yeɛ ra, ³⁰ a yi a jɔngu e ma, a naxa, “E siga banxidɛɛn na e yeɛ ra. E nɛma na liye waxatin naxan yi, e sofalidin xidixin toɛma nɛn muxɛ munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, e fa a ra

be. ³¹ Xa muxuna nde ε maxədin fa fala, ‘E ito fulunma nanfera?’ ε a fala e xa, ε naxa ‘Marigin nan mako a ma.’”

³² Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala e xa kii naxan yi. ³³ E yi sofalidin fulunma waxatin naxan yi, a kanna yi a fala e xa, a naxa, “E ito fulunma nanfera?”

³⁴ E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.” ³⁵ E siga sofalidin na Yesu fεma. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a dəxə a fari. ³⁶ A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xən a yεε ra a binya feen na.

³⁷ A maso Yerusalən taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira fələ Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi. ³⁸ E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Bəne xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹ Farisi muxuna ndee yi yamaan yε, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karaməxə, i ya xarandiine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala ε xa, xa e dundu, gεmεni itoe nan sənəma.”

Yesu yi wuga Yerusalən ma fe ra

⁴¹ A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra, ⁴² a naxa, “Ee! E tan, xa ε yi bəne xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki ε mi a kolonε amasətə a bata luxun ε ma! ⁴³ Ləxəna nde a lima ε ma nən, ε yaxune luma ε rabilinε nən, e yi gbingbinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon ε ma yiren birin yi. ⁴⁴ E ε halagima nən, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali gεmε keden pena, a mi luyε a funfuni ε taani ito yi, amasətə Ala fa ε kisideni waxatin naxan yi, ε mi yi a kolon nun!”

* **19:46:** A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Maraka 11.15-19, Yoni 2.13-22

⁴⁵ Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi fələ, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “A sεbεxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nən Ala maxandi banxina.’” Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!”

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini ləxə yo ləxə. Saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne nun yamaan yεεratine yi kata a faxa feen na. ⁴⁸ Koni e mi yi a kolon e a masəte kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20

Yesu sənben maxədinna fe

Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

¹ Ləxəna nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fapin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne nun yamaan fonne yi fa. ² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama sənben mundun na? Na fala nxu xa. Nde sənben soxi i yii, i yi e liga?”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxədin, ε a fala n xa. ⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fələ e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nən nayi fa fala, ‘Nanfera, ε mi laxi Yoni ra?’ ⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magəlnma nən, amasətə e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.” ⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sənben naxan na, n mi na falama ε xa na yi.”

Nakə kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde

yi manpa bili nakoon sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buye ayi. ¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walike keden xe nakoon kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantan muxune yi na walikeen bonbo, e yi a raxete, e mi se so a yii. ¹¹ Na xanbi ra, a walike gbete xe e ma, e yi na fan bonbo, e yi a rayagi kati, e yi a raxete, e mi sese so a yii. ¹² A yi walikeen saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxolo, e yi a kedi. ¹³ Awa, na xanbi ra nakoo kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xemen nasiga e ma, yanyina nde, e danma nen na ra.’ ¹⁴ Koni a kantan muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakoo kanna ke tongon nan ito ra. En na a faxes alogoo nakoon xa findi en gbeen na.’ ¹⁵ E yi a torotoron nakoon fari ma, e sa a faxes.* Awa, nakoo kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan muxune ra? ¹⁶ A na muxune faxesa nen, a nakoon taxu muxu gbete ye ra.”

Yamaan to na me, e naxa, “Ala xa nxu tanga na ma.”

¹⁷ Yesu yi e mato, a yi e maxodin, a naxa, “Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’† ¹⁸ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen dungu dungin na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

Mudu fin maxodinna

Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

¹⁹ Sariya karamoxone nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasoto e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan ye ra. ²⁰ Nanara, e feren fen. E seen so

muxuna nde yii naxanye e yete finde muxu tinxin na, e ne xe Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xon ma alogo e xa no a raso yamana kanna senben nun a noon bun ma. ²¹ Na muxune yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma jondini. ²² A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?”

²³ Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁴ “E gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeen.”

²⁵ Nanara, Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”‡

²⁶ E mi no a suxun feren sote yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kab e a fala ti kiin ma.

Faxes muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷ Saduse muxune§ yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxes muxune mi kelima sayani, e yi a maxodin, e naxa, ²⁸ “Karamoxo, Musa sariyani ito sebe nen nxu xa, a naxa, ‘Xa xemen faxes, a jaxanla lu, koni a mi dii lu, na xemena ngaxakedenna nde xa ke jaxanla tongo, e yi diin bari faxes muxun xa.’* ²⁹ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na yi nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxes, a mi dii soto. ³⁰ A firinden yi na jaxanla tongo, ³¹ a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxes, e mi dii soto. ³² Donxen na, jaxanla fan yi

* **20:15:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakoo kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **20:17:** Yaburin 118.22

‡ **20:25:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na. § **20:27:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. * **20:28:** A mato Dunuɗa Folon 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui.

faxa. ³³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a naxalan na nayi? Bayo e muxu soloferene birin bata yi a tongo!”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Waxatini ito yi, xemene naxanla futuma nen naxanle fan yi dɔxɔ xemen xɔn, ³⁵ koni naxanye na keli sayani waxati famatɔni, na xemene mi naxalan fute, a naxanle mi dɔxe xemen xɔn. ³⁶ E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasɔtɔ e bata keli sayani. ³⁷ Koni Musa na yita nen a faxa muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, fɔtɔndin gan feen sebexi denaxan yi, Musa yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’† ³⁸ Awa, a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasɔtɔ e birin niina e yi Ala yee ra yi.”‡

³⁹ Sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i bata a yabi ki faji!” ⁴⁰ Na xanbi ra, e mi fa susu a maxɔdinɛ fefe ra.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

⁴¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na?”

⁴² Amasɔtɔ Dawuda yeteen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa,

‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

⁴³ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” § ”

⁴⁴ “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”*

Yesu yi a xarandiine maxadi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

⁴⁵ Yamaan birin yi e tuli mati Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ⁴⁶ “E a liga e yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e binya, e yi e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. A rafan e ma e xa muxu gbee dɔxɔden sɔtɔ salide banxini e nun dɔxɔde fajine malanni. ⁴⁷ E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ra han a radangu ayi!”

21

Kaɲa gilena kisena fe

Maraka 12.41-44

¹ Yesu yi a yeen nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni. ² A kaɲa gile yiigelitɔna nde fan to, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui. ³ Yesu naxa, “N xa nɔndin fala e xa, kaɲa gile yiigelitɔni ito bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴ Amasɔtɔ bonne naxan saxi, e nafulu dɔnxɛn xa mi ne ra. Koni a tan, hali yiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a nan saxi.”

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2

⁵ Muxune yi a falama a Ala Batu Banxin yi maxidixi geme to fajine nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa, ⁶ “E naxan toma ito ra, waxatina nde fama, gemen naxanye birin banxini ito yi, keden mi luye a funfuni, e e birin naxuyama ayi nen.”

Tɔrɔn nun besɛnxɔnyana fe

Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13

⁷ E yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, na ligama waxatin mundun yi? Taxamasenna mundun

† **20:37:** A mato Xɔrɔyaan 3.2-6 kui. ‡ **20:38:** niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yee na e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yee ra yi. § **20:43:** Yaburin 110.1 * **20:44:** Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yee ra yi.

a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁸ Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. Amasotō muxu wuyaxi fama nēn n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a li!’ Koni ε nama bira ne fōxō ra. ⁹ E na yēngε feene nun murutε feene mε waxatin naxan yi, ε nama gaxu amasotō a fεε mi na fō ne xa liga singen. Koni waxati rapanna munma maso singen.”

¹⁰ A lu falan tiyε, a naxa, “Siya keden siyaan bonna yēngεma nēn yamana keden yi yamanan bonne yēngε. ¹¹ Bōxōn xuruxurun gbeen tima nēn e nun fitina kamēn nun fitina furen yi so yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri gbeene ligama nēn kore xōnna ma. ¹² Koni benun feni itoe birin xa liga, e ε suxuma nēn, e yi ε besēnxōnya. E yi ε raso salide banxine yi, e yi ε makiti, e yi ε sa kasoon na. E sigama ε ra nēn mangane nun kuntigine fεma n tan ma fe ra. ¹³ Nayi, ε findima nēn n serene ra e xa. ¹⁴ E nama xamin, ε sa ε xun mafalama naxan na. ¹⁵ Amasotō n falan nun xaxinla soma ε yii nēn. Nanara, ε yaxune mi ε tandε e yi ε nō. ¹⁶ E sotō muxune nun ε ngaxakedenne nun ε xabilane nun ε xōyine ε soma nēn e yii, e yi ε tan ndee faxa. ¹⁷ Muxun birin ε rapaxuma nēn n tan ma fe ra. ¹⁸ Koni hali ε xun sεxε kedenna mi lō ayi. ¹⁹ Nayi, ε tunnafan alogo ε niin xa ratanga.”

Yesu yi Yerusalen kala feen fala

Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-19

²⁰ “E na a to waxatin naxan yi, so fane bata Yerusalen taan nabilin, ε a kolonma nēn nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sōnōn. ²¹ Xa naxan Yudaya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xεen ma, ne nama xεte taani. ²² Amasotō ‘Tōrōn Lōxōne’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali. ²³ Gbalo gbeen ligama nēn fudi kanne

nun dii ngane ra na lōxōne yi! Tōrō gbeen fama nēn bōxō xōnni ito ma. Alaa xōlōn fama nēn yamani ito xili ma. ²⁴ E faxama nēn silanfanna ra,* ndee sigama nēn konyiyani yamanan birin yi. Yerusalen taan luma nēn siya gbεtεne bun ma han e waxatin yi dεfe.”

Muxuna Dii Xεmεn fa fena

Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-27

²⁵ “Awa, na waxatini taxamasenna sama nēn sogen ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuƚa siyane birin yigitεgεma nēn nayi, e gaxu fōxō igen xuiin nun xunfan gbeen yεε ra. ²⁶ Feen naxanye ligama dunuƚa yi, muxune nεma ne mame waxatin naxan yi, e gaxuma nēn, e fuga a ra. Amasotō kore xōnna senbeni maxama nēn. ²⁷ N tan Muxuna Dii Xεmεn minima nēn kenenni, n fa kundani senbeni e nun binye gbeeni. ²⁸ Koni feni itoe na liga fōlō waxatin naxan yi, ε xa ε xunna rakeli, ε yi ε yεen nabi amasotō ε xunba waxatin bata maso.”

Xōdε binla fe taxamasenna

Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-31

²⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “E ε xaxili lu xōdε binla nun wudin birin xōn ma. ³⁰ E na ƚingi waxatin naxan yi, ε a kolonma nēn nayi fa fala ƚεmεn bata maso. ³¹ A na kii nin, ε na feni itoe to ligε waxatin naxan yi, ε a kolonma nēn nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

³² “N xa ƚōndin fala ε xa. Iki muxune mi danguma fō na feene birin liga. ³³ Kore xōnna nun bōxō xōnna danguma nēn koni n ma falane mi danguma habadan.”

³⁴ “E a liga ε yeren ma! E nama ε yεte findi fudimane nun dōlō minne ra. E nama xamin ε lu kiina fe ra alogo na Lōxōn nama ε ratεrena. ³⁵ Amasotō a dunuƚa muxune birin natεrenama nēn alo woson suben natεrenama kii naxan yi. ³⁶ E lu ε yεε ra yi, ε yi Ala maxandi waxatin birin, ε senben sotō, ε ratanga feni itoe birin ma naxanye

* **21:24:** Silanfanna: Sofane yēngεso dεgεmana.

ligama alogo ε xa ti n tan Muxuna Dii Xεmεn yεtagi.”

³⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nεn yanyin na, a sa kεεεn nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi. ³⁸ Yamaan birin yi sigama nεn a fema xεtεnna Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

22

*Mangane yi yanfani tεn Yesu ma
Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Yoni
11.45-53*

¹ Buru Tetaren Sanla* yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Lεxεn Sanla.† ² Saraxarali kuntigine nun sariya karamεxεne yi kata Yesu faxan fεrεn fendeni, koni e yi gaxuxi yamaan yεε ra.

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11

³ Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra. ⁴ Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine xa, a nεε Yesu soε e yii kii naxan yi. ⁵ Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi. ⁶ Yudasi yi tin na ma, a fεrεn fen fεlε, a nεε Yesu soε e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

Yesu yi a yitεn sanla fe yi

Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21

⁷ Buru Tetaren Sanla yi a li, yεxεε diin faxa waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Lεxεn Sanla fe ra. ⁸ Yesu yi Piyεri nun Yoni xε, a yi a jεngu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Lεxεn Sanla ximεna rafala en xa.”

⁹ E yi a maxεdin, e naxa, “I waxi a xεn ma, nxu xa a rafala minεn yi?”

¹⁰ A yi e yabi, a naxa, “E nεma soma taani waxatin naxan yi, ε xεmεna nde lima kira yi, ige fεjεn dεxi a xun ma. E bira a fεxε ra han a na so banxin

naxan kui. ¹¹ E yi a fala na banxin kanna xa, ε naxa, ‘Karamεxε naxa, a xεjε yigiyaden minεn yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lεxεn Sanla donseen donma dεnaxan yi?’

¹² A banxin yire gbeena nde yitama ε ra nεn kore banxin kεε ra, naxan kui yitεnxi ki fajni. E donseene rafalama mεnna nin.” ¹³ E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lεxεn Sanla ximεna rafala mεnni.

Marigina Ximεna fe

*Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26,
Kεrεnti Kaane Singena 11.23-25*

¹⁴ Na waxatina a lixina, Yesu yi dεxε a dεgedeni e nun a xεra fu nun firinne. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “A xεnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lεxεn Sanla donseen don ε xεn benun n xa tεrε! ¹⁶ Amasεtε n xa a fala ε xa, n mi a donma sεnεn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani waxatin naxan yi.”

¹⁷ Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, ε yi a yitaxun ε ra. ¹⁸ Amasεtε n xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

¹⁹ Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati bεnden ni ito ra naxan fixi ε fe ra, ε xa ito liga naxan n ma fe rabirε ε ma.” ²⁰ Ximεn donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nεnεn na a ra naxan xidima en tagi n wunla xεn naxan minima ε fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kanna a dεgema n xεn be yi! ²² Awa, Muxuna Dii Xεmεn faxama nεn alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kanna yεε ra!”

* **22:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xεrεyaan 12.15 kui. † **22:1:** Halagi Tiin Dangu Lεxεn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nεn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kεε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangi e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xεrεyaan 12.1-13 kui.

²³ E yi e bode maxədin fəɓ naxan na ligama e ye.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na. ²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nɛn fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’ ²⁶ Koni a mi na kiini ε tagi. Naxan gbo ε birin xa ε tagi, fə na xa lu alo dii ɲɔɛna. E yeeratiin xa liga alo walikena. ²⁷ Amasəto nde gbo dangu bodene ra, naxan dɔxi a dɛgedeni hanma naxan fama donseen na a xa? Naxan a dɛgema, na nan gbo! Koni n tan ε tagi alo walikena.”

²⁸ “E bata lu n fema n ma tɔrɔn birin yi. ²⁹ Nanara, n mangayaan fima ε ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi. ³⁰ E ε dɛgema nɛn, ε yi ε min n xɔn ma n ma Mangayani, ε dɔxɔ mangaya gbɛdene yi. E yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti.”

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simɔn, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi ε birin mato, a yi ε yife alo xεε biina a maali fema kii naxan yi, a yi a dɛla ba a yi. ³² Koni Simɔn, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya dɛnkɛlayaan nama ɲan. I mɔn na xεtε n fema waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne sɛnbε so.”

³³ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yitɔn siga feen na kasoni i fɔxɔ ra, n faxa i fɔxɔ ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyeri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama nɛn sanɲa ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na ε xε waxatin naxan yi, ε mi siga gbeti yo ra ε yii, hanma bɛnbɛlidina hanma sankidina, sena nde dasa nɛn ε ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma bɛnbɛlidina, a xa a tongo. Silanfana mi muxun naxan yii, na xa a doamaan mati, a silanfanna sara.† ³⁷ Amasəto n xa a fala ε xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe yi fə na xa kamali nɛn, a naxa, ‘A yatε nɛn alo fe ɲaxi rabane.’ ”

³⁸ Xarandiine naxa, “Marigina, a mato, dɛgema firin be yi.”

A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

³⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan fari alo a darixi a ligε kii naxan yi. Xarandiine yi siga a fɔxɔ ra. ⁴⁰ A na yiren li waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

⁴¹ Na xanbi ra, a keli e fema, a yi a makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi. ⁴² A yi a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinɲε, i xa tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fə i tan sagona.”

⁴³ Malekan yi mini kɛnɛnni a xa, keli ariyanna yi, a yi sɛnbɛn fi a ma. ⁴⁴ A tɔrɔxi kii naxan yi, a yi a yixɔdɔxɔ Ala maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini a ma, a lu dindinɲε alo wunla.

⁴⁵ A yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, a xεtε a xarandiine fema, a yi e sunuxin li xixɔnli! ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E xima nanfera? E keli, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Yoni 18.3-11

⁴⁷ A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudasi xarandii fu nun firinna nde tixi yamaan yeε ra, a fa Yesu fema a sunbudeni. ⁴⁸ Koni Yesu naxa, “Yudasi, i n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yanfama sunbun nan xɔn ma ba?”

⁴⁹ Xarandiin naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, feen naxan fama ligadeni Yesu ra,

† **22:36:** Silanfanna: Sofane yengeso dɛgema.

§ **22:49:** Silanfanna: Sofane yengeso dɛgema.

e na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, nxu xa nxɔ silanfanne tongo, nxu yengen so ba?”⁵⁰ E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma.⁵¹ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “Alu.” Yesu yi a yiin sa na xemen tunla ma, a kendeya.

⁵² Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan fonne xa naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma alo gbalotɔn nan n tan na ba?”⁵³ N yi e fema Ala Batu Banxini nun lɔxɔ yo lɔxɔ, e mi kata e yi n suxu. Koni e waxatin na a ra iki e nun dimin senbena.”

Piyeri yi a mɛ Yesu ra

Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka 14.53-54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27

⁵⁴ E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a fɔxɔ ra koni e yi tagi kuya.⁵⁵ E yi teen sa kiti saden tanden tagi, e yi a dɔxɔ mɛnni. Piyeri yi dɔxɔ e fema.⁵⁶ Walike jaxanla nde a to dɔxi teen xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a mato ki faji, a naxa, “Xemɛni ito fan yi a fɔxɔ ra nun yati!”

⁵⁷ Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan jaxanla, n mi a kolon mumɛ!”⁵⁸ A mi bu na xanbi ra xemɛna nde fan yi a to, a naxa, “A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xemɛna, a tan se mi n tan na de!”

⁵⁹ Awa, waxatidi danguxina, xemɛna nde fan yi a fala a xa a sɔbɛɛn na, a naxa, “Sike yo mi naxan yi, xemɛni ito yi a fɔxɔ ra nun amasɔɔ Galile kaan nan a tan fan na!”

⁶⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan xemɛna, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi wuga mafuren!

⁶¹ Marigin yi a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i a falama nen dɔxɔ saxan a i mi n kolon.”⁶² Piyeri yi mini, a sɔxɔle wugan ti!

E yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ

Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

⁶³ Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ.⁶⁴ E yi a yɛɛn maxidi, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nde i bɔnbɔxi? Nabiya falane ti nxu xa.”⁶⁵ E yi a makonbi han!

E yi Yesu ti muxu gbeene yetagi

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Yoni 18.19-24

⁶⁶ Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fema.⁶⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala e xa, e mi lama n na.⁶⁸ Xa n na e maxɔdin, e mi n yabɛ,⁶⁹ koni fɔlɔ iki ma, n tan Muxuna Dii Xemen dɔxɔma nen Ala Senbɛmaan yiifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. A tan nan n tan na.”

⁷¹ E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yetɛɛn bata a xuiin mɛ!”

23

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fema,² e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xemɛni ito suxu, a nxɔ siyani murutɛma. A yi a fale e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³ Awa, Pilati yi a maxɔdin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “ɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴ Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xemɛni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵ Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A

fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶ Pilati ito mɛ waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xɛmɛni ito ra ba?” ⁷ A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyani dɛnaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalɛn taani na waxatini.

Yesu Herode fɛma

⁸ Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔtɔ a bata yi Yesu a fe mɛ nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee ligɛ. ⁹ Nanara, Herode yi Yesu maxɔdin sanja ma wuyaxi, koni Yesu mi a yabi hali fala keden peen na! ¹⁰ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi Yesu kansun kati! ¹¹ Herode nun a sofane yi Yesu magele, e yi a rafɛya kati! E yi doma fajin nagodo a ma, e yi a raxɛtɛ Pilati ma. ¹² Na lɔxɔn yɛtɛni Pilati nun Herode yi findi xɔyimane ra amasɔtɔ e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni 18.39-19.16

¹³ Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan, ¹⁴ a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bata fa xɛmɛni ito ra n fɛma, a a yamaan namurutɛma. Nba, n bata a fɛsɛfɛsɛ ɛ yɛɛ xɔri. Ɛ a kansunxi fe jaxin naxanye ra, n mi a sɔn toxi hali keden. ¹⁵ Herode fan mi a sɔn toxi. Nanara, a bata a raxɛtɛ n ma, xɛmɛni ito mi fe yo ligaxi a faxɛ naxan ma. ¹⁶ Awa, n xa a bɔnbɔ, n yi a bɛnin.”

¹⁷ Bayo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali waxatine yi, fɔ Pilati xa muxu keden namini nɛn kasoon na e xa. ¹⁸ Muxune birin yi sɔnxɔ, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba bɛnin nxu xa!” ¹⁹ Baraba yi kasoon na murutɛn nun muxu faxa feen nan ma taani.

²⁰ A xɔli yi Pilati ma a xa Yesu bɛnin. Nanara, a mɔn yi yamaan xili. ²¹ Koni e mɔn yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²² Pilati yi a fala e xa sanja ma saxan, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi? N mi fe jaxi yo toxi a ra a faxɛ naxan ma. N xa a bɔnbɔ, n yi a bɛnin.”

²³ Koni e lu sɔnxɔɛ, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. ²⁴ Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi. ²⁵ E waxi xɛmɛn naxan xɔn ma, a na bɛnin e xa naxan sa kasoon na murutɛn nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Yoni 19.17-27

²⁶ E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xɛmɛna nde ra, a xili Simɔn Sirɛni kaana. A kelima xɛɛn ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁷ Muxu wuyaxi yi bira a fɔxɔ ra. Naxanla ndee yi e yɛ nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegbele a fe ra. ²⁸ Yesu yi a yɛɛ rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalɛn jaxanle, ɛ nama wuga n tan ma fe ra, koni ɛ wuga ɛ yɛtɛ nun ɛ diine fe ra. ²⁹ Amasɔtɔ lɔxɔna nde fama, muxuna nde a falama nɛn fa fala, ‘Sɛwan gbantane xa, sɛwan jaxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’ ³⁰ Nayi, muxune a falama nɛn geyane xa, e naxa, ‘Ɛ bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘Ɛ nxu yɛ maluxun.’ ³¹ Amasɔtɔ xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

³² E fe jaxi raba firinne fan tongo, a e xa faxa Yesu fɛma. ³³ E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xɔri yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe jaxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a kɔmɛnna ma. ³⁴ Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasɔtɔ e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masɛnsɛnna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁵ Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu matoɛ. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A

bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yete rakisi!”

³⁶ Sofane fan yi a magele, e fa a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa. ³⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yete rakisi.”

³⁸ E falani itoe seβε a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

³⁹ Fe ρaxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yete rakisi e nun nxu tan fan!”

⁴⁰ Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala yeε ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi. ⁴¹ Koni en gbeen lanxi, amasoto en na en ma fe ρaxin saranna nan sotoma ito ra. Koni a tan mi fe ρaxi yo ligaxi.” ⁴² A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xon ma!”

⁴³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa ρondin fala i xa, i luma n fema nen ariyanna yi to.”

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-46, Maraka 15.33-41, Yoni 19.28-30

⁴⁴ Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁵ Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra. ⁴⁶ Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”* A na fala xanbini, a faxa.

⁴⁷ Feen naxan liga, sofa kemeen kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

⁴⁸ Muxun naxanye fa fe yigbedeni, a feen naxanye ligaxi e yeε xori, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xete e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama. ⁴⁹ Naxanye birin yi Yesu kolon ki faji e nun naxanla naxanye bira a foxo ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoε.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Yoni 19.38-42

⁵⁰ Xemena nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. A yi fan, a yi tinxin. ⁵¹ A mi yi tinxi bonne kiti saxin nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamema. ⁵² A siga Pilati konni, a sa a maxadin Yesu binbina fe ma. ⁵³ A yi a binbin ba wudin kae ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun menni. ⁵⁴ Yuman nan yi a ra nun. Matabu Loxon bata yi maso nun.

⁵⁵ Naxanla naxanye bira Yesu foxo ra keli Galile, ne yi siga Yusufu foxo ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi. ⁵⁶ E xete e konni, e sa se xiri ρaxumene nun latikannonna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu Loxoni alo sariyana a fala kii naxan yi.

24

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-10, Maraka 16.1-8, Yoni 20.1-10

¹ Xati loxon xoton xotanni, ρaxanle ture xiri ρaxumen naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu deen na. ² E yi a li gemen baxi gaburun de ra. ³ E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi. ⁴ E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e tere na xeme dugi mayilenxi kan firinna e dexon ma. ⁵ Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e ticine sin boxon ma. Na xeme firinne yi a fala ρaxanle xa, e naxa, “E niiramaan fenma faxa muxune ye nanfera? ⁶ A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala ε xa, ε xaxili lu na xon ma. ⁷ A naxa, ‘Fo Muxuna Dii Xemene xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soqe saxandeni a keli sayani.’ ”

* 23:46: Yaburin 31.6

⁸ Na xanbi ra, a falane yi rabira naxanle ma. ⁹ E xετε keli gaburu dεen na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin. ¹⁰ Naxanli itoe nan a fala xεrane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun naxanla bonne, ne yi feni itoe fala xεrane xa. ¹¹ Koni e yi a miri a naxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mumε! ¹² Koni Piyεri yi keli, a siga gaburu dεen na, a yi a yigodo, a yi a yε masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xετε a konni. Feen naxan ligaxi, a kabεma na ra.

*Yesu siga fena Emayusi Taani
Maraka 16.12-13*

¹³ Na lαxα yeteni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalen taan yi tagi kuya ndedi. ¹⁴ Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma. ¹⁵ E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sigε. ¹⁶ E yi a to koni hali na, e mi a kolon. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E sigama kiraan xαn waxatin naxan yi, ε yi nanfe falama?” E sunuxin yi ti. ¹⁸ Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen nan Yerusalen taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi mεnni waxati danguxini itoe yi?”

¹⁹ A yi a maxαdin, a naxa, “Nanfe ne ra?”

E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu Nasareti kaan na. Nabi sεnbe kanna nan yi a ra a falan nun kεwanli Ala nun yamaan birin yetagi. ²⁰ Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxa. E yi a gbangban wudin ma. ²¹ Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soge saxanna nan to, ²² naxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakαntαfili nεn. E siga nεn gaburu dεen na subaxani, ²³ e mi a binbin to, e xετε, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nεn e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi! ²⁴ Nxu lanfana ndee yi siga

gaburu dεen na, e sa a to alo naxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to.”

²⁵ Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala ε xa, ε mi la ne ra ε bαneni xulen! ²⁶ E mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa tαrα feni itoe ra benun a xa so a binyeni?” ²⁷ Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, fαlα Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbεteye, a na birin yeβa e xa.

²⁸ E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso mεnna ra, Yesu yi a liga alo a dangumatαn na a ra. ²⁹ Koni e yi a raxετε, e naxa, “Lu nxu fema amasαtα kαε somaan ni i ra, dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fema. ³⁰ A dαxα a dεgedeni e fema, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii. ³¹ E yεen yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yetagi. ³² E yi a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nεn alo tεen nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fεsεfεsεma en xa waxatin naxan yi kiraan xαn ma.”

³³ E keli mafuren, e xετε Yerusalen taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi denaxan yi e nun bonne. ³⁴ E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli sayani yati! Simαn bata a to!”

³⁵ Feen naxan liga kiraan xαn ma, muxu firinne yi ne yeβa e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

*Xarandiine yi Yesu to
Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18,
Yoni 20.19-23, Kεwanle 1.6-8*

³⁶ E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yetεen yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa ε bαneni xunbeli.”

³⁷ E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yeλenna to. ³⁸ Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E kuisanxi nanfera, sikεna ε bαneni nanfera? ³⁹ E n yiine nun n sanne mato, ε a kolonma nεn a n tan nan a ra. E yiin din n na, ε a toma nεn nayi amasαtα fati bendεn nun xαnne mi muxun yeλenni alo ε a toma n tan yi kii naxan yi.”

⁴⁰ A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra. ⁴¹ Sɛwan nun kabɛn yi a liga, e mi la a ra xulɛn. Nayi, a yi e maxɔdin, a naxa, “Don-sena ε yii be ba?” ⁴² E yɛxɛ gilinxi dungin so a yii, ⁴³ a yi a tongo, a yi a don e yɛtagi.

⁴⁴ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi ε fɛma waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala ε xa. Feen naxan birin seɓɛxi n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fɔ ne xa kamali nɛn.”

⁴⁵ A yi a liga e xaxili sɔtɔ alogo e xa Kitabuna feene famu. ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan seɓɛxi fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa tɔrɔ, a keli sayani a soge saxandeni. ⁴⁷ Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nɛn a xinli siyane birin xa, fɔɔ Yerusalɛn taan ma. ⁴⁸ Feni itoe seren nan ε tan na. ⁴⁹ N Fafe Ala ε tuli sa naxan na, n tan yɛtɛɛn na rafama nɛn ε ma. Koni ε lu Yerusalɛn taani han na sɛnbɛn yi fa sa keli kore a godo ε xun ma.”

Yesu yi te ariyanna yi

Maraka 16.19-20, Kɛwanle 1.9-11

⁵⁰ Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa. ⁵¹ A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fɛma, a te ariyanna yi. ⁵² E to yelin a batuɛ, e sɛwaxi gbeen yi xɛtɛ Yerusalɛn taani. ⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan birɛ Ala xa.

Yoni Yoni Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fəxərabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebeɓxi Alaa Nii Sariɓanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yeɓa kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makeɓen fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi sebeɓxi neɓen bonne mi naxanye sebeɓxi e nun a taruxuna ndee. A mən Yesu a dunuɓa yi gidin bunna yeɓama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito sebeɓxi neɓen fə ɓeɓe tonge naanin hanma ɓeɓe tonge sennin ɓəxəndən Yesu te xanbini kore xəɓna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yeɓama. Yoni Yesu tiden yeɓama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki fajin Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yeɓaxi. Yesu a dunuɓa yi gidini, a xaran wuyaxi ti neɓen a yamaan xa. A mən kabanako fe wuyaxi liga neɓen. Yoni na nan yeɓama Ningila Yesu kui. Yoni mən Yesu a fala dənɓene yeɓama dangi bonne ra. Dənɓen na, a Yesu a sayaan nan yeɓama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan sebeɓxi itoe ra naxanye Yesu keɓaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisın balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɓa keɓenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so deɓen na yeɓeɓene xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa, “N tan nan xuruse raba fajin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisın na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun ɓəndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan ɓəndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mən a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xəɓayaɓ sora 3.14, na naxa fa fala Ala xinla yeɓeɓen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yeɓeɓen xili neɓen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna neɓen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuɓa fəloni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fəma. Falan nan mən yi Ala ra.* ² A yi Ala fəma a fəloni. ³ Ala seen birin daxi a tan nan xən ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴ Nii rakisın yi a tan nin. Na nii rakisın yi findi keɓenna ra adamadiine xa. ⁵ Keɓenna yi mini dimini, koni dimin mi a nə.

⁶ Ala yi muxuna nde xe naxan yi xili Yoni.† ⁷ Na yi fa, a findi keɓenna seren na, alogo muxun birin xa deɓkeɓeya a tan xən. ⁸ Keɓenna mi yi a tan na, koni a fa neɓen, alogo a xa fa keɓenna sereyaan ba. ⁹ Keɓenna yeɓeɓen nan yi na ra, naxan famato yi a ra dunuɓa muxune birin makeɓendeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuɓa yi. Dunuɓa da a tan nan na, koni dunuɓa muxune mi a kolon. ¹¹ A fa neɓen a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹² Koni naxanye a rasuxu e deɓkeɓeya a xinli, a seɓben fi neɓen ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³ E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xən ma hanma fati beɓdena hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴ Alaa Falan yi findi fati beɓden na, a yi lu en ye. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xeme kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun ɓəndin na.

¹⁵ Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa, ‘A fama n xanbi ra, koni a gbo

* **1:1:** Alaa Falani ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɓa da a falan naxan xən a fəloni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † **1:6:** Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

n tan xa amasotō benun n tan xa da, a tan yi na.’ ”

¹⁶ En birin bata barakan sōtō barakan fari a hinan kamalixin xōn ma. ¹⁷ Amasotō Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xōn ma, koni hinanna nun jōndin faxi Yesu nan xōn ma, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁸ Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xēmē keden peen naxan nun a tan Ala lan, naxan a fafe fēma, na nan bata Ala yita en na.

Yoni Marafu Tiina sereyana fe

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18

¹⁹ Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xē a ma a maxōdindeni keli Yerusalēn taani, e naxa, “Nde i tan na?” ²⁰ Yoni mi tondi a falē, a yi a fala e birin yetagi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.”

²¹ E yi a maxōdin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “En-ēn, na mi n tan na.” E mōn yi a maxōdin, e naxa, “Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, “En-ēn, na mi n tan na.” ²² E yi a fala, e naxa, “Nde i tan na? Amasotō naxanye nxu xēxi, fō nxu xa sa nxu dētēgē nēn ne xa. I nanse falē i yetē a fe yi?” ²³ Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xōn, a naxa, “N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni, n naxa, ‘E kira tinxinxin nafala Mari-gin xa.’ † ”

²⁴ Farisi muxun§ naxanye yi xēxi Yoni ma, ²⁵ ne yi a maxōdin, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sarijan feen na?” ²⁶ Yoni yi e yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde ε tagi ε mi naxan kolon. ²⁷ A fama nēn n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra.”

²⁸ Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yurudēn baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni dēnaxan yi.

Alaa Yēxēē Diina fe

²⁹ Na xōtōn bode, Yoni yi Yesu to fē a fēma, a naxa, “Alaa Yēxēē Diin nan ito ra, naxan dunuḡa birin yulubin bama. ³⁰ N yi ito nan ma fe falama, n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasotō benun n tan xa bari, a tan yi na.’ ³¹ N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita Isirayila yamaan na.” ³² Yoni mōn yi sereyani ito ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sarijanxin to godē a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³ N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nēn, a naxa, ‘I na Alaa Nii Sarijanxin to godē naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.’ ³⁴ N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xēmēna a tan nan na.”

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xōtōn bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa Yēxēē Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin mē, e siga Yesu fōxō ra. ³⁸ Yesu yi a yēē raxētē, a yi e to biraxi a fōxō ra, a yi e maxōdin, a naxa, “E nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minēn?” Rabi bunna nēēn fa fala, “Karamōxō.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E ḡinbari raso a fēma.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin mē e bira Yesu fōxō ra, na keden yi xili nēn Andire, Simōn Piyeri xunyēna.* ⁴¹ Andire yi a tada Simōn fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna nēēn fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simōn na Yesu fēma.

† **1:23:** Esayi 40.3 § **1:24:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sōbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyān bonne ra. E mōn yi e benbane namunne suxuma kii xōdēxēni. E tan yi laxi malekane ra. E mōn yi laxi a ra a muxune kelima nēn sayani. * **1:40:** Muxune mōn Piyeri ma a Pita.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simɔn nan i tan na, Yoni a dii xemena. I xili bama nen sɔnɔn, Sifasi.” Xinli ito nun Piyeri, xili kedenna nan e ra.†

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

43 Na xɔtɔn bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra!” 44 Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyeri. 45 Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe seβε Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe seβε, nxu bata a to, Yusufu a dii xemena Yesu, Nasarɛti kaana.”

46 Nataniyeli yi a maxɔdin, a naxa, “Se fajin nɔε keε Nasarɛti ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.” 47 Yesu Nataniyeli to fe a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yetɛɛn nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!”

48 Nataniyeli yi a maxɔdin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nen, i xɔde binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.” 49 Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!”

50 Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xɔde binla bun ma,’ i denkelɛyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nen naxanye gbo na xa!” 51 A yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, ε ariyanna deen nabixin toma nen, ε yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xɛmɛn xɔn ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

1 Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. 2 E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na jaxalandi tiini. 3 Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa,

† **1:42:** Piyeri xinla bunna neen fa fala gemena. waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔryaan 12.1-13 kui.

“Manpaan bata jɔn e yii.” 4 Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.”

5 Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala ε xa, ε na liga.”

6 Awa, ige feje sennin yi dɔxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarijan ige sa seen na, litiri ye kemε nan yi sama e keden kedenna birin kui. 7 Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige fejeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! 8 Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sege, ε siga a ra jaxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa. 9 Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikεen naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi jaxalandi kanna xili, 10 a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde gbete ramini naxan mi fan jaxi ra. Koni i bata manpa fajin namara han iki!”

11 Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

12 Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kaperunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-46

13 Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalɛn taani. 14 A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden ma, e jingene nun yexεene nun ganbane matima na. Gbeti masarana ndee fan yi dɔxi na nun. 15 Nayi, a yi fɔsɔnna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jingene nun yexεene,

* **2:13:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa wudine ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔryaan 12.1-13 kui.

a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi bɔxɔni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “Ɛ itoe birin ba be. Ɛ nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!” ¹⁷ Naxan seɓɓxi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo tɛɛna!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxɔdin, e naxa, “I nɔɛ taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbena i yii, i yi na birin liga?” ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ Alaa banxini ito kala, n mɔn a tiye soge saxanna bun.” ²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jɛɛ tonge naanin e nun jɛɛ sennin nan bun ma. I tan nɔɛ na tiye soge saxanna bun?” ²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yetɛɛn fati bendɛn nan yi na ra. ²² Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

²³ Yesu yi Yerusalɛn taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e denkeleya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yetɛɛn yi adamadiin kui feene kolon.

3

Yesu nun Nikodemi a fe

¹ Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fɛma kɔɛɛn na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon a karamɔxɔn nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi nɔɛ ne lige xa Ala mi a xɔn ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, xa muxun mɔn mi xɛtɛ, a bari a nɛnɛn na, a mi nɔɛ Alaa Mangayaan

toɛ.” ⁴ Nikodemi yi a maxɔdin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mɔn nɔɛ barɛ di? A mi nɔɛ xɛtɛ a nga fatini, a mɔn yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, muxu yo mi nɔɛ soɛ Alaa Mangayani fɔ a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bendɛni, fati bendɛn nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabɛ bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fɔ ɛ mɔn xa xɛtɛ, ɛ bari a nɛnɛn na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a kɛnɛn, i yi a xuiin mɛ, koni i mi a keliden kolon, i mɔn mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.”

⁹ Nikodemi yi a maxɔdin, a naxa, “Na ligan di nayi?” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karamɔxɔn nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba?” ¹¹ N xa jɔndin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, ɛ mi nxɔ sereya falan suxi. ¹² Nba, xa n dunuɗa feene fala ɛ xa, ɛ mi la ne ra. N na kore xɔnna feene fala ɛ xa, ɛ lama ne ra di? ¹³ Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fɔ naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛna.”

¹⁴ “Musa saɗini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fɔ n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan xa yite na kii nin* ¹⁵ alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii rakisin sɔtɔ. ¹⁶ Amasɔtɔ Ala bata dunuɗa xanu han a bata a Dii Xɛmɛ keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fɔ a habadan nii rakisin sɔtɔ. ¹⁷ Bayo Ala mi a Dii Xɛmɛn nafaxi dunuɗa yi alogo a xa dunuɗa muxune yalagi, koni alogo dunuɗa muxune xa kisi a xɔn ma.”

¹⁸ “Naxan yo na denkeleya a ma, na kanna mi fa yalagin sɔnɔn. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalagɛ, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xɛmɛ keden peen ma. ¹⁹ E yalagima ito nan na: Kɛnɛnna bata

* **3:14:** Saɗini te feen Musa xɔn, na mato Yatene 21.8-9 kui. Yesu yite nɛn a yelin xanbini gbangbanɗe wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

fa dunuƙa yi koni dimin nan nafan adamadiine ma dangu kenenna ra, amasotɔ e keƙwanle mi fan. ²⁰ Naxan yo fe ƙaxin ligama, kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sanna nama mini kenenni. ²¹ Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbe a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dexan ma, amasotɔ ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigɛ mɛnni e rafudeni. ²⁴ Yoni munma yi sa kason na singen.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi folo lan marasariƙan feen ma. ²⁶ E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i xaxili luxi a xan ma ba, ε nun naxan yi Yuruden kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!” ²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sotoma fo Ala na naxan fi a ma. ²⁸ E tan yetɛɛn nan n seren na, a n na a fala nen, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yeɛ ra.’ ²⁹ Naxalandi kanna nan gbee ƙaxanla ra. Koni a xoyin naxan tixi a fema, na tuli matixi a ra. A na a xuiin me waxatin naxan yi, a sewama nen. N ma sewan na kii nin, a defexi. ³⁰ Fo a tan xa yite nen, n tan yi magodo.”

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹ “Naxan kelixi kore xanna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuƙa yi, dunuƙa gbeen nan na ra. Na dunuƙa feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³² A naxan toxi, a a me, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³ Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴ Ala naxan xexi, na

Alaa falan nan tima amasotɔ Alaa Nii Sariƙanxin fima a ma nen dan mi naxan na! ³⁵ Fafe Alaa Dii Xemen nafan a ma. A bata feen birin taxu a ra. ³⁶ Naxan na denkeleya a Dii Xemen ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Naxan mi laxi a Dii Xemen na, na mi nii rakisin sote, bayo Alaa xolon luma nen a fari!”

4

Samariya kaa ƙaxanla fe

¹ Farisi muxune yi a me fa fala Yesu yi xarandine sotoma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ² Anu, Yesu yetɛɛn mi yi marafuun tima, koni a xarandine nan yi muxune rafuma. ³ Yesu to muxune falane me, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴ A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani. ⁵ A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xeen na Yaxuba naxan so a dii xemen Yusufu yii. ⁶ Yaxubaa xopinna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi doxo na xopinna de ra yanyin na.

⁷ Samariya kaa ƙaxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.”

⁸ A xarandine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹ Samariya kaa ƙaxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyannan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nan-fera?” Amasotɔ Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma.* ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nen nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen sotan minen yi? ¹² Nxu benba Yaxuba nan xopinni ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

* **4:9:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatɛxi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

¹³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xɔnla a suxuma nɛn mɔn, ¹⁴ koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xɔnla mi fa a suxuma sɔnɔn. Amasɔtɔ n ni igen naxan fima a ma, na luma nɛn a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisɔn sɔtɔ.” ¹⁵ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xɔnla nama fa n suxu sɔnɔn, n mɔn yi fa ige badeni be.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xɛmɛn xili, ε fa be.” ¹⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xɛmɛn mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata jɔndin fala fa fala xɛmɛ mi i yii. ¹⁸ Koni i bata yi dɔxɔ xɛmɛ suulun xɔn ma nun. I naxan yii iki, i ya xɛmɛn yɛtɛɛn mi na ra. I bata jɔndin fala n xa.”

¹⁹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰ Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni ε tan Yahudiyane naxa, a lan nɛn, en xa Ala batu Yerusalɛn nin.” ²¹ Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari, e mɔn mi a batu Yerusalɛn taan fan yi. ²² ε tan Samariya kaane, ε naxan batuma, ε mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasɔtɔ kisi feen fataxi Yahudiyane nan na. ²³ Koni waxatina nde fama, a yɛtɛɛn bata a li, Ala batu muxu kɛndɛne fama Fafe Ala batudeni niin nun jɔndini nɛn yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴ Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun jɔndin yatin nin.”

²⁵ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nɛn, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yɛbama nxu xa nɛn.” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷ Na waxatin yɛtɛni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabɛ amasɔtɔ e bata a li falan tiyɛ jaxanla xa. Koni

e sese mi jaxanla maxɔdin fa fala, “I waxi nanse xɔn?” E mi Yesu fan maxɔdin fa fala, “I nanse falama jaxanla xa?” ²⁸ Nba, jaxanla yi ige ba fɛjɛn lu na, a xɛtɛ taani. A sa a fala yamaan xa, ²⁹ a naxa, “ε fa xɛmɛna nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” ³⁰ Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fɛma.

³¹ Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karamɔxɔ, donseen don!” ³² Koni a yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, ε mi naxan kolon.” ³³ Nayi, xarandiine yi e bode maxɔdin fɔlɔ, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?” ³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xɛ muxun sagoon wanla kɛɛn na han wanla yi kamali. ³⁵ ε a falama nɛn, ε naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala ε xa, ε yɛɛn nakeli, ε xɛɛne mato. Maala bata mɔ, malo xaba waxatin bata a li. ³⁶ Malo xabane bata fɔlɔ e saranna sɔtɛ. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisɔn sɔtɔma nɛn. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sɛwama nɛn e bode xɔn ma. ³⁷ Na kui, jɔndin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbɛtɛ yi a xaba.’ ³⁸ N bata ε xɛ, ε sa maala xaba, ε mi naxan walixi. Muxu gbɛtɛye nan a walixi. ε tan yi tɔnɔ sɔtɔ e wanli.”

³⁹ Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi dɛnkɛleya Yesu ma na jaxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.” ⁴⁰ Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fɛma, e yi a mafan, a xa lu e fɛma. Yesu yi lu e fɛma xii firin. ⁴¹ Muxu wuyaxi gbɛtɛye yi dɛnkɛleya Yesu ma a falane fe ra. ⁴² Ne yi a fala jaxanla xa, e naxa, “Nxu bata dɛnkɛleya iki koni nxu mi dɛnkɛleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin mɛ. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuɔa muxune rakisimaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani. ⁴⁴ Yesu yeteen bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sote a yetena yamanani.” ⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki fani, amasoto e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla† waxatini. Bayo e fan yi na nun. ⁴⁶ Nayi, Yesu mon yi xete Kana taani Galile yamanani, a igen maxete manpaan na denaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi menni naxan ma dii xemen yi furaxi Kaprunan yi. ⁴⁷ A to a me a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kaprunan yi, a sa a dii xemeni yalan. Amasoto a faxamaton nan yi fa a ra. ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “E tan tondixi denkeye fo e na taxamasenne nun kabanako feene to.” ⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faha.” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xemen mi faxama.” Xemen yi la Yesu a falan na, a siga. ⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mon a nii ra. ⁵² A yi e maxodin a dii xemen fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bejin.” ⁵³ Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xemen mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeya Yesu ma.

⁵⁴ Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

5

Yesu yi lebutenna rakendeya

† **4:45:** Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faha ke kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorayaan 12.1-13 kui. * **5:10:** Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke Matabu Laxoni. Na feen sebexi Xorayaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sorolexine mi yi maliye na laxoni hali muxune toroxi na namunna fe ra a xodexen na.

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. ² Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yexene so den dexon, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni. ³ Fureto wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutone nun sankalatone nun lebutenne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma ⁴ amasoto malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Fureton naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nen, a na findi a sifa yo ra.

⁵ Xemena nde yi na nun naxan yi furaxi jee tonge saxan e nun solo-masexe. ⁶ Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xemen bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a xon ma, i xa kendeya ba?” ⁷ Fureton yi a yabi, a naxa, “N kanna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxemi n yii be naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbete singe nan godoma n yee ra.” ⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” ⁹ Xemen yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu Laxon nan yi a ra. ¹⁰ Na ma, xemen naxan kendeyaxi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Laxoni.”* ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakendeyaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.” ¹² E yi a maxodin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” ¹³ Koni xemen naxan yi kendeyaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lo ayi yamaan ye. ¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kendeya. Fata yulubin ma alogo fe gbeten nama i soto naxan

ƚaxu dangu ito ra.” ¹⁵ Xemen yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakendeyaxi. ¹⁶ Nayi, e yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga Matabu Loxoni.

¹⁷ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nen, n fan xa wali.” ¹⁸ Na ma, Yahudiya kuntigine mon yi e yixodaxo feren fendeni Yesu faxesinla ma. Amasoto a mi yi Matabu Loxon sariyan xan gbansan kalama, koni a mon yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xemen senbena fe

¹⁹ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa nondin fala e xa. Fafana a Dii Xemen mi fefe lige a yete ma, fo a na a Fafe to naxan lige. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xemen fan na nan ligama. ²⁰ Bayo a Dii Xemen nafan a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nen naxanye gbo itoe xa, alogo e birin xa kabene ma. ²¹ Amasoto n Fafe Ala faxesinla muxune rakelima sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii Xemen fan nii rakisin fima a waxon muxune ma na kii nin. ²² Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xemen na, ²³ alogo muxun birin xa a Dii Xemen binya, alo Fafe Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xemen binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xexi.”

²⁴ “N xa nondin fala e xa, naxan yo n ma falan me, a denkeleya n xe muxun ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Na kanna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. ²⁵ N xa nondin fala e xa, waxatin fama, a bata a li, faxesinla muxune Alaa Dii Xemen xuiin namema nen. Naxanye na a me, ne nii rakisin sotoma nen. ²⁶ Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xemen ma na kiini. ²⁷ A bata kiti saan senben fi a Dii Xemen ma, amasoto Muxuna Dii Xemen na a ra. ²⁸ E nama kabene ito ra, bayo waxatin fama faxesinla muxune birin a xuiin namema nen, ²⁹ e yi keli

e gaburune kui. Naxanye fe fapin ligaxi, ne kelima nen, e nii rakisin soto. Naxanye fe ƚaxin ligaxi, ne fan kelima nen, e yalagi. ³⁰ N mi noe fefe lige n yete ra. N kitin sama nen alo n na mema kii naxan yi. N ma kitin mon tinxin bayo n mi n yete sagoon ligama, koni fo n xe muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

³¹ “Xa n tan nan n yete sereyaan bama, e mi na yatema nondin na. ³² Koni muxu gbete na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, nondin nan na ra. ³³ E bata xerane rafa Yoni ma, a seren ba nondini. ³⁴ N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nen alogo e xa kisi. ³⁵ Yoni luxi nen alo lenpu degena e tagi, a findi kenenna ra e xa. E bata tin sewe a kenenna ra waxatidi bun. ³⁶ Koni sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a yitama nen a n Fafe nan n xexi. ³⁷ Fafe Ala naxan n xexi, na fan bata seren ba n xa. E munma a xuiin me, e mon munma a yetagin to mumu! ³⁸ A falan mi e tan kui, amasoto e mi denkeleyaxi a xeraan ma. ³⁹ E kitabun fesesema amasoto e mirixi a ma, a e habadan nii rakisin sotoma a xon ma, koni na fan seren bama n tan nan xa! ⁴⁰ Hali na, e mi tinxi fe n tan ma, e nii rakisin soto.”

⁴¹ “N mako mi adamadiine binyen ma. ⁴² Koni n na e tan kolon. Alaa xanuntenyaan mi e bojeni. ⁴³ N bata fa n Fafe Ala xinli koni e mi n nasuxi. Xa muxu gbete fa a yete xinli, e na tan nasuxuma nen. ⁴⁴ A rafan e ma, e xa binyen soto e bode ra koni e mi kataxi e yi binyen soto Ala keden peen yii. E denkeleyama na yi di? ⁴⁵ Koni e nama e miri fa fala n na e magima n Fafe xa nen. Musa nan e magima, e yigi saxi naxan yi. ⁴⁶ Xa e yi laxi Musa ra nun, e yi lama n tan fan na nen nun amasoto a bata n ma fe sebe. ⁴⁷ Koni xa e mi laxi a fe sebxine ra, e lama n ma falan na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dεge
Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44,
Luka 9.10-17

¹ Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mɔn xili Tiberiyadi Darana. ² Yama gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra amasɔtɔ e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetɔne yiyalanma. ³ Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa dɔxɔ na.

⁴ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* bata yi maso.

⁵ Yesu yi a yɛɛn nasiga, a yama gbeen to fɛ a fɛma. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minɛn yi muxuni itoe xa, e yi e dεge?”

⁶ A na fala a xa nɛn alogo a xa a kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. ⁷ Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan kɛmɛ firin sara donseen na, birin mi ndedi sɔtɛ!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simɔn Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yɛxɛ firin a yii. Koni na nanse ligɛ muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadɔxɔ.” Nba, sɛxɛn yi mɛnni han. Nayi, muxune birin yi dɔxɔ. Fayida xɛmɛ wuli suulun nan ɲɔxɔn yi e yɛ nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi dɔxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yɛxɛn fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dungi dungi dɔnxɛne matongo. E nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungere ra, naxanye lu e dεge xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xɛmɛni ito ra naxan yi lanma a fa dunuɲa yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan na.

* **6:4:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔyaan 12.1-13 kui.

Nayi, a mɔn yi keli na, a kedenna yi siga geyaan fari.

Yesu yi sigan ti igen fari
Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan dɛ, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kapɛrunan binni. Kɔɛ yi so, Yesu mi fa e fɛma. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanɲɛ ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoɛ kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xɔtɔn bode yamaan naxan lu daraan dɛ, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa dɛnaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbɛtɛye yi fa mɛnni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kapɛrunan yi.

Yesu luxi nɛn alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i faxi be waxatin mundun yi?” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, ε mi n fenma amasɔtɔ ε bata kabanako feene to, koni bayo ε bata burun don, ε lugo. ²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fɔ naxan habadan nii rakisin fima ε ma n tan Muxuna Dii Xɛmɛn naxan soma ε yii. Amasɔtɔ Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle kɛ.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xɛraan na.”

³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya i ma? I nanfe ligama na yi?”

³¹ Nxu benbane donseen don nen tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’† ”

³² Yesu naxa, “N xa jəndin fala ε xa. Musa xa mi burun so ε yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kenden so ε yii, sa keli kore.

³³ Amasəto Ala burun naxan fima ε ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuɲa muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kannu, lu na burun soε nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamen mi na suxe mumε! Muxu yo denkeleya n tan ma, min xənlə mi na suxe mumε! ³⁶ Koni n na a fala ε xa nen, a ε bata yi n to nun koni ε mi denkeleya. ³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nen n fema. Naxan na fa n fema, n mi na kedε mumε! ³⁸ Amasəto n godoxi nen sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xε muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹ N xε muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralə ayi, koni fə n xa e rakeli sayani ləxə dənxeɲi. ⁴⁰ Amasəto n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xemen to, e denkeleya a ma, n yi e rakeli sayani ləxə dənxeɲi, ne habadan nii rakisin sətəma nen.”

⁴¹ Yahudiyane yi Yesu mafala fəlo bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.” ⁴² Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xemen Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nen sa keli ariyanna yi?”

⁴³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale ε bode tagi. ⁴⁴ Muxu yo mi fe n fema fə n Fafe Ala na naxan ma-bandun, n xε muxuna. Awa, n na a rakelima nen sayani ləxə dənxeɲi. ⁴⁵ Nabine bata a sebe, e naxa, ‘Ala e

birin xaranma nen.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin namε, a yi a xaranna suxu, na fama nen n fema. ⁴⁶ Muxu yo munma Fafe Ala to, fə naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷ N xa jəndin fala ε xa, muxu yo na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sətə. ⁴⁸ N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹ E benbane burun don nen tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nen. ⁵⁰ Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹ N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sətəma nen habadan. N fati benden nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuɲa muxune birin xa nii rakisin sətə.”

⁵² Yahudiyane xəlxin yi e bode matandi fəlo, e naxa, “Xemeni ito nəε a fati benden fiye en ma di, en yi a don?”

⁵³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, xa ε mi Muxuna Dii Xemen fati benden don, ε yi a wunla min, nii rakisin mi luma ε xa mumε! ⁵⁴ Muxu yo n fati benden don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nen sayani ləxə dənxeɲi. ⁵⁵ Amasəto donse kenden nan n fati benden na. Min se kenden nan n wunla ra. ⁵⁶ Naxan na n fati benden don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷ Habadan Fafe, na nan n xexi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xən, na fan nii rakisin sətəma nen n barakani. ⁵⁸ Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. E benbane burun don nen naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sətəma nen habadan.”

⁵⁹ Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kapərunan taani.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰ E to na mε, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xədəxə de! Nde tinje a ma?” ⁶¹ Yesu yi a kolon a yetε ma fa fala a xarandiine

† 6:31: Manna donsena: A mato Xəɲyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata ε magaxu ba? ⁶² Xa ε fa Muxuna Dii Xεμεν to τε a kelideni go? ⁶³ Alaa Nii Sarijanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati benden na. N falan naxanye tixi ε xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴ Koni hali na, ε tan ndee mi denkelayaxi.” Amasoto xabu a foloni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi denkelayaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵ A mon yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala ε xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nae fe n fema fo n Fafe Ala na naxan mali.’ ”

⁶⁶ A xarandii wuyaxi yi xete a foxo ra na waxatini, e mi fa siga a foxo ra sonon.

⁶⁷ Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “E tan go, ε fan waxi xete feni ba?” ⁶⁸ Simon Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fema? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹ Nxu bata denkelaya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sarijanxin na.” ⁷⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi ε tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden ε ye, se jaxin nan na ra!” ⁷¹ A yi na falama Simon Isakariyoti a dii xemen Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sigε Yudaya yamanani amasoto Yahudiyān naxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni. ² Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³ Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nen i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, al-ogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴ Muxun wanla naxan kema, a mi na luxunje xa a waxi findi feni xili kanna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yete yita dunuja birin na.” ⁵ Amasoto hali a ngaxakedenne mi

yi laxi a ra. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan ε tan xa. ⁷ Dunuja mi nae ε tan najaxue. Koni a bata n tan najaxu, amasoto n bata a fala a a kewanle jaxu. ⁸ E siga sanli. N tan mi sigama iki, amasoto n ma waxatin munma a li singen.” ⁹ A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰ Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenen, a yi a yee raluxunje ayi.

¹¹ Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?” ¹² Yamaan yi koyekoyenma a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fajin nan a ra.” Nde fan naxa, “En-en, a yamaan mayendenma.” ¹³ Koni muxu yo mi falan ti kenenni a fe ma, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra.

¹⁴ Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran folo. ¹⁵ Yahudiyane yi kabε kati! E yi a fala, e naxa, “Xemeni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaranxi.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xe muxun nan ma. ¹⁷ Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nen, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. ¹⁸ Muxun naxan a yete a fe falama, na binyen nan fenma a yete xa. Koni naxan binyen fenma a xe muxun xa, na jandin nan falama, tinxintareya mi na kanni. ¹⁹ Musa xa mi Alaa sariyan so ε yii ba? Koni ε sese mi sariyan suxi! Nanfera ε kataxi n faxa feen na?”

²⁰ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yin-nani i foxo ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden liga, ε birin kabε nen na ma. ²² Musa gaan tiin yamarin so nen ε yii. Nanara, ε ε dii xemene dugi soma Matabu Loxoni. Anu, Musa xa mi a folo koni xabu ε benbane. ²³ Xa ε ε dii xemene dugi

* **7:2:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

soma Matabu Loxoni, alogo Musaa sariyan nama kala, ε xoloma n tan ma nanfera, a n bata xemen gbindin birin nakendeya Matabu Loxoni? ²⁴ Ε nama kitin bolon benun ε xa feen fεsefεse. Ε kitin sa tinxinna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

²⁵ Yerusalen taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xemen xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? ²⁶ A mato, a falan tima kenenni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra? ²⁷ Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonε. Koni en birin xemēni ito keliden kolon.” ²⁸ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, “Ε n kolon ba e nun n keliden yetena? N mi faxi n yete ma. Naxan n xexi, jondin nan na kanna ra. Ε mi a tan kolon, ²⁹ koni n tan a kolon, amasoto n kelixi a tan nan fema. A tan nan n xexi.” ³⁰ Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasoto a waxatin munma yi a li singen.

³¹ Koni muxu wuyaxi yi denkeleya a ma yamaan ye, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene ligε nen naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?” ³² Farisi muxune yi yamaan koyekoyen xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

³³ Yesu naxa, “N na ε fema han waxatidi mon, na xanbi ra n siga n xe muxun fema. ³⁴ Ε n fenma nen, koni ε mi fa n toε sonon, amasoto n sigan denaxan yi, ε mi nεe sigε na yi.” ³⁵ Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toε denaxan yi? A sigama Girekine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girekine xaran? ³⁶ A falani ito bunna di? Fa fala, ε n fenma nen, koni ε mi n toε? Fa fala, n sigan denaxan yi, ε mi sigε mēnni?”

Igen naxan habadan nii rakisin fima

³⁷ Sanla loxo donxeni, sanla loxo gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, “Xa min xonla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. ³⁸ Naxan na denkeleya n tan ma, siimaya igene minima nen na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”† ³⁹ Yesu yi Alaa Nii Sarijanxin nan ma fe falama. Naxanye yi denkeleyama Yesu ma, ne yi a sotoma nen. Na waxatini, Nii Sarijanxin munma yi fi, amasoto Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

⁴⁰ Muxuna ndee yi Yesu xuiin me yamaan ye, e naxa, “Nabi yeteen nan xemēni ito ra yati!” ⁴¹ Nde gbete ye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbete ye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? ⁴² Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bansonna nin keli Betelemi taani, Dawuda doxodena?”‡ ⁴³ Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. ⁴⁴ Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkeleyatareyana fe

⁴⁵ Kantan muxune yi xete saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fema, naxanye e maxodin, e naxa, “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?” ⁴⁶ Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xemēni ito falan tima kii naxan yi.” ⁴⁷ Farisi muxune yi e maxodin, e naxa, “A bata ε fan mayenden n ne? ⁴⁸ Ε yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? ⁴⁹ Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e faxo ra!” ⁵⁰ Nikodemi naxan bata yi fa Yesu fema a foloni nun, na yi e ye, a yi a fala e xa, a naxa, ⁵¹ “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin me, en yi a

† 7:38: Siimaya igena fe mon sebexi Sakari 14.8 kui. ‡ 7:42: A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yereimi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

kolon a naxan ligama?”⁵² E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nen nayi a nabiin mi keɛ Galile yamanani mumɛ!”⁵³ Nayi, birin yi siga a konni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyani

¹ Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. ² Na xətən bode subaxani, a mən yi xətɛ Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fəma, a dəxə, a yi e xaran fələ.

³ Sariya karaməxəne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi. ⁴ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karaməxə, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan ligɛ. ⁵ Musa a yamari nen Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magələn gemen na han a faxa. Nba, i tan naxa a di?”

⁶ E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu sebenla tiyɛ a yii sonla ra bəxən ma. ⁷ E yi tixi a dɛxən ma na waxatini, e lu a maxədinɲɛ. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin liga ɛ tagi singen, na singe xa gemen woli a ma.” ⁸ A mən yi a yigodo, a lu sebenla tiyɛ bəxən ma. ⁹ E ito mɛ waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yɛɛn ma fələ xɛmɛ fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. ¹⁰ Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minɛn yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?” ¹¹ A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sənən.”

Dunuɲa kɛnɛnna nan Yesu ra

¹² Yesu mən yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunuɲa kɛnɛnna ra. Naxan na bira n tan fəxə ra, na nii rakisın kɛnɛnna sətəma nen, a mi sigan tiyɛ dimini mumɛ!”

¹³ Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yɛtɛ seren nan bama iki, nɔndi mi i ya sereyaan na!” ¹⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yɛtɛ seren ba, n nɔndin nan falama. Amasətə n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni ɛ tan mi n keliden nun n sigaden kolon. ¹⁵ ɛ kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma. ¹⁶ Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima nɔndin nan na, amasətə n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xɛxi. ¹⁷ A seɓɛxi ɛ sariyan kui, a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti, nɔndin nan na ra.’* ¹⁸ N seren bama n yɛtɛ xa, n Fafe naxan n xɛxi, na fan seren bama n xa.” ¹⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minɛn yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “ɛ mi n kolon, ɛ mi n Fafe fan kolon. Xa ɛ yi n tan kolon nun, ɛ yi n Fafe fan kolonma nen.”

²⁰ Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiyɛ Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma dɛnaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasətə a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama dɛnaxan yi

²¹ Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. ɛ n fenma nen, koni ɛ faxama nen ɛ yulubine yi. N sigama dɛnaxan yi, ɛ mi nɔɛ sigɛ mɛnni.”

²² Nanara, Yahudiyane yi maxədinna ti, e naxa, “A waxi a yɛtɛ faxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama dɛnaxan yi, ɛ mi nɔɛ fɛ mɛnni?’”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuɲa gbeen nan ɛ tan na, koni n tan kelixi kore xənna nan ma. ɛ tan fataxi dunuɲa ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuɲa ito yi. ²⁴ Nanara, n na a falaxi ɛ xa fa fala, ɛ faxama nen ɛ yulubine yi. Nba, xa ɛ mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ ɛ faxama nen ɛ yulubine yi yati!”† ²⁵ E yi a maxədin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama ɛ xa xabu a fəlɔni, na nan n tan

* **8:17:** A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui. † **8:24:** A seɓɛxi Xəɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yɛtɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mɛnni fa fala a yɛtɛɛn xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən seɓɛxi Yoni 1.1 kui.

na. ²⁶ Fala wuyaxi n xɔn ε kitideni, koni naxan n nafaxi, jɔndin nan a tan na. N naxan mexi a ra, n na falama nen dunuɔa muxune xa.” ²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa. ²⁸ Nanara, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E na Muxuna Dii Xemeni te† waxatin naxan yi, ε a kolonma nen na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’§ E a kolonma nen na waxatini, n mi fefe ligama n yete ma fɔ n Fafe Ala n xaranxi naxan ma. ²⁹ Naxan n xexi, na n fɔxɔ ra, a mi n kedenna luxi, amasɔtɔ n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane me, e denkeleya a ma.

Nɔndina i xɔɔyama nen

³¹ Na ma, Yahudiyani naxanye yi denkeleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa ε n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yeteen nan ε tan na na yi. ³² E jɔndin kolonma nen, jɔndin yi ε xɔɔya.” ³³ E yi a yabi, e naxa, “Iburahima bɔnsɔnna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxe konyiya bun. Fa fala, ε xɔɔyama nen, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra. ³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xemeni luma nen denbayani habadan. ³⁶ Xa Dii Xemeni ε xɔɔya, ε bata xɔɔya nayi yati! ³⁷ N na a kolon Iburahima bɔnsɔnna nan ε tan na. Anu, ε kataxi n faxa feen na amasɔtɔ n ma falan mi xanma ε ma. ³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fema, n na nan falama ε xa, koni ε naxan mexi ε fafe ra, ε na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Iburahima ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Iburahima diine nan yi ε ra nun, ε yi a liga feene ligama nen. ⁴⁰ N jɔndin naxan mexi Ala ra, n na nan falama ε xa, koni hali na, ε kataxi n faxa feen na. Iburahima mi ito

jɔxɔnna lige! ⁴¹ E fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε fafe nan yi Ala ra nun yati, ε yi n xanuma nen nun, amasɔtɔ n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yete ra, Ala nan n xexi. ⁴³ N naxan falama, nanfera ε mi na yeε toma? Amasɔtɔ ε mi nɔe n fala xuiin me. ⁴⁴ E fafe nan Yinna Manga Setana ra, ε waxi a xɔn ma, ε xa a rafan feene liga. Xabu a fɔlɔni muxu faxan nan a tan na. A mi tin jɔndin ma amasɔtɔ jɔndi mi a tan yi mumε! Anεen wulen falama, a minima a yete gbee keɔaan nan ma amasɔtɔ wule xelen nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na. ⁴⁵ Koni ε mi laxi n na bayo n jɔndin nan falama ε xa. ⁴⁶ Nde ε ye be naxan a yite a n bata yulubin liga? Xa n jɔndin fala ε xa, nanfera ε mi lama n na? ⁴⁷ Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nen Alaa falan na. E mi ε tuli matima bayo Ala gbee mi ε tan na.”

Yesu nun Iburahima fe

⁴⁸ Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi jɔndin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na jinan jaxin naxan fɔxɔ ra?”* ⁴⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan fɔxɔ ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni ε tan n yelefuma. ⁵⁰ N mi binyen fenma n yete xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹ N xa jɔndin fala ε xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sɔte habadan!”

⁵² Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan fɔxɔ ra! Iburahima bata faxa, nabine fan bata faxa, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sɔte habadan.’ ⁵³ I tan gbo nxu fafe Iburahima xa ba, naxan bata faxa? Nabine fan bata faxa. I ya fe mirixi di?” ⁵⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yete binya nun,

† **8:28:** Muxuna Dii Xemeni te fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanje wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. § **8:28:** A mato Xɔɔyaan 3.14 kui. * **8:48:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ε a falaxi naxan ma fa fala ε Ala nan a ra. ⁵⁵ Ε mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xelen na nayi alo ε tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶ Ε fafe Iburahima yengi yi tixi n fa waxatin na sewani. A bata a to, a yi sewa.” ⁵⁷ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jεε tonge suulun soto singen, i yi Iburahima to nun ba?” ⁵⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala ε xa, Iburahima barixi nen, n tan na yi.”†

⁵⁹ Na ma, e yi gemene tongo a magolon xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

9

Yesu yi danxutəon yeen nabi

¹ Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xemena nde to naxan barixi danxutəyani. ² A xarandiine yi a maxədin, e naxa, “Karaməxo, nan-fera xemeni ito barixi danxutəyani, a yeteen nan yulubin ligaxi ba hanma a soto muxune?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetena yulubin xa mi a danxuxi, a soto muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nen alogo Ala senben wanla xa mayita yamaan na a tan xon ma. ⁴ Fanni sogen texi fo en xa n xe muxuna wanle ke nen. Amasoto kəeen somaan ni i ra, muxe mi nəe wale waxatin naxan yi. ⁵ N dunuɲa yi waxatin naxan yi, dunuɲa kenenna nan n tan na.”

⁶ Yesu to na fala, a degen namini bəxəni, a benden namulan a ra, a boron bəli danxutəon yeene ma. ⁷ A yi a fala xemən xa, a naxa, “Sa i yeen naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna neen, “Xerana.” Na ma, xemən yi siga, a sa a yeen naxa. A xetematəna, a seen to.

⁸ Na xanbi ra, a dəxo bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi

tideni a fəloni, ne yi maxədinna ti, e naxa, “Xemən naxan yi dəxi xandi tideni nun, na xa mi ito ra ba?” ⁹ Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-εn, e maliga nen tun!” Koni xemən yeteen yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.” ¹⁰ E yi a maxədin, e naxa, “I yeen nabixi di?” ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Xemən naxan xili Yesu, na nan benden namulanxi a yi boron bəli n yeene ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yeen naxa.’ Nayi, n sa n yeen naxa, n yi seen to.” ¹² E yi a maxədin, e naxa, “Na xemən minen yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxutəon maxədin

¹³ Nba, xemən naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fema. ¹⁴ Anu, Yesu benden namulan waxatin naxan yi, a xemən yeene rabi, Matabu Ləxon nan yi a ra. ¹⁵ Nanara, Farisi muxune mən yi xemən maxədin a yeen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A benden nan namulanxi, a yi a bəli n yeene ma, n yi n yeen naxa, iki n bata seen to.”

¹⁶ Farisi muxuna nde naxa, “Xemən naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasoto a mi Matabu Ləxon tonna suxi.” Koni nde gbete naxa, “Yulubi kanna nəe kabanako fe sifani itoe lige ba?” Na ma, e yitaxun. ¹⁷ Nba, Farisi muxune mən yi xemən maxədin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yeeye rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

¹⁸ Benun e xa xemən soto muxune xili, Yahudiyane mən mi yi laxi a ra a danxutəon nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹ E yi e maxədin, e naxa, “E diin nan ito ra ba, ε naxan ma a a sotoxi danxutəyaan nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” ²⁰ A soto muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a

† 8:58: Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mən sebexi Xəɲəyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Iburahima barixi nen, n tan na yi,” na bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən sebexi Yoni 1.1 kui.

nxo diin na a ra. Nxu mon a kolon a sotoxi danxutoyaan nin. ²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yeen nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxodin, bayo dii jore mi fa a ra sonon. A yeteen xa e yabi!" ²² A sotoxi muxune ito fala nen, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiye a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nen salide banxini. ²³ Na nan a liga, a sotoxi muxune naxa, "E a maxodin, amasoto dii jore mi fa a ra sonon!"

²⁴ E mon yi na xemnen xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, "Nondin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xemnen na." ²⁵ Xemnen yi e yabi, a naxa, "N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutoon nan yi n na, koni iki n seen toma!" ²⁶ E yi a maxodin, e naxa, "A nanfe ligaxi i ra? A i yeen nabixi di?" ²⁷ A yi e yabi, a naxa, "N bata yelin na fale e xa, koni e mi e tuli mati. Nanfera e mon waxi a me feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?" ²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, "A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nen Musa xa, koni nxu mi xemneni ito kelide kolon!" ³⁰ Xemnen yi e yabi, a naxa, "Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, e mi a keliden kolon, koni a bata n tan yeen nabi. ³¹ En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. ³² Xabu dunuja da, muxemunma a me singen fa fala muxuna nde bata danxutoon yeen nabi naxan sotoxi danxutoyani. ³³ Xa xemneni ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi noe fefe lige nun." ³⁴ E yi a yabi, e naxa, "I sotoxi yulubin yeteen nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?" E yi a kedi tanden ma.

Danxutoyana Alaa feene yi

³⁵ Yesu yi a me fa fala a e bata xemnen kedi. A yi a to, a naxa, "I

bata denkeleya Muxuna Dii Xemnen ma ba?" ³⁶ Xemnen yi a yabi, a naxa, "N kanna, nde na ra alogo n xa denkeleya a ma?" ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I bata yelin a toe, a tan nan falan tima i xa iki." ³⁸ Xemnen yi a fala, a naxa, "N Marigina, n bata denkeleya i ma." A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, "N faxi dunuja makitiden nin alogo danxutone xa seen to, yee kanne yi danxu." ⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin me. E yi a maxodin, e naxa, "I yengi a ma danxutoon nan nxu tan fan na ba?" ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, "Xa danxutoon nan yi e ra nun, e mi yi yatema yulubi kanna ra na yi. Koni bayo e naxa, 'Nxu seen toma,' e yulubin luma nen e ma na yi."

10

Yexee kulana fe sandana

¹ Yesu naxa, "N xa nondin fala e xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so deen na, koni a te sansanna ra, mujaden nun mafu tiin nan na kanna ra. ² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a deen na, xuruse rabaan nan na kanna ra. ³ De kantanna deen nabima a xa nen. A na a yexee xili waxatin naxan yi, e a xuiin mema nen, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yee ra, a yexee birama a foxo ra nen, amasoto e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbete foxo ra, e gima muxu gbete yee ra nen, amasoto e mi a xuiin kolon."

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba fajina

⁷ Nayi, Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, "N xa nondin fala e xa, n tan nan sansanna so deen na yexee xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yee ra, mujadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yexee mi e tuli mati ne xuine ra. ⁹ N tan nan sansanna so deen na. Muxu yo so n tan xon ma, na kisima nen. Na noe mine nen a so, a yi balon sotoxi. ¹⁰ Mujaden mi fama fefe ra fo mujan nun faxa tiin nun

kalan xili ma. N tan faxi nɛn alogo e xa dunuɲa yi gidi dɛfexin sɔtɔ.”

11 “N tan nan xuruse raba fajin na. Xuru se raba fajin tinɲɛ nɛn, a faxa yɛxɛɛne fe ra. 12 Koni walikɛɛn tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yɛxɛɛne ra. Xa a kankon to fɛ, a yɛxɛɛne rabɛɲinma nɛn, a yi a gi. Kankon yi wuru yɛxɛɛ kuruni a yi e raxuya ayi. 13 Walikɛɛn nan na ra, yɛxɛɛne fe kɔntɔfili mi a ma. 14 N tan nan xuruse raba fajin na. N na n ma xuruseene kolon, e fan n kolon 15 alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nɛn n ma xuruseene fe ra. 16 Yɛxɛɛ gbɛtɛye n yii naxanye mi kulani ito yi fɔ n xa fa ne fan na. E tuli matima nɛn n xuiin na. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa. 17 N Fafe Ala bata n xanu amasɔtɔ n bata n niin fi, alogo n mɔn xa sa a sɔtɔ. 18 Muxu yo mi n niin bɛ n yi, koni n na a fima nɛn n yɛtɛ ra. Sɛnbɛna n yii, n yi a fi, a sɛnbɛn mɔn n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sɔtɔxi n Fafe Ala ra.”

19 Yahudiyane mɔn yi yitaxun na falane fe ra. 20 E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna ɲaxin nan ito fɔxɔ ra. Seen bata so a yi! E tuli matima a ra nanfera?” 21 Koni bonne naxa, “Yinna ɲaxin naxan fɔxɔ ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan nɔɛ danxutɔɔn yɛɛn nabiye ba?”

Yahudiyane yi e mɛ Yesu ra

22 Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sɛwan nan yi a ra Yerusalɛn taani, xunbeli waxatini. 23 Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma Sulemani a Gagene bun ma. 24 Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikɛni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kɛnɛni.”

25 Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fale ɛ xa, koni ɛ mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kɛma n Fafe Ala sɛnbɛni, ne nan n seren na. 26 Koni ɛ mi laxi n na, amasɔtɔ n ma yɛxɛɛne mi ɛ tan na. 27 N ma yɛxɛɛne

n xuiin mɛma nɛn. N na e kolon, e birama nɛn n fɔxɔ ra. 28 N habadan nii rakisin fima e ma nɛn, e mi faxɛ habadan. Muxu yo mi nɔɛ e bɛ n yii. 29 N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nɔɛ e bɛ n Fafe Ala yii. 30 N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” 31 Yahudiyane mɔn yi gɛmɛne tongo a magɔlɔn xinla ma.

32 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali fajin wuyaxi kɛ ɛ yɛtagi n Fafe Ala barakani. E n magɔlɔnma wanla mundun ma fe ra ne yɛ nayi?”

33 Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “N xu mi i magɔlɔnma wali fajine xan ma fe ra fɔ i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yɛtɛ findi Ala ra!” 34 Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi sɛbɛxi ɛ sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan ɛ tan na.’” 35 Kitabun naxan falaxi ɲɔndin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, 36 nanfera ɛ tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xɛmɛn nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuɲa yi. 37 Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kɛma hali ɛ mi la n na. 38 Koni xa n na e kɛma, xa ɛ mi la n na, ɛ la n ma wanle ra alogo ɛ xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

39 Yahudiyane mɔn yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

40 Yesu mɔn yi xɛtɛ Yurudɛn kidi ma, Yoni yi marafuun tima dɛnaxan yi igeni a fɔlɔni. A sa lu na. 41 Muxu wuyaxi yi fa a fɛma, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xɛmɛni ito a fe yi, ɲɔndin nan ne ra.” 42 Muxu wuyaxi yi dɛnkeleya a ma mɛnni.

11

Lasarusi faxa fena

1 Xɛmɛna nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada ɲaxalanmana, Marata yi dɔxi taan naxan yi.

2 Mariyama findi ɲaxanla nan na

* 10:34: Yaburin 82.6

naxan latikənənnā sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sɛxɛnɛ ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³ Nanara, a tadane yi xɛraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xɔyin bata fura.” ⁴ Yesu to na mɛ, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nɛn alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xɛmɛn binyama nɛn fureni ito xɔn ma.”

⁵ Marata nun a xunyɛn naxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han!

⁶ Anu, a to a mɛ fa fala a Lasarusi furaxi, a yi dɛnaxan yi, a mɔn yi xii firin ti mɛnni. ⁷ Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xɛtɛ Yudaya yamanani.” ⁸ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magɔlɔn feni, i mɔn waxi xɛtɛ feni menna nin ba?” ⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kɛnenna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasɔtɔ a dunuɗa kɛnenna toma. ¹⁰ Koni xa muxun sigan ti kɔɛɛn na, a dagalanma ayi nɛn amasɔtɔ kɛnenna mi na.” ¹¹ Yesu to na fala, a naxa, “En xɔyin Lasarusi xiin nɛn, koni n xa sa a raxulun.” ¹² A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nɛn, a kɛndɛyama nɛn.” ¹³ Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixɔnla nan tun yi a ma. ¹⁴ Nanara, Yesu yi falan makɛnɛn e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵ Koni n bata sɛwa ɛ tan ma fe ra bayo n mi yi a fɛma nun, alogo ɛ xa dɛnkɛlɛya. En siga a fɛma.” ¹⁶ Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxa!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusalɛn taan yi tagi so, fɔ kilo saxan nɔxɔn. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunye xɛmɛmaan saya xɔntɔnna tideni e ma.

²⁰ Marata to a mɛ, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu

banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyɛn mi yi faxɛ nun!” ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nɛn.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyɛn mɔn kelima nɛn sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nɛn sayani dunuɗa rapanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na. Naxan na dɛnkɛlɛya n tan ma, hali a faxa, a nii rakisin sɔtɔma nɛn. ²⁶ Naxan na lu a nii ra a dɛnkɛlɛya n ma, na mi faxɛ mumɛ! I laxi ito ra ba?” ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, “Ɔn Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xɛmɛna, naxan yi fama dunuɗa yi nun.”

²⁸ Marata na fala xanbini, a xɛtɛ, a yi a xunyɛn Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ be yi, a i xilima.” ²⁹ Mariyama na mɛ waxatin naxan yi, a yi keli mafurɛn, a sa a ralan. ³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li dɛnaxan yi, a yi menna nin nun. ³¹ Yahudiyān naxanye siga Mariyama xɔntɔndeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafurɛn, a mini, e yi bira a fɔxɔ ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun dɛɛn nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu fɛman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi be nun, n xunyɛn mi yi faxɛ nun!” ³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyān naxanye fan yi a fɔxɔ ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ a maluxunxi minɛn yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, ɛ na mato!” ³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxutɔɔn yɛɛn nabi ba? A mi yi a ligɛ nun, Lasarusi nama faxa ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu bəɲen yi sunuxi, a siga gaburun deen na. Faranna nan yi a ra nun, gemen saxi a deen na. ³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “E gemen ba a de ra!” Faxa muxun tadan jaxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, a xirin nan fa minima iki amasoto a maluxunna bata soge naanin ti.” ⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, i Alaa binyen toma nen?” ⁴¹ Nayi, e gemen ba na. Yesu yi a yee rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasoto i bata n xuiin me. ⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xexi.” ⁴³ A to na fala, a yi a xuini te, a naxa, “Lasarusi, mini!” ⁴⁴ Faxe muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yiine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mafulun, e a lu, a xa siga.”

*E wundo fena Yesu xili ma
Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2,
Luka 22.1-2*

⁴⁵ Nanara, Yahudiyannaxanye yi na Mariyama xontondeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi denkeleya a ma. ⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fema. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xemeni ito kabanako fe wuyaxi ligama! ⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin denkeleyama a ma nen. Romi kuntigine kelima nen, e yi en ma yire sarijanxin kala e nun en siyaan birin!”* ⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na

jeen na, a yi a fala, a naxa, “E mi fefe kolon! ⁵⁰ E mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxe yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?” ⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yete ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na jeen na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxe Yahudiyane siyaan xa. ⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fo Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. ⁵³ Nba, folo na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxe feni ton. ⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kenenni sonon koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dexan ma, denaxan xili Efirami. E nun a xarandiine yi lu na yi.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalen taani alogo e xa sa e yete rasarijan benun sanla xa a li. ⁵⁶ E yi lu Yesu fenje. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxodinje, e naxa, “E mirixi nanse ma? A mi fe sanli ba?” ⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

12

*Latikononna sa fena Yesu ma
Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9*

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi doxi denaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. ² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi doxi Yesu fema a degedeni, Marata yi walima e xa. ³ Nba, Mariyama yi latikononna sare xodexen litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa

* **11:48:** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nen yengeni. Nayi, xa Yerusalen taani maxa jaxi ra, Romi kaane yi na yatema nen muruten na nun, e fa yengen so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma. † **11:55:** Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxe koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xaroyaann 12.1-13 kui.

Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunsexe na. Latikɔnɔnna xirin yi banxin suxu. ⁴ Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵ “Nanfera latikɔnɔnni ito mi matixi gbeti gbanan keme saxan na, a so yiigelitɔne yii?” ⁶ A mi na falaxi fa fala a xaminxi yiigelitɔne fe ra, koni bayo mupaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷ Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun lɔxɔn nan yeε ra. ⁸ Yiigelitɔne ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin.”

Eyi Lasarusi fan faxa feni tɔn

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a me, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan matodeni Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tɔn. ¹¹ Amasɔɔ Yahudiya wuyaxi yi xetema e fɔxɔ ra, e yi denkelɛya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

Yesu yi so Yerusalɛn taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40

¹² Na xɔtɔn bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a me, a Yesu fama Yerusalɛn taani. ¹³ Nanara, e sa tugu yiine masεge, e sa a ralan, e sɔnxɔ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!” ¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dɔxɔ a fari alo a sɛbɛxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, ¹⁵ “Siyon kaane, ε nama gaxu! A mato, ε mangan fama. A dɔxi sofali diin fari.”*

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi sɛbɛxi a tan nan ma fe ra, a e tan yetɛɛn bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fema a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren bε. ¹⁸ Nanara, yamaan

yi siga a ralandeni amasɔɔ e bata a me Yesu kabanako feen naxan ligaxi. ¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “E mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuɔa muxune birin biraxi a fɔxɔ ra!”

Girɛkina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girɛkina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni. ²¹ E fa Filipi fema naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa Yesu to.” ²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xemen binya waxatin bata a li. ²⁴ N xa ɲɔndin fala ε xa, fanni sansi kesen mi bira bɔxɔni a yeε maluxun, a mi wuyε ayi. Koni xa a yeε maluxun, a solima nen, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bɔnɔma a yi nen, koni muxu yo a me a niin na dunuɔa ito yi, na a ramarama nen habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xɔn ma, a xa wanla ke n xa fɔ a xa bira n fɔxɔ ra nen. Nayi, n denaxan yi, n ma walikεen fan luma nen menni. Muxu yo wanla kema n xa, n Fafe Ala na binyama nen.”

Yesu yi a faxa feen fala

²⁷ Yesu naxa, “N bɔɲɛn tɔrɔxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mɔn a binyama nen.” ²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin me, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuini ito mi minixi n tan ma fe ra, fɔ ε tan ma fe ra. ³¹ Dunuɔa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɔani ito kuntigi ɲaxin kedima nen iki. ³² N na yite† bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin

* **12:15:** Sakari 9.9 † **12:32:** Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanɛ wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui.

mabandunma nen n ma.”³³ A ito falaxi nen alogo a xa a faxa kiin yita e ra.³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xon, a Alaa Muxu Sugandixin luma nen habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xemeni tema nen? Nde Muxuna Dii Xemeni ito ra?”³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kenenna kanna mon e ye singen waxatidi tun. Kenenna e tagi waxatin naxan yi e sigan ti, alogo dimin nama so e ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden kolon.”³⁶ Kenenna kanna e tagi waxatin naxan yi, e denkeleya a ma, alogo e xa findi kenenna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin denkeleye

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yee xori, e mi la a ra.³⁸ Na liga nen alogo Nabi Esayi fala xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxo falan na? Marigina a senben makenen nde xa?”[†]

³⁹ Nanara, e mi yi nae denkeleye bayo Esayi mon naxa,

⁴⁰ “A bata e yeen danxu, a yi e boren xodoxo ayi, alogo e yene nama toon ti, e xaxinla nama feene famu, a e nama maxete, Ala yi e rakendeya.”[§]

⁴¹ Esayi na falaxi nen, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntigine ye, muxu wuyaxi denkeleya nen Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni.⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴ Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na denkeleya n ma, a mi denkeleyaxi n tan xan tun ma fo naxan n xexi.⁴⁵ Muxu yo n to, na bata n xe muxun fan to.⁴⁶ N bata fa dunuɲa yi alo kenenna kanna. Naxan na denkeleya n ma, na mi luyee dimini.⁴⁷ Muxu yo n ma falan me, a mi a suxu, n

tan xa mi a yalagima. Amasoto n mi faxi dunuɲa muxune yalagideni, fo e rakisideni.⁴⁸ Naxan na a me n na, a mi tin n ma falane suxe. N ma falan na kanna yalagima nen loxo donxeni.⁴⁹ Amasoto n mi falan tima n yete xan ma fe ra fo n Fafe Ala naxan n xexi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma.⁵⁰ N na a kolon fa fala a yamarin findima nen habadan nii rakisin na. N falan tiin nen alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

¹ Nba, na xoton bode, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuɲa yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuɲa yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rapanna.

² E yi e degema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soe Simon ma dii xemen Yudasi Isakariyoti boren a xa Yesu yanfa, a a so yiini.

³ Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a senbeni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mon sigama Ala nan ma.⁴ Nanara, e to yi e degema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi.

⁵ Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi folo a xarandiine sanne maxe. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra.⁶ A yi fa Simon Piyeri fema, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nen.”⁸ Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxe mumel!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.”⁹ Simon Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!”¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fo a

[†] 12:38: Esayi 53.1 [§] 12:40: Esayi 6.9-10

sanne, bayo a sarijan. E fan sarijan, koni ε birin mi a ra.”¹¹ Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sarijan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxε waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mən yi sa dɔxɔ a funfuni. A yi e maxɔdin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, ε na famunxi ba?”¹³ E n tan xilima fa fala ‘Karamɔxɔ’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasɔtɔ na nan n tan na. ¹⁴ Xa n tan ε Marigin nun ε karamɔxɔn bata ε sanne maxa, ε tan fan xa ε bode sanne maxa. ¹⁵ N misaala yitaxi ε ra nən, alogo ε xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. ¹⁶ N xa jɔndin fala ε xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xε muxun xa. ¹⁷ E bata feni itoe kolon iki, sewana ε xa, xa ε lu na ligε!”

¹⁸ “N mi falan tima ε birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fɔ Kitabun fala xuiin xa rakamali nən, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma nxu bode xɔn, na bata keli n xili ma.’* ¹⁹ N ni ito falama ε xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, ε lama a ra nən, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’ †

²⁰ “N xa jɔndin fala ε xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xεxi.”

Yudasi Yesu yanfama nən

Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nən, a n so yiini yati!”²² A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma. ²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dɔxi a dεxɔn ma. ²⁴ Simɔn Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxɔdin, a nde a fe falama.”²⁵ Na xarandiin yi a

maso Yesu ra, a yi a maxɔdin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?”²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simɔn ma dii xεmɛn Yudasi Isakariyoti yii. ²⁷ Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafurɛn.”²⁸ Yesu naxan fala a xa, bonna naxanye yi dɔxi e dεgedeni, ne sese mi yi na famunxi. ²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitɔne yii. ³⁰ Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kɔɛɛn nan yi a ra.

Sariya nənɛna fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xεmɛna binyen bata makɛnɛn, Alaa binyen fan bata makɛnɛn n barakani. ³² Xa Alaa binyen bata makɛnɛn n tan barakani, Ala yetɛna n tan Muxuna Dii Xεmɛna binyen makɛnɛnma nən mafurɛn!”

³³ “N ma diine, n mi buma ε fema sɔnɔn. E n fenma nən, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, ε mi nɔε sigε na yi.’ ³⁴ N yamari nənɛn nan soma ε yi, ε bode xanu. E ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ³⁵ E na ε bode xanu, muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra na nan xɔn.”

Yesu yi Piyeri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34

³⁶ Simɔn Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sigan minɛn yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama dɛnaxan yi, i mi nɔε sigε n fɔxɔ ra mɛnni iki, koni i sigama n fɔxɔ ra nən waxati famatɔni.”³⁷ Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nɔε birε i fɔxɔ ra iki? N faxε

* **13:18:** Yaburin 41.10 † **13:19:** A sɛbɛxi Xɔrɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən sɛbɛxi Yoni 1.1 kui.

nɛn i ya fe ra!” ³⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxɛ n ma fe ra ba? N xa jɔndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nɛn dɔxɔna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bɔɲɛn nama tɔrɔ, ɛ dɛnkɛɛya Ala ma, ɛ dɛnkɛɛya n tan fan ma. ² Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ɛ xa nɛn nun. N sigama n xa sa yirena nde yitɔn ɛ xa na yi. ³ N na sa yirena nde yitɔn ɛ xa, n mɔn fama nɛn, n yi siga ɛ ra n yii alogo n dɛnaxan yi, ɛ fan yi sa lu mɛnni. ⁴ N sigan dɛnaxan yi, ɛ mɛn kiraan kolon.”

⁵ Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?” ⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jɔndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigɛ n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaana xanbi. ⁷ Xa ɛ n tan kolon, ɛ n Fafe fan kolonma nɛn. To xanbi ra, ɛ bata a kolon, ɛ bata a to.”

⁸ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.” ⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fɛma kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ɛ ra? ¹⁰ Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ɛ xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kɛma. ¹¹ Ɛ dɛnkɛɛya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ɛ dɛnkɛɛya kabanako fe wanli itoe xɔn.”

¹² “N xa jɔndin fala ɛ xa, naxan na dɛnkɛɛya n ma, na feene ligama nɛn alo n naxanye ligama. A yɛtɛɛn feene ligama nɛn naxanye gbo itoe xa, amasɔtɔ n sigama n Fafe Ala fɛma. ¹³ Ɛ na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama ɛ xa nɛn alogo n Fafe

Alaa binyen xa mayita a Dii Xɛmɛn barakani. ¹⁴ Xa ɛ n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ɛ xa nɛn.*”

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹⁵ “Xa ɛ n xanuxi, ɛ n ma yamarine suxu. ¹⁶ N Fafe Ala maxandima nɛn, a yi Mali Ti gbɛtɛ so ɛ yii naxan luma ɛ fɛma habadan. ¹⁷ Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, jɔndin kanna. Dunuɲa muxune mi nɔɛ na sɔtɛ amasɔtɔ e mi nɔɛ a toɛ, e mi a kolonɲɛ. Koni ɛ tan a kolon amasɔtɔ a luma nɛn ɛ fɛma, a mɔn yi lu ɛ yi. ¹⁸ N mi ɛ luyɛ alo kiridine, n mɔn fama nɛn ɛ fɛma. ¹⁹ Ndedi nan fa luxi, dunuɲa muxune mi fa n toma sɔnɔn koni ɛ tan n toma nɛn. Bayo n tan bata niin kisin sɔtɔ, ɛ fan nii rakisɔn sɔtɔma nɛn. ²⁰ Na waxatin na a li, ɛ a kolonma nɛn, a n Fafe Ala yi, ɛ tan fan n tan yi alo n tan ɛ yi kii naxan yi. ²¹ Muxu yo n ma yamarine sɔtɔ, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nɛn, n tan fan yi a xanu, n yi n yɛtɛ yita a ra.”

²² Yudasɔ bonna, Yudasɔ Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yɛtɛ yita nxu ra, koni i mi i yɛtɛ yitɛ dunuɲa muxune ra?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nɛn. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fɛma, nxu yi nxu konni tɔn a fɛma. ²⁴ Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxɛ. Ɛ bata falan naxan mɛ, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xɛxi, na nan gbee na ra.”

²⁵ “N to yi ɛ fɛma, nanara, n falani itoe ti ɛ xa. ²⁶ Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama ɛ ma n xinli, na ɛ xaranma nɛn feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ɛ xa, a ne birin nabirama nɛn ɛ ma.”

²⁷ “N bata bɔɲɛ xunbenla lu ɛ yi. N bata n ma bɔɲɛ xunbenla fi ɛ ma. N mi a fixi ɛ ma alo dunuɲa kiin tima kii naxan yi. Ɛ bɔɲɛn nama tɔrɔ, ɛ nama gaxu. ²⁸ Ɛ bata n ma falan mɛ, n naxa, ‘N sigama koni n mɔn fama

* **14:14:** Ala maxandi feni ito mɔn seɓɛxi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

ε fεma nεn.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi sεwama nεn n siga feen na n Fafe Ala konni amasɔtɔ a gbo n tan xa. ²⁹ N feni itoe falama ε xa nεn iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε dεnkεleyama nεn. ³⁰ N mi fa buma falan tiyε ε fεma sɔnɔn, amasɔtɔ dunuɲa ito kuntigi ɲaxin fama. Sese mi a ra n tan yi. ³¹ Koni dunuɲa xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. E keli, ε fa, en siga.”

15

Nɔndin binla nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan ɲɔndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔɔn kanna ra. ² Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nεn n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasariɲanma nεn alogo e mɔn xa bogi dangu a singen na. ³ N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sariɲan iki. ⁴ E lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nɔε bogε a yetε ra, xa a mi a binla ma. E fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi. ⁵ N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nεn na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kεwanli.* Amasɔtɔ ε mi nɔε sese ligε n tan xanbi. ⁶ Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nεn alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nεn, e sa tεeni, e gan. ⁷ Xa ε lu n tan yi, n ma falan yi lu ε yi, ε na n xandi sese yi, ε na sɔtɔma nεn. ⁸ E na findi n ma xarandiine ra, ε yi bogi wuyaxi ti ε kεwanli, na nan n Fafe Alaa binyen makεnεnma.”

⁹ “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata ε xanu na kiini. E lu n ma xanuntenyani. ¹⁰ Xa ε n ma yamarine suxu, ε luma nεn n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹ N ni

ito falaxi ε xa nεn alogo n ma sεwan xa lu ε yi, ε sεwan yi dεfe.”

¹² “N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ¹³ Xanuntenyani mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xɔyine fe ra. ¹⁴ Xa ε n ma yamarine suxu, n xɔyine nan ε tan na. ¹⁵ N mi fa a falama ε ma sɔnɔn fa fala walikεne amasɔtɔ walikεen mi a kolon a kuntingin naxan ligama. Koni n fa ε xili bama nεn, ‘n xɔyine’ amasɔtɔ n naxan birin mεxi n Fafe Ala ra, n bata na yεba ε xa. ¹⁶ E tan mi n sugandixi koni n tan bata ε sugandi, n yi ε ti a ra a ε xa siga, ε sa bogi wuyaxi ti ε kεwanle xɔn, bogin naxanye luma a ra habadan alogo ε na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi ε ma. ¹⁷ N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu.”

Dunuɲa muxune ε rapaxuma nεn

¹⁸ “Xa dunuɲa muxune ε rapaxu, ε xaxili lu a xɔn ma fa fala a e n singe nan rapaxu. ¹⁹ Xa dunuɲa muxun nan yi ε tan na nun, dunuɲa muxune yi ε xanuma nεn alo e kon kaane. Koni n bata ε sugandi keli dunuɲa muxune tagi. E gbee mi fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuɲa muxune ε rapaxuxi. ²⁰ N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na xɔn ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan besεnxɔnya, e ε fan besεnxɔnyama nεn. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen suxuma nεn. ²¹ Koni e ito birin ligama ε ra nεn amasɔtɔ n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xε muxun kolon. ²² Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatεma yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sɔnɔn. ²³ Muxu yo n tan rapaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan rapaxu. ²⁴ Xa n mi yi kabanako fe wanle kε e tagi nun, muxu gbεte munma yi naxanye liga singen, e mi yi yatεn yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rapaxuxi. ²⁵ Koni naxan sεbεxi e Sariya Kitabun

* **15:5:** Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kεwali fajin nan ligama. Na luxi nεn alo wudin nun a bogina. Na feen mɔn sεbεxi Galati 5.22 kui. † **15:25:** Yaburin 35.19 nun 69.5

kui, fə na xa kamali nən, a naxa, ‘E bata n tan naxaxu fuuni.’† ”

²⁶ “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fəma, Alaa Nii Sarijanxina, jəndin kanna, na n ma fe sereyaan bama nən. ²⁷ E tan fan n ma fe sereyaan bama nən amasəto e yi n fəxə ra nun xabu a fəloni.”

16

¹ “N ni ito birin falaxi e xa nən alogo e nama bira tantanni. ² E e kedima nən salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo e faxa, na kanna a mirima nən fa fala a bata Alaa wanla ke. ³ E feni itoe ligama e ra nən amasəto e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. ⁴ Koni n bata feni itoe fala e xa. Nanara, e nēma feni itoe lige e ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama e ma nən. N munma yi feni itoe fala e xa nun a singeni amasəto n yi e fəma.”

Alaa Nii Sarijanxin wanla fe

⁵ “Koni iki, n sigama n xē muxun fəma koni e tan sese mi n maxədinma fa fala, ‘I sigan minen yi?’ ⁶ Koni xabu n na a fala e xa, e bəjen bata rafəro. ⁷ Hali na, n xa jəndin fala e xa, a fisa e ma n siga. Amasəto xa n mi siga, Mali Tiin* mi fama e fəma. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama e ma nən. ⁸ A na fa, a dunuɣa muxune tantanna yitama e ra nən lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma. ⁹ Yulubina, amasəto e mi denkeleyaxi n tan ma. ¹⁰ Tinxinyana, amasəto n sigama n Fafe Ala konni, e mi fa n toma sənən. ¹¹ Kiti bolonna, amasəto dunuɣa kuntigi jaxin bata yelin yalage.”

¹² “Fe wuyaxi n kui, n naxanye fale e xa, koni e mi xənje e ma iki. ¹³ Koni Alaa Nii Sarijanxina, jəndin kanna na fa, a e tima nən jəndin birin kiraan xən. A mi a yete sagoon xan falama. Koni a naxan mēma, a na nan falama e xa. A yi fe famatəne rali e ma. ¹⁴ A n tan binyama nən amasəto a na naxan sətə n tan yii, a na nan nalima e ma.

¹⁵ N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan sətə n yii, a na nan nalima e ma.’ ”

Bəje rafəron yi masara sēwan na

¹⁶ Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi mən luxi, e mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu e mən n toma nən.”

¹⁷ A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndedi mən luxi, e mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, e mən n toma nən?’ A mən naxa, a sigama a Fafe fəma.” ¹⁸ E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxədin feni, a yi a fala e xa, a naxa, “N naxan falaxi e xa fa fala, ‘Ndedi mən luxi, e mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, e mən n toma nən’ e e bode maxədinma na nan ma ba? ²⁰ N xa jəndin fala e xa, e wugama nən, e sunu koni dunuɣa muxune sēwama nən. E bəjen nafəroma nən koni e bəje rafəron findima nən sēwan na. ²¹ Xa jaxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nən kati, amasəto a waxatin nan na ra. Koni a na diin sətə waxatin naxan yi, a jinanma nən a tərən birin na, a sēwa amasəto a bata diin sətə dunuɣa yi. ²² E tan fan na kii nin. E bəjen nafəroxi iki koni n mən e toma nən. E bəjen yi rafe sēwan na. Muxu yo mi nəe e sēwan be e yii. ²³ Na waxatin na a li, e mi n maxədinje fefe ra. N xa jəndin fala e xa, e na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima e ma nən. ²⁴ Han iki, e munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. E xandin ti, e a sətəma nən alogo e sēwan xa dēfe.”

Yesu bata dunuɣa nə

²⁵ “N bata yi feni itoe fala e xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima e xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makenenma e xa nən na waxatini. ²⁶ Na waxatin na a li, e

* **16:7:** Mali Tiini ito findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mi nəe finde adamadi yo ra bayo a luma nən denkeleya muxune bəjeni. Na feen sebexi Yoni 14.17 kui.

Ala maxandima nen n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxodinma ε xa. ²⁷ Na mi a ra. Amasoto Fafe Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. ²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fema, n fa dunuja ito yi. Iki n kelima dunuja yi, n siga n Fafe Ala fema.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kenenna nin iki, i mi fa sanda sama sonon. ³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxe xa maxodinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa fala i kelixi Ala nan fema.” ³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata la a ra iki ba? ³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nen na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. E yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasoto n Fafe Ala n fema. ³³ N feni itoe falaxi ε xa nen alogo ε xa baje xunbenla soto n tan barakani. E toroma nen dunujani ito yi, koni ε wekile! N tan bata dunuja no.”

17

Yesu yi Ala maxandi

¹ Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yee rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xemen binyen makenen alogo i ya Dii Xemen xa i binya. ² I bata senben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakis fi muxune ma i naxanye soxi n yii. ³ Habadan nii rakis nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xexi. ⁴ N bata i ya binyen makenen dunuja yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makenen i yetagi, binyen naxan yi n yii i fema nun benun dunuja xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuja yi, n bata i makenen ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala

n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xexi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuja muxune birin xan xa fo i muxun naxanye soxi n yii amasoto i gbeen nan ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xon. ¹¹ Iki n sigama i fema, n mi fa luma dunuja yi sonon koni e tan mon dunuja yi. N Fafe sarijanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla senbeni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹² N yi e fema waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla senben nan xon, n yi e kantan. Hali keden mi lo ayi, fo halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sebenla xa kamali. ¹³ Iki n sigama i fema, n bata feni itoe fala dunuja muxune xa alogo e xa n ma sewa defexin soto e baje. ¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuja muxune bata e rajaxu amasoto dunuja gbee mi e tan na alo dunuja gbee to mi n tan na. ¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuja yi koni n ni i mafanma nen, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶ Dunuja gbee mi e ra alo dunuja gbee to mi n tan na. ¹⁷ E rasarijan jondin xon. I ya falan nan jondin na. ¹⁸ I n xexi dunuja yi kii naxan yi, n fan bata e xe dunuja yi na kiini. ¹⁹ N bata n yete rasarijan e fe ra alogo e fan xa rasarijan jondin xon.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fo e nun muxun naxanye fan denkeleyama n ma e fala xuiin xon ma ²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuja muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xexi. ²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, ²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunuja muxune xa

a kolon fa fala i tan nan n xexi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N denaxan yi, n waxi a xon ma, e fan xa siga n foxo ra menna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nen benun dunuja xa da. ²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuja muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xexi. ²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nen, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena
Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50,
Luka 22.47-53

¹ Yesu yelin Ala maxande waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kediron lanbanna foxo kedenni, oliwi wudi bili nakoon yireni, e nun a xarandiine sa so denaxan yi. ² Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi menna kolon amasoto Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanje menna nin. ³ Yudasi yi fa nakoni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xexi. Xaye degene nun lenpune nun yenge so seene yi e yii.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fema, a yi e maxodin, a naxa, “E nde fenma?” ⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasareti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xete e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mon yi e maxodin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasareti kaana.” ⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala e xa, a n tan ni i ra. Xa e n tan nan fenma, e bonni itoe yiiba, e xa siga.” ⁹ A na liga nen alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi loxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simon Piyeri yii.* Piyeri yi a botinje ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. Na konyin yi xili nen “Malikusi.” ¹¹ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna soti a teeni! N Fafe toro igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minje na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi. ¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fema amasoto Kayafa bitan xememaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na jenen na. ¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a me fena Yesu ra
Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68,
Luka 22.55-57

¹⁵ Simon Piyeri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu foxo ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki faji. Nanara, a so Yesu foxo ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni. ¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so deen dexon. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walike naxanla xa, naxan tixi deen na, na yi Piyeri raso. ¹⁷ Walike naxanla naxan yi tixi deen na, na yi a fala a xa, a naxa, “Xemeni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.” ¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikene nun de kantanne yi teen sa a ra, e yi tixi naxan xon e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e ye a maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxodin
Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64,
Luka 22.66-71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxodin a xarandiine nun a xaranna fe ma. ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata falan ti yamaan birin xa kenenni, n yi darixi xaranna tiye salide banxine nin hanma Ala

* **18:10:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma denaxan yi. N mi sese falaxi wundoni. ²¹ I n maxədinma na ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mεxi, ne maxədin. E n ma fala tixine kolon ki faji!" ²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, de kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a deen garin, a naxa, "I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?" ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, "Xa n fala jaxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n jəndin nan falaxi, nanfera i n garinxi?"

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

Piyeri mən yi a mε Yesu a xarandiyaan na

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-62

²⁵ Simən Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, "A xarandiina nde xa mi i fan na ba?" Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, "N tan mi a ra." ²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sege a ma, na kon kaana nde yi a maxədin, a naxa, "N mi i tan xa to a fema oliwi bili nakəni?" ²⁷ Piyeri mən yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-5

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xətən xətənnan nan yi a ra nun. Yahudiyane yeteen mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane nama e sarjanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† donse donden nin. ²⁹ Pilati yi mini tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, "E xeməni ito kansunma feen mundun ma?" ³⁰ E yi a yabi, e naxa, "Xa xeməni ito mi fe jaxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun." ³¹ Pilati yi a fala e xa, a naxa, "E a tongo, ε yeteen xa a makiti ε sariyan na." Yahudiyane yi a yabi, e

naxa, "Koni ε sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxa." ³² Ito ligaxi nən alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

³³ Pilati yi xεtε yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxədin, a naxa, "Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?" ³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, "I yetena maxədinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?" ³⁵ Pilati yi a yabi, a naxa, "I mirixi a ma fa fala Yahudiyannan tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?" ³⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, "Dunujani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunujana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yengen soma n xa nən nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi." ³⁷ Nanara, Pilati yi a maxədin, a naxa, "Mangana nde nan i tan na nayi ba?" Yesu yi a yabi, a naxa, "I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunuja yi na nan ma, a n xa jəndin seren ba. Naxan yo jəndin xa, ne e tuli matima n xuiin na nən." ³⁸ Pilati yi a maxədin, a naxa, "Nanse jəndin na?"

E Yesu faxa feen nata

Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mən yi siga Yahudiyane fema, a sa a fala e xa, a naxa, "N mi a yalagi xun toxi hali ndedi! ³⁹ Koni ε namunna nan a ra, n muxu keden yiiba ε xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla waxatini. E waxi a xən ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba ε xa ba?" ⁴⁰ E sənxo sənxo, e yi a yabi, e naxa, "En-εn, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xən!" Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

¹ Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan. ² Sofane yi kəmətin jali kanna

† **18:28:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui.

rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. ³ E yi lu fe a fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kenε.” E yi a garin.

⁴ Pilati mən yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini ε ma tandeni, alogo ε xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mumε!” ⁵ Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya kəmōti nali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xεmεn ni i ra!”

⁶ Saraxarali kuntigine nun de kantanne to a to, e sənxo sənxo, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, ε sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mumε!” ⁷ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxes amasoto a bata a yete findi Alaa Dii Xεmεn na.”

⁸ Pilati to na me, a yi gaxu kati! ⁹ A mən yi xete yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi. ¹⁰ Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala senbena n yii, n ni i bejin hanma n ni i gbangban?” ¹¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “No yo mi i yii n tan fari fo Ala naxan soxi i yii. Nanara, xεmεn naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹² Pilati na me waxatin naxan yi, a bejin xonla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sənxo sənxoε, e naxa, “Xa i xεmεni ito bejin, Romi Manga Gbeen Sesare xoyi mi i tan na. Naxan yo a yete findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.”

¹³ Pilati to falani ito me, a Yesu ramini, a dōxo a kiti sa gbedeni, denaxan xili “Gεmε Kirana” denaxan xili Heburu xuini, “Gabata.” ¹⁴ Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla nan yi na xōtōn bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “E mangan ni i ra, ε hōn!” ¹⁵ E lu sənxoε, e naxa, “A xa faxes! A xa

faxes! A xa gbangban!” Pilati yi e maxōdin, a naxa, “E waxi a xōn ma, n xa ε mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

*Yesu yi gbangban wudin ma
Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32,
Luka 23.26-43*

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yetεen yi a faxes wudin tongo, e siga yirena nde yi denaxan xili “Xun Xōri Yirena” denaxan xili Heburu xuini, “Gologota.” ¹⁸ E yi sa a gbangban wudin ma menni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fema, bonna a fōxo kedenni, bonna fan a fōxo kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e sebenla ti, e sa a singan a faxes wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasoto Yesu yi gbangbanxi wudin ma denaxan yi, men yi taan dexōn ma nen, na yi sebexi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Gireki xuiin nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a sebe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xεmεni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.” ²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan sebexi, n mi fa na kalama sōnōn.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanne wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun dōxode naanin sofa keden dōxode keden. A doma bun biran naxan mi yi degexi bayo dugi keddenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibo, en masensenna ti, a na naxan suxu, na yi a soto.” Ito ligaxi nen alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa, “E bata masensenna ti n ma dugine fe ra, e xa e yitaxun e bode tagi.”*

Nayi, sofane yi na liga.

²⁵ Yesu nga yi tixi a faxes wudin fema nun, e nun a ngaxakeden

* 19:24: Yaburin 22.19

ɲaxalanmana, Mariyama, Kilofasi a ɲaxanla, e nun Mariyama Magadala kaana. ²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xemɛn nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin ligɛ, a naxa, “N kɔɛ yinla bata raxara.” A na fala nɛn alogo naxan sebɛxi Kitabuni na xa kamali.† ²⁹ Ige sasena nde yi dɔxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.‡ E yi a lan Yesu dɛɛn ma a gbangban wudin kɔɛ ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu ɲensɛnna sɔxɔn tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xɔtɔn bode yi findima lɔxɔ binyen nan na Matabu Lɔxɔne ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin kɔɛ ra Matabu Lɔxɔni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinma. ³² Nanara, sofane yi siga, e yi xemɛn bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dɛxɔn e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni sofana nde yi Yesu sɔxɔn a ɲensɛnni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. Ƴɔndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a ɲɔndin nan falaxi. Nayi, ɛ fan xa denkeleya. ³⁶ Na ligaxi nɛn alogo

Kitabun sebɛnla xa kamali, a naxa, “Hali a xɔri kedenna mi yigirɛ.”§

³⁷ A sebɛxi yire gbɛtɛ yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisɔxɔnxi, e e yeɛn tima nɛn na ra.”*

Yesu Maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasɔtɔ a yi gaxuxi Yahudiyane yeɛ ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni. ³⁹ Nikodemi naxan siga Yesu fema kɔɛɛn na a fɔlɔni, na fan yi bira Yusufu fɔxɔ ra. Ture xiri ɲaxumɛn kilo tonge saxan, mirihi latikɔnɔnna nun latikɔnɔn gbɛtɛ basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasangen dugi fixɛn nun ture xiri ɲaxumɛn na amasɔtɔ Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma dɛnaxan yi, nakɔ yiren nan yi na dɛxɔn. Bilinganna nde yi na nun, muxɛ munma yi maluxun dɛnaxan yi. ⁴² Na xɔtɔn bode Yahudiyane Matabu Lɔxɔn nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun mɛnni.

20

Yesu keli feen gaburun kui

Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu dɛɛn na, a yi a li, gemɛn bata ba gaburun dɛ ra. ² A gimatɔn yi siga Simɔn Piyɛri nun a xarandiin boden fema, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dɛdɛ, nxu mi na kolon!”

³ Piyɛri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu dɛɛn na. ⁴ E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyɛri ra, a singe yi

† **19:28:** A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui. ‡ **19:29:** Hisopi yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebɛxi Xɔrɔyaan 12.22 kui. § **19:36:** A mato Xɔrɔyaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui. * **19:37:** A mato Sakari 12.10 kui.

sa gaburu dɛɛn li. ⁵ A yi a felen, a yi a yɛɛ masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. ⁶ Na xanbi ra, Simɔn Piyɛri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. ⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilinxi yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dɛxɔn ma. ⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu dɛɛn li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi dɛnkɛleya. ⁹ Amasɔtɔ e munma yi a famu naxan sɛbɛxi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nɛn sayani. ¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xɛtɛ e konni.

Yesu yi mini kɛnɛnni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wugɛ gaburu dɛɛn na. A wugama, a yi a felen a yɛɛ masadeni gaburun kui. ¹² Yesu binbin yi saxi dɛnaxan yi nun, a yi maleka dugi fixɛ kan firin to dɔxi mɛnni. Kedenna dɔxi a xun saden binna ra. Bonna dɔxi a san saden binna ra. ¹³ E yi a maxɔdin, e naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dɛdɛ.”

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. ¹⁵ Yesu yi a maxɔdin, a naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nakɔ kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra dɛnaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.” ¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna nɛn, “Karamɔxɔ.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasɔtɔ n munma siga n Fafe Ala fɛma singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun ɛ Fafe fɛma, n ma Ala nun ɛ Ala.” ¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a

faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xɛ

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49

¹⁹ Na xati kedenna jinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, dɛɛn balanxi e ma amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yɛɛ ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔnɛn xa xunbeli.” ²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a nɛnsenna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sɛwa kati! ²¹ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɔnɛn xa xunbeli! N Fafe Ala n xɛxi kii naxan yi, n fan bata ɛ xɛ na kiini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a dɛ foyen fe e ma, a naxa, “E Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ. ²³ E na diɔa naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sɔtɔma nɛn, ɛ na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nɛn.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne yɛ, Tomasi, naxan mɔn yi xili “Gulunna,” na mi yi e fɛma Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a sɔxɔndene ra, n yi n yiin naso a nɛnsenna sɔxɔnden na, n mi lɛ a ra mumɛ!”

²⁶ Lɔxɔ xun keden danguxina, xarandiine mɔn yi e malan banxini, Tomasi yi e fɛma, dɛɛne yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔnɛn xa xunbeli.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n nɛnsenni, alogo i nama dɛnkɛleyatareyaan liga, dɛnkɛleya.” ²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!” ²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata dɛnkɛleya ba? Muxun naxanye dɛnkɛleyaxi hali e munma n to, sɛwan ne xa!”

Kitabun yireni ito sɛbɛ xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbete wuyaxi liga nen a xarandiine yee xori naxan mi sebexi Kitabuni ito kui. ³¹ Koni itoe sebexi nen alogo e xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xemena. E na denkeleya a ma, e nii rakisin sotoma nen a xinli.

21

Yesu yi mini kenenni xarandii solofere tagi

¹ Na xanbi ra, Yesu mon yi a yete makenen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dexon ma. A a yete makenen kii naxan yi, na nan ito ra. ² Simon Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xemene nun xarandii firin gbeteeye, ne yi malanxi. ³ Simon Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama yexe suxudeni.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu fan sigama i foxo ra nen.” Nayi, e siga, e sa dexo kunkin kui. Koni e mi sese suxu na kosen na.

⁴ Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan de. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, e bata yexena nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “En-en.” ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, e nde suxuma nen na yi.” E to yalaan nagodo menni, e mi no a bandunje amasoto yexe wuyaxi bata yi e suxu yalaan na. ⁷ Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!” Simon Piyeri to na me tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domaan xidi a ra, amasoto a ragenla nan yi a ra. A tugan, a sin igeni. ⁸ Xarandiin bonne yi bira a foxo ra kunkin kui, e fa yalaan bandunje, a rafexi yexen na ken! Amasoto, e nun xaren mi yi tagi kuya, fonongonna ye kemefirinnoxon.

⁹ E to xaren li, e yi teen to na, yexene yi ganma denaxan yi e nun buruna.

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E baxi yexen naxan suxude, e fa na nde ra.”

¹¹ Simon Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi

yexe xungbene ra. Kemetonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibo. ¹² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fa e dege.” Xarandiine sese mi susu a maxodinje fa fala, “Nde i tan na?” Amasoto e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra. ¹³ Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A yexen fan liga na kiini.

¹⁴ A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makenen a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyeri

¹⁵ E yelin xanbini e dege, Yesu yi a fala Simon Piyeri xa, a naxa, “Simon, Yoni a dii xemena, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “On, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dexo n ma yexee diine xon.”

¹⁶ Yesu mon yi a fala a xa a firinden, a naxa, “Simon, Yoni a dii xemena, i n xanuxi ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “On, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma yexee diine xon.”

¹⁷ Yesu mon yi a fala a xa a saxanden, a naxa, “Simon, Yoni a dii xemena, n nafan i ma ba?” Piyeri bohen yi yifu amasoto Yesu bata a maxodin dexoja ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dexo n ma yexee diine xon.”

¹⁸ N xa nondin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yete maxide nen, i yi siga denaxan na i ken. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nen muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi denaxan mi rafan i ma.” ¹⁹ Yesu yi na falama nen alogo a xa Piyeri faxa kiin yita, a yi Ala binyama naxan xon. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n foxo ra.”

²⁰ Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e foxo ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi dxi Yesu fema e degedeni, a Yesu maxodin waxatin naxan yi, a naxa, “Marigina, nde i

yanfama, a i so yiini?” ²¹ Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xemeni ito ra?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n waxi a xon ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n foxo ra tun.” ²³ Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nen, a naxa, “Xa n waxi a xon ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?”

²⁴ Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mon itoe sebei. En na a kolon fa fala jondin nan a sereyaan na.

Fala donxena

²⁵ Yesu mon fe gbete wuyaxi liga nen. Xa ne birin yi sebei nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanje dunujani ito yi.

Kɛwanle Yesu a Xɛrane Kɛwanle

Luka naxan Ningila Yesu yirena nde sɛbɛxi, na nan mɔn yireni ito fan sɛbɛxi naxan xili “Yesu a Xɛrane Kɛwanle.” Ningila Yesu a yitama en na nɛn Yesu feen naxanye ligaxi a siimayani. A firindeni ito fɔlɔxi a singen danden nin. A fan a yitama en na nɛn Yesu fɔxɔrabirane nun a xɛrane naxan liga alogo Yesu a xaranna xa xuya ayi dunuɗa yiren birin yi.

Yesu yelin xanbini a xɛrane xɛ, a e xa a xaranna kawandin ba dunuɗa yirene birin yi, a yi a Nii Sariɗanxin fan nagodo e ma alogo e xa sɛnben sɔtɔ a wanla kɛ feen na. E to na sɔtɔ, e yi kawandin ba fɔlɔ Yerusalɛn taani. Muxu wuyaxi yi la e falane ra, e findi Yesu fɔxɔrabirane ra. Kabanako fe wuyaxi yi liga alogo muxune xa la Yesu a xɛrane falane ra.

Na kawandin yi sɛnben sɔtɔma Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, Yesu yaxune yi dɛnkɛleya muxune tɔrɔ fɔlɔ. Na kui, Yesu fɔxɔrabirane yi xuya ayi Yerusalɛn taan fari ma. E yi siga kawandin bɛ Yudaya nun Samari bɔxɔn ma. Kitabun yireni ito sora singena han sora fu nun firinden na wanla nan yitama en na. Piyɛri tiden gbo na taruxune kui.

Na xanbi ra, Ala yi xɛra gbɛtɛ xili naxan findixi Pɔli ra. Benun Ala xa a xili, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane ɗaxankatama Isirayilaa dinan xinli han! Koni Yesu yi a yɛtɛ yita Pɔli ra, a fa a xɛ yamana gbɛtɛye ma. Na kui Yesu a fe xibarun yi dangu Isirayila bɔxɔn danne ra siga siya gbɛtɛne yamanane yi.

Pɔli yi na wanla kɛ yire wuyaxi yi, keli Yerusalɛn taani siga han Romi taani. Yahudiyane yi a ɗaxankata, koni e mi a nɔ. A yi kawandin bama Yahudiyane xa salide banxine kui, a

mɔn yi a bama siya gbɛtɛne se batu-dene kui. A na liga nɛn alogo dunuɗa muxune birin xa a kolon Yesu naxan ligaxi e xa.

Luka taruxuni itoe fɛsɛfɛsɛxi nɛn, a e sɛbɛ. Koni yirena nde sɛbɛ kiina a yitama en na, a a ligaxi Luka yɛɛ xɔri nɛn. Waxatina nde Luka naxa, “Nxu yi siga iki...” Na falan nan a yitama en na, a a fan yi na nun. E nun Pɔli nan yi sigama sigatini Yesu fe xibarun nalideni. Dandan tiin nan yi Luka ra.

Na birin kui, to dɛnkɛleya muxune nɔɛ a kolonɗɛ nɛn Yesu fɔxɔrabira singene dunuɗa yi gidixi kii naxan yi. E wanla lan a xa findi misaala ra en xa.

Yesu te feen kore

¹ N xɔyin Teyofili,*

N bata Yesu a feene sɛbɛ i xa n ma sɛbɛ singen kui a wanla fɔlɔ feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a fɔlɔni ² han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiyɛ a xɛra sugandixine ma Alaa Nii Sariɗanxin barakani. ³ A ɗaxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xɔn ma xii tonge naanin bun, a mɔn yi Alaa Mangayana fe fala e xa. ⁴ A yi e fɛma waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, “ɛ nama keli Yerusalɛn taani singen. N Fafe Ala ɛ tuli saxi naxan na,† ɛ na mamɛ be, n bata yi naxan ma fe fala ɛ xa. ⁵ Amasɔtɔ Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, ɛ rafu Alaa Nii Sariɗanxini.”

⁶ Nba, xɛrane yi malanxi Yesu fɛma waxatin naxan yi, e yi a maxɔdin, e naxa, “Marigina, i mɔn Isirayila mangayani tɔnma waxatini ito nin ba?”‡

⁷ Yesu yi a fala xɛrane xa, a naxa, “N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a sɛnben bun, a mi lan ɛ xa ne liga waxatine kolon. ⁸ Koni Alaa Nii Sariɗanxin na godɔ ɛ ma waxatin naxan yi, ɛ sɛnben sɔtɔma nɛn, ɛ yi

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛn, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” A mato Luka 1.1 kui. † **1:4:** Ala e tuli saxi naxan na, na findixi Alaa Nii Sariɗanxin nan na. A mato Xɛrane 2.2 kui. ‡ **1:6:** E yi waxi a xɔn ma Ala xa Isirayila mangayani tɔn bayo Romi kaane bata yi Isirayila yamanan suxu yɛngeni.

findi n serene ra Yerusalen taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han bəxən danne ra.”⁹ A yelinxini ito fale, Ala yi a rate kore e yee xəri, a yi lə ayi e ma kundani.¹⁰ E yeen mən yi xeləxi ayi a fəxə ra waxatin naxan yi, xeme dugi fixe kan firin yi ti xerane fema.¹¹ E yi a fala, e naxa, “Galile kaane, e tixi be nanfera, e koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo e tagi, a te kore xənna ma, a mən fama nən alo e a toxi te kii naxan yi.”

Yudasi jəxən sugandi fena

¹² E yi xete Yerusalen taani sa keli Oliwi geyaan na. Na geyaan nun taa tagina, kilo keden jəxəndən na a ra.¹³ E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaan na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeri§ nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xemena Yaki nun Simən e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yaki a dii xemena, Yudasi.¹⁴ Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun jaxanla ndee nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunyene.

¹⁵ Na waxatini, Piyeri yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu məxəje nan yi na yi.¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Alaa Nii Sarijanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xən ma Yudasi a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune yee ra fə na xa kamali nən.¹⁷ Yudasi, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xən ma.”

Yudasi faxa fena *Matiyu 27.3-9*

¹⁸ Nba, Yudasi gbetin naxan sətə a saranna ra tinxintareyaan xən ma, a bəxən sara na ra. A bira na bəxən fari, a faxa, a kuiin yi rabə ayi. A kui seene birin yi mini.¹⁹ Yerusalen

kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na bəxən xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bunna neen, “Wuli bəxəna.”

Yudasi jəxən sugandi fena

²⁰ Piyeri mən yi a fala, a naxa, “Amasətə a səbexi Yaburin kui, fa fala, ‘A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.’ A mən səbexi, ‘Muxu gbete xa a tiden tongo.’†²¹ Nanara, fə muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xən ma waxatin naxan yi²² fələ Yesu rafu waxatin ma Yoni xən, han sa ti Yesu rate ləxən ma kore. Fə na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani.”²³ Nanara, e muxu firin yeba, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mən yi xili Yusutu e nun Matiyasi.²⁴ E yi Ala maxandi, e naxa, “Marigina, i tan muxun birin bəje yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi²⁵ alogo a xa wali xerayani Yudasi jəxəni, Yudasi wanla naxan bejin, a siga a sigadeni.”²⁶ Na danguxina, e masensenna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xera fu nun kedenna fari.

2

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹ Se Xaba Singen Sali ləxəna a liye, denkeleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi,² sanja ma kedenni, e yi xui gbeena nde me keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi dəxi banxin naxan kui, a yi na rafe.³ Tee degeene yi siga godə e keden kedenna birin xun ma alo teen lenna.⁴ E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E falan ti fələ xui gbetene yi, alo Nii Sarijanxina a fixi e ma kii naxan yi.

⁵ Yahudiya təgəndiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalen taani na waxatini, naxanye sa kelixi dunuja siyane birin ye.⁶ E to xui gbeeni ito me, yamaan yi e malan. Na yi e birin natereña amasətə e keden kedenna

§ 1:13: Muxune mən Piyeri ma a Pita. * 1:13: Yahudiya siya xanuna: Muxune nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nəən bun ma. † 1:20: A mato Yaburin 69.26 nun 109.8 kui.

birin yi e yete kon xuiin nan mema denkeleya muxune falani. ⁷ E yi kabe han, e naxa, “Naxanye falan tima itoe ra, Galile kaane xa mi e birin na ba? ⁸ Nanfera nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mema en yete bari xuine yi? ⁹ Parate kaane, Mede kaane, Elan kaane, naxanye dɔxi Mesopotamiya nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi yi ¹⁰ e nun Firigi nun Panfliya nun Misiran nun Libiya bɔxɔn naxan Sireni yamanan dexɔn e nun naxanye kelixi Romi taani ¹¹ Yahudiyane ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani ba, Kirɛti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e xuiin mema, e Alaa kabanako feene ralima en ma, en ma xuine yi!” ¹² E birin yi kabe, e yifu, e lu a fale e bode xa, e naxa, “Ito bunna di?” ¹³ Koni ndee yi lu denkeleya muxune magele, e naxa, “Itoe minxin nan a ra.”

Piyeri kawandin naxan ba

¹⁴ Nba, Piyeri nun xarandii fu nun kedenna bonne yi keli, e ti, Piyeri yi falan ti yamaan xa a xuini texin na, a naxa, “E tan Yahudiyane nun Yerusalɛn kaane, e tuli mati n xuiin na, alogo e xa a kolon, ¹⁵ fa fala muxuni itoe mi minxi alo e yengi a ma kii naxan yi, soge raxɛnɛn* waxatin na a ra iki. ¹⁶ Koni Ala naxan fala Nabi Yoweli a Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa, ¹⁷ Waxati rananni, n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn adamadiin birin ma. E dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne nabiya falane tima nɛn. E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena. E xɛmɛ fonne yi xiyen sa. ¹⁸ Na lɔxɔne yi, n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn hali n ma konyi xɛmɛne nun n ma konyi gilɛne xun ma, e yi nabiya falane ti.

* **2:15:** Piyeri soge raxɛnɛna fe falaxi nɛn alogo yamaan xa la a ra a dɔlɔ fe mi yi a ra bayo mɛn kaane mi yi darixi dɔlɔn minjɛ xɔtɔnni. † **2:21:** Yoweli 3.1-5 ‡ **2:28:** Yaburin 16.8-11 § **2:30:** Yaburin 132.11

¹⁹ N kabanako feene yitama nɛn kore xɔnna ma e nun taxamasenne bɔxɔ xɔnna ma, wunla nun tɛɛn nun tɛɛ tuti gbeen minima nɛn.

²⁰ Sogeni dimima nɛn, kiken yi gbeeli alo wunla, benun Marigina lɔxɔ binye gbeen xa a li.

²¹ Nba, muxu yo na Marigin maxandi a xinla ra, na kisima nɛn.† ”

²² “Isirayila xɛmɛne, e tuli mati falani ito ra. Ala nan Yesu Nasarɛti kaan xɛxi. Ala bata na yita e ra kabanako feene nun fe magaxuxine nun taxamasenne xɔn a naxanye liga e tagi alo e tan yetɛna a kolon kii naxan yi. ²³ Ala bata yi a ragidi alo a yi a kolon kii naxan yi, a Yesu xa so e yii. E yi kafu gbalotɔne ma, e yi a gbangban wudin ma, e yi a faxesa.

²⁴ Koni Ala mɔn yi a rakeli, a yi a ba sayaan xɔlɛni amasɔtɔ sayaan mi yi nɔɛ a ramare. ²⁵ Bayo Dawuda a fala nɛn a fe yi, a naxa, ‘N xaxili Marigin xɔn ma waxatin birin,

bayo a n dexɔn ma,

sese mi n mamaxe.

²⁶ Nanara, n bɔjɛn sɛwaxi,

n yi falan ti sɛwani.

N fati bɛnden fan luma nɛn yigini.

²⁷ Amasɔtɔ, i mi i mɛ n na,

n siga laxira yi.

I mi tinjɛ i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun na.

²⁸ I bata kiraan yita n na

nii rakisin sɔtɔma naxan xɔn.

I n nalugoma nɛn sɛwan na i yetagi.‡

²⁹ “Awa, ngaxakedenne, n xa en benba Dawudaa fe fala e xa sike mi naxan yi. A faxesa nɛn, a maluxun, a gaburun mɔn na han to. ³⁰ Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nɛn a Ala bata a tuli sa, a yi a kɔlɔ, a Dawuda bɔnsɔnna nde findima nɛn Mangan na a tan funfuni. § ³¹ Ala yi feen naxan ligama, Dawuda to na

to, a yi Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, a mi a mɛ a ra, a siga laxira yi. A fati bɛndɛn mɔn mi kunma.* ³² Ala na Yesu nan nakelixa sayani. En birin bata findi na seren na. ³³ A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ, Fafe Ala bata en tuli sa naxan na, a yi a ragodo en ma iki. Ɛ na nan toma. Ɛ na nan mɛma iki. ³⁴ Amasɔtɔ Dawuda yɛtɛɛn mi te ariyanna yi. Anu, a yɛtɛɛn bata a fala, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa,

“Dɔxɔ n yiifanna ma

³⁵ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ’ ”

³⁶ “Nayi, Isirayila muxune xa ito kolon yati, a ɛ Yesu naxan gbangbanxi wudin ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu Sugandixin na.”

³⁷ Nba, yamaan to na mɛ, na yi e bɔɛn kala. E yi a fala Piyɛri nun xɛraan bonne xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenne, nxu nanfe ligama?”

³⁸ Piyɛri yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ keden kedenna birin xa ɛ xun xanbi so ɛ hakeni, ɛ rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, alogo ɛ yulubine xa xafari, ɛ yi Alaa kiseen sɔtɔ, a Nii Sarijanxina. ³⁹ Amasɔtɔ Ala bata ɛ tan nun ɛ diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye xilima a fɛma.”

⁴⁰ Piyɛri yi sereyaan ba, a yi e rawɛkile fala wuyaxi ra, a naxa, “Ɛ yɛtɛ ratanga waxatini ito tinxintareyaan ma.” ⁴¹ Naxanye tin a falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli saxan ɲɔxɔn yi sa dɛnkeleya muxune fari na lɔxɔni. ⁴² E yi bira xɛrane xaranna fɔxɔ ra, e yi lu ngaxakedenyani, e lu e dɛgɛ e bode xɔn ma,‡ e lu Ala maxandɛ.

⁴³ Xɛrane yi kabanako fe wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi gaxu. ⁴⁴ Dɛnkeleya muxune birin yi lu e bode fɛma, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra. ⁴⁵ E yi e bɔxɔne

nun e yii seene matima nɛn, e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden kedenna birin makona a ma kii naxan yi. ⁴⁶ E yi lu e malanɲɛ Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ, e yi e dɛgema e bode xɔn ma e konne yi, sɛwan nun bɔɲɛ xunbenli. ⁴⁷ E yi lu Ala tantunɲɛ, e yi rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama kisi muxune fari nɛn lɔxɔ yo lɔxɔ.

3

Lɛbutɛnna rakɛndɛya fena

¹ Lɔxɔna nde, Piyɛri nun Yoni yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandi waxatini, benun se din waxatin xa a li. ² Nba, muxune yi fama xɛmɛna nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so dɛɛn na xandi tideni lɔxɔ yo lɔxɔ naxan yi barixi lɛbutɛnyani. Na so dɛɛn yi xili nɛn, “Dɛ Tofajina.” ³ A to Piyɛri nun Yoni to soɛ, a yi e xandi gbetini.

⁴ E yi e yɛɛn ti a ra. Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.” ⁵ A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma. ⁶ Koni Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xɛma mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nɛn i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasarɛti kaan xinli, keli, i sigan ti.” ⁷ Piyɛri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xɛmɛn sanne nun a wɔsɔxɔne yi sɛnbɛn sɔtɔ. ⁸ A yi tuggan, a ti a sanne xun na, a sigan ti fɔlɔ. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tugganma, a Ala tantunma.

⁹ Yamaan birin yi a to sigan tiyɛ, a Ala tantunma. ¹⁰ E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so dɛɛn na, naxan yi xili “Dɛ Tofajina.” Feen naxan liga xɛmɛn xa, e birin yi e tɛɛna na ra, e kabɛ kati!

Piyɛri a kawandina

¹¹ Bayo a mi yi fa xɛtɛma Piyɛri nun Yoni fɔxɔ ra, yamaan kuisanxin yi fa e giyɛ, e yi e malan Sulemani a Gagene

* **2:31:** Yaburin 16.10 † **2:35:** Yaburin 110.1
 ‡ **2:42:** Yanyina nde, ito bunna nɛɛn fa fala e yi Marigina ximenna yitaxunma. A mato Luka 22.19 kui.

bun ma. ¹² Piyeri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xɛmɛne, nanfera ε kabɛma feni ito ma? Nanfera ε nxu matoma alo nxu tan nan a ligaxi xɛmɛni ito yi sigan ti nxu sɛnbɛn nun nxɔ Ala kolonna barakani? ¹³ Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala nun en benbane Ala nan a walikɛɛn Yesu a binyen mayitaxi, ε naxan yanfa, ε yi ε mɛ a ra Pilati yɛtagi, naxan yi wama a bɛɛn feni. ¹⁴ E ε mɛxi muxu sariɲanxin nun muxu tinxinxin na, ε Pilati mafan, a xa muxu faxan bɛɛn ε xa. ¹⁵ E nii rakisin kanna faxa nɛn, koni Ala yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na. ¹⁶ Nxu to dɛnkɛɛyaxi Yesu xinla ma, na nan fangan fixi xɛmɛni ito ma, ε naxan toma, ε a kolon. Dɛnkɛɛyana Yesu xinla ma na nan a rakɛndɛyaxi ε yɛɛ xɔri.”

¹⁷ “Nba, ngaxakedenne, n na a kolon ε tan nun ε mangane feen naxan liga Yesu ra, ε a ligaxi a kolontareyaan nan ma. ¹⁸ Ala bata yi naxan fala a nabine birin xɔn ma, a na nan nakamalixi, a fɔ a Muxu Sugandixin xa tɔrɔ. ¹⁹ Nanara, ε xun xanbi so ε hakɛni, ε tubi Ala ma alogo ε yulubine xa xafari ²⁰ Marigin yi matabu waxatine fi ε ma, a mɔn yi a Muxu Sugandixin nafa ε ma Yesu, a naxan nagidi ε ma. ²¹ Koni fɔ a xa lu nɛn kore xɔnna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitɔnma waxatin naxan yi alo a bata a fala a nabi sariɲanxine xɔn ma kii naxan yi waxati danguxine yi. ²² Musa a fala nɛn, a naxa, ‘Marigina ε Ala nabina nde raminima nɛn ε yɛ alo n tan, ε tuli mati a falane birin na. ²³ Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nɛn yamaan yɛ.’* ²⁴ Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi lɔxɔni itoe fe fala. ²⁵ E findixi nabine diine nan na. Ala

layirin xidixi e nun ε benbane tagi nɛn, a yi a fala Iburahima xa, a naxa, ‘Dunuɲa siyane birin duban sɔtɔma nɛn i tan bɔnsɔnna barakani.’† ²⁶ Ala to a walikɛɛn nafa, a a xɛ ε singe nan ma alogo ε xa duban sɔtɔ a xɔn, a yi ε birin naxɛtɛ ε fe ɲaxine fɔxɔ ra.”

4

Piyeri nun Yoni makiti fena

¹ Piyeri nun Yoni yi fala tiini waxatin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantan muxune mangan nun Saduse muxune* yi fa. ² E yi xɔlɔxi han, bayo xɛrane yi yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nɛn sayani alo Yesu. ³ E yi e suxu, e yi e sa kasoon na han xɔtɔnni bayo kɛɛn bata yi so. ⁴ Koni muxun naxanye e falan mɛ, na wuyaxi yi la a ra. Dɛnkɛɛya muxune yi wuya ayi han muxu wuli suulun ɲɔxɔn xɛmɛne gbansanna.

⁵ Na xɔtɔn bode, yamaan mangane nun fonne nun sariya karamɔxɔne yi e malan Yerusalɛn taani. ⁶ Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu gbɛtɛye. ⁷ E yi Piyeri nun Yoni ti e yɛtagi, e yi e maxɔdin, e naxa, “E ito ligaxi nde sɛnbɛ bun hanma xinla mundun yi?”

⁸ Piyeri yi lugoxi Alaa Nii Sariɲanxin na, a yi e yabi, a naxa, “Yamaan mangane nun fonne, ⁹ xa ε nxu makitima wali faɲina fe ra to naxan ligaxi lɛbutɛnna xa, e nun a rakɛndɛyaxi kii naxan yi, ¹⁰ nayi ε xa a kolon, ε tan nun Isirayila yamaan birin, fa fala xɛmɛni ito tixi ε yɛtagi kɛndɛyani Yesu Nasarɛti kaan xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, ε naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli sayani. ¹¹ Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a naxa, ‘E tan banxi tiine ε mɛ gɛmɛn

* **3:23:** A mato Sariyane 18.15 nun 18.18-19 kui. † **3:25:** Dunuɲa Fɔlɔn 22.18 nun 26.4 kui. * **4:1:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. † **4:11:** Yaburin 118.22

naxan na, na bata findi banxin gɛmɛ fisamantenna ra.† 12 Kisin mi sɔtɛ muxu gbɛtɛ yo xɔn, bayo xili gbɛtɛ yo mi dunuɲa yi, naxan fixi muxune fe ra en kisin sɔtɛ naxan sabu ra.”

13 E yi kabɛ Piyɛri nun Yoni a xaxili ragidin ma, amasɔtɔ xarantarene nan tun yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita e ra a e yi Yesu nan fɔxɔ ra. 14 Koni bayo e yi xɛmɛn kɛndɛyaxin toma tixi e dɛxɔn ma, e mi yi nɔɛ sese falɛ. 15 Koni e yi xarandiine yamari, a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, 16 “En nanfe ligama muxuni itoe ra? Amasɔtɔ Yerusalɛn kaane birin a kolon a e bata kabanako fe gbeen liga. En mi nɔɛ a matandɛ. 17 Koni en xa tɔnna sa e ra, a e nama fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo feni ito nama xuya ayi yamaan tagi.”

18 E yi Piyɛri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli. 19 Koni Piyɛri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan yɛtɛɛn xa a mato xa nxu lan nxu xa e tan nan xui suxu hanma Ala. 20 Nxu naxan toxi nxu yi a mɛ, nxu mi nɔɛ tondɛ na falɛ.” 21 E mɔn yi e kɔnkɔ e ma kati, na xanbi ra, e yi e beɲin. E mi yi nɔɛ e ɲaxankatɛ, amasɔtɔ yamaan birin yi Ala tantunma fe ligaxini ito a fe ra. 22 Amasɔtɔ xɛmɛn naxan nakɛndɛya findi kabanako feen na, na barin bata yi dangu ɲɛɛ tonge naanin na.

Yesu mantonne Ala maxandina

23 E to e beɲin, Piyɛri nun Yoni yi siga e lanfane fɛma. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yɛba e xa. 24 E na mɛ waxatin naxan yi, e birin yi e xui ramini Ala ma ɲɛnige kedenni, e naxa, “Nxu kanna, i tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen nun e yi seene birin daxi, 25 i tan naxan falan ti Alaa Nii Sariɲanxin nun nxu benba Dawuda xɔn ma, i ya walikɛna, i naxa,

‘Nanfera siyane murutɛma?’

† 4:26: Yaburin 2.1-2

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

26 Dunuɲa mangane bata tondi, kuntigine bata e malan Marigin nun a Muxu Sugandixin xili ma.† ”

27 “Bayo ɲɔndin na a ra yati, Herode nun Pɔnsi Pilati nun Yahudiyatarene nun Isirayila yamaan birin e malan nɛn taani ito kui i ya walikɛ sariɲanxin Yesu xili ma i naxan sugandixi. 28 I sɛnbɛn nun i sagoon bata yi feen naxanye ragidi, e yi ne birin liga. 29 Awa iki, Marigina, i tuli mati e fala xɔlɛne ra, i tin i ya walikɛne xa i ya falan nali xaxili ragidi gbeeni. 30 I yiini bandun alogo muxune xa kɛndɛya, taxamasenne nun kabanako feene yi liga i ya walikɛ sariɲanxin Yesu xinli.”

31 E yelinxina Ala maxandɛ, e yi malanxi dɛnaxan yi, mɛnna yi xuruxurun. E birin yi lugo Alaa Nii Sariɲanxin na. E yi Alaa falan nali xaxili ragidini.

Denkɛɛya muxune lanna

32 Xaxili kedenna nun nii kedenna yi lu denkɛɛya yamaan muxune birin ma. Muxu yo mi yi a falama, a naxa, n gbeen ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi e yii seene ra. 33 Xɛrane yi lu Marigi Yesu keli feen sereyaan bɛ sɛnbɛ gbeeni. Baraka gbeen yi lu e birin xɔn! 34 Bayo sese mi yi dasaxi muxu yo ma e yɛ. Xɛɛ bɔxɔn nun banxine yi naxanye yii, e yi e matima nɛn, e yi e saren xali, 35 e sa e sa xɛrane bun. Xɛrane yi gbetin taxun muxune ra alo e makona a ma kii naxan yi.

36 Awa, Lewi bɔnsɔnna xɛmɛna nde yi na, naxan bari Sipiri yamanani, a yi xili Yusufu. Xɛrane yi a xili sa Baranabasi. Na bunna nɛɛn, “Muxu Ralimaniyana.” 37 Xɛɛ bɔxɔna nde yi a yii, a na mati, a yi fa a sara gbetin sa xɛrane bun.

5

Ananiyasi nun Safira a fe

¹ Xɛmɛna nde yi na naxan yi xili Ananiyasi, a ɲaxanla fan yi xili Safira. Na fan yi e bɔxɔna nde mati, ² a yi a saren fɔxɔ kedenna ramara a yɛtɛ xa. A ɲaxanla fan yi na kolon. A siga a dɔnxɛn na xɛrane yɛɛ ra. ³ Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “Ananiyasi, nanfera i tinxi Setana yi so i bɔɲɛni, han i wulen fala Alaa Nii Sariɲanxin xa? Nanfera i bɔxɔn saren fɔxɔ kedenna ramaraxi i yii?” ⁴ Benun i xa na xɛɛ bɔxɔn mati waxatin naxan yi, i gbeen xa mi yi a ra ba? I to a mati i sagoon xa mi yi a gbetin na ba? Nanfera nayi, i fe sifani ito ligaxi? I mi wulen falaxi muxune xan xa de, fɔ Ala.” ⁵ Ananiyasi ito mɛ waxatin naxan yi, a bira, a faxa. Naxanye birin na mɛ, ne yi gaxu. ⁶ Banxulanne yi keli, e yi a kasangen, e sa a maluxun.

⁷ Awa waxatidi danguxina, a ɲaxanla fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a munma yi na mɛ singen. ⁸ Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “A fala n xa, ɛ bɔxɔn saraxi xasabini ito nan na ba?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Ɔn, a saren yatin nan ito ra.” ⁹ Nayi, Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera ɛ nun i ya xɛmɛn lanxi a ma ɛ xa Marigina Nii Sariɲanxin bunba? I ya xɛmɛn maluxun muxune san xuiin ni i ra dɛɛn na, e i fan xalima nɛn iki sa!” ¹⁰ A yi bira Piyɛri bun ma, a faxa keden na! Banxulanne yi fa, e yi ɲaxanla fan li faxaxi, e yi a tongo, e sa a maluxun a xɛmɛn dɛxɔn ma. ¹¹ Dɛnkɛleya yamaan nun muxun naxanye birin na feen mɛ, gaxu gbeen yi ne suxu.

Taxamasenne fe

¹² Xɛrane yi taxamaseri wuyaxi nun kabanako fe wuyaxi liga yamaan tagi. Dɛnkɛleya muxune birin yi e malanma Sulemani a Gagene nan bun ma. ¹³ Muxu yo mi susu a masoɛ e ra. Hali na, yamaan yi e xili fajin falama. ¹⁴ Koni muxu wuyaxi yi lu sɛ e fari, xɛmɛn nun ɲaxanla naxanye dɛnkɛleya Marigin ma. ¹⁵ Nayi, muxune yi lu fɛ furetɔne ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane xɔn ma alogo Piyɛri dangumatɔɔn nininna xa

e li. ¹⁶ Yama gbeen yi malan, sa keli Yerusalɛn rabilinna taane yi. E fa e furetɔne ra e nun ɲinan ɲaxine naxanye tɔrɔma. E keden kedenna birin yi kɛndɛya.

Xɛrane bɛsɛnxɔnyana fena

¹⁷ Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune ra, ne yi xɛrane maxɔxɔlɔn han e yi keli e xili ma. ¹⁸ E yi xɛrane suxu, e yi e sa kasoon na. ¹⁹ Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin dɛɛn nabi kɔɛɛn na. A yi e ramini, a yi a fala e xa, ²⁰ a naxa, “Ɔ siga, ɛ sa ti Ala Batu Banxini, Yesu dunuɲa yi gidi kiin naxan yitaxi ɛ ra, ɛ na feene birin yɛba yamaan xa.” ²¹ E to na mɛ, e yi so Ala Batu Banxini subaxani, e xaranna ti fɔlɔ.

Nba, Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan fonne birin. E muxun nasiga kaso banxini, a e xa sa fa xɛrane ra e yɛtagi. ²² Koni e na lixina, kantan muxune mi xɛrane to. E yi xɛtɛ, e sa a fala bonne xa, e naxa, ²³ “Nxu kasoon lixi balanxi nɛn ken, kantan muxune tixi dɛɛn na, koni nxu to dɛɛn nabi, muxu yo mi yi na kui!” ²⁴ Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigin nun saraxarali kuntigine ito mɛxina, e yi kui fu xɛrane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?” ²⁵ Nba, xɛmɛna nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɔ fa a mato, ɛ xɛmɛn naxanye saxi kasoon na, e sa tixi Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!” ²⁶ Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, e sa fa xɛrane ra. Koni e mi fa xɛrane karahan, amasɔtɔ e yi gaxuxi e magɔlɔn feen na yamaan xɔn.

²⁷ E faxina xɛrane ra, e yi e ti kitisa yamaan yɛtagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxɔdin, ²⁸ a naxa, “Nxu mi yi ɛ yamari nun, a ɛ nama fa yamaan xaran xɛmɛni ito xinli ba? Koni a mato, ɛ bata Yerusalɛn taan birin nafe ɛ xaranni ito ra. Ɔ waxi a xɔn ma, ɛ xa xɛmɛni ito faxa feen sa nxu xun ma!”

29 Piyeri nun xeraan bonne yi e yabi, e naxa, “A ferε mi na fɔ nxu xa Alaa falan nan suxu dangu muxune gbee falan na. 30 En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, ε naxan gbangban wudin ma, ε yi a faxa. 31 Ala mɔn yi a rate kore, a yi a dɔxɔ a yiifanna ma, a yi a findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Isirayila kaane xa nɔ e xun xanbi soε e hakene yi, e yulubine yi xafari. 32 Feni itoe serene nan nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijanxin naxan fi a falan suxu muxune ma, na feene seren nan na fan na.”

33 E ito mɛxina, e bɔnɛn yi te kati, han xerane faxa xɔnla yi e suxu! 34 Koni Gamaliyeli naxan findixi Farisi muxuna* nde ra, na yi na yi. Sariya karamɔxɔn nan yi a ra naxan yi binyaxi yamaan birin xɔn. Na yi keli, a ti kitisa yamaan tagi, a yi yamarin fi, a xerane xa ramini singe. 35 Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, “Isirayila kaane, ε muxuni itoe fe liga ε yeren ma. 36 Waxati danguxina nde yi, xemena nde yi xili Tudasi, na a yetε findi nɛn muxu gbeena nde ra, muxu kemε naanin jɔxɔn yi bira a fɔxɔ ra. Koni muxune a faxa nɛn. A fɔxɔrabirane birin yi xuya ayi, a fe yi lu fuu. 37 Na danguxina, Yudas Galile kaan fan yi keli muxune birin xili seβε waxatini, a yi ti ganla nde yeε ra murute xinla ma. Koni muxune yi a fan faxa, a fɔxɔrabirane fan yi xuya ayi. 38 Nanara, n xa a fala ε xa iki, ε muxuni itoe lu na, ε e bejin, e xa siga. Amasɔtɔ xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, e kalama nɛn. 39 Koni xa a fataxi Ala nan na, ε mi e nɔε mumε! Na ma, ε a liga ki faji alogo a nama liga alo ε Ala nan yengema.” E yi tin a maxadi xuiin ma.

40 E yi xerane xili banxini, e yi e bulan, e yi tɔnna dɔxɔ a e nama fa falan ti Yesu xinla ra. E yi e bejin. 41 Xerane

sewaxin yi keli kitisa yamaan fema bayo Ala bata na binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ra. 42 E yi lu yamaan xaranje, e Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin nun muxune konne yi lɔxɔ yo lɔxɔ.

6

Denkeleya yamaan mali tiine fe

1 Na waxatini, Yesu fɔxɔrabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyan naxanye yi Gireki xuiin falama, ne yi e mawuga Yahudiyan bonne fari naxanye yi Heburu xuiin falama bayo e kaɲa gilene mi yi lɔxɔ yo lɔxɔ balon sɔtɔma a kiini a taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa, “Gbetin naxan yitaxunma lɔxɔ yo lɔxɔ balon na, nxɔ kaɲa gilene mi na se sɔtɔma.” 2 Nayi, xarandii fu nun firinne yi Yesu fɔxɔrabirane birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan nxu yi Alaa falan nabejin donse feen na. 3 Na ma, ngaxakedenne, ε muxu binyaxi solofere sugandi ε ye naxanye lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra. 4 Nayi, en nɔε en sɔbe soε nɛn Ala maxandin nun a falan wanli.”

5 Na falan yi yamaan birin kenɛn. Nayi, e yi Etiyen sugandi, naxan yi lugoxi denkeleyaan nun Alaa Nii Sarijanxin na, e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyɔki kaan naxan so Yahudiya dinani. 6 E yi ne yita xerane ra. Xerane yi e yiin sa e ma, e yi Ala maxandi e xa.

7 Na ma, Alaa falan yi lu xuye ayi. Yesu fɔxɔrabirane yi wuya ayi Yerusalɛn taani kati! Saraxarali wuyaxi yi denkeleya.

Etiyen suxu fena

8 Nba, Etiyen yi lugoxi Alaa hinnanana nun a senben na. A yi kabanako fe gbeene nun taxamasenne

* 5:34: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

liga yamaan tagi. ⁹ Koni salide banxina nde muxune yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili “Muxu Xɔrɔyaxine Salide Banxina” naxanye yi kelixi Sirɛni nun Alesandire taan nun Silisi nun Asi yamanani, e yi Etiyen matandi fɔlɔ. ¹⁰ Koni e mi yi nɛɛ tiyɛ Etiyen ma fe kolonna yɛɛ ra e nun a yi falan tima Nii Sarijanxin naxan baraka yi. ¹¹ Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa a fala, e naxa, “Nxu a xuiin namɛxi nɛn Musa nun Ala rayelefuɛ!” ¹² Nayi, e yi yamaan nun yamaan fonne nun sariya karamɔxɔne radin Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yamaan fɛma. ¹³ E yi fa wule sere baane ra. Ne yi a fala, e naxa, “Xɛmɛni ito luma fala jaxine tiyɛ Yire Sarijanxini ito nun Musaa sariyan xili ma. ¹⁴ Amasɔtɔ nxu bata a mɛ a ra, a a falama, a naxa, a Yesu Nasarɛti kaan yire sarijanxin kalama nɛn, a yi en ma namun fonne maxɛtɛ en naxanye sɔtɔxi Musa ra.”

¹⁵ Naxanye birin yi dɔxi kitisa yamaan malanni, ne birin yɛɛn yi lu tixi Etiyen na, e yi a yɛtagin to alo malekan yɛtagin na a ra.

7

Etiyen ma sereyana

¹ Saraxarali Kuntigi Singen yi a fala, a naxa, “Feen naxan falaxi i xun ma, jɔndin na a ra ba?”

² Etiyen yi a yabi, a naxa, “N fafane nun ngaxakedenne, ɛ tuli mati n xuiin na. En benba Iburahima yi Mesopotamiya yamanani waxatin naxan yi benun a xa dɔxɔ Xarani taani, Ala Binyen Kanna a yɛtɛ makɛnɛn nɛn a xa. ³ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘Keli i ya yamanan nun i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i ra.’* ⁴ Nayi, a keli Kalidi kaane yamanani, a sa dɔxɔ Xarani taani. A fafe to faxesa, Ala yi a rafa yamanani ito yi, ɛ dɔxi dɛnaxan yi iki. ⁵ Ala mi bɔxɔ yo fi Iburahima ma yamanani ito yi na waxatini hali san tide keden jɔxɔn. Koni Ala a tuli sa

nɛn, a yamanani ito findima nɛn a tan nun a bɔnsɔnna gbeen na. Anu, dii yo mi yi a yii na waxatini. ⁶ Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bɔnsɔnna dɔxɔma nɛn yamana gbɛtɛ yi, e konna mi dɛnaxan yi, e yi tɔrɔ jɛɛ kɛmɛ naanin konyiyani. ⁷ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nɛn. Na xanbi ra, e minima nɛn na yamanani, e yi fa n batu be.’† ⁸ Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga bari, a yi a banxulan a xii solomasɛxɛde lɔxɔni. Isiyaga fan yi Yaxuba banxulan. Yaxuba fan yi en benba fu nun firinne banxulan.”

⁹ “Awa, Yusufu a fe xɔxɔlɔnyaan ma, en benbane yi a mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xɔn. ¹⁰ Ala yi a xunba a tɔrɔn birin yi. A yi xaxilimayaan fi Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. A yi Yusufu dɔxɔ Misiran yamanan xun na e nun a banxi yi feene birin. ¹¹ Nba, fitina kamɛn yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani, tɔrɔn yi gbo ayi. Donse yo mi yi fa en benbane yii. ¹² Koni Yaxuba a mɛ waxatin naxan yi, a murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga a singeni. ¹³ E sigan firinden, Yusufu yi a yɛtɛ yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin. ¹⁴ Na xanbi ra, Yusufu yi xɛraan nasiga a fafe Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu tonge solofere e nun suulun nan yi e birin malanxin na. ¹⁵ Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxesa dɛnaxan yi e nun en benbane. ¹⁶ Yamaan yi siga e binbine ra Siken taani. Iburahima gaburun naxan sara Hamori a diine ma Siken taani gbetin na, yamaan yi sa e maluxun mɛnni.”

¹⁷ “Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi Misiran yi. ¹⁸ Na danguxina, Manga gbɛtɛ yi dɔxɔ Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon. ¹⁹ Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en benbane tɔrɔ, a yi

* 7:3: Dunuja Fɔlɔn 12.1 † 7:7: Dunuja Fɔlɔn 15.13-14 nun Xɔrɔyaan 3.12

e karahan alogo e xa e diine rabepin, e faxes. ²⁰ Musa bari na waxatin nin, a yi Ala kenen han! A lu nen a fafe konni han kike saxan. ²¹ A ba a fafe konni waxatin naxan yi, Misiran mangana dii temen yi sa a tongo, a yi a maxuru, a yi a findi a dii xemmen na. ²² E yi Musa xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi senben sotō a falan nun a kewanli.”

²³ “Musa barin to jee tonge naanin sotō, a ngaxakeden Isirayila kaan bonne xontōn xōnla yi a suxu. ²⁴ A yi Misiran kaana nde to a ngaxakeden na nde tōre, a yi a xun mayenge, a yi a gbeen jōxō, a Misiran kaan faxes. ²⁵ A yengi yi a ma a a kon kaane yi a famuma nen a Ala yi waxi e xunba feni a tan nan xōn. Koni e mi a famu mumē! ²⁶ Na xōtōn bode a yi Isirayila kaan muxu firin to yenge, a kata e tagini tōndeni. A yi a fala e xa, a naxa, ‘Ngaxakedenmane nan ε ra, nanfera ε ε bode tōrōma?’ ²⁷ Koni naxan yi a boden jaxankatama, na yi Musa radinje ayi, a yi a fala, a naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? ²⁸ I waxi n fan faxes feen nin ba alo i Misiran kaan faxes kii naxan yi xoro?’ ²⁹ Musa to na mē, a yi a gi, a siga Midiyan yamanani. A dii xemē firin sotō mēni.”

³⁰ “Awa, jee tonge naanin danguxina, malekan yi mini kenenni Musa xa teen yiyani fōtōndin tagi Sinayi geyaan dexōn ma burunna ra. ³¹ Musa na to waxatin naxan yi, a kabē. A to yi a masoma a ra alogo a xa a yigbē, Marigin xuiin yi mini, a naxa, ³² ‘I benbane Ala nan n tan na, Ibrahima Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’ Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi fa susu a matoē. ³³ Marigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya sankidine ba i sanni amasōtō i tixi denaxan yi, bōxō sarijanxin na a ra. ³⁴ N bata n ma yamana tōrōn

to Misiran yamanani, n bata e kutun xuiin mē, n bata fa e xunbadeni. Fa iki, n xa i xē Misiran yamanani.’” †

³⁵ “Na Musa kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e mē naxan na nun, e yi a fala, e naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na?’ Ala a tan nan nasiga e mangan nun e xunbaan na fata malekan fala xuiin na naxan mini kenenni a xa fōtōndini. ³⁶ Musa e ramini nen na yi, a kabanako feene nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa Gbeeli, e nun tonbonni jee tonge naanin. ³⁷ Na Musa nan ito ra naxan a fala Isirayila kaane xa, a naxa, ‘Ala nabina nde raminima nen ε yē, naxan luma alo n tan.’ § ³⁸ A tan nan yi yamaan yē tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan yi falan tima a xa Sinayi geyaan fari, a yi falane sotō naxanye nii rakisin fima muxune ma alogo a xa ne radangu en ma.”

³⁹ “Koni en benbane mi tin a falan suxē, e yi e mē a ra, xete xōnla yi e suxu Misiran yi. ⁴⁰ E yi a fala Haruna xa, e naxa, ‘Ala gbete rafala en xa naxan tima en yee ra amasōtō Musa naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sōtōxi.’* ⁴¹ Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren na, e saraxan ba na xa, e yi sēwa e yetena se rafalaxina fe ra. ⁴² Na ma, Ala yi xete e fōxō ra, a yi e lu kore xōnna yanban seene batuē alo a sebexi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, ‘E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jee tonge naanin, ε saraxane ba nen n tan xa ba? ⁴³ E Mōlōkō suxuren batu bubun† nan xali, e nun Ramafan saren suxurena, ε suxuren naxanye rafalaxi ε batu seene ra. Nanara, n na ε xalima nen konyiyani Babilōn xanbi ra.’” †

⁴⁴ “Layiri sereyaan bubun§ yi en benbane yii tonbonni. A yi tixi alo Ala a yēba Musa xa kii naxan yi a yi

† 7:34: A mato Xōrōyaan 2.14 han 3.10 kui. § 7:37: Sariyane 18.15 * 7:40: Xōrōyaan 32.1 nun 32.23 † 7:43: bubuna: Bubuni itoe yi rafalaxi sube kidine nan na naxanye singanxi xalanbene ra. E yi e maxalima yirene yi e nēma sigatini waxatin naxan yi. † 7:43: Amosi 5.25-27 Mōlōkō findixi suxuren nan na muxune yi e diine bama saraxan na naxan xa. Siyana ndee yi Mōlōkō nun Ramafan kolonxi e alane nan na na waxatini. § 7:44: Xōrōyaan 25.9

a misaala yita a ra. ⁴⁵ E to na sɔtɔ, en benbane yi a xali e yii Yosuwe a mangayaan bun ma, e yi en ma bɔxɔn tongoma siyane yii waxatin naxan yi, Ala yi siyaan naxanye kedima e yɛɛ ra. A yi lu en ma bɔxɔni han Dawuda waxatini. ⁴⁶ Dawuda yi Alaa hinanna sɔtɔ, a yi a maxɔdin alogo a xa nɔ Yaxubaa Ala Batu Banxin tiyɛ. ⁴⁷ Koni Sulemani nan banxin ti a xa.”

⁴⁸ “Koni Kore Xɔnna Ala mi dɔxɔma muxune banxi tixine kui, alo nabina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

⁴⁹ ‘Marigin naxa:

Kore xɔnna nan n ma manga gbɛden na,

bɔxɔn yi findi n san tiden na.

Ɛ banxin sifan mundun tiyɛ n tan xa?

N ma matabuden findɛ minɛn na?

⁵⁰ N tan xa mi seni itoe birin nafalaxi ba?”*’

⁵¹ “Ɛ tan yama murutɛxina, ɛ bɔɲɛne nun ɛ tunle luxi alo Ala kolontarene. Ɛ Alaa Nii Sariɲanxin matandima alo ɛ benbane! ⁵² Ɛ benbane mi nabiin mundun bɛsɛnɔnya? E nabine faxa nɛn, naxanye Tinxinna Kanna fa feen fala. Iki ɛ fan bata a tan yetɛɛn yanfa, ɛ yi a faxa. ⁵³ Ɛ tan bata Alaa sariyan sɔtɔ fata malekane ra, koni ɛ mi a suxi!”

Etiiyɛn magɔlɔn fena

⁵⁴ E to na mɛ, e bɔɲɛn yi te, han e yi e ɲinne raxin! ⁵⁵ Koni Etiiyɛn yi lugoxi Alaa Nii Sariɲanxin na, a koren mato, a yi Ala nɔrɔn to, Yesu yi tixi Ala yiifanna ma. ⁵⁶ A yi a fala, a naxa, “A mato! N kore xɔnna rabixin toma, Muxuna Dii Xɛmɛn tixi Ala yiifanna ma!”

⁵⁷ E yi sɔnxɔ gbeeni te. E yi e yiine sa e tunle dɛ ra. E birin yi gbisin a xili ma. ⁵⁸ E yi a bubu, e a ramini taani, e sa a magɔlɔn han a faxa. Na feen serene yi e dugine taxuma banxulanna nde ra, naxan yi xili Sɔli. ⁵⁹ E yi Etiiyɛn magɔlɔnma waxatin naxan yi, Etiiyɛn yi lu Ala maxandɛ, a naxa, “Marigi Yesu, n niin nasuxu!” ⁶⁰ A yi a xinbi sin, a yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, i nama e suxu e yulubini

ito ra.” A yelin xanbin na fale, sayaan yi a li.

8

Sɔliyi dɛnkɛleya yamaan bɛsɛnɔnya

¹ Sɔli yi tinxi Etiiyɛn faxa feen ma.

Nba, na bɔxɔni, bɛsɛnɔnya gbeen yi keli dɛnkɛleya yamaan xili ma Yerusalɛn taani. E birin yi xuya ayi Yudaya yamanan nun Samariya yamanani, fɔ xɛrane. ² Muxu tɔgɔndiyaxina ndee yi Etiiyɛn binbin maluxun, e wuga a fe ra kati!

³ Koni Sɔli tan yi kataxi dɛnkɛleya yamaan kala feen nan na. A yi soma banxine kui, a dɛnkɛleya xɛmɛne nun ɲaxanle suxu, a yi e sa kasoon na.

Yesu a fe yi rali Samariya yi

⁴ Dɛnkɛleya muxun naxanye xuya ayi, ne yi lu Alaa falan naliyɛ yiren birin yi. ⁵ Filipi yi siga Samariya yamanan taana nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin ba na yi. ⁶ Yamaan birin yi e tuli mati Filipi a falane ra ki fari, e mɔn yi lu a kabanako feene matoɛ a yi naxanye ligama. ⁷ Yinna ɲaxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne yi e ragbelegbele, e xɛtɛ e fɔxɔ ra. Fati mafaxatɔne nun lɛbutɛn wuyaxi fan yi kɛndɛya. ⁸ Sɛwa gbeen yi so na taani.

⁹ Xɛmɛna nde yi na taani naxan yi xili Simɔn. Na yi woyimɛyaan ligama. Samariya kaane birin yi kabɛma a ma. A yi a yetɛ yigboma. ¹⁰ Taan muxune birin yi biraxi a fɔxɔ ra, fonna nun dii ɲɔrɛna, e lu a fale, e naxa, “Xɛmɛni ito, Ala sɛnbɛn ni ito ra, yamaan naxan xili sa a ‘Fanga Gbee Kanna.’ ” ¹¹ E yi biraxi a fɔxɔ ra, bayo e yi kabɛma a ma xabu to mi na ra a woyimɛyana fe ra. ¹² Koni Filipi Alaa Mangayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e yi dɛnkɛleya. Xɛmɛne nun ɲaxanle, e birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. ¹³ Simɔn fan yetɛɛn yi dɛnkɛleya. A yi rafu igeni, a lu biraxi Filipi fɔxɔ ra yiren birin yi. A

* **7:50:** Esayi 66.1-2

yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene to, a kabε kati!

¹⁴ Xεraan naxanye yi Yerusalen taani, ne a mε waxatin naxan yi a Samariya kaane bata Alaa falan suxu, e Piyeri nun Yoni rasiga e ma. ¹⁵ E to so na, e yi Ala maxandi e xa alogo e xa Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ. ¹⁶ Amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxin munma yi godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan! ¹⁷ Nayi, Piyeri nun Yoni yi e yiin sa e ma, e yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.

¹⁸ Simɔn a to waxatin naxan yi, a Nii Sarijanxin yi sɔtɔma xεrane yiine xɔn, a yi fa gbetin na e xɔn, ¹⁹ a naxa, “E sɛnbɛni ito fi n fan ma alogo n na n yiin sa muxu yo ma, na kanna fan xa Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.”

²⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “E nun i ya gbetin xa halagi yire kedenni, amasɔtɔ i mirixi a ma fa fala a i Alaa kiseen sɔtɔn gbetin nan xɔn! ²¹ I gbee yo mi nxɔ wanle yi amasɔtɔ i bɔɲɛn mi tinxinxi Ala yεε ra yi. ²² Nayi, xεtε i ya miriya ɲaxin fɔxɔ ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu i ya miriya ɲaxin na, xa a sa tin. ²³ Amasɔtɔ n bata a to, i lugoxi xɔxɔlɔnyaan nan na, i kankan tinxintareyaan ma.”

²⁴ Simɔn yi a fala Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, ε Marigin maxandi n xa, alogo, ε feen naxanye falaxi, ne sese nama n li.” ²⁵ Piyeri nun Yoni seren baxina, e Marigina falan nali, e xεtε Yerusalen taani, e dangu Yesu a fe Xibaru Fajin naliyε Samariya taa wuyaxi yi.

Filipi nun Etiyopi kaana fe

²⁶ Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalen taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xɔn.” ²⁷ Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xεmε tεgenxina* nde li kira yi.

* **8:27:** Xεmε tεgenxina: Na waxatini, mangane yi xεmena ndee tεgenma nɛn alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana ɲaxanle fɔxɔ ra. † **8:32:** xabena: Yirena ndee yi, yεxεε xaben kuyama ayi nɛn, a yi xaba a findi dugin na. ‡ **8:33:** Esayi 53.7-8

Kuntigi gbeen nan yi na xεmɛn na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandasi a nafunle birin xun na. A bata yi siga Yerusalen taani Ala batudeni. ²⁸ A xεtεmatɔna a konni, a yi dɔxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayi a Kitabun xaranɲε. ²⁹ Alaa Nii Sarijanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.” ³⁰ Filipi yi siga a giyε, a yi Etiyopi kaan xuiin mε Nabi Esayi a Kitabun xaranɲε. Na ma, Filipi yi a maxɔdin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?”

³¹ A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxε mi a yεba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a dɔxɔ a fεma wontoroni. ³² A yi dɛnaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa, “E a xali nɛn alo yεxεεn faxa daxina.

A mi fala yo ti, alo yεxεεn naxan a dunduma a fati ma xaben xaba muxun bun.†

³³ E a rayagi nɛn, e mi tin a kitin bolonɲε tinxinni. Nde nɔε a yixεtεna fe fale? Amasɔtɔ e bata a siimayaan dan dunuɲa yi.”‡

³⁴ Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabini ito nde a fe falama, a yεtε fe ba, hanma muxu gbete a fe?” ³⁵ Filipi yi falan tongo, a yi a fɔlɔ na Kitabun yiren ma, a Yesu a fe xibarun nali a ma. ³⁶ E yi sigan tima kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e xudena nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen mato, nanfera n mi rafuyε?” ³⁷ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Xa i bata dɛnkεleya i bɔɲɛni, i nɔε rafuyε nɛn.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata dɛnkεleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan Alaa Dii Xεmɛn na.”

³⁸ A yi yamarin fi a e xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a yi rafu. ³⁹ E to te igeni, Marigina Nii Sarijanxin yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to sɔnɔn, koni

a sɛwaxin yi siga a sigatini. ⁴⁰ Filipi yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so Sesariya taani waxatin naxan yi.

9

Sɔli tubi fena

Xerane 22.6-16 nun 26.12-18

¹ Nba, Sɔli naxan yi kɔnkɔxi Marigin fɔxɔrabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fɛma, ² a yi kɛdine maxɔdin a ra, a naxanye sɛbɛ Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xɛmɛn nun ɲaxanla, e biraxi Yesu a Kiraan fɔxɔ ra, a xa fa e xidixin na Yerusalɛn taani.

³ A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, tɛɛ dɛgɛ gbeen yi keli kore mafurɛn, a lu dɛgɛ a rabilinni. ⁴ A yi bira bɔxɔni, a fala xuiin mɛ, naxan yi a falama, a naxa, “Sɔli, Sɔli i n bɛsɛnxɔnyama nanfera?” ⁵ Sɔli yi maxɔdinna ti, a naxa, “Marigina, nde i tan na?” Na xuiin yi a yabi a naxa, “N tan, Yesu na a ra, i naxan bɛsɛnxɔnyama. ⁶ Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na falama i xa nɛn.” ⁷ Muxun naxanye yi Sɔli fɔxɔ ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala xuiin mɛma koni e mi yi muxu yo toma. ⁸ Sɔli yi keli, a ti, a yi a yɛɛn nabi, koni a mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani. ⁹ A lu danxutɔyani han soge saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma.

¹⁰ Nba, Yesu fɔxɔrabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, “Ananiyasi.” Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, n tan ni i ra.” ¹¹ Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga kiraan xɔn ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde maxɔdin Yudasi a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Sɔli bayo a n maxandima. ¹² A bata fe toon ti alo xiyena, a xɛmɛna nde to fɛ naxan xili Ananiyasi, a yi a yiin sa a ma, alogo a mɔn xa nɔ seen toɛ.” ¹³ Ananiyasi yi a yabi,

a naxa, “Marigina, muxu wuyaxi bata na xɛmɛna fe fala n xa, a fe ɲaxin naxanye birin ligaxi i ya yama sariɲanxin na Yerusalɛn taani. ¹⁴ A bata sɛnbɛn sɔtɔ saraxarali kuntigine yii, a xa fa Damasi taani alogo muxun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu.” ¹⁵ Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, “Siga tun, amasɔtɔ n bata Sɔli sugandi n ma walikɛɛn na, a xa n xinla rali siya gbɛtɛne nun e mangane nun Isirayila muxune ma. ¹⁶ N na yitama a ra nɛn a tɔrɔn yatɛn naxan sɔtɔma n ma fe ra.”

¹⁷ Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a sa a yiin sa Sɔli ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Ngaxakedenna Sɔli, Marigi Yesu naxan mini i xa kɛnɛnni kira yi, i to yi fama be, na nan n nafaxi i ma alogo i mɔn xa seen to, i lugo Alaa Nii Sariɲanxin na.” ¹⁸ Mafurɛn sena nde yi ba Sɔli yɛɛn ma alo se xanla, a mɔn yi seen to. A yi keli, a rafu igeni. ¹⁹ A yi a dɛge, a mɔn yi sɛnbɛn sɔtɔ.

Sɔli yi kawandin ba Damasi taani

Sɔli yi xii dando raba Yesu fɔxɔrabirane fɛma Damasi taani. ²⁰ A yi kawandin ba fɔlɔ salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xɛmɛn nan Yesu ra. ²¹ Naxanye birin na mɛ, ne yi kabɛ, e maxɔdinna ti, e naxa, “Xɛmɛni ito xa mi yi muxune ɲaxankatama Yerusalɛn taani naxan yi Ala maxandima xinli ito yi ba? A mi faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga e ra saraxarali kuntigine fɛma?” ²² Koni Sɔli sɛnbɛn yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi taan Yahudiyane yifu.

²³ Xii wuyaxi danguxina, Yahudiyane yi e bode to Sɔli faxa feen ma. ²⁴ Koni Sɔli yi e wundon kolon. E yi lu taan so dɛɛne kantɔɲɛ kɔɛɛn nun yanyin na, alogo e xa a faxa. ²⁵ Koni Sɔli a xarandine yi sa a ragodo sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra.

Sɔli Yerusalɛn taani

²⁶ Sɔli yi siga Yerusalɛn taani, a kata sigadeni Yesu fɔxɔrabirane fɛma. Koni e gaxu a yɛɛ ra, bayo e mi yi

laxi a ra xa Yesu fəxərabiran nan yi a ra nun. ²⁷ Koni Baranabasi yi a xali xerane fəma. Səli Marigin to kii naxan yi kira yi, a mən yi a xuiin mε, a na yεba e xa e nun Səli kawandin ba kii naxan yi Damasi taani Marigi Yesu xinli. ²⁸ Nayi, Səli yi lu e fəma. A lu sigε kawandi badeni xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalən taan birin yi. ²⁹ Yahudiyān naxanye yi Girεki xuiin falama, Səli yi lu ne matandε, koni ne fan yi kata a faxa feen na. ³⁰ A ngaxakedenne to na mε, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Tarise taani.

³¹ Nayi, dεnkεleya yamaan yi waxati ti bəjε xunbenli Yudaya yamanan nun Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu e bode sεnbε soε. Alaa Nii Sarijanxin yi lu e ralimaniyε Marigin yεεragaxuni, e wuya ayi.

Piyeri yi siga Lida nun Yafa yi

³² Piyeri yi a masigan tima na yirene birin yi. Ləxəna nde, a yi siga Lida taan yama sarijanxin xəntəndeni. ³³ A xεmεna nde li na naxan yi xili Ene, lεbutenna nan yi a ra. Na yi saxi xabu jεε solomasεxε. ³⁴ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakendεya. Keli, i sadeni tən.” Ene yi keli mafurεn! ³⁵ Lida kaane nun Sarən kaane birin yi xεmεn to, e tubi Marigin ma.

³⁶ Naxanla nde yi Yafa taani naxan findixi Yesu fəxərabirana nde ra, a xili Tabita, naxan mən yi xili Dərakasi Girεki xuini. A yi fe fajin ligama waxatin birin, a yi yigelitəne malima. ³⁷ Na waxatini, a yi fura, a faxa. E to yelin a binbin maxε, e yi sa a sa kore banxina nde kui.

³⁸ Awa, Yesu fəxərabiran naxanye Yafa taani, ne bata yi a mε a Piyeri Lida taani Yafa taan dεxən ma. E yi xeraan muxu firin nasiga, e naxa, “Yandi, fa nxu fəma keden na.”

³⁹ Piyeri yi keli, e nun na xεmεne yi siga. E to so, e yi siga a ra kore banxin kui. Kaɲa gilene birin wugamatəɲn yi fa a fəma. Dərakasi domaan nun

gubaan naxanye rafala a to yi jεjε, e yi ne yita a ra. ⁴⁰ Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yεε rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, “Tabita, keli.” A yi a yεεn nabi, a Piyeri to, a keli, a dəxə. ⁴¹ Piyeri yi a suxu a yiin ma, a yi a rakeli. Na xanbi ra, a yama sarijanxin nun kaɲa gilene xili, a yi a jεjεn yita e ra. ⁴² Feni ito xibarun yi xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi dεnkεleya Marigin ma. ⁴³ Piyeri yi xii wuyaxi ti Yafa yi xεmεna nde fəma naxan yi xili Simən. Garangen nan yi a ra.

10

Piyeri nun Kəɲneyi a fe

¹ Xεmεna nde yi Sesariya taani a xili Kəɲneyi, sofa kεmεn kuntigin nan yi a ra, a yi Itali yamanan ganla nin.

² Dina muxun nan yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi Ala yεε ra. A yi Yahudiya yigelitəne kima han! A yi Ala maxandima waxatin birin. ³ Ləxəna nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe toon ti alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbε ki fajni. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a naxa, “Kəɲneyi!”

⁴ A yi malekan mato gaxuni, a yi a yabi, a naxa, “N kanna, nanfe ligaxi?” Malekan yi a yabi, a naxa, “I ya maxandi xuiin nun i ya yigelitə kiseene bata Ala kεnεn. Na nan a ligaxi a bata a yengi lu i xən. ⁵ Muxuna ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na naxan xili Simən, naxan mən xili Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simən garangen konna nin, fəxə igen dε.”

⁷ Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Kəɲneyi xa, na yi siga. Kəɲneyi yi a walikεεn muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi walima a fəma. ⁸ Feen naxan ligaxi, a na birin yεba e xa, a yi e rasiga Yafa taani.

⁹ Na xətən bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi tagini Ala maxandideni. ¹⁰ Kamεn yi a suxu,

a yi waxi a dɛge feni. E yi donseen nafalama a xa waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena. ¹¹ A yi kore xanna rabixin to, a sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma godo bɔxɔni. ¹² Subene nun bubu seene nun xɔliin siyaan birin yi na kui. ¹³ Piyeri yi fala xuiin mɛ a fe tooni, a naxa, “Piyeri, keli i yi nde faxa, i yi a don!”

¹⁴ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “En-en de Marigina! Han iki, n munma se haramuxin* hanma se sariɗantaren don singen.” ¹⁵ Na fala xuiin mɔn yi mini, a naxa, “Ala bata naxan nasariɗan, i tan nama na yate se sariɗantaren na.” ¹⁶ Na yi liga dɔxɔna ma saxan. Na seen mɔn yi te kore keden na.

¹⁷ Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima na bunna ma waxatin naxan yi, Kɔrɔneyi a xerane bata yi Simɔn ma banxin to, e tixi a dɛ ra. ¹⁸ E yi muxune xili, e maxɔdinna ti, xa Simɔn yi yigiyaxi mɛnni naxan mɔn xili Piyeri.

¹⁹ Piyeri mɔn yi a mirima a fe toon bunna ma waxatin naxan yi, Alaa Nii Sariɗanxin yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, a mato, xɛmɛ saxan i fenma. ²⁰ Keli i siga e fɔxɔ ra hali i mi sike, amasɔtɔ n tan nan e rafaxi.” ²¹ Nayi, Piyeri yi siga na muxune fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan ni i ra, ε naxan fenma. E faxi nanfera?” ²² E yi a yabi, e naxa, “Kɔrɔneyi, sofa kɛmɛn kuntigin nan nxu xexi. Muxu tinxinxin nan a ra, a gaxu Ala yɛɛ ra, Yahudiyane birin a seren bama! Maleka sariɗanxin bata a fala a xa, a xa i xili a konni a yi i ya falane ramɛ.” ²³ Nayi, Piyeri yi e yigiya banxini. Na xɔtɔn bode, a yi keli, e birin yi siga. Yafa taan dɛnkɛleya muxuna ndee yi siga e fɔxɔ ra.

²⁴ Na xɔtɔn bode mɔn, e Sesariya taan li. Kɔrɔneyi yi e legedenma, a bata yi a kon kaane nun a xɔyine birin malan nun. ²⁵ Piyeri to so banxini, Kɔrɔneyi yi a ralan, a yi a xinbi

sin Piyeri bun ma a binya feen na.

²⁶ Koni Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasɔtɔ muxun nan tun n fan na.”

²⁷ E yi lu fala tiini han Piyeri yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a kolon yati fa fala a Yahudiyane dinan mi tinɲɛ e nun siya gbɛtɛn xa lu e bode xɔn hanma a so a konni. Koni Ala bata a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala a mi sariɗan hanma a haramuxi. ²⁹ Nanara, i ya xerane to n xili, n mi tondixi fɛ. Nba, ε n xilixi nanfera?”

³⁰ Kɔrɔneyi yi a fala, a naxa, “A soge naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin xa a li, nba, xɛmɛna nde yi mini kɛnɛnni n xa, a ti n yetagi, a domaan mayilenma. ³¹ A yi a fala, a naxa, “Kɔrɔneyi, Ala bata i ya maxandin xuiin mɛ. I ya yiiigelitɔ kiseene bata a liga Ala yi a yengi lu i xɔn ma. ³² Nayi, muxuna nde rasiga Yafa taani Simɔn xilideni naxan mɔn xili Piyeri. A yigiyaxi Simɔn garangen konna nin fɔxɔ igen dɛ.” ³³ Nanara, n xeraan nasigaxi i fɔxɔ ra keden na, i fan bata tin fɛ. Awa, iki nxu birin Ala yetagi be alogo nxu xa na falan mɛ Marigina i yamarixi naxan na.”

Piyeri yi falan ti

³⁴ Piyeri yi falan ti fɔlɔ, a naxa, “Iki, n bata a kolon, a ɲɔndin na a ra, fa fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa. ³⁵ Naxan na gaxu a yɛɛ ra, a tinxinyaan naba, a na yisuxuma nɛn, a na findi muxun siya yo ra. ³⁶ Ala bata a falan nasiga Isirayila kaane ma, a yi Yesu a fe Xibaru Faɲin nali e ma fa fala a bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin, muxun birin Marigina. ³⁷ E a kolon naxan liga Yudaya yamanan birin yi, naxan bata yi fɔlɔ Galile yamanani Yoni kawandin ba xanbini a yamaan xa rafu igeni e tubi xinla ma. ³⁸ E mɔn a kolon, a Alaa Nii Sariɗanxin nagodo nɛn Yesu Nasareti kaan xun ma alo masusan turena, a

* **10:14:** se haramuxina: Sube wuyaxi mi radaxaxi Yahudiyane dinani. A mato Saraxaraline sora 11 kui.

yi sɛnbɛn fi a ma. Ɛ mɔn a kolon Yesu siga kii naxan yi yiren birin yi, a yi lu fe fajine ligɛ, a muxune rakɛndɛya, naxanye birin yi Yinna Manga Setana sɛnbɛn bun ma, amasɔtɔ Ala yi a xɔn ma. ³⁹ A feen naxanye birin liga Yahudiya yamanan nun Yerusalɛn taani, ne serene nan nxu tan na. E yi a gbangban wudin ma, e yi a faxesa. ⁴⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani a soge saxande lɔxɔni, a yi a yita yamaan na. ⁴¹ Yamaan birin mi a to, koni fɔ Ala sereyaan naxanye sugandixi, en tan naxanye en dɛge a xɔn, en yi en min a dɛxɔn a keli xanbini sayani. ⁴² A bata en yamari, a en xa kawandin ba yamaan xa, en yi a seren ba fa fala Ala bata a ragidi Yesu ma, a xa faxesa muxune nun nɛnɛ muxune makiti. ⁴³ Nabine birin a seren ba nɛn, a muxu yo na dɛnkɛleya a ma, na kanna yulubine xafarima nɛn Yesu xinla barakani.”

Siya gbɛtɛne Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ fena

⁴⁴ Piyɛri yi falan tima waxatin naxan yi, naxanye birin yi tuli matixi a falan na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo ne birin ma. ⁴⁵ Yahudiyan dɛnkɛleya muxun naxanye fa Piyɛri fɔxɔ ra, ne yi kabɛ bayo Ala a Nii Sarijanxin nagodo nɛn siya gbɛtɛne fan ma. ⁴⁶ Amasɔtɔ e yi na muxune fala xuine mɛma e Ala matɔxɔma xui gbɛtɛne yi. Nayi, Piyɛri yi a fala, ⁴⁷ a naxa, “Tondi tiyɛ muxuni itoe rafuyɛ igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ alo en tan a sɔtɔxi kii naxan yi?” ⁴⁸ Nanara, a yi e yamari a e xa rafu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli. Na xanbi ra, e yi Piyɛri mafan, a xa lu na xi dando.

11

Piyɛri yi a dɛntɛgɛ Yerusalɛn dɛnkɛleya yamaan xa

¹ Xɛrane nun dɛnkɛleya muxun naxanye yi Yudaya yamanan birin yi, ne yi a mɛ, a siya gbɛtɛne fan bata Alaa falan suxu. ² Piyɛri to siga Yerusalɛn taani, Yahudiya dɛnkɛleya

muxune yi a mafala fɔlɔ, e naxa, ³ “I bata siga banxulantarene konni, ɛ birin yi ɛ dɛge ɛ bode xɔn ma!”

⁴ Piyɛri yi na feene yɛba e xa ki fajɛ a danguxi kii naxan yi, ⁵ a naxa, “N yi Ala maxandima Yafa taani waxatin naxan yi, n fe toon ti nɛn alo xiyena. N sena nde to godɛ, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma, a ti n dɛxɔn ma. ⁶ N yi a kui to, n yi fa subene nun burunna subene nun bubu seene nun xɔline to. ⁷ Na xanbi ra, n fala xuiin mɛ, a naxa, ‘Piyɛri, keli, i nde faxesa, i yi a don!’ ⁸ Koni n yi a yabi, n naxa, ‘Ɛn-ɛn de, Marigina, n munma donse haramuxin don singen hanma donse sarijantarena.’ ⁹ Fala xuiin mɔn yi keli kore, a naxa, ‘Ala bata naxan nasarijan, i nama na yatɛ se sarijantaren na!’ ¹⁰ Na yi liga dɔxɔja ma saxan. Dɔnxɛn na, na seen mɔn yi te kore. ¹¹ Na waxatin yɛtɛni xɛmɛ saxan yi fa n ma banxini nxu yi yigiyaxi dɛnaxan yi keli Sesariya taani. ¹² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a n nama sike sigɛ e fɔxɔ ra. Dɛnkɛleya muxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, nxu birin yi so Kɔrɔnɛyi a banxini. ¹³ Kɔrɔnɛyi malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na yɛba nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, ‘Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simɔn xili, naxan mɔn xili Piyɛri. ¹⁴ A falane tima i xa nɛn, naxanye ɛ nun i ya denbayaan birin nakisima.’ ¹⁵ N to falan fɔlɔ, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi a fɔlɔni. ¹⁶ Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, na yi rabira n ma, a naxa, ‘Yoni marafuun tixi igen nin, koni ɛ tan nafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.’ ¹⁷ Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii naxan yi, en tan naxanye dɛnkɛleyaxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan nun n xa Ala matandi ba?”

¹⁸ E na falane mɛ waxatin naxan yi, e birin yi e dundu, e yi Ala tantun, e naxa, “Ala bata tin siya gbɛtɛne fan xa tubi, e nii rakisin sɔtɔ!”

Antiyɔki dɛnkɛleya yamana fe

19 Awa, tɔrɔ lɔxɔn naxanye fa Etiyen faxa waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyɔki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyane nan tun ma. 20 Koni xɛmɛn naxanye denkeleya Sipiri yamanan nun Sirɛni taani, na ndee yi siga Antiyɔki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Girɛkine fan ma. 21 Marigin sɛnbɛn yi lu e fɔxɔ ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma.

22 Awa, na fe xibarun yi Yerusalɛn denkeleya yamaan li, e Baranabasi rasiga Antiyɔki taani. 23 A to na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a sɛwa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin fɔxɔ ra e bɔnɛn birin na! 24 Muxu fajin nan yi Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a denkeleyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin fɔxɔ ra.

25 Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise taani Sɔli fendeni. 26 A a to waxatin naxan yi, a yi fa a ra Antiyɔki yi. Baranabasi nun Sɔli yi lu denkeleya yamaan xɔn, e muxu wuyaxi xaran han jɛɛ keden. Antiyɔki kaane nan singe Yesu fɔxɔrabirane xili sa a Yesu mantonne.

27 Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalɛn taani, e siga Antiyɔki taani. 28 E tan nde yi xili Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sarijanxin barakani, a fitina kamen soma nɛn dunuɔa birin yi. Na feen kamali nɛn Manga Kilɔdi waxatini. 29 Mɛn kaan naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, ne yi lan a ma, a e birin xa e fanga bɛrɛn liga alogo e xa mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye yi Yudaya yamanani. 30 E yi na liga, e yi na so Baranabasi nun Sɔli yii siga Yudaya denkeleya yamaan fonne ma.

12

Piyeri sa feen kasoon na

1 Na waxatini, Manga Herode yi denkeleya yamaan muxuna ndee suxu, a xa e jaxankata. 2 A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxa silanfanna ra.* 3 A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a mɔn yi Piyeri fan suxu. Na liga Buru Ratetaren Sali lɔxɔne nin.† 4 Herode to Piyeri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin dɔxɔde naanin ti a kantandeni. A xɔli yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla‡ na ba a ra, a yi a makiti yamaan yɛtagi. 5 Nanara, e yi Piyeri ramara kasoon na, koni denkeleya yamaan yi Ala maxandima a xa kati!

Piyeri mini fena kasoon na

6 Na kɔɛn na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yɔlɔnxɔnne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantan muxune tixi dɛɛn na. 7 Marigina malekan yi mini kɛnɛnni a xa, kaso banxin kuiin yi yalan. Malekan yi Piyeri jɛnsɛnna magarin, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafurɛn!” Yɔlɔnxɔnne yi ba a yiine ra, e yolon. 8 Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaan nagodo i ma, i bira n fɔxɔ ra.” 9 Piyeri yi bira malekan fɔxɔ ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan ligama, Piyeri mi yi a kolon xa jɔndin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima alo xiyena. 10 E yi dangu kantan ti singen na, e nun a firindena, e yi sa tande yi dɛɛ wure daxin li siga taani. Na yi rabi a yɛtɛ ra, e yi mini. E sigaxin kiraan xɔn ndedi, malekan yi tunun Piyeri ma.

11 Piyeri to xaxili sɔtɔ, a yi a fala, a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a malekan xɛxi, a n nakisi Herode sɛnbɛn ma e nun Yahudiya

* 12:2: Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana. † 12:3: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛbɛn mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. ‡ 12:4: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawonaa yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

yamaan yi waxi naxan birin liga fe yi n na.” ¹² A yelinxina a mirɛ, a yi siga Yoni Maraka nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi malanxi na yi nun, e Ala maxandima. ¹³ Piyɛri to dɛɛn kɔnkɔn, walikɛ naxanla nde yi na nun naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati. ¹⁴ A Piyɛri xuiin kolonxina, a sɛwa han a yi ninan dɛɛn nabi feen xɔn, a xɛtɛ a giyɛ. A sa a fala, a naxa, “Piyɛri tixi dɛɛn na!” ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a ma a nɔndin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyɛri yɛlɛnna nan na ra.”

¹⁶ Koni na waxatin birin, Piyɛri yi dɛɛn kɔnkɔma tun. Dɔnxɛn na e dɛɛn nabi. E Piyɛri to waxatin naxan yi, e kabɛ. ¹⁷ Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina a raminixi kasoon na kii naxan yi, a yi na yɛba e xa, a naxa, “E na fala Yaki§ nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbɛtɛ yi.

¹⁸ Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyɛri ra?”

¹⁹ Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a yi kaso kantanne makiti, a yi a yamari, a e xa faxes. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani.

Herode faxes fena

²⁰ Herode yi xɔlɔxi Tire kaane nun Sidɔn kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fɛma. E yi mangana muxu gbeena nde singe masɔtɔ, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yɛngɛn nan feen na e nun mangan tagi, amasɔtɔ e yamanan muxune yi donseen sɔtɔma Manga Herode a yamanan nin. ²¹ E lɔxɔn naxan saxi, Herode yi a mangaya do-maan nagodo a ma, a dɔxɔ a mangaya gbɛdɛni, a falan ti yamaan xa. ²² Yamaan yi sɔnxɔ, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.” ²³ Na waxatin yɛtɛni, Marigina malekan yi furen nadin Herode ma,

amasɔtɔ a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a faxes.

²⁴ Alaa falan yi xuya ayi, a sɛnben sɔtɔ. ²⁵ Baranabasi nun Sɔli yi yelin e xɛrayaan na, e keli Yerusalɛn taani, e xɛtɛ Antiyɔki taani. E siga Yoni Maraka ra e fɔxɔ ra.

13

E Baranabasi nun Sɔli rasiga

¹ Nabina ndee nun karamɔxɔna ndee yi Antiyɔki dɛnkɛlɛya yamaan yɛ nun, Baranabasi nun Simeyɔn, e yi naxan xilima a fati fɔrɛna, e nun Lusiyusu Sirɛni kaan nun Manahɛn naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xɔn ma, e nun Sɔli. ² Lɔxɔna nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Sɔli lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.” ³ Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na, e yi e yiin sa Baranabasi nun Sɔli ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga.

⁴ Nba, Alaa Nii Sarijanxin to Baranabasi nun Sɔli rasiga, e yi siga Silusi taani, e dɔxɔ kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, e siga han Sipiri yamanani. ⁵ E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e fɔxɔ ra e mali feen na.

⁶ E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimɛna nde li na, a xili Barayisa. Wule nabiin nan yi a ra Yudaya yamanani. ⁷ Kuntigina nde nan yi a ra yamana kanna Sɛriyu Pɔli fɛma. Xaxilimaan nan yi na yamana kanna ra. A yi Baranabasi nun Sɔli xili a konni amasɔtɔ a yi waxi a xɔn ma a xa Alaa falan name. ⁸ Koni Barayisa na woyimɛɛn naxan mɔn yi xili Gireki xuini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kanna xa tondi dɛnkɛlɛya feen ma. ⁹ Awa, Sɔli naxan mɔn xili Pɔli, na yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi woyimɛɛn mato kati! ¹⁰ A yi a fala, a naxa, “I tan lugoxi yanfan nun kɔtɛ naxin

§ 12:17: Herode bata yi Yaki gbɛtɛ nan faxes. A mato Xɛrane 12.2 kui. Yanyina nde, Yaki ito nan yi Yerusalɛn dɛnkɛlɛya yamaan xunna ra. A mato Galati 1.19 nun Yaki 1.1 nun Xɛrane 15.13 kui.

siyaan birin na! Yinna Manga Setanaa diina! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi bɛ Marigina kira tinxinxine matandɛ ba? ¹¹ A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nɛn. I waxati tima nɛn i mi sogen to.”

Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yɛɛn suxu. A lu a masiga tiyɛ, a muxune fenma naxan a yii rasuxɛ. ¹² Yamana kannna na to waxatin naxan yi, a dɛnkɛleya, a kabɛ Marigina xaranna ma.

Pɔli a kawandina Pisidiya yi

¹³ Pɔli nun a fɔxɔrabirane yi dɔxɔ kunkin kui Pafosi taani siga Pɛriga taani Panfiliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xɛtɛ e fɔxɔ ra na yi, a siga Yerusalɛn taani. ¹⁴ E yi keli Pɛriga taani siga Antiyɔki taani naxan Pisidiya yamanani. Matabu Lɔxɔni, e sa so Yahudiyane salide banxini, e dɔxɔ. ¹⁵ E yelin Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xaranɲɛ waxatin naxan yi, salide banxin kuntigine yi a fala e xa, e naxa, “Ngaxakedenne, xa kawandi falana nde ɛ xɔn lan yamaan ma, ɛ a fala.” ¹⁶ Pɔli yi keli, a yi e masabari a yiin na, a falan fɔlɔ, a naxa, “Ɛ tan Isirayila kaane nun siya gbɛtɛn naxanye gaxuxi Ala yɛɛ ra, ɛ tuli mati n xuiin na! ¹⁷ Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na xanbi ra, a yi e ramini na yamanani a sɛnbɛ gbeeni. ¹⁸ A yi ti e bun ma tonbonni ɲɛɛ tonge naanin, ¹⁹ a yi siya solofere halagi Kanan bɔxɔni, a yi a yamaan findi na bɔxɔn kannna ra. ²⁰ Na birin danguxi ɲɛɛ kɛmɛ naanin e nun ɲɛɛ tonge suulun ɲɔxɔn nan bun.”

“Na xanbi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyɛli a waxatini. ²¹ Na xanbi ra, e yi mangan maxɔdin Ala ra, Ala yi Bunyamin bɔnsɔnna Kisu a dii xɛmɛn Sɔli findi e mangan na ɲɛɛ tonge naanin. ²² Ala Sɔli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a

fala nɛn Dawuda fe yi, a naxa, ‘N bata a to, a muxun nan Yese a dii xɛmɛn Dawuda ra naxan bɔɲɛn luxi alo n bɔɲɛna.’ ”*

²³ “Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bɔnsɔnni Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na. ²⁴ Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e kɛɲaan maxɛtɛ, e rafu igeni e tubi xinla ma. ²⁵ Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘Ɛ mirixi a ma, a nde n tan na? Ɛ naxan mamɛma, na mi n tan na. Koni na fama nɛn n tan xanbi ra. N yetɛɛn mi lan n yi a sankidin fulun.’ ”

²⁶ Pɔli mɔn yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Iburahima bɔnsɔnne nun siya gbɛtɛn naxanye gaxuma Ala yɛɛ ra, kisi feen Xibaru Fajini ito faxi en tan nan ma. ²⁷ Amasɔtɔ Yerusalɛn kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mɔn mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Lɔxɔne birin yi. Koni, e na falane rakamali nɛn, e to Yesu yalagi. ²⁸ Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan a xa faxa naxan ma. Koni e Pilati mafan nɛn, alogo a xa a faxa. ²⁹ Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun. ³⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani. ³¹ Naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra Yerusalɛn taani nun keli Galile yi, ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki.”

³² “Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Fajini ito ralideni ɛ ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na, ³³ a bata na rakamali en tan xa, e bɔnsɔnne, a Marigi Yesu rakeli sayani, alo a sɛbɛxi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, ‘N ma dii xɛmɛn nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.’ † ”

³⁴ “Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa faxa sɔnɔn, a ito nan fala, a naxa, ‘N Dawuda tuli sa duba sarinaxi kɛndɛn naxanye ra, n na fima nɛn ɛ ma.’ ‡ ³⁵ Nanara, a sɛbɛxi yire gbɛtɛ yi, a naxa, ‘I mi tinɲɛ

* **13:22:** Samuyɛli Singen 13.14 † **13:33:** Yaburin 2.7 ‡ **13:34:** Esayi 55.3

i ya muxu sarijanxin yi kun gaburun kui. § 36 Anu, Dawuda yelin xanbini wale Ala xa a waxatini, a faxa nen, e yi a maluxun a benbane fema, a binbin yi kun. 37 Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.”

38 “Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali ε ma, ε xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi nɔε ε ratinxinɲε Ala yεε ra yi yulubine fe ra, 39 koni naxanye na denkeleya Yesu ma, ne tinxinma nen Ala yεε ra yi a barakani. 40 Nanara, ε a liga ε yeren ma, nabine naxan fala, na nama fa ε sɔɔ, 41 e naxa, ‘E tan muxu de jaxine, ε kabε, ε xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nen ε waxatini ito yi ε mi yi le naxan na, hali xa a fala ε xa.’* ”

42 Pɔli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mɔn xa falani ito ti e xa Matabu Lɔxɔ famatɔni. 43 Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gbeten naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. Nanara, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma.

44 Na Matabu Lɔxɔn xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan name xinla ma. 45 Yahudiyan bonne yamaan to waxatin naxan yi, e xɔxɔlɔnyaan yi keli e ra kati! E yi Pɔli a falane matandi, e yi a rayelefu. 46 Koni Pɔli nun Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fεε mi na fɔ Alaa falan xa ti ε tan nan singe xa. Koni bayo ε bata ε mε Alaa falan na, ε mi ε yetε yatεxi habadan nii rakisin muxune ra, nxu kelima ε fema nen, nxu siga siyane fema. 47 Amasɔɔ Marigina a yamarixi en ma na kii nin, a naxa, ‘N bata i findi kenenna ra siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han bɔxɔn danne.’† ”

48 Siya gbetene ito mε waxatin naxan yi, e sɛwa, e Marigina falan binya. Naxanye birin yi yɛbaxi nun habadan nii rakisin sɔɔ feen na, ne yi denkeleya.

49 Marigina falan yi xuya ayi na yamanan yiren birin yi. 50 Koni taan muxu gbeene nun siya gbeten jaxalan xili kanna naxanye yi gaxuma Ala yεε ra, Yahudiyane yi ne radin. E besenxɔnyaan nakeli Pɔli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi e yamanani. 51 Xerane yi e sanne rakunkun‡ e ramε feen na, e siga Ikoniyon taani. 52 Yesu fɔxɔrabirane tan bɔɲen yi rafe sɛwan nun Alaa Nii Sarijanxin na.

14

E yi siga Ikoniyon taani

1 Pɔli nun Baranabasi yi so Yahudiyane salide banxini Ikoniyon taani alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi falan ti a fajin na han Yahudiyane nun siya gbete wuyaxiye yi denkeleya.

2 Koni Yahudiyan naxanye mi tin denkeleye, ne yi siyaan bonne radin denkeleya muxune xili ma. 3 Pɔli nun Baranabasi yi bu Ikoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun kabanako feene liga senben fima e ma alogo na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na. 4 Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xerane fari.

5 Yahudiyane nun siya gbetene nun e kuntigine yi e yitɔn Pɔli nun Baranabasi rayarabi feen na, e nun e magɔlɔn feen na e faxa xinla ma.

6 Xerane na mɛxina, e yi e gi. E siga taana ndee yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni yamanani, e nun na rabilinna birin. 7 E yi lu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye na yi.

Pɔli nun Baranabasi Lisitire yi

§ 13:35: Yaburin 16.10 * 13:41: A mato Xabakuki 1.5 kui. † 13:47: Esayi 49.6 ‡ 13:51: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. Na feen mɔn sebexi Matiyu 10.14 kui e nun Maraka 6.11 nun Luka 9.5.

⁸ Xɛmɛna nde yi dɔxi Lisitire taani, lɛbutɛnna nan yi a ra. Xabu a bari, a lɛbutɛnxi. A munma yi sigan ti mumɛ! ⁹ A yi a tuli mati Pɔli a falane ra. Pɔli to a yɛɛn ti xɛmɛn na, a yi a kolon a na xɛmɛna dɛnkɛleyaan yi nɔɛ a rakɛndɛyɛ nɛn. ¹⁰ Nayi, Pɔli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i sanne xun na!” Xɛmɛn yi tugan, a sigan ti fɔlɔ.

¹¹ Yamaan Pɔli a fe ligaxin to waxatin naxan yi, e yi sɔnxɔ Likayoni xuini, e naxa, “Alane nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!” ¹² E yi Baranabasi xili sa, a “Seyusi,” e Pɔli fan xili sa, “Hɛrɛmɛ”* amasɔtɔ Pɔli nan yi fala tiin na. ¹³ Seyusi batuden naxan yi taa dɛɛn na, na saraxaraliin yi fa turane nun jɔxɔnde kɔmɔtine ra taan so dɛɛn na. E yi waxi nɛn, a yamaan xa saraxane ba Pɔli nun Baranabasi xa.

¹⁴ Xɛrane, Baranabasi nun Pɔli to na kolon, e yi e domane yibɔ e ma. E siga e giyɛ yamaan tagi, e gbelegbelema, e naxa, ¹⁵ “Ɛ ito ligama nan-fera? Muxun nan tun nxu tan na alo ɛ tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi ɛ ma, alogo nxu xa a fala ɛ xa, a ɛ xa xɛtɛ fe fuuni itoe fɔxɔ ra, ɛ yi bira habadan Ala fɔxɔ ra, naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun igen daxi e nun e yi seene birin. ¹⁶ Waxati danguxine yi, Ala tin nɛn siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xɔn. ¹⁷ Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi ɛ ralugo balon nun sɛwan na.” ¹⁸ Hali xarandiine to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa.

¹⁹ Yahudiyana ndee yi keli Antiyɔki taan nun Ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pɔli magɔlɔn, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faxa. ²⁰ Koni Yesu fɔxɔrabirane to a rabilin, a yi keli, a mɔn yi xɛtɛ taani. Na xɔtɔn bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani.

E yi xɛtɛ Antiyɔki yi Siriya yi

²¹ Pɔli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi sɔtɔ na yi. Na xanbi ra, e xɛtɛ Lisitire taan nun Ikoniyon taan nun Antiyɔki taani. ²² E yi Yesu fɔxɔrabirane sɛnbɛ so, e yi e ralimaniya, a e xa lu dɛnkɛleyaan kiraan xɔn ma. E yi e xaran, e naxa, “A fɛrɛ mi na fɔ en xa tɔrɔ nɛn han, en yi fa lu soɛ Alaa Mangayani.” ²³ E yi fonne dɔxɔ e xunna dɛnkɛleya yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e yi Ala maxandi, e ne taxu Marigin na e dɛnkɛleyaxi naxan ma.

²⁴ E yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfiliya. ²⁵ E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Pɛriga taani, e yi godo Atali taani. ²⁶ E kelixin mɛnni, e dɔxɔ kunkin kui, e xɛtɛ Antiyɔki taani, e yi taxuxi Ala hinantenna ra dɛnaxan yi a wanla fe ra, e naxan nakamali.

²⁷ Pɔli nun Baranabasi Antiyɔki lixina, e yi dɛnkɛleya yamaan malan. Ala feen naxan birin ligaxi e xɔn, e yi na birin yeɓa, e nun Ala tinxi kii naxan yi siya gbɛtɛne yi findi dɛnkɛleya muxune ra. ²⁸ E yi waxati xunkuye ti Yesu fɔxɔrabirane fɛma Antiyɔki yi.

15

Yerusalɛn Malanna fe

¹ Xɛmɛna ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyɔki taani, e dɛnkɛleya muxune xaran fɔlɔ, e naxa, “Ɛ mi nɔɛ kisɛ fɔ ɛ banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi.” ² Fe matandi gbeen yi keli e nun Pɔli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pɔli nun Baranabasi nun Antiyɔki dɛnkɛleya muxuna ndee xa siga Yerusalɛn taani, e sa xɛrane nun fonne to falani ito ma.

³ Nayi, dɛnkɛleya yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a fale Fenisa yamanan nun Samariya yamanani, siya gbɛtɛne tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasɛwa kati! ⁴ E Yerusalɛn taan lixina, dɛnkɛleya yamaan nun xɛrane

* **14:12:** Gireki kaane gbee alane mangan yi xili nɛn Seyusi. E gbee alane xɛraan fan xili nɛn Hɛrɛmɛ.

nun fonne yi e rasene. Ala feen naxan liga e xɔn ma, e na birin yeɓa e xa. ⁵ Farisi muxun naxanye bata yi denkeleya, na ndee yi keli, e naxa, “Ƒɔ siya gbɛtɛne xa banxulan nɛn, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu.”

⁶ Xɛrane nun fonne yi e malan, e feni ito fɛsɛfɛsɛ. ⁷ Matandin janxina, Piyeri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, ɛ a kolon a Ala bata n sugandi ɛ tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Ƒajin nali siya gbɛtɛne ma, e yi a mɛ, e denkeleya. ⁸ Ala naxan muxun birin bɔɲɛ yi feene kolon, na bata e fan nasuxu, a a Nii Sarijanxin so e yii alo a liga en fan xa kii naxan yi. ⁹ A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan tagi. Amasɔɔ a bata e bɔɲɛn nasarijan denkeleyaan xɔn. ¹⁰ Awa, nanfera ɛ Ala bunbama, ɛ goronna sa Yesu Ƒɔxɔrabirane xun ma, en benbane nun en tan yetɛen mi nɔɛ goronna naxan tongɛ? ¹¹ Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xɔn alo e tan.”

¹² Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pɔli a falan na. Ala taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga e xɔn ma siya gbɛtɛne tagi, e yi ne birin yeɓa yamaan xa. ¹³ E yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, ɛ tuli mati n xuiin na! ¹⁴ Ala siya gbɛtɛn muxune findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simɔn bata na yeɓa en xa. ¹⁵ Awa, nabine falan bata lan ito ma yati! Alaa falan seɓexi Kitabuni na kii nin, a naxa, ¹⁶ ‘Na xanbi ra, n mɔn fama nɛn, n Dawudaa banxi kalaxini tɔn. N na rafalama nɛn, n yi a nɛnɛn ti ¹⁷ alogo muxu dɔnxɛn naxanye luxi yamaan ye, ne xa Marigin fen, e nun siyane birin naxanye n xinla batuma,* Marigina ito nan falaxi, naxan feni itoe birin ligama ¹⁸ naxanye kolonxi xabu a ƒɔɓni.”

¹⁹ Yaki mɔn yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbɛtɛn naxanye tubima Ala ma, en nama ne tɔrɔ.

²⁰ Koni ƒɔ en xa kɛdin seɓɛ, en yi a fala e xa, a e xa e yetɛ ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxure kideni, e nun yanga suxun nun sube yifaxi donna nun sube wuli donna.† ²¹ Amasɔɔ xabu en benbane waxatine yi, Musaa sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a xaranma salide banxine kui Matabu Lɔxɔne birin yi.”

E kɛdin nasiga siya gbɛtɛne denkeleya muxune ma

²² Xɛrane nun fonne nun denkeleya yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyɔki yi Pɔli nun Baranabasi ƒɔxɔ ra. E yi Yudasi sugandi naxan mɔn xili Barasaba e nun Silasi, naxanye findixi yeɛratine ra denkeleya muxune ye. ²³ E yi na xɛrane rasiga kɛdini ito ra e yii, a seɓexi, e naxa,

“Xɛrane nun fonne, ɛ ngaxakedenne bata kɛdini ito seɓɛ denkeleya muxune ma naxanye siya gbɛtɛne ye Antiyɔki nun Siriya nun Silisi yi. Nxu ɛ xɔntɔn.”

²⁴ “Nxu bata a mɛ, a muxuna ndee bata keli nxu konni, nxu mi naxanye xexi, e sa ɛ tɔrɔ, e yi ɛ rakɔntɔfli e falane ra. ²⁵ Nanara, nxu birin bata lan a ma, a nxu xa muxuna ndee rasiga ɛ ma sa en xanuntenne Baranabasi nun Pɔli fari, ²⁶ naxanye bata e niin gerun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. ²⁷ Nanara, nxu Yudasi nun Silasi rafaxi ɛ ma feni ito yɛbadeni alogo e xuiin fan xa lan kɛdina falan ma. ²⁸ Amasɔɔ Alaa Nii Sarijanxin nun nxu tan bata tin, a nxu nama goron gbɛtɛ sa ɛ xun ma ba sariyani itoe ra: ²⁹ Ɛ xa ɛ yetɛ ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi donna nun yanga suxuna. A lan ɛ nama na feene liga. Ala xa ɛ ratanga.”

³⁰ Nayi, e yi keli, e yi siga Antiyɔki yi. E yi denkeleya yamaan birin malan, e yi kɛdin so e yii. ³¹ Yamaan to kɛdin xaran, e birin yi seɓa na

* **15:17:** Amosi 9.11-12 † **15:20:** A mato Saraxaraline 18.6-18 nun Saraxaraline 17.10-16 kui. Siyana ndee yi wunla nan donma mɛnni.

kawandi falana fe ra. ³² Yudasi nun Silasi naxanye findixi nabine ra, ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e senbe so fala wuyaxi ra. ³³ E to waxati ti e fema, denkeleya muxune yi tin e siga bɔɲe xunbenli, e yi xete e xe muxune fema. ³⁴ Koni Silasi yi lu na.

³⁵ Pɔli nun Baranabasi yi lu Antiyoki yi. E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina falan kawandin be.

Pɔli nun Baranabasi fata fena

³⁶ Na dangu xanbini, Pɔli yi a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mɔn xa xete mɛnne yi en ngaxakedenne xɔntɔndeni, alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.” ³⁷ A xɔli yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fɔxɔ ra, ³⁸ koni Pɔli yi a miri, a na mi daxa, amasɔtɔ a xete nɛn e fɔxɔ ra Panfiliya yi benun e xa yelin e wanla ra. ³⁹ E yi e bode matandi han, e fata. Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e so kunkin kui, siga Sipiri bɔxɔni fɔxɔ igen tagi.

⁴⁰ Koni Pɔli tan yi Silasi tongo e yi siga, denkeleya muxune yelin xanbini e luyɛ Marigina hinantenyaa bun.

⁴¹ A yi dangu Siriya nun Silisi yamanane yi, a denkeleya yamane senbe so.

16

Timote yi siga Pɔli nun Silasi fɔxɔ ra

¹ Pɔli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Denkeleya muxuna nde yi na, a xili Timote. Yahudiyaa nan yi a nga ra e nun denkeleya muxuna. Koni Girɛki kaan nan yi a fafe ra. ² Denkeleya muxun naxanye yi dɔxi Lisitire taan nun Ikoniyon taani, ne birin yi a xili fajin falama. ³ A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga a ra a fɔxɔ ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Girɛki kaan nan yi a fafe ra. ⁴ E dangu taan naxanye birin yi, xerane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalɛn taani, e yi na

fala na kaane xa, alogo e xa a suxu. ⁵ Awa, denkeleya yamane yi senben sɔtɔ denkeleyani. Lɔxɔ yo lɔxɔ, muxune yi xun masama nɛn.

Pɔli yi fe toon ti alo xiyena

⁶ Alaa Nii Sarijanxin mi yi tinxi e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi. ⁷ E Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii Sarijanxin mi tin e xa. ⁸ Nayi, e dangu Misi yamanani, siga Tirowasi taani. ⁹ Kɔɛɛn na, Pɔli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, “Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!” ¹⁰ Na fe toon danguxina, nxu* yi kata siga feen na Masedoniya yamanani mafuren, amasɔtɔ nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni e ma.

Lidi tubi fena Filipi taani

¹¹ Awa, nxu yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu tinxinni Samatirosi bɔxɔni fɔxɔ igen tagi. Na xɔtɔn bode, nxu siga Neyapoli taani. ¹² Nxu yi keli na yi, nxu siga Filipi taani, na rabilinna taa singena Masedoniya bɔxɔni Romi kaane yi dɔxi denaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani. ¹³ Matabu Lɔxɔni, nxu yi mini na taan so deɛn na, nxu siga ba deɛn na. Nxu yengi yi a ma, a nxu yi Yahudiyane salidena nde toɛ mɛnni. Naxanla naxanye yi malanxi na yi, nxu yi dɔxɔ ne fema, nxu falan ti ne xa. ¹⁴ Na naxanle ye, keden yi na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu Ala yeɛ ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a bɔɲɛn nabi alogo Pɔli yi naxan falama a xa na suxu. ¹⁵ E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, “Xa ɛ laxi a ra, a n denkeleyaxi Marigin ma, ɛ fa yigiya

* **16:10:** Fɔlɔ be ma, Kitabun yireni ito sebe muxun luma a fale fa fala “Nxu” naxan bunna nɛɛn Luka fan yi Pɔli fɔxɔ ra sigatiini itoe yi.

n ma banxini.” A yi nxu karahan, a nxu xa so a banxini.

Pɔli nun Silasi kasoon na

¹⁶ Lɔxɔna nde, nxu yi sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde ra, yinnan yi naxan fɔxɔ ra alo ning-inangana, a yi fe famatɔne falama naxan baraka yi. A yi gbeti gbeen nan sɔtɔma na xɔn so a kanne yii. ¹⁷ A yi bira nxu nun Pɔli fɔxɔ ra, yinnana a rasɔnxɔma, a falan ti a xɔn, a naxa, “Kore Xɔnna Alaa walikɛɛn nan itoe ra! E kisi feen kiraan nan yitama ε ra!” ¹⁸ A yi lu na ligε xii wuyaxi han a yi gba Pɔli ra. Dɔnxɛn na, a yi a yeε rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, “N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, xεtε sungutunni ito fɔxɔ ra!” Yinnan yi xεtε a fɔxɔ ra na waxatin yetɛni!

¹⁹ Awa, a kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti sɔtɔma a ra sɔnɔn, e Pɔli nun Silasi suxu, e yi e bubu, e siga e ra kuntigine fɛma lɔxɔ tideni. ²⁰ E siga e ra kitisane yetagi. E yi a fala e xa, e naxa, “Yahudiyannan xɛmɛni itoe ra, e en ma taan basanma kati! ²¹ E yamaan xaranma namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi daxa en xa tin ne ma en yi e liga.” ²² Ganla yi keli e xili ma, kitisane yi Pɔli nun Silasi a domane ba e ma, e yi yamarin fi, a e xa e bulan. ²³ E to e bulan kati, e yi e raso kaso banxini, e yi a fala kaso kantanna xa, a a xa e mara ki faɲi! ²⁴ Kaso kantanna yamarin sɔtɔ waxatin naxan yi, a yi sa e sa kutun na kaso banxin tagi konkoni.

²⁵ Kɔε tagini, Pɔli nun Silasi yi Ala maxandima, e bɛtin bama Ala xa, kasorasaan bonne yi tuli matixi e ra. ²⁶ Sanɲa ma kedenni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti, han kaso banxin yi xuruxurun han! Banxin kaso yirene dɛɛne birin yi rabi, yɔlɔnxɔnne yi ba kasorasane birin ma. ²⁷ Kaso kantanna xulun waxatin naxan yi, a dɛɛne rabixin to, a yi a silanfanna botiɲε ayi,† alogo a xa a yetε faxa, bayo a yengi yi a ma, a kasorasane

bata e gi. ²⁸ Koni Pɔli yi sɔnxɔ, a naxa, “I nama i yetε maxɔlɔ! Nxu birin be!”

²⁹ Nayi, kaso kantanna yi lɛnpun maxili, a so kaso banxini mafuren, a xuruxurunma, a yi a bira Pɔli nun Silasi bun ma. ³⁰ Na xanbi ra, a yi e ramini, a yi e maxɔdin, a naxa, “N nanfe ligε, n kisi?” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “Dɛnkɛleya Marigi Yesu ma, i yi kisi, ε nun i ya denbayana.” ³² E yi Marigina falan kawandin ba e nun a denbayaan birin xa. ³³ Na kɔɛɛn yetɛɛn na, kaso kantanna yi e tongo, a e maxɔlɔdene dɛ fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi xinla ma mafuren! ³⁴ A siga Pɔli nun Silasi ra a banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan birin yi sɛwa amasɔtɔ e bata dɛnkɛleya Ala ma.

³⁵ Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga kaso kantanna ma, e naxa, “Na xɛmɛne beɲin.” ³⁶ Nayi, kaso kantanna yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi beɲin, ε siga bɔɲε xunbenli.” ³⁷ Koni Pɔli yi a fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan Romi dugurenne bɔnbɔ kɛɛnna ma, e mi sa nxu makitixi nɛn, e yi nxu sa kasoon na. Koni iki, e fa waxi nxu beɲin feen nin wundoni ba? Na mi lanɲε mumε! Fɔ e yetɛɛn xa fa be, e fa nxu beɲin.”

³⁸ Doma kanne yi sa falani ito ti kitisane xa. E a mɛ waxatin naxan yi, a Romi dugurenna nan Pɔli nun Silasi ra, e gaxu kati! ³⁹ Nanara, e yi Pɔli nun Silasi mafan. Na xanbi ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa keli na taani. ⁴⁰ Pɔli nun Silasi to mini kasoon na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne li na, e yi ne ralimaniya, e siga.

17

Pɔli a kɔntɔfinle Tesaloniki taan nun Beere taani

¹ E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi dɛnaxan yi. ² Pɔli yi so e salide

† 16:27: Silanfanna: Sofane yeɲgeso dɛgɛmana.

banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xunsagi saxan ti na, Yahudiyane nun Pɔli yi Kitabuna fe falama Matabu Lɔxɔne yi. ³ A yi a yeɓa e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi daxa a tɔrɔ, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama ε xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.” ⁴ Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Pɔli nun Silasi fari. Girɛki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yeε ra, ne wuyaxi yi na liga e nun ɲaxalan xili kan wuyaxi.

⁵ Koni xɔxɔlɔnyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan lɔxɔ tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Pɔli nun Silasi fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yeɓagi. ⁶ Koni e to mi e to, e yi Yason nun denkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fɛma. E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Muxuni itoe dunuɲa birin yifuma, iki e bata fa be, ⁷ Yason yi e yigiya a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasɔtɔ e a falama a manga gbete na naxan xili Yesu.” ⁸ Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakɔntɔfili, ⁹ e mi Yason nun bodene beɲin fɔ e to e xunba gbetin fi.

E siga Beere taani

¹⁰ Kɛε to so, denkeleya muxune yi Pɔli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banxini. ¹¹ Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan nasuxun kunfan yi ne yi. Lɔxɔ yo lɔxɔ e yi Kitabun fɛsefɛsɛma nɛn alogo e xa Pɔli a falane ɲɔndin kolon. ¹² Yahudiya wuyaxi yi denkeleya e ye, e nun Girɛki ɲaxalan xili kan wuyaxi nun Girɛki xeme wuyaxi. ¹³ Koni Yahudiyane naxanye yi Tesaloniki taani, ne to a mɛ a Pɔli

Alaa falan nalima Beere taani, e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa. ¹⁴ Mafuren denkeleya muxune yi Pɔli rasiga fɔxɔ igen binni, koni Silasi nun Timote yi lu Beere taani. ¹⁵ Muxun naxanye sa Pɔli mati, ne yi siga a ra han Atena taani. Na xanbi ra, e mɔn yi xete Beere taani Pɔli a ɲungu xuiin na, a Silasi nun Timote xa fa a fɛma sinma.

Pɔli Atena taani

¹⁶ Pɔli yi e legedenma waxatin naxan yi Atena taani, a niin yi raɲaxu a ma, bayo a bata yi a to, a suxure yiren nan yi na taan na. ¹⁷ Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girɛkin naxanye yi gaxuma Ala yeε ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra lɔxɔ tideni lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁸ Lɔnnilana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti fɔlɔ a xa.* Nde yi lu e bode maxɔdinɲe e naxa, “Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?” Bonne naxa, “A ligaxi alo a ala xɔɲene nan ma fe ralima.” Amasɔtɔ Pɔli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani. ¹⁹ Nayi, e yi Pɔli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu wama a kolon feni nanse xaran nɛnɛni ito ra i naxan ma fe falama? ²⁰ Amasɔtɔ nxu fe nɛnɛne nan mɛma, nxu waxi e bunna kolon feni.” ²¹ Atena kaane nun xɔɲɛn naxanye yi e ye, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nɛnɛne nan tun namɛdeyi.

²² Pɔli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, “Atena kaane, n bata a to a ε dinaxi feen birin yi. ²³ Amasɔtɔ n yi ε taani sigama waxatin naxan yi, n yi ε batu seene toma. N mɔn bata saraxa gandena nde fan to, a seɓexi denaxan ma fa fala, ‘En mi ala naxan kolon.’ Awa, ε naxan batuma ε mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi ε ma. ²⁴ Ala naxan

* **17:18:** Mɛn kaana ndee yi findixi xili kanne ra e miriya tilinxine fe ra lan dunuɲa keɲaan fɛsefɛsɛn ma. E mi yi dina yi. E fe fɛsefɛsɛne nan yi findixi e gbee dinan na. Epikuri muxune yi biraxi muxuna nde a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Epikuri. E yi laxi a ra a dunuɲa feene mi ragidixi fɔ xunna ayi gbansan nan muxun malima e xa e masiga tɔrɔyaan na. Sitoyisi muxune yi biraxi muxu gbete a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Senoni. E yi waxi dunuɲa gelene kolon feni alogo e xa e suxu ki faɲi.

dunuɗa nun a yi seene birin daxi, na nan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Marigin na. Na mi dɔxɔma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi. ²⁵ A mako mi muxun yii fɔxɔn ma. Amasɔtɔ a tan nan siimayaan fima yamaan ma, e nun niiraxinla nun seen birin. ²⁶ A siyane birin da nɛn mini muxu kedenni. A yi e dɔxɔ dunuɗa yiren birin yi. A yɛtɛɛn yi e gbee waxatine nun e dɔxɔdene danne ragidi. ²⁷ Ala na ligaxi nɛn alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen na, xa e nɔɛ. Anu, a mi makuya en sese ra. ²⁸ Amasɔtɔ, ɛ gbee fala ɲaxumɛ tiina ndee a falama, e naxa, ‘En dunuɗa yi gidin ligama a tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma dunuɗa yi a tan nin.’ E mɔn naxa, ‘Ala bɔnsɔnna nan en fan na.’ ²⁹ Xa Ala bɔnsɔnna nan en tan na, en nama en miri, a Ala maliga xɛmaan na hanma gbetina hanma gɛmɛ sawuran naxan nafalaxi adamane kɔtɛne nun miriyane xɔn. ³⁰ Ala mi na fe kolontareya waxatine yatɛxi, koni iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e kɛɲaan maxɛtɛ. ³¹ Amasɔtɔ a bata lɔxɔ keden nagidi a dunuɗa birin kitin bolonma naxan yi tinxinni a muxu yɛbaxin xɔn. A bata na kanna mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli sayani.”

³² E to Pɔli xuiin mɛ a muxune kelima sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, “Nxu mɔn waxi i ya falan namɛ feni waxati gbetɛ.” ³³ Nanara, Pɔli yi keli e tagi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sa a fari, e dɛnkɛleya alo Denisi Areyopagi muxuna nde, e nun ɲaxanla nde naxan yi xili Damarisi e nun ndee gbetɛye.

18

Pɔli yi siga Kɔrɛnti taani

¹ Na xanbi ra, Pɔli yi keli Atena taani, a siga Kɔrɛnti taani. ² A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a ɲaxanla Pirisila yi baxi fade nɛn sa keli Itali yamanani. Amasɔtɔ Manga Kilɔdi bata yi a yamari a Yahudiyane

birin xa keli Romi taani. Pɔli yi kafu e ma, ³ bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi dɛgɛna bubun na. A yi lu e fɛma walideni. ⁴ Matabu Lɔxɔn birin, a yi falan tima nɛn Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girekine masɔtɔdeni. ⁵ Silasi nun Timɔte na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pɔli yi lu kawandin bɛ waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na. ⁶ Koni Yahudiyane to a matandi, e a rayelefu, a yi a domani kunkun taxamasenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ɛ halagi, ɛ yɛtɛɛn nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbetɛne nan fɛma.” ⁷ Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yɛɛragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin dɛxɔn ma. ⁸ Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun a denbayaan birin yi dɛnkɛleya Marigin ma. Kɔrɛnti kaa wuyaxi yi a falan mɛ, e dɛnkɛleya, e rafu igeni e tubi xinla ma.

⁹ Lɔxɔna nde, Pɔli yi fe toon ti kɔɛɛn na alo xiyena. Marigin yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni falan ti! I nama i dundu!” ¹⁰ Amasɔtɔ n na i fɔxɔ ra. Muxu yo yii mi i liyɛ, a fe ɲaxin naba i ra, bayo n ma muxu wuyaxi taani ito yi!” ¹¹ Nanara, Pɔli yi lu na yi ɲɛɛ keden kike sennin, a yamaan xaran Alaa falan ma.

¹² Galiyon yi Akaya yamana kanna ra waxatin naxan yi, Yahudiyane birin yi e malan Pɔli xili ma, e siga a ra kiti sadeni. ¹³ E yi a kansun, e naxa, “Xɛmɛni ito yamaan mabandunma Ala batu kiina nde nin naxan mi daxa sariyani.”

¹⁴ Benun Pɔli xa falan ti, Galiyon yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa ɛ tan Yahudiyane yi ɛ mawugama tinxintareyana fe yi nun hanma gbalona nde, a yi lan nun nayi n xa n tuli mati ɛ falan na. ¹⁵ Koni ɛ to ɛ bode matandima ɛ falane yi, e nun xinle nun ɛ gbee sariyane, na ɛ tan nan ma. N tan mi waxi findi feni na

feen kitisaan na.” ¹⁶ A yi e kedi kiti sadeni. ¹⁷ Awa, e birin yi salide banxin kuntigi Sosaten suxu, e yi a mabɔnbɔ kitisa banxin yetagi. Koni Galiyon ma fe mi taran na yi hali!

E xɛtɛ Antiyɔki taani

¹⁸ Pɔli yi soge wuyaxi ti a ngaxakedenne fɛma Kɔrɛnti taani. Na xanbi ra, a yi keli e fɛma. E nun Pirisila nun Akila yi so kunkin kui siga Siriya yamanani. Koni a bata yi a xunna bi Sankire taani a dɛ tiina nde a fe ra. ¹⁹ E to sa Efɛsi li, Pɔli yi Pirisila nun Akila lu na yi. Koni Pɔli yetɛɛn yi siga Yahudiyane salide banxini, e falan ti e bode tagi. ²⁰ E yi a mafan, a a xa bu e fɛma, koni a mi tin. ²¹ A yi sigama waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa Ala tin, n mɔn fama nɛn ɛ fɛma.” A yi dɔxɔ kunkin kui, a siga Efɛsi taani.

²² A Sesariya taan li waxatin naxan yi, a yi siga Yerusalɛn taani, a sa na dɛnkɛleya yamaan xɔntɔn. Na xanbi ra, a yi siga Antiyɔki taani. ²³ A yi waxatidi ti, a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu fɔxɔrabirane kawandi, e sɛnbɛn sɔtɔ.

Apolosi Efɛsi nun Kɔrɛnti yi

²⁴ Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga Efɛsi taani, a xili Apolosi naxan bari Alesandire taani. A yi falan kolon kati, a yi Kitabun kolon ki faɲi. ²⁵ A yi xaranxi Marigina Kirana fe ma. A yi Yesu a fe xaranna tima a sɔbɛɛn nun tinxinna nin. Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan kolon marafu feen na igeni. ²⁶ A yi falan ti fɔlɔ xaxili ragidini Yahudiyane salide banxini. Pirisila nun Akila a xuiin mɛ waxatin naxan yi, e yi a tongo, e yi Alaa Kirana fe yɛba a xa a kiin yetɛni. ²⁷ Siga xɔnla bata yi Apolosi suxu Akaya yamanani. Nanara, dɛnkɛleya muxun naxanye yi Efɛsi taani, ne yi a mali, e kɛdin sɛbɛ Yesu fɔxɔrabirane ma Akaya yi, a e xa a yisuxu na yi. A na li waxatin naxan yi, naxanye yi dɛnkɛleyaxi Ala hinanna barakani, a yi ne mali

kati! ²⁸ Amasɔtɔ a yi Yahudiyane falan matandima sɛnbɛni kɛnɛnni, a yi a yita Kitabun kui, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

19

Pɔli yi siga Efɛsi taani

¹ Apolosi yi Kɔrɛnti taani waxatin naxan yi, Pɔli yi geya yamanani siga, a yi fa Efɛsi taani. A yi Yesu fɔxɔrabirana ndee li na yi. ² A yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ dɛnkɛleya waxatin naxan yi, ɛ yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ ba?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu munma sa Alaa Nii Sarijanxina fe mɛ nɛn.” ³ Pɔli yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ rafuxi igeni xaranna mundun xɔn?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee marafuun xaranna.” ⁴ Pɔli yi a fala e xa, a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen nin alogo e xa e kɛɲaan maxɛtɛ. A yi a falama yamaan xa nɛn, a e xa dɛnkɛleya na kanna ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan Yesu ra.”

⁵ E na mɛ waxatin naxan yi, e rafu igeni Marigi Yesu xinli. ⁶ Pɔli yi a yiin sa e ma, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma, e yi falan ti xui gbɛtɛne yi, e yi nabiya falane ti. ⁷ E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin jɔxɔndɔn.

⁸ Pɔli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxan. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma. ⁹ Koni ndee yi tengbesen, e mi tin dɛnkɛleyɛ, e yi lu Yesu a Kirana fe yibɛsɛ yamaan yetagi. Nanara, Pɔli yi a masiga e ra, a Yesu fɔxɔrabirane xali e danna. E yi lu falan tiyɛ lɔxɔ yo lɔxɔ Tiranusi a xarande banxini. ¹⁰ Na yi lu lige han jɛɛ firin. Nanara, muxun naxanye birin yi dɔxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girekine, ne birin yi Marigina falan mɛ.

Sebaa dii xɛmɛne fe

¹¹ Ala yi kabanako fe gbeene liga Pɔli xɔn ma. ¹² Nanara, dugi dungin nun wali domain naxanye bata yi din a fatin na, e yi ne tongoma nɛn,

e yi e sa furemane fatin ma. E yi kɛndɛya, yinnane fan yi xɛtɛ e fɔxɔ ra. ¹³ Yahudiyannaxanyeyi sigamayireneyi yinnane kedideni, ne fan yi kata Marigi Yesu xinla rawalideni e yinnan ɲaxine kedi. E yi a falama yinnane xa nɛn, e naxa, “N bata ε yamari Yesu xinli, Pɔli naxan ma fe kawandi bama, ε xɛtɛ muxuni ito fɔxɔ ra!” ¹⁴ Yahudiyane saraxarali kuntigina nde Sebaa dii xɛmɛ soloferene yi na nan ligama.

¹⁵ Koni lɔxɔna nde yinnan yi e yabi, a naxa, “N Yesu kolon, n Pɔli fan ma fe kolon, koni nde ε tan na?”

¹⁶ Yinnan yi xɛmɛn naxan fɔxɔ ra, na yi dutun e ma sɛnbɛn na, han a yi e birin nɔ. A yi e mabɔnbɔ han e ragenle yi e gi, e maxɔlɔxin yi mini banxini. ¹⁷ Yahudiyane nun Girɛkin naxanyeyi dɔxi Efɛsi taani, ne to ito mɛ, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han! ¹⁸ Muxun naxanyedɛnkɛlaya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe ɲaxine ra kɛnɛnna ma. ¹⁹ Naxanyeyi woyimɛyaan ligama, ne yi e kɛdine malan, e fa e ra, e yi e gan birin yɛtagi. E yi kɛdine saren yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tonge suulun. ²⁰ Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin sɛnbɛn barakani.

Sɔnxɔ sɔnxɔ naxan te Efɛsi taani

²¹ Na feene danguxina, Pɔli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalɛn taani. A yi a fala, a naxa, “N na siga na waxatin naxan yi, fɔ n xa sa Romi fan to.” ²² Nanara, a yi a mali muxu firin nasiga Masedoniya yamanani, Timɔte nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi.

²³ Na waxatini, sɔnxɔ gbeen yi te Efɛsi taani masɔtɔ Yesu a Kirana fe ma. ²⁴ Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala ɲaxalanmana nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bɔnbɔxin na. Na yi tɔnɔ gbeen nan sɔtɔma a tan nun a walikɛ bodene xa. ²⁵ Nanara, a yi a walikɛ bodene birin xili, e nun naxanyeyi na wali sifan ligama, a yi a fala e

xa, a naxa, “N fafane, ε a kolon en nafunla sɔtɔma wanli ito nin. ²⁶ Pɔli ito feen naxan ligama, ε bata na mɛ, ε yi a to. A naxa, a muxune suxuren naxanyeyi rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mumɛ! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxɛtɛ Efɛsi taani be e nun fayida Asi yamanan birin. ²⁷ Fe xɔdɛxɛn nan na ra. En ma wanli ito fama xili ɲaxin sɔtɔdeni nɛn! En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun dunuɲa yiren birin yi, na binyen bama a ma nɛn.”

²⁸ Yamaan falani itoe mɛ waxatin naxan yi, e bɔɲɛn yi te, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Efɛsi kaane gbee ala Aritemi gbo!” ²⁹ Sɔnxɔ sɔnxɔn yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Pɔli sigati bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya kaane. E birin gimatɔɔn yi siga ne ra yamaan malandeni. ³⁰ A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga yamaan yɛtagi koni Yesu fɔxɔrabirane mi tin a siga. ³¹ Yamanan muxu gbeen na ndee naxanyeyi Pɔli xɔyine ra, na ndee yi xɛraan nasiga a ma, e yi a mafan a nama so yamaan yɛ. ³² Malanden tan yi basanxi han! Ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne yi sɔnxɔma fe gbetɛ ra, amasɔtɔ e yi malanxi na feen naxanyeyi ma, a wuyaxi mi yi sa ne kolon nɛn. ³³ Yahudiyane yi muxuna nde radinma yɛɛn na alogo a xa falan ti naxan yi xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yɛbama a xa naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin na alogo a xa falan ti. ³⁴ Koni e a kolon waxatin naxan yi, a Yahudiya nan yi a ra, e birin yi sɔnxɔ e bode xɔn ma han waxati xunkuye, e naxa, “Efɛsi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

³⁵ Dɔnxɛn na, taan sɛbɛli tiin yi yamaan masabari, a naxa, “Efɛsi kaane, dunuɲa muxune birin a kolon, a Efɛsi taan nan Aritemi batu banxin kantanma e nun a sawuran naxan godokeli kore! ³⁶ Muxu yo mi nɔɛ feni itoe matandɛ. Nanara, ε lan nɛn ε yi ε sabari. E nama fefe liga a wolonni. ³⁷ E bata fa muxuni itoe ra be koni e mi se muɲaxi alane batu banxine

yi, e mi en ma suxuren ɲaxalanmaan nayelexuxi hali! ³⁸ Xa mawugana nde Demetiri nun a walikɛɛn bodene kui lan muxu yo ma, kiti banxine nun kitisane na. E xa sa e mawuga mɛnni. ³⁹ Xa ε mɔn wama fe gbete xɔn ma fɔ ε xa a fala taan dugurenne malanni. ⁴⁰ E nama sa en kansun murute feen na to sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. Bayo en mi nɛ dentɛɛ yo sɛ malanni ito ti xunna ma.” A yelinxini ito falɛ, a yamaan nasiga.

20

Pɔli Masedoniya nun Akaya yi

¹ Sɔnxɔ sɔnxɔn baxina a ra, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane malan. A yi e ralimaniya, a yi a ɲungu e ma. Na xanbi ra, a siga Masedoniya yamanani. ² A dangu na yamanan birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. Na danguxina, a siga Girɛki yamanani, ³ a kike saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xete Masedoniya kiraan xɔn ma. ⁴ Pirusi a dii xɛmɛn Sopateri Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki nun Sekondu Tesaloniki kaane nun Gayi Deribe kaan nun Timote e nun Tikiko nun Tirofime naxanye kelixi Asi yamanani. ⁵ Ne yi siga yɛɛn na, e sa nxu legeden Tirowasi taani. ⁶ Buru Tetaren Sanla* danguxina, nxu yi dɔxɔ kunkin kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi lɔxɔ xun keden ti na yi.

Pɔli Eyutiki rakeli fena sayani

⁷ Simitin ɲinbanna ra, nxu yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xɔn ma.† Pɔli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiyɛ han kɛɛ tagini amasɔtɔ a yi sigama nɛn na xɔtɔn bode. ⁸ Nxu yi malanxi kore banxin naxan kɛɛ ra, lenpu wuyaxi yi mɛnni. ⁹ Banxulanna nde yi na yi a xili

Eyutiki, na yi dɔxi kore banxin foye soden nan na. Pɔli to yi falan xunkuyama ayi, na banxulanna yi xi han! Xixɔnla yi gbo ayi han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa a faxaxin li. ¹⁰ Awa, Pɔli yi godo, a yi a felen a xun ma mafuren, a yi a tongo, a naxa, “E nama xamin, a niin mɔn a yi.” ¹¹ Na xanbi ra, Pɔli mɔn yi te sangansoon kɛɛ ra. A yi buruni gira, a yi a don. Pɔli yi falan ti e xa han xɔtɔnni, na xanbi ra a yi siga. ¹² E siga banxulanna kɛnden na, na yi e ralimaniya ki faji.

Pɔli ɲungu fena Efesi kaane ma

¹³ Nxu yi siga Pɔli yɛɛ ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Pɔli tongoma kunkin kui denaxan yi. Amasɔtɔ, a yi sigama a sanna nan ma. ¹⁴ A to nxu li Asosi taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga taana nde yi, naxan yi xili Mitilene. ¹⁵ Na xɔtɔn bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han Kiyi taani. A soge firinden, nxu yi fa Samosi yi, a soge saxandena, nxu sa Miletu li. ¹⁶ Pɔli yi a ragidi, a xa dangu Efesi taan dɛxɔn kunkin kui amasɔtɔ a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalɛn taani, xa na lanɲɛ.

Pɔli a ɲungu xuina

¹⁷ Pɔli yi xeraan nasiga Efesi taani keli Miletu yi, a denkelɛya yamaan fonne xa fa. ¹⁸ E to fa, a yi a fala e xa, a naxa, “Xabu n faan soge singena Asi yamanani ε tagi, ε n kɛwanle kolon. ¹⁹ N bata wali Marigin xa yete magodon nun yɛɛgeni. N mɔn yi tɔrɔma Yahudiyane yanfantannyaan bun. ²⁰ E a kolon a n mi ε munanfan fe yo luxunxi ε ma. N bata xaranna ti ε xa yamani e nun ε banxine yi. ²¹ N bata a rali Yahudiyane nun Girɛkine birin ma a e xa e keɲaan maxete, e tubi Ala ma, e denkelɛya en Marigi Yesu ma.”

* **20:6:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sariɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **20:7:** Yanyina nde, feni ito findixi Marigina ximenna nan na.

22 “Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalɛn taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon. 23 N naxan tun kolon fɔ n nɛma danguma taa yo taa, Alaa Nii Sariɗanxina n nakolonma a kasorasaan nun tɔrɔ wuyaxi n mamɛɛn yɛɛn na. 24 Koni n mi n niin yatɛxi sese ra fɔ n bata kiraan naxan dɛ suxu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na raɗan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Fajin seren ba.”

25 “Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti ɛ tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Mangayaan kawandin ba ɛ xa, ɛ tan sese mi fa n toma sɔnɔn. 26 Nanara, n na a falama ɛ xa to yetɛni, xa ɛ tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma. 27 Amasɔtɔ n bata Ala sagoon birin nali ɛ ma, a sese mi fa luxi. 28 Ɛ ɲɔxɔ lu ɛ yetɛ xɔn e nun Alaa Nii Sariɗanxina ɛ findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. Ɛ Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yetɛ wunla ra. 29 Amasɔtɔ n na kolon, n na keli ɛ tagi waxatin naxan yi, muxu ɲaxine fama nɛn sodeni ɛ tagi, e kata ɛ yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi. 30 Muxuna ndee kelima nɛn ɛ tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu fɔxɔrabirane xa bira e fɔxɔ ra. 31 Nanara, ɛ lu ɛ yɛɛ ra yi! N na ɛ keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma ɲɛɛ saxan kɔɛɛn nun yanyina yɛɛgeni, ɛ nama ɲinan ne xɔn!”

32 “Awa, iki n bata ɛ taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nɔɛ sɛnbɛn fiyɛ ɛ ma, a yi na kɛɛn fi ɛ ma naxan maraxi muxu sariɗanxine birin xa. 33 N mi kunfaxi muxu yo a gbeti xɔn, hanma xɛmana, hanma dugine. 34 Ɛ yetɛna a kolon, n yetɛɛn yii fɔxɔne nan nxu nun n lanfane makone fanxi. 35 Alan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ɛ ra wali xɔdɛxɛ sifani ito xɔn ma. Marigi Yesu falan naxan ti, ɛ xaxili lu ne xɔn ma. A naxa, ‘Naxan seen fima, na barayin gbo dangu a sɔtɔ muxun na.’ ”

36 Pɔli to yelin falan tiyɛ e xa, a yi a xinbi sin e fɛma, e birin yi Ala maxandi. 37 E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin Pɔli ma, e yi a sunbu. 38 A to a fala e xa, a naxa, a e mi fa a toma sɔnɔn, na yi e sunu kati. E sa a mati han kunki dɛɛn na.

21

Pɔli siga fena Yerusalɛn taani

1 Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi bɔxɔn na kunkin kui. Na xɔtɔn bode, nxu sa so Rɔde bɔxɔni, nxu yi keli mɛnni nxu fa Patara taani. 2 Nxu yi kunkina nde li mɛn naxan yi fɔxɔ igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui. 3 Nxu Sipiri bɔxɔn toxina, nxu yi dangu a ra, a lu kɔmɛn fɔxɔn binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo dɛnaxan yi. 4 Nxu yi Yesu fɔxɔrabirana ndee li mɛn. Nxu yi lɔxɔ xun keden ti ne fɛma. E yi a fala Pɔli xa Alaa Nii Sariɗanxin sɛnbɛni, e naxa, a a nama siga Yerusalɛn taani. 5 Koni na xunsagin ɲanxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu fɔxɔrabirane birin yi sa nxu mati, e nun e ɲaxanle nun e diine han taan fari ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan dɛ, nxu yi Ala maxandi mɛnni. 6 Na xanbi ra, nxu yi nxu ɲungu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xɛtɛ e konni.

7 Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolome taani, nxu yi dɛnkɛleya muxune xɔtɔn na yi, nxu fɛriɲɛn e fɛma. 8 Na xɔtɔn bode nxu yi keli mɛn, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Fajin Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene yɛ.* 9 Dii tɛmɛ fututare rasɔlɔnxi naanin yi Filipi yii, ne yi nabiya falane tima. 10 Nxu xi dando tixin na, nabiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi. 11 A yi fa nxu fɛma, a yi Pɔli a tagi xidin tongo, a yi a yetɛ sanne nun a yiine xidi na ra, a naxa, “Alaa Nii Sariɗanxin naxa,

* 21:8: A mato Xɛrane 6.5 nun Xɛrane 8.5-40 kui.

‘Yahudiyane tagi xidini ito kannu xidima ikiini Yerusalɛn taani, e a so siya gbɛtɛne yii.’ ”

¹² Nɛwaxatin naxan yi, nxu birin yi Pɔli mafan, a a nama siga Yerusalɛn taani. ¹³ Koni a yi nxu yabi, a naxa, “Nanfera ɛ wugama han ɛ n bɔɲɛn kala? Amasɔtɔ n yitɔnxi na a ra e xa n xidi Yerusalɛn taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra.” ¹⁴ A to mi tin nxɔ falan suxɛ, nxu mi kankan a ma, nxu yi a fala, nxu naxa, “Marigin sagoon xa liga.”

¹⁵ Na lɔxɔne to dangu, nxu yi nxu yitɔn, nxu yi siga Yerusalɛn taani. ¹⁶ Yesu fɔxɔrabirana ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu xa yigiya dɛnaxan yi. Yesu fɔxɔrabiran nan yi a ra xabu waxati xunkuye.

Pɔli yi Yaki xɔntɔn

¹⁷ Nɛwaxatin naxan yi, dɛnkɛlɛya muxune yi nxu yisuxu sɛwani. ¹⁸ Na xɔtɔn bode, nxu nun Pɔli yi siga Yaki xɔntɔndeni. Dɛnkɛlɛya yamaan fonne birin yi malanxi na yi. ¹⁹ Pɔli yi e xɔntɔn, a yi a wanla birin dɛntɛgɛn sa e xa Ala feen naxanye ligaxi siya gbɛtɛne tagi. ²⁰ E na mɛ waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E a fala Pɔli xa, e naxa, “Nɛwaxatedenna, a mato, Yahudiyɛn wuli wuyaxi bata dɛnkɛlɛya, e birin mɔn tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni. ²¹ Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a Yahudiyɛn naxanye birin siya gbɛtɛne yɛ, a i ne xaranma e xa xɛtɛ Musaa sariyan fɔxɔ ra, a e mɔn nama e diine banxulan, a e nama en ma namunne suxu. ²² En fa nanfe ligan nayi? Amasɔtɔ sike yo mi na, e a mɛma nɛn, a i bata fa. ²³ Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na liga. Awa, xɛmɛ naanin be naxanye bata e dɛ ti Ala xa. ²⁴ Siga e fɔxɔ ra, ɛ sa ɛ rasarijan ɛ bode xɔn ma. I mɔn xa e saren fi, alogo e xa e xunne bi. Nayi, birin a kolonma nɛn, a e feen naxanye falaxi i ya fe yi, a

ɲɔndi mi e sese ra, koni a i fan yɛtɛɛn Musaa sariyane suxi. ²⁵ Koni siya gbɛtɛn naxanye tan bata dɛnkɛlɛya, nxu bata nxɔ miriyane sɛbɛ, nxu yi a rasiga ne ma. Nɛwaxa, e xa e yɛtɛ ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suxuna.”†

²⁶ Na xɔtɔn bode, Pɔli yi na xɛmɛne tongo e yi rasarijan e bode xɔn ma. Na xanbi ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e sarijan lɔxɔne rakamalima waxatin naxan yi, e yi saraxan ba e keden kedenna birin xa.

Pɔli suxu fena Ala Batu Banxini

²⁷ Soge solofereden ɲanmatɔna, Yahudiyɛn naxanye keli Asi yamanani, ne yi Pɔli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a suxu. ²⁸ E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Isirayila muxune, ɛ nxu mali. Xɛmɛni ito nan sigama yiren birin yi, a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa sariyan nun yireni ito xili ma. A yɛtɛɛn bata Girɛkine raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijan na kala.” ²⁹ E ito falaxi nɛn bayo e bata yi Tirofime Efesi kaan to a fɔxɔ ra taani, e yengi yi a ma a Pɔli bata yi a raso Ala Batu Banxini.

³⁰ Taan birin yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin yi. E yi Pɔli suxu, e yi mini a bubuɛ Ala Batu Banxini tande ma. E yi a so dɛɛne ragali keden na. ³¹ Yamaan yi waxi Pɔli faxa feni. Muxuna nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan xa, a sɔnxɔ sɔnxɔn Yerusalɛn taan yiren birin yi. ³² Sofa mangan yi sofane nun sofa kɛmɛn kuntigine xili, e siga e giyɛ yama gbeen fɛma. Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba Pɔli bɔnbɛ. ³³ Sofa mangan yi sa Pɔli suxu, a yi e yamari, a e xa a xidi yɔlɔnxɔn firin na. Na xanbi ra, a yi maxɔdinna ti a nde a ra, e nun a naxan ligaxi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne sɔnxɔma fe gbɛtɛ ma. Sofa mangan mi yi sese yɛɛ toma sɔnxɔ

† 21:25: A mato Xɛrane 15.20 kui.

sɔnxɔni. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga Pɔli ra yire makantanxini. ³⁵ Pɔli to e banxin te dɛɛn li, fɔ sofane xa yi fa a tongo nɛn, e siga a ra amasɔtɔ yamaan yi ɲaɲaraxi. ³⁶ Yamaan birin yi biraxi a fɔxɔ ra, e sɔnxɔma, e naxa, “A xa faxa!”

Pɔli yi a yete yeba

³⁷ E yi sigama Pɔli ra yire makantanxini waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan xa, a naxa, “I tinɲe ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa mangan yi a maxɔdin a naxa, “I Gireki xuiin mɛma? ³⁸ Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, naxan baxi yamaan namurutɛdeni, a siga yɛngɛ so muxu wuli naaninna ra tonbonni?” ³⁹ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Yahudiyani nan n tan na, n barixi Tarise taan nin Silisi yamanani, na taa suturaxin dugurena nan n tan na. Yandi, tin n xa falan ti yamaan xa.”

⁴⁰ Sofa mangan yi tin. Nanara, Pɔli yi keli a ti banxin te dɛɛn na, a yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, Pɔli yi falan ti e xa Heburu xuini.

22

¹ A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ε tuli mati, n xa n xɔnba ε xa!” ² E to a mɛ a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, Pɔli yi siga falan ma, a naxa, ³ “Yahudiyani nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyɛli nan n xaranxi en benbane sariyan suxu kiin ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo ε tan birin kii naxan yi to. ⁴ N fan yi Yesu a Kiraan muxune bɛsɛnxɔnyama han n yi e faxa. N yi xɛmɛne nun ɲaxanle suxuma, n yi e sa kasoon na. ⁵ Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne birin n seren bɛ nɛn na ma, amasɔtɔ n kɛdin sɔtɔ e ra nɛn, siga en ngaxakeden Yahudiyane ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni itoe suxu xinla ma, n yi e xidi, n xɛtɛ e ra Yerusalɛn taani e ɲaxankatadeni.”

Pɔli yi a tubi feen fala Xerane 9.1-19, 26.12-18

⁶ “Awa, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata yi maso Damasi taan na, tɛɛ dɛgɛ gbeen yi ti n ma mafurɛn keli kore! ⁷ N bira bɔxɔni. N fala xuiin mɛ, a naxa, ‘Sɔli, Sɔli, i n bɛsɛnxɔnyama nanfera?’ ⁸ N yi a maxɔdin, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu Nasarɛti kaan nan n tan na, i naxan bɛsɛnxɔnyama iki!’ ⁹ Muxun naxanye yi n fɔxɔ ra, ne fan yi na tɛɛ dɛgɛn to. Koni naxan yi falan tima n xa, e mi na xuiin mɛ. ¹⁰ N yi maxɔdinna ti, n naxa, ‘Marigina, n xa nanfe liga?’ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Keli, i siga Damasi taani! Ala i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa falama i xa nɛn mɛnni.’ ¹¹ Na tɛɛ dɛgɛ gbeen yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yii rasuxu e siga n na Damasi taani.”

¹² “Awa, xɛmɛna nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, Yahudiyani naxanye birin yi dɔxi mɛnni, ne yi a binyaxi kati! ¹³ Na yi fa, a ti n dɛxɔn, a naxa, ‘Ngaxakeden Sɔli, seen to fa!’ N yi toon ti keden na, n yi a tan to. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, ‘Nxu benbane Ala bata i sugandi alogo i xa a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i yi a xuiin yetɛɛn mɛ. ¹⁵ Amasɔtɔ i bata feen naxanye to, i yi a mɛ, i findima nɛn na seren na muxune birin xa. ¹⁶ Awa, i fa nanse mamɛma iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba i ma, i yi a maxandi a xinli.’ ”

Pɔli a xerayana siyane ma

¹⁷ “N xɛtɛxina Yerusalɛn taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena. ¹⁸ N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, ‘I mafura, i keli Yerusalɛn taani keden na, amasɔtɔ i sereyaan naxan bama n ma fe yi, e mi na suxuma.’ ¹⁹ N yi a yabi, n naxa, ‘Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide banxine yi, naxanye dɛnkɛleyaxi i ma, n yi ne sa kasoon na, n yi e bɔnbɔ. ²⁰ E to yi i serena Etiyen faxama, n tan yetɛɛn yi na, n tin nɛn.

Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dugine kantanma.’ ²¹ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga, amasɔtɔ n na i rasigama nɛn siya gbetene ma yire makuyene yi.’ ”

²² Yamaan yi e tuli mati Pɔli xuiin na han a yi na fala. E yi sɔnxɔ fɔlɔ kati, e naxa, “A xa faxa! Muxu sifani ito lu daxi mi a ra a nii ra!” ²³ E yi sɔnxɔma, e e domane wolima kore, e gbangbanni te. ²⁴ Romi sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Pɔli ra yire makantanxini. A naxa, a e xa a bulan, e yi a maxɔdin alogo a xa a kolon yamaan sɔnxɔma a ma feen naxan ma. ²⁵ Koni e to a xidi a bulan xinla ma, sofa kɛmɛn kuntigin naxan yi tixi na, Pɔli yi na maxɔdin, a naxa, “A daxa ε xa Romi dugureнна nde bulan hali ε munma naxan makiti singen?”

²⁶ Sofa kɛmɛn kuntigin na mɛ waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fɛma, a yi na fala, a yi a maxɔdin, a naxa, “I nanfe lige? Romi dugureнна nde nan xɛmɛni ito ra!” ²⁷ Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Pɔli maxɔdin, a naxa, “A fala n xa, xa Romi dugureнна nde nan i tan na?” Pɔli yi a yabi, a naxa, “Ɔn, a tan nan nde n na.” ²⁸ Sofa mangan yi a fala, a naxa, “N gbeti gbeen nan baxi, n findi Romi dugureнна ra.” Pɔli yi a yabi, a naxa, “Koni n tan barixi Romi dugurenyaan nin.”

²⁹ Muxun naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne yi keli a fɛma keden na. Sofa mangana a kolon waxatin naxan yi, a bata yi Romi dugureнна nde xidi yɔlɔnxɔnna ra nun, na fan yi gaxu.

Yahudiyane yi Pɔli makiti

³⁰ Yahudiyane yi Pɔli kansunma feen naxan na, sofa mangan yi waxi na kolon feni. Nanara, na xɔtɔn bode, e yi Pɔli fulun. Sofa mangan yi saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, e yi e malan. Na xanbi ra, a yi Pɔli ti e yɛtagi.

23

¹ Pɔli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, “Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yɛɛ xɔri han to, n mi n yɛɛ yalagima ne ra.” ² Muxun naxanye yi tixi Pɔli fɛma, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Pɔli dɛɛn garin. ³ Pɔli yi a fala a xa, a naxa, “Ala i fan bɔnbɔma nɛn, i tan naxan luxi alo banxin naxan fari mafixa, koni a kuiin lɔxi. I dɔxi n makitideni sariyan xɔn. Koni i tan sariyan kalama amasɔtɔ i bata yamarin fi, a e xa n bɔnbɔ!” ⁴ Muxun naxanye yi Pɔli fɛma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I Alaa Saraxarali Kuntigi Singen nan konbima na ra.” ⁵ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Ngaxakedenne, n mi yi a kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama fala naxin ti i ya yamaan mangan ma.’* ”

⁶ Pɔli yi a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala a xuini texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, Farisi muxun nan n na. N fafe fan Farisi muxun na a ra. E n makitima bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nɛn sayani!” ⁷ A na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune yi fɔlɔ e bode matandɛ, yamaan yi taxun. ⁸ Saduse muxune yi a falama, e naxa, a muxune mi kelima sayani, e mɔn naxa, a malekane mi na hanma sɛnbɛ totarene. Koni Farisi muxune tan yi laxi ne birin na. ⁹ Nanara, sɔnxɔ sɔnxɔ gbeen yi keli. Awa, sariya karamɔxɔna ndee yi keli Farisi muxune yɛ, e ti, e matandin ti kati! E naxa, “Nxu mi fe naxi yo toxi xɛmɛni ito a fe yi. Yanyina nde, sɛnbɛ totarena nde hanma malekan falan ti a xa nɛn yati!”

¹⁰ Matandin yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Pɔli yibɔ dungi dungi na. Nanara, a sofane yamari, a e xa sa Pɔli tongo yamaan tagi, e siga a ra yire makantanxini.

¹¹ Na kɔɛɛn na, Marigin yi mini Pɔli xa, a naxa, “I wɛkilɛ! I sereyaan

* **23:5:** Xɔrɔyaan 22.27

bama n xa nɛn Romi taani alo i a liga Yerusalɛn taani kii naxan yi.”

E yanfan so Pɔli ma

¹² Na xɔtɔn bode, Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kɔlɔ, a e mi donseen donma, e mi igen minma fɔ e Pɔli faxa. ¹³ Naxanye na feni tɔn, e dangu muxu tonge naanin na. ¹⁴ Na xanbi ra, e siga saraxarali kuntigine nun fonne fɛma, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ, a nxu nama sese don fɔ nxu Pɔli faxa. ¹⁵ Awa, nayi ε tan nun kitisa yamaan xa xɛraan nasiga Romi sofa mangan ma, a a xa Pɔli rafa ε ma alogo ε xa a fe fɛsɛfɛsɛ. Nxu yitɔnxi nxu xa a faxa benun a xa be li.”

¹⁶ Koni Pɔli magilɛna dii xɛmɛn na yanfan mɛxina, a yi siga yire makantanxini, a sa feni ito fala Pɔli xa. ¹⁷ Na xanbi ra, Pɔli yi sofa kɛmɛn kuntigina nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxulanni ito tongo, i siga a ra sofa mangan fɛma, a waxi falana nde ti feni a xa.” ¹⁸ A yi a tongo, a siga a ra sofa mangan fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Pɔli naxan kasoon na, na nan n xilixi, a yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i fɛma amasɔtɔ a waxi fena nde fala feni i xa.” ¹⁹ Sofa mangan yi banxulanna yii rasuxu, a siga a ra a danna, a sa a maxɔdin, a naxa, “I nanfe falama n xa?” ²⁰ Banxulanna yi a fala a xa, a naxa, “Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i mafan, a i xa Pɔli rasiga kitisa yamaan ma alogo e xa a fe fɛsɛfɛsɛ. ²¹ Koni i nama i tuli mati ne ra amasɔtɔ e dangu muxu tonge naanin na naxanye luxunxi Pɔli yɛɛ ra. E birin bata e kɔlɔ, a e nama sese don, e nama e min, han e yi a faxa. E yitɔnxi na nan ma iki. E i ya yamarin nan tun legedenma.” ²² Sofa mangan yi a fala, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na yɛba n xa.” A banxulanna yiba, a yi siga.

Pɔli yi rasiga Felisi ma

²³ Sofa mangan yi sofa kɛmɛn kuntigi firin xili, a naxa, “E sofa kɛmɛn firin tongo, e nun soo kan tonge solofere nun tanba kan kɛmɛn firin. E ne yitɔn, siga Sesariya taani to

kɔɛɛn na dɛge waxatin na dangu.

²⁴ E fa soona ndee ra Pɔli tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna Felisi konna li bɔɔɛ xunbenli.”

²⁵ Na xanbi ra, a kɛdin sɛbɛ, a naxa,

²⁶ “N tan Kilɔdi Lisiyasa bata i tan Felisi yamana kan fajin xɔntɔn.

²⁷ Yahudiyane xɛmɛni ito suxi, a yi luxi ndedi, e xa a faxa. N to a kolon a Romi dugurena nan a ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi.

²⁸ E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan fɛma. ²⁹ N yi a to, a e a kansunma e sariya kala feen

nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a faxɛ feen naxan ma hanma e a sɛ kasoon na feen naxan ma. ³⁰ Koni n to a mɛ a Yahudiyane bata yanfan so a ma, n yi a rasiga i ma keden na. N mɔn yi a kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i tan fɛma.”

³¹ Yamarin naxan fi sofane ma e yi na liga. E yi Pɔli tongo, e siga a ra Antipatiri taani. ³² Na xɔtɔn bode sofaan naxanye siga e sanni, ne yi xɛtɛ yire makantanxini. Soo kanne yi Pɔli tongo. ³³ E yi siga Pɔli ra Sesariya taani, e yi a so yamana kanna yii, e kɛdin fan so a yii. ³⁴ Yamana kanna yi kɛdin xaran, a Pɔli maxɔdin a kelixi yamanan naxan yi. A a kolon waxatin naxan yi, a a kelixi Silisi yamanan nin, ³⁵ a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nɛn i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a kantan muxune xa Pɔli mara yamana kan banxini.

24

Yahudiyane yi Pɔli kansun

¹ Soge suulun danguxina, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna ndee nun muxu xun mayɛngɛn naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Pɔli fari yamana kanna yɛtagi. ² E to Pɔli maxili, Teritule yi Pɔli kansun fɔlɔ falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fajina, nxu bɔɔɛ xunbeli gbeen naxan sɔtɔma i barakani, e

nun i feen naxanye yitɔnxi i ya xaxilimayani, nxu siyaan sabati feen na, ³ nxu fe fajin naxanye birin sɔtɔma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi. ⁴ Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dentɛgɛ xuiin na ndedi. ⁵ Nxu bata xɛmɛni ito to, muxu tɔrɔ gbeen na a ra naxan sɔnxɔ sɔnxɔn nakelima Yahudiya yamaan yɛ dunuɲa yiren birin yi. A tan nan Yesu Nasarɛti kaana dinan yɛɛratiin na. ⁶ A mɔn bata kata a xa Ala Batu Banxina sariɲanna kala. Nanara, nxu a suxi. A xɔnla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxɔ sariyan kii naxan yi. ⁷ Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni. ⁸ Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa i fɛma. Xa i xɛmɛni ito maxɔdin, i yɛtɛna a kolonma nɛn nxu a kansunma feen naxan birin na.” ⁹ Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a jɔndi nan na birin na.

Pɔli yi a xɔnba Felisi yɛtagi

¹⁰ Yamana kanna yi Pɔli yamari, a a xa falan ti. Pɔli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kitisaan na siyani ito xun na xabu jɛɛ wuyaxi. Nanara, n na n xɔnbama i yɛtagi xaxili ragidini. ¹¹ I yɛtɛɛn nɔɛ a kolon jɛ nɛn yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalɛn taani Ala batudeni. ¹² E mi n lixi Ala Batu Banxini muxɛ matandide yi, hanma yamaan kui sodeni salide banxine yi hanma yire gbɛtɛ yi taani. ¹³ E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi nɔɛ na jɔndin yitɛ i ra. ¹⁴ N na n tiyɛ na ra i yɛtagi fa fala a n na n benbane Ala nan batuma Yesu a Kiraan xɔn e a falan naxan ma a wule dinan nan a ra. Anu, feen naxan birin sɛbɛxi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na. ¹⁵ Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxa muxune kelima nɛn sayani, tinxin muxune nun tinxintarene birin. ¹⁶ Nanara, n na n fanga bɛrɛn ligama waxatin birin,

alogo n nama n yɛtɛ yalagi Ala yɛtagi e nun muxune yɛtagi.”

¹⁷ “N bata yi jɛɛ dando ti n mi Yerusalɛn taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalɛn taani nɛn alogo n xa siga kiseene ra n kon kaa yiiigelitɔne xa. N mɔn yi saraxane ba Ala xa. ¹⁸ N bata yi n yɛtɛ rasariɲan, e n li Ala Batu Banxini na ligadeni waxatin naxan yi. Gali mi yi n fɛma, sɔnxɔ sɔnxɔn mi yi na. ¹⁹ Koni Yahudiyan naxanye kelixi Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yɛtagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma. ²⁰ Xanamu, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yɛtagi waxatin naxan yi. ²¹ Fɔ n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, ‘E n makitima to bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nɛn sayani!’ ”

²² Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fajɛ, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, “Sofa mangan Lisiyasa na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon.” ²³ A yi a fala sofa kɛmɛn kuntigin xa, a xa Pɔli kantan kasoon na, a yi a xɔnbɛrɛn ndedi, a e mɔn nama tondi a xɔyine xa a mali a makone ra.

Pɔli Felisi nun Dirusila yɛtagi

²⁴ Xi dando danguxina, Felisi nun a jaxanla Dirusila yi fa, Yahudiya jaxanla nan yi na ra. Felisi yi xɛraan nasiga Pɔli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan dɛnkɛɛyaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu. ²⁵ Koni Pɔli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yɛtɛ suxun nun kiti famatɔna fe ma, gaxun yi Felisi suxu. A yi a fala a xa, a naxa, “Siga singen, xa waxati sa lu n yii, n na i xilɛ.” ²⁶ A mɔn yi waxi a xɔn a Pɔli xa gbɛtin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu.

²⁷ Jɛɛ firin danguxina, Pɔrusu Fɛsitu yi dɔxɔ yamana kanyani Felisi funfuni. Felisi yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli lu kasoon na.

25

Pɔli Fesitu yamana kannayetagi

¹ A faan xii saxanna yamanani, Fesitu yi keli Sesariya taani siga Yerusalen taani. ² Saraxarali kuntigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Pɔli fari. ³ E yi Fesitu mafan a a xa e rafan feen liga, a yi fa Pɔli ra Yerusalen taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faxa feni kira yi. ⁴ Fesitu yi e yabi, a naxa, "Pɔli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yeteen mi buma, n siga na yi. ⁵ Xa a fe naxi ligaxi, e yeratina ndee xa siga n fɔxɔ ra Sesariya taani, e sa a kansun."

⁶ Fesitu yi lu e fema xii solomasexehan fu yate, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xɔtɔn bode, a yi dɔxɔ kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Pɔli raso. ⁷ Pɔli na li waxatin naxan yi, Yahudiyan naxanye yi kelixi Yerusalen taani, ne yi ti a rabilinni, e fe naxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi nɔe naxanye nɔndin mayite. ⁸ Koni Pɔli yi a yete xɔnba, a naxa, "N mi kala yo tixi Yahudiyan sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma."

⁹ Fesitu yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyan rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli maxɔdin, a naxa, "I waxi a xɔn ma, i xa siga Yerusalen taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?" ¹⁰ Pɔli yi a fala, a naxa, "N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyan ra hali alo i yetena a kolon kii naxan yi. ¹¹ Xa n bata tinxintareyaan liga hanma fe gbete, n faxe naxan ma, n mi tondima n xa faxa. Koni itoe wulen nan sama n xun ma. A mi daxa muxu yo xa n so e yii. Nba, Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!"

¹² Fesitu yelin falan tiye a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Pɔli yabi, a naxa, "I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama nen Manga Gbeen yetagi!"

Pɔli yi ti manga gbete yetagi

¹³ Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fesitu xɔntɔndeni Sesariya taani. ¹⁴ E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fesitu yi Pɔli a fe yeɓa Mangana xa, a naxa, "Muxuna nde be, Felisi naxan luxi kasoon na. ¹⁵ N siga Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yahudiyan saraxarali kuntigine nun yamaan fonne mawugan sa nen a fari, a n xa a yalagi. ¹⁶ Koni n yi a fala e xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxe benun e nun a kansun muxune xa ti kitisaan yetagi a yi a yeɓa. ¹⁷ Nanara, e birin yi fa n fɔxɔ ra be. N mi bu tixi n yi a makiti fɔlɔ na xɔtɔn bode, n yamarin fi a e xa fa xemena. ¹⁸ A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen naxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra ¹⁹ fɔ e to lu e bode matande e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faxa, koni Pɔli naxan ma fe falama a a bata keli sayani. ²⁰ N tan mi yi a kolon n naxan lige matandi sifani ito yi. Nanara, n yi Pɔli maxɔdin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalen taani alogo a xa sa makiti feni ito ra menni. ²¹ Koni Pɔli yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramara han n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma."

²² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, "N fan waxi xemeni ito xuiin name feni." Fesitu yi a yabi, a naxa, "I a xuiin namema nen tila."

²³ Na xɔtɔn bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e fɔxɔ ra binyeni. E tan nun sofa kuntigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fesitu yi yamarin fi, a e xa fa Pɔli ra. ²⁴ Fesitu yi a fala, a naxa, "Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu dexɔn ma be, e bata xemeni ito to Yahudiya yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalen taani. E birin yi lu sɔnxɔ sɔnxɛ, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sɔnɔn. ²⁵ Koni n mi fefe toxi a faxe naxan ma. Koni a yeteen bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga. ²⁶ Koni fala kendɛ yo mi n yii n naxan

sɛbɛma Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra ε yɛtagi katarabi i tan Manga Agiripa ma, alogo en na yelin a fɛsɛfɛsɛdeni, n nɔɛ fena nde sɛbɛnɛn. ²⁷ Amasɔtɔ n tan yɛɛ ra yi, a mi lan n kasorasaan nasiga Manga Gbeen ma, fɔ n na a yɛba a kalan naxan tixi.”

26

Pɔli yi a yɛtɛ xɔnba

¹ Agiripa yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yɛtɛ a fe yi.” Pɔli yi a yiini te, a yi a yɛtɛ xɔnba iki:

² A naxa, “Manga Agiripa, Yahudiyane n kansunma feen naxanye ra, n sɛwaxi to, n xa ti i yɛtagi n xɔnbadeni i xa lan ne birin ma. ³ Amasɔtɔ i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki fajɪ. Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki fajɪ.”

⁴ “Yahudiyane birin n sɔnna kolon xabu n dii jɔrɛyani. Xabu a fɔlɔni, n na n ma siimayaan maxalixi n siyaan nun Yerusalɛn taan nin. ⁵ E n kolon xabu to mi a ra. E nɔɛ sereyaan bɛnɛn, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan yɛ, naxanye findixi nɔɔ dinan dina xɔnɔnne ra. ⁶ Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi saxi na nin. Na nan a ligaxi, e n makitima iki. ⁷ En bɔnsɔn fu nun firinne birin yigi saxi na tuli sa rakamalixin nan to fe yi, e nɛma Ala batuɛ kɔɛɛn nun yanyin na e sɔbɛɛn birin na. Mangana, Yahudiyane n kansunma na yigin nan ma fe ra. ⁸ Nanfera ε tan mi laxi a ra a Ala faxa muxune rakelima nɛn sayani?”

⁹ “N tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun n xa Yesu Nasarɛti kaan xinla yɛngɛ. ¹⁰ N na nan liga Yerusalɛn taani. N nɔɔn sɔtɔ saraxarali kuntigine ra, n yi muxu sariɲanxi wuyaxi sa kasoon na. E na yi e faxa feen nata, n yi n xuiin fi. ¹¹ N yi e jaxankatama salide banxine birin yi sanɲa ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa e Marigin nayelevu. N ma xɔlɔn yi gbo ayi e xili ma han n yi e bɛsɛnɔnya yamana gbɛtɛne taane yi.”

Pɔli yi a tubi feen fala

Xɛrane 9.1-19 nun 22.6-16

¹² “Na ma, lɔxɔna nde, n yi siga Damasi taani saraxarali kuntigine nɔɔn nun e tinna ma. ¹³ Mangana, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, tɛɛ dɛgɛ gbeen yi ti nxu nun n fɔxɔrabirane ma keli kore, a dɛgɛn yi gbo sogen xa. ¹⁴ Nxu birin yi bira bɔxɔni. N yi xuina nde mɛ Heburu xuini naxan yi a falama n xa, a naxa, ‘Sɔli, Sɔli, i n bɛsɛnɔnyama nanfera? A xɔdɔxɔ i tan ma, i tondi i gbɛngbɛn muxun bun alo turana.’ ¹⁵ N yi maxɔdinna ti, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu nan n tan na, i naxan bɛsɛnɔnyama. ¹⁶ Koni keli, i ti. N minixi kɛnɛnni i xa nɛn alogo i xa findi n ma walikɛɛn na, i feen naxanye toxi n ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n naxanye yitama i ra. ¹⁷ N ni i ratangama nɛn i ya yamaan ma e nun siya gbɛtɛne, n na i xɛma naxanye ma ¹⁸ alogo i xa sa e yɛɛne rabi, i yi e ba dimin nun Setana nɔɔn bun ma, i fa e ra Alaa kɛnɛnna ma. Xa e dɛnkeleya n ma, e yulubi xafarin sɔtɔma nɛn, e lu Ala muxu sariɲanxine yɛ.’ ”

Pɔli yi a wanla fe fala

¹⁹ “Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n mi na matandi. ²⁰ N yi kawandin ba Damasi kaane nun Yerusalɛn kaane nun Yudaaya kaane birin nun siya gbɛtɛne fan tagi. N yi a fala e xa, n naxa, e xa e xun xanbi so e hakɛne yi, e fa Ala ma, e kɛwanle yi a yita fa fala a e bata tubi. ²¹ Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan ma, e kata n faxa feen na. ²² Koni Ala n malima nɛn han to, n mɔn be alogo n xa sereyaan ba birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese falama fɔ nabine nun Musa bata yi naxan fala nun lan fe famatɔne ma. ²³ E naxa, a Alaa Muxu Sugandixin yi tɔrɔma nɛn, a findi muxu singen na naxan kelima sayani, a yi kɛnɛnna rali a yamaan nun siya gbɛtɛne ma.”

²⁴ Awa, Pɔli to yi a yɛtɛ xɔnba na kiini, Fɛsitu yi a fala a xuini texin na,

a naxa, “Pɔli, seen nan soxi i yi! I ya xaran gbeen bata seen naso i yi!”

²⁵ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Fɛsitu, muxu fajina, se mi soxi n yi. N jɔndin nun lɔnnin nan falama i xa. ²⁶ Amasɔtɔ Manga Agiripa feni ito kolon, nayi n nɔɛ falan tiyɛ a xa nɛn xaxili ragidini. N laxi a ra, a a feni itoe kolon ki fajni, bayo e mi rabaxi luxunni. ²⁷ Manga Agiripa, i laxi nabine falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!”

²⁸ Agiripa yi Pɔli yabi, a naxa, “I n findɛ Yesu mantonna ra waxatidini ito yi ba?” ²⁹ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Xa waxatin xunkuya ayi ba, xa a dungi ayi ba, n na Ala maxandima nɛn i tan xa e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo ɛ xa lu alo n tan kii naxan yi to, ba yɔlɔnxɔnni itoe ra!”

³⁰ Na xanbi ra, mangan nun yamana kannu nun Berinisi nun muxun bonne birin yi keli, ³¹ e to yi minima, e yi lu a fale e bode xa, e naxa, “Xɛmɛni ito mi fefe ligaxi a faxɛ naxan ma hanma a sama kasoon na naxan ma.” ³² Agiripa yi a fala Fɛsitu xa, a naxa, “Xa xɛmɛni ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa a makiti, en yi a bejinma nɛn nun.”

27

Pɔli yi siga Romi taani

¹ E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Pɔli nun kaso ra muxuna ndee so sofa kɛmɛn kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeena sofane yɛ. ² Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan fɔxɔ igen taa dɛɛne nan na. Arisitaraki yi nxu fɔxɔ ra, Masedoniya kaan naxan keli Tesaloniki yi.

³ Na xɔtɔn bode nxu yi sa so Sidɔn taani. Awa, Yuliyusi yi fe fajin naba Pɔli xa, a tin a xa siga a xɔyine fema fanda fendeni. ⁴ Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini dɛnaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun sa nxu ma.

⁵ Nxu yi fɔxɔ igeni gidi Silisi nun Panfiliya yamanan dɛxɔn ma, nxu yi sa Mira taan li Lisi yamanani. ⁶ Sofa kɛmɛn kuntigin yi kunkina nde li na naxan yi kelixi Alesandire taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na kunkin kui.

⁷ Nxu yi siga ndedi ndedi han xii wuyaxi, han nxu sa Sinidi bɔxɔn li fɔxɔ igen tagi tɔrɔni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga mɛn binni, na yi a liga nxu siga Kireti bɔxɔn bode fɔxɔn na fɔxɔ igen tagi, nxu yi dangu Salemone gɛmɛn yetagi. ⁸ Nxu yi dangu xareyaan dɛxɔn tɔrɔni, nxu yi yirena nde li dɛnaxan yi xili Tide Fajina Lase taan dɛxɔn ma.

⁹ Nxu bata yi bu sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi nxu ma. Yahudiyane sun suxu waxatin bata yi dangu nun. Na nan a liga Pɔli yi e rakolon, ¹⁰ a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui seene ma e nun en tan yetɛɛn ma.” ¹¹ Koni sofa kɛmɛn kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin nun kunki kannu xuiin na dangu Pɔli a falan na. ¹² Bayo na bɔxɔni, kunki tiden mi yi fan jɛmɛn nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, a nxu xa siga Kireti bɔxɔn kunki ratideni jɛmɛn nadangudeni dɛnaxan xili Fenixi, dɛnaxan yɛɛ rafindixi so-gegododen ma.

Foye gbeena fe fɔxɔ igen xun ma

¹³ Foyedin yi fɔlɔ fɛ keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxɔn feen bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen ba igeni, e lu sigɛ Kireti bɔxɔn dɛ. ¹⁴ Koni mafuren, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, naxan xili, “Kɔmɛn ma foyena.” ¹⁵ Na foyen yi kunkin tuntun. E mi yi nɔɛ kunkin natiyɛ. Nxu yi a lu foyen yi siga nxu ra. ¹⁶ Nxu yi dangu bɔxɔna nde dɛxɔn, naxan xili Kawuda. Nde yi ba foyen na mɛnni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa marakantan kunkidin nate kunkin fari. ¹⁷ E a rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin na a rabilinni

alogo a nama kala. E yi gaxuxi a foyen nama kunkin xali a sa bɔnbɔ Sirite jɛmɛnsin gbiligbinle ra. Nanara, e yi kunkin nati seen nagodo, foyen yi lu sigɛ nxu ra. ¹⁸ Foyen yi nxu bɔnbɔ ki faɲi. Na xɔtɔn bode, e yi goronne ramini fɔlɔ kunki gbeen kui, e yi e rawoli ayi igeni. ¹⁹ A soge saxandeni, kunki ragine yɛtɛɛn yi kunkin nagi seene rawoli ayi igeni. ²⁰ Xii wuyaxi nxu mi sogen to hanma sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nɛn tun. Dɔnxɛn na nxu yi yigitɛgɛ, a nxu mi fa kisima.

²¹ A bata yi xii wuyaxi ti e mi e dɛge. Pɔli yi keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, ɛ yi lanma nun ɛ yi n xuiin suxu ɛ mi keli Kirɛti bɔxɔni. ɛ mi yi kalan nun bɔnbɔ gbeeni itoe sɔtɔma nun. ²² Nba, iki n na ɛ mafanma nɛn, ɛ xa ɛ wɛkilɛ. Muxu yo mi faxama, kunkin nan tun kalama. ²³ Amasɔtɔ n Marigina Ala, n naxan batuma, na malekana nde bata a maso n na to kɔɛɛn na. ²⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pɔli, i nama gaxu! A fɛrɛ mi na fɔ i xa ti Romi Manga Gbeen yɛtagi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin fi i ma a hinanni.’ ²⁵ Nanara, ngaxakedenne, ɛ wɛkilɛ amasɔtɔ n bata dɛnkɛlɛya Ala ma, a a ligama nɛn alo a falaxi n xa kii naxan yi. ²⁶ Koni en sa dinma nɛn bɔxɔna nde ra igen tagi.”

²⁷ Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriyatike fɔxɔ igen xun ma a xi fu nun naanindeni, kɔɛ tagini, kunki ragine yi sikɛ a nxu bata maso xareyaan na. ²⁸ E se maliga seen sinxina igeni, e yi a to a igen yi tilin kanke yɛ tonge naanin. E sigaxina ndedi, e mɔn yi a maliga, e yi a to a tilinna kanke yɛ tonge saxan nan lixi. ²⁹ E yi gaxu, a kunkin nama a din gɛmɛne ra. Nanara, e kunkin nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. E digi kuye baan na. ³⁰ Kunki ragine yi waxi keli feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena ndee nan nagodoma kunkin yɛɛ ra igeni. ³¹ Koni Pɔli yi a fala sofa kɛmɛn

kuntigi gbeen nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi lu kunkin kui, ɛ mi kisima.” ³² Nanara, sofane yi maratanga kunkidin xidi lutine rasɛgɛ ayi, a sin igeni.

³³ Kuye baan masoxina, Pɔli yi e birin mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu nun naaninna nan to, ɛ legeden tiini han iki ɛ munma donse don. ³⁴ Nanara, n na ɛ mafanma, alogo ɛ xa donseen don, bayo ɛ makona a ma ɛ kisi. Hali xun sɛxɛ kedenna ɛ tan sese mi bɔnbɔma a yi.”

³⁵ Pɔli yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala xa e birin yɛɛ xɔri, a buruni gira, a a don fɔlɔ. ³⁶ Bonne fan yi e wɛkilɛ, e birin yi donseen don. ³⁷ Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu kɛmɛ firin muxu tonge solofere muxu sennin. ³⁸ E birin lugo waxatin naxan yi, e donseen nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yelefu ayi.

Kunkin kala fena

³⁹ Kuye to yiba, kunki ragine yi bɔxɔn naxan toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi bɔxɔn kui mɛjɛnsin yirena nde yi. E yi lan a ma a e xa kunkin nasiga mɛjɛnsinna ma, xa e nɔɛ. ⁴⁰ E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fɔxɔ igeni. E mɔn yi kunki matinxin seene xidi lutine fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yɛɛ ra. Foyen yi lu kunkin nasigɛ xareyaan binni. ⁴¹ Koni kunkin yi sa jɛmɛnsinna gbiligbinla li igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nɔɛ sigɛ. Walanna sɛnbɛn yi a xanbin kala.

⁴² Sofane yi lan a ma, a e xa kaso ra muxune birin faxa alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun ma. ⁴³ Koni sofa kɛmɛn kuntigin yi waxi a xɔn ma nɛn, a xa Pɔli rakisi. Nanara, a yi e raxɔlɔ, a e nama na liga. Koni naxanye birin yi nɔɛ baan gidɛ, a yi ne yamari, a ne singe xa e bɔxɔn igen ma siga xareyaan na. ⁴⁴ Awa, a dɔnxɛn naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fɔxɔ ra. Nxu birin yi xareyaan li hɛrini.

28

Pɔli Malita fɔxɔ ige tagi bɔxɔni

¹ Nba, nxu to xareyaan li herini, nxu yi a mɛ a na bɔxɔn yi xili nɛn Malita. ² Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tɛɛn sa nxu xa, e nxu yisuxu ki faɲi. ³ Pɔli yi yegene malan, a yi e sa tɛɛni, tɛɛn wuyenna to gbo ayi, saɲin yi mini, a yi a singan Pɔli yiin na. ⁴ Na dugurenne yi saɲin to singanxi Pɔli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xɛmɛni ito ra, hali a to bata tanga fɔxɔ igen ma, haken mi tinma a xa lu a nii ra.” ⁵ Koni Pɔli yi a yiin lisan, saɲin yi bira tɛɛni, sese mi a to. ⁶ E birin yengi yi a ma, a a yiin yi xungboma nɛn hanma a yi bira a faxa sa! Koni e bu a legedenɲɛ, e mi fefe to ligɛ a ra. Nanara, e yi e miri fe gbɛtɛ ma, a alana nde nan yi Pɔli ra.

⁷ Bɔxɔna nde yi na dɛxɔn ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na, mɛnna mangana. Na yi nxu yigiya binyeni xii saxan. ⁸ Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden ma, fati mawolonna nun wulixɔnden nan yi a ma. Pɔli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi Ala maxandi a xa, a yi a rakɛndɛya. ⁹ Na liga waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi na bɔxɔni, ne yi fa, e rakɛndɛya. ¹⁰ E yi nxu binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelima na, e yi nxu fanda se wuyaxi ra.

Pɔli yi keli Malita yi

¹¹ Kike saxan to dangu, nxu mɔn yi siga kunki gbɛtɛ kui naxan yi kelixi Alesandire yi. Na bata yi ɲɛmɛn nadangu na bɔxɔni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na kunkin xunna ma. ¹² Nxu yi Sirakusi taan li, nxu xii saxan ti mɛnni. ¹³ Nxu yi keli na yi, nxu sa Regiyo taan li. Na xɔtɔn bode foyen yi fa fɔlɔ keli sogeteden yiifanna ma, nxu xii firin ti kunkin kui nxu sa Pusɔle taan li. ¹⁴ Nxu yi dɛnkɛlɛya muxuna ndee li mɛnni. Ne yi nxu mafan, a nxu xa lɔxɔ xun keden ti e fɛma. Nxu sa Romi taan li na kii nin. ¹⁵ Dɛnkɛlɛya muxun

naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen mɛ. E yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Lɔxɔtiden nun yiren naxan xili “Xɔɲɛ Yigiya Banxi Saxanna.” Pɔli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira Ala xa, a yi sɛnben sɔtɔ.

Pɔli yi Romi taan li

¹⁶ Nxu Romi taan li waxatin naxan yi, e yi tin a Pɔli xa lu a danna mɛnni, sofana nde yi lu a sanna.

¹⁷ Xi saxan danguxina, Pɔli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalɛn taani, e yi n so Romi kaane yii. ¹⁸ Ne yelin xanbini maxɔdinne tiyɛ n ma, e yi lan a ma e xa n beɲin amasɔtɔ e mi fefe toxi n faxɛ feen naxan ma. ¹⁹ Koni Yahudiyane mi tin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni. ²⁰ Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fɔ n xa i to, n yi falan ti i xa. N xidixi yɔlɔnxɔnni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.”

²¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kɛdi yo sɔtɔxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili ɲaxin falaxi. ²² Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasɔtɔ nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren birin.”

²³ Nanara, e yi waxatina nde sa Pɔli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pɔli yigiyaan na, Pɔli yi Alaa Mangayana fe yɛba e xa, keli xɔtɔnni han ɲinbanna. A mɔn yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xɔn alogo e xa la Yesu ra. ²⁴ Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin dɛnkɛlɛyɛ. ²⁵ Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pɔli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin bata ɲɔndin fala ɛ benbane xa Nabi Esayi xɔn. ²⁶ A naxa, ‘Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa: ɛ tuli matima nɛn han, koni ɛ mi fefe famuma. ɛ seen matoma nɛn han,

koni ε mi a yigbɛma.

²⁷ Amasɔtɔ yamani ito bɔɲɛn xɔdɔxɔ,
e bata e tunla dutun,
e yi e yɛɛn naxi.

Xa na mi yi a ra nun,
e yɛɛne yi toon tima nɛn,
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinla yi feen famu,
e yi xɛtɛ n ma,

n yi e rakɛndɛya.*

²⁸ Nanara, ε xa a kolon Alaa kisi feen
falan bata siga siya gbɛtɛne ma. Ne
tan e tuli matima nɛn.” ²⁹ Pɔli yelin ito
falɛ waxatin naxan yi, Yahudiyane yi
xɛtɛ e bode matandɛ.

³⁰ Pɔli yi ɲɛɛ firin ti na, a banxi
saren fima. Naxanye birin yi fama
a fɛma, a yi ne birin nasɛnɛma.

³¹ A yi Alaa Mangayaan kawandin
ba, a yamaan xaran Marigi Yesu
Alaa Muxu Sugandixina fe ma xaxili
ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxɔlɔ.

* 28:27: Esayi 6.9-10

Romi Kaane Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

Nɛɛ dango dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali fɔɔ Romi taani, manga taana. Nanara, benun Pɔli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Gireki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Pɔli xa fa fala a a xa siga han dunuɗa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipajana yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito seɓɓe Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirisila nun Akila konni. A yi waxi a xɔn ma nɛn, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi sɔɔ denaxan yi.

Pɔli yi katama Kitabun yireni ito yi nɛn a xa a yita mɛnna denkeleya muxune ra a tan a xɛrayaan nakamalima kii naxan yi siya gbɛtɛne ye. Kitabun yireni ito Pɔli a kawandi ti kiin nan yɛbama dangu Kitabun yire gbɛtɛye ra a naxanye seɓɓe alogo mɛn kaane xa tin a mali feen ma. A tan yɛtɛɛn bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliyɛ, bayo Ala sɛnɓɛn na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔɔ Yahudiyane ma siga siya gbɛtɛne ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xɛra Pɔli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbɛtɛne tagi denkeleya muxune ye. A gbɛngbenna, siya gbɛtɛ muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Pɔli a kɛdi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Pɔli a falama a a Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mɔn a yɛbama Ala

hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi nɔɛ Alaa falan kale bayo dɔnxɛn na, a hinanna ne fan lima nɛn (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbɛtɛne fan na benun Yahudiyane mɔn xa xɛtɛ a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Fajin xa siya gbɛtɛne li, e yi dunuɗa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rajanna, Pɔli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipajana yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali mɛn kaane fan ma. A yi Romi kaane xɔntɔn (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nɛn na ra.

Pɔli Xibarun Fajin naxan nalima

¹ N tan Pɔli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikɛna, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xɛraan na, a yi n yɛba alogo n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali, n bata ito seɓɓe ɛ ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Fajini ito nan na a nabine falane xɔn e Kitabu Sarijanxine kui.

³ A dii xɛmɛna fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bɔnsɔnni fati bɛndɛn mabinni, ⁴ Alaa Nii Sarijanxin mɔn yi a mayita sɛnɓɛni fa fala a Alaa Dii Xɛmɛn nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. ⁵ Ala bata nxu findi xɛrane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani. ⁶ ɛ tan fan na muxune ye, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷ Awa, ɛ tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mɔn naxanye xili, ɛ yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito seɓɓe ɛ birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɲɛ xunbenla fi ε ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa ε birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasɔtɔ muxune ε denkɛleyana fe falama dunuɲa yiren birin yi. ⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xɛmɛna fe Xibaru Faɲin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana ε xɔn ma waxatin birin ¹⁰ n nɛma Ala maxandɛ waxati yo yi. N na Ala maxɔdinma, xa a sagoon na a ra, a xa fɛrɛn fi n ma n siga ε konni. ¹¹ Amasɔtɔ ε to xɔnla n ma kati, alogo Alaa Nii Sariɲanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu ε ma, ε yi sɛnbɛn sɔtɔ ¹² alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkɛleyani.

¹³ Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma ε xa a kolon, n bata yi kata nun sanɲa ma wuyaxi, n xa sa ε xɔntɔn koni n mi fɛrɛ sɔtɔ. N yi waxi a xɔn ma, n xa denkɛleya muxuna ndee sɔtɔ ε konni alo n na a sɔtɔ siya gbɛtɛne ye kii naxan yi. ¹⁴ Goronna n xun ma n xa wali birin fɛma, Girɛkine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵ Nanara, a xɔnla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali ε tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Faɲina sɛnbɛna

¹⁶ N mi yagin Yesu a fe Xibaru Faɲin naliyɛ, bayo Ala sɛnbɛn na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbɛtɛne ma. ¹⁷ Yesu a fe Xibaru Faɲin bata tinxinyaan makɛnɛn, Ala naxan fima muxune ma. Na fɔlɔxi denkɛleyaan nan ma a raɲan denkɛleyaan ma, alo a sɛbɛxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin denkɛleyaan xɔn, na nii rakisin sɔtɔma nɛn.”*

Muxune yalagi fena

¹⁸ Ala bata a xɔlɔn makɛnɛn sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan

ma naxanye ɲɔndin luxunma tinxintareyani. ¹⁹ Amasɔtɔ muxune nɔɛ naxan kolonɲɛ Ala fe yi, e bata na yigbɛ, bayo Ala bata yi na makɛnɛn e xa. ²⁰ Bayo xabu dunuɲa da, Ala kɛɲaan naxanye mi toma yɛɛn na alo a habadan sɛnbɛn nun a Alayana, ne yigbɛma ki faɲi, bayo muxune e famuma a daala xɔn. Nanara, e mi nɔɛ e yetɛ xun mafalɛ. ²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mɔn mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bɔɲɛne lu dimini. ²² E bata e yetɛ yate xaxilimane ra, koni e findi daxune ra. ²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xɔline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e rabɛɲin e xɔsi feene yi e bɔɲɛne kunfaxi naxanye xɔn, e yi lu e bode fati rayelefuɛ. ²⁵ E yi Alaa ɲɔndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yetɛɛn batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xɔsixine yi. Amasɔtɔ hali e ɲaxanle fan bata e mɛ e da kiin na, e kafu ɲɔxɔya gbɛtɛye liga naxanye mi daxa. ²⁷ Xɛmɛne fan na kii nin, e yi e mɛ e ɲaxanle kafu ɲɔxɔyaan na, e yi e bode rakunfa. Xɛmɛn nun xɛmɛn yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe ɲaxin saranna sɔtɔ.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonɲɛ, a bata e rabɛɲin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine ligɛ. ²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe ɲaxin nun milɛn nun ɲaxuna. E lugoxi xɔxɔlɔnyaan nun faxa ti xɔnla nun lantareyaan nun yanfantanyaan nun maraɲaxun nun muxu mafalan na. ³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe ɲaxi kɔtɛ nɛnɛne raminima, e murutɛ e bari muxune ma. ³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkinintarene nan e ra. ³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun

* 1:17: Xabakuki 2.4

naxanye feni itoe ligama, ne lan nen, e faxa. Hali na, e luma na feene nan lige tun, a mon nafan e ma muxu gbeteye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹ I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nɔɛ i yete xun mafale. Amasoto i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yeteen ne ligama. Nayi, i bata i yeteen fan yalagi. ² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nen muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama. ³ Koni i laxi a ra a i tan mine Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yeteen naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nema fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nen a yi i sigati kiin maxete ba? ⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bɔnen maxete feni. Nanara, i luma Alaa xolon fari se naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kenenni waxatin naxan yi. ⁶ Amasoto na waxatini, Ala “muxun birin saranma nen a kewanle ra.”* ⁷ A habadan nii rakisin fima nen muxune ma naxanye na e tunnafan fe fadin ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xolon nun a bɔne teen kelima nen muxune xili ma naxanye e yete yigboma, e tondi jondin ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, tɔɔn nun kontofinle sama nen fe jaxi rabane birin fari, folo Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bɔne xunbenla fima nen fe fadi rabane ma, folo Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹¹ Amasoto Ala mi muxune rafisama e bode xa.

¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nen hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nen sariyan xon. ¹³ Amasoto naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kenexi koni

naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatexi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbeten naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaana xon, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nen a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebexi e bɔnen nin. E yete xaxinla fan luma e kawande, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mon yi e kewanle xun mayenge waxati gbeten. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni lɔxon naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fadin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyana nan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete matoxoma Ala yi, ¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. ¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutone yii rasuxun nan i tan na, e nun kenenna naxan muxune malima dimini, ²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamoxona, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jondin yeteen soto sariyani. ²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba? ²² I tan naxan tonna dɔxoma yalunyaan na, i tan mi yalunyaan ligan ba? Suxurene rajaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? ²³ I i yete matoxoma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xon! ²⁴ Amasoto, Kitabun naxa, “Ala xinla rayefuxi siya gbetene ye e tan nan ma fe ra.”†

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatexi nen alo siya gbeten banxulantarena. ²⁶ Siya gbeten naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiyana sariya suxune

* 2:6: A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui. † 2:24: Esayi 52.5

ba? ²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasoto i sariyan kalama, hali a sebexin to i yii. ²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kende yeten na. Banxulan feen mi findixi fati bendena fe gbansanna ra. ²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kenden na a kui feene nan xon. Banxulanya kenden luma muxun boren nin fata Alaa Nii Sarijanxin na. Sariya sebexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sotoma adamadiine ra fo Ala yetena.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tonon nanse ra? ² Tonon wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. ³ Awa, na di, xa denkeleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba? ⁴ En-en de! Nondin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon soto.”*

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kenenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xolon nagodo en ma? N falan tima alo muxune. ⁶ En-en de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nae dunuja makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa nondin makenenma n ma wulen nan xon, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mon yalage nayi alo yulubi kanna? ⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe naxin liga alogo a xa yate fe fajn na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gbetene birin yulubin senben bun ma, ¹⁰ alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

“Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na

naxan fe kolon.

Muxu yo mi na

naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata.

E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajn nabama

hali muxu keden pe!

¹³ E koe yinle rabixi

alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma.

E fala xuine xolo

alo koson xolena.

¹⁴ E deen nafexi dangane nun fala xui xolene nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xon.

¹⁷ E mi bore xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yee ra mumel!”†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuja muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. ²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yee ra yi sariya suxun xon, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kenenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba. ²² Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinma a yee ra yi nen denkeleyaan xon Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasoto tagi raba mi na. ²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sotoxi. ²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xon, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na denkeleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a djan waxatini, ²⁶ koni a bata wa

* **3:4:** Yaburin 51.6 † **3:18:** Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mɔn yi muxune ratinxinɲe ayi a yee ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yete matɔxɔ nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yete matɔxɔma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fɔ e denkeleyana. ²⁸ Amasɔtɔ en bata a to muxun tinxinma Ala yee ra yi denkeleyaan nan xɔn, hali ba sariya suxun na. ²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati! ³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yee ra yi denkeleyaan xɔn e nun siya gbetene fan na denkeleya kedenna xɔn. ³¹ Na bunna neen a en xa sariyan bejin denkeleyani ba? En-en de! En lan nen en yi sariyan yate.

4

Ibrahimisa misaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahimisa a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ² Xa Ibrahimisa tinxinɲe ayi nen Ala yee ra yi a kewanla xɔn, a yi a yete matɔxe nen na yi. Koni a mi nɔe na lige Ala yetagi! ³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, "Ibrahimisa yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa."* ⁴ Muxun naxan na wali, a yi a saranna sɔtɔ, na mi yate ma kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinma, Ala na kanna denkeleyaan yate ma nen tinxinna ra. ⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yate xi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa,

⁷ "Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubiye bata xafari.

⁸ Sewan na adaman xa, Marigin bata dija naxan haken ma."†

* **4:3:** Dunuja Fɔlɔn 15.6 † **4:8:** Yaburin 32.1-2 ‡ **4:13:** A mato Dunuja Fɔlɔn 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui. § **4:17:** Dunuja Fɔlɔn 17.5 * **4:18:** Dunuja Fɔlɔn 15.5

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Ibrahimisa denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa. ¹⁰ Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan. ¹¹ A banxulanyaan sɔtɔ nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sɔtɔxi a denkeleyaan xɔn benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Ibrahimisa yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi. ¹² Naxanye banxulanxi, e mɔn biraxi nxu benba Ibrahimisa denkeleyaan fɔxɔ ra Ibrahimisa yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Ibrahimisa ra.

Ala Ibrahimisa tuli sa naxan na

¹³ Ala yi Ibrahimisa nun a bɔnsɔnna tuli sa, a naxa, dunuja findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sɔtɔxi sariyan xan xɔn fɔ a tinxinna denkeleyaan barakani.‡ ¹⁴ Xa muxune yi na keen sɔtɔxi sariya suxun nan xɔn nun, nayi denkeleyaan tɔnɔ mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan! ¹⁵ Amasɔtɔ sariyan nan fama Alaa xɔlɔn na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Ibrahimisa yixetene birin xa naxanye sariyan sɔtɔxi e nun naxanye fan denkeleya alo Ibrahimisa. Ibrahimisa nan en birin benban na, ¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, "N na i findima nen siya wuyaxine benban na."§ A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Ibrahimisa denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na. ¹⁸ Ibrahimisa denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi "siya wuyaxine benban na," alo Ala

a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”*¹⁹ A bata yi jεε kemε joxondɔn sɔtɔ nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a jaxanla Saran fan yi findixi gban-tan na koni a denkeleyaan tan yi kendε.²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sikε na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbε so nen, a yi Ala binya.²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen.²² Nanara, Ala na yatε nen tinxinna ra a xa.†²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi tinxinna ra a xa.”²⁴ A mɔn sebexi en tan nan xa bayo na yatεma tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixa sayani.²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yεε ra yi.

5

Tinxinyana fe Ala yεε ra yi

¹ Bayo en bata tinxinjε ayi Ala yεε ra yi denkeleyaan xɔn, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina.² A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xɔn en naxan yi iki. En yi sεwa Alaa binyen sɔtɔ feen yigin na.³ En mɔn sεwaxi en ma tɔrɔne ra amasɔtɔ en na a kolon a tɔrɔn fama tunnafanna nan na.⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na.⁵ Na yigin mi en yanfama, amasɔtɔ Ala bata a xanuntenyaan sa en bɔjɛni a Nii Sarijanxin xɔn ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasɔtɔ senbε mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nen Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini.⁷ Fayida muxε mi yi tinjε faxε tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde susε nen faxε muxu fajina fe ra.⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mɔn yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa.⁹ Iki xa en bata tinxinjε ayi Ala yεε ra yi Yesu wunla xɔn ma,

† 4:22: Dunuɗa Fɔlɔn 15.6

a mi sa taganjε en kisε Alaa xɔlɔn ma a barakani.¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yitɔn a Dii Xεmena sayaan xɔn, xa en tagin bata yitɔn nayi, a tagan xun mi na nayi en nakisε Yesu a nii rakisin barakani.¹¹ Koni a birin mi na ra, en mɔn sεwaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tɔn iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuɗa yi muxu keden peen nan xɔn ma, sayaan fan yi fa yulubin xɔn. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasɔtɔ muxun birin bata yulubin liga.¹³ Yulubin yi dunuɗa yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatεma.¹⁴ Koni fɔlɔ En Benba Adama waxatin ma han sa dɔxɔ Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatɔɔn misaala nan na.¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan sɔtɔ a tan kedenna haken xɔn, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xɔn, Yesu, a Muxu Sugandixina.¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mɔn mi rajanma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa.¹⁷ Xa sayaan bata nɔɔn sɔtɔ muxu kedenna haken xɔn, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganjε nɔɔn sɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuɗa yi gidin xɔn, naxanye Alaa hinan pantaren sɔtɔma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hakε kedenna xɔn, kεwali tinxinxi kedenni ito fan bata findi tinxinna

ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin ma. ¹⁹ Amasotɔ muxu wuyaxi findixi hakε kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xɔn ma, muxu wuyaxi fan natinxinma ayi na kii nin Ala yεε ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hakεne xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi denaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi mɛnni mɔn. ²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xɔn ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xɔn

¹ En nanfe falama? En luyε yulubine ligε ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ² En-en de! En luxi nɛn alo en bata faxa yulubin mabinni, en mɔn luyε en ma dunuɓa yi gidin ligε yulubini di nayi? ³ En mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xɔn ma a sayani? ⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xɔn ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuɓa yi gidi nɛnɛni na kiini.

⁵ Amasotɔ xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nɛn sayani alo a tan. ⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xɔn wudin ma, alogo en ma muxuya naxan yulubini, na xa ɓan, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amasotɔ muxun na faxa, a xɔrɔyama nɛn yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en bode xɔn ma, en mɔn laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin sɔtɔma nɛn en bode xɔn ma. ⁹ Amasotɔ en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama sɔnɔn, sɛnbε mi fa sayaan na a fari sɔnɔn. ¹⁰ Amasotɔ a faxa nɛn, a faxa yulubin nan ma

fe ra sanɓa ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa. ¹¹ A na kii nin, ε fan xa ε yetε yate muxu faxaxine ra yulubin ma, koni ε luxi ε siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε fati bɛndɛni sɔnɔn naxan faxama, ε lu a waxɔn feene ligε. ¹³ En nama ε fatin yire yo lu yulubini alo yɛngε so sena tinxintareyaan xa, koni ε yetε so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. En fatin yiren birin so Ala nan yii yɛngε so seen na tinxinyaan xa. ¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin ligε ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna? En-en de! ¹⁶ En mi a kolon ba, ε na ε yetε so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A finde yulubin na, i yi faxa, hanma a finde Ala xuiin suxun na, i yi yate tinxin muxun na. ¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε bɔɓeni. ¹⁸ En bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra. ¹⁹ N dunuɓa misaali ito falama ε xa nɛn alogo ε xa a yεε to hali sɛnbε to mi ε yi. A fɔlɔni nun ε bata yi ε fatin birin findi xɔsi feene konyin na, ε kɛwali ɓaxine yi siga gboε ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sariɓan.

²⁰ En yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun. ²¹ En feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tɔnɔn mundun sɔtɔxi ne yi? Ne rapanna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ε bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. En marasariɓanna nan findixi na tɔnɔn na, naxan ɓanɓan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna

nan sayaan na koni Alaa kisenā, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Denkeleya muxune bata xarɔya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi ɲaxanla nan na naxan dɔxi xεmεn xɔn. Na nun a xεmena e bode ra fanni a daxi, koni xa a xεmεn faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a dɔxɔ xεmε gβete xɔn, a xεmε singen mɔn a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xεmεn faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nɔe dɔxe gβete xɔn nen, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati benden xɔn ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine ke Ala xa. ⁵ Amasɔtɔ fati benden nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe ɲaxine yi walima en fatine yi sariyan xɔn alogo naxan en faxama en yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasɔtɔ en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarijanxin a kira nenɛn nan xɔn, en mi fa fe fori sebexine bun.

Sariyan nun hakɛna fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yetɛɛn nan yulubin na ba? En-ɛn de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.* ⁸ Na ma, yulubin yi feren sɔtɔ, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xɔn ma. Amasɔtɔ xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kendε, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma.

¹¹ Bayo, yulubin bata feren sɔtɔ yamarin xɔn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sarijan, yamarin sarijan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-ɛn de! Yulubin nan bata n faxa na se fajin xɔn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin senbe gbeen yi makenen yamarin xɔn.

Yulubin yi muxun nɔ

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fati Alaa Nii Sarijanxin nan na, koni fati benden nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasɔtɔ n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fɔ naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nen fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasɔtɔ n na a kolon a fe fajin mi n tan yi fata n fati benden nafan feene ra, bayo hali fe fajin liga xɔnla n ma, n mi nɔe a ligε. ¹⁹ N waxi fe fajin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe ɲaxin naxan liga feni, n luma na nan ligε. ²⁰ Feen naxan liga xɔli mi n ma, xa n na liga, na bunna nen, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe fajin liga xɔnla n ma waxatin naxan yi, a fere mi na bayo fe ɲaxina n yi. ²² Anu, n sewaxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gβete nan toma n fati bendeni naxan n xaxinla sariyan yengema, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xɔn ma, naxan walima n fati bendeni. ²⁴ Tɔrɔ muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendeni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

* 7:7: A mato Xarɔyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati benden nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

¹ Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amasoto, Alaa Nii Sarijanxina nii rakisin sariyan bata n xaroya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amasoto sariyan mi yi nae na lige, bayo fati benden nafan feene bata a senben jan. Ala nan na liga, a yi a yetena Dii Xemen nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni. ⁴ Ala na ligaxi nen alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati benden nafan feene ligama, koni fo Alaa Nii Sarijanxin nafan feene. ⁵ Awa, naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne luma e mire na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sarijanxin nafan feene ligama, ne luma e mire Alaa Nii Sarijanxina feene nan ma. ⁶ Fati benden natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sarijanxin nin, siimayaan nan na ra e nun boje xunbenla. ⁷ Amasoto fati benden natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi nae i xure Alaa sariyan bun mumel! ⁸ Naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne mi Ala kenenge mumel!

⁹ Koni e tan mi fa e fati benden nafan feene ligama fo Alaa Nii Sarijanxin nafan feene, Alaa Nii Sarijanxin to e yi. Amasoto xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra. ¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixina e tan yi, e fati benden bata faha yulubina fe ra, koni e niina e yi, amasoto e bata ratinxinje ayi Ala yetagi. ¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixa sayani, xa na lu e yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixa sayani, na mon nii rakisin fima nen e fati bendene

ma a Nii Sarijanxin barakani naxan luma e yi.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³ Amasoto xa e lu e fati benden nafan feene lige, e faxama nen. Koni xa e fati benden natane faha Alaa Nii Sarijanxin xon, e nii rakisin sotoma nen. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵ Amasoto e Niin naxan sotaxi, na mi e findixi gaxun konyin na. Koni a bata e findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, "Baba, n fafe!" ¹⁶ Alaa Nii Sarijanxin yeten sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en fama nen keen sotodeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sotoma nen. Xa en nun Yesu toro en bode xon ma, en birin nan a binyen sotoma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en toron naxan sotoma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati! ¹⁹ Bayo daala birin luxi nen alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine toron sa minima kenenni waxatin naxan yi. ²⁰ Amasoto daala lu nen kobiyaan bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa soto, ²¹ fa fala daala xaroyama nen kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xaroya kendeni. ²² Amasoto en na a kolon, xabu a foloni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xoleni alo jaxanla naxan dii barini. ²³ Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sarijanxin sotaxi, en fan saxolexi en bojeni, en Ala mamema waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbindin xunba. ²⁴ Amasoto en bata kisi na yigin xon. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xile yigina. En bata yelin naxan sote, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵ Koni

* **8:20:** A mato Dunuja Folon 3.17

en munma naxan sətə, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamema nen tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sarijanxina en tan senbetare kanne malima na kii kedenna nin. Amasətə en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetena Ala mafanma en xa kutunni naxan mi nəe fale. ²⁷ Ala naxan muxune bəne yi feene toma, na a Nii Sarijanxina miriyaan kolon, amasətə Alaa Nii Sarijanxina Ala mafanma a yama sarijanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin najanma a fənin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹ Amasətə Ala naxanye sugandi a fəloni, a mən bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xemen maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyene ye. ³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mən bata ne xili. A naxanye xilixi, a mən bata ne ratinxine ayi a yetagi, a mən yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xən, nde fa kele en xili ma nayi? ³² A tan naxan mi a yetena dii xemen natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soe en yii a Dii Xemen xən? ³³ Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunne? Ala nan yoon fiin kannu ra. ³⁴ Nde nəe en yalage? Muxu yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, a mən yi keli sayani, a mən tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa. ³⁵ Nanse en be Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Təron nun kontəfinla ba, hanma besənənyana hanma kaməna hanma marabəna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?† Ne sese mi nəe a lige. ³⁶ Bayo a səbexi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijen gbən! E nxu ligama alo yexen naxan faxa daxi a ra!”‡ ³⁷ Koni naxan en

xanuxi, en nəən sətəma nen na xən feni itoe birin yi fefe. ³⁸ Amasətə n na a kolon yati, sayana hanma dunuja yi gidina hanma malekane hanma jinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatəne hanma senbe kanne ³⁹ hanma naxanye kore xənna ma hanma naxanye bəxən bun ma, dalise yo mi na yi naxan en be Alaa xanuntenyani en naxan sətəxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa jəndin fala e xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijanxini: ² N sunuxi, n bənen mən səxələxi waxatin birin. ³ Amasətə, n yi waxi nen n tan yeteen nan xa Alaa dangan sətə, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sətə. ⁵ E fataxi Nabi singene bənsənnə nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tənə mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷ E to barixi Iburahima bənsənni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kəndəne nan na. Amasətə Ala a fala nen a xa, a naxa, “Naxanye yatəma i bənsənnə ra, ne minima Isiyaga bənsənnə nin.”* ⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fə Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kəndəne ra. ⁹ Amasətə Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nen waxati saxini, Saran yi dii xemen bari.”†

† 8:35: Silanfanna: Sofane yəngeso dege mana. 21.12 † 9:9: Dunuja Fəlon 18.10-14

‡ 8:36: Yaburin 44.23 * 9:7: Dunuja Fəlon

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. ¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a jaxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi ¹² hali ba e kewanle ra koni fo a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nen xunyena noon bun ma.” ¹³ A sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rapaxu.”†

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinxintareyaan nan ligaxi nayi ba? En-en de! ¹⁵ Amasoto a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanpe naxan na, n hinanma nen na ra, n kininkininpe naxan ma, n kininkininma nen na ma.”§ ¹⁶ Na mi fataxi muxun waxon feene xan na hanma a kewanle, koni fo Alaa kininkininna. ¹⁷ Amasoto a sebexi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nen alogo n xa n senben mayita i tan xon, n xinla yi rali dunuja yiren birin yi.”* ¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nen.

Alaa xolon nun a kininkininna

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nen, a naxa, “Nanfera Ala mon nxu yalagima? Amasoto nde Alaa fe ragidixin matande?” ²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandima? Fejen ne a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? ²¹ Awa, noon mi feje rafalan yii ba, a feje firin nafala feje bendede kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xolon nun a senben mayita feni, a yi dija kati, a ti na muxune bun a xolo naxanye ma, naxanye yi halage. ²³ A na liga nen alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yiton a binyen soto xinla ma. ²⁴ Na nan en tan na, a

naxanye xilixi, keli Yahudiyane ye e nun siya gbetene fan ye. ²⁵ Amasoto a fala nen Nabi Hose xa, a naxa, “Naxanye mi yi n ma yamaan na, n ne xilima nen n ma yamana, n mi yi naxanye xanuxi, n ne xilima nen n xanuntenne.”

²⁶ A mon sebexi menni, a naxa, “A yi falama e ma denaxan yi, ‘N ma yamaan mi e ra,’ e fa xili bama nen menni ‘Habadan Alaa diine.’† ”

²⁷ Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa,

“Hali Isirayila muxune yi wuya ayi alo mejen sinna naxan foxo igen de, hali na, e donxedin nan tun kisima.

²⁸ Amasoto Marigina a fe ragidixine rakamalima nen dunuja ma a kiini sa!”†

²⁹ A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a foloni, a naxa, “Xa Marigina Senben Birin Kanna mi yi en yixetena ndee lu nun, en yi luma nen nun alo Sodoma taana, en liga alo Gomora taana.”§

Isirayila nun Xibaru Fajina fe

³⁰ En nanfe falama nayi? Siya gbeten naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a soto denkeleyaan barakani. ³¹ Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a soto ma. ³² Na di? Bayo e mi a fenxi denkeleyaan xon fo e kewanle. E yi e sanna radin gemen na naxan xili, “San nadin gemena” ³³ Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gemen sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gemen naxan na, e bira. Koni naxan na denkeleya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xon ma n bojen birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati! ² N findima nen e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana e yi, koni

† 9:13: A mato Dunuja Folon 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § 9:15: Xoroyaan 33.19 * 9:17: Xoroyaan 9.16 † 9:26: Hose 2.1-3 nun 2.25 † 9:28: Esayi 10.22-28 § 9:29: Esayi 1.9. A mato Dunuja Folon 19.23-28 kui. * 9:33: Esayi 28.16

e kolontareyani. ³ Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yete yeε ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. ⁴ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yeε ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sotoma sariyan xon, Musa bata na fe seβε, a naxa, "Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon."* ⁶ Koni tinxinyaan naxan sotoma Ala yeε ra yi denkeleyaan xon, na seβεxi Kitabun kui ikiini, a naxa, "I nama a fala i yete ma fa fala nde noε te kore?" Na bunna neen, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. ⁷ Hanma "Nde sigama laxira yi?" A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. ⁸ Koni a nanse falaxi? A naxa, "Alaa falana i dexon ma, a i deen kui, a i bojeni,"† na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. ⁹ Xa i i tiye a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bojeni, a Ala a rakeli nen sayani, i kisima nen. ¹⁰ Amasoto muxun denkeleyama a bojen nin, Ala yi a ratinxinje ayi a yeε ra yi. A yi a ti a ra a deni, a kisi. ¹¹ Amasoto Kitabun naxa, "Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama."‡ ¹² Amasoto tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. ¹³ Amasoto Kitabun naxa, "Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen."§

¹⁴ Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe me? E na mema di, xa muxe mi kawandin ba e xa? ¹⁵ Na kawandin bama di, xa xerane mi rasiga? A seβεxi Kitabun kui na kii nin, a naxa, "Xera faji yibane faan lanxi han!"* ¹⁶ Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajin

suxi. Amasoto, Nabi Esayi a fala nen, a naxa, "Marigina, nde laxi nxa falan na?"† ¹⁷ Anu, denkeleyaan fama Alaa falan meen nan xon ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xon.

¹⁸ Koni n xa maxodinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a me! Kitabun naxa,

"E fala xuiin boxon birin li nen.

E falane yi siga han dunupa danna."‡

¹⁹ Awa, n mon xa maxodinna ti, "Isirayila muxune mi a famu ba?" Musa nan singe ito yabi. A naxa, "N na ε raxoxolonma ayi nen muxune xon yama fajin mi naxanye ra. N yi ε raxolo siya xaxilitaren xon."§ ²⁰ Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, "Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxodinma, n bata n yete yita ne ra."* ²¹ Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, "N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutexine ma ferijen gben!"†

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

¹ N xa maxodinni ito ti: Ala bata a me a yamaan na ba? En-en de! Amasoto Isirayila kaan nan n tan yeteen na, Iburahima yixetena nde Bunyamin bonsanni. ² Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a foloni a mi ne rabejinxu. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, ε mi menna kolon ba? A naxa, ³ "Marigina, e bata i ya nabine faxesa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mon kataxi n fan faxesa feen na."* ⁴ Ala a yabi di? A naxa, "N bata muxu wuli solofere ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma."† ⁵ A mon na kii nin iki, Alaa yama donxen luxi naxanye sugandixi hinanna xon waxatini ito yi. ⁶ Xa a ligaxi hinanna nan xon, muxune

* 10:5: Saraxaraline 18.5 † 10:8: Amato Sariyane 30.12-14 kui. ‡ 10:11: Esayi 28.16 § 10:13: Yoweli 3.5 * 10:15: Esayi 52.7 † 10:16: Esayi 53.1 ‡ 10:18: Yaburin 19.5 § 10:19: Sariyane 32.21 * 10:20: Esayi 65.1 † 10:21: Esayi 65.2 * 11:3: Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † 11:4: Mangane Singen 19.18

kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

⁷ Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e sɔbɛɛn na, e mi na sɔtɔxi. Koni fɔ Ala naxanye sugandixi ne nan a sɔtɔxi. A dɔnxɛne tondixi nɛn ⁸ alo a sɛbɛxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xɔdɛxɛn fi e ma, e nun yɛɛn naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mɛma han to.”[†] ⁹ Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e naxanaxane findi e suxu fɛrɛn na e nun luti ratixin na e yɛɛ ra naxan e rabirama, e hakene yi saran e ra. ¹⁰ E yɛɛne xa rafɔrɔ ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”[§]

¹¹ N na ε maxɔdinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nɛn ba habadan? ɛn-ɛn de! Koni e to sin hakeni, siya gbɛtɛne yi kisi feen sɔtɔ alogo xɔxɔlɔnyaan xa Isirayila kaane suxu. ¹² Anu, xa Yahudiyane haken findi hɛri gbeen na dunɔɔa muxune xa, xa e bɔnɔn findi hɛrin na siya gbɛtɛne xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi hɛrin nafɛ nayi ba?

¹³ N falan tima ε tan siya gbɛtɛne nan xa iki. N bata findi xɛraan na siya gbɛtɛne xa. N sɛwaxi na wanla ra bayo, ¹⁴ yanyina nde, n xɔxɔlɔnyaan nasoma nɛn n bɔnsɔnna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. ¹⁵ Amasɔtɔ Isirayila kaane ramɛxi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunɔɔa muxune tagini tɔn, nanse fa ligama nayi, xa e mɔn so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bɔnbɔxi e bode xɔn, ne fan sarɔjan.* Xa wudin salenna sarɔjan, a yiine fan luma na kii nin. ¹⁷ Koni xa a yiina ndee sɛgɛ wudi binla ma, i tan siya gbɛtɛn naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sɔtɛ, ¹⁸ i nama i yɛtɛ yite na wudi yii sɛgɛxine ma. Xa

[†] 11:8: A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui. Yatene 15.19-21 kui. [†] 11:27: Esayi 59.20-21

i na liga, i nama jinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nɛn, i naxa, “Wudi yiine sɛgɛxi nɛn alogo n tan xa ti e funfuni.” ²⁰ Nɔndin na a ra, e sɛgɛxi nɛn masɔtɔ e dɛnkɛlyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni dɛnkɛlyaan xɔn. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasɔtɔ, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nɛmaan nun a yɛ xɔdɛxɛn ma. Naxanye tantanxi, a xɔdɔxɔ ne ma, koni a nɛmaan fan i tan na, koni fɔ i xa lu a nɛmaan bun nɛn, xanamu, a i fan sɛgɛma a binla ma nɛn alo wudi yiina. ²³ Xa Yahudiyane mi lu e dɛnkɛlyatareyani, e mɔn tugunma nɛn e tiden na. Amasɔtɔ Ala nɔɛ e raxɛtɛ nɛn e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbɛtɛn ligaxi nɛn alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi sɛgɛxi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kɛndɛn na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyan yɛtɛɛn naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kɛndɛn yiine, Ala taganɔɛ ne tiyɛ e yɛtɛ binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nɛn

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ε ra, alogo ε nama ε yɛtɛ yatɛ fekolonne ra: Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi dɛfexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nɛn alo a sɛbɛxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nɛn Siyon yi, a Ala kolontareyaan birin jan Yaxuba bɔnsɔnni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi,

n layirin xidima na nan na e xa.”[†]

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo ε tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin sɔtɔ. Koni Ala rafan yama sugandixin mɔn e ra e benba nabi

[§] 11:10: Yaburin 69.23-24 * 11:16: A mato

singene fe ra. ²⁹ Amasotɔ Alaa kiseene nun maragidin mi kalama. ³⁰ E tan siya gbetene, e munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni e bata Ala kininkininna sɔtɔ iki amasotɔ Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo e tan siya gbetene kininkininna naxan sɔtɔxi, e fan xa na sɔtɔ e tan siya gbetene sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xɔn alogo a xa kininkinin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde nɔe Alaa fe ragidixine famunɔe? Nde nɔe a feene famunɔe? ³⁴ A seɓexi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde nɔe finde a kawandi muxun na?† ³⁵ Nde nɔe Ala dolɛ, alogo a mɔn xa a raxetɛ a ma?”§ ³⁶ Amasotɔ feen birin kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkin-inxi e ma, n na e mafanma e e fati benden fi Ala ma saraxan na e dunuɔa yi gidini, a sarijan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu fajin na e naxan ligama Ala xa. ² E nama e yetɛ lu dunuɔa feene yi, koni e xa e keɓaan masara xaxilimaya nenɛn xɔn, alogo e xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama e birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, e nama a miri xaxilitareyani a e dangu bonne ra, koni e miri e yetɛ ma xaxilimayaan nun yetɛ suxuni alo Ala denkeleyaan yatɛn naxan fixi e ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali. ⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata findi fati bende kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ⁶ Ala

en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiyafa falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma. ⁷ Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan nɔe xaranna tiyɛ, na xa xaranna ti. ⁸ Xa naxan nɔe muxune ralimaniyɛ, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yetɛratiin na a ra, na xa a sɔbe so na ma. Xa naxan kininkin-inma muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹ E xanuntenyaan nama findi nafiyaan na. E e mɛ fe jaxin na. Naxan fan, e na suxu ken! ¹⁰ E e bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, e yi e bode binya ki fajɔ. ¹¹ E tunnafanna nama findi salayaan na. Koni e wali Marigin xa wekilɛni. ¹² E sewa e yigina fe ra, e dija tɔrɔni, e lu Ala maxandini tun. ¹³ E muxu sarijanxine goronna tongo e makone yi. E fatan muxune yisuxɛ.

¹⁴ E duba e besɛnxɔnya muxune xa, e duba, e nama dangan ti. ¹⁵ Naxanye sewaxi, e sewa ne xɔn ma. Naxanye wugama, e wuga ne xɔn ma. ¹⁶ E kui feene xa findi kedenna ra e bode xa. E nama e waso, koni naxan yo magodoxi e tin na ma. E nama e yetɛ yatɛ fekolonne ra.

¹⁷ E nama fe jaxin jɔxɔ fe jaxin na. E kata fe fajin liga feen na muxune birin yetɛ ra yi. ¹⁸ Xa a lanɔe, fanni na fate e tan na, lanna xa lu e nun muxune birin tagi. ¹⁹ N xanuntenne, e nama e gbeen jɔxɔ, koni e a lu Alaa xɔlɔn ma, amasotɔ a seɓexi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeɛjɔxɔ tiin na. N feene saranma nen e jɔxɔnne ra.”* ²⁰ Koni e tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamɛna i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xɔnla a ma, igen so a yii, amasotɔ xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i tɛɛ wolonne nan malanma a xunna ma.”† ²¹ I nama tin fe jaxin xa i nɔ. Koni fɔ i xa fe jaxin nɔ fe fajin xɔn.

† 11:34: Esayi 40.13 § 11:35: Yuba 41.3 * 12:19: Sariyane 32.35 † 12:20: Sandane 25.21-22

13

En xuru mangane ma

¹ Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasotɔ mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangan naxanye dɔxi, a tan nan ne dɔxi. ² Nanara, naxan na murute mangane ma, na murute xi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yete ma. ³ Fe faji rabaan mi gaxuma mangane ye ra, koni fo fe jaxi rabaan. I waxi i nama gaxu mangane ye ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matɔxɔ. ⁴ Amasotɔ a findixi Alaa walikeen nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe jaxin liga, gaxu a ye ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikeen nan a ra naxan a xɔlɔn nagodoma fe jaxi rabaan ma, a a fe jaxin saran a ra. ⁵ Nanara, fo e xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i tɔrɔ, na mi a ra, koni alogo i nama i yete yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, e mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. ⁷ E muxune donle fi. E lan e xa mudun sifa yo fi, e na fi. Xa e yii seene mudun na a ra, e na fi, xa binyen na a ra, e na fi, xa xunnayerenna na a ra, e na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu e ma, fo xanuntenyana e lan e xa naxan namara e bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan defe. ⁹ Bayo yamarine naxa, "I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama mujan ti. I nama mila ayi." E nun yamarin donxen bonne birin fala yisoxin ni i ra, "I adamadi boden xanu alo i yetena."† ¹⁰ Xanuntenyaan mi tinje fe jaxin ma i boden xa mumε! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

¹¹ E na suxu bayo e waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa e raxulundeni e xixɔnli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkeleyaan folɔ waxatin na. ¹² Kɔeen bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xete feene fo xɔ ra naxanye ligama dimini, en yi kenεn ma yengε so seene tongo.

* **13:4:** Silanfanna: Sofane yengεso de gemana. 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenεn kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dɔlɔn minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xɔxɔlɔnyana. ¹⁴ Koni e xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo e domana. E nama lu e mire e fati benden nafan feene liga feen ma.

14

I nama i ngaxakedenna yalagi

¹ Muxun naxan ma denkeleya xurun e ye, e xa na yisuxu, e nama a miriyane matandi. ² Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani. ³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun najaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasotɔ Ala bata a fan yisuxu. ⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasotɔ a rati senben Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nen, a lɔxɔna nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, a lɔxɔn birin keden. Fo birin xa la a miriyaan na nen. ⁶ Naxan mirixi a ma, a lɔxɔna nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasotɔ a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa. ⁷ Amasotɔ en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa.

⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxesa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxesa, Marigin nan gbee en na. ⁹ Amasotɔ Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxesa muxune nun niiramane Marigin na. ¹⁰ Koni i tan,

† **13:9:** A mato Xɔrɔyaan 20.13-17 nun Sariyane

nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rajaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi. ¹¹ Amasoto a sebexi Kitabuni, a naxa, “Marigin naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata n kolob n yete yi, xinbin birin sinma nen n bun ma, lenna birin yi Alaa binyena fe fala.’”*

¹² En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni e kata alogo e nama fefe liga naxan e ngaxakedenna ratantane hanma a yi a bira yulubini. ¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. ¹⁵ Xa i ngaxakedenna xoloxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xon. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin soto i ya donseen xon. ¹⁶ Feen naxan fan e tan xa, na nama findi e mafala xunna ra. ¹⁷ Amasoto Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fo tinxinna nun bonne xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁸ Amasoto muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi bonne xunbenla nun en senbe soon na fo en xa ne nan liga. ²⁰ I nama Ala kewanla kala donseen xon. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbeten birama yulubini, na donseen donna mi daxa. ²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna bire hakeni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yete xa Ala yetagi. Sewan na kanna xa naxan mi a yete yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sike donsena nde

dondeni, na kanna yalagixin na ra Ala xon, amasoto a mi feen ligama denkeleyani. Anu, feen naxan mi ligama denkeleyani, yulubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye senbe gbo denkeleyani, a lan en xa dija senbetare kanne bun e denkeleya xuriyani. En nama en yete rafan feen liga, ² fo en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabate denkeleyani. ³ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”* ⁴ Amasoto naxan birin sebexi waxati danguxine yi, ne sebexi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin soto. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa e mali, e miriyane yi findi kedenna ra e bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu kepaan ma, ⁶ alogo e xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Fajin Siyane birin xa

⁷ E bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina e yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala e xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikenen na Alaa jondina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbetene fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.”† ¹⁰ A mon yi a fala, a naxa, “Siyane, e nun Alaa yamaan xa sewa e bode xon.”‡ ¹¹ A mon yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamanane birin xa a batu!”§ ¹² Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese

* 14:11: Esayi 45:23 * 15:3: Yaburin 69.10 † 15:9: Samuyeli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ 15:10: Sariyane 32.43 § 15:11: Yaburin 117.1

bənsənnə mən kelima nən alo wudi salenna naxan a maɲingima, a nən sətə siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”*

¹³ Nba, Ala naxan yigin kannə ra, na xa ε ralugo sɛwan nun bəɲe xunbenla birin na ε dɛnkɛleyani alogo ε yigin xa lu fari sɛ Alaa Nii Sariɲanxin barakani.

Pəli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. ε nəε ε bode xaraɲe nən. ¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee sɛbɛ ε ma, alogo n mən xa a rabira ε ma bayo Ala bata a ragidi n ma, ¹⁶ n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikɛn na siya gbɛtɛne xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Faɲin nalima alogo siya gbɛtɛne xa findi saraxa se faɲin na Ala xa, e rasariɲan Alaa Nii Sariɲanxin xən. ¹⁷ Nayi, n nəε n kanbɛ nən Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. ¹⁸ N mi suse falan tiyɛ sese ma fə Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xən, a yi siya gbɛtɛne findi Alaa fala suxune ra n kɛwanle nun n ma falane xən, ¹⁹ e nun sɛnben taxamassenne nun kabanako feene Alaa Nii Sariɲanxin sɛnben barakani. Nanara, fəfə Yerusalɛn taan ma han sa dɔxə Iliri yamanan na,† n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Faɲin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰ Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon dɛnaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbɛtɛ a banxin bɛtɛn saxin fari. ²¹ A sɛbɛxi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nən. Naxanye munma a fe mɛ singen, ne a famuma nən.”‡

Siga xənla yi Pəli suxu Romi yi

²² Na nan n yikalaxi sigadeni ε konni. ²³ Koni iki, n ma wanla bata ɲan yamanani itoe yi. Nanara, xabu

* **15:12:** Esayi 11.10 † **15:19:** Iliri yamanan sa Gireki yamanan sogeteden kəmenna ma. ‡ **15:21:** Esayi 52.15

ɲεε wuyaxi n to waxi siga feni ε xəntəndeni, ²⁴ n yi a miri n xa na liga n nɛma sigɛ Sapen yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nɛma dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fɛma, n siga na yamanani. ²⁵ Koni iki, n sigama Yerusalɛn taani, n sa yama sariɲanxin mali na. ²⁶ Amasətə a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kɛnɛn, e xa e yii malan yiigelitəne fe ra yama sariɲanxin yɛ Yerusalɛn taani. ²⁷ A e kɛnɛn nən e xa na liga, koni a donla mən yi e ma. Bayo xa siya gbɛtɛne bata Yahudiyane dinan tənəne sətə, siya gbɛtɛne fan lan nən e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸ N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tənən so e yii, n danguma nən ε konni n nɛma sigɛ Sapen yamanani. ²⁹ N na a kolon yati, fa fala n nɛma sigɛ ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

³⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sariɲanxina xanuntenyani, ε xa ε yixəɔxə, ε yi Ala maxandi n xa. ³¹ ε Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya dɛnkɛleyatarene yii, e nun n wanla naxan kɛma Yerusalɛn taani, na xa rafan yama sariɲanxin ma na yi. ³² Nayi, xa Ala tin, n fama sɛwani nən ε fɛma, en birin yi matabun sətə en bode xən ma. ³³ Bəɲe xunbenla Ala xa lu ε birin xən. Amina.

16

Pəli a xəntənnə

¹ ε en ngaxakeden ɲaxalanmaan Foyibe yatɛ muxu faɲin na, naxan walima Sankire dɛnkɛleya yamaan xa. ² ε a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sariɲanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma dɛnaxan yi. A tan yetɛn bata muxu wuyaxi mali a gbɛngbenna n tan.

³ ε Pirisila nun Akila xəntən, n walikɛ bodene Alaa Muxu Sugandixin

Yesu xa. ⁴ E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵ Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, ε ne fan xəntən. E n xanuntenna Epayinete xəntən, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ E Mariyama xəntən naxan walixi ε xa kati! ⁷ E Andironiki nun Yuniyasi xəntən n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatexi xerane ye. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yeε ra.

⁸ E Anpiliyati xəntən n xa, n xanuntenna Marigini. ⁹ E Yurubani xəntən n xa, en walike bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. ¹⁰ E Apelesi xəntən naxan a yete yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xən. E Arisitobulaa denbayaan xəntən. ¹¹ E Herodiyon xəntən, n kon kaana. E Narisisaa denbayaan muxune xəntən naxanye laxi Marigin na.

¹² E Tirifina nun Tirifosa xəntən, naxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi naxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ E Rufu xəntən, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ E Asinkirite nun Filegon nun Hereme nun Patirobasi nun Herimasi xəntən e nun en ngaxakendenna naxanye e fema. ¹⁵ E Filologe nun Yuliye xəntən e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarijanxin naxanye birin e fema.

¹⁶ E bode xəntən ngaxakendena xəntən sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin ε xəntənma.

Marakolon dənxe

¹⁷ Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε a liga ε yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sətəxi, e na matandima. E masigane ra. ¹⁸ Amasətə na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu

Sugandixin xan xa mumε, koni e yete rafan feene! E səntarene mayendenma e fala fajine nun e wule matəxə falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a mε a ε Alaa falan suxuma. Nayi, n sεwaxi ε fe ra han, koni n wama nen ε xa findi xaxilimane ra ε fe fajin kolon, ε yi fe naxin matanga səntareyani. ²⁰ Bəne xunbenla Ala Setana halagima nen ε sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan ε ra.

²¹ N walike boden Timote ε xəntən e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

²² N tan, Teritiyusi nan kedini ito sebexi Pəli xa, n fan bata ε xəntən Marigin xinli.*

²³ Gayi ε xəntən, nxu nun denkeleya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakendenna Kuwaratusi ε xəntən.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan ε ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nəε ε senbe soε n ma Xibaru Faji raliin xən, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xən, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini kenenni iki nabine kitabune xən, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi denkeleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

* **16:22:** Teritiyusi nan Pəli xuiin sebe a xa. Yanyina nde a wanla nan yi sebeli tiin na.

Kɛdi Singen Kɔrenti Kaane Ma Pɔli Alaa Falan Kɛdi Singena Kɔrenti Kaane Ma

Pɔli a xɛrayaan sigatiin firindeni, a yi kike fu nun solomasɛɛ raba Girɛkine konni Kɔrenti taani. A denkeleya yamaan malanna naxan fɔlɔ na, na muxune yi findixi siya gbɛtɛne nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Kɔrenti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuɗa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe ɗaxin nun sɔn ɗaxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi denkeleya yama nɛnɛn dɛxɔn ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nɛn nayi fa fala na kɔntɔfli wuyaxi ti nɛn xeraan ma.

Pɔli keli xanbini na, a yi kɔntɔfli fe wuyaxi mɛ lan mɛn kaane denkeleya yamaan ma. Nayi, a yi kɛdin sɛbɛ han naanin ɗɔxɔn. Firin yi ne yɛ naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dɔnxɛ firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Kɔrenti Kaane Kɛdine kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mɔn falaxi a kɛdin firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kɛdi firinna naxanye Kitabun kui, ne sɛbɛxi Pɔli a xɛraya sigatiin saxanden nin, a singen sɛbɛxi Efesi taani (a mato Kɔrenti Kaane Kɛdi Singen sora 16.8), a firinden sɛbɛxi Efesi taani hanma Masedoniya yi.

Kɛdi singen kui naxan sɛbɛ Kɔrenti kaane ma, a yelin xanbini xɔntɔnna tiyɛ, a yi wali faɗi kolonna ti Ala maxandini (1.1 han 9), Pɔli yi a fala mɛn kaane xa, a e xa mayitaxunna ɗan naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe ɗaxin ɗan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliyɛ siya gbɛtɛne kiti sadene yi (6.1 han 11). A mɔn a yitama denkeleya muxune lanma e xa e fati bɛnden nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mɔn yi mɛn kaane

maxɔdin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)
- Subena fe naxan baxi saraxan na suxurene xa, e nun muxun lan a xa a yɛɛ suxu kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)

- Denkeleya yamaan malanna nun Marigina ximɛnna fe (11.2 han 34)

- Alaa Nii Sariɗanxina kiseene fe (sora 12 han 14)

- Faxa muxune keli fena sayani (sora 15)

Kɛdin naɗanxi xibaruna nde nan ma alo xɛrana wanle nun xɔntɔnne (sora 16). Dunuɗa kɔntɔfli feni itoe birin yi, xɛrana a yitama nɛn Yesu nɔɛ muxune kɔntɔfli feene bɛ e ma kii naxan yi, a a xanuntenyaan nan kiraan na naxan dangi feen birin na (sora 13).

¹ N tan Pɔli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito sɛbɛma ε ma. ² Nxu yi a rasiga Alaa denkeleya yamaan ma Kɔrenti taani, muxun naxanye bata rasariɗan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sariɗanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbeena.

³ En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɗɛ xunbenla fi ε ma.

Barika Birana Ala xa

⁴ N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasɔto a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Amasɔto ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni. ⁶ Amasɔto nxɔ sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁷ Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nɛma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenɛnni. ⁸ A mɔn ε marama nɛn ken, han waxati raɗanna alogo en Marigi

Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Laxani. ⁹ Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna denkeleya yamani

¹⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. E findi muxu kedenna ra, ε miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. ¹¹ Amasoto ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xon, a lantareyana ε tagi. ¹² N waxi naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε ye, e naxa, “N tan Pali nan foxo ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan foxo ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan foxo ra.” Nde gbete fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan foxo ra.” ¹³ Alaa Muxu Sugandixini taxunxin na a ra ba? Pali nan gbangban wudin ma ε xa ba? E rafuxi igeni Pali nan xili yi ba?

¹⁴ N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fo Kirisipu nun Gayi ¹⁵ alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. ¹⁶ N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbete rafu. ¹⁷ Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nen, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali, anu, n mi na ligama adamadiine lonni falane xon alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin* senben nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸ Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyaan nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisima, a findixi Ala senben nan na en tan xa. ¹⁹ Ito nan sebexi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nen, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”† ²⁰ Fe kolonna minen yi? Sariya

karamoxon minen yi? Waxatini ito muxu lonnixin minen yi? Dunuɓa muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuɓa fe kolonna findixi daxuyaana na ba?

²¹ Amasoto Alaa fe kolonna mi tinxi dunuɓa muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kenexi nen a xa muxu denkeleyaxine rakisi kawandini ito xon naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. ²² Yahudiyane taxamasenne maxodinma, Girekine fe kolonna fenma. ²³ Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinma na nan me, e nun daxuyaana na a ra siya gbete xa. ²⁴ Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyana na hanma Girekina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala senben nun a fe kolonna nan na, na kanne xa. ²⁵ Amasoto hali Alaa fena ndee nun daxuyaana maliga, na daxuyaana dangu muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun senbetareyaana maliga, na senbetareyaana gbo muxune senben xa.

²⁶ Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi ε ye adamadiine yeε ra yi. Senbema wuyaxi mi yi ε ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε ye. ²⁷ Koni naxan ma fe findixi daxuyaana na dunuɓa muxune xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi senbetaren na dunuɓa muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa senbema rayagi. ²⁸ Dunuɓa muxune yoxi naxan ma, e yi a rapaxu, e yi a bote raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuɓa se yatexine halagi. ²⁹ Nayi, adamadi yo mi nɔε a yete matoxe Ala yetagi. ³⁰ Koni Ala bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun sariyanna nun

* **1:17:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaana findixi senben nan na naxan habadan nii rakisin fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra. † **1:19:** Esayi 29.14

xunbana. ³¹ Nanara, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa muxun naxan a yete matoxoma, a xa a yete matoxo Marigina fe ra.”†

2

Yesu gbangban feen wudin ma

¹ Ngaxakedenne, n to fa ε fema n xa fa Alaa fe sereyaan ba ε xa, n mi fala tilinxi ti ε xa fe kolonni. ² Amasoto n na a ragidi nen fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fo Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma. ³ Nanara, n yi ε fema senbetareyani, n yi xuruxurunma gaxuni. ⁴ N yi xaranna nun kawandin naxan tima, n mi yi katama muxune mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xon, fo Alaa Nii Sarijanxin senbena, ⁵ alogo ε nama denkeya adamadiine fe kolonna ma, fo Ala senbena.

Alaa fe kolonna

⁶ Anu, naxanye denkeyaan bata koxo, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuja ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuja kuntigine* gbeena, naxanye halagima. ⁷ Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yebama, naxan yi luxunxi, koni Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuja xa da. ⁸ Dunuja kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanje wudin ma nun. ⁹ Koni alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala feen naxan yitoxi a xanu muxune yee ra, yeen munma na to, tunla munma na me,

muxun xaxinla munma na yee to.”†

¹⁰ Koni Ala bata a makenen en tan xa a Nii Sarijanxin barakani. Alaa Nii Sarijanxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine. ¹¹ Amasoto nde muxune ye naxan nae muxun kui feen kolonje, ba a yete nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa

Nii Sarijanxin nan fan Alaa feene birin kolon.

¹² En mi dunuja ito xaxinla xan sotoxi, koni fo Alaa Nii Sarijanxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon. ¹³ Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fo Alaa Nii Sarijanxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan yi. ¹⁴ Koni Alaa Nii Sarijanxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mumε. Daxuya feene nan ne ra a yee ra yi, a mi nae e famunje. Amasoto Alaa feene kolonma a Nii Sarijanxin nan xon. ¹⁵ Alaa Nii Sarijanxin muxun naxan boje yi, na kanna nae feene birin tagi rabe nen, koni muxu yo mi nae na kanna feene kolonje. ¹⁶ Amasoto, a sebexi Kitabuni, a naxa, “Nde nae Marigina miriyane kolonje alogo a xa a kawandi a yi a rakota?”† Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3

Alaa walikene fe

¹ Ngaxakedenne, n mi yi nae falan tiye ε xa alo muxun naxanye koxoxi Alaa feene yi, koni alo dunuja muxune alo muxun naxanye dii jareyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi. ² N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xijne igena, donse xodexen mi yi a ra, bayo ε mi yi nae a rasuxe. Koni hali iki, ε mi a nae singen. ³ Amasoto ε mon luxi nen alo dunuja muxune. Bayo xoxolonyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi a yitaxi ba fa fala a dunuja muxune nan ε tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne? ⁴ E tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Poli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

⁵ Nde Apolosi ra? Nde Poli ra? Alaa walikenen nan tun nxu tan na,

† **1:31:** A mato Yereimi 9.22-23 kui. * **2:6:** Yanyina nde Poli falan tima dunuja kuntigi jaxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine jaxine senben binla ra. † **2:9:** A mato Esayi 64.3 kui.

† **2:16:** Esayi 40.13

naxanye ε malixi ε denkeleya. Birin a wanla rakamalima nen Marigin naxan soxi a yii. ⁶ N sansiin si nen, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati. ⁷ Na kiini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fõ Ala naxan a rasabatima. ⁸ Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nen lan e wanla yaten ma. ⁹ Amasõtõ nxu findixi walikene nan na, naxanye nun Ala walima. E tan findixi Alaa xeen nan na, xanamu, Alaa banxina. ¹⁰ Ala bata a ragidi n ma a hinanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin beten sa. Iki, muxu gbetẽ bata banxin ti na fari. Koni fõ birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni. ¹¹ Amasõtõ banxi tiin mi nõẽ banxi beten saxin maxetẽ, bayo a bata yelin beten se. Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a beten saxin na. ¹² Koni, xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xema banxin ti, hanma gbeti daxina, hanma bõxõ bun nafunle, hanma wudina, hanma sekena, ¹³ birin wali xõnna makenenma nen Yesu Fa Lõxõni. Amasõtõ teen nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. ¹⁴ Xa muxun wanla nde ke teen mi naxan halage, na kanna na saranna sõtõma nen. ¹⁵ Koni xa muxun wali xõnna gan, a bata bõnõ na yi. A yeteen kisima nen, koni a luma nen alo muxun na dangu teen xun ma.

¹⁶ E mi a kolon ba, fa fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sarijanxin dõxõdena? ¹⁷ Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima nen. Amasõtõ Ala Batu Banxin sarijan, ε tan yeteen nan Ala Batu Banxin na.

¹⁸ Nanara, muxu yo nama a yete mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuõa muxune yeẽ ra yi, a yi lan nen, na kanna xa a yete yatẽ xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na. ¹⁹ Amasõtõ dunuõa fe kolonna findixi daxuyaana nan na

Ala yeẽ ra yi, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetena kõtene nan xõn.”*

²⁰ A mõn naxa yire gbetẽ yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”† ²¹ Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sõnõn! Amasõtõ ε tan nan gbee itoe birin na: ²² Põli yo, Apolosi yo, Piyeri yo, dunuõa ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na, ²³ koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4

Yesu a xerane

¹ Na kui, muxune xa nxu yatẽ Alaa Muxu Sugandixina walikene nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra.

² Nba, tinxinna nan maxõdinxì walikẽen ma. ³ Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yeteen mi nõẽ n yete yalage, ⁴ bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a lige a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima. ⁵ Nanara, ε nama kitin sa benun a waxati saxin xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kenenni, a yi bõnẽ yi feene makenen. Nayi, birin a binyen sõtẽ Ala yii.

⁶ Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yete nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nõõ misaala xa sandani ito bunna yita ε ra fa fala “E nama dangu fe sebexine ra.” E yi waso ayi, ε muxune rafisa e bode xa. ⁷ Nanse i tan danguxi bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a soxi i yii nen, nanfera i fa i yete matõxõma alo i tan yeteen nan a sõtõxi?

⁸ E bata wasa sinma! E bata findi nafulu kanne ra sinma! E bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sõtõxi. A yi rafanõnẽ n ma ε xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ε xõn. ⁹ Amasõtõ n yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xerane

* **3:19:** A mato Yuba 5.13 kui. † **3:20:** Yaburin 94.11

lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yee ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunuja muxune birin yetagi e nun malekane. ¹⁰ Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan e tan na Alaa Muxu Sugandixini. Senbe mi nxu tan na, koni e tan, senbena e tan na. E tan binyaxi, koni nxu tan yarabixi. ¹¹ Kamena nxu suxuma han iki yeteni e nun min xonla nun marabenna. Nxu jaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra. ¹² Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu besenxanya, nxu limaniya. ¹³ E na nxu mafala, nxu tan yi e rali-maniya. Nxu bata findi dunujajama baxon daxin na alo se xosixine han iki.

¹⁴ N mi ito sebexi e ma alogo n xa e rayagi, koni alogo n xa e rakolon alo n xanunten diine. ¹⁵ Amasoto hali karamaxo wuli fu yi tixi e yee ra nun naxanye e xaranma Alaa Muxu Sugandixina fe ma, fafe keden peen nan e xa. Amasoto n bata findi e fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma. ¹⁶ Nanara, n na e mafanma, e xa n naliga. ¹⁷ N Timote rasigama e ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun togondiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama e ma nen Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n denkeleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi.

¹⁸ E tan ndee e yete yigboma, a n mi fa fama e fema sonon. ¹⁹ Koni xa Marigin tin, n fama nen e fema iki sa. Nayi, n fama nen na muxu wasoxine senben kolondeni, hali e falan gbansanna mi a ra. ²⁰ Amasoto falan xa mi Alaa Mangayaan na, fo senbena. ²¹ Nanse rafan e ma? N xa fa bosaan na e yee ra? Hanma xanuntenyaan nun limaniyana?

* **5:6:** buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **5:7:** Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xarayaan 12.1-13 kui. ‡ **5:7:** A mato Xarayaan 13.7 nun 12.21 kui. § **5:8:** A mato Xarayaan 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui.

5

Yalunyana fe

¹ Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni e tagi. Na yanga suxu kiin jaxu kati, hali denkeleyatarene mi na joxonna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. ² Hali na, e mon e wasoma! A yi lan nun, e xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, e yi na ba e tagi. ³ Hali n gbindin mi e fema koni n xaxili e xon. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalage alo n nema yi e fema. ⁴ E na e malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili e xon ma, Marigi Yesu senben fan e xon ma, ⁵ na waxatini, e na kanna kedi e tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden nafan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Loxoni.

⁶ E yete mataxon mi fan mumε! E mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena* ndedi nan buru fujin birin natema?” ⁷ Nayi, e yete rasarijan! E haken ba e tagi naxan luxi e ye alo buru rate se fonna buru xunni. E lu alo buru nen naxan mi basanxi se gbete ra. Amasoto Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en xa alo Halagi Tiin Dangu Laxon† saraxa yexenna.‡ ⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo marajaxun nun fe jaxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijanna nun jondini.§

⁹ N na a sebe nen e ma n ma kedin kui, a e nama e nun yanga suxune malan. ¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuja ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fo e mini dunuja yi feu! ¹¹ Iki, n na a sebema e ma fa fala, muxun naxanye bata e yete findi denkeleya

muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suxure batuna, hanma nafiyyana, hanma dɔɔ minna hanma kansun tina. Hali ε nun ne nama ε yii malan donse dondeni. ¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkɛleyatarene makiti. Koni ε tan xa mi lan ε yi denkɛleya yamaan muxune makiti ba? ¹³ Ala nan denkɛleyatarene kitine bolonma. A sebexi Kitabuni, a naxa, “E xa muxu paxin kedi ε tagi.”*

6

Kitina ngaxakedenmane tagi

¹ Xa yengen muxu firinna tagi denkɛleya yamani, nanfera ε tinma na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama sarijanxin tagi? ² E mi a kolon ba, fa fala yama sarijanxin dunuɲaa kitin sama nen? Nba, xa ε dunuɲa kitine sama nen, nanfera ε mi nɔe fe xuridine kitin se? ³ E mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganɲe dunuɲa ito feene ma nayi ba? ⁴ Nba, xa yengene ε tagi dunuɲa feene ma, ε muxune dɔxe kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkɛleya yamaan tagi ba? ⁵ N na ε yagi feen nan falama nayi. Na bunna nen ba, fa fala fe kolon yo mi ε tagi naxan nɔe denkɛleya muxu firinna tagi kitin se? ⁶ Koni denkɛleya muxuna nde bata a ngaxakedenma nde xili kitini denkɛleyatarene konni denkɛleyatarene yee xɔri!

⁷ Xa kitine ε tagi, bɔnɔn nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, ε xa tin tinxintareyaan yi liga ε ra nayi? Nayi, ε mi yi lan ba, ε tin kansunna ma? ⁸ Koni ε tan yeteen nan tinxintareyaan ligama, ε yi ε ngaxakedenmane yii seene kansun. ⁹ E mi a kolon ba fa fala tinxintarene mi keen sɔtama Alaa Mangayani? E nama ε yete mayenden. Yanga suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xemɛn naxanye kafuma e bode ma,

¹⁰ hanma muɲadene hanma milantenne hanma dɔɔ minne, hanma nafiyye, hanma kansun tiine, ne sese mi keen sɔtama Alaa Mangayani. ¹¹ E tan ndee yi na kii nin nun, koni ε yulubine bata xafari, ε rasarijan, ε yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijanxin barakani.

E Ala binya ε fati bendeni

¹² E a falama nen, ε naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni tɔnɔ mi feen birin na. E naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni n tan mi tinɲe luyɛ sese a konyiya bun. ¹³ E mɔn a falama, ε naxa, “Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na.” Koni Ala e firinna birin halagima nen. Muxun fati bendɛn mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati bendɛn na, e nun Marigin fan fati bendɛn nan xa. ¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nen a senbeni. ¹⁵ E mi a kolon ba fa fala a ε fati bendɛn findixi Alaa Muxu Sugandixin fati bendɛn yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati bendɛn din yalunden fatin na ba? En-en de! ¹⁶ E mi a kolon ba fa fala xemɛn naxan nun paxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati bendɛ kedenna ra? Na ma, a sebexi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati bendɛ kedenna ra.* ¹⁷ Koni naxan a yete tuginma Marigin na, na nun Marigin findima nen kedenna ra.

¹⁸ E gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbɛtɛn naxanye ligama ne mi a fati bendɛni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yete fati bendɛn nan xili ma. ¹⁹ E mi a kolon ba fa fala Alaa Nii Sarijanxin Batu Banxin nan ε fati bendɛn na, Niin naxan ε yi, Ala naxan fixi ε ma? E gbee mi ε fati bendɛn na. ²⁰ Amasɔtɔ a ε xunbaxi sare xɔdɛxɛn nan na. Nayi, ε Ala binya ε fati bendɛni.

7

Futu feen maxɔdinna

* **5:13:** Sariyane 17.7 * **6:16:** Dunuɲa Fɔlɔn 2.24

¹ Ɛ naxan falaxi Ɛ kedin kui, en fa na ma fa fala xa a lan xemen nama naxanla tongo. ² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xemen birin xa naxalan keden futu a yete xa. Xemen birin ma naxalan xa lu a yii, naxanla birin ma xeme yi lu a yii. ³ Xemen lan a xa naxan liga a naxanla xa, a xa na liga a xa. Naxanla fan na kii nin a xemen xa. ⁴ Naxanla sago mi a yete fati bendeni fo a xemena. Na kiini, xemen fan sago mi a yete fati bendeni fo a naxanla. ⁵ Ɛ nama tondi Ɛ bode ra fo xa Ɛ firinna bata waxatina nde sa lan na fe ma alogo Ɛ xa lu Ala maxande. Na xanbi ra, Ɛ mon yi lu Ɛ bode ra alogo Setana nama Ɛ ratantan Ɛ yete suxutareyaan xon.

⁶ N tinxi naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na. ⁷ N yi wama nen, birin xa findi naxalan dɔxɔtaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xon. Nde na ito soto, nde fan yi nde gbete soto.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kapa gilene, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. ⁹ Koni xa e mi noe e yete suxe, a lan nen e xa lu futun bun, amasoto na fisa benun e xa lu kunfa gbeenii.

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito fima ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fo Marigina. Naxanla nama a me a xemen na. ¹¹ Xa a a me a xemen na, a nama dɔxɔ xeme gbete xon. Xanamu, e nun a xemen tagin xa yiton. Xemen fan nama a naxanla rame.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa naxalan denkeleyatarena nde xeme denkeleyaxina nde yii, xa naxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xemen yi a me a ra. ¹³ Xa naxalan denkeleyaxina nde dɔxi xeme denkeleyatarena nde xon, xa xemen tin a e xa lu e bode ra, a mi lan naxanla yi a me a ra.

¹⁴ Amasoto xeme denkeleyataren bata rasarijan a naxanla xon. Na kiini naxalan denkeleyataren fan bata rasarijan a xeme denkeleyaxin xon. Xa na mi yi a ra nun, Ɛ diine yi

findima nen muxu sarijantarene ra, anu nondin naxan na e rasarijanxi. ¹⁵ Koni xa denkeleyataren waxi a me feni a xemen na hanma a naxanla ra, a lu a xa siga. Denkeya muxun mi fa xidixi nayi a na findi xemen na hanma naxanla. Amasoto Ala en xilixi bone xunbenla nin. ¹⁶ Amasoto i tan naxanla, i a kolonma di, xa i noe i ya xemen nakise? I tan xemena, i a kolonma di, xa i noe i ya naxanla rakise?

Birin xa lu Ala fe ragidixini

¹⁷ Ba na ra, birin xa lu a kiini alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi denkeya yamane birin yii. ¹⁸ Alo misaali itoe: Xa xemena nde yi banxulanxi Ala a xili waxatin naxan yi, a nama a banxulanyaan luxun. Koni xa nde gbete mi yi banxulanxi benun Ala xa a xili, a nama tin sonon, a xa banxulan. ¹⁹ Amasoto xa i banxulanxi, xa i mi banxulanxi, fefe mi na ra fo i xa Alaa yamarine nan suxu. ²⁰ Birin xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun Ala xa a xili. ²¹ Ala i xili waxatin naxan yi, xa konyin nan yi i tan na, i nama xamin na ra. Koni xa i noe feren sote i xoroya, na liga. ²² Amasoto Marigin bata konyin naxan xili, Marigina xoron nan na ra. Ala bata xoron naxan xili, na fan bata findi a Muxu Sugandixina konyin na. ²³ Ala Ɛ saraxi sare xodexen nan na. Ɛ nama findi adamadiine konyine ra. ²⁴ Ngaxakedenne, Ɛ keden kedenna birin xa lu Ɛ kiini Ala yetagi alo Ɛ yi kii naxan yi benun Ala xa Ɛ xili.

Muxun naxanye mi futun bun e nun kapa gilene fe

²⁵ Muxun naxanye mi futun bun, Ɛ naxan sebexi ne fe ra, en fa na ma. Marigina yamarin xa mi ito ra, koni Ala to bata n findi tinxin muxun na a kininkininni, n na n ma miriyaan nan falama.

²⁶ Toro waxatini ito yi, a lan nen muxun xa lu alo a kii naxan yi. ²⁷ Xa naxanla i yii, i nama kata fa fala i xa a bejin. Xa naxalantare kanna

don ba? ¹¹ Nba, na muxun naxan munma senbe sɔtɔ denkeleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nen i tan fekolonna xɔn ma na yi. ¹² Nba, ε na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobin natantan, i mɔn yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xɔn. ¹³ Nanara, xa donsena a lige ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donje sɔnɔn mumε, alogo n nama a bira yulubini!

9

Feen naxanye lan xerane ma

¹ Xɔrɔ mi n tan na ba? Xera mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xɔnna xa mi ε tan na Marigini ba? ² Hali bonne mi n kolon xeraan na, koni fɔ ε tan xa a kolon nen! Bayo ε tan to bata denkeleya, na findixi n ma xerayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xɔnbama falani itoe ra n tɔjege muxune nan xa. ⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dege nxu yi nxu min? ⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi denkeleya jaxanla nde futu ba, a yi siga nxu fɔxɔ ra sigatini alo xeraan bonne nun Marigin xunyene nun Piyeri a ligani kii naxan yi? ⁶ Nxu nun Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse feen na? ⁷ Sofaan mundun a yete goronna tonge a sofa wanli? Nde wudin siye, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabe a mi e nɔnɔn min?

⁸ N ma falani ito findixi adamadi-ine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba? ⁹ Amasɔtɔ, a sebexi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, “I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.”* Ala a jɔxɔ luxi jingene nan gbansan xɔn ma ba? ¹⁰ A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sebexi en tan nan ma fe ra yati. Xee biin neen xeen bima, malo xaban neen maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. ¹¹ Nxu tan to

bata sansiin woli ε tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati benden mali seen sɔtɔ ε yii, na jaxu ba? ¹² Xa a daxa ε xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata dija feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin madigan.

¹³ E mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen sɔtɔma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sɔtɔma saraxan nin. ¹⁴ Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Fajin nalima, na xa a balon sɔtɔ na xɔn ma.†

¹⁵ Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mɔn mi ito sebexi ε ma ε xandi feen xan ma iki. A rafanje n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa ba n yii. ¹⁶ Anu, n na Yesu a fe Xibaru Fajin nali, na mi finde kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dɔxɔ n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Fajin nali! ¹⁷ Xa n yi wanli ito kema n jɛnige fajin nin, n yi saranna sɔtɔma nen, koni bayo n karahanxi nen, n goronna nan tun bama n ma. ¹⁸ N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen sɔtɔ Xibaru Fajin xɔn.

¹⁹ Xɔrɔn nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yete findi muxun birin ma konyin na alogo n xa muxu wuyaxi sɔtɔ n nɔc naxan na. ²⁰ N nɛma Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane alogo n xa e masɔtɔ. Naxanye sariyan bun ma, n nɛma ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masɔtɔ, hali n to mi sariyan bun ma. ²¹ Naxanye mi sariyan sɔtɔxi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masɔtɔ hali n to mi xɔrɔyaxi Alaa sariyan ma amasɔtɔ n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun. ²² Muxun naxanye

* 9:9: Sariyane 25.4 † 9:14: A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui.

munma senben sotō denkeleyani, n yi lu ne tagi alo naxan senben xurun denkeleyani, alogo n xa e masotō. N bata n yete findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi.

²³ N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa n gbeen sotō a yi. ²⁴ E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gideni xatajoxoya giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nen koni keden nan gbansan yerati kontonna sotōma. Nayi, e gi alogo e xa kontonna sotō. ²⁵ Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fō na kanna xa a yixōdōxō, a a yitōn yete suxuni. A na ligama nen alogo nō sotōn taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nen alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan. ²⁶ Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yenge soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. ²⁷ A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xōdexen nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba bonne xa, n tan yeteen nama fula a tōnōn na.

10

Suxure feen maxadina

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xōn ma e xa a kolon fa fala en benbane bira nen Musa fōxō ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.* ² A yi luxi alo e rafu nen e tubi xinla ma Musa xōn kundaan nun baa igeni. ³ E birin yi na niin donse kedenna don, ⁴ e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nen keli Alaa gemeni gemen naxan findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e fōxō ra.† ⁵ Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kenēn, e binbine yi lu burunna ra.‡

⁶ Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe jaxin ma alo ne a liga kii naxan yi.

⁷ En nama suxuren batu alo na ndee a liga kii naxan yi. Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Yamaan yi dōxō e degedeni e nun e mindeni, e lu kele, e sabaan so.”§ ⁸ En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli mōxōnen nun saxan yi faxa soqe kedenni.* ⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, saḡine yi e faxa. ¹⁰ E nama e mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa. ¹¹ Feni itoe birin liga nen e ra, e findi misaale ra, e yi sebe en nakolon seen na, waxati rajanna bata a li en tan naxanye ma. ¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki faji, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ E ratantan feen naxanye bata e sotō, ne darixi adamadiine liye nen. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinje tantan feen xa e sotō dangu e senben yatēn na. Na ma, tantan feen nēma e fōxō ra, Ala yi na yi mini ferēn fi e ma, alogo e xa lu tinxinni.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, e e gi suxure batun bun. ¹⁵ N falan tima e xa alo xaxilimane, e yeteen xa n ma falan mato. ¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xōn, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donma na waxatini, na mi en nun Marigin fati bendēn malanma ba?† ¹⁷ Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bendē keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sotōma na buru kedenna nin.

¹⁸ E Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba? ¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbena nde ra ba hanma suxuren findixi se kendēn nan na ba? ²⁰ Na mi a ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi

* **10:1:** A mato Xōrōyaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui. † **10:4:** A mato Xōrōyaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui. ‡ **10:5:** A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui. § **10:7:** Xōrōyaan 32.6 * **10:8:** A mato Yatene 25.1-9 kui. † **10:16:** Marigina ximenna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Korinti Singen 11.23-26 kui.

na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu ε nun yinnane tagi. ²¹ Ε mi nεε ε minηε Marigina igelengenna ra, ε mεn yi ε min suxurene igelengenna ra. Ε mi nεε Marigina ximenna donηε e nun ηinanne don seene. ²² En waxi Marigina xεxεlanna nan nakeli fe yi ba? En senben gbo a xa ba?

²³ Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni tεnε mi feen birin yi. Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima. ²⁴ Muxu yo nama herin fen a yete xa tun, fε muxu gbete ye fan xa. ²⁵ Seen naxan birin sarama lεxε tideni, ε na don. Ε nama maxεdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bεxεn nun ayi seene birin na.† ²⁷ Xa denkeleyatarena nde ε xili donse dondeni, xa siga xεnla ε ma, a na donseen naxan so ε yii, ε na don. Ε nama maxεdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁸ Koni xa muxuna nde a fala ε xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, ε nama na donseen don masεtε na muxuna fe ra naxan ε rakolonxi lan xaxinla yatεn ma. ²⁹ Ε tan xaxinla yatεn mi a ra koni fε bonna xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xεrεyaan finde yalagin na muxu gbete xaxinli? ³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa ε donseen donma hanma ε ε minma, ε nεma fefe lige, ε a liga Alaa binyena fe ra. ³² Ε kewanle nama Yahudiyane ratantan, hanma Girekine hanma Alaa denkeleya yamana, ³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin kenεn kii naxan yi. N mi fe fapin fenma n yete xan tun xa, fε muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

11

Feen naxanye daxa sali waxatini

¹ Ε findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata ε tantun, n ma fe to rabiraxi ε ma feen birin yi, e nun ε to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi ε xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a xεn ma ε xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xεmene birin xun na. Xεmen nan ηaxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na. ⁴ Nanara, xεmen naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa kεmεtina a xun na, a bata a kuntigin nafeya. ⁵ ηaxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nen alo a na a xunna gbanan. ⁶ Xa ηaxanla mi a xunna maxidi, a mεn lan nen a yi a xunna gbanan. Koni ηaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi nen, a lan nen nayi a yi a xunna maxidi. ⁷ Xεmen tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni ηaxanla nan a xεmena binyen na. ⁸ Amasεtε Ala mi xεmen xan baxi ηaxanli, koni ηaxanla nan baxi xεmeni. ⁹ Xεmen mi daxi ηaxanla fe ra, koni ηaxanla nan daxi xεmena fe ra. ¹⁰ Nanara, ηaxanla xa a xunna maxidi a xεmena senben taxamasenna ra e nun malekane fe ra. ¹¹ Koni Marigina dinani, ηaxanla mi fataxi xεmen na, xεmen fan mi fataxi ηaxanla ra. ¹² Bayo alo ηaxanla kelixi xεmeni kii naxan yi, ηaxanla fan xεmen barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.*

¹³ Ε tan yetεen xa na feen makiti: Xa ηaxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. ¹⁴ Nba, Adamadiin keηaan mi ε xaranηε ba, fa fala xa xεmen xunsexeη kuya ayi, a yagima nen nayi? ¹⁵ Koni binyen nan na ra ηaxanla xa xa a xunsexeη kuya ayi. Bayo a xunsexeη kuyan bata findi a maxidi seen na. ¹⁶ Koni xa muxu yo waxi a xεn ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nεma Ala batue

† **10:26:** A mato Yaburin 24.1 kui. * **11:12:** A mato Dunuηa Fεlεn 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

waxatin naxan yi.

Marigina ximenna fe

*Matiyu 26.26-29 Maraka 14.22-25
Luka 22.14-20*

¹⁷ N falan naxan tima ε xa iki, n mi ε tantunma na ra amasotō ε malanna mi fe fanin ligama fō a naxina. ¹⁸ Fe singena, e bata yi a fala n xa a ε na ε malan denkeleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene ε tagi. N laxi na ra han yirena nde. ¹⁹ A fere mi na fō mayitaxunna nde xa lu ε tagi, alogo naxanye Ala kenexi, ne xa kolon.

²⁰ E na ε malan waxatin naxan yi, ε mi Marigina ximenna xan donma, ²¹ bayo ε nema ε degema, birin a mafurama nen a gbee donseen dondeni. Nanara, kamena ndee ma, koni ndee minxin na a ra. ²² Banxi mi ε yii ba, ε donseen donne denaxan yi, ε yi ε min? E Alaa denkeleya yamaan nanaxuma ba, ε to yiigelitōne biran lanbaranni? N nanse falama ε xa? N na ε tantunne nayi ba? Nayi, n mi ε tantunne mumε!

²³ Amasotō Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ε xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini kōeen naxan na, a burun tongo nen. ²⁴ A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi ε fe ra. E ito liga naxan n ma fe rabire ε ma.” ²⁵ E yelixina ximenna donne, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nen naxan xidixi en tagi n wunla xon, na ni ito ra. E nema ito minne waxati yo yi, n ma fe xa rabira ε ma.” ²⁶ Amasotō ε nema buruni ito donne waxatin naxan yi, ε yi ε min igelengenni ito ra, ε Marigina saya feen nan nalima han a fa.

²⁷ Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati benden nun a wunla fe yi. ²⁸ Nanara, birin xa a yete korōsi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini. ²⁹ Amasotō naxan na burun don, a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati benden mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yete ma na ra. ³⁰ Nanara,

ε wuyaxi furama, senbe mi ε ra, ndee bata faxa. ³¹ Koni xa en na en yete rakorōsi, en tangama nen Alaa kitin ma. ³² Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma nen alogo en nun dunuɲa muxune nama yalagi en bode xon.

³³ Nanara, ngaxakedenne, ε na ε malan waxatin naxan yi ε degedeni, ε xa ε bode legeden. ³⁴ Xa kamena nde ma, a xa a dege a konni alogo ε malanna nama kitin xili ε ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbete ye yebama nen.

12

Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe

¹ E naxan sebexi Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi ε xa lu fe kolontareyani. ² E a kolon fa fala ε yi denkeleyatareyani waxatin naxan yi, ε yi biraxi suxurene nan foxō ra e nun naxanye mi falan tima, ε lo ayi. ³ Nanara, n na a falama ε xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sarijanxin barakani, na mi nōe a fale, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mōn mi nōe a fale, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sarijanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Sarijanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. ⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. ⁶ Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi. ⁷ Alaa Nii Sarijanxina fena ndee minima kenenni muxu keden kedenna birin xon alogo yamaan birin xa sabati. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan nan na. Na Nii Sarijanxi kedenna nan mōn muxu gbete fan kima fe kolonna falan na. ⁹ Na Nii Sarijanxi kedenna nan mōn muxu gbete kima denkeleyani. Na Nii Sarijanxi kedenna mōn yi muxu gbete ki muxu rakendeya kiseni. ¹⁰ Muxu gbete yi ki kabanako fe liga senbeni, muxu gbete yi ki nabiya falane ra, gbete yi senbe naxine nun Ala senben tagi raba, gbete yi falan ti xui sifa gbete ne yi, gbete mōn xui

gbeteye madanguma. ¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xõn ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

¹² Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi nẽn alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra. ¹³ Amasõtõ en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan baraka yi, en so fati bẽndẽ kedenni, Yahudiyane nun Girekine, konyine nun xõrõne, Ala bata a Nii Sarijanxin fi en birin ma.

¹⁴ Fati bẽndẽn mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. ¹⁵ Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati bẽndẽni, bayo n mi findixi yiin na,” na mi a bẽ fatin na. ¹⁶ Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati bẽndẽni, bayo n mi findixi yẽen na,” na mi a bẽ fatin na. ¹⁷ Xa fati bẽndẽn birin yi findi yẽen nan tun na, feen yi mẽma di nayi? Xa fati bẽndẽn birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mẽma di nayi? ¹⁸ Koni Ala bata fati bẽndẽn yirene birin yẽba alo a waxi a xõn ma kii naxan yi. ¹⁹ Xa a birin yi findi se keden peen na, fati bẽndẽn yi luma minẽn? ²⁰ A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bẽndẽ kedenna na a ra.

²¹ Nanara, yẽen mi nõẽ a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi ẽ ma.” ²² A makuya na ra. Hali sẽnbe mi fati bẽndẽn yiren naxanye ra, e tiden na. ²³ Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki fajĩ. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en mẽnne suturama bonne xa. ²⁴ Koni fati bẽndẽn yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yetẽen bata en fati bẽndẽn yirene yẽba, a binyen fi fati bẽndẽn yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, ²⁵ alogo fati bẽndẽn nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e jõxõ lu e boden xõn ma. ²⁶ Xa fati bẽndẽn yirena nde xõlẽni, fatin yire

dõnxẽn birin sõxõlẽma nẽn a xõn. Xa yire keden binyen sõtõ, bonne birin sẽwama nẽn a xõn.

²⁷ Nba, ẽ tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati bẽndẽn na. A fati bẽndẽn yirena nde nan ẽ keden kedenna birin na. ²⁸ Ala xẽrane nan singe luxi dẽnkeleya yamani, a firindena, nabine, a saxandena karamõxõne, e nun kabanako feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakẽndeya kiseen nun mali ti kiseen nun yẽerati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbetene yi. ²⁹ Birin mi finde xẽrane na, hanma nabine hanma karamõxõne hanma kabanako feene raba muxune ³⁰ hanma muxun naxan kixi muxu rakẽndeya kiseni hanma xui gbete falana hanma xui radanguna. ³¹ Koni, ẽ sõbe so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita ẽ ra. Na ni i ra:

13

Xanuntenyana fe

¹ Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bõjẽni, n fala xuiin luxi nẽn nayi alo talan xuiin nun karijan xuina. ² Hali nabiya falane n dẽ, e nun lõnnina han n wundo feene birin kolonna sõtõ, hali dẽnkeleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bõjẽni, sese mi n tan na na yi. ³ Hali n na n yii seen birin fi yuigelitõne ma, hali n na n fati bẽndẽn fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bõjẽni, na mi fefe fanjẽ n ma.

⁴ Dijan xanuntenyani. A fe fajin nan ligama. Xõxõlõnyaan mi xanuntenyani. A mi a yete yigboma. Waso mi xanuntenyani. ⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yete a hẽrin xan tun kataxi. A bõjẽn mi tema fefe ma. A mi xõlõn namarama. ⁶ A mi sẽwama tinxintareyaan na fõ jõndina. ⁷ A mafeluun tima feen birin yi. A tõgõndiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸ Xanuntenyaan mi jãnjã hãbadan. Nabiya falane danguma nẽn, xuine yi

jan, fe kolonna yi dangu. ⁹ Amasotò en fe kolon ndedi, en nabiyá falane tima ndedi, ¹⁰ koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren janma nɛn na yi.

¹¹ N to yi dii jɔreyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jɔrena, n yi n mirima alo dii jɔrena, n yi feene famuma alo dii jɔrena. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii jɔre fe rabama sɔnɔn. ¹² Iki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon kikení, koni waxati famatɔni, en toon tima nɛn yɛɛ nun yɛɛ. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonna nɛn alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³ Iki fe saxanni itoe luma nɛn, denkeleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

14

Alaa Nii Sarijanxina kiseene

¹ Ɛ yixɔdɔxɔ ɛ lu xanuntenyani. Nii Sarijanxina a kiseene xɔnla xa ɛ suxu, a gbengbenna ɛ yi nabiyá falane ti. ² Amasotò muxun naxan xui gbɛtɛn falama, na mi falan tima muxune xan xa, fɔ Ala, amasotò muxu yo mi a xuiin mɛma. A wundo feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin. ³ Koni naxan nabiyá falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bɔjɛn xunbeli. ⁴ Koni muxun naxan falan tima xui gbɛtɛni, na a yetɛn nan tun malima, koni naxan nabiyá falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima.

⁵ Xa ɛ birin xui gbɛtɛne falama, na rafan n ma. Koni naxan nafan n ma dangu na ra, ɛ birin xa nabiyá falane ti. Amasotò muxun naxan nabiyá falane tima, na dangu xui gbɛtɛ falan na, fɔ xa muxuna nde na naxan a xuiin nadanguɛ alogo denkeleya yamaan birin maliyɛ kii naxan yi. ⁶ Ngaxakedenne, xa n siga ɛ fɛma, n sa falan ti ɛ xa xui gbɛtɛne yi, n nanfe fanxi ɛ ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makenɛn ɛ xa, hanma

fe kolonna nde hanma nabiyá falana hanma xaranna?

⁷ Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E bɛtin naxan bama, muxun na kolonma di xa ɛ mi e xuine ramini ki fajɔ? ⁸ Xa xɔtaan xui fajɔn mi mini, a rafixa, nde a yitɔnjɛ yɛngɛ so xinla ma? ⁹ A na kii nin ɛ konni, ɛ na falan ti xui gbɛtɛne yi, xa a mi findi fala yigbɛxin na, na bunna kolonma di nayi? Fala fuun nan tun na ra. ¹⁰ Xui wuyaxi nan dunuɔa yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. ¹¹ Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mɛma, naxan a falama, xɔjɛn nan n tan na na yɛɛ ra yi. Xɔjɛn nan a fan na n yɛɛ ra yi. ¹² A na kii nin ɛ fan xa, ɛ to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene xɔn ma, naxanye denkeleya yamaan malima, ɛ yixɔdɔxɔ ne nan ma.

¹³ Nanara, muxun naxan falan tima xui gbɛtɛni, a xa Ala maxandi alogo a xa nɔ a bunna fale. ¹⁴ Amasotò xa n na Ala maxandima xui gbɛtɛni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima. ¹⁵ N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. N xa bɛtin ba n niini e nun n xaxinli. ¹⁶ I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala “Amina?” Amasotò i naxan falama, a mi na kolon. ¹⁷ Hali i barikan birama Ala xa ki fajɔ, muxu gbɛtɛ mi maliin sɔtɛ nayi mumɛ!

¹⁸ N barikan birama Ala xa amasotò n tan xui gbɛtɛne falama dangu ɛ birin na. ¹⁹ Koni en nɛma denkeleya yamaan malanni hali n fala xui sulun nan tun ti, naxanye bunna kolonjɛ, alogo n xa muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbɛtɛni.

²⁰ Ngaxakedenne, ɛ miriyaan nama liga alo diidine. Ɛ xa liga alo dii jɔrene fe jaxine fe yi, koni ɛ findi fonne ra ɛ xaxinli. ²¹ A sɛbɛxi Sariya Kitabun kui:

“Marigin naxa,

‘N falan tima yamani ito xa ne xɔn naxanye xɔjɛ xuine falama e nun xɔjɛne dɛ xuiin xɔn

koni hali na,
e mi e tuli matima n na.’ ”*

²² Na ma, xui gbete ne findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa fo denkeleya muxune.

²³ Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti folo xui gbete ne yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi e yi? ²⁴ Koni xa e birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so e fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a sonne yitama a ra nen, birin yi a kiti. ²⁵ A miriya wundone minima nen kenenni. Nayi, a xinbi sinma nen, a yetagin yi lan boxon ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “Nondin na a ra, Ala e tagi.”

Fe yibasanna denkeleya yamani

²⁶ Ngaxakedenne, e xa nanse liga e na e malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun betina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makenenna, hanma xui gbete na nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan sobe so feen na. ²⁷ Xa muxuna ndee falan tima xui gbete ni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden yeen ma. Koni e naxan falama fo muxu gbete xa na radangu. ²⁸ Xa muxu mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a xa falan ti e nun Ala tagi. ²⁹ Nabine tan, muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan fese fese. ³⁰ Koni xa muxuna nde dxi e tagi malanni, Ala yi fena nde makenen a xa, a lan nen, fala ti singen xa a dundu singen. ³¹ Amasoto a lan nen, e xa nabiya falane ti keden keden yeen ma alogo e birin yi xaranna soto, e yi ralimaniya.

³² Nabine kisen a e non nan bun,
³³ bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni fo baje xunbenla.

A ligan kii naxan yi denkeleya yama sarijanxine birin yi, ³⁴ naxanle xa e dundu malanni, amasoto e mi lan e falan ti, koni e xa e yete magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ³⁵ Xa e waxi a xon ma, e xa yirena nde yete to, e xa e xemene maxodin e konni. Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.†

³⁶ Alaa falan minixi e konna nin ba? Hanma a faxi e tan nan keden ma ba? ³⁷ Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijanxina kisen a yii, n feen naxanye sebema e ma, a lan nen a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra. ³⁸ Xa a mi falani ito yate, a fan mi yatema.

³⁹ Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti xonla xa e suxu. E mon nama tonna dxi xui gbete fala feen na. ⁴⁰ Koni feen birin xa yeba ki faji a kiraan xon ma.

15

Yesu keli fena sayani

¹ Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira e ma, n naxan nali e ma, e yi a rasuxu, e sobe soxi naxan yi, ² e kisixi naxan xon, xa e a suxu alo n na a ralixi e ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, e bata la a ra fuuni na yi.

³ A singen naxan na, n naxan sotoxi, n bata na rali e ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁴ A maluxun nen, a sayaan soge saxande loxoni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁵ A yi a yete yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera fu nun firinne. ⁶ Na xanbi ra, denkeleya muxun keme suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mon e nii ra, koni nde bata

* **14:21:** Esayi 28.11-12 † **14:35:** Yanyina nde naxanla ndee yi Korinti taan denkeleya yamani naxanye yi darixi maxodinna tiye kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gbete naxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Korinti Singen 11.5 kui.

faxa. ⁷ Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xerane birin yi a to mən.

⁸ Dənxən na a yi a yete yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini. ⁹ Amasəto xeraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nən, a fala n ma a “xerana,” amasəto n bata yi Alaa dənkələya yamaan bəsənənnya. ¹⁰ Koni Alaa hinanni, a yi n kəpaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nən dangu xeraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n bəpəni. ¹¹ Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. E fan bata la na nan na.

En keli fena sayani

¹² Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa fala faxa muxune mi kelima sayani? ¹³ Xa faxa muxune mi kelima, na bunna nən fa fala Alaa Muxu Sugandixin yete mi yi kelixi sayani na yi nun. ¹⁴ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xən ma nayi, ε dənkələyaan fan bata lu fuyan. ¹⁵ Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasəto en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxa muxune mi kelima sayani, na bunna nən fa fala, Ala mi a fan nakeliki sayani. ¹⁶ Amasəto xa faxa muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. ¹⁷ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, ε dənkələyaan bata findi fe fuun na, ε mən ε yulubine yi na yi. ¹⁸ Na bunna nən fa fala, naxan bata yi dənkələya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxa, ne bata lə ayi na yi. ¹⁹ Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixini dunuḡa yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na.

²⁰ Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxa muxune ye.

²¹ Bayo sayaan to faxi muxu kedenna nan xən, na kiini mən, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xən. ²² Muxun birin to faxama nən adamadiyani, na kiini mən, e birin mən kelima nən sayani Alaa Muxu Sugandixini. ²³ Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nən sayani a fa waxatini. ²⁴ Na na dangu, a rapanna na a li, Yesu fama mangayane nun nəyane nun sənəne birin kaladeni nən, a yi mangayaan naxete a Fafe Ala ma. ²⁵ Amasəto a fere mi na fo Yesu xa mangayaan liga nən han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. ²⁶ Yaxun naxan halagima dənxeen na, na nan sayaan na. ²⁷ Amasəto Kitabun bata a fala, a naxa, “A bata seen birin lu a sanna bun.”* Koni a to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na ye ma naxan seen birin luxi a tan bun ma. ²⁸ Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yetena, Alaa Dii Xemen fan luma nən Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

²⁹ Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxa muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxa muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra? ³⁰ Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon de be waxatin birin? ³¹ Ngaxakedenne, n sayaan de ləxə yo ləxə. N binyen naxan sətəxi ε to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kələ na nin, ḡəndin nan na ra. ³² Xa n dalise xəpene yəngəxi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxa muxune mi yi rakele sayani nun, nayi en yi sandani ito suxuma nən nun, “En na en dege, en yi en min bayo en faxan nən tila.”†

³³ E nama ε mayenden amasəto, “Xəyi ḡaxine sən faḡin kalama nən.” ³⁴ E mən xa xaxili sətə alo a daxa kii naxan yi. E fata yulubi feene ra. E tan nde mi

* 15:27: Yaburin 110.1 † 15:32: Esayi 22.13

Ala kolon, n na ito falama ε yagin nan ma.

Fati bænden keli fena sayani

³⁵ Ndee maxədinna tima nən, e naxa, “Faxa muxune kelima sayani di? E fama fati bænden sifan mundun yi?” ³⁶ Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xeen ma waxatin naxan yi, a mi solε fə a lu faxan yiyani singen. ³⁷ I mi sii se binla xan wolima koni fə a sansi kesedin tun, maala hanma sansi gbete. ³⁸ Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla keɲaan nagidima a ma.

³⁹ Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xəliin fatina a danna, yexen fatina a danna. ⁴⁰ Kore xənna fatine na yi, dunuɲa fatine na yi. Kore xənna fatine nərəna a danna, dunuɲa fatine nərəna a danna. ⁴¹ Sogen gbee nərəna a danna, kiken gbee nərəna a danna, sarene fan gbee nərəna e danna, saren keden kedenna birin ma nərəna a danna.

⁴² Faxa muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati bænden naxan maluxunma, a nœ kale. Koni a na keli faxa muxune tagi, a mi nœ kale. ⁴³ A maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, senbe mi a ra. Koni a na keli, a nərəxi, senbena a yi kati! ⁴⁴ A maluxunma waxatin naxan yi, fati bænden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bændena en yi be, ariyanna fatin fan na yi. ⁴⁵ Amasəto a sebexi Kitabun kui iki, a naxa, “Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi daɲəxən na.”

Koni Adama dənxe ra xina, † Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. ⁴⁶ En mi ariyanna fatini ito singe sətəma fə fati bændena, na xanbi ra, en ariyanna fatin sətəma nən na yi. ⁴⁷ Adama singe ra xina, Ala na daxi bəxəni ito bænden nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin. ⁴⁸ Naxan daxi bændeni ito yi, dunuɲa muxune na

nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga. ⁴⁹ En to bata maliga adama ra naxan minixi bændeni, en mən fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

⁵⁰ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati bænden nun wunla ra, e mi nœ Alaa Mangayaan sətε. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

⁵¹ Ε tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxε, koni en birin maxetema nən. ⁵² Amasəto xəta dənxe na fe waxatin naxan yi, faxa muxune kelima nən, e habadan nii rakisin sətə, en birin yi maxete mafuren benun ye magira. ⁵³ Amasəto en fati bænden naxan kalama, a fεε mi na fə a xa maxete fatin na naxan mi kale. A faxa daxin yi maxete a faxataren na. ⁵⁴ Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxete fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxa daxin yi maxete faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayaan bata halagi nə sətən bun.”

⁵⁵ “Sayana, i ya nœn minen yi?

Sayana, i faxa ti senben minen yi?” §

⁵⁶ Sayaan faxa ti senben nan yulubin na, yulubin fan senben nan sariyan na. ⁵⁷ Koni barikan xa bira Ala xa naxan nœn fima en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

⁵⁸ Nanara, n nafan ngaxakedenne, ε səbe so ki fəni! Ε nama yimaxa. Ε lu walε Marigin xa waxatin birin amasəto ε a kolon fa fala ε wanla naxan kema Marigin xa, fe fuu mi na ra mumε!

16

Yiimalanna Yerusalen denkeleya muxune xa

¹ Ε naxan sebexi yiimalanna fe yi lan yama sariɲanxina fe ma Yerusalen taani, en fa na ma. Ε liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan denkeleya yamaan malanne ma. ² Xati yo xati, ε keden kedenna

† 15:45: Adama singena fe toma Dunuɲa Fəln 2.7 kui. Adama dənxe ra xina, na findixi Yesu nan na.

§ 15:55: A mato Esayi 25.8 nun Hose 13.14 kui.

birin xa gbetina nde ramara a danna ε konne yi, lan ε feren yatən ma, alogo ε nama n faan mamε ε yii malan feen na. ³ N na fa waxatin naxan yi, ε na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nen kedina e yii, e yi ε kiseene xali Yerusalən taani. ⁴ Koni xa a lan n tan yeteen xa siga, fɔ nxu birin xa siga na yi.

Pɔli a wanle fe

⁵ N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nen ε konni, bayo n danguma nen na. ⁶ N waxati dando tima nen ε konni, hanma xunbeli waxatin birin. Nayi, ε yi n fanda n ma sigatini. ⁷ Amasɔtɔ n mi waxi a xɔn ma, n xa ε to gbansan, n dangu. N wama nen n xa waxatidi ti ε konni, xa Marigin tin. ⁸ Koni n luma nen Efesi taani han Se Xaba Singen Sali lɔxɔna. ⁹ Bayo deen bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yenge faane wuya.

¹⁰ Xa Timote fa, ε a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasɔtɔ a walima Marigin nan xa alo n tan.

¹¹ Nayi, muxu yo nama a rapaxu. Koni ε a fanda a sigatini bɔɲε xunbenli, alogo a mɔn xa xete n fema, amasɔtɔ nxu nun denkeleya muxun bonne a mamema be.

¹² E naxan sebexi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga ε konni e nun denkeleya muxun bonne, koni a ɲenige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a feren sɔtɔ, a sigama nen.

Yamari dɔnxene nun xɔntɔnne

¹³ E lu ε yee ra yi, ε lu denkeleyani. E wekile, ε senben sɔtɔ. ¹⁴ E feen birin liga xanuntenyaan nin.

¹⁵ E a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yete lu yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ¹⁶ ε xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixɔdɔxɔma wanli ito yi.

¹⁷ N bata sewa Esitefana fa feen na, e nun Foritunatusi nun Axayikusu. E to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nen n yii ε funfuni. ¹⁸ E bata n nii

yifan n ma alo e ε nii yifan ε ma kii naxan yi. E na muxu sifane wali faji kolon.

¹⁹ Asi yamanan denkeleya yamane ε xɔntɔn. Akila nun Pirisila nun denkeleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne ε xɔntɔnma Marigin xinli ki faji! ²⁰ Denkeleya muxun naxanye birin be, ne ε xɔntɔnma. E bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni.

²¹ N tan Pɔli nan xɔntɔn xuini itoe sebema n yiin na.

²² Naxan mi Marigin xanuma, dangatɔn nan na ra.

N naxa, “Nxu Marigina, fa xulen!”

²³ En Marigi Yesu a hinanna xa lu ε xɔn. ²⁴ N ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

Kedi Firindena Korinti Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firindena Korinti Kaane Ma

Kedi firindeni ito xodexen nan yitama Poli nun Korinti denkeleya muxune tagi. Muxuna ndee yi e ye, ne bata yi sike Poli a xerayaan ma e yi a bote raba. Na feen yi Poli xolohan! Koni hali na, a mon yi a xanuntenyaan yitama Korinti kaane ra e nun a mon yi wama e lanna xon ma kii naxan yi. Nanara, a to e xili fajine me, a feene bata lan folo, a yi sewa (sora 7.5-15).

Kedin folona, a tan yeteen mantoro jaxine nan yebama, a naxanye soto Efesi yamanani (1.1-11), a fe xodexe gbeteye fan yeba naxanye dangu e nun Korinti kaane tagi. A mon yi xerayaan wanla tonona fe fala, Marigi Yesu naxan xexi. Nayi, a yi a yeba nanfera a yete findi muxu a fe maxodexen na a kedi danguxin kui e nun a sewaxi kii naxan yi na fe ra bayo a bata a to fa fala na tonon bata lu e ma (sora 1.12 han sora 7.16).

A yi yiimalanna fe fala lan Yudaya yamanan denkeleya muxune fe ma (sora 8 han 9). A yi a fala Korinti kaane xa a e xa kiin ti fonisireyani.

Kedin napanna fala ti kiin masaraxi ndedi (sora 10 han 13). Poli falan tima muxune ma naxanye a falama a Yesu a xera mi a tan na. Kedin napanxi xanuntenya falane nan ma (sora 13.11-13).

Kitabun yireni ito kui, Poli nema a xerayaan xun mafalama, a mon Xibaru Fajin yeteen xun mafalama. Xa a kataxi alogo a xerayaan senben xa kolon, a yi na ligama nen alogo muxune xa tin Yesu a fe Xibaru Fajin na, Alaa Muxu Sugandixin yi kolon Marigin na.

Duban nun xontonne

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoni, n tan nan kedini ito

sebema e ma, nxu nun en ngaxakedenna Timote, siga denkeleya yamaan ma Korinti taani e nun muxu sarijanxine birin Akaya yamanani.

² En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun baje xunbenla fi e ma.

Poli yi barikan bira Ala xa

³ En barikan bira en Marigi Yesu a Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa, en Fafe kininkininna kanna, Ala naxan muxune ralimaniyama. ⁴ A en nalimaniyama en ma torone birin yi nen alogo en xa no toro muxune ralimaniye na limaniyaan xon Ala naxan fixi en ma. ⁵ En nun Alaa Muxu Sugandixin toroma en bode xon kii naxan yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin. ⁶ Xa nxu toro, na findixi e ralimaniya feren nun e rakisi feren nan na. Xa nxu limaniyaan soto, e fan limaniyaan sotoma nen, alogo e xa senben soto torone bun, en na toro en bode xon ma waxatin naxan yi. ⁷ Nxu mon laxi e ra ki faji, bayo nxu a kolon fa fala en to toroma en bode xon, en limaniyaan sotoma nen en bode xon.

⁸ Nba, ngaxakedenne, nxu toron naxanye soto Asi yamanani, nxu waxi e rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a noe! Nxu yigitenge nen, a nxu mi yi kisima sayaan ma. ⁹ Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nen alogo nxu nama la nxu yete ra fo Ala naxan faxes muxune rakelima sayani. ¹⁰ A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mon fama nxu xunbadeni nen. Nxu bata nxu yigi ti Ala ra yati fa fala a mon luma nxu xunbe, ¹¹ e nema nxu malima Ala maxandideni. Nayi, Ala hinanma nen nxu ra masoto muxu wuyaxi a Ala maxandin xon, nanara muxu wuyaxi fan mon noe nen barikan bira Ala xa nxo fe yi.

Poli yi a waxon feene maxete

¹² Nxo binyen ni ito ra: Nxu xaxinla sereyaan bama, nxu bata sigan ti

dunuja yi Alaa sarihana nun tinx-inni, a gbengbenna ε mabinni. Muxune fe kolonna mi yi a ra, koni Alaa hinanni. ¹³ Nxu mi sese sebema ε ma ε mi naxan xaranje, ε yi a kolon. A xonla n na ε xa a kolon a fajin na, ¹⁴ alo ε to a kolonxi ndedi fa fala nxu findixi ε binyen nan na en Marigi Yesu fa waxatini alo ε fan findixi nxu gbeen na kii naxan yi.

¹⁵ N to laxi ito ra, n yi a miri, fa fala n xa siga ε tan nan fema singen alogo ε xa a tōnōn soto sanja ma firin. ¹⁶ Amasoto n bata yi a miri, n xa dangu ε xōntōnje n nema sigε Masedoniya yi waxatin naxan yi. Na xanbi ra, n xetematōn mōn yi dangu ε konni keli Masedoniya yi, ε yi n mali siga feen na Yudaya yi. ¹⁷ N feni ito ragidi waxatin naxan yi, n na ligaxi fuun nin ba? Hanma, n ma feene ligε alo adamadiin bonne ba? N yi “ōn” e nun “en-en” falan sanja yi kedenni? ¹⁸ Koni Ala to tinxin, nxu falan naxan tixi ε xa, na mi findixi wulen nun jōndin na sanja ma kedenni. ¹⁹ Amasoto Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xemena, Silasi nun Timote nun n tan yeteen naxan ma fe kawandi ba ε tagi, na falan mi findixi fala firinna ra, alo “ōn” e nun “en-en.” Fala gbete mi a tan yi, fō “ōn!” ²⁰ Amasoto Ala bata en tuli sa feen naxan birin na, ne kamalixi Yesu a falani ito xōn fa fala “ōn.” Nanara, nxu fan a falama Yesu barakani fa fala, “amina,” Ala binya feni. ²¹ Amasoto Ala yeteen nan nxu tan nun ε tan senbe soxi a Muxu Sugandixini. A bata en masusan turen na en sugandi feen na, ²² a yi a taxamasenna sa en ma, a a Nii Sarihanxin naso en bōjēni a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatōne ra.

²³ Ala nan n seren na, n bata n kōlō n niini: Xa n mi xetexi Kōrenti yi na ligaxi nen alogo n nama ε raxōlō. ²⁴ Fa fala nxu nōōn sōtōxi ε denkeleyaan xun na, na mi a ra. Koni en walima

nen en bode xōn ma ε sēwana fe ra amasoto ε senbe soxi denkeleyani.

2

¹ Nanara, n bata a ragidi fa fala n nama xete ε konni xōlōni. ² Amasoto xa n na a liga ε xōlō, nde n tan nasewama ba ε tan na, n naxanye raxōlōxi? ³ Nanara, n kedin sebexi ε ma* fa fala n mi yi sigama ε konni, alogo n nama na muxune raxōlō naxanye finde n sēwa xunna ra. N yi laxi a ra, a n ma sēwan finde en birin ma sēwan na. ⁴ N kedin sebexi ε ma tōrō gbeen nun bōje rafōrōn nun yetegen nin. N mi yi waxi ε raxōlō feni, koni n yi ε rakolonma nen, a n na ε xanuxi han!

Fe jaxi rabaan mafelu fena

⁵ Xa ε tan nde findi yamaan naxōlō feren na, a mi n tan xan naxōlōxi, koni fō ε tan yamaan birin, anu jōndin naxan na, a nde nan tun naxōlōxi. ⁶ E wuyaxi to bata a haken saran a ra, na bata a li. ⁷ Nba, iki, fō ε xa na kanna mafelu nen, ε yi a ralimaniya, alogo a bōjen nama fōrō gbeen ti han a yigitεge. ⁸ Nayi, n bata ε mafan, ε mōn xa ε xanuntenyaan yita a ra. ⁹ Bayo n na a sebexi ε ma nen alogo n xa ε sōnna kolon, xa ε xuruxi feen birin yi. ¹⁰ E na muxun naxan mafelu, n fan na mafeluma nen. N tan na naxan mafelu, xa n bata na mafelu, n na ligama ε tan nan ma fe ra Alaa Muxu Sugandixin yete xōri, ¹¹ alogo Setana nama en mayenden, bayo en na a waxōn feene kolon.

¹² Nba, n siga Tirowasi taani Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni waxatin naxan yi, n yi a to fa fala Marigin bata dēen nabi n xa mēnni. ¹³ Koni n xaxili mi yi saxi, amasoto n mi ngaxakedenna Tito lixi na. Nanara, n yi n jūngu mēn kaane ma, n siga Masedoniya yi.

Yesu nan tima en yete ra

¹⁴ Koni Ala tantun, amasoto a Muxu Sugandixina en nasoma a fangan bun ma nen, a ti en yete ra siga yiren birin yi, a kolonna yi xuya ayi en xōn

* **2:3:** A kedin naxan ma fe falama be, yanyina nde na mi ramaraxi muxune yii to.

ma alo se xiri fañin naxan xuyama ayi. ¹⁵ Amasotó en luxi nɛn alo wusulanna xirina Alaa Muxu Sugandixin naxan ganma, a rali Ala ma yamaan birin tagi, kisi muxune nun kisitarene. ¹⁶ A findixi sayaan xirin nan na muxuna ndee xa naxanye xalima sayani. A findi nii rakisin xirin na ndee gbɛtɛye xa naxanye xalima nii rakisini. Nde nɔɛ wanli ito kɛ? ¹⁷ Anu, nxu tan mi luxi alo muxun naxanye Alaa falan findima yulaya seen na. Koni nxu tan falan tima Alaa Muxu Sugandixin barakan nin fata Ala ra nxu bɔɲɛ fixɛn na Ala yetagi.

3

Layiri nɛnɛn walikɛne

¹ Nxu mɔn bata nxu yetɛ matɔxɔ fɔlɔ ba? Hanma nxu makoon mɔn nxu dɛntɛgɛ kɛdine ma ba naxanye nxu tɔnɔn falama ɛ xa hanma ɛ naxanye sɛbɛma bonne ma nxɔ fe yi alo muxuna ndee kii naxan yi? ² Ɛ tan yetɛɛn findixi nxu dɛntɛgɛ kɛdin nan na, naxan sɛbɛxi nxu bɔɲɛne yi, muxune birin nɔɛ naxan kolonɲɛ, e a xaran. ³ Ɛ bata findi kɛdin na Alaa Muxu Sugandixin naxan sɛbɛxi nxɔ wanla xɔn, naxan mi sɛbɛxi duba igen na hanma gɛmɛ walaxan fari,* koni habadan Alaa Nii Sariñanxin nan na sɛbɛxi fati walaxane ma ɛ bɔɲɛne yi.

⁴ Na yigin nan en yi Ala yetagi a Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Anu, na mi na ra fa fala sɛnbɛna nxu ra nxu na wanla kɛ, koni nxu sɛnbɛn kelixi Ala nan yii. ⁶ A tan nan sɛnbɛn fixi nxu ma, a nxu xa layiri nɛnɛn wanla kɛ, naxan mi fataxi sariya sɛbɛxin na fɔ Alaa Nii Sariñanxina. Amasotó sariya sɛbɛxin sayaan nan nafama, koni Alaa Nii Sariñanxin nii rakisin nan fima.

⁷ Nba, sariyan naxan sayaan nafaxi, naxan yi kɛrɛndɛnxi gɛmɛ walaxan ma, xa na faxi binyeni han Musa yetagin yi mayilen a nɔrɔni, Isirayila kaane mi nɔ e yetɛn tiyɛ a

ra hali a yetagin nɔrɔn to yi sigama ñanɲɛ, xa na fa na binyen sifani, ⁸ Alaa Nii Sariñanxin wanla binyen mi gboma ayi dangu na ra ba? ⁹ Wanla naxan muxune yalagima, xa na findi binyen na, wanla naxan muxune ratinxinma Ala yetɛ ra yi, na binyen gboma ayi nɛn han dangu na ra. ¹⁰ Naxan yi findixi binyen na nun, na mi fa a ra iki binye fisamantenni ito a fe ra. ¹¹ Awa, nɔrɔn naxan yi ñanma, xa na faxi binyena nde yi, nayi naxan luma habadan, na tan ma binyen danma minɛn?

¹² Nanara, na yigin to en yii, en xaxili ragidixi han! ¹³ En tan mi ligaxi alo Musa, naxan yi dugin soma a yetagin xun na alogo Isirayila kaane nama a mayilenna to, naxan yi sigama ñanɲɛ. ¹⁴ Koni e bɔɲɛn bata yi xɔdɔxɔ ayi. Bayo han to, e nɛma Layiri Fonna Kitabun xaranɲɛ, a luxi alo na dugin mɔn na yi, e mi a yetɛ to. A munma ba singen, bayo a mi bɛ fɔ Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Hali to, e nɛma Musaa Kitabu yirene xaranɲɛ, dugin soxi e bɔɲɛn xun na. ¹⁶ Koni muxun na a yetɛ rafindi Marigin ma, dugin bama nɛn na yi.† ¹⁷ Bayo Marigin nan Nii Sariñanxin na. Marigina Nii Sariñanxin dɛnaxan yi, xɔrɔyaan nan mɛnni. ¹⁸ En tan birin, Alaa binyen nan mayilenma en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxɛtɛ a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gbɔɛ ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sariñanxin na.

4

¹ Nanara, wanli ito to en yi Alaa kininkininni, nxu mi tunnaxɔlɔma nxu ma. ² Nxu bata nxu mɛ yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxɛtɛma. Koni nxu ñɔndin nan mayitama, alogo muxune birin xa nxɔ lannayaan nakɔrɔsi e xaxinle yi

* **3:3:** Nabi Musaa sariyan nan yi sɛbɛma walaxan fari. A mato Xɔrɔyaan 24.12 kui. Nabi Yeremi fan a fala nɛn fa fala sariya nɛnɛn na fa, na fa sɛbɛma muxune bɔɲɛni benun a xa sɛbɛ walaxan ma. A mato Yeremi 31.33 nun Esekiyeli 11.19 nun 36.26-27 kui. † **3:16:** A mato Xɔrɔyaan 34.34 kui.

Ala yɛtagi. ³ Nxu Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, xa na mɔn luxunxi, a luxunxi muxune nan ma naxanye halagima. ⁴ Dunuɲani ito mangan Setana bata ðenkɛɣatarene xaxinle yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixin a fe Xibaru Fajin nɔrɔn to ðɛgɛ. Alaa Muxu Sugandixin nan Ala sawuran na. ⁵ Nxu mi nxu yɛtɛ a fe kawandi xan bama, fɔ nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, e nun nxu bata findi ɛ walikene nan na Yesu a fe ra. ⁶ Amasɔtɔ Ala naxan a falaxi, a naxa, “Kɛnɛnna xa mini dimini,”* na Ala nan a ligaxi kɛnɛnna yi lu en bɔɲɛni, alogo en xa Alaa binyen kɛnɛnna kolon, naxan a Muxu Sugandixin yɛtagin ma.

⁷ Koni en na nafulu kɛndɛn nama-raxi bɛndɛ fɛɲɛne nan kui naxanye findixi en fati bɛndɛne ra, naxan a yitama a sɛnbɛ fisamantenni ito findixi Ala gbeen nan na, a mi kelixi en tan ma. ⁸ Nxu yigbɛtɛnxi kiin birin yi, koni nxu mi yilunburunxi! Nxu xaminxi koni nxu mi yigitɛgɛxi! ⁹ Nxu bɛsɛnxɔnyaxi, koni nxu mi rabɛɲinxi! Nxu rabiraxi koni nxu mi halagixi! ¹⁰ Nxu Yesu a sayaan tɔrɔn tongoma nxu fatini waxatin birin, alogo Yesu a dunuɲa yi gidin fan xa makɛnɛn nxu fatin xɔn. ¹¹ Hali nxu to nxu nii ra, nxu sayaan ðɛ waxatin birin Yesu a fe ra, alogo a dunuɲa yi gidin xa makɛnɛn nxu fati bɛndɛn xɔn. ¹² Na bunna nɛɛn fa fala sayaan walima nxu tan yi koni nii rakisin nan walima ɛ tan yi.

¹³ A sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, “N ðenkɛɣaxi, nanara n yi falan ti.”† Nxu tan nan fan falan tima ðenkɛɣayani na xaxili kedenni amasɔtɔ nxu bata ðenkɛɣaya. ¹⁴ Bayo nxu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu rakelixa sayani, na nan en fan nakelima sayani Yesu xɔn, a yi en birin malan en bode xɔn a yɛtagi. ¹⁵ Na birin ligama ɛ tan nan ma fe ra alogo Alaa hinanna xa siga ware, a yi muxu wuyaxi li, e barika biran yi gbo

ayi, na yi findi Alaa binyen na.

En yigin saxi se totarene yi

¹⁶ Nanara, nxu mi tunnaɔlɔma nxu ma. Hali nxu fati bɛndɛn to danguma, koni niin naxan nxu yi, na findima nɛn a nɛnɛn na lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁷ Bayo, en tɔrɔdin naxan yi waxatidini ito bun ma dunuɲa yi, na mi gbo xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan sɔtɔma e xɔn. ¹⁸ Nxu bata nxu yigin sa se totarene fari. Bayo seen naxanye toma, ne mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma nɛn habadan!

5

¹ Amasɔtɔ en na a kolon fa fala en niin fati bɛndɛn nin naxan luxi alo en ðɔxɔ bubuna dunuɲa yi. Xa na kala, habadan banxina en yii naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xɔnna, muxune mi naxan nafalaxi. ² Nba, iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bɛndɛna, bayo en ma habadan ðɔxɔden xɔnla en suxuma ki fajɪ, alogo ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina. ³ Bayo en na na dugin so en mi fa luma alo en nagenla na a ra. ⁴ Amasɔtɔ en nɛma bubuni ito kui, en kutunma, en tɔrɔxi. En mi waxi dugi fonna ba feni en ma, koni a xɔnla en na, ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina, alogo seen naxan faxama, nii rakisin xa findi na rapanna ra. ⁵ Ala en daxi na feen nan ma. A bata a Nii Sariɲanxin fi en ma, a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatɔne ra.

⁶ Nanara, en xaxili ragidixi waxatin birin. En mɔn a kolon fa fala fanni en na en konni fati bɛndɛni ito yi, en nun Marigin ðɔxɔden tagi kuya. ⁷ Amasɔtɔ en sigan tima ðenkɛɣyaan nan xɔn ma, koni se toxin mi a ra. ⁸ Anu, en xaxili ragidixi. A rafanɲɛ en ma, en keli fati bɛndɛni ito yi, en sa ðɔxɔ Marigin konni. ⁹ Naxan xunna kenla ra en xa, en yi Ala kɛnɛn, xa en lu en fati bɛndɛni hanma en faxa. ¹⁰ Amasɔtɔ a fɛrɛ mi na fɔ en birin xa ti kɛnɛni Alaa Muxu Sugandixina kiti saden yɛtagi nɛn. Muxune birin

* 4:6: Dunuɲa Fɔlɔn 1.3 † 4:13: Yaburin 116.10

e kewanle saranna sɔtɔma nɛn keden keden yɛɛn ma, a naxan nabaxi a dunuɲa yi gidini, a fajina hanma a naxina.

Ala nun muxune tagini tɔnna

¹¹ Nxu to Marigin yɛɛragaxun kolon, nanara, nxu kataxi, nxu xa muxune sɔtɔ. Ala nxu kolon ki fajɪ. N ma miriyani, ε fan nxu kolon ε xaxinli. ¹² Nxu mi kataxi nxu mɔn xa nxu yete matɔxɔ ε xa. Koni nxu fɛrɛn nan fima ε ma, ε yi ε kanba nxɔ fe yi, alogo ε xa nɔ na muxune yabɛ naxanye e kanbama e tofanni benun e xa e kanba e bɔɲɛ yi feene yi. ¹³ Xa xaxilitaren nan nxu tan na, na Ala nan ma. Koni xa xaxilimaan nan nxu ra, na ε tan nan xa. ¹⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan nan nxu karahanma, nxu tan to laxi a ra fa fala a muxu keden peen nan faxaxi birin xa, nayi, birin bata faxa a tan yi. ¹⁵ A bata faxa muxun birin xa. Nanara, muxun naxanye e nii ra, ne mi fa e nii ra e yete xa sɔnɔn, koni fɔ naxan faxaxi, a keli sayani e tan xa.

¹⁶ Nba, iki en mi fa muxu yo yatɛma adamadiyaan kiraan xɔn. Hali en to yi Alaa Muxu Sugandixin yatɛma na kiini nun, en mi fa na ligama. ¹⁷ Nayi, xa muxu yo Alaa Muxu Sugandixini, na kanna bata findi dali nɛnɛn na. A keɲa fɔnne bata dangu, a nɛnɛne bata fa! ¹⁸ Na birin kelixi Ala nan ma, naxan en nun a tan tagini tɔnxi a Muxu Sugandixin xɔn, a yi wanla so en yii a en fan xa a tan nun bonne tagini tɔn. ¹⁹ Bayo, Ala a yetɛɛn nun dunuɲa muxune tagini tɔnma a Muxu Sugandixin nan xɔn, a mi fa e sɔnna yatɛma. A mɔn bata na tagi tɔn fɛrɛn xibarun taxu nxu ra.

²⁰ Nayi, Alaa Muxu Sugandixina xerane nan en na. Ala yetɛɛn nan muxune rawekilɛma en ma falan xɔn. En naxa, “Nxu bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε a lu ε nun Ala tagin xa yitɔn.” ²¹ Naxan mi yulubi yo ligaxi, Ala en yulubin saxi na nan ma alogo Ala gbee tinxinna xa lu en yi Yesu barakani.

6

¹ En to walima en bode xɔn, nxu bata ε mafan, ε Alaa hinanna naxan sɔtɔxi, ε nama na tongo fe fuun na.

² Bayo a falaxi nɛn, a naxa, “N bata i yabi n ma marafanna waxatini,

n yi i mali marakisi lɔxɔni.”*

A mato, Ala rafan waxatin ni i ra, marakisi lɔxɔn ni i ra.

³ Nxu mi sese luyɛ naxan muxun birɛ tantanni, alogo fɛ yo nama to nxɔ wanla ra. ⁴ Koni nxu kataxi kiin birin yi nxu xa findi Alaa walikɛ fajine ra: tunnafan gbeen nun tɔrɔn nun fe xɔdɛxɛne nun kɔntɔfinle yi. ⁵ Xa e nxu bɔnbɔ, nxu nɛma kason na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu wali xɔdɛxɛne nun xixɔlitareyaan nun kamɛni. ⁶ Nxu kataxi sariɲanna nun fe kolonna nun diɲan nun ɲɛnige fajin nun Alaa Nii Sariɲanxin nun xanuntenya kɛndɛni, ⁷ e nun ɲɔndi falan nun Ala sɛnbɛni. Nxu tinxinna rawali yengɛ so seen nun nxu makantan seen na. ⁸ Nxu nɛɛn binyeni, hanma yagini, nxu nɛɛn xili kalani hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatɛxi yanfantenne ra. ⁹ Nxu suxi alo muxun naxanye mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki fajɪ. Nxu yatɛxi alo nxu faxamatɔɔn nan yi a ra nun, anu ε mato nxu ɲɛɲɛ mi a ra iki ba? Nxu ɲaxankataxi, koni e munma nxu faxa. ¹⁰ Nxu yatɛxi muxu sunuxine ra, anu nxu sɛwaxi waxatin birin. Nxu suxi alo yiigelitɔne koni nxu bata muxu wuyaxi findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu gbeen nan seen birin na.

¹¹ Korinti kaane, nxu bata falan ti ε xa kɛnɛnni, nxu yi nxu kui feen birin fala ε xa. ¹² Nxu mi nxɔ xanuntenyaan luxunxi ε ma, koni ε tan bata ε gbeen luxun nxu ma. ¹³ N bata falan ti ε xa alo n ma diine. A daxa, ε fan xa ε kui feene yita nxu ra!

Denkeleyatarene nun denkeleya muxune nama malan

Korinti Singen 10.14-22, Efesi 5.5-11, Piyeri Singen 2.9-12

* 6:2: Esayi 49.8

14 E nun denkeyatane nama xun xidi wudi kedenna tongo e malan fe kedenna ma. Amasoto tinxinyaan nun tinxintareyaan lanje e bode ma feen mundun yi? Kenenna nun dimin lanje e bode ma ba? 15 Alaa Muxu Sugandixin nun Setana ne lanje di? Denkeyaya muxun lanxi denkeyataren ma kiin mundun yi? 16 Layirin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suxurene tagi? Amasoto habadan Ala Batu Banxin nan en na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, "N luma nen e ye. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na." 17 Nanara, Marigin naxa,

"E mini ne ye, e e masiga e ra. E nama din se sarjantare yo ra, nayi n tan e rasuxuma nen." 18 Marigina Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "N findima nen e fafe ra, e findi n ma dii xemene nun n ma dii temene ra."†

7

1 Bayo Ala to bata en tuli sa feni itoe birin na, ngaxakedenne, en ba feen birin ma naxan fati benden nun niin xosima, en yi lu en ma sarjanna rakamale Ala yerragaxuni.

Poli a sewana

2 E bɔneni ton nxu xa. Nxu mi tinxintareya ligaxi muxe ra, nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun.

3 N mi ito falaxi e yalagi feen xan na, amasoto n bata yi a fala a singeni, n naxa, "E fe nxu bɔneni kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun sayani."

4 N laxi e tan na kati! N na n kanbama e tan nin. E fe n nalimaniyama han n defe. Hali nxu to tɔɔn birin yi, n ma sewan dan mi na!

5 Amasoto, nxu Masedoniya li waxatin naxan yi, nxu mi matabu yo soto. Nxu yi tɔɔxi kiin birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun yi nxu yi. 6 Koni Ala naxan muxu magodoxine ralimaniyama, na yi nxu ralimaniya Tito a faan xon ma. 7 A fa

feen gbansanna xa mi yi a ra, fo a limaniyaan naxan soto e xon. A yi a fala nxu xa, n xonla e suxu kii naxan yi, e sunu, n ma fe kunfan yi lu e yi. Nanara, n ma sewan yi gbo ayi.

8 Hali n to e raxoloxi n ma falan xon kedini kui,* n tan mi nimisaxi a seben na. N nimisa nen waxatidi, n to a kolon a na kedini bata yi e raxolo.

9 Koni iki, n sewaxi, e to nimisaxi na mi a ra, koni na nimisan to e fe raba kiine masaraxi. Ala nan na nimisan nagidixi. Nanara, e mi tɔɔ

yo sotoxi nxu yii. 10 Amasoto nimisan naxan kelixi Ala ma, na a ligan nen muxune yi e xun xanbi so e hakeni, e kisi. Nanara, mone yo mi na yi.

Koni nimisan naxan kelixi dunuɔna feene yi, na rananma sayaan nan ma.

11 Nimisani ito naxan kelixi Ala ma, e na mato. A bata e findi sɔbe ralane ra. E kunfaxi e sɔntareyaan mayita feen na. E xoloxi fe jaxin ma, e bɔnen bata

te, fe fapin xonla bata e suxu ken! E fe jaxi rabane hakene saranma e ra. Na bata a yita fa fala fe yo mi e ra fefe yi.

12 Xa n na kedini sebexi, n mi a sebexi fe kalane xan ma fe ra hanma e muxun naxanye tɔɔxi. Koni alogo e sɔbe soxi nxu xa kii naxan yi, na xa mini kenenni e yeteen xa Ala yetagi.

13 Ne nan birin nxu ralimaniyaxi.

E nun mon, ba nxu ralimaniya feen na, e Tito rasewaxi kii naxan yi, nxu sewaxi na fan na han! Bayo e birin

bata a nii yifan a ma. 14 N bata yi e matoxo Tito xa nun. E mi n nayagixi. Bayo nxu bata jondin fala e xa waxatin birin, nxu e matoxon naxan

tixi Tito xa, na fan bata findi jondin na. 15 A marafanna luma gboe ayi e

tan ma fe yi, a na rabira a ma e birin xuruxi feen birin yi kii naxan yi, e nun e a rasenexi kii naxan yi binye gbeeni han e xuruxurun. 16 N sewaxi bayo n laxi e ra feen birin yi.

8

Yii malanna Yerusalen denkeya

† 6:18: A mato Saraxaraline 26.12 nun Esekiyeli 37.27 nun Esayi 52.11 nun Yereimi 31.9 nun Esekiyeli 20.34 nun Samuyeli Firinden 7.14 nun Esayi 43.6 nun Hose 2.1 kui. * 7:8: Yanyina nde Poli kedina nde sebexi e ma naxan mi luxi en yii to.

muxune xa

¹ Ngaxakedenne, Alaa hinanna walima Masedoniya denkeleya muxune tagi kii naxan yi, nxu waxi a xon ε xa na kolon. ² Hali e to yi tōrōya naxini, e sewa gbeen sa nen e yūigelitōya xōdexen fari, e yi kiin ti fonisireya gbeeni. ³ N na e seren bama fa fala e kiin tixi nen alo e fanga berena, a mōn yi dangu na ra e nenige fajini. ⁴ E nxu mafan nen kati, a e xa na binyen sōtō, e fan yi yama sarijanxin mali Yerusalen taani. ⁵ E dangu nen nxu gbee miriyaan na. E yi e yete fi Marigin ma singen. Na xanbi ra, e yi e yete fi nxu fan ma Ala sagoni. ⁶ Nayi, Tito naxan hinan wanli ito fōlōxi ε konni, nxu bata na mafan, a xa sa a rakamali ε tagi. ⁷ Koni ε to ε senbe soma feen birin yi, denkeleyaan nun falan nun fe kolonna nun wēkilēn nun xanuntenyaan na nxu xa, nayi ε senbe so hinanna fan yi.

⁸ N mi yamarin sama ε ma, koni n nēma bonne wanla a fe fale, n feren fima ε ma nen alogo ε xa ε xanuntenyaan mayita. ⁹ Amasōtō ε en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yete findi yūigelitōon na ε fe ra, alogo ε xa findi se kanne ra a yūigelitōyaan xōn.

¹⁰ Nayi, n nan n ma miriyaan nan yitama ε ra feni ito yi: ε tan nan singeye ε yii malan yala, ba na ra mōn, ε tan nan singe a nenigexi. ¹¹ Awa, ε na wanla rajan alogo ε lanxi nenige fajin naxan ma a fōlōni, ε xa na rakamali na kiini, fata ε ferene ra. ¹² Amasōtō xa ε nenigen fan, Ala ε kiseen yatema nen ε yii seene xasabin ma, seen naxan mi ε yii, na mi a ra.

¹³ Nxu mi waxi a xōn ma, nxu xa goronna ba bonne xun ma, a dōxō ε tan xun ma, koni nxu waxi nen birin xa ye lan. ¹⁴ Koni bayo se wuyaxi ε yii waxatini ito yi, a lan nen, ε xa ne mali naxanye mako ε yii seene ma iki. Nayi, ε yii seene na dasa waxatin naxan yi, e fan ε malima nen e yii seene ra alogo ε birin yi ye lan. ¹⁵ A

sebexi Kitabuni, a naxa, “Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma.”*

Tito nun a lanfane

¹⁶ Nxu barikan birama Ala xa, amasōtō a bata a liga Tito xa a sōbe so ε xa alo n tan. ¹⁷ Nxu naxan maxōdinxi Tito ra, a bata tin na ma, a mōn bata a sōbe so, a yi a nenige a xa siga ε fema. ¹⁸ Nxu e nun nxu ngaxakedenna nde rasigama ε ma, denkeleya yamane birin naxan matōxōma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na. ¹⁹ Naxan mōn dangu na ra, denkeleya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga nxu matideni, nxu nēma kiseni itoe xalē waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yeteen binya feen na e nun nxu nenige fajin seren na.

²⁰ Nxu a ligama nxu yeren ma alogo muxe nama nxu mafala nxu kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra. ²¹ Naxan daxa Marigin yetagi e nun muxune yetagi, nxu katama na nan ligadeyi.

²² Nxu naxan sama na muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanja ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sōbe soxi waxatin birin. A mōn bata na sōbeen yita iki a to laxi ε ra han! ²³ Tito tan, na findixi n xōyin nun n walikē boden nan na. Nxu ngaxakedenna naxanye rasigaxi, denkeleya yamana xerane nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe ra. ²⁴ Nanara, ε xa xanuntenyaan yita e ra alogo denkeleya yamane xa nxu kanba xunna kolon ε yi, e yi a to.

9*Denkeleya muxune mali fena*

¹ E maliin naxan nabama lan yama sarijanxin ma, a tōnō mi na n xa kedin sebe ε ma lan na ma. ² Bayo, n na a kolon fa fala ε nenigen fan. N luma ε matōxe Masedoniya kaane xa, n naxa, “Xabu yala, Akaya kaane yitōnxi mali ti feen na.” E bata

* 8:15: Xōrōyaan 16.18

muxu wuyaxi rakunfa ε sɔbɛ soon xɔn. ³ Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama ε ma alogo nxu ε matɔxɔxi kii naxan yi, na nama findi fe fuun na. Koni a xa a li ε yitɔnxi alo n na a falaxi kii naxan yi. ⁴ Xa Masedoniya kaana nde fa n fɔxɔ ra ε fɛma, e yi a li ε mi yitɔnxi, nxu yi yagima nɛn nayi nxu to laxi ε ra, koni katarabi ε tan nan ma. ⁵ Nanara, n bata a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee mafan, e siga ε fɛma n yɛɛ ra, ε yi na fonisireya kiseni tɔn, ε bata yi nxu tuli sa naxan na alogo a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna ra.

⁶ ε xaxili lu ito xɔn ma. Naxan na sansina ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan na sansi gbeen woli, na a gbegbe xabama nɛn. ⁷ Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bɔɾɛni kii naxan yi. A nama findi mɔnɛn na hanma karahanna. Amasɔtɔ naxan kiin tima sɛwani, na kanna rafan Ala ma. ⁸ Ala nɔɛ ε kiyɛ nɛn a hinan dɛfexini alogo a xa ε makone fan feen birin yi waxatin birin, nde mɔn yi lu ε yii wali fajine birin kɛdeni. ⁹ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa,

“A bata tɔrɔ muxune ki fonisireyani.

A tinxinyaan luma nɛn habadan!”*

¹⁰ Nba, Ala naxan sansiin fima xɛɛ biin ma e nun donsena, na sansiin fima ε ma nɛn, a a rawuya ayi, a yi ε tinxinyaan wali xɔnne ragbo ayi.

¹¹ ε findima nɛn se kanne ra kiin birin yi, alogo ε xa lu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi barikan birama nɛn Ala xa, nxu na ε kiseene xali e xɔn. ¹² Amasɔtɔ ε wanla naxan nabama ito ra, na mi yama sariɾanxin makone xan gbansan fanma, koni a mɔn wali fajini kolonna rayiriwama Ala xa. ¹³ Muxu wuyaxi Ala binyama nɛn ε wanli ito tɔnɔn xɔn, ε to yamari suxun saxi ε tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajini. E mɔn Ala binyama nɛn ε fonisireyana fe ra ε to e kima ε seene yi e nun muxun bonne. ¹⁴ Nanara, e Ala maxandɛ ε xa xanuntenyani Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi ε ma. ¹⁵ En

barikan bira Ala xa a kisenana fe ra naxan jɔxɔn mi na.

10

Pɔli yi a wanla xun mayɛngɛ

¹ N tan Pɔli, n bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixina limaniyaan nun dijani, hali ndee to a falama a n falan tima ε yɛɛ xɔri yɛtɛ magodon nin, koni a n na keli ε fɛma, n jaxu ε ra. ² N bata ε mafan, n na fa ε fɛma, ε nama n karahan a n xa jaxu ε ra sɔbɛɛn na, amasɔtɔ n laxi a ra, n susue nɛn na ligɛ ndee ra yati, naxanye e mirixi a nxu nxɔ dunuɾa yi gidin ligama adamadiyaan kiraan nan xɔn.

³ Amasɔtɔ, nxu dunuɾa yi gidin ligama adamadiyaan nin, koni nxu mi yɛngɛn soma adamadiyaan kiraan xɔn. ⁴ Bayo nxɔ yɛngɛ so seene mi luxi alo adamadiine gbeene: Alaa yɛngɛ so se sɛnbɛmane nan e ra, naxanye nɔɛ yire makantanxine kalɛ. Nxu wule miriyane kalama ne nan na, ⁵ e nun wason naxan birin kelima Alaa kolonna xili ma. Nxu yi xaxinle birin yɛɛ rafindi Ala ma alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin ma. ⁶ ε na Alaa fala suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma nɛn fala suxutarene hakene saraɾɛ e ra.

⁷ ε feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee bata la a yɛtɛ ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, a mɔn xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin nan gbee en fan na alo a tan. ⁸ Marigin nɔɔn soxi n yii ε sɛnbɛ so feen nan na, ε kala feen mi a ra. Hali n nan n yɛtɛ matɔxɔma na ra jaxi ra, n mi yagixi na feen na. ⁹ N mi waxi a xɔn ma, a xa liga alo n na ε magaxuma n ma kɛdine ra nɛn. ¹⁰ Bayo, ndee a falama, e naxa, “Pɔli a kɛdine xɔdɔxɔ, e sɛnbɛn gbo, koni xa a yɛtɛna en fɛma, sɛnbɛ mi a ra, sese mi a falan na.” ¹¹ Na kanna xa a miri nɛn fa fala nxu kii naxan yi nxu nɛma kɛdin sɛbɛ, nxu kɛwanle luma na kii nin nxu nɛma ε yɛ.

¹² Muxuna ndee na yi naxanye e yɛtɛ matɔxɔma, anu nxu mi susue nxu

* 9:9: Yaburin 112.9

yete se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nxu bode xon. E na misaala tongo e yete ma, e yi e yete sa e yete ma, xaxilitaren nan ne ra. ¹³ Koni nxu tan mi nxu yete matoxe jaxi ra. Ala bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yete matoxoma dangu na ra, naxan a ligama nxu fa han e fema. ¹⁴ Bayo nxo yete matoxon mi danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama nun xa nxu mi yi fa e konni, anu nxu singe nan faxi han e fema Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni. ¹⁵ Nxu mi nxu yete matoxe bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. Koni nxu laxi a ra fa fala e denkeleyaan gboma ayi nen, nxu yi no wali kende gbete rakamale e tagi hali nxu mi dangu nxu danne ra* ¹⁶ bayo taan naxanye e konna xanbi ra, nxu noe Yesu a fe Xibaru Fajin naliye nen ne ma, benun nxu xa nxu yete matoxo bonne wanli naxan kexi muxu gbete walideni. ¹⁷ Koni, a sebexi Kitabun kui, a naxa, "Xa naxan a yete matoxoma, a xa a yete matoxo Marigina fe ra."† ¹⁸ Amasoto muxun naxan a yete matoxoma, Ala mi na rasuxe fo Marigin na naxan matoxo.

11

Poli nun wule xerane

¹ E dije ba, xa n fatoyana ndedi fala e xa? Koni e dijaxi xe! ² Bayo xoxolonyaan nan n yi e fe ra, xoxolonyaan naxan kelixi Ala ma. Amasoto a luxi alo n na e masuxi futun nin xem e keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa e yita a ra alo sungutun nasoloxina. ³ Koni alo sapina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nen e fan miriyane nama e yifu e yi e masiga e lannaya kenden nun e sarijanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa. ⁴ Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbete a fe kawandi ba e xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa e nii gbete soto e mi naxan soto nxu ra, hanma xa e Xibaru Fajin gbete me, e mi naxan nasuxu a

singeni, e tinma nen na birin ma ki faji! ⁵ Koni muxuni itoe naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangu n tan na kii yo yi. ⁶ Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa e xa kiin birin yi.

⁷ N na Alaa fe Xibaru Fajin nali e ma waxatin naxan yi, n mi sese rasuxu e ra, n yi n yete magodo alogo n xa e tan yite, n haken nan ligaxi e ra nayi ba? ⁸ N seen nasuxu nen denkeleya yama gbete ye ra, e yi n saranna fi, alogo n xa wali e xa. ⁹ N yi e fema waxatin naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu yo toro, bayo denkeleya muxun naxanye keli Masedoniya yi, ne n makone fan nen. N mi tin n xa findi goronna ra e xun ma, n mon n yete suxuma nen na ma. ¹⁰ N bata n kolo Alaa Muxu Sugandixina jondini naxan n yi, muxu yo mi n kume binyeni ito yi Akaya yamanani. ¹¹ N na falaxi nanfera? N to mi e xanuxi ba? Ala a kolon, a n na e xanuxi!

¹² N naxan ligama, n mon na ligama nen alogo nxu mafala xunna nama taran na naxanye a lige na muxune yi e yete matoxo a nxu nun ne birin lan. ¹³ Ne findixi wule xerane nun mafu tiine nan na, naxanye e yete findixi Alaa Muxu Sugandixina xerane maligan na. ¹⁴ Nba, kabanako fe mi na ra, bayo hali Setana noe a yete finde nen kenenna malekan maligan na. ¹⁵ Nayi, na mi finde terena fe ra xa Setanaa walikene fan e yete findi tinxinyaan walikene maligan na. Ne rajanna lanma nen e kewanle saranna ma.

Poli a torona xerayani

¹⁶ N mon xa a fala, muxu yo nama n yate xaxilitaren na. Hanma xa e a mirixi na kiini, e tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yete matoxo ndedi. ¹⁷ N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xon, koni n na a falama xaxilitareyaan nin. ¹⁸ Bayo

* **10:15:** A mato Romi 15.17-21 kui. † **10:17:** A mato Korinti Singen 1.31 kui.

muxu wuyaxi to e yete matoxoma adamadiyaan kiraan xon, nanara, n fan n yete matoxoma nen. ¹⁹ E tan to findixi xaxilimane ra, e mafura dije xaxilitarene bun ba? ²⁰ E tinxi e xa e findi konyine ra, e yi e rawali, e yi e yii seene kansun, e yi e yete yite e ma, e yi e yetagi garin! ²¹ N xa a fala e xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na lige.

Nayi, muxu gbete nae a yete matoxe denaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nen n yete matoxe menni. ²² Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Iburahima bansonna nan e ra ba? A tan nan n fan na. ²³ Alaa Muxu Sugandixina walikenen nan e ra ba? N falan tima alo xaxilitaren yetena, koni n dangu e tan na! N bata toro walideni dangu e tan na pon! N bata sa kason na dangu e tan na pon! Muxune yi n bulan dangu e tan na, n yi lu sayaan de waxati wuyaxi. ²⁴ Yahudiyane yi n bulan doxona ma suulun bosaan ye tonge saxan e nun solomanaanin.* ²⁵ Romi kaane yi n mabonbo gbelemene ra doxona ma saxan. E n magalon n faxes feen na sanja ma keden. Kunkin yi kala n na foxo igen tagi doxona ma saxan, n lu fufani yanyi keden koe keden, na waxatina nde yi. ²⁶ N yi sigatini waxati wuyaxi gbalon de, baane nun mafu tiine nun n kon kaa Yahudiyane nun siya gbete gbalone. N yi taan nun burunna nun foxo igene nun wule denkeleya muxune gbalone de. ²⁷ N toro nen waliden nun waxati xodekene yi, n lu xii xalitareyani waxati wuyaxi, n lu kamen nun min xonla ra. Donseen mumeen yi dasa n ma waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabenni. ²⁸ Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan tongoma loxo yo loxo, n kontofilixi denkeleya yamane birin na. ²⁹ Xa muxuna nde senben xurun, n fan senben xurunma nen. Xa muxuna nde bira yulubini, na n bonen ganma nen.

³⁰ Xa n yi daxa nun n xa n yete matoxo, n yi n yete matoxoma n ma senbetareyaan nan na. ³¹ En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan! ³² N yi Damasi taani waxatin naxan yi, Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, na yi muxune ti taan so deen na n suxu xinla ma. ³³ Koni muxune yi n doxo sagan kui, e yi n nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n futuxulu a yii na kii nin.†

12

Pali fe toon naxan ti alo xiyena

¹ A daxa n xa lu n yete matoxe, hali tonjo yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenen, n xa ne fan fala. ² N muxuna nde* kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nen han kore xonna saxandena. Na jee fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon. ³ N na a kolon xemeni ito te nen, koni xa a fatin nan te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi na tan kolon. Ala nan na kolon. ⁴ A tongo nen a rate ariyanna yi. A yi falane me naxanye mi nae fale, e nun muxu yo mi nae xete naxanye ma. ⁵ N na muxu sifan matoxoma nen, koni n tan, n mi n yete matoxe fo n ma senbetareyani. ⁶ Xa n yi waxi n yete matoxo feni nun, n mi yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi jandin nan falama. Koni n na n yete suxuma alogo muxu yo nama n yate dangu n kewanle ra e naxanye toxi e nun e naxanye fe mexi.

⁷ Na ma, Ala toro fena nde ragidi nen n ma alo janla na lu fati bendeni, naxan yi findixi Setana xerana nde ra. Na yi n jaxankata alogo n nama lugo wason na, n to fe makenenxi gbeenitoe toxi. ⁸ N bata Marigin maxandi sanja ma saxan alogo a xa na toro feen ba n ma. ⁹ A yi n yabi, a naxa, "N ma hinanna bata i wasa.

* **11:24:** A mato Sariyane 25.3 kui. † **11:33:** A mato Xerane 9.23-25 kui. * **12:2:** Muxuni ito findixi Pali yeteen na. A mato Korinti Firinden 12.7 kui.

N senben nakamalima muxuna senbetareyaan nin.” Nayi, n mafura n yete matoxe n ma senbetareyani, alogo Alaa Muxu Sugandixin senben xa lu n xon ma. ¹⁰ N na n yete kenexi senbetareyaan nun konbine nun fe xodexene nun besenxonyaan nun kontofinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Amasoto xa n senben jan waxatin naxan yi, n senben sotoma na waxatin nin.

Poli a xaminna

¹¹ N falan tima alo xaxilitarena, koni e n karahanxi nen. E tan yi lan nun e yi n xun mafala, bayo naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, ne mi dangu n na sese yi, hali se mi n na. ¹² Taxamasenna naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata ne liga e tagi tunnafanni, e findi taxamasenne nun kabanako feene nun fe magaxuxine ra. ¹³ Nxu denkeleya yamaan bonne rafisaxi e xa kiin mundun yi? Fɔ n goronna to mi luxi e xun ma tun. E mi dije na haken ma ba?

¹⁴ N yitonna saxanden ni ito ra siga feen na e konni. N goronna mon mi luma e xun ma. Amasoto n mi e yii seene xan foxo ra, koni fo e yetena. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e soto muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa. ¹⁵ Nayi, a finde sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi e niine fe ra. Xa n na n ma xanuntenyaan fari sa e xa, e xanuntenyaan xurunje ayi n tan xa ba?

¹⁶ A xa lu na ki. N mi findixi goron na e xun ma. Koni muxune a falama, a n to findixi yanfannena ra, n na e suxi koten nan na. ¹⁷ N xeraan naxanye rasiga e ma, n na e rawali nen na nde xon ba? ¹⁸ N Tito mafan nen alogo a xa siga e konni, n yi denkeleya muxuna nde† rasiga a foxo ra. Tito e rawali nen ba? Nxu birin kui fe keden keja keden xa mi yi a ra nxu sigati kiini ba? ¹⁹ Yanyina nde, e mirixi fa fala a to mi na ra a nxu kataxi nxu xun mayenge feen

nan na e fema. En-en. Nxu falan tima Ala nan yee xori a Muxu Sugandixin barakani. N xanuntenne, nxu na birin ligama e yee rasiga feen nan ma. ²⁰ N gaxuxi nen, n na fa waxatin naxan yi, n na e liye kii naxan yi, na mi rafanje n ma, e nun e fan n liye kii naxan yi, na mi rafanje e ma. N gaxuxi nen lantareyaan nun xoxolonyaan nun boje teen nun yete yigboon nun fala jaxin nun muxu mafalan nun wason nun fe yibasanna nama lu e tagi. ²¹ N gaxuxi nen a n na fa, n ma Ala nama n nayagi e fe yi, n yi wuga muxu wuyaxi a fe ra naxanye bata yi yulubin liga koni han to e mi e xun xanbi soxi e fe xosixine nun e yanga suxun nun e haramu feene yi, e yi naxanye ligama.

13

Maxadi dnxen nun xontonne

¹ A saxanden ni i ra n fama e konni. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Feen birin makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xon.”* ² N bata yi e rakolon n faan firinden e fema. N to mi e fema iki, n mon xa a fala na muxune xa naxanye bata yi yulubin liga a foloni e nun bonne birin, n naxa, n na fa e fema sanon, n mi e xun mafalama e yulubine fe ra, ³ bayo e waxi a xon n xa sereyane yita e ra fa fala n na Alaa Muxu Sugandixina falane nan tima. A tan mi e masuxe senbetareyani, bayo senbe kanna nan a tan na e tagi. ⁴ Amasoto a gbangban nen wudin ma a senbetareyani, koni a luxi a nii ra Ala senben barakan nin. Nxu fan bata findi senbetarene ra a tan yi, koni nxu nii rakisin sotoma e tan ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala senben barakani.

⁵ E e yete rakorosi, alogo e xa a kolon xa e denkeyaxi. E e yete fesefese. E mi a kolon ba fa fala a Yesu Alaa Muxu Sugandixina e yi? Fɔ xa a li de, e bata fula fesefesen na. ⁶ N laxi a ra, e a kolonma nen a nxu mi fulaxi fesefeseni. ⁷ Nxu Ala maxandima a e nama fe jaxi yo liga. Nxu mi waxi

† **12:18:** Poli bata yi denkeleya muxuni ito a fe fala Korinti Firinden 8.22 kui. * **13:1:** A mato Sariyane 19.15 kui.

na xɔn ma alogo yamaan xa a kolon a nxu bata nɔɔn sɔtɔ fɛsɛfɛsɛni, koni alogo ε xa fe fajin liga, hali a luxi alo nxu fa fulama fɛsɛfɛsɛni. ⁸ Bayo nxu mi nɔɛ sese ligɛ Alaa jɔndin xili ma, koni nxu nɔɛ wale a xa nɛn. ⁹ Nxu sɛwama nɛn xa sɛnbɛ mi nxu ra, ε tan sɛnbɛn yi gbo ayi. Na ma, nxu Ala maxandima nɛn a ε xa kamali. ¹⁰ Nanara, n feni itoɛ sɛbɛma ε ma, n to mi ε fɛma, alogo n na fa ε fɛma, n nama ε suxu a xɔdɛxɛn na n ma sɛnbɛmayani, Marigin sɛnbɛn naxan soxi n yii ε rawɛkilɛ feen na benun a xa ε halagi.

¹¹ Awa, ngaxakedenne, Ala xa sɛwan fi ε ma. E kata ε xa defe, ε yi ε bode ralimaniya, ε lu xaxili kedenna nun bɔjɛ xunbenli. Nayi, xanun-tenyaan kannu nun bɔjɛ xunbenla kannu Ala luma nɛn ε xɔn.

¹² E bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni. Yama sarijanxin birin ε xɔntɔnma.

¹³ Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun Alaa xanuntenyaan nun Alaa Nii Sarijanxin lanna xa lu ε birin xɔn.

Galati Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma

Galati kaana nde Yesu a fe Xibaru Fajin soto nen Xera Poli a xeraya sigatiin firinden nun a saxanden xon (Xerane 16.6 e nun 18.23). Ne yi e malan, e findi denkeleya yamaan na. Men kaane mi yi Yahudiyane ra fo siya gbete. Koni Yahudiya denkeleya muxuna ndee yi siga Galati kaane fema Poli xanbi. Ne yi Galati kaane xaranma wulen nan ma fa fala denkeleya muxun birin lan e xa Yahudiyane sariyan suxu, a gbengbenna e yi banxulan alogo e xa kamali denkeleyani. Ba Yahudiyane ra, men kaane namunne mi yi darixi gaan tiin na. Nayi, Galati kaane sese mi yi banxulanxi. Na yi gbaxi Yahudiyane denkeleya muxune ra naxanye yi wama siyane birin xa liga alo e tan alogo e xa kamali dinani bayo Yahudiyani nan yi Yesu ra. Poli tan naxa, a na mi lan Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin ma. Amasoto na yi Galati denkeleya muxune findima konyine nan na dinan kiraan xon. Poli naxa, a sariya suxun mi muxu yo nii rakise fo Ala hinanna e na denkeleya Yesu ma. Waxatina nde, Poli yi Efesi taani, a e xibaru me waxatin naxan yi. A yi a me a Galati kaane tinma a yaxune kawandin na. Na ma, a yi xanuntenya kedini ito sebe e ma alogo e xa Alaa fe famu.

Poli yi Kitabun yireni ito sebe dexo saxan alogo a xa a ngaxakedenne xili "Xibaru Fajin" keden peen pondin ma. Na yire saxanne ni i ra:

A singena, a yi a yetena feene yeba, a folo a yetena tubi kiin ma Yesu ma. A yi a yeba e nun Yerusalen denkeleya muxune lan feen naxan ma fa fala denkeleya muxun naxanye mi findixi Yahudiyane ra, ne mi luma Yahudiyane sariyan bun. A mon yi a fala e nun Piyeri a feene fataxi kii naxan yi lan na feen ma.

Poli a xerayaan senben nan xun mayengema, a naxa, a Ala nan a findixi xeraan na naxan mi fata adamadi yo ra, hali Yesu xera boden naxanye dxi Yerusalen taani. Na bunna nen, Galati kaane mi lan e xa e tuli mati muxu gbete yo ra naxan Poli matandima hali e keli Yerusalen taani (sora 1 han sora 2).

A firindena, Poli yi falan ti fata Layiri Fonna Kitabun na, a naxa, a muxun mi kisima Yahudiyane sariya suxun xan xon, koni fo a xa denkeleya Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan ma (sora 3 han sora 4).

A rananni, a naxa, a Galati kaane lan e xa lu xoyani Alaa Nii Sarijanxin yamarin bun amasoto Alaa Nii Sarijanxi kewali fajin birin nasoma nen muxuni, katarabi xanuntenyaan ma (sora 5 han sora 6).

Yamaan laxi sariya suxun nan na dinani. E e mirixi a ma fa fala, e sariya suxun na dangu e yulubi ligan na, na e rasoma ariyanna nin. Anu, Kitabun yireni ito naxa, a muxun mi noe tinxiye Ala yee ra yi sariya suxun xon. I na Ala sariya keden kala, i bata findi yulubi tongon na. Xa na yulubi mi ba i ma, Ala mi tinma i yi so ariyanna yi. Fo yulubin xa ba muxun ma singen, a fa so ariyanna kui. Yesu nan findixi na muxun na naxan adamadiine yulubine bama e ma. Naxan na denkeleya Yesu ma, na bata kisin soto. Na kui, denkeleyaan nan en nakisima. Sariya suxun mi a ra.

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xexi fo Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelixi sayani. ² N tan nun ngaxakedenne naxanye birin be, nxu Galati denkeleya yamaan xontonma:

³ En Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu xa hinanna nun boye xunbenla fi e ma.

⁴ Yesu nan a yete fixi en yulubine fe ra, a yi en xunba waxati jaxini ito yi alo en Fafe Ala waxi a xon ma

kii naxan yi. ⁵ En xa binyen fi a ma habadan han habadan! Amina.

Xibaru Fajin gbetε yo mi na yi

⁶ N bata kabε ε ma amasoto ε bata ε xun xanbi so Ala yi mafuren naxan ε xilixi a Muxu Sugandixina hinanna xon. E yi xibaru gbetε suxu. ⁷ Koni Xibaru Fajin gbetε yo mi na yi mumε! Muxune nan tun ε toroma, e waxi Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin maxete feni. ⁸ Koni hali nxu tan hanma malekana nde yi fa sa keli ariyanna yi, a xibaru gbetε kawandin ba ε xa, nxu tan mi naxan baxi ε xa, Ala xa na kanna halagi habadan! ⁹ Nxu bata yi a fala. Iki, n mon xa a fala ε xa. Xa muxu yo xibaru gbetε kawandin bama ε xa, ba Yesu a Fe Xibaru Fajin na, ε naxan singe suxi, Ala xa na kanna halagi habadan!

¹⁰ Iki n yamaan nan mafanma ba? Hanma Ala? N katama n xa rafan adamadiine nan ma ba? Xa n mon yi katama n xa yamaan nan kenεn nun, nayi n mi finde Alaa Muxu Sugandixina walikeεn na!

Poli a xerayana

¹¹ Ngaxakedenne, n xa a fala ε xa, n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalixi ε ma, a mi fataxi adamadiine ra. ¹² N mi a sotaxi muxu yo ra. Muxu yo mi n xaranxi a ma. Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan a makeεnxi n xa.*

¹³ Amasoto ε bata n kewanle fe me, n naxan naba n yi Yahudiya dinani waxatin naxan yi. N bata denkeleya yamaan jaxankata han aradangu ayi. N yi a kalama nen. ¹⁴ N yi danguma nen n lanfa wuyaxi ra Yahudiya dinani n siyaan muxune ye. Dinan muxu gbee nan yi n tan na n benbane namunne xon.

¹⁵ Koni xabu n bari waxatin naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili a hinanni. Bayo a a kenεn nen ¹⁶ a xa a Dii Xemen makeεn n xa, alogo n xa a fe Xibaru Fajin nali siya gbetεne ma. Nayi, n mi sigaxi adamadi yo fema, a xa n kawandi. ¹⁷ N mi sigaxi Yerusalen taani ne fema naxanye singe yi xerane ra. Koni n siga

nen Arabu yamanani mafuren! N mon yi xete Damasi yi. ¹⁸ Neε saxan dangu xanbini, n yi siga Yerusalen taani alogo nxu nun Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu nun suulun ti a fema. ¹⁹ N mi xera gbetε to na yi fo Marigi Yesu xunyen Yaki. ²⁰ N naxan sebexi, Ala nan seren na, jandin na a ra.

²¹ Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi e nun Silisi yi, ²² koni muxe mi yi n kolon Yudaya denkeleya yamane ye naxanye Alaa Muxu Sugandixin xon. ²³ E ito nan gbansan me: "Xemen naxan yi en jaxankatama a foloni, na nan fa denkeleyaan kirana fe kawandin bama iki, a yi naxan kalama." ²⁴ Nanara, e yi Ala tantun n tan ma fe ra.

2

Poli nun xeraan bonne

¹ Neε fu nun naanin dangu xanbini, n tan nun Baranabasi yi siga Yerusalen taani. N Tito fan xali. ² N siga nen bayo Ala bata a makeεn n xa. N darixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliye siya gbetεne ma kii naxan yi, n yi na yeba e muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu! ³ Koni hali Tito Giriki kaan naxan yi n fema, e mi a karahan a banxulan feen ma. ⁴ Koni nafigina ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxo feene rakorsi, e yi nxo xoryani gbe Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e yi nxu findi konyin na. ⁵ Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jandin mara ε xa.

⁶ Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari. ⁷ A makuya na ra! E a toxi nen a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbetεne xa alo a bata a taxu Piyeri ra kii naxan yi Yahudiyane xa. ⁸ Amasoto naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xexi siya gbetεne

* 1:12: A mato Xerane 9.3-6 kui.

ma. ⁹ Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yeerate, e to Alaa maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbete tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi. ¹⁰ E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yiigelitane xon ma. N fan yi n sɔbe soxi na nan ma.

Poli yi Piyeri sanna fe fala a xa

¹¹ Piyeri fa Antiyoki yi waxatin naxan yi, n yi a matandi amasoto a yi tantanxi. ¹² Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fema, Piyeri yi a degema siya gbete denkeleya muxune nan xon ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fema, a a makuya e ra amasoto a gaxuxi Yahudiyane yee ra naxanye yi waxi siya gbete banxulan feni. ¹³ Yahudiya denkeleya muxun bonne fan yi so a tantanni. Hali Baranabasi fan yi so a yi. ¹⁴ N to a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin jondin kira tinxinxin xon ma, n yi a fala Piyeri xa e birin yee xori, n naxa, “Yahudiyane nan i tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbete, e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbete karahanma di, a e xa Yahudiyane namunne suxu?”

¹⁵ En tan naxan barixi Yahudiyayani, siya gbete mi en tan na, naxan findixi yulubi kane ra. ¹⁶ En na a kolon a muxun mi tinxinma ayi Ala yee ra yi sariya suxun xan xon ma, fo a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xon Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi a ra bayo adamadi yo mi nae tinxinje sariya suxun xon.* ¹⁷ Koni en na kata en xa tinxin Alaa Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en de! ¹⁸ N bata n me sariyan naxanye ra, xa n mon tin ne ma, na bunna neen, n

bata findi sariya kalan na. ¹⁹ N luxi nen alo n bata faha sariyan bun, n mi fa sariyan bun sɔnon. Nanara, Ala nan gbee n ma dunuɔa yi gidin na. N bata gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin xon ma, ²⁰ nanara, n tan mi fa n nii ra sɔnon koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N dunuɔa yi gidin naxan nabama n fati bendeni sɔnon, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii Xemeni, naxan bata n xanu, a faha n ma fe ra. ²¹ N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasoto xa muxun yi tinxinma sariyan nan xon ma nun, Alaa Muxu Sugandixin bata faha nayi fufafu!

3

Sariya suxun nun denkeleyana

¹ Ee! Galati kaa xaxilitarene! Nde e tirinxi? E tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faha feni gbe wudin ma ki fani! ² E xa maxodin keden yabi n xa: E Alaa Niin sotoxi sariya suxun nan xon ma ba hanma denkeleyaan xon ma e naxan ma fe mexi? ³ E bata yi a folo Alaa Niin barakani, koni iki e xaxilitareyaan bata radangu ayi, han e fa waxi a xon e xa a rajan e yete senben na iki ba? ⁴ E toroxi nen fufafu ba? Fufafu mi yi a ra ba? ⁵ Ala a Nii Sarijanxin fima e ma, a kabanako feene ligama e tagi sariya suxun nan xon ma ba, hanma denkeleyaan xon ma ba, e naxan ma fe mexi?

⁶ A luxi nen alo naxan sebexi: “Ibrahimia yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁷ E xa a kolon fa fala muxun naxanye denkeleyaxi, Ibrahimia bɔnsanna muxune nan ne ra. ⁸ Kitabun bata yi a fala nun, a Ala siya gbete ratinxinma nen a yete yee ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Ibrahimia ma benun a waxatin xa a li, a naxa, “Dunuɔa siyane birin duban soto ma nen i tan barakani.”† ⁹ Naxanye denkeleyaxi, ne duban soto ma nen alo denkeleya muxuna Ibrahimia.

* **2:16:** A mato Yaburin 143.2 nun Romi 3.20 nun 3.23 kui. * **3:6:** A mato Dunuɔa Folon 15.6 kui.

† **3:8:** Dunuɔa Folon 12.3

¹⁰ Naxanye xaxili tixi sariya suxun na, dangan ne xa. Amasotō a sebexi, “Feen naxanye birin sebexi Sariya Kitabuni, naxan mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga.” † ¹¹ Nba, a bata yigbe feu, fa fala muxu yo mi tinxiñje Ala yee ra yi sariyan xon ma. Amasotō Kitabun naxa, “Naxan na tinxiñ denkeleyaan xon, na nii rakisin sotōma nen.” § ¹² Koni sariyan mi minixi denkeleyani, bayo a mōn naxa, “Naxan na itoe suxu, na kanna nii rakisin sotōma nen e xon.”*

¹³ Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan dangan bun ma, bayo a sebexi, “Naxan yo na singan wudin ma, dangan na kanna xa.” † ¹⁴ A na liga nen en xa alogo Ala duban naxan nagidixi Iburahima ma, siya gbetene fan xa na sotō Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. En mōn yi Alaa Niin sotō denkeleyaan xon ma, a en tuli saxi naxan na.

Ala en tuli saxi naxan na

¹⁵ Ngaxakedenne, n xa misaala yita ε ra fata dunuja yi gidin na. Awa, xa muxu firinna lan fena nde ma, e layirin xidi, muxu yo mi na layirin kale hanma a nde sa a fari. ¹⁶ Na ma, Ala bata Iburahima tuli sa e nun a yixetena. Kitabun mi a falaxi fa fala “a yixetene,” naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, “i yixetena,” † na bunna neen muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁷ N naxan ma, na ni ito ra: Ala bata yi layirin naxan xidi ken, Musaa sariyan mi na kale naxan falaxi jee kemε naanin jee tonge saxan dangu xanbini. Na mi Alaa tuli saan kalama. ¹⁸ Amasotō xa Alaa keen fima sariyan nan xon ma, a mi findixi tuli saan na na yi. Koni Ala hinan nen Iburahima ra, a a tuli sa.

¹⁹ Sariyan fa fixi nanfera nayi? A fixi hakene nan ma fe ra han Iburahima yixeten fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan na. Sariyan

fixi malekane nan xon muxuna nde sabun na. § ²⁰ Sabu wuyaxi na yi, koni Ala keden peen na a ra!

Sariyan bunna

²¹ Awa, sariyan saxi Alaa tuli saan nan xili ma ba? En-en de! Bayo xa sariyan yi fixi nun naxan yi nōe nii rakisin fiye, nayi yamaan yi tinxiñma ayi nen Ala yee ra yi sariyan xon. ²² Koni Kitabun naxa, a dunuja birin yulubin senben bun ma. Nanara, naxanye denkeleyaxi, ne xa Alaa tuli saan sotō Yesu a tōgondiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

²³ Koni benun denkeleyani ito xa fa waxatin naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nen alo kaso ra saane han denkeleyaan yi lankenemaya.

²⁴ Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en xa tinxiñ Ala yee ra yi denkeleyaan xon ma. ²⁵ Koni denkeleyaan bata fa. Nanara, en mi fa na sariyan bun ma sōnōn naxan yi findixi en xuru seen na.

²⁶ Amasotō ε birin bata findi Alaa dine ra denkeleyaan xon ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁷ Amasotō ε bata rafu igeni ε tubi xinla ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana bata ragodo ε ma alo domana. ²⁸ Nanara, tagi raba mi fa Girekine nun Yahudiyane tagi. Tagi raba mi fa konyine nun xōrone tagi. Tagi raba mi fa xemen nun jaxanla tagi, ε birin bata findi kedenna ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁹ Xa Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, ε bata findi Iburahima bōnsōnna ra e nun a kee tongone alo Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4

¹ Koni n na ito nan falama; Fanni kee tongon mōn dii jōreyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kanna to a ra. ² E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yebama a xa han na waxatin yi a li a fafe

† 3:10: Sariyane 27.26 § 3:11: Xabakuki 2.4 * 3:12: A mato Saraxaraline 18.5 nun Romi Kaane 10.5 kui. † 3:13: Sariyane 21.23 † 3:16: Dunuja Fōlōn 12.7 § 3:19: Yahudiyane namunne kui, e laxi a ra fa fala Musa Alaa sariyane sotōxi malekane nan xon.

naxan saxi. ³ Na kiini, benun en xa kəxə dənkələyani, en fan yi konyiyani dunuḡa gele ma feene yi. ⁴ Koni a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xəmən nafa. Naxanla yi a bari. A barixi sariyan nan bun ma, ⁵ alogo a xa ne xərəya naxanye sariyan bun ma, a en xa findi Alaa diine ra.

⁶ Bayo ε bata findi a diine ra, Ala bata a Dii Xəmən Nii Sariḡanxin nagodo, a so en bəḡeni. Na Nii Sariḡanxin nan Ala xilima en bəḡeni, a naxa, “Baba! N fafe!” ⁷ Nayi, konyi mi fa i tan na fə a diina. Xa i bata findi a diin na, Ala mən i findima kεε tongon na nən.

Pəli a xaminna Galati kaane fe ra

⁸ A fəḡni ε mi yi Ala kolon nun, ε yi batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra mumε! ⁹ Koni iki, ε Ala kolon. Ala fan ε kolon. Nanfera ε birama dunuḡa gele ma feene fəxə ra sənən, naxanye sənbe mi na? E waxi a xən ma nən ba, ε mən xa findi ne konyine ra? ¹⁰ E sali ləxəne binyama, e nun kikene nun waxatine nun ḡεene! ¹¹ N gaxuxi xa n mi tərəxi ε fe ra fuu!

¹² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε xa lu alo n tan. Bayo n tan luxi nən alo ε tan. E mi tinxintareya yo dəxi n na. ¹³ E a kolon fa fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru Fəḡin kawandin ba ε xa a fəḡni. ¹⁴ Koni hali n ma furen to ε tərəxi, ε mi n naḡaxuxi, ε mi ε mεxi n na. Koni ε n yisuxi alo Alaa malekan nan yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin Yesu yεtəna. ¹⁵ E yi sεwaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N sereyaan bama ε fe ra, xa ε yi nəe a lige nun, ε yi ε yεene bama nən nun, ε yi e so n yii! ¹⁶ Koni iki, n mi findixi ε yaxun na ḡəndi falan xən ba?

¹⁷ Muxuni itoe kunfaxi ε xən, koni fe fəḡi mi a ra! E kataxi ε ba feen nan na nxu fəma alogo ε fan xa kunfa e xən. ¹⁸ Kunfan fan, xa ε fe fəḡin nan fəxə ra, e nun xa ε luyε a fari waxatin birin. Hali n ye xənna mi a ra. ¹⁹ N ma diine, n mən tərəni ε fe ra alo

ḡaxanla kuiin na a ramaxa a ma, han Alaa Muxu Sugandixina muxuyaani yi sabati ε bəḡeni. ²⁰ Koni a yi rafanma n ma nun, iki n lu ε fəma, alogo n xa n fala ti kiin maxεtε. E fe n yifuxi kati!

Hagara nun Saran ma fe misaala

²¹ E xa a fala n xa, ε tan naxanye waxi a xən ma ε xa lu sariyan bun ma, ε mi na sariyan kolon ba? ²² Bayo a sεbεxi a Iburahima dii xεmε firin sətə nən. A keden sətə konyi gilən ma, a bonna sətə xərən gilən ma.*

²³ A naxan sətə konyi gilən xən ma, na sətəxi nən alo adaman birin sətəma kii naxan yi. Koni a diin naxan sətəxi xərə ḡaxanla xən ma, Ala nan a tuli sa na tan na.† ²⁴ Feni itoe luxi nən alo misaala. Layiri firinna misaala nan ḡaxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Hagara nan na ra. ²⁵ Sinayi Geyaan naxan Arabu yamanani, na misaala nan Hagara ra. E nun Yerusalən taan naxan na yi iki, ne keden. Bayo, Yerusalən nun mən kaane birin konyiyaan nin.‡ ²⁶ Koni Yerusalən taan naxan kore, xərən nan na ra. En nga nan na ra. ²⁷ Bayo Kitabun naxa, “Gbantana, i xa sεwa, i tan naxan mi dii barixi! Naxan, i sənəxə sεwani, naxan mi diin sətə xələn kolon. Bayo ḡaxalan nabəḡinxina diine wuyama ayi nən

dangu xεmε taa ra dəxən gbeene ra.”§

²⁸ Nba, ngaxakedenne, ε fan bata sa Isiyaga fari, Ala e tuli sa naxan na. ²⁹ Na waxatini diin naxan sətə alo adaman birin sətəma kii naxan yi, na yi bonna ḡaxankata naxan sətəxi Alaa Niin barakani. Han iki, a mən na kiini. ³⁰ Koni Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi ḡaxanli ito nun a diin kedi. Amasətə konyi ḡaxanla diin nun xərə ḡaxanla diin mi kεen tonge e bode xən ma mumε!”* ³¹ Nanara,

* **4:22:** A mato Dunuḡa Fəḡon 16.15 nun 21.2 kui. † **4:23:** A mato Dunuḡa Fəḡon 17.16 kui. ‡ **4:25:** Yerusalən taan findixi Yahudiyane dinana misaala ra be. Mən kaane yi e gbee namunne konyiyaan nin. § **4:27:** Esayi 54.1 * **4:30:** A mato Dunuḡa Fəḡon 21.10 kui.

ngaxakedenne, konyi gile dii mi en tan na fə xərə diine.

5

Ɛ lu xərəyani

¹ Alaa Muxu Sugandixin bata xərəyaan fi en ma alogo en xa xərəya. Nanara, Ɛ kankan na ma, Ɛ nama so konyiyaan bun ma sənən.

² Ɛ tuli mati. N tan Pəli nan ito falama Ɛ xa. Xa Ɛ tin, e yi Ɛ banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tənə mi fa Ɛ ma sənən. ³ N mən ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma. ⁴ Ɛ tan naxanye katama Ɛ xa tinxin Ala yee ra yi sariyan xən, Ɛ nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. Ɛ bata keli Alaa hinanna bun ma. ⁵ Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani denkeleyaan xən ma, a en natinxinma nən. ⁶ Amasətə xa Ɛ Yesu Alaa Muxu Sugandixini, banxulanna nun banxulantareyaan tənən mi na, fə denkeleyaan naxan walima xanuntenyani.

⁷ Ɛ yi a ligama ki fajni! Nde Ɛ jəndin suxuni kalaxi? ⁸ Ala naxan Ɛ xilixi, a tan mi na ligaxi. ⁹ “Hali buru rate se* xurudin nəe burun birin nagboe ayi nən.” ¹⁰ Koni n laxi Ɛ ra Marigin barakani fa fala Ɛ mi miriya gbete tonge. Nba, muxun naxan Ɛ yifuma, a findi muxu yo ra, Ala na yalagima nən.

¹¹ Koni, ngaxakedenne, xa n mən yi banxulan feen kawandin nan bama nun, nanfera e mən n bəsenxənyama? Nayi, Yesu faxa wudin† mi finde e xa tereña feen na. ¹² Nayi, naxanye Ɛ yifuma banxulan feen na, ne yi lan e xa e gbeena ngaan ba na!

¹³ Amasətə Ɛ tan, ngaxakedenne, Ɛ xilixi xərəyaan nan ma. Anu, Ɛ nama xərəyaan findi fati benden nafan feene ra. Koni Ɛ xa wali Ɛ bode

xa xanuntenyani. ¹⁴ Amasətə sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I adamadi boden xanu alo i yetena.”‡ ¹⁵ Koni xa Ɛ liga alo subene, Ɛ Ɛ bode yenge, Ɛ yi Ɛ balo Ɛ bode ra, Ɛ xa a liga Ɛ yeren ma, xa na mi a ra, Ɛ Ɛ bode janma nən feu!

Alaa Nii Sarijanxina fe yi

¹⁶ Koni n tan naxa, Ɛ xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, Ɛ mi fati benden nafan feene rakamale sənən. ¹⁷ Amasətə fati benden nafan feene mi tinje Alaa Niina feene ma. Alaa Niin fan mi tinje fati benden wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode ra. Nanara, Ɛ mi Ɛ yete waxən feene ligama. ¹⁸ Xa Ɛ biraxi Alaa Nii Sarijanxin fəxə ra, Ɛ mi fa sariyan bun sənən.

¹⁹ Fati benden nafan feene kolon mi raxələ: yanga suxuna, xəsi fena, haramu feene, ²⁰ suxure batuna, kərayana, xənantenyana, lantareyana, xəxələnyana, bəje teena, yete yigbona, mayitaxunna, ²¹ milena, dələ minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na Ɛ rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma.

²² Muxun na lugo Alaa Nii Sarijanxin na, kəwanli itoe nan findima a bogin na:§ xanuntenyana, sewana, bəje xunbenla, dijana, jənige fajina, fanna, təgəndiyana, ²³ limaniyana, yete suxuna. Tən mi dəxe na feene ra. ²⁴ Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati benden wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxən feene nun e rafan feene. ²⁵ Xa en dunuɲa yi gidin nabama Alaa Nii Sarijanxin xən, fə en kəwanle xa lan Alaa Nii Sarijanxin ma. ²⁶ En nama waso, en yi en bode rafen, en yi en bode maxəxələn.

* 5:9: burun nate sena: Leɓenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Alo leɓenna siyadin burun birin natema kii naxan yi, feen naxan Galati kaane ratantanma, na nan e yamaan birin xunna kalama na kiini. † 5:11: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu gbangban wudin naxan ma, na findixi kisin sətə kiini na. Na nan muxuna ndee tereɓama a fe yi. ‡ 5:14: Saraxaraline 19.18 § 5:22: Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kəwali fajin nan ligama. Na luxi nən alo wudin nun a bogina.

6

Ɛ Ɛ bode mali

¹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakeni, Ɛ tan naxanye Alaa Nii Sarijanxini, Ɛ xa a matinxin limaniyani. Koni Ɛ Ɛ yete rakorosi alogo Setana nama Ɛ fan natantan. ² Ɛ Ɛ bode goron tongo, nayi Ɛ bata Alaa Muxu Sugandixina sariyan nakamali. ³ Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yete nan tun mayendenma. ⁴ Muxun birin xa a yete kewanle rakorosi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nen na nayi, a nama a sa muxu gbeta ma. ⁵ Muxun birin xa a yete goronna tongo.

⁶ Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamoxo ki a se fajin birin yi.

⁷ Ɛ nama Ɛ yete mayenden bayo Ala mi mayendenje. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama. ⁸ Nayi, naxan na a fati benden wanle ke, na halagin sotoma nen ne xon. Koni, naxan na Alaa Nii Sarijanxin wanle ke, a habadan nii rakisin sotoma nen Alaa Nii Sarijanxin xon. ⁹ Nanara, en nama xadan fe faji rabadeni. Amasoto xa en lu na fari, en na a tonon sotoma nen waxati famani. ¹⁰ Nanara, xa a ferena en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi en ngaxakeden denkeleya muxune nan ma.

Maxadi donxene nun xontonne

¹¹ Ɛ mi a to, n sebeli xungbeen naxanye sebema n yete yiin na iki! ¹² Naxanye waxi a xon ma, e xa yamaan kenon fati benden kiraan xon ma, ne nan katama e xa Ɛ karahan a Ɛ xa banxulan. E na ligama nen alogo yamaan nama e besenxonya Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma. ¹³ Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a xon ma nen, Ɛ xa banxulan alogo e xa e kanba a Ɛ fan bata tin banxulanna ma. ¹⁴ Koni n tan, n na n kanbama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxesa wudin nan tun yi. N faxesa dunuƵa feene yi na wudin nan xon, dunuƵa feene fan bata faxesa n yi. ¹⁵ Xa

muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fo a xa findi dali nenena. ¹⁶ Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa boje xunbenla nun kininkininna fi na kanna ma, e nun Ala gbee Isirayila!

¹⁷ Donxen na, muxu yo nama n toro, amasoto larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na.

¹⁸ Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu Ɛ niini. Amina.

Efesi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma

Poli yi kasoon nan na Romi taani a Kitabun yireni ito sebe waxatin naxan yi, a yi a rasiga Efesi kaane ma. Koni, a mi yi waxi a xon ma Efesi kaane gbansanna xa a xaran. A luxi alo a yi kedini ito rasigama Efesi kaane denkeleya yamaan nun a rabilinna taane denkeleya yamane nan ma Asi yamanani alogo e birin xa a xaran. Nayi, a mi muxu wuyaxi xontanxi a kui, a mon mi Efesi kaane maxadi e sanne fe yi. Kitabun yireni ito sebexi nen alo jee tonge saxan jaxon Yesu te xanbini ariyanna yi.

Xera Poli fa nen Efesi taani a xeraya sigatiin saxandeni, a yi jee saxan naba na. (Xerane 19.1 han 20.1) Kitabun yireni ito sora 3.1 nun 4.1 nan a yitama en na a xeraan yi kasoon nan na a yi ito sebema Efesi kaane ma waxatin naxan yi. A mon itoe fan sebe kasoon nan na: Filipi Kaane, Filemon, e nun Kolosi Kaane.

Kitabun yireni ito fala yisoxini ito ra fa fala Ala feen birin nagidixi nen alogo "A xa seen birin malan, naxanye kore xonna nun boxo xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra." (1.10) Ala a denkeleya yamaan nan findixi Yesu fati benden na dunuƴa yi alogo a xa dunuƴa feene birin malan Yesu yamarin bun. Nayi, denkeleya yamaan lan nen e sarijan e dunuƴa yi gidini. Lanna xa lu yamaan ni alogo Yesu a yamaan lanna xa findi a binya xunna ra dunuƴa nun kore xonna ma. Ala to dunuƴa muxune birin malanma alogo a xa binyen sotokore xonna ma, en tan sese mi lan en yi na lanna kala en nun muxun bodene tagi fo en na en yete magodo en bode xa, en sarijan. (5.21)

A Kitabun yireni ito foloxi duban nan ma (1.1-2) a yi a rajan duban ma. (6.21-24) Falan naxan tixi Kitabun kui, a yitaxunxi daxo firin: A singena (1.3-3.21), Ala naxan ligaxi en xa a

Muxu Sugandixin Yesu xon, Poli yelin xanbini a sewan mayite na fe ra, a yi denkeleya muxune lan feen yeba, a yi a yita en na Ala Yahudiyane nun siya gbetene malanxi kii naxan yi, e findi yama kedenna ra, a yamana. A firindena (4.1-6.20), xerana a falama a Kitabun xaran muxune lan nen a e xa findi kedenna ra nii neneni Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin. A yi a yeba lanna luma e nun bonne tagi kii naxan yi denkeleya yamani e nun denbayani.

Poli Alaa yamaan lan feen nan yebama misali saxan xon: fati benden lanna nun banxin ti kiina nun lanna xemen nun a jaxanla tagi. Alaa Muxu Sugandixin Yesu luxi alo fati benden xunna, e nun alo banxin bundaxo gemena. Denkeleya yamaan mon luxi Alaa Muxu Sugandixin xa nen alo jaxanla a xemen xa. Nayi, en na a toma nen fa fala lanna mi luyede denkeleya muxune tagi xa muxune mi xete haken nun yulubin foxo ra, e la Marigin na.

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma, n tan nan ito sebema yama sarijanxin ma Efesi taani, togondiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun baje xunbenla fi e ma.

En barakan naxan sotoma

³ En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini. ⁴ Benun dunuƴa xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa sarijan, en lu fetareyani a yee ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani, ⁵ a xa en findi a diine ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rafan a ma a yeteen sagoni kii naxan yi. ⁶ Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xon.

⁷ Amasotō en bata xunba Yesu wunla xōn ma,* en yulubine yi xafari, a yi a hinan dēfexi gbeen mayita, ⁸ Ala bata naxan nagidi en ma a faḡin na a fekolonna nun a xaxilimayaan birin yi. ⁹ A bata a sagoon wundo feen makēnēn en xa, a rafan feen naxan nagidi Yesu barakani ¹⁰ alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye kore xōnna nun bōxō xōnna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.

¹¹ En mōn sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yēte a maragidin nun a sagoon xōn. ¹² Na ligaxi nēn alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kanna xa.

¹³ E tan fan bata lu Yesu yi, ε to ḡōndin falan mēxi, ε rakisi fe Xibaru Faḡina, ε yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sariḡanxin lu ε yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na. ¹⁴ Alaa Nii Sariḡanxin luxi nēn alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa kēen sōtōma nēn Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni.

Pōli a Ala maxandina

¹⁵ Nanara, xabu n na ε dēnkēleyana fe mē Marigi Yesu ma e nun ε xanuntenyana yama sariḡanxin birin xa, ¹⁶ n barikan birama Ala xa ε fe yi waxatin birin, n nēma Ala maxandē ε xa. ¹⁷ N Fafe Ala, binyen kanna maxandima ε xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala alogo a xa a Nii Sariḡanxin nagodo ε ma naxan fe kolonna fima, a feene makēnēn alogo ε Ala kolonna xa fari sa. ¹⁸ N na Ala maxandima ε xa alogo ε xa feene yēε to ε bōḡnēni, a fixa, alogo a ε xilixi yigin naxan ma, ε xa na kolon, a bata kēε nōrōxin binyen naxan lu a yama sariḡanxin xa, ¹⁹ e nun a sēnbē fisamantenna en tan dēnkēleya muxune xa. Na findixi a sēnbē yēteēn

nan na a naxan nawalixi a fanga gbeen ²⁰ a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi. ²¹ A yi a lu mangayane nun nōyane nun sēnbēne nun kuntigiyane birin xun na e nun xinla naxanye birin nōε fale dunuḡani ito yi e nun waxati famatōni. ²² Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra dēnkēleya yamaan xa. ²³ Dēnkēleya yamaan luxi nēn alo Yesu fati bēndēna. Dēnkēleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

2

En kisima Alaa hinanna nan xōn

¹ E tan fan, ε faxaxin nan yi a ra ε hakēne nun ε yulubine fe ra, ² ε yi sigan tima naxanye yi nun ε yi dunuḡa muxune fōxō ra waxatin naxan yi, e nun bōxōn nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii ḡaxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki. ³ A fōlōni nun, en fan birin yi en ma dunuḡa yi gidin ligama nēn alo ne, en yi biraxi en fati bēndēn sagoon nan fōxō ra, en yi en fati bēndēn nun en yugo ḡaxine natane liga. Nayi, fata en kēḡaan na, Alaa xōlōn nan yi ragidixi en ma alo bodene.

⁴ Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na. ⁵ En tan naxanye yi faxaxi en hakēne fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. E kisixi Alaa hinanna nan xōn ma. ⁶ Ala bata en tan nun Yesu rakeli en bode xōn ma sayani, en yi dōxōden sōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixin fēma ariyanna yi, ⁷ alogo a xa a hinan tilinxi fisamantenna mayita waxati famatōne yi a fanna xōn a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁸ Amasotō ε kisixi Alaa hinanna nan xōn dēnkēleyaan barakani. Na mi fataxi ε tan xan na, Alaa kiseen na a ra. ⁹ E katan tōnōn xa mi a ra, nayi muxu yo mi nōε a yēte matōxē. ¹⁰ Ala wali xōnna

* **1:7:** Yesu wunla xōn ma: Na bunna nēn, fa fala a sayaan xōn ma.

nan en na. A bata en da Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yitɔn en yεε ra, alogo en xa sigan ti ne xɔn ma.

Yama kedenna nan denkeleya muxune birin na

¹¹ E tan naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane naxanye yatɛxi banxulantarene ra fati benden kiraan xɔn, n xa a rabira ε ma ε yi kii naxan yi a falɔni nun: ¹² E mi yi Alaa Muxu Sugandixin na waxatini. E mi yi lan nun ε Isirayila tɔnɔne sɔtɔ, Alaa yamana. Xɔne nan yi ε ra. Layiri yo mi yi ε nun Ala tagi. A mi yi ε tuli saxi sese ra. Yigi yo mi yi ε ma, Ala mi yi ε yi dunɔpa yi. ¹³ Koni iki Yesu Alaa Muxu Sugandixin, ε tan naxanye yi makuya nun, iki ε bata maso a ra Alaa Muxu Sugandixin wunla xɔn ma. ¹⁴ A tan nan lanna rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun siya gbɛtɛne findi yama kedenna ra, a to a fati benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en tagi taxunxi yaxuyani. ¹⁵ A tan nan sariyan nun a yamarine nun tɔnne jan, a yi na yama firinne birin findi muxu nɛnɛ kedenna ra a yetɛ xa, a bɔne xunbenla rafa e tagi, ¹⁶ a e nun Ala tagini tɔn a sayaan xɔn a faxa wudin ma, e yi lan e bode ma alo gbɛndi kedenna, a e yaxuyaana kala. ¹⁷ Yesu yi fa, a bɔne xunbenla Xibaru Fajin nali ε tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun Yahudiyane naxanye yi maso a ra. ¹⁸ Yesu nan kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarijanxin barakani.

¹⁹ Nanara, ε tan naxanye mi yi Alaa yamani, xɔne mi fa ε ra. E bata findi dugurenne ra yama sarijanxini. E bata so Alaa denbayani. ²⁰ E bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetɛen nan banxin tongon gemε kendɛn na. ²¹ Banxin yiren birin tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi Ala Batu Banxi sarijanxin na Marigin xa. ²² A ε

nun bonne tugunma nɛn ε bode ra a tan barakani, ε lu alo banxina Ala dɔxɔma naxan yi a Nii Sarijanxini.

3

Pɔli a wanla siya gbɛtɛne xa

¹ Nanara, n tan Pɔli Ala maxandima ε tan siya gbɛtɛne xa, n tan kaso-rasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ² N laxi a ra, ε bata a mε Ala hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa ε mali. ³ Ala bata a wundo feen kolonna makɛnɛn n xa, alo n bata a fena nde sebe ε ma kii naxan yi. ⁴ E na n ma sebenla xaran, n xaxinla naxan sɔtɔxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, ε na yεε toma nɛn. ⁵ Wundo feni ito mi makɛnɛnxi singe ra muxune xa, koni Ala bata a makɛnɛn a xera sarijanxine nun nabi sarijanxine xa a Nii Sarijanxin barakani. ⁶ Na wundo feen nan ito ra fa fala siya gbɛtɛne nun Yahudiyane kεε kedenna sɔtɔma nɛn Yesu a fe Xibaru Fajin barakani. E birin bata findi yama kedenna ra alo fati bende keden. Ala en tuli sa naxan na, e firinna birin na sɔtɔma nɛn a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

⁷ Ala bata a senben nawali, a n ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikɛen na naxan a falan Xibaru Fajin nalima. ⁸ Hali n to xurun muxu sarijanxine birin xa, anu Ala bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nɔrɔ tilinxin nali siya gbɛtɛne ma. ⁹ N mɔn xa a makɛnɛn wundo feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana Ala xɔn ¹⁰ alogo iki kuntigine nun nɔ kanna naxanye bɔxɔn nun koren lan tagini, denkeleya yamaan xa Alaa fe kolonna kɛpaan birin yita ne ra. ¹¹ Na birin findixi a habadan fe ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ¹² Nayi, en nɔε en masoε Ala ra nɛn en ma denkeleyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike yo mi na. ¹³ Nanara, n na ε mafanma, ε

nama yigitεε n ma tɔrɔne fe ra ε tan xa amasɔtɔ ε binyen nan ne ra.

Yesu bata en xanu kii naxan yi

¹⁴ Na nan a ligaxi, n nan n xinbi sinma n Fafe Ala bun ma ¹⁵ bɔnsɔnna birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma. ¹⁶ N na a maxandima fa fala a xa tin a binyen nɔrɔni, a ε sɔbε so sɛnbɛni ε muxuyaen feene yi a Nii Sarijanxin barakani, ¹⁷ alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu ε bɔrɛni dɛnkɛleyaan barakani. N na Ala maxandima ε xa, ε xa sabati, ε bitin xanuntenyani alo salenna ¹⁸ alogo ε nun yama sarijanxin birin xa sɛnbɛn sɔtɔ ε Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan gboon nun a tilinna nun a tiden famu, ¹⁹ ε yi a xanuntenyaan kolon naxan dangu kolonna birin na, alogo ε xa dɛfe Alaa fe kamalixin birin na.

²⁰ Nba, sɛnbɛna Ala naxan na, a feen birin liga en xa fata sɛnbɛn na naxan walima en yi, en na naxan maxɔdin hali en nɔε en mirɛ naxan ma, mɔn hali dangu en ma miriyane ra pon, ²¹ binyen xa fi na ma dɛnkɛleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Amina!

4

Dɛnkɛleya yamaan xa lu lanna nin alo fati bɛndɛ kedenna

¹ N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na ε mafanma, Ala bata ε xili naxan liga fe ma, ε sigati kiin xa lan na ma. ² E xa ε yɛtɛ magodo, ε limaniya feen birin yi, ε yi dija. E dija ε bode xa xanuntenyani, ³ ε yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi ε ma, na xa lu ε tagi, bɔrɛ xunbenla yi ε tugun ε bode ra. ⁴ Dɛnkɛleya yamaan luxi nɛn alo fati bɛndɛ kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo ε xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi. ⁵ Marigi kedenna na a ra e nun dɛnkɛleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma.

⁶ Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xɔn, naxan feen birin kui.

⁷ Ala bata kisena nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na. ⁸ Nanara, Kitabun naxa, “A te kore waxatin naxan yi, a yi siga suxu muxune ra a yii. A yi kiseene fi adamadiine ma.”*

⁹ Nba, fa fala, “A bata te kore,” na bunna nanse ra? Na bunna nɛn fa fala a godɔ nɛn dunuɔa yi bɔxɔn ma. ¹⁰ Naxan godɔ dunuɔa yi, na nan mɔn te kore xɔnna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali. ¹¹ A tan nan kiseene yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xɛrane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi Xibaru Fajin nali muxune ra, a yi ndee findi yɛɛratine ra, a yi ndee findi karamɔxɔne ra. ¹² A en kixi na kii nin alogo muxu sarijanxine birin xa nɔ a wanla kɛ, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bɛndɛna. ¹³ Na ligama nɛn han en birin yi findi kedenna ra dɛnkɛleyani Alaa Dii Xɛmɛn kolonni. En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi. ¹⁴ Nayi, en mi finde dii jɔrɛne ra sɔnɔn, alo foyen nun ige walanna kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne birin fɔxɔ ra, muxune yi en mayenden e kɔtɛne nun wulene xɔn. ¹⁵ Koni xa en jɔndin fala xanuntenyani, en kɔxɔma nɛn, en yi findi Alaa Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra. ¹⁶ A tan nan a ligaxi dɛnkɛleya yamaan xa findi fati bɛndɛ kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati bɛndɛn yirene to tugunxi e bode ra fasane xɔn. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla kɛ, a gboma nɛn, a kɔxɔ xanuntenyani.

En muxuya nɛnɛn naxan sɔtɔma

¹⁷ Nba, n xa maxadi falani ito ti ε xa Marigin xinli: E nama fa sigan ti alo dɛnkɛleyatarene. E miriyane biraxi fufafu feene nan fɔxɔ ra. ¹⁸ E xaxinle

* 4:8: Yaburin 68.19

yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masotō e fe kolontareyaan nun e bəjə xədəxəyaan xən. ¹⁹ E mi fa yagima sənən. E yi e yete findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xəsixin sifan birin naba han e lu kunfe ayi.

²⁰ Koni ε tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaranxi na kiini. ²¹ E bata a fe mε, ε yi xaran Yesu gbee jəndin ma yati. ²² Fa fala ε xa xete ε dari fe fonne fəxə ra, e nun ε muxuya fonna naxan luma ε rakunfe a ε ratantan. ²³ Koni ε niin nun ε xaxinla xa findi a nenen na. ²⁴ E mən xa muxuya nenen tongo, Ala muxuya naxan daxi a yete maligan na, tinxinna nun sarijanni.

²⁵ Nanara, ε wulen lu, birin yi jəndin fala a muxu bodene xa amasotō en findixi gbindi kedenna yirene nan na. ²⁶ Xa ε xələ, ε nama haken liga. E nama lu xələxi han sogen bira waxatina ²⁷ alogo ε nama feren fi Yinna Manga Setana ma. ²⁸ Xa naxan darixi mujan tiye, a xa a lu. A xa wali kendena nde ke, alogo a xa seen sotō a yiigelitōne maliye naxan na. ²⁹ E nama fala kobi yo ti fə fala fajin tun naxan muxune maliye e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a rame muxune xa. ³⁰ E nama Alaa Nii Sarijanxin nasunu, Ala naxan findixi taxamasenna ra ε yi han a sa fama ε xunbadeni ləxən naxan yi. ³¹ E ba xənnantenyaaan nun bəjə teen nun xələn nun sənəxə sənəxən nun muxu mafalan nun jaxuyaan ma ε tagi. ³² E fanna nun kininkininna yita ε bode ra. E yi ε bode mafelu alo Ala bata ε mafelu Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

5

E sigan ti kenenni

¹ Nanara, ε to findixi Ala xanuntenne nan na, ε Ala raliga, ² ε sigan ti xanuntenyani alo Alaa Muxu Sugandixina en xanuxi kii naxan yi, a yi a yete fi en ma fe ra, a liga alo saraxa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafan a ma.

³ Koni yanga suxun nun fe xəsixine nun milan nama lu ε ye, e fe yeteen nama fala mumε, alo a lan yama sarijanxini kii naxan yi. ⁴ E mən nama fe xəsixine nun xaxilitareya falane nun yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fə barika birana. ⁵ Amasotō ε xa ito kolon yati, fa fala muxun naxan yanga suxun nun fe xəsixine nun milε feene ligama, na sese mi keen sotōma Ala nun a Muxu Sugandixina mangayani. Amasotō milen findixi se batun nan na alo suxure kiina.

⁶ E nama tin muxu yo xa ε mayenden fala fuune xən, amasotō Alaa xələn fama fala suxutarene xili ma na fe sifane nan ma fe ra. ⁷ Nanara, ε nama basan ne ra. ⁸ Amasotō ε tan fan yi luxi nen alo dimina koni iki ε bata lu alo kenenna Marigin barakani. Nayi, ε sigan ti alo kenenna muxune. ⁹ Amasotō fe fajin sifan birin nun tinxinyaan nun jəndin fama kenenna nan xən. ¹⁰ E feene fεsefεε ε Marigin nafan feen kolon. ¹¹ E fefe nun dimin kewanla fe fuune nama malan, koni fə ε xa e ramini kenenna nin. ¹² Amasotō muxune feen naxanye ligama wundoni, hali ne falan gbansanna mayagi. ¹³ Koni kenenna na sənna naxan birinye makenen, ne yigbema nen. ¹⁴ Amasotō naxan birin na yigbe, na bata lu kenenni. A falaxi na nan ma, a naxa,

“E tan naxanye xima, ε xulun,

ε keli faxa muxune tagi,

nayi Alaa Muxu Sugandixina ε luma nen kenenni.”

¹⁵ Nayi, ε a liga ε yeren ma ε sigati kiini, ε nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne. ¹⁶ E feren fen waxatine ma, amasotō waxatini itoe mi fan. ¹⁷ Nanara, ε nama findi xaxilitarene ra, koni ε kata Marigin sagoon kolon feen na.

¹⁸ E nama lugo dələn na, amasotō xurutareyaan nan na ra, koni ε lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Nba, ε falan ti ε bode xa Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sarijanxine yi, ε betin ba Marigin xa, ε yi a tantun ε bəjen birin na! ²⁰ E barikan bira

Fafe Ala xa seen birin ma fe yi wax-atin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

Naxanle nun e xemene fe

²¹ E xuru e bode ma Alaa Muxu Sugandixin yεεragaxuni. ²² Naxanle, e xuru e xemene ma alo e a ligama Marigin xa kii naxan yi. ²³ Amasoto xemen nan naxanla xunna ra, alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bendena, a naxan nakisixi. ²⁴ Naxanle lanma nen e yi xuru e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi.

²⁵ Xemene, e fan xa e naxanle xanu alo Alaa Muxu Sugandixin bata denkeleya yamaan xanu kii naxan yi, a yi a yete fi e fe ra, ²⁶ alogo a xa e rasarijan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xon,* ²⁷ alogo a xa e ti a yetagi yama noroxin na, alo boxo yo mi dugin naxan na, a mi yinoromoxi, fe yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra fetareyani. ²⁸ Xemene lan e xa e naxanle xanu na kii nin alo e yete gbindina. Xemen naxan a naxanla xanuma, na bata a yete xanu. ²⁹ Muxu yo munma a yete fati benden naxaxu singen. Koni a a degema nen ki fani, a yi a masuxu alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan masuxuma kii naxan yi ³⁰ amasoto a fati benden yirene nan en tan na. ³¹ Kitabun naxa, “Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a naxanla ra, e findi fati bende kedenna ra.”† ³² Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe falama. ³³ Koni e fan birin xa e naxanla xanu alo e yetena, naxanla fan yi a xemen binya.

6

Diine nun e soto muxune fe

* **5:26:** A muxune rasarijanma igeni, a e rafu e tubi xinla ma. A mato Tito 3.5 kui. A mon muxune rasarijanma Yesu nun a fala xuiin xon. A mato Yoni 1.1 nun 15.3 kui. † **5:31:** Dunuja Folon 2.24

* **6:3:** A mato Xoroyaan 20.12 nun Sariyane 5.16 kui.

¹ Diine, e e soto muxune fala xuiin suxu Marigina fe ra, amasoto na nan tinxin. ² Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi naxan fari, a naxa, “I baba nun i nga binya ³ alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen soto dunuja yi.”*

⁴ Dii fafane, e nama e diine raxolo. Koni e e xuru, e yi e maxadi Marigina kiraan xon.

Konyine nun e kanne fe

⁵ Konyine, e kanne fala xuiin suxu naxanye e xun na dunuja yi, e yi e binya, e gaxu e yeε ra. E e sagoon liga e boje fadin na alo e a ligama Alaa Muxu Sugandixin xa kii naxan yi. ⁶ E nama a liga e ye xonna gbansan xan yi, alogo e xa rafan e ma, koni alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine, e Ala sagoon liga e bojen birin na. ⁷ E wali e xa nenige fadini, alo e walima Marigin nan xa, muxune mi a ra. ⁸ Bayo e a kolon fa fala Marigin muxun birin saranma nen a wali fadin na, xa a findi konyin na hanma xorona.

⁹ Konyi kanne, e fan xa a liga e konyine xa na kiini. E nama e konko e ma. E xa a kolon, a e nun e konyine birin kari keden peen sa ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a bode xa.

Alaa yenge so seene

¹⁰ Falani soxin naxan na, e sobe so Marigina fe yi a senben barakaxini. ¹¹ E Alaa yenge so seene birin tongo alogo e xa no tiye Yinna Manga Setanaa kotene birin yeε ra. ¹² Amasoto en mi adamadiine xan yengema, koni kuntigine nun no kanne nun senbe kannan naxanye dunuja yidimixini ito xun na, e nun yinna naxin naxanye koren nun boxon lan tagini. ¹³ Nanara, iki e xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo waxati naxin na a li, e xa no tiye na yaxune yeε ra, e yi noon ti feen birin yi, e yi lu e funfuni ken!

¹⁴ Nanara, e xa ti ken! Nondin yi findi e tagi xidin na, tinxinyaan yi

findi ε kanke yε masansanna ra. ¹⁵ Ε mayitonna nun ε wεkilεn xa lu alo ε sankidina ε sanni Yesu a fe Xibaru Faɓin nalideni naxan bɔɓε xunbenla fima. ¹⁶ Ε denkeleyaan xa lu ε yi alo ε yε masansan wure lefana ε yii ε Fe Naxin Kanna xalimakuli radεgεxine birin natuun naxan na. ¹⁷ Ε xa kisi feen nasuxu alo xunna makan-tan wure kɔmɔtina, ε Alaa falan lu ε yii Alaa Nii Sariɓanxina silanfanna ra.† ¹⁸ Ε Ala maxandi waxatin birin Alaa Nii Sariɓanxin barakani Ala maxandin sifan birin yi. Ε lu ε yεε ra yi na ma, ε tunnafan Ala maxandin ma yama sariɓanxin birin ma fe ra waxatin birin. ¹⁹ Ε Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli fala tideni waxatin naxan yi, Ala xa falan so n yii, n yi n wεkilε Xibaru Faɓin wundo feen makeɛɛndeni yamaan xa, ²⁰ n findixi xεraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi yɔlɔnxɔnna ra iki. Ε Ala maxandi, alogo n xa n wεkilε falan tideni alo n daxa kii naxan yi.

Xɔntɔn dɔnxεne

²¹ En nafan ngaxakedenna nun en walikε bode tɔgɔndiyaxin Tikiko naxan walima Marigin xa, na n ma fe birin yeɓama nεn ε xa, alogo ε fan xa n ma fe xibarune kolon e nun n feen naxanye ligama. ²² N na a rasigama ε ma na nan ma alogo ε xa nxɔ fe kolon, a yi ε ralimaniya.

²³ Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixin xa bɔɓε xunbenla nun xanuntenyaan nun denkeleyaan fi en ngaxakedenne birin ma. ²⁴ Naxanye xanuntenyaan mi ɓanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra.

† **6:17:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana.

Filipi Kaane

Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma

Yesu a Xera Poli nan Alaa falani ito seβexi Yesu a muxune ma naxanye yi dɔxi Filipi taani. Waxati danguxini, Poli bata yi kawandin ba na. E denkeleyaan yi sabati ki fajni, han e yi Poli mali a wanla ra yire gbete yi. Na birin yebaxi Xerane Kewanle kitabu yiren kui a sora 16.

Poli to sa Romi kasoon na a denkeleyana fe ra, Ala yi a liga a xa kedine seβe denkeleya yamane ma. Poli yi kedi keden seβe Filipi kaane ma. A yi e ralimaniya alogo e xa lu Ala sagoon kui, e mɔn xa findi misali fajin na naxan nɔe a lige muxu gbete yi bira Yesu fɔxɔ ra. Poli yi a rabira e ma a e mi nɔe e yete rakise e wali fajine xɔn, fɔ Yesu barakani naxan a yete baxi saraxan na dunuɔa birin xa.

Xera Poli Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba nen Filipi taani Girɛki kaane yamanani, a yi denkeleya yamaan malan fɔlɔ mɛnni a xeraya sigati firinden ni (Xerane Kewanle 16.12-24 mato). Nɛɛ dando danguxina, a yi kasoon na waxatin naxan yi (Filipi kaane 1.7 mato), Xera Poli yi ngaxakedenya kedin seβe Filipi kaane ma. A yi wama e nuwali sa feni se fixine fe ra e bata yi naxanye rafa a ma so Epaforodite yii, a tan yetɛɛn yi tɔrɔni waxatin naxan yi. A mɔn yi wama nen a xa a fala e xa a e xa e senbe so e tinxin Alaa Muxu Sugandixin yeɛ ra yi. E mɔn nama kunfa wule dinane xɔn ma naxanye e yamaan ye.

Kitabun yireni ito fɔlɔni (1.1-11), Poli a sewan nun a wali fajni kolonna nan mayitama Filipi denkeleya muxune ra. Na xanbi ra, a yi a yete kiin yeβa. A bɔɔe xunbenla naxan sɔtɔma Yesu barakani, a yi na mayita hali a to mi a kolon Romi kaane yi naxan ligama a ra kasoon na. (Filipi Kaane 1.12-26) A yi e kawandi a e xa lu denkeleya kendeni, e yi lanna raso e

tagi, e yi xuru e bode ma, nii fajin yi lu e yi naxan kelixi Yesu ma (1.27-2.18). Benun e mɔn xa e bode to, Poli naxa, a Filipi kaane xera Epaforodite nun Poli fɔxɔrabira Timote xa lu e nun Filipi kaane tagi. (2.19-30)

Na xanbi ra, Poli mɔn yi e rakolon muxune fe ma naxanye mi tinxinxi Yesu a fe Xibaru Fajin xa. A yi a fala Filipi kaane xa a e xa lu alo a tan, e yi e senbe so denkeleyani, e yi lu alo Yesu (Filipi Kaane sora 3). Kitabun yireni ito rajanxi kawandi wuyaxi nan ma e nun nuwali saane nun xɔntɔnne (Filipi Kaane sora 4). To, Yesu a muxune mɔn nɔma limaniyaan sɔtɔdeni Kitabun yireni ito xɔn.

Xɔntɔnne

¹ N tan Poli nun Timote, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikene, nxu bata ε tan Alaa Muxu Sugandixina yama sarijanxin xɔntɔn naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɔe xunbenla fi ε ma.

Poli Ala maxandina Filipi denkeleya muxune xa

³ E fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nen Ala xa. ⁴ N na Ala maxandima ε xa sewan nin waxatin birin! ⁵ Amasɔtɔ ε bata n mali Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni keli lɔxɔ singen ma han to. ⁶ N laxi a ra yati, Ala naxan wali fajini ito fɔlɔxi ε tagi, a a rakamalima nen han a Muxu Sugandixin Yesu fa lɔxɔni. ⁷ A lan xaxinli ito xa lu n ma ε fe yi, amasɔtɔ ε fe ramaraxi n bɔɔeni. Bayo xa n xidixi yɔlɔnxɔnna ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayengema, n yi a yeβa, en birin Alaa hinanni. ⁸ Ala nan n seren na a ε rafan n ma xanuntenya kendeni naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetɛɛn ma.

⁹ N ma Ala maxandin ni ito ra: Ala xa lu ε xanuntenyaan fari se fe kolonna nun famun kenden na han, ¹⁰ alogo ε xa nɔ fe fajin kolonɔe, ε yi lu fetareyaan nun sɔntareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa lɔxɔna. ¹¹ E

xa dɛfe kɛwali tinxinxine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun a batu feen na.

Pɔli kasoon na

¹² Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma nɛn, ε xa a kolon feen naxanye liga n na, ne bata Yesu a fe Xibaru Fajin mali, a siga yɛɛn na. ¹³ Amasɔtɔ a bata makɛnɛn mangana sofane birin nun muxune birin xa, fa fala a n kasoon na Alaa Muxu Sugandixin nan ma fe ra. ¹⁴ Ngaxakedenna naxanye e lannayaan saxi Marigini, n to saxi kasoon na, ne bata wɛkilɛn sɔtɔ Alaa falan nalideni ki fajɪ, e mi gaxu.

¹⁵ Nɔndin na a ra, e tan ndee Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama milɛn nun lantareyaan nin, koni ndee a ligama jɛnige fajiyaaan nin. ¹⁶ Ne a ligama xanuntenyaan nin, amasɔtɔ e a kolon a n ma wanla findixi Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayɛngɛ feen nan na. ¹⁷ Bodene tan Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin bama yɛtɛ yigboon nin. E miriyane mi fan. E waxi nde sa feni n ma tɔrɔn fari kasoon na.

¹⁸ Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajin na, xa a findi a jaxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sɛwa, n mɔn luma nɛn sɛwani. ¹⁹ Amasɔtɔ n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na ε Ala maxandine nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina Niin barakan nin. ²⁰ Bayo n naxan mamɛma e nun naxan xɔli n ma, n nama yagi fe yo yi mumɛ. Koni n xa limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bɛndɛna fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faxa. ²¹ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin nan findixi n tan ma dunuɓa yi gidin na, sayaan yi findi tɔnɔn na n xa.

²² Koni xa n lu dunuɓa yi, n nɔɛ wali fajina nde kɛ nɛn. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon. ²³ Fe firinni itoe birin xɔnla n ma: N waxi keli feni dunuɓani ito yi, n sa lu Alaa Muxu Sugandixin fɛma, na nan fan ki fajɪ.

²⁴ Koni ε tan ma fe ra, a lan n lu n

nii ra fati bɛndɛni. ²⁵ N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nɛn ε yɛ alogo ε xa siga yɛɛn na, ε sɛwa ε dɛnkɛleyani. ²⁶ N mɔn na xɛtɛ ε fɛma, ε Alaa Muxu Sugandixin Yesu matɔxɔn xun masama nɛn n ma fe ra.

²⁷ Koni, ε siga ti kiin xa lan Alaa Muxu Sugandixina Xibaru Fajin ma, alogo xa n fa ε fɛma, hanma xa n be, n xa a mɛ nɛn fa fala ε xaxili kedenni, ε sɔbɛ soxi ε bode xɔn ma dɛnkɛleyani Xibaru Fajina fe ra kii kedenni. ²⁸ E nama gaxu ε yɛngɛfane yɛɛ ra mumɛ! Na a yitama e ra nɛn fa fala e halagima nɛn, a ε tan kisin kiraan nan xɔn Ala barakani. ²⁹ Bayo a bata a ragidi a hinanni a ε xa la Alaa Muxu Sugandixin na, ε mɔn yi tɔrɔ a fe ra, ³⁰ ε lu na yɛngɛ kedenna soɛ, ε n to naxan soɛ, alo ε mɔn bata a mɛ kii naxan yi, han iki n na fari.

2

Yesu raliga fena

¹ Xa Alaa Muxu Sugandixin sɛnbɛ yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, xa xanuntenyaan nun kininkinin yo ε yi, ² nba, ε xa n ma sɛwan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. ³ E nama fefe liga yɛtɛ yigboni hanma wasoni, koni ε yɛtɛ magodo, ε yi bonne yatɛ dangu ε yɛtɛɛn na. ⁴ E nama ε miri ε makone gbansanna ma fɔ bonne fan gbeena.

⁵ E kɛɓaan xa lu ε bode tagi alo Alaa Muxu Sugandixina, Yesu.

⁶ Alayaan yi a tan naxan yi a mi na ramara a yɛtɛ yi.

⁷ Koni a yi a mɛ a yɛtɛ ra, a yi a yɛtɛ findi konyin na, a lu adamadiyaan kiini.

A to adamadiyaan sɔtɔ,

⁸ a yi xuru Alaa falan bun han a tin sayaan ma a faxa wudin ma.

⁹ Na nan a ligaxi,

Ala a ratexi binyeni kore xɔnna ma, a yi xinla fi a ma

naxan gbo xinla birin xa,

¹⁰ alogo naxanye birin kore xɔnna ma

naxanye bəxə xənna ma e nun a bun
ma,
e na Yesu xinla mε waxatin naxan yi,
xinbin birin sinma nən a bun ma,
¹¹ lenna birin yi a fala
fa fala Alaa Muxu Sugandixin Yesu
nan Marigin na,
Fafe Ala binya feen na.

Ɛ dεgε alo kεnenna dunuƚa yi

¹² Nayi, n xanuntenne, ε darixi n
ma falan suxε kii naxan yi n yεε xəri,
ε mən xa a suxu n xanbi dangu na
ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale
gaxun nun xuruxurunni. ¹³ Amasəto
Ala nan walima ε yi, alogo ε jεnigen
nun ε kewanle xa lan a waxən feen
ma.

¹⁴ Ɛ feen birin liga hali ε nama
a findi mawugan nun fe matandin
na, ¹⁵ alogo ε xa findi sɔntarene ra,
ε sarijan. Ɛ findi Alaa diine ra,
fε mi naxanye ra naxanye dεgεma
alo sarene kore xənna ma waxatini
ito muxu tinxintare sarijantarene ye,
¹⁶ ε nεma nii rakisin falan naliyε. Xa ε
na liga, n nan n kanbama ε yi nən Alaa
Muxu Sugandixin fa ləxəni fa fala n
ma dunuƚa yi gidin nun n ma wanla
mi findixi fe fuun na.

¹⁷ Hali n faxa ε xa, n lu alo minse
saraxan naxan nabəxənma ε fe ra, sa
ε denkeləyaan fari Ala yetagi naxan
fan luxi alo saraxana, na n nasεwama
nən, en birin yi sεwa. ¹⁸ Ɛ fan xa sεwa
na kiini, en lu en bode yi sεwani.

Timəte nun Epaforodite a fe

¹⁹ N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a xa
n mali Timəte rasigε ε ma xulən, alogo
n tan yetεen bəjε xunbelε kii naxan yi
ε xibarune fe yi. ²⁰ Muxu gbεtε mi n
dεxən naxan xaminxi ε fe ra alo a tan.
²¹ Bonne tənən nan tun fenma e yetε
xa. E mi Yesu Alaa Muxu Sugandixin
gbeen fenma. ²² Koni ε yetεna a kolon
a Timəte bata a kεjaan mayita tərəni,
a yi a yetε findi Xibaru Fajina wa-
likεen na n dεxən alo diin nun a fafe.
²³ N waxi a rasiga feni ε ma, n na n

ma feene to fixaxi waxatin naxan yi.
²⁴ N laxi a ra Marigin barakani fa fala
n fan yetεen sigama nən ε fema.

²⁵ N bata a miri fa fala a fεrε mi na fə
n mən xa ngaxakedenna Epaforodite
raxεtε ε ma, n wali kε boden nun n
yεngε so bodena, ε naxan nafa n ma,
ε seene so a yii n mali feen na. ²⁶ Ɛ
birin to xənla a ma ki faji! A bata
kəntəfili bayo ε bata a furena fe mε.
²⁷ Nəndin nan a ra, a fura nən yati! A
yi luxi ndedi a xa faxa. Koni Ala yi
kininkinin a ma. A mi kininkininxi
a kedenna xan ma, koni n tan fan,
alogo na sunun nama sa n ma tərən
fari. ²⁸ Nanara, n waxi a rasiga feni ε
ma mafuren alogo ε na a to waxatin
naxan yi, ε mən yi sεwa, n bəjεn yi
sa ndedi. ²⁹ Ɛ a rasεnε sεwa gbeen
Marigin xinli. Ɛ na muxu sifan binya,
³⁰ bayo a yi faxama nən nun Alaa
Muxu Sugandixina wanla fe ra. A yi
tinxi a niin fi feen ma alogo a xa n
mali ε tan yetεen mi yi nəε naxan ligε.

3

Kisin sətə fena

¹ Iki, ngaxakedenne, ε sεwa Marigi-
ini. Na mi n tərε xa n xεtε na feene
ma n bata yi naxanye sεbε ε ma nun
alogo na xa ε ratanga. ² Ɛ ε masiga
fe xəsixi rabane nun fe jaxi rabane
ra, e nun muxun naxanye a falama
fa fala xa muxun mi banxulan a mi
kisima. ³ Anu, jəndin naxan na, en
tan nan muxu banxulanxine yetεen
na, en tan naxanye Ala batuma a Nii
Sarijanxin barakani, en tan naxanye
en kanbama Alaa Muxu Sugandixin
Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en
yεtε ra.

⁴ Xa n wa, n fan nəε lε n yetε
ra nən. Xa bonne e mirixi nən a
e nəε e yetε rakisε nən, n dangu
ne ra pon! ⁵ Amasəto n banxulan
n barin xii solomasεxεde ləxən nin.
Isirayila kaan nan n na, keli Bun-
yamin bənsənni, Heburune Heburu
nan n tan na. N yi biraxi sariyan

* **3:5:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e səbε so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyān bonne ra. E mən yi e benbane namunne suxuma kii xədəxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mən yi laxi a ra a muxune kelima nən sayani.

fɔxɔ ra Farisi muxune* kiin ma nun. ⁶ Yahudiya dina xɔnxɔnna nan yi n na nun han n yi dɛnkɛleya yamaan ɲaxankatama. Fe yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni. ⁷ Koni n yi seen naxanye yatɛma tɔnɔn na, iki n bata ne yatɛ bɔnɔn na Alaa Muxu Sugandixin fe ra. ⁸ Koni n feene birin yatɛxi bɔnɔn nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasɔtɔ n bata bɔnɔ feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yatɛ fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ⁹ n yi lu a tan xa. N mi n yetɛ findima tinxin muxun na n ma sariya suxun xɔn, koni fɔ dɛnkɛleyaan barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan na a ra naxan kelixi Ala ma a sɔtɔ dɛnkɛleyaan barakani. ¹⁰ N fa waxi Yesu kolon feni, e nun sɛnbɛn naxan a rakelixi sayani, nxu nun a tan yi tɔrɔya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani ¹¹ alogo n fan xa keli sayani.

Giina han a danna

¹² N munma yelin na birin sɔtɛ singen, hanma n yi kamali. Koni n yixɔdɔxɔxi a fendeni alogo n xa n kɔntɔnna rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n fan nasuxi. ¹³ Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, n munma a sɔtɔ singen. Koni n fe keden nan nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata ɲinan ne xɔn. Naxan n yeɛ ra, n kataxi na nan li fe ra iki. ¹⁴ N na n gima, alogo n xa sa a danna li, n yi ariyanna sɔtɔ, Ala n xilixi naxan ma a Muxu Sugandixin barakani, Yesu.

¹⁵ Nanara, en tan naxanye bata kɔxɔ dɛnkɛleyani, a lan en birin xa na to na kii nin. Koni xa fe gbɛtɛ ɛ tan nde kui, Ala na fan nafxama nɛn na kanna xa. ¹⁶ Na ma, en xun tixi dɛnaxan na, en xa siga yeɛn na na kii nin.

¹⁷ Ngaxakedenne, ɛ birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi

misaala ra ɛ xa. ¹⁸ N bata yi ito fala ɛ xa nun sanɲa ma wuyaxi, n wugamatɔn mɔn xa a fala ɛ xa iki. Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin† xaranna fe yaxune ra. ¹⁹ Na muxune e raɲanma yahannama nin. E ala nan e fati bɛndɛn sagone ra. E rafɛya feene nan nafan e ma. Dunuɲa feene nan tun nafan e ma. ²⁰ Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En na en nakisimaan nan mamɛma keli ariyanna yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixin. ²¹ A en fati bɛndɛn sɛnbɛtaren maxɛtɛma nɛn, a lu nɔrɔni alo a gbeena, a yi a liga sɛnbɛn na naxan feen birin saxi a nɔn bun ma.

4

Pɔli a maxadina

¹ Nanara, ngaxakedenne, n xanuntenne nun n nafan muxune, naxanye findixi sɛwan nun xunnayerenna ra n xa, ɛ lu Marigini gben gben, n xanuntenne.

² Ewodi nun Sintiki, n na ɛ mafanma, ɛ lan ɛ bode ma Marigini. ³ I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxandi, i xa na ɲaxanle mali amasɔtɔ e bata wali n dɛxɔn Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e nun n lanfane birin naxanye xinle sɛbɛxi Nii Rakisin Kitabun kui.

⁴ ɛ sɛwa Marigini waxatin birin. N mɔn xa a fala, ɛ sɛwa. ⁵ Muxun birin xa a kolon fa fala ɛ dipaxi. Marigin famatɔn ni i ra! ⁶ ɛ nama xamin fefe ra, koni ɛ makone fala Ala maxandideni e nun barika birani waxatin birin. ⁷ Nba, Ala bɔɲɛ xunbenla naxan fima, xaxinla mi nɔɛ naxan famunɲɛ, na ɛ bɔɲɛn nun ɛ xaxinla kantanma nɛn Marigini, Alaa Muxu Sugandixin Yesu.

⁸ Nba, dɔnxɛn na, ngaxakedenne, feen naxan yo findɛ ɲɔndin na, fe kɛndɛna, tinxinna, sariyanna, marafanna, binyen feen naxan yo yi, xa sɔn fajin na a ra, naxan findɛ tantunna ra, ne xa findi ɛ miriyane

† **3:18:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan nan habadan nii rakisin fima muxune ma. A faxa wudin yi findi kisin taxamasenna ra.

ra. ⁹ E bata xaranna naxanye sɔtɔ n na, ε bata naxan mε e nun n kewanle, ε xa ne liga. Nayi, bɔɲε xunbenla Ala luma nɛn ε xɔn ma.

Pɔli a barika birana

¹⁰ N sɛwaxi Marigini ki fajɪ bayo ε mɔn bata ε ɲɔxɔ lu n xɔn. E xaxili yi n xɔn nun yati koni ε mi fεε sɔtɔ ε xa a yita n na. ¹¹ N mi ito falama ε xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n xa n wasa so n ki-ini. ¹² N yiigelitɔyaan kolon, n nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kamεxi, xa se gbegbe n yii hanma ndedi, n wasa soxi na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo ¹³ n nɔε feen birin ligε nɛn Yesu barakani naxan sɛnbɛn fima n ma.

¹⁴ Koni hali na, ε bata fe fajɪn liga ε n mali n ma tɔrɔne yi. ¹⁵ E tan Filipikaane fan yatina a kolon, ε Yesu a fe Xibaru Fajɪna fe mε waxatin naxan yi, n kelimatɔna Masedoniya yi, ε tan nan tun n mali dɛnkɛleya yamane ye, ε se fajɪna ndee fi, ε ndee rasuxu. ¹⁶ N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanɲa ma firin, ε seene rafama n ma n makoon yi naxanye ma. ¹⁷ N mi kiseene xan fenma n yetε xa, koni n waxi nɛn ε xa barayin nan sɔtɔ. ¹⁸ E seen naxanye birin soxi Epaforodite yii, n bata e birin masɔtɔ, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nɛn alo wusulanna naxan ganma saraxa fajɪn na, naxan Ala kɛnɛnxi. ¹⁹ Nba, n ma Ala ε malima ε makoon birin na nɛn a nafulu kanyaan xɔn Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁰ En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina.

Xɔntɔn dɔnxɛna

²¹ E yama sariɲanxin birin xɔntɔn naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenna naxanye n fεma be, ne fan ε xɔntɔnma. ²² Yama sariɲanxin naxan birin be, ne ε xɔntɔnma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma.

²³ Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε yi.

Kɔlɔsi Kaane Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Kɔlɔsi Kaane Ma

Yesu a xeraan Pɔli kitabu yireni ito rasiga denkeleya muxune nan ma naxanye yi dɔxi Kɔlɔsi taani. Pɔli singe xa mi kawandin ba e xa, koni a e fe kolon nen Romi taani, a yi kasoon na denaxan yi. Alaa Nii Sarijanxin yi kawandina nde fi Pɔli ma Kɔlɔsi kaane xa e nun denkeleya muxune birin xa naxanye dunuɲa yi.

Kɔlɔsi taan yi Efesi taan sogeteden binna nin fɔ kilo kemε firin yate. A luxi alo Pɔli mi siga na mumε. A fɔxɔrabirana nde, Epafirasi nan siga na, Kɔlɔsi kaan nan yi Epafirasi ra, naxan singe sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na taani (Kɔlɔsi kaane sora 1.7 nun sora 4.12).

Pɔli yi kasoon na waxatin naxan yi, yanyina nde Romi taani, Epafirasi yi fa a fala a xa a Kɔlɔsi kaane bata kunfa dina gbete xaranna xɔn. Muxu gbeteɛne bata sa xaranna ti Kɔlɔsi kaane xa, e naxa fa fala a xa i wama Ala kolon feni, xa i wama kisi feni, fɔ i xa senbe gbeteɛne nan batu, i yi so namun fena nde yi, alo banxulanna nun donse donna tɔnne nun minseene tɔnne. E to Pɔli rakolon na feene ma, mafuren a yi Kitabun yireni ito sebe Kɔlɔsi kaane ma, alogo a xa a fala e xa fa fala Ala kisin naxan fima, na sɔtɔ a Muxu Sugandixin Yesu nan xɔn naxan kamalixi. A yi kedindin so Tikiko nun Onesimo yii siga e ma (sora 4.7,9).

A yelin xanbini xɔntɔnna tiye e nun wali fajin kolonna Ala xa (sora 1.1-14), Kitabun yire singen Yesu a mangayaan nan ma fe falama. A naxa, fa fala Yesu senben gbo jinanne birin xa, a Yesu nan keden findixi Alaa falan Xibaru Fajin kanna ra (sora 1.15 han sora 2.3). Pɔli yi falan ti Kɔlɔsi kaane xa lan tantanna fe ma muxuna ndee naxan ligama e konni (sora 2.4-25). Dɔnxen na, a e kawandi lan e kewanle ma e lan e xa naxan liga Alaa Muxu Sugandixin

xɔn, denkeleya kendeni (sora 3.1 han sora 4.6).

A rajanni, a falana nde sebe a kolon muxune ma a yi a rajanna sebe a yete yiin na, a falani so (sora 4.7-18). Kitabun yireni ito Alaa Muxu Sugandixin tiden yebama nxu xa ki fajin.

¹ N tan Pɔli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nun en ngaxakendenna Timote nan kedini ito sebeɛxi, ² siga ngaxakeden sarijanxine ma naxanye tɔgɔndiyaxi Alaa Muxu Sugandixin ma Kɔlɔsi taani.

En Fafe Ala xa hinanna nun bɔɲe xunbenla fi ε ma.

Barika birana Ala maxandideni

³ Nxu nεma Ala maxandima ε xa, nxu barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. ⁴ Amasɔtɔ nxu bata ε denkeleyana fe mε lan Alaa Muxu Sugandixina Yesu a fe ma e nun ε a yama sarijanxin xanuxi kii naxan yi. ⁵ Nanara, ε denkeleyaan nun ε xanuntenyaan xunna tixi na yigin nan na naxan namaraxi ε xa ariyanna yi. E bata na yigin kolon Xibaru Fajin gbee jɔndi falana ε li waxatin naxan yi. ⁶ Xibaru Fajini ito bata fa ε ma alo a fama dunuɲa birin ma kii naxan yi. A fama nen barakan na, a yiriwa. A na kiin fan yi ε tagi xabu ε jɔndin mε lɔxɔni, ε yi Ala hinanna kolon. ⁷ Epafirasi nan ε tan xaranxi, en nafan walike bodena, naxan findixi ε tan xa Alaa Muxu Sugandixina xera tɔgɔndiyaxin na. ⁸ A tan nan a falaxi nxu xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi ε ma kii naxan yi.

⁹ Na nan a toxi, xabu nxu na mε lɔxɔni, nxu Ala maxandima ε xa tun! Nxu mafanna tima alogo ε xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxilimayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan fima. ¹⁰ Nayi, ε nɔε sigan tiye nen alo Marigin waxi a xɔn ma kii naxan yi, ε yi a kenɛn kiin birin yi. E sabati ε kewali fajine xɔn ε yiriwa Ala kolonni. ¹¹ Nxu

mɔ̀n Ala maxandima alogo ε xa senbe gbeen sɔ̀tɔ̀ Ala gbee senbe nɔ̀rɔ̀xin xɔ̀n ma, ε nɔ̀ ε tunnafanɛ, ε mɔ̀n yi limaniya. ¹² Ε xa barikan bira Fafe Ala xa sɛwani bayo a tan nan a ligaxi ε yi ε gbee kɛɛn sɔ̀tɔ̀ naxan kenenna mangayani yama sariɲanxin xa. ¹³ A tan bata en xunba dimin nɔ̀ɔ̀n bun ma, a en xali a rafan dii xɛmɛna mangayani ¹⁴ naxan en xunba, a yi en yulubine xafari.

Alaa Muxu Sugandixina

¹⁵ Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye. ¹⁶ Amasɔ̀tɔ̀ Ala bata seen birin da a tan barakani kore xɔ̀nna nun bɔ̀xɔ̀n ma, seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, nɔ̀ kanne, e nun senbe kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa. ¹⁷ A yi na benun seen birin xa da. Sena ngaan masuxi a tan nan xɔ̀n. ¹⁸ A tan nan denkeleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yeeratiin na feen birin yi. ¹⁹ Amasɔ̀tɔ̀ a bata rafan Ala ma a xa a kɛɲa kamalixin birin lu Yesu yi. ²⁰ A mɔ̀n bata tin, a xa e nun seen birin tagini tɔ̀n naxan bɔ̀xɔ̀n nun kore xɔ̀nna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faxa wudin ma alogo a xa bɔ̀ɲε xunbenla fi en ma.

²¹ A fɔ̀lɔ̀ni nun, ε yi makuya Ala ra pon! Ε yi ε yetε findi a yaxune ra ε miriyane nun ε kɛwali ɲaxine xɔ̀n. ²² Koni iki, a bata ε tagini tɔ̀n a fati bendena sayaan xɔ̀n ma, alogo a xa fa ε rasariɲanxin na a yetagi. Fε mi fa ε tan yi, a mi fa ε magima. ²³ Koni, fɔ̀ ε xa lu denkeleyaan fari ken, alogo ε nama makuya Xibaru Fajin yigin na ε naxan mexi naxan nalixi daala birin ma e nun n tan Pɔ̀li findi naxan wali muxu ra.

Pɔ̀li a wanla

²⁴ Iki, n sɛwaxi n ma tɔ̀rɔ̀ne yi ε fe ra, bayo na tɔ̀rɔ̀ya dɔ̀nxɛn naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina tɔ̀rɔ̀n na, n na defema nɛn n fati bendeni

denkeleya yamaan xa naxan findixi a fatin na. ²⁵ Ala nan n findixi denkeleya yamana walikɛɛn na, a n xa Alaa fala kamalixin nali ε ma. ²⁶ Wundon na a ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a ye makɛnɛn a yama sariɲanxin xa. ²⁷ Ala bata tin a siyane birin yi a wundo fe tilinxi mamirinxin kolon. Na wundon ni i ra: Alaa Muxu Sugandixin luma ε tan yi. Yigin na a ra, a ε xa nɔ̀rɔ̀.

²⁸ Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma. ²⁹ N walima a xɔ̀dɛxɛn na na feen ɲan ma. N na n sɔ̀be so a senbe gbeeni naxan walima n yi fangan na.

2

¹ N wama nɛn ε xa a kolon a n yengε gbee sifan naxan yi ε xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbɔ̀ndin to. ² N yengɛn soma e xa nɛn alogo e bɔ̀ɲɛn xa limaniya, e findi gbɔ̀ndi kedenna ra xanuntenyani, e yi fekolonna kamalixin sɔ̀tɔ̀ xaxilimayani alogo e yi Alaa wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina, ³ dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi naxan yi.

⁴ Nba, n na a falama ε xa, alogo muxu yo nama ε mayenden fala ɲaxumɛne ra. ⁵ Bayo hali n gbɔ̀ndin mi ε fema koni n ɲaxili ε xɔ̀n. N sɛwaxi, n na a to sariyan naxan ε tagi e nun ε denkeleya kendena Alaa Muxu Sugandixin ma!

Nii nɛnɛn defexina Yesu yi

⁶ Nayi, bayo ε bata Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔ̀tɔ̀, ε lu a tan yi. ⁷ Ε xa ε salenna bitin, ε sabati a tan yi. Ε senbe so denkeleyani alo e ε xaranxi kii naxan yi. Ε xa barikan bira Ala xa waxatin birin.

⁸ Ε a liga ε yeren ma. Nanara, muxu yo nama ε findi konyin na dunuɲa fala ɲaxumɛne nun mayanfa feene xɔ̀n, fata adamane namunne

nun dunuḡa gele ma feene ra, naxanye mi kelixi Alaa Muxu Sugandixini. ⁹ Amasǝtǝ alaya kamalixin birin luxi Yesu fati bǝndǝn nin. ¹⁰ ǘ fan bata kamali a tan yi. A tan nan senbǝne nun nǝǝne birin xunna ra.

¹¹ ǘ bata banxulan Yesu xǝn, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xǝrǝyama fati bǝndǝn nafan feene senbǝn bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama. ¹² Amasǝtǝ ǘ rafu igeni waxatin naxan yi, ǘ nun Yesu bata maluxun ǘ bode xǝn ma. ǘ mǝn bata keli sayani ǘ bode xǝn ma dǝnkeleyaan barakani Ala senbǝn ma naxan a rakelixi sayani. ¹³ ǘ faxaxin nan yi a ra nun ǘ hakǝne fe ra e nun ǘ fati bǝndǝn banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakǝne mafelu, a ǘ nun Yesu niin bira ǘ yi ǘ bode xǝn ma. ¹⁴ Doli kǝdin naxan yitǝnxi en xili ma e nun tǝnna naxanye yi en halagima, a bata ne ba, a e ḡan, a e gbangban a faxesa wudin fari. ¹⁵ Na kiini, Ala bata nǝ kanne nun senbǝ kanne yǝngǝ so seene ba e yii, a ti e yǝǝ ra dunuḡa yǝtagi alo muxu suxine yǝngǝni, a nǝǝn sǝtǝ e ma a sayaan barakani a faxesa wudin ma.

¹⁶ Nanara, ǘ nama tin muxu yo xa ǘ kiti ǘ donsena fe ra hanma ǘ minsena hanma sali lǝxǝna nde, hanma kike nǝnǝn malanne, hanma Matabu Lǝxǝna fe ra. ¹⁷ Ne birin findixi fe famatǝne nininna nan na naxanye yi fama, koni ḡǝndin yǝtǝǝn findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na. ¹⁸ ǘ nama tin, muxu yo xa ǘ yalagi wulen yǝtǝ magodoni e nun maleka batun xǝn. Na muxu sifana a kanbama a xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso fuun nan na a munadabayaan miriyani, ¹⁹ a ba Yesu yi. Anu, a tan nan luxi alo fati bǝndǝn xunna. Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra salen seene nun fasane xǝn, a yi gbo alo Ala waxi a xǝn ma kii naxan yi.

Xǝrǝyana Yesu yi

²⁰ Xa ǘ nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxesa ǘ bode xǝn, a yi ǘ xǝrǝya dunuḡa gele ma feene ma, nanfera nayi ǘ sigan tima alo dunuḡa gbee

muxun nan ǘ tan na? Nanfera ǘ tinma e xa tǝn sifani itoe sa ǘ ma? ²¹ ǘ nama a tongo! ǘ nama a mato ǘ lǝnna ra! Yiin nama din a ra! ²² Ne findixi seene nan na naxanye lǝma ayi e na rawali waxatin naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan na fata muxune ra. ²³ Na yamarine maligaxi fekolonna nan na, fata e karahan batu kiin ma, e nun e yǝtǝ magodona, e nun e fati bǝndǝn suxu kii xǝdǝxǝna, koni senbǝ mi ne yi, e yi fati bǝndǝn natane xuru.

3

Alaa kirana

¹ Bayo ǘ nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ǘ xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin dǝxi Ala yiifanna ma dǝnaxan yi. ² ǘ xa ǘ miri ariyanna feene ma, ǘ nama ǘ miri dunuḡa feene ma. ³ Amasǝtǝ ǘ bata faxesa, ǘ dunuḡa yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixini Ala xǝn. ⁴ Alaa Muxu Sugandixin na mini kǝnǝnni, a tan naxan ǘ rakisixi, ǘ fan minima nǝn a fǝma a binyeni.

⁵ Nanara, dunuḡa fe kobin naxanye ǘ yi, ǘ xa ne yiiba: yanga suxuna, xǝsi feene, kunfa ḡaxine, waxǝn fe ḡaxine, e nun milǝntenyanana, naxan findixi se batun na. ⁶ Sǝnna sifani itoe nan Ala xǝlǝn nafama fala suxutarene ma. ⁷ ǘ tan fan yǝtǝǝn yi sigan tima na kii nin nun ǘ to yi ǘ dunuḡa yi gidin ligama e yi.

⁸ Koni iki, ǘ xa na feene birin yiiba: xǝlǝna, bǝḡe teena, ḡaxuna, konbina, e nun fala ḡaxin naxan minima ǘ dǝ. ⁹ ǘ nama wulen fala ǘ bode xa amasǝtǝ ǘ bata muxuya fonna yiiba e nun a kǝwanle. ¹⁰ ǘ mǝn bata muxuya nǝnǝn sǝtǝ naxan luma yitǝnḡe Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na. ¹¹ Na dali nǝnǝni, Girǝkine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xǝḡene nun xuluntarene, konyine nun xǝrǝne, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixini, fangan naxan yi feen birin yi.

¹² Nanara, bayo Ala bata ǘ yǝba, a ǘ findi a rafan yama sariḡanxin

na, ε xa kininkininna nun fanna nun yετε magodon nun limaniyaan nun dijan tongo. ¹³ Ε xa dija ε bode xa, ε ε bode mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, ε xa ε bode mafelu alo Marigin bata ε mafelu kii naxan yi. ¹⁴ Ε xa xanuntenyaan sa ne fari, naxan e birin δεφεμα. ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixina bονε xunbenla xa yiriwa ε bονεni. Bayo Ala ε xilixi na nan xον, ε findi fati bεnde kedenna ra. Ε findi wali fajni kolonna ra. ¹⁶ Alaa Muxu Sugandixina falan xa lu ε yi, a jaxunna birin yi, ε yi ε bode xaran, ε yi ε bode kawandi fekolonna birin yi, e nun Yaburi falane nun βetine nun Ala tantun sigi sarijanxine ra. Ε barikan bira Ala xa ε bονεni. ¹⁷ Ε naxan birin ligama hanma ε a fala, ε xa na birin liga Marigi Yesu xinli ε yi barikan bira Fafe Ala xa a barakani.

Denbaya sariyana

¹⁸ Naxanle, ε xuru ε xεμεne ma alo a lan jaxanle ma kii naxan yi Marigin yεtagi.

¹⁹ Xεμεne, ε jaxanle xanu, ε nama jaxu e ra.

²⁰ Diine, ε sαtα muxune fala xuiin suxu feen birin yi, amasαtα na nan nafan Marigin ma.

²¹ Dii fafane, ε nama ε diine raxαλo alogo e nama tunnaαλo.

²² Konyine, ε kanne fala xuiin suxu feen birin yi naxanye ε xun na dunuαa yi. Ε nama wali e ye xonna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni ε wali bονε fajin na Marigin binya feen na. ²³ Ε νεμα fefe lige, ε xa a liga ε bονεn birin na alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi koni muxune mi a ra. ²⁴ Bayo ε a kolon, fa fala ε ε saranna sαtαma nen Marigin yii, a keεn naxan namaraxi a yamaan xa. Ε kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na ε walin naxan xa. ²⁵ Naxan na wali tinxintareyani, a tinxintareyaan saranna sαtαma nen, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa.

4

¹ Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin, ε xa na liga ε konyine

xa. Ε a kolon fa fala ε fan kanna ariyanna yi.

Maxadine

² Ε xa lu Ala maxandε waxatin birin, ε yi lu ε yeε ra yi, ε barikan bira a xa. ³ Ε mον xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxα falan nasονya alogo n xa nα Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kasoon na naxan ma fe ra. ⁴ Ε xa a mafan, n xa a fala a fixεn na alo n lan kii naxan yi.

⁵ Ε sigan ti xaxilimayani δεnkeleyatarene mabinni, ε feε fen waxatine ma. ⁶ Ε falan xa findi hinan fala kende nan na. Ε xa a kolon ε muxun birin yabima a fajin na kii naxan yi.

Xαntον dαnxεne

⁷ Nxu rafan ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin fale ε xa. Marigina walike tαgαndiyaxin na a ra naxan walima Marigin xa alo n tan.

⁸ N na a rasigama ε ma alogo ε xa nxu kiin kolon, a yi ε ralimaniya.

⁹ En nafan ngaxakedenna, tαgαndiya muxuna, Onesimo sigama a fαxα ra. Ε muxuna nde na a ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yeβama ε xa nen.

¹⁰ N kasorasa bodena Arisitaraki ε xαntονma e nun Maraka, Baranabasi dunbode. Ε bata yi yamarine με naxan ma fe ra, xa a fa ε konni, ε xa a rasεne ki fajni. ¹¹ Yisa, naxan xili sa Yusutu, na fan ε xαntονma. Yahudiyane tagi ne nan tun walima n xον ma Alaa Mangayana fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra.

¹² Epafirasi, ε muxuna nde ε xαntον Yesu a walikεna, Alaa Muxu Sugandixina. A yeγεn soma ε xa Ala maxandini waxatin birin, alogo ε xa δεfe, ε yi ε yixαdαxα, ε kamali Ala sagoon birin yi. ¹³ N na seren bama a xa, a tαrαxi ε fe ra ki fajni e nun Layodise kaane nun Herapolisi kaane. ¹⁴ En nafan muxuna, Luka dandan tiina, e nun Demasi ε xαntον.

¹⁵ Ε ngaxakedenne xαntον nxu xa naxanye Layodise yi, e nun Nimifa nun δεnkeleya yamaan naxan malanna tima a banxini. ¹⁶ Ε na kedini ito xaran ε konni, ε a liga a xa xaran Layodise kaane δεnkeleya

yamaan xa. Naxan fan kelima Layo-
dise yi, ε na fan xaran. ¹⁷ Ε xa a fala
Arikipe xa, ε naxa, “I wanla naxan
sɔtɔxi Marigin na, a liga i yeren ma, i
yi a rakamali.”

¹⁸ N tan Pɔli nan xɔntɔn dɔnxɛni ito
sɛbɛxi n yiin na: Ε nama jinan n ma
kasorasaan xɔn ma.

Ala hinanna xa lu ε xɔn.

Kɛdi Singen Tesaloniki Kaane Ma Pɔli Alaa Falan Kɛdi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Tesaloniki yi findixi Romi manga taan nan na Masedoniya yamanani, Girɛki yamanan kɔmɛn fɔxɔni. Xɛra Pɔli fa nɛn na taani a xɛrayaan sigatiin firindeni, a keli xanbini Filipi taani. A yi dɛnkɛleya muxuna ndee sɔtɔ mɛnni, koni a mi bu na, bayo Yahudiyana ndee yi na, naxanye mi yi tinxi a fe ma. Nayi, fɔ a xa yi keli nɛn Tesaloniki taani mafurɛn. Nanara, a yi siga Beere taani (Xɛrane 17.1-10). Dɔnxɛn na, a yi fa Kɔrɛnti taani, a fɔxɔrabiran Timɔte yi sa a li na, a yi Tesaloniki kaane feene yɛba a xa. Nayi, Pɔli yi kɛdi singen nasiga Tesaloniki kaane ma. Waxatina nde, a sɛbɛ Kɔrɛnti taan nin. Fe kolonne a falama fa fala Kitabun yireni ito nan singe sɛbɛ benun Ningila Yesu kitabu yire gbɛtɛye, a a sɛbɛ nɛn fɔ jɛɛ fu nun solofere jɔxɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Xibarun naxanye fa sa keli Tesaloniki taani, xɛraan yi sɛwa ne fe ra. A barikan birama Ala xa lan na misali fajin nan ma Tesaloniki kaane naxan yitama yamanan muxun bonne ra. A mɔn a falama a waxi e to feni han (1.1-3.13). Nayi, a e kawandima a e xa e tunnafan, e mɔn yi yanfan dɛnkɛleyani Yesu ma (4.1-12). Na xanbi ra, e bata maxɔdinna naxanye ti lan faxa muxune keli feen ma sayani e nun Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma, a yi ne yabi (4.13-5.11). A a kɛdin najanxi sariyane nun xɔntɔnne nan ma (5.12-28).

Kitabun yireni ito feene nan yɛbama lan waxati rajanne fe ma. A falama dɛnkɛleya muxune xa nɛn fa fala e xa seren ba, a e xa a kolon a waxatina nde fama, “e sa luma nɛn Marigin fɛma habadan!” (4.17)

¹ Pɔli nun Silasi nun Timɔte nan ito sɛbɛxi siga Fafe Ala nun a Muxu

Sugandixin Marigi Yesu a dɛnkɛleya yamaan ma Tesaloniki taani.

Ala xa hinanna nun bɔjɛ xunbenla fi ɛ ma.

Barika birana

² Nɔxu barikan birama Ala xa ɛ birin ma fe yi waxatin birin, nɔxu nɛma Ala maxandɛ ɛ xa. ³ Nɔxu nɛma Ala maxandɛ, nɔxu xaxili ɛ feene xɔn: ɛ dɛnkɛleyaan wanle nun ɛ xanuntenya wanle nun ɛ tunnafanna nun ɛ yigina Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yɛtagi. ⁴ Ngaxakedenne, ɛ tan Ala xanuntenne, nɔxu a kolon fa fala Ala bata ɛ sugandi. ⁵ Amasɔtɔ nɔxu to Yesu a fe Xibaru Fajin nali ɛ ma, na mi findi falan xan tun na, koni fɔ sɛnben nun Alaa Nii Sarijanxin nun xaxili ragidi kamalixina. Nɔxu yi sigan tima ɛ fe ra kii naxan yi ɛ tagi, ɛ na kolon. ⁶ ɛ findi nɛn nɔxu tan nun Marigin naliga muxune ra. Hali ɛ to tɔrɔ gbeen sɔtɔ, ɛ falan nasuxu nɛn sɛwani Alaa Nii Sarijanxin naxan fixi ɛ ma. ⁷ Na kui, ɛ bata findi misaala ra dɛnkɛleya muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. ⁸ Amasɔtɔ Marigina falan xuyaxi ayi ɛ barakan nin, a mi dan Masedoniya yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. Koni ɛ dɛnkɛleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nɔxu tan mako mi fa a fala feen ma. ⁹ ɛ nɔxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun ɛ xɛtɛ suxurene fɔxɔ ra kii naxan yi, ɛ tubi Ala ma, ɛ habadan Ala jɔndin kanna batu. ¹⁰ ɛ yi a Dii Xɛmɛn fa feen mame keli kore, Ala bata naxan nakeli sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xɔlɔ famatɔn ma.

2

Pɔli a xɛrayana Tesaloniki yi

¹ Ngaxakedenne, ɛ yɛtɛna a kolon fa fala nɔxu fa fena ɛ konni, na mi luxi fuu. ² Nɔxu bata yi tɔrɔn nun najankatan sɔtɔ Filipi taani, alo ɛ a kolon kii naxan yi, nɔxu yi nɔxu wɛkile Ala yi, nɔxu yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali ɛ ma hali muxu wuyaxin to nɔxu yɛngɛ ɛ konni. ³ Amasɔtɔ nɔxu kawandi

xuine mi fataxi tantanna ra hanma j̄enige sarij̄antarena hanma yanfan-tenyana. ⁴ Koni Ala to bata nxu k̄ejaan f̄eʃeʃeʃe, a yi a falan Xibaru Fajin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxi muxune xan k̄enen fe yi, koni Ala naxan muxune b̄oj̄en f̄eʃeʃeʃema. ⁵ Bayo ε a kolon yati, fa fala nxu mi ε rawalixi wulen mat̄ox̄o xuiin x̄on hanma nxu mila ε seene x̄on luxunni. Ala nan nxu seren na. ⁶ Nxu mi binyen fenma muxu yo ra, ε tan hanma ndee gb̄et̄eye. ⁷ Alaa Muxu Sugandixina x̄erane to nxu ra, nxu yi n̄əe nx̄o goronna s̄e n̄en ε xun ma nun. Koni, nxu findi n̄en muxu sabarixine ra ε ȳe, alo dii ngana a diin masuxuma kii naxan yi. ⁸ Nayi, nxu yi tinxi nx̄o sabarini nxu xa Alaa falan Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu ȳet̄e niin fi ε fe ra amas̄ot̄o nxu yi ε xanuxi han! ⁹ Nxu ngaxakedenne, ε xaxili lu nx̄o yanyin nun nx̄o k̄əen wanla nun ȳegbaan x̄on. Nxu na wanla k̄e n̄en alogo goronna nama lu muxu yo xun ma, nxu n̄ema Yesu a fe Xibaru Fajin nalima ε ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Nxu seren nan ε ra, e nun Ala fa fala nxu yi sarij̄anna nun tinxinna nun fetareyaan nin ε tan denkeleya muxune tagi. ¹¹ ε a kolon fa fala nxu luxi ε keden kedenna birin xa n̄en alo fafan nun a diine kii naxan yi. ¹² Nxu yi ε ralimaniya, nxu yi ε masabari, nxu yi ε mafan a ε sigati kiin xa lan Ala ma, a tan naxan ε xilixi alogo ε xa so a mangayaan nun a binyeni.

¹³ Na nan a ligaxi, nxu luma barikan bire Ala xa waxatin birin. Bayo ε to Alaa falan m̄e nxu ra, ε a rasuxu n̄en Alaa j̄ondi falan ȳet̄een na, alo a lan kii naxan yi, naxan walima ε tan denkeleya muxune tagi. ε mi a suxu alo muxune falana. ¹⁴ Ngaxakedenne, ε bata Alaa denkeleya yamane raliga, naxanye Yudaya yamanani, Yesu Alaa Muxu Sugandixina muxune. ε kon kaane ε t̄or̄o kii naxan yi, Yahudiyane ne fan t̄or̄o n̄en na kiini. ¹⁵ E tan Yahudiyane nan Marigi Yesu faxa e nun nabine, e yi nxu fan kedi. E mi Ala k̄enenj̄e

mum̄e! E muxune birin matandima. ¹⁶ E mi tinma nxu xa falan ti siya gb̄et̄ene xa, alogo e xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari s̄e han a d̄efe. Koni Alaa x̄ol̄on bata yelin e liȳe.

P̄oli m̄on waxi e x̄ont̄on feni

¹⁷ Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu b̄oj̄en mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogo nxu xa fa ε f̄ema bayo ε to x̄onla bata nxu suxu han! ¹⁸ Nxu waxi fa feni ε f̄ema, a gb̄engbenna n tan P̄oli bata kata sanja ma firin. Koni Setana yi nxu yikala. ¹⁹ Amas̄ot̄o nde find̄e nxu yigin nun nxu s̄ewa xunna nun nx̄o xunna kenla ra alogo nxu xa mat̄ox̄on s̄ot̄o en Marigi Yesu ȳet̄agi a na fa waxatin naxan yi, xa ε tan mi a ra? ²⁰ ε tan nan nx̄o binyen nun nxu s̄ewa xunna ra yati!

3

¹ Nxu to mi yi fa n̄əe legedenna tiye s̄on̄on, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani, ² nxu yi en ngaxakedenna Tim̄ote rasiga ε ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalidene alogo a xa sa ε s̄enb̄e so, a ε ralimaniya ε denkeleyani. ³ Nayi, ε tan muxu yo nama kuisan j̄axankatani itoe fe ra. Bayo ε tan a kolon a na nan nagidixi en ma. ⁴ Amas̄ot̄o nxu yi ε f̄ema waxatin naxan yi, nxu yi a falama ε xa fa fala a en j̄axankatama n̄en. ε na kolon, na nan ligaxi. ⁵ Nanara, n to mi yi fa mam̄e tiȳe, n yi Tim̄ote rasiga ε ma alogo a xa sa xibarun s̄ot̄o lan ε denkeleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratantan tiin nama ε ratantan, nx̄o wanla yi lu ε ma fuuni.

⁶ Koni Tim̄ote baxi fadene nxu f̄ema, sa keli ε f̄ema. A bata ε denkeleyaan nun ε xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ε mirixi nx̄o a fe ma s̄ewani waxatin birin, a nxu to x̄onla ε ma ki faj̄i alo ε fan to x̄onla nxu ma kii naxan yi. ⁷ Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to t̄or̄on nun j̄axankatani, ε denkeleyana nxu rali-maniyaxi. ⁸ Iki ε bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ε m̄on Marigina kiraan

xɔn gben! ⁹ Nba, nxu lan nxu xa barika biran dan minen yi Ala xa ε fe ra, naxan lanɲe na sɛwan yatɛn ma naxan nxu yi ε fe ra Ala yetagi? ¹⁰ Nxu Ala maxandima kɔɛɛn nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ε to, alogo naxan dasaxi ε denkeleyani, nxu yi na rakamali.

¹¹ En Fafe Ala yetɛɛn nun en Marigi Yesu xa kirani tɔn nxu xa, siga ε fema. ¹² Xanuntenyaan naxan ε tagi e nun naxan ε nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ε tan xa. ¹³ A xa ε bɔɲɛn sɛnbɛ so alogo fɛ yo nama lu ε sariɲanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sariɲantɔne birin fa waxatini.

4

Sigati kii naxan Ala kenɛnxi

¹ Dɔnxɛn na, ngaxakedenne, nxu ε mafanma, nxu yi ε kawandi Marigi Yesu barakani. E bata a kolon nxu xɔn ma ε lan ε xa sigan ti kii naxan yi, ε yi Ala kenɛn, ε yetɛɛn na ligama koni ε mɔn xa yanfan na kui. ² Bayo ε a kolon nxu yamarin naxan soxi ε yii Marigi Yesu xinli. ³ Ala sagoon ni i ra, ε xa sariɲan, ε fata yanga suxun ma. ⁴ E keden kedenna birin xa ε yetɛ fati bendɛn suxu kiin kolon sariɲanna nun xunna kenli. ⁵ E nama kunfa fe yalunxine xɔn alo denkeleyatarene, naxanye mi Ala kolon. ⁶ Muxu yo nama haken liga, a yi a denkeleya adamadi boden yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ε xa nun, nxu yi a makɔxɔ ε xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nɛn. ⁷ Amasɔtɔ, Ala mi en xilixi a en xa fe sariɲantaren liga, koni a en xa sariɲan. ⁸ Nanara, naxan na tondi falani itoe suxɛ, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sariɲanxin fixi ε ma.

⁹ Hali nxu mi se sɛbɛ ε ma denkeleya muxun bonne xanu feen ma, amasɔtɔ ε ε bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ε xaran na ma. ¹⁰ E na nan

ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ε mafanma ngaxakedenne, fa fala ε siga yetɛn na na kui. ¹¹ Na xa findi xunna kenla ra ε xa ε lu sabarini, ε yi ε xaxili lu ε feene xɔn, ε wali, alo nxu ε yamarixi kii naxan yi, ¹² alogo ε sigati kiin xa findi binyen na denkeleyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma.

Yesu fa fena

¹³ Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma. ¹⁴ En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani. Na ma, en mɔn laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nɛn Yesu xɔn, naxanye yi denkeleyaxi a ma.

¹⁵ Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yetɛ ra. ¹⁶ Amasɔtɔ, yamarin na fi xui yitexi gbeeni, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xɔtaan na fe, Marigin yetɛɛn godoma nɛn keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi e biraxi Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, ne nan singe kelima sayani. ¹⁷ Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nɛn ne fema kundani kore mafuren, en sa Marigin nalan kore. En mɔn yi lu Marigin fema habadan. ¹⁸ Nayi, ε bode rali-maniya falani itoe ra.

5

E yitɔn Yesu fa waxatin yetɛ ra

¹ Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se sɛbɛ ε ma feni itoe liga waxatine fe ra, ² amasɔtɔ ε yetɛna a kolon yati, Marigin Fa Lɔxɔn ligama nɛn alo muɲaden fama kɔɛɛn na kii naxan yi. ³ Muxune bɔɲɛ xunbenla nun maratangana fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma e xun ma na waxatin yetɛɛn nin, e ratɛrɛna alo ɲaxanla dii bari kuiin na keli a ra. E

mi tange na ma mumε! ⁴ Koni ngaxakedenne, ε mi fa dimin xan yi sɔnɔn, na lɔxɔn yi ε ratεrena alo muɲadena. ⁵ Ε birin findixi kenenna nun yanyin muxune nan na. Kɔεεn nun dimin gbee mi en tan na. ⁶ Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yeε ra yi, en yi en yetε suxu! ⁷ Xi xɔlitɔne xima kɔεεn nan na, dɔlɔ minne fan e minma kɔεεn nan na. ⁸ Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yetε suxu, en yi xanuntenyaan nun denkelɛyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yenge so kɔmɔtin na. ⁹ Ala mi en sugandixi a xɔlɔn xan xili yi, koni a en xa kisin sɔtɔ en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁰ A faxaxi en xa nen, alogo xa en faxa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fema. ¹¹ Nayi, ε lu ε bode ralimaniye, ε lu ε bode senbe soε, alo ε a ligama kii naxan yi iki.

Kawandin nun xɔntɔn dɔnxena

¹² Nba, ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε xa ne binya naxanye walima a xɔdεxεn na ε tagi, naxanye tixi ε yeε ra Marigini naxanye ε rakolonma feene ma. ¹³ Ε e yate muxu binyene ra xanuntenyani e wanla fe ra. Lanna xa lu ε tagi.

¹⁴ Ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε salantenne maxadi, naxanye tun-naxɔlɔxi e ma, ε yi ne ralimaniya, ε senbetarene mali, ε diɲa muxun birin xa. ¹⁵ Ε a liga ε yeren ma muxu yo nama fe ɲaxin saran fe ɲaxin na, koni ε kata fe faɲin ligadeni ε bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi.

¹⁶ Ε lu sewaxi waxatin birin. ¹⁷ Ε Ala maxandi waxatin birin. ¹⁸ Ε barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sa-
goon nan na ra ε xa, ε to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

¹⁹ Ε nama Alaa Nii Sariɲanxini kala a wanli. ²⁰ Ε nama nabiya falane raɲaxu. ²¹ Koni ε feen birin feεεfeεε, ε a faɲin namara. ²² Ε makuya fe ɲaxin sifan birin na.

²³ Bɔɲε xunbenla Ala xa ε rasariɲan ε keɲaan birin yi. Ala xa ε xaxinla nun ε niin nun ε fati benden lu fetareyani

en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa Muxu Sugandixina. ²⁴ Ala naxan ε xilixi, na tinxin, a tan nan na ligama.

²⁵ Ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu fan xa.

²⁶ Ε ngaxakedenne birin xɔntɔn menni ngaxakedenyaan xɔntɔnna sunbuni.

²⁷ N bata ε yamari Marigin xinli, ε kedini ito xaran denkelɛya muxune birin xa.

²⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xɔn ma.

Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Tesaloniki Kaane Ma

Kedin firinden kui naxan sebe Tesaloniki kaane ma, Xera Poli xetema feene ma a bata yi naxan fala a kedi singen kui: Maxodinna naxan lanxi Yesu fa feen ma. Na feen mon Tesaloniki denkeleya muxune yimaxama. Muxuna ndee a falama e ye a na laxon bata a li (2.2), nde tondima wale na waxati rajanna fe ra, a to yiso, e goronna yi lu se bonne xun ma (3.6-12). Nayi, Kitabun yireni ito sebexi nen alogo a xa xaxili jaxin ba muxune xunni naxan Tesaloniki denkeleya muxune toroma.

Xera Poli falan foloma Ala tantunna nan ma denkeleyaan nun xanun-tenyana fe ra, Tesaloniki denkeleya muxune naxan yitaxi, a mon Ala maxandima alogo a xa e senbe so wanli e xilixi naxan ma (1.1-12). Na danguxina, a yi fa Kitabun yireni ito a fala xonna ma, naxan lanxi Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma binyeni. Na mi ligama fo muxu makabexina nde mini kenenni, “Muxu jaxina,” naxan kelima Ala xili ma a murute Alaa Muxu Sugandixin xili ma (2.1-12). Naxuyaaran waran senbena fe ra, a lan denkeleya muxune xa e senbe so e denkeleyani Yesu a fe Xibaru Fajini, e yi lu Ala maxande ye yo ye (2.13-3.5). Xera Poli xoloxin nan falan tima salantenne ma, a yi a yita e ra bonne walima kii naxan yi alogo e goronna nama lu muxe xun ma (3.6-15). A a falan najanma duban nun xontonna nan ma (3.16-18).

Kitabun yirena nde naxa, “Xa naxan mi waxi wali feni, hali na kanna fan nama donse don.” (3.10) Na falan tima Kitabu xaranne nan xa a e xa a liga e yeren ma a denkeleyaan mi findixi salayaan na, fo wanla xa ken nen Ala e tixi naxanye ra lxo yo lxo.

¹ Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebexi Tesaloniki denkeleya yamaan

ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na. ² Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Kitina fe Marigin fa waxatini

³ Ngaxakedenne, a lan nen nxu xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin. Na nan daxa amasoto e birin ma denkeleyaan gboma ayi kati, e nun e xanuntenyaan fan e bode xa. ⁴ Nanara, nxu yetena e matoxoma Alaa denkeleya yamane tagi e tunnafanna nun e denkeleyana fe ra hali e to toroxi besenxonyani.

⁵ Na feene a yitama nen a Alaa kiti sa kiin tinxin naxan a ligama e xa yate muxu kamalixine ra naxanye soma Alaa Mangayani, e jaxankatani naxan ma fe ra. ⁶ Ala to tinxin, naxanye e jaxankatama, a ne saren fima jaxankatan na nen, ⁷ e tan naxanye jaxankataxi, a yi matabun fi e ma e nun nxu fan. Na ligama nen Marigi Yesu na makenen waxatin naxan yi, keli kore e nun a maleka senbemane ⁸ tee deg e gbeeni. A yi Ala kolontarene saran e fe jaxine ra naxanye mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi. ⁹ Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e ba Marigin yetagi e nun a binye magaxuxina. ¹⁰ Na ligama nen a na fa laxon naxan yi e tagi, a yama sarijanxin birin yi a binya, e yi kab e a ma naxanye birin denkeleyaxi. E fan taranma nen ne ye amasoto nxu seren naxan ba e xa, e la nen na ra.

¹¹ Na kui, nxu Ala maxandima e xa waxatin birin, alogo, a bata e xili feen naxan ma, e xa kamali, e yi lan na ma. Nxu mon a xandima alogo, e bata fe fajin naxan birin jenige, e nun e na wanla naxan ke e denkeleyani, Ala xa na birin nakamali a senben xon ma. ¹² Nxu na maxandin tima alogo en Marigi Yesu xinla xa binya e xon, e fan yi binyen soto a tan yi, en ma Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna barakani.

2

Fe naxi rabana fe

¹ Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fema. Nxu ε mafanma, ² xa ε nabiya falana ndee fe mε hanma xibaruna hanma kedina naxan a falama Marigin fa lɔxɔn bata a li, ε xaxinla nama mafura yifuyε, ε bɔɔn yi mini, hali e naxa a fataxi nxu tan nan na. ³ ε nama tin muxu yo xa ε mayenden kii yo yi, amasɔtɔ na lɔxɔn mi a liyε fɔ na murute dɔnxena a li singen, Xεmε Sariyataren yi makenen, halagin nagidixi naxan ma. ⁴ Muxune seen naxanye birin yatexi “alane” ra, e yi e batu, a a yetε yitema nen, a yi keli ne xili ma. Na kui, a dɔxɔma nen Ala Batu Banxini, a yi a yetε findi ala ra.*

⁵ N yi ε fema waxatin naxan yi, n yi naxan falama ε xa, ε mi ε yengi dɔxi ne xɔn ba? ⁶ Anu, iki ε a kolon ki faji, naxan na xεmεn makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin yi a li. ⁷ Amasɔtɔ iki, sariyatareyaan bata wali fɔlɔ wundoni. A luma na kii nin han naxan a makankanxi, na yi ba na singen. ⁸ Na waxatini, Xεmε Sariyataren makenenma nen, Marigi Yesu naxan halagima a dε foyen na, a yi a njan a fa feen nɔrɔn na. ⁹ Xεmε Sariyataren fama Setana senben barakan nin e nun wule kabanako feene nun wule taxamasenne nun wule fe magaxuxin sifan birin, ¹⁰ e nun tinxintareyaan sifan birin naxanye halagi muxune mayendenma, amasɔtɔ e mi tinxi nɔndin nasuxε, a yi rafan e ma, e kisi. ¹¹ Nanara, Ala tantanna senben nafama nen, naxan a ligε e la wulen na. ¹² Na birin ligama nen alogo naxanye mi denkeleyaxi nɔndin ma, tinxintareyaan naxanye naxanye ma, ne xa makiti.

ε sugandixi ε kisi feen nan ma

¹³ Koni ngaxakedenne, Marigin xanuntenne, fɔ nxu xa barikan bira Ala xa ε fe ra waxatin birin, amasɔtɔ xabu a fɔlɔni Ala ε sugandixi ε kisi feen

na nen a Nii Sarijanxin xɔn naxan ε rasarijanma e nun denkeleyaan xɔn nɔndin ma. ¹⁴ A mɔn ε xilixi na nan ma Yesu a fe Xibaru Fajin barakani, nxu naxan nalixi ε ma, alogo ε xa binyen sɔtɔ naxan kelima en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Nayi, ngaxakedenne, nxu xaranna naxanye radanguxi ε ma, a na findi kawandi xuiin na hanma senbenla, ε ne suxu, ε lu e yi ken!

¹⁶ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetεen nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan bɔɔn xunbenla nun yigi fajin fi en ma a hinanni, ¹⁷ na Ala xa ε ralimaniya ε bɔɔni, a ε senbe so wali fajin nun fala fajini.

3

ε Ala maxandi nxu xa

¹ Dɔnxen na, nxu ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi binya alo a ε konni kii naxan yi, ² alogo nxu xa xunba muxu kobine nun muxu naxine ma, bayo e birin mi denkeleyaxi.

³ Koni Marigin tinxin, a ε senbe soma nen, a yi ε ratanga Fe Naxin Kanna ma. ⁴ Nxu laxi ε ra Marigini, fa fala nxu ε yamarixi naxan na, ε na ligama iki, ε mɔn luma nen a ligε. ⁵ Marigin xa ε bɔɔn ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu Sugandixina tunnafanna ra.

Wanla tɔnɔna

⁶ Ngaxakedenne, nxu ε yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, ε makuya ε ngaxakedenne birin na naxanye bata e yetε lu salayani, e mi sigan tima xaranne xɔn ε naxanye sɔtɔxi nxu yii. ⁷ ε yetεna a kolon a lan ε xa nxu raliga kii naxan yi. Amasɔtɔ nxu mi yi salayaan xan yi ε konni. ⁸ Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a saren fi, koni nxu tin nen tɔrɔn nun xadanna ma, nxu wali kɔεen nun yanyin na, alogo nxu goronna nama lu ndenden xun

* **2:4:** A mato Daniyel 11.36 nun Esekiyel 28.2 kui.

ma. ⁹ Na mi na ra fa fala nxu mi nɔɛ na sɔtɛ ε yii, koni alogo ε xa misaala tongo nxu ma. ¹⁰ Amasɔtɔ, nxu yi ε fɛma waxatin naxan yi, nxu ε yamari nɛn fa fala naxan yo mi tinjɛ wale, na nama a dɛge.

¹¹ Anu, nxu bata a mɛ a muxuna ndee ε yɛ, salantenne nan ne ra, e mi walima fɔ e to fe yibasanni. ¹² Nxu bata na muxune yamari, nxu yi e rali-maniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, a e xa e raxara, e wali alogo e xa e balon sɔtɔ.

¹³ ε tan, ngaxakedenne, ε nama tagan fe fajin nabɛ. ¹⁴ Xa muxuna nde mi tin falani itoe suxɛ nxu nax-anye sɛbɛxi, ε na kanna rakɔrɔsi, fefe nama lu ε tan nun na kanna tagi, alogo a xa yagi. ¹⁵ Koni ε nama a yatɛ ε yaxun na, koni ε a rakolon alo ε ngaxakedenna.

Xɔntɔn xuine

¹⁶ Ala xa Marigin bɔjɛ xunbenla kanna xa bɔjɛ xunbenla fi ε ma wax-atin birin nun kiin birin yi. Marigin yi lu ε birin xɔn. ¹⁷ N tan Pɔli yetɛɛn nan xɔntɔn xuini itoe sɛbɛxi. N ma taxamasenna nan ito ra n ma kɛdine birin yi, n yii funfun ni ito ra.

¹⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xɔn.

Kedi Singen Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Timote Ma

Yahudiyān nan yi Timote nga ra, a findi nen denkeleya muxun na, Gireki kaan nan yi a fafe ra. Poli Timote kolon a xerayaan sigatiin firinden nin, a to Lisitire taan li, Asi yamana fonni denaxan xili iki a Turiki (Xerane 16.1-3). Folo na loxon ma, Timote yi findi Xera Poli foxorabira kendēn na. A tan nan yi biraxi a foxo ra a xerayaan sigatiin wuyaxi yi. Na nan yi a ra, Poli yi Timote rasigama taane yi fena nde ra sanja ma wuyaxi a xa sa yamaan mali denkeleyani. Nana, sanja ma wuyaxi a xinla toma Xerane Kewanle Kitabun yiren kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Xerane 17.14-15, 18.5, 19.22. A xinla mon toma Poli a kitabune kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Karenti Singen 4.17 nun 16.10-11 e nun Filipi Kaane 2.19-24 nun Tesaloniki Singen 3.2-6 e nun gbete ye fan na. Kedi firinna naxanye sebexi Timote ma e nun naxanye sebe Tito ma, muxune e xili bama fa fala: “Yeratine Kitabu Yirene” amasoto e kiraan nan yitama denkeleya yamaan yeratine ra.

Kedi singen naxan sebe Timote ma, na fe dexo saxan kende nan yitama: A singena a denkeleya yamaan nakolonma lan wule dinane ma naxanye Yahudiyane dinan nun suxure feene xaxinle basanma. Na wule dinane yi muxune xaranma nen a dunu ja yi seene birin jaxu. E mon naxa a muxun kisin sotoma wundo kolonna nan xon ma, naxan namaraxi e xarandii dando xa. E mon tonne dextoma futu xidin na e nun donsena ndee. Kitabun yireni ito mon yamarine fima lan Ala Batun malanne ma, e nun denkeleya yamaan yeba kiin nun a kuntigine kewanle fe. Donxen na a maxadi xuine nan tima Timote xa lan a wanla kii ma, a mon yi a yengi dexo denkeleya muxune xon, alogo a xa “findi Alaa Muxu Sugandixina walike

fajin na.” (4.6)

¹ N tan Poli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito sebexi, fata en nakisimana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina.

² N na a sebema Timote ma, n ma diin yetena denkeleyani.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun boje xunbenla fi i ma.

Wule dinane fe

³ N yi i mafanma kii naxan yi, n ke- limatona siga Masedoniya yamanani, n mon waxi a xon, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbete ye ti yamaan xa. ⁴ A e xa ba kankanje taline ma, e nun e benbane xinle fese fesen naxan mi janma. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla kema denkeleyani. ⁵ N yamarini ito fi nen alogo xanuntanyaan xa gbo ayi naxan kelima boje sarijanxin nun nii fajin nun denkeleya kendeni. ⁶ Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lo ayi e ma e bira fala fuune foxo ra. ⁷ E waxi a xon ma, e xa findi sariya karamoxone ra, koni e naxan falama, e a rali e sobeen yeteen na, e mi na kolon mumel!

⁸ En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma.

⁹ En mon a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu murutexine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sarijantarene nun dina suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faxesi ¹⁰ e nun yanga suxune nun xemēn naxanye kafuma xemene xon e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye birin xaran kendēn matandima. ¹¹ Xaranni ito lanxi Ala barakan kanna falan Xibaru Fajin noron nan ma, a naxan taxu n na.

Poli a barika birana

¹² N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n senbe soxi amasoto a bata n yate

tinxin muxun na, a yi n tongo a walikεen na. ¹³ Hali n to bata yi a rayelefu, n yi a naxankata, n yi a rafeya. Koni a bata kininkinin n ma amasoto n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin. ¹⁴ En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁵ Nondin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuɲa yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. N tan naxu dangu e birin na. ¹⁶ Koni a yi kininkinin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a diɲa gbeen yita n tan yulubi kan naxin xon, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin sotoma. ¹⁷ Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina.

¹⁸ N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiya falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na suxu, i yi no yenge fajin soe. ¹⁹ I xa lu denkeleyaan nun nii fajiyani. Muxuna ndee bata ne raberin, e denkeleyaan yi jan alo kunkin na godo igen bun. ²⁰ Humeneyo nun Alesandire na muxune ye. N bata ne lu Setana xa,* alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

2

Tagi yitonna ε nun Ala tagi

¹ N na ε mafanma fe singen naxan ma, ε Ala mafan, ε yi a maxandi, ε Ala maxandi muxune xa, ε barikan bira a xa muxun birin ma fe ra, ² mangane nun yεerate birin, alogo en ma dunuɲa yi gidin xa findi boɲe xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolonna nun binyeni. ³ Fe fajin nan na ra naxan lan Ala

* **1:20:** Yanyina nde, na bunna neen fa fala a ne kedi nen keli denkeleya yamaan ye. * **2:15:** Yireni ito bunna mon noe finde ito nan na: Koni Nmahawa rakisima nen a to bata diine bari, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɲanna nun xuruni.

yεe ra yi, en nakisimana, ⁴ naxan waxi a xon ma muxune birin xa kisi, e yi nondin kolon. ⁵ Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yiton keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixina, ⁶ naxan a yete fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere naxoɲaan na a waxatini. ⁷ Nanara, n tan yeteen findixi xeraan nun kawandi baan na e nun karamaxon naxan siyane xaranma denkeleyaan nun nondin ma. N nondin nan falama, wulen mi naxan na.

⁸ Nanara, n waxi a xon ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii sariɲanxine ti Ala xa. Xolon nun matandin yi ba e tagi.

Naxanle lan e xa naxan liga

⁹ Na kiini, naxanle xa e maxidi ki fajini xurun nun yete suturani. E nama e yete rayabu e xunna denbexin nun xemaan nun geme tofajine nun dugi sare xodekene ra. ¹⁰ Koni e xa rayabu e kewali fajine nan xon, alo a lan naxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi. ¹¹ Naxanle xa xaran sabarini nun xuru kendeni. ¹² N mi tinɲe naxanla xa xaranna ti, a yi non soto xemen fari. A xa sabari. ¹³ Amasoto N Benba Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa. ¹⁴ Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fo a naxanla, a yi findi yulubiton na. ¹⁵ Koni Ala naxanle ratangama e dii barini, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɲanna nun xuruni.*

3

Denkeleya yamane yεerate fe

¹ Nondin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxi findi feni denkeleya yamaan xunmatoon na, a waxi wali fajin nan xon. ² Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi sontaren na, naxalan keden kanna, a xa findi yete suxun nun muxu xuruxin nun

muxu suturaxin nun xəne yisuxun nun xaran tiin na. ³ A nama findi dɔlɔ minna ra, hanma naxan bəne mafura te, koni a xa findi muxu dipaxin nun fe yitonna ra, a nama findi gbeti xənxonna ra. ⁴ A xa a yengi dɔxɔ a denbayaan xən ki fajni, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi. ⁵ Bayo xa muxun mi fatan a yetena denbayaan suxe a fajin na, na a yengi dɔxoma Alaa denkeleya yamaan xən ma di? ⁶ A nama findi muxu tubixi nenen na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra. ⁷ A mən xa findi xili fajni kannna ra denkeleyatarene tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na.

Denkeleya yamaan mali tiine

⁸ Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa findi muxu binyen na. E nama findi nafigine ra hanma dɔlɔ minne. E nama tənən fen mayifuni. ⁹ E xa denkeleyaan wundon namara e sɔndəme fixeni. ¹⁰ Fɔ e kənaən xa fəsəfəsə nən singen. Na xanbi ra, xa fe mi e ra, e nəe finde nən denkeleya yamaan mali tiine ra. ¹¹ Mali ti paxanle fan lan na kiini. E xa findi paxalan binyaxine ra, e nama dari fala paxine tiye, e xa e yete suxu, e tɔgəndiya feen birin yi. ¹² Denkeleya yamaan mali tiine xa findi paxalan keden kanne ra, e yi e yengi dɔxɔ e diine nun e tanden xən a fajin na. ¹³ Amasəto naxanye denkeleya yamaan malima ki fajni, ne nan xunna kenla tiden sətoma, e nun yigi gbeena denkeleyani Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma.

¹⁴ N kedini ito sebexi i ma xaxili ragidin nin fa fala a mi fa buma n fa i konni. ¹⁵ Koni xa n bu, i mən a kolonəne nən i lan i xa sigan ti kii naxan yi Alaa denbayani, naxan findixi habadan Ala denkeleya yamaan na, naxan findixi nəndin sənbetenna nun a beten saxin na. ¹⁶ Nəndin naxan na, Ala kolonna wundo feen gbo, na ni i ra:

A bata makənən fati bəndeni,

Alaa Nii Sarihanxin yi a tinxinyaan mayita,
malekane yi a to,
a fe kawandin yi ba siyane tagi
muxune yi denkeleya a ma dunuɲa yi,
a yi rate binyeni.

4

Wule karaməxəne fe

*Yoni Firinden 4.1-3 Kələsi 2.16-23
Timote Firinden 2.4-6*

¹ Alaa Nii Sarihanxin bata a fala a fixen na, a muxuna ndee xetema nən denkeleyaan fɔxɔ ra waxati rajanne yi, e bira Setanaa jinan yanfantenne nun e xaranne fɔxɔ ra. ² E tinma nən e yi mayenden wulen kawandi baane filankafuyaən xən, naxanye səndəme xədxə alo tee laruna. ³ Na muxu sifane tənna dɔxoma futu xidi feen na nən e nun donseen sifana ndee, Ala naxanye da alogo denkeleya muxune xa e rasuxu barika birani, naxanye nəndin kolon. ⁴ Amasəto Ala seen naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan muxu yo xa a me ne ra, xa e birin nasuxu barika birani. ⁵ Amasəto Alaa falan nun en ma Ala maxandin ne rasarihanma nən.

Yesu a walikə fajina fe

⁶ Xa i ngaxakedenne kawandi na feene ma, i findima nən Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikə fajin na, denkeleya falan nun xaran fajin yi findi i balon na i biraxi naxanye fɔxɔ ra. ⁷ Koni xetə dina suxutare falane nun paxalan fonne taline fɔxɔ ra, i yi i xaran Ala kolonna ma. ⁸ Fati maxədxən tənən na ndedi, koni Ala kolonna tənən gbo waxatin birin. Amasəto a iki nun habadan nii rakisin sətoma nən. ⁹ Nəndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na: ¹⁰ En tərəma, en yi en yixədxə, bayo en to bata en yigin sa habadan Ala yi, adamadiine birin nakisimana, a gbəngbenna denkeleya muxune.

¹¹ I lan i xa yamaan yamari na feene nan ma, i yi e xaran ne ma. ¹² I nama tin muxu yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi misali fajin na denkeleya muxune xa i fala ti kiin nun i fe raba kiini xanuntenyaan

nun denkeleyaan nun sarijanni. ¹³ I lu Alaa falan xaranje muxune xa, i kawandin ba, i xaranna ti han n fa. ¹⁴ Ala i kixi kiseen naxan yi fata nabiya falana nde ra, denkeleya yamaan fonne to e yiine sa i xunni, i nama i tunnaxo na bun ma.* ¹⁵ I yengi doxo feni itoe xon, i lu e fari alogo birin xa i sigati kiin to. ¹⁶ I yete rakorosi, e nun i ya xaranna. I tunnafan feni itoe yi amasoto xa i na liga, i kisin sotoma nen i yeteen xa e nun naxanye na e tuli mati i ra.

5

Denkeleya muxune masuxu kiina

¹ I nama xeme fonna maxadi a xodexen na, koni a ralimaniya alo i baba na a ra, e nun banxulanne fan alo i xunyene nan e ra. ² E nun jaxalan fonne fan alo i nga. E nun sungutunne fan alo i xunyene sarijanna birin yi.

³ I xa kaja gilene binya a gbengbenna naxanye luma kedenyani. ⁴ Koni xa diine hanma mamandenne kaja gilene naxanye yii, fo ne xa e Ala kolonna yita na kaja gilene nan singe ra, e yi e joxo lu e xon, e yi e fonne saran e wali faji fonne ra, bayo na nan nafan Ala ma. ⁵ Kaja gilene naxan keden a ra, a yigin saxi Ala yi, na luma Ala maxande nen kosen nun yanyin na. ⁶ Koni kaja gilene naxan biraxi a yete rafan feene foxo ra, hali a to a nii ra, a faxaxin na a ra. ⁷ I xa e yamari na ra alogo e xa findi sontarene ra. ⁸ Xa muxun mi a kon kaane mali katarabi a denbayaan ma, na bata a me denkeleyaan na. Na kanna jaxu denkeleyataren xa.

⁹ Kaja gilene naxan xinla lan a sebe denkeleya yamaan kaja gilene xinle ye fo naxan bata jee tonge senninna soto, e nun naxan yi doxi xeme kedenna xon. ¹⁰ naxan kolonxi a wali fajine xon dii xuru feen kui hanma xaje yigiyana a konni hanma yama sarijanxin sanne maxa fena* hanma

toro muxune mali fena hanma bira fena wali fajin birin foxo ra. ¹¹ Koni kaja gilene naxanye munma fori i nama ne xinle sebe bayo e waxon feene noe e raxete nen Alaa Muxu Sugandixin foxo ra, futu xonla yi e suxu. ¹² Nayi, e finde yulubi tongon na nen bayo e bata e layiri tongoxi singen kala. ¹³ Na mon xanbi ra, bayo wali mi e ma, e luma nen sige banxine de ra. E nafiyaan sa walitareyaan fari, e lu muxune mafale, e feen fala naxanye mi daxa. ¹⁴ Nanara, a xoli n ma kaja gile sungutunne mon xa doxo xeme taa yi, e diine bari, e yi e yengi doxo e denbayaan xon, alogo e nama fere yo fi en yaxun ma a fala jaxin ti. ¹⁵ Amasoto kaja gilene ndee bata kiraan fata, e bira Setana foxo ra. ¹⁶ Koni xa kaja gilene ndee denkeleya jaxanla nde a denbayani, a xa ne goronna tongo. E nama findi denkeleya yamaan goronna ra, alogo denkeleya yamaan xa no kaja gilene maliye naxanye luxi kedenyani.

¹⁷ Denkeleya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yee ra ki faji, ne lan e xa xunna kenla doxode firin nan soto, a gbengbenna naxanye kawandin bama, e nun naxanye xaranna tima. ¹⁸ Amasoto Kitabun naxa, "I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi." A mon naxa, "Walikeen lan nen a yi a saranna soto."† ¹⁹ Xa muxune denkeleya yamaan fonna nde tojegema, i nama i tuli mati fo xa sereya firin hanma saxan bata mini a ma. ²⁰ Naxanye bata yulubin liga, ne sonna xa fala birin yetagi, alogo bonne fan xa gaxu. ²¹ N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yetagi, a i xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kewanle yi. ²² I nama kenen i yiin se muxune xunna ma Ala maxandini e ti feen na Alaa wanla ra, i yi i yete findi yulubi tongo feren na muxune xa. Lu i ya sarijanni.

* **4:14:** E e yiine sa a xunni Ala maxandini alogo e xa a ti wanla nde ra. * **5:10:** Men kaane xaje yisuxu kiina nde nan ito ra. † **5:18:** A mato Sariyane 25.4 nun Korinti Singen 9.9 nun Matiyu 10.10 kui.

²³ I nama lu igen gbansanna minjɛ, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuiin xa bɔrɔxɔ, bayo i furama waxatin birin.

²⁴ Muxuna ndee yulubine makenɛnma nɛn benun e xa kiti yiren li. Ndee gbeene kolonma e xanbi nɛn. ²⁵ A na kii nin, wali fajine makenɛnma nɛn hali naxanye mi ligaxi kenenna ma, ne mi nɔɛ luxunjɛ.

6

Sariyana denkeleya muxune xa

¹ Denkeleya muxun naxanye konyiyaan bun ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin yi alogo Ala xinla nama rayelefu e nun nxɔ xaranna. ² Konyin naxanye kariye findixi denkeleya muxune ra, na konyine nama e kanne rayelefu e to findixi denkeleya muxune ra. Koni fɔ e xa wali nɛn e xa dangu bonne ra bayo denkeleya muxune nan e wanla tɔnɔn sɔtɔma, e xanuntenne.

Wule dinane nun nafulu xɔnxɔnne

I xa muxune xaran feni itoe ma, i yi e ralimaniya. ³ Xa muxu yo xaran gbete tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin falakendene fɔxɔ ra, e nun Ala kolonna xaranna, ⁴ na kanna rafexi wason nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a ma jaxi ra e nun sɔnxɔ sɔnxɔne falane bunne ma. Na nan fama milɛn nun lantareyaan nun marayelefun nun sike jaxine ra, ⁵ e nun yɛngɛ jantarene muxu xaxili yifuxine tagi, jɔndin mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a Ala kolonna findixi nafulu sɔtɔ fɛrɛn nan na.

⁶ Anu, tɔnɔ gbeen nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi. ⁷ Amasɔtɔ en mi faxi sese ra en yii dunujani ito yi, en mɔn mi sigan sese ra en yii. ⁸ Nayi, xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi. ⁹ Koni naxanye waxi findi feni nafulu kanne ra, ne birama nɛn tantan feene yi, e suxu luti ratixin na e nun kunfa xaxilitare jaxi wuyaxin naxanye muxune rasinma halagin nun bɔnɔni. ¹⁰ Amasɔtɔ

gbeti xɔnxɔnna nan fe jaxine birin binla ra. Nde bata mila gbetin xɔn, e masiga denkeleyaan na, e kɔntɔfili fe wuyaxi ti e yetɛ ma.

¹¹ Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen.

¹² I denkeleyaan geren fajin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya fajin naxan na sere wuyaxi yetagi. ¹³ N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere fajin ba Pɔnsi Pilati yetagi, ¹⁴ i xa yamarini ito suxu sɔntareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kenenni waxatin naxan yi. ¹⁵ Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi, Ala Barakan Kanna, Kuntigi Keden Pena, Mangane Mangana, Marigine Marigina.

¹⁶ Niin Kan Keden Pena naxan konna kenɛn gbeeni muxe mi e masoɛ kenenna naxan na, muxe munma naxan to, a mɔn mi nɔɛ toɛ. Binyen nun sɛnbɛn xa fi a ma habadan! Amina.

¹⁷ Yamarini ito fi waxatini ito nafulu kanne ma, a e nama waso ayi, a e mɔn nama e yigi sa nafunli naxan jɔnma, koni e xa a sa Ala yi naxan en kima seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu sɛwani. ¹⁸ E xa fe fajin naba, e kɛwali fajine yi findi e nafunla ra, e bodene ki fonisireyani. ¹⁹ Na kiini, e nafulu kendɛn namarama nɛn e yetɛ xa yɛɛn na, e nii rakisi yetɛɛn sɔtɔ.

²⁰ Timote, seen naxan taxuxi i ra, na kantan ki fajni. Fala fuune nun dina suxutare falane, i ne lu na, e nun wulen naxan yatɛxi fe kolonna ra naxan en matandima. ²¹ Ndee bata tubi na ma, e masiga denkeleyaan na.

Alaa hinanna xa lu ɛ xɔn.

Kedi Firindena Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Timote Ma

Kedi firinden naxan sebe Timote ma, na sebe Romi taan nin (1.17). Poli suxu nen a sa kasoon na kii xodexeni (2.9) a yi lu a danna (4.10,16), a yi kawandi falani itoe sebe a foxarabira kenden ma xanuntenyani (1.2).

Xerana a falan foloma Ala tantunna nan ma lan Timote a xanuntenyaan nun a denkeleyaan ma. Hali toro gbeen nun matandin to xun tixi Yesu a fe Xibaru Fajin nali muxune ma, a Timote yamarima a xa a senbe so, a yi yengen so wekileni "alo Alaa Muxu Sugandixina sofa tinxinxina" (1.3 han 2.13). A a rakolonma a a xa a liga a yeren ma muxune fe yi naxanye fala fuune tima a findi matandin na e nun sonxo sonxon naxanye toni mi na, naxanye denkeleyaan makuyama muxune ra. A yi a fala a xa, a a xa lu alo a tan yetena, a yi lu tinxinni alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, Timote naxan xaranxi xabu a banxulan jore waxatini (2.14 han 4.5). A kedin najanna ra, xerana a yetena mantorone nan ma fe falama, a yi Ala tantun naxan yi a malima (4.6 han 22).

Xera Poli gerenna so nen Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni han a simayaan najanna (4.7). Kitabun xaran muxune fan lan nen, e yi na gerenna so, denkeleyaan nun dijan nun xanuntenyaan nun senbe soni, hali e mi gaxu Setana yee ra.

¹ N tan Poli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala saagoon xon ma alogo Ala en tuli saxi nii rakis naxan na Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi, ² n yi a rasiga n nafan dii xemnen Timote ma.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun

kininkininna nun baje xunbenla fi i ma.

Barika biran nun kawandina

³ N walima Ala naxan xa baje rafixeni alo n benbane a liga kii naxan yi, n barikan birama na xa, n nema a maxande i xa kosen nun yanyin na waxatin birin. ⁴ Amasoto, n nan n miri i ya wugan ma, a xonla n suxuma nen n xa i to alogo n xa lugo sewan na.* ⁵ N xaxili mon i ya denkeleya kenden xon, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi. ⁶ Nanara, n na a rabirama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i sabeen na, i naxan sotaxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini. ⁷ Amasoto Ala mi Nii gaxuxin xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun son fajin fima en ma.

⁸ Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin toro yaan ma en bode xon lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani. ⁹ A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xa sarijan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dunu ja xa da. ¹⁰ Koni iki a bata a yita en na en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xon ma kenenni, naxan faxan senben naxi, a yi nii rakis naxan nun faxatareyaan makenen Yesu a fe Xibaru Fajin xon ma.

¹¹ Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karamaxon na Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹² Nanara, n toroma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe ra amasoto n denkeleyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a noe n gbeen namare nen han na loxon. ¹³ I fala kenden naxanye mexi n yii, ne rama misaala ra xanuntenyaan nun denkeleyani Alaa Muxu Sugandixin

* **1:4:** Timote wuga nen Poli keli Efesi taani waxatin naxan yi. A mato Timote Singen 1.3 kui.

Yesu xɔn. ¹⁴ Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin senben barakani naxan en yi.

¹⁵ I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamanani, ne bata n nabepin, hali Figelo nun Heremogene. ¹⁶ Ala xa Marigin kininkinin Onesiforo a denbayaan ma amasɔtɔ a n nii yifan nen n ma sanja ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na. ¹⁷ A Romi taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n fenje han a yi n to. ¹⁸ Ala xa Marigin kininkinin a ma na Lɔxɔni. A feen naxanye liga n xa Efesi taani, i ne kolon yati!

2

Yesu a walike fajine

¹ Nba, i tan n ma diina, i senbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² I feen naxanye mexi, n naxanye rali sereya wuyaxi yee xɔri, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan nɔe muxu gbeteƴe xaranje.

³ En na en wɛkile tɔrɔni en bode xɔn ma bayo en luxi nen alo Yesu Alaa Muxu Sugandixina sofa fajine. ⁴ Muxun naxan sofa wanli, na mi basanje dunuƴa fe gbete ra xa a waxi a kuntigin kenɛn feni. ⁵ Muxun naxan fan a gima xatajɔxɔyani, xa na mi a yixɔdɔxɔ a gideni giin sariyani, a mi nɔɔn tiye mumɛ. ⁶ Xee biin naxan wali xɔdɛxɛn kema, na singe xa a gbee xee ma seen sɔtɔ. ⁷ N naxan falama i xa, i miri na ma, amasɔtɔ Marigin famun fima nen i ma ne birin yi.

⁸ I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xɔn ma naxan kelixi Dawuda bɔnsɔnni, naxan keli sayani, alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini, ⁹ n tɔrɔma naxan ma fe ra han n xidi alo fe jaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xide mumɛ. ¹⁰ Nanara, n dijaxi tɔrɔne birin bun ma yama sugandixina fe ra, alogo e fan xa kisin sɔtɔ naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni. ¹¹ Nɔndin nan falani ito ra: Xa en nun a tan bata faxes en bode xɔn,

en nun a tan nii rakisin sɔtɔma nen.

¹² Xa en na en tunnafan, en nun a tan luma nen mangayani.

Xa en na en me a ra, a fan a mema nen en na.

¹³ Xa en mi tinxinje ayi, a tan tinxinma nen ayi, amasɔtɔ a mi nɔe a me a yete ra.

¹⁴ Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yetagi, a e xa e yete ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye tɔnɔ yo mi na. A e rame muxune nan halagima tun! ¹⁵ I kata, i yi i yete yita Ala ra walike kendɛn na, naxan wali xɔnne mi mayagi, naxan Alaa jɔndi falan nalima a kiini. ¹⁶ Xete dina suxutare fala fuune fɔxɔ ra, amasɔtɔ naxanye e falama, ne luma e masige Ala kolonna ra nen tun. ¹⁷ E falan luxi nen alo furen naxan de gboma ayi fatin ma. Humeneyo nun Fileto na muxune nan ye, ¹⁸ naxanye bata e masiga jɔndin na. E naxa, a muxune rakelima sayani waxatin naxan yi, na bata dangu. E muxuna ndee denkeƴaƴaan kala. ¹⁹ Anu, Alaa banxin betɛn saxi sandɔxɔ kendɛn naxan fari, na dɔxi ken, falani itoe kerendɛnxi a ma, a naxa, “Marigin gbeen muxun naxanye ra, a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na xa a xun xanbi so tinxintareyani.”*

²⁰ Waliseen sifa wuyaxi nan banxi gbeeni, gbete dixin nun xema dixin na koni a wudi dixin nun a bende ganxin fan na. Ndee rawalima binya feene yi, ndee rawalima binyatare feene yi. ²¹ Xa muxu yo a yete rasarijan na binyatareya feene ma, a luma nen alo walise binyaxina. A to sarijan, a kanna nɔe a rawale wali fajin birin yi. ²² I gi foningeyaan waxatin kunfa feene ma. E nun naxanye Marigin batuma bɔje fixɛn na, e bira tinxinyaan nun denkeƴaƴaan nun xanuntenyaan nun bɔje xunbenla nan fɔxɔ ra e bode xɔn. ²³ I me xaxilitareyaan nun daxuyaƴan fe matandine ra, i yi a kolon fa fala a ne fama yengɛn nan na. ²⁴ Anu, Marigina walikeɛn mi lan a yengɛn so.

* 2:19: Yatene 16.5

Koni a lan nen a fan birin na, a findi karamoxo fajin nun muxu dijaxin na. ²⁵ A lan nen a xa fe matandine matinxin limaniyani alogo Ala xa a liga e yi e kewanle maxete, e yi jondin kolon. ²⁶ E yi xaxili soto, e e yete ba Yinna Manga Setanaa luti ratixine ra, e suxi naxanye ra alogo e xa lu a sagoni.

3

Dunuja rajanna fe

¹ A kolon fa fala a waxati donxene xadoxoma ayi nen. ² Amasoto muxune findima nen wasodene nun gbeti xonxonne nun yete matoxone nun yandadene nun konbi tiine ra. E murute e soto muxune ma, e findi wali faji kolontarene nun dina kolontarene ra, ³ e nun hinantarene nun kininkinintarene nun muxu xili kalane nun yete suxutarene nun muxu yee xadexene nun fe faji rabane yaxune ⁴ e nun yanfantenne nun kunfadene nun yete yigboon naxanye waxon feene rafan e ma dangu Ala ra. ⁵ E e yete findi Ala kolonne ra, koni e e mema nen a senben na. I makuya na muxune ra. ⁶ Ndee e ye, ne e yete rasoma nen banxine kui muxu rakunfa feen na, jaxanla naxanye senbe mi gbo dinani, e yi ne masoto yulubin goron binyen naxanye xun ma naxanye mabandunxi kunfan sifan birin xon. ⁷ Na jaxanle katama nen e xa xaran, koni e mi jondin kolonje mumε! ⁸ Na xemene luxi nen alo Yannesesi nun Yanberesi naxanye Musa matandi.* Xemeni itoe fan jondin matandima na kii nin. E xaxinli fuxi, e denkeyaayan bata findi bonon na. ⁹ Koni ne mi sigε yeen na mumε amasoto muxun birin e xaxilitareyaan kolonma nen, alo Yannesesi nun Yanberesi liga kii naxan yi.

Kawandi donxene

¹⁰ Koni i tan bata n ma xaranna kolon, e nun n kewanle nun n jenenigen nun n ma denkeyaayan nun n ma

dijan nun n ma xanuntenyaan nun n ma tunnafanna ¹¹ e nun n ma besenxonyaan nun n ma toroyana. Toron sifan mundun na, n mi naxan toxi Antiyaki nun Ikoniyon nun Lisitire taane yi? Besenxonyaan sifan mundun na n mi naxan to? Koni Marigin yi n xunba ne birin yi. ¹² Naxanye birin waxi a xon ma, e xa sigan ti Ala kolonni Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ne besenxonyama nen. ¹³ Koni muxu jaxine nun naxanye e yete findima dina muxune ra, ne yanfanma jaxuyaannin tun, e bonne mayenden, e fan yi mayenden. ¹⁴ Koni i tan, i xaranxi feen naxan ma, i denkeyaxi naxan ma yati, lu na yi amasoto i i karamoxone kolon. ¹⁵ Xabu i dii jore waxatini, i Kitabu Sarijanxin yire sebexine kolon naxan noe xaxinla fiye i ma lan kisi feen ma denkeyaayan xon Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁶ Amasoto Kitabun sebenla birin fataxi Ala nan na. A fan xaran ti seen nun tantanna yabi seen nun fe matinxin seen nun muxu xuru seen na tinxinna ma ¹⁷ alogo Alaa muxun xa kamali, waliseen yi lu a yii wali fajin birin ke xinla ma.

4

¹ N na i yamarima Ala yetagi e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan faja muxune nun muxu niiramane birin makitima, naxan makenenma a mangayani. ² Alaa falana fe kawandin ba, xa a fala waxatin fan, xa a mi fan, i wekile. I muxune sonna fala, i e maxadi, i e ralimaniya, i yi e xaran dijan birin yi. ³ Amasoto waxatin fama nen, muxune mi tinma xaran kendon ma. E birama e yete waxon feene nan foxo ra, e lu karamoxone malanje e yete xa, naxanye e xaranma e tunla rafan feene ma. ⁴ E yi e tunla ba jondi falane ra, e yi e tuli mati taline ra. ⁵ Koni i tan, i xa i yete suxu feen birin yi, i tunnafan torone bun ma, i Yesu

* **3:8:** Yahudiyane namunne xaranna kui, woyimεen naxanye Musa matandi Misiran yamanani, ne yi xili na kiini. A mato Xoroyaan 7.11 nun 7.22 kui.

a fe Xibaru Faɲin nali, i yi i ya wanla birin nakamali.

⁶ Amasɔtɔ, n tan bata lu alo minse saraxa bɔxɔnxina, n siga waxatin bata maso. ⁷ N bata yɛngɛ faɲin so, n nan n ma giin danna li, n lu dɛnkɛleyani. ⁸ To xanbi ra, n tinxinyaan nɔ sɔtɔn kɔntɔnna sɔtɔma nɛn Marigin naxan namaraxi n xa, a naxan fima n ma na lɔxɔni, a tan naxan findixi kiti sa tinxinxin na. N tan kedenna mi a ra koni a fa feen xɔnla naxanye birin ma.

⁹ Kata, i fa n fɛma mafuren!
¹⁰ Dunuɲani ito to rafan Demasi ma, a bata n nabɛɲin a siga Tesaloniki taani. Kiresen yi siga Galati yamanani. Tito yi siga Dalamatiya yamanani. ¹¹ Luka nan keden pe fa n fɛma. E nun Maraka birin xa fa amasɔtɔ a nɔɛ n maliyɛ nɛn walideni. ¹² N bata Tikiko rasiga Efesi taani. ¹³ I nɛma fɛ waxatin naxan yi, n bata n ma gubaan nun n ma kɛdine lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa e xɛɛ n xa a gbengbenna naxanye sɛbɛxi kidine ma.

¹⁴ Siyakin Alesandire bata fe xɔlɛn liga n na han! Marigina a saraɲɛ a wanla ra. ¹⁵ I fan xa a fe liga i yeren ma, amasɔtɔ a nxɔ falane matandi nɛn a ɲaxin na!

¹⁶ N nan n yetɛ xun mafala singen naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n mali, birin yi n nabɛɲin. Koni Ala nama e suxu na ra. ¹⁷ Marigin nan n mali, a yi n sɛnbɛ so alogo n xa kawandi kamalixin ba, siyane birin yi a mɛ, n yi xunba yatane dɛ. ¹⁸ Marigina n xunbama nɛn fe ɲaxin wanle birin ma, a yi n nakisi alogo n xa so a mangayani ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma habadan han habadan, amina.

Xɔntɔn dɔnxɛne

¹⁹ N xa Pirisila nun Akila xɔntɔn e nun Onesiforo a denbayana. ²⁰ Erasite bata lu Kɔrɛnti taani, n bata Tirofime furaxin fan lu Miletu taani. ²¹ Kata, i xa fa benun xunbeli waxatin xa a li.

Ewubulo i xɔntɔn, e nun Pudɛn nun Linosi nun Kelodiya e nun en ngaxakedenne birin.

²² Marigin xa lu i niini. Ala xa hinan ɛ ra.

Tito Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma

Tito findi denkeleya muxun nan na. Yahudiya mi yi a ra (Galati Kaane 2.1-3). Pɔli fɔxɔrabira fajin nan yi a ra, bayo a tan nan yi Kɔrenti Kaane nun xeraan tagini tɔnma (Kɔrenti Kaane Kɛdi Firindena 7.6-16). Kitabun yireni ito sɛbɛ Tito ma waxatin naxan yi, a yi Kireti fɔxɔ ige tagi bɔxɔni. Xera Pɔli bata yi a yamari a a xa denkeleya muxune xun mato a ra mɛnni, a yi denkeleya yamane yɛba ki fajɪ (1.5).

Xɛrana falan xun soxi a falan fɔlɔdeni (1.4). Sora singen naɲanxi denkeleya yamaan kuntigine fe nan ma (1.5-16). Sora firindeni, Tito kawandi xuine nan sɔtɔma lan denkeleya muxune masuxu kiin ma denkeleya yamani: Xɛmɛ fonne nun ɲaxalan fonne nun banxulanne nun konyine masuxu kiina (2.1-15). Denkeleya muxune lan e xa naxan liga, sora saxanden na nan yitama en na, e lu e bode yi bɔɲɛ xunbenli, e mayitaxunna matanga (3.1-11). Kɛdin yi raɲan Pɔli a yamarine nun xɔntɔn xuine ma (3.12-15).

Kitabun yireni ito xaran muxune lanma nɛn e yi a famu fa fala maxadi xuiin naxan a kui, na mi sɛbɛxi Tito xan keden xa. Kɔntɔfli feen naxanye e kui, ne nan denkeleya yamaan ma waxatin birin.

Xɔntɔnna

¹ N tan Pɔli nan ito sɛbɛxi naxan findixi Alaa walikɛɛn na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xɛrana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e ɲɔndin kolon, e lu Ala kolonni. ² Na denkeleyaan nun na ɲɔndin fataxi habadan nii rakisɪn sɔtɔn yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na xabu waxatine fɔlɔni, Ala naxan mi nɔɛ wulen fale. ³ A bata a falan makɛnɛn a waxatini kawandin xɔn ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xɔn ma, en nakisimana.

⁴ N ni ito sɛbɛxi Tito nan ma, n ma diin yetɛna en ma denkeleyani.

Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinnanana nun bɔɲɛ xunbenla fi i ma.

Tito a wanlafe

⁵ N bata i lu Kireti yamanani alogo feen naxan yitɔn daxi luxi, i xa na yɛba, i yi denkeleya yamaan fonne dɔxɔ taan birin yi fata n ma yamarine ra. ⁶ Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fɛ mi naxanye ra, ɲaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yate yetɛ suxutarene ra hanma xurutarene. ⁷ Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fɛ mi naxan na, amasɔtɔ Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yetɛ yigboon na, hanma bɔɲɛ maxɔlɔna, hanma dɔlɔ minna, hanma naxan bɔɲɛn mafura tɛ, hanma gbeti xɔnɔnna tinxintareyani. ⁸ Koni a xa xɔɲɛne yisuxu ki fajɪ, fe fajɪn xa rafan a ma, a xuruxi, a tinxin, a sariɲan, a yetɛ suxi. ⁹ A xa a sɔbɛ so ɲɔndin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa nɔ bonne ralimaniyɛ xaran kɛndɛni, a yi fe matandine tantanna yita e ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaan falan tima, naxanye findixi murutɛdene ra naxanye fala fuune tima, e bodene rakunfa. ¹¹ I xa ne dɛɛne suxu, amasɔtɔ denbaya kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxa, e na ligama yagitareyaan nin nafulu feen na. ¹² E yetɛɛn kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, “Wule falan nan Kireti kaane ra waxatin birin, alo sube xɔɲɛne, fudi ɲaxinten salayaxine.” ¹³ ɲɔndin nan na falan na. Nanara, e sɔnna fala e xa kati alogo e xa denkeleya kɛnden sɔtɔ, ¹⁴ e yi ba e tuli matiyɛ Yahudiyane taline ra, e nun yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mɛxi ɲɔndin na. ¹⁵ Seen birin sariɲan muxu sariɲanxine yii, koni sese mi sariɲan muxu xɔsixinɛ nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e

sɔndɔmɛn birin xɔsixi. ¹⁶ Ne a falama nɛn a e Ala kolon, koni e e mɛxi Ala ra e kɛwanle yi. E haramuxi, e mi fala suxɛ, e mi nɔɛ wali fajɪ yo rabɛ.

2

Denkɛɛya muxune xa xaran feen naxanye ma

¹ Koni i tan ma falane xa lan xaran kɛndɛn nan ma. ² A fala xɛmɛ fonne xa, a e xa e yɛtɛ suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e sɔbɛ so denkɛɛyaan nun xanun-tenyaan nun tunnafanna ma.

³ A fala jaxalan fonne fan xa, a e kɛjaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dɔlɔ minne ra. E xa muxune xaran fe fajɪn ma ⁴ alogo e xa nɔ sungutunne maxaranjɛ e xɛmɛne nun e diine xanun kiin ma, ⁵ e findi jaxalan xuruxine ra, naxanye luma sarijanni, naxanye walima denbayani, e jɛnigen fan, e xuru e xɛmɛne ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayeɛlefu.

⁶ I mɔn xa banxulanne fan nali-maniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi. ⁷ I tan yɛtɛɛn xa findi misali fajɪn na i kɛwali fajɪne yi. I ya xaranna xa findi jɔndin na binyeni. ⁸ I fala kɛndɛne ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yɛngɛfane xa yagi amasɔtɔ e mi fɛ yo toxi en tan na e naxan falɛ.

⁹ A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e kɛnɛn feen birin yi. E nama e tandi, ¹⁰ e nama e muja, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisimana Alaa xaranna xa xunnayerenna sɔtɔ feen birin yi.

¹¹ Ala bata a hinanna makɛnɛn muxun birin xa kisin sɔtɔma naxan xɔn. ¹² Na en xaranma nɛn, a en xa xɛtɛ Ala kolontareyaan fɔxɔ ra e nun dunuɟa rafan feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunuɟani ito yi, ¹³ en nɛma herin mameɛ en yengi naxan ma, en ma Ala sɛnbɛ kanna nun en nakisimaan Yesu a Muxu Sugandixina binyen makɛnɛnma lɔxɔn naxan yi. ¹⁴ A bata a yɛtɛ fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sariya suxutareyaan

birin yi, a yi yama rasarijanxin sɔtɔ a yɛtɛ xa, naxanye sɔbɛ soxi wali fajɪne rabaan ma.

¹⁵ I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i yi e sɔnna fala i sɛnbɛn birin na. Muxu yo nama i rajaxu.

3

Denkɛɛya muxun lan a xa feen naxanye liga

¹ A fala denkɛɛya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yitɔn kɛwali fajɪn sifan birin xili ma. ² E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitɔnne nun muxu dijaxine ra, e limaniya muxune birin xa. ³ Amasɔtɔ a fɔlɔni, xaxilitarene nun murutɛde tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxɔn feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunuɟa yi gidin nabama jaxun nun xɔxɔlɔnyaan nin. Xɔnnantenyaaan yi lu en nun bodene tagi. ⁴ Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanuntenyaan makɛnɛn en xa, ⁵ a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fɔ a kininkininna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xɛtɛ, en bari. En yi dunuɟa yi gidi nɛnɛn sɔtɔ Alaa Nii Sarijanxin barakani, ⁶ a naxan defexin nagodo en ma, en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ⁷ alogo en xa tinxin a yɛɛ ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisin sɔtɔ feen ma en kɛɛn na.

⁸ Jɔndin nan na falan na. A xɔli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e sɔbɛ so wali fajɪn ma. Na feene nan lan, ne nan tɔnɔ gbo muxune birin ma. ⁹ Koni i yɛtɛ ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle fɛsɛfɛsɛn nun lantareyaan nun sɔnxɔ sɔnxɔn naxanye fataxi sariyan na, amasɔtɔ ne tɔnɔ mi na, e ligama fuyan. ¹⁰ Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a rakolon waxatin naxan yi sanja ma keden han

firin, i masiga na ra. ¹¹ A kolon a na kannu xaxinli fuxi. A nεma yulubin ligama, a yεtε yalagima.

Yamari dɔnxεne

¹² N na Aritema rasiga i fεma waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n fεma Nikopoli taani, bayo n waxi a xɔn ma, n xa xunbeli waxatin ti mεnni. ¹³ I xa sariya karamɔxɔ Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma.

¹⁴ Fɔ en ma muxune fan xa e xaran nεn fe fajɪ rabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa nɔ e mako xɔdεxεne gasε, e mɔn nama lu dɔxi fuu.

¹⁵ N fɔxɔ ra muxune birin i xɔntɔn. Nxu dεnkεleya muxune xɔyine birin xɔntɔn.

Ala xa hinan ε birin na.

Filemōn Pōli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemōn Ma

Filemōn yi findixi denkeleya muxu kenden nan na. Yanyina nde, a yi Kōlōsi taan denkeleya yamaan nin. Xera Pōli xoyin nan yi a ra (fala tide 1). Konyina nde yi a yii, naxan yi xili Onesimo, naxan a gi a kanna ma. En mi a kolon Onesimo nun Pōli e bode kolon kii naxan yi, bayo Pōli yi kasoon na. Koni Onesimo fan findixi denkeleya muxun na. Pōli yi a ragidi a xa a raxete a kanna ma, a kedini ito sebe naxan ma, a xa a rasuxu a konni, koni a nama a suxu konyi gixin na, koni alo a ngaxakedenna denkeleyani. Konyin naxan a gi a kanna ma, na yi jaxankatama nen a xodexen na.

A yelin xanbini Filemōn nun a fōxōrabirane xōntōnje (1-3), Pōli yi barika bira Ala xa Filemōn ma denkeleyaan nun a wēkilena fe ra (4-7). A mōn yi mayandin ti Onesimo a fe ra, naxan sigama a kanna fema (8-22). Kitabun yireni ito rapanxi xōntōnne nan ma, en mōn muxu wuyaxi xili toma a kui, naxanye Pōli kedi sebexin kui a naxan nasiga Kōlōsi kaane ma (Kōlōsi Kaane 4.10,12,14 Arikipe fan xinla sebexi fala tide firindenitō Kitabun yireni ito yi e nun Kōlōsi Kaane 4.17). Yanyina nde Onesimo siga nen kedi firinne ra Kōlōsi taani Kōlōsi kaane ma e nun Filemōn ma.

En Pōli a fanna toma nen Kitabun yireni ito kui. A ito sebexi a xoyin Filemōn ma, koni a mi yamari yo fixi a ma, a mi a karahanxi sese ma, a mi a sariyane baxi a yii Onesimo xun ma. Koni a a rabirama a ma nen, e nun naxanye birin Kitabun yireni ito xaranma, fa fala a Alaa xanuntenyaan muxune kejaan maxetema nen.

Xōntōnne

¹ N tan Pōli naxan findixi kasorasaan na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna

Timote nan ito sebexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemōn ma, ² e nun Apiya nxu magilena e nun Arikipe nxu yenge so bodena e nun denkeleya yamaan naxanye e malanma i konni.

³ En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōnje xunbenla fi e ma.

Filemōn ma xanuntenyaan nun a denkeleyana fe

⁴ Filemōn, n nēma n ma Ala maxandē waxati yo yi, n barikan birama a xa nen i ya fe ra, ⁵ amasōtō n bata a mē i denkeleyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mōn a yama sarijanxin birin xanuxi. ⁶ N na Ala maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkeleyaan na, na xa a liga i fe fajin birin kolon ki fajni, en naxanye sōtōxi Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁷ Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sewa gbeen fi n ma, a yi n nali-maniya, bayo i bata yama sarijanxin birin nii yifan e ma.

Pōli yi Filemōn mafan

⁸ Nanara, hali n to nōe susue i yamarē Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa, ⁹ koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pōli xeme fonna, e nun iki kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ¹⁰ Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni. ¹¹ A tōnō mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tōnōn luma en birin ma nen.

¹² N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafan n ma alo n niina. ¹³ A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹⁴ Koni n mi waxi fefe liga feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fajin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i jēnige ma feen na.

¹⁵ Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nen waxatidi tun, alogo i mōn xa a sōtō habadan, ¹⁶ anu konyi gbansan mi fa a ra sōnōn, koni a bata dangu

konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini.

¹⁷ Nayi, xa i n yatexi i xəyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi. ¹⁸ Xa a tinxintareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa sena nde raxetε i ma, na goronna sa n tan xun ma. ¹⁹ N tan yetεen nan ito seβexi n yiin na, n tan Pəli. N na i yii raxetema nən, koni n mi waxi a fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so n yii. ²⁰ Ngaxakedenna, yandi na fe fajin liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa Muxu Sugandixin barakani.

²¹ N to laxi i ra a i n xuiin suxuma nən, n xa ito seβε i ma. N na a kolon i nde ligama nən dangu n ma falan na. ²² I mən xa yigiya banxina nde yitən n yeε ra amasətə n laxi a ra, n mən xetema nən ε ma ε Ala maxandin barakani.

Xəntən dənxe

²³ Epafirasi naxan n fεma kason na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, na i xəntənma. ²⁴ N walikε bodene Maraka nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin i xəntən.

²⁵ Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini.

Heburune Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi ramɛɛn nin. Kitabun yireni ito sebɛxi nen alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rajanna a yitama a sebɛxi muxune nan ma. A mɔn mi a sebɛ muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito sebɛxi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito sebɛ muxuna fe yi, Yahudiyana a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a sebɛxi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki faji. A Kitabun yireni ito sebɛxi Yahudiya gbeteɣe ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to naxankataxi Yesu xinla fe ra, e xetematɔn na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mema nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun sebɛ muxuna e kawandima nen a e xa e senbe so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xete e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito sebɛ nen jɛɛ tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire dɔxɔ firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixina fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mɔn dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nen naxan ba sanja ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune senbe soma alogo

e xa lu denkeleyani (10.19-39) e nama xete dina gbete ma. En misali kendene toma menna nin lan Layiri Fonna denkeleya muxune ma (Sora 11), a mɔn a falama denkeleya muxune yɛɛn xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi nɔn sɔtɔ alo a tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiye e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun sebɛ muxun a rajanna duba tiin nan ma e nun xɔntɔnne (13.20-25).

Kitabun sebɛ muxun mi danma fala naxumene xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnaxɔleni. A a yɛbama e xa a denkeleya muxune tɔrɔma dunuja ayi, a mɔn yi Alaa Muxu Sugandixina wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi nɔɛ naxan nakamale. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti nen en benbane xa nabine xɔn sanja ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ² Koni a falan tixi en tan xa waxati rajanni ito nin a Dii Xɛmɛn xɔn. A bata daala birin sa a Dii Xɛmɛn sagoni alo a keena. A dunuja daxi a tan nan baraka yi. ³ Alaa Dii Xɛmɛn findixi a binyen nɔrɔn nan na. Ala maligan yetɛɛn nan a ra. A dunuja yisuxi a falan senben nan na. A to yelin yulubi xafarin nakamale, a yi dɔxɔ Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xɛmɛn tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra. ⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa, “N ma dii xɛmɛn nan i tan na, n bata findi i fafe ra to.”* A mɔn mi a fala maleka yo xa, a naxa, “N findima nen i fafe ra, i fan yi findi n ma dii xɛmɛn na.†”

⁶ Ala to a diin nafa dunuja yi alo dii singena, a mɔn naxa,

* 1:5: Yaburin 2.7 † 1:5: Samuyeli Firinden 7.14 ‡ 1:6: Sariyane 32.43

“Alaa malekane birin xa a batu.”[‡]
⁷ A mən yi a fala malekane fe yi, a naxa,
 “Alaa malekane luma nən alo foyena,
 a walikene yi lu alo tεε dεgεna.”[§]
⁸ Koni a mən yi a fala a dii xεmεna
 fe yi, a naxa,
 “Ala, i luma nən i ya mangaya gbεdeni
 habadan!
 I ya manga dunganna yi findi
 tinxinyaan taxamasenna ra.
⁹ Tinxinna rafan i ma,
 fe naxin mi rafan i ma.
 Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i
 bodene xa
 a sεwa turen sa i xunni i sugandi feen
 na.”*
¹⁰ A mən naxa,
 “Marigina, i bəxə xənna da nən
 xabu a fəloni.
 I yii fəxən nan kore xənna ra.
¹¹ Ne birin danguma nən,
 koni i tan luma nən na.
 Ne birin forima nən
 e kala alo dugina.
¹² I yi e yisa alo domana,
 e yi masara alo dugina,
 koni i tan luma nən i kiini,
 i siin fan dan mi na mumε!”[†]
¹³ Ala mən mi a fala a maleka yo xa,
 a naxa,
 “Dəxə n yiifanna ma,
 han n yi i yaxune sa i sanna bun.”[‡]
¹⁴ Malekane mi findixi Alaa walikε
 totarene xan na ba, a naxanye
 rasigama kisi muxune malideni?

2

Ε nəxə lu kisi feen xən

¹ Nanara, en bata feen naxanye mε,
 fə en xa en nəxə lu nən ne xən alogo
 en nama kiraan bejin. ² Amasəto,
 malekane* fa xεrayaan naxanye rali
 en benbane ma lan sariyan ma, ne
 birin suxutareyaan saranma nən a
 kala muxune ra alo a daxa kii naxan
 yi. ³ Nayi, en fa ratangama di, xa
 en na en mε kisi gbee sifani ito ra,
 Marigin yεtεen singe naxan nali, na

§ 1:7: Yaburin 104.4 * 1:9: Yaburin 45.7-8 † 1:12: Yaburin 102.26-28 ‡ 1:13: Yaburin 110.1 * 2:2: Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sətəxi malekane nan xən ma. † 2:8: Yaburin 8.5-7 ‡ 2:12: Yaburin 22.23 § 2:13: Esayi 8.17-18

xanbi ra, a ramε muxune fan yi
 a nəndin yita en na? ⁴ Ala fan e
 sereya baan fari sa nən taxamasenne
 nun kabanako feene nun sənβε fe
 sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sarijanxin
 kεwanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

⁵ Awa, en yire famatəən naxan ma
 fe falama, Ala mi na luma malekane
 xan sago yi. ⁶ Koni sereyani ito sεbεxi
 Kitabun yirena nde yi, a naxa,
 “Nanse dənəxən na,
 i to i yengi dəxi a xən.
 Nanfera i nəxə luxi adamadiin xən?
⁷ I a daxi nən,
 a nərən yi maso malekane ra.
 I binyen nun xunnayerenna fi a ma.
⁸ I bata seen birin lu a bun.”[†]
 A to seen birin luxi adamadina nəən
 bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a
 nəən bun. Hali na, iki en mi a toma fa
 fala seen birin muxuna nəən bun ma.
⁹ Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu
 magodo nən waxati dungidi dangu
 malekane ra, alogo a xa faxa masəto
 Alaa hinanna xən muxune birin xa.
 Iki en na a mangayaan binyen nun a
 xunna kenla toma a faxana fe ra a tin
 naxan ma. ¹⁰ Ala naxan seen birin da
 a yεtε xa, a yi waxi adamadi wuyaxi
 raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a
 to en nakisimana fe rakamali a tərən
 xən.
¹¹ Bayo Yesu naxan muxune
 rasarijanma e nun a naxanye
 rasarijanxi, ne birin fafe keden.
 Nanara, Yesu mi yagima a falε ne ma,
 “Ngaxakedenne.” ¹² A naxa Kitabuni,
 “N na i xinla ralima nən ngaxake-
 denne ma.

N ni i matəxəma nən yamaan ye.”[‡]

¹³ Kitabun mən naxa, “N nan n yigi
 sama Ala nin.” A mən naxa, “Nxu nun
 n ma diine nan ito ra, Ala naxanye
 fixi n ma.”[§]

¹⁴ Nayi, bayo Yesu a muxune findixi
 adamadiine nan na fati benden nun
 wunli, Yesu fan yεtεen bata lu alo e
 tan. Na ma, a yi Yinna Manga Se-
 tana halagi a yεtεna sayaan xən ma

senben yi naxan yii sayaan xun na. ¹⁵ A na ligaxi nen alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunuƚa yi gidini, a xa ne xɔɔya. ¹⁶ Amasɔɔ a mi faxi malekane xan malideyi, koni fɔ Iburahima bɔnsɔnne. ¹⁷ Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa nɔ saraxarali kuntigiyaan wanla kɛ Ala xa kininkininna nun tɔgɔndiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na. ¹⁸ Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yetɛen yi tɔɔ na feni, nayi, a fɛɛna a xa, a yi muxune mali e nɛma e ratantan feene dɛ waxatin naxan yi.

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

¹ Nanara, ngaxakeden muxu rasarijanxine, Ala bata ɛ tan naxanye xili, ɛ xaxili lu Yesu a fe xɔn, Alaa Xɛraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani. ² Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.* ³ Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yetɛen na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. ⁴ Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. ⁵ Musa tan tɔgɔndiya nen wali kɛdeni Ala xa a banxin mumɛni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. ⁶ Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xɛmɛn naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wɛkile, en yi en ma yigin namara en naxan matɔxɔma.

Matabuna Alaa yamaan xa

⁷ Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa, “Xa ɛ Ala fala xuiin mɛ to, ⁸ ɛ nama ɛ bɔɔnɛni xɔdɔxɔ alo ɛ yi murutɛxi Ala ma waxatin naxan yi, ɛ yi matoon xun ti Ala ra tonbonni.

* **3:2:** A mato Yatene 12.7 kui. † **3:11:** Yaburin 95.7-11 ‡ **3:15:** Yaburin 95.7-8 § **3:18:** A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui.

⁹ ɛ benbane n bunba nen mɛnni, e yi n matandi, hali e to n kɛwanle birin to ɔɛɛ tonge naanin.

¹⁰ Nayi, n xɔɔ nen na waxatin muxune ma, n naxa, ‘E bɔɔnɛn makuya n na waxatin birin, e mi n ma kiraan xɔn.’

¹¹ N yi n kɔɔ n ma xɔɔni, n naxa, ‘E mi soɛ n ma matabudeni mumɛ!’ †

¹² Ngaxakedenne, ɛ a liga ɛ yeren ma, bɔɔnɛ ɔaxin nun dɛnkɛɛyatareyaan nama lu ɛ sese yi naxan a ligɛ ɛ xɛɛ habadan Ala fɔxɔ ra. ¹³ Koni ɛ bode ralimaniya lɔxɔ yo lɔxɔ, fanni en mɔn na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo ɛ tan nde nama tantan yulubin xɔn, ɛ tengbesenɔɛ ayi. ¹⁴ Amasɔɔ en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma tɔgɔndiyaan singeni, han a raɔanna.

¹⁵ Kitabun naxa, “Xa ɛ Ala fala xuiin mɛ to, ɛ nama ɛ bɔɔnɛni xɔdɔxɔ alo ɛ yi murutɛxi Ala ma waxatin naxan yi.” ‡

¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan mɛ, e murutɛ a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. ¹⁷ Ala xɔɔ ndee ma ɔɛɛ tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e faxa tonbonni. ¹⁸ Ala a kɔɔ ndee a fe ra, a e mi soɛ a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxɛ, a yi falan tima ne nan ma fe yi. § ¹⁹ En bata a to nayi, fa fala e mi yi nɔɛ soɛ matabudeni lan e dɛnkɛɛyatareyaan ma.

4

Matabudena Alaa muxune xa

¹ Nayi, Ala to en tuli sa, a en nɔɛ soɛ nen a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo ɛ tan nde nama lu alo ɛ fulaxi na ra. ² Bayo Alaa falan Xibaru Faɔin nali nen en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan naxan mɛ, na tɔnɔ yo mi lu e tan ma, amasɔɔ naxanye a ramɛ, ne

mi a suxu denkeleyani. ³ En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa,

“N bata n kolɔ n ma xɔlɔni, n naxa, ‘E mi soe n ma matabudeni mumε!’ ”* Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuɲa da waxatini. ⁴ Amasɔtɔ ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali kee n xii soloferede lɔxɔni.”† ⁵ A mɔn naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soe n ma matabudeni mumε!” ⁶ Na bunna nee n fa fala ndee gbete ye soe nen, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin me, e mi so lan e fala suxutareyaan ma. ⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mɔn yi lɔxɔ ne n sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na lɔxɔ ne n xili sa fa fala “To.” A naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to, ε nama ε bɔɲeni xɔdɔxɔ.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabudeni nun, Ala mi yi lɔxɔ gbete a fe fale na xanbi ra. ⁹ Na bunna nee n fa fala matabuden mɔn Alaa yamaan xa ye n na. ¹⁰ Amasɔtɔ muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma nen alo Ala a matabuxi kii naxan yi. ¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasɔtɔ Alaa falana, niiramaan na a ra, a senben gbo, a deen xanxan dangu silanfanna de firin kannu ra.‡ A soma nen han a sɔndɔmen nun niin yeteen fata, e nun fatin nadɔxɔdene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nen. ¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentegema nen a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xemena, nayi en na en sɔbe so en ma denkeleyani, en naxan ma fe falama yamani. ¹⁵ Amasɔtɔ en

ma saraxarali kuntigina en ma fan-gatareyaan kolon, bayo Setana kata nen a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. ¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbeden na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna sɔtɔ en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima nen adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ² E nɔe xaxilitarene nun muxu tantanxine famunɲe nen, bayo e tan fan yeteen tantanma. ³ E yulubi xafari saraxane bama e tan yetena fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴ Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenɲe a yete xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵ A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen sɔtɔ a yete ra, koni Ala a fala nen a xa, a naxa,

“N ma dii xemɛn nan i tan na, n bata findi i fafe ra to.”*

⁶ A mɔn yi a fala Kitabun yire gbete yi, a naxa,

“Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”†

⁷ Yesu yi dunuɲa yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yeegen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi nɔe a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma.

⁸ Koni hali Alaa Dii Xemɛn to a ra, a a xaran nen fala suxun ma a tɔrɔne yi. ⁹ Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰ Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkeleyani

¹¹ Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na ε xa lan feni ito ma, koni a ye ba

* 4:3: Yaburin 95.11 † 4:4: Dunuɲa Fɔlɔn 2.2

* 5:5: Yaburin 2.7 † 5:6: Yaburin 110.4

‡ 4:12: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

raxə́lɔ ɛ xa, bayo ɛ mi a famuma xulɛn. ¹² A yi lan nun ɛ yi findi karamə́xə́ne ra waxatini ito yi, anu han iki ɛ makoon mən ɛ xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. Ɛ luxi alo dii jərə́n naxan mən xijən na bayo ɛ mi donse xədə́xɛn donjɛ singen. ¹³ Muxun naxan mən xijɛ minni, dii jərə́n nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴ Koni fonne nan gbee donse xədə́xɛn na. Naxanye denkeleya bata kə́xə́, ne bata e yetɛ xaran fe fajin nun a jaxin tagi rabaan ma.

6

¹ Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeɛn na, hali en nama fa xetɛ fe fə́lɔne ma sənən alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma, ² e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³ Xa Ala tin, en sigɛ nɛn yeɛn na.

⁴ Amasə́tɔ naxanye bata yi kenenna sətɔ sanja ma keden, e Ala kisin sətɔ, e yi Alaa Nii Sarijanxin sətɔ, ⁵ naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatə́n sɛnbene, ⁶ ne na ba denkeleyani, e mi fa nɔɛ raxetɛ sənən, e mən yi tubi. Amasə́tɔ ne luxi nɛn alo e mən Alaa Dii Xɛmɛn nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷ A misaala, bə́xən naxan tule igen sətɔma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸ Koni bə́xən naxan janle nun tansinne tunna raminima, na tənɔ mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, tɛɛn yi a gan.

⁹ Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbete nan ɛ tan yeɛ ra lan ɛ kisi feen ma.

* **6:14:** A mato Dunuja Fə́lɔn 22.16-17 kui.

† **6:19:** Kunkin balani ito findixi wure gbee kə́nkə́rə́nxina nde nan na naxan xidima kunkin ma yə́lɔnxə́nna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gɛmɛna nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma. * **7:1:** Melikisedeki a feen mato Dunuja Fə́lɔn 14.17-20 kui.

¹⁰ Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi jinanma ɛ wanle xən, e nun ɛ xanun-tenyaan naxan yitaxi a ra ɛ to a yama sarijanxin malima han iki. ¹¹ Nxu waxi a xən ma, ɛ keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo ɛ yengi seen naxanye ma, ɛ ne sətɔ. ¹² Nxu mi waxi, ɛ xa tunnaxə́lɔ ayi. Koni fə́ ɛ xa na denkeleya muxune raliga naxanye dija alogo Ala ɛ tuli saxi naxan na, ɛ na sətɔ.

Alaa layirina

¹³ Ala Iburahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kə́lɔ a yetɛ yi, bayo muxɛ mi na a kə́lɔɛ naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nɛn han! I bə́nsə́nna wuyama ayi nɛn.”* ¹⁵ Iburahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na sətɔ. ¹⁶ Adamadiine e kə́lɔma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kə́lɔn yi e falan sɛnbɛ so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷ Nanara, Ala yi Iburahima tuli sa, a yi a kə́lɔ alogo naxanye yi lan e na feen sətɔ, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸ Ala na liga nɛn alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki fajni, a to na yitaxi en na fe firinna xən, naxanye mi maxetɛ, Ala mən mi wulen fale. ¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma† naxan sigama han yire sarijanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰ Yesu singe soxi en xa denaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

7

Melikisedeki saraxaraliyani

¹ Melikisedeki* nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xə́nna Alaa saraxaralina. Iburahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane

nə naxan yi, Məlikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ² Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Məlikisedeki xinla bunna nəen “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mən yi a ra nun, na fan bunna nəen “Bəne Xunbeli Mangana.” ³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan fələn nun a raşanna mi kolon. A luxi nəen alo Alaa Dii Xəməna naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ E a gbo kii mato, hali en benba Iburahima yetəen seen naxanye tongo yəngəni, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bənsənne lan e xa yaganna so Lewi bənsənna muxune nan yii, saraxaraline.† Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Iburahima bənsənna nin. ⁶ Məlikisedeki tan mi yi findixi Lewi bənsənna muxu ra, koni a yaganna sətə nəen Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. Məlikisedeki yi duba a xa. ⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba sətən na. ⁸ Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nəen, koni Məlikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. ⁹ Na kui a luxi alo Lewi bənsənna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nəen Məlikisedeki xa Iburahima sabun na. ¹⁰ Bayo Lewi bənsənna muxune mən yi e benba Iburahima fatini, a naralan Məlikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹ Xa feene yi nəe rakamale Lewi bənsənna saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sətə naxan xən, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbetə ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Məlikisedeki hali ba Haruna bənsənne ra. ¹² Bayo saraxaraliyaan na masara, fə sariyan fan xa masara. ¹³ Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bənsən gbetəni, saraxaraliin munma yi mini bənsənna naxan yi. ¹⁴ A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bənsənna nin. Awa,

Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bənsənna fe fala.

Saraxarali gbetə alo Məlikisedeki

¹⁵ Feni ito fixama nəen dangu na ra xa saraxarali gbetə fa naxan luxi alo Məlikisedeki ¹⁶ naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xən a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan senbə xən. ¹⁷ Amasətə Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Məlikisedeki yi kii naxan yi.‡” ¹⁸ Awa, yamari fonna bata ba na a senbetareyana fe ra, a tənə to mi yi na. ¹⁹ Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰ Na fe nənen mi tixi kələn xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kələ sifan mi ti. ²¹ Koni Yesu findixi saraxaraliin na kələn nan xən, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa, “Marigin bata a kələ, a mi a xuiin maxetema, a naxa, ‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’ ”§ ²² Kələni ito bata Yesu findi layirin xui kəndən na en tan xa.

²³ Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴ koni Yesu tan luun nəen habadan. A saraxaraliyaan fan luma nəen habadan. ²⁵ Nayi, a nəe muxune rakise nəen yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasətə a tan luma nəen habadan Ala solona fe nan na.

²⁶ En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe paxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xənna ma. ²⁷ A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasətə ne saraxan bama ləxə yo ləxə e yetə yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yetə ba nəen saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸ Musaa sariyan yi adamadi senbetarene nan dəxəma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kələ falan naxan ma sariyan xanbi

† 7:5: A mato Yatene 18.21 kui. ‡ 7:17: Yaburin 110.4 § 7:21: Yaburin 110.4

ra, na a Dii Xεμεν nan dαxαma naxan bata yelin kamale han habadan.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin dαxi Alaa Mangaya gbεdεn yiifanna ma ariyanna yi. ² A walima yire sarijanxin yeteni, Marigina a yetε batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³ Saraxarali kuntigin birin dαxi nen alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi fα sena nde xa lu a fan yii a naxan bε saraxan na. ⁴ Xa a yi dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasαtα gbεtεye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁵ Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, men findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nana, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, "A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.*" ⁶ Koni iki, Yesu bata wanla sαtα naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷ Xa ε yo mi yi layiri singen na nun,† en mako mi yi fa a firinden ma nun. ⁸ Koni Ala yi fεen to a muxune ra, a yi a fala, a naxa, "Marigin naxa, 'Na waxatin fama, n layiri nenεn xidima nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

⁹ A mi ligama alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi, n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran yamanani. Amasαtα e mi n ma layirin suxu, n fan yi e rabεjin.'

* **8:5:** Xαrαyaan 25.40 † **8:7:** Layiri singena fe mato Xαrαyaan 24.3-8 kui. ‡ **8:12:** Yeremi 31.31-34

* **9:4:** 9.4 Layiri Kankirana fe mαn sεbεxi Xαrαyaan 25.10-22 kui. † **9:4:** Manna donsena a fe mato Xαrαyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni.

Marigin naxa na kiini.

¹⁰ Layirin ni i ra, n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.

Marigin naxa iki:

Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nen e xaxinli,

n yi e sεbε e bαjeneni.

N findima nen e Ala ra,

e yi findi n ma yamaan na.

¹¹ Muxu yo mi fa a boden maxaranma, muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,

a naxa, 'I xa Marigin kolon,'

bayo e birin n kolonma nen,

keli muxudin ma han muxu gbeena.

¹² N dijama nen e tinxintareyaan ma, n yi e yulubine xafari."‡

¹³ Ala to na layirin xili sa a nenεna, na bunna nenεn a nenεn bata lu a fonna jαxαni. Seen naxan bata fori, na tununma nen.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sarijanxina fe ma dunujα muxune naxan tixi a xa. ² E Ala batu bubun ti nen nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire Sarijanxina. Lenpune dαxα seen yi na, e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala ma. ³ Ye masansan dugin firinden xanbi ra, bubu kui gbεtε yi na naxan yi xili Yire Sarijanxi Fisamantenna, ⁴ e nun a wusulan saraxa gande xεma daxina, e nun a Layiri Kankirana.* Xεmaan yi saxi na kankiraan birin ma. Xεma kundidin yi na kui, Manna donseen† fan yi na kui. Haruna dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a maɗingi e nun gεmε walaxane layirin yi sεbεxi naxanye ma. ⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka gubugubu kan nαrαxine

sawuran yi na. E gubugubune yi bandunxi kankiraan derağanla xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na feene birin yɛba iki.

⁶ Feene birin to yitɔn na kiini, saraxaraline yi soma nɛn na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni yiren firindeni, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na sanja ma keden jɛɛn bun ma. Anu, fɔ a saraxan wunla xali, a yi a rali a yete yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin munma yi a kiraan makenen yamaan yi soma yire sarijanxi fisamantenni naxan xɔn Ala batu bubu singen yi tixi waxatin naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi nɔɛ Ala batu muxune sɔndɔmɛne sarijanje. ¹⁰ Tɔnna nan tun yi ne ra lan donseene nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxa han waxati nɛnɛn yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunuja gbee mi naxan na. ¹² Yesu to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi kɔtɔn wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yete wunla nan ba sanja ma keden pe, a yi en xunba habadan. ¹³ Amasɔtɔ kɔtɔn wunla hanma turana, e nun jinge gile ganxin xubena, xa ne xuya muxu xɔsixine ma, na yi e fati bendɛn nasarijan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla senben gbo dangu na ra! Amasɔtɔ, a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sarijanxin barakani. Na wunla en sɔndɔmɛne sarijanma nɛn kɛwali jaxine ma naxanye en faxama, en yi nɔ habadan Ala batuɛ.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nɛnɛn sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa nɔ habadan kɛɛn sɔte, a e

tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. ¹⁶ Amasɔtɔ xa layirin xidixi lan muxuna nde kɛɛ yitaxunna ma, na mi kamale fɔ na kanna na faxa. ¹⁷ Kɛɛn mi taxunma fanni a kanna mɔn jɛjɛ fɔ a na faxa, a layirin yi rakamali. ¹⁸ Nanara, hali layiri singen yetena, a mi fɔɔ benun wunla xa mini. ¹⁹ Musa to yelin yamarine birin fale yamaan birin xa fata sariyan na, a yi tura-dine nun kɔtɔne wunla tongo, e nun igena, e nun yɛxɛɛ xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jɔxɔnden na naxan xili hisopina.† ²⁰ A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala ɛ yamarixi naxan suxu feen ma.‡” ²¹ Musa mɔn yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma. ²² Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xɔn, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

²³ A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yetɛɛn yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. ²⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, denaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yetɛɛn nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. ²⁵ A mi soxi a yete badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jɛɛ yo jɛɛ sube wunla ra a yii. ²⁶ Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi tɔrɔma nɛn nun sanja ma wuyaxi xabu dunuja da waxatina. Koni iki, waxati rananni, a bata mini kɛnɛni sanja ma keden han habadan, a a yete ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. ²⁷ Adamadiine birin faxan nɛn sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li.

† 9:19: Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 12.22 kui. § 9:20: Xɔrɔyaan 24.3-8

28 Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mon fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

1 Musaa sariyan findixi fe famatone maligan nan na, e tan yeteen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi nae Ala batu muxune rakamale. 2 Xa e yi nae na ra nun, muxune mi yi luyee be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yetee kolonje yulubi tongon na nun. 3 Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen. 4 Amasoto turaan wunla nun siin wunla mi nae yulubin janje mumel!

5 Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa,

“I mi waxi saraxane nun kiseene xon, koni i bata n fati bendeni ton n xa.

6 Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.

7 Nayi, n yi a fala,

n naxa, ‘N tan ni i ra.

N ma fe sebei Kitabuni.

Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*”

8 Awa, a naxan singe fala, a naxa, “Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.” Anu, sariyana e ba feen yamarixi. 9 Na xanbi ra, a mon yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni.” Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nen na. 10 Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati benden ba saraxan na, na en sarijanma nen sanja ma keden pe han habadan.

11 Saraxaraline birin e wanla kema loxo yo loxo. E saraxane bama yeyee, naxanye mi nae yulubin xafare

mumel! 12 Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi doxo Ala yiifanna ma han habadan. 13 Iki a Ala mamema alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma.

14 Amasoto muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xon han habadan.

15 Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

16 “Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:

Na waxatin na dangu,

n nan n ma sariyane sama nen e bojeni,

n yi e sebee e xaxinla ma.†”

Marigin naxa na kiini.

17 A mon naxa,

“N mi fa n xaxili luma e yulubine

nun e sariya kala feene xon sonon.”

18 Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

19 Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani. 20 A so deen naxan nabixi en xa, kira nen nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en nae sigee ye

masansan dugin xanbi ra naxan xon, kiraan naxan findixi a fati benden na. 21 En ma saraxarali kuntigin nan

Ala Batu Banxin xunna, 22 nayi, en xa en maso Ala ra boje sarijanxin nun denkeleya defexini, en bojen to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla

en yalagima naxanye ma, en fati benden to maxaxi ige sarijanxin na.

23 En lu en tiyee en yigina fe ra yamani, amasoto naxan en tuli saxi, na tinxin.

24 En na en joxo lu en bode xon ma, en yi en bode rawekile xanuntenyaan nun wali faji rabaan ma. 25 En nama

en me en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a lige kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigina loxon toon masoe.

26 En yelin xanbini jondin kolonna sote, xa en na a rakeli a ma, en

* 10:7: Yaburin 40.7-9 † 10:16: Yeremi 31.33-34 naxan bata yi sebee nun Heburune 8.8-12 kui.

lu yulubin lige, saraxa mi fa en yii sɔnɔn yulubin mafelu feen na, ²⁷ fɔ kiti famatɔn nun tɛɛ gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. ²⁸ Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kannna yi faxama kininkinintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba.† ²⁹ Awa, na kannna mi saranɲɛ a kɛwanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xɛmɛna fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafɛya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasɔtɔ? ³⁰ Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeɲɔxɔ tiin na, n tan nan donle saranma e yatɛne ra.” E nun mɔn, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nɛn.‡” ³¹ Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

³² Na lɔxɔ singene fe xa rabira ε ma, ε Alaa kenɛnna sɔtɔ waxatin naxan yi. E tunnafan nɛn yɛngɛ xɔdɛxɛn nun tɔrɔyani na waxatini. ³³ E yi ε konbima yamaan yɛtagi waxatina nde yi, e ε tɔrɔ. Waxati gbɛtɛ, naxanye na fe sifan sɔtɔ, ε kafu nɛn ne ma. ³⁴ E yi kininkininin kasorasane ma, ε yi tin sɛwani muxune yi ε yii seene tongo, bayo ε yi a kolon fa fala ε yii se fisamantenne ramaraxi habadan. ³⁵ Nayi, ε xaxili ragidixi naxan ma, ε nama na rabɛjin, bayo a findima nɛn kɔntɔn gbeen na ε xa. ³⁶ E makoon tunnafanna ma, alogo ε na Ala sa-goon liga, a ε tuli sa naxan na, ε yi na sɔtɔ. ³⁷ Amasɔtɔ Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“A bata lu ndedi, siya di,

naxan fama, na yi fa,

a mi fa buma.

³⁸ Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sɔtɔma nɛn

a denkeleyaan xɔn.*

Anu, xa naxan xɛtɛ a xanbi ra,

na kannna mi n kenɛnɲɛ.”

³⁹ En tan mi xɛtɛma en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nɛn, en niin yi kisi.

11

Denkeleyana fe

¹ En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. ² A singe ra muxune sereya fanin sɔtɔ e denkeleyaan nan xɔn.

³ Denkeleyaan xɔn, en na a kolon fa fala dunuɲa daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

⁴ Denkeleyaan xɔn, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yɛtɛɛn yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xɔn, hali Habila to bata faxesa, koni a mɔn falan tima.*

⁵ Denkeleyaan xɔn, Xenɔki yi te kore xɔnna ma, a mi faxesa, a mi fa to sɔnɔn. Amasɔtɔ Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na sereɲɔxɔyaan sɔtɔ nun fa fala a bata Ala kenɛn.† ⁶ Muxu yo mi Ala kenɛnɲɛ denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fɔ na xa la a ra nɛn fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kɔntɔnna fima nɛn.

⁷ Denkeleyaan xɔn, Nuhan to rakolon fe famatɔne fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yɛɛragaxun ma a tan nun a denbayaan nakisɛ naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuɲa muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan sɔtɔ a kɛɛn na denkeleyaan xɔn.

⁸ Denkeleyaan xɔn, Ala to Ibrahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sɔtɔma a kɛɛn na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan yi. ⁹ Denkeleyaan xɔn, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a dɔxɔ mɛnni xɔɲɛyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga

† **10:28:** A mato Sariyane 19.15 kui. § **10:30:** Sariyane 32.35-36 * **10:38:** Xabakuki 2.3-4

* **11:4:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 4.3-10 kui. † **11:5:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 5.18-24 kui. ‡ **11:10:** A findixi Yerusalɛn nɛnɛn nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui.

kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na kee kedenna ra. ¹⁰ Amasoto Ibrahima yi taan nan mamema nun naxan beten sa kii kende, Ala naxan ma fe yiton, a yi a ti.†

¹¹ Denkeleyaan xon, Ibrahima fan yi senben soto a no diin sote hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amasoto naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na.

¹² Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a bonsen wuyaxi bari nen, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xon memensinna naxanye xasabin mi noe yate.

¹³ Na muxune birin faxes denkeleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne soto, koni e e to nen wulani, e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xonen nun sigatiin nan tun e tan na dunujani ito yi. § ¹⁴ Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nen fa fala a e doxoden nan fenma e yete xa. ¹⁵ E keli yamanan naxan yi, xa na xonla yi e suxu nun, waxatina nde e yi feren sotoma nen e xete na. ¹⁶ Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasoto a bata taani ton e xa.

¹⁷ Denkeleyaan xon, Ala to wa Ibrahima kepaan fesefese feni, Ibrahima mi tondi Isiyaga be saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xeme kedenna be saraxan na, ¹⁸ hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, "Naxanye yatema i bonsonna ra, ne minima Isiyaga bonsonna nin."* ¹⁹ Ibrahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala noe Isiyaga rakele nen sayani. A dii xemen mon yi raxete a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰ Denkeleyaan xon, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatone ma.

²¹ Denkeleyaan xon, benun Yaxuba xa faxes, a duba nen Yusufu a dii

xeme keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

²² Denkeleyaan xon, benun Yusufu xa faxes waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala nen Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³ Denkeleyaan xon, Musa bari waxatin naxan yi, a soto muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii fanin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tonna yee ra.

²⁴ Denkeleyaan xon, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii temena dii xemena. ²⁵ A

yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa naxankata e bode xon, benun a xa lu yulubini naxunni naxan mi buma.

²⁶ A yi rafan a ma, a xa naxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle soto bayo a yeen yi tixi a konton famatona na.

²⁷ Denkeleyaan xon, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangaxolo feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun.

²⁸ Denkeleyaan xon, a yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla† yamarine suxu, a wunla xuya banxine deene ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxes.

²⁹ Denkeleyaan xon, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

³⁰ Denkeleyaan xon, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabiline xii solofere.

³¹ Denkeleyaan xon, yalunde naxanla Raxabi mi halagi denkeleyatarene xon, amasoto a xerane yisuxu nen ki fani naxanye yi taan nakorosima wundoni.‡

³² N mon nanse fale? Waxati mi n yii, n Gedeyon ma fe fala, hanma Baraki hanma Samison hanma Yefite

§ **11:13:** A mato Dunuja Folon 23.4 kui. * **11:18:** A mato Dunuja Folon 21.12 nun 22.1-14 kui.

† **11:28:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes kee kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xeroyaan 12.1-13 kui. ‡ **11:31:** A mato Yosuwe 6.12-21 kui.

hanma Dawuda hanma Samuyeli hanma nabine. ³³ Ne yamanane nɔ denkelɛyaan nan xɔn. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na sɔtɔ. E yi yatane de xidi. ³⁴ E tɛɛn sɛnbɛn natu. E tanga silanfanna ma, § e sɛnbɛtareyaan yi masara sɛnbɛn na, e fangan sɔtɔ yɛngɛni, e sofa xɔɓɛne kedi. ³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xɛtɛ e ma keli sayani.* Muxu gbɛtɛ yi ɲaxankataxi, koni e tondi e xunbɛ alogo e xa marakeli fisamantenna sɔtɔ sayani. ³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kasoon na. ³⁷ E yi e magɔlɔn. E yi ndee yixaba sɛraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi marabɛri baxi yɛxɛɛ xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e bɛsɛnxɔnyaxi, e ɲaxankataxi. ³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun xɔn geyane fari. E dɔxɔ faranne nun yinle ra. Anu, e tan nɔrɔn mi lan dunuɲa muxune ye.

³⁹ Na muxune birin sereya fajin sɔtɔ e denkelɛyaan nan xɔn, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na sɔtɔ. ⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe fajini tɔn en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

¹ Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en mɛ en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xataɲɔxɔya giini naxan nagidixi en ma. ² En na en yɛɛn ti Yesu ra, naxan denkelɛyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mɔn a rakamalima. A tan naxan a mɛ sɛwan na naxan yi finde a gbeen na, a yi a wɛkile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dɔxɔ Alaa manga gbɛɛn yiifanna ma.

³ E miri Yesu ma naxan diɲa yulubi kanne bɛsɛnxɔnya gbee sifani ito bun ma alogo e niin nama rafɔrɔ, e yigitɛgɛ. ⁴ Amasɔtɔ e munma yulubin

§ **11:34:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

* **12:6:** Sandane 3.11-12

yɛngɛ singe han e wunla yi mini. ⁵ E bata ɲinan na falan na, Ala e rali-maniya naxan na, a e xili fa fala “A diine.” A naxa,

“N ma diina,
Marigin nɛma i xurɛ,
i nama yo na ma.

A nɛma i sɔnna yitɛ i ra,
i bɔɲɛn nama kala.

⁶ Amasɔtɔ Marigina a xanuntenne xuruma nɛn.

A naxanye birin yatɛxi a diine ra
a ne fe ɲaxine saranma e ra nɛn.*”

⁷ E tɔrɔne yisuxu e yi, bayo Ala e xuruma nɛn alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi e xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nɛn alo e mi findixi a diine ra fɔ muxu gbɛtɛna diine. ⁹ En birin fafane en xuruma dunuɲa yi, en yi e binya. A mi lanɲɛ nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisɛn sɔtɔ?

¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sariɲanna sɔtɔ.

¹¹ Muxun nɛma xurɛ, a mi sɛwɛ na ra bayo a xɔlɔ. Koni dɔnxɛn na, naxanye xuruxi, ne a tɔnɔn sɔtɔma nɛn bɔɲɛ xunbenla nun tinxinyani.

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, e xa e xadan yiine yixɔdɔxɔ, e yi e xinbine sɛnbɛ so ken!

¹³ E sigan ti kira tinxinxine nan xɔn, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, fɔ e kɛndɛya.

¹⁴ E yixɔdɔxɔ, lanna xa lu e nun muxune birin tagi, e mɔn yi sariɲan. Amasɔtɔ muxu yo mi Marigin tɔɛ sariɲanna xanbi. ¹⁵ E a liga e yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. E sese nama liga alo sansi salen xɔlɛn naxan solima, a yɛngɛne rakeli e tagi, a e wuyaxi dabari. ¹⁶ E a liga e yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na. ¹⁷ E a kolon fa fala dɔnxɛn na, a wa nɛn kɛɛn

* **11:35:** A mato Mangane Singen 17.17-24 kui.

duban xɔn a baba yii, koni a mi a sɔtɔ. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxɛtɛ mumɛ, hali a to wuga.

¹⁸ E mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin dinjɛ naxan na e nun tɛɛn nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ E mi xɔta xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mɛxi alo ne. E fala xuiin mɛ waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbɛtɛ mɛ sɔnɔn. ²⁰ Amasɔtɔ e yi gaxuxi Ala yamarin yɛɛ ra, naxan a fala, a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magɔlɔn han a faxa hali subena.†” ²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

²² Koni e e masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalɛn ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi jaxaxaxani. ²³ E bata maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili sɛbɛxi ariyanna yi. E bata maso Ala ra, muxune birin ma kitisana. E bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sarijan. ²⁴ E bata maso Yesu ra naxan layiri nɛnɛni tɔnxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

²⁵ E a liga e yeren ma naxan falan tima e xa, e nama tondi na xuiin namɛ. Amasɔtɔ Ala to Isirayila kaane rakolon dunuɲa yi, e tondi nɛn, e yi jaxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan mɛ naxan fataxi ariyanna ra? ²⁶ Na waxatini, a fala xuiin bɔxɔn naxuruxurun nɛn, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N mɔn bɔxɔni maxama nɛn sanja ma keden e nun kore xɔnna fan.‡” ²⁷ Fa fala, “sanja ma keden” na bunna nɛɛn, naxan yo yimaxama dunuɲa yi, a na bama nɛn alo dali seene. Naxanye mi mamaxɛ, ne yi lu.

²⁸ Nanara, en to mangayaan sɔtɔma naxan mi mamaxɛ, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui

binyen nun gaxuni. ²⁹ Amasɔtɔ en ma Ala mɔn luxi nɛn alo halagi ti tɛɛna.

13

En na Ala kenɛnma kii naxan yi

¹ E lu ngaxakedenyaan xanun-tenyani. ² E nama jinan xɔjɛ yisuxun xɔn ma amasɔtɔ ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. ³ E jɔxɔ lu kasorasane xɔn, a xa liga alo e birin nan kasoon na. E jɔxɔ lu muxu jaxankataxine xɔn, a xa liga alo e birin nan tɔrɔxi.

⁴ Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xɔsi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nɛn.

⁵ E dunuɲa yi gidin nama findi gbeti xɔnxɔnna ra. Seen naxan e yii, na xa e wasa amasɔtɔ Ala bata a fala, a naxa, “N mi keɛ i dɛxɔn mumɛ, n mi e rabɛnjɛ fefe ma.”* ⁶ Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala, “Marigin nan n mali muxun na, n mi gaxun sese yɛɛ ra!

Adamadiin nɔɛ nanfe ligɛ n na?”†

⁷ E xaxili lu e yɛɛrati singene xɔn, naxanye Alaa falan ti e xa. E miri e dunuɲa rapanna kiin ma, e yi e raliga e denkeleyani. ⁸ Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mɔn na kii nin to, a luma na kii nin habadan. ⁹ E nama tin xaran xɔjɛ sifa yo ma naxan e ratantanma. Amasɔtɔ a lan en niin xa sɛnbɛn sɔtɔ Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tɔnɔ mi na.

¹⁰ Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don.‡

¹¹ Amasɔtɔ saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sarijanxi fisamantenna nin. Koni e gbɛndin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nɛn.§ ¹² Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yɛtɛɛn wunla xɔn.*

† **12:20:** A mato Xɔrɔyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui. ‡ **12:26:** Xage 2.6 * **13:5:** A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui. † **13:6:** Yaburin 118.6 ‡ **13:10:** Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi denaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui. § **13:11:** A mato Saraxaraline 16.27 kui. * **13:12:** A mato Yoni 19.17-20 kui.

13 Nayi, en siga a fɔxɔ ra yamaan dɔxɔden fari ma, en sa a yagin jɔxɔnna sɔtɔ. 14 Amasɔtɔ taa mi en yii dunuɲani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. 15 Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. 16 E nama jɲinan e fe fajin naba, e yi e bode mali ngaxakedenyani, amasɔtɔ na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

17 E e yeeratine fala xuiin suxu e xuru e sariyan bun. Amasɔtɔ e e niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, e liga e xa wanla ke sewani benun a xa e tɔrɔ, bayo na tɔnɔ mi e tan ma.

18 E lu Ala maxande nxu xa. Amasɔtɔ nxu laxi a ra a nxu bata xaxili sɔtɔ, e nun nxu waxi a xɔn ma nxu xa sigan ti fe fajin nin. 19 N na e mafanma e Ala maxandi alogo n xa xe e ma mafuren!

Dubana

20 Bɔɲe xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a jɔxɔ luma en xɔn alo xuruse rabana, 21 na Ala xa fe fajin birin fi e ma, alogo e nɔ a sagoon lige, naxan a kenɛɲe. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu xɔn, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

Fala dɔnxene

22 Ngaxakedenne, n na e mafanma, e tuli mati maxadi falani ito ra diɲani amasɔtɔ n kedɛn naxan sebexi e ma ito ra, a mi gbo. 23 E xa a kolon a en ngaxakedenne Timɔte bata mini kason na. Xa a fa sinma, nxu birin fe e fema.

24 Nxu xa e yeeratine nun e yama sariɲanxin birin xɔntɔn. Itali kaane fan e xɔntɔn.

25 Ala xa hinan e birin na.

Yaki Yaki Alaa Falan Naxan Σεβε

Denkēleya muxune lan e xa bira kiraan naxanye fōxō ra e dunuḡa yi gidini, ne nan σεβεxi Yaki a kitabu yiren kui a naxan σεβεxi Alaa yamaan birin ma naxanye xuyaxi ayi dunuḡa xun xōn ma (1.1). Muxu wuyaxi laxi a ra, Yaki ito nan findixi Yesu xunyena nde ra. A tan ma fe falaxi Kitabun yireni itoe yi: Xerane 15.13, 21.18, Kōrenti Singen 15.7, Galati 1.19, 2.9, 2.12, Yudi 1.1. Na nan Kitabun yireni ito σεβεxi denkēleya muxune ma alogo a xa e sigati kiin yita e ra e bode tagi e nun lan denkēleyatarene ma. Yesu xunye Yaki findixi Yerusalēn denkēleya yamaan yēeratina nde nan na. Yaki naxan findixi Yesu a xarandiin na, na mi finde Kitabun yireni ito σεβε muxun na bayo Manga Herode bata na Yaki faxa nun sinma naxan findixi Yesu a xarandiin na (a mato Xerane Kēwanle 12.2 kui).

A σεβε kiin maligaxi Sandane kitabu yiren nan na Layiri Fonna Kitabu yiren kui naxan yi Alaa fe kolonna mayitama a yamaan na. Kitabun yireni ito fan Alaa fe kolonna mayitama Yesu a kiraan xōn. Yaki fe kolonna nan ma fe singe falama fa fala a a kelixi Ala nan ma e nun muxun lan a Ala maxōdin a ma denkēleyani (1.2-8). Na na dangu, falane xunna tixi yiigelitōyaan nun nafulu kanyaan nan ma, e nun tantan feene nun mantōrone e nun dina kēndena, naxan lan a xa wali fajine κε (1.9-27). Yaki mōn a falama a e nama muxune rafisa e bode xa lan e yii seene ma (2.1-13). Na danguxina a yi fa a fala kēnden ma, denkēleyaan nun kēwanle tagiin kii naxan yi (2.14-26). A yi a fala a yete suxun xōdōxō lenna nun fala xuiin mabinni. (3.1-12). Na danguxina, a fa fe kolon kēndena fe ma (3.13-18). A yi na muxune maxadi naxanye yengēn nakelima e nun naxanye

findixi dunuḡa muxune xōyine ra, a yi falan ti nafulu kanne xili ma naxanye ḡaxu e walikene ra (4.1-5.6). Falan naḡandeni, a yi a fala a muxune xa diḡa, e Ala maxandi waxatin birin yi, e yi e bode mali denkēleyani (5.7-20).

Kitabun yireni ito kankanma falan naxan ma naxan σεβεxi denkēleya muxune ma a fixa: I nama la Yesu a fe Xibaru Fajin na i xaxili ḡbansanni tun, fō denkēleyaan xa lu i kēwanle yi, bayo xa “denkēleyaan naxan mi findi kēwanle ra, na faxaxi na a ra.” (2.26).

¹ N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixina walikena, n ni ito σεβεxi Isirayila bōnsōn fu nun firinne nan ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N bata ε xōntōn.

Denkēleyaan nun fe kolonna

² Ngaxakedenne, mantōrōn sifa wuyaxi na ε li, ε xa na yate sēwan defexin na, ³ bayo ε a kolon, ε denkēleyaan na tōrōyane raxan, na a ligama nēn ε tunnafanna sōtō. ⁴ Koni fō tunnafanna xa wali kamalixin nan κε, alogo ε xa kamali ε yi defe. Sese nama dasa ε ma. ⁵ Xa fe kolonna dasaxi ε tan nde ma, a xa a maxōdin Ala ma, naxan muxune birin kima a fonisireyani, a mōn mi na kanna yalagima. A soma nēn a yii. ⁶ Koni a xa a maxōdin denkēleyaan nin, a nama sike. Bayo naxan na sike, na luxi nēn alo fōxō igen walanna, foyen naxan nasigama, a a raxete. ⁷ Na muxu sifaḡ nama a miri fa fala a seen sōte Marigin yii nēn. ⁸ Amasōtō xaxili firin kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene yi.

Yiigelitōn nun nafulu kanna fe

⁹ Denkēleya muxu yiigelitōn xa sēwa amasōtō Ala bata a yite. ¹⁰ Nafulu kanna fan xa sēwa amasōtō Ala bata a ragodo, bayo nafulu kanna fe danguma nēn alo sēxe fuge fajina. ¹¹ Sogen na xōlō, a wuyenna yi sēxen xara, a ḡingine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kanna fan ma binyen lōma ayi na kii nin a nēma a feene rawalima.

Maratantan feene

¹² Sēwan na kanna xa naxan a tun-nafanma tōrōni, amasōtō Ala na yelin a kēpaan fēsēfēsē, a nii rakisin taxamaseri kōmōtin soma nēn a xun na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na. ¹³ Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kanna nama a fala, a naxa, “Ala nan n natantanma.” Amasōtō Ala mi ratantanje fe jaxini, a fan mi muxe ratantanma. ¹⁴ Koni muxun birin tantanma a yetena kunfa feene nan xōn ma naxanye a mabandunma, e yi a kēnēn. ¹⁵ Na xanbi ra, kunfa jaxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na kōxō waxatin naxan yi, a rajanma sayaan nan ma.

¹⁶ Ngaxakeden xanuntenne, ε nama ε yete mayenden. ¹⁷ Kise fajin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xōnna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xōnna yanban seene daxi. A mi maxetema alo nininna! ¹⁸ A bata a ragidi a en xa balo a jōndi falan xōn ma alogo en xa findi a dali fisamantenne ra.

Fe mēen nun a ligana

¹⁹ Ngaxakeden xanuntenne, ε xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan name, koni ε nama mafura falan tiye. ε nama xōlō sinma. ²⁰ Amasōtō muxu xōlōxin mi fe Alaa tinxinyaan na. ²¹ Nayi, ε xa fe xōsixin birin yiba e nun fe jaxin naxanye waraxi ayi. ε yi na falan suxu limaniyani, a naxan saxi ε bōjēni, naxan nōe ε niin nakise.

²² ε nama ε tuli mati Alaa falan na tun, ε yi ε yete mayenden, fō ε xa a liga nēn. ²³ Amasōtō naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nēn alo muxun naxan a yete matoma kikenī, ²⁴ a na yelin a yete matoe, a siga, a jinan a yetagin kiin xōn sa! ²⁵ Koni naxan na sariya kamalixin tilinna fēsēfēsē, sariyan naxan muxun xōrōyama, a lu a fari, a mi a tuli mati a ra tun a yi jinan a xōn, koni a yi a liga, na kanna sēwan sōtōma nēn a kēwanla xōn.

²⁶ Xa muxuna nde a yete yatexi dina muxun na, koni a mi a lenna mara, a

bata a yete mayenden, a dinan findima fe fuun nan na. ²⁷ Dinan naxan sariyan, fe mi naxan na Fafe Ala yete ra yi, na ni ito ra: ε jōxō lu kiridine nun kaja gilene xōn e tōrōne yi. ε yi ε yete ratanga dunuja fe xōsixin ma.

2

ε nama muxune rafisa e bode xa

¹ Ngaxakedenne, ε to denkēleyaxi en Marigin binyen kanna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, ε nama muxune rafisa e bode xa. ² Xa muxuna nde so ε malanni xēmaan yiisolirasoon soxi a yiin na, doma fajin nagodoxi a ma, na xanbi ra yiigelitōn fan yi so, dunkobine ragodoxi a ma, ³ ε yi ε yengi dōxō dugi fajin kanna xōn, ε yi a fala a xa, ε naxa, “Fa i magodo gbēde fajini,” koni ε a fala yiigelitōn ma fa fala “Ti mēni,” hanma “Dōxō n sanna dexōn ma bōxōni,” ⁴ xa ε na liga, ε mi muxune rafisaxi e bode xa ba? ε mi tagi rabaan xan tima ε miriya jaxine yi nayi ba?

⁵ Ngaxakeden xanuntenne, ε tuli mati. Ala mi yiigelitōne xan sugandi dunuja yi, alogo e denkēleyaan xa findi e bannayaan na, e yi mangayaan sōtō e kēn na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na? ⁶ Koni ε tan yiigelitōne rafeyama! Nafulu kanne xa mi ε rawalima ba, e yi ε xali kitisadeni? ⁷ Ne xa mi ε kanna xili fajin kalama ba?

⁸ Xa ε Manga Alaa sariyan naka-malima yati, naxan Kitabun kui, ε bata fe fajin liga nayi, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetena.”

⁹ Koni xa ε muxune rafisa e bode xa, nayi ε bata yulubin liga. Na ma, sariyan fan ε sōnna yitama ε ra nēn bayo ε mi a suxi. ¹⁰ Bayo xa muxun sariyan birin suxu, a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi. ¹¹ Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mōn a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faxesa, i bata findi sariya kalan na na yi. ¹² ε sigati kiin nun ε falati kiin xa lan na sariyan

ma naxan xarɔyaan fima bayo ε makitima na nan xɔn. ¹³ Amasɔtɔ Ala kininkinintarene makitima kininkinintareyaan nin. Anu, kininkininna nan kitin nɔma.

Denkɛleyaan nun kɛwanle fe

¹⁴ Ngaxakedenne, tɔnɔn mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkɛleyaxi, xa a kɛwanle mi a yitama? Na denkɛleyana a rakise ba? ¹⁵ A luxi nɛn alo marabɛnna nɛma ngaxakedenna nde ma, xɛmɛna hanma ɲaxanla, a balon mi a yii. ¹⁶ Awa, xa ε tan nde a fala na nde ma, ε naxa, “E siga bɔɲɛ xunbenli. E sa ε maxara, ε yi lugo.” Xa ε mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tɔnɔn nanse ra? ¹⁷ Denkɛleyaan fan na kii nin, xa wali fajɪ mi denkɛleyani a faxaxin na ra na yi.

¹⁸ Koni muxuna nde a falama nɛn, a naxa, “Denkɛleyana i tan yi, koni kɛwanle nan n tan yi.” N na a yabima nɛn, n naxa, i ya denkɛleyaan yitama n na di, ba i kɛwanle ra? N tan xa denkɛleyaan yita i ra n kɛwanle xɔn. ¹⁹ E laxi a ra ba fa fala Ala keden peen na a ra? Na lanxi. Hali ɲinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni. ²⁰ I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kɛwali fajɪ mi denkɛleyaan naxan yi, na nɛɛn fuu? ²¹ En benba Ibrahima mi yatɛ tinxin muxun na Ala yɛɛ ra yi a kɛwanle xan xɔn ba, a to a dii xɛmɛna Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari? ²² I bata a to? A denkɛleyaan nun a kɛwanle nan walixi e bode xɔn ma. A kɛwanla nan a denkɛleyaan nakamalixi. ²³ Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, “Ibrahima yi denkɛleya Ala ma, Ala fan yi na yatɛ tinxinna ra a xa.”* Nanara, e yi a fala a ma fa fala “Ala xɔyina.” ²⁴ Awa, ε bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yɛɛ ra yi a kɛwanle nan fan xɔn, a denkɛleyaan gbansan mi a ra.

²⁵ Na kiini, hali yalunde ɲaxanla, Raxabi fan tinxin nɛn Ala yɛɛ ra yi a kɛwanle xɔn ma, a to Yahudiyane xerane yisuxu ki fajɪ, a yi kira gbɛtɛ

yita e ra.† ²⁶ Fati bɛnden nun niin na fata, fatin bata faxa na yi. Na kiini, denkɛleyaan fan faxaxi na a ra xa kɛwanle mi a yi.

3

Lɛnna fe

¹ Ngaxakedenne, ε wuyaxi nama findi karamɔxɔne ra, amasɔtɔ ε a kolon fa fala nxu tan karamɔxɔne gbee kitin xɔdɔxɔma ayi nɛn bonne gbeen xa. ² En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala tideni mumɛ, muxu kamalixin nan na ra, a nɔɛ a yetɛ xurɛ nɛn. ³ A luxi nɛn alo en na karafen bira soon dɛɛn ma, a a xa en sagoon liga. Nayi, a gbɛndin birin birama na nan fɔxɔ ra. ⁴ Kunjin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mɔn a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinma kunki ragiin sagoon ma. ⁵ Lɛnna fan na kii nin, a xurun fatin yirene yɛ koni a kanba fala gbeene nan tima. Tɛɛdin fan nɔɛ burun gbeen ganɲɛ nɛn. ⁶ Awa, lɛnna fan luxi nɛn alo tɛɛna. En fati yirene yɛ, tinxintareyaan birin en lɛnna nin. A tan nan muxun gbɛndin birin birama xɔsini, alo a yi tɛɛn nan soma a dunuɲa yi gidin mumɛɛn na! Na tɛɛn yetɛɛn kelixi yahannama nin. ⁷ Adamadiine nɔɛ burunna suben sifane birin xurɛ nɛn, xɔline nun bubu seene nun yɛxɛne. ⁸ Koni muxu yo munma lɛnna xuru. Se ɲaxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxa xinla ma. ⁹ En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lɛnna nan na, en mɔn muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na. ¹⁰ Barika biran nun dangan minima dɛ kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mumɛ! ¹¹ Ige bɛxin nun fɔxɔ igen nɔɛ minɛ tigin mundun kedenna? ¹² Ngaxakedenne, xɔdɛ binla nɔɛ oliwi bogin naminɛ nɛn ba? Manpa bogi binla nɔɛ xɔdɛ bogin naminɛ ba? Ige bɛxin mɔn mi sɔtɔma fɔxɔ igen dɛ.

* **2:23:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 15.6 kui. † **2:25:** Yosuwe 2.1-21

Fe kolonna fata Ala ra

¹³ Xaxilimaan nun fekolonna nde ra ε ye? A xa na mayita fata a sigati ki fajin na, e nun a kewanla naxanye fataxi limaniyaan nun xaxilimayaan na. ¹⁴ Koni xa xaxalonna nun yete yigboon nan ε bɔɔɛni, ε ba ε yete matɔxe, ε nama wulen fala jɔndin fari. ¹⁵ Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunuɔa nun fati benden nun Yinna Manga Setana nan na. ¹⁶ Amasɔto xaxalɔnyaan nun yete yigboon denaxan yi, fe yibasanna nun fe jaxin sifan birin nan menni. ¹⁷ Koni fe kolonna naxan sa kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarijan, a mɔn bɔɔɛ xunbenla fima, a dijaxi, a mafan mi raxɔɔ, a lugoxi kininkininna nun kewali fajin nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A mi nafiyaan ligama. ¹⁸ Fe yitonna naxanye walima bɔɔɛ xunbenli, ne tinxinna nan sɔtɔma.

4

ε xuru Ala ma

¹ Yengene nun matandin naxanye ε tagi, ne kelixi minen yi? Ne mi kelixi ε rafan fe jaxine xan yi ba naxanye ε fati benden nakunfama? ² Sena nde xɔnla ε ma, koni ε mi a sɔtɔma. Nanara, ε faxan tima, ε mila, koni ε mi nɔe a sɔte. ε yengene so, ε matandine ti. Se mi ε yii bayo ε mi Ala maxandima. ³ ε na Ala xandi seen naxan yi, ε mi a sɔtɔma, bayo ε Ala maxandi xunna kobi, amasɔto ε yete rafan feene nan tun fɔxɔ ra. ⁴ ε tan tinxintarene! ε mi a kolon ba, fa fala a dunuɔa xanuntenyaan findixi Alaa fe xɔnnantenyaan nan na? Muxun naxan na a yete findi dunuɔa xɔyin na, na bata a yete findi Ala yaxun na. ⁵ ε laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi nen tun? A naxa, “Ala bata Niin naxan sa en yi, na rafan a ma han!”* ⁶ Koni Alaa hinanna luma fari se nen en xa, amasɔto a mɔn a falaxi, a naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone

ra.†” ⁷ Nanara, ε xuru Ala ma, ε ε kankan Yinna Manga Setana ye ra, a gima nen ε bun. ⁸ ε maso Ala ra, a masoma ε ra nen. Yulubitone, ε ε yulubi yiine raxa. ε tan nafigine, ε bɔɔɛne rasarijan! ⁹ ε nimisa ε hakene fe ra, ε sunu, ε wuga! ε gelen xa maxete wugan na. ε sewan yi findi nii yiforen na. ¹⁰ ε magodo Marigin xa, a ε yitema nen.

ε nama ε bode yalagi

¹¹ Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala. Muxu yo a ngaxakedenne mafala hanma a yi a yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra nayi sɔnɔn, i to a yalagima. ¹² Sariyasa keden peen nun kitisa keden peen nan na, naxan nɔe marakisin nun halagin tiye. Koni i tan, nde i tan na, i to i adamadi boden yalagima?

I nama findi wasoden na

¹³ ε tuli mati, ε tan naxanye a falama, ε naxa, “To hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa jɛɛn nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu tɔnɔna nde sɔto.” ¹⁴ Anu, ε mi a kolon naxan ligama ε dunuɔa yi gidini tila! Amasɔto ε luxi nen alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, na xanbi ra a tunun. ¹⁵ Alanna nen ε xa ito nan fala, ε naxa, “Xa Marigin tin, nxu luma nxu nii ra nen, nxu feni ito liga hanma na.” ¹⁶ Koni iki ε wasoma, ε yete matɔxɔma. Na yete matɔxɔn sifan birin jaxu. ¹⁷ Nanara, xa muxun mi fe fajin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin sɔto.

5

Nafulu kanna fe falana

¹ ε tan nafulu kanne, ε tuli mati. ε wuga, ε gbelegbele tɔɔyana fe ra naxan fama ε lideni. ² ε nafunle bata kala. Xiine bata ε dugine don. ³ Xɔrinxɔrinna bata ε xɛmane nun gbeti gbananne suxu. Xɔrinxɔrinna

* **4:5:** Ala waxi a xɔn ma nen, a niin naxan saxi muxune yi, e nama na sa se gbete sagoni, e yi na seen batu. † **4:6:** Sandane 3.34

ito findima nen serayaan na ε xili ma. A yi ε fati benden don alo tenna, bayo ε nafunla malanxi waxati donxen nin. ⁴ Walikεen naxanye ε xεε ma seene xabaxi, ε mi naxanye saranna fixi, ε mi ne mawuga xuiin mεma ε xili ma ba? Naxanye ε se xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin li, Senben Birin Kanna. ⁵ E bata lu dunuηa yi ηaxunna nun yeε rafan feene yi. E bata ε yeε rapaxun alo xuruse faxa daxine. ⁶ E bata tinxin muxune yalagi, ε yi e faxa, naxanye mi yi tixi ε kanke.

Dijan nun maxandina fe

⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε diηa han Marigin yi fa. E miri xεε biina diηan ma, a a xεen mamεma waxatin naxan yi, a yi a tɔnɔne sɔtɔ. A diηama nen han tule singene nun a rapanne yi fa. ⁸ E fan xa diηa na kiini, ε yi ε wεkilε amasɔtɔ Marigin fa waxatin bata maso.

⁹ Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala, xanamu Ala ε makitima nen. Kitisaan famatɔn ni i ra. ¹⁰ Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan ti Marigina fe yi, naxanye diηa tɔrɔni, ne fe xa findi misaala ra ε xa. ¹¹ En na a falama ne ma nen a sεwana e xa amasɔtɔ e e tunnafan nen. E bata Yuba a tunnafanna fe mε, ε mɔn bata a mε Marigin naxan liga a xa a rapanni. Amasɔtɔ kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na.

¹² Ngaxakedenne, na birin yi, ε nama ε kɔlɔ ariyanna yi hanma dunuηa bɔxɔ xɔnna hanma sese. Koni i ya “ɔn” xa findi ɔnna ra, i ya “εn-εn,” na yi findi εn-εnna ra alogo i nama bira Alaa kitini.

¹³ Tɔrɔ muxuna nde ε ye ba? Na kanna xa Ala maxandi. Muxuna nde sεwaxi ε ye ba? Na kanna xa betin ba. ¹⁴ Furetɔna nde ε ye ba? A xa denkelεya yamaan fonne xili, e yi Ala maxandi a xa, e a masusan turen na Marigin xinli. ¹⁵ Ala maxandina denkelεyani, na furetɔni

yalanma nen. Marigin furetɔn nake-
lima nen. Xa a bata yulubin nax-
anye liga, Ala a mafeluma nen ne
ra. ¹⁶ Nanara, ε ti ε yulubine ra ε
bode xa, ε yi Ala maxandi ε bode xa,
alogo ε xa yiyalan. Tinxin muxuna
Ala maxandin senben gbo, a feene
gasama. ¹⁷ Adamadiin nan yi Nabi Eli
ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a
tulen nama fa. Tulen mi fa yamanani
han ηεε saxan e nun a tagi. ¹⁸ A mɔn yi
Ala maxandi, tulen yi fa, bogi seene yi
bogi.*

¹⁹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde
a mε ηɔndin na ε ye, muxu gbεε
yi a raxεε ηɔndin kiraan xɔn, ²⁰ ε
xa a kolon a muxun naxan yulubi
kanna bama a tantanna kiraan xɔn,
na bata a niin nakisi faxan ma, a
yulubi wuyaxi xafarin sɔtɔ.

* **5:18:** Na feen sεbεxi Mangane Singen 17.1 kui.

Piyeri a Kedi Singena Piyeri Alaa Falan Kedi Singena

Piyeri a kedi singen sebe denkeleya muxune nan ma naxanye yi xuyaxi ayi yamana suulunne ma naxanye yi Asi xurin yamanan kəmen fəxən nun sogeteden binna. To, Asi xurin yamanan xili nən “Turiki,” Arabune bəxəni. Piyeri a sebexi e ma Romi taan nin a denaxan xili saxi a “Babilən” (sora 5.13). A feen naxanye falama lan e ma, ne a yitama nən a e yi tərəxi, fe wuyaxi yi sama e xun ma. Nanara, xeraan katama a xa e senbe so, e la Alaa Muxu Sugandixin na, hali e to tərəni.

Xa a bata fala kedini ito xaran muxune xa a e xa lu denkeleyani hali e tərəxi, a gbengbenna, na rakelixi e sereyaan nan ma fe ma e lan e xa naxan ba dunuɲa yi. Fə e dunuɲa yi gidin birin nun e sigati kiin birin xa “Alaa wanle nun binyen nan mayita” (2.9), alogo denkeleyatarene xa “e fe fajine kolon e yi Ala tantun a na fa ləxə naxan yi.” (2.12)

¹ N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerana, n tan nan ito sebema Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xəneyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamanane yi. ² E sugandixi nən alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata e rasariɲan a Nii Sariɲanxin barakani alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya e ma e rasariɲandeni. Ala xa hinanna nun bəɲe xunbenla fi e ma han!

Habadan yigina

³ En barikan bira Alaa Muxu Sugandixina en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkinin gbeeni, en yi xete, en yi bari a nənən na, en so nii rakisin yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla xən

sayani. ⁴ Keen naxan mi kalama, a mi xərinxərinma, a mi ləma ayi, na nan namaraxi e xa ariyanna yi, ⁵ e tan naxanye kantanxi a senbeni denkeleyaan xən alogo e xa kisin sətə, naxan minima kenenni waxati raɲanne yi.

⁶ Na ma, e sewa, hali e to tərəxi e bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi ⁷ alogo e denkeleyaan xa rasensen. Hali xemaan naxan nəe kale, na raxulunma teen nan na, a rasensen. Nayi, e denkeleyaan naxan tənən gbo xemaan xa, na fan lan a rasensen bunbaan xən, e yi tantunna nun binyen nun xunna kenla sətə Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kenenni. ⁸ E munma Marigin to singen koni e a xanuxi. E mi a toma iki, koni e denkeleyaxi a ma, e lu sewa gbeeni naxan mi nəe yebe. ⁹ Amasətə e e denkeleyaan xunna sətəma nən, naxan findixi e niin kisi feen na.

¹⁰ Nabiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi e ma, naxan findixi kisi feen na, na findi nən ne fe ye fenna nun fe fəsefəse xunna ra. ¹¹ E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sariɲanxin yi naxanye makenenma e xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina tərən nun a binye famatəna fe fala benun a waxatin xa a li. ¹² Ala a makenen nən nabine xa, a e mi yi walima e yete xa koni e tan, e to yi feene falama e naxanye fe mexi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma Nii Sariɲanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfahi na feen fəsefəse feni.

En lu Alaa Nii Sariɲanxini

¹³ Nanara, e xaxinli tən wanla fe ra, e yete suxu, e yi e yigi sa na hinanni e naxan sətəma Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini ləxəni kenenni. ¹⁴ E lu alo Alaa dii xuruxine, e nama tin luyee kunfa ɲaxine yi, e yi naxanye yi nun e to yi xaxilitareyani. ¹⁵ Koni Ala sariɲanxi to e xilixi, e fan xa sariɲan e kewanle birin yi alo a tan. ¹⁶ Amasətə

* 1:16: Saraxaraline 19.2

a sebexi, “E xa sarijan, amasoto n tan sarijan.*”

¹⁷ E to e Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin kewanle makitima kii kedenni, e lu alo xone dunujani ito yi waxatidi, e gaxu Ala yee ra. ¹⁸ E a kolon a e mi xunbaxi e fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xemana, ¹⁹ koni e xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan xon, naxan baxi saraxan na alo yexee diina, fe mi naxan na. ²⁰ Ala bata yi na sugandi benun dunuja xa da, a yi a ramini kenenni e tan ma fe ra waxati donxeni itoe yi. ²¹ E denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixi sayani, a binyen fi na ma, alogo e denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi.

²² Bayo e bata e yete niin nasarijan jondi suxun xon ma, e yi xanuntenya kendensoto e ngaxakedenne xa, nayi, e bode xanu e senben birin na sarijanni. ²³ Amasoto e bata xete, e mon yi bari a nenena, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan. ²⁴ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Adamadiine birin luxi nen alo sexena, e binyen birin yi lu alo se fugena.

Sexene xarama nen, e fugene yi yolon.

²⁵ Koni Marigina falan luma nen habadan.”†

Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan na naxan nalixi e ma.

2

Yama sarijanxina

¹ Na ma, e ba fe jaxin sifan birin ma e nun yanfantanyaan nun nafiyaan nun milen nun fala jaxin birin. ² Niin balo kendon xonla xa e suxu alo xijne xonla dii futen suxuma kii naxan yi, alogo e fan xa sabati e kisi feni a xon,

³ e to bata a mato, e yi a kolon a Marigin fan.*

⁴ E maso a ra, naxan findixi siimaya gemena, adamadiine e mexi naxan na, koni Ala naxan sugandixi, a mon yi a xunna keli. ⁵ E tan fan bata findi Alaa banxin ti seene ra alo gemeniiramane, e yi findi saraxarali yama sarijanxin na, e yi siimaya saraxane ba Ala tinxi naxanye ra fata a Muxu Sugandixin Yesu ra. ⁶ Amasoto Kitabuni ito nan falaxi, a naxa, “N bata gemena nde donxo Siyon taani alo banxin tongon gemeni fajni yebaxina.

Naxan na denkeleya a ma, yagin mi na kannalixi.”†

⁷ Gemeni ito xunna kenla e tan denkeleya muxune nan xa, koni Kitabun yireni ito nan lanxi denkeleyatarene tan ma, a naxa, “Banxi tiine e me gemena naxan na, na bata findi banxi gemeni fisamantenna ra.”

⁸ A mon sebexi Kitabun kui, a naxa, “Yamana e sanna radinma gemeni naxan na, a findi e rabira gemeni na.”‡

E e dinma a ra nen amasoto e mi tinxi falan suxe, anu na nan yi ragidixi e ma. ⁹ Koni e tan bata findi yama sugandixin na. Mangane nun saraxaraline nan e tan na, siya sarijanxina, Ala gbeen yamaan naxan na, alogo e xa a wali fajni gbeene fe rali, a tan naxan e xilixi, a yi e ba dimini, siga a kabanako kenenyani. ¹⁰ A foloni, Alaa yama mi yi e ra nun koni iki, e bata findi a yamaan na. E tan naxan mi yi Alaa kininkininna sotaxi, koni iki, e bata a kininkininna soto.

Denkeleya muxune xa xuru

¹¹ Nba, ngaxakedenne, e tan naxanye luxi alo xone nun sigatine dunuja yi, n na e mafanma, e yete suxu fati bendon kunfa feene ma naxanye e niin yengema. ¹² E kewanle xa fanje ayi nen denkeleyatarene ye, alogo, e na e mafala fe jaxi rabaan na,

† 1:25: Esayi 40.6-8 * 2:3: Yaburin 34.9 † 2:6: Esayi 28.16 ‡ 2:8: A mato Yaburin 118.22 nun Esayi 8.14 kui.

e xa ε κewali fajine to, e yi Ala binya a fa ləxəni.

¹³ Ε xuru adamadiyaan mangayane birin bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen na ¹⁴ hanma yamana kanne, a naxanye rasigaxi wali kobine sarandeni fe naxi rabane ra, e yi fe fajni rabane tantun e wali fajine ra. ¹⁵ Amasəto Ala sagoon na a ra, a ε fe fajni rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxilitareyani. ¹⁶ Ε findi muxu xəryaxine ra, koni ε nama ε xəryaan findi fe naxin luxun seen na, ε findi Alaa konyi fajine ra. ¹⁷ Ε muxun birin binya, ε yi ε denkəleya muxun bonne xanu, ε yi gaxu Ala yεε ra, ε yamana kanna binya.

Yesu a tərəne misaala

¹⁸ Walikene, ε xuru ε kuntigine ma, ε yi kuntigi naxine binya feen birin yi alo a fajine nun a dijaxine. ¹⁹ Amasəto, na findixi fe fajin nan na, xa muxun limaniya naxankatan bun ma Ala kolonna fe ra, a a li na naxankatan mi lanxi a κewanle ma. ²⁰ Koni na findε binyen na ε xa di, xa ε naxankata ε kala tixine fe ra, ε yi limaniya? Anu, xa ε tərə ε κewali fajine fe ra, ε yi limaniya, fe fajin nan na ra Ala yεε ra yi. ²¹ Ala ε xilixi na nan ma, bayo Alaa Muxu Sugandixin yetεen tərə nən ε xa, a yi misaala lu ε yii alogo ε xa bira a fəxə ra. ²² Kitabun naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yanfa fala yo ti.”§

²³ E a konbi waxatin naxan yi, a tan mi konbi ti. A tərə waxatin naxan yi, a mi xəne e ma koni a a yetε lu kitisa tinxinxina Ala nan yii.

²⁴ Yesu yetεen bata en yulubine goronna tongo a fati bəndeni, a to gbangban wudin ma, alogo en xa lu alo fəxa muxune yulubine mabinni, en yi lu en nii ra tinxinni. Ε κendəyaan sətəxi a maxəlone nan xən. ²⁵ Ε yi luxi nən alo yεxεen naxanye ləxi ayi, koni iki ε mən bata xεte xuruse rabaan fema naxan ε niin kantanma.

§ 2:22: Esayi 53.9 * 3:12: Yaburin 34.13-17

3

Naxanle nun e xεmene fe

¹ Ε tan naxanle, ε xuru ε xεmene ma, alogo xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi denkəleya muxune ra, fata e naxanle sigati kiin na, hali ba falan na, ² e na fa ε sigati kiin nakərsi waxatin naxan yi ε sarinanna nun binyen naxan yi. ³ Ε marayabun nama fata ε maxidi kii yo ra, alo ε yi ε xunna dənbe, hanma ε yi xεmaan so hanma ε yi dugi dε xədεxεne so, ⁴ koni ε bəne yi feen xa fanne ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na, Ala naxan yatema han! ⁵ Na nan yi findixi a fəlon naxalan sarinaxine rayabu seen na, naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e xεmene ma ⁶ alo Ibrahima naxanla Saran yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nən, a naxa, “N kanna.” Na dii tεmene nan ε ra, xa ε fe fajin liga, ε mi gaxun sese yεε ra.

⁷ Ε fan xεmene na kii nin, ε a liga xaxinla ra ε nun ε naxanla nεma ε dunuɲa yi gidin ligama ε bode xən ma, ε yi e binya e fati bənden sənben to mi ε gbeen lixi, bayo ε nun ne birin nii rakisin hinanna sətəma ε kεen na nən. Na ma, sese mi ε Ala maxandini kale.

Tərən tinxinni

⁸ Nba, ε birin xa lu xaxili kedenni, ε kininkinin, ε yi ε bode xanu ngaxakedenyani, ε fan ε bode ra, ε yetε magodo. ⁹ Ε nama fe naxin naxə fe naxin na, ε yi konbin naxə konbin na, koni ε xa duban ti, amasəto Ala ε xilixi na nan ma alogo ε xa barakan sətə ε kεen na. ¹⁰ Bayo Kitabun naxa, “Siimayaan nafan naxan ma, naxan waxi siimaya fajin xən, na kanna xa a ləna suxu fala naxine ma,

a dεen suxu wulen ma.

¹¹ A yi a xun xanbi so fe naxini, a fe fajin liga.

A bəne xunbenla fen,

a bira a fəxə ra.

¹² Marigin yεen tinxin muxune ra,

a tuli matixi e maxandi xuiin na. Koni Marigin xun xanbi soxi fe jaxi rabane yi.”*

¹³ Xa fe fajin kunfana ε yi, nde nɔε fe jaxin ligε ε ra? ¹⁴ Koni hali ε tɔrɔ ε wali fajine fe ra, sɛwan nan na ra ε xa. E gaxu naxan yεε ra, ε nama gaxu na yεε ra, ε nama kuisan. ¹⁵ Koni ε Alaa Muxu Sugandixin binya ε Marigin na ε bɔjɛni. E lu yitɔnxi ε xun mafala feen na lan ε yigin ma, e na ε maxɔdin waxatin naxan yi. ¹⁶ Koni ε a liga limaniyaan nun binyeni. E bɔjɛn xa sarijan waxatin birin alogo ε nɛma wali fajine kɛma Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye ε mafalama, ne xa yagi e falane ra. ¹⁷ Amasɔtɔ xa Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tɔrɔ fe fajin nabadeni benun a xa tɔrɔ a jaxin nabadeni. ¹⁸ Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxes nɛn en yulubine fe ra sanja ma keden han habadan, a tan tinxin muxuna tinxintarene xa, alogo a xa fa ε ra Ala ma. A faxes nɛn fati bɛndɛni, koni Alaa Nii Sarijanxin yi a niin naxɛtɛ a yi. ¹⁹ Na Nii Sarijanxin xɔn, a yi siga kawandi badeni niin kasorasane xa, ²⁰ naxanye bata yi murutɛ Ala ma a fɔlɔni, Ala yi Nuhan legedenma a dijan, a yi kunkin nafalama waxatin naxan yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, muxu solo-masεε gbansan. ²¹ Na igen findixi marafuun misaala nan na igeni ε tubi xinla ma naxan ε fan nakisima iki. A mi findixi fati bɛndɛn xɔsine ba seen xan na, koni dɛ xui tongona Ala xa xaxili sarijanxini. Na marafuun nan ε rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin nakenla xɔn sayani, ²² naxan sigaxi ariyanna yi, a dɔxɔ Ala yiifanna ma malekane nun nɔyane nun sɛnbɛ kanne birin xun na.

4

Dunuja yi gidi nɛnɛna fe

¹ Nanara, Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔxi a fati bɛndɛni, ε fan xa ε yitɔn na xaxili kedenni, amasɔtɔ naxan bata

tɔrɔ fati bɛndɛni, na nun yulubin bata fata. ² Na kannam fa a siimayaan ligama adamadiine kunfa feene xɔn fɔ Ala sagona. ³ Amasɔtɔ ε bata yi bu dɛnkɛlyatarene rafan feene ligε waxati danguxini, ε yi ε sɔbɛ so haramu feene nun kunfa jaxine nun dɔlɔ minna nun haramu sumunne nun dɔlɔ min sumunne nun suxure batu xɔsixin ma. ⁴ Na ma, a bata findi e ratɛrɛna feen na ε to mi fa ε gima e fɔxɔ ra xaxilitare fe tilinxi wuyaxini itoe yi, e yi ε rayelefu. ⁵ Koni e e dɛntɛgɛma nɛn Ala xa na feen ma, naxan yitɔnxi faxes muxune nun niramane makiti feen na. ⁶ Nanara, Alaa falan Xibaru Fajin nali nɛn hali faxes muxune ma, alogo hali e fati bɛndɛna feene to bata yelin makitɛ alo adamadiine birin, e xa lu nii rakisini Ala xɔn ma a Nii Sarijanxin barakani.

En xa Ala kiseene rawali ki fajin

⁷ Feene birin nananna bata maso. Nayi, ε a liga xaxinla ra, ε yi ε yetɛ suxu alogo ε xa nɔ Ala maxandɛ. ⁸ Na birin yi, ε sɔbɛ so xanuntenyaan ma ε bode xa, amasɔtɔ xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi janma.* ⁹ E bode yigiya hali ε mi ε mawuga. ¹⁰ Ala kiseen naxan fixi ε keden kedenna birin ma, ε bode mali na ra. Nayi, ε findima nɛn Alaa walikɛ fajine ra naxanye a hinanna sifane birin nawalima. ¹¹ Xa naxan falan tongo, na xa falan ti alo a Alaa falane nan yetɛ tima. Xa muxuna nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi sɛnbɛni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma feen birin yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Binyen nun sɛnbɛn xa fi a tan nan ma habadan han habadan. Amina.

Tɔrɔna Yesu xɔn

¹² Ngaxakedenne, ε tɔrɔ xɔdɛxɛn nama ε ratɛrɛna naxan ε lima ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li. ¹³ Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔ ε bode xɔn, ε xa sɛwana ra han, alogo a binyen na mini kɛnɛnni ε sɛwan xa gbo ayi. ¹⁴ Xa e ε konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla

* **4:8:** A mato Sandane 10.12 nun Yaki 5.20 kui.

fe ra, sewana ε xa nayi, amasoto Alaa Nii Sarijanxi binyaxina ε yi. ¹⁵ Anu, ε tan nde yo nama tɔrɔ bayo ε bata findi muxu faxan na hanma muɲadana, hanma fe ɲaxi rabana, hanma nafiɲina. ¹⁶ Koni xa ε tɔrɔ bayo Yesu mantonne nan ε ra, yagi mi na ra, fɔ ε Ala binya, bayo a xinla bata lu ε xun ma.

¹⁷ Amasoto kiti sa waxatin bata a li, a foloma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a foloma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fajin suxe ne tan naɲanna di? ¹⁸ “Xa tinxin muxun kisi raxɔɔ, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?”† ¹⁹ Nayi, naxanye tɔroma Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fajin lige.

5

Fonne wanla yamani

¹ N xa denkeleya yamaan fonne fan nalimaniya ε ye amasoto n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixina tɔron serena nde. Binyen naxan fama minideni kenenni, n fan na nde sotoma nen. ² E yengi dɔxɔ Alaa xuruse kurun xɔn, a naxan taxuxi ε ra. E karahanxin nama e xun mato a ra de, koni ɲenige fajini Ala sagoni. E nama a liga yagitareya feene tɔnɔ sotɔn ma koni fɔ ε sɔbeni. ³ Naxanye taxuxi ε ra, ε nama nɔyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni ε findi misaala ra kurun xa. ⁴ Xuruse Raba Kuntigin na mini kenenni waxatin naxan yi, ε mangayaan taxamasenna kɔmɔtin sotoma nen binyeni naxan mi kale mumε!

⁵ Banxulanne, ε fan xa xuru fonne ma. E birin xa yete magodon lu ε ma alo dugina ε nema ε bode xɔn ma. Amasoto Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra.”* ⁶ E ε magodo Ala senben bun, alogo a xa ε yite a waxɔn waxatini. ⁷ E ε xaminna

feene birin lu a ma, amasoto a yengi ε xɔn.

⁸ E yete suxu, ε lu ε yee ra yi, amasoto ε yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma. ⁹ E kankan a yee ra denkeleyani ken! E xa a kolon a na tɔrɔ sifane ε ngaxakedenne fan fari dunuɲa yiren birin yi. ¹⁰ E na tɔrɔ waxatina nde yi, Ala hinanna birin kanna naxan ε xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetena ε rakelima nen, a yi ε senbe so, a ε maxɔdɔxɔ, ε mi mamaxe. ¹¹ Senben xa lu a tan nan xa habadan! Amina.

Fala raɲanna nun dubana

¹² Silasi, n naxan yate ngaxakeden tɔgɔndiyaxin na, na nan n malixi n keddi dungini ito sebe ε ma, alogo n xa ε ralimaniya, n yi sereyaan ba ε xa, a Alaa hinanna ɲonɲin nan ito ra, ε naxan yi ken! ¹³ Denkeleya yamaan naxan Babilɔn taani,† Ala naxanye sugandixi alo ε tan, ne ε xɔntɔnma. N ma dii xemɛn Maraka fan ε xɔntɔnma. ¹⁴ E bode xɔntɔn ngaxakedenya sunbuni.

Ala xa bɔɲε xunbenla fi ε birin ma ε tan naxanye a Muxu Sugandixini.

† 4:18: Sandane 11.31 * 5:5: Sandane 3.34 † 5:13: Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nen “Romi Taana.” N ma dii xemɛn Maraka: na bunna nen Piyeri Maraka xanuxi alo a diina. Yanyina nde Piyeri nan Maraka xaranxi denkeleyaan ma.

Piyeri a Kedi Firindena Piyeri Alaa Falan Kedi Firindena

Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune nan ma. A sebexi xunna findixi muxune nan yenge fe ra naxanye dina fe xaranna tima naxan mi findixi Yesu a fe Xibaru Fajin kedenna ra. Na wule karamoxone bata yi basan denkeleya muxune ra Piyeri a waxatini.

Wule dinane rali muxune mi nanje dununa yi mumε. Nayi, kawandin naxan sebexi Piyeri a Kitabun firinden kui, na feene man ligama to. A denkeleya muxune kawandima a e xa senbe so Marigina fe kolonni, alogo e nama e yete mayenden wule karamoxone tantan fala fuune xon.

¹ N tan Simon Piyeri Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikεen nun a xerana, n tan nan ito sebexi, siga ε ma, ε tan naxanye fan bata denkeleyaan soto naxan nun nxu gbee binyen lan ε naxan soto nxo Ala nun nxu rakisimana tinxinyaan xon ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ² Ala xa hinanna nun boye xunbenla fi ε ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna xon ma.

Denkeleya muxune yugona

³ Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dununa yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni. ⁴ Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin na, alogo ε xa ε yete soto xasi feene ra kunfan naxanye tima muxune ma dununani ito yi, ε fan yi Ala kepanan soto. ⁵ Na ma, ε kata ε senben birin na, ε son fajin sa ε denkeleyaan fari, ε kolonna sa son fajin fari. ⁶ E yete suxun sa ε kolonna fari. E tunnafanna sa yete suxun fari. E Ala kolonna

sa tunnafanna fari. ⁷ E ngaxakedenyaan marafanna sa Ala kolonna fari. E xanuntenyaan sa ngaxakedenyaan marafanna fari. ⁸ Xa kepani itoe lu ε yi, e yi sabati, e mi ε luyε tunnaxolen nun walitareyani en Marigi Yesu kolonni mumε, Alaa Muxu Sugandixina. ⁹ Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yeen mi feni gbema, a luma nen alo danxutona, a ninan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari.

¹⁰ Nanara, ngaxakedenne, ε man xa ε yixodoxo dangu iki ra Alaa xinla ratindeni e nun a ε sugandi naxan tixi, amasoto xa ε na liga, ε mi bire mumε! ¹¹ Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so fere gbeen fima ε ma nen en Marigin nun en nakisimana.

¹² Na nan a ligaxi, n feni itoe rabi-rama ε ma waxatin birin, hali ε to e kolon, ε man yi na jondi feen suxu ken ε naxan sotoxi. ¹³ N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira ε ma alogo ε xa lu ε yeε ra yi. ¹⁴ Amasoto n na a kolon, n niin bamatxon ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena n nakolon kii naxan yi. ¹⁵ Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na faxesa, feni itoe xa no rabire ε ma waxatin birin.

Piyeri bata yi Yesu a binyen to

¹⁶ Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitoxine xan falaxi ε xa lan na feene ma, bayo nxu tan yeteen nan a binyen toxi nxu yeene ra. ¹⁷ Amasoto a xunnayerenna nun binyen sotoxi nen Fafe Ala yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren na, a naxa, “N nafan Dii Xemeni ito ra, a bata n kenεn ki fajin!”* ¹⁸ Nxu yeteen yi na fala xuiin me, sa keli kore, nxu yi a fema geya sarijanxin fari waxatin naxan yi.

¹⁹ Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. E lan ε xa ε xaxili ti ne ra alo lenpun

* **1:17:** A mato Matiyu 17.1-5 nun Maraka 9.2-7 nun Luka 9.28-35 kui.

naxan dεge ma dimini han kuye yi yiba, tagalan saren fan yi dεge fɔlɔ ε bɔɲeni. ²⁰ Naxan dangu a birin na, ε na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina fe ye ba kiin na. ²¹ Amasɔtɔ nabiya fala yo mi yi ke-lima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarijanxin nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

2

Wule karamɔxɔne fe

¹ Koni wule nabine yi yamaan ye a fɔlɔni. A mɔn na kii nin to, wule karamɔxɔne fan ε ye iki. E wule xaranne rasoma ε tagi naxanye muxune halagima han e yi e mε e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e ye te ma xulen! ² Muxu wuyaxi birama nen e haramu feene fɔxɔ ra, na muxune yi a liga ɲɔndi dinan kiraan yi rayelefu. ³ Karamɔxɔni itoe ε rawalima nen mayendenni e fala yitɔnxine xɔn e milani. Koni e makiti feen bata fɔlɔ to mi na ra, e halagi feen mi fa buma.

⁴ Malekan naxanye yulubin liga a fɔlɔni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi nen yahannama yi. E maraxi yɔlɔnxɔnna ra dimini e kiti sa lɔxɔn ye ra. ⁵ Muxu singene dunuɲa yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu solofere nan tun nakisi e nun Nuhan naxan yi tinxinyana fe kawandin bama.* ⁶ Ala mɔn Sodoma nun Gomora taane fan halagi nen te en na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra.† ⁷ Ala mɔn Loti tinxin muxun xunba nen, naxan bɔɲe tɔrɔ na sariyatare kanne haramu feene fe ra. ⁸ Bayo na tinxin muxun to yi dɔxi e tagi, a niin yi lu tɔrε lɔxɔ yo lɔxɔ e fe ɲaxine fe ra, a yi naxanye toma, a e mε. ⁹ Na feene birin nan a yitama fa fala Marigin nɔε dina muxune xunbe nen maratantan feene yi, a yi tinxintarene mara ɲaxankatan ye ra kiti

sa lɔxɔni, ¹⁰ katarabi na muxune ma, naxanye biraxi fe xɔsixine fɔxɔ ra, e fati benden nafan feene, e yi murute Marigina nɔɔn bun.

Wule karamɔxɔni itoe wekilɛxi, e wasoxi. E mi gaxuma binye kanne rayelefu. ¹¹ Hali malekan naxanye senben nun fangan gbo wule karamɔxɔni itoe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin yetagi. ¹² Koni muxuni itoe feene rayelefuma e mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu daxin naxanye halagima. Na muxune halagima nen alo subene, ¹³ e tinxintareyaan birin yi saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxɔn fe kobine birin na yanyin na. E nɛma e dεge ε fema, yagin nun xunnagodon nan a ra, e se wa e to ε yanfama. ¹⁴ E yalunyaan fenma e ye en na. E mi wasan yulubin na mumε! E fangatarene mabandunma. E darixi milε feene nan na. Dangatɔne nan e ra. ¹⁵ E bata kira tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xεmε Balami a kiraan fɔxɔ ra tantanni naxan ma tinxintareyaan saranna yi rafan a ma. ¹⁶ Koni a sofanla naxan mi nɔε falan tiye, na a muxu xuiin namini nen, a yi nabiin danna sa a xaxilitareya wanli.‡

¹⁷ Wule karamɔxɔni itoe luxi nen alo tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan tuntunma kore, dimi tilinxi gbeen nan namaraxi e ye ra. ¹⁸ E waso fala fuune tima, e yi muxune rakunfa fati benden nafan haramu feene xɔn, naxanye baxi e sɔtɔdeni muxu tantanxine ra. ¹⁹ E muxune tuli sama xɔrɔyaan na, anu, e tan ye te en xɔsi feene konyiyani. Amasɔtɔ sese muxun nɔ, a bata findi na konyin na. ²⁰ Xa e bata futuxulu dunuɲa xɔsi feene ma en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin kolon feen xɔn, e mɔn yi tin na feene yi e nɔ, e rapanna ɲaxuma ayi nen dangu e fɔlɔn na. ²¹ Bayo a yi fisa nun na kanne nama tinxinyaan kiraan kolon, benun e xa

* 2:5: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 6.1 han 7.24 kui. †

‡ 2:6: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.24 kui. † 2:16: A

mato Yatene 31.16 kui.

a kolon e mən yi e xun xanbi so yamari sarijanxini e naxan sətəxi. ²² Naxan ligaxi e ra, na bata sandani itoe jəndin yita fa fala, “Baren xətəma a baxunna ma.” § E nun “I nəen fa xəsen maxa tun, a mən bata sa a makutukutu boroni.”

3

Marigin fa ləxəna fe

¹ Ngaxakedenne, n ma kədin firinden ni ito ra, n bata naxan səbe ε ma. N na e firinna səbexi ε ma nən alogo n xa feene rabira ε ma, ε yi xaxili sarijanxin sətə, ² alogo, nabi sarijanxine bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira ε ma e nun en Marigin nun en nakisimana yamarine, xərane naxanye rali ε ma. ³ E xa a kolon singen fa fala waxati rəpanne yi, magele tiine fama nən ε mageledeni naxanye birama e kunfa fe jaxine fəxə ra. ⁴ E a falama nən, e naxa, “Yesu ε tuli sa a fa feen naxan na, na minən? Xabu en benbane faxa waxatin naxan yi feene birin mən kii kedenni keli dunuɣa da waxatin ma han to.” ⁵ Amasətə, e a rakelima a ma nən e jinan ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xənnə da a fala xuiin na, a bəxən ba igen na a lu igen tagi. ⁶ Na igen nan na waxatin dunuɣa birin halagi fufaan na.* ⁷ Koni to kore xənnə nun bəxə xənnə ramaraxi tēen nan xili yi na fala kedenna xən, kiti sa ləxən nun Ala kolontarene halagin yēē ra.

⁸ Koni, ngaxakedenne, ε nama jinan fe kedenni ito xən ma, soqe kedenna luxi nən Marigin yēē ra yi alo jēē wuli kedenna, jēē wuli kedenna fan alo soqe kedenna. ⁹ Marigin mi buma a tuli saan nakamalideni, alo muxuna ndee a mirima kii naxan yi. Koni a dijaxi ε xa nən amasətə a mi waxi muxə xa halagi, koni fə muxune birin xa e xun xanbi so nən e hakəne yi.

¹⁰ Anu, Marigin fa ləxəna a lima nən, a muxune ratərəna alo

muɣadena. Na ləxəni, kore xənnə danguma nən halagi xui gbeeni, a yi seene fan yi gan. Bəxən nun a feene birin yi makənən kitin xili yi. ¹¹ Ne birin to halagima na kii nin, ε lan ε xa findi muxun sifan mundunye ra? E dunuɣa yi gidin xa sarijan Ala kolonni, ¹² ε yi gbətən Ala fa ləxən na, ε kəwanle yi a faani fura, dunuɣa nun a yi seene halagima tēen na ləxən naxan yi. ¹³ Anu, Ala bata en tuli sa kore xəri nənən nun bəxə xəri nənən na, tinxinyaan luma dənaxan yi. En na nan maməma.†

¹⁴ Nanara, ngaxakedenne, ε to na feen maməma, ε fərən birin naba alogo a xa ε li fetareyaan nun səntareyani, bəjə xunbenla yi lu ε nun Ala tagi. ¹⁵ E xa a kolon a en Marigina dijən nan muxune rakisima alo en nafan ngaxakedenna Pəli a səbexi ε ma kii naxan yi fe kolonna xən Ala naxan fixi a ma. ¹⁶ A na nan səbexi a kədine birin kui lan feni itoe ma. A kədine yirena ndee famu raxəb, xaxilitarene nun xarantarene yi ne bunne yifu, alo e Kitabun yire gbətəne fan ligama kii naxan yi, e yi e yətə rahalagi.

¹⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε tan to rakolonxi, ε a liga ε yeren ma, alogo sariyatare kanne tantanna nama ε li, ε yi bənbə ε tide barakaxini. ¹⁸ Koni ε lu sigə yēen na en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun a kolonni. Binyen xa fi a tan nan ma iki han habadan. Amina.

§ 2:22: Sandane 26.11 * 3:6: A mato Dunuɣa Fələn 1.6-9 nun 7.11 kui. † 3:13: A mato Esayi 65.17 nun 66.22 kui.

Yoni a Kedi Singena Yoni Alaa Falan Kedi Singen Naxan Sebε

Kedi saxan nan xili saxi Yoni xun ma hali a xinla to mi sebexi e kui. Denkεleya yamaan singe ra muxune nan a falaxi na kiini, a yi findi namunna ra. A singen mi xibaru yo fixi en ma lan a sebε muxun ma, a mɔn mi a falaxi a sebexi naxanye ma. Kedin i to sebexi nen alogo a xaran muxune xa e senbε so, e xa lu Alaa yamani, nanara e lu xanuntenya kendeni. A mɔn sebexi alogo e xa e makuya wule dinane ra naxanye yi Yesu a fe Xibaru Fajini fuma.

Kitabun yireni ito fɔlɔni a sebε xunna nan yebama (1.1-4). A yi yamaan senbε so naxanye lan e lu Ala nun a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, e nun lanna xa lu e tagi. Nayi, e lan nen e yi muxune sereyaan suxu naxanye Yesu to. Kitabun yireni ito sebε muxuna a xaran muxune senbε soma a e xa lu kenenni, bayo kenenna nan Ala ra. Na feen ma, e lan nen e xanuntenyaan yamarin suxu (1.5-2.17). Na xanbi ra, Kitabun sebε muxuna Yesu a dinan matandi muxune nan ma fe falama en xa, wule falan naxanye a falama a Marigin mi Yesu ra (2.18-29). Na xanbi ra, a mɔn yi Alaa diine kii kendɛn yita en na: E tinxinna, e mɔn e bode xanuxi kii naxan yi (3.1-24). A yelin xanbini tantanna nun ɲɔndin tagi rase (4.1-6), Kitabun yireni ito sebε muxun mɔn yi xεtε xanuntenyana fe ma: Findi fena Ala gbeen na, i xanuntenyaan liga, bayo Ala nan xanuntenyaan na (4.7-21). A a falan naɲanma denkεleyaan senben nan ma, a mɔn yi a Kitabun fala xɔnne makenen (5.1-21).

Kitabun yireni ito denkεleyaan kii yetεen nan yitama. A denkεleya muxune xaxinla nan yigboma, a yi e mali e xεtε fe ɲaxin fɔxɔ ra, a yi e senbε so Yesu yi, e nun a xanuntenyana lan bonne ma.

Habadan nii rakisin falana fe

¹ Siimaya falan naxan yi na nun xabu dunuɲa fɔlɔni, nxu bata na mε, nxu yi a to, nxu yi a yigbε, nxu bata nxu yiin din a ra, nxu na nan ma fe ralima ε ma. ² Na siimayaan bata mini kenenni, nxu yi a to. Nxu na nan ma fe sere bama. Nxu yi habadan nii rakisina fe rali ε ma naxan yi Fafe Ala fema, naxan minixi kenenni nxu xa. ³ Nxu naxan mεxi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama ε fan xa, alogo ε xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xεmena Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ⁴ Nxu ito sebexi ε ma nen alogo en ma sewan xa dεfe.

Ala nan kenenna ra

⁵ Nxu falan naxan mεxi Yesu ra, nxu na nan nalima ε ma fa fala kenenna nan Ala ra, dimi yo mi a yi! ⁶ Xa en na a fala a en ngaxakedenyaan ligama a tan xɔn ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulen fala na yi. ɲɔndin mi en kewanle yi. ⁷ Xa en sigan ti kenenni alo a tan yetεen kenenni kii naxan yi, en bata lu en bode xɔn ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en sariɲan en yulubine birin ma.

⁸ Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yetε mayenden nayi, ɲɔndi mi en xa nayi! ⁹ Koni xa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en sariɲan tinxintareyaan birin ma. ¹⁰ Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mumε!

2

Ala solona muxun nan Yesu ra

¹ N ma diine, n ni ito sebεma ε ma nen alogo ε nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena. ² Amasɔtɔ Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunuɲa muxune birin.

³ En na a kolonma ito nan xən a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu. ⁴ Naxan na a fala, a naxa, “N bata Ala kolon” koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, jəndi mi a tan yi. ⁵ Koni naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni. En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi: ⁶ Naxan na a fala a a tan Ala nin, fə na kanna xa sigan ti nən alo Yesu.

Yamari nənəna fe

⁷ N xanuntenne, n mi yamari nənən xan seβema ε ma fə a fonna naxan yi ε yii xabu a fəloni. Yamari fonni ito, falan na a ra, ε bata yi naxan mε. ⁸ Anu, n yamari nənən seβema ε ma, naxan jəndin makenənxi fata Yesu ra e nun ε tan.* Amasətə dimin danguma. Jəndin kənenna nan bata dεge fəb.

⁹ Muxun naxan a falama a a tan kənenna nin, koni a a ngaxakedenna rapaxuxi, na kanna mən dimini singen. ¹⁰ Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kənenna nin. Muxu ratantan fεε yo mi na kanni. ¹¹ Koni naxan a ngaxakedenna rapaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasətə dimin bata a yεen danxu.

¹² N ma diine,
n na a seβema ε ma
fa fala ε bata mafelu ε yulubine ra
Yesu xinla fe ra.

¹³ Fafane, n na a seβema ε ma
fa fala naxan yi na xabu a fəloni,
ε bata na kolon.

Banxulanne, n na a seβema ε ma
fa fala ε bata Fe Naxin Kanna nə.

¹⁴ N ma diine, n na a seβema ε ma
fa fala ε bata Fafe Ala kolon.

Fafane, n na a seβema ε ma
fa fala naxan yi na nun
xabu a fəloni, ε na kolon.

Banxulanne, n na a seβema ε ma
fa fala, ε senben gbo.

Alaa falana ε yi,
ε mən bata Fe Naxin Kanna nə.

¹⁵ Ε nama dunuɲa nun a yi seene xanu. Naxan na dunuɲa xanu, Fafe Alaa xanuntenyaan mi na kanni. ¹⁶ Amasətə feen naxan birin dunuɲa yi, alo fati bəndəna kunfa jaxine e nun yεen kunfama seen naxanye xən e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fə dunuɲa. ¹⁷ Dunuɲa nun a kunfane birin danguma nən. Koni naxan Ala sagoon ligama, na kanna luma nən han habadan.

Yesu yaxune fe

¹⁸ N ma diine, waxati rajanna bata a li. Ε bata yi a mε nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxun fama.† Nba, iki Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kənenni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati rajanna bata a li. ¹⁹ Na muxune minixi en tan nan ye, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nən en ye. Koni e bata keli en ye. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun.

²⁰ Koni Sarijantəən bata a Niin nagodo ε xun ma, ε birin a fe kolon. ²¹ N mi ito seβexi ε ma nayi fa fala a ε mi jəndin kolon, koni bayo ε a kolon, e nun wule yo mi kelixi jəndini.

²² Wule falana nde ra? Naxan a falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Na kanna bata a mε Alaa Diin nun Fafe Ala ra sanja ma kedenni. ²³ Bayo naxan yo na a mε Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni.

²⁴ Ε a liga ε yeren ma ε falan naxan mε a singeni, na xa lu ε yi ken! Xa na liga, ε fan luma nən Dii Xəmən nun Fafe Ala yi. ²⁵ Yesu yetεen bata en tuli sa naxan na, habadan nii rakisın nan na ra.

²⁶ N feni itoe seβexi ε ma muxune nan ma fe ra naxanye kataxi ε mayenden feen na. ²⁷ Ε tan fan, ε Nii Sarijanxin naxan sətəxi a ra, fanni na ε yi ε mako mi fa xaranna ma sənən. A

* **2:8:** A mato Yoni 13.34 kui. † **2:18:** A mato Tesaloniki Firinden 2.3-4 kui.

Nii Sarijanxina ε xaranma nen feen birin ma. Na to findixi jəndin nan na wule mi naxan yi, nayi ε lu a tan nin alo a ε xaranxi kii naxan yi.

²⁸ N ma diine, iki, ε xa lu a tan yi, alogo a na mini kenenni waxatin naxan yi, en yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yεε ra a fa ləxəni. ²⁹ Xa ε a kolon fa fala Yesu tinxin, ε mən xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

3

Alaa Diine

¹ A mato Fafe Ala xanuntenya sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunuɲa mi en kolon amasətə e mi Ala kolon. ² N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kenenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kenenni waxatin naxan yi, en ligama nen alo a tan amasətə en na a toma nen alo a kii naxan yi. ³ Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yetε rasarijanma nen alo Yesu sarijan kii naxan yi.

⁴ Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na. ⁵ Anu, ε a kolon fa fala a Yesu bata mini kenenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi. ⁶ Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luyε yulubin ligε. Naxan luma yulubin ligε, na mi Yesu toxi singen, a mən munma a kolon. ⁷ N ma diine, muxu yo nama ε mayenden. Naxan fe tinxinxin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxi kii naxan yi. ⁸ Naxan luma yulubin ligε, na fataxi Yinna Manga Setana nan na amasətə Yinna Manga Setana bata yulubin liga xabu a fələni. Alaa Dii Xemen minixi kenenni ito nan ma fe ra yati, a Yinna Manga Setana wanle kala.

⁹ Naxan barixi Ala yi, na mi luyε yulubin ligε amasətə Ala senben bata lu a tan yi, a mi nəε luyε yulubin ligε, bayo a barixi Ala nin. ¹⁰ Alaa

Diine nun Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii nin. Naxan mi fe tinxinxin ligama na mi fataxi Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi.

ε ε bode xanu

¹¹ ε falani ito nan mexi xabu a fələni, a en xa en bode xanu. ¹² En nama liga alo Kayini naxan yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyen faxa. Kayini a xunyen faxa nanfera? Amasətə a tan kewanle yi jaxu, koni a xunyen yi tinxin.

¹³ Ngaxakedenne, na nama findi ε tεrena feen na, xa dunuɲa muxune ε rajaxu.

¹⁴ En tan a kolon, a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan mi muxun naxan yi, na mən sayani singen. ¹⁵ Muxun naxan a ngaxakedenna rajaxuma, faxa tiin nan na kanna ra. ε a kolon fa fala habadan nii rakisini mi luxi faxa ti yo yi! ¹⁶ En xanuntenyaan kolonma ito nan xən ma fa fala Yesu bata a niin fi en ma fe ra. En fan daxa en yi en niin fi en ngaxakedenne fe ra. ¹⁷ Xa dunuɲa nafunla muxuna nde yii, a yi a ngaxakedenna to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kanna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nayi? ¹⁸ N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi dε yi falan na tun, fə en kewanle xa a yita jəndini.

Xaxili ragidina Ala yetagi

¹⁹ En na a kolonma na nan ma, fa fala en jəndini, en bəjən yi sa Ala yetagi. ²⁰ Amasətə xa en bəjəna en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en bəjən xa, a feen birin kolon. ²¹ Nanara, n xanuntenne, xa en bəjən mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi. ²² En na sese maxədin a ra, en na sətəma nen bayo en na a yamarine suxuma, en yi a kenən feene liga. ²³ A yamarin nan ito ra, a en xa denkeləya a Dii Xemen xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi. ²⁴ Muxu yo a yamarine suxu, na kanna Ala yi, Ala fan na

kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma.

4

Wule nabine fe

¹ N xanuntenne, ε nama la muxune birin na a Alaa Nii Sarijanxina e yi, koni ε e keɲaan feɛfeɛɛ singen, ε yi a kolon, niin naxan e tan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasɔɔ wule nabi wuyaxi bata mini dunuɲa xun xɔn. ² E Alaa Niin kolonma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata fa fati bendeni, ne kelixi Ala nan ma. ³ Koni nii yo mi a ti Yesu a fe ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin yaxun niin nan na ra, ε naxan fa fe mexi, anu, a dunuɲa yi iki.

⁴ E tan, n ma diine, ε fataxi Ala nan na, ε bata ne nɔ. Amasɔɔ senben naxan ε tan yi, na gbo dunuɲa gbeen xa. ⁵ Dunuɲa muxune nan e tan na. Nanara, e dunuɲa feene falama, dunuɲa muxune yi e tuli mati e ra. ⁶ Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, na a tuli matima en xuiin na nen. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi ɲɔndin kanna ra e nun tantanna niina.

Ala nan xanuntenyaan na

⁷ N xanuntenne, en na en bode xanu, amasɔɔ xanuntenyaan kelixi Ala nan ma, anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kanna mɔn Ala kolon. ⁸ Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasɔɔ Ala nan xanuntenyaan na. ⁹ Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xeme keden peen nafa dunuɲa yi, alogo en xa nii rakisin sɔɔ a xɔn ma. ¹⁰ Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xemen nafa en yulubi xafari saraxan na.

¹¹ N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nen en fan xa en bode xanu. ¹² Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a

xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi.

¹³ En na a kolonma ito nan xɔn ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma. ¹⁴ Nxu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, “Fafe Ala bata a Dii Xemen nafa, a findi dunuɲa rakisi-maan na.” ¹⁵ Naxan na a tiye a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xemen nan a ra, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁶ Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mɔn bata denkeleya a ma.

Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁷ Xanuntenyaan kamalixi en tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin sɔɔ lan Kiti Sa Lɔxɔna fe ma. Amasɔɔ en fan luxi nen alo a tan dunuɲani ito yi. ¹⁸ Gaxu mi xanuntenyani. Xanuntenya defexin gaxun kedima nen, bayo muxun gaxuma a fe ɲaxin saranna nan yeɛ ra. Nayi, naxan gaxuma, na mi kamalixi xanuntenyani.

¹⁹ En bata Ala xanu bayo a singe en xanuxi. ²⁰ Xa muxuna a fala, a naxa, “N bata Ala xanu,” koni a ngaxakedenna rapaxu a ma, wule falan nan na kanna ra. Amasɔɔ a a ngaxakedenna naxan toma, xa a mi na xanu, a mi nɔe Ala xanue nayi a mi naxan toma. ²¹ Anu, a bata yamarini ito so en yii, a naxa, “Naxan Ala xanuxi, a lan nen na kanna xa a ngaxakedenna fan xanu.”

5

En bata dunuɲa fe ɲaxine nɔ

¹ Naxan yo denkeleyaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu. ² En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xanu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu. ³ Amasɔɔ Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa, ⁴ amasɔɔ naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuɲa feene nɔ, anu

dunuḡa feene nɔ fɛrɛn findixi en ma dɛnkɛlɛyaan nan na. ⁵ Nde dunuḡa feene nɔɛ? Fɔ naxan na dɛnkɛlɛya Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xɛmɛn nan a ra.

Sereyaan naxan ba Yesu fe yi

⁶ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra.* A mi faxi igen xan gbansan na, koni e nun a wunla. Alaa Nii Sariḡanxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sariḡanxin nan nɔndin na. ⁷ Amasɔtɔ sere saxan na Yesu a fe yi: ⁸ Alaa Nii Sariḡanxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama. ⁹ Xa en muxune sereyaan namɛ, Ala sereyaan gbo na xa, amasɔtɔ Ala sereyaan bama a Dii Xɛmɛn nan ma fe yi. ¹⁰ Naxan na dɛnkɛlɛya Alaa Dii Xɛmɛn ma, sereyani ito nan na kanna bɔɲeni. Koni xa naxan mi dɛnkɛlɛya Ala ma, na bata Ala yatɛ wule falan na amasɔtɔ a mi dɛnkɛlɛyaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xɛmɛna fe yi. ¹¹ Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xɛmɛn nin. ¹² Dii Xɛmɛni ito nɛma muxu yo yi, nii rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xɛmɛn mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi.

Habadan Niina fe

¹³ Ɛ tan naxanye bata dɛnkɛlɛya Alaa Dii Xɛmɛn xinla ma, n feni itoe sɛbɛxi ɛ ma nɛn alogo ɛ xa a kolon fa fala habadan nii rakisina ɛ xa. ¹⁴ Xaxili ragidini ito en yi Ala yetagi fa fala xa en na a maxɔdin fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin namɛma nɛn. ¹⁵ Xa en na a kolon a a en xuiin namɛma nɛn, nayi en mɔn a kolon a en na a maxɔdin fefe ra, en bata na sɔtɔ.

¹⁶ Xa muxu yo a ngaxakedenna to yulubin ligɛ naxan mi raḡanma sayaan ma, a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima a ma nɛn. N naxan ma, naxan yulubin mi raḡanma sayaan ma. Koni yulubina nde na naxan naḡanma sayaan ma, n mi

a falɛ ɛ xa fa fala ɛ xa Ala maxandi na feen na. ¹⁷ Tinxintareyaan birin findixi yulubin nan na, koni yulubin birin mi raḡanma sayaan ma.

¹⁸ En na a kolon fa fala naxan yo bata bari Ala yi, na mi luyɛ yulubin nabɛ. Amasɔtɔ Alaa Dii Xɛmɛna a kantanma. Nanara, Fe Naxin Kanna mi nɔɛ sese ra a xili ma.

¹⁹ En na a kolon fa fala en fataxi Ala nan na, en mɔn a kolon a dunuḡa birin Fe Naxin Kanna sɛnbɛn nan bun ma.

²⁰ En na a kolon fa fala Alaa Dii Xɛmɛn bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa Nɔndin Kanna kolon. En fan luxi Nɔndin Kanna Ala yi a Dii Xɛmɛn Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin. A tan nan Nɔndin Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina.

²¹ N ma diine, ɛ masiga suxure feene ra.

* **5:6:** A faxi igen naxan na, na findixi marafuun misaala ra. Yesu fan nafu nɛn igeni. Wunla findixi Yesu a faxa feen nan misaala ra.

Yoni a Kεdin Firindena Yoni Alaa Falan Kεdin Firinden Naxan Σεβε

Kitabun yireni ito σεβε muxun finde Xera Yoni nan na. A mɔn a σεβεxi muxun naxanye ma, a naxa, “Naxalan sugandixina Ala xɔn e nun a diine.” Ne findixi denkeleya muxuna ndee nan na. A naxanye ma fa fala “Naxalan sugandixina,” na nɔe finde wundo falan nan na naxan bunna nen “denkeleya yamana.” Kitabun yireni ito σεβεxi nen yanyina nde jεε tonge suulun yatε, Yesu te xanbini kore xɔnna ma. A muxune senβε soma alogo e xa lu jɔndin nun xanuntenyani. A mɔn e rakolonma wule xεrane fe ma.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan kedini ito σεβεxi jaxalan sugandixin ma e nun a diine,* n xanuntenne jɔndini. Naxanye birin jɔndin kolon, ne fan e xanuxi ² jɔndina fe ra naxan luma en yi a mɔn luma en xɔn nen habadan.

³ Fafe Ala e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xεmena, na xa hinan en na, a kininkinin en ma, a bɔjε xunbenla fi en ma jɔndin nun xanuntenyani.

Jɔndin nun xanuntenyana fe

⁴ N σεwa nen kati, n to ε diina ndee to sigan tiyε jɔndin kiraan xɔn ma alo Fafe Ala a yamari en ma kii naxan yi. ⁵ Iki, i tan jaxalan† sɔn fajina, n naxan maxɔdinma i ma σεβeni ito yi, na mi findixi yamari nenεn xan na fɔ naxan yi en yi xabu a fɔlɔni fa fala en xa en bode xanu. ⁶ Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti a yamarine bun. A yamarin ni ito ra a en xa sigan ti xanuntenyani alo ε bata a mε kii naxan yi xabu a fɔlɔni.

⁷ Muxu mayenden wuyaxiye bata mini dunuɔa yi, naxanye mi e tima

a ra fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nen fati benden kiini. Muxu mayendenne nun Alaa Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu sifane ra. ⁸ ε a liga ε yeren ma, ε nama en ma wanla tɔnɔn kala, alogo ε xa ε kɔntɔn kamalixin sɔtɔ. ⁹ Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni fɔ a dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xεmen fan luma nen na kanni. ¹⁰ Xa muxu yo fa xaranna ra ε konni naxan mi findixi xaranni ito ra, ε nama a yigiya ε konni, ε nama a xɔntɔn. ¹¹ Amasɔtɔ naxan a xɔntɔnma, na bata kafu a ma a wali jaxine yi.

Fala dɔnxεna

¹² Fe wuyaxi n kui n naxan fale ε xa, koni n mi waxi a σεβε feni kedini. Koni a xɔnla n ma, n xa sa falan ti ε xa yεε nun yεε alogo en ma σεwan xa dεfe.

¹³ Ala i magilen naxan sugandixi, na diine i xɔntɔn.‡

* **1:1:** Naxalan sugandixin findixi denkeleya yamana nde nan na. Wundo falan na a ra. A diine findixi denkeleya muxune nan na na yamaan ye. † **1:5:** ito findixi wundo falan nan na lan denkeleya yamana nde ma. ‡ **1:13:** Na findixi wundo falan nan na lan sorani ito falatide singen ma. Yoni yi denkeleya yamaan naxan kui, na nan yamaan boden magilen na. A diine findixi denkeleya muxun bodene nan na.

Yoni a Kedin Saxandena Yoni Alaa Falan Kedin Saxanden Naxan Sebε

Xερα Yoni Kitabun yireni ito sebεxi muxuna nde nan ma naxan xili Gayosi. A na muxun nakolon muxu gbεte a fe ma naxan xili Diyotirefi. En na a rakεrsima Kitabun yireni ito xon ma, a denkeleya muxune yisuxi kii naxan yi, na findixi xanun-tenyaan nun tinxinyaan nan na.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan ito sebεxi n xanuntenna Gayi ma, naxan nafan n ma jondini.

² N xanuntenna, n na Ala maxandima alogo feen birin xa siga yεen na i tan xa, i fatin yi kendeya alo i niin fan kii naxan yi. ³ N sεwaxi kati, amasεto ngaxakedenna ndee bata fa, e yi sereyaan ba lan i ya jondi suxun ma, a i sigan tima jondini. ⁴ Naxan findixi n ma sεwa gbeen na, n to a mε fa fala a n ma diine sigan tima jondin nin.

Gayi tantun fena

⁵ N xanuntenna, i wanla kεma en ngaxakedenne xa lannayani hali i to mi yi e kolon. ⁶ E bata i ya xanun-tenyana fe fala denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e mali fanda feen na e xεraya sigatini alo Ala wama a xon kii naxan yi. ⁷ Amasεto e sigatiin de suxuma Yesu xinla nan ma fe ra. E mi sese sεtεma denkeleyatarene yii. ⁸ Nayi, en lan en yi muxu sifani itoe mali alogo en xa wali en bode xon jondini.

Diyotirefi nun Demetiri

⁹ N fena nde sebε nen denkeleya yamaan ma, koni a xonla Diyotirefi ra a xa findi e yεeratiin na, na mi n ma falan yatεxi sese ra. ¹⁰ Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin ligama, a yi fala jaxine raxuya ayi nxε fe yi, nxu ne birin falama nen. A mi a luxi na ma fε a tondi en ngaxakedenne yisuxε. Naxanye fan yi waxi e yisuxu

feni, a yi tonna sa ne fan na, a yi ne kedi denkeleya yamani.

¹¹ N xanuntenna, i nama fe jaxin naliga fε fe fajina. Naxan fe fajin ligama, na fataxi Ala nan na. Naxan na fe jaxin liga, na mi Ala kolon.

¹² Muxun birin Demetiri xili fajin falama alo a lan jondin ma kii naxan yi. Nxu fan a fe fajin sereyaan bama. Anu, ε a kolon a jondin nan nxε sereyaan na.

Xonton dεnxεna

¹³ Fe wuyaxi n kui, n xa a fala i xa, koni n mi waxi a sebε feni. ¹⁴ Koni a xonla n ma n xa i to sinma alogo en xa falan ti yεε nun yεε. ¹⁵ Ala xa bεjε xunbenla fi i ma. I xoyine birin i xonton. En xoyine birin xonton nxu xa mεnni ki fajni.

Yudi a Kεdina Yudi Alaa Falan Naxan Sεbε

Yudi Kitabun yiren naxan sεbεxi, na kawandin masoxi Piyeri a kedin firinden nan na, a gbengbenna a sora firindena. E firinna birin muxune nan matandima naxanye dina fuune ralima naxanye mi findixi xaxili fajin na.

Xɔntɔnne

¹ N tan Yudi nan ito sεbεxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikεna, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanma.

² Ala xa kininkininna nun bɔɔɛ xunbenla nun xanuntenyaan sabati ε yi.

Wule karamɔxɔne fe

³ Ngaxakedenne, a xɔnla yi n ma nun ki fajin xa ito sεbε ε ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nεn fɔ n xa a sεbε nεn lan ε sεnbε so feen ma denkelɛyaan xun mayεngεdeni Ala bata naxan fi a yama sarijanxin ma sanja ma keden han habadan.

⁴ Amasɔtɔ muxuna ndee bata so ε yε wundoni naxanye yalagi feen bata yi sεbε nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e mε Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina.

⁵ Koni hali ε to feni ito kolon, n mɔn waxi a rabira feen nin ε ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi nεn Misiran yamanani, koni a mɔn yi denkelɛyatarene fan halagi na xanbi ra. ⁶ Malekana ndee fan to e yεtε lu binyetareyani, e e mε e tiden na, Ala yi ne balan dimi tilinxin xɔrε ra, e xidixi habadan yɔlɔnxɔnne ra han kiti sa lɔxɔ gbeena. ⁷ A mɔn na kii nin,

Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kiina nde yi naxan mi lan adamadiine yε. Ala ne fan findi nεn misaala ra, a yi e naxankata habadan tεɛni.*

⁸ Na muxun naxanye soxi ε tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murutε sariya kanne ma, e malekane rayelefu. ⁹ Bayo, hali maleka kuntingin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiyε. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nεn gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.”† ¹⁰ Koni muxuni itoe tan sεnbε kannan naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini. ¹¹ Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fɔxɔ ra. E bata e gi tɔnɔne fɔxɔ ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasɔtɔ e bata murutε alo Kora.‡ ¹² Na muxune bata ε ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dege ε xɔn han! E mi yagima, e e yεtε nan tun katama. E luxi nεn alo tulen na te ayi, foyen yi a tuntun, a dangu. E mɔn luxi nεn alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxɔri. ¹³ E luxi nεn alo fɔxɔ igen mɔrɔn gbeene,§ e yagitareya feene raxuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinma habadan tilin dimi gbeen xɔrε ra.

¹⁴ N benba Adama bɔnsɔnna yixεten solofereden Xenɔki nabiya falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa, “Marigin fama nεn e nun a maleka sarijanxi wuli wuli wuyaxi, ¹⁵ alogo a xa fa birin makiti, a yi Ala kolontarene birin sɔnna yita e ra e Ala kolontare wanle fe ra, e nun Ala kolontare yulubi kanne fala xɔdεxεn naxanye birin tixi Ala ma.” ¹⁶ Na muxune luma e mawugε, e mi wasama. E biraxi e kunfa feene nan

* **1:7:** Amato Dunuɔa Fɔlɔn 19.1-29 kui. † **1:9:** Taruxun naxan ma fe falaxi be, na mi toma Kitabun kui yire gbete. ‡ **1:11:** Kayini a fe mato Dunuɔa Fɔlɔn 4.3-8 kui. Balami a fe mato Yatene 31.16 kui. Kora a fe mato Yatene 16.1-35 kui. § **1:13:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

tun fɔxɔ ra, e lu waso falane tiye, e muxune matɔxɔ se feen na.

Kawandina

¹⁷ Koni ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerane fe famatɔɔn naxanye fe falaxi, na xa rabira ε ma. ¹⁸ E a fala nɛn ε xa, e naxa, “Muxu magelene fama nɛn waxati rananne yi, naxanye biraxi e kunfa feene fɔxɔ ra Ala kolontareyani.” ¹⁹ Na fe naxi rabane nan ε yitaxunma, naxanye luxi alo subene, Alaa Nii Sariɲanxin mi naxanye yi. ²⁰ Koni ε tan, n xanuntenne, ε lu sabate ε denkeleya sariɲanxini. E Ala maxandi a Nii Sariɲanxini. ²¹ E lu Alaa xanuntenyani, ε nɛma Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna mame waxatin naxan yi, a xa ε xali habadan nii rakisini.

²² Siken naxanye yi, ε kininkinin ne ma. ²³ E e xasun tɛɛni, ε yi e rakisi. E kininkinin bonne fan ma Alaa yɛragaxuni, hali e dugin naxanye xɔsixi e fati bɛnden nafan feene xɔn, ε yi ε masiga ne ra.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁴ Naxan nɔɛ ε ratangɛ tantan feene birin ma, a yi ε ti fetareyani a binyeni a yɛtagi sɛwani, ²⁵ binyen nun mangayaan nun sɛnben nun nɔɔn xa fi na Ala keden peen ma, en nakisi-mana, Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani en Marigina, xabu a fɔlɔni han to han habadan. Amina.

Lankenemayana Fe Toon Naxan Makenen Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde sebe, na taxamasenne nun misaale nan yebama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe sebexi nen alogo denkeleya yamaan xa e tunnafan e nema besenxonanyi waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito sebema waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimosi baxodin nin foxo igen tagi, a lu ramaraxi menni alo a kasoon nan na. Yamana kanna yi denkeleya muxune jaxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi sebexi Asi baxan denkeleya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye sebexi be, ne yebaxi sanda dixin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe jaxin nun Setana senbene noma nen. A nabiya falane tima be naxanye bata kamali Romi baxan mangaya waxatini. A nabiya falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunuƚa rajanna waxatini. Yesu to senbe jaxine birin kalama dunuƚa rajanni, en na en tunnafan en ma denkeleyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatoni itoe makenenxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xe a walikenen Yoni ma a rakolondeni. ² Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. ³ Sewan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye sebexi a kui, amasoto waxatin bata maso.

Xontan xuiin nun Ala tantunna

* **1:4:** Soloferene bunna nen fa fala “Se defexina.” Yanyina nde nii soloferene bunna nen fa fala, “Alaa Nii Sarijanxin defexin birin.” † **1:5:** Na bunna nen fa fala a wunla minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xoroya. ‡ **1:7:** A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui.

⁴ N tan Yoni nan bata ito sebe denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani.

Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbeden yetagi, ⁵ e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunuƚa mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xoroya en yulubine ma a wunla xon, † ⁶ a man yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ E a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nen hali naxanye a saxonxi. ‡

Baxan bansonne birin wugama nen a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸ Marigina Ala naxa, “N tan nan a folon na e nun a rajanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹ N tan Yoni, e ngaxakedenna, naxan findixi e boden na en ma toroƚaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimosi baxan ma foxo igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. ¹⁰ Marigin batu laxonna nde yi, n yi Alaa Nii Sarijanxini, n fala xui gbeena nde me n xanbi ra, a gbo alo xota xuina. ¹¹ A naxa, “I feen naxanye toma, e sebe, i yi e rasiga denkeleya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadelifi taan nun Layodise taani.”

¹² N yi n yee raxete na kanni gbedeni. N to n yee raxete, n yi xema lenpun dexo se soloferene to na.

¹³ Na lenpu dexo seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma

gbeen nagodoxi a ma, xema tagi xidin yi xidixi a kanken ma. ¹⁴ A xunna nun a xun se xene yi fixa alo yexee xabe dugi fixena hanma balabalan kesena, a yene luxi alo tee degena, ¹⁵ a sanne mayilenma alo sulan teen na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen xuina. ¹⁶ Sare solofere yi a yiifanni, silanfan xenxen de firin kanna yi minima a de, § a yetagin yi mayilenma alo soge xolena yanyi tagini. ¹⁷ N to a to, n yi bira a san bun ma alo faxa muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, "I nama gaxu. N tan nan a folon nun a rajanna ra. ¹⁸ Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira de jinna n tan nan yii. ¹⁹ Awa, i naxan toxi, na sebe, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni. ²⁰ I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu dexo se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu dexo se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra."

2

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

¹ "A sebe Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dexo se soloferene tagi, na ito nan falaxi. ² N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu jaxine mi rafan i ma. I bata muxune kejaan fesefese naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni jondi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. ³ I tunnafanxi, i bata toro n ma fe ra, koni i mi tunnaxoloxi i ma. ⁴ Koni mawugana nde n yii e xili ma, i bata i me i ya xanuntenya singen na. ⁵ Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan

yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i kejaan maxete, i mon yi i ya wali singene de suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dexo seen ba na. ⁶ Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune* kewanle rajaxu i ma, naxanye rajaxu n fan ma."

⁷ "Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na non soto, n tinma nen a yi simaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakoni ariyanna yi."†

Falan naxan sebe Simirini denkeleya yamaan ma

⁸ "A sebe Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a folon nun a rajanna ra, naxan faxa, a mon yi keli sayani, na ito nan falaxi. ⁹ N na i ya toron nun i ya yiigelitoyaan kolon, anu nafulu kanna nan yati e ra. Naxanye a falama a Yahudiyan nan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne e rayelefuma kii naxan yi. E findixi Setana salide banxin yamaan nan na. ¹⁰ I nama gaxu i toro fe famatone ra sese ma. Yinna Manga Setana e tan nde se nen kason na, alogo a xa e mato, e yi xi fu toron soto. E togondiya han e sayana, n yi nii rakisina mangaya taxamaseri komatin so e xun na."

¹¹ "Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na non soto, sayaan firinden mi na kanna liye mumu."

Falan naxan sebe Peragama denkeleya yamaan ma

¹² "A sebe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfan xenxen de firin kanna naxan yii, na naxa iki: ¹³ N na i dexo den kolon, Setanaa manga gbeden denaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mexi n ma denkeleyaan na, hali e n ma

§ **1:16:** Silanfan xenxen de firin kanna a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a senben gbo a sondomen nun niin yeten fatama e bode ra, a e kejaan fesefese. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sarijanxin xa. Silanfanna, sofane yenge so degemaan na a ra.

* **2:6:** Nikolayiti muxune yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki. † **2:7:** A mato Dunuja Folon 2.8-9 kui.

sere tōgōndiyaxi Antipasi faxa lōxōn naxan yi ε konni Setana dōxōdeni. ¹⁴ Koni mawugana ndee n yii ε xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xōn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xōn.† ¹⁵ Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi. ¹⁶ Nayi, i xun xanbi so i hakēni, xanamu, n fama nēn i ma sasa, n yi na muxune yēngē n dē silanfanna§ ra.”

¹⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama dēnkēleya yamane xa, a xa na mē. Naxan na nōōn sōtō, n Manna donse* luxunxina nde soma nēn a yii e nun gēmē fixēna xili nēnēn sēbēxi naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fō naxan a sōtōma.”

Falan naxan sēbē Tiyatire dēnkēleya yamaan ma

¹⁸ “A sēbē Tiyatire dēnkēleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xēmēn naxan yēēn luxi alo tēē dēgēna, a sanne mayilenma alo sula xuruxina, a tan naxa: ¹⁹ N na i kēwanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya dēnkēleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali dōnxēne wuya dangu a singene ra. ²⁰ Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,† jaxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikēne mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa. ²¹ N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakēni, koni a mi tin xētē a yalunyaan fōxō ra. ²² Nanara, n na a rasama nēn jaxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e bode xōn, e tōrō kati, xa e mi xētē e wali jaxine fōxō ra. ²³ N na a diine faxama nēn. Dēnkēleya yamaan birin yi a kolon a

n tan nan muxune miriyane nun bōjē yi feene fēsefēsema. N na ε tan birin saranma nēn ε kēwanle ra.”

²⁴ “Koni ε tan muxu dōnxēn naxanye birin Tiyatire taani, ε tan naxanye mi biraxi xaran jaxini ito fōxō ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbētē dōxōma ε xun ma. ²⁵ Naxan ε yii, ε na suxu tun, han n yi fa. ²⁶ Naxan na nōōn sōtō, a n sagoon liga han a rajanna, n sēnbēn fima nēn na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

²⁷ a mangaya xōdēxēn ligama nēn e xun na

a mangaya wure dunganna ra,

a yi e rayensenjē ayi alo fējēna.†

²⁸ N sēnbēn fima a ma nēn alo n na a sōtōxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan so a yii.”

²⁹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama dēnkēleya yamane xa, a xa na mē.”

3

Falan naxan sēbē Saridesi dēnkēleya yamaan ma

¹ “A sēbē Saridesi dēnkēleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kēwanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisin sōtō, koni faxa muxun nan i ra. ² Xulun! Sēnbē dōnxēn naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa jan, amasōtō n mi i kēwali defexin toxi n ma Ala yetagi. ³ Nba, i xaranna naxan mēxi, i yi a sōtō, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i hakēni. Xa i mi lu i yēē ra yi, n na i ratērenama nēn alo mujadēna, i mi n fa waxatin kolonjē. ⁴ Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxōsixi. Ne sigan tima nēn n xōn dugi fixene yi, amasōtō e sarijan. ⁵ Naxan na nōōn sōtō, na dugi fixēn soma nēn, n mi a xinla bē Nii Rakisin Kitabun

† **2:14:** A mato Yatene 31.16 kui. § **2:16:** A dē silanfanna findixi Alaa falan nan na. * **2:17:** Manna donseen findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni lōxō yo lōxō Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xōrōyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. † **2:20:** Yesabele findixi jaxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yēngēma. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui. † **2:27:** Yaburin 2.9

kui mumε. N na n tima a xinla ra nen n Fafe Ala nun a malekane yetagi.”

⁶ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mε.”

Falan naxan seβε Filadelifi taan denkeleya yamaan ma

⁷ “A seβε Filadelifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sarijanna nun Nɔndin Kanna nan ito falaxi, Dawudaa dejinna naxan yii, naxan deen nabima, muxu yo mi nɔe a ragale, naxan deen nagalima, muxu yo mi nɔe a rabiye, na naxa: ⁸ N na i kewanle kolon. A mato, n bata deen nabi i yeε ra, muxu yo mi nɔe a ragale, bayo n na a kolon a i senben mi gbo, anu i n ma falan suxu nen, i mi i mε n xinla ra. ⁹ Nba, a mato n naxan ligama Setana salide yamaan muxune ra, na wule falan naxanye e yete yatexi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N ne rafama nen e yi e xinbi sin i bun ma, e yi a kolon a n bata i xanu. ¹⁰ Amasotɔ i to bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan, n fan yetena i kantanma nen maratantan waxatini, naxan fama dunupa muxune birin keɲaan feɲefesedeni bɔxɔn yiren birin yi. ¹¹ N famatɔɔn ni i ra! Naxan i yii, na suxu ken alogo muxu yo nama i ya nɔ sɔtɔn taxamaseri kɔmɔtin ba i xunna ma. ¹² Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n na kanna findima nen senbetenna ra Ala Batu Banxini. A mi fa minε na mumε! N yi n ma Ala nun a taan xinla seβε a ma, Yerusalen nen naxan godoma keli ariyanna yi n ma Ala fema. N na n xili nen naxan fan seβema nen a ma.”

¹³ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mε.”

Falan naxan seβε Layodise taan denkeleya yamaan ma

¹⁴ “A seβε Layodise denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Amina,’* sere tinxinin nun jɔndina, Alaa daala birin xun na, n naxa: ¹⁵ N na i kewanle kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan nun, i wolon hanma i xunbeli. ¹⁶ Koni bayo i

tɔxɔfilɔxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi xunbelixi, n na i ya fe baxunma nen!

¹⁷ Bayo i a falama, i naxa, ‘Nafulu kanna nan n na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi fa sese ma.’ Koni i mi a kolon a i tɔrɔxi, a i makininkinin, se mi i yii, danxutɔɔn nan i ra, marabenna i ma. ¹⁸ Nba, n na i kawandima, i xa xema fajin sara n ma naxan nasensenxi teen na, alogo i xa findi nafulu kanna ra jɔndini. E nun dugi fixene alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i yeεn dandan senna alogo i xa seen to. ¹⁹ N na n xanuntenne sɔnna yitama e ra, n yi e xuru. Nayi, i sɔbe so, i yi i xun xanbi so i hakene yi. ²⁰ I tuli mati, n tixi deen na, n na a makɔnkɔnma, naxan na n xuiin mε, a yi na rabi, n soma nen na kanna konni, nxu yi nxu dege nxu bode xɔn. ²¹ Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n tinma nen na yi dɔxɔ n fema n ma mangaya gbedeni alo n tan fan nɔɔn tixi kii naxan yi, n dɔxɔ n Fafe Ala fema a mangaya gbedeni.”

²² “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mε.”

4

Alaa manga gbedeni ariyanna yi

¹ Na xanbi ra, n yi fe gbete to, n yi dena nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen naxan mε, naxan yi gbo alo xɔta xuina, na yi a fala, a naxa, “Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra.” ² Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to dɔxi manga gbedeni ariyanna yi. ³ A yetagin yi mayilenma alo yasipi gemen nun karineliya gemena. Manga gbeden yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gemena. ⁴ Manga gbede mɔxɔɲen nun naanin gbeteɲe yi manga gbeden nabilinni, fori muxu mɔxɔɲen nun naanin yi dɔxi naxanye ma e maxidixi dugi fixene yi, xema mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi e xun na. ⁵ Kuyen jin masɔxɔnna

* **3:14:** Na bunna nen Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbɛɛni. Lenpu dɛgɛ gbeen solofere yi dɛgɛma mangaya gbɛɛn yɛtagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. ⁶ Lonna nde yi mangaya gbɛɛn yɛtagi naxan gbo alo fɔxɔ igena, a fixa alo mato kiken a alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbɛɛn yireni, e nun a rabilinni, naxanye yɛɛye yi e yɛtagi nun e xun xanbin ma. ⁷ Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yɛtagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tunganmatɔna. ⁸ Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yɛɛne yi e fatin yiren birin ma, e yi betin bama kɔɛɛn nun yanyin birin na, e naxa,

“Marigina Ala Senben Birin Kanna sarijan,

a sarijan, a sarijan,
naxan yi na, naxan na,
e nun naxan fama.”

⁹ Naxan dɔxi mangaya gbɛɛni naxan luma habadan, dalise naaninne nɛma yi binyen nun xunna kenla nun barikan birɛ na xa waxatin naxan yi, ¹⁰ na fori muxu mɔxɔɔɛn nun naaninne yi e xinbi sinma nɛn a yɛtagi, e yi a batu, e yi e manga kɔmɔtine woli mangaya gbɛɛn yɛtagi, e yi a fala na kanna xa naxan dɔxi manga gbɛɛn ma naxan luma habadan, e naxa,

¹¹ “Nxu Marigina, nxɔ Ala,
binyen nun xunna kenla nun senben daxa a fi i ma,
amasɔɔ i tan nan seen birin daxi,
e taranxi na i sagoon nin,
e daxi i sagoon nin.”

5

Kedin nun Yɛɛɛ Diina fe

¹ Naxan yi dɔxi mangaya gbɛɛni, n yi kedi mafilinxa nde to suxi na yiifanni sebenla yi tixi naxan fɔxɔ firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri solofere nan na. ² N yi maleka senbɛmana nde to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa, “Nde daxa a kedini ito taxamasenne kala alogo a xa kedi mafilinxin nabi?”

³ Koni muxu yo mi sɔɔ ariyanna nun bɔxɔ xɔnna ma, hanma bɔxɔn bun ma naxan yi nɔɛ a kedin nabiye, hanma a yi a mato. ⁴ N yi wuga kati, amasɔɔ muxu yo mi sɔɔ naxan yi daxa a na kedin nabi, hanma a yi a mato. ⁵ Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda bɔnsɔnna yatan naxan luxi alo salenna naxan maɔngi kelixi Dawuda xabilani, na bata senben sɔɔ a xa kedin nabi e nun a taxamaseri soloferene.”

⁶ Nba, n yi yɛɛɛ diina nde to tixi manga gbɛɛn nun dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yɛɛɛ Diin yi luxi alo a kɔɛ raxabaxin nan yi a ra nun. Feri solofere, yɛɛ solofere nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa dunuɔna yiren birin yi. ⁷ Naxan yi dɔxi manga gbɛɛni, Yɛɛɛ Diin yi sa kedi mafilinxin nasuxu na yiifanni. ⁸ A to na rasuxu, dalise naaninne nun fori mɔxɔɔɛn nun naaninne yi e xinbi sin Yɛɛɛ Diin bun, kondenna yi e keden kedenna birin yii e nun xɛma wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sarijanxina Ala maxandi xuine ra. ⁹ E yi beti nenɛn ba, e naxa,
“I daxa i yi kedi mafilinxin tongo,
i yi a taxamasenne ba a ma,
alogo a xa rabi.

Amasɔɔ i bata yi faxa nun,
i yi muxune xunba Ala xa i wunla xɔn ma,
keli bɔnsɔnne birin nun xuine birin nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰ I yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra,
e mangayaan ligama nɛn bɔxɔn xun na.”

¹¹ N yi a matoma waxatin naxan yi, n maleka wuyaxi xuiin mɛ daliseene nun fonne nun manga gbɛɛn nabilinni, e xasabin yi sigɛ han wuli wuli wuyaxi naxan mi yi yate. ¹² E yi betin bama, e yi e xuini te, e naxa,
“Yɛɛɛ Diin naxan bata yi faxa nun,
na daxa a xa senben nun nafunla

nun xaxinla nun fangan nun xunna
kenla

nun binyen nun tantunna sətə!”

¹³ Daliseene birin kore xənna nun
bəxə xənna ma e nun bəxən bunnı,
e nun naxanye birin fəxə igeni, n
yi daala birin xuiin məma, e betin
bama, e naxa,

“Naxan dəxi manga gbədəni

e nun Yexex Diina,

tantunna nun xunna kenla

nun binyen nun senben xa fi ne nan
ma habadan!”

¹⁴ Dalise naaninne yi a fala, e naxa,
“Amina.” Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala
batu.

6

Taxamasenne fe

¹ Na xanbi ra, n yi Yexex Diin to
na taxamaseri soloferena nde keden
nabiye, n yi dalise naaninna nde ke-
den xuiin mə, a xuiin luxi alo kuye
sarinna, a naxa, “Fa be!” ² N yi soo
fixen to. Naxan yii dəxi a fari, xanla
yi suxi na yii. E yi mangaya kəməti
taxamasenna so a xun na. A siga nə
sətən xunna kenli, alogo a xa sa nən
ti.

³ A to taxamasenna firinden nabi, n
yi daliseen firinden xuiin mə, a naxa,
“Fa be!” ⁴ Soo gbete yi mini naxan yi
gbeeli alo tenna. Naxan yi dəxi a fari,
dunuja muxune bəne xunbenla kala
senben yi so na yii alogo muxune xa e
bode faxa, silanfan kuye gbeen yi so
a yii.

⁵ A to taxamaseri saxanden nabi, n
yi daliseen saxanden xuiin mə a fale,
a naxa, “Fa be!” N yi soo fəren to.
Naxan yi dəxi a fari, sikeela yi suxi
na yii. ⁶ N yi xuina nde mə dalise
naaninne tagi alo fala xuina, a naxa,
“Ligaseen ye keden maala ra soge ke-
den saranna ra. Ligaseen ye saxan
fundenna ra soge keden saranna ra.
Koni i nama turen nun manpaan tan
kala.”

⁷ A to a taxamaseri naaninden
nabi, n yi dalise naaninden xuiin mə
a fale, a naxa, “Fa be!” ⁸ N yi soo fati
jəxəndede ramaan to. Naxan yi dəxi
a fari, na yi xili nən sayana. Laxira

yi biraxi a fəxə ra. Bəxəni taxunxin
dəxəde naaninna ra, na kedenna ha-
lagi senben yi so e yii silanfanna nun
fitina kamən nun fitina furen nun
burunna sube xəne xən.

⁹ A to taxamasenna suulunden
nabi, muxun naxanye bata yi faxa
Alaa falan nun a sereyana fe ra, n
yi ne niine yelenne to saraxa ganden
bun ma. ¹⁰ E yi gbelegbele, e naxa,
“Marigi sarijanxina, jəndin kanna, i
mən buma han waxatin mundun yi
benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen
saran dunuja muxune ra?” ¹¹ Doma
fixen yi so e keden kedenna birin
yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu
waxatidi singen han e walike bodene
nun e ngaxakedenne birin xasabin yi
defe naxanye faxama alo e tan.

¹² A to taxamasenna senninden
nabi, n ni ito nan to: Bəxən yi xu-
ruxurun kati! Sogen yi fəwə alo
kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo
wunla, ¹³ kore xənna sarene yi yolon
bəxəni, alo foye gbeen na xəden binla
yigisan a bogine yi yolon. ¹⁴ Kore
xənna yi tunun alo kedin na mafilin,
geyane nun fəxə ige tagi bəxəne birin
yi ba e funfuni. ¹⁵ Na xanbi ra,
dunuja mangane nun a kuntigine
nun sofa kuntigine nun nafulu kanne
nun senbe kanne nun muxun birin,
konyine nun xəwəne birin, ne yi sa
e luxun faranne nun geya yinle ra.
¹⁶ E lu a fale geyane nun gemene xa, e
naxa, “E bira nxu fari! Naxan manga
gbədəni, e nxu luxun na nun Yexex
Diina xələn bun. ¹⁷ Amasətə e xələ bəxə
gbeen bata a li, nde nəe tiye a yetagi?”

7

Taxamasenna yi sa denkeleya ya- maan ma

¹ Na xanbi ra, n yi maleka naanin
to tixi dunuja tongon naaninne ma.
Bəxə xənna foye naaninne yi suxi e
yii, alogo foye yo nama mini bəxə
xənna xun ma, hanma fəxə igena
hanma wudine xun ma. ² N yi
maleka gbete to fe, keli sogeteden
binni, habadan Alaa taxamasenna yi
suxi naxan yii. Bəxə xənna nun fəxə

igen tərə sɛnbɛn so maleka naaninna naxanye yii, a yi sɔnxɔ ne ma, a naxa,
³ “E nama fe ɲaxin liga bɔxɔ xɔnna ra singen hanma fɔxɔ igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikene tigi ra.”

⁴ Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin mɛ, muxu wuli kɛmɛ muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bɔnsɔnne birin yi:

⁵ Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bɔnsɔnni, Rubɛn bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Gadi bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin,
⁶ Aseri bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Nafatali bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Manase bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin,
⁷ Simeyɔn bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Lewi bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Isakari bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin,
⁸ Sabulon bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Yusufu bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin, Bunyamin bɔnsɔnna, muxu wuli fu nun firin taxamasenna yi naxanye ma.

Yama gbeena Ala yetagi

⁹ Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin mi yi yate, sa keli siyane birin nun bɔnsɔnne birin nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbɛdɛn nun Yɛxɛɛ Diin yetagi, doma fixɛn nagodoxi e ma, tugu dɛɛne suxi e yii. ¹⁰ E yi e xuini te, e naxa,

“Kisina en ma Ala nan yii naxan dɔxi manga gbɛdɛni e nun Yɛxɛɛ Diina.”

¹¹ Malekane birin yi tixi manga gbɛdɛn nun fonne nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga gbɛdɛn yetagi, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Ala batu, ¹² e naxa,

“Amina! Tantunna nun binyen nun fe kolonna nun barika biran nun xunna kenla nun sɛnbɛn nun fangan xa lu en ma Ala xa habadan han habadan! Amina.”

¹³ Na fonna nde yi n maxɔdin, a naxa, “Doma fixɛn nagodoxi ndee ma itoe ra? E kelixi minɛn yi?” ¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa, a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata dangu ɲaxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yɛxɛɛ Diin wunli.”

¹⁵ Nanara, e tixi Alaa manga gbɛdɛn yetagi, e a batu yanyin nun kɔɛɛn na a Batu Banxini.

Naxan dɔxi manga gbɛdɛni, na e yigiyama nɛn a konni.

¹⁶ Kamɛn mi fa e suxɛ sɔnɔn, min xɔnla mi fa e suxɛ sɔnɔn, sogen mi fa e ganɲɛ sɔnɔn, kuye wolon yo mi minɛ e ma,

¹⁷ amasɔtɔ Yɛxɛɛ Diin naxan manga gbɛdɛni, na e masuxuma nɛn alo xuruse rabana, a yi ti e yɛɛ ra, siga siimaya tigi igene yi, Ala yi e yɛɛgene birin fitan e yɛɛ ra yi.

8

Taxamasenna soloferedena fe

¹ Yɛxɛɛ Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xɔnna yi madundu han waxatidi. ² N yi maleka solofere to tixi Ala yetagi, xɔta solofere yi so ne yii.

³ Maleka gbɛtɛ yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xɛma daxin suxi a yii. E wusulan gbegbe so a yii a gan daxin na, sa yama sariɲanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xɛma daxin fari manga gbɛdɛn yetagi. ⁴ Wusulanna tutin nun yama sariɲanxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yetagi. ⁵ Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden tɛɛn na, a yi a woli bɔxɔni. Galan xuiin nun xuine

nun kuyen jin masoxonna yi mini, baxon yi xuruxurun.

Xota naanin singene yi fe

⁶ Nayi, xota soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi keli xotane fedeni. ⁷ Maleka singen yi a gbee xotaan fe. Balabalan kesen nun teen nun wunla basanxin yi fa baxo xonna fari. Baxoni taxunxin daxe saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sexe xindene birin.

⁸ Malekan firinden yi a xotaan fe. Gemε gbeena nde yi sin foxo igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatona. Foxo igene yitaxunxin daxe saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra, ⁹ daliseen naxanye birin yi jεje na foxo igeni, ne yi faxa, menna kunkine fan yi kala.

¹⁰ Malekan saxanden yi a gbee xotaan fe. Sare gbeen ganmaton yi keli kore, a ganma alo xaye raxidi degena. Baane nun tigrine birin yitaxunxin daxe saxanna ra, saren yi bira na keden yi. ¹¹ Na saren yi xili nen, “Se Xolena.” Na igene yi xolo ayi, muxu wuyaxi yi faxa na ige xolen mindeni.

¹² Malekan naaninden yi a gbee xotaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin daxe saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yaten jaxon xa ba e degen na. Na kenenna jaxon yi ba yanyin nun kosen kenenna ra.

¹³ Nba, n yi fe gbete to, n singbinna nde fala ti xuiin me, a yi foyeni kore, a naxa, “Gbalona, gbalona, gbalon baxo xonna muxune xa, maleka saxanna bonne na e xotane fe waxatin naxan yi.”

9

Xotaan suulunden yi fe

¹ Malekan suulunden yi a xotaan fe. N yi saren* to kele kore, a bira baxoni, yili jaxi tilinxin dejinna yi so a yii. ² A yi yili jaxin deen nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen teen tutina. Na yi sogen nun kuyeni foro. ³ Tuguminne

yi mini teen tutini e xuya ayi baxon ma, senben yi so ne yii alo tanle baxon ma. ⁴ A yi fala e xa a e nama sezene halagi baxon ma, hanma se xinde yo hanma wudine fo adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. ⁵ E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e jaxankata kike suulun. E yi soxolen naxan tima muxune ma, na yi luxi nen alo tanla na muxun xin. ⁶ Na loxone yi, muxune sayaan fenma nen koni e mi a toma. Sayaan xonla e suxuma nen han, koni sayana a gima nen e ma.

⁷ Na tuguminne yi luxi nen alo soon naxanye yitonxi yenge so xinla ma. Mangaya komoti taxamasenna e xunna alo xemana, e yetagine luxi alo muxun yetagina. ⁸ E xun sezene luxi alo jaxanle xun sezena. E jinne luxi alo yatan jinna. ⁹ E xanle yi e kanken ma alo yenge so seen kanke masaan wure daxina. E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni. ¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na naxan muxune soxolema han kike suulun. ¹¹ Yili Naxin Malekan nan yi e xun na e mangan na, naxan xili Heburu xuini, Abadon. Giriki xuiin tan yi, a xili nen, Apoliyon. Na bunna neen, “Halagi Tiina.”

¹² Gbalo singen bata dangu. Gbalo firin mon luxi.

Xotaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xotaan fe. N yi xuina nde me keli saraxa gande xema daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yetagi. ¹⁴ Xotaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen de, ne fulun.” ¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitonxi na waxatin nun loxon nun kiken nun jeen ma, ne yi fulun alogo dununa muxune yitaxunxin daxe saxanna ra, e xa na kedenna faxa. ¹⁶ Yenge soon naxanye yi soone fari, muxu wuli moxonen daxe wuli fu. N na

* 9:1: Sareni ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankenemayaan 12.4.

xasabin nan mexi. ¹⁷ Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo tɛɛna, e mamiloxi alo safiri gemena, e nɛri fupiramana alo dole tɛɛ fupina. Soone xunne luxi alo yata xunna, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn yi minima e dɛ. ¹⁸ Dunuɲa muxune birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi faxa na ɲaxankata saxanne xɔn, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn naxanye yi minima e dɛ. ¹⁹ Amasɔtɔ soone sɛnbɛn yi e dɛɛn nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo saɲine. E xunne na, e muxune maxɔlɔma naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxa, ne mi xɛtɛ e yii fɔxɔn batu feen fɔxɔ ra e mi ɲinanne kiin yiba hanma suxure xɛma daxina hanma a sula daxina hanma a gemɛ daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mɛma, e mi nɛɛ sigan tiyɛ. ²¹ E mi xɛtɛ e muxu faxan nun e kɔɛrayaan nun e yanga suxun nun e muɲan fɔxɔ ra.

10

Malekan nun kɛdi xurina fe

¹ N yi maleka sɛnbɛma gbɛtɛ to gode keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sengunna rabilinxi a xunna ma. A yɛtagin mayilenma alo sogena, a sanne yi tɛɛn yiyani alo tɛɛ sɛnbɛtɛnne. ² Kɛdi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yiifari ma sanna ti fɔxɔ igeni, a kɔmɛnna xaren na. ³ A sɔnxɔ xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini. ⁴ E yi naxan falama, n yi nɛɛ na sɛbɛ nɛn nun, koni n yi fala xuina nde mɛ keli kore, a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sebe!”

⁵ Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi fɔxɔ igen nun xaren ma, na yi a yiifanni te kore xɔnna ma. ⁶ A yi a kɔlɔ habadan Ala xinli, naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen daxi e nun e yi seene birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma

sɔnɔn! ⁷ Koni maleka solofereden na a xɔtaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalima nɛn nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikene.”

⁸ Nba, n fala xuiin naxan mɛ a singeni keli kore, na mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “Siga, i sa kɛdi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi fɔxɔ igen nun xaren ma.” ⁹ N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa, a xa kɛdi mafilinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a ɲaxunma ayi nɛn i dɛ alo kumina, koni a i kuiin nafema nɛn xɔlɛn na.”

¹⁰ N yi kɛdi mafilinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n dɛɛ, a yi ɲaxun n dɛɛ alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xɔlɛn na. ¹¹ Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mɔn xa nabiya falane ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11

Sere firinne

¹ Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. ² Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasɔtɔ na bata so siyane yii naxanye Taa Sariɲanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin. ³ N nan n sere firinne rasigama nɛn nabiya falane ralideni kasa dugine ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi kɛmɛ firin xi tonge sennin.”

⁴ Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lɛnpune dɔxɔ se firinne nan na naxanye tixi bɔxɔn birin Marigin yɛtagi. ⁵ Muxu yo wa fe ɲaxin naba feni e ra, tɛɛn minima nɛn e dɛ, a yi e yaxune halagi. Muxu yo wa fe ɲaxin naba feni e ra, fɔ na kanna xa faxa na kii nin. ⁶ Kore xɔnna balan sɛnbɛna e ra alogo tulɛn nama fa e nɛma nabiya falane tiyɛ waxatin naxan yi. Igene maxɛtɛ sɛnbɛn fan e ra wunla ra, e mɔn yi fitinan sifan

birin nadin dunuḡa muxune ma, e na wa a xən waxati yo yi.

⁷ E nema yelin e sereyaan be waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili ḡaxin kui, na e yengema nen, a yi e na, a yi e faxa. ⁸ E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nen alo Sodoma hanma Misiran. ⁹ Yamane nun bənsənnə nun xuine nun siyane birin e binbine toma nen han soḡe saxan e nun a tagi. E mi tinḡe ne xa maluxun. ¹⁰ Dunuḡa muxune sewama nen muxu firinni itoe faxa feen na, e ḡaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasəto na nabi firinne bata yi muxune ḡaxankata bəxə xənnə fari. ¹¹ Koni na soḡe saxan e nun a tagiin na dangu, niin soma nen e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nen kati. ¹² E yi xui gbeena nde me kore naxan yi a falama, a naxa, “E te be.” E yi te kore kundani, e yaxune ye xəri. ¹³ Na waxatin yeteni, bəxən yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin dəxəde fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi faxa na bəxə xuruxurunni. Muxun dənxe ne yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

¹⁴ Gbalon firinden bata dangu, koni a saxanden famatəən ni i ra.

Xətaan soloferedena

¹⁵ Maleka solofereden yi a xətaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa, “Dunuḡa mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na, a mangayaan ligama a xun na nen habadan han habadan!”

¹⁶ Fori məxəḡen nun naaninna naxanye yi dəxi e manga gbəde ne yi Ala yetagi, ne yi e xinbi sin a bun ma, e yetagine yi lan bəxən ma, e yi a batu.

¹⁷ E naxa,

“Marigina Ala Senben Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a fəlni!

Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i senbe gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na.

¹⁸ Siyane bata yi xəlo, koni i ya xələn yi fa, faxa muxune makiti waxatin yi a li, i yi i ya walikene saranna fi, i ya nabine, muxu sariḡanxine, e nun naxanye gaxuxi i xinla ye ra, muxudin nun muxu gbeena, i yi ne halagi naxanye bəxən halagima.”

¹⁹ Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan* to Ala Batu Banxini. Na xanbi ra, kuyen ḡin masəxənnə nun xuine nun galan xuiin yi mini, bəxən yi xuruxurun, balabalan keene yi yolon han!

12

Naxanla nun ninginangana fe

¹ Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: ḡaxanla* maxidixin sogeni, kikena a sanna bun ma, mangaya kəməti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma. ² A fudikanna nan yi a ra, a gbeleg-belema dii barin səxələni.

³ Taxamaseri gbete yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen† nan yi na ra, xun solofere yi a ma e nun feri fu, mangaya kəməti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na. ⁴ Sarene‡ yitaxunxin dəxəde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bəxəni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi. ⁵ Naxanla yi dii xəməni bari, naxan mangaya xədəxen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xəməni yi rate kore Ala nun a manga gbəden fema. ⁶ Naxanla yi a gi, a siga tonbonni

* **11:19:** 11.19 Layiri Kankirana fe mən sebəxi Xəḡayaan 25.10-22 kui. * **12:1:** Fe tooni ito fəlxina, ḡaxanli ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bənsənnə yi findi dənkeleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi dənkeleya yamaan maligan na fe toon kui. † **12:3:** Ninginangan findixi Setana misaala nan na. ‡ **12:4:** Sareni itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurute Ala ma, e yi godo bəxəni e findi ḡinanne nun yinnane ra.

Ala denaxan yitɔnxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden kemε firin xi tonge sennin.

⁷ Nayi, yenge gbeen yi keli kore xonna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi na ninginangan yenge. Ninginangan nun a malekane fan yi yengen soma. ⁸ Koni a mi nɔ sɔtɔ, dɔxɔde mi fa lu e xa kore xonna ma. ⁹ E yi ninginanga gbeen woli bɔxɔni, saji fonna, naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuɗa muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bɔxɔ xonna ma. ¹⁰ Nayi, n yi fala xui gbeen na nde mε keli kore, a naxa, “Iki, en ma Alaa kisin nun a senben nun a mangayaan waxatin bata a li, e nun a Muxu Sugandixina senbena. Amasɔtɔ en ngaxakedenne kansun muxun bata woli bɔxɔni, naxan yi e kansunma kɔeen nun yanyin na

en ma Ala xa.

¹¹ E yi a nɔ Yεxεε Diin wunla nun e sereya falan xɔn, e mi e yetε niin natanga, e tin sayaan ma.

¹² Nanara, ε tan naxanye kore xonna ma,

ε sewa.

Koni gbalon bɔxɔ xonna nun fɔxɔ igen xa,

bayo Yinna Manga Setana xajɛxin bata godo ε fema,

amasɔtɔ a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

¹³ Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi bɔxɔn ma, ɗaxanla naxan dii xεmεn bari, a yi na sagatan fɔlɔ.

¹⁴ Nayi, gubugubune yi so ɗaxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tungan a siga han denaxan sa yitɔnxi a xa tonbonni, a sa baloma denaxan yi ɗεε saxan e nun a tagi, a yi tanga saɗin ma. ¹⁵ Nayi, saɗin yi igen baxun ɗaxanla fɔxɔ ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali. ¹⁶ Koni bɔxɔ xonna yi ɗaxanla

mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun ɗaxanla fɔxɔ ra. ¹⁷ Ninginangan yi xɔlɔ ɗaxanla ma kati! A yi siga ɗaxanla bɔnsɔn dɔnxene yengedeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama. ¹⁸ Ninginangan yi sa ti fɔxɔ igen de.

13

Sube magaxuxi firinne fe

¹ Nba, n yi sube magaxuxina* nde to tε fɔxɔ igen xɔre ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde sebexi a xunne birin ma. ² N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna ɗarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A deen luxi alo yatan dena. Ninginangan yi a senben nun a manga gbeden nun nɔ gbeen so a yii. ³ N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxɔlɔ gbeen ti naxan a faxε, koni na yiren bata yi bari. Dunuɗa muxune birin yi kabε gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fɔxɔ ra. ⁴ Muxun birin yi ninginangan batu amasɔtɔ a bata yi senben so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde nɔε a yenge?”

⁵ Waso falan nun marayelevu falan ti fena Ala ma, na senben yi sa sube magaxuxin de, fe ɗaxin naba senben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin. ⁶ A yi Ala rayelefu fɔlɔ, a lu a xili kalε e nun Ala dɔxɔdena e nun naxanye birin ariyanna yi. ⁷ Yama sariɗanxin yenge senben yi so a yii, alogo a xa e nɔ. Senben yi so a yii bɔnsɔnna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na. ⁸ Dunuɗa muxune birin e xinbi sinma nen a bun ma, naxanye birin xili mi sebexi Yεxεε Diina Nii Rakisin Kitabun kui xabu dunuɗa da waxatini, naxan bata yi faxa nun e fe ra.

* **13:1:** Sube magaxuxin findixi yamanan manga gbeen senben misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi denkeleya muxune ɗaxankatama. A mɔn finde to dunuɗa mangane senbe ɗaxin misaala ra.

9 Nba, xa naxan tuli na, a xa a tuli mati.

10 Xa kasorasaan nagidixi naxan ma, na sama nen kasoon na yati.

Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna ra,

na faxama nen silanfanna ra yati.

Nanara, yama sarijanxin lan e xa e tunnafan e toḡondiya.

11 Nba, n yi sube magaxuxi gbete† to minε bəxəni. Feri firin yi a ma, ne luxi alo Yexεε Diin fenne, koni a yi falan tima alo ninginangana.

12 A yi sube magaxuxi singena nəon birin nawalima a jəxəni, a yi a liga bəxəon nun a muxune birin yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen bun ma, naxan maxələde jaxin bata yi bari. 13 Sube magaxuxi firindeni ito yi kabanako taxamasenne ligama, a yi tεen nagodo bəxəon ma muxune yetagi keli kore. 14 Senben naxan so a yii a xa kabanako taxamasenne raba sube magaxuxi singen jəxəni, na yi dunuḡa muxune mayenden, a yi a fala dunuḡa muxune xa a e xa sube magaxuxi singen sawuran nafala e suxuren na suben naxan bata yi maxələ silanfanna ra, a yi bari. 15 Senben yi so sube magaxuxi firinden yii alogo a xa niin bira sawurani, alogo na sawuran xa falan ti, a mən xa muxune faxa naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun ma.

16 A yi a liga a muxune birin xa karan taxamasenna yi lu e birin yi-ifanna ma hanma e tigi ra, muxudin nun muxu gbeena, nafulu kanna nun yiigelitəna, xərən nun konyina.

17 Muxu yo mi nəε seen sarε hanma e seen mati xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina.

18 Fə xaxinla xa sətə nen feni ito yi. Xa naxan xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla taxamasenna xasabini ito yatε ki fajni, a yi a bunna fala, amasətə xεmεna nde xinla nan a bunna ra, a tan ni i ra: kεmε sennin tonge sennin e nun sennin.‡

14

Muxu xunbaxine betina

1 Nba, n mən yi Yexεε Diin to tixi Siyon Geyaan fari, e nun muxu wuli kεmε wuli tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla nun a Fafe xinla yi seβexi naxanye tigi ra.* 2 N yi fala xuina nde mε keli kore, naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui gbeena. N fala xuiin naxan mε, na yi luxi nen alo konden maxane nan yi konden maxani. 3 E yi βeti nenən bama manga gbēden nun dalise naaninne nun fonne yetagi. Muxu yo mi yi nəε a maxaranḡe na βetin ma fə na muxu wuli kεmε wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi xunbaxi bəxə xəonna fari. 4 Ne nan mi e yetε raxəsi jaxanle xən, e sarijan. E yi biraxi Yexεε Diin fəxə ra a na yi siga dεdε. E bata yi xunba muxune tagi e lu alo bəxəon bogise singe fajin naxanye fima Ala nun Yexεε Diin ma. 5 Wule falan mi yi minima e dε mumε! Fε yo mi yi e ra.

Maleka saxanne fe

6 Nba, n yi maleka gbete to tu-ganḡe kore xəonna ma. Habadan Xibaru Fajin falana a yii, a a ralima dunuḡa muxune ma, e nun siyane nun bənsəonne nun xuine nun yamane birin. 7 A yi a falama a xuini texin na, a naxa, “E gaxu Ala yεε ra, ε yi binyen fi a ma, amasətə a kiti sa

† 13:11: Sube magaxuxi gbete findixi mangane seri batune misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki muxune ra, ne senben misaala nan sube magaxuxi firindeni ito ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo ala, anu, denkeleya muxune mi yi nəε na lige. A finde to dunuḡa mangane seri batune fan misaala ra. ‡ 13:18: 666: Ndee laxi a ra fa fala na yatεn findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla ma naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin seβelidine keden kedenna birin yi lanxi yatεna nde ma mən kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla seβelidine yatεna sa e bode ma, na malaxin lanma kεmε sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Mən kaane miriyani, solofere nan yatε kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi.

* 14:1: A mato Lankenemayaan 7.4-8 kui.

waxatin bata a li. E a batu, a tan naxan kore xonna nun baxo xonna nun foxo igen nun tigne daxi.”

⁸ Malekan firinden yi fa a foxo ra, a naxa, “Babilon taa gbeen† bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dolon fixi siyane birin ma.”

⁹ Malekan saxanden yi fa e foxo ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma, ¹⁰ na kanna fan Alaa xolon manpaan minma nen naxan saxi xolo igelengenna kui, a yi jaxankata teen nun dole teeni maleka sarijanxine nun Yexee Diin yetagi.

¹¹ E jaxankata teen tutin tema nen habadan han habadan, matabu mi e xa kosen nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.” ¹² Nanara, yama sarijanxin lanma nen e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e denkeleya Yesu ma.

¹³ Na danguxina, n yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “Ito sebe: Sewan na kanne xa naxanye faxama Marigini folo iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nondin nan na ra, e e matabuma nen e wanli, amasoto e wanle biraxi e foxo ra.”

Se xabana baxoni

¹⁴ Nba, n yi kunda fixen to. Adamadi maligana nde yi dxi na kundaan fari, mangaya taxamaseri kamotin xema daxin soxi a xun na, wolite xenxena a yii. ¹⁵ Maleka gbete yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi dxi kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I ya woliten tongo, i seen xaba, amasoto se xaba waxatin bata a li baxoni, a bata mo.” ¹⁶ Nayi, naxan yi dxi kundaan fari, na yi a woliten nadangu baxo xonna fari, a baxo xonna se xaba daxin jan fefe!

¹⁷ Awa, n yi maleka gbete to kele Ala Batu Banxini ariyanna yi, wolite xenxena nde na fan yii.

¹⁸ N mon yi maleka gbete to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi teen xun na. Wolite xenxen yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wolite xenxen naso baxo xonna manpa bogine ra, i yi e xaba amasoto e bata mo!”

¹⁹ Malekan yi a woliten nadangu baxon fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xolo gbeen manpa igen badeni. ²⁰ E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone deni lanna, a baxon manpa ige baden ma han fayida kilo keme saxan jaxon.

15

Malekane nun fitina dnxene fe

¹ Nba, n mon yi taxamaseri gbee magaxuxi gbete to kore xonna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii. Fitina fe dnxene nan ne ra, amasoto Alaa xolon kamalima ne nan xon ma.

² Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo foxo igena naxan mayilenma alo kilasi fixena, a basanxi teen na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin no e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii. ³ E yi Alaa waliksen Musaa betin bama e nun Yexee Diina betina, e naxa,

“Marigina, Ala Senben Birin Kanna, I ya wanle gbo, e magaxu!

Siyane birin ma mangana, i ya kiraan tinxin. Nondin nan a ra.

⁴ Marigina, nde mi gaxue i tan yee ra, a tondi i xinla binye?

Amasoto i tan nan keden pe sarijan.

Siyane birin fama nen, e yi i batu.

Amasoto i ya tinxinyaan bata makenen.”

† 14:8: Babilon taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyel waxatini.

⁵ Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin dæen nabixin to kore, Alaa sereya bubuna. ⁶ Fitina fe soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sariɲanxine yi naxanye yi may-ilenma, e kanke yi xidixi xema tagi xidine ra. ⁷ Awa, na dalise naaninna nde keden yi xema lenge solofere so maleka soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xɔlɔn na. ⁸ Ala Batu Banxin yi rafe tæe tutin na fata Alaa binyen nun a sɛnbɛn na. Muxu yo mi yi nɔe soe Ala Batu Banxini han maleka soloferene fitina fe soloferene yi kamali.

16

Alaa xɔlɔ lengenne fe

¹ Nba, n yi fala xui gbeen mɛ keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, “E siga, e sa Alaa xɔlɔ lengen solofereni itoe yixelɛ bɔxɔ xɔnna ma!”

² Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xelɛ bɔxɔn ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure ɲaxin yi mini ne fatin ma. ³ Malekan firinden yi a gbee lengenni xelɛ fɔxɔ igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi fɔxɔ igeni, ne birin yi faxa. ⁴ Malekan saxanden yi a gbee lengenni xelɛ baane nun tigne yi, e birin yi findi wunla ra. ⁵ Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin mɛ, a naxa,

“I tinxin, i tan naxan na,
i tan naxan yi na a fɔlɔni,
i tan sariɲandena,
i bata kitin sa tinxinni,

⁶ bayo e bata i ya yama sariɲanxin
nun nabine wunla ramini.
Nayi, i bata wunla so e yii,
e yi a min.

Na nan lan e ma.”

⁷ Awa, n yi fala xuiin mɛ keli saraxa gandeni, a naxa,

“Nɔndin na a ra,
Marigina, Ala Sɛnbɛ Birin Kanna,
i kitine sama tinxinna nun ɲɔndin
nin.”

⁸ Malekan naaninden yi a gbee lengenni xelɛ sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na. ⁹ A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, sɛnbɛn naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

¹⁰ Malekan suulunden yi a gbee lengenni xelɛ na sube magaxuxina manga gbɛdɛn ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinɲɛ xɔlɛni. ¹¹ Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xɔlɛn nun e fure dɛ ɲaxine fe ra. Koni e mi xetɛ e kɛwali ɲaxine fɔxɔ ra.

¹² Malekan senninden yi a gbee lengenni xelɛ Yufareti baa gbeeni. Baan yi xara alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan sɔtɔ. ¹³ Nba, n yi yinna saxan to minɛ ninginangan nun sube magaxuxin nun wule nabiin dɛ, e luxi alo xunɲɛne. ¹⁴ Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunuɲa mangane birin fɛma alogo e xa e malan yengɛ so xinla ma Sɛnbɛ Birin Kanna, Alaa lɔxɔ gbeena fe ra.

¹⁵ Marigin naxa, “A mato, n fa feen muxune ratɛɛnama nɛn alo muɲadana. Sɛwan na kanna xa naxan luma a yɛɛ ra yi, a yi a dugine kantana alogo a ragenla nama mini, a yagi.”

¹⁶ Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi dɛnaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

¹⁷ Malekan solofereden yi a gbee lengenni xelɛ foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbɛdɛni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, “A bata ɲan!” ¹⁸ Kuyen ɲin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti naxan ɲɔxɔn munma yi liga xabu muxune da! ¹⁹ Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi ɲinan

Taa gbeen Babilon* xon, a yi a xolo gbeen manpa lengenna so menkaane yii, alogo e xa Alaa xolon min. ²⁰ Ige tagi baxone birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma. ²¹ Balabalan kesε binyene yi lu yolonje muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liye. Muxune yi Ala rayefu na fitina balabalan kesena fe ra, amasoto na yi magaxu kati!

17

Yalunde naxalan gbeena fe

¹ Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fema, a naxa, “Fa be, yalunde naxalan gbeena* fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. ² Dunuɲa mangane yalunyaan liga a tan nan xon, dunuɲa muxune birin yi e min a yalunyaan dolon na han e xunne yi keli.”

³ Alaa Nii Sariɲanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa naxanla nde to, a dɔxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayefu falane yi sebexi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofere nun feri fu nan yi a ma. ⁴ Na naxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun xemaan nun baxo bun nafunle nun gemε tofajine.† Xema igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe xosixine birin na. ⁵ Xinla nde yi sebexi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa,

“Babilon Taa Gbeena,‡
Yalunde naxanle nun dunuɲa fe haramuxine birin nga.”

⁶ Awa, n yi na naxanla to, a minxin nan yi a ra yama sariɲanxin wunla nun Yesu a sere togondiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kabε kati. ⁷ Malekan

yi n maxodin, a naxa, “I kabε nanfera? N naxanla fe wundo feen bunna falama i xa nen e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun solofere nun feri fu naxan ma. ⁸ I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mon tema nen yili naxin na, a sa halagi. Dunuɲa muxun naxanye birin xili mi sebexi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuɲa xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabema nen, amasoto a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mon fama nen.”

⁹ “Na ma, fo xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan soloferene nan na, naxanla dɔxi naxanye fari. E mon findixi manga soloferene nan na. ¹⁰ Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama. ¹¹ Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yetεen findixi mangan solomasexeden nan na, a mon manga soloferene ye, a sigan halagin nan ma.”

¹² “I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan folo singen, koni e mangayaan ligama nen waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini. ¹³ E birin miriyaan keden: e e senben nun e fangan birin soma nen sube magaxuxin yii. ¹⁴ E Yεxεε Diin yengema nen, koni Yεxεε Diina e noma nen, amasoto Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu togondiyaxine fan yi non soto.”

¹⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde naxanla yi dɔxi denaxan yi, bɔnsanne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne

* **16:19:** Babilon taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan naxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan naxankatama Daniyeli waxatini. * **17:1:** Yalunde naxalan gbeeni ito findixi Romi taan misaala ra. † **17:4:** baxo bun nafunla: Gemεn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma foxo ige yi xaxunna ndee kui. Na gemεn xili nen “perili.” ‡ **17:5:** Babilon Taa Gbeena: Wundo falan na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama.

ra. ¹⁶ I feri fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde jaxanla rajaxuma nen, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati benden don, e yi a gan. ¹⁷ Amasoto Ala nan na saxi e boren, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e senben nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸ “I jaxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan ligama dunuja mangane birin xun na.”

18

Babilon kala fena

¹ Na danguxina, n man yi maleka gbete to gode keli kore naxan senbe yi gbo, a naron degen yi boxon birin yiyalan. ² A yi a xuini te, a naxa,

“Babilon taa gbeen* bata bira, a bata kala!
A bata findi jinanne nun yinna jaxine birin dxoden na e nun xoli jaxin nun sube haramuxi xsixin sifan birin konna.

³ Amasoto siyane birin bata a yalun-yaan dol xolen min.
Dunuja mangane birin bata yalun-yaan liga a xon.
Dunuja yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xon.”

⁴ Na xanbi ra, n yi fala xui gbete me keli kore, a naxa,
“N ma yamana, e keli a yi, alogo e nama basan a yulubine ra, e nun ne yi fitina fena ndee soto e bode xon.

⁵ Amasoto a yulubine bata e malan e bode fari te han kore xonna.
Ala mi jinanxi a fe jaxine xon ma.

⁶ E a saranna fi alo a bonne saranxi kii naxan yi, e a saranna fi a kewanle ra dxode firin.
A dolon saxi igelengenna naxan kui, e na rafe dxode firin.

⁷ A binyen nun yete yijaxunna naxan nagidi a yete ma,

e na taron nun a saxonen joxonna ragidi a ma.

Amasoto a fala nen a yete ma, a naxa,
‘A mato,
n bata findi jaxalan mangan na, kaja gile mi n na,
n mi sun e mume!’

⁸ Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nen loto kedenni:
furen nun sunun nun fitina kamena, a man yi woli teni, a gan.

Amasoto Marigina Ala senben gbo naxan a kitin saxi.”

⁹ Dunuja mangan naxanye luxi yalunyaan nun yete yijaxunni a xon, ne na a ganmaton tutin to te waxatin naxan yi, e sunuma nen, e wuga a fe ra. ¹⁰ E gaxuxin yi sa ti wulani a jaxankatana fe ra, e yi a fala, e naxa,
“Gbalona, gbalona,
Babilon taa gbeena,
taa senbe kanna,
i ya kitin bata fa i ma sanja ma kedenni!”

¹¹ Dunuja yulane fan sunuma nen, e wuga a fe ra, amasoto muxu yo mi fa e sare seene sarama sonon:
¹² naxanye findixi xemaan nun gbeti fixen nun boxo bun nafunle nun perili gem e tofajin nun taa dugi fajine nun dugi mamiloxine nun dugi faji gbete nun dugi gbeele nun wudi faji sifane birin na e nun se fajin sifan birin naxanye rafalaxi sama jinna ra, e nun wudi fajine nun sulan nun wuren nun gem e faji fixene, ¹³ e nun sinamon wudi xiri jaxumen nun se xiri jaxumene nun latikononna nun mirihi latikononna nun wusulanna nun dolon nun turen nun murutu fujin nun murutun nun jingene nun yexene nun soone nun wontorone nun konyine nun muxune nine. ¹⁴ Yulane yi a fala taan muxune xa, e naxa,
“Sare seen naxanye birin xoli i ma, ne bata tunun,
i ya nafunle nun i ya naron bata jan.
E mi fa toma sonon!”

¹⁵ Yulan naxanye nafunla soto na taani yulayani, ne sa tima nen wulani, amasoto e bata gaxu a

* **18:2:** Babilon taa gbeena: Wundo falan na a ra naxan bunna nen fa fala Romi taana.

ɲaxankatan yεε ra, e wugama nεn, e sunu. ¹⁶ E yi a fala, e naxa,

“Gbalona.

Gbalon taa gbeeni ito xa.

Na kaane yi maxidixi taa dugi fajin nin,

e nun dugi mamiloxin nun a gbeela

e nun xεmaan nun gεmε tofajine.

¹⁷ Nafulu gbee sifani ito bata raxɔri sanɲa ma kedenni!”

Kunki ragine nun kunki kui muxune nun kunkin walikene birin yi sa ti wulani. ¹⁸ E gbelegbelema, e yεen tixi a ganmatɔɔn tutin tematɔɔn na, e naxa, “Taa mundun yi maliga taa gbeeni ito ra?” ¹⁹ E lu gbangbanna sε e xunne yi sununi, e yi lu wugε, e sunu, e naxa,

“Gbalona,

gbalon taa gbeeni ito xa!

Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra taani ito nin.

A bata raxɔri sanɲa ma kedenni!”

²⁰ E sεwa a halagi feen na,

ε tan naxanye kore xɔnna ma,

ε tan yama sariɲanxin nun a nabine nun a xεrane,

ε fan xa sεwa.

Amasɔtɔ Ala bata a makiti,

a yi ε xun mafala kitin bolon.

²¹ Nba, maleka sεnbεmana nde yi gεmε gbeen tongo alo se din gεmεna a yi a woli fɔxɔ igeni, a naxa,

“Babilɔn taa gbeen nawolima ayi kala sεnbε sifani ito nin,

a mi fa to sɔnɔn.

²² Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen xuiin nun

xɔta xuiin mi fa mεma ayi sɔnɔn!

Walikε kesuxi sifa yo mi fa toma ayi sɔnɔn.

Se din xuiin mi fa mεma ayi sɔnɔn!

²³ Lenpu dεgen mi fa toma ayi sɔnɔn.

ɲaxalandin nun ɲaxalandi kanna xuiin mi fa mεma ayi sɔnɔn.

Na birin bayo ε yulane yi findixi dunuɲa sεnbε kanne nan na.

Na birin bayo ε dunuɲa muxune birin mayenden nεn ε woyimεya feene xɔn.

²⁴ Alaa nabine nun a yama sariɲanxin wunla minixi Babilɔn taan nin
muxun naxanye birin faxa bɔxɔni,
ne wunla goronna a tan nan ma.”

19

¹ Na danguxina, n yi fala xui gbeen mε kore naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a naxa,

“Tantunna Ala xa!

Kisin nun binyen nun sεnbεna en ma Ala nan yii!

² Amasɔtɔ a kitine sama ɲɔndin nun tinxinna nin.

A bata ɲaxalan yalunxi gbeen makiti naxan yi dunuɲa kalama a yalun-yaan na.*

A mɔn yi a walikene faxa feen saran a ra.”

³ E mɔn yi a fala, e naxa,

“Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nεn tε habadan.”

⁴ Fori mɔxɔɲεn nun naaninne nun dalise naaninne yi e xinbi sin, e yi Ala batu, a dɔxi a manga gbεdεni, e naxa, “Amina! Tantunna Ala xa!”

Yεxεε Diina ɲaxalandi tiin ɲaxaɲaxana

⁵ Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga gbεdεni naxan a fala, a naxa,

“E en ma Ala tantun,

ε tan a walikene birin,

ε tan naxanye gaxuxi a yεε ra,

muxudin nun muxu gbeena.”

⁶ Nba, n yi fala xuiin mε, naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a mɔn yi luxi alo ige walan gbeen xuina, e nun kuye sarin gbeen xuina. A naxa,

“Tantunna Ala xa!

Amasɔtɔ en Marigina,

Ala sεnbεn birin kanna nan man-gayaan nabama!

⁷ En sεwa, en ɲaxan.

En yi binyen fi a ma!

Bayo Yεxεε Diina ɲaxalandi tiin wax-atin bata a li,

a ɲaxalandin bata a yitɔn.

⁸ Dugi faji sariɲanxin mayilenxin bata so a yii a maxidi seen na.”

Dugi fajin findixi yama sariɲanxina tinxinyaan misaala nan na.

* **19:2:** ɲaxalan yalunxin findixi wundo falan na lan Romi taan ma.

⁹ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Ito sebe: ‘Sewan na kanne xa naxanye xilixi Yexee Diina jaxalandi tiin sewa bande donni.’ ” A man yi a fala n xa, a naxa, “Alaa jandi falane nan itoe ra.”

¹⁰ N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarijanxin nabiya falane nan na.

Soo ragiin nun soo fixena fe

¹¹ Nba, n yi kore xonna to rabixi, n yi soo fixen to. Naxan yi dxi a fari, na yi xili nen Tinxinna nun Nondina. A kitin nun yengen nabama tinxinna nin. ¹² A yene yi luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebexi a ma, muxu yo mi naxan kolon, fo a tan. ¹³ Domaan naxan yi ragodoxi a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.” ¹⁴ Ariyanna ganle yi biraxi a foxo ra, e yi dxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe sarijanxini. ¹⁵ Silanfan xenxen yi minima a de, a yi siyane noma naxan na. A tan nan mangaya xoxen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra.† A tan nan manpa bogine bodonma Ala Senben Birin Kanna xolo gbeen manpa ige badeni. ¹⁶ Xinla sebexi a domaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.”

¹⁷ Nba, n yi malekan to tixi sogan tagi. Xonla naxanye birin yi kore foyeni, a yi falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa, “E fa be, e fa e malan Alaa donse donna malan gbeen fe ra, ¹⁸ alogo e xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun senbemane nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xone nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.”

¹⁹ N yi na sube magaxuxin to, e nun dunuja mangane nun e ganle.

† 19:15: Yaburin 2.9

E yi malanxi alogo e xa na kanna yenge naxan dxi soo fixen fari, e nun a ganla. ²⁰ E yi sube magaxuxin suxu, e nun wule nabiin naxan yi kabanako feene ligama a yetagi a muxune mayenden naxanye xon e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jenen yi woli ayi tee darani naxan degema dole teen na. ²¹ Naxan yi dxi soo fixen fari, silanfanna naxan yi minima na de, na yi a donxene faxa, xoline yi lugo e binbine ra.

20

Jee wuli kedenna mangayana fe

¹ Nba, n yi malekan to gode keli kore, yili jaxin dejinna a yii e nun yoloxon kuye gbeen. ² A yi ninginangan suxu, sari fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jee wuli keden. ³ Malekan yi a woli yili jaxin na, a yi na soxon a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jee wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fo a man xa fulun nen han waxatidi.

⁴ N yi manga gbedene to. Naxanye yi dxi e yi, kiti sa senben yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sege e de Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa sa e tigi ra hanma e yin ma, n yi ne niine to. E niin man yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han jee wuli keden. ⁵ Faxa muxun donxene niin mi birama e yi han jee wuli kedenna yi defe. Faxa muxune kenla sayani, a folon nan na ra. ⁶ Sewan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi senbe sotoma e tan ma, e findima nen Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xon han jee wuli keden.

Setana no fena

⁷ Na jee wuli kedenna na dangu waxatin naxan yi, Setana raminima

nɛn kasoon na. ⁸ A minima nɛn a siyane birin mayenden bɔxɔn tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yɛngɛn xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”* E wuya ayi alo fɔxɔ igen mɛɲɛnsinna. ⁹ E fama nɛn e bɔxɔn yiren birin li, e sa yama sarijanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni tɛɛn yi godo keli kore, a yi e halagi. ¹⁰ Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tɛɛ darani naxan dɛgɛma dole tɛɛn na, sube magaxuxin nun wule nabiin dɛnaxan yi. E lu ɲaxankataxi yanyin nun kɔɛɛn na habadan han habadan.

Kiti dɔnxɛna fe

¹¹ Nba, n yi manga gbɛdɛ fixɛ gbeen to, e nun naxan yi dɔxi a yi. Bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna e gima a yɛɛ ra, e mi fa to sɔnɔn. ¹² Na xanbi ra, n yi faxa muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbɛdɛn yɛtagi. Kitabune yi rabi, Kitabu gbɛtɛ fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxa muxune yi makiti alo a yi sɛbɛxi kii naxan yi kitabune kui, lan e kɛwanle ma. ¹³ Fɔxɔ igen yi a gbee faxa muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxa muxune ramini, e birin yi makiti e kɛwanle ma. ¹⁴ Nayi, sayaan nun laxira yi woli tɛɛ darani. Na findin sayaan firinden nan na, tɛɛ darani. ¹⁵ Naxan yo xili mi to sɛbɛxi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nɛn tɛɛ darani.

21

Kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛna fe

¹ Na xanbi ra, n yi kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛn to. Amasɔto kore xɔri singen nun bɔxɔ xɔri singen bata yi tunun, fɔxɔ igen mi yi fa na sɔnɔn. ² Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to godɛ keli ariyanna yi Ala fɛma, Yerusalɛn nɛnɛna, a yitɔnxi alo ɲaxalandin naxan a yitɔnxi siga a xɛmɛn nalandeni. ³ N yi fala xui

gbeen mɛ manga gbɛdɛni, a naxa, “Ala dɔxɔden bata lu adamadiine tagi! A luma nɛn e fɛma, e findi a yamaan na. Ala yɛtɛɛn luma nɛn e fɛma, a findi e Ala ra. ⁴ A yi e yɛɛgen birin fitan e yɛɛ ra yi, sayaan mi fa luma na sɔnɔn hanma sununa hanma wugana hanma xɔlɛna. Amasɔto fe fonne bata ɲan.”

⁵ Na xanbi ra, naxan yi dɔxi manga gbɛdɛni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nɛnɛn na!” A mɔn yi a fala, a naxa, “Ito sɛbɛ, amasɔto fe ragidixin nun ɲɔndin nan falani itoe ra.” ⁶ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega ra.* Na nan na ra, a fɔlɔn nun a raɲanna. Xa min xɔnla naxan ma, n siimaya tigi igena nde soma nɛn a yii, a sare mi na. ⁷ Na nan findima nɔ sɔto muxun kɛɛn na. N findima nɛn a Ala ra, a yi findi n ma diin na. ⁸ Koni nafigine nun dɛnkɛlɛyatarene nun muxu xɔsixine nun faxa tiine nun yanga suxune nun kɔɛramuxune nun suxure batune nun wule falane birin, ne tan gbeen tɛɛ daraan nan na naxan dɛgɛma dole tɛɛn na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalɛn nɛnɛna fe

⁹ Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fe dɔnxɛ soloferene ra, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, n xa ɲaxalandin yita i ra, Yɛxɛɛ Diina ɲaxanla.” ¹⁰ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari pon, a sa Taa Sarijanxin yita n na, Yerusalɛn naxan godo keli ariyanna yi Ala fɛma. ¹¹ Alaa nɔrɔn yi a ma, a mayilenma alo yasipi gɛmɛna alo gɛmɛ fixɛna. ¹² Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So dɛ fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na dɛɛne ra. Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne xinle sɛbɛxi dɛɛne ma. ¹³ Sogeteden binni dɛ saxan, kɔmɛnna ma dɛ saxan, yiifanna ma dɛ saxan, sogegododen binni dɛ saxan. ¹⁴ Bɛtɛn

* **20:8:** Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiyeli kitabu yiren kui. A mato Esekiyeli sora 38 han 39 kui. * **21:6:** Gireki xuiin gbee sɛbɛlidine fɔlɔn nan Alifa ra, a raɲanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a fɔlɔn nun a raɲanna.

sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, YEXEE Diina xera fu nun firinne xinle sebexi e ma.

¹⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xemaan na, alogo a xa taan maliga e nun a deene nun a yinna. ¹⁶ Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan. ¹⁷ Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, nongonna ye keme tonge naanin e nun naanin. ¹⁸ Na yinna yi tixi yasipi gemen nan na, taan yi tixi xema fajin nan na. A fixa alo kilasina. ¹⁹ Taan nabilinna yinna beten sadene yi rayabuxi geme fajin sifan birin na: yasipi gemen nan yi a beten sade singen ma, a firindena safiri gemena, a saxandena agati gemena, a naanindena emerodi gemena, ²⁰ a suulundena onixi gemena, a sennindena karineliya gemena, a soloferedena kirisoliti gemena, a solomasexedena berili gemena, a solomanaanindena topasi gemena, a fudena kirisopirasi gemena, a fu nun kedendena yasinti gemena, a fu nun firindena ametisi gemena. ²¹ A so de fu nun firinne birin yi rafalaxi geme fajine nan na. De keden kedenna birin yi rafalaxi perili geme tofaji keden nan na. Taan kira gbeen yi rafalaxi xema fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²² Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasoto Marigina, Ala Senben Birin Kanna nun YEXEE Diin nan findixi Ala Batu Banxin na. ²³ Taan mako mi yi sogen nun kike degen ma, amasoto Alaa noron yi a yiyalanma. YEXEE Diin nan a lenpun na. ²⁴ Dunuja siyane sigan tima a degen nan ma, dunuja mangane fama nen e binyen na a xon. ²⁵ Taan deene mi ragalin mumε, amasoto kosen mi soma na yi mumε! ²⁶ Siyane birin fama nen e binyene nun e xunnayerenne ra a xon. ²⁷ Koni se sarjantare yo mi soe na taani,

hanma fe xosixi rabana hanma wule falana, koni fo naxanye xili sebexi YEXEE Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

22

Ariyanna

¹ Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun YEXEE Diina manga gbedeni. ² Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan foxo firinne ra, naxan yi bogima sanja ma fu nun firin jeen bun ma. A yi bogima nen kike yo kike. Siyane rakendeya seen nan yi a deene ra. ³ Danga mi fa na sonon.

Ala nun YEXEE Diina manga gbeden luma nen na taani. A walikene yi a batu. ⁴ E yi a yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra. ⁵ Kosen mi fa soe mumε, e mako mi fa luma lenpu degen ma hanma sogena, amasoto Marigina, Ala nan e luma kenenni. E luma nen mangayani habadan han habadan.

Yesu fa fena fe

⁶ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, "Fe ragidixin nun jondin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni."

⁷ Yesu naxa, "N famatson ni i ra. Sewan na kanna xa naxan na nabiya fala sebexini itoe suxu."

⁸ N tan Yoni nan feni itoe mexi, n yi e to. Nba, n to e me, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu. ⁹ Koni a yi a fala n xa, a naxa, "I nama na liga de! I walike boden nan n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sebexini itoe suxuma. Ala nan batu!" ¹⁰ A yi a fala n xa, a naxa, "I nama nabiya fala sebexini itoe findi wundo feene ra de. Amasoto waxatin bata maso. ¹¹ Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xosiden naxan na, na xa lu xosi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sarjann, na xa lu sarjanni."

¹² Yesu naxa, “N famaani ni i ra. N fama nɛn birin kɛwanla saranna ra n yii. ¹³ N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna nɛn fa fala a singen nun a dɔnxɛna, a fɔlɔn nun a rananna.”

¹⁴ “Sɛwan na kanne xa naxanye e domane xama alogo e xa siimayaan wudin sɔtɔ, e so taan so dɛene ra. ¹⁵ Koni fe xɔsixi rabane nun kɛramuxune nun yalundene nun faxa tiine nun suxure batune nun wule falan nafan naxanye birin ma, ne luma nɛn taan fari ma.”

¹⁶ “N tan Yesu bata n ma malekan xɛ ɛ ma alogo a xa sa sereyani ito ba dɛnkɛleya yamane xa. Dawuda bɔnsɔnna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xɔtɔnni.”

¹⁷ Awa, Alaa Nii Sariɔanxin nun

naxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a mɛ, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xɔnla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xɔn, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Dɔnxɛna

¹⁸ N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala sɛbɛxini itoe mɛma, xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nɛn na kanna fari naxanye sɛbɛxi kitabuni ito kui. ¹⁹ Xa naxan yo nde ba nabiya fala sɛbɛxini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nɛn siimaya wudin nun taa sariɔanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰ Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nɔndin na a ra, n famaani ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa! ²¹ Marigi Yesu xa hinan ɛ birin na.